วารสารสืบเนื่อง

การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7

ประจำปีการศึกษา 2563

7th Northern Research

“ นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ ”

วารสารสืบเนื่อง

Download

“นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ”
การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7
Northern Research 7th

วารสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7 ประจำปีการศึกษา 2563 “นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ” วันเสาร์ที่ 29 พฤษภาคม 2564

จัดทำโดย

ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ปีที่พิมพ์

พฤษภาคม 2564

จำนวนพิมพ์

150 เล่ม

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง	อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.วีรพงษ์ สุทาวัน	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
ดร.หัสชัย ตั้งมั่งมี	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินี ว่องวิไลรัตน์	หัวหน้าฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

กองบรรณาธิการบริหาร

อาจารย์วลัยลักษณ์	พันธุรี
อาจารย์สุรราชย์	รุจิภักดิ์
นางสาวศศิวรรณ	ส่งต่าย
นางสาวจันจิรา	สุขอยู่

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

รองศาสตรจารย์ ดร.กัญญามน	กาญจนาทวีกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร	ยุภาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ศักดิ์	หนูสอน	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์	เนียมนาค	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ สฤษณ์	พรมสายใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา	เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชญานัน	รัตนวิบูลย์สม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูพงษ์	พงษ์เจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญฐณา	ดิษฐ์แก้ว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนัช	กนกเทศ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สินีนาฏ	วงค์เทียนชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เผด็จ	ทุกข์สูญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์	ขันแก้วหล้า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์	เคลือบวัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา	ดลวิทยาคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา	สิทธิอ่วม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจบ	ขวัญมั่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรสา	เตติวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรเมษฐ์	แสงอ่อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชัยรัฐ	หมื่นด้วง	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินี	ว่องวิไลรัตน์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.สุบัน	พรเวียง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.คงศักดิ์	บุญยะประณัย	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.ภญ.ธีรยา	วรปาณิ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย
ดร.ศศิรดา	แพงไทย	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
ดร.สมาน	ประวันโต	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
ดร.สมใจ	มณีวงษ์	โรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

ดร.กิตติพัทธ์	เอี่ยมรอด	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก
ดร.วรรณพร	พุทธภูมิพิทักษ์	มหาวิทยาลัยชินวัตร
ดร.เด่นศักดิ์	หอมหวน	วิทยาลัยชุมชนตาก
ดร.เปรมจิต	มอร์ซิง	วิทยาลัยชุมชนตาก
ดร.วีรพงษ์	สุทาวัน	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.หัสชัย	ตั้งมั่งมี	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.พุฒิพงศ์	มากมาย	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.นลธวัช	ยุทธวงศ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.กรรณิการ์	ทองรักษ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.อภิชิต	ดวงธิสาร	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.ขจรอรรถพณ	พงศ์วิริทธิ์ธร	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.บุศรา	เชื้อดี	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.มาลัย	วงศ์ฤทัยวัฒนา	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.น.สพ.เมธี	สุทธศิลป์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.ระเบียบ	สิทธิชัย	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.จิระภา	ขำพิสุทธิ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.รุ่งตะวัน	เมืองมูล	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.สถาพร	สาภา	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สารจาก นายแพทย์พิเชฐ บัญญัติ

ภารกิจด้านการวิจัย เป็นภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา ในการที่จะขับเคลื่อนประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นภารกิจที่จะมีการบูรณาการภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7 ประจำปีการศึกษา 2563 ภายใต้หัวข้อ “นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ” ที่จัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 ณ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น นับเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต และนักศึกษา จากหลายสถาบัน ได้มานำเสนอผลงานวิจัยและนวัตกรรมจากศาสตร์ต่าง ๆ และจะเป็นเวทีในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของสถาบันอุดมศึกษา เป็นการสร้างโอกาสในการเผยแพร่ผลงานทางด้านวิชาการ งานวิจัยให้กับนักศึกษา นักวิจัย นักวิชาการ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในศาสตร์ต่างๆ

ขอแสดงความชื่นชมยินดีกับวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นในการจัดงานฯครั้งนี้ และหวังว่าผู้เข้าร่วมงานจะได้รับประโยชน์จากงานประชุมวิชาการระดับชาติในครั้งนี้ เพื่อนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาประเทศสืบไป

(นายแพทย์พิเชฐ บัญญัติ)
รองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

สารจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง

ในนามของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ขอต้อนรับทุกท่านที่เข้าร่วมงานประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7 “นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ” ประจำปีการศึกษา 2563 ในวันเสาร์ที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 โดยการจัดงานในครั้งนี้จัดในรูปแบบออนไลน์ (Online) ซึ่งการวิจัยถือเป็นหนึ่งในภารกิจที่สำคัญโดยสถาบัน อุดมศึกษาภาครัฐและเอกชนต้องให้ความสำคัญในการสนับสนุนให้อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา มีการค้นคว้าทำการวิจัย เผยแพร่ผลงานวิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับนักวิจัยอื่นๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นจึงได้จัดการประชุมวิชาการระดับชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ตลอดจนนักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป มีโอกาสได้เผยแพร่ความรู้จากการวิจัย ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชนผู้สนใจทั่วไปโดยการจัดงานมีการนำเสนอผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทั้งภาคบรรยายและภาคโปสเตอร์ ที่ครอบคลุมผลงานวิจัยสาขาสังคมศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีการบรรยายพิเศษในหัวข้อต่างๆ ที่น่าสนใจ

- ขอขอบพระคุณ นายแพทย์พิเชฐ บัญญัติ รองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ให้เกียรติเป็นประธานเปิดงานประชุมวิชาการระดับชาติฯ และบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับ “การดูแลตนเองให้ห่างไกลโรค” ในครั้งนี้
- ขอขอบพระคุณวิทยากรบรรยายพิเศษ พท.ว.สุรศักดิ์ สิงห์ชัย, ดร.รุ่งตะวัน เมืองมูล และอาจารย์จตุพร แพงจักร
- ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณากลั่นกรองบทความวิจัยและวารสารวิชาการสืบเนื่องจากการจัดประชุมวิชาการระดับชาติฯ ทุกท่าน
- ขอขอบพระคุณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยาลัยชุมชนตาก วิทยาลัยนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น และวิทยาลัยพิชญบัณฑิต ที่เป็นสถาบันร่วมจัดงานฯ ครั้งนี้
- ขอขอบพระคุณหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา ผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัย ผู้สนใจ และขอขอบคุณคณะกรรมการฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะทำงานทุกส่วนและผู้เกี่ยวข้องที่ช่วยให้การประชุมวิชาการระดับชาติฯ ในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง)
อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สารบัญ

หน้า

การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
วัชรินทร์รัตน์ ศรีสมุทร และคณะ..... 1

การสร้างมูลค่าเพิ่มระบบนิเวศวัฒนธรรมสู่การจัดการท่องเที่ยวภายใต้บริบทเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยภาคีเครือข่ายตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะและตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
สวาท ไพศาลศิริทรัพย์ และคณะ..... 14

การประเมินการบริหารการจัดการเรียนรู้วิชาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยภาคเหนือของประเทศไทย
ธนัช มหาสินทรัพย์..... 27

คุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
พิชัย สารภักดิ์ ,ประสิทธิ์ ทันสมัย ,ณรงค์ฤทธิ์ เครือไทย และวิริศรา เชนะโยธิน..... 38

ติดอาวุธในยุค New Normal ด้วยการขับเคลื่อนองค์กรด้วย Supply Chain Visibility ผ่าน Supply Chain Control Towers
พงศ์ปณต ศรีกรการ..... 52

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม
อิสรา วันดี ธิดา จินดามณี กัญญามน กาญจนาทวีกูล
วีรพล จินดามณี และพูนฤดี สุวรรณพันธุ์..... 61

การพัฒนาโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพสำหรับนักเรียน ในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี
พงษ์ลัดดา พุดลา และภูฟ้า เสวกพันธ์..... 76

ผู้หญิงกับความอ้วน: การโต้กลับวาทกรรมความงามในละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไร
สุภาวดี เพชรเกตุ..... 86

การใช้โปรแกรมหฐโยคะเพื่อส่งเสริมสมาธิในนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย
ธัญญารัศมิ์ ศิริกลิ่นแคฆ์ และ ภูฟ้า เสวกพันธ์..... 98

ผลของการใช้โปรแกรมฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิง
บุตรดี เนียมเกาะเพ็ชร ขจรศักดิ์ รุ่นประพันธ์ และพงษ์เอก สุขใส..... 109

แนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
นารินทร์ เกิดผล, สุรพงษ์ แสงสีมุข..... 122

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
วทัญญู การกล้า, สุรพงษ์ แสงสีมุข 135

แนวทางการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ – คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
วิชุดา โองกำ, สุรพงษ์ แสงสีมุข 148

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
จิราษา รังษี, สุรพงษ์ แสงสีมุข 159

การประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
ชมพูนุท อุไรรุ่งโรจน์ 168

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
วันเฉลิม เหมือนศรีชัย, สุรพงษ์ แสงสีมุข 179

แนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
นันทิยา อินต๊ะปา, สุเนตร ทองคำพงษ์ 189

แนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ ห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
วุฒิชัย ปัญญาเมา, สุเนตร ทองคำพงษ์ 202

การประเมินโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1
พงศกร หมุดแก้ว, สมชาย อังสุโชติเมธี 218

การประเมินโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโรงเรียนไทยราษฎร์คีรี
ศิรภัสสร ชุมภูเทพ 230

แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
สุดา พิพัฒน์จรัสแสง, นลธวัช ยุทธวงศ์ 240

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
สุนิสา กาหา, นลธวัช ยุทธวงศ์ 251

แนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง)
ชยากร พึ่งพุ่ม, ธนกฤต สิทธิราช 260

แนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
จักรี ปัญญา, สุรพงษ์ แสงสีมุข 271

แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอนโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล(บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
พรพรรณ ดลจิตรคณาสิน, สุเนตร ทองคำพงษ์ 282

แนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
อาทิตยา อารีย์, ธนกฤต สิทธิราช 292

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
กิจจา ชาญมหาสกุล, ธนกฤต สิทธิราช 303

การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐา ธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
สุรีย์ ยิ่งตระกูลไพร, สุรพงษ์ แสงสีมุข 315

แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2
เสกสรรค์ นาคพรม, สุเนตร ทองคำพงษ์ 328

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2
พีรพัฒน์ พรสิริโภคากุล, สมชาย อังสุโชติเมธี 343

แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
กุลนันท์ ปุ๊ดพรม, ธนกฤต สิทธิราช 355

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
อนันชัย เจริญจิตรุ่งเรือง, ธนกฤต สิทธิราช..... 370

แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
อิสระ ดีครัน, นลธวัช ยุทธวงศ์..... 382

ผลการใช้โปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงาน การจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว
คณิต ยืนยง และภูฟ้า เสวกพันธ์..... 395

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต2
สรัญญา ชัยชนะไพร, สุเนตร ทองคำพงษ์..... 406

แนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
สุวิมล ดำเกิงการค้า, ธนกฤต สิทธิราช..... 418

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2
ปวีณา มูลกองศรี และวิไล พลพวก..... 429

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
ธีระพงษ์ สุภะอุดร และละดา ดอนหงษา..... 441

การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
ศตวรรษ เกิดสันติสุข, สุเนตร ทองคำพงษ์..... 453

แนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
บุญเสริม แรดสมศรี, สมชาย อังสุโชติเมธี..... 466

แนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5
ธราธิป บารมีคุณานนท์, สมชาย อังสุโชติเมธี..... 479

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
อโรชา นะที, สมชาย อังสุโชติเมธี..... 491

การบริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
ศรันยาพร ชมภูพื้น และอดิศร ศรีเมืองบุญ..... 505

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
วรรณภา นันทะแสง ประมวล อุ่นเรือน..... 515

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก
รัตนา สิทธิอ่วม, อรุณี นุสิทธิ์, พัชรินทรา ชัยสมตระกูล, สุธีรา วิไลกุล และ สุพัฒน์ รอดอ่อง..... 525

การศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้เทคโนโลยีทางการเงินในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
ธีระวัฒน์ ฟูแสง..... 534

คุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW
ฐิติชญา ปานะสุทธะ , รีเค ชวิศา ชีวมงคล ,กนกณัฐ ชัยมณฑล ,ณัฐวัตร ตุลยกิจจา , ศศิธร แซ่ปึง และธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์..... 548

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee
ชวิน ทิมกระจ่าง , สริภพ สุภีคา และ ดร.ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์..... 563

คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์..... 574

ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)
กัณฑ์อเนก หมู่หาญ , อัจฉรีย์ ศานติพานิช และ ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์..... 588

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการละทิ้งตะกร้าสินค้าเมื่อซื้อผ่านตลาดออนไลน์
รวิพรรณ สุภาวรรณ์..... 600

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
กรรณิการ์ บุญยัง..... 609

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีต่อดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
รพีสร เฟื่องเกษม..... 624

การบริหารความสัมพันธ์กับพนักงานขนส่งในธุรกิจบริการขนส่งขั้นสุดท้าย
ปุณณรัตน์ ชนะสิทธิ์..... 638

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชน ในตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
พัชราพร ภู่เอี่ยม และสรัญญา ถี่ป้อม..... 648

การจัดการโรคซึมเศร้าในผู้ป่วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
พรภิรมย์ กระแสจันทร์ , อุบล จารัตน์ และ พาพร ทองนาค..... 660

ความชุกของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวาน
พรภิรมย์ กระแสจันทร์ และคณะ..... 672

ความชุกของภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยอยู่ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร
ชนันท์วัลย์ วุฒิธนโภคิน , กชกร มาเกตุ , หทัยชนก บุญพิมพ์ , จิราวัฒน์ ลิมป์พัชราภรณ์..... 688

การจำแนกแบคทีเรีย Photorhabdus spp. ในประเทศไทยด้วยวิธีทางชีวโมเลกุล และการก่อโรคต่อหนอนกินรังผึ้ง, Galleria mellonella L.
รัตนาวดี อ่อนวงษ์ , นิยาภรณ์ ขวัญเกตุ , อัศเลข รัตนวรรณี , ประกาย ราชณุวงษ์ และ อธิราช หนูสีดำ..... 698

ผลของการฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพที่มีผลต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย
เศกสิทธิ์ ถาวรศิริ , ขจรศักดิ์ รุ่นประพันธ์ และพงษ์เอก สุขใส..... 711

ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน
วรัญญา ทองใบ, พงษ์เอก สุขใส และขจรศักดิ์ รุ่นประพันธ์..... 721

ผลการใช้โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ภัทรภร บุญทวีมิตร , ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ และภัควัฒน์ เชิดพุทธ..... 736

ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงาน การจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว
ณัฐวุฒิ พิมพา และภูฟ้า เสวกพันธ์..... 754

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การศึกษาตัวแปรสำหรับระบบแนะนำการท่องเที่ยว
อภิชัย ซื่อสัตย์สกุลชัย , นมิดา ซื่อสัตย์สกุลชัย และวันชนะ จูบรรจง..... 768

การศึกษาสมบัติทางกายภาพของกล้วยปิ้งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล และการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกล้วยปิ้ง
กมลศักดิ์ พลหนองคูณ ภานุพงศ์ ปานแผน ธนบดี ดีมอญ สมหญิง พงศ์พิมล และ ภูมิใจ สอาดโฉม..... 777

โปรแกรมวิเคราะห์โครงสร้างน้ำหนักกระทำแบบเคลื่อนที่บนโครงสร้างคานอย่างง่าย
สุรชัย อำนวยพรเลิศ *, พงศ์พันธ์ กาญจนการุณ , ณัฐพัชร์ สิริศัชฌานนท์ ณัฐพล อุ่นยัง และ ปาริชาติ อำนวยพรเลิศ..... 787

การศึกษาการทนกรดและเกลือน้ำดีในหลอดทดลองเพื่อดูแนวโน้มการเป็นจุลินทรีย์โปรไบโอติกของเชื้อ Lactobacillus plantarum SKI2
ปณิธาน จำจิตต์ไว , ธนภรณ์ อุดมวิศว , ปาณิศา ศรีม่วง และ อดิศร เสวตวิวัฒน์..... 798

การออกแบบเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ของกลุ่มนิสิตที่เรียนออนไลน์
ชนิกานต์ กลัดใจบุญ และคณะ..... 809

ปัญหาการกำหนดค่าทดแทนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ศึกษาเฉพาะกรณีราคาตลาด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
บรรจง วงค์สุนะ , วิชาญ จันทร์อินทร์..... 823

ความรับผิดของพนักงานสอบสวน
สุคนธา แก้วทอง, ฉิ้น ประสบพิชัย..... 830

รถบรรทุกน้ำหนักเกิน: กรณีศึกษานายจ้างร่วมรับผิดกับลูกจ้างทางการที่จ้างในทางแพ่ง
ภาวิณี คุ้นสงคราม, จันทร์สม จันทร์อินทร์..... 841

การให้บริการงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
อภิชิต ดวงธิสาร, ชัยโรจน์ สิงห์อัศวรัน์ และ สุข บุปผา..... 856

ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
อภิชิต ดวงธิสาร, สุเทพ กาวิละ และ ชัยโรจน์ สิงหอัศวรัตน์..... 869

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
ธิดารัตน์ วิลามาศ สุรางคนา มัณยานนท์ และ นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์..... 882

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

สภาพการบริหารจัดการและแนวทางพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
ณัฐริณีย์ สาระพัฒน์ สุรางคนา มัณยานนท์ และ นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์..... 897

รูปแบบการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาตามแนวทางหลวงปู่ชา สุภัทโท กรณีศึกษา : บริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด
เสน่ห์ กันหารินทร์ ถนัด ยันต์ทอง , ในตะวัน กำหอม..... 913

การส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน กรณีศึกษา : บ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์
สิทธิพงษ์ เพชรนอก ถนัด ยันต์ทอง , ในตะวัน กำหอม..... 922

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
สุกา ธารายืนยง และ ธนกฤต สิทธราช..... 933

การบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
กิตติศักดิ์ มงคล..... 948

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
พิจิตรา ประสานศรี สุรางคนา มัณยานนท์ และ นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์..... 961

การศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
เบญญาภา มากมาย และ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์..... 976

การประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2
ระเบียบ สิทธิชัย, ชัชวาลย์ วัดอักษร..... 986

การศึกษาความต้องการมีงานทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดน่าน
ระเบียบ สิทธิชัย, ชัชวาลย์ วัดอักษร..... 1001

การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้เกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์
กนิฏฐา จีนด้วง สุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์ สมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล..... 1010

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนสะพานที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
พัชรา ดุสมศักดิ์ ศุกลรัตน์ มิ่งสมร สมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล..... 1017

การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) ตำบลหนองแขม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
เขมกร ทับทิมจันทร์ รังสรรค์ มณีเล็ก ระเบียบ สิทธิชัย..... 1024

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
ณภัทร จันทร์กระจ่าง กรรณิการ์ ทองรักษ์..... 1031

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
จันทร์ โกศล มงคล หมู่มาก..... 1038

การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทยเพื่อพัฒนาทักษะด้านการพูดของเด็กอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
สุมาลี บ้านนาพิไล, ไพรินทร์ บุหลัน, ชัชวาลย์ วัดอักษร..... 1047

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ทักษะการฟังโดยการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
จันทร์สุดา พนาจารุ, จินดามณี เลิศมโนกุล และฐิติ แก้ววรรณี พรหมบุตร..... 1054

ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
สุวนันท์ พาไพรสิน, ชวนชม เครือเชียวและฐิติ แก้ววรรณี พรหมบุตร..... 1061

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์
อรัญญา เงินมูล, นาซีฮะห์ หะยีโด..... 1074

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม โดยใช้เทคนิค TGT เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
สมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล..... 1085

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนากิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลงเพื่อส่งเสริมความกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก
จันจิรา แก้วสกุลไชย, สุมิตรา ชาตานันท์ และฐิติ แก้ววรรณี พรหมบุตร..... 1092

การเล่านิทานเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
ชิติพัทธ์ สมนา, สรัญธร ฉันทวรภาพ..... 1099

การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการเล่านิทาน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัย
ราตรี วนาเจริญพันธ์, พวงพิศ เรืองศิริกุล..... 1106

ผลการพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแม่แว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2
ทัศนีย์ เขียวอ่อน ,คนึงนิตย์ ฮุนทวีชัย และอรุณี สาลี..... 1113

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถความคิดสร้างสรรค์หรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนพยุหะศึกษาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1
เพ็ญวจี สุขนวล, พุทธกาล แก้วสุข และอรุณี สาลี..... 1121

การจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนคลองวัดไร่ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
ศิริพร จุลดิลก, วรพร ปายะนันท์ และวีระพรรณ จันเหลือง..... 1130

การพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย
นิยม จันทะอักษร, อุไรวรรณ บัวเจริญ และอรุณี สาลี..... 1139

รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครอง : แนวทางการพัฒนาเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล
อรุณี สาลี, จินดามณี เลิศมโนกุล, สมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล และคนึงนิตย์ ฮุนทวีชัย..... 1147

พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทาง กรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส
พรรณปพร จันทร์ฉาย และ ธนกฤช สุวรรณ..... 1160

การพัฒนาบทบาทผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว
อิสรา วันดี และ พภัสสรณ์ วรภัทร์ถิระกุล..... 1169

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา
จิรปณต โชติพิชญกูล และ ศลิษา เจริญสุข..... 1187

ผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ หลักสูตรปริญญาตรี
โยธิน เทพบุญ..... 1200

ผลสัมฤทธิ์ของการใช้สื่อการเรียนรู้เรื่อง “โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม” ด้วยแอปพลิเคชันบนมือถือบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์
ศิริกาญจนา พิลาบุตร , ธีระพงศ์ มลิวัลย์ , สุภาพร เย็นเหลือ..... 1214

การออกแบบคาแรคเตอร์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของสาขาวิชากายภาพบำบัด
กิติพงศ์ รัตนวงกต, สิตา ทัพมงคล, ศิริกาญจนา พิลาบุตร..... 1223

ยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย กรณีศึกษา : เชียงใหม่
สุภาภรณ์ บุญทองเถิง ณัทปภา สุริยะ และ วาทินี พรมทอง..... 1232

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด
อัมพรรัตน์ กาวินา และพรพรรณ สีเทียน..... 1247

ประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่
พรรณทิมา วรรณสุทธิ์, ศักดิ์ดา เกิดการ..... 1261

กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่
แสงอุดม ภุมราเศวต สุภาภรณ์ บุญทองเถิง และ วาทินี พรมทอง..... 1273

ความไว้วางใจทางธุรกิจและปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจระหว่างผู้นำเข้าและส่งออกที่มีต่อผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ท่าอากาศยานนานาชาติแม่ฟ้าหลวง เชียงราย
เตชะธร สุขชัยศรี วาทินี พรมทอง..... 1285

ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตาก ตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
ภัทราวุฒิ เหล่าจำรูญ สุภาภรณ์ บุญทองเถิง และ พรพรรณ สีเทียน..... 1301

การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มแปรรูปมะไฟจีนบ้านตาก จังหวัดตาก
เฉลิมพล พิทักษ์บวรชัย พรรณทิมา วรรณสุทธิ์ และ วิชุดา มูลวงษ์..... 1316

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสินค้าและองค์กร
วาทินี พรมทอง , ธิติมา ตกแต่ง 1331

การจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา หมู่บ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
บัวพรรณ คำเฉลา ศศิวรรณ ส่งต่าย และ วีรพงษ์ สุทาวัน..... 1334

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบ จังหวัดตาก
บัวพรรณ คำเฉลา ศศิวรรณ ส่งต่าย และ สุพรรษา มีศรี..... 1349

การวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ตำบลท่าสายลวดอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
พรพรรณ สีเทียน และดาราวรรณ โสดบ้ง..... 1363

แนวทางสู่ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
พรพรรณ สีเทียน และระวีวรรณ วจีสุวรรณ..... 1372

ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจในเขตตาก
ศักดิ์ดา เกิดการ, พรรรณทิมา วรรณสุทธิ์..... 1384

แนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก
ธนากร ทั่งเรือง, สุภาภรณ์ บุญทองเถิง และ รณันธร พลชาติ..... 1394

แนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรมเขตพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก
ทรงสุข บุญทาวงค์, นิธิมา หนูหลง..... 1412

พฤติกรรมการเลือกใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา RTC City Bus
กานดา ธีรานนท์ และสลิลทิพย์ ตียาภรณ์..... 1428

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยของกลุ่มเยาวชนจังหวัดพิษณุโลกในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal)
เกชา ดาดูเคล, กุลแก้ว คล้ายแก้ว, รพีพงศ์ อินต๊ะสืบ
ชาคินัย หมีเทศ, Andrew Lee Sweeney 1440

ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ศิริอมร กาวีระ, ภาวัช ครูช 1457

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์
พรทิพย์ แก้วชิณ และคณะ..... 1467

ผลการฝึกพลัยโอเมตริกที่ส่งผลต่อสมรรถภาพทางด้านความคล่องแคล่วว่องไว ในนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยนครราชสีมา
ธนาคาร เสถียรพูนสุข และคณะ..... 1481

การฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อความเร็ว และความคล่องแคล่วว่องไว ของนักกีฬาฟุตซอล วิทยาลัยนครราชสีมา
สาธิต สีเสนชุย , รัชตะ รอสูงเนิน , ศิขริน ด่านยางหวาย
เศรษฐวัฒน์ วงศ์วีระพันธุ์ , สุรศักดิ์ เขมะรัง..... 1497

การบริโภคอาหารของผู้ที่ออกกำลังกายในฟิตเนส อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
วันฉัตร โสพส และคณะ..... 1508

แรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
นิชาภา เหมือนภาค , เขมกัญญา อนันต์ และวัชรินทร์ จั่นขุนทด..... 1519

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ขวัญชนก สุวรรณ , ศุภรดา โมขุนทด, วัชรากร หวังหุ้นกลาง และคณะ..... 1534

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 บ้านปะเคียบ ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
กัลยาณี พละทรัพย์..... 1547

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ 9 บ้านผือฮี ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
สุดารัตน์ ชูพันธ์..... 1559

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา
สุภาพ หวังข้อกลาง..... 1571

การมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขในการบริหารงานของสาธารณสุขอำเภอ ในจังหวัดสุโขทัยและความสัมพันธ์กับปัจจัยบางประการ
เมธี สุทธศิลป์ , อลงกรณ์ ศรีเลิศ และประภาพร คำแสนราช..... 1579

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีรมาศ จังหวัดสุโขทัย
เมธี สุทธศิลป์ , ประภาพร คำแสนราช และอลงกรณ์ ศรีเลิศ 1595

พฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง จังหวัดเพชรบูรณ์
ชฎากร บุญสิน, อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ, พุฒิพงศ์ มากมาย..... 1606

การประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของพนักงานกรณีศึกษา สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง
ธีรพัฒน์ อินทร์ธรรม , วิวัฒน์ โมราราช และ นารีรัตน์ คงด้วง..... 1620

การศึกษาพฤติกรรมการทำงานของพนักงานที่มีความเมื่อยล้าต่อสายตา ของผู้ปฏิบัติงานแผนกลูกหีบ เอในโรงงานน้ำตาลนครเพรช จังหวัด กำแพงเพชร
วิวัฒน์ โมราราช , ธีรพัฒน์ อินทร์ธรรม และ น้ำค้าง รักซ้อน..... 1635

ความปลอดภัยในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างระบบจำหน่าย กรณีศึกษา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง
ภิญโญ สุวโรจนานนท์ , ธีรพัฒน์ อินทร์ธรรม และ ,กุลสตรี ไชยพิมพ์..... 1647

ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย
อุทุมพร เขื่อนคำ, ธัญลักษณ์ วงกุรู, ณัฐธิดา ยี่ภิญโญ, อารียา ศรีจุมปา
อลงกรณ์ ศรีเลิศ และ สุเวช พิมน้ำเย็น..... 1664

ความรู้และพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
ณัฐชา สักกะวัน พลอยไพลิน ทองแก้ว กาญจนา ปินตาคำ และสุเวช พิมน้ำเย็น..... 1673

ความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
เกวลี ดวงกำเหนิด, ประภาธิดา ศรีจันลา, จันจิรา พินิจ,
รุ่งตะวัน เมืองมูล และ สุเวช พิมน้ำเย็น..... 1683

ผลการใช้โปรแกรมสุขศึกษาป้องกันโรคความดันโลหิตสูงในกลุ่มเสี่ยงบ้านแม่คำตลาด อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
ประภาธิดา ศรีจันลา, เกวลี ดวงกำเหนิด, จันทร์ฉาย บุญรสศักดิ์,
จตุพร แพงจักร และ สุเวช พิมน้ำเย็น..... 1692

การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
เมธี สุทธศิลป์ , เยาวภา เสียงดัง และประภาพร คำแสนราช..... 1703

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การเรียนรู้ออนไลน์วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ช่วงสถานการณ์แพร่ระบาด COVID-19 คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
สุเวช พิมน้ำเย็น, นัฐพล จำปาเทศ..... 1716

การประเมินการจัดกิจกรรมการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย
ประภาพร คำแสนราช, จตุพร แพงจักร, สุเวช พิมน้ำเย็น,
งามนิตย์ ราชกิจ และ ธานัท นิตย์คำหาญ..... 1723

การศึกษาร่มติดฉนวนกันความร้อนต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ และสัญญาณชีพของร่างกาย ในกลุ่มคนสวนในมหาวิทยาลัยพะเยา
พิยดา คำกาศ, ศศิยาภรณ์ เกลี้ยงดี, กัญญารัตน์ รัตนแสง และคณะ..... 1731

คุณลักษณะทางจิตใจของนักกีฬาฟุตบอล ในช่วงฤดูกาลแข่งขัน : ทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา
อาทิตย์ เข็มทอง..... 1741

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการคลอดทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ที่ฝากครรภ์โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง จังหวัดตาก
ประภาพร คำแสนราช, สิทธิพร ทองสอดแสง, ปภาดา หอมจันทร์, เจษฎาพร สุพสอน..... 1762

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยง ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านห้วยนกกก
ประภาพร คำแสนราช, ธันยาธร จิตตะคาม, จารุวรรณ คำเกษม, ยลดา จันทร์ดี..... 1770

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ารับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกสตรีที่มีอายุ 35-60 ปี ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง
ประภาพร คำแสนราช, รุ่งตะวัน เมืองมูล, กนกอร สมบัติ, ฤทัยรัตน์ บูรณะพันธ์..... 1780

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานของกลุ่มเสี่ยง ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก
ประภาพร คำแสนราช, รพีพรรณ ชมแผน, สุเวช พิมน้ำเย็น,
ไพโรจน์ จันทรมณี, ดาราวลี ใจสีคำ..... 1790

การหาปริมาณสารฟีนอลิกของว่านตะขอทอง
จตุพร แพงจักร, ญาดา วาพิไล, นักรบ เจริญสุข, กนกอร สมบัติ, ปภาดา หอมจันทร์..... 1801

ฤทธิ์ฆ่าลูกน้ำยุงของสารสกัดจากพืชหม่อนต่อยุงลายบ้าน Aedes aegypti (Diptera: Culicidae)
ธันยธร จิตตะคาม, รพีพรรณ ชมแผน, รุ่งตะวัน เมืองมูล, ปรางทอง นนทะการ..... 1809

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การสำรวจความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
จิระภา ขำพิสุทธิ์ และจตุพร แพงจักร..... 1816

ความชุกและการปวดกล้ามเนื้อในกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
กุลมาส ปกรสิทธิ์, สุชาดา แซ่วะ, กาญจนา ปินตาคำ และสุเวช พิมน้ำเย็น..... 1831

การประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ในพนักงานแผนกหนึ่งของโรงงานผลิตวงล้อยานพาหนะ
เคียวสุเกะ (วรวุฒิ) ฟูกูม่า, สุเวช พิมน้ำเย็น, จตุพร แพงจักร และกาญจนา ปินตาคำ..... 1840

บทบาทของนวัตกรรมการตลาดและความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมในภาคกลางตอนล่าง 1
กัญญามน กาญจนาทวีกูล, วรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์, ธิดา จินดามณี..... 1848

เครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง
อภิศักดิ์ ขันแก้วหล้า, อำไพ สงวนแวว..... 1861

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา
อำไพ สงวนแวว ศุภชา นาทีทอง2 นฤพร วนาบุปผา3 วันเพ็ญ ลออศรีโสภณ..... 1873

ภาคบรรยาย

การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

The Creation of Agricultural-Ecological Tourism Area by Community Network of 2 Sub-districts (Phawo-Dan Mae Lamao), Mae Sot District, Tak

วัชรินทร์รัตน์ ศรีสมุทร[1] และคณะ
Watcharinrat srisamut and parties

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชุมชนและพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายชุมชน 2) ค้นหาศักยภาพเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชน 3) สร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชน 4) ค้นหาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนที่นำไปสู่การสร้างเสน่ห์ "อดีตร่วมสมัย" ของพื้นที่ และ 5) สร้างภาคีการท่องเที่ยว 2 ตำบล กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา CBT, ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ, ผู้อาวุโส ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของ ตำบลพะวอ และตำบลด่านแม่ละเมา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกต แบบสอบถามกึ่งทางการ แบบบันทึกภาคสนาม กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโวหาร และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทชุมชนและพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายชุมชุมชนตำบลพะวอ ตำบลด่านแม่ละเมา เคยเป็นพื้นที่เดียวกันในอดีตชื่อตำบลพะวอ เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของไทยในการสู่รบกับพม่า ปัจจุบันเป็นเมืองหน้าด่านทางเศรษฐกิจ และแยกเขตการปกครองออกเป็นตำบลด่านแม่ละเมา สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ราบสูงตั้งอยู่บนเทือกเขาถนนธงชัย อากาศเย็นสบายตลอดปี มีทะเลหมอก 3 ฤดู เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่จึงมีชนเผ่าต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งหลักปักฐาน ได้แก่ ปกาเกอะญอ ล้านนา มูเซอ ม้ง กลายเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรม ภายหลังมีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ ทำให้พื้นที่ตำบลพะวอ ตำบลด่านแม่ละเมาอยู่ในเขตอุทยาน 3 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช อุทยานแห่งชาติพาเจริญ และ อุทยานแห่งชาติขุนเขาพะวอ 2) ผลการค้นหาศักยภาพเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล พบว่า ชุมชนบางกลุ่มเริ่มหันกลับมาทำการเกษตรแบบเดิม โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีการพัฒนาฟื้นฟูป่าไม้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหันมาใช้การท่องเที่ยวเป็นทางรอดในการดำรงชีวิตอาศัยอยู่ร่วมกับป่า

[1] วิทยาลัยชุมชนตาก ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เบอร์โทรศัพท์ 08 6926 9733

และความเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันตามฤดูกาล 3) ผลการสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรม พบว่า เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการประชุมเครือข่ายคน 2 ตำบล อัตลักษณ์ของพื้นที่ คือ “4 ชาติพันธุ์ วิถีผูกพันคนกับป่า” ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว คือ “วิถีชีวิตการเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่กับป่า มีความเชื่อและวิถีวัฒนธรรมพึ่งป่าอยู่กับธรรมชาติ” และกระบวนการสร้างพื้นที่ เส้นทาง และกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชื่อมโยงทรัพยากรที่มีกับองค์ความรู้และวิถีถิ่นของชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐาน 4) การบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนที่นำไปสู่การสร้างเสน่ห์ “อดีตร่วมสมัย” ของพื้นที่ เกิดจากการที่ชุมชนร่วมกันคิดวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกเพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด ของการบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตรพื้นที่เครือข่ายชุมชนคนของ 2 ตำบล และจัดตั้งคณะกรรมการบริการจัดการกลุ่มจากการพัฒนาศักยภาพทำให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่นำไปสู่แนวทางรักษาเสน่ห์ “อดีตรวมสมัย” ด้วยการนำเอาวิถีการดำรงชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม ภาษา อาหารพื้นถิ่น ภูมิปัญญา และเอกลักษณ์การแต่งกายที่ สืบต่อกันใช้เป็นเสน่ห์ในการจัดการท่องเที่ยว 5) ปัจจัย เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสร้างภาคีการท่องเที่ยว 2 ตำบล ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และการนำสื่อมวลชนมาเป็นภาคีเครือข่ายร่วมในการพัฒนาชุมชน ใช้สื่อประสมประสานในการประชาสัมพันธ์เพื่อเล่าเรื่องราว ข่าวสาร ในชุมชนให้กับบุคคลภายนอกได้รับรู้ ส่งต่อและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่เข้าด้วยกัน เป็นการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งภาคีการท่องเที่ยว 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) เกิดจากการสนับสนุนของภาคีภาครัฐภาคประชาชน และภาคเอกชนที่เข้ามาหนุนเสริม

คำสำคัญ : การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรม, การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

The objectives of the research are to 1) study the community context and develop the changes of the community network 2) find the potential of agriculture, ecology, culture by the community network 3) create an agro-ecological and cultural tourism area by the community network 4) find the management of agro-ecological tourism by community network that leads to charisma "Contemporary Past" of the area, and 5) create tourism parties in 2 sub-districts. Network partners involved in the development of CBT, formal and informal community leaders, seniors who know the local wisdom of the two areas. The tools used for data collection were structured, non-structured interviews, semi-formal questionnaires, and field recording by using camera and audio recorder. Data analysis used

descriptive data analysis; the statistics used in data analysis were frequency, mean, percentage, standard deviation and their eloquence.

The results of the research were as follows: 1) Community context and the development of change of the Pawo sub-district community network, Mae La Mao Dan District used to be the same area in the past called Phawo Sub-district. It is an important outpost in Thailand in the fight against Burma. Nowadays it is an economic outpost, and separate the administrative districts into Mae Lamao Dan District. The condition of the area is flat. And the plateau that is located on Thanon Thongchai mountain range, has cold weather all year round with sea fog 3 seasons, a forest area upstream. Due to the abundance of the area, various tribes were emigrated to establish a foothold, such as Karen, Lanna, Muser, Hmong becoming a multicultural community. After the announcement of the national park area causes the area in Phawo district Mae Lam Mao Dan Sub-district is located in the three national parks: Taksin Maharat National Park, Phacharoen National Park and Phawo Mountain National Park. 2) The results of the discovery of agricultural and eco cultural potential by a network of 2 sub-districts showed that some communities began to return to traditional agriculture. Using the concept of agriculture theory according to the principles of sufficiency economy, the theory of forest restoration development under the royal initiative, and turned to tourism as means of survival in living with the forest. And a multicultural community that attracts tourists to experience the different lifestyles and well-being of the seasons. 3) Results of the creation of agricultural-ecological tourism areas, this is due to the community participation process. By meeting the network of 2 sub-districts, it was found that the identity of the area was "4 ethnic paths, bound people with the forest". There are beliefs and cultures that depend on the forest and nature. The process of creating areas, routes and activities in tourism links the available resources with the knowledge. And local way of the community that is unique, is a community-based tourism route activity. 4) Management of agro-ecocultural tourism by a network of communities leading to charm the "contemporary past" of the area arises from the community thinks, and analyzes the internal environment. And outside to find strengths, weaknesses, opportunities, and constraints of the management of agricultural tourism, community network areas of the two sub-districts, and established a group management service committee. From the development of capacity, the community can manage tourism that leads to a charming way of preserving "The past combines the era" by adopting a way of life

traditions, cultures, languages, local food, wisdom and uniqueness of dress are used as charm in tourism management. 5) The conditional factors involved in the process of building two tambon tourism partners: local people, public sector, private sector, educational institutions. And bringing the mass media to become a partner in the community development network. Using mixed media in public relations to tell stories and news in the community to outsiders. Forward and link local tourism together. This will increase tourism potential in the area to be more diverse. In which the two sub-districts of tourism (Phawo - Mae Lamao Dan) were formed from the support of the government and people, and the private sector to reinforce.

Keywords : Creating a tourist area, Agriculture and Ecological Tourism, Community based tourism management

บทนำ

พื้นที่ตำบลพะวอ และตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตั้งอยู่บนสันเขาถนนธงชัย มีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ สภาพส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ อากาศเย็นสบาย มีชาวเขาเผ่าปกาเกอะญอ เผ่าแม้ว เผ่ามูเซอ ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามแนวภูเขา มีประวัติศาสตร์อันยาวนานที่เป็นความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่ คนส่วนใหญ่ทำการเกษตร แม้จะมีคนหลากวัฒนธรรมเข้ามา แต่ก็ไม่ส่งผลต่อความมั่นคงของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวิธีคิด ความเป็นอยู่ และยังเป็นเส้นทางผ่านของคนทั้งชาวไทยและต่างชาติ ที่มุ่งไปสู่อำเภอแม่สอด ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวพม่าที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ทุกวัน ซึ่งเป็นโอกาสของคนทั้ง 2 ตำบล ถ้าจะเปิดหมู่บ้านรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่เนื่องจากคนในชุมชนยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ กระบวนการ การต้อนรับ การบริหารจัดการ การตลาด และการประชาสัมพันธ์เพื่อให้มีนักท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และท่องเที่ยววิถีชีวิตของคนในชุมชนก่อนที่จะเดินทางไปอำเภอแม่สอด การทำให้คนในพื้นที่มีความรู้ทักษะในการบริหารจัดการ บริการท่องเที่ยว เสมือนเป็นการเตรียมคน และพัฒนาคนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้ CBR และมรดกวัฒนธรรมเป็นฐานในการพัฒนา ทำให้คนตระหนัก รักหวงแหนพื้นถิ่นของตน ใช้การท่องเที่ยวเป็นการสื่อสาร สร้างการเรียนรู้กับผู้มาเยือน น่าจะเป็นบทเรียนให้กับคนภายนอก และในขณะเดียวกันชุมชนเกิดการตั้งรับปรับตัว แก้ปัญหาในการขายที่ และหันมาทำการเกษตรแบบอินทรีย์ตามศาสตร์พระราชา ถึงแม้จะได้ผลผลิตน้อย แต่ปลอดภัยกับชีวิตของตนเองและนักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนจะต้องได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในลักษณะเชิงบวก เพื่อนำไปพัฒนาชุมชนของตนต่อไป ซึ่งบทบาทหน้าที่และพันธกิจหลักของวิทยาลัยชุมชนตากคือสร้างชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ ตามความต้องการจำเป็นเร่งด่วนของแต่ละพื้นที่ จึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ในการใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อ

ท้องถิ่นพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม โดยมีพี่เลี้ยงจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นผู้หนุนเสริมในการสร้างการเรียนรู้ดังกล่าว อีกทั้งสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนบ้านปางส้านได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT จึงเป็นที่มาของโครงการ “การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล
2. เพื่อค้นหาศักยภาพเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล
3. เพื่อสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล
4. เพื่อค้นหาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล ที่นำไปสู่การสร้างเสน่ห์ “อดีตร่วมสมัย” ของพื้นที่
5. เพื่อสร้างภาคีการท่องเที่ยว 2 ตำบล

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A)
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพ
แนวคิดการพัฒนาและผู้เกี่ยวข้อง
แนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยววิถีเกษตรเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเสริมพลังอำนาจในแก่ประชาชนในพื้นที่ ด้วยกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการ CBR เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายชุมชนที่ร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชาวบ้านในชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน เน้นคนในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ มุ่งศึกษาเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล คือ ตำบลพะวอ และตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัด

ตาก มีครัวเรือนทั้งสิ้น 5,178 ครัวเรือน ประชากรรวมทั้งสิ้น 15,375 คน จำนวน 19 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มแกนนำแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น และกลุ่มภาคีเครือข่าย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกต แบบสอบถามกึ่งทางการ แบบบันทึกภาคสนาม กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ปฏิทินประเพณี วัฒนธรรม ปฏิทินอาหาร ประวัติศาสตร์ชุมชน (Time line) ประวัติชีวิตบุคคลสำคัญ กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพรรณนาโวหา โดยใช้รูปแบบการประเมินผลกระทบแบบมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประชุมสร้างเครือข่ายทีมวิจัยชุมชนความร่วมมือร่วมพัฒนา CBT วิถีเกษตร โดยการทาบทามเชิญชวนบุคคลเข้าร่วมทีมวิจัย ประชุมเปิดตัวโครงการและแบ่งทีมงาน บทบาทหน้าที่ และประชุมแยกแต่ละทีมงานย่อยและติดต่อกับผู้เข้าร่วมงานเพิ่มเติม เพื่อได้ทีมชุมชนร่วมทำงานวิจัย

2. ประชุมปรับฐานคิดการใช้ CBR การพัฒนา CBT ทำให้เข้าใจกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น รู้จักเครื่องมือ และรูปแบบที่ใช้ในการเก็บข้อมูลงานวิจัย เข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานวิจัย และเป้าหมายงานวิจัยชุมชนจะได้อะไร

3. วางแผน/กำหนดกรอบการทำงาน/ค้นหา เพื่อหาแนวทางการดำเนินงาน แบ่งหน้าที่การทำงาน รวมทั้งติดตาม ทบทวนแนวทางการทำงานวิจัย และวางแผนการทำงานร่วมกัน ในขั้นนี้ทำให้ได้ Key men ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ศึกษา จัดเก็บ และทบทวนข้อมูล ในขั้นนี้ จะทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและ จากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secoddary Data) และการจากการลงพื้นที่แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จัดประชุมคืนข้อมูลให้กับชุมชน เพื่อตรวจสอบข้อมูลโดยคนในชุมชน

5. พัฒนาทีมวิจัยชุมชน ร่วมกันกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบและร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นผลสรุปจากการศึกษา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนากิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่ ทั้งนี้ร่วมสรุปสภาพปัญหาของชุมชนด้านต่าง ๆ โดยมีผู้อาวุโสของชุมชนเข้าร่วมให้ข้อชี้แนะเพิ่มเติม จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและแนวทางแก้ไข สกัด คัดสรร วิเคราะห์ ทบทวนข้อมูลที่ผ่านเวทีคืนข้อมูลชุมชน เพื่อร่วมดำเนินการพัฒนากิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนขึ้นเบื้องหลัง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาบริบทชุมชนและพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล พบว่า ตำบลพะวอ และตำบลด่านแม่ละเมา เคยเป็นพื้นที่เดียวกันในอดีตชื่อตำบลพะวอ เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของไทยในการสู่รบกับพม่า ปัจจุบันเป็นเมืองหน้าด่านทางเศรษฐกิจ และแยกเขตการปกครองออกเป็นตำบลด่านแม่ละเมา สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ราบสูงตั้งอยู่บนเทือกเขาถนนธงชัย

อากาศเย็นสบายตลอดปี มีทะเลหมอก 3 ฤดู เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่จึงมีชนเผ่าต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งหลักปักฐาน ได้แก่ ปกาเกอะญอ ล้านนา มูเซอ ม้ง กลายเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรม ภายหลังมีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ ทำให้พื้นที่ตำบลพะวอ ตำบลด่านแม่ละเมาอยู่ในเขตอุทยาน 3 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช อุทยานแห่งชาติพาเจริญ และ อุทยานแห่งชาติขุนเขาพะวอ

2) ผลการค้นหาศักยภาพเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล พบว่า ตำบลพะวอ และตำบลด่านแม่ละเมา เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ราบสูงและมีภูเขาสลับซับซ้อน แบ่งเขตพื้นที่การปกครองออกเป็น 19 หมู่บ้าน มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ในอดีตชุมชนใช้ระบบการทำเกษตรที่คล้ายคลึงกัน คือการปลูกพืชแบบหักร้างถางป่าเพื่อจับจองพื้นที่ทำการเกษตรแต่เมื่อมีการประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ทำให้คนในชุมชนปรับเปลี่ยนระบบการทำการเกษตรมาเป็นการทำการเกษตรเพื่อยังชีพ เริ่มอยู่เป็นหลักแหล่งมีอาชีพทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ใช้พันธุ์พืชที่คัดเลือกตามธรรมชาติ ภายหลังรัฐบาลสนับสนุนการปลูกข้าวโพดแทนการปลูกข้าว รวมทั้งมีนายทุนเข้ามารับซื้อพืชผลในพื้นที่และมีเงื่อนไขข้อตกลงการใช้พันธุ์พืชเพาะปลูกโดยนายทุนเป็นผู้กำหนด ส่วนการปลูกผักนั้นค่านิยมของผู้บริโภคที่ต้องการพืชผักที่สวยงามไม่มีตำหนิ จึงทำให้ระบบการทำการเกษตรเปลี่ยนไป จากการปลูกเพื่อยังชีพเป็นระบบการเกษตรแบบเข้มข้นที่เน้นการใช้เครื่องจักร ปุ๋ยเคมี สารเคมี เพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช และใช้พันธุ์พืชที่ได้รับการพัฒนาจากการผสมผสานและคัดเลือกเป็นการเกษตรที่ต้องการปัจจัยการผลิตสูง เพื่อขยายพื้นที่ในการเพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตจึงมีการถางป่าทำการเกษตรมากขึ้น เมื่อมีการขอคืนพื้นที่ป่าและควบคุมการใช้ป่า ทำให้ชุมชนเริ่มหันกลับมาทำการเกษตรแบบเดิม โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง, ทฤษฎีการพัฒนาฟื้นฟูป่าไม้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง) เพื่อลดพื้นที่ในการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาเป็นไม้ยืนต้น และช่วยกันอนุรักษ์ผืนป่าเพื่อสร้างความสมดุลของธรรมชาติเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและหันมาทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงทำให้คนในชุมชน สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล

3) ผลการสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล พบว่า เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการประชุมเครือข่ายคน 2 ตำบล พบว่า อัตลักษณ์ของพื้นที่ คือ "4 ชาติพันธุ์ วิถีผูกพันคนกับป่า" ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว คือ "วิถีชีวิตการเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่กับป่า มีความเชื่อและวิถีวัฒนธรรมพึ่งป่าอยู่กับธรรมชาติ" และกระบวนการสร้างพื้นที่ เส้นทางและกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชื่อมโยงทรัพยากรที่มีกับองค์ความรู้ ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีการดำรงชีวิตการเกษตร และมรดกวัฒนธรรมชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นมาเป็นสินค้า กิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐาน มาสร้างเป็นเส้นทางได้ 4 เส้นทางดังนี้

เส้นทางที่ 1 สัมผัสวิถีเกษตรนิเวศวัฒนธรรมชนเผ่ามูเซอ บ้านห้วยปลากอง
เส้นทางที่ 2 เรียนรู้วิถีชนเผ่าม้งบ้านธงชัย เป็นเส้นทางเรียนรู้วิถีชุมชนเผ่าม้ง
เส้นทางที่ 3 ท่องธรรมชาติห้วยแม่ละเมา เรียนรู้วิถีชุมชนเกษตรคนล้านนาเส้นทาง
เส้นทางที่ 4 เรียนรู้วิถีชุมชนคนอยู่กับป่า เรียนรู้วิถีผูกพันชาวล้านนา กับชาวปกาเกอะญอ

4) ผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนที่นำไปสู่การสร้างเสน่ห์ "อดีตร่วมสมัย" ของพื้นที่ พบว่า จุดเด่นของพื้นที่มีธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ คนในชุมชนมีอาชีพเกษตรกรมีองค์ความรู้ ในเรื่องเกษตรเป็นอย่างดี มีทุนทางประเพณีวัฒนธรรม วิถีการดำรงชีวิตที่หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถนำวิถี การดำรงชีวิตทางการเกษตรนิเวศ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย มาสร้างเส้นทาง กิจกรรรมทาง การท่องเที่ยวได้ โดยกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้หลากหลายคนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีศูนย์การเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาและการทำเกษตรอินทรีย์ แต่พื้นที่แต่ละแห่งอยู่กระจัดกระจาย ห่างไกลกัน เข้าถึงยาก สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งถนนหนทาง ไม่สามารถเดินทางเข้าไปได้ในช่วงหน้าฝน บางพื้นที่ยังขาดความพร้อมในเรื่อง น้ำ ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ ในพื้นที่มีการจัดการท่องเที่ยว แต่ขาดการเชื่อมโยงเส้นทางกัน เพื่อร่วมกันทำงาน ไม่มีคณะกรรมการกลางในประสานงานหลัก เจ้าของพื้นที่บางคนยังขาดความเชื่อมั่นในการต้อนรับ การนำเสนอ ผลผลิตทางการเกษตรไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับฤดูกาล สภาพภูมิอากาศ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดนักสื่อความหมาย การเชื่อมโยงเส้นทาง และมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นระบบ ขาดป้ายบอกทางในชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังคงอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบเดิมที่มีความผูกพันกับธรรมชาติรัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชน รวมทั้งนโยบายของจังหวัดตากที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากพื้นที่ตำบลพะวอ – ด่านแม่ละเมา เป็นเส้นทางสายหลักที่ใช้เดินทางไปยังเมืองชายแดน ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังจุดนัดพบได้สะดวก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมให้การสนับสนุนชุมชนในพื้นที่ด้านการจัดการท่องเที่ยว จากการพัฒนาศักยภาพทำให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา)"เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่นำไปสู่แนวทางรักษาเสน่ห์ "อดีตรวมสมัย" ด้วยการนำเอาวิถีการดำรงชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม ภาษา อาหารพื้นถิ่น ภูมิปัญญา และเอกลักษณ์การแต่งกายที่สืบต่อกันมา และยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบันมาใช้เป็นเสน่ห์ในการจัดการท่องเที่ยว

5) ปัจจัย เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสร้างภาคีการท่องเที่ยว 2 ตำบล ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และการนำสื่อมวลชนมาเป็นภาคีเครือข่ายร่วมในการพัฒนาชุมชน ใช้สื่อประสมประสานในการประชาสัมพันธ์เพื่อเล่าเรื่องราว ข่าวสาร ในชุมชนให้กับบุคคลภายนอกได้รับรู้ ส่งต่อและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่เข้าด้วยกัน เป็นการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งภาคีการท่องเที่ยว 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) เกิดจากการสนับสนุนของภาคีภาครัฐภาคประชาชน และภาคเอกชนที่เข้ามาหนุนเสริม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) บริบทชุมชนและพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายชุมชน พบว่า ตำบลพะวอ ตำบลด่านแม่ละเมา เคยเป็นพื้นที่เดียวกันในอดีตชื่อตำบลพะวอ เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของไทยใน

การสู่รบกับพม่า ปัจจุบันเป็นเมืองหน้าด่านทางเศรษฐกิจ และแยกเขตการปกครองออกเป็นตำบลด่านแม่ละเมา สภาพพื้นที่เป็นราบลุ่ม และพื้นที่ราบสูงตั้งอยู่บนเทือกเขาถนนธงชัย อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช อุทยานแห่งชาติพาเจริญ และ อุทยานแห่งชาติขุนเขาพะวอ ทำให้ตำบลพะวอ-ด่านแม่ละเมา มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายทั้ง น้ำตก ถ้ำ ป่าไม้กระจายเต็มในพื้นที่ เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ ทำให้มีอากาศเย็นสบายตลอดปี มีทะเลหมอก 3 ฤดู และมีลำห้วยแม่ละเมาเป็นแม่น้ำสายหลักไหลผ่าน ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่จึงมีชนเผ่าต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งหลักปักฐาน ได้แก่ ชนเผ่าปกาเกอะญอ ชาวล้านนา มูเซอ ม้ง

จากความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ในพื้นที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีการดำรงชีวิต วิถีเกษตรกรรม ความเชื่อ และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย จากการสืบทอดและดำรงอยู่ของแต่ละชนเผ่า ซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างกันส่งผลถึงพฤติกรรม การดำรงชีวิตของคนในชุมชน จากการศึกษา พบว่าในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีวิธีการดำรงชีวิตทางการเกษตรโดยพึ่งน้ำทางธรรมชาติเป็นหลัก จึงมีพิธีกรรมและความเชื่อที่คล้ายคลึงกันในเรื่องป่า และแม่น้ำ โดยเชื่อว่า ในป่า และแม่น้ำมีเทวดาอารักษ์สิ่งสถิตอยู่ คอยดูแล ปกปักรักษาให้ความอุดมสมบูรณ์แก่ตน แต่ด้วยจำนวนประชากรในพื้นที่มีมากขึ้น จึงทำให้คนในชุมชนมีความจำเป็นต้องทำการแพ้วถ่างป่าเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตรมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้พื้นที่ป่าลดลง ภายหลังรัฐบาลไทยได้ประกาศให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าเป็นเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และด้วยพื้นที่ตำบลพะวอ-ด่านแม่ละเมามีพื้นที่ป่าต้นน้ำจำนวนมาก จึงได้ประกาศให้เป็นเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติถึง 3 แห่ง ด้วยบริบทพื้นที่ที่ตั้งบ้านเรือนมีความแตกต่างกัน บางชนเผ่าอาศัยอยู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำ บางชนเผ่าอาศัยอยู่ที่ราบสูง ส่งผลให้พฤติกรรม วิถีการดำรงชีวิต และการสร้างบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์แตกต่างกันไปด้วย เช่น ชนเผ่าปกาเกอะญอเป็น กลุ่มชนที่ไม่ค่อยพิถีพิถันมีวิถีชีวิตเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อและไม่ขนขวาย จึงนิยมปลูกพืชที่ดูแลง่ายไม่ต้องใส่ใจมาก ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, มันสำปะหลัง, ข้าวพันธุ์พื้นเมือง ชาวมูเซอ เป็นกลุ่มชนเผ่าที่มีความเรียบง่าย ไม่ค่อยมีความประณีต ค้าขายเก่ง หากจะปลูกพืชก็จะปลูกพืชที่ดูแลง่าย ไม่ต้องเอาใจใส่มาก ได้แก่ ลูกเนียง กาแฟ อโวคาโด้ ซึ่งสอดคล้องกับบทความของบริษัท เว็บสวัสดี จำกัด (มหาชน). (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ชนเผ่าต่าง ๆ พบว่า วิถีชีวิตของชาวลาหู่ (มูเซอ) เป็นสังคมเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพ ความอยู่รอดของชาวลาหู่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติอย่างกลมกลืน ไม่ว่าเป็นดิน ความพอดีของน้ำจากท้องฟ้า วัฒนธรรมของชาวลาหู่ผูกพันอยู่เป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ ม้ง เป็นกลุ่มชาติพันธ์ที่มีความละเอียดและเรียนรู้ได้เร็ว แต่ด้วยสภาพพื้นที่สูงไม่ค่อยมีน้ำทำให้ต้องปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย ทนทาน ได้แก่ ข้าวพื้นเมือง พริก ขิง อโวคาโด ชาวล้านนา หรือกลุ่มพี่น้องพื้นราบ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความละเอียดและมีศิลปะสูง มีความรู้ในการปลูกพืชทีหลากหลาย พืชที่นิยมปลูก ได้แก่ ผักสลัด ผักตามฤดูกาล การทำการเกษตรในพื้นที่จำกัด เป็นต้น

2) ด้านศักยภาพเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล พบว่า ชุมชนมีการปรับพฤติกรรมการทำการเกษตรโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีการพัฒนาฟื้นฟูป่าไม้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง) โดยลดพื้นที่ในการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาเป็นไม้ยืนต้น และช่วยกันอนุรักษ์ผืนป่าเพื่อสร้างความสมดุลของธรรมชาติ ประกอบกับพื้นที่

ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยให้ชุมชนลดพื้นที่เพาะปลูกเพื่อคืนพื้นที่ป่า ชุมชนจึงหันมาใช้การท่องเที่ยวเป็นทางรอดในการดำรงชีวิตอาศัยอยู่ร่วมกับป่า ด้วยความหลากหลายของชาติพันธุ์จึงทำให้พื้นที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านภาษา การแต่งกาย การเมืองการปกครอง วิถีการดำรงชีวิตและการเกษตรที่สืบทอดกันมาในแต่ละชนเผ่าที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันตามฤดูกาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พลอยศรี โปราณานนท์. (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเบื้องต้น พบว่า ข้อเด่นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และ วิถีการผลิตที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสามารถนำมาแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้เป็นอย่างดี

3) การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) พบว่า เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการประชุมเครือข่ายคน 2 ตำบลและกระบวนสร้างพื้นที่ เส้นทาง และกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชื่อมโยงทรัพยากรที่มีกับองค์ความรู้และวิถีถิ่นของชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นเป็นกิจกรรมเส้นทางโดยจากทรัพยากรธรรมชาติ วิถีการดำรงชีวิต การเกษตรและมรดกวัฒนธรรมชุมชนมาเป็นสินค้า กิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐาน โดยพื้นที่ตำบลพะวอตำบลด่านแม่ละเมาที่มีความโดดเด่นที่จะสามารถนำมาสร้างเป็นกิจกรรม เส้นทางทางการท่องเที่ยวมีจำนวน 6 หมู่บ้าน แบ่งเป็น ตำบลด่านแม่ละเมา ประกอบด้วย บ้านธงชัย บ้านห้วยปลาหลด บ้านปางส้าน ตำบลพะวอ ประกอบด้วย บ้านแม่ละเมา บ้านพะวอ บ้านปูแป้ แบ่งเส้นทางการท่องเที่ยวออกเป็น 4 เส้นทางดังนี้

เส้นทางที่ 1 สัมผัสวิถีเกษตรนิเวศวัฒนธรรมชนเผ่ามูเซอ บ้านห้วยปลากอง

เส้นทางที่ 2 เรียนรู้วิถีชนเผ่าม้งบ้านธงชัย เป็นเส้นทางเรียนรู้วิถีชุมชนเผ่าม้ง

เส้นทางที่ 3 ท่องธรรมชาติห้วยแม่ละเมา เรียนรู้วิถีชุมชนเกษตรคนล้านนาเส้นทาง

เส้นทางที่ 4 เรียนรู้วิถีชุมชนคนอยู่กับป่า เรียนรู้วิถีผูกพันชาวล้านนา กับชาวปกาเกอะญอ

จากการทำกระบวนสร้างพื้นที่ เส้นทาง และกิจกรรมในการท่องเที่ยวของพื้นที่เครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล เห็นถึงประเด็นแนวทางในการแก้ปัญหาและการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน เชื่อมโยงทรัพยากรที่มีกับองค์ความรู้และวิถีถิ่นของชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นจากการสืบค้นจากทีมนักวิจัยชุมชนและภาคีเครือข่าย ชุมชนมีแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อทำเป็นกิจกรรมเส้นทางโดยจากทรัพยากรธรรมชาติ วิถีการดำรงชีวิต การเกษตร และมรดกวัฒนธรรมชุมชนมาเป็นสินค้า กิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐานมาสร้างเป็นเส้นทางการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนเปิดหมู่บ้านรับการท่องเที่ยวมีรูปแบบในการบริหารจัดการศูนย์ที่ชัดเจนขึ้นเป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้นจนสามารถรวมกันตั้งชื่อเส้นทางและฐานการเรียนรู้ของเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล ให้มีความน่าสนใจ และดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากศักยภาพและทุนที่มี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนายธเนศ ศรีสถิตยและนางสาววรรณา คำปวนบุตร. (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การมีสวนร่วมของชุมชนในการจัดการการทองเที่ยวบนฐานเชิงนิเวศวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนรวมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวบนฐานเชิงนิเวศวัฒนธรรมบริบทชุมชนและนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนที่มีการสืบทอดวัฒนธรรมด้านการเลือกบริเวณพื้นที่ตั้งชุมชนและแหล่งน้ำ รวมถึงภูมิปัญญา ประเพณี และพิธีกรรมที่เกิดจาก

ความสัมพันธ์กันระหว่างธรรมชาติกับความเชื่อมาจากบรรพบุรุษด้านศักยภาพของคนในชุมชนคือการมีส่วนร่วมของผู้นำคนในชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

4) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชน คน 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) ที่นำไปสู่การสร้างเสน่ห์ "อดีตรวมสมัย" ของพื้นที่ พบว่า จุดเด่นของพื้นที่มีธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ คนในชุมชนมีอาชีพ เกษตรกรมีองค์ความรู้ในเรื่องเกษตรเป็นอย่างดี มีทุนทางประเพณีวัฒนธรรม วิถีการดำรงชีวิตที่หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถนำวิถีการดำรงชีวิตทางการเกษตร นิเวศ และวัฒนธรรมที่หลากหลายมาสร้างเส้นทาง กิจกรรรมทางการท่องเที่ยวได้ โดยกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้หลากหลายคนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีศูนย์การเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาและการทำเกษตรอินทรีย์ แต่พื้นที่แต่ละแห่งอยู่กระจัดกระจาย ห่างไกลกัน เข้าถึงยาก สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งถนนหนทางไม่สามารถเดินทางเข้าไปได้ในช่วงหน้าฝน บางพื้นที่ยังขาดความพร้อมในเรื่อง น้ำ ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ ในพื้นที่มีการจัดการท่องเที่ยว แต่ขาดการเชื่อมโยงเส้นทางกัน เพื่อร่วมกันทำงาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมให้การสนับสนุนชุมชนในพื้นที่ด้านการจัดการท่องเที่ยว จากการพัฒนาศักยภาพทำให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวนำไปสู่แนวทางรักษาเสน่ห์ "อดีตรวมสมัย" ด้วยการนำเอาวิถีการดำรงชีวิตประเพณีวัฒนธรรม ภาษา อาหารพื้นถิ่น ภูมิปัญญา และเอกลักษณ์การแต่งกายที่สืบต่อกันใช้เป็นเสน่ห์ในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับบทความทางวิชาการของสาระดีดี.คอม เรื่อง องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (Tourism Element) ระบบการจัดการการท่องเที่ยวที่จะทำให้การท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จอันเนื่องมาจากระบบการจัดการที่ดี แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาระบบการจัดการที่ดี เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

5) การสร้างภาคีการท่องเที่ยว 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) พบว่า กระบวนการสร้างภาคีการท่องเที่ยวในพื้นที่ เกิดจากขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ในกระบวนการสร้างภาคีเครือข่ายนี้มีทั้งภาคีภายใน ประกอบด้วย คนในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญาณ ปราชญ์ชาวบ้าน และภาคีภายนอก ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา พัฒนาชุมชน สำนักงานพลังงานจังหวัด อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช ป่าไม้จังหวัด สื่อมวลชล และ บริษัทเอกชนทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อร่วมดำเนินจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน ซึ่งกระบวนการทำงานดังกล่าวทำให้เกิดภาคีภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน ที่เข้ามาให้การสนับสนุนตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ดังนั้นปัจจัย เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสร้างภาคีการท่องเที่ยว 2 ตำบล ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ดังนั้นแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรสร้างภาคีเครือข่ายกับทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวนอกจากนั้นต้องมีการพัฒนาประชาชนในชุมชน เรื่อง โฮมสเตย์ ในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีมีความรู้เรื่องการบริการ มีจิตสาธารณะ และการเป็นนักสื่อความหมายที่ดี พร้อมที่จะเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชน การนำสื่อมวลชนมาเป็นภาคีเครือข่ายร่วมในการพัฒนาชุมชนใช้สื่อประสมประสานในการประชาสัมพันธ์เพื่อเล่าเรื่องราว ข่าวสาร ในชุมชนให้กับบุคคลภายนอกได้รับรู้ ส่งต่อและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่เข้า

ด้วยกัน เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ และคณะ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ทักษะความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้ สามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย 3 ด้านคือ 1) ทักษะความสามารถในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ทักษะความสามารถในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและปฏิบัติตามแผนที่มีผลกระทบด้านลบน้อยที่สุด และ 3) ทักษะ ความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว การนำสื่อมวลชนมาเป็นภาคีเครือข่ายร่วมในการพัฒนาชุมชนใช้สื่อประสมประสานในการประชาสัมพันธ์เพื่อเล่าเรื่องราว ข่าวสาร ในชุมชนให้กับบุคคลภายนอกได้รับรู้ ส่งต่อและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่เข้าด้วยกัน เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนา สวนศรี (2546) เรื่อง คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยกล่าวถึงบทบาทและความสำเร็จของภาคีที่เกี่ยวข้องไว้ว่า ชุมชนจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจระบบการท่องเที่ยวว่าเกี่ยวข้องกับใคร อะไรบางที่เกี่ยว และเกี่ยวข้องอย่างไร เพื่อกำหนดความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมในช่วงเวลา ที่เหมาะสม เพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ กำหนดความร่วมมือและการพัฒนาชุมชน การทำงานเพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้รับการยอมรับโดยสร้างรูปแบบการทำงานที่ให้แต่ละกลุ่มในสังคมมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นพันธมิตรกับชุมชน ภาคีการท่องเที่ยว 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) เกิดจากการสนับสนุนของภาคีภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนที่เข้ามาหนุนเสริม

จากผลการวิจัย การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า อัตลักษณ์ของเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล คือ "4 ชาติพันธุ์วิถีผูกพันคนกับป่า" ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว คือ "วิถีชีวิตการเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่กับป่ามีความเชื่อและวิถีวัฒนธรรมพึ่งป่าอยู่กับธรรมชาติ"

ข้อเสนอแนะ

1) สภาพพื้นที่และความสามารถของชุมชน มีศักยภาพพอที่จะจัดการท่องเที่ยวแต่ยังต้องการการพัฒนา เช่นบ้านธงชัยต้องการปลูกดอกไม้ทั้งหุบเขาเพื่อสร้างเสน่ห์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งไม่สามารถจัดได้เลยในทันทีเพราะต้องวางแผนการเพาะกล้าไม้และต้องสร้างความร่วมมือกับหลายภาคส่วน ดังนั้นชุมชนนี้จึงต้อการการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการโฮมสเตย์และศักยภาพอื่นเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมืออาชีพ รวมทั้งบ้านปางส้านที่มีกลุ่มคนศึกษาดูงานจากชุมชนอื่นที่ทางภาครัฐจัดให้ แต่ในชุมชนยังไม่มีที่พัก จึงมีความต้องการพัฒนาชุมชนให้เป็นโฮมสเตย์อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน เพื่อเป็นที่ไว้วางใจแก่ผู้มาเยือน

2) สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งถนนหนทางไม่สามารถเดินทางเข้าไปได้ในช่วงหน้าฝนบางพื้นที่ยังขาดความพร้อมในเรื่อง น้ำ ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ เช่น บ้านธงชัย, บ้านห้วยปลาหลด เป็นต้น ควรพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานในบางแห่ง เพื่อรองรับการทำการท่องเที่ยว

3) การพัฒนาศักยภาพพื้นฐานให้มีถนนที่สะดวกเข้าหมู่บ้าน

4) สนับสนุนการทำป้ายสื่อสาร ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทาง

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง "การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรนิเวศวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 2 ตำบล (พะวอ-ด่านแม่ละเมา) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก"ซึ่งเป็นงานวิจัยในท้องถิ่นที่เน้นคนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผนหาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือที่เน้นการให้คนในชุมชนมาร่วมกระบวนการวิจัยตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผนและค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเก่งขึ้น ในการแก้ไขปัญหาของตนเองและสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่นในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ "กระบวนการมากกว่าผลลัพธ์" เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากการทำวิจัยโดยตรง

ผลการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะเกิดผลประโยชน์ต่อการตัดสินใจที่มีคุณภาพ รอบคอบ ในการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวแล้ว ยังมีส่วนได้นำข้อมูลไปเสนอ แลกเปลี่ยนเพื่อการปรับปรุงแก้ไข เพื่อการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อเครือข่ายชุมชนพะวอ-ด่านแม่ละเมา ในอนาคตอย่างเป็นระบบ

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้การสนับสนุน ขอบคุณทีมพี่เลี้ยง และขอขอบคุณผู้นำชุมชนและคนในชุมชนที่สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินการวิจัย จนทำให้งานวิจัยก้าวหน้า ตามกระบวนการวิจัย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จนงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

บริษัท เว็บสวัสดี จำกัด (มหาชน). **ชนเผ่าต่างๆ.** สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562. จาก http://www.sawadee.co.th/thailand/hilltribes/lahu.html

พลอยศรี โปราณานนท์. (2544). **การท่องเที่ยวเบื้องต้น**. เชียงใหม่: มิ่งเมือง

ธเนศ ศรีสถิต และนางสาววรรณา คำปวนบุตร. (2556). **การมีสวนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวบนฐานเชิงนิเวศวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม.** มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สาระดีดี.คอม. 2561. **องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (Tourism Element).** สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2561. จาก https://bit.ly/2RzenQg

ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ และคณะ. (2557). **การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม.**

พจนา สวนศรี. 2546. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

การสร้างมูลค่าเพิ่มระบบนิเวศวัฒนธรรมสู่การจัดการท่องเที่ยวภายใต้บริบทเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยภาคีเครือข่ายตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Value Creation of Cultural Ecology to Tourism Management under Special Economic Zone by Partnerships of Kasa, Maepa, and Tha Sailuad Sub-districts, Mae Sot District, Tak Province

สวาท ไพศาลศิริทรัพย์[1] **และคณะ**
Sawart Phaisarnsirisap and parties

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง“การสร้างมูลค่าเพิ่มระบบนิเวศวัฒนธรรมสู่การจัดการท่องเที่ยวภายใต้บริบทเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยภาคีเครือข่ายตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบนิเวศวัฒนธรรมตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด ศึกษาพลวัตรการตั้งรับเปลี่ยนแปลงพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่นำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด พัฒนาขีดความสามารถเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวและการตลาดและสร้างและ เชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ด้วยกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติการ และ 3) ผู้สนใจทั่วไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาระบบนิเวศวัฒนธรรมตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลท่าสายลวด เป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมผสมผสานของชาวล้านนา ชาวไทยใหญ่และเป็นพื้นที่ชายแดนมีทรัพยากรธรรมชาติ มีวิถีวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์โดดเด่นมีความสมัครสมานสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ผืนป่าให้เป็นป่าชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์มีทรัพยากรธรรมชาติสวยงามร่มรื่น ถ้ำ ป่า น้ำตกและน้ำพุร้อนที่เป็นที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว คนในชุมชนมีพลวัตรการตั้งรับการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่นำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทำให้คนในพื้นที่มีการตื่นตัวในการตั้งรับสถานการณ์การที่เกิดขึ้นแสดงถึงคนในชุมชนที่เป็นนักต่อสู้หาทางออกไม่เคยย่อท้อกับสถานการณ์หรือแรงกดดันต่าง ๆ ที่ถาโถมมาทั้งการเปลี่ยนแปลงเมือง

[1] วิทยาลัยชุมชนตาก ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เบอร์โทรศัพท์ 08 6328 7999

เนื่องจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเนื่องจากเป็นเมืองชายแดนนั้น ประกอบกับการที่พื้นที่มีการเคลื่อนย้ายคนเข้าออกจำนวนมากมายที่แตกต่างกันทั้งชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยว ทำให้คนในพื้นที่หาทางออกอยู่เสมอ

ผลการพัฒนาขีดความสามารถเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด ชุมชนมีทักษะการบริหารจัดการท่องเที่ยวและการตลาด คนในพื้นที่มีวิธีคิดเชิงระบบ ทำงานเป็นทีม ตระหนักเห็นคุณค่าทรัพยากร มรดกวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์ คือ“ทรัพยากรล้ำค่า ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมไทใหญ่และล้านนา เมืองการค้าชายแดน” และสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยว ด้วยการสร้างและเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยใช้ทุนทัพยากรที่มีเป็นฐานพัฒนาสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม หารูปแบบการจดการท่องเที่ยวท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกับภาคีเครือข่ายจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ โดดเด่นและเสน่ห์เมืองชายแดน คนในชุมชนมีความพร้อม และมีภาคีเครือข่ายที่คอยส่งเสริมการพัฒนาเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบครบวงจร

คำสำคัญ : การสร้างมูลค่าเพิ่ม, ระบบนิเวศวัฒนธรรม, การจัดการท่องเที่ยว, เขตเศรษฐกิจพิเศษ

Abstract

The research on “Value Creation of Cultural Ecology to Tourism Management under Special Economic Zone by Partnerships of Mae Kasa, Maepa, and Tha Sailuad Sub-districts, Mae Sot District, Tak Province” aims to study the ecosystem and culture of Mae Kasa Sub-district, Maepa Sub-district and Tha Sailuad Sub-district; to study the dynamics of change and impact of the special economic area leading to the creation of tourism products of Mae Kasa Sub-district, Maepa Sub-district and Tha Sailuad Sub-district; to study capacity development of community networks in Mae Kasa Sub-district, Maepa Sub-district and Tha Sailuad Sub-district in tourism management and marketing and to build and connect hundreds of tourism network partners in the special economic area, Mae Sot District, Tak Province. This research uses community research methodology to develop and create eco-tourism and cultural tourism attractions. The process is a person-centered process which aims to empower people in the area with a participatory development process through community-based research (CBR), the population and sample consisted of 1) experts, 2) operators, and 3) people with interests. The statistics used for data analysis were frequency, mean, percentage, standard deviation and content analysis.

The results of the study of ecological system and culture in Mae Kasa Sub-district, Mae Pa Subdistrict and Tha Sailuad Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province show that the communities in these three sub-districts are multicultural communities blending Lanna and Thai Yai together. The sub-districts are border areas with natural resources, having unique culture and distinctive identity. The locals work together to conserve the forest to be a community forest that is fertile which consists of beautiful shady, forest caves, waterfalls and hot springs for tourists. People in the community are aware of the change in special economic areas that lead to the creation of tourism products, making local people alert in their response to the situation that arises, showing people in the community who are fighters to find a solution. Having been discouraged by the situations or pressures that has been overwhelming, either the urban transformation due to the development of a special economic zone, or the transformation that has occurred as a border city, coupled with the large number of people moving in and out of the area that different for both foreigners and tourists causing local people to always find a way out.

The results of the capacity development of community networks in Mae Kasa Sub-district, Maepa Sub-district and Tha Sailuad Sub-District shows that the community has tourism management and marketing skills. People in the area have a systematic way of thinking, working as a team, appreciating the value of resources, cultural heritage, and identity that is "Valuable resource fertile forest Tai Yai and Lanna cultures the border trade city" and added value by creating tourism products by building and connecting tourism network partners in the special economic area, Mae Sot District, Tak Province by using what the communities have as capital for development to create added value. Find a form of community-based tourism, in collaboration with network partners, based on the abundance of natural and cultural resources and border-town charm. People in the community are ready. And there are network partners that support the development of community-based tourism management.

Keywords: Value Creation, Cultural Ecology, Tourism Management, Special Economic Zone

บทนำ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด เป็นทั้งที่ราบลุ่มที่ราบเชิงเขา และภูเขา อากาศบริสุทธิ์เย็นสบาย พื้นที่ส่วนใหญ่ขนานไปกับลำน้ำเมย ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์ ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวล้านนาที่อพยพเข้ามาเมื่อ 100 กว่าปี เป็นพื้นที่ที่มีประวัติยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย จัดตั้งเป็นหมู่บ้านในฐานะชุมชนชายแดนตั้งแต่ปี พ.ศ.2437 และมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น พม่า กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ ฉิ่น และมอญ อพยพเข้ามาอยู่อาศัยดำรงชีวิตร่วมกันอย่างประนีประนอม ทำให้ชุมชนมีความเป็นพหุวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและมีเอกลักษณ์มีกฎระเบียบการบริหารจัดการกลุ่มที่แตกต่างตามบริบทและข้อตกลงร่วมกันที่หลากหลายสืบทอดภูมิปัญญา ยังคงไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อที่มีอยู่ ผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมจากความหลากหลายชาติพันธุ์ กลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่บ้างแล้วซึ่งส่วนใหญ่จะท่องเที่ยวน้ำตก น้ำแร่ น้ำพุร้อน ถ้ำ วัด รวมถึงป่าชุมชน ซึ่งลักษณะเป็นการท่องเที่ยววันเดย์ทริป (มีทั้งนักท่องเที่ยวชาวพม่าและชาวไทย) เมื่อเขตเศรษฐกิจพิเศษเข้ามา จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สูงและรวดเร็ว แต่สิ่งที่สำคัญคือ ทิศทางการพัฒนาของพื้นที่ทั้ง 3 ตำบลที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษควรเป็นอย่างไร เพื่อให้ชุมชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและตั้งรับปรับตัวกับปรากฏการณ์ดังกล่าวเพื่อการอยู่รอดของชีวิตที่ ดีขึ้น ซึ่งคนในตำบลทั้ง 3 พื้นที่เห็นว่าการท่องเที่ยวน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้คนในแต่ละชุมชนมีรายได้เสริมจากการจัดการท่องเที่ยวบนฐานศักยภาพบนฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นทุนในการจัดการของแต่ละหมู่บ้านที่แตกต่าง รวมถึงใช้คุณค่าที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการจัด CBT เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดสำนึกร่วมในคุณค่าของบ้านเกิดที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์และสืบทอดมรดกวัฒนธรรมชุมชนให้ยั่งยืนต่อไปเนื่องจากการจะสร้างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคน 3 ตำบลในครั้งนี้เป็นมิติทางเศรษฐศาสตร์ที่ต้องอาศัยภูมิรู้ประสบการณ์และทักษะด้านบริหารจัดการ และการให้บริการด้วยการใช้กระบวนกางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมรดกวัฒนธรรมชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าทั้งยังให้คนในพื้นที่ตระหนักรัก หวงแหนทรัพยากรที่มีให้คงอยู่ตลอดไป

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว วิทยาลัยชุมชนตากร่วมกับสำนักงานสนับสนุนวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการพัฒนาคนในพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนจึงนำองค์ความรู้และกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาหนุนเสริมให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้สร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์และพัฒนาให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาระบบนิเวศวัฒนธรรมตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2 เพื่อศึกษาพลวัตรการตั้งรับเปลี่ยนแปลงพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่นำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด

3 เพื่อพัฒนาขีดความสามารถเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวและการตลาด

4 เพื่อสร้างและเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

คมพล สุวรรณกูฏ และคณะ.(2554).รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเสริมสร้างรายได้ภาคเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัด

ชุรีรัตน์ จันทร์เชื้อและคณะ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานการท่องเที่ยวของเครือข่ายชุมชนนครชุม อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชรและเครือข่ายชุมชนโบราณเมืองบางขลังอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย รวมทั้งศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนาทักษะความสามารถในการทำงานของเครือข่ายชุมชน

แสนประเสริฐ ปานเนียม และคณะ.(2559). ได้ศึกษาการขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ในจังหวัด

อัจฉริยา ชูวงศ์เลิศ และอานันท์ กาญจนพันธุ์.(2558).ได้ศึกษาการต่อรองกับความแตกต่าง: พลวัตของการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนไทในภาคกลางตอนเหนือของเวียดนาม

ณัฏฐินี ทองดี และคณะ.(2557). ได้ศึกษาการจัดการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ชี มูล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวประเทศไทย ลาว และเวียดนาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ด้วยกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการ CBR เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเครือข่ายชุมชนที่ร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชาวบ้านในชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกต แบบสอบถามกึ่งทางการ แบบบันทึกภาคสนาม กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ปฏิทินประเพณี วัฒนธรรม ปฏิทินอาหาร

ประวัติศาสตร์ชุมชน (Time line) ประวัติชีวิตบุคคลสำคัญ แผนที่เดินดิน กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชุมชน ผู้นำชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้สูงอายุ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติการ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักพัฒนา สื่อมวลชน และผู้สนใจทั่วไป 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เยาวชน ครูอาจารย์ พระสงฆ์ องค์กรภาคประชาชน นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการปฏิบัติการ แม่บ้าน และผู้สนใจทั่วไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้รูปแบบการประเมินผลกระทบแบบมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประชุมสร้างเครือข่ายทีมวิจัยชุมชนความร่วมมือร่วมพัฒนา CBT วิถีเกษตร โดยการทาบทามเชิญชวนบุคคลเข้าร่วมทีมวิจัย ประชุมเปิดตัวโครงการและแบ่งทีมงาน บทบาทหน้าที่ และประชุมแยกแต่ละทีมงานย่อยและติดต่อกับผู้เข้าร่วมงานเพิ่มเติม เพื่อได้ทีมชุมชนร่วมทำงานวิจัย

2. ประชุมปรับฐานคิดการใช้ CBR การพัฒนา CBT ทำให้เข้าใจกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น รู้จักเครื่องมือ และรูปแบบที่ใช้ในการเก็บข้อมูลงานวิจัย เข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานวิจัย และเป้าหมายงานวิจัยชุมชนจะได้อะไร

3. วางแผน/กำหนดกรอบการทำงาน/ค้นหา เพื่อหาแนวทางการดำเนินงาน แบ่งหน้าที่การทำงาน รวมทั้งติดตาม ทบทวนแนวทางการทำงานวิจัย และวางแผนการทำงานร่วมกัน ในขั้นนี้ทำให้ได้ Key men ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ขั้นลงพื้นที่ศึกษาสำรวจเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ตามประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

4.1 ศึกษาระบบนิเวศวัฒนธรรมระบบนิเวศน์ทางทรัพยากร วัฒนธรรมพื้นถิ่น

4.2 ศึกษาพลวัตรการตั้งรับเปลี่ยนแปลงพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่นำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสาย

4.3 ศึกษาขีดความสามารถเครือข่ายชุมชน

4.4 ศึกษาการสร้างและเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

5. ศึกษา จัดเก็บ และทบทวนข้อมูล ในขั้นนี้ จะทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และการจากการลงพื้นที่แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จัดประชุมคืนข้อมูลให้กับชุมชน เพื่อตรวจสอบข้อมูลโดยคนในชุมชน

6. พัฒนาทีมวิจัยชุมชน ร่วมกันกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบและร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นผลสรุปจากการศึกษา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนากิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่ ทั้งนี้ร่วมสรุปสภาพปัญหาของชุมชนด้านต่าง ๆ โดยมีผู้อาวุโสของชุมชนเข้าร่วมให้ข้อชี้แนะเพิ่มเติม จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและแนว

ทางแก้ไข สกัด คัดสรร วิเคราะห์ ทบทวนข้อมูลที่ผ่านเวทีคืนข้อมูลชุมชน เพื่อร่วมดำเนินการพัฒนากิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนขึ้นเบื้องหลัง

7. ทดลองการทำทัวร์นำร่อง ประเมินผล พัฒนาปรับปรุง สรุปผลและนำเสนอปรับปรุงการตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

การวิจัย “การสร้างมูลค่าเพิ่มระบบนิเวศวัฒนธรรมสู่การจัดการท่องเที่ยวภายใต้บริบทเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยภาคีเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก” สรุปผลการวิจัยตามจุดประสงค์ได้ดังนี้

1.ผลการศึกษาระบบนิเวศวัฒนธรรมตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตากพบว่าชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลท่าสายลวด เป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมผสมผสานของชาวล้านนา ชาวไทยใหญ่และเป็นพื้นที่ชายแดนมีทรัพยากรธรรมชาติ มีวิถีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักณ์โดดเด่นมีความสมัครสมานสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ผืนป่าให้เป็นป่าชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์มีทรัพยากรธรรมชาติสวยงามร่มรื่น ถ้ำ ป่า น้ำตกและน้ำพุร้อนที่เป็นที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว

2.ผลการศึกษาพลวัตรการตั้งรับการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่นำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด พบว่า เครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด เป็นจุดการค้าชายแดนเชื่อมกับประเทศเมียนมาพลวัตรการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอดีตถึงปัจจุบันทำให้คนในพื้นที่มีการตื่นตัวในการตั้งรับสถานการณ์การที่เกิดขึ้นแสดงถึงคนในชุมชนที่เป็นนักต่อสู้หาทางออกไม่เคยย่อท้อกับสถานการณ์หรือแรงกดดันต่าง ๆ ที่ถาโถมมาทั้งการเปลี่ยนแปลงเมืองทั้งเนื่องจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเนื่องจากเป็นเมืองชายแดนนั้นประกอบกับการที่พื้นที่มีการเคลื่อนย้ายคนเข้าออกจำนวนมากมายทั้งชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวเอง ทำให้คนในพื้นที่หาทางออกอยู่เสมอ

3.ผลพัฒนาขีดความสามารถเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวดในการบริหารจัดการท่องเที่ยวและการตลาด พบว่าเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลท่าสายลวด ได้พัฒนาวิธีคิดเชิงระบบ การทำงานเป็นทีม การสร้างภาคีเครือข่าย องค์ความรู้ด้านการศึกษาบริบทพื้นที่ การบริการจัดการกลุ่ม การบริการและการตลาดนั้น ทำให้ชุมชนตระหนักและเห็นคุณค่าทรัพยากร มรดกวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน การรับรู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน ตั้งรับปรับตัวกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 ใช้เทคโนโลยีนำเสนอของดีชุมชนมีทักษะการสื่อสารอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบ จึงสรุปอัตลักษณ์ตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลท่าสายลวด คือ“ทรัพยากรล้ำค่า ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมไทใหญ่ล้านนา เมืองการค้าชายแดน” และสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยว

4. ผลการสร้างและเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่าเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลท่าสายลวด เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและการสร้างแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่โดดเด่น คนในชุมชนมีความพร้อม และมีภาคีเครือข่ายที่คอยส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบครบวงจร

สรุปและอภิปรายผล

1.ผลการศึกษาระบบนิเวศวัฒนธรรมตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตากพบว่าชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลท่าสายลวด เป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมผสมผสานของชาวล้านนา ชาวไทยใหญ่และเป็นพื้นที่ชายแดนมีทรัพยากรธรรมชาติ มีวิถีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักณ์โดดเด่นมีความสมัครสมานสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ผืนป่าให้เป็นป่าชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์มีทรัพยากรธรรมชาติสวยงามร่มรื่น ถ้ำ ป่า น้ำตกและน้ำพุร้อนที่เป็นที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว ดังคำกล่าวของ วลัยลักษณ์ ทรงศิริ และคณะ (2556: 9-13) ที่กล่าวถึงสังคมพหุลักษณ์หรือพหุสังคม (Plural Society) ว่าหมายถึงกลุ่มสังคมที่แยกย่อยออกเป็นกลุ่มภาษา กลุ่ม ชาติพันธุ์กลุ่มศาสนาหรือเชื้อชาติต่าง ๆ และกลุ่มชุมชน ซึ่งเป็นคำ เดียวกับ Multicultural Society หรือสังคม หลากวัฒนธรรมที่นำ มาใช้กับรัฐที่มีความแตกต่างหลาก หลาย ซึ่งแนวคิดแบบ Multiculturalism นี้เป็นการมองความหลากหลายด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ใน สังคมเป็นเกณฑ์อย่างไรก็ตามและจากคำกล่าวของ(ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา 2549, 135 ; บัญญัติ ยงย่วน 2551, 93-94 ; ดุสิต หวันเหล็ม 2552, 68 ; เอกรินทร์ สังข์ทอง 2552, 4) กล่าวว่า สังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง ประชากรกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์มาอยู่รวมกันใน สังคมหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างทางด้าน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนาความ เชื่อ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของผู้คน วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์ การสื่อสาร รวมถึงบุคคล ที่มาจากพื้นฐานหรืออัตลักษณ์เดียวกัน

ผู้วิจัยเห็นว่าสังคมพหุวัฒนธรรมเน้นการยอมรับ การอยู่ร่วมกัน และการบูรณาการของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ของแต่ละชาติพันธุ์มุ่งไปสู่การตระหนักรู้ถึงการรวมอยู่ร่วมกันและความเป็นหนึ่งเดียวกันของสังคม เคารพและยอมรับในความแตกต่างชุมชนตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวดต่างมีจุดเด่นที่แตกต่างกันด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสร้างการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำตั้งแต่ต้นทำให้เกิดการนำเอาวัฒนธรรมชุมชนที่แตกต่างมาผสมผสานเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวที่ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หารือ หาทางออกร่วมกันจนเกิดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างเสน่ห์ สร้างแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจได้สัมผัสความแตกต่างของสังคมพหุวัฒนธรรมของเมืองชายแดนที่ยังคงมีความโดดเด่น ความภาคภูมิใจของประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นรากฐานของพื้นทีที่สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว

2.ผลการศึกษาพลวัตรการตั้งรับการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่นำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด พบว่า เครือข่ายชุมชน

ตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด เป็นจุดการค้าชายแดนเชื่อมกับประเทศเมียนมาพล วัตรการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอดีตถึงปัจจุบัน ดังที่ (ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ, 2545, หน้า 11)กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงจะเกี่ยวข้องหรือขึ้นอยู่กับเวลาเสมอไม่ว่าจะเป็นเวลาในรูปใด เช่น วัน เดือน ปี หรือเวลาทางดาราศาสตร์โดยนับเป็นปีเสมอ รวมทั้งเวลาที่นับการครบรอบเหตุการณ์หนึ่ง เป็นต้นว่า ฤดูหนึ่งหรือปีการเพาะปลูกหนึ่งก็ตาม ลักษณะหรือสถานภาพของสิ่งนั้นจะแตกต่างไป จากเดิมที่เป็นอยู่ โดยอาศัยองค์ประกอบด้านเวลาเป็นหลัก ในสังคมมีเหตุการณ์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่สองอย่างเท่านั้น นั่นคือ การเกิดและการตาย แต่กระบวนการตั้งแต่เกิดจนตาย นับเป็นการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องกัน โดยอาศัยเวลาเป็นเครื่องมือกำหนด ทำให้คนในพื้นที่มีการตื่นตัวในการตั้งรับสถานการณ์การที่เกิดขึ้นแสดงถึงคนในชุมชนที่เป็นนักต่อสู้หาทางออกไม่เคยย่อท้อกับสถานการณ์หรือแรงกดดันต่าง ๆ ที่ถาโถมมาทั้งการเปลี่ยนแปลงเมืองทั้งเนื่องจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเนื่องจากเป็นเมืองชายแดนนั้นประกอบกับการที่พื้นที่มีการเคลื่อนย้ายคนเข้าออกจำนวนมากมายทั้งชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวเอง ทำให้คนในพื้นที่หาทางออกอยู่เสมอ ดังคำกล่าวของ นภาภรณ์ หะวานนท์และคณะ (2550: 36) ได้กล่าวไว้ว่าความสามารถในการพึ่งตนเอง ของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีความเป็นอิสระที่จะกำหนดทางเลือกในการจัดการกับปัญหาและ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่หวังพึ่งภายนอก ทั้งนี้ยังมีมุมมองว่าการพึ่ง ตนเองของชุมชนนั้น ชุมชนจะต้องมีอำนาจในการต่อรองเพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงค์ของชุมชน และ สามารถระดมทุนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่าชุมชนตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวดเป็นชุมชนที่เจอภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่างๆแต่คนในพื้นที่มีความสามารถในการตั้งรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเท่าทันส่งผลให้ชุมชนมีระบบการจัดการตนเองที่เป็นระบบหาทางเลือกทางรอดเสมอ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ คนในชุมชนเองยังต้องการพัฒนาศักยภาพสู่การทำการท่องเที่ยวเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านอื่น ๆ สร้างรายได้เกิดกระบวนการ ร่วมคิด ร่วมทำเพื่อใช้ความรู้ ความสามารถรวมพลังตั้งรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาเห็นได้จากพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงเมืองอย่างรวดเร็วตามยุคสมัยแต่คนในชุมชนจะมีวิธีการตั้งรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างรู้เท่าทันและมีทางออกเสมอเช่นในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเคลื่อนย้ายผู้คนจำนวนมาก การเปลี่ยนโครงสร้างเมือง การเปลี่ยนแปลงของฝั่งชายแดนรวมถึงสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 คนในพื้นที่ต่างใช้กระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ หารือหาทางออกเผชิญสถานการณ์ ก้าวผ่านอุปสรรคและตระหนักต่อสถานการณ์ตั้งรับอย่างมีสติ

3.ผลพัฒนาขีดความสามารถเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวดในการบริหารจัดการท่องเที่ยวและการตลาด พบว่าเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลท่าสายลวดได้พัฒนาวิธีคิดเชิงระบบ การทำงานเป็นทีม การสร้างภาคีเครือข่าย องค์ความรู้ด้านการศึกษาบริบทพื้นที่ การบริการจัดการกลุ่ม การบริการและการตลาดนั้น ทำให้ชุมชนตระหนักและเห็นคุณค่าทรัพยากร มรดกวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน การรับรู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน ตั้งรับปรับตัวกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 ใช้เทคโนโลยีนำเสนอของดีชุมชนมีทักษะการสื่อสารอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบ จึงสรุปอัตลักษณ์ตำบลแม่

กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลท่าสายลวด คือ“ทรัพยากรล้ำค่า ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมไทใหญ่และล้านนา เมืองการค้าชายแดน” และสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยวดังที่ เจษฎา นกน้อย (2554 :144) กล่าวว่าสมรรถนะ หมายถึงกลุ่มของคุณลักษณะใด ๆ ที่อยู่ภายใน ตัวบุคคล อันมีผลต่อการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และได้ดังมาตรฐานที่กำหนดไว้ ใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยว ตามที่ สินธุ์ สโรบล (2549: 3) กล่าวว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็น ทางเลือกในการจัดการ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของ ทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้าน ต่าง ๆ ไม่ว่า ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็น ต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน

ผู้วิจัยเห็นว่าการทำงานวิจัยโดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสามารถพัฒนาศักยภาพชุมชนในด้านการจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยคนในชุมชน ทีมวิจัยได้เรียนรู้การวางแผนงาน การจัดการอย่างเป็นระบบ กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ รู้จักการทำงานเป็นทีม การติดต่อประสานงาน พบเห็นสิ่งแปลกใหม่มีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่น และได้ประสบการณ์จากการไปศึกษาดูงานที่ทาง สกว. หนุนเสริมจัดให้ และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทีมนักวิจัยชุมชน ซึ่งทำให้ทีมนักวิจัยสามารถสรุปประเด็นจากการศึกษาดูงานได้แนวคิดและแรงบันดาลใจในการพาชุมชนไปสู่เป้าหมาย มีเวทีสนทนา เวทีพูดคุยกันบ่อยครั้งจนสมาชิกในทีมและชุมชนเกิดความคุ้นเคยกันเสมือนญาติ ทุกกระบวนการ ทุกขั้นตอน มีอาจารย์พี่เลี้ยงที่คอยสนับสนุน สอนวิธีการ หลักคิดและคอยให้คำปรึกษากระบวนการทำงานทั้งยังปรับกระบวนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างราบรื่นและเป็นระบบอย่างเป็นกันเองเป็นการร่วมงานที่มีความสุข สบายใจและเป็นกันเอง

4. ผลการสร้างและเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่าเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลท่าสายลวด เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและการสร้างแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่โดดเด่น คนในชุมชนมีความพร้อม และมีภาคีเครือข่ายที่คอยส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบครบวงจร ดังที่ สนธยา พลศรี (2550:207) กล่าวว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกอาจเป็นบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม เครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไม่ได้เป็นเพียงการรวมตัวกันโดยทั่วไปแต่มีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งเป็นครั้งคราวหรืออาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจึงเป็นการเชื่อมโยงคนที่มีความสนใจร่วมกันพบปะสังสรรค์และพัฒนาไปสู่การลงมือ ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์เดียวกัน ดังนั้นเครือข่ายจึงไม่ใช่เป็นเพียงการรวบรวมรายละเอียดบุคคลที่เป็นสมาชิกเท่านั้น แต่มีการจัดระบบให้สมาชิกสามารถดำเนิน กิจกรรมร่วมกันเพื่อบรรลุจุดหมายที่สมาชิกเห็นพ้องต้องกัน สิ่งที่เชื่อมโยงสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ วัตถุประสงค์หรือ

ผลประโยชน์ที่ต้องการบรรลุผลร่วมกัน การสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่ง พจนา สวนศรี (2546:105-107) ได้จัดกลุ่มภาคีที่เกี่ยวข้องเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ระดับชุมชนประกอบด้วย กลุ่มจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก กลุ่มยานพาหนะในท่องถิ่น วัด โรงเรียน อนามัย สถานที่สำคัญในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรพัฒนาเอกชนและเจ้าที่ของรัฐที่ทำงานในพื้นที่ เช่น พัฒนากร เกษตรตำบล เป็นต้น

2. ระดับอำเภอ/จังหวัด ประกอบด้วยกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ระดับจังหวัดหรือภาค ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และกลุ่มรถ เรือ ให้เช่า และสื่อมวลชนท้องถิ่น

3. รับชาติประกอบด้วยเครือข่ายท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวสื่อมวลชน นักท่องเที่ยว สถาบันวิจัย และสถาบันการศึกษา

ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมพัฒนาชุมชนพื้นที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยการบูรณาการทรัพยากรที่มีเพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง สร้างพลังของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวดที่มีลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ตามบริบท เมื่อคนในชุมชนสร้างภาคีที่เข้มแข็งภายในและสร้างการมีส่วนร่วมหนุนเสริมเพื่อพัฒนาพื้นที่สู่การจัดการท่องเที่ยวโดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชื่อมร้อยสร้างแรงดึงดูดที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวเริ่มจากการสร้างภาคีภายใน ขยายเป็นภาคีระหว่างตำบลและเชื่อมร้อยภาคีหน่วยงานและขยายภาคีสู่วงกว้างขึ้นเป็นการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวด้วยภาคีที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพมีเอกลักษณ์เฉพาะที่สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้ภายใต้บริบทเมืองชายแดน

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

1.กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแม่กาษา แม่ปะท่าสายลวด ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เพื่อสร้างให้เกิดความน่าดึงดูดสำหรับนักท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้คนในชุมชน

2. กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดตาก มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการเกษตร รวมถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านโบราณสถานและวัฒนธรรม จึงควรเน้นส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยอยู่บนพื้นฐาน ของการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

3. ควรพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยการเชื่อมร้อยภาคีวางแนวทาง หรือกลยุทธ์ด้านการตลาดในการช่วยสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นรู้จักและนิยมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยการเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และการอำนวยความ สะดวกให้ความร่วมมือของหลายๆท่านซึ่งให้การสนับสนุนผู้ทำการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ด้วยดี ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ อาจารย์ที่ปรึกษาและ คณะกรรมการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของงานวิจัยและคณะกรรมการวิพากย์งานวิจัยในครั้งนี้ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานวิจัยรวมไปถึงการสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางการศึกษาหาข้อมูล เทคนิค วิธีการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า การปรับปรุงผลการศึกษาค้นคว้าและการ นำเสนอผลการวิจัยฉบับนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ท่านได้กรุณาคอยชี้แนะ ช่วยให้ผู้ทำการวิจัยได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน และสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์วางแผน รวมทั้งแผนงาน ต่างๆ และสรุปข้อมูลได้อย่างราบรื่นสำเร็จได้ด้วยดี ตลอดจนขอขอบพระคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนตากที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการวิจัย อาจารย์ ดร.เปรมจิต มอชิง ซึ่งเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้นำชุมชน ปราชญ์ ผู้รู้ หน่วยงานในพื้นที่ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกๆคนที่มี ส่วนช่วยในการสัมภาษณ์และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเพื่อนทีมนักวิจัยวิทยาลัยชุมชนตากที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือเติมเต็มการดำเนินการวิจัย ที่ให้ ความร่วมมือ เป็นกำลังใจและช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน การทำงานวิจัยครั้งนี้ สุดท้ายนี้ คุณค่าอันพึงมีจากงานศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้เป็น สาธารณะประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติโดยส่วนรวม เป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และวางรากฐานการศึกษาแก่ผู้ทำการวิจัยตลอดจนทีมผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนตากที่ส่งเสริมสนับสนุนด้วยดีตลอดมาและให้โอกาสทีมนักวิจัยได้เรียนรู้พัฒนาต่อยอดการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ชุมชน สังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

พจนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. (2556). **แนวคิดเรื่องพหุนิยม เบื้องต้น. ในรือเสาะ พหุวัฒนธรรม: ความหลากหลายและมิตรภาพจากความทรงจำของ “คนใน” บนพื้นที่สีแดง.** นาญิบ บิน อะห์หมัด. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์, 2556. 9-13.

กาญจนา แก้วเทพ. (2552). **เอกสารสังเคราะห์วิธีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น.** สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.

ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ และคณะ. (2557). **การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ณัฏฐินี ทองดี และ แพรวโพยม พัวเจริญ. (2554). **การศึกษาอัตลักษณ์และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวเยาวชน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ: ไทย-อนุเคราะห์ไทย.

นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล, 2562, **การจัดการตนเองของภาคประชาสังคมเพื่อการเข้าสู่เขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก**, กรุงเทพฯ.

พูนลาภ ทิพชาติโยธิน. (2553). **Value-Added Activities เพิ่มลูกค้าด้วยกิจกรรมเพิ่มมูลค่า**.

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ. (2545).**การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม** (พิมพ์ครั้งที่11). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สนธยา พลศรี. (2550). **เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชนในงานพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพ: โอเดียนสโตว์

เจษฎา นกน้อย (2554). **แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย.** กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นภาภรณ์ หะวานนท์ และคณะ. 2550 .**ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) .

การประเมินการบริหารการจัดการเรียนรู้วิชาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยภาคเหนือของประเทศไทย

Evaluation of Management of Subjects Learning Resources and Local Wisdom by Students from Northern Universities in Thailand

ธนัช มหาสินทรัพย์[1]
Tanat Mahasinsap

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2563 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาสาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 1 – 5 ทดสอบค่าความเชื่อมั่นมีค่า 0.80 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลการบริหารจัดการรายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนักศึกษาสาขาพลศึกษา ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2563 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.62) และ 3 ระดับแรกที่อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับแรกคือ เอกสารประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียน ($\overline{X}$ = 4.73) รองลงมาคือบุคลิกภาพของอาจารย์ $\overline{X}$ =4.65) และอันดับสุดท้ายคือการวัดและประเมินผลการเรียน ($\overline{X}$ =4.58)

คำสำคัญ: การประเมินการบริหาร,วิชาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยภาคเหนือของประเทศไทย

[1] อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ natndet@gmail.com 0968416069

ABSTRACT

This research aims to study opinions and differences of opinions of students in the Physical Education Field, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University, Year 4, Academic Year 2020, with a descriptive education model. The sample group in the study were physical education students, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University, 4th year, enrolled in the CI 3501 course, learning resources and local wisdom. In the second semester, academic year 2020, 30 students Data was collected with an opt-in questionnaire. The scale characteristics were estimated from 1 to 5, tested for the confidence value of 0.80. General data were analyzed by descriptive statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of the research were as follows: Evaluation of Course Management CI 3501, Learning Resources and Local Wisdom By students in Physical Education 4th year, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University, academic year 2020 was found that the average score of overall student opinion score was at the high level ($\overline{X}$ = 4.62) and the first 3 levels were the highest, the first was teaching materials and learning activities ($\overline{X}$ = 4.73), followed by Is the personality of the teacher ($\overline{X}$ = 4.65) and the last is the measure and evaluation of grades ($\overline{X}$ = 4.58)

KEYWORDS: Evaluation, Learning Resources And Local Wisdom, Northern Universities In Thailand

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษาทุกระดับมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งในตัวผู้สอนและตัวผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการลดบทบาทของผู้สอนจากการเป็นผู้บอกเล่า บรรยาย สาธิตเปลี่ยนมาเป็นผู้ที่วางแผนการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องเน้นที่บทบาทของผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้น ได้แก่ร่วมการวางแผนการเรียน การวัดและประเมินผล อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงว่ากิจกรรมการเรียนรู้นั้นเน้นการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วางแผน ลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมีการตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหา การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวต้องมีการพัฒนาผู้เรียนให้เจริญพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาคของภาคเหนือแห่งหนึ่ง ที่มีหน้าที่สำคัญ คือการผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นกำลังคนในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษาโดยส่งเสริมและมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาสร้างสรรค์นักศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรมระดับสูง

ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่นเดียวกับคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีพันธกิจ (Mission) คือ ผลิตบัณฑิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานบัณฑิตสาขาการศึกษาและมหาวิทยาลัย โดยร่วมมือกับแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อการเป็นพลเมืองไทย และพลโลกที่ดี ส่งเสริมและพัฒนาคณาจารย์ ให้มีศักยภาพในการเป็นคณาจารย์คณะครุศาสตร์ที่สามารถทั้งในการผลิตบัณฑิตการบริการชุมชนและสังคมอย่างสอดคล้องกับความก้าวหน้าของวิทยาการทางการศึกษา สนับสนุนและส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของท้องถิ่นที่จะนำไปใช้เป็นองค์ความรู้ที่เกิดประโยชน์ ส่งเสริมคณาจารย์และนักศึกษาได้แสดงออกซึ่งประเพณีและการสืบสานวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นที่ผู้เป็นครูควรมีส่วนร่วมและการแสดงออก รวมทั้งการสนองการดำเนินชีวิตในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการพระราชดำริเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคม สร้างระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ยึดกระบวนการมีส่วนร่วมธรรมาภิบาล การกระจายอำนาจหน้าที่ วางระบบการบริหารโดยยึดแนวทางประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพที่ดีต่อไป (www.cmru.ac.th)

การประเมินการบริหารการจัดการเรียนรู้โดยนักศึกษา เป็นหนึ่งในเกณฑ์มาตรฐานของระบบประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของการวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการสอนของอาจารย์แล้วยังเป็นการศึกษาความคาดหวังของตามทฤษฎีของ Vroom (1982 : 84) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าทฤษฎีความคาดหวังต้องขึ้นอยู่กับการจูงใจสองประการคือ บุคคลต้องการสิ่งนั้นมากเพียงใด และเขาคิดว่าเขาจะได้สิ่งนั้นมากเพียงใด นอกจากนี้แล้วความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของอาจารย์ โดยให้เป็นไปตามการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาภารกิจของสถานศึกษาที่เน้นการปฏิรูปการศึกษาโดยให้นักศึกษามีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ เน้นความต้องการของนักศึกษาและสังคม การจัดการเรียนการสอนที่ดีจึงควรให้ความสำคัญแก่นักศึกษา โดยสิ่งเหล่านี้ได้ตรงกับผลการวิจัยของกัลยารัตน์ กำลังเหลือ (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลต้องยึดหลักว่านักศึกษาทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้โดยอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ ทั้งด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านนักศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน เช่นเดียวกับภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้จัดการเรียนรายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาเอกบังคับ สำหรับนักศึกษาสาขาพลศึกษาทุกชั้นปี ที่ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่คลอบคลุมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คลอบคลุมเนื้อหาวิชาและรูปแบบการเรียนรู้ที่ตรงกับเนื้อหาและสาระของรายวิชานี้

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนเองได้ศึกษานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งต่อตัวนักศึกษา อาจารย์ผู้สอน และสถาบันการศึกษา เนื่องด้วยข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาความคิดเห็นนั้นจะได้ทำมาใช้ในด้านปรับปรุงแก้ไข พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาการศึกษานั้น นอกจากจะเป็นการ

สร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ดี แล้วยังเป็นแรงจูงใจและเสริมแรงในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เรียนด้วยความตั้งใจไม่เกิดความเบื่อหน่าย อันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีในวิชาด้านการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้สอนในด้านการครุศาสตร์ จึงเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ในรายวิชาดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาพลศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ต่อการบริหารจัดการเรียนรู้รายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนรู้รายวิชาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ได้แนวทางสำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการรายวิชาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3. ได้แนวทางสำหรับการนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการการศึกษาให้กับหน่วยงานและองค์กรด้านการศึกษาต่าง ๆ ที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาพลศึกษา ระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 55 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาพลศึกษา ระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน ได้มาโดยวิธีอย่างง่ายคือการจับฉลาก

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 1 – 5 ระดับ (Likert scale) ผ่านการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.80

การเก็บรวบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลหลังสิ้นสุดการเรียนในวันสุดท้ายของการเรียนรายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์การตอบแบบสอบถามและคำชี้แจงด้านจริยธรรมก่อนการตอบแบบสอบถาม และทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ครบทั้งหมดใส่ซองสีน้ำตาลที่เตรียมไว้เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้ด้านวิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ จำนวนครั้งการเข้าเรียน ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาสาขาพลศึกษา ระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 มีรายละเอียดดังปรากฏในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาสาขาพลศึกษา (30 คน)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	18	60.00
หญิง	12	40.00
รวม	**30**	**100**
การเข้าเรียน		
น้อยกว่า 10 ครั้ง	2	6.67
10 ครั้งขึ้นไป	28	93.33
รวม	**30**	**100**

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาสาขาพลศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 พบว่า เป็นเพศชายมากเพศหญิง โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ และนักศึกษามาเรียนมากกว่า 10 ครั้ง ร้อยละ 93.33 และมาเรียนน้อยกว่า 10 ครั้ง ร้อยละ 6.67

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาพลศึกษา ระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนรู้รายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยนำเสนอความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านเอกสารประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ ๓) ด้านการวัดและการ

ประเมินผลการเรียนการสอน และ 4) ด้านการสอนและเทคนิคการสอน มีรายละเอียดปรากฏดังตารางดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นในภาพรวมทุกด้านของนักศึกษาสาขาพลศึกษาที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนรู้รายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (30 คน)

ความคิดเห็นรายด้านในภาพรวม	คะแนนความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเอกสารประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียน	4.73	0.54	มากที่สุด
2. ด้านบุคลิกภาพของอาจารย์	4.65	0.75	มากที่สุด
3. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน	4.58	0.77	มากที่สุด
4. ด้านการสอนและเทคนิคการสอน	4.55	0.81	มากที่สุด
รวม	**4.62**	**0.72**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นในภาพรวมทุกด้านของนักศึกษาสาขาพลศึกษาที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนรู้รายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษาจำนวน 30 คน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.62) โดยด้านเอกสารประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียนมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.73) รองลงมาคือด้าน บุคลิกภาพของอาจารย์ ($\overline{X}$ = 4.65) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ($\overline{X}$ =4.58) และอันดับสุดท้ายคือการสอนและเทคนิคการสอน ($\overline{X}$ =4.55)

อภิปรายผล

การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาพลศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ต่อการบริหารจัดการเรียนรู้รายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษาจำนวน 30 คน มีการประเมินความคิดเห็นทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเอกสารประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ ๓) ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน และ 4) ด้านการสอนและเทคนิคการสอน โดยผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษาตามลำดับค่าเฉลี่ยระดับคะแนนความคิดเห็นในภาพรวมซึ่งออกมาอยู่ในระดับดีขึ้นไป สิ่งเหล่านี้ได้ตรงกับทฤษฎีของ Herzberg (1959) ที่ได้กล่าวไว้ว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของบุคคลจะมีมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยเบื้องต้นคือด้านผลสัมฤทธิ์ ความก้าวหน้า ความสัมพันธ์ และนโยบาย ส่วนปัจจัยระดับสูงนั้นส่วนใหญ่จะเป็นความพึงพอใจที่เกิดจากความรู้สึก สามัญสำนึก ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม และความมั่นคงเป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ปรากฏผล ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาพลศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ต่อการบริหารจัดการเรียนรู้รายวิชา CI 3501 แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นทั้งหมด 4 ด้าน ผู้วิจัยเรียงลำดับค่าคะแนนความคิดของนักศึกษาจากมากไปน้อย

พบว่านักศึกษาสาขาพลศึกษาประเมินภาพรวมด้านเอกสารประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียนมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.73) รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ ($\overline{X}$= 4.65) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.58) และด้านการสอนและเทคนิคการสอน ($\overline{X}$ = 4.55) จากผลของความคิดเห็นของนักศึกษาที่ออกมาเช่นนี้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่ดีจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี อีกทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษา ทั้งด้านบุคลากร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และที่สำคัญนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วิชาที่เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนจุดประสงค์ของรายวิชาที่เน้นการนำความรู้ไปปรับใช้ได้จริง โดยสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (www.mhesi.go.th) ที่กล่าวถึงมาตรฐานของการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่า มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิตคือต้องเป็นผู้มีความรู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ และมาตรฐานด้านการบริหารจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยให้สถาบันการศึกษาอุดมศึกษามีหลักสูตรและการบริหารจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และยังสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (www.cmru.ac.th) ที่ว่าผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพ ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานอีกด้วย และสิ่งเหล่านี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพจน์ ตัณฑะผลิน (2559) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนออนไลน์ให้กับนักศึกษาครูผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในยุคปัจจุบันเป็นการส่งเสริมความรู้ตระหนักให้กับนักศึกษาครูโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการพัฒนาผู้เรียนร่วมกับการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ตเข้ามาสนับสนุนให้เกิดการสะท้อนคิดร่วมกันบนระบบออนไลน์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้อีกด้วย ซึ่งรายละเอียดของการประเมินความคิดของนักศึกษาในแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้

1. ด้านเอกสารประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

การประเมินด้านเอกสารประกอบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักศึกษาในด้านนี้มากที่สุดคือ ด้านตำรา เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้มีการสืบค้นข้อมูลความรู้ต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด และอาจารย์แจ้งเอกสารและระบบสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยด้านนี้ได้คะแนนสูงสุดในจำนวนทั้งสี่ด้านนั่นแสดงให้เห็นว่าเอกสารประกอบการสอนในรายวิชา CI 3501 แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน มีแบบฝึกหัดท้ายบท และแต่ละบทยังมีการแนะนำแหล่งความรู้ในส่วนต่าง ๆ ที่นักศึกษาสามารถไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง อีกทั้งอาจารย์ผู้สอนยังมีการพาไปทัศนศึกษานอกห้องเรียนในส่วนของแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาจึงส่งผลให้นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด สิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชุติมา เภตรา (2554) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนของนักศึกษาอันดับแรกคือด้านเอกสารประกอบการสอน สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์อยู่ในอันดับมากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของพีร์ พวงมะลิด (2559) ที่พบว่า

เอกสาร สื่อและวัสดุอุปกรณ์เป็นสิ่งแรกที่นักศึกษาให้ความสนใจและสิ่งเหล่านี้จะส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความพึงพอใจในการเรียนของนักศึกษามากที่สุด และงานวิจัยของพิเชษฐ์ บุญมี(2560) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียน e-Learning พบว่าเอกสารและระบบการสืบค้นในสื่อการเรียนการสอนส่งผลให้นักศึกษามีผลการทำแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ยังส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน

2. ด้านบุคลิกภาพของอาจารย์

การประเมินด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ จำนวน 5 ข้อ คะแนนความคิดเห็นในด้านนี้ของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านอาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนตรงเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคืออาจารย์ใช้วาจาสุภาพเหมาะสมกับนักศึกษาเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด และอาจารย์สอนโดยมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพและค่านิยม น้อยที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด สิ่งเหล่านแสดงให้เห็นว่า อาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งการที่ผู้ใดจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับใครนั้น โดยเฉพาะผู้ที่เป็นอาจารย์ผู้สอนต้องทำตัวให้เป็นที่รักของศิษย์ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ นิดาริน จุลวรรณ (2562) ที่พบว่าการประเมินด้านบุคลิกภาพของผู้ที่เป็นครูหรืออาจารย์นั้นจะต้องอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ให้ศิษย์มีความรักและเคารพดังคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสว่า การทำตัวเป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไปเป็นคุณสมบัติของครูที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสารภี จุลแก้ว (2552) ที่พบว่าบุคลิกภาพของอาจารย์ผู้สอนมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพราะนักศึกษามีความคาดหวังต่อบุคลิกภาพของอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุดโดยพบว่านักศึกษาทั้งชายและหญิงมีความพึงพอใจต่อบุคลิกภาพของอาจารย์ไม่แตกต่างกัน และบุคลิกภาพของอาจารย์ชายและหญิงก็ไม่แตกต่างกันด้วยเช่นกันอีกด้วย

๓. ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน

การประเมินด้านการวัดและการประเมินผลการเรียน จำนวน 5 ข้อ คะแนนความคิดเห็นในด้านนี้ของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านอาจารย์แจ้งผลการทดสอบให้ทราบหลังการสอบทุกครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคืออาจารย์วัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน อยู่ในระดับมาก และอาจารย์จัดให้มีการทดสอบย่อยระหว่างเรียนและการทดสอบปลายภาคตามกำหนด น้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนนั้นนักศึกษาให้ความสนใจเกี่ยวกับการที่อาจารย์ผู้สอนต้องมีการแจ้งผลการทดสอบให้นักศึกษาทราบทุกครั้งหลังเสร็จสิ้นการทดสอบในแต่ละครั้งเพราะผลคะแนนที่ได้นั้นจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ในกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง สิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกิรณา พิสิษฐ์ธา (2553) ที่พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจและให้ความสำคัญต่อการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนมากที่สุดและผลการวิจัยของ ธนาศิริ ชะระอ่ำ (2554) ที่ผลการวิจัยเกี่ยวกับความความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยพบว่า ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่นักศึกษาให้ความสนใจมากที่สุดโดยเฉพาะนักศึกษากลุ่มที่เป็นชาวต่างชาตินั้นจะมีความคาดหวังสูงที่สุดในด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนเพราะสิ่ง

เหล่านี้จะสะท้อนผลต่อสถาบันการศึกษาและตัวนักศึกษาเองทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะถ้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่ออนาคตของตัวนักศึกษามากที่สุด สิ่งเหล่านี้ได้ตรงกับแนวคิดของ Tiffin and Maccormic (1975 : 349) ที่ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการพื้นฐาน (Basic Needs) ที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นสิ่งจูงใจ (Incentive) และพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการนั่นก็คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั่นเอง

4. ด้านการสอนและเทคนิคการสอน

การประเมินด้านการสอนและเทคนิคการสอน จำนวน 5 ข้อ คะแนนความคิดเห็นในด้านนี้ของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านที่อาจารย์ใช้คำถามหรือกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคืออาจารย์ชี้แจงจุดมุ่งหมายจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและเกณฑ์การวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก และอาจารย์ใช้เทคนิคการสอนที่ผู้เรียนเข้าใจง่าย น้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าด้านการสอนและเทคนิคการสอนของอาจารย์ผู้สอนนั้นก็มีความสำคัญเช่นกันถึงแม้ว่าจะได้คะแนนน้อยที่สุดในบรรดาความคิดเห็นทั้งสี่ข้อและก็ยังอยู่ในระดับมากเช่นกัน ดังนั้นสิ่งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่านักศึกษาให้ความสำคัญต่อการสอนของอาจารย์และเทคนิคการสอนไม่น้อยไปกว่าหัวข้ออื่น ๆ ที่เป็นเช่นนี้นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Wolman (1973 : 384) ที่ได้กล่าวว่าความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการสอนของผู้สอนเป็นความรู้สึก (Feeling) มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการทำงาน (Goals) ความต้องการอยากรู้อยากเห็น (Wants) หรือตามแรงจูงใจ (Motivation) นั่นเองสิ่งนี้ยังได้ตรงกับผลการวิจัยของนิดาริน จุลวรรณ (2562) ที่วิจัยด้านการสอนของคณะครุศาสตร์ให้กับนักศึกษาแล้วพบว่าด้านการสอนและเทคนิคการสอนของอาจารย์ผู้สอนส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจของนักศึกษา ส่วนอินทิรา พาสีนุด (2554) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีความสนใจและพึงพอใจในด้านการสอนและเทคนิคการสอนของอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเทคนิคการสอนของอาจารย์ผู้สอนที่สอนผ่านระบบออนไลน์ถ้ามีการสอนและเทคนิคการสอนที่น่าสนใจจะส่งผลโดยตรงต่อความสนใจของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริภัสสร ภูวเกียรติกำจร (2560) ที่พบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญต่อการแจ้งข้อมูลข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของคณะผ่านทาง Facebook เว็บไซต์ และ Line มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกช่องทาง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพในบริหารการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะในด้านที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือด้านการสอนและเทคนิคการสอน

2. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลให้ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนเพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาระบบการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาสาขาอื่น ๆ

3. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กัลยารัตน์ กำลังเหลือ. (2558). **การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาโดยนักศึกษาสาขาพลศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิปีการศึกษา 2558.** รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

กิรณา พิสิษฐ์ธา.(2553). **การศึกษาสภาพปัจจุบันและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในโครงการ2B-KMUTTของมจธ.** ในฐานะมหาวิทยาลัยวิจัย.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

จิรภา คงเขียว. (2554). **การสำรวจสถานภาพและความคิดเห็นของนักศึกษาใหม่ต่อการเข้าศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาประจำปีการศึกษา 2551.**รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ธนาศิริ ชะระอ่ำ. (2554). **การศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่างชาติที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.**รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

นิดาริน จุลวรรณ.(2562). **การพัฒนาความสามารถในการอ่านโดยใช้ชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยสำหรับนักศึกษาวิชาภาษาไทยคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.** รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2555). **ระเบียบวิธีการวิจัย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปิยพจน์ ตัณฑะผลิน. (2559). **รูปแบบการเรียนออนไลน์โดยการสะท้อนคิดร่วมกันด้วยกรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของนิสิตนักศึกษาครู.** ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิเชษฐ์ บุญมี.(2560). **การพัฒนาบทเรียนe-Learning เรื่องเทคนิคการก่อสร้างงานสถาปัตยกรรม.** วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. (2563). **แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น.** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ศิริภัสสร ภูวเกียรติกำจร.(2560). **การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการแจ้งข่าวสารกิจกรรมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กรณีศึกษานักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ.** งานวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สารภี จุลแก้ว.(2552). **ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.** รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

อินทิรา พาสีนุด.(2554). **การทดสอบหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียนในการเรียนแบบe-Learningโดยผ่านระบบสร้างสื่อการสอนออนไลน์.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

Tiffin and Maccormic.(1975).**Industrial Psychology**.Englewood Cliffs,NJ.:Prentice Hall.

Vroom, V.H.(1982).**Work and Motivation.**Malabo. Florida : Robert E.Krieger.

Wolman,B.Benjamin.(1973).**Dictionary Behavioral Science.**New York:Van Nostrand Reinhold.

Wallestein,Harvey.(1971).**A Dictionary of Psychology.**Maryland : Penquin Books.

คุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชน ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

Desirable Characteristics of Politicians of the People in Muang Mahasarakham District, Mahasarakham Province

พิชัย สารภักดี[1],ประสิทธิ์ ทันสมัย[2],ณรงค์ฤทธิ์ เครือไทย[3] และวิริศรา เชนะโยธิน[4]
Pichai Sarapugdi[1],Prasit Tansamai[2],Narongrit Khrueathai [3] and Warissara Chanayothin

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม 3) เพื่อเปรียบเทียบและทดสอบสมมติฐานคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยการใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย(Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวด้วยค่าเอฟ (F-test) แบบ One –way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า

1) สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 51.20 มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.50 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ72.80 อาชีพเป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 37.50 และมีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 45.00 ตามลำดับ 2) คุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.04) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านความดี ($\overline{X}$ = 4.15) ด้านความรู้ ($\overline{X}$ = 4.14) ด้านความกล้า ($\overline{X}$ = 3.95) และด้านความเก่ง ($\overline{X}$ = 3.94) ตามลำดับ 3) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม ในแต่ละด้านแยกตามเพศ อายุ และการศึกษา อาชีพและรายได้ เมื่อพิจาณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และ ผลการทดสอบสมมติฐานคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม โดยการทดสอบค่าที (t- test) จำแนกตามเพศที่แตกต่างกัน

[1] ดร.คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์,198 ถ.มิตรภาพ-ขอนแก่น ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา
E-mail: Chai2202@Hotmail.com โทรศัพท์ 6489-988-081
[2] คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
[3] คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
[4] คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์

พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) แบบ One way ANOVA จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และรายได้รายได้ต่างกันพบว่ามีความแตกต่างกัน (p. = 0.001 < 0.01) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงต้องมีการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD.(Least of Significance Difference)

คำสำคัญ: คุณลักษณะนักการเมือง, พึงประสงค์ของประชาชน

ABSTRACT

The objectives of this study are 1) To study personal information about desirable politician characteristics of people in Mueang Maha Sarakham District 2) To study desirable politician characteristics of people in Mueang Maha Sarakham District 3) To compare and test the hypothesis of politicians, the desirable of the people in Mueang Maha Sarakham District were classified by genders, ages, education levels, occupations and incomes by using 400 samples. Simple random sampling. The tool used in the research was a questionnaire. The statistics used for data analysis, were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation. Hypothesis test (T-test) and one-way F-test ANOVA.

The study found that: 1) The general condition of the respondents was female, (51.20%), of the respondents were aged between 31-40 years, accounting for (42.50%). The education level was lower than the bachelor's degree, accounting for (72.80%). Occupations were farmers, representing (37.50%). And their income is between 5,001 - 10,000 baht or (45.00 %), respectively. 2) Desirable characteristics of politicians of the people in the Mueang Maha Sarakham District Overall, it was at the high level ($\overline{X}$ = 4.04), if considered individually, it was found to be at a high level, namely, virtue ($\overline{X}$ = 4.15), knowledge ($\overline{X}$ = 4.14), courage ($\overline{X}$ = 3.95), and proficiency ($\overline{X}$ = 3.94) respectively. 3) The results of comparing desirable politicians characteristics of the people in the Mueang Maha Sarakham District each area is separated by gender, age and education, age, and income. When considering each aspect, it was found that it was at a high level in all aspects and the results of the hypothesis testing desirable characteristics of politicians of the people in Mueang Maha Sarakham District. The t-test classified by different sexes showed no statistically significant difference at the 0.05 level and the one-way F-test. Age, education level and the different occupations showed no statistically significant difference at the

0.05 level and income was found to be significantly different (p. = 0.001 <0.01). Statistically, at level 0.01, a double test is required with the LSD method. (Least of Significance Difference)

Keywords: Desirable Characteristics, Politicians, Desires of the people

บทนำ

การศึกษานับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการศึกษาจะทำให้มนุษย์มีคุณภาพดีขึ้น มีความเจริญงอกงามด้วยปัญญา ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคมที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงของประเทศ (วิมานพร รูปใหญ่ 2555 : 1) ซึ่งในปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์การสามารถที่จะดำเนินงานให้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์กำหนดไว้ดีเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรในการดำเนินงานขององค์กรในแต่ละท้องถิ่น เป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรพื้นฐานที่สำคัญและมีความจำเป็น คือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการจัดการหรือการบริหาร (สมาน รังสีโยกฤษณ์ และสุธี สุทธิสมบูรณ์,2530 :3) ทั้งนี้เพราะทรัพยากรเป็นพื้นฐานดังกล่าวแต่ละอย่างมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การทั้งสิ้น

การบริหารองค์การให้ประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากรมนุษย์และเชื่อว่า คนเป็นสิ่งที่มีค่าเหนือทรัพยากรอื่นใด คนจึงเป็นบุคลที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ สามารถสร้างความเจริญเติบโตให้กับหน่วยงาน ปัจจัยที่สำคัญที่มีต่อการพัฒนาองค์การคือการเป็นนักการเมืองที่ดี เพราะนักการเมืองเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ เป็นผู้ให้ความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงาน ที่จะทำให้สมาชิกที่เป็นผู้ร่วมงานในองค์การเกิดความพอใจในองค์การและเป็นผู้รับผิดชอบในหน่วยงานขององค์การ นักการเมืองต้องเป็นหัวหน้างาน ต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การรวมทั้งสมาชิกขององค์การให้เกิดการร่วมมือร่วมแรงในการทำงานได้อย่างเต็มที่และมีการประสานงานกันได้เป็นอย่างดีในองค์การ ก็แสดงว่านักการเมืองเป็นผู้มีความเป็นภาวะผู้นำสูง ถ้าหากองค์การใดที่มีผู้นำที่ไม่สามารถทำงานให้กับองค์การได้และไม่สามารถทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ได้หรือไม่สามารถทำงานในองค์การและมีการร่วมแรงร่วมใจกันและประสานงานกันได้ ก็แสดงว่าองค์การนั้นมีภาวะความเป็นผู้นำต่ำ ดังนั้นองค์การใดที่มีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูง ก็จะมีผลงานดี มีความเจริญก้าวหน้า แต่ถ้าองค์การใดมีภาวะผู้นำต่ำก็ไม่มีความเจริญก้าวหน้า

จากการบริหารจัดการจะเห็นว่าบุคคลที่จะเป็นนักการเมืองจะต้องเป็นบุคลที่มีบทบาทมากในอันที่จะกำหนดทิศทางในการพัฒนาให้ไปในทิศทางใด พร้อมทั้งบทบาทที่จะต้องปฏิบัติในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชน โดยการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้นำที่เป็นนักการเมือง ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญคือ ผู้นำหน่วยงานใดที่

มีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถรอบด้าน หน่วยงานนั้นก็ย่อมที่จะประสบผลสำเร็จได้ (ชารี มณีศรี, 2542 :135) นอกจากนี้ คุณลักษะของนักการเมืองซึ่งถือว่าเป็นผู้นำ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของนักการเมืองถือว่าเป็นผู้นำและเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมและชักนำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน ผู้นำที่จะมีความเป็นผู้นำมากเพียงใดก็ย่อมได้รับความเชื่อถือ และความไว้วางใจ รวมทั้งได้รับความร่วมมือที่ดีจากข้าราชการและประชาชน จึงจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของผ็นำซึ่งเป็นนักการเมืองให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี ซึ่งจะช่วยส่งผลต่อเป้าหมายและการประสานความต้องการของประชาชนกับการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพที่จะก่อให้เกิดความสุขและนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป

ปัจจุบันประชาชนส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจในการที่จะได้มาของนักการเมืองตามความต้องกาของประชาชน ในด้านความรู้ ความสามารถ การเสียสละ การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การมีคุณธรรม จริยธรรม การอุทิศตน ความซื่อสัตย์สุจริต การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ฯลฯ ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงานที่เกิดกับท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อความประโยชน์สุขของประชาชนที่ได้มีการเลือกนักการเมืองที่ดีมาทำหน้าที่เป็นผู้นำท้องถิ่นเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าก็จะไม่เกิดปัญหาในชุมชนสังคมจนถึงระดับชาติ ที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน การพัฒนา เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และการเจริญเติบโตเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สาเหตุมาจากประชาชนส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจในการได้มาซึ่งผู้นำที่เป็นนักการเมืองเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า เพราะการได้มาของนักการเมืองอาจเกิดจากการใช้อำนาจหรืออิทธิพลทางการเมือง การใช้สิ่งตอบแทน เป็นแรงจูงใจ ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงานที่จะทำให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง(สมคิด พิริยะรัสรรค์ , 2549 :1)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้นำตามความต้องการของประชาชนในครั้งนี้ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ ด้านความดี ด้านความเก่ง และด้านความกล้า เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนและจะส่งผลต่อการบริหารจัดการของนักการเมืองได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3. เพื่อเปรียบเทียบและทดสอบสมมติฐานคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้

3. สมมติฐานของการวิจัย

1 .ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

2 .ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

5.ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความดี ด้านความกล้า ด้านความเก่ง

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปและเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 79,317 คน (จาก www.http//stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2562 เข้าดูวันที่ 15 มีนาคม 2562) กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีระดับความเชื่อมั่น 95 % และมีความคลาดเคลื่อนได้ 5 % (บุญชม ศรีสะอาด, 2532: 38)

3. ขอบเขตด้านตัวแปรโดยมีการกำหนดการศึกษาตัวแปรต่างๆ เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ คุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านความรู้

3.2.2 ด้านความดี

3.2.3 ด้านความเก่ง

3.2.4 ด้านความกล้า

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นในระหว่างเดือน กันยายน 2562 – มกราคม 2563

5. การสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้มาจากข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นหลักและจากการสังเกต ตลอดจนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาประกอบการตีความด้วย

6. การอธิบายความหมาย อาจอธิบายได้ชัดเจนในขอบเขตที่ได้ศึกษาทำการวิจัยและอาจขยายถึงส่วนอื่น ๆ ได้ตามสมควร ในกรณีของภูมิประเทศและขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นที่คล้ายคลึงกันกับส่วนที่ได้ทำการศึกษาวิจัยดังที่ได้กล่าวมาแล้วอาจตีความคลอบคลุมกันได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.ได้ทราบข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2. ได้ทราบคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3.ได้ทราบข้อเปรียบเทียบและทดสอบสมมติฐานคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปและเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 79,317 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรยามาเน่ (Yamane, 1973 : 125) (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ์, 2543 : 79) ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีระดับความเชื่อมั่น 95 % และมีความคลาดเคลื่อนได้ 5 % (บุญชม ศรีสะอาด, 2532: 38) ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้จากการสร้างแบบสอบถาม โดยผู้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ประกอบกับ กรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นศึกษาจากทวิช จิตรสมบูรณ์(ทวิช จิตสมบูรณ์, 2552 : 1) และปรับปรุงแบบสอบถามจากอำนวย สังข์ช่วย (อำนวย สังข์ช่วย,2556 :82-87) เครื่องมือที่ใช้ ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท(Likert) บุญชม ศรีสะอาด. (2532: 69 – 71) โดยการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ ลักษณะสำรวจรายการทั่วไป(Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความดี ด้านความเก่ง และด้านความกล้า

ตอนที่ 3 แบบสอบถามมีลักษณะแบบปลายเปิด (Open -ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น

แหล่งข้อมูลการวิจัยได้มาจาก

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้มาจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และการสังเกต

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำรา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ภาคนิพนธ์ หนังสือรายงานวิจัย และจากอินเตอร์เน็ต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1.จัดเตรียมแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนในเขตอำเภอเมือง
มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

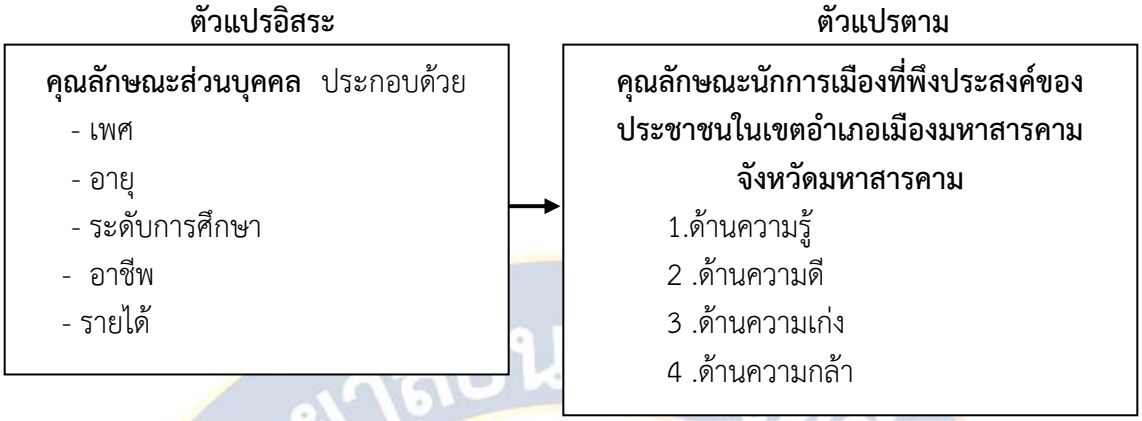
2.ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ประกอบด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน(t-test)การวิเคราะห์ความแปรปรวน(F-test) แบบ One - way ANOVA

6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้กรอบแนวคิด 4 ด้าน ตามแนวคิดของทวิช จิตรสมบูรณ์(ทวิช จิตสมบูรณ์, 2552 : 1) และปรับปรุงแบบสอบถามจากอำนวย สังข์ช่วย (อำนวย สังข์ช่วย,2556 :82-87) มีดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

7. สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ51.20 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 48.80 ตามลำดับ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 18-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 24.80 อายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.00 และอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ51.80 ตามลำดับ มีระดับต่ำการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.80 รองลงมามีระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 23.20 และมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 4.90 ตามลำดับ มีอาชีพเป็นเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมามีอาชีพรับจ้างทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 17.50 อาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 12.80 อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจคิดเป็นร้อยละ 11.50 อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 11.20 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 9.50 ตามลำดับ และมีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001–10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.20 รายได้ระหว่าง 10,001 15,,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.20 รายได้ต่ำกว่า5,,000 บาทลงมา คิดเป็นร้อยละ 13.00 รายได้ 20,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 6.50 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์คุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายด้าน รายข้อและโดยรวมทุกด้าน โดยใช่ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามแบบสอบถามคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อ	คุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านความรู้	4.14	0.54	มาก	2
2	ด้านความเก่ง	3.94	0.53	มาก	4
3	ด้านความดี	4.15	0.55	มาก	1
4	ด้านความกล้า	3.95	0.57	มาก	3
	รวมเฉลี่ย	**4.04**	**0.46**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่าลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04) เมื่อพิจารณาตามลำดับอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านความดี ($\bar{X}$ = 4.15) ด้านความรู้ ($\bar{X}$ = 4.14) ด้านความกล้า ($\bar{X}$ = 3.95) และด้านความเก่ง ($\bar{X}$ = 3.94) ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านความดี พบว่าคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.15) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เป็นผู้ที่มีประวัติดี มีความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.31) เป็นผู้ที่มีพื้นฐานในการดำเนินชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างโปร่งใส ($\bar{X}$ = 4.25) เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ทางความคิดในการปกป้องผลประโยชน์ของชาติบ้านเมือง และเป็นบุคคลที่พึ่งพาอาศัยได้ ($\bar{X}$ = 4.23) เท่ากัน เป็นผู้ที่มีความสามารถที่ได้รับการเลือกเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างใสสะอาด ($\bar{X}$ = 4.16) เป็นผู้ที่เสียสละทำงานหนักเพื่อประชาชนในท้องถิ่น และเป็นผู้ที่มีความคิดเป็นของตนเอง มีการเข้าพบประชาชนใกล้ชิด ($\bar{X}$ = 4.08) เท่ากัน เป็นผู้ที่ออกพบประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ = 4.00) และเป็นผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตย รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ($\bar{X}$ = 3.98) ตามลำดับ

2. ด้านความรู้ พบว่า คุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.14) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านให้ความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ เป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบเฉลียวฉลาด ว่องไวและรักษาและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ($\bar{X}$ = 4.23) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ($\bar{X}$ = 4.22) เป็นผู้มีความเหมาะสมและนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 4.18) มีความเป็นประชาธิปไตยรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.15) เป็นบุคคลที่รู้จักแก้ปัญหาและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.10) และ

เป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดรอบรู้ในสายตาประชาชน เป็นผู้ที่มีความเหมาะสมและสมควรที่จะได้รับเลือกเป็นผู้นำ ($\bar{X}$ = 4.05) เท่ากัน ตามลำดับ

3.ด้านความกล้า พบว่าคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 3.95) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความกล้าสามารถยืนหยัดต่อสู้เพื่อความถูกต้องและเป็นธรรม ($\bar{X}$ = 4.11) เป็นผู้ที่สามารถพาองค์การฝันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆได้สำเร็จ ($\bar{X}$ = 4.07) เป็นผู้ที่มีความกล้าเผชิญกับปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้ดี ($\bar{X}$ = 4.02) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ = 4.01) เป็นผู้ที่มีความกล้ารักษาผลประโยชน์ของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ ($\bar{X}$ = 4.00) เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและกล้าแสดงออก ($\bar{X}$ = 3.96) เป็นผู้ที่มีความฉลาดและมีความกล้าหาญไม่ให้คนอื่นเข้ามาแย่งพื้นที่และฐานเสียงไปได้ ($\bar{X}$ = 3.73) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการใช้บริวารและอำนาจเพื่อกำจัดคู่แข่งขัน ($\bar{X}$ = 3.69) ตามลำดับ

4.ด้านความเก่ง พบว่าคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เป็นผู้ที่มีมนุษย์สัมพันธ์กับทุกคนในชุมชนได้ดี ($\bar{X}$ = 4.05) เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้รับการยกย่องจากชุมชน ($\bar{X}$ = 4.04) เป็นผู้ที่มีทีมงานที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆได้ดี ($\bar{X}$ = 3.97) เป็นผู้มีวาทศิลป์ มีความสามารถเฉพาะตัวเก่งในการหาเสียง ($\bar{X}$ = 3.95) เป็นคนดีและคนเก่งมีการศึกษาในระดับที่เหมาะสม ($\bar{X}$ = 3.94) ผู้ที่รู้เท่าทันเหตุการณ์ของสังคมอยู่ตลอดเวลา ($\bar{X}$ = 3.93) เป็นผู้ที่มีความสามารถมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในอดีต ($\bar{X}$ = 3.90) และเป็นผู้รู้จักคิดรู้จักทำและแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ดี ($\bar{X}$ = 3.78) ตามลำดับ

3.การเปรียบเทียบและการทดสอบสมมติฐาน ตามแบบสำรวจคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคา จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพและรายได้ ของประชาชนมีความต้องการคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคามอยู่ในอยู่ในระดับมากทุกด้านและการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานตามแบบสำรวจคุณลักษณักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) แยกตามเพศ ที่แตกต่างกันพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านได้แก่ด้านความรู้ ระหว่างเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และการทดสอบค่าเอฟ (F -test) ด้วยการทดสอบค่าความแปรปรวน (Analysis of Variance) แบบ One –way ANOVA จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับทางด้านรายได้ที่แตกต่างกันพบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และถ้าพบว่ามีความแตกต่างกันจึงต้องมีการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least of Significance Difference) ได้แก่ ผลการทดสอบ

ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ทางด้านรายได้ มีดังนี้ 1) ในด้านความรู้ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายเฉลี่ย ต่ำกว่า -5,000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.035 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.32582* 2) ในด้านความดี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ต่ำกว่า -5,000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 -10,000 บาท โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.004 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.25294 * มีความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.015 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.24872*และมีความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.034 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.20907* ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 -10.000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ตั้งแต่20,001 บาทขึ้นไป โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.021 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.26576 * และ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาทมีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.040 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.26154 * ตามลำดับ และ 3) ในด้านความกล้า จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ต่ำกว่า -5,000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 -10,000 บาท โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.35160 * มีความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.44308*และมีความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.035 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.21454* และ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 -15.000 บาท มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่ม ตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 15,001- 20,000 บาท โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.018 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.26576 *ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1. จากการศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ51.20 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.50 ระดับต่ำการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 72.80 มีอาชีพเป็นเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 37.50 และมีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาทคิดเป็น ร้อยละ 45.00 ตามลำดับ

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

2. การวิเคราะห์คุณลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เป็นรายด้าน ,รายข้อและโดยรวมทุกด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก

($\overline{X}$ = 4.04) เมื่อพิจารณาตามลำดับอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านความดี $\overline{X}$ = 4.15) ด้านความรู้ ($\overline{X}$ = 4.14) ด้านความกล้า ($\overline{X}$ = 3.95) และด้านความเก่ง ($\overline{X}$ = 3.94) ตามลำดับ พบสาระสำคัญดังนี้

1.ด้านความรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย = 4.14 โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับลักษณะเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบเฉลียวฉลาด ว่องไว มีประสบการณ์และ รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพรรณ สุทธิดี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลภูกระดึง อำเภอภูกระคึง จังหวัดเลย พบว่า เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาดในสายตาประชาชน และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนวย สังข์ช่วย (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า เป็นผู้ที่มีมีความรอบรู้จำเป็นที่จะต้องมีประสบการณ์ทางการเมืองยาวนาน ตามลำดับ

2. ด้านความเก่ง พบว่าพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย = 3.94 โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับ เป็นผู้ที่มีมนุษย์สัมพันธ์กับทุกคนในชุมชนได้ดี เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้รับการยกย่องจากชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของอำนวย สังข์ช่วย (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่าจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสาร้างสรรค์ น่ายกย่องและมีความสามารถ และจะต้องมีทีมงานที่มีความสามารถนการแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพรรณ สุทธิดี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลภูกระดึง อำเภอ ภูกระดึง จังหวัดเลย พบว่า เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้รับการยกย่องจากชุมชน และเป็นผู้รู้จักคิดรู้จักทำและแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ดี ตามลำดับ

3. ด้านความดี พบว่าพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย = 4.15 โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับ เป็นผู้ที่มีประวัติดี มีความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย เป็นผู้ที่มีพื้นฐานในการดำเนินชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างโปร่งใส ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอำนวย สังข์ช่วย (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ต้องลงพื้นที่พบปะประชาชนอย่างใกล้ชิดก่อนการเลือกตั้งแม้ว่าหลังเลือตั้งจะไม่ลงพื้นที่ก็ตาม และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพรรณ สุทธิดี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลภูกระดึง อำเภอภูกระคึง จังหวัดเลย พบว่าเป็นผู้ที่มีความคิดของตนเอง มีการพบประชาชนอย่างใกล้ชิดอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านความกล้ากล้า พบว่าพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย = 3.95 โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับ เป็นผู้ที่มีความกล้าสามารถยืนหยัดต่อสู้เพื่อความถูกต้องและเป็นธรรม เป็นผู้ที่สามารถพาองค์การฝันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้สำเร็จ โปร่งใส ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอำนวย สังข์ช่วย (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า จำเป็นต้องกล้า

รักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพรรณ สุทธิดี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลภูกระดึง อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย พบว่า เป็นผู้ที่รักษาผลประโยชน์ของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ด้านความรู้ให้ประชาชนยอมรับนักการเมืองที่มีความรู้ความสามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างจริงจัง ให้ประชาชนยอมรับนักการเมืองที่มีความรู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.2 ด้านความดี ให้ประชาชนยอมรับนักการเมืองที่รักษาคำพูดไม่โอ้อวดตัวเองให้ประชาชนยอมรับนักการเมืองที่มีความรู้ มีการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

1.3 ด้านความเก่งให้ประชาชนยอมรับนักการเมืองที่มีประวัติการทำงานดี มีชีวิตใครอบครัวที่ดี ให้ประชาชนยอมรับนักการเมืองที่มีความสามารถและเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม

1.4 ด้านความกล้า ให้ประชาชนยอมรับนักการเมืองที่ตนเองรู้จัก มีการใช้เหตุผลแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มากกว่าการใช้ความรู้สึกทางอารมณ์ ให้ประชาชนยอมรับนักการเมืองที่กล้าเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นและมีความสามารถดำเนินการสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลกระทบในการเลือกนักการเมืองที่พึงประสงค์ของประชาชนในท้องถิ่น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของนักการเมือง

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักการเมืองในด้านการจัดการสมัยใหม่ที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

ชารี มณีศรี. (2542). **การนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ศิลปะบรรณาการ.

ทวิช จิตรสมบูรณ์. (2552). **คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักการเมืองที่ดี 4 ประการ.** กรุงเทพฯ: ธีระการพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด.(2532).**การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

แพรวพรรณ สุทธิดี. (2560). **คุณลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลภูกระดึง อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย**. ภาคนิพนธ์ปริญญาตรี. วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ นครราชสีมา, จังหวัดนครราชสีมา.

ยุทธพงษ์ กัยวรรณ์. (2543)**. พื้นฐานการวิจัย.** กรุงเทพฯ : สุวีริยสาสน์.

วิมานพร รูปใหญ่. (2555). **การศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ.** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สมคิด พิริยะรังสรรค์.(2549). **ระบบอุปถัมภ์ทางการเมืองและคอร์รปชั่น ภูมิคุ้มกันคอร์รัปชั่น.** ศูนย์วิจัยธรรมาภิบาล:มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม .

สมาน รังสิโยกฤษณ์และ สุธี สุทธิสมบูรณ์. (2530). **การบริหารราชการ.**กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงานข้าราชการพลเรือน,

อำนวย สังข์ช่วย. (2556). **นักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.** ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการส่งเสริมงานวิจัยวิทยาลัยเทค โนโลยีพนมวันท์ นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** 3 nd. New York: Harper and Row.

ติดอาวุธในยุค New Normal ด้วยการขับเคลื่อนองค์กรด้วย Supply Chain Visibility ผ่าน Supply Chain Control Towers

Supply Chain Visibility via Supply Chain Control Towers, The Solution of Organization in The New Normal

พงศ์ปณต ศรีกรการ[1]
Pongpanot Srikonkarn

บทคัดย่อ

สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วและการ Disruption ทางด้านเทคโนโลยีที่การเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วไร้พรหมแดนส่งผลกระทบต่อรูปแบบการปรับตัวขององค์กรเพื่อตอบสนองไม่เพียงแค่ผู้บริโภคเท่านั้น การแข่งขันอย่างรุนแรงกับคู่แข่งรายหลักและรายย่อยที่ทุกฝ่ายมีศักยภาพใกล้เคียงกัน การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจึงเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการหลายๆแห่งพยายามค้นหาเพื่อที่อยู่รอดเหนือคู่แข่ง บทความนี้พยามนำเสนอความสำคัญในการประยุกต์ใช้ความล้ำหน้าของเทคโนโลยีที่จะมาช่วยสนับสนุนกระบวนการทำงานในห่วงโซ่อุปทานภายใต้การแข่งขันที่รุนแรงและ Disruptions ของเหตุการณ์ต่าง ๆ การขับเคลื่อนองค์กรโดยการมี Supply Chain Visibility (SCV) เพื่อรับรู้สถานะการไหลของวัตถุดิบตลอดทั้งกระบวนการโดยผ่านการควบคุมจาก Control Towers (หอบังคับการ) ที่คอยตรวจจับความผิดปกติของการไหลของสินค้าแบบ Real-Time เพราะฉะนั้น การตอบสนองกับข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้องค์กรรับมือกับสถานะการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันที

คำสำคัญ: Supply Chain Visibility, New normal, โซ่อุปทาน, ทัศนวิสัย,

Abstract

With rapidly changing of communication technology and disruption in digital era, it is challenging an organization to change or adapt itself to respond not only for consumers, but also its main competitors and the newcomers with full of knowledges and fresh ideas. Level up competitive advantages is one of the most important strategies all organization should be aware of. In this article, Supply Chain Visibility (SCV) will be described as a basic introduction to understand how it works and the way to apply to any industry especially in logistics and supply chain fields. Then, supply chain control towers will be discussed as a centralized network to facilitate SCV by providing

[1] ภาควิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ email: Samarn.s@bu.ac.th

cross-sharing information among supply chain’s members and monitoring product’s flow along supply chain to detect abnormality situation, so organizations would gain agility and performance improvement, for example, cost reduction in inventory, lead-time reduction, level-up service level, and flexibility.

Keywords: Supply Chain Visibility, New normal, Supply Chain

บทนำ

สภาพแวดล้อมการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันเต็มไปด้วยอุปสรรคและ Disruptions ต่าง ๆที่องค์กรไม่สามารถควบคุมได้ ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ต่าง ๆเหล่านี้เริ่มทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของการดำเนินธุรกิจ การดำเนินงานโดยปราศจากการควบคุมและการบริหารจัดการสิ่งที่ไม่สามารถรับรู้ได้ภายในซัพพลายเชนของสินค้าหนึ่งจึงกลายเป็นเรื่องที่หลายองค์กำลังเผชิญอยู่ซึ่งผลลัทธ์จากการตอบสนองต่อเหตุการณ์เหล่านี้โดยขาดการวางแผนสามารถส่งผลกระทบต่อลูกค้าหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในห่วงโซ่อุปทาน ในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวองค์กรต้องอาศัยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของการดำเนินงานตลอดกิจกรรมตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำและการที่องค์กรอันดับต้นๆมีทัศนวิสัยซัพพลายเชน (SCV) จะสามารถตอบโจทย์และแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ โดยที่สามารถวางแผนและตัดสินใจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

เมื่อกล่าวถึง Supply chain visibility: SCV หรือ ทัศนวิสัยในซัพพลายเชน หมายถึงการรวบรวมข้อมูลสถานะการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบันของสินค้าทั้งกระบวนการของโซ่อุปทาน ส่งผลให้การดำเนินงานด้านลอจิสติกส์มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการควบคุมสินค้าคงคลังจนไปถึงการจัดสรรยานพาหนะในการขนส่งและกระจายสินค้าไปยังลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทัศนวิสัยซัพพลายเชนได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามการเปลี่ยนผ่านของเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากขึ้นแบบก้าวกระโดดทำให้ ณ ปัจจุบัน เครื่องมือที่มีความสามารถในการสร้าง SCV เริ่มมีให้เลือกมากมายและผู้นำกลุ่มอุตสาหกรรมระดับต้นๆ เช่น อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมยาและเวชภัณฑ์ ธุรกิจร้านค้าปลีกและอุตสาหกรรมยานยนต์ได้มีการนำเทคโนโลยีด้าน SCV เพื่อสร้างการได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรเรียบร้อยแล้ว

บทความนี้มีความประสงค์ที่จะนำเสนอความสำคัญในการประยุกต์ใช้ความล้ำหน้าของเทคโนโลยีที่จะมาช่วยสนับสนุนกระบวนการทำงานในห่วงโซ่อุปทานภายใต้การแข่งขันที่รุนแรงและ Disruptions ของเหตุการณ์ต่าง ๆ การขับเคลื่อนองค์กรโดยการมี SCV เพื่อรับรู้สถานะการไหลของวัตถุดิบตลอดทั้งกระบวนการโดยผ่านการควบคุมจาก Control Towers (หอบังคับการ) ที่คอยตรวจจับความผิดปกติของการไหลของสินค้าแบบ Real-Time เพราะฉะนั้น การตอบสนองกับข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้องค์กรรับมือกับสถานะการณ์ต่างๆ ได้อย่างทันที

เนื้อหาเบื้องต้นจะอธิบายความหมายของการจัดการด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานอย่างสั้นๆ และต่อด้วยนิยามของ SCV ความสำคัญของการนำเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ SCV ต่อด้วยการนำ Control Towers มาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานควบคุมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการตัดสินใจ และสุดท้ายการศึกษาการประยุกต์ใช้ในภาคอุตสาหกรรมพร้อมกรณีศึกษาจากบริษัทต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับ SCV

การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน (Logistics & Supply Chain)

The Council of Supply Chain Management Professionals (CSCMP) ได้จำกัดความการจัดการโลจิสติกส์ (Logistics Management) ไว้ดังนี้

"Logistics Management is that part of Supply Chain Management that plans, implements, and controls the efficient, effective forward and reverses flow and storage of goods, services, and related information between the point of origin and the point of consumption in order to meet customers' requirements"

"การบริหารจัดการโลจิสติกส์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการระบบโซ่อุปทานซึ่งรวมเรื่องราวของวางแผนการดำเนินการ การควบคุมการไหลเวียนและการจัดเก็บสินค้า การบริการและสารสนเทศอย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ในระหว่างจุดเริ่มต้นและจุดที่มีการบริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค"

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโลจิสติกส์เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานที่เกี่ยวเนื่องกับทุกกิจกรรมตั้งแต่กระบวนการจัดหาวัตถุดิบ การขนส่งวัตถุดิบ การเคลื่อนย้ายและจัดเก็บวัตถุดิบในกระบวนการผลิตและคลังสินค้า การขนส่งสินค้า การกระจายสินค้า ค้าปลีก ค้าส่งจนกระทั่งถึงผู้บริโภค (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

สำหรับการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain management) คือการผสมผสานกระบวนการทางธุรกิจจากผู้จัดส่งวัตถุดิบผ่านกระบวนการผลิตหรืออุตสาหกรรมการผลิตจนไปถึงผู้บริโภค โดยในกระบวนการเหลานั้นจะมีการส่งผ่านผลิตภัณฑ์และข้อมูลสารสนเทศควบคู่กันไปอันเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ก่อนที่จะถูกนำเสนอผู้บริโภค จะเห็นได้ว่าขอบขายของระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานนั้นจะจะครอบคลุมทั้งระบบอุตสาหกรรมซึ่งกว้างกว่าการพการพิจารณาเฉพาะภายในองค์กรดังที่กลาวถึงในระบบโลจิสติกส์ (วิทยา สุหฤทดารง, 2546)

จะเห็นได้ว่าทุกขั้นตอนของสินค้าก่อนจะถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้ายต้องผ่านการดำเนินงานที่ลากหลายเชื่อมโยงกันด้วยความซับซ้อนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าจากหลากหลายทำเลที่ตั้ง จึงเป็นความท้าทายในการบริหารจัดการของผู้ประกอบการที่จะรับรู้ถึงภาพรวมทั้งหมดของกระบวนการนี้ และด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีของการสื่อสารในยุคปัจจุบันสามารถนำพาประโยชน์ในการเชื่อมโยงผลของการดำเนินงานทั้งหมดนี้ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ถึงข้อมูลที่ไหลเวียน

อยู่ในระบบโซ่อุปทานได้ และการที่มีระบบจัดการรับรู้มองเห็นข้อมูลที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้สามารถเรียกได้ว่ามี SCV นั้นเอง

ทัศนวิสัยในโซ่อุปทาน Supply Chain Visibility (SCV)

SCV หรือ ทัศนวิสัยในโซ่อุปทานมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของบริษัทหลักในห่วงโซ่อุปทาน บริษัทหลักในห่วงโซ่อุปทานหมายถึง บริษัทที่มีตราสินค้าหลักในท้องตลาด เช่น ถ้าบริษัทหลักในห่วงโซ่อุปทานคือ บริษัทโตโยต้า บริษัทอื่นๆที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัทโตโยต้าจะมีบริษัทอื่นๆที่นำส่งวัตถุดิบและอะไหล่ต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตรถที่ตีตราสินค้าว่า โตโยต้า ซึ่ง ถ้าบริษัทโตโยต้าเพิ่มศักยภาพด้าน SCV จะทำให้ศักยภาพในการดำเนินงานพัฒนาขึ้น ในด้านการเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดทั้งห่วงโซ่เพื่อใช้ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการดำเนินงานกับพาทเนอร์ที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษาคำจำกัดความของ SCV ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ในด้านของการแบ่งปันข้อมูลกับพาร์เนอร์ในห่วงโซ่อุปทาน แต่แนวคิดที่สำคัญของ SCV มีบทบาทที่มากกว่าการแชร์ข้อมูลตลอดทั้งกระบวนการในห่วงโซ่อุปทาน Beverley., (2016) ได้เคยศึกษาว่า Visibility (ทัศนวิสัย) มีผลกระทบเชิงบวกต่อกระบวนการผลิตกิจกรรมในการดำเนินธุรกรรม การวางแผนด้านอุปทานและกระบวนการประเมินผลงาน

ซึ่งจากประวัติการศึกษาด้าน SCV ที่ผ่านมา หลากหลายบริษัทได้พยายามนำแนวความคิดนี้ไปใช้ แต่เนื่องด้วยเทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลยังมีความผิดพลาดไม่แม่นยำและใช้เวลานานในการส่งผ่านข้อมูลทำให้ยังไม่สามารถได้รับประโยชน์จากแนวความคิด SCV ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ แต่ในยุคปัจจุบันนี้ (2020’s) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร การวิเคราะห์ Big Data ที่นำมาช่วยวิเคราะห์เชิงธุรกิจ และการประมวลผลข้อมูลมหาศาลด้วยปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent) ทั้งหมดนี้เป็นส่วนที่จะมาสนับสนุนการดำเนินงานของบริษัทภายใต้แนวความคิด SCV ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

คุณประโยชน์ของทัศนวิสัยในห่วงโซ่อุปทาน

จุดประสงค์เบื้องต้นของ SCV คือเพื่อช่วยสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจและพัฒนาการดำเนินงานของบริษัท (Xavier, 2016) ซึ่งตัวชี้วัดการดำเนินงานของบริษัทที่สอดคล้องกับห่วงโซ่อุปทานได้แก่

Cost: ต้นทุนต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการกระจายสินค้า ต้นทุนสินค้าคงคลัง ต้นทุนสินค้าขาดไม่เพียงพอ

Quality: คุณภาพ เช่น คุณภาพของระดับชั้นของซัพพลายเออร์

Service Level: ระดับการให้บริการ เช่น On-Time Delivery เวลาการตอบสนองลูกค้า (Order Cycle Time) การมีสินค้าพร้อมในการจัดส่ง

Flexibility: ความยืดหยุ่น เช่น ความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนปริมาณการผลิต การผสมผสานการผลิตที่หลากหลาย และ ความยืดหยุ่นต่อผลิตภัณฑ์ใหม่

Time: เวลา เช่น ช่วงเวลาในการผลิตสินค้า เวลาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และ เวลาการตอบสนองยิ่งไปกว่านั้นแล้วยังมีการศึกษาว่า SCV มีความสัมพันธ์ในการเพิ่มศักยภาพให้กับสมาชิกในห่วง

โซ่อุปทานจากโรงงานผู้ผลิตสินค้าไปยังร้านค้าปลีกปลายน้ำ ซึ่งการแชร์ข้อมูลระหว่างกันทำให้สามารถลดปริมาณสินค้าคงคลังเพื่อประหยัดต้นทุนได้อีกด้วย (Beverley, 2016) การมี SCV ยังสามารถเพิ่มทักษะให้กับสมาชิกโซ่อุปทานในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่ว่านี้คือแนวความคิดที่เรียกว่า Agility Supply Chain (ความคล่องตัวในห่วงโซ่อุปทาน) ในปัจจุบันนี้ ความคล่องตัวในห่วงโซ่อุปทานมีบทบาทที่สำคัญอย่างมาในการรับมือกับสถานการณ์ไม่แน่นอนและควบคุมไม่ได้ หลายบริษัทที่ต้องเผชิญกับปัญหากับวัตถุดิบขาดแคลนฉับพลัน จากสถานการณ์ฉุกเฉินจากการขนส่ง ทำให้กระบวนการผลิตล่าช้าและส่งของให้กับลูกค้าไม่ทันกำหนด เป็นผลให้เกิดความเสียหาย จากสถานการณ์การแพร่ระบาทของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อโซ่อุปทานเกือบทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกตัวอย่างในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ที่จะนำไปใช้ในการผลิตสินค้าอิเลกโทรนิคต่าง ๆ เช่นไมโครโพรเซสเซอร์ของคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน บริษัท QUALCOMM ที่เป็นผู้ผลิต ซีพียู สำหรับสมาร์ทโฟน ภายใต้ชื่อสินค้า QUALCOM Snapdragon ทุกรุ่น ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ตามแผนงานที่กำหนดเนื่องจากรอบการสั่งสินค้าจนได้รับสินค้ามีระยะเวลาเพิ่มขึ้นจาก 2-3 เดือนเป็น 6 เดือนเป็นอย่างต่ำ เหตุการณ์เช่นนี้กระทบต่อห่วงโซ่ของผู้ผลิตสมาร์ทโฟนชื่อดังที่ใช้ซีพียูจากบริษัทนี้ การวางจำหน่ายสินค้าจะต้องถูกเลื่อนนานกว่ากำหนดอาจทำให้เสียส่วนแบ่งทางการตลาดได้

จากการทบทวนและศึกษาประโยชน์จากแนวความคิด SCV จะสามารถสรุปได้ว่า SCV ไม่เพียงแต่เพิ่มศักยภาพการดำเนินงานให้กับบริษัทหลักในโซ่อุปทานเกือบทุกตัวชี้วัดการดำเนินงาน (KPIs) ซึ่งพาร์ตเนอร์อื่นๆก็ได้รับประโยชน์จากแนวคิดการดำเนินงานนี้ด้วย และ SCV ยังเพิ่มทักษะในเรื่องความคล่องตัวในห่วงโซ่อุปทานเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วฉับพลันอีกด้วย หัวข้อถัดไปจะเป็นการอธิบายถึงการใช้หอควบคุม (Control Tower) มาช่วยตรวจสอบสถานณะข้อมูลต่าง ๆในห่วงโซ่อุปทานเพื่อสนับสนุนแนวความคิดของ SCV ให้ดำเนินงานได้อย่างราบรื่น

หอควบคุมโซ่อุปทาน Supply Chain Control Tower

แนวความคิดหอควบคุมโซ่อุปทาน (Control Tower) ถูกประยุกต์มาจากการหอบังคับการทางการบินที่คอยตรวจสอบสถานะจัดลำดับการขึ้นลงของเครื่องบินในสนามบินให้เป็นไปอย่างราบรื่น แต่หอควบคุมของโซ่อุปทานไม่ได้มีไว้เพื่อตรวจสอบสถานะของเครื่องบินแต่เป็นการตรวจสอบสถานะกิจกรรมที่สำคัญในโซ่อุปทานตั้งแต่ ตรวจสอบสถานะของวัตถุดิบที่กำลังผ่านการลำเลียงมาจากซัพพลายเออร์ ตรวจสอบสถานะคำสั่งซื้อพร้อมทั้งปริมาณคลังสินค้า ณ ปัจจุบัน ตรวจสอบความต้องการของผู้บริโภค โดยหอบังคับการจะสามารถมองเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้พร้อมกันเพื่อคอยรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวล (Figure 1: Supply Chain Control Tower Model) จะเห็นได้ว่าหอควบคุมโซ่อุปทานเป็นการใช้แนวคิด SCV มาลงมือปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมโดยการมีเครือข่ายศูนย์กลาง (Centralized Network) ในการรวบรวมข้อมูลประมวลผลพร้อมการนำเสนอสาระสำคัญที่จำเป็นในการวางแผนตัดสินใจและการที่จะประยุกต์ใช้หอควบคุมโซ่อุปทานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นองค์กรต้องมีการลงทุนด้วยต้นทุนค่อนข้างสูงเพื่อใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงกิจกรรมที่สำคัญต่าง ๆ

พร้อมกับตรวจจับข้อมูล สถานะการไหลของวัตถุดิบและสินค้าได้ และในปัจจุบันที่เป็นยุคดิจิตอล (Digital Era) เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารมีศักยภาพสูง การรวบรวมและส่งผ่านข้อมูลมหาศาล (Big Data) สามารถทำอย่างรวดเร็วและมีความปลอดภัยสูงอีกด้วย สิ่งที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้หลายๆ บริษัทชั้นนำหันมาสนใจการบริหารจัดการที่มีหอควบคุมโซ่อุปทานอีกสาเหตุหนึ่งได้แก่ พฤติกรรมของผู้บริโภค (Consumer Behavior) ที่มีความคาดหวังต่อการบริการที่สูงขึ้น การซื้อสินค้าที่สะดวกง่ายดายและสามารถจัดส่งสินค้าได้รวดเร็วภายใน 1- 2 วัน หรือแม้กระทั่งบริการในการคืนสินค้าที่ไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อน ระดับขั้นการบริการลูกค้าลักษณะนี้ หอคอยควบคุมโซ่อุปทานสามารถอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานได้อย่างง่ายดาย

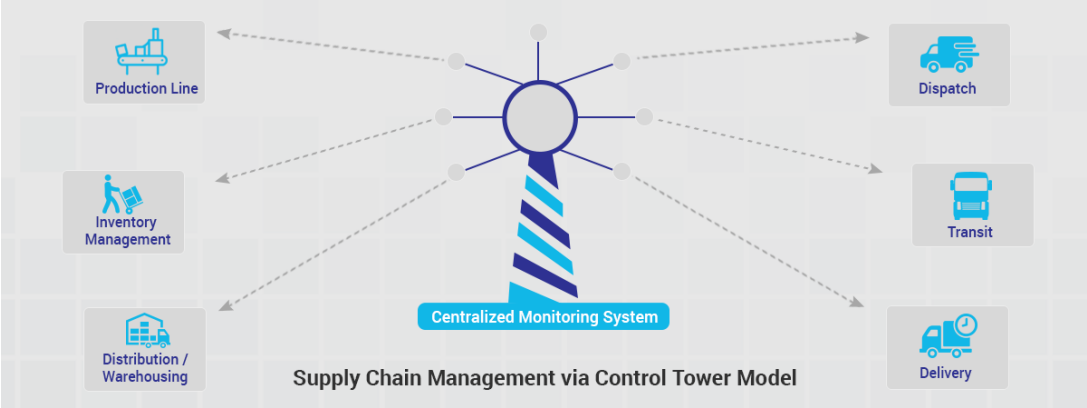

Figure 1: แบบจำลองหอควบคุมโซ่อุปทาน
แหล่งที่มา: Quikhop, 2017

สรุปประเด็นที่สำคัญที่หอควบคุมโซ่อุปทานจะเพิ่มขีดความสามารถพร้อมทั้งวิเคราะห์และแก้ปัญหาในการดำเนินงานมีดังนี้

End-to-End-Visibility: การมีทัศนวิสัยรับรู้การไหลของข้อมูลจากต้นน้ำสู่ปลายน้ำ หลายบริษัทที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ ซัพพลายเออร์ โรงงานผู้ผลิต และ บริษัทขนส่งกระจายสินค้า

Collaborative information-sharing: การแบ่งปันข้อมูลในห่วงโซ่อุปทานที่เป็น Real-Time เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

Early warning alerts and exception management: เมื่อมีการรับรู้ข้อมูลแบบ Real-Time หอคอยควบคุมสามารถแจ้งเตือนสิ่งผิดปกติล่วงหน้าให้กับบริษัทต่าง ๆที่อยู่ในโซ่อุปทานเพื่อวางแผนป้องกันการเกิด Supply Chain Disruption (ภาวะโซ่อุปทานหยุดชะงัก) กับธุรกิจได้

Predictive and prescriptive decision-support: เนื่องจากหอควบคุมเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลจากทุกภาคส่วนของโซ่อุปทาน ระบบสามารถวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลเพื่อการคาดคะเนสถานการณ์ล่วงหน้าเพื่อช่วยในการตัดสินใจในการดำเนินงานได้

Autonomous decision-making and control: ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาของระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent) สามารถทำให้หอควบคุมโซ่อุปทานมีศักยภาพในการตัดสินใจด้วยระบบอัตโนมัติ ภายในเงื่อนที่ผู้ใช้งานได้กำหนดไว้

Cognitive: เป็นการเรียนรู้และแก้ไข ตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตัวเองจากการใช้ระบบ Machine Learning เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักวิเคราะห์ที่ต้องรับมือกับข้อมูลมหาศาล (Big Data)

กรณีศึกษาการประยุกต์ใช้หอควบคุมเพื่อเพิ่มทัศนวิสัยของโซ่อุปทาน

เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการมี SCV และการใช้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานให้เกิดประสิทธิภาพ ต่อจากนี้จะกล่าวถึงกรณีศึกษาจากหลายกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อให้เข้าใจถึงประโยชน์และความเป็นได้ในการนำแนวความคิดนี้ไปปฏิบัติและลดความผิดพลาดจากการดำเนินงานได้

3M: ช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 เดือน มกราคม 2563 บริษัท 3M ได้เริ่มตื่นตัวกับสถานการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจนี้โดยดำเนินการเพิ่มปริมาณสินค้าคงคลังของหน้ากากอนามัยที่คาดว่าจะเป็นที่ต้องการอย่างมากในช่วงเวลานี้ ยิ่งไปกว่านั้นทางบริษัทได้บูรณาการกระบวนการผลิตภายในองค์กรของตัวเองและขยายผลไปยังภายนอกองค์กรที่อยู่ในโซ่อุปทานของสินค้านี้เพื่อให้เกิดการเตรียมพร้อมในการปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน การควบคุมการขนส่งหน้าการอนามัยหลายล้านชิ้นไปยังผู้บริโภค ความสำเร็จของ 3M จากสินค้านี้ได้ขยายผลไปยังสินค้าที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่นชุดอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลที่ใช้ในวงการแพทย์ การที่ 3M ได้ดำเนินการว่าจ้างผู้ให้บริการแพลตฟอร์มเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน SCV ทำให้บริษัทได้ตอบสนองกับสถานการณ์วิกฤตินี้ได้อย่างราบรื่น

กลุ่มธุรกิจความงาม: ในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาด ช่องทางของอีคอมเมอซ ได้เข้ามามีบทบาทของการทดแทนช่องทางการจำหน่ายสินค้าเป็นอย่างมากเนื่องจากการมาตรการ Shutdown ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมนี้สามารถใช้ประโยชน์จากช่องทาง Online จากการลดต้นทุนและเพิ่มศักยภาพในทุกช่วงของโซ่อุปทาน จากการจัดการอุปสงค์ของลูกค้าว่าจะมีปริมาณการซื้อจำนวนเท่าไหร่จากทุกช่องทางการจำหน่าย การรับรู้ถึงปริมาณคลังสินค้าเพื่อการจัดสรรให้เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าในแต่ละทำเลเพื่อควบคุมต้นทุนให้ต่ำที่สุด การจัดการเรื่องการขนส่งสินค้าเพื่อให้ได้ต้นทุนที่ต่ำและตอบสนองผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว การมีเครือข่ายทางธุรกิจที่เชื่อมโยงข้อมูลถึงกันระหว่างพาร์ทเนอร์ทางธุรกิจที่เป็นฝั่งวัตถุดิบขาเข้าขยายไปยังกระบวนการเติมเต็มคำสั่งซื้อสินค้ากิจกรรมโลจิสติกส์ สร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์และยังลดภาระต้นทุนและเวลาการสร้างช่องทางการทำธุรกรรมใหม่ ๆ ได้อีกด้วย

กลุ่มร้านค้าปลีกสินค้าอุปโภคบริโภค: ในกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทนี้เป็นกลุ่มที่มีความผันผวนของ Demand ค่อนข้างสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2563 ที่มีการแพร่ระบาดของ COVID-19 ความต้องการของสินค้าเพิ่มขึ้นจาก 50% ถึง 150% ผู้บริโภคมีความต้องการกักตุนสินค้าจากการตื่นตระหนกกับความไม่แน่นอนของสภาะการฉุกเฉินที่เกิดขึ้นส่งผลให้สินค้าบางประเภทมีการขาดตลาดฉับพลันทำให้เกิดการสั่งสินค้าปริมาณสูงเกินแผนที่กำหนดไปยังผู้ผลิต โซ่อุปทานที่ดำเนินงานโดยปราศจาก SCV อาจไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ปริมาณคำสั่งซื้อจำนวนมากที่เข้ามาอย่างฉับพลันทำให้เกิดปัญหาด้าน

ต้นทุนในอนาคตได้ การมี SCV โดยการใช้เทคโนโลยีที่เชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจจะช่วยบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นได้โดย การแจ้งเตือนข้อมูลและอัพเดทสถานการณ์ความต้องการ ณ ปัจจุบันอย่างรวดเร็วเพื่อส่งสัญญาณให้ผู้ผลิตเตรียมพร้อมรับมือกับคำสั่งซื้อฉุกเฉิน มากว่านั้นทางผู้ผลิตยังสามารถเตรียมพร้อมในการจัดสรรวัตถุดิบและสินค้าให้สอดคล้องกับสถานการณ์เช่น การโยกย้ายปริมาณสินค้าในแต่ละทำเลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค การปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์จากคำสั่งซื้อปริมาณมากของตัวแทนจำหน่าย (Distributors, Wholesalers) ให้เหมาะสมกับคำสั่งซื้อของร้านค้าปลีก (Grocery Retail) นอกจากนี้ทางผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคยังสามารถวางแผนการพัฒนาสินค้าใหม่ให้เหมาะสมกับ New Normal ที่อำนวยความสะดวกกับผู้บริโภคโดยพัฒนาสินค้าที่สามารถทำรับประทานเองได้จากที่บ้านโดยหลีกเลี่ยงการเดินทางออกข้างนอก (Fredrik, 2019)

สรุป

ในสภาวะที่สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและควบคุมไม่ได้ เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในห่วงโซ่อุปทานที่ต้องเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง การนำแนวคิด SCV มาช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการ และหนทางที่จะทำให้แนวความคิดนี้ประสบผลสำเร็จต้องอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการข้อมูล เช่น การมีหอควบคุมโซ่อุปทาน เป็นศูนย์รวมข้อมูล แลกเปลี่ยน และ ประมวลผลและติดตามแบบ Real-Time ของทั้งเครือข่ายโซ่อุปทานจะสามารถทำให้ทุกภาคส่วนรับรู้ถึงสถานะวัตถุดิบ ปริมาณคลังสินค้า สถานะภาพการขนส่ง และ ความต้องการของผู้บริโภค จะเพิ่มความคล่องตัวในการวางแผน การคาดการสถานการณ์ในอนาคต และ สนับสนุนการตัดสินใจด้านต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่าประโยชน์ที่สำคัญของ SCV ได้แก่ การเพิ่มศักยภาพให้กับบริษัทและทั้งห่วงโซ่อุปทานในทุกมิติ ซึ่งจะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนของระบบโซ่อุปทานดำเนินไปได้อย่างราบรื่นในยุค New Normal การดังนั้นแล้วผู้ประกอบการทุกคนที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมและการบริการควรเตรียมความพร้อมและศึกษา เพื่อแข่งขันและเติบโตไปได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ปรีชา พันธุมสินชัย. (2553). **ทัศนวิสัยในโซ่อุปทาน Supply Chain Visibility.** บริษัท เอ็มโฟกัส จำกัด , http://203.151.67.75/ENews/2010-SC%20Visibility-2.pdf

วิทยา สุหฤทดำรง. (2546). **ลอจิสติกส์และการจัดการโซ่อุปทานอธิบายง่ายนิดเดียว (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น

Beverley Sithole, Sergio Guedes Silva, Mirjana Kavelj. (2016) **Supply Chain Optimization: Enhancing End-to-End Visibility.** Procedia Engineering, Volume 159, 2016, Pages 12-18,

Fredrik Nilsson, Malin Göransson, Klara Båth, Chapter 15 - Models and technologies for the enhancement of transparency and visibility in food supply chains, Editor(s): Riccardo

Accorsi, Riccardo Manzini, Sustainable Food Supply Chains, Academic Press, 2019, Pages 219-236,

Lee et al. (2000). **The value of information sharing in a two-level supply chain**.H.L. Lee, K.C. So and C.S. Tang, Management Science., 46 (5) (2000), pp. 626-643

Maria Caridi, Antonella Moretto, Alessandro Perego, Angela Tumino. (2014). **The benefits of supply chain visibility: A value assessment model.** International Journal of Production Economics, Volume 151, 2014, Pages 1-19, ISSN 0925-5273

Quikhop Jan 9. (2017). **The Control Tower Model: An Essential Supply Chain Management Strategy**, https://medium.com/logisticstech/the-control-tower-model-an-essential-supply-chain-management-strategy-1c358a670128

Xavier Brusset, Does supply chain visibility enhance agility, International Journal of Production Economics, Volume 171, Part 1, 2016, Pages 46-59,

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม

Guideline of Activities Development of Culture Touring Sites in Samut Songkhram Province

อิสรา วันดี[1] ธิดา จินดามณี[2] กัญญามน กาญจนาทวีกูล[3] วีรพล จินดามณี[4] และพูนฤดี สุวรรณพันธุ์[5]
Issara Wandee, Tida Jindamanee, Kanyamon Kanchanathaveekul, Veeraphol Jindamanee and Poonruedee Suvannapun

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและ เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม ประชากร คือ ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องการจัดกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสมุทรสงคราม 10 แห่ง ที่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องด้านจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว 72 คน ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

จากผลวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ลักษณะกิจกรรมต้อนรับและนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชน การแสดงพื้นบ้านที่น่าประทับใจแต่ละแหล่งท่องเที่ยว และการบริการอาหารพื้นเมืองที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ ในระดับมากที่สุด สำหรับแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1) การออกแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยว 3) จัดกิจกรรมเส้นทางวิถีชุมชนเน้นการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน

คำสำคัญ : ลักษณะการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม, การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

[1] นักวิชาการอิสระ
[2] มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
[3] รศ.ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
[4] มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
[5] ผศ., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

The objectives of this research were to study the characteristics of community participation in cultural tourism activities and to find the guidelines of community participation in cultural tourism activities. A research population was composed of tourists and those concerned in cultural operations in 10 touring sites in Samut Songkhram province, which operated culturing activities continuously. In a total of representative touring sites in qualitative research with 72 samples. Research results were obtained by descriptive statistics, content analysis, and case studies.

The results showed that tourists' opinions on the nature of the event as a whole at a high level. Considering the nature of activities that visitors to experience real life in the community. The highest level is for impressive folk show in each attraction, and food and service that are not generally exposed. For management activities of cultural tourism, the overall importance should perform many activity aspects that should be a priority, and should include the top five activities that are adopting the vision and direction of travel to store information or to view the event clearly, and to provide training in foreign languages.

Keywords: Culture based activities, Models of culture based activities, Development of touring

บทนำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทย ผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว โดยมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องได้แก่ 1) อันดับขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ของประเทศไทยเป็น 1 ใน 30 อันดับแรกของโลก หรือ 1 ใน 7 อันดับแรกของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก 2) รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีอัตราการขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ต่อปี 3) การเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีอัตราการขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี 4) สัดส่วนการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายนไม่ต่ำกว่า 1 ใน 3 ของการเดินทางตลอดทั้งปี 5) รายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดรอง จังหวัดที่มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนต่ำกว่า 1 ล้านคน มีอัตราการขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 12 ต่อปี 6) ดัชนีการรับรู้และเข้าใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวขาวไทย เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกๆปี 7) อันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) ของประเทศไทย ด้านความเด่นชัดของวัฒนธรรมและนันทนาการจากการสืบค้นออนไลน์ด้านการท่องเที่ยว (Cultural & Entertainment Tourism Digital Demand) เป็น 1

ใน 10 อันดับแรกของโลก (จินดา ทับทิมดี, 2562) จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีความเกี่ยวข้องต่อแนวทางการบริหารจัดการการตลาดการท่องเที่ยวซึ่งถือว่าเป็นแนวทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการวางแผนแนวทางและกลยุทธ์ในการทำงาน ทั้งนี้ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการทบทวนแผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2562-2564 และได้ดำเนินการทบทวนทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย พร้อมทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อทบทวนสมรรถนะหลักขององค์กร รวมถึงการศึกษายุทธศาสตร์และนโยบายภาครัฐ การประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การศึกษาวิเคราะห์จุดอ่อนและอุปสรรคซึ่งนำไปสู่ภาพความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และวิเคราะห์การแข่งขันทางการท่องเที่ยวในระดับโลกซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง (ชัญญา ตันสกุล, 2562) ทั้งนี้ ด้วยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทยหรือ GDP ของทั้งปี 2560 ส่วนหนึ่งมาจากกิจกรรมและการบริการด้านการท่องเที่ยว คิดเป็นจำนวนเงินได้กว่า 2,754 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.5 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ซึ่งนับเป็นแหล่งรายได้อันดับต้น ๆ ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างยิ่ง ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศจำนวนมากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้โดยเฉพาะการได้รู้จักกับชุนชนในระดับที่ลึกกว่าการท่องเที่ยวทั่วไปโดยให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อให้ตนเองได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และทดลองสิ่งที่ยังไม่เคยสัมผัส เช่น มีกระบวนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบความรู้สู่การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อตอบโจทย์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่า รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังครอบคลุมถึงประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์ งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ ภาษาและวรรณกรรม วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ รวมถึงลักษณะงานและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น ทั้งนี้จากการศึกษา ยังพบว่า ลักษณะธุรกิจแนวทางการบริหารจัดการในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทศาสนสถานอย่างยั่งยืน พบว่ากลยุทธ์ในการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาได้สัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและนักท่องเที่ยวต้องรู้สึกสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และต้องมีป้ายอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกประวัติความเป็นมาของสถานที่มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้อยู่ในสภาพที่ดีและอยากมาที่นี้อีกแบบประทับใจ ถ้านักท่องเที่ยวรู้สึกดีกับสถานที่ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวมีความสุขต้องการซื้อของฝากของที่ระลึกกลับไปและต้องการกลับมาท่องเที่ยวอีก (กัญญามน อินหว่างและคณะ, 2554)

จากการศึกษาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่คือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นแนวคิดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว คุณภาพที่มีความตั้งใจที่จะเลือกมาท่องเที่ยว ณ สถานท่องเที่ยวที่

จุดหมายปลายทางจริง โดยที่ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งด้านภาครัฐ ผู้ประกอบการและชุมชน ร่วมกันพัฒนาการเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยว ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงแนวคิดในระยะแรกที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานกับธรรมชาติ (Nature based tourism) (Chanya Tansakul and Kanyamon Kanchanathaveekul, 2019) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วน ร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชน และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาด การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตของชุมชนโดยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืน และสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตชุมชนในเชิงการเรียนรู้ การทดลองเพื่อให้ได้มาซึ่ง ประสบการณ์จากสิ่งที่มีอยู่และเป็นจริงในชุมชนนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ UNESCO (2006) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ท้องถิ่นหรือสถานที่โดยผ่าน ประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆเพื่อ (Chanya Tansakul and Kanyamon Kanchanathaveekul, 2019)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวถือได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงมีการพัฒนามาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ต่างๆที่มีลักษณะแตกต่างกัน มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตจากชุมชนอื่น และคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบสานแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศจำนวนมากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดยให้ความสนใจกับบริบทของวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นๆทั้งด้านประเพณีที่สืบทอด ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อให้ตนเองได้รับประสบการณ์ที่มากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่ ดังนั้น จึงมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยชุมชนจะมุ่งเน้นนำเสนอรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น การชมการละเล่น การร้องเพลง การฟังดนตรีพื้นเมือง การชมภาพเขียน จิตรกรรม การนำชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น นำชมโบราณสถาน หรือการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามีส่วนร่วมในประเพณี พิธีกรรมพื้นบ้าน ซึ่งในแต่ละภาคของประเทศนั้นมีเอกลักษณ์ ที่นำเสนอออกมาได้แตกต่างกันตามความแตกต่างของวัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีบุญทางศาสนา (กัญญามน อินหว่างและคณะ, 2554)

จากการศึกษา ยังพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้น ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน การตัดสินใจให้เป็นไปตามความต้องการ ตลอดจนการติดตามประเมินผล การแบ่งปันผลประโยชน์ โดยประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะกลับคืนสู่ชุมชนโดยตรง ซึ่งเป็นความต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการวางเป้าหมาย การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันและการประเมินผล โดยประชาชนจะต้องมีอิสระ เต็มใจในการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเป็นผู้พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง โดยรับรู้ทุกขั้นตอนและรู้สึก

เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา อีกทั้งเป็นการฝึกฝนและพัฒนาคน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของสังคมให้สามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเองในที่สุด (Choibamroong, T., 2009)

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า จังหวัดสมุทรสงครามมีความสำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และที่โดดเด่นคือ วิถีชีวิตแบบไทยดั้งเดิมของจังหวัดสมุทรสงครามมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวมากมายหลายแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อีกทั้งยังอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร และมีการคมนาคมสะดวกจึงเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญอีกจังหวัดหนึ่งในภูมิภาค และมีนักท่องเที่ยวนิยมไปมาก ทั้งนี้จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม เช่น ตลาดน้ำท่าคาที่ยังคงสภาพตลาดนัดแบบชาวบ้านชาวสวนของชุมชนริมคลอง อุทยานรัชกาลที่ 2 พิพิธภัณฑ์ของสถานที่ต่างๆทั้งโบราณสถาน อนุสรณ์สถาน ประเพณี วิถีชีวิตสายน้ำและการชิมอาหารท้องถิ่น เป็นต้น(กัญญามน อินหว่างและคณะ, 2554) รวมทั้งรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการวิจัยนี้จะสามารถเป็นการแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งสามารถสร้างรูปแบบที่เหมาะสมจากกิจกรรมที่มีคุณค่าเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมสู่รุ่นต่อไป รวมทั้งจะเป็นการสร้างมาตรฐานการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สามารถเป็นองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้จะได้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม ที่เหมาะสมของกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอันจะนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ดีให้กับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม

3. เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น มีการเน้นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกับประเมินผลลัพธ์หรือประโยชน์ที่ผู้มีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนจะได้รับ ทั้งที่สามารถจับต้องได้ เช่น รายได้ และที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความสามัคคี ความหวงแหนในท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาผลดีผลเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นแนวทางการจัดการ

ในรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งจะส่งดีต่อชุมชนและวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน (กัญญามน อินหว่างและคณะ, 2554) นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณภาพได้จำเป็นต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางที่สามารถควบคุม ดูแล ดำเนินงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ส่งผลดีที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนสูงสุด และลดผลเสียที่จะตามมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งของพื้นที่ชุมชนนั้นๆ ด้วย จากการศึกษาพบว่า มีหลายประการ เช่น การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาการแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นๆให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น จะสามารถทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยั่งยืนได้

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น หากบริหารจัดการไม่ดี และไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาอย่างรอบคอบอาจส่งผลเสียต่อการแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นได้ระยะยาว ดังนั้นในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นควรมีการพิจารณาองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 2 ประการ (ศันสนีย์ วุฒยาภาธีรกุล, 2009, 85-88) 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจหรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิต และภูมิปัญญา มีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม และจากการที่วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมของมนุษย์ที่สั่งสมมาแต่อดีตและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นความสามารถในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ซึ่งเป็นจุดเสริมศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ อีกทั้งศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวด้วย สำหรับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีหลักเกณฑ์ในการจัดการ ดูแล พัฒนา และควบคุม 2 ด้าน ได้แก่ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว เป็น องค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งวัฒนธรรมนั้นๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น แหล่งวัฒนธรรมอาจมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง แต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้น

พื้นฐานทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไป ด้วยสำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ที่จะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน เพื่อไม่ให้เบียดเบียนชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิมของคนในชุมชนนั้นๆ และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก ควรคำนึงถึงศักยภาพภายใน โดยไม่ทำการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยนอกที่มากเกินความเป็นจริง กล่าวคือ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวควรนึกถึงสภาพความเป็นจริง สภาพแวดล้อม และศักยภาพที่สามารถรองรับได้จริง โดยไม่สร้างความคาดหวังในกับนักท่องเที่ยวมากเกินไป และไม่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมามากเกินไป ไม่อย่างนั้นแล้ว จะส่งผลเสียต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นตามมา

หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น เน้นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว และสร้างประโยชน์ให้ผู้มีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน ทั้งที่สามารถจับต้องได้ เช่น รายได้ และที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความสามัคคี ความหวงแหนในท้องถิ่น นอกจากนั้นการจัดการควรมีคำนึงถึงผลกระทบด้านลบที่จะส่งผลเสียต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นๆ ด้วย ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น เป็นแนวทางการจัดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการคำนึงถึงศักยภาพของชุมชนเป็นหลัก ที่จะสามารถดึงดูดและรองรับนักท่องเที่ยวได้หรือไม่ และไม่เพียงแต่คำนึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเท่านั้น เพราะหากนักท่องเที่ยวมีความต้องการมากกว่าศักยภาพที่มีอยู่ จะเป็นการเบียดเบียนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งหากมีการจัดการที่ดี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่การท่องเที่ยวจะส่งดีต่อชุมชนและวัฒนธรรมได้อย่างยาวนานและสืบไป

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้น ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน การตัดสินใจให้เป็นไปตามความต้องการ ตลอดจนการติดตามประเมินผล การแบ่งปันผลประโยชน์ โดยประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะกลับคืนสู่ชุมชนโดยตรง ซึ่งเป็นความต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการวางเป้าหมาย การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันและการประเมินผล โดยประชาชนจะต้องมีอิสระ เต็มใจในการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเป็นผู้พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง โดยรับรู้ทุกขั้นตอนและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา อีกทั้งเป็นการฝึกฝนและพัฒนาคน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของสังคมให้สามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเองในที่สุด (Choibamroong, T., 2009) ดังเช่นการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีการดำเนินการในลักษณะเป็นการดำเนินการร่วมกัน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวตามชุมชนหรือหมู่บ้านเกษตรกร อย่างไรก็ตาม นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางชี้นำทิศทางและการวางแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งในด้านนโยบายรัฐบาลในส่วนของการส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพ และนำเสนอความเป็นไทยให้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยวให้ประเทศ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้วยการกระจายรายได้สู่ชุมชนและท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับ

สินค้าท่องเที่ยวที่มีลักษณะโดดเด่นร่วมกัน เช่น กลุ่มสินค้าท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ กลุ่มสินค้าท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และกลุ่มสินค้าท่องเที่ยวเชิงภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเสนอขายเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ: โมเดลประเทศไทย 4.0 ขับเคลื่อนประเทศโดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ Value-Based Economy หรือเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ใช้พลังประชารัฐร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจและบุคลากรระดับโลกในการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strength from Within) เชื่อมโยงไปสู่เศรษฐกิจไทยในระดับโลก (Connect to the World) 3) การปฏิรูปการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบเพื่อความยั่งยืน (Inclusive Tourism) 4) แผนการปฏิรูป คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศระบุไว้ว่าการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว หรือ Inclusive Tourism หมายถึง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการ "ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแบ่งปัน" ทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อมกับการท่องเที่ยว (ชัญญา ตันสกุล, 2562)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ และพบว่า แนวทางการศึกษานี้จะสามารถมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้เป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่

ประชากร คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม คือ 1) ผู้นำชุมชน 2) พระ 3) ผู้ค้าขายภายในแหล่งท่องเที่ยว 4) องค์การบริหารส่วนตำบล 5) ฝ่ายจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และ 6) กลุ่มนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและผู้เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเลือกแหล่งวัฒนธรรม ร้อยละ 50 ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของจังหวัดสมุทรสงคราม 18 แหล่งท่องเที่ยว ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จับฉลากเลือกแหล่งท่องเที่ยว 9 แหล่ง และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว โดยใช้วิธีเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในสถานที่ 9 แห่ง เลือกแห่งละ 5 คน รวม 45 คน

ส่วนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงกับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน พระ ผู้นำกลุ่มอาชีพด้านหัตถกรรม ผู้ค้าขายของแหล่งท่องเที่ยว หัวหน้าชมรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม จากสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 9 แห่ง โดยเลือกผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่มๆละ 1 คน รวม 27 คน เพื่อทำการศึกษา

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างและแหล่งท่องเที่ยว

สถานที่จัดแสดงทางวัฒนธรรม	กลุ่มนักท่องเที่ยว (คน)	ผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม (คน)
วัดเพชรสมุทรวรวิหาร	5	3
ชุมชนบ้านปากมาบ	5	3
วัดอัมพวันเจติยาราม	5	3
อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	5	3
มูลนิธิอัมพวา – ชัยพัฒนานุรักษ์	5	3
วัดลาดเป้ง	5	3
ตลาดนัดวัฒนธรรมวัดภุมรินทร์กุฎีทอง	5	3
ชุมชนอัมพวา	5	3
วัดศรัทธาธรรม	5	3
	45	**27**

วิธีการเก็บข้อมูล ใช้การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

ทางคณะผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บข้อมูลโดย

1) ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งพื้นที่กับกลุ่มนักท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม 9 แหล่งๆละ 5 คน รวม 45 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

2) ทำการสัมภาษณ์ด้านศักยภาพการจัดการด้านสถานที่และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม จำนวน 27 คน

4) นำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ และวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ทำการบรรยาย กรณีศึกษา การใช้ตารางและรูปภาพที่ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก

สรุปผลการวิจัย

จากผลวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเป็นหญิง จำนวน 25 คน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 30 คน และอายุ 20-30 ปี จำนวน 28 คน มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 26 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 30,001-40,000 บาท จำนวน 27 คน

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า นักท่องเที่ยวจำนวน 45 คน ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่สัมพันธ์กันในด้านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ของจังหวัดสมุทรสงคราม ในประเด็นต่อไปนี้ 1) ด้านลักษณะกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชน 2) มีศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่น่าประทับใจแต่ละแหล่งท่องเที่ยว และการบริการอาหารพื้นเมืองที่ไม่มีให้สัมผัสโดยทั่วไป 3) มีป้ายอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้ทราบประวัติของสถานที่ 4) การเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมมีความสะดวกเข้าถึงได้ง่าย และ5) มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆชัดเจน

สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 27 คน ได้แสดงความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่

การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การจัดการให้เกิดคุณภาพการการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยพบว่า การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมาก ด้านการวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากกว่าส่วนอื่นๆ คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวให้เหมาะสม การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุด คือมีการให้ชุมชน สมาคม และชมรม มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้ สำหรับการจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมาก คือ ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือ มีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้อง การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือมีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น มีการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือ มีการจัดสถานที่จำหน่ายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว การจัดการด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือ จัดให้มีการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม สำหรับการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในจังหวัดสมุทรสงคราม

จากการสัมภาษณ์ถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรสงคราม 27 คน โดยสัมภาษณ์ถึงแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางวัฒนธรรม พบว่า จังหวัดสมุทรสงครามมีการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบ พบว่า มีการจัดสรรพื้นที่ความรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน มีการให้ชุมชน สมาคม และชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม มีการจัดสรรพื้นที่ความรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนมีการดำเนินการแล้วในช่วงที่ผ่านมา 5 ปี เช่น การจัดตั้งคณะทำงานผู้รับผิดชอบกิจกรรม จัดให้มีกิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว และ สนใหญ่อยู่ระหว่างการพัฒนาภายใน 3 ปี เช่น การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้ มีการติดตามและประเมินผลตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ มีการจัดภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ มีการพัฒนา หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริม สนับสนุนที่ก่อให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น จัดให้มีห้องน้ำสะอาด / สุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว จัดให้มีการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มที่สะอาดและถูกสุขลักษณะในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับการจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ระหว่างการพัฒนาทั้งหมด สำหรับ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ จัดให้มีระบบเตือนภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัย มีการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งถือว่าสำคัญมาก

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก กับนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้อง รวม 72 คน ได้แสดงข้อเสนะที่น่าสนใจ โดยพบว่า แนวทางการจัดกิจกรรมแต่ละแหล่งพื้นที่ ในด้านศักยภาพดึงดูดใจและการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงครามตามลักษณะพื้นที่ในการจัด

กิจกรรม ที่ผ่านมามีสถานที่จัดกิจกรรมในวัดส่วนใหญ่ เน้นด้านการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชน ดังนั้นควรมีการพัฒนา หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีการอนุรักษ์แหล่ง ท่องเที่ยวและกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้อยู่ในสภาพที่ดี และควรมีการจัดกิจกรรมที่เน้นจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนในท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) ควรมีการนำเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่นซึ่งเป็นจุดดึงดูดสำคัญด้านการท่องเที่ยวมาประชาสัมพันธ์ 2) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจต่อวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น 3) ควรมีการพัฒนาด้านการสืบค้น สืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี 4) ควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในประเพณี 5) ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและให้มีผู้ตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อยกระดับมาตรฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 6) การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมและให้ชุมชนท้องถิ่น 7) การเน้นจุดดึงดูดความสนใจสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว 8) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว 9) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีรวมทั้งชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างดี 10) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตภูมิปัญญา และองค์ความรู้

แนวทางการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆของจังหวัดสมุทรสงครามมี 3 ส่วน ได้แก่ วัด อุทยาน ชุมชน โดยเน้นความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้และองค์ความรู้ ความผูกพันของท้องถิ่นต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งให้ความสำคัญต่อประเพณีดั้งเดิมและพิธีกรรมต่างๆของจังหวัดมาเป็นแนวทางการสร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี สำหรับการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม พบว่าความเหมาะสมด้านการจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน การจัดการให้เกิดคุณภาพการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของมีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของมีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น ดังภาพต่อไปนี้

แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดสมุทรสงคราม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่มีลักษณะของการเน้นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรม ความเชื่อ และมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน มีการสร้างรายได้ด้วยการขายของที่ระลึกของชุมชนในพื้นที่ วัฒนธรรมของผู้อาศัยในชุมชนนั้นๆ แต่ยังสามารถเพิ่มงานเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนได้ ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญามน อินหว่าง และคณะ (2554) จากผลวิจัยแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า การดำเนินกิจกรรมเน้นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรม ความเชื่อ และมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน มีการสร้างรายได้จากการขายของที่ระลึกของชุมชน และพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวครบวงจรระหว่างการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ นอกจากนี้พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาด้านการสืบค้น สืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในประเพณี การสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณและด้านบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในการพัฒนาควรให้พนักงานมีความรู้ ความเข้าใจต่อวิถีชีวิต และพบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีความหลากหลายของกิจกรรมด้านการใช้

ประโยชน์พื้นที่ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนงลักษณ์ จันทาภากุล และนรินทร์ สังข์รักษา (2556) ได้วิจัยการศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี ในด้านศักยภาพการท่องเที่ยวโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและด้านองค์การอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้การจัดอบรมในการจัดการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นจริงของแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะสามารถนำไปเป็นแนวทางการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างดี

2. จากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนสามารถสร้างแหล่งท่องเที่ยว สร้างรายได้เพิ่มให้กับชุมชน ทั้งยังเป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์ ของวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการมีส่วนร่วม และกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ไม่ได้มีการศึกษาถึงการออกแบบแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นหากมีการศึกษาต่อไปควรมีการศึกษาถึงการออกแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืนนี้ควรศึกษาทั้งวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). **ข่าวจากเว็บไซต์.** ค้นเมื่อ 4 เมษายน 2557 จาก http://www.m-culture.go.th/samutsongkhram

กัญญามน อินหว่างและคณะ. (2554). **แนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก.** ทุนสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

_____. (2556). **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดพิษณุโลก.** ทุนสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

กันทิมา จินโต.(2550). **ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay).** ปริญญานิพนธ์ วท.ม (การวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, กรุงเทพ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปวีณา ทองบุญยัง(2556). **รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร.**วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 มีนาคม-เมษายน 2556).

เปรมชญา ชนะวงศ์และคณะ. (2553). **การพัฒนาศักยภาพชุมชนบนเพื่อการพึ่งตนเองบนฐานทุนทางสังคม.** มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

นงลักษณ์ จันทาภากุล และนรินทร์ สังข์รักษา. (2556). **การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี.** วารสารวิทยบริการ ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2556

ยลรวี สิทธิชัย. (2552). **Celebrity Endorsement ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว**. วันที่ค้นข้อมูล 20 กรกฎาคม 2554, จากจุลสารท่องเที่ยว ฉบับที่ 4/2552 ตุลาคม-ธันวาคม 2552.

วิไลลักษณ์ น้อยพยัคฆ์. (2551). **นวัตกรรมการท่องเที่ยว**. วันที่ค้นข้อมูล 20 กรกฎาคม 2554, จากจุลสารท่องเที่ยว ฉบับที่ 2/2551 เมษายน – มิถุนายน 2551.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว.(2550). **คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ : กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

อัจฉรา หลาวทอง. (2555). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาและการจัดการกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อุดม สมบูรณ์ กัญญามน อินหว่างและคณะ (2558). **รูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม.** ทุนสนับสนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.เอกสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(2551).

Chanya Tansakul and Kanyamon Kanchanathaveekul. **Developing personnel competence in tourism and hospitality industry under ASEAN framework of small and medium enterprises in Phuket**, Thailand, 2019 APacCHRIE & EuroCHRIE Joint Conference (22- 25 May 2019, Hong Kong).

Choibamroong, Therdchai. (2009). **Agricultural Resources Research for Sustainable Agro–tourism: A Case Study of Surat Thani, Thailand.** Bangkok: The Thailand Research Fund.

Choibamroong, Therdchai. (2010). **On Roles of the Local Administrations of Thailand in Developing Tourism under the Economic Sufficiency Theory.** Bangkok: King Prajadhipok's Institute.

การพัฒนาโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพสำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี

The Development of Artistic Gymnastics Program to Promote Student’s Advanced Behaviors in Hygienic in Thoo Mweh Khee Learning Center

พงษ์ลัดดา พุดลา[1] และภูฟ้า เสวกพันธ์[2]
Phongladda Phudda and Pufa Savagpun

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพของนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคีระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี (THOO MWEH KHEE) อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน อายุ 7 – 11 ปี ตัวแปรต้น คือโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์ ตัวแปรตามคือพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพของนักเรียนประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 แผน กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโปรแกรมเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน ๆ ละ 60 นาที โดยการประเมินพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ผลการวิจัยพบว่า

1. โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพของนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี มีองค์ประกอบของโปรแกรม 6องค์ประกอบ ดังนี้ 1) เป้าหมาย 2) ตัวชี้วัด 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 4) แนวทางการวัด และประเมินผล 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 6) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการดูแลสุขภาพสำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคีพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพฤติกรรมในด้านการดูแลสุขภาพ หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์/การดูแลสุขภาพของนักเรียน

[1] นิสิตปริญญาโท ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร phongladdap@nu.ac.th0819294050

[2]รองศาสตราจารย์ ดร ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร . pu.fa@hotmail.com0817079270

Abstract

This research was aim to compare the result of before and after using the artistic gymnastics program to promote student’s advanced behaviors in hygienic in Thoo Mweh Khee learning center. The subject was 30 person grade 7 – 11, dependent variable was the artistic gymnastics program and independent variable was behaviors in hygienic. The artistic gymnastics program was 16 lesson plan. Subject were participate in 60 minutes per day, 2 day per week; 8 weeks.

The research found that:

1. The artistic gymnastics program to promote student’s advanced behaviors in hygienic in Thoo Mweh Khee learning center, includes 6 components: 1) goal 2) indicator 3) learning method 4) evaluation 5) media 6) test

2. The result of using the artistic gymnastics program to promote student’s advanced behaviors in hygienic in Thoo Mweh Khee learning center has score of behaviors in hygienic after class better than before class high level significant at .01 level

Keyword: artistic gymnastics program/ behaviors in hygienic

บทนำ

รัฐบาลเมียนมาได้ปฏิบัติการปราบปรามกลุ่มต่อต้านรัฐบาลอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี 2527 เป็นต้นมา ส่งผลให้มีผู้หลบหนีภัยจากเมียนมาเดินทางเข้ามาในเขตราชอาณาจักรไทย ซึ่งรัฐบาลไทยได้ ผ่อนปรนให้ผู้หลบหนีภัยอาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบริเวณชายแดนไทย – เมียนมา เป็นการชั่วคราวตามหลักมนุษยธรรม โดยอนุญาตให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาให้ความช่วยเหลือขั้นพื้นฐานในด้านต่างๆ อาทิ ด้านสาธารณสุข เครื่องอุปโภค – บริโภคและการศึกษา พร้อมอำนวยความสะดวกในการส่งกลับมาตุภูมิ เมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย ผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา มีสถานะเป็น ผู้หลบหนีภัยเข้าเมืองผิดกฎหมาย ทางการไทยผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับเมื่อสถานการณ์ในประเทศเมียนมามีความสงบ แม้ว่าราชอาณาจักรไทยจะไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ปี ค.ศ.1951 และพิธีสารใน ปี ค.ศ.1967 แต่ทางการไทยก็ให้การดูแล ผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมาด้วยดีมาโดยตลอด โดยได้กำหนดให้ผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมาอยู่ในพื้นที่เฉพาะ ไม่ให้ไปปะปนกับกลุ่มอื่นๆ การดำเนินการควบคุมดูแลผู้พลัดถิ่นโดยจำกัดพื้นที่ให้ผู้ที่มีสถานะผู้หนีภัยการสู้รบ (ผภร.) ที่ได้รับสถานะจาก Provincial Admission Board (PAB) อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว (Temporary Shelter) ทั้ง 3 แห่ง ของจังหวัดตาก ได้แก่ พื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ บ้านแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จำนวน 22,343 คน พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านอุ้มเปี้ยม อำเภอพบพระ จำนวน 7,810 คนและพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพ อำเภออุ้มผาง จำนวน 13,585 คน (ป้องกันจังหวัดตาก, 2558)โดยมี

ปลัดอำเภอทำหน้าที่หัวหน้าพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ แห่งละ 1 คน และมีสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจากกองร้อยบังคับการและบริการ บก.อส.จ.ตาก ทำหน้าที่ควบคุมดูแลจัดระเบียบการบริหารจัดการและการปกครองภายในพื้นที่ โดยประสานการปฏิบัติกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ UNHCR และองค์การกุศลเอกชน (NGOs) ในการให้ความช่วยเหลือ โดยจำนวนสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ บ้านแม่หละ อ.ท่าสองยาง จำนวน 58 นาย พื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ บ้านอุ้มเปี้ยม อ.พบพระ จำนวน 47 นาย และพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ บ้านนุโพ อ.อุ้มผาง จำนวน 24 นาย

จากการศึกษาในด้านคุณค่าของโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์ในโรงเรียนเป็นที่ประจักษ์มานับร่วมศตวรรษถึงผลกระทบเชิงบวกที่จะเกิดกับพัฒนาการของเด็กและเยาวชนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญานั้น ศูนย์การเรียนซึ่งถือเป็นพื้นที่แห่งมนุษยธรรม ที่รัฐบาลไทยมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือให้การศึกษาในพื้นที่อย่างปลอดภัย บนพื้นฐานของมนุษยธรรม ซึ่งนั่นย่อมหมายรวมถึงการจัดการศึกษาให้อย่างเท่าเทียมตามเหตุและปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดตามแนวทางการศึกษาเพื่อมวลชน หากแต่ความจำเป็นต่อการให้การศึกษาอย่างมีคุณภาพนั้นต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง เพื่อประโยชน์สูงสุดของการศึกษากล่าวคือ การนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อสังเคราะห์ลักษณะวิถีชีวิตของนักเรียนในศูนย์การเรียนโดยงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาศูนย์การเรียนภายใต้สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบเจาะจงภายใน ศูนย์การเรียนรู้ชูแมคี (THOO MMEH KHE) อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งมีการจัดการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (เกรด 1-6) เพื่อมุ่งพัฒนาโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการดูแลสุขภาพสำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว ให้มีสุขภาพที่ดีและเรียนรู้หลักในการฝึกยิมนาสติกศิลป์ที่มีกิจกรรมประกอบหลากหลายที่ทำให้กล้ามเนื้อทุกส่วน สามารถเคลื่อนไหว การฝึกต้องสามารถบังคับร่างกายประกอบด้วยศิลปะการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ อย่างมีกฎเกณฑ์แบบแผน ซึ่งมีทักษะ การเคลื่อนไหวพื้นฐานเรียกว่ามูฟเมนต์ (Movement) แพ็ตเทิร์น (Pattern) ได้แก่ การวิ่ง การม้วนตัว การกระโดด การห้อยโหน การไกวตัว การหมุนตัว และการทรงตัว กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเพิ่มพูนสมรรถภาพของร่างกายที่ดีมาก เพราะกีฬาประเภทนี้ ส่วนมาก เป็นการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น กล้ามเนื้อขา อกและท้อง

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนักพลศึกษาและเห็นถึงความสำคัญในวิชาพลศึกษาซึ่งภายในศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าวทั้ง 3 แห่ง ของจังหวัดตาก ได้แก่ บ้านแม่หละ อำเภอท่าสองยาง พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านอุ้มเปี้ยม อำเภอพบพระและพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพ อำเภออุ้มผาง (ศูนย์ป้องกันจังหวัดตาก, 2558) ยังไม่มีระบบการจัดการในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ชัดเจนที่จะสามารถนำไปวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำโปรแกรมการออกกำลังกายโดยใช้กีฬายิมนาสติกศิลป์ซึ่งเป็นอีกวิชาหนึ่งในพลศึกษาที่ผู้วิจัยได้ไปสำรวจพื้นที่ในการทำวิจัยแล้วว่ามีความเหมาะสมและความต้องการของนักเรียน เพราะกีฬายิมนาสติกศิลป์นี้ถือได้ว่าเป็นกีฬาที่เป็นพื้นฐานใน

แทบทุกชนิดกีฬาที่สามารถต่อยอดได้เพราะมีการเรียนรู้ที่หลากหลายตั้งแต่ทักษะการเดิน การวิ่ง การกลิ้ง การหมุนตัว การกระโดด ซึ่งจะสามารถตอบโจทย์สำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าวได้เป็นอย่างดี ด้วยธรรมชาติของเด็กวัยปฐมวัยเกรด1-6 ที่ผู้วิจัยลงพื้นที่วิจัยด้วย ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงมีพลานามัยที่สมบูรณ์ประกอบกับครูผู้สอนสามารถที่จะนำไปวัดและประเมินผลได้ตรงตามเกณฑ์ประเมินผลคุณภาพการศึกษาภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริม การดูแลสุขภาพสำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี ภายใต้สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต ให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดีและมีศักยภาพและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพของนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคีระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม

1.1 ความหมายของโปรแกรม

มีผู้ให้ความหมายของคำว่าโปรแกรม ไว้หลายท่าน ดังนี้

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556) กล่าวว่า โปรแกรมคือ มวลประสบการณ์ทั้งหลาย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้เขามีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหมายไว้

Ornstein (2013) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าโปรแกรม โปรแกรมคือลักษณะของแบบแผนที่นำมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมาย หรือ โปรแกรมคือ ประสบการณ์ของผู้เรียนซึ่งหมายรวมถึงสิ่งที่อยู่ภายในและภายนอกโรงเรียนสามารถเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมได้ทั้งหมด หรือ โปรแกรมคือระบบที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในโรงเรียน โปรแกรมคือ วิชาที่แบ่งตามเนื้อหาสาระหรือองค์ความรู้หลักของวิชานั้น ๆ

Oliva (2013) ได้ให้คำจำกัดความของโปรแกรมคือ สิ่งที่จะสอนในโรงเรียนโปรแกรมคือ วิชา โปรแกรมคือ องค์ความรู้หลัก โปรแกรมคือ โปรแกรมการเรียนรู้ โปรแกรมคือจุดประสงค์ โปรแกรมคือทุกๆ ประสบการณ์ทั้งในและนอกโรงเรียน โปรแกรมคือ สิ่งที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน และโปรแกรมคือ ประสบการณ์ของผู้เรียน

Moore (2015) โปรแกรมคือ ผลิตภัณฑ์ที่ประกอบด้วยองค์ความรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ โปรแกรมคือ กระบวนการที่เกิดขึ้นเฉพาะภายในห้องเรียน

1.2 ความหมายของการพัฒนาโปรแกรม

มีผู้ให้ความหมายของคำว่าการพัฒนาโปรแกรม ไว้หลายท่าน ดังนี้

ฆนัท ธาตุทอง กล่าวว่า การพัฒนาโปรแกรม หมายถึง การปรับ แต่งเสริม เติมต่อ หรือ (2550) การดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล และคณะ (2554) กล่าวว่า การพัฒนาโปรแกรม (curriculum development) หมายถึง การจัดทำโปรแกรมขึ้นมาใหม่ โดยที่ยังไม่เคยมีโปรแกรมนั้นมาก่อนเลยกับอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง การจัดทำโปรแกรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2557) กล่าว่า การพัฒนาโปรแกรม (Curriculum Development) กระบวนการของวงจรที่แสดงให้เห็นการสร้างในสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ผ่านข้อความของจุดประสงค์ การเลือกและ /หรือการให้วิธีการประสบการณ์การเรียนรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้และเทคนิคการประเมินผลที่เหมาะสม

David J (2013)ได้กล่าว่าการพัฒนาโปรแกรมจะต้องตอบคำถาม 4 คำถามหลักดังต่อไปนี้ 1. จุดประสงค์ 2.ประสบการณ์ที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ 3.วิธีการจัดการประสบการณ์ 4. วิธีการประเมินจุดประสงค์

2. แนวคิดเกี่ยวกับพลศึกษาในโรงเรียน

2.1 การพลศึกษาในโรงเรียน

ความหมายของพลศึกษาในโรงเรียน

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2548) พลศึกษาในโรงเรียน คือ การจัดพลศึกษาในโรงเรียนที่สมบูรณ์เพื่อให้นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนทุกๆ คนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษาต่างๆ อย่างเท่าเทียมกันและทั่วถึงกันตามความต้องการ ความสามารถ ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้รวมถึงการได้รับคำสอน การช่วยเหลือแนะนำ การใช้สถานที่ การใช้อุปกรณ์ และการใช้บริการอย่างอื่นๆ เกี่ยวกับการพลศึกษาด้วย เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาการตามศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด ฉะนั้นถ้าโรงเรียนจะจัดโปรแกรมพลศึกษาให้สามารถบรรลุผลตามหลักการและปรัชญาการพลศึกษาอย่างแท้จริงแล้วจะต้องจัดรายการการพลศึกษาของโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์ตามที่กล่าวนี้

ส่วนประกอบของพลศึกษาในโรงเรียน

พลศึกษาในโรงเรียนที่จะถือว่ามีความสมบูรณ์ได้นั้นจะต้องมีการจัดในด้านต่างๆทั้ง 4 ด้านพร้อมๆ กันดังนี้ คือ

1. การสอนพลศึกษาในชั้นเรียน (Physical Education Class Instruction Programs)
2. การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน (Intramural Athletic Programs)
3. การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน (Interscholastic Athletic Programs)
4. การจัดพลศึกษาพิเศษ (Adapted Physical Education Program)

ดังจะกล่าวได้ถึงรายละเอียดตลอดจนความสัมพันธ์กันในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

2.2 การสอนพลศึกษาในชั้นเรียน (Physical Education Class Instruction Programs)

การสอนพลศึกษาในโรงเรียนนี้ก็คือ การจัดให้มีการเรียนการสอนตามโปรแกรมที่โรงเรียนได้กำหนดในแต่ละระดับชั้นปี วิชาพลศึกษาถือว่าเป็นวิชาหนึ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญสำหรับนักเรียนที่จะ

นำไปใช้ในชีวิตประจำวันทั้งในปัจจุบันระหว่างที่อยู่ในวัยเด็กกำลังเรียนอยู่และอยู่ในวัยที่เป็นผู้ใหญ่หลังจากที่เรียนสำเร็จจากโรงเรียนไปแล้วประเทศต่างๆ จึงมักจะเห็นความสำคัญของวิชาพลศึกษาได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาเป็นวิชาบังคับตลอดโปรแกรมการเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำหรับประเทศไทยเรานั้นได้มีการจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาเป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนทุกคนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษามาเป็นเวลานานแล้ว ความมุ่งหมายหลักของการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาพอจะสรุปได้ที่สาระมีอยู่ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1.1 เพื่อให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ สามารถสนองความต้องการเคลื่อนไหวของร่างกาย ช่วยให้ร่างกายมีการเจริญเติบโตตามอัตราที่ควรจะเป็น

1.2 เพื่อให้นักเรียนได้มีพัฒนาการในการทำงานประสานกันระหว่างประสาทและกล้ามเนื้อ หรือที่เรียกว่าเพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะในกิจกรรมกีฬาต่างๆ เพื่อจะได้นำไปใช้เล่นในเวลาว่างหรือเมื่อหลังออกจากโรงเรียนไปแล้ว

1.3 เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้และความเข้าใจในหลักการเบื้องต้นในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาด้วยความปลอดภัยเพื่อสุขภาพของตนเอง

1.4 เพื่อให้นักเรียนได้มีคุณธรรม มีน้ำใจนักกีฬา

1.5 เพื่อให้นักเรียนได้มีความรัก มีความสนใจในการเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ เพื่อมิตรภาพและเพื่อความสนุกสนาน

กิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้เรียนมักจะเป็นกิจกรรมการกีฬาต่างๆ ที่มีความสนุกสนานเหมาะสมในแต่ละเพศแต่ละวัย มีคุณค่าสามารถนำไปใช้เล่นต่อได้ในเวลาว่าง เช่น กีฬาประเภททีม ได้แก่ ฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอล เนตบอล ฮอกกี้ แฮนด์บอล เป็นต้น กีฬาประเภทเดี่ยวและคู่ได้แก่ เทเบิลเทนนิส แบดมินตัน ห่วงข้ามตาข่าย เทนนิส เป็นต้น ประเภทยิมนาสติก ก็ได้แก่ ยืดหยุ่น ยิมนาสติก ลีลาประกอบเครื่องมือต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีกิจกรรมเกี่ยวกับทางน้ำ เช่น ว่ายน้ำ กระโดดน้ำ ในระดับชั้นประถมศึกษาก็จะมีกิจกรรมการเคลื่อนไหวเบื้องต้น เกมมูลฐาน เกมการเล่นพื้นเมือง และเกมการเล่นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทักษะเบื้องต้นของกีฬาต่างๆ ที่เรียกว่าเกมนำไปสู่กีฬาใหญ่ต่อไป

ปรัชญาการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาเบื้องต้นที่สำคัญนั้นนอกจากจะช่วยให้นักเรียนได้มีพัฒนาการตามความมุ่งหมายดังได้กล่าวมาแล้วทั้ง 5 ด้าน ยังจะเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีความรักความชอบผูกพันกับกิจกรรมการออกกำลังกายและกิจกรรมกีฬาต่างๆ เพื่อให้นำกิจกรรมการออกกำลังกายและกิจกรรมกีฬาต่างๆ เหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันทั้งในวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่หลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้วด้วย ด้วยเหตุนี้วิธีการเรียนการสอนจึงมุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง คือ การที่นักเรียนจะมีร่างกายแข็งแรง มีความสามารถในการเล่น มีความรู้ว่าเล่นอย่างไรจึงจะปลอดภัย มีน้ำใจนักกีฬาและมีความรักและชอบการเล่นกีฬาก็ต่อเมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเล่นกีฬาด้วยความสนุกสนานจริงๆเท่านั้น ซึ่งเป็นการให้นักเรียนได้มีโอกาสลิ้มรสกีฬาทุกๆด้านด้วยตนเอง หน้าที่ของครูซึ่งมีความสำคัญมากในการที่จะจัดเตรียมประสบการณ์ที่หวานชื่นให้นักเรียนมีความติดอกติดใจอยากจะเล่น

กีฬาในโอกาสทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไปอีก โดยหวังว่าถ้าหากนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเล่นกีฬาเป็นประจำแล้วความแข็งแรงของร่างกาย ทักษะการกีฬา ความรู้ความเข้าใจในการเล่นกีฬา ระเบียบวินัยในตัวเองและความรักความชอบการกีฬาก็จะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆซึ่งจะนำมาของการมีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจตลอดจนการเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการดูแลสุขภาพ สำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1.1 การศึกษาวิถีชีวิตและพฤติกรรมนักเรียนด้านการดูแลสุขภาพ

1.2 การสร้างและยกร่างโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตดูแลสุขภาพ สำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี

1.3 การตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมของโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตดูแลสุขภาพ สำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี

ขั้นตอนที่ 2 ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตดูแลสุขภาพ สำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. การทดลองใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตดูแลสุขภาพ สำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตดูแลสุขภาพ สำหรับนักเรียนใน ศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตดูแลสุขภาพ สำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี

ผลการวิจัย

การสร้างและยกร่างโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการดูแลสุขภาพ สำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี ทำให้ได้โปรแกรมที่ยึด กระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต (Social Process and Life Function) ที่มีความเหมาะสมและความ ถูกต้องครอบคลุมสอดคล้องกับวิถีชีวิตผู้พลัดถิ่น เพื่อเพิ่มเติมจากโปรแกรมพิเศษที่ศูนย์ประสานงานการจัด การศึกษาเด็กต่างด้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาตากเขต 2 กำหนดไว้พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านให้ข้อตกลงเห็นด้วยกับแผนการจัดการเรียนรู้ 16 แผนโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการดูแลสุขภาพ สำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูเมคีโดยโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการดูแลสุขภาพ ทั้งนี้มีองค์ประกอบของโปรแกรมจำนวน 6องค์ประกอบ ดังนี้ 1) เป้าหมาย 2) ตัวชี้วัด 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 4) แนวทางการวัด และประเมินผล 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 6) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน

3. ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการดูแลสุขภาพ สำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคีพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพฤติกรรมในด้านการดูแลสุขภาพ ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า หลังการ ทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองและเมื่อนำมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ก่อนและหลังการทดลองก็พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านการดูแลสุขภาพ ผู้พลัดถิ่นมีลักษณะวิถีชีวิตด้านการดูแลสุขภาพพบว่าผู้พลัดถิ่นยังขาดความรู้ ในการประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ แต่อาศัยตามวิถีทางธรรมชาติ อาหารที่หาได้มาจากแปลงเกษตรที่ ทำขึ้นในศูนย์การเรียนดังนั้นอาหารส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์จากพืชผัก และปรุงกับพริกด้วยวิธีการตัด และแกงประกอบกับเนื้อปลาหมัก (fish paste) ซึ่งเป็นอาหารที่ทำโดยศูนย์การเรียนและมีนักเรียนเป็นผู้ ประกอบอาหาร ภาชนะที่ใช้ประกอบอาหารเป็นหม้อและเตาขนาดใหญ่ที่ใช้ประกอบอาหารเลี้ยงผู้พลัดถิ่น ราว 200-300 คน มีที่เก็บภาชนะเป็นสัดส่วน นอกจากนี้ผู้พลัดถิ่นในศูนย์การเรียนยังได้รับการดูแลสุขภาพ จากองค์กรระหว่างประเทศ แต่การรักษาดังกล่าวก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้พลัดถิ่นในศูนย์การ เรียนที่มีจำนวนมากและกระจายกว่า 100 ศูนย์การเรียนในพื้นที่จังหวัดตาก อีกทั้งในพื้นที่ศูนย์การเรียนมี การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ต่ำกว่ามาตรฐานค่อนข้างมากโดยเฉพาะจากแหล่งน้ำ ที่มีการทิ้งน้ำเสียลงในน้ำ จำนวนมาก ห้องส้วมที่มีอย่างจำกัด สอดคล้องกับงานวิจัยของสรพงษ์ วิชัยดิษฐ์ (2547) ที่กล่าวว่าปัจจุบันมี คนเพิ่มขึ้นทุกๆ ปีในศูนย์การเรียน ส่วนการรักษาจะมีโรงพยาบาลที่รักษาโรคทั่วไปจำนวน 2 แห่ง และมี โรงพยาบาลมาลาเรียจำนวน 2 แห่ง มีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครคอยประจำการตลอด24ชั่วโมงมีเตียงที่พักผู้ป่วย ที่มีการอาการหนักและแพทย์ให้การรักษาอยู่ในแต่ละวันจะมีแพทย์อาสาสมัครต่างประเทศ เข้ามาดูแล ในช่วงกลางวันและถ้ามีกรณีฉุกเฉิน จะมีการส่งไปที่โรงพยาบาลที่แม่สอด เช่น โรงพยาบาลแม่สอด แม่ตาว คลินิก หรือถ้า เป็นกรณีที่เป็น โรคเฉพาะทางที่ไม่สามารถส่งไปที่โรงพยาบาลแม่สอดได้ เช่น โรคทางจิตเวช และระบบประสาท อาจมีการส่งไปที่เชียงใหม่ เป็นต้น สำหรับค่าใช้จ่ายจะมีหน่ยงานองค์กรเอกชน รับผิดชอบยกเว้นในบางรายที่มีเงินทองอาจไปรักษาเองตามคลนิกหรือโรงพยาบาลเอกชน เพราะสะดวก หรือรักษาโรคเฉพาะทางบาง ชนิดที่ไม่สามารถรักษาได้ในศูนย์การเรียน นอกจากการการรักษาระบบของแพทย์แผนปัจจุบันแล้ว ยังมีการใช้ยาสมนุไพรและระบบความเชื่อดั้งเดิมในการรักษาพยาบาลบ้าง ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสริญญา มูลมา (2554) ที่กล่าวว่าผู้พลัดถิ่นส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถมาตั้งแต่อยู่ในเมียนมาร์ เช่น หมอสมุนไพร ที่จะมีความรู้ด้านสมุนไพรเพื่อนำมาดองเหล้า หรือฝนหิน ในบ้านของหมอสมนไพรแต่ละคนจะมีสมุนไพรอยู่หลายชนิดทั้งรากไม้ เปลือกไม้ อวัยวะสัตว์ เป็นต้น คนที่นิยมรักษา ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่รักษาทั้งหมอปัจจุบันควบคู่ไปกับหมอแผนโบราณ โดยการ หาสมุนไพรอาจมีการซื้อจากแม่สอด หรือเข้าไปบริเวณใกล้เคียง หรือญาติจากฝั่งเมียนมาร์ ซึ่งนอกจาก สมุนไพรแล้วหมอแผนยังมี หมอกระดูกและนวดแผนกะเหรี่ยง ที่มีท่าการนวดคล้ายกับท่าฤาษี ดัดตนของ ไทย อีกทั้งหมอกระดูกส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่

นับถือพุทธ ผี เพราะส่วนใหญ่จะต้องใช้คาถาต่างๆ ประกอบการ รักษาโรค ส่งผลต่อลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมทางกายของผู้พลัดถิ่นที่ขากรูปแบบอย่างถูกต้อง กล่าวคือ ขาดการอบอุ่นร่างกายเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ไม่ทราบวิธีการปฐมพยาบาลจากการบาดเจ็บอันเนื่องมาจาก การเร่วมกิจกรรมทางกาย การโภชนาการทางการกีฬา การออกกำลังกายเพื่อเพิ่มสมรรถภาพทางกาย ตลอดจนความรู้ในการใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อควบคุมน้ำหนักให้ได้มาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

เกษแก้ว บุญบาล. (2551). **สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ. ขอนแก่น.

ฆนัท ธาตุทอง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.** เพชรเกษมการพิมพ์. นครปฐม.

จัตุรงค์ วงษ์ปาน. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง ตะกร้อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนอมราวิทยาภูมิ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพรนครศรีอยุธยา.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ.** โรงพิมพ์อลีน เพรส. กรุงเทพฯ.

ชวลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร.** มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2557). **การออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน (Curriculum and Instruction Design).** สถาบันเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ. ปัตตานี.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). **การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ วีพริ้นท์.** กรุงเทพฯ.

เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย. (2554). **การนันทนาการ.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา.** บริษัท ธนธัชการพิมพ์ จำกัด. กรุงเทพฯ.

นพเก้า ณ พัทลุง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ.** เทมการพิมพ์สงขลา. สงขลา.

นิรมล ศตวุฒิ. (2543). **การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development).** ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประพัฒน์ ลักษณพิสุทธิ์. (2546). **นันทนาการเพื่อกลุ่มบุคคลพิเศษ. โครงการพัฒนารายวิชาเพื่อการเรียนการสอน สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ.

ปารณีย์ สิริวาเสฏฐเมธา (2550). **การประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐม เขต 2.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.

ป้องกันจังหวัดตาก. (2558). **รายงานสถานการณ์พื้นที่พักพิงชั่วคราวจังหวัดตาก ฉบับบทสรุปผู้บริหาร.**กระทรวงมหาดไทย. ตาก.

วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2540). **หลักการพลศึกษา.** กรมวิชาการ กรุงเทพฯ.

วรายุทธ ชัยเจริญสมบัติ. (2552). **วิถีชีวิตการส่งเสริมสุขภาพของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตยะลา.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2552). **การพัฒนาหลักสูตร แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการปฏิบัติกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา.** องค์การค้า สกสค. กรุงเทพฯ.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ.** สุวีริยาสาส์น. กรุงเทพฯ.

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล และคณะ. (2554). **หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สานักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**กรุงเทพฯ.

สงัด อุทธานันท์. (2532). **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร.** ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

สมนึก ธาตุทอง. (2548). **เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. เพชรเกษมการพิมพ์. นครปฐม.

สมบัติ กาญจนกิจ (2542). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

สาธกา ศรีธนะ. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาพลศึกษาเรื่องการเคลื่อนไหวด้วยท่ารำโย้กลองเลง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3.** มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. สกลนคร.

สิงหา จันทน์ขาว. (2558). **การพัฒนาหลักสูตรสุขศึกษาพลศึกษาสำหรับสามเณรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนพระปริยัติธรรม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ โสมประยูร และเอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2553). **การสอนสุขศึกษา สุขภาพใจ.** กรุงเทพฯ.

สุทธนู ศรีไสย์. (2539). **การวางแผนพัฒนาหลักสูตร.** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.

สุวิมล ตั้งสัจจพจน์. (2540). **สาระน่ารู้เกี่ยวกับพลศึกษา และนันทนาการ.** โชติสุขการพิมพ์. กรุงเทพฯ.

สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2539). **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร.** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.กรุงเทพฯ.

ผู้หญิงกับความอ้วน: การโต้กลับวาทกรรมความงาม ในละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไร

Women and Obesity: Response to the Beauty Discourse in Television Drama "Oh My Venus"

สุภาวดี เพชรเกตุ[1]
Supawadee Petket

บทคัดย่อ

ในละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่มักจะนำเสนอภาพผู้หญิงภายใต้กรอบวาทกรรม "ความผอม คือความสวย" ถือเป็นการผลิตซ้ำภาพความสวยของผู้หญิงในสังคม ในละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไร (Oh My Venus) ได้แสดงให้เห็นการโต้กลับวาทกรรมความงามของผู้หญิงแบบเดิม โดย 1)แสดงให้เห็นโทษของความสวยว่า ความสวยสามารถนำอันตรายมาสู่ชีวิตได้และสามารถทำลายมิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อนได้เช่นกัน 2)แสดงให้เห็นคุณค่าแบบใหม่ของผู้หญิงว่า ผู้หญิงไม่ได้มีคุณค่าเพราะความสวย แต่ผู้หญิงมีคุณค่า เพราะเป็นผู้มีความคิดและสติปัญญาที่ดี 3)ชี้ให้เห็นว่าความสวยที่แท้จริงมิได้หมายถึงรูปร่างที่ผอมบาง แต่หมายถึงความแข็งแรงของร่างกาย การไม่มีโรคภัยเบียดเบียน โดยการนำชุดความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สุขภาพมาอธิบายเกี่ยวกับความอ้วน และแสดงให้เห็นวิธีลดความอ้วนที่ถูกวิธี และ 4)แสดงให้เห็นมุมมองของความรักว่า ผู้ชายไม่ได้รักผู้หญิงที่รูปร่างผอมบางเพียงอย่างเดียว แต่ผู้ชายรักผู้หญิงที่สมอง สติปัญญา และความดีภายในจิตใจ

คำสำคัญ : ผู้หญิง, ความอ้วน, ละครโทรทัศน์, วาทกรรม

Abstract

At the present, most of television dramas present the discourse of "leanness is equal to beauty". Those shows are emphasizing the beauty perception as such to the society. Meanwhile, the "Oh My Venus" drama has responded to the discourse as mentioned by indicating that 1) beauty can bring danger toward one's life and can ruin friendship as well, 2) women's value does not solely depend on their beauty, but their wisdom and thought, 3) having slim body does not truly show one's beauty, but strength of body and haleness does so (This part explain some scientific knowledge.), and 4) men do not always fall in love with a girl with slim body, but they do with a girl with wisdom and morality.

Keywords : female, obesity, television drama, discourse

[1] อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ e-mail: supawadeepk@hotmail.com

บทนำ

ความสวยของผู้หญิงแต่ละยุคสมัยแตกต่างกันออกไป หากย้อนไปในอดีตความงามที่เป็นที่นิยมในกลุ่มหญิงสาว คือ เรือนร่างที่อวบอิ่มดังเช่นภาพของเทพอโฟรไดที (Aphrodite) หรือที่รู้จักกันอีกชื่อหนึ่งว่า วีนัส (venus) ความงามของเทพอโฟรไดทีทำให้เทพทุกองค์บนสรวงสวรรค์พากันตะลึงหลงใหลและต่างก็อยากได้นางเป็นคู่ครอง (มาลัย (จุฑารัตน์), 2548: 90). ภาพ The Birth of Venus ของซานโดร บอตติเชลลี (Sandro Botticelli) จิตรกรเอกของอิตาลีได้วาดภาพเทพอโฟรไดทีประทับยืนบนเปลือกหอยและภาพ The Birth of Venus ของอเล็กซองเดร คาบาเนล (Alexandre Cabanel) จิตรกรเอกชาวฝรั่งเศสได้วาดภาพเทพอโฟรไดทีกำลังนอนระทวยบนยอดคลื่นและฟองน้ำในมหาสมุทร ภาพวาดทั้งสองแสดงให้เห็นรูปร่างที่อวบอิ่มของเทพอโฟรไดที กล่าวได้ว่าความสวยของเทพอโฟรไดทีถือเป็นความสวยในอุดมคติของผู้หญิงมาแต่โบราณ

ความสวยของผู้หญิงไทยในยุคก่อน พ.ศ.2411 เป็นความสวยแบบผู้หญิงอินเดีย เนื่องจากไทยได้รับอิทธิพลทางศาสนาและความเจริญต่างๆ จากอินเดีย แต่หลังจาก พ.ศ.2411 มีการรับอิทธิพลตะวันตกเข้ามาทำให้คนไทยรับค่านิยมความสวยแบบตะวันตกเข้ามาผสมผสานกับความสวยแบบไทย (กชกรณ์ เสรีฉันทฤกษ์, 2551) ในอดีตคนอ้วนเป็นลักษณะของผู้มั่งคั่งร่ำรวย มีฐานะดี เมื่อเวลาผ่านไปรูปร่างผอมบางเป็นกระแสนิยมในสังคม ทั้งนางเอกละคร นางแบบ โฆษณาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ล้วนสร้างภาพผู้หญิงผอมบางให้เป็นผู้หญิงที่สวยงาม และสร้างภาพผู้หญิงอ้วนให้เป็นผู้หญิงน่ารังเกียจและเป็นตัวตลก ในปัจจุบันความอ้วนจึงกลายเป็นปัญหา คนอ้วนถูกมองว่าไม่มีความรับผิดชอบในการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง ดังนั้นนอกจากความอ้วนจะถูกมองว่าไม่สวยแล้วยังถูกมองว่าเป็นลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพไม่ดีอีกด้วย

ละครโทรทัศน์เป็นกระบวนการสร้างสรรค์และสืบทอดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ของสังคม ภาพต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นและถูกถ่ายทอดซ้ำ ๆ อยู่ในละครโทรทัศน์ได้กลายเป็นความเคยชินและถูกเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการผลิตซ้ำภาพความสวยภายใต้กรอบวาทกรรมว่า “ความผอม คือ ความสวย”

ละครโทรทัศน์ที่ฉายอยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่มักสะท้อนภาพความสวยของผู้หญิงอยู่เสมอ แม้ความสวยของผู้หญิงจะเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม แต่ความสวยแบบหนึ่งที่ยังคงอยู่มาโดยตลอด คือ การมีรูปร่างผอมบาง แม้ละครโทรทัศน์บางเรื่องจะมีนางเอกรูปร่างอ้วน หน้าตาผิวพรรณไม่ดีในตอนต้นเรื่อง แต่ท้ายที่สุดแล้วในตอนจบนางเอกคนนั้นก็ต้องผอมสวยไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม เพราะความสวยทำให้นางเอกสามารถยืนเคียงข้างพระเอกได้อย่างไม่มีข้อกังขา

ละครโทรทัศน์นำเสนอเรื่องราวเช่นนี้เป็นการผลิตซ้ำภาพความสวยของผู้หญิงในสังคม ผู้หญิงที่ไม่สวยจะไม่ได้รับการยอมรับในสังคม แม้ผู้หญิงจะพยายามท้าท้ายค่านิยมนี้โดยการให้ความสำคัญกับความสามารถและสติปัญญามากเพียงไร แต่ท้ายที่สุดแล้วรูปร่างหน้าตาที่ไม่สวยงามก็กลายเป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถแสดงความสามารถและสติปัญญาของตนได้เต็มที่ เพราะฉะนั้นผู้หญิงจึงต้องปรับปรุงตนเองให้มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม เมื่อผู้หญิงมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามแล้วจะทำให้ผู้หญิงได้สิ่งที่ตนเองปรารถนานั่นก็คือผู้ชายมาครอบครอง

ภาพที่ 1 ภาพจิตรกรรม The Birth of Venus ของ ซานโดร บอตติเชลลี (Sandro Botticelli)
ที่มา : https://mgronline.com/

ในละครโทรทัศน์ได้นำเสนอภาพความสำเร็จของผู้หญิงว่า ผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จ คือ ผู้หญิงที่ได้ครองคู่กับผู้ชาย และการได้ครองคู่ผู้ชายได้นั้นจะต้องเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดี การที่นางเอกต้องกลายเป็นคนสวยในตอนจบเรื่องถือได้ว่าเป็นการผลิตซ้ำภาพความงามและตอกย้ำความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงที่ผูกโยงคุณค่าของผู้หญิงไว้กับความงามของร่างกายและการได้ครองคู่กับผู้ชาย

นอกจากละครโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นภายในประเทศแล้ว ประเทศไทยยังนำละครโทรทัศน์จากต่างประเทศมาฉายเป็นจำนวนมาก เช่น จีน ญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ ฯลฯ ละครโทรทัศน์จากประเทศเกาหลีใต้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก หลังจาก พ.ศ.2544 ที่คนไทยได้ชมละครโทรทัศน์จากประเทศเกาหลีใต้เรื่องแรก คือ เรื่องรักนี้ชั่วนิรันดร์ (Autumn in my heart) (ทิพยา สุขพรวิทวัส, 2550: 2) ก็มีการนำละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เข้ามาฉายในประเทศไทยเรื่อยมา

ภาพที่ 2 ภาพ The Birth of Venus ของ อเล็กซองเดร คาบาเนล (Alexandre Cabanel)
ที่มา : https://mgronline.com/

ละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่อง “ไม่อ้วนเอาเท่าไร (Oh My Venus)” ออกอากาศที่ประเทศเกาหลีใต้ช่วงปลายปี พ.ศ.2558 และทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้ซื้อลิขสิทธิ์มาออกอากาศในประเทศไทยในช่วงเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ.2559 ละครโทรทัศน์เรื่องนี้เป็นเรื่องราวความรักของของ “คังจูอึน” ทนายความสาวที่เคยมีรูปร่างหน้าตาสวยงามจนได้รับฉายาว่าเป็น“วีนัสแห่งแดกู”(Venus of Deagu) กับ “คิม ยองโฮ” นักธุรกิจหนุ่มหล่อที่มารับหน้าที่ดูแลการลดน้ำหนักให้เธอ ละครโทรทัศน์เรื่องนี้แสดงให้เห็นการพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้งคู่ ขณะเดียวกันก็ได้แสดงให้เห็นความคิดเกี่ยวกับรูปลักษณ์ของผู้หญิงที่แตกต่างกับละครโทรทัศน์เรื่องอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้นในบทความนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเรื่องผู้หญิงกับความอ้วนในละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไร (Oh My Venus) เพื่อแสดงให้เห็นว่าละครโทรทัศน์เรื่องนี้ได้พยายามโต้กลับวาทกรรมความผอม คือ ความสวย

วัตถุประสงค์

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการโต้กลับวาทกรรมความงามในละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไร (Oh My Venus)

กรอบแนวคิด

การศึกษาวรรณกรรมตามแนวคิดหลังโครงสร้างนิยม (poststrueturalism) ได้ให้ความหมายของตัวบทวรรณกรรม โดยมองว่าวรรณกรรมเป็นวาทกรรม มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ได้ให้ความหมายว่าวาทกรรม (discourse) หมายถึง กระบวนการสร้างความหมายให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสังคมผ่านการใช้ภาษาและตัวบทต่าง ๆ เพื่อให้คนในสังคมยอมรับความหมายที่สร้างขึ้นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม หรือกลายเป็น “ความเข้าใจร่วม” (collective understanding) ของคนในสังคมนั่นเอง กระบวนการดังกล่าวทำให้เกิดความรู้และอำนาจทางสังคม วาทกรรมประกอบด้วยกรอบความรู้ (episteme) ปฏิบัติการทางวาทกรรม (discursive)และรูปแสดงวาทกรรม

วาทกรรมที่ได้รับการยอมรับจากสังคมจะกลายเป็น “วาทกรรมหลัก” (dominant discourse) ของคนในสังคม แต่เมื่อเวลาผ่านไปเกิดความรู้ชุดใหม่ขึ้นมา ความรู้ชุดใหม่นี้ได้รับการยอมรับน้อยกว่าจึงกลายเป็น “วาทกรรมรอง” หรือหากมองว่าความรู้ชุดใหม่นี้เกิดขึ้นมาเพื่อต่อต้านหรือคัดค้านความรู้ชุดเก่าก็เรียกความรู้ชุดใหม่นี้ว่า “วาทกรรมโต้กลับ” เมื่อกาลเวลาผ่านไปความรู้ชุดใหม่นี้อาจจะได้รับการยอมรับจากคนในสังคมมากขึ้นกว่าความรู้ชุดเดิมและอาจจะกลายเป็นวาทกรรมหลักได้

วาทกรรมหลักไม่ได้หมายถึงความรู้ที่เกิดขึ้นก่อน แต่หมายถึงความรู้ที่ได้รับการยอมรับมาก ดังนั้น วาทกรรมรองอาจกลายเป็นวาทกรรมหลักได้เมื่อได้รับการยอมรับจากคนในสังคมมากขึ้น วรรณกรรมจัดเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่ง เพราะเป็นเครื่องแสดงกรอบความรู้ที่ผู้แต่งเสนอออกมาผ่านตัวบทและเทคนิคการเล่าเรื่อง จึงมีการศึกษาวาทกรรมผ่านตัวบทวรรณกรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับวาทกรรม วาทกรรมเกี่ยวกับความสวยและความอ้วน จากนั้นได้ศึกษาละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไร (Oh My Venus) อย่างละเอียดแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในประเด็นผู้หญิงกับความอ้วนที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่องนี้

ผลการศึกษา

เมื่อสังคมถูกครอบงำด้วยวาทกรรมที่ว่าความผอม คือ ความสวย และความอ้วน คือ ความไม่สวย จึงมีการผลิตซ้ำภาพความสวยแบบผอมบางทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ โฆษณา และละครโทรทัศน์เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับในละครโทรทัศน์เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไร (Oh My Venus) ได้แสดงให้เห็นว่าคนในสังคมชื่นชอบและปรารถนาความผอม เพราะความผอม คือ ความสวย อีกทั้งความผอมทำให้ได้รับการยกย่องเชิดชู และความอ้วนทำให้ได้รับการดูถูกเหยียดหยาม ความสวยทำให้ได้ทุกอย่างมาโดยง่าย กล่าวคือความสวยทำให้ได้รับโอกาสในการทำสิ่งต่าง ๆ และการได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่น โดยแสดงผ่านตัวละครเอกของเรื่อง คือ *คัง จูอึน* ดังเช่นที่มีผู้มาทาบทาม*คัง จูอึน*ให้ไปประกวดนางงาม ในช่วงมัธยมมีชายหนุ่มมาหลงรักเธอ ชายหนุ่มเหล่านั้นต่างเอาใจใส่ดูแลเธอเป็นอย่างดี ทั้งสรุปเนื้อหารายวิชาที่จะสอบมาให้ หาคนมาสอนภาษาอังกฤษให้ นำเสื้อกันหนาวมาให้เมื่ออยู่ในห้องสมุด และความสวยทำให้*คัง จูอึน*ได้เป็นแฟนกับ*อิม อูชิก* นักกีฬาว่ายน้ำระดับชาติ

ในทางกลับกันผู้หญิงที่ไม่สวยก็จะได้รับการดูถูกเหยียบดหยามอยู่เสมอทั้งต่อหน้าและลับหลัง ดังเช่น *โอ ซูจิน*ซึ่งเป็นเพื่อนสมัยเรียนระดับมหาวิทยาลัยของ*คัง จูอึน* *โอ ซูจิน*เป็นผู้หญิงอ้วน เธอจึงถูกรังเกียจและได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากผู้อื่น ในสมัยเป็นนักเรียนกฎหมายเธอถูกนักเรียนชายนินทาว่า*"สอบเข้าได้คะแนนสูงสุด แถมยังอ้วนสุด ๆ นี่แหละโอ ซูจิน อย่างน้อยก็ยังมีดีที่ฉลาด"* (คิม ฮย็อง-ซ็อก, 2558, ตอน 2)

เมื่อ*คัง จูอึน*นัดนักศึกษาชายคณะวิศวกรรมศาสตร์ให้*โอ ซูจิน* นักศึกษาคนนั้นกลับต่อว่าและพูดจาทำร้ายจิตใจโอ ซูจินว่า *"คนแบบเธอน่ะน่าจะรู้นะว่ามันเป็นไปไม่ได้อยู่แล้ว มาทีแบบนี้ทำไม กลับบ้านไป"* (คิม ฮย็อง-ซ็อก, 2558, ตอน 6) แม้คำพูดของนักศึกษาชายคนนั้นจะไม่มีถ้อยคำที่หยาบคาย แต่การปฏิเสธด้วยการตะคอกและสีหน้าดูถูกก็ทำให้*โอ ซูจิน*เจ็บปวดมาก นักศึกษาชายคนนั้นควรจะตอบปฏิเสธหรือบอกว่าไม่ได้ชอบเธออย่างสุภาพกว่าที่เขาปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่าในละครโทรทัศน์เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไรได้แสดงให้เห็นว่าสังคมถูกครอบงำด้วยวาทกรรมความผอม คือ ความสวย แต่ในขณะเดียวกันละครเรื่องนี้ได้การโต้กลับวาทกรรมความผอม คือ ความสวย ไปพร้อมกัน ดังนี้

1.ความสวยก่อให้เกิดผลเสีย

ความสวยเป็นที่ปรารถนาของทุกคน แต่บางครั้งความสวยไม่ได้มีผลดีเสมอไป ในละครเรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไรแสดงให้เห็นด้านไม่ดีของความสวยอีกด้วย ผลเสียประการแรกผู้หญิงสวยเป็นที่ดึงดูดใจ

ผู้ชาย แต่ผู้หญิงสวยก็ไม่สามารถเลือกได้ว่าผู้ชายที่มาชื่นชอบตนเองนั้นจะเป็นคนดีหรือไม่ดี ความสวยของ*คัง จูอึน*ดึงดูดใจผู้ชายโรคจิตที่อาศัยอยู่ในตึกเดียวกัน ผู้ชายคนนี้คอยตามดูชีวิตของ*คัง จูอึน*มาโดยตลอด แม้เมื่อเธอมีรูปร่างอ้วนแล้วผู้ชายโรคจิตคนนั้นก็ยังคงสะกดรอบตามเธออยู่ เมื่อทราบว่าเธอเลิกรากับแฟนหนุ่ม เขาจึงพยายามเข้าไปทำความรู้จักกับ*คัง จูอึน*โดยนำต้นไม้ไปให้และเข้ามาหาหวังจะทำมิดีมิร้ายเธอ เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้*คัง จูอึน*ก็ไม่สามารถเอาผิดกับโจรโรคจิตคนนั้นได้ เพราะไม่มีหลักฐานที่จะเอาผิดเข้าตามกฎหมายได้ อีกทั้งตำรวจไม่เชื่อว่า*คัง จูอึน*ถูกผู้ชายสะกดรอยตามและมองเป็นเรื่องตลกเพราะเธออ้วนมากเกินไปจนไม่น่ามีผู้ชายคนใดสนใจเธอ

ผลเสียอีกประการหนึ่ง คือ ความสวยเป็นสาเหตุทำลายมิตรภาพที่ดี ความรู้สึกอิจฉาริษยาเป็นความรู้สึกพื้นฐานหนึ่งของมนุษย์ เมื่อเห็นสิ่งใดที่ดีกว่าตนเองก็มักจะรู้สึกอิจฉาสิ่งนั้น ดังนั้นเมื่อเห็นผู้อื่นที่มีรูปร่างสวยงามหรือเป็นที่ชื่นชอบมากกว่าตนเองจึงเป็นการกระตุ้นให้เกิดความอิจฉาและแสดงความอิจฉาออกมา ดังเช่นเพื่อน ๆ ของ*คัง จูอึน*ในสมัยมัธยมต่างก็อิจฉาเธอที่มีหุ่นดี ผู้หญิงบนรถเมล์ต่างก็แสดงความไม่พอใจที่มีผู้ชายสารภาพรักและขอเพลงให้คัง จูอึนทางวิทยุ และเมื่อคัง จูอึนขึ้นรถเมล์ เพื่อนผู้หญิงก็แสดงสีหน้าไม่พอใจ

*โอ ซูจิน*เป็นผู้หญิงอ้วนจึงไม่มีเพื่อนและมักจะถูกกลั่นแกล้งเสมอ *คัง จูอึน*มองข้ามความอ้วนและไม่เห็นด้วยที่ทุกคนคอยกลั่นแกล้ง*โอ ซูจิน* เธอจึงเป็นเพื่อนเพียงคนเดียวของ*โอ ซูจิน*และเป็นคนคอยปกป้อง*โอ ซูจิน*เมื่อถูกผู้อื่นกลั่นแกล้ง มิตรภาพของทั้งสองคนถูกทำลายลงเพราะความสวยของ*คัง จูอึน* ทำให้*โอ ซูจิน*เข้าใจผิดคิดว่า*คัง จูอึน*ต้องการแย่งชายหนุ่มที่เธอหลงรัก *โอ ซูจิน*ให้เหตุผลที่*คัง จูอึน*ประสบความสำเร็จในชีวิตและได้ทุกอย่างที่ต้องการว่าเป็น *"เพราะเธอสวยกว่าไง เธอก็เลยได้ทุกอย่าง ฉันอยู่ข้างเธอ เป็นได้แค่ยายอัปลักษณ์อ้วน ๆ เท่านั้น"* (คิม ฮย็อง-ซ็อก, 2558, ตอน 13)

ความเข้าใจผิดและความน้อยใจในปมด้อยของตนเองกลายเป็นความอิจฉาในความสวยของ*คัง จูอึน* และกลายเป็นสาเหตุทำให้มิตรภาพระหว่าง*โอ ซูจิน*และ*คัง จูอึน*จบลง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสวยไม่ได้มีเพียงด้านความดีงามเพียงด้านเดียว แต่ความสวยอาจสร้างผลร้ายให้กับผู้ที่ครอบครองได้เช่นกัน

2.ความสวยไม่ได้บ่งบอกถึงความฉลาด

ในละครโทรทัศน์เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไรได้แสดงให้เห็นความสวยอีกมุมมองหนึ่ง คือ ความสวยภายในทั้งจากความคิดและสติปัญญา *คัง จูอึน*ไม่เคยคิดจะใช้ความสวยเป็นทางลัดในการสร้างความสุขหรือหาผลประโยชน์ให้แก่ชีวิตตนเอง ดังนั้นเธอจึงปฏิเสธการเข้าประกวดนางงาม ทั้งที่การประกวดนางงามสามารถสร้างชื่อเสียงและเงินทองให้แก่เธอได้ *คัง จูอึน*ตั้งใจจะเรียนกฎหมายและเป็นทนายความเพราะเธอต้องการเป็นทนายความที่ทั้งสวยและฉลาด ต่อมาเธอก็สามารถเรียบจบและได้เป็นทนายความได้อย่างที่ตั้งใจ

*คัง จูอึน*เรียนกฎหมายด้วยหวังว่าจะใช้กฎหมายรักษาความยุติธรรมให้ตนเองและผู้อื่นได้ เนื่องจากในอดีตครอบครัวของเธอประสบปัญหาเพราะไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย แต่เมื่อเรียนจบแล้วเธอกลับพบว่าความยุติธรรมไม่มีอยู่จริงบนโลกใบนี้ การเป็นทนายความไม่สามารถช่วยเหลือให้ทุกคนได้รับความยุติธรรมได้ แม้เธอจะทราบข้อจำกัดดังกล่าว แต่เธอก็มีอุดมการณ์ในการทำงานของตนเอง เธอจะไม่

รับทำคดีล่วงละเมิดทางเพศ เพราะเธอไม่ต้องการเข้าไปสอบถามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งถือเป็นการตอกย้ำเหตุการณ์เลวร้ายกับเหยื่อ และเธอไม่ทำคดีให้ลูกความที่ไม่ว่าจะพิจารณาอย่างไรลูกความก็เป็นฝ่ายผิด ดังเช่นคดีของลูกสาวของเพื่อนประธานบริษัท *คัง จูอึน*ตอบปฏิเสธการทำคดีนี้ แม้จะถูกประธานและรองประธานต่อว่า แต่เธอก็ยืดมั่นในอุดมการณ์ของตนเองจึงตอบปฏิเสธไป เธอทราบดีว่าลูกสาวของเพื่อนประธานบริษัทต้องชนะคดี เพราะมีฐานะร่ำรวย ดังนั้นเมื่อพบคู่กรณีของคดีดังกล่าว *คัง จูอึน*จึงแนะนำว่าให้ยอมความและยอมรับค่าชดเชย เพราะเธอรู้สึกผิดที่ไม่สามารถช่วยเหลือให้คู่กรณีได้รับความยุติธรรมได้ แต่เธอก็ตั้งใจช่วยให้เขาได้รับสิ่งที่ดีที่สุด

จะเห็นได้ว่าความคิดหรืออุดมการณ์ของ*คัง จูอึน*เป็นความสวยที่อยู่ภายในจิตใจ เมื่อเธอคิดจะเรียนกฎหมายเพื่อรักษาความยุติธรรม แต่ประสบการณ์ทำให้เห็นว่าความยุติธรรมไม่มีจริง เธอก็ไม่ได้ต่อต้านหรือต้องการเปลี่ยนแปลงสังคม แต่เธอกลับพยายามทำหน้าที่ของตนเองให้ดีเพื่อให้ทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมที่สุด

*คัง จูอึน*มีสติกับทุกเรื่องในชีวิตรวมทั้งเรื่องความรัก เมื่อเธอเลิกกับ*อิม อูชิก* แฟนหนุ่มที่คบกันมา 15 ปี เธอก็มีสติมากพอที่จะไม่ร้องไห้คร่ำครวญมากเกินไป *คัง จูอึน*ทราบว่าความอ้วนมีส่วนทำให้แฟนหนุ่มบอกเลิกเธอ แต่เธอกลับรู้สึกว่าเธอไม่ได้สูญเสียความเป็นตัวเองไป เธอก็คือ *คัง จูอึน*ที่เติบโตขึ้นได้เป็นทนายความอย่างที่ตั้งใจ แม้ว่าเธอจะไม่สวยแล้ว แต่เธอก็ยังมีความสามารถ ดังที่เธอพูดกับ*อิม อูชิก*ว่า

"แต่เพราะฉันเป็นทนายเลยทำให้นายโชคดีนะ ถึงจะไม่สวยแล้วก็จริง แต่ฉันยังมีสมอง เพราะอย่างนั้นตอนนี้ถึงพยายามคุมอารมณ์อยู่ได้"

(คิม ฮย็อง-ซ็อก, 2558, ตอน 2)

"ใครกันแน่ที่ทำตัวแย่ นายกับฉันน่ะโตขึ้น 15 ปี 15 ปีแล้วนะ คนที่อยากเป็นทนายก็ได้เป็นทนาย คนเคยเป็นนักกีฬาว่ายน้ำทีมชาติได้ทำงานในองค์กรใหญ่ แล้วทำไมบอกว่าฉันแย่ลง แค่หุ่นไม่เหมือนเดิม แปลว่าแย่กว่าเดิมหรือไง ตอนนั้นกับตอนนี้ ฉันยังเป็นคัง จูอึน คิดให้ดีๆนะ ว่าฉันเปลี่ยนไปจากเมื่อ 15 ปีตรงไหน"

(คิม ฮย็อง-ซ็อก, 2558, ตอน 6)

*คัง จูอึน*ได้แสดงให้เห็นว่าสำหรับเธอแล้วความฉลาดนั้นสำคัญกว่าความสวย เธอสามารถสานฝันที่จะเป็นทนายความได้สำเร็จ เป็นการแสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้หญิงที่มีความคิด มีสติปัญญามีคุณค่ามากกว่าความสวย และกล่าวได้ว่าความไม่สวยหรือความอ้วนไม่สามารถทำลายความรู้ ความฉลาดที่เธอมีอยู่ได้เลย

3.สุขภาพดี คือ ความสวย

ในละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไรได้นำชุดความรู้ทางวิทยาศาสตร์สุขภาพมาอธิบายเรื่องความอ้วน เป็นการผลิตวาทกรรมความสวยแบบใหม่ โดยการใช้ชุดความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาทำให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

*คัง จูอึน*พยายามที่จะลดน้ำหนักมาหลายวิธีแต่ไม่สำเร็จ ในตอนแรก*คิม ยองโฮ*แกล้งให้เธอออกกำลังกายอย่างหนักเพื่อให้เธอล้มเลิกความตั้งใจที่จะลดน้ำหนัก การออกกำลังกายอย่างหักโหมทำให้

ร่างกายรับไม่ไหว *คัง จูอึน*จึงล้มป่วยทำให้*คิม ยองโฮ*ทราบว่า*คัง จูอึน*มีโรคประจำตัว คือ ไฮโปไทรอยด์ (Hypothyroidism) ซึ่งมีผลข้างเคียงทำให้อ้วนง่ายแม้จะรับประทานอาหารเพียงเล็กน้อย เพราะฉะนั้นการลดความอ้วนที่ดีและได้ผลที่สุดสำหรับ*คัง จูอึน* คือ การทำให้ต่อมไทรอยด์กลับมาทำงานเป็นปกติ

เมื่อ*คิม ยองโฮ*ตัดสินใจช่วยดูแล*ให้คัง จูอึน*ลดน้ำหนัก เขาได้พาเธอไปตรวจสุขภาพดังที่*คิม ยองโฮ*เรียกว่า"วัดไซส์" ซึ่งเป็นการวัดปริมาณไขมันในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อจะได้ลดน้ำหนักได้ตรงจุดและถูกวิธี เมื่อผลการตรวจสุขภาพออกมาก็สรุปว่า*คัง จูอึน "อ้วนเกินมาตรฐานนั่นเองครับโดยเฉพาะหน้าท้องแล้วก็สะโพก เสี่ยงเป็นโรคคนแก่สูงโดยเฉพาะปวดหมอนรองกระดูกกับเอว "* (คิม ฮย็อง-ซ็อก, 2558, ตอน 4)

เมื่อ*คัง จูอึน*ทราบว่าตนเองมีโรคประจำตัวเธอจึงต้องรับประทานทานยาตามที่แพทย์สั่งและต้องปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิตเพื่อสุขภาพที่ดีและเพื่อลดน้ำหนักตามที่เธอต้องการ *คิม ยองโฮ*สั่งให้เธองดอาหารบางประเภท และปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิตดังที่เขากล่าวว่า

"... แต่ว่านอนไม่หลับเวลาที่ควรนอนใช่ไหมล่ะ แทบจะนอนบนโซฟาตลอด ตื่นกลางดึก เผลอหลับช่วงกลางวัน คาเฟอีนไม่ดีต่อระบบขับถ่ายของคุณ คุณมีไขมันเยอะ แต่ว่าไม่ได้ออกกำลัง มีปัญหาเรื่องลำไส้ ถ่ายไม่เป็นเวลา ต่อให้ไม่คุกเข่า แต่ก็เจ็บข้อ ดูท่าทางแล้วหลังก็คงเบี้ยวด้วย เวลาเดินมีปัญหาเกี่ยวกับสะโพก ดูไม่ค่อยดีเท่าไหร่ เวลาเป็นไฮโปไทรอยด์ คุณจะเหนื่อยง่ายทำให้น้ำหนักขึ้นง่าย หนาวตลอดเวลาและหงุดหงิดง่าย....ไม่ตายหรอกนา ฟังให้ดีนะ เวลานอน เวลาเดิน เวลากิน เวลาเคลื่อนไหวทั้งหมดต้องเปลี่ยนใหม่หมด โอเค ? นิสัยการกินที่ไม่ดีทำให้คุณไม่สบายได้ สุขภาพถึงเป็นอย่างนี้ไง"

(คิม ฮย็อง-ซ็อก, 2558, ตอน 4)

จะเห็นได้ว่าสิ่งที่*คิม ยองโฮ*อธิบาย*คัง จูอึน*เป็นชุดความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่อธิบายเกี่ยวกับร่างกายของมนุษย์ เขาให้*คัง จูอึน*ออกกำลังกายอย่างพอเหมาะและปรับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตจนน้ำหนักของเธอค่อย ๆ ลดลง วิธีการดังกล่าวเป็นการลดน้ำหนักที่ถูกวิธีและส่งผลให้*คัง จูอึน*แข็งแรงขึ้นต่อมไทรอยด์ค่อย ๆ กลับมาทำงานเป็นปกติ ไขมันในร่างกายเริ่มลดน้อยลง จนในที่สุดคัง จูอึนสามารถลดน้ำหนักได้สำเร็จ เธอกลับมามีรูปร่างผอมสวยเหมือนเดิม สามารถกลับมาใส่เสื้อผ้าชุดเดิมได้และที่สำคัญคือ ไม่มีไขมันหน้าท้อง ระดับไขมันในเส้นเลือดกลับมาอยู่ในเกณฑ์ปกติ และต่อมไทรอยด์กลับมาทำงานเป็นปกติจนแพทย์ไม่ต้องให้เธอรับประทานยาอีกต่อไป ถึงแม้จะมีรูปร่างดีตามที่ต้องการแล้วแต่*คัง จูอึน*ก็ยังคงออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและคอยระมัดระวังเรื่องอาหารการกิน

วิธีการลดน้ำหนักของ*คัง จูอึน*แตกต่างกับวิธีการของ*โอ ซูจิน* กล่าวคือ*โอ ซูจิน*จะไม่ค่อยรับประทานอาหาร เพราะกลัวอ้วน โดยเฉพาะอาหารที่เป็นของหวาน ในทางกลับกันถ้าเธอมีความวิตกกังวล เธอจะรับประทานช็อกโกแลตเพื่อให้ตนเองรู้สึกผ่อนคลาย สุดท้ายแล้ว*โอ ซูจิน*กลายเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างสวย แต่สุขภาพไม่ดี ในตอนท้ายเรื่องที่เธอไปตรวจสุขภาพและพบว่าร่างกายไม่แข็งแรง ขาดสารอาหารและแร่ธาตุ เป็นโรคโลหิตจาง โรคซึมเศร้า และส่งผลต่อระบบสืบพันธุ์ทำให้มีโอกาสตั้งครรภ์ได้น้อย ซึ่งแพทย์สรุปว่า*โอ ซูจิน*มีสุขภาพที่ไม่ดีนี้เป็นผลข้างเคียงการจากลดน้ำหนักที่ผิดวิธี

การเข้าใจเรื่องของความอ้วน*ของคัง จูอึน*และ*โอ ซูจิน*มีความแตกต่างกัน *คิม ยองโฮ*พยายามอธิบาย*ให้คัง จูอึน*เข้าใจเรื่องความอ้วนของเธอด้วยชุดความรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยชี้ให้เห็นว่าความอ้วนของเธอเป็นปัญหาเรื่องสุขภาพและเกิดขึ้นเพราะโรค เพราะฉะนั้นการลดน้ำหนักเป็นการกระทำเพื่อสุขภาพร่างกายของตนเอง แตกต่างกับความเข้าใจของ*โอ ซูจิน*ที่เห็นว่าความอ้วนทำให้ตนเองไม่สามารถประสบความสำเร็จในความรักได้ ดังนั้นการลดน้ำหนักของ*โอ ซูจิน*จึงกระทำเพื่อให้ตนเองมีรูปร่างดีแล้วจะได้มีผู้ชายมาชื่นชอบ ตัวละครทั้งสองได้รับความรู้เรื่องความอ้วนจากชุดคำอธิบายที่แตกต่างกันจึงมีวัตถุประสงค์ในการลดน้ำหนักที่ต่างกัน และผลของการลดน้ำหนักจึงออกมาแตกต่างกัน

ละครโทรทัศน์เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไรได้สร้างวาทกรรมใหม่ โดยชี้ให้เห็นว่าความสวยกับสุขภาพดีเป็นสิ่งที่ต้องมาควบคู่กัน ความสวยไม่ได้หมายถึงความผอม แต่หมายถึงการมีสุขภาพที่ดี ดังเช่นที่พระเอกของเรื่องพูดย้ำอยู่เสมอว่า *"สุขภาพดีถือว่าสวยสุด คนที่แข็งแรงถือว่าเซ็กซี่ที่สุด"* และอีกคำพูด*ที่ว่า "ร่างกายไม่ได้ใช้แล้วทิ้ง"* เพื่อเป็นการยืนยันว่าการลดน้ำหนักเป็นการกระทำเพื่อสุขภาพของตนเอง มิใช่การกระทำเพื่อให้ผู้ชายมาหลงรัก

4.ความรักไม่ได้เกิดขึ้นเพราะความสวย

ในตอนต้นเรื่องละครเรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไรแสดงให้เห็นว่าความรักกับความสวยเป็นเรื่องเดียวกัน ดังเช่นในสมัยที่เป็นนักเรียนมัธยม *คัง จูอึน*เป็นผู้หญิงสวย มีผู้ชายมาตกหลุมรักเป็นจำนวนมาก ผู้ชายทุกคนต่างก็ทำดีกับเธอ แต่เธอกลับตัดสินใจคบกับ*อิม อูชิก*ซึ่งเป็นนักกีฬาว่ายน้ำทีมชาติ แม้จะมีปัญหาทะเลาะกันบ้าง แต่ทั้งคู่ก็คบกันมาถึง 15 ปี สุดท้าย*อิม อูชิก*ได้บอกเลิก *คัง จูอึน*ในวันครบรอบ 15 ปีที่คบกัน หลังจากถูกบอกเลิก*คัง จูอึน*จึงทราบว่า*อิม อูชิก*มีผู้หญิงคนอื่น เธอเห็นเขากอดและยิ้มอย่างมีความสุขอยู่กับผู้หญิงคนหนึ่งที่มีรูปร่างดี เมื่อเห็นภาพนั้นเธอก็รู้สึกเศร้าและทราบว่าตนต้องสูญเสียชายคนรักไปจริง ๆ ไม่ใช่การทะเลาะแล้วกลับมาคืนดีกันเหมือนครั้งก่อน ๆ

หลังจากเห็นภาพบาดตานั้นแล้ว*คัง จูอึน* เดินผ่านร้านอาหารร้านหนึ่ง ป้ายไฟของร้านเปลี่ยนจากชื่อร้าน "LOSIR" เป็น "LOSER" ป้ายร้านอาหารเป็นสัญลักษณ์แทนอารมณ์ความรู้สึกของ *คัง จูอึน*ในขณะนั้น เป็นอย่างดี Loser หมายถึง ผู้แพ้ ตรง*กับคัง จูอึน*ที่ต้องเสียคนรักให้กับคนอื่น เธอจึงรู้สึกว่าตนเองพ่ายแพ้แล้วจริง ๆ อีกทั้งเมื่อมองเข้าไปในร้านก็เห็นรูปหญิงสาวหุ่นดีเป็นการตอกย้ำว่าความอ้วนของเธอที่ทำให้เธอพ่ายแพ้ต่อความรักครั้งนี้

*คัง จูอึน*คิดว่าการที่เธอมีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้นส่งผลให้แฟนหนุ่มบอกเลิกเธอ เพราะเขาหลงรักเธอในตอนที่เธอมีรูปร่างผอม เมื่ออ้วนขึ้นเธอจึงไม่สามารถรักษาความรักนั้นไว้ได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการถูกบอกเลิกในครั้งนี้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เธอต้องการลดน้ำหนัก

ตัวละครอีกตัวหนึ่งที่เป็นผู้หญิงอ้วน คือ *โอ ซูจิน* เมื่อ 15 ปีก่อนเธอเป็นผู้หญิงที่มีน้ำหนักตัวมาก แต่เธอเป็นคนเรียนเก่ง ทุกคนจึงมักพูดถึงเธอว่า *"ยังมีดีที่ฉลาด"* (คิม ฮย็อง-ซ็อก, 2558, ตอน 2) *โอ ซูจิน* ไม่กล้าสารภาพรักผู้ชายที่เธอชอบ เพราะเธอรู้สึกว่าความอ้วนเป็นอุปสรรคต่อความรักระหว่างชายหญิง แต่เธอกล้าที่จะพูดขอบคุณและบอกความรู้สึกดี ๆ ที่มีต่อ*คัง จูอึน*ซึ่งเป็นเพื่อนเพียงคนเดียวให้ผู้อื่นทราบ

เมื่อเธอเห็นชายหนุ่มที่เธอหลงรักให้หมายเลขโทรศัพท์แก่*คัง จูอึน* เธอจึงคิดว่าเขารัก *คัง จูอึน* ที่มีรูปร่างดี *โอ ซูจิน*เข้าใจผิด เธอจึงไม่ได้ติดต่อกับ*คัง จูอึน*อีกเลย *โอ ซูจิน*ลดน้ำหนักจนมีรูปร่างผอมสวย เพราะเธอคิดว่าความสวยทำให้ได้ทุกอย่างดังที่ต้องการ โดยเฉพาะได้ความรักจากผู้ชาย เมื่อ*โอ ซูจิน*รู้สึกพ่ายแพ้ต่อปัญหาในชีวิต เธอจะรู้สึกว่าตนเองกลับไปเป็นผู้หญิงอ้วนคนเดิม เธอจึงพยายามลบความรู้สึกนี้โดยการไปซื้อเสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ใหม่ เธอพยายามหาสิ่งของทุกอย่างที่ผู้หญิงรูปร่างสวยมี

ทั้ง*คัง จูอึน*และ*โอ ซูจิน*ต่างเคยรู้สึกว่าตนเองพ่ายแพ้ในเกมรัก เพราะเธอมีรูปร่างอ้วน ไม่สวยงามเหมือนคู่แข่ง ทั้งสองคนจึงพยายามปรับปรุงตนเองให้กลับไปมีร่างกายที่ผอม แต่ในท้ายที่สุดแล้วทั้งสองคนก็พบว่าความรักที่เธอได้รับจากคนรักไม่ใช่ความรักที่เกิดจากความผองบางของเธอ

*อิม อูชิก*รัก*โอ ซูจิน* เพราะความดีของเธอ เมื่อครั้งที่นักศึกษาชายคณะวิศวกรรมศาสตร์พูดจาดูถูก*โอ ซูจิน* *อิม อูชิก*ได้เข้าไปช่วยเหลือและต่อยนักศึกษาคนนั้น *โอ ซูจิน*ซึ่งกำลังร้องไห้เสียใจที่ถูกต่อว่า แต่เมื่อเห็น*อิม อูชิก*มีบาดแผลที่มือเธอกลับเป็นห่วงเขา *อิม อูชิก*จึงรัก*โอ ซูจิน*ที่แม้ตัวเองจะเจ็บปวดเพียงใดแต่เธอก็ไม่ลืมที่จะใส่ใจผู้อื่น เช่นเดียวกับเมื่อ*อิม อูชิก*ที่ถูกแจ้งความข้อหาทำร้ายร่างกายและข่มขู่โจรโรคจิตที่ตามไปทำร้าย*คัง จูอึน* แม้*โอ ซูจิน*จะไม่พอใจที่เขายังห่วงใยแฟนเก่าอยู่ แต่เธอก็เป็นห่วงเขามากกว่า เธอจึงเป็นทนายความดูแลเรื่องคดีให้แก่เขา

ในด้านของ*คัง จูอึน*นั้น ความรักระหว่างเธอกับ*อิม อูชิก*เป็นความรักแบบวัยรุ่นที่รักกันที่เปลือกภายนอก *อิม อูชิก*ชื่นชอบ*คัง จูอึน*ที่หน้าตา รูปร่างดี ส่น*คัง จูอึน*ก็ชอบ*อิม อูชิก*ที่เป็นนักกีฬาว่ายน้ำทีมชาติ เพราะฉะนั้นเมื่อได้เรียนรู้นิสัยใจคอและความสวยงามของร่างกายเปลี่ยนแปลงไป ความรู้สึกของทั้งสองคนจึงแปรเปลี่ยน แต่*สำหรับคิม ยองโฮ*นั้น เขาพบ*คัง จูอึน*ที่มีรูปร่างอ้วน *คัง จูอึน*เองรู้สึกไม่ชอบ*คิม ยองโฮ*เท่าใดนัก เพราะเขามักทำให้เธอรู้สึกขายหน้า แต่เมื่อได้ใกล้ชิดกัน*คิม ยองโฮ*กลับชื่นชมในความมุ่งมั่น ตั้งใจและการเป็นคนมองโลกในแง่ดีของ*คัง จูอึน* จากความรู้สึกผิดที่หลอก*ให้คัง จูอึน*ออกกำลังกายอย่างหนักจนล้มป่วยจึงกลายเป็นความรู้สึกรักเธอ

จะเห็นได้ว่าความรักของ*โอ ซูจิน*และ*คัง จูอึน*ไม่ได้เกิดขึ้นในระหว่างที่ทั้งสองคนมีรูปร่างดี ทั้ง*อิม อูชิก*และ*คิม ยองโฮ*ไม่ได้รักที่ความสวยภายนอก แต่รักที่ความสวยภายในจิตใจ และในท้ายที่สุดแล้วแม้*โอ ซูจิน*จะมีร่างกายที่ไม่แข็งแรง ไม่สามารถมีลูกได้ แต่*อิม อูชิก*ก็ยังรักเธอ เช่นเดียวกับ*คิม ยองโฮ*ที่แม้*คัง จูอึน*จะกลับมาอ้วนอีกครั้งเมื่อเธอตั้งครรภ์ แต่เขาก็ยังรักเธอและตั้งใจดูแลสุขภาพไปด้วยกัน ดังนั้นทั้ง*คัง จูอึน*และ*โอ ซูจิน*มีคนรักที่รักในตัวตนของทั้งสองคนอย่างจริงใจมิใช่เพราะความสวยภายนอก

สรุปและอภิปรายผล

ในละครโทรทัศน์มักจะนำเสนอภาพของนางเอกที่มีรูปร่างผอมสวย หากนำเสนอเรื่องราวของนางเอกที่มีรูปร่างอ้วนแล้ว นางเอกเหล่านั้นจะกลับมามีรูปร่างสวยในตอนท้ายเรื่องด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง อาจจะด้วยเวทย์มนต์คาถา ความพยายามในการลดน้ำหนัก หรือด้วยการทำศัลยกรรม ลักษณะเหล่านี้เป็นภาพที่ปรากฏอยู่เสมอในละครโทรทัศน์และถือเป็นการผลิตซ้ำภาพความสวยของผู้หญิงในสังคมทำให้คนในสังคมเห็นว่าความผอม คือ ความสวย ดังนั้นถ้าต้องการเป็นผู้หญิงสวยจะต้องทำให้ตนเองมีรูปร่าง

ผอม นอกจากนี้แล้วคนในสังคมยังเชื่อว่าความสวยเป็นต้นทุนที่สามารถนำพาสิ่งที่ต้องการมาให้ชีวิตได้ทั้งเกียรติยศ เงินทอง รวมทั้งความรัก ดังนั้นคนในสังคมจึงไม่ปรารถนาที่จะมีรูปร่างอ้วน

ในละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไร (Oh My Venus)ได้โต้กลับวาทกรรมความผอม คือ ความสวย โดยแสดงให้เห็นด้านลบของความสวยว่าความสวยก่อให้เกิดผลเสียได้ เพราะความสวยดึงดูดทั้งคนดีและคนไม่ดีเข้ามาใกล้ตัว และหากความสวยดึงดูดคนไม่ดีก็สามารถนำอันตรายมาสู่ชีวิตได้ รวมทั้งความสวยเป็นต้นเหตุทำลายมิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อนได้เช่นกัน

สิ่งสำคัญกว่าความสวยภายนอกคือความงดงามภายในจิตใจ ความสวยภายนอกสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา แต่สิ่งที่คงอยู่กับบุคคลนั้นเสมอ คือ ความคิดและสติปัญญา ละครโทรทัศน์เรื่องนี้ได้เสนอแนวคิดนี้ผ่านตัวละคร*คัง จูอึน*ตัวละครเอกของเรื่องที่มีรูปร่างผอมสวย เมื่อเวลาผ่านไปเธอมีรูปร่างอ้วนขึ้น แต่ไม่ว่ารูปร่างจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เธอก็มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะเรียนหนังสือและทำงาน แม้จะประสบปัญหาในชีวิตก็สามารถแก้ไขด้วยสติปัญญาจนสำเร็จ

ละครโทรทัศน์เรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงสวยมิได้หมายถึงผู้หญิงที่มีรูปร่างผอม แต่หมายถึงผู้หญิงที่มีสุขภาพที่แข็งแรง โดยได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาอธิบายเรื่องความอ้วนว่า ความอ้วนเป็นโรคชนิดหนึ่ง ดังนั้นจึงต้องรักษาให้หายเพื่อจะได้มีสุขภาพที่แข็งแรง ความสวยในละครเรื่องนี้มิได้หมายถึงความผอม แต่หมายถึงการมีสุขภาพที่ดี และหากพิจารณาจากชื่อเรื่อง Oh My Venus เทพวีนัสแม้จะเป็นเทพเจ้าที่งดงาม แต่มิได้เป็นเทพที่มีรูปร่างผอมบาง เทพวีนัสเป็นเทพที่มีความอวบอิ่ม สมบูรณ์แข็งแรง เพราะอีกมุมหนึ่งเธอก็คือเทพเจ้าแห่งการให้กำเนิด

ละครโทรทัศน์เรื่องนี้ใช้ตัวละครคู่เทียบในการนำเสนอเรื่องความอ้วนตลอดทั้งเรื่อง *คัง จูอึน*และ*โอ ซูจิน*เป็นตัวละครที่สลับกันอ้วนสลับกันผอม กลวิธีการใช้ตัวละครคู่เทียบนี้เป็นการตั้งคำถามกับภาพความสวยแบบเดิมที่มีอยู่ในสังคมว่าผู้หญิงสวยจำเป็นจะต้องผอมหรือไม่ และความสวยทำให้ได้ในสิ่งที่ตนเองปรารถนาหรือไม่ เพราะในขณะที่*โอ ซูจิน*อ้วน เธอรู้สึกว่าตนเองพ่ายแพ้ไม่สมหวังในความรัก เมื่อสามารถลดน้ำหนักจนมีรูปร่างผอมสวยแล้ว แต่เธอก็ยังรู้สึกว่าชายคนรักไม่ได้รักเธอทั้งหัวใจ เขายังคงห่วงใยคนรักเก่าอยู่เสมอ ส่วน*คัง จูอึน*นั้นในขณะที่มีรูปร่างผอมเธอมีคนรักเป็นนักกีฬาว่ายน้ำทีมชาติและได้เลิกรากันไป แม้เธอจะมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นแต่เธอก็ได้พบรักกับ*คิม ยองโฮ*นักธุรกิจที่เพียบพร้อมในทุกด้าน

ในละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไรได้ใช้ตัวละครชายเป็นการเฉลยคำตอบของคำถามดังกล่าว *คิม ยองโฮ*และ*อิม อูชิก*เป็นตัวละครที่ให้คำตอบกับแก่ผู้ชมว่าความสวยของผู้หญิงนั้นมิได้อยู่ที่ความผอมเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่สมอง สติปัญญา และความดีภายในจิตใจ *คิม ยองโฮ*และ*อิม อูชิก*ไม่ได้รักผู้หญิงที่รูปร่างหน้าตา *คิม ยองโฮรักคัง จูอึน* เพราะเธอเป็นผู้หญิงที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจและเป็นผู้หญิงที่มองโลกในแง่ดี *ส่วนอิม อูชิก*นั้นรัก*โอ ซูจิน* เพราะเธอเป็นผู้หญิงที่ห่วงใยผู้อื่นก่อนตนเองเสมอ เพราะฉะนั้นความผอมมิใช่สิ่งสำคัญสำหรับผู้หญิง แต่ความดีนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนในด้านร่างกายสิ่งสำคัญ คือ การมีสุขภาพแข็งแรง เพราะการมีสุขภาพแข็งแรงจะทำให้คนทั้งสองสามารถอยู่เคียงข้างกันไปได้อย่างมีความสุข

ละครโทรทัศน์เกาหลีใต้เรื่องไม่อ้วนเอาเท่าไรพยายามจะลบล้างภาพความงามของผู้หญิงตามกรอบวาทกรรมที่คิดว่าผู้หญิงสวยต้องมีรูปร่างผอม โดยการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสุขภาพและร่างกายของมนุษย์มาอธิบายเรื่องความอ้วนและชี้ให้เห็นว่าร่างกายที่ดีและสวยงามของมนุษย์ทุกคน คือ ร่างกายที่แข็งแรง ประการที่สำคัญ คือ ต้องการแสดงให้เห็นว่าความรักที่แท้จริงไม่ได้เกิดจากการลุ่มหลงสภาพร่างกายภายนอก แต่เป็นการเรียนรู้นิสัยใจคอและความงดงามที่อยู่ภายในจิตใจของกันและกัน อย่างไรก็ตามแม้ละครเรื่องนี้ได้เสนอภาพความสวยของผู้หญิงโดยการโต้กลับวาทกรรมความสวย คือ ความผอม ด้วยการสร้างวาทกรรมชุดใหม่ขึ้นมาแทนที่ แต่ละครเรื่องนี้ก็ยังคงผูกโยงคุณค่าของผู้หญิงไว้กับผู้ชายดังเช่นละครโทรทัศน์เรื่องอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาวาทกรรมต่าง ๆ ในวรรณกรรมหลายเรื่องในยุคสมัยเดียวกันจะทำให้เห็นกรอบความคิดและสภาพสังคมสมัยนั้นได้ หรือศึกษาเปรียบเทียบวาทกรรมจากวรรณกรรมหลายชาติจะทำให้เห็นความคิดของคนแต่ละประเทศได้

เอกสารอ้างอิง

กชกรณ์ เสรีฉันทฤกษ์. (2551). **วาทกรรมความงามของผู้หญิงในสังคมไทย : มุมมองพหุมิติ.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คิม ฮยอ็ง-ซ็อก (ผู้กำกับ). (2558). **ไม่อ้วนเอาเท่าไร.** [ละครโทรทัศน์]. โซล : เคบีเอส.

ทิพยา สุขพรวิทวัส. (2550). **พฤติกรรมการเปิดรับและการเลียนแบบสื่อละครโทรทัศน์เกาหลีของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มาลัย (จุฑารัตน์). (2548). **ตำนานกรีก - โรมัน (ฉบับสมบูรณ์).** กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.

เอ็มจีอาร์ออนไลน์. (2556). **กำเนิดวีนัส เทพนารีแห่งความรัก.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://mgronline. com/celebonline/detail/9560000018914 (วันที่ค้นข้อมูล : 24 มีนาคม 2561)

การใช้โปรแกรมหฐโยคะเพื่อส่งเสริมสมาธิในนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

Hatha Yoga Program to Encourage the Concentration of Upper Primary School Students

ธัญญารัศมิ์ ศิริกลิ่นแคฆ์[1] และ ภูฟ้า เสวกพันธ์[2]
Thanyaras Siriklinkhae and Pufa Savagpun

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสมาธิของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกหฐโยคะ และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกหฐโยคะ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนวัดสนธิธรรม อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 20 คน อายุระหว่าง 9-12 ปี ตัวแปรต้น คือโปรแกรมหฐโยคะ ตัวแปรตาม คือสมาธิของนักเรียน โปรแกรมหฐโยคะเพื่อพัฒนาสมาธิประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ทั้งหมด 8 แผน กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโปรแกรมเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที โดยมีการประเมินสมาธิของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลัง การเข้าร่วมโปรแกรมผลการวิจัยพบว่า 1) เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยค่าสมาธิก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มควบคุมคะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ ก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุมพบว่า โดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$) = 38.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม มักทำการบ้านไม่เสร็จ หรือทำงานที่ได้รับ มอบหมายไม่สำเร็จมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$)= 3.00 และพฤติกรรมมักไม่ละเอียดรอบคอบหรือสะเพร่าในการ ทำงานต่าง ๆ เช่น การบ้าน ดูเหมือนไม่ค่อยฟังเวลามีคนพูดด้วย จัดระเบียบงานและกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เป็น และวอกแวกง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ $\bar{X}$)= 2.40 ตามลำดับคะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ หลังการทดลองของกลุ่มควบคุมพบว่า โดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$) = 38.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม มักทำการบ้านไม่เสร็จ หรือทำงานที่ได้รับ มอบหมายไม่สำเร็จมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.00 และนั่งไม่ติดที่ ชอบลุกจากที่นั่งในชั้นเรียนหรือจากที่ ที่ควรจะนั่งเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X}$) = 2.80 ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยค่าสมาธิก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มทดลองคะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองพบว่า โดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$) = 39.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม ทำอะไรนาน ๆ ไม่ได้ ($\bar{X}$) = 3.00 และพฤติกรรมนั่งไม่ติดที่ ชอบลุกจากที่นั่งในชั้นเรียนหรือจากที่ ที่ควรจะนั่งเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X}$) = 2.40 ตามลำดับคะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ หลังการทดลองของกลุ่มทดลองพบว่า โดยรวม มีอาการขาด

[1] นิสิตปริญญาโท ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร
thanyarass62@nu.ac.th 0856506415
[2] รองศาสตราจารย์ ดร ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร .
pu.fa@hotmail.com 0817079270

สมาธิอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$) = 22.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม ขี้ลืม($\bar{X}$) = 2.00 และพฤติกรรมพร้อมจะเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เหมือน “ติดเครื่อง” อยู่ตลอดเวลามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X}$) = 1.90 ตามลำดับ 3) เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยค่าสมาธิหลังการทดลอง ของนักเรียนเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมคะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง พบว่าค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) = 22.40 หลังการทดลองต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$)= 39.30 ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) = 38.50 หลังการทดลองของกลุ่มควบคุมสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 22.40) หลังการทดลองของกลุ่มทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: โปรแกรมหฐโยคะ/สมาธิของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

Abstract

This research was aim to compare the result of before and after using the Hatha yoga program to encourage the concentration of upper primary school students. The sample of 20 participants, 9 – 12 years old. Independent variable was Hatha yoga program and dependent variable was student’s concentration. The Hatha yoga program has 8 plans and the subject practiced in 60 minutes per a day, 3 days per a week, total 8 weeks. The research found that 1) to compare concentration score before experimental of control group at high level of low concentration ($\bar{X}$) = 38.50; do not successful homework or not successful task ($\bar{X}$) = 3.00. Behavior is often inaccurate or careless in tasks such as homework, and does not seem to be heard when spoken to. Organize work and activities without being and easily distracted ($\bar{X}$) = 2.40. Score after experimental of control group still at high level of low concentration ($\bar{X}$) = 38.50; do not successful homework or not successful task ($\bar{X}$) = 3.00. Can't sit in place Like getting out of a seat in class or from somewhere That should be seated at high level and low of concentration 2) to compare concentration score before experimental of cexperimental group at high level of low concentration ($\bar{X}$) = 39.30; do not do so long task ($\bar{X}$) = 3.00. Sit-free behavior Like getting out of a seat in class or from somewhere That should be seated ($\bar{X}$)= 2.40. Score after experimental of experimental group at low level of high concentration ($\bar{X}$)= 22.40; easy forget ($\bar{X}$)= 2.00. Behavior that is always ready to move, as if "ingested" all the time. at low level and high of concentration ($\bar{X}$)= 1.90. 3)to compare the mean score of concentration after the experiment of students studying in an experimental group and the control group of the experimental group of behavioral

scores showing distracting symptoms during before and after the experiment ($\bar{X}$)= 22.40 better than before ($\bar{X}$)= 39.30 at .01 level Behavior scores showing distracting symptoms after trials between trial and control groups ($\bar{X}$) = 38.50 after the experiment, the control group was higher than the total mean ($\bar{X}$)= 22.40 after the experiment of the experimental group at .01 level.

Keyword: Hatha yoga program/ student's concentration

บทนำ

อุบัติการณ์ของภาวะสมาธิสั้น หรือ ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) เป็นอาการที่มีภาวะบกพร่องทางด้านพฤติกรรม ที่ขาดสมาธิในการจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเวลานาน ในนักเรียนจะสังเกตได้จากนักเรียนซน หรือนักเรียนที่ไม่อยู่นิ่ง ซึ่งเกิดจากความผิดปกติของสมองส่วนหน้า คือความผิดปกติของสารสื่อนำประสาท ที่ทำหน้าที่ส่งข้อมูลจากเซลล์ประสาทตัวหนึ่งไปยังอีกตัวหนึ่ง จึงทำให้สมองบางส่วนที่ทำหน้าที่สร้างความเอาใจใส่และทำหน้าที่ยับยั้งให้คนเราเคลื่อนไหวช้าลง ทำงานไม่ดีเท่าที่ควร เป็นปัญหาของการควบคุมตนเองไม่ได้ ซึ่งเป็นภาวะที่ผู้ป่วยมีพฤติกรรมที่หุนหันพลันแล่น ไม่มีสมาธิ และซน นักเรียนสมาธิสั้นที่ไม่ได้รับการดูแลรักษา มักมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ มีความบกพร่องในทักษะทางสังคมและการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น และสูญเสียความภาคภูมิใจในตนเอง นักเรียนมักมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เนื่องจากขาดการยับยั้งและเสียการควบคุม ทำให้ดื้อ ไม่เชื่อฟัง ชอบโต้เถียง โกรธง่าย ก้าวร้าว มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมอันธพาล ติดสารเสพติด และมีบุคลิกภาพต่อต้านสังคมในวัยผู้ใหญ่สูงกว่าทั่วไป นักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียน ไม่เคยได้รับคำชม มักสูญเสียความภาคภูมิใจ จึงหันไปเอาดีในด้านอื่นทดแทน ถ้านักเรียนมีทักษะดีในด้านดนตรี กีฬา หรือศิลปะ ก็อาจได้รับการยอมรับ แต่ถ้าทักษะเหล่านี้ก็ไม่ดีพอ ไม่มีทางเลือกอื่นที่สร้างสรรค์ นักเรียนก็อาจหันไปหาจุดเด่นในทางลบแทน เช่น ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ หนีเรียน ชกต่อย ตีกัน ติดเกม หรืออาจติดสารเสพติดได้ในบางคน

นักเรียนที่มีอาการสมาธิสั้น (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2561) สามารถรักษาได้ด้วยการรักษาด้วยยาเพื่อไปกระตุ้นการหลั่งของสารสื่อประสาทมากขึ้น ทำให้เกิดสมาธิ จดจ่อได้นานขึ้น และสามารถยับยั้งควบคุมตนเองได้ดีขึ้น จากการทำงานเพิ่มขึ้นของสมองส่วนหน้าที่ทำหน้าที่ยับยั้งและควบคุมพฤติกรรม และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการที่ไม่ตั้งกฎเกณฑ์ให้กับนักเรียน ให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ และควรพูดช้าๆชัดเจนมากกว่าการดุหรือพูดเสียงดังกับนักเรียน การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม ไม่ควรให้นักเรียนนั่งเรียนอยู่ใกล้หน้าต่างหรือประตูแต่ควรให้นักเรียนนั่งอยู่ใกล้กับเพื่อนที่ตั้งใจเรียนหรือนั่งใกล้ครู เพื่อให้ครูสามารถดูแลได้อย่างใกล้ชิดและควรจัดให้มีมุมสงบของห้องเพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในห้อง และการดูแลด้านจิตใจโดยให้นักเรียนได้ระบายความรู้สึกคับข้องใจต่างๆ เรียนรู้เทคนิคการจัดการอารมณ์ตนเอง และปรับเปลี่ยนเจตคติที่มีต่อตนเองในด้านบวกเพิ่มขึ้น และการช่วยเหลือด้านการเรียนโดยปรับเปลี่ยนงานให้ดูง่ายขึ้น โดยเฉพาะถ้ารู้จุดอ่อนจุดแข็งในความสามารถของนักเรียนจะช่วยทำ

ให้การเรียนการสอนไปได้เร็ว ซึ่งบางรายอาจต้องใช้ครูการศึกษาพิเศษช่วยในบางด้าน โดยครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับสิ่งแวดล้อม และปรับรูปแบบการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนสมาธิสั้น

หฐโยคะ (Hatha Yoga) หฐโยคะชนิดนี้ นำเอาท่าอาสนะของหฐโยคะสมัยโบราณ มาดัดแปลงให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ฝึก ให้มากที่สุด ใช้ศิลปะการบริหารร่างกาย ภายใต้การควบคุมของจิตใจ ก่อให้เกิดพลังด้านลบและบวก รักษาโรคบางอย่างได้ เน้นการเตรียมร่างกายและจิตใจให้มีพลังที่จะบรรลุสู่ความสำเร็จ มีการกำหนดลมปราณ ในขณะทำท่าอาสนะเพื่อความมีสมาธิ เพราะผลที่ได้จากการฝึกฝน ที่ให้ความสำคัญทั้งด้านร่างกายและจิตใจ จึงทำให้ผู้ฝึกปฏิบัติสม่ำเสมอ มีสุขภาพที่ทั้งร่างกายและจิตใจ ก่อให้เกิดสมาธิ และเข้าถึงญาณได้ง่าย ผู้วิจัยจึงนำ หฐโยคะชนิด หฐโยคะ เข้ามาใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาสมาธิ ในนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น (ดวงพร พันธแสง, 2551) การใช้หฐโยคะในนักเรียนเป็นการเคลื่อนไหวเชิงหฐโยคะเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมเคลื่อนไหวพื้นฐาน ตามรูปแบบของการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียน ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่กอให้เกิดพัฒนาการทางด้าน ทักษะต่างๆ อีกทั้งยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดีดังนั้นการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงหฐโยคะจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียน เพราะเป็นการฝกฝนการเคลื่อนไหวร่างกายของนักเรียนควบคูไปกับการเคลื่อนไหวเชิงหฐโยคะช่วยพัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านอารมณจิตใจให้กับนักเรียน การที่นักเรียนควบคุมร่างกายได้ ก็จะช่วยให้ควบคุมความตองการของตนเองได้ ผู้วิจัยถึงได้นำ หฐโยคะ ซึ่งเป็นหฐโยคะแขนงหนึ่งที่เน้นการฝึกสมาธิและควบคุมลมหายใจเข้ากับร่างกาย มาพัฒนาสมาธิในนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

จุดประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยค่าสมาธิก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมหฐโยคะ และนักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมหฐโยคะ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของอาการสมาธิสั้น

สมาธิสั้นที่เป็นกลุ่มอาการของความผิดปกติทางด้านพัฒนาการอันเกิดจากความบกพร่องในการทำหน้าที่ของสมอง ทำให้มีปัญหาในการควบคุมตนเอง ทั้งอาการ ซน อยู่ไม่นิ่ง (Hyperactivity) ขาดการยั้งคิดหรือหุนหันพลันแล่น (Impulsivity)และขาดสมาธิที่ต่อเนื่อง (Inattention) โดยพฤติกรรมเหล่านี้มีมากกว่าพฤติกรรมปกติในนักเรียนวัยเดียวกัน ซึ่งส่งผลทำให้การทำหน้าที่ในการดำเนินชีวิตประจำวันหรือการเข้าสังคมบกพร่องไป (สถาบันพัฒนาการนักเรียนราชนครินทร์. 2560: 6)

ลักษณะของอาการสมาธิสั้น

ชาญวิทย์ พรนภดล (2561:22-24) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีต่างๆด้านประสาทจิตวิทยา ของกลุ่มอาการสมาธิสั้น ที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจด้าน ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม ไว้ดังนี้

1.การควบคุมพฤติกรรมผิดชอบชั่วดีบกพร่อง (Morbid deficit of moral control) ทฤษฎีนี้ Dr. Still ได้อธิบายว่านักเรียนจะมีลักษณะอยู่ไม่นิ่ง ก้าวร้าว ฉุนเฉียว และดื้อ ต่อต้านสังคม ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมผิดชอบชั่วดีได้ 2.อาการซนอยู่ไม่นิ่งหุนหันพลันแล่น (Hyperkinetic impulse disorder/ Hyperactive child syndrome) ทฤษฎีนี้ชื่อว่า นักเรียนกลุ่มนี้จะขยับตัวตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถรอคอยได้นาน และหงุดหงิดง่าย 3.ความจดจ่อบกพร่อง (Problem of sustained attention) Dr. Paul H. Wender ที่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมความผิดปกติของโรคสมาธิสั้นไว้ 7ด้าน คือ 1) ด้านพฤติกรรมการเคลื่อนไหว (motor behaviour) นักเรียนกลุ่มนี้จะมีลักษณะซน ไม่สามารถอยู่นิ่งได้ 2) ด้านการใช้สมาธิ (attentional difficulties) นักเรียนกลุ่มนี้จะมีภาวะเหม่อลอย สมาธิหลุดได้ง่าย และมีปัญหาด้านการจัดระบบความคิด 3) ด้านกระบวนการรับรู้และกระบวนการคิด (cognitive difficulties) นักเรียนกลุ่มนี้ จะมีปัญหาเรื่องการซับสนข้างซ้ายและข้างขวา และในบางรายไม่สามารถวาดรูปเรขาคณิตได้ 4) ด้านการเรียน (learning difficulties) นักเรียนกลุ่มนี้จะมีปัญหาด้านการเรียน เนื่องจากไม่สามารถอ่าน หรือ การบวกลบเลข ได้อย่างปกติ 5) ด้านการควบคุมการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (impulse control) นักเรียนกลุ่มนี้จะไม่สามารถอดทนอดกลั้น และขาดความยับยั้งชั่งใจ ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคม เช่นการขโมยของ หรือการทำสิ่งที่เป็นอันตรายต่างๆ 6) ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (interpersonal relations) นักเรียนกลุ่มนี้มักไม่สามารถเป็นไปตามระเบียบของสังคมได้ ดื้อซนและไม่เคารพผู้อื่น 7) ด้านอารมณ์ความรู้สึก (emotional abnormalities) นักเรียนกลุ่มนี้มักจะอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย อารมณ์รุนแรง และมักจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และ Dr. Douglas ได้กล่าวถึงลักษณะความผิดปกติที่พบมีเหตุจากความบกพร่องสำคัญ 4 ด้านได้แก่ 1)ด้านการจัดระบบความคิด ความพยายามและการคงสมาธิ (Process of governing attention) 2)การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory control) 3)ด้านการควบคุมระดับการตอบสนองให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ (Response to reinforcement) 4)ด้านการแสวงหาสิ่งกระตุ้นที่น่าสนใจ (Stimulation seeking behaviour)

ความหมายและองค์ประกอบของ หฐโยคะ

ธาราพร พรมอาสา (2561:8X ได้กล่าวถึง หฐโยคะไว้ว่า หฐโยคะเป็นการฝึกท่าทางและลมหายใจที่เน้นการผสมผสานการเคลื่อนไหวของร่างกายและลมหายใจให้เชื่อมกัน เหมาะสำหรับคนที่ต้องการให้ร่างกายและจิตใจแข็งแรงเป็นหนึ่งเดียวกัน

ศศิกานต์ มาศมงคล (2555:9) ได้ให้ความหมายของหฐโยคะ หมายถึงจิตใจและลมหายใจ การฝึกหฐโยคะเป็นการรวมกายและใจเข้าด้วยกัน เช่นเดียวกับการนั่งสมาธิที่ร่างกายต้องสงบและแน่วแน่มีลมหายใจอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสมดุลในร่างกาย เมื่อมีกายที่สมดุล มีจิตที่สงบนิ่ง ก็จะช่วยยกระดับจิตให้ดีขึ้น และเต็มไปด้วยพลังแห่งการสร้างสรรค์ ดังนั้นการฝึกหฐโยคะจึงต้องมีสติกับร่างกายที่รู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา จึงเกิดสมาธิผสานกับลมหายใจเข้าออกก่อให้เกิดเป็นสมาธิ เมื่อทำต่อไปเรื่อย ๆจะเกิดเป็นความสมดุลในร่างกาย และสมดุลระหว่างผู้อื่น หรือแม้แต่สมดุลกับสิ่งแวดล้อม จะเป็นผลดีกับเรานั่นคือ หฐโยคะ จะช่วยพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น สามารถแยกแยะวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้และควบคุมจิตใจเราเองได้

ประโยชน์ของหฐโยคะ

ศศิกานต์ มาศมงคล (2555:9-10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการฝึกหฐโยคะไว้ดังนี้ หฐโยคะนอกจากจะทำให้ ร่างกาย จิตใจแน่วแน่ สงบและมีสมาธิ ร่างกายผ่อนคลายจากความตึงเครียดแล้ว การฝึกหฐโยคะยังช่วยรักษาระบบต่างๆ ของร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อ กระดูก เส้นประสาทต่างๆให้สมบูรณ์และสร้างสมดุลให้ร่างกายได้ด้วย

ไพญาดา สังข์ทอง (2552) ได้ศึกษาคุณประโยชน์ของโยคะ ดังต่อไปนี้

1. ช่วยผ่อนคลายและลดความตึงเครียดที่เกิดจากการทำงานในชีวิตประจำวัน โยคะเป็นการฝึกการหายใจให้สอดคล้องกับการปฏิบัติท่าโยคะ นอกจากนั้น ยังมีการฝึกกำหนดลม หายใจหรือที่เรียกว่าปราณ (Pranayama) ซึ่งให้ผลโดยตรงในด้านการผ่อนคลายทั้งร่างกายและ จิตใจ

2. ช่วยทำให้สมาธิดีขึ้น ทั้งนี้เพราะการฝึกโยคะก็คือวิธีการฝึกสมาธิรูปแบบหนึ่ง ร่างกายจะมีการประสานการเคลื่อนไหวให้สัมพันธ์กับความคิด (จิต) และลมหายใจเข้าออก

3. ช่วยบรรเทาอาการปวดเมื่อยที่เกิดขึ้นจากการเล่นกีฬาหรือการทำงานใน ชีวิตประจำวันเช่น ปวดเอว การที่ร่างกายอยู่ในท่าเดิม เช่น นั่ง เป็นเวลานานทำให้เกิดอาการปวด เมื่อยได้บ่อย การฝึกโยคะช่วยยืดกล้ามเนื้อและเอ็นที่ข้อต่อส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่กระดูก สันหลัง (Spine) ทำให้อาการปวดเมื่อยบรรเทาลง

4. โยคะช่วยลดอาการปวดประจำเดือน เฉพาะการยืดเหยียดกล้ามเนื้ออย่างเดียว ก็สามารถลดการปวดในรอบเดือนลงได้ แต่โยคะเป็นทั้งการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการฝึกจิต จึงทำ ให้ผลดีกว่าการยืดกล้ามเนื้อเพียงอย่างเดียว

5. โยคะมีผลในทางบำบัดรักษาโรคต่าง ๆ ที่มีสาเหตุมาจากความเครียดหรือ กล้ามเนื้อเกร็งและตึงสามารถบรรเทาลงได้ด้วยการฝึกโยคะ

6. ช่วยเพิ่มความสามารถในการทรงตัวเพราะท่าโยคะหลายท่า เช่น ท่าภูเขา ท่า นักรบ เน้นในเรื่องของการรักษาสมดุลขณะที่อยู่ในท่า ทั้งนี้รวมถึงท่าที่ต้องมีการยืนทรงตัวบนเท้า ข้างเดียวด้วย เช่น ท่าต้นไม้ ผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุจะเริ่มมีปัญหาเกี่ยวกับการทรงตัวหรือการทรงตัวไม่ ดีการฝึกโยคะจะช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้

7. เพิ่มความมีสติ (Awareness) กล่าวคือ ผู้ฝึกสามารถรับรู้ท่าทางการ เคลื่อนไหวที่ไม่ถูกต้องของตนเองได้เร็วขึ้นในขณะที่อยู่ในท่านั่ง นอน ยืน เดิน หรือทำงานใน ชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นความมีสติยังหมายรวมไปถึงความรวดเร็วในการรับรู้ต่ออารมณ์ที่ เปลี่ยนแปลงไป เช่น รู้ว่าอยากได้ อยากมี รู้ว่าโกรธ เป็นต้น เมื่อมีสติรู้ทันก็สามารถควบคุม อารมณ์ต่าง ๆ ไม่ให้หวั่นไหวไปตามสิ่งที่มากระตุ้นและยั่วยุทำให้จิตสงบลงได้ในระดับหนึ่ง

8. ช่วยทำให้ใจเย็นลง โยคะมีการฝึกหายใจ ผู้ฝึกจะสามารถหายใจได้ยาวและ ลึกขึ้นกว่าเดิม การหายใจช้า ๆ และลึกถ้าสามารถนำไปใช้ได้ในขณะที่เริ่มหงุดหงิด โกรธ หรืออารมณ์ขุ่นมัวด้วยเรื่องต่าง ๆ จะช่วยระงับความรุนแรงของความโกรธได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ผู้ฝึก เองต้องเข้าใจด้วยว่า ความโกรธเป็นการกระตุ้นให้ฮอร์โมนและร่างกายทำงานเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็น ผลเสียต่อร่างกายและจิตใจโดยตรง

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การเตรียมการทดลอง

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีภาวะสมาธิสั้นในระดับ ที่ 1 อาการขาดสมาธิ และระดับที่ 2 ซนอยู่ไม่นิ่ง โรงเรียนสะพานที่สาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนประถมศึกษาที่มีลักษณะขาดสมาธิ และลักษณะซน อยู่ไม่นิ่ง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสะพานที่สาม

การสุ่มนักเรียนเข้าเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยรับสมัครนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมโปรแกรม หฐโยคะ จำนวน 20 คน ด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากเพื่อกำหนดนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเข้าเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน

1.3 สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 2 การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การกำหนดแบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) แบบ 2 กลุ่ม มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (The Pretest – Posttest Control Group Design)

2.2 การติดต่อประสานงานการทดลอง

2.3 ดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้สถิติ

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์หาค่าความเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*)และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมาธิโดยการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยค่าสมาธิก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มควบคุม

1. คะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ ก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุมพบว่า โดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 38.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม มักทำการบ้านไม่เสร็จ หรือทำงานที่ได้รับ มอบหมายไม่สำเร็จมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$)= 3.00 และพฤติกรรมมักไม่ละเอียดรอบคอบหรือสะเพร่าในการ ทำงานต่าง ๆ เช่น การบ้าน ดูเหมือนไม่ค่อยฟังเวลามีคนพูดด้วย จัดระเบียบงานและกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เป็น และวอกแวกง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X}$ = 2.40 ตามลำดับ

2. คะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ หลังการทดลองของกลุ่มควบคุมพบว่า โดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$) = 38.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม มักทำการบ้านไม่เสร็จ หรือทำงานที่ได้รับ มอบหมายไม่สำเร็จมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.00 และนั่งไม่ติดที่ ชอบลุกจากที่นั่งในชั้นเรียนหรือจากที่ ที่ควรจะนั่งเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X}$ = 2.80 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยค่าสมาธิก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

1. คะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองพบว่า โดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$) = 39.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม ทำอะไรนาน ๆ ไม่ได้ ($\bar{X}$) = 3.00 และพฤติกรรมนั่งไม่ติดที่ ชอบลุกจากที่นั่งในชั้นเรียนหรือจากที่ ที่ควรจะนั่งเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X}$) = 2.40 ตามลำดับ

2. คะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ หลังการทดลองของกลุ่มทดลองพบว่า โดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$) = 22.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม ขี้ลืม ($\bar{X}$)= 2.00 และพฤติกรรมพร้อมจะเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เหมือน "ติดเครื่อง"อยู่ตลอดเวลามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X}$) = 1.90 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยค่าสมาธิหลังการทดลอง ของนักเรียนเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม

1. คะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองพบว่าค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$)= 22.40 หลังการทดลองต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$)= 39.30ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. คะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) = 38.50 หลังการทดลองของกลุ่มควบคุมสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) = 22.40 หลังการทดลองของกลุ่มทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1 เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยค่าสมาธิก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มควบคุมพบว่า คะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ ก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุมโดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม มักทำการบ้านไม่เสร็จ หรือทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จและพฤติกรรมมักไม่ละเอียดรอบคอบหรือสะเพร่าในการ ทำงานต่าง ๆ เช่น การบ้านดูเหมือนไม่ค่อยฟังเวลามีคนพูดด้วย จัดระเบียบงานและกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เป็น และวอกแวกง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ในขณะที่คะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ หลังการทดลองของกลุ่มควบคุมพบว่า โดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม มักทำการบ้านไม่เสร็จ หรือทำงานที่ได้รับ มอบหมายไม่สำเร็จและนั่งไม่ติดที่ ชอบลุกจากที่นั่งในชั้นเรียนหรือจากที่ ที่ควรจะนั่งเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ เพราะนักเรียน

กลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมหฐโยคะเพื่อพัฒนาสมาธิความตั้งใจของตนเองสอดคล้องกับงานวิจัยของรดาธร นิลละออ (2548) เพื่อศึกษาผลของการปรับพฤติกรรมด้วยการชี้แนะด้วยรูปภาพเพื่อปรับพฤติกรรมการไม่สนใจเรียนของนักเรียนสมาธิสั้นโดยกลุ่มตัวอย่างคือ เด็กสมาธิสั้นที่มีปัญหาการมาเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ จังหวัดนครปฐมเป็นนักเรียนที่ว่าเป็นเด็กสมาธิสั้นทดลองโดยใช้วิธีตรงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ 1.ชุดการสังเกต 2. แบบบันทึก พฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนแบบช่วงเวลา และ 3.โปรแกรมการปรับพฤติกรรมโดยการชี้แนะด้วยภาพและ เสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 4 ครั้งๆ ละ 60 นาทีผลการวิจัยของกลุ่มควบคุมไม่มีการเปลี่ยนแลงในขณะที่พบว่าโปรแกรมปรับพฤติกรรมนักเรียนมีสมาธิดีขึ้น

2 เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยค่าสมาธิก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มทดลองพบว่าคะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองพบว่า โดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม ทำอะไรนาน ๆ ไม่ได้ และพฤติกรรมนั่งไม่ติดที่ ชอบลุกจากที่นั่งในชั้นเรียนหรือจากที่ ที่ควรจะนั่งเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ และคะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิ หลังการทดลองของกลุ่มทดลองพบว่า โดยรวมมีอาการขาดสมาธิอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม ขี้ลืมและพฤติกรรมพร้อมจะเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เหมือน "ติดเครื่อง" อยู่ตลอดเวลามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา กลางสอน (2558) ที่มุ่งศึกษาผลของการเสริมแรงทางบวกต่อพฤติกรรมรบกวนในชั้นเรียนของเด็กสมาธิสั้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเฉพาะราย (Single-subject Experimental Design) แบบสลับกลับ (ABAB Reversal Design) 1) เพื่อศึกษา พฤติกรรมรบกวนในชั้นเรียนของเด็กสมาธิสั้นด้วยการ เสริมแรงทางบวก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือนักเรียนที่ได้รับการสรุปจากทางโรงเรียนว่าสมาธิสั้น ชาย จำนวน 4 กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2557 เครื่องมือ ได้แก่ แบบ สำรวจตัวเสริมแรงและแบบบันทึกพฤติกรรมรบกวนในชั้นเรียนแบบช่วงเวลา เสริมแรงทางบวกด้วยการเสริมแรงโดยรางวัล และเทคนิคทางสังคม การทดลองประกอบด้วย 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ระยะเส้นฐาน ระยะที่ 2 ระยะปรับพฤติกรรม ระยะที่ 3 ระยะหยุดยั้ง และระยะที่ 4 ระยะปรับพฤติกรรมอีกครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าความถี่ และค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมรบกวน ในชั้นเรียน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรม รบกวนในชั้นเรียนด้วยกราฟ ผลการวิจัยพบว่า การเสริมแรงทางบวกโดยการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร และการเสริมแรงทางสังคม สามารถลดพฤติกรรม รบกวนในชั้นเรียนของนักเรียน ทั้ง 4 คนได้ และจากการเปรียบเทียบพฤติกรรมรบกวนในชั้นเรียน ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 แต่ละระยะการทดลอง 4 ระยะ พบว่า ในระยะที่ 2 และระยะที่ 4 ซึ่งได้รับการเสริมแรงมีความถี่และค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมรบกวนในชั้นเรียนลดลงกว่าระยะที่ 1 A(1) และระยะที่ 3 A(2) ซึ่งไม่ได้รับการเสริมแรงทางบวก ทั้งนี้กิจกรรมหฐโยคะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นจัดเป็นรูปแบบกิจกรรมบำบัดอย่างหนึ่งที่มีความสอดคล้องกับสลาฟสัน (Slavson) ได้เป็นผู้ริเริ่มรักษาเป็น คนแรก โดยใช้หลักจิตวิเคราะห์เข้ามาช่วยในการรักษานักเรียน และเป็นแบบปล่อยตามใจนักเรียน (Non-Directive) นักเรียนที่เหมาะสมในการทำกลุ่มนี้คือ อายุอยู่ระหว่าง 7-14 ปีจำนวนเข้ารับการรักษา 5-7 คน เป็นกลุ่มเล็กพบกับผู้รักษาอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2

ชั่วโมง หรืออาจเปลี่ยนแปลงเวลาได้ตามเหมาะสม ใช้สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทั้งหลายที่รักษาแล้วได้ผลดี ได้แก่ ประเภทขี้อาย, ใจอ่อน, หนีโรงเรียน, ไม่มีเพื่อน กลุ่มไม่ควรเกิน 8 คน โดยจะทำให้สัมพันธภาพในกลุ่มเกิดได้ดีสุด แต่สำหรับ Activity group หรือ group recreation อาจประกอบด้วยสมาชิกในกลุ่มมาก ๆ ก็ได้ ซึ่งสัมพันธ์ภาพที่เกิดขึ้นระหว่างตัวบุคคลก็จะลดลงไปจากกลุ่มเล็ก

3 เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยค่าสมาธิหลังการทดลอง ของนักเรียนเรียนกลุ่มทดลอง และนักเรียนกลุ่มควบคุม คะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง พบว่าค่าเฉลี่ยรวมหลังการทดลองต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และคะแนนพฤติกรรมที่แสดงอาการขาดสมาธิหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าค่าเฉลี่ยรวมหลังการทดลองของกลุ่มควบคุมสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม หลังการทดลองของกลุ่มทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าสมาธิของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองดีขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมสอดคล้องกับงานวิจัยของยุวดี พรธาราพงศ์ และคณะ (2554) ศึกษาการออกแบบอุปกรณ์การระบายสีเพื่อเสริมและฝึกสมาธิสำหรับเด็กสมาธิสั้นของนักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 6 เครื่องมือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และ แบบทดสอบคือ ด้านส่งเสริมพัฒนาการและด้านส่งเสริมสมาธิ ผลการศึกษา มีการเรียนรู้คำสั่งของครูผู้สอนได้เด็กให้ความสนใจ มีพัฒนาการในทักษะความสนใจการเรียนรู้ ปรากฏอาการบวกเมื่อได้ร่วมกิจกรรม ในขณะหยิบจับอุปกรณ์เด็กได้มีการทดลองด้วยตนเอง นอกจากนี้รูปแบบกิจกรรมหฐโยคะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นยังสอดคล้องกับรูปแบบการปรับพฤติกรรมของสถาบันราชานุกูล, 2557; วชิระ เพ็งจันทร์, 2556; วนิดา ชนินทยุทธวงศ์ และคณะ, 2552 ที่กล่าวว่าขณะดำเนินกิจกรรมควรแบ่งขั้นตอนในการทำให้งานแต่ละอย่างออกเป็นขั้นย่อยๆแล้วให้เด็กค่อยๆทำไปที่ละขั้น เช่น เด็กปกติสามารถทำการบ้าน 20 ข้อเสร็จได้รวดเดียว แต่เด็กสมาธิสั้นอาจต้องแบ่งเป็นทำครั้งละ 10 ข้อ แล้วไปพักเปลี่ยนอิริยาบถก่อน จึงกลับมาทำต่ออีก 10 ข้อเป็นต้น การให้สัญญาณเตือนเมื่อเด็กวอกแวกหรือเสียสมาธิ อาจต้องช่วยด้วยการส่งสัญญาณเตือน เช่น การเรียกชื่อ หรือ เรียกให้เด็กเปลี่ยนกิจกรรม เช่น ในห้องเรียนอาจให้ออกมาช่วยครูลบกระดาน หรือ แจกสมุด แล้วจึง ให้กลับไปทำกิจกรรมเดิมต่อ ข้อควรระมัดระวังคือจะต้องไม่แสดงท่าที่ไม่พอใจหรือรำคาญในการเตือน หลังการทำกิจกรรมการให้รางวัลหรือการชมเชย เมื่อทำงานสำเร็จควรให้การชมเชย เพื่อเป็นแรงเสริมทำให้เด็ก อยากประสบความสำเร็จในการทำสิ่งนั้นอีก หรืออาจให้รางวัลเป็นสัญลักษณ์ของการชื่นชม เช่น ให้ Sticker ติดสมุดเมื่อทำการบ้านเสร็จ การให้การชมเชยถือเป็นส่วนสำคัญในการทำให้เด็กเกิดความ ภาคภูมิใจในตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาผลของการฝึกหฐโยคะเพื่อพัฒนาสมาธิในนักเรียนระดับอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาผลของการฝึกหฐโยคะแบบบูรณาการกับโปรแกรมพลศึกษาเพื่อพัฒนาสมาธิในนักเรียนระดับอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาผลของการฝึกหฐโยคะแบบบูรณาการกับโปรแกรมนันทนาการเพื่อพัฒนาสมาธิในนักเรียนระดับอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

พิชญา ส่วนช่วย. (2554**). ผลการใช้โปรแกรมเกมโดยประยุกต์ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำที่มีต่อสมาธิของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย.** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์. (2560). **คู่มือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคสมาธิสั้นและบทบาทของครูในการดูแลเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น.** สยามพิมพ์นานา. เชียงใหม่.

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์. (2560). **คู่มือเทคนิคและกระบวนการปรับพฤติกรรมเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นที่โรงเรียน.** สยามพิมพ์นานา. เชียงใหม่.

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์. (2560). **คู่มือคัดกรองและปรับพฤติกรรมเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นสำหรับผู้ปกครอง.** สยามพิมพ์นานา. เชียงใหม่.

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์. (2560). **คู่มือการจัดการชั้นเรียนและเทคนิคการสอนเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นที่มีปัญหาการเรียน.** สยามพิมพ์นานา. เชียงใหม่.

ยุวนา ไขว้พันธ์. (2555). **การศึกษาพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่งของเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่มีภาวะสมาธิสั้นจากการใช้โปรแกรม การปรับพฤติกรรมโดยใช้เทคนิคการบำบัดพฤติกรรมทางปัญญา(CBT).** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาภรณ์ ดวงรัตน์. (2561). **ผลการใช้โปรแกรมการฝึกสติเพื่อพัฒนาความตั้งใจจดจ่อในเด็กสมาธิสั้น.** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2559). **คู่มือแนวทางการดูแลเด็กสมาธิสั้นสำหรับสหวิชาชีพ.** กรมสุขจิต กระทรวงสาธารณสุข.

ไพญาดา สังข์ทอง. (2552). **ผลของโปรแกรมการฝึกโยคะที่มีต่อปัญญาด้านการรับรู้ภาวะการเคลื่อนไหวของร่างกายและสมรรถภาพทางกาย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6.** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วราภรณ์ มานะวงศ์. (2556**). ผลของโปรแกรมการฝึกโยคะที่มีต่อความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านสร้างแสน จังหวัดกาฬสินธุ์.** การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ.

ดวงพร พันธ์แสง. (2551). **ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงโยคะที่มีต่อพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย.** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชาญวิทย์ พรนภดล. (2562). **โรคสมาธิสั้น Attention Deficit Hyperactivity Disorder.** สำนักพิมพ์ศิริราช คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

ผลของการใช้โปรแกรมฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิง

EFFECTS OF PROGRAM INTERVAL TRAINING ON ANAEROBIC PERFORMANCE IN WOMEN FOOTBALL PLAYER

บุตรดี เนียมเกาะเพ็ชร[1] ขจรศักดิ์ รุ่นประพันธ์[2] และพงษ์เอก สุขใส[3]
Buddee Niemkaopet Kajornsak Roonprapunta and Phong-ek Suksai

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมแบบหนักสลับเบาที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิง กลุ่มตัวอย่างคือนักกีฬาฟุตบอลหญิงที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุโขทัย จำนวน 20 คนกำหนดให้มีกลุ่มทดลองจำนวนทั้งสิ้น 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มควบคุม ฝึกฟุตบอลตามปกติ กลุ่มทดลอง ฝึกด้วยโปรแกรมแบบหนักสลับเบาและฝึกฟุตบอลตามปกติ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ ทดสอบสมรรถภาพแอนแอโรบิก ด้วยวิธี Running-based Anaerobic Sprint Test (RAST Test) ก่อนการทดลอง และ หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบหาค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยการทดสอบค่าที แบบ (T – Test independent) และเปรียบเทียบหาค่าเฉลี่ยระหว่างก่อนและหลังโดยการทดสอบหาค่าทีแบบ (Paired – Sample T – Test) ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลของการใช้โปรแกรมแบบหนักสลับเบา 8 สัปดาห์ พบว่าค่าเฉลี่ยพลังแบบแอนแอโรบิกความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก ของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยดีกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลของการใช้โปรแกรมแบบหนักสลับเบา 8 สัปดาห์ พบว่าค่าเฉลี่ย พลังแบบแอนแอโรบิกความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก ของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยดีกว่า กลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: โปรแกรมฝึกแบบหนักสลับเบา / สมรรถภาพแอนแอโรบิก

[1] นิสิตปริญญาโท ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร buddeen62@nu.ac.th 0956340522

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร kajornsakr@nu.ac.th 0814087446

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร phongek@nu.ac.th 0855077765

Abstract

This study is an experimental research, (Pre test - Post test Control Group Design). It aims to investigate the effects of using an interval program on the anaerobic performance among female soccer athletes. The sample group in this experiment was 20 female soccer players studying at the National Sports University at Sukhothai Campus. There was a total of 10 experimental groups and 10 control groups. Using a Random Assignment group, which divided into a normal football training control group, a training group with a heavy and regular football training program twice a week, for a total of 8 weeks. Anaerobic performance was designed to examine by running-based Anaerobic Sprint Test (RAST Test) before and after 8 weeks. The results were analyzed statistically in order to find the mean and standard deviation. The mean of the groups was compared to the T-Test independent as well as the mean before and after by the Paired-Sample T-Test that was statistically significant at the statistical significance level .05

The results of the research showed:

1. After the 8th week of the experiment group, it increased in mean anaerobic performance consisting of Anaerobic power, anaerobic capacity as well as the fatigue index was essentially better than pre-test subjects at the level .05

2. After the 8th week of the experiment group, it increased in mean anaerobic performance consisting of Anaerobic power, anaerobic capacity as well as the fatigue index was essentially better than the control group and subjects at the level .05

Keyword: Interval training / Anaerobic performance

บทนำ

กีฬาฟุตบอลนั้นผู้เล่นจะต้องมีการเคลื่อนไหวมากในรูปแบบที่หลากหลายจากการศึกษาและวิเคราะห์การเคลื่อนไหว (คู่มือวิทยาศาสตร์การกีฬากับกีฬาขั้นพื้นฐาน กรมพลศึกษา, 2556) พบว่า นักฟุตบอลวิ่งหรือ เดินในสนามเป็นระยะทางทั้งหมดเฉลี่ย 10 กิโลเมตร ในเวลา 90 นาที ด้วย ความเร็ว 6.6 กิโลเมตรต่อชั่วโมง (4 ไมล์ต่อชั่วโมง) โดยเป็นการเดิน 25% ของ ระยะทางทั้งหมด วิ่งเหยาะ 37% ของระยะทางทั้งหมด วิ่งเร็วช่วงสั้นๆ 11% ของระยะทางทั้งหมด วิ่งถอยหลัง 6% ของระยะทางทั้งหมด การรุกขึ้นสลับกับ การลงตั้งรับ 20 % ของระยะทางทั้งหมด การวิ่งเร็วแต่ละครั้งจะวิ่งในระยะ 10-40 เมตร รวมเป็นระยะทาง 80 - 1,000 เมตร มีการเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนทิศทางหรือเปลี่ยนความเร็วทุกๆ 5-6 วินาที เป็นจำนวน 850 - 1,000 ครั้ง จะพบว่ากีฬาฟุตบอลมีการเคลื่อนที่และเปลี่ยนทิศทางเกือบตลอดเวลา ในปัจจุบันค้นพบว่า รูปแบบการเล่นฟุตบอลสมัยใหม่ นักกีฬามีการเคลื่อนที่เป็นระยะทางเพิ่ม

มากขึ้น และมีการรับส่งฟุตบอลจังหวะเดียวเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีการเคลื่อนที่ของลูกฟุตบอลเป็นระยะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นเหตุให้คู่แข่งขันต้องมีการวิ่งไล่ลูกฟุตบอลเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นทำให้นักกีฬาทั้งสองฝ่ายต้องทำการเคลื่อนที่ต่อเนื่องตลอดเกมการแข่งขัน

จากรูปแบบการเคลื่อนไหวในเกมการเล่นฟุตบอล จะพบว่าการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆจะมีลักษณะการเคลื่อนไหวที่ใช้พลังงานแบบแอนแอโรบิก ซึ่ง (Hoffman , 2014) ได้กล่าวถึงเปอร์เซ็นการใช้พลังงานแบบแอนแอโรบิกและแอโรบิกของกีฬาประเภทฟุตบอลว่า ตำแหน่งผู้รักษาประตู ศูนย์หน้า จะใช้พลังงานระบบ ATP-CP & lactate 80 เปอร์เซ็นต์ พลังงานระบบ lactate & Oxygen 20 เปอร์เซ็นต์ และในตำแหน่ง กองหลังและกองกลาง จะใช้พลังงานระบบ ATP-CP & lactate 60 เปอร์เซ็นต์ พลังงานระบบ lactate & Oxygen 20 เปอร์เซ็นต์ และพลังงานระบบ Oxygen 20 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสอดคล้องกับ (เจริญ กระบวนรัตน์, 2561) ที่กล่าวถึง เปอร์เซ็นความต้องการใช้พลังงานโดยเฉลี่ยของกีฬาฟุตบอล โดยแบ่งออกเป็นพลังงานระบบ Phosphate & lactate 60 เปอร์เซ็นต์ พลังงานระบบ lactate & Oxygen 20 เปอร์เซ็นต์ และพลังงานระบบ Oxygen 20 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งในระบบพลังงาน Phosphate & lactate นั้นเป็นระบบพลังงานแบบแอนแอโรบิก และ พลังงานระบบ Oxygen เป็นระบบพลังงานแบบแอโรบิก จะพบได้ว่าสมรรถภาพแอนแอโรบิกนั้นเป็นสมรรถภาพที่สำคัญในกีฬาฟุตบอลที่ใช้ในทักษะการเล่น การเคลื่อนไหวต่างๆในกีฬาฟุตบอล

รูปแบบการฝึกเพื่อพัฒนาสมรรถภาพในกีฬาฟุตบอลมีอยู่หลากหลายรูปแบบ นักกีฬาจะสามารถพัฒนาทักษะต่างๆได้ อยู่ที่ผู้ฝึกสอนจะเลือกใช้รูปแบบในการฝึกซ้อมที่จะส่งเสริมสมรรถภาพนักกีฬาในด้านใด สำหรับนักกีฬาที่ได้รับการฝึกฝนจะสามารถพัฒนาสมรรถภาพให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันมากกว่าหรือเป็นผู้ที่มีโอกาสชนะมากกว่า ดังนั้นแล้วในกีฬาฟุตบอลจึงมีรูปแบบการฝึกซ้อมที่จะมุ่งเน้นในการพัฒนาสมรรถภาพหลายรูปแบบ อาทิเช่น การฝึกฟุตบอลในสนามเล็ก (Small size game) การฝึกวิ่งแบบฟาร์ทเลค (Fartlek Training) เป็นการฝึกวิ่งด้วยความเร็ว และระยะทางไม่คงที่ ในสภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกัน การฝึกแบบสถานี (Circuit Training) เป็นการฝึกการเคลื่อนที่ด้วยรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละสถานี ในแต่ละสถานีจะมีกิจกรรมที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ การฝึกสปริ๊นท์ (Sprint Training) เป็นการฝึกที่เข้มข้นสูงวิ่งด้วยความเร็วสูงสุด และ การฝึกแบบหนักสลับเบา (Interval Training) ซึ่งเป็นรูปแบบการฝึกที่มีการกระทำซ้ำๆ หลายๆรอบ และมีช่วงเบาหรือช่วงพัก โดยมีเวลาเป็นตัวกำหนด ซึ่งในรูปแบบการฝึกซ้อมต่างๆ สามารถพัฒนาสมรรถภาพนักกีฬาได้ตามจุดประสงค์ของผู้ฝึกสอน

การที่จะมีสมรรถภาพแอนแอโรบิกให้ดีขึ้นนั้นมีการฝึกอยู่หลายรูปแบบ ซึ่งแบบฝึกที่เป็นที่นิยมในการนำมาฝึกพัฒนาสมรรถภาพแอนแอโรบิก ก็คือการฝึกแบบอินเทอร์วาล หรือ การฝึกแบบหนักสลับเบา (ประทุม ม่วงมี, 2532) กล่าวว่า การฝึกแบบหนักสลับเบามีข้อได้เปรียบจากการฝึกหลายประการเมื่อเทียบกับการฝึกแบบอื่น ๆ คือ การฝึกแบบหนักสลับเบาทำให้สภาพร่างกายได้มีโอกาสพัฒนาระบบการสร้าง และการใช้พลังงานที่เหมาะสมกับประเภทกีฬานั้น ๆ หรือเฉพาะกีฬานั้น ๆได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้รูปแบบการฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีช่วงการพัก ยังทำให้ร่างกายได้พักการใช้งาน ส่งผลให้มีการเพิ่มเติมพลังงาน หรือการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเข้าสู่การไหลเวียนของโลหิต เป็นการลดความเหนื่อย และการ

ชะลอจุดแห่งความล้า ทำให้ร่างกายของนักกีฬา หรือผู้ที่ออกกำลังกายทำงานได้มากขึ้น มีความอดทนมากขึ้น การฝึกแบบอินเทอร์วาลจึงมีข้อดีหลาย ๆประการเมื่อเทียบกับการฝึกแบบอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งก็สอดคล้องกับ (เจริญ กระบวนรัตน์, 2545) ที่กล่าวว่า การฝึกแบบหนักสลับเบา (Interval training) เป็นระบบการฝึกอีกรูปแบบหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาเสริมสร้างกำลัง ความอดทน และความเร็วให้คงสภาพ และมีการต่อเนื่องได้นานกว่าปกติ และจากงานวิจัยที่ผ่านมา (ทศพล ชวนบุญ, 2558) ได้ทำการศึกษา ผลของการฝึกวิ่งแบบหนักสลับเบาที่ความหนักระดับสูง ที่มีต่อสมรรถภาพแอโรบิกและแอนแอโรบิกในนักกีฬาฟุตบอล ผลการวิจัยพบว่า หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ค่าสมรรถภาพการใช้ออกซิเจนสูงสุด สมรรถภาพแอโรบิก และสมรรถภาพแอนแอโรบิก ของกลุ่มการฝึกโปรแกรมวิ่งต่อเนื่อง และกลุ่มการฝึกโปรแกรมหนักสลับเบา แตกต่างจากก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และสมรรถภาพการใช้ออกซิเจนสูงสุด และสมรรถภาพแอโรบิก ระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาจึงสรุปได้ว่า การฝึกวิ่งด้วยโปรแกรมหนักสลับเบาที่ความหนักระดับสูง เป็นเวลา 8 สัปดาห์สามารถพัฒนาสมรรถภาพแอโรบิก และสมรรถภาพแอนแอโรบิกได้

ในนักกีฬาฟุตบอลหญิง มีโครงสร้างของร่างกาย ความแข็งแรงและสมรรถภาพต่างๆด้อยกว่าผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับ (ธีรศักดิ์ อาภาวัฒนาสกุล, 2552) ที่กล่าวว่า ผู้หญิงจะมีโครงสร้างของร่างกายและสรีรวิทยาที่แตกต่างไปจากผู้ชายมากมายหลายอย่าง การตอบสนองต่อการออกกำลังกายจึงมีความแตกต่างกันและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน และกีฬาฟุตบอลนั้นเป็นกีฬาที่ต้องใช้ความเร็วและความแข็งแรงในการเคลื่อนที่เพื่อครอบครองลูกฟุตบอล รับ ส่ง ยิงประตูให้มากที่สุดถึงจะเป็นผู้ชนะ ด้วยเหตุนี้นั้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาในนักกีฬาฟุตบอลหญิง ซึ่งต้องใช้กฎ กติกาและขนาดสนามเท่ากันกับกีฬาฟุตบอลชายด้วยโครงสร้าง และสมรรถภาพด้านต่างๆที่แตกต่างกัน

จากเหตุผลที่กล่าวมาการเคลื่อนที่ในเกมการแข่งขันฟุตบอลนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น การวิ่งด้วยความเร็วระยะสั้น การวิ่งเปลี่ยนทิศทาง การกระโดด การวิ่งเหยาะๆ การเดิน นั้นล้วนแล้วแต่ต้องใช้สมรรถภาพแอนแอโรบิกในการทำงาน การที่จะพัฒนาสมรรถภาพแอนแอโรบิกในครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำรูปแบบการฝึกหนักสลับเบามาพัฒนาสมรรถภาพ ในนักกีฬาฟุตบอลหญิงมหาลัยการกีฬาแห่งชาติวิทยาเขตสุโขทัย ซึ่งการฝึกแบบหนักสลับเบา มีความคล้ายคลึงกับลักษณะเกมการเล่นฟุตบอลที่มีการเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวแบบไม่ต่อเนื่อง (Intermittent Activity) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำข้อดีของการฝึกแบบหนักสลับเบาเข้าทำการศึกษาผลของโปรแกรมฝึกหนักสลับเบาที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิงโดยผลของแบบฝึกนี้จะเป็นทางเลือกในการฝึกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิก ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักฟุตบอลหญิง

2. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิก ของนักฟุตบอลหญิงระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกหนักสลับเบา

1.1 การฝึกแบบหนักสลับเบา

โพลว์แมน และสมิธ (Plowman and Smith, 1997) ได้กล่าวถึงการฝึกแบบสลับเบา คือ การออกกำลังกายในแบบแอโรบิก และ แอนแอโรบิกที่กำหนดเลือกใช้องค์ประกอบใน 3 ประการ คือ การกำหนดช่วงของการปฏิบัติงาน เวลาที่กำหนด และจำนวนเวลาที่กำหนดสำหรับการฟื้นตัวจากการปฏิบัติงานก่อนที่จะปฏิบัติการฝึกซ้ำในช่วงต่อไป การฝึกแบบนี้ส่วนมากจะใช้ในโปรแกรมฝึกเพื่อการแข่งขันของกีฬาชนิดต่างๆ เช่น บาสเกตบอล ฟุตบอล วิ่งระยะสั้นและระยะกลาง เป็นต้น การฝึกรูปแบบนี้จะประกอบด้วยช่วงฝึกที่มีความเข้มข้นสูงสลับกับช่วงหยุดพัก ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติกิจกรรมการฝึกที่มีความข้มข้นระดับหนึ่งซ้ำๆ กันเป็นช่วง หรือเป็นรอบ หรือเป็นเซต โดยแต่ละช่วงของการฝึกจะมีช่วงพัก ซึ่งอาจใช้เวลาที่เท่ากันกับเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมการฝึก หรืออาจจะใช้เวลามากกว่าเล็กน้อย ในระหว่างช่วงการหยุดพัก สารเคมีที่ทำให้เกิดอาการล้าจะมีโอกาสถูกจำกัดออกไปได้มากขึ้น และสิ่งที่เป็นต้นตอของพลังงานใหม่ก็จะถูกนำเข้ามาใช้ในกล้ามเนื้อ (ถาวร กมุทศรี, 2560) การฝึกหนักสลับเบา (Interval Training) เป็นรูปแบบที่ใช้การวิ่งเป็นวิธีการหลักโดยกำหนดความเร็วและระยะทางในการวิ่งและกิจกรรมของช่วงพักที่มีความเฉพาะเจาะจง โดยระยะทางที่นำมาใช้ในการพักต้องสอดคล้องกับระยะทางในการวิ่ง ส่วนความหนักที่ใช้ในการฝึกกับระยะเวลาที่ใช้ในการพักนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ระยะทางในการวิ่ง เป้าหมายที่ต้องการพัฒนาโดยเฉพาะระบบพลังงานและระดับความสมบูรณ์ทางด้านร่างกายของนักกีฬา การฝึกแบบหนักสลับเบาจะนั้นใช้วิธีควบคุมความหนักการฝึก โดยใช้อัตราการเต้นของชีพจรเป็นเกณฑ์กำหนดความหนักในการฝึก

1.2 ประโยชน์ของการฝึกแบบหนักสลับเบา

(เจริญ กบวนรัตน์, 2548) ได้กล่าวถึงประโยชน์ ในการฝึกแบบหนักสลับเบา ดังนี้

1. การฝึกหนักสลับเบาจะเพิ่มประสิทธิภาพในการเคลื่อนไหวให้กับนักกีฬาแล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานและท้าทายความสามารถของนักกีฬาตลอดการฝึก

2. ในการกำหนดจำนวนเที่ยว ระดับความหนัก และเวลาพักของการฝึกหากมีความสัมพันธ์กับการฟื้นตัวจากความเหนื่อยของนักกีฬา จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการฝึกให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

3. การฝึกหนักสลับเบา จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานของหัวใจ ระบบไหลเวียนเลือด และปริมาณการสูบฉีดเลือดออกจากหัวใจแต่ละครั้งที่หัวใจบีบตัวเพิ่มมากขึ้น

4. ความหนักเบาในการฝึก สามารถควบคุมได้ด้วยอัตราการเต้นของชีพจรและสามารถปรับระดับความหนักเบาโดยใช้ชีพจรเป็นเกณฑ์กำหนด

5. การศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกแบบหนักสลับเบา จะช่วยให้ผู้ฝึกสอนหันมาสนใจเกี่ยวกับเรื่องความล้าสะสม ความสัมพันธ์อัตราเต้นหัวใจกับความเมื่อยล้า การผ่อนคลายความเครียดช่วงพัก ซึ่งมีผลกับนักกีฬาทำให้ผู้ฝึกสอนต้องคำนึงถึงคุณภาพในการฝึกมากขึ้น

6. การฝึกหนักสลับเบา ถ้าผู้ฝึกสอนกีฬานำมาใช้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับนักกีฬาจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพหรือขีดความสามารถในการทำงานแบบใช้ออกซิเจน (Aerobic power / Aerobic Capacity)

7. การฝึกหนักสลับเบา สามารถนำมาใช้ได้ทุกช่วงของการฝึก ในขณะที่วิธีการฝึกแบบอื่นสามารถนำมาใช้ได้เพียงบางช่วงของการฝึกเท่านั้น

8. ทุกขั้นตอนของการฝึกแบบหนักสลับเบา มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีการวัดและประเมินผลการฝึกรวบรวมเบ็ดเสร็จในตัวเอง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักกีฬา

2. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถภาพแอนแอโรบิก

2.1 สมรรถภาพแอนแอโรบิก

(จิรวัฒน์ ทองเอี่ยม, 2558) กล่าวว่า สมรรถภาพเชิงแอนแอโรบิก (Anaerobic performance) หมายถึง สมรรถภาพในการทำงานแบบไม่ใช้ออกซิเจน ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะขบวนการเมตาบอลิซึมในกล้ามเนื้อ

(ภัทราวุธ ขาวสนิท, 2560) ได้ให้ความหมายและองค์ประกอบของสมรรถภาพแอนแอโรบิก คือ ความสามารถสูงสุดของร่างกายในการออกกำลังกายโดยใช้ระบบการสร้างพลังงานแบบไม่ใช้ออกซิเจน มีองค์ประกอบในการประเมินอยู่ 3 ส่วน คือ

1. พลังแบบแอนแอโรบิก (Anaerobic power)
2. ความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก (Anaerobic capacity)
3. ดัชนีความล้า (Fatigue index)

(Beam & Adams,2011) พลังแบบแอนแอโรบิก (Anaerobic power) หมายถึง ความสามารถสูงสุดที่กล้ามเนื้อทำงานโดยใช้ความสามารถของกล้ามเนื้อในการที่จะสังเคราะห์พลังงานระบบฟอสฟาเจน หรือ ระบบพลังงานแบบแอนแอโรบิกโดยไม่ใช้ออกซิเจนในการสร้างพลังงานแบบระบบพลังงานฉับพลัน (Immediate Energy System) เป็นหลักหรือเป็นค่าปริมาณงานสูงสุดที่ทำได้ในช่วง 3 - 5 วินาทีแรกของการทดสอบขณะที่ปราศจากการใช้ออกซิเจนเรียกว่า พลังสูงสุดที่แสดงออก (Peak Power Output) มีหน่วยเป็น วัตต์ (Watts)

(ปิยะวัฒน์ ลือโสภา, 2561) ความสามารถด้านแอนแอโรบิก (Anaerobic capacity) หมายถึง ความสามารถในการออกกำลังกายแบบแอนแอโรบิก หรือการออกกำลังกายที่ไม่ใช้ออกซิเจน ซึ่งนิยมวัด

ค่าออกมาในรูปความสามารถของการปั่นจักรยานวัดงานหรือการวิ่งด้วยความเร็วสูงสุดระยะสั้นๆวัดความทนทนทานของการเกิดกรดแลคติกในกล้ามเนื้อของนักกีฬา

(Zacharogiannis et al., 2003) ดัชนีความล้า (Fatigue index) เป็นตัวที่บ่งบอกถึงความล้าของกล้ามเนื้อที่เกิดขึ้นหลังจากการทำงานหนักแบบไม่ใช้ออกซิเจน โดยที่ ถ้าดัชนีความล้ามีค่ามากแสดงว่า กล้ามเนื้อมีความล้าสูงนั่น หมายถึง กล้ามเนื้อมีความอดทนต่อกรดแลคติกในระดับต่ำและในทางกลับกัน ถ้าดัชนีความล้ามีค่าน้อยแสดงว่ากล้ามเนื้อมีความล้าต่ำนั่น หมายถึง กล้ามเนื้อมีความอดทนต่อกรดแลคติกในระดับสูง

ดังนั้นสรุปได้ว่า สมรรถภาพแอนแอโรบิก คือ การทำงานที่ใช้ระบบพลังงานที่เก็บสะสมไว้ในกล้ามเนื้อร่างกายสามารถดึงออกมาใช้ได้อย่างรวดเร็วเมื่อต้องการใช้เป็นพลังงานในการออกแรงในระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งระบบพลังงานแบบแอนแอโรบิกนี้จะมีให้ใช้เพียงระยะเวลาสั้นๆ และทำงานโดยการไม่ใช้ออกซิเจนเป็นพลังงาน ซึ่งมีองค์ประกอบในการประเมินอยู่ 3 ส่วน คือ พลังแบบแอนแอโรบิก (Anaerobic power) ความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก (Anaerobic capacity) ดัชนีความล้า (Fatigue index)

2.2 การพัฒนาระบบพลังงานแบบแอนแอโรบิก

ในการฝึกเพื่อพัฒนาการทำงานของระบบแอนแอโรบิกมีวิธีการและรูปแบบในการฝึกที่หลากหลาย เช่น การสปริ๊นท์ กรวิ่งขึ้นบันได การฝึกแบบพลัยโอเมตริก เหล่านี้เป็นเพียงบางส่วนของกิจกรรมการฝึกที่สามารถใช้ในการพัฒนาความสามารถที่แสดงออกทางแอนแอโรบิก บางโปรแกรมการฝึกให้ความสำคัญต่อระบบฟอสฟาเจน เช่น การสปริ๊นท์และการฝึกพลัยโอเมตริก ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ระยะเวลาน้อยกว่า 10 วินาที และมีการพักอย่างเต็มที่ เช่น 5 - 10 นาที ดังนั้นกรดแลคติกจะไม่สะสมในปริมาณที่มาก และนักกีฬาสามารถปฏิบัติที่ความหนักสูงสุดได้ การฝึกรูปแบบนี้จะเพิ่มความสามารถของความเร็วและพลัง ขึ้นอยู่กับการระดมระบบประสาทที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะต้องมีการพักฟื้น เพราะความเร็วและพลังไม่สามารถพัฒนาได้เมื่อนักกีฬาปฏิบัติทักษะในขณะที่เมื่อยล้า ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญของการฝึกที่ให้ความสำคัญต่อระบบฟอสฟาเจน แต่ในการฝึกระบบไกลโคไลซิสจะมีช่วงการพักที่สั้นและใช้การปฏิบัติที่ต่ำกว่าความเร็วและพลังสูงสุดการผสมผสานการเผาผลาญพลังงานทั้ง 2 ระบบเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นในการฝึก เนื่องจากนักกีฬาต้องมีการปฏิบัติทักษะในสภาวะที่เมื่อยล้า อย่างไรก็ตาม การเผาผลาญพลังงานแต่ละระบบจำเป็นต้องฝึกครั้งละรูปแบบเพื่อให้ได้ผลดีที่สุด (Baechle & Earle, 2000)

การฝึกแบบแอนแอโรบิก และกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลาน้อยกว่า 2 นาที จะเกี่ยวกับการใช้ระบบฟอสฟาเจนและระบบไกลโคลัยติกในการสร้างพลังงาน โดยกิจกรรมที่ใช้เวลาน้อยกว่า 6 วินาทีจะใช้พลังงานส่วนใหญ่จากระบบฟอสฟาเจน ส่วนกิจกรรมที่มีระยะเวลาตั้งแต่ 30-90 วินาที จะใช้พลังงานส่วนใหญ่จากระบบไกลไลซิส ซึ่งระบบพลังงานนี้ สามารถพัฒนาได้โดยใช้รูปแบบการฝึกสลับช่วง สิ่งที่สำคัญก็คือ แม้ว่าระบบพลังงานหนึ่งจะเป็นแหล่งสำคัญในการให้พลังงานในการทำกิจกรรมใดๆ แต่ระบบพลังงานทั้งหมดจะถูกใช้ในการให้พลังงานอยู่ตลอดเวลา (Wathen and Roll, 1994)

(ภัทราวุธ ขาวสนิท , 2560) กล่าวว่า การพัฒนาการทำงานของระบบแอนแอโรบิก วิธีการพัฒนาการทำงานของระบบแอนแอโรบิกมีหลายรูปแบบ เช่น การฝึกแบบสลับช่วง การฝึกความเร็ว การฝึกพลัยโอเมตริก การฝึกวิ่งแบบซ้ำเที่ยว ซึ่งการเลือกใช้รูปแบบการฝึกต้องคำนึงถึงรูปแบบที่ใช้ในการแข่งขันจริงเป็นสำคัญ โดยที่การฝึกระบบฟอสฟาจนนั้นใช้เวลาในช่วงเวลาสั้นๆ (น้อยกว่า 10 วินาที) และต้องให้มีการพักอย่างเต็มที่ (5 - 10 นาที) ส่วนการฝึกระบบแอนแอโรบิกไกลโคไลซิสจะใช้ระยะเวลาในการฝึกที่นานกว่า (20 - 60 วินาที) และมีระยะเวลาในการพักที่สั้นกว่าการฝึกระบบฟอสฟาเจน

พาวเวอร์และฮาวลี่ย์ (Powers & Howley, 2009) กล่าวว่า สถานการณ์ในการแข่งขันที่ใช้เวลาน้อยกว่า 6 วินาที จะใช้พลังงานแบบแอนแอโรบิกเป็นสำคัญ โดยทั่วไปการฝึกเพื่อเพิ่มพลังแบบแอนแอโรบิกจำเป็นต้องเพิ่มสมรรถภาพของทั้งระบบแอทีพี ซีพี และ ระบบแอนแอโรบิกไกลโคไลซิส อย่างไรก็ดี บางกิจกรรมต้องการการสนับสนุนของทั้ง 2 ระบบในการให้พลังงานที่จำเป็นในการแข่งขัน นอกจากนั้นโปแกรมการฝึกต้องมีการใช้กลุ่มกล้ามเนื้อเดียวกันกับที่นักกีฬาใช้ในขณะแข่งขัน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการ (Methodology) ทดลองโดยการให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโปรแกรมฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิงโดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม และเปรียบเทียบ ก่อน - หลัง จากเข้าร่วมการฝึก

1. ขั้นตอนการสร้างโปรแกรม

1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิง

1.2 การออกแบบโปรแกรมฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิง

1.3 นำโปรแกรมฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.4 ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์

2.2 ประชุม อธิบาย และชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจให้กับกลุ่มตัวอย่างการทำวิจัยในครั้งนี้

2.3 จัดเก็บข้อมูลการทดสอบสมรรถภาพแอนแอโรบิกด้วยแบบทดสอบ RAST Test ก่อนการฝึก (Pre-Test) และบันทึกผลลงในแบบบันทึกผลของการทดลอง

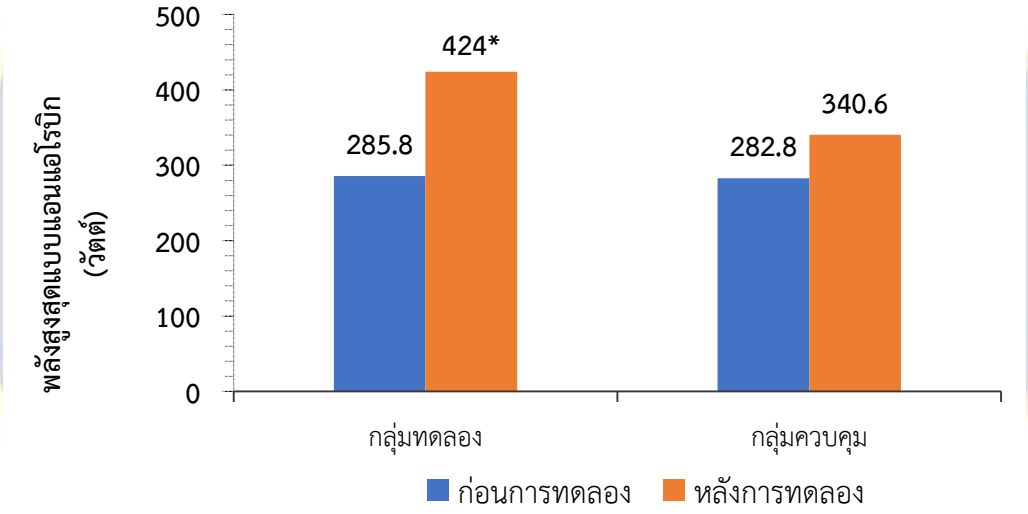
2.4 ทำการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิง เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และทดสอบด้วยแบบทดสอบ RAST Test หลังการฝึก (Post-Test)

2.5 นำข้อมูลที่รวบรวมได้ มาสรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

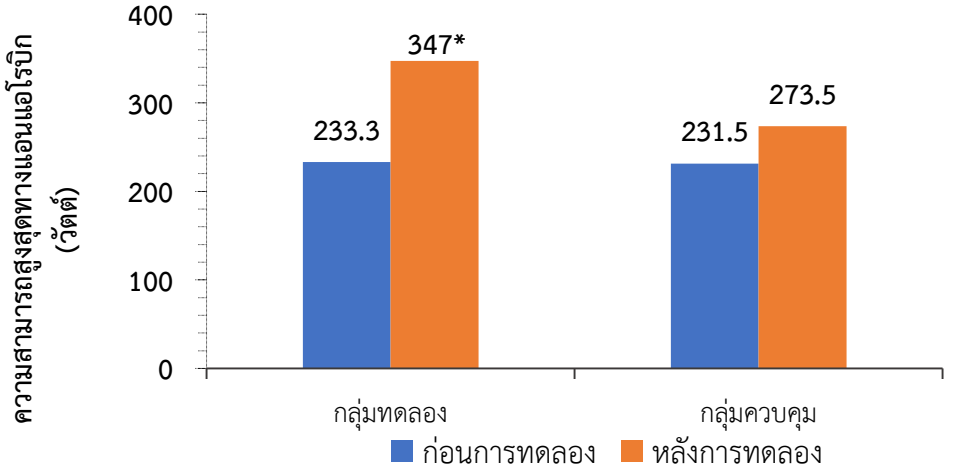
1. ผลของการใช้โปรแกรมแบบหนักสลับเบา 8 สัปดาห์ พบว่าค่าเฉลี่ยพลังแบบแอนแอโรบิกความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก ของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยดีกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลของการใช้โปรแกรมแบบหนักสลับเบา 8 สัปดาห์ พบว่าค่าเฉลี่ย พลังแบบแอนแอโรบิกความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก ของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยดีกว่า กลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 1 ค่าเฉลี่ยของพลังสูงสุดแบบแอนแอโรบิก ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง 8 สัปดาห์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

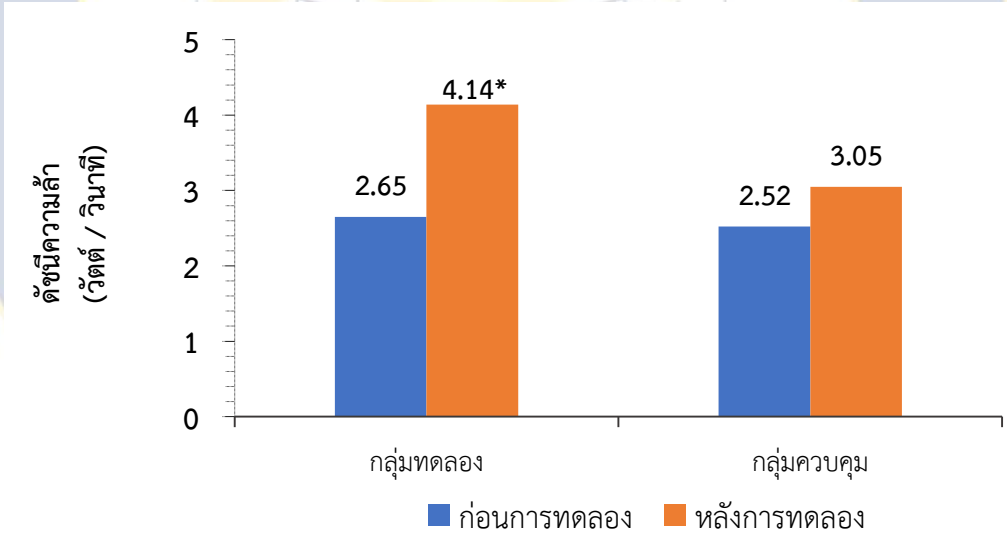
*P<.05 ค่าเฉลี่ยพลังสูงสุดแบบแอนแอโรบิก หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มทดลอง 424 วัตต์ แตกต่างกับกลุ่มควบคุม 340.6 วัตต์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 2 ค่าเฉลี่ยของความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง 8 สัปดาห์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

*P<.05 ค่าเฉลี่ยความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มทดลอง 347 วัตต์ แตกต่างกับกลุ่มควบคุม 273.5 วัตต์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 3 ค่าเฉลี่ยของความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

8 สัปดาห์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

*P<.05 ค่าเฉลี่ยดัชนีความล้า หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มทดลอง 4.14 วัตต์ / วินาที แตกต่างกับกลุ่มควบคุม 3.05 วัตต์ / วินาที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านพลังแบบแอนแอโรบิกและความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลวิจัยพบว่า การฝึกแบบหนักสลับเบาสามารถที่จะพัฒนาสมรรถภาพแอนแอโรบิกทางด้านพลังแบบแอนแอโรบิกและความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิกได้ จากการใช้รูปแบบการฝึกหนักสลับเบา 15 วินาที พัก 15 วินาที ปฏิบัติจำนวน 20 – 30 เซตให้ให้มีค่าเฉลี่ยทั้งสองด้านของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง และ ดีกว่าระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม(จึงมีผลมาจากโปรแกรมฝึกหนักสลับที่มีผลต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกของนักกีฬาฟุตบอลหญิงในครั้งนี้ เนื่องจากมีรูปแบบการฝึกในช่วงหนักที่ปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเร็วสูงสุด 15 วินาที ซึ่งมีการเคลื่อนไหวที่นักกีฬาต้องพยายามปฏิบัติด้วยจังหวะที่ใช้ความเร็วสูงสุด. สลับกับช่วงเบาที่มีการพัก 15 วินาที มีการปฏิบัติต่อเนื่อง ปฏิบัติซ้ำกันหลายๆรอบ) จึงสอดคล้องกับ (สนธยา สีละมาด, 2560) กล่าวว่าการพัฒนาความสามารถด้านพลังควรฝึกซ้อมที่มีการเคลื่อนไหวแบบพลังระเบิด (Explosive Power) หรือการฝึกซ้อมที่ใช้อัตราเร็วสูง (High Velocity) ซึ่งเป็นวิธีการฝึกซ้อมระบบประสาท เพราะการเคลื่อนไหวที่ใช้พลัง การระดมหน่วยยนต์ (Motor Unit) ของเส้นใยกล้ามเนื้อโดยเฉพาะชนิดหดตัวเร็วจะต้องใช้เวลาน้อยที่สุดในการที่จะเพิ่มความถี่ของการสั่งการได้สม่ำเสมอ และเมื่อนักกีฬาฝึกซ้อมแบบหนักสลับเบาจะช่วยให้นักกีฬาสามารถฝึกซ้อมด้วยระดับความหนักสูงและสามารถรักษาระดับสมรรถภาพสูงสุดในการทำงานไว้ได้ตลอดทุกเที่ยวการฝึกซ้อมการฝึกหนักสลับเบาจึงการฝึกที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพัฒนาความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิก. และ(เจริญ กระบวนรัตน์, 2561) ที่กล่าวว่า เมื่อทำการฝึกด้วยความเร็วสูงสุด นักกีฬาจะได้รับการพัฒนาระบบพลังงานแบบแอนแอโรบิก โดยกล้ามเนื้อจะใช้พลังงานระบบฟอสเฟตหมดไปภายในช่วงระยะเวลาไม่กี่วินาทีเมื่อนักกีฬาปฏิบัติด้วยความเร็วสูงสุด ด้วยเหตุนี้จึงควรใช้วิธีฝึกในลักษณะหนักสลับเบาโดยมีจำนวนครั้งของการกระทำซ้ำมาก โดย (Helgerud et al., 2001) กล่าวว่า การฝึกแบบหนักสลับเบานั้นทำให้เกิดการกระตุ้นเส้นใยกล้ามเนื้อให้มีขนาดใหญ่ขึ้นส่งผลให้พัฒนาความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิกและอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดของร่างกาย อีกทั้งยังสอดคล้องกับ (Hamid Arazi al., 2017) ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกแบบหนักสลับเบาที่ระดับสูงในนักกีฬาฟุตบอลหญิงที่มีต่อสมรรถภาพแอนแอโรบิกและแอโรบิก โดยทำการทำลองในกลุ่มที่ฝึกหนักสลับเบาด้วยการอิงอัตราการเต้นของหัวใจและกลุ่มฝึกหนักสลับเบาด้วยการอิงความเร็ว ผลทดลองพบว่าการฝึกหนักสลับเบาทั้งสองรูปแบบนั้นมีประสิทธิภาพในการเพิ่มพลังแบบแอนแอโรบิก และความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิกได้ แต่กลุ่มที่ฝึกด้วยการอิงความเร็วนั้นสามารถพัฒนาพลังแบบแอนแอโรบิกได้ดีกว่า

ด้านค่าเฉลี่ยดัชนีความล้าของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยหลังจากทดลอง 8 สัปดาห์ 4.14 $\pm$ 1.13 วัตต์ / วินาที สูงกว่าก่อนการทดลอง 2.65 $\pm$ 1.12 วัตต์ / วินาที จากผลการวิจัยกล่าวได้ว่า ความล้าถ้ามีค่าเฉลี่ยเป็น (วัตต์ / วินาที) มากนั้น จะส่งผลให้ความสามารถในการทำงานขณะทำกิจกรรมนั้นๆมีประสิทธิภาพลดลง ในงานวิจัยนี้ กลุ่มทดลองหลังสัปดาห์ที่ 8 นั้นมีค่าเฉลี่ยดัชนีความล้าเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง ซึ่งดัชนีความล้าเป็นองค์ประกอบข้อนึงที่สามารถวัดผลในสมรรถภาพแอนแอโรบิกในงานวิจัยนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานงานวิจัยที่ตั้งไว้ว่าหลังการทดลอง 8 สัปดาห์สมรรถภาพแอนแอโรบิกของ

นักกีฬาฟุตบอลหญิงจะดีขึ้น ในด้านดัชนีความล้า ซึ่งสาเหตุส่วนนึงน่าจะมาจากสูตรวิธีการคำนวณดัชนีความล้าของแบบทดสอบ Running-based Anaerobic Sprint Test (RAST Test) (Draper and Whyte, 1997) วิธีการคำนวณ คือ (ค่าพลังที่ได้สูงสุด - ค่าพลังที่ได้น้อยที่สุด) ÷ ผลรวมเวลาทั้งหมด 6 ครั้ง จะพบว่าตัวแปรที่จะมีผลต่อค่าดัชนีความล้าคือ ค่าความแตกต่างของพลังที่ได้มากที่สุดและพลังที่ได้น้อยที่สุด รวมทั้งผลรวมเวลาทั้งหมด 6 รอบ ซึ่งเมื่อหลังการทดลองมีการเพิ่มมากขึ้นของค่าพลังสูงสุดแบบแอนแอโรบิกและค่าพลังต่ำสุดแบบแอนแอโรบิกอาจจะมีค่าแตกต่างกันมากขึ้น ทำให้ตัวตั้งมีค่าสูงขึ้น ค่าเฉลี่ยที่ได้จึงมีค่าที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย จึงส่งผลให้ค่าดัชนีความล้ามีค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฐาปนวัฒน์ สุขปาละ, 2554) ที่กล่าวว่า หากจะใช้ค่าดัชนีความล้าและร้อยละดัชนีความล้าที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบ Running-based Anaerobic Sprint Test (RAST Test) (Draper and Whyte, 1997) เพื่อวัดผลความสามารถที่แสดงออกทางแอนแอโรบิกของนักกีฬาจะต้องพิจารณาจากค่าพลังแบบแอนแอโรบิกและความสามารถสูงสุดแบบแอนแอโรบิกประกอบด้วย ดังนั้นแล้วการที่ค่าเฉลี่ยดัชนีความล้ามีค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นควรจะนำผลของค่าพลังสูงสุดแบบแอนแอโรบิก และค่าเฉลี่ยความสามารถสูงสุดทางแอนแอโรบิกนั้นมาเป็นองค์ประกอบควบคู่ในการพิจารณาในด้านค่าเฉลี่ยดัชนีความล้า

เอกสารอ้างอิง

จิรวัฒน์ ทองเอี่ยม. (2558). **ความสัมพันธ์ของสมรรถภาพเชิงแอนแอโรบิกระหว่างการทดสอบด้วยวิธีของวินเกตแอนแอโรบิก รันนิ่งเบสท์แอนแอโรบิกสปริ๊นท์และการวิ่งเร็ว 40 หลา 4 เที่ยว.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา

เจริญ กบวนรัตน์ (2561). **วิทยาศาสตร์การฝึกสอนกีฬา.** พิมพ์ครั้งที่2 สินธนาก๊อปปี้เซ็นเตอร์ จำกัด. กรุงเทพฯ.

เจริญ กระบวนรัตน์ .หลักการฝึกและเทคนิคการฝึกกรีฑา .(2545) .สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , กรุงเทพฯ.

ถาวร กมุทศรี. (2560). **การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย** หจก.มีเดีย เพรส, กรุงเทพฯ

ทศพล ชวนบุญ. (2558). **ผลของการฝึกวิ่งแบบหนักสลับเบาที่ความหนักระดับสูง ที่มีต่อสมรรถภาพแอโรบิกและแอนแอโรบิกในนักกีฬาฟุตบอล.** วิทยานิพนธ์ วทบ. กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธีระศักดิ์ อาภาวัฒนาสกุล. (2552). **หลักวิทยาศาสตร์ในการฝึกกีฬา.** สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ

ประทุ่ม ม่วงมี. (2527). **อินเทอร์วาล เทรนนิ่ง**. อมรการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

ปิยะวัฒน์ ลือโสภา. (2561). **ผลของการฝึกฝึกเสริมด้วยความเร็วอดทนที่มีต่อความสามารถด้านแอโรบิกและแอนแอโรบิกและความสามารถในการวิ่งด้วยความเร็วซ้ำๆในนักกีฬาฟุตบอลชายระดับมหาวิทยาลัย.** วิทยานิพนธ์ วทบ. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภัทราวุธ ขาวสนิท. (2560). **ผลของการฝึกแบบหนักสลับพักความหนักสูงในสภาวะปริมาณออกซิเจนต่ำความดันบรยากาศปกติที่มีผลต่อความสามารถที่แสดงออกทางแอโรบิกและแอนแอโรบิกในนักกีฬาฟุตซอลระดับมหาวิทยาลัย** ดุษฎีนิพนธ์วิทยาศาสตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนธยา สีละมาด. (2560). **หลักการฝึกกีฬาสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬา.** พิมพ์ครั้งที่5 สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา. (2554). **คู่มือวิทยาศาสตร์การกีฬากับกีฬาขั้นพื้นฐาน**.

Baechle, T.,& Earle, R. (2000).**Essentials of strength Training and Conditioning**, illionois. In: Human Kinetices Books.

Beam, W. C., & Adams, G. M. (2011). **Exercise physiology laboratory manual**

Hamid Arazi al., (2017)**. Effects of Heart Rate vs. Speed-Based High Intensity Interval Training on Aerobic and Anaerobic Capacity of Female Soccer Players**

Helgerud, J.; Engen, L.C.; Wisloff, U.; Hoff, J. **Aerobic endurance training improves soccer performance**.Med. Sci. Sports Exerc. **2001**, 33, 1925–1931.

Plowman, S.A., and Smith, (1997). D.L. **Exercise physiology for health, fitness, and performance.** Boston: Allyn and Bacon,

Power, S. K., & Howley, E. T. (2009). **Exercise physiology: Theory and application to fitness and performance.** New York: McGraw-Hill.Wathen, D., & Roll, F. (1994).

Wathen, D., & Roll, F. (1994). **Training method and modes. Essentials of Strength Training and Conditioning**, 403-415.

Zacharogiannis, E, Paradisis, G., & Tziortzis, S. (2004). **An evaluation of tests of anaerobic power and capacity.** *Medicine & Science in Sports & Exercise*, *36*(5), S116.

แนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

GUIDED LINE FOR DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT ADMINISTRATION IN CHILD - CENTERED UNDER CHONGKAB-KHIRIRAT SCHOOL GROUP TAK PRIMARY EDUCTIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

นารินทร์ เกิดผล[1] สุรพงษ์ แสงสีมุข[2]
Narin Kordpon Suraphong Sacngsrimuk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการหาแนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และวิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเตรียมการจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ ปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีปัญหาเรียงจากมากไปน้อย คือ สื่อการจัดการเรียนรู้ การเตรียมการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ แนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 คือ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้วางแผนเตรียมการจัดการเรียนรู้ ใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ปรับเปลี่ยนการจัดเรียนรู้ให้ปฏิบัติจริงตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน จัดเนื้อหาเทคนิควิธีการ สื่อจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสม จัดสรรงบประมาณจัดหาสื่อให้เพียงพอเหมาะสม

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Loveproject_55@hotmail.com โทร .091-0265749
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

วัดผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการและเครื่องมือหลาย ๆ ชนิด และนิเทศติดตามกำกับเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, การจัดกิจกรรม, การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Abstract

This research aimed to study the problem state and to find guided line for development of learning management administration in child-centered under CHONGKAB-KHIRIRAT school group TAK primary education service area office 2, it is divided into 2 step: the study of condition and the problems of learning management administration in child-centered and to find guided line for development of learning management administration in child-centered under CHONGKAB-KHIRIRAT school group TAK primary education service area office 2, questionnaires were used with sample of 181 people and interviewed 9 experts, data were analyzed by means of average, standard deviation, describe frequency, percentage and content consistency analysis.

The research results were found that: The condition of learning management administration in child-centered under CHONGKAB-KHIRIRAT school group TAK primary education service area office 2, in general the practice was at a high level, sorting the mean in descending order is the learning activity, learning management preparation, learning management materials and measurement and evaluation of learning, respectively. The problems of learning management administration in child-centered under CHONGKAB-KHIRIRAT school group TAK primary education service area office 2, there were problems in descending order, namely learning management materials, learning management preparation, learning activity and measurement and evaluation of learning, respectively. The guided line for development of learning management administration in child-centered under CHONGKAB-KHIRIRAT school group TAK primary education service area office 2, which should promote and support planning, preparation of learning management. Using a variety of learning activity adjust the learning arrangement to be based on the aptitudes and interests of the learners arrange content, techniques, methods. Learning media. Perform real-world results with a variety of methods and tool. And supervise and follow up to guide and assist the learning management on a regular basis.

Keywords: school administration, event organization, child-centered learning

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการทางการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่าการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามมาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (ภาณุพงศ์ โสนโชติ, 2562 : 2)

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การปลูกจิตสำนึกให้รู้จักคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง (วิภาพรรณ พินลา, 2560 : 16) และเมื่อปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก ครูต้องเตรียมการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็น เจเนอเรชัน แซด (Generation Z) ที่มีความรู้สึกว่าตัวเองพิเศษ มีความเชื่อมั่นสูงทำอะไรก็ต้องให้ได้ทันที มีเทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในชีวิตและค่อนข้างติดสบาย แต่ข้อดีของผู้เรียนยุคนี้ คือ มีจิตสาธารณะ รักษาสิ่งแวดล้อม มีชีวิตที่มีแบบแผนเป็นระเบียบ และมีความเคารพกฎหมายมากกว่าคนยุคก่อน ๆ เพราะได้รับการปลูกฝังมาดี (กุลวดี ทองไพบูลย์, 2557 : 226) การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนจึงควรต้องปรับเปลี่ยนการสอนของตน โดยมุ่งพัฒนาการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ วิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามต้องการอย่างได้ผล (ชิดพงษ์ บาดชารี, 2561 : 2)
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความสำคัญมาก สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้ในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและ ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องยาวนานและเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามต้องการอย่างได้ผล (ภานุพงษ์ โสนโชติ, 2562 : 4)

การจัดการเรียนรู้ของครู ได้มีดำเนินงานตามกรอบและแนวคิดที่ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญเปลี่ยนจากการสอนที่เน้นการท่องจำเนื้อหา ให้ทำการบ้านมาก ๆ ทดสอบให้คะแนนมาสู่กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยผู้เรียนจะเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ผ่านกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมมากขึ้น เป็นธรรมดาที่มองเห็นภาพของความไม่ลงตัวหรือความขัดแย้งอยู่บ้างสำหรับครูที่มีความตระหนักและพยายามเปลี่ยนแปลงไปสู่แนวทางการสอนแบบใหม่จะเกิดผลกระทบจากแนวความคิดก่อนเก่าค่อนข้างมาก แต่เป็นที่น่ายินดีที่พบว่า มีครูบางส่วนอยากจะเปลี่ยนแปลงวิธีสอนของตนเอง แม้ว่าจะยังสอนแบบเดิม ๆ อยู่ก็ตาม ซึ่งหมายความว่า ครูเหล่านี้ได้สอนมานานจนชินในความชำนาญการสอนแบบเดิมอยู่มาก มีความเข้าใจในความมุ่งหวังตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา แต่ยังไม่พบวิธีที่จะเริ่มต้นที่ดีได้อย่างไรเมื่อเทียบได้กับการสอนแบบเก่าที่ชำนาญการหรือเชี่ยวชาญมากกว่า หรือจะจัดกิจกรรมอย่างไรดีที่จะสอนให้มีความรู้มาก ๆ ในมุมมองตามมาตรฐานการอิงเนื้อหา เป็นหลัก ในแบบเก่า อีกทั้งไม่แน่ใจว่าการสอนแบบใหม่จะได้ผลดีจริงตามอ้างเพียงใด ในเมื่อเกิดกระแสการต่อต้านและพร้อมที่จะปรับตัวรับการเรียนแบบใหม่ของผู้เรียนในช่วงการเริ่มต้นอยู่มาก ซึ่งผู้เรียนไม่ชินกับการจัดการเรียนรู้ให้คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ฝึกการคิดถามตอบ หรือการคิดค้นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย สาเหตุทั้งหลายรวมทั้งความเข้าใจในมุมมองที่แตกต่างเหล่านี้เป็นความท้าทายต่อผู้วิจัยที่จะหาแนวทางที่พยายามให้ผู้สอนค้นพบวิธีการที่เหมาะสมกับความถนัดของตนเอง เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูให้เกิดความรอบรู้เข้าใจ การสร้างแก่นสารของชีวิตที่เป็นตะกอนตกผลึกฝังแน่นอยู่ในตัวตนของผู้เรียน ซึ่งหมายถึงว่าครูมีความตระหนักและเข้าใจว่าผู้เรียนควรจะได้แก่นของกระบวนการคิด ทักษะและมีกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่อยากรู้ เพื่อสร้างคุณค่าให้แก่ชีวิตของตนได้สืบไปในภายหน้าและเกิดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริง (ทิศนา แขมมณี, 2556 : 120)

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษา จะต้องมีการพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลก จึงได้มีแผนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ (พ.ศ. 2558 - 2564) มีแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน และจากแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากยิ่งกว่าเนื้อหาตามตำรา (Content) ซึ่งองค์การยูเนสโกได้แนะนำว่า ผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐานคือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะเพื่อทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีมและการสื่อสาร รวมถึงทักษะเฉพาะอาชีพ คือ ทักษะเบื้องต้นของอาชีพที่สนใจ ซึ่งการศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยเพิ่มความเท่าเทียมในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ในสภาวการณ์ปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมการเมือง เศรษฐกิจ

และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันมากขึ้น ผู้คนจำนวนมากหลากหลายเชื้อชาติย้ายข้ามประเทศ ภาษาและข้ามวัฒนธรรม มาอาศัยอยู่รวมกันและทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม โลกการทำงานปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกัน และทำงานในสายงานเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสอาชีพในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญร่วมกันในการยกระดับการแข่งขันของภูมิภาค การร่วมแบ่งปันทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกัน นำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market) เพื่อรองรับการปรับตัวการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานเสรี โดยเฉพาะการพัฒนามาตรฐานทางการศึกษาร่วมกันของสถาบันการศึกษาในภูมิภาค และการรับรองระบบเทียบหน่วยกิตระหว่างกัน จะนำไปสู่การขยายโอกาสทางการศึกษาของบุคลากรในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับอาเซียนหรือนานาชาติ ตลอดจนเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายความว่าเรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องให้ได้ทั้งสาระวิชาและได้ทักษะ 3 ด้านคือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558 : 3)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ออกเป็น 4 ด้าน โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้องจากรายงานการวิจัยของนักการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2558 – 2561 รวม 7 เล่ม ได้ขอบเขตดังนี้ ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รวมทั้งสิ้น 308 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 181 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

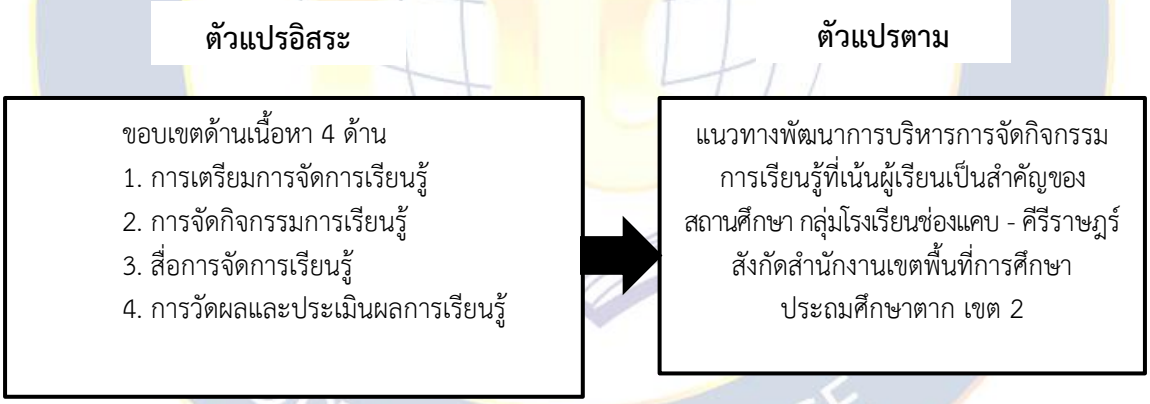
3.1 สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.2 ปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.3 แนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาตาก เขต 2 ดำเนินการดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รวมทั้งสิ้น 308 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 181 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ตามขอบเขตทั้ง 4 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาเพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามมาปรับแก้จัดพิมพ์ใหม่

1.2 นำแบบสอบถามไปหาประสิทธิภาพ try-out กับผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 30 คน ในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มที่จะศึกษา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.800

1.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ในการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบสัมภาษณ์สร้างข้อคำถามจากแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยและปัญหาการดำเนินงานที่ค่าร้อยละสูงหาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุม ข้อเสนอแนะแล้วปรับปรุงก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า เพศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.75 เพศชาย ร้อยละ 30.25 อายุอยู่ในระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 50.62 ต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 32.72 และระหว่าง 41-50 ปีร้อยละ 14.20 ส่วนตั้งแต่ 51ปีขึ้นไป ร้อยละ 2.46 คุณวุฒิการศึกษา มีวุฒิระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.05 วุฒิปริญญาโท ร้อยละ 30.86 และวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2.47 ส่วนวุฒิปริญญาเอกร้อยละ 0.62 ตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ครูผู้สอน ร้อยละ 94.44 ส่วนตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 5.56 และประสบการณ์การปฏิบัติงาน น้อยกว่า 5 ปีลงมา ร้อยละ 41.98 ระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 32.10 และระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 17.28 ส่วนตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปร้อยละ 8.64

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปรายข้อที่มีระดับปฏิบัติในอันดับน้อยที่สุดแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ คือ การส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ครูสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมผลิต ใช้และดูแลรักษาสื่อการเรียนรู้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ คือ ครูสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้และบันทึกผลเพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เมื่อพิจารณาระดับปัญหารายข้อจากค่าความถี่และค่าร้อยละ พบว่า ปัญหารายข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีปัญหามากที่สุด 3 อันดับของแต่ละด้าน คือ

3.1 ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ ปัญหาคือ ไม่นำมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดมาออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตร และการนำหลักสูตรมาใช้ และครูขาดการวางแผนหรือเตรียมการจัดการเรียนรู้เป็นประจำและต่อเนื่องตามลำดับ

3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปัญหาคือ ครูขาดความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กับครูไม่จัดกิจกรรมการเรียนการรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เท่ากัน และการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนเรียนรู้ของผู้เรียน ตามลำดับ

3.3 ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ ปัญหาคือ ครูขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ครูไม่มีเวลาในการผลิตและพัฒนาคุณภาพสื่อให้มีความทันสมัย และขาดการจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้เพียงพอกับครูและความต้องการของผู้เรียน ตามลำดับ

3.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ปัญหาคือ ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูมีมาก การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และครูขาดเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ข้างต้นสรุปแนวทางรายด้านได้ดังนี้

4.1 ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีการวางแผนเตรียมการจัดการเรียนรู้ และเทคนิควิธีจัดกิจกรรมที่หลากหลาย มีการนิเทศติดตามชี้แนะการเตรียมแผน

จัดการเรียนรู้ของครู มีการวิเคราะห์และปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และให้ครูเข้าอบรมการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการปรับเปลี่ยนการจัดเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงตามความถนัดและความสนใจอย่างหลากหลาย มีการจัดเนื้อหา เทคนิควิธีการ สื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องเหมาะสม มีการพัฒนาครูโดยการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้

4.3 ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมทั่วถึงครูทุกคน มีการวางแผนในการจัดหาสื่อร่วมกันโดยให้ครูใช้สื่อออนไลน์ค้นคว้าหาสื่อที่ทันสมัยแปลกใหม่ๆมาใช้จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมและมีความหลากหลาย และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อจะทำให้ได้สื่อที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

4.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดผลนอกเหนือจากข้อสอบ มีการวัดผลตามสภาพจริงที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้และสร้างเครื่องมือการวัดผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา โดยรวมมีปัญหาน้อยที่สุด โดยด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ พบปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กับด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เท่ากันตามลำดับ ส่วนแนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา โดยรวมมีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูวางแผนเตรียมการจัดการเรียนรู้ และใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการปรับเปลี่ยนการจัดเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน จัดเนื้อหา เทคนิควิธีการ สื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสม จัดสรรงบประมาณเพื่อ

จัดหาสื่อให้เพียงพอเหมาะสม มีการวัดผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการและเครื่องมือหลายๆ ชนิด และนิเทศติดตามกำกับเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างสม่ำเสมอมีความต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อกำหนดจุดประสงค์และวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่กำหนดวิธีการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนมีการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และค้นคว้าหาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ก่อนจะมีการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามแนวคิดของ เสาวลักษณ์ ผาใหญ่ (2559 : 32-36) กล่าวถึงหลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบเน้นตัวผู้เรียนตามแนวคิดของทิศนา แขมมณีว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีภูมิหลัง สติปัญญา ความสามารถ ความถนัดแบบการเรียนรู้ ความสนใจ และความต้องการไม่เหมือนกัน การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับภูมิหลังของผู้เรียน ลักษณะของผู้เรียน และสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และพัฒนาไปตามความสามารถและศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสลิตา รินสิริ (2558 : 25) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ที่พบว่า สภาพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ และ ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด รวมทั้งผลการวิจัยของชิดพงษ์ บาทชารี (2561 : 67) ศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน ช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เรียงลำดับตามค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย คือด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ พบปัญหามากที่สุด ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ครูไม่นำมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดมาออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ และจำนวนครูไม่ครบชั้นทำให้ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริวัฒน์ ยุบลพันธ์ (2559 : 69) ที่ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูเขตอำเภอบ่อทอง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า ในภาพรวมปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ

3. แนวทางพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูวางแผนเตรียมการจัดการเรียนรู้และใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการปรับเปลี่ยนการจัดเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน จัดเนื้อหา เทคนิควิธีการ สื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสมจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อให้เพียงพอเหมาะสม มีการวัดผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการและเครื่องมือหลาย ๆ ชนิด และนิเทศติดตามกำกับเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างสม่ำเสมอมีความต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีการดำเนินการให้เป็นขั้นตอนที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามขั้นตอนคือ การเตรียมการดำเนินการ การจัดหาสื่อและการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ เป็นไปตามแนวคิดกระบวนการบริหารงานวิชาการของอัตพร อุระงาม (2560 : 13-15) ได้สรุปว่ากระบวนการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนว่าควรมี 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนการดำเนินการตามแผน และการประเมินผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรอุมา กองฝ่าย (2558 : 137) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างแท้จริง จัดครูให้สอนหรือรับผิดชอบตามความถนัด ตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยตนเอง ตกลงร่วมกันกับคณะครูถึงแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนการเรียนรู้และการส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน นิเทศ ติดตามความก้าวหน้าผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลการปฏิบัติงานของครูทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ครูผู้สอนควรออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงพัฒนาสื่อที่มีอยู่แล้วให้สามารถใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้และประเมินผลหลังการใช้ทุกครั้ง วางแผนร่วมกันกับผู้บริหารในการจัดหาและผลิตสื่อเพิ่มเติม ปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนเลือกหรือตัดสินในและเข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอนให้มากที่สุด ใช้การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในสังกัด เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สถานศึกษาอื่นศึกษาเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารของสถานศึกษา ควรคัดเลือกสถานศึกษาที่มีความพร้อมเพื่อใช้เป็นห้องเรียนสาธิตการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรแต่งตั้งให้ศึกษานิเทศก์ให้รับผิดชอบในการเป็นพี่เลี้ยง ช่วยเหลือให้คำปรึกษา ติดตามนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในสังกัด

สถานศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา โดยการวางแผน กำหนดแนวปฏิบัติ งบประมาณ วิธีการวัดผลและประเมินผลร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการสร้างเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนที่จะมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกคน โดยครูที่มีภาระงานมากต้องมีแผนการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้หลักอย่างน้อย 1 กลุ่มสาระ/วิชา ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้ทำหน้าที่และรับผิดชอบเป็นผู้นิเทศกำกับติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อแนะนำ ช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมกับครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้วัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เพื่อผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุ ผลิตสื่อ และใช้ดูแลรักษาสื่อตามความสนใจอย่างทั่วถึง ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนเผยแพร่ผลงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ประสบความสำเร็จตามโอกาสต่าง ๆ ทั้งในและนอกหน่วยงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดหาสื่อการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการที่หลากหลายตรงตามความต้องการของสถานศึกษาและครูผู้สอนอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

เอกสารอ้างอิง

ชิดพงษ์ บาดชารี. (2561). **สภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์**. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ทิศนา แขมมณี. (2556) **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่17. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาณุพงศ์ โสนโชติ. (2562). **การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1**. ปริญญาศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิภาพรรณ พินลา. (2560). **ภาวะผู้นำมีความสำคัญและมีในโรงเรียนประถมศึกษา**.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ศิริวัฒน์ ยุบลพันธ์. (2559). **ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เขตอำเภอบ่อทอง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

สลิตา รินสิริ. (2558). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

เสาวลักษณ์ ผาใหญ่. (2559). **สภาพการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อัตพร อุระงาม. (2560). **การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อรอุมา กองฝ่าย. (2558). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

GUIDEDLINE DEVELOPMENT OF INFORMATION MANAGEMENT SYSTEM IN DIGITAL AGE CHONGKAB – KEEREERACH SCHOOL GROUP TAK PRIMARY EDUCTIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

วทัญญู การกล้า[1] สุรพงษ์ แสงสีมุข[2]
Watanyu Kanka Suraphong Sacngsrimuk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ จำนวน 308 คน กลุ่มตัวอย่าง 183 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การตรวจสอบข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การประมวลผลข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ ตามลำดับ ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงจากมากที่สุดไปน้อยคือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัด เก็บข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ตามลำดับ และแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล คือ ควรแต่งตั้งบุคลากรทำหน้าที่พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจนอย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดประชุม อบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูล ควรกำหนดปฏิทินระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน ควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำข้อมูลไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควรมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบ วิธีการ ระยะเวลาในการเผยแพร่และนำข้อมูลไปใช้อย่างชัดเจน และ ควรจัดอบรมให้ความรู้บุคลากรเกี่ยวการสืบค้นเพื่อเข้าใช้ข้อมูลจากส่วนกลางของสถานศึกษา

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การบริหารสถานศึกษา, การจัดระบบสารสนเทศในยุคดิจิทัล

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น watanu52@gmail.com, 085-7093103
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aimed to study state of problems, and find ways to develop information system for school administration in the digital age of the CHONGKAB-KHIRIRAT school group under the office of TAK primary educational service area 2. The populations were director and teachers 308 persons, sample group 183 persons and expert 9 persons. The instruments used for data collection were the questionnaire and interview. The data were analyzed in terms of frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results were found that: the condition of information system for school administration in the digital age of the CHONGKAB-KHIRIRAT school group under the office of TAK primary educational service area 2, in general the practice was at a high level. Sorting the mean in descending order in to check the data, data collection, storage, data processing and using information according to the problem of organizing information systems for the administration of school in the digital age, overall the problem was at a low level, in descending order is data collection, data verification, data processing, storage and the use of information, respectively, and the development of information systems for the management of educational institutions in the digital age, the appointment of personnel should be responsible for developing information systems for collecting information clearly and systematically. There should be a meeting training to educate personnel in order to understand the purpose of data collection. The data collection period calendar should be clearly defined. There should be supervision and follow-up. Evaluate the use of information regularly and continuously. Should be planned clear objectives, patterns, methods, timing for dissemination and use of information, and should provide training to educate personnel about searching for centralized access to information in the school.

Keywords: Guidelines development, School administration, Information management system in the digital age.

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 เป็นการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน ได้แก่ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 1) แนวนโยบายด้านเทคโนโลยีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หมวด 6 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 69 รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560 : 18) เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการบริหารองค์การโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาของไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบาย และจุดเน้น ในการดำเนินงานให้มีการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (มาตรา 63)–(มาตรา 69) มีสาระที่ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีเป้าหมายให้สถานศึกษาและสำนักงานทุกระดับมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนใช้ในการบริหารงานอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรการให้มีการพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐาน โดยสนับสนุนให้สถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 1-6)

การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาในปัจจุบันมีความสำคัญต่อด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป หรือด้านการบริหารงานวิชาการ (ทิพวัลย์ นนทเภท, 2559 : 47-56) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพิ่มขึ้น โดยมุ่งเน้นในเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งของครูผู้สอน และนักเรียน รวมถึงพัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ (สุธน ศรีศักดิ์บางเตย, 2562 : 67) ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา สามารถเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น เป็นต้นแบบนำทาง กล้าท้าทายต่อกระบวนการ การสร้างขวัญกำลังใจและการสร้างแรงบันดาลใจวิสัยทัศน์ร่วมกัน (นงลักษณ์ ศิริฟัก และสายสุดา เตียเจริญ, 2562 : 488-489) และมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกจากกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ทั้งหมดมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นองค์การนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่ได้ผลักดันให้เกิดการพัฒนาเป็นองค์กรนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ขึ้นได้ ทั้งนี้องค์กรต้องมีพื้นฐานของการเรียนรู้เสียก่อนซึ่งจะทำให้พัฒนาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม (ภรดร ดุลณกิจและคณะ, 2562 : 1376-1390) ซึ่งจะ

ส่งผลต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษาให้เกิดความโปร่งใส โดยมีกระบวนการ คือ การวางแผน การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ การประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นยกระดับคุณภาพ (สมศักดิ์ อัมพรวิสิทธิ์โสภา และสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, 2561 : 1725-1740)

กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ เป็นกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตั้งอยู่ที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีโรงเรียนจำนวน 12 โรงเรียน จากการสัมภาษณ์ ดร.ศิรภัสสร ชุมภูเทพ ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยราษฎร์คีรี ประธานกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ วันที่ 7 กรกฎาคม 2563 พบว่า ระบบสารสนเทศในสถานศึกษามีความสำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลทุกคนในองค์กรที่ต้องมีข้อมูลประกอบการพัฒนางานสร้างทางเลือกใหม่ในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารทั้งในระดับสูงและระดับหัวหน้าหมวด/กลุ่มวิชา/ระดับสายชั้น มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศประกอบการวางแผนตัดสินใจกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ ยังเป็นรูปแบบของการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ค้นหา แต่ยังไม่ได้นำข้อมูลไปใช้ ไปประมวลผลอย่างเต็มที่ หรือใช้ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศอย่างเต็มที่ (ศิรภัสสร ชุมภูเทพ, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2563)

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูที่รับผิดชอบงานเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา จึงมีความสนใจจะศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยหวังว่าการวิจัยครั้งนี้ จะได้ทราบถึงสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา ตลอดจนได้ทราบแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ในการบริหารและพัฒนาการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ยิ่งๆขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การกำหนดเนื้อหาในการวิจัย ผู้วิจัยใช้หลักการจัดระบบสารสนเทศของสำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2554) รวมทั้งการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ

สารสนเทศ จำนวน 6 เรื่อง ประกอบด้วย ณัฐชริดา บัณฑุกากาญจน์(2559) ดาวใจ วงศิลา(2559) จิราวรรณ คุ้มปลี(2558) บรรจบพร คำจันทร์(2557) จารุ ชุมโรย(2556) ทิพวรรณ ทองศรี(2556) แล้วนำมากำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา 5 ด้าน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 308 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 183 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ มีประสบการณ์ มีหน้าที่นำขั้นตอนการจัดระบบสารสนเทศไปใช้ในการบริหารและครูและบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารสนเทศ รวม 9 คน

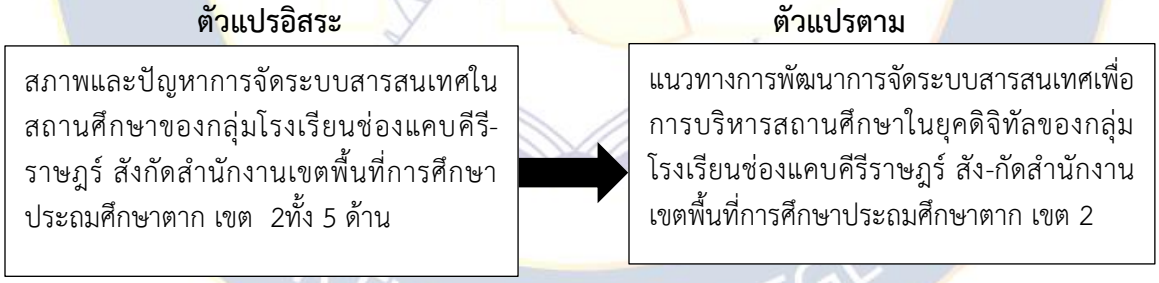
3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ สภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ตัวแปรตาม แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2563 โดยมีประชากร 308 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 183 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับปัญหาและสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาตามขอบเขตเนื้อหา 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาเพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามมาปรับแก้จัดพิมพ์ใหม่

1.2 นำแบบสอบถามไปหาประสิทธิภาพ try-out กับครูผู้สอนจำนวน 30 คนในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มที่จะศึกษา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.809

1.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ มีประสบการณ์ มีหน้าที่นำขั้นตอนการจัดระบบสารสนเทศไปใช้ในการบริหารและครูและบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารสนเทศ รวม 9 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แบบสัมภาษณ์สร้างข้อคำถามจากแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับของแต่ละประเด็น โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความครอบคลุม ข้อเสนอแนะแล้วปรับปรุงก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียง ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการตรวจสอบข้อมูล มีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดเก็บข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการประมวลผลข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการนำข้อมูลไปใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ตามลำดับ

ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมไม่พบปัญหามากที่สุด คิดเป็น

ร้อยละ 80.86 พบปัญหาคิดเป็นร้อยละ 19.14 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงค่าร้อยละของปัญหาที่พบจากมากไปน้อย คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล มีปัญหามากที่สุด ร้อยละ 24.07 รองลงมาคือ การตรวจสอบข้อมูล ร้อยละ 20.37 การประมวลผลข้อมูล ร้อยละ 17.90 การจัดเก็บข้อมูล ร้อยละ 17.28 และการนำข้อมูลไปใช้ ร้อยละ 14.81 มีปัญหาน้อยที่สุด ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคือ ควรแต่งตั้งบุคลากรทำหน้าที่พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจนอย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดประชุม อบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูล ควรกำหนดปฏิทินระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน ควรมีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการนำข้อมูลไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควรมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบ วิธีการ ระยะเวลาในการเผยแพร่และนำข้อมูลไปใช้อย่างชัดเจน และ ควรจัดอบรมให้ความรู้บุคลากรเกี่ยวการสืบค้นเพื่อเข้าใช้ข้อมูลจากส่วนกลางของสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาเห็นความสำคัญและจำเป็นในการใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและพัฒนาการบริหาร เห็นได้จากสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดแนวทางนโยบายในการตรวจสอบข้อมูล การวางแผน แนวปฏิบัติและกำหนดระยะเวลาในการประมวลผลข้อมูล การกำหนดขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศอย่างเป็นระบบ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วถึงด้วยวิธีการต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของดาวใจ วงศิลา (2559 : 21-22) ที่ว่า ข้อมูลสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผนการตัดสินใจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิผลและยังเป็นเครื่องชี้นำในการดำเนินงานต่างๆ ให้เป็นไปตามตามวัตถุประสงค์และต้องพิจารณาจัดเก็บให้สอดคล้องกับภารกิจที่กำหนด เป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ระบบสารสนเทศจะช่วยในการวางแผนยุทธศาสตร์ ทั้งยังช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการวิจัยของกฤษณา คลิ้งเคล้า (2561 : 82) ที่ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 พบว่า สภาพการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยของจีรนันท์

สิทธิดำรงค์ (2561 : 85) ศึกษาการจัด ระบบสารสนเทศในสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ที่พบ ว่าสภาพการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รายด้านมีปัญหาในระดับน้อย พิจารณาเรียงปัญหารายด้านจากมากไปน้อย คือ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล และด้านการประมวลผลข้อมูล ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ ให้ความสำคัญกับการใช้กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย วางแผน สำรวจความต้องการใช้ข้อมูล มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานตามระบบอย่างชัดเจน รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้มีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากร และใช้ในการพัฒนางานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐชริดา บัณฑุกากาญจน์ (2559 : 74-77) พบว่า ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนราชดำริกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้านมีปัญหาในระดับน้อย และผลการวิจัยของดาวใจ วงศิลา (2559 : 74-79) ที่พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การตรวจสอบข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาว่า สถานศึกษาควรมีการวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการปฏิทินการดำเนินงาน ประชุมชี้แจง อบรมเพื่อให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ แต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบร่วมกันดำเนินการตามความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้มีการสอนงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน จัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินงานให้เหมาะสมเพียงพอ ติดตามตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ให้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานและนำผลไปใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษามีการจัดให้มีเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์เพื่อใช้ในการจัดระบบสารสนเทศ การกำหนดรูปแบบวิธีการเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมทั้งการนิเทศช่วยเหลือแก้ปัญหาขณะปฏิบัติงานมีการปฏิบัติน้อยที่สุด การจัดระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีแผน วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวปฏิบัติและระยะเวลาเป็นเครื่องมือกำกับงาน มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญก่อนให้รับผิดชอบ จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ ใช้กระบวนการนิเทศกำกับติดตามและให้รายงานผล ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของ อารีรัตน์ แก้วประดิษฐ์ (2560 : 12) ได้กล่าวถึง การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ และครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ ถูกต้อง สมบูรณ์เป็นปัจจุบัน และสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลา โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องควรศึกษาแนวคิดและดำเนินการทั้งสองส่วนควบคู่กันไปในขณะเดียวกัน เพื่อให้มีความสอดคล้องและเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก และผลการวิจัยของมลจิรา บุญเสริม (2561 : จ.) พบว่า ควรประชุมผู้เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงาน กำหนดวิธีการ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมเพียงพอ จัดเก็บและให้บริการข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง รวดเร็วในการสืบค้น และควรส่งเสริมให้มีการนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย แนวทางการพัฒนาสรุปผลแต่ละด้านเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาควรจัดประชุม/อบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดปฏิทินระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจนและแต่งตั้งบุคลากรทำหน้าที่พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญ ก่อนจะแต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งความรู้ ความเข้าใจ วิธีการและเป้าหมายการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงต้องมีการประชุมหรืออบรมแล้วจึงแต่งตั้งให้รับผิดชอบปฏิบัติงานให้เป็นไปตามปฏิทินกำหนด สอดคล้องกับผลการวิจัยของมลจิรา บุญเสริม (2561 : 66-71) พบว่า ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานศึกษาควรจัดทำระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนในแต่ละด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและไปในแนวทางเดียวกัน โดยให้มีการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อระดมสมองสร้างแบบการเก็บข้อมูลให้ครบถ้วน สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมเพื่อการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม โดยประชุมครูประจำวิชาและครูที่ปรึกษาในแต่ละชั้นเรียน การประชุมผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลนักเรียน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ด้านการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาควรมีการวางแผน กำหนดวิธีดำเนินการ ขั้นตอนในการตรวจสอบข้อมูล แต่งตั้งผู้รับผิดชอบและกำหนดระยะเวลา บทบาทหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นคณะตรวจสอบและแก้ไขข้อผิดพลาดข้อมูลโดยเฉพาะให้ชัดเจน ควรตรวจสอบข้อมูลให้มีความเป็นปัจจุบันถูกต้องครบถ้วน จัดอบรมผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบข้อมูลให้มีความรู้และเห็นความสำคัญอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และจัดสรรทรัพยากรในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานศึกษาจะดำเนินการปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ดังนั้นจึงจำเป็นที่ต้องวางแผน กำหนดวิธีการให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันตลอดเวลาก่อนนำไปประมวลผลเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของยุพาภร สุขสาม (2561 : 69-81) พบว่า โรงเรียนควรจัดระบบ

ตรวจสอบข้อมูลให้ชัดเจน โรงเรียนควรจัดให้มีหน่วยตรวจสอบข้อมูลเป็นเฉพาะขึ้นเพื่อแก้ไขข้อมูลที่ผิดพลาด และโรงเรียนควรจัดอบรมบุคลากรผู้มีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลของทุกหน่วยงานในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีการตรวจสอบข้อมูลอย่างชัดเจน

ด้านการประมวลผล สถานศึกษาควรจัดอบรมพัฒนาบุคลากรด้านระบบสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถในการประมวลผลข้อมูล ควรแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบกำหนดบทบาทหน้าที่ในการประมวลผลข้อมูลที่ชัดเจน ควรจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการประมวลผลข้อมูล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประมวลผลข้อมูลผู้รับผิดชอบจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และสถิติพื้นฐานในการแปลผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของวราภรณ์ นาชัย (2560 : 113) พบว่า ควรกำหนดวัตถุประสงค์ การตัดสินใจเลือกวิธีการตามปริมาณและความซับซ้อนของข้อมูล กำหนดวิธีการให้เหมาะสม แต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความสามารถ จัดสรรทรัพยากรในประมวลผลข้อมูลอย่างเหมาะสม เช่น งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประมวลผลข้อมูล เช่น คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ตรวจสอบความถูกต้องของสถิติที่ใช้ในการประมวลผลข้อมูล

ด้านการจัดเก็บข้อมูล สถานศึกษาควรมีการวางแผน กำหนดขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศแบ่งออกเป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานบริหารสถานศึกษา มีเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการจัดเก็บไฟล์เอกสารไว้ที่ส่วนกลางเพื่อให้สะดวกต่อการเรียกใช้และกันสูญหาย และควรจัดเก็บข้อมูลเป็นไฟล์เอกสารและรายงานไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์หรือออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดเก็บข้อมูลแบบเป็นไฟล์และเอกสาร ทั้งในส่วนกลาง ในศูนย์สารสนเทศ และคอมพิวเตอร์ผู้รับผิดชอบอย่างเป็นระบบในหลายๆ แห่ง นอกจากเพื่อให้สะดวกต่อการเรียกใช้และกันสูญหาย ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้จัดเก็บและผู้ใช้ข้อมูลมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับทราบผลการนำข้อมูลไปใช้อีกด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวรรณา เครือษา (2560 : 91) พบว่า สถานศึกษาควรใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีที่สะดวกต่อการนำข้อมูลไปใช้ โดยใช้โปรแกรมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา จัดทำปฏิทินการดำเนินกิจกรรม ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน จัดเก็บผลการดำเนินงานในรูปแบบเอกสาร และโปรแกรมประยุกต์ พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการนำข้อมูลไปใช้ สถานศึกษาควรมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบ วิธีการ ระยะเวลาในการเผยแพร่และนำข้อมูลไปใช้อย่างชัดเจน จัดอบรมให้ความรู้บุคลากรเกี่ยวการสืบค้นเพื่อเข้าใช้ข้อมูลจากส่วนกลางของสถานศึกษา และมีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการนำข้อมูลไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำข้อมูลไปใช้ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเพื่อปฏิบัติงานในสถานศึกษา หรือเผยแพร่ให้หน่วยงานและสาธารณชน จึงต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบ วิธีการ ระยะเวลาการเผยแพร่และนำข้อมูลไปใช้ไว้ในแผนให้ชัดเจน รวมทั้งอบรมให้ความรู้การเข้าใช้ข้อมูล และมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำข้อมูลไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของดาวใจ วงศิลา (2559 : 74-79) ที่พบว่า ควรพัฒนาบุคลากรที่มีหน้าที่รักษาและให้บริการข้อมูลในโรงเรียน ควรจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์ประเมินผลการนำเสนอและใช้ข้อมูลของหน่วยงาน และจัดงบประ

มานในการดำเนินการนำเสนอข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูล และ Chang & Ku (2009 อ้างถึงในทัศไนย คะนึงเหตุ, 2559 : 74) ผลจากการนำไมโครคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดระบบ ประสบผลสำเร็จในด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ใช้ข้อมูลสารสนเทศในระบบงานของหน่วยงาน การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์การบริการด้านเครือข่ายทำให้ผู้ใช้ทราบข้อมูลและสถิติจากระบบได้อย่างสะดวก รวดเร็วและถูกต้องมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรแต่งตั้งบุคลากรทำหน้าที่พัฒนาระบบสารสนเทศในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจนอย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดประชุม อบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูล ควรกำหนดปฏิทินระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน ควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำข้อมูลไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควรมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบ วิธีการ ระยะเวลาในการเผยแพร่และนำข้อมูลไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาอย่างชัดเจน และ ควรจัดอบรมให้ความรู้บุคลากรเกี่ยวการสืบค้นเพื่อเข้าใช้ข้อมูลจากส่วนกลางของสถานศึกษา

ในระดับสถานศึกษา ควรแต่งตั้งบุคลากรทำหน้าที่พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจนอย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดประชุม อบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูล ควรกำหนดปฏิทินระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน ควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำข้อมูลไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควรมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบ วิธีการ ระยะเวลาในการเผยแพร่และนำข้อมูลไปใช้การศึกษาอย่างชัดเจน และควรจัดอบรมให้ความรู้บุคลากรเกี่ยวการสืบค้นเพื่อเข้าใช้ข้อมูลจากส่วนกลางของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา คลิ้งเคล้า. (2561). **การจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาตามความรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.** สุราษฎร์ธานี : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

จารุ ชุมโรย. (2556). **การจัดระบบสารสนเทศในยุคปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13.** ปทุมธานี : ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

จิราวรรณ คุ้มปลี. (2558). **การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน อำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.** ชลบุรี : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฐชริดา บัณฑุกากาญจน์. (2559). **การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนราชดำริกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**. ชลบุรี : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดาวใจ วงศิลา. (2559). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.** ชลบุรี : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทัศไนย คะนึงเหตุ. (2559). **รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางบัวทอง.** กรุงเทพ ฯ : ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ทิพวรรณ ทองศรี. (2556). **แนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ในอำเภอแก่งคอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2.** นครสวรรค์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

นงลักษณ์ ศิริฟัก – สายสุดา เตียเจริญ. (2562). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศฯ**. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2) : 488-489.

บรรจบพร คำจันทร์. (2557). **สภาพการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 2.** มหาสารคาม : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภรดร ดุลณกิจ, สิรินธร สินจินดวงศ์ และ ชำรี มณีศรี. (2562). **ตัวแบบคุณลักษณะการเป็นองค์การนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.** วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 7(5) : 1376-1390

มลจิรา บุญเสริม. (2561). **แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท.** นครสวรรค์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ยุพาภร สุขสาม. (2561). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารงานโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18.** ชลบุรี : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วราภรณ์ นาชัย. (2560). **การนำเสนอแนวทางการบริหารงานระบบสารสนเทศของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** พระนครศรีอยุธยา : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ศิรภัสสร ชุมภูเทพ. (2563, 7 กรกฎาคม). ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยราษฎร์คีรี ประธานกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ จังหวัดตาก. **สัมภาษณ์**

สุวรรณา เครือษา. (2560). **แนวทางการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม ศึกษาเขต 42.** นครสวรรค์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สมศักดิ์ อัมพรวิสิทธิ์โสภา และ สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2561). **กระบวนการบริหารสถานศึกษาให้เกิดความโปร่งใสตามหลักพุทธบูรณาการ**. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6(4) : 1725-1740.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2559). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุธน ศรีศักดิ์บางเตย. (2562). **แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียนพระแท่นดงรังวิทยาคาร**. กรุงเทพ ฯ : ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อารีรัตน์ แก้วประดิษฐ์. (2560). **การจัดระบบบริหารและสารสนเทศในสถานศึกษา.** มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

แนวทางการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ – คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION OF THE QUALITY ASSURANCE SYSTEM WITHIN EDUCATIONAL INSTITUTIONS CHONG KHAEB-KIRIRAT SCHOOL GROUP UNDER THE OFFICE OF TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

วิชุดา โองกำ[1] สุรพงษ์ แสงสีมุข[2]
Vichuda Ongkha Suraphong Sacngsrimuk

บทคัดย่อ

แนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ จำนวน 181 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา การติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงจากมากไปน้อย คือ การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา การติดตามผลการดำเนินงานพัฒนา

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

คุณภาพการศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการรายงานผลการพัฒนาตนเองประจำปี ตามลำดับ

3. แนวทางพัฒนาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ควรกำหนดแผนงานไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อวางแผนดำเนินการ ตรวจสอบและประเมินผล ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองให้หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นประจำทุกปี

คำสำคัญ : การบริหาร, ระบบประกันคุณภาพการศึกษา, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

The guidelines for the administration of the quality assurance system within educational institutions CHONGKAB-KHIRIRAT school group TAK primary education service area office 2, purposes to study state of problems and find guidelines for the management of the quality assurance system within the school CHONGKAB-KHIRIRAT school group. The research was divided into 2 steps: Step 1: Study the condition and problems of the quality assurance system administration within the school. CHONGKAB-KHIRIRAT school group a questionnaire was used by a sample of 181 administrators and teachers of educational institutions in the strait CHONGKAB-KHIRIRAT school group. The data was analyzed by means of average, standard deviation identified the frequency and percentage. Step: 2: Find guidelines for the administration of the quality assurance system within educational institutions of CHONGKAB-KHIRIRAT school group were interviewed by 9 experts. Data was analyzed by frequency distribution, and analyze the content.

The research results were found that:

1. Management of the quality assurance system within educational institutions CHONGKAB-KHIRIRAT school group under the office of the TAK primary educational service area 2, for overall is at the highest level. Sorting the average descending is the preparation of a quality development plan according to the educational standards of the school. Annual self-assessment report evaluation and monitoring of quality within educational institutions monitors the performance of educational quality development

and the implementation of the educational management development plan of educational institutions respectively.

2. The problems of managing the quality assurance system within educational institutions CHONGKAB-KHIRIRAT school group under the office of the TAK primary educational service area 2, the problem was at a low level. In descending order is evaluation and monitoring of quality within educational institutions. Monitoring the performance of educational quality development setting educational standards of educational institutions establishes a quality development plan in accordance with the educational standards of educational institutions, implementation of the educational management development plan of educational institutions and the annual self-development report respectively.

3. The guidelines for the administration of the quality assurance system within educational institutions CHONGKAB-KHIRIRAT school group under the office of TAK primary educational service area 2, it was found that work plans should be set in the annual action plan. There is an educational quality development plan that establishes educational quality standards in accordance with the context of educational institutes and communities. Involvement of all stakeholders to plan, implement, audit and evaluate systematically and continuously improve, revises and develops an educational institution quality development plan, and preparing a self-assessment report to the departments and stakeholders annually.

Keywords: administration, education quality assurance system, internal quality assurance

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 กำหนดไว้ในมาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีวศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 : 51) รวมถึงกำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และต้องเป็นไปตามที่กฎกระทรวงกำหนด

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมุ่งหวัง ผู้ปกครองชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐาน แม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด

ผลการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถสรุปปัญหาที่พบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโดยสรุปคือ ในปี 2561 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยของรายวิชาคณิตศาสตร์ที่ลดลง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของรายวิชาภาษาอังกฤษที่ลดลง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยของรายวิชาภาษาไทยที่ลดลง ซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเช่นกัน

ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยตรง เล็งเห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษานั้น จำเป็นที่จะต้องมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติและการควบคุมคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ควรต้องมีการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบมีกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจนตรวจสอบได้ภายใต้บริบทของตนเอง ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ – คีรีราษฎร์ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีกรอบแนวคิดดังนี้

การบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบคีรีราษฎร์- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
4. การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา
5. การติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา
6. การรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี

→ แนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบคีรีราษฎร์- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาแนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 308 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้จำนวน 12 คน และครูผู้สอนของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2563 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และคณะ, 2559 : 132 อ้างอิงจาก Krejcie & Morgan, 1970) การสุ่มอย่างง่าย (Sample Ramdom Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 183 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพและประสบการณ์ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 คำถามเป็นแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือกตอบ (Multiple Response)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าความถี่ (Frequency distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D$) โดยรวมและรายด้าน นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางและแปลผลตามเกณฑ์กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 123)

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การหาแนวทางแก้ปัญหาหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดแหล่งข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง เพื่อการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ดังนี้

1. กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา

2. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ในการนำนโยบายสู่การดำเนินงานในสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน

3. กลุ่มผู้รับผิดชอบ ได้แก่ กลุ่มครูหัวหน้าวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และครูผู้สอนที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบได้หลายคำตอบ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า

1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คือ มาตรฐานการศึกษาผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คือ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือ มีการสรุปและจัดทำรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตามให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

4. ด้านการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ มีการวางแผนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กับ มีการใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ กำหนดแนวทางการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ กับ มีการสร้างความตระหนักให้บุคลากรมีความรู้เข้าใจเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพการศึกษา

6. ด้านการรายงานผลการพัฒนาตนเองประจำปี คือ มีการให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานประจำปี

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ปัญหารายข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีปัญหามากที่สุดแต่ละด้าน 3 อันดับ คือ

1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ปัญหาที่พบคือ มาตรฐานและตัวบ่งชี้ไม่สะท้อนอัตลักษณ์ มาตรการส่งเสริมของสถานศึกษาไม่เด่นชัด ไม่มีการแต่งตั้งผู้รับ ผิดชอบการจัดทำมาตรฐานการศึกษาอย่างชัดเจน และไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาทุกกระบวนการ

2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ปัญหาที่พบคือ ขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการก่อนกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายต่าง ๆ กับ การวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา (SWOT) ไม่สอดคล้องกับสภาพจริง และการจัดทำโครงการ/กิจกรรมไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน

3. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ปัญหาที่พบคือ การดำเนินงานไม่ครบถ้วนตามแผนปฏิบัติงานประจำปีที่สถานศึกษากำหนด การกำกับ ติดตามและนิเทศของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีความต่อเนื่อง กับ การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดทำโครงการไม่เพียงพอไม่เหมาะสม

4. ด้านการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา ปัญหาที่พบคือ ครูไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่และไม่มีทักษะการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา กับไม่มีการชี้แจงสร้างความเข้าใจหลักเกณฑ์วิธีการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาแก่ผู้รับผิดชอบ การใช้เครื่องมือและวิธีการติดตามตรวจสอบไม่หลากหลายและเหมาะสม กับ ผลการติดตามตรวจสอบไม่ตรงตามสภาพจริงจึงไม่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของโรงเรียน

5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัญหาที่พบคือ ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลขาดความเข้าใจในหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติและเทคนิค การดำเนินงานไม่เป็นระบบตามขั้นตอนขาดความสัมพันธ์ต่อเนื่อง และไม่มีการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการดำเนินงานอย่างเพียงพอ

6. ด้านการรายงานผลการพัฒนาตนเองประจำปี ปัญหาที่พบคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เป็นระบบไม่สะดวกในการนำมาใช้ ผู้จัดทำเอกสารรายงานคุณภาพการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจรายงานไม่ถูกต้องครบถ้วน และการจัดส่งรายงานประจำปีให้หน่วยงานต้นสังกัดล่าช้าไม่ทันกำหนด

แนวทางพัฒนาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สถานศึกษาควรกำหนดแผนงานไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการวางแผน ดำเนินการตามแผน การตรวจสอบและประเมินผล รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองให้หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นประจำทุกปี

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากร รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและมีความตระหนักการประกันคุณภาพว่า เป็นกลไกที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีการดำเนินงานตามกระบวนการประกันคุณภาพ ตั้งแต่การเตรียมการสร้างความตระหนักในคุณค่า แต่งตั้งให้รับผิดชอบภาระงาน และดำเนินการนำระบบการประกันคุณภาพมาบริหารจัดการตามวงจรคุณภาพ PDCA จึงทำให้สภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของน้อยนัดนา มีศรี (2559 : 125) ที่พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี ด้านการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพและด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด รวมทั้งผลการศึกษาของณรงค์ชัย ศิริไพศาล (2560 : 53-71) พบว่า สภาพการปฏิบัติงานการ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จังหวัดสตูล พบว่า การติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภายภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เช่นกัน

2. ปัญหาการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เรียงลำดับค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย คือด้านการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา พบปัญหามากที่สุด ด้านการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กับ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการรายงานผลการพัฒนาตนเองประจำปีตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามาตรฐานการศึกษาไม่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่ไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ไม่มีการสรุปและจัดทำรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตามให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ การวางแผนตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาใช้วิธีการที่ไม่หลากหลายและเหมาะสม แนวทางการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ไม่ชัดเจน ขาดการสร้างความตระหนักให้บุคลากรมีความรู้ เข้าใจเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพการศึกษา และบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานประจำปีไม่ทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษายังไม่ดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในที่ครอบคลุมทั่วถึงเป็นระบบที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามแนวคิดของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2551, อ้างถึงในภัควิภา ลูกเงาะ, 2562 : 9-10) ที่กล่าวว่า ระบบประกันคุณภาพมีความสำคัญที่จะทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาการศึกษาทุกขั้นตอน ตั้งแต่กำหนดเป้าหมาย/การวางแผน การทำตามแผน การประเมินผล และการนำผลประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน รวมทั้งผลการวิจัยของลักคณา สังฆธรรม (2560 : ง.) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านหนองชากแง้ว สู่การรับรองการประกันคุณภาพภายนอกรอบสี่ สังกัดเทศบาลตำบลห้วยใหญ่ พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายใน การกำหนดโครงการ/กิจกรรมบางอย่างไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน มีการจัดกิจกรรมของหน่วยงานภายนอกที่ไม่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ครูขาดความรู้ ความสามารถและความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ภาระงานของครูมีมากและมีการมอบหมายงานที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้งานไม่ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการวางแผนงานที่เป็นระบบ ไม่วิเคราะห์จุดอ่อนจุดเด่นตามบริบทของสถานศึกษา

3. แนวทางพัฒนาการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็น

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาว่า สถานศึกษาควรกำหนดแผนงานไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการวางแผน ดำเนินการตามแผน การตรวจสอบและประเมินผล รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองให้หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นประจำทุกปี สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, อ้างถึงในลักคณา สังฆธรรม, 2560 : 29-30) ที่กล่าวว่า แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาจะต้องประชาสัมพันธ์เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาตลอดจนแผนพัฒนาการศึกษาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้เพื่อเป็นสัญญาประชาคม และเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานร่วมกันที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน ระบบการประกันคุณภาพการศึกษามีกระบวนการดำเนินการที่สัมพันธ์กัน 3 ประการคือ การพัฒนาคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินและรับรองคุณภาพ และงานวิจัยของลักคณา สังฆธรรม (2560 : ง.) ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านหนองชากแง้ว สู่การรับรองการประกันคุณภาพภายนอกรอบสี่ สังกัดเทศบาลตำบลห้วยใหญ่ ที่กล่าวว่าสถานศึกษาจะต้องนำระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาดำเนินการใช้ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะทำให้เกิดการวางแผนอย่างเป็นระบบ และจัดสรรบุคลากรเข้าทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความรู้ ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล มีการติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง และมีการนำผลมาแก้ไขปรับปรุงตลอดเวลา เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวิธีการ จัดสรรงบประมาณ จัดการอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนทราบ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายใน ให้มีการดำเนินงานตามระบบและขั้นตอนตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดอย่างเป็นระบบ

2. สถานศึกษา ควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการจัดเก็บ เพื่อให้สะดวกในการสืบค้นใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานและเป็นปัจจุบัน

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนในการจัดสรรงบประมาณในแผนงานโครงการประจำปีให้เหมาะสม เพียงพอและกำหนดแนวทางการใช้จ่ายให้ชัดเจน

4. ครูผู้สอนหรือครูอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรตระหนักและให้ความสำคัญของการดำเนินงานตามขั้นตอนในระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา รวมทั้งให้ความร่วมมือในการปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อประสิทธิภาพและความเชื่อมั่นของผู้ปกครองต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. [ออนไลน์]. (2562). **รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประจำปีงบประมาณ 2562**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2563 เข้าถึงได้จาก : http://www.takesa2.go.th.

ณรงค์ชัย ศิริไพศาล. (2560). **การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จังหวัดสตูล**. สงขลา : ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

น้อยนัดดา มีศรี. (2559). **การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5.** อุบลราชธานี : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2542,19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 116/ตอนที่ 74 ก. หน้า 17.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. (2562,1 พฤษภาคม).**ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 136/ตอนที่ 57 ก. หน้า 49.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. (2562,1 พฤษภาคม).**ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 136/ตอนที่ 57 ก. หน้า 51.

ภัควิภา ลูกเงาะ. (2562). **สภาพและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1.** บุรีรัมย์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และคณะ. (2559). **การศึกษาอิสระ Independent Studies.** กรุงเทพฯ : มิตรภาพการพิมพ์และสติวดิโอ.

ลักคณา สังฆธรรม. (2560). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเทศบาล1บ้านหนองชากแง้ว สู่การรองรับการประกันคุณภาพภายนอกรอบสี่ สังกัดเทศบาลตำบลห้วยใหญ่**. ชลบุรี : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สราวุฒิ คณะขาม. (2560). **การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.** ปทุมธานี : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

The Academic Administration of Schools with Ethnic Students in the MAE HO Educational Management Center under office MAE HONG SON Primary Educational Service Area 2

จิราษา รังษี[1] สุรพงษ์ แสงสีมุข[2]
Chirasa Rungsee Suraphong Sacngsrimuk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ใช้แบบสอบถามกับประชากรของโรงเรียนในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ จำนวน 113 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศการศึกษา และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงจากมากไปน้อยคือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ตามลำดับ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
เบอร์โทรศัพท์ 080-8479907 E-mail: jirasarungsee@gmail.com
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 คือ มีการวางแผนในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่ตอบสนองความสนใจความถนัดของผู้เรียน สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองชุมชนอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีทักษะความรู้ในการออกแบบและพัฒนาการใช้เครื่องมือในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อนำผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมาพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตามตรวจสอบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และรายงานสรุปผลการดำเนินงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบอย่างทั่วถึงสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ, นักเรียนชาติพันธุ์, ศูนย์บริหารจัดการศึกษา.

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the state, problems and to find guidelines to development academic administration of schools with ethnic students in MAE HO educational management center under office MAE HONG SON primary educational service area 2. It is divided into 2 steps: Step 1: study state and problems of academic administration of schools with ethnic students in MAE HO educational management center under office MAE HONG SON primary educational service area 2, questionnaires were used to assess the population of 113 schools in MAE HO educational management center identifying standard deviation, frequency and percentage. Step 2: find guidelines to development academic administration of schools with ethnic students in MAE HO educational management center under office MAE HONG SON primary educational service area 2, by interviewing 9 experts, data analyzed by distribution and content analyzed by consistency.

The research results were found that:

1. The state of academic administration of schools with ethnic students in MAE HO educational management center under office MAE HONG SON primary educational service area 2, in general the practice was a high level. Sorting the mean in descending order this to develop the learning process, development of the internal quality assurance system and education standards, educational institution curriculum

development, evaluation and academic achievement transfer, educational supervision and research to improve educational quality in educational institution respectively.

2. The problems of academic administration of schools with ethnic students in MAE HO educational management center under office MAE HONG SON primary educational service area 2, were at a low level. In descending order is research to improve educational quality in educational institution, learning process development, evaluation and the comparison of grades transfer, development of the internal quality assurance system and education standards, educational supervision and educational institution curriculum development respectively.

3. The guidelines to development academic administration of schools with ethnic students in MAE HO educational management center under office MAE HONG SON primary educational service area 2, there is a plan that prepares and develops the curriculum together with all concerned parties. Designing learning management processes for learners that meets students’ interests and aptitudes. In accordance with the needs of the parents’ community, encourage teachers to have the skills and knowledge to design and develop a wide range of learning measurement tools. The results are measured and evaluated according to the actual situation, to take the learners’ learning outcomes into consideration in order to solve problems, develop, promote and encourage teachers to have understanding of conducting classroom research, to improve educational quality, to have systematic and continuous supervision of learning management, develop quality assurance systems within educational institutions and performance summary report, disseminate public relations to all concerned parties and the public regularly.

Keywords: Academic administration, Ethnic student, Educational administration center.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่3) พ.ศ.2553 และ (ฉบับที่4) พ.ศ.2562 กล่าวไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยส่งเสริมกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและอย่างเต็มตามศักยภาพ โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในขับเคลื่อนการบริหารงานต่างๆในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตาม

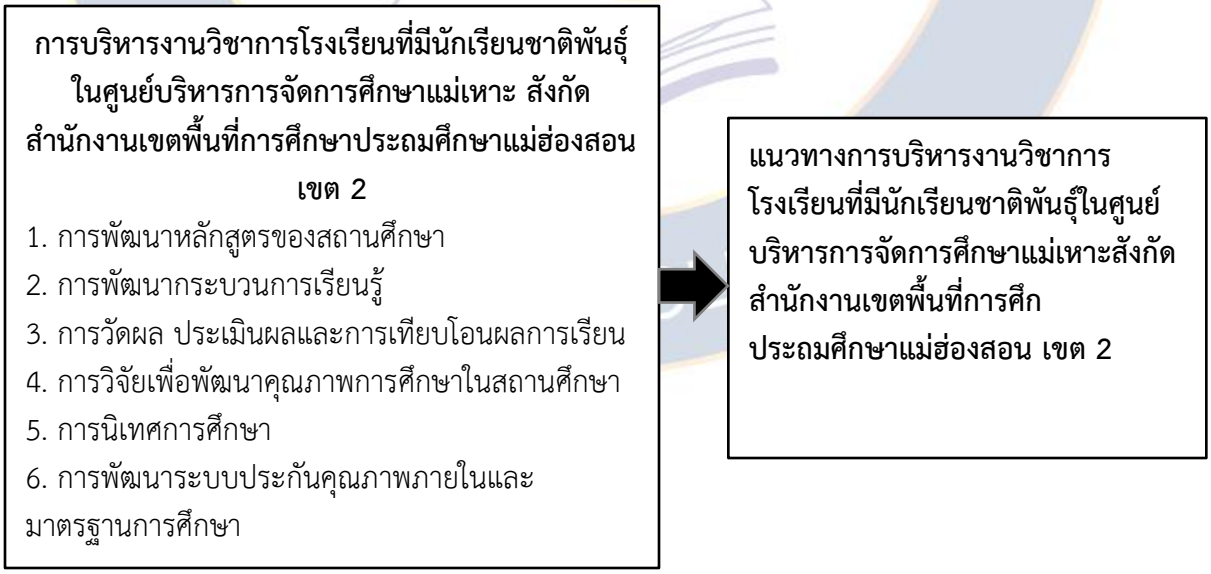
เป้าหมายที่วางไว้ การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนที่มีส่วนในการผลักดันกระบวนการการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่สมบูรณ์ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม จากรายงานผลการจัดการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 พบว่าคะแนนรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับระดับประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่มีนักเรียนชนเผ่าในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ดังนี้

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ประชากร คือ ผู้บริหารและคณะครูของโรงเรียนในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 113 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การแจกแจงค่าความถี่และหาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชนในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และ ครูผู้รับผิดชอบกลุ่มงานวิชาการ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด โดยการนำผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการตามขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถามตอนที่ 3 มากำหนดเป็นคำถามหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ใน 6 ด้าน

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปอุปนัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษา แม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่าปัญหาโดยรวม โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 40.00 พิจารณารายด้านเรียงค่าร้อยละจากมากไปน้อย คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีปัญหามากที่สุด ร้อยละ 51.11 และด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามีปัญหาน้อยที่สุด ร้อยละ 32.26

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางการพัฒนาว่า สถานศึกษาควรมีการวางแผนในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่ตอบสนองต่อความสนใจและความถนัดของผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน อย่างเหมาะสม โดยสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีทักษะความรู้ในการออกแบบและพัฒนาการใช้เครื่องมือในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนที่หลากหลาย มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อนำผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมาพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาส่งเสริม โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนในชั้นเรียน ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามตรวจสอบการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสถานศึกษาควรมีการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และรายงานสรุปผลการดำเนินงานเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบโดยทั่วถึง

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีการปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการงานวิชาการในโรงเรียน เป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานของสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน เป็นสำคัญเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของศุภิสรา อยู่ระหัด (2558 : 30) ที่กล่าวไว้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานถือว่าเป็นหัวใจของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีส่วนในการผลักดันกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่สมบูรณ์ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม ทั้งยังช่วยพัฒนาประเทศชาติและสังคมให้เจริญ ก้าวหน้าอีกด้วย

2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการ ศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงจากมากไปน้อยคือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำขึ้นนั้นยังไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น เนื่องจากสถานศึกษายังขาดประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสภาพสถานศึกษาในการวางแผนก่อนการจัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับผลการวิจัยของปราญชลี สุดตา (2560 : 119) ที่พบว่าปัญหาการบริหารงาวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาว่า สถานศึกษาควรมีการวางแผนในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่ตอบสนองต่อความสนใจและความถนัดของผู้เรียน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองชุมชน อย่างเหมาะสม ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีทักษะความรู้ในการออกแบบและพัฒนาการใช้เครื่องมือในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนที่หลากหลาย มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อนำผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมาพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาส่งเสริม โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนในชั้นเรียน ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามตรวจสอบการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ควรมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และรายงานสรุปผลการดำเนินงานเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบอย่างทั่วถึงสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักมีความสำคัญ จำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารอย่างมีระบบเป็นกระบวนการที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ข้อเสนอแนะเป็นไปตามความคิดเห็นของอภิรดา บุณโยประการ (2562 : 18) ที่กล่าวว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการประกอบด้วยการวางแผน คือ กระบวนการในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดวัตถุประสงค์ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบของการดำเนินงานในการปฏิบัติงานบริหารวิชาการอย่างเหมาะสมสอดคล้องกัน

การจัดองค์การ คือการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย การนำ คือกระบวนการจูงใจให้บุคลากรใช้ความพยายามเพื่อให้การดำเนินงานวิชาการบรรลุตามเป้าหมาย โดยใช้หลักการจูงใจที่ดี เหมาะสม มีการติดต่อสื่อสาร และประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง การควบคุม คือ กระบวนการกำกับติดตามการดำเนินงานการบริหาร งานวิชาการเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย เรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด และสาธารณชนทราบรวมถึงมีการประสานความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนกับสถานศึกษาอื่นในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเพื่อใช้ในการวิจัย 6 ด้าน มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในครั้งต่อไป คือ

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 254**5. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ปราญชลี สุดตา. (2560). **แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** เชียงราย : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ศุภิสรา อยู่ระหัด. (2558). **แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1**. กำแพงเพชร : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. (2563). **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562.** แม่ฮ่องสอน : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, สำนักงาน.

อภิรดา บุณโยประการ. (2562). **รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนแม่เหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1.** อุตรดิตถ์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

การประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

The Evaluation of the Internal Quality Assurance Project of Ruamthaiphatthana 2 School under Tak Primary Educational Service Area Office 2

ชมพูนุท อุไรรุ่งโรจน์[1]
Chomphunut Aurairungrot

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินและหาแนวทางพัฒนาโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 รวมทั้งสิ้น 203 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมี 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยความเหมาะสมจากมากไปน้อย คือ ด้านผลผลิต ด้านปัจจัยเบื้องต้น และด้านกระบวนการดำเนินงาน ตามลำดับ แนวทางพัฒนาโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 คือ โรงเรียนควรจัดอบรมให้ความรู้ครูผู้สอนเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการประชุม วิเคราะห์ SWOT จาก SAR ของปีที่ผ่านมา แล้วนำมาวางแผนปรับปรุง จัดทำปฏิทินการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน และสถานศึกษาควรเชิญชวนผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ร่วมวิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ การประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
เบอร์โทรศัพท์ 097-9605116 E-mail : chomphunuturai@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were: to evaluate and investigate the development approaches for Internal Quality Assurance Project. The populations were administrators, teachers, and students in Ruamthai Pattana 2 School in the amount of 203 people and semi-structured interviews. The instruments were questionnaires consisting of 2 issues. Data were collected and analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The findings of the research were as follows: 1) The overall evaluation was appropriate at a much level, 2) Considering each aspect ordered from the highest to the least, product, the side of output and process respectively. It suggested the development approaches for Internal Quality Assurance Project that the school should hold teacher trainings of internal quality assurance. The school should perform a SWOT analysis from a self-assessment report of last year to plan and clearly create a calendar. The school should invite the people involved from all sectors to participate in creating an educational development plan according to educational standards, analyze the problems and needs of school systematically, and determine the statements of vision, mission and objectives.

Keywords : Project evaluation, Internal quality assurance**,** Ruamthai Pattana 2 School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 17) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา อีกทั้งกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2561 : 3) ข้อ 3 กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน โรงเรียนทุกแห่งได้พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งโรงเรียนรวมไทย

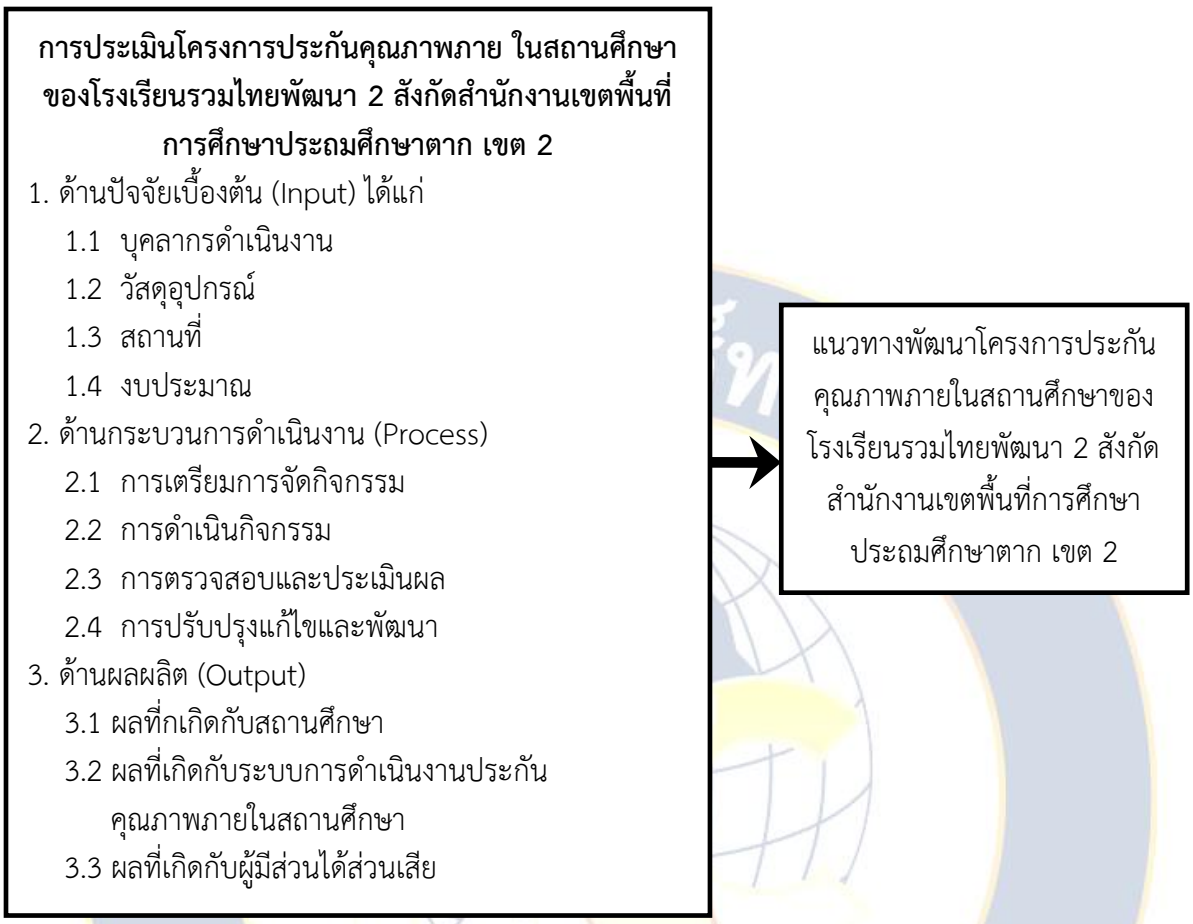
พัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ก็เป็นโรงเรียนหนึ่งที่ได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษาไปแล้วเช่นกัน และเป็นสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (องค์การมหาชน) อย่างต่อเนื่องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยได้รับการประเมินรอบแรกใน พ.ศ. 2547 มีผลการประเมินอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานที่ 18 ได้รับการประเมินรอบสองใน พ.ศ. 2550 มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกเท่ากับ 2.72 ต่ำกว่าระดับดี (2.75)) และได้รับการประเมินรอบสามใน พ.ศ. 2555 มีผลการประเมินที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน 1 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ดังนั้นผู้วิจัยมีความตระหนักเห็นความสำคัญที่จะต้องประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อค้นหาสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข และวางแผนการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ต้องการประเมินโครงการและหาแนวทางพัฒนาโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 ได้รวบรวมกรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาจัดเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ ดังนี้

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สำกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น 203 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิตของโครงการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเหมาะเกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน ด้านผลผลิตของโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเหมาะเกี่ยวกับการประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิด เอกสาร รายงานโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเกี่ยวกับการประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุง

3. นำร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อการตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถด้านการบริหารการศึกษาและวัด ประเมินผล

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ต้องการประเมิน (Item Objective Congruence : IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.6 สำหรับข้อที่ใช้ได้มีค่าดัชนีความสอดคล้องฉบับที่ 1 เท่ากับ 0.98 และ ฉบับที่ 2 เท่ากับ 1.00

5. นำแบบสอบถามประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 1 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในการศึกษาครั้งนี้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 30 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม แบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ ฉบับที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และฉบับที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

6. นำแบบสอบถามการประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และผลที่ได้จากการทดลองใช้ มาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อขอเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ และขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7. จัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างได้จากการนำผลการวิจัยที่ได้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ข้อคำถามที่มีความเหมาะสมค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้าน

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ การสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิด เอกสาร งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. วิเคราะห์ขอบเขตการวิจัย จากการนำผลการวิจัยที่ได้จากผลการประเมินรายข้อที่มีผลการประเมินไม่เหมาะสมหรือค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้งหมด มาสร้างแบบสัมภาษณ์ได้ดังนี้

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบเนื้อหา ภาษา สำนวน ที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมรายละเอียดของเนื้อหายิ่งขึ้น

5. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขและขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาศึกษา

6. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว จัดพิมพ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยขอหนังสือแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลา รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำมาแจกแจงความถี่ และจัดลำดับความสำคัญ เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.11, σ = 0.50) ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.51 ถือว่าผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความเหมาะสมจากมากไปน้อย คือ ด้านผลผลิต (μ = 4.13, σ = 0.55) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (μ = 4.12, σ = 0.51) และด้านกระบวนการ (μ = 4.09, σ = 0.53) ตามลำดับ

แนวทางพัฒนาการดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีค่าความถี่มากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้

ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) คือ สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้ครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (f=12) คิดเป็นร้อยละ 70.59

ด้านกระบวนการ (Process) คือ สถานศึกษาควรวิเคราะห์ SWOT จาก SAR ของปีที่ผ่านมาแล้วนำมาวางแผนปรับปรุง จัดทำปฏิทินการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน (f=13) คิดเป็นร้อยละ 76.47

ด้านผลผลิต (Product) คือ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย (f=11) คิดเป็นร้อยละ 64.71

อภิปรายผล

1. ผลประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการทำงานที่เป็นระบบ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามขั้นตอน คือ การวางแผนการทำงาน แต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน มีการตรวจสอบติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการสรุป รายงานผล นำผลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาโครงการประกันคุณภาพภายในเป็นประจำ ผลการประเมินเป็นไปตามแนวคิดของยุพินธ์ บุญเทพ (2556 : 9) การบริหารคุณภาพ (Quality Management) เป็นกระบวนการจัดระบบการทำงาน โดยวิธีการควบคุมคุณภาพ และการตรวจสอบคุณภาพที่ผู้บริหารสถานศึกษาคณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาใช้หลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจรของเดมมิ่ง (Deming) คือ P-D-C-A ซึ่งก่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพมุ่งพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิผลเพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาได้ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลฉวี ทานุกรม (2558 : 109-118, 123) พบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเตือนจิต พงศรี (2556 : 121-123,128) พบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพ

ภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบสาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยรวมและรายองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีความพร้อมด้านบุคลากรดำเนินงาน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และสถานที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธารัตน์ ศรีวาลัย (2560 : 83) พบว่า ผลการประเมินโครงการรักการอ่านด้านปัจจัยพื้นฐานสภาวะแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลัย บุญรักษา (2562 : 130-132,136-137) ได้ประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยนำ เข้าจากการตอบแบบสอบถามของผู้มีส่วนร่วมโครงการทวิศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยรวมและรายองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการประชุม การวางแผน การจัดทำปฏิทินการดำเนินโครงการ การแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบโครงการ มีขั้นตอนดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ ชัดเจน จัดอบรมให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบ การติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายใน มีการนำผลที่ได้จากการประเมินมาทำการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโครงการประกันคุณภาพภายในให้ดียิ่งขึ้นเป็นประจำ ผลการประเมินเป็นไปตามแนวคิดของยุพินธ์ บุญเทพ (2556 : 9) การบริหารคุณภาพ (Quality Management) เป็นกระบวนการจัดระบบการทำงาน โดยวิธีการควบคุมคุณภาพ และการตรวจสอบคุณภาพที่ผู้บริหารสถานศึกษาคณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาใช้หลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจรของเดมมิ่ง (Deming) คือ P-D-C-A ซึ่งก่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพมุ่งพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิผลเพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาได้ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รำไพ แสงนิกุล (2559 : 154-158) พบว่า ด้านกระบวนการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านผลผลิต ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยรวมและรายองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และนักเรียน โดยรวมและรายองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตั้งแต่เริ่มดำเนิน จนกระทั่งสิ้นสุดโครงการประกันคุณภาพภายในเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะราช เทพสุภา (2560 : 127-134, 139-140) พบว่า การประเมินด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนีย์ ตาคำ (2558 : 126-129) พบว่า ด้านผลผลิตผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้แก่

2.1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น คือ สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้ครูผู้สอนทุกคนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรดำเนินการเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรคือบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามแนวคิดของนริศ เชื้ออ่ำ (2556 : 56) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลให้การศึกษามีคุณภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการระบบคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การทำงานที่เป็นมาตรฐาน การทำงานเป็นทีม โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.1 ด้านกระบวนการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรวิเคราะห์ SWOT จาก SAR ของปีที่ผ่านมาแล้วนำมาวางแผนปรับปรุง จัดทำปฏิทินการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน ส่งเสริมให้ครูแสวงหาความรู้ ควรดำเนินการเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของโรงเรียนจะทำให้ทราบผลข้อมูลของปีที่ผ่าน ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับใช้ในการวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบและปรับปรุงโครงการประกันคุณภาพภายในในปีต่อ ๆ ได้ เป็นไปตามแนวคิดของบุษรา เชื้อดี (2559 : 40) ได้กล่าวว่า การบริหารงานด้วยวงจรเดมมิ่ง (Deming cycle) เป็นกระบวนการบริหารคุณภาพที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในองค์กรหรือหน่วยงาน และเพื่อให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานด้วยกระบวนการวงจรเดมมิ่ง จะต้องประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข

2.3 ด้านผลผลิต คือ สถานศึกษาควรเชิญชวนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ร่วมวิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในตั้งแต่ริเริ่มโครงการประกันคุณภาพภายในจะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันในการดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในให้ประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 2) ได้ให้หลักการในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) โดยให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการปูชนียบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ/คณะทำงานของสถานศึกษา ร่วมกันคิดตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านปัจจัยด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยรวมและ

รายองค์ประกอบ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 ควรดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสร้างเครือข่ายให้มีการสนับสนุนงบประมาณจากภายในและภายนอกในการดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.2 ผลการประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยรวมและรายองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 ควรดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นระบบตามแนวคิดการบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) อย่างต่อเนื่อง

1.3 ผลการประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านผลผลิต โดยรวมและรายองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 ควรดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในโดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการดำเนินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาโครงการประกันคุณภาพภายในให้เป็นโครงการที่มีคุณภาพและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.2 ควรวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.3 ควรวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาบุคลากรดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เตือนจิต พงศรี. (2556). **การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบสาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นริศ เชื้ออ่ำ. (2556). **การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพฯ.

นวลฉวี ทานุกรม. (2558). **การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

บุศรา เชื้อดี. (2559). **รูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทบริบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ปิยะราช เทพสุภา. (2560). **การประเมินโครงการบ้านมั่นคง : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม), คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

ยุพินธ์ บุญเทพ. (2556). **การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนน้ำดิบวิทยาคมจังหวัดลำพูน.** การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

"กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา," (2561, 23, กุมภาพันธ์). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 135 ตอนที่ 11 ก. หน้า 3.

รำไพ แสงนิกุล. (2559). **การประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย : กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุมาลัย บุญรักษา. (2562). **การประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 จังหวัดสกลนคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุธารัตน์ ศรีวาลัย .(2560) .**การประเมินโครงการรักการอ่านของโรงเรียนสิริรัตนาธร โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ การประเมินแบบ CPO.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการ , ประเมินและการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เสาวนีย์ ตาคำ) .2558). **การประเมินโครงการการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชรเขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

The Evaluation of the Sufficiency Economy Project of Chumchon Ban Phop Phra School under Tak Primary Educational Service Area Office 2

วันเฉลิม เหมือนศรีชัย[1] สุรพงษ์ แสงสีมุข[2]
Wanchalerm Mueansrichai Suraphong Sacngsrimuk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อประเมินและหาแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System Approach) มีกรอบในการประเมินเป็น 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) ด้านผลผลิต (Output) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูผู้สอน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวนทั้งสิ้น 323 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมี 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลผลิต (Output) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนา คือ 1) ควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ นโยบายระดับสถานศึกษาเพื่อยกระดับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 2) ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้พื้นฐาน และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ควรพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัย เพื่อการดำเนินกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ, เศรษฐกิจพอเพียง, โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
เบอร์โทรศัพท์ 061-2932623 E-mail : kujasol@hotmail.co.th
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of the research aimed to evaluate and find ways to develop the sufficiency economy project of Chumchon Ban Phop Phra School under Tak Primary Educational Service Area Office 2 based on a system approach, which consisted of 3 aspects of the project evaluation framework (input, process, and output). The population of the research were director, teacher who was responsible for the project, teachers and students of Mattayom 1-3 total 323. The instruments used were questionnaires consisting of 2 issues. Data were collected and analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The findings of the research indicated that; on the whole, the evaluation of the sufficiency economy project of Chumchon Ban Phop Phra School under Tak Primary Educational Service Area Office 2 was at the high level. When each aspect was considered based on arithmetic means arranged in descending order, it was found that the aspect that had the highest level was output. Moreover, the second and third highest levels seemed to be the side of process and input respectively.

In terms of the development approaches to the evaluation of the sufficiency economy project of Chumchon Ban Phop Phra School under Tak Primary Educational Service Area Office 2, it can be said that: 1) The school should define the strategies and school policies to improve the sufficiency economy project, and establish the sufficiency economy learning center. 2) The school should develop employees to have basic knowledge and participate in the sufficiency economy project to effectively carry out the project according to the objectives. 3) The school should also focus on technology development to effectively carry out the sufficiency economy project.

Keywords : Project Evaluation, sufficiency economy**,** Chumchon Ban Phop Phra School

บทนำ

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือได้ว่าเป็นองค์กรส่วนหนึ่งของภาครัฐ ที่ทำหน้าที่ด้านการจัดการศึกษาและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ดี และมีคุณภาพนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่อย่าง ถ่องแท้และลงไปปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง สถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมนำแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และดำเนินชีวิตประจำวันปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สามารถเริ่มต้นและปลูกฝังได้ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนโดยสามารถ ทำได้ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ (กมลานันท์ บุญกล้า, 2559 : 3)
โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้จัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสมกับระดับของนักเรียน เพื่อสร้างให้เกิดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์โดยประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วย สามห่วง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และมีเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น เนื่องจากโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นโครงการที่มีความสำคัญและได้ดำเนินเมื่อปีการศึกษา 2562 ซึ่งไม่ได้รับการประเมินอย่างเป็นระบบครบวงจร และเป็นโครงการที่มีคุณค่าต่อนักเรียนและชุมชน

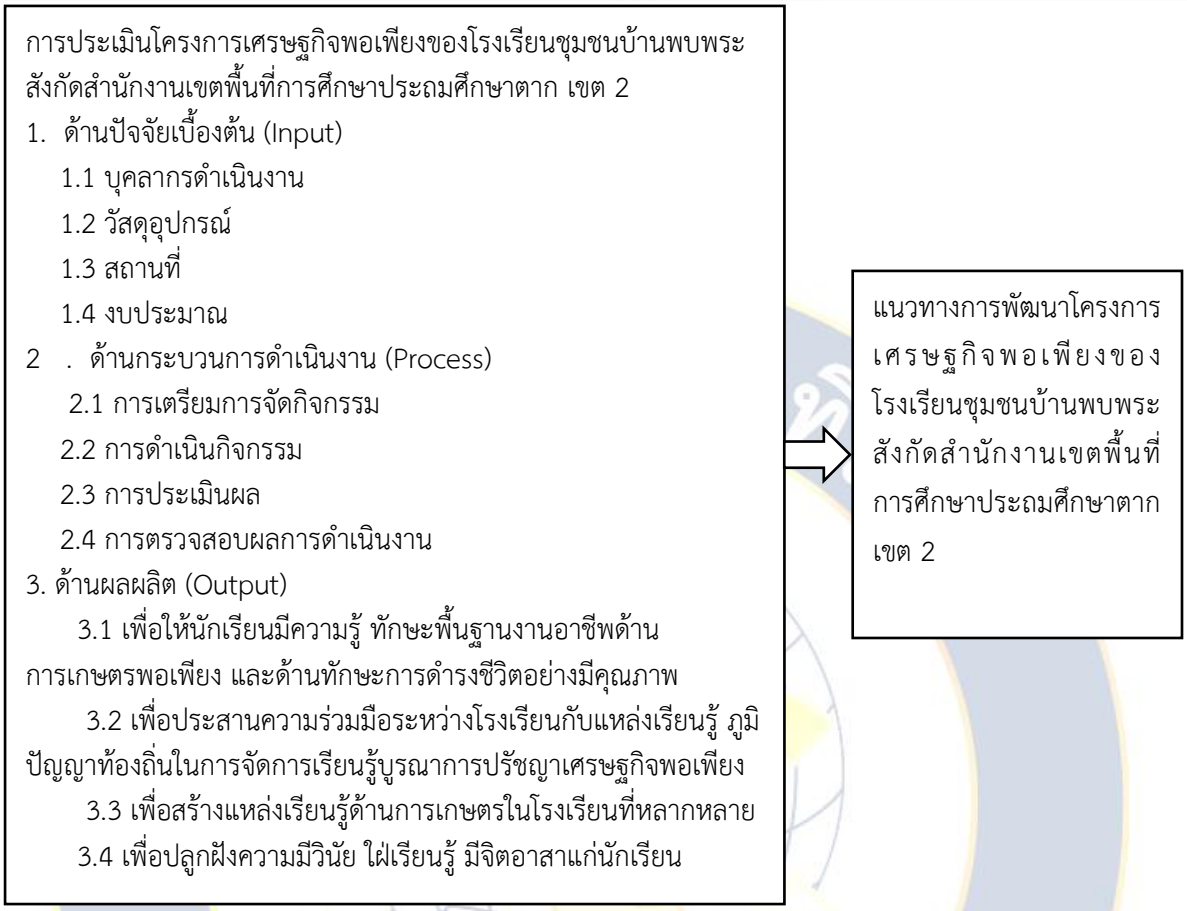
ผู้ประเมินจึงเห็นควรประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนโดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระขึ้น เพื่อนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น โดยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System Approach) มีกรอบในการประเมินเป็น 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) ด้านผลผลิต (Output) เพื่อให้ทราบข้อมูลการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ตลอดจนจุดเด่น จุดด้อย ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินการว่ามีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักเกี่ยวกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต และเพื่อให้ได้ข้อมูลของโครงการที่จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ต้องการประเมินโครงการและหาแนวทางการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รวบรวมกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาจัดเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ แสดงได้ดังภาพ

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา เป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูผู้สอน และนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ประจำปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น 323 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) และตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน ด้านผลผลิตของโครงการเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) และตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิด เอกสาร รายงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเกี่ยวกับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุง

3. นำร่างแบบสอบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถด้านการบริหารการศึกษา และวัด ประเมินผล

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ต้องการประเมิน (Item Objective Congruence : IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.60 สำหรับข้อที่ใช้ได้มีค่าดัชนีความสอดคล้องฉบับที่ 1 เท่ากับ 0.98 และ ฉบับที่ 2 เท่ากับ 1.00

5. นำแบบสอบถามการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในการศึกษาครั้งนี้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 30 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม แบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ ฉบับที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 และฉบับที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

6. นำแบบสอบถามการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และผลที่ได้จากการทดลองใช้มาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อขอเสนอแนะในการปรับเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ และ ขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7. จัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างได้จากการนำผลการวิจัยที่ได้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ข้อคำถามที่มีความเหมาะสมค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยขอหนังสือแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลา รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำมาแจกแจงความถี่ และจัดลำดับความสำคัญ เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.95,σ=.071) ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผลผลิตโดยรวมอยู่ระดับมาก (μ=4.04,σ=0.71) ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ ด้านกระบวนการดำเนินงานโดยรวมอยู่ระดับมาก (μ=3.97,σ=0.72) ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ และด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยรวมอยู่ระดับมาก (μ=3.84,σ=0.69) ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ตามลำดับ ดังนั้น ผลการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผ่านเกณฑ์การประเมิน

ผลการหาแนวทางการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้แก่ ด้านปัจจัยเบื้องต้น คือ สถานศึกษาควรมีการกำหนดแนวทาง วางแผนการบริหารจัดการ อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนการจัดทำผังบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรม ควรดำเนินการเป็นลำดับแรก ด้านกระบวนการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรดำเนินการตามแผนที่กำหนด และจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมควรดำเนินการเป็นลำดับแรก และด้านผลผลิต คือ สถานศึกษาควรนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษาควรสร้างองค์ความรู้ในเรื่องความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และการมีจิตอาสาต่อส่วนรวมของนักเรียน รวมถึงสถานศึกษาควรสร้างทักษะอาชีพด้านเกษตรพอเพียง และสร้างทักษะการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพให้แก่ผู้เรียน สถานศึกษาควรมีแหล่งเรียนรู้ ด้านการเกษตรในโรงเรียนที่หลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจร่วมคิดร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับ ผู้ปกครอง และชุมชน

อภิปรายผล

1. ผลการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีสภาพโดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การกำหนดนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสนับสนุน และส่งเสริมให้มีการนำแนวความคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้อัญเชิญหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ บุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ (โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ : 2562) โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้กำหนดไว้ในกลยุทธ์ที่ 2 ในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ และทักษะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ โดยทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ได้ส่งเสริมสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง และผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูมีความตระหนักในนโยบาย และต้องบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดวิสัยทัศน์นโยบาย แผนงานโครงการ กิจกรรม และการปรับปรุงเพิ่มเติม การจัดทำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาและนำสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังโดยมีแนวทางในการบริหารจัดการที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการตัดสินตามเกณฑ์การประเมินผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การทำงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานตามขั้นตอน โดยมีการวางแผนการทำงาน และการตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลานันท์ บุญกล้า (2559 : 74) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านปัจจัยนำเข้า จากผลการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากร ความสามารถ ความเหมาะสมของบุคลากร ความพร้อมงบประมาณ ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ ในการดำเนินกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความคิดเห็นของครูและนักเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการตัดสินตามเกณฑ์การประเมินผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการวางแผนการจัดกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล การตรวจสอบผลการดำเนินงาน อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรายุช เชาว์ชาญ (2554 : 7) ที่ทำการประเมินเชิงระบบโครงการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติ

ในสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร ผลการประเมินเชิงระบบโครงการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร ด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการตัดสินตามเกณฑ์การประเมินผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลานันท์ บุญกล้า (2559 : 76) ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านผลผลิตจากผลการประเมินเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้แก่

2.1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น คือ สถานศึกษาควรมีการกำหนดแนวทาง วางแผนการบริหารจัดการ อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การจัดทำผังบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรม ควรดำเนินการเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนงานในด้านปัจจัยเบื้องต้นถ้ามีการวางแผนงานที่ดีตั้งแต่เริ่มต้นจะทำให้งานมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน รู้จุดบกพร่องหากมีข้อผิดพลาด มีการส่งเสริมสนับสนุนที่ดีก็จะสามารถทำให้งานสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุภาพร ภู่ไพบูลย์ (2558: 88) ได้กล่าวว่าเป็นการปฏิบัติงานที่ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันใช้ความพยายาม ร่วมกันให้เกิดความผลงานตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยชุมชนบ้านโพธิ์ศรี ได้มีการส่งเสริมให้ทุกกิจกรรมต้องให้ชาวบ้านได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

2.2 ด้านกระบวนการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรดำเนินการตามแผนที่กำหนด และจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ควรดำเนินการเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประเมินโครงการมีความสำคัญต่อกระบวนการบริหารงาน เนื่องจากให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สิริรัตน์ สังสุทธิ (2558 : 82) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบริหาร (administrative) การประเมินสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตาม กำกับการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ด้านจิตวิทยา (psychological) การประเมินสามารถใช้เป็นกลยุทธ์ สำหรับการกระตุ้นให้เร้าความสนใจ และสร้างความตื่นตัวในการปฏิบัติงาน ด้านรัฐศาสตร์ (sociological) การประเมินสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติ (accountability) ตลอดจนสามารถใช้เป็นกลยุทธ์ในการสร้างแรงสนับสนุน

2.3 ด้านผลผลิต คือ สถานศึกษาควรนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษาควรสร้างองค์ความรู้ในเรื่องความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และการมี

จิตอาสาต่อส่วนรวมของนักเรียน รวมถึงสถานศึกษาควรสร้างทักษะอาชีพด้านเกษตรพอเพียง และสร้างทักษะการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนสถานศึกษาควรมีแหล่งเรียนรู้ ด้านการเกษตรในโรงเรียนที่หลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจร่วมคิดร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับ ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ นิสรา ใจซื่อ (2557 : 14) ได้สรุปความหมาย เศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิดหลักการ และแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคลและองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อมความมีเหตุมีผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง คือ ไม่ประมาท ในการดำเนินชีวิต โดยใช้ความรู้ต่างๆ อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมรู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี มีการแบ่งปันช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัย โครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ นโยบายระดับชาติ เพื่อยกระดับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

1.2 ควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัย เพื่อการดำเนินกิจงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 ควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ นโยบายระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อยกระดับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ให้ทุกโรงเรียนมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรมีการพัฒนาเทคโนโลยี และบุคลากรให้มีความรู้พื้นฐานด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

3. ระดับสถานศึกษา

3.1 ควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ นโยบายระดับสถานศึกษา เพื่อยกระดับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้พื้นฐาน และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กมลานันท์ บุญกล้า. (2559). **การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาซิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2**. ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

นิสรา ใจซื่อ. (2557). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง**. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ. (2560). **แผนพัฒนาโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ ประจำปีการศึกษา 2560**. โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ.

โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ. (2560). **แผนปฏิบัติการโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ ประจำปีการศึกษา 2560**. โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ.

ศรายุช เชาว์ชาญ. (2555). **การประเมินเชิงระบบโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร**. มหาสารคาม โรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร.

ศุภวัฒน์ เสาเงิน. (2560). **ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองรี ตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี.** ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2559 - 2564)**. กรุงเทพฯ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สิริรัตน์ สังสุทธิ. (2558). **การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี**.ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

สุภาพร ภูไพบูลย์. (2558). **การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.

แนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

The Approaches to Management of the Student Care and Support System of Hongsonsuksa School under the Patronage of the HRH Princess Phetcharat Rajsuda Sirisopaphannawadee, under Mae Hong Son SecondaryEducational Service Area Office 34

นันทิยา อินต๊ะปา[1] **สุเนตร ทองคำพงษ์**[2]
Nuntiya Intapa Sunate Tongkumpong

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ประชากรและแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูปีการศึกษา 2562 โรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ จำนวน 80 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ไม่มีการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี (Case study) ด้านการคัดกรองนักเรียน นักเรียนได้รับ การคัดกรองไม่ครบทุกคน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน ไม่มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ไม่มีการจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านจริยธรรมที่ดีงามแก่นักเรียน ด้านการส่งต่อ ไม่มีการประชุมครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก
3. แนวทางทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรบันทึกการติดตามอย่างต่อเนื่องและรายงานผลการดำเนินการต่อผู้เกี่ยวข้องหากเป็นกรณีที่ต้องได้รับ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เบอร์โทรศัพท์ 085-7176698 E-mail krumainuntiya@gmail.com
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

การรักษา โรงเรียนดำเนินการส่งต่อภายนอก ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนที่ตรงกัน ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรจัดทำแผน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ด้านการป้องกันและแก้ไข โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ประจำทุกสัปดาห์ ด้านการส่งต่อ โรงเรียนควรวางโครงสร้างและกำหนดการในการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกให้ชัดเจน

คำสำคัญ: การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล, การคัดกรองนักเรียน, ด้านการส่งเสริมนักเรียน, การป้องกันและแก้ไข, การส่งต่อ

ABSTRACT

The purpose of research aimed to investigate the conditions, problems and approaches to management of the student care and support system of Hongsonsuksa School under the Patronage of the HRH Princess Phetcharat Rajsuda Sirisopaphannawadee, under Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office 34. The population and data source were 80 school administrators and teachers, Academic Year 2019 of Hongsonsuksa School under the Patronage of the HRH Princess Phetcharat Rajsuda Sirisopaphannawadee, and 12 experts with expertise in management of the student care and support system in Mae Hong Son province. The research instruments were questionnaires and interviews. The collected data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research indicated that;

1. On the whole, the conditions of the management of the student care and support system seemed to be at the moderate level.

2. For the problems of the management of the student care and support system, it was found that; in terms of getting to know the students individually, a case study was not focused on getting to know the students. For student screening, not every student was screened. For the activities to promote student development, the school lacked of conducting student surveys before organizing a club/group or activities according to the interests of students. In terms of preventing and solving the problems, the moral and ethics camp was not held to promote ethics and morality in students. For transferring students, the school lacked holding the meeting to discuss together and consider student data to transfer them out of a school.

3. In terms of the approaches to management of the student care and support system, it can be said that; for getting to know the students individually, a follow-up action should be recorded continuously, and report the overall operation to all concerned. In case of remedies, the school should transfer students out of a school. In terms of student screening, the school should encourage the teachers to gain knowledge and understandings of student screening exactly. For promoting students, the school should comprehensively write the plans/ projects or student development activities. For preventing and solving the problems, the school should weekly provide the students with student development activities to encourage them to be a virtuous person with desirable values. In terms of transferring students, the school should establish the structure and schedule for transferring students both inside and outside the school clearly.

Keywords: Getting to know the students individually, student screening, promoting students, preventing and solving the problems, and transferring students.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่กำหนดในมาตรา6 ว่า การจัดการศึกษาที่ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ที่กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

การที่โรงเรียนจะพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้นั้น จึงต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะเกี่ยวเนื่องถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คืองานปกครองนักเรียนงานแนะแนวนักเรียนด้วย การดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นจะทำให้นักเรียนได้รับการดูแลและได้รับการป้องกันจากสภาพสังคมที่ไม่สร้างสรรค์ได้ โรงเรียนจึงต้องจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์เป็นการสร้างความผูกพันในจิตสำนึกที่ดี และเพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงตรงตามสภาพปัญหา รวมถึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเองและเรียนรู้ในสังคมได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ เป็นโรงเรียนประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน เปิดสอนมาตั้งแต่พุทธศักราช 2445 ปัจจุบันมีนักเรียน 1,550 คน ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรม

รับจ้างทั่วไปและทำงานต่างจังหวัดนักเรียนส่วนใหญ่จึงถูกทิ้งให้อยู่กับปู่ย่า ตายายหรือญาติพี่น้อง ผู้ปกครองไม่มีเวลาที่จะอบรมสั่งสอนบุตรหลานและมิได้สนใจในเรื่องของการศึกษาเท่าที่ควรเพราะมีปัญหาในด้านของเศรษฐกิจ การแข่งกันทำมาหากินทำให้ขาดการเอาใจใส่นักเรียน โรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร โดยการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย (โรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ, 2561: หน้า 9-10) แต่จากสถิตินักเรียนที่ถูกหักคะแนนเนื่องจากทำผิดระเบียบวินัยของโรงเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 – 2562 มีนักเรียนร้อยละ 10 ของทุกปีที่ยังต้องได้รับความเอาใจใส่และส่งเสริมจากโรงเรียน (โรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ, 2562 : หน้า 8)

จากปัญหาและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญของโรงเรียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการส่งเสริมให้นักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือมีพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายอารมณ์ สังคมและสติปัญญาตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน
1.ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2.ด้านการคัดกรองนักเรียน
3.ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4.ด้านช่วยเหลือ การป้องกัน และแก้ไขปัญหา
5.ด้านการส่งต่อนักเรียน

→ แนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูปีการศึกษา 2562 โรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ จำนวน 80 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่2 แบบสอบถามสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาการการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ โดยคำถามมีเนื้อหาครอบคลุมกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอนโดยใช้คำถามแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ได้แก่ ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามโดยครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ สร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ซึ่งเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง (Index of item - objective congruence: IOC) ของผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร ครู โรงเรียนสบเมยวิทยาคม อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งไม่ใช่ประชากรในการผู้ศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการประมวลผล เพื่อหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach,1990 : pp.202-204) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.840 และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยเริ่มจากนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556, หน้า 103) ดังนี้ 4.51 - 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด 3.51 - 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก 2.51 - 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง 1.51 - 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย 1.00 - 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ โดยการวิเคราะห์ความถี่และร้อยละ จากการตอบตอบแบบสอบถามของประชากร จัดอันดับความสำคัญของประเด็นปัญหาต่างๆ ตามค่าความถี่และเลือกปัญหา3 อันดับแรก เนื้อหา (content Analysis) เพื่อนำมากำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษา ในขั้นตอนที่2 ต่อไป

ขั้นตอนที่2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 12 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 3 ปีจำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงาน ไม่น้อยกว่า 3 ปีจำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีวุฒิการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาโท หรือวิทยฐานะชำนาญการพิเศษจำนวน 4 คน ครูทำหน้าที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสบการณ์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่พัฒนาขึ้น ตามกรอบกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเริ่มจากศึกษาเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์ นำผลการวิจัยที่ได้จากตอนที่1 ปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ 3 อันดับแรก มาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้างโดยให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ เสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยให้คณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะและนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 12 คน ด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้ศึกษาติดต่อและขอสัมภาษณ์ด้วยตัวเองจากการสัมภาษณ์จากสถานที่จริงและการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยมีการกำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต1 จำนวน 12คน เกี่ยวกับ แนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ พบว่าปัญหาในแต่ละด้าน โดยจัดลำดับปัญหา 3 อันดับแรกได้ดังนี้ ปัญหาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ ไม่มีการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบนักเรียนมีปัญหา ไม่มีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน และไม่มีการใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์(EQ) กับนักเรียน ปัญหาด้านการคัดกรองนักเรียน ได้แก่ นักเรียนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อการคัดกรองไม่ครบทุกคน ไม่มีการจัดทำแผนปฏิทินงานการคัดกรองนักเรียน และไม่มีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน ไม่มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน ไม่มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ เช่นการแข่งขันกีฬา การแข่งขันทักษะทางวิชาการ และไม่มีการจัดส่งนักเรียนไปฝึกประสบการณ์พื้นฐานด้านอาชีพในหน่วยงานต่างๆตามความเหมาะสมและความสนใจของนักเรียน ปัญหาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ไม่มีการจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านจริยธรรมที่ดีงามแก่นักเรียน ไม่มีการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี และไม่มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับทักษะชีวิต ปัญหาด้านการส่งต่อ ไม่มีการประชุมครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก ไม่มีการประสานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อภายนอก และไม่มีการจัดระบบ ขั้นตอนการส่งต่อทั้งการส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน

3. แนวทางทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ พบว่ามีแนวทางการพัฒนา 5 ด้านดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรดำเนินการติดตามนักเรียนเป็น รายกรณีจากการส่งต่อข้อมูลมาจากครูที่ปรึกษา ควรบันทึกการติดตามอย่างต่อเนื่องและรายงาน ผลการดำเนินการต่อผู้เกี่ยวข้องหากเป็นกรณีที่ต้องได้รับการรักษาโรงเรียนดำเนินการส่งต่อภายนอก และควรมีการประเมินติดตามและนิเทศจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การคัดกรอง

นักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนที่ตรงกัน ควรมีการประชุมเพื่อกำหนดตัวชี้วัด ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดกรองหรือการแบ่งกลุ่มนักเรียน และควรจัดทำคู่มือด้านการคัดกรองนักเรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบและมีรูปแบบที่แน่ชัด ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรจัดทำแผน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ ด้านการป้องกันและแก้ไข โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ประจำทุกสัปดาห์ควรมีการร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการป้องกันปัญหา และควรมีการทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหา ด้านการส่งต่อ โรงเรียนควรวางโครงสร้างและกำหนดการในการส่งต่อ ทั้งภายในและภายนอกให้ชัดเจน ควรประชุมวางแผนในเรื่องของการดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้ดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษา จิตแพทย์ สาธารณสุข ตำรวจ ฯลฯ เพื่อให้มีความรู้และแนวปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเพื่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ผู้บริหารได้มอบหมายหน้าที่ให้ครูปฏิบัติงานหลักคือ ประการแรกให้สอนหนังสือถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการให้กับนักเรียน ประการที่สองให้มีหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยแต่งตั้งให้เป็นครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน มีงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควบคุม ดูแล กำกับติดตาม และประเมินผลงานการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ เป็นประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนมีการมอบหมายเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครูที่ปรึกษาทุกคน ดังนั้นบทบาทของครูที่ปรึกษาจึงมีหน้าที่ทั้งจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความรู้และมีความประพฤติที่ดีดังที่ได้กล่าวไว้ อีกทั้งทางโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ ได้ปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ที่ให้โรงเรียนในเขตพื้นที่นำนโยบายการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปปฏิบัติรวมทั้งมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องจึงทำให้ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ อยู่ในระดับปานกลางซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของภิมรตา มาฤษี (2555 : 88-91) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนพนัสพิทยาคารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 18 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนพนัสพิทยาคาร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ไม่มีการประชุมครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ภาระงานที่นอกเหนือจากหน้าที่หลักทำให้ครูไม่มีเวลาในการทำความรู้จักกับนักเรียนและผู้ปกครอง ส่งผลให้ครูที่ปรึกษาบางส่วนขาดข้อมูลที่แท้จริง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิรากานต์ บุตรพรม (2560:55-54) ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าสภาพปัจจุบันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะการดำเนินงานตามระบบช่วยเหลือนักเรียนนนั้นมีประบวนการ ขั้นตอนที่ต้องเตรียมเอกสารต่างๆ เป็นจำนวนมากในแต่ละขั้นตอน ทำให้เพิ่มภาระครูที่นอกเหนือจากการสอน ส่งผลให้เวลาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำได้น้อย ขาดการให้ข้อมูลจากผู้ปกครองที่ชัดเจน จึงทำให้ครูที่ปรึกษาได้ข้อมูลที่ไม่ครบสมบูรณ์

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ไม่มีการจัดทำแผนปฏิทินงานการคัดกรองนักเรียน การกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน 3 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ไม่มีการเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา ทำให้ไม่สามารถคัดกรองนักเรียนได้ครบทุกคน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของภิมรตา มาฤษี (2555:88-91) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนพนัสพิทยาคารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 18 พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพนัสพิทยาคาร ครูที่ปรึกษาไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ผู้ปกครองบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลนักเรียน ส่งผลให้การจัดกลุ่มนักเรียนไม่เป็นระบบ ไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ไม่มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่มหรือการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธวัชชัย กุมแสน (2556:80-82) ศึกษาสถาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนพนมสารคาม "พนมอดุลวิทยา" สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่าสภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากครูไม่มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรม/ชมรม

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ไม่มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนในทุกภาค สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวราวุฒิ เหล่าจินดา (2559:118-120) ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่าสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากขาด

สัมพันธภาพระหว่างครูที่ปรึกษากับนักเรียน ขาดการร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน

5) ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ขาดการประชุมครู คณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งต่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของธวัชชัย กุมแสน (2556:80-82) ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนพนมสารคาม "พนมอดุลวิทยา" สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ไม่มีการประชุมวางแผนกำหนดหลักเกณฑ์ขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนอย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่นและการประสานงานในการส่งต่อนักเรียนกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องมีปัญหาในการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มดังกล่าว

2. ปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า โรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ไม่มีการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบนักเรียนมีปัญหา สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรธนา หอมทิพย์ (2560 : ง) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทุ่งขนานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี แล้วพบว่ามีปัญหาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่มีการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบนักเรียนมีปัญหา

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่าโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ มีนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อการคัดกรองไม่ครบทุกคน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิรากานต์ บุตรพรม (2560: 51-54) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แล้วพบว่า ไม่มีประชุมครูเพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่เป็นระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำเกณฑ์ และตัวชี้วัดการคัดกรองนักเรียนที่ถูกต้อง โรงเรียนเก็บข้อมูลการคัดกรองนักเรียนไว้ที่ครูที่ปรึกษาและครูที่ปรึกษาขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้ส่งผลกระทบต่อด้านการคัดกรองนักเรียน และปัญหาด้านการส่งต่อภายนอกลักษณะเดียวกัน

3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน พบว่า โรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ไม่มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของการุณ เชิดชู (2557: 75-79) ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพร้าววิทยาคม อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีปัญหาการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ครูที่ปรึกษา มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมที่จำกัด

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า โรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ไม่มีการจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านจริยธรรมที่ดีงามแก่นักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชรีย์ ผึ้งคุ้ม (2560 : 49-71) ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ที่พบว่า สถานศึกษาไม่มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมขาดความหลากหลาย และกิจกรรมบางกิจกรรมยังขาดการสนับสุนจากสถานศึกษา

5) ด้านการส่งต่อ พบว่า โรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ ไม่มีการประชุมครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิรากานต์ บุตรพรม (2560: 51-54) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แล้วพบว่ามีปัญหาขาดทักษะวิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน ขาดความไว้วางใจในการเข้ามาปรึกษาหรือทำให้เกิดการไม่ยอมรับความช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษา ขาดการประสานงานกับผู้ปกครอง หน่วยงานภายในและภายนอกของโรงเรียนในการช่วยเหลือนักเรียนลักษณะเดียวกัน

3. แนวทางทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ พบว่ามีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรบันทึกการติดตามอย่างต่อเนื่องและรายงาน ผลการดำเนินการต่อผู้เกี่ยวข้องหากเป็นกรณีที่ต้องได้รับการรักษาโรงเรียนดำเนินการส่งต่อภายนอก และควรมีการประเมินติดตามและนิเทศจากเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่ปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจ มีการวางแผนการจัดเก็บข้อมูลด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิรากานต์ บุตรพรม (2560: 51-54) ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าแนวทาง การพัฒนาการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาต้องเข้าใจขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนในความปกครองของตนครบทุกคน มีเครื่องมือและระบบการจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนที่ทันสมัยสามารถสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลามีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอทุกภาคเรียน

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนที่ตรงกัน ควรมีการประชุมเพื่อกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดกรองหรือการแบ่งกลุ่มนักเรียน และควรจัดทำคู่มือด้านการคัดกรองนักเรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบและมีรูปแบบที่แน่ชัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานการคัดกรองนักเรียน มีการยึดหลักเกณฑ์ที่ตรงตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 43) กล่าวว่า แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา

และยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียน

3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรมีการสำรวจความต้องการของนักเรียน ในการจัดกิจกรรม เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการจัดกิจกรรม ควรจัดทำแผน/ โครงการ/ กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การส่งเสริมกิจกรรมที่ตรงตามความต้องการของนักเรียนจะทำให้สามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับผลการวิจัยของการุณ เชิดชู (2557:75-79) วิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพร้าววิทยาคม อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ได้วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาด้านการส่งเสริมนักเรียน ดังนี้ ควรปรับแผนให้มีความเหมาะสม สามารถใช้งานได้จริงและต้องปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

4) ด้านการป้องกันและแก้ไข โรงเรียนควรมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ มีทักษะและเทคนิคการให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่ปรึกษามีข้อมูลนักเรียนที่ครบทุกด้าน จึงสามารถวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนุชรีย์ ผึ้งคุ้ม (2560: 49-71)ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ได้วิเคราะห์แนวทางการพัฒนา ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ดังนี้ ควรให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างทั่วถึง

5) ด้านการส่งต่อ โรงเรียนควรวางโครงสร้างและกำหนดการในการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกให้ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประสานงานและการสร้างความรู้ความเข้าใจมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนที่มีปัญหาได้รับการแนะนำ การช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของโชคชัย อาษาสนา,(2555 :ค - ง) พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเหียงพิทยาคม จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โรงเรียนควรมีการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดีเป็นระบบ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยเรื่องกลยุทธ์ส่งเสริมการคัดกรองนักเรียนในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

2. ควรมีการวิจัยเรื่องการจัดทำคู่มือด้านการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

3 ควรมีการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

การุณ เชิดชู. (2557). **การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพร้าววิทยาคม อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธวัชชัย กุมแสน. (2556). **สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนพนมสารคาม "พนมอดุลวิทยา" สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6.** งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

นุชรีย์ ผึ้งคุ้ม .(2560) .**ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต .17** วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา .

ภีมรตา มาฤษี .(2555) .**สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนพนัสพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต .18** งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

โรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ .(2562) .**สรุปผลการดำเนินงานฝ่ายกิจการนักเรียน.** แม่ฮ่องสอน.

วราวุฒิ เหล่าจินดา. (2559). **สภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.** งานนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์,มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

วรรธนา หอมทิพย์. (2560). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทุ่งขนานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิรากานต์ บุตรพรม. (2560). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.**วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

แนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ ห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

The Guideline for Administration of Internal Quality Assurance System of Ban Mae Omki School in Branched Classroom Under the Primary Educational Service Area Office Tak 2

วุฒิชัย ปัญญาเมา[1] สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Woottichai Panyamao Sunate Tongkumpong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ ห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 64 คน ปีการศึกษา 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารระบบประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ ห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง อยู่ในระดับมาก ด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

แนวทางพัฒนาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ ห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า สถานศึกษาควรมีการกระจายการมีส่วนร่วม กำกับ ดูแล ติดตามนิเทศและประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรทุกคน เพื่อกระตุ้นและปรับปรุงแก้ไขระหว่างปฏิบัติงาน โดยส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ควรมีการนำผลการ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail wo_ottichai22@hotmail.com เบอร์โทร. 092-3811155
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ประเมินคุณภาพภายในเพื่อไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำรายงานประจำปี (SAR) ผู้บริหาร ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเป็นผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร / ระบบประกันคุณภาพภายใน / บ้านแม่อมกิ / ห้องเรียนสาขา

Abstract

This research aimed to study the problems’ condition and guidelines for the guidelines for developing the administration of the internal quality assurance system of Ban Mae Omki School in branched classroom under the Primary Educational Service Area Office Tak 2. The population used in this research were administrators, deputy administrators, teachers and educational personnel at Ban Mae Omki School under the Primary Educational Service Area Office Tak 2 totaling 64 people in the academic year 2020. The research instruments were questionnaires and interviews, and the data were analyzed by finding frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results of the research were found that the management condition of the internal quality assurance system of Ban Mae Omki School in branched classroom under the Primary Educational Service Area office Tak 2 in total and in each of the 6 aspects was overall at a high level. When considered individually, it was found that the highest mean was the implementation of the educational management development plan at the high level, and the minor was the education standards setting at the high level, the preparation of educational development plans for educational institutions that focused on quality following educational standards at the high level, the follow-up performance to develop educational institutions to meet the educational standards at the high level, the preparing for self-assessment report at the high level, and the evaluation and examination of educational quality within educational institutions at the high level respectively.

The guidelines for transformational leadership development of school administrators in Kor-Mu-Lek school group under the Primary Educational Service Area Office Tak 2 found that administrators should clearly explain the picture of the future of the organization in order for the associates to know the operational guidelines of the organization for the further good performance of the organization. Administrators should conduct themselves as a model for those in their subordinates to be respectful and faithful, exemplary, or as a model for those in their subordinates to be esteemed,

respected, believed, trusted. Administrators should have confidence in the abilities and potential of their colleagues, and provide opportunities for coworkers to demonstrate their ability to perform tasks. Administrators should allow colleagues to be aware of the organization's weaknesses and strengths to find new solutions in order to develop and create the organization..

Keywords: Guideline for Administration / internal quality / Ban Mae Omki School / Branched Classroom

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 “มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไป ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ” “มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษามีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาที่มิใช่การจัดการอุดมศึกษาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมหรือกระทรวงอื่นเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความมุ่งหมายหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ” สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หน้า 51)

ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาปรับเปลี่ยนระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้มีการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกตามแนวคิดหลักการว่าสถานศึกษาสามารถออกแบบระบบการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสมเป็นไปได้และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาได้ด้วยตนเองการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการยืนยันระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาผลที่ได้จากการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกนั้นจะต้องสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้ด้วยรายละเอียดการ

จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561(กระทรวงศึกษาธิการ , 2561)

โรงเรียนบ้านแม่อมกิเปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล1ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนห้องเรียนสาขาถึง 13 ห้องเรียนสาขาและการเดินทางของแต่ละห้องเรียนสาขามีสภาพการเดินทางที่ยากลำบากอีกทั้งยังห่างไกลจากเทคโนโลยีห่างไกลจากโรงเรียนแม่และสิ่งอำนวยความสะดวกหลายๆอย่างที่เกี่ยวเนื่องกับการเรียนการสอนจึงทำให้เด็กนักเรียนห้องเรียนสาขาต่างๆของโรงเรียนบ้านแม่อมกิทั้ง 13 ห้องเรียนสาขามีผลการเรียนที่ด้อยกว่าโรงเรียนแม่ซึ่งในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) รอบ 3 ของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ พบว่ายังไม่ได้มาตรฐานและยังไม่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) โดยมีผลการประเมินในมาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 5 อยู่ในระดับคุณภาพต้องปรับปรุงเร่งด่วน โดยได้คะแนน 2.71 ทั้งนี้มีจุดที่ควรพัฒนา คือ ทางโรงเรียนต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นโรงเรียนบ้านแม่อมกิจึงต้องมีการตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเร่งด่วนในการประเมินคุณภาพการศึกษาในรอบ 4 ต่อไป

จากแนวคิดและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะเป็นครูโรงเรียนบ้านแม่อมกิ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพการจัดระบบประกันคุณภาพภายในจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารระบบประกันคุณภาพภายใน (กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561) ประกอบด้วยการดำเนินงาน 6 ด้านดังนี้

1.กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2.จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
3.ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
4.ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
5.ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
6. จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

→ แนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รวม 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ และห้องเรียนสาขาทั้งหมด 13 สาขา จำนวน 64 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบกำหนดรายการให้เลือก (Multiple Choice) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตามขอบข่ายงานประกันคุณภาพภายใน ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า(Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยคำถามมีเนื้อหาครอบคลุมตามขอบข่ายงานประกันคุณภาพภายใน โดยใช้คำถามแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือก(Multiple Response) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้ ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ

ห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามให้ตามกรอบเกี่ยวกับการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่มีคุณสมบัติเหมือนประชากร ซึ่งไม่ใช่ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่ระเมิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่นของ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการประมวลผล เพื่อหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach,1990 : pp.202-204) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.943 และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยเริ่มจากนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดอันดับความสำคัญแจกแจงความถี่และค่าร้อยละของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 12 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีวิทยฐานะไม่น้อยกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีวิทยฐานะไม่น้อยกว่าชำนาญการ จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษาหรือศึกษานิเทศก์หรือผู้ควบคุมกลุ่มนโยบายและแผนที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน นักวิชาการศึกษาหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีวุฒิการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาเอกหรือวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยเริ่มจากศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์และนำผลการศึกษาที่ได้จากตอนที่ 1 สภาพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำและปัญหาที่มีค่าร้อยละสูง การบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มาสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้างโดยให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการศึกษา เพื่อหาแนวการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่านด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์ และได้ทำการนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเองและทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

สภาพการบริหารระบบประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปัญหาแต่ละด้านมีดังนี้

ด้านกำหนดมาตรฐาน พบว่า สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทจริง มีปัญหามากที่สุด รองลงมาสถานศึกษาไม่ได้จัดทำเอกสารมาตรฐานการศึกษาเพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้อง สถานศึกษาไม่มีคู่มือการปฏิบัติงานในการกำหนดจัดทำมาตรฐาน

ของสถานศึกษา ตามลำดับ สถานศึกษาไม่มีการประชุมชี้แจงหรือสร้างความเข้าใจในการกำหนดมาตรฐาน สถานศึกษา มีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า สถานศึกษากำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายด้านต่าง ๆ ไม่ครอบคลุมกับภารกิจและความรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีปัญหามากที่สุด รองลงมาสถานศึกษาขาดการกำกับ ติดตามประเมินผลและการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี สถานศึกษาไม่ได้ปรับปรุงพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อใช้ในปีการศึกษาต่อไป สถานศึกษาไม่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาคิดเป็นร้อยละ 6.3 มีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาไม่ได้ใช้ผลประเมินโครงการ มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสถานศึกษาไม่สามารถปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปีในกรอบระยะเวลาและกิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้ซึ่งมีค่าเท่ากันและมีปัญหามากที่สุด รองลงมา สถานศึกษาไม่ได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการรายปีที่ชัดเจน ตามลำดับ ผู้บริหารขาดการกำกับดูแลติดตามและนิเทศประเมินผลการดำเนินงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้มีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในตามมาตรฐานการศึกษา พบว่าสถานศึกษาไม่ได้มีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในเพื่อไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำรายงานประจำปี(SAR)มีปัญหามากที่สุด รองลงมาการสรุปจัดทำรายงานผลประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาขาดความมีส่วนร่วมและความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในอย่างชัดเจน ตามลำดับ สถานศึกษาขาดเครื่องมือที่หลายหลายในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า สถานศึกษาไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาระดับสถานศึกษามีปัญหามากที่สุด รองลงมาสถานศึกษาไม่ได้กำหนดประเด็นสำคัญหรือสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลและแบบบันทึกการติดตามตรวจสอบที่สอดคล้องกับภารกิจที่วางไว้ และ สถานศึกษาไม่มีดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยใช้ วิธีการและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ให้ความสำคัญในการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ตามลำดับ มีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านการจัดทำรายงานประจำปี พบว่า สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปี ไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น มีปัญหามากที่สุด รองลงมาสถานศึกษาไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายและ สถานศึกษาไม่มีการทบทวนรายงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนก่อนจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีซึ่งมีค่าเท่ากัน ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานประจำปี มีปัญหาน้อยที่สุด

แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสรุปได้ดังนี้

ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษา ควรประกาศใช้มาตรฐานและเป้าหมายการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาที่สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงและควรกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษานำมากำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ควรนำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของปัจจัยภายในสถานศึกษา และอุปสรรคของปัจจัยภายนอกสถานศึกษาประเมินสถานภาพของสถานศึกษามากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์กำหนดกรอบกลยุทธ์/กลยุทธ์การพัฒนา กำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมรองรับพร้อมประมาณการงบประมาณ ทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีมีการกำกับติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดบริหารควรกำกับดูแลติดตามและนิเทศประเมินผลการดำเนินงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามแผน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

ด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรให้สถานศึกษาสรุปและจัดทำรายงานการประเมินตนเองที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษานำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงาน ต้นสังกัดเผยแพร่รายงานต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเตรียมรับการ ประเมินคุณภาพ ภายนอกต่อไป

ด้านติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการติดตามผลและมีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน ติดตามผลตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ควรวิเคราะห์และกำหนดกรอบเพื่อสร้างเครื่องมือติดตามผลของผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งให้มีการบันทึกข้อมูลจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเอกสารร่องรอยหลักฐานอย่างเป็นระบบไว้เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

ด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ต้องมีการรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดี ต้องสะท้อนคุณภาพของผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาต้องนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและสถานศึกษาควรมีการจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) ตามกรอบ มาตรฐาน

การศึกษาของสถานศึกษาผู้บริหารควรให้ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการประเมินและให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับเพื่อให้ผลการดำเนินงานของตนเอง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ ห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้ 1.สภาพการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้าน ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองอยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามลำดับ มีความสอดคล้องกับแนวความคิดของกานต์เลิศ ก้อนหิน (2555 : 173-184) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการพิจารณาสาระสำคัญรวมถึงตรวจสอบและทบทวนผลการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนดสถานศึกษาและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาและการกำหนดและประกาศค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้สะท้อนอัตลักษณ์ มีความสอดคล้องกับแนวความคิดของ กานตรวี เกิดสมศร (2556 : 78) ได้ศึกษาเรื่องปญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานีเขต 2 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายขอพบวา ทุกขอมีคาเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยคาเฉลี่ยสูงสุด ผู้ที่เกี่ยวของมีสวนร่วมในการกำหนดมาตรฐานและจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ครอบคลุมสาระการเรียนรูและกระบวนการเรียนรูโดยคำนึงถึงศักยภาพของผูเรียนชุมชนและทองถิ่น และกำหนดมาตรฐานและกำหนดตัวชี้วัดที่เปนองคประกอบของมาตรฐานอย่างชัดเจน

2. ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการปรับปรุงพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีในปีการศึกษาต่อไป มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวความคิดของ กานตรวี เกิดสมศร (2555 : 78) ได้ศึกษาเรื่องปัญหา การดำเนินงานการประกัน

คุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานีเขต 2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุงคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข่อ พบวา ทุกข่อมีคาเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยคาเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ที่เกี่ยวข่องมีสวนรวมในการปรับปรุงและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการกระจายการมีส่วนร่วม กำกับ ดูแล ติดตามและนิเทศประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรทุกคน เพื่อกระตุ้นและปรับปรุงแก้ไขระหว่างปฏิบัติงาน มีการกำหนดแผนปฏิบัติการรายปีที่ชัดเจนและมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการ มีความสอดคล้องกับแนวความคิดของ วันทนา เนื้อน้อย (2560 : 87) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่า สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผน/โครงการ/กิจกรรมเมื่อสิ้นสุดแล้ว

4. ด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างจิตสำนึกการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคน มีระดับสภาพการดำเนินงาน มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการบริหารและการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับแนวความคิดของจีรภา เพชรสงคราม (2554 : 149) ได้ศึกษาสภาพการมีสวนร่วมของครูในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา เมื่อพิจารณารายข้อพบวา ทุกข่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับข่อที่มีสวนรวมจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรกคือ ประเมินคุณภาพการศึกษาด่วยวิธีที่หลากหลาย ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขอผู่เรียนครอบคลุมทุกกลุมสาระการเรียนรู่และประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงคของผู่เรียนอย่างครอบคลุม

5. ด้านติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการจัดทำรายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนามีระดับสภาพการดำเนินงาน มีความสอดคล้องกับแนวคิดของพรพิมล สุขะวัธนกุล(2553 : 75) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนแม่พระฟาติมาโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร เขต *2* ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาวาในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก กลาวคือ มีการปรับวิสัยทัศนและภารกิจให่สอดคลองกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษานำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการคุณภาพครูและคุณภาพผู่เรียน

6. ด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี มีการวิเคราะห์ผลและสรุปรายงานผลการประเมินและมีการนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา

อย่างต่อเนื่อง มีความสอดคล้องกับแนวความคิดของจีรภา เพชรสงคราม (2554 : 150) ได้ศึกษาสภาพการมีสวนร่วมของครูในการ พัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำป พบว่าครูมีสวนร่วมในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะครู ผู้บริหารมีสวนร่วมรับผิดชอบในการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปเสนอหนวยงานต้นสังกัด

ปัญหาการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านกำหนดมาตรฐาน พบว่าปัญหาได้แก่ สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทจริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาวนวลฉวี ทานุกรม (2558 : 120) ได้ทำการศึกษาปัญหาของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ผลจากการวิจัย พบว่า ในด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการ ครู และบุคลากรของสถานศึกษายังขาดความรู้ ความสามารถใน เรื่องของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทั้งนี้อาจเกิดจากการขาดผู้รับผิดชอบ มาตรฐานในแต่ละด้าน

2. ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่าปัญหาได้แก่ สถานศึกษากำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายด้านต่าง ๆ ไม่ครอบคลุมกับภารกิจและความรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ละมัย ดีเอียด (2555 : 80) ได้ทำการศึกษาปัญหาในสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการประเมินภายนอกรอบ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 ข้อที่มีปัญหามากที่สุด พบว่า การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้มีส่วนได้เสีย

3. ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าปัญหาได้แก่สถานศึกษาไม่ได้ใช้ผลประเมินโครงการ มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นายนรินทร์ ปาระมี (2556 : 90) ได้ทำการศึกษาปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสูงสุด ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือที่เชื่อถือได้

4. ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในตามมาตรฐานการศึกษา พบว่าปัญหาได้แก่ สถานศึกษาไม่ได้มีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในเพื่อไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำรายงานประจำปีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นางสาวนวลฉวี ทานุกรม (2558 : 121) ได้ทำการศึกษาปัญหาของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ผลจากการวิจัย พบว่า ด้านการประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาไม่มี การแต่งตั้ง คณะกรรมการในการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาและไม่ได้นำผลการประเมินภายในไป วิเคราะห์ใช้วางแผนในปีการศึกษาต่อไป

5. ด้านติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่าปัญหาได้แก่ สถานศึกษาไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัย สายทอง อมรรัตนพิบูลย์และคณะ (บทคัดย่อ: 2560) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ สังกัดเทศบาลตำบลไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่พบว่า การมีส่วน ร่วม ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบ ทบทวน และแก้ไขคุณภาพการศึกษาที่จริงจังอย่างต่อเนื่อง ของทุกฝ่ายค่อนข้างน้อย ไม่ครบถ้วน และมีการนำผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษามาใช้ในการพัฒนา

6. ด้านการจัดทำรายงานประจำปี พบว่าปัญหาได้แก่ สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปีไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายทอง อมรรัตนพิบูลย์และคณะ (บทคัดย่อ : 2560) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนเทศบาล 1 ไชยปราการ สังกัดเทศบาลตำบลไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี พบว่า การนำเสนอรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปียังไม่เป็นระบบขาดข้อมูลตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน และไม่สัมพันธ์กัน

แนวทางการพัฒนาทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ ห้องเรียนสาขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สรุปผลแต่ละด้านเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษา ควรประกาศใช้มาตรฐานและเป้าหมายการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาที่สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงและควรกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษานำมากำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นายณัฐพล รักไทย (2557:145) ได้ทำการศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรมีแนวทางการดำเนินการดังนี้ สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมวางแผนเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้ร่วมกัน

2. ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาควรนำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของปัจจัยภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โอกาส และเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิด ร่วมออกแบบ ร่วมวางแผน ร่วมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสุดา ป่วนเทียน (บทคัดย่อ : 2561) ได้ทำการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา พบว่า มีแนวทางดำเนินการ คือ ผู้บริหาร และครูควรศึกษาเกี่ยวกับ

กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในให้เข้าใจ ผู้บริหารต้อง สร้างขวัญกำลังใจและความตระหนักให้ครูร่วมมือในการทำงาน

3. ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีมีการกำกับติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

4. ด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรมีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภาย ในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไก ในการควบคุม ตรวจสอบ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวัฒน์ ตันถา (2559 : 85) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ด้านการตรวจสอบและประเมินผล พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดจันทบุรีที่มีความสำคัญสูงสุด คือ ควรรวบรวมข้อมูล สารสนเทศ เอกสาร หลักฐานให้สอดคล้อง มาตรฐานและ ตัวชี้วัด

5. ด้านติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการติดตามผลและมีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน ติดตามผลตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวัลย์ ตั้งมั่น (บทคัดย่อ : 2561) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ควรจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติตามปฏิทินการปฏิบัติงาน

6. ด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ต้องมีการรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดี ต้องสะท้อนคุณภาพของผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาและสถานศึกษาต้องนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ศรีแก้ว (2556: 84) อ้างในถึงพรชัย บัวเรือง (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลตำบลอรัญญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เสนอแนะแนวทางพัฒนาการดำเนินการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการรายงานผล ได้แก่ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปีควรดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้ไปก่อนสิ้นปี การศึกษาสถานศึกษาควรกำหนดคณะผู้จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีและสถานศึกษาควรศึกษารูปแบบของการเขียนรายงานผลการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

สถานศึกษาควรมีการกระจายการมีส่วนร่วม กำกับ ดูแล ติดตามและนิเทศประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรทุกคน เพื่อกระตุ้นและปรับปรุงแก้ไขระหว่างปฏิบัติงาน โดยส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้

สถานศึกษาควรมีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในเพื่อไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำรายงานประจำปี (SAR)

ผู้บริหารและครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรเป็นผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมในงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาปีพ.ศ. 2561 ด้วยการดำเนินงาน 6 ด้าน ในปฏิบัติของผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ควรมีการวิจัย เรื่องการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาปีพ.ศ.2561 ด้วยการดำเนินงาน 6 ด้านระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ควรมีการวิจัย เรื่องปัจจัยภายนอกสถานศึกษาที่สัมพันธ์หรือส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กานต์รวี เกิดสมศรี. (2556). **การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2**.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร การศึกษา).ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

กานต์เลิศ ก้อนหิน. (2555). **การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ชณัญชิดา พุมดียิ่ง. (2557). **การบริหารงานวิชาการที่สงผลตอการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ปิยวัฒน์ ตันถา. (2559). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชน ประเภท สามัญศึกษาในจังหวัดจันทบุรี.** หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา**.**

นิตยา ศรีแก้ว. (2556). **ปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลอรัญญประเทศ จังหวัดสระแก้ว.** การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สุดา ป่วนเทียน. (2561). **ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1.** ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี**.**

ณัฐพล รักไทย. (2557). **แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต .มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นรินทร์ ปาระมี. (2556). **ศึกษาปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**.การศึกษาอิสระหลักสูตรนักบริหารการศึกษาระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ, สถาบันพัฒนา ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.กระทรวงศึกษาธิการ.

นวลฉวี ทานุกรม. (2558). **การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

การประเมินโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

The Qualitative Assessment of the “Moderate Class More Knowledge Projects” Constructed by The Opportunity Expansion Schools in Wiang Sa School Union 3, Nan Primary Education Service Area 1

พงศกร หมุดแก้ว[1] สมชาย อังสุโชติเมธี[2]
Pongsakorn Mudkaew Somchi Angsuchotmetee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน และหาแนวทางพัฒนาโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษา ปีที่ 3 รวมจำนวนทั้งสิ้น 332 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการประเมินโครงการสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการประเมินโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 โดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความเหมาะเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามากคือ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ตามด้วยการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรมีการกำหนดแนวทาง การวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การจัดทำผังบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรม ควรดำเนินการตามแผนที่กำหนด โดยจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการกิจกรรม และควรนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความสำคัญ : การประเมินโครงการ, ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้, ขยายโอกาสทางการศึกษา

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริการการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เบอร์โทรศัพท์ 080-6893639 E-mail : kon_ed@hotmail.com
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริการการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ABSTRACT

This research aimed to (1) evaluate the “Moderate Class, More Knowledge Projects” constructed by the opportunity expansion schools in Wiang Sa School Union 3, Nan Primary Education Service Area 1 and (2) discover the approach to develop the project. The population was the 332 of school principals, teachers, and Mathayom 1-3 pupils. The instrument used to collect the data from the population was the project evaluation questionnaire. The data was analyzed by frequency, percentage, average as well as standard deviation (S.D.).

The research indicated that; on the whole, the evaluation of the “Moderate Class, More Knowledge Projects” constructed by the opportunity expansion schools in Wiang Sa School Union 3, Nan Primary Education Service Area 1 seemed to be at the high level. When each aspect was considered based on arithmetic means arranged in descending order, it was found that the aspect that had the highest level was Product Evaluation. Moreover, the second and third highest levels seemed to be the Input Evaluation and Process Evaluation respectively.

In terms of the development approaches to the evaluation of the “Moderate Class, More Knowledge Projects” constructed by the opportunity expansion schools in Wiang Sa School Union 3, Nan Primary Education Service Area 1 were (1) Schools should specify and manage the place and environment along with the school plan which is appropriate for the activities. (2) Schools should launch the project follow by the plan and focus on child center learning, moreover, (3) Schools should combine local learning resource and local wisdom to construct the learning activities

Keywords: Project evaluation, Moderate Class More Knowledge Projects, Expand educational opportunities.

บทนำ

การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลวัต จะต้องส่งเสริมและพัฒนา ให้นักเรียนมีทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ทักษะการทำงาน ทักษะการดำรงชีวิต และที่สำคัญจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีสุขภาวะ จากการประชุมองค์กรหลักครั้งที่ 1/2558 ของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 25-35) พบว่า จากผลการเทียบมาตรฐานของการจัดการศึกษาในระดับอาเซียน ประเทศไทยมีผลการจัดการศึกษาอยู่ในอันดับที่ 8 ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ โดยพบปัญหาที่เกิดขึ้นคือ นักเรียนคิดไม่เป็นวิเคราะห์ไม่ได้ขาดทักษะชีวิต อัดแน่นเนื้อหาวิชาการ มากกว่าให้เรียนรู้ด้วย

ตนเอง นักเรียนมีภาระงานการบ้านมากเกินไปหรือต้องนำการบ้านไปทำที่บ้านและนักเรียนเครียดและต้องเรียนพิเศษมาก เพราะกลัวเรียนไม่เก่งเหมือนเพื่อน รัฐบาลจึงได้มีการประชุมหารือเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและได้หาแนวทางในการ ยกระดับการศึกษาของประเทศไทยขึ้น โดยได้กำหนดนโยบายโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ให้เป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม คือ การลดเวลาเรียนภาควิชาการลงให้เด็กได้เรียนถึงเวลา 14.30 น. การลดเวลาเรียนนี้จะต้องไม่กระทบเนื้อหาหลักที่นักเรียนควรจะได้เรียนรู้และหลังจากเวลา 14.30 น. นั้นทางโรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมที่เกิดจากความสนใจของนักเรียนหรือตามความถนัดของ นักเรียน โดยที่โรงเรียนยังคงเลิกตามเวลาปกติ คือ เวลา 16.00 น.

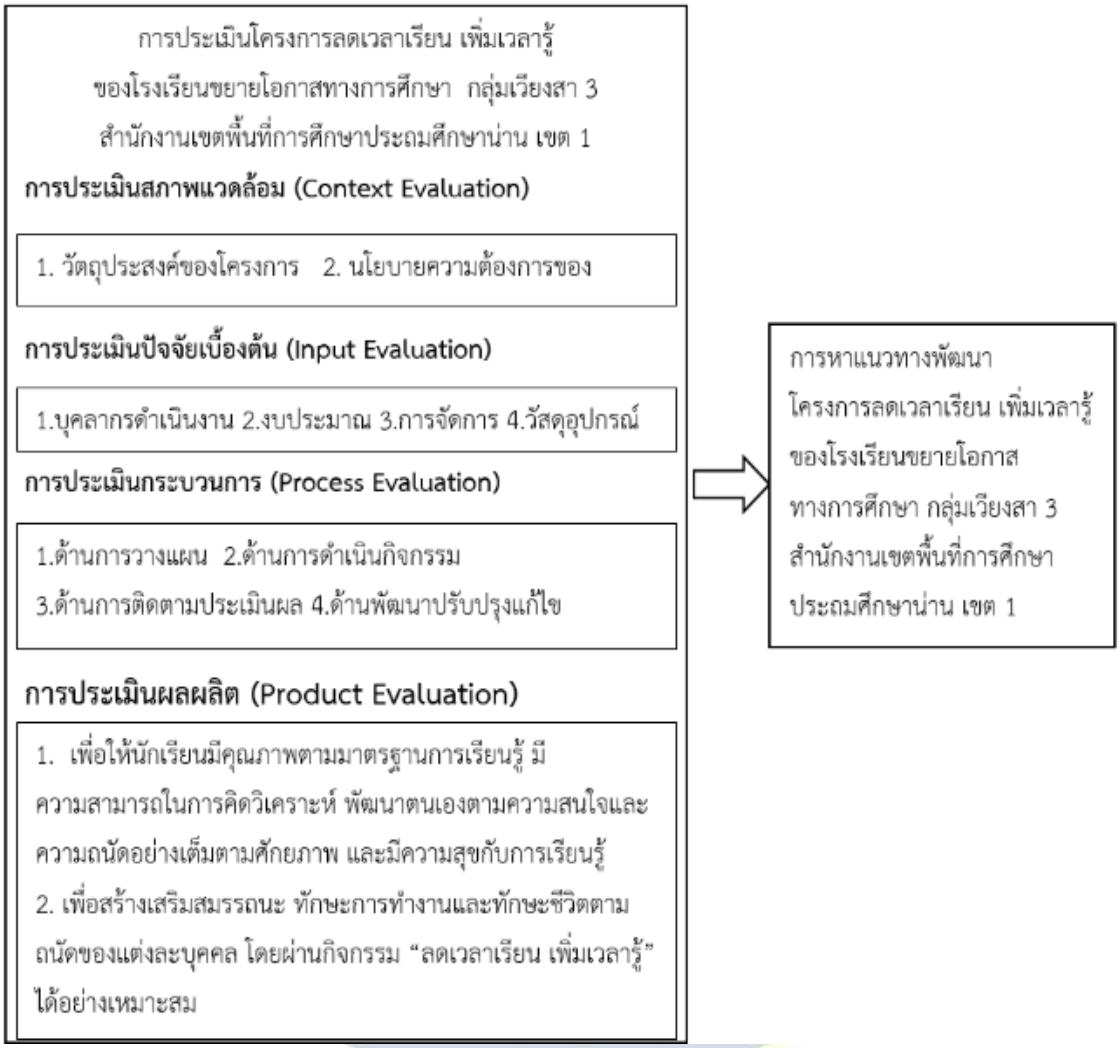
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 การประเมินผลการดำเนินการ โครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 3 ปีการศึกษาที่ผ่านมา มีกระบวนการประเมินโครงการที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอนของการประเมินโครงการ ยังไม่ได้ดำเนินการตามกระบวนการ ตลอดจนขาดการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเหตุนี้ผู้ประเมินจึงทำการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 โดยใช้รูปแบบ CIPP Model เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความสมเหตุสมผลครอบคลุมการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ในส่วนของผลผลิตพิจารณาในด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้ มีการพิจารณาความเป็นไปได้ ในการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นโครงการอย่างรอบคอบ รัตนะ บัวสนธ์ (2556: 19) โดยผลของการประเมินที่ได้จาก การประเมินครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาปรับปรุง และเสริมจุดแข็งของโครงการและ ส่งผลต่อผู้เรียนในระยะยาว จะได้มีทักษะในการเรียนและการดำเนินชีวิต ที่จำเป็นสำหรับการดำเนิน ชีวิตเมื่อสำเร็จการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการศึกษา โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ซึ่งมุ่งประเมิน 4 ด้าน คือ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูจำนวน 119 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1– มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 209 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 332 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) โครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 และฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษากรอบแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

3.2 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเกี่ยวกับการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

3.3 นำร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบเนื้อหาเพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านการวิจัย (Content Validity)

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) โดยข้อที่ใช้ได้ มีค่า IOC 0.60 – 1.00 พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะ จากผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามและเสนอต่อกรรมการ อีกครั้งก่อนนำไปทดลองเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability)

3.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้กลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 1 ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือหาคุณภาพของแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า เครื่องมือมีพิสัยความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.88 – 0.94 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.50 ในทุกองค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายใน และฉบับที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า เครื่องมือมีพิสัยความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.77 – 0.85 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.50 ในทุกองค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายใน

3.6 นำแบบสอบถามการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 และผลที่ได้จากการทดลองใช้ มาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อขอเสนอแนะในการปรับเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ และขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.7 จัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. **ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล** ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน และ ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งได้จากการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยนำข้อคำถามที่มีผลการตัดสินไม่ผ่านการประเมิน หรือข้อคำถามที่มีผลการตัดสินผ่านแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำในแต่ละประเด็น

3. การสร้างและการหาคุณภาพ การสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษากรอบแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

3.2 วิเคราะห์ขอบเขตการประเมินจากการนำผลการศึกษาที่ได้จากผลการประเมินรายข้อที่มีผลการประเมินไม่เหมาะสมหรือค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.3 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด สร้างแบบสัมภาษณ์

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น 1 ฉบับ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบเนื้อหา ภาษา สำนวน ที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมรายละเอียดของเนื้อหายิ่งขึ้น

3.5 นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขและผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

3.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว จัดพิมพ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยขอหนังสือแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลา รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำมาแจกแจงความถี่ และจัดลำดับความสำคัญ เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) อยู่ในระดับมาก มีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามด้วยการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) อยู่ในระดับมาก มีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามด้วยการประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation อยู่ในระดับมาก มีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) อยู่ในระดับมาก มีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์

ตอนที่ 2 ผลการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก 3 ลำดับแรก คือ สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิตในการเข้าร่วมกิจกรรม "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ตามด้วยสร้างเสริมลักษณะและค่านิยมในการเข้าร่วมกิจกรรม "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ และสร้างเสริมสมรรถนะและ

การเรียนรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรม "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้"อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์

ตอนที่ 3 ผลการหาแนวทางพัฒนาโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน โดยการจัดลำดับและความถี่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ด้านประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) สถานศึกษาควรมีการกำหนดแนวทาง วางแผนการบริหารจัดการ อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การจัดทำผังบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรม รองลงมาคือ สถานศึกษาควรมีการอบรมให้ความรู้ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล แก่ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หรือผู้เกี่ยวข้องโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) สถานศึกษาควรดำเนินการตามแผนที่กำหนด และจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม รองลงมา คือ สถานศึกษาควรนำกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มาบูรณาการในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และสถานศึกษาควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินโครงการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งสถานศึกษาควรมีการสรุปรายงาน/ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการดำเนินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

3. ด้านการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) สถานศึกษาควรนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรสร้างองค์ความรู้ในเรื่องความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และการมีจิตอาสาต่อส่วนรวมของนักเรียน ตามด้วยสถานศึกษาควรสร้างทักษะความรู้ สร้างทักษะอาชีพ และสร้างทักษะการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนที่หลากหลาย โรงเรียนที่หลากหลายพร้อมทั้งสถานศึกษาควรมีแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนที่หลากหลาย

อภิปรายผล

1. การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ นโยบายความต้องการของโครงการ อยู่ในระดับมาก ตามด้วยวัตถุประสงค์ของโครงการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินโครงการดังกล่าว โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ได้ดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของกระทรวงศึกษาธิการและเชื่อมโยงกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 มีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีระบบการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย จิณณภัทร พิบูลวิทิตธำรง (2559 : 97-102) เมื่อพิจารณารายด้าน มีผลการวิจัยดังนี้

1.1 การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) โดยรวมความเหมาะอยู่ในระดับมาก มีผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าได้ดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของกระทรวงศึกษาธิการและเชื่อมโยงกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 มีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีระบบการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สุรินทร์ มั่นประสงค์ (2559 : 156-159) ได้ศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก การศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคล เรื่อง การบริหารจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ และความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และเพื่อพัฒนารูปแบบ การจัดกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) โดยรวมความเหมาะอยู่ในระดับมาก ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 มีปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่ บุคลากรดำเนินงาน งบประมาณ การจัดการ และวัสดุอุปกรณ์สถานที่ โดยปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย ศรีวิไล (2560 : 124-126) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา

1.3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) โดยรวมความเหมาะอยู่ในระดับมาก ผลการตัดสิน ผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยมีการดำเนินกิจกรรมครบองค์ประกอบ 4 H (Head,

Heart,Hand, Health) มีการทดสอบทักษะด้านการเรียนรู้ และตรวจผลงานที่เกิดจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดจนมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) โดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการตัดสิน ผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ประสบผลสำเร็จจากการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 โดยได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ จำนวน 2 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย ศรีวิไล (2560 : 124-126) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา

1.5 การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนด้านผลผลิต (Product Evaluation) โดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการตัดสินผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ได้จัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และสร้างเสริมลักษณะค่านิยมในการเข้าร่วมกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” นอกจากนี้ยังสร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิตในการเข้าร่วมกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดอกไม้ ทองชัย (2560 : 135-137) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วยกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health)

2. การหาแนวทางพัฒนาโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางพัฒนาว่าควรดำเนินการ ดังนี้

2.1 ด้านประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) พบว่าสถานศึกษาควรมีการกำหนดแนวทางวางแผนการบริหารจัดการ อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนการจัดทำผังบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกชัย ศรีวิไล (2560 : 124-126) ใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา

2.2 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) พบว่าแนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่มาก คือ สถานศึกษาควรดำเนินการตามแผนที่กำหนด และจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม สถานศึกษาควรนำกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มาบูรณาการในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรินทร์ มั่นประสงค์ (2559 : 156-159) ได้ศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก การศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคล เรื่อง การบริหารจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการและความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

2.3 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) พบว่าแนวทางพัฒนาที่มีค่าความถี่มาก คือ สถานศึกษาควรนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัลย์ บุญเพ็ง (2561 : 98-100) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ระดับเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการประเมินโครงการไปกำหนดวิสัยทัศน์ตามนโยบายของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้และผลการประเมินโครงการ นำมาใช้ประโยชน์ในการปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมทักษะที่ความคุมสมรรถนะด้านนักเรียน ตลอดจนถึงการนิเทศนักเรียน

ระดับกลุ่มโรงเรียนควร นำผลการประเมินโครงการและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแก่ผู้เรียนและครูผู้ที่รับผิดชอบโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการต่อยอดกิจกรรมในปีการศึกษาต่อไป และนำผลจากการประเมินโครงการเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการในแผนปฏิบัติการของกลุ่มโรงเรียน

ระดับสถานศึกษาควรนำผลการประเมินโครงการที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขในด้านต่าง ๆ ที่ได้ค้นพบ โดยส่งเสริมกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถทำได้ดีให้ดียิ่งขึ้นไป ปรับปรุงกิจกรรมที่พบว่ามีผลการประเมินในระดับต่ำและโรงเรียนควรนำกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ประสบความสำเร็จมาจัดกิจกรรมในการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะ ที่ครอบคลุมสมรรถนะด้านนักเรียน

ระดับผู้บริหารควรนำผลการประเมินโครงการมาใช้ในการพัฒนางาน และบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม

ครูผู้รับผิดชอบโครงการควรขยายการประสานงานระหว่างบุคลากรทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินโครงการด้วยการจัดประชุมในลักษณะเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community)

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำสารสนเทศของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับประเมินการจัดกิจกรรมของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

3. การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับประสบการณ์และทักษะจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

4. การศึกษาประสิทธิภาพประสิทธิผลการจัดการความรู้ โดยลดเวลาเรียนในห้องเรียน เพื่อให้เรียนรู้จากการปฏิบัตินอกห้องเรียน

เอกสารอ้างอิง

จิณณภัทร พิบูลวิทิตธำรง. (2559). **กลยุทธ์การนำนโยบาย ลดเลาเรียน เพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติอย่างมี**ประสิทธิผลโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพฯ. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศร)รุ่นที่ 6 สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2559.

ดอกไม้ ทองชัย. (2560). **รายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" ด้วยกิจกรรม "เพิ่มเวลารู้" พัฒนา 4H (Head Heart Hand Health) ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1.** ลำพูน : เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1. เอกสารอัดสำเนา.

รัตนะ บัวสนธ์. (2556). "รูปแบบการประมิน CIPP มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและถูกต้องในการใช้," **วารสาร** ศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย. ปีที่ 5 (2 : 2-9.กรกฎาคม -ธันวาคม.

วิลาวัลย์ บุญเพ็ง. (2561). **การศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา.** พระนครศรีอยุธยา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **รายงานประจำปี 2557 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : สำนักงาน.

สุรินทร์ มั่นประสงค์. (2559). **การบริหารจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลกการศึกษาคันคว้าส่วนบุคคล เรื่อง การบริหารจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก.** รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทวงศึกษาธิการ (นบส.ศ) รุ่นที่ 6 สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการประจำปี 2559.

อนันต์ นามทรงต้น. (2557). **การประเมินโครงการ.** กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.

เอกชัย ศรีวิไล. (2560). **รายงานประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนำร่องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา.** นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. เอกสารอักสำเนา.

การประเมินโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี

The Evaluation of Thairatkeeree School’s Induction Project of Philosophy of Sufficiency Economy

ศิรภัสสร ชุมภูเทพ[1]
Siraphassorn Chumphootep

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อประเมินด้านบริบท ประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน และประเมินด้านผลผลิต แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การประเมินด้านบริบท ขั้นตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินด้านผลผลิต แบ่งออกเป็นขั้นที่ 4.1 การประเมินด้านความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขั้นที่ 4.2 การประเมินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตในประจำวัน ผลการประเมิน พบว่า 1. ผลการประเมินด้านบริบทของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี พบว่า ผลการประเมิน โดยภาพรวม ด้านบริบทของสภาพ แวดล้อม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย = 4.58) 2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ของโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี พบว่า ผลการประเมิน โดยภาพรวมด้านปัจจัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.65) 3. ผลการประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน ของโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี พบว่า ผลการประเมิน โดยภาพรวมด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.57) และ 4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการน้อมนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี พบว่า ผลการประเมินด้านความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีความรู้ระดับมากที่สุดใน 5 ข้อ ได้แก่ 1) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำเนินชีวิตแบบใด ร้อยละ 93.57 2) เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ร้อยละ 91.42 3) โครงการใดต่อไปนี้ไม่ใช่โครงการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 86.42 4) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีสามองค์ประกอบ คือร้อยละ 85.71 และ 5) แนวทฤษฎีใหม่ให้ความสำคัญกับการจัดทรัพยากรใดมากที่สุด ร้อยละ 82.14 ส่วนผลการประเมินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตในประจำวัน พบว่า ผลการประเมิน โดยภาพรวมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตในประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.51)

คำสำคัญ: หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

[1] ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี 306 หมู่ 6 ตำบลช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 63160
npchum@gmail.com 093-132-8195

Abstract

The Evaluation of Thairatkeeree School’s Induction Project of Philosophy of Sufficiency Economy,the purposes are as follows: 1.To evaluate environmental context. 2. To evaluate input. 3. To evaluate process.and 4. To evaluate product These are divided into 4 steps : Step 1.To evaluate environmental Step 2.To evaluate input, Step 3.To evaluate process and Step 4. To evaluate product 4.1 To evaluate cognition in Philosophy of Sufficiency Economy. 4.2 To evaluate induction of Philosophy of Sufficiency Economy in daily life. The results can be summarized as follows 1.The results of the context evaluation of the environment related to the Thairatkeeree school’s induction of Philosophy of Sufficiency Economy found that the overall evaluation of the context of the environment was the most appropriate in all aspects (Mean = 4.58) 2. The results of the Input Evaluation of the project found that the overall evaluation of the most appropriate in all aspects (Mean = 4.65) 3. The results of the Process Evaluation project found that found that the overall evaluation of the most appropriate in all aspects (Mean = 4.57) 4. Result of product evaluation that divided in 5 level related to Thairatkeeree student’s knowledge about philosophy of sufficiency economy: 1. What conduct of lifestyle philosophy of sufficiency economy is? 2. The purpose of philosophy of sufficiency economy (91.42%) 3. What projects are not philosophy of sufficiency economy (86.42%) 4.Philosophy of sufficiency economy has only three elements (85.71) 5.Resources management play important role in the new theory (82.14) Result of application of philosophy of sufficiency economy in daily life found that the overall of application of philosophy of sufficiency economy is in the highest level (Mean =4.51)

Keywords: The Philosophy of Sufficiency Economy

บทนำ

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดีจักรีนฤบดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ความว่า

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุค โลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุก

ขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความ อดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปล อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” (ฝ่ายวิชาการ สถาพรบุ๊ค. 2561 , หน้า 6)

จากสถานการณ์ของโควิด-19 ที่กระทบไปทั่วโลกอย่างรุนแรง ทำให้การท่องเที่ยวชบเซา การส่งออกทำได้ยากขึ้น บริษัทใหญ่ ๆ หลายแห่งต้องปิดตัว ปรับลดและปลดคนงาน เศรษฐกิจตกต่ำอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน สำหรับประเทศไทยแม้ว่าภาครัฐจะออกมาตรการ มาช่วยเหลือเยียวยา หลายๆ มาตรการ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการ ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและคนตกงานจากภาวะโควิด-19 มาตรการช่วยเหลือเกษตรกร มาตรการเยียวยา แรงงานที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคม มาตรการดูแลและเยียวยาผู้ประกอบการ และมาตรการด้านภาษี เป็นต้น แต่มาตรการดังกล่าวเป็นการเยียวยาในระยะสั้น ๆ ส่วนในระยะยาวการที่เราจะอยู่รอดได้ในภาวะ โควิด-19 จำเป็นต้องพึ่งพาตัวเองเป็นหลัก ต้องปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในภาวะวิกฤตเช่นนี้ ดังนั้นจึงต้องปรับตัว ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ประหยัด อดออม และหันกลับมา ดำรงชีวิตอย่างพอมี พอกิน ดั่งพระราชดำริว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่า

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการเมื่อได้ พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทาง เศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...” (ฝ่ายวิชาการ สถาพรบุ๊ค. 2561, หน้า 25)

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ระบุไว้ว่าเพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและมีแนวทางที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ” โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประเทศที่มีรายสูงภายใน ปี 2579 ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยที่มีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน มีความ เป็นธรรมในสังคม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ระบุไว้ว่า การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จะมุ่งบรรลุเป้าหมายโนระยะ 5 ปี ที่จะสามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมี หลักการสำคัญ ดังนี้

1. ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เพื่อให้ เกิดบูรณาการ การพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณและมีระบบภูมิคุ้มกันและ การบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขว่าเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มี ความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิต ที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

2. ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา " มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม

โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี จัดการศึกษา 3 ระดับคือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 584 คน จัดชั้นเรียนออกเป็น 22 ชั้นเรียน มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 33 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 25 คน พนักงานราชการ จำนวน 2 คน ครูพี่เลี้ยง จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ จำนวน 1 คนและนักการภารโรง จำวน 1 คน โรงเรียนตั้งอยู่บนภูเขาสูงจากระดับน้ำทะเล 600 เมตร โรงเรียนมีเนื้อที่ 16 ไร่ โรงเรียนมีหมู่บ้านในเขตบริการ จำนวน 1 ตำบล 3 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ตำบลช่องแคบ หมู่ 6 หมู่บ้านเสรีราษฎร์ หมู่ 8 หมู่บ้านเสรีราษฎร์ใหม่ และหมู่ 14 บ้านใหม่สามยอดดอย (โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี. 2564 , หน้า 2-3)

รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562 (โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี.2563, หน้า 110) พบว่า บทสรุปของผู้บริหาร ในส่วนแนวทางการพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้เสนอแนวทางไว้ดังนี้ 1.พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของชุมชนและ 2.การเสริมสร้างให้สถานศึกษาเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างครบวงจร ประกอบกับสถานการณ์โควิด19 ส่งผลให้ทางครอบครัวผู้ปกครองของนักเรียนมีฐานะยากจนขาดรายได้ ทางโรงเรียนจึงได้จัดทำโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี โดยทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามฐานการจัดการเรียนรู้ 6 ฐาน ดังนี้ ฐานที่ 1 ศูนย์ฝึกอาชีพนักเรียน (inca coffee & In doi school shop) ฐานที่ 2 ไทยราษฎร์ซาลอน ฐานที่ 3 ไทยราษฎร์ No Foam ฐานที่ 4 สวนมอบรักผักอินทรีย์ (ดาวอินคา) ฐานที่ 5 ไก่ไข่อารมณ์ดี และฐานที่ 6 โรงเรียนธนาคาร การดำเนินงานตามโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี เป็นการดำเนินงานตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่ได้ระบุไว้ว่า หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ สถานศึกษา สถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันได้

หลังจากดำเนินงานแล้วทางโรงเรียนจึงได้ประเมินผลการดำเนินโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี เพื่อนำข้อมูล สารสนเทศ และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้มาช่วยในการตัดสินใจดำเนินงานตามโครงการของผู้บริหารสถานศึกษา ว่าโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อประเมินด้านบริบท ของโรงเรียนไทยราษฎร์คีรี

2.เพื่อประเมินด้านปัจจัยของโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโรงเรียนไทยราษฎร์คีรี

3.เพื่อประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน โครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโรงเรียนไทยราษฎร์คีรี

4.เพื่อประเมินด้านผลผลิตของโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโรงเรียนไทยราษฎร์คีรี

ผลการวิจัย

การประเมินโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การประเมินด้าน ขั้นตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินด้านผลผลิต แบ่งเป็นขั้นที่ 4.1 การประเมินด้านความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ 4.2 การประเมินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตในประจำวัน ผลการประเมิน พบว่า 1.ผลการประเมินด้านบริบท โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย = 4.58) 2. ผลการประเมินด้านปัจจัย โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.65) 3. ผลการประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.57) และ 4. ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า ผลการประเมินด้านความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีความรู้ระดับมากที่สุดใน 5 ข้อ ได้แก่ 1) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำเนินชีวิตแบบใด ร้อยละ 93.57 2) เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ร้อยละ 91.42 3) โครงการใดต่อไปนี้ไม่ใช่โครงการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 86.42 4) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีสามองค์ประกอบ คือ ร้อยละ 85.71 และ 5) แนวทฤษฎีใหม่ให้ความสำคัญกับการจัดทรัพยากรให้มากที่สุด ร้อยละ 82.14 ส่วนผลการประเมินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตในประจำวัน พบว่า ผลการประเมิน โดยภาพรวมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตในประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.51)

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการประเมินโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโรงเรียนไทยราษฎร์คีรี ครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า โดยภาพรวมด้านบริบทของสภาพแวดล้อม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย = 4.58) ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากิจกรรมในโครงการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการและสอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาของ

กระทรวงศึกษาธิการ ระบุไว้ว่าเพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและมีแนวทางที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประเทศที่มีรายสูงภายในปี 2579 ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยที่มีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน มีความ เป็นธรรมในสังคม ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคและโลก ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลเข้มแข็ง และเติบโตอย่างมีคุณภาพ เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระบบการบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพทันสมัย รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประชาชน มีส่วนร่วม คนไทยในอนาคตจึงต้องมีศักยภาพและร่วมกันพัฒนาประเทศ สามารถปรับตัวรองรับ บริบทการพัฒนาในอนาคต มีทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้ที่คนไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (2560 : 8) ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของธารารัตน์ ไพศาลจักรวัฒน์ (2556) ได้ประเมินโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนบ้านหนองน้ำแดง โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Model) ผลการประเมิน พบว่า ด้านบริบทในการดำเนินโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนบ้านหนองน้ำแดงมีความสอดคล้องกับที่มาของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการและนโยบายของโรงเรียนตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการประเมินของวรรณพงษ์ เมืองเล็น (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานกิจกรรมการเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียน ได้วางแผนการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้กำหนดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นนโยบายของโรงเรียนนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนจัดกิจกรรมปลูกพืช สมุนไพรปลูกพืชผักทำการเกษตรแบบผสมผสานดำเนินการสอนวิชาเกษตร โดยการฝึกปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้การเกษตรไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันฝึกให้นักเรียนออมทรัพย์ ใช้กิจกรรมการเกษตรฝึกความมีวินัยขน นอดทนประหยัดรับผิดชอบสามัคคีเสียสละและช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับผลการประเมินของขวัญนภา อุณหกานต์ (2553 : 83 – 85) ได้ประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบวา ด้านบริบท พบว่าวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและของโรงเรียนสอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน มีความชัดเจนเห็นความสัมพันธ์ของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ ความดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ผลการประเมิน โดยภาพรวมด้านปัจจัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.65) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคน ตลอดจนได้มอบหมายงานให้ครูรับผิดชอบแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน และนอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังมีแผนการนิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานทุกระยะ จึงทำให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

จึงทำให้ปัจจัยในการดำเนินงานมีความเหมาะสมและเพียงพอมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของมะรี เปิงลีฆะ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนไอยรานุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ด้านปัจจัย เบื้องต้นของโครงการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการประเมินของศรายุช เชาว์ชาญ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินเชิงระบบโครงการน้อม นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดง สหมิตร ผลการประเมิน ด้านปัจจัย พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการประเมินของขวัญนภา อุณหกานต์ (2553 : 83 – 85)ได้ประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าโรงเรียนมีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ บุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและมีจำนวนเพียงพอกิจกรรมมีความเหมาะสม มีการประสานงานร่วมมือกบชุมชนและหน่วยงานต่างๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) ของโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี พบว่า ผลการประเมิน โดยภาพรวมด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.57) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายเป็นอย่างดี สถานที่ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ มีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม การจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสมและเพียงพอ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุม นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามระยะเวลา ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมมีการพัฒนาและปรับปรุงในการดำเนินกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้กระบวนการดำเนินงานดำเนินไปและมีความก้าวหน้ามาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของขวัญนภา อุณหกานต์ (2553 : 83 – 85) ได้ประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดเสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการประเมินด้านกระบวนการพบว่าโรงเรียนดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้มีการวางแผนการ ดำเนินงานชัดเจน บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานครบทุก กิจกรรมและเป็นไปตามระยะเวลาที่กาหนด มีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการประเมินของธารารัตน์ ไพศาลจักรวัฒน์ (2556) ได้ประเมินโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนบ้านหนองน้ำแดง โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์(CIPP Model) ผลการประเมิน ด้านกระบวนการ การดำเนินโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนบ้านหนองน้ำแดงมีความเหมาะสมหรือความเพียงพอเกี่ยวกับการวางแผนดำเนินโครงการการลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ ประเมินผลโครงการ และการปรับปรุงและพัฒนาตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนพบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการประเมินของศรายุช เชาว์ชาญ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินเชิงระบบโครงการน้อม นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดง สหมิตรด้านผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า

4.1 ผลการการประเมินด้านความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผลการประเมินด้านความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีความรู้ระดับมากที่สุดใน 5 ข้อ ได้แก่ 1) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำเนินชีวิตแบบใด ร้อยละ 93.57 2) เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ร้อยละ 91.42 3) โครงการใดต่อไปนี้ไม่ใช่โครงการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 86.42 4) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีสามองค์ประกอบ คือ ร้อยละ 85.71 และ 5) แนวทฤษฎีใหม่ให้ความสำคัญกับการจัดทรัพยากรให้มากที่สุด ร้อยละ 82.14 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นเพราะบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงานจึงทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามากมาย ส่งผลให้นักเรียนได้ความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับผลการประเมินของอวยพร จิตประพันธ์ (2546, บทคัดย่อ) ได้วิจัย การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนนิคมพัฒนาผัง 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้รูปแบบการประเมิน แบบ CIPP model เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ผลการวิจัย พบว่าผลการประเมินด้านผลผลิต มีดังนี้1) ความพึงพอใจของครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่าน เกณฑ์การประเมิน 2) ผลการประเมินการปฏิบัติงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 –ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน

4.2 ผลการประเมินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตในประจำวัน พบว่า ผลการประเมิน โดยภาพรวมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตในประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.51) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงาน จึงทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามากมาย เช่น ฐานเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพนักเรียน (inca coffee & In doi school shop) ฐานเรียนรู้ไทยราษฎร์ซาลอน ฐานเรียนรู้ไทยราษฎร์ No Foam ฐานเรียนรู้สวนมอบรักผักอินทรีย์ (ดาวอินคา) ฐานเรียนรู้ไก่ไข่อารมณ์ดี และฐานเรียนรู้โรงเรียนธนาคารเป็นต้น จึงทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของอุษณีย์ สีเหลืองอ่อน (2556) ได้ประเมินโครงการมินิฟาร์ม กรณีศึกษา โรงเรียนวัดหนองพะยอม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ได้ประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Model) ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า โครงการมินิฟาร์ม กรณีศึกษา โรงเรียนวัดหนองพะยอม อำเภอบางระทำจังหวัดพิษณุโลก ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูผู้รับผิดชอบโครงการ และนักเรียนที่เข้าร่วม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับธารารัตน์ ไพศาลจักรวัฒน์ (2556)ได้ประเมินโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนบ้านหนองน้ำแดง โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์(CIPP Model) ผลการประเมิน ด้านผลผลิต พบว่าการดำเนินโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนบ้านหนองน้ำแดงมีผลการดำเนินการโครงการตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู

คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการประเมินของดิเรก ศรีโยธา (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำ การประเมินโครงการเกษตรเพื่อชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ โรงเรียนบ้านพองหนีบ ผลการประเมินด้านการผลิต พบว่านักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมีความสุขและกระตือรือร้นในการทำงาน ครู ผู้รับผิดชอบโครงการมีความตั้งใจและพยายามที่จะผลักดันการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ของโรงเรียนมีการบูรณาการวิชาต่างๆ กับวิชาเกษตร มีนาข้าวในพื้นที่ของโรงเรียน มีพืชผัก หลายชนิดในแปลงเกษตร มีต้นไม้ขึ้นตามพื้นที่ต่าง ๆ ของโรงเรียน มีเรือนเพาะชำ โรงเรือน เลี้ยงปลา และเลี้ยงกบ จากการประเมินผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความพึงพอใจ ในระดับมาก

กิตติกรรมประกาศ

การประเมินโครงการเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆอย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ดร.ฉลอง ชาตรูประชีวิน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร นายวรรณชัย เหล่าทรัพย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่กาษา ซึ่งทำให้ผู้ประเมินได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการประเมินโครงการครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบเครื่องมือในการประเมินโครงการ อันประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.สุบัน พรเวียง อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ประจบ ขวัญมั่น อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการบริหารการศึกษาและพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนต์นภัส มโนการณ์ อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดร.สายฝน วิบูลรังสรรค์ อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ดร.อภิชัย นุชเนื่อง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียนที่ให้ความกรุณาในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการตลอดจนขอเทิดทูนพระคุณของบิดา มารดาที่ให้กำเนิดจุดเริ่มต้นของชีวิตการศึกษามาจนถึงทุกวันนี้

ผู้ประเมินรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของทุกท่าน หากการประเมินโครงการครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่วงการบริหารการศึกษาขอยกความดีนี้ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ขวัญนภา อุณหกานต์. (2553). **การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ดิเรก ศรีโยธา. (2553). **การประเมินโครงการเกษตรเพื่อชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่โรงเรียนบ้านพองหนีบ.** ผลงานทางวิชาการ, โรงเรียนบ้านพองหนีบ.

ธารารัตน์ ไพศาลจักรวัฒน์. (2556). **การประเมินโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนบ้านหนองน้ำแดง**. ผลงานทางวิชาการ, โรงเรียนบ้านหนองน้ำแดง.

ฝ่ายวิชาการ. (2561). **เศรษฐกิจพอเพียงกับยุทธศาสตร์ Thailand 4.0.** กรุงเทพ: สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊ค.

มะรี เปิงลีฆะ. (2555). **การประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษา ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนไอยรานุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3**. นราธิวาส: โรงเรียนไอยรานุสรณ์.

วรรณพงษ์ เมืองเล็น . (2551). **การดำเนินงานกิจกรรมการเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอแม่ริมจังหวัดเชียงใหม่.** ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรายุช เชาว์ชาญ. (2555). **การประเมินเชิงระบบโครงการน้อม นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดง สหมิตร**. มหาสารคาม: โรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร.

อุษณีย์ สีเหลืองอ่อน. (2556). **ประเมินโครงการมินิฟาร์ม กรณีศึกษา โรงเรียนวัดหนองพะยอม อำเภอบางระกำจังหวัดพิษณุโลก.** ผลงานทางวิชาการ, โรงเรียนวัดหนองพะยอม.

อวยพร จิตประพันธ์. (2546). **การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนนิคมพัฒนาผัง ๖.** กรุงเทพฯ: โรงเรียนนิคมพัฒนาผัง ๖.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564.** [ออนไลน]. เขาถึงไดจาก : https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 (วันที่คนขอมูล: 15 พฤษภาคม2563).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี. (2563). **รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562**. ตาก: โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี.

โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564**. ตาก: โรงเรียนไทยราษฎร์คีรี.

แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

Administrative Guidelines according to the Good Governance of the Administrators of Nakhon Kosamphi School Cluster under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1

สุดา พิพัฒน์จรัสแสง[1] นลธวัช ยุทธวงศ์[2]
Suda Phiphatcharatsaeng Nontawat Yuttwong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและการหาแนวแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากร จำนวน 103 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และวิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงจากมากไปน้อย คือ หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วม

3. แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 คือ ควรแต่งตั้งกรรมการควบคุมการประพฤติปฏิบัติ มีเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐาน กำหนดการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปี และส่งเสริมให้ครูมีสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

คำสำคัญ : การบริหาร, หลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา.

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โทรศัพท์ 065-3010899 E-mail : suda.phiphat@gmail.com
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ABSTRACT

This research aimed to study the problem situation and find the administrative method according to the principle of good governance of the administrators of the Nakhon Kosampi School Cluster under the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Office Area 1. It was divided into 2 steps: the study of the situation and administrative problems according to the good governance principle of the school administrators and the finding of guidelines for administration according to the principle of good governance of school administrators of Nakhon Kosamphi School Cluster under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1. The data collection used a questionnaire with 103 populations and interviewed 9 experts. Data analysis used standard deviation, frequency distribution, percentage and content consistency analysis.

The results of the research were found as follows:

1. The situation of administration according to the good governance principle of the administrators of Nakhon Kosampi School Cluster under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1, in general and in each aspect, the practice was at a high level, in descending order: principles of transparency, morality, participation, responsibility, rule of law and cost effectiveness respectively.

2. Problems of administration according to the good governance principle of the administrators of Nakhon Kosampi School Cluster under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1, was at a low level in descending order: the principles of cost-effectiveness, rule of law, responsibility, morality, transparency, and participation.

3. The administrative guidelines according to the good governance of the administrators of Nakhon Kosamphi School Cluster under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1 were: there should be designation of a committee to control practice, standardized performance evaluation criteria on budgeting schedule according to the annual action plan, and encouragement for teachers to have good relationship with the community.

Keywords: Administrative, Good Governance, Administrators.

บทนำ

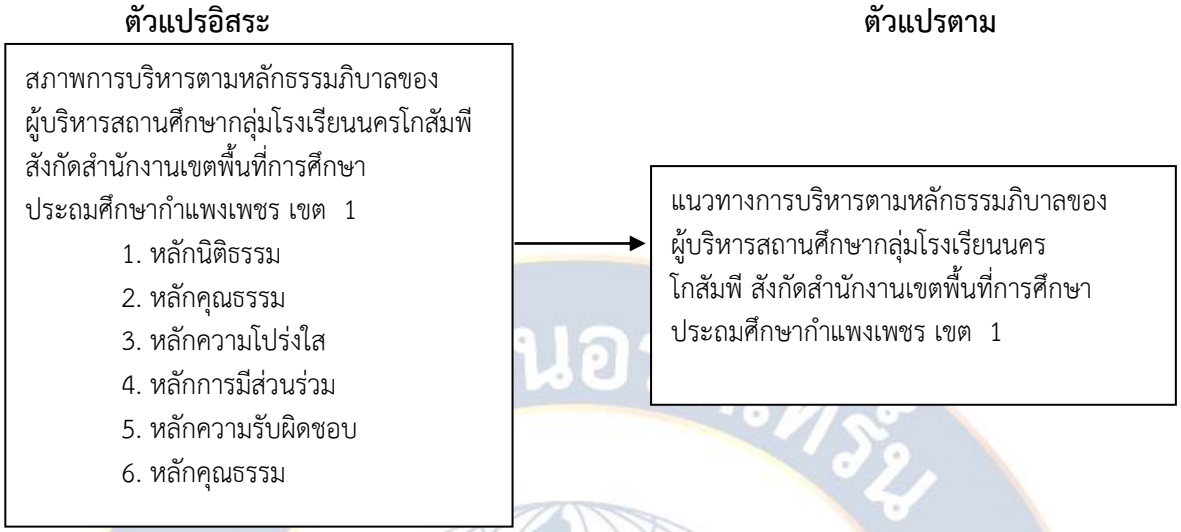
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มีหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ซึ่งเป็นหลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานในระดับสากลว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธเอกชน และภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรหลักที่สำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการปฏิรูปการศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และ ด้านบริหารทั่วไปให้โรงเรียนโดยตรง กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี บริหารสถานศึกษาตามขอบข่ายการบริหารการศึกษา แต่ด้วยข้อจำกัดด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ขนาดของโรงเรียนและทรัพยากรในการบริหารจึงส่งผลให้ประสิทธิผล ของการบริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี ว่ามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในด้านหลักประสิทธิภาพ หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรมและหลักคุณธรรม อยู่ในระดับใด เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และเป็นแนวทางในการยกระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารตามหลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน นครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ประชากร

การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 103 คน (ไม่รวมผู้ศึกษา) จำนวน 10 โรงเรียน 1 สาขา ของกลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น จำนวน 103 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพและประสบการณ์ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple Choice)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 คำถามเป็นแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือกตอบ (Multiple Response)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่นอกเหนือจากข้อคำถามในแบบสอบถาม

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และแบบสอบถามจำนวนเท่ากับกลุ่มตัวอย่างรายโรงเรียน ด้วยตนเอง

3. ขออนุญาตผู้อำนวยการสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 แจกแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์และแจ้งกำหนดนัดหมายเพื่อรับแบบสอบถามคืน

4. เมื่อถึงกำหนดนัด ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

5. นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ จำนวน 103 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(σ)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล จำนวน 9 คน ได้แก่

2.1 ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ หรือ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญามหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญามหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน

2.3 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาดุษฎีบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน

2.4 ศึกษานิเทศก์ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในการติดตามและนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญามหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การหาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบได้หลายคำตอบ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วเสนอรายนามผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คนต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเสนอแนะและตรวจสอบคุณสมบัติ แล้วเลือกให้เหลือเท่ากับจำนวนที่กำหนด

2. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัวก่อน เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

3. แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โครงร่างสารนิพนธ์และเครื่องมือที่จะใช้เก็บข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์พร้อมกำหนดการเข้าสัมภาษณ์เมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

5. ตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบในการสัมภาษณ์เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ เช่น สัมภาษณ์จริง ออนไลน์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่จัดลำดับแล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านหลักความโปร่งใส มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักนิติธรรม ตามลำดับ ส่วนด้านหลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

2. ปัญหาทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่าปัญหาโดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 10.96 พิจารณารายด้านเรียงค่าร้อยละจากมากไปน้อย คือ ด้านหลักความคุ้มค่า มีปัญหามากที่สุด ร้อยละ 16.67 และด้านหลักการมีส่วนร่วมมีปัญหาน้อยที่สุด ร้อยละ 7.41

3. แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคือผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการประพฤติปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มีเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบที่มีมาตรฐานเดียวกัน มีเหตุมีผลสามารถตรวจสอบได้ มีการวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีให้ชัดเจนและครอบคลุม มีการกำหนดการใช้

งบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปีให้เป็นไปตามระเบียบการเงินและพัสดุ รวมถึงส่งเสริมให้ครูมีสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ส่งเสริมให้ครูมีระเบียบวินัย ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ อีกทั้งบุคลากรในสถานศึกษายอมรับและปฏิบัติตามคำสั่ง กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษา รวมไปถึงเปิดโอกาสให้คณะครู นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมีผลบังคับใช้กับสถานศึกษา ตลอดจนให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ครูและบุคลากรอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษารับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติต่อบุคลากรในสถานศึกษาด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม มีความโปร่งใสในการบริหารงาน และสามารถตรวจสอบได้ มีการประเมินผลการบริหารงาน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เป็นปัจจุบัน พร้อมเปิดเผยแก่คนทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ สุดาวัลย์ ศรีเพชร (2562 : 19) ที่กล่าวว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี เพื่อควบคุมการดำเนินกิจการภายในโรงเรียนให้เป็นไปด้วยความเป็นธรรมโปร่งใส จนทำให้โรงเรียนเกิดประสิทธิผล

2. ปัญหาทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงจากมากไปน้อยคือ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรมและ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

3. แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนา คือ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการประพฤติปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มีเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบที่มีมาตรฐานเดียวกัน มีเหตุมีผล สามารถตรวจสอบได้ มีการวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีให้ชัดเจนและครอบคลุม มีการกำหนดการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปีให้เป็นไปตามระเบียบการเงินและพัสดุ รวมถึงส่งเสริมให้ครูมีสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาการบริหารตามหลักความคุ้มค่ามากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานสำหรับการพิจารณาความดีความชอบ รวมทั้งการสร้างกรอบการประเมินที่สอดคล้องกับระเบียบกำหนดและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามวงจรคุณภาพของผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษาตั้งแต่การกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารการศึกษา การดำเนินงาน การกำกับติดตามตรวจสอบ ประเมินผล การสรุปและรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเพื่อใช้ในการวิจัย 6 ด้าน มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในครั้งต่อไป คือ

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กิตติภูมิ สมศรี, (2560). **แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี.** นครสวรรค์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ซารีล่า ลาหมีด, (2559). **การบริหารตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูล.** สงขลา : ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ธวัชชัย นิลประดับ, (2559). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพ ฯ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ธิรารัตน์ ไกรนรา, (2558). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศสมุทรสงคราม.** นครปฐม : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

นิภาพรรณ ผิวอ่อน, (2558). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.** นครปฐม: ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

นิยม รัชตะวัฒน์วินัย, (2560). **แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์.** นครสวรรค์ : ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นิสา ใจภักดี, (2559). **การบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลตลุกดู่อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี ตามการรับรู้ของประชาชน.** นครสวรรค์ : ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

บัญชา นาเกตุ, (2560). **การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2.** นครสวรรค์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่.** กรุงเทพ ฯ : สุวีริยาสาสน์.

ปัณฑารีย์ อัครเศรษฐนนท์, (2561). **รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.** นครราชสีมา : ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

พัชรพร ศรีสัมฤทธิ์, (2562). **การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.** นครปฐม : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

พรรณิภา ไชยศรี, (2563). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.** สกลนคร : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พระปลัดไพรวัลย์ ชาคโร, (2558). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษาสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ : ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์, (2563). **ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.** สกลนคร : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภัทรวดี อุทัยกรณ์, (2559). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอเขาคิชฌกูฏ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2.** ชลบุรี : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภูวินทร์ รักษ์พงศ์, (2559). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.** สกลนคร : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, (2560). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า19,48

แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

Guidelines for Teacher Development According to Professional Standards in Educational Institutions in Nakhon Kosamphi School Group under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1

สุนิสา กาหา[1] นลธวัช ยุทธวงศ์[2]
Sunisa Kaha Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพ และการหาแนวทางทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากร จำนวน 114 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และวิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน และ ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามลำดับ ปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงจากมากไปน้อย คือ การปฏิบัติตน ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ และการปฏิบัติงาน ตามลำดับ และแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองโดยการอบรมและศึกษาต่อ หรือทำวิทยฐานะให้สูงขึ้นสม่ำเสมอต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีมร่วมกันตามวงจรคุณภาพ PDCA เป็นระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรและพัฒนาประสบการณ์ทำงานของครูด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่และมอบหมายงานอย่างชัดเจนอยู่เสมอ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การพัฒนาครู, มาตรฐานวิชาชีพ.

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เบอร์โทรศัพท์ 064-2464149 E-mail : Sunusa.kaha@gmail.com
[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ABSTRACT

This research aimed to study problem conditions and find guidelines for teacher development according to professional standards in educational institutions in Nakhon Kosamphi school group under the office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1. It is divided into 2 steps: studying conditions and problems of teacher development according to professional standards; and finding guidelines for teacher development according to professional standards in educational institutions in Nakhon Kosamphi school group under the office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1. Data was collected by using the questionnaire with 114 populations and interviewing 9 experts. Data was analyzed by means of average, standard deviation, enumerated frequency, percentage and content consistency analysis.

The research results were found that: The condition of teacher development according to professional standards in educational institutions in Nakhon Kosamphi school group under the office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1, in general and in each aspect, the practice was at a high level. The average in descending order were: conduct, performance, professional knowledge and experience respectively. Problems in teacher development according to professional standards in educational institutions in Nakhon Kosamphi school group under the office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1 were at a low level. In descending order were: conduct, professional knowledge and experience, and performance. And guidelines for teacher development according to professional standards in educational institutions in Nakhon Kosamphi school group under the office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service area 1 are: educational institutions should encourage teachers to develop themselves through training and further education, or to regularly and continuously uplift their academic status, to encourage teachers to work together as a team according to the PDCA quality cycle as a system for education quality assurance by using the internal supervision process as a skillful approach, and develop teachers' work experience by constantly changing roles and assignments.

Keywords: Guidelines for development, Teacher development, Professional standards.

บทนำ

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพในระดับสถานศึกษานั้น จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการ ผู้ที่มีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ ครู ซึ่งเป็นแรงผลักดันโดยมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการสร้างคนให้เป็นผู้ใหญ่พัฒนาประเทศชาติในอนาคตให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ ประกอบกับมีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันไป ดังนั้น คุรุสภาในฐานะองค์การวิชาชีพครูได้ตระหนักถึงปัญหาและมองเห็นความสำคัญในการกำกับดูแล บุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสมกับที่วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครูขึ้นโดยยึดแนวคิดและความเชื่อที่ว่าเพื่อให้ครูและบุคลากรอื่นดำเนินการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา และตามความคาดหวังของสังคม โดยมีข้อกำหนดลักษณะของการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่นำไปสู่ผลสำเร็จของบุคลากรทางการศึกษามี 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 : 10-14) ปัญหาคุณภาพของการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนในปัจจุบันล้วนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้นำแนวคิดหรือนโยบายทางการศึกษาไปสู่ระดับปฏิบัติในห้องเรียน จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง วางแผน จัดการฝึกอบรม และให้ความรู้แก่ข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพื่อให้ข้าราชการครูเกิดความตระหนักในการพัฒนาตนเอง และนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนเต็มตามศักยภาพ และการปฏิบัติตนอย่างมืออาชีพ ส่งผลให้มีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงและได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยเสนอกรอบ แนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติของครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 10 โรงเรียน 1 สาขา รวมทั้งสิ้น 114 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ในวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารตำรา ทฤษฎี เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple Choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ซึ่งแบบสอบถาม มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 แบบสอบถามเป็นแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือกตอบ (Multiple Response) เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจงหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วเสนอในรูปแบบตาราง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพการปฏิบัติของครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมและรายด้าน เสนอในรูปแบบตาราง แล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปรผลของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามประมาณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5 ระดับ
3. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 3 ปัญหาการปฏิบัติของครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงหาค่าความถี่และร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

การหาแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับ ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพ จำนวน 9 คน ได้แก่ กลุ่มผู้นำนโยบายสู่การปฏิบัติ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้รู้ จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ปฏิบัติตามนโยบาย จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหาแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบ่งเครื่องมือออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์รายด้าน ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์หาแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาสภาพปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยและปัญหาการดำเนินงานที่ค่าร้อยละสูง มาสร้างเป็น

แบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ เช่น สัมภาษณ์จริง ออนไลน์ และเมล์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานการปฏิบัติตน มาตรฐานการปฏิบัติตน และมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามลำดับ

2. ปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้านพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ มาตรฐานการปฏิบัติตน มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ กับ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีข้อเสนอแนวเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน โดยการมอบหมายงานให้รับผิดชอบตรงตามความรู้ ทักษะ ความถนัด มีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบงานในหน้าที่ จัดให้มีการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร เพื่อติดตาม ชี้แนะ ช่วยเหลือขณะปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญและร่วมแสดงความยินดีในความสำเร็จของครู และควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูให้มีคุณสมบัติตรงตามที่คุรุสภากำหนด ซึ่งนอกเหนือจากบุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพครู จะต้องได้รับคัดกรองคุณสมบัติก่อนการข้าสู่ตำแหน่งจากหน่วยงานต้นสังกัดแล้ว สถานศึกษายังมีหน้าที่กำกับติดตามและพัฒนาให้บุคลากรมีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ประพฤติปฏิบัติตน ตลอดจนมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และสร้างประสบการณ์วิชาชีพตามกรอบระยะเวลากำหนด เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มศักยภาพตามบทบาทหน้าที่รับมอบหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรเมศว์ นิ่มมา (2562 : 27) ที่สรุปความสำคัญไว้ว่า การพัฒนาครูผู้สอนมีความสำคัญและมีความจำเป็น นอกจากกำหนดในบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ยังเป็นการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงพฤติกรรมการปฏิบัติงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

2. ปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมไม่มีปัญหา

3. แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองโดยการอบรมและศึกษาต่อหรือทำวิทยฐานะให้สูงขึ้นสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียน ครูมีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อพัฒนาการจัดการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา รวมทั้งร่วมกันสร้างและออกแบบการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมที่หลากหลายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การส่งเสริมให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากร ช่วยให้เกิดการพัฒนาความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้เกิดการระดมความคิดเพื่อหาทางออกของปัญหาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้เสียมีประสิทธิผลเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีมร่วมกันตามวงจรคุณภาพ PDCA เป็นระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อกำกับดูแลให้ความช่วยเหลือ เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของครูอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เป็นการเสริมแรง กระตุ้นและสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานและพัฒนางานของครูอย่างเป็นระยะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนำวิธีการของวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามจุดประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน สถานศึกษาควรสร้างประสบการณ์ทำงานของครูด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่และมอบหมายงานอย่างชัดเจนอยู่เสมอ มีกิจกรรมแสดงผลงาน

ความสำเร็จและร่วมแสดงความชื่นชมยินดีกับครูที่มีความก้าวหน้าในอาชีพ มีการกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนของครูอย่างเป็นระบบเพื่อช่วยเหลือและให้กำลังใจ และมีการสร้างศรัทธาในวิชาชีพและความเชื่อมั่นในตนเองโดยมอบหมายงานให้สอดคล้องกับทักษะความถนัดของครูทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ให้ครูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานใหม่ ๆ เป็นการพัฒนาความรู้ทักษะวิชาชีพและประสบการณ์ให้ครู ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าและเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ นักเรียน และชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่พบว่า สภาพการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีปัญหามาตรฐานการปฏิบัติตน มากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำผลไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1.1 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนา การปฏิบัติงานต่อส่วนรวมทั้งในสถานศึกษาและชุมชน อย่างเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ

1.2 สถานศึกษาแนะนำและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเสนอและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่ประสบผลสำเร็จ ตามโอกาสและสถานการณ์ที่เหมาะสม

1.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรจัดทำวิจัยในชั้นเรียนในทุก ๆ ภาคเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และยังสามารถสร้างนวัตกรรมชิ้นใหม่ขึ้นได้จากวิจัยในชั้นเรียนที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

1.4 ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงในการนำความรู้และศาสตร์การสอนมาบูรณการในการวางแผนและจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และได้ประสบการณ์จริง

1.5 ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรอุทิศเวลาจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมหลังเลิกเรียนให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

1.6 ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรตระหนักถึงความประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางที่จรรยาบรรณวิชาชีพกำหนด เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครองและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนครโกสัมพี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในครั้งต่อไป คือ

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูเพื่อการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมวิจัยในชั้นเรียนของครูเพื่อการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2.4 ควรมีการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมครูเสนอและเผยแพร่ผลงานเพื่อการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2.5 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในการอุทิศเวลาจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

เอกสารอ้างอิง

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ. (2556). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง : 65-71. (2556,ตุลาคม).

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4). (2562). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง : 18. (2562, มีนาคม).

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4). (2562). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 137 ตอนพิเศษ 109 ง : 10-14. (2563, พฤษภาคม).

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปรเมศว์ นิ่มมา. (2562). **สภาพและแนวทางการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1.** บุรีรัมย์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

แนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for the Management of the Wilderness School Dormitory, Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2

ชยากร พึ่งพุ่ม[1] ธนกฤต สิทธิราช[2]
Chayakorn Puengpom Thanakrit Sittirach

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มประชากรและแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 61 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการปฏิบัติตามแผน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ด้านแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการหอพัก อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ขอบเขตปัญหาแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการปฏิบัติตามแผน 3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล 4) ด้านแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการหอพัก

3. แนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร ของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อแนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารสรุปได้ดังนี้

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email: nueng0875459073@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 087-3575898
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

1) ด้านการวางแผน คือ โรงเรียนควรมีการจัดประชุมวางแผนโดยตัวแทนผู้ปกครองในการเข้ารับฟังและเสนอความคิดเห็นต่อการจัดทำคู่มือนักเรียนหอพักนอน

2) ด้านการปฏิบัติตามแผน คือ โรงเรียนควรมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ที่มีอยู่ทำให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนและหอพักนอนให้มากที่สุด

3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล คือ โรงเรียนควรส่งครูที่มีความสามารถและประสบการณ์ในด้านการเป็นครูที่ปรึกษาไปเข้ารับการอบรมด้านจิตวิทยาสำหรับเด็กนักเรียนและโรงเรียนควรให้ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น ให้ความสำคัญและดูแลนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทั้งด้านการเรียนและปัญหาในด้านอื่นๆ

4) ด้านแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการหอพัก คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นเป็นประจำหลังจากกิจกรรมในช่วงเย็นหรือวันเสาร์อาทิตย์ มีการสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนไม่ทันหรือไม่เข้าใจจากในห้องเรียนและโรงเรียนควรเสนอแนะให้ตัวแทนผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำและปฏิบัติกิจกรรมภายในหอพักและนำไปขยายผลสู่ชุมชนและผู้ปกครองของนักเรียน

คำสำคัญ : หอพักนอน, ถิ่นทุรกันดาร, นักเรียนพักนอน

Abstract

This research aimed to study problems and guidelines for the management of the wilderness school dormitory, Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2. Population groups and data sources are experts school administrators of 61 teachers and educational personnel. The research instruments were questionnaires and interview forms. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results of the research were as follows.

1. The management of the wilderness school dormitory, Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2 were in general, the practice was at a high level. On a case-by-case basis, in descending order, it was found that the implementation of the plan at the highest level was followed by a high level of monitoring and evaluation was in a high level respectively.

2. Problems of the wilderness school dormitory, Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2, The scope of the problem is divided into 4 areas: 1) Planning 2) Implementation of the plan 3) Inspection and evaluation 4) Correction and improvement of dormitory management

3. Guidelines for the management of the wilderness school dormitory, Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2, has a suggestion to be used as a guideline for the management of dormitories for schools in the wilderness summarized as follows.

1) Planning: The schools should hold a planning meeting by the parents' representative in listening and suggesting opinions in preparing the student, dormitory and school manual.

2) Implementation of the plan: The schools should address the problems that arise by making the most of the materials or equipment available to the students and the dormitories as much as possible.

3) Inspection and evaluation: The schools should send teachers with competent and experienced teachers as mentors to attend psychology training for students and schools. Class teacher advisors should be given priority and take care of students who are at risk of developing problems in both academic and other aspects.

4) Correction and improvement of dormitory management: Schools should organize teaching and learning activities regularly in the evenings or on Saturdays and Sundays. Remedial teaching is provided to students who do not learn or understand in the classroom. Parents' representatives should be advised to participate in preparing and performing dormitory activities and to contribute to the community and student parents.

Keywords : dormitory, distant area, dormitory students

บทนำ

สถานศึกษาเป็นสถานที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งบ่มเพาะสร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่เยาวชน รวมไปถึงการช่วยให้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลได้รับองค์ความรู้จากสถานศึกษาในการเข้าไปในแหล่งชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและอาศัยอยู่บนพื้นที่สูงห่างไกลสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งยังไม่มีการคมนาคมเข้าถึงมีการเดินทางไม่สะดวก เยาวชนที่ด้อยโอกาสจากพื้นที่เหล่านี้จึงเป็นกำลังสำคัญในการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดให้ความรู้แก่ชุมชนของตนเอง เพื่อเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการปลูกฝังจิตสำนึกให้รักในการเรียนรู้และการมีอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว จะเห็นได้ว่าเด็กนักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกล และการคมนาคมไม่สะดวกจะมีการต้องการศึกษาอย่างแท้จริง แต่สิ่งที่สำคัญอีกประการคือ การเดินทางมาโรงเรียนในเขตพื้นที่ของชุมชนใกล้เคียง ไม่สามารถเดินทางไปกลับชุมชนของตนเองได้ ความสำคัญและความจำเป็นของหอพักนอนจึงเกิดขึ้น เมื่อนักเรียนมีแหล่งที่พักอาศัยที่สามารถเดินทางมาเรียนด้วยความสะดวกก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะมีประสิทธิภาพและความต้องการในการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และยังส่งผลให้โอกาสทางการศึกษากับเด็กในพื้นที่ห่างไกล ในถิ่นทุรกันดาร ไม่ว่าจะเป็นการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดๆ ทั้งจากรัฐบาล หน่วยงานอื่นๆ เข้ามาช่วยเหลือทั้งด้านงบประมาณ อาคารสิ่งก่อสร้าง

เมื่อสถานศึกษามีนโยบายการรับนักเรียนจากพื้นที่ห่างไกล จึงสมควรต้องมีการจัดการเพื่อการรองรับดังกล่าว อันเป็นการอื้ออำนวยความสะดวกให้กับเยาวชนที่จะเข้ามาศึกษาซึ่งในส่วนนี้จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนกลางส่งมาให้ทางสถานศึกษาได้มีการดำเนินการในเรื่องของการสร้างหอพักนักเรียนพร้อมกับการจัดสรรเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับการอยู่หอพักที่เหมาะสม พร้อมด้วยการอุปโภคของนักเรียน ซึ่งการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐบางครั้งอาจไม่เพียงพอ ให้เด็กนักเรียนพักนอนได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ แต่กระนั้นก็สามารถช่วยแบ่งภาระค่าใช้จ่ายของโรงเรียนในด้านนี้ได้

ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตากเขต 2 จังหวัดตาก มีการบริหารการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผลการจัดการศึกษา อำเภออุ้มผางเป็นอำเภอที่มีชายแดนติดกับประเทศพม่ามีพื้นที่เป็นที่ราบสูง ดังนั้นจึงเป็นที่ตั้งถิ่นฐาน ภูมิลำเนาของชนเผ่ากลุ่มต่างๆ ซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างกันและแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของคนไทยทั่วไป เนื่องจากความยากไร้และภูมิลำเนาห่างไกลจากโรงเรียน และไม่สามารถเดินทางไป-กลับระหว่างถิ่นที่อยู่กับโรงเรียนภายในวันเดียวได้ ดังนั้น การจัดการศึกษาในพื้นที่ของโรงเรียนจึงเป็นการจัดการศึกษาที่มีความยากลำบาก โรงเรียนจึงจำเป็นมีระบบการจัดการศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อผู้เรียนทั้งด้านที่พักอาศัยทุนการศึกษา และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งนักเรียนยังเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน เช่น มีความแตกต่างทางด้านภาษาพูด ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาในเรื่อง การบริหารจัดการหอพัก ในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) ซึ่งผลที่ได้รับจากการทำวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้สามารถ

ทราบถึงวิธีการบริหารจัดการหอพัก และยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาให้มีความเหมาะสม และได้รับประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้

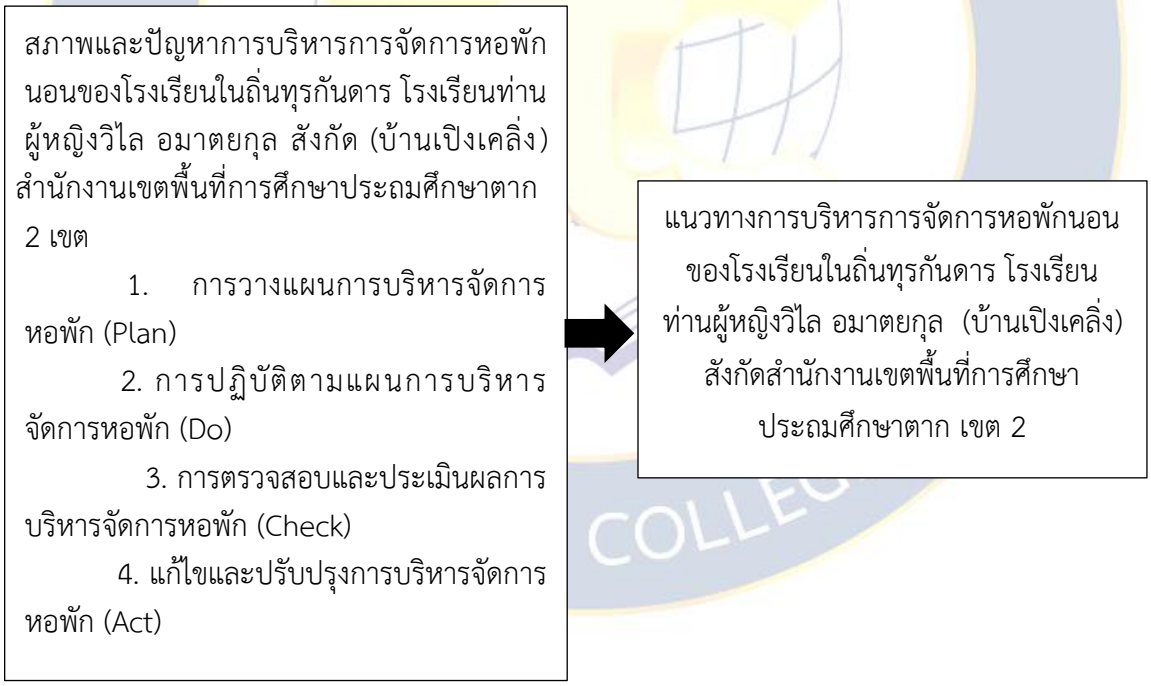
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. เพื่อหาแนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ต้องการหาแนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รวบรวมกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาจัดเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ แสดงได้ดังภาพที่ 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัยที่เหมาะสมกับรายละเอียดดังวิจัยที่กล่าวแล้วในบทที่ 1 และบทที่ 2 โดยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รวม 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 48 คน ของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รวมทั้งสิ้น 49 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามสภาพและปัญหาทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญ มีสภาพทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่น จำนวน 12 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการปฏิบัติตามแผน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ด้านแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการหอพัก อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ขอบเขตปัญหาแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการปฏิบัติตามแผน 3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล 4) ด้านแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการหอพัก

3. แนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผน คือ โรงเรียนควรมีการจัดประชุมวางแผนโดยตัวแทนผู้ปกครองในการเข้ารับฟังและเสนอความคิดเห็นต่อการจัดทำคู่มือนักเรียนหอพักนอนและโรงเรียนควรมีการแต่งตั้งผู้ดูแลหอพัก ได้แก่ หัวหน้าหอพัก รองหัวหน้าหอพัก ครูผู้รับผิดชอบเวรประจำวันในแต่ละวัน

2) ด้านการปฏิบัติตามแผน คือ โรงเรียนควรมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ที่มีอยู่ทำให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนและหอพักนอนให้มากที่สุด โรงเรียนควรจัดระดมทุนเพื่อปรับปรุงอาคารสถานที่และจัดทำให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนได้ตั้งไว้และโรงเรียนควรให้มีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์โดยนักเรียนและครูร่วมกัน เช่น การปลูกผัก ปรับภูมิทัศน์ บริเวณหอพักนอน

3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล คือ โรงเรียนควรส่งครูที่มีความสามารถและประสบการณ์ในด้านการเป็นครูที่ปรึกษาไปเข้ารับการอบรมด้านจิตวิทยาสำหรับเด็กนักเรียนและโรงเรียนควรให้ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น ให้ความสำคัญและดูแลนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทั้งด้านการเรียนและปัญหาในด้านอื่นๆ

4) ด้านแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการหอพัก คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นเป็นประจำหลังจากกิจกรรมในช่วงเย็นหรือวันเสาร์อาทิตย์ มีการสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนไม่ทันหรือไม่เข้าใจจากในห้องเรียนและโรงเรียนควรเสนอแนะให้ตัวแทนผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำและปฏิบัติกิจกรรมภายในหอพักและนำไปขยายผลสู่ชุมชนและผู้ปกครองของนักเรียน

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนของนักเรียนบ้านไกลที่ไม่สามารถเดินทางไปกลับบ้านได้ และเข้าใจถึงบริบทในการศึกษาของพื้นที่ห่างไกลจึงจัดการศึกษาให้กับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้เหมาะสม โดยการจัดตั้งหอพักนอนสำหรับนักเรียน เพื่อเข้ารับการศึกษาในระบบการศึกษาของปัจจุบัน และเกิดการเรียนรู้โดยการศึกษาในระบบการศึกษาของไทย เห็นได้จากสภาพการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบและประเมินผล และด้านแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการหอพักมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการประชุมและวางแผนในการทำงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งด้านการเรียน การใช้ชีวิต ความเป็นอยู่ของนักเรียนหอพักนอน และยังสร้างกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนพัฒนาจิตใจ เสริมสร้างคุณธรรม ปลูกฝังจิตสำนึก และดำรงชีวิตประจำวันเป็นคนดีต่อสังคม นักเรียนมีความใส่ใจในการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดให้มีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน

1.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโดยโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมปลูกฝังความประพฤติ คุณธรรมและจริยธรรมที่ดีให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนหอพักนอนได้มีความประพฤติที่ดีอยู่ในกฎระเบียบและมีการส่งเสริมในด้านการจัดกิจกรรม พัฒนาในด้านพฤติกรรม และมีการจัดทำระบบการดูแลนักเรียนหอพักนอนด้านการเรียนในช่วงเวลาหลังเลิกเรียนมีการสอนพิเศษเพิ่มเติมโดยครูเวรประจำวันหรือครูที่มีความถนัดในแต่ละด้าน การดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียนหอพักนอนดูแลโดยครูผู้ดูแลหอพักซึ่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการตามเวรประจำวัน ตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ และมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่น

1.3 ด้านการตรวจสอบและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีกรรมการ คณะครู ผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยกันดูแลนักเรียนหอพักนอน ทั้งด้านความปลอดภัย การเป็นอยู่ภายในโรงเรียนอย่างเข้มงวด มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินชีวิตประจำวัน การปลูกฝังความประพฤติ พฤติกรรม ทั้งในด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีการตรวจสอบและประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ มีการทำรายงานผลการทำงานให้ผู้บังคับบัญชารับทราบข้อมูลเป็นประจำ

1.4 ด้านแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการหอพัก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่และการบริหารจัดการหอพักให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนหอพักนอนอย่างเป็นปัจจุบันและปรับให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละช่วง

ชั้น มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนในแต่ละวัย โรงเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมและนักเรียนหอพักนอน พร้อมสรุปข้อบกพร่องเพื่อนำมาแก้ไขให้เหมาะสมมากที่สุด

2. ปัญหาการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยพบปัญหาต่างๆในการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการวางแผน พบว่า ผู้ปกครองของนักเรียนมีที่พักอาศัยอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนและเดินทางมาประชุมที่โรงเรียนไม่ได้ ส่วนหนึ่งเกิดปัญหาทางด้านการสื่อสารเนื่องจากภาษาที่ใช้ในการสื่อสารต่างจากภาษากลาง เพราะผู้ปกครองนักเรียนสื่อสารโดยใช้ภาษาถิ่นจึงทำให้กิจกรรมนักเรียนพักนอนไม่มีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมของนักเรียนพักนอน และเกิดปัญหาที่ตามมาคือผู้ปกครองไม่เข้าใจข้อปฏิบัติและข้อตกลงของหอพักนักเรียน ซึ่งปัญหาที่พบมากที่สุดคือการติดต่อสื่อสารโดยภาษาที่แตกต่างกัน

2.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน พบว่า โรงเรียนไม่มีการจัดสถานที่ภายในหอพักที่ถูกสุขลักษณะที่เหมาะสมกับนักเรียนรวมถึงการใช้น้ำทั้งอุปโภคและบริโภค ห้องสุขาและห้องครัว ไม่มีการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ส่องสว่างเวลากลางคืน ปัญหาในส่วนของนักเรียน คือ นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง กฎระเบียบที่หอพักนอนได้ตั้งขึ้น มีนักเรียนบางส่วนไม่ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีกับนักเรียนร่วมหอพักนอน เพราะฉะนั้นการจะทำให้นักเรียนอยู่ในกฎระเบียบและโรงเรียนพัฒนาสถานที่ การใช้ชีวิตของนักเรียนหอพักนอนต้องได้การช่วยเหลือจากหลายๆส่วนทั้งผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียนหอพักนอนร่วมมือกัน

2.3 ด้านการตรวจสอบและประเมินผล พบว่า โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านของการประเมินผลทางจิตวิทยาส่งผลให้นักเรียนที่มีปัญหาทางด้านครอบครัว การเรียน และอื่นๆ ไม่สามารถปรึกษาหรือได้รับคำแนะนำจากผู้ที่มีความสามารถในด้านนี้อย่างจริงจัง ทั้งนี้ในส่วนของอาคารสถานที่ที่พักอาศัยของนักเรียนหอพักนอนไม่รัดกุม โดยเฉพาะความปลอดภัยของอาคารสถานที่

2.4 ด้านแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการหอพัก พบว่า โรงเรียนไม่มีกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประชุมเพื่อชี้แจง ข้อชี้แนะเกี่ยวกับการอยู่หอพักนอนและปัญหาในการใช้ชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนยังไม่มีกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีความสามัคคีและพึ่งพาอาศัยกัน ไม่มีกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนต่างวัยได้ทำร่วมกันตามความเหมาะสม ไม่มีการละลายพฤติกรรมก่อนที่จะมาพักอาศัยในหอพักนอนของโรงเรียน

3. แนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาว่า

3.1 ด้านการวางแผน สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมวางแผนโดยมีตัวแทนผู้ปกครองในการเข้ารับฟังและเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการตามความเหมาะสม ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรม

ผู้ดูแลหอพักนอนโดยจัดตั้งจากนักเรียน เช่น การมีหัวหน้าหอพัก รองหัวหน้าหอพัก และอื่นๆ เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่พร้อมกับฝึกระเบียบวินัยจากนักเรียนหอพักนอน ควรศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ได้รับความสำเร็จต่อการบริหารจัดการหอพักนอน

3.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน สถานศึกษาควรมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่โรงเรียนมีและสามารถนำมาปรับปรุงให้กลับมาใช้ได้ดังเดิม ควรจัดระดมทุนในการดูแลรักษาสภาพอาคารสถานที่ให้อยู่ในความพร้อมใช้เสมอ ควรจัดกิจกรรมให้ครูและนักเรียนได้ทำงานร่วมกัน เช่น ปลูกผัก ปรับภูมิทัศน์โดยรอบ

3.3 ด้านการตรวจสอบและประเมินผล สถานศึกษาควรตรวจสอบและประเมินความพร้อมคณะครูที่มีความสามารถหรือสนใจในด้านการประเมินจิตวิทยาในนักเรียนและส่งเข้าอบรมตามหัวข้อต่างๆ เพื่อนำความสามารถมาใช้กับนักเรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ควรมีการแนะนำให้ครูประจำชั้นดูแลนักเรียน เยี่ยมบ้านและตรวจสอบข้อมูลที่แท้จริงของครอบครัวนักเรียน เพื่อการดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง และมีการจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด

3.4 ด้านแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการหอพัก สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นเป็นประจำหลังจากกิจกรรมในช่วงเย็นหรือวันเสาร์อาทิตย์ มีการสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนไม่ทันหรือไม่เข้าใจจากในห้องเรียนและโรงเรียนควรเสนอแนะให้ตัวแทนผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำและปฏิบัติกิจกรรมภายในหอพักและนำไปขยายผลสู่ชุมชนและผู้ปกครองของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่พบว่า ด้านการปฏิบัติตามแผน อยู่ในระดับมากที่สุดและมีปัญหาด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. สถานศึกษา ควรมีการจัดการศึกษาและที่อยู่อาศัยเพื่อนักเรียนที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน และมีแนวทางการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนทางด้านการศึกษาให้มากที่สุด โดยนำข่าวสาร ข้อมูลเผยแพร่ต่อชุมชน ให้ความสำคัญต่อการศึกษาในระบบ มีการให้คำปรึกษาและแนะแนวทางการศึกษาเพื่อผลประโยชน์ที่นักเรียนได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการนำแนวทางในการศึกษาและนำไปต่อยอดเกี่ยวกับแนวทางการจัดการหอพักนอน โดยนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และควรจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา อีกทั้งยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีกระบวนการดำเนินการที่ดี สามารถเป็นแบบอย่างได้ และเผยแพร่ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3. ครูผู้สอนหรือบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาและทำความเข้าใจแนวทางการจัดการหอพักนอน สู่กระบวนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการกำหนดวางแผน

มีการพูดคุย ประชุมและช่วยเหลือกัน โดยร่วมมือกัน ปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ ตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาและร่วมกันสร้างบรรยากาศของการทำงานและการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร และจัดการประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน เพื่อให้มีการเรียนรู้สิ่งใหม่และมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดี โดยเน้นผลลัพท์ที่ได้เป็นประโยชน์กับนักเรียนและโรงเรียนเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ อินทร์น้อย . (2553). **กระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 .** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

กฤษณะ จันทร์ขาว. (2559). **การจัดการทรัพยากร โรงเรียนพักนอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น, เชียงใหม่.

จำเริญ นาคอุไร และ เบญจวรรณ กี่สุขพันธ. (2559). **การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

วชิราพร สุวรรณศรวลและคณะ. (2556). **รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย.** วารสารศึกษาศาสตร์ 15 (พิเศษ). มหาวิทยาลัยนเรศวร

วิลาศลักษณ์ ภิริยะแสง. (2558). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์.**วิทยานพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. “**นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ .ศ.2560.**” [ออนไลน์.[เข้าถึงได้จาก http://www.planbkk.com/newsdetail_188_14210 (วันที่ค้นข้อมูล 20 กรกฎาคม 2563)

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.“**นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ .ศ.2562**” [ออนไลน์.[เข้าถึงได้จาก ww.obec.go.th/wpcontent/uploads/2018/10/OBECPolicy (วันที่ค้นข้อมูล 20 กรกฎาคม 2563)

สุธาภรณ์ วรกาญจนกุล .(2556) .**กระบวนการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม**, วิทยานิพนธ์ พธ (การบริหารการศึกษา).ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา

แนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guideline for the Management of the Boy Scout Activities of BAN PHOB PHRA Community School under Tak Primary Educational Service Area Office 2

จักรี ปัญญา[1] สุรพงษ์ แสงสีมุข[2]
Chakri Punya Suraphong Sacngsrimuk

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและหาแนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือ และขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรได้แก่ผู้บริหารและครูของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 67 คนและแหล่งข้อมูลได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบประเมินผล และ การปรับปรุงและพัฒนาตามลำดับ ปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือ โดยรวมมีปัญหาทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ การวางแผน การดำเนินการจัดกิจกรรม การปรับปรุงและพัฒนา และการตรวจสอบประเมินผล ตามลำดับ ส่วนแนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนต้องมีการกำหนดนโยบาย เป้าประสงค์และโครงการจัดกิจกรรมไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา ประชุมผู้บริหารและครูผู้สอนในการวางแผนจัดกิจกรรมร่วมกัน มีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติให้ครอบคลุม ให้ครูจัดทำโครงการสอน แผนการจัดกิจกรรมลูกเสือและปฏิทินการจัดกิจกรรม จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมเพียงพอ พัฒนาบุคลากรทางลูกเสือด้วยวิธีการที่หลากหลายเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศ ตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงาน มีการวัดประเมินผลและจัดทำรายงานผลการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกปีด้วยวิธีการที่หลากหลายให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ รวมถึงการนำผลไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแผนงานหรือโครงการในปีต่อไป

คำสำคัญ : การบริหาร, การจัดกิจกรรมลูกเสือ, โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น 089-9946308 chakri.pimkiree@gmail.com
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ABSTRACT

This research has a purpose to study the condition problems and find ways to manage the scouting activities at Ban Phob Phra community school under Tak Primary Educational Service Area Office 2, there are 2 steps. Step 1: study of the condition and problems of the scout activities. And step 2: find guidelines for the management of the boy scout activities at Ban Phob Phra community school under Tak Primary Educational Service Area Office 2, the population were administrators and teachers of Ban Phop Phra community school under Tak Primary Educational Service Area Office 2, 67 persons, and the data source consisted of 9 experts. The tools were questionnaires and interviews. The data were analyzed by distributing frequency, percentage, mean, and standard deviation, and content analysis. The research results were found that: conditions of the scouting activities at Ban Phob Phra community school under Tak Primary Educational Service Area Office 2, in general and each aspect, the practice was at a high level. Sort descending mean, namely planning, executing, monitoring, evaluation, and improvement and development, respectively. The problem of scout activities in overall, there are problems on all sides. In descending order, planning is the implementation of the activities, improvement and development, and the audit and evaluation respectively. Schools must have a policy. Goals and activities organized in the annual action plan. The evaluation results are analyzed to find strengths and points that should be developed. Executive and teacher meetings to plan joint activities. There is an order to appoint the responsible person. Define roles responsibilities and guidelines to cover. Have the teachers create a teaching project, scout activities plan and calendar of events. Allocating budget for material procurement and equipment for conducting activities should be adequate. Develop the scout personnel through a variety of methods on a regular basis. The results of the scouting activities are measured, evaluated and reported every year in a variety of ways to inform stakeholders. Including bringing results to improve, revise, develop plans or projects in the following year.

Keywords : administration, organizing scout activities, BAN PHOB PHRA community school

บทนำ

กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาดและผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่จะช่วยเสริมสร้างค่านิยมของคนไทย 12 ประการ ให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบและเรียบร้อยแห่งชาติ เพราะกิจกรรมผู้เรียนมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบช่วยสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมลูกเสือ คือ สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สรรพสิทธิ์ ศรีระวรรณ, 2562 : 2-3)

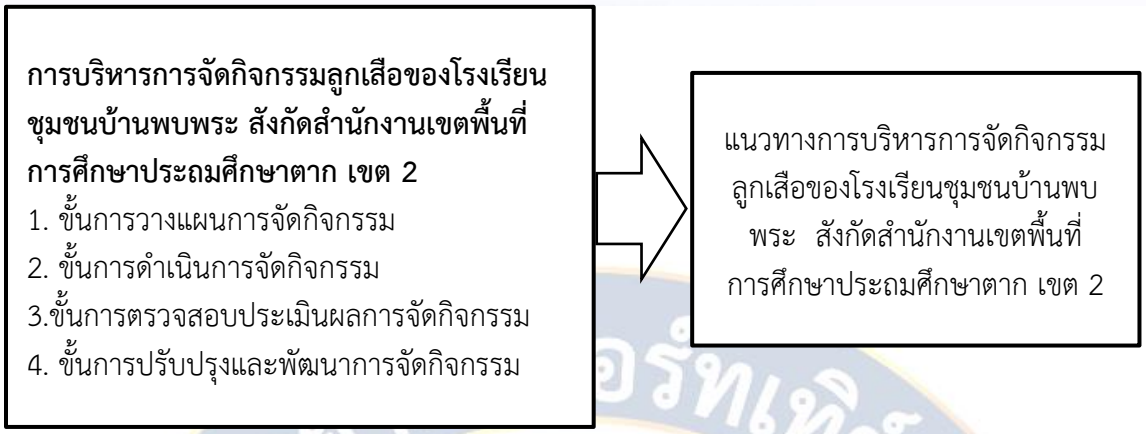
การบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 นั้นพบว่าผู้บริหารโรงเรียนและผู้กำกับลูกเสือ ยังไม่มีการพัฒนาตนเองให้มีวุฒิทางลูกเสือ การกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาและระบบการบริหารกิจการลูกเสือ การส่งเสริมสนับสนุน นิเทศ ติดตามและประเมินผลกิจการลูกเสือยังไม่ต่อเนื่อง ลูกเสือยังไม่ได้รับการพัฒนาตามหลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือให้มีทักษะทางลูกเสือ สามารถปฏิบัติตนตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ มีจิตอาสา จิตสาธารณะและตระหนักในคุณค่าการเป็นลูกเสือ การจัดกิจกรรมตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ กิจกรรมตามหลักสูตรพิเศษและกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือและโรงเรียนมีผลงานดีเด่นเชิงประจักษ์เป็นที่ยอมรับมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อนำผลไปพัฒนาแนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ให้บรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ ประกอบด้วย ขั้นการวางแผน ขั้นการดำเนินการ ขั้นการตรวจสอบประเมินผล และขั้นการปรับปรุงและพัฒนา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือตามกระบวนการบริหาร

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 67 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple Choice) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นแบบให้เลือกตอบ (Multiple Response)

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมโปรแกรมสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างได้จากการนำผลการวิจัยที่ได้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยและปัญหาที่ค่าร้อยละสูง มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาทั้ง 4 ด้านคือ การวางแผนการจัดกิจกรรม การดำเนินการจัดกิจกรรม การตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรม และ การปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรม

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ การสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ แล้ววิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดเป็นขอบข่ายการศึกษารายด้านตามขอบเขตด้านเนื้อหา

2. นำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถามตอนที่ 2 การศึกษาสภาพการบริหารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนั้น และแบบสอบถามตอนที่ 3 การศึกษาปัญหาการบริหารที่มีค่าร้อยละสูงในแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางพัฒนา

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา และความครอบคลุมตามขอบเขตเนื้อหาที่จะศึกษา พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

4. นำเครื่องมือกลับมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยขอหนังสือแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลา รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ จัดลำดับ สรุปอุปนัยและนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การวางแผนการจัดกิจกรรม การดำเนินการจัดกิจกรรม การตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรม และการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้านสรุปผลได้ดังนี้คือ การวางแผนการจัดกิจกรรม โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการวางแผนดำเนินการตามหลักสูตรลูกเสือด้วยวิธีหลากหลาย เน้นการปฏิบัติและมีการประเมินตามสภาพจริง มีการวางแผนในการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกอง การบังคับบัญชาลูกเสือและการจัดการเรียนการสอน และ มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารกิจกรรมลูกเสือไว้ชัดเจน ตามลำดับ ส่วนกำหนดนโยบายและเป้าประสงค์จัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียน มีการปฏิบัติน้อยที่สุด การดำเนินการจัดกิจกรรม โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณารายข้อค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ มีการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนในแผนการสอนลูกเสือ มีการส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถนำ

ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อพัฒนาทักษะทางลูกเสือ มีการพัฒนาการจัดกิจกรรมเดินทางไกลอยู่ค่ายพักแรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามลำดับ ส่วนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอนและงบประมาณในการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอมีการปฏิบัติน้อยที่สุด การตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณารายข้อค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ มีการวัดผลประเมินผลกิจกรรมลูกเสือเป็นไปตามหลักสูตรลูกเสือ มีการจัดระบบนิเทศ ติดตามประเมินผล รายงานผลให้บุคลากรภายในสถานศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ มีการกำหนดนโยบายติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ มีการติดตามประเมินผลการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามลำดับ ส่วนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีการปฏิบัติน้อยที่สุด และการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณารายข้อค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ มีการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมให้ครอบคลุมการคิดและพฤติกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง มีการใช้วิธีการส่งเสริมสนับสนุนแบบบูรณาการให้เกิดความคิดเชิงบวก มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดแทรกคุณธรรมให้แก่ลูกเสือทุกครั้ง และ มีการนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป ตามลำดับ ส่วนมีการสร้างโอกาสการเรียนรู้เชิงคุณธรรมให้แก่ลูกเสือ มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีปัญหาในระดับน้อย ปัญหารายด้านคือ การวางแผนการจัดกิจกรรม ขาดการวางแผนด้านงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือ ไม่ทำปฏิทินการปฏิบัติกิจกรรมลูกเสือที่ชัดเจน ไม่มีความคิดริเริ่มเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ ไม่มีการจัดทำแผนตามระเบียบข้อบังคับของคณะลูกเสือแห่งชาติ แผนงานหรือโครงการไม่มีความต่อเนื่อง การดำเนินการจัดกิจกรรม สื่อ-อุปกรณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ขาดการนำนโยบายเทคนิคใหม่ๆ มาพัฒนากิจการลูกเสือ ขาดการบริหารงานและจัดทำเอกสารประจำกองลูกเสือของโรงเรียน การตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรม ไม่นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปประมวลผลให้พร้อมสำหรับการใช้ประโยชน์ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดกิจกรรมลูกเสือไม่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญ ขาดการนำผลการประเมินเปรียบเทียบแต่ละปีไปใช้ในการวางแผนปีต่อไป และการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรม ไม่จัดทำรายงานผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการลูกเสือโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ไม่นำผลการตรวจสอบประเมินผลมาวางแผนงบประมาณ อาคารสถานที่และสื่อเทคโนโลยี และไม่นำผลการประเมินจุดเด่นจุดด้อยของลูกเสือมาวางแผนฝึกอบรมเพื่อความเป็นเลิศ

แนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 คือ การวางแผนการจัดกิจกรรม ควรมีการกำหนดนโยบายเป้าประสงค์และโครงการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการประชุมผู้บริหารและครูผู้สอนในการวางแผนด้านงบประมาณและสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมลูกเสือ มีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติให้ครอบคลุมดำเนินการตามแผนที่ชัดเจน ให้ครูผู้สอนจัดทำโครงการสอน แผนการจัดกิจกรรมลูกเสือและกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานให้ชัดเจน

และมีการวัดและประเมินผลโครงการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกปีด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำผลไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนา การดำเนินการจัดกิจกรรม ควรมีการวางแผนงานโครงการพัฒนาจัดกิจกรรมลูกเสือไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือให้เหมาะสมเพียงพอ และควรมีการส่งเสริมผู้กำกับลูกเสือเข้ารับการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อนำเทคนิคใหม่ๆ มาพัฒนาการจัดกิจกรรม การตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรม ควรแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นคณะทำงานตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรมให้เป็นระบบชัดเจน ควรมีการนำผลการประเมินไปวิเคราะห์ ประมวลผลและนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ และควรมีการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลการจัดกิจกรรมเป็นรูปเล่มให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และ การปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรม ควรมีปฏิทินกำหนดระยะเวลาการจัดทำรายงานให้ชัดเจน มีการสรุปรายงานผลการจัดกิจกรรมเป็นรูปเล่มเพื่อให้ทราบปัญหาด้านต่างๆและรายงานผู้เกี่ยวข้องทราบ และควรนำผลการประเมินการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาสำหรับการจัดกิจกรรมปีต่อไป

อภิปรายผล

สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาให้ความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามกระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ โดยมีการวางแผนดำเนินการตามหลักสูตรลูกเสือด้วยวิธีหลากหลายเน้นการปฏิบัติและมีการประเมินตามสภาพจริง มีการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนในแผนการสอนลูกเสือ มีการวัดผลประเมินผลกิจกรรมตามหลักสูตรลูกเสือ และมีการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมให้ครอบคลุมการคิดและพฤติกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของชนก เชียงมูล (2559 : 33 - 37) ที่กล่าวว่า กระบวนการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนกิจกรรมลูกเสือ (Scout Planning) เพื่อวางแผนจัดสรรทรัพยากรในการบริหารทั้งคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น การจัดองค์การกิจกรรมลูกเสือ (Scout Organization) โดยการจัดโครงสร้างของกองลูกเสือ หมู่ลูกเสือ การจัดสายงานบังคับบัญชา มีการมอบหมายงาน การกำหนดตัวบุคคล ลักษณะของภารกิจและอำนาจหน้าที่ การใช้ภาวะผู้นำกิจกรรมลูกเสือ (Scouting Leading) โดยใช้การจูงใจกระตุ้นความกระตือรือร้นของคนในองค์การ และการควบคุมกิจกรรมลูกเสือ (Scout Controlling) โดยนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน เพื่อการประเมินผลตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับพรชัย วัดเย็น (2558 : 96) วิจัยแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการวิจัยของณะภา ลีพรม (2558 : 102-104) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 : กรณีกิจกรรมชุมนุม, กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี-ยุวกาชาด และกิจกรรมสภานักเรียน ผลการศึกษาพบว่า

โดยรวมและรายด้านกระบวนการบริหารกิจกรรมในโรงเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน พิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้คือ การวางแผนการจัดกิจกรรม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียน มีการวางแผนดำเนินการตามหลักสูตรลูกเสือด้วยวิธีหลากหลายเน้นการปฏิบัติและมีการประเมินตามสภาพจริง มีการวางแผนในการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกอง การบังคับบัญชาลูกเสือและการจัดการเรียนการสอน และกำหนดโครงสร้างการบริหารกิจกรรมลูกเสือไว้ชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนก เชียงมูล (2559 : 100) ผลการศึกษาพบว่าด้านการวางแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การดำเนินการจัดกิจกรรมโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนในแผนการสอน มีการส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางลูกเสือ และมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมเดินทางไกลอยู่ค่ายพักแรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับการวิจัยของพรชัย วัดเย็น (2558 : 97) พบว่า สภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการวัดผลประเมินผลกิจกรรมลูกเสือเป็นไปตามหลักสูตรลูกเสือ มีการจัดระบบนิเทศติดตามประเมินผลและรายงานผลให้บุคลากรภายในสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ มีการกำหนดนโยบายติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมและติดตามประเมินผลการบริหารกิจกรรมลูกเสือ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวันใหม่ สืบชนะ (2560 : 112) ศึกษาการบริหารงานลูกเสือสามัญในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ด้านการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก การปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมให้ครอบคลุมการคิดและพฤติกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง โดยมีการใช้วิธีการส่งเสริมสนับสนุนแบบบูรณาการให้เกิดความคิดเชิงบวกอย่างหลากหลาย และมีการนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวันใหม่ สืบชนะ (2560 : 112) พบว่า ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

ปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ปัญหารายด้านสามารถนำมาอภิปรายได้คือ การวางแผนการจัดกิจกรรม โดยรวมพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ายังขาดความชัดเจนในการวางแผน การกำหนดปฏิทินการจัดกิจกรรมและครูผู้รับผิดชอบไม่จัดกิจกรรมที่แปลกใหม่อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับการวิจัยของชนก เชียงมูล (2559 : 100-103) พบว่า ด้านการวางแผนมีปัญหาการวางแผนและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรลูกเสือ การดำเนินการจัดกิจกรรม พบว่า โดยรวมพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาสื่อ-อุปกรณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ การพัฒนากิจการลูกเสือ การบริหารงานและจัดทำเอกสารประจำกองลูกเสือของโรงเรียนยังมีไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ สอดคล้องกับการวิจัยของพรชัย วัดเย็น (2558 : 96 - 111) ด้านการปฏิบัติงาน ปัญหาที่พบ คือ การใช้งบประมาณ การใช้สื่อวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี

การจัดทำข้อมูลสารสนเทศกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาและการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ทางการลูกเสือในสถานศึกษา การตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยรวมพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษายังขาดการนำผลการตรวจสอบประเมินผลไปเปรียบเทียบกับผลปีที่แล้วเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน สอดคล้องกับการวิจัยของเรืองณริน มีดินดำ (2558 : 56-74) ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการลูกเสือ-เนตรนารีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านการควบคุม โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาคือ ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายในการประเมินผลการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือ การปรับแผนการดำเนินงานกิจการลูกเสือให้เป็นไปตามผลการประเมินผล และความต่อเนื่องของการประเมินผลการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือ ตามลำดับ การปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรม โดยรวมพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษายังไม่ให้ความสำคัญนำผลการตรวจสอบประเมินผลมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับการวิจัยของชนก เชียงมูล (2559 : 100-103) ด้านการปรับปรุง ที่พบว่า ขาดการนำผลการประเมินจุดเด่นจุดด้อยของลูกเสือมาวางแผนการฝึกอบรมเพื่อความเป็นเลิศ ไม่นำผลการกำกับติดตามและประเมินผลแต่ละกิจกรรมมาพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมและพัฒนาเอกสารประจำกองลูกเสือโรงเรียนต่อไป และไม่นำผลการกำกับติดตามประเมินผลมาวางแผนการบริหารกิจการลูกเสือโรงเรียน

แนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีแนวทางคือ การวางแผนการจัดกิจกรรม ควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าประสงค์และโครงการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการประชุมผู้บริหารและครูผู้สอนในการวางแผนด้านงบประมาณและสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมลูกเสือ ควรมีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติให้ครอบคลุมดำเนินการตามแผนที่ชัดเจน ควรให้ครูผู้สอนจัดทำโครงการสอน แผนการจัดกิจกรรมลูกเสือและกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานให้ชัดเจน และมีการวัดและประเมินผลโครงการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกปีด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำผลไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนเป็นเสมือนเข็มทิศที่จะกำหนดวิธีการ แนวปฏิบัติ ผู้รับผิดชอบและเป้าหมายให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันใหม่ สืบชนะ (2560 : 123) ด้านการวางแผน สถานศึกษาควรกำหนดและมอบหมายผู้รับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและความต้องการของสถานศึกษาในการฝึกอบรมลูกเสือ ให้เกิดการดำเนินงานตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการจัดกิจกรรมควรมีการวางแผนงานโครงการพัฒนาจัดกิจกรรมลูกเสือไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือให้เหมาะสมเพียงพอ มีการส่งเสริมผู้กำกับลูกเสือเข้ารับการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อนำเทคนิคใหม่ๆ มาพัฒนาการจัดกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงบประมาณเป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ โดยส่งเสริมผู้รับผิดชอบมีการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ความสามารถในการใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรอย่างคุ้มค่า สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภฤกษ์ ศิโรทศ (2561 : 90) ศึกษาแนวทางการ

บริหารงานกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน ประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะในการจัดกิจกรรมลูกเสือ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทางการลูกเสือและลูกเสือเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมลูกเสือกับชุมชน ระดับเขตพื้นที่/ระดับจังหวัด/ ระดับชาติ การตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรม ควรแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นคณะทำงานตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรมให้เป็นระบบชัดเจน มีการนำผลการประเมินไปวิเคราะห์ประมวลผลและนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ มีการจัดทำรายงานผลการจัดกิจกรรมเป็นรูปเล่มให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความชัดเจนและเป็นระบบของการตรวจสอบและประเมินผลจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจหลักการ วิธีการและเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลักษณ์ คล่องแคล่ว (2562 : 171) ศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การติดตามและประเมินผล ควรมีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการติดตามผลการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน มีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศและติดตามผลการจัดกิจกรรมตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายใน กำหนดปฏิทินการติดตามผลการจัดกิจกรรม และมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน และ การปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรม ควรมีปฏิทินกำหนดระยะเวลาการจัดทำรายงานให้ชัดเจน มีการสรุปรายงานผลการจัดกิจกรรมเป็นรูปเล่มเพื่อให้ทราบปัญหาด้านต่างๆและรายงานผู้เกี่ยวข้องทราบ นำผลการประเมินการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาสำหรับการจัดกิจกรรมปีต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดระยะเวลาในปฏิทินสามารถใช้เป็นเครื่องมือกำกับและติดตามการปฏิบัติงานอีกทางหนึ่ง การจัดทำรายงานเป็นรูปเล่มจะสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์และสามารถจัดทำได้เท่าที่ต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลักษณ์ คล่องแคล่ว (2562 : 171) พบว่า มีการนำผลการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนของปีที่ผ่านมาไปปรับปรุงและแก้ไขและพัฒนาอย่างชัดเจนต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ สำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรกำหนดนโยบายและเป้าประสงค์การจัดกิจกรรมลูกเสือให้ชัดเจน โดยการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมเพื่อวางแผนและจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมเพียงพอในการจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และเป้าหมายในแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ติดตามและประเมินผล โดยให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ แนวทางการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและมีระบบ ผู้กำกับลูกเสือต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีการสอดแทรกคุณธรรมตามที่กำหนดในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีการจัดทำสรุปผลหลังจัดกิจกรรมเพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเรื่อง

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา
2. แนวทางการพัฒนาบุคลากรทางลูกเสือเพื่อการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา
3. แนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือโดยใช้การนิเทศภายในของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ชนก เชียงมูล (2559). **แนวทางพัฒนาการบริหารกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร.** กำแพงเพชร : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ณะภา ลีพรม (2558). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 : กรณีกิจกรรมชุมนุม กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี-ยุวกาชาดและกิจกรรมสภานักเรียน.** สกลนคร : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ธัญลักษณ์ คล่องแคล่ว. (2562). **การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา.** พิษณุโลก : ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร

พรชัย วัดเย็น. (2558). **แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2.** นครสวรรค์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ภูบดี แก้วศรีสังข์ (2562). **การจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1.** พะเยา : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา.

เรืองณริน มีดินดำ. (2558). **การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีสามัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.** มหาสารคาม : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วันใหม่ สืบชนะ. (2560). **การศึกษาการบริหารงานลูกเสือสามัญในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.** สุราษฎร์ธานี : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ศุภฤกษ์ ศิโรทศ. (2561). **แนวทางการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5.** นครสวรรค์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สรรพสิทธิ์ ศรีระวรรณ. (2562). **การพัฒนาแนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.** มหาสารคาม : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล(บ้านเป็งเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

The Guideline for Promoting Dormitory Student Life Skills of Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Umphang District, Tak Province

พรพรรณ ดลจิตรคณาสิน[1] สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Phonphan Donchitkhanasin Sunate Tongkumpong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา และแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเป็งเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนหอพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเป็งเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก รวมทั้งสิ้น จำนวน 101 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า สภาพการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเป็งเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเป็งเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก พบว่า 1) ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คือ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้นักเรียนค้นหาตัวตนและได้รู้ถึงศักยภาพของตนเองโดยไม่เปรียบเทียบกับผู้อื่น จัดกิจกรรมส่งเสริมความกล้าแสดงออกให้กับผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คือ มีการเรียกพบผู้เรียนรายบุคคลและตักเตือนเพื่อปรับพฤติกรรม โรงเรียนต้องชี้แจงถึงกฎระเบียบของโรงเรียนที่นักเรียนทุกคนต้องปฏิบัติ สำหรับนักเรียนที่ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนให้ใช้กระบวนการลดพฤติกรรมโดยการตัดคะแนน และเชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหาของบุตรหลานเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน 3) ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด คือ จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนรู้จักประเภทกีฬาที่หลากหลาย จัดให้นักเรียนได้เล่นกีฬาหลังเลิกเรียน ส่งเสริมกิจกรรมอื่นเพิ่ม เช่น กิจกรรม

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail : realize014@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 0916249806
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

นันทนาการ ส่งเสริมอาชีพ ดนตรี และนาฏศิลป์ 4) ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น คือ สร้างวินัยที่ดีในเรื่องของการตรงต่อเวลา ครูบันทึกสถิติการมาเรียนของผู้เรียน กรณีที่นักเรียนทำผิดให้เรียกพบเป็นรายบุคคลเพื่อตักเตือน และเชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหาของบุตรหลานเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน มอบรางวัลแก่นักเรียนที่ไม่เคยมาเรียนสาย ไม่เคยขาดเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจ

คำสำคัญ : ทักษะชีวิต, นักเรียนพักนอน

Abstract

This research aimed to study the condition and problem and guidelines for The Guideline for Promoting Dormitory Student Life Skills of Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Umphang District, Tak Province. Population and data sources used in this study comprised of one-hundred and one school administrators, teachers and educational personnel and dormitory students of Thanphuiyng Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Umphang District, Tak Province. The study tools employed were: questionnaire and interview forms. Analyze the data by distributing the frequency, find percent, mean and standard deviation.

The results of the study showed that conditions for Promoting Dormitory Student Life Skills of Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Umphang District, Tak Province was at a moderate level. When considering each aspect, it was found that the highest average was the awareness and appreciation of oneself and others, was at a moderate level. Followed by building good relationships with others, was at a moderate level. Analyzing, making decisions and solving problems constructively were at a moderate level. And in dealing with emotions and stress were at a moderate level respectively. The Guideline for Promoting Dormitory Student Life Skills of Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Umphang District, Tak Province, found that 1) awareness and appreciation of oneself and others were organized a guidance activity for students to find themselves and to know their potential without comparing with others, organize activities to promote assertiveness for learners by using group activities. 2) Analyzing, making decisions and solving problems constructively were calls to individual learners and warnings to modify behavior. The school must clarify the school rules that all students must follow. 3) Dealing with emotions and stress were organized activities to introduce students to a variety of sports. Arrange for students to play sports after school. Promote additional activities such as recreational activities. Promote

music and dance. 4) Building good relationships with others were establish a good discipline in terms of being punctual. The teacher records the student's attendance statistics. In the event that the student makes a mistake, asked to meet individually for warning and invite parents to come and acknowledge their children's problems to solve them together. Awarded to students who have never been late for school, never miss a class and organize teaching and learning activities to be interesting.

Keywords : life skill, dormitory student

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ได้บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายรัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา ตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ ลังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมีใจในชาติ สามารถเซี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศพม่า มีพื้นที่เป็นที่ราบสูง ดังนั้นจึงเป็นที่ตั้งถิ่นฐาน ภูมิลำเนาของชนกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างกันและแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของคนไทยทั่วไป เนื่องจากความยากไร้และภูมิลำเนาห่างไกลจากโรงเรียน และไม่สามารถเดินทางไป-กลับระหว่างถิ่นที่อยู่กับโรงเรียนภายในวันเดียวได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาในพื้นที่ของโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดการศึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เอื้อแก่ผู้เรียนทั้งด้านหอพัก ทุนการศึกษาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการฝึกทักษะชีวิตด้านต่างๆเพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้รับมือและแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนเองและสภาพแวดล้อมรอบตัวได้ จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เพื่อให้นักเรียนพักนอนมีทักษะชีวิตที่ดี สามารถแก้ปัญหาและพร้อมรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศโดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดารห่างไกลติดชายแดนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล(บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ดังนี้

การส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)ประกอบด้วย

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด
4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

→ แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัยที่เหมาะสมกับรายละเอียดในการวิจัยดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 1 และบทที่ 2 โดยได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน รวม 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
2. หาแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ผู้วิจัยศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยใช้แบบสอบถาม

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 48 คน นักเรียนพักนอน จำนวน 52 คน ของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก รวมทั้งสิ้น 101 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล(บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

หากพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า นักเรียนวิเคราะห์ความถนัด ความสามารถของตนเองได้ อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักเรียนมีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก และ นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะส่วนตน อุปนิสัย และค่านิยมของตนได้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะส่วนตน อุปนิสัย และค่านิยมของตนได้ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหา พบว่า นักเรียนเลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักเรียนมองโลกในแง่ดีและนักเรียนมีมุมมองด้านดีในสภาพเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาได้ อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนวิเคราะห์ผลกระทบและหาทางป้องกันหรือแก้ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นักเรียนตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆที่เผชิญด้วยทางเลือกที่เหมาะสมและไม่เกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า นักเรียนสร้างแรงจูงใจให้ตนเองได้ อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักเรียนรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง และ นักเรียนยุติข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อน

ด้วยสันติวิธี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นักเรียนสร้างกำลังใจในเรื่องต่างๆด้วยตนเองได้ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า นักเรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักเรียนรักษาความลับของเพื่อน อยู่ในระดับมาก และ นักเรียนแสดงออกหรือสะท้อนความรู้สึกหรือการกระทำของตนเองที่แสดงว่าเข้าใจและใส่ใจผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นักเรียนให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ปัญหาแต่ละด้านมีดังนี้

2.1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบว่า นักเรียนรู้สึกไม่พอใจในผลการเรียนของตนเอง มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนไม่ชอบการเสนอความคิดเห็นในชั้นเรียน และนักเรียนไม่ชอบอธิบายบทเรียนที่เพื่อนไม่เข้าใจให้เพื่อนฟัง ตามลำดับ ส่วนนักเรียนไม่อยากนั่งใกล้เพื่อนที่เรียนหนังสือไม่เก่งมีปัญหาน้อยที่สุด

2.2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนแต่งตัวผิดระเบียบตามเพื่อนสนิท มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนเชื่อเพื่อนมากกว่าครู และนักเรียนเชื่อว่าความคิดของตนเองนั้นถูกเสมอง ตามลำดับ และนักเรียนไม่ยอมยกโทษให้เพื่อนที่ทำไม่ดีกับนักเรียน มีปัญหาน้อยที่สุด

2.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบว่า นักเรียนชอบนอนเมื่อรู้สึกเหนื่อยหรือเศร้า มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนไม่มีประเภทกีฬาที่ชอบเล่น และนักเรียนมักหม่อลอยตามลำดับ และนักเรียนร้องไห้มากกว่าหัวเราะ มีปัญหาน้อยที่สุด

2.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า นักเรียนมักเข้าเรียนสาย มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนมักไปโรงเรียนสาย และนักเรียนเขินอายเมื่อต้องปรากฏตัวในกลุ่มคนหมู่มากตามลำดับ และ นักเรียนคบหากับกลุ่มเพื่อนที่มีประวัติเสี่ยงด้านยาเสพติด มีปัญหาน้อยที่สุด

3. แนวการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คือ จัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้นักเรียนค้นหาตัวตนและได้รู้ถึงศักยภาพของตนเองโดยไม่เปรียบเทียบกับผู้อื่น จัดกิจกรรมส่งเสริมความกล้าแสดงออกให้กับผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม โดยจัดให้มีกิจกรรมนำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยนักเรียนทุกคนต้องออกไปนำเสนอ ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยคละระดับผลการเรียนเก่ง-อ่อน เพื่อให้เพื่อนแนะนำเพื่อน มีการวัดผลการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งวิธีการปฏิบัติและความรู้ความจำและครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน

3.2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คือ มีการเรียกพบผู้เรียนรายบุคคลและตักเตือนเพื่อปรับพฤติกรรม โรงเรียนต้องชี้แจงถึงกฎระเบียบของโรงเรียนที่

นักเรียนทุกคนต้องปฏิบัติ สำหรับนักเรียนที่ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนให้ใช้กระบวนการลดพฤติกรรมโดยการตัดคะแนน และเชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหาของบุตรหลานเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันในส่วนของนักเรียนที่ยังทำผิดซ้ำๆ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น จัดประกวดมารยาทและเครื่องแต่งกายเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน

3.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด คือ จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนรู้จักประเภทกีฬาที่หลากหลาย จัดให้นักเรียนได้เล่นกีฬาหลังเลิกเรียน ส่งเสริมกิจกรรมอื่นเพิ่ม เช่น กิจกรรมนันทนาการ ส่งเสริมอาชีพ ดนตรี และนาฏศิลป์ จัดให้มีการแข่งขันและมอบรางวัล ฝึกการวางแผนการดำเนินชีวิตในแต่ละวันโดยกำหนดตารางเวลาให้ชัดเจน และเพิ่มงบประมาณสำหรับอุปกรณ์กีฬา นันทนาการ ดนตรี และนาฏศิลป์

3.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น คือ สร้างวินัยที่ดีในเรื่องของการตรงต่อเวลา ครูบันทึกสถิติการมาเรียนของผู้เรียน กรณีที่นักเรียนทำผิดให้เรียกพบเป็นรายบุคคลเพื่อตักเตือน และเชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหาของบุตรหลานเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน มอบรางวัลแก่นักเรียนที่ไม่เคยมาเรียนสาย ไม่เคยขาดเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจ

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล(บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านแรก คือ ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนยังไม่มีแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่นักเรียนพักนอนที่ชัดเจน จึงทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการส่งเสริมทักษะชีวิตและส่วนใหญ่จะแทรกอยู่ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเดิมที่โรงเรียนมีอยู่แล้วซึ่งไม่ได้เน้นเรื่องทักษะชีวิตอย่างจริงจัง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การวิจัยสามารถนำมาอปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนมองเห็นด้านดีของตนเองและผู้อื่นได้ รวมถึงยอมรับในความความแตกต่างทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้

1.2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนยังขาดทักษะในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ยังยึดติดกับความคิดและความรู้เดิมๆที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมในวงแคบ ทำให้ไม่ได้รับข้อมูลใหม่ๆอันจะเป็นประโยชน์ในการช่วยวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่างๆ

1.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนเข้าใจและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ในสถานการณ์ต่างๆ อีกทั้งสามารถสร้างความสุขได้ด้วยตนเองผ่านการยอมรับทั้งข้อดีและข้อเสียในตนเอง

1.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนยังขาดทักษะในการสื่อสารที่ดีในเรื่องของการแสดงความคิด ความรู้สึก ความชื่นชม และการกระทำที่ดีงามให้ผู้อื่นรับรู้ เนื่องด้วยบริบทชุมชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธ์และไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการสื่อสาร อีกทั้งยังส่งผลให้นักเรียนรู้ไม่เท่าทันต่อสถานการณ์เสี่ยงต่อความปลอดภัยของตนเอง

2. ปัญหาการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบปัญหาลำดับแรก คือ นักเรียนรู้สึกไม่พอใจในผลการเรียนของตนเอง รองลงมา นักเรียนไม่ชอบการเสนอความคิดเห็นในชั้น และนักเรียนไม่ชอบอธิบายบทเรียนที่เพื่อนไม่เข้าใจให้เพื่อน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนยังไม่รู้จุดอ่อนและจุดแข็งของตนเองเกี่ยวกับความสามารถและความถนัดพิเศษ ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้

2.2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบปัญหาลำดับแรก คือ นักเรียนแต่งตัวผิดระเบียบตามเพื่อนสนิท รองลงมา นักเรียนเชื่อเพื่อนมากกว่าครู และนักเรียนเชื่อว่าความคิดของตนเองนั้นถูกเสมอ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนอยู่ในวัยที่ต้องการการยอมรับจากเพื่อน โดยการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบ

2.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบปัญหาลำดับแรก คือ นักเรียนชอบนอนเมื่อรู้สึกเหนื่อยหรือเศร้า รองลงมา นักเรียนไม่มีประเภทกีฬาที่ชอบ และนักเรียนมักหม่อลอย ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนไม่มีกิจกรรมที่หลากหลายให้กับนักเรียนได้เลือกทำ ไม่มีประเภทกีฬาให้เลือกเล่นได้ตรงกับความชอบ อีกทั้งอาจไม่กิจกรรมนันทนาการอื่นๆเสริมที่ตรงกับความถนัดของนักเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนมีเวลาอยู่กับตัวเองมากเกินไป เมื่อต้องประสบปัญหาที่ยากเกินการรับมือ นักเรียนจะปลีกตัวอยู่ในโลกส่วนตัวของตนเองมากกว่าการทำกิจกรรมอื่นเพื่อคลายความเครียด

2.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบปัญหาลำดับแรก คือ นักเรียนมักเข้าเรียนสาย รองลงมา นักเรียนมักไปโรงเรียนสาย และนักเรียนเขินอายเมื่อต้องปรากฏตัวในกลุ่มคนหมู่มาก ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนหรือครูไม่ได้เข้มงวดกับการอบรมเรื่องกฎและระเบียบวินัยมากพอที่นักเรียนจะเห็นความสำคัญของกติกาส่วนรวม ส่งผลไปถึงการทำตัวแปลกแยกเนื่องจากถูกกลุ่มเพื่อนมองว่าเป็นผู้ทำผิดกฎระเบียบ และทำให้ขาดความมั่นใจในการเข้าร่วมกลุ่มในที่สุด

3. แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอน โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล บ้าน) อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สามารถอภิปรายได้ดังนี้ (เปิงเคลิ่ง

3.1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ลำดับแรกคือ ควรจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้นักเรียนค้นหาตัวตนและได้รู้ถึงศักยภาพของตนเองโดยไม่เปรียบเทียบกับผู้อื่น รองลงมา ควรจัด

กิจกรรมส่งเสริมความกล้าแสดงออกโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม และควรจัดให้มีกิจกรรมนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยนักเรียนนทุกคนต้องออกไปนำเสนอ

3.2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ลำดับแรกคือ ควรเรียกพบผู้เรียนรายบุคคล ตักเตือนเพื่อปรับพฤติกรรม รองลงมา ชี้แจงถึงกฎระเบียบของโรงเรียนที่นักเรียนทุกคนต้องปฏิบัติ และใช้กระบวนการลดพฤติกรรมโดยการตัดคะแนน และเชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหาของบุตรหลานเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

3.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ลำดับแรกคือ ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนรู้จักประเภทกีฬาที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนเล่นกีฬาหลังเลิกเรียน รองลงมา ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ ส่งเสริมอาชีพ ดนตรี และนาฏศิลป์ และจัดการแข่งขันกิจกรรมนันทนาการ ส่งเสริมอาชีพ ดนตรี และนาฏศิลป์

3.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ลำดับแรกคือ สร้างวินัยที่ดีในเรื่องของการตรงต่อเวลาและครูบันทึกสถิติการมาเรียนของผู้เรียน รองลงมา เรียกพบเป็นรายบุคคลและตักเตือน และเชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหาของบุตรหลานเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน มอบรางวัลแก่นักเรียนที่ไม่เคยมาเรียนสาย ไม่เคยขาดเรียนเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมเชิงบวกในภาพรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น จัดให้มีกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ระบบกลุ่มและการนำเสนอ รวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ใช้วิธีเรียกพบเป็นรายบุคคลในการอบรมเพื่อปรับพฤติกรรม เชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหาและหาวิธีแก้ไขร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และนักเรียน

1.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ส่งเสริมการเล่นกีฬา และจัดประเภทกีฬาที่หลากหลาย รวมถึงกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ โดยจัดให้มีการแข่งขันเพื่อชิงรางวัล

1.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ฝึกวินัยเรื่องของการตรงต่อเวลา ครูบันทึกสถิติการมาเรียนของผู้เรียน กรณีที่นักเรียนทำผิดให้เรียกพบเป็นรายบุคคลเพื่อตักเตือน และเชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหาของบุตรหลานเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน มอบรางวัลแก่นักเรียนที่ไม่เคยมาเรียนสาย ไม่เคยขาดเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดให้มีส่งเสริมทักษะที่ชีวิตที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.2 ควรมีการติดตามนักเรียนพักนอน ดูความก้าวหน้าจากการส่งเสริมทักษะชีวิต

เอกสารอ้างอิง

โกวิท โกเสนตอ จินตนา จันทร์เจริญ และคำนึง ทองเกตุ. (2557). **ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-พม่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2556). **การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย.** รายงานการวิจัยนำเสนอในการประชุมวิชาการครบรอบ 56 ปี แห่งการสถาปนา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2556. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีพงษ์ ยุนุ๊. (2556). **พฤติกรรมการใช้ชีวิตของนักศึกษาชายในหอพักมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บุญล้อม ด้วงวิเศษ และมนสิชา สิทธิสมบูรณ์. (2560). **การพัฒนารูปแบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาครู.** สักทอง:วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ (สทมส.) มหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน : 80

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตยา เรืองแป้น. (2558) **ผู้บริหารกับการพัฒนาตนด้วยการรู้จักตนเองและตระหนักในความมีคุณค่าแห่งตน**. วารสารบัณฑิตศึกษา ปีที่ 12 ฉบับที่ 58 กรกฎาคม-กันยายน 2558. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 ตอนที่ 32ก. 22 เมษายน 2558

รมณภัทร กตตน์วงกร. (2557). **การศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก (โกมลประเสริฐอุทิศ) สำนักงานเขตภาษีเจริญ.** การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

วชิราพร สุวรรณศรวลและคณะ. (2556). **รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย.** วารสารศึกษาศาสตร์ 15 (พิเศษ). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วรรณภา พิพัฒน์ธนวงศ์. (2557). **ทักษะชีวิตวัยรุ่นไทยในศตวรรษที่ 21 Life Skill of Thai Teen in 21st Century.** วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2557).

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2562). **การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สืบตระกูล ตันตลานุกุล และปราโมทย์ วงศ์สวัสดิ์. (2560) **ความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาล.** วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุตรดิตถ์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 : มกราคม - มิถุนายน 2560. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุตรดิตถ์

แนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเป็งเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for the Management of Scholarships for Disadvantaged Children of Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2

อาทิติยา อารีย์[1] ธนกฤต สิทธิราช[2]
Arthitiya Aree Thanakrit Sittirach

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเป็งเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเป็งเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น 61 คน วิธีดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของ โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล(บ้านเป็งเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยการใช้แบบสอบถาม สอบถามผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรภายในโรงเรียน จำนวน 49 คน วิเคราะห์และสังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การหาแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของ โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล(บ้านเป็งเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และทฤษฎีมายกร่างแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของ โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเป็งเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และตรวจสอบความเหมาะสมด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเป็งเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก ดังนี้ ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบและประเมินผล ด้านการแก้ไขปัญหา และด้านการวางแผน ตามลำดับ

คำสำคัญ : ทุนการศึกษา, เด็กด้อยโอกาส

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : ploy086097@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 086-0972350
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aimed to study problems and guidelines for the management of scholarships for disadvantaged children Of Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population used in this research included 61 school administrators, teachers and educational personnel. There are 2 steps of the research method: 1) study the condition and problem of the management of scholarships for disadvantaged children Of Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2 by using questionnaires with the school director, 49 teachers and school personnel and analyzed and synthesized documents and related research. Data analysis uses content analysis. 2) Finding guidelines for the management of scholarships for disadvantaged children Of Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2, using information from Step 1 and theory to outline the guidelines for the management of scholarships for disadvantaged children Of Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2, and checked for suitability by interviewing 12 experts.

The results of the research were as follows: Implementation of the guidelines for the management of scholarships for disadvantaged children Of Thanphuying Wilai Amatayakul School (Ban Poeng Khleng), Tak Primary Educational Service Area Office 2 in overall was at a high level. When considering the average order from least to most as follows: the implementation of the plan, audit and evaluation, problem solving and planning respectively.

Keywords : Scholarships, disadvantaged children

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรทางมนุษย์และความเท่าเทียมทางสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งเห็นได้จากการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนพร้อมทั้งการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมกันทางสังคม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาประเทศ แต่สภาพสังคมปัจจุบันที่ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้สร้างความเหลื่อมล้ำและความแตกต่างทางสังคม จนเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสังคมที่มีผลมาจากความเหลื่อมล้ำต่อการเข้าถึงโอกาสของการยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ มากมาย อาทิ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาความยากจน และปัญหาครอบครัว ผลกระทบดังกล่าวได้ทำให้เด็กและเยาวชนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม หรือมีสภาพความไม่พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาและถูกทำให้เป็น “เด็กด้อยโอกาส” ที่มีสภาพของความไม่พร้อมต่อการเข้าถึงระบบการศึกษาภาคบังคับและหรือไม่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกับผู้อื่น มีผลต่อคุณภาพประชากรและตลาดแรงงาน เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางสังคมได้กลายเป็นแรงงานที่ทักษะฝีมือแรงงานต่ำและทำให้ประเทศสูญเสียทรัพยากรที่มีค่าจากคนกลุ่มนี้ (Chaloemwong, 2017)

สภาพปัจจุบันของสถานการณ์เด็กด้อยโอกาสในสังคมไทย จากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2018) ได้กล่าวถึงรายงานสถานการณ์ความยากจนและ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในระดับภาคของประเทศไทยที่มีผลต่อสภาพความไม่พร้อมของเด็กด้อยโอกาสต่อการเข้าสู่ระบบการศึกษาจากการได้รับโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกับผู้อื่น จนทำให้กลายเป็น “เด็กด้อยโอกาส” และมีความสัมพันธ์ต่อจำนวนเด็กที่ต้องการออกจากระบบการศึกษาหรือไม่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษา เนื่องจากสถิติข้อมูลปรากฏให้เห็นว่ามีเด็กที่ไม่สามารถศึกษาต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับเฉลี่ยถึงร้อยละ 20 ของประชากรวัยเรียน โดยจำแนกเป็นสถิติข้อมูลการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีร้อยละ 88.3 และได้ลดลงในระดับมัธยมศึกษาเหลือร้อยละ 68.2 และสถิติเหล่านี้มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนเด็กด้อยโอกาสที่มีอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันจากข้อมูลที่พบว่ามีจำนวนถึง 3.7 ล้านคน (OBEC, 2019) ซึ่งจากจำนวนเด็กด้อยโอกาสที่พบทั้งหมด ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการเพิ่มจำนวนของเด็กด้อยโอกาสที่ปรากฏในสังคม เนื่องจากนโยบายด้านการจัดสวัสดิการและด้านสังคมที่ยังไม่สามารถทำให้ประชากรบางส่วนได้รับความช่วยเหลือจากรัฐได้อย่างเต็มที่พร้อมกับการพัฒนาตามกระแสของทุนนิยมที่เน้นการสร้างกลไกทางการตลาดจากการแบ่งงานกันทำเพื่อให้เกิดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจแบบแข่งขันเสรี (Smith, 1976) ทำให้การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนที่ไม่พร้อมถูกจำกัดจากการกำหนดรายได้ ที่มาจากขาดความรู้และทักษะฝีมือแรงงานจนส่งผลทำให้มีช่องว่างทางโครงสร้างสังคมสูง (class structure) และมีความแตกต่างในคุณภาพชีวิตของคนในสังคมในปัจจุบันที่ส่งต่อถึงผลกระทบของโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของเด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวยากจน (Marx, 1848)

สภาพปัญหาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการเพิ่มจำนวนของเด็กด้อยโอกาส ด้วยสภาพพื้นที่ของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) อยู่ในพื้นที่ของตำบล

แม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่ห่างไกลอยู่บนพื้นที่สูงและอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ไฟฟ้าเข้าไม่ถึง การติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอกก็ยาก และเป็นพื้นที่ที่มีชาวกะเหรี่ยงอาศัยเป็นจำนวนมาก หลากเชื้อชาติ หลากศาสนา หลากวัฒนธรรม ทำให้มีเด็กที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร์จำนวนมาก อีกทั้งยังมีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านทางด้านตะวันตกของประเทศไทยคือประเทศเมียนมาร์ ในด้านของการเกษตรพื้นที่ของการทำการเกษตรไม่ได้มีทุกคนครัวเรือน พื้นที่ของหมู่บ้านเปิงเคลิ่ง ส่วนใหญ่เป็นคนในประเทศเพื่อนบ้านย้ายอพยพเข้ามาอยู่ เข้ามาโดยไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง เข้ามาสร้างรากฐานโดยการมาเป็นลูกจ้างทำการเกษตร ซึ่งเป็นการรับจ้างที่ได้เงินไม่แน่นอน บ้างก็ได้รับรายวัน บ้างก็ได้รับรายเดือน บ้างก็ไม่มีรายได้ และการอพยพมาของแต่ละครอบครัวนั้นแน่นอนว่าสิ่งที่เขาพามาด้วยคือลูกหลานที่กำลังอยู่ในวัยกำลังเรียน ที่ต้องการเรียนเพื่อหาความเจริญในชีวิต ซึ่งเด็กกลุ่มนี้ก็ยังได้รับการช่วยเหลือทางด้านการศึกษาที่ทางภาครัฐได้ออกกฎหมายหรือกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับกลุ่มเด็กด้อยโอกาส เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2548 ที่เปิดโอกาสให้เด็กที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร์หรือไม่มีสัญชาติไทย มีสิทธิเข้าเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ได้ โดยไม่จำกัดระดับ ประเภท และพื้นที่ในการศึกษา (The Secretariat of the Cabinet, 2005) ซึ่งจากสภาพการเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม และฐานะทางการเงินที่ต้องแบ่งจ่ายเพื่อให้ลูกหลานมาเรียนนั้น แน่นอนว่าเกิดความจำเป็นและมีความขาดแคลนมาก และบางครอบครัวก็มีเหตุจำเป็นต้องดิ้นรนออกจากหมู่บ้านเพื่อไปหารายได้ในเมืองเพื่อส่งกลับมาให้ลูกที่ต้องปล่อยให้ปู่ย่าตายายเป็นคนเลี้ยงดู บางครอบครัวมีความยากจนแล้วยังเกิดครอบครัวแตกแยก พ่อแม่เลิกกัน ทิ้งลูกไว้กับพ่อ ทิ้งลูกไว้กับแม่ ทิ้งลูกไว้กับญาติ ซึ่งปัญหาความยากจนนั้นไม่ได้มีเพียงแค่กลุ่มชนกลุ่มน้อยอย่างเดียวรวมไปถึงคนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ด้วยที่ต้องการความช่วยเหลือเช่นกัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาของเด็กด้อยโอกาสส่วนมากเกิดจากความยากจน กำพร้า และเป็นชนกลุ่มน้อย การหาความก้าวหน้าในชีวิตมีน้อยมากหากไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้

ดังกล่าวที่มา จึงทำให้เห็นว่ายังมีช่องว่างทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากเกิดความด้อยโอกาสของเด็กบางส่วนในสังคมที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้ การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการยกระดับชีวิตให้กับเด็กด้อยโอกาสได้อย่างสอดคล้องกับสภาพความขาดแคลนที่มาจากสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กจะเป็นการสร้างกำลังใจให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข จากสภาพและปัญหาของเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) ทำให้ทราบว่าสิ่งที่ต้องการความช่วยเหลือคือทุนการศึกษา หากภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ สิ่งที่ได้นอกจากความรู้ในการเล่าเรียนเด็กเหล่ายังได้กำลังใจและคุณภาพชีวิตทางการศึกษาที่ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสเพื่อให้เด็กได้รับทุนการศึกษาได้ครอบคลุมและเกิดประโยชน์กับตัวเด็กมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สภาพและปัญหาการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุลบ้านเปิงเค) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ลิ่ง ประถมศึกษาตาก เขต2

1. การวางแผนบริหารจัดการทุนการศึกษา (PLAN)
2. การปฏิบัติตามแผนบริหารจัดการทุนการศึกษา (DO)
3. การตรวจสอบการบริหารจัดการทุนการศึกษา (CHECK)
4. การแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทุนการศึกษา (ACT)

→ แนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล(บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของ โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ผู้วิจัยศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้แบบสอบถาม

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 48 คน ของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รวมทั้งสิ้น 49 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และตำแหน่งในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นแบบให้เลือกตอบ (Multiple response) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของ โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญ มีสภาพทางการบริหารการจัดการหอพักนอนของโรงเรียนในถิ่น จำนวน 12 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 คน เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของ โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการปฏิบัติตามแผน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบและด้านการแก้ไขปัญหา ตามลำดับ

2. ด้านการแก้ไขปัญหา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า เสนอแนะการติดตามสำรวจสภาพครอบครัวของนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือพัฒนาการจัดสถานที่ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และเสนอแนะการจัดหาทุนการศึกษาให้กับบุคคลที่รับผิดชอบ ตามลำดับ

3. แนวทางทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีข้อเสนอแนวเพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการวางแผน คือ สถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจ แนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการบริหารงานที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้คัดเลือกคณะกรรมการบริหารงานร่วมกัน มีการกำหนดแผนการประเมินโครงการอย่างเป็นระบบ โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาเป็นผู้กำหนดร่วมด้วยเช่นกัน โดยมีการสร้างเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาวิพากย์แผนการประเมินโครงการที่จะดำเนินการ เพื่อจะทำให้มีความครอบคลุมในการดำเนินงาน มีการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ มีการประเมินผลการดำเนินการตามแผน มีการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการรายงานผลต่อสาธารณชนเพื่อให้การดำเนินงานมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

3.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน คือ ผู้บริหารชี้แจงความสำคัญของทุน เกณฑ์การรับทุน เพื่อสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำของนักเรียน กำหนดแผนการติดตามชีวิตเด็กที่ได้รับทุน พร้อมกับมีการบันทึกข้อมูลให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง ลงพื้นที่ออกเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างแท้จริง เพื่อนำข้อมูลมารายงานสภาพ และหาทางปรับปรุง พัฒนาต่อไป โดยควรมีการติดตามการดำเนินการ

ตามแผนที่ได้กำหนดไว้ และการมอบทุนต่างๆควรเน้นการกระจายทุนเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน และได้รับทุนไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

3.3 ด้านการตรวจสอบ คือ ผู้บริหารชี้แจงความสำคัญของทุนที่มอบให้นักเรียน เพื่อสร้างโอกาสให้กับนักเรียนและให้ผู้ปกครองได้รับทราบข้อมูล และชี้แจงบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองที่ต้องมีส่วนร่วมในการติดตามนักเรียน เพื่อให้การมอบทุนมีความโปร่งใสในการดำเนินงานร่วมกับครูและบุคลากร ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ พร้อมวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียในการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การ

แก้ไขปัญหา และผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือในการติดตามนักเรียนร่วมกับครูและบุคลากร ถึงแม้จะเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย สื่อสารกับครูและบุคลากรเข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง และสรุปผลการดำเนินงาน พร้อมข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

3.4 ด้านการแก้ไข คือ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทุนโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการร่วมกับคณะกรรมการในการวางแผน ติดตามการบริหารจัดการทุนการศึกษาทุกระยะเพื่อความโปร่งใส คณะกรรมการได้ตรวจเยี่ยมบ้านนักเรียนที่ได้รับทุนทุกรอบไตรมาส เพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงกับสภาพความเป็นจริง และรับทราบถึงปัญหาของนักเรียนแต่ละครอบครัว และนำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นข้อมูลในการดำเนินงานให้ครอบคลุม อีกทั้งคณะกรรมการควรมีการสรุปผลการดำเนินงาน การตรวจสอบการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยเน้นการกระจายทุนให้ครอบคลุมสภาพชีวิตของเด็ก

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องแนวทางทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการสำรวจ การเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อให้เข้าถึงและมีความเข้าใจในการเป็นอยู่และข้อมูลที่แท้จริงของนักเรียนทุกคน และมีการติดตามความเป็นอยู่ของนักเรียนโดยได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนในการติดตามอย่างต่อเนื่อง

2. ปัญหาการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แต่ละด้านมีผลการวิจัยที่สามารถนำมาเสนอและอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน พบว่ามีปัญหาในเรื่องของระบบการคัดกรองเด็กที่ไม่มีความครอบคลุม ไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการในเรื่องของการกระจายทุนการศึกษาให้ทั่วถึงภายในครั้งเดียว อีกทั้งผู้ปกครองไม่กล้าแสดงออกเรื่องของการออกความคิดเห็น ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดการประชุมครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนในการรับทุนการศึกษา

2.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน พบว่ามีปัญหาการสำรวจเด็กไม่ครอบคลุม ทำให้เกิดการให้นักเรียนได้รับทุนซ้ำบ่อยครั้ง อีกทั้งการบันทึกข้อมูลนักเรียนไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูหรือบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย ไม่ได้ลงพื้นที่ไปตรวจเยี่ยมบ้านนักเรียน ไม่มีการวางแผนในการทำงาน

2.3 ด้านการตรวจสอบ พบว่ามีปัญหาการติดตามสถานการณ์ชีวิตของเด็กที่ได้รับทุนไม่มีความต่อเนื่อง รวมทั้งการทำงานของผู้รับผิดชอบงานไม่มีการติดตามผลการดำเนินงาน และผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูขาดการติดต่อสื่อสาร ขาดการมีมนุษยสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือองค์กรที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้การจัดการทุนการศึกษานั้นมีปัญหา

2.4 ด้านการแก้ไขปัญหา พบว่ามีปัญหาเรื่องของการกระจายทุนการศึกษาไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความครอบคลุม รวมทั้งสถานศึกษาไม่มีการตรวจสอบการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส และการสำรวจสภาพครอบครัวนักเรียนไม่มีความสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปฏิบัติงานยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองว่าควรดำเนินการอย่างไร ควรจะประสานงานฝ่ายใดบ้าง อีกทั้งไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ถูกต้องอย่างเป็นระบบ

3. แนวทางทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สรุปผลแต่ละด้านเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ด้านการวางแผน คือ โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานเป็นคำสั่งโรงเรียน และกำหนดบทบาทหน้าที่ ภาระงานของคณะกรรมการอย่างชัดเจน สร้างความเข้าใจในเรื่องของแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้คัดเลือกคณะกรรมการบริหารงานร่วมกัน มีการกำหนดแผนการประเมินโครงการอย่างเป็นระบบ โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาเป็นผู้กำหนดร่วมด้วยเช่นกัน โดยมีการสร้างเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาวิพากย์แผนการประเมินโครงการที่จะดำเนินการ เพื่อจะทำให้มีความครอบคลุมในการดำเนินงาน และควรมีการงานแผนในเรื่องของการลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน

3.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน คือ ผู้บริหารควรชี้แจงความสำคัญของทุน เกณฑ์การรับทุนเพื่อสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำของนักเรียน กำหนดแผนการติดตามชีวิตเด็กที่ได้รับทุน พร้อมกับมีการบันทึกข้อมูลให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง ลงพื้นที่ออกเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างแท้จริง เพื่อนำข้อมูลมารายงานสภาพ และหาทางปรับปรุง พัฒนาต่อไป โดยควรมีการติดตามการดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ และการมอบทุนต่าง ๆ ควรเน้นการกระจายทุนเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน และได้รับทุนไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

3.3 ด้านการตรวจสอบ คือ ผู้บริหารควรชี้แจงความสำคัญของทุนที่มอบให้นักเรียน เพื่อสร้างโอกาสให้กับนักเรียนและให้ผู้ปกครองได้รับทราบข้อมูล และชี้แจงบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองที่ต้องมีส่วนร่วมในการติดตามนักเรียน เพื่อให้การมอบทุนมีความโปร่งใสในการดำเนินงานร่วมกับครูและบุคลากร ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ พร้อมวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียในการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือในการติดตามนักเรียนร่วมกับครูและบุคลากร ถึงแม้

จะเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย สื่อสารกับครูและบุคลากรเข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง และสรุปผลการดำเนินงาน พร้อมข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

3.4 ด้านการแก้ไข คือ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทุนโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการร่วมกับคณะกรรมการในการวางแผน ติดตามการบริหารจัดการทุนการศึกษาทุกระยะเพื่อความโปร่งใส คณะกรรมการได้ตรวจเยี่ยมบ้านนักเรียนที่ได้รับทุนทุกรอบไตรมาส เพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงกับสภาพความเป็นจริง และรับทราบถึงปัญหาของนักเรียนแต่ละครอบครัว และนำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นข้อมูลในการดำเนินงานให้ครอบคลุม อีกทั้งคณะกรรมการควรมีการสรุปผลการดำเนินงาน การตรวจสอบการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยเน้นการกระจายทุนให้ครอบคลุมสภาพชีวิตของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่พบว่าสภาพการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของสถานศึกษามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาการบริหารจัดการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของสถานศึกษา ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. สถานศึกษา ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการการบริหารจัดการทุนการศึกษา มีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน หน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการนำแนวทางที่ค้นพบไปปรับใช้เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการทุนการศึกษา ควรจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ครูกับนักเรียน เพื่อที่จะได้รู้จักตัวเด็กและเข้าใจความรู้สึกความต้องการของเด็กมากขึ้น อีกทั้งเรื่องของการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความตั้งใจและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนครูต่อไป

3. ครูผู้สอนหรือบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาและทำความเข้าแนวทางการจัดการทุนการศึกษา สู่กระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีการกำหนดการวางแผนการประชุม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาและได้รับฟังความเห็นใหม่ที่จะนำไปสู่การเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน อีกทั้งเพื่อสร้างโอกาสให้กับนักเรียนที่ด้อยโอกาสและไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

กเชษฐ์ กิ่งชนะ. (2554). **บทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน เชียงราย**: วิทยาลัยการอาชีพเทิง.

กนกวรรณ อินทร์น้อย. (2553). **กระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

กนกวรรณ วุฒิวิชญานันต์. (2550). **ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูที่ปรึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ.2560**. กรุงเทพมหานคร.

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559.** กรุงเทพฯ : คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ.

จุฑารัตน์ เปลวทอง. (2551). **ผลของโปรแกรมการฝึกตามแนว Adler ที่มีต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและลักษณะมุ่งอนาคตของเด็กด้อยโอกาส**. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ฐิชารัศม์ พะยอมยงค์. (2556). **ผลของการให้คำปรึกษาแบบบุคคลเป็นศูนย์กลางตามแนวคิดของโรเจอรส์ที่มีต่อความรู้สึกเห็นค่าในตนเองและความเข้มแข็งทางจิตใจของเด็กด้อยโอกาส**, วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

พรสวรรค์ ภัทรบรรพต. (2556). **ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในเด็กกลุ่มด้อยโอกาสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 23 จังหวัดพิษณุโลก**, วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ภูริวรรษ คำอ้ายกาวิน. (2557). **การนำเสนอกลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับการเป็นสมาชิกของสังคม**,วิทยานิพนธ์ ด.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สายันต์ กันธิยะ. (2556). **การจัดการศึกษาในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร รูปแบบบ่อแก้วโทเทล**,เชียงใหม่

สุชาวดี กิ่งทอง. (2559 : 90-117) **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจต่อระดับปริญญาโทของนิสิตระดับปริญญาตรีสายสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**, วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง 5, ฉ.2

อนุสรา กันทาอ้าย. (2559). **การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของเด็กด้อยโอกาส จังหวัดเชียงใหม่**, วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อำนวย พลรักษา. (2556). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 2.** สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

The Student's Parents Involvement with the Administration of the Education Ban Mae Omki School under Tak Primary Educational Service Area Office 2

กิจจา ชาญมหาสกุล[1] ธนกฤต สิทธิราช[2]
Kitcha Chamahasakun Thanakrit Sittirach

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้าน แม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,079 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของตารางของ Krejcie and Morgan (1970 : 608) (บุญชม ศรีสะอาด.2556 : 121) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 283 คน และแหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการบริหารทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ครูควรพยายามไม่ดุนักเรียน ถ้านักเรียนไม่ทำผิดจนเกินไป ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาในรูปคณะกรรมการ ให้ความร่วมมือในการพิจารณา ตรวจสอบบัญชีการเงิน พัสดุ เพื่อความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ ต้องมีสวัสดิการที่ดีมอบให้กับครู เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับครู และควรมีรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับโรงเรียนในหลายรูปแบบมากกว่าการเชิญประชุม ซึ่งมีเวลาจำกัดและไม่สะดวก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น 63150 krucha.0916@gmail.com 063-6168241
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aimed to study the problem condition and how to develop parents' participation in the educational administration of Ban Mae Omki School, under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population used in this research was 1,079 people who have children studying in kindergarten to lower secondary at Ban Omki School, under Tak Primary Educational Service Area Office 2 in the academic year 2020. The sample size was 283 people who are the parents of kindergarten to lower secondary students at Ban Omki School which was determined by using Krejcie and Morgan table. (1970:608) (Boonchom Srisa-aat. 2013: 121). There were 15 experts as a primary source of the research. Questionnaires and interviews were conducted as research instruments for collecting data. The statistics used in data analysis included mean, standard deviation, and percentage. The research finding can be summarized from the result, discussion, and suggestions.

The research finding was as follows: The research results were found into two areas; overall and each of the four aspects. The state of involvement of the parents to the overall school administration was at a moderate level. When considering each aspect in order; it was found that the highest average was personnel management, and it was at a moderate level. Followed by the general management, which was at a moderate level. Next, academic administration was at a moderate level. The last one was budget management which also was at a moderate level.

The development approach of parents' participation to education administration of Ban Mae Omki School, under Tak Primary Educational Service Area Office 2, found that the teachers should use positive classroom discipline. Parents should be able to participate in the audit of finance and supplies for transparency and accountability in the form of committees. The school should build the morale of work by providing good welfare for the teachers. In terms of communication between parents and the school, there should be several forms rather than meeting invitations which have limited time and inconvenience

Keywords: student-centered teaching and learning management

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นกำลังใน การพัฒนาประเทศ รัฐบาลไทยได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนากำลังคน จึงได้ บัญญัติสิทธิทางการศึกษาของบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 49 ความว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่าง ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการ ศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช, 2560: 15)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการจัดการศึกษาที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนเตรียมการ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กำหนดนโยบายและเป้าหมายร่วมกันอันจะเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในทุกๆด้าน ซึ่งถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนตามภารกิจของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดกิจกรรมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน และโรงเรียนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและความสำเร็จของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษา อันจะนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียนในที่สุด ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนตามโอกาสอันสมควร (ธีรพล จำนงนิจ, 2548 : 1)

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการมีส่วนร่วมนั้น แสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นคณะกรรม การร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมิน ส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชนต่อส่วนรวม ผู้ปกครองในฐานะที่เป็นผู้ให้การเลี้ยงดู และมีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ต้องการให้นักเรียนมีอนาคตที่ดีและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้นอันจะส่งผลไปสู่การเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ปกครองได้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับตัวนักเรียน และยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนอีกด้วยการมีส่วนร่วมจะช่วยให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจตรงกัน และเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน สนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนา อย่างมีประสิทธิภาพ หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศ และความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทย เป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนมิใช่ถูกจำกัดโดยตรง ในการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามามีส่วนร่วมอย่าง

สร้างสรรค์เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการจัดการศึกษาช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนอง คลองธรรม (ปรัชญา เวสารัชช์, 2559 : 17)

ปีการศึกษา 2559 คณะครูโรงเรียนบ้านแม่อมกิ ได้จัดทำการสำรวจปัญหาเด็กย้ายโรงเรียนและกำหนดกลยุทธ์การบริหารแบบใหม่ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ ปรับโครงสร้างการบริหารและสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบใหม่ให้แตกต่างจากที่เป็น อยู่เดิม การพัฒนาด้วยการยกระดับทักษะด้านต่างๆ และเปลี่ยนแปลงในหน้าที่รับผิดชอบ การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมดำเนินไปตามกลยุทธ์ไม่มีอุปสรรคใดๆ เพราะผู้บริหารมีความพยายามนำแผนการเปลี่ยนแปลงและกลยุทธ์ต่างๆ นำไปปฏิบัติเพื่อให้การบริหารบรรลุเป้าหมาย การริเริ่มสำหรับการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ กับการเปลี่ยนแปลงนี้ สิ่งที่สำคัญมากที่สุดอันหนึ่ง คือ การให้ความสำคัญกับบุคคลากร ด้วยการให้ครูหรือบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่จำเป็นและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานให้ก้าวหน้า มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองได้อย่างถูกทิศทาง รวมทั้งการวางแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน ให้มีมาตรฐานการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ในส่วนของโรงเรียนเองก็จะได้ประโยชน์ในแง่ที่จะประสานความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อความเจริญงอกงามและคุณภาพชีวิตของเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดังนี้

สภาพ ปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดังนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการ
2. ด้านการบริหารงบประมาณ
3. ด้านการบริหารบุคคล
4. ด้านการบริหารทั่วไป

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,079 คน โดยถือว่า นักเรียน 1 คน ผู้ปกครอง 1 คน ไม่ซ้ำกัน ครอบครัวใดมีบุตรหลายคนให้บิดา มารดา ญาติใกล้ชิดที่อยู่ในครอบครัวนั้นเป็นผู้ปกครองของเด็กแต่ละคน

วิธีการได้กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของตาราง ของ Krejcie and Morgan (1970 : 608) (บุญชม ศรีสะอาด.2556 : 121) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 283 คน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้น ดังตาราง 3.1

ขั้นตอนที่ 3 ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2 หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม

3.3 หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดอันดับความสำคัญของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 15 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารที่มีวุฒิทางการศึกษาสาขาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการบริหารงานโรงเรียน ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

1.2 หัวหน้าฝ่ายทั้ง 4 งาน และครูผู้สอนของโรงเรียนประสบความสำเร็จในการบริหารการจัดการเรียนการสอนมีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

1.3 นักวิชาการศึกษาที่มีผลงานหรือศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการบริหารการจัดการเรียนการสอนจบการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาเอก จำนวน 3 คน

1.4 ศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

1.5 ผู้อำนวยการเขตหรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3. การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่านด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์

3.2 ผู้ศึกษานัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์

3.3 ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเอง

3.4 ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการบริหารทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สนับสนุน จัดหา สื่ออุปกรณ์ ทรัพยากรท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลายรูปแบบ อยู่ในระดับปานกลาง และร่วมเป็นเครือข่ายผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ เป็นกรรมการเยี่ยมชั้นเรียนและนิเทศการสอนของครู อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ บริจาคเงินสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร่วมจัดทำจัดหาสนับสนุนวัสดุครุภัณฑ์ตามที่โรงเรียนต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง และร่วมกับคณะครู สอดส่องดูแล และรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ร่วมประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนการใช้จ่ายของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการบริหารบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีส่วนร่วมในการประชุมผู้ปกครองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร่วมกิจกรรมยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเป็นกำลังใจ ให้แก่บุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และร่วมในการให้ข้อเสนอแนะแก่โรงเรียนในด้านการมีระเบียบวินัยของบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ สนับสนุนการจัดสวัสดิการและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่บุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ร่วมประชุมระหว่างผู้ปกครอง/ครู เพื่อหาแนวทางการพัฒนานักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนให้ชุมชนและหน่วยงานอื่นรับทราบ อยู่ในระดับปานกลาง และเสนอแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ร่วมในการให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาระบบและเครือข่ายสารสนเทศของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า สภาพปัญหาทั้ง 4 ด้าน มีผลดังนี้

2.1 ด้านการบริหารวิชาการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า บรรยากาศในการเรียนการสอนมีครูบางคนดุนักเรียนมากเกินไปจนทำให้นักเรียนกลับบ้านเกิดอาการเครียด รองลงมา ขาดการส่งเสริมวิชาการด้านการค้นหาศักยภาพที่โดดเด่นของนักเรียน และหลักสูตรและวิธีการสอนเน้นการท่องจำ และการประเมินผลการเรียนยังไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในบางรายวิชา เช่น วิชาปฏิบัติควรสอบเน้นปฏิบัติ เป็นต้น และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย การพัฒนาความรู้ความสามารถของครูมีน้อย ครูขาดทักษะในการสอนในบางวิชา

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาในรูปคณะกรรมการให้ความร่วมมือในการพิจารณา ตรวจสอบบัญชีการเงิน พัสดุ เพื่อความถูกต้อง โปร่งใส รองลงมา ไม่มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับขอบข่ายงานด้านการบริหารงบประมาณ และผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ ต่าง ๆ ของโรงเรียน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีส่วนร่วมกับคณะครูในการสอดส่อง ดูแลรักษาทรัพย์สิน บริจาคเงิน หรือสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา

2.3 ด้านการบริหารบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ครูย้ายบ่อย มีการเปลี่ยนครูบ่อย ทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง รองลงมา ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมเสนอแนะวิธีพิจารณาความดี ความชอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา และผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการบริหารและพัฒนาบุคลากรของ

สถานศึกษาในรูปของการเป็นที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ ร่วมพิจารณาเพื่อให้คำแนะนำและเสนอแนะต่อสถานศึกษา และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการบริหารทั่วไป เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า รูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไม่มีความหลากหลาย รองลงมา ไม่มีเวทีให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีส่วนร่วมในด้านการส่งเสริมการจัดการศึกษาต่างๆ เช่น เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะ สาธารณูปโภคของโรงเรียน

3. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ จำนวน 4 ด้าน สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารวิชาการ พบว่า ครูควรพยายามไม่ดุนักเรียน ถ้านักเรียนไม่ทำผิดจนเกินไป รองลงมา ควรหาแนวทางในการค้นหาศักยภาพที่โดดเด่นของนักเรียน ซึ่งอาจทำการวิเคราะห์ศักยภาพของนักเรียนหรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกของนักเรียนในหลาย ๆ ด้าน อันดับสาม ควรให้ผู้ปกครองนักเรียนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาวิชาการของสถานศึกษา และอันดับสุดท้าย ควรมีแบบสอบถามในการประเมินการเรียนการสอนของครู ให้นักเรียนมีส่วนร่วมกันในการประเมินเพื่อพัฒนาครู

3.2 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาในรูปคณะกรรมการ ให้ความร่วมมือในการพิจารณา ตรวจสอบบัญชีการเงิน พัสดุ เพื่อความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ รองลงมา ควรมีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับขอบข่ายงานด้านการบริหารงบประมาณ อันดับสาม ควรให้ผู้ปกครองนักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มากขึ้น และอันดับสุดท้าย ควรให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางในการบริหารงบประมาณ

3.3 ด้านการบริหารบุคคล พบว่า โรงเรียนต้องมีสวัสดิการที่ดีมอบให้กับครู เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับครู รองลงมา ควรสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมหรือเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น เช่น ให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ หรืออบรมหลักสูตรสั้น ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพของครูผู้สอน อันดับสาม ควรให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดแนวทาง การบริหารและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาในรูปของการเป็นที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ ร่วมพิจารณาเพื่อให้คำแนะนำและเสนอแนะต่อสถานศึกษา และอันดับสุดท้าย ควรให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมเสนอแนะวิธีพิจารณาความดี ความชอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา

3.4 ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า ควรมีรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับโรงเรียนในหลายรูปแบบมากกว่าการเชิญประชุม ซึ่งมีเวลาจำกัดและไม่สะดวก รองลงมา ควรมีเวที/

ช่องทางให้ผู้ปกครองนักเรียนและครูในแต่ละชั้นเรียน ได้แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน อันดับสาม ควรเปิดให้มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น ร่วมเป็นเสียงหนึ่งในการตัดสินใจ หรือการบริหารโรงเรียน เช่น ช่องทางผานครูประจำชั้น และอันดับสุดท้าย ควรให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบและเครือข่ายสารสนเทศของโรงเรียน

สรุป แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีค่าความถี่สูงสุดในแต่ละด้านดังนี้

1. โรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ครูควรพยายามไม่ดุนักเรียน ถ้านักเรียนไม่ทำผิดจนเกินไป

2. โรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาในรูปคณะกรรมการ ให้ความร่วมมือในการพิจารณา ตรวจสอบบัญชีการเงินพัสดุ เพื่อความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้

3. โรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ต้องมีสวัสดิการที่ดีมอบให้กับครู เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับครู

4. โรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรมีรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับโรงเรียนในหลายรูปแบบมากกว่าการเชิญประชุม ซึ่งมีเวลาจำกัดและไม่สะดวก

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียนครบทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทของผู้ปกครอง เช่น ด้านบริหารงบประมาณ ซึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่าด้านบริหารงบประมาณเป็นด้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ผู้ปกครองที่จะมีส่วนร่วมโดยตรงกับการบริหารงบประมาณของโรงเรียนเป็นคนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ปกครอง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ชมรมผู้ปกครอง เป็นต้น ดังนั้นผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงไม่มีบทบาท ไม่ได้รับทราบข้อมูล หรือไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียนเกี่ยวกับการบริ หารงบประมาณโรงเรียน ในขณะที่การบริหารงานด้านอื่น ๆ ผู้ปกครองจะมีโอกาสได้มีส่วนร่วม โดยตรง เช่น ด้านบริหารวิชาการ เพราะเป็นบทบาทของผู้ปกครองที่ต้องให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนานักเรียนให้มีความเข้มแข็งในทางวิชาการ เช่น การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนหลายรูปแบบ การสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน การส่งเสริมให้มีการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การติดตามผลการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐณิชานันท์ พิมพ์ทอง (2558 : 65) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหาร งบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป

และด้านการบริหารบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เผียน วงศ์ทองดี (2557 : 76) พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหาร วิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีข้อเสนอแนะในการนำแนวทางไปใช้ดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางการจัดระบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนให้เหมาะสมต่อไป

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำสภาพการปฏิบัติ และปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่อมกิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) สถานศึกษา ควรให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ ด้าน อย่างเปิดเผยและยอมรับฟังคำแนะนำของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กชพร สระแก้ว. (2559). **ความต้องการและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานโรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม "จงจินต์รุจิรวงศ์อุปถัมภ์" อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

กิตติ กรทอง. (2560). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.** วารสารวิชาการและวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

กัญญา นวลตาล. (2560). **การมีส่วนร่วมและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพานทองสภาชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

จำลอง บำรุงศร. (2562). **การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศรีประชาสรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์.** ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ณัฐณิชานันท์ พิมพ์ทอง. (2558). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานในโรงเรียนบ้านทับร้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.** งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฏณิชา วงศ์คำ. (2555). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลงิว อำเภอสทิงพระ จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ธีรพล จำนงนิจ. (2548). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2559). **หลักการจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

เผียน วงศ์ทองดี. (2557). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนวัดลาดศรัทธาราม (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 128) สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช. (2550). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 124 ตอนที่ 47ก. น. 15.

วัชรากร โพธิพฤกษ. (2556). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหัวหมอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1.** ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัด การศึกษา พ.ศ. 2550.** กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2561). **คู่มือปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.** กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2556). **เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน.** กรุงเทพฯ: ครุสภา.

การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐา ธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

Management of Information Systems of Education Institutions in the Rural Child and Youth Development Project according to Royal Initiative Her Highness PRINCESS MAHA CHAKRI SIRINDHORN under MAE HONG SON Primary Educational Service Area Office 2

สุรีย์ ยิ่งตระกูลไพร[1] สุรพงษ์ แสงสีมุข[2]
Suree Yingtrakoolpri Suraphong Sacngsrimuk

บทคัดย่อ

การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษาในโครงการฯ จำนวน 141 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ การประมวลผลข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

เก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ตามลำดับ

3. แนวทางพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ โดยสรุปพบว่า ต้องกำหนดเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติการประจำปี มีแผนงานในการนำระบบสารสนเทศไปใช้ สร้างความตระหนักให้ครูเห็นคุณค่าและความสำคัญอย่างเป็นระบบ ประชุมชี้แจง อบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ แต่งตั้งให้รับผิดชอบการปฏิบัติงาน กำกับติดตาม นิเทศ ดูแลให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการ และมีการประเมินผล สรุปรายงานผลเพื่อเสนอผู้เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย

คำสำคัญ : ระบบสารสนเทศ, การบริหารสถานศึกษา, โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

Abstract

The management of information systems of education institutions in the rural child and youth development project according to royal initiative her highness PRINCESS MAHA CHAKRI SIRINDHORN under MAE HONG SON Primary Educational Service Area Office 2, it aims to study problems and find the ways to develop the management of information systems of educational institutions in the Child and Youth Development Project in the wilderness according to the royal initiative. The research was divided into 2 steps: Step 1: Study the condition and problems of the information system administration of educational institutions in the Child and Youth Development Project in the wilderness according to the initiative by using questionnaires from the administrators and teachers of the institute. Studied 141 people in the project. Data were analyzed by finding the mean. Standard deviation Identify the frequency and percentage, Step 2: Find the ways to develop the management of information system of educational institutions in the remote area child and youth development project according to the initiative by interviewing 9 experts. The data was analyzed by frequency distribution and content analysis.

The research results were found that:

1. The management of the information system of educational institutions in the remote area child and youth development project under the Royal Initiative has been practiced at a high level. Sort descending mean is collecting data, use of information, data processing, data verification, and storage respectively.

2. Problems in the management of information systems of educational institutions in the remote area child and youth development project under the Royal Initiative, in general, were at a low level. The descending order is collecting information, data verification, data processing, storage and using the information in order.

3. Guidelines for the development of information system management of educational institutions in the rural development project of children and youth in the wilderness according to the Royal Initiative, it was found that the policy must be set in the annual action plan. There is a plan to implement the information system. Create awareness for teachers to realize the value and importance in a systematic meeting, clarification, training, knowledge and understanding, appointed to be responsible for the operations, supervision, supervision, supervision and regular assistance. Allocate the budget appropriately enough to meet the needs. And have an evaluation and summarize the report to propose relevant parties or departments in various ways.

Keywords: information system, school administration, wilderness child and youth development project.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันทุกด้านโดยเฉพาะทางด้านการศึกษาที่ต้องก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสาร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาไว้ในหมวดที่ 9 เรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปัจจุบันระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อใช้ในการบริหารมากขึ้นโดยเฉพาะในยุคของการปฏิรูปการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (ดวงใจ วงศิลา, 2559 : 1 อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 : 51)

ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63-69 สาระสำคัญคือ รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นเพื่อการศึกษา ส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ในด้านการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนั้น ผู้เรียนมีสิทธิในการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังได้

กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63-69 สาระสำคัญคือ รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นเพื่อการศึกษา ส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอเพื่อใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย ตลอดจนให้มีการระดมทุนเพื่อตั้งกองทุนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และรัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนส่งเสริมและประสานการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สมจิตร ขวัญแดง, 2559 : 2 อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553 : 37-38)

การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในสถานศึกษาทั้งการบริหารงานด้านวิการชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงินพัสดุและครุภัณฑ์ อีกทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารงานที่ประสบผลสำเร็จได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารจึงนำการบริหารเชิงระบบมาใช้ในการจัดระบบสารสนเทศ ซึ่งทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการพัฒนาบริหารจัดการ โดยมีการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบเทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อการวางแผนระบบข้อมูลสารสนเทศและเครือข่ายสนเทศให้มีประสิทธิภาพ และสามารถเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารถึงกันได้ทุกระดับ มีการปรับปรุงกระบวนการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีข้อมูลมากมายกระจัดกระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครูบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง หากไม่มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบสารสนเทศที่มีความแน่นอน ข้อมูลที่มีจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอีกทั้งยังไม่มีความเป็นระเบียบแล้ว จะเกิดความไม่สะดวกหรือเกิดความยุ่งยากในการนำไปใช้หรือมีข้อมูล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 16)

การจัดระบบบริหารสารสนเทศของสถานศึกษา นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ และครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศ ที่มีประสิทธิภาพเป็นระบบ ถูกต้องสมบูรณ์เป็นปัจจุบัน และสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลาด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 5)

การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการและครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องมีระบบการบริหารการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเป็นระบบถูกต้องสมบูรณ์เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลา ด้วยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากรายงานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 10) ที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า สถานศึกษาเกิดปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาใน 4 ด้านคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ครูมีความจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารงบประมาณ ขาดการจัดสรรงบประมาณที่นำมาสนับสนุนในการจัดการระบบสารสนเทศมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ด้านการบริหารงานบุคคล ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งขาดการวางแผนและพัฒนาระบบ ด้านการบริหารทั่วไป ขาดการวางแผนและพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ขาดการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ มีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษาต้องมีระบบสานสนเทศที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเป็นระบบถูกต้องสมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ข้อมูลได้ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผลการศึกษาของนิศารัตน์ เชาว์ปรีชา (2556 : 41-42) ได้สรุปสภาพปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของหน่วยงานทางการศึกษาไว้ว่า ปัญหาหลัก ๆ มี 3 ด้าน คือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคลในองค์กร ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบและผู้ใช้ข้อมูล เช่น ผู้บริหารไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญ ผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงานและผู้ใช้ข้อมูลขาดความรู้ความสามารถ ไม่มีทักษะเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ และบุคลากรในโรงเรียนไม่มีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนรับผิดชอบในการบริหารระบบ ทำให้ไม่มีความร่วมมือ ปัญหาเกี่ยวกับระบบและการทำงานตามขั้นตอนการบริหารระบบสารสนเทศ เช่น ขาดการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการบริหารระบบสารสนเทศที่แน่นอนชัดเจน ขาดการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ ขาดการควบคุมการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนทำให้เกิดความล่าช้าไม่ทันกำหนด และขาดการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เป็นต้น และปัญหาสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกองค์กร เช่น สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ขาดทรัพยากรบริหารที่เพียงพอ และปัจจัยโครงสร้าง องค์ประกอบและเทคนิคเฉพาะขององค์กร

โรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2 มีโรงเรียนทั้งหมด 7 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกล การคมนาคมยากลำบาก บริการต่าง ๆ จากภาครัฐเข้าถึงอย่างจำกัด จากการศึกษาความสำคัญและรายงานการวิจัยการบริหารระบบสารสนเทศที่กล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่น

ทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศ รวมถึงหาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริฯ อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผู้วิจัยได้นำขอบเขตด้านเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัยมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบ

ตัวแปรอิสระ **ตัวแปรตาม**

สภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ด้าน คือ 5 ใน

1. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล
3. ด้านการประมวลผลข้อมูล
4. ด้านการจัดเก็บข้อมูล
5. ด้านการนำข้อมูลไปใช้

แนวทางพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯสยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต2 ใน ด้าน คือ 5

1. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล
3. ด้านการประมวลผลข้อมูล
4. ด้านการจัดเก็บข้อมูล
5. ด้านการนำข้อมูลไปใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แบ่งขั้นตอนดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง มากที่สุด จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 57.25 รองลงมาคือเพศชาย มีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 ตามลำดับ

ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุอยู่ในระหว่าง 31-40 ปี มีมากที่สุด จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 48.55 รองลงมาคืออายุ ต่ำกว่า 30 ปีลงมา จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 44.20 และอายุระหว่าง 41-50 ปีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.52 ตามลำดับ ส่วนอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป มีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.73

ด้านคุณวุฒิ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 82.61 รองลงมาคือ วุฒิปริญญาโทมีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 14.49 และวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมีน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 ตามลำดับ

ด้านตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ดำรงตำแหน่งครูผู้สอน มีมากที่สุด จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 93.48 ส่วนตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.52 ตามลำดับ

และด้านประสบการณ์การปฏิบัติงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์มากที่สุดคือต่ำกว่า 5 ปี มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 57.25 รองลงมาคือ ระหว่าง 5-10 ปี มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 34.78 และระหว่าง 11-15 ปี มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.07 ส่วนมีประสบการณ์มากกว่า 15 ปีขึ้นไป น้อยที่สุดมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

1.ด้านการรวบรวมข้อมูลผลการวิจัยพบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการประมวลผลข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการจัดเก็บข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

5. ด้านการนำข้อมูลไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

สรุปผลการศึกษาปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตน ราชสุดา ฯ

สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า โดยรวมมีปัญหาเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 44.20 เรียงจากมากไปน้อยคือ ด้านการรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการจัดเก็บข้อมูล และด้านการนำข้อมูลไปใช้ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาปัญหารายข้อในแต่ละด้านมีดังนี้

1. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 49.27
2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 55.80
3. ด้านการประมวลผลข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 56.52
4. ด้านการจัดเก็บข้อมูลผลการวิจัยพบว่าไม่พบปัญหาคิดเป็นร้อยละ57.25
5. ด้านการนำข้อมูลไปใช้ผลการวิจัยพบว่า ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 59.42

ผลการวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตน ราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปข้อที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดและปัญหาแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการรวบรวมข้อมูล มีการนิเทศติดตามและให้คำแนะนำช่วยเหลือขณะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล (ค่าเฉลี่ย = 4.04) งบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เพียงพอ (ความถี่ = 25) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการ (ความถี่ = 19) และบุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล (ความถี่ = 13)

2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูล (ค่าเฉลี่ย = 3.96) ไม่มีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินการตรวจสอบข้อมูล (ความถี่ = 27) ไม่มีการตรวจสอบข้อมูลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ (ความถี่ = 16) และไม่มีการอบรมให้ความรู้การตรวจสอบข้อมูลก่อนแต่งตั้งให้รับผิดชอบ (ความถี่ = 11)

3. ด้านการประมวลผลข้อมูล มีการประเมินผลการตรวจสอบข้อมูลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 4.03) ไม่มีการจัดเตรียมจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการประมวลผลข้อมูล ไม่มีการพัฒนาทักษะการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ให้ผู้รับผิดชอบการประมวลผลข้อมูล (ความถี่ = 18) เท่ากัน และไม่จัดทำดัชนีรายการสารสนเทศตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา (ความถี่ = 11)

4. ด้านการจัดเก็บข้อมูล มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย= 4.02) ไม่มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลที่เพียงพอ (ความถี่ = 17) ไม่มีการพัฒนาผู้รับผิดชอบให้มีความรู้ในการจัดข้อมูลและการใช้เครื่องมือต่างๆ (ความถี่ = 15) และไม่มีการพัฒนาระบบงานและการจัดการฐานข้อมูล (ความถี่ = 14)

5. ด้านการนำข้อมูลไปใช้ มีการนิเทศติดตามให้คำแนะนำการใช้ประโยชน์สารสนเทศแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย = 4.04) ขาดการส่งเสริมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการนำเสนอที่หลากหลายวิธี (ความถี่ = 25) ไม่มีงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อเพื่อ

เผยแพร่ประชาสัมพันธ์สารสนเทศของสถานศึกษา (ความถี่ = 15) และไม่มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ในการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์และนำเสนอที่หลากหลาย (ความถี่ = 10)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

การวิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาข้างต้นสรุปอุปนัยแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า สถานศึกษาควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เพียงพอ ครอบคลุม ชัดเจน ถูกต้อง รอบด้านตามที่ต้องการทั้งภายในและภายนอก มีการนิเทศติดตามดูแลช่วยเหลือขณะปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูล มีคำสั่งแต่งตั้ง กำหนดบทบาทหน้าที่บุคลากรเพื่อให้รับผิดชอบการดำเนินงานอย่างชัดเจน นำผลการดำเนินงานไปใช้เพื่อพิจารณาความดีความชอบ และจัดหางบประมาณเพิ่มเติมจากเครือข่ายหรือหน่วยงานภายนอก

2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล พบว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นพี่เลี้ยง ฝึกงานกับผู้เชี่ยวชาญหรือจัดอบรมให้ มีการตรวจสอบข้อมูลตามกระบวนการเก็บข้อมูลให้ถูกต้องได้มาตรฐานตรงตามเนื้อหาที่ต้องการมีความเป็นปัจจุบัน สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญ ถูกต้องแม่นยำของการตรวจสอบข้อมูล และมีการกำกับดูแลนิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด มีการสร้างขวัญและกำลังใจ

3. ด้านการประมวลผลข้อมูล พบว่า สถานศึกษาควรส่งบุคลากรเข้าอบรมการใช้เครื่องมือการประมวลผล กำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้บุคลากรเห็นความสำคัญ จัดสรรงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน

4. ด้านการจัดเก็บข้อมูล สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสอดคล้องกับความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษา และควรกำหนดเป็นนโยบาย ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจและความตระหนักให้ผู้จัดเก็บและผู้ใช้ข้อมูลให้ชัดเจน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ให้สะดวกต่อการเรียกใช้ และกำกับนิเทศติดตามการปฏิบัติงานเพื่อสร้างขวัญกำลังใจอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5. ด้านการนำข้อมูลไปใช้ สถานศึกษาควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจโดยการอบรมก่อนนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ และจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยเหมาะสมกับบริบทและการใช้งานให้เพียงพอตามความต้องการ ประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าความสำคัญและประโยชน์การใช้ข้อมูลในการปฏิบัติงาน จัดสรรงบประมาณเพื่อการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลให้บุคลากรภายในและหน่วยงานอื่นทราบ และกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาในการกำกับดูแล นิเทศติดตาม ชี้แนะให้คำปรึกษาแก่บุคลากรในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริฯ ได้มีการดำเนินการตามกระบวนการบริหารคุณภาพ มีการกำหนดนโยบาย กำหนดทิศทางเพื่อเป็นเป้าหมายและแนวปฏิบัติ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงาน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการกำกับติดตามเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน และมีการนำผลการดำเนินงานมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและวางแผนอย่างต่อเนื่อง สภาพการบริหารงานเป็นไปตามแนวคิดของจารุวรรณ คุ้มปลี (2558 : 33) ที่สรุปความสำคัญของระบบสารสนเทศไว้ว่า มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและการดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ แผนยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาหรือรัฐธรรมนูญโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์การ และในขณะเดียวกันยังมีความสำคัญต่อผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ในการตัดสินใจการวางแผนเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ทันต่อเหตุการณ์ ทันเวลา อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ สาเหตุ ปัญหาหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน สามารถนำมาปรับปรุงในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของสิรีนาถ วันนา (2560 : 145) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารระบบสารสนเทศกับการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ผลการวิจัยพบว่าสภาพโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการจัดกระทำข้อมูล ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการนำข้อมูลไปใช้ และด้านการตรวจสอบข้อมูล ตามลำดับ และผลการวิจัยของจีรนันท์ สิทธิดำรงค์ (2561 : 85) ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาตามความรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อยคือ การนำข้อมูลไปใช้ การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผลการวิจัย เรื่อง การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เรื่อง ที่พบว่าสภาพการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตาม

พระราชดำริ มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1.1.1 ควรให้ความสำคัญกำหนดเป็นนโยบายเพื่อสนับสนุนสถานศึกษาในโครงการฯ และสถานศึกษาทั่วไปที่จัดการศึกษาในพื้นที่สูง มีปัญหาไฟฟ้าและสัญญาณอินเตอร์เนตเป็นกรณีพิเศษ โดยการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมจากงบประมาณปกติ เพื่อให้สามารถดำเนินงานบริหารและพัฒนาระบบสารสนเทศในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ

1.1.2 ควรจัดอบรมพัฒนาบุคลากรที่จะบรรจุแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งใหม่ทุกคนให้มีความรู้ ความเข้าใจการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา เพราะบุคลากรหนุ่มสาวเหล่านี้ต่างมีทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีในระดับดีอยู่แล้ว แต่ยังขาดประสบการณ์และการชี้แนะเท่านั้น

1.2 สถานศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณและหาเพิ่มเติมจากงบประมาณปกติเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากรและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเพื่อใช้ในการวิจัย 5 ด้าน มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ในครั้งต่อไป คือ

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารระบบสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่สูงกับพื้นที่ราบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา คลิ้งเคล้า. (2561). **การจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาตามความรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.** สุราษฎร์ธานี : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

กรณิกา คุ้นกลาง. (2557). **การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.** ปทุมธานี : ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอิสต์เทิรนเอเชีย.

กรองกาญจน์ สนธิประสาท. (2560). **การสำรวจการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของกลุ่มตรวจสอบงบการเงิน สำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** ขอนแก่น : ปริญญาบัญชีศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. (2561). **โครงการพัฒนาตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี**. [ระบบออนไลน์]สืบค้นเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2563. จาก http://www.psproject.org/Projects.htm

จารุ ชุมโรย. (2556). **การจัดระบบสารสนเทศในยุคปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13.** ปทุมธานี : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

จิราวรรณ คุ้มปลี. (2558). **การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน อำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.** ชลบุรี : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

จีรนันท์ สิทธิดำรงค์. (2561). **การจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาตามความรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2.** สุราษฎร์ธานี : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ชำนาญ อุดมนิวิ. (2558). **แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.** มหาสารคาม : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ณนัฐรักษ์ อรุณทัต. (2560). **แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง.** กรุงเทพฯ : ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

Guidelines for the Development of Personnel Management, Khormaulhek School Groups under Tak Primary Educational Service Area Office 2

เสกสรรค์ นาคพรม[1] สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Seksan Nakprom Sunate Tongkumpong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 10 โรงเรียน มีจำนวน 504 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 คน และแหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวินัยและการรักษาวินัย รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านการออกจากราชการ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง และด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ตามลำดับ

แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 พบว่า ควรจัดทำมาตรฐาน / ภาระงานสำหรับข้าราชการครู ควรมีระบบการคัดเลือกที่โปร่งใส ไม่มีระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติ และ คัดเลือกอย่างเป็นธรรม ควรติดตามประเมินผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควรดำเนินการส่งเสริมในการฝึกอบรม สร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ ที่จะเสริมสร้างพัฒนาเจตคติและพฤติกรรม และควรชี้แจงเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการให้พ้นจากตำแหน่งที่ชัดเจน

คำสำคัญ : การบริหารงานบุคคล

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail seksannakprom@gmail.com เบอร์โทร. 061-0701979
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ABSTRACT

This research aimed to study the problem and the way to develop personnel management of Kor Meu Lek School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The populations were the administrators and the teachers from 10 schools, 504 people in Kor Meu Lek School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The sample was 220 people received by using Krejcie and Morgan table. There were nine experts as a primary source of the research. The instruments used for collecting data were questionnaires and interviews. The statistics used in data analysis included mean, standard deviation, and percentage. The conclusion can reveal from the result, discussion, and suggestions.

The research finding was as follows: the overall and each five areas of personnel management condition in Kor Mue Lek School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 2 were at a high level. The consideration of each aspect following the mean score in descending has shown discipline and discipline preservation, followed by reinforcement efficiency in official operation, resignation aspect, recruitment, and appointment aspect. Follow with the workforce plan and positioning.

The results of the study found that should establish a standard and teachers’ workload. The selection system should be transparent. There should not have a patron-client system. Fair selection is also needed. Monitoring and evaluating results should develop continuously. Also, the attitudes and behaviors should build and motivated. Finally, should clarify the procedures for discharging clearly.

Keyword: Personnel Management Developing.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน แล้วแต่กรณี (กฎกระทรวง, 2550 : 29)

“การบริหารงานบุคคล” ถือเป็นเรื่องสำคัญและยุ่งยากที่สุดในการจัดการเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวโยงกับจิตใจของผู้ปฏิบัติงานในองค์การ แม้ว่าองค์การจะมีงบประมาณ มีการจัดองค์การ มีการบริหารงานที่ดี

เพียงใดก็ตาม แต่หากขาดการบริหารบุคคลที่ดีก็ยากที่จะทำให้องค์การนั้นบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ ในทางกลับกัน หากมีการบริหารบุคคลที่ดีจัดวางตัวบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงาน ส่งเสริมสนับสนุนและลดความขัดแย้งภายในองค์การได้ก็จะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การนั้นๆ ด้วย (ศิริพร ฉั่ววิเชียร,2560 : 4 อ้างในสนิท คงภักดี,2549 : 1) ดังนั้น บุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารการศึกษา ในกระบวนการบริหารจึงได้กำหนดให้การบริหารด้านบุคลากรเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานสามารถดึงดูดและบำรุงรักษาคนดีมีความรู้ความสามารถไว้ในหน่วยงานให้มากที่สุดและนานที่สุดเท่าที่หน่วยงานต้องการการกระทำเช่นนี้ได้หน่วยงานจะต้องมีการบริหารงานบุคคลที่ดีเป็นส่วนสำคัญของการบริหาร (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540:7)

การจัดการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีโรงเรียนประถมศึกษาและขยายโอกาสที่ขาดอัตรากำลังคนในการปฏิบัติงาน เนื่องจากปัจจุบันการเปิดสอบบรรจุข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีละ 1 ครั้งซึ่งการบรรจุแต่ละครั้งมีจำนวนครูที่สอบบรรจุได้น้อยอีกทั้ง ภูมิลำเนาของครูส่วนใหญ่ไม่ตั้งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดารเมื่อครบกำหนดย้าย ส่งผลให้ครูต้องการย้ายไปปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ดีกว่า จึงทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนอัตรากำลังครูในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก

จากแนวคิดและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะเป็นครูที่ปฏิบัติงานในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 และเพื่อทราบถึงสภาพการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดังนี้

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย
5. ด้านการออกจากราชการ

→ แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 10 โรงเรียนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ลัแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยเริ่ม นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดอันดับความสำคัญของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ โดยการวิเคราะห์ความถี่และร้อยละ จากการตอบตอบแบบสอบถามของประชากร จัดอันดับความสำคัญของประเด็นปัญหาต่างๆ ตามค่าความถี่และเลือกปัญหา3 อันดับแรก เนื้อหา (content Analysis) เพื่อ

นำมากำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษา ในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 9 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ผู้บริหารที่มีวุฒิทางการศึกษาสาขาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไปและมีประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน เป็นข้าราชการครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการ ทำหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารงานบุคลากรของโรงเรียน ประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์หรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีวุฒิการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาเอกหรือวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่พัฒนาขึ้น ตามกรอบกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเริ่มจากศึกษาเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทาง การออกแบบสัมภาษณ์ นำผลการวิจัยที่ได้จากตอนที่ 1 ปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ 3 อันดับแรกมาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้างโดยให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้องสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ เสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยให้คณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะและนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์ แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 ท่านด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์ ผู้ศึกษานัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์ ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเอง ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 พบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่จัดทำมาตรฐานและภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมา ไม่มีการประชุมวางแผนกำหนดอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และไม่มีการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่มีการจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ไม่กำหนดหลักเกณฑ์การสรรหาบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ที่เน้นด้วยความโปร่งใส และยุติธรรม รองลงมา ไม่ดำเนินการการสรรหาบุคคลในรูปคณะกรรมการที่มาจากทุกฝ่ายในชุมชน และไม่มีการแจ้งนโยบายในเรื่องการบริหารงานบุคคลโดยชี้แจงให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบในที่ประชุม และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่มีการประชุมวางแผนร่วมกับคณะครู กรรมการสถานศึกษาเพื่อกำหนดอัตรากำลังครู วิชาเอก เพื่อการบรรจุและแต่งตั้ง รับย้าย รับโอนในวิชาเอกที่ขาด ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ไม่มีการกำหนดหลักสูตรการพัฒนาข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเอง รองลงมา ไม่มีการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และไม่สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ไปศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานกับบุคลากรในสถานศึกษาอื่นๆ ตามความเหมาะสม และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย คือ ไม่มีการบำรุงขวัญและให้กำลังใจบุคลากรโดยจัดให้มีสวัสดิการ การคัดเลือกบุคลากรดีเด่น การประกาศเกียรติคุณยกย่องคุณความดีของครู การมอบรางวัลหรือการจัดกิจกรรมบำรุงขวัญและกำลังใจในลักษณะอื่น ๆ ด้านวินัยและการรักษาวินัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ไม่จัดให้มีการฝึกอบรมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รองลงมา ไม่มีการให้ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติงานแก่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาอยู่เสมอ และไม่มีการตรวจสอบดูแลเอาใจใส่ปองกันและขจัดเหตุ เพื่อมิให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าร้อยละ

ลำดับสุดท้าย คือ ไม่มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ และรักษาวินัยอย่างเคร่งครัด ด้านการออกจากราชการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ไม่มีการแจ้งสิทธิประโยชน์ที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจะพึงได้รับหลังออกจากราชการอย่างเป็นระบบรองลงมา ไม่จัดทำทะเบียนเพื่อควบคุมและตรวจสอบการเกษียณอายุราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างถูกต้อง และไม่มีการตักเตือน ตัดเงินเดือนและการพักงานชั่วคราวแก่ครูที่ทำความผิดจริงและข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย คือ ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักอักษรเมื่อมีการพ้นจากตำแหน่ง

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 จำนวน 5 ด้าน ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง พบว่า ควรจัดทำมาตรฐานและภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานในแต่ละภารกิจของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ควรจัดประชุมวางแผนกำหนดอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้งานที่ถูกต้องชัดเจน ควรมีการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งให้สอดคล้องกับภารกิจและความจำเป็นของทางโรงเรียนเป็นหลัก ควรประเมินภารกิจและความต้องการอัตรากำลังในวิชาเอกที่ขาดแคลนที่มีความจำเป็นเพื่อเสนอไปยังเขตการศึกษาพิจารณา และควรจัดทำแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งตามความต้องการและสอดคล้องกับภารกิจงานของทางโรงเรียน เพื่อให้ทราบว่าวิชาเอกใดมีความจำเป็นในอันดับแรก ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง พบว่า ควรจัดการสรรหาด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ปราศจากการครอบงำ เพื่อไม่ให้เกิดการทุจริต บรรจุแต่งตั้งด้วยความรวดเร็ว บรรจุตามวิชาเอกที่สถานศึกษาต้องการ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งให้เป็นไปตามระเบียบข้อกฎหมาย หากทางโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการจะต้องคำนึงถึงความจำเป็น ความต้องการของทางโรงเรียนเป็นหลัก ไม่เห็นแก่พวกพ้อง ควรมีการเสนอความต้องการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิชาเอกที่ขาดแคลนไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และทุกขั้นตอนของการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งจะต้องสอดคล้องกับวิชาเอกที่ขาดแคลนจริง ๆ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งทางโรงเรียนต้องมีส่วนร่วมเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของทางโรงเรียน และได้บุคลากรที่มีคุณภาพต่อความต้องการของทางโรงเรียนเป็นหลัก ควรให้บุคลากรในหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการสรรหาบุคลากร เสนอแนะและตรวจสอบคุณสมบัติของบุคลากรที่จะเข้ามาทำงานให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และคัดเลือกอย่างถูกต้อง โปร่งใส ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานของสถานศึกษา และมีการกำหนดตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา ขอบเขตหน้าที่ ความรับผิดชอบ พร้อมคุณลักษณะและคุณสมบัติ ของบุคลากรของสถานศึกษาที่ต้องการก่อนการประกาศสรรหาไว้อย่างชัดเจน ควรแจ้งนโยบายในเรื่องการบริหารงานบุคคลโดยชี้แจงให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบในที่ประชุม และควรจัดให้มีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และกระบวนการ โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการรับโอน หรือสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานประจำวิชาที่ขาดแคลน ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ พบว่า ควรกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ

จำเป็นในการพัฒนา ควรมีการอบรมหลักสูตรการพัฒนาด้านมาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ จัดทำคู่มือภาระหน้าที่ พรรณนางาน และแจ้งเกณฑ์การประเมินผลงาน พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลงาน ควรส่งเสริมให้มีการอบรมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้น เพื่อปรับตัวให้เหมาะกับสังคมในปัจจุบัน ควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากร ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ควรศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับได้เข้ารับการอบรม สัมมนา อย่างเท่าเทียมกันตรงตามความรู้ความสามารถ และงานที่ได้รับผิดชอบ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาและจัดให้มีการศึกษาดูงานสถานศึกษา หรือหน่วยงานดีเด่นทั้งภาครัฐและเอกชน และควรมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาหลังจากการฝึกอบรมและศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ด้านวินัยและการรักษาวินัย พบว่า ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกท่านได้เข้ารับฟังการประชุมหรือการอบรม ต่างๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบวินัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ความรู้โดยการฝึกอบรม การสร้างแรงจูงใจ เพื่อพัฒนาเจตคติ จิตสำนึกที่ดี ไม่ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติผิดวินัย ควรอบรม ประชุมชี้แจงให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติในด้านวินัยและการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง ควรมีการประชุมชี้แจง อบรม เพิ่มพูนความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับข้าราชการครูอย่างต่อเนื่อง ควรมีการนิเทศ เสนอแนะส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย และรักษาวินัย ควรจัดให้มีการประเมินผลด้านการรักษาวินัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการยกย่องชมเชยการให้รางวัลแก่ผู้ได้รับผลการปฏิบัติงานในระดับดีเยี่ยม และควรส่งเสริมให้บุคลากรได้คำนึงถึงจรรยาบรรณของวิชาชีพครูในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ด้านการออกจากราชการ พบว่า ควรจัดทำทะเบียนควบคุม เพื่อการตรวจสอบการเกษียณอายุโดยแจ้งให้ผู้จะเกษียณก่อนล่วงหน้า 1 ปเพื่อให้มีการตรวจสอบความถูกต้อง ควรมีการลงโทษอย่างจริงจังสำหรับผู้กระทำผิดทางวินัย ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้คณะกรรมการ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ หลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน และต้องแจ้งต่อครูไว้ล่วงหน้า มีการตักเตือนครูเมื่อทำความผิดวินัยในการปฏิบัติงาน ควรชี้แจงเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการให้พ้นจากตำแหน่งที่ชัดเจน ควรเสนอความเห็นเกี่ยวกับการออกจากราชการของบุคลากรทางการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้บุคลากรศึกษาระเบียบวินัยของทางราชการ บทลงโทษต่างๆ ทางวินัย เพื่อสร้างความตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหากต้องออกจากราชการก็ให้เป็นไปตามขั้นตอนทางกฎหมาย และควรให้ข้าราชการครูผู้ประสงค์ลาออกจากราชการปฏิบัติตามระเบียบข้อกฎหมาย

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้ 1. สภาพการ

บริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 และกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550 ให้กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาโดยตรง ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้ตามที่กฎหมายกำหนด การบริหารจึงมีขั้นตอนที่สะดวกและรวดเร็ว ทันสมัย ทันต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และการบริหารงานบุคคลเป็นงานที่มีความสำคัญที่จะนำพาสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ทุกเรื่อง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานบุคคล จึงให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคล จึงได้ใส่ใจ กำกับ ติดตาม ดูแล และ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรอย่างทั่วถึงกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการประชุมวางแผนกำหนดอัตรากำลังของบุคลากรเพื่อประเมินความต้องการของอัตรากำลังของสถานศึกษา วาอัตรากำลังเพียงพอและเหมาะสมแกกับความต้องการหรือภารกิจของสถานศึกษา

2) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษากำหนดหลักเกณฑ์การสรรหาบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ที่เน้นด้วยความโปร่งใส และยุติธรรม มีการประชุมวางแผนร่วมกับคณะครู กรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดอัตรากำลังครู วิชาเอกเพื่อการบรรจุและแต่งตั้ง รับย้ายรับโอนในวิชาเอกที่ขาด และสถานศึกษาดำเนินการจ้างครูอัตราจ้างหรือลูกจ้างชั่วคราว โดยไม่ใช้เงินงบประมาณของทางราชการ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาดำเนินการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูเพื่อปรับปรุงคุณภาพของงานและการประกอบการพิจารณาความดีความชอบโดยสม่ำเสมอ และสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนบุคคลากรในโรงเรียนให้เข้ารับการอบรม สัมมนาหรือศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์และคุณวุฒิ

4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาจัดทำบัญชีควบคุมวันลา การไปราชการ การขออนุญาตออกนอกสถานศึกษาของครู ให้ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติงานแกข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาอยู่เสมอ และสถานศึกษามีการนิเทศ เสนอแนะ ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยและรักษาวินัย

5) ด้านการออกจากราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาพิจารณาอนุญาตการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ได้รับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ออกจากราชการ และสถานศึกษาจัดทำทะเบียนเพื่อควบคุมและตรวจสอบการเกษียณอายุราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างถูกต้อง

2. ปัญหาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 พิจารณาปัญหาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.) ปัญหาด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่จัดทำมาตรฐานและภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมา ไม่มีการประชุมวางแผนกำหนดอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และไม่มีการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การวางแผนงานบุคลากรเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการบริหารงานบุคคลที่จะพยายามให้มีบุคลากรที่เพียงพอและมีคุณสมบัติ และคุณลักษณะจำเป็น เหมาะสมกับงาน ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต การวางแผนช่วยให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน มีการสำรวจและคาดการณ์ความต้องการบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียด เกี่ยวกับงาน และกำหนดทักษะ ภาระหน้าที่ ความรู้ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานได้รับประโยชน์สูงสุดจากบุคลากรนั้น ๆ เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น เป็นธรรมสร้างการยอมรับ และให้ความร่วมมือรวมทั้งลดปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน

2) ปัญหาด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่กำหนดหลักเกณฑ์การสรรหาบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ที่เน้นด้วยความโปร่งใส และยุติธรรม รองลงมา ไม่ดำเนินการการสรรหาบุคคลในรูปคณะกรรมการที่มาจากทุกฝ่ายในชุมชน และไม่มีการแจ้งนโยบายในเรื่องการบริหารงานบุคคลโดยชี้แจงให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบในที่ประชุม ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีบทบาทในการในด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งน้อย มีหน่วยงานกลางหรือสำนักงานเขตพื้นที่ ที่ทำหน้าที่ในส่วนนี้โดยตรง

3) ปัญหาด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่มีการกำหนดหลักสูตรการพัฒนาข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเอง รองลงมา ไม่มีการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และไม่สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ไปศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานกับ

บุคลากรในสถานศึกษาอื่นๆ ตามความเหมาะสม ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูและบุคลากรทางการศึกษาพึงจะต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการส่งเสริม สนับสนุนให้อบรมอย่างต่อเนื่อง

4) ปัญหาด้านวินัยและการรักษาวินัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่จัดให้มีการฝึกอบรมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รองลงมา ไม่มีการให้ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติงานแก่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาอยู่เสมอ และไม่มีการตรวจสอบดูแลเอาใจใส่องกันและขจัดเหตุเพื่อมิให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูเป็นปูชนียบุคคลที่บุคคลทั่วไปให้การเคารพบูชา ครูจึงควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้มีวินัยและจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน เป็นผู้นำ เป็นต้นแบบในสิ่งที่ดีๆ ให้กับนักเรียน แต่ปัจจุบันอาจมีครูหรือผู้บริหารหลายคนปฏิบัติตนไม่อยู่ในระเบียบวินัยและจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นหรือองค์กร

5) ปัญหาด้านการออกจากราชการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่จัดทำทะเบียนเพื่อควบคุมและตรวจสอบการเกษียณอายุราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างถูกต้อง รองลงมา ไม่มีการสั่งให้ผู้ที่ไม่ผ่านการประเมินการทดลองปฏิบัติราชการออกจากราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด และไม่มีการพิจารณาอนุญาตการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การสร้างขวัญกำลังใจที่ดีที่มีผลมาจากการปฏิบัติงานต่อเป้าหมาย จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร เช่น การให้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ความใส่ใจดูแลความเป็นอยู่และทุกข์สุข การแจ้งสิทธิประโยชน์ที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจะพึงได้รับหลังออกจากราชการ การสร้างความตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหากต้องออกจากราชการก็ให้เป็นไปตามขั้นตอนทางกฎหมาย

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สรุปผลแต่ละด้านเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง พบว่า ควรจัดทำมาตรฐานและภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานในแต่ละภารกิจของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ควรจัดประชุมวางแผนกำหนดอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้งานที่ถูกต้องชัดเจน ควรมีการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งให้สอดคล้องกับภารกิจและความจำเป็นของทางโรงเรียนเป็นหลัก ควรประเมินภารกิจและความต้องการอัตรากำลังในวิชาเอกที่ขาดแคลนที่มีความจำเป็นเพื่อเสนอไปยังเขตการศึกษาพิจารณา และควรจัดทำแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งตามความต้องการและสอดคล้องกับ

ภารกิจงานของทางโรงเรียน เพื่อให้ทราบว่าวิชาเอกใดมีความจำเป็นในอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การวางแผนงานบุคลากรเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการบริหารงานบุคคลที่จะพยายามให้มีบุคลากรที่เพียงพอและมีคุณสมบัติ และคุณลักษณะจำเป็น เหมาะสมกับงาน ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต การวางแผนช่วยให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน มีการสำรวจและคาดการณ์ความต้องการบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียด เกี่ยวกับงาน และกำหนดทักษะ ภาระหน้าที่ ความรู้ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานได้รับประโยชน์สูงสุดจากบุคลากรนั้น ๆ เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น เป็นธรรมสร้างการยอมรับ และให้ความร่วมมือรวมทั้งลดปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน

2) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง พบว่า ควรจัดการสรรหาด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ปราศจากการครอบงำ เพื่อไม่ให้เกิดการทุจริต บรรจุแต่งตั้งด้วยความรวดเร็ว บรรจุตามวิชาเอกที่สถานศึกษาต้องการ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งให้เป็นไปตามระเบียบข้อกฎหมาย หากทางโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการจะต้องคำนึงถึงความจำเป็น ความต้องการของทางโรงเรียนเป็นหลัก ไม่เห็นแก่พวกพ้อง ควรมีการเสนอความต้องการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิชาเอกที่ขาดแคลนไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และทุกขั้นตอนของการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งจะต้องสอดคล้องกับวิชาเอกที่ขาดแคลนจริง ๆ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งทางโรงเรียนต้องมีส่วนร่วมเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของทางโรงเรียน และได้บุคลากรที่มีคุณภาพต่อความต้องการของทางโรงเรียนเป็นหลัก ควรให้บุคลากรในหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการสรรหาบุคลากร เสนอแนะและตรวจสอบคุณสมบัติของบุคลากรที่จะเข้ามาทำงานให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และคัดเลือกอย่างถูกต้อง โปร่งใส ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานของสถานศึกษา และมีการกำหนดตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ พร้อมคุณลักษณะและคุณสมบัติ ของบุคลากรของสถานศึกษาที่ต้องการก่อนการประกาศสรรหาไว้อย่างชัดเจน ควรแจ้งนโยบายในเรื่องการบริหารงานบุคคลโดยชี้แจงให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบในที่ประชุม และควรจัดให้มีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และกระบวนการ โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการรับโอน หรือสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานประจำวิชาที่ขาดแคลน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การสรรหาบุคลากรเป็นการดำเนินงานในกิจกรรมหลายๆ อย่างที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อมุ่งหวังที่จะจูงใจให้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทัศนคติที่ดี ตรงตามความต้องการให้มาสมัครในจำนวนที่มากพอและคัดเลือกให้เข้ามาร่วมทำงานครบตามจำนวนที่ต้องการ ปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์

3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ พบว่า ควรกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ จำเป็นในการพัฒนา ควรมีการอบรมหลักสูตรการพัฒนาด้านมาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ จัดทำคู่มือภาระหน้าที่ พรรณนางาน และแจ้งเกณฑ์การประเมินผลงาน พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลงาน ควรส่งเสริมให้มีการอบรมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้น เพื่อปรับตัวให้เหมาะกับสังคมในปัจจุบัน ควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากร ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ควร

ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับได้เข้ารับการอบรม สัมมนา อย่างเท่าเทียมกันตรงตามความรู้ ความสามารถ และงานที่ได้รับผิดชอบ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาและจัดให้มีการศึกษาดูงานสถานศึกษา หรือหน่วยงานดีเด่นทั้งภาครัฐและเอกชน และควรมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาหลังจากการฝึกอบรมและศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูและบุคลากรทางการศึกษาพึงจะต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการส่งเสริม สนับสนุนให้อบรมอย่างต่อเนื่อง

4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย พบว่า ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกท่านได้เข้ารับฟังการประชุมหรือการอบรม ต่างๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบวินัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ความรู้โดยการฝึกอบรม การสร้างแรงจูงใจ เพื่อพัฒนาเจตคติ จิตสำนึกที่ดี ไม่ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติผิดวินัย ควรอบรม ประชุมชี้แจงให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติในด้านวินัยและการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง ควรมีการประชุมชี้แจง อบรม เพิ่มพูนความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับข้าราชการครูอย่างต่อเนื่อง ควรมีการนิเทศ เสนอแนะส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย และรักษาวินัย ควรจัดให้มีการประเมินผลด้านการรักษาวินัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการยกย่องชมเชยการให้รางวัลแก่ผู้ได้รับผลการปฏิบัติงานในระดับดีเยี่ยม และควรส่งเสริมให้บุคลากรได้คำนึงถึงจรรยาบรรณของวิชาชีพครูในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูเป็นปูชนียบุคคลที่บุคคลทั่วไปให้การเคารพบูชา ครูจึงควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้มีวินัยและ จรรยาบรรณในวิชาชีพของตน เป็นผู้นำ เป็นต้นแบบในสิ่งที่ดีๆ ให้กับนักเรียน แต่ปัจจุบันอาจมีครูหรือผู้บริหารหลายคนปฏิบัติตนไม่อยู่ในระเบียบวินัยและจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นหรือองค์กร

5) ด้านการออกจากราชการ พบว่า ควรจัดทำทะเบียนควบคุม เพื่อการตรวจสอบการเกษียณอายุโดยแจ้งให้ผู้จะเกษียณก่อนล่วงหน้า 1 ปเพื่อให้มีการตรวจสอบความถูกต้อง ควรมีการลงโทษอย่างจริงจังสำหรับผู้กระทำผิดทางวินัย ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้คณะกรรมการ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ หลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานและต้องแจ้งต่อครูไว้ล่วงหน้า มีการตักเตือนครูเมื่อทำความผิดวินัยในการปฏิบัติงาน ควรชี้แจงเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการให้พ้นจากตำแหน่งที่ชัดเจน ควรเสนอความเห็นเกี่ยวกับการออกจากราชการของบุคลากรทางการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้บุคลากรศึกษาระเบียบวินัยของทางราชการ บทลงโทษต่างๆ ทางวินัย เพื่อสร้างความตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหากต้องออกจากราชการก็ให้เป็นไปตามขั้นตอนทางกฎหมาย และควรให้ข้าราชการครูผู้ประสงค์ลาออกจากราชการปฏิบัติตามระเบียบข้อกฎหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในระบบราชการพลเรือนของไทย มีระบบการสรรหาบุคคลเข้ารับราชการ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของการบริหารงานบุคคล เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นคนดีเข้ามาเป็นข้าราชการ และเมื่อปฏิบัติงานไปช่วงเวลาหนึ่งก็ต้องพ้นจากหน้าที่ไป เมื่อบุคคลใดเข้ารับราชการแล้วย่อมมีหลักประกันความมั่นคงในอาชีพ ในข้อที่ว่าบุคคลใดเข้ารับ

ราชการแล้วจะไม่ถูกกลั่นแกล้งให้พ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการหรือถูกออกจากราชการโดยไม่เป็นธรรม การที่ข้าราชการผู้ใดจะพ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการ หรือถูกออกจากราชการในกรณีใดนั้น ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งมีหลายกรณีด้วยกัน ดังนี้ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 107 ได้บัญญัติให้ขาราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ออกจากราชการเมื่อตาย พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จ บำนาญข้าราชการ ลาออกจากราชการและได้รับอนุญาตให้ลาออก หรือการลาออกมีผลตามมาตรา 108 ถูกสั่งให้ออกตามมาตรา 49 มาตรา 56 วรรคสอง วรรคสาม หรือวรรคห้า มาตรา 103 มาตรา 110 มาตรา 111 มาตรา 112 มาตรา 113 มาตรา 114 หรือมาตรา 118 ถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก และถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เว้นแต่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามมาตรา 109

ข้อเสนอแนะ

1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำวิจัยแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำสภาพการปฏิบัติ และปัญหาการบริหารงานบุคคลแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) สถานศึกษา ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการคิดคำนวณอัตรากำลังไว้ล่วงหน้า โดยใช้จำนวนข้าราชการครูกับนักเรียนเป็นเกณฑ์ และนำเสนอแผนอัตรากำลังต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

4) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำสภาพการปฏิบัติและปัญหาการบริหารงานบุคคลไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **กฎกระทรวงเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2553). **คู่มือการปฏิบัติงานของอนุกรรมการใน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้งในส่วนราชการ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2559). **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธงชัย สันติวงษ์. (2556). **การบริหารงานบุคคล.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ทวีศักดิ์ บังคม. (2556). **ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

นิรมิต เทียมทัน. (2560). **กลยุทธ์การบริหารการจัดการที่มุ่งความสำเร็จขององค์กรและยุทธศาสตร์การบริหารการจัดการ.** กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ประทีป โตสารเดช. (2559). **สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ปัทมา พุทธแสน. (2557). **สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ปาริชาติ สติภา. (2558). **การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

Harison, R. (1985). **Human Resource management : Issue and Strategies.** New York : Addison-Wesley.

Joyce, H.L. (1992). **Parental choice in public elementary school: Who chooses and Why (school choice).** Dissertation Abstracts international, 2310-A.

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2

The Guidelines for Transformational Leadership Development of School Administrators in Kor-Mu-Lek School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 2

พีรพัฒน์ พรสิริโภคากุล[1] สมชาย อังสุโชติเมธี[2]
Phiraphat Pornsiripokakun Somchai Angsuchotmetee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก ปีการศึกษา 2562 จำนวน 500 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 40) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 217 คนและผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญ 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับมาก ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก และด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ผู้บริหารควรอธิบายภาพของอนาคตหน่วยงานได้ชัดเจนเพื่อให้ผู้ร่วมงานได้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อประสิทธิภาพที่ดีต่อไปของหน่วยงาน ผู้บริหารควรประพฤติตัวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพและศรัทธาเป็นแบบอย่างหรือเป็นโมเดลสำหรับผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นที่ยก ย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ ผู้บริหารควรความมีเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของผู้ร่วมงานให้โอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้รับทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของหน่วยงานเพื่อหาแนวทางใหม่ๆ มาพัฒนาและสร้างสรรค์หน่วยงาน

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา/ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง/ ผู้บริหารสถานศึกษา/ กลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น phiraphat551153010@gmail.com 084-3672402
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aimed to study the condition of problems and transformational leadership guidelines for school administrators in Kor-Mu-Lek school group under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population used in this research was the school administrators and teachers in Kor-Mu-Lek school group totaling 500 persons; to determine sample size from Krejcie & Morgan (Boonchom Sri-Sa-ard 2545: 40). The sample was 217 persons and 12 experts. The research instruments were questionnaires and interviews. The analysis of the data by means of frequency, percentage, standard deviation and content analysis was able to summarize the findings, discussion of results, and suggestions

The results of the research were found that the transformational leadership conditions of the school administrators in Kor-Mu-Lek school group under Tak Primary Educational Service Area Office 2 in total and each of the four aspects in the overall was at high level. When considering each aspect, found that the highest mean, inspiration aspect was at a high level and followed by an ideological influence at a high level. In consideration of individuality and intellectual stimulation were at a high level respectively.

The guidelines for transformational leadership development of school administrators in Kor-Mu-Lek school group under Tak Primary Educational Service Area Office 2, found that administrators should clearly explain the picture of the future of the organization in order for the associates to know the operational guidelines of the organization for the better performance of the organization. Administrators should conduct themselves as a model for subordinates to be respectful and faithful, as a model for subordinates to be uplifting, respect, and trust. Administrators should have confidence in the capabilities and potential of their coworkers, give them the opportunity to demonstrate their competence in performing the job. Administrators should allow colleagues to be aware of the organization's weaknesses and strengths to find new solutions in order to develop and create an agency.

Keywords: Guidelines / Transformational Leadership Development / School Administrators / Kor-Mu-Lek School

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความสามารถเต็มศักยภาพ มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม ดังนั้น คนจึงเป็นปัจจัยและผลของการพัฒนาประเทศ หากประชากรของประเทศมีคุณภาพจะส่งผลให้ประเทศชาติมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน คนจะมีคุณภาพ ได้ขึ้นอยู่ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพ คน ดังคำกล่าวที่ว่าการศึกษาพัฒนาคน คนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและประเทศชาติ" พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 มาตรา 9 กำหนดให้สถานศึกษามีเอกภาพตามนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและมาตรา 39 ให้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงซึ่งเป็นการกระจายอำนาจจะทำให้สถานศึกษาคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการเป็นไปตาม หลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็ง ให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ในฐานะการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศเพราะซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพของคนในด้านจิตสำนึก ภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถของคนในการจัดการกับปัญหาต่างๆ และเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาใน มิติต่างๆทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีภาวะผู้นำ รู้จักวางแผน บริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพราะการก้าวย่างที่ช้าจะทำให้เสียโอกาสอีกมากมายการจัดการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งนอกจากจะต้องก้าวทันความ เปลี่ยนแปลงแล้ว ยังจะต้องเป็นกลไกสำคัญเพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่นๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงด้วยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีงานวิจัยหลายเรื่องทั่วโลกที่สนับสนุนแนวคิดนี้และ ยืนยันว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้และสามารถพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวพัฒนาขีดความสามารถให้สอดรับกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการแสดงพฤติกรรมของ ผู้นำที่กระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนำองค์กรมุ่งสู่ความสำเร็จของเป้าหมายของกลุ่มและการให้ความ ร่วมมือขององค์กร โดยมีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน 2) การเกื้อกูล การยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม 3) การให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล 4) การกระตุ้นทางปัญญา 5) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 6) การคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง

จากปัญหาและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าการที่ผู้บริหารมีภาวะการเป็นผู้นำที่ดีนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเพื่อนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร

สถานศึกษาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของสังคมโลก และพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Bass มี 4 ด้านดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	→ แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รวม 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก จำนวน 10 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 11 คน ครูผู้สอนจำนวน 489 คน จำนวนรวมทั้งสิ้น 500 คน ประจำปีการศึกษา 2562 (ไม่รวมผู้ศึกษา) และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก จำนวน 217 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากเคร็จซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 40)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตอนที่ 3 สอบถาม

ปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดอันดับความสำคัญแจกแจงความถี่และค่าร้อยละของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ 12 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือเชี่ยวชาญหรือได้รับรางวัลเกี่ยวกับผู้นำการเปลี่ยนแปลงและได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่น จำนวน 3 คน นักวิชาการหรืออาจารย์ผู้สอนระดับมหาวิทยาลัย ที่ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์การทำงาน ไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือมีวุฒิการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาเอกหรือวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานที่มีค่าร้อยละสูงมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่านด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 15 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์ และได้ทำการนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเองและทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่านเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ ดังนี้

สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมากและด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ผู้บริหารแสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการแสดงข้อคิดเห็นต่อปัญหาอยู่ในระดับมาก รองลงมา ผู้บริหารมีความแน่วแน่ในอุดมคติความเชื่อและค่านิยมของคน อยู่ในระดับมาก ผู้บังคับบัญชาเต็มใจถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานให้ผู้ร่วมงานอย่างเต็มใจ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารเสียสละส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมากผู้บริหารให้ความสำคัญกับความเชื่อส่วนบุคคลของผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์ที่วิกฤติอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารให้ความยุติธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกันอยู่ในระดับมากผู้บริหารให้ระบุวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากและผู้บริหารประพฤติตัวทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพและศรัทธาอยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารอธิบายภาพของอนาคตหน่วยงานได้ชัดเจน รองลงมา ผู้บริหารให้กำลังใจผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารกระตุ้นผู้ร่วมงานทำงานให้เกิดผลสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสร้างจินตนาการและมีแนวคิดใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีความแน่วแน่ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของผู้ร่วมงานอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานสูง อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมองโลกในแง่ดี อยู่ในระดับมาก และ ผู้บริหารมองการณ์ไกลและมุ่งอนาคต อยู่ในระดับมาก

ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารแสวงหามุมมอง และวิธีการต่างๆในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมาก รองลงมาผู้บริหารชักนำให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวคิดใหม่ ๆ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร

เสนอแนะวิธีการใหม่ในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้เรียนรู้การทำงานและตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ที่ใช้ความรู้ความสามารถของวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารให้แนวคิด และข้อเสนอแนะที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสามารถตรวจสอบความเหมาะสมของข้อสันนิษฐานในปัญหาสำคัญ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายในการทำงาน หรือการแก้ปัญหาได้ชัดเจน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารพยายามแสวงหาข้อเท็จจริงต่างๆ ให้ผู้ร่วมงานรับทราบอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารแสดงให้ผู้ร่วมงานได้รับทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของหน่วยงาน อยู่ในระดับมาก

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารใส่ใจต่อความต้องการของผู้ร่วมงานอยู่ในระดับมาก รองลงมาผู้บริหารอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับผู้ร่วมงานอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสามารถวินิจฉัยความต้องการจำเป็นของผู้ร่วมงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เต็มศักยภาพ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารส่งเสริมความเป็นตัวเองให้ผู้ร่วมงานอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสอน ชี้แนะ ผู้ร่วมงานให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมากและผู้บริหารเคารพในสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้ร่วมงานอยู่ในระดับมาก

ปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปัญหาแต่ละด้านมีดังนี้

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารไม่ประพฤติตัวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพและศรัทธามีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือผู้บริหารไม่ระบุวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และ ผู้บริหารไม่แสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการแสดงข้อคิดเห็นต่อปัญหา ข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้ายคือผู้บริหารไม่เสียสละส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารไม่เชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของผู้ร่วมงานมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือผู้บริหารไม่ได้มองการณ์ไกลและมุ่งอนาคต และ ผู้บริหารไม่มีความแน่วแน่ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารไม่มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้ร่วมงานมีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารไม่แสดงให้ผู้ร่วมงานได้รับทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของหน่วยมีปัญหามากที่สุด รองลงมา ผู้บริหารไม่สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ที่ใช้ความรู้ความสามารถของวิชาชีพ และ ผู้บริหารชักนำให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวคิดใหม่ ๆข้อที่มีค่าร้อยละลำดับ

สุดท้ายคือผู้บริหารไม่ให้แนวคิด และข้อเสนอแนะที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงาน มีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคลและผู้บริหารไม่ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีปัญหามากที่สุด รองลงมา ผู้บริหารไม่ส่งเสริมความเป็นตัวเองให้ผู้ร่วมงานและผู้บริหารไม่มีสามารถวินิจฉัยในความต้องการจำเป็นของผู้ร่วมงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารไม่กระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ร่วมงาน มีปัญหาน้อยที่สุด

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา สรุปได้ดังนี้

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ คือ ผู้บริหารควรประพฤติตัวเป็นแบบอย่างหรือเป็นโมเดลสำหรับผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งผู้บริหารจะเป็นที่ยก ย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจและทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกันมีความเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของการทำงานให้บรรลุความสำเร็จ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่สามารถถ่ายทอดไปยังผู้ใต้บังคับบัญชาและมีความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ผู้บริหารต้องมีความสม่ำเสมอมากกว่าการเอาแต่อารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤติต่างๆได้และเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ว่าจะทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรมสูง ผู้บริหารควรหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนซึ่งควรจะประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ คือ ควรให้โอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถและความรับผิดชอบเมื่อปฏิบัติงานเสร็จจะเกิดความภาคภูมิใจพร้อมกับเชื่อมั่นในตนเองและควรกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานได้ทดลองปฏิบัติโครงการใหม่ๆ หรือทำงานที่ท้าทายความสามารถ ผู้บริหารควรสร้างและสื่อความหวังที่ต้องการอย่าง ชัดเจน พร้อม แสดงการอุทิศตัวหรือความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผู้บริหารต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างขวัญและกำลังใจพร้อมทุ่มเทความพยายามอย่างมากในการปฏิบัติงาน เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจภายในเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ร่วมมงาน โดยท้าทายในการทำงานและกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม (Team Spirit) ให้มี ชีวิตชีวา โดยการสร้างเจตคติที่ดีในการคิดแง่บวกและควรสร้างบรรยากาศให้หน่วยงานที่เต็มไปด้วย ความยุติธรรม ความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ

ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา คือ ผู้บริหารควรกระตุ้นผู้ร่วมงานตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมงานมีความต้องการหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงานเพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีและสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรกระตุ้นความสนใจของผู้ร่วมงานให้เห็นมุมมองใหม่ในงาน พร้อมทั้งเผยแพร่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในภารกิจ วิสัยทัศน์และมีการจูงใจ สนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ๆผู้บริหารควรแสดงพฤติกรรมที่เป็นการกระตุ้นผู้ร่วมงานเห็นวิธีการและแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา

มีการพิจารณาถึงการ ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานแบบเก่าๆ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น แง่มุมต่างๆผู้บริหารควรมีความคิดในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เปลี่ยนกรอบการมองปัญหาและการเผชิญกับสถานการณ์เก่าๆ ด้วย วิถีทางแบบใหม่ๆ มีการให้กำลังใจผู้ร่วมงานในการพยายามหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ๆ

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล คือ ผู้บริหารควรมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้บริหารให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล และทำ ให้ผู้ร่วมงานรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้บริหารจะเป็น โค้ชและเป็นที่ปรึกษาของผู้ร่วมงานแต่ละคนเพื่อการพัฒนาผู้ร่วมงาน พร้อมทั้งต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรจะต้องพัฒนาศักยภาพของผู้ร่วมงานให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นโดยเปิดให้โอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และสร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการ ผู้บริหารควรแสดงให้เห็นว่า เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น บางคนได้รับกำลังใจมากกว่า บางคนได้รับอำนาจการตัดสินใจด้วยตนเองมากกว่า บางคนมีมาตรฐานที่เคร่งครัดกว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมการสื่อสารสองทาง เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้ร่วมงานให้เต็มศักยภาพผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานเพื่อเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็มที่ ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทายความสามารถ ผู้บริหารควรให้คำแนะนำและการสนับสนุน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 สภาพปัญหา แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก และ ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เป็นไปตามแนวคิดของ สุจิตรา สงคราม (2556) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกแบบ ความแตกต่างของภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมมีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมี การใช้ภาวะผู้นำแบบใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์มากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางมีการใช้ภาวะผู้นำแบบกระตุ้นการใช้ปัญญามากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการใช้ภาวะผู้นำ แบบใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์มากที่สุด และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษมีการใช้ภาวะ ผู้นำแบบจูงใจมากที่สุดและสอดคล้องกับแนวความคิดของ

ชลธิชา อนันต์นาวี และคณะ (2555 : 72-20) พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวม และรายด้านอยู่ใน ระดับมาก ส่วนความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า มีความสัมพันธ์กัน โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับแนวความคิดของ ศศิประภา องอาจ (2557 : 112-115) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเกื้อกูลการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม ด้านการคาดหวังผลการปฏิบัติงาน ด้านการเป็น แบบอย่างที่เหมาะสมด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ด้านการให้การสนับสนุนผู้ร่วมงานเป็น รายบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ ส่วนระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด ฉะเชิงเทรา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเป็น บุคคลที่รอบรู้ ด้านการมีรูปแบบความคิด ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ร่วมกัน และด้านการคิดอย่างมีระบบ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับแนวความคิดของ ธีรศักดิ์ สารสมัคร และคณะ (2563) พบว่า 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ควรยึดมั่นในอุดมการณ์ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง พัฒนาความรู้ความสามารถ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0 มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจผู้บริหาร สถานศึกษาควรมีการสร้างแรงบันดาลใจเชิงบวก มีทักษะในการสื่อสารที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี เปิดโอกาสให้ครู ได้แสดงความคิดเห็น และแสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหาร สถานศึกษาควรมีความเข้าใจในสภาพการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน จนเกิดความเข้าใจในสภาพการ ปฏิบัติงานในยุคปัจจุบัน นำไปสู่การส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ส่งเสริมให้ครูได้มีการระดมสมอง แสดงความคิดเห็นในแนวทางการปฏิบัติงาน 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางตัวเป็นกลาง ให้ความสำคัญกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน มีความ เป็นประชาธิปไตย กำหนดบทบาทหน้าที่ได้อย่างชัดเจนเป็นระบบ ตรงกับความสามารถของบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

ผู้บริหารควรอธิบายภาพของอนาคตหน่วยงานได้ชัดเจนเพื่อให้ผู้ร่วมงานได้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อประสิทธิภาพที่ดีต่อไปของหน่วยงาน

ผู้บริหารควรประพฤติตัวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพและศรัทธาเป็นแบบอย่างหรือเป็นโมเดลสำหรับผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นที่ยก ย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ

ผู้บริหารควรความมีเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของผู้ร่วมงานให้โอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน

ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้รับทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของหน่วยงานเพื่อหาแนวทางใหม่ๆ มาพัฒนาและสร้างสรรค์หน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นทางปัญญาเกี่ยวกับผู้บริหาร ทำให้ ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทาย

ควรวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะจะทำให้เห็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาปัจจุบัน

ควรวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเขตอื่น ๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา. (2559).**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยสำหรับครู** (พิมพ์ครั้งที่ 3), กรุงเทพฯ: สุวิริยาสาสน์.บุญจันทร์ จันทร์เจียม. (2548). **การบริหารสถานศึกษาแบบกระจายอำนาจของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1**, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา), เพชรบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ปภาวรินทร์ เทพอินทร์. (2559). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสามเงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1.** บัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก

พระกฤศกร อัครภพเมธี.(2557). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย.**

เพ็ญณพา ปานสงค์. (2555). **ภาวะผ้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเขตคุณภาพดี 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต2.** สารนิพนธ์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก

รัตติกรณ์ จงวิศาล.(2555). **ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.** ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฤทธิชัย บัลลังค์ (2559).**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.**สาขาวิชา การบริหารการศึกษา.คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศศิประภา องอาจ.(2557). **ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์.สาขาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

สุจิตรา สงคราม . (2556). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา) : เชียงราย บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

อำพล ช้างพินิจ,และคณะ (2559).**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.** สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. จังหวัดพิษณุโลก.

Bass, Bernard M. (1985). **Leadership and Performance Beyond Expectations.** New York : Free Press.

Bass, Bernard M. (1997). **"Personal Selling and Transactional Transformational Leadership."** Journal of Personal Selling & Sales Management. pp 3.

แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

The Guidelines for Developing School Learner Development Activities Management in the Rural Child and Youth Development Project according to Royal Initiative Her Highness Princess MAHA CHAKRI SIRINDHORN under MAE HONG SON Primary Educational Service Area Office 2

กุลนันท์ ปุ๊ดพรม[1] ธนกฤต สิทธิราช[2]
Goolanun Putphrom Thanakrit Sittrach

บทคัดย่อ

แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 วิธีวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหาร งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราช ดำริ ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 141 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ สังกัดสำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น goolaun@gmail.com เบอร์โทรติดต่อ 096-6936222
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

หาน้อย พบว่า ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา คือด้านกิจกรรมแนะแนว และด้านกิจกรรมนักเรียน ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่าด้านกิจกรรมแนะแนว คือ ขาดการส่งเสริมให้วิทยากรภายนอกเข้ามาสนับสนุนการจัดกิจกรรม ด้านกิจกรรมนักเรียน คือ การจัดกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผน/โครงการที่กำหนดไว้ และด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ คือ งบประมาณวัสดุครุภัณฑ์ไม่เหมาะสมเพียงพอกับการจัดกิจกรรม ตามลำดับ

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่าควรมีการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA โดยการกำหนดนโยบาย พันธกิจเป้าหมาย และวิธีการดำเนินงานไว้ในแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและบรรจุกรอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในหลักสูตร แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงาน ประสานงานขอความร่วมมือจากวิทยากร องค์กรอื่นให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดกิจกรรม จัดสรรงบประมาณเป็นค่าวัสดุครุภัณฑ์ในการดำเนินงานให้เหมาะสมเพียงพอ ตรวจสอบและประเมินการปฏิบัติงานเป็นประจำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จัดทำสรุปผลรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบนำผลการจัดกิจกรรมไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานในปีต่อไป

คำสำคัญ : กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, การบริหาร, โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ

Abstract

The guidelines for developing school learner development activities management in the rural child and youth development project according to royal initiative her highness princess MAHA CHAKRI SIRINDHORN under the office area primary educational MAE HONG SON district 2, The purposes to study the problem situation and find ways to develop the administration of the school learner development activities in the child and youth development project in the wilderness under the initiative The research method was divided into 2 steps: Step 1: Study the condition and problems of the school learner development activities management in the Child and Youth Development Project in the wilderness under the initiative by using questionnaires from administrators and teachers. Teach 141 people, analyze data by finding the mean. Standard deviation Identify the frequency and percentage Step 2: Find ways to develop the administration of the school learner development activities in the remote area child

and youth development project according to the initiative by interviewing 9 experts. Data analysis was analyzed by content analysis. And enumerate the frequency.

The research results were found that: 1. The management of the school learner development activities in the rural child and youth development project under the royal initiative under the Mae Hong Son primary educational service area office 2, in general, and each aspect were at a high level. Sort descending average, namely social and public benefit activities, Guidance activities and student activities respectively.

2. The problems in managing the school learner development activities in the rural child and youth development project under the royal Initiative of Mae Hong Son primary educational service area office 2, found that the guidance activities were lack of encouragement to external speakers. Supporting activities in terms of student activities, activities do not go according to the plan/ project set. And for social and public benefit activities, the budget, materials and equipment were not suitable for the organization of activities respectively.

3. The guidelines for the development of the administration of the school's learner development activities in the rural child and youth development project according to the royal Initiative It was found that the PDCA quality cycle should be managed by setting the policy, mission, goals and operational methods in the plan. Make clear actions with the participation of all stakeholders. Develop the educational institution curriculum and include a learner development framework in the curriculum. Appoint the person responsible for the operation and the person responsible for supervision, supervision and monitoring of the operation. Coordinate to ask for cooperation from speakers from other organizations to support the organization of activities. Provide opportunities for learners to participate and take responsibility for organizing activities. Allocate a budget for materials and equipment for the operation to be appropriate and sufficient. Regularly inspect and evaluate operations on a regular basis. Prepare a summary of the results of the performance report to the concerned parties. Use the results of the activities to be used as information to improve the operations for the next year.

Keywords: student development activities, administration, schools in the royal Project.

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีพื้นฐานทางจริยศาสตร์ความเป็นคนดีทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องสร้างองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ ภาษาต่างประเทศและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน มาปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันเพิ่งประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยเหตุผลดังกล่าวกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมมีวินัย และมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงาม เป็นคนมีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสารการแก้ปัญหาและการใช้เทคโนโลยี เป็นคนมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงโดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553 : 2)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมสามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัยความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอนได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น ประกอบด้วยกิจกรรมลูกเสือ เนตร

นารี ยุวกาชาดผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร กิจกรรมชุมนุม-ชมรม กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคมมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 20)

สภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีสภาพเป็นพื้นที่สูง ห่างไกล การคมนาคมยากลำบาก หลายโรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องมืองบประมาณ รวมทั้งการขาดบุคคลากรที่มีความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ผลการจัดกิจกรรมจึงมีความต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส โกมลมรรค (2556 : 4) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนส่วนใหญ่ดำเนินการตามที่สถานศึกษากำหนด หลายแห่งอาจขาดความเข้าใจการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยละเลยไม่มีการจัดเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ครบถ้วนดังที่หลักสูตรให้แนวทางไว้ หรือแม้ผู้เรียนบางคนจะมีทักษะ ความสามารถแต่ไม่ได้ทำกิจกรรมตามที่ตนเองถนัดทำให้ขาดความใส่ใจ สนใจในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและจะน่าวิตก ถ้ามีผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในเชิงบวกน้อยหรือไม่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนแล้วการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สภาพปัญหาและผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางและแก้ไขปัญหาตลอดจนพัฒนาปรับปรุงการวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตรงตามที่หลักสูตรกำหนดให้มากยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

1. กิจกรรมแนะแนว
2. กิจกรรมนักเรียน
3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์

ตัวแปรตาม

แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

1. กิจกรรมแนะแนว
2. กิจกรรมนักเรียน
3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2ดำเนินการดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารและครูของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 141 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และแบบสอบถามปัญหาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยคำถามมีเนื้อหาครอบคลุมการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้คำถามแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) โดยแบ่งตามขอบข่ายงานเป็น 3 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม

ดังนี้ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาเพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามมาปรับแก้จัดพิมพ์ใหม่ นำแบบสอบถามไปหาประสิทธิภาพ try-out กับครูผู้สอนจำนวน 30 คนในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มที่จะศึกษา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.734 และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกลุ่มผู้จัดการศึกษา กลุ่มผู้บริหารการศึกษา กลุ่มผู้ปฏิบัติการในสถานศึกษา รวมเป็น 9 คน แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)แบบสัมภาษณ์สร้างข้อคำถามจากแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ของแต่ละเนื้อหา 3 ด้าน นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วปรับปรุงก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีดังนี้

1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 141 คน เพศหญิง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 51.06 เพศชาย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 48.94 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 84.40 วุฒิปริญญาโท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10.64 วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.26 วุฒิปริญญาเอก มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70 ประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5 ปีมีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 48.23 ระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 34.04 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 17.73ด้านตำแหน่ง ตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 96.45 ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.55

1.2 สภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราช สุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ มีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมแนะแนว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านกิจกรรมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ตามลำดับสภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายด้านมีผลการวิจัยดังนี้ ด้านกิจกรรมแนะแนว โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของผู้เรียน มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา มีการติดตามตรวจสอบการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้ครอบคลุมภารกิจหน้าที่ และมีการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษา กับ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบและกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบไว้ชัดเจนรวมทั้งมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการใช้การนิเทศภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนากิจกรรม แนะแนวให้มีประสิทธิภาพ ด้านกิจกรรมนักเรียน โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการจัดกิจกรรม มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ มีการจัดกิจกรรมนักเรียนตามแผน/โครงการที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ และ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจสามารถจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือมีการนิเทศติดตามแนะนำการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแผน/โครงการที่กำหนดไว้ ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานให้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์แบ่งตามช่วงชั้นชัดเจน และมีการกำหนดเป็นนโยบาย เป้าหมายของสถานศึกษา แล้วแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ กับ มีการนำแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้ไปจัดกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ตามลำดับ และส่วนข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการกำกับติดตามให้ข้อเสนอแนะช่วยเหลือแก้ปัญหาระหว่างการจัดกิจกรรม

1.3 ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตาม พระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมมีปัญหาร้อยละ 30.50 เมื่อพิจารณาเรียงค่าร้อยละจากมากไปน้อย พบว่า การจัดกิจกรรมแนะแนว มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมนักเรียน และการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านมีผลดังนี้ ด้านกิจกรรมแนะแนว โดยรวมไม่พบปัญหา แต่ปัญหาที่พบคือ ขาดการส่งเสริมให้วิทยากรภายนอกเข้ามาสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนว รองลงมาคือ ไม่มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน และแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวในหลักสูตรสถานศึกษาไม่ชัดเจน ตามลำดับ และส่วนไม่ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมพัฒนาความรู้และทักษะการจัดกิจกรรมแนะแนวมีปัญหาน้อยที่สุด ด้านกิจกรรมนักเรียน โดยรวมไม่พบปัญหา แต่ปัญหาที่พบคือ การจัดกิจกรรมนักเรียนไม่เป็นไปตามแผน/โครงการที่กำหนดไว้ มี รองลงมาคือ ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมนักเรียนไม่ครอบคลุมทั่วถึง กับ งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม มีจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการตามลำดับ และส่วนครูไม่ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน กับ การจัด

กิจกรรมนักเรียนไม่ตรงตามเนื้อหาและสอดคล้องกับที่หน่วยงานกำหนด มีปัญหาน้อยที่สุด ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ โดยรวมไม่พบปัญหา ส่วนปัญหาที่พบ คือ งบประมาณวัสดุครุภัณฑ์ไม่เหมาะสมพอเพียงกับการจัดกิจกรรม รองลงมาคือ การมอบหมายผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมไม่มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน กับ ไม่กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจนไม่สามารถปฏิบัติได้เป็นตามลำดับ และส่วนไม่มีแผนงาน/โครงการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนในแผนปฏิบัติการประจำปีกับไม่มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่ครบถ้วนเพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์

2. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ด้านกิจกรรมแนะแนว ควรมีจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐาน ด้านอาชีพให้ผู้เรียนโดยเครือข่ายจากบุคลากรหรือหน่วยงานอื่น ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการกิจกรรมแนะแนวที่หลากหลายตอบสนองความสนใจของผู้เรียนและความต้องการของชุมชน และ ควรมีกระบวนการจัดหาที่เรียนและส่งต่อผู้เรียนอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจรายบุคคล กับควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศโดยการมีส่วนร่วมของทุกคนที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมนักเรียน ควรจัดทำแผนและปฏิทินกำกับการปฏิบัติงานตามแผนงานโครงการโดยมีผู้รับผิดชอบกิจกรรมให้ครอบคลุม ควรมีการกำกับติดตามนิเทศให้ความช่วยเหลือชี้แนะและประเมินผลรายงานผลการดำเนินงานตามแผนและควรเผยแพร่ผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานทราบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตามที่กำหนด ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ ควรมีการประชุมกำหนดนโยบายวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมโดยผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ควรมีคำสั่งมอบหมายแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน และควรมีการประเมินผล นิเทศ ติดตามและสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการให้หน่วยงานทราบอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา คือด้านกิจกรรมแนะแนว และด้านกิจกรรมนักเรียน ตามลำดับ ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

แม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมการจัดกิจกรรมแนะแนว มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมนักเรียน และการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ ตามลำดับ ส่วนแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แนวทางการพัฒนาสรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ควรมีการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA โดยการกำหนดนโยบาย พันธกิจเป้าหมาย และวิธีการดำเนินงานไว้ในแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและบรรจุกรอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในหลักสูตร แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ การนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงาน ประสานงานขอความร่วมมือจากวิทยากร องค์กรอื่นให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดกิจกรรม จัดสรรงบประมาณเป็นค่าวัสดุครุภัณฑ์ในการดำเนินงานให้เหมาะสมเพียงพอ ตรวจสอบและประเมิน การปฏิบัติงานเป็นประจำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จัดทำสรุปผลรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ นำผลการจัดกิจกรรมไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานในปีต่อไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราช เจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังหนี้

1. สภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ มีการปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของพฤฒยา เลิศมานพ (2557) ที่วิจัยเรื่องการบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองตามกระบวนการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) ของเดมมิ่ง อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ด้านกิจกรรมแนะแนว โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านกิจกรรมนักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของบัญญัติ ชอบจิตต์ (2561 : 88-90) ศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่าด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การแต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบและกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแนะแนวได้อย่างชัดเจน รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมด้านการใช้

ภาษาการสื่อสารเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน และผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่รับผิดชอบงาน แนะแนว กำหนดนโยบายและวางแผนโครงสร้างงานแนะแนวไว้อย่างชัดเจน ตามลำดับ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบการจัดกิจกรรมนักเรียนตรงตามคุณวุฒิและความสามารถ กำหนดนโยบายและวางแผนโครงสร้างงานกิจการนักเรียนไว้อย่างชัดเจน และการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ รู้จักทำงานร่วมกัน รู้จักการแก้ปัญหา การตัดสินใจ ความมีเหตุผล มีความเมตตากรุณา มีคุณธรรมและมีระเบียบวินัย และด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม ชุมชนและท้องถิ่นโดยเน้น จิตสาธารณะ กำหนดนโยบายและวางแผนโครงสร้างงานกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ไว้ชัดเจน และจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือสังคมและกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในชุมชนของผู้เรียน

2. ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้านไม่พบปัญหามากที่สุด ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมนักเรียน และการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับวิมลรัตน์ ทุมเมฆ (2559 : 102) วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ที่พบว่า ปัญหาด้านนิเทศติดตาม คือ การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่มีความต่อเนื่อง ไม่มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และปัญหาด้านการประเมินและรายงาน ไม่มีการรายงานการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากครูผู้สอน แต่ละด้านมีผลการวิจัยที่สามารถนำมาเสนอและอภิปรายผล ดังนี้ ด้านกิจกรรมแนะแนว พบว่า ขาดการส่งเสริมให้วิทยากรภายนอกเข้ามาสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวมากที่สุด รองลงมาคือ ไม่มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน และแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวในหลักสูตรสถานศึกษาไม่ชัดเจน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชญาภารัศมิ์ ธนยศเบญญพัชร์ (2560 : 97) ที่วิจัยเรื่องศึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แล้วพบว่ามีปัญหาการนิเทศและติดตามผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ด้านกิจกรรมนักเรียน พบว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนไม่เป็นไปตามแผน/โครงการที่กำหนด มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมนักเรียนไม่ครอบคลุมทั่วถึง และงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมมีจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมัลลิกา ภูสีวิน (2559 : 72-74) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ด้านกิจกรรมนักเรียน บุคลากรขาดประสบการณ์ไม่มีความเข้าใจโครงสร้างและขั้นตอนการจัดกิจกรรม ขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่มีงบประมาณในการดำเนินงาน ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ พบว่า งบประมาณ

วัสดุครุภัณฑ์ไม่เหมาะสมพอเพียงกับการจัดกิจกรรม การมอบหมายผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมไม่มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน และไม่กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจนไม่สามารถปฏิบัติได้เป็นรูปธรรม ตามลำดับ และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ ปัญหาที่พบคือ บุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรอย่างเต็มที่ทั่วถึง ไม่ได้ระบุการจัดสรรงบประมาณให้ชัดเจนไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง ขาดการติดตามตรวจสอบการใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอเพราะขาดงบประมาณ ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรม ขาดการนิเทศกำกับติดตามงานตามที่ได้รับมอบหมาย

3.แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สามารถอภิปรายได้ผลดังนี้ โดยรวมพบว่า ควรมีการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA โดยการกำหนดนโยบายพันธกิจเป้าหมาย และวิธีการดำเนินงานไว้ในแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและกรอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในหลักสูตร แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานรวมทั้งการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงาน ประสานงานขอความร่วมมือจากองค์กรอื่นให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดกิจกรรม จัดสรรงบประมาณเป็นค่าวัสดุครุภัณฑ์ในการดำเนินงานให้เหมาะสม ตรวจสอบและประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จัดทำสรุปผลรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ นำผลการจัดกิจกรรมไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิมลรัตน์ ทุมเมฆ (2559 : 112-113) วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ที่เสนอแนะแนวทางพัฒนาไว้ว่าควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นและความต้องการต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรติดตามการใช้งบประมาณในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ควรช่วยเหลือครูให้มีความรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นิเทศติดตามและประเมินการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้เข้าร่วมอบรมสัมมนาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรรายงานผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ ควรมีเครื่องมือประเมินผลที่ได้มาตรฐาน และควรมีการกำหนดตัวบ่งชี้ประเมินโดยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สรุปผลแต่ละด้านเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านกิจกรรมแนะแนว สถานศึกษาควรมีจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานด้านอาชีพให้ผู้เรียนโดยเครือข่ายจากบุคลากรหรือหน่วยงานอื่น มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถใน

การจัดการกิจกรรมแนะแนวที่หลากหลายตอบสนองความสนใจของผู้เรียนและความต้องการของชุมชน มีกระบวนการจัดหาที่เรียนและส่งต่อผู้เรียนอย่างเป็นระบบและแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศโดยการมีส่วนร่วมของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับบัญญัติ ชอบจิตต์ (2561 : 87-94) ศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ที่พบว่า การจัดกิจกรรมแนะแนว สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการทำกิจกรรมให้ชัดเจน ควรให้นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาด้านต่างๆ ส่งเสริมชุมชนให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่นักเรียน และนักเรียนออกช่วยเหลือชุมชนที่สร้างสรรค์ ช่วยเหลือชุมชนและสิ่งแวดล้อม และควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาให้ความรู้แก่ผู้เรียนในกิจกรรมต่าง ๆ

ด้านกิจกรรมนักเรียน พบว่า สถานศึกษาควรจัดทำแผนและปฏิทินกำกับการปฏิบัติงานตามแผนงานโครงการโดยมีผู้รับผิดชอบกิจกรรมให้ครอบคลุม มีการกำกับติดตามนิเทศให้ความช่วยเหลือชี้แนะและประเมินผลรายงานผลการดำเนินงานตามแผน และเผยแพร่ผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานทราบอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับมรกต ใจดี (2560: 86-89) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนางานกิจการนักเรียน สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนงานและดำเนินการตามแผนที่วางไว้ กำหนดแนวทางการดำเนินการร่วมกันทั้งองค์กร ควรมีการควบคุมให้บุคลากรทำงานอย่างชัดเจน มีการสรุปรายงานผลการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการปฏิบัตินั้น ๆ มาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานในปีถัดไป

ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ พบว่า สถานศึกษาควรมีการประชุมกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมโดยผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดกิจกรรม และมีการประเมินผล นิเทศ ติดตามและสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการให้หน่วยงานทราบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับชุติมา ถิตย์ประเสริฐ (2561 : 121) วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ที่เสนอแนะแนวทางการพัฒนาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนักและให้ความสำคัญในการกำหนดและวางแผนนโยบาย ตลอดจนการดำเนินการโครงการต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการศึกษา และองค์ประกอบอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งๆ ขึ้นไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ**

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด มีข้อเสนอแนะดำเนินการ คือ ควรมีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยหรือบรรจุใหม่ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและ

ต่อเนื่อง สนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษามีการนิเทศ กำกับและประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ

สถานศึกษา ควรมีการดำเนินการ คือ ควรมีการประชุมชี้แจงให้บุคลากรที่ต้องรับผิดชอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเข้าใจแนวทางการปฏิบัติก่อนมอบหมายให้รับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย พันธกิจ เป้าหมายและวิธีการในแผนงาน/โครงการ รวมทั้งในหลักสูตรของสถานศึกษา และมีการสำรวจความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงาน รวมทั้งกำหนดงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ชัดเจน รวมทั้งการขอความช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการจัดกิจกรรมจากองค์กรในชุมชน/ท้องถิ่น หรือเอกชนเพื่อให้มีความเพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราช เจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรทวิศึกษาของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราช เจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จุฑามาส โกมลมรรค. (2556). **การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทอง.** กรุงเทพฯ : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชญาภารัศมิ์ ธนยศเบญญพัชร์. (2560). **การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.** บุรีรัมย์ : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ชุติมา ถิตย์ประเสริฐ. (2561). **การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26.** มหาสารคาม : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บัญญัติ ชอบจิตต์. (2561). **การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.** พะเยา : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา.

พฤฒยา เลิศมานพ. (2557). การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศตวรรษที่สอง ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต1. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา,**9(3),476-482

มรกต ใจดี. (2560). **การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย.** พะเยา : ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา.

มัลลิกา ภูสีวิน. (2559). **แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** เชียงราย : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

วิมลรัตน์ ทุมเมฆ. (2559). **การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.** อุบลราชธานี : ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for the Development of Scout Activities at Thanpuying Wilai Amatayakun School under Tak Primary Educational Service Area Office 2

อนันชัย เจริญจิตรุ่งเรือง[1] ธนกฤต สิทธิราช[2]
Anunchai Charoenjitrungrueang Thanakrit Sittirach

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มประชากรและแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 56 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็น แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ อยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือด้านการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับส่วนด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ขอบเขต ปัญหาแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านการบริหารทั่วไป 3) ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล

3. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มี ข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็น แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ สรุปได้ดังนี้

1) ด้านบุคลากร คือโรงเรียนควรมีการส่งบุคลากรภายในโรงเรียนเข้ารับการอบรม หรือร่วมกิจกรรมทางลูกเสือกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่องและการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนควรเชิญหน่วยงานภายนอก หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : anunchai_1noo@hotmail.co.th เบอร์โทรศัพท์ 092-7819092
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

2) ด้านการบริหารงานทั่วไป คือโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือและควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอและผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาบูรณาการณ์งบประมาณทุกประเภทให้เข้ามาในกิจกรรมลูกเสือ

3) ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ คือจัดทำแผนผังโครงสร้างการทำงานในการบริหารงานลูกเสือของโรงเรียนเพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนและขอความสนับสนุนด้านอุปกรณ์/สถานที่จากองกรณ์ภายนอกหรือแหล่งชุมชนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

4) ด้านการติดตามและประเมินผล คือผู้บริหารต้องมีปฏิทินนิเทศผลการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมลูกเสืออย่างชัดเจนและควรจัดประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อง่ายและสะดวกในการประเมินผลรวม ของโรงเรียนและควรมีการประเมินตามความเป็นจริงเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงในปีการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา,การจัดกิจกรรมลูกเสือ

Abstract

Guidelines for the Development of Scout Activities at Thanpuying Wilai Amatayakun School under Tak Primary Educational Service Area Office 2 aims to study the problem conditions and find ways to develop scout activities. Research population and resources are 56 namely qualified persons, school administrators, teachers and educational personnel. The tools used in the research are questionnaires and interviews. Analyze data by determining frequency, percentage, average, standard deviation and content analysis.

The results showed that:

1. The conditions of the Development of Scout Activities at Thanpuying Wilai Amatayakun School under Tak Primary Educational Service Area Office 2. When considering the average sort side in descending order, you can use the <a0> Average </a0> field to sort the average in descending order. It was found that scout activities were at the highest level and averaged at a high level. Second, it is tracking and evaluation. The average is very high. Human Resources in average is very high, in the least general administrative order. The average is very high.

2. Problems of the Development of Scout Activities at Thanpuying Wilai Amatayakun School under Tak Primary Educational Service Area Office 2, the problems are divided into 4 areas: 1) personnel, 2) general administration, 3) scout activities, 4) monitoring and evaluation.

3.Guidelines for the Development of Scout Activities at Thanpuying Wilai Amatayakun School under Tak Primary Educational Service Area Office 2, has recommendations to use as a way to develop scout activities as follows:

1) Personnel are that: the school should send personnel within the school for training or participate in scout activities with external organizations and organize school scout activities.

2) The general administration is that: schools should focus on scout activities and should have adequate budget support. And school administrators should study integration of all types of budgets to enter scout activities.

3) Scout activities are that: to map the structure of the school's scout management to clearly determine who is responsible and ask for equipment/ facility support. From external organizations or community sites to organize scout activities.

4) Monitoring and evaluation are that: executives must have a clear calendar of in services, teaching performance and scout activities, and should provide continuous evaluation for easy and convenient evaluation of the school's combined assessment, and should be evaluated realistically to improve the results in the next academic year.

Keywords : Development , Guidelines,Scout Activities

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับลูกเสือ ความว่า “ข้าพเจ้าได้เคยกล่าวแก่คณะลูกเสือ ในโอกาสอื่นมาแล้วว่า การลูกเสือนั้นเป็นกิจกรรมที่ ผู้ใหญ่จัดขึ้นสำหรับเด็กเพื่อชักจูง และฝึกฝนให้เติบโตเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ และเป็นผู้สามารถ เหมาะสมที่จะอยู่ในสังคม ดังนั้นจึงเป็นที่เข้าใจและเป็นที่หวังว่าต่อไปข้างหน้า ลูกเสือจะเป็นกำลัง สำคัญของชาติ คือจะเป็นผู้บริหารปกครองบ้านเมืองได้ ขอให้ลูกเสือทราบถึงสิ่งที่สำคัญที่สุดในการ ปกครองไว้ว่า ในบ้านเมืองนั้นมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำ ให้บ้านเมืองมีความปกติเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้คนทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่ การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้ ลูกเสือทุกคนจงหมั่นฝึกฝนตนเองให้มาก เพื่อให้พร้อมและให้เหมาะสมแก่ภาระหน้าที่อันจะมีมา ข้างหน้านั้น” (สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน, 2554 : ข)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษาไว้ว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้

เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรมให้เป็นพลเมืองดีมีความ รับผิดชอบและช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและมีความเจริญก้าวหน้า เพื่อความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติ (พระราชบัญญัติลูกเสือ, 2551: 2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมุ่งให้ผู้เรียนเป็น คนดี มีปัญญา มีความสุข และกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตัวเองมีวินัย โดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่ง พัฒนาผู้เรียน ทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มี จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในหารปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 4)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มี ระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) กิจกรรมแนะแนว เป็น กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมี ส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน 2) กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทางานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และ ความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผนปฏิบัติตาม แผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้อง กับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร กิจกรรมชุมนุม ชมรม 3) กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และ ท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม

ความเสียสละต่อ สังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม (หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 19)

การลูกเสือมุ่งหมายที่จะสอนให้เด็กให้เด็กรู้จักการดำรงชีวิตมิใช่เพียงเพื่อให้มีอาชีพ การสอนให้เด็กมีความทะเยอทะยานที่จะชิงรางวัลและทุนเล่าเรียน ตลอดจนสอนให้เด็กเห็นว่า ความสำเร็จคือการมีเงินเดือน มีตำแหน่ง และอำนาจนั้นมีอันตรายอยู่เว้นเสียแต่จะมีการสอนเรื่อง บำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นไปพร้อมกันด้วย (อภัย จันทวิมล. 2545, : ข)

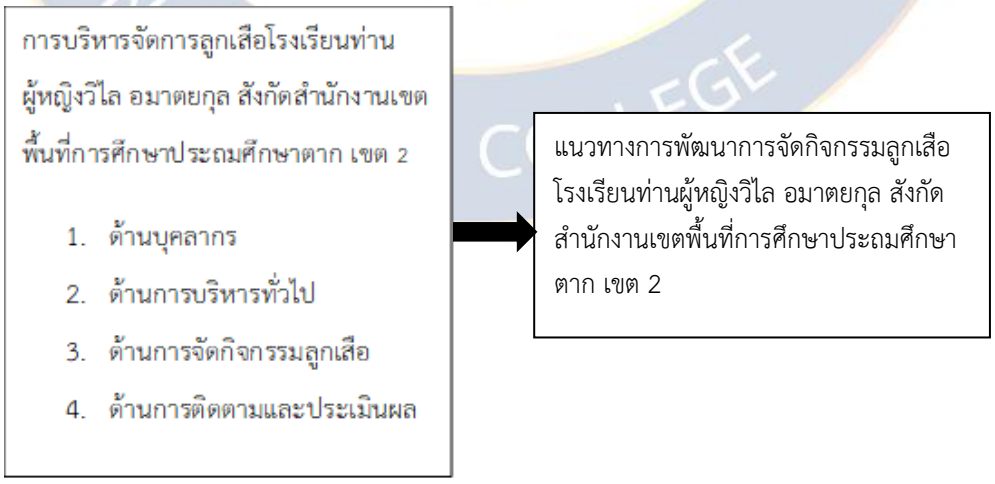
จากความสำคัญของกิจกรรมลูกเสือดังกล่าวข้างต้นทาให้ผู้วิจัยตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญอีก อย่างหนึ่งในการที่จะพัฒนาการศึกษาไทยให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาแห่งชาติ ก็คือการจัดกิจกรรมลูกเสือ และการจัดกิจกรรมลูกเสือยังเป็นกิจกรรมบังคับในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แต่การที่จะทำให้นักเรียนได้รับกระบวนการลูกเสือที่แท้จริงได้และสามารถนำไปใช้ได้อย่าง ถูกต้องเกิดประโยชน์สูงสุดนั้นยังเป็นได้ยากเนื่องจากปัญหาอุปสรรคหลายประการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่ จะทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไลอมาตยกุลเพื่อที่จะได้เป็นเครื่องมือในการ แสวงหาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ และทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อที่จะสามารถจัดกิจกรรมลูกเสือให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล เด็กสามารถนำกระบวนการลูกเสือไปประใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตากเขต 2

1. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตากเขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ผู้วิจัยศึกษาสภาพและปัญหาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 43 คน ของโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเป๋งเคลิ่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รวมทั้งสิ้น 44 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามสภาพและปัญหาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 หาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญ มีสภาพทางการหาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ จำนวน 12 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางการหาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ อยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือด้านการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับส่วนด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ขอบเขตปัญหาแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคคล 2) ด้านการบริหารทั่วไป 3) ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล

3. เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สรุปได้ดังนี้

1. ด้านบุคลากร คือโรงเรียนควรมีการส่งบุคลากรภายในโรงเรียนเข้ารับการอบรม หรือร่วมกิจกรรมทางลูกเสือกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่องและการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนควรเชิญหน่วยงานภายนอก หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

2. ด้านการบริหารงานทั่วไป คือโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือและควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอและผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาบูรณาการณ์งบประมาณทุกประเภทให้เข้ามาในกิจกรรมลูกเสือ

3. ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ คือจัดทำแผนผังโครงสร้างการทำงานในการบริหารงานลูกเสือของโรงเรียนเพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนและขอความสนับสนุนด้านอุปกรณ์/สถานที่จากองกรณ์ภายนอกหรือแหล่งชุมชนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

4. ด้านการติดตามและประเมินผล คือผู้บริหารต้องมีปฏิทินนิเทศผลการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมลูกเสืออย่างชัดเจนและควรจัดประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อง่ายและสะดวกในการประเมินผลรวม ของโรงเรียนและควรมีการประเมินตามความเป็นจริงเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงในปีการศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดัง

1. สภาพการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านบุคลากร บุคลากรทางลูกเสือในสถานศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญในการจัดกิจกรรม สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรลูกเสือได้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีความรู้ความชำนาญ ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อดุลย์ เจริญสุข (2548) พบว่า ด้านการจัดการบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าการบริหารกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์จำเป็นต้องสรรหาบุคลากรที่มี คุณสมบัติเหมาะสมมีความรู้ความสามารถ ต้องมีความรักความศรัทธา มีความเสียสละ และสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ การสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีต่างๆ เช่น ให้ความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ การส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชาลูกเสือเข้าร่วมกิจกรรม งานชุมนุมลูกเสือในระดับต่าง ๆ สิ่ง เหล่านี้จะทำให้ปัญหาการบริหารกิจกรรมลูกเสือลดน้อยลงไปได้ บุญมี ปานแดง (2553) พบว่า สถานศึกษาขาดการสนับสนุนงบประมาณให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมลูกเสือสัมมนาด้าน การบริหารจัดการลูกเสือ ทักษะด้านลูกเสือต่าง ๆ ให้มีความรู้ ความชำนาญ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือ เสียค่าใช้จ่ายบางส่วน เนื่องจากบุคลากรของสถานศึกษาส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรมลูกเสือมาบ้าง แต่ ปัจจุบันผู้ที่ประสงค์เข้ารับการอบรมลูกเสือ หรือสัมมนาด้านลูกเสือให้มีคุณวุฒิสูงขึ้นยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมงบประมาณให้เป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ และ สมศักดิ์ อิ่มเอิบ (2554) พบว่า ด้านการบังคับบัญชาลูกเสือภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจัดอันดับปัญหา พบว่า โรงเรียนควรมีการส่งบุคลากรภายในโรงเรียนเข้ารับการอบรม หรือร่วมกิจกรรมทางลูกเสือกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านการบริหารทั่วไป การจัดกิจกรรมลูกเสือจะต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการบริหารกิจกรรมลูกเสือให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมทั้งปีการศึกษามีการวางแผนการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมรอบด้านรวมไปถึงต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากร ทางการลูกเสือและองค์กรภายนอก กิจกรรมลูกเสือต้องการ สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ การหาแหล่งทรัพยากรที่จะนำมาสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือ การขอรับการช่วยเหลือจากแหล่งทรัพยากรอื่น ๆ โรงเรียนมีการดำเนินการยังน้อยมากและมุ่งหวังที่ จะได้รับผลต่อเนื่องมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในกิจกรรมลูกเสือไม่ได้ตามความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญมี ปานแดง (2553) พบว่า โรงเรียนขาดการสนับสนุนงบประมาณในการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษาได้รับงบประมานสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่เพียงพอ สถานศึกษาขาดการเก็บเงินบำรุงลูกเสือเพื่อนำมาสนับสนุนให้เป็นค่าใช้จ่ายบางส่วน หรือขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเมื่อพิจารณาจัด อันดับปัญหา พบว่า โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือและควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอ

1.3 ด้านการจัดกกิจกรรมลูกเสือ สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือไม่เป็นไปตามความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน โดยขาดการร่วมกันทำงานเป็นหมู่คณะในการจัดกิจกรรมอีกทั้งสถานศึกษายังไม่สนับสนุนการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับชุมชน ระดับ เขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัดและระดับชาติ พบว่า ด้านการจัดกกิจกรรมลูกเสือ ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจัด

อันดับปัญหา พบว่า อันดับที่ 1 คือ วัสดุปุกรณ์ชำรุด เสียหายส่งผลให้การจัดกิจกรรมลูกเสือไม่มีความปลอดภัยอยู่ในระดับ มาก อันดับที่ 2 คือ ขาดการดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสืออยู่ในระดับมาก และอันดับที่ 3 คือ สถานที่ในการจัดกิจกรรมลูกเสือไม่ปลอดภัยอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการเรียนการสอนผู้บังคับบัญชาไม่ได้ จัดทำคู่มือการสอนและสถานศึกษาเองก็ไม่ได้ดำเนินการจัดทำคู่มือประกอบการสอนสำหรับไว้ใช้ใน สถานศึกษา

1.4 ด้านการติดตามและประเมินผล สถานศึกษาขาดการให้ความสำคัญใน การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ศึกษาพัฒนา วิจัย กำกับติดตาม การวัดผลและประเมินผล เนื่องจาก ผู้บริหารนั้นมีงานหลายด้าน จึงทำ ให้กิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาขาดความจริงจัง และต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญมี ปานแดง (2553) พบว่า สถานศึกษาขาด การให้ความสำคัญ การวางแผนติดตามประเมินผลการบริหารกิจกรรมลูกเสืออาจเนื่องจากผู้บริหาร สถานศึกษามีภารกิจงานมากหลายด้าน จึงขาดการดำเนินงานในการติดตามและประเมินผลการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. ปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วย ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านบุคคลากร พบว่า ไม่มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับหน่วยงานภายนอก บุคลากรไม่มีความรู้ความชำนาญในการจัดกิจกรรมลูกเสือ และไม่มีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ ผลการวิจัยยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของมา (สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน, 2550 : 1-3) การให้บุคลากรของหน่วยงานได้รับการอบรมนอกสถานที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันโรงเรียนควรมีการส่งบุคลากรภายในโรงเรียนเข้ารับการอบรม หรือร่วมกิจกรรมทางลูกเสือกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่องการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนควรเชิญหน่วยงานภายนอก หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้โรงเรียนควร จัดวิทยากรที่มีความชำนาญ มาจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อให้เกิดความรู้และมีทักษะในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป จัดเครือข่ายประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมลูกเสือในกลุ่มเครือข่ายทีลอซูผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลากรเพิ่มพูนหรือแลกเปลี่ยนทักษะและประสบการณ์สอนกิจ กรรมลูกเสือในโรงเรียนหรือกลุ่มเครือข่ายควรมีการจัดตั้งสโมสรกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนควรให้โรงเรียนมีการพัฒนาบุคคลากรภายในโดยจัดให้มีการอบรมทบทวนในการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกๆปี

2.2 ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า สถานศึกษา ผู้บริหารควรให้ ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอ สำหรับจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรพล ทำนุพันธุ์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมลกเสือสามัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ได้ให้ข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารในโรงเรียนควรให้ความตระหนักถึงการจัดสรรงบประมาณ เพื่อสงเสริมประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมลูกเสือและ บุญมี ปานแดง (2553) พบว่าสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณหรือขอรับการสนับสนุนงบประมานจากผู้ปกครอง ชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ความสำคัญจัดทำ

ทะเบียนหลักฐาน การจัดตั้งกลุ่ม กองลูกเสือ โรงเรียนให้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามกฎกระทรวง ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง อย่างครบถ้วน เป็นปัจจุบัน จัดทำ จัดซื้อ จัดหา วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร ตำรา สื่อการสอน คู่มือให้เพียงพอในการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของสถานศึกษา โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือและควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอ ผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาบูรณาการณ์งบประมาณทุกประเภทให้เข้ามาในกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนควรวางแผนและกำหนดงบประมาณประจำปีการศึกษาไว้สำหรับจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือผู้รับผิดชอบ/ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดกิจกรรมลูกเสือควรมีบทบาทในการหาแหล่งเงินสนับสนุนจากภายนอกเข้ามาเพื่อช่วยในการจัดกิจกรรมลูกเสือจัดทำฐานข้อมูลวัสดุอุปกรณ์การใช้จ่ายเงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมลูกเสือในแต่ละปีเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการในปีการศึกษาต่อไป มีการประชุมวางแผนเพื่อจัดหาอุปกรณ์และสถานที่เก็บอุปกรณ์ลูกเสืออย่างเป็นสัดส่วนและเป็นหมวดหมู่

2.3 ด้านการจัดกกิจกรรมลูกเสือ พบว่า วัสดุปุกรณ์ชำรุด เสียหายส่งผลให้การจัดกิจกรรมลูกเสือไม่มีความปลอดภัย ขาดการดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ และสถานที่ในการจัดกิจกรรมลูกเสือไม่ปลอดภัย สรุปแนวทางการแก้ปัญหา พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือ จัดทำแผนผังโครงสร้างการทำงานในการบริหารงานลูกเสือของโรงเรียนเพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ขอความสนับสนุนด้านอุปกรณ์/สถานที่ จากองกรณ์ภายนอกหรือแหล่งชุมชนในการจัดกิจกรรมลูกเสือและให้ครูและนักเรียนมีส่วนในการดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์ไม่ให้เกิดการชำรุดเสียหายและพร้อมใช้งานอยู่เสมอและคณะผู้บริหารโรงเรียนควรให้การสนับสนุนในการจัดซื้อสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอและต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนและขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานทหารฐานปฏิบัติการบ้านเปิงเคลิ่งให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การจัดตั้งฐานการเรียนรู้ในกิจกรรมลูกเสือให้มีความปลอดภัย

2.4 ด้านการติดตามและประเมินผล ขาดการเผยแพร่ข้อมูล/ผลงาน ให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกทราบ ไม่จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ การแต่งตั้งคำสั่งในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน สรุปการแก้ไขปัญหา พบว่า ผู้บริหารต้องมีปฏิทินนิเทศผลการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมลูกเสืออย่างชัดเจน รองลงมาคือ ควรจัดประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อง่ายและสะดวกในการประเมินผลรวม ของโรงเรียนและควรมีการประเมินตามความเป็นจริงเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงในปีการศึกษาต่อไปและผู้บริหารควรส่งเสริมบุคคลากรให้ทำแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือหรือสามารถจัดเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผลไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนหรือแลกเปลี่ยนทักษะและประสบการณ์ในการสอนและการวัดผลประเมินผลกิจกรรมลูกเสือภายในโรงเรียนหรือในกลุ่มเครือข่ายและสถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินวิชาการร่วมกันกับปฏิทินกิจกรรมเพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมในการจัดกิจกรรมลูกเสือพร้อมทั้งจัดทำข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อยู่ในระดับมากและมีปัญหาด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ ระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ชัดเจนต่อเนื่องให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติและตรงตามวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ

2. บุคลากรทางการลูกเสือในสถานศึกษาควรทำความเข้าใจในระเบียบ ข้อบังคับ และ หลักสูตรของลูกเสืออย่างท่องแท้ เพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรส่งเสริมให้ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา เน้นการนำกิจกรรมลูกเสือเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน ในทุก ๆ ด้านเพื่อให้ชุมชนเห็นความสำคัญและสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือ

4. สถานศึกษานำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการนำผลแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการทำงานของ แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3. ควรทำการวิจัยเพื่อการศึกษาสภาพแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2546). **คู่มือหลักสูตร กอน**.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.กิดานันท์

บุญมี ปานแดง. (2553). **แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 1**.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์นครสวรรค์.

พระราชบัญญัติลูกเสือ พุทธศักราช 2551. (2551, 4กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 125 ตอนที่ 42 ก หน้า92.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3. (2554).**แผนพัฒนาการกิจกรรมลูกเสือประจำปี 2555-2558**. นครสวรรค์ : ผู้แต่ง.

สำนักงานลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน. (2550). เอกสารประกอบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2551). **คู่มือการฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ระดับผู้นำขั้นความรู้ชั้นสูงโครงการลูกเสืออาสา กกต. เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. 2552.

สุรพล ทำนุพันธ์. (2549). **สภาพและปัญหาการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรดิตถ์เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์

แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for Promoting Professional Learning Community (PLC) of the Educational Institutions of Phop Phra-Valley-Ruamthai School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 2

อิสระ ดีครัน[1] นลธวัช ยุทธวงศ์[2]
Isara Deekrun Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และหาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 189 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ปัญหาการส่งเสริม พบว่า มีปัญหาด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านภาวะผู้นำ ตามลำดับ แนวทางการส่งเสริม พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ ผู้บริหารควรจัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ คือ ผู้บริหารควรมีการสื่อสารและทำความเข้าใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านภาวะผู้นำ คือ ผู้บริหารควรจัดให้มีการส่งเสริมศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล ด้านชุมชนกัลยาณมิตร คือ ผู้บริหารควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริม, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, กลุ่มโรงเรียน

[1] ว่าที่ร้อยตรี, นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริการการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
เบอร์โทรศัพท์ 093-3249915 E-mail : deekrunisara@gmail.com
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริการการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aimed to study the problem and find ways to promote a professional learning community (PLC) of the school group of Phop Phra-Valley-Ruamthai School under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The sample groups and data sources used in this research consisted of 189 experts, school administrators, government teachers and educational personnel for the academic year 2020. The tools used as questionnaires and interviews. The data were analyzed by searching for percentage, frequency, mean, standard deviation and content analysis.

The results of the research found that condition of Promotion of Professional Learning Community (PLC) of the Phop Phra-Valley-Ruamthai School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 2. It was found that overall and every level, the problem of promotion found that there was the most common vision problem, followed by the learning and professional development, cooperation and cooperation in the associate community and leadership respectively. The promotion guidelines found that the shared vision. The administrators should arrange for teachers and educational personnel to jointly define the vision of cooperation and work together such as administrators should communicate and understand with teachers and educational personnel. In terms of leadership, administrators should provide for the promotion of the capacity of teachers and educational personnel based on knowledge. Individual abilities in the associate community. The administrators should organize an exchange of knowledge between teachers and educational personnel. In terms of learning and professional development. The administrators should encourage teachers and educational personnel to attend meetings, trainings, seminars and study visits about a professional learning community.

Keywords: Guidelines promotion, Professional learning community, Educational group school.

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้นำหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เข้ามาขับเคลื่อนพัฒนาครูผู้สอน ให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีองค์ประกอบคือ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ร่วมแรงร่วมใจ และร่วมมือ 3) ภาวะผู้นำ 4) กัลยาณมิตร 5) ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร และ 6) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ จากแนวคิดดังกล่าว ทำให้ครูจำเป็นต้องมีทีม (Team) หรือคณะทำงานที่มีแนวคิด ปัญหาและความสามารถของนักเรียนในระดับเดียวกัน เข้ามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละรายบุคคล (เกศทิพย์ ศุภวานิช, 2560 : 49-54) โดยยึดแนวคิดของ Horde ซึ่งเป็นหลักที่มีจุดประสงค์ในการแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อให้ครูนั้นมีวิสัยทัศน์ร่วม มีการร่วมมือร่วมพลัง มีภาวะผู้นำ มีการเรียนรู้ร่วมกัน และจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพร่วมกัน (Hord and Bolam, 2008; อ้างถึงใน บังอร เสรีรัตน์, ชาริณี ตรีวรัญญู และเรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2558 : 22) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน จะช่วยลดความโดดเดี่ยวในการจัดการเรียนรู้ของครู เพิ่มความผูกพันและกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ครูผู้สอนจะเข้าใจวิธีการสอน รูปแบบ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ให้แตกฉาน แล้วนำแนวทางที่ได้จากคำแนะนำในชุมชนไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ส่วนผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการจัดจะเข้าร่วมอย่าง เต็มใจ ร่วมสร้างบรรยากาศเหมาะสมต่อการเรียนรู้ อีกทั้งสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและลดอัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียน ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการเรียนรู้อีกด้วย (บังอร เสรีรัตน์, ชาริณี ตรีวรัญญู และ เรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2558; อ้างถึงใน ธีรยุทธ รุจาคม, 2561 : 3-4)

กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยมีอาณาเขตติดต่อกับชายแดนประเทศเมียนมาร์ (พม่า) มีพื้นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอพบพระ ประกอบด้วย ตำบลพบพระ ตำบลวาเล่ย์ และตำบลรวมไทยพัฒนา ซึ่งมีโรงเรียนในแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลพบพระมีจำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ 2) โรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา และ 3) โรงเรียนบ้านหมื่นฤาชัย ตำบลวาเล่ย์ มีจำนวน 5 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านวาเล่ย์ 2) โรงเรียนบ้านยะพอ 3) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่ออกฮู 4) โรงเรียนบ้านมอเกอ และ 5) โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 5 และตำบลรวมไทยพัฒนา มีจำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 1 2) โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 และ 3) โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 4 ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมมีนักเรียน จำนวน 6,291 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทาง การศึกษา จำนวน 337 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวนทั้งหมด 11 คน โดยกลุ่มโรงเรียนมีความตระหนักในการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา โดยเน้นรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพในลักษณะของ Professional Learning Community (PLC) ซึ่งเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ที่ขับเคลื่อนในลักษณะการรวมตัวกันของกลุ่มวิชาชีพที่มุ่งมั่นร่วมกันสร้างชุมชนในกลุ่มโรงเรียน ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสูงสุด เนื่องด้วยผลจากผลการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า บางโรงเรียน

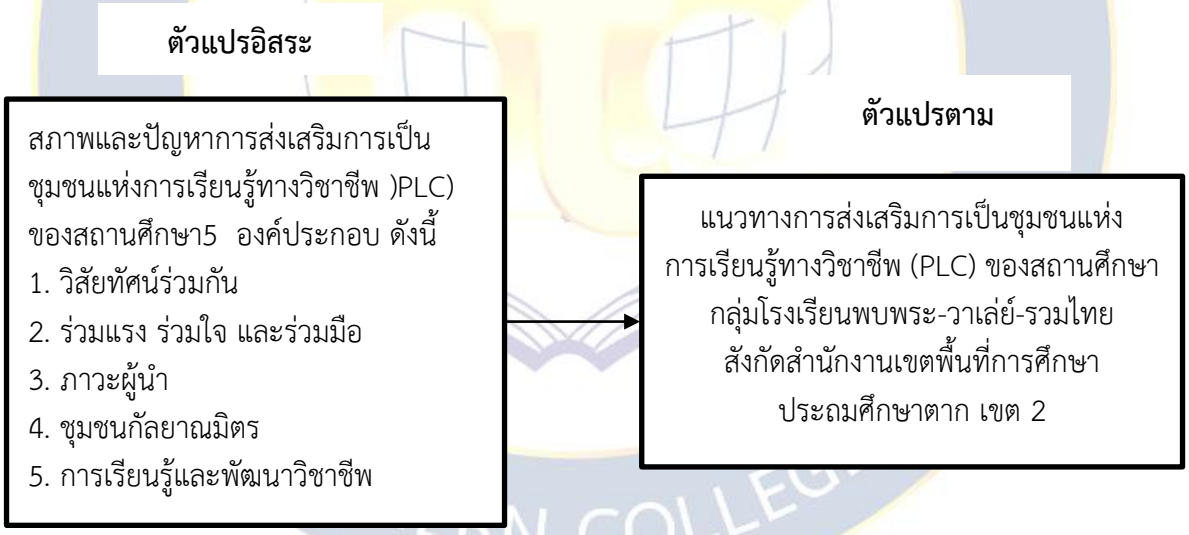
ไม่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ จึงทำให้กระบวนการพัฒนาครูในเรื่อง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนัก (รายงานผลการดำเนินงานกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย, 2561 : 18)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการศึกษาสภาพและปัญหา เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 11 แห่ง โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 337 คน (ไม่รวมผู้ศึกษา)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 186 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608-609; อ้างถึงใน ปิยณัฐ กุสุมาลย์, 2560 : 6) จากจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมด เทียบสัดส่วนของแต่ละโรงเรียนแล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple Choice) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating scale อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121-135)

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ 3) ภาวะผู้นำ 4) ชุมชนกัลยาณมิตร 5) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ โดยใช้คำถามแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือก (Multiple Response) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำการตอบแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดทำเครื่องมือ เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลในการหาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย

นอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษา และแบบสอบถามด้วยตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ และแจ้งกำหนดนัดหมาย เพื่อรับแบบสอบถามคืน เมื่อถึงกำหนดนัด ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ จำนวน 186 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถามในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและแปลผลตามเกณฑ์กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121-135)

3. วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วจัดลำดับของปัญหาที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูล การหาแนวทางแก้ปัญหาหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง พัฒนาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเป็นแหล่งข้อมูล จำนวน 9 คน จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์หาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาสภาพการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยและปัญหาการดำเนินงานที่มีค่าร้อยละสูง มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาทั้ง 5 ด้าน

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วเสนอรายนามผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มละ 3 คน รวม 9 คน ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อเสนอแนะและตรวจสอบคุณสมบัติ แล้วเลือกให้เหลือเท่ากับจำนวนที่กำหนด ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้ง ส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือที่จะใช้เก็บข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์ ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ เพื่อขอกำหนดการเข้าสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบในการสัมภาษณ์เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ปัญหาการส่งเสริม พบว่า มีปัญหาด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านภาวะผู้นำ ตามลำดับ แนวทางการส่งเสริม พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ ผู้บริหารควรจัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ คือ ผู้บริหารควรมีการสื่อสารและทำความเข้าใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านภาวะผู้นำ คือ ผู้บริหารควรจัดให้มีการส่งเสริมศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล ด้านชุมชนกัลยาณมิตร คือ ผู้บริหารควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

อภิปรายผล

สภาพการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ รองลงมาคือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านภาวะผู้นำ ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ และด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรนำผลการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการปฏิบัติงานวิชาชีพให้มีคุณภาพและประสิทธิผลสูงยิ่งขึ้น จนกระทั่งมีผลงานเชิงประจักษ์ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดีต่อกันทุกฝ่าย สำหรับการเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำที่สามารถทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองและวิชาชีพ ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีการร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน บุคลากรในสถานศึกษามีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ พรอรดี ซาวคาเขตต์ (2561 : 60-61) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ พบว่า สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน สนับสนุนให้มีกระบวนการทำงานร่วมกันของคณะครูในการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมของโรงเรียน ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล คณะครูมีความสัมพันธ์อย่างเป็นกัลยาณมิตรซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพันธสัญญาในความพยายามที่จะปรับปรุงโรงเรียน ด้านการสนับสนุนและการมีภาวะผู้นำร่วมกัน ให้โอกาสการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวคิด ความรู้สึกต่องานโรงเรียน ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ คณะครูวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อค้นหาทางออกในการตอบสนองความต้องการ ที่หลากหลายของผู้เรียน

ปัญหาการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แต่ละด้านมีผลการวิจัยที่สามารถนำมาเสนอและอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่ามีปัญหาสถานศึกษาขาดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ค่อยได้ทำความเข้าใจในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริภพ บุญยืน (2560 : 75) ที่วิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 แล้วพบว่ามีปัญหาด้านวิสัยทัศน์ร่วมลักษณะเดียวกัน

2. ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ พบว่ามีปัญหาบุคลากรในสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญในการร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ค่อยได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกัน ขาดการทำเข้าใจในบทบาทหน้าที่และไม่ได้มี แนวปฏิบัติร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริภพ บุญยืน (2560 : 77) ที่วิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 แล้วพบว่ามีปัญหาด้านการทำงานร่วมกันลักษณะเดียวกัน

3. ด้านภาวะผู้นำ พบว่ามีปัญหาบุคลากรในสถานศึกษาไม่ค่อยมีโอกาสได้เข้ามาหมุนเวียนรับบทบาทความเป็นผู้นำของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาไม่ค่อยได้เสริมพลังอำนาจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการเป็นผู้นำที่เริ่มจากตนเองก่อน ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีบทบาทเป็นผู้นำร่วมกัน ขาดความตระหนักรู้และใส่ใจในการให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานทุกคน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อดุลวิทย์ ปิจจะ (2561 : 83) ที่วิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แล้วพบว่ามีปัญหาด้านภาวะผู้นำร่วมลักษณะเดียวกัน

4. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร พบว่ามีปัญหาสถานศึกษาขาดการมุ่งเน้นให้บุคลากรมีแนวทางการปฏิบัติงานและมีความเป็นชุมชนแห่งความสุขทั้งการทำงานและการอยู่ร่วมกัน ขาดอิสระและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ค่อยได้ร่วมแนะนำข้อบกพร่อง ของกันและกัน ขาดการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่ค่อยได้สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานร่วมกันสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธีรยุทธ รุจาคม (2561 : 65) ที่วิจัยเรื่อง การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 แล้วพบว่ามีปัญหาด้านกัลยาณมิตรลักษณะเดียวกัน

5. ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ พบว่ามีปัญหาบุคลากรในสถานศึกษาขาดการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามความสามารถที่ตนเองถนัด และไม่ได้ใช้ความสามารถของตนในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษาไม่ค่อยได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การจดจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์ ไม่ค่อยได้เรียนรู้และพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริภพ บุญยืน (2560 : 73-74) ที่วิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 แล้วพบว่ามีปัญหาด้านการพัฒนาวิชาชีพลักษณะเดียวกัน

แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สรุปผลแต่ละด้านเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน ควรจัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์โดยการวิเคราะห์สภาพและบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่จุดหมายปลายทางได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา มีความจำเป็นที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริภพ บุญยืน (2560 : 88) ที่วิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่พบว่า แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ร่วม สนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานของสถานศึกษา

2. ด้านร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ ควรมีการสื่อสารหลายช่องทาง เพื่อพูดคุย ปรึกษาหารือ รับรู้ปัญหาร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา มีความจำเป็นที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริภพ บุญยืน (2560 : 88-89) ที่วิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่พบว่า แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา ด้านการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการพบปะพูดคุยในรายสัปดาห์ และกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนร่วมกัน

3. ด้านภาวะผู้นำ ควรจัดให้มีการส่งเสริมศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่นั้น อีกทั้งมีความเชื่อมั่นและมั่นใจในการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา มีความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคลสู่การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชิต ขำดี (2561 : 99) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่พบว่าแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน โดยมอบหมายงานตามความถนัดให้แก่ครู สร้างภาวะผู้นำและผู้ตาม เพื่อให้การขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยเปิดโอกาสในการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษามีความจำเป็นที่ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการปฏิบัติงานและการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดุลวิทย์ ปิจจะ (2561 : 91-92) ที่วิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่พบว่า แนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้เป็นสำคัญ

5. ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดการประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน

เพื่อให้มีการเรียนรู้สิ่งใหม่และมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา มีความจำเป็นที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีการเรียนรู้สิ่งใหม่และพัฒนาวิชาชีพอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริภพ บุญยืน (2560 : 88) ที่วิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่พบว่า แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ให้ครูเข้าร่วมอบรม สัมมนา และนำแนวทางมาปฏิบัติและประยุกต์ใช้และพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปสู่นโยบายการขับเคลื่อนชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้สถานศึกษานำแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาไปดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

2. สถานศึกษา ควรนำนโยบายการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาไปกำหนดแผนงานการปฏิบัติงาน และมีการกำกับ ติดตาม นิเทศ ประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานการขับคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่สถานศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่สถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา อีกทั้งยกย่อง เชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ดี สามารถเป็นแบบอย่างได้ และเผยแพร่ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ แบบร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แบบกัลยาณมิตรของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

5. ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

เอกสารอ้างอิง

เกศทิพย์ ศุภาวานิช, **ทิศทางการศึกษาไทยในอนาคต Professional Learning Community : PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาผู้นำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40.** (2560, 8 เมษายน).

ธีรยุทธ รุจาคม. (2561). **การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6.** สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

บังอร เสรีรัตน์ ชาริณี ตรีวรัญญู และเรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2558). **9 วิธีสร้างครูสู่ศิษย์: เอกสารประมวลแนวคิดและแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับคณะทำงาน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.

ปิยณัฐ กุสุมาลย์. (2560). **แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรอรดี ชาวคาเขตต์. (2561). **สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ.** สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

พิชิต ขำดี. (2561). **แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). "โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ," **วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.** ปีที่ 25 (ฉบับที่ 1) : หน้า 93-102.

สุวิมล ติรกานันท์. (2557). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิรภพ บุญยืน. (2560). **แนวทางการแก้ไขการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **คู่มือประกอบการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) "ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ" สู่สถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพบพระ วาเล่ย์ รวมไทย. (2561). **รายงานผลการดำเนินงานกลุ่มโรงเรียนพบพระวาเล่ย์รวมไทย. ปีการศึกษา 2561.** ตาก, เอกสารอัดสำเนา.

อดุลวิทย์ ปิจจะ. (2561). **การศึกษาแนวทางในการดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย.** สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ผลการใช้โปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงาน การจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

The Effect of Petanque to promote Student's Advanced Lifestyle Behaviors in Social and Culture of Learning Center Under the Migrant Educational Coordination Center

คณิต ยืนยง[1] และภูฟ้า เสวกพันธ์[2]
Khanit Yuenyong and Pufa Savagpun

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงาน การจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน อายุ 15 – 18 ปี ตัวแปรต้น โปรแกรมเปตอง ตัวแปรตาม พฤติกรรมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมเข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถวัดและประเมินผลได้และช่วยพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียนตั้งแต่วัยประถมศึกษาให้มีสุขภาพที่ดีขึ้นได้หลังเข้าร่วมโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2. การเปรียบเทียบคะแนนลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมก่อนทดลองและหลังทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.01 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.02 นอกจากนี้ การทดสอบคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง ด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent พบว่า ค่า เท่ากับ -11.49 มีค่า af เท่ากับ 29 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ที่กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: โปรแกรมเปตอง, ส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรม

[1] นักศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร
[2] ผศดร.., อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

This research aims to compare the effects of participating in petanque programs to promote the social and cultural life of students in learning centers under the Center for Coordination, Management of Education of Foreign Children under the Office of Tak Elementary Education District 2, 30 people aged 15 to 18 years old.

The results showed that:

1. The development of petanque programs to promote social and cultural life into learning centers that can be measured and evaluated and help improve the health of students from elementary school age to be healthier after participating in the Petanque Program to promote social and cultural life for students to be healthier physically and mentally. Emotions, society and intellect

2. Comparison of social and cultural life scores before and after trial It found that the average pre-trial score was 2.19, the standard deviation was 0.01, and the average post-trial score was 2.51. Dependent found that the value was -11.49 with an af value of 29 and a p-value of 0.000, which is less than the statistical significance level of .01 defined. Statistically significant at .01 level

Keywords: Petanque program / promote social and cultural lifestyle

บทนำ

การพัฒนาโปรแกรมทางพลศึกษาในศูนย์การเรียนมุ่งจัดการศึกษาเพื่อเยาวชนให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์และมีประสิทธิผลมากที่สุดเพื่อก่อให้เกิดคุณค่าต่อการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติและมีความสุขและเป็นการศึกษาที่จำเป็นต่อมนุษยชาติดังนั้นแล้วแนวทางการพัฒนาโปรแกรมพลศึกษาในศูนย์การเรียนสำหรับเด็กและเยาวชนจะช่วยทำให้ความเป็นโลกาภิวัฒน์เกิดการบูรณาการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเชื่อมโยงความเป็นไปของสังคมภายนอกศูนย์การเรียนซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาของโลกอีกด้วยสืบเนื่องจากลักษณะการจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนที่มุ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างเท่าทันการกีฬาก็เปรียบเสมือนชีวิต (สุวิมลตั้ง สัจจพจน์, 2540) เป็นพื้นฐานสำคัญของวัฒนธรรมช่วยพัฒนาคุณภาพของชีวิตและเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้คนทุกระดับอายุมีสัจจะการแห่งตน (self-realization) ด้วยการ1) รู้จักการค้นหา2) มีการแสดงออก3) หมั่นพัฒนาตนเองการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์มีผลกระทบไปถึงลักษณะวิถีชีวิตของนักเรียนในศูนย์การเรียนเปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านความเป็นอยู่วัฒนธรรมวิถีชีวิตหรือแม้แต่ภาวะสุขอนามัยก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย (พันธุ์ทิพย์กาญจน

จิตราสายสุนทร, 2545) ทั้งนี้เพราะโลกาภิวัตน์เป็นการเจริญงอกงามที่สังคมโลกต้องมีความเกี่ยวข้องพึ่งพาระหว่างกันและกันมีความสัมพันธ์กันมีการแลกเปลี่ยนกัน (Sabo, 1993) เรียกว่าโลกมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกันประหนึ่งคนบ้านเดียวกันดังนั้นการเปลี่ยนแปลงณมุมหนึ่งมุมใดของโลกย่อมสามารถแพร่ขยายสู่ส่วนอื่นๆของโลกด้วยได้อย่างรวดเร็วไม่เว้นแม้กระทั่งสังคมในศูนย์การเรียนซึ่งการศึกษาเป็นกลวิธีของการพัฒนาคนไปสู่ทิศทางที่สังคมต้องการเมื่อภาวะสังคมโลกเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยหากเราได้ทบทวนจะพบว่าในอดีตที่ผ่านมาการศึกษามุ่งไปที่การพัฒนาความรู้ระยะต่อมามุ่งพัฒนาอาชีพเน้นการเรียนเพื่อประกอบอาชีพเมื่อภาวะจำเป็นนี้ผ่านไปการศึกษาจึงมุ่งพัฒนาความเป็นวิชาการในที่สุดภาวะแห่งโลกาภิวัตน์ทำให้การศึกษาเน้นถึงความสามารถของการใช้ความคิดการคิดเป็นการแก้ปัญหาเป็นความสามารถที่จะสร้างสรรค์ผลงานและอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีเช่นกันกับวิชาพลศึกษาซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้ใช้ผลจากการศึกษาให้เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพสมบูรณ์ร่างกายแข็งแรงอีกทั้งมีพัฒนาการทางสังคมที่ดีด้วยการพลศึกษาไม่เน้นเฉพาะสมรรถนะทางกายแต่ยังได้เน้นถึงการใช้ประสบการณ์การแก้ปัญหาและการเข้าถึงชีวิตได้เป็นอย่างดีสามารถเข้าถึงผู้อื่น (วรศักดิ์เพียรชอบ, 2548)

นอกจากการพลศึกษาซึ่งใช้โปรแกรมเปตองจะช่วยพัฒนาผู้เรียนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือกลุ่มประชากรในวัยเรียนของกลุ่มผู้พลัดถิ่นในศูนย์การเรียนแล้วประกาศขององค์กรสิทธิมนุษยชนสากล (World Leisure Board of Directors, 2000อ้างถึงใน ประพัฒน์ลักษณพิสุทธิ์, 2546) ได้ระบุถึงความสำคัญของรูปแบบนันทนาการกล่าวคือมนุษย์ทุกคนต้องมีสิทธิขั้นพื้นฐานในการเลือกและเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องกับลักษณะทางสังคมหรือวัฒนธรรม ของตนเอง ทั้งนี้ให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในมิติเชิงสุขภาพและการศึกษาโดยสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องสอนถึงธรรมชาติและความสำคัญของการนันทนาการในด้าน การบูรณาการความรู้สู่วิถีชีวิตส่วนบุคคล (สมบัติ กาญจนกิจ, 2542) ยิ่งไปกว่านั้นการที่ชุมชนและสังคมใดจะมีการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าและสามารถจะพัฒนาบุคคลหรือสมาชิกในสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นชุมชนหรือสังคมนั้นจะต้องมีการเตรียมการรู้จักการจัดการที่ดีในด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแหล่งบันเทิงและแหล่งนันทนาการต่างๆสอนให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่พึงประสงค์และพึงปรารถนาของสังคมดังนั้นนันทนาการจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ชุมชนและสังคมพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมนั้น (เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย, 2554) โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นสื่อใช้แหล่งนันทนาการเป็นศูนย์กลางในศูนย์การเรียนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน

จากการศึกษาในด้านคุณค่าของโปรแกรมเปตองในโรงเรียนเป็นที่ประจักษ์มานับร่วมศตวรรษถึงผลกระทบเชิงบวกที่จะเกิดกับพัฒนาการของเด็กและเยาวชนทั้งด้านร่างกายจิตใจอารมณ์สังคมและสติปัญญานั้นศูนย์การเรียนซึ่งถือเป็นพื้นที่แห่งมนุษยธรรมที่รัฐบาลไทยมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือให้การศึกษาในพื้นที่อย่างปลอดภัยบนพื้นฐานของมนุษยธรรมซึ่งนั่นย่อมหมายรวมถึงการจัดการศึกษาให้อย่างเท่าเทียมตามเหตุและปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดตามแนวทางการศึกษาเพื่อมวลชนหากแต่ความจำเป็นต่อการให้การศึกษาอย่างมีคุณภาพนั้นต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงเพื่อประโยชน์

สูงสุดของการศึกษากล่าวคือการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงจึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อสังเคราะห์ลักษณะวิถีชีวิตของนักเรียนในศูนย์การเรียนโดยงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาศูนย์การเรียนภายใต้สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ซึ่งประกอบด้วยศูนย์การเรียนซาทูเหล่ (Hsa Thoo Lei) อำเภอแม่สอดจังหวัดตากซึ่งมีการจัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 (เกรด10-12) เพื่อมุ่งพัฒนาโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ

1.เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับพลศึกษาในโรงเรียน

1.1 การพลศึกษาในโรงเรียน

ความหมายของพลศึกษาในโรงเรียน

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2548) พลศึกษาในโรงเรียน คือ การจัดพลศึกษาในโรงเรียนที่สมบูรณ์เพื่อให้นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนทุกๆ คนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษาต่างๆ อย่างเท่าเทียมกันและทั่วถึงกันตามความต้องการ ความสามารถ ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้รวมถึงการได้รับคำสอน การช่วยเหลือแนะนำ การใช้สถานที่ การใช้อุปกรณ์ และการใช้บริการอย่างอื่นๆ เกี่ยวกับการพลศึกษาด้วย เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาการตามศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด ฉะนั้นถ้าโรงเรียนจะจัดโปรแกรมพลศึกษาให้สามารถบรรลุผลตามหลักการและปรัชญาการพลศึกษาอย่างแท้จริงแล้ว จะต้องจัดรายการการพลศึกษาของโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์

หลักการและวิธีการสอนเหล่านี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอน ถ้าครูผู้สอนวิชาพลศึกษาคนใดแม้จะมีความรู้ความสามารถดีสักเพียงใดก็ตาม แต่ถ้ายังขาดซึ่งปัจจัยสำคัญนี้อาจกล่าวได้ว่าโอกาสที่การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาของครูนั้นจะบรรลุตามผลที่ตั้งไว้นั้นจะมีน้อยมากหรืออาจจะไม่มีเลย ครูที่มีแต่ความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในเนื้อหาวิชาดีเพียงอย่างเดียวแต่ปราศจากซึ่งหลักการและวิธีการสอนควบคู่ไปด้วยนั้นเปรียบได้กับคนนั่งเรือโดยไม่มีไม้ภายนอกอาจที่จะไปถึงฝั่งนั้นก็ย่อมเป็นไปได้ด้วยความยากและลำบาก การสอนวิชาพลศึกษาก็เช่นเดียวกันดังนั้น ครูผู้สอนวิชาพลศึกษาทุกท่านนอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวิชาพลศึกษาและมีทักษะในวิชากิจกรรมพลศึกษาและกีฬาต่างๆ อย่างดีแล้ว ยังจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการสอนต่างๆ ตลอดจนสามารถนำกลวิธีต่างๆเหล่านั้นมาใช้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและปฏิบัติจริงในกิจกรรมพลศึกษาต่างๆด้วยตนเองเป็นอย่างดีได้อีกด้วย การเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียนจึงบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้วางไว้ได้

แนวคิดเกี่ยวกับวิถีและลีลาชีวิต

2.1 ความหมายของวิถีชีวิต

คำว่า "วิถีชีวิต" ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539) ได้ให้ความหมายของคำว่า วิถีชีวิต หมายถึง ความเป็นไปได้ในการดำรงชีวิต ส่วนประเสริฐ วิทยารัฐ (อ้างถึงใน สุมาลี หวังพุฒิ, 2546) ได้กล่าวสรุปความหมายของคำว่า วิถีชีวิต หมายถึง การอยู่อาศัยของกลุ่มคน ได้ประกอบอาชีพทำมาหากินตามสภาพแวดล้อม ผูกพันกันและมีกฎระเบียบที่ตกทอดกันมาควบคุม และได้กล่าวสรุปไว้ว่า การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนทิ้งถิ่นในสภาวะต่างๆ สามารถศึกษาจากด้านการตั้งถิ่นฐาน ด้านเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ

วิถีชีวิตตามแนวคิดของภูสิทธิ์ ขันติกุล (2552) หมายถึง การกระทำตามวิธีการและแนวทางอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้มีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต โดยกระทำอย่างต่อเนื่องจนติดเป็นนิสัย กระทั่งการกระทำนั้น ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตความสัมพันธ์ของมนุษย์กับวิถีชีวิต

2.2 การศึกษาวิถีชีวิตด้านการตั้งถิ่นฐาน

การศึกษาการตั้งถิ่นฐาน จำเป็นจะต้องศึกษาประเด็นความหมายของการตั้งถิ่นฐาน ชื่อแหล่งตั้งถิ่นฐาน การเลือกแหล่งที่ตั้งถิ่นฐาน รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และที่อยู่อาศัยดังรายละเอียด ต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายของการตั้งถิ่นฐาน นักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการตั้งถิ่นฐานไว้หลายลักษณะ พอประมวลได้ดังนี้

ชัชนีย์ วายลี และคณะ(2525) ได้ให้ความหมายของการตั้งถิ่นฐานไว้ว่า "หมายถึงการที่มนุษย์จัดการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆบนโลก เช่น บ้านเรือน ไร่นา ถนนหนทาง โรงงาน วัดวา โรงเรียน สำนักงาน หรือแม้แต่สวนสาธารณะ เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและทำมาหากิน"

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1.1 การศึกษาวิถีชีวิตและพฤติกรรมนักเรียนด้านสังคมและวัฒนธรรม

1.2 การสร้างและยกร่างโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

1.3 การตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมของโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

ขั้นตอนที่ 2 ผลการใช้โปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าวประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. การทดลองใช้โปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมการมีลีลาชีวิต ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

ผลการวิจัย

การพัฒนาร่างโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี และ ดำเนินการสนทนากับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group) เกี่ยวกับร่างโปรแกรม ในวันจันทร์ที่ 18 เมษายน 2563 เวลา 13.30 - 15.30 น. ณ ศูนย์การเรียนรู้ Thoo Mweh Khee อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อปรับปรุงและแก้ไขโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นการสนทนากลุ่มดังนี้ ประเด็นที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ยอมรับว่าศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี อำเภอพบพระ จังหวัดตาก การจัดระบบการศึกษานั้น เน้นกลุ่มสาระการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจด้านคณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทางศูนย์การเรียนรู้มิได้จัดทำเป็นเอกสาร หรือลักษณะชั่วโมงสอนเฉพาะในวิชาพลศึกษา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ยังขาดการพัฒนาหลักสูตรพิเศษใดๆภายในศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นวิชาพลศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่คือเล่นกีฬาและนันทนาการตามเวลาที่ว่างกันบ้าง หรือเล่นกันเพื่อความสนุกสนานบ้าง ตามแต่สถานที่จะเอื้อและตามอุปกรณ์กีฬาที่มี เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล โดยมาสามารถที่จะวัดและประเมินผลได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนภายในศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี อำเภอพบพระ จังหวัดตาก แห่งนี้ ได้มีวิชาพลศึกษาที่สามารถวัดและประเมินผลได้ ตอบโจทย์ทางศูนย์การเรียนรู้ได้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะนำ การพัฒนาโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมเข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถวัดและประเมินผลได้และช่วยพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียนตั้งแต่วัยประถมศึกษาให้มีสุขภาพที่ดีขึ้นได้หลังเข้าร่วมโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ประเด็นที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการพูดภาษาตามท้องถิ่น ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เห็นชอบกับรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้พลศึกษา โดยการใช้โปรแกรมโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการพูดภาษาตามท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ และเห็นประโยชน์ของกระบวนการเรียนการสอนในโปรแกรมที่จะสามารถช่วยให้นักเรียนมีใช้ภาษาในท้องถิ่นมากขึ้น โดยต้องมีการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้ความร่วมมือและเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมนี้และสามารถวัดและประเมินผลในการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาภายในศูนย์การเรียนได้ อย่างไรก็ตามกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แม้จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางพลศึกษาและนันทนาการ ซึ่งถือเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ผู้เข้าร่วมสนทนาบางคนยังคงมี ความกังวลเกี่ยวกับกับลักษณะการเรียนการสอนในบางหน่วย

ในลักษณะการเรียนแบบใหม่ เช่นนี้ ดังนั้นจึงได้เสนอแนะให้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ภายในโปรแกรมที่เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้อย่างแบบค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้กลุ่มผู้เรียนได้ปรับตัวและเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน ประเด็นที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการแต่งกายตามถิ่นเผา ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมชีวิตด้านการแต่งกายตามถิ่นเผามีความเหมาะสม ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม มีความเห็นตรงกันถึงความจำเป็นในรักษาการแต่งกายตามถิ่นเผา เพื่อรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ประเด็นที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมชีวิตด้านบุคคลในอุดมคติตามท้องถิ่น ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เห็นชอบบุคคลในอุดมคติได้มีการแสดงความรู้ในด้านความสำคัญ ประวัติศาสตร์ หรือชีวประวัติของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในอุดมคติตามท้องถิ่น และมีความสามารถในการ เชื่อมโยงอิทธิพลของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในอุดมคติตามท้องถิ่นกับความเจริญของท้องถิ่นในอนาคต เพื่อปรากฏผลงานสร้างสรรค์ทั้งในรูปแบบเอกสารหรือกิจกรรมในการเผยแพร่ชื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในอุดมคติตามท้องถิ่น ประเด็นที่ 5 การพัฒนาโปรแกรมด้านการแสดงออกถึงการละเล่นประเพณีประจำท้องถิ่น ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ เห็นชอบแสดงการละเล่นประเพณีประจำท้องถิ่นทั้งในโอกาสปกติหรือวาระพิเศษ เพื่อแสดงถึงความรู้ในด้านความสำคัญเชิง ประวัติศาสตร์ของการละเล่นประเพณีประจำท้องถิ่น ประเด็นที่ 6 การพัฒนาโปรแกรมเปตองด้านแสดงความเคารพในความแตกต่างของผู้อื่น ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ เห็นชอบในแสดงความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมอื่นต่างท้องถิ่นและความสำคัญ ของประเพณี และวัฒนธรรมอื่นต่างท้องถิ่นเป็นอย่างมาก 1. ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี นักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี ที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรียนอยู่ ระดับชั้นเกรด 7-11 ประกอบด้วยหลายเชื้อชาติพันธุ์ เช่น พม่า ไทใหญ่ กะเหรี่ยง ยะไข่ มอญ ชิน บางคนมีชาติ พันธุ์ผสมเช่น กะเหรี่ยง กับ มอญ ไทใหญ่ กับ ชิน ฉาน เป็นต้น นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหอพักของศูนย์การเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารนอนแยกชายและหญิง ตั้งแต่เกรด 1 ถึง เกรด 12 หอพัก มีทั้งแบบ อาคารคอนกรีต อาคาร ไม้และเพิงพักอาศัยชั่วคราว แต่ก็มีนักเรียนบางกลุ่มอาศัยกับบิดา มารดา ซึ่งประกอบอาชีพ ค้าขาย ล่ามแปลภาษา รับจ้าง ทำไร่ ทำสวน 2. ข้อมูลวิถีชีวิตของนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูเมคี 2.1 ด้านการดำเนินชีวิตทั่วไปของนักเรียน มีกิจวัตรประจำวันโดยรวมดังนี้ 05.00 - 06.00 น. ตื่นนอน ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ทำกับข้าว ออกกำลังกาย ทำความสะอาดบ้าน 07.00 – 07.30 น. รับประทานอาหารเช้า รดน้ำต้นไม้ทำกิจวัตรส่วนตัว รอไปศูนย์การเรียน 07.30 - 08.30 น. ทำความสะอาดบริเวณศูนย์การเรียน และภายในห้องเรียนเข้าแถวตอนเช้าเคารพธงชาติ 08.30 - 11.45 น.เรียนภาคเช้า 11.45 – 12.45 น.พักเที่ยง 12.45 – 16.30 น. เรียนภาคบ่าย 16.30 - 16.40 น. เข้าแถวตอนเย็น ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี เลิกเรียน 16.40 - 17.30 น .งานตอนเย็นตามภาระหน้าที่ อาทิเช่น ทำความสะอาดทำครัวทำสวนเตรียมวัตถุดิบสำหรับงานครัว 17.30 - 18.30 น. รับประทานอาหารเย็น 18.30 - 19.30 น. ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ 19.30 – 22.30 น. ทบทวนการเรียนภาคค่ำ 22.30 น. เข้านอน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว ผู้วิจัยนำเสนอผลการอภิปราย การวิจัยดังนี้

1.ผลการศึกษาการใช้โปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าจากการศึกษาในด้านคุณค่าของโปรแกรมเปตองในโรงเรียนเป็นที่ประจักษ์มานับร่วมศตวรรษถึงผลกระทบเชิงบวกที่จะเกิดกับพัฒนาการของเด็กและเยาวชนทั้งด้านร่างกายจิตใจอารมณ์สังคมและสติปัญญานั้นศูนย์การเรียนซึ่งถือเป็นพื้นที่แห่งมนุษยธรรมที่รัฐบาลไทยมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือให้การศึกษาในพื้นที่อย่างปลอดภัยบนพื้นฐานของมนุษยธรรมซึ่งนั่นย่อมหมายรวมถึงการจัดการศึกษาให้อย่างเท่าเทียม ตามเหตุและปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดตามแนวทางการศึกษาเพื่อมวลชนหากแต่ความจำเป็นต่อการให้การศึกษาอย่างมีคุณภาพนั้นต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงเพื่อประโยชน์สูงสุดของการศึกษากล่าวคือการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงจึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อสังเคราะห์ลักษณะวิถีชีวิตของนักเรียนในศูนย์การเรียนโดยงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาศูนย์การเรียนภายใต้สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต2 ซึ่งประกอบด้วยศูนย์การเรียนซู เมย์ คี(Hsa Thoo Lei)อำเภอแม่สอดจังหวัดตากซึ่งมีการจัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 (เกรด10-12)เพื่อมุ่งพัฒนาโปรแกรมเปตองเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

นอกจากการพลศึกษาซึ่งใช้โปรแกรมเปตองจะช่วยพัฒนาผู้เรียนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือกลุ่มประชากรในวัยเรียนของกลุ่มผู้พลัดถิ่นในศูนย์การเรียนแล้วประกาศขององค์กรสิทธิมนุษยชนสากล (World Leisure Board of Directors, 2000อ้างถึงใน ประพัฒน์ลักษณพิสุทธิ์, 2546)ได้ระบุถึงความสำคัญของรูปแบบนันทนาการกล่าวคือมนุษย์ทุกคนต้องมีสิทธิขั้นพื้นฐานในการเลือกและเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องกับลักษณะทางสังคมหรือวัฒนธรรม ของตนเองทั้งนี้ให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในมิติเชิงสุขภาพและการศึกษาโดยสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องสอนถึงธรรมชาติและความสำคัญของการนันทนาการในด้าน การบูรณาการความรู้สู่วิถีชีวิตส่วนบุคคล (สมบัติ กาญจนกิจ, 2542)ยิ่งไปกว่านั้นการที่ชุมชนและสังคมใดจะมีการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าและสามารถจะพัฒนาบุคคลหรือสมาชิกในสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นชุมชนหรือสังคมนั้นจะต้องมีการเตรียมการรู้จักการจัดการที่ดีในด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแหล่งบันเทิงและแหล่งนันทนาการต่างๆสอนให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่พึงประสงค์และพึงปรารถนาของสังคมดังนั้นนันทนาการจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ชุมชนและสังคมพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมนั้น (เทพประสิทธิ์กุลธวัชวิชัย, 2554)โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นสื่อใช้แหล่งนันทนาการเป็นศูนย์กลางในศูนย์การเรียนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน การวิเคราะห์ข้อมูลและการเปรียบเทียบคุณภาพลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรม ดังนี้

การเปรียบเทียบคะแนนลีลาชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมก่อนทดลองและหลังทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.01 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.02 นอกจากนี้ การทดสอบคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง ด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent พบว่า ค่า เท่ากับ -11.49 มีค่า af เท่ากับ 29 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ที่กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พร ศรีสุทธะ (2544)ได้สรุปความหมายของคำว่า วิถีชีวิต หมายถึง การแสดงพฤติกรรมต่างๆ เป็นประจำวันอย่างสม่ำเสมอเป็นนิสัย ซึ่งจะสะท้อนทัศนคติ และวัฒนธรรมของบุคคล เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลในเรื่องที่อยู่อาศัยลักษณะครอบครัว ขนบธรรมเนียมประเพณี การดูแลสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพของบุคคลนั้นจะได้รับอิทธิพลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม เช่นสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความแตกต่างของรายได้ การศึกษา อาชีพ ความเชื่อส่วนบุคคลจะเป็นตัวกำหนดทำให้เกิดความแตกต่างของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

การเปรียบเทียบคะแนนพูดภาษาตามท้องถิ่นก่อนทดลองและหลังทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.05 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.04 นอกจากนี้ การทดสอบคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง ด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent พบว่า ค่า เท่ากับ -4.18 มีค่า af เท่ากับ 29 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ที่กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ฉัตรชัย พงศ์ประยูร (2536)ได้ให้ความหมายของการตั้งถิ่นฐานไว้ว่าการตั้งถิ่นฐาน (Settlement) หมายถึง การบุกเบิกเข้าอยู่อาศัยครอบครองพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของผิวโลกที่ไม่มีผู้ใดอาศัยมาก่อนและขนาด การตั้งถิ่นฐาน มีความซับซ้อนและแตกต่างกันไปตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างโดดเดียวครอบครัวเดียว ไปจนถึงรวมกันอยู่เป็นหมู่บ้านใหญ่น้อย เป็นเมืองนครและมหานคร เป็นต้น หน่วยของการตั้งถิ่นฐานจึงเป็นการแสดงออกซึ่งการจัดการพื้นที่ของมนุษย์ในรูปของอาคารบ้านเรือน ถนนหนทาง และการใช้ที่ดิน ตลอดจนผลกระทบที่มีต่อสภาพแวดล้อม

การเปรียบเทียบคะแนนบุคคลในอุดมคติตามท้องถิ่นก่อนทดลองและหลังทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.04 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.01 นอกจากนี้ การทดสอบคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง ด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent พบว่า ค่า เท่ากับ -5.52 มีค่า af เท่ากับ 29 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ที่กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประเสริฐ วิทยารัฐ (2522) ได้กล่าวถึงความสำคัญของประวัติชื่อแหล่งตั้งถิ่นฐานว่าสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตด้านต่างๆ ดังนี้1. ภาพสะท้อนทางด้านการตั้งถิ่นฐาน จากประวัติของชื่อบ้านทำให้ทราบการเลือกตั้งถิ่นฐาน เช่นสถานที่น้ำไม่ท่วม สถานที่ใกล้แหล่งน้ำ สถานที่ใกล้ที่ทำมาหากิน เป็นต้น

2. ภาพสะท้อนทางด้านเศรษฐกิจจากประวัติของชื่อบ้านทำให้ทราบอาชีพของชุมชนทราบการจำหน่ายจ่ายแจกทราบการบริโภคของคนในชุมชน เป็นต้น3. ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม จากประวัติชื่อบ้านทำให้ทราบกลุ่มคน การรวมกลุ่มการควบคุมสังคม ประเพณี และความเชื่อ เป็นต้นจากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า ชื่อบ้านมีความสำคัญสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้น ทางด้านการตั้งถิ่นฐาน ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม

การเปรียบเทียบคะแนนแสดงออกถึงการละเล่นประเพณีประจำท้องถิ่นก่อนทดลองและหลังทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.05 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.00 นอกจากนี้ การทดสอบคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง ด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent พบว่า ค่า เท่ากับ -5.78 มีค่า af เท่ากับ 29 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ที่กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กิ่งแก้ว อัตถากร และธนาวัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ (2550) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สรุปได้ว่า ประเพณี คือความประพฤติที่สอบต่อกันจนเป็นที่ยอมรับของส่วนรวมจึงเรียกว่า เอกนิยม หรือ พหุนิยม เช่น การแต่งงานการเกิด การตาย การทำบุญ การรื่นเริง การแต่งกาย เป็นต้นหรือความประพฤติที่เรานำของชาติอื่นมาปรับปรุงให้เข้ากับความเป็นอยู่ของเราเพื่อความเหมาะสมกับกาลสมัยและลักษณะของคนไทย ซึ่งเรียกว่าสัมพันธ์นิยมตามธรรมดาเรื่องของประเพณีบางอย่างคงต้องรักษาไว้เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของชาติบางอย่างต้องปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัยและบางอย่างต้องถือว่าเป็นแบบสากลจากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า ประเพณี หมายถึงความประพฤติปฏิบัติต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับในสังคมหนึ่งๆซึ่งแต่ละสังคมอาจแตกต่างกันความสำคัญของประเพณี

การเปรียบเทียบคะแนนแสดงความเคารพในความแตกต่างของผู้อื่นก่อนทดลองและหลังทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.05 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.03 นอกจากนี้ การทดสอบคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง ด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent พบว่า ค่า เท่ากับ -5.63 มีค่า af เท่ากับ 29 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ที่กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กิ่งแก้ว อัตถากร และธนาวัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ (2550) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สรุปได้ว่า ประเพณีคือความประพฤติที่สอบต่อกันจนเป็นที่ยอมรับของส่วนรวมจึงเรียกว่า เอกนิยม หรือ พหุนิยม เช่น การแต่งงานการเกิด การตาย การทำบุญ การรื่นเริง การแต่งกาย เป็นต้นหรือความประพฤติที่เรานำของชาติอื่นมาปรับปรุงให้เข้ากับความเป็นอยู่ของเราเพื่อความเหมาะสมกับกาลสมัยและลักษณะของคนไทย ซึ่งเรียกว่าสัมพันธ์นิยมตามธรรมดาเรื่องของประเพณีบางอย่างคงต้องรักษาไว้เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของชาติบางอย่างต้องปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัยและบางอย่างต้องถือว่าเป็นแบบสากลจากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า ประเพณี หมายถึงความประพฤติปฏิบัติต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับในสังคมหนึ่งๆซึ่งแต่ละสังคมอาจแตกต่างกันความสำคัญของประเพณี

เอกสารอ้างอิง

เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย. (2554). **การนันทนาการ.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ.

ประพัฒน์ ลักษณพิสุทธิ์. (2546). **นันทนาการเพื่อกลุ่มบุคคลพิเศษ.** โครงการพัฒนารายวิชาเพื่อการเรียนการสอนสำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

ป้องกันจังหวัดตาก. (2558). **รายงานสถานการณ์พื้นที่พักพิงชั่วคราวจังหวัดตากฉบับบทสรุปผู้บริหาร, กระทรวงมหาดไทย.** ตาก.

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะ จิตรา สายสุนทร. (2545). **กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า: ตัวอย่างของมาตรการขจัดปัญหาคนไร้รัฐที่ประเทศไทยใช้ในการจัดการปัญหาความไร้สัญชาติของชนกลุ่มน้อยจากประเทศพม่าที่กลมกลืนแล้วกับสังคมและวัฒนธรรมไทย.** คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ภูฟ้า เสวกพันธ์. (2560). **การพัฒนาหลักสูตรพลศึกษาและนันทนาการตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนร่วม เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตผู้พลัดถิ่นในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว.** มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก

วรศักดิ์เพียรชอบ. (2548). **รวมบทความเกี่ยวกับปรัชญาหลักการวิธีสอนและการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

วรศักดิ์เพียรชอบ. (2540). **หลักการพลศึกษา.** กรมวิชาการ. กรุงเทพฯ.

สมบัติกาญจนกิจ. (2542). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

สุวิมลตั้งสัจจพจน์. (2540). **สาระน่ารู้เกี่ยวกับพลศึกษาและนันทนาการ.** โชติสุขการพิมพ์. กรุงเทพฯ.

สำนักงานขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต2. (2558). **ประสบการณ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ.** รายงาสนประจำปี. ตาก.

สมาคมกีฬาเปตองแห่งประเทศไทย. (2554). **กีฬาเปตอง.**กรมวิชาการกรุงเทพฯ.

สำนักงานส่งเสริมและนันทนาการ. (2554). **กีฬาเปตอง.** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

Sabo Ernest Edward. (1993). **Education and the Nature of Man.** New York: Harper.

Roche F. Moore (1996). **Leisure Programming: Concepts, trends, and professional practice.** Brown & Benchmark, Dubuque.

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต2

Administration of Basic Education Curriculum Huai Hom Educational Quality Development Network Center under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2

สรัญญา ชัยชนะไพร[1] สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Saranya Chaichanapai Sunate Tongkumpong

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 2. เพื่อหาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ประชากรและแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครู ปีการศึกษา 2562 ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 69 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปัญหาในแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ไม่มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ สถานศึกษาไม่มีการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตร สถานศึกษาไม่มีการพัฒนาบุคลากร อย่างเป็นระบบต่อเนื่องเน้นการสร้างความเข้าใจแก่ครู ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร สถานศึกษาไม่มีแนวทางการดำเนินงานตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบและจัดระบบฐานข้อมูลคุณภาพผู้เรียนเพื่อใช้ในการกำกับคุณภาพการศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร ได้แก่ สถานศึกษาไม่มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวโน้มและทิศทางการศึกษาเพื่อนำมาใช้ปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เบอร์โทรศัพท์ 061-3044801 E-mail tree4801@gmail.com
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

3. แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ผู้บริหารควรจะศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แตกฉานเพื่อที่จะกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาให้ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ผู้บริหารควรนำการพัฒนาหลักสูตรเข้าที่ประชุมประจำเดือนเพื่อให้ครูและบุคลากรได้ทราบความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหลักสูตร ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตร ควรจัดให้ครูได้ศึกษาดูงานเข้ารับการอบรม ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายของคณะกรรมการประเมินผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร สถานศึกษาควรพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและชุมชนท้องถิ่น

คำสำคัญ การวางแผนการใช้หลักสูตร, การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้, การสนับสนุนการใช้หลักสูตร, การนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร, การประเมินการใช้หลักสูตร

ABSTRACT

The Research on Guidelines for Basic Educational Institution Curriculum Administration Center, Huai Hom Educational Quality Development Network Under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2, with objectives: (1) To study the condition and problems of the basic education institution curriculum, Huai Hom Educational Quality Development Network Center under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. (2) To find guidelines for the administration of basic educational institution curriculum, Huai Hom Educational Quality Development Network Center, under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. Population and data sources include administrators and teachers for the academic year 2019 in the Huai Hom School of Educational Quality Development Network, totaling 69 persons, 9 qualified persons. The research tool was a questionnaire, and the interview form. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. Results of the research were as follows:

1. Condition of basic education curriculum administration in overall, the practice was at a high level.

2. Problems of basic school curriculum administration Problems in each area can be summarized as follows: Course planning, there is no planning for the development of personnel, including administrators, teachers, and personnel involved in the application of the curriculum. In applying the educational institution curriculum, educational institutions do not hold the meetings to clarify understanding about the school

curriculum. Support for the use of the curriculum, educational institutions do not have continuous systematic human resource development, emphasizing on building understanding of teachers in supervising and monitoring curriculum use. Educational institutions do not have guidelines for conducting educational quality audits within the responsible area and do not organize a learner quality database to be used to supervise educational quality in the educational area. In assessing the curriculum use, ie, the educational institutions do not assess the use of the curriculum, educational institutes by research and development of the educational programs, trends and directions for education to be used to improve the curriculum for schools to keep pace with economic, social and political changes.

3. Guidelines for basic school curriculum administration and course planning, administrators should carefully study the basic education curriculum in order to clearly define the school's vision, mission, goals, and correspond to the basic education curriculum. In applying the educational institution curriculum, administrators should bring curriculum development to the monthly meeting so that teachers and staff can be informed about the curriculum movement. Supporting for the use of the curriculum, should provide teachers with study visits, attend training in supervision and follow up on curriculum use. Educational institutions should create a network of committees for the evaluation of curriculum implementation. Educational institutions should develop and improve curriculum in accordance with the context of society and local communities.

Key word Curriculum Planning, School Curriculum Implementation, Curriculum Support, Curriculum Supervision, Curriculum Evaluation.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา “(4) ปรับปรุงการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวโดยสอดคล้องกันทั้งในระดับประเทศชาติและระดับพื้นที่” การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันหลักสูตรไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างเชิงพื้นที่และความต้องการ ที่แตกต่างกันของเด็กเป็นหลัก การจัดทำหลักสูตรจึงไม่เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ที่ต้องการให้มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560: 5-6)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 นับเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มีสาระที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านหลักสูตรจัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1-2)

ศูนย์บริหารการจัดการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต2 ตั้งอยู่ในพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยห้อม ประกอบด้วย สถานศึกษาในสังกัด จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนบ้านห้วยห้า โรงเรียนบ้านสาม โรงเรียนศิษย์เก่าพยาบาลศิริราชบ้านดง โรงเรียนบ้านละอูบ โรงเรียนบ้านแม่และ โรงเรียนบ้านดงใหม่ และโรงเรียนบ้านดูลาเปอร์ จำนวนผู้บริหาร ครูและบุคลากร รวมทั้งสิ้น 69 คน จำนวนนักเรียน รวมทั้งสิ้น 493 คน จัดหลักสูตรการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม, 2562:1)การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว นับตั้งแต่การจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 บุคลากรในเครือข่ายร่วมมือกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จากนั้นสถานศึกษาแต่ละแห่งนำไปปรับปรุงเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทของแต่ละสถานศึกษา และได้นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 แต่การนำหลักสูตรไปใช้ในแต่ละบริบทของโรงเรียนเกิดปัญหาที่แตกต่างกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. 2561 : 54)

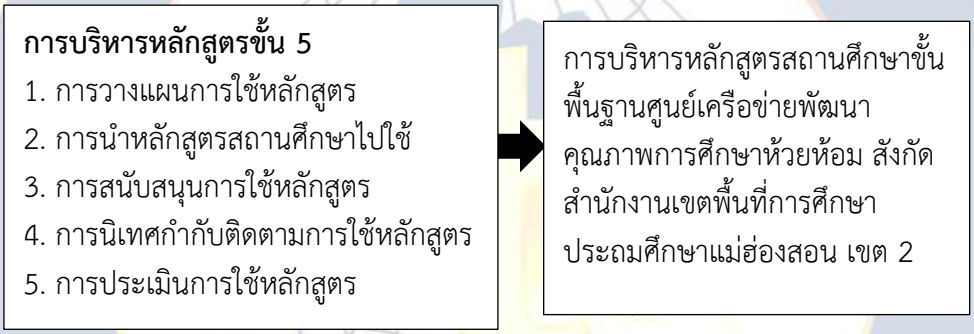
จากที่กล่าวมาข้างต้นเนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทที่ต่างกัน ความพร้อมต่างกัน อีกทั้งมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาก็มาจากพื้นเพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ต่างกัน มีความรู้ความสามารถตลอดจนความต้องการที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

แม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ปีการศึกษา 2562 ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 69 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ(Checklist) ตอนที่2 แบบสอบถามสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่3 สอบถามปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยคำถามมีเนื้อหาครอบคลุม

กระบวนการดำเนินงานหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ขั้นตอนโดยใช้คำถามแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ได้แก่ ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามโดยครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ สร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ซึ่งเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง (Index of item - objective congruence: IOC) ของผู้ทรงคุณวุฒินำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร ครู โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่193 อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งไม่ใช่ประชากรในการผู้ศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการประมวลผล เพื่อหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach,1990 : pp.202-204) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.954 และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยเริ่มจากนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของสนิท สัตโยภาศ (2552, หน้า 32) ดังนี้ 4.51 - 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด 3.51 - 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก 2.51 - 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง 1.51 - 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย 1.00 - 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดอันดับความถี่และร้อยละความสำคัญของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากประชากรเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่2 หาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คนดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ หรือมีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน ครูวิชาการหรือครูผู้รับผิดชอบงานหลักสูตร ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า3 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบงานพัฒนาหลักสูตรหรือวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structured Interview) ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้จากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเริ่มจากศึกษาเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์ นำผลการวิจัยที่ได้จากตอนที่1 ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 อันดับแรก มาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้างโดยให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยให้คณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะและนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ครูผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คนดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูวิชาการหรือครูผู้รับผิดชอบงานหลักสูตร จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบงานพัฒนาหลักสูตร 3 คน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้ศึกษาติดต่อและขอสัมภาษณ์ กำหนดและนัดหมาย วัน เวลาเพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คนดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูวิชาการหรือครูผู้รับผิดชอบงานหลักสูตร จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบงานพัฒนาหลักสูตร 3 คน เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร และด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่าปัญหาในแต่ละด้านดังนี้ 1.ปัญหาด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ได้แก่ ไม่มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ ไม่มีการวางแผนงบประมาณในการนำหลักสูตรไปใช้ 2.ปัญหาด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ได้แก่ สถานศึกษาไม่มีการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา และ ครูไม่มีการจัดการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ 3.ปัญหาด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตร ได้แก่ สถานศึกษาไม่มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเน้นการสร้างความเข้าใจแก่ครู ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ 4.ปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร ได้แก่ สถานศึกษาไม่มีแนวทางการดำเนินงานตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบและจัดระบบฐานข้อมูลคุณภาพผู้เรียนเพื่อใช้ในการกำกับคุณภาพการศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา 5.ปัญหาด้านการประเมินการใช้หลักสูตร ได้แก่ สถานศึกษาไม่มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวโน้มและทิศทางการศึกษาเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มและเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่โลกอนาคต

3. แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ผู้บริหารควรจะศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แตกฉานเพื่อที่จะกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาให้ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาควรจัดทำแผนการปฏิบัติงาน/โครงการ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน

2. ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ผู้บริหารควรนำการพัฒนาหลักสูตรเข้าที่ประชุมประจำเดือนเพื่อให้ครูและบุคลากรได้ทราบความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหลักสูตร ครูต้องศึกษาหลักสูตรให้เกิดความเข้าใจเพื่อที่จะจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตร ควรจัดให้ครูได้ศึกษาดูงานเข้ารับการอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำหลักสูตร โดยการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารหลักสูตร ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำปัญหามาแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดี

4. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายของคณะกรรมการประเมินผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันละกันและมีโอกาสได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนอย่างจริงจัง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรให้เกิด

ประสิทธิภาพมากขึ้น มีเครื่องมือและวิธีการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน

5. ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร สถานศึกษาควรพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและชุมชนท้องถิ่น พัฒนาระบบการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการตามวิธีการขั้นตอนที่กำหนดพร้อมทั้งสรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบโดยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย และควรมีการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร และด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ได้การศึกษามาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับท้องถิ่นที่กำหนดโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของประเวศ เวชชะ (2559: 432 – 441) ที่กล่าวไว้ว่าสถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มประสิทธิภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาและดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงเริ่มจากการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับท้องถิ่นที่กำหนดโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาเป็นหลักสูตรที่หลอมรวม 3 ส่วนเข้าด้วยกัน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนที่กำหนดให้หลักในหลักสูตรแกนกลาง ส่วนที่ 2 เป็นความต้องการ ของท้องถิ่นที่ระบุไว้ในกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ส่วนที่ 3 เป็นความต้องการของการศึกษา ของหลักสูตร การศึกษาเป็นหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2. ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่าปัญหาในแต่ละด้าน ได้แก่ 1. ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ไม่มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่

เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ ไม่มีการวางแผนงบประมาณในการนำหลักสูตรไปใช้ และไม่มีการวางแผนจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 2. ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ สถานศึกษาไม่มีการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา และครูไม่มีการจัดการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการใช้หลักสูตรและสนับสนุนการใช้หลักสูตร แต่โรงเรียนอัตรากำลังครูไม่เพียงพอทำให้ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก และมีภาระงานพิเศษอื่นๆมากเกินไปสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญกอง พลสมัคร, (2555 :89 - 110) ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 พบว่ามีปัญหาด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ลักษณะเดียวกัน 3. ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตร สถานศึกษาไม่มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเน้นการสร้างความเข้าใจแก่ครู ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิทักษ์พงษ์ ทับทิมหิน. (2556 : 110-116) ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 4.ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตร สถานศึกษาไม่มีแนวทางการดำเนินงานตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบและจัดระบบฐานข้อมูลคุณภาพผู้เรียนเพื่อใช้ในการกำกับคุณภาพการศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีกลไกในการกำกับติดตามคุณภาพทางการศึกษา โดยใช้ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่น มีแนวทางการดำเนินงานตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบและจัดระบบฐานข้อมูลคุณภาพผู้เรียนเพื่อใช้ในการกำกับคุณภาพการศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญกอง พลสมัคร, (2555 :89 - 110) ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 แล้วพบว่ามีปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรลักษณะเดียวกัน และ 5. ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร สถานศึกษาไม่มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวโน้มและทิศทางการศึกษาเพื่อนำมาใช้ปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มและเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่โลกอนาคต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการประเมินผลของหลักสูตรว่าเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ ผู้เรียนที่จบหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการประเมินจะเป็นข้อมูลหรือสารสนเทศที่จะปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของจีรวรรณ พงศ์ศรีเจริญ, (2556 : 62-63) ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเครือข่ายศิลาธาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ แล้วพบว่ามีปัญหาด้านการประเมินการใช้หลักสูตรลักษณะเดียวกัน

3.แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่ามีแนวทางการพัฒนา 5 ด้านได้แก่ 1.ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ผู้บริหารควรจะศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แตกฉานเพื่อที่จะกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาให้ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระตุ้นให้ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่เสมอ และสถานศึกษาควรจัดทำแผนการปฏิบัติงาน/โครงการ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญกอง พลสมัคร, (2555 :89 - 110) ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจีรวรรณ พงศ์ศรีเจริญ, (2556 : 62-63) ที่พบว่าแนวทางการบริหารด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรมีลักษณะเช่นเดียวกัน 2. ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ผู้บริหารควรนำการพัฒนาหลักสูตรเข้าที่ประชุมประจำเดือนเพื่อให้ครูและบุคลากรได้ทราบความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหลักสูตร ครูต้องศึกษาหลักสูตรให้เกิดความเข้าใจเพื่อที่จะจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรส่งเสริมให้ครูทำแผนการจัดการเรียนรู้และเตรียมสื่อการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมากขึ้น และผู้บริหารต้องทำนิเทศการสอนของครูอย่างจริงจัง สม่ำเสมอและเป็นกัลยาณมิตร ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทนิตย์ อริยสัจ (2555 : 91) ที่พบว่าแนวทางทางการบริหารด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้มีลักษณะเช่นเดียวกัน 3. ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตร ควรจัดให้ครูได้ศึกษาดูงานเข้ารับการอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำหลักสูตร โดยการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารหลักสูตร ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำปัญหามาแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มหรือทีมที่มีคุณภาพหรือการใช้กระบวนการชุมชนแห่งกการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) มาพัฒนา และส่งเสริมให้ครูผู้สอนวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธี สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่ ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทนิตย์ อริยสัจ (2555 : 91) ที่พบว่าแนวทางทางการบริหารด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้มีลักษณะเช่นเดียวกัน 4. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายของคณะกรรมการประเมินผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันละกันและมีโอกาสได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนอย่างจริงจัง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น มีเครื่องมือและวิธีการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน จัดระเบียบและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจน ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของจีรวรรณ พงศ์ศรีเจริญ, (2556 : 62-63) ที่พบว่าแนวทางทางการบริหารด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้มีลักษณะเช่นเดียวกัน 5. ด้านการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและชุมชนท้องถิ่น พัฒนาระบบการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการตามวิธีการขั้นตอนที่กำหนดพร้อมทั้งสรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบโดยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย มีการประเมินการบริหารจัดการหลักสูตร

สถานศึกษาโดยการวิจัยมุ่งเน้นศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครู และควรมีการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาดำเนินการการประเมินหลักสูตรว่าเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ ผู้เรียนที่จบหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการประเมินจะเป็นข้อมูลหรือสารสนเทศที่จะปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของของนันทนิตย์ อริยสัจ (2555 : 91) ที่พบว่าแนวทางทางการบริหารด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้มีลักษณะเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรวางแผนงบประมาณในการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา เช่น เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา การใช้คู่มือครู ระเบียบการวัดและประเมินผล

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีส่วนร่วมสนับสนุนการใช้หลักสูตร การส่งเสริมการจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ในการศึกษาและสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

3. ครูผู้สอนหรือครูอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรมีความรู้และความเข้าใจในหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างชัดเจนก่อนนำหลักสูตรไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2551.

_____ . (2551). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

----------. (2552). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร.** กรุงเทพฯ :สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม. (2562). **ข้อมูลศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาห้วยห้อม**. เอกสารประกอบ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. (2561). **รายงานประจำปีการศึกษา 2561**. แม่ฮ่องสอน. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). **บทบัญญัติด้านการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560** . เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ จาก http://www.parliament.go.th/libraly

แนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

Guidelines to Administer the Instructional Management that Focuses on Child Center Learning of Educational Institutions in Mae Hao Center for Educational Administration, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2

สุวิมล ดำเกิงการค้า[1] ธนกฤต สิทธิราช[2]
SUWIMON DAMKOENGKANKA THANAKRIT SITTIRACH

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 13 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน ครูผู้สอน จำนวน 105 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) รวมเป็น 119 คน และแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมาก และด้านสื่อและนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

แนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ควรจัดอบรมสัมมนาในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาให้ครู ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อม

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail Suwimon.sdb22@gmail.com เบอร์โทร 065-6987749
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

พัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ และเพื่อพัฒนาเทคนิควิธีการสอน ควรสร้างแนวทางการวัดและการประเมินที่หลากหลาย และวัดตาม สภาพจริง สอดคล้องกบความต้องการของผู้เรียน เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนที่แท้จริง และควรจัดสรรงบประมาณให้ห้องสมุดเพื่อสืบค้นให้มากขึ้น เพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ จัดสรรอาคารเรียน วัสดุอุปกรณ์การเรียน เช่น โตะ เก้าอี้เพิ่มเติม

คำสำคัญ: ศูนย์เด็กเล็ก

ABSTRACT

This research aimed to study the problem and the guidelines to manage instructional management that focuses on child center learning of educational institutions in Mae Hao center for educational administration, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. The populations were the administrators and the teachers from 13 schools in Mae Hao center for educational management, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2, the academic year 2019. There are 14 school administrators and 105 teachers (excluding researcher). The total population was 119 people. There were ten experts as a primary source of the research. The instruments used for collecting data were questionnaires and interviews. The statistics used in data analysis included mean, standard deviation, and percentage. The conclusion can reveal from the result, discussion, and suggestions.

The research findings were as follows: the overall and each of the four areas of the condition of instructional management that focuses on child center learning of educational institutions in Mae Hao center for educational administration, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2 were at a high level. The consideration of each area following the mean score in descending has shown that lesson planning has the highest mean score. Followed by teaching and learning management, measurement and evaluation, and media and innovation. Those four areas were at a high level.

Guidelines to manage the instructional management that focuses on child center learning of educational institutions in Mae Hao center for educational administration, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2 revealed that should organize training and seminar about the school curriculum. Workshop training, should provide fully for the teachers to develop their teaching plans, teaching techniques, measurement, and authentic assessment. Moreover, the budget should be provided

more for the library for searching data and purchasing equipment such as tables, chairs, computers, and supplies in the library.

Keyword: Child Center Learning

บทนำ

อนาคตของประเทศขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชน เพราะโลกในยุคปัจจุบันการแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้และความสามารถของคนในชาติ โดยเฉพาะเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้โดยเร็วที่สุด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนให้สามารถคิดเป็นทำเป็น มีทักษะในการจัดการ มีคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงามและรักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง จากอดีตที่ผ่านมาพบว่าในด้านการจัดการศึกษาของประเทศไทยผู้เรียนไม่ได้รับการสนองตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจหรือมีความถนัดไม่ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพในธรรมชาติตัวเองการเรียนรู้เกิดจากครู หรือผู้อื่นเป็นผู้ถ่ายทอดซึ่งมุ่งทักษะด้านการฟัง พูด และเขียน แต่ขาดทักษะด้านกระบวนการคิดวิเคราะห์สังเคราะห ขาดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561 : 3)

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนการสอนตามแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 ว่าด้วยการจัดการศึกษา โดยเฉพาะมาตรา 22 ได้กล่าวไววา “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการเปลี่ยนจากการเรียนรู้ปัจจุบันที่เน้นการท่องจำและเน้นหลักสูตรวิชา เป็นตัวตั้งเป็นการพัฒนาครูและพัฒนาการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และการพัฒนาทางจิตใจโดยผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ จากองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ องค์ประกอบภายนอกตัวได้แก่การได้รับความสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน สภาพแวดล้อม อีกด้านหนึ่ง คือ องค์ประกอบภายในตัวของนักเรียน ซึ่งได้แก ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เมื่อนำทั้ง 2 สวนมาพิจารณาด้วยวิธีการที่ถูกต้องอย่างเป็นระบบจะเกิดสาระที่เป็นประโยชน ต่อตนเองและสังคม นั่นคือปัญญาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการศึกษาขั้นตอนของการเรียนรู้ครูผู้สอนและ โรงเรียนจะต้องจัดสภาพแวดล้อม และเนื้อหาสาระตลอดจนกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกวิธี ความเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความถนัด ความสนใจ และความสามารถทางกาย และสติปัญญาเป็นสำคัญ หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้และหัวใจของ การปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือที่เรียกว่า “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” (อมรวิชช์ นาครทรรพ, 2559 : 27)

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เพราะการปฏิรูปการ เรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดประสบการณ์ให้เด็กจากเดิมที่ครูเป็นศูนย์กลาง ครูบอกความรู้มาเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข จากการคิดวิเคราะห์ วางแผนการเรียนและการทำงานที่ตนเองต้องการ นำสิ่งที่คิดวางแผนมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้และมีความหมายชัดเจน แล้วจึงสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งเนื้อหาและระบบการเรียนรู้ ที่ใช้เรียนรู้ร่วมกับบุคคลต่างๆ ทั้งเพื่อน ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้ปกครอง ผู้รู้ในชุมชน เพื่อการเข้าใจและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561 : 1)

ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงมีเป้าหมายที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีสุขภาพ อนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานและอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีแนวทางแห่งการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตและคุณลักษณะที่จำเป็นต่าง ๆ ใน 4 ด้าน คือ ด้านปัญญา ความคิด ด้านจิตใจ ด้านการกระทำ และด้านสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้อย่างราบรื่นมีความสุขและสันติ ทั้งให้บุคคลได้รับการส่งเสริมพัฒนาความสามารถและความถนัดตามศักยภาพของตนเอง หลักการแนวทางสำคัญในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง มีทักษะการแสวงหาความรู้ นำไปใช้ในชีวิตจริงได้และจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข ซึ่งในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องดำเนินการอย่างประสานสอดคล้องกัน มีแนวคิด แนวทางหลักการที่ตรงกัน ทั้งการจัดการเรียนรู้และแนวทางในการสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (อุทัย เถาว์พันธ์, 2555 : 2)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญ และเป็นหัวใจของสถานศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐานของงานด้านวิชาการ จึงเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มี ประสิทธิภาพจะต้องให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน มีความรู้ ความเข้าใจ ขอบข่าย และภาระงานหน้าที่ของการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องตระหนักว่าตนมีบทบาทหน้าที่ต้องส่งเสริม สนับสนุน เชิญชวนให้ผู้ร่วมงานทุกคน ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ (กมล ภู่ประเสริฐ, 2551: 6) จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการอำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2561 : 27) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกันจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการอำนวยการเรียนการสอน

แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ยังไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดเป็นอันมากในเรื่องนี้อยู่ โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่สำคัญอย่างมาก ในการเป็นผู้ริเริ่มชี้นำ มีนโยบายใน การปฏิบัติแจ้งให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ตลอดจนจัดปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ต่อผู้ปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง เพราะเพียง

ลำพังครูผู้สอนถึงจะมีความรู ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากเพียงใด ก็ยังคงไม่สามารถประสบความสำเร็จได้หากขาดการสนับสนุน (ปิยวรรณ เพชรภา, 2555 : 2)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะสำเร็จได้ก็ด้วยความเอาใจใสของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อปฏิรูปการเรียนรู พรอมๆ กับให้ความรูสร้างความเข้าใจให้กับครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะการมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้เรียน จะนำไปสูการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้โดยที่ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ลงมือทำ แนะนำครูผู้สอน โดยการสร้างความตระหนักในความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรูร่วมกันวางแผนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอน กำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน กำหนดมาตรฐานคุณภาพ มีการวางแผนบริหารจัดการ กำหนดระบบงาน สร้างกลไกความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีการปรึกษาหารือเพื่อให้บุคลากรทุกคนเห็นพ้องต้องกันแล้วจึงมอบหมายงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละคน ขณะเดียวกันก็ร่วมกันคิดกลวิธี กลยุทธ์เพื่อหาทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน เช่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากสถานศึกษาอื่น จากผู้นำชุมชน จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูผู้สอนและดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดระบบการประเมินผลอย่างครบวงจร พรอมทั้งวางแผนการติดตาม ประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้การปฏิรูปการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก็ย่อมจะสัมฤทธิ์ผล (ปิยวรรณ เพชรภา, 2555 : 2)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำ ผู้กระตุ้น ผู้ประสานงาน และผู้พัฒนาไปสู่เป้าหมายในการจัดการศึกษาของไทย และหน้าที่หลักอันสำคัญยิ่งคือการพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้ไปสู่สถานศึกษาที่มีทั้งประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ บทบาทผู้บริหารสำคัญในการ สนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ใฝ่ เรียนอย่างต่อเนื่อง สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รักเพื่อนมนุษย์ รักธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีจิตใจเป็นสาธารณะ ผู้บริหารจะต้องกำหนดกลยุทธ์ โดยเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น รวมถึงการเป็นผู้นำในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเร่งรัดพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพที่เหมาะสมที่จะให้การศึกษาอบรม พัฒนาเยาวชนของชาติในฐานะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ (สยุมพร สมิตินันท์, 2557 : 2)

จากสภาพความจำเป็นและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาและนำไปสู่การกำหนดนโยบายและกรอบแนวคิดในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ → **ตัวแปรตาม**

สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาศูนย์บริหารจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
.1 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน
.2ด้านการจัดการเรียนการสอน
.3ด้านการวัดผลและประเมินผล
.4ด้านสื่อและนวัตกรรม

→

แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาศูนย์บริหารจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
.1ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน
.2ด้านการจัดการเรียนการสอน
.3ด้านการวัดผลและประเมินผล
.4ด้านสื่อและนวัตกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รวม 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 13 โรงเรียน จำนวน 105 คน (ไม่รวมผู้ศึกษา)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบ **ตอนที่ 2** สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 **ตอนที่ 3** สอบถามปัญหาการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 10 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่โรงเรียนมีผลสอบ o-net/ntสูงกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา และมีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการที่โรงเรียนมีผลสอบ o-net/nt สูงกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา และมีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการเขตหรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่านด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 15 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์ ผู้ศึกษานัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์ ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเอง ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปได้ดังนี้

สภาพการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมาก และด้านสื่อและนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการเตรียมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อผู้เรียนในการศึกษาค้นคว้า ฝึกปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก และมีการเตรียมสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้น อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนออกแบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม เน้นการฝึกปฏิบัติจริง และฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการให้คำแนะนำและกำลังใจผู้เรียนระหว่างปฏิบัติกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับ ความสามารถ ความถนัดและความแตกต่างของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการเตรียมเครื่องมือการวัดและประเมินผล เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการรายงานการประเมินผลให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก และมีการวัดและประเมินผลครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่คาดหวังทั้งด้านความรู้ กระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตัวผู้เรียน เพื่อน ครูและผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก

ด้านสื่อและนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งความรู้ และใช้เทคโนโลยีในการ

ค้นคว้าหาข้อมูล อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการใช้สื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ อยู่ในระดับมาก และมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย อยู่ในระดับมาก

แนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสรุปได้ดังนี้

ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน พบว่า ควรจัดอบรมสัมมนาในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาให้ครู รองลงมา ควรดำเนินการสอนให้ตรงเวลา ครบถ้วนตามหลักสูตร และครูต้องมุ่งเน้นการสอนเพื่อแก้ปัญหาและความต้องการของผู้เรียน อันดับสาม ควรมีการสำรวจความพร้อมของผู้เรียนทางด้านความรู ความสามารถ ความถนัด และความสนใจก่อนเรียน และอันดับสุดท้าย ควรจัดการวางแผนศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนตลอดปี

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ และเพื่อพัฒนาเทคนิควิธีการสอน รองลงมา ควรจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริง อันดับสาม ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเป็น และอันดับสุดท้าย ควรจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และเน้นการใช้สื่อนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน

ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ควรสร้างแนวทางการวัดและการประเมินที่หลากหลายและวัดตาม สภาพจริง สอดคล้องกบความต้องการของผู้เรียน เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนที่แท้จริง รองลงมา ควรมีการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพและมีการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ อันดับสาม ควรส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และอันดับสุดท้าย ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจการวัดและประเมินผลในด้านการเก็บรวมรวบข้อมูลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ด้านสื่อและนวัตกรรม พบว่า ควรจัดสรรงบประมาณให้ห้องสมุดเพื่อสืบค้นให้มากขึ้น เพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ จัดสรรอาคารเรียน วัสดุอุปกรณ์การเรียน เช่น โตะ เก้าอี้เพิ่มเติม รองลงมา ควรจัดแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน อันดับสาม ควรพัฒนาครูให้ใช้สื่อและนวัตกรรมร่วมกับการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และอันดับสุดท้าย ควรจัดอบรมให้ความรูการใช้สื่อการสอนให้เกิดประโยชนสูงสุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ภายใต้การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสนองความต้องการของผู้เรียน หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัดและความสนใจ โดยต้องมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด ฝึกการแก้ปัญหา และค้นพบความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนจนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และผู้เรียนใช้สื่อการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้การประเมินผลต้องเกิดขึ้นตามสภาพจริงจากแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน เน้นการวัดผลและประเมินผลที่เป็นผลการปฏิบัติจริงของผู้เรียน มีการเปิดโอกาสให้เพื่อนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของผู้เรียน และสนับสนุนให้ผู้เรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของตนเอง รวมทั้งต้องมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีความถูกต้องและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2557 : 15-16) กล่าวว่า แนวดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเริ่มต้นจากการสำรวจความสนใจ ความต้องการ และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน มีการเตรียมการ ผู้สอนต้องเริ่มจากการศึกษาหลักสูตร และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้เข้าใจเสียก่อน เพื่อการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ ในขั้นนี้ผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญมาก เพราะผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกบการดำรงชีวิต ขั้นวิเคราะห์ อภิปรายผลงาน สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล ผู้สอนต้องประเมินให้ครบทุกด้าน ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องเลือกใช้เทคนิค และเครื่องมือในการประเมินที่หลากหลายเหมาะสมกบวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมิน และการสรุปและนำไปประยุกต์ใช้เป็นขั้นตอนการตกผลึกของกระบวนการเรียนรู้รายบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย เถาว์พันธ์ (2559 : 75) ศึกษาบทบาทในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิดพงศ์ บาทชาร (2561 : 80) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า (1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและนวัตกรรม ด้านการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำวิจัยแนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำสภาพการปฏิบัติ และปัญหาทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถานศึกษา ควรนำสภาพการปฏิบัติและปัญหาการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องไปศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ควรมีวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ควรมีวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในศูนย์การบริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

เอกสารอ้างอิง

เจะนิเยาะ มุสตาปะ. (2559). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี.** ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลามมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2

The Relationship Between Emotional Intelligence of School Administrators and Satisfaction on the Work of Teachers under Nongbua Lamphu Primary Educational Service Area Office 2

ปวีณา มูลกองศรี[1] และวิไล พลพวก[2]
Paweena Moonkongsri[1] and Wilai Ponpuak[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.840)

คำสำคัญ : ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิชญบัณฑิต Email : Khompaweena@gmail.com
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
Email : wilsupervisor@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were 1) to study emotional intelligence of school administrators, 2) to study satisfaction on the work of teachers and 3) to study relationship between emotional intelligence of school administrators and the satisfaction on the work of teachers under Nongbua Lampau Primary Educational Service Area Office 2. The samples were 278 persons from the teachers in the schools of the academic year 2020. The instruments used for this research were 5 rating scales questionnaires on the emotional intelligence of school administrators and the satisfaction on the work of teachers with the reliability of 0.84. The statistics used for data analysis, included percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation coefficient. The results of findings were as follows: 1) for overall of emotional intelligence of school administrators was at a high level, 2) for overall on the satisfaction on the work of teachers was at a high level and 3) the relationship between emotional intelligence of school administrators and the satisfaction on the work of teachers under Nongbua Lampau Primary Educational Service Area Office 2 was found that the positive relationship was at a high level and was on statistical significance at .01 (r=.840).

Keywords : Emotional Intelligence of Administration and Satisfaction on The Work of Teachers

บทนำ

การศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศและเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ดังนั้นสถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการนำนโยบาย หลักสูตร แนวปฏิบัติอื่น ๆ ไปลงมือปฏิบัติโดยตรง ผลของการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นที่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษา ที่จะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินงานในฐานะผู้ควบคุม บังคับบัญชาและริเริ่มกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย (จันทรานี สงวนนาม, 2551 : 121) การควบคุมอารมณ์ของตนเองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องควบคุม ไม่ให้แสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวออกมาให้ผู้อื่นได้เห็น ไม่ว่าจะเป็นกับชุมชน นักเรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ที่ผู้บริหารนั้นต้องการความร่วมมือ ในการทำงานเพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ ถ้าหากผู้บริหารไม่สามารถควบคุมอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ จะส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพลดลง แต่หากผู้บริหารรู้จักควบคุมอารมณ์ บริหารจัดการ อารมณ์ของตนอย่างเหมาะสม ประสิทธิผลของงานก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังที่ กิ๊บ (Gibbs, 1995: 261) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีความสามารถตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง และคนอื่นสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง บริหารจัดการอารมณ์ได้ รู้จักควบคุมอารมณ์ แสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ เข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข บุคคลนั้นเรียกว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จ ในชีวิตหรือหน้าที่การงานนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการที่มีสติปัญญาดีเสมอไป สติปัญญาอย่างเดียวนั้น ไม่สามารถทำให้การเรียนหรือทำงานด้านต่างๆ บรรลุผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความฉลาดทางอารมณ์ เป็นส่วนประกอบด้วย

โกลแมน (Goleman, 1995 : 45 - 46) ได้กล่าวถึง ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่น จนสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นอีกว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญมากกว่าเชาว์ปัญญา โดยกล่าวว่า เป็นระยะเวลายาวนานที่คนเราให้ความสำคัญกับสมอง โดยไม่ใส่ใจสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความสำเร็จชีวิต คือ กลุ่มทักษะทางอารมณ์ที่สามารถสอนได้ ไม่เหมือนกับเชาว์ปัญญาที่ยากต่อการสอนและพัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์จึงสามารถอธิบายได้ว่าทำไมบุคคลที่มีความฉลาดทางปัญญาสูงไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ ในขณะที่บุคคลที่มีความฉลาดทางปัญญาธรรมดากลับเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้

ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการบริหารการศึกษานั้นเป้าหมายสูงสุดของความสำเร็จในการดำเนินงานขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ในการสร้างความพึงพอใจให้กับบุคคลเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและประทับใจ การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้จะนำมาสู่การพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งความก้าวหน้าของหน่วยงานจะส่งผลให้สังคมส่วนรวมมีคุณภาพดีขึ้น จึงกล่าวได้ว่าความพึงพอใจมีความสำคัญต่อผู้ปฏิบัติงานอย่างยิ่ง และความพึงพอใจยังมีความสำคัญต่อผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ประกอบด้วย 1) ความสำคัญต่อผู้ให้บริการองค์กรจำเป็นต้องคำนึงถึงความพึงพอใจต่อการบริการในด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการที่เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของการบริการเพราะข้อมูลดังกล่าว จะบอกถึงการประเมินความรู้สึกและความคิดเห็นที่มีต่อบริการที่ต้องการ และวิธีการตอบสนองความต้องการซึ่งความพึงพอใจของผู้รับบริการ เป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินคุณภาพของการบริการ การนำเสนอการบริการที่ดีมีคุณภาพตรงกับความต้องการและความคาดหวัง ย่อมส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่อการบริการนั้นและมีแนวโน้มจะใช้บริการซ้ำอีกต่อๆ ไปโดยที่ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานบริการตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของงานบริการ เพราะการสร้างความพึงพอใจในงานให้กับผู้ปฏิบัติงานบริการส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ได้รับมอบหมายและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถอันจะนำมาซึ่งคุณภาพของการบริการที่ดีและ 2) ความสำคัญต่อผู้รับบริการประกอบด้วยความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวประกันคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะการนำเสนอการบริการที่เหมาะสมจะทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ การบริการให้กับลูกค้าได้หลายๆ สถานการณ์จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีตามไปด้วยความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน ช่วยพัฒนาคุณภาพของงานเป็นที่ยอมรับว่าความพึงพอใจในงานมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานแต่ละองค์กร (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546

: 21) ความพึงพอใจในงานเป็นความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทั้งด้านบวกและด้านลบมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ของงาน ความพึงพอใจมาจากความสำเร็จของการทำงานในชีวิตประจำวัน ปัจจัยในการชักจูงให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ได้แก่ ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือลักษณะงานที่ปฏิบัติความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การปกครองบังคับบัญชาความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานสภาพแวดล้อมในการทำงาน เงินเดือนหรือผลประโยชน์เกื้อกูลหากผู้ใต้บังคับบัญชาไม่อาจสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ แน่นอนว่าภารกิจงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายอาจไม่สำเร็จตามกำหนดหรืออาจจะสำเร็จ แต่เป็นความสำเร็จที่ทำแบบให้พ้นไปที ทำให้งานที่ออกมาไร้ประสิทธิภาพ (จันทรานี สงวนนาม, 2551 : 67)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สภาพการบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยทั่วไป มีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 102 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 7 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 94 โรงเรียน มีครูและบุคลากรทางการศึกษา 1,027 คน มีนักเรียน 20,386 คน ดูแลการจัดการศึกษาใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนากลาง อำเภอนาวัง และอำเภอสุวรรณคูหา ภายในพื้นที่บริการแบ่งเป็น 11 ศูนย์เครือข่าย จากการศึกษารายงานวิจัย พบว่า ยังไม่มีการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารองค์การและสร้างระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยส่วนรวม

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในทุกๆ ด้านรวมถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนด้วย ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังนั้น ผลการศึกษาที่จะได้จากการวิจัยครั้งนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นแนวทางและพัฒนาผู้บริหารให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้บริหารกับความความฉลาดทางอารมณ์ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,027 คน จาก 102 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 278 คน จาก 102 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970 : 607-610) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยพิชญบัณฑิต เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ให้ครูกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยประสานงานขอรับแบบสอบถามคืน และติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับด้วยตนเอง

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้ทำการวิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ คือ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้ทำการวิจัยตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับและคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์มีความสมบูรณ์ทุกชุดจากนั้นผู้วิจัยได้นำมากำหนดรหัสข้อมูล บันทึกข้อมูล และโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient)

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) แบบเพียร์สัน Pearson's Product Moment Correlation (r)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวม

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการตระหนักรู้ตนเอง	4.57	0.47	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง	4.39	0.68	มาก
3. ด้านการจูงใจตนเอง	4.50	0.70	มาก
4. ด้านเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	4.44	0.82	มาก
5. ด้านทักษะทางสังคม	4.46	0.78	มาก
โดยภาพรวม	4.47	0.61	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ($\bar{X}$=4.57) รองลงมา คือ ด้านการจูงใจตนเอง ($\bar{X}$=4.50) ด้านทักษะทางสังคม ($\bar{X}$=4.46) และด้านเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ($\bar{X}$=4.44) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง ($\bar{X}$=4.39)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวม

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	4.36	0.45	มาก
2. ด้านความสำเร็จของงาน	4.49	0.57	มาก
3. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.50	0.34	มาก
4. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.40	0.49	มาก
5. ด้านเงินเดือน	4.44	0.66	มาก
6. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.39	0.48	มาก
7. ด้านการปกครองบังคับบัญชา	4.35	0.75	มาก
8. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน	4.44	0.66	มาก
โดยภาพรวม	4.42	0.40	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.42) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X}$=4.50) รองลงมา คือ ด้านความสำเร็จของงาน ($\bar{X}$=4.49) ด้านเงินเดือน ($\bar{X}$=4.44) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}$=4.44) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($\bar{X}$=4.40) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X}$=4.39) และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X}$=4.36) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการปกครองบังคับบัญชา ($\bar{X}$=4.35)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวม (n=278)

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot})			
	Pearson Correlation	P-value	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทางความสัมพันธ์
1. ด้านการตระหนักรู้ตนเอง (X_1)	.507**	0.000	ปานกลาง	ทางบวก
2. ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง (X_2)	.652**	0.000	ปานกลาง	ทางบวก
3. ด้านการจูงใจตนเอง (X_3)	.853**	0.000	สูง	ทางบวก
4. ด้านเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (X_4)	.765**	0.000	สูง	ทางบวก
5. ด้านทักษะทางสังคม (X_5)	.872**	0.000	สูง	ทางบวก
6.ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot})	.840**	0.000	สูง	ทางบวก

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปรากฏว่า โดยภาพรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.840) โดยคู่ที่ มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ด้านทักษะทางสังคม (X_5) กับ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง (r=.872) รองลงมา คือ ด้านการจูงใจตนเอง (X_3) กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง (r=.853) ด้านเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (X_4) กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง (r=.765) และด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง (X_2) กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง (r=.652) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง (X_1) กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง (r=.507)

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง

1.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

1.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปรากฏว่า โดยภาพรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.840)

2. อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความอดทนไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อหน้าคนอื่น รู้จักการจัดการกับอารมณ์ของตนเองและควบคุมอารมณ์ตนเองได้ รู้จักปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโกลแมน (Goleman, 1998) ที่กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อสร้างแรงจูงใจในตัวเองบริหารจัดการอารมณ์ต่างๆ ของตนและอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่างๆ ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุราพร โยธาทอน (2563) ได้ทำการศึกษา เรื่อ ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอหนองหาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า 1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีราภรณ์ ธะนะหมอก และสุภาพ ผู้รุ่งเรือง (2562) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 : ตามทัศนะของครู ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความ

ฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 4 ตามทัศนะของครูโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

2.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ซึ่งสอดคล้องกับเฮอร์ซเบอร์ก มัสเนอร์และสไนเดอร์แมน (Herzberg, Mauser & Snyderman, 1959: 113-115) ได้นิยามว่าความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง การได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนและตำแหน่งสูงขึ้น รวมทั้งโอกาสที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการทำงาน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญจะกระตุ้นให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรษา ลอยสมุทร (2559) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการศึกษา พบว่า 1) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราดโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับ ความก้าวหน้าในตำแหน่งลักษณะงานที่ปฏิบัติ เงินเดือนหรือผลประโยชน์เกื้อกูล สภาพการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปรากฏว่า โดยภาพรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมใจ วิเศษ (2554) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู อำเภอบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู มีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกสารอ้างอิง

จันทรานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: บุ๊ค อยท์.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 12).** กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธีราภรณ์ ธะนะหมอก และสุภาพ ผู้รุ่งเรือง. (2562). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 : ตามทัศนะของครู.** การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ. 2562 (หน้า 555-565). วิทยาลัยนครราชสีมา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พิมใจ วิเศษ. (2554). **ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูอำเภอบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2546). **จิตวิทยาการบริหาร หน่วยที่10.** (เอกสารการสอน). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุพรรษา ลอยสมุทร .(2559). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

อุราพร โยธาทอน. (2563). **ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอหนองหาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต.

Gibbs, N. (1995). **The E.Q. factor.** Time, 2, 24-31. 1995, October.

Goleman, D. (1995). **Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ.** New York: Bantam Books.

_____. (1998). **Working with emotional intelligence.** New York: Bantam Book.

Herzberg, F. Mausner , B & Snyderman,B. (1959). **The motivation to work.** (2 nd ed.). New York: Wiley.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

The Relationship between Good Character of School Administrators and the Attachment on the Work of Teachers under Nongbua Lamphu Primary Educational Service Area Office 2

ธีระพงษ์ สุภะอุดร[1] และละดา ดอนหงษา[2]
Teerapong Suphaudon[1] and Lada Donhongsa[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาความผูกพันในการทำงานของครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและความผูกพันในการทำงานของครู เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความผูกพันในการทำงานของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.586)

คำสำคัญ : คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและความผูกพันในการทำงานของครู

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิชญบัณฑิต Email : Tsuphaudon@gmail.com
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิชญบัณฑิต Email : pulada2010@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the good character of school administrators, 2) to study the attachment on the work of teachers and 3) to study relationship between the good character of school administrators and the attachment on the work of teachers under Nongbua Lampau Primary Educational Service Area Office 2. The samples were 278 teachers in the schools under Nongbua Lampau Primary Educational Service Area Office 2 of the academic year 2020. The instruments used for this research were 5 rating scales questionnaires on the good character of school administrators and the attachment on the work of teachers with the reliability of 0.76. The statistics used for data analysis, included percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation coefficient. The results were as follows: 1) For overall of good character of school administrators was at a high level. 2) For overall of the attachment on the work of teachers was at a high level. And 3) The relationship between good character of school administrators and the attachment on the work of teachers under Nongbua Lampau Primary Educational Service Area Office 2 was found that the positive relationship was at a moderate level, statistical significance at .01 (r=.586).

Keywords : good character of administration and the attachment on the work of teachers

บทนำ

การบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งทรัพยากรมนุษย์หรือคนเป็นสิ่งที่มีค่าเหนือทรัพยากรอื่นใด คนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการสามารถสร้างความเติบโตให้กับหน่วยงาน ปัจจัยที่สำคัญยิ่งและมีผลกระทบต่อการบริหารงานภายในองค์การมากที่สุดประการหนึ่งก็คือ ผู้นำขององค์การเพราะผู้นำเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การเป็นผู้ให้ความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงานที่จะทำให้สมาชิกเกิดความพอใจในองค์การนั้น และเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลงานขององค์การอีกด้วยผู้นำ ซึ่งเป็นหัวหน้างานจะต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการที่จะทำให้งานสำเร็จบรรลุเป้าหมายและหัวหน้างานจะปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพนั้นจะต้องมีความเป็นผู้นำที่ดี หากผู้นำขององค์การใดสามารถทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การได้ รวมทั้งสามารถทำให้สมาชิกในองค์การร่วมแรงร่วมใจกันทำงานอย่างเต็มที่ (เกสร คงเมือง, 2558 : 2)

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย รัก ศรัทธา ภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามุ่งมั่นในการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างวัฒนธรรมคุณภาพและวัฒนธรรมประชาธิปไตยใน การปฏิบัติงานโดยกระบวนการมีส่วนร่วม มีวินัย คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2553 : 31) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้ ทรงสวัสดิ์ แสงมณี (2553 : 59 -70) สรุปไว้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยคุณลักษณะ ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหารจัดการ สมชาย พะโยม (2554 : 6) สรุปไว้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 4) ด้านภาวะผู้นำ และ 5) ด้านความรู้ความสามารถ ยุทธพงษ์ กิ่งวิชิต (2555 : 23) สรุปไว้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างพฤติกรรมของผู้บริหารที่ปรากฏให้เป็นให้บุคคลหรือกลุ่มคนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาควรมีคุณลักษณะผู้นำใน 5 ด้าน คือ 1) วิสัยทัศน์ 2) การตัดสินใจ 3) ความรับผิดชอบ 4) การติดต่อสื่อสารและ 5) คุณธรรมและจริยธรรม คณิตตรา เจริญพร (2555 : 31) สรุปไว้ว่า คุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่1) คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ด้านคุณธรรม 4) ด้านบุคลิกภาพ และ 5) ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ และสุติมา ไชยบำรุง (2556 : 41) สรุปไว้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 5) ด้านความเป็นผู้นำในการทำงาน ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์มาสังเคราะห์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ที่มีความถี่สูงสุดห้าอันดับแรก ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ และด้านมนุษยสัมพันธ์

การสร้างความผูกพันต่อองค์การให้เกิดขึ้นในสมาชิกขององค์การ นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่รับผิดชอบแต่ละสายงานที่นับว่าเป็นกำลังสำคัญขององค์การ ซึ่งมีหน้าที่และภารกิจร่วมกันในการนำองค์การไปสู่เป้าหมายตามที่กำหนด และเมื่อครูมีความผูกพันต่อองค์การแล้วย่อมทำให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีทั้งด้านปริมาณงานและคุณภาพ ความพร้อมที่จะได้รับการส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยรวม (Steers &Porter, 1977 : 45-56) ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารการศึกษาระดับสูงผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ จะต้องเร่งสร้างความผูกพันให้เกิดกับครูทุกคนในโรงเรียน เพราะหากองค์การใดสามารถทำให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์การได้มากเท่าใด ก็จะทำให้บุคลากรปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกขององค์การต่อไป โดยจะทุ่มเทความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ส่งผลให้เกิดผลงานเป็นที่น่าพอใจทำให้เกิดผลดีต่อองค์การ ในทางตรงข้ามหากบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์การน้อย ความต้องการอยู่ในองค์การลดลงและเมื่ออยู่ในองค์การต่อไป ย่อมไม่ทุ่มเทความสามารถในการปฏิบัติงานและเมื่อพ้นจากองค์การแล้วย่อมส่งผลต่อองค์การในการสรรหาบุคคลมาทำงานใหม่ฝึกงานใหม่ทำให้การทำงานชะงัก (Davis & Newstrom, 1986 : 181 อ้างถึงใน

วนิดา ทองเกลี้ยง, 2548 : 3) ผู้บริหารจึงควรให้ความสนใจต่อความผูกพันต่อองค์การเพื่อเสริมสร้างให้สมาชิกในองค์การมีความผูกพัน นักบริหารนักวิจัยและนักทฤษฎีองค์การต่างๆมีแนวคิดเรื่องการบำรุงรักษาคนไว้ในองค์การ โดยการสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์การทาให้เกิดความจงรักภักดีและความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ (Angle & Perry, 1981 : 123) เมื่อคนมีความผูกพันต่อองค์การแล้วย่อมทำให้องค์การประสบความสำเร็จและมีความรุ่งเรือง (Steers & Porter, 1983 : 443) เนื่องจากความผูกพันต่อองค์การเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจให้บุคลากรจงรักภักดีและทุ่มเทกำลังกายกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้บุคลากรทุกคนมีความรู้สึกว่าองค์การเป็นส่วนหนึ่งของตนเองดังนั้นผู้บริหารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้บุคลากรทุกคนมีความผูกพันต่อองค์การให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อที่จะไม่ส่งผลเสียต่อองค์การ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สภาพการบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยทั่วไป มีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 102 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 7 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 94 โรงเรียน มีครูและบุคลากรทางการศึกษา 1,027 คน มีนักเรียน 20,386 คน ดูแลการจัดการศึกษาใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนากลาง อำเภอนาวัง และอำเภอสุวรรณคูหา ภายในพื้นที่บริการแบ่งเป็น 11 ศูนย์เครือข่าย จากการศึกษารายงานวิจัย พบว่า ยังไม่มีการศึกษาความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารองค์การและสร้างระดับความผูกพันในการทำงานของครูของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยส่วนรวม

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในทุกๆ ด้านรวมถึงการความผูกพันให้เกิดกับครูทุกคนในโรงเรียนด้วย ผู้วิจัยในบทบาทครูผู้สอนและกำลังศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังนั้นผลการศึกษาที่จะได้จากการวิจัยครั้งนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับความผูกพันในการทำงานของครูในสถานศึกษา อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางและพัฒนาผู้บริหารให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
2. เพื่อศึกษาความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ได้แก่ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การ และบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,027 คน จาก 102 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 278 คน จาก 102 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970 : 607-610) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) คุณลักษณะของผู้บริหารกับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารกับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยพิชญบัณฑิต เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ให้ครูกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยประสานงานขอรับแบบสอบถามคืน และติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับด้วยตนเอง

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient)

4.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) แบบเพียร์สัน Pearson's Product Moment Correlation (r)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวม

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.39	0.29	มาก
2. ด้านภาวะผู้นำ	4.50	0.37	มาก
3. ด้านบุคลิกภาพ	4.49	0.33	มาก
4. ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ	4.56	0.45	มากที่สุด
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.40	0.41	มาก
โดยภาพรวม	4.47	0.22	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ($\bar{X}$=4.56) รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X}$=4.50) ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}$=4.49) และด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X}$=4.40) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}$=4.39)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวม

ความผูกพันในการทำงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเชื่อถือและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ	4.23	0.43	มาก
2. ด้านความเต็มใจจะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ	4.46	0.33	มาก
3. ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ	4.48	0.36	มาก
โดยภาพรวม	4.38	0.27	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.38) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ ($\overline{X}$=4.48) รองลงมา คือ ด้านความเต็มใจจะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ ($\overline{X}$=4.46) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเชื่อถือและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ($\overline{X}$=4.23)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวม (n=278)

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	ความผูกพันในการทำงานของครู (Y_{tot})			
	Pearson Correlation	P-value	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทางความสัมพันธ์
1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม (X_1)	.090	0.136	-	-
2. ด้านภาวะผู้นำ (X_2)	.593**	0.000	ปานกลาง	ทางบวก
3. ด้านบุคลิกภาพ (X_3)	.247**	0.000	ต่ำ	ทางบวก
4. ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ (X_4)	.246**	0.000	ต่ำ	ทางบวก
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_5)	.484**	0.000	ปานกลาง	ทางบวก
คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot})	.586**	0.000	ปานกลาง	ทางบวก

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปรากฏว่า โดยภาพรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับความผูกพันในการทำงานของครู (Y_{tot}) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.586) โดยคู่ที่ มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ด้านภาวะผู้นำ (X_2) กับ ความผูกพันในการ

ทำงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง (r=.593) รองลงมา คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_5) กับ ความผูกพันในการทำงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง (r=.484) และด้านบุคลิกภาพ (X_3) กับ ความผูกพันในการทำงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำ (r=.247) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ (X_4)กับ ความผูกพันในการทำงานของครู (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำ (r=.246) ส่วนด้านคุณธรรมจริยธรรม (X_1) กับความผูกพันในการทำงานของครู (Y_{tot}) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

1.2 ความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ รองลงมา คือ ด้านความเต็มใจจะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเชื่อถือและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ

1.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปรากฏว่า โดยภาพรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับความผูกพันในการทำงานของครู (Y_{tot}) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.586)

2. อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

2.1 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการจัดบุคลากรเข้าทำงานได้อย่างเหมาะสมตามคุณวุฒิและศักยภาพ และใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา ศรีนา

ราง (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้านประกอบด้วย ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าในการตัดสินใจ ความรู้ความสามารถ และความซื่อสัตย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชริดา ทองมา (2561) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อยู่ในระดับมาก

2.2 ความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ ทั้งนี้อาจเนื่องจากความผูกพันต่อองค์การเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลและพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อโรงเรียนที่ตนอยู่ อย่างภาคภูมิใจ โดยยอมรับจุดมุ่งหมายและค่านิยมขององค์การ รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ เต็มใจและมีความมุ่งมั่นที่จะใช้ ความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อความสำเร็จต่อองค์การมีความจงรักภักดีต่อองค์การ พร้อมที่จะอุทิศตนและเสียสละเพื่อองค์การ หวงแหนทำนุบำรุง มีความภาคภูมิใจกับองค์การเมื่อปฏิบัติงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะคงความเป็นสมาชิกภาพในองค์การตลอดไป ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้บุคลากรทุกคนมีความผูกพันต่อองค์การให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชนา คำสอด (2559) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความผูกพันของครูต่อโรงเรียนในกลุ่มศรีราชา 1 สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในกลุ่มศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลางถึงมาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ ด้านความเต็มใจจะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ และด้านความเชื่อถือ และยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์การ ตามลำดับ

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปรากฏว่า โดยภาพรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับความผูกพันในการทำงานของครู (Y_{tot}) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.586) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิตา เลาหภิชาติชัย และมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2560) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารกับความพึงพอใจ

ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบคล้อยตามกัน

เอกสารอ้างอิง

เกสร คงเมือง. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนชลกันยานุกูลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

คณิตตรา เจริญพร. (2555). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 12).** กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทรงสวัสดิ์ แสงมณี. (2552). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพเขตบางขุนเทียน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ธนิตา เลาหภิชาติชัย และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2560). **คุณลักษณะของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3.** วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 15(2), 158-173.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปวีณา ศรีนาราง. (2560). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

พัชริดา ทองมา. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมี ส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ยุทธพงษ์ กิ่งวิชิต. (2555). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วนิดา ทองเกลี้ยง. (2548). **การศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูอัตราจ้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.** งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมชาย พะโยม. (2554). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.** งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2553). **คู่มือการปฏิบัติงานของอนุกรรมการใน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งในส่วนราชการ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุติมา ไชยบำรุง. (2556). **การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.** งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อัญชนา คำสอด. (2559). **ความผูกพันของครูต่อโรงเรียนในกลุ่มศรีราชา 1 สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการ, ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

Angle, H. L., & Perry, J. L. (1981). **An empirical assessment of organizational commitment and organizational effectiveness.** Administrative Science Quarterly, 26, 123.

Davis, Keith; & Newstrom, J. W. (1986). **Human Behavior at Work : Organizational Behavior.** (7th ed.). New York: McGraw-Hill.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities.** Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.

Steers, R.M . & Porter, L.W. (1977). **Motivation and Work Behavior.** New York : McGraw-Hill.

_____. (1983). **Motivation and Work Behavior.** (3rd ed.). New York: McGraw - Hill.

การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลป่าโป่ง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

Teachers Participation in School Administration of Educational Quality Development Network of Pa Pong Subdistrict, Sop Moei District under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2

ศตวรรษ เกิดสันติสุข[1] สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Satawat Koedsantisuk Sunate Tongkumpong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโป่ง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโป่ง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 5 โรงเรียน 2 สาขา โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 58 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 62 คน และแหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโป่ง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 1 การบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านที่ 4 การบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 การบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก และด้านที่ 2 การบริหารงานบุคลากร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

แนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโป่ง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ควรปรับเปลี่ยนเจตคติของคณะครูถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ควรส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ควรสร้างความเข้าใจ และสร้างความ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email: satawatkoedsantisuk@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ :0882633958
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของคณะครู เกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณ และควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนงาน/ โครงการกิจกรรมของสถานศึกษา

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การบริหารโรงเรียน

Abstract

This research aimed to study the problem condition and the teachers' participation guidelines in the school administration of Pa Pong Education Quality Development Network, Sop Moei District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. The populations were 62 people. There were 4 administrators and 58 teachers from five schools, two branches in Pa Pong Sub-District of Education Quality Development Network, Sop Moei District under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2, the academic year 2019. The sources of information included 15 qualified persons. The instruments used in the research, were questionnaires and interviews. The statistics used in data analysis, included determining frequency, percentage, standard deviation and content analysis.

The research findings were as follows: teachers' participation in the administration of Pa Pong of Education Quality Development Network, Sop Moei District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2 in overall and each of the four areas, had a high overall condition.

When considering each area, it revealed that the highest average was the first area of academic administration at a high level. Followed by the fourth area, general administration was also at a high level. Moreover, in the third area, budget management was at a high level. Along with the second area, personnel management was at a high level respectively.

The result was found that the guidelines for teacher participation in school administration of Pa Pong Education Quality Development Network, Sop Moei District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2; The teachers should be adjusted to reflect the importance and necessity of participating in academic administration. Should promote the relationship between the personnel in the educational institution. Should build up the understanding, and raise awareness of the

roles and duties of the teachers about budget management. Finally, should encourage teachers to do work plans or projects of educational institutions

Keywords : Participation, School Administration

บทนำ

กระแสแห่งการปรับเปลี่ยนทางสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้มุ่งเน้นให้การศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) สร้างคนที่มีคุณภาพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นมาตรฐานสากล การจัดการศึกษาได้ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพบริบท (Context) รอบด้าน กระบวนการบริหารจัดการได้มุ่งสู่ระบบของการพัฒนาให้สนองตอบต่อสังคมยุคข้อมูลสารสนเทศ ดังนั้น คำว่ามาตรฐานและคุณภาพของการจัดการศึกษาจึงเป็นแนวคิดสำคัญของสังคมที่ได้กล่าวขานกันมากมายในปัจจุบัน โดยเฉพาะช่วงแห่งยุคการปฏิรูปการเรียนรู้ภายใต้สาระแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา ตามมาตรา 39 ที่ว่ากำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การกระจายอำนาจจะทำให้สถานศึกษามีความคลองตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นการสร้างรากฐานและ ความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 มาตรา 35 ที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 35 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้โรงเรียนมีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักการของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school based management : SBM) เป็นการสร้างรากฐานและ ความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561 : 6)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาเพราะโรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติงาน ผลของการดำเนินงานจัดการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานและการจัดการของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจแนวคิด หลักการ และกระบวนการในการนำปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการมาพัฒนาโรงเรียน “คน” เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการบริหารงาน เพราะคนเป็นผู้ใช้ปัจจัยในการบริหารงาน ดังนั้นในการดำเนินการบริหารงานการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจของบุคลากร โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนตั้งแต่การวางแผนงาน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผลงานและการเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ มีการกระจายอำนาจ การบริหารแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารงานโรงเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสังคมปัจจุบันได้มีการยอมรับในเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างกว้างขวาง ด้วยแนวคิดที่ว่าการเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมปฏิบัติในกระบวนการบริหารองค์กรจะทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความผูกพันในกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วมและยินดีรับผลแห่งการปฏิบัติที่ตนเองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมนั้น ๆ ดังที่สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2554 : 10) ได้เน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนในการทำงานจะทำให้เกิดความผูกพันกับงานหรือองค์กรซึ่งความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้องที่ว่านี้หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ถวิล เกื้อกูลวงศ์ (2560 : 317) ได้เน้นว่าการมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ฉะนั้นการมีส่วนร่วมของผู้ใต้บังคับบัญชาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรโดยเฉพาะโรงเรียน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพโดยภาพรวมของโรงเรียนจะมีมาตรฐานหรือไม่ ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติทุกฝ่าย โดยมีผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นหลักในการปฏิบัติ อย่างไรก็ตามกรณีที่พิจารณาเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่มีความหลากหลายในด้านของชนเผ่า และโรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ส่วนใหญ่มีความขาดแคลนครู ซึ่งทางโรงเรียนไม่สามารถแก้ไขได้ การสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนโดยส่งเสริมให้บุคลากรที่มีอยู่มีความร่วมมือร่วมใจกันทำงานในวิสัยทัศน์เดียวกัน อาจส่งผลดีต่อสถานศึกษาได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย จึงตระหนักในความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ซึ่งในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดกรอบ ภารกิจของสถานศึกษาตามทีกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ 4 งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ว่ามีระดับการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานโรงเรียนอยู่ในระดับใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการในโรงเรียน และจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2. เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2ในการบริหารงานของโรงเรียนตามกรอบภารกิจของสถานศึกษา ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ 4 งาน ดังนี้

1.1 การบริหารงานวิชาการ
1.2 การบริหารงานบุคลากร
1.3 การบริหารงานงบประมาณ
1.4 การบริหารงานทั่วไป

→ การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 5 โรงเรียน 2 สาขา โดยแบ่งเป็น

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 4 คน

2. ครูผู้สอนโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 58 คน (ไม่รวมผู้ศึกษา)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพ ปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในการบริหารงานของโรงเรียนตามกรอบภารกิจของสถานศึกษา ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ 4 งาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ 4 งาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating scale) บุญชม ศรีสะอาด, (2556 : 162)

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำการตอบแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดทำเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลในการหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือในการศึกษา โดยการดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารโรงเรียน และการบริหารศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามให้ตามกรอบเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนของโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.2 หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม

4.3 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deveation) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมา

จัดอันดับความสำคัญของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญพัฒนาการบริหารโรงเรียนของโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 15 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนมีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

1.2 หัวหน้าฝ่ายทั้ง 4 งาน และครูผู้สอนของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนมีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

1.3 ผู้อำนวยการเขตหรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

1.4 นักวิชาการศึกษาที่มีผลงานหรือศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการบริหารของโรงเรียนจบการศึกษาไม่น้อยกว่า ปริญญาเอก จำนวน 3 คน

1.5 ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์

3.2 นำผลการศึกษาที่ได้จากตอนที่ 1 สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มาสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตาม

โครงสร้างโดยให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการศึกษา เพื่อหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ต่อไป

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่านด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 15 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์

4.2 ผู้ศึกษานัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์

4.3 ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเอง

4.4 ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบล ป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 1 การบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านที่ 4 การบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 การบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก และด้านที่ 2 การบริหารงานบุคลากร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีและ เครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด และครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนและ พัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็น

ระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริหารงานบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการปฏิบัติตามวินัยและการรักษาวินัยทางราชการ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการประพฤติผิดวินัยของบุคลากรในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการสรรหาบุคลากรอย่างเป็นระบบและเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกรอบอัตรากำลังบุคลากรของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรจากองค์กรหน่วยงานและชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณ และจัดตั้งงบประมาณประจำปี อยู่ในระดับมากที่สุด และครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการกำหนด ระเบียบและแนวปฏิบัติการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และรายงาน ผลการใช้จ่ายงบประมาณภายในโรงเรียนตามระยะเวลาที่กำหนด อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัย คุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการบริการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตนักเรียน เช่น การรักษาพยาบาล อาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการออกเอกสาร สำคัญและเอกสารรับรองทางการศึกษา ให้แก่บุคลากรที่ร้องขอ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโป่ง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า สภาพปัญหาทั้ง 4 ด้าน มีผลดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน รองลงมา ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาตามความต้องการของนักเรียน ชุมชนและ ท้องถิ่น และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินคุณภาพการศึกษาตามระบบ ประกันคุณภาพภายใน

2.2 ด้านการบริหารงานบุคลากร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน กรอบอัตรากำลังบุคลากรของโรงเรียน รองลงมา

ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดตำแหน่งบุคลากรของโรงเรียน และครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณา ความดี ความชอบ ให้กับบุคลากร ในโรงเรียน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการปฏิบัติตามวินัยและการรักษาวินัยทางราชการ

2.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และรายงาน ผลการใช้จ่ายงบประมาณ ภายในโรงเรียนตามระยะเวลาที่กำหนด รองลงมา ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดหา ดูแล และเก็บรักษาเงินงบประมาณ และนอก งบประมาณตามระเบียบราชการ และครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งกรรมการจัดซื้อ จัดจ้าง ควบคุม ก่อสร้าง กรรมการตรวจการจ้างหรือตรวจรับพัสดุ ตามระเบียบ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการระดม ทรัพยากรจากองค์กร หน่วยงานและชุมชนเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแล และใช้ประโยชน์อาคารเรียนและอาคารประกอบ รองลงมา ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์ของ และครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการสำรวจแหล่งวิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ครูผู้สอนไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตนักเรียน เช่น การรักษา พยาบาล อาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม)

3. ผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโป่ง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ จำนวน 4 ด้าน สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ควรปรับเปลี่ยนเจตคติของคณะครูถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ รองลงมา ควรดำเนินการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะครู อันดับสามสนับสนุนให้คณะครูมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในการบริหารงานวิชาการมากขึ้น และอันดับสุดท้าย ควรดำเนินการจัดระบบการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติของคณะครู

3.2 ด้านการบริหารงานบุคลากร พบว่า ควรส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา รองลงมา ควรดำเนินการจัดอบรม ให้ความรู้กับคณะครู เรื่องกรอบอัตรากำลังข้าราชการครู พร้อมทั้งสร้างความผูกพันร่วมกันกับสถานศึกษา อันดับสามควรให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาแกไขปัญหาข้อขัดแย้งในการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากร และอันดับสุดท้าย ควรสำรวจความคิดเห็นของคณะครูใช้ในการจัดระบบงาน นำมาวางแผน วางกรอบกำหนดบุคลากรรับผิดชอบงาน/โครงการอย่างชัดเจน

3.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า ควรสร้างความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของคณะครู เกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณ รองลงมา ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาให้คณะครู ได้รับความรู ความเข้าใจ เพิ่มขึ้น อันดับสาม

ส่งเสริม สนับสนุนให้คณะครูมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ และอันดับสุดท้าย ส่งเสริมให้คณะครูมีส่วนร่วมในการมุ่งเน้นภารกิจหรือพันธกิจของสถานศึกษา และขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนงาน/ โครงการกิจกรรมของสถานศึกษา รองลงมา ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชนทุกด้าน และให้รายงานการใช้อาคารที่ต่อผู้บริหารทุกครั้ง อันดับสามควรเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และอันดับสุดท้าย ควรประชุมสรุปผลประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะครู เพื่อปรับปรุงการทำงาน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะ ในปัจจุบันได้มีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนของครู และการบริหารงานของผู้บริหารที่มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปมาก ได้มีการจัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานซึ่งผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้บุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความพึงพอใจ และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จซึ่งก็หมายความถึงว่าได้เป็นเจ้าของร่วมกัน นอกจากนี้แล้วยังมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งการที่ผู้บริหารเปิด โอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลข่าวสารจากหลายด้าน เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจและวางแนวทางการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ประยูร ศรีประสาธน (2542 : 242 อ้างถึงใน พร้อมวุฒิ แสงวิเชียร 2556 : 14) ได้กล่าวถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมการตัดสินใจ โดยเสนอแนวคิดไว้ว่าบทบาทและขอบเขตของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของบุคลากร ผู้บริหารควรใช้วิจารณญาณพิจารณาว่าเรื่องที่จะดำเนินการตัดสินใจควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมกระบวนการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องกับบุคลากรผู้ใดหรือผู้ใดมีความชำนาญในเรื่องนั้นๆ การให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจะทำให้เกิดผลดีและสามารถดำเนินการได้ถูกต้องตรงประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุสรา วงศ์จันทา (2558 : 104) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านงบประมาณและด้านการบริหารงานบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่ามีแนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียน จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานงบประมาณและด้านการบริหารงานทั่วไป และมีข้อเสนอแนะในการนำแนวทางไปใช้ ดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำวิจัยการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนตามภาระหน้าที่การบริหารงานในโรงเรียน 4 ฝ่าย

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำวิจัยการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนในสังกัดที่รับผิดชอบ ตามภาระหน้าที่การบริหารงานในโรงเรียน 4 ฝ่าย

3) โรงเรียน ควรนำวิจัยการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียน ตามภาระหน้าที่การบริหารงานในโรงเรียน 4 ฝ่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2) ควรวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3) ควรวิจัยเรื่อง รูปแบบในการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพในการบริหารงานโรงเรียนของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโปง อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **คู่มือบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.** กรุงเทพ ฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ถวิล เกื้อกูลวงศ์. (2560). **การบริหารการศึกษายุคใหม่ทฤษฎีวิจัยและการปฏิบัติ.**กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

นุสรา วงศ์จันทา. (2558). **การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา , บัณฑิตวิทยาลัย , มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พร้อมวุฒิ แสงวิเชียร. (2556). **การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง.** ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต , สาขาการบริหารการศึกษา , บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2554). **ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน : การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing (5th ed.).** New York : Harper Collins Publishers.(pp.202-204).

แนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

Development Guidelines for Teamwork of Teachers in the Educational Quality Development Network of Mae Katuan Subdistrict, Sop Moei District, under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2

บุญเสริม แรดสมศรี[1] สมชาย อังสุโชติเมธี[2]
Boonserm Radsomsri Somchai Angsuchotmetee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 7 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 72 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 79 คน และแหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 4 การตัดสินใจโดยฉันทามติ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านที่ 2 การรับฟังความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่ 1 การไว้วางใจซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่ 3 การแก้ไขความขัดแย้ง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

แนวทางแนวทางการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ควรยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรยอมรับฟังความคิดเห็นของซึ่งกันและกัน ไม่ควรยึดติดกับตนเองมากเกินไป ควรรับฟังความคิดเห็น และยอมรับผู้อื่นด้วย และควรยอมรับและปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนใหญ่

คำสำคัญ : การทำงานเป็นทีม

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email: bs25032524@gmai.com เบอร์โทรศัพท์ :086-1856140
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aimed to study the problem condition and the guidelines to develop teamwork of teachers in the school of Maekhatuan Educational Quality Development Network, Sop Moei District, under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. The populations were 79 people. There are 7 administrators and 72 teachers from seven schools in Maekhatuan Sub-District of Education Quality Development Network, Sop Moei District, under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2, the academic year 2019. The sources of information included 15 qualified persons. The instruments used in the research, were questionnaires and interviews. The statistics used in data analysis, included determining frequency, percentage, standard deviation and content analysis.

The research findings were as follows: working conditions as a team of teachers in Maekhatuan Educational Quality Development Network, Sop Moei District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2 in overall and each of the four aspects had the highest level of the overall condition. When considering each area, it revealed that the highest average was the fourth area of the decision by consensus at the highest level. Followed by the second area, open-mindedness was also at the highest level. Moreover, the first area of trustfulness was at the highest level. Along with the third area, conflict solution was at a high level respectively.

The result of the study found that the guidelines to develop teamwork of teachers in the school of Maekhatuan Educational Quality Development Network, Sop Moei District, under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2; should accept the differences between individuals, should respect opinions of others, and should accept and act following the resolutions of the majority.

Keywords: Teamwork

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะต้องมีการแข่งขันกันสูง ทั้งทางด้านการศึกษา หรือการทำงาน ส่งผลให้การทำงานในปัจจุบันได้ตื่นตัวและให้ความสนใจต่อการทำงานเป็นทีมและการสร้างทีมงาน เพราะเห็นว่าการทำงานเป็นทีมมีความสำคัญต่อการบริหาร ช่วยให้ทีมงานมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ สามารถก้าวสู่ความสำเร็จได้ ซึ่ง เสน่ห์ จุ้ยโต (2547 : 143) ได้สรุปว่า ทีมงานและการสร้างทีมงานมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานไปสู่ความสำเร็จได้

การสร้างทีมงานเป็นกระบวนการวางแผนที่มีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ ผ่านการวิเคราะห์อย่างมีระบบและได้รับการยอมรับจากหน่วยงาน การสร้างทีมงาน จึงเป็นการปรับปรุงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ทีมงานที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลในหน่วยงานการบริการที่จะช่วยให้การทำงานเสร็จเร็วขึ้น ดังนั้นการเตรียมบุคลากรจึงเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดความพร้อมในการสร้างทีมงาน ในบางครั้งความช่วยเหลือจากทรัพยากรบุคคลภายนอกเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2559: 84-85) และยังมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานเป็นทีม คือ เป้าหมายที่ชัดเจน ภาวะผู้นำที่เหมาะสม กระบวนการจัดการที่มีประสิทธิภาพ บรรยากาศที่ดี โครงสร้างการทำงานที่เหมาะสม ความสัมพันธ์ของอำนาจที่สมดุลกัน การพัฒนาบุคลากรและการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2559: 90-92) ซึ่งการทำงานเป็นทีมมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ องค์ประกอบด้านสมาชิกกลุ่ม องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่ม และองค์ประกอบด้านการจัดการกลุม

การดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาการทำงานเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญเพราะการแบ่งแยกการทำงานโดยอิสระ ไม่สนับสนุนช่วยเหลือหรือผนึกกำลังกันทำงานเป็นทีมย่อมส่งผลให้ประสิทธิภาพของงานในสถานศึกษาตกต่ำลง นอกจากนี้ยังส่งผลต่อบรรยากาศการทำงานร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นสถานศึกษาจึงหันมาเน้นการทำงานเป็นทีมดังที่ เสนห์ ศรีสุวรรณ (2554 : 89) ได้ให้ความเห็นไว้ว่าการบริหารงานบุคคลแผนใหม่ให้ความสนใจในการปฏิบัติงานเป็นทีมอย่างมาก เพราะการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานในองค์การย่อมทำให้องค์การดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น การร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเป็นเทคนิคการบริหารงานอันสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ทั้งผู้บริหารและผู้ร่วมงานต้องมีความเข้าใจซาบซึ้งถึงคุณค่าของการปฏิบัติงานเป็นทีม และบริหารทีมงานเพื่อนำองค์การไปสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งในการทำงานเป็นทีม อาจเกิดปัญหาในหลายด้าน กล่าวคือ ปัญหาด้านผู้บริหาร เช่น ขาดภาวะผู้นำไม่มีนโยบายที่แน่นอน บริหารเวลาไม่ถูกต้องขาดการติดตามควบคุมงาน ปัญหาด้านผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ไม่รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองไม่มีความสามัคคีมีทัศนคติไม่ถูกต้องต่อองค์การขาดความซื่อสัตย์ในการทำงาน ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ เช่น ระบบข้อมูลขาดประสิทธิภาพ ระบบงานซ้ำซ้อน ขาดการประสานงาน เป็นต้น

จากผลการนิเทศภายในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนปีการศึกษา 2561 พบว่าโดยรวมแล้วในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน มีผลการดำเนินงานดี แต่มีบางชั้นเรียนในบางโรงเรียน ที่มีผลการดำเนินงานปานกลางเนื่องจากภาระงานรับผิดชอบมากส่งผลให้งานการเรียนการสอน ยังต้องปรับปรุง จากผลการนิเทศทำให้เห็นถึงความแตกต่างในภาระงานของบุคลากรแต่ละคน ที่ไม่เท่ากัน ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวข้างต้นทำให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความขัดแย้งกันระหว่างผู้บริหารและครูในโรงเรียน และความขัดแย้งระหว่างครูด้วยกัน เนื่องจากเห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของภาระงานที่ได้รับ ไม่พอใจในการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ เกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงานเพราะต่างฝ่ายต่างหวาดระแวงกัน และเมื่อเกิดความหวาดระแวงบุคลากรแต่ละคนก็ต่างคนต่างทำงาน ไม่มีใครยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันเท่าที่ควร จึงส่งผล ต่อการตัดสินใจในการทำงานต่าง ๆ รวมถึงการร่วมกันพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียน กล่าวโดยสรุปโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนมีปัญหาด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ปัญหาด้านงานวิชาการของโรงเรียนที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน จากการศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง พบว่าวิธีการหนึ่ง ที่ให้ผลดีในการแก้ไขปัญหา คือใช้ระบบการทำงานเป็นทีม โดยอาศัยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อน และพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนให้มีผลการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและ มีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าหากมีการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนจะส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการทำงาน การทำงานเป็นทีมจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น โดยพิจารณาบนพื้นฐานของการไว้วางใจซึ่งกันและกัน การรับฟังความคิดเห็น การแก้ไขความขัดแย้ง และการตัดสินใจโดยฉันทามติ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการวิจัยแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการทำงานเป็นทีมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.เพื่อหาแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยเลือกใช้กรอบเนื้อหา 4 ประการ ตามแนวคิดของ Casey (อ้างใน Fidler, 2002 : 36) ดังนี้

1.1 การไว้วางใจซึ่งกันและกัน (People Trust Each Other)

1.2 การรับฟังความคิดเห็น (Listening is High)

1.3 การแก้ไขความขัดแย้ง (Conflict is Worked Through)

1.4 การตัดสินใจโดยฉันทามติ (Decisions by Consensus)

→ แนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีขั้นตอนการดำเนินการศึกษา รวม 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 7 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 7 คน

2. ครูผู้สอนโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 72 คน (ไม่รวมผู้ศึกษา)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยใช้กรอบเนื้อหา 4 ประการ ตามแนวคิดของ Casey (อ้างใน Fidler, 2002 : 36) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยใช้กรอบเนื้อหา 4 ประการ ตามแนวคิดของ Casey (อ้างใน Fidler, 2002 : 36) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert’s Five Rating scale) บุญชม ศรีสะอาด, (2556 : 162)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยคำถามมีเนื้อหาครอบคลุมกรอบเนื้อหา 4 ประการ ตามแนวคิดของ Casey (อ้างใน Fidler, 2002 : 36) โดยคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำการตอบแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดทำเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลในการหาแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยการดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามให้ตามกรอบเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4 ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของ

ข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ และแก้ไขจำนวน 5 ท่าน

3.5 นำเสนอแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ต่อประธานกรรมการที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระอีกครั้งหนึ่ง

3.6 ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่มีคุณสมบัติเหมือนประชากร ซึ่งไม่ใช่ประชากรในการผู้ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าโป่ง อำเภอสบเมย จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่นของ (Reliability) ของแบบสอบถามจากการทดลองใช้แบบสอบถามเพื่อพิจารณาความชัดเจนของแบบสอบถามและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach,1990 : 202-204) สรุป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.868

3.7 นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ขอรับความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.2 หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม

4.3 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Stard Dveation) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดอันดับความสำคัญของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 15 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียน มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

1.2 หัวหน้าฝ่ายบุคคลและครูผู้รับผิดชอบงานฝ่ายบุคคลของโรงเรียน มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

1.3 ผู้อำนวยการเขตหรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาผู้รับผิดชอบงานการบริหารบุคคลมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

1.4 นักวิชาการศึกษาที่มีผลงานหรือศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการบริหารบุคคลจบการศึกษาไม่น้อยกว่า ปริญญาเอก จำนวน 3 คน

1.5 ศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์

3.2 นำผลการศึกษาที่ได้จากตอนที่ 1 สภาพและปัญหาแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มาสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้างโดยให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการศึกษา เพื่อหาแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ต่อไป

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่านด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 15 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์

4.2 ผู้ศึกษานัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์

4.3 ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเอง

4.4 ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 4 การตัดสินใจโดยฉันทามติ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านที่ 2 การรับฟังความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่ 1 การไว้วางใจซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่ 3 การแก้ไขความขัดแย้ง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายร่วมกับสมาชิกในทีมงาน ด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ให้ความเป็นอิสระ ในการทำงานของทีมงาน ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ อยู่ในระดับมากที่สุด และสนับสนุนการทำงานเป็นทีม สามารถที่จะทำให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองเป็นคนเปิดเผย สามารถที่จะทำให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองเป็นคนที่ไว้วางใจได้ และพูดจากันอย่างเปิดเผย ต่อสมาชิกในทีมงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ทำงานร่วมกับสมาชิกในทีมโดยปราศจากความหวาดระแวง อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการรับฟังความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในทีมงาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากความคิดเห็นของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด และส่งเสริมการทำงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในทีมงาน สนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อผลสำเร็จของ

งานในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายงานวิชาการของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการแก้ไขความขัดแย้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สามารถแยกแยะเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวออกจากกัน ในขณะทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ไม่ก้าวก่ายงานของสมาชิกในทีมงาน อยู่ในระดับมากที่สุด และเข้าใจว่าความขัดแย้งเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ สามารถเป็นผู้ประสานเมื่อเกิดความขัดแย้งในทีมงาน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการตัดสินใจโดยฉันทามติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา เคารพสิทธิ์ในการตัดสินใจของสมาชิกในทีมงาน อยู่ในระดับมากที่สุด และตระหนักในความรับผิดชอบต่อกระบวนการทำงานร่วมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ตระหนักว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญในการตัดสินใจคนหนึ่งในทีมงาน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาปัญหาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า สภาพปัญหาทั้ง 4 ด้าน มีผลดังนี้

2.1 ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมงานร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างจริงใจ รองลงมา ไม่ให้ความเป็นอิสระในการทำงานของทีมงาน และไม่พูดจากันอย่างเปิดเผยต่อสมาชิกในทีมงาน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่ให้ความช่วยเหลือต่อสมาชิกในทีมงาน

2.2 ด้านการรับฟังความคิดเห็น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย3 ลำดับแรก คือ ไม่รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากความคิดเห็นของตนเอง รองลงมา ไม่สนับสนุนความคิดเห็นของสมาชิกในทีมงาน และไม่แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในทีมงาน

2.3 ด้านการแก้ไขความขัดแย้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงที่จะทำให้เกิดความขัดแย้ง รองลงมา ไม่พยายามชี้แจงต่ออีกฝ่ายด้วยเหตุผลเมื่อเกิดความขัดแย้ง และไม่หลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ เมื่อเกิดความขัดแย้ง และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่ร่วมมือกับสมาชิกในทีมงานเพื่อแก้ปัญหา

2.4 ด้านการตัดสินใจโดยฉันทามติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ไม่ตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล รองลงมา ไม่คำนึงถึงความคิดเห็นของทุกฝ่ายในการตัดสินใจแต่ละครั้ง และไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของทีมงาน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่เคารพสิทธิ์ในการตัดสินใจของสมาชิกในทีมงาน

3. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต

2 โดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ จำนวน 4 ด้าน สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน พบว่า คณะครูควรยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รองลงมา โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความสมานฉันท์ในทีมงาน อันดับสามคณะครูควรทำงานโดยปราศจากความหวาดระแวง และอันดับสุดท้าย การทำงานควรมีความชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้

3.2 ด้านการรับฟังความคิดเห็น พบว่า คณะครูควรยอมรับฟังความคิดเห็นของซึ่งกันและกัน รองลงมา ผู้บริหารควรสร้างวิสัยทัศน์ในการทำงานให้กับบุคลากรที่ทำงานร่วมกัน อันดับสามคณะครูควรร่วมเสนอแนวคิดที่หลากหลายทำให้เกิดกระบวนการทางความคิดเห็นมากขึ้น และอันดับสุดท้าย คณะครูควรมีมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในงานของโรงเรียน

3.3 ด้านการแก้ไขความขัดแย้ง พบว่า ไม่ควรยึดติดกับตนเองมากเกินไป ควรรับฟังความคิดเห็นและยอมรับผู้อื่นด้วย รองลงมา ควรมีคนกลางเข้าไปไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้ง อันดับสามโรงเรียนควรจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ และอันดับสุดท้าย คณะครูสามารถเป็นผู้ประสานเมื่อเกิดความขัดแย้งในทีมงาน

3.4 ด้านการตัดสินใจโดยฉันทามติ พบว่า คณะครูควรยอมรับและปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนใหญ่ รองลงมา ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่ใช่ใช้เพียงบุคคลบางกลุ่มในการตัดสินใจ อันดับสามคณะครูควรมีข้อมูลที่ชัดเจนในการใช้ตัดสินใจ และอันดับสุดท้าย คณะครูควรตระหนักว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญในการตัดสินใจคนหนึ่งในทีมงาน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะ โรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายร่วมกับสมาชิกในทีมงานด้วยความเต็มใจ สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในทีมงาน หลีกเลี่ยงที่จะทำให้เกิดความขัดแย้ง และตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา วิชชุกร อิงครัต (2555 : 74) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี พบว่า การทำงานเป็นทีมโดยรวมและรายด้านมีมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลัคพงษ์ โกษาแสง (2555 : 59) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำงานเป็นทีมโดยภาพรวมและรายด้านมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อำนวย มีสมทรัพย์ (2553 : 81) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่ามีระดับการทำงานเป็นทีมในภาพรวมมีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การทำงานเป็นทีมมีมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่ามีแนวทางในการทำงานเป็นทีมของครู จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านการรับฟังความคิดเห็น ด้านการแก้ไขความขัดแย้ง และด้านการตัดสินใจโดยฉันทามติ และมีข้อเสนอแนะในการนำแนวทางไปใช้ ดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำวิจัยแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางในการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำวิจัยแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางในการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน

3) โรงเรียน ควรนำวิจัยแนวทางพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางในการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเรื่อง ความไว้วางใจจากสมาชิกในการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2) ควรวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3) ควรวิจัยเรื่อง ความขัดแย้งในการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

4) ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลแม่คะตวนอำเภอสบเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา.** นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

มัลลิกา วิชชุกรอิงครัต. (2555). **การศึกษาการทำงานเป็นทีมของพนักงานครูเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี.** ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ลัคพงษ์ โกษาแสง. (2555). **การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2.** ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

เสนห์ ศรีสุวรรณ. (2554). **การสร้างและพัฒนาทีมงาน**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

อำนวย มีสมทรัพย์. (2553). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing (5th ed.).** New York : Harper Collins Publishers.(pp.202-204).

Fidler, Brian. (2002). **Strategic Management for School Development : Leading Your School' s Improvement Strategy**. London : Pual Chapman Publishing.

แนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาส ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

The Approaches to Teacher Participation in Academic Administration of Educational Opportunity Expansion Schools of Muang Hod Educational Quality Development Center Network under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 5

ธราธิป บารมีคุณานนท์[1] สมชาย อังสุโชติเมธี[2]
Tharathip Barameekhunanon Somchai Angsuchotmetee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ประชากรได้แก่ ครูจำนวน 77 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) ในโรงเรียนขยายโอกาสศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ปีการศึกษา 2563 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถาศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และด้านการวัดผลและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ปัญหาการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ปัญหาแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถาศึกษา ปัญหาที่พบคือครูมีส่วนร่วมในการศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดน้อย 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ปัญหาที่พบคือ การประสานหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการกลุ่มสาระมีส่วนร่วมน้อย 3) ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ปัญหา

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail mahakam2532@gmail.com เบอร์โทร. 081-7241410
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ที่พบคือ การมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ไม่หลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม 4) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในปัญหาที่พบคือ การมีส่วนร่วมในการจัดระบบบริการสารสนเทศและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามีน้อย 5) ด้านการวัดผลและประเมินผลปัญหาที่พบคือ การมีส่วนร่วมในการให้ความรู้เกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผลการเรียนแก่ครู นักเรียน และผู้ปกครองการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และครูขาดเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

แนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 สรุปได้ดังนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีการวางแผนการเตรียมการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งเตรียมเทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย โดยมีการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ รวมทั้งสถานศึกษาควรนิเทศ ติดตามการเตรียมการสอนของครู เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ มีการปรับเปลี่ยนการจัดเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน จัดเนื้อหา เทคนิควิธีการ สื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสม จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อให้เพียงพอเหมาะสม มีการวัดผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการและเครื่องมือหลายๆชนิด และนิเทศติดตามกำกับเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างสม่ำเสมอมีและความต่อเนื่อง

คำสำคัญ: แนวทางการมีส่วนร่วม,การบริหารงานวิชาการ, ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา

Abstract

The purpose of the research seemed to investigate the approaches to teacher participation in academic administration of educational opportunity expansion schools of Muang Hod Educational Quality Development Center Network under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 5. The population of the research was 77 teachers (excluding the researcher) of educational opportunity expansion schools of Muang Hod Educational Quality Development Center Network under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 5 of the academic year 2020, and 9 experts. The research instrument was questionnaires. The collected data were analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The findings of the research indicated that; on the whole, the conditions of teacher participation in academic administration of educational opportunity expansion schools of Muang Hod Educational Quality Development Center Network under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 5 seemed to be at the high level. When

each aspect was considered based on arithmetic means arranged in descending order, it was found that all aspects were at the high level; that is, curriculum development, learning management, learning development, development of internal quality assurance system, and measurement and evaluation respectively.

In terms of the problems of teacher participation in academic administration of educational opportunity expansion schools of Muang Hod Educational Quality Development Center Network under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 5, each aspect can be summarized as follows; 1) for curriculum development, the teachers had low participation in analyzing learning standards and indicators infrequently. 2) For learning management, the heads of learning areas seldom coordinated with other heads to manage learning areas. 3) In terms of learning development, the participation in promoting teacher development and various models of teaching and learning processes to appropriately enhance the processes were not carried out continuously. 4) In terms of the development of internal quality assurance system, the teachers had low participation in preparation of an educational quality development plan information system to provide services and educational quality development plan. 5) For measurement and evaluation, the participation in educating in measurement and evaluation to teachers, students and parents didn’t conform to learning objectives, and the teachers lacked quality measurement and evaluation tools.

In terms of the approaches to teacher participation in academic administration of educational opportunity expansion schools of Muang Hod Educational Quality Development Center Network under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 5, it can be said that the schools should encourage the teachers to plan for learning management, provide students with various teaching techniques, continuously develop teaching and learning, and provide students with opportunities to learn according to abilities, aptitudes and interests. In addition, the schools should concentrate on supervising teachers and monitoring their performance in order to improve the efficiency of learning processes. The teachers should change teaching methods to provide students with the opportunities to learn through practice according to their aptitudes and interests, and prepare content and techniques, including media for learning appropriately. Moreover, the schools should allocate the budget for providing learning media sufficiently and appropriately. The schools should also concentrate on authentic measurement with various methods and tools for measurement, and supervise teachers

and monitor their performance to give some suggestions and assistance to teachers for learning management regularly and continuously.

Keywords: Guidelines for participation, Academic administration, Education Quality Development Network Center

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมนั้นต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพราะการศึกษาจะช่วยสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัย มีทัศนคติค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เมื่อบุคคลมีการศึกษาที่สมบูรณ์ย่อมใช้ความรู้และสติปัญญาของตนในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพจึงเป็น เรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคลได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ การพัฒนาการศึกษาของไทยในระยะที่ผ่านมาประสบความสำเร็จอย่างสูงยิ่งในด้านปริมาณ แต่ในด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา รัฐไม่สามารถสร้างคนให้มีคุณภาพและศักยภาพเพียงพอ ในการแข่งขันระดับนานาชาติได้ ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) จึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะ และคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติและพลเมืองดีของโลก โดยมุ่งปฏิรูป การศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ คือ เน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทย การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของสังคม (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2553, หน้า 7)อย่างไรก็ตามคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องตระหนักและร่วมกันดำเนินการ ให้บรรลุผลในที่สุด

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบการบริหารการศึกษาของไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นระบบ บริหารแบบราชการมีลักษณะเป็นองค์กรระบบปิดรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง มีสายการบังคับบัญชา ที่ไม่คล่องตัว การทำงานล่าช้าไม่สามารถตอบสนองปัญหาของสังคมได้การจัดการศึกษาของ ประเทศไทยจึงไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์แบบ เป็นคนดีมีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลัง และมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ เป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาของไทย มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทาง

ปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ดังบทบัญญัติไว้ในมาตรา 39กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคลากร และด้าน การบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้การจัดการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาเป็นไปอย่างมีเอกภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนด เป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้ โดยมุ่งการจัดการศึกษาที่เป็นเลิศ ด้วยการทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ การเรียนการสอนมีคุณภาพ ห้องเรียนมีคุณภาพและผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับสากล แนวนโยบายและแนวปฏิบัติสำคัญที่สุดที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ กระทรวง ศึกษาธิการ (2546, หน้า 32)กำหนดไว้งานบริหารสถานศึกษาตามการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคลได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการศึกษาไว้ 4 งาน คือการบริหารงาน วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ดังนั้นสถานศึกษา จึงมีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมงานทั้ง 4 งาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา และให้การศึกษามีประสิทธิภาพ คือมุ่งสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน มีคุณธรรม จริยธรรม ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ(นายจีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ. ออนไลน์, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จากสภาพการจัดการศึกษาปัจจุบันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 และการประเมินสถานภาพองค์กร จึงกำหนดทิศทางการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในช่วงปีพ.ศ.2562-2565 พันธกิจ (Mission) ข้อ 3. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา เป้าประสงค์(Goal) ข้อ 4. ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเป็นเลิศส่วนบุคคล คิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีสำนึกความรับผิดชอบ (Accountability) และการบริหารแบบร่วมมือ(แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด ได้ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลาย ๆ ด้าน ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตามจากการบริหารงานที่ผ่านมาก็มักจะประสบปัญหาและมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารน้อย ซึ่งเห็นได้จากการประชุมการเสนอแนวคิดต่าง ๆ ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ได้มีส่วนร่วมทุกคน ในการประชุมบางครั้งก็จะมีแค่หัวหน้าฝ่ายรับงานมาแจกแจง ทำ

ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาบางคนมีหน้าที่แค่ตอบสนองความต้องการความสำเร็จของโรงเรียนอาจเป็นสาเหตุให้คุณภาพผู้เรียนที่ปรากฏอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผลการทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2562 ซึ่งมี คะแนนระดับเขตพื้นที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

จากการวิเคราะห์ของคณะครูและศึกษานิเทศก์ได้ให้คำแนะนำ พบว่ามีจุดด้อย 5 ด้าน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการ บริหารงานวิชาการโรงเรียนในองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ซึ่ง 5 ด้านนี้มีจุดด้อยและเกี่ยวข้องกับผลการทดสอบการศึกษาแห่งชาติ(O-NET)โดยตรง ผู้วิจัยจึงศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 5 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมงานบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 5
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย
1.การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
2.การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3.การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
4.การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
5.การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

→ แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รวม 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพและปัญหาแนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple choice) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ งานการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา งานการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา งานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และงานการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบเป็น 5 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมมากที่สุด การมีส่วนร่วมมาก การมีส่วนร่วม ปานกลาง การมีส่วนร่วมน้อย และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 5 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย 1 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารวิชาการ นำมาสร้างแบบสอบถามให้ตามกรอบเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(content validity) ของแบบสอบถามใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective Congruence:IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยในข้อคำถามได้กำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็น 3 ระดับ นำเสนอแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบที่ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective Congruence

: IOC) นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้มีคุณสมบัติเหมือนประชากร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ขอรับความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 แหล่งให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวน 9 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาส ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์รายด้าน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปอุปนัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางและอภิปรายผลใต้ตารางเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ด้านมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ พบว่า

ปัญหาการบริหารการการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยปัญหาด้านการพัฒนาการเรียนรู้ พบปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาด้านงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา กับปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผล ปัญหาด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามลำดับ เมื่อพิจารณาปัญหาที่พบเป็นรายด้านมีผลดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา พบปัญหาคือการประสานหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการกลุ่มสาระรองลงมา จัดทำแผนการเรียนรู้และบันทึกหลังการสอน การจัดตารางสอน และการจัดทำประมวลการสอนรายวิชา ตามลำดับ ส่วนการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ มีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบปัญหาคือ ไม่มีส่วนร่วมในการศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด รองลงมาคือ ประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ศึกษา วิเคราะห์เอกสารหลักสูตร และข้อมูล ที่ดำเนินการต่อการพัฒนาหลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การประสานงานและจัดทำโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำสารสนเทศเพื่อเป็นข้อมูลและประโยชน์ในการบริหารจัดการหลักสูตร การกำกับติดตามให้คุณครูนำหลักสูตรไปใช้ ตามลำดับ และ การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพของสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ มีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ พบปัญหาคือ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามสาระและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (การวิจัยในชั้นเรียน) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆให้สมดุลกัน จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยเป็นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันของบุคลากรภายใน จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสานความร่วมมือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีปัญหาน้อยที่สุด

ด้านการวัดผลและประเมินผล พบปัญหาคือ ให้ความรู้เกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผลการเรียนแก่ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม และปฏิทินปฏิบัติงานของงานวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา รองลงมาคือ ประสานงานจัดทำ จัดเก็บข้อสอบ และดำเนินการในการจัดสอบให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา ดำเนินการเกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผลการเรียนตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลประเมินผล การเรียนและตามแนวปฏิบัติของถานศึกษา พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน จัดทำตารางสอบระหว่างภาค ปลายภาคเรียนและตารางการสอบแก้ตัว ตรวจสอบและรวบรวมแบบบันทึกเวลาเรียนและประเมินผลการเรียนของกลุ่มสาระฯ สำรวจรายชื่อนักเรียนที่มีเวลาเรียนไม่ครบเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา และประกาศรายชื่อนักเรียนที่ไม่มีสิทธิสอบตามลำดับ และการดำเนินการเกี่ยวกับนักเรียนที่ไม่มีสิทธิสอบ หรือมีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ มีปัญหาน้อยที่สุด

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา พบปัญหาคือ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตาม

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา ตามลำดับและการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีปัญหาน้อยที่สุด

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยรวมมีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนา สรุปได้ดังนี้

ด้านงานการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา คณะครูควรมีการประสานหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการกลุ่มสาระ จัดแผนการเรียนรู้ ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ด้านงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการศึกษา วิเคราะห์เอกสารหลักสูตร วิเคราะห์สภาพแวดล้อม วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร

ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสานความร่วมมือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผลการเรียนแก่ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม และปฏิทินปฏิบัติงานของงานวัดผล และประเมินผลทางการศึกษา ร่วมมือประสานงานจัดทำ จัดเก็บข้อสอบ และดำเนินการในการจัดสอบให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา

ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยรวมและรายด้านการมีส่วนร่วมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถาศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการวัดผลและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน

ถือว่างานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน จะต้องมีการกำกับอย่างใกล้ชิดเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและขณะนี้เป็นยุคของการปฏิรูปการศึกษา จึงทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนางานทางด้านวิชาการ และต้องส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาการงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับอุทัยบุญประเสริฐ (25560, หน้า 37) ได้กล่าวไว้ว่า การบริการงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารหาร จัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับอรุโณทัย ส่งศรี(2557, หน้า 90) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของครู อำเภอบ้านฉาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ที่พบว่า สภาพแนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาเมืองฮอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยส่วนมากอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1.1.1 ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ความรู้เกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผลการเรียนแก่ครู นักเรียน และผู้ปกครอง

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา มีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ตามลำดับดังต่อไปนี้

1.2.1 สถานศึกษาควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการติดตามหลักสูตรเพื่อนำหลักสูตรมาพิจารณาปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินการของโรงเรียนวิเคราะห์และกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้รายวิชาที่เป็นการประเมินตามสภาพจริง

1.2.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนโดยการนิเทศภายใน เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการตัดสินใจในการประกันคุณภาพการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 5. (2563). **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562.** เชียงใหม่ : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, สำนักงาน.กฎกระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 254**5. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขันพื้นฐาน (2558, หน้า 31

ชุมชน อุตมะ.(2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสาน.

ไตรวุฒิ พลรักษา.(2558). **การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผนดำเนินงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บุญชม ศรีสะอาด. (2557). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พีรณันต์ สุขสมบูรณ์. (2553). **ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ชณิษฐ์นันท์ สุภัคสกุลหิรัญ (2562). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2562 สถานที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

เอนก อัคคีเดช. (2559). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**

แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

Guidelines for the Development of Knowledge Management of Educational Establishments in the Educational Administration Center of Khun Mae La Noi, under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2.

อโรชา นะที[1] สมชาย อังสุโชติเมธี[2]
Arocha Natee Somchai Angsuchotmetee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 59 คน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 54 คน และแหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 1 ด้านการค้นหาความรู้ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านที่ 2 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 ด้านการจัดระบบความรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 7 ด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 5 ด้านการเข้าถึงความรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 6 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ อยู่ในระดับมาก และด้านที่ 4 ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ควรกำหนดเป้าหมายที่ตรงกับความต้องการใช้ข้อมูลขององค์กร ควรกำหนดขอบเขตในการแสวงหาความรู้ที่ชัดเจนว่าจะต้องศึกษาในประเด็นใดและมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาอย่างไร ควรวางเครือข่าย Intranet ให้ครอบคลุมทั่วทั้งโรงเรียนเพื่อให้การเรียกใช้ หรือจัดเก็บความรู้เป็นไปในลักษณะที่เข้าถึงได้ง่ายและทั่วถึง ควรมีการจัดเก็บ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail new_varin@hotmail.com เบอร์โทร. 093-2546365
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ข้อมูลความรู้อย่างเป็นระบบหมวดหมู่ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม ควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอกองค์กรอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง และควรให้คณะครูได้รับความรู้จากการที่ลงมือปฏิบัติจริงไม่ใช่การได้รับความรู้จากการเข้ารับการอบรมเพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้

Abstract

The goal of this research was to study the condition, the problems and the guidelines of the development of knowledge management belonging to the educational establishments under the Center of Educational Administration Center of Khun Mae La Noi, under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. The population and sample groups were the educational personnel of the educational establishments under the Educational Administration Center of Khun Mae La Noi, under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. The total of personnel was 59 people, with 5 school administrators and 54 teachers. The source of information came from 15 experts. The tools used in the research, were questionnaires and interviews. Through analysis of the information by searching for frequency, percentage, standard deviation and content analysis, it was possible to summarize the results of the research, discuss the results and make recommendations.

The results of the research discovered that the condition of the development of knowledge management of educational establishments in the Educational Administration Center of Khun Mae La Noi, under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2 in overall was at a high-level condition. This includes all seven sides. When considering each of the sides, it was discovered that the highest average belonged to the first side, which was the area of knowledge discovery. This was rated at a high level. At the next level was the second side, the area of creating and seeking knowledge, at a high level. Next was the third side, the management of knowledge systems, at a high level. Next was the seventh side, the area of learning, at a high level. The next level was the fifth side, the accessibility of knowledge, at a high level. The next level was the sixth level, the sharing of knowledge, at a high level. Lastly the fourth level, the field of knowledge processing and refining, which also rated at a high level.

This research in the area of guidelines for the development of knowledge management of educational establishments in the Educational Administration Center of

Khun Mae La Noi, under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2 has been discovered that goals should be set in accordance to meet the needs of the data use of the organization. A clear scope for the pursuit of knowledge should be defined on what areas are to be studied and what the objective of the study should be. There should be a comprehensive “Intranet” network all across the schools for easy usage or storage of data in an easy, accessible, comprehensible way. Information should be stored in a categorical system. Teachers should be encouraged and supported to receive training, and personnel should be encouraged to regularly and continuously exchange learning with departments outside of the organization. Teachers should learn via hands-on, actual work instead of just receiving knowledge through training.

Key words : Guidelines in the development of knowledge management.

บทนำ

ประเทศไทยกำลังพัฒนาก้าวสู่สังคมขนาดใหญ่ทั้งในระดับภูมิภาคและสังคมโลก ซึ่งมีเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ทวีปยุโรป รวมทั้งประเทศใหญ่ๆ ของเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น เป็นแกนนำ แต่จากการที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจของโลก กลุ่มประเทศดังกล่าวต่างได้รับผลกระทบ เกิดการชะลอตัว ทางเศรษฐกิจแม้บางประเทศ เช่น จีน ที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เร็วมากก็ยังมีการชะลอตัวลงทางเศรษฐกิจในสภาพอย่างนี้ความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศเพื่อที่จะสามารถรอดในสภาวะ การณ์ปัจจุบันและในอนาคตต่อไป ประกอบกับในภูมิภาคนี้จะมีการรวมตัวกนเป็นประชาคมอาเซียน มีความพยายามที่จะเชื่อมโยงกนของประเทศในอาเซียนกบนอกภูมิภาคอาเซียนจึงมีความจำเป็นต้องสร้างขีดความ สามารถในการแข่งขันของประเทศรวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบ Logistics ที่สำคัญของประเทศด้านการคมนาคมทักษะการ สื่อสาร ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนและกำลังเร่งดำเนินการในด้านนี้อยู่แล้ว อย่างไรก็ตามการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่สำคัญมากและขาดไม่ได้คือการพัฒนาคน เพราะฉะนั้นจึงเป็นโจทย์ที่สำคัญของการจัดการศึกษาและปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย การศึกษาต้องเดินหน้าสู่ การสร้าง การพัฒนา เตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับสังคมโลก โดยเฉพาะสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 อันเป็นผลจากการปฏิวัติด้านดิจิทัล (Digital Revolution) และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วจำเป็นต้องสร้างและพัฒนาให้คนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสารมารถ มีทักษะ ความถนัด ความชำนาญพร้อมจะขับเคลื่อนและยกระดับการพัฒนาประเทศสู่การพัฒนาประเทศในระดับที่สูงขึ้น

ในการบริหารราชการแนวใหม่หน่วยงานราชการจึงต้องพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยยึดหลักการ

บริหารราชการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 หมวด 3 มาตรา 11 ดังนี้ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในสวนของราชการเพื่อให้มี ลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถ ประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง และเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และ ปรับทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้รวมกันทังนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของสวนราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้ (จักรพงษ์ สุวรรณรัศมี,2556 : 73) การศึกษาเป็นกระบวนการ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ และรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะหากสังคมหรือองค์กรใดมีคนที่มีศักยภาพสูงย่อมได้เปรียบในการที่จะช่วยกันขับเคลื่อนสังคมหรือองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ.2533 ได้มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตเป็นหลัก เพื่อให้การศึกษาเป็นวิถีชีวิตและสังคมได้อย่างแท้จริง ความมุ่งหมายและหลักของการจัดการศึกษา คือ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพแก่คนไทยทุกคนอย่างทั่วถึงเป็นการศึกษาที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต และทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย รวมกันเป็นการศึกษาตลอดชีวิต (ประเสริฐ บุญเรือง 2556: 2) การจัดการความรู้ เป็นการรวบรวมความรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (Tacit Knowledge) ปฏิบัติงานในเรื่องเดียวกันหรือทีมงานที่ทำงานร่วมกันแล้วมีการจัดการ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติเมื่อรวบรวมแล้วก็มีการนำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์จำแนก (Synthesis) หรือจัดระบบใหม่เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การเผยแพร่ความรู้ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เกิดการต่อยอดความรู้หรือสร้างประโยชน์จากความรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ยิ่งๆ ขึ้นไป (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548 : 2)

ในการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น การจัดการความรู้ถือเป็นองค์ประกอบและปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สู่จุดมุ่งหมายได้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะแสดงการเป็นผู้นำถึงความสามารถในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา โดยการนำกระบวนการจัดการความรู้เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กร ทำความเข้าใจ ปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรเรียนรู้การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ทักษะต่างๆ ของผู้บริหารจะก่อให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยให้ประสิทธิภาพการทำงานของครูนั้นดีขึ้น

สถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 จัดการศึกษาระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง มีผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 59 คน สำหรับการจัดการ ความรู้ในโรงเรียนในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 พบว่า โรงเรียนเกิดปัญหาขึ้น มากมายทั้งด้าน รูปแบบการ

จัดการความรู้ ด้านการสร้างและเสาะแสวงหาความรู้ ด้านบรรยากาศในองค์กร ด้านการทำงานเป็นทีม และความร่วมมือ ของบุคลากรต่อ การจัดการความรู้ และปัญหาเกิดขึ้นมากที่สุดและเห็นได้ชัดเจนคือการสูญเสียความรู้ที่เกิดจากการโยกย้ายบุคลากรซึ่งมีบุคลากรย้ายออกจากพื้นที่ เพื่อกลับภูมิลำเนาทุกปี เพราะโรงเรียนในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย นั้นเป็นพื้นที่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลและการเดินทางลำบากบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ครบวาระ และมีสิทธิในการโยกย้ายจึงมีความประสงค์ขอย้ายกลับภูมิลำเนา

จากสาเหตุดังกล่าวส่งผลให้การปฏิบัติงานขององค์กรไม่ต่อเนื่อง บุคลากรที่มาปฏิบัติหน้าที่ต่อจากบุคลากรที่โยกย้าย ต้องเสียเวลาในการลองผิดลองถูก การปฏิบัติงานล้าช้า ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของงานจากปัญหาที่ประสบทำให้ สถานศึกษาไม่ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงเห็นและตระหนักถึงความสำคัญ ของการจัดการ ความรู้ในสถานศึกษาจึงสนใจศึกษา การจัดการความรู้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษา ไปใช้เป็นข้อมูล ในการพัฒนาคน พัฒนางาน การบริหาร การวางแผน และการปรับปรุงพัฒนา การจัดการความรู้ ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 ให้มีประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2.เพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

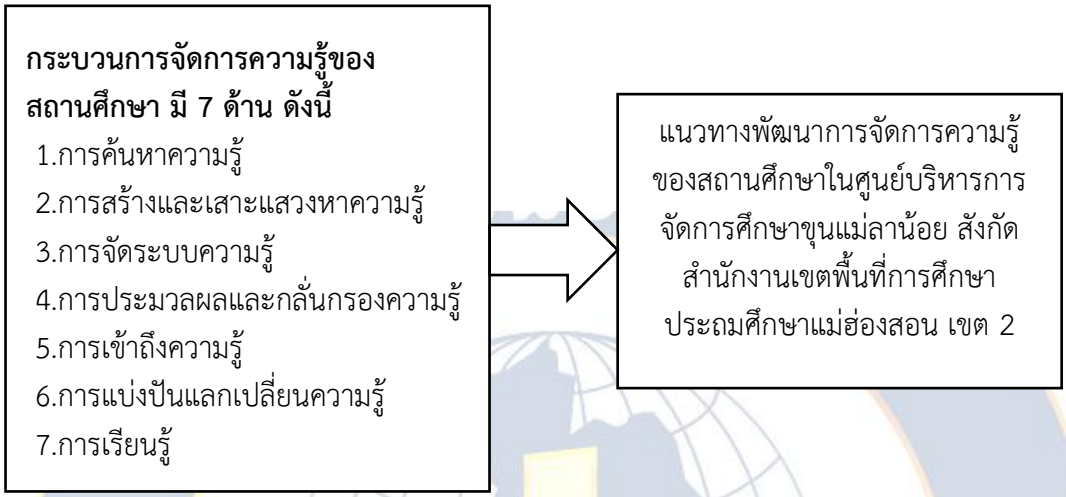
วรรณกรรมที่เกียวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จากการศึกษากระบวนการจัดการความรู้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ กระบวนการจัดการความรู้จากนักวิจัยหลายๆท่านข้างต้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ได้ว่า กระบวนการจัดการความรู้ ได้แบ่งออกเป็น 7 กระบวนการ ได้แก่

1.ด้านการค้นหาความรู้
2.ด้านการสร้างและเสาะแสวงหาความรู้
3.ด้านการจัดระบบความรู้
4.ด้านการประมลผลและกลั่นกรองความรู้
5.ด้านการเข้าถึงความรู้
6.ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

7.ด้านการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ได้ดำเนินการศึกษา 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ประชากร

ประชากร ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 59 คน จากจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา โรงเรียนบ้านส้มป่อย โรงเรียนบ้านแม่อมลาน โรงเรียนบ้านแม่ลาผาไหว โรงเรียนบ้านแม่ลาป่าแก่ โรงเรียนบ้านฟักทอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) ประกอบด้วยตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยแบ่งเนื้อหากระบวนการจัดการความรู้ออกเป็น 7 ขั้นตอนคือ การค้นหาความรู้ การสร้างและเสาะแสวงหาความรู้ การจัดระบบความรู้ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ ลักษณะของแบบสอบถามมีลักษณะ ตามมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Five Rating scale, 1993 : 246-250) บุญชม ศรีสะอาด ,(2556 : 162)

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยคำถามเป็นแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือก (Multiple response) มีเนื้อหาครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาการวิจัย 7 ด้าน คือ การค้นหาความรู้ การสร้างและเสาะ แสวงหาความรู้ การจัดระบบความรู้ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้ตอบแบบสอบแบบสอบถาม
2. ดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยัง ผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพและปัญหา การจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ดำเนินการดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ โดยหาค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 วิเคราะห์โดย ข้อมูลค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ และจัดลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารการศึกษา ที่มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวิทยะฐานะชำนาญการพิเศษหรือเชี่ยวชาญหรือเคยได้รับรางวัลด้านการบริหารงานวิชาการจำนวน 3 คน
3. นักวิชาการหรืออาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา ที่ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ จำนวน 3 คน
4. ศึกษานิเทศก์ที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบงานวิชาการหรือการจัดการความรู้จำนวน 3 คน
5. ครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้ ของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศด้านวิชาการ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยนำผลการศึกษาจากสภาพการปฏิบัติที่น้อยที่สุดและปัญหาการดำเนินงาน ที่มีค่าร้อยละสูงมาเป็นตัวกำหนด ข้อคำถามในการสัมภาษณ์แนวทาง พัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่านด้วยตัวเองโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาการบริหารการศึกษา จากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่าน เพื่อความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยนัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญ
3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 1 ด้านการค้นหาความรู้ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านที่ 2 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 ด้านการจัดระบบความรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 7 ด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 5 ด้านการเข้าถึงความรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 6 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ อยู่ในระดับมาก และด้านที่ 4 ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการค้นหาความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาได้มีการค้นหาความรู้ใหม่ๆ จากแหล่งสารสนเทศต่างๆ อยู่ในระดับมาก รองลงมา สถานศึกษามีการนำเป้าหมายและวัตถุประสงค์มากำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายที่ตรงกับความต้องการใช้ข้อมูล อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.2 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษามีการสร้างความรู้ใหม่ๆแสวงหาความรู้จากภายนอก อยู่ในระดับมาก รองลงมา สถานศึกษามีการดึงความรู้ต่างๆ ที่อยู่กระจัดกระจายมารวมกัน อยู่ในระดับมาก และมีสถานศึกษามีการกำจัดข้อมูลความรู้ที่เก่าและใช้ไม่ได้แล้ว อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.3 ด้านการจัดระบบความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลความรู้ต่างๆลงในฐานข้อมูลของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลความรู้ที่สร้างใหม่หรือความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เป็นหมวดหมู่ อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการจัดทำสารบัญ ข้อมูลความรู้ประเภทต่างๆ เพื่อง่ายต่อการค้นหา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.4 ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษามีการจัดทำหรือปรับปรุงเอกสารให้อยู่ในรูปแบบเดียวกันทั้งองค์กร อยู่ในระดับมาก รองลงมา สถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลให้อยู่ในโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและภาษาที่เข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.5 ด้านการเข้าถึงความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษามีการแจ้งข่าวสารข้อมูลสารสนเทศผ่านระบบ

ออนไลน์ โดยอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับมาก รองลงมา สถานศึกษามีการส่งหนังสือเวียนแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ข่าวสารต่างๆ อยู่ในระดับมากและสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลโดยบอร์ดประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.6 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ บุคลากรในองค์กรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับมาก รองลงมา สถานศึกษามีการถ่ายโอนเผยแพร่ข้อมูลความรู้ เทคนิค วิธีการ สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ต่างๆ ภายในองค์กรของบุคคล อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาให้ความรู้แก่บุคลากรในองค์กร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.7 ด้านการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ บุคลากรในองค์กรนำความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมาก รองลงมา บุคลากรในองค์กรนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงองค์กร อยู่ในระดับมาก และบุคลากรในองค์กรเกิดระบบการเรียนรู้ จากการสร้างองค์ความรู้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 พบว่า สภาพปัญหาทั้ง 7 ด้าน มีผลดังนี้

2.1 ด้านการค้นหาความรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่ตรงกับความต้องการใช้ข้อมูลขององค์กร รองลงมา สถานศึกษาไม่มีการสำรวจค้นหาว่ามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ที่ใคร และมีความรู้อะไรที่องค์กรจำเป็นต้องมี และสถานศึกษาไม่มีการเลือกข้อมูลความรู้จากแหล่งสารสนเทศต่างๆ และข้อที่มีค่า ร้อยละลำดับสุดท้าย ครูไม่ได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

2.2 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาไม่มีการกำจัดข้อมูลเนื้อหาเก่าๆที่ใช้ไม่ได้แล้วออกจากฐานข้อมูลขององค์กร รองลงมา สถานศึกษาไม่มีการดึงข้อมูลความรู้ที่จำเป็นต่อองค์กรที่มีอยู่กระจัดกระจายมารวมเพื่อจัดทำเนื้อหาที่เหมาะสม และสถานศึกษาไม่มีการแสวงหาข้อมูลความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆจากภายนอก และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ให้ความสำคัญในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

2.3 ด้านการจัดระบบความรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการจัดเก็บข้อมูล รองลงมา สถานศึกษาไม่มีการสร้างความรู้ใหม่ๆ และครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ให้ความสำคัญของวิธีการจัดเก็บความรู้ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย สถานศึกษาไม่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล

2.4 ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาไม่มีการจัดเก็บข้อมูลความรู้อย่างเป็นระบบหมวดหมู่ รองลงมา

สถานศึกษาไม่มีการกลั่นกรองความรู้บางอย่างที่จำเป็นต่อองค์กรและความรู้บางอย่างไม่จำเป็นต่อองค์กรเพื่อการใช้ข้อมูลความรู้ได้อย่างเหมาะสม และสถานศึกษาไม่มีการปรับปรุงรูปแบบข้อมูลเอกสารความรู้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกลั่นกรองความรู้

2.5 ด้านการเข้าถึงความรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาไม่มีการจัดทำหนังสือเวียนแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับข่าวสารกิจกรรม รองลงมา สถานศึกษาไม่มีจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสาร และครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ให้ความสำคัญในการกระจายข้อมูลความรู้ของบุคลากรในองค์กร และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย สถานศึกษาไม่มีการกระจายข้อมูลโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.6 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูและบุคลากรไม่มีการถ่ายโอนเผยแพร่ข้อมูลความรู้ให้บุคคลอื่นในองค์กร รองลงมา ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และสถานศึกษาไม่มีการสร้างวัฒธรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ในองค์กร และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย สถานศึกษาไม่มีการจัดระบบพี่เลี้ยงแก่บุคลากรใหม่

2.7 ด้านการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาการทำงาน รองลงมา ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงองค์กร และครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดประโยชน์กับงาน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้จากการเรียนรู้มาใช้ในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์กับงานมากที่สุด

3. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 โดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ จำนวน 7 ด้าน สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านการค้นหาความรู้ พบว่า ควรกำหนดเป้าหมายที่ตรงกับความต้องการใช้ข้อมูลขององค์กร รองลงมา ควรสำรวจค้นหาว่ามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ที่ใคร และมีความรู้อะไรที่องค์กรจำเป็นต้องมี อันดับสาม ควรสนับสนุนการจัดหาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และอันดับสุดท้าย ควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการสืบค้นข้อมูลจากสารสนเทศต่างๆ

3.2 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ พบว่า ควรกำหนดขอบเขตในการแสวงหาความรู้ที่ชัดเจนว่าจะต้องศึกษาในประเด็นใดและมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาอย่างไร รองลงมา ควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการแสวงหาความรู้ อันดับสาม ควรมีความพร้อมและทักษะที่ดีในการค้นคว้าหาความรู้ และอันดับสุดท้าย ควรมีการวางแผนการจัดบุคคลเข้ามารับผิดชอบการแสวงหาความรู้มาใช้ในสถานศึกษา

3.3 ด้านการจัดระบบความรู้ พบว่า ควรวางเครือข่าย Intranet ให้ครอบคลุมทั่วทั้งโรงเรียนเพื่อให้การเรียกใช้ หรือจัดเก็บความรู้เป็นไปในลักษณะที่เข้าถึงได้ง่ายและทั่วถึง รองลงมา ควรให้ความรู้แก่ผู้ที่ปฏิบัติในการจัดการความรู้ให้มีความเข้าใจการจัดระบบความรู้ อันดับสาม ควรมีการวางแผนการจัดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเข้ามารับผิดชอบการจัดเก็บข้อมูล และอันดับสุดท้าย ควรมีการให้ความรู้ในเรื่องของเทคโนโลยีให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและสามารถที่จะใช้เทคโนโลยีได้ทุกคน

3.4 ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ พบว่า ควรมีการจัดเก็บข้อมูลความรู้อย่างเป็นระบบหมวดหมู่ รองลงมา ควรจัดเก็บข้อมูลความรู้อย่างเป็นระบบโดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน อันดับสาม ควรมีการกลั่นกรองความรู้บางอย่างที่จำเป็นต่อองค์กรและความรู้บางอย่างไม่จำเป็นต่อองค์กร เพื่อการใช้ข้อมูลความรู้ได้อย่างเหมาะสม และอันดับสุดท้าย ควรมีการปรับปรุงรูปแบบข้อมูลเอกสารความรู้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร

3.5 ด้านการเข้าถึงความรู้ พบว่า ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม รองลงมา ควรวางเครือข่าย Intranet ให้ครอบคลุมทั่วทั้งโรงเรียนเพื่อให้การเรียกใช้ หรือจัดเก็บความรู้เป็นไปในลักษณะที่เข้าถึงได้ง่ายและทั่วถึง อันดับสาม ควรจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้คณะครูเข้าถึงความรู้ และอันดับสุดท้าย ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบเกี่ยวกับข่าวสารกิจกรรม

3.6 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่า ควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอกองค์กรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รองลงมา ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในองค์กร อันดับสาม ควรสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการที่บุคลากรนำความรู้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และอันดับสุดท้าย ควรมีการสร้างวัฒธรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ในองค์กร

3.7 ด้านการเรียนรู้ พบว่า ควรให้คณะครูได้รับความรู้จากการที่ลงมือปฏิบัติจริงไม่ใช่การได้รับความรู้จากการเข้ารับการอบรมเพียงอย่างเดียว รองลงมา ควรให้บุคลากรสร้างผลงานทางวิชาการที่เป็นรูปธรรมและจัดเก็บไว้ในสถานที่ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสะดวกต่อการนำไปใช้ อันดับสาม ควรเปิดโอกาสให้บุคลากร แสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดเป็นนวัตกรรมและนำไปสู่การทดลองปฏิบัติ และอันดับสุดท้าย ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามให้คำแนะนำและสร้างความมั่นใจในการทำงานให้คณะครู

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะ ผู้บริหารเห็นความสำคัญของกระบวนการจัดการความรู้และการจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ดำเนินการร่วมกัน โดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานย่อยของสถานศึกษาเพื่อสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ หนูเมือง และสมหมาย ปรีชาศิลป์ (2560) การจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด

กระบี่ ผลการศึกษาพบว่า 1. การจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกระบี่ พบว่าระดับการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย สูงสุดลงมา คือ ด้านการจัดความรู้ ให้เป็นระบบ ด้านการบ่งชี้ความรู้ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญอารีย์จำเริญเนาว์ และ สุรศักดิ์ คำรง (2560) การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างความรู้ 2) การแลกเปลี่ยนความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ 2. สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกนครราชสีมาเขต 7 โดยรวมการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำวิจัยแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำวิจัยแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

3) โรงเรียน ควรนำวิจัยแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2

2) ควรวิจัยเรื่อง รูปแบบกระบวนการการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2

3) ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

4) ควรวิจัยเรื่อง การนำการจัดการความรู่มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาขุนแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที 3) พ.ศ. 2553.** กรุงเทพมหานคร : องค์การสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

จักรพงษ์ สุวรรณรัศมี. (2556). **การจัดการความรู้ในสถานศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้**. วารสารวิชาการ 2556 ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2556)

ฉวีวรรณ หนูเมือง และ สมหมาย ปรีชาศิลป์ (2560,มกราคม - มิถุนายน). **การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระบี่** ,วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญอารีย์ จำเริญเนาว์ และ สุรศักดิ์ คำคง (2560,มกราคม - เมษายน). **การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต7**, วารสารการบริหารการนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประเสริฐ บุญเรือง. (2556). **การจัดการศึกษาตลอดชีวิต.** กรุงเทพฯ : บริษัท นำทองการพิมพ์ จำกัด.

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). **หลักการจัดการศึกษายุคใหม่.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing (5th ed.).** New York : Harper Collins Publishers.(pp.202-204).

การบริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

School Management and Effectiveness of the Schools under Nongbua Lamphu Primary Educational Service Area Office 2

ศรันยาพร ชมภูพื้น[1] และอดิศร ศรีเมืองบุญ[2]
Sarunyapron Chomphupuen[1] and Adisorn Srimuangbun[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 2) ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 และ 3) ศึกษาเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.512)

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลของโรงเรียน

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิชญบัณฑิต Email : phai.sarunyapon@gmail.com
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
Email : adisornsrim@yahoo.co.th

Abstract

The objectives of this research were 1) to study school management under Nongbua Lampau Primary Educational Service Area Office 2, 2) to study effectiveness of the schools under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2, and 3) to study relationship between school management and effectiveness of the schools under Nongbua Lampau Primary Educational Service Area Office 2. The samples were 278 teachers of the academic year 2020. The instruments used for this research, were 5 rating scales questionnaires on school management and the effectiveness of the schools with the reliability of 0.82. The statistics used for data analysis, included percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation coefficient. The result of findings was as follows: 1) for overall of school management was at a high level, 2) for overall on the effectiveness of the schools was at a high level and 3) the relationship between school management and the effectiveness of the schools was found that the positive relationship was at a moderate level, and was on statistical significance at .01 (r=.512).

Keywords : schools management and effectiveness of the school**.**

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการสำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคม บูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรมและวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีให้วัยเด็กปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่าการศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนสามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ ซึ่งเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคน ให้เป็น “คนดี คนเก่งและมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพตรงตามความต้องการทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะคุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขและมีความสุข การจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำสูงในหลายๆ ด้าน จึงจะสามารถบริหารงานในภาระหน้าที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ จะเห็นได้จากการวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดคุณลักษณะในการ

เป็นผู้นำ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาโดยรวมเป็นอย่างมาก (ธีระ รุญเจริญ, 2550: 16)

ปัจจัยที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียน คือ ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การจัดการศึกษาจึงควรส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้นำหลัก มีภาระหน้าที่ คือ เป็นผู้นำทางการศึกษา รับผิดชอบการบริหารงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการทั้ง 4 ด้านคือ 1) ด้านวิชาการ งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริการจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุน การคุณภาพนักเรียน ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) ด้านงบประมาณ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริการจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้โดยยึดหลัก การบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเพื่อส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน 3) ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวมีอิสระภายใต้กฎระเบียบและเป็นไปตามหลักธรรมภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ด้านการบริหารทั่วไป การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับ การจัดบริหารองค์การให้บริการ บริหารงานอื่นๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยการ ความสะดวกต่างๆในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนร่วมกันทำงาน จนทำให้นักเรียนใฝ่รู้ รักการอ่าน และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (ธีระ รุญเจริญ, 2550: 16)

การบริหารสถานศึกษามีเป้าหมายสำคัญให้เกิดประสิทธิผลนั้นต้องอาศัยความทุ่มเทพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องอาศัยเป้าหมายที่ชัดเจนและท้า

ทาย ต้องอาศัยทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ ต้องอาศัยความมีวิสัยทัศน์ซึ่งจะต้องเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการสอนเทคโนโลยี ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำทั้งของผู้บริหารสถานศึกษาและของคณะครู ต้องอาศัยบรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือและไว้วางใจซึ่งกันและกันที่สำคัญก็คือ ต้องอาศัยหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นทิศทางของการพัฒนาที่ถูกต้องถูกทิศทาง ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2549: 38) การดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิผลถือเป็นความสามารถในการบริหารดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนจนเกิดผลลัพธ์ที่ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ความสามารถของโรงเรียนในการดำเนินการให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนตั้งไว้ ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความพึงพอใจในงานของบุคลากร สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการจัดสรรทรัพยากร และการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อม (Hoy and Miskel, 2005 : 398) สรุปได้ว่า ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญ อยู่ภายใต้ระเบียบข้อจำกัดการบริหารโรงเรียน โดยเป็นแนวทางที่ช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารสามารถบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนด

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 และกำลังศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และสามารถเป็นแนวทางในการบริหารงานด้านต่างๆ ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลของโรงเรียน และบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,027 คน จาก 102 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 278 คน จาก 102 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970 : 607-610) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) การบริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดอุดรธานี กำหนดเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคอร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคอร์ท (Likert Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยพิชญบัณฑิต เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ให้ครูกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยประสานงานขอรับแบบสอบถามคืน และติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับด้วยตนเอง

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient)

4.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) แบบเพียร์สัน Pearson's Product Moment Correlation (r)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวม

การบริหารสถานศึกษา	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารวิชาการ	4.41	0.26	มาก
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	4.34	0.35	มาก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.56	0.37	มากที่สุด
4. ด้านการบริหารทั่วไป	4.44	0.38	มาก
โดยภาพรวม	4.43	0.20	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.43) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\overline{X}$=4.56) รองลงมา คือ ด้านการบริหารทั่วไป ($\overline{X}$=4.44) และด้านการบริหารวิชาการ ($\overline{X}$=4.41) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ($\overline{X}$=4.34)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวม

ประสิทธิผลของโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	4.44	0.31	มาก
2. ด้านความพึงพอใจในงานของครู	4.42	0.36	มาก
3. ด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี	4.39	0.36	มาก
4. ด้านความสามารถการจัดสรรทรัพยากร	4.62	0.43	มากที่สุด
5. ด้านการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อม	4.59	0.37	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.48	0.24	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามารถการจัดสรรทรัพยากร ($\bar{X}$=4.62) รองลงมา คือ ด้านการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อม ($\bar{X}$=4.59) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ($\bar{X}$=4.44) และด้านความพึงพอใจในงานของครู ($\bar{X}$=4.42) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี ($\bar{X}$=4.39)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวม (n=278)

การบริหารสถานศึกษา	ประสิทธิผลของโรงเรียน (Y_{tot})			
	Pearson Correlation	P-value	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทางความสัมพันธ์
1. ด้านการบริหารวิชาการ (X_1)	.189**	.002	ต่ำ	ทางบวก
2. ด้านการบริหารงบประมาณ (X_2)	.311**	.000	ปานกลาง	ทางบวก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล (X_3)	.556**	.000	ปานกลาง	ทางบวก
4. ด้านการบริหารทั่วไป (X_4)	.168**	.005	ต่ำ	ทางบวก
การบริหารสถานศึกษา (X_{tot})	.512**	.000	ปานกลาง	ทางบวก

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2ปรากฏว่า โดยภาพรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับประสิทธิผลของโรงเรียน (Y_{tot}) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.512) โดยคู่ที่ มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล (X_3) กับ ประสิทธิผลของโรงเรียน (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง (r=.556) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงบประมาณ (X_2) กับ ประสิทธิผลของโรงเรียน (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง (r=.311) และด้านการบริหารวิชาการ (X_1) กับ ประสิทธิผลของโรงเรียน (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำ (r=.189) ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารทั่วไป (X_4) กับ ประสิทธิผลของโรงเรียน (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำ (r=.168)

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล รองลงมา คือ ด้านการบริหารทั่วไป และด้านการบริหารวิชาการ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ

1.2 ประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามารถการจัดสรรทรัพยากร รองลงมา คือ ด้านการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และด้านความพึงพอใจในงานของครู ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี

1.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปรากฏว่า โดยภาพรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับประสิทธิผลของโรงเรียน (Y_{tot}) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.512)

2. อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

2.1 การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ต้องพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน และการประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ (2555) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก

2.2 ประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามารถการจัดสรรทรัพยากร ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ได้มีการจัดสรรทรัพยากรทุกด้านให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง โดยการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ (2555) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสันต์ รอดย้อย และพรเทพ รู้แผน (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปรากฏว่า โดยภาพรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับประสิทธิผลของโรงเรียน (Y_{tot}) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.512) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ (2555) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่าโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกสารอ้างอิง

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ : ฐานบัณฑิต.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : แอล. ที. เพรส จำกัด.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่.** กรุงเทพฯ: สุวีริยา สาส์น.

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). **การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2549). **การบริหารการศึกษา : หลักการ และทฤษฎี.** กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธ์.

แสกสันต์ รอดย้อย และพรเทพ รู้แผน. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.** วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กันยายน 2560.

Hoy ,Wayne K.and Miskel ,C.G. (2005). **Educational Administration : Theory, Research and Practice.** 7thed. New York : The McGraw-Hill Companies.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities.** Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

THE PARTICIPATIONS IN SCHOOLS OF BASIC EDUCATION IN SCHOOLS NG DISTRICT UNDER THE OFFICE OF NONG BUA LAMPHU PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

วรรณภา นันทะแสง[1] ประมวล อุ่นเรือน[2]
Wannapa natasang Pramuan Aunrean

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกยาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการ เทียบตาราง Krejcie and Morgan จำนวน 196 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการภายในสถานศึกษา จำนวน 44 คน และคณะกรรมการภายนอกสถานศึกษา จำนวน 152 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.34 - 0.89 และดำความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test ผลการศึกษาพบว่า

1) การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกมาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ ระหว่างคณะกรรมการภายในสถานศึกษากรรมการภายนอกสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมี

[1] อาจารย์, วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
[2] อาจารย์, วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยคณะกรรมการภายในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา มากกว่าคณะกรรมการภายนอกสถานศึกษา เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก กับโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม , คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the participations in schools of basic education school in Mueang District under The office of Nong Bualamphu Primary Educational service area 1 2) to Compare the participations in schools of basic education school in Mueang District under The office of Nong Bualamphu Primary Educational service area 1. classified by status and school size. The sample used basic education in schools board of school in Mueang District under The office of Nong Bualamphu Primary Educational service area 1 were 196 Include 44 board in school all 152 board Outside school using Stratified Random Sampling. The instrument used was a five rating scale questionnaire with the discrimination value between 0.34 - 0.89 and its reliability of 0.96 Statistics employed were percentage. mean, standard deviation, t-test (Independent samples) The results were as follows:

1) Participations in schools of basic education in schools board of school in in Mueang District under The office of Nong Bualamphu Primary Educational service area 1. Overall and each aspect is at a high level.

2) Compares the participations in schools of basic n in schools board of school in Mueang District under The office of Nong Bualamphu Primary Educational service area 1. classified by status between board in school and board Outside school A whole and the difference artistically significant at the .01 level by Committee involvement in school management in school. Outside the school. Classified by school size between small school and larger school were not diffboth in overall aspect.

keywords: the participations, Basic education in schools board, School Administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้ มีการจัดระบบการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศ กระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547) ด้วยการบัญญัติในมาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อท หน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2548,) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน. 2547) กล่าวสรุปได้ดังนี้ 1) กำกับการด เนินการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ความ ต้องการของชุมชนและท้องถิ่น 2) ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินกิจการด้านต่างๆ ของสถานศึกษา 3) มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน สถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด 4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่กฎหมายกำหนดข้างต้น คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเปรียบเสมือนผู้แทนของท้องถิ่นที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารและจัดการศึกษา ของสถานศึกษา โดยจะเป็นกลไกเชื่อมโยงนโยบายของรัฐให้เข้ากับชุมชนที่ตั้งของสถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียน ไปสู่ความเป็นพลเมืองที่ดีเป็นพื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต เป็นพื้นฐานอาชีวศึกษาและเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป (ธีระ รุญเจริญ. 2536)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์คณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษา มีความ เข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองได้ตามกรอบที่ กฎหมายกำหนด ดังนั้นความหลากหลายของบุคคลที่เข้าร่วม เป็นคณะกรรมการจึงเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ต้อง อาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ต่างๆ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษามีความสำคัญมาก เพราะบุคคลดังกล่าวมีบทบาทหน้าที่พัฒนา สถานศึกษา กำหนดความต้องการในการปรับปรุงสถานศึกษาให้ บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา และเป็นตัวแทนของ ชุมชนในท้องถิ่นที่สามารถรู้สภาพปัญหาและความต้องการของ ชุมชน (คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551)

การดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ตามสภาพความเป็นจริงแล้ว พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษายังไม่ได้

มีบทบาทเท่าที่ควร ยังขาดการมีส่วนร่วมอันอาจเนื่องมาจาก ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน ในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ควรจะเป็น หรืออาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง จากความจำเป็นและสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและสาเหตุเพื่อนำเสนอแนวทาง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เพื่อ นำเสนอข้อมูลเป็นแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมผู้บริหาร สถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพและนำไป พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามนโยบายแนวทางการปฏิรูป การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ตามรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน (Cohen & Uphop.1980 : 219-222 อ้างถึงใน พรเทพ ทัศนสุวรรณ. 2553) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ประกอบด้วย 1) ค้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 แตกต่างกัน

2) คณะกรรมการสถานศึกมาขั้นพื้นฐาน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำนวน 396 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการภายในสถานศึกษา จำนวน 88 คน และคณะกรรมการภายนอกสถานศึกษา จำนวน 308 น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการ เทียบตาราง Krejcie and Morgan จำนวน 195 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ประกอบด้วย คณะกรรมการภายในสถานศึกษา จำนวน 43 คน และคณะกรรมการภายนอกสถานศึกษา จำนวน 152 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ขอลิเคอร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้ศึกษานำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วยแบบสอบถามส่งถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือและตอบแบบสอบถามโดยผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง และได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมดจำนวน 195 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (X) และ ส่วนเยี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ t-test (Independent samples)

ผลการวิจัย

1) การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการ บริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ร่วมในการตัดสินใจ	4.25	0.34	มาก
2. ร่วมในการดำเนินงาน	4.16	0.56	มาก
3.ร่วมในผลประโยชน์	4.14	0.57	มาก
4.ร่วมในการประเมินผล	4.13	0.64	มาก
รวม	4.17	0.52	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่มีส่วนร่วมมากที่สุดได้แก่ ด้านการติดสินใจ ($\vec{x}$ = 4.25) รองลงมาคือด้านร่วมในการดำเนินงาน ($\vec{x}$ = 4.16) และด้านที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ($\vec{x}$ = 4.13) ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ คณะกรรมการภายในสถานศึกษา กับคณะกรรมการภายนอกสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยคณะกรรมการภายในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารคณะกรรมการภายนอกสถานศึกษา เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียนระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามสถานภาพโดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะกรรมการภายใน (n = 43)		คณะกรรมการภายนอก (n = 152)		t	Sig.
		X	S.D.	X	S.D.		
1.	ร่วมในการตัดสินใจ	4.34	0.42	4.12	0.28	3.93**	.00
2.	ร่วมในการดำเนินงาน	4.54	0.51	4.04	0.51	5.79**	.00
3.	ร่วมในผลประโยชน์	4.56	0.50	4.02	0.53	6.01**	.00
4.	ร่วมในการประเมินผล	4.49	0.51	4.13	0.66	3.51**	.00
รวม		4.47	0.48	4.03	0.40	5.49**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ขนาดเล็ก (n = 43)		ขนาดใหญ่ (n = 152)		t	Sig.
		X	S.D.	X	S.D.		
1.	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.15	0.32	4.16	0.43	0.28	0.77
2.	ค้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.16	0.54	4.17	0.66	0.34	0.75
3.	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.12	0.52	4.18	0.71	0.47	0.64
4.	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.18	0.63	4.26	0.74	0.73	0.47
รวม		4.16	0.43	4.20	0.58	0.46	0.65

สรุปและอภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกยาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกบาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อการตัดสินใจกำหนดปัญหา จัดลำดับปัญหา กำหนดการแก้ไขปัญหา และคามต้องการของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนควิสัยทัศน์และเป้าหมายเพื่อประกอบการวางแผนกลยุทธของสถานศึกษา รวมทั้งวางเผนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดทำและกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน และพิจารณาอนุมัติแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามนิเทศการดำเนินงาน และแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเกิดขึ้นขณะทำงานตามแผนงานโครงการของสถานศึกษา มีการระดมทรัพยากรและหาแหล่งสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการให้ขวัญและกำลังใจยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูและบุคลากรอื่นสถานศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วม ในโครงการของสถานศึกมามีส่วนร่วมพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวกับการรับผลประโยชน์ของบุคลากร ในสถานศึกษาร่วมพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อประกอบการประเมินความดี ความชอบในสถานศึกษาและมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการปฏิบัติงานตาม แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในระยะต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟิกรี แก้วนวล (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดส านักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กาญจนา ม่วงลัพธ์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการวางแผนปฏิบัติราชการประจำปีในการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้การทบทวนสาระสำคัญของของแผนกลยุทธ์ รองลงมาคือการจัดทำแผนงาน งาน/โครงการและกิจกรรม การกำหนดเป้าหมายและผลผลิตหลักประจำปีของสถานศึกษาการกำกับติดตาม ประเมินผลและรายงาน และการจดัสรรงบประมาณตามแผนงาน และโครงการและกำหนดผู้รับผิดชอบ

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน โดยคณะกรรมการภายในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา มากกว่าคณะกรรมการภายนอกสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากกณะกรรมการภายในโรงเรียนจะเป็นผู้บริหารสถานศึกมากับผู้แทนครู ส่วนมากเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษา มีหน้าที่ในการให้บริการและเป็นผู้รับนโยบายจากสำนักงานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษาโดยตรง ไปปฏิบัติให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ และนโยบายที่ได้กำหนดไว้ ส่วนคณะกรรมการภายนอกโรงเรียนจะเป็นผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายนอกสถานศึกษาและอยู่ในฐานะผู้รับบริการ ดังนั้นอาจทำให้คณะกรรมการภายนอกโรงเรียนไม่ทราบนโยบายในการบริหารจัดการในโรงเรียนเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกยาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจรงค์ แสงสุกวาว (2551) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารกาศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ อิสรพล ปิ่นขจร และ ธีระ ภูดี (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของปัญหา คือ คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง มีความเข้าใจว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของคณะครูในสถานศึกษา ขาดเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมต้องทำงานประกอบกิจการส่วนตัว ประกอบกับสถานศึกษาขาดการติดต่อประสานงาน และขาดระบบการติดต่อประชาสัมพันธ์ที่ดี คณะกรรมการสถานศึกษาขาดแรงจูงใจที่ดีในการเข้ามาร่วมบริหารงานในสถานศึกษา คณะกรรมการยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นโดยตรง เพราะขาดความมั่นใจเนื่องจากไม่มีความรู้ในเรื่องการดำเนินงานในสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนค่อนข้างน้อย และขาดงบประมาณช่วยสนับสนุนส่งเสริม

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าขนาดโรงเรียนไม่ใช่ประเด็นสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา เพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้น เกิดจากการร่วมมือร่วมใจของสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษานั้น ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัย ของ วรวุฒิ ตะคำวรรณ์และเฉลิมชัย สุขจิตต์ (2558) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของชุมชน ท้องถิ่น และบริบทโดยรอบสถานศึกษา และการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการและให้บริการด้านต่างๆ แก่ชุมชน ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนมาก โดยเฉพาะคณะกรรมการที่เป็น ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้โรงเรียนควรสนับสนุน และส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการพิจารณาอนุมัติแผนปฏิบัติการประจำปีของสถนศึกษา และมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และนิเทศการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ มีการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมในโครงการของสถานศึกษา และมีร่วมในการกำหนดปัญหา และความต้องการของสถานศึกยา มีส่วนร่วมในการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวกับการรับผลประ โยชน์ของบุคลากรในสถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการปรับปรุง แก้ไข และกระจายผลประโยชน์ในสถานศึกษา มีส่วนร่วมเป็นในการประเมินผลการดำเนินโครงการของโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การประเมินผลและการรายงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป ควรศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาทุกขนาดเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ม่วงลัพธ์ (2558) **ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการวางแผนปฏิบัติราชการประจำปีในการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1.**การค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551**). แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

เบญจรงค์ แสงสุกวาว. (2551). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

พรเทพ ทัศนสุวรรณ. (2553). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์. ครุศาสตรมหาบัณฑิตอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

อิสรพล ปิ่นขจร และ ธีระ ภูดี. (2558). **การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์.วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 : กันยายน - ธันวาคม 2556

วรวุฒิ ต๊ะคำวรรณ์และเฉลิมชัย สุขจิตต์. (2558). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1.** รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ (Proceedings) เครือข่าย บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15.

ธีระ รุญเจริญ. (2536). **หน่วยที่ 13 ระบบการศึกษาและระบบการบริหารการศึกษาไทยในประมวลสาระชุดทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา เล่ม 4.** นนทบุรี: ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **คู่มือปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). **แนวปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิติบุคคลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหาร ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

Factors Affecting Efficiency of Phitsanulok Army Unit's Budget Disbursement

รัตนา สิทธิอ่วม[1], อรุณี นุสิทธิ์[2], พัชรินทรา ชัยสมตระกูล[3], สุธีรา วิไลกุล[4], และ สุพัฒน์ รอดอ่อง[5]
Rattana Sittioum[1], Arunee Nusit[2], Patcharintra Chaisomtakul[3], Sutheera Wilaikul[4], and Supat Rodong[5]

บทคัดย่อ

การวิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 127 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านกฎหมายและระเบียบข้อปฏิบัติส่งผลต่อการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรหรือการบริหารงาน และปัจจัยด้านกระบวนการบริหารงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.718 และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 51.60 สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ คือ 1) ควรจัดการอบรมให้ความรู้ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านงบประมาณให้มีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพบกและสำนักงานคลังจังหวัดมาเป็นวิทยากร 2) จัดให้มีการศึกษาดูงานของกระทรวง หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีผลด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับดีเลิศ เพื่อนำมาเป็นแนวทาง ปรับปรุงแก้ต่อไป

คำสำคัญ : การบริหารงบประมาณ หน่วยทหาร

[1] สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[2] สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[3] สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[4] สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[5] สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Abstract

The purpose of this research was to analyze factors affected to budget management efficiency of Thai Army Unit in Phitsanulok Province. The sample group was 127 people by using simple random sampling. The questionnaires were used to collect the data which were analyzed by frequency distribution, percentage, standard deviation, and multiple linear regression.

The results showed that there were three factors: legal and regulatory, organizational structure, and budget management process affected to budget disbursement efficiency at the level of statistically significant 0.05. The correlation coefficient (R) statistic is 0.718. A group of these factors could explain the efficiency of the budget disbursement of Phitsanulok Army Unit at 51.60%. The study results suggested that budget responsible staffs should be trained and should have an opportunity for knowledge sharing or visiting in another Army Unit.

Keywords: Budget management, Army Unit

บทนำ

การดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชน ยอมมีภารกิจและหน้าที่และเป้าหมายแตกต่างกันไปการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น งบประมาณ (Budget) เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจเป็นเป็นไปตามเป้าหมายของหน่วยงานต่าง ๆ การบริหารจัดการงบประมาณทุกชนิด ทุกหน่วยงานและทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณจึงมีคำนึงถึงข้อจำกัดของงบประมาณที่ได้รับ และบริหารงบประมาณให้เกิดผลประโยชน์มากที่สุด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้และบริหารงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด การใช้เครื่องมือและกลไกทางงบประมาณในทุก ๆ ด้านเพื่อกำกับการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปอย่างคุ้มค่าป้องกันการทุจริตคอร์รัปชั่น ในทุกกระบวนการขั้นตอนของงบประมาณ (ปิติธรรม ฐิติมนตรี, 2558)

หน่วยงานทหารเป็นหน่วยงานในส่วนราชการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อปฏิบัติตามภารกิจและวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีแหล่งที่มาจาก 4 ทาง คือ 1. พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2. พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม 3. งบกลาง และ 4. รับโอนจากส่วนราชการอื่น โดยมีกระบวนการงบประมาณประกอบด้วย 3 ภาค ประกอบด้วย ภาคการจัดทำงบประมาณ ภาคการบริหารงบประมาณ และภาคการติดตามประเมินผล สำหรับหน่วยงานที่กำกับดูแลด้านงบประมาณโดยตรงคือหน่วยงบประมาณกองทัพบก

โดยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินกลยุทธ์ต่าง ๆ ของหน่วยทหารทุกหน่วยเพราะการจะดำเนินการในทุกภารกิจต้องอาศัยงบประมาณ

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังมีความล่าช้าในการบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมาย และทันต่อการนำไปใช้ในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ โดยบุคลากรที่ทำงานด้านงบประมาณ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุค่อนข้างสูงทำให้การปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นไปด้วยความยากลำบาก หรือบางหน่วยมีการผลัดเปลี่ยนกำลังพลเข้ามาปฏิบัติหน้าที่โดยให้ผู้ที่มีอายุยังน้อยเข้ามาทำงานเพื่อจะทำให้ทันต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่บุคลากรเหล่านี้ยังขาดประสบการณ์ในการทำงานเป็นอย่างมาก เช่น ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงาน ซึ่งในการใช้งานด้านงบประมาณ หากไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินงานของสายงานงบประมาณอย่างถูกต้องและแม่นยำแล้ว อาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานได้ และมีความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ทำให้มีผลกระทบต่อการขับเคลื่อนงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงตามภารกิจ

จากที่มาความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของหน่วยงานทหารในสายงาน โดยเลือกหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกเป็นกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายในการศึกษาจากบุคลากรทางด้านงบประมาณ การเงิน การบัญชี การพัสดุ และการจัดซื้อจัดจ้าง โดยคาดหวังว่าข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางด้านการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพตามระเบียบที่กำหนดไว้ของหน่วยงานต่อไป

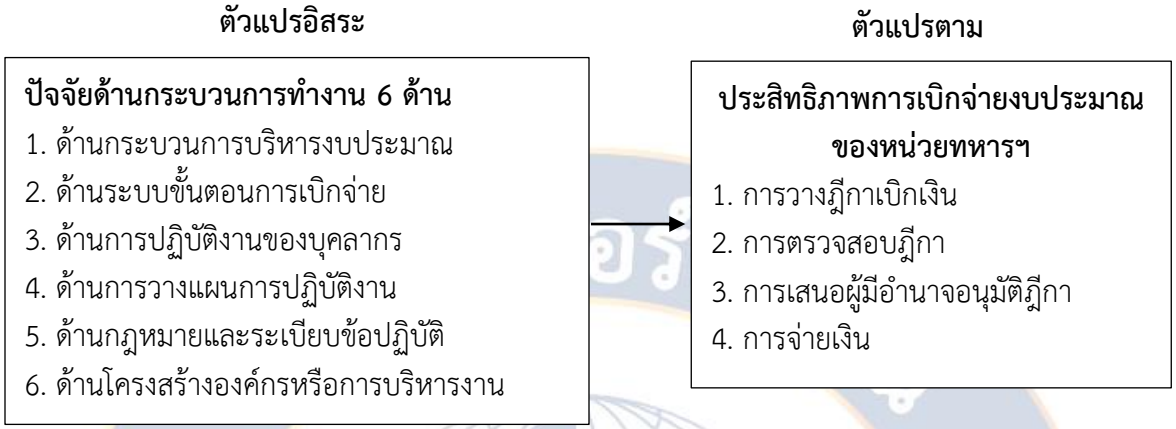
วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหาร ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐาน

ปัจจัยด้านกระบวนการบริหารงบประมาณ ด้านระบบขั้นตอนการเบิกจ่าย ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านกฎหมายและระเบียบข้อปฏิบัติ ด้านโครงสร้างองค์กรหรือการบริหารงบประมาณ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงบประมาณ

งบประมาณ ตามพจนานุกรมไทย หมายถึง บัญชีหรือจำนวนเงินที่รวมถึงกำหนดการรับและจ่ายเงิน ซึ่งจะมุ่งเน้นถึงการกำหนดรายรับและรายจ่ายเป็นสำคัญ

เรืองเดช ศิลมี (2555) ได้ให้ความหมายไว้ว่า งบประมาณหมายถึง งบประมาณรายจ่ายตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมลักษณะงบประมาณที่ดี ต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้ (ไพรัช ตระการศิรินนท์, 2554)

1. หลักการคาดการไกล (Foresight) หมายความว่า จะทำอะไรจะใช้เงินในปีใดเท่าใดต้องคิดวางแผนไว้มิใช่นึกจะทำก็ทำต้องการใช้เงินเท่าใดก็เพียงหาเงินโดยไม่คำนึงถึงว่ามีอนุญาตไว้ในงบประมาณหรือไม่

2. หลักประชาธิปไตย (Democracy) คือ จะต้องให้ราษฎรเจ้าของเงินได้รู้เห็นและให้ความเห็นชอบด้วยทั้งเงินได้และเงินจ่าย

3. หลักดุลยภาพ (Balance) งบประมาณจะต้องสมดุลกัน แต่ไม่ได้หมายความว่ารายได้รายจ่ายจะต้องเท่ากันทุกปี

4. หลักสารัตถประโยชน์ (Utility) ต้องคำนึงถึงประโยชน์ปัจจุบันและอนาคตจึงต้องให้มีรายจ่ายลงทุนไว้ให้มากพอเป็นสัดส่วนเหมาะสมกับรายจ่ายประจำปี

5. หลักความยุติธรรม (Equity) ต้องให้มีความยุติธรรมทั้งในด้านรายได้และรายจ่าย เช่น กรณีในส่วนรายได้จากการจัดเก็บภาษีต้องให้ยุติธรรมที่สุด

6. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) เกี่ยวกับการควบคุมงบประมาณรายได้และรายจ่าย ส่วนราชการผู้มีหน้าที่จะต้องระมัดระวังสอดส่องให้เกิดสมรรถภาพขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัตติยา สัจจภิรมย์ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านงบประมาณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 97 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้แก่ ด้านการจัดทำงบประมาณ ด้านการอนุมัติงบประมาณ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการควบคุมงบประมาณ

เรืองเดช ศิลมี (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณของเจ้าหน้าที่งบประมาณส่วนราชการกองทัพอากาศกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เจ้าหน้าที่งบประมาณส่วนราชการ กองทัพอากาศ 46 แห่ง จำนวน 100 คน จากการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณของเจ้าหน้าที่งบประมาณส่วนราชการกองทัพอากาศ คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการเงิน การคลังและงบประมาณ ด้านระบบสารสนเทศ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ และด้านความร่วมมือและประสานงาน

รชิตา วรัตถ์ธนพิตญ์ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการ เบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ การเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร 2) ปัจจัยด้านการบริหารของส่วนราชการ และปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร

อัมพร ดวงเกตุ พร้อมพร ภูวดิน และสมใจ บุญหมื่นไวย (2562) ได้ศึกษาผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 มี 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) ตัวแปรด้านการวางแผนการปฏิบัติงานตามกฎระเบียบ และ 2) ตัวแปรด้านกระบวนการบริหารทางการเงินงบประมาณ

วิธีดำเนินงานวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านการเงินและการบริหารงบประมาณ การพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง ของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 190 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้อยู่ที่ 5.0% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 127 ตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหารใน

พื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางอื่น ๆ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ทบทวนวรรณกรรม และศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการตั้งคำถามเพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความชัดเจนทางการใช้ภาษาและตรวจสอบหาประสิทธิภาพข้อคำถามที่นำมาใช้ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4. นำเครื่องมือในการวิจัยที่ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงและแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของหน่วยทหาร ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 30 ชุดและนำมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง พบว่าจากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว มีค่าระดับความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.95

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวมรวมข้อมูล

การเก็บรวมรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ โดยส่งลิงค์ไปยังเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยการส่งเข้าไลน์ของหน่วยงานในช่วงวันที่ 1 พฤษภาคม 2563 – 31 สิงหาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติซึ่งประกอบด้วยมาแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติอ้างอิงสำหรับทดสอบสมมติฐาน ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหาร ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก สรุปได้ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 82.68 อยู่ในช่วงมีอายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.37 รองลงมาเพศชายอายุ 18-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.35 โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 67.72 รองลงมาคือ ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 21.26 มีตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงิน คิดเป็นร้อยละ 22.83 รองลงมาคือ นายทหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ

20.47 และมีประสบการทำงาน 2-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.31 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.65 ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหารในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านกระบวนการบริหารงบประมาณ ด้านระบบขั้นตอนการเบิกจ่าย ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านกฎหมายและระเบียบข้อปฏิบัติ และด้านการบริหารของส่วนราชการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของหน่วยทหารในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การวางฎีกาเบิกเงิน การตรวจสอบฎีกา การเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติฎีกา และการจ่ายเงิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของปัจจัย ด้านกระบวนการบริหารงบประมาณด้านระบบขั้นตอนการเบิกจ่าย ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการวางแผนการ ปฏิบัติงาน ด้านกฎหมายและระเบียบข้อปฏิบัติ ด้านโครงสร้างองค์กรหรือการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	SE	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta)	t-value	P - value
ค่าคงที่	1.035	0.304		0.342	0.001**
1. x_1	0.206	0.079	0.198	2.606	0.010*
2. x_2	0.054	0.072	0.068	0.755	0.452
3. x_3	0.047	0.075	0.055	0.621	0.536
4. x_4	0.059	0.068	0.075	0.875	0.383
5. x_5	0.288	0.076	0.342	3.812	0.000*
6. x_6	0.256	0.079	0.296	3.227	0.002*

R=0.718, R^2=0.516, SEE=0.388, F=43.657, SIG OF F=0.00, *P<0.05, **P<0.01

x_1 = ด้านกระบวนการบริหารงบประมาณ x_2 = ด้านระบบขั้นตอนการเบิกจ่าย
x_3 = ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร x_4 = ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน
x_5 = ด้านกฎหมายและระเบียบข้อปฏิบัติ x_6 = ด้านโครงสร้างองค์กรหรือการบริหารงาน

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยตามสมการมีตัวแปรอิสระทั้งหมด 6 ตัวแปร พบว่า แต่มีเพียง 3 ตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ด้านกฎหมายและระเบียบข้อปฏิบัติ ด้านโครงสร้างองค์กรหรือการบริหารงาน และด้านกระบวนการบริหารงบประมาณ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.718 และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 51.60 และสามารถนำมาแทนค่าในสมการพยากรณ์ได้ ดังต่อไปนี้

$$Y=0.288x_5 + 0.256x_6 + 0.206x_1 + 1.035$$

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก อภิปรายผลดังนี้

ปัจจัยด้านกระบวนการบริหารงบประมาณ ด้านกฎหมายและระเบียบข้อปฏิบัติ และด้านโครงสร้างองค์กรหรือการบริหารงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยทหารในจังหวัดพิษณุโลก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร ดวงเกตุ พร้อมพร ภูวดิน และสมใจ บุญหมื่นไวย (2562) ที่พบว่า ผลกระทบด้านการวางแผนการปฏิบัติงานตามกฎระเบียบ และด้านกระบวนการบริหารทางการเงินงบประมาณมีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ และยังสอดคล้องกับ รัตติยา สัจจภิรมย์ (2561) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้แก่ ด้านการจัดทำงบประมาณ ด้านการอนุมัติงบประมาณ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการควบคุมงบประมาณ และสอดคล้องกับ เรืองเดช ศิลมี (2555) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณของเจ้าหน้าที่งบประมาณส่วนราชการกองทัพอากาศ คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการเงิน การคลังและงบประมาณ ด้านระบบสารสนเทศ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ และด้านความร่วมมือและประสานงาน

ขอเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีการส่งเสริมบุคลากรที่ปฏิบัติงานในด้านงบประมาณของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ให้ได้รับการอบรมจากวิทยากรผู้มีความรู้ด้านงบประมาณ และวิทยากรระดับผู้ชำนาญงานจากคลังจังหวัดพิษณุโลก ในการมาบรรยายอบรมให้ความรู้ในสิ่งที่ถูกต้องให้เป็นไปตามทิศทางเดียวกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะการทำงาน ได้แก่ ด้านกฎหมายและระเบียบข้อปฏิบัติด้านโครงสร้างองค์กรหรือการบริหารงาน และด้านกระบวนการบริหารงบประมาณโดยใช้สถานที่ที่กำหนดขึ้น เช่น ห้องประชุมของสโมสรนายทหารสัญญาบัตร ระยะเวลาการอบรม อย่างน้อย 1วัน

2. จัดให้บุคลากรที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านงบประมาณได้ศึกษาดูงานให้มีการศึกษาดูงานของกระทรวงหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เป็นองค์กรตัวอย่างของการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพในระดับดีเลิศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางปรับแก้ปัญหาต่อไป

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่นที่มีผลต่อการประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณ เช่น ด้านการกำกับดูแลของผู้บริหารขององค์กร ด้านความความกดดันในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ด้านการควบคุมภายใน เป็นต้น

2. ควรศึกษาข้อมูลในลักษณะเชิงคุณภาพควบคู่กับเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการนำมาวิเคราะห์และสอดคล้องกับการบริหารงบประมาณให้ตรงกับสภาพปัจจุบันให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. (2544). **การงบประมาณ : หลักทฤษฎีและแนววิเคราะห์เชิงปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 5).** กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5).** กรุงทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปิติธรรม ฐิติมนตรี. (2558). **ทำอย่างไรจึงจะให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างคุ้มค่า.** วารสารการงบประมาณ. 12(38), 4-9.

ไพรัช ตระการศิรินนท์. (2554). **การคลังภาครัฐ.** เชียงใหม่: เอ็นสแควร์กราฟฟิคพริ้น.

รชิตา วรัตถ์ธนพิตญ์. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.** ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

รัตติยา สัจจภิรมย์. (2561). **ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** มหาสารคาม.

เรืองเดช ศีลมี. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณของเจ้าหน้าที่งบประมาณส่วนราชการกองทัพอากาศ.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สุขี อินทา. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร.** สหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 1(1), 37.

อัมพร ดวงเกตุ, พร้อมพร ภูวดินและสมใจ บุญหมื่นไวย. (2562). **ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 กรณีศึกษา: ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์.** นครราชสีมา.

การศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้เทคโนโลยีทางการเงินในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

The Comparative Study of Financial Technology Application of Saving Co-operatives in the Upper North of Thailand

ธีระวัฒน์ ฟูแสง[1]
Theerawat Foosaeng

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มใช้และไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน 2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มใช้และไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน 3) เพื่อศึกษาความไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มใช้และไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน ประชากรได้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2558 ถึงปี พ.ศ. 2562 กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกโดยวิธีแบบเจาะจงแยกเป็นกลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินจำนวน 55 สหกรณ์ กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินจำนวน 23 สหกรณ์เครื่องมือในการวิจัยคือฐานข้อมูลกรมตรวจบัญชีสหกรณ์และแบบจำลองการวิเคราะห์ข้อมูลโอบล้อม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่า ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแนวโน้ม

ผลการวิจัยพบว่า 1)สหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนทั้ง 2 กลุ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปีบัญชี 2558–2562 โดยสหกรณ์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานสูงกว่ากลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินอย่างชัดเจน 2) สหกรณ์ทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปีบัญชี 2558–2562 โดยสหกรณ์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ำกว่ากลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน 3) ค่าผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้นมีสัดส่วนสูงสุดทั้ง 2 กลุ่มและผลได้ต่อขนาดลดลงพบเฉพาะในกลุ่มที่ไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

คำสำคัญ แบบจำลองการวิเคราะห์ข้อมูลโอบล้อม ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ ผลการดำเนินงานสหกรณ์ เทคโนโลยีทางการเงิน

[1]ว่าที่ร้อยตรี, นักวิชาการตรวจสอบบัญชีปฏิบัติการ สำนักนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7
e-mail; theerawatfoosaeng@gmail.com 094-0422297

Abstract

The objectives of this research were to study 1) to compare the performance of savings cooperatives using and not using financial technology application 2) to compare the operating efficiency cooperatives using and not using financial technology application, and 3) to study the operational inefficiency of savings cooperatives using and not using financial technology application. Population included all savings cooperatives in the upper northern regions from 2015 to 2019. The sample group was selected by a specific method, divided by using financial technology application 55 cooperatives, and not using financial technology application 23 cooperatives. Secondary data was collected from the database of the cooperative auditing department, and data analysis was comprised of data envelopment analysis model and descriptive statistics-percentage, standard deviation and trend.

The research findings were: 1) Savings cooperatives in the upper northern regions of both groups were likely to increase during 2015-2019, with using financial technology application had a clearly higher operating average than not using. 2) Both groups of cooperatives had higher operating efficiency averages during 2015–2019, with using financial technology application had lower operating efficiency averages than not using. 3) Increasing retunes scale was the highest in both groups and decreasing retunes scale was found only in the group of using financial technology application.

Keywords: Data Envelopment Analysis Model, Operational efficiency of cooperatives, Cooperative Performance, financial technology application

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ มีกิจกรรมร่วมกันหลากหลายกิจกรรมเช่นการพูดคุยด้วยภาษาในสังคมนั้นๆ จารีต ประเพณีต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมเกี่ยวกับธุรกิจคือการผลิตการแลกเปลี่ยนซื้อขาย หรือโอนกรรมสิทธิ์ระหว่างกัน อาจหวังผลกำไรสูงสุดหรือหวังผลเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันจากกิจกรรมเหล่านั้นโดยมีชื่อเรียกของกิจกรรมหรือกลุ่มนั้นแตกต่างกันไปตามเกณฑ์ที่กำหนดเช่น สโมสร สมาคม ชมรม มูลนิธิ กองทุน ห้างหุ้นส่วน บริษัท วิสาหกิจชุมชนสหกรณ์ ฯลฯ ซึ่งชื่อเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและบริบทการบริหารจัดการภายในที่แตกต่างกัน ”สหกรณ์”เป็นชื่อที่มีลักษณะพิเศษที่โดดเด่นคือสามารถทำกิจกรรมที่หวังผลกำไรสูงสุดและไม่หวังผลกำไรหรือช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก และมีการคืนกำไรให้สมาชิกในรูปแบบเงินปันผลหรือมีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้สมาชิกอีกด้วย

ปัจจุบันตามกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2548 ออกตามความในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดประเภทสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียนไว้ 7 ประเภทคือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน จากการค้นหาข้อมูลปริมาณธุรกิจสหกรณ์ทั้ง 7 ประเภทซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารถเข้าถึงโดยทั่วไปเช่น เว็บไซต์กรมส่งเสริมสหกรณ์ เว็บไซต์กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ รายงานประจำปีของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดต่าง ๆ พบว่าสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์มีสัดส่วนประมาณธุรกิจสูงสุดจึงเกิดข้อสงสัยว่าสหกรณ์ประเภทนี้ต้องใช้เครื่องมือช่วยในการจัดการข้อมูลทางการเงินหรือใช้เทคโนโลยีทางการเงิน อนึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเป็นส่วนหนึ่งของสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งประเทศดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มุ่งสนใจการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานและผลการดำเนินโดยใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีทางการเงินส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ประเภทนี้ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนอย่างไร

โดยทั่วไปผลลัพธ์การดำเนินงานด้านธุรกิจสามารถวัดได้ โดยใช้ข้อมูลจากรายงานทางการเงินหรืองบกำไรขาดทุนที่จัดทำเป็นไปตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินซึ่งวัดค่าตามเงื่อนเวลา โดยทั่วไปจะมีระยะเวลาหรืองวดละ 12 เดือน ส่วนการวัดประสิทธิภาพผลการดำเนินงานโดยทั่วไปนิยมใช้แบบจำลอง Data Environment Analysis หรือ DEA ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า (Input) และปัจจัยผลผลิต (Output) ที่มีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณและตัวแปรเชิงคุณภาพ อีกทั้งยังสามารถวัดประสิทธิภาพของการดำเนินงานได้ในกรณีที่มีปัจจัยการผลิตและผลผลิตหลายชนิด (Multi input and output) เป็นวิธีการทางคณิตศาสตร์ที่ไม่ต้องการข้อสมมติของลักษณะการกระจายของกลุ่มตัวอย่างและเป็นวิธีการที่ไม่ใช้พารามิเตอร์(Non-Parametric Approach) โดยอาศัยแนวคิดของLinear Programming มาใช้ในการวิเคราะห์ขอบเขต (Frontier Analysis) เพื่อวัดประสิทธิภาพของหน่วยผลิต ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงประยุกต์ใช้แบบจำลอง DEA ในการวัดประสิทธิภาพของหน่วยผลิต โดยแยกหน่วยผลิตเป็นหน่วยผลิตที่ใช้และไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน (อัครพงษ์ อั้นทอง, 2547,น.3)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มใช้และไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

2 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มใช้และไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

3 เพื่อศึกษาความไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มใช้และไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์“สหกรณ์” (Cooperatives) สหกรณ์ คือ "องค์กรฯ หนึ่ง ที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจ เพื่อดำเนินงานทั้งในด้านความคิด ระบบบริหารจัดการผลผลิตและบุคคลโดยใช้หลักประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการ (อันจำเป็น) ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม" (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2564) “สหกรณ์”ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2562 หมายความว่า “สหกรณ์” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์ผู้มีสัญชาติไทย โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ ปัจจุบันกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดประเภทสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน พ.ศ.2548 กำหนดไว้ 7 ประเภทคือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน

เทคโนโลยีทางด้านการเงินเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยจัดการ งานเอกสาร งานคำนวณ การแสดงผล รวมถึงการเก็บรักษาข้อมูล โดนระบบสหกรณ์ออมทรัพย์จะเกี่ยวข้องกับ ระบบงานสมาชิกและหุ้น ระบบงานเงินให้กู้ ระบบเงินรับฝาก ประมวลผลเงินงวด

รายงานทางการเงินเป็นการแสดงรายการต่าง ๆ ในรูปแบบที่ถูกกำหนดไว้โดยหน่วยกำกับดูแลหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้โดยมีการให้นิยามแต่ละรายการไว้อย่างชัดเจนเช่นสินทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนที่อยู่ในความควบคุมของสหกรณ์ ซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีตที่อาจได้มาจากการซื้อหรือสร้างขึ้นเอง เช่าซื้อ รับบริจาค โดยสหกรณ์จะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตจากกระแสเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด หนี้สิน หมายถึง หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของสหกรณ์ซึ่งเป็นผลของรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีในอดีตอาจเกิดจากการดำเนินงานตามปกติของสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์จะต้องชำระภาระผูกพันด้วยสินทรัพย์ทุนของสหกรณ์ หมายถึง ส่วนของสมาชิกผู้ลงทุนถือหุ้นในสหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2557, น.3-9)

วิธีการวัดประสิทธิภาพของหน่วยผลิตเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยพิจารณาถึงระดับความสามารถในการดำเนินงานของหน่วยผลิตหนึ่ง ๆ โดยแยกตามเกณฑ์ค่าพารามิเตอร์ได้ 2 วิธีคือ

1. วิธีประมาณค่าพารามิเตอร์ (Parametric Method) เริ่มต้นจากการกำหนดรูปแบบของฟังก์ชันประสิทธิภาพก่อน เช่น ฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb–Douglas, CES หรือฟังก์ชันในรูปแบบอื่นๆ ที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ จากนั้นจะใช้ระเบียบวิธีการทางด้านเศรษฐมิติ อาทิ Corrected Ordinary Least Squares, Maximum Likelihoods ฯลฯ เพื่อทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ของฟังก์ชันซึ่งจะมีคุณสมบัติตามทฤษฎีทางด้านเศรษฐศาตร์ เช่น ฟังก์ชันการผลิตจะมีลักษณะโค้งคว่ำโดยสมบูรณ์ (Strictly Concave)หรือ เส้นผลผลิตเท่ากันจะมีลักษณะโค้งหงายโดยสมบูรณ์ (StrictlyConvex) (อรรถพล สืบพงศกร, 2012, น. 44)

2. วิธีการประมาณค่าที่ไม่อิงพารามิเตอร์ (Nonparametric Method) จะไม่มีการกำหนดรูปแบบของฟังก์ชันที่แน่นอนสำหรับขอบเขตประสิทธิภาพ (Efficient Frontier) แต่ขอบเขตประสิทธิภาพจะถูกคำนวณขึ้นโดยใช้ระเบียบวิธีการทางคณิตศาสตร์ที่เรียกว่าโปรแกรมเชิงเส้น (Linear Programming) โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ของปัจจัยการผลิตและผลผลิต จากนั้นจะทำการคำนวณหาค่าคะแนนประสิทธิภาพโดยเปรียบเทียบกับขอบเขตประสิทธิภาพที่สร้างขึ้นดังกล่าว (อรรถพล สืบพงศกร, 2012, น. 44) หรือเป็นการเปรียบเทียบค่าประสิทธิภาพที่คำนวณได้ในแต่ละหน่วยผลิต กับค่ามาตรฐาน (benchmark) ซึ่งในการเปรียบเทียบระหว่างหน่วยผลิตนั้น ค่ามาตรฐาน ก็คือ ค่าที่ได้จากหน่วยผลิตที่ดีที่สุด (best practice) เมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยผลิตที่กำลังศึกษาทั้งหมด หรืออาจกล่าวได้ว่าหน่วยผลิตนั้นเป็นหน่วยผลิตที่อยู่ในระดับแนวหน้า (frontier) ส่วนหน่วยผลิตอื่นๆ จะมีศักยภาพหรือประสิทธิภาพที่ต่ำกว่า (inefficiency) เช่น Data Envelopment Analysis (DEA), Stochastic Frontier Approach (SFA), Thick Frontier Approach (TFA) และ Distribution Free Approach (DFA) (อัครพงศ์ อั้นทอง , 2547, น.2)

Data Envelopment Analysis หรือ DEA เป็นแบบจำลองหนึ่งที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการวัดประสิทธิภาพของหน่วยผลิตตามเอกสารวิชาการต่างๆ และแนวคิดการวัดประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบ Frontier Analysis ที่นิยมใช้คือ แนวคิดของ M.J. Farrell (1957) ซึ่ง Farrell ได้แสดงแนวคิดของการจำแนกประสิทธิภาพทางด้านเศรษฐศาสตร์ (Economic Efficiency) ของหน่วยผลิตออกเป็น 2 ลักษณะ ซึ่งได้แก่

1. ประสิทธิภาพทางด้านการจัดสรรทรัพยากร (Price/Allocative Efficiency) หมายถึง ความสามารถของหน่วยผลิตในการเลือกสัดส่วนของปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมภายใต้ข้อจำกัดทางด้านราคาของปัจจัยการผลิต

2. ประสิทธิภาพทางด้านเทคนิค (Technical Efficiency) หมายถึง ความสามารถของหน่วยผลิตในการลดจำนวนปัจจัยการผลิตโดยที่จำนวนผลผลิตยังคงมีอยู่เท่าเดิม (Input–Oriented Measure) หรือในทางกลับกันความสามารถของหน่วยผลิตในการที่จะเพิ่มปริมาณผลผลิตภายใต้จำนวนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ (Output–Oriented Measure) (อรรถพล สืบพงศกร, 2012, น.45)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2558 ถึงปี พ.ศ. 2562 ที่พบข้อมูลทางเงินจากฐานข้อมูลของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์คัดเลือกโดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเงื่อนไข 1) กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินจะต้องใช้เทคโนโลยีทางการเงินต่อเนื่องตามมิติของเวลา (Continuous Time Series Data) 2) กลุ่มไม่ใช้

เทคโนโลยีทางการเงินจะต้องไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินต่อเนื่องตามมิติของเวลา (Continuous Time Series Data)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) วัดผลการดำเนินงานคือรายงานทางการเงินในฐานข้อมูลกรมตรวจบัญชีสหกรณ์2) วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานคือตัวแบบจำลองการวิเคราะห์ข้อมูลโอบล้อม (Data Envelopment Analysis Model: DEA Model) หรือโปรแกรมสำเร็จรูป DEAP Version 2.1 (Coelli, 1996) ในมุมมอง Output-Oriented ภายใต้ฟังก์ชั่นการผลิตเป็นแบบผลตอบแทนต่อขนาดแปรผัน (variable returns to scale; VRS) โดยใช้ปัจจัยนำเข้า จากการศึกษาประสพชัย พสุนนท์ (2558, น. 169) และใช้ปัจจัยผลผลิตโดยผู้วิจัยกำหนดขึ้นมุ่งเน้นเฉพาะการออมหุ้น การรับฝากเงินและการให้สินเชื่อแก่สมาชิก ดังนี้ ตัวแปรปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ทุนสหกรณ์ ตัวแปรปัจจัยผลผลิต (Output) ได้แก่ ปริมาณธุรกรรมทั้งสิ้น วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD คำนวณด้วยโปรแกรม Microsoft Excel) และวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis)

2) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 ได้แก่ ค่าประสิทธิภาพ คำนวณด้วยโปรแกรม DEAP Version 2.1 (Coelli, 1996) โดยนำผลลัพธ์ที่ได้จัดกลุ่มระดับประสิทธิภาพเป็น 6 ระดับคือประสิทธิภาพสูงมาก ประสิทธิภาพสูง ประสิทธิภาพปานกลาง ประสิทธิภาพต่ำ ประสิทธิภาพต่ำมากไม่มีประสิทธิภาพ (อนุชา ภูริพันธุ์ภิญโญ 2562, น. 31) เพื่อหาสัดส่วน (Percentage Analysis) และค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD คำนวณด้วยโปรแกรม Microsoft Excel) และวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis)

3) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 ได้แก่ ค่าประสิทธิภาพ คำนวณด้วยโปรแกรม DEAP Version 2.1 (Coelli, 1996) โดยนำผลลัพธ์ที่มีค่าน้อยกว่า 1 เพื่อหาสัดส่วน (Percentage Analysis) ของค่า increasing retuns scale : irs. หมายถึงผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น และ decreasing retuns scale : drs. หมายถึงผลได้ต่อขนาดลดลง คำนวณด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

ผลการวิจัย

สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีกำไรสุทธิต่อสมาชิกเฉลี่ยในปีบัญชี 2558–2562 อยู่ใช่ช่วง 24,626.77 ถึง 31,514.64 บาทซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและค่าส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐานของกำไรสุทธิต่อสมาชิกอยู่ในช่วง 22,021.36 ถึง 23,237.42 บาท มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับกำไรสุทธิต่อสมาชิกเฉลี่ย สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีกำไรสุทธิต่อสมาชิกเฉลี่ยในปีบัญชี 2558–2562 อยู่ใช่ช่วง 1,784.66 ถึง 7,334.18 บาทซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและค่าส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐานของกำไรสุทธิต่อสมาชิกอยู่ในช่วง 7,804.13 ถึง 25,867.27 บาท

มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับกำไรสุทธิต่อสมาชิกเฉลี่ย จากเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนทั้ง 2 กลุ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปีบัญชี 2558–2562 โดยสหกรณ์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานสูงกว่ากลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินอย่างชัดเจนและพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าสหกรณ์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีผลการดำเนินงานที่แตกต่างกันมากกว่าสหกรณ์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

ค่าประสิทธิภาพการดำเนินงานเรียงลำดับจากสูงมากไปต่ำมาก ในช่วงปีบัญชี 2558–2562 พบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีค่าประสิทธิภาพปานกลาง ประสิทธิภาพปานต่ำ ประสิทธิภาพปานต่ำมาก ตามลำดับ และสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินพบค่าประสิทธิภาพสูงมาก ประสิทธิภาพสูง ประสิทธิภาพปานกลาง ตามลำดับโดยสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีค่าประสิทธิภาพปานกลางค่อนไปค่าประสิทธิภาพต่ำมากและออมทรัพย์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการมีค่าประสิทธิภาพปานกลางค่อนไปค่าประสิทธิภาพสูงมาก

จากการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ทั้ง 2 กลุ่มพบว่าค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปีบัญชี 2558–2562 โดยสหกรณ์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ำกว่ากลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินและพิจารณาเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าสหกรณ์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีจัดอยู่ในช่วงค่าประสิทธิภาพต่ำมากไปค่าประสิทธิภาพปานกลาง สหกรณ์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีจัดอยู่ในช่วงค่าประสิทธิภาพปานกลางไปค่าประสิทธิภาพสูงมาก

ความไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มใช้และไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน สามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้ พบค่าผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น มีสัดส่วนสูงสุดทั้ง 2 กลุ่มและค่าผลได้ต่อขนาดลดลง ไม่พบในกลุ่มสหกรณ์ใช้เทคโนโลยีทางการเงินแต่พบในกลุ่มที่ไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

สรุปและอภิปรายผล

1. เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยพิจารณากำไรสุทธิต่อสมาชิก เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์มีกำไร (ขาดทุน) สุทธิและจำนวนสมาชิกแตกต่างกัน การใช้กำไรสุทธิเฉลี่ยต่อสมาชิกจึงเหมาะสมกว่าการพิจารณาเพียงยอดกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบกำไรขาดทุนเพียงอย่างเดียวซึ่งสอดคล้องกับ พรรณทิภา วิชัยเมือง (2560, น.7) ที่ได้กำหนดให้ปัจจัยการผลิตและผลผลิตถูกเฉลี่ยตามจำนวนสมาชิกเนื่องจากสมาชิกสหกรณ์มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของสหกรณ์

เมื่อพิจารณากำไรต่อสมาชิกหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือพิจารณาจากงบกำไรขาดทุนของสหกรณ์พบว่ากลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีกำไรต่อสมาชิกสูงกว่ากลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินอย่างชัดเจนและสาเหตุของความแตกต่างนั้นคือผลกำไรสุทธิเนื่องจากสหกรณ์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินส่วน

ใหญ่มีกำไรสุทธิอยู่ในช่วงไม่เกิน 10 ล้านบาทต่อปี ส่วนปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิไม่มากเนื่องจากสหกรณ์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินบางส่วนมีจำนวนสมาชิกน้อยกว่ากลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินแต่มีกำไรสูงกว่า แสดงให้เห็นว่ากลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีการหารายได้และควบคุมค่าใช้จ่ายได้ดีกว่า แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินยังพบความแตกต่างกันของกำไรสุทธิค่อนข้างสูงและมีแนวโน้มยังคงสูงต่อไป

กำไรสุทธิต่อสมาชิกเป็นการคำนวณตามค่าเฉลี่ยเลขคณิตหรือสมติฐานสมาชิกทุกคนได้รับผลกำไรสุทธิเท่ากันซึ่งในสภาพข้อเท็จจริงอาจมีความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยนี้กล่าวคือสมาชิกในกลุ่มสหกรณ์ใช้เทคโนโลยีทางการเงินทุกคนอาจไม่ได้รับปันผลกำไรสุทธิเฉลี่ยสูงกว่าสมาชิกในกลุ่มสหกรณ์ไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

ข้อเสนอแนะว่า สหกรณ์ที่ไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินควรเน้นการบริหารค่าใช้จ่ายให้ต่ำลงหรือเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น ไม่เน้นการเพิ่มจำนวนสมาชิกและควรใช้เทคโนโลยีทางการเงินหรือลงทุนในเทคโนโลยีทางการเงินเพื่อช่วยในการบริหารค่าใช้จ่ายให้ต่ำลงหรือเพิ่มรายได้ให้มากขึ้นซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีทางการเงินมีความหลากหลายทั้งด้านความสามารถและค่าใช้จ่ายในการเลือกใช้ดังนั้นสหกรณ์ควรเลือกใช้เทคโนโลยีทางการเงินให้เหมาะสมกับสหกรณ์ และถึงแม้กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีกำไรสุทธิต่อสมาชิกสูงกว่ากลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความแตกต่างของกลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินว่ามีความแตกต่างกันมากโดยเฉพาะการพิจารณาเกณฑ์การให้สินเชื่อไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลกำไรจากงบการเงินภาพรวมเพียงด้านเดียว

2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มใช้และไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน เมื่อพิจารณากำหนดปัจจัยนำเข้าได้แก่ ทุนของสหกรณ์ ซึ่งเป็นทรัพยากรทางการเงินทั้งหมดที่ให้บริการสมาชิกโดยผลลัพธ์หรือผลผลิตคือปริมาณธุรกรรมทั้งสิ้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกส่วนใหญ่ได้แก่ข้อมูลของผลบวกของการเพิ่มขึ้นและลดลงตลอดปีบัญชีของ เงินให้กู้สมาชิก เงินรับฝากสมาชิก และผลบวกการเพิ่มขึ้นของทุนเรือนหุ้นตลอดปีบัญชี นั่นหมายความว่าสหกรณ์ที่ให้บริการธุรกรรมทางการเงินแก่สมาชิกมาก เกิดการหมุนเวียนทรัพยากรทางการเงินมากเทียบกับทรัพยากรทางการเงินที่นำเข้าสหกรณ์นั้นจะมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากการเปรียบเทียบในลักษณะนี้จะไม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยรายได้และค่าใช้จ่ายที่ถูกวัดค่าและแสดงผลลัพธ์ในงบกำไรขาดทุนแล้วและเทคโนโลยีทางการเงินเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้บริการทางการเงินแก่สมาชิกดังกล่าวซึ่งสัมพันธ์กับ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2548), (หจก.พีซีเบรน, 2564), (บริษัทไอโซแคร์ ซิสเทมส์ จำกัด, 2564), (ryt9.com, 2564)

สหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีค่าประสิทธิภาพอยู่ในกลุ่มปานกลางสัดส่วนสูงสุดค่อนไปทางต่ำสุดถึงแม้แนวโน้มค่าประสิทธิภาพเพิ่มสูงขึ้นแต่ยังคงอยู่จัดอยู่ในกลุ่มดังกล่าวเนื่องจากสหกรณ์กลุ่มนี้มีปริมาณปัจจัยนำเข้าสูง(ทุนสหกรณ์) ทำให้เกิดการหมุนเวียนช้าหรือมีปริมาณน้อย

เมื่อเทียบสัดตามแบบจำลอง DEA ผลการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ (พวงเพ็ชร จาบกุล, 2561, น.60) เนื่องจากมีความแตกต่างด้านปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตได้แก่ ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นและรายได้ทั้งสิ้น

สหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีค่าประสิทธิภาพอยู่ในกลุ่มสูงมากมีสัดส่วนสูงสุดและมีแนวโน้มค่าประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเนื่องจากสหกรณ์กลุ่มนี้มีปริมาณปัจจัยนำเข้า (ทุนสหกรณ์) ต่ำทำให้เกิดการหมุนเวียนเร็วหรือมีปริมาณมากเมื่อเทียบสัดตามแบบจำลอง DEA ผลการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ (ปราณี นิลกรณ์, สุดา ตระการเถลิงศักดิ์, ประสพชัย พสุนนท์, อาพีฟี ลาต๊ะ, ศราวุธ หุ่นกลัด , 2552, น.95) เนื่องจากมีความแตกต่างด้านปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตได้แก่ ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น รายได้ทั้งสิ้น และเงินสดและเงินฝาก

ข้อเสนอแนะว่า สหกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินควรจัดการเงินทุนของสหกรณ์ให้เกิดการหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะธุรกรรมออมหุ้น เงินรับฝาก และเงินให้กู้ โดยลดส่วนต่างของธุรกรรมเหล่านั้นให้น้อยลงเช่นลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อให้ต้นเงินหมุนเวียนในสหกรณ์มากขึ้นเนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มนี้มีกำไรต่อสมาชิกค่อนข้างสูงและเพื่อให้เป็นไปตามความหมายประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ของ ประสพชัย พสุนนท์ (2558, น.212) หมายถึง สถาบันอันเป็นที่พึ่งของสมาชิก สถาบันที่เป็นกระบวนการสหกรณ์ สถาบันทางการเงิน

3 เปรียบเทียบศึกษาความไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มใช้และไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตตามแบบจำลอง DEA สามารถบอกถึงความไม่สัมพันธ์นั้นได้ถ้ามีค่าผลลัพธ์น้อยกว่า 1 โดยให้ค่า increasing retuns scale: irs. หมายถึงผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น และdecreasing retuns scale : drs.หมายถึงผลได้ต่อขนาดลดลง

การวิจัยครั้งนี้พบความสัมพันธ์แบบ drs ในสัดส่วนที่สูงสุดทั้งสองกลุ่มสหกรณ์นั่นหมายถึงมีปริมาณปัจจัยนำเข้า (ทุนสหกรณ์) มากเกินไปเมื่อเทียบกับปัจจัยผลผลิต(ปริมาณธุรกรรมทั้งสิ้น) ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ เมื่อพิจารณาทุนสหกรณ์ประกอบด้วยทุนภายในและทุนภายนอกสหกรณ์ และพบความสัมพันธ์แบบ irs เฉพาะสหกรณ์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินนั่นหมายถึงสหกรณ์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีปริมาณปัจจัยผลผลิต (ปริมาณธุรกรรมทั้งสิ้น) น้อยเกินไปเมื่อเทียบกับปัจจัยนำเข้า(ทุนสหกรณ์) ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ เมื่อพิจารณาปริมาณธุรกรรมทั้งสิ้นประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น เงินรับฝาก เงินให้กู้ ผลการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ (พรรณทิภา วิชัยเมือง, 2560, น.93) เนื่องจากมีความแตกต่างด้านปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตได้แก่ ค่าใช้จ่าย รายได้ เงินฝากสหกรณ์อื่นและเงินสดและเงินฝาก

ข้อเสนอแนะ ว่าสหกรณ์ทั้งสองกลุ่มควรลดทุนสหกรณ์ในส่วนทุนภายนอกสหกรณ์เนื่องจากมีทรัพยากรเกินความจำเป็นในการให้บริการสมาชิกและเป็นภาระสหกรณ์ในการจ่ายดอกเบี้ย และสหกรณ์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีค่าผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น(increasing returns scale : irs) ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงิน ผลการวิจัยนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มไม่ใช้

เทคโนโลยีทางการเงินควรส่งเสริมให้สมาชิกทำธุรกรรมทางการเงินกับสหกรณ์ให้มากขึ้นอาจมีความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีทางการเงินเข้ามาช่วยในการให้บริการสมาชิกให้เกิดความสะดวก รวดเร็วมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยจากการให้คำปรึกษาและความเอาใจใส่ของรองศาสตราจารย์ ดร. อนุชา ภูริพันธุ์ภิญโญ อาจารย์เปรียบเสมือนผืนดินอันอุดมสมบูรณ์ที่พร้อมส่งสารอาหารทางวิชาการให้ลูกศิษย์เจริญเติบโตอย่างงวดงามตลอดเวลา

กราบขอบพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิด และสมาชิกในครอบครัว ที่ให้ความรัก ให้ความอบอุ่นให้ให้แรงสนับสนุนและผลักดันในการศึกษามาโดยตลอด

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจในการศึกษา

สุดท้ายขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ให้โอกาสในการศึกษาหาความรู้ ประสบการณ์ รวมทั้งคณาจารย์ บุคคลกรทุกท่านที่ให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2548). **คู่มือการใช้งานโปรแกรมระบบบัญชีสหกรณ์ออมทรัพย์Version 2.1.** กรุงเทพมหานคร : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2549). **คู่มือการใช้งานระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยทางการเงินของ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร.** กรุงเทพมหานคร : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2557). **คู่มือการจัดทำงบการเงินสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์.** กรุงเทพมหานคร : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2559). **ระบบบริการข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสหกรณ์ 2559.** สืบค้นจาก https://webservice.cad.go.th/CAD_FINANCE_59/index.php

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2564). **ระบบสารสนเทศ.** สืบค้นจาก https://intranet.cad.go.th/CAD_AUTHEN/home/index.php

กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2564). **สาระความรู้สหกรณ์.** สืบค้นจาก https://www.cpd.go.th/cpdth2560/#%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%AA%E0%B8%AB%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C

กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2564). **สารสนเทศกรมส่งเสริมสหกรณ์.** สืบค้นจาก https://www.cpd.go.th/cpdth2560/information-cpd/info-data-cpd

บริษัทไอโซแคร์ ซิสเทมส์ จำกัด. (2564). **โปรแกรมระบบงานสหกรณ์ - Web Application and Mobile Application,** สืบค้นจาก https://www.isocare.co.th/index.php/coop-applicatios

ประสพชัย พสุนนท์. (2558). **การประเมินสมรรถนะและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์:กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์สถาบันอุดมศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร.** มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.

ปราณี นิลกรณ์, สุดา ตระการเถลิงศักดิ์, ประสพชัย พสุนนท์, อาพีฟี ลาตะ, ศราวุธ หุ่นกลัด. (2552). **โครงการพัฒนาระบบประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วยแบบจำลอง Data Envelopment Analysis.** มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.

พรรณทิภา วิชัยเมือง. (2560). **การพัฒนาประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถาบันอุดมศึกษา.** มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.

พวงเพ็ชร จาบกุล. (2561). **ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ภาคราชการในประเทศไทย.** มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.

อนุชา ภูริพันธุ์ภิญโญ. (2562). **การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานสหกรณ์โคนมในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาด้วยแบบจาลองเศรษฐมิติพาเนลดาต้า.** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.

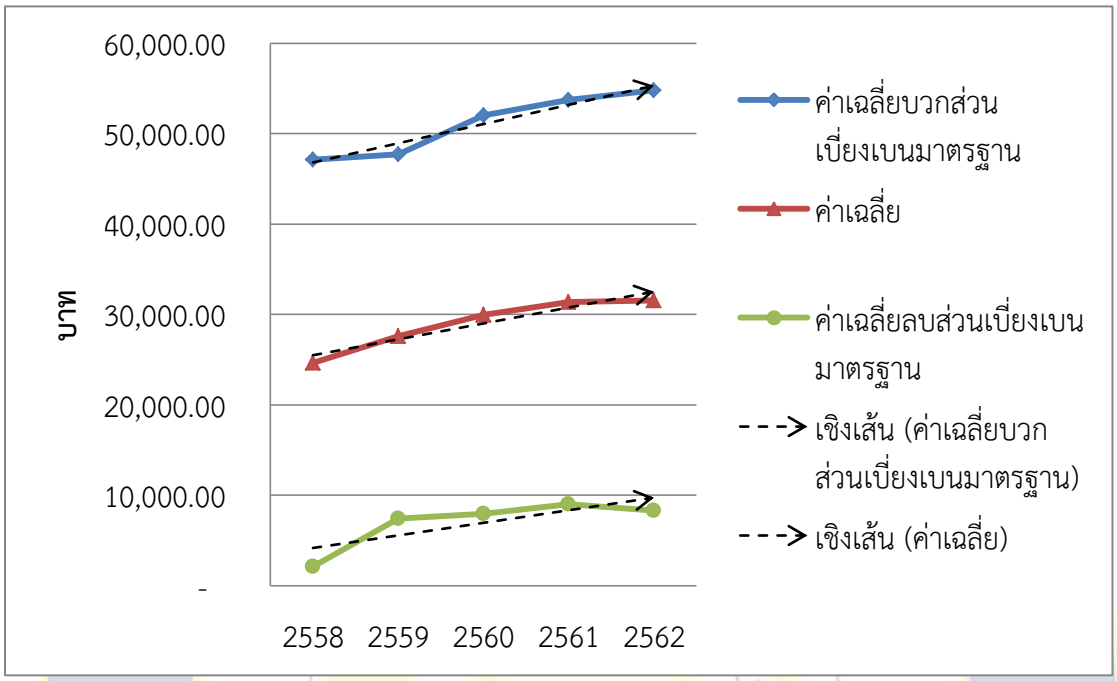
อรรถพล สืบพงศกร. (2012). **ระเบียบวิธีการของ Data EnvelopmentAnalysis (DEA) และการวัดประสิทธิภาพเชิงเทคนิค.** CMU. JOURNAL OF ECONOMICS 16, (1), (44 – 79).

อัครพงศ์ อั้นทอง. (2547). **คู่มือการใช้โปรแกรม DEAP 2.1สำหรับการวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้วยวิธีการ Data Envelopment Analysis.** เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

PCbrain. (2564). **การใช้งานเบื้องต้นโปรแกรมบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์.** สืบค้นจาก https://pcbrain.co.th/?p=439

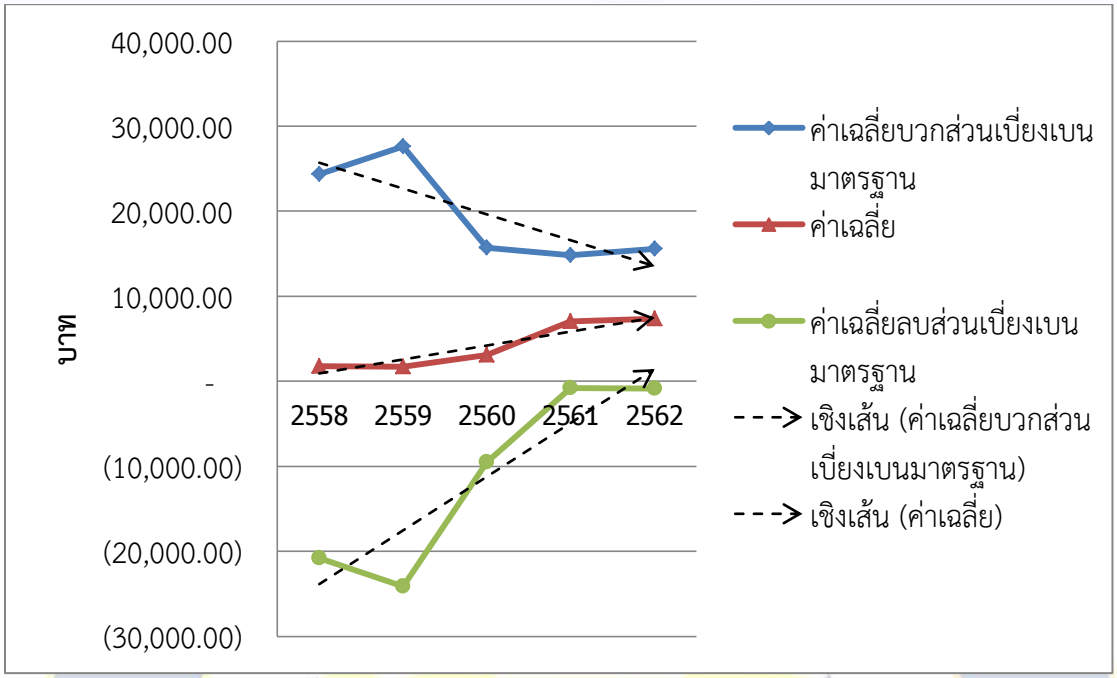
ryt9.com. (2016). **ข่าวเทคโนโลยี. สืบค้นจาก https://www.ryt9.com/s/prg/2444554**

Tim Coelli. A Guide to DEAP Version 2.1: A Data Envelopment Analysis (Computer) Program. Australia: Centre for Efficiency and Productivity Analysis Department of Econometrics University of New England.

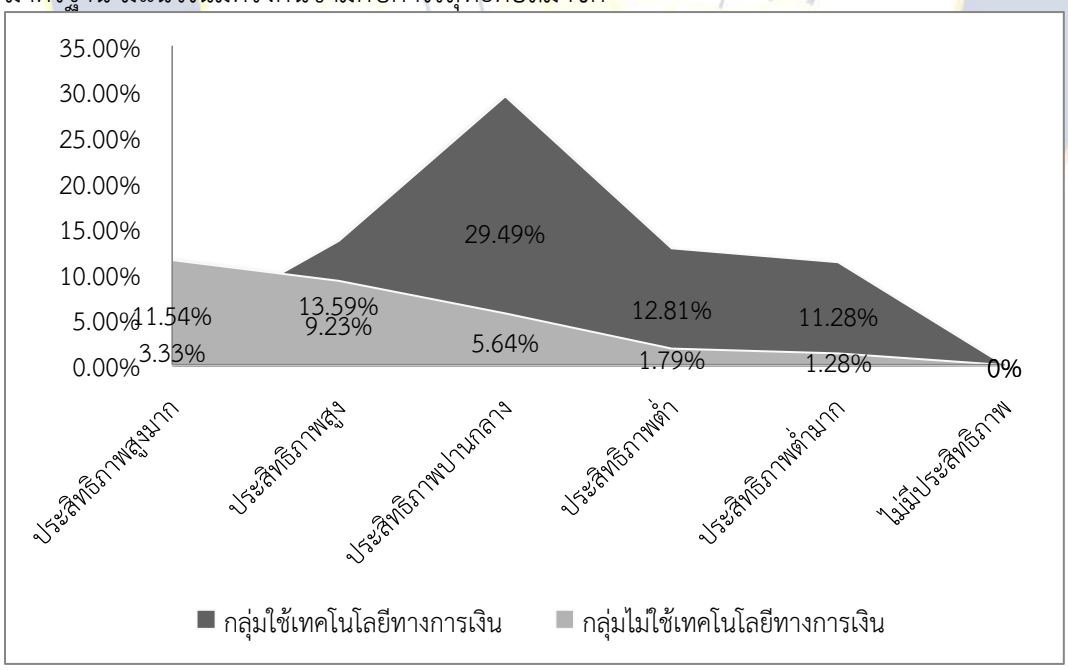
ภาพที่ 1 กำไร(ขาดทุน) สุทธิต่อสมาชิกกลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีกำไรสุทธิต่อสมาชิกเฉลี่ยในปีบัญชี 2558–2562 อยู่ในช่วง 24,626.77 ถึง 31,514.64 บาทซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและค่าส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐานของกำไร มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

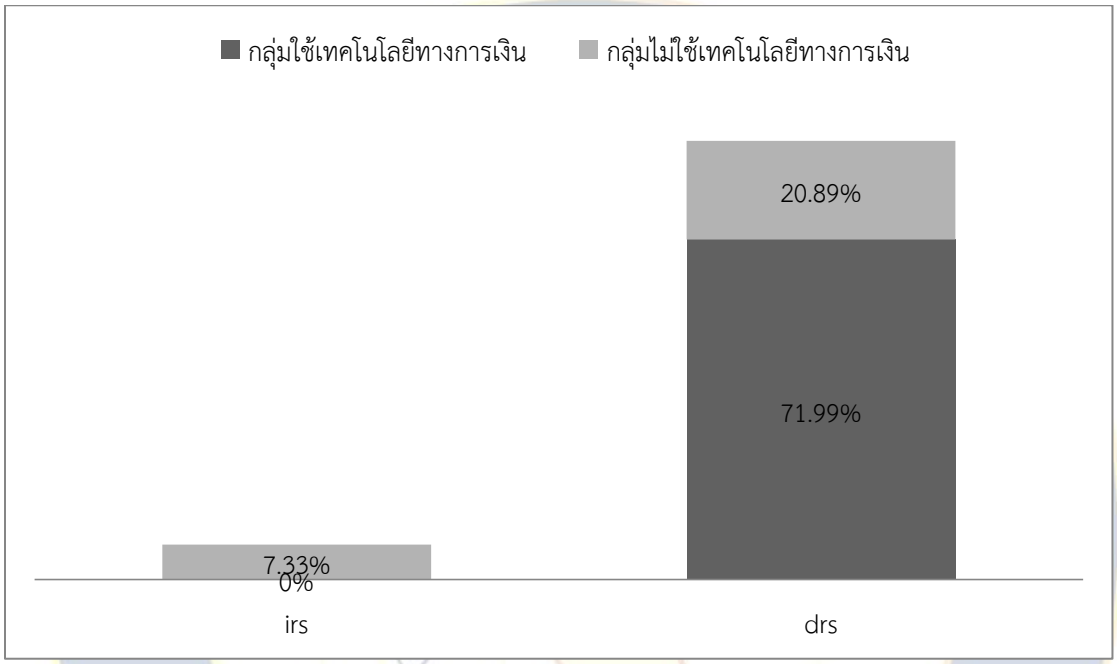
ภาพที่ 2 กำไร(ขาดทุน) สุทธิต่อสมาชิกกลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีกำไรสุทธิต่อสมาชิกเฉลี่ยในปีบัญชี 2558–2562 อยู่ใช่ช่วง 1,784.66 ถึง 7,334.18 บาทซมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่ค่าส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐาน มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับกำไรสุทธิต่อสมาชิก

ภาพที่ 3 สัดส่วนประสิทธิภาพการดำเนินงานปีบัญชี 2558-2562

สหกรณ์กลุ่มใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีจัดอยู่ในช่วงค่าประสิทธิภาพต่ำมากไปค่าประสิทธิภาพปานกลาง สหกรณ์กลุ่มไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินมีจัดอยู่ในช่วงค่าประสิทธิภาพปานกลางไปค่าประสิทธิภาพสูงมาก

ภาพที่ 4 ร้อยละของจำนวนหน่วยผลิตที่มีผลลัพธ์น้อยกว่า 1

พบค่าผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น (increasing retuns scale : irs). มีสัดส่วนสูงสุดทั้ง 2 กลุ่มและผลได้ต่อขนาดลดลง (decreasing retuns scale : drs) ไม่พบในกลุ่มสหกรณ์ใช้เทคโนโลยีทางการเงินแต่พบในกลุ่มที่ไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

คุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW

Service Quality and Marketing Mix which effect the decision on purchasing of BMW

ฐิติชญา ปานะสุทธะ[1], รีเค ชวิศา ชีวมงคล[2],กนกณัฐ ชัยมณฑล[3],ณัฐวัตร ตุลยกิจจา[4],ศศิธร แซ่ปึง[5] และธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐี[6]
Thitichaya Panasuttha[1], Rieke Chawisa Chevamongkol[2], Kanoknat Chaimontol[3],
Natthawat Tulyagijja[4], Sasithorn Saepung[5], Thanakit Vongmahasetha[6],DBA

บทคัดย่อ

การศึกษาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW 2) เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW โดยเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากกลุ่มตัวอย่าง 395 คนโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดย Multiple Regression Analysis ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชายมีอายุ 25-29 ปีสถานภาพ โสด ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ประกอบอาชีพ ลูกจ้างในองค์กรเอกชน มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 90,001-100,000 บาทขึ้นไป และในระยะเวลา 5 ปี เคยซื้อรถยนต์ BMW ร้อยละ 69.9 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ และราคา คุณภาพการบริการส่งผลต่อการเลือกซื้อรถยนต์ BMW อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การรับประกัน และสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ได้แก่

$\hat{y} = 1.857 + .161 (X_1) + .378 (X_2)$; $R^2 = 0.192$

คำสำคัญ: คุณภาพการบริการ, ส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
[2] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
[3] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
[4] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
[5] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
[6] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ E-mail: thanakit.v@bu.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) To study the factors of marketing mix that affect the decision of buying a BMW car, 2) To study the quality of service that influences the decision of buying a BMW car. The questionnaires were used as the tools in collecting the data from the sample group consisting of 395 persons with a specific sampling method. The statistics applied in the data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The hypotheses were tested with Multiple Regression. The research results revealed that most of the questionnaire respondents were male in the age of 25-29 years with single status, educational level of bachelor’s degree, occupation of private employee, monthly income of 90,001 – 100,000 baht, 5 years passed mostly people had used the cars mostly in the brand of BMW 69.9%. According to the results of testing of hypotheses, it was found that the factors of marketing mix that affect the decision making in purchasing brand BMW cars of people with the statistically significant level of 0.05 in the Product and Price.The quality of service which influenced the decision making in purchasing brand BMW cars of people with the statistically significant level of 0.05 in the warranty. And the Multiple Linear Regression equations are:

$\hat{y}$ = 1.857+.161 (X_1) +.378 (X_2) ; R^2 = 0.192

Keywords: Service Quality, Marketing Mix, Decision

บทนำ

ในปี 2563-2566 ภาพรวมตลาดอุตสาหกรรมยานยนต์ของประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตร้อยละ 4 ในขณะที่สภาวะเศรษฐกิจต่างทยอยฟื้นตัว มีการคาดการณ์ว่าความต้องการรถเพื่อเชิงพาณิชย์จะขยายตัวดี ตลอดจนอุตสาหกรรมก่อสร้าง ธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ และอุตสาหกรรมขนส่งและโลจิสติกส์ (วรรณา ยงพิศาลภพ,2563) จากการสำรวจงานข้อมูลงานอินเตอร์เนชั่นแนล มอเตอร์โชว์ครั้งที่ 41 พบว่ามียอดรวมผู้เข้าชมงานอยู่ที่ 1,049,046 คน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด -19 ยอดจองรถยนต์ภายในงานรวมอยู่ที่ 22,791 คัน แบ่งเป็นรถยนต์ 18,381 คัน และจักรยานยนต์ 4,410 คัน ในขณะที่สถาณการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด -19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลก แต่สำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์กลับพบว่า ยอดจองรถภายในงานยังอยู่ที่ 22,791 คัน โดยที่บริษัท BMW ยังคงสามารถติดอันดับ 1 ใน 10 ของยอดการจองรถ ภาพรวมอยู่ที่ 888 คันคิดเป็นร้อยละ 3.9 ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะอุตสาหกรรมรถยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่รัฐบาลไทยให้การส่งเสริมมาอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาจะเน้นที่การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยรัฐบาลออกมาตรการหลายด้านเพื่อดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ อาทิ การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การลดอัตราภาษีนำเข้าชิ้นส่วนครบชุดสมบูรณ์ (Completely Knocked-Down: CKD) ที่ใช้ประกอบรถยนต์ และการปรับขึ้นภาษีนำเข้ารถยนต์ประกอบสำเร็จรูป (Completely Built-Up: CBU) จากต่างประเทศในอัตราสูงเพื่อจำกัดการนำเข้ารถยนต์มาจำหน่ายในประเทศ ทั้งนี้ตัวเลขยอดจองรถภายในงาน ตลาดรถยนต์มีกลุ่มราคาตั้งแต่ 1 ล้านบาท ขึ้นไป ยังคงได้รับความสนใจของผู้บริโภคเนื่องจากมีการเปิดตัวรถยนต์รุ่นใหม่ และได้รับความสนใจจากผู้บริโภค (พิสน ลีละหุต,2563) โดยที่ผลประกอบการปี 2563 อุตสาหกรรมยานยนต์มีแนวโน้มหดตัวรุนแรง แต่จะเริ่มฟื้นตัวในปี 2564-2565 ตลาดรถยนต์ในประเทศเติบโตอย่างมากจากผลของโครงการรถคันแรกของรัฐบาลประกอบกับผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีธุรกิจบริการแบบครบวงจร เช่น การจำหน่ายอะไหล่ การซ่อมบำรุง การจำหน่ายรถมือสอง สินเชื่อเช่าซื้อ เป็นต้น ช่วยประคับประคองธุรกิจได้ระดับหนึ่ง ตลอดจนความคืบหน้าของการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ และความต้องการขนส่งสินค้าจากการพัฒนาเส้นทางคมนาคมใหม่ๆ ทั้งในประเทศและเชื่อมโยงกับประเทศใกล้เคียง(ศูนย์วิจัยกรุงศรี, 2563)

จากข้อมูลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคที่เลือกซื้อรถยนต์ BMW โดยมุ่งเน้นที่ส่วนผสมทางการตลาด และคุณภาพการบริการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์หรือนโยบายในการทำการตลาดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW
2. เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาด คุณภาพการบริการที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW

สมมุติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW
2. ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการของรถยนต์ BMW ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW
2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการตลาด คุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW
3. ผลจากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมนโยบายเพื่อเพิ่มยอดขาย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี ส่วนประสมทางการตลาด

การตลาดที่ส่งผลให้ธุรกิจประสบผลสำเร็จ มีข้อเท็จจริงอีกเรื่องคือการสร้าง เปลี่ยนแปลงทางการตลาดในอีกบริบทในหลากหลายด้านที่จะต้องมานำเสนอเกี่ยวกับ ปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ ที่มาจากส่วนประสมทางการตลาด การที่จะมีส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมนั้น และเจาะจงไปตามกลุ่มเป้าหมายโดยตรง (Niche Market) หรือตลาดเฉพาะกลุ่ม การทำการตลาดของการทำธุรกิจในด้านการขายสินค้าต่อผู้บริโภคนั้น เพื่อที่จะขายผลิตภัณฑ์ (Product) โดยแสดงถึงคุณค่าของสินค้าและภาพลักษณ์ที่ดี หรือการให้การบริการ (Place) เป็นการสนับสนุนในด้านการปรับเปลี่ยนในทาง ธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจเล็ก หรือธุรกิจที่ใหญ่ เพื่อที่จะทำให้ธุรกิจนั้นประสบผลสำเร็จ ในการทำธุรกิจ (ไรอัน เกรย์ ,2562 ;ราช ศิริวัฒน์,2560)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ

คุณภาพการบริการ (Service Quality) ประกอบด้วย ความไว้วางใจได้ การรับประกัน สิ่งที่จับต้องได้ทางกายภาพ ความเข้าอกเข้าใจ และการตอบสนอง การบริการ คือ กิจกรรมหรือกระบวนการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นให้ได้รับความสุข และความสะดวกสบายหรือเกิดความพึงพอใจจากผลของการกระทำนั้นโดยมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของในรูปธรรมและไม่จำเป็นต้องรวมอยู่กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ทั้งยังเกิดจากความเอื้ออาทร มีน้ำใจ เปี่ยมด้วยความปรารถนาดี การให้ความสะดวกรวดเร็ว ให้ความเป็นธรรมและความเสมอภาคซึ่งการบริการที่ดีนั้นต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่แสดงความจำนงได้ตรงกับที่ ผู้รับบริการนั้นคาดหวังไว้ พร้อมกับทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดความรู้สึกที่ดีและประทับใจต่อสิ่งที่ได้รับ นำไปสู่ความพึงพอใจในสินค้าและบริการนั้นเพื่อก่อให้เกิดการซื้อซ้ำๆอย่างต่อเนื่อง คุณภาพการให้บริการ หมายถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของธุรกิจให้บริการ คุณภาพของการบริการเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะสร้างความแตกต่างของธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่งได้ การเสนอคุณภาพการให้บริการที่ตรงกับความคาดหวังของผู้รับบริการเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ ผู้รับบริการจะพอใจถ้าได้รับสิ่งที่เขาต้องการ คุณสมบัติเหล่านี้จะช่วยให้ผู้รับบริกาคได้รับการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้ ดั่งนั้นการตอบสนองต่อความต้องการบริการคือ การมีจิตใจในการให้บริการ กระตือรือร้นในการที่จะแก้ปัญหาและมีความเข้าใจในความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เพื่อที่จะได้สนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการได้ตรงตามความต้องการในบริการ (มาร์ค อคูทท์,2562; Parasuraman,2555)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

การเข้าใจในมุมมองของลูกค้า ว่าลูกค้าต้องการ อะไร และอะไรที่ทำให้สินค้าตอบโจทย์ หรือผลลัพธ์นั้นได้ ในทุกๆธุรกิจจะต้องเข้าใจในมุมของลูกค้าสิ่งที่สามารถทำได้คือการเข้ามาศึกษาอย่างใกล้ชิด

และเข้าใจในมุมมอง รูปแบบเพื่อที่จะสามารถสร้าง ทฤษฎีและองค์ประกอบของธุรกิจนั้นๆได้ ทฤษฎีของด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคนั้น คือการศึกษาการตัดสินใจซื้อของลูกค้าสิ่งนี้ทำให้มีการช่วยธุรกิจ และองค์กรในการปรับรูปแบบธุรกิจ สินค้านั้นๆให้ตอบโจทย์กับสิ่งที่ลูกค้าต้องการ สามารถนำไปจำแนกและเข้าถึงลูกค้าและตอบโจทย์ได้อย่างชัดเจน องค์ประกอบหลักในการตัดสินใจซื้อของลูกค้า จะมี 3 ข้อหลัก คือด้าน Physicological ความต้องการของลูกค้าโดยตรง ในส่วนที่ชอบสิ่งนั้นโดยเฉพาะ) Personal (ด้านประชากรศาสตร์) และ Social ตาม trend สังคมที่ทันยุคสมัย ณ ช่วงเวลานั้น โดยมีผลจากสังคม ความแตกต่างของพฤติกรรมของผู้บริโภค ในด้านความแตกต่างในการเลือกซื้อ และอิงจากปัจจัย 1. กิจวัตรในการเลือกซื้อสินค้าของบุคคล มาจากการที่เคยซื้อแล้วกลับมาซื้อซ้ำ การใช้บริการและการซื้อสิ่งเดิมๆ ที่เดิมๆ เป็นกิจวัตรของแต่ละบุคคล 2. ข้อจำกัดในการซื้อสินค้า โดยอิงจากรายได้ของส่วนบุคคล ซึ่งอยู่ในระดับฐานะปานกลาง คือกลุ่มของผู้บริโภคกลุ่มดังกล่าว จะมีการตัดสินใจในการเลือกซื้อมากกว่า เนื่องจากจะต้องดูรายได้ที่เข้ามาเพื่อไม่ให้ตัวเองมีภาระหนี้สิน 3. การตัดสินใจที่กว้างขวาง ในการตัดสินใจซื้อในด้านนี้คือการที่ลูกค้าจะต้องลงทุนสูง ผู้บริโภคหรือลูกค้าในส่วนนี้ ส่วนมากจะต้องค้นคว้าหาสิ่งที่ตอบโจทย์กับตัวเองที่สุด เพราะจะต้องลงทุนมากที่สุด (ไรอัน เกรย์,2562; Sivakumar,2557; Mei Li,2557; Beibei Dong,2557)

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง **คุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW** ผลศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์และดำเนินการวิจัยดังนี้

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์ BMW W.G Cochran (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) คำนวณหาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดค่าระดับความเชื่อมั่นที่ 95% กำหนดความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 385 คน เพื่อการเก็บข้อมูลที่แม่นยำ ผู้วิจัยจึงเก็บแบบสอบถาม จำนวน 395 คน ใช้วิธีการกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์และพัฒนาข้อคำถาม จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเนื้อหาของแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Check Lists) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกซื้อรถยนต์ BMW ลักษณะคำถามแบบตรวจสอบ (Check Lists) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 ส่วนประสมทางการตลาดของการเลือกซื้อรถยนต์ BMW ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ ประกอบด้วย

1. ด้านผลิตภัณฑ์ จำนวน 10 ข้อ
2. ด้านราคา จำนวน 7 ข้อ
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จำนวน 5 ข้อ
4. ด้านส่งเสริมทางการตลาด จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 4 คุณภาพการบริการของการเลือกซื้อรถยนต์ BMW ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ ประกอบด้วย

1. ด้านความไว้วางใจ จำนวน 5 ข้อ
2. ด้านการรับประกัน จำนวน 4 ข้อ
3. ด้านสิ่งที่จับต้องได้ในกายภาพ จำนวน 4 ข้อ
4. ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้บริโภค จำนวน 5 ข้อ
5. ด้านการตอบสนองของผู้บริโภค จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 5 คำถามด้านการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 5 ข้อ และใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้เลือกใช้รถยนต์ BMW ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานปัจจัยของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ด้วยการวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาด คุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ยี่ห้อ BMW จำนวน 395 ชุดและนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.7 เพศหญิง ร้อยละ 45.3 มีสถานะภาพ โสด ร้อยละ 42.3 รองลงมา สมรส/ แต่งงาน ร้อยละ 31.9 อยู่กับแฟน/คนรัก/คู่ชีวิต ร้อยละ 23.8 อื่นๆ หม้าย แยกทาง หย่า ร้อยละ 0.2 ช่วงอายุ 25-29 ปี ร้อยละ 26.3 รองลงมา อายุ 35-39 ปี ร้อยละ 23.8 อายุ 30-34 ปี ร้อยละ 18.7 อายุ 40-44 ปี ร้อยละ 18.0 อายุ 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 7.8 ช่วงอายุ 45 – 49 ปี ร้อยละ 5.3 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 68.9 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 23.8 ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 7.3 ประกอบอาชีพลูกจ้างองค์กรเอกชนมากที่สุด ร้อยละ 37.7 รองลงมา ประกอบธุรกิจส่วน/เจ้าของกิจการ/ ค้าขาย ร้อยละ 34.4 วิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ ร้อยละ 10.1 นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 7.1 รับราชการ/ พนักงานของรัฐ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 4.3 รับจ้างทั่วไป ไม่ได้อยู่ในองค์กรใด ร้อยละ 3.5 พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ผู้เกษียณอายุงาน ร้อยละ 1.0 ว่างงาน / อยู่ระหว่างรองาน ร้อยละ 0.8 มีรายได้มากที่สุด 90,000 - 100,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 28.9 รองลงมา 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 23.3 40,001-50,000 บาท ร้อยละ 15.7 50,001 - 60,000 บาท ร้อยละ 11.1 70,001 - 80,000 บาท ร้อยละ 10.6 60,001 - 70,000 บาท ร้อยละ 10.4

2. ข้อมูลด้านพฤติกรรมการซื้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์ในแบรนด์ยุโรปภายในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมามากที่สุด ได้แก่ BMW ร้อยละ 69.9 รองลงมา Mercedes-Benz ร้อยละ 11.6 Mini Cooper ร้อยละ 4.6 Volvo ร้อยละ 3.5 Volkswagen ร้อยละ 3.3 Porsche และ MG ร้อยละ 2.5 Audi ร้อยละ 1.5 Peugeot ร้อยละ 0.5 ศูนย์บริการที่ผู้บริโภคเข้าใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ Millenium Auto ร้อยละ 55.4 รองลงมา Barcelona Motor ร้อยละ 21.0 Europa Motor ร้อยละ

12.4 Amorn Prestige ร้อยละ 11.1 รุ่นของรถยนต์ BMW ที่ผู้บริโภคใช้มากที่สุด รุ่น X1 ร้อยละ 24.3 รองลงมา รุ่น Series 3 ร้อยละ 19.0 รุ่น Series 5 ร้อยละ 14.2 รุ่น X3 ร้อยละ 10.9 รุ่น X5 ร้อยละ 10.1 รุ่น Series 1 ร้อยละ 7.3 รุ่น Series 7 ร้อยละ 6.8 รุ่น Series M ร้อยละ 3.8 รุ่น Z4 ร้อยละ 3.5

3. การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของคุณภาพการบริการ ส่วนประสมทางการตลาด การตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW พบว่า ภาพรวมการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$=4.22) ด้านส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$=4.14) ด้านช่องทางจำหน่าย ($\bar{X}$=4.12) ด้านราคา ($\bar{X}$=3.84) ด้านการรับประกัน ($\bar{X}$=4.50) ด้านสิ่งที่จับต้องได้ทางกายภาพ ($\bar{X}$=4.45) ด้านความไว้วางใจ ($\bar{X}$=4.41) ด้านความเข้าอกเข้าใจ ($\bar{X}$=4.38) ด้านการตอบสนอง ($\bar{X}$=4.37) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW

ตัวแปร	$\bar{X}$	Std. Deviation	แปลความหมาย	ลำดับ
ภาพรวม	4.27	0.55	มาก	
ส่วนประสมทางการตลาด				
ด้านผลิตภัณฑ์	4.22	0.32	มาก	6
ด้านราคา	3.84	0.78	มาก	9
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.12	0.75	มาก	8
ด้านส่งเสริมการตลาด	4.14	0.78	มาก	7
คุณภาพการให้บริการ				
ด้านความไว้วางใจ	4.41	0.66	มาก	3
ด้านการรับประกัน	4.50	0.61	มากที่สุด	1
ด้านสิ่งที่จับต้องได้ทางกายภาพ	4.45	0.57	มาก	2
ด้านความเข้าอกเข้าใจ	4.38	0.69	มาก	4
ด้านการตอบสนอง	4.37	0.68	มาก	5

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด คุณภาพการบริการกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จากเกณฑ์ค่าเฉลี่ยสถิติสหสัมพันธ์ของเพียรสัน (Person Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและคุณภาพการบริการของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW

	$\bar{x}$	S.D.	P2	P3	P4	SQ1	SQ2	SQ3	SQ4	SQ5	D
ด้านผลิตภัณฑ์	4.22	0.32	.692**	.726**	.626**	.583**	.601**	.585**	.595**	.585**	.343**
ด้านราคา	3.84	0.78		.730**	.711**	.596**	.546**	.562**	.574**	.578**	.362**
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.12	0.75			.730**	.661**	.659**	.650**	.664**	.683**	.322**
ด้านส่งเสริมการตลาด	4.14	0.78				.582**	.580**	.574**	.578**	.578**	.318**
ด้านความไว้วางใจ	4.41	0.66					.787**	.744**	.817**	.837**	.356**
ด้านการรับประกัน	4.5	0.61						.807**	.827**	.829**	.422**
ด้านสิ่งที่จับต้องได้ทางกายภาพ	4.45	0.57							.825**	.779**	.406**
ด้านความเข้าอกเข้าใจ	4.38	0.69								.885**	.408**
ด้านการตอบสนอง	4.37	0.68									.388**

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบ Enter ในการศึกษาคุณภาพการบริการ ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ยี่ห้อ BMW ตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 ได้ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบเงื่อนไขก่อนการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จากสมการพบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันโดยค่า Durbin-Watson = 1.967 และมีการแจกแจงปกติจากแผนภาพฮิสโตแกรม โดยตัวแปรอิสระคุณภาพการบริการ ส่วนประสมทางการตลาดและตัวแปรตามการตัดสินใจซื้อรถยนต์ยี่ห้อ BMW ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ยี่ห้อ BMW อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณของส่วนประสมทางการตลาดและคุณภาพการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ด้วยวิธี ENTER

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-value	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	1.857	.244		7.597	.000		
ส่วนประสมทางการตลาด	.161	.079	.137	2.054	.041	.461	2.167
คุณภาพการบริการ	.378	.077	.327	4.894	.000	.461	2.167
a. Dependent Variable: การตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW / P < .05, P<.01							
Constant = 1.857, R = .438, R^2 = .192 Adj R^2 = .188, S.E.est = .619, F = 46.505, Sig= .000							
$\hat{y}$ = 1.857+.161 (X_1) +.378 (X_2) ; R^2 = 0.192							

การวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด รายด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ยี่ห้อ BMW ได้ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์คุณภาพบริการ รายด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ยี่ห้อ BMW ได้ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ได้แก่ ด้านการรับประกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 5 และตารางที่ 6

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณของส่วนประสมทางการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ด้วยวิธี ENTER

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-value	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(ค่าคงที่)	1.820	.487		3.737	.000		
ด้านผลิตภัณฑ์	.326	.158	.150	2.068	.039	.414	2.417
ด้านราคา	.169	.068	.193	2.490	.013	.364	2.748
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.016	.075	.018	.215	.830	.322	3.109
ด้านส่งเสริมการตลาด	.066	.065	.075	1.006	.315	.396	2.522
a. Dependent Variable: การตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW / P < .05							

ตารางที่ 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณของคุณภาพการบริการ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ด้วยวิธี ENTER

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-value.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	1.877	.256		7.324	.000		
ด้านความไว้วางใจ	-.042	.093	-.041	-.456	.649	.258	3.878
ด้านการรับประกัน	.251	.107	.222	2.345	.020	.231	4.335
ด้านสิ่งที่จับต้องได้ทางกายภาพ	.165	.105	.138	1.565	.118	.268	3.735
ด้านความเข้าอกเข้าใจ	.133	.114	.133	1.171	.242	.159	6.277
ด้านการตอบสนอง	.012	.113	.012	.109	.913	.165	6.045
a. Dependent Variable: การตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW							

จากตารางที่ 4 ตารางที่ 5 และตารางที่ 6 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .137) หมายความว่า ส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW และคุณภาพการบริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .327) หมายความว่า คุณภาพการบริการ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.001 เมื่อพิจารณารายด้านของส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .150) และด้านราคา มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .193) หมายความว่า ผลิตภัณฑ์และราคา มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ในขณะที่คุณภาพการบริการ ด้านการรับประกัน มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .222) อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ด้วย Enterสามารถแสดงสมการได้ดังนี้ $\hat{y}$ = 1.857+.161 (X_1) +.378 (X_2) ; R^2 = 0.192 ส่วนประสมทางการตลาด คุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW จากเกณฑ์ค่าเฉลี่ยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และความสามารถในการพยากรณ์ได้ระดับดี ทั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ R^2 เท่ากับ 0.192 หรือคิดเป็นร้อยละ 19.2 Adjust R^2 = .188 หรือคิดเป็นร้อยละ 18.8

สรุปและอภิปรายผล

คุณภาพการบริการ ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW สามารถสรุปและอภิปรายผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. คุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

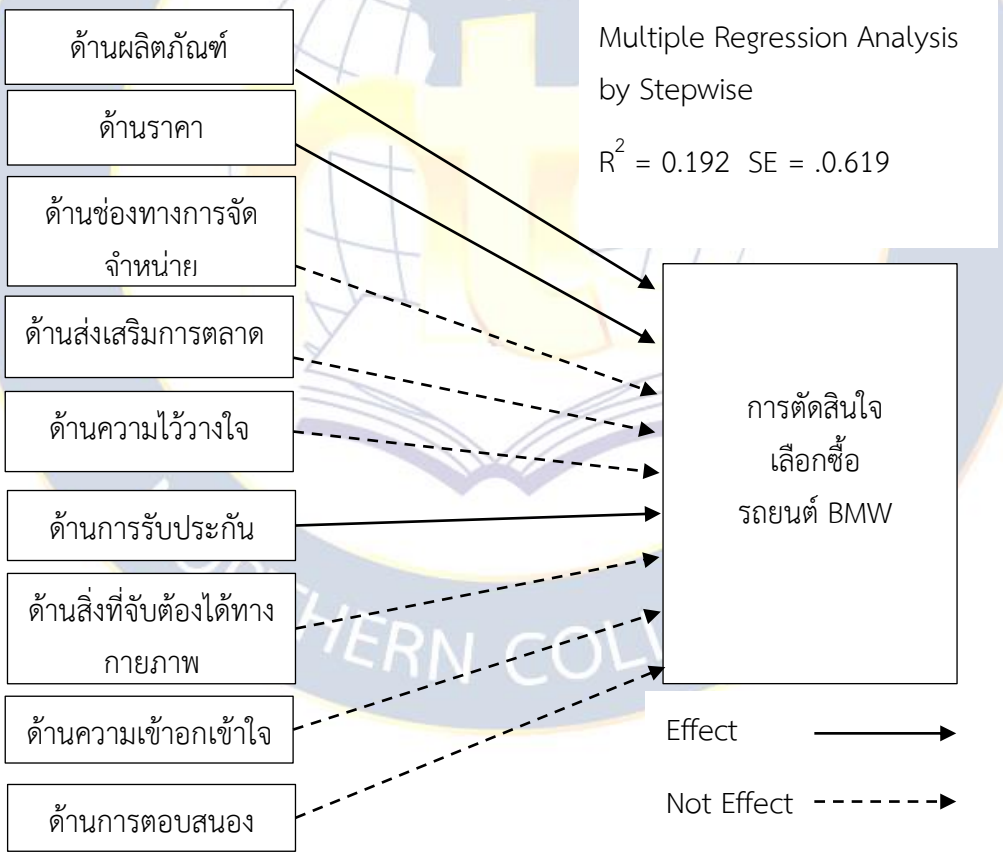
2. คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านการรับประกัน ระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสิ่งที่จับต้องได้ทางกายภาพ ด้านความไว้วางใจ ด้านความเข้าอกเข้าใจ ด้านการตอบสนอง เรียงลำดับ

3. การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบ ENTER ในการศึกษา คุณภาพการบริการ ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ได้ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบเงื่อนไขก่อนการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันโดยค่า Durbin-Watson = 1.967 และมีการแจกแจงปกติจากแผนภาพฮิสโตแกรม โดยตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรง และจากการสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณทั้ง 9 ตัวแปร พบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรเข้าสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ 1.ด้านผลิตภัณฑ์ 2.ด้านราคา คุณภาพการบริการ ได้แก่ ด้านการรับประกัน เมื่อซื้อ BMW ทุกรุ่น พร้อม BSI Standard Package ของ BMW เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคไว้วางใจที่จะซื้อรถยนต์ BMW หรือกรณีที่ BMW Thailand เพิ่มโปรแกรม BSI เป็น 10 ปีหรือ 100,000 km. ฟรีค่าบำรุงรักษากับรถใหม่ทุกรุ่น เป็นการกระตุ้นการตัดสินใจของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับ ราช ศิริวัฒน์ (2560) ที่ว่าผลิตภัณฑ์ต้องแสดงถึงภาพลักษณ์ที่ดี การให้บริการอย่างถูกต้องตั้งแต่ครั้ง

แรก การสร้างความรู้สึกปลอดภัยในการติดต่อ เป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความมั่นใจให้ลูกค้า และส่งผลให้เกิดการกลับมาใช้บริการซ้ำ อย่างต่อเนื่อง คุณภาพการบริการที่ว่าประกอบด้วย ความไว้วางใจได้ เป็นสิ่งที่จับต้องได้ทางกายภาพความเข้าอกเข้าใจ การตอบสนอง ความต้องการของบุคคลอื่นให้ได้รับความสุข นำไปสู่ความพึงพอใจในสินค้าและบริการนั้นๆ (มาร์ค อคูทท์, 2562) ทั้งนี้สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณที่ได้ สามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW ร้อยละ 19.2 และผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่า R^2 ที่เป็นค่าที่น่าเชื่อถือได้ โดยการเปรียบเทียบกับค่า Adjust R^2 = .199 หรือคิดเป็นร้อยละ 19.9 ซึ่งเป็นค่าที่ใกล้เคียงกับ R^2 มาก แสดงถึงค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ R^2 มีความน่าเชื่อถือ โดยเขียนในรูปแบบของตัวแปรได้แก่

$\hat{y}$ = 1.857+.161 (X_1) +.378 (X_2) ; R^2 = 0.192 หรือสามารถอธิบายได้ดังนี้

การตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW=1.857 +.161 ส่วนประสมทางการตลาด +.378 คุณภาพการบริการ (R^2 = 0.192) สามารถเขียนเป็นรูปแบบคุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาดรายด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงคุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW

สรุปว่า คุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ BMW ให้ความสำคัญกับยี่ห้อรถยนต์ ความคุ้มค่าของราคาที่จ่ายสมรรถนะของรถยนต์ และBSI (BMW Service Inclusive) ซึ่งเป็นแพคเกจการบริการเซอร์วิส ของ BMW เป็นการเซอร์วิสทั้งหมดเช่น การเปลี่ยนน้ำมันเครื่อง ผ้าเบรค น้ำมันเบรค น้ำยาแอร์ ค่าแรง กรองอากาศ จานเบรค หรือพวกอะไหล่สึกหรอต่างๆ ทำให้ผู้บริโภคไม่ต้องกังวลถึงค่าใช้จ่ายในการบำรุงและดูแลรักษารถ BSI จะเป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่ายทั้งหมดนานถึง 5 ปี หรือที่ 100,000 กม. รวมถึงการเปลี่ยนอะไหล่แท้จาก BMW และ สำหรับเจ้าของรถBMW ที่มีแพ็คเกจ BSI อยู่แล้ว สามารถขยายเวลา การบำรุงและดูแลรักษารถ เพิ่มขึ้นอีก 1 ปี หรือ 20,000 กม. ด้วยแพ็คเกจ BSI Extension ซึ่งรถ BMW ผู้บริโภคประทับใจในการดูแลอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ทุกการขับขี่ของคุณเปี่ยมด้วยความสบายใจและมั่นใจได้ตลอดทุกเส้นทาง ซึ่งสอดคล้องกับ ไรอัน เกรย์ (2562) ที่ว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ต้องแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของตัวสินค้าดังเช่นข้อมูลข้างต้น อีกทั้งความสำคัญในด้านราคาที่เหมาะสม อัตราดอกเบี้ยในการผ่อนชำระต่ำ ระยะเวลาในการผ่อนชำระที่มีให้เลือกตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ช่องทางจัดจำหน่าย ให้ความสำคัญในเรื่องของศูนย์บริการที่น่าเชื่อถือ ศูนย์บริการที่สะดวกต่อการเดินทาง ซึ่งพบว่า หากตัวแทนจำหน่ายหรือศูนย์บริการนั้นๆ อยู่ใกล้ที่พักหรือสะดวกต่อการเดินทางของผู้บริโภคแล้วนั้น สามารถสร้างความสะดวกต่อการเข้ารับบริการของผู้บริโภคได้ ส่งเสริมการตลาด เรื่องการแถมฟรีค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนและบริการจดทะเบียน ประกันภัยชั้นหนึ่ง รวมทั้งการประชาสัมพันธ์นั้นยังไม่เป็นที่ดึงดูดมากเท่าที่ควร ทำให้บริษัท BMW ควรให้ความสำคัญเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้บริโภคและ จะทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค(Sivakumar,2557; Mei Li,2557; Beibei Dong,2557)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ ควรจะมีการเพิ่มแนวทางในการส่งเสริมการตลาดให้มีในแนวทางที่แพร่หลายและเข้าถึงได้ง่าย เพื่อเป็นการเพิ่มยอดขายควรมีการส่งเสริมการตลาดให้เป็นที่แพร่หลายและครองตลาดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคมีความสนใจในและมีผลในเรื่องของการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการใช้บริการศูนย์บริการ BMW เพื่อปรับกลยุทธ์การให้บริการลูกค้า และทำให้สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรกำหนดสถานที่กับผู้บริโภคที่ใช้สินค้านี้โดยตรง และคลอบคลุมทุกเขตพื้นที่ในประเทศไทยเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคการเลือกซื้อสินค้า

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ ในระเบียบวิจัยแบบอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากมุมมองของลูกค้าและเพื่อให้ผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถย นต์มีความครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น อาทิ การวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากลูกค้า เป็นต้น

3. การศึกษาครั้งถัดไปแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ทำการศึกษาอยู่นี้ เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขในด้านอื่นๆยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ธนชัย เฉลิมชัย. (2558). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อรถยนต์นั่งประเภทหรูหรา (Luxury Car) ของ ประชากรในจังหวัดสมุทรปราการ.**ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 15).** กรุงเทพฯ :เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.

วรรณา ยงพิศาลภพ. (2563). **แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2563-65: อุตสาหกรรมรถยนต์**. เข้าได้จาก https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/914355

ศูนย์วิจัยกรุงศรี. **แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรม ปี 2563-65: อุตสาหกรรมรถยนต์.** เข้าได้จาก https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/Hi-tech-Industries/Automobiles/IO/io-automobile-20

Išoraitė, M. (2016). **Marketing mix theoretical aspects.** International Journal of Research-Granthaalayah, 4(6), 25-37.

Kotler, P., Armstrong, G., Saunders, J., & Wong, V. (2002). **Principles of Marketing, 3rd European edition.** Harlow et al.

Mark Acutt. (2019). **Digital Product Strategy, Marketing, & Management**. Florida,Tallahassee.

Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., and Berry, L. L. (2011). **SERVQUAL: A Multi-item Scale for Measuring Consumer Perception of Service Quality.** Journal of Retailing"

Ryan Gray (2019). **Gattaca Media Rotterdam School of Management, Erasmus University.** Co-Founder ,Digital Marketer

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee
The Factors affecting Consumers Decision on purchasing of products via Shopee Application

ชวิน ทิมกระจ่าง[1], สริภพ สุภีคา[2] และ ดร.ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์[3]
Chawin Timkrachang, Siraphop Supeekam, Dr.Thanakit Vongmahasetha

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 396 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติเชิงพรรณนา ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และการสร้างสมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-25 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ประกอบอาชีพเป็น นักเรียน/นักศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และ การส่งเสริมการตลาด และสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ได้แก่

$\hat{Y}$=2.55 + 0.187(x1) + 0.142 (x2)+0.205 (x3)+0.392 (x4); R^2= 0.577

คำสำคัญ : ปัจจัยด้านการตลาด, แอพพลิเคชั่น SHOPEE, อีคอมเมิร์ซ

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยลัยกรุงเทพ E-mail: Chawin.timk@bumail.net 0926018777
[2] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยลัยกรุงเทพ
[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยลัยกรุงเทพ E-mail: thanakit.v@bu.ac.th

Abstract

The objective of this study is to study the factors affecting the purchasing decision of products by customers via Shopee Application in Bangkok. The sample consisted of 396 customers. The instrument was a questionnaire using specific sampling and the overall confidence value is 0.964. The statistics for education used in this research are Pearson product moment correlation coefficient and multiple regression analysis. The results showed that the samples are mostly 21-25 years old, single status, female students and earning 10,001 – 20,000 of monthly income. The factors affecting the purchasing decision of products by customers via Shopee Application in Bangkok are: 1) Product 2) Price 3) place 4) Promotion. And the Multiple Linear Regression e.g.

$\hat{Y}$ =2.55 + 0.187(x1) + 0.142 (x2) + 0.205 (x3)+0.392 (x4); R^2= 0.577.

Keywords: Marketing Factor, Purchasing Decision, SHOPEE Application, E-commerce

บทนำ

การเข้าถึงผู้บริโภคในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดความสะดวกมากขึ้น ส่งผลให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ธุรกิจออนไลน์เติบโตขึ้น จากข้อมูลยอดขายสินค้าผ่านอีคอมเมิร์ซในประเทศไทย ปี 2562 มีมูลค่า 163,300 ล้าน เพิ่มขึ้นร้อยละ 35 มูลค่า 220,000 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 4-5% ของค้าปลีกทั้งประเทศในปี 2563 สะท้อนให้เห็นว่าการขยายตัวของธุรกิจออนไลน์มีแนวโน้มการขยายตัวอย่างต่อเนื่องไปในทิศทางที่ดีขึ้น (ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา, 2563)

แอพพลิเคชัน Shopee เป็นแอพพลิเคชัน ที่บุคคลทั่วไปสามารถดาวน์โหลดมางานในการซื้อสินค้าออนไลน์ไม่ว่าจะเป็น เสื้อผ้า เครื่องสำอาง หรือ อุปกรณ์ต่างๆ จากสถิติผลประกอบการไตรมาที่ 1 ปี พ.ศ. 2563 ของธุรกิจอีคอมเมิร์ซ ที่ทำภายใต้ Shopee มีอัตราการเติบโตที่ก้าวกระโดด ผ่านยอดขายสินค้าในแพลตฟอร์มเพิ่มขึ้น 74.3% จากช่วงเวลาเดียวกันในปี พ.ศ. 2562 ทำให้ยอดการสั่งซื้อสินค้านั้นเพิ่มขึ้น 111.2% จากปีก่อน ทำให้รายได้ของ Shopee เพิ่มขึ้น 110.5% โดยรายได้ดังกล่าวคิดเป็น 5.1% เมื่อเทียบกับยอดขายสินค้าทั้งหมดในแพลตฟอร์ม Shopee (BUSINESS WIRE, 2020) ซึ่งแอพพลิเคชัน Shopee ในประเทศไทยมียอดการเข้าชมเว็บไวต์รายเดือนเป็นอันดับ 1 ในไตรมาสที่ 2 – 4 ในปี 2563 และมียอดการดาวน์โหลดใน Appstore และ Play store สูงที่สุดในแอพพลิเคชันอีคอมเมิร์ซ (Iprice, 2563) ซึ่งจากผลการเติบโตของ Shopee นั้นบงชี้ได้ว่า Shopee ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการตลาดในเรื่องของการจัดโปรโมชั่น แต่ปัจจุบันมีธุรกิจขนาดกลาง และขนาดเล็กที่จำหน่ายสินค้าผ่านทาง Social Commerce ประกอบกับพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป ทำให้ธุรกิจต้องให้ความสำคัญต่อ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ ด้านส่งเสริมการตลาด และมีการสื่อสารต่อผู้บริโภคอยู่ตลอดเวลา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันให้ได้มากที่สุด

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร และข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการธุรกิจ ได้นำไปใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผน และพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้อย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน shopee

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ในการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้นมีความแตกต่างจากการซื้อสินค้าแบบดั้งเดิม คือ ผู้บริโภคออนไลน์จะต้องเป็นผู้ใช้สื่อสารสนเทศหรือเทคโนโลยีสารสนเทศและผู้บริโภคจะต้องมีความตั้งใจซื้อ หมายถึง ผู้บริโภคจะวางแผนในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บางยี่ห้อในอนาคต ซึ่งพฤติกรรมผู้บริโภค (Customer behavior) เป็นการมีส่วนร่วมของบุคคลที่ทำการตัดสินใจ ซื้อ ใช้ หรือ เลิกใช้สินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ความรู้สึกจากประสบการณ์ที่ได้รับและการกระทำที่เกิดขึ้นระหว่างการบริโภค รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อ ความคิด ความรู้สึก เช่น อิทธิพลส่วนบุคคล อิทธิพลด้านการตลาด หรือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย รวมไปถึงการส่งเสริมทางการตลาดเป็นต้น (ภาวิณี กาญจนาภา, 2559; สุพัตรา กาญจโนภาส, 2020)

แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง ตัวแปรสำคัญที่อยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กร เป็นเครื่องมือที่ใช้ให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการ และได้รับประโยชน์จากการแข่งขันทางการตลาด เรียกว่า "4 P's" ประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ตัวแปรเหล่านี้เป็นเครื่องมือการตลาดที่นักการตลาดนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร (สุธินี ธีรานุตร์, 2563; Wheelen L.Thomas, and Hunger J. David. 2012: 199)

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

การตัดสินใจ (Decision Making) คือ กระบวนการในการเลือกการกระทำจากทางเลือกต่างๆ ซึ่งผู้บริโภคจะตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ของสินค้าและบริการอยู่เสมอ โดยที่ผู้บริโภคจะเลือกสินค้าและบริการตามข้อมูลที่ตนได้มา การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บริโภค จะเกี่ยวข้องกับขั้นตอน 5 ขั้นตอนหลักๆดังนี้ การรับรู้ถึงความต้องการในสินค้า (Need arousal or Problem recognition)การแสวงหาข้อมูล (Information search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of alternatives) การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post purchase behavior) (รุ่งโรจน์ สงสระบุญ, 2562; Kotler and Keller, 2012)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3,041,115 คน (รายงานสถิติกรุงเทพมหานคร 2562)

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดจากกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบประชากร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) จำนวน 384 ชุด แต่เพื่อความแม่นยำของข้อมูลในการเก็บตัวอย่างผู้วิจัยจึงเก็บตัวอย่างจำนวน 396 ตัวอย่างและเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือต้องเป็นผู้ที่เคยซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด การตัดสินใจซื้อ อีกทั้งยังดัดแปลงแบบสอบถามที่มีผู้สร้างมาแล้วเป็นแนวทางเพื่อมากำหนดกรอบและขอบเขตเนื้อหาในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามคัดคุณสมบัติ จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ สถานภาพ การศึกษา อายุ อาชีพและรายได้ จำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถาม พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแอพพลิเคชัน Shopee

ส่วนที่ 4 แบบสอบถาม ตัวแปรอิสระเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4 P’s ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee

ส่วนที่ 5 แบบสอบถาม ตัวแปรตามเกี่ยวกับ พฤติกรรมด้านการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค มีลักษณะแบบสอบถามแบบมาตรวัดของลิเคิร์ท (ระดับความเห็นด้วยทั้ง 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม 2564

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จากค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้หาค่าความเชื่อมัน (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรที่ต้องการวิจัย จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรทดสอบความน่าเชื่อถือของครอนบาค (Cronbach’ Alpha) ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด มีค่าเท่ากับ 0.964 ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความเชื่อมั่น ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach’ Alpha)

ตัวแปร	จำนวนข้อ	Cronbach’ Alpha
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด		
- ด้านผลิตภัณฑ์	5	0.913
- ด้านราคา	5	0.888
- ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	5	0.802
- ด้านส่งเสริมการตลาด	5	0.896
รวม	20	0.958
การตัดสินใจ	7	0.849
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ	27	0.964

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.8 อายุระหว่าง 21-25 ปี ร้อยละ 59.8 รองลงมา 26-30 ปี ร้อยละ 24.7, 31-35 ปี ร้อยละ 8.6 , 36-40ปี ร้อยละ 4.3 , 41 ปีขึ้นไป ร้อยละ 2.5 ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ร้อยละ 79.5 เป็นนักเรียน / นักศึกษา ร้อยละ 44.2 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 33.6

2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามนั้น เคยซื้อสินค้าออนไลน์ในแอพพลิเคชัน Shopee ร้อยละ 100 รองลงมาเคยซื้อสินค้าผ่าน Lazada ร้อยละ 78.3 Line ร้อยละ 36.9 Central Online ร้อยละ 16.7 Aliexpress ร้อยละ 13.1 และ Amazon 11.1 และใช้เครื่องมือในการซื้อสินค้าออนไลน์ใน แอพพลิเคชัน Shopee ผ่านทาง โทรศัพท์ ร้อยละ 98.2 รองลงมา แท็ปเลต 25.8 คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ร้อยละ 20.2 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ค ร้อยละ 16.7 และผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ในช่วงเวลา 18.01-22.00 น. ร้อยละ 50.8 รองลงมา 22.01-02.00 น. ร้อยละ 27.0 และเหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคเลือกใช้แอพพลิเคชัน Shopee พบว่า ความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน ร้อยละ 77.5 รองลงมาเป็นโปรโมชั่น ร้อยละ 69.7 การรับประกัน ร้อยละ 35.4 และ คุณภาพ ร้อยละ 26.3 และเหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคใช้งาน แอพพลิเคชัน Shopee อย่างต่อเนื่อง พบว่า ความสะดวกรวดเร็วต่อการใช้งาน ร้อยละ 73.2 รองลงมาเป็น โปรโมชั่น ร้อยละ 68.9 การรับประกัน ร้อยละ 37.4 และ คุณภาพ ร้อยละ 24.2

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านสถานที่จัดจำหน่ายมีค่าเฉลี่ยนสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11) รองลงมาโดยเรียงลำดับตามค่าความเฉลี่ยคือด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.10) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.96) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 3.95) และด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 3.93) ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{x}$	Std. Deviation	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	3.93	0.59	มาก	5
ด้านราคา	4.10	0.53	มาก	2
ด้านสถานที่จัดจำหน่าย	4.11	0.51	มาก	1
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.96	0.66	มาก	4
ด้านการตัดสินใจ	3.96	0.62	มาก	3
รวม	4.01	0.58	มาก	

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จากเกณฑ์ค่าเฉลี่ยนสถิติสหสัมพันธ์ของเพียรสัน (Person Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยทางการตลาด 5 คู่ ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee

ปัจจัยทางการตลาด	$\bar{x}$	P1	P2	P3	P4	การตัดสินใจ
ด้านผลิตภัณฑ์	3.93	1	.563**	.697**	.638**	.629**
ด้านราคา	4.10		1	.631**	.646**	.597**
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.11			1	.547**	.597**
ด้านส่งเสริมการตลาด	3.96				1	.700**
การตัดสินใจซื้อ	3.96					1

**มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.01

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ได้ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบเงื่อนไขก่อนการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระ และมีการแจกแจงปกติจากแผนภาพฮิสโตแกรม (Histogram) จากการสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ด้วย Stepwise ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จากเกณฑ์ค่าเฉลี่ยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และความสามารถในการพยากรณ์ได้ระดับดี มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสิน (R^2) = 0.577 คิดเป็นร้อยละ 57.7 และผู้วิจัยได้ทดสอบค่า R^2 ที่เป็นค่าน่าเชื่อถือได้โดยการเปรียบเทียบกับค่า Adjust R^2 = 0.572 คิดเป็นร้อยละ 57.2 ซึ่งใกล้เคียงกับค่า R^2 มากแสดงถึงค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ มีความน่าเชื่อถือ โดยสามารถเขียนในรูปแบบของตัวแปร คือ การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร = 2.55+ .187 ด้านผลิตภัณฑ์ + .142 ด้านราคา + .205 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย + .392 ด้านการส่งเสริมการตลาด (R^2=0.577) หรือ $\hat{Y}$=2.55 + 0.187(x1) + 0.142 (x2)+0.205 (x3)+0.392 (x4); R^2= 0.577

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณด้วยวิธี Stepwise

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	B	S.e.b	Beta	t	Sig.
Constants	.255	.179		1.423	.156
ด้านผลิตภัณฑ์	.187	.053	.177	3.469	.001
ด้านราคา	.142	.055	.123	2.562	.011
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.205	.061	.169	3.362	.001
ด้านส่งเสริมการตลาด	.392	.045	.416	8.684	.000

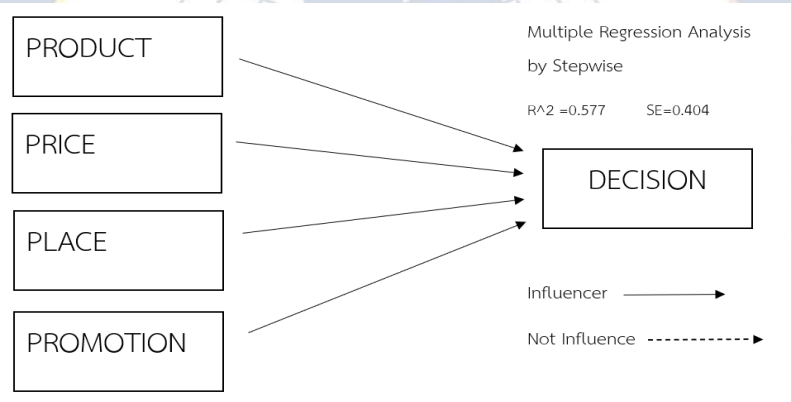
a. Dependent Variable: การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (R^2) = 0.577 Adjust R Square (AR^2) =0.572 Std. Error of the estimate (S.E.) = 0.404 F = 133.121 Sig = .000

สรุปผลอภิปราย

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ดังนั้นร้านค้าออนไลน์ในแอพพลิเคชัน Shopee ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และ การส่งเสริมการขาย เพราะพฤติกรรมของผู้บริโภคออนไลน์นั้นมีความแตกต่างจากการซื้อสินค้าแบบดั้งเดิม (สุพัตรา กาญจโนภาส, 2563) เช่น ร้านค้าในแอพพลิเคชัน Shopee มีสินค้าให้เลือกหลากหลายมากเท่าไรก็จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมากขึ้น ในด้านของราคาผู้บริโภคชื่นชอบสินค้าที่มีราคาถูก ร้านค้าในแอพพลิเคชัน Shopee ต้องตั้งราคาให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค ในด้านของช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้บริโภคต้องการตัวเลือกในการจัดส่งสินค้ามากขึ้นหรือความสะดวกในการชำระเงินหลากหลายช่องทาง และ ด้านส่งเสริมการขาย ผู้บริโภคชื่นชอบในส่วนลดละโปรโมชั่นเป็นอย่างมากดังนั้นร้านค้าในแอพพลิเคชัน Shopee จะต้องมีการส่งเสริมการขายเพื่อเพิ่มยอดขายในอนาคต ทั้งหมดนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน

2. การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ได้ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบเงื่อนไขก่อนการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis : MRA) พบว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน และมีการแจกแจงปกติจากแผนภาพ ฮิสโตแกรม (Histogram) โดยตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรง จากการสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ทั้ง 4 ตัวแปร มีตัวแปรอิสระ

ทั้งหมด 4 ตัวแปรที่สามารถเข้าสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณได้ ได้แก่ 1. ด้านผลิตภัณฑ์ 2. ด้านราคา 3. ช่องทางการจัดจำหน่าย 4. การส่งเสริมการตลาด และสมการเชิงถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ (สุธินี ธีรานุตร์, 2563) ส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยทางด้านสินค้าหรือบริการที่จะนำเสนอให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในด้านของ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ราคาที่ผู้บริโภคยอมรับ ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค สามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 57 และผู้วิจัยได้ทดสอบค่า R square ที่เป็นค่าที่น่าเชื่อถือได้โดยการเปรียบเทียบกับ Adjust R square = 0.572 คิดเป็นร้อยละ 57.2 ซึ่งเป็นค่าที่ใกล้เคียงกับ R Square แสดงถึงค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) มีความน่าเชื่อถือ โดยสามารถเขียนในรูปแบบของตัวแปรได้ว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร = 2.55+ .187 ด้านผลิตภัณฑ์ + .142 ด้านราคา + .205 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย + .392 ด้านการส่งเสริมการตลาด (R^2=0.577) หรือ $\hat{Y}$=2.55 + 0.187(x1) + 0.142 (x2)+0.205 (x3)+0.392 (x4); R^2= 0.577

สรุปว่า ปัจจัยทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopeeของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยประการสำคัญคือ มุ่งเน้นในด้านของ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และ การส่งเสริมการตลาด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชัน Shopee ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด และพัฒนาต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดที่เพิ่มมากกว่า 4 P’s เนื่องจากค่า R square มีค่า 0.577 นั่นหมายถึงหากเพิ่มจำนวนตัวแปรอิสระมากขึ้นอาจทำให้ค่า R Square เพิ่มมากขึ้นด้วย

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการใช้บริการร้านค้าออนไลน์ในแอพพลิเคชัน Shopee เพื่อปรับกลยุทธ์การให้บริการลูกค้า และทำให้ยอดขายสินค้าในแพลตฟอร์มเพิ่มขึ้น และสามารถพัฒนาต่อไป

3. ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ โดยขยายกลุ่มตัวอย่างไป จังหวัดอื่นๆ หรือจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อดูผลการศึกษาที่ได้ว่าจะเหมือนหรือแตกต่างกับผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS** (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.

ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา. แขกรับเชิญ. (2563). Morning Wealth. [รายการโทรทัศน์]. กรุงเทพมหานคร : THE STANDARD WEALTH

ภาวิณี กาญจนาภา. (2559). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร

รุ่งโรจน์ สงสระบุญ. (2562). **ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมในกรุงเทพมหานคร.**วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ, 10(1), 80-90.

สุธินี ธีรานุตร์. (2563). **พฤติกรรมการซื้อสินค้าท่องเที่ยวและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ของกลุ่มนักท่องเที่ยวเจเนอเรชั่น X และเจเนอเรชั่น Y**. SSRU Graduate Studies Journal, 13(2), 1-14.

สุพัตรา กาญจโนภาส. (2563, 4 เมษายน). **อิทธิพลของนวัตกรรมการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ความไว้วางใจและ คุณค่าตราสินค้าที่มีต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของธุรกิจตัวแทนการท่องเที่ยวแบบออนไลน์ในประเทศไทย**. Journal of the Association of Researchers. 24(1), 58-71.

BUSINESS WIRE. (2020, 18 May). **Sea Limited Reports First Quarter 2020 Results**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.businesswire.com/news/home/20200518005302/en/Sea-Limited-Reports-First-Quarter-2020-Results (วันที่ค้นข้อมูล : 19 มีนาคม 2564).

Iprice group. (2564). **สถานการณ์ของผู้นำร้านค้าอีคอมเมิร์ซในประเทศไทย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://ipricethailand.com/insights/mapofecommerce/ (วันที่ค้นข้อมูล : 19 มีนาคม 2564)

Kotler, P., and Keller, K. L. (2012). **Marketing Management (14th ed.)**. New Jersey: Prentice-Hall

Solomon, Michael R. (2013). **Consumer Behavior: Buying, Having, and Being (8th ed.)**. New Jersey: Prentice-Hall

Wheelen, T. L., & Hunger, J. D. (2012). **Concepts in strategic management and business policy**: Toward global sustainability. Pearson.

คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

The Affects Entrepreneur Characteristic On Traditional Retail Stores, Amphoe Mueang Chiang Rai Province

ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์[1]
Thanakit Vongmahasetha

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2) ทักษะการเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 400 คน และมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของธุรกิจ เจ้าของกิจการหรือค้าขายที่มีระยะเวลาในการดำเนินกิจการ ตั้งแต่ 5-10 ปีขึ้นไป เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 35 – 40 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 30,001 – 40,000 บาท และคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะการเป็นผู้ประกอบการมีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ได้แก่

$\hat{y} = 2.153 + .254 (X_1) + .244 (X_2)$; $R^2 = 0.388$

คำสำคัญ: คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ, ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ, ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม

[1] ดร., ภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ E-mail: thanakit.v@bu.ac.th

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study Entrepreneur' Characteristics Affecting the Survival of Traditional Trade in Amphoe Mueang Chiang Rai Province 2) Entrepreneurial Skills Affecting the Survival of Traditional Trade in Amphoe Mueang Chiang Rai. It is a quantitative research in the form of survey research. A tool to collect data was a questionnaire. A sample was 400 entrepreneurs in Traditional Trade in Amphoe Mueang Chiang Rai Province with systematic sampling. The statistics applied in the data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The hypotheses were tested with Multiple Regression Analysis. The results found that work as a business owner entrepreneurs Or trading with a period of time to operate a business of 5-10 years or moreare male, 35-40 years, married, Graduated, monthly income 30.001 – 40,000 baht and hypothesis tests were found that Entrepreneur characteristics Entrepreneurial Skill also direct affects On Successful operation with Traditional Retail Stores, Amphoe Mueang Chiang Rai Province at a significant level of 0.05. And the Multiple Linear Regression equations are:

$\hat{y}$= 2.153 +.254 (X1) +.244 (X2) ; R2 = 0.388

Keywords: Entrepreneur characteristics, Entrepreneurial Skill, Traditional Trade

บทนำ

ปัญหาและอุปสรรคของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ได้แก่ ประเภทสินค้าที่ขายในร้านไม่มีความหลากหลายเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับร้านค้าปลีกสมัยใหม่หรือห้างค้าปลีกสมัยใหม่ ร้านค้าปลีกดั้งเดิมไม่มีการตกแต่งร้านค้าของตนเองให้ทันสมัย ขาดการจัดสินค้าให้เป็นระบบ ไม่มีป้ายบอกราคาที่แน่นอนชัดเจน รวมถึงไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องบันทึกเงินสดที่จอดรถและอื่นๆ ราคาสินค้าสูงกว่าในร้านค้าปลีกสมัยใหม่ และไม่ให้เสรีภาพในการเดินเลือกซื้อสินค้าแก่ผู้บริโภคทำให้ความต้องการซื้อของผู้บริโภคลดลงสิ่งที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมควรปรับปรุง คือ ควรพัฒนาจัดร้านค้าปลีกของตนให้มีความทันสมัย มีการจัดวางสินค้าเป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่ง่ายต่อการเลือกซื้อ และควรเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสเลือกซื้อสินค้าได้โดยอิสระเสรีควรหาลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของตนให้ได้ว่าคือกลุ่มใด เพื่อจะได้จัดหาสินค้าสนองความต้องการของลูกค้าได้ตรงกับความต้องการและพัฒนาร้านค้าปลีกของตนให้โดดเด่นได้ (Walsh, G. S., & Elorriaga-Rubio, M., 2019). ควรมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการมากขึ้นและควรมีการทำการตลาดสำหรับร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมให้มากกว่านี้ แต่หากสิ่งที่กล่าวมา

นั้นไม่สร้างสร้างผู้ประกอบการธุรกิจ เพื่อความอยู่รอดในอนาคต คือ สร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้ค้าปลีกแบบดั้งเดิม เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการแข่งขันกับร้านค้าปลีกขนาดใหญ่เพื่อรักษาลูกค้าเดิมไว้ให้ได้ตลอดจนสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง (นารา กิตติเมธีกุล, 2563) ของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมจุดเริ่มต้นของร้านธนพิริยะ กว่าที่จะมาเป็น Supermarket “ธนพิริยะ” Supermarket ที่เริ่มต้นจาการเป็นร้านโชห่วยที่ก่อตั้งขึ้นที่จังหวัดเชียงรายเมื่อปี 2534 โดยคู่สามีภรรยาที่มีความตั้งใจและPassion ที่ต้องการเติบโตในธุรกิจค้าปลีกและค้าส่ง โดยเริ่มต้นจากเงินทุนจำนวนไม่มาก และพื้นที่ห้องแถวติดกันสองห้องเปิดเป็นร้านขายของทั่วไปขนาดเล็ก ภายใต้ชื่อ “พิริยะมินิมาร์ท” และได้มีการเพิ่มฟังก์ชั่นใส่ร้านขายยาเข้าไปด้วย ซึ่งถือเป็นร้านขายของ Format แรก ๆ ที่มีมินิมาร์ทและร้านขายยาอยู่ในที่เดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงทำให้ Destination ของ Product ก็คือ กลุ่มนมผง จากการที่เภสัชกรหญิงอมร เป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านเวชภัณฑ์ จึงสามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับคุณแม่ที่เข้ามาเป็นลูกค้าได้ ซึ่งจะเป็นการแนะนำสินค้าที่มีความซับซ้อน ตอนนั้นแม้ว่าจะเป็นร้านเล็ก ๆ แต่ลูกค้าที่เข้ามาได้ประสบการณ์ที่ดีที่เป็นมากกว่าการมาซื้อของกลับไปพราะถือเป็นทางรอดและการสร้างการเติบโตให้กับธุรกิจ ซึ่งก็ต้องอาศัยทั้งเงินทุน และระบบการตรวจสอบที่ดี หากมีการขยายสาขาไปแล้ว ทำอย่างไรให้สามารถควบคุมดูแลให้ของไม่หาย พนักงานไม่ทุจริต ในระยะหลังจึงได้มีการนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยบริหารจัดการทั้งหมด โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับระบบบัญชี เพราะวันหนึ่งสรรพากรมาตรวจ และพบว่าเราไม่รู้เรื่องบัญชีและภาษีไม่ได้แล้ว ดังนั้นหากจะเดินหน้าต่อไปก็คงต้องรู้ทุกเรื่อง ต้องเปลี่ยนวิธีคิด ปรับทัศนคติ แล้วมา Training เรื่องบัญชี โดยตอนนั้นจำได้ว่าต้องปิดร้านไปอบรมตั้งแต่เช้ายันดึก มาเรียนรู้ใหม่ว่าผิดอย่างไร ทำให้ถูกต้องอย่างไร และต้องปรับจนถูกต้องทุกอย่าง

โดยเฉพาะเรื่องจิตวิญญาณของผู้ประกอบการไม่สามารถเกิดขึ้นได้เองต้องอาศัยระยะเวลาและการฝึกฝนด้วยการสร้างนิสัยที่เหมาะสมในระยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งผู้ที่ต้องการฝึกมีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการได้ ซึ่งนำไปสู่พื้นฐานของการพัฒนาทุนมนุษย์ที่เป็นเหมือนแรงขับเคลื่อนภายในให้มีการเสริมสร้างสมรรถนะหลักในการเป็นผู้ประกอบการที่สำเร็จ การออกแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้งในรูปแบบของการพัฒนาตนเอง หรือการพัฒนาจากสถาบันต่างๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน การพัฒนาจึงต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างกรอบหรือตัวแบบในการวิจัยครั้งจึงมุ่งที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Tupe, N., 2020) จนกลายเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จสามารถสร้างความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาทักษะการเป็นผู้ประกอบการมีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสัมพันธ์กับความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้ประกอบการมีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

2. ทักษะการเป็นผู้ประกอบการมีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

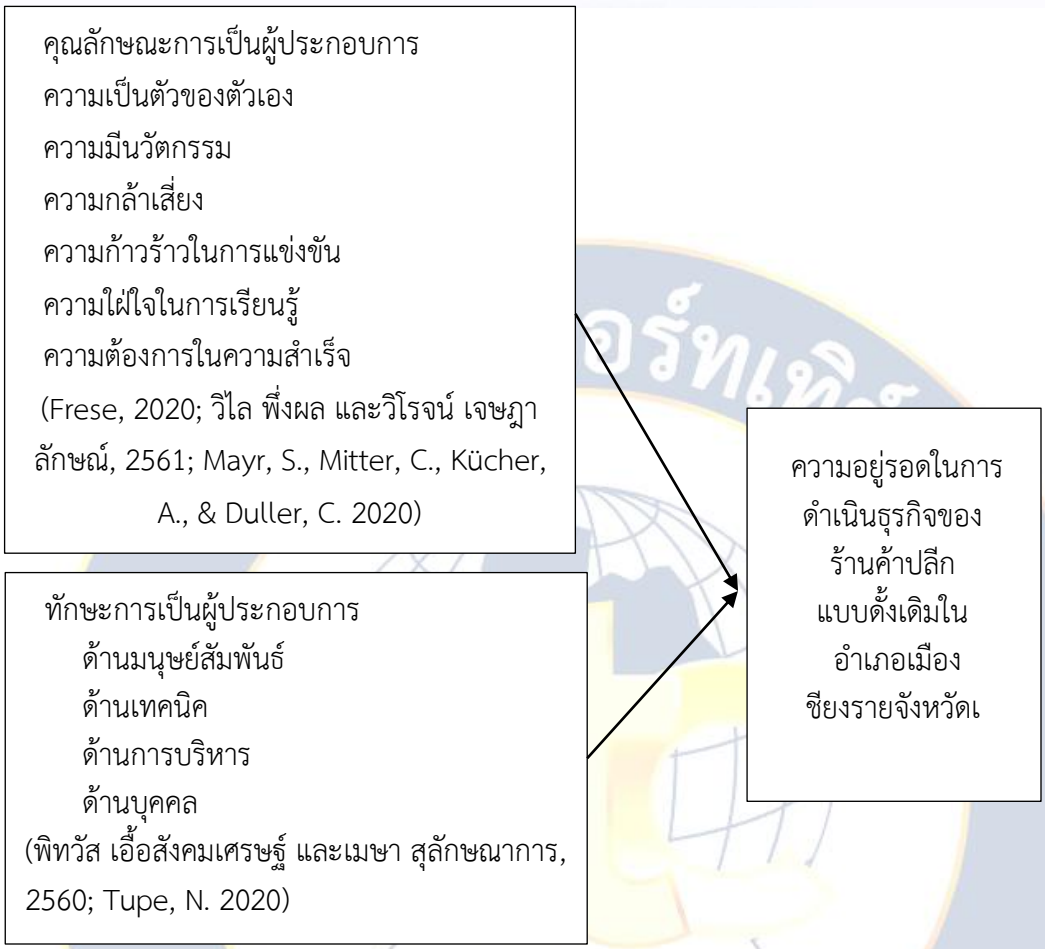
ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

2. ทำให้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการมีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผลจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์และดำเนินการวิจัยดังนี้

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย W.G Cochran (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) คำนวณหาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดค่าระดับความเชื่อมั่นที่ 95% กำหนดความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 385 คน เพื่อการเก็บข้อมูลที่แม่นยำ ผู้วิจัยจึงเก็บแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์และพัฒนาข้อคำถาม จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเนื้อหาของแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Check Lists) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงรายให้ความสำคัญ ประกอบด้วย 1. ด้านความเป็นตัวของตัวเอง จำนวน 5 ข้อ 2. ด้านความมีนวัตกรรม จำนวน 5 ข้อ 3. ด้านความกล้าเสี่ยง จำนวน 3 ข้อ 4. ด้านความก้าวร้าวในการแข่งขัน จำนวน 5 ข้อ 5. ด้านความใฝ่ใจในการเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ 6. ด้านความต้องการในความสำเร็จ จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 3 ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงรายให้ความสำคัญ ประกอบด้วย 1.ด้านด้านมนุษย์สัมพันธ์ 3 ข้อ 2.ด้านด้านเทคนิค 2 ข้อ 3.ด้านการบริหาร 1 ข้อ และ4.ด้านบุคคล 5 ข้อ

ส่วนที่ 4 คำถามด้านความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีก แบบดั้งเดิมในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงรายให้ความสำคัญ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 5 ข้อ และใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา หลังจากการพัฒนาแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการ Try out จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (α= Coefficient Alpha) มีค่าเท่ากับ 0.939

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้วยการวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 58.3 อายุระหว่าง 30 -34 ปี ร้อยละ 41.0 รองลงมา 35-39 ปี ร้อยละ 31.8 และ 40-44 ปี ร้อยละ 26.2 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 71.0 ประกอบธุรกิจส่วนตัว เจ้าของกิจการ/ค้าขาย ร้อยละ 26.8 มีรายได้อยู่ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท ร้อยละ 94

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.84) เมื่อจำแนกรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ให้ความสำคัญมากอันดับแรก ได้แก่ ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ($\bar{X}$ = 3.89) รองลงมาได้แก่ ด้านความใฝ่ใจในการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.86, S.D = 0.59) ด้านความต้องการในความสำเร็จ ($\bar{X}$ = 3.86, S.D = 0.65) ด้านมนุษย์สัมพันธ์ ($\bar{X}$ = 3.85) ด้านเทคนิค ($\bar{X}$ = 3.84)ด้านบุคคล ($\bar{X}$ = 3.80, S.D = 0.62) ด้านความมีนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 3.80, S.D = 0.63) ด้านการบริหาร ($\bar{X}$ = 3.80, S.D = 0.64) ด้านความก้าวร้าวในการแข่งขัน ($\bar{X}$ = 3.77) และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านความกล้าเสี่ยง ($\bar{X}$ = 3.76) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความสำคัญคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย	ลำดับ
ภาพรวม	3.84	0.46	มาก	
คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ				
ความเป็นตัวของตัวเอง	3.89	0.54	มาก	1
ความมีนวัตกรรม	3.80	0.63	มาก	7
ความกล้าเสี่ยง	3.76	0.66	มาก	10
ความก้าวร้าวในการแข่งขัน	3.77	0.61	มาก	9
ความใฝ่ใจในการเรียนรู้	3.86	0.59	มาก	2
ความต้องการในความสำเร็จ	3.86	0.65	มาก	3
ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ				
ด้านมนุษย์สัมพันธ์	3.85	0.63	มาก	4
ด้านเทคนิค	3.84	0.67	มาก	5
ด้านการบริหาร	3.80	0.64	มาก	8
ด้านบุคคล	3.80	0.62	มาก	6
ความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม	4.05	0.39	มาก	

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จากเกณฑ์ค่าเฉลี่ยสถิติสหสัมพันธ์ของเพียรสัน (Person Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของปัจจัยคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม	3.89	0.54										
ความเป็นตัวของตัวเอง	3.80	0.63	.425**									
ความมีนวัตกรรม	3.76	0.66	.482**	.678**								
ความกล้าเสี่ยง	3.77	0.61	.483**	.608**	.692**							
ความก้าวร้าวในการแข่งขัน	3.86	0.59	.548**	.684**	.667**	.666**						
ความใฝ่ใจในการเรียนรู้	3.86	0.65	.412**	.483**	.500**	.436**	.589**					
ความต้องการในความสำเร็จ	3.85	0.63	.493**	.512**	.525**	.509**	.639**	.688**				
ด้านมนุษย์สัมพันธ์	3.84	0.67	.482**	.557**	.543**	.495**	.575**	.564**	.579**			
ด้านเทคนิค	3.80	0.64	.401**	.425**	.388**	.350**	.477**	.521**	.527**	.596**		
ด้านการบริหาร	3.80	0.62	.482**	.416**	.486**	.483**	.596**	.572**	.561**	.544**	.569**	
ด้านบุคคล	4.05	0.39	.596**	.506**	.581**	.546**	.602**	.566**	.601**	.588**	.555**	.692**

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ในการศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 ได้ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบเงื่อนไขก่อนการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จากสมการพบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันโดยค่า Durbin-Watson เท่ากับ 2.060 และมีการแจกแจงปกติจากแผนภาพฮิสโตแกรม โดยตัวแปรอิสระ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ (X_1) ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (X_2) มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตัวแปร	ความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจ			t	p-value	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่	2.153	.121		17.769	.000		
คุณลักษณะของผู้ประกอบการ	.254	.048	.328	5.336	.000*	.407	2.454
ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	.244	.045	.334	5.433	.000*	.407	2.454
a. Dependent Variable: ความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม							
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01							
ค่าคงที่ = 2.153, R = .623, R^2 = .388, Adj R^2= .385, S.E.est = .302, F = 125.925, Sig= .000							
$\hat{y}$ = 2.153 +.254 (X_1) +.244 (X_2) ; R^2 = 0.388							

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 และ 2 โดยทั้ง 2 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ทักษะการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ประกอบการ รายด้านที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ความกล้าเสี่ยง ความก้าวร้าวในการแข่งขัน ความต้องการในความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตัวแปร	ความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจ			t	p-value	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่	2.440	.127		19.236	.000		
ความเป็นตัวของตัวเอง	-.019	.044	-.027	-.433	.665	.434	2.304
ความมีนวัตกรรม	.074	.040	.121	1.864	.063	.389	2.569
ความกล้าเสี่ยง	.079	.036	.135	2.210	.028	.436	2.293
ความก้าวร้าวในการแข่งขัน	.164	.043	.261	3.801	.000	.347	2.879
ความใฝ่ใจในการเรียนรู้	.012	.038	.018	.305	.761	.481	2.081
ความต้องการในความสำเร็จ	.116	.036	.196	3.197	.001	.435	2.299

a. Dependent Variable: ความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม

การวิเคราะห์ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ รายด้านที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ด้านมนุษย์สัมพันธ์ ด้านบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณของทักษะการเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตัวแปร	ความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจ			t	p-value	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่	2.397	.111		21.546	.000		
ด้านมนุษย์สัมพันธ์	.111	.033	.180	3.354	.001	.540	1.852
ด้านเทคนิค	.006	.031	.010	.185	.854	.547	1.828
ด้านการบริหาร	.050	.035	.083	1.434	.153	.464	2.155
ด้านบุคคล	.267	.037	.427	7.237	.000	.448	2.234

a. Dependent Variable: ความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม/ P<0.01

จากตารางที่ 3 ตารางที่ 4 และตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .328) หมายความว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายและปัจจัยทักษะการเป็นผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .334) หมายความว่า ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 เมื่อพิจารณารายด้านของปัจจัย

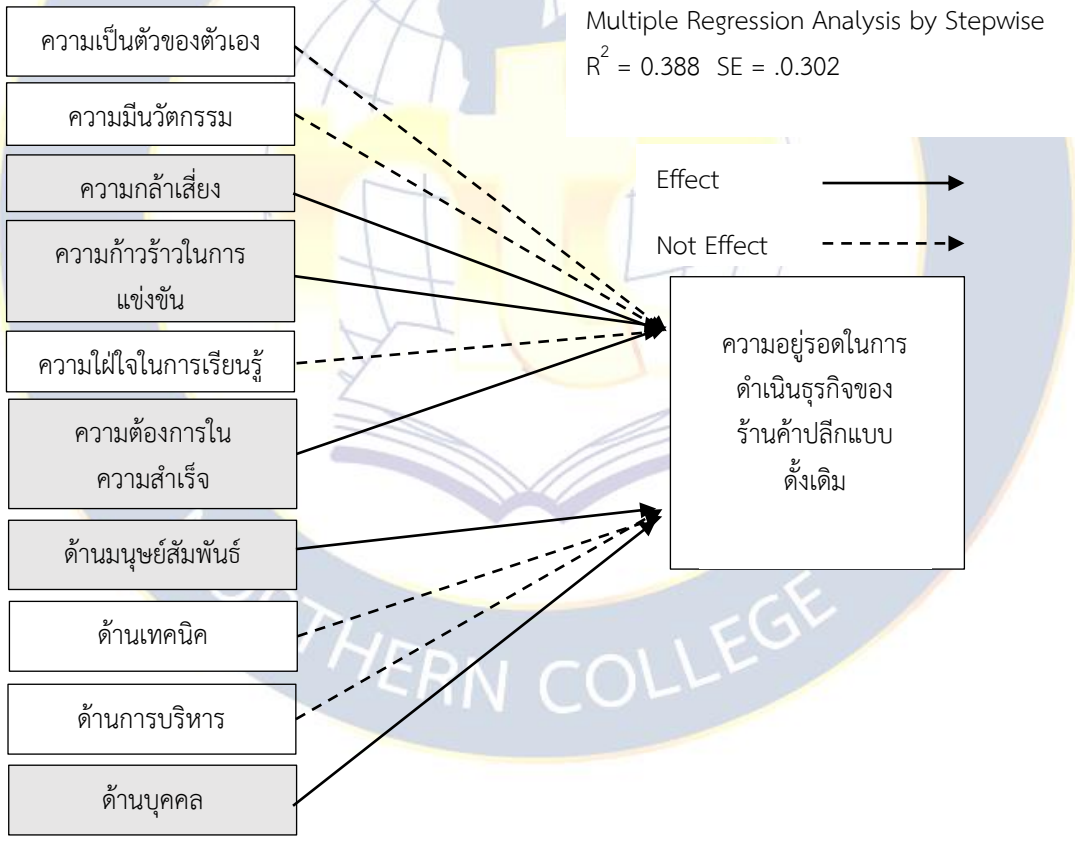
คุณลักษณะของผู้ประกอบการ พบว่า ความกล้าเสี่ยง มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .135) ความก้าวร้าวในการแข่งขัน มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .261) ความต้องการในความสำเร็จ มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .196) หมายความว่า ความกล้าเสี่ยง ความก้าวร้าวในการแข่งขัน และความต้องการในความสำเร็จ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในขณะที่ปัจจัยทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ด้านมนุษย์สัมพันธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .180) ด้านบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .427) หมายความว่า ด้านมนุษย์สัมพันธ์ และด้านบุคคล มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ด้วย Enterสามารถแสดงสมการได้ $\hat{y}$ = 2.153 +.254 (X_1) +.244 (X_2) ; R^2 = 0.388 ปัจจัยคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ปัจจัยทักษะการเป็นผู้ประกอบการมีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากเกณฑ์ค่าเฉลี่ยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และความสามารถในการพยากรณ์ได้ระดับดี ทั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ R^2 เท่ากับ 0.388 หรือคิดเป็นร้อยละ 38.8 Adjust R^2 = .385 หรือคิดเป็นร้อยละ 38.5

อภิปรายผล

คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยกการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันโดยค่า Durbin-Watson = 2.060 และมีการแจกแจงปกติจากแผนภาพฮิสโตแกรม โดยตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรง และจากการสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณทั้ง 10 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรเข้าสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ได้แก่ความกล้าเสี่ยง ความก้าวร้าวในการแข่งขัน ความต้องการในความสำเร็จ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ และด้านบุคคล ความเป็นผู้ประกอบการคือลักษณะของคนที่ทุกองค์กรต้องการ ซึ่งความหมายของผู้ประกอบการมีความหมายกว้างกว่าการเป็นเจ้าของธุรกิจ เพราะผู้ประกอบการเป็นผู้ที่จัดการทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ขึ้นแก่องค์กร ความเป็นผู้ประกออบการนั้นหากพิจารณาให้ลึกซึ้งไปถึงกระบวนการความคิด พบว่า มีลักษณะบางอย่างที่มีความพิเศษคือที่ถูกนำเสนอในรูปแบบของตัวแบบจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ ตัวแบบมีองค์ประกอบ 7 ประการคือ การตั้งเป้าหมาย การเห็นโอกาส การจัดการความเสี่ยง การกระจายและการเข้าถึงทรัพยากร นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำ การมีความคิดเชิงบวก (พิทวัส เอื้อสังคมเศรษฐ์ และเมษา สุลักษณาการ, 2560) ซึ่งลักษณะทั้ง 7 ประการนี้ ไม่สามารถเกิดขึ้นมาได้เองแต่กลับต้องฝึกฝนด้วยการสร้างนิสัยที่เหมาะสมใน

ระยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองก็สามารถมีจิตวิญญาณของผู้ประกอบการได้ การพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการด้านมนุษย์สัมพันธ์ ด้านบุคคล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับงานวิจัยของนาราภิตติเมธีกุล (2563) ทั้งนี้การพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการจะนำพาองค์กรธุรกิจไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จของธุรกิจระยะยาว ทั้งนี้แนวทางการปรับตัวของร้านค้าแบบดั้งเดิม (โชห่วย) ที่มีผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ การปรับตัวโดยการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการเพื่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจ โดยเขียนในรูปแบบของตัวแปรและสามารถอธิบายได้ดังนี้ $\hat{y}$ = 2.153 +.254 (X_1) +.244 (X_2) ; R^2 = 0.388 ความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย=2.153 +.254 คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ + .244 ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (R^2 =0.388) สามารถเขียนเป็นรูปแบบคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อ ความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ความเป็นตัวของตัวเอง ความมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความก้าวร้าวในการแข่งขัน ความใฝ่ใจในการเรียนรู้ ความต้องการในความสำเร็จ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ ด้านเทคนิค ด้านการบริหาร ด้านบุคคล ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมทางด้านกลยุทธ์ในการประกอบธุรกิจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในพื้นที่จำกัดทำให้ได้ข้อมูลเฉพาะพื้นที่เท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างในอำเภออื่นๆ เช่น แม่จัน เพื่อเป็นข้อมูลเปรียบเทียบกับผลของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ และเพื่อให้ได้ข้อมูลกว้างขวางและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). **สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงราย.** สืบค้นวันที่ 15 ธันวาคม 2563 จาก https://datawarehouse.dbd.go.th/index

ชาญชัย พรมมี และสิริมา นาคสาย. (2563). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมหาวิทยาลัยพะเยา.** Journal of Business Administration and Social Sciences Ramkhamhaeng University, 3(3), 65-80.

นารา กิตติเมธีกุล. (2563). **แนวคิดการพัฒนาจิตวิญาณของการเป็นผู้ประกอบการ.** วารสารสมาคมนักวิจัย, 25(3), 334-349.

พิทวัส เอื้อสังคมเศรษฐ์ และเมษา สุลักษณาการ. (2560). **ทักษะการเป็นผู้ประกอบการและความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในธุรกิจค้าปลีกเครื่องประดับ.** Journal of the Association of Researchers, 22(3), 180-193.

วิไล พึ่งผล และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2561). **คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจผ่านความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจสตาร์ตอัพ**. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ – สิงหาคม

ยุภาภรณ์ เทพจันทร์ บุญฑวรรณ วิงวอนและ ปิยกนิฏฐ์ โชติวนิช. (2563). **โครงสร้างความสัมพันธ์ของการมุ่งเน้นความ เป็นผู้ประกอบการการสนับสนุนของภาครัฐและผลการดำเนินงานเชิงนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อความได้ เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ OTOP ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายในเขตภาคเหนือตอนบนของ ประเทศไทย.** Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology, 5(12), 122-135.

สาคร กล้าหาญ, & คชา ศัยยกุล. (2563). **องค์ประกอบคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของกลุ่ม Generation Y.** Panyapiwat Journal, 12(2), 124-134.

Bischoff, K. (2021). **A study on the perceived strength of sustainable entrepreneurial ecosystems on the dimensions of stakeholder theory and culture.** Small Business Economics, 56(3), 1121-1140.

Mayr, S., Mitter, C., Kücher, A., & Duller, C. (2020). **Entrepreneur characteristics and differences in reasons for business failure: Evidence from bankrupt Austrian SMEs.** Journal of Small Business & Entrepreneurship, 1-20.

McMullen, J. S., Ingram, K. M., & Adams, J. (2020). **What makes an entrepreneurship study entrepreneurial? Toward a unified theory of entrepreneurial agency.** Entrepreneurship Theory and Practice, 1042258720922460.

Tupe, N. (2020). **A Study of the Effectiveness of Blended Learning Program for Enhancing Entrepreneurial Skills Among Women in Maharashtra.** Journal of Education, 0022057420903257.

Walsh, G. S., & Elorriaga-Rubio, M. (2019). **Entrepreneurial Cognition and Behaviour: The Antecedent Role of Affect.** In Entrepreneurial Behaviour (pp. 203-236). Palgrave Macmillan, Cham.

ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

Marketing Factors Influence to Food Delivery Orders via Mobile Application during the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)

กัณฑ์อเนก หมู่หาญ[1], อัจฉรีย์ ศานติพานิช[2] และ ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์[3]
Gun-A-Nek Mooharn, Autcharee Sarntipanich and Thanakit Vongmahasetha

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่เคยใช้แอพพลิเคชั่นสั่งอาหารอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา(COVID-19) กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power จำนวน 140 รายสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 47.9 สถานภาพโสด ร้อยละ 60.7 อายุระหว่าง 20-24 ปี การศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 72.9 เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 33.6 รายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท สั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่น Grab ร้อยละ 55 มีแอพลิเคชั่นที่ใช้เป็นจำ ร้อยละ 78 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งประมาณ 100 - 300 บาท ร้อยละ 37.1 ความถี่ในการสั่งสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง ร้อยละ 65 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ได้แก่ ด้านผลิตภัฑณ์ ด้านช่องทางการตลาด และด้านการส่งเสริมการตลาด สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ได้แก่

$\hat{y} = 1.204 + .760\ (X_1);\ R^2 = 0.482$

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมการตลาด การสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ COVID-19

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
[2] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
[3] ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ E-mail: thanakit.v@bu.ac.th

Abstract

The objective of the research was to study the marketing factors of influencing food delivery via mobile application during the occurrence of the novel coronavirus disease 2019 (COVID-19) as quantitative research. Use an online questionnaire as a data collection tool. The sample group is the consumers in Bangkok who have used the food ordering app at least 1 time in the past 1 year (COVID-19) Purposive sampling samples using the G Power program 140 data statistics used in data analysis are Descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation the statistics used in hypothesis testing are multiple regression analysis. The research found that most of the sample were female, 47.9%, status single, 60.7%, age between 20-24 years, education 72.9%, students/students 33.6%, average income was between 10,001 - 20,000 baht. Food delivery via the Grab mobile application 55% have applications that are used as a necessity 78% The cost per time is approximately 100 – 300 baht 37.1% Order frequency 1 per week -3 times, 65%, the results of hypothesis testing showed that Marketing factors had a statistically significant influence on food delivery orders via mobile application during the occurrence of the 2019 Coronavirus Disease (COVID-19) at the .01 level. That influences food ordering through mobile applications during the occurrence of the novel coronavirus disease 2019 (COVID-19), including products Marketing channels and marketing promotion aspects the multiple linear regression equations are: $\hat{y}$ = 1.204 + .760 (X_1); R^2 = 0. 482

Keywords: Marketing Mix, Food Delivery, COVID-19

บทนำ

ตลาดแอปพลิเคชั่นสั่งอาหารนั้นมีการเติบโตอย่างรวดเร็วตามการเติบโตของเทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตและการใช้สมาร์ทโฟนของผู้บริโภค สำหรับประเทศไทยนั้นมีขนาดของตลาดแอพพลิเคชั่นใหญ่เป็นอันดับที่ 20 ของโลก (เดลินิวส์, 2559) และยังมีข้อมูลจากผลการสำรวจของคณะทำงาน Euromonitor ซึ่งทำการสำรวจตลาดธุรกิจในประเทศต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2560 พบว่ามูลค่าตลาดธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี่ในประเทศไทยมีมูลค่าประมาณ 29.2 พันล้านบาท ซึ่งมีอัตราการเติบโตสูงสุดร้อยละ 10 ทุกปี และมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องคาดว่าจะสูงถึง 46 พันล้านบาทในปี 2565 (บริษัทวิจัยการตลาดระดับโลก, 2561)

ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤติการณ์ของโรคระบาดโควิด 19 ในช่วงปี พ.ศ. 2563 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันที่อยู่ในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2564 ธุรกิจร้านอาหารในประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างหนัก เนื่องจากการระบาดของเชื้อโรคนั้นแพร่เชื้อไปอย่างรวดเร็ว ทำให้รัฐบาลต้องออกประกาศมาตรการปิดสถานที่บางแห่ง เช่น ห้างสรรพสินค้า ทำให้ร้านอาหารที่เป็นที่นิยมในห้างสรรพสินค้ากลายเป็นสถานที่ห้ามนั่งรับประทานในร้าน มาตรการดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อควบคุมการระบาดของโรค ผู้ประกอบการร้านอาหารหลายรายจึงต้องมีการปรับตัว จากการ ขายผ่านช่องทางหน้าร้านต้องเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการเป็นซื้อ กลับบ้าน หรือให้บริการสั่งอาหารผ่านฟู้ดแอพพลิเคชั่น ซึ่งมีผู้ให้บริการเป็นจำนวนมาก

ผู้ทำวิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเลือกใช้แอพพลิเคชั่นซื้ออาหารของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับธุรกิจการพัฒนาแอพพลิเคชั่นสั่งซื้ออาหารอาจนำผลไปใช้ในการพัฒนาแอพพลิเคชั่น และฝ่ายผู้ประกอบการร้านอาหารที่จะสามารถเลือกได้ว่าจะนำแอพพลิเคชั่นสั่งอาหารของผู้ประกอบการรายใดมาให้บริการ เพื่อให้สามารถช่วยตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการได้ประโยชน์สูงสุดด้วยกันทั้งสองฝ่าย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเรื่องส่วนประสมการตลาด

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก ของแต่ละคนที่ได้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลไปจนถึงสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้ามามีอิทธิพลต่อ ความคิดความรู้สึก เช่น อิทธิพลด้านการตลาด อิทธิพลส่วนบุคคล หรือ ลักษณะของผลิตภัณฑ์รวมไปถึงกระบวนการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออกของผู้บริโภค (สุพัตรา กาญจโนภาส. 2563) สำหรับพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกใช้แอพพลิเคชั่นสั่งอาหารนั้น มักเลือกใช้บริการด้วยเหตุผลต้องการความสะดวกสบาย แอพพลิเคชั่นสั่งอาหารสั่งได้ง่ายและมีจำนวนร้านอาหารให้เลือกจำนวนมาก (ณัฐรุจา พงศ์สุพัฒน์, 2561) โดยเครื่องมือทางการตลาดที่นักการตลาดสามารถควบคุมได้ ซึ่งนักการตลาดจะผสมผสานเครื่องมือเหล่านี้ให้สามารถตอบสนองความต้องการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคและสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายได้ ส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญตามแนวคิดของฟิลลิป คอตเลอร์ (Kotler, 2000 อ้างใน พัทธนันท์ ศุภภาคิณ, 2562: 24) แบ่งออกเป็นเป็นปัจจัยต่างๆ 4 ปัจจัย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์

(Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion) ในเรื่องของการใช้แอพพลิเคชั่นสั่งอาหารนั้น ผู้บริโภคมักให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยด้านราคามีความสัมพันธ์กับความตั้งใจใช้บริการมากที่สุด (อิสราวลี เนียมศรี,2558, ณัฐรุจา พงศ์สุพัฒน์,2561 และวีรวิทย์ พันธุรัตน์, 2562) รองลงมาคือเรื่องด้านการส่งเสริมการขายผ่านสื่อดิจิทัล ลักษณะของแอพพลิเคชั่นที่ง่ายต่อการใช้งาน และการโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้แอพพลิเคชั่นสั่งอาหาร (อิสราวลี เนียมศรี,2558) นอกจากนี้ยัง พบว่ามีปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแอพพลิเคชั่นสั่งอาหาร คือ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายของผู้ให้บริการต้องเป็นบริการที่ส่งอาหารให้ผู้สั่งซื้อด้วยความรวดเร็ว (ANUSORN PHOPIPAT, 2560)

แนวคิดเรื่องการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) หรือกระบวนการในการเลือกที่จะกระทำจากทางเลือกต่างๆ ซึ่งผู้บริโภคจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับสินค้าและบริการอยู่เสมอ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บริโภค ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้ การรับรู้ถึงความต้องการในสินค้า (Need arousal or Problem recognition) การแสวงหาข้อมูล (Information search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of alternatives) การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post purchase behavior) (รุ่งโรจน์ สงสระบุญ, 2562; Kotler and Keller, 2012)

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยแบบสอบถามออนไลน์ มีขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้คือ

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่เคยใช้แอพพลิเคชั่นสั่งอาหารอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (Power Analysis) สำหรับการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดการทดสอบสมมติฐานเป็นทางเดียว (One-tailed test) กำหนดขนาดอิทธิพลขนาดกลาง 0.15 ค่าความคลาดเคลื่อน .05 และอำนาจการทดสอบ .95 (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555) ทำการคำนวณด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.2 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 129 ราย เพื่อการเก็บข้อมูลที่แม่นยำ ผู้วิจัยจึงเก็บแบบสอบถาม จำนวน 140 ราย ใช้วิธีการกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) นั่นคือต้องเป็นผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่เคยใช้แอพพลิเคชั่นสั่งอาหารอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา(ในช่วง COVID-19)

2. วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ ระยะเวลาในการศึกษา เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม – มีนาคม 2564

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่มีเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามคัดคุณสมบัติ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านประชากรศาสตร์ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ (Check Lists)

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการสั่งอาหารแบบเดรี่เวอรี่ด้วยแอปพลิเคชั่นบนมือถือในภาวะวิกฤตโควิด-19 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Check Lists) และกระบวนการที่สำคัญในปัจจัยของพฤติกรรมผู้บริโภค

ส่วนที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมการตลาด กับการสั่งอาหารด้วยแอพพลิเคชั่นบนมือถือ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ 2) ปัจจัยด้านราคา 3) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ 4) ปัจจัยด้านส่งเสริมทางการตลาด และใช้มาตราวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert Scale คำถามปลายปิดระดับความสำคัญมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด สามารถแปลผลได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมาก 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 ปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค

4. การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้การคำนวณตามสูตรของ Cronbach’ Alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า เท่ากับ 0.882

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ BMW โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน การตัดสินใจใช้บริการแอพพลิเคชั่นสั่งอาหารของผู้บริโภค ด้วยการวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression Analysis: MRA)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 52.1 เพศหญิง ร้อยละ 47.9 สถานภาพโสด ร้อยละ 60.7 อยู่กับแฟน/คนรัก/คู่ชีวิต ร้อยละ 25.7 สมรส/แต่งงาน ร้อยละ 12.1 อื่นๆ (หม้าย แยกทาง หย่า) ร้อยละ 1.4 อายุระหว่าง 25-29 ปี ร้อยละ 31.4 อายุระหว่าง 25-29 ปี ร้อยละ 31.4 อายุระหว่าง 30-34 ปี ร้อยละ 12.9 ต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 7.9 35-39 ปี และ40-44 ปี ร้อยละ 5 45-49 ปีและ50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 1.4 ศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 72.9 ต่ำกว่าปริญญาตรี 15.7 สูงกว่าปริญญาตรี 11.4 ประกอบอาชีพ นักเรียน / นักศึกษา ร้อยละ 33.6 นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 33.6 ลูกจ้างองค์กรเอกชน ร้อยละ 29.3 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ/ค้าขาย ร้อยละ 21.4 นักบัญชี สถาปนิก วิศวกร ร้อยละ 6.4 รับจ้างทั่วไป ไม่ได้อยู่ในองค์กรใด ร้อยละ 5.0 ว่างงาน/อยู่ระหว่างรองาน ร้อยละ 2.9 รับราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงาน ร้อยละ 0.7 พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ผู้เกษียณอายุงาน ร้อยละ 0.7 รายได้ 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 21.4 50,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 20.7 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 20.0 ไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 15.7 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 13.6 40,001-50,000 บาท ร้อยละ 8.6

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) พบว่ามีพฤติกรรมการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) เคยใช้แอพพลิเคชั่นสั่งอาหารของ GRAB ร้อยละ 82.9 LINE MAN ร้อยละ 65 FOOD PANDA ร้อยละ 42.9 แอพพลิเคชั่นที่ใช้สั่งอาหารบ่อยที่สุดได้แก่ Grab ร้อยละ 55.0 Line Man ร้อยละ 27.1 Food Panda ร้อยละ 17.9 มีแอพพลิเคชั่นที่ใช้เป็นประจำ ร้อยละ 78.6 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งมากกว่า 300 บาท ร้อยละ 45.7 ประมาณ 100- 300 บาท ร้อยละ 42.9 และน้อยกว่า 100 บาท ร้อยละ 11.4 มีความถี่ในการใช้

งานแอปพลิเคชั่นสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง ร้อยละ 65.0 สัปดาห์ละ 3-5 ครั้ง ร้อยละ 31.4 น้อยกว่า 1 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 3.6.

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดพบว่า ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.40) เมื่อจำแนกรายปัจจัยและเรียงตามลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{x}$=4.61) รองลงมาด้านผลิตภัณฑ์($\bar{x}$=4.56) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x}$=4.26) และด้านราคา ($\bar{x}$=4.15) มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอพพลิเคชั่นสั่งอาหารของผู้บริโภค ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ภาพรวม	**4.40**	**0.44**	**มาก**
ด้านผลิตภัณฑ์	4.56	0.46	มากที่สุด
ด้านราคา	4.15	0.78	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.61	0.48	มากที่สุด
ด้านส่งเสริมการขาย	4.26	0.64	มาก
การสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่	**4.54**	**0.48**	**มาก**

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียรสัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่าปัจจัยทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

ปัจจัยทางการตลาด	$\bar{x}$	S.D.	1	2	3	4	5
ด้านผลิตภัณฑ์	4.56	0.46					
ด้านราคา	4.15	0.78	.660**				
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.61	0.48	.478**	.357**			
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.26	0.64	.348**	.326**	.329**		
การตัดสินใจใช้บริการแอพพลิเคชั่นสั่งอาหารของผู้บริโภค	4.54	0.48	.605**	.475**	.623**	.443**	

** มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.01

การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบ Enter ในการศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 ได้ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบเงื่อนไขก่อนการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จากสมการพบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันโดยค่า Durbin-Watson = 1.761 และมีการแจกแจงปกติจากแผนภาพฮิสโตแกรม โดยตัวแปรอิสระปัจจัยทางการตลาดมีอิทธิพลต่อ การสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) BMW อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ด้วยวิธี Enter

ตัวแปร	การสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่			t	p-value	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.204	.296		4.063	.000		
ส่วนประสมทางการตลาด	.760	.067	.694	11.335	.000	1.000	1.000
a. Dependent Variable: การสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่น							
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01							
ค่าคงที่ = 1.204, R = .694, R^2 = .482, Adj R^2= .478, S.E.est = .350, F = 128.473, Sig= .000							
$\hat{y}$ = 1.204 + .760 (X_1); R^2 = 0. 482							

การวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาด รายด้านที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ได้ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ทั้ง 4 รายด้านพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลทางตรงต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

ตัวแปร	การสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่			t	p-value	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.468	.335		1.396	.165		
ด้านผลิตภัณฑ์	.324	.088	.305	3.679	.000	.490	2.039
ด้านราคา	.046	.049	.075	.957	.340	.553	1.808
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.394	.068	.390	5.779	.000	.740	1.351
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.139	.048	.184	2.887	.005	.831	1.203
a. Dependent Variable: การตัดสินใจใช้บริการแอพพลิเคชั่นสั่งอาหารของผู้บริโภค							
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05							

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยทางการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .694) หมายความว่าส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 เมื่อพิจารณารายด้านของปัจจัยทางการตลาด พบว่า พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .305) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .390) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Beta = .184) หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ด้วย Enterสามารถแสดงสมการได้ดังนี้ $\hat{y} = 1.204 + .760\ (X_1)$; $R^2 = 0.\ 482$ ปัจจัยทางการตลาด ที่มี

อิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) จากเกณฑ์ค่าเฉลี่ยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และความสามารถในการพยากรณ์ได้ระดับดี ทั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ R^2 เท่ากับ 0. 482 หรือคิดเป็นร้อยละ 48.2 Adjust R^2 = .478 หรือคิดเป็นร้อยละ 47.8

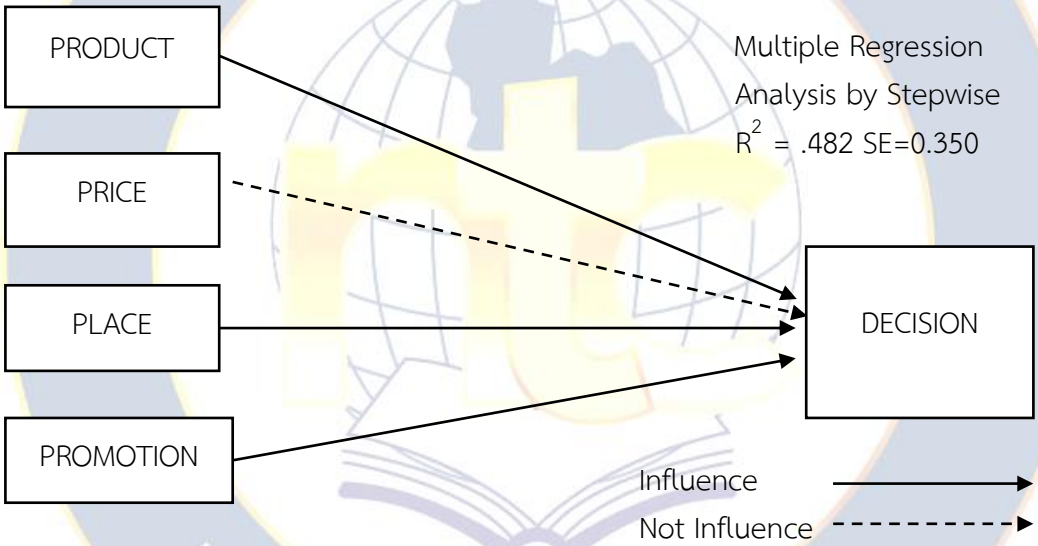
สรุปและอภิปรายผล

ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) สามารถสรุปและอภิปรายผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียรสัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อิสราวลี เนียมศรี, 2558; ณัฐรุจา พงศ์สุพัฒน์, 2561และ วีรวิทย์ พันธุรัตน์, 2562) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้แอพพลิเคชั่นสั่งอาหาร

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ ในการศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ได้ผ่านเกณฑ์ตรวจสอบเงื่อนไขก่อนการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis : MRA) พบว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน และมีการแจกแจงปกติจากแผนภาพ ฮิสโตแกรม (Histogram) โดยตัวแปรต้นและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรง และตัวแปรสูงกว่า .10 และจากการสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ทั้ง 4 ตัวแปรพบว่า มีตัวแปรอิสระทั้งหมด 4 ตัวแปรที่เข้าสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณได้ ได้แก่ 1.ด้านผลิตภัณฑ์ 2.ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ3. ด้านส่งเสริมการตลาด อีกทั้งสมการเชิงถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณที่ได้ สามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ผู้วิจัยได้ทดสอบค่า R^2 เท่ากับ 0. 482 ที่เป็นค่าที่น่าเชื่อถือได้โดยการหาเปรียบเทียบกับค่า Adjust R^2 = .478 คิดเป็นร้อยละ 47.8 ซึ่งเป็นค่าที่ใกล้เคียงกับ R^2 มากแสดงถึงค่าสัมประสิทธิ์การสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) R^2 มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณที่พบว่า ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ปัจจัย คือ ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และการ

ส่งเสริมการตลาดนั้นเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมของผู้ใช้บริการได้ ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเรื่องส่วนประสมการตลาดตามแนวคิดของฟิลลิป คอตเลอร์ (Kotler, 2000 อ้างใน พัทธนันท์ ศุภภาคิณ, 2562: 24) ที่กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่นักการตลาดสามารถควบคุมได้ โดยนักการตลาดจะต้องผสมผสานเครื่องมือ (ปัจจัย 4Ps) เหล่านี้ให้สามารถตอบสนองความต้องการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคและสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายได้ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสามารถเขียนในรูปแบบของตัวแปร ได้ว่า $\hat{y}$ = 1.204 + .760 (X_1); R^2 = 0. 482 หรือเขียนในรูปแบบของตัวแปร คือ ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) = 1.204 + .760 ปัจจัยทางการตลาด; R^2 = 0. 482

สรุปว่า ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยประการสำคัญคือ มุ่งเน้นปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชั่นช่วงเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

ข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในจังหวัดที่ตั้งอยู่ในศูนย์กลางของแต่ละภูมิภาค เช่น เชียงใหม่ และนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลในเขตกรุงเทพ มหานคร เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้แอพพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอร์รี่ที่มีความแตกต่างหรือคล้ายคลึงกัน

เอกสารอ้างอิง

ณัฐรุจา พงศ์สุพัฒน์. (2561). **การศึกษาตลาดแอปพลิเคชั่นอาหารและพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการแอปพลิเคชั่นอาหาร.** การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พัชร์หทัย จารุทวีผลนุกูล. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในการใช้บริการแอปพลิเคชั่นของฟู้ดแพนด้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.**การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต.

พิมพงา วีระโยธิน. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้แอปพลิเคชั่นอูเบอร์ อีท (Uber Eats) เพื่อบริการรับส่งอาหาร (Food Delivery).** การค้นคว้าอิสระหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วิชญ์พล อุไรวรรณชัย. (2561). **ทัศนคติของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและย่อม (SMEs) ที่มีต่อการปฏิรูปดิจิทัล (Digital Transformation) ด้วยระบบบริหารจัดการผ่านเว็บไซต์สำหรับองค์กร (Web-Based Application).** การค้นคว้าอิสระหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธาวินี จันทร์คง. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้โมบายแอพในการสั่งอาหารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วีรวิทย์ พันธุรัตน์. (2562). **การตัดสินใจเลือกใช้แอพพลิเคชั่นสั่งอาหารออนไลน์เดลิเวรี่ (Delivery) ของผู้บริโภคกลุ่มพนักงานออฟฟิศในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วราภรณ์ เลาหะสัมพันธพร. (2562). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้บริการฟู้ด เดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชั่นฟู้ด แพนด้า ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุพัตรา กาญจโนภาส. (2560). **อิทธิพลของนวัตกรรมการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ความไว้วางใจ และ คุณค่าตราสินค้าที่มีต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของธุรกิจตัวแทนการท่องเที่ยวแบบออนไลน์ ในประเทศไทย.** Journal of the Association of Researchers, 24(1), 58-71.

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการละทิ้งตะกร้าสินค้าเมื่อซื้อผ่านตลาดออนไลน์

The Study of Factors influencing Shopping Cart Abandonment when Purchasing from Online Marketplace

รวิพรรณ สุภาวรรณ์[1]
Lokweetpun Suprawan

บทคัดย่อ

เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคในการใช้อินเทอร์เน็ตและอีคอมเมิร์ซของประเทศไทยในทิศทางบวก ซึ่งการเติบโตทำให้เกิดประเด็นใหม่ คือ การละทิ้งตะกร้าสินค้าซึ่งไม่เป็นผลดีต่อเจ้าของแพลตฟอร์มออนไลน์และผู้ประกอบการ ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการละทิ้งตะกร้าสินค้าออนไลน์เมื่อซื้อจากตลาดออนไลน์ โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม 150 คน ด้วยแบบสอบถามจากผู้ซื้อสินค้าออนไลน์ สำหรับการทดสอบสมมติฐาน งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณเพื่อทดสอบอิทธิพลของตัวแปร คุณค่าด้านความบันเทิง เครื่องมือในการหาข้อมูล รอการลดราคา และความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวที่ส่งผลต่อการละทิ้งตะกร้าสินค้าออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่าคุณค่าด้านความบันเทิง และรอการลดราคามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการละทิ้งตะกร้าสินค้าออนไลน์ที่ระดับ .05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่พบหลักฐานว่าความต้องการใช้ตะกร้าสินค้าเป็นเครื่องมือในการหาข้อมูลและความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวส่งผลต่อการละทิ้งตะกร้าสินค้าออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : การละทิ้งตะกร้า, สินค้าออนไลน์

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ Email: lokweetpun.s@bu.ac.th เบอร์โทรศัพท์: 0955538245

Abstract

Due to the changes in consumer behavior, Thailand is facing an increasing in the use of internet and e-commerce. The growth of e-commerce also introducing the issue of shopping cart abandonment which is not favorable by platform owners and sellers. Therefore, this study aims to investigate the factors affecting online shopping cart abandonment when purchasing from online marketplace. The data was collected from 150 respondents by using questionnaire form those online shoppers. For the hypothesis testing, this study used multiple linear regression to investigate effects of entertainment value, research tool, waiting for sales, and privacy concerns on online shopping cart abandonment. The results of this study found that entertainment value and waiting for sales have the positive influence on online shopping cart abandonment at significant level of .05. And there was no evidence that research tool and privacy concern were found to have significant effect on online shopping cart abandonment.

Keywords: Online Shopping, Cart Abandonment

Introduction

Due to the changes in consumer behavior, Thailand is facing an increasing in the use of internet with internet users of approximate 52 million, accounted for 75% of internet penetration. The average spending on internet is about 9 hours in a day (Zhou & Price, 2020). E-Commerce in Thailand is growing at the market value of 26.2 billion USD in 2017 and increasing thereafter (J.P. Morgan, 2019). It was reported that the penetration rate of e-commerce in Thailand is accounted for 82% which contributed the most during important holidays such as Songkran Festival, Lunar New Year and Singles Day (Zhou & Price, 2020).

However, the growth of e-commerce also introducing an issue of online shopping cart abandonment which is not favorable by platform owners (online marketplaces) and sellers (HubSpot, 2020). Among all of online shoppers, 68.63% have the tendency to abandon their shopping cart before finally making the purchase, which accounted for approximately 4 trillion USD left uncheck out (HubSpot, 2020). Based on the study of Kukar-Kinney and Close (2010) investigated the factors influencing online shopping cart abandonment and found that entertainment value, research tool, waiting for sale, and

privacy concerns are the main factors. Another study by Lee, Klimm, Palmero, and Hughes (2019) found the similar effects on all of the factors. Therefore, this study aims to investigate the factors influencing online shopping cart abandonment among Thai online shoppers.

Research Objectives

This study intended to investigate factors influencing online shopping cart abandonment among Thai online shoppers. The factors under investigation are entertainment value, research tool, waiting for sales and privacy concerns. The contribution of this study should be able to explain the reasons consumers left the product in the online shopping cart without checking them out and results of this study should guide marketers to design appropriate actions to encourage online shoppers to check out all selected products within each transaction.

Literature Review

Consumer online shopping process explains the behavior difference between buyer and non-buyer in which the motivation to buy a product at that session might be varies and they will respond differently (Kukar-Kinney & Close, 2010). As suggest by Kukar-Kinney and Close (2010), brick and mortar store carts are usually utilitarian in nature whereas online shopping is rather hedonic. For instance, the purpose of using store cart at a physical store is to place and store the products before going to check-out line, but for online purchase, online cart is use for multiple purposes such as being a research tool to compare products from different online stores (Rubin, Martins, Ilyuk, & Hildebrand, 2020). However, recent phenomenon of online shopping cart abandonment is exist for most of the online marketplaces. Online shopping cart abandonment can be described as a situation where shoppers select the product to be placed in their online shopping basket, but instead of checking out afterward, they decided to leave all the product on the cart unattended (Sondhi, 2017).

According to the study of Kukar-Kinney and Close (2010), factors such as entertainment value, research tool, waiting for sales, and privacy concerns are proposed and found to have the effects on online shopping cart abandonment. *Entertainment value* is when customer's motive for shopping is for fun or to browse around to reduce their boredom. Thus, customers may place product in an online shopping cart to fulfil

their hedonic motives (Novak, Hoffman, & Duhachek, 2003). Apart from entertainment value purposes for the use of online cart, online shoppers may also use the cart to organize the items and search for relevant information during their selection process. Therefore, it can be seen that leaving the item on the online cart as a *research tool* is similarly to putting them in the consumer evoked set that might later be considered for further check out (Kukar-Kinney & Close, 2010; Sondhi, 2017). Another important concern for online shoppers is the total cost of making an order. Thus, online shopper might just leave the items in the cart to wait for better sales promotion or lower price because of their concern on total cost. So, *waiting for sales* might be another reason for online shopper to abandon the online shopping cart (Kukar-Kinney & Close, 2010; Sondhi, 2017). At last, privacy concern has been questionable for most online shoppers continuously as they do not wish to provide their financial and personal information in the check-out process (Sondhi, 2017). It is more than likely that privacy concern is perceived greatly by older generation as suggested by Lian and Yen (2014). The higher perception of privacy concern might lead to feeling doubtful and prolong their decision to check-out the items left in the online shopping cart. Accordingly, this study proposed the following hypotheses.

Hypotheses

H1: Entertainment value has a positive influence on online shopping cart abandonment.

H2: Using online shopping cart as a research tool has a positive influence on online shopping cart abandonment.

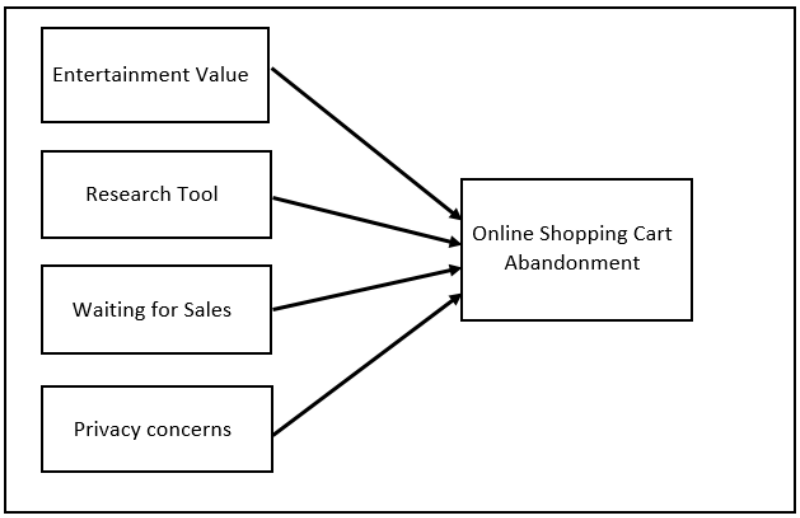
H3: Waiting for sales has a positive influence on online shopping cart abandonment.

H4: Privacy concern has a positive influence on online shopping cart abandonment.

Scope and Conceptual Framework

Based on the hypothesis proposed in the previous section, the conceptual research framework is proposed as follows in Figure 1 to capture the relationship between entertainment value, research tool, waiting for sales, and privacy concern which influence online shopping cart abandonment (Kukar-Kinney & Close, 2010; Lee et al., 2019).

Figure 1: Research Conceptual Framework

This study is delimited to only online shopping cart from the online marketplace such as Shopee or Lazada. However, other digital platform, such as websites and social commerce is excluded from this study.

Research Methodology

This study is conducted using quantitative method to evaluate the factors influencing online shopping cart abandonment of online shopper in Bangkok area. The sample of this research must have experience purchasing via online marketplace such as Shopee or Lazada. The sample size was calculated using G*Power to conduct multiple linear regression, with 4 predictors, medium effect size (0.15), the error probability of 0.05 and power of 0.95 (1 - ß err probability) (Faul, Erdfelder, Buchner, & Lang, 2009). Therefore, the calculated sample size is 129 responses and to prevent any of the error during the data collection, 150 respondents of sample size were collected. The questionnaire used for this study was developed into 3 sections including demographic profile of the respondents, consumer behavior towards online purchase, and the questions relating to independent and dependent variables including entertainment value, research tool, waiting for sales, privacy concerns and online shopping cart abandonment. The measurement scales of 5-Point Likert scales were adapted from the study of Kukar-Kinney and Close (2010) in which all of the scales achieved the Cronbach’s Alpha of above 0.7 (Nunnally & Bernstein, 1994).

For data collection, this study employed convenience sampling technique by posting the link of online questionnaire on researcher’s social media platforms including Facebook, Instagram and Line. Once the data was collected, reliability test was conducted using Cronbach’s Alpha coefficient and found that the values of all variables ranging from 0.735-0.918, which make them acceptable for further analysis (Nunnally & Bernstein, 1994). The statistical analysis of this study will use multiple linear regression to test all proposed hypotheses H1-H4.

Results

Based on 150 respondents from data collection, 42% of the respondents are females, aged between 18-22 years old (56.7%), followed by 23-38 years old (38.7%). Most of the respondents are students (61.3%) with the average monthly income of less than 30,000 (65.3%). The product category that most respondents purchase via online marketplace is fashion and jewelry (36.7%) and they usually purchase between 20.01-24.00 hrs. (46.7%). The average amount of spending for each transaction is 500-1,000 THB (30.7%), followed by 300-500 THB (28.0%) the payment made via credit card (49.3%). The most preferred marketplace is Shopee (82.0%). As for the hypothesis testing, multiple linear regression was conducted for all hypotheses H1-H4, the result of all the effects are shown in Table 1.

Table 1: The Relationship of Entertainment Value, Research Tool, Waiting for Sales, and Privacy Concerns on Online Shopping Cart Abandonment

Variable	R	R^2	Adj. R^2	Std. Error	Constant
	.539	*.291*	*.271*	*.649*	*1.554***
	B	**SE B**	**β**	**Tolerance**	**VIF**
Entertainment Value	*.426*	*.104*	*.401***	*.515*	*1.943*
Research Tool	*-.150*	*.134*	*-.123*	*.402*	*2.490*
Waiting for Sales	*.388*	*.092*	*.327***	*.808*	*1.238*
Privacy Concerns	*-.058*	*.082*	*-.061*	*.635*	*1.574*

$p < .05$, $F = 14.877$

According to the analysis illustrated in Table 1, it was found that all of the variables underpinned in this study can explain the changes in online shopping cart abandonment 29.1% of the variance. Amongst all independent variables, entertainment value (H1) and waiting for sales (H3) positively influence online shopping cart abandonment with the beta coefficient of .401 (ß = .401 p<.001) and .327 (ß = .327 p<.001). However, the effects of research tool (H2) and privacy concerns (H4) were found to be insignificant to online shopping cart abandonment. In addition, to illustrate that there is no multicollinearity associated with all independent variable, the maximum variance inflation factor (VIF) and Tolerance were conducted. As a rule of thumb, VIF should have the value of no greater than 10 and Tolerance should be greater than .2. Therefore, no multicollinearity was found with acceptable values for both VIF and Tolerance for all variables (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010). Therefore, it can be concluded that hypotheses H1 and H3 are accepted and H2 and H4 are rejected. The predicted equation to estimate online shopping cart abandonment can be written as follows:

$$\hat{Y} = 1.554 + .401X_1 + .327X_2,$$

Where; $\hat{Y}$ = Online shopping cart abandonment

X_1 = Entertainment value

X_2 = Waiting for sales

It can be explained that when entertainment value and waiting for sales each increase by 1 unit, the value of online shopping cart abandonment will also increase by .401 and .327 unit, respectively.

Discussion

According to the findings from this study, there are many reasons for the online shopper to leave the items of consideration in the online shopping cart without checking out. It was confirmed by the analysis of multiple linear regression that entertainment value and waiting for sales are the two factors positively influence online shopping cart abandonment. The results of this two factors are consistent with that of Kukar-Kinney and Close (2010) and Sondhi (2017). However, the evidence from this study did not find that the effects of research tool and privacy concerns on online shopping cart abandon

were significant. In fact the result of insignificant effect of privacy concern on online shopping cart abandonment is consistent with the study of Kukar-Kinney and Close (2010). It is possible that most of the respondents from this study are young and did not find privacy or security to be the issue when purchasing products online.

Recommendations

According to the results of this study, the value of R square is rather low which can only explain the changes in online shopping cart abandonment 29.1% of the variance. Therefore, the future research can consider other factors that were not included in this study such as perceived waiting time, transaction inconvenience or lack of physical examination as inspected in the study of Sondhi (2017). Additional factors should better explain the reason that items were left in the online shopping cart. Another recommendation would be the distribution of the sample. Since the majority of the respondents in the study are aged between 18-38 years old, the results from this study might not be able to explain the phenomenon of online shopping cart abandonment among the older online shoppers. Therefore, the future research should specifically focus on only generation X or baby boomers. The finding of this results can contribute to practitioners by suggesting that more promotion or attractive deals should be offered to the online shopper sin order to speed up their decision.

References

Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.-G. (2009). Statistical power analyses using g*power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. **Behavior Research Methods**, *41*(4), 1149-1160. doi: 10.3758/BRM.41.4.1149

Hair, J.F., Jr., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). **Multivariate data analysis: A global perspective** (7th ed.). Upper Saddle River: Pearson Education, Inc.

HubSpot. (2020). How to avoid the 15 most common reasons for shopping cart abandonment. Retrieved April 17, 2021, from https://cdn2.hubspot.net/hubfs/53/00-OFFERS-HIDDEN/How_to_Avoid_the_15_Most_Common_Reasons_for_Shopping_Cart_Abandonment-Ecommerce.pdf?t=1478676299165&__hstc=20629287.fff71273d961dba1de5e888958a1ddad.1478679467732.1478679467732.1478679467732.1&__hssc=20629287.13.1478679467732&__hsfp=2350983302

Kukar-Kinney, M., & Close, A.G. (2010). The determinants of consumers' online shopping cart abandonment. **Journal of the Academy of Marketing Science**, *38*(2), 240-250.

Lee, C.C., Klimm, C., Palmero, C., & Hughes, S. (2019). *What factors influence people to abandon their online shopping carts?* Paper presented at the Northeast Decision Sciences Institute 2019 Annual Conference, Philadelphia, PA on April 4-6, 2019.

Lian, J.-W., & Yen, D.C. (2014). Online shopping drivers and barriers for older adults: Age and gender differences. **Computers in human behavior**, *37*, 133-143.

E-commerce payments trends: Thailand thailand e-commerce insights. (2019): J.P. MORGAN

Novak, T.P., Hoffman, D.L., & Duhachek, A. (2003). The influence of goal-directed and experiential activities on online flow experiences. **Journal of consumer psychology**, *13*(1-2), 3-16.

Nunnally, J.C., & Bernstein, I.H. (1994). **Psychometric theory** (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

Rubin, D., Martins, C., Ilyuk, V., & Hildebrand, D. (2020). Online shopping cart abandonment: A consumer mindset perspective. **Journal of Consumer Marketing**, *37*(5), 487-499. doi: 10.1108/JCM-01-2018-2510

Sondhi, N. (2017). Segmenting & profiling the deflecting customer: Understanding shopping cart abandonment. **Procedia computer science**, *122*, 392-399.

Southeast asia ecommerce outlook 2020. (2020) (T. Group Ed.): TMO Group.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

Development of Two Land Community Tourism Products to the Management of Ecological Culture Tourism in Khane Chue Sub-district, Mae Ramat District, Tak Province.

กรรณิการ์ บุญยัง[1]
Kannika boonyang

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายที่จะเข้าร่วมพัฒนา 2) เพื่อศึกษาศักยภาพนิเวศวัฒนธรรมของเครือข่ายชุมชนตำบลขะเนจื้อ 3) เพื่อ พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมชุมชนตำบลขะเนจื้อที่จะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน และ 4) เพื่อศึกษาขีดจำกัดการรองรับของการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลขะเนจื้อ วิธีสำหรับการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นตัวตั้งและตามด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ที่เน้นคนในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน โดยมีเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกต แบบสอบถามกึ่งทางการ แบบบันทึกภาคสนาม กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มภาคีเครือข่าย กลุ่มแกนนำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลจากการสร้างภาคีเครือข่ายชุมชนที่จะเข้าร่วมพัฒนามีการสร้างเครือข่ายจากประชาชนในตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก และหน่วยงานภาครัฐ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขะเนจื้อ ได้ทีมวิจัยชุมชน จำนวน 21 คน มีคณะที่ปรึกษา จำนวน 8 คน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 แห่ง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน 2) ผลการศึกษาศักยภาพนิเวศวัฒนธรรมของเครือข่ายชุมชนตำบลขะเนจื้อทำให้ทราบว่าพื้นที่ตำบลขะเนจื้อที่โดดเด่น มีทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ในหมู่ที่ 6 บ้านหม่องวา และหมู่ที่ 12 บ้านห้วยปลากอง มีทรัพยากรที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่ที่ 6 บ้านหม่องวา มีประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อและความผูกพันของคนสองแผ่นดินในหมู่ที่ 12 บ้าน

[1] วิทยาลัยชุมชนตาก ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เบอร์โทรศัพท์ 08 6926 9733

ห้วยปลากอง 3) ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมชุมชนตำบลขะเนจื้อ ที่จะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน ได้อัตลักษณ์ “มาวันเดียวเที่ยวสองแผ่นดิน เรียนรู้วิถีถิ่นชาวปกาเกอะญอ” กำหนดเส้นทางท่องเที่ยวได้ 2 เส้นทาง ดังนี้ เส้นทางที่ 1 “วิถีคนสองแผ่นดินกับธรรมชาติแม่น้ำเมย” เส้นทางที่ 2 “เสน่ห์ภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ” 4) ผลการศึกษาขีดจำกัดการรองรับของการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลขะเนจื้อ ได้ดำเนินการอบรมนักสื่อความหมาย การอบรมเป็นเจ้าบ้านที่ดี การศึกษาดูงานทำให้ขีดความสามารถของทีมวิจัยชุมชนได้รับการพัฒนาขึ้น ชาวบ้านเห็นคุณค่ามีกระบวนการคิดในการร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมรดกวัฒนธรรมส่งผลให้นิเวศวัฒนธรรมจะยังคงยั่งยืนมั่นคง

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม, ชุมชนคนสองแผ่นดิน

Abstract

Subject research “Developing Two Land Community Tourism Products Towards Ecotourism and Cultural Management in Khane Chue Sub-District, Mae Ramat District” has the objective of 1) to build network partners to join in the development, 2) to study the potential of ecocultures of the Tambon Kha, 3) to develop ecotourism products, culture of the Khanay Sub-district that will lead to added value to the community, and 4) to study the limits of support for tourism in the Khanechu sub-district area. The method for this research was mixed research, using quantitative research method as a norm and followed by qualitative research method. Use the local research process as a tool to study and develop two-country community tourism products to manage ecotourism and culture. Focusing on local people to participate in every step. With research tools consisting of non-structured interview form, observational questionnaire, semi-formal questionnaire, field recording, camera and audio recorder. The sample groups were Networking Parties Community Vocal Group, local scholars group, Khane Chue sub-district, Mae Ramat district, Tak province, and the statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation and their eloquence.

The results of the research were as follows: 1) The results of the establishment of a community network partner to participate in development and network building from the people in the Khane Chee sub-district. Mae Ramat District, Tak Province and government agencies is the Khane Chue Subdistrict Administrative Organization. The community research team of 21 people, 8 advisors and 9 related departments, has

appointed a community-based tourism group management committee. And has clearly divided the duties and responsibilities 2) The results of the study of the ecological potential of the Khane Chue Sub-District Community Network showed that the outstanding Khane Chue sub-district had naturally occurring resources in Village No.6, Baan Maung Wa and Village No. 12, Ban Huai. A pile of fish There are resources arising from local wisdom in Village 6, Ban Maung Wa, where there are traditions, cultures, ways of life, beliefs and ties of people of the two lands in Village 12, Ban Huai Pla Kong. 3) The results of product development in ecotourism and culture of the Khane Chih community that will lead to the creation of added value to the community, obtaining identity "for one day, two land trips, learn about the Pga K'nyau people's way of travel". Set 2 travel routes as follows: Route 1 "The Way of the Two People and the Moei River Nature" Route 2 "The Charm of Pga K'nyau Way" 4) The results of the study on the limitation of tourism in Khane Chih Sub-district, there were conducted seminars training as a good host. A study trip makes capacity of the community research team, has been developed the villagers see value, have thought processes in the conservation of the environment and cultural heritage, resulting in the eco-culture to remain sustainable.

Keywords : Product development for community tourism, ecotourism and culture, two land communities

บทนำ

ตำบลขะเนจื้อ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแม่ระมาด เป็นพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เมียนมาร์ทางด้านทิศตะวันตก เป็นหมู่บ้านที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงมานานกว่า 100 ปี ต่อมามีชาวไทยล้านนาจากภาคเหนือของจังหวัดลำพูน ลำปาง ได้พากันอพยพลงมาหาที่ทำกิน และเห็นว่าพื้นที่แห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์จึงได้เข้ามาตั้งหลักปักฐานเป็นระยะๆ ต่อเนื่องจนกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ กลายเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตการดำรงชีวิตแบบพหุวัฒนธรรมที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสุขสงบ ด้วยธรรมชาติของสองฟากฝั่งลำน้ำกั้น 2 แผ่นดินเกิดเป็นธรรมชาติที่สวยงามร่มรื่น เต็มไปด้วยบรรยากาศความเป็นบ้านพี่เมืองน้องที่มีการติดต่อ การค้าขาย รวมถึงการแลกเปลี่ยนสังคมวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของสองฟากฝั่งพึ่งพาอาศัยและเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน ต่อเนื่องมาช้านาน จะมีเพียงแม่น้ำที่กั้นแบ่งเขตแต่ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ฝั่งตามกฎหมาย หากแต่คน 2 แผ่นดินยังคงเป็นเสมือนเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันมายาวนาน ตำบลขะเนจื้อมีพื้นที่เป็น 1 ใน 3 ของอำเภอแม่ระมาด อยู่ในเขตพื้นที่ตามการประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก แต่ชุมชนยังไม่ตื่นตระหนกมากนักกับผลกระทบจากการประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจ

พิเศษตาก เนื่องจากไม่ใช่เส้นทางหลักของการขนส่งสินค้าข้ามแดนไปยังประเทศเมียนมาร์ ทำเลที่ตั้งของตำบลขะเนจื้อจะมีพื้นที่ทอดยาวขนาบไปกับลำน้ำเมย โดยผ่านอำเภอท่าสองยางมุ่งสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ยังมีกลิ่นอายของธรรมชาติและวิถีวัฒนธรรมที่ยังไม่ถูกทุนนิยมเข้ามากระทบที่ทำลายบรรยากาศ จึงกลายเป็นเส้นทางท่องเที่ยวหลักที่นักท่องเที่ยวกลุ่มนิยมเรียนรู้นิเวศวัฒนธรรม ที่มีบรรยากาศอบอวลไปด้วยความสมบูรณ์ของธรรมชาติ วิถีชนเผ่าที่หลากหลายและกลิ่นอายของความเป็นชายแดนที่อบอวลไปด้วยเรื่องราวของคนไทยพลัดถิ่นที่มาพร้อมกับประวัติศาสตร์สังคมที่ผ่านการพัฒนามาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน จนตกผลึกกลายเป็นวิถีถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม

การจะดำเนินการพัฒนา CBT ตำบลขะเนจื้อจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการที่คนในชุมชนทั้ง 14 หมู่บ้านรู้จักศักยภาพพื้นที่ของตนเองในประเด็นต่างๆ ที่จะนำมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนตำบลขะเนจื้อไม่เคยรวบรวมประวัติความเป็นมาของพื้นที่ เป็นสิ่งที่น่าเสียดายหากประวัติความเป็นมา ประเพณี จะถูกลบเลือนหายไปตามกาลเวลา ประกอบกับยังไม่มีภาคส่วนใดมาร่วมรวบรวมข้อมูล แม้แต่คนในชุมชนเอง ทั้งๆ ที่ในแง่ของศักยภาพดังกล่าวชุมชนตำบลขะเนจื้อ สามารถจะนำมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมชุมชน แม้ทุนทางพื้นที่ในด้านต่างๆ ของขะเนจื้อจะมีมากเพียงพอที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนา CBT แต่ทุนด้านบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนา CBT นั้นคนในชุมชนไม่มีความรู้ ทักษะประสบการณ์ที่จะบริหารจัดการและให้บริการ CBT โดยคนในชุมชนทั้ง 14 หมู่บ้านร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ประกอบกับบทบาทหน้าที่พันธกิจหลักของวิทยาลัยชุมชนตากคือสร้างเสริมชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ในประเด็นต่างๆ ตามความต้องการจำเป็นเร่งด่วนของแต่ละพื้นที่ จึงมีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ชุมชนตำบลขะเนจื้อแก่ผู้มาเยือน โดยการร่วมพัฒนาและร่วมเรียนรู้การใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมโดยชุมชนที่มีพี่เลี้ยงจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นผู้ให้การหนุนเสริมการพัฒนาศักยภาพชุมชนและบุคลากรจากวิทยาลัย ชุมชนตากให้สามารถใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นพัฒนา CBT ขะเนจื้อ จึงเป็นที่มาของโครงการ “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายชุมชนที่จะเข้าร่วมพัฒนา
2. เพื่อศึกษาศักยภาพนิเวศวัฒนธรรมของเครือข่ายชุมชนตำบลขะเนจื้อ
3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมชุมชนตำบลขะเนจื้อที่จะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน
4. เพื่อศึกษาขีดจำกัดการรองรับของการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลขะเนจื้อ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพ ศักยภาพชุมชน และการพัฒนาศักยภาพ ศักยภาพชุมชน
3. แนวคิดเรื่องภูมิปัญญา
4. แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
5. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และเส้นทางการท่องเที่ยว
6. แนวคิดกระบวนการทำงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
7. แนวคิดเรื่องภูมิวัฒนธรรม
8. แนวคิดการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม
9. แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน
10. แนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
11. แนวคิดการพัฒนาและผู้เกี่ยวข้อง
12. แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม
13. แนวคิดเรื่องการจัดการตนเอง
14. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ที่เน้นคนในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน โดยมีเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกต แบบสอบถามกึ่งทางการ แบบบันทึกภาคสนาม กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในชุมชนทั้ง 14 หมู่บ้าน จำนวน 3,228 ครัวเรือน โดยมีจำนวนประชากรรวม 10,650 คน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มภาคีเครือข่าย กลุ่มแกนนำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดย แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secoddary Data) จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการลงพื้นที่ได้เปิดตัวโครงการโดยการเข้าร่วมประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านของอำเภอแม่ระมาดในนามของวิทยาลัยชุมชนตาก เพื่อให้นายอำเภอ และผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการทำงานวิจัยในพื้นที่ตำบลขะเนจื้อในครั้งนี้ อีกทั้งยังใช้วิธีการติดต่อเป็นรายบุคคลบ้าง หรือบางครั้งจัดกลุ่มเล็กๆ ในบางหมู่บ้าน ได้ติดต่อเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลขะเนจื้อ เพื่ออธิบายโครงการเน้นที่วัตถุประสงค์ คือ มุ่งแสวงหากลุ่มบุคคลที่จะมาเป็นผู้ร่วมดำเนินการ

งานวิจัย ได้ทีมวิจัยชุมชนเป็นกลุ่ม เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลขะเนจื้อ กลุ่มภาคีเครือข่าย กลุ่มแกนนำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย มอบหมายหน้าที่แบ่งการจัดเก็บข้อมูลแผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ปฏิทินประเพณี วัฒนธรรม ปฏิทินอาหาร ประวัติศาสตร์ชุมชน ประวัติชีวิตบุคคลสำคัญ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จัดประชุมคืนข้อมูลให้กับชุมชนเพื่อตรวจสอบข้อมูลโดยคนในชุมชน พัฒนาทีมวิจัยชุมชน ร่วมกันกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาของทีมวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก" สรุปผลการวิจัยตามประเด็นการศึกษาของงานวิจัยได้ดังนี้

(1) ผลจากการสร้างภาคีเครือข่ายชุมชนที่จะเข้าร่วมพัฒนา

ผลการทำงานของทีมวิจัยชุมชน ครั้งนี้ มีการสร้างเครือข่ายจากประชาชนในตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก และหน่วยงานภาครัฐ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขะเนจื้อ ได้ทีมวิจัยชุมชน จำนวน 21 คน มีคณะที่ปรึกษา จำนวน 8 คน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 แห่ง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

(2) ผลการศึกษาศักยภาพนิเวศวัฒนธรรมของเครือข่ายชุมชนตำบลขะเนจื้อ

จากการดำเนินงานวิจัยการศึกษาศักยภาพนิเวศวัฒนธรรมของเครือข่ายชุมชนตำบลขะเนจื้อที่สามารถนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ดังนี้

ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

หมู่ที่ 6 บ้านหม่องวา พื้นที่สำนักสงฆ์เลปู่ มีถ้ำ 3 ถ้ำ คือ ถ้ำที่ 1 ถ้ำเลปู่ สมัยก่อนพบกระดูกฝังในหม้อดิน มีเชือกผูก คาดว่าจะเป็นชาวละโว้ที่เคยผ่านมาเนื่องจากเป็นการฝัง แล้วไปฝังไว้ในถ้ำ ถ้ำที่ 2 ถ้ำน้ำ (ถ้ำค้างคาว) มีบ่อน้ำ 2 บ่อ ที่ไม่เคยแห้ง ถ้ำนี้เป็นถ้ำตันไม่มีทางทะลุออกไปทางใด ภายในถ้ำจะมีหินกากเพชร และมีลานกว้าง ลักษณะของถ้ำจะลึกลงไป พื้นดินภายในถ้ำจะมีความชื้น เปียกลื่น มีหินงอกหินย้อย คล้ายกากเพชรเป็นระยะ ภายในถ้ำด้านใน มีบ่อน้ำ 2 บ่อ ด้านขวามือจะพบบ่อน้ำขนาดเล็ก ด้านซ้ายมือจะพบบ่อน้ำขนาดใหญ่ ถ้ำที่ 3 ถ้ำเม่น สามารถเดินทะลุออกไปบนเขา สมัยก่อนที่พระเข้ามาช่วยกันบุกเบิก พบว่ามีเม่นอาศัยอยู่ตามพื้นดินที่มีลักษณะร่วนซุย เป็นถ้ำที่อยู่สูงบนเขา พบหินงอกหินย้อย ปัจจุบันไม่ได้เข้าไปสำรวจ ภายในถ้ำอาจมีรูปร่างที่ปรับเปลี่ยนไปด้วยธรรมชาติเอง จะชมได้เพียงบริเวณปากถ้ำเท่านั้น

หมู่ที่ 12 บ้านห้วยปลากอง มีต้นมะม่วงป่าเป็นต้นไม้ที่สูงและใหญ่ที่สุดในหมู่บ้าน มีอายุประมาณ 200 ปี สูงประมาณ 17-18 เมตร รอบต้นไม้ประมาณ 4 คนโอบ ขึ้นอยู่ริมถนนท้ายหมู่บ้านทางออกไปอำเภอท่าสองยาง ชาวบ้านมีความเชื่อว่าหากจะทำอะไรแล้วให้สัมฤทธิ์ผลดีให้มาบอกกล่าวกับต้นมะม่วงป่าท้ายหมู่บ้านนี้ มีต้นสักขีพยานและต้นสักคู่รักเป็นจุดถ่ายรูปก่อนเข้าหมู่บ้านมีถ้ำโมกขละหรือที่เดิมเรียกว่า ถ้ำเมาะกะละ ตอนที่นายพะเมี๊ยะยังอยู่เชื่อว่าดอยพระเจ้าหรือถ้ำโมกขละเป็นที่อยู่ของเจ้าพ่อโมกขละ ภายในถ้ำมีบ่อน้ำที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยจะสามารถนำน้ำมาดื่มกินได้เฉพาะช่วงเดือนกุมภาพันธ์-เมษายนเท่านั้น ภายนอกถ้ำด้านบนของปากถ้ำจะมีรอยลักษณะเหมือนรอยเท้าชาวบ้านเชื่อว่าเป็นรอยพระพุทธบาทของพระพุทธเจ้า ถัดออกไปก็พบท่อนไม้พาดอยู่ด้านบนซึ่งชาวบ้านเรียกท่อนไม้นี้ว่าราวตากผ้าพันปี ชาวบ้านยังช่วยกันสร้างเจดีย์สองแผ่นดิน (ฝั่งไทย) เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านห้วยปลากองฝั่งประเทศไทยกับชาวบ้านฝั่งรัฐกะเหรี่ยง ประเทศพม่า โดยจะมีการสรงน้ำเจดีย์นี้ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี มีการนำล่องเรือตามแม่น้ำเมยชมวิถีคนริมฝั่งแม่น้ำเมย ชมถ้ำน้ำหยด (ถ้ำน้ำที่ไม่เคยแห้ง) และชมบ่อน้ำกินรี

ทรัพยากรที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมู่ที่ 6 บ้านหม่องวา มีการทอผ้าปกาเกอะญอ มีวัฒนธรรมโดดเด่นด้านการทอผ้าที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ลวดลายแปลกตา สีสันสวยงาม ยังคงกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม

วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อและความผูกพันของคนสองแผ่นดิน

หมู่ที่ 12 บ้านห้วยปลากอง เจดีย์สองแผ่นดิน บนดอยเลวา (ฝั่งประเทศไทย) และบนดอยเลวอ (ฝั่งเมียนมาร์) มีสะพานสองแผ่นดิน เป็นสะพานไม้ไผ่ ที่ชาวปกาเกอะญอ ฝั่งประเทศไทยและฝั่งประเทศเมียนมาร์ ร่วมกันสร้างสะพานไม้ไผ่ใช้สัญจรไปมาแบบบ้านพี่เมืองน้อง มีการนัดหมายของผู้นำทั้งสองแผ่นดิน ร่วมกันหาไม้ไผ่ที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำเมย สักการะเจดีย์กลางน้ำ ชมการแสดงเครื่องดนตรี (เตหน่า) ที่ต้องเลือกหาไม้ในช่วงวันเพ็ญเดือนสิบสอง ด้วยความเชื่อที่ว่าหากตัดไม้ท่ามกลางแสงจันทร์จะทำให้ไม้นั่นมีพลัง และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประทับอยู่ในลำไม้ต้นนั่น ในอดีตชายหนุ่มชาวปกาเกอะญอ เล่นเตหน่าไม่ได้มีหวังได้อยู่เป็นโสดแน่นอน ชมวิถีชาวปกาเกอะญอ (ฝั่งเมียนมาร์) ที่จุดลงเรือห้วยงูเห่า จุดลงเรือถ้ำโมกขละ มีน้ำร้อนผุดทราย บนหาดทรายฝั่งเมียนมาร์ มีถ้ำฝั่งเมียนมาร์ อยู่ตรงข้ามกับถ้ำโมกขละฝั่งประเทศไทย ด้านหน้าผาจะเห็นวิวอย่างสวยงาม บางโอกาสในเทศกาลงานบุญจะได้รับชมลิเกพม่า และเครื่องเล่น (แดะเบาะ) ความเชื่อเรื่องการแต่งกาย พิธีสะเดาะเคราะห์ พิธีเกี่ยวกับการทำนาหรือการเพาะปลูกอาหารพื้นถิ่น มีความคล้ายคลึงกันระหว่างคนสองแผ่นดิน (ไทย-เมียนมาร์)

(3) ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมชุมชนตำบลขะเนจื้อที่จะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน

จากการที่ได้พัฒนาทีมวิจัยชุมชนด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อชุมชน (CBR) ได้จัดประชุมตัวแทนครัวเรือน เพื่อหาพื้นที่ เส้นทาง กิจกรรม และผลิตภัณฑ์ในการท่องเที่ยว เวทีประชุมมีความเห็นว่าควรนำเอา

ความโดดเด่นทางด้านวิถีคนสองแผ่นดิน วิถีปกาเกอะญอ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมาใช้เป็นเส้นทาง กิจกรรม และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้ธรรมชาติ และวิถีชาวปกาเกอะญอสองแผ่นดินที่กลมกลืน จนได้คำว่า **"มาวันเดียวเที่ยวสองแผ่นดิน เรียนรู้วิถีถิ่นชาวปกาเกอะญอ"** จำนวน 2 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 "วิถีคนสองแผ่นดินกับธรรมชาติแม่น้ำเมย"

เส้นทางที่ 2 "เสน่ห์ภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ"

(4) ผลการศึกษาขีดจำกัดการรองรับของการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลขะเนจื้อ

จากการดำเนินงานวิจัยการศึกษาขีดจำกัดการรองรับของการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลขะเนจื้อ พบว่า ชุมชนรู้ตัวเองดีว่ามีทุนทางการท่องเที่ยว เลยมีแนวคิดอยากทำการท่องเที่ยว แต่มาพบปัญหาของชุมชนตนเองว่าคนในชุมชน ไม่มีการบริหารจัดการ ไม่มีการพัฒนาเป็นนักสื่อความหมาย การเป็นเจ้าบ้านที่ดี ผลของการใช้กระบวนการ CBR พัฒนา CBT เช่น การอบรม การพาไปศึกษาดูงาน ทำให้รู้ว่าขีดความสามารถของทีมวิจัยชุมชนได้รับการพัฒนาขึ้น ชาวบ้านเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีกระบวนการคิดในการร่วมอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยกระตุ้นให้ชาวบ้านในชุมชนรู้สึกว่าสิ่งที่อยู่รอบตัวของชุมชนมีคุณค่า เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความสะอาด มีการบริหารจัดการท่องเที่ยว เมื่อเกิดการท่องเที่ยว ก็เกิดการกระจายรายได้ให้กับชาวบ้าน เป็นรายได้เสริมจากอาชีพหลักทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้นำเที่ยวหรือไกด์ จะมีรายได้จากการนำท่องเที่ยว คนขายของขายอาหาร ขายของฝากกลุ่มต่างๆ ชุมชน ตามฐานเรียนรู้ ก็จะมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า เมื่อมีรายได้จากการท่องเที่ยว ชาวบ้านจะเห็นคุณค่า มีความรู้สึกอยากจะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่นมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นิเวศวัฒนธรรมจะยังคงยั่งยืนมั่นคงเพราะคนในพื้นที่ร่วมอนุรักษ์ดูแล มีการดูแลนักท่องเที่ยว ให้เกิดความสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย หลังจากพัฒนาทีมวิจัยชุมชน ได้เห็นศักยภาพพื้นที่ ทีมวิจัยชุมชนก็ทำการจัดการท่องเที่ยวได้ จนสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง และรู้จักที่จะแก้ไขปรับปรุงเมื่อนักท่องเที่ยวประเมินความพึงพอใจ ชาวบ้านรู้จักที่จะปรับและเปลี่ยนแปลงตนเอง สรุปได้ว่าชาวบ้านสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง แต่ถ้าในอนาคตหากได้รับการพัฒนามากกว่านี้ก็จะดียิ่งขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขะเนจื้อ เมื่อได้รับทราบว่าชุมชนความต้องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่จึงได้ให้ความสำคัญในการทำถนนทางเข้าให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น เป็นการลดข้อจำกัดในการเดินทางไปท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนแล้ว ประธานเสนอว่าควรจัดตั้งสำนักงานเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อได้ง่าย โดยเลือกเป็นบ้านของประธานกลุ่ม เป็นสำนักงานชั่วคราวไปก่อน และเพื่อให้กลุ่มดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวปฏิบัติที่ทุกคนต้องรับรู้จึงได้ร่วมการร่างระเบียบข้อบังคับ ไม่ให้ผลประโยชน์ไปอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์ครบทุกคน กำหนดอัตราค่าบริการ การแบ่งปันรายได้สำหรับสมาชิกในกลุ่มที่ประชุมลงความเห็นว่าวิถีพื้นถิ่นเป็นสิ่งที่

ดึงดูดนักท่องเที่ยว ควรร่วมกันแต่งกายแบบชาวปกาเกอะญอต้อนรับนักท่องเที่ยว และทำพิธีมัดมือสู่ขวัญแขกผู้มาเยือน เป็นอันดับแรก

สรุปและอภิปรายผล

ผลการทำงานของทีมวิจัยชุมชนเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด” ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลจากการสร้างภาคีเครือข่ายชุมชนที่จะเข้าร่วมพัฒนา

ผลการทำงานของทีมวิจัยชุมชน ครั้งนี้ มีการสร้างเครือข่ายจากประชาชนในตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก และหน่วยงานภาครัฐ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขะเนจื้อ ได้ทีมวิจัยชุมชน จำนวน 21 คน มีคณะที่ปรึกษา จำนวน 8 คน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 แห่ง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ นายณัฐพงษ์ สายพวงแก้ว (2554) ที่ว่าข้อเสนอแนวทางการบริหารจัดการที่มีการบูรณาการการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการในเขตพื้นที่เมืองเก่าเวียงกุมกาม ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐและภาคชุมชน อีกทั้งยังกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความตระหนักและหวงแหนต่อทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป และยังสอดคล้องกับ นางสาวอัญธิกา ชั่งกฤษ (2554) ที่ว่ามีแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วม เริ่มจากการค้นหาและสร้างผู้นำ เป็นแบบอย่างและเป็นผู้ที่ถ่ายทอดจิตสำนึกการมีส่วนร่วม สร้างความตระหนักร่วมกันของชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้สู่การพึ่งตนเอง โดยไม่โดดเดี่ยวภายนอก เพียงแต่เลือกสรรสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ส่งเสริมกิจการที่สร้างสรรค์บูรณาการบนพื้นฐานการพัฒนาอย่างสมดุล เพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง มาจากความต้องการชุมชน ความรู้สึกผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของเกิดความรักความสามัคคีจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และติดตามประเมินผลเพื่อการพัฒนา เป็นแหล่งเรียนรู้กับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอก สร้างความภาคภูมิใจ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องยาวนาน

ทีมวิจัยชุมชนให้ความสำคัญกับการสร้างภาคีเครือข่ายจากประชาชนในตำบลขะเนจื้อ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมคนสองแผ่นดิน ที่จะส่งให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความยั่งยืนต่อไป

2. ผลการศึกษาศักยภาพนิเวศวัฒนธรรมของเครือข่ายชุมชนตำบลขะเนจื้อ

ผลจากการดำเนินงานวิจัยการศึกษาศักยภาพนิเวศวัฒนธรรมของเครือข่ายชุมชนตำบลขะเนจื้อที่สามารถนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ดังนี้

ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

หมู่ที่ 6 บ้านหม่องวา พื้นที่สำนักสงฆ์เลปู่ มีถ้ำ 3 ถ้ำ คือ ถ้ำที่ 1 ถ้ำเลปู่ สมัยก่อนพบกระดูกฝังในหม้อดิน มีเชือกผูก คาดว่าจะเป็นชาวละโว้ที่เคยผ่านมาเนื่องจากเป็นการฝัง แล้วไปฝังไว้ในถ้ำ ถ้ำที่ 2 ถ้ำน้ำ (ถ้ำค้างคาว) มีบ่อน้ำ 2 บ่อ ที่ไม่เคยแห้ง ถ้ำนี้เป็นถ้ำตันไม่มีทางทะลุออกไป ทางใด ภายในถ้ำจะมีหินกากเพชร และมีลานกว้าง ลักษณะของถ้ำจะลึกลงไป พื้นดินภายในถ้ำจะมีความชื้น เปียกลื่น มีหินงอกหินย้อย คล้ายกากเพชรเป็นระยะ ภายในถ้ำด้านใน มีบ่อน้ำ 2 บ่อ ด้านขวามือจะพบบ่อน้ำขนาดเล็ก ด้านซ้ายมือจะพบบ่อน้ำขนาดใหญ่ ถ้ำที่ 3 ถ้ำเม่น สามารถเดินทะลุออกไปบนเขา สมัยก่อนที่พระเข้ามาช่วยกันบุกเบิก พบว่ามีเม่นอาศัยอยู่ตามพื้นดินที่มีลักษณะร่วนซุย เป็นถ้ำที่อยู่สูงบนเขา พบหินงอกหินย้อย ปัจจุบันไม่ได้เข้าไปสำรวจ ภายในถ้ำอาจมีรูปร่างที่ปรับเปลี่ยนไปด้วยธรรมชาติเอง จะชมได้เพียงบริเวณปากถ้ำเท่านั้น

หมู่ที่ 12 บ้านห้วยปลากอง มีต้นมะม่วงป่าเป็นต้นไม้ที่สูงและใหญ่ที่สุดในหมู่บ้าน มีอายุประมาณ 200 ปี สูงประมาณ 17-18 เมตร รอบต้นไม้ประมาณ 4 คนโอบ ขึ้นอยู่ริมถนนท้ายหมู่บ้านทางออกไปอำเภอท่าสองยาง ชาวบ้านมีความเชื่อว่าหากจะทำอะไรแล้วให้สัมฤทธิ์ผลดีให้มาบอกกล่าวกับต้นมะม่วงป่าท้ายหมู่บ้านนี้ มีต้นสักขีพยานและต้นสักคู่รักเป็นจุดถ่ายรูปก่อนเข้าหมู่บ้าน มีถ้ำโมกขละหรือที่เดิมเรียกว่า ถ้ำเมาะกะละ ตอนที่นายพะเมี๊ยะยังอยู่เชื่อว่าดอยพระเจ้าหรือถ้ำโมกขละเป็นที่อยู่ของเจ้าพ่อโมกขละ ภายในถ้ำมีบ่อน้ำที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยจะสามารถนำน้ำมาดื่มกินได้เฉพาะช่วงเดือนกุมภาพันธ์-เมษายนเท่านั้น ภายนอกถ้ำด้านบนของปากถ้ำจะมีรอยลักษณะเหมือนรอยเท้าชาวบ้านเชื่อว่าเป็นรอยพระพุทธบาทของพระพุทธเจ้า ถัดออกไปก็พบท่อนไม้พาดอยู่ด้านบนซึ่งชาวบ้านเรียกท่อนไม้นี้ว่าราวตากผ้าพันปี ชาวบ้านยังช่วยกันสร้างเจดีย์สองแผ่นดิน (ฝั่งไทย) เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านห้วยปลากองฝั่งประเทศไทยกับชาวบ้านฝั่งรัฐกะเหรี่ยง ประเทศพม่า โดยจะมีการสรงน้ำเจดีย์นี้ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี มีการนำล่องเรือตามแม่น้ำเมยชมวิถีคนริมฝั่งแม่น้ำเมย ชมถ้ำน้ำหยด (ถ้ำน้ำที่ไม่เคยแห้ง) และชมบ่อน้ำกินรี

ทรัพยากรที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมู่ที่ 6 บ้านหม่องวา มีการทอผ้าปกาเกอะญอ มีวัฒนธรรมโดดเด่นด้านการทอผ้าที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ลวดลายแปลกตา สีสันสวยงาม ยังคงกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม

วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อและความผูกพันของคนสองแผ่นดิน

หมู่ที่ 12 บ้านห้วยปลากอง เจดีย์สองแผ่นดิน บนดอยเลวา (ฝั่งประเทศไทย) และบนดอยเลวอ (ฝั่งเมียนมาร์) มีสะพานสองแผ่นดิน เป็นสะพานไม้ไผ่ ที่ชาวปกาเกอะญอ ฝั่งประเทศไทยและฝั่งประเทศเมียนมาร์ ร่วมกันสร้างสะพานไม้ไผ่ใช้สัญจรไปมาแบบบ้านพี่เมืองน้อง มีการนัดหมายของผู้นำทั้งสองแผ่นดิน ร่วมกันหาไม้ไผ่ที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำเมย สักการะเจดีย์กลางน้ำ ชมการแสดงเครื่องดนตรี (เตหน่า) ที่ต้องเลือกหาไม้ในช่วงวันเพ็ญเดือนสิบสอง ด้วยความเชื่อที่ว่าหากตัดไม้ท่ามกลางแสงจันทร์จะทำให้ไม้

นั่นมีพลัง และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประทับอยู่ในลำไม้ต้นนั่น ในอดีตชายหนุ่มชาวปกาเกอะญอ เล่นเตหน่าไม่ได้มีหวังได้อยู่เป็นโสดแน่นอน ชมวิถีชาวปกาเกอะญอ (ฝั่งเมียนมาร์) ที่จุดลงเรือห้วยงูเห่า จุดลงเรือถ้ำโมกขละ มีน้ำร้อนผุดทราย บนหาดทรายฝั่งเมียนมาร์ มีถ้ำฝั่งเมียนมาร์ อยู่ตรงข้ามกับถ้ำโมกขละฝั่งประเทศไทย ด้านหน้าผาจะเห็นวิวอย่างสวยงาม บางโอกาสในเทศกาลงานบุญจะได้รับชมลิเกพม่า และเครื่องเล่น (แดะเบาะ) ความเชื่อเรื่องการแต่งกาย พิธีสะเดาะเคราะห์ พิธีเกี่ยวกับการทำนาหรือการ เพาะปลูกอาหารพื้นถิ่น มีความคล้ายคลึงกันระหว่างคนสองแผ่นดิน (ไทย-เมียนมาร์)

สอดคล้องกับ ศักย์ศรน์ มงคลอิทธิเวช และคณะ (2552) พบว่าชุมชนบ้านสบยาม คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตลอดเวลา มีประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิปัญญาชาวบ้าน มีผู้นำที่มีความสามารถ และเมื่อมีปัญหาชุมชนมีกลไกทางสังคมที่ดีในการช่วยแก้ไขปัญหา ชุมชนมีทุนในชุมชนครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ การดำเนินการพัฒนาศักยภาพบ้านสบยาบให้เป็นชุมชนน่าอยู่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ และยังสอดคล้องกับ จิรพันธ์ ทองเจริญ (2552) ผู้คนในชุมชนไทยใหญ่บ้านปางหมูยังคงมีการสืบทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ในพื้นที่ชุมชนเอาไว้ ทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ บ้านเรือนแบบไทยใหญ่ดั้งเดิม วัดปางหมู พระธาตุปางหมู หอเจ้าเมิง เสาใจบ้าน หอเจ้าฝาย และรวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีหย่าสี่สิบสอง เนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชุมชนไทยใหญ่ดั้งเดิม ซึ่งผู้คนในชุมชนยังคงเห็นคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมไทยใหญ่เหล่านี้ จึงได้ร่วมกันสืบทอดและรักษาเอาไว้ โดยใช้กระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนรูปแบบกิจกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทยใหญ่ดั้งเดิมให้คงอยู่สืบทอดต่อไป จึงทำให้ชุมชนบ้านปางหมูยังคงรักษามรดกทางวัฒนธรรมชุมชนไทยใหญ่เอาไว้อย่างสมบูรณ์

ทีมวิจัยชุมชนได้ร่วมกันเก็บข้อมูลในด้านต่างๆ เช่น ประวัติการอพยพเคลื่อนย้ายกลุ่มคนดั้งเดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ติดตัวสืบทอดส่งต่อให้กับรุ่นลูกรุ่นหลาน ประเพณีวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เป็นต้น การร่วมกันเก็บข้อมูลทำให้ทราบว่าประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปเกิดจากสภาพสังคมปัจจุบันที่เข้ามามีผลต่อวิถีชีวิตเดิม ทำให้ทีมวิจัยชุมชนได้เล็งเห็นและตระหนักถึงคุณค่าเรื่องราวในอดีตที่ควรอนุรักษ์ บอกต่อให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ ร่วมกันรักษานิเวศวัฒนธรรม ธรรมชาติรอบตัวที่มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวไม่น้อยไปกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

3. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมชุมชนตำบลขะเนจื้อที่จะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน

จากการที่ได้พัฒนาทีมวิจัยชุมชนด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อชุมชน (CBR) ได้จัดประชุมตัวแทนครัวเรือน เพื่อหาพื้นที่ เส้นทาง กิจกรรม และผลิตภัณฑ์ในการท่องเที่ยว เวทีประชุมมีความเห็นว่า

ควรนำเอาความโดดเด่นทางด้านวิถีคนสองแผ่นดิน วิถีปกาเกอะญอ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมาใช้เป็นเส้นทาง กิจกรรม และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้ธรรมชาติ และวิถีชาวปกาเกอะญอสองแผ่นดินที่กลมกลืน จนได้คำว่า **"มาวันเดียวเที่ยวสองแผ่นดิน เรียนรู้วิถีถิ่นชาวปกาเกอะญอ"** โดยได้ทำการทดสอบเส้นทางครั้งที่ 1 หลังจากนั้นได้นำทีมวิจัยชุมชนศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบเพื่อสร้างรูปแบบ และกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวชุมชน สรุปงานด้วยการประชุมทีมวิจัยชุมชนเพื่อทบทวนพื้นที่ เส้นทางและกิจกรรม ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม อีกทั้งได้ทำการปรับปรุงภูมิทัศน์ คนในชุมชนร่วมกันทำความสะอาดเส้นทางท่องเที่ยว เก็บขยะทำป้ายแต่ละจุดของเส้นทาง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยได้จัดอบรมมัคคุเทศก์ชุมชนหรือนักสื่อความหมาย และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ชุมชนมีแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อทำเป็นกิจกรรมเส้นทางโดยการสกัดคัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรมชุมชนมาเป็นสินค้า กิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวมาสร้างเป็นเส้นทางการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนเปิดหมู่บ้านรับการท่องเที่ยวมีรูปแบบในการบริหารจัดการศูนย์ที่ชัดเจนขึ้นเป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้นจนสามารถรวมกันตั้งชื่อเส้นทางและฐานการเรียนรู้ในตำบลขะเนจื้อ และดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากศักยภาพและทุนที่มีของพื้นที่ตำบลขะเนจื้อออกเป็น 2 เส้นทาง ดังนี้

1. เส้นทางที่ 1 "วิถีคนสองแผ่นดินกับธรรมชาติแม่น้ำเมย" เป็นเส้นทางเรียนรู้ธรรมชาติที่ยังคงสมบูรณ์ และวัฒนธรรมชาวปกาเกอะญอ ฝั่งไทยและเมียนมาร์ ชมการแสดงพร้อมรับฟังเรื่องเล่าความเชื่อ วิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันของคนสองแผ่นดิน ที่มีความคล้ายคลึงกัน อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทรและแบ่งปัน

2. เส้นทางที่ 2 "เสน่ห์ภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ" เป็นเส้นทางนี้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกาเกอะญอ ร่วมแต่งกายชุดชนเผ่า การแสดงระบำจิ๊กกรี๊ (ระบำไม้ไผ่) การทอผ้าแบบดั่งเดิมด้วยกี่เอว การทำไม้กวาดดอกหญ้า ร่วมฝึกและรับประทานอาหารพื้นถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวปกาเกอะญอ กาอรอบตัวด้วยสมุนไพร 8 ชนิด และกราบไหว้พระขอพระที่สำนักสงฆ์เลปู่ พร้อมชมถ้ำน้ำบนภูเขาที่ไม่เคยแห้ง

4. ผลการศึกษาขีดจำกัดการรองรับของการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลขะเนจื้อ

ผลจากการดำเนินงานวิจัยการศึกษาขีดจำกัดการรองรับของการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลขะเนจื้อ พบว่า ชุมชนรู้ตัวเองดีว่ามีทุนทางการท่องเที่ยว เลยมีแนวคิดอยากทำการท่องเที่ยว แต่มาพบปัญหาของชุมชนตนเองว่าคนในชุมชน ไม่มีการบริหารจัดการ ไม่มีการพัฒนาเป็นนักสื่อความหมาย การเป็นเจ้าบ้านที่ดี ผลของการใช้กระบวนการ CBR พัฒนา CBT เช่น การอบรม การพาไปศึกษาดูงาน ทำให้รู้ว่าขีดความสามารถของทีมวิจัยชุมชนได้รับการพัฒนาขึ้น ชาวบ้านเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีกระบวนการคิดในการร่วมอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยกระตุ้นให้ชาวบ้านในชุมชนรู้สึกว่าสิ่งที่อยู่รอบตัวของชุมชนมีคุณค่า เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความสะอาด มีการบริหารจัดการท่องเที่ยว เมื่อเกิดการท่องเที่ยวก็เกิดการกระจายรายได้ให้กับชาวบ้าน เป็นรายได้เสริมจากอาชีพหลักทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้นำเที่ยวหรือไกด์ จะมีรายได้จากการนำท่องเที่ยว คนขายของขายอาหาร ขายของฝาก กลุ่มต่างๆ ชุมชน ตามฐาน

เรียนรู้ ก็จะมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า เมื่อมีรายได้จากการท่องเที่ยว ชาวบ้านจะเห็นคุณค่า มีความรู้สึกอยากจะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่นมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นิเวศวัฒนธรรมจะยังคงยั่งยืนมั่นคงเพราะคนในพื้นที่ร่วมอนุรักษ์ดูแล มีการดูแลนักท่องเที่ยว ให้เกิดความสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย หลังจากพัฒนาทีมวิจัยชุมชน ได้เห็นศักยภาพพื้นที่ ทีมวิจัยชุมชนก็ทำการจัดการท่องเที่ยวได้จนสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง และรู้จักที่จะแก้ไขปรับปรุงเมื่อนักท่องเที่ยวประเมินความพึงพอใจ ชาวบ้านรู้จักที่จะปรับและเปลี่ยนแปลงตนเอง สรุปได้ว่าชาวบ้านสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง แต่ถ้าในอนาคตหากได้รับการพัฒนามากกว่านี้ก็จะดียิ่งขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขะเนจื้อ เมื่อได้รับทราบว่าชุมชนความต้องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่จึงได้ให้ความสำคัญในการทำถนนทางเข้าให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น เป็นการลดข้อจำกัดในการเดินทางไปท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนแล้ว ประธานเสนอว่าควรจัดตั้งสำนักงานเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อได้ง่าย โดยเลือกเป็นบ้านของประธานกลุ่ม เป็นสำนักงานชั่วคราวไปก่อน และเพื่อให้กลุ่มดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวปฏิบัติที่ทุกคนต้องรับรู้จึงได้ร่วมการร่างระเบียบข้อบังคับ ไม่ให้ผลประโยชน์ไปอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์ครบทุกคน กำหนดอัตราค่าบริการ การแบ่งปันรายได้สำหรับสมาชิกในกลุ่มที่ประชุมลงความเห็นว่าวิถีพื้นถิ่นเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ควรร่วมกันแต่งกายแบบชาวปกาเกอะญอต้อนรับนักท่องเที่ยวและทำพิธีมัดมือสู่ขวัญแขกผู้มาเยือน เป็นอันดับแรก

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

1. จากการที่ทีมนักวิจัยชุมชนได้ทดลองเส้นทางไปแล้วนั้นได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมประเด็นที่น่าสนใจ คือ อยากให้นักท่องเที่ยวได้แต่งกายด้วยชุดของชาวปกาเกอะญอ อยากให้มีเรื่องเล่าของสะพานสองแผ่นดิน รับชมและรับฟังการแสดงเตหน่าและเล่าเรื่องราวของเตหน่าที่มีมนต์ขลัง มีกิจกรรมตกปลา ดักปลาในแม่น้ำเมยด้วยวิธีดั้งเดิม การนำไข่ไปลวกที่บ่อทรายน้ำร้อนผุด การเชิญชวนนักท่องเที่ยวร่วมระบำจิ๊กกรี๊ ชุมชนนี้ควรจะได้รับการพัฒนาและต่อยอดให้ยกระดับการเป็นนักสื่อความหมาย ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวแบบมืออาชีพเพิ่มเติม
2. ควรได้รับการสนับสนุนการทำป้ายสื่อสาร ป้ายสัญลักษณ์ และป้ายบอกทาง
3. เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนที่ได้คัดสรรไว้นั้น ทีมวิจัยชุมชนได้ร่วมกันพูดคุยการจัดการโฮมสเตย์ แต่พื้นที่ตำบลขะเนจื้อยังไม่มีความพร้อมในการจัดการโฮมสเตย์ ควรสร้างภาคีเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวข้างเคียงที่มีความพร้อมด้านโฮมสเตย์ เช่น บ้านโฮ่ง ตำบลแม่ระมาด อำเภอ แม่ระมาด และบ้านป่าไร่เหนือ ตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด

4. จากการศึกษาดูงานชุมชนให้ความสนใจ ชุมชนบ้านเด่นวัว เป็นชุมชนที่เน้นภาคการเกษตร เป็นวิถีชีวิตที่ตรงกับทีมวิจัยชุมชนตำบลขะเนจื้อที่ทำงานภาคการเกษตร ทีมวิจัยชุมชนให้ความสนใจฐานภาคการเกษตรเป็นอย่างมาก ทั้งฐานดิน ฐานน้ำปุ๋ยหมักจากเศษอาหารในครัวเรือน ซึ่งเศษอาหารที่เหลือมักจะโยนทิ้งกลายเป็นขยะ หากได้รับการอบรมจะทำให้ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ลดขยะจากครัวเรือนเอาไปปรับทำเป็นน้ำปุ๋ยหมัก ทำให้ชุมชนตำบลขะเนจื้อมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีความสนใจที่จะปรับพื้นที่ตามทางเข้าให้มีต้นไม้ที่สวยงาม และต้นไม้ที่คนในชุมชนสามารถเก็บมาทำเป็นอาหารได้

5. จากการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ทราบว่ามีการทอผ้าด้วยกี่เอว เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับทุกคนในครอบครัว ที่มีรูปแบบเป็นเสื้อ ย่าม ผ้าซิ่น ผ้าโสร่ง จึงไม่จำเป็นต้องมีการพัฒนาในรูปแบบอื่น แต่เมื่อเปิดบ้านรับนักท่องเที่ยวแล้วควรจัดหาของฝากของที่ระลึกที่มีขนาดเล็ก ราคาไม่แพง ที่บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ของชาวปกาเกอะญอ

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนคนสองแผ่นดินสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก" ซึ่งเป็นงานวิจัยในท้องถิ่นที่เน้นคนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผนหาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือที่เน้นการให้คนในชุมชนมาร่วมกระบวนการวิจัยตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผนและค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเก่งขึ้น ในการแก้ไขปัญหาของตนเองและสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่นในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ "กระบวนการมากกว่าผลลัพธ์" เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากการทำวิจัยโดยตรง และให้คนในชุมชนเข้ามาร่วมใช้ "ปัญหา"

ผลการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะเกิดผลประโยชน์ต่อการตัดสินใจที่มีคุณภาพ รอบคอบในการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวแล้ว ยังมีส่วนได้นำข้อมูลไปเสนอ แลกเปลี่ยนเพื่อการปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อประชาชนในตำบลขะเนจื้อ ในอนาคตอย่างเป็นระบบ

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้การสนับสนุน ขอบคุณผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนตาก และขอขอบคุณผู้นำชุมชนและคนในชุมชน จนทำให้งานวิจัยก้าวหน้า ตามกระบวนการวิจัย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ขอขอบคุณผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลขะเนจื้อ ผู้สูงอายุ และพี่น้องประชาชน ทุกคน ที่ให้ความสนใจ ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จนงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จิรพันธ์ ทองเจริญ. (2552.) **การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนไทยใหญ่บ้านปางหมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** กรุงเทพฯ : .จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณัฐพงษ์ สายพวงแก้ว, 2554, **การบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าเวียงกุมกามโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศักย์ศรน์ มงคลอิทธิเวช และคณะ. (2552). **กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ : กรณีศึกษา บ้านสบยาบ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อัญธิกา ชั่งกฤษ . 2554. **กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น**.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีต่อดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Impact of Coronavirus Disease 2019: Evidence from Thailand’s Stock Exchange

รพีสร เฟื่องเกษม[1]
Rapeesorn Fuangkasem

บทคัดย่อ

จากรายงานผู้ป่วยรายแรกจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาเมื่อปลายปี 2562 (COVID -19)โรคติดเชื้อไวรัสนี้ ได้แพร่กระจายไปทั่วโลก ณ เดือนเมษายน 2564 มีผู้ป่วยยืนยันในทั่วโลกแล้วมากกว่า 144 ล้านคน (องค์การอนามัยโลก) ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการจัดการเพื่อค้นหาแนวทางในการรักษาโรค COVID-19 เนื่องจากการระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อตลาดการเงินทั่วโลกซึ่งรวมถึงตลาดเงินและตลาดทุนของประเทศไทยด้วย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการระบาดของ COVID-19 ในตลาดหลักทรัพย์ไทย ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทย และดัชนีกลุ่มอุตสาหกรรมของตลาดหลักทรัพย์ไทยอีก 8 กลุ่ม ตัวแปรอิสระ ได้แก่ จำนวนผู้ป่วยรายใหม่จากโรค COVID-19 และจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรค COVID-19 ในประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศจีน ข้อมูลของการศึกษานี้เป็นข้อมูลแบบรายวันจำนวน 281 วัน ตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 16 เมษายน 2564 ผลการวิจัยพบว่าจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรค COVID-19 ในประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทยปรับตัวลดลง ส่วนจำนวนผู้ป่วยรายใหม่จากโรค COVID-19 ในประเทศไทยจะส่งกับดัชนีตลาดหลักทรัพย์ของไทยและดัชนีแบบแยกกลุ่มอุตสาหกรรมในทิศทางเดียวกัน ส่วนจำนวนผู้ป่วยรายใหม่จากโรค COVID-19 ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศจีนซึ่งเป็นตัวแทนของความรุนแรงของโรค COVID-19 ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกก็มีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อดัชนีตลาดหลักทรัพย์ของไทยในทางบวก ผลการศึกษานี้มีส่วนช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์ไทยได้เข้าใจถึงรูปแบบความสัมพันธ์กับผลกระทบของ COVID-19 ต่อตลาดทุนในประเทศไทยได้มากขึ้น

คำสำคัญ: COVID-19, ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทย, ดัชนีกลุ่มอุตสาหกรรมของตลาดหลักทรัพย์ไทย

[1] ดร., อาจารย์ภาควิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ rapeesorn.f@bu.ac.th โทร 085-666-5000

Abstract

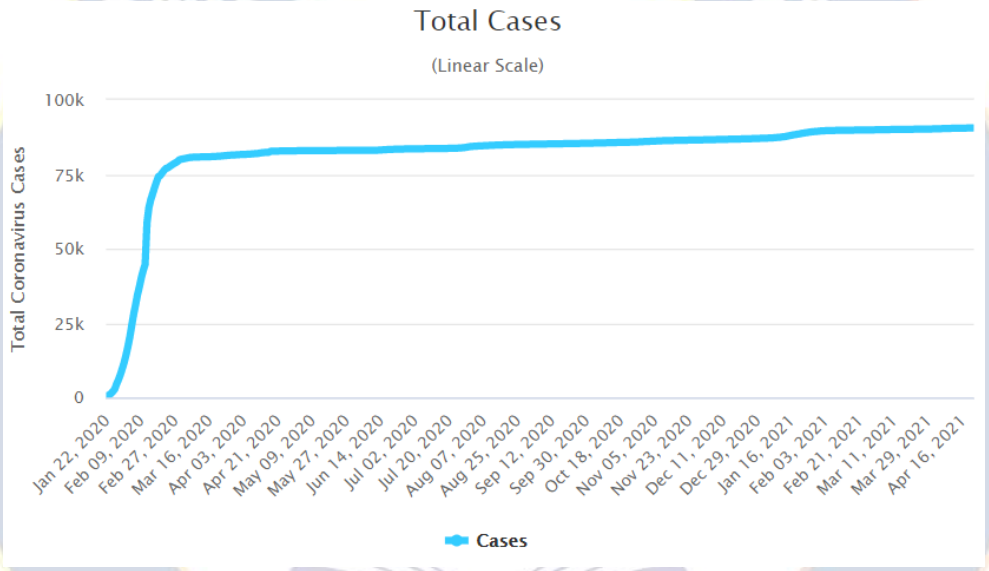
From the first reported case of coronavirus disease at the end of 2019 (COVID - 19), this emerging infectious disease has spread worldwide. As of April 2021, there are more than 144 million confirmed cases worldwide (World Health Organization), making countries around the world focus on management to find a cure for COVID-19 because The COVID-19 outbreak affects financial markets around the world, including Thailand's money markets and capital markets. This study investigates the impact of COVID-19 pandemic on the Thai Stock Exchange. The dependent variables used in this study were the Thai Stock Exchange Index (SET Index) and more 8 Sector Indices. The independent variables were the number of daily new cases from COVID-19 and the number of daily deaths from COVID-19 from 3 countries which are Thailand, the United States, and China. The data, in total of 281 observations, is collected starting from 17 February 2020 to 16 April 2021. The empirical results show that an increase of daily death cases in Thailand has explanatory power to a decrease in SET index. However, the relationships between SET index and the Thai’s daily new cases of COVID-19 exist. Likewise, these relationships are also found in all Sector Indices with the exception of Service Sector. Moreover, the number of new cases of COVID-19 in the United States and China are used as a proxy of the severity of COVID-19 in global setting. It is found that the number of new cases of COVID-19 in the United States and China is likely to affect the Thai stock market index. The results of this study have facilitated stakeholders to understand the patterns of the relationship between COVID-19's impacts and the Thai capital market.

Keywords: COVID-19, SET Index, SET’s Sectorial Indices

บทนำ

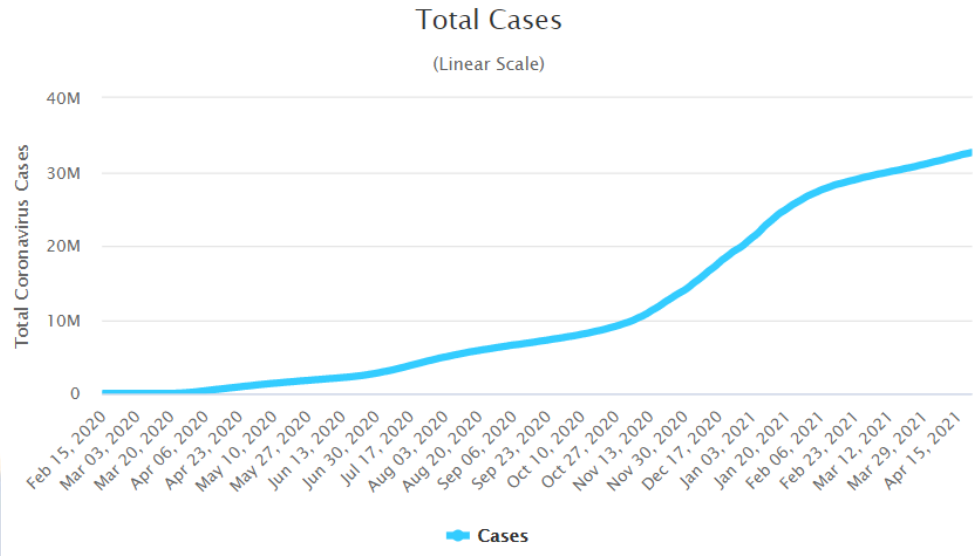
การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เริ่มต้นในเดือนธันวาคม 2562 จากการพบผู้ติดเชื้อรายแรกที่เมืองอู่ฮั่นในภูมิภาคหูเป่ยของประเทศจีน จากนั้น COVID-19 ก็แพร่กระจายไปยังเมืองและประเทศอื่น ๆ อย่างรวดเร็ว ภายในเวลาไม่ถึงหนึ่งเดือนองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้เปิดประกาศอย่างเป็นทางการให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเฝ้าระวังการปพร่ระบาดของโรค COVID-19 เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2563 ต่อมารัฐบาลจีนได้สั่งปิดเมืองอู่ฮั่นเพื่อยับยั้งการระบาดของโรคในจีน ทำให้การระบาดของโรคเริ่มส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภาคในภูมิภาค

ซึ่งผลกระทบได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นไปในภาคอุตสาหกรรม ภาคการท่องเที่ยว และส่วนของเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกัน ทำให้จีนสูญเสียรายได้จากการล็อกดาวน์นี้ประมาณ 5,000 ล้านหยวน (Hamid, 2020) จำนวนผู้ป่วย COVID-19 เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในประเทศจีนในเดือนกุมภาพันธ์ 2563 (ภาพที่ 1) ถึงแม้ว่าช่วงเดือนต่อมาจีนจะชะลออัตราการแพร่กระจายได้สำเร็จ เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 ประธานองค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศว่าการระบาดของ COVID-19 เป็นโรคระบาดอย่างเป็นทางการ ณ วันที่ 16 เมษายน 2563 นอกจากนี้ COVID-19 ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้คนมากกว่า 144 ล้านคนจากภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก และมีผู้เสียชีวิตเนื่องจากโรค COVID-19 มากกว่า 3 ล้านคน คิดเป็นอัตราการเสียชีวิตที่ร้อยละ 2.13 (Worldmeter, 2021)

ภาพที่ 1 แสดงจำนวนผู้ป่วยจากโรค COVID-19 ในประเทศจีน

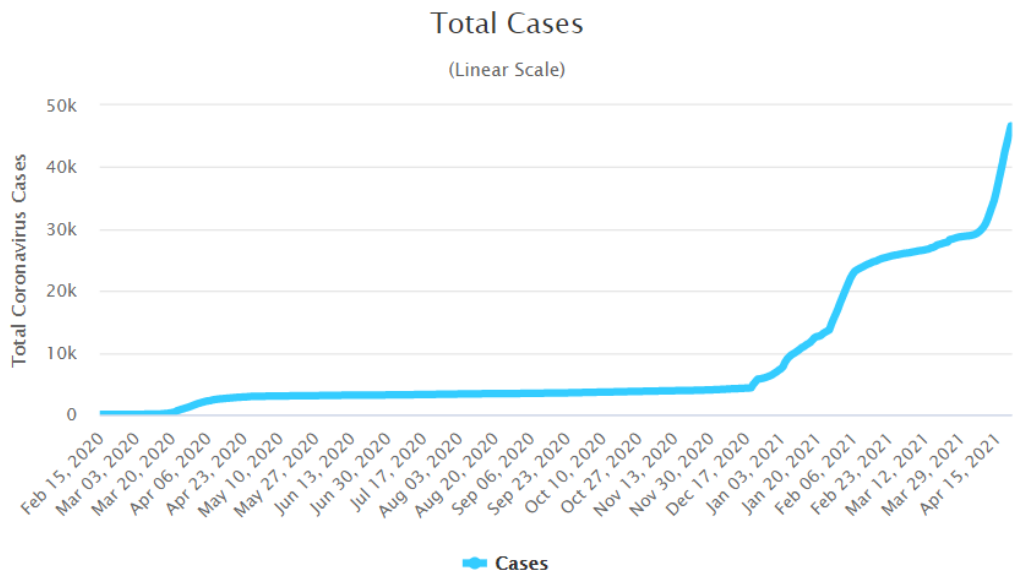
อีกหนึ่งประเทศที่ได้รับผลกระทบจากโรค COVID-19 เป็นอย่างมากคือประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวนผู้ติดเชื้อสะสมมีการปรับตัวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2564 มีจำนวนผู้ติดเชื้อ COVID-19 ในสหรัฐอเมริกาแล้วทั้งสิ้น 32.6 ล้านคน และประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อมากที่สุดในโลก(WHO, 2564)

ภาพที่ 2 แสดงจำนวนผู้ป่วยจากโรค COVID-19 ในประเทศสหรัฐอเมริกา

ผลจากการระบาดของโรค COVID-19 ทำให้ประเทศไทยเริ่มมีการตรวจคัดกรองชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาที่สนามบินสุวรรณภูมิของประเทศไทยในวันที่ 3 มกราคม 2563 ผลจากมาตรการอย่างเข้มงวดทำให้ไทยพบผู้ติดเชื้อรายแรก และเป็นผู้ติดเชื้อรายแรกที่ตรวจพบนอกประเทศจีนในวันที่ 12 มกราคม 2563 ผู้ป่วยเป็นหญิง วัย 61 ปี จากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ต่อมาวันที่ 31 มกราคม 2563 เริ่มมีการพบคนไทยคนแรกที่ติดเชื้อเป็นชายไทย อายุ 50 ปี อาชีพขับแท็กซี่ มีประวัติรับผู้โดยสารจากเมืองอู่ฮั่นที่มีอาการป่วยไปส่งที่โรงพยาบาล

ก่อนที่ไทยจะพบการระบาดในแบบกลุ่มก้อนหรือคลัสเตอร์ ทั้งกลุ่มสถานบันเทิง สนามมวย กลุ่มพิธีทางศาสนา นำไปสู่การระบาดใหญ่และมาตรการล็อกดาวน์ปิดประเทศ ใช้ความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นต้นทุนกดตัวเลขผู้ติดเชื้อในประเทศให้ต่ำเหลือศูนย์มาได้เกือบข้ามปีก็เกิดการระบาดระลอกที่สองขึ้น โดยพบผู้ติดเชื้อระลอกใหม่รายแรกวันที่ 17 ธันวาคม 2563 ที่ตลาดกลางกุ้ง จังหวัดสมุทรสาคร ก่อนจะตรวจพบกลุ่มแรงงานข้ามชาติ และกระจายผู้ติดเชื้อไปทั่วประเทศ ต่อมาช่วงปลายเดือนมีนาคม 2564 ได้พบการแพร่ระบาดระลอกที่สามขึ้น จากคลัสเตอร์สถานบันเทิงย่านทองหล่อตัวเลขผู้ติดเชื้อรายวันพุ่งขึ้นไม่หยุด จากความรุนแรงของเชื้อและการแพร่กระจายที่ง่ายขึ้น ทำให้ยอดผู้ติดเชื้อสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

ภาพที่ 3 แสดงจำนวนผู้ป่วยจากโรค COVID-19 ในประเทศไทย

เนื่องจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้หลายประเทศมีความจำเป็นต้องปิดพรมแดนเพื่อไม่ให้คนต่างชาติเดินทางเข้าไปยังประเทศของตน (The Economist, 2564) รายได้จากการเดินทางทั่วโลกคาดว่าจะลดลง 55% (หรือประมาณ 314 พันล้านเหรียญสหรัฐ) ในปี 2020 (IATA, 2563) นอกจากนี้ Ozili (2563) ยังชี้ให้เห็นว่าการระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อตลาดหุ้นในสองทาง ประการแรก การแพร่ระบาดบังคับให้ปิดกิจการและกิจกรรมขององค์กรจากนั้นส่งผลกระทบต่อตลาดการเงิน ประการที่สองความไม่แน่นอนเกี่ยวกับการฉีดวัคซีน COVID-19 ยังส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนซึ่งทำให้ตลาดหุ้นมีความผันผวนมากขึ้นด้วยเหตุนี้ธุรกิจจึงประสบปัญหาสภาพคล่อง (Tashanova, Sekerbay, Chen, Luo, Zhao & Zhang, 2563) ดังนั้นรัฐบาลและธนาคารในหลาย ๆ ประเทศจึงได้มีการออกนโยบายเพื่อช่วยเหลือธุรกิจเหล่านี้ให้สามารถผ่านพ้นสถานการณ์ที่ย่ำแย่นี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ทั้งในภาพรวมของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและความสัมพันธ์แบบแยกเฉพาะของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จำนวนผู้ป่วย COVID-19 เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกภูมิภาคของโลก เพื่อหยุดการแพร่กระจายของโรคหลายประเทศจึงจำกัดการเดินทางและปิดกิจกรรมทางธุรกิจ (Toda, 2563) นอกจากนี้การ

ระบาดของ COVID-19 ยังส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานทั่วโลกและทำให้ระบบเศรษฐกิจโลกหยุดชะงัก (OECD, 2564) ทำให้ธนาคารกลางสหรัฐและธนาคารกลางอังกฤษได้ลดอัตราดอกเบี้ยลงสู่ระดับต่ำสุดซึ่งอยู่ที่ 0.25% และ 0.10% ตามลำดับ (Federal Reserve Bank และ Bank of England, 2564)

Yilmazkuday (2563) ได้ตรวจสอบผลกระทบของ COVID-19 ต่อดัชนี S&P 500 โดยใช้ข้อมูลรายวันที่ครอบคลุมตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2019 จนถึงวันก่อนการประกาศโรคระบาด จากการใช้แบบจำลอง Structural Vector Autoregression พบว่าการเสียชีวิตของผู้ป่วย COVID-19 ทั่วโลกหนึ่งรายจะส่งผลให้ดัชนี S&P ปรับตัวลดลง 0.02% ต่อวัน 0.06% ต่อสัปดาห์และ 0.08% ต่อเดือน

Zeren และ Hizarci (2563) ตรวจสอบผลกระทบของ COVID-19 ในตลาดหุ้นหลายแห่งโดยใช้ชุดข้อมูลรายวันตั้งแต่เดือนมกราคมถึงมีนาคม 2563 ของจำนวนผู้เสียชีวิตทั้งหมดที่เกิดจาก COVID-19, จำนวนผู้ติดเชื้อ COVID-19 ทั้งหมด และดัชนีหุ้น จากการศึกษาพบว่าจำนวนผู้ป่วย COVID-19 ทั้งหมดมีความสัมพันธ์ร่วมกับตลาดหุ้นในประเทศจีน ประเทศเกาหลี และประเทศสเปน แต่ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนผู้ติดเชื้อ COVID-19 กับผลการดำเนินงานของตลาดหุ้นในประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี และประเทศอิตาลี กล่าวคือพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนในตลาดหุ้นของฝรั่งเศส เยอรมันและอิตาลี ไม่ได้รับผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของผู้ติดเชื้อ COVID-19

Zhou, Wu, Liu, Gao และ Gao (2563) ได้ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากโรค COVID-19 ในหลายอุตสาหกรรม จากการศึกษาพบว่าจำนวนผู้ติดเชื้อ COVID-19 ในประเทศจีนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการการแพทย์ (Healthcare Sector) แต่พบความสัมพันธ์ในเชิงลบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น การขนส่ง (Transportation Sector) การก่อสร้าง (Construction Sector) และการท่องเที่ยว (Tourism Sector) ในทางกลับกัน Estrada, Park และ Lee (2020) ได้ตรวจสอบผลกระทบของ COVID-19 ใน 4 อุตสาหกรรมซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวสายการบินการค้าและสาธารณูปโภคในประเทศจีน จากการศึกษาพบว่าทุกกลุ่มอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบในทางลบจากการระบาดของ COVID-19 ยกเว้นอุตสาหกรรมสาธารณูปโภค ซึ่งอาจเป็นผลจากการล็อกดาวน์ทำให้การใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นและทำให้ประสิทธิภาพของดัชนีภาคการผลิตไฟฟ้าดีขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้เพื่อศึกษาผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีต่อดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ใช้จะเป็นข้อมูลจำนวนผู้ป่วยยืนยันรายใหม่ และจำนวนผู้ป่วยยืนยันเสียชีวิตใน (1) ประเทศไทย (2) ประเทศสหรัฐอเมริกา และ (3) ประเทศจีน แหล่งข้อมูลจำนวนผู้ป่วยของประเทศไทยมาจากกรมควบคุมโรค แหล่งข้อมูลจำนวนผู้ป่วยของประเทศสหรัฐอเมริกาและจีนมาจากองค์การอนามัยโลก (WHO) ส่วนแหล่งข้อมูลดัชนีตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทยและข้อมูลราคาดัชนีหลักทรัพย์ตาม

กลุ่มอุตสาหกรรมทั้งหมด 8 กลุ่มดึงมาจากwww.setsmart.com โดยข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลรายวัน ตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 16 เมษายน 2564

ตารางที่ 1 ดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและมูลค่าตามราคาตลาดแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ดัชนี	ชื่อย่อดัชนี	มูลค่าตามราคาตลาด (ล้านบาท)	ร้อยละคิดจากดัชนีตลาดหลักทรัพย์
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	SET	17,918,543	100.00
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	AGRO	1,266,020	7.07
กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค	CONSUMP	224,695	1.25
กลุ่มธุรกิจการเงิน	FINCIAL	2,758,775	15.40
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	INDUS	1,164,994	6.50
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	PROPCON	2,265,782	12.64
กลุ่มทรัพยากร	RESOURC	4,002,378	22.34
กลุ่มบริการ	SERVICE	4,284,744	23.91
กลุ่มเทคโนโลยี	TECH	1,951,155	10.89

ที่มา: www.setsmart.com ข้อมูล ณ วันที่ 20 เมษายน 2564

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ป่วยยืนยันรายใหม่ ผู้ป่วยยืนยันเสียชีวิต แยกตามประเทศ ตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 16 เมษายน 2564

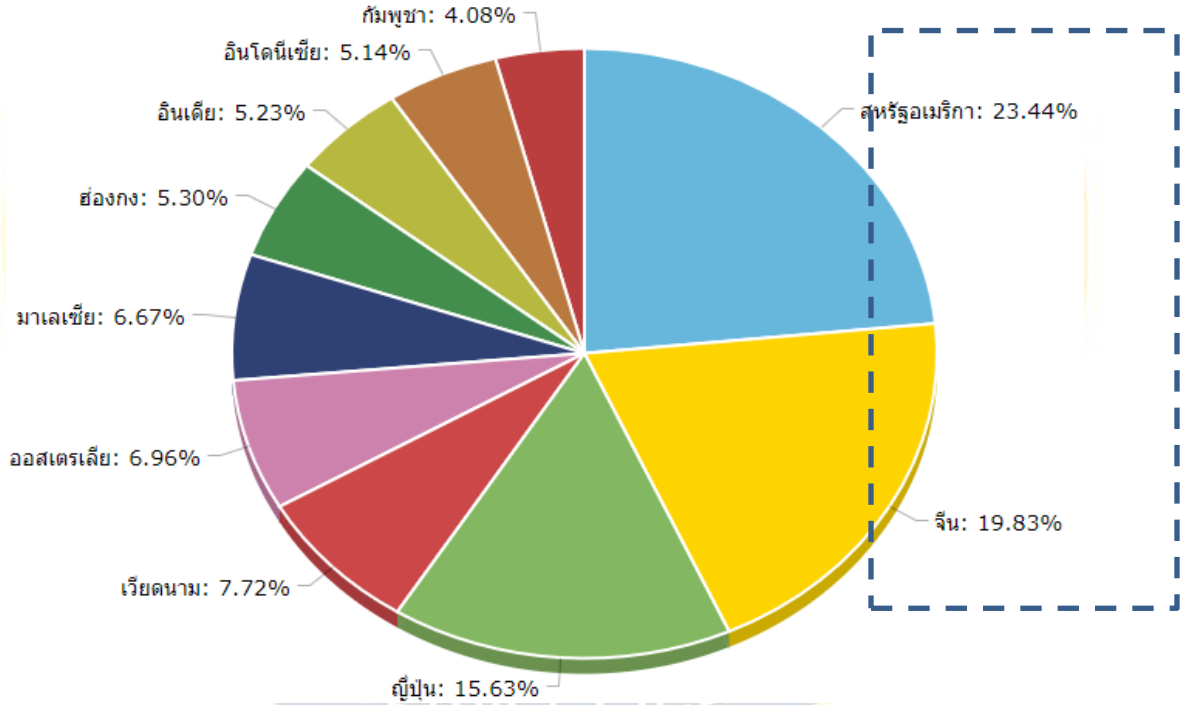
ประเทศ	จำนวนผู้ป่วยยืนยันรายใหม่เฉลี่ยต่อวัน (คน)	จำนวนผู้ป่วยยืนยันรายใหม่รวม (คน)	จำนวนผู้ป่วยยืนยันเสียชีวิตเฉลี่ยต่อวัน (คน)	จำนวนผู้ป่วยยืนยันเสียชีวิตรวม (คน)
ไทย (TH)	86	24,149	0.23	64
สหรัฐอเมริกา (US)	75,021	21,080,995	1,440	404,652
จีน (CN)	77	21,506	9	2,606

ที่มา: www.worldometer.com

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ จำนวนผู้ป่วยยืนยันรายใหม่ (New Cases) และจำนวนผู้ป่วยยืนยันเสียชีวิต (Death Cases) จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้ป่วย COVID-19 ถูกดึงมาจากฐานข้อมูลขององค์กรอนามัยโลก (WHO) โดยเฉพาะ

จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันและจำนวนผู้เสียชีวิตจากประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศจีน ถูกใช้นำมาหาความสัมพันธ์กับดัชนีตลาดหลักทรัพย์ เหตุผลในการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้ป่วยโรคโควิด-19 ของประเทศไทยเนื่องจากการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลกระทบของโรคโควิด -19 ในตลาดหุ้นของไทย ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้ป่วย COVID-19 ของประเทศสหรัฐอเมริกาและจีน เนื่องจากทั้งสองประเทศเป็นประเทศคู่ค้าอันดับที่หนึ่งและอันดับที่สองของไทยในแง่ของการเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย (ตารางที่ 3) รวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศจีนเป็นประเทศที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) เป็นอันดับที่หนึ่งและอันดับที่สองของโลก (ตารางที่ 4) ดังนั้นความเคลื่อนไหวของสภาพเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาและจีนน่าจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย

ตารางที่ 3 ตลาดส่งออก 10 อันดับแรกของประเทศไทย (ล้านบาท)

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ ข้อมูล ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2564

ตารางที่ 4 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) และจำนวนประชากรของประเทศต่าง ๆ

อันดับที่	ประเทศ	จำนวนประชากร (ล้านคน)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (ล้านล้านเหรียญดอลล่าร์สหรัฐอเมริกา)
1	สหรัฐอเมริกา	329.48	21,433
2	จีน	1,400.05	14,343
3	กลุ่มยูโรโซน	342.41	13,336
4	ญี่ปุ่น	125.67	5,082
5	เยอรมัน	83.17	3,846
6	อินเดีย	1,347.12	2,869
7	สหราชอาณาจักร	67.03	2,829
8	ฝรั่งเศส	67.29	2,716
9	อิตาลี	59.64	2,001
10	บราซิล	210.15	1,840
24	ไทย	66.65	544

ที่มา: www.tradingeconomics.com ข้อมูล ณ วันที่ 21 เมษายน 2564

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบผลกระทบของ COVID-19 ที่มีต่อตลาดหุ้น ตัวแปรตามที่ใช้เพื่อศึกษาผลกระทบต่อตลาดหุ้นไทยที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และดัชนีกลุ่มอุตสาหกรรมจำนวน 8 กลุ่ม (ตารางที่ 5) ช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษาเป็นช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2563 ถึงวันที่ 16 เมษายน 2564 จำนวนของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์รวมทั้งหมดคือ 281 ตัวอย่าง โดยค่าเฉลี่ยของดัชนี SET คือ 1,364.97 จุด กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยดัชนีสูงสุดคือ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีค่าเฉลี่ยดัชนีอยู่ที่ 423.96 จุด ซึ่งดัชนีกลุ่มนี้เป็นดัชนีที่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานสูงสุดที่ 40.72% ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยดัชนีต่ำสุด คือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค มีค่าเฉลี่ยดัชนีอยู่ที่ 91.99 จุด กลุ่มอุตสหกรรมที่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานต่ำที่สุด คือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ซึ่งมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานอยู่ที่ 7.43%

ตารางที่ 5 สถิติเชิงพรรณาของดัชนีหลักทรัพย์

Index	Mean	Median	Maximum	Minimum	Std. Dev.	Obs
SET	1,364.97	1,347.86	1,596.27	1,024.46	129.40	281
AGRO	423.96	428.89	495.94	305.60	40.72	281
CONSUMP	91.99	94.07	111.31	71.91	9.25	281
FINCIAL	134.92	124.58	179.67	98.58	21.69	281
INDUS	92.50	87.86	122.77	56.85	16.71	281
PROPCON	101.65	103.19	119.35	78.69	7.43	281
RESOURC	187.16	190.03	218.26	129.43	19.29	281
SERVICE	426.69	428.39	480.14	340.37	26.78	281
TECH	164.90	155.61	241.52	118.79	24.46	281

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ จำนวนผู้ป่วยรายใหม่ในไทย (Thailand New Cases; TH_N), จำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตในไทย (Thailand Death Cases; TH_D), จำนวนผู้ป่วยรายใหม่ในสหรัฐอเมริกา (The United States New Cases; US_N), จำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตในสหรัฐอเมริกา (The United States Death Cases; US_D), จำนวนผู้ป่วยรายใหม่ในจีน (China New Cases; CN_N), และจำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตในจีน (China Death Cases; CN_D) จากช่วงของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 6) จำนวนผู้ป่วยรายใหม่เฉลี่ยของสหรัฐอเมริกามีค่าสูงสุดอยู่ที่ 75,021.33 คนต่อวัน เช่นเดียวกับจำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตในสหรัฐอเมริกาก็มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 1,440.04 คนต่อวัน สำหรับประเทศจีน มีจำนวนผู้ป่วยรายใหม่เฉลี่ยเท่ากับ 76.53 คนต่อวัน และจำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตเท่ากับ 9.27 คนต่อวัน ส่วนประเทศไทย มีจำนวนผู้ป่วยรายใหม่เฉลี่ยเท่ากับ 85.94 คนต่อวัน และจำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ประเทศเท่ากับ 0.23 คนต่อวัน

ตารางที่ 6 สถิติเชิงพรรณาของจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่และจำนวนผู้เสียชีวิตในไทย สหรัฐอเมริกา และจีน

COVID-19	Mean	Median	Maximum	Minimum	Std. Dev.	Obs
TH_N	85.94	9.00	1,585.00	0.00	196.42	281
TH_D	0.23	0.00	4.00	0.00	0.61	281
US_N	75,021.33	54,962.00	295,215.00	0.00	66,939.43	281
US_D	1,440.04	1,134.00	4,476.00	0.00	1,057.38	281
CN_N	76.53	33.00	1,921.00	0.00	170.43	281
CN_D	9.27	0.00	1,290.00	0.00	78.79	281

การศึกษานี้จะใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณในการศึกษาผลกระทบของโรค COVID-19 ที่มีต่อดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทย แบบจำลองการถดถอยทั้งหมด 9 สมการที่จะทดสอบในการศึกษานี้ ได้แก่

$$SET_t = \alpha + \beta_1 TH_N_t + \beta_2 TH_D_t + \beta_3 US_N_t + \beta_4 US_D_t + \beta_5 CN_N_t + \beta_6 CN_D_t + \varepsilon_t \quad \text{------ (1)}$$

$$AGRO_t = \alpha + \beta_1 TH_N_t + \beta_2 TH_D_t + \beta_3 US_N_t + \beta_4 US_D_t + \beta_5 CN_N_t + \beta_6 CN_D_t + \varepsilon_t \quad \text{------ (2)}$$

$$CONSUMP_t = \alpha + \beta_1 TH_N_t + \beta_2 TH_D_t + \beta_3 US_N_t + \beta_4 US_D_t + \beta_5 CN_N_t + \beta_6 CN_D_t + \varepsilon_t \quad \text{------ (3)}$$

$$FINCIAL_t = \alpha + \beta_1 TH_N_t + \beta_2 TH_D_t + \beta_3 US_N_t + \beta_4 US_D_t + \beta_5 CN_N_t + \beta_6 CN_D_t + \varepsilon_t \quad \text{------ (4)}$$

$$INDUS_t = \alpha + \beta_1 TH_N_t + \beta_2 TH_D_t + \beta_3 US_N_t + \beta_4 US_D_t + \beta_5 CN_N_t + \beta_6 CN_D_t + \varepsilon_t \quad \text{------ (5)}$$

$$PROPCON_t = \alpha + \beta_1 TH_N_t + \beta_2 TH_D_t + \beta_3 US_N_t + \beta_4 US_D_t + \beta_5 CN_N_t + \beta_6 CN_D_t + \varepsilon_t \quad \text{------ (6)}$$

$$RESOURC_t = \alpha + \beta_1 TH_N_t + \beta_2 TH_D_t + \beta_3 US_N_t + \beta_4 US_D_t + \beta_5 CN_N_t + \beta_6 CN_D_t + \varepsilon_t \quad \text{------ (7)}$$

$$SERVICE_t = \alpha + \beta_1 TH_N_t + \beta_2 TH_D_t + \beta_3 US_N_t + \beta_4 US_D_t + \beta_5 CN_N_t + \beta_6 CN_D_t + \varepsilon_t \quad \text{------ (8)}$$

$$TECH_t = \alpha + \beta_1 TH_N_t + \beta_2 TH_D_t + \beta_3 US_N_t + \beta_4 US_D_t + \beta_5 CN_N_t + \beta_6 CN_D_t + \varepsilon_t \quad \text{------ (9)}$$

โดย SET คือ ดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, AGRO คือ ดัชนีหลักทรัพย์กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร, CONSUMP คือ ดัชนีหลักทรัพย์กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค, FINCIAL คือ ดัชนีหลักทรัพย์กลุ่มธุรกิจการเงิน, INDUS คือ ดัชนีหลักทรัพย์กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม, PROPCON คือ ดัชนีหลักทรัพย์กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง, RESOURC คือ ดัชนีหลักทรัพย์กลุ่มทรัพยากร, SERVICE คือ ดัชนีหลักทรัพย์กลุ่มบริการ, TECH คือ ดัชนีหลักทรัพย์กลุ่มเทคโนโลยี

TH_N คือ จำนวนผู้ป่วยรายใหม่ในประเทศไทย (Thailand New Cases), TH_D คือ จำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตในประเทศไทย (Thailand Death Cases), US_N คือ จำนวนผู้ป่วยรายใหม่ในประเทศสหรัฐอเมริกา (The United States New Cases), US_D คือ จำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา (The United States Death Cases), CN_N คือ จำนวนผู้ป่วยรายใหม่ในประเทศจีน (China New Cases), CN_D คือ จำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตในประเทศจีน (China Death Cases)

ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (ตารางที่ 7) จากสมการที่ 1 แสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้ติดเชื้อในไทย (TH_N) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทยอย่างชัดเจน โดยจำนวนผู้ติดเชื้อในไทย ส่วนจำนวนผู้ติดเชื้อในสหรัฐอเมริกาและจีน (US_N และ CN_N) ก็พบว่าส่งผลกระทบกับดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทยเช่นกัน แต่ระดับของผลกระทบของจำนวนผู้ติดเชื้อในจีน (0.1467) จะส่งผลกระทบกับดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทยมากกว่าจำนวนผู้ติดเชื้อในสหรัฐอเมริกา (0.0004)

ในทางตรงกันข้ามจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนผู้เสียชีวิตในไทย (TH_D) ที่มีต่อดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทย พบว่ามีความสันพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม คือ จำนวนผู้เสียชีวิตในไทยที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทยปรับตัวลดลง ส่วนจำนวนผู้เสียชีวิตในสหรัฐอเมริกา (US_D) ก็ส่งผลกระทบกับดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทยแต่เป็นไปในทิศทางเดียวกันแต่ไม่พบความสัมพันธ์จากจำนวนผู้เสียชีวิตในจีน (CN_D)

ส่วนสมการที่ 2 – 9 ซึ่งเป็นการหาผลกระทบของโรค COVID-19 ที่มีต่อดัชนีกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ จากการวิเคราะห์สมการถดถอยพบว่า จำนวนผู้ติดเชื้อในไทย (TH_N) และจำนวนผู้เสียชีวิตในไทย (TH_D) ส่งผลกระทบกับดัชนีของกลุ่มอุตสาหกรรมเกือบทุกกลุ่ม ความสัมพันธ์ที่พบสอดคล้องกับสมการที่ 1 เช่นเดียวกันจากการวิจัย ยังพบว่าจำนวนผู้ติดเชื้อในสหรัฐอเมริกาและจีนส่งผลกระทบต่อดัชนีของกลุ่มอุตสาหกรรม แต่ความถี่ในการพบความสัมพันธ์น้อยกว่าความสัมพันธ์ที่พบจากจำนวนตัวเลขจากประเทศไทย

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

สมการ	ดัชนี	α	TH_N	TH_D	US_N	US_D	CN_N	CN_D
1	SET	1,282.92	0.1568	-37.5728	0.0004	0.0237	0.1467	-0.0705
		0.0000***	0.0000***	0.0008***	0.0034***	0.0150**	0.0002***	0.4085
2	AGRO	410.62	0.0384	-17.1360	0.0002	0.0006	0.0055	-0.0332
		0.0000***	0.0018***	0.0000***	0.0005***	0.8447	0.6777	0.2466
3	CONSUMP	89.63	0.0120	-3.0053	0.000007	-0.0024	-0.0002	-0.0058
		0.0000***	0.0000***	0.0002***	0.0000***	0.0007***	0.9470	0.3457
4	FINCIAL	122.57	0.0385	-2.9166	0.000005	0.0026	0.0282	-0.0059
		0.0000***	0.0000***	0.1265	0.0325**	0.1151	0.0000***	0.6858
5	INDUS	81.37	0.0252	-3.7875	0.000007	0.0028	0.0045	-0.0097
		0.0000***	0.0000***	0.0055***	0.0001***	0.0174***	0.3500	0.3500
6	PROPCON	98.91	0.0051	-2.7639	0.00000087	0.0009	0.0128	-0.0019
		0.0000***	0.0260**	0.0001***	0.3441	0.1370	0.0000***	0.7168
7	RESOURC	174.14	0.0140	-5.0097	0.000004	0.0053	0.0284	-0.0147
		0.0000***	0.0116**	0.0032***	0.0458**	0.0004***	0.0000***	0.2579
8	SERVICE	420.22	0.0097	-11.6175	0.000003	0.0031	0.0242	-0.0076
		0.0000***	0.2575	0.0000***	0.4429	0.1704	0.0094***	0.7062
9	TECH	141.57	0.0398	-3.5465	0.0002	0.0057	0.0143	-0.0137
		0.0000***	0.0000***	0.0192**	0.0000***	0.0000***	0.0080***	0.2390

หมายเหตุ: ***, **, และ * คือ มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 99%, 95%, และ 90% ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การถดถอย (ตารางที่ 8) พบว่าจำนวนผู้เสียชีวิตจาก COVID-19 แสดงให้เห็นอย่างต่อเนื่องว่ามีผลกระทบเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทย และดัชนีกลุ่มอุตสาหกรรมทุกกลุ่มยกเว้นกลุ่มการเงิน แสดงให้เห็นว่านักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการเสียชีวิตของผู้ป่วยโรค COVID-19 แต่ไม่พบความสัมพันธ์เชิงลบนี้ในกลุ่มธนาคาร อาจจะมีสาเหตุว่าธนาคารหรือกลุ่มสถาบันการเงินบางกลุ่มจะได้รับผลกระทบในด้านบวกจากการมีรายได้มากขึ้นเนื่องจากมีผู้ที่ต้องใช้สินเชื่อจากธนาคารมากขึ้น ส่วนตัวแปรอิสระอื่น ๆ ได้แก่ จำนวนผู้ติดเชื้อในไทย จำนวนผู้ติดเชื้อในสหรัฐอเมริกา จำนวนผู้ติดเชื้อในจีน และจำนวนผู้เสียชีวิตในสหรัฐอเมริกาจะพบแนวโน้มของความสัมพันธ์ในเชิงบวก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากความคาดหวังของนักลงทุนในเชิงบวกที่มีต่อดัชนีตลาดหลักทรัพย์ในอนาคต เนื่องจากคาดว่าแนวโน้มการระบาดของ COVID-19 น่าจะมีทิศทางดีขึ้นจากการที่ประเทศต่างๆ เริ่มมีการฉีดวัคซีนเพื่อลดความรุนแรงของตัวโรค ทำให้เกิดความคาดหวังในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

ตารางที่ 8 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรตาม

สมการ	ดัชนี	α	TH_N	TH_D	US_N	US_D	CN_N	CN_D
1	SET	+	+	-	+	+	+	
2	AGRO	+	+	-	+			
3	CONSUMP	+	+	-	+	-		
4	FINCIAL	+	+		+		+	
5	INDUS	+	+	-	+	+		
6	PROPCON	+	+	-			+	
7	RESOURC	+	+	-	+	+	+	
8	SERVICE	+		-			+	
9	TECH	+	+	-	+	+	+	

หมายเหตุ: + คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อตัวแปรตามในทิศทางเดียวกัน, - คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อตัวแปรตามในทิศทางตรงกันข้าม

ในทางกลับกันจำนวนผู้ป่วย COVID-19 ในจีนและสหรัฐอเมริกาแสดงให้เห็นผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มอุตสาหกรรมที่น้อยกว่าของตัวเลขของประเทศไทยผลการศึกษานี้ยังเน้นย้ำถึงความคาดหวังของนักลงทุนในการปรับตัวเพิ่มขึ้นของดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทย เนื่องจากดัชนีได้มีการปรับตัวลดลงมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เกิดการระบาดของโรค COVID-19

จากผลของการวิจัยที่อัตราการเพิ่มของจำนวนผู้ป่วย COVID-19 ที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับดัชนีหลักทรัพย์ของไทยเป็นการสนันสนุนการบริหารจัดการโรค COVID-19 ที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ที่สามารถควบคุมความรุนแรงของการแพร่ระบาดเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่อาจประสบปัญหาในการควบคุมโรค แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเสียชีวิตของผู้ติดเชื้อ อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีตลาดหลักทรัพย์และจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรค COVID-19 ในไทยเป็นลบ

เอกสารอ้างอิง

Hamid, A. B. A. (2563). **The effects of Coronavirus (COVID-19) in the tourism industry in China.** Asian Journal of Multidisciplinary Studies, 3(1), 1-7.

OECD (2563). **Coronavirus: The world economy as risk.** Retrieved from https://www.oecd.org/berlin/publikationen/Interim-Economic-Assessment-2-March-2020.pdf

Ozili, P. K. (2563). COVID-19 pandemic and economic crisis: The Nigerian experience and structural causes. Retrieved from https://ssrn.com/abstract=3567419

Tashanova, D., Sekerbay, A., Chen, D., Luo, Y., Zhao, S., & Zhang, Q. (2020). Investment opportunities and strategies in an Era of Coronavirus Pandemic. Retrieved from https://ssrn.com/abstract=3567445

Toda, A. A. (2563). Susceptible-Infected-Recovered (SIR) dynamics of COVID-19 and economic impact. Cornell University. Retrieved from https://arxiv.org/pdf/2003.11221.pdf

Yilmazkuday, H. (2563). **COVID-19 Effects on the S&P 500 Index.** Retrieved from https://ssrn.com/abstract=3555433

Zeren, F., & Hizarci, A. E. (2563). **The impact of COVID-19 coronavirus on stock markets: Evidence** .from selected countries. Muhasebe ve Finans Incelemeleri Dergisi, 3(1), 78-84.

Zhou, L., Wu, K., Liu, H., Gao, Y., & Gao, X. (2563). CIRD-F: Spread and influence of COVID-19 in China. Journal of Shanghai Jiao Tong University, 25(2), 147-156.

การบริหารความสัมพันธ์กับพนักงานขนส่งในธุรกิจบริการขนส่งขั้นสุดท้าย
Outsource Relationship Management in Last Mile Delivery Services

ปุณณรัตน์ ชนะสิทธิ์[1]
Punnarat Chanasit

บทคัดย่อ

การเติบโตของธุรกิจออนไลน์หรือ e-Commerce ในปัจจุบันส่งผลให้ธุรกิจบริการขนส่งขั้นสุดท้ายที่เป็นตัวสนับสนุนและขับเคลื่อนทางด้านโลจิสติกส์เติบโตควบคู่กันไปด้วย ตัวขับเคลื่อนที่สำคัญตัวหนึ่งคือ พนักงานขนส่งสินค้า ที่เป็นเสมือนด่านหน้าในการพบปะกับลูกค้า และเป็นหัวใจสำคัญของบริษัทขนส่งในทุกที่ การที่มีบริษัทขนส่งทั้งสัญชาติไทยและต่างชาติได้เข้ามาเปิดดำเนินการธุรกิจทำให้พนักงานขนส่งเหล่านี้มีโอกาสในการลาออก เพื่อโยกย้ายตำแหน่งงานไปบริษัทอื่นที่มีความเหมาะสมกับพนักงานแต่ละคนมากกว่า ซึ่งการลาออกถือเป็นปัญหาสำคัญในแต่ละองค์กร เนื่องจาก ปัญหาในด้านต้นทุน ความรู้ความชำนาญการเฉพาะของพนักงานถึงขั้นตอนการทำงานของหน่วยงานแต่ละที่ที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นหากพนักงานลาออกไป บริษัทจึงจำเป็นต้องยอมรับต้นทุนและเวลาที่สูญเสียไปในการฝึกอบรมพนักงานใหม่ที่เข้าทดแทน แต่หากทางบริษัทสามารถรักษาอัตราการคงอยู่ของพนักงานโดยใช้หลักการจัดการความสัมพันธ์กับผู้รับจ้าง จะทำให้อัตราการลาออกของพนักงานลดลงได้ และจากการศึกษาข้อมูลในปี พ.ศ. 2563 ของบริษัทรับจ้างขนส่งสัญชาติไทยจำนวน 3 บริษัท ที่ให้บริการรับจ้างช่วงในการขนส่งสินค้ากับบริษัทขนส่งขั้นสุดท้าย มีพนักงานรวมกันมากกว่า 500 คน พบว่าสาเหตุการลาออกหลักไม่ได้มาจากปัญหาเรื่องอัตราค่าจ้างแรงงาน แต่มาจากสาเหตุหลัก 7 ประการ ซึ่งบริษัทขนส่งสามารถนำหลักการในการจัดการความสัมพันธ์กับผู้รับจ้างหรือพนักงานขับรถขนส่งสินค้า ในด้านขององค์ประกอบการจัดการกับผู้รับจ้าง กลยุทธ์ความร่วมมือในการสร้างความสัมพันธ์ และความสำเร็จของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับจ้าง เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ร่วมช่วยกันแก้ปัญหาในการทำงาน และลดอัตราการลาออกของพนักงานได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : ขนส่งขั้นสุดท้าย อัตราการลาออก ความสัมพันธ์ อัตราการคงอยู่

[1] อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ E-mail: punnarat.c@bu.ac.th

Abstract

The e-Commerce business has been rapidly growth in recent year along with the last mile delivery services, which is the driver and supporter to online business. Another importance driver that is courier, who is as a company representative toward the customers, and they are the core service of each transport provider. Nowadays, there are Thai transport providers and foreign last miler service companies in Thailand. The couriers can choose and resign from the existing job to the new proper job instead. The turnover rate is a serious issue in each firm. The following troubles after the turnover that are cost to find new ones, lack of expertise or including cost of training program for the newcomers. The transport providers have to loss these costs and time till the new ones can be the professional couriers. However, the firm can keep retention rate of the couriers by using the relationship management principle between the couriers and them. It can reduce courier’s turnover rate. This paper studies in year 2020 from 3 Thai transport providers that are subcontract for the last mile deliver firms. There were 500 courier head counts and found that the main turnover’s factor is not wage but there are 7 reasons differently. The transport provider firms can use the models of supplier management component, strategic collaborative relationships, and the achieve of supplier relationship to create the appropriate relation between the couriers and the firms. They can coordinate and collaborative to solve the problems together. Finally, the turnover rate can be reduced accordingly.

Keywords : last mile delivery, turnover, relationship, retention

บทนำ

จากการเติบโตของธุรกิจซื้อขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ หรือ e-Commerce คาดการณ์ว่ามีการเติบโตมากขึ้นในปี พ.ศ. 2564 ถึงร้อยละ 35 หรือประมาณ 270,000 ล้านบาท (Marketeer, 2021) ซึ่งการรองรับการเติบโตของธุรกิจในส่วนนี้จำเป็นต้องมีการจัดการทางด้านโลจิสติกส์เข้ามาสนับสนุนในการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าที่สั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ ธุรกิจการขนส่งในรูปแบบของการขนส่งขั้นสุดท้าย หรือ Last Mile Delivery เป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่เติบโตไปพร้อมๆ กับธุรกิจ e-Commerce ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563 มีมูลค่าตลาดถึง 66,000 ล้านบาท (Marketeer, 2020) และในปัจจุบันจนถึงอนาคตข้างหน้าอีกไม่เกิน 5 ปี อาชีพรับจ้างขับรถขนส่งพัสดุจะเป็นอีกหนึ่งอาชีพในกลุ่ม

ตลาดแรงงานซึ่งเป็นที่ต้องการถึง 50,000 คน (Positioning, 2020) ดังนั้นในประเทศไทยจึงมีบริษัทรับจ้างขนส่ง (Transport Provider) ที่เป็นผู้รับจ้างในการขนส่งขั้นสุดท้ายให้กับบริษัทสัญชาติต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินธุรกิจการขนส่งพัสดุในประเทศไทย กำลังสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจบริการขนส่งขั้นสุดท้าย คือ พนักงานขับรถขนส่ง เป็นเสมือนตัวแทนบริษัทที่ต้องออกไปพบเจอและส่งมอบสินค้าที่ลูกค้าต้องการ ในเวลาที่เหมาะสมด้วยสภาพสินค้าสมบูรณ์ ในการบริหารจัดการพนักงานขนส่งให้มีความสามารถในการขนส่งสินค้าและยังคงมีอัตราการคงอยู่กับบริษัทขนส่ง จึงเป็นเสมือนการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง เนื่องจากในปัจจุบันมีบริษัทขนส่งขั้นสุดท้ายต่างชาติขนาดใหญ่และบริษัทรับจ้างขนส่งสินค้าท้องถิ่นเปิดดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกันเป็นจำนวนมาก อัตราการลาออกและย้ายงานไปบริษัทอื่นที่ให้ผลตอบแทนมากกว่าจึงเป็นเรื่องปกติที่เห็นได้กับบริษัทเหล่านี้

อย่างไรก็ตามหากพนักงานขับรถขนส่งลาออก ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อบริษัทขนส่งคือ ขาดผู้ชำนาญเส้นทางในการขนส่งสินค้าเดิม ขาดผู้ที่มีความรู้และทักษะในการส่งมอบสินค้าของแต่ละบริษัท เนื่องจากแต่ละบริษัทขนส่งขั้นสุดท้ายจะมีเครื่องมือ ขั้นตอน เอกสาร รวมถึงโปรแกรมในการขนส่งที่แตกต่างกัน สุดท้ายต้นทุนการขนส่งที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากสาเหตุข้างต้น ทำให้บริษัทรับจ้างขนส่งท้องถิ่นที่เป็นผู้รับขนส่งสินค้าจากบริษัทขนส่งขั้นสุดท้ายอีกต่อหนึ่ง จำเป็นต้องหาวิธีในการรักษาพนักงานขนส่งให้อยู่กับบริษัทนานที่สุด เพื่อป้องกันปัญหาและผลกระทบดังกล่าวไปข้างต้นที่จะเกิดขึ้น

การบริหารความสัมพันธ์กับพนักงานขับรถขนส่งจึงเป็นสิ่งจำเป็นอีกประการหนึ่งในปัจจุบันที่จะเป็นการรักษาอัตราการคงอยู่ของพนักงานขนส่งให้อยู่กับบริษัทได้นาน และยังสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงเน้นไปที่การศึกษาแนวทางการการสร้างความสัมพันธ์และการรักษาความสัมพันธ์กับพนักงานขนส่ง รวมถึงผลที่ได้รับหากนำเรื่องดังกล่าวไปปรับใช้กับสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษาปัญหา สาเหตุ และผลกระทบจากการลาออกของพนักงานขนส่งในธุรกิจบริการขนส่งขั้นสุดท้าย
2. ศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์และการรักษาความสัมพันธ์เพื่อป้องกันปัญหาในการลาออกของพนักงานขนส่ง

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาบริษัทรับจ้างขนส่งสัญชาติไทยจำนวน 3 บริษัท ที่ให้บริการขนส่งกับบริษัทขนส่งขั้นสุดท้ายสัญชาติต่างประเทศ และมีพนักงานขนส่งทั้งในส่วนของพนักงานขับรถรถยนต์กระบะและพนักงานขับรถจักรยานยนต์เฉลี่ยมากกว่า 500 คน โดยศึกษาข้อมูลในปี พ.ศ. 2563 ในด้าน

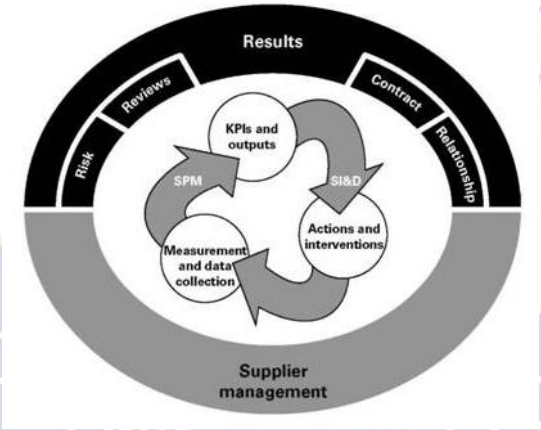
ของอัตราค่างจ้าง อัตราการคงอยู่ อัตราการลาออก รวมถึงแนวทางและนโยบายการทำงานของบริษัทขนส่งขั้นสุดท้าย และบริษัทรับจ้างขนส่งที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานขนส่ง เนื่องจากบริษัทรับจ้างขนส่งทั้ง 3 บริษัท ได้รับจ้างขนส่งกับบริษัทขนส่งขั้นสุดท้ายหลากหลายแห่ง ซึ่งแต่ละแห่งจะมีอัตราค่าจ้าง ขั้นตอนการทำงาน นโยบายการจ่ายเงินจูงใจ หรือแนวทางปฏิบัติอื่นๆ ที่มีต่อพนักงานขับรถขนส่ง จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาเพื่อหาอัตราการคงอยู่ของพนักงานที่ดีที่สุด และศึกษารายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการสร้างความสัมพันธ์กับพนักงานขับรถขนส่งต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษา

องค์ประกอบของการจัดการผู้รับจ้าง

กรอบความคิดเรื่อง องค์ประกอบการจัดการกับผู้รับจ้าง (Jonathan, 2014) มีทั้งหมด 5 มิติที่แสดงในรูปที่ 1 คือ

1) ด้านผลลัพธ์ (Result) การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ
2) ความเสี่ยง (Risk) การบริหารความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้รับจ้าง
3) การทบทวน (Review) การทบทวนบทบาทหน้าที่ ความสามารถของผู้รับจ้าง
4) การทำสัญญา (Contract) จัดทำสัญญาจ้าง
5) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) จัดการความสัมพันธ์ระหว่างกัน

รูปที่ 1 องค์ประกอบของการจัดการผู้รับจ้าง

กลยุทธ์ความร่วมมือในการสร้างความสัมพันธ์

กลยุทธ์ความร่วมมือในการสร้างความสัมพันธ์ (Jonathan, 2014) สามารถนำไปปรับใช้ในระดับส่วนบุคคล องค์กร หรือทางด้านแรงจูงใจ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยในด้านความเชื่อ ความมั่นคง ความโปร่งใส ความร่วมมือ การติดต่อสื่อสาร โดยแสดงรายละเอียดในรูปที่ 2

ระดับส่วนบุคคล สร้างความเชื่อใจ ความมั่นคง และการแบ่งปัน ซึ่งสามารถนำรูปแบบของ COW SOAP ACE ไปปรับใช้ได้ ดังนี้

- COW Model
  C: Conscientiousness ความมีสติและเข้าใจใส่
  O: Outgoing ความมั่นใจ การเข้าสังคม และการสร้างสังคมใหม่
  W: Will to win ความสามารถในการแข่งขันเพื่อเอาชนะเป้าหมายที่ตั้งไว้
- SOAP Model
  S: Solution focused เก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ฐานข้อมูลในการตัดสินใจ
  O: Open-minded ความสามารถและการปรับตัวในการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป
  A: Agreeable การยินดีช่วยเหลือผู้อื่น
  P: Personal clam ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความอดทน
- ACE Model
  A: Assertiveness การกล้าแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ต่างๆ
  C: Conflict style การบริหารสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง
  E: Emotional Competence สามารถในการจัดการอารมณ์ทั้งต่อตนเองและต่อบุคคลอื่น

รูปที่ 2 ความเชื่อมโยงของส่วนประกอบกลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับจ้าง

ระดับองค์กร ความโปร่งใส ความร่วมมือ และการติดต่อสื่อสาร เป็นส่วนสร้างความมั่นใจในการสร้างความสัมพันธ์และนำไปสู่เป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ด้านแรงใจ ต้องมีความเต็มใจในการสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน ร่วมถึงการสร้างเป้าหมายและแนวทางในการดำเนินงานร่วมกันด้วย

ความสำเร็จของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับจ้าง

ในการบริหารความสัมพันธ์กับผู้รับจ้างให้สำเร็จมีส่วนประกอบที่สามารถเป็นไปได้ 6 ส่วนในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับจ้าง (Godsmark & Richards, 2020) ดังนี้

ส่วนที่ 1 ตัวเลือกของลูกค้าต่อผู้รับจ้าง (be the customer/supplier of choice) เช่น การจ่ายเงินที่ตรงเวลา ความต้องการที่ชัดเจน การบริการที่มีคุณภาพการบริการ พนักงานมีความเป็นมืออาชีพ มีขั้นตอนการตัดสินใจที่แม่นยำ ทำตามสัญญาที่ให้ไว้และมีการติดตามผล

ส่วนที่ 2 จุดประสงค์ที่เป็นแนวทางร่วมกัน (alignment of purpose) การทำงานร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ไม่จำเป็นต้องทำในระยะยาว

ส่วนที่ 3 มีสัญญาจ้างที่แน่นอน (have a contract in place) ส่วนนี้เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างเชื่อใจและสร้างผลที่ต้องการจากการจ้างงานร่วมกันโดยมีการยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งในการเริ่มสร้างความสัมพันธ์และโอกาสในการทำงานต่อไป

ส่วนที่ 4 ระยะเวลาของสัญญา (contract length) ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของงานที่ต้องการ ซึ่งระยะเวลาที่นานจะเป็นส่วนที่สามารถลงทุนในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับจ้างได้ด้วย

ส่วนที่ 5 ทัศนคติ (attitude) การสร้างผลประโยชน์ร่วมกันจำเป็นต้องอาศัยทัศนคติระหว่างกันที่ถูกต้อง เช่น การเปิดใจ ความซื่อสัตย์ ความเชื่อใจและความเคารพซึ่งกันและกัน

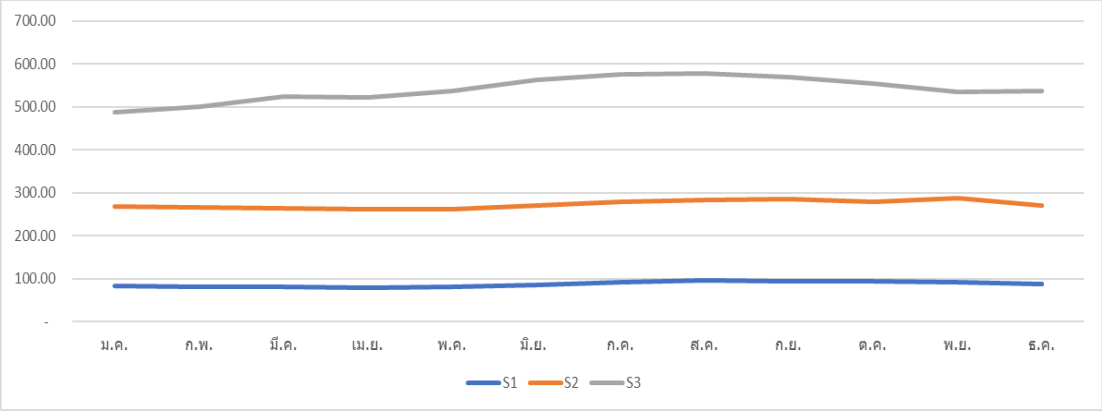
ส่วนที่ 6 ทักษะ (skills) ในส่วนนี้เป็นส่วนที่เพิ่มมาจากส่วนที่ 5 ในด้านของทักษะ ไม่ว่าจะเป็นทักษะส่วนบุคคลในเรื่องการสื่อสารและเจรจาต่อรอง ทักษะในด้านปัญญาในเรื่องของเหตุและผล และทักษะในเชิงเทคนิค เช่น ประสบการณ์ ความเข้าใจในขั้นตอนการทำงาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ

วิธีการดำเนินการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลบริษัทรับจ้างขนส่งจำนวน 3 บริษัท ในปี พ.ศ. 2563 โดยแยกบริษัทรับจ้างขนส่งที่ทำการศึกษาเป็น บริษัท S1 S2 และ S3 ตามลำดับพบว่ามีจำนวนพนักงานขับรถขนส่งที่ให้บริการรับจ้างช่วงในการขนส่งกับบริษัทขนส่งขั้นสุดท้ายโดยเฉลี่ยของ บริษัท S1 อยู่ที่ 87.58 คนต่อปี บริษัท S2 อยู่ที่ 185.25 คนต่อปี และบริษัท S3 มีจำนวนพนักงานเฉลี่ยอยู่ที่ 267.08 คนต่อปี ตามละเอียดในตารางที่ 1 โดยดูจากแนวโน้มกราฟในรูปที่ 1 แล้วพบว่าทุกบริษัทมีอัตราการจ้างพนักงานขับรถทุกประเภทสูงขึ้น แต่มีจำนวนพนักงานลดลงในช่วงปลายปี เนื่องจากการลาออกและเปลี่ยนงานช่วงนี้มีจำนวนมากทุกประเภทของธุรกิจ จากการศึกษาข้อมูลทำให้ทราบว่าจำนวนพนักงานที่เพิ่มขึ้นนั้นมีอัตราการลาออกของพนักงานหมุนเวียนตลอดทั้งปี ทางแต่ละบริษัทพยายามหาพนักงานใหม่เข้ามาทดแทนตำแหน่งเดิมที่ว่างด้วยจึงดูเหมือนมีแนวโน้มการจ้างที่สูงขึ้น

ตารางที่ 1 จำนวนพนักงานแยกประเภทที่ให้บริการขนส่ง

บริษัทขนส่ง	จำนวนพนักงานขนส่งในแต่ละเดือน ใน ปี พ.ศ. 2563												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
S1	83.00	82.00	82.00	79.00	82.00	86.00	92.00	96.00	95.00	94.00	93.00	87.00	**87.58**
S2	185.00	185.00	181.00	182.00	179.00	184.00	186.00	188.00	190.00	186.00	194.00	183.00	**185.25**
S3	219.00	233.00	262.00	260.00	275.00	293.00	297.00	293.00	284.00	274.00	248.00	267.00	**267.08**
รวม	487.00	500.00	525.00	521.00	536.00	563.00	575.00	577.00	569.00	554.00	535.00	537.00	**539.92**

รูปที่ 1 แนวโน้มจำนวนพนักงานในแต่ละเดือนของกลุ่มบริษัทตัวอย่างที่ศึกษาใน ปี พ.ศ. 2563

จากนั้นได้ทำการศึกษาอัตราค่าจ้างของพนักงานขับรถในแต่ละบริษัทว่ามีอัตราค่าจ้างแรงงานโดยเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2563 เป็นจำนวนเท่าไหร่ และเปรียบเทียบอัตราการลาออกของพนักงานในแต่ละพนักงานเพื่อศึกษาในเบื้องต้นว่าอัตราค่าจ้างแรงงานมีผลต่อการลาออกของพนักงานหรือไม่โดยละเอียดแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าอัตราค่าจ้างไม่ได้มีผลต่อการคงอยู่หรือการลาออกของพนักงานแต่อย่างใด

ตารางที่ 2 อัตราค่าจ้างแรงงานแบอัตราการลาออกพนักงานขับรถแต่ละบริษัทตัวอย่าง

บริษัทขนส่ง	อัตราค่าจ้างเฉลี่ย ปี 2563 (บาท)	อัตราการลาออก (Turnover Ratio) ปี 2563 (%)
S1	19,500.00	17
S2	21,000.00	20
S3	17,000.00	14

ทางผู้ศึกษาได้ศึกษาสาเหตุการลาออกของพนักงานจากบริษัทรับจ้างขนส่งตัวอย่างทั้ง 3 แห่ง แล้วแบ่งกลุ่มสาเหตุหลักๆ ในการลาออกของพนักงานเป็น 7 สาเหตุได้ดังนี้

1) ถูกบีบบังคับจากหัวหน้างานหรือลูกค้าที่สังกัดในการให้บริการ ในเรื่องของ ประสิทธิภาพในการขนส่งขั้นต่ำ

2) พนักงานโดนบังคับให้ย้ายสถานที่ทำงานเนื่องจากปริมาณงานที่ขนส่งที่เดิมมีไม่เพียงพอ

3) ลูกค้าใช้มาตรการสั่งหยุดงานในกรณีที่ปริมาณงานน้อย เพื่อลดต้นทุนในการจ้าง

4) พนักงานได้งานใหม่ที่อัตราค่าจ้างมากกว่า และปริมาณงานน้อยกว่า

5) พนักงานทุจริตเงินค่าสินค้า หรือทุจริตค่าน้ำมัน จึงทำให้โดนไล่ออกจากงานโดยปริยาย

6) พนักงานมีปัญหากับหัวหน้างานเป็นการส่วนตัว

7) เหตุผลส่วนตัวอื่นๆ เช่น ลาออกกลับบ้านต่างจังหวัดเพื่อดูแลพ่อแม่ หรือ ช่วยที่บ้านทำงานส่วนตัว เป็นต้น

จากข้อมูลจำนวนพนักงาน อัตราค่าจ้าง การคงอยู่และอัตราการลาออกของพนักงาน ทำให้ทราบว่าอัตราค่าจ้างไม่ได้เป็นเหตุผลหลักที่ทำให้พนักงานลาออกจากการทำงาน ดังนั้นหากบริษัทสามารถนำหลักการในการสร้างความสัมพันธ์กับพนักงานตามกรอบแนวความคิดข้างต้น จะสามารถลดอัตราการลาออกของพนักงานได้ โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมกรอบแนวความคิดทั้ง 3 ที่เสนอไปเพื่อนำมาปรับใช้กับบริษัทรับจ้างขนส่งได้ดังแสดงในตารางที่ 3 จากนั้นได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารบริษัทรับจ้างขนส่งทั้ง 3 แห่ง ว่าปัจจัยในส่วนใดที่เป็นส่วนสำคัญหลักในการสร้างความสัมพันธ์กับพนักงานขนส่งที่สามารถทำแล้วจะลดอัตราการลาออกของพนักงานได้ อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกันก่อให้เกิดผลลัพธ์ในการทำงานที่ดีขึ้นด้วย

ตารางที่ 3 กรอบแนวความคิดในการสร้างความสัมพันธ์กับพนักงานขนส่งสินค้า

องค์ประกอบของการจัดการผู้รับจ้าง	**กลยุทธ์ความร่วมมือในการสร้างความสัมพันธ์**			**ความสำเร็จของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับจ้าง**
	COW Model	SOAP Model	ACE Model	
Result	Conscientiousness	Solution focused	Assertiveness	supplier of choice
Risk	Outgoing	Open-minded	Conflict style	alignment of purpose
Review	Will to win	Agreeable	Emotional Competence	have a contract in place
Contract Relationship		Personal clam		contract length attitude skills

พบว่าปัจจัยสำคัญ 5 ประการแรกที่ผู้บริหารให้ความสำคัญ คือ ผลลัพธ์ (Result) ความสามารถในการแข่งขันเพื่อเอาชนะเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Will to win) ความสามารถและการปรับตัวในการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป (Open-minded) การบริหารสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง (Conflict style) และจุดประสงค์ที่เป็นแนวทางร่วมกัน (Alignment of purpose) ทางผู้ศึกษาได้จัดเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้ง 5 ได้ โดยแบ่งลำดับตามลำดับของผลลัพธ์ที่ต้องการจากการทำงานร่วมกัน ได้ดังนี้

1) จุดประสงค์ที่เป็นแนวทางร่วมกัน (Alignment of purpose)
2) ความสามารถและการปรับตัวในการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป (Open-minded)
3) การบริหารสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง (Conflict style)
4) ความสามารถในการแข่งขันเพื่อเอาชนะเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Will to win)
5) ผลลัพธ์ (Result)

ทางบริษัทอย่างได้นำเอาปัจจัยทั้ง 5 ไปปรับใช้ในแนวทางปฏิบัติของตัวเอง คือ ได้ตั้งวิสัยทัศน์ของบริษัทและสื่อสารไปให้พนักงานทุกระดับรับทราบและเข้าใจ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างจุดประสงค์ในการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และปรับความเข้า ปรับอัตราการจ้างให้เหมาะสมกับลักษณะของการทำงานที่มีความแตกต่างกันของพนักงานขนส่งแต่ละพื้นที่ อีกทั้งยังพยายามขจัดความขัดแย้งระหว่างหัวหน้างานกับตัวพนักงานเอง โดยการประสานงานกับบริษัทที่รับจ้างในกรณีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างพนักงานกับหัวหน้างาน ให้ส่งเรื่องพิพาทให้ส่วนกลางทำการสอบสวนก่อนที่จะตัดสินใจลงโทษหรือไล่พนักงานออก อีกทั้งได้ตั้งเป้าหมายหรือ KPIs เพื่อให้พนักงานเกิดแรงจูงใจในการทำงาน เช่นการส่งสินค้าได้ตามเป้าหมายที่กำหนด การไม่ขาดลามาสาย หรือการช่วยเหลือสนับสนุนงานของบริษัท โดยทางบริษัทขนส่งจะจ่ายเป็นเงินจูงใจ (Incentive) เพื่อให้พนักงานได้รู้ถึงผลลัพธ์ในการทำงานถ้าทำสำเร็จจะได้อะไรตอบแทน รวมถึงบริษัทมีการพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือในสถานการณ์ไวรัสโควิท 19 ที่ระบาดและส่งผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้กับพนักงานอีกทานหนึ่ง และเป็นการลดอัตราการลาออก ซึ่งส่งผลให้ 2 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2564 อัตราการลาออกของพนักงานลดลงร้อยละ 3-5 จากจำนวนพนักงานที่ลาออกแต่ละบริษัท

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

หลักการในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับจ้างสามารถนำมาปรับใช้กับผู้รับจ้างหรือพนักงานขนส่งสินค้าในบริษัทรับขนส่งได้ โดยได้รวบรวมปัจจัยที่สำคัญของกรอบแนวความคิด 3 ประการ คือ องค์ประกอบการจัดการกับผู้รับจ้าง กลยุทธ์ความร่วมมือในการสร้างความสัมพันธ์ และความสำเร็จของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับจ้าง ซึ่งนำมาใช้เฉพาะปัจจัยที่สำคัญและสามารถลดอัตราการลาออกของพนักงาน และยังสร้างความสัมพันธ์กับพนักงานขนส่งได้เป็นอย่างดี จะส่งผลให้บริษัทไม่ต้องเสียต้นทุนและ

เวลาในการหาพนักงานใหม่มาทดแทนและต้องอบรมพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจ และพนักงานขนส่งที่อยู่ยังช่วยสร้างความสันพันธ์ที่ดีระหว่างบริษัทรับจ้างขนส่งกับบริษัทขนส่งขั้นสุดท้ายอีกต่อหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์กับพนักงานขนส่งสินค้านั้น เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่สามารถนำมาปรับใช้เท่านั้น แต่สาเหตุในการลาออกของพนักงานบางสาเหตุ หลักการในการสร้างความสัมพันธ์ยังคงไม่สามารถช่วยลดอัตราการลาออกได้ เช่น เหตุลผลส่วนบุคคลในเรื่องครอบครัว เหตุผลในเรื่องอัตราค่าจ้าง เหตุผลจากบริษัทลูกค้ามีมีแนวนโยบายมาเพื่อลดต้นทุนการจ้าง Outsource โดยเฉพาะซึ่งสาเหตุบางประการจำเป็นต้องใช้แนวทางและหลักการปฏิบัติในรูปแบบอื่นด้วย หรืออาจจำเป็นต้องนำกลยุทธ์การสร้างพันธมิตรกับบริษัทขนส่งขั้นสุดท้ายในระยะยาวเพื่อทำให้เกิดความยั่งยืนในการทำธุรกิจร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

Jo Godsmark & Gwynne Richards. (2020). **The Logistics Outsourcing Handbook, A Step-by-Step Guide from Strategy Through to Implementation**. UK: KoganPage.

Jonathan O'Brien. (2014). **Supplier Relationship Management, Unlocking the Hidden Value in Your Supply Base**. UK: KoganPage.

Marketeer. (2021). **ปี 2564 ธุรกิจอีคอมเมิร์ซ คือ ดาวรุ่งที่เติบโต โซเชียวคอมเมิร์ซ-มาร์เก็ตเพลส หาสารพัดกลยุทธ์มาสู้**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://marketeeronline.co/archives/204305 (วันที่ค้นข้อมูล : 6 เมษายน 2564).

Marketeer. (2020). **เติบโต แข่งขัน โอกาส และความเสมอภาคในธุรกิจขนส่งพัสดุย่อยไทย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://marketeeronline.co/archives/188070 (วันที่ค้นข้อมูล : 30 มีนาคม 2564).

Positioning. (2020). **ธุรกิจดาวรุ่ง! SCB ประเมิน "ขนส่งพัสดุ" ปี 2020 โตพุ่ง 35% แข่งขันหนัก-ค่าบริการลดลง**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://positioningmag.com/1261690 (วันที่ค้นข้อมูล : 1 เมษายน 2564).

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชน ในตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

Factors affecting behavior in household hazardous waste management of people in Banpom Sub District, Khirimat District, Sukhothai Province

พัชราพร ภู่เอี่ยม[1] และสรัญญา ถี่ป้อม[2]
Patcharaporn Puaime and Sarunya Thiphom

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชน ในตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากตัวแทนครัวเรือนผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนมากที่สุด โดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้ทั้งสิ้น 373 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานโดยใช้วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.61 ($\bar{X}$= 50.40, S.D. = 8.13) เมื่อวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า มีตัวแปรต้นที่ร่วมกันส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชน ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม (Beta = 0.610) การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน (Beta = 0.200) การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน (Beta = 0.136) และอาชีพแม่บ้าน (Beta = 0.085) โดยทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชน ได้ร้อยละ 50.80 (R Square = 0.508) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนด้านการคัดแยก การเก็บรวบรวม และการขนส่งของเสียอันตรายของครัวเรือนในพื้นที่ สุดท้ายจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการมีพฤติกรรมในการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ, แรงสนับสนุนทางสังคม, ความรู้เกี่ยวกับของเสียอันตรายและการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน, การจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน

[1] นิสิต หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร somopatchara@gmail.com 083-4114164
[2] อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร E-mail : sarunyath@nu.ac.th โทร .098-830831

Abstract

The purpose of this cross-sectional descriptive study is to study Factors affecting behavior in household hazardous waste management of people in Banpom Sub District, Khirimat District, Sukhothai Province. The data was collected using questionnaire from represent household who was the most related about household hazardous waste management. The 373 households were recruited using sample random sampling. Data was analyzed using descriptive statistics such as frequency, percent, mean and standard deviation. The stepwise multiple linear regression was evaluated for inferential statistics. The finding from this study found that 64.61 percent of the behavior in household hazardous waste management at moderate level ($\bar{X}$ = 50.40, S.D. = 8.13). The 4 predicting factors affecting hazardous waste management behavior were found including social support (Beta = 0.610), perceived barriers of household hazardous waste management (Beta = 0.200), perceived benefits of household hazardous waste management (Beta = 0.136), and housekeeper (Beta = 0.085). The constructed 4 independent variables in the multiple regression had a predictive value of 50.80 percent (R Square = 0.508) for household hazardous waste management behavior with a significance level of 0.05. The results of study can be used as a guideline to change the separation behavior comprising the separation, collecting and transportation of household hazardous waste in this area. Finally, the better household hazardous waste management behaviors will be promoted.

Keywords : Health belief model, Social support, knowledge of hazardous waste and the household hazardous waste management, Household hazardous waste management

บทนำ

ของเสียอันตราย นับเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญ เนื่องจากมีแหล่งกำเนิดมาจากแหล่งอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจการค้า ภาคเกษตรกรรมและแหล่งชุมชน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะสร้างปัญหาให้กับสังคมโลกเพิ่มขึ้น (อาณัติ ต๊ะปินตา, 2553) ปัจจุบันของเสียอันตรายส่วนใหญ่ มีแหล่งกำเนิดจากโรงงานอุตสาหกรรม แต่เนื่องจากมีกฎหมายคุ้มครองการตรวจสอบการใช้การนำเข้า และการกำจัดของเสียอันตรายอย่างถูกต้อง จึงมีรายงานการเจ็บป่วยและเสียชีวิตเพียงเล็กน้อย แต่ในความเป็นจริงแล้วยังมีของเสียอันตรายอีกจำนวนมากที่มีแหล่งกำเนิดมาจากบ้านเรือน ชุมชน และภาคเกษตรกรรม ซึ่งของเสีย

อันตรายเหล่านี้ยังไม่ได้รับการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง ยังพบว่ามีการทิ้งของเสียอันตรายในครัวเรือนรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไป ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีหรือสารโลหะหนักลงสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นภัยเงียบที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ในระบบนิเวศน์ ดิน น้ำ อากาศ รวมถึงสุขภาพอนามัยของมนุษย์ (ศิราณี ศรีใส, 2557)

สถานการณ์ของเสียอันตรายจากชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561 มีปริมาณของเสียอันตรายเพิ่มจากปี 2560 ร้อยละ 3.20 โดยร้อยละ 35 พบว่าเป็นของเสียอันตรายจากชุมชน ได้แก่ แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุสารเคมี กระป๋องสเปรย์ จำนวน 223,400 ตัน ซึ่งได้รับการจัดการที่ถูกต้องเพียงเพียง 83,600 ตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2562) เนื่องจากปัญหาดังกล่าวคณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงได้เห็นชอบ Roadmap การจัดการมูลฝอยและของเสียอันตราย จึงเกิดแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ (พ.ศ.2559 - 2564) โดยมีเป้าหมาย ได้แก่ ภายในปี พ.ศ.2564 ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการรวบรวมและส่งไปกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณของเสียอันตรายชุมชนที่เกิดขึ้น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจากชุมชนที่ต้นทางไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ (กรมควบคุมมลพิษ, 2560)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่รับผิดชอบ 8 หมู่บ้าน 1,421 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 4,726 คน พบว่า ของเสียอันตรายในครัวเรือนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2560 มีปริมาณ 3.02 ตันต่อปี และเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2561 จำนวน 5.03 ตัน ต่อปี ได้แก่ ขวดยาฆ่าแมลง กระป๋องบรรจุสารเคมี ฯ รองลงมา คือ หลอดฟลูออเรสเซนต์ เช่น หลอดตะเกียบ หลอดไส้ ฯ ถ่านไฟฉาย และกระป๋องสเปรย์ คิดเป็น ร้อยละ 74.76, 17.98, 5.36 และ 1.89 ตามลำดับ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อมได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา การจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนจึงได้จัดทำโครงการรณรงค์ การคัดแยกขยะที่ต้นทาง กิจกรรมทอดผ้าป่าขยะรีไซเคิล และติดตั้งตู้รองรับของเสียอันตรายในครัวเรือนไว้ที่ศาลาอเนกประสงค์ของทุกหมู่บ้าน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้าน รถประชาสัมพันธ์ สื่อแผ่นพับ ไวนิล และสื่อทางอินเตอร์เน็ต แต่กลับพบว่าประชาชนยังมีพฤติกรรมขาดการคัดแยกของเสียอันตรายในครัวเรือนออกจากมูลฝอยทั่วไป ยังคงนำขยะมูลฝอยประเภทอื่น มาใส่ปะปนไว้ในตู้รองรับของเสียอันตราย นอกจากนี้ยังกองทิ้งไว้กลางแจ้งและกำจัดโดยวิธีการเผา อีกทั้งยังพบว่าประชาชนมีพฤติกรรมในการขนส่งของเสียอันตรายในครัวเรือนไปยังตู้รวบรวมของเสียอันตรายที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การทิ้งหลอดฟลูออเรสเซนต์โดยไม่มีการห่อหุ้ม ทำให้เกิดการแตกหักและก่อให้เกิดอันตรายต่อเจ้าหน้าที่ผู้เก็บขน (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, 2561)

จากการทบทวนวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีการนำทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพมาใช้ในการศึกษาประสิทธิผลการจัดการปริมาณขยะชุมชนจากการใช้หลัก 5 Rs. กรณีตำบลทุ่งทราย จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าการรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพจากปัญหาขยะชุมชนและค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ของ

ประชาชนในการจัดการขยะโดยใช้หลัก 5 Rs. ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (สุทธิ์ บุญโท, 2559) แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับของเสียอันตรายในครัวเรือน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชน ในตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยนำทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมมาประยุกต์ใช้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและวางแผนพัฒนาการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับของเสียอันตรายและการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง การรับรู้ความรุนแรงของการจัดการ ของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน แรงสนับสนุน ทางสังคม และพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชนในตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชนในตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Study) โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) (จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ, 2560) ซึ่งได้นำตัวแปรมาใช้ในงานวิจัย จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้อุปสรรค ร่วมกับทฤษฎี แรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support Theory) (House, 1981) โดยนำตัวแปรมาใช้ในงานวิจัย จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านสิ่งของ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ครัวเรือนในพื้นที่ตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ทั้งหมด 8 หมู่บ้าน จำนวน 1,421 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตรประมาณการค่าเฉลี่ยของประชากร กรณีทราบขนาดประชากร (อรุณ จิรวัฒน์กุล, 2551) และเพิ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เพื่อป้องกันการไม่ตอบกลับและความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ รวมทั้งสิ้น 373 ครัวเรือน โดย

ใช้การสุ่มอย่างแบบมีระบบ เกณฑ์การคัดเข้าเป็นประชาชนที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีระยะเวลาในการพักอาศัยในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 1 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนมากที่สุด และสามารถอ่าน เขียน หนังสือภาษาไทย หรือโต้ตอบสื่อสารได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 8 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานะในครอบครัว และการมีตำแหน่งในชุมชน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ส่วนอายุ รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว และปริมาณของเสียอันตรายในครัวเรือน ลักษณะคำถามเป็นแบบเติมคำลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้เกี่ยวกับของเสียอันตรายและการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน ลักษณะคำถามเป็นปลายปิด แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกตอบแบบถูก – ผิด เกณฑ์การให้คะแนน คือ ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามด้านการรับรู้ความรุนแรงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามด้านการรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามด้านการรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามด้านแรงสนับสนุนทางสังคม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ เคยเป็นประจำ เคยบางครั้ง ไม่เคยเลย จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 8 แบบสอบถามด้านพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย จำนวน 15 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการวิจัยทางสาธารณสุข จำนวน 2 ท่าน ทดสอบความตรงเชิง

เนื้อหา (Content Validity Index : CVI) พบว่ามีความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา ความครอบคลุมวัตถุประสงค์และความสอดคล้องกับนิยามของตัวแปร การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (IOC) เท่ากับ 0.91 และทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างในตำบลนาเชิงคีรี จำนวน 30 ตัวอย่าง หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความรู้เกี่ยวกับของเสียอันตรายและการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน โดยใช้วิธีของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kruder – Richardson Method) โดยใช้สูตร KR – 20 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.723 ส่วนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง การรับรู้ความรุนแรงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน ผู้วิจัยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราช (Cronbach's Coefficient of Alpha) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.744, 0.712, 0.717, 0.900, 0.927 และ 0.902 ตามลำดับ และการวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เลขที่ COA No. 506/2019, IRB No. 0701/62 ลงวันที่ 24 กันยายน 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentile) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.44 มีอายุระหว่าง 50 - 59 ปี ร้อยละ 46.92 มีอายุเฉลี่ย 51.15 ปี อายุสูงสุด 77 ปี และต่ำสุด 21 ปี มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 69.44 จบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 76.14 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 59.25 มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 64.08 สถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 52.55 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน ร้อยละ 30.03 มีตำแหน่งอื่นในชุมชนเป็นอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ร้อยละ 13.67 และปริมาณของเสียอันตรายในครัวเรือนในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ส่วนใหญ่พบขวดยาฆ่าแมลง จำนวน 111 กิโลกรัม รองลงมา คือ น้ำมันเครื่อง/น้ำมันหล่อลื่น จำนวน 55.61 กิโลกรัม และน้อยที่สุด คือ ภาชนะบรรจุน้ำมัน/ทินเนอร์ จำนวน 10.72 กิโลกรัม

2. ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับของเสียอันตรายและการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง การรับรู้ความรุนแรงของการ

จัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน พบว่า

2.1 กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับของเสียอันตรายและการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 88.20 ($\overline{X}$ = 13.79, S.D. = 1.53)

2.2 กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 82.04 ($\overline{X}$ = 42.34, S.D. = 5.17)

2.3 กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความรุนแรงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 65.68 ($\overline{X}$ = 38.60, S.D. = 3.64)

2.4 กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 53.08 ($\overline{X}$ = 37.65, S.D. = 3.41)

2.5 กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 82.30 ($\overline{X}$ = 41.33, S.D. = 5.15)

2.6 กลุ่มตัวอย่างมีแรงสนับสนุนทางสังคมภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46.38 ($\overline{X}$ = 32.59, S.D. = 6.70) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านอารมณ์อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 39.14 ($\overline{X}$ = 10.50, S.D. = 2.38) ด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.69 ($\overline{X}$ = 13.04, S.D. = 2.85) และด้านสิ่งของอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 43.43 ($\overline{X}$ = 9.05, S.D. = 2.12)

2.7 กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 63.81 ($\overline{X}$ = 50.40, S.D. = 8.13) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านการคัดแยกของเสียอันตรายในครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.10 ($\overline{X}$ = 16.88, S.D. = 3.38) ด้านการเก็บรวบรวมของเสียอันตรายในครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 83.11 ($\overline{X}$ = 19.06, S.D. = 3.35) และด้านการขนส่งของเสียอันตรายในครัวเรือน ไปยังสถานที่รองรับอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 53.08 ($\overline{X}$ = 14.45, S.D. = 4.19) แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของคะแนนความรู้เกี่ยวกับของเสียอันตรายและการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง การรับรู้ความรุนแรงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน (n = 373)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ความรู้เกี่ยวกับของเสียอันตรายและการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน	13.79	1.53	สูง
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง	42.34	5.17	สูง
การรับรู้ความรุนแรงของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนที่ไม่ถูกต้อง	38.60	3.64	สูง
การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน	37.65	3.41	สูง
การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน	41.33	5.15	สูง
แรงสนับสนุนทางสังคม	32.59	6.70	ปานกลาง
1. ด้านอารมณ์	10.50	2.38	สูง
2. ด้านข้อมูลข่าวสาร	13.04	2.85	ปานกลาง
3. ด้านสิ่งของ	9.05	2.12	ปานกลาง
พฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน	50.40	8.13	ปานกลาง
1. ด้านการคัดแยกของเสียอันตรายในครัวเรือน	16.88	3.38	ปานกลาง
2. ด้านการเก็บรวบรวมของเสียอันตรายในครัวเรือน	19.06	3.35	ปานกลาง
3. ด้านการขนส่งของเสียอันตรายในครัวเรือนไปยังสถานที่รองรับ	14.45	4.19	สูง

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน ของประชาชนในตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จากการวิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่ามี 4 ตัวแปร ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม (Beta = 0.610) การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน (Beta = 0.200) การรับรู้ประโยชน์ ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน (Beta = 0.136) และงานบ้าน (Beta = 0.085) โดยปัจจัยที่กล่าวมาสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนได้ร้อยละ 50.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชนในตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย (n = 373)

ตัวแปรพยากรณ์	Beta	Std.Error	b	t	p-value
แรงสนับสนุนทางสังคม	0.610	6.027	0.742	15.874	<0.001*
การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน	0.200	5.867	0.316	5.127	<0.001*
การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน	0.136	5.767	0.325	3.668	<0.001*
งานบ้าน	0.085	5.733	3.052	2.308	<0.001*

Constant (a) = 0.785, R Square = 0.508, Adjusted R Square = 0.503, F = 95.147, P<0.001

สามารถเขียนสมการพยากรณ์พฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชนในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้ พฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชนในตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย = 0.785 + 0.742 (แรงสนับสนุนทางสังคม) + 0.316 (การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน) + 0.325 (การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน) + 3.052 (งานบ้าน)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีผลทางบวกต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากการที่ประชาชนได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น การกระตุ้นเตือน การให้กำลังใจ คำชมเชย คำแนะนำที่ถูกต้อง รวมถึงข้อมูลข่าวสาร และวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน ย่อมส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของวริษฐา แสงยางใหญ่, ศรีรัตน์ ล้อมพงศ์ และบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2560) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ เมื่อประชาชนได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสนับสนุนให้เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับวิธีการลดขยะ การให้รางวัลจากการประกวด และวัสดุอุปกรณ์ในการลดขยะจะส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมในการลดขยะเพิ่มขึ้น และการศึกษาของนภัส น้ำใจตรง และนรินทร์ สังข์รักษา (2561) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ได้รับการสนับสนุนจนเกิดการรับรู้ถึงการเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีเกี่ยวกับการให้ความเห็นและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ด้านการจัดการขยะมูลฝอยจนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในจัดการขยะมูลฝอยที่ดีได้

การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน มีผลทางบวกต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีการรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนอยู่ในระดับสูง เช่น ความไม่สะดวก ความยุ่งยากในการปฏิบัติ การสิ้นเปลืองเวลา หรือสิ้นเปลืองพื้นที่ในการเก็บรวบรวมของเสียอันตรายในครัวเรือน แต่ยังมีการชั่งน้ำหนักระหว่างข้อดีข้อเสีย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และการคาดคะเนเกี่ยวกับผลกระทบทางบวกที่อาจจะเกิดตามมาหลังจากการปฏิบัติตามคำแนะนำขณะจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน สอดคล้องกับการศึกษาของสิรินดา ดวงศรี และคณะ (2561) พบว่า การรับรู้ต่ออุปสรรคในการคัดแยกขยะมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะ ที่ระดับ 0.01

การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนมีผลทางบวกต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึก นึกคิด และการคาดคะเนเกี่ยวกับประโยชน์หรือผลดีที่ได้รับจากการปฏิบัติตามคำแนะนำขณะจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน และมีความเชื่อว่าการคัดแยก การเก็บรวบรวม และการขนส่งของเสียอันตรายในครัวเรือนไปยังสถานที่รองรับอย่างเหมาะสม จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพของมนุษย์และสัตว์เลี้ยง สอดคล้องกับการศึกษาของมาฆรัตน์ กลิ่นหอม (2555) พบว่า การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการคัดแยกขยะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคักแยกขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาครที่ระดับ 0.05

งานบ้าน (แม่บ้าน) มีผลทางบวกต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า อาชีพงานบ้าน (แม่บ้าน) มีพฤติกรรมในการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนได้ดีกว่าอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งจะมีพฤติกรรมเพิ่มขึ้น 0.085 คะแนน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลที่มีหน้าที่ทำงานบ้านมีประสบการณ์ในการคัดแยก เก็บรวบรวม และขนส่งของเสียอันตรายไปยังสถานที่รองรับมากกว่าผู้ที่ทำอาชีพเกษตรกรรม จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนได้ดีกว่าซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมโนลี ศรีเปารยะ, ศราวุธ ทองเนื้อห้า และสินีนาท โชคดำเกิง (2561) พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการกำจัดขยะที่ถูกวิธีของครัวเรือน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของทิพวรรณ สุพิเพชร (2556) พบว่าอาชีพไม่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยของแม่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน จึงควรให้การสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ ด้านอารมณ์ โดยการให้กำลังใจ เช่น การจัดประกวด

เพื่อมอบรางวัลหรือเกียรติบัตรสำหรับครัวเรือนที่สามารถคัดแยก เก็บรวบรวม และขนส่งของเสียอันตรายในครัวเรือนไปยังสถานที่รองรับได้อย่างถูกต้อง การสนับสนุนงบประมาณข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนอย่างหลากหลายช่องทางและเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการสนับสนุนสิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการคัดแยก การเก็บรวบรวม และเพิ่มสถานที่รองรับของเสียอันตรายในครัวเรือนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนนำของเสียอันตรายขนส่งมายังสถานที่รองรับได้สะดวกยิ่งขึ้น และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการคัดแยกของเสียอันตรายในครัวเรือน เพื่อนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง เช่น การนำขยะอันตรายแลกเป็นเงินมาลดหย่อนภาษีต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษา โดยการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปจัดโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการและการลดปริมาณของเสียอันตรายในครัวเรือน โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยการนำตัวแปร ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม การรับรู้อุปสรรคของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน การรับรู้ประโยชน์ของการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน และงานบ้าน มาจัดเป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาสาเหตุ ปัจจัยและแนวทางแก้ไข เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายในครัวเรือน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยความกรุณายิ่งจาก ดร.สรัญญา ถี่ป้อม ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลบ้านป้อมทุกท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวบรวมข้อมูล จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2560). การสัมมนาเรื่อง “**แนวทางการบริหารจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”.** (23 มิถุนายน 2560). กรุงเทพ ฯ: สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ.

กรมควบคุมมลพิษ. (2562). **สรุปรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2561.** สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2562, จาก https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2020/05/pcdnew-2020-05-15_06-33-35_034969.pdf

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม. (2561). **รายงานขยะมูลฝอยและขยะอันตราย ประจำปีงบประมาณ 2561**, สุโขทัย.

จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ. (2560). **แนวคิด ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้**. พิษณุโลก. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ทิพย์วรรณ สุพิเพชร. (2556). พฤติกรรมของแม่บ้านในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในอาคารที่พักอาศัยของกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 1 เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร. **วารสารวิทยบริการ**, 24 (1), 84-94.

นภัส น้ำใจตรง. (2561). **พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในตำบลกระทุ่มล้มอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพ ฯ.

มโนลี ศรีเปารยะ, ศราวุธ ทองเนื้อห้า และ สินีนาท โชคดำเกิง. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่.** มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2563, จาก file:///C:/Users/Som%20O/Downloads/5162-Article%20Text-32524-5-10-20180325%20(2).pdf

มาฆรัตน์ กลิ่นหอม. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วริษฐา แสงยางใหญ่, ศรีรัตน์ ล้อมพงศ์ และบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ. **วารสารสาธารณสุข**, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ศิราณี ศรีใส (2557). **มูลฝอยอันตรายจากชุมชน: ลดได้ ถ้าร่วมใจคัดแยก Hazardous Waste from Community: Reduce by Separation.** วารสารสาธารณสุข, 44 (2), 107 - 108.

สิรินดา ดวงศรี, วิภาสินี ลีวัฒนาการ, ศุภาพิชญ์ รัชนิพนธ์, สุกัญญา กลางณรงค์, สุดา ปานภักดี, อาริยา คงทอง, ...วิริยา โพธิ์ขวาง-ยุสถ์. (2561**). แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในการแยกขยะ สมรรถนะแห่งตนในการแยกขยะ และพฤติกรรมการคัดแยกขยะของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี**. การประชุมวิชาการระดับชาติ การเรียนรู้เชิงรุก ครั้งที่ 6 “Active Learning ตอบโจทย์ Thailand 4.0 อย่างไร”. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช.

สุทธิ์ บุญโท. (2559). **ประสิทธิผลการจัดการปริมาณขยะชุมชนจากการใช้หลัก 5 Rs. กรณีศึกษาตำบลทุ่งทราย จังหวัดกำแพงเพชร.** วิทยานิพนธ์ สม. สาขาสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก**.**

อรุณ จิรวัฒน์กุล. (2551). **ชีวสถิติสำหรับหรับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ.** (ครั้งที่ 3) ขอนแก่น : หจก.โรงพิมพ์คลัง นานาวิทยา.

อาณัติ ต๊ะปินตา. (2553). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย**. (ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

House, J.S. (1981). The association of Social relationship and activities with mortality: Community health study. **American Journal Epidemiology**. 116 (1), 123 – 40.

“นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ”
การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7
Northern Research 7th

การจัดการโรคซึมเศร้าในผู้ป่วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

Management of Depression in Patients with Non-Communicable Disease

พรภิรมย์ กระแสจันทร์[1], อุบล จารัตน์[2] และ พาพร ทองนาค[3]
Pornpirom Grasajun[1*], Ubon Jarat[2] and Paporn Thongnak

บทคัดย่อ

โรคซึมเศร้า เป็นโรคทางจิตเวชที่พบบ่อย และเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ นำมาซึ่งความสูญเสียให้แก่ผู้ที่เป็นครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าจะมีความผิดปกติของสารสื่อประสาทในสมองที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกของอารมณ์ พันธุกรรม ลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัว รวมถึงโรคทางกายหลายโรคและยา มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคได้ ปัจจุบันพบว่า โรคซึมเศร้าและโรคเรื้อรังหลายชนิด มีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะสองทาง กล่าวคือ ทั้งสองโรคถือเป็นปัจจัยเสี่ยงซึ่งกันและกัน วัตถุประสงค์ของการศึกษา: เพื่อวิเคราะห์การจัดการโรคซึมเศร้าในผู้ป่วยกลุ่มโรคเรื้อรัง วิธีการศึกษา: เป็นแบบ retrospective cohort study โดยเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2562 ถึง กันยายน 2563 ผู้เข้าร่วมเป็นผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยกลุ่มโรคเรื้อรัง อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 1 ปี และยินยอมเข้าร่วมการศึกษา โดยมีเกณฑ์คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา ประกอบด้วย 1) มีความพิการหูตึง 2) ไม่สามารถสื่อสารได้ 3) ผู้ป่วยที่มีข้อมูลประวัติผู้ป่วยนอกและประวัติผู้ป่วยในจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของโรงพยาบาลลำดวน หลังได้รับการรักษาไม่ครบ 1 ปี ในช่วงที่เก็บข้อมูล และ 4) ปฏิเสธเข้าร่วมการศึกษา รวบรวมข้อมูลทางสังคมและประชาการศาสตร์ ตลอดถึงข้อมูลทางคลินิก ด้วยแบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าของกรมสุขภาพจิต โดยนักจิตวิทยาที่ผ่านการอบรม ผลการศึกษา: ผู้เข้าร่วมที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์การศึกษาทั้งสิ้น 609 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.9) อายุเฉลี่ย 63.78 ± 12.246 ปี ผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคซึมเศร้า คิดเป็นร้อยละ 16.3 เมื่อจำแนกเป็นรายโรค พบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เป็นโรคซึมเศร้ามากที่สุด รองลงมาคือโรคเบาหวานร่วมโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 23.1 และ 10.5 ตามลำดับ และยังพบว่า โรคเบาหวานร่วมโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคหอบหืด และโรคเบาหวานร่วมโรคไขมัน มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคซึมเศร้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ p-value < 0.05 ผลลัพธ์การรักษาโรคซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนน 9Q

[1] เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต (ภ.ม.) สาขาเภสัชกรรมปฐมภูมิ โรงพยาบาลลำดวน จังหวัดสุรินทร์
[2-3] สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (ส.ม.) สาขาการบริหารงานสาธารณสุข รพ.สต.บ้านตะเคียน ตำบลอู่โลก อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์
* ติดต่อผู้นิพนธ์: โรงพยาบาลลำดวน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ 32220, 044-541412-3, sansab07@hotmail.com

ลดลงจาก 6.20 เป็น 4.74 ณ เดือนที่ 0 และ 12 ตามลำดับ แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value 0.05 สรุป: ถึงแม้ผลลัพธ์ เมื่อเปรียบเทียบก่อน และหลังการรักษา จะไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value 0.05 แต่จากการศึกษาก็ยังแสดงให้เห็นถึงค่าเฉลี่ยของคะแนน 9Q ที่ลดลง

คำสำคัญ: โรคซึมเศร้า กลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง การจัดการ

Abstract

Major depressive disorder (MDD) is a common psychiatric disorder, and an important public health problem. Depressed patients have neurotransmitter disorder in the brain that are involved in mood regulation and the expression of emotions. Personal personality traits genetics, including many physical ailments and medication, are related with disease. Currently found depression and many chronic diseases are related in two ways (bidirectional). Objective: To analyze the management of depression in patients with non-communicable disease. Method: Retrospective cohort study by collecting data from electronic databases from October 2019 to September 2020. The participants were patients diagnosed with a non-communicable disease group aged 18 years and over. Had continued treatment for a period of one year and had consented to participate in the study with the criteria for selecting sample groups from the study, consisting of 1) deafness 2) unable to communicate 3) patients with outpatient and inpatient history data from the electronic database of Lamduan hospital less than 1 year after receiving treatment during the collection period and 4) refused to join the study. Collect social and civil science information as well as clinical data with a depression screening form of the Department of Mental Health by trained psychologists. Results: The majority of the 609 participants who met the study criteria were female (64.9%), mean age 63.78 ± 12.246 years. NCD patients diagnosed with depression accounted for 16.3%. When classified by disease, it was found that patients with high blood pressure most depressed followed by diabetes with high blood pressure accounted for 23.1% and 10.5%, respectively, and also found that diabetes with high blood pressure, heart disease, asthma and diabetes with dyslipidemia there is a risk of developing depression was statistically significant at p-value <0.05. Outcomes for treatment of depression in NCD patients were found that the mean 9Q score decreased from 6.20 to 4.74 at months 0 and 12, respectively. But no statistically

significant difference was found at p-value 0.05. Summary: Although the result when compared before and after treatment no statistically significant difference was found, but the study also showed a lower mean 9Q score

Keyword: Major Depressive Disorder, Non-Communicable Disease, Treatment

บทนำ

โรคซึมเศร้า หมายถึง ผู้ที่ป่วยเป็นโรค Major depressive disorder ตามเกณฑ์มาตรฐานในการวินิจฉัยของ ICD (International Classification of Diseases and health related problems) ซึ่งพัฒนาโดย องค์การอนามัยโลก และ DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental disorders) พัฒนาขึ้นโดยสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (American Psychiatric Association)[1]

โรคซึมเศร้า เป็นโรคทางจิตเวชที่พบบ่อย และเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ นำมาซึ่งความสูญเสียให้แก่ผู้ที่เป็นครอบครัว สังคม และประเทศชาติ[1] ในปัจจุบัน อยู่ระหว่างการศึกษาถึงสาเหตุของการเกิดโรค ที่ยังไม่ทราบแน่ชัด แต่มีความเชื่อว่า ทฤษฎี neuroplasticity (หรือ neurotrophic) hypothesis[2,3] เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายการเกิดโรคซึมเศร้า ดังงรายละเอียดของทฤษฎีที่กล่าวว่า การเกิดความผิดปกติหรือการสูญเสียความสามารถในการปรับตัวของเซลล์ประสาท เมื่อเกิดพยาธิสภาพขึ้น โดยเชื่อว่า ความผิดปกติของเซลล์ประสาทที่ควบคุมเรื่องของอารมณ์ เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ในระดับเซลล์

ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าจะมีความผิดปกติของสารสื่อประสาท[4]ในสมองที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกของอารมณ์ ซึ่งสารสื่อประสาทดังกล่าวจะเสียความสมดุล ทำให้การทำงานของสมองผิดปกติไป พันธุกรรม[5] ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยของการเกิดโรคซึมเศร้า เพราะพบว่า ในครอบครัวที่เป็นโรคซึมเศร้า สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสป่วยด้วยโรคซึมเศร้าได้มากกว่าคนทั่วไปถึง 2.8 เท่า ลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัว[6,7] เช่น การมองโลกในแง่ร้ายอยู่เสมอ ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้าได้ รวมถึงโรคทางกายหลายโรคและยา[8] ก็มีผลต่อการเกิดโรคซึมเศร้าได้เช่นกัน

โรคซึมเศร้ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และยังพบร่วมกับโรคเรื้อรังทางกายอื่น ๆ ได้บ่อย อาทิ โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง โรคเบาหวาน โรคมะเร็ง โรคลมชัก โรคพาร์กินสัน และโรคอัลไซเมอร์ ซึ่งปัจจุบันพบว่า โรคซึมเศร้าและโรคเรื้อรังหลายชนิด มีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะสองทาง (bidirectional) กล่าวคือ ทั้งสองโรคถือเป็นปัจจัยเสี่ยงซึ่งกันและกัน[9]

นอกจากโรคเรื้อรังจะเหนี่ยวนำให้เกิดโรคซึมเศร้าตามมา ผู้ป่วยที่เป็นโรคซึมเศร้าก็สามารถเหนี่ยวนำให้เกิดโรคเรื้อรังอื่น ๆ ตามมาได้เช่นกัน ยกตัวอย่าง ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าจะเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคลมชัก โรคอัลไซเมอร์ โรคหลอดเลือดสมองชนิดสมองขาดเลือด และโรคหลอดเลือดแดงโค-โรนารี ได้ 4-6, 2.1, 1.8 และ 1.5-2 เท่า ตามลำดับ[9]

โรคซึมเศร้า เป็นความเจ็บป่วยที่พบได้ทั่วไปในประชาชนทุกเพศวัย โดยทั่วโลกพบความชุกตลอดช่วงชีวิตอยู่ระหว่างร้อยละ 2 – 21 ซึ่งพบมากที่สุดในบางประเทศแถบยุโรป และต่ำที่สุดในบางประเทศแถบเอเชีย[10] จากการสำรวจทางระบาดวิทยาโรคจิตเวชในคนไทย ปี 2551 ประมาณการว่า คนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 1,311,797 คน ป่วยด้วยโรคซึมเศร้าชนิดรุนแรง (major depressive episode) และจำนวน 181,809 คน ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าชนิดเรื้อรัง (dysthymia)[11]

ข้อมูลงานวิจัยด้านความชุกของโรคซึมเศร้าในประเทศไทย จากการคัดกรองพบโรคซึมเศร้าร้อยละ 3.7 และมีความชุกของการเกิดโรคซึมเศร้าตลอดช่วงชีวิตถึงร้อยละ 19.9[12]

หากวัดความสูญเสียเป็นจำนวนปีที่ดำรงชีวิตอย่างมีสุขภาพดี ภายในปี 2563 โรคซึมเศร้าจะก่อให้เกิดความสูญเสียด้านสุขภาพของประชากรโลก ที่สำคัญเป็นอันดับ 2 รองจากโรคหัวใจและหลอดเลือด[13] สำหรับประเทศไทย พบว่า ในหญิงไทย โรคซึมเศร้าจะก่อความสูญเสียปีสุขภาวะ (Disability Adjusted Life Years, DALYs) เป็นอันดับ 4 และเป็นอันดับ 10 ในชายไทย หากพิจารณาจำนวนปีที่สูญเสียเนื่องจากภาวะบกพร่องทางสุขภาพ (Years Lost due to Disability, YLD) พบว่า โรคซึมเศร้าจะเป็นอันดับที่ 1 ในหญิงไทย และอันดับ 2 ในชายไทย[14]

ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าดังกล่าว เข้าถึงบริการเพียงร้อยละ 3.7 นั่นหมายความว่า ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าอีกเป็นจำนวนมาก ต้องเผชิญกับอาการเจ็บป่วย ส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งหากผู้ป่วยไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้อง อาจนำไปสู่การฆ่าตัวตาย[1]

ด้วยตระหนักถึงประโยชน์อันจะเกิดกับผู้ป่วยเป็นสำคัญ การให้ความเอาใจใส่และดูแล ผู้ป่วยกลุ่มโรคเรื้อรังที่มีโรคซึมเศร้าร่วม อย่างเหมาะสม และต่อเนื่อง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์การจัดการโรคซึมเศร้าในผู้ป่วยกลุ่มโรคเรื้อรัง

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบงานวิจัย เป็นการศึกษาแบบ retrospective cohort study ณ โรงพยาบาลลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาด F2 สามารถรองรับผู้ป่วยเฉลี่ย 200-300 คน/วัน เก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2562 ถึง กันยายน 2563 มีผู้เข้าร่วมการศึกษาทั้งหมด 609 คน โดยพิจารณาค่า power of test ที่ 80% ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ความแม่นยำที่ 5% และเมื่อพิจารณาความชุกของโรคซึมเศร้าในผู้ป่วยโรค NCDs ต่าง ๆ เป็น 29.1[16] และอัตราการไม่ตอบสนองที่ 10% โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่สะดวกในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการศึกษา

2. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่เข้าร่วมในการศึกษาวิจัย เป็นผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยกลุ่มโรคเรื้อรัง ในเขตรับผิดชอบอำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง

เป็นระยะเวลา 1 ปี[16] และยินยอมเข้าร่วมการศึกษา ข้อมูลทางสังคมและประชากรศาสตร์ ตลอดถึงข้อมูลทางคลินิก ถูกรวบรวมโดยใช้แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า โดยมีเกณฑ์คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา ประกอบด้วย 1) มีความพิการหูตึง 2) ไม่สามารถสื่อสารได้ 3) ผู้ป่วยที่มีข้อมูลประวัติผู้ป่วยนอกและประวัติผู้ป่วยในจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของโรงพยาบาลลำดวน หลังได้รับการรักษาไม่ครบ 1 ปีในช่วงที่เก็บข้อมูล และ 4) ปฏิเสธเข้าร่วมการศึกษา ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณด้วยสูตร กรณีทราบจำนวนประชากร และทราบค่าสัดส่วน[15] โดยอ้างอิงค่าความชุก ซึ่งมีค่าร้อยละ 29.1[16] กำหนดให้ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นในการประมาณค่าสัดส่วนมีค่า 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 299 คน ผู้วิจัยเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันการสูญหายที่เกิดจากการเก็บข้อมูล[15] ได้ขนาดตัวอย่างที่ปรับแล้วทั้งหมด 333 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า 2 คำถาม (2Q)[17,18]

เครื่องมือคัดกรองโรคซึมเศร้า 2 คำถามอารมณ์เศร้า มีความไวสูง คิดเป็นร้อยละ 97.3 (95%CI = 95.4 – 7.6%) ความจำเพาะต่ำ คิดเป็นร้อยละ 45.6 (95%CI = 42.5 – 48.7%) ความน่าจะเป็นโรคซึมเศร้า (Positive Likelihood Ratio) เท่ากับ 1.74 เท่า แต่ถ้าทั้งสองข้อตอบว่า "ใช่" จะเพิ่มความจำเพาะสูงขึ้นถึงร้อยละ 85.1 (95%CI = 82.9 – 87.3%) ความน่าจะเป็นโรคซึมเศร้า เท่ากับ 4.82 เท่า[17]

เป็นแบบคัดกรองค้นหาผู้ที่มีแนวโน้มหรือเสี่ยงต่อการป่วยเป็นโรคซึมเศร้า ซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์เพื่อประเมินภาวะซึมเศร้าใน 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา โดยคำตอบมี 2 แบบ คือ มีและไม่มี

แบบประเมินโรคซึมเศร้า 9 คำถาม (9Q)[18,19]

เป็นแบบประเมินความรุนแรงอาการโรคซึมเศร้า จากการทำ Receiver Operating Characteristic Curve analysis = 0.9283 (95%CI = 0.8931 – 0.9635) คือ 7 คะแนนขึ้นไป มีค่าความไวสูงร้อยละ 75.68 ความจำเพาะสูงถึงร้อยละ 93.37 เมื่อเทียบกับการวินิจฉัยโรค MDD ค่าความน่าจะเป็นโรคซึมเศร้า = 11.41 เท่า มีความแม่นตรงในการวัดการเปลี่ยนแปลงของโรคซึมเศร้าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง ใช้เวลาน้อย มีจำนวน 9 ข้อ เหมาะสำหรับในการประเมินอาการของโรคซึมเศร้า[19]

แบบประเมิน 9Q เมื่อเทียบกับแบบประเมิน Hamilton Rating Scale for Depression (HRSD-17) พบว่า มีค่า Cronbach's Alpha รายข้ออยู่ระหว่าง 0.7836 – 0.8210 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.821 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.719 (P-value < 0.001) มีค่าความไว ค่าความจำเพาะ และค่า Likelihood Ratio ร้อยละ 85, 72 และ 3.04 (95%CI = 2.16 – 4.26) ตามลำดับ[19]

เป็นแบบสอบถามที่ช่วยการวินิจฉัยและใช้ประเมินจำแนกความรุนแรงโรคซึมเศร้า ซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมวิจัยด้วยแบบประเมินโรคซึมเศร้า 9 คำถาม เพื่อประเมินโรคซึมเศร้าใน 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

แปลผลโดย

คะแนนรวม < 7 คะแนน แปลผลว่า ไม่มีอาการของโรคซึมเศร้า

คะแนนรวม 7 – 12 คะแนน แปลผลว่า มีอาการของโรคซึมเศร้า ระดับน้อย

คะแนนรวม 13 – 18 คะแนน แปลผลว่า มีอาการของโรคซึมเศร้า ระดับปานกลาง

คะแนนรวม ≥ 19 คะแนน แปลผลว่า มีอาการของโรคซึมเศร้า ระดับรุนแรง

แบบประเมินการฆ่าตัวตาย (8Q)[20]

เป็นแบบสอบถามที่ใช้ประเมินเพื่อค้นหาผู้มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย

แปลผลโดย

คะแนนรวม 0 คะแนน แปลผลว่า ไม่มีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายในปัจจุบัน

คะแนนรวม 1 – 8 คะแนน แปลผลว่า แนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายในปัจจุบัน ระดับน้อย

คะแนนรวม 9 – 16 คะแนน แปลผลว่า แนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายในปัจจุบัน ระดับปานกลาง

คะแนนรวม ≥ 17 คะแนน แปลผลว่า แนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายในปัจจุบัน ระดับรุนแรง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ป่วยที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมการศึกษาทุกคน จะได้รับการอธิบายเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าและโรคเรื้อรังที่เป็นอยู่ ขั้นตอนการวิจัย รวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับ ก่อนเข้าสู่กระบวนการศึกษา เมื่อผู้ป่วยยินยอมเข้าร่วมการศึกษาวิจัย ผู้ป่วยจะได้รับใบยินยอมเพื่อลงลายมือชื่อ

4.1 ผู้ป่วยที่เข้าร่วมการศึกษาทุกราย จะได้รับการซักประวัติข้อมูลพื้นฐาน เช่น อายุ เพศ จากเจ้าหน้าที่

4.2 นักจิตวิทยาที่ผ่านการอบรมการใช้เครื่องมือ จะทำการสัมภาษณ์ ด้วยแบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า 2Q เพื่อประเมินภาวะซึมเศร้าใน 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถ้าแบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า 2Q ตอบข้อใดข้อหนึ่ง หรือทั้งสองข้อ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ด้วยแบบประเมินโรคซึมเศร้า 9Q ต่อ

4.3 นักจิตวิทยาที่ผ่านการอบรมการใช้เครื่องมือ จะทำการสัมภาษณ์ ด้วยแบบประเมินโรคซึมเศร้า 9Q เพื่อประเมินโรคซึมเศร้าใน 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ถ้าผลการประเมินโรคซึมเศร้า 9Q ได้ผลคะแนนรวมตั้งแต่ 7 คะแนนขึ้นไป หรือมีการตอบในข้อ 9 (ในแบบประเมินโรคซึมเศร้า 9Q) ผู้วิจัยจะต้องสัมภาษณ์ด้วยแบบประเมินการฆ่าตัวตาย 8Q ต่อ

4.4 นักจิตวิทยาที่ผ่านการอบรมการใช้เครื่องมือ จะทำการสัมภาษณ์ ด้วยแบบประเมินโรคซึมเศร้า 8Q กับผู้ป่วยทุกราย ที่ผลการประเมินพบว่า มีโรคซึมเศร้า

4.5 ผู้ป่วยที่ได้ผลคะแนนรวมตั้งแต่ 7 เป็นต้นไป เมื่อประเมินด้วยแบบประเมินโรคซึมเศร้า 9Q จะถูกส่งพบแพทย์เพื่อทำการวินิจฉัย และพิจารณาแนวทางการรักษา

4.6 ในกรณีที่ผู้ป่วยได้รับการรักษาโรคซึมเศร้าด้วยยา เภสัชกรจะเป็นผู้ติดตาม ประเมินผลการรักษาด้วยยา ร่วมกับทีม

4.7 นักจิตวิทยาให้บริการจิตบำบัด และติดตาม ประเมินผลการรักษาด้วยแบบประเมินโรคซึมเศร้า 9Q ทุกนัดการรักษา

4.8 ส่งต่อพบจิตแพทย์ตามเกณฑ์[1]

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการศึกษาด้วยสถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความสอดคล้องของข้อมูลที่มีการกระจายตัวแบบปกติ ค่ามัธยฐาน และ interquartile range ตามความสอดคล้องของข้อมูลที่มีการกระจายตัวไม่เป็นแบบปกติ

5.2 วิเคราะห์ผลการรักษาเปรียบเทียบในเดือนที่ 0 และ 12 ด้วยสถิติ Pair-Sample T test

ผลการศึกษา

การศึกษานี้ มีผู้เข้าร่วมที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์การศึกษาทั้งสิ้น 609 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.9) อายุเฉลี่ย 63.78 ± 12.246 ปี สิทธิการรักษาเป็นผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 36.5 จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.8 อาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 46.9 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 88.3 เป็นโรคเบาหวานร่วมโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคือโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 26.3 สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 10.1 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 14.6 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการศึกษา

ข้อมูลผู้เข้าร่วมการศึกษา	(n=609)
หญิง, %	64.9
อายุ, ปี	63.78±12.246
สิทธิการรักษา, %	
ผู้สูงอายุ	36.5
ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	26.9
ข้าราชการ	18.7
ผู้พิการ	12.0
อสม./ผสส.	3.8
ประกันสังคม	1.5
ผู้นำชุมชน	0.3
ทหารผ่านศึก	0.2
ชำระเงิน	0.2
ระดับการศึกษา, %	

ข้อมูลผู้เข้าร่วมการศึกษา	(n=609)
ไม่ได้ศึกษา	2.8
ประถมศึกษา	59.8
มัธยมศึกษา	34.1
ปริญญาตรี	3.3
อาชีพ, %	
เกษตรกรรม	46.9
ไม่ได้ทำงาน	46.0
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	4.1
รับจ้างทั่วไป	3.0
สถานภาพสมรส, %	
สมรส	88.3
โสด	5.6
หม้าย/หย่าร้าง	6.1
กลุ่มโรคเรื้อรัง, %	
เบาหวาน+ความดันโลหิตสูง	40.7
ความดันโลหิตสูง	26.3
ความดันโลหิตสูง+ไขมัน	11.2
เบาหวาน	10.0
เบาหวาน+ไขมัน	3.6
ความดันโลหิตสูง+ไตวายเรื้อรัง	3.1
ไขมัน	1.6
หอบหืด	1.3
หัวใจ	1.0
เบาหวาน+ไตวายเรื้อรัง	0.8
ความดันโลหิตสูง+MI	0.3
การสูบบุหรี่, %	10.1
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, %	14.6

จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2562 ถึง กันยายน 2563 พบว่า ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคซึมเศร้า คิดเป็นร้อยละ 16.3 เมื่อจำแนกเป็นรายโรค พบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เป็นโรคซึมเศร้ามากที่สุด รองลงมาคือโรคเบาหวานร่วมโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 23.1 และ 10.5 ตามลำดับ และยังพบว่า โรคเบาหวานร่วมโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคหอบหืด และโรคเบาหวานร่วมโรคไขมัน มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคซึมเศร้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ p-value < 0.05

ผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคซึมเศร้า ได้รับการดูแลตามแนวทางที่เหมาะสม อันประกอบด้วย จิตศึกษา จิตบำบัด และ การใช้ยา ซึ่งการใช้ยารักษาประกอบด้วยยา 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม SSRI และ TCA ดังตาราง 2

ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานร่วม 1 ปี เมื่อประเมินผลลัพธ์การรักษาโรคซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยพิจารณาค่าคะแนน 9Q พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนน 9Q ลดลงจาก 6.20 เป็น 4.74 ณ เดือนที่ 0 และ 12 ตามลำดับ แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value 0.05 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลลัพธ์การรักษาโรคซึมเศร้า

กลุ่มโรคเรื้อรัง	คะแนน 9Q				p-value	95% CI
	เดือน 0		เดือน 12			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
รวม	6.20	4.771	4.74	5.091	0.059	-0.057 to 2.971

สรุปและวิจารณ์

จากการศึกษาที่ผ่านมา มีผู้เข้าร่วมที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.9) อายุเฉลี่ย มากกว่า 60 ปี (63.78±12.246 ปี) มีโรคเบาหวานร่วมโรคความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 40.7) สอดคล้องกับการศึกษาของ Park M et al.[21] ที่พบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงที่เป็นโรคเบาหวาน สถานภาพโสด ฐานะทางบ้านไม่ดี จะมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคซึมเศร้ามากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่เป็นโรคเบาหวาน ถึง 3 เท่า เช่นเดียวกับการศึกษาของ มณีรัตน์ เอี่ยมอนันต์[22] ที่แสดงให้เห็นว่า ภาวะซึมเศร้าพบได้บ่อยในผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับการสูญเสียทั้งทางจิตใจ สังคม และการเสื่อมถอยของร่างกาย ผู้สูงอายุมักมีโรคเรื้อรังประจำตัวมากกว่า 1 ชนิด และมักมีโรคเบาหวานร่วมด้วย การเจ็บป่วยทำให้ผู้สูงอายุต้องเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้ป่วย ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองลดลง เนื่องจากพยาธิสภาพของโรค และปัจจัยอื่น ๆ

ความชุกของโรคซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ที่ได้รับการวินิจฉัย คิดเป็นร้อยละ 16.3 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ[23] ที่พบอาการซึมเศร้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

ร้อยละ 15.83 (95% CI 11.13-20.53) โดยพบว่าผู้ป่วยหญิงมีความชุกของภาวะซึมเศร้ามากกว่าผู้ป่วยชาย (ร้อยละ 18.33 และ 8.34 ตามลำดับ)

ถึงแม้ผลลัพธ์เมื่อเปรียบเทียบก่อน และหลังการรักษา จะไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value 0.05 แต่แสดงให้เห็นถึงค่าเฉลี่ยของคะแนน 9Q ที่ลดลงจาก 6.20 เป็น 4.74 (เดือนที่ 0 และ 12 ตามลำดับ)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาล สาธารณสุขอำเภอ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลำดวน และสำคัญยิ่ง คือ ผู้ป่วยกลุ่มโรคเรื้อรัง ที่ให้ความร่วมมือในการได้มาซึ่งข้อมูล ตลอดถึงภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่ร่วมดำเนินกิจกรรมตามโครงการฯ ในการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

คณะทำงานจัดทำแนวทางการจัดการโรคซึมเศร้าสำหรับแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป ในสถานบริการระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ กรมสุขภาพจิต. **แนวทางการจัดการโรคซึมเศร้า สำหรับแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปในสถานบริการระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ Clinical Practice Guideline of Major Depressive Disorder for General Practitioner : CPG-MDD-GP.** อุบลราชธานี: หจกธรรมออฟเซ็ทศิริ.; 2553.

Masi G, Brovedani P. **The hippocampus, neurotrophic factors and depression: possible implications for the pharmacotherapy of depression.** CNS Drugs. 2011 Nov 1;25(11):913-31. doi: 10.2165/11595900-000000000-00000. PMID: 22054117.

Sahay A, Hen R. **Adult hippocampal neurogenesis in depression.** Nat Neurosci. 2007 Sep;10(9):1110-5. doi: 10.1038/nn1969. PMID: 17726477.

aan het Rot M, Mathew SJ, Charney DS. **Neurobiological mechanisms in major depressive disorder.** CMAJ. 2009 Feb 3;180(3):305-13. doi: 10.1503/cmaj.080697. PMID: 19188629; PMCID: PMC2630359.

Shyn SI, Hamilton SP. **The genetics of major depression: moving beyond the monoamine hypothesis.** Psychiatr Clin North Am. 2010 Mar;33(1):125-40. doi: 10.1016/j.psc.2009.10.004. PMID: 20159343; PMCID: PMC2824618.

Sen S, Nesse RM, Stoltenberg SF, Li S, Gleiberman L, Chakravarti A, Weder AB, Burmeister M. **A BDNF coding variant is associated with the NEO personality inventory domain neuroticism, a risk factor for depression.** Neuropsychopharmacology. 2003 Feb;28(2):397-401. doi: 10.1038/sj.npp.1300053. Epub 2002 Aug 29. PMID: 12589394.

Newton-Howes G, Tyrer P, Johnson T. **Personality disorder and the outcome of depression: meta-analysis of published studies.** Br J Psychiatry. 2006 Jan;188:13-20. doi: 10.1192/bjp.188.1.13. PMID: 16388064.

Krueger C, Hawkins K, Wong S, Enns MW, Minuk G, Rempel JD. **Persistent pro-inflammatory cytokines following the initiation of pegylated IFN therapy in hepatitis C infection is associated with treatment-induced depression.** J Viral Hepat 2011;18:284-91. doi:10.1111/j.1365-2893.2010.01408.x.

Ramasubbu R, Beaulieu S, Taylor VH, Schaffer A, **McIntyre RS; Canadian Network for Mood and Anxiety Treatments (CANMAT) Task Force.** The CANMAT task force recommendations for the management of patients with mood disorders and comorbid medical conditions: diagnostic, assessment, and treatment principles. Ann Clin Psychiatry. 2012 Feb;24(1):82-90. PMID: 22303524.

Gutiérrez-Rojas Luis, Porras-Segovia Alejandro, Dunne Henry, Andrade-González Nelson, Cervilla Jorge A. **Prevalence and correlates of major depressive disorder: a systematic review.** Braz. J. Psychiatry [Internet]. [cited 2020 Oct 07]. Available from: http://www.scielo.br/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1516-44462020005024201&lng=en. In press 2020. Epub Aug 03, 2020. https://doi.org/10.1590/1516-4446-2020-0650.

T. Kongsuk, P. Kittirattanapaiboon, K. Kenbubpha, S. Sukawaha, J. Leejongpermpoon. **The Prevalence of Major Depressive Disorders in Thailand: Results from the Epidemiology of Mental Disorders National Survey 2008**. Presented in WPA Section on Epidemiology and Public Health-2010 Meeting Prediction in Psychiatric Epidemiology: from Childhood and Adolescence to Adulthood July 11 to 14, 2010-Lisbon, Portugal.

Arunpongpaisal S .**Epidemiology of depressive disorders .In Arunpongpaisal S, Vasiknanonte S .Textbook of depressive disorders .**1st ed .Khon Kaen . 2015:29-48.

Murray JL, Lopez AD. **The global burden of disease. Cambridge: The Harvard School of Public Health on behalf of the World Health Organization and the World Bank 1997**.

ธรณินทร์ กองสุขสุพัตรา สุ ,เบญจมาศ พฤกษ์กานนท์ ,ศุภชัย จันทร์ทอง ,สุวรรณา อรุณพงค์ไพศาล , .จินตนา ลี้จงเพิ่มพูน ,ขาวห**ความเที่ยงตรงตามเกณฑ์การวินิจฉัยโรคซึมเศร้าของแบบประเมินอาการซึมเศร้า .คำถาม ฉบับปรับปรุงภาษากลาง 9** วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2561;63(4):321-34.

ปุญญพัฒน์ ไชยเมล์ .**การกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงพรรณนาในงานสาธารณสุข.** วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ 2556;.(2)16

Kulkarni V, Chinnakali P, Kanchan T, Rao A, Shenoy M, Papanna MK. **Psychiatric Co-morbidities among Patients with Select Non-communicable Diseases in a Coastal City of South India.** Int J Prev Med. 2014 Sep;5(9):1139-45. PMID: 25317297; PMCID: PMC4192776.

สุวรรณา อรุณพงศ์ไพศาล, ธรณินทร์ กองสุข ,เบญจลักษณ์ มณีทอน ,ณรงค์ มณีทอน , กมลเนตร วรรณเสวก .เกษราภรณ์ เคนบุปผา และคณะ ,**การพัฒนาและความเที่ยงตรงของแบบคัดกรองโรคซึมเศร้าชนิด .คำถามในชุมชนไทยอีสาน 2** วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2549;50:2-13.

พงษ์เกษม ไขมุกต์ประภาศรี จร ,ธิติพันธ์ ธานีรัตน์ ,ปทานนท์ ขวัญสนิท ,บุญศิริ จันศิริมงคล ,สภูรี , ศุภวรรณ มณีสะอาด และคณะ .**การพัฒนาและความเที่ยงตรงของแบบคัดกรองโรคซึมเศร้าด้วย .คำถามในชุมชนภาคใต้ 9 คำถาม ประเมินโรคซึมเศร้าชนิด 2** เอกสารประกอบการประชุมนำเสนอผลงานการวิจัย กรมสุขภาพจิต .2552

ธรณินทร์ กองสุข,เกษราภรณ์ เคนบุปผา ,ศุภชัย จันทร์ทอง , สุพัตรา สุขาวห มศักดา ขำค ,รุ้งมณี ยิ่งยืน , และคณะ .**ความน่าเชื่อถือ และความเที่ยงตรงของแบบประเมินอาการโรคซึมเศร้าด้วย 9 คำถามเมื่อเทียบกับแบบประเมิน Hamilton Rating Scale for Depression (HRSD-17).** นำเสนอในการประชุมวิชาการสุขภาพจิตนานาชาติครั้งที่ .2553 9

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข .**แนวทางการดูแลเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า ระดับจังหวัด ฉบับปรับปรุง) ครั้งที่ .(1**กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; .2552

Park M, Reynolds CF 3rd. **Depression among older adults with diabetes mellitus.** Clin Geriatr Med.2015;31(1):117-ix. doi:10.1016/j.cger.2014.08.022

มณีรัตน์ เอี่ยมอนันต์ .**ภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน.** วารสารพยาบาล 2562;68(1):58-65.

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ .**ความชุกและปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ .2** วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2557;59(3):287-98.

ความชุกของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวาน
The Prevalence of Diabetic Retinopathy in Diabetic Patients

พรภิรมย์ กระแสจันทร์[1], อุบล จารัตน์[2], สมใจ แปรงทอง[3], ธัญกรพัชร์ เหมือนถวิล[4], สุพัตรา กูลรัตน์[5], พวงผกา เมืองไทย[6], กัญญา ดวงดี[7], ณัฐธยาน์ จันทร์สุระ[8], สุระชัย กูลรัตน์[9], สุรสิงห์ วิชา[10], มนัสนันท์ เทพประสิทธิ์[11], วลัยกรณ์ ปานเจริญ[12], เพ็ญประภา สวัสดิ์[13], พาพร ทองนาค[14]

บทคัดย่อ

โรคเบาหวาน เป็นโรคเรื้อรังที่เกิดขึ้นเมื่อตับอ่อนผลิตอินซูลินไม่เพียงพอ หรือเมื่อร่างกายไม่สามารถใช้อินซูลินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบประสาทและหลอดเลือด เบาหวานขึ้นจอประสาทตาเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ตาบอด เกิดขึ้นจากความเสียหายสะสมระยะยาวต่อหลอดเลือดขนาดเล็กในจอประสาทตา แนวทางการรักษานั้น ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของโรค วัตถุประสงค์ของการศึกษา: เพื่อหาความชุกของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวาน วิธีการศึกษา: เป็นแบบภาคตัดขวาง ผู้เข้าร่วมเป็นผู้ป่วยเบาหวาน และยินยอมเข้าร่วมการศึกษา โดยมีเกณฑ์คัดออกจากการศึกษา ประกอบด้วย 1) มีโรคจอประสาทตาที่เป็นร่วมกับเบาหวานขึ้นจอประสาทตา เช่น เส้นเลือดดำที่ตาอุดตัน เส้นเลือดแดงที่ตาอุดตัน โรคจอประสาทตาเสื่อมที่สามารถสืบทอดทางกรรมพันธุ์ 2) ผู้ป่วยเบาหวานขึ้นจอประสาทตาที่ผ่านการรักษามาแล้วด้วยวิธีเลเซอร์และฉีดยาเข้าน้ำวุ้นตา ผู้เข้าร่วมจะได้รับการประเมินระดับสายตาเบื้องต้นด้วย Snellen chart วัดความดันภายในลูกตาด้วย Full Auto Non-Contact Tonometer/Pachymeter ซึ่งไม่สัมผัสดวงตา ผ่านระบบลมเป่าปะทะที่กระจกตา (NIDEK) ประเมินจอประสาทตาตามหลักเกณฑ์ ETDRS ด้วยกล้องถ่ายภาพจอประสาทตาชนิดไม่ต้องขยายม่านตา (NIDEK) วิเคราะห์ภาพถ่ายดังกล่าวเพื่อการวินิจฉัยและวางแผนการรักษา โดยพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตา ผลการศึกษา: พบความชุกของเบาหวานขึ้นจอประสาทตาที่ได้จากการศึกษานี้ คิดเป็นร้อยละ 2.0 จำแนกเป็น Mild NPDR ร้อยละ 1.2 และ 0.5 Moderate NPDR ร้อยละ 0.4 และ 0.6 Severe NPDR ร้อยละ 0.2 และ 0.1 PDR ร้อยละ 0.1 และ 0.0 และ/หรือ มี DME ร้อยละ 0.1 และ 0.0 ในตาข้างขวาและซ้ายตามลำดับ และยังพบว่า การฉีดอินซูลิน มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมให้เกิดเบาหวานขึ้นจอประสาทตาเพิ่มขึ้น 6.541 เท่า (95%CI 2.080-20.570) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value=0.001 สรุป: ความชุกของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา คิดเป็นร้อยละ 2.0 ดังนั้น ควรดำเนินการคัดกรองโดยการตรวจจอ

[1] 1 เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต (ภ.ม.) สาขาเภสัชกรรมปฐมภูมิ, วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ โรงพยาบาลลำดวน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

[2-14] สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (ส.ม.) สาขาการบริหารงานสาธารณสุข, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขาการปกครอง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านตะเคียน ตำบลอูโลก อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

* ติดต่อผู้นิพนธ์: โรงพยาบาลลำดวน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ 32220, 044-541412-3, sansab07@hotmail.com

ประสาทตาอย่างสม่ำเสมอในผู้ป่วยเบาหวาน เพื่อให้การดูแลตั้งแต่เริ่มต้น นั่นจะสามารถลดการสูญเสียการมองเห็นและค่าใช้จ่ายในการดูแลลงได้

คำสำคัญ: ความชุก จอประสาทตา เบาหวาน

Abstract

Diabetes is a chronic disease that occurs when the pancreas produces insufficient insulin or when the body is unable to use insulin efficiently. Resulting in serious damage to various of the body systems especially the nervous system and the blood vessels. Diabetic retinopathy is an important cause of blindness. Occurs from long-term accumulated damage to the small blood vessels in the retina. The guidelines for treatment depend on the severity of the disease. Objective: To determine the prevalence of diabetic retinopathy in diabetic patients. Method: a cross-sectional model. Participants are diabetic patients and consent to participate in the study. Which the exclusion criteria for screening from the study consist of 1) have retinal disease that is associated with diabetic retinopathy, such as venous thrombosis, arteries in the eye are clogged and retinitis pigmentosa. 2) Diabetic patients have retinopathy that has been treated by laser photocoagulation and intravitreal injection. Participants will receive a preliminary eye assessment with a Snellen chart and measuring intraocular pressure with full auto non-contact tonometer/pachymeter which does not touch the eyes through the cornea blowing air puff system. Retinal assessments in accordance with ETDRS guidelines using a NIDEK retinal camera and analyze the said photos for diagnosis and treatment plan by trained nurses. Results: The prevalence of diabetic retinopathy found in this study is 2.0%. Classified as Mild NPDR (1.2% and 0.5%) Moderate NPDR (0.4% and 0.6%) Severe NPDR (0.2% and 0.1%) PDR (0.1% and 0%) and / or with DME (0.1% and 0%) in the right and left eye respectively. And also found people who use insulin correlated with the promotion of diabetic retinopathy increased 6.541 times (95%CI 2.080-20.570) with p-value=0.001. Summary: The prevalence of diabetic retinopathy is 2%. Therefore, screening should be performed regularly by retinal examination in diabetic patients. To provide care from the start that will be able to reduce vision loss and care costs.

Keyword: prevalence, diabetic retinopathy, diabetes mellitus

บทนำ

โรคเบาหวาน เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุข ถ้าไม่ได้รับการควบคุมดูแลรักษาที่เหมาะสม จะทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ตามมา ได้แก่ เบาหวานขึ้นตา โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง ไตวายเรื้อรัง และการสูญเสียเท้าจากแผลเบาหวาน เป็นต้น[1]

ผู้ใหญ่ที่เป็นโรคเบาหวาน มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น 2-3 เท่าในการเกิดโรคหัวใจและโรคหลอดเลือดสมอง[2] ร่วมกับการไหลเวียนของเลือดลดลง เกิดโรคระบบประสาทส่วนปลาย (ความเสียหายของเส้นประสาท) โดยฉพาะที่เท้า ซึ่งจะเพิ่มโอกาสการเป็นแผลที่เท้า เกิดการติดเชื้อ และในที่สุดต้องตัดแขนขาทิ้ง โรคเบาหวานเป็นสาเหตุสำคัญของไตวาย[3]

เบาหวานขึ้นจอประสาทตาเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ตาบอด เกิดขึ้นจากความเสียหายสะสมระยะยาวต่อหลอดเลือดขนาดเล็กในจอประสาทตา ร้อยละ 2.6 ของผู้ที่ตาบอดทั่วโลกมีความสัมพันธ์กับโรคเบาหวาน[4] ภาวะแทรกซ้อนจากเบาหวานที่ตา พบมากถึงร้อยละ 31.4 ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2[1]

องค์การอนามัยโลกคาดการณ์ว่า ในปี 2030 จะมีประชากรที่มีปัญหาโรคเบาหวานเพิ่มขึ้นเป็น 360 ล้านคน[5] ซึ่งผู้ป่วยเบาหวานทุกราย มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานเข้าจอประสาทตา (diabetic retinopathy) การค้นหาผู้ป่วยในระยะเริ่มแรก และการได้รับการรักษาที่เหมาะสมโดยจักษุแพทย์ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะลดอัตราการมองไม่เห็นได้มากกว่าร้อยละ 90[6]

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตอันใกล้ จำนวนผู้ป่วยเบาหวานสะสม มีแนวโน้มสูงขึ้นทุก ๆ ปี จากพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และการดำเนินชีวิตแบบสังคมตะวันตก จากการสำรวจ National Survey of Blindness 2006-2007 พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีมากกว่า 3 ล้านราย แต่มีผู้เข้ารับการตรวจคัดกรองเพียง 100,000 ราย โดยมีความชุกของโรคเบาหวานเข้าจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวานร้อยละ 23.3[1] อัตราการตาบอด ร้อยละ 2[7,8]

แนวทางการรักษานั้น ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของโรค จักษุแพทย์อาจพิจารณาทำ fluorescein angiography เพื่อช่วยในการวินิจฉัยและรักษาได้ ตามความเหมาะสม แบ่งการรักษาออกเป็น 1) การรักษาโดยเลเซอร์ (laser photocoagulation) ในกรณีที่เป็น PDR 2) การรักษาโดยใช้ยาฉีดเข้าน้ำวุ้นตา (intravitreal injection) ในกรณีที่เป็น DME และ 3) การผ่าตัดจอตาและน้ำวุ้นตา (vitreoretinal surgery) ในกรณีที่มี VH หรือ จอตาหลุดลอกจาก PDR[1]

การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ใกล้เคียงปกติ ควบคุมความดันโลหิตและปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ รวมทั้งการคัดกรองโดยการตรวจจอประสาทตาอย่างสม่ำเสมอ และให้การดูแลตั้งแต่ระยะเริ่มต้น สามารถลดการสูญเสียการมองเห็นและค่าใช้จ่ายในการดูแลลงได้[1] จากการศึกษา The Early Treatment Diabetics Retinopathy Study (ETDRS)[9] พบว่า การตรวจคัดกรองอย่างต่อเนื่องจะทำให้สามารถรักษาได้ทันท่วงที และจะสามารถลดการสูญเสียการมองเห็นในระดับปานกลางได้ประมาณครึ่งหนึ่ง (Moderate Visual Loss by 50%)

ด้วยตระหนักถึงประโยชน์อันจะเกิดกับผู้ป่วยเป็นหลัก ตลอดทั้งการช่วยประหยัดงบประมาณของประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการคัดกรองโดยการตรวจจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวาน เพื่อที่จะสามารถป้องกัน ควบคุม ตลอดถึงการดูแลรักษาที่ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อหาความชุกของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวาน

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบงานวิจัย เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง

2. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่เข้าร่วมในการศึกษาวิจัย เป็นผู้ป่วยเบาหวานในเขตรับผิดชอบอำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ และยินยอมเข้าร่วมการศึกษา โดยมีเกณฑ์คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา ประกอบด้วย 1) มีโรคจอประสาทตาที่เป็นร่วมกับเบาหวานขึ้นจอประสาทตา เช่น เส้นเลือดดำที่ตาอุดตัน เส้นเลือดแดงที่ตาอุดตัน โรคจอประสาทตาเสื่อมที่สามารถสืบทอดทางกรรมพันธุ์ (Retinitis Pigmentosa; RP) 2) ผู้ป่วยเบาหวานขึ้นจอประสาทตาที่ผ่านการรักษามาแล้วด้วยวิธีเลเซอร์และฉีดยาเข้าน้ำวุ้นตา[10] ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณด้วยสูตร กรณีทราบจำนวนประชากร และทราบค่าสัดส่วน[11] โดยอ้างอิงค่าความชุก ซึ่งมีค่าร้อยละ 31.4[1] กำหนดให้ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นในการประมาณค่าสัดส่วนมีค่า 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 266 คน ผู้วิจัยเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันการสูญหายที่เกิดจากการเก็บข้อมูล[11] ได้ขนาดตัวอย่างที่ปรับแล้วทั้งหมด 296 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินระดับสายตาเบื้องต้น (VA)

ใช้เกณฑ์การประเมินของ Snellen[12,13,14] โดยผู้ป่วยเบาหวานยืนหรือนั่งห่างจากแผ่นทดสอบเป็นระยะ 6 เมตร ซึ่งจะทำการทดสอบตาทีละข้าง เริ่มจากตาขวาก่อน โดยบังตาข้างซ้ายด้วยอุปกรณ์บังตาให้มิด การอ่านตัวเลขบนแผ่นทดสอบ จะเรียงลำดับทีละตัว จากซ้ายไปขวา และเรียงจากบรรทัดบนลงล่างทีละแถว

ตาราง 1 เกณฑ์การประเมินระดับสายตาเบื้องต้น[14]

แถว	ระยะ (เมตร)	แปลผล
1	6/60	ผู้ป่วยมองเห็นในระยะ 6 ม. แต่คนปกติมองเห็นในระยะ 60 ม.
2	6/36	ผู้ป่วยมองเห็นในระยะ 6 ม. แต่คนปกติมองเห็นในระยะ 36 ม.
3	6/24	ผู้ป่วยมองเห็นในระยะ 6 ม. แต่คนปกติมองเห็นในระยะ 24 ม.
4	6/18	ผู้ป่วยมองเห็นในระยะ 6 ม. แต่คนปกติมองเห็นในระยะ 18 ม.
5	6/12	ผู้ป่วยมองเห็นในระยะ 6 ม. แต่คนปกติมองเห็นในระยะ 12 ม.
6	6/9	ผู้ป่วยมองเห็นในระยะ 6 ม. แต่คนปกติมองเห็นในระยะ 9 ม.
7	6/6	ผู้ป่วยมองเห็นในระยะ 6 ม. แต่คนปกติมองเห็นในระยะ 6 ม.

หากผู้ป่วยอ่านไม่ได้ถึงแถว 6/6 ให้สวมแว่นสายตาอ่าน หากมีแว่นสายตาอยู่ หรืออ่านผ่าน pinhole เช่น หากตาเปล่าอ่านได้แถวเดียว เมื่อสวมแว่นอ่านได้สองแถว และเมื่อมองผ่าน pinhole แล้วอ่านได้ปกติ ให้บันทึกว่า VA 6/60 อ่านรอบที่ 1 ถ้าอ่านไม่ได้ในแถว 6/6 ทุกกรณีต้องอ่านผ่าน pinhole ทุกราย VA c PH 6/6 (c PH = with pinhole) อ่านรอบที่ 2 อ่านผ่าน pinhole ผลการอ่านจะต้องดีกว่าอ่านตาเปล่าเสมอ

หากที่ระยะ 6 เมตรไม่สามารถอ่านแถวที่อยู่บนสุดได้ ให้ค่อย ๆ ขยับเข้าไปใกล้ที่ละ 1 เมตร หากอ่านได้ที่ระยะ 5 เมตร ให้บันทึกว่า VA 5/60 หรือหากอ่านได้ที่ระยะ 1 เมตร เท่ากับ VA 1/60 เป็นต้น

ถ้าอยู่ห่าง chart ที่ 1 เมตรแล้วยังอ่านไม่ได้ ให้ผู้ตรวจ ชูนิ้วมือไว้หน้าตาผู้ป่วยแล้วถามว่า เห็นกี่นิ้ว เช่นหากนับนิ้วได้ถูกต้องที่ระยะ 2 ฟุตให้บันทึกว่า FC 2 ft. (FC = counting finger) หรือ หากนับได้ที่ระยะ 1 ฟุตให้บันทึกว่า FC 1 ft.

หากนับนิ้วไม่ได้แสดงว่าสายตามัวมาก ให้แกว่งมือหน้าตาผู้ป่วยแล้วถามว่า เห็นอะไรเคลื่อนไหวหรือไม่ ถ้าเห็น ให้บันทึกเป็น HM (hand movement) ควรระวังไม่แกว่งมือไปโดนคิ้ว หรือขนตาผู้ป่วย

หากมองไม่เห็นวัตถุเคลื่อนไหว ให้ใช้ไฟฉายส่องหน้าตาผู้ป่วย แล้วถามว่าเห็นไฟหรือไม่ ถ้าเห็นแสงจากไฟที่ส่อง แต่ไม่สามารถบอกทิศทางของแสงไฟ ให้บันทึกว่า PL (perception of light) หากสามารถบอกทิศทางของแสงที่ส่องมาจากทิศต่าง ๆ ได้ถูกต้องให้บันทึกว่า PJ (projection of light)

แต่ถ้ามองไม่เห็นแสงไฟที่ส่องเลย ให้บันทึกว่า No PL (no light perception) บ่งว่าบอดสนิท อย่างไรก็ตามการทดสอบควรใช้ไฟที่มีความสว่างที่สุด ก่อนที่จะระบุว่า No PL

ตาราง 2 เกณฑ์การประเมินระดับสายตาเบื้องต้น (1 เมตร)

ความรุนแรง	การค้นพบที่สังเกตเห็น
FC	นับนิ้วได้ถูกต้องเมื่อผู้ตรวจชูนิ้วมือไว้หน้าตาผู้ป่วย
HM	เห็นอะไรเคลื่อนไหวเมื่อแกว่งมือหน้าตาผู้ป่วย
PJ	เห็นแสงและบอกทิศทางของแสงที่ส่องมาจากทิศต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
PL	เห็นแสงจากไฟที่ส่อง แต่ไม่สามารถบอกทิศทางของแสงได้ถูกต้อง
NO PL	มองไม่เห็นแสงไฟที่ส่องเลย

ตาราง 3 ประเภทและความรุนแรงของค่าระยะสายตา[15]

ประเภท/ความรุนแรง	คะแนน	ระยะสายตา (VA)
เล็กน้อย/ไม่บกพร่อง Mild or no visual impairment	0	6/6
		6/9
		6/12
		6/18
ปานกลาง Moderate visual impairment	1	6/24
		6/36
		6/60
รุนแรง Severe visual impairment	2	5/60
		4/60
		3/60 (6/120)
ตาบอด Blindness	3	2/60
		1/60
ตาบอด Blindness	4	FC,HM,PJ,PL
ตาบอด/มองไม่เห็นแสง Blindness	5	No PL

การตรวจวัดความดันภายในลูกตา (IOP)

วัด IOP โดยใช้ Full Auto Non-Contact Tonometer / Pachymeter ซึ่งไม่สัมผัสดวงตา (non-contact system) ผ่านระบบลมเป่า (air puff) ปะทะที่กระจกตา ยี่ห้อ NIDEK โดยค่า IOP ที่ผิดปกติจะมากกว่า 21 mmHg[16]

การประเมินจอประสาทตา

จำแนกความรุนแรงของเบาหวานขึ้นจอประสาทตาตามหลักเกณฑ์ของ Early Treatment Diabetic Retinopathy Study (ETDRS)[17] ซึ่งผู้ป่วยเบาหวานจะได้รับการถ่ายจอประสาทตาโดยไม่ขยายม่านตา ด้วยกล้องถ่ายภาพดิจิทัลขนาดภาพ 45 องศา ยี่ห้อ NIDEK โดยภาพที่ถ่ายนั้น จะต้องเป็นส่วนหลังของจอตา ขั้วประสาทตา และจุดรับภาพ

ตาราง 4 เกณฑ์การประเมินจอประสาทตา[1,12,17]

ความรุนแรง	คะแนน	การค้นพบที่สังเกตได้
ICDR severity level		
No DR	0	ไม่พบพยาธิสภาพของเบาหวานขึ้นจอประสาทตา
Mild NPDR	1	ตรวจพบ microaneurysm เพียงอย่างเดียว
Moderate NPDR	2	ตรวจพบความผิดปกติมากกว่า micro-aneurysm แต่มีความผิดปกติ น้อยกว่า severe NPDR
Severe NPDR	3	ตรวจพบความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ -มีเลือดออกในจอประสาทตามากกว่า 20 จุด ในแต่ละส่วนของจอตาซึ่งมี 4 ส่วน -มีหลอดเลือดดำโป่งพอง (venous beading) ในพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 2 ส่วนของจอตา มีความผิดปกติของหลอดเลือดภายในจอตา intra-retinal microvascular abnormality)ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งส่วนของจอตา หรือไม่มีอาการแสดงของ PDR
PDR	4	ตรวจพบมีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่าดังต่อไปนี้ คือมี neovascularization, vitreous หรือ preretinal hemorrhage
Macular edema severity level		
No DME	0	ไม่มีจุดรับภาพบวม อันเนื่องจากเบาหวาน
DME	1	มีจุดรับภาพบวม อันเนื่องจากเบาหวาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ป่วยที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมการศึกษาทุกคน จะได้รับการอธิบายเกี่ยวกับเบาหวานขึ้นจอประสาทตา และขั้นตอนการวิจัย รวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับ ก่อนเข้าสู่กระบวนการศึกษา เมื่อผู้ป่วยยินยอมเข้าร่วมการศึกษาวิจัย ผู้ป่วยจะได้รับใบยินยอมเพื่อลงลายมือชื่อ

4.1 ผู้ป่วยที่เข้าร่วมการศึกษาทุกราย จะได้รับการซักประวัติข้อมูลพื้นฐาน เช่น อายุ เพศ จากเจ้าหน้าที่

4.2 พยาบาลที่ผ่านการอบรมการวัดระดับสายตาเบื้องต้น (Visual Acuity: VA) จะทำการตรวจวัดระดับสายตาเบื้องต้น ด้วย Snellen chart

4.3 พยาบาลที่ผ่านการอบรมการวัดความดันภายในลูกตา (Intraocular pressure: IOP) จะทำการวัดความดันภายในลูกตา โดยใช้ Full Auto Non-Contact Tonometer / Pachymeter ผ่านระบบลมเป่า ปะทะที่กระจกตา ซึ่งไม่สัมผัสดวงตา

4.4 พยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตา ถ่ายภาพจอประสาทตาด้วยกล้องถ่ายภาพจอประสาทตาชนิดไม่ต้องขยายม่านตา (Nonmydriatic Fundus Camera) ความละเอียด 3.2 ล้านพิกเซล หน้าจอสัมผัส 8.4 นิ้ว ส่งข้อมูลภาพจอประสาทตาที่ถูกบันทึกเป็นไฟล์ .JPEG ผ่านระบบ LAN ที่เชื่อมกับโปรแกรม NavisEX ที่ติดตั้งในคอมพิวเตอร์ชนิดพกพา

4.5 พยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตา จะทำการวิเคราะห์ภาพดังกล่าวเพื่อการวินิจฉัย และวางแผนการรักษาในขั้นตอนต่อไป

การแปลผลภาพจอประสาทตาจะใช้หลักเกณฑ์ Early Treatment Diabetic Retinopathy Study:ETDRS (ตาราง 4) ดังนี้

1) ไม่พบพยาธิสภาพของเบาหวานขึ้นจอประสาทตา: No DR

2) มีเบาหวานขึ้นจอประสาทตา แบ่งเป็น 4 ระดับคือ

-Mild Non-proliferative Diabetic Retinopathy (NPDR) หมายถึง ตรวจพบ Microaneurysm อย่างเดียว

-Moderate NPDR หมายถึง ตรวจพบความผิดปกติมากกว่า Microaneurysm แต่มีความผิดปกติน้อยกว่า Severe NPDR

-Severe NPDR หมายถึง ตรวจพบความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- มีเลือดออกในจอประสาทตามากกว่า 20 จุด ในแต่ละส่วนของจอตา ซึ่งมี 4 ส่วน

- มีหลอดเลือดดำโป่งพอง (Venous Beading) ในพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 2 ส่วนของจอตา มีความผิดปกติของหลอดเลือดภายในจอตา (Intraretinal Microvascular Abnormality) ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งส่วนของจอตา

-Proliferative DR (PDR) หมายถึง ตรวจพบมีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่าดังต่อไปนี้ คือมี Neovascularization และ/หรือ Vitreous หรือ Preretinal Hemorrhage

และในรายที่มี DR พบว่า ภาวะจุดรับภาพบวม อันเนื่องจากเบาหวาน (Diabetic Macular Edema: DME) ด้วย โดยแบ่งเป็นมีหรือไม่มีภาวะบวม (Edema or No Edema)

แผนการรักษาใช้เกณฑ์ ดังนี้[1]

1. ตรวจตาเป็นประจำ ทุก 1 ปี
2. ส่งต่อพบจักษุแพทย์โรงพยาบาลตติยภูมิ ตามสิทธิการรักษาของผู้ป่วย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการศึกษาด้วยสถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความสอดคล้องของข้อมูลที่มีการกระจายตัวแบบปกติ ค่ามัธยฐาน และ interquartile range ตามความสอดคล้องของข้อมูลที่มีการกระจายตัวไม่เป็นแบบปกติ

5.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดเบาหวานขึ้นจอประสาทตา ด้วยสถิติเชิงความสัมพันธ์ multiple binary logistic regression

ผลการศึกษา

การศึกษานี้ มีผู้เข้าร่วมที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์การศึกษาทั้งสิ้น 1,090 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 67.5) อายุเฉลี่ย 62±15 ปี ระยะเวลาการเป็นโรค 6±7 ปี ระดับน้ำตาลสะสม 7.70±2.2 mg% โรคร่วมที่พบมาก ได้แก่ ความดันโลหิตสูง ไขมันในเส้นเลือดผิดปกติ และไตวายเรื้อรัง คิดเป็นร้อยละ 53.4, 41.0 และ 8.1 ตามลำดับ ผู้เข้าร่วมการศึกษา สูบบุหรี่ และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 6.9 และ 15.2 ตามลำดับ ดังตาราง 5

ตาราง 5 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการศึกษา

ข้อมูลผู้เข้าร่วมการศึกษา	(n=1090)
หญิง,%	67.5
อายุ,ปี	62±15*
สิทธิการรักษา,%	
ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	93.0
ข้าราชการ	5.7
ประกันสังคม	1.3
ระยะเวลาการเป็นโรค,ปี	6±7*
ดัชนีมวลกาย,kg/m^2	23.53±5.42*
รอบเอว,ซม.	81.50±10.0*
HbA_1c,mg%	7.70±2.2*
FBS,mg%	137.0±46*
SBP,mmHg	125.0±13*
DBP,mmHg	70.0±10*
โรคร่วม,%	68.7
ความดันโลหิตสูง	53.4
ไขมันในเลือด	41.0
ไตวายเรื้อรัง	8.1
หัวใจ	6.2
ทาลัสซีเมีย	3.9
โลหิตจาง	1.3
อัมพาต	1.3
เกาท์	0.9
หอบหืด	0.8
TIA	0.3
Stroke	0.3
COPD	0.3
รูมาตอยด์	0.2
AF	0.2
ตับแข็ง	0.1

ข้อมูลผู้เข้าร่วมการศึกษา	(n=1090)
เครียด	0.1
การสูบบุหรี่,%	6.9
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์,%	15.2
การออกกำลังกาย,%	97.5

**median±IQR*

จากการตรวจวัดระดับสายตาเบื้องต้นในตาทั้ง 2 ข้าง (ข้างขวาและซ้าย ตามลำดับ) พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ เล็กน้อย/ไม่บกพร่อง (ร้อยละ 50.9 และ 50.4) แต่มีผู้ป่วยจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 4.8 และ 5.2) ระดับสายตาอยู่ในเกณฑ์ตาบอด ดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการตรวจวัดระดับสายตาเบื้องต้น (VA)

ประเภท/ความรุนแรง	ตาขวา		ตาซ้าย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
Mild	554	50.9	549	50.4
Moderate	450	41.3	451	41.4
Severe	33	3.0	32	2.9
Blindness	52	4.8	57	5.2

จากการตรวจวัดความดันภายในลูกตาทั้ง 2 ข้าง (ข้างขวาและซ้าย ตามลำดับ) พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติ (ร้อยละ 99.3 และ 98.8) ดังตาราง 7

ตาราง 7 ผลการตรวจวัดความดันภายในลูกตา (IOP)

ประเภท/ความรุนแรง	ตาขวา		ตาซ้าย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	1069	99.3	1068	98.8
ผิดปกติ	8	0.7	13	1.2

ผลการวินิจฉัยจากภาพถ่ายจอประสาทตา พบว่า ผู้เข้าร่วมไม่มีพยาธิสภาพของเบาหวานขึ้นจอประสาทตา (ข้างขวาและข้างซ้าย ตามลำดับ) คิดเป็นร้อยละ 81.3 และ 80.9 มีเบาหวานขึ้นจอประสาทตาชนิด mild NPDR คิดเป็นร้อยละ 1.2 และ 0.5 ชนิด moderate NPDR คิดเป็นร้อยละ 0.4 และ 0.6 ชนิด severe NPDR คิดเป็นร้อยละ 0.2 และ 0.1 และชนิด PDR คิดเป็นร้อยละ 0.1 และ 0.0 ดังตาราง 8

ตาราง 8 ผลการตรวจวัดระดับเบาหวานขึ้นจอประสาทตา

เกรด	ตาขวา		ตาซ้าย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
No DR	886	81.3	882	80.9
Mild NPDR	13	1.2	5	0.5
Moderate NPDR	4	0.4	6	0.6
Severe NPDR	2	0.2	1	0.1
PDR	1	0.1	0	0.0
Cannot grading	184	16.9	196	18.0

ผู้ป่วยที่เกิดภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาทั้งหมด พบว่า ผู้ป่วยเบาหวานดังกล่าวมีภาวะจุดรับภาพบวม อันเนื่องมาจากเบาหวาน (DME) ร่วมด้วย คิดเป็นร้อยละ 0.1 และ 0.0 ในตาข้างขวาและซ้ายตามลำดับ ดังตาราง 9

ตาราง 9 ภาวะจุดรับภาพบวมอันเนื่องมาจากเบาหวาน

DR	ตาขวา		ตาซ้าย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
No edema	1089	99.9	1090	100
Edema	1	0.1	0	0

แผนการรักษาตามการวินิจฉัยของจักษุแพทย์ พบว่า ผู้ป่วยเบาหวานที่ต้องได้รับการตรวจติดตามและรักษา ทั้งหมด 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.57 เป็นผู้ป่วยเบาหวานที่ต้องได้รับการตรวจตาเป็นประจำทั้งหมด 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.19 (ร้อยละ 50 และ 50 ในตาข้างขวาและซ้าย ตามลำดับ) ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็น Mild NPDR, Moderate NPDR, Severe NPDR, PDR และ/หรือ มี DME ร่วมด้วย ที่ต้องได้รับการส่งต่อโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ เพื่อการรักษาที่เหมาะสม จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.83 (ร้อยละ 44.44 , 33.33 และ 22.22 ในตาข้างขวา ข้างซ้าย และตาทั้ง 2 ข้าง ตามลำดับ) ดังตาราง 8 และ 9

ความสัมพันธ์ของการเกิดเบาหวานขึ้นจอประสาทตา (วิเคราะห์แบบหลายตัวแปร)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของการเกิดเบาหวานขึ้นจอประสาทตากับปัจจัยพื้นฐานของผู้ป่วย โดยใช้ multiple binary logistic regression พบว่า ผู้ป่วยเบาหวานที่ฉีดอินซูลิน มีความสัมพันธ์กับการเกิดเบาหวานขึ้นจอประสาทตาถึง 6.541 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value= 0.001 ดังตาราง 10

ตาราง 10 ความสัมพันธ์ของการเกิดเบาหวานขึ้นจอประสาทตาเมื่อวิเคราะห์แบบหลายตัวแปร

ตัวแปร	การเกิดเบาหวานขึ้นจอประสาทตา		p-value
	OR	95% CI	
ฉีด insulin	6.541	2.080-20.570	0.001*

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษานี้ จัดทำขึ้นเพื่อหาความชุกของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวาน โดยถ่ายภาพจอประสาทตาด้วยกล้องถ่ายภาพจอประสาทตาชนิดไม่ต้องขยายม่านตา (Nonmydriatic Fundus Camera) ยี่ห้อ NIDEK ความละเอียด 3.2 ล้านพิกเซล หน้าจอสัมผัส 8.4 นิ้ว โดยพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทางตา จากการศึกษาของ ประภัสร์ ศุขศรีไพศาล[18] ได้ศึกษาความชุกของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา และศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยเสี่ยงต่อภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา ในผู้ป่วยเบาหวานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้กล้องถ่ายภาพจอประสาทตาชนิดไม่ขยายม่านตา (NIDEK) แล้วอ่านผลโดยจักษุแพทย์จำนวน 5 ท่าน พบความชุกของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาร้อยละ 13.10 แบ่งเป็นชนิด NPDR ร้อยละ 12.5 และชนิด PDR ร้อยละ 0.6 ส่วน การศึกษาของ Ting Wei DS และคณะ[19] พบความชุกภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา คิดเป็นร้อยละ 34.6 (95%CI 34.5-34.8)

การศึกษานี้ พบความชุกของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาร้อยละ 2.0 แบ่งเป็นชนิด NPDR ร้อยละ 1.7 และ 1.1 ชนิด PDR ร้อยละ 0.1 และ 0.0 ในตาข้างขวาและซ้าย ตามลำดับ ซึ่งเป็นความชุกที่ต่ำกว่า อาจเป็นจากวิธีการวัดที่แตกต่างกัน จากการศึกษาของ วรรณวรางค์ รักซ้อน[10] และ ประภัสร์ ศุขศรีไพศาล[18] แสดงให้เห็นว่า การถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิทัลโดยไม่ขยายม่านตา จะได้ภาพในมุมกว้างเพียง 30-45 องศา ซึ่งครอบคลุมพื้นผิวจอประสาทตาเพียงร้อยละ 30[20] หากผู้ป่วยมีรอยโรคเฉพาะบริเวณรอบนอกของจอตาอย่างเดียว โดยไม่มีรอยโรคบริเวณตรงกลางที่กล้องสามารถตรวจเจอ ก็เป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ป่วยกลุ่มนี้ ไม่ถูกวินิจฉัยว่า เกิดภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาได้ ซึ่ง Silva PS et al. และ Price LD et al.[21,22] พบว่า ประมาณร้อยละ 10-15 ที่ตรวจพบรอยโรคของเบาหวานขึ้นจอประสาทตาบริเวณรอบนอก โดยไม่พบรอยโรคบริเวณกลางจอประสาทตา

กล้องถ่ายภาพระบบเลเซอร์สแกน ขนาดภาพ 200 องศาชนิดไม่ขยายม่านตา (OPTOS) มีความแม่นยำในการคัดกรองภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาสูงกว่ากล้องถ่ายภาพดิจิทัลชนิดไม่ขยายม่านตา (KOWA) (accuracy ร้อยละ 91.4 และ 86.9 ตามลำดับ) และเมื่อนำผลการตรวจคัดกรองภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาด้วยกล้องถ่ายภาพดิจิทัลโดยไม่ขยายม่านตา (KOWA) เปรียบเทียบกับการตรวจด้วยการขยายม่านตาโดยจักษุแพทย์ ซึ่งจัดว่าเป็น gold standard จำแนกเฉพาะผลการตรวจคัดกรองภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาชนิด severe NPDR และ PDR พบว่า มีผลบวกตรงกัน (กล้องอ่านมีเบาหวาน

ขึ้นจอประสาทตา) จำนวน 17 ตา คิดเป็นร้อยละ 17.0 และมีผลลบตรงกัน 10 ตา (กล้องอ่านปกติ) คิดเป็นร้อยละ 10.0 แสดงให้เห็นว่า ผลการตรวจคัดกรองภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาด้วยกล้องดิจิทัลโดยไม่ขยายม่านตา ไม่มีความสัมพันธ์กับการตรวจด้วยการขยายม่านตาโดยจักษุแพทย์ที่ระดับนัยสำคัญ p-value=0.467[10] หรืออาจกล่าวว่า การตรวจคัดกรองภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาด้วยกล้องดิจิทัลโดยไม่ขยายม่านตา มีความแม่นยำในการคัดกรองภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาต่ำกว่าการตรวจด้วยการขยายม่านตาโดยจักษุแพทย์ นั่นเอง

เบาหวานขึ้นจอประสาทตา เป็นภัยคุกคามที่สำคัญทางการมองเห็น โดยเฉพาะในกลุ่มวัยกลางคน และผู้สูงอายุซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทั่วโลก การวินิจฉัยภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาตั้งแต่เนิ่น ๆ จะนำมาซึ่งการรักษาที่ทันท่วงที และนั่นจะช่วยป้องกันความบกพร่องทางสายตาที่เกี่ยวกับโรคเบาหวานได้เป็นอย่างดี

ผู้ป่วยด้วยโรคเบาหวาน จำเป็นต้องได้รับการติดตามภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการดูแลเบื้องต้น ควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ อันประกอบด้วย ระดับน้ำตาลในเลือด ความดันโลหิต และการควบคุมไขมันในเลือด เพื่อป้องกันการดำเนินไปของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาและภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรคเบาหวาน

ปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ ของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา อาทิ ดัชนีมวลกายที่สูง การตั้งครรภ์ตั้งแต่วัยแรกรุ่น รวมถึงการผ่าตัดต้อกระจก ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

อุบัติการณ์และความชุกที่เพิ่มขึ้นของโรคเบาหวานและภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา ทำให้ระบบสาธารณสุขทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว จำเป็นต้องเผชิญกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นในการดำเนินการคัดกรองภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวาน

เพื่อลดผลกระทบจากการสูญเสียการมองเห็นของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวาน มันเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้มีส่วนได้เสียทุกคน จะยังคงมองหานวัตกรรมหรือวิธีในการจัดการและป้องกันโรคเบาหวานและเพิ่มประสิทธิภาพของโปรแกรมการคัดกรองภายในชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อสุขภาวะที่ดีของประชาชนทุกคนได้ในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาล สาธารณสุขอำเภอ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลำดวน และสำคัญยิ่ง คือ ผู้ป่วยเบาหวาน ที่ให้ความร่วมมือในการได้มาซึ่งข้อมูล ตลอดถึงภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่ร่วมออกดำเนินกิจกรรมตามโครงการฯ ในการดำเนินการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข , สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขราชวิทยาลัยจักษุแพทย์ , แห่งประเทศไทย .**แนวทางการตรวจคัดกรองและดูแลรักษาโรคเบาหวานเข้าจอประสาทตา.** กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด;2558.

Emerging Risk Factors Collaboration, Sarwar N, Gao P, Seshasai SR, Gobin R, Kaptoge S, et al. **Diabetes mellitus, fasting blood glucose concentration, and risk of vascular disease: a collaborative meta-analysis of 102 prospective studies.** Lancet. 2010 Jun 26;375(9733):2215-22.

Saran R, Li Y, Robinson B, Ayanian J, Balkrishnan R, Bragg-Gresham J, et al. **US Renal Data System 2014 Annual Data Report: Epidemiology of Kidney Disease in the United States.** Am J Kidney Dis. 2015 Sep;66(3):545.

Bourne RR, Stevens GA, White RA, Smith JL, Flaxman SR, Price H, et al. **Causes of vision loss worldwide, 1990-2010: a systematic analysis.** Lancet Glob Health. 2013 Dec;1(6): 339-49.

Wild S, Roglic G, Green A, Sicree R, King H .**Global prevalence of diabetic estimates for the year 2000 and projections for 2030.** Diabetic care 2004;27:1047-53.

Ferris FL .**How effective are treatments for diabetic retinopathy?** JAMA 1993;269:1290-391.

National Health Security Office .**Manual of national health security fund management,** fiscal year 2011, Volume 4.

Nitiyanant W, Chandraprasert S, Puavilai G, Tandhanand S .**A survey study on diabetes management in Thailand .**J Asean Federation Endocr Soc 2001;19:35-41.

ETDRS)1985 (Photocoagulation for diabetic macular edema**. Early treatment diabetic retinopathy study report number 1. Early Treatment Diabetic Retinopathy Study research group.** Arch Ophthalmol 103:1796-806.

วรรณวรางค์ รักซ้อน .**การเปรียบเทียบผลการตรวจเบาหวานขึ้นจอประสาทตาด้วยวิธีถ่ายภาพ Nonmydriatic Fundus Camera 45 Degree,** Nonmydriatic Ultra-Widefield Imaging และการตรวจด้วยการขยายม่านตาโดยจักษุแพทย์2561 .จักษุเวชสาร .;32:59-9.

ปุญญพัฒน์ ไชยเมล์ .**การกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงพรรณนาในงานสาธารณสุข.** วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ2556 .;.(2)16

อลิศรา ทัตตากรค .**วามชุกของโรคเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวาน ศูนย์บริการสาธารณสุข .กรุงเทพมหานคร 41**วารสารสาธารณสุขศาสตร์2557 .;44(2):124-32.

Sue S. **Test distance vision using a Snellen chart.** Community Eye Health. 2007;20(3):52.

โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ .(วัดไร่ขิง)**คู่มือการคัดกรองความผิดปกติทางสายตา.** นครปฐม:บริษัทเพชรเกษมพริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด;2558.

Resnikoff S, Pascolini D, **Mariotti SP and Pokharel GP .**Global magnitude of visual impairment caused by uncorrected refractive errors in 2004 .Bull World Health Organ .2008;86)1:(63–70 .

ณฐมน ศรีสำราญ .**น้ำในลูกตาเครื่องมือวัดความดันตาและความดันตา .ชั่วโมง 24**วารสารจักษุธรรมศาสตร์2559 .;11(1):35-49.

Hansen MB, Abràmoff MD, Folk JC, Mathenge W, Bastawrous A, Peto T**. Results of Automated Retinal Image Analysis for Detection of Diabetic Retinopathy from the Nakuru Study, Kenya.** PLoS ONE. 2015;10:1-9.

ประภัสร์ ศุขศรีไพศาล .**การใช้กล้องถ่ายภาพจอประสาทตา ชนิดไม่ขยายม่านตา เพื่อคัดกรองภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยโรคเบาหวานจังหวัดพระนค**รศรีอยุธยาวารสาร . จักษุธรรมศาสตร์2553 .;4(2):31-7.

Ting Wei DS, **Cheung Ming GC and Wong TY.** Diabetic retinopathy: global prevalence, major risk factors, screening practices and public health challenges: a review. Clin Exp Ophthalmol. 2016;44:260-77.

Schena LB. **Imaging of peripheral lesions may reshape diabetic retinopathy care.** American Academy of Ophthalmology.

Silva PS, Cavallerano JD, Sun JK, Soliman AZ, Aiello LM and Aiello LP**. Peripheral lesions identified by mydriatic ultrawide field imaging: distribution and potential impact on diabetic retinopathy severity.** Ophthalmology. 2013;120 (12):1587-95.

Price LD, Au S and Chong NV .**Optomap ultrawide field imaging identifies additional retinal abnormalities in patients with diabetic retinopathy .**Clin Ophthalmol. 2015;9:527-31.

ความชุกของภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยอยู่ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร

PREVALENCE OF DEMENTIA IN BAN BANG KHAE SOCIAL WELFARE DEVELOPMENT CENTER FOR OLDER PERSONS

ชนันท์วัลย์ วุฒิธนโภคิน[1], กชกร มาเกตุ[2], หทัยชนก บุญพิมพ์[3], จิราวัฒน์ ลิมป์พัชราภรณ์[4]
Chananwan Wutthithanaphokhin, Kodchakorn Market**, Hataichanok Boompim*, Jirawat imphatcharaporn*

บทคัดย่อ

ภาวะสมองเสื่อมมีผลกระทบต่อความจำ ความคิด พฤติกรรม และความสามารถประกอบกิจวัตรประจำวัน นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมค่อนข้างสูง และยังมีผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ดูแล เพราะนอกจากต้องดูแลปัญหาด้านร่างกาย และทุพพลภาพแล้วยังต้องเผชิญกับปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมอีกด้วย งานวิจัยครั้งนี้จึงสนใจที่จะหาความชุกของภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนการรักษาต่อไปในอนาคต การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความชุกภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยอยู่ในศูนย์พัฒนาการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค ระเบียบวิธีวิจัย สำรวจภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่ไม่มีปัญหาด้านการสื่อสาร ปัญหาด้านการมองเห็น และปัญหาด้านการอ่านเขียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบทดสอบสมรรถนะทางสมองของไทย (Thai Mental State Examination, TMSE-Thai 2002) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติขั้นพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ

ผลการวิจัย จำนวนผู้สูงอายุที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้ามีทั้งหมด 86 คน พบว่าผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 45.35 ผู้สูงอายุไม่มีภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 34.88 และผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 19.77 หากแบ่งภาวะสมองเสื่อมออกเป็นเพศชายกับเพศหญิง พบว่าเพศหญิงมีภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 71.89 และเพศชายมีภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 28.20 หากแบ่งเป็นช่วงอายุ พบว่าช่วงอายุ ≥ 80 ปีขึ้นไปมีภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 82.1 ช่วงอายุ 70-79 ปี มีภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 12.8 และช่วงอายุ 60-69 ปี มีภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 5.1

สรุปผลการศึกษา ผู้สูงอายุที่พักอาศัยในศูนย์พัฒนาการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานครพบว่ามีความชุกของภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 45.35

คำสำคัญ: ภาวะสมองเสื่อม, ผู้สูงอายุ

[1] อาจารย์สาขาวิชากายภาพบำบัด วิทยาลัยนครราชสีมา Email address: chananwan@nmc.ac.th
[2] นักกายภาพบำบัดอิสระ
[3] อาจารย์สาขาวิชากายภาพบำบัด วิทยาลัยนครราชสีมา
[4] อาจารย์สาขาวิชากายภาพบำบัด วิทยาลัยนครราชสีมา

Abstract

Dementia affects memory, thoughts, behavior and ability to perform daily activities Additionally the cost of caring for the elderly with dementia is quite high as well as it also has an impact to caregiver’s health because the caregiver not only look after physical problems and disability but also has to face with the emotional and behavioral problems in elderly with dementia Consequently, this research focused on the prevalence of dementia in the elderly to provide the information for planning the treatment.to the next treatment plan. This study aimed to explore the prevalence of dementia among the elderly in the Center for Development of Social Welfare for Elderly, Baan Bangkae. Methods: Survey study of dementia was conducted in participants who age more than 60 years old without communication problems, visual problems and reading problems using Thai Mental State Examination (TMSE-Thai 2002).

Results: The number of elderly people who passed the screening criteria was 86. The elderly who have dementia were 45.35%, the elderly who have no dementia were 34.88% and the elderly who have the risk of dementia were 19.77%. In participants who’s found to have dementia were 71.89% female and 28.20% male. Moreover, classified by age, participants who are over 80 years old have dementia 82.1%, aged 70-79 years with dementia 12.8% and age 60-69 years with dementia 5.1%.

Summary: The prevalence of dementia in Elderly who are living in the Center for Development of Social Welfare for the Elderly, Baan Bangkae Bangkok is 45.35%.

Key words: dementia, elderly

บทนำ

ภาวะสมองเสื่อม พบมากในผู้สูงอายุ จากการคาดการณ์ขององค์การอนามัยโลกในระยะเวลาอีกหนึ่งทศวรรษข้างหน้า ภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุจะเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญอันดับสองรองจากโรคหัวใจขาดเลือด โดยทั่วโลกมีผู้ป่วยที่มีภาวะสมองเสื่อมประมาณ 17-25 ล้านคน รายงานว่าในปี ค.ศ. 2000 มีผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม 25 ล้านคนทั่วโลกและจะเพิ่มเป็น 63 ล้านคนและ 114 ล้านคนในปี ค.ศ. 2030 และ 2050 ตามลำดับ ทั้งนี้วงการสาธารณสุขของยุโรปและสหรัฐอเมริกาบ่งชี้ว่าความชุกของโรคจะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าทุก ๆ 5 ปีที่อายุเพิ่มขึ้นในบุคคลที่อายุ 65 ปีขึ้นไป และจากรายงานการศึกษาของ American Psychiatric Association พบว่าความชุกของกลุ่มอาการภาวะสมองเสื่อมพบประมาณร้อยละ 2 - 4 ในผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปและจะเพิ่มสูงขึ้นมากในผู้ที่มีอายุ 85 ปีขึ้นไป[1] ภาวะสมองเสื่อม

เป็นภาวะที่สมรรถภาพการทำงานของสมองลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความผิดปกติทางด้านสติปัญญา ความคิด ความจำบกพร่อง ความสามารถในการรับรู้ลดลง มีปัญหาในการพูด ไม่เข้าใจคำพูด สับสนในเรื่องเวลาและสถานที่ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ พฤติกรรมอาการเหล่านี้ทำให้ไม่สามารถทำงานหรืออยู่ในสังคมได้ ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเข้าสังคม [4,9]

สาเหตุของภาวะสมองเสื่อม มีดังนี้ 1) เกิดจากการเสื่อมสลายของเซลล์ประสาท ทำให้สมองมีประสิทธิภาพในการทำงานหรือการสั่งการลดลง เช่น ส่วนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับความคิด ความอ่าน สติปัญญา ที่สมองส่วนหน้า หรือส่วนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับหน่วยความจำที่ temporal cortex จะมีการสูญเสียเซลล์ประสาทมากที่สุดกว่าส่วนอื่น และยังมีส่วนของระบบประสาทอัตโนมัติที่ลดประสิทธิภาพลง 2) เซลล์สมองที่ค่อย ๆ เสื่อมสลายเรื่อย ๆ เช่น โรคอัลไซเมอร์ ซึ่งเกิดจากการที่เซลล์สมองถูกทำลายโดยไม่มีการสร้างเซลล์ใหม่ขึ้นทดแทน ส่งผลให้ผู้ป่วยมีความบกพร่องทางสมองในส่วนของสติปัญญา เช่น ความคิด ความจำ และการตัดสินใจ 3) หลอดเลือดสมองตีบตันหรืออุดตันที่สมอง ทำให้สมองขาดเลือด ประสิทธิภาพการทำงานของสมองบริเวณที่ขาดเลือดลดลง อีกทั้งเมื่ออายุมากขึ้นหลอดเลือดสมองจะเสื่อมตามวัย ลักษณะหลอดเลือดจะหนาและแข็งขึ้น จากการที่มีการสะสมไขมันบริเวณผนังหลอดเลือด ส่งผลให้หลอดเลือดบริเวณดังกล่าวมีลักษณะแคบลง ประกอบกับความยืดหยุ่นของหลอดเลือดลดลง ส่งผลให้ประสิทธิภาพการไหลเวียนเลือดลดลงตามมา 4) เกิดจากโรคที่มีความผิดปกติของฮอร์โมนบางอย่าง การขาดสารวิตามินบางตัว หรือการติดเชื้อในสมองที่มีไวรัส ทำให้เซลล์สมองไม่สามารถทำงานได้ปกติ เช่น ในผู้สูงอายุที่ขาดไทรอยด์ฮอรโมน มักจะไม่ค่อยตื่นตัว กระบวนการคิด การเกิดอารมณ์ และการตอบสนองต่อตัวกระตุ้นประสาททางระบบประสาทช้า ความจำและความสนใจในการเรียนรู้เสียไป และการติดเชื้อไวรัส เช่น ไวรัสสมองอักเสบจะทำให้มีไข้สูงและไวรัสขึ้นสมองอาจทำให้ถึงแก่ชีวิตได้ ทำให้มีการเสียหายของเนื้อสมอง ทำให้เนื้อสมองบางส่วนตายไป เกิดอาการสมองเสื่อม เป็นต้น 5) สาเหตุอื่น ๆ เช่น เนื้องอกสมองใหญ่ส่วนหน้า เลือดคั่งเรื้อรังใต้ชั้นเยื่อหุ้มสมอง น้ำคั่งในโพรงสมอง สมองถูกกระทบกระแทกเรื้อรัง เช่น จากการชกมวย ส่งผลทำให้เนื้อสมองตายเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีอาการสมองเสื่อมตามมา [5]

อาการและอาการแสดงของภาวะสมองเสื่อม คือเริ่มแรกสูญเสียความจำเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นไม่นาน ในทางตรงกันข้ามสามารถจำเรื่องราวในอดีตได้ เมื่ออาการรุนแรงขึ้น จะมีอาการหลงลืม เช่น ลืมชื่อตัวเอง ลืมชื่อคนในครอบครัว ลืมบ้านที่อยู่ของตัวเอง เป็นต้น อาการหลงลืมส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น พูดไม่เป็นประโยค ไม่สามารถรับประทานอาหารหรือแต่งตัวได้เอง วางสิ่งของผิดที่ วางแผนล่วงหน้าไม่ได้ จำเวลาและสถานที่ไม่ได้ จดจำเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่ได้ เมื่ออาการมากขึ้นจะเกิดพฤติกรรมแปรปรวน หวาดระแวง เห็นภาพหลอน [6,7]

ปัญหาผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ปัญหาหลัก ๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ ปัญหาด้าน cognition เกิดจากการเสื่อมของเซลล์ประสาทที่

ทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องความจำ โดยเฉพาะสมองส่วนฮิปโปแคมปัส สมองจะมีลักษณะการเสื่อมทางด้านความจำเป็นหลัก เช่น ความผิดปกติในเรื่องการรับรู้ การเรียนรู้ ความใส่ใจ การคิด ความจำ ภาษา และการตัดสินใจ เป็นต้น และปัญหาด้านประสาทจิตเวชศาสตร์ เช่น อาการหลงผิด ประสาทหลอน พฤติกรรมก้าวร้าว ซึมเศร้า และปัญหาการนอน เป็นต้น[2] นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อมค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ ค่าใช้จ่ายในการดูแลทางสังคม และค่าใช้จ่ายในสถานพักฟื้นคนชรา สำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมมีผลกระทบต่อสุขภาพผู้ดูแลมากกว่าการดูแลผู้ป่วยสูงอายุทั่วไป เพราะนอกจากต้องดูแลปัญหาด้านร่างกาย และทุพพลภาพแล้ว ยังต้องเผชิญกับปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรมของผู้ป่วยอีกด้วย การป้องกันภาวะสมองเสื่อม สามารถป้องกันได้ 3 ระดับ ดังนี้ การป้องกันระดับปฐมภูมิ เป็นการป้องกันปัจจัยเสี่ยงของโรค การป้องกันระดับทุติยภูมิ เป็นการคัดกรองโรคตั้งแต่ผู้ป่วยยังไม่แสดงอาการรุนแรง เพื่อที่จะแก้ไขตั้งแต่ระยะแรก และการป้องกันระดับตติยภูมิเป็นการชะลอการดำเนินโรคเมื่อผู้ป่วยมีอาการแสดงของโรคชัดเจนแล้ว[3]

ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะคัดกรองภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ เพื่อหาความชุกและนำข้อมูลที่ได้นำไปวางแผนการรักษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจความชุกภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยอยู่ในศูนย์พัฒนาการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค

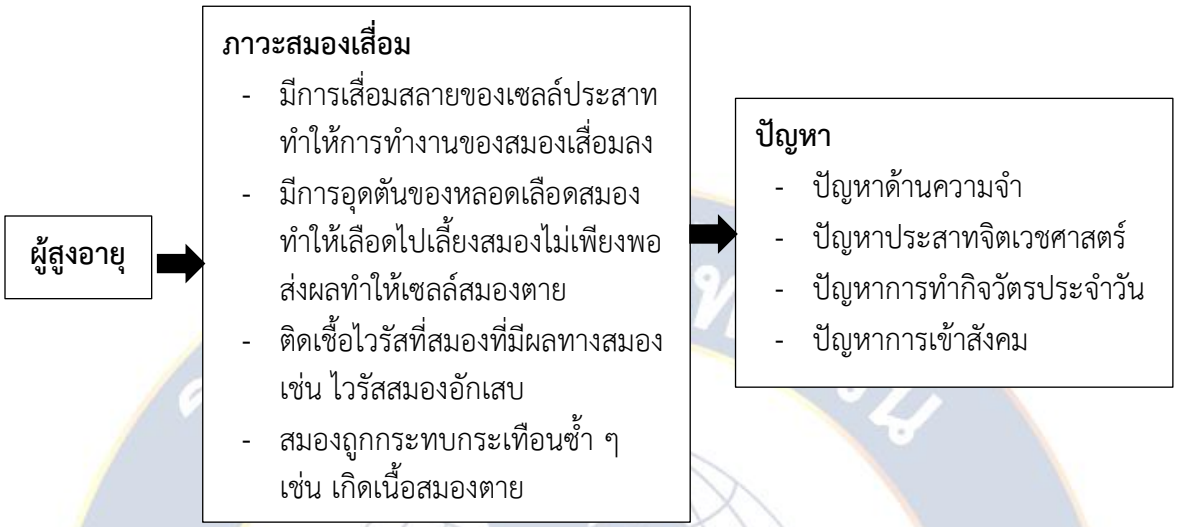
สมมติฐาน

ผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปที่ศูนย์พัฒนาการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแคในช่วงเก็บข้อมูลวิจัยอาจจะมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมเป็นจำนวนมาก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความชุกของภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ที่ศูนย์พัฒนาการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค เพื่อจะได้นำไปวางแผนการรักษาที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย
   การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

2. การคำนวณขนาดตัวอย่าง

$$n = \frac{Z^2PQ}{d^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

Z = ค่าสถิติมาตรฐานซึ่งขึ้นกับระดับความเชื่อมั่น

P = ค่าสัดส่วนของตัวอย่างที่ได้จากการวิจัยครั้งก่อนๆในอดีต

Q = 1-P

d = ความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดขึ้นได้มากที่สุดเมื่อนำค่าตัวอย่างไปประมาณค่าประชากร

การคำนวณขนาดตัวอย่าง

$$n = \frac{(1.96)^2 \times (0.242) \times (0.758)}{d^2}$$

n = 282

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยอยู่ในศูนย์พัฒนาการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค

4. การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงถึงขั้นตอนการทำวิจัย การปฏิบัติตนระหว่างดำเนินการวิจัย และประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย รวมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยด้วยตนเองโดยไม่มีการบังคับ

5. เกณฑ์การคัดเข้า

1) อายุ 60 ปีขึ้นไป
2) ไม่มีปัญหาด้านการสื่อสาร
3) ไม่มีปัญหาด้านการมองเห็น
4) ไม่มีปัญหาด้านการอ่านเขียน
5) ไม่มีปัญหาด้านการได้ยิน

6. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1) แบบการประเมินทดสอบสมรรถนะทางสมองของไทย (Thai Mental State Exam ,TMSE)
2) ใบยินยอมเข้าร่วมวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คัดกรองอาสาสมัครตามเกณฑ์การคัดเข้า
2. อาสาสมัครทุกคนเซ็นเอกสารยินยอมการเข้าร่วมการโครงการวิจัย พร้อมกับรับทราบการปฏิบัติตนขณะเข้าร่วมวิจัย
3. ผู้วิจัยทำการประเมินภาวะสมองเสื่อม โดยใช้แบบประเมินแบบประเมินทดสอบสมรรถนะทางสมองของไทย (Thai Mental State Exam, TMSE)
4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาร้อยละของความชุกของผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสำรวจผู้สูงอายุที่พำนักในศูนย์พัฒนาการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแคจำนวน 179 คน มีผู้สูงอายุที่อยู่ในเกณฑ์การคัดเข้าทั้งหมด 86 คน แบ่งออกตามช่วงอายุ 60-69 ปี จำนวน 6 คน ช่วงอายุ 70-79 ปี จำนวน 34 คน และช่วงอายุตั้งแต่ > 80 ปีขึ้นไป จำนวน 46 คน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ เพศ (n=86)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
60-69 ปี	6	7
70-79 ปี	34	40
≥ 80 ปี	46	53
เพศ		
หญิง	62	72
ชาย	24	28

จากตารางที่ 1 พบว่าอาสาสมัครทั้งหมด 86 คน แบ่งออกตามช่วงอายุ 60-69 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 7) ช่วงอายุ 70-79 ปี จำนวน 34 คน (ร้อยละ 40) และช่วงอายุตั้งแต่ > 80 ปีขึ้นไป จำนวน 46 คน (ร้อยละ 53)แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 62 คน ร้อยละ 72 และเพศชาย จำนวน 24 คน ร้อยละ 28

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างจำแนกตามคะแนนการคัดกรองภาวะสมองเสื่อม (n=86)

การคัดกรองภาวะสมองเสื่อม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คะแนน 0-23 (มีภาวะสมองเสื่อม)	39	45.35
คะแนน 24-26 (มีความเสี่ยงต่อภาวะสมองเสื่อม)	17	19.77
คะแนน 27-30 (ไม่มีภาวะสมองเสื่อม)	30	34.88

จากตารางที่ 2 พบว่าอาสาสมัครมีภาวะสมองเสื่อม จำนวน 39 คน (ร้อยละ 45.35) อาสาสมัครที่มีความเสี่ยงต่อภาวะสมองเสื่อม จำนวน 17 คน (ร้อยละ 19.77) และอาสาสมัครที่ไม่มีภาวะสมองเสื่อม จำนวน 30 คน (ร้อยละ 34.88)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละ ของผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมเมื่อแบ่งตามเพศ (n=39)

ภาวะสมองเสื่อม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
หญิง	28	71.89
ชาย	11	28.20

จากตารางที่ 3 พบว่าอาสาสมัครเพศหญิงมีภาวะสมองเสื่อม จำนวน 28 คน (ร้อยละ 71.89) และอาสาสมัครเพศชายมีภาวะสมองเสื่อม จำนวน 11 คน (ร้อยละ 28.20)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าจากการสำรวจผู้สูงอายุทั้งหมดในศูนย์พัฒนาการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแคมีจำนวน 179 คน มีผู้ที่อยู่ในเกณฑ์การคัดออกทั้งหมด 93 คนประกอบไปด้วยมีปัญหาทางด้านการมองเห็น 12 คน ตาบอด 2 คน อ่านหนังสือไม่ออก 18 คน เขียนหนังสือไม่ได้ 17 คน หลงลืมอยู่แล้ว 14 คน ไปต่างจังหวัด 4 คน และปฏิเสธในการเข้าร่วมงานวิจัย 26 คน และมีผู้สูงอายุที่อยู่ในเกณฑ์การคัดเข้าทั้งหมด 86 คน จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นและการใช้แบบประเมินแบบทดสอบสมรรถนะทางสมองของไทย (Thai Mental State Exam, TMSE) พบว่ามีผู้ที่ไม่มีภาวะสมองเสื่อม 47 คน (ร้อยละ 54.65) และมีผู้ที่มีภาวะสมองเสื่อม 39 คน(ร้อยละ 45.35) จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีภาวะสมองเสื่อมเป็นเพศหญิงจำนวน 28 คน (ร้อยละ 71.89) เพศชาย 11 คน (ร้อยละ 28.20) และมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 82.5$\pm$13.5 ปี ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุ $\geq$ 80 ปีขึ้นไป (ร้อยละ82.1) รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 70-79 ปี (ร้อยละ12.8) และอยู่ในช่วงอายุ 60-69 ปี (ร้อยละ5.1) ซึ่งพบว่ามีปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ อายุ $\geq$ 80 ปีขึ้นไป (ร้อยละ82.1) และเป็นเพศหญิงส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.89)

ปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงมีภาวะสมองเสื่อมมากกว่าผู้ชาย เช่น อายุ การหมดรอบเดือนและฮอร์โมนเพศหญิง จากการศึกษาพบว่า ฮอร์โมนเพศหญิงทดแทนคือ การให้ฮอร์โมนเอสโตรเจนชนิดสกัดจากธรรมชาติ (Bio-identical Hormone) ที่มีโครงสร้างเดียวกับฮอร์โมนเพศหญิงในร่างกาย การให้ฮอร์โมนเอสโตรเจนนั้นอาจให้ร่วมกับฮอร์โมนเพศหญิงอีกตัวหนึ่งคือ ฮอร์โมนโปรเจสเตอโรน ที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับฮอร์โมนเพศตามธรรมชาติ สามารถช่วย cognitive function ในผู้หญิงที่มีและไม่มีภาวะสมองเสื่อม ยิ่งไปกว่านั้นผู้หญิงวัยหมดประจำเดือนที่รับประทานยาทดแทนฮอร์โมน จะมี verbal memory, vigilance, reasoning และ motor speed ที่ดีกว่าผู้หญิงวัยหมดประจำเดือนที่ไม่ได้รับประทานในปัจจุบัน เนื่องจากการได้ฮอร์โมนทดแทนจะมีผลทำให้ลดการซึมเศร้า ลดอาการนอนไม่หลับ และช่วยเพิ่มระดับของความจำ มีสมาธิมากขึ้น และผู้ป่วยที่ไม่ได้ฮอร์โมนเพศหญิงทดแทนชนิดรวมจะเกิดภาวะสมองเสื่อมเพิ่มขึ้นประมาณ 2 เท่า[11] และฮอร์โมนบางชนิดที่อาจจะทำให้เสี่ยงต่อภาวะสมอง

เสื่อม ในผู้สูงอายุที่ขาดไทรอยด์ฮอรโมนมักจะไม่ค่อยตื่นตัว กระบวนการคิด การเกิดอารมณ์ และการตอบสนองต่อตัวกระตุ้นประสาททางระบบประสาทช้า ความจำและความสนใจในการเรียนรู้เสียไป[5] ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของพาวุฒิ เมฆวิชัย และสุรินทร์ แซ่ตั้ง[8] ศึกษาผลกระทบจากการดูแลผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อมในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถาม Caregiver Burden Inventory (CBI) พบว่ามีผู้ป่วย 66 ราย มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 73.4±8.5 ปี ในจำนวนผู้ป่วยทั้งหมดพบว่ามีภาวะสมองเสื่อม 39 ราย โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 80.3

นอกจากนี้อายุที่มากขึ้นก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งของการเกิดภาวะสมองเสื่อม จากการสำรวจความชุกของภาวะสมองเสื่อมพบว่า ในผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไป มีภาวะสมองเสื่อมมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ เนื่องจากการเสื่อมของเซลล์สมองตามวัยที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพด้านต่าง ๆ เสื่อมถอยตามช่วงอายุ อายุที่เพิ่มมากขึ้น เซลล์สมองก็จะเสื่อมลงเรื่อย ๆ การเสื่อมทางด้านเซลล์สมองจะส่งผลทำให้การคิดวิเคราะห์ ความทรงจำ และสติปัญญาเสื่อมถอยลงตาม พบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี จะมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคสมองเสื่อม 1% ช่วงอายุ 70-79 ปี มีความเสี่ยง 3% และผู้สูงอายุที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป จะมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคสมองเสื่อม 30% (12) ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ เดือนเพ็ญ ศิลปอนันต์(10) ศึกษาความชุกของภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถาม MMSE-Thai 2002 ผลการศึกษาพบว่าความชุกของภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 12.67 พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ผู้ที่มีอายุมากกว่า 80 ปี

ข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้

1. ข้อจำกัดในการเก็บของมูลเบื้องต้นไม่เพียงพอเช่น ข้อมูลด้านโรคประจำตัว ข้อมูลด้านการศึกษา ข้อมูลด้านสถานะภาพและข้อมูลด้านสุขภาพเกี่ยงกับการออกกำลังกาย
2. การใช้แบบประเมินทดสอบสมรรถนะทางสมองของไทย (Thai Mental State Exam, TMSE) เป็นเพียงการคัดกรองเบื้องต้นในการสำรวจผู้ที่มีภาวะสมองเสื่อมแต่ไม่สามารถแยกประเภทของภาวะสมองเสื่อมได้

ข้อเสนอแนะ

อยากให้งานวิจัยที่จะทำต่อไปมีการเก็บรวมรวมข้อมูลในแบบสอบถามเบื้องต้นมากขึ้นเช่น ข้อมูลด้านโรคประจำตัว ข้อมูลด้านการศึกษา ข้อมูลด้านสถานะภาพและข้อมูลด้านสุขภาพเกี่ยงกับการออกกำลังกาย

เอกสารอ้างอิง

ทัศนีย์ ตันติฤทธิศักดิ์, บรรณาธิการ. **แนวทางเวชปฏิบัติภาวะสมองเสื่อม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพรส จำกัด; 2557. 8-12

ธรรมนาถ เจริญบุญ. **ผลการรักษาโรคสมองเสื่อม การศึกษาแบบไปข้างหน้าในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ.** วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2557; 59(3): 313-322

ประเสริฐ อัสสันตชัย. **การเปลี่ยนแปลงของระบบประสาท**. [อินเตอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ก.ย.2559].จาก: http://www.si.mahidol.ac.th/project/geriatrics/knowledge_article/knowledge_healthy_2_008.html

พาวุฒิ เมฆวิชัย , สุรินทร์ แซ่ตั้ง. **ผลกระทบจากการดูแลผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อมในประเทศไทย.** วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 2558; (1): 101-110

วีรศักดิ์ เมืองไพศาล . **สมองเสื่อม**[อินเตอร์เน็ต]. พ.ศ. 2543-2551. [สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ก.ย. 2559]. จาก: http://www.thaisha.or.th/sites/default/files/attach/2014/ document/.pdf

วีรศักดิ์ เมืองไพศาล . **ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดสมองเสื่อม[อินเตอร์เน็ต].** [สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พ.ค. 2559]. จาก: http://www.si.mahidol.ac.th/project/geriatrics/ network_title1_4.html

ศินาท แขนอก . **ภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ (Dementia)** [อินเตอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ก.ย.2559]. จาก: http://www.dmh.go.th/downloadportal/morbidity/dementia.pdf

สิรินทร ฉันศิริกาญจน. แนวโน้มปัญหาผู้สูงอายุในทศวรรษหน้า [อินเตอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ก.ย.2559]. จาก: http://www.owf.go.th/wofa/modules/website/upload/news/276df6acf2a7613bbb3342ff7fe19007.pdf

สันต์ ใจยอดศิลป์. 2553. **โรคสมองเสื่อม (Dementia)** [อินเตอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ก.ย. 2559]. จาก: http://visitdrsant.blogspot.com/2010/07/dementia.html

สาธิดา แรกคำนวณ , พีรพนธ์ ลือบุญธวัชชัย . **ปัญหาพฤติกรรมและจิตใจของผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อมชนิดอัลไซม์เมอร์และภาระการดูแลของผู้ดูแล ที่แผนกจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.** วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 2555; 57(3): 335-346

เดือนเพ็ญ ศิลปอนันต์ . **การศึกษาอัตราความชุกของภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุโรงพยาบาลบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พ.ศ.2557.** วารสารการแพทย์และสาธารณสุขเขต 4. 2557: 1-5

เรณุการ์ ทองคำรอด . **จิตสังคมผู้สูงอายุ[อินเตอร์เน็ต].** [สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พ.ค. 2559]. จาก: http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main1_7.html

การจำแนกแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. ในประเทศไทยด้วยวิธีทางชีวโมเลกุลและการก่อโรคต่อหนอนกินรังผึ้ง, *Galleria mellonella* L.

Molecular identification of *Photorhabdus* spp. in Thailand and pathogenicity to larvae of the greater wax moth, *Galleria mellonella* L.

รัตนาวดี อ่อนวงษ์[1], นิยาภรณ์ ขวัญเกตุ[2], อัศเลข รัตนวรรณี[3], ประกาย ราชณุวงษ์[4] และ อธิราช หนูสีดำ[5*]
Rattanawadee Onwong[1], Niyaporn Khwanket[1], Atsalek Rattanawanee[1], Prakai Rachnuwong[1] and Atirach Noosidum[1*]

บทคัดย่อ

แบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. เป็นแบคทีเรียร่วมอาศัยของไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงในวงศ์ Heterorhabditidae ที่สามารถก่อโรคกับแมลงหลายชนิดทั่วโลก การศึกษานี้ได้จัดจำแนกชนิดของแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. จำนวน 3 ตัวอย่าง ที่แยกจากไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *Heterorhabditis indica* ที่พบในประเทศไทยด้วยการวิเคราะห์และเปรียบเทียบลำดับนิวคลีโอไทด์บางส่วนของยีน recA กับฐานข้อมูล GeneBank พบว่าแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. ทั้ง 3 ตัวอย่าง จัดจำแนกเป็น *P. luminescens* subsp. *hainanensis* นอกจากนั้นแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. ทั้ง 3 ตัวอย่างยังสามารถก่อโรคกับหนอนกินรังผึ้ง (*G. mellonella*) วัย 5 ที่ความเข้มข้น 10^6 CFU/น้ำ 50 มิลลิลิตร มีค่าอยู่ระหว่าง 60-80 เปอร์เซ็นต์ ที่เวลา 7 วันหลังการทดสอบ

คำสำคัญ : การควบคุมโดยชีววิธี, แบคทีเรียร่วมอาศัยไส้เดือนฝอย, หนอนกินรังผึ้ง, ยีน recA

[1] ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
[2] ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
[3] ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
[4] ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
[5] ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 fagrarn@ku.ac.th

Abstract

Photorhabdus spp. are symbiotic bacteria of entomopathogenic nematodes in the family Heterorhabditidae which cause diseases to various insects worldwide. This study was to identify three *Photorhabdus* spp. from Thai *Heterorhabditis indica* by analysis and comparison of recA sequence with GeneBank database. The results showed that the three *Photorhabdus* spp. were identified as *P. luminescens* subsp. *hainanensis.* Moreover, the three *Photorhabdus* spp. against the 5th instar larva of the greater wax moth (*G. mellonella*) at the rate of 10^{6} CFU/water 50 ml were able to kill the insect larvae for 60-80% after 7 days of exposure.

Keywords : Biocontrol, Nematodes-bacterial symbiont, Greater wax moth, recA gene

บทนำ

แบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. เป็นแบคทีเรียร่วมอาศัย (symbiotic bacteria) ของไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง (entomopathogenic nematode) สกุล *Heterorhabditis* ซึ่งเป็นชีวภัณฑ์ที่สามารถใช้กำจัดระยะตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของแมลงศัตรูพืชได้หลากหลายชนิดทั่วโลก (Gaugler, 2002; Grewal et al., 2005; Lewis and Clarke, 2012) โดยแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. จะก่อโรคกับแมลงและเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้แมลงอาศัยตายภายใน 24-48 ชั่วโมง (Poinar, 1990)

แบคทีเรียกลุ่มนี้อยู่ในวงศ์ Enterobacteriaceae มีลักษณะเป็นรูปแท่ง (rod shape) ไม่สร้างสปอร์ (non-sporulation) เป็นแบคทีเรียแกรมลบ (gram negative bacteria) เจริญเติบโตได้ดีทั้งในสภาวะที่มีออกซิเจนและไม่มีออกซิเจน (facultative anaerobes) (Akhurst et al., 2004) แบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. อาศัยอยู่ภายในบริเวณทางเดินอาหารส่วนหน้าและส่วนกลางของไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงระยะเข้าทำลายแมลงอาศัย (infective juvenile หรือที่เรียกว่าระยะ IJ) สามารถก่อโรคกับแมลงศัตรูพืชที่สำคัญหลายชนิด เช่น หนอนกระทู้ยาสูบ (Rajagopal and Bhatnagar, 2002) ด้วงงวงมันเทศ แมลงหวี่ขาวยาสูบ (Blackburn et al., 2005) หนอนใยผัก (Abdel-Razek, 2006) หนอนกระทู้ข้าวโพด (Salazar-Gutierrez et al., 2017) และแมลงวันผลไม้ (Shawer et al., 2018) เป็นต้น

ปัจจุบันแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. ถูกค้นพบและจัดจำแนกออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่ *P. luminescens*, *P. temperate* และ *P. asymbiotica* (Fischer-Le Saux et al., 1999; Rousel et al., 2012) และมีชนิดย่อยได้แก่ *P. luminescence* subsp. *hainanensis*, *P. luminescence* subsp. *akhurstii*, *P. luminescence* subsp. *kayaii*, *P. luminescence* subsp *caribbeanensis, P. luminescence* subsp. *luminescens*, *P.luminescence* subsp. *laumondii, P. luminescence*

subsp. *sonorensis, P. luminescence* subsp *tracensis, P. temperate* subsp. *stackbrandtii, P. asymbiotica* subsp. *asymbiotica, P. temperate* subsp. *temperate, P. temperate* subsp. *khanii, P. temperate* subsp. *tasmaniensis*, *P. temperate* subsp. *cinerea, P. asymbiotica* subsp. *australis* (Akhurst et al., 2004; Rousel et al., 2012; Yooyangket et al., 2018)

ในประเทศไทย มีรายงานการค้นพบแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. ที่แยกได้จากไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงแล้วมีจำนวนมากกว่า 60 ตัวอย่าง ประกอบด้วย *P. luminescens* subsp. *hainanensis*, *P. luminescens* subsp. *akhurstii*, *P. luminescens* subsp. *laumondii*, *P. asymbiotiaca* subsp. *australis* (Thanwisai et al., 2012; Yooyangket et al., 2018; Muangpat et al., 2020)

อย่างไรก็ตาม การค้นพบตัวอย่างแบคทีเรียใหม่นั้นจะต้องนำมาจัดจำแนกชนิด ก่อนจะนำไปใช้ในการศึกษาเพิ่มเติมหรือใช้ประโยชน์ได้อย่างปลอดภัย การจัดจำแนกชนิดของตัวอย่างแบคทีเรียด้วยวิธีทางชีวโมเลกุลโดยการวิเคราะห์ลำดับเบสบน deoxyribonucleic acid (DNA) นั้น จัดเป็นวิธีการหนึ่งที่นิยมใช้และได้รับการยอมรับทั่วโลก (Akhurst and Boemare, 1990; Boemare and Akhurst, 2007; Lee and Stock, 2010) เนื่องจากสะดวก รวดเร็ว และมีความแม่นยำสูงกว่าการใช้เทคนิคการจัดจำแนกชนิดด้วยการศึกษาความแตกต่างวิธีด้านฟีโนไทป์ของแบคทีเรีย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มีเป้าหมายที่จะตรวจสอบชนิดของแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. จำนวน 3 ตัวอย่าง ที่แยกได้จากไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *Heterorhabditis* spp. ที่สำรวจพบในประเทศไทย โดยใช้วิธีการจัดจำแนกด้วยการวิเคราะห์ลำดับนิวคลีโอไทด์บางส่วนของยีน recA จากนั้นทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นของแบคทีเรียร่วมอาศัย *Photorhabdus* spp. ที่มีต่อหนอนกินรังผึ้งในระดับห้องปฏิบัติการ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาเป็นชีวภัณฑ์กำจัดแมลงต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การแยกเชื้อแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง

นำไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *Heterorhabditis indica* EPNKU64, *H. indica* EPNKU67 และ *H. indica* EPNKU68 ที่แยกได้จากตัวอย่างดิน อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (GPS Coordinator: 14°14'23.5"N 99°03'36.3"E) ที่เก็บรักษาในตู้ควบคุมอุณหภูมิ 18 องศาเซลเซียส จากห้องปฏิบัติการไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มาขยายปริมาณด้วยหนอนกินรังผึ้ง (*Galleria mellonella* L.) ตามวิธีการของ Kaya and Stock (1997)

เมื่อหนอนกินรังผึ้งตายจากการเข้าทำลายของไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงแล้ว 24 ชั่วโมง และลำตัวภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงสีเป็นสีแดงหรือสีส้ม นำซากหนอนกินรังผึ้งที่ถูกทำลายด้วยไส้เดือนฝอยศัตรู

แมลงมาทำความสะอาดผิวด้านนอกด้วยการแช่ซากหนอนใน ethanol 95 เปอร์เซ็นต์ 1 นาที พักทิ้งไว้ให้แห้ง ภายในตู้ปลอดเชื้อ ฉีกบริเวณชั้นผิวหนังของปล้องลำตัวที่ 3 ของหนอนกินรังผึ้งด้วยปากคีบ (forceps) แล้วจึงนำเข็มเขี่ยเชื้อแบบห่วงแตะของเหลวภายในตัวของซากหนอนกินรังผึ้ง และเขี่ยเชื้อลงบนอาหารเลี้ยงเชื้อ Nutrient bromothymol blue agar (NBTA) (Kaya and Stock ,1997) บ่มจานเพาะเชื้อที่อุณหภูมิ 25±2 องศาเซลเซียส นาน 4 วัน ในที่มืด จากนั้นคัดเลือกโคโลนีเดี่ยวที่มีสีเขียวครอบคลุมทั้งโคโลนีไปเพาะเลี้ยงด้วยอาหาร NBTA อีกครั้งเพื่อแยกเชื้อให้บริสุทธิ์และเก็บรักษาไว้ในกลีเซอรีนเข้มข้น 100 เปอร์เซ็นต์ ในตู้ควบคุมอุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส เพื่อใช้ในการทดลองต่อไป

2. การตรวจสอบชนิดพันธุ์ของแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงด้วยวิธีทางชีวโมเลกุล

นำโคโลนีเดี่ยวของแบคทีเรีย ไปเพิ่มจำนวนเซลล์ในอาหารเลี้ยงเชื้อ Luria-Bertani (LB) ปริมาตร 3 มิลลิลิตร และเขย่าด้วยเครื่อง shaking incubator 180 รอบต่อนาที ที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 18-24 ชั่วโมง (Yooyangket et al., 2018) จากนั้นจึงนำมาสกัดสารพันธุกรรมของแบคทีเรียด้วยชุดสกัด (GenUpTM gDNA Kit) (Biotech Rabbit: Germany)

เพิ่มปริมาณ DNA ด้วยกระบวนการ polymerase chain reaction (PCR) โดยใช้ primer ที่ตำแหน่งยีน recA ประกอบด้วย forward primers: recA_F และ reverse primers: recA_R (Tailliez et al., 2010) จัดเตรียม 2x master mix (cat.no. BR0100201; Biotech Rabbit: Germany) ปริมาตร 20 ไมโครลิตร, primer recA_F และ primer recA_R อย่างละ 2 ไมโครลิตร (0.1 นาโนโมล/ไมโครลิตร), น้ำกลั่นปริมาตร 4 ไมโครลิตร และ genomic DNA ปริมาตร 12 ไมโครลิตร (50 นาโนกรัม) ใส่องค์ประกอบทั้งหมดลงใน PCR tube ขนาด 200 ไมโครลิตร เริ่มจากกระบวนการ initial denaturation 94 องศาเซลเซียส 5 นาที ต่อด้วยกระบวนการ denaturation 94 องศาเซลเซียส 1 นาที , annealing 50 องศาเซลเซียส 1 นาที และ elongation 72 องศาเซลเซียส 2 นาที ทำซ้ำทั้งหมด 35 รอบ และเข้าสู่กระบวนการสุดท้ายคือ final elongation 72 องศาเซลเซียส 7 นาที

นำผลิตภัณฑ์ PCR ที่ได้ไปตรวจสอบคุณภาพด้วยวิธี agarose gel electrophoresis และทำดีเอ็นเอให้บริสุทธิ์ด้วยชุด GenUP™ PCR Cleanup Kit (Biotech Rabbit: Germany) นำดีเอ็นเอที่บริสุทธิ์แล้วส่งวิเคราะห์หาลำดับนิวคลีโอไทด์ (Prima Scientific Ltd., Thailand และ Bio Basic Ltd., Singapore) จากนั้นวิเคราะห์ความใกล้เคียงของลำดับนิวคลีโอไทด์ของแบคทีเรียที่ได้กับฐานข้อมูลลำดับนิวคลีโอไทด์ไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงของศูนย์ข้อมูล The national center for biotechnology information (NCBI) (NCBI, 2021)

3. การทดสอบประสิทธิภาพการก่อโรคของแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. ที่มีต่อหนอนกินรังผึ้งวัย 5

นำแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. จำนวน 3 ตัวอย่าง มาเพิ่มปริมาณโดยการเพาะเชื้อบนอาหารเลี้ยงเชื้อ NBTA แล้วนำไปบ่มเชื้อที่อุณหภูมิห้อง ในที่มืดเป็นเวลา 3 วัน จากนั้นถ่ายเชื้อแบคทีเรียที่ได้ลงในอาหารเลี้ยงเชื้อ LB ปริมาตรหลอดละ 5 มิลลิลิตร และนำไปเขย่าด้วยเครื่อง shaking incubator ที่ความเร็ว 160 รอบ/นาที อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง เพิ่มจำนวนเซลล์ของแบคทีเรียด้วยวิธีการข้างต้นให้มีปริมาณมากเพื่อใช้สำหรับทดสอบต่อไป

นำสารแขวนลอยในอาหารเลี้ยงเชื้อ LB ที่ได้มาปั่นด้วยเครื่องปั่นเหวี่ยง ที่ความเร็วรอบ 10,000 รอบ/นาที เป็นเวลา 20 นาที จากนั้นดูดส่วนใสด้านบนทิ้ง และละลายตะกอนเซลล์ด้วยน้ำกลั่นเพื่อปรับค่าความขุ่นให้ได้เท่ากับ 1.0 ที่ความยาวคลื่น 600 นาโนเมตร ด้วยเครื่อง spectrophotometer จากนั้นนำเซลล์ที่ปรับค่าความขุ่นเท่ากับ 1.0 ปริมาตร 100 ไมโครลิตร มาผสมกับ phosphate buffer saline (PBS) ปริมาตร 900 ไมโครลิตร และเจือจางลงทีละ 10 เท่า จนถึง 10^{-6} จากนั้นดูดสารละลายที่ความเจือจาง 10^{-4}-10^{-6} ปริมาตร 100 ไมโครลิตร หยดลงบนอาหารเลี้ยงเชื้อ Tryptone soy agar (TSA) แล้วเกลี่ยให้ทั่วบนผิวหน้าของอาหารเลี้ยงเชื้อ ด้วยแท่งแก้วสามเหลี่ยม (spreader) ทำทั้งหมด 3 ซ้ำ นำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง นับจำนวนโคโลนีที่เกิดขึ้นบนอาหารเลี้ยงเชื้อ และคำนวณหาค่า colony forming unit (CFU/ml) โดยใช้สูตร [(จำนวนโคโลนีเฉลี่ย × ส่วนกลับของความเจือจางที่ใช้ในการทดสอบ) / ปริมาตรของสารละลายในการ spread plate]

ทดสอบประสิทธิภาพการก่อโรคของแบคทีเรียร่วมอาศัยที่มีต่อหนอนกินรังผึ้งวัย 5 โดยการหยดเซลล์แบคทีเรียที่มีความเข้มข้น 10^{6} CFU/น้ำ 50 มิลลิลิตร ลงบนผิวหน้าของอาหารเทียมหนอนกินรังผึ้ง ปริมาตร 2 กรัม ภายในกล่องพลาสติกขนาด 3×3×2 เซนติเมตร ที่เจาะรูบนฝา 9 รู จากนั้นใส่หนอนกินรังผึ้งวัย 5 จำนวน 1 ตัวต่อ 1 กล่อง เก็บไว้ในห้องมืดที่อุณหภูมิ 25±2 องศาเซลเซียส และความชื้นสัมพัทธ์ 75±5 เปอร์เซ็นต์ ทำการทดลองทั้งหมด 3 ซ้ำ ซ้ำละ 10 ตัว บันทึกการตายของหนอนทุกๆ 24 ชั่วโมง เป็นเวลา 7 วัน หลังการทดสอบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความแตกต่างของนิวคลีโอไทด์ภายในชนิดเดียวกันและระหว่างชนิด (pairwise distance) วิเคราะห์หาโมเดลที่เหมาะสมในการสร้างแผนภูมิต้นไม้ทางวิวัฒนาการ (phylogenetic tree) และหาค่า Maximum likelihood (ML) ที่ 1000 รอบ ด้วยโปรแกรม MEGA-X version 10.1.1 (Kumar et al., 2018)

การทดสอบประสิทธิภาพการก่อโรคของแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. ที่มีต่อหนอนกินรังผึ้งวัย 5 วางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (Completely Randomized Design, CRD) และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนโดยใช้ one way ANOVA (Analysis of Variance) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในแต่กรรมวิธีด้วย Tukey's HSD test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ด้วยโปรแกรม R version 3.3.1 (R Core Team, 2021)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. การตรวจสอบชนิดพันธุ์ของแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง

แบคทีเรียร่วมอาศัย 3 ตัวอย่าง ที่แยกจากไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *H. indica* ที่เก็บจากตัวอย่างดินในจังหวัดกาญจนบุรี มีลักษณะทางฟีโนไทป์เป็นกลุ่มแบคทีเรียสกุล *Photorhabdus* ทั้ง 3 ตัวอย่าง โดยมีรูปร่างโคโลนีแบคทีเรียที่ไม่แน่นอน (irregular) แต่ค่อนข้างกลม มีการเรืองแสงเมื่อส่องภายใต้แสงอัลตราไวโอเลต (bioluminescence feature) และโคโลนีแบคทีเรียมีสีเขียวเข้ม (dark-green) เมื่อเลี้ยงบนอาหาร NBTA (**ตารางที่ 1**) สอดคล้องกับ Thanwisai et al., (2012) ที่ได้อธิบายถึงแบคทีเรียสกุล *Photorhabdus* เมื่อเพาะลงบนอาหารเลี้ยงเชื้อ NBTA โคโลนีจะมีสีเขียวอ่อน หรือเขียวเข้ม ขอบเรียบ ลักษณะโค้งนูน หรือนูนบริเวณตรงกลางของโคโลนีเพียงเล็กน้อย และแบคทีเรีย *P. luminescens* ในระยะแรกสามารถสร้างสารเรืองแสงได้ (luminescent) (Leisman et al., 1995)

เมื่อนำข้อมูลลำดับนิวคลีโอไทด์ของยีนที่ตำแหน่ง recA ของสารพันธุกรรมภายในนิวเคลียส (nuclear DNA) ของแบคทีเรียทั้ง 3 ตัวอย่าง ไปเปรียบเทียบการจัดลำดับนิวคลีโอไทด์กับแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงในฐานข้อมูล NCBI พบว่า แบคทีเรียทั้ง 3 ตัวอย่าง ได้แก่ *P. luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU64 (MW836155), *P. luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU67 (MW836156) และ *P. luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU68 (MW836157) จัดเป็น *Photorhabdus luminescens* subsp. *hainanensis* ทั้ง 3 ตัวอย่าง โดยมีความใกล้เคียงกับ *P. luminescens* subsp. *hainanensis* (FJ862004.1) ในฐานข้อมูล NCBI ถึง 97.99 เปอร์เซ็นต์

นอกจากนี้ ความแตกต่างของนิวคลีโอไทด์ภายในชนิดเดียวกันและระหว่างชนิด (pairwise distances) ของแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงในกลุ่ม *P. luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU64, *P. luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU67 และ *P. luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU68 พบว่ามีความแตกต่างกันกับ *P. luminescens* subsp. *hainanensis* (FJ862004.1) เพียง 9 คู่เบส ในขณะที่แบคทีเรียทั้ง 3 ตัวอย่างมีความแตกต่างกับแบคทีเรียร่วมอาศัยอื่นๆ มากกว่า 10 คู่เบส ดังแสดงใน**ตารางที่ 2**

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองแผนภูมิต้นไม้ทางวิวัฒนาการของแบคทีเรีย *P. luminescence* subsp. *hainanensis* ทั้ง 3 ตัวอย่าง ร่วมกับลำดับนิวคลีโอไทด์ที่ตำแหน่ง recA ของแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงในฐานข้อมูล GeneBank ซึ่งประกอบไปด้วยแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *P. luminescence* subsp. *hainanensis* (FJ862004.1), *P. luminescence* subsp. *akhurstii* (FJ862005.1), *P. luminescence* subsp. kayaii (FJ861997.1), *P. luminescence* subsp *caribbeanensis* (FJ862003.1), *P. luminescence* subsp. luminescens (FJ862000.1), *P. luminescence* subsp. *laumondii* (FJ861999.1), *P. luminescence* subsp. *sonorensis*

(JQ912653.1), *P. luminescence* subsp *tracensis* (FJ862015.1), *P. temperate* subsp. *stackbrandtii* (KF740655.1), *P. asymbiotica* subsp. *asymbiotica* (FJ862017.1), *P. temperate* subsp. *temperate* (FJ862013.1), *P. temperate* subsp. *khanii* (FJ862009.1), *P. temperate* subsp. *tasmaniensis* (FJ862007.1), *P. temperate* subsp. *cinerea* (KF740654.1), *P. asymbiotica* subsp. *australis* (FJ862018.1), *P. heterorhabditis* (KF418147.1) และ *X. nematophilus* (AF127333.1) พบว่าแบบจำลองแผนภูมิต้นไม้ทางวิวัฒนาการของแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงสกุล *Photorhabdus* เป็นแบบชาติพันธุ์เดียว (monophyletic) และตัวอย่างของแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงทั้ง 3 ตัวอย่าง จัดเข้าอยู่ในกลุ่มของแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงสกุล *Photorhabdus* (**ภาพที่ 1**)

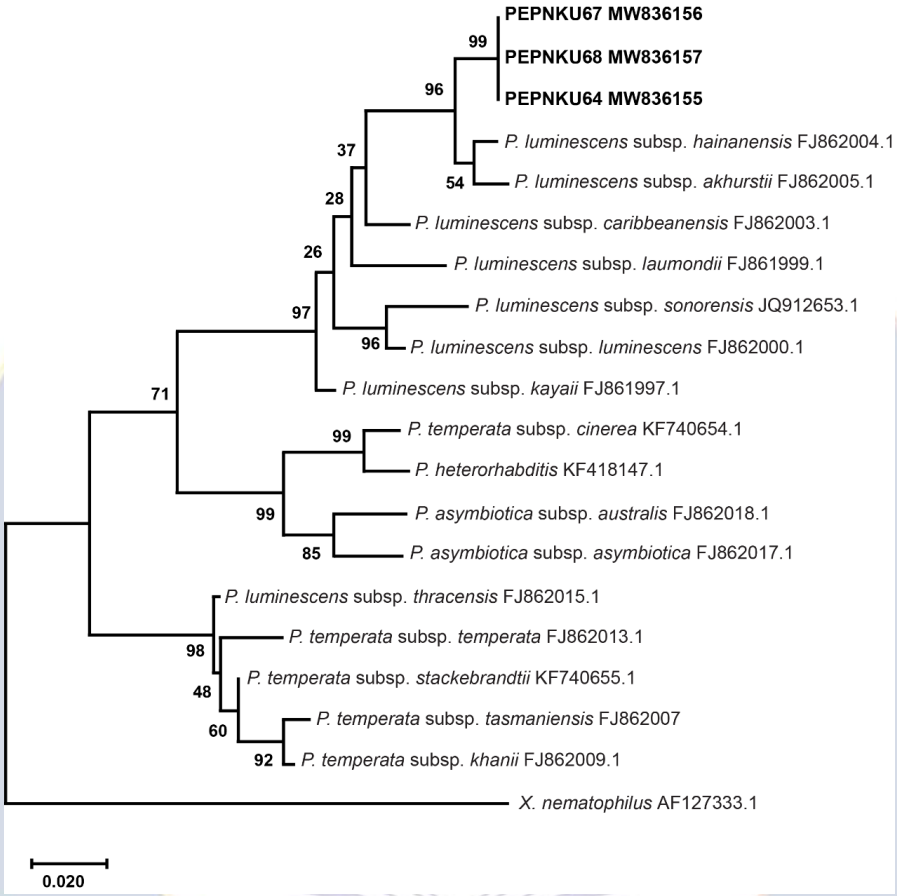
โดยทั่วไปแล้วแบคทีเรียร่วมอาศัยศัตรูแมลงสกุล *Photorhabdus* จะพบอยู่เฉพาะในทางเดินอาหารของไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *Heterorhabdis* spp. เท่านั้น (Ciche et al., 2008) ซึ่งแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงในกลุ่ม *Heterorhabditis* จัดเป็นแบคทีเรียในกลุ่ม *Photorhabdus* ทั้งหมด (Stock and Goodrich, 2008) ตัวอย่างเช่น แบคทีเรีย *P. luminescens* สามารถแยกได้จากไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *H. indica* ที่รัฐโมเรโลส ประเทศเม็กซิโก (Salgado-Morales et al., 2019) แบคทีเรีย *P. luminescens* subsp. *akhurstii* ถูกแยกได้จากไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *H. indica* ที่พบทางตอนใต้ของประเทศอินเดีย (Rajagopal and Bhatnagar, 2002) ที่จังหวัดกำแพงเพชร (Muangpat et al., 2017) และจังหวัดเพชรบูรณ์ (Yooyangket et al., 2018) ของประเทศไทย

2. การทดสอบประสิทธิภาพการก่อโรคของแบคทีเรีย *Photorhabdus* spp. ที่มีต่อหนอนกินรังผึ้งวัย 5

การก่อโรคของแบคทีเรีย *P. luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU64, *P. luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU67 และ *P. luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU68 ที่มีต่อหนอนกินรังผึ้งวัย 5 ที่ความเข้มข้น 10^6 CFU/น้ำ 50 มิลลิลิตร พบว่าหนอนกินรังผึ้งที่ได้รับแบคทีเรียมีการตายแตกต่างกับชุดควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ หลังการทดสอบที่ 3 วัน ($F= 0.00$; $df = 3, 8$; $P < 0.01$) และ 7 วัน ($F= 0.00$; $df = 3, 8$; $P < 0.01$) โดยแบคทีเรียทั้ง 3 ตัวอย่างทำให้หนอนกินรังผึ้งวัย 5 ตายไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีค่าการตายที่ 3 วัน และ 7 วัน หลังการทดสอบอยู่ระหว่าง 60.33-70.00 เปอร์เซ็นต์ และ 70.00-83.33 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (**ภาพที่ 2**)

การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกันกับการศึกษาของ Shahina et al. (2011) ที่รายงานว่าแบคทีเรีย *P. luminescens* ที่ความเข้มข้น 4×10^4 เซลล์/มิลลิลิตร สามารถก่อโรคให้กับหนอนกินรังผึ้ง ได้ถึง 95 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนั้นแบคทีเรีย *P. luminescens* subsp. *akhurstii* ที่ความเข้มข้น 1×10^3 และ 1×10^4 CFU/หนอน ทำให้หนอนกินรังผึ้งตายหลังจากการทดสอบที่ 72 ชั่วโมง เท่ากับ 63 และ 100 เปอร์เซ็นต์

ตามลำดับ (Salazar-Gutiérrez et al., 2017) และแบคทีเรีย *P. luminescens* ที่ความเข้มข้น 4×10^5 เซลล์/มิลลิลิตร ยังสามารถทำลายหนอนใยผักได้ถึง 60 เปอร์เซ็นต์ (Abdel-Razek, 2006)

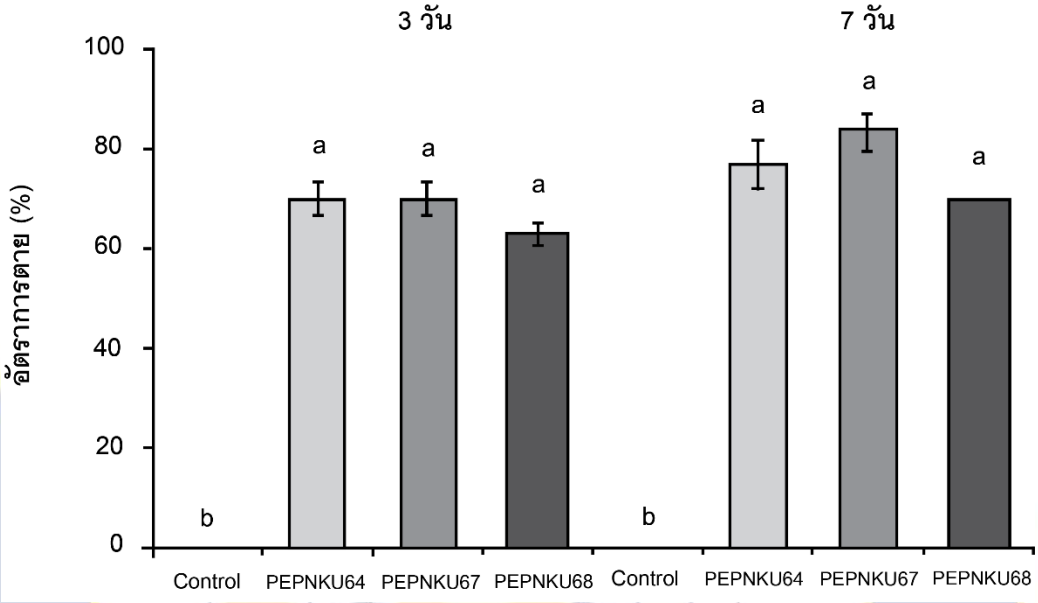

ภาพที่ 1 แบบจำลองแผนภูมิต้นไม้ทางวิวัฒนาการ (phylogenetic tree) ของแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงสกุล *Photorhabdus* ทั้ง 3 สายพันธุ์ เมื่อเปรียบเทียบลำดับนิวคลีโอไทด์ที่ตำแหน่ง recA กับฐานข้อมูลแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงสกุล *Photorhabdus* ของศูนย์ national center for biotechnology information

สรุป

ผลการวิเคราะห์ลำดับนิวคลีโอไทด์บางส่วนของยีน recA เปรียบเทียบกับฐานข้อมูลธนาคารยีน (GeneBank) ของแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงทั้ง 3 ตัวอย่าง ที่แยกได้จากไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *Heterorhabditis indica* EPNKU64, *H. indica* EPNKU67 และ *H. indica* EPNKU68 จัด

จำแนกได้เป็นแบคทีเรีย *P. luminescens* subsp. *hainanensis* ทั้ง 3 ตัวอย่าง และยังพบว่าแบคทีเรียดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการก่อโรคกับหนอนกินรังผึ้งวัย 5 สูงมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ ที่ความเข้มข้น 10^6 CFU/น้ำ 50 มิลลิลิตร

ภาพที่ 2. ค่าเฉลี่ย (mean±SE) อัตราการตายของหนอนกินรังผึ้ง (*Galleria mellonella*) วัย 5 ที่เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรียร่วมอาศัยในไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง (ชุดควบคุม = น้ำกลั่น, PEPNKU64 = *Photorhabdus luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU64, PEPNKU67 = *Photorhabdus luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU67 and PEPNKU68 = *Photorhabdus luminescens* subsp. *hainanensis* PEPNKU64) ที่ความเข้มข้น 10^6 CFU/มิลลิลิตร หลังการทดสอบที่ 3 และ 7 วัน (แท่งกราฟที่มีตัวอักษรเหมือนกันแสดงถึงความไม่แตกต่างกันทางสถิติ ที่ P = 0.05)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (รหัสโครงการ ก-ษ (ด) 61.59) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (รหัสโครงการ MRG6080195)

เอกสารอ้างอิง

Abdel-Razek, A. S. (2006). **Infectivity prospects of both nematodes and bacterial symbionts against cotton leafworm, *Spodoptera littoralis* (Biosduval) (Lepidoptera: Noctuidae).** Journal of Pest Science. 79: 11–15.

Akhurst, R. J. and N. Boemare. (1990). **Biology and taxonomy of *Xenorhabdus***. In: R. Gaugler and H. K. Kaya, eds. Entomopathogenic Nematodes in Biological Control. (pp. 75-90). Boca Raton, Florida: CRC Press.

Akhurst, R. J., N. E. Boemare, P. H. Janssen, M. M. Peel, D. A. Alfredson, and C. E. Beard. (2004). **Taxonomy of Australian clinical isolates of the genus *Photorhabdus* and proposal of *Photorhabdus asymbiotica* subsp. *asymbiotica* subsp. nov. and *P. asymbiotica* subsp. *australis* subsp. nov**. International Journal of Systematic and Evolutionary Microbiology. 54(4): 1301-1310.

Blackburn, M. B., J. M. Domek, D. B. Gelman, and J. S. Hu. (2005). **The broadly insecticidal Photorhabdus luminescens toxin complex a (Tca): Activity against the Colorado potato beetle, Leptinotarsa decemlineata, and sweet potato whitefly, Bemisia tabaci.** Journal of Insect Science. 5(32): 1-11.

Boemare, N. E. and R. J. Akhurst. (2007). **The genera *Photorhabdus* and *Xenorhabdus*.** In: M. Dworkin, S. Falkow, E. Rosenberg, K.-H. Schleifer, E. Stackebrandt eds. The Prokaryotes. (pp. 473–488). New York: Springer.

Ciche, T. A., K. Kim, B. Kaufmann-Daszczuk, K. C. Nguyen, and D. H. Hall. (2008). **Cell invasion and matricide during *Photorhabdus luminescens* transmission by *Heterorhabditis bacteriophora* nematodes**. Applied and Environmental Microbiology. 74(8): 2275-2287.

Fischer-Le Saux, M., V. Viallard, B. Brunel, P. Normand, and N. E. Boemare. (1999). **Polyphasic classification of the genus *Photorhabdus* and proposal of new taxa: *P. luminescens* subsp. *luminescens* subsp. nov., *P. luminescens* subsp. *akhurstii* subsp. nov., *P. luminescens* subsp. *laumondii* subsp. nov., *P. temperata* sp. nov., *P. temperata* subsp. *temperata* subsp. nov. and *P. asymbiotica* sp. nov**. International Journal of Systematic Evolution Microbiology. 49(4): 1645-1656.

Gaugler, R. (2002). **Entomopathogenic Nematology**. CABI Publishing, Wallingford, UK.

Grewal, P. S., R. U. Ehlers, and D. I. Shapiro-Ilan. (2005). **Morphology and Systematics of Nematodes Used in Biocontrol.** In: S. P. Stock and D. J. Hunt eds. Nematodes as Biocontrol Agents. (pp. 3-40). Wallingford, UK.: CABI Publishing.

Kaya, H. K. and S. P. Stock. (1997). **Manual of Techniques in Insect Pathology**. In L. A. Lacey ed. Techniques in insect nematology. (pp. 281–324). San Diego, GA.: Academic Press.

Kumar, S., G. Stecher, M. Li, C. Knyaz, and K. Tamura. (2018). **Molecular Biology and Evolution**. 35(6): 1547-1549.

Lee, M. M. and S. P. Stock. (2010) **A multigene approach for assessing evolutionary relationships of *Xenorhabdus* spp. (c-proteobacteria), the bacterial symbionts of entomopathogenic *Steinernema* nematodes**. Journal of Invertebrate Pathology. 104(2): 67–74.

Leiaman G. B., J. Waukau, and S. A. Forst. (1995). **Characterization and environmental regulation of outer membrane proteins in Xenorhabdus nematophilus.** Applied and Environmental Microbiology. 61(1): 200-204.

Lewis, E. E. and D. J. Clarke. (2012). **Nematode parasites and entomopathogens**. In F. Vega and H. K. Kaya, eds. Insect Pathology, 2nd ed. (pp. 395–424). Amsterdam, Netherlands: Elsevier.

Muangpat, P., M. Suwannaroj, T. Yimthin, C. Fukruksa, S. Sitthisak, N. Chantratita, A. Vitta, and A. Thanwisai. (2020). Antibacterial activity of Xenorhabdus and Photorhabdus isolated from entomopathogenic nematodes against antibiotic-resistant bacteria. Plos one. 15(6): e0234129.

Muangpat, P., T. Yooyangket, C. Fukruksa, M. Suwannaroj, T. Yimthin, S. Sitthisak, N. Chantratita, A. Vitta, N. Tobias, H. Bode, and A. Thanwisai. (2017). **Screening of the Antimicrobial Activity against Drug Resistant Bacteria of *Photorhabdus* and *Xenorhabdus* Associated with Entomopathogenic Nematodes from Mae Wong National Park, Thailand**. Frontiers in Microbiology. 8(1142): 1-15

National center for biotechnology information (NCBI). (2021). **Basic Local Alignment Search Tool.** Available: https://blast.ncbi.nlm.nih.gov/Blast.cgi?PROGRAM=blastn&PAGE_TYPE=BlastSearch&LINK_LOC=blasthome. Accessed Mar.24, 2021.

Poinar, G. O. (1990). **Biology and Taxonomy of Steinernematidae and Heterorhabditidae**. In R. Gaualer. and. H. K. Kaya (Eds.). Entomopathogenic Nematodes in Biological Control. (pp. 23-62). Boca Raton. CRC Press.

R Core Team. (2021). R: A language and environment for statistical computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. Available:https://www.R-project.org/. Accessed March 24, 2021.

Rajagopal, R. and R. K. Bhatnagar. (2002). **Insecticidal Toxic Proteins Produced by *Photorhabdus luminescens* akhurstii, a Symbiont of *Heterorhabditis indica***. Journal of Nematology. 34(1): 23–27.

Rousel O., T. Hill, and S. P. Stock. (2012). **Characterization and Phylogenetic Relationships of *Photorhabdus luminescens* subsp. *sonorensis* (γ-Proteobacteria: Enterobacteriaceae), the Bacterial Symbiont of the Entomopathogenic Nematode *Heterorhabditis sonorensis* (Nematoda: Heterorhabditidae).** Current Microbiology. 66(1): 30-39.

Salazar-Gutierrez, J. D., A. Castelblanco, M. X. Rodríguez-Bocanegra, W. Teran, and A. Sáenz Aponte. (2017). ***Photorhabdus luminescens* subsp. *akhurstii* SL0708 pathogenicity in *Spodoptera frugiperda* (Lepidoptera: Noctuidae) and *Galleria mellonella* (Lepidoptera: Pyralidae)**. Journal of Asia-Pacific Entomology. 20(4): 1112-1121.

Salgado-Morales, R., F. Martínez-Ocampo, V. Obregón-Barboza, K. Vilchis-Martínez, A. Jiménez-Pérez, and E. Dantán-González. (2019). **Assessing the Pathogenicity of Two Bacteria Isolated from the Entomopathogenic Nematode *Heterorhabditis indica* against *Galleria mellonella* and Some Pest Insects**. Insects. 10(3): 83-97.

Shahina, F., K. A. Tabassum, J. Salma, and G. Mahreen. (2011). **Biopesticidal affect of *Photorhabdus luminescens* against *Galleria mellonella* larvae and subterranean termite (Termitidae: Macrotermis)**. Pakistan Journal of Nematology. 29(1): 35-43.

Shawer, R., I. Donati, A. Cellini, F. Spinelli, and N. Mori. (2018). **Insecticidal Activity of *Photorhabdus luminescens* against *Drosophila suzukii***. Insects. 9(4), 148-161.

Stock, S. P. and H. Goodrich-Blair. (2008). **Entomopathogenic nematodes and their bacterial symbionts: The inside out of a mutualistic association.** Symbiosis. 46(2): 65-75.

Tailliez P, C. Laroui, N. Ginibre, A. Paule, S. Pagès, and N. Boemare. (2010). **Phylogeny of Photorhabdus and Xenorhabdus based on universally conserved protein-coding sequences and implications for the taxonomy of these two genera. Proposal of new taxa: X. vietnamensis sp. nov., P. luminescens subsp. caribbeanensis subsp. nov., P. luminescens subsp. hainanensis subsp. nov., P. temperata subsp. khanii subsp. nov., P. temperata subsp. tasmaniensis subsp. nov., and the reclassification of P. luminescens subsp. thracensis as P. temperata subsp. thracensis comb. nov.** International Journal of Systematic and Evolutionary Microbiology. 60(8): 1921-1937.

Thanwisai, A., S. Tandhavanant, N. Saiprom, N. R. Waterfield, P. Ke Long, H.B. Bode, S. J. Peacock, and N. Chantratita. (2012). **Diversity of Xenorhabdus and Photorhabdus spp. and Their Symbiotic Entomopathogenic Nematodes from Thailand.** Plos one. 7(9): e43835.

Yooyangket, T., P. Muangpat, R. Polseela, S. Tandhavanant, A. Thanwisai, and A. Vitta. (2018). **Identification of entomopathogenic nematodes and symbiotic bacteria from Nam Nao National Park in Thailand and larvicidal activity of symbiotic bacteria against Aedes aegypti and Aedes albopictus.** PLOS ONE. 13(4): e0195681

ผลของการฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพที่มีผลต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย

EFFECTS OF SERVING TRAINING IN COMBINATION WITH IMAGERY TRAINING ON ACCURACY OF SEPAK TAKRAW SERVING IN MALE SEPAK TAKRAW ATHLETES

เศกสิทธิ์ ถาวรศิริ[1], ขจรศักดิ์ รุ่นประพันธ์[2] และพงษ์เอก สุขใส[3*]
Seksit Tawonsiri [1], Kajornsak Roonprapunta[2] and Phong-ek Suksai[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกเสิร์ฟควบคู่การฝึกจินตภาพที่มีผลต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเพชรบูรณ์ กลุ่มประชากร จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยกลุ่มควบคุมได้รับการฝึกเสิร์ฟเพียงอย่างเดียว และกลุ่มทดลองได้รับการฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ การฝึกเสิร์ฟควบคู่การฝึกจินตภาพ และแบบทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟ ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ภายในและระหว่าง กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ด้วยสถิติ Dependence t-test และ Independence t-test ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟก่อนการฝึกมีความใกล้เคียงกัน และค่าเฉลี่ยหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 เพิ่มขึ้นทั้ง 2 กลุ่ม ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า ในช่วงก่อนการฝึกมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความแม่นยำในการเสิร์ฟลูกตะกร้อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่จากการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความแม่นยำหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบความแม่นยำที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: จินตภาพ เซปักตะกร้อ การเสิร์ฟ ความแม่นยำ

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท, ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, จังหวัดพิษณุโลก, 0827701867, Seksitt62@nu.ac.th

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารณ์ ดร, ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, จังหวัดพิษณุโลก, 0814087446, Nong_7446@hotmail.com

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารณ์ ดร, ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, จังหวัดพิษณุโลก, 085-5077765, Phongeks@nu.ac.th

Abstract

The purpose of this research was to compare the effects of serving training in combination with imagery training on accuracy of sepak takraw serving in male sepak takraw athletes between control group and experimental group. The population is 20 male sepak takraw athletes on bachelor’s degree of Thailand National Sports University Phetchabun Campus. The control group received only serving skills training. The experimental group were provided the serving training in combination with imagery training for 8 weeks. The instruments were the serving training and the imagery training program. The data was analyzed by comparing the mean and standard deviation of pretest-posttest with Dependence t-test and Independence t-test statistics. The results revealed that, firstly, the mean scores of serving accuracy test before training were similar while after the 8th week of training, it increased in both groups. Secondly, comparison between the control group and the experimental group found that there was no significant difference in the mean scores for the pretest. However, for the posttest, the experimental group had a significantly statistic higher mean score than the control group.

Keywords: Imagery, Sepak takraw, Serving, Accuracy

บทนำ

กีฬาตะกร้อ เป็นกีฬาที่ต้องใช้ความคล่องแคล่วว่องไว ปราดเปรียว เพราะต้องระมัดระวังตัวเตรียมพร้อมที่จะเข้าเล่นลูกในลักษณะต่างๆอยู่ตลอดเวลา และมีการเคลื่อนไหวด้วยความรวดเร็ว ทักษะพื้นฐานที่สำคัญในกีฬาเซปักตะกร้อมีอยู่ 4 ทักษะ คือ การเสิร์ฟ การรับลูก การตั้งลูก (คู่มือกีฬาเซปักตะกร้อ กรมพลศึกษา, 2555)

การเสิร์ฟ เป็นทักษะสำคัญในการทำคะแนนให้กับทีม การเสิร์ฟที่มีประสิทธิภาพทางความแม่นยำจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ การฝึกเพื่อพัฒนาความแม่นยำในการเสิร์ฟลูกตะกร้อ และการลดความวิตกกังวลขณะเสิร์ฟนั้นจึงไม่เป็นเพียงการฝึกทั้งด้านทักษะทางกายเท่านั้น แต่ยังต้องมุ่งเน้นไปที่การฝึกทักษะทางใจอีกด้วย ซึ่งการฝึกแบบควบคู่กันระหว่างการฝึกทักษะ และการฝึกจินตภาพนั้นสามารถส่งเสริม และทำให้มีทักษะการเสิร์ฟที่แม่นยำรวมถึงลดความเครียดในขณะเสิร์ฟได้ ทั้งนี้การเสิร์ฟที่มีประสิทธิภาพสูง ที่มีความแม่นยำย่อมมีผลตอบแทนที่มีค่าสูงอย่างยิ่ง คือการได้รับคะแนนถือว่าเป็นคะแนนที่มีความโชคดีที่ผู้เล่นไม่ต้องออกแรงกันทั้งทีม หากได้

คะแนนจากการเสิร์ฟมากในหนึ่งเกมก็จะทำให้เป็นผู้ชนะในเกมการแข่งขันได้โดยไม่ยาก จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้เล่นตำแหน่งผู้เสิร์ฟต้องมีการฝึกซ้อมการเสิร์ฟลูกเซปักตะกร้อให้มากยิ่งขึ้น เพื่อลูกเสิร์ฟนั้นจะมีประสิทธิภาพภาพ การเสิร์ฟเป็นอาวุธที่สำคัญในการรุก เพื่อทำคะแนนอีกวิธีหนึ่งเพราะการเสิร์ฟที่มีประสิทธิภาพจะทำให้การเล่นเหนือกว่าคู่ต่อสู้ ดังนั้น การเสิร์ฟในยุคปัจจุบันจะพบว่ามีความเร็ว ความแม่นยำ ความรุนแรง ความสามารถในการบังคับทิศทาง และกลยุทธ์ต่างๆ รูปแบบการเสิร์ฟเซปักตะกร้อมี 3 ท่า คือ การเสิร์ฟลูกตะกร้อด้วยข้างเท้าด้านใน การเสิร์ฟลูกตะกร้อด้วยหลังเท้า และการเสิร์ฟลูกตะกร้อด้วยหน้าเท้าหรือฝ่าเท้า ซึ่งการทำหน้าที่ตำแหน่งการเสิร์ฟที่มีความแม่นยำนั้นจำเป็นต้องมีการฝึกทักษะและเทคนิคอย่างมีประสิทธิภาพ โดยความแม่นยำที่มีประสิทธิภาพนั้น เป็นการเรียนรู้ ทักษะกลไกการเคลื่อนไหว (วิชัย คำทอง และ ชยกร พาลสิงห์, 2555) กล่าวว่า ความแม่นยำ คือการทำให้วัตถุหนึ่งเคลื่อนไหวไปยังจุดหมาย และมีความสามารถในการที่จะบังคับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เคลื่อนที่ไปยังเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างถูกทิศทาง และถูกต้อง โดยปัจจัยที่มีส่วนในการแสดงออกทางด้านความแม่นยำ คือ การวินิจฉัยที่ดีเกี่ยวกับทิศทาง เกี่ยวกับระยะทางที่ต้องออกแรง ขนาดของแรงที่จะต้องใช้ เกี่ยวกับจังหวะการแสดงออก และเกี่ยวกับการทำงานของกล้ามเนื้อ

การจินตภาพทางการกีฬา (Sport Imagery) เป็นการสร้างภาพเหตุการณ์ ประสบการณ์ และการเคลื่อนไหวขึ้นภายในใจก่อนแสดงทักษะจริง การจินตภาพทางการกีฬาช่วยให้นักกีฬาได้ ฝึกซ้อมในใจ (Mental rehearsal) สร้างความทรงจำที่ดีในการฝึกซ้อม และการแข่งขันให้นักกีฬาได้ฝึกการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งถือเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการเสิร์ฟในกีฬาเซปักตะกร้อเพื่อส่งผลต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟให้กับนักกีฬาได้ (ธนากร อ่องสมบูรณ์, 2558) สอดคล้องกับ เชิดศักดิ์ แก้วแกมดา (2547) อธิบายว่า การจินตภาพเป็นทักษะทางจิตวิทยาการกีฬาที่ต้องได้รับการพัฒนาและการฝึกฝนเป็นประจำโดยมีหลักเบื้องต้นในการฝึก 4 หลัก คือ การผ่อนคลายทั้งก่อนและขณะฝึก การฝึกในลักษณะที่เสมือนว่ากำลังปฏิบัติทักษะนั้นจริงๆ ซึ่งประกอบไปด้วย ความชัดเจน ประสาทสัมผัสทั้ง 5 อารมณ์ และความรู้สึก การฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เวลา 3-5 นาที อย่างน้อย 10 – 15 นาทีต่อวัน การเสริมแรงหรือการหาวิธีการสนับสนุน เช่น การบรรยายภาพ และการบรรยายสถานการณ์

การฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพ คือกระบวนการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาทางด้านทักษะประกอบกับการฝึกจินตภาพ เพื่อให้ผู้ฝึกได้สร้างภาพก่อนการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ สุพิตร มหาหิโต (2546) ได้กล่าวว่า การจินตภาพเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในทักษะด้านจิตวิทยานักกีฬาจะใช้การจินตภาพในโอกาสที่สมควรตั้งแต่ครั้งแรก แต่ไม่ได้นำมาใช้อย่างเป็นระบบ และนี่คือหัวใจของการจินตภาพที่จะต้องฝึกอย่างสม่ำเสมอ และถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้นักกีฬาประสบผลสำเร็จได้ โดยเทคนิคการจินตภาพมักจะใช้เพื่อปรับปรุงทักษะเก่าที่ได้มีการฝึกฝนอยู่เป็นประจำ เพื่อช่วยให้การฝึกทักษะนั้นมีความเหมาะสม และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพที่มีผลต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย ก่อนและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง

2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพที่มีผลต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย ก่อนและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

นฤมล จันทร์สุข และ พีระพงศ์ บุญศิริ (2561) ได้ศึกษาเรื่องผลการฝึกจินตภาพที่มีต่อความแม่นยำของนักกีฬายิงธนูจังหวัดลำปาง โดยกลุ่มตัวอย่างคือนักกีฬายิงธนูในจังหวัดลำปางที่ผ่านการแข่งขันกีฬายิงธนูชิงแชมป์แห่งประเทศไทย จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองได้รับการฝึกยิงธนูควบคู่กับการฝึกจินตภาพ และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการฝึกยิงธนูปกติเพียงอย่างเดียว เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ โปรแกรมการฝึกจินตภาพและแบบทดสอบความแม่นยำ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีความแม่นยำมากกว่ากลุ่มควบคุม และผลของการเปรียบเทียบคะแนนความแม่นยำของทั้ง 2 กลุ่มพบว่ามีความแตกต่างกัน ศศิมา พกุลานนท์ และ นิภาวรรณ กันทา (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการฝึกทักษะการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพพร้อมการฟังเพลง ต่อความแม่นยำของการเสิร์ฟในนักกีฬาเซปักตะกร้อ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาเซปักตะกร้อชายตัวแทนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาเซปักตะกร้อ 7 สถาบัน จำนวน 7 คน ซึ่งได้รับการฝึกทักษะเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพพร้อมการฟังเพลง เป็นเวลา 50 นาที โดยฝึกจินตภาพพร้อมการฟังเพลง 30 นาที และฝึกทักษะการเสิร์ฟตะกร้อ 20 นาทีต่อในทันทีทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ (3 ครั้ง/สัปดาห์) ผลการวิจัยพบว่า นักกีฬามีความแม่นยำในการเสิร์ฟตะกร้อดีขึ้น การฟังเพลงช่วยให้นักกีฬาเกิดผ่อนคลายจึงทำให้การฝึกจินตภาพมีประสิทธิภาพ และการฝึกทักษะเสิร์ฟต่อจากการฝึกจิตอย่างทันที นักกีฬาสามารถถ่ายทอดข้อมูลที่ได้จากการฝึกจิตใจสู่สถานการณ์จริง และสามารถพัฒนาความแม่นยำในการเสิร์ฟได้ในระยะเวลาเพียง 4 สัปดาห์ Klug (2006) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกจินตภาพที่มีผลต่อประสิทธิภาพการยิงประตูโทษบาสเกตบอลและสมรรถนะของนักกีฬาบาสเกตบอลระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การฝึกจินตภาพนั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสามารถใน การสร้างจินตภาพการแข่งขัน และการฝึกยิงประตูโทษของแต่ละคน รวมถึงความมีประสิทธิภาพในการแข่งขันและการฝึกยิงประตูโทษอีกด้วย

จากการศึกษาข้างต้นทำให้เห็นว่า การฝึกทักษะการเสิร์ฟนั้นสามารถส่งเสริมทักษะทางกายของนักกีฬาและนักกีฬาเข้าใจลำดับการทำงานของกล้ามเนื้อในการปฏิบัติทักษะอย่างถูกต้อง ทั้งนี้ทำให้เกิดพัฒนาทักษะในการเล่นกีฬาได้เป็นอย่างดี (ปิยฉัตร สิทจินดา, 2552) ในส่วนของการศึกษาด้านทักษะทาง

จิตด้วยเทคนิคการจินตภาพในการกีฬา พบว่า การจินตภาพช่วยทำให้นักกีฬาที่ฝึกทักษะทางกายควบคู่กับทักษะทางจิตมีความสามารถในการปฏิบัติทักษะกีฬาได้สูงกว่า นักกีฬาที่ฝึกปฏิบัติทักษะทางกายเพียงอย่างเดียว (เกษมสันต์ พานิชเจริญ, 2551) จากเหตุและผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาทักษะการเสิร์ฟลูกตะกร้อด้วยการฝึกการจินตภาพ จะทำให้นักกีฬาตำแหน่งตัวเสิร์ฟสามารถพัฒนาทักษะให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกการจินตภาพทักษะการเสิร์ฟลูกตะกร้อควบคู่กับการฝึกการจินตภาพ เพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ควบคู่กับการพัฒนาด้านทักษะกีฬาตะกร้อต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental research) จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพที่มีผลต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟ ประชากร คือ นักกีฬาเซปักตะกร้อชาย ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเพชรบูรณ์ ประจำปี 2563 จำนวน 20 คน จากการเปิดตาราง Cohen (1988) โดย กำหนดอำนาจของการทดสอบ (Power of Statistical) อยู่ที่ 0.7 ค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ 1.20 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงกำหนดให้มีกลุ่มควบคุมจำนวนทั้งสิ้น 10 คน และกลุ่มทดลอง 10 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำประชากร นักกีฬาเซปักตะกร้อชายทั้งหมดมาทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟด้วยแบบทดสอบความแม่นยำของ ชูชาติ คงมีชนม์ (2545) โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของนักกีฬาแต่ละคนมาเรียงลำดับ 1 – 20 ลำดับ ใช้การแบ่งกลุ่มการสุ่มจำแนกกลุ่ม (Random Assignment) จากนั้นแบ่งกลุ่ม โดยแบ่ง ออกเป็น 2 กลุ่มๆละ 10 คน เกณฑ์ในการคัดเข้า คือ ผู้เข้าร่วมวิจัยมีสุขภาพแข็งแรงปราศจากโรคหรืออาการที่ทำให้ไม่พร้อมที่จะออกกำลังกาย อายุ 19 – 21 ปี และมีความสมัครใจเข้าร่วมในการวิจัย และยินดีทำการเซ็นต์ใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์ในการคัดออก คือ ผู้ร่วมวิจัยเกิดเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัยต่อได้ เช่น เกิดการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ มีอาการเจ็บป่วย และไม่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองต่อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. การฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย จำนวน 4 ชุด ประยุกต์จาก ประเสริฐ ชมมอญ (2561) ในส่วนของการลำดับช่วงการฝึกและการออกแบบโปรแกรม และ คู่มือกีฬาเซปักตะกร้อ กรมพลศึกษา (2555) ในส่วนของวิธีการฝึก ท่าทาง และอุปกรณ์ในการฝึก โดยหาค่าความเชื่อมั่นซึ่งได้ผลจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

2. แบบทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพ โดยอ้างอิงจาก ชูชาติ คงมีชนม์ (2545) โดยแบ่งคะแนนบนพื้นสนามได้แก่ 1-5 คะแนน ซึ่งได้ผลจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 1.0

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่ อุปกรณ์และประชาการ ในการเก็บข้อมูล
2. นัดหมายกลุ่มประชากร ประชุมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ให้แก่กลุ่มประชากรรับทราบ และชี้แจงหนังสือยินยอมเข้าร่วมการทดลองในครั้งนี้
3. ดำเนินการจัดเตรียมสถานที่ เริ่มเก็บข้อมูลพื้นฐาน และทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาแบ่งกลุ่มประชากร
4. แบ่งกลุ่มประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง ทำการทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟ ก่อนการฝึก
5. ให้กลุ่มประชากรทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง เริ่มการฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพ เป็นเวลา 8 สัปดาห์
6. ให้กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง ทำการทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟ หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS
7. สรุปผลการวิจัย และนำมาอภิปรายผล

สรุปและอภิปรายผล

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของอายุ ส่วนสูง และน้ำหนักของกลุ่มประชากร

กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง	
(n=20)	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
อายุ	20.15	0.75	20.30	0.67
ส่วนสูง	170.20	5.83	170.90	9.26
น้ำหนัก	62.40	9.74	64.20	11.86

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มควบคุม ด้านอายุมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.15 ± 0.75 ด้านส่วนสูงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 170.20 ± 5.83 และด้านน้ำหนักมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 62.40 ± 9.74 และกลุ่มทดลอง ด้านอายุมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 20.30 ± 0.67 ด้านส่วนสูงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 170.90 ± 9.26 และด้านน้ำหนักมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 64.20 ± 11.86 พบว่า กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการฝึก		หลังการฝึก	
(N=20)	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
กลุ่มควบคุม	24.10	3.48	30.10	4.04
กลุ่มทดลอง	25.30	4.27	38.70	4.90

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบของความแม่นยำในการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย กลุ่มควบคุม ก่อนการฝึกมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.10 ± 3.48 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 30.10 ± 4.04 และกลุ่มทดลอง ก่อนการฝึกมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.30 ± 4.27 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 38.10 ± 4.90 พบว่า ทั้งกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีความแม่นยำในการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพสูงกว่าก่อนการฝึก

ตารางที่ 3 แสดงเปรียบเทียบผลการทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย ระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8

กลุ่มตัวอย่าง	หลังการฝึก		t	Sig
(N=20)	$\bar{x}$	S.D.		
กลุ่มควบคุม	30.10	4.04	-4.28	0.00*
กลุ่มทดลอง	38.70	4.90		

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลของการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของผลของโปรแกรมการฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพที่มีผลต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟลูกตะกร้อของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย ระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 38.10 ± 4.90 สูงกว่ากลุ่มควบคุม ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.10 ± 4.04 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร กลุ่มควบคุม ด้านอายุมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.15 ด้านส่วนสูงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 170.20 ด้านน้ำหนักมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 62.40 และกลุ่มทดลอง ด้านอายุมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 20.30 ด้านส่วนสูงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 170.90 และด้านน้ำหนักมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 64.20 พบว่า กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ไม่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับ Guest และคณะ (2012 อ้างถึงใน ประไพรพิมพ์ สุทีวสินนท์ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2559) ที่กล่าวว่า ความคล้ายคลึงกันของกลุ่มตัวอย่างนั้น ช่วยให้ลดการแปรผันของข้อมูล และยังช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น

ผลการทดสอบของความแม่นยำในการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย กลุ่มควบคุม ก่อนการฝึกมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.10 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 30.10 และกลุ่มทดลอง ก่อนการฝึกมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.30 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 38.10 พบว่า ทั้งกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีความแม่นยำในการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพสูงกว่าก่อนการฝึก สอดคล้องกับ เจริญ กระบวนรัตน์ (2540) ได้กล่าวถึง การฝึกซ้อม ให้เหมาะสมถูกต้องตามหลักวิธี และต่อเนื่องกันเพราะผลจากการจัดสภาพการฝึกซ้อมอย่างมีรูปแบบสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกายให้สมบูรณ์พร้อมทุกด้านได้มากที่สุดช่วยให้ระบบการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ประเสริฐ ชมมอญ (2561) กล่าวว่า รูปแบบวิธีการฝึกทักษะเฉพาะในการเสิร์ฟตะกร้อนั้นต้องมี ความเร็ว ความคล่องแคล่วว่องไว พลังปฏิกิริยาตอบสนอง ความแข็งแรง และความแม่นยำในการเสิร์ฟลูกตะกร้อ จึงจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถของนักกีฬาเซปักตะกร้อได้สูงสุด และ ธีรศักดิ์ อาภาวัฒนาสกุล (2552) ได้กล่าวไว้ว่า โปรแกรมการฝึกนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับ รูปแบบของกิจกรรมการฝึก ความเข้มข้นของการฝึก ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกแต่ละครั้ง และความถี่ของการฝึกซ้อม ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ กลุ่มควบคุมได้รับการฝึกเสิร์ฟเพียงอย่างเดียว โดยฝึกสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที สำหรับกลุ่มทดลองได้รับการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพ โดยฝึกสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 90 นาที โดยเมื่อฝึกผ่านไปเป็นระยะ 8 สัปดาห์ จะเห็นได้ว่า ผลของโปรแกรมการฝึกทำให้การเสิร์ฟดีขึ้นได้จริง เนื่องจากกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการฝึกเสิร์ฟเป็นประจำและสม่ำเสมอ เป็นระยะเวลาต่อเนื่อง โดนมุ่งเน้นไปที่ทักษะการเสิร์ฟ จึงทำให้กลุ่มประชากรเกิดพัฒนาการ จากการจดจำและทำซ้ำบ่อยๆ จนเกิดความชำนาญในทักษะการเสิร์ฟ

เปรียบเทียบผลการทดสอบความแม่นยำในการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย ระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.10 สูงกว่ากลุ่มควบคุม ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพ สัปดาห์ละ 3 วัน ๆ ละ 90 นาที เป็นการฝึกอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ จึงทำให้กลุ่มทดลองสามารถนำเทคนิคการจินตภาพไปใช้ในขณะทดสอบความแม่นยำควบคู่กับการฝึกจินตภาพได้ สอดคล้องกับ สมบัติ กาญจนกิจ และสมหญิง จันทรุไทย (2542) กล่าวว่า การปฏิบัติซ้ำอย่างต่อเนื่อง อย่างเช่นการฝึกจินตภาพในใจก่อนการแสดงทักษะจริงนั้น ถ้าภาพในใจที่สร้างขึ้นมีความชัดเจนก็จะช่วยให้การแสดงทักษะจริงได้ผลดีขึ้นไปด้วย ดังนั้น การฝึกจะช่วยให้นักกีฬาสร้างจินตภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และ ศิลปชัย สุวรรณธาดา (2548) กล่าวว่า จินตภาพเป็นกุศโลบายการเรียนรู้ทักษะที่ได้รับการยอมรับว่าช่วยให้การเรียนรู้ทักษะเป็นไปอย่างรวดเร็วมีการจำทักษะได้นานและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในอนาคตได้อีกด้วย และ Klug (2006) ที่ได้สรุปว่า การฝึกจินตภาพนั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสามารถใน การสร้างจินตภาพ การแข่งขัน รวมถึงความมีประสิทธิภาพในการแข่งขันอีกด้วย และ สุพิตร สมาหิโต (2546) ได้อธิบายไว้ว่า เทคนิคการจินตภาพมักจะ

ใช้เพื่อปรับปรุงทักษะเก่าที่ได้มีการฝึกฝนอยู่เป็นประจำ เพื่อช่วยให้การฝึกทักษะนั้นมีความเหมาะสม และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเทคนิคการจินตภาพมักจะใช้เพื่อปรับปรุงทักษะเก่าที่ได้มีการฝึกฝนอยู่เป็นประจำ เพื่อช่วยให้การฝึกทักษะนั้นมีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกษมสันต์ พานิชเจริญ. (2551). **ผลของการฝึกจินตภาพที่มีต่อความสามารถในการแล่นวินด์เสิร์ฟ.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย และการกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

คู่มือกีฬาเซปักตะกร้อ กรมพลศึกษา. (2555). **คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาเซปักตะกร้อ T-certificate : Speak Takraw Coaching Guide**. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์. กรุงเทพฯ.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2540). **การฝึกสมรรถภาพทางกาย.** กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิทยาศาสตร์การกีฬา การกีฬาแห่งประเทศไทย

นฤมล จันทร์สุข และ พีระพงศ์ บุญศิริ. (2561). **ผลของการฝึกจินตภาพที่มีต่อความแม่นยำของนักกีฬา ยิงธนูจังหวัดลำปาง.** วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา. 10*(1).*

ประเสริฐ ชมมอญ. (2561). **การศึกษารูปแบบการฝึก SSAQP ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการรุกหน้าตาข่าย (การฟาด) เฉพาะตำแหน่งตัวทำของนักกีฬาเซปักตะกร้อมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.** รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ประไพพิมพ์ สุธีวสินนนท์ และประสพชัย พสุนนท์. (2559). **กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ**. วารสารปาริชาติ. มหาวิทยาลัยทักษิณ. 25, *3(2).*

ศศิมา พกุลานนท์ และ นิภาวรรณ กันทา. (2558). **ผลการฝึกทักษะการเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพพร้อมการฟังเพลง ต่อความแม่นยำของการเสิร์ฟในนักกีฬาเซปักตะกร้อ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา. 15*(1).*

ศิลปชัย สุวรรณธาดา. (2531). **เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาการกีฬา.** กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบัติ กาญจนกิจ และ สมหญิง จันทรุไทย. (2542). **จิตวิทยาการกีฬา: แนวคิด ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพิตร สมาหิโต. (2546). **การทดสอบสมรรถภาพทางกาย.** กรุงเทพฯ: ตะเกียง

วิชัย คำทอง และ ชยกร พาลสิงห์. (2555). **เซปักตะกร้อ.** คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ. สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม.

ธนากร อ่องสมบูรณ์. (2558). **การเปรียบเทียบการจินตภาพการเคลื่อนไหวระหว่างนักกีฬาและไม่ใช่นักกีฬา.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา, 15(2), 319-329.

เชิดศักดิ์ แก้วแกมดา. (2547) .**การเปรียบเทียบผลการฝึกจินตภาพถายในและจินตภาพภายนอกที่มีต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟเทเบิลเทนนิส.** กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ

ปิยะฉัตร สิทธจินดา. (2552). **ชีวกลศาสตร์การท้างานของกล้ามเนื้อของหมัดตรง.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธีระศักดิ์ อาภาวัฒนาสกุล. (2552). **หลักวิทยาศาสตร์ในการฝึกกีฬา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

Guest, G., Namey, E. E. and Mitchell, M. L. (2012). **Collecting qualitative data: A field manual for appied research**. Newbury Park, CA: Sage Publicastions, Inc.

Klug, J. (2006). **Effects of an Imagery Training Program on Free Throw Self-Efficacy and Performance of High School Basketball Players**. Master of Science, Miami University.

ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

EFFECTS OF HIGHT INTENSITY INTERVAL TRAINING ON HEALTH RELATED PHYSICAL FITNESS IN OVERWEIGHT SECONDARY STUDENTS.

วรัญญา ทองใบ[1], พงษ์เอก สุขใส[2] และขจรศักดิ์ รุ่นประพันธ์[3]
Waranya Thongbai[1] Phong-ek Suksai [2] and Kajornsak Roonprapunta[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 30 คน โดยออกแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน ที่ได้รับการใช้โปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบา และกลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน ที่ได้รับการฝึกโปรแกรมการออกกำลังกายในชีวิตประจำวันตามปกติ โดยทำการใช้โปรแกรมฝึกสัปดาห์ละ 3 วัน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และทำการเก็บข้อมูลตัวแปรด้านสุขสมรรถนะ และทดสอบสมรรถภาพทางกายก่อนและหลังการใช้โปรแกรม หลังสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยทำการ หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยการทดสอบค่าที่ (Independent t-test) และภายในกลุ่มด้วยการทดสอบค่าที (Dependent paired t-test) ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการใช้โปรแกรม 8 สัปดาห์ กลุ่มทดลอง มีการพัฒนาผลการทดสอบสุขสมรรถนะทุกตัวแปรเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีค่าดัชนีมวลกาย อัตราส่วนรอบเอว/สะโพก ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความอ่อนตัว ดันพื้น 30 วินาที ลุก-นั่ง 60 วินาที ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาทีเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า โปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบา มีผลต่อการพัฒนาสุขสมรรถนะ และยังสามารถลดค่าดัชนีมวลกายผู้ที่มีภาวะน้ำหนักเกินให้อยู่เกณฑ์สมส่วน

คำสำคัญ: โปรแกรมออกกำลังกายหนักสลับเบา, สุขสมรรถนะ, ภาวะน้ำหนักเกิน

Abstract

This action research aims to study and compare the effects of high-intensity interval training program on health related physical fitness of overweight mathayom 1 students. The sample of this study were 30 mathayom 1 students in academic year 2020 of Demonstration Secondary School of Naresuan University, Phitsanulok. The sample were divided into experimental group (n=15) and control group (n=15) by purposive sampling consisted of male students who had body mass index greater than 21.61-25.76 kilograms per square meter and 21.65-25.85 for female students. The experimental group was provided high-intensity interval training program while the control group had a regular exercise in daily life, 3 days a week for 8 weeks. The sample also had pretest and posttest of the program. After collected the data, data analysis were examine for comparing the groups by using independent t-test and for study each group by using dependent pair t-test. The result showed that the experimental group increasingly developed all performance variables the test of health related physical fitness more than the control group at a significant level of .05. Additionally, body mass index, waist/hip ratio down decreased also flexibility, 30 seconds push ups, 30 seconds chair stand3 minutes knee up increased significantly at level of .05. In conclusion, high-intensity interval training program developed the health related physical fitness and decreased body mass index for overweight person to be in the proper measurement.

Keyword: Hight intersity interval training program, Health related physical fithess , Overweight

บทนำ

ภาวะน้ำหนักเกิน เป็นสภาวะที่ร่างกายได้รับสารอาหารมากเกินความต้องการของร่างกายและขาดการออกกำลังกาย ทำให้เกิดการสะสมพลังงานเกินความจำเป็น และก่อให้เกิดโรคอ้วนได้ จากการศึกษาข้อมูลพบว่า เด็กไทยในปัจจุบันนิยมบริโภคอาหารจานด่วน ขนมขบเคี้ยวและน้ำอัดลมซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (วิทยา กุลสมบูรณ์, 2559) ภาวะน้ำหนักเกินมีแนวโน้มเพิ่มสูงมากขึ้นและเป็นภัยเงียบที่คุกคามสุขภาพ เนื่องจากการแสดงอาการของโรคจะไม่เกิดขึ้นฉับพลันการเกิดพยาธิสภาพของโรคต้องใช้เวลานาน สาเหตุของภาวะน้ำหนักเกินมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และส่งผลต่อพฤติกรรมส่วนบุคคล โดยการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมที่เกิดจากการพัฒนาจากสังคมเกษตรกรรม

กลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป เกิดความขาดการดูแลสุขภาพ สภาวะเศรษฐกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วการขนส่ง การแปรรูปอาหาร การจัดจำหน่าย การตลาด การศึกษา การวางผังเมือง และสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เข้าถึงอาหารที่ไม่มีประโยชน์ อาหารจานด่วนที่มีแป้ง และไขมันสูง ประกอบกับการออกกำลังกายที่ลดลง เนื่องจากมีเทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวกมากมาย ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกินและส่งผลกระทบต่อทุกวัย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมซึ่งผลกระทบทางด้านร่างกาย บุคคลที่มีภาวะน้ำหนักเกิน (สำนักโภชนาการ, 2557 ; ดุษฎี พงษ์พิทักษ์, 2550 ; ศูนย์อนามัยที่ 3 ชลบุรี, 2555)

จากข้อมูลพฤติกรรมของคนไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) จากการสำรวจในปี 2555 พบว่า คนไทยมีพฤติกรรมเนือยนิ่งต่อวันถึง 13.25 ชั่วโมง เพิ่มขึ้นเป็น 13.45 ในปี 2557 และเพิ่มขึ้นเป็น 13.54 ในปี พ.ศ.2558 โดยพฤติกรรมเนือยนิ่ง 4 อันดับแรกของคนไทยที่ทำติดต่อกันนานกว่า 1 ชั่วโมงต่อครั้ง คือ นั่ง/นอนดูโทรทัศน์ (ร้อยละ 50.0) นั่งคุย/นั่งประชุม (ร้อยละ 28.4) นั่งทำงาน/นั่งเรียน (ร้อยละ 27.0) และนั่งเล่นเกมโทรศัพท์มือถือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ (ร้อยละ 20.1) เมื่อศึกษาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มเด็กและกลุ่มวัยรุ่นมีพฤติกรรมอยู่หน้าจอ (Screen Time) ได้แก่ การนั่งดูโทรทัศน์ การใช้คอมพิวเตอร์ การเข้าร้านเกม รวมถึงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาประเภทต่างๆ มากกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยเฉลี่ยแล้วใช้เวลาอยู่หน้าจอนานกว่า 1 ชั่วโมงต่อวันและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของสัดส่วนผู้ที่มีภาวะอ้วนและอ้วนลงพุง คือจากร้อยละ 28.7 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 34.7 ในปี 2558 (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย, 2558)

เด็กในวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะน้ำหนักเกินส่วนใหญ่เป็นผลมาจากเทคโนโลยีที่มีการดูโทรทัศน์ตลอดทั้งวัน เกมคอมพิวเตอร์ รวมถึงการแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้เด็กคร่ำเคร่งกับการเรียนมากขึ้น การที่เด็กขาดการออกกำลังกายที่เหมาะสมนี้ ทำให้เกิดผลเสียหลายๆอย่างตามมาทั้งด้านสุขภาพ อาทิ โรคอ้วน โรคเบาหวาน ด้านพัฒนาการที่ช้ากว่าวัย และมีสุขสมรรถนะทางด้านร่างกายทั้ง 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1.องค์ประกอบของร่างกาย 2.ความอ่อนตัว 3.ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ 4.ความอดทนของกล้ามเนื้อ 5.ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ เมื่อประเมินแล้วสุขสมรรถนะไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของเด็กที่ควรจะเป็น การขาดการออกกำลังกายมักจะขาดความแข็งแรงคล่องแคล่ว เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมต่างๆ และบางครั้งอาจถูกล้อเลียนส่งผลต่อความมั่นใจและการเข้าสังคมอีกด้วย การออกกำลังกายแบบหนักสลับเบา คือ การเคลื่อนไหวตอบสนองความต้องการและการทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวัน เป็นการฝึกความคล่องตัว และความอ่อนตัวของส่วนต่างๆของร่างกายทั้งยังทำให้รู้จักควบคุมกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวได้ดีการออกกำลังกายอย่างถูกวิธีและเหมาะสมกับวัย การออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอช่วยให้ได้พัฒนาการทักษะด้านเคลื่อนไหว ส่งผลให้เป็นคนกระฉับกระเฉง มีสุขสมรรถนะของร่างกายที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานให้มี

ความมั่นใจที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งการเรียนและนอกห้องเรียน นอกจากนี้ช่วยให้มีการตัดสินใจดีขึ้น ประสาทกล้ามเนื้อมีความสัมพันธ์กัน และเป็นการปูพื้นฐานทักษะการเคลื่อนไหวในขั้นต่างๆ

การออกกำลังกายแบบสลับเบา คือ การออกกำลังกายที่มีช่วงสลับระหว่างช่วงที่ออกกำลังกายหนักกับช่วงที่ออกกำลังกายเบาหรือหยุดพัก ด้วยการที่มีช่วงออกกำลังกายเบาหรือหยุดพักจึงทำให้สามารถเพิ่มความหนักการออกกำลังกายได้สูงขึ้น และได้มีผู้ทำการศึกษาถึงผลดีของความหนักในการออกกำลังกาย พบว่า การออกกำลังกายที่ความหนักมากกว่า ส่งผลต่อการเผาผลาญไขมัน (Fat oxidation) หลังจากออกกำลังกายและยังเพิ่มการใช้พลังงานได้มากกว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการออกกำลังกายแบบสลับเบาที่ผ่านมามักทำการศึกษาผลของการออกกำลังกายสลับเบาที่ความหนักสูง (High intensity interval training : HIIT) โดยจะควบคุมช่วงออกกำลังอยู่ที่ความหนักประมาณ 80-90% ของอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดสลับกับการพัก พบว่า สามารถเพิ่มการเผาผลาญไขมัน เพิ่มการใช้ออกซิเจนสูงสุดในการออกกำลังกายได้ แต่ยังใช้เวลาในการออกกำลังกายใกล้เคียงกับแอโรบิกแบบต่อเนื่อง ต่อมาจึงมีการลดระยะเวลาในช่วงออกกำลังกายและช่วงฟื้นฟูลงและเพิ่มรอบของการสลับแทน เช่น ปั่นจักรยานที่ความเร็ว 90% ของอัตราการใช้ออกซิเจนสูสุด 60 วินาที หลังจากนั้นพัก 60 วินาที ทำสลับกัน 10 รอบ พบว่า สามารถเพิ่มการอัตราการเผาผลาญได้ในคนที่เป็นโรคเบาหวานประเภทที่ 2 การออกกำลังกายแบบสลับช่วงที่ความหนักสูงนี้ ได้ผลดีเป็นอย่างมากในการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและการทำงานของระบบไหลเวียนโลหิต (Tjonna et al., 2015; Trlk et al, 2015; Wisloff et al, 2015)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่าผลเสียของภาวะน้ำหนักเกินก่อให้เกิดปัญหาทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และเศรษฐกิจ ดังนั้นการควบคุมและป้องกันภาวะน้ำหนักเกินจำเป็นต้องทำอย่างถูกต้อง โดยใช้วิธีการควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย นอกจากนี้การการออกกำลังกายเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งนักเรียนอาจจะมีการจัดการกับภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐานไม่ถูกต้องหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ฉะนั้นจะต้องจัดการกับภาวะน้ำหนักเกินอย่างถูกวิธีจึงต้องปฏิบัติตามหลักการออกกำลังกาย ซึ่งการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาเป็นรูปแบบการออกกำลังกายที่สามารถพัฒนาได้ทั้งระบบแอโรบิก และแอนแอโรบิก โดยจะมีทั้งการออกกำลังกายที่ความหนักสูงกับการพัก การกระตุ้นด้วยความหนักที่สูงกว่าปกติเช่นเดียวกับการออกำลังกายแบบแอโรบิก ในระยะยาว ข้อดีที่สำคัญที่สุดของการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบา คือ งานที่ทำได้ทั้งหมดในการออกกำลังกายสามารถแบ่งทำเป็นส่วนๆ ได้โดยไม่ต้องทำติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง การออกกำลังกายแบบนี้จะส่งผลให้นักเรียนมีน้ำหนักที่เป็นมาตรฐานเหมาะสมกับระดับส่วนสูงและอายุ นำไปสู่การเจริญเติบโตและพัฒนาการที่ปกติและสามารถลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรังในอนาคต โดยการออกกำลังกายแบบสลับช่วงที่ความหนักสูงมาก และใช้เวลาในการออกกำลังกายน้อยมาก เปรียบเทียบกับการออกกำลังกายแบบต่อเนื่องที่ความหนักปานกลาง (Moderate intensity continuous exercise) ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชายอ้วนหรือน้ำหนักเกินที่มีกิจกรรมทางกายต่ำ โดยการ

ปั่นจักรยานแบบเร็วที่สุด 30 วินาทีสลับกับหยุดพักจำนวน 4 ครั้งต่อเนื่องกัน (4x30 sec "all out" sprint) เปรียบเทียบกับการออกกำลังกายแบบต่อเนื่องที่ความหนักปานกลาง (Moderate-intensity continuous exercise) ที่ใช้ระยะเวลาในการออกกำลังกาย 60 - 90 นาที่ พบว่า ส่งผลแบบฉับพลันให้ความดื้อต่ออินซูลินลดลง และระบบการเผาผลาญไขมันดีขึ้น (ไวท์ และคณะ,2015)

จากการสำรวจผลตรวจสุขภาพประจำปีของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ในปีการศึกษา 2562 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อายุระหว่าง 13-15 ปี จำนวน 722 คน พบว่านักเรียนมีน้ำหนักเกินเกณฑ์ (ดัชนีมวลกายมากกว่า 23 กิโลกรัมต่อตารางเมตร – 29.99 กิโลกรัมต่อตารางเมตร) จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70 นักเรียนที่มีค่าดัชนีมวลกายมากกว่าเกณฑ์เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีถึงร้อยละ 37.04 โดยมีดัชนีมวลกายสูงสุดมากถึง 32 กิโลกรัมต่อตารางเมตร เมื่อคำนวณคะแนนความเสี่ยงต่อการเกิดโรคอ้วนระดับที่ 3 จากปัจจัยเสี่ยงด้าน อายุ เพศ ดัชนีมวลกาย นับเป็นความเสี่ยงระดับสูงมากมีโอกาสเกิดโรคเบาหวาน ทำให้มองเห็นภาพ โดยรวมอนาคตของวัยรุ่นไทย หากไม่มีการป้องกันแก้ไขตั้งแต่วันนี้ จะต้องเผชิญกับโรคเบาหวานในอนาคตอย่างแน่นอน เมื่ออายุมากขึ้นพวกเขาเหล่านี้จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นโรคเบาหวานซึ่งต้องรับประทานยาหรือฉีดยาไปตลอดชีวิต ยังไม่นับรวมถึงภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ที่ตามมา อันได้แก่ โรคเบาหวานขึ้นจอประสาทตา ไต วายเรื้อรัง แผลติดเชื้อที่เท้า รวมถึงภาวะติดเชื้อต่างๆ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้เกิดการเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและการเตรียมรับมือกับปัญหาสุขภาพหรือโรคที่มาพร้อมกับภาวะน้ำหนักเกิน และให้นักเรียนหันมาดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนเองมากขึ้น ซึ่งนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยนเรศวร สนใจในเรื่องของการเรียนเป็นสำคัญ ไม่มีเวลาออกกำลังกาย ไม่ทำกิจกรรมทางกาย ทำให้นักเรียนมีภาวะน้ำหนักเกิน ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการออกกำลังกายที่ใช้ระยะเวลาน้อยและได้ประสิทธิผลเท่ากันหรือดีกว่าการออกกำลังกายแบบแอโรบิกแบบต่อเนื่องที่ใช้เวลานาน และสามารถเพิ่มการเผาผลาญไขมันในการออกกำลังกายได้ จึงได้พัฒนาโปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน กลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ภาวะน้ำหนักเกิน

1.1 ความหมายภาวะน้ำหนักเกิน

ภาวะน้ำหนักเกิน (overweight) หมายถึง ภาวะที่เกิดจากการได้รับพลังงานจากอาหารเกินความต้องการของร่างกาย และเก็บสะสมไว้จนเกิดอาการปรากฏ เช่น ได้รับสารอาหารที่ให้พลังงานมากเกินไป จนมีการสะสมพลังงานไว้ในร่างกายในรูปของไขมันเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดโรคอ้วน (obesity) ตามมาซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบในภายหลังได้ (Kantachuvessiri, 2010)

ภาวะน้ำหนักเกินเป็นภาวะที่ร่างกายมีน้ำหนักมากกว่าปกติ โดยมีการสะสมของไขมันใต้ผิวหนังซึ่งเกินไปจากมาตรฐานที่กำหนดโดยองค์การอนามัยโลก (WHO, 2004) ตั้งแต่ร้อยละ 20 ขึ้นไป ส่วนภาวะอ้วน หมายถึงสภาวะร่างกายที่มีน้ำหนักเกินกว่าปกติ โดยมีการสะสมไขมัน (Body fat) ทั้งร่างกายมากกว่าปกติ หรือมีไขมันภายในช่องท้องและไขมันใต้ผิวหนังหน้าท้องเพิ่มขึ้นหรืออ้วนลงพุง ที่เกิดจากการได้รับปริมาณสารอาหารมากกว่าพลังงานที่ถูกใช้ไป ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพ (กฤษดา ศิรามพุช, 2560 ,รังสรรค์ ตั้งตรงจิต และเบ็ญจลักษณ์ ผลรัตน์, 2550 WHO, 2004)

ภาวะน้ำหนักเกิน (overweight) สรุปได้ว่า ภาวะที่ร่างกายมีการสะสมไขมันในส่วนต่างๆของร่างกายมากกว่าปกติ ร่างกายจะสะสมไขมันนักเรียนชายมีดัชนีมวลกายมากกว่า 21.61- 25.76 กิโลกรัมต่อตารางเมตร นักเรียนหญิงมีดัชนีมวลกายมากกว่า 21.65-25.85 กิโลกรัมต่อตารางเมตร วัดได้จากการคำนวณหาค่าดัชนีมวลกาย (BMI) และค่าเปอร์เซ็นต์ไขมัน

1.2 การประเมินภาวะน้ำหนักเกิน การประเมินภาวะน้ำหนักเกินในทางการแพทย์ การประเมินความอ้วนและน้ำหนักตัวเกินใช้เกณฑ์มาตรฐานสากล ดังนี้

ดัชนีมวลกาย (Body Mass Index) ดัชนีมวลกาย หรือ BMI. เป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ได้รับความนิยมสูงสุด คำนวณจากน้ำหนัก (กิโลกรัม) หารด้วยส่วนสูง (เมตร) ยกกำลังสอง

2. สุขสมรรถนะ

2.1 ความหมายและความสำคัญของสุขสมรรถนะ

สุขสมรรถนะ (physical fitness) หมายถึง สภาวะของร่างกายที่อยู่ในสภาพที่ดีเพื่อช่วยให้บุคคลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพลดอัตราเสี่ยงของปัญหาสุขภาพ ที่เป็นสาเหตุจากการออกกำลังกายสร้างความสมบูรณ์และแข็งแรงของร่างกายในการเข้าร่วม กิจกรรมการออกกำลังกายได้อย่างหลากหลาย บุคคลที่มีสมรรถภาพทางกายดีจะสามารถปฏิบัติ กิจต่างๆในชีวิตประจำวันการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และการแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างดีสมรรถภาพทางกายแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ (health-related physical fitness) และสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับทักษะ (skill - related physical fitness) (สุพิตร, 2549)

สรุปความหมายของสุขสมรรถนะ คือ เป็นดัชนีสมรรถภาพทางกายที่เป็นพื้นฐานทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มความสามารถประสิทธิภาพในการทำงานของร่างกาย ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการลดปัจจัยเสี่ยงในการเกิดโรคต่าง ๆ

2.2 องค์ประกอบของสุขสมรรถนะ หมายถึง สุขสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพและเพิ่มความสามารถในการทำงานของร่างกายซึ่งจะมีส่วนช่วยในการลดปัจจัยเสี่ยงในการเกิดโรคต่างๆได้ เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจโรคความดันโลหิตสูงโรคปวดหลังตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการขาดการออกกำลังกาย (สุพิตร, 2549) ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (muscle strength) เป็นความสามารถของกล้ามเนื้อหรือกลุ่มกล้ามเนื้อที่ออกแรงด้วยความพยายามในครั้งหนึ่งๆ เพื่อต้านกับแรงต้านทาน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจะทำให้เกิดความตึงตัว เพื่อใช้แรงในการดึงหรือยกของต่างๆ

2.2.2 ความอดทนของกล้ามเนื้อ (muscle endurance) เป็นความสามารถของกล้ามเนื้อที่จะรักษาระดับการใช้แรงปานกลางได้เป็นเวลานาน

2.2.3 ความอ่อนตัว (flexibility) เป็นความสามารถของข้อต่อต่างๆ ของร่างกาย ที่เคลื่อนไหวได้เต็มช่วงของการเคลื่อนไหว การพัฒนาด้านความอ่อนตัวทำได้โดยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและเอ็นหรือการใช้แรงต้านทานในกล้ามเนื้อและเอ็นให้ต้องทำงานมากขึ้นการยืดเหยียดของกล้ามเนื้อ

2.2.4 ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและหายใจ (Cardio respiratory Endurance) เป็นความสามารถของหัวใจและหลอดเลือดที่จะลำเลียงออกซิเจนและสารอาหารต่างๆ

2.2.5 องค์ประกอบของร่างกาย (body composition) หมายถึง ส่วนต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นน้ำหนักตัวของร่างกายโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นไขมัน (fat mass) และส่วนที่ปราศจากไขมัน (fat-free mass)

3. การออกกำลังกายแบบหนักสลับเบา

3.1 ความหมายการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบา (Interval Training) การฝึกเพื่อพัฒนาความอดทนด้วยการฝึกแบบหนักสลับเบา (Interval Training) เป็นวิธีการที่ผู้ฝึกสอนและนักกีฬาทั่วไปนำมาใช้ในการฝึกอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการเชื่อมโยงต่อจากการฝึกแบบต่อเนื่อง การฝึกแบบหนักสลับเบาเป็นวิธีการที่ร่างกายทำงานหนักขึ้นแต่จะมีช่วงพัก โดยการลดระดับความหนักลงหรือหยุดพักช่วงสั้นๆ แล้วปฏิบัติในรูปแบบเดิม โดยมีจำนวนเที่ยวหรือจำนวนครั้งมาก อยู่ภายใต้เงื่อนไขและแนวทางการฝึกที่ต้องคำนึงถึงในแต่ละข้อ คือ 1. ความหนัก (Intensity) 2. ระยะเวลาของการฝึกแต่ละช่วง (Time of Training) 3. ระยะเวลาของการพักแต่ละช่วง (Recovery) 4. การกระทำหรือปฏิบัติซ้ำในกิจกรรมของช่วงพักแต่ละช่วง (Repeated) และรูปแบบกิจกรรมการฝึกแบบหนักสลับเบามีหลากหลาย การนำรูปแบบใดไปใช้ฝึกควร พิจารณาให้เหมาะสมกับตัวแปรที่มีผลต่อการฝึก คือ 1.เวลาหรือระยะทางที่จะใช้ในการฝึก 2.ความหนักหรือความเร็วที่ใช้ในการฝึก 3.จำนวนครั้งที่กระทำต่อเซตและจำนวนเซตที่ทำการ

ฝึก 4.กิจกรรมที่ปฏิบัติในช่วงของการพัก 5.สภาพของสถานที่ฝึก เช่น ความชื้น ความร้อน พื้นสนาม กระแสลม ขึ้น-ลงเนิน (เจริญ กระบวนรัตน์,2557)

3.2 รูปแบบการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่ถูกนำมาฝึกพัฒนาความอดทน โดยเฉพาะความอดทนแบบไม่ใช้ออกซิเจนมีหลักและวิธีการที่มีผู้นำไปใช้ฝึกนักกีฬาอย่างแพร่หลายและได้รับการยอมรับว่าเกิดประโยชน์ต่อร่างกายประกอบด้วย (เจริญ กระบวนรัตน์, 2557)

3.2.1 Short Interval Training เป็นรูปแบบการฝึกแบบหนักสลับเบาที่มีความเหมาะสมกับการนำมาใช้ฝึกนักกีฬาประเภททีม กล่าวคือ เป็นการวิ่งที่ใช้ความเร็วสูงระดับ 90% ของความเร็วสูงสุดหรืออัตราการเต้นของชีพจรสูงสุด เวลาที่ใช้ฝึก 5-30 วินาที หยุดพักระหว่างเที่ยวประมาณ 15-150 วินาที หรือกำหนดเป็นอัตราเวลาในการฝึกต่อเวลาในการพักที่ 1:3 หรือ 1:5 ตามลักษณะของกิจกรรมโดยกิจกรรมช่วงเวลาพักจะใช้เป็นวิ่งเบาๆ (Active Recovery) เพื่อให้อัตราการ เต้นของชีพจรค่อยๆ ลดระดับลงมาเหลือ 120 ครั้งต่อนาที แล้วจึงทำการฝึกในเที่ยวต่อไป จำนวน 5-20 ครั้ง/ชุดการฝึก โดยกำหนดให้สอดคล้องกับเป้าหมายและสภาพความพร้อมของนักกีฬาในขณะนั้น

3.2.2 Intermediate Interval Training เป็นรูปแบบการฝึกที่เหมาะสมกับกลุ่มกีฬาการเคลื่อนไหวที่ใช้เวลาปานกลาง เช่น วิ่ง 200-400 เมตร หรือว่ายน้ำระยะ 100-200 เมตร ความหนักที่ใช้ในการฝึกประมาณ 90% ของความเร็วสูงสุดหรืออัตราการเต้นของชีพจรสูงสุดใช้เวลาในการฝึกแต่ละครั้งประมาณ 30-120 วินาที เวลาพักระหว่างเที่ยว 2-6 นาที โดยมีอัตราเวลาหรือความนานในการฝึกต่อเวลาในการพักที่ 1:2 ถึง 1:3 กิจกรรมในขณะพักจะใช้การวิ่งเบาๆ หรือใช้การลอยตัวในน้ำสำหรับนักว่ายน้ำ (Active Recovery) ให้อัตราการเต้นของชีพจรลดลงมาที่ 120 ครั้งต่อนาที จึงค่อยทำการฝึกในเที่ยวต่อไป จำนวนครั้งต่อชุดในการฝึกประมาณ 3-12 ครั้งต่อหนึ่งชุด

3.2.3 Long Interval Training เป็นรูปแบบของการฝึกหนักสลับเบาที่เหมาะสมกับนักกีฬาที่ใช้ระยะเวลาในการเคลื่อนไหวต่อเนื่องนานๆ เช่น กรีฑาระยะกลาง วิ่ง 1500 เมตรขึ้นไป หรือนักว่ายน้ำระยะทาง 400 เมตรขึ้นไป โดยใช้ความหนักในการฝึกประมาณ 80-90%MHR ของความเร็วสูงสุดหรืออัตราการเต้นของชีพจรสูงสุด ใช้เวลาในการฝึกประมาณ 2-5 นาที เวลาพักระหว่างเที่ยว 2-10 นาที หรือใช้อัตราเวลาในการฝึกต่อเวลาพักที่ 1:2 ถึง 1:3 หรือการฝึกประมาณ 60-70%MHR โดยกิจกรรมในการพักเป็นการวิ่งเบาๆ (Active Recovery) ให้อัตราการเต้นของชีพจรลดลงมาถึง 120 ครั้งต่อนาที แล้วจึงทำการฝึกในเที่ยวต่อไป โดยมีจำนวนเที่ยวหรือจำนวนครั้งในการฝึกที่ 3-10 ครั้งต่อชุด (ถาวร กมุทศรี,2562)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยโปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ครั้งนี้มาจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร นักเรียนชายมีดัชนีมวลกายมากกว่า 21.61- 25.76 กิโลกรัมต่อตารางเมตร นักเรียนหญิงมีดัชนีมวลกายมากกว่า 21.65-25.85 กิโลกรัมต่อตารางเมตร จำนวน 30 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตาราง Cohen (1988) โดยกำหนดอำนาจของการทดสอบ (Power of Statistical) อยู่ที่ 0.9 ค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ 1.20 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงกำหนดให้มีกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 15 คน และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.โปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

2. แบบบันทึกรายการอาหารที่รับประทาน

3. แบบประเมินความพร้อม และปัจจัยเสี่ยงก่อนออกกำลังกาย (PAR-Q+)

4. แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ (เกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อายุ 13 – 18 ปี)

5. แบบบันทึกการทดสอบสุขสมรรถนะ 5 ด้าน ได้แก่ 5.1 องค์ประกอบของร่างกาย 5.2 ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและหายใจ 5.3 ความอดทนของกล้ามเนื้อ 5.4 ความอ่อนตัวหรือความยืดหยุ่น 5.5 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. อุปกรณ์สำหรับทดสอบตัวแปรทางสรีรวิทยาและสุขสมรรถนะ ได้แก่ 1. เครื่องชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง 2. สายวัดรอบเอว รอบสะโพก 3. นั่งงอตัวไปข้างหน้า (Sit and Reach) 4. เครื่องวัดแรงบีบมือ 5. เครื่องวัดความดันโลหิต 6. นาฬิกาจับเวลา 7. โพลาร์ (POLAR H10) 8. นกหวีด

2. กลุ่มตัวอย่างทำการฝึกตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ ตามรายการ ต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างด้วยออกกำลังกายตามระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วันคือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพฤหัสบดี เวลา 16.30 – 17.30 น.

2.2 ผู้วิจัยทำการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ค่าดัชนีมวลกาย รอบเอว รอบสะโพกอัตราส่วนรอบเอวต่อสะโพก นั่งงอตัวไปข้างหน้า แรงบีบมือ ลุก-นั่ง 30 วินาที และยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการฝึก (Pre - Test) หลังการฝึก (Post - Test) สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 8

2.3 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวมรวมข้อมูล

1. ประชุม อธิบาย และชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการตรวจวัดค่าดัชนีมวลกายไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวรที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

3. จัดตรียมอุปกรณ์ โปรแกรมการออกกำลังกาย และสถานที่

4. สถานที่ สนามกีฬา และลานกิจกรรม

5. เตรียมกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา ปฐมนิเทศให้กลุ่มตัวอย่าง ทราบถึงจุดหมาย และวิธีการฝึกตลอดจนปฏิทินการฝึกในแต่ละครั้ง และระยะเวลาในการทดสอบ

6. กลุ่มตัวอย่างทำการฝึกตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ ตามรายการ ต่อไปนี้

6.1 ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองออกกำลังกายตามโปรแกรมหนักสลับเบา ตามระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วันคือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพฤหัสบดี เวลา 16.30 – 17.30 น.

6.2 ผู้วิจัยให้กลุ่มควบคุมออกกำลังกายในชีวิตประจำวันตามปกติ สัปดาห์ละ 3 วัน

6.3 ผู้วิจัยทำการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ค่าดัชนีมวลกาย รอบเอว รอบสะโพกอัตราส่วนรอบเอวต่อสะโพก นั่งงอตัวไปข้างหน้า ดันพื้น 30 วินาที ลุก-นั่ง 30 วินาที และยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการฝึก (Pre - Test) หลังการฝึก (Post - Test) สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 8

6.4 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการทดสอบสุขสมรรถนะ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติค่าที แบบรายคู่ (Dependent pair t- test)

รายการทดสอบสุขสมรรถนะ	ก่อนใช้โปรแกรม		หลังใช้โปรแกรม		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ค่าดัชนีมวลกาย	24.66	3.15	21.17	2.01	9.57*	.00
อัตราส่วนรอบเอว/สะโพก	0.85	0.06	0.76	0.04	7.50*	.00
ความอ่อนตัว	6.73	8.19	11.46	7.89	-12.75*	.00
ดันพื้น 30 วินาที	22.40	3.60	28.40	3.58	-19.44*	.00
ลุก-นั่ง 60 วินาที	24.33	5.25	33.26	4.33	-11.58*	.00
ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที	129.93	6.96	160.13	7.25	-12.53*	.00

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบสุขสมรรถนะ ก่อนการใช้โปรแกรมของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าดัชนีมวลกายเท่ากับ 24.66 ±3.15 กิโลกรัมต่อตารางเมตร อัตราส่วนรอบเอว/สะโพกเท่ากับ 0.85 ±0.06 ความอ่อนตัวเท่ากับ 6.73 ±8.19 เซนติเมตร ดันพื้น 30 วินาที เท่ากับ 22.04 ±3.60 ครั้ง ลุก-นั่ง 60 วินาที เท่ากับ 24.33 ±5.25 ครั้ง/นาที ยืนยกเข่าขึ้นลง 3

นาทีเท่ากับ 129.93 ±6.96 ครั้ง ตามลำดับ หลังการใช้โปรแกรมของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าดัชนีมวลกายเท่ากับ 21.17 ±2.01 กิโลกรัมต่อตารางเมตร อัตราส่วนรอบเอว/สะโพกเท่ากับ 0.76 ±0.04 ความอ่อนตัวเท่ากับ 11.46 ±7.89 เซนติเมตร ดันพื้น 30 วินาที เท่ากับ 0.74 ±0.13 ครั้ง ลุก-นั่ง 60 วินาที เท่ากับ 33.26 ±4.33 ครั้ง/นาที ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาทีเท่ากับ 160.13 ±6.35 ครั้ง ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการทดสอบสุขสมรรถนะของก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ในรายการทดสอบ ค่าดัชนีมวลกาย อัตราส่วนรอบเอว/สะโพก ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความอ่อนตัว ดันพื้น 30 วินาที ลุก-นั่ง 60 วินาที และยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลผลการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการทดสอบสุขสมรรถนะของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ (Independent t-test)

รายการทดสอบสุขสมรรถนะ	กลุ่มควบคุม (n = 15)		กลุ่มทดลอง (n =15)		t	Sig.
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
ค่าดัชนีมวลกาย	22.78	1.42	21.17	2.01	2.52*	.01
อัตราส่วนรอบเอว/สะโพก	0.82	0.06	0.76	0.04	3.09*	.00
ความอ่อนตัว	5.33	7.54	11.46	7.85	-2.12*	.03
ดันพื้น 30 วินาที	25.93	3.17	28.40	3.58	-1.99*	.05
ลุก-นั่ง 60 วินาที	29.20	3.85	33.26	4.33	-2.71*	.01
ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที	154.75	7.57	160.13	7.25	-1.99*	.05

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบสุขสมรรถนะของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง หลังการใช้โปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ในรายการทดสอบค่าดัชนีมวลกาย อัตราส่วนรอบเอว/สะโพก ความอ่อนตัว ดันพื้น 30 วินาที ลุก-นั่ง 60 วินาที และยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที พบว่า ผลการเปรียบเทียบหลังการใช้โปรแกรมออกกำลังกายหนักสลับเบาของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ทำการทดสอบสุขสมรรถนะ 5 ด้าน ได้แก่ ค่าดัชนีมวลกาย อัตราส่วนรอบเอว/สะโพก ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที ความอ่อนตัว ดันพื้น 30 วินาที และลุก-นั่ง 60 วินาที ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลอง เป็นนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินฝึกตามโปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบา มีค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบสุขสมรรถนะมีการพัฒนาที่ดีขึ้นทุกด้าน กว่ากลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินออกกำลังกายในชีวิตประจำวันตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการทดสอบสุขสมรรถนะ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมออกกำลังกายหนักสลับเบา 8 สัปดาห์ ของกลุ่มทดลอง พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของค่าดัชนีมวลกาย อัตราส่วนรอบเอว/สะโพก และยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาทีลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความอ่อนตัว ดันพื้น 30 วินาที และลุก-นั่ง 60 วินาที เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการใช้โปรแกรมออกกำลังกายหนักสลับเบา ทั้งหมด 8 สัปดาห์ ซึ่งมีท่าฝึกแบ่งเป็นละสัปดาห์ และทำการฝึกเป็นจำนวน 3 วัน คือ คือ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 16.30 – 17.30 น.โดยสัปดาห์ที่ 1 และ 2 ทำการฝึกแบบหนัก 20 วินาที แบบเบาหรือหยุดพัก 60 วินาที จำนวนเซต 2 เซต พักระหว่างเซตละ 1 นาที สัปดาห์ที่ 3 ถึง 6 แบบหนัก 20 วินาที แบบเบาหรือหยุดพัก 40 วินาที จำนวนเซต 2 เซต พักระหว่างเซตละ 1 นาที และสัปดาห์ที่ 7 ถึง 8 แบบหนัก 20 วินาที แบบเบาหรือหยุดพัก 20 วินาที จำนวนเซต 3 เซต พักระหว่างเซตละ 1 นาที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kelso (2005) ว่าเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาโดยเฉพาะระบบพลังงานและระดับความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย การฝึกแบบหนักสลับเบาจะเน้นใช้วิธีควบคุมความหนักการฝึกโดยใช้อัตราการเต้นของชีพจรเป็นเกณฑ์กำหนดความหนักในการฝึก การฝึกแบบหนักสลับเบาจะเกี่ยวข้องกับระบบพลังงานแบบไม่ใช้ออกซิเจน แต่ด้วยการฝึกมีการปฏิบัติหรือทำซ้ำบ่อยครั้งจึงทำให้ระบบพลังงานแบบแอโรบิกมาทำงานร่วมเสมอ คือ ขณะเล่นกีฬาต่อเนื่องเป็นเวลานานทำให้ร่างกายอยู่ในสภาวะเหน็ดเหนื่อยไม่สามารถนำออกซิเจนที่หายใจเข้าไปในขณะนั้นไปเป็นพลังงานได้ทันทีแต่จะไปนำเอาออกซิเจน ที่ร่างกายเก็บสะสมไว้ตามเนื้อเยื่อหรือเซลล์กล้ามเนื้อออกมาใช้เป็นพลังงานแทนเพื่อให้ร่างกายทำงานต่อไปเป็นระยะเวลาสั้นๆ โดยถ้าเรานับจากจุดที่เกิดสภาวะความล้าไปจนถึงสิ้นสุดการเคลื่อนไหว เป็นช่วงเวลาการออกกำลังกายแบบไม่ใช้ออกซิเจน ส่วนกิจกรรมอีกรูปแบบ คือ การออกแรงหนักเต็มที่ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เช่น การวิ่ง 100 เมตร ที่ใช้ความเร็วเต็มที่ตลอดช่วง เป็นกิจกรรมที่ใช้ระบบพลังงานแบบแอนแอโรบิกเต็มรูปแบบ เป็นต้น รูปแบบหรือวิธีการฝึกแบบหนักสลับเบาที่ถูกนำมาฝึกพัฒนาความอดทน โดยเฉพาะความอดทนแบบไม่ใช้ออกซิเจนมีหลักและวิธีการที่มีผู้นำไปใช้ฝึกนักกีฬาอย่างแพร่หลายและได้รับการยอมรับว่าเกิดประโยชน์ต่อร่างกาย (เจริญ กระบวนรัตน์, 2557) เช่นเดียวกับงานวิจัยของถาวร กมุทศรี (2562) หลักการฝึกแบบ Long Interval Training เป็นรูปแบบของการฝึกหนักสลับเบาที่เหมาะสมกับนักกีฬาที่ใช้ระยะเวลาในการ

เคลื่อนไหวต่อเนื่องนานๆ เช่น กรีฑาระยะกลาง วิ่ง 1500 เมตรขึ้นไป หรือ นักว่ายน้ำระยะทาง 400 เมตรขึ้นไป โดยใช้ความหนักในการฝึกประมาณ 85-90% ของความเร็วสูงสุดหรืออัตราการเต้นของชีพจรสูงสุด ใช้เวลาในการฝึกประมาณ 2-5 นาที เวลาพักระหว่างเที่ยว 2-10 นาที หรือใช้อัตราเวลาในการฝึกต่อเวลาพักที่ 1:2 ถึง 1:3 โดยกิจกรรมในการพักเป็นการวิ่งเบาๆ (Active Recovery) ให้อัตราการเต้นของชีพจรลดลงมาถึง 120 ครั้งต่อนาที แล้วจึงทำการฝึกในเที่ยวต่อไป โดยมีจำนวนเที่ยวหรือจำนวนครั้งในการฝึกที่ 3-10 ครั้งต่อชุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา พ่วงพี (2562) ได้ศึกษาเรื่องผลการโปรแกรมการฝึกแบบวงจรโดยใช้แอโรบิกแบบหนักสลับเบาเป็นฐานมีผลต่อการพัฒนาความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและระบบหายใจของนักเรียนชายอ้วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อต้องการพัฒนาความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและระบบหายใจ ความแข็งแรงและความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ และสัดส่วนร่างกายของนักเรียนชายอ้วน การออกกำลังกายแบบแอโรบิกแบบหนักสลับเบาทำให้ร่างกายได้รับการพัฒนา ในการใช้ออกซิเจนมากขึ้น และควรอยู่ในระยะเวลาที่เพียงพออย่างน้อย 15 นาทีขึ้นไป รูปแบบของกิจกรรมที่ปฏิบัติควรเหมาะสมที่จะพัฒนาความอดทนของระบบไหลเวียนเลือดและระบบหายใจซึ่งจะทำให้สัดส่วนร่างกายพัฒนาได้มีประสิทธิภาพดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยว่า โปรแกรมการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบามีผลต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ดีขึ้นหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เอก สุขใส ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อุตส่าห์สละเวลาอันมีค่ามาเป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกนธ์ชัย ชะนูนันท์ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวรเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินในการทำวิจัย เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

กรมพลศึกษา. (2555). **คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล T-Certificate.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย. (2558). **แนวทางการส่งเสริมการออกกำลังกายสำหรับศูนย์สุขภาพชุมชน.**นนทบุรี:กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ.

กฤษดา ศิรามพุช และคณะ. (2560). **การสะสมของไขมันใต้ผิวหนัง.** วารสารบัณฑิตวิจัย. 2560.

เจริญ กระบวนรัตน์ (2545). **หลักการและเทคนิคการฝึกกรีฑา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2557). **รูปแบบการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบา.**กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2557**). วิทยาศาสตร์การฝึกสอนกีฬา : SCIENCE OF COACHING.** กรุงเทพฯ : บริษัทสินธนาก๊อปปี้เซ็นเตอร์ จำกัด.

ณัฐพล ประภารัตน์ (2552) **ผลของการเต้นแอโรบิกแบบมวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เข้าร่วม โปรแกรมการเต้นแอโรบิกแบบมวยไทย จังหวัดเชียงใหม่.** วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ.

ถาวร กมุทศรี. (2562). **วิทยาศาสตร์การกีฬา.** กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2564.

วราภรณ์ ภูมิสวัสดิ์. (2550). **ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกิน.** กรุงเทพฯ : บริษัท สินธนาก๊อปปี้เซ็นเตอร์จำกัด.

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2541). **สมรรถภาพทางการเพื่อสุขภาพ.** วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ.33(1).

วิทยา กุลสมบูรณ์. (2559). **เด็กอ้วนทั่วโลกทะลุ 22 ล้านคน ไทยเล็งคุมโฆษณาขนม.** กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

วิภาดา พ่วงพี. (2562). **ผลของโปรแกรมการฝึกแบบวงจรโดยใช้แอโรบิกแบบหนักสลับเบาเป็นฐานที่มีต่อ สมรรถภาพทางกายของนักเรียนชายอ้วน.** JOURNAL OF HEALTH, PHYSICAL EDUCATION AND RECREATION 2019.

สว่างจิต แซ่โง้ว และถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร์. (2552) **ผลการฝึกโปรแกรมการออกกำลังกายแบบวงจรที่มีต่อสุขสมรรถนะของเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน.** วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). **การสำรวจการมีกิจกรรมทางกายของเด็ก และเยาวชนไทย ปี 2559.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ กรีน แอปเปิ้ล กราฟฟิก พริ้นติ้ง จำกัด. 15 พฤศจิกายน 2559.

สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). **การสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์การกีฬา.** กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2563.

สุพิตร สมาหิโต. (2548). **แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับเด็กไทย อายุ 7 – 8 ปี.** พี.เอส.ปริ้น: นนทบุรี.

สุพิตร สมาหิโต. (2549). **การสร้างแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับเด็กไทย อายุ7 - 18 ปี.** รายงานการวิจัย, พี.เอส.ปริ้นท์, นนทบุรี.

สุรัตน์ โคมินทร์.(2550). **ปัจจัยด้านพฤติกรรมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับเด็กไทย.** พี.เอส.ปริ้น: นนทบุรี.

Bompa, T. O., &Haff, G. G. (2009). **Periodization: Theory and methodology of training**.Human Kinetics Publishers.

Freyssin, C., Verkindt, C., Prieur, F., Benaich, P., Maunier, S., & Blanc, P. (2016). **Cardiac rehabilitation in chronic heart failure: effect of an 8-week, high intensity interval training versus continuous training.** Arch Phys Med Rehabil, 93(8), 1359-1364. doi:

Hunter, G. R., Weinsier, R. L., Bamman, M. M., & Larson, D. E. (2012). **A role for high intensity exercise on energy balance and weight control.** Int J Obes Relat Metab Disord, 22(6), 489-493.

Kamutsri, M. J.,Little, J. P., Macdonald, M. J,, & Hawley, . A. (2012). **Physiological adaptations to low-volume, high-intensity interval training in health and disease.** J Physiol, 590(Pt 5), 1077-1084. doi: 10.1113/jphysiol.2011.224725.

Kelso, T. (2005). **The interval training manual: 520+ interval running workouts for all sports and abilities.** Coaches Choice Books.

ผลการใช้โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

THE EFFECT OF COMBINATIONS TRAINING PROGRAM ON AGILITY OF BASKETBALL PLAYERS FOR STUDENTS GRADE 3 SECONDARY

ภัทรภร บุญทวีมิตร[1], ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ[2] และภัควัฒน์ เชิดพุทธ[3]
Pataraporn Boonthaweemit[1] Taweesak Sawangmek[2] and Pakkawat Sertbudra[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของความคล่องแคล่วว่องไวก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกแบบผสมผสาน ที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการใช้โปรแกรมการการฝึกแบบผสมผสาน และทำการฝึกโปรแกรมสัปดาห์ละ 3 วัน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ จากนั้นทำการเก็บข้อมูลตัวแปรของความคล่องแคล่วว่องไว และทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวก่อนและหลังการใช้โปรแกรม หลังสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยทำการ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน และค่าความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสาน ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการใช้โปรแกรม 8 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่าง มีการพัฒนาผลการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่า โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสาน มีผลต่อการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไวและยังมีผลของความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสาน บาสเกตบอล ความคล่องแคล่วว่องไว

[1] นักศึกษา, ภาควิชาพละศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย มหาวิทยาลัยนเรศวร
[2] ผศ.ดร., อาจารย์ภาควิชาพละศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย มหาวิทยาลัยนเรศวร
[3] ดร., อาจารย์ภาควิชาพละศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

The aim of this research was to compare the effects of agility before and after a combination training program on agility in basketball. Of Mathayomsuksa 3 students and to study satisfaction in participating in a blended training program. That affect dexterity in basketball. The sample group used in the research was 40 students in Mathayom Suksa 3/3 Semester 2, Academic Year 2020, using Purposive Sampling Method by using the program. Mixed training and training the program 3 days a week for a period of 8 weeks, then collecting data on the variables of agility. And test your dexterity before and after using the program After the end of the experiment, the researcher analyzes the results according to the statistical method by finding the mean, standard deviation and the satisfaction value of the blended training program. The results showed that after 8 weeks of using the program, the sample group There has been an improvement in the agility test results. The results were found to be statistically significant at the .05 level and had a high level of satisfaction. It had a high effect on the development of agility and the satisfaction of using the integrated training program.

Keyword: Combinations training program, Basketball, Agility.

บทนำ

กีฬาบาสเกตบอล เป็นกีฬาประจำชาติอเมริกันที่ถูกคิดขึ้น เนื่องจากในช่วงฤดูหนาวสภาพพื้นภูมิประเทศโดยทั่ว ๆ ไปถูกหิมะปกคลุม ดร.เจมส์ เอ ไนท์สมิท ครูสอนพลศึกษาของ The International Y.M.C.A. Training School อยู่ที่เมืองสปริงฟิลล์ รัฐแมสสาซูเซส ได้รับมอบหมายจาก ดร.กูลิค ให้เป็นผู้คิดค้นการเล่นกีฬาในร่มที่เหมาะสมที่จะใช้เล่นในช่วงฤดูหนาว บาสเกตบอลถูกคิดค้นดัดแปลงการเล่นกีฬาอเมริกันฟุตบอลและเบสบอลเข้าด้วยกันและให้มีการเล่นที่เป็นทีม ในครั้งแรก ดร.เจมส์ เอ ไนท์สมิท ได้ใช้ลูกฟุตบอลและตะกร้าเป็นอุปกรณ์สำหรับให้นักกีฬาเล่น เขาได้นำตะกร้าลูกพีชไปแขวนไว้ที่ฝาผนังของห้องพลศึกษา แล้วให้ผู้เล่นพยายามโยนลูกบอลลงในตะกร้านั้นให้ได้ โดยใช้เนื้อที่สนามสำหรับเล่นให้มีขนาดเล็กลงแบ่งผู้เล่นออกเป็นข้างละ 7 คน ผลการทดลองครั้งแรกผู้เล่นได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น แต่ขาดความเป็นระเบียบ มีการชนกัน ผลักกัน เตะกัน อันเป็นการเล่นที่รุนแรง ต่อมาได้ตัดการเล่นที่รุนแรงออกไป และได้ทำการวางกติกาห้ามผู้เล่นเข้าปะทะถูกเนื้อต้องตัวกัน นับได้ว่าเป็นหลักเบื้องต้นของการเล่นบาสเกตบอล เมื่อได้วางกติกาการเล่นขึ้นมาแล้วก็ได้นำไปทดลองและพยายามปรับปรุงแก้ไขระเบียบให้ดีขึ้น เขาได้พยายามลดจำนวนผู้เล่นลงเพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะกันจนในที่สุดก็ได้กำหนดตัวผู้

เล่นไว้ฝ่ายละ 5 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสมที่สุดกับขนาดเนื้อที่สนาม ได้ทดลองการเล่นหลายครั้งหลายหนและพัฒนาการเล่นเรื่อยมา จนกระทั่งเขาได้เขียนกติกาการเล่นไว้เป็นจำนวน 13 ข้อ และเป็นต้นฉบับการเล่นที่ยังคงปรากฏอยู่บนกระดานเกียรติยศในโรงเรียนพลศึกษา ณ สปริงฟิลล์ อยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ (สุณิสา โสทรวัตร, 2553)

ก่อนปี ค.ศ. 1915 แม้ว่าบาสเกตบอลจะเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ก็จำกัดเป็นเพียงการเล่นเพื่อออกกำลังกายในห้องพลศึกษาเท่านั้น ไม่มีองค์กรใดรับผิดชอบจัดการเล่นเป็นเป็นทางการ ยกเว้นองค์กรบาสเกตบอลอาชีพที่เกิดขึ้นเพียง 2-3 องค์กรแล้วก็เลิกล้มไป ฉะนั้นการเล่นบาสเกตบอลในแต่ละที่แต่ละแห่งจึงต่างก็ใช้กติกาผิดแผกแตกต่างกันออกไป ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนากีฬาบาสเกตบอลเป็นอย่างมาก ดังนั้นในปี ค.ศ. 1915 สมาคม Y.M.C.A. สมาคมกีฬามหาวิทยาลัยแห่งชาติและสมาพันธ์กีฬาสมัครเล่น ได้ร่วมประชุมเพื่อร่างกติกาการเล่นบาสเกตบอลขึ้นมาเพื่อเป็นบรรทัดฐานเดียวกัน กติกานี้ได้ใช้สืบมาจนกระทั่งปี ค.ศ. 1938 และได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 11 ณ กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี โดยคณะกรรมการโอลิมปิกนานาชาติเป็นผู้พิจารณา สหรัฐอเมริกายอมรับการเล่นบาสเกตบอลเป็นกีฬาประจำชาติเมื่อวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1892 ซึ่งได้มีการเล่นบาสเกตบอลอย่างเป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรก สมาคม Y.M.C.A. ได้นำกีฬาบาสเกตบอลไปเผยแพร่ในทุกส่วนของโลก โดยได้แพร่เข้าไปในประเทศจีนและอินเดียในราวปี ค.ศ. 1894 ประเทศฝรั่งเศส ในราวปี ค.ศ. 1895 ประเทศญี่ปุ่นราวปี ค.ศ. 1900 เกือบจะกล่าวได้ว่า กีฬาบาสเกตบอลมีการเล่นในทุกประเทศทั่วโลก ตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 และคาดว่าก่อนปี ค.ศ. 1941 มีประชาชนทั่วโลกเล่นกีฬาบาสเกตบอลเป็นจำนวนถึง 20 ล้านคน ในขณะนี้มีผู้นิยมเล่นบาสเกตบอลกันทั่วทุกมุมโลก ไม่น้อยกว่า 52 ประเทศ นอกจากนี้ได้มีการแปลกติกาการเล่นเป็นภาษาต่าง ๆ มากกว่า 30 ภาษา (อุทัย สงวนพงศ์, 2542)

กีฬาบาสเกตบอล เป็นกิจกรรมทางพลศึกษาประเภทหนึ่งที่ช่วยพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเล่นบาสเกตบอลนั้นทำให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และมีกระบวนการหลายรูปแบบเป็นองค์ประกอบ ซึ่งได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นกีฬาที่จัดให้มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา และมีการบรรจุกีฬาบาสเกตบอลไว้ในหลักสูตร ฉัฐรส บัญชาชาญชัย (2540) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนรายวิชาบาสเกตบอลนั้นจะเน้นทักษะเบื้องต้นเป็นพื้นฐานในการเล่นกีฬาบาสเกตบอล ได้แก่ การรับ-ส่งลูกบาสเกตบอล การเลี้ยงลูกบาสเกตบอล และการยิงประตูบาสเกตบอล ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในทักษะพื้นฐานที่ดีพอสมควรและนำทักษะพื้นฐานไปใช้ผสมผสานในการเล่นเป็นทีมต่อไป ผู้สอนต้องพยายามค้นคว้าหาวิธีการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถเล่นบาสเกตบอลได้ สมรรถภาพทางกายในการเล่นกีฬาบาสเกตบอลประกอบไปด้วยความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความทนทาน และความคล่องแคล่วว่องไว ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้นั้นนักกีฬาต้องมีสมรรถภาพทางร่างกายที่พร้อมในหลาย ๆ

ด้าน อาทิเช่น ความแข็งแรง ความเร็ว ความยืดหยุ่น ความอ่อนตัว ความอดทน และความคล่องแคล่วว่องไว การทำงานร่วมกันของกล้ามเนื้อ พลังของกล้ามเนื้อ เวลา ปฏิกิริยาตอบสนอง สมบูรณ์ นิติอมรรัตน์ (2545) ได้กล่าวว่า ความคล่องแคล่ว ว่องไว มีความสำคัญต่อกีฬามากเพราะว่ากีฬาแทบทุกประเภทมีการเคลื่อนไหวและบางประเภทต้องอาศัยการเปลี่ยนทิศทางอย่างรวดเร็ว ถ้าร่างกายมีความคล่องแคล่ววองไวและสมรรถภาพทางกายด้านอื่น ๆ ดี จะช่วยให้การเล่นกีฬาประสบผลสำเร็จ จะเห็นได้ว่ากีฬาบาสเกตบอลนอกจากผู้เล่นจะมีความสัมพันธ์กันในทีม ผู้เล่นก็ต้องมีความสามารถเฉพาะตัวสูงโดยเฉพาะการเปลี่ยนตำแหน่งและทิศทางของการเคลื่อนไหวเพื่อเป็นการหลอกล่อสกัดกั้น วิ่งเอี้ยวตัวหลบยิงประตู หมุนตัวรับลูก ส่งลูกหรือการเลี้ยงลูก พาลูกไป ซึ่งทักษะที่กล่าวมานั้นจะต้องใช้ความคล่องตัวทั้งสิ้น และมีประสิทธิภาพ

จากการจัดเรียนการสอนในรายวิชาบาสเกตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 มีนักเรียนทั้งหมด 260 คน พบว่า ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายด้านความคล่องแคล่ววองไวของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์เป็นจำนวนมาก กล่าวคือ มีนักเรียนที่มีผลการทดสอบความคล่องแคล่ววองไวอยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไปร้อยละ 26.37 และอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำและต่ำมาก ร้อยละ 73.63

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่ววองไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และการใช้โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่ววองไว เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความคล่องแคล่ววองไว มีความสามารถในการเปลี่ยนทิศทางหรือตำแหน่งของร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่เสียการทรงตัว มีการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวได้เป็นอย่างดี และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลของความคล่องแคล่ววองไวก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่ววองไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่ววองในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ทักษะพื้นฐานในกีฬาบาสเกตบอล

การกีฬาแห่งประเทศไทย (2548 น. บทนำ) ได้กล่าวว่า บาสเกตบอลเป็นกีฬาที่จัดอยู่ในกลุ่มกีฬาประเภททีมที่มีคุณลักษณะพิเศษสองประการ คือ เป็นกีฬาที่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ของผู้เล่นในทีม

(Team work) และเป็นกีฬาที่ต้องใช้ความรวดเร็วในการเล่น (Speed game) กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของผู้เล่น หมายถึง ความร่วมมือกันของผู้เล่นในทีมกระทำสิ่งใด ๆ ได้สอดคล้องเหมาะสมจนทำให้การกระทำสิ่งนั้นบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ส่วนความรวดเร็วในการเล่น หมายถึง ความสามารถของนักกีฬาที่กระทำสิ่งใด ๆ ได้ด้วยความรวดเร็ว อาทิ การเปลี่ยนตำแหน่งของร่างกาย เช่น การก้มตัว การบิดตัว การเหยียดตัว เป็นต้น การเคลื่อนที่ ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนตำแหน่งของร่างกายจากตำแหน่งที่ยืนไปยังตำแหน่งอื่น และรวมถึงความสามารถในการใช้ทักษะกีฬา เช่น การเข้าครอบครองลูกบอล การเลี้ยงลูกบอล การยิงประตู และการรับส่งลูกบอล นักกีฬาบาสเกตบอลจึงต้องรู้และเข้าใจคุณลักษณะพิเศษทั้งสองประการนี้ สร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้เล่นในทีมเพื่อนำทีมไปสู่เป้าหมาย นอกจากนี้ทักษะพื้นฐานของกีฬาบาสเกตบอล ทักษะเฉพาะตัว มีความจำเป็นและสำคัญมาก ผู้เล่นจึงต้องฝึกทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งการยืน การเคลื่อนที่ การหยุด และการกระโดด ให้ถูกต้องจนเกิดความชำนาญ เพื่อที่จะได้ให้มีความพร้อมที่จะเคลื่อนที่ไปยังทิศทางต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่วว่องไวและรวดเร็ว

บรรจง ฟ้ารุ่งสาง (2550 น. 53-54) ได้กล่าวว่า การเลี้ยงลูกบาสเกตบอล คือ การกดลูกลงต่อเนื่องกันจากลูกที่กระดอนขึ้นจากพื้น ไม่ว่าผู้เล่นจะยืนอยู่กับที่หรือกำลังเคลื่อนที่อยู่ก็ตาม การเลี้ยงลูกจึงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการเล่นบาสเกตบอล ผู้เล่นทุกคนจึงควรฝึกให้เกิดความชำนาญและคล่องแคล่วว่องไว โดยสามารถเลี้ยงลูกบอลได้ทั้งมือซ้ายและมือขวา และพร้อมที่จะหยุด ส่ง ยิงประตู หรือสามารถเปลี่ยนทิศทางได้ทันที การเลี้ยงลูกบอลโดยทั่วไปผู้เล่นจะกางนิ้วออกตามธรรมชาติโดยใช้แรงจากฝ่ามือและนิ้วมือ (อุ้งมือไม่สัมผัสกับลูกบอล) กดลูกลงพื้น เมื่อมือสัมผัสลูกแล้วให้ใช้ข้อมือและท่อนแขนกดลงเล็กน้อยพร้อมกับผ่อนตามลูก ขณะที่เลี้ยงลูกบอลต้องสังเกตสถานการณ์ในสนามโดยวิธีการเงยหน้าขึ้นแต่อย่ามองลูกบอล และถ้าจำเป็นต้องมองลูกบอลก็ให้มองด้วยหางตาเท่านั้น นอกจากนี้ การกีฬาแห่งประเทศไทย (2548 น. 37-50) ได้กล่าวว่า การเลี้ยงลูกบาสเกตบอลเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ในการดำเนินเกมรุก การเลี้ยงบอลเข้าหาห่วงที่จะได้คะแนนง่ายที่สุด ขณะเลี้ยงลูกบอลจะต้องกางนิ้วออกให้กว้างและนิ้วจะต้องงองุ้มไม่เกร็ง สัมผัสบอลเฉพาะปลายนิ้วมือเท่านั้น อย่าให้โคนนิ้วมือและอุ้งมือสัมผัสบอล ลูกบอลจะถูกกดลงด้วยนิ้วมือจากการบังคับของข้อมือและแขนด้วยกำลังที่พอเหมาะในการให้บอลกระดอนขึ้นมาหามืออีกครั้ง มือจะต้องขึ้นลงตามบอล ถ้าเลี้ยงบอลช้าควรจะให้มือสัมผัสบอลตลอดเวลา ไม่ว่าบอลขึ้นหรือบอลลง บอลลงมือลงล่าง บอลขึ้นมือขึ้นตาม แล้วกดบอลลงพื้นเพื่อเลี้ยงต่อไป สามารถวางมือไว้บนบอลหรือด้านข้างบอลห้ามไม่ให้มืออยู่ล่างบอลเพราะจะผิดกติกา ขณะบอลกระดอนขึ้นถ้าต้องการจะผลักบอลไปข้างหน้าหรือดึงบอลไปข้างหลังหรือผลักไปด้านข้างจะต้องวางมือลงบนบอลตรงข้ามทิศทางที่ต้องการจะไป ถ้าต้องการผลักบอลไปข้างหน้าจะต้องวางมือไว้ด้านหลังบอลแล้วจึงผลักบอลไปข้างหน้า ถ้าต้องการดึงบอลไปด้านหลังจะต้องวางมือไว้ด้านหน้าบอลแล้วดึงบอลไปด้านหลัง การเลี้ยงบอลมีทักษะการฝึกหลายวิธีดังนี้

1. การเลี้ยงบอลเร็ว (Speed or High Dribble)
2. การเลี้ยงบอลต่ำ (Control or Low Dribble)
3. การเลี้ยงแบบเปลี่ยนทิศทางโดยคร่อมหน้า (Cross Over)
4. การเลี้ยงแบบเปลี่ยนทิศทางโดยตวัดบอลอ้อมหลัง (Behind the Back)
5. การเลี้ยงแบบเปลี่ยนทิศทางโดยการหมุนกลับตัว (Reverse Dribble)
6. การเลี้ยงแบบเปลี่ยนทิศทางโดยกระดอนบอลระหว่างขา (Between the Legs)

ทักษะการเลี้ยงลูกบาสเกตบอลใช้สำหรับนำลูกบอลเคลื่อนที่ไปกับตนเองหรือต้องการครอบครองลูกบอลไว้กับตัวเอง ซึ่งตามระเบียบของการเล่นกีฬาบาสเกตบอล การครอบครองด้วยการถือลูกบอลไว้นั้นต้องไม่นานเกิน 5 วินาที ถ้าผู้เล่นยังต้องการครอบครองลูกบอลไว้อีกจึงจำเป็นต้องเลี้ยงลูกบอลเพื่อรอจังหวะจะเล่นต่อไป ฉะนั้นการเลี้ยงลูกบาสเกตบอลจึงแบ่งตามลักษณะและจุดมุ่งหมายการเลี้ยงลูกบาสเกตบอลได้ 3 ประการ คือ (เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย, 2550: 35)

1. การเลี้ยงลูกบาสเกตบอลระดับสูง
2. การเลี้ยงลูกบาสเกตบอลระดับกลาง
3. การเลี้ยงลูกบาสเกตบอลระดับต่ำ

2. ความคล่องแคล่ววองไวในนักกีฬาบาสเกตบอล

ความคล่องแคล่ววองไวเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสมรรถภาพทางกายที่เกี่ยวข้องกับทักษะ (Skill-related physical fitness) เป็นความสามารถที่สำคัญมากในการเล่นกีฬาหลายประเภทที่ใช้ความเร็วในการเริ่มต้นเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างรวดเร็ว หยุดและเปลี่ยนทิศทางอย่างคล่องแคล่วอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเล่นกีฬาของนักกีฬา ความคล่องแคล่ววองไวในนักกีฬาบาสเกตบอลซึ่งอาจจะเรียกว่า ความคล่องแคล่ววองไวนั้นเป็นความสามารถในการกระทำให้ร่างกายกายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายเปลี่ยนทิศทางหรือเคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็ว ดังที่ พิชิต ภูติจันทร์ (2547) กล่าวว่า ความคล่องแคล่ววองไวเป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนาทักษะทางกลไก นับตั้งแต่ลูกบอลเริ่มเข้าสู่การเล่น ผู้เล่นจะต้องยืนตามตำแหน่งเพื่อคุมพื้นที่หรือเปลี่ยนจากฝ่ายรุกเป็นฝ่ายรับ ดังนั้นผู้เล่นต้องใช้ความคล่องแคล่ววองไวในการเปลี่ยนตำแหน่งในการเล่นรวมถึงการก้าวเท้าเร็ว ๆ เพื่อเข้ารับลูกหรือพุ่ง ตบ รับลูก และสามารถลุกขึ้นสู่ท่าเตรียมพร้อมได้อย่างรวดเร็ว สมรรถภาพด้านความคล่องแคล่ววองไวเป็นพื้นฐานของสมรรถภาพทางกายและความสามารถในการเล่นกีฬาจะสัมพันธ์กับทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกายรวมทั้งความเร็ว การทำงานของระบบประสาทและกล้ามเนื้อหรือจากระบบการมองเห็น การได้ยิน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการทรงตัวและจัดวางตำแหน่งของร่างกายให้ถูกต้องโดยอัตโนมัติ สมองจะนำข้อมูลนั้นไปควบคุมการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องตลอดการเคลื่อนไหวเพื่อให้การเคลื่อนไหวถูกต้องแม่นยำ ระบบนี้จะควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อลาย (Skeletal muscle) ซึ่งเป็นกล้ามเนื้อที่บังคับได้เพื่อให้สามารถเคลื่อนไหวหรือทรงตัวได้ตามต้องการและต้องมีปฏิกิริยาการเคลื่อนไหว เวลาที่ใช้

ตั้งแต่มีการกระตุ้นรีเซปเตอร์ให้รับความรู้สึกจนถึงกล้ามเนื้อหดตัว ซึ่งการตอบสนองต่อการกระตุ้นนั้นเรียกว่า เวลาปฏิกิริยา (Reaction time) ซึ่งต้องอาศัยทางเดินที่นำพลังประสาทจากรีเซปเตอร์ขึ้นไปสู่สมองส่วนที่อยู่ใต้อำนาจจิตใจ โดยการผ่านเซลล์ประสาทหลายตัวแล้วจึงส่งลงมายังกล้ามเนื้อ เวลาปฏิกิริยานั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเวลาการตอบสนองทั้งหมด (Response time) ซึ่งประกอบด้วยเวลาปฏิกิริยาร่วมกับเวลาในการเคลื่อนไหว (Movement time) ซึ่งเป็นเวลาที่เริ่มจากการเคลื่อนไหวครั้งแรกจนถึงการสิ้นสุด การเคลื่อนไหว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าความคล่องแคล่วว่องไวมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับนักกีฬา การที่จะทำให้เกิดความคล่องแคล่วว่องไวในการเคลื่อนไหวร่างกายในรูปแบบต่าง ๆ กระทำโดยการสั่งงานของระบบประสาทส่วนกลางจะเป็นตัวนำข้อมูลจากระบบประสาทรับความรู้สึกของร่างกายที่เคลื่อนไหวเพื่อควบคุมให้ทำงานอย่างถูกต้องแม่นยำ ซึ่งประกอบด้วยเวลาปฏิกิริยากับการเคลื่อนไหวที่จะสามารถตอบสนองในการเคลื่อนที่ได้อย่างรวดเร็วในเวลาการฝึกหรือเวลาในการแข่งขัน ดังนั้นนักกีฬาควรจะต้องตอบสนองในการเปลี่ยนแปลงทิศทาง การพัฒนาความสามารถด้านความคล่องแคล่วว่องไวนั้นจะเป็นผลให้นักกีฬามีการเคลื่อนที่และเปลี่ยนทิศทางได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังรักษาสมดุลของร่างกายได้เป็นอย่างดี และจะสามารถประสบผลสำเร็จในการแข่งขันได้ ฉะนั้นผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลหรือกีฬาประเภทอื่น ๆ ควรนำแบบการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวเพื่อพัฒนาทักษะในเวลาการเคลื่อนไหวและนำแบบฝึกความคล่องแคล่วว่องไวไปฝึกกับนักกีฬาของตนเพื่อทำให้นักกีฬามีความคล่องแคล่วว่องไวมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองและเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของความคล่องแคล่วว่องไวก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภายในระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. แบบสอบถาม เรื่อง ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. แบบประเมินความพร้อม และปัจจัยเสี่ยงก่อนออกกำลังกาย (PAR-Q+)

4. แบบทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว (สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา)

5. แบบบันทึกการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว

อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. อุปกรณ์สำหรับทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว ได้แก่ กรวย กระดาษกาวเทปย่น ตลับเมตร นาฬิกาจับเวลา และใบบันทึกผลการทดสอบ

2. กลุ่มตัวอย่างทำการฝึกตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ตามรายการ ต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มทดลองด้วยโปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามโปรแกรมระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วันคือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 15.10 – 16.10 น. กิจกรรมประกอบด้วย การวิ่งรูปแบบตัว X, M, H, Z, S และการฝึกพลัยโอเมตริก

2.2 ผู้วิจัยทำการทดสอบสมรรถภาพความคล่องแคล่วว่องไวของกลุ่มตัวอย่างก่อนการฝึก (Pre - Test) หลังการฝึก (Post - Test) สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 8

การเก็บรวมรวมข้อมูล

1. ขออนุมัติหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ส่งหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งหนังสือขอความร่วมมือของผู้วิจัยด้วยตนเอง

2. ติดต่อกลุ่มเป้าหมายนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์

3. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกค่าสมรรถภาพความคล่องแคล่วว่องไว ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วันคือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 15.10 – 16.10 น.

4. เตรียมกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา โดยดำเนินการดังนี้

ปฐมนิเทศให้กลุ่มตัวอย่าง ทราบถึงจุดหมาย และวิธีการฝึก ตลอดจนปฏิทินการฝึกในแต่ละครั้ง และระยะเวลาในการทดสอบ

5. กลุ่มตัวอย่างทำการฝึกตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ ตามรายการต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มทดลองด้วยโปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามโปรแกรมระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วันคือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 15.10 – 16.10 น. กิจกรรมประกอบด้วย การวิ่งรูปแบบตัว X, M, H, Z, S และการฝึกพลัยโอเมตริก

5.2 ผู้วิจัยทำการทดสอบสมรรถภาพความคล่องแคล่วว่องไวของกลุ่มตัวอย่างก่อนการฝึก (Pre - Test) หลังการฝึก (Post - Test) สัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 8

5.3 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง

5.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ ถูกตอง แลวนำแบบสอบถามไปดำเนินการวิเคราะหตอไป

5.5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัย

ตาราง 1 แสดงผลความคล่องแคล่วว่องไวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไว ได้จากการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว โดยใช้การวิ่งอ้อมหลัก (Zigzag Run)

ลำดับที่	ผลการทดสอบ			
	ก่อนฝึก (วินาที)	ระดับ	หลังฝึก (วินาที)	ระดับ
1	20.24	ต่ำ	18.95	ปานกลาง
2	15.21	ดีมาก	14.01	ดีมาก
3	19.48	ปานกลาง	18.05	ปานกลาง
4	22.19	ต่ำ	20.75	ต่ำ
5	14.99	ดีมาก	14.02	ดีมาก
6	20.02	ปานกลาง	18.88	ปานกลาง
7	22.06	ต่ำ	21.64	ต่ำ
8	20.18	ต่ำ	19.25	ปานกลาง
9	21.07	ต่ำ	19.64	ปานกลาง
10	17.24	ดี	16.11	ดี
11	15.22	ดีมาก	14.48	ดีมาก
12	22.01	ต่ำ	20.89	ต่ำ
13	20.94	ต่ำ	19.21	ปานกลาง
14	16.63	ดี	15.01	ดีมาก
15	19.98	ปานกลาง	19.57	ปานกลาง
16	20.38	ต่ำ	20.05	ปานกลาง
17	23.30	ต่ำมาก	23.51	ต่ำมาก

ลำดับที่	ผลการทดสอบ			
	ก่อนฝึก (วินาที)	ระดับ	หลังฝึก (วินาที)	ระดับ
18	20.76	ต่ำ	20.26	ต่ำ
19	21.44	ต่ำ	20.45	ต่ำ
20	24.49	ต่ำ	23.65	ต่ำ
21	26.63	ต่ำมาก	24.89	ต่ำมาก
22	24.98	ต่ำมาก	24.01	ต่ำ
23	22.64	ต่ำ	21.32	ปานกลาง
24	25.14	ต่ำมาก	23.76	ต่ำ
25	23.93	ต่ำ	22.28	ต่ำ
26	22.89	ต่ำ	21.74	ปานกลาง
27	21.54	ปานกลาง	20.07	ดี
28	22.29	ต่ำ	20.84	ปานกลาง
29	23.56	ต่ำ	22.41	ต่ำ
30	25.84	ต่ำมาก	24.93	ต่ำมาก
31	22.86	ต่ำ	21.7	ปานกลาง
32	24.03	ต่ำ	22.72	ต่ำ
33	22.92	ต่ำ	20.61	ปานกลาง
34	23.44	ต่ำ	22.03	ปานกลาง
35	26.09	ต่ำมาก	26.64	ต่ำมาก
36	26.63	ต่ำมาก	24.27	ต่ำ
37	22.04	ปานกลาง	21.06	ปานกลาง
38	20.46	ปานกลาง	20.33	ปานกลาง
39	20.01	ดี	19.77	ดี
40	19.48	ดี	19.44	ดี

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 แสดงว่า จากการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว โดยใช้การวิ่งอ้อมหลัก (Zigzag Run) ก่อนการใช้โปรแกรมแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไว กลุ่มตัวอย่างมีความคล่องแคล่วว่องไวอยู่ในระดับดีมาก 3 คน ระดับดี 4 คน ระดับปานกลาง 6 คน ระดับต่ำ 20 คน และ

ระดับต่ำมาก 7 คน ตามลำดับ และหลังการใช้โปรแกรมแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไว กลุ่มตัวอย่างมีความคล่องแคล่วว่องไวอยู่ในระดับดีมาก 4 คน ระดับดี 4 คน ระดับปานกลาง 16 คน ระดับต่ำ 12 คน และระดับต่ำมาก 4 คน ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการฝึกภายในระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยเปรียบเทียบแบบก่อน – หลัง Paired – Sample t-test

รายการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว	(n=40)			
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
ความคล่องแคล่วว่องไว	21.63	2.96	20.58	2.95

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ก่อนการใช้โปรแกรมแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไว กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไวเท่ากับ 21.63 ±2.96 วินาที และหลังการใช้โปรแกรมแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไว กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไวเท่ากับ 20.58 ±2.95 วินาที ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวในกีฬาบาสเกตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการฝึกภายในระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยเปรียบเทียบแบบก่อน – หลัง Paired – Sample t-test แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวของนักเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ 3 เป็นการพัฒนาความเร็ว พลังกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว และการทำงานประสานกันของระบบประสาท และกล้ามเนื้อ โดยทำการฝึกทั้งหมด 8 สัปดาห์ มีการฝึกความเร็ว โดยการวิ่งตามรูปแบบจำนวน 3 เซต เซตละ 3 ครั้ง ความเร็ว 90 เปอร์เซ็น ตามมาด้วยการฝึกพลัยโอเมตริกจำนวน 3 เซต

ผู้วิจัยมีการออกแบบโปรแกรมเพื่อเพิ่มความคล่องแคล่วว่องไวตามที่ Bompa (1999) ได้กล่าวไว้ว่า ความคล่องแคล่วว่องไวประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ ความเร็ว พลังกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว และการทำงานประสานกันของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ โดยองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนจะทำงานประสานสัมพันธ์สนับสนุนซึ่งกันและกัน ได้แก่ การทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพของระบบประสาทและกล้ามเนื้อต้องให้เกิดการพัฒนาของระบบประสาทและกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวใน

กิจกรรมนั้น ๆ คือการฝึกซ้อมตามแต่ละชนิดกีฬา เพื่อให้นักกีฬาเกิดความเคยชินกับรูปแบบการเคลื่อนไหวหรือท่าทางในการเคลื่อนที่ในชนิดกีฬาที่ทำการฝึกซ้อมนั้น ๆ และสามารถแสดงออกในการเคลื่อนไหวได้อย่างเต็มที่ในขณะการฝึกซ้อมและการแข่งขัน ผู้วิจัยมีการออกแบบขั้นตอนการออกกำลังกาย ได้แก่ 1. ขั้นอบอุนรางกาย (Warm Up) 2. ขั้นออกกำลังกายหรือขั้นงาน (Exercise or Workout) และ 3. ขั้นลดงานเพื่อปรับสภาพ (Cool Down) ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา พานิชเจริญนาม และสืบสาย บุญวีรบุตร, (2540) ที่กล่าวถึง ขั้นตอนที่สำคัญของการออกกำลังกาย สามารถแบงออกได 3 ดังตอไปนี้ 1. ขั้นอบอุนรางกาย (Warm Up) ประกอบด้วย การยืดเหยียดกล่ามเนื้อ (Stretching) 2. ขั้นออกกำลังกายหรือขั้นงาน (Exercise or Workout) และ 3. ขั้นลดงานเพื่อปรับสภาพ (Cool Down) ประกอบด้วย บริหารเฉพาะสวน (Specific Exercise; Floor Exercise) และการยืดเหยียดเพื่อผอนคลายกล่ามเนื้อ (Stretching for Relaxing) และการใช้รูปแบบการวิ่ง X, M, H, Z และ S ซึ่งมีความหลากหลายไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายให้การฝึกโปรแกรม เพื่อสร้างความเร็วและการทำงานประสานกันของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ควบคู่กับการฝึกพลัยโอเมตริก (plyomatic) เพื่อสร้างพลังกล้ามเนื้อ โดยใช้หลักการออกกำลังกาย (FITT) และสอดคล้องกับสำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2552) ที่กล่าวถึง หลักในการออกกำลังกาย (FITT) ประกอบด้วย 1. Frequency 2. Intensity 3. Time และ 4. Type

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หลังจากกลุ่มตัวอย่างเข้ารับการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลลต่อความคล่องแคล่วว่องไว พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรความคล่องแคล่วว่องไว ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการฝึกแบบผสมผสานของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าความคล่องแคล่วว่องไวลดลง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการออกกำลังกายอย่างถูกต้องและเหมาะสม จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของผู้ที่ออกกำลังกายในการออกกำลังกายนั้น เราจะต้องใช้หลักของความถี่ ความนาน (ระยะเวลา) ความหนัก และชนิดของการออกกำลังกายที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร์ และสิทธา พงษ์พิบูล (2554) ที่กล่าวถึงหลักการออกกำลังกายอย่างถูกต้องและเหมาะสม จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้ที่ออกกำลังกาย ในการออกกำลังกายนั้นจะต้องใช้หลักการของความถี่ ความนาน (ระยะเวลา) และความหนักของการออกก้าลังกายให้ถูกต้อง รวมถึงต้องปรบชนิดของการออกกำลังกายให้เข้ากับผู้ออกกำลังกายด้วย

2. ผลความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกแบบผสมผสาน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการจัดการ ดานสถานที่ อุปกรณและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านบริการ ผลการวิจัย พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.33) โดยมีการอภิปรายผลแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.44) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยความเหมาะสมของบุคลิกภาพโดยรวมของผู้วิจัย (เช่น การแต่งกาย

อารมณ์ คำพูด การแสดงออก) มีความรับผิดชอบและตรงตอเวลา อธิบายรูปแบบกิจกรรมได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย ใช้สื่อประกอบกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ตอบคำถามได้ชัดเจน และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ สอดคล้องกับพาราสุรามาน เซทเฮมท และแบรรี่ (Parasuraman, Zaithamal & Berry, 1994 อ้างถึงใน ภูษิต สายกิ้มซ้วน, 2550) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ให้บริการมีอัธยาศัยไมตรี บุคลากรทุกคนในสถานบริการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการจะต้องมีความสุภาพ มีการเอาใจใส่และเห็นใจผู้มารับบริการ รวมทั้งต้องมีกิริยามารยาทการแต่งกายและการใช้วาจาที่เหมาะสมด้วย

2.2. ด้านการจัดการ พบว่า มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.39) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีความเป็นระเบียบ ชวงเวลาในการเขารวมโปรแกรมมีความเหมาะสม มีความตรงต่อเวลาของการปฏิบัติกิจกรรม และการประชาสัมพันธเชิญผู้เข้ารวมโปรแกรม สอดคล้องกับพาราสุรามาน เซทเฮมท และแบรรี่ (Parasuraman, Zaithamal & Berry, 1994 อ้างถึงใน ภูษิต สายกิ้มซ้วน, 2550) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ให้บริการควรมีการให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ผู้มารับบริการ พึงทราบและประสงค์จะทราบ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ซึ่งจะทำให้ผู้มารับบริการรับรู้ถึงการบริการนั้นได้อย่างชัดเจน

2.3 ด้านสถานที่ อุปกรณและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.36) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขนาดพื้นที่ในการจัดกิจกรรมเพียงพอกับจำนวนผู้เข้าร่วมโปรแกรม มีการดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ เครื่องเสียงมีคุณภาพและได มาตรฐาน และมีเอกสารประกอบการเข้าร่วมโปรแกรม สอดคล้องกับเฮอร์ซเบิร์กและคนอื่น ๆ (Herzberg et al 1959) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจมีปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ

2.4 ด้านบริการ พบว่า มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.26) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใหบริการสื่อเผยแพรประชาสัมพันธ์ มีการแจงขอมูลขาวสารประชาสัมพันธใหผู้เข้าร่วมโปรแกรม และการดูแลรักษากรณีเกิดการบาดเจ็บระหว่างการฝึกโปรแกรม สอดคล้องกับประสาท อิศรปรีดา (2552) ได้ให้ความหมายของความต้องการ (Need) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจสภาวะที่เกิดขึ้นจากความไม่สมดุลทั้งทางร่างกายและจิต ความต้องการของคนเรามักไม่ได้รับสนองตอบอย่างสมบูรณ์ เมื่อได้รับสนองตอบระดับหนึ่งก็จะเกิดความต้องการมากขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง แนวคิดนี้จะเห็นได้ชัดในทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ ที่มนุษย์มีความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or Safety Needs) เป็นความรู้สึกที่ต้องการความปลอดภัยหรือมั่นคงในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อุตส่าห์สละเวลาอันมีค่ามาเป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และกราบขอบพระคุณว่าที่ร้อยตรี พิษณุพล แตงอ่อน ผู้อำนวยการโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในการทำวิจัย เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

กรมพลศึกษา.(2539). **หลักการออกกำลังกาย.** สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2561. จาก: http://www.dpe.go.th/th/newsdetail/5448

การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2548). **วิทยาศาสตร์การกีฬาสำหรับเทนนิส.** กรุงเทพฯ: กองสมรรถภาพการกีฬาฝ่ายวิทยาศาสตร์การกีฬาการกีฬาแห่งประเทศไทย.

การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2559). **แบบฝึกความเร็ว ความคล่องแคล่ว ความรวดเร็ว ความแข็งแรง : กองสมรรถภาพการกีฬา ฝ่ายวิทยาศาสตร์การกีฬา**. กรุงเทพฯ: กองสมรรถภาพการกีฬาฝ่ายวิทยาศาสตร์การกีฬาการกีฬาแห่งประเทศไทย.

ไกรวิชญ์ จิรเดชากุล. (2553). **ผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อกำลังกล้ามเนื้อ ความเร็ว และความคล่องแคล่ววองไวในนักกีฬากาบัดดี้เพศชาย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จีรวัฒน์ สัทธรรม. (2555). **ความแม่นยำในการยิงประตูบาสเกตบอลของนักกีฬาบาสเกตบอลชายในการแข่งขันกีฬาแห่งชาติครั้งที่ 40**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2545). **หลักการและเทคนิคการฝึกกรีฑา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2557). **วิทยาศาสตร์การฝึกสอนกีฬา : SCIENCE OF COACHING**. กรุงเทพฯ: บริษัทสินธนาก๊อปปี้เซ็นเตอร์ จำกัด.

ฉัฐรส บัญชาชาญชัย. (2540). **การสร้างแบบประเมินและแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.** กรุงเทพฯ: ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.

ชูศักดิ์ เวชแพศย์. (2536). **สรีรวิทยาของการออกกำลังกาย.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ธรรกมลการพิมพ์.

ไตรมิตร โพธิแสน. (2555). **ผลของโปรแกรมการฝึกเสริมด้วยห่วงพลาสติกที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวและพลังกล้ามเนื้อขาในนักกีฬาเซปักตะกร้อ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกาลังกายและกีฬา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (สำเนา)

ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร์ และสิทธา พงษ์พิบูลย์. (2554). **สรีรวิทยาการออกกำลังกาย.** กรุงเทพฯ: ตีรณสาร.

ทวิช ไกลถิ่น. (2552). **ผลการฝึกแบบผสมผสานที่มีต่อความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวของนักฟุตบอล.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย. (2550). **เทคนิคและทักษะบาสเกตบอล.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธงชัย เจริญทรัพย์มณี. (2538). **เอกสารประกอบการสอนวิชา พล 161: บาสเกตบอล 1**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นภารินทร์ ชัยงาม. (2552). ผลของโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาฟุตบอล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บรรจง ฟ้ารุ่งสาง. (2550). **การเป็นผู้ฝึกสอนบาสเกตบอล.** ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2543). **สถิติวิเคราะห เพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตรและ. มนุษยศาสตร มหาวิทยาลัยมหิดล.

พริ้มเพรา ผลเจริญสุข. (2545). **ยาเสพติดพิษร้าย.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

พิชิต ภูติจันทร์. (2547). **วิทยาศาสตร์การกีฬา.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ส านักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒประสานมิตร.

ไพบูลย์ ศรีชัยสวัสดิ์. (2554). **วารสารคณะพลศึกษา.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภัชรี แช่มช้อย (2542). **กีฬาบาสเกตบอล.** กรุงเทพฯ: บริษัท ต้นอ้อ 1999 จำกัด.

ภัทรพนธ์ เหมหงส์. (2554). **ผลการฝึกตารางเก้าช่องและความอ่อนตัวที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไว.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มงคง แฝงสาเคน. (2541). **วิทยาศาสตร์การกีฬา.** กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร.

วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2534). **การสร้างเสริมความสามารถในการเล่นบาสเกตบอล.** กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

วัชชริน ผดุงรัชดากิจ. (2552). **หนังสือคู่มือกีฬาบาสเกตบอลไทยสำหรับสื่อมวลชน.** ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิชุดา คงสุทธิ์. (2545). **ผลของการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยเมดิซินบอลและหนังยางที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อส่วนบนและความเร็วในการว่ายน้ำของนักว่ายน้ำ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วินยา สุนทรเสณี. (2542). **การทดลองสมรรถภาพทางกาย.** กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

วิศรุต ศรีแก้ว. (2557). **ผลของรูปแบบการฝึกพลัยโอเมตริกระยะเวลา 4 สัปดาห์ ที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาฟุตบอล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ การกีฬา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วุฒิพงษ์ ปรมัตถากร. (2537). **การออกกำลังกาย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ศิริรัตน์ หิรัญรัตน์. (2539). **สมรรถภาพทางกายและทางกีฬา.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาศัลยศาสตร์ ออร์โธปิดิคส์และกายภาพบำบัด คณะแพทย์ศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

สนธยา สีละมาด. (2551). **หลักของการสอนทักษะกีฬา.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบูรณ์ นิติอมรรัตน์. (2545). **การสร้างโปรแกรมการฝึกเพื่อเพิ่มความคล่องแคล่วว่องไว.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2551). **แผนหลัก สสส. 2552-2554**. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2553, สืบค้นจาก http://www.thaihealth.or.th/node/6347

สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2551). **เครื่องมือการใช้วิทยาศาสตร์การกีฬา เพื่อพัฒนาศักยภาพนักกีฬาไทยระดับนักเรียน.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2552). **การสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์การกีฬา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา

สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). **การสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์การกีฬา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม

สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). **การสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์การกีฬา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม

สิทธิศักดิ์ บุญหาญ. (2554). **ผลการฝึกพลัยโอเมตริก ควบคู่กับ เอส เอ คิว ที่มีผลต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สุณิสา โสทรวัตร์. (2553). **ผลของโปรแกรมการฝึก เอส เอ คิว ที่มีต่อความสามารถในการก้าวเท้ายิงประตูบาสเกตบอลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพิตร สมาหิโต. (2541). **แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย Kasetsart youth fitness test.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุพิตร สมาหิโต. (2548). **แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับเด็กไทย อายุ 7 – 8 ปี**. นนทบุรี: พี.เอส.ปริ้น.

สุพิตร สมาหิโต. (2549). **การสร้างแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับเด็กไทย อายุ7 - 18 ปี.** รายงานการวิจัย, นนทบุรีพี: เอส.ปริ้นท์.

สุริยงค์ ชวนขยัน. (2552). **ผลของการฝึกกล้ามเนื้อที่มีผลสัมฤทธิ์ต่อการฝึกทักษะการเล่นกีฬาบาสเกตบอล.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อุทัย สงวนพงศ์. (2542). **แบบฝึกวอลเลย์บอลมากกว่า 1500**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: รั้วเขียว.

อุทัย สงวนพงศ์. (2544). **บาสเกตบอล.** กรงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

Arthur, M. and Bailey, B. (1998). **Conditioning for football**. Human Kinetics, Champaign, IL.

Blucker, C.A. (1965). Foundation of Physical Education. Saint Louis: CV Mosby Company.

Bompa, T. O., &Haff, G. G. (2009). Periodization: Theory and methodology of training: Human Kinetics Publishers.

Borrow, H.M.; & R. McGee. (1971). **A Practical Approach to Measurement in Physical Education Philadelphia** : Lea and Febiger.

Cooper, M.; and Sidentop. B.(1975). The Theory and Science of Basketball. Philadephia : Lea & Febbiger.

Farrow, D. Young, W. & Bruce, L. (2004). **The Development of a Test of Reaction Agility for Natball** : A New Methodology.

Hoeger, W. W. K. (1989). **Lifetime physical fitness and wellness**. (Vol. 2). Colorado: MortonPublishing.

Johnson, L.,B. and J.K. Nelson. (1986). **Practical Measurement for Evaluation in Physical Education**. Mimmeapolis Minnesota: Burgers Pubgers Publishing Company.

Miller, A.J, and others. (1991) **The Definition of Physical Fitness.** The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness.

Pangrazi; Robert P. ;& Paul W. Darst. (1997). **Dynamic Physical Education for Secondary School Students**. 3rd edBoston : Allyn and Bacon.

Rollins,II,Stallworth. (1993). **The Effect of a Five Step Agility Program on Agility Level of Football Players**, Dissertation Abstracts.

Safrit, M. S.(1986). **Introduction to Measurement in Physical Education and Exercise Science**. Saint Louis: times Mirror / Mosbey College Publishing.

Sheppard, J. (2004). **Improving the sprint start with strength and conditioning exercise.** Modern Athlete and Coach.

Thomas, K., D. French and P.R. Hayes. (2009). **The effect of two plyometric training techniques muscular power and agility in youth soccer players**. J Strength Cond Res.

ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงาน การจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

The Effect of Artistic Gymnastics Program to promote Student's Advanced Lifestyle Behaviors in Free Time Use of Learning Center Under the Migrant Educational Coordination Center

ณัฐวุฒิ พิมพา[1] และภูฟ้า เสวกพันธ์[2]
Nattawut Pimpa and Pufa Savagpun

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1)เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ด้านทักษะ ก่อนและหลัง 2)เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ด้านพฤติกรรมในการมีลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ก่อนและหลัง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ซูแมคี (Thoo Mweh Kee) ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษา เด็กต่างด้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน อายุ 7 – 12 ปี ระดับชั้นเรียน เกรด 1 – 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงาน การจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว แบบทดสอบทักษะ และแบบวัดพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบคะแนนด้านทักษะก่อนทดลองและหลังทดลองการโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 10.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 2.68 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 25.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.84 จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านทักษะหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการเปรียบเทียบคะแนนด้านพฤติกรรมการใช้เวลาว่างก่อนทดลองและหลังทดลองการโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 32.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 17.02 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 75.17 ส่วนเบี่ยงเบน

[1] ภาควิชพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก 65000
E-mail : nattawutp62@nu.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 0942426893
[2] รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร
pu.fa@hotmail.com 0817079270

มาตรฐานมีค่าเท่ากับ 8.32 จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านพฤติกรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการ ทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง, โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์, ศูนย์การเรียน

Abstract

The purpose of this research 1) To compare the effect of using the artistic gymnastics program to promote lifestyle in the free time use of the skills before and after 2) To compare the effect of using the artistic gymnastics program to promote lifestyle in the free time use of behavior in lifestyle and leisure time before and after the samples used in the research were Thoo Mweh Kee Learning Center for Foreign Children Education Management Coordination Center under Tak Primary Educational Service Area Office 2, age 7-12 years, grade 1-6 It is used in research as an artistic gymnastics program to promote leisure time. Of students in the study center Under the coordination center Education management of migrant children Skill test And the free time behavior measurement model The data were analyzed by using the One Group Pretest-Posttest Design experimental model to find the mean, standard deviation. The data were compared using t-test. Comparisons of pre- and post-experimental skill scores, an artistic gymnastics program to promote leisure life style. Of students in the learning center under the migrant child education management coordination center It was found that the mean score before the experiment was 10.27, the standard deviation was 2.68, and the mean score after the experiment was 25.17, the standard deviation was 1.84. Significantly higher than before the experiment Statistical at .01 level and score comparison of idle time behavior before experiment and after experiment of artistic gymnastics program to promote leisure style in leisure time. Of students in the learning center under the migrant child education management coordination center It was found that the mean score before the experiment was 32.56, the standard deviation was 17.02 and the mean score after the experiment was 75.17, the standard deviation was 8.32. Higher than before Significant experiment Statistical at the .01 level.

Keywords: Lifestyle in Free Time Use , artistic gymnastics program , Learning Center

บทนำ

จากการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินชีวิตในการใช้เวลาว่างของนักเรียนส่วนใหญ่ที่อยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว จะดำเนินชีวิตไปตามความสนใจของตนเอง ที่ทำต่อๆกันมาและตามขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาติพันธ์ของตนเอง ซึ่งยังขาดความหลากหลายในการเลือกทำกิจกรรมตามสังคมโลกที่ยังมีอีกหลายกิจกรรมด้านอื่นๆให้เลือกเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีข้อจำกัดต่างๆ ตามสภาพวิถีชีวิตของแต่ละศูนย์ ที่ยังขาดแคลนทั้งด้านงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน หรือด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ โดยโปรแกรมที่ใช้สอนในศูนย์การเรียน ภายใต้สังกัดศูนย์ประสานงาน การจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นนำโปรแกรมจากหลายๆที่มารวมกัน เช่น วิชาภาษาไทยใช้หนังสือภาษาไทย ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กำหนดให้ใช้ รายวิชาอื่นๆ เป็นโปรแกรมที่องค์กรเอกชนจัดการศึกษา และศูนย์การเรียนร่วมกันจัดทำและใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประกอบด้วยโดยบุคลากรของศูนย์การเรียนเป็นชาวเมียนมา กะเหรี่ยง มอญและไทย พบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือ ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ไม่มีงบประมาณดำเนินงานและขาดแคลนบุคลากรบุคลากรที่สอนและที่เรียนเข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย ครูไม่ได้จบวุฒิครูมาโดยตรง และเปิดสอนอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแต่ละศูนย์การเรียนมีโปรแกรมของตนเอง เน้นพัฒนาด้านความรู้และพัฒนาด้านอาชีพ ซึ่งยังไม่มีโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมทางพลศึกษา ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้ใช้ผลจากการศึกษาให้เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพสมบูรณ์ ร่างกายแข็งแรง อีกทั้งมีพัฒนาการทางสังคมที่ดีด้วย การพลศึกษาไม่เน้นเฉพาะสมรรถนะทางกาย แต่ยังได้เน้นถึงการใช้ประสบการณ์ การแก้ปัญหา และการเข้าถึงชีวิตได้เป็นอย่างดี สามารถเข้าถึงผู้อื่น ในมิติดังกล่าวนี้ผู้คนยังเข้าใจแง่มุมของการพลศึกษาน้อยมาก และคิดว่าพลศึกษาเป็นวิชาว่าด้วยการออกกำลังกายและการกีฬา แต่ในปัจจุบันได้มีการนำศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการพลศึกษาอย่างมากมาย ทำให้เรามองความชัดเจนของพลศึกษาในรูปของเครื่องมือพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งนับเป็นอีกมิติหนึ่งของการพลศึกษาในยุคโลกาภิวัฒน์

การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์ เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียน การประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว เป็นโปรแกรมที่มุ่งพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในการเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ โดยใช้กิจกรรมกีฬายิมนาสติกศิลป์ที่คัดสรรแล้วว่ามีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตนักเรียน และมุ่งสร้างความตระหนัก และยอมรับในความแตกต่างระหว่างมนุษย์ทั้งด้านเชื้อชาติ ภาษา และ วัฒนธรรม ตลอดจนเข้าใจความเป็นโลกาภิวัฒน์ของสังคมโลก ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนในศูนย์การเรียนเกิดพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดีขึ้น และยังช่วยส่งเสริมลีลาชีวิตทางด้านการใช้เวลาว่างให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ด้านทักษะ ก่อนและหลัง

2) เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ด้านพฤติกรรมในการมีลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ก่อนและหลัง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม
    - 1.1 ความหมายของโปรแกรม
    - 1.2 ความหมายของการพัฒนาโปรแกรม
    - 1.3 ความสำคัญของโปรแกรม
    - 1.4 องค์ประกอบของโปรแกรม
    - 1.5 รูปแบบของโปรแกรม
    - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับพลศึกษาในโรงเรียน
    - 2.1 การพลศึกษาในโรงเรียน
    - 2.2 การสอนพลศึกษาในชั้นเรียน
    - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลศึกษาในโรงเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับวิถีและลีลาชีวิต
    - 3.1 ความหมายของวิถีชีวิต
    - 3.2 การศึกษาวิถีชีวิตด้านการตั้งถิ่นฐาน
    - 3.3 การศึกษาวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ
    - 3.4 การศึกษาวิถีชีวิตด้านสังคมวัฒนธรรม
    - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีและลีลาชีวิต
4. แนวคิดเกี่ยวกับลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง
    - 4.1 ความหมายของการใช้เวลาว่าง
    - 4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง
    - 4.3 องค์ประกอบของเวลาว่าง

4.4 ปรัชญาการใช้เวลาว่าง

4.5 ประโยชน์ของการใช้เวลาว่างในทางที่ดี

4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง

5. แนวคิดเกี่ยวกับยิมนาสติกศิลป์

5.1 ประวัติ และความหมายของยิมนาสติกศิลป์

5.2 องค์ประกอบด้านทักษะของยิมนาสติกศิลป์

5.3 ความสำคัญของยิมนาสติกศิลป์

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยิมนาสติกศิลป์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1.1 การศึกษาวิถีชีวิตและพฤติกรรมนักเรียนด้านการใช้เวลาว่าง

1.2 การสร้างและยกร่างโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

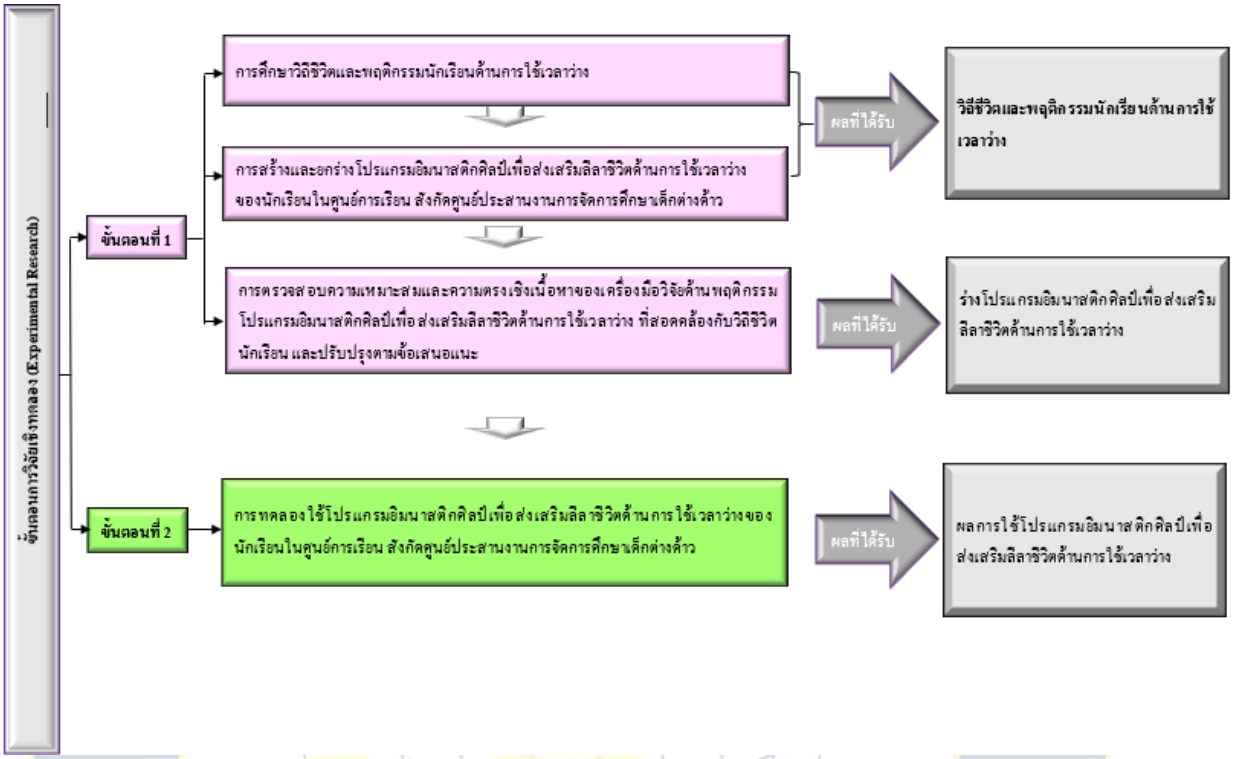
1.3 การตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมของโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

ขั้นตอนที่ 2 ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าวประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. การทดลองใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

2.การเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ซึ่งประกอบด้วย ด้านทักษะและด้านพฤติกรรมการมีลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ก่อนและหลัง การเข้าร่วมโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

แผนภาพแสดงขั้นตอนการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว แบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาวิถีชีวิตและพฤติกรรมนักเรียนด้านการใช้เวลาว่าง นักเรียนในศูนย์การเรียนใช้เวลาว่างซึ่งมัก เป็นเวลาช่วงพักกลางวัน ช่วงเย็น หลังเลิกเรียน และวันหยุดในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกีฬาในลักษณะเป็นผู้เล่น (Active Role) กับกีฬาฟุตบอล ฟุตซอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ ปิงปอง แบดมินตัน วิ่ง แชร์บอล มีลักษณะการเล่นที่แยกตามช่วงอายุและเพศ และยังประกอบกิจกรรมนันทนาการทั้งในบทบาททางตรงและทางอ้อม ได้แก่การดูหนัง เต้นรำ เต้นบัลเลย์ ฟังเพลงอาสาสมัครหัตถกรรม ทำอาหาร วาดรูป อ่านหนังสือเล่นดนตรีเล่นบทบาทสมมุติท่องเที่ยวชมธรรมชาติ ทั้งนี้ในแต่ละชาติพันธุ์ไม่ปรากฏกีฬาที่ถือเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ

ส่วนที่ 2 การสร้างและยกร่างโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ยอมรับว่าศูนย์การเรียนรู้จัดการศึกษาตามรูปแบบศูนย์ประสานงาน การจัดการศึกษาเด็กต่างด้าวโดยเน้นกลุ่มสาระการพัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านคณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามศูนย์การเรียนรู้มีการสอนนักเรียนเพิ่มเติมตามลักษณะความรู้ ความสามารถพิเศษของอาสาสมัครชาวต่างชาติเช่น วิชาด้านธุรกิจกฎหมายการก่อสร้าง ซึ่งทางศูนย์การเรียนรู้มิได้จัดทำเป็นเอกสาร หรือลักษณะชั่วโมงสอนเฉพาะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือยังขาดการพัฒนาโปรแกรมพิเศษใดๆของศูนย์การเรียนที่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มนักเรียนหรือแม้กระทั่งการจัดสอนวิชาพลศึกษาหรือนันทนาการ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเห็นชอบว่าศูนย์การเรียนหากได้มีการใช้โปรแกรมเฉพาะที่ได้รับการพัฒนา ขึ้นเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จะทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนมีความน่าสนใจ และหลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะให้มีการทำความเข้าใจกับความหมายของ “ลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง” ซึ่งถือเป็นผลลัพธ์ของโปรแกรม ครูหรืออาสาสมัครผู้ใช้โปรแกรมให้ชัดเจนเพื่อส่งผลต่อความคำนึงถึงอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ส่วนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมของโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว สรุปผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมของโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว ตั้งแต่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 - แผนจัดการเรียนรู้ที่ 16 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าโดยรวมมีความเหมาะสม ในระดับมาก ซึ่งแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของนักเรียนในศูนย์การเรียนซูแมคี (Thoo Mweh Khee) ทำให้ได้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียน ในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนสำหรับนักเรียนในระดับ ชั้นเกรด 1 - 6 เพิ่มเติม จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้พบว่า โปรแกรมนี้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างโปรแกรมนี้มี องค์ประกอบดังนี้ 1.คำอธิบายโปรแกรม 2.สาระสำคัญ 3.จุดประสงค์การเรียนรู้ 4.เนื้อหาสาระ 5.กิจกรรมการเรียนการสอน 6.เครื่องมือที่ใช้วัด 7.เกณฑ์การวัดและประเมินผล 8.สื่อการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบคะแนนด้านทักษะก่อนทดลองและหลังทดลองการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	N	t	df	p-value
ก่อนทดลอง	10.27	2.68	30	*-30.90***	*29*	*0.000*
หลังทดลอง	25.17	1.84	30			

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนด้านทักษะก่อนทดลองและหลังทดลองการโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 10.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 2.68 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 25.17 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.84 นอกจากนี้การทดสอบคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง ด้วยสถิติt-test แบบ Dependent พบว่า ค่า **t** เท่ากับ -30.90 มีค่า df เท่ากับ 29 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ ทางสถิติที่ ระดับ .01 ที่กำหนดไว้จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านทักษะหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบคะแนนด้านพฤติกรรมการใช้เวลาว่างก่อนทดลองและหลังทดลองการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	N	t	df	p-value
ก่อนทดลอง	32.56	17.02	30	*-28.33***	*29*	*0.000*
หลังทดลอง	75.17	8.32	30			

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนด้านพฤติกรรมการใช้เวลาว่างก่อนทดลองและหลังทดลองการโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนในศูนย์การเรียนสังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 32.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 17.02 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 75.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 8.32 นอกจากนี้การทดสอบคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง ด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent พบว่า ค่า t เท่ากับ -28.33 มีค่า df เท่ากับ 29 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับ นัยสำคัญ ทางสถิติที่ ระดับ .01 ที่กำหนดไว้จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านพฤติกรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการ ทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว ผู้วิจัยนำเสนอผลการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1.พฤติกรรมในการมีลีลาชีวิต ด้านการใช้เวลาว่างนักเรียน มีลักษณะวิถีชีวิตด้านการใช้เวลาว่างส่วนมากในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา โดยมีลักษณะแยกชายหญิง ตามเผ่าพันธุ์แต่ปะปนอายุกัน อันอาจมีสาเหตุมาจากระบบความสัมพันธ์ในกลุ่มพี่น้องตามลักษณะเชื้อสายของนักเรียนที่เลือกอยู่อาศัยกัน ตามเผ่าพันธุ์นับแต่ครั้งประวัติศาสตร์สอดคล้องกับ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2544) ที่ กล่าวถึงระบบความสัมพันธ์ในกลุ่มพี่น้องครอบครัวและเครือญาติในลักษณะของครอบครัวขยายอาจ จะมีการเปลี่ยนแปลงไป จากเหตุการณ์สงคราม การปรับความเชื่อแต่ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสังคมพี่น้องใน สังคมนักเรียนยังถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ อย่างยิ่งและเป็นเสมือนเครือข่ายที่โยงใยสังคมนักเรียนไว้ทั้งนี้ การใช้เวลาว่างของนักเรียนมักได้รับอิทธิพลจากกลุ่มผู้มีการศึกษา หรือกลุ่มผู้ใหญ่ที่ได้รับการนับ หน้าถือตาใน กลุ่มเผ่าพันธุ์โดยผู้วิจัยสังเกตจากรูปแบบการทำกิจกรรมที่มีกลุ่มนักเรียนดังกล่าวเป็นผู้นำซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ธนะชาติ ปาลิยะเวทย์ (2544) ผู้อาวุโส หรือผู้มีการศึกษาในครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการเลือก รูปแบบการใช้ชีวิตถึงแม้จะมีกะเหรี่ยงนักเรียนบางกลุ่มที่มีการแต่งงานและผสมข้ามเผ่าพันธุ์กะเหรี่ยงกับ พวกอื่นแต่ก็ยังคงนับถือเชื่อฟังผู้ใหญ่ในชุมชนอย่างมากในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการกลุ่มนักเรียนใช้เวลาว่างในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณีทางศาสนา เช่น การร้องเพลงการเล่นดนตรี การระบำกะเหรี่ยงการระบำไม้ไผ่ ละครแยกกันตามเผ่าพันธุ์

2.ผลการใช้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว พบว่าเป็นโปรแกรมที่ สร้างขึ้นโดยยึดลักษณะทางวิถีชีวิต จัดเป็นโปรแกรมที่ยึดกระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต (Social Process and Life Function) สอดคล้องกับการศึกษาของรุจิร์ ภู่สาระ(2551) ที่กล่าวถึงโปรแกรมลักษณะดังกล่าวว่า เป็นโปรแกรมที่ สร้างขึ้นโดยยึดลักษณะทางสังคมเป็นหลัก โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นพื้นฐาน นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับความคิดของดิวอี้ (Dewey, 1959) โดยยึดหลักปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) จึงมี วัตถุประสงค์จะให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างและปฏิรูปเสียใหม่ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดระบบการเรียนและมีบทบาทสำคัญ ในการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยยึดงานหรือ กิจกรรมเป็นหลัก ครูเป็นเพียงผู้เสนอแนะแนวทางเพื่อให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างครู-นักเรียน นักเรียน-นักเรียน ทั้งนี้การพัฒนาโปรแกรมผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาโปรแกรมสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาโปรแกรมของไทเลอร์ (Tyler, 1986) สืบเนื่องจากก่อนการพัฒนาโปรแกรมผู้วิจัยได้

ทำการศึกษาข้อ มูลพื้นฐานวิถีชีวิตนักเรียนด้านการใช้เวลาว่าง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นลักษณะวิถีชีวิตนักเรียนศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว รวมถึงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง เพื่อนำมาทำการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญด้านนักเรียน และการสอนในพื้นที่ฯ กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนพลศึกษาและนันทนาการ ฯ ถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโปรแกรม รวมถึงรายละเอียดของ โปรแกรมแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 16 ชั่วโมง เพื่อส่งเสริมการพัฒนา โปรแกรมให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้วิจัยได้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการของนักเรียนและศูนย์การเรียนสอดคล้องกับวาสนา คุณาอภิสิทธิ์(2552) ที่กล่าวไว้ว่า โปรแกรมที่ดีหมายถึง โปรแกรมที่ทันสมัยและสามารถแก้ปัญหาปัจจุบันของสังคมได้เมื่อสภาพของ สังคมหรือเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมต่างๆเปลี่ยนแปลงโปรแกรมก็ต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยมิฉะนั้น โปรแกรมนั้น จะล้าสมัยและไม่อาจใช้แก้ปัญหาของสังคมได้อีกทั้งผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์จากข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้เพื่อเป็นข้อมูลต่างๆในการพัฒนาโปรแกรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตนักเรียนอันได้แก่เอกสารโปรแกรมการศึกษาของศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการวิเคราะห์วิถีชีวิตของนักเรียนในด้านการใช้เวลาว่าง เป็นวิถีการดำเนินชีวิตในการเลือกเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ ในเวลาว่าง อย่างอิสระโดยไม่ได้อยู่ภายใต้คำสั่งของบุคคลหนึ่งบุคคลใด หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจประจำวันทุกวัน อัตลักษณ์ด้านกิจกรรมทางกาย กีฬาและนันทนาการประจำถิ่น

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาโปรแกรมแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง โปรแกรมโดยการกำหนดองค์ประกอบของโปรแกรมตามโปรแกรมแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเป็นแนวทางการนำโปรแกรมไปใช้ปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาโปรแกรมมาเป็นหลักในการกำหนดองค์ประกอบของโปรแกรมและได้ทำการ กำหนดองค์ประกอบของโปรแกรมตามลำดับเพื่อให้ได้องค์ประกอบของโปรแกรมที่มีความสอดคล้องและต่อเนื่องกัน ดังนี้โดยผู้วิจัยทำการกำหนดขึ้นมา 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คำอธิบายโปรแกรม 2) สาระสำคัญ 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) เนื้อหาสาระ 5) กิจกรรมการเรียนการสอน 6) เครื่องมือที่ใช้วัด 7) การวัดและประเมินผล 8) สื่อการเรียนรู้

เมื่อผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของโปรแกรมเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมก่อนที่จะนำโปรแกรมไปทดลองใช้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่านพิจารณาความเหมาะสมของโปรแกรมฯ พิจารณาความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในการทำโปรแกรม พิจารณาถึงความเหมาะสม

ของสาระ เนื้อหา ตัวชี้วัด แผนการจัดการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้และการประเมินที่ใช้ในการทำโปรแกรมเพื่อนำข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้โปรแกรมมีความเหมาะสมและครบถ้วนตาม องค์ประกอบของโปรแกรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว พบว่า มีความเหมาะสม ทุกองค์ประกอบของโปรแกรมทั้งนี้อาจ เป็นผลสืบเนื่องจากการกำหนดแต่ละองค์ประกอบของโปรแกรมนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นลำดับขั้นขององค์ประกอบโปรแกรมแต่ละองค์ประกอบของโปรแกรมมีความเหมาะสมถูกต้องครอบคลุมสอดคล้องกันแต่ละองค์ประกอบ ดังคำกล่าวของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ที่กล่าวว่า การตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมต่างๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง ต้องกำหนดเป็นแผนอย่างมีขั้นตอนและระบบ มีการประชุมพิจารณาร่วมกัน หรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่าองค์ประกอบต่างๆ ของโปรแกรมเช่นจุดประสงค์เนื้อหากิจกรรม การเรียนการสอน คาบเวลาเรียน วิธีการวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องกัน หรือไม่อย่างไร วัสดุโปรแกรมเช่น แผนการสอนสื่อการเรียนการสอนต่างๆ มีความสอดคล้องกับ โปรแกรมหรือไม่ ภาษาที่มีความแจ่มชัดเพียงใดทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำโปรแกรมไปใช้จริงและยังสอดคล้องกับคำกล่าวของสงัด อุทธานันท์ (2532) ที่กล่าวว่า หลังจากได้ร่างโปรแกรมขึ้นมาเสร็จแล้ว สมควรจะได้มีการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมก่อนที่จะได้มีการ นำไปใช้จริงๆ เพื่อจะได้ทราบถึงจุดดีจุดอ่อนของโปรแกรม หากพบว่ามีจุดอ่อนหรือมีข้อบกพร่องก็สมควรจะได้ ปรับปรุงแก้ไขเสียก่อนอีกทั้งยังสอดคล้องกับคำกล่าวของนิรมล ศตวุฒิ (2543) ที่กล่าวว่า หลังจากร่างโปรแกรมเสร็จ สิ้นแล้วก่อนที่จะนำโปรแกรมไปใช้จะต้องตรวจสอบคุณภาพก่อนเพื่อแน่ใจว่า โปรแกรมมีความสมบูรณ์ให้มากที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะโปรแกรมเป็นแนวทางสำหรับการเรียนการสอน และการจัดการเรียนการสอนเป็น กระบวนการหลักในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถไปปฏิบัติงานในสังคม หากกระบวนการพัฒนาคนมีข้อบกพร่องก็จะทำให้ผลผลิตคือคนได้รับการพัฒนาไม่สมบูรณ์และการพัฒนาคนที่ไม่สมบูรณ์จะมีผลกระทบอย่างมากต่อสังคมโดยรวมซึ่งแตกต่างจากกระบวนการผลิตสินค้าที่หากว่า สินค้ามีข้อบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ก็สามารถ ขจัดทิ้งหรือทำลายไปได้โดยไม่ส่งผลกระทบใดๆทั้งสิ้นและเมื่อผู้วิจัยได้ปรับปรุงองค์ประกอบของโปรแกรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้นำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ปฏิบัติจริงกับนักเรียนที่กำลัง ศึกษาอยู่ในระดับ เกรด 1 – 6 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2563 ศูนย์การเรียนซู แม คี (Thoo Mweh Khee) เพื่อพิจารณา ปัญหาที่พบระหว่างการใช้โปรแกรมของแต่ละองค์ประกอบของโปรแกรมเพื่อนำปัญหาที่พบไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาธกา ศรีธนะ (2553) ที่กล่าวไว้ว่าเมื่อจัดทำโปรแกรมเสร็จและ ตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมพร้อมปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วจึงนำโปรแกรมไปจัดการเรียนรู้แสดงว่าการจัดการ เรียนรู้เป็นกิจกรรมหนึ่งในกระบวนการพัฒนาโปรแกรม นอกจากนี้กระบวนการพัฒนาโปรแกรมและกระบวนการ จัดการเรียนรู้มีผลต่อกันและกัน การที่จะรู้ว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนั้น มีผลสัมฤทธิ์ดีหรือไม่

สามารถพิจารณาจากการ นำโปรแกรมไปใช้ถ้าวางแผนโปรแกรมดีก็จะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปด้วยดีแต่ถ้าแม้ว่าการวางแผน โปรแกรมดีแต่เมื่อนำไปจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับ โปรแกรมก็จะทำให้ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายของโปรแกรมได้หรือ หากการวางแผนโปรแกรมไม่เหมาะสม หรือขาดความถูกต้องครอบคลุมก็จะทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่ประสบผลสำเร็จผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรมโดยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งทางด้านทักษะและพฤติกรรม เพื่อประเมินผลด้านพัฒนาการการเรียนรู้เพื่อการมีลีลาชีวิตของนักเรียน หลังจากการใช้โปรแกรมและศึกษาผลการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในโปรแกรมเพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาและ ปรับปรุงแก้ไขให้โปรแกรมมีความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ในขั้นตอนต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี(2557) ที่กล่าวว่าการประเมินผลการใช้โปรแกรม มีความมุ่งหมายที่จะประเมินผลของโปรแกรมเพื่อให้ ทราบว่าผลผลิตที่ได้จากโปรแกรมนั้น เป็นไปตามเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหวังของสังคม และนักเรียนเพียงใด ถ้าผลของการประเมินได้พบข้อบกพร่องหรือมีจุดอ่อนตรงไหนก็จะส่งผลให้มีกิจกรรมการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมในลำดับต่อไป ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้โปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว หรือ The Artistic Gymnastics Program to promote Student’s Advanced Lifestyle Behaviors in Free Time Use of Learning Center Under the Migrant Educational Coordination Center ที่มีคุณภาพ

3. หลังจากการทดลองใช้โปรแกรมที่ได้พัฒนาขึ้นพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะและด้านพฤติกรรมในการมีลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนที่เรียนตามโปรแกรมยิมนาสติกศิลป์เพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่างของนักเรียนในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว หลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น และเมื่อนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะและด้านพฤติกรรมในการมีลีลาชีวิตด้านการใช้เวลาว่าง มาเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการทดลองก็พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภูฟ้า เสวกพันธ์ ที่ให้ความช่วยเหลือให้คำชี้แนะ แนวคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอดจนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

คำรณ มาลาคำ. (2546). **การใช้เวลาว่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัด กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธัญญารัตน์ วงษ์สมัย. (2542). **การใช้เวลาว่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดสระบุรี.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย. (2554). **การนันทนาการ.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ.

ประพัฒน์ ลักษณพิสุทธิ์. (2546). **นันทนาการเพื่อกลุ่มบุคคลพิเศษ.** โครงการพัฒนารายวิชาเพื่อการเรียนการสอน สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

ป้องกันจังหวัดตาก. (2558). **รายงานสถานการณ์พื้นที่พักพิงชั่วคราวจังหวัดตาก**. ฉบับบทสรุปผู้บริหาร , กระทรวงมหาดไทย. ตาก.

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. (2545). **กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า: ตัวอย่างของมาตรการขจัดปัญหาคนไร้รัฐที่ประเทศไทยใช้ในการจัดการปัญหาความไร้สัญชาติของชนกลุ่มน้อยจากประเทศพม่าที่กลมกลืนแล้วกับสังคมและวัฒนธรรมไทย.** คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

พัชราภรณ์ ทัพมาลี. (2558). **แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เวลาว่างของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภูฟ้า เสวกพันธ์. (2560). **การพัฒนาหลักสูตรพลศึกษาและนันทนาการตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนร่วมเพื่อส่งเสริมลีลาชีวิตผู้พลัดถิ่น ในศูนย์การเรียน สังกัดศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว.** มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.

รอด บินหมัดหนี. **การใช้เวลาว่างของพนักงานบริษัทหลักทรัพย์.** ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2548). **รวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ วิธีสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2540). **หลักการพลศึกษา.** กรมวิชาการ. กรุงเทพฯ.

สมาคมกีฬายิมนาสติกแห่งประเทศไทย. (2559). **คุณค่าและประโยชน์ของการเรียนยิมนาสติก.** เข้าถึงได้จาก http://www.thaigymnastics.com/ คุณค่าและประโยชน์ของกา/ (16 สิงหาคม 2562).

สมบัติ การญจนกิจ. (2535). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบัติ กาญจนกิจ. (2542). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

สุนารี จุลพันธ์. (2561). **การใช้เวลาว่างกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.** คณะอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

สุวิมล ตั้งสัจจพจน์. (2553). **นันทนาการและการใช้เวลาว่าง.** เอดิสันเพรสโพรดักส์ จำกัด. กรุงเทพฯ.

สำนักงานขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2558). **ประสบการณ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ.** รายงานประจำปี. ตาก.

อนงค์พรรณ์ คำวัง.(2546). **พฤติกรรมการเรียนและการใช้เวลาว่างของนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำโรงเรียนศรีธนาพณิชยการเทคโนโลยี เชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกราช จันทร์กรุง (2554). **ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของนักกีฬา และเทคนิคของผู้ฝึกสอนที่ช่วยพัฒนาความมั่นใจของนักกีฬายิมนาสติกศิลป์ ในการแข่งขันกีฬาแห่งชาติครั้งที่ 39.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Federation International de Gymnastique. Disciplines.แหล่งที่มาhttp://www.fig-gymnastics.com. ค้นเมื่อ 19 กันยายน, 2562.

Sabo Ernest Edward. (1993). **Education and the Nature of Man.** New York: Harper.

Roche F. Moore (1996). **Leisure Programming: Concepts, trends, and professional practice.** Brown & Benchmark, Dubuque.

การศึกษาตัวแปรสำหรับระบบแนะนำการท่องเที่ยว

A study of Variables for the Tourism Recommendation System

อภิชัย ซื่อสัตย์สกุลชัย[1], นมิดา ซื่อสัตย์สกุลชัย[1] และวันชนะ จูบรรจง[2]
Apichai Suesatsakulchai, Namida Suesatsakulchai and Wanchana Joobanjong

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวแปรสำหรับระบบแนะนำการท่องเที่ยว ขั้นตอนการวิจัยเริ่มจากการศึกษาและรวบรวบข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จัดทำตารางสรุปรายการตัวแปรที่พบในงานวิจัย โดยในเบื้องต้นมีตัวแปรจำนวน 21 ตัวแปร และคัดเลือกตัวแปรที่มีการอ้างอิงในงานวิจัยตั้งแต่ 2 บทความขึ้นไป คงเหลือจำนวนตัวแปรทั้งสิ้น 9 ตัวแปร จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเพื่อยืนยันความเหมาะสมของตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปร ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรจำนวน 9 ตัวแปร มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เพื่อกำหนดเป็นเงื่อนไขสำหรับระบบแนะนำการท่องเที่ยว โดยตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 2) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว 3) แหล่งท่องเที่ยว/จุดสนใจ/จุดแวะพัก 4) ที่พัก 5) จำนวนผู้ร่วมเดินทาง 6) พาหนะในการเดินทาง 7) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมเดินทาง (เพื่อน/ครอบครัว) 8) ร้านอาหาร และ 9) ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ตัวแปรที่ได้จากการศึกษานี้ นอกจากจะนำไปใช้เป็นตัวแปรสำหรับระบบแนะนำการท่องเที่ยวแล้ว ยังสามารถนำไปใช้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในมิติอื่นได้

คำสำคัญ: ระบบแนะนำ, การท่องเที่ยว

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรระบบสารสนเทศทางธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

Abstract

This research was focus on identifying significant key points of the tourism recommendation system. The research methodology is gathering a relevant tourism study and conclude related key points to twenty-one candidate items. Following the candidates was considered on extensive research cited to nine valid research key points. These key points were related and signify to the tourism recommendation system as followed, the traveling period, the traveling expense, the tourism landmarks, accommodation, a companion size, transportation, companion relation (friends/family), restaurant, and souvenir shops. Besides the tourism recommendation system advantages, the benefits of the valid key points also effective for emerging the varies of tourism in afterward.

Keywords: Recommendation system, Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยในช่วง 2 ไตรมาสแรกของปี 2562 การท่องเที่ยวมีบทบาทที่สำคัญถึงร้อยละ 17 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ณิชาภัทร สุรวัฒนานนท์, 2563) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ที่พัก ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การขนส่ง การท่องเที่ยวยังมีส่วนสร้างและกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนพื้นที่การท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน ทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพมีชีวิตที่ดีขึ้น (วารัชต์ มัธยมบุรุษ, 2562)

โดยทั่วไปการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจะเริ่มจากการกำหนดสถานที่เพื่อการท่องเที่ยวและค้นหาข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวนั้น เช่น เส้นทางการเดินทาง จุดแวะพัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ที่พัก เพื่อกำหนดเป็นแผนการท่องเที่ยว ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์เป็นแหล่งข้อมูลหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้เพื่อสืบค้นข้อมูลประกอบการวางแผนการท่องเที่ยว การวางแผนการท่องเที่ยวจึงมักใช้เวลาค่อนข้างมากสำหรับการค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการวางแผนการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย หรือมีข้อจำกัดด้านเวลา ข้อจำกัดด้านงบประมาณการท่องเที่ยว (ดวงเดือน อัศวสุธีรกุล, 2558) แม้ว่านักท่องเที่ยวจะสามารถค้นหาข้อมูลเส้นทางการเดินทาง สถานที่ท่องเที่ยว หรือจุดแวะพัก ได้จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ แต่ข้อมูลที่ได้รับเหล่านั้นอาจไม่ตรงกับความต้องการ หรือไม่สามารถตอบสนองต่อข้อจำกัดของนักท่องเที่ยวได้ (Parikh, V., Keskar, M.,

Dharia, D., & Gotmare, P., 2018) ระบบแนะนำท่องเที่ยวเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้เป็นอีกเครื่องมือหนึ่งสำหรับแนะนำการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาระบบเพื่อระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์เพื่อแนะนำการท่องเที่ยว ระบบแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ระบบการวางแผนการเดินทาง (ดวงเดือน อัศวสุธีรกุล, 2558; Parikh et al., 2018; ธัญญรัตน์ ไชยคราม, 2562) ระบบแนะนำการท่องเที่ยวเหล่านี้จะพิจารณาจากตัวแปรหรือปัจจัยที่ได้รับจากผู้ใช้งานระบบ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร จุดแวะพัก จากนั้นระบบจะนำตัวแปรที่ได้รับจากผู้ใช้งานระบบมาประมวลผลเปรียบเทียบกับเงื่อนไขของระบบเพื่อแสดงผลและแนะนำข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจวางแผนการท่องเที่ยวของผู้ใช้งานระบบ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาตัวแปรสำหรับระบบแนะนำการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวแปรที่นักท่องเที่ยวใช้สำหรับค้นหาข้อมูลข่าวสารรวมถึงการวางแผนการท่องเที่ยว ตัวแปรหรือปัจจัยที่ได้จากการศึกษานี้นอกจากจะสามารถนำไปใช้เป็นตัวแปรสำหรับการกำหนดเงื่อนไขการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อแนะนำการท่องเที่ยวแล้วยังสามารถนำไปใช้เพื่อศึกษาและพัมนารูปแบบการท่องเที่ยวในมิติอื่นได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาตัวแปรสำหรับระบบแนะนำการท่องเที่ยว แบ่งได้ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาดำเนินการรวบรวมตัวแปรหรือปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการท่องเที่ยวหรือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไปแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจาก งานวิจัย บทความวิชาการ และบทความวิจัย จากนั้นพิจารณาความถี่ของตัวแปรแต่ละตัวแปรโดยคัดเลือกตัวแปรที่มีความถี่การอ้างอิงตั้งแต่ 2 ครั้ง ขึ้นไป
2. การยืนยันตัวแปรที่ได้จากขั้นตอนแรกด้วยการสัมภาษณ์คุณสมบัติ ความสำคัญ และความเหมาะสมของตัวแปรแต่ละตัวแปรจากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 2 คน

ผลการวิจัย

ผลลัพธ์จากการรวบรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการท่องเที่ยวจากงานวิจัย บทความวิชาการ และบทความวิจัย พบว่า มีจำนวนตัวแปรทั้งสิ้น 21 ตัวแปร ดังแสดงในตารางที่ 1 จากนั้นคัดเลือกตัวแปรที่มีการอ้างอิงตั้งแต่ 2 บทความขึ้นไป พบว่า มีตัวแปรจำนวน 9 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ร้านอาหาร 2) ที่พัก 3) ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 4) แหล่งท่องเที่ยว/จุดสนใจ/จุดแวะพัก 5) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว 6) ร้านจำหน่ายของฝาก/ของที่ระลึก 7) พาหนะในการเดินทาง 8) จำนวนผู้ร่วมเดินทาง และ 9) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมเดินทาง

ตารางที่ 1: ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ตัวแปร \ บทความ	วารัชต์ มัธยมบุรุษ ,2562	ดวงเดือน อัศวธีรกุล, 2558	Parikh et al., 2018	ประเสริฐ ใจสม และคณะ, 2563	ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, 2558	กรกวรรณ สังขกร และ ศันสนีย์ กระจ่างโฉม, 2562	ลลิตา พ่วงมหา, 2558	ศศิวิมล กอบัว, 2556	ชุมพล รอดเจ่ม, 2555
1. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว*	✓	✓			✓			✓	✓
2. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว*	✓	✓			✓				
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เลือกทำ	✓								
4. แหล่งท่องเที่ยว/จุดสนใจ/จุดแวะพัก*	✓	✓	✓				✓		
5. ที่พัก*	✓	✓	✓			✓	✓		
6. การใช้สื่อสารสนเทศในการสื่อสาร	✓								
7. การรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยว	✓								
8. ลักษณะของสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจ	✓								
9. แรงจูงใจในการท่องเที่ยว	✓								
10. ภูมิหลังประชากร	✓								
11. ช่วงอายุของนักท่องเที่ยว	✓								
12. จำนวนผู้ร่วมเดินทาง*	✓				✓				✓
13. พาหนะในการเดินทาง*	✓				✓		✓		
14. รูปแบบการเดินทาง	✓								
15. ความสัมพันธ์ผู้ร่วมเดินทาง*					✓	✓			
16. ร้านอาหาร*	✓	✓	✓		✓	✓	✓		
17. ร้านจำหน่ายของฝาก/ของที่ระลึก*	✓				✓		✓		
18. สิ่งอำนวยความสะดวก	✓								
19. ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว				✓					
20. สภาพแวดล้อม				✓					
21. ความปลอดภัย						✓			

* หมายถึง ตัวแปรที่มีการอ้างอิงตั้งแต่ 2 บทความขึ้นไป

เมื่อได้ตัวแปรจำนวน 9 ตัวแปรแล้ว จึงดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 2 คน เพื่อยืนยันความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวแสดงความคิดเห็นว่า ตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรมีความสัมพันธ์และเป็นปัจจัยที่มีคุณสมบัติต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

"... ระยะเวลาที่จะมาท่องเที่ยว ก็มีผลต่อการที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยว ..."

ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดตาก

"... สร้างจุดท่องเที่ยวให้มีศักยภาพแล้วสร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาว่านักท่องเที่ยวมีเวลามากน้อยแค่ไหน ถ้ามีเวลามากก็ควรมีกิจกรรมรูปแบบหนึ่ง แต่ถ้านักท่องเที่ยวไม่มีเวลาหรือมีเวลาน้อย ก็จะได้เพียงแวะพักเยี่ยมชน ได้แค่นั้น ..."

ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดตาก

"... นักท่องเที่ยว กลุ่มครอบครัว คนสูงอายุ กลุ่มคนทำงาน พอวางแผนมาเที่ยวแล้ว คงไม่ใช่มาแค่ที่เดียวหรอก แต่ถ้าต้องใช้เวลากับการเดินทางมาก ๆ ก็หมดเวลาเที่ยวแล้ว เวลาวางแผนเขาก็จะดูเรื่องที่กินที่พักด้วยว่าโอเคไหม ..."

ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดตาก

"... คนมาเที่ยว ต้องนอน ต้องกิน ต้องใช้ ต้องซื้อ คนไทยชอบซื้อของที่ระลึก ชอบซื้อฝาก ก็ต้องมีร้านแนะนำให้เขา ออกจากที่เที่ยวแล้วจะไปกินที่ไหน ซื้อที่ไหน มันจะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงกัน ไม่ใช่ต้องไปกินข้าวร้านไกลๆ ..."

ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดตาก

รายละเอียดของตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปร มีดังนี้

1) ร้านอาหาร เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว และมักจะพิจารณาควบคู่กับแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจเป็นร้านอาหารที่ตั้งแต่ในแหล่งท่องเที่ยวหรืออยู่ระหว่างทาง (วารัชต์ มัธยมบุรุษ, 2562; ดวงเดือน อัศวสุธีรกุล, 2558; Parikh et al., 2018; ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, 2558; กรวรรณ สังขกร และศันสนีย์ กระจ่างโฉม, 2562; ลลิตา พ่วงมหา, 2558) นอกจากนี้ ร้านอาหารที่ได้รับความนิยม หรือร้านอาหารที่มีการเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ อาจเป็นจุดหมายปลายทางเบื้องต้นของนักท่องเที่ยวและเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง

2) ที่พัก เป็นสถานที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ท อพาร์ทเมนท์ คอนโดมิเนียม ที่ตั้งแคมป์ เป็นต้น นักท่องเที่ยวจะพิจารณาถึงความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย (ลลิตา พ่วงมหา, 2558) ซึ่งสถานที่พักอาจอยู่ภายในหรือใกล้แหล่งท่องเที่ยว หรืออยู่ใกล้แหล่งชุมชนเพื่อที่นักท่องเที่ยวสามารถสำรวจวิถีชีวิตของชุมชนได้ ลักษณะของที่พักจะมีความสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยว ผู้ร่วมเดินทาง จำนวนผู้ร่วมเดินทาง (วารัชต์ มัธยมบุรุษ, 2562; ดวงเดือน อัศวสุธีรกุล, 2558; Parikh et al., 2018; กรวรรณ สังขกร และศันสนีย์ กระจ่างโฉม, 2562)

3) ระยะเวลาในการท่องเที่ยว เป็นหนึ่งในหลายปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (วารัชต์ มัธยมบุรุษ, 2562) การบริหารเวลาให้เหมาะสมกับจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวมีผลต่อ

การวางแผนการท่องเที่ยว รวมถึงมีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น เช่น ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว เป็นต้น ระยะเวลาในการท่องเที่ยวแบ่งได้ 3 ประเภท คือ 1) ระยะเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการท่องเที่ยวในหนึ่งวันหรือหลายวัน (ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, 2558) 2) ระยะเวลาในการเดินทาง (ดวงเดือน อัศวสุธีรกุล, 2558; ศศิวิมล กอบัว, 2556) และ 3) ระยะเวลา ณ สถานที่ท่องเที่ยว (ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, 2558; ศศิวิมล กอบัว, 2556; ชุมพล รอดแจ่ม, 2555)

4) แหล่งท่องเที่ยว/จุดสนใจ/จุดแวะพัก เป็นจุดหมายปลายทางที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น (วารัชต์ มัธยมบุรุษ, 2562; ลลิตา พ่วงมหา, 2558) แหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้หลายประเภท เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (เช่น ภูเขา น้ำตก) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (เช่น โบราณสถาน) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ (เช่น งานแสดงสินค้า งานแสดงดนตรี การแข่งขันกีฬา) (ลลิตา พ่วงมหา, 2558) นักท่องเที่ยวอาจกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายเป็นลำดับแรกแล้วจึงค้นหาข้อมูลอื่น เช่น ที่พักหรือร้านอาหารที่อยู่ใกล้เคียง หรือค้นหาเส้นทางการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเส้นทางการเดินทางจากแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งไปยังแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง หรือนักท่องเที่ยวอาจกำหนดปัจจัยอื่นเป็นลำดับแรก เช่น ระยะเวลาการท่องเที่ยว แล้วจึงพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวเป็นลำดับต่อมา (ดวงเดือน อัศวสุธีรกุล, 2558; Parikh et al., 2018)

5) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนและการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (วารัชต์ มัธยมบุรุษ, 2562; ดวงเดือน อัศวสุธีรกุล, 2558; ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, 2558) ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าอาหาร รวมถึงค่าใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยว ค่าเดินทาง (ค่าโดยสารรถประจำทาง ค่าน้ำมัน) ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นภายในสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง (ค่าเข้าชม ค่าเช่าอุปกรณ์)

6) ร้านจำหน่ายของฝาก/ของที่ระลึก เป็นร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าประเภทอาหารของรับประทาน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะซื้อเพื่อนำกลับไปรับประทานที่บ้านหรือนำไปให้กับบุคคลอื่นที่ไม่ได้ท่องเที่ยวร่วมกัน (วารัชต์ มัธยมบุรุษ, 2562; ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, 2558; ลลิตา พ่วงมหา, 2558)

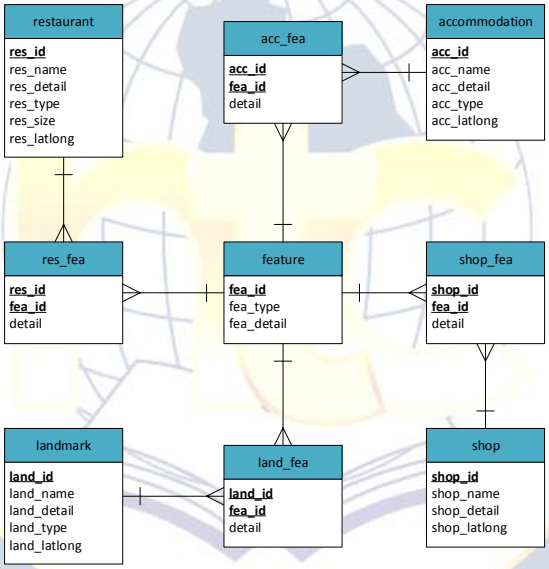
7) พาหนะในการเดินทาง หมายถึงพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวใช้สำหรับเดินทางจากที่พักไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัว รถประจำทาง หรือเดินทางโดยเรือ เป็นต้น (วารัชต์ มัธยมบุรุษ, 2562; ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, 2558; ลลิตา พ่วงมหา, 2558)

8) จำนวนผู้ร่วมเดินทาง เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมเดินทางในการท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว พาหนะในการเดินทางท่องเที่ยว รวมถึงการใช้เวลาทำกิจกรรมของสถานที่ท่องเที่ยว (วารัชต์ มัธยมบุรุษ, 2562; ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, 2558; ชุมพล รอดแจ่ม, 2555) การท่องเที่ยวที่มีจำนวนสมาชิกในกลุ่มจำนวนไม่มาก ทำให้มีเวลาให้กับสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละ แห่งได้มากขึ้น

การตัดสินใจวางแผนการท่องเที่ยวทำได้ง่าย รวมถึงหากมีการเพิ่มสถานที่ท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางก็สามารถทำได้ง่ายและสะดวกกว่าการท่องเที่ยวที่มีจำนวนสมาชิกในกลุ่มจำนวนมาก

9) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมเดินทาง เป็นความสัมพันธ์ในกลุ่ม ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว เช่น การเดินทางท่องเที่ยวพร้อมครอบครัวอาจประกอบด้วยบิดา มารดา บุตร รวมถึงญาติพี่น้อง การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างคู่สมรส หรือการเดินทางท่องเที่ยวกับเพื่อน (ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, 2558; กรวรรณ สังขกร และศันสนีย์ กระจ่างโฉม, 2562) ความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก รวมถึงระยะเวลาการท่องเที่ยว

ตัวแปรที่ได้จากการศึกษาทั้ง 9 ตัวแปร สามารถนำมาออกแบบตารางการจัดเก็บข้อมูลในระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อใช้สำหรับระบบแนะนำการท่องเที่ยวดังแสดงในภาพที่ 1 และออกแบบต้นแบบการแสดงผลระบบดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูล

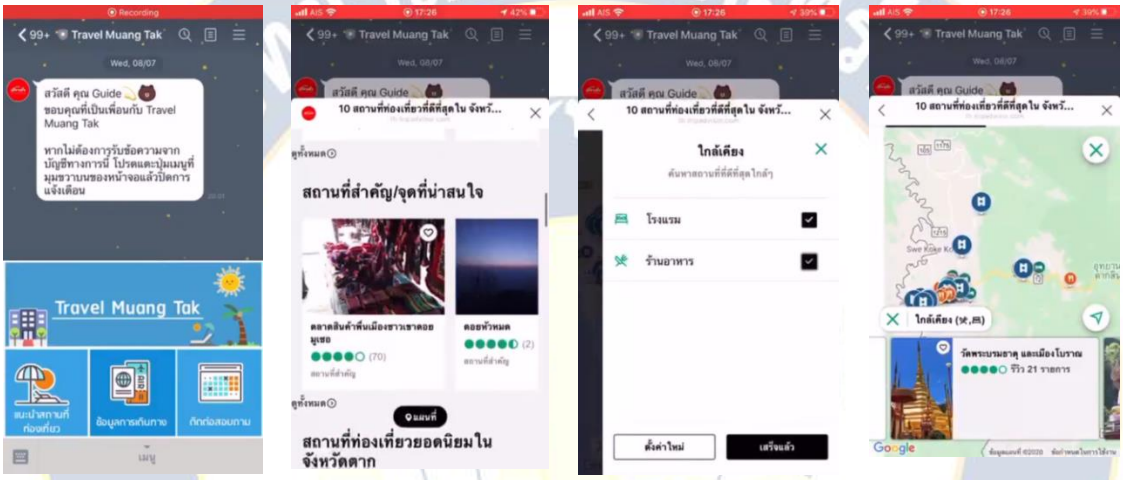
ความสัมพันธ์ระหว่างตารางข้อมูล ประกอบด้วยตารางข้อมูลหลัก 5 ตาราง คือ ร้านอาหาร (restaurant) ที่พัก (accommodation) แหล่งท่องเที่ยว (landmark) ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก (shop) และ ตารางข้อมูลที่เป็นตัวแปรสนับสนุนข้อมูลให้กับตารางอื่น (feature) สำหรับตาราง res_fea ตาราง acc_fea ตาราง shop_fea และตาราง land_fea เป็นตารางที่จัดเก็บข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างตารางข้อมูลหลักและตารางข้อมูลที่เป็นตัวแปรสนับสนุน

ตารางข้อมูลร้านอาหาร ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก นอกเหนือจากจะจัดเก็บข้อมูลรายละเอียดของตัวแปรในแต่ละตัวแปรแล้ว ยังจัดเก็บข้อมูลพิกัดตำแหน่งที่ตั้งเพื่อใช้สำหรับ

การแสดงผลบนระบบแผนที่ออนไลน์ รวมถึงสามารถใช้ข้อมูลพิกัดตำแหน่งที่ตั้งคำนวณระยะห่างและระยะเวลาการเดินทางระหว่างสถานที่ได้

สำหรับตารางข้อมูลที่เป็นตัวแปรสนับสนุนข้อมูลให้กับตารางอื่น (feature) จะจัดเก็บข้อมูลของตัวแปรอื่น ได้แก่ ข้อมูลตัวแปรระยะเวลาในการท่องเที่ยว ข้อมูลตัวแปรค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ข้อมูลตัวแปรพาหนะในการเดินทาง ข้อมูลตัวแปรจำนวนผู้ร่วมเดินทาง และข้อมูลตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมเดินทาง

ตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรที่ได้จากการศึกษา ตารางการจัดเก็บข้อมูลจากภาพที่ 1 และต้นแบบการแสดงผลระบบดังแสดงในภาพที่ 2 สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาระบบแนะนำการท่องเที่ยวต่อไป

ภาพที่ 2 ต้นแบบการแสดงผลระบบแนะนำการท่องเที่ยว

สรุปผล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวแปรสำหรับระบบแนะนำการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวแปรสำหรับการวางแผนท่องเที่ยว ผลการศึกษาได้ตัวแปรจำนวน 9 ตัวแปร และนำมาออกแบบตารางจัดเก็บข้อมูลประกอบด้วยตารางข้อมูลหลัก 5 ตารางและตารางข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล 4 ตาราง ตัวแปรและตารางข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้จะถูกนำไปใช้ในระบบแนะนำการท่องเที่ยวต่อไป นอกจากนี้ตัวแปรจำนวน 9 ตัวแปรที่ได้จากการศึกษานี้ยังสามารถนำไปใช้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในมิติอื่นได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดตาก ในความอนุเคราะห์ข้อมูลและความคิดเห็นต่องานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กรวรรณ สังขกร และศันสนีย์ กระจ่างโฉม. (2562). **เจาะลึกพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในพื้นที่ล้านนา 8 จังหวัด.** รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชุมพล รอดแจ่ม. (2555). **เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี.** รายงานผลการวิจัย. วิทยาลัยราชพฤกษ์.

ณิชาภัทร สุรวัฒนานนท์. (2563). **การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ฮีโร่จำเป็นหรือฮีโร่ตัวจริง?.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/default.aspx (วันที่ค้นข้อมูล : 8 ธันวาคม 2563).

ดวงเดือน อัศวสุธีรกุล. (2558). **กระบวนการวางแผนการเดินทางอัตโนมัติ.** วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ. 11(1), 12-21.

ธัญญรัตน์ ไชยคราม. (2562). **การประยุกต์ระบบการระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์เพื่อแนะนำการท่องเที่ยวในพื้นที่ 12 เมืองต้องห้าม...พลาดในกลุ่มการท่องเที่ยวภาคกลาง.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 38(6), 666-673.

ประสิทธิ์ รัตนพันธ์. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา.** รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ประเสริฐ ใจสม, ศรีปริญญา ธูปกระจ่าง, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล และคณะ. (2563). **บุพปัจจัยของความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเมืองรอง.** วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 8(1), 133-144.

ลลิตา พ่วงมหา. (2558). **พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารเพื่อการตัดสินใจท่องเที่ยวภายในประเทศของผู้สูงอายุชาวไทย.** รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

วารัชต์ มัธยมบุรุษ. (2562). **โครงสร้างของระบบการท่องเที่ยว.** วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. 14(1), 94-102.

ศศิวิมล กอบัว. (2556). **การพัฒนาระบบวางแผนแผนการเดินทางท่องเที่ยวภายใต้เงื่อนไขบังคับด้านเวลา.** วิทยานิพนธ์วิทยาการสารสนเทศมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

Parikh, V., Keskar, M., Dharia, D., & Gotmare, P. (2018, April). **A Tourist Place Recommendation and Recognition System.** In 2018 Second International Conference on Inventive Communication and Computational Technologies (ICICCT) (pp. 218-222). IEEE.

การศึกษาสมบัติทางกายภาพของกล้วยปิ้งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล และการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกล้วยปิ้ง

A Study of Physical Properties of Roasted Bananas Using Heat from Far-Infrared Rays and Sensory Evaluation of Roasted Bananas

กมลศักดิ์ พลหนองคูณ[1] ภานุพงศ์ ปานแผน[2] ธนบดี ดีมอญ[3] สมหญิง พงศ์พิมล[4] และ ภูมิใจ สอาดโฉม[5]*
Kamonsak Phonnongkun[1] Panuphong Pranpan[1] Thanabadee Deemon[1] Somying Pongpimol[2] and Poomjai Sa-adchom[3]*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมบัติทางกายภาพด้านสีและความแข็งของกล้วยปิ้งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล และประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกล้วยปิ้ง โดยเครื่องปิ้งกล้วยหมุนที่ใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกลถูกควบคุมอุณหภูมิอากาศที่ท่อทางออก 120 องศาเซลเซียส และความเร็วรอบหมุนของกล้วยปิ้ง 4 8 และ 12 รอบต่อนาที ปิ้งกล้วยจนกล้วยมีความชื้นต่ำกว่าร้อยละ 53 มาตรฐานเปียก จากผลการทดลองพบว่า ความเร็วรอบหมุนของกล้วยปิ้ง 4 8 และ 12 รอบต่อนาที ไม่มีผลต่อค่าสี (ค่า L a และ b) และค่าความแข็งของกล้วยปิ้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) กล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดมีค่าความสว่าง (ค่า L) น้อยกว่า แต่มีค่าสีแดง (ค่า a) และค่าความแข็งมากกว่ากล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\leq0.05$) การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกล้วยปิ้งพบว่ากล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้มีคะแนนด้านสี ลักษณะปรากฏ กลิ่นรส เนื้อสัมผัส (ความนุ่ม) และความชอบโดยรวมมากกว่ากล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาด โดยกล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้ได้รับคะแนนทางประสาทสัมผัสด้านความชอบโดยรวมอยู่ในช่วงความชอบปานกลางถึงความชอบมาก

คำสำคัญ : กล้วยปิ้ง การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส รังสีอินฟราเรดไกล สมบัติทางกายภาพ

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
[2] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
[3] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
[4] อาจารย์ สาขาวิชาการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[5] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก, poomjai.s@gmail.com, 08-1727-5771

Abstract

This research aimed to study the physical properties in terms of color and hardness of roasted bananas using heat from far-infrared rays and to assess the sensory quality of roasted bananas. The rotating bananas roaster using heat from far-infrared rays heat had controlled the air temperature at the outlet pipe of 120°C and the rotational speeds of roasted bananas at 4, 8, and 12 rpm. The bananas were roasted until the moisture content of the bananas was lower than 53% wet basis. From the results of the experiment, it was found that the rotational speeds of roasted bananas at 4, 8, and 12 rpm had no significant effect on the color value (L a and b-values) and hardness value ($P>0.05$). The roasted bananas in the market had significantly lower lightness (L-value) but higher redness (a-value) and hardness value than those in this study ($P\leq0.05$). To assess the sensory quality of roasted bananas, it was found that the roasted bananas in this study had higher sensory scores for color, appearance, flavor, texture (softness), and overall preference than those in the market. The roasted bananas in this study received the sensory score for overall preference from like moderately to like very much.

Keywords : Far-infrared rays, Physical properties, Roasted bananas, Sensory evaluation

1. บทนำ

กล้วยน้ำว้าเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถปลูกและดูแลรักษาได้ง่าย และให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังมีการปลูกกล้วยน้ำว้าเพื่อการบริโภคและการค้าในทุกภูมิภาคของประเทศไทย (แดนชัย เครื่องเงิน และคณะ, 2560) กล้วยน้ำว้าเป็นแหล่งพลังงานสำรองที่ดี โดยประกอบด้วยน้ำตาลธรรมชาติ 3 ชนิด คือ กลูโคส ซูโครส และฟรุกโตส และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง อุดมด้วยวิตามินและแร่ธาตุต่าง ๆ เช่น วิตามินบี 1 วิตามินบี 2 วิตามินบี 6 วิตามินซี แมกนีเซียม โพแทสเซียม กรดอะมิโน แคลเซียม อาร์จินิน และฮีสติดิน กล้วยน้ำว้ายังมีสรรพคุณต่าง ๆ เช่น ช่วยแก้อาการนอนไม่หลับ บรรเทาอาการโรคริดสีดวงทวาร ป้องกันการเกิดโรคมะเร็งลำไส้ รักษาโรคโลหิตจาง บรรเทาอาการโรคกระเพาะอาหาร แก้อาการท้องเสีย และช่วยชะลอความแก่ (อภิชาติ ศรีสอาด และศุภวรรณ์ ใจแสน, 2553) อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการปลูกกล้วยน้ำว้ามากขึ้น ทำให้มีปัญหาเรื่องผลผลิตกล้วยน้ำว้าล้นตลาด หรือผลผลิตกล้วยน้ำว้าที่ไม่ได้ขนาดตามที่ต้องการอาจเหลือทิ้ง ส่งผลให้ราคากล้วยน้ำว้าตกต่ำ ดังนั้นจึงมีการแปรรูปกล้วยน้ำว้าเพื่อให้เก็บรักษาได้นานขึ้น และช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่กล้วยน้ำว้าอีกด้วย

ในจังหวัดตากมีการนำกล้วยน้ำว้ามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่ กล้วยตาก กล้วยอบเนย กล้วยทอด และกล้วยปิ้ง โดยเฉพาะกล้วยปิ้ง ผู้ขายจะนำกล้วยน้ำว้ามาปิ้งบนตะแกรงเหล็กที่อยู่บนเตาถ่าน

หรือเตาหินลาวา ผู้ปิ้งต้องคอยควบคุมการปิ้งกล้วย เนื่องจากอาจเกิดรอยไหม้บนเนื้อกล้วยได้ ทำให้กล้วยปิ้งมีลักษณะไม่น่ารับประทาน ทั้งนี้อาหารปิ้งย่างมีสารอันตรายต่าง ๆ ได้แก่ สารพัยโรลัยเซต (Pyrolysates) เป็นสารที่พบมากในส่วนที่ไหม้เกรียมของอาหาร และสารโพลีไซคลิกอะโรมาติกไฮโดรคาร์บอน (Polycyclic aromatic hydrocarbon) ซึ่งเป็นสารเริ่มต้นของสารกลายพันธุ์ (Premutagenic) และสารเริ่มต้นของสารก่อมะเร็ง (Procarcinogen) ซึ่งเป็นสารชนิดเดียวกับไอเสียของเครื่องยนต์ ควันไฟ ควันบุหรี่ และควันจากเตาเผาเชื้อเพลิงในโรงงานอุตสาหกรรม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2558)

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันมีคนไทยจำนวนมากที่นิยมบริโภคกล้วยปิ้ง แต่ยังไม่มีการพัฒนารูปแบบของเครื่องปิ้งกล้วย โดยใช้ปริมาณเชื้อเพลิงจากถ่านที่ค่อนข้างสูง และกล้วยปิ้งมีรอยไหม้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำความร้อนจากหลอดรังสีอินฟราเรดไกลมาแทนความร้อนที่ได้จากถ่านเพื่อการถ่ายเทความร้อนที่รวดเร็วและประหยัดเชื้อเพลิง รวมทั้งออกแบบให้กล้วยปิ้งสามารถหมุนได้เพื่อให้กล้วยปิ้งรับความร้อนได้อย่างสม่ำเสมอ และเกิดรอยไหม้น้อยที่สุด ทั้งนี้การแผ่รังสีอินฟราเรดไกล คือ การแผ่รังสีในรูปแบบของแม่เหล็กไฟฟ้าช่วงความยาวคลื่นรังสีอินฟราเรดไกลจากแหล่งพลังงานความร้อนมาตกกระทบลงบนผิวของวัสดุ แล้วรังสีทะลุทะลวงเข้าไปในวัสดุ ทำให้พลังงานส่วนหนึ่งของการแผ่รังสีถูกวัสดุดูดกลืนไว้ และทำให้โมเลกลุของวัสดุเกิดสภาวะสั่นสะเทือนแล้วเปลี่ยนเป็นพลังงานความร้อนขึ้นในวัสดุ น้ำที่อยู่ภายในโมเลกลุก็จะได้รับความร้อนและเกิดการแพร่ออกไปยังผิวของวัสดุ นอกจากนี้ รังสีอินฟราเรดไกลให้ความร้อนได้อย่างรวดเร็ว กระจายความร้อนได้สม่ำเสมอ ประหยัดพลังงาน และลดระยะเวลาที่ใช้ (Chua and Chou, 2003; Vogt, 2007) รวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ได้ไม่เหี่ยวย่นและคงสมบัติของผลิตภัณฑ์ไว้ใกล้เคียงกับวัตถุดิบเริ่มต้น (Glouannec et al., 2002; Boudhrioua et al., 2009)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสมบัติทางกายภาพด้านสีและความแข็งของกล้วยปิ้งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล

2.2 เพื่อประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกล้วยปิ้งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล

3. อุปกรณ์และวิธีการ

3.1 วัตถุดิบ

กล้วยน้ำว้า (ใช้ความสุกของกล้วยระยะที่ 3 (เบญจมาศ ศิลาย้อย, 2558) คือ สีผิวเปลือกกล้วยเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลือง แต่มีสีเขียวมากกว่าสีเหลือง)

3.2 เครื่องปิ้งกล้วยหมุนโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล

ลักษณะของเครื่องปิ้งกล้วยหมุนโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกลแสดงดังภาพที่ 1 การทำงานของเครื่องปิ้งกล้วยหมุนนี้เริ่มจากนำกล้วยน้ำว้าเสียบเข้าในแท่งเสียบกล้วย (แท่งเสียบกล้วยมี

4 แท่ง สามารถเสียบกล้วยได้แท่งละ 4 ลูก และวัสดุที่ใช้ทำแท่งเสียบกล้วยคือ ไม้ มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 มิลลิเมตร) แล้วนำแท่งเสียบกล้วยใส่เข้ากับฐานยึดแท่งเสียบกล้วย จากนั้นเปิดสวิตช์มอเตอร์เกียร์ที่ต่อกับเฟืองและโซ่เฟือง โดยควบคุมความเร็วรอบหมุนของกล้วยปิ้ง 4 8 และ 12 รอบต่อนาที ด้วยเครื่องควบคุมความเร็วของมอเตอร์เกียร์ แล้วเปิดสวิตช์หลอดรังสีอินฟราเรดไกลซึ่งติดตั้งไว้ที่ด้านล่างของกล้วย (ระยะห่างจากผิวหลอดรังสีอินฟราเรดไกลและแท่งเสียบกล้วยเท่ากับ 7.5 เซนติเมตร) หลอดรังสีอินฟราเรดไกลจะถ่ายเทความร้อนโดยการแผ่รังสีความร้อนไปยังกล้วย โดยควบคุมอุณหภูมิอากาศที่ท่อทางออก 120 องศาเซลเซียส ซึ่งควบคุมด้วยเครื่องควบคุมอุณหภูมิแบบพีไอดี

3.3 วิธีการทดลอง

3.3.1 การเตรียมกล้วยปิ้ง

1) ซื้อกล้วยน้ำว้า (ใช้ความสุกของกล้วยระยะที่ 3 (เบญจมาศ ศิลาย้อย, 2558) คือ สีผิวเปลือกกล้วยเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลือง แต่มีสีเขียวมากกว่าสีเหลือง) จากตลาดสดเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดตาก

2) นำมีดมากรีดลงบนเปลือกกล้วยแล้วปอกเปลือกกล้วยออก จากนั้นคัดเลือกผลกล้วยน้ำว้าที่มีมวล 50±5 กรัม มีความยาว 10±0.5 เซนติเมตร และมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของกึ่งกลางกล้วย 3.5±0.25 เซนติเมตร

3) นำกล้วยเสียบเข้าในแท่งเสียบกล้วย (สามารถเสียบกล้วยได้แท่งละ 4 ลูก) แล้วนำเข้าเครื่องปิ้งกล้วย

3.3.2 วิธีการปิ้งกล้วย

ปิ้งกล้วยด้วยเครื่องปิ้งกล้วยหมุนโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล โดยควบคุมอุณหภูมิอากาศที่ท่อทางออก 120 องศาเซลเซียส และความเร็วรอบหมุนของกล้วยปิ้ง 4 8 และ 12 รอบต่อนาที ปิ้งกล้วยจนกล้วยมีความชื้นต่ำกว่าร้อยละ 53 มาตรฐานเปียก (จากการทดลองวัดความชื้นของกล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดมีค่าเท่ากับร้อยละ 53.30±1.38 มาตรฐานเปียก)

3.4 การทดสอบสมบัติทางกายภาพของกล้วยปิ้ง

3.4.1 ด้านสี

สมบัติทางกายภาพด้านสีของกล้วยปิ้งวัดด้วยเครื่องวัดสีอาหารยี่ห้อ Minolta รุ่น CR-231 โดยวัดค่าสีของกล้วยปิ้งตามระบบฮันเตอร์ (Hunter) ซึ่งแสดงในเทอมของตัวแปร L a และ b โดยค่า L แสดงค่าความสว่าง a แสดงค่าสีแดงและสีเขียว b แสดงค่าสีเหลืองและสีน้ำเงิน ทั้งนี้แต่ละชุดการทดลองวัด 3 ซ้ำ

3.4.2 ด้านความแข็ง

สมบัติทางกายภาพด้านความแข็งของกล้วยปิ้งวัดด้วยเครื่องวิเคราะห์เนื้อสัมผัสยี่ห้อ Stable micro systems รุ่น TA-XT Plus ความแข็งพิจารณาจากค่าแรงเฉือน (Shear force) ที่กระทำต่อกล้วยปิ้งโดยใช้หัววัดแบบ Warner-Bratzler blade ตามวิธีการของ Wattanachant et al. (2005) กำหนดให้

ความเร็วของหัววัด 2 มิลลิเมตรต่อวินาที ใช้โหลดเซลล์ 5 กิโลกรัม และวัดค่าแรงเฉือนผ่านหน้าตัดตามขวางของกล้วยปิ้ง ทั้งนี้แต่ละชุดการทดลองวัด 5 ซ้ำ

(ก) ด้านหน้าเครื่องปิ้งกล้วย

(ข) ด้านหลังเครื่องปิ้งกล้วย

(ค) ด้านข้างซ้ายเครื่องปิ้งกล้วย

(ง) ด้านข้างขวาเครื่องปิ้งกล้วย

(จ) ภายในเครื่องปิ้งกล้วย

(ฉ) การวางกล้วยในเครื่องปิ้งกล้วย

ภาพที่ 1 ลักษณะของเครื่องปิ้งกล้วยหมุนโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล

3.5 การประเมินคุณภาพของกล้วยปิ้งทางประสาทสัมผัส

จากผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพด้านความแข็งของกล้วยปิ้ง กล้วยปิ้งที่มีความแข็งน้อยที่สุดถูกเลือกมาเปรียบเทียบคุณภาพทางประสาทสัมผัสกับกล้วยปิ้งที่จำหน่ายอยู่ในท้องตลาด โดยผู้ประเมินที่ผ่านการฝึกฝนทางประสาทสัมผัสแล้ว (นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาธุรกิจอาหารและโภชนาการ ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก จำนวน 15 คน) แบบประเมินประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ ได้แก่ ลักษณะด้านสี ลักษณะปรากฏ กลิ่นรส เนื้อสัมผัส (ความนุ่ม) และความชอบโดยรวม โดยมีคะแนนความชอบ 9 ระดับ (9-Point hedonic scale)

3.6 การวิเคราะห์ผลทางสถิติ

ผลของสมบัติทางกายภาพด้านสีและความแข็งของกล้วยปิ้งวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแบบ One-way ANOVA ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี Duncan's multiple range test (DMRT) ส่วนผลการประเมินคุณภาพของกล้วยปิ้งทางประสาทสัมผัสวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล

4.1 ผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพด้านสีของกล้วยปิ้ง

ผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพด้านสีของกล้วยปิ้งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกลซึ่งแสดงเป็นค่า L a และ b แสดงดังตารางที่ 1 พบว่า ค่าความสว่าง (ค่า L) ค่าสีเขียว (ค่า -a) และค่าสีเหลือง (ค่า b) ของกล้วยปิ้งที่ความเร็วรอบหมุน 4 8 และ 12 รอบต่อนาที ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) เนื่องจากกล้วยปิ้งที่ความเร็วรอบหมุนต่าง ๆ ใช้เวลาปิ้งที่เท่ากัน ส่งผลให้กล้วยเกิดปฏิกิริยาสีน้ำตาลที่ไม่เกี่ยวข้องกับเอนไซม์ (Non-enzymatic browning reaction) หรือปฏิกิริยาเมลลาร์ด (Maillard reaction) ที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังพบว่า กล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดมีค่าความสว่าง (ค่า L) น้อยกว่าแต่มีค่าสีแดง (ค่า a) มากกว่ากล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\leq0.05$) เนื่องจากกล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดได้รับความร้อนสูง ๆ เป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้ผิวของกล้วยปิ้งเกิดปฏิกิริยาเมลลาร์ดที่มาก (วรรณวิมล พุ่มโพธิ์ และคณะ, 2563) ซึ่งแตกต่างจากกล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้ใช้รังสีอินฟราเรดไกลเป็นแหล่งให้ความร้อนและมีการหมุนกล้วยปิ้งอยู่ตลอดเวลา กล้วยปิ้งจึงได้รับความร้อนอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ส่งผลให้ผิวของกล้วยปิ้งเกิดปฏิกิริยาเมลลาร์ดที่น้อย อย่างไรก็ตาม ค่าสีเหลือง (b) ของกล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้และกล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) ทั้งนี้ลักษณะสีผิวของกล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้และกล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดแสดงดังภาพที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพด้านสี (ค่า L a และ b) ของกล้วยปิ้ง

ความเร็วรอบหมุน (รอบต่อนาที)	เวลาปิ้งกล้วย (นาที)	ค่าสี		
		ค่า L	ค่า a	ค่า b
4	30	66.54±1.05[a]	-5.75±0.48[b]	21.79±2.30[a]
8		65.59±0.83[a]	-5.12±1.09[b]	22.23±1.32[a]
12		65.58±1.21[a]	-4.86±0.44[b]	21.06±0.64[a]
กล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาด		54.66±0.67[b]	2.45±0.38[a]	20.11±0.73[a]

หมายเหตุ อักขระต่างกันในคอลัมน์เดียวกันให้ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

4.2 ผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพด้านความแข็งของกล้วยปิ้ง

ผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพด้านความแข็งของกล้วยปิ้งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล แสดงดังตารางที่ 2 พบว่า ความแข็งของกล้วยปิ้งที่ความเร็วรอบหมุน 4 8 และ 12 รอบต่อนาที ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) เนื่องจากกล้วยปิ้งที่ความเร็วรอบหมุนต่าง ๆ ใช้เวลาปิ้งที่เท่ากัน น้ำที่อยู่ภายในกล้วยจึงเกิดการระเหยออกจากกล้วยในอัตราที่ใกล้เคียงกัน ทำให้โครงสร้างของกล้วยเกิดการยุบตัวหรือหดตัวที่คล้ายกัน ซึ่งส่งผลต่อความแข็งของกล้วยปิ้ง นอกจากนี้ยังพบว่า กล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดมีค่าความแข็งมากกว่ากล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\leq0.05$) เนื่องจากกล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดได้รับความร้อนสูง ๆ เป็นระยะเวลานาน ทำให้กล้วยปิ้งมีอุณหภูมิสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราการระเหยน้ำออกจากกล้วยจึงมีค่าสูง ส่งผลให้โครงสร้างของกล้วยเกิดการยุบตัวหรือหดตัวที่มากกว่ากล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้ ทั้งนี้ลักษณะเนื้อภายในของกล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้และกล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดแสดงดังภาพที่ 2 ซึ่งพบว่า เนื้อภายในของกล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดมีช่องว่างอากาศมากกว่าเนื้อภายในของกล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้ เนื่องจากกล้วยที่จำหน่ายในท้องตลาดมีอัตราการระเหยน้ำออกจากกล้วยที่สูง ซึ่งส่งผลต่อความแข็งของกล้วยปิ้ง

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพด้านความแข็งของกล้วยปิ้ง

ความเร็วรอบหมุน (รอบต่อนาที)	เวลาปิ้งกล้วย (นาที)	ความแข็ง (นิวตัน)
4	30	20.65±1.73[b]
8		19.75±1.47[b]
12		20.10±1.61[b]
กล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาด		22.87±1.03[a]

หมายเหตุ อักขระต่างกันในคอลัมน์เดียวกันให้ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

(ก) กล้วยปิ้งที่อุณหภูมิอากาศที่ท่อทางออก 120°C และใช้ความเร็วรอบหมุนของกล้วยปิ้ง 4 rpm

(ข) กล้วยปิ้งที่อุณหภูมิอากาศที่ท่อทางออก 120°C และใช้ความเร็วรอบหมุนของกล้วยปิ้ง 8 rpm

(ค) กล้วยปิ้งที่อุณหภูมิอากาศที่ท่อทางออก 120 °C และใช้ความเร็วรอบหมุนของกล้วยปิ้ง 12 rpm

(ง) กล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาด

ภาพที่ 2 ลักษณะสีผิวและเนื้อภายในของกล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้และกล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาด

4.3 ผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกล้วยปิ้ง

จากผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพด้านความแข็งของกล้วยปิ้งแสดงดังตารางที่ 2 ซึ่งพบว่า กล้วยปิ้งที่มีความแข็งน้อยที่สุด คือ กล้วยปิ้งที่อุณหภูมิอากาศที่ท่อทางออก 120 องศาเซลเซียส และใช้ความเร็วรอบหมุนของกล้วยปิ้ง 8 รอบต่อนาที ถูกเลือกมาเปรียบเทียบคุณภาพทางประสาทสัมผัสกับกล้วยปิ้งที่จำหน่ายอยู่ในท้องตลาด ผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกล้วยปิ้งแสดงดังตารางที่ 3 พบว่า กล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้มีคะแนนด้านสี ลักษณะปรากฏ กลิ่นรส เนื้อสัมผัส (ความนุ่ม) และความชอบโดยรวมมากกว่ากล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาด เนื่องจากกล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้ใช้รังสีอินฟราเรดไกลเป็นแหล่งให้ความร้อนและมีการหมุนกล้วยปิ้งอยู่ตลอดเวลา กล้วยปิ้งจึงได้รับความร้อนอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ทำให้ได้สมบัติทางกายภาพด้านสีและความแข็งที่ดีตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 4.1 และ 4.2 ตามลำดับ ซึ่งส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส ทั้งนี้กล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้มีคะแนนทางประสาทสัมผัสด้านความชอบโดยรวมอยู่ในช่วงความชอบปานกลางถึงความชอบมาก

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกล้วยปิ้ง

วิธีการปิ้ง	สี	ลักษณะปรากฏ	กลิ่นรส	เนื้อสัมผัส (ความนุ่ม)	ความชอบโดยรวม
กล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้	7.73±0.59	7.20±0.68	7.33±0.62	7.20±1.08	7.60±0.63
กล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาด	4.20±0.56	4.33±0.62	7.20±0.68	6.47±0.83	5.73±0.70

หมายเหตุ ระดับคะแนนของการประเมินคุณภาพทางทางประสาทสัมผัส: 1=ไม่ชอบมากที่สุด 2=ไม่ชอบมาก 3=ไม่ชอบปานกลาง 4=ไม่ชอบเล็กน้อย 5=เฉย ๆ 6=ชอบเล็กน้อย 7=ชอบปานกลาง 8=ชอบมาก และ 9=ชอบมากที่สุด

5. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสมบัติทางกายภาพด้านสีและความแข็งของกล้วยที่ปิ้งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล พบว่า ความเร็วรอบหมุนของกล้วยปิ้ง 4 8 และ 12 รอบต่อนาที ไม่มีผลต่อสมบัติทางกายภาพด้านสีและความแข็งของกล้วยปิ้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) กล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาดมีค่าความสว่าง (ค่า L) น้อยกว่า แต่มีค่าสีแดง (ค่า a) และค่าความแข็งมากกว่ากล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\leq0.05$) ส่วนการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกล้วยปิ้งพบว่า กล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้มีคะแนนด้านสี ลักษณะปรากฏ กลิ่นรส เนื้อสัมผัส (ความนุ่ม) และความชอบโดยรวมมากกว่ากล้วยปิ้งที่จำหน่ายในท้องตลาด โดยกล้วยปิ้งในงานวิจัยนี้มีจุดเด่นด้านสีซึ่งได้รับคะแนนทางประสาทสัมผัสอยู่ในช่วงความชอบปานกลางถึงความชอบมาก (7.73±0.59) ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรหาปริมาณ

ไฟฟ้าที่ใช้และประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องปิ้งกล้วยหมุนโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล เพื่อใช้เป็นข้อมูลและทำประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ต่อไป

6. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหาร ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ที่ได้ให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัยนี้

7. เอกสารอ้างอิง

แดนชัย เครื่องเงิน, กานดา พูลเพียร และพัชรี ทับทิมศรี. (2560). **การเปรียบเทียบคุณภาพและประสาทสัมผัสของกล้วยน้ำว้าที่อบด้วยอินฟราเรดสุญญากาศและอินฟราเรดร่วมกับลมร้อน**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

เบญจมาศ ศิลาย้อย. (2558). **กล้วย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วรรณวิมล พุ่มโพธิ์, วิษณุวัฒน์ คนงาม, สุริยา หล้าบัววงค์, ภานุวัฒน์ อาวาส และภูมิใจ สอาดโฉม. (2563, 1 กรกฎาคม). **การผลิตไก่อบโอ่งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล**. วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร. 14(2), 85 - 97.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2558). **กินปิ้งย่าง อาหารรมควันบ่อย อันตราย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.thaihealth.or.th/Content/30225-กินปิ้งย่าง%20อาหารรมควันบ่อย%20อันตราย.html (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มีนาคม 2564).

อภิชาติ ศรีสอาด และศุภวรรณ์ ใจแสน. (2553). **สารพันกล้วยยอดนิยม**. กรุงเทพฯ : นาคาอินเตอร์มีเดีย.

Boudhrioua, N., Bahloul, N., Ben Slimen, I. and Kechaou, N. (2009). **Comparison on the total phenol contents and the color of fresh and infrared dried olive leaves**. Industrial Crops and Products. 29(2-3), 412 - 419.

Chua, K.J. and Chou, S.K. (2003). **Low-cost drying methods for developing countries**. Trends in Food Science & Technology. 14(12), 519 - 528.

Glouannec, P., Lecharpentier, D. and Noel, H. (2002). **Experimental survey on the combination of radiating infrared and microwave sources for the drying of porous material**. Applied Thermal Engineering. 22(15), 1689 - 1703.

Vogt, M. (2007). **Infrared drying lowers energy costs and drying times**. Plastics, Additives and Compounding. 9(5), 58 - 61.

Wattanachant, S., Benjakul, S. and Ledward D.A. (2005). **Effect of heat treatment on changes in texture, structure and properties of Thai indigenous chicken muscle**. Food Chemistry. 93(2), 337 - 348.

โปรแกรมวิเคราะห์โครงสร้างน้ำหนักกระทำแบบเคลื่อนที่บนโครงสร้างคานอย่างง่าย

Program Analysing Influence Line for Moving Loads on Simple Beam Structure

สุรชัย อำนวยพรเลิศ[1*], พงศ์พันธ์ กาญจนการุณ[2], ณัฐพัชร์ สิริคัชฌานนท์[3] ณัฐพล อุ่นยัง[4] และ ปาริชาติ อำนวยพรเลิศ[5]
Surachai Amnuaypornlert, Pongphan Kanjanakaroon, Natthaphat Sirikachchanon, Natthaphon Aunyang and Parichat Amnuaypornlert

บทคัดย่อ

บทความเสนอการพัฒนาโปรแกรมวิเคราะห์โครงสร้างที่มีน้ำหนักกระทำแบบเคลื่อนที่บนโครงสร้างคานอย่างง่าย โดยปัญหาด้านวิศวกรรมโครงสร้างทั่วไปเน้นใช้หลักการทางสถิตยศาสตร์ของน้ำหนักที่ไม่มีการเคลื่อนที่ แต่ในระบบโครงสร้างจริงการเสียรูปอันเนื่องมาจากน้ำหนักเคลื่อนที่ในรูปของแรงปฏิกิริยา แรงตามแนวแกน แรงเฉือน โมเมนต์ หรือ แรงบิด การวิเคราะห์ทางจลศาสตร์โดยอินฟลูเอนซไลน์สามารถตอบสนองฟังก์ชั่นของโครงสร้างในแต่ละตำแหน่งที่น้ำหนักเคลื่อนที่ผ่านโครง สร้าง จึงเป็นเหตุผลในการศึกษาโปรแกรมที่แสดงให้เห็นถึงภาพและการคำนวณให้ถูกต้องรวดเร็วขึ้น ในกรณีศึกษาตัวอย่างของปัญหาพฤติกรรมของคานอย่างง่ายที่เกิดจากน้ำหนักบรรทุกเคลื่อนที่ภายใต้โครงสร้างแบบดีเทอร์มิเนทด้วยโปรแกรมวิชวลสตูดิโอ ด้วยภาษาวิชวลเบสิก เป็นโปรแกรมที่มีสภาพแวดล้อมแบบกราฟฟิกบนระบบปฏิบัติการวินโดว์ ทำงานในดอทเน็ตเฟรมเวิร์ค โดยกำหนดการทดสอบแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเปรียบเทียบโปรแกรมที่ใช้วิเคราะห์อินฟลูเอนซไลน์ และการทดสอบโปรแกรมโดยกลุ่มผู้ใช้งานในรายวิชาทฤษฎีโครงสร้างและวิเคราะห์โครงสร้าง จำนวน 40 คน จากการศึกษาพบว่าโปรแกรม IL Calculator เมื่อเปรียบเทียบกับโปรแกรม Autodesk ROBOT, SAP2000 และ STAAD Pro สามารถลดขั้นตอนการวิเคราะห์จากโปรแกรมคิดเป็นร้อยละ 93.33, 94.20 และ 93.03 ตามลำดับ อีกทั้งช่วยลดเวลาในการวิเคราะห์คิดเป็นร้อยละ 84.67, 87.78 และ 83.75 ตามลำดับ จากกลุ่มผู้ใช้งานประเมินความพึงพอใจทางด้านการแสดงผลคิดเป็นร้อยละ 91.60 ด้านการป้อนข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 94.30 และด้านการประมวลผลคิดเป็นร้อยละ 92.50

คำสำคัญ : น้ำหนักเคลื่อนที่, อินฟลูเอนซไลน์, คานอย่างง่าย, วิชวลเบสิก

---

[1] สาขาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เบอร์โทรศัพท์: 094-6407557
Email: aretomrit@gmail.com
[2] สาขาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
[3] สาขาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
[4] สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
[5] สาขาระบบสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

Abstract

This paper presents the development of program to analysis the structure of influence line. For simple beam structure in general structural engineering problems, there is a static analysis of load without movement. But the fact that there is a breakdown due to the moving load in the form of reaction force, axial force, shear force or moment, kinetic analysis by influence line can respond to the function of the structure in each position. It is the reason for studying the program that makes the calculation more accurate and faster. In the case of an example of the simple beam behaviour caused by moving loads under the determinate structure with the Visual Studio program The language used is Visual Basic. Is a program that provides a graphical environment for the Windows operating system Works on the net framework The testing is divided into 2 parts, which are comparison of programs that use influence line analysis. And program testing by user groups In the course of structural theory and structural analysis, a total of 40 people can be grouped into 2 types of study programs, which are programs that users must study before making use of them. And programs that were developed for easy access, it is found that the IL Calculator program, which was developed in the form 2, is a prototype program for analysing infinite energy cell weight structure. The program comparison can reduce the analysis process from Autodesk ROBOT, CSI SAP2000 and Bentley STAAD Pro programs by 6.67, 5.79 and 6.06 percent respectively, and also reduce the analysis time by 15.3, 12.22 and 17.25 according to Ranking from the user groups, 91.60 percent of the satisfied users were satisfied with the display, 94.30 percent for the data entry, and 92.50 percent for the processing.

Keywords : Moving Loads, Influence Line, Simple Beam, Visual Basic

1. บทนำ

ปัญหาในการวิเคราะห์โครงสร้างที่เกี่ยวข้องในงานออกแบบของวิศวกรรมโครงสร้าง อาทิเช่น อาคาร, สะพาน, ถนน, รางรถไฟ, เครนยกวัสดุ เป็นต้น จะเน้นการออกแบบโดยใช้หลักการวิธีทางสถิตยศาสตร์ เนื่องจากเข้าใจง่ายต่อการคำนวณในอดีต แต่ในความเป็นจริงการทำงานปัจจุบันจะเกิดการเคลื่อนที่ของน้ำหนักซึ่งทำให้มีความเสี่ยงและความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับ

น้ำหนักของวัสดุขณะเคลื่อนที่ จึงใช้วิธีทางจลศาสตร์ช่วยคำนวณและอธิบายแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของโครงสร้างที่เกิดขึ้นจริง ในลักษณะของพฤติกรรมบนโครงสร้างที่รับแรง ณ ตำแหน่งที่ต่างกันบ่งบอกถึงความสามารถของโครงสร้างในช่วงเวลานั้น เมื่อมีน้ำหนักเคลื่อนที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้สภาวะวิกฤติไม่ได้เกิดเพียงแต่แรงปฏิกิริยา แรงเฉือน ยังเกิดขึ้นเนื่องสาเหตุจากแรงดัด แรงบิด ที่มีการเคลื่อนที่ด้วย หากเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งของโครงสร้างที่รับแรงมากที่สุดโครงสร้างนั้นก็เกิดการเสียหายขึ้นได้

โครงสร้างที่มีความเสียหายภายใต้แรงกระทำโดยน้ำหนักเคลื่อนที่พบว่าการโก่งตัวที่เกิดขึ้นระหว่างการเคลื่อนที่ของน้ำหนักที่ผ่านโครงสร้างให้อย่างเป็นอิสระในแต่ละตำแหน่งบนโครงสร้างคานที่เสียหายและอิทธิพลของพารามิเตอร์ต่างๆ เช่น ความเร็ว มวลของวัตถุ ความลึกรอยแตกและ ตำแหน่งบนการตอบสนองของโครงสร้างที่หาย (Shakti P. jena, Dayal R. Parhi, 2016) ปัญหาภาระการเคลื่อนที่ของน้ำหนักเป็นหนึ่งในปัญหาพื้นฐานในทางพลวัตของโครงสร้าง มีการรายงานจำนวนมากในช่วงกว่าหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมาเกี่ยวกับการตองสนองของโครงสร้างในตอนแรกในด้านการขนส่ง เช่น สะพานรถไฟ ต่อมา บนสะพานทางหลวง และในที่สุดสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น เครน ภายใต้อิทธิพลของน้ำหนักเคลื่อนที่ (Nenad D. Zrnić และคณะ, 2013) การพัฒนาโปรแกรมวิเคราะห์โครงสร้างเพื่อการเรียนการสอน ในปัจจุบันมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่างแพร่หลายในการวิเคราะห์และออกแบบโครงสร้าง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ศึกษาต้องเข้าใจหลักการทำงานของ โปรแกรมเพื่อที่สามารถเรียนรู้กระบวนการและตรวจผลที่ได้ด้วยตนเอง (อลงกรณ์ ละม่อม, 2543) จึงเป็นเหตุผลที่คณะผู้วิจัยต้องมีการศึกษาโปรแกรมที่จะทำให้เราเห็นภาพและเสริมการคำนวณให้มีความถูกต้องรวดเร็วขึ้นและง่ายต่อความเข้าใจ จึงอาศัยกรณีศึกษาจากตัวอย่างของปัญหาพฤติกรรมของคานอย่างง่ายที่เกิดจากน้ำหนักบรรทุกเคลื่อนที่ภายใต้โครงสร้างแบบดีเทอร์มิเนท ในรายวิชาทฤษฎีโครงสร้างและรายวิชาการวิเคราะห์โครงสร้าง

ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นว่าการวิเคราะห์พฤติกรรมของโครงสร้างคานอย่างง่ายกรณีที่มีน้ำหนักเคลื่อนที่แบบอินฟลูเอนซ์ไลน์โดยวิธีสมการด้วยโปรแกรมวิชวลสตูดิโอเป็นเครื่องมือช่วยอธิบายเสริมความเข้าใจให้มีประสิทธิภาพและคุณสมบัติที่เหมาะสมในการใช้ศึกษานี้ เพื่อพัฒนาโปรแกรมต้นแบบ ซึ่งนำวิชวลเบสิกเป็นภาษาหลักระดับสูงที่สามารถเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งยังมีสภาพแวดล้อมแบบกราฟฟิกระบบปฏิบัติการวินโดว์ ซึ่งทำงานบนดอทเน็ตเฟรมเวิร์ค (.NET Framework) มีความสามารถในการพัฒนาโปรแกรมเชิงวัตถุอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งสามารถพัฒนาและต่อยอดในการวิเคราะห์โครงสร้างอินฟลูเอนซ์ไลน์โดยคนไทยที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาโปรแกรมวิเคราะห์อินฟลูเอนซไลน์โดยวิชวลสตูดิโอด้วยภาษาวิชวลเบสิค

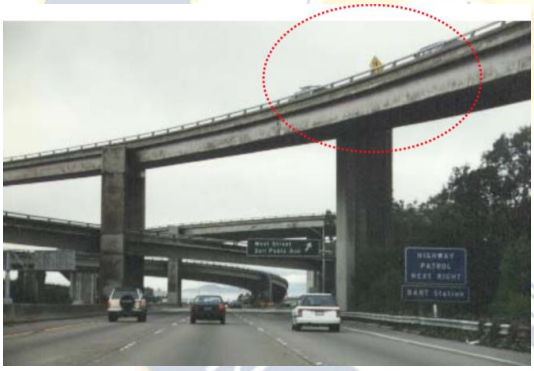
2.2 เพื่อเปรียบเทียบโปรแกรมวิเคราะห์อินฟลูเอนซไลน์ที่พัฒนาขึ้นกับโปรแกรม Autodesk ROBOT, SAP2000 และ STAAD Pro

2.3 เพื่อประเมินผลความสามารถการใช้งานของโปรแกรมจากกลุ่มผู้เรียนในรายวิชาทฤษฎีโครงสร้างและวิเคราะห์โครงสร้าง

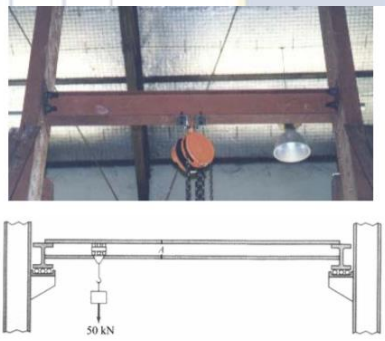
3. แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์โครงสร้างที่ต้องรับน้ำหนักแบบเคลื่อนที่ เช่น สะพานที่มีรถวิ่ง ดังที่แสดงในภาพที่ 1 เครนไฟฟ้าที่ใช้สำหรับยกวัสดุ ดังที่แสดงในภาพที่ 2 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของแรง ส่งผลให้ค่าแรงปฏิกิริยา แรงเฉือนและโมเมนต์ดัดเปลี่ยนไปตามตำแหน่งที่น้ำหนักบรรทุกจรกระทำ ดังนั้นในการออกแบบส่วนของโครงสร้างดังกล่าว จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์คำนวณหาค่าสูงสุดของแรงปฏิกิริยา แรงเฉือน โมเมนต์ดัด และตำแหน่งของแรง (Critical position) เพื่อนำไปออกแบบโครงสร้างต่อไป

ภาพที่ 1 เครนไฟฟ้าสำหรับยกวัสดุ

ภาพที่ 2 เครนไฟฟ้าสำหรับยกวัสดุ

ที่มา : สิทธิชัย แสงอาทิตย์. อินฟลูเอนซไลน์ของโครงสร้าง Statically Determinate. เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีโครงสร้าง. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, หน้า 6-1

Influence line diagram เปนแผนภาพที่แสดงการเปลี่ยนแปลงคาของฟังก์ชันใดฟังก์ชัน หนึ่งที่จุดใดๆตำแหน่งบนโครงสรางเมื่อแรงกระทำเคลื่อนที่ไปตลอดความยาวของโครงสรางนั้น เชน แรงปฏิกิริยา โมเมนตดัด แรงเฉือน หรือระยะโกง ณ จุดที่ตองการทราบคาเพื่อความสะดวกในการ วิ

เคราะหน้ำหนักที่กระทำบนโครงสราง มักนิยมใหน้ำหนักเคลื่อนที่นั้นๆ มีคาเทากับ 1.0 หนวย แปรเปลี่ยนฟังก์ชันนั้นๆ ตรงหน้าตัดใดหน้าตัดหนึ่งที่ต้องการบนโครงสร้างเมื่อมีน้ำหนักจร 1.0 หน่วย เคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งต่างๆ บนโครงสร้างที่เราต้องการพิจารณา จากแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นที่มาในการพัฒนาโปรแกรมวิเคราะห์โครงสร้างเพื่อศึกษาพฤติกรรมของคานอย่างง่ายกรณีที่มีน้ำหนักเคลื่อนที่เกิดขึ้น จึงเป็นเหตุผลที่นำเอาโปรแกรมวิชวล สตูดิโอโดยใช้ภาษาวิชวลเบสิกเป็นภาษาหลัก เนื่องด้วยเป็นภาษาที่เหมาะสำหรับผู้เริ่มศึกษาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รูปแบบคำสั่งใช้งานสั้น มีจำนวนคำสั่งไม่มาก กฎเกณฑ์การใช้คำสั่งน้อย ใช้ระยะเวลาศึกษาเรียนรู้สั้น Visual Basic เป็นภาษารุ่นที่สามในการเขียนโปรแกรมแบบ event-driven programming (การเขียนโปรแกรมที่ขึ้นกับเหตุการณ์) ซึ่งมาพร้อมกับเครื่องมือพัฒนาจาก Microsoft เปิดตัวครั้งแรกในปี 1991 และได้รับการพัฒนาให้ดีมากขึ้นจนถึงปี 2008 โดยภาษา Visual Basic นั้นถูกออกแบบมาเพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้และการใช้งาน

3.2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

Shakti P. jena, Dayal R. Parhi (2016) ศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างที่มีความเสียหายภายใต้แรงกระทำโดยน้ำหนักเคลื่อนที่ ซึ่งได้รับการพัฒนาโดยใช้สมการ continuum mechanics และ Duhamel integral จากศึกษาพบว่าการโก่งตัวที่เกิดขึ้นระหว่างการเคลื่อนที่ของน้ำหนักที่ผ่านโครงสร้างที่หลากหลาย การวิเคราะห์เชิงคอมพิวเตอร์ การคำนวณที่มีตัวอย่างหลากหลายได้ถูกนำไปใช้กับโครงสร้างที่เสียหายและอิทธิพลของพารามิเตอร์ต่างๆ เช่น ความเร็ว มวล ความลึกรอยแตกและตำแหน่งมุมเอียงบนการตอบสนองของโครงสร้างที่เสียหาย โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบจากวิธีทางไฟไนต์อิลิเมนและการทดสอบจริง

Nenad D. Zrnić และคณะ (2013) ศึกษาน้ำหนักเคลื่อนที่บนโครงสร้างทางพลวัตของเครน จากชุดข้อมูลจำนวนมากในช่วงกว่าหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมาเกี่ยวกับการตองสนองของโครงสร้างในตอนแรกต่อด้านการขนส่งบนสะพานรถไฟ ต่อมาบนสะพานทางหลวง และโครงสร้างเครน พบว่าความเกี่ยวข้องในทางปฏิบัติของผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ชุดข้อมูลจำนวนมากโดยไม่คำนึงถึงความสำเร็จทางทฤษฎีเป็นที่ชัดเจน จากการศึกษาพบว่าผลลัพธ์ที่ได้นั้นไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาในทางปฏิบัติสำหรับเครนอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้ว ถือว่าเป็นการแสดงให้เห็นว่าปั้นจั่นจริงและสิ่งที่คาดการณ์ว่าจะมาถึงในอนาคตแม้ว่ามุมมองในการออกแบบเครื่องจักรมีความไม่แน่นอนก็ตาม

Robert Harkness, Malcolm Crook, และ David Povey (2007) ศึกษาการเขียนโปรแกรมตรวจสอบโดย Visual Basic.NET สำหรับอุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติในห้องปฏิบัติการ Microsoft Visual Basic (VB) ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นภาษาการเขียนโปรแกรมป๊อปอัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเขียนโปรแกรมทางธุรกิจ ผู้ใช้ในอุตสาหกรรการสร้างโปรแกรมขนาดเล็กที่จำเป็นต้องใช้ในห้องปฏิบัติการ Microsoft .NET Framework เวอร์ชัน 2.0 ซึ่งเป็น Windows API รูปแบบใหม่ที่มีความครอบคลุมมากขึ้นและ Object Oriented สิ่งนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่สำหรับ VB นับตั้งแต่เปิดตัวในปี 2545

ภายใต้ชื่อการเปลี่ยนแปลงของ VB และวิธีการใช้งานในอุตสาหกรรม Automation Laboratory สำหรับการสร้างแอปพลิเคชัน Windows ของเดสก์ท็อปโดยเฉพาะ

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การออกแบบและวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1 การออกแบบระบบการทำงาน

4.2 การออกแบบฐานข้อมูล

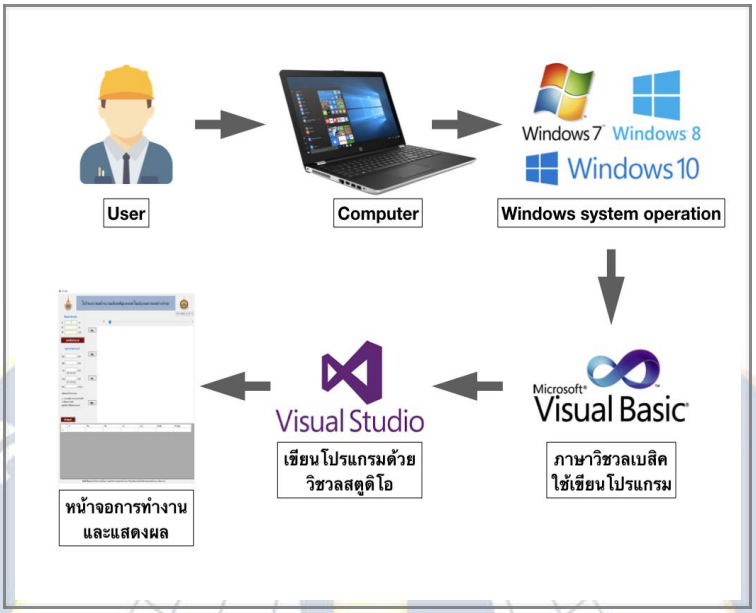
4.3 การออกแบบวิธีทดสอบโปรแกรม

4.3.1 เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์โปรแกรมอินฟลูเอนซไลน์ที่พัฒนาขึ้นกับโปรแกรม Autodesk ROBOT, SAP2000 และ STAAD Pro

4.3.2 ประเมินผลความสามารถการใช้งานของโปรแกรมจากกลุ่มผู้เรียนในรายวิชาทฤษฎีโครงสร้างและวิเคราะห์โครงสร้าง

4.1 การออกแบบระบบการทำงานพัฒนาโปรแกรม

จากภาพที่ 3 การทำงานของโปรแกรมผ่านระบบปฏิบัติการวินโดวส์ ใช้ภาษาวิชวลเบสิคในการเขียนบนโปรแกรมวิชวลสตูดิโอ หน้าจอการทำงานเป็นแบบจบการทำงานในหน้าเดียว (Single Page) รูปแบบการใช้งานเข้าถึงง่าย มีความสะดวกและรวดเร็วในการวิเคราะห์ สามารถแสดงผลทั้งในรูปแบบของแผนภาพอินฟลูเอนซไลน์และในรูปแบบตาราง อีกทั้งยังศึกษาพฤติกรรมของน้ำหนักกระทำอินฟลูเอนซไลน์ ตั้งแต่ระยะจุดเริ่มต้นไปยังจุดสุดท้ายแบบทันที (Real time) รวมถึงการ วิเคราะห์เฉพาะตำแหน่งที่สนใจ สามารถนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ได้ทันที มีความถูกต้อง ให้ความ ละเอียดสูง ตอบสนองกับการทำงานในยุคปัจจุบันที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีในการทำงานสำหรับลด กระบวนการขั้นตอนและเวลาในการออกแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 3 ระบบการทำงานพัฒนาโปรแกรม

4.2 การออกแบบฐานข้อมูล

รูปแบบสมการที่ใช้ในเพื่อทำการวิเคราะห์เพื่อออกแบบฐานข้อมูลในการเขียนโปรแกรมใช้วิธีการเขียนแผนภาพอินฟลูเอนซไลน์ ดังแสดงในภาพที่ 4 โดยวิธีสมการเนื่องจากการกำหนดตัวแปรที่มีความง่ายสอดคล้องกับคำสั่งในการเขียนโปรแกรมโดยใช้ภาษาวิชวลเบสิคและสามารถแก้ไขหรือพัฒนาต่อได้โดยง่าย

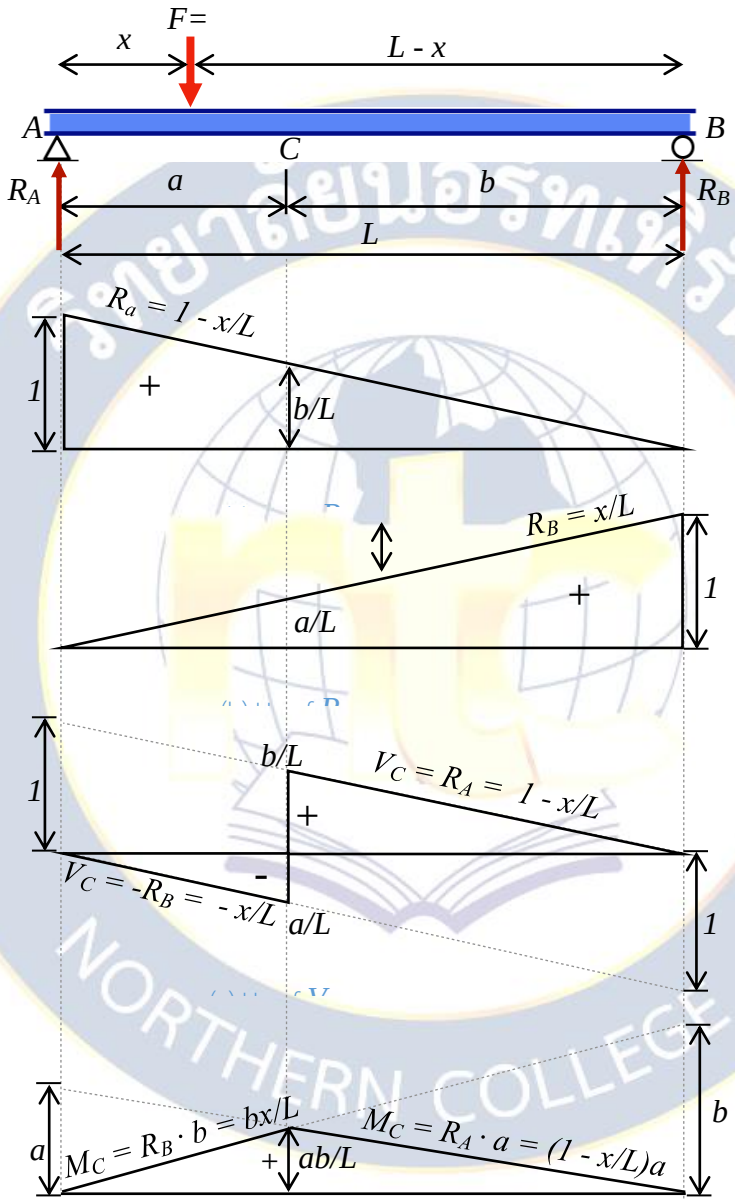
4.3 การออกแบบวิธีการทดสอบโปรแกรม

4.3.1 เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์โปรแกรมอินฟลูเอนซไลน์ที่พัฒนาขึ้นกับโปรแกรม Autodesk ROBOT, CSI SAP2000 และ Bentley STAAD Pro โดยกำหนดเงื่อนไขการทดสอบโปรแกรมเป็น 3 กรณี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เงื่อนไขการทดสอบ

ตัวแปร	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
ความยาวคาน *(L)*, เมตร	20.00	20.00	20.00
จุดที่สนใจ *(C)*, เมตร	4.00	3.75	4.25
น้ำหนักเคลื่อนที่ *(F)*, หน่วย	1.000	1000.000	1000.985

4.3.2 ประเมินผลความสามารถการใช้งานของโปรแกรมจากกลุ่มผู้เรียนในรายวิชาทฤษฎีโครงสร้างและวิเคราะห์โครงสร้าง จำนวน 40 คน ดังตารางที่ 2

ภาพที่ 4 พิกัดแผนภาพอินฟลูเอนซไลน์ของแรงปฏิฏิยา Ra, Rb, แรงเฉือน Vc และโมเมนต์ดัด Mc

ที่มา : สิทธิชัย แสงอาทิตย์. อินฟลูเอนซไลน์ของโครงสร้าง Statically Determinate. เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีโครงสร้าง. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, หน้า 6-6

ตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างและลักษณะที่ต้องการประเมินจากกลุ่มผู้ใช้ในรายวิชา

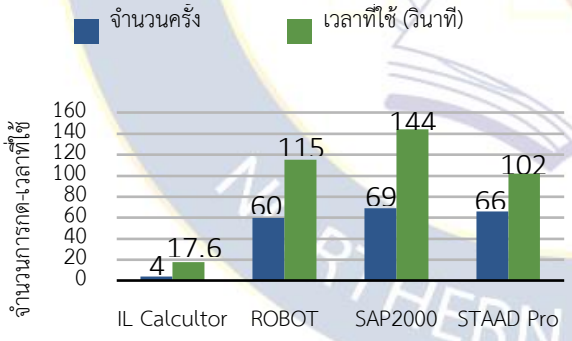
โปรแกรมเปรียบเทียบ		จำนวน (คน)	ลักษณะการประเมิน			
1	กลุ่มนักศึกษาวิชาทฤษฎีโครงสร้าง	18	1. สถานภาพของผู้ประเมิน	2. การใช้งานด้านการแสดงผล	3. การใช้งานด้านการป้อนข้อมูล	4. การใช้งานด้านการประมวลผล
2	กลุ่มนักศึกษาวิชาวิเคราะห์โครงสร้าง	22				
รวม		40	ระดับความพึงพอใจ เยี่ยม=5, มาก=4, ปานกลาง=3, น้อย=2, ต้องปรับปรุง=1			

5. ผลการศึกษาวิจัย

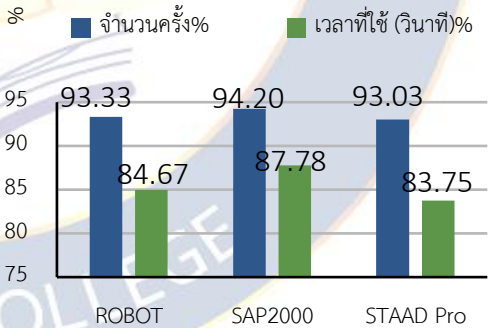
การทดสอบผลและประเมินผลการดำเนินงานของโปรแกรมวิเคราะห์อินฟลูเอนซไลน์สำหรับคานอย่างง่าย ผู้พัฒนาได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

5.1 การเปรียบเทียบจำนวนขั้นตอน - เวลาที่ใช้

5.2 สรุปการประเมินความพึงพอใจโปรแกรมจากผู้ใช้

ภาพที่ 5 เปรียบเทียบโปรแกรมวิเคราะห์ต่างๆ

ภาพที่ 6 เปรียบเทียบร้อยละความสามารถของโปรแกรม

ภาพที่ 7 ผลการประเมินความพึงพอใจโปรแกรมจากผู้ใช้ด้านต่างๆ

6. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบการวิเคราะห์ของโปรแกรมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ส่วนที่ 1 ทำให้ผู้ใช้ต้องทำความเข้าถึงโปรแกรมด้วยตัวเอง นั่นคือ Autodesk ROBOT, SAP2000 และ STAAD Pro โปรแกรมประเภทนี้มีฟังก์ชั่นการทำงานที่หลากหลาย ผู้ใช้จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจโปรแกรมก่อนการใช้งาน ซึ่งผลการวิเคราะห์มีความแตกต่างและความละเอียดขึ้นอยู่กับขอบเขตของผู้พัฒนาแต่ละโปรแกรม ส่วนที่ 2 โปรแกรมพัฒนาเพื่อให้เข้าถึงผู้ใช้โดยง่าย นั่นคือ โปรแกรม IL Calculator จากภาพที่ 5 และ ภาพที่ 6 พบว่าการวิเคราะห์น้ำหนักอินฟลูเอนซไลน์ด้วยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น สามารถช่วยลดขั้นตอนการคำนวณลงได้อย่างมากและใช้เวลาการวิเคราะห์ที่สั้นลง จากผลการทดสอบกลุ่มผู้ประเมินทดลองใช้โปรแกรม IL Calculator ที่พัฒนาขึ้น ผู้ทดสอบสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมอินฟลูเอนซไลน์ของแรงปฏิกิริยา แรงเฉือน และโมเมนต์ ช่วยให้ผลทางด้านการวิเคราะห์โครงสร้างสำหรับน้ำหนักกระทำแบบเคลื่อนที่ทางจลศาสตร์ให้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งต่างจากหลักทางสถิตยศาสตร์ และนำไปประยุกต์ใช้ประกอบการเรียนในรายวิชาทฤษฎีโครงสร้างได้

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบการวิเคราะห์อินฟลูเอนซไลน์ โปรแกรม IL Calculator ที่พัฒนาขึ้นกับ Autodesk ROBOT, SAP2000 และ STAAD Pro สามารถลดขั้นตอน การวิเคราะห์คิดเป็นร้อยละ 93.33, 94.20 และ 93.03 ตามลำดับ สามารถลดเวลาในการวิเคราะห์คิดเป็นร้อยละ 84.67, 87.78 และ 83.75 ตามลำดับ จากการประเมินผลความสามารถการใช้งานของโปรแกรมจากกลุ่มผู้เรียนในรายวิชาทฤษฎีโครงสร้างและวิเคราะห์โครงสร้าง จำนวน 40 คน ส่วนด้านการเข้าใช้งานของโปรแกรมแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ด้านการแสดงผล ด้านการป้อนข้อมูล และด้านการประมวลผลคิดเป็นร้อยละ 91.60, 94.30 และ 92.50 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7 ดังนั้นการพัฒนาโปรแกรมวิเคราะห์โครงสร้างน้ำหนักกระทำอินฟลูเอนซไลน์ กรณีศึกษาโครงสร้างคานอย่างง่ายเป็นโปรแกรมต้นแบบที่สามารถตอบสนองการใช้งานทางด้านการวิเคราะห์โครงสร้างอินฟลูเอนซไลน์เพื่อ ทั้งยังช่วยลดกระบวนการออกแบบและให้ผลการวิเคราะห์ได้อย่างละเอียด อีกทั้งสามารถพัฒนาโปรแกรมต่อไปได้ในรูปแบบน้ำหนักอินฟลูดเอนซไลน์ที่มีความซับซ้อนและเหมาะสมกับยุคเทคโนโลยี 4.0

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงรายที่ให้ความช่วยเหลือด้านสถานที่และสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ จนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จมาโดยตลอด

8. เอกสารอ้างอิง

บัญชา ปะสีละเตสัง. (2558). **สร้าง Window Application ด้วย Visual Basic 2015.** พิมพ์ครั้ง ที่ 1. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น. บริษัท วี.พริ้นท์ (1991) จำกัด.

วินิต ช่อวิเชียร. (2544). **ทฤษฎีโครงสร้าง.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : หจก.ป.สัมพันธ์พาณิชย์.

สิทธิชัย แสงอาทิตย์. **เอกสารประกอบการเรียนวิชาการวิเคราะห์โครงสร้าง.** นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. คณะวิศวกรรมศาสตร์.

ASLAM KASSIMALI. (1976). **Structure Analysis.** 4th ed. Stamford : Cengage Lerning.

Nautiyal, B.D. (2001). **Introduction to Structure Analysis.** 1st ed. New Delhi : K.K. Gupta.

R.C Hibbeler, Structural Analysis, fourth edition, Prentice-Hall, NJ, 1998

Harry H. West, Analysis of Structures, John Wiley, NY 1993

Alexander Chajes, Structural Analysis, Prentice-Hall, NJ, 1990

Louis C. Tartaglione, Structural Analysis, McGraw-Hill, NY, 1991

Ronald L. Sack, Structural Analysis, McGraw-Hill, NY, 1984

Aslam Kassimali, Structural Analysis, second edition, PWS, NY 1999

William Waever, Matrix Analysis of Framed Structures, third edition, Van Nostrand, NY, 1990.

อลงกรณ์ ละม่อม. (2543). **โปรแกรมวิเคราะห์โครงสร้างเพื่อการเรียนการ.** วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

Shakti P. jena, Dayal R. Parhi. (AUG 2017). **Response analysis ofcracked structure subjected to transit mass – a parametric study.** JVE INTERNATIONAL LTD. JOURNAL OF VIBROENGINEERING. ISSN 1392-8716, 19(5), 3243 -3254.

Shakti P. Jena, Dayal R.Parhi. (2016). **Response of Damaged Structure to High Speed Mass.** 12th International Conference on Vibration Problems, ICOVP 2015, Procedia Engineering 144 (2016), 1435-1442.

Nenad Đ. Zrnić, and et al. (2013). **MOVING LOADS IN STRUCTURAL DYNAMICS OF CRANES: BRIDGING THE GAP BETWEEN THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCHES.** 11th International Conference on Vibration Problems, Lisbon, Portugal, 9-12 September 2013.

การศึกษาการทนกรดและเกลือน้ำดีในหลอดทดลองเพื่อดูแนวโน้มการเป็นจุลินทรีย์โปรไบโอติกของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SKI2

In vitro acid and bile salts tolerance studies were conducted to determine microbial tendencies Probiotic bacteria of *Lactobacillus plantarum* SKI2

ปณิธาน จำจิตต์ไว[1] , ธนภรณ์ อุดมวิศว[2] , ปาณิศา ศรีม่วง[3] และ อดิศร เสวตวิวัฒน์[4]
Panitan jumjitvi , Thanaporn audomwisawa[1] , Panisa srimoung[1] and Adisorn swetwiwathana[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาคุณสมบัติในการเป็นโปรไบโอติคเบื้องต้น ของแบคทีเรียแลคติค *Lactobacillus plantarum* SKI2 ที่คัดแยกได้จากไส้กรอกอีสาน โดยทำการศึกษาความสามารถในการทนทานต่อสภาวะกรด โดยใช้ HCl ซึ่งเป็นกรดที่พบในกระเพาะอาหารของมนุษย์และสัตว์ ตั้งแต่ pH 2-7 ในอาหาร MRS broth บ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 18 ชม. เพื่อทดสอบการทนกรดเบื้องต้น ซึ่งผลที่ได้พบว่าเชื้อ SKI2 ที่ทำการศึกษายังสามารถเจริญเติบโตแสดงให้เห็นความขุ่นภายในหลอดทดลอง จึงมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของเชื้อ SKI2 ที่เจริญในสภาวะ pH2-7 ระยะเวลา 2, 4, และ 6 ชั่วโมง เพื่อศึกษาอัตราการรอดชีวิตของเชื้อ พบว่าอัตราการรอดชีวิตของเชื้อ SKI2 ในสภาวะกระเพาะอาหารที่pH2-3 ยังมีอัตราการรอดชีวิตที่อยู่ในระดับที่ดี จึงทำการศึกษาการทนความเข้มข้นของเกลือน้ำดีที่มักพบในลำไส้เล็กส่วนต้นของมนุษย์และสัตว์ ในระดับตั้งแต่ 0, 0.3, 0.6 และ 1.0 % โดย บ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 3 และ 6 ชม. พบว่าอัตราการรอดชีวิตของเชื้อ SKI2 ยังคงมีอัตราการรอดชีวิตที่สูง จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเชื้อจุลินทรีย์ SKI2 มีคุณสมบัติในการทนต่อสภาวะกรด-เบสในกระเพาะอาหารและลำไส้จำลอง(ในหลอดทดลอง) โดยสามารถทนต่อสภาวะกรดสูงที่สุดคือที่ระดับค่า pH2 มีอัตราการรอดชีวิตของเชื้อจุลินทรีย์เท่ากับ log 6.3 CFU/ml เมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 ชั่วโมง และยังสามารถทนต่อสภาวะความเข้มข้นของเกลือน้ำดีที่ 1% มีอัตราการรอดชีวิตเท่ากับ 8.0 และ 6.6 log CFU/ml เมื่อระยะเวลาผ่านไป 3 และ 6 ชั่วโมง ตามลำดับ จากคุณสมบัติข้างต้นทำให้ *Lb. plantarum* SKI2 ที่คัดแยกได้จากไส้กรอกอีสานมี

[1] นักศึกษาปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
panitan.j1999@gmail.com, 0621419935
[2] นักศึกษาปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[3] นักศึกษาปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[4] รองศาสตราจารย์ คณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
adisswet@yahoo.com, 0867629961

แนวโน้มในการเป็นโปรไบโอติก และเหมาะสำหรับใช้เป็นกล้าเชื้อในการผลิตอาหารประเภทเนื้อสัตว์ให้กับโรงงานอุตสาหกรรมอาหารของไทย

คำสำคัญ : *Lactobacillus plantarum*, โปรไบโอติก, พีเอช, เกลือน้ำดี, ไส้กรอกอีสาน

Abstract

The fundamental probiotic properties of *Lactobacillus plantarum* SKI2 molated from Isan sausage was intestigated for acid Tolerance using HCl, an acidic gastric acid found in humans and animals at pH 2-7 in MRS broth, incubated at 37 $^{\circ}$C for 18 h, The results showed that SKI2 was able to grow in the broth. Futher studies of SKI2 was performed in the same broth pH2-7 for 2, 4, and 6 h for the survival rate at of strain. It was found that SKI2 could survival in the broth at pH2-3. The study for bile salts resistance which commonly found in the duodenum of humans and animal, was also conducted in MRS broth with 0, 0.3, 0.6 and 1.0% of bile salts and incubated at 37 $^{\circ}$C for 18 h. The survival rate of SKI2 reelected remain high amount in MRS broth with 1% bile salts was demonstrated that SKI2 was able to tolerate in the simulated gut and intestines condition with the high acid concentration at pH2 (with survival rate of log 6.3 CFU/ml.) after 2 hours and high in bile salts concentration of 1% (with survival rates of 8.0 and 6.6 log CFU/ml. over 3 and 6 hours respectively). From the aforementioned results, hence, we confident that SKI2 isolated from Isan sausages is more likely as probiotic *Lb. plantarum* SKI2 This strain can be used as starter culture for quality improvement of Thai traditional meat products manufacturers.

Keywords : *Lactobacillus plantarum*, Probiotic, pH, bile salts and Isan sausages

1. บทนำ

ในปัจจุบันได้มีการพูดถึงโปรไบโอติกกันอย่างแพร่หลายเกี่ยวกับการช่วยในเรื่องด้านสุขภาพ และมีประโยชน์มากมาย แต่คนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าใจถึงโปรไบโอติกอย่างละเอียด อาจทราบแค่เพียงว่าสามารถพบได้ในผลิตภัณฑ์จำพวกโยเกิร์ตหรือนมเปรี้ยว และมีส่วนช่วยในเรื่องของระบบขับถ่ายดีต่อลำไส้ ข้อมูลเหล่านี้มักพบได้ในพวกโฆษณา (สุภัจฉรา,2557) แต่ในความเป็นจริงแล้วโปรไบโอติกสามารถพบได้ในอาหารหมักจากวัตถุดิบอื่นๆ เช่น อาหารหมักจากเนื้อ ได้แก่ แหนม ไส้กรอกเปรี้ยว

มักจะพบแบคทีเรียแลกติก *Lactobacillus plantarum, Lactobacillus brevis* และ *Pediococcus* sp. (Swetwiwathana et al., 2009) ผลิตภัณฑ์จากปลา ได้แก่ ปลาร้า ปลาเจ่า ปลาส้มฟัก ไตปลาและปลาทูเค็ม มักจะ พบแบคทีเรียแลกติก *Streptococcus sp., Lactobacillus plantarum, Leuconostoc* sp. และ *Pediococcus acidococcus* (Swetwiwathana et al., 2009) เป็นต้น แบคทีเรียแลคติก เป็นกลุ่มแบคทีเรียแกรมบวก รูปร่างแท่ง ทรงกลม และกึ่งแท่งกึ่งทรงกลม ไม่เคลื่อนที่ ไม่มีระบบ ไซโตโครม ไม่มีเอนไซม์ catalase สร้างกรดแลกติกเป็นผลิตภัณฑ์สุดท้าย (Wood and Hopzapfel, 1995) อาหารหมักยังสามารถช่วยถนอมอาหารให้เก็บรักษาได้นานขึ้น

โปรไบโอติก เป็นจุลินทรีย์ขนาดเล็กที่มีชีวิต ไม่ก่อให้เกิดโรค ซึ่งเมื่อได้รับให้ปริมาณที่เหมาะสม จะมีประโยชน์ต่อโฮสต์ เนื่องจากโปรไบโอติกเป็นแบคทีเรียที่มีประโยชน์ในการปรับสมดุลของจุลินทรีย์ภายในลำไส้ช่วยในการยับยั้งแบคทีเรียที่ไม่พึงประสงค์ สามารถส่งเสริมการย่อยอาหารให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น เพิ่มการทำงานของภูมิคุ้มกันของร่างกายและเพิ่มความต้านทานต่อการติดเชื้อ (FAO/WHO, 2006)หลักในการคัดเลือกสายพันธุ์โปรไบโอติกเบื้องต้นนั้นพิจารณาจากการทนต่อกรด และการทนต่อความเข้มข้นของเกลือน้ำดี รวมไปถึงการรอดชีวิตของจุลินทรีย์ในกระเพาะอาหารและลำไส้ (สายใจ แก้วอ่อน และลักขณา รักขพันธ์,2562)

ในปัจจุบันได้มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติความเป็นโปรไบติกของแบคทีเรียแลคติกที่มีประโยชน์ต่อร่างกายของผู้ที่รับในปริมาณที่เหมาะสม โดยมักคัดแยกจากอาหารพื้นเมืองของหลายๆประเทศ ดังนั้นการศึกษานี้จึงได้นำเชื้อแบคทีเรียแลคติก *Lactobacillus plantarum* SKI2 ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่คัดแยกได้จากไส้กรอกอีสานของบริษัท ส.ขอนแก่นฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน) (Swetwiwathana et al., 2018) มาศึกษาคุณสมบัติความโปรไบโอติกเบื้องต้น โดยศึกษาการรอดชีวิตของ *L. plantarum* SKI2 ในกรดสูง (HCl) ที่มักพบในกระเพาะอาหารของมนุษย์ และความเข้มข้นของเกลือน้ำดี (bile salts) ที่ระดับต่างๆในลำไส้เล็กส่วนต้นของมนุษย์ และทำการบ่มเพาะเลี้ยงเชื้อที่อุณหภูมิ 37 $^{\circ}$C ซึ่งเป็นอุณหภูมิร่างกายของมนุษย์เป็นปัจจัยเบื้องต้นในการศึกษาคุณสมบัติการเป็นโปรไบโอติกของเชื้อ *L. plantarum* SKI2 เพื่อเป็นข้อมูลในการใช้เชื้อดังกล่าวเป็นกล้าเชื้อในการหมักอาหารหมักพื้นเมืองของไทยให้กับบริษัท และผลักดันคุณประโยชน์ด้านโปรไบโอติกของเชื้อสายพันธุ์ดังกล่าวให้เกิดกับผู้บริโภคที่นิยมบริโภคอาหารหมักพื้น เมืองของไทยในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นโปรไบโอติกเบื้องต้นของ *Lactobacillus plantarum* SKI2 โดยศึกษาการทนกรด HCl ที่มักพบในกระเพาะของมนุษย์ ในระดับพีเอชต่าง ๆ (2-7) และการทนเกลือน้ำดีที่มักพบในลำไส้เล็กส่วนต้นของมนุษย์ (0, 0.3, 0.6 และ 1.0 %)

2. เป็นข้อมูลให้บริษัทที่ผลิตอาหารหมักพื้นเมืองของไทยเลือกใช้เป็นกล้าเชื้อสำหรับผลิตอาหารหมักเนื้อของไทยเสริมคุณสมบัติการเป็นโปรติกในผลิตภัณฑ์ในอนาคต

3. ขั้นตอนและวิธีการทดลอง

3.1 การเก็บเชื้อจุลินทรีย์ *Lactobacillus plantarum* SKI2

เชื้อ *Lactobacillus plantarum* SKI2 เป็นเชื้อที่เก็บในสต็อกกลีเซอรอล ที่อุณหภูมิ -20 °C คณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3.2 การเพาะเลี้ยงเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SKI2 ในอาหารเลี้ยงเชื้อมาตรฐาน

ทำการถ่ายเชื้อจากสต็อกกลีเซอรอล ในข้อ 3.1 100 µl. ลงในอาหาร MRS broth ที่มีปริมาตร 10 ml. ด้วยวิธี aseptic technique จากนั้นนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง และนำเชื้อที่บ่มครบ 24 ชั่วโมง ปริมาตร 100 µl. ถ่ายลงในอาหารเลี้ยงเชื้อ MRS broth ที่มีปริมาตร 10 ml. จากนั้นทำการบ่มเพาะเชื้อที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 18 ชั่วโมง

3.3 การทดสอบหาปริมาณเชื้อเริ่มต้นของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SKI2

นำเชื้อจุลินทรีย์ *Lactobacillus plantarum* SKI2 ที่ทำการเพาะเลี้ยงดังข้อ 3.2. มาทำการเจือจางลำดับส่วน โดยใช้ น้ำเกลือ(Nacl) 0.85% ปริมาตร 9 ml. ต่อ เชื้อ 1 ml. จากนั้นดูดแต่ละระดับการเจือจางโดยใช้ไมโครปิเปต ปริมาตร 100 µl. ลงบนจานเพาะเชื้อ MRS agar ที่มี $CaCO_3$ 0.5% และทำการ spread plate เกลี่ยเชื้อให้ทั่วผิวหน้าอาหาร โดยใช้แท่งแก้วสามเหลี่ยม ทำการบ่มในตู้เพาะเชื้อ ที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 48 ชั่วโมง

3.4 การทดสอบคุณสมบัติในการเป็นโปรไบโอติกภายใต้สภาวะกระเพาะอาหารจำลอง เบื้องต้นในหลอดทดลอง

ถ่ายเชื้อจุลินทรีย์โดยใช้ไมโครปิเปตดูดเชื้อจุลินทรีย์ที่เพาะเลี้ยงจากข้อที่ 3.5.2. ปริมาตร 100 µl. ลงในอาหาร MRS broth ที่ทำการปรับค่า pH เป็นกรดด้วย HCl 6N ให้ได้ค่า pH เป็น 2, 3, 4, 5, 6 และ 7 ผสมให้เข้ากันด้วยเครื่อง Vortex สุ่มนำหลอดMRS ที่มี pH 2-7 มาทำการตรวจนับเชื้อเพื่อเป็นหลอดควบคุมของเชื้อเริ่มต้นที่เวลา 0 ชั่วโมงของการศึกษา นำเชื้อจากหลอดที่ศึกษาทั้งหมดไปทำการบ่มในตู้เพาะเชื้อที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 2, 4 และ 6 ชั่วโมง ทำการเจือจางลำดับส่วน โดยใช้ไมโครปิเปตดูดเชื้อจุลินทรีย์ปริมาตร 1 ml. ต่อ น้ำเกลือ 0.85% 9 ml. จากนั้นดูดแต่ละระดับการเจือจางโดยใช้ไมโครปิเปต ปริมาตร 100 µl. ลงบนจานเพาะเชื้อ MRS agar ที่มี $CaCO_3$ 0.5% และทำการ Spread plate เกลี่ยเชื้อให้ทั่วผิวหน้าอาหารด้วยแท่งแก้วสามเหลี่ยม บ่มในตู้เพาะเชื้อ ที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 48 ชั่วโมง ตรวจนับปริมาณเชื้อ SKI2 ที่ขึ้น โดยสังเกตโคโลนีที่มีโซนใสรอบโคโลนีเชื้อซึ่งเกิดจากการสร้างกรดแลคติกไปละลาย$CaCO_3$ ตรวจสอบยืนยันว่าเชื้อที่นับได้ยังคงเป็นสายพันธุ์ SKI2 ที่ใช้ในการศึกษา

โดยสุ่มเชื้อ 3 โคโลนี จากระดับการเจือจางที่นับได้ไปย้อม gram stain เพื่อดูลักษณะโคโลนีที่ได้ภายใต้กล้องจุลทรรศน์

3.5 การทดสอบคุณสมบัติในการเป็นโปรไบโอติกภายใต้สภาวะลำไส้จำลองเบื้องต้นในหลอดทดลอง (ดัดแปลงวิธีจาก Buriti, 2010)

เตรียม MRS broth 10 ml ปรับ pH เป็น 8.6 ด้วย 6N NaOH ชั่งส่วนผสม Bile salts ลงใน MRS broth ที่ทำการปรับ pH เป็น 8.6 ให้ได้ความเข้มข้น 0, 0.3, 0.6, และ 1.0 % ผสมให้เข้ากันด้วยเครื่อง Vortex จนไม่มีตะกอนของสาร Bile salts จากนั้นถ่ายเชื้อจุลินทรีย์โดยใช้ไมโครปิเปตดูดเชื้อจุลินทรีย์ที่เพาะเลี้ยงจากข้อที่ 3.2. ปริมาตร 100 µl. ผสมเชื้อให้เข้ากันในหลอดทดลองทั้งหมดด้วย vortex สุ่มนำหลอดที่ไม่มี bile salts (0 %) มาทำการตรวจนับเชื้อเพื่อเป็นหลอดควบคุมของเชื้อเริ่มต้นที่เวลา 0 ชั่วโมงของการศึกษา ก่อนทำการบ่มหลอดเชื้อที่จะศึกษาอื่นๆ ในตู้เพาะเชื้อแบบเขย่าที่สภาวะอุณหภูมิ 37 °C ความเร็วรอบ 80 รอบ/นาที เป็นเวลา 3 และ 6 ชั่วโมง เมื่อครบกำหนดเวลาของการศึกษานำหลอดตัวอย่างที่มี bile salts ความเข้มข้นระดับต่าง ๆ มาทำการเจือจางแบบ 10 fold dilution โดยใช้ไมโครปิเปตดูดเชื้อจุลินทรีย์ปริมาตร 1 ml. ต่อ น้ำเกลือ 0.85% 9 ml. จนได้ระดับความเจือจางที่เหมาะสม จากนั้นดูดแต่ละระดับการเจือจางโดยใช้ไมโครปิเปต ปริมาตร 100 µl. ลงบนจานเพาะเชื้อ MRS agar ที่มี $CaCO_3$ 0.5% และทำการ Spread plate เกลี่ยเชื้อให้ทั่วผิวหน้าอาหารด้วยแท่งแก้วสามเหลี่ยม บ่มในตู้เพาะเชื้อ ที่อุณหภูมิ 37°C เป็นเวลา 48 ชั่วโมง ตรวจนับปริมาณเชื้อ SKI2 ที่ขึ้น โดยสังเกตโคโลนีที่มีโซนใสรอบโคโลนีเชื้อจากการสร้างกรดแลคติกไปละลาย $CaCO_3$ ตรวจสอบยืนยันว่าเชื้อที่นับได้ยังคงเป็นสายพันธุ์ SKI2 ที่ใช้ศึกษาโดยสุ่มเชื้อ 3 โคโลนี จากระดับความเจือจางที่นับได้ไปย้อม gram stain เพื่อดูลักษณะโคโลนีที่ได้ภายใต้กล้องจุลทรรศน์

4. ผลการวิจัย

4.1 การทดสอบความสามารถในการทนกรดภายใต้สภาวะกระเพาะอาหารจำลองเบื้องต้นในหลอดทดลอง

ความสามารถในการทนต่อความเป็นกรดสูงสำหรับการทดสอบในอาหาร MRS broth ที่ปรับpH 2, 3, 4, 5, 6, และ 7 โดยบ่มที่อุณหภูมิ 37°C เป็นเวลา 18 ชั่วโมง นั้นพบว่าการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ *Lactobacillus plantarum* SKI2 สามารถเจริญเติบโตได้ที่ pH 2-pH 7 โดยที่ pH 2-pH 3 จะมีอัตราการเจริญน้อยที่สุด ที่ pH 4-pH 5 จะมีอัตราการเจริญเติบโตปานกลาง และที่ pH 6-pH 7 จะมีอัตราการเจริญเติบโตที่มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอาหารMRS broth(ควบคุม) ที่ไม่มีการเจริญของเชื้อ (หลอดซ้ายมือ) ดังภาพที่ 4.1-4.6 ซึ่งผลการทดลองนี้สอดคล้องกับรายงานของกาญจนา. (2556) ที่มีการทดลองโดยนำแบคทีเรียแลคติกมาทำการทดลองในสภาวะความเป็นกรดสูง ผลที่ได้เชื้อแบคทีเรียมีอัตราการเจริญเติบโตได้ดีในสภาวะที่ค่าพีเอชตั้งแต่ 4 ขึ้นไป และไม่ทนต่อสภาวะที่มีค่าpH 2-

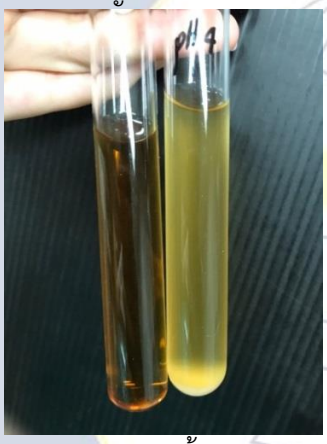
3 จึงมีการศึกษาต่อว่าเชื้อ SKI2 ที่เจริญเติบโตได้ในอาหารปรับ pH 2-pH 7 จะมีปริมาณเชื้อเหลือรอดเท่าไรในหัวข้อถัดไป

ภาพที่4.1 การเจริญของเชื้อในอาหารปรับpH2

ภาพที่4.2 การเจริญของเชื้อในอาหารปรับpH3

ภาพที่4.3 การเจริญของเชื้อในอาหารปรับpH4

ภาพที่4.4 การเจริญของเชื้อในอาหารปรับpH5

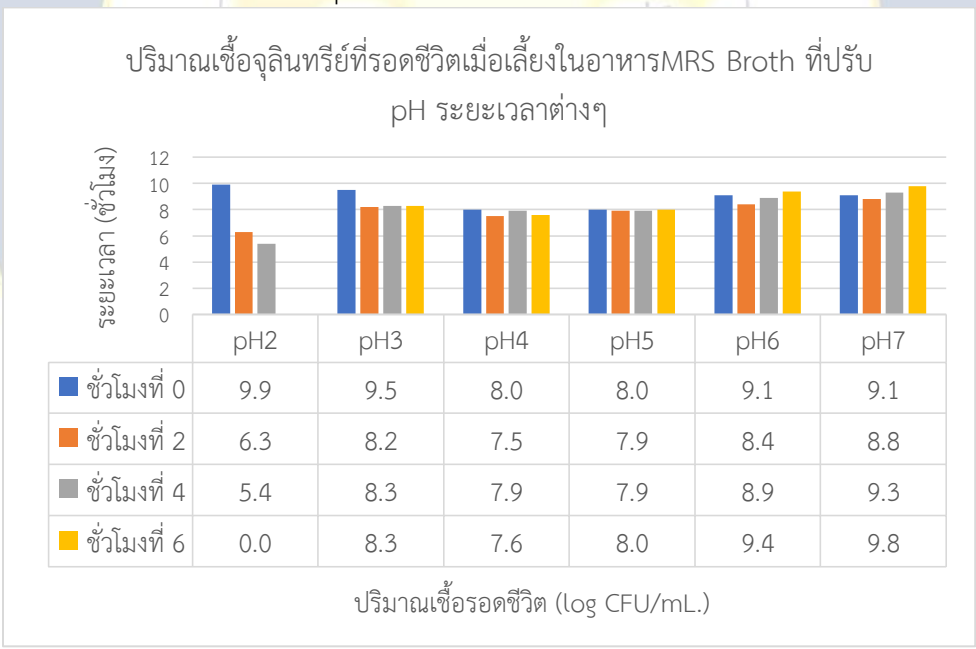
ภาพที่4.5 การเจริญของเชื้อในอาหารปรับpH6

ภาพที่4.6 การเจริญของเชื้อในอาหารปรับpH7

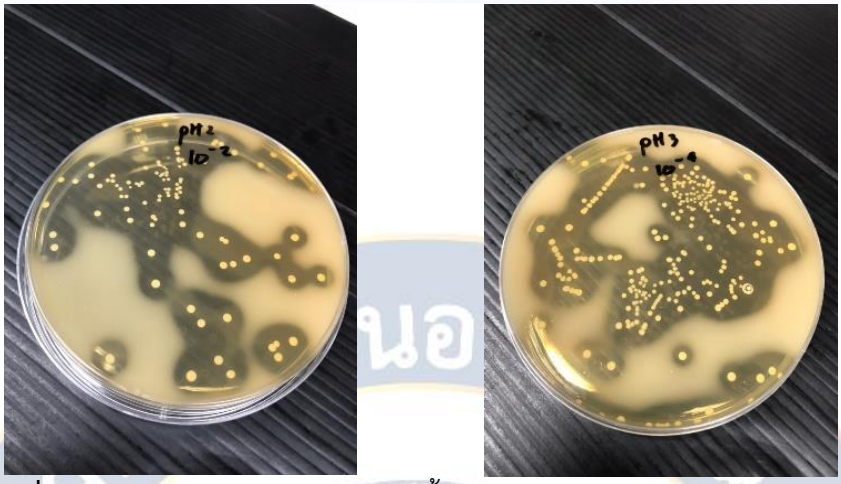
4.2 การทดสอบอัตราการรอดชีวิตของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SKI2 ในหลอด MRS broth ที่มีความเป็นกรดใน pH ระดับต่าง ๆ

การศึกษาความสามารถในการทนต่อสภาวะที่เป็นกรดแตกต่างกัน ได้แก่ pH 2, 3, 4, 5, 6, และ 7 ทำการทดสอบโดยเลี้ยงในอาหาร MRS broth ที่ปรับ pH และ ทำการตรวจนับเชื้อที่เหลือรอดชีวิตทุกๆ 2 ชั่วโมง ด้วยวิธี Spread plate ในอาหาร MRS agar + 0.5% $CaCO_3$ พบว่าที่ค่า pH 2 มีอัตราการลดลงของเชื้อจุลินทรีย์ แต่ที่ค่า pH 3-5 นั้นมีอัตราการรอดชีวิตสูงและที่ค่า pH 6-7 มีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนขึ้นเมื่อระยะเวลาผ่านไป ดังภาพที่ 4.9 ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดลองของศิริรัตน์ และคณะ (2548). ที่ได้รายงานไว้ว่าเชื้อในสกุลบาซิลลัสจะเจริญเติบโตได้ดีในสภาวะความเข้มข้นเกลือน้ำดีที่ไม่เกิน 3% โดยเชื้อที่เหลือรอดจากความเป็นกรดที่สูง(ค่าพีเอชต่ำที่ pH 2 และ 3) จะมีโคโลนีเจริญขึ้นให้นับได้ คือมีลักษณะ ของโคโลนีที่เห็นโซนใสรอบโคโลนี (ภาพที่ 4.7) และเมื่อสุ่มนำโคโลนีในระดับความเจือจางที่นับเชื้อได้ไปตรวจสอบลักษณะสัณฐานของเชื้อว่าเป็นเชื้อ SKI2 ที่ศึกษา จะพบว่าโคโลนีที่ทำการย้อม Gram stain เชื้อยังคงเป็นเชื้อ SKI2 คงเดิม ดังแสดงในภาพที่ 4.8 เมื่อทำการยืนยันผลแล้วว่าเชื้อ SKI2 ที่เลี้ยงในอาหาร MRS borth ปรับpH2-7 มีอัตราการรอดชีวิตที่เหมาะสม คือสามารถรอดชีวิตในกระเพาะอาหารจำลองได้เกิน 4 ชั่วโมง จึงศึกษาในส่วนของระบบลำไส้จำลองเพื่อศึกษาการทนต่อเกลือน้ำดีที่ระดับต่างๆ

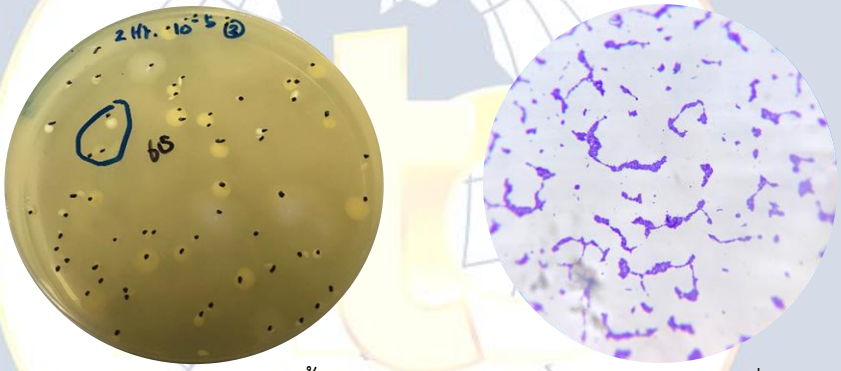

	pH2	pH3	pH4	pH5	pH6	pH7
ชั่วโมงที่ 0	9.9	9.5	8.0	8.0	9.1	9.1
ชั่วโมงที่ 2	6.3	8.2	7.5	7.9	8.4	8.8
ชั่วโมงที่ 4	5.4	8.3	7.9	7.9	8.9	9.3
ชั่วโมงที่ 6	0.0	8.3	7.6	8.0	9.4	9.8

ภาพที่ 4.9 แสดงปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ที่รอดชีวิตเมื่อเลี้ยงในอาหารMRS broth ที่ปรับpH ระยะเวลาต่างๆ โดยมีชั่วโมงที่ 0 เป็นปริมาณเชื้อเริ่มต้น(Control)

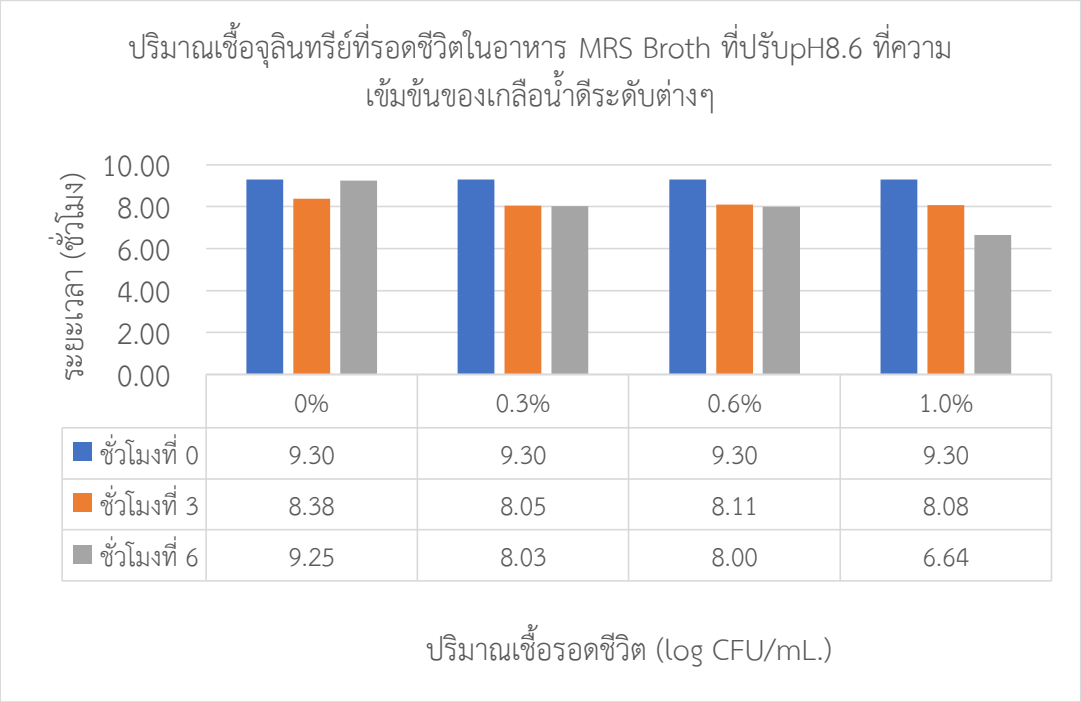
ภาพที่4.7 การตรวจนับการรอดชีวิตของเชื้อในอาหาร MRS agar + 0.5% $CaCO_3$

ภาพที่4.8 ลักษณะทางสัณฐานของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SKI2 ที่ส่องภายใต้กล้องจุลทรรศน์ กำลังขยาย 1000X(ภาพขวา) โดยสุ่มเลือกมาจากColonyที่แสดงโซนใสรอบบริเวณ(ภาพซ้าย)

4.3. การทดสอบการทนต่อเกลือน้ำดีที่ระดับต่าง ๆ ของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SKI2

การศึกษาการทนต่อสภาวะเกลือน้ำดีที่ความเข้มข้นต่างๆ ได้แก่ 0, 0.3, 0.6 และ 1% วัดอัตราการรอดชีวิตของเชื้อจุลินทรีย์ในระยะเวลาการบ่ม 3 และ 6 ชั่วโมง นั้นพบว่า เชื้อจุลินทรีย์สามารถรอดชีวิตในความเข้มข้นสูงสุดที่กำหนด คือ 1% เกลือน้ำดี ที่ระยะเวลา 3 และ 6 ชั่วโมง โดยมีจำนวนการรอดชีวิตเฉลี่ยเท่ากับ log 8.05 CFU/ml. และ log 6.64 CFU/ml. ตามลำดับ ดังภาพที่ 4.10 ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการวิจัยของ Mahmoudi, M.(2020) ที่กล่าวว่า *Lb. plantarum* KMJC4 สามารถทนเกลือน้ำดีที่ความเข้มข้น 0.3 % เมื่อบ่มที่ 37°C เป็นเวลา 3 ชั่วโมง โดยมีจำนวนการรอดชีวิตเท่ากับ 9.22 log CFU/ml. ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับ *Lb. plantarum* SKI2 ที่กำลังทำการศึกษานี้

ภาพที่ 4.10 แสดงปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ที่รอดชีวิตเมื่อเลี้ยงในอาหารMRS broth ที่ปรับpH8.6 และความเข้มข้นของเกลือน้ำดีระดับต่างๆ โดยมีชั่วโมงที่ 0 เป็นปริมาณเชื้อเริ่มต้น(Control)

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาคุณสมบัติเบื้องต้นของ *Lactobacillus plantarum* SKI2 สามารถสรุปได้ว่า *Lb. plantarum* SKI2 มีความสามารถในการทนกรดและเกลือน้ำดีได้สูง มีแนวโน้มที่จะเป็นโปรไบโอติกได้ จากผลการทดลองปริมาณเชื้อรอดชีวิตในอาหารปรับ pH2 ที่บ่มเป็นระยะเวลา 2 ชั่วโมง มีจำนวนการรอดชีวิตคือ log 6.3 CFU/ml. ซึ่งเป็นค่าทั่วไปตามคุณสมบัติในการเป็นโปรไบโอติกที่จะต้องมีค่ามากกว่า 10^6 เพื่อให้โปรไบโอติกสามารถสร้างประโยชน์รวมถึงช่วยในการส่งเสริมสุขภาพของมนุษย์ได้ (Lee และ Salminen, 1996) และเป็นระยะเวลาที่อาหารอยู่ในกระเพาะอาหาร จึงศึกษาความสามารถในการทนต่อความเข้มข้นของเกลือน้ำดีสูง(1%) ในระยะเวลานาน 6 ชั่วโมง พบว่ามีจำนวนการรอดชีวิตที่สูงถึง log 6.64 CFU/ml. อย่างไรก็ตามการศึกษาข้างต้นเป็นเพียงคุณสมบัติพื้นฐานของโปรไบโอติกเท่านั้น แม้ว่าผลการทดลองที่ได้จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของโปรไบโอติกแต่ยังไม่ได้รับการยืนยันที่แน่ชัด จึงต้องมีการศึกษาในเชิงลึกถึงความปลอดภัยและคุณสมบัติอื่นๆในการเป็นโปรไบโอติกเพื่อนำจุลินทรีย์ชนิดนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นหัวเชื้อและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารหมักเพื่อสุขภาพในระดับอุตสาหกรรมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์ รศ.ดร.อดิศร เสวตวิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำในงานวิจัยฉบับนี้ ช่องทางการศึกษาค้นคว้า การนำข้อมูลมาใช้อย่างถูกต้องและได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติการทดลองอย่างถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนให้คำแนะนำในการเขียนงานวิจัยที่สมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.อพัชชา จินดาประเสริฐ และ ผศ.ดร.วิรามศรี ศรีพจนารถ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำและสนับสนุนอุปกรณ์ สารเคมีในงานวิจัยฉบับนี้รวมถึงบริษัท ส.ขอนแก่นฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน) ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยในการศึกษางานวิจัยฉบับนี้ตลอดมา สุดท้ายนี้คณะผู้จัดทำขอกราบขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำงานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา เรืองยศจันทนา. 2556. **การแยกเชื้อแบคทีเรียกรดแลคติกจากมูลสัตว์เพื่อนำมาใช้เป็นโปรไบโอติกสายพันธุ์ผสมและการประยุกต์ใช้ในไก่.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริรัตน์ สีหนาท ลือชัย บุตคุป สมคิด แข็งกลาง และ วิชัย ลีลสวัชรมาศ. 2548. **การยับยั้งการเจริญของเชื้อก่อโรคในกุ้งด้วยเชื้อจุลินทรีย์ที่แยกได้จากกุ้งก้ามกราม.** ว. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสงขลานครินทร์. 27: 266-274.

Promotion. Journal of The Royal Thai Army Nurses, 15(3), 430-435.

Buriti, F.C., Castro, I.A. and Saad, S. 2010. **Viability of Lactobacillus acidophilus in synbiotic guava mousses and its survival under in vitro simulated gastrointestinal conditions.** International Journal of Food Microbiology. 137(2-3): 121-129.

FAO/WHO. 2001. **Evaluation of Health and Nutritional Properties of probiotic in Food including Power Milk with Live Lactic Acid Bacteria.**

Kansandee, W. (2015). **Health Benefi ts of Probiotic Microorganisms.** Journal of Science and Technology Mahasarakham University, 34(2), 196-201.

Lee, Y.-L., & Salminen, S. (1996). **The coming of age of probiotics.**Trends in Food Science and Technology, 6, 241–245 Mahmoudi, M. Lactobacillus Species from Iranian Jug Cheese: Identification and Selection of Probiotic Based on Safety and Functional Properties. Applied Food Biotechnology, 8(1), 47-56.

Swetwiwathana, A., Jindaprasert, A., and Watcharananun, W. (2018). **Screening of bacteriocin-producing lactic acid bacteria in Thai traditional fermented meat products produced by S.** Khonkaen. Book of Abstracts – International Conference of Beneficial Microbes 2018, The Waterfront Hotel, Kuching, Serawak, Malaysia, July 30 – August 1, 2018. P-118.

Swetwiwathana, A., Pilasombut, K. and Selthakul, J. 2009. **An in vitro screening of isolates bacteriocin-producing lactic acid bacteria from Thai fermented meat for probiotic prospect.** In the 3rd International Conference on Fermentation Technology for value Added Agriculture Products. 26-28 August 2009. Khon Kean, Thailand.

Wood, B.J.B and Holzapfel, W.H., 1995. **The Genera of Lactic Acid Bacteria.** London: Chapman & Hall. pp. 161-162.

การออกแบบเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ของกลุ่มนิสิตที่เรียนออนไลน์

DESIGN OF AN ADJUSTABLE FLOOR SEAT IN THE ONLINE STUDENT

ชนิกานต์ กลัดใจบุญ[1] โชติกา นิ่มพระยา[1] วรดา รุ้งรุ่งรัศมี[1] ศักดิ์อนันต์ อินทศรี[1] สายฝน ผุดผ่อง[1] พรรณวดี สิงห์แก้ว[1]
ศุภกาญจน์ แก่นท้าว[1] ประกาศิต ทอนช่วย[1] น้ำเงิน จันทรมณี[1] นัฐพล ปันสกุล[2] และศศิวิมล บุตรสีเขียว[1*]
Chanikan Kladjaibun[1], Chotika Nimpraya[1], Worada Rungrungrassamhee[1], Sakanan Intasri[1],
Saifon Pudpong[1], Pannawadee Singkaew[1], Supakan Kantaw[1], Prakasit Tonchoy[1],
Namngern Chantaramanee[1], Nattapon punsakul[2] and Sasivimol Bootsikeaw[1*]

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกอาการปวดของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อในการนั่งเรียนออนไลน์ คะแนนความเสี่ยงท่าทางของการนั่งเรียนออนไลน์ และเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของการนั่งพื้น เบาะรองนั่งพื้นทั่วไป และเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90˚, 110˚ และ120˚) ในขณะเรียนออนไลน์ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นนิสิตที่ต้องนั่งเรียนออนไลน์ จำนวน 34 คน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ 3 ระดับ (90°, 110° และ120°) แบบประเมินความเสี่ยงท่าทางการทำงาน เพื่อประเมินท่าทางลักษณะการนั่งเรียนออนไลน์ โดยใช้แบบประเมิน (Rapid Upper Limp Assessment ; RULA) ความพึงพอใจในการใช้เบาะรองนั่งชนิดต่างๆ และแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ น้ำหนัก ส่วนสูง ระยะเวลาที่เรียนออนไลน์ อาการปวดของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยนเบนมาตรฐาน และการใช้ One-Way ANOVA ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์ และความพึงพอใจในการนั่งเรียนออนไลน์โดยการนั่งพื้น และการใช้เบาะชนิดต่างๆ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (73.53%) ซึ่งมีอาการปวดเมื่อยในขณะที่เรียนออนไลน์ (100.00%) โดยมีอาการปวดส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทางด้านซ้ายและด้านขวามากที่สุด คือ หลังส่วนล่าง (35.29%) ความถี่ของอาการปวดเมื่อยส่วนใหญ่ 3-4 วัน/สัปดาห์ ผลการเปรียบเทียบคะแนนความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ 90˚และ110˚ มีคะแนนความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์น้อยกว่าการนั่งพื้น เบาะรองนั่งพื้นแบบทั่วไป และเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้120˚ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.001$ นอกจากนี้ยัง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจในการใช้เบาะรองนั่งแบบปรับระดับได้ (90° 110° และ120°)

[1] สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
email: shompoo_koy@hotmail.com
[2] สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

มากกว่าการนั่งพื้นและเบาะรองนั่งพื้นทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<0.001 โดยกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90˚, 110˚ และ 120˚) มากที่สุด

ดังนั้นการใช้เบาะรองนั่งที่สามารถปรับระดับเอนหลังได้ที่ 90 และ110 องศา สามารถลดความปวดเมื่อย และอาการบาดเจ็บในขณะที่ต้องเรียน หรือทำงานออนไลน์ได้

คำสำคัญ: เบาะรองนั่ง, เบาะรองนั่งแบบปรับระดับได้, การยศาสตร์, ออนไลน์

Abstract

The objectives of this quasi-experimental study were to investigate the prevalence of musculoskeletal disorders (MSDs) from the sitting during online learning, the risk score of sitting posture and also to compare the satisfaction levels among sitting on the floor, sitting on the floor seat, and sitting on the adjustable floor seat including 90°, 110°, and 120°. Thirty-four of subjects were fourth-year students who study in occupational health and safety department, University of Phayao. The risk score of sitting posture were collected by Rapid Upper Limp Assessment (RULA). All subjects were interviewed the satisfaction and basic characteristics individual such as sex, height, time of study in online, the sign and symptoms on their body, frequency of pain on their body. All data were analyzed by descriptive (numbers, percentage, mean and standard deviation) and inferential statistics (One Way-ANOVA) for comparing the risk score of sitting posture and the satisfaction during sit on the floor, sitting on the floor seat, and sitting on the adjustable floor seat including 90°, 110°, and 120°.

The results revealed that most of subjects were female (73.53%) and All of them had the pain on their body. The highest prevalence of MSDs pain found in lower back (35.29%). The frequency of pain of MSDs were 3-4 days/week. The risk score of sitting posture were assessed by RULA, we found that the risk score of sitting posture during siting on the adjustable floor seat at 90° and 110° were lower score significance different than those at p-value <0.001. For satisfaction score, they prefer adjustable seat 90°, 110°, and 120° more than sitting on the floor without the seat.

In addition, the adjustable floor seat at 90° and 110° may relief the pain on their body of the students during online learning.

Keyword: Seat, Adjustable Seat, Ergonomics, Online

บทนำ

ในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการทำงานด้านคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความสำคัญมาก เนื่องจากเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มีประโยชน์อย่างยิ่ง ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงานสามารถประยุกต์ใช้กับงานต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่ผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์มีพฤติกรรมในการปฏิบัติงานไม่ถูกต้อง โดยลักษณะการทำงานด้านคอมพิวเตอร์มีการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างจำกัด เช่น การใช้สายตาเพ่งมองจอภาพและแป้นพิมพ์อยู่ตลอดเวลา การใช้ท่าทางการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้องสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมทำให้มีการสัมผัส ปัจจัยด้านการยศาสตร์ ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่จะเกิดผลกระทบจากการใช้งานด้านคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า กลุ่มอาการคอมพิวเตอร์ซินโดรม (computer syndrome) หรือกลุ่มโรคซีเอส (CS) (ชายหาญ รุ่งศิริแสงรัตน์,2559) ซึ่งเป็นกลุ่มอาการหนึ่งของโรคออฟฟิศซินโดรม (office syndrome) สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติได้มีการสำรวจเกี่ยวกับจำนวนผู้ที่มีอาการโรคคอมพิวเตอร์ซินโดรมของผู้ปฏิบัติงานภายในสำนักพิมพ์แห่งหนึ่งพบว่า มีผู้ปฏิบัติงานถึงร้อยละ 60 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน มีอาการโรคคอมพิวเตอร์ซินโดรมโดยลักษณะอาการที่พบส่วนใหญ่คือ ปวดหลังเรื้อรัง ปวดศีรษะและอาการอักเสบของเส้นประสาท ซึ่งเกิดจากการกดทับของข้อมือเป็นผลมาจากการทำงานหรือการใช้คอมพิวเตอร์ติดต่อกันเป็นระยะเวลานานถึงวันละ 7 ชั่วโมง การมีสภาวะเครียดและพฤติกรรมการนั่งที่ไม่ถูกต้องตามหลักการยศาสตร์ (Ergonomics) (สกุนตลา แซ่เตียว และคณะ, 2018)

ภายใต้สถานการณ์ระบาดของไวรัส Covid-19 เกิดการเปลี่ยนรูปแบบและพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนจำนวนมาก ทำให้ทั่วโลกใช้มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ซึ่งในประเทศไทยได้ใช้มาตรการปิดสถานที่รวมตัวทางสังคมรวมถึงโรงเรียน มหาวิทยาลัยทุกแห่งในประเทศไทย เนื่องจากสถานการณ์ระบาดยังคงอยู่ทำให้ระบบการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนการเรียนรู้เพื่อไม่ให้กระทบกับการเรียนของนักเรียนและนักศึกษาการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ เป็นทางเลือกหนึ่งที่ดูเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ทุกคนช่วยจำกัดพื้นที่อยู่ในบริเวณที่พักอาศัยโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกับระบบทางการศึกษาในการเรียนรู้ผ่านทางระบบออนไลน์

คณะแพทยศาสตร์ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยพะเยามีการจัดระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยใช้มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) จึงทำให้นิสิตที่เรียนรู้ผ่านทางระบบการเรียนการสอนทางออนไลน์มีอาการปวดเกร็ง ที่ส่งผลต่ออาการปวดระบบกระดูกและกล้ามเนื้อที่เกิดจากการนั่งเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลานาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันทณี นิลเลิศ (2560) จะพบว่าการปฏิบัติงานในสำนักงานภาครัฐและเอกชนใช้เวลานั่งทำงานติดต่อกันวันละหลายชั่วโมงและไม่มีการเปลี่ยนท่าทางในการนั่งเกิน 1 ชั่วโมง ส่งผลให้เกิดโรคทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ

นิสิตส่วนใหญ่มีการนั่งเรียนโดยการนั่งบนพื้นหรือมีการใช้เบาะรองนั่งพื้นแบบทั่วไปในการนั่งเรียนออนไลน์มีความเสี่ยงสูงจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพในสภาพแวดล้อมในการนั่งเรียนออนไลน์ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพทั้งการบาดเจ็บและการเจ็บป่วยจากการนั่งเรียนออนไลน์โดยทางกลุ่มผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์ด้วยวิธี Rapid Upper Limp Assessment (RULA) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Patrisina, R. and Utami, S.W., (2019) ปัญหาท่าทางการทำงานของคนงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของพนักงานสำหรับงานที่มีกระบวนการทำงานซ้ำ ๆ ยิ่งมีความเสี่ยง ต่อความผิดปกติของเยื่อบุและโครงกระดูก การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ท่าทางการทำงานของคนงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอโดยใช้การประเมินท่าทางการทำงาน Rapid Upper Limb (RULA) เพื่อวิเคราะห์ท่าทางการทำงานของพนักงานท่าทางที่ผิดบริบท

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาการปวดระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ทางกลุ่มผู้วิจัยได้เห็นถึงปัญหาและผลกระทบจากการนั่งเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลานานจึงศึกษาความชุกของอาการปวดระบบกระดูก และกล้ามเนื้อ ที่เกิดจากปัญหาการนั่งเรียนออนไลน์โดยออกแบบเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°, 110° และ120°) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์และเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในระหว่างการนั่งพื้นเบาะรองนั่งพื้นทั่วไป และเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้(90°, 110° และ120°) ของกลุ่มนิสิตที่นั่งเรียนออนไลน์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความชุกกลุ่มอาการปวดของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อในการนั่งเรียนออนไลน์ของนิสิตที่นั่งเรียนออนไลน์
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความเสี่ยงท่าทางของการนั่งเรียนออนไลน์ และคะแนนความพึงพอใจในการใช้งาน ระหว่างการนั่งพื้น เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°, 110° และ120°)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อาการปวดหลัง คืออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อหลังตึงหรือมีอาการหลังแข็ง เกิดจากอวัยวะและส่วนของร่างกายบริเวณหลัง เช่น ข้อกระดูกสันหลัง หมอนรองกระดูกสันหลัง กล้ามเนื้อเส้นเอ็น เกิดภาวะเคล็ดขัดยอก เสื่อม หรืออักเสบ อาการปวดหลังสามารถเกิดได้จากหลายปัจจัย เช่น กิจกรรมในชีวิตประจำวัน ยืน เดิน นั่ง การทำท่าทางที่ไม่ถูกต้องสะสมเป็นเวลานาน การยกของหนักเกินไป การกระแทก หรืออาจเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ ตามนิยามอาการปวดหลังสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ อาการปวดหลังแบบเฉียบพลัน (Acute low back pain) อาการปวดหลังกึ่งเฉียบพลัน (Subacute low back pain) อาการปวดหลังเรื้อรัง (Chonic low back pain) (สุภารัตน์ สุขโท, 2563) ซึ่งสาเหตุของการเกิดอาการปวดหลัง เกิดจากการใช้ท่าทางอิริยาบถการเคลื่อนไหวของร่างกายและการใช้งานที่ไม่ถูกต้อง

เป็นระยะเวลานานเป็นสาเหตุของการปวดหลังที่พบได้บ่อยที่สุดในคนที่ต้องทำงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์นานๆ โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊คหากไม่ใส่ใจกับท่านั่งที่ถูกต้องหรือถูกตามหลักการยศาสตร์มักจะนั่งทำงานด้วยท่าทางแบบไหล่ห่อ หลังงอ ก้มมองเข้าหน้าจอหรือคอมพิวเตอร์ รวมถึงการยกของหนักโดยการก้มหลังน้ำหนักทั้งหมดจะผ่านไปที่กระดูกสันหลังส่วนที่กำลังโค้งมากที่สุดซึ่งทำให้โครงสร้างของกระดูกสันหลังต้องรับน้ำหนักมากขึ้นรวมทั้งการเอี้ยวตัวอาจทำให้ปวดหลังได้ เนื่องจากกล้ามเนื้อหรือเอ็นที่ยึดบริเวณกระดูกสันหลังต้องทำงานมากเกินไปและมีการฉีกขาดของกล้ามเนื้อบางส่วนอาการปวดหลังจะเริ่มทีละเล็กน้อยเป็นๆ หายๆซึ่งเป็นอันตรายที่จะเกิดการปวดแบบเรื้อรัง นอกจากนี้ปัจจัยเสี่ยงด้านร่างกาย ก็มีผลเพิ่มเติมในบุคคลที่มีรูปร่างสูงมีโอกาสปวดหลังได้มากกว่าบุคคลทั่วไป เนื่องจากขณะทรงตัวในท่าทางอิริยาบถต่าง ๆ โดยเฉพาะการยืน การนั่ง การก้มตัว กล้ามเนื้อหลัง ต้องออกแรงมากกว่าคนทั่วไปเพราะแขนของแรงต้านทานบุคคลที่มีรูปร่างอ้วนจะมีกล้ามเนื้อหน้าท้องที่อ่อนแอหน้าท้องที่ยื่นทำให้จุดศูนย์ถ่วงเลื่อนมาด้านหน้ากล้ามเนื้อหลังต้องออกแรงต้านเพื่อให้เกิดสมดุล กล้ามเนื้อหลังจึงต้องทำงานหนักอยู่ตลอดเวลาเกิดอาการปวดเมื่อยได้ง่าย น้ำหนักที่มากทำให้กล้ามเนื้อและกระดูกหลังต้องรับน้ำหนักตัวมากขึ้น (เดชวิน หลายศิริเรืองไร และคณะ, 2563) นอกจากนี้โรคคอมพิวเตอร์ซินโดรม (Computer syndrome)เป็นอาการเจ็บปวดสะสมจากการทำงานกับคอมพิวเตอร์หรือที่คนส่วนใหญ่รู้จักกันดีในชื่อที่เรียกรวมกันของกลุ่มอาการเจ็บป่วยจากการทำงานสำนักงานว่าโรคออฟฟิศซินโดรม (office syndrome) เป็นลักษณะอาการเจ็บป่วยสะสมที่เกิดจากการมีพฤติกรรมท่าทางการทำงานในอิริยาบถเดิม ๆ ของผู้ปฏิบัติงานเป็นระยะเวลานานมีความเครียดประกอบจากการทำงานและสภาพแวดล้อมจากการทำงานไม่เหมาะ (ชายหาญ รุ่งศิริแสงรัตน์, 2559)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental research) เพื่อศึกษาความชุกกลุ่มอาการปวดของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อในการนั่งเรียนออนไลน์ โดยเปรียบเทียบคะแนนความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์และระดับความพึงพอใจระหว่างการนั่งพื้น เบาะรองนั่งพื้นแบบทั่วไป เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°, 110° และ120°)เก็บข้อมูลแบบการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกเข้าศึกษา (Inclusion criteria) คือ นิสิตสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 34 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากจากรายชื่อที่มีอยู่ในระบบทะเบียนนิสิต โดยวัสดุที่ใช้ในการทำเบาะรองนั่งแบบปรับระดับได้ คือ ฟองน้ำอัด (Compressed Sponge) ที่ประกอบด้วย พนักพิง มีความกว้าง 50 เซนติเมตร ความสูงของพนักพิง 40 เซนติเมตร ความกว้างของแท่งอลูมิเนียม 2.5 นิ้ว ความยาวของแท่งอลูมิเนียม 40 เซนติเมตร ในส่วนของเบาะรองนั่ง มีความกว้าง 50 เซนติเมตร ความหนา 2.76 นิ้ว และฐานตัวล็อคพนักพิง 60 เซนติเมตร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ 3 ระดับ (90°, 110° และ120°)

2.แบบประเมินความเสี่ยงท่าทางการทำงาน เพื่อประเมินท่าทางลักษณะการนั่งเรียนออนไลน์ โดยใช้แบบประเมิน (Rapid Upper Limp Assessment ; RULA)

3. แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศ น้ำหนัก ส่วนสูง ระยะเวลาที่เรียนออนไลน์ อาการปวดของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ดัดแปลงแบบสอบถาม มาจาก Standardized Nordic questionnaires การประเมินคะแนนอาการปวดเมื่อย มี 4 ระดับ คือ มาก (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) เล็กน้อย (2 คะแนน) ไม่รู้สึก (1 คะแนน) การประเมินคะแนนความถี่ของอาการปวดเมื่อย มี 3 ระดับ คือ มากกว่า 5 วัน/สัปดาห์ (3 คะแนน) 3-4 วัน/สัปดาห์ (2 คะแนน) น้อยกว่า 3 วัน/สัปดาห์ (1 คะแนน) และแบบสำรวจความพึงพอใจในการใช้เบาะรองนั่งพื้นทั่วไปกับเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°, 110°, 120°) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้าง ด้านการใช้งานด้านความพึงพอใจ/สะดวกสบายในการใช้ และด้านความปลอดภัยเกณฑ์การให้คะแนนเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง มี 5 ระดับ ได้แก่ มีความพึงพอใจมากที่สุด(5 คะแนน) มีความพึงพอใจมาก (4 คะแนน) มีความพึงพอใจปานกลาง (3 คะแนน) มีความพึงพอใจน้อย (2 คะแนนทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความสมบูรณ์ครอบคลุมเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1

ภาพ 1 แสดงเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°, 110° และ120°)

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 25 คน (73.53%) ส่วนใหญ่มีส่วนสูงมากกว่า 160 เซนติเมตร จำนวน 18 คน (52.96 %) โดยมีดัชนีมวลกายส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ จำนวน 19 คน

(11.18 %) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาเฉลี่ยในการนั่งเรียนออนไลน์ 2.26 ชั่วโมงต่อวัน และในขณะนั่งเรียนออนไลน์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอาการปวดเมื่อย จำนวน 34 คน (100.00 %) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 34 คน)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	9	26.47
หญิง	25	73.53
ส่วนสูง (เซนติเมตร)		
145-160	16	47.04
160 ขึ้นไป	18	52.96
ดัชนีมวลกาย (BMI ; กิโลกรัม/เมตร^2)		
ผอม (≤18.5)	10	5.88
ปกติ (18.5-24.9)	19	11.18
อ้วน (≥25)	5	2.94
$\bar{X}$ = 21.38, S.D. = 12.18, Min = 15.81, Max = 31.99		
ระยะเวลาที่นั่งเรียนออนไลน์ (ชั่วโมง/วัน)		
< 3	21	61.76
> 3	13	38.24
$\bar{X}$ = 2.26, S.D. = 0.44, Min = 2, Max = 3		
อาการปวดเมื่อยขณะที่นั่งเรียนออนไลน์		
ไม่มี	0	0.00
มี	34	100.00

ความชุกของอาการผิดปกติของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อจากการนั่งเรียนออนไลน์จำแนกตาม 12ตำแหน่งของส่วนต่าง ๆ ตามร่างกายทางด้านซ้ายและขวา พบว่า บริเวณที่มีอาการปวดเมื่อยมากที่สุด คือ หลังส่วนล่าง คิดเป็น 94.11 % และ 88.23 % ตามลำดับ รองลงมาคือ บริเวณคอ 79.41 %

และ 79.41 % ตามลำดับ และไหล่ 76.47% และ 76.47 % ตามลำดับ มีระดับความถี่ของอาการปวดเมื่อย 3-4 วันต่อสัปดาห์ ทางด้านซ้ายและขวาเท่ากันมากที่สุด คือ หลังส่วนล่าง 64.71 % รองลงมาคือ หลังส่วนบน 50.00 % และ ไหล่ 41.18 % ดังตาราง 2 และ 3

ตาราง 2 ความชุก ความรุนแรง และความถี่ ของอาการปวดเมื่อยของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ จากการนั่งเรียนออนไลน์ 12 ตำแหน่ง ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทางด้านซ้าย (n = 34 คน)

บริเวณปวดเมื่อยด้านซ้าย	ความชุก (ร้อยละ)	ความรุนแรงอาการปวดเมื่อย จำนวน(ร้อยละ)				ความถี่อาการปวดเมื่อย จำนวน(ร้อยละ)			
		ไม่รู้สึก	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี	<3 วัน/สัปดาห์	3-4 วัน/สัปดาห์	>5 วัน/สัปดาห์
1. คอ	79.41	7(20.59)	8(23.53)	12(35.29)	7(20.59)	7(20.59)	10(29.41)	12(35.29)	5(14.71)
2. ไหล่	76.47	8(23.53)	9(26.47)	13(38.24)	4(11.76)	7(20.59)	9(26.47)	14(41.18)	4(11.76)
3. หลังส่วนบน	73.52	9(26.47)	6(17.65)	17(50.00)	2(5.88)	9(26.47)	7(20.59)	17(50.00)	1(2.94)
4. หลังส่วนล่าง	94.11	2(5.88)	8(23.53)	12(35.29)	12(35.29)	2(5.88)	6(17.65)	22(64.71)	4(11.76)
5. แขนส่วนบน	41.17	20(58.82)	13(38.24)	0(0.00)	1(2.94)	19(55.88)	12(35.29)	3(8.82)	0(0.00)
6. ข้อศอก	11.76	30(88.24)	4(11.76)	0(0.00)	0(0.00)	29(85.29)	3(8.82)	2(5.88)	0(0.00)
7. แขนส่วนล่าง	32.35	23(67.65)	11(32.35)	0(0.00)	0(0.00)	23(67.65)	7(32.35)	4(11.76)	0(0.00)
8. มือ/ข้อมือ	47.05	18(52.94)	9(26.47)	7(20.59)	0(0.00)	18(52.94)	7(20.59)	9(26.47)	0(0.00)
9. สะโพกสันขา	61.76	13(38.24)	7(20.59)	10(29.41)	4(11.76)	13(38.24)	12(35.29)	9(26.47)	0(0.00)
10. หัวเข่า	29.41	24(74.59)	3(8.82)	4(11.76)	3(8.82)	23(67.65)	6(17.65)	4(11.76)	1(2.94)
11. น่อง	32.35	23(67.65)	8(23.53	2(5.88)	1(2.94)	23(67.65)	7(20.59	4(11.76)	0(0.00)
12. เท้า	38.23	21(61.76)	10(29.41)	2(5.88)	1(2.94)	20(58.82)	7(20.59)	7(20.59)	0(0.00)

ตาราง 3 ความชุก ความรุนแรง และความถี่ ของอาการปวดเมื่อยของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ จากการนั่งเรียนออนไลน์ 12 ตำแหน่ง ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทางด้านขวา (n = 34 คน)

บริเวณปวดเมื่อยด้านขวา	ความชุก (ร้อยละ)	ความรุนแรงอาการปวดเมื่อย จำนวน(ร้อยละ)				ความถี่อาการปวดเมื่อย จำนวน(ร้อยละ)			
		ไม่รู้สึก	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	ไม่มี	<3 วัน/สัปดาห์	3-4 วัน/สัปดาห์	>5 วัน/สัปดาห์
1. คอ	79.41	7(20.59)	8(23.53)	12(35.29)	7(20.59)	7(20.59)	10(29.41)	12(35.29)	5(14.71)
2. ไหล่	76.47	8(23.53)	9(26.47)	13(38.24)	4(11.76)	7(20.59)	9(26.47)	14(41.18)	4(11.76)
3. หลังส่วนบน	73.52	9(26.47)	6(17.65)	17(50.00)	2(5.88)	9(26.47)	7(20.59)	17(50.00)	1(2.94)
4. หลังส่วนล่าง	88.23	2(5.88)	8(23.53)	12(35.29)	12(35.29)	2(5.88)	6(17.65)	22(64.71)	4(11.76)
5. แขนส่วนบน	41.17	20(58.82)	13(38.24)	0(0.00)	1(2.94)	19(55.88)	12(35.29)	3(8.82)	0(0.00)
6. ข้อศอก	11.76	30(88.24)	4(11.76)	0(0.00)	0(0.00)	29(85.29)	3(8.82)	2(5.88)	0(0.00)
7. แขนส่วนล่าง	29.41	23(67.65)	11(32.35)	0(0.00)	0(0.00)	23(67.65)	7(32.35)	4(11.76)	0(0.00)
8. มือ/ข้อมือ	50.00	18(52.94)	9(26.47)	7(20.59)	0(0.00)	18(52.94)	7(20.59)	9(26.47)	0(0.00)
9. สะโพกสันขา	61.76	13(38.24)	7(20.59)	10(29.41)	4(11.76)	13(38.24)	12(35.29)	9(26.47)	0(0.00)
10. หัวเข่า	32.35	24(74.59)	3(8.82)	4(11.76)	3(8.82)	23(67.65)	6(17.65)	4(11.76)	1(2.94)
11. น่อง	32.35	23(67.65)	8(23.53	2(5.88)	1(2.94)	23(67.65)	7(20.59	4(11.76)	0(0.00)
12. เท้า	35.29	21(61.76)	10(29.41)	2(5.88)	1(2.94)	20(58.82)	7(20.59)	7(20.59)	0(0.00)

คะแนนความพึงพอใจในการนั่งพื้น เบาะรองนั่งพื้นทั่วไป และเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°, 110° และ120°) พบว่า ระดับความพึงพอใจของการใช้เบาะรองนั่งแบบปรับระดับได้ทั้ง 3 ระดับ คือ 90° 110° และ120° พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มีต่อเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ทั้ง 3 ระดับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean±S.D.) คือ 3.82±0.68 , 3.83 ±0.68 และ 3.82±0.68 ตามลำดับ ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงคะแนนความพึงพอใจในการนั่งพื้น เบาะรองนั่งพื้นทั่วไป และเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°, 110° และ 120°) (n = 34 คน)

หัวข้อประเมิน	คะแนนความพึงพอใจ (Mean ± S.D.)				
	นั่งพื้น	เบาะรองนั่งพื้นแบบทั่วไป	เบาะรองนั่งปรับระดับได้ 90°	เบาะรองนั่งปรับระดับได้ 110°	เบาะรองนั่งปรับระดับได้ 120°
ด้านโครงสร้าง					
1. น้ำหนัก	3.38 ± 0.98	3.11 ± 0.53	3.11 ± 0.53	3.08 ± 0.51	3.08 ± 0.51
2. ความกว้างของที่นั่ง	1.88 ± 0.80	2.91 ± 0.90	3.94 ± 0.73	3.94 ± 0.73	3.94 ± 0.73
3. ความสูงของที่นั่ง	1.00 ± 0.00	1.05 ± 0.34	3.91 ± 0.62	3.88 ± 0.59	3.88 ± 0.59
4. ความหนาของที่รองนั่ง	1.11 ± 0.47	2.29 ± 0.87	4.41 ± 0.70	4.44 ± 0.70	4.44 ± 0.70
5. ความแข็งแรงทนทาน	1.23 ± 0.60	2.47 ± 0.78	4.20 ± 0.72	4.23 ± 0.69	4.23 ± 0.69
ด้านการใช้งาน					
6. การจัดเก็บ/เคลื่อนย้าย	1.32 ± 0.80	3.82 ± 0.79	2.67 ± 0.94	2.58 ± 0.82	2.64 ± 0.91
ด้านความสะดวกสบาย					
7. ความสวยงามของที่รองนั่ง	1.29 ± 0.79	2.73 ± 1.02	3.88 ± 0.68	3.88 ± 0.68	3.88 ± 0.68
8. ลดอาการปวดเมื่อย	1.00 ± 0.00	2.08 ± 0.96	4.05 ± 0.54	4.20 ± 0.64	4.05 ± 0.54
ด้านความปลอดภัย					
9. ความปลอดภัยในการใช้งาน	1.14 ± 0.35	2.67 ± 1.27	4.11 ± 0.64	4.11 ± 0.64	4.11 ± 0.64
10. ไม่ขัดขวางการทำงาน	129 ± 0.79	3.58 ± 1.01	3.97 ± 0.83	3.97 ± 0.83	3.97 ± 0.83
เฉลี่ยรวม	1.36 ± 0.51	2.68 ± 0.89	3.82 ± 0.68	3.83 ± 0.68	3.82 ± 0.68

การเปรียบเทียบชนิดของเบาะรองนั่งชนิดต่างๆ กับคะแนนความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์และคะแนนความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์ของเบาะรองนั่งพื้นชนิดต่างๆแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ซึ่งพบว่า

การนั่งเรียนออนไลน์บนพื้นโดยไม่มีเบาะรองนั่งมีคะแนนความเสี่ยงท่าทางในการนั่งเรียนออนไลน์มากกว่า คะแนนความเสี่ยงในการนั่งเรียนออนไลน์ โดยใช้เบาะรองนั่งแบบปรับระดับได้ 90 องศา และ 110 องศา ($p<0.001$)

การนั่งเรียนออนไลน์โดยใช้เบาะรองนั่งพื้นทั่วไป มีคะแนนความเสี่ยงท่าทางในการนั่งเรียนออนไลน์สูงกว่า คะแนนความเสี่ยงในการนั่งเรียนออนไลน์ โดยใช้เบาะรองนั่งแบบปรับระดับได้ 90 องศา และ 110 องศา ($p<0.001$)

การนั่งเรียนออนไลน์โดยใช้เบาะรองนั่งปรับเอนได้ 120 องศา มีคะแนนความเสี่ยงท่าทางในการนั่งเรียนออนไลน์สูงกว่า คะแนนความเสี่ยงในการนั่งเรียนออนไลน์ โดยใช้เบาะรองนั่งแบบปรับระดับได้ 90 องศา และ 110 องศา ($p<0.001$)

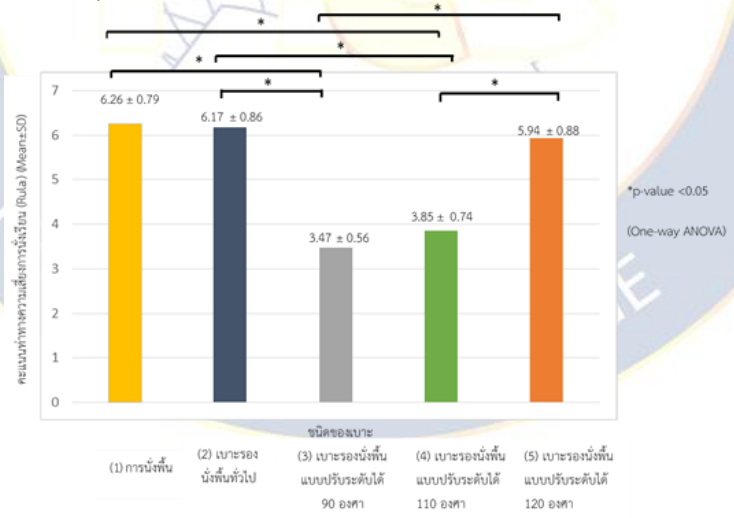
ดังนั้นการนั่งเรียนออนไลน์โดยนั่งบนพื้น เบาะรองนั่งทั่วไป และเบาะรองนั่งแบบปรับระดับได้ 120 องศา มีคะแนนความเสี่ยงต่อการเกิดอาการบาดเจ็บของร่างกายมากกว่า การใช้เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ 90 และ 110 องศา ดังแสดงในตารางที่5 และภาพ2

คะแนนความพึงพอใจในการใช้เบาะนั่งชนิดต่างๆในขณะเรียนออนไลน์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการนั่งบนเบาะชนิดต่างๆแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความพึงพอใจในการนั่งพื้นในขณะเรียนออนไลน์ น้อยที่สุด และน้อยกว่าการนั่งเบาะชนิดอื่นๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากในการนั่งเรียนออนไลน์โดยใช้เบาะรองนั่งปรับเอน 90 ,110 และ 120 องศา ดังแสดงในตารางที่ 5 และภาพ 3

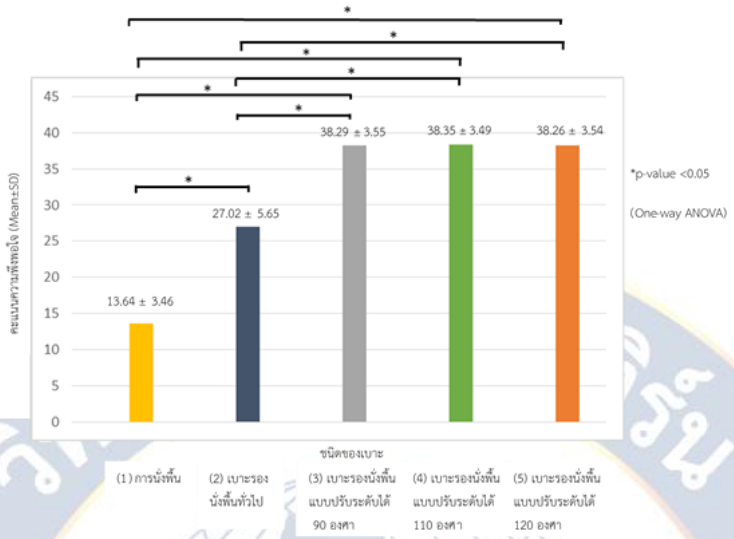
ตาราง 5 แสดงเปรียบเทียบคะแนนความเสี่ยงท่าทางในการนั่งเรียนออนไลนและคะแนนความพึงพอใจการนั่งพื้น เบาะรองนั่งพื้นทั่วไป และเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°, 110° และ120°) (n = 34 คน)

หัวข้อประเมิน	ชนิดของเบาะ (Mean ± S.D.)					p-value
	(1) นั่งพื้น	(2) เบาะรองนั่งพื้นทั่วไป	(3) เบาะรองนั่งปรับเอน 90°	(4) เบาะรองนั่งปรับเอน 110°	(5) เบาะรองนั่งปรับเอน 120°	
คะแนนความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียน (Rula)	6.26 ± 0.79	6.17 ± 0.86	3.47 ± 0.56	3.85 ± 0.74	5.94 ± 0.88	<0.001* (1)-(3,4) (2)-(3,4) (5)-(3,4)
คะแนนความพึงพอใจ	13.64 ± 3.46	27.02 ± 5.65	38.29± 3.55	38.35 ± 3.49	38.26 ± 3.54	<0.001* (1)-(2,3,4,5) (2)-(3,4,5)

*p-value <0.05 ; One-way ANOVA

ภาพ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียน (Rula) ในขณะนั่งเรียนออนไลน์แบบนั่งพื้นแบบมีเบาะรองนั่งพื้นทั่วไป เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ ที่ 90 , 110 และ 120 องศา

ภาพ 3 การเปรียบเทียบคะแนนความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างขณะนั่งเรียนออนไลน์แบบนั่งพื้น แบบมีเบาะรองนั่งพื้นทั่วไป เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ ที่ 90 , 110 และ 120 องศา

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความชุกอาการผิดปกติทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อของกลุ่มตัวอย่างจากการนั่งเรียนออนไลน์ จำแนกตาม 12 ตำแหน่งส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทางด้านซ้ายและด้านขวา พบว่า บริเวณที่มีอาการปวดเมื่อยมากที่สุด คือ หลังส่วนล่าง รองลงมา คือ คอและไหล่ กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการนั่งเรียนออนไลน์ที่ต่อเนื่องและยาวนาน มีระดับความถี่ของอาการปวดเมื่อย 3-4 วันต่อสัปดาห์ มากที่สุด คือ หลังส่วนล่าง รองลงมา คือ หลังส่วนบน และไหล่ ตามลำดับ และใช้เวลานั่งเรียนออนไลน์ติดต่อกันเป็นระยะเวลานานหลายชั่วโมงและอาจไม่มีการเปลี่ยนท่าทางในการนั่งเกิน 1 ชั่วโมง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันทมณี นิลเลิศ (2560) อาจเนื่องจากลักษณะท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม เช่น ท่าทางการทำงานที่มีการเอียงตัวไปด้านข้าง บิดเอี้ยวตัวขณะทำงานมากกว่า 1 ชั่วโมง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพานันท์ ตุ่นสังข์และคณะ (2561) พบว่ากลุ่มนิสิตที่มีน้ำหนักเกินจะมีความเสี่ยงต่ออาการปวดหลังมากกว่ากลุ่มที่มีน้ำหนักน้อย 1.95 เท่า และสอดคล้องกับการศึกษาของ . Chaiklieng, S. and Nithihamthada, R. (2016) พบว่า ผู้ที่มีดัชนีมวลกาย >18.5 กิโลกรัมต่อตารางเมตร โอกาสเสี่ยงต่อการปวดคอ ไหล่ หลังเป็น 2.1 เท่าของผู้ที่มีดัชนีมวลกาย <18.5 กิโลกรัมต่อตารางเมตร อาจเนื่องมาจากน้ำหนักที่มีมากขึ้นบวกกับพุงที่ยื่นออกมาด้านหน้าทำให้กล้ามเนื้อหลังต้องออกแรงดึงมากขึ้น ส่งผลต่ออาการความผิดปกติทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ

ผู้วิจัยจึงออกแบบเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°, 110° และ120°) เพื่อนำมาเปรียบเทียบการนั่งพื้น และการใช้เบาะรองนั่งพื้นแบบทั่วไป พบว่า ผลการประเมินท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์ด้วย

แบบประเมิน Rapid Upper Limp Assessment; RULA โดยดูจากคะแนนสุดท้ายของการนั่งพื้น เบาะรองนั่งพื้นแบบทั่วไป เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°,110° และ120°) คะแนนความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์โดยการใช้เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ระดับ 90° และ110° ระดับความเสี่ยงต่ำกว่าคะแนนการนั่งพื้นเบาะรองนั่งพื้นแบบทั่วไป เบาะรองนั่งพื้น แบบปรับระดับได้ที่ระดับ 120° เนื่องจากการไม่มีพนักพิงทำให้มีการบิดตัวหรือก้มตัวไปด้านหน้า ซึ่งเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอาการปวดหลัง เบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ 90°และ110°มีความเสี่ยงท่าทางการนั่งเรียนออนไลน์ลดลง เนื่องจากพนักพิงของเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ 90°และ110° ทำให้การปวดหลังที่เกิดจากการเกร็งกล้ามเนื้อลดลง ส่งผลต่อการนั่งเรียนออนไลน์ในระยะเวลายาวนานให้มีความสบายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประภัสสร เส้งสุ้น และคณะ (2562) ศึกษาการเปรียบเทียบการแปลี่ยนแปลงท่าทางและความรู้ไม่สบายของร่างกายขณะนั่งเรียนด้วยโต๊ะและเก้าอี้ 2 รูปแบบ พบว่า แบบไม่มีพนักพิงและมีพนักพิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของความรู้สึกไม่สบายของร่างกายก่อนและหลังการนั่งเรียน

การประเมินระดับความพึงพอใจต่อเบาะรองนั่งพื้นแบบปรับระดับได้ (90°, 110° และ120°) กลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจระดับมากที่สุด ในด้านความปลอดภัยในการใช้งาน ความแข็งแรงทนทานและการลดอาการปวดเมื่อยมากกว่าการนั่งพื้นและการใช้เบาะรองนั่งพื้นแบบทั่วไป

ข้อเสนอแนะของผลการศึกษานี้ควรใช้เครื่องมือวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ Electromyography (EMG) มาประเมินความเมื่อยล้าและศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มแรงงานหัตถกรรมไม้ไผ่กลุ่มแรงงานเซรามิก

เอกสารอ้างอิง

1. ชายหาญ รุ่งศิริแสงรัตน์. (2559). **คอมพิวเตอร์วิชั่นซินโดรม**. สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน 2563, จาก https://www.samitivejhospitals.com/th/computer-vision-syndrome/
2. เดชวิน หลายศิริเรื่องไร, ศิริวรรณ ยศสูงเนิน, วรวรรณ เอกบุตร และประเสริฐ สกุลศรีประเสริฐ. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างความผิดปกติของความเคลื่อนไหวของหลังส่วนล่างและจำกัดพิสัยการเคลื่อนไหว**, ศรีนครินทร์เวชสาร, 35(5), 545-551.
3. จันทณี นิลเลิศ. (2560). การนั่งตามหลักการยศามสตร์, **วารสารเวชบันทึกศิริราช,** 10(3), 23-28
4. ทิพานันท์ ตุ่นสังข์, ภัทรพรรณ บุญศิริ, วิภาดา ศรีเจริญ, นิธิพงศ์ ศรีเบญจมาศ, กิ่งแก้ว สำรวยรื่น, เอกภพ จันทร์สุคนธ์ และคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่ออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี, **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,** 13(2), 254-266

5. ประภัสสร เส้งสุ้น และกันต์ฤทัย สิริวรกุลศักดิ์. (2562). การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงท่าทางและความรู้สึกไม่สบายของร่างกายขณะนั่งเรียนด้วยโต๊ะและเก้าอี้ 2 รูปแบบ, **วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน,** 25(4), 56-66.

6. สกุนตลา แซ่เตียว, ทรงฤทธ์ ทองมีขวัญ และวรินทร์ลดา จันทวีเมือง. (2562). **ผลของโปรแกรมให้ความรู้ต่อการรับรู้ความเสี่ยงอันตรายและพฤติกรรมป้องกันกลุ่มอาการคอมพิวเตอร์ซินโดรมของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานหน่วยงานราชการพื้นที่เขตเมืองสงขลา**. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข 48-59.

7. สุภารัตน์ สุขโท, ปริยาภัทร สิงห์ทอง, ภควัต ไชยชิต และวาสนา หลงชิน. (2563). ผลระยะสั้นของการนวดไทยแบบราชสำนักในผู้มีอาการของโรคปลายปัตคาดสัญญาณ 4 หลัง, **วารสารหมอยาไทยวิจัย,** 6(1)

8. Chaiklieng, S. and Nithihamthada, R. (2016) **Factors associated with neck, shoulder,and back pain among dental personnel of government hospitals in Khon province.** Journal of Public Health, 46(1), 32-46. (in Thai)

9. Patrisina,R. and Utami, S.W., (2019). **Work Posture Analysis at The Spinning Department of Textile Industry using Rapid Upper Limb Assessment Method.** สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ 2563, จากhttp://aasic.org/proc/aasic/article/viewFile

ภาคโปสเตอร์

ปัญหาการกำหนดค่าทดแทนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ศึกษาเฉพาะกรณีราคาตลาดอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

The problem of compensation for expropriation. Study the market. Mae Sot District, Tak Province

บรรจง วงศ์สุนะ[1], วิชาญ จันทร์อินทร์[2] ทรงศักดิ์ พัวพันสุวรรณ[3]
Banjong Wongsuna, Vicharn Chanin, Songsak Puapansuwan

บทคัดย่อ

การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับปัญหาการกำหนดค่าทดแทนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ศึกษาเฉพาะกรณีราคาตลาดอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษากรณีการกำหนดค่าทดแทนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของอำเภอแม่สอด จังหวัดตากให้เป็นไปตามราคาตลาด ตลอดจนปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าทดแทนให้เป็นไปตามราคาตลาด ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเงินค่าทดแทนที่เป็นธรรมตามราคาตลาด ทั้งส่วนที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย ส่วนที่เกิดจากองค์กรที่ใช้อำนาจทางกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนโดยศึกษาจากกฎหมาย และแนวคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า

เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ได้ลงนามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ได้ทำการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติ เพิกถอนเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี เพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน และถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามแนวเขตแผนที่ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ให้ตกเป็นที่ราชพัสดุ เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ผลจากคำสั่งดังกล่าวทำให้ชาวบ้านในพื้นที่หมู่ 4 และหมู่ 7 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 97 ครอบครัว ได้รับผลกระทบจากการถูกเวนคืนที่ดินทำกิน ทั้งที่พื้นที่ดังกล่าวชุมชนได้ใช้ประโยชน์ทำกินทำนาทำไร่มาหลายชั่วอายุคน ตั้งแต่ในปี 2479 ที่มีการย้ายที่ตั้งหมู่บ้านวังตะเคียนเดิมมาตั้งในพื้นที่ปัจจุบัน

คำสำคัญ: ปัญหาการกำหนดค่าทดแทน, การเวนคืน, อสังหาริมทรัพย์

---

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The study related to the problems of determination of compensation in immovable property. Case study the market price in Mae Sot District, Tak Province is aimed for studying the case of defrauding property of Mae Sot District, Tak province according to the market price. As well as legal issues related to the criteria for fixing the replacement cost in accordance with the market price. In this regard, the research team has summarized recommendations for solving the problems related to fair compensation under the market price. Both the part resulting from the provisions of the law and the part arising from an organization that uses legal power in order to ensure fairness to the expropriated according to the spirit of the expropriation law by studying the law and the judgement of the relevant court.

The research found that on May 15, 2015, General Prayut Chan-o-cha by virtue of Section 44 of the Constitution of the Kingdom of Thailand (Interim version) B.E. 2557 (2014) signed Order of the Head of the National Council for Peace and Order No. 17/2015 regarding the acquisition of land for use in the special economic development zone. Revoking the national forest, revoking a permanent forest area in accordance with the Cabinet resolution and revoking the land reform area in accordance with the royal decree determining the land area and withdrawing the land condition which is the public domain for common citizens to share along the area map of Tha Sai Luat Sub-District, Mae Sot District, Tak Province to become the state property and be used as a special economic zone. As a result of the order, 97 families in the area of Moo 4 and Moo 7, Tha Sai Luat Sub-district, Mae Sot District, Tak Province, Tak Province were affected by the expropriation of their arable land. In spite of this area, the community has used for farming in generations since 1936 when the original Wang Takian village has relocated to the present area.

Key words: The problem of compensation, Expropriation, Real estate

บทนำ

เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ได้ลงนามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ได้ทำการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติ เพิกถอนเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี

เพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน และถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามแนวเขตแผนที่ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ให้ตกเป็นที่ราชพัสดุ เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ[1]

ผลจากคำสั่งดังกล่าวทำให้ชาวบ้านในพื้นที่หมู่ 4 และหมู่ 7 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 97 ครอบครัว ได้รับผลกระทบจากการถูกเวนคืนที่ดินทำกิน ทั้งที่พื้นที่ดังกล่าวชุมชนได้ใช้ประโยชน์ทำกิน ทำนาทำไร่มาหลายชั่วอายุคน ตั้งแต่ในปี 2479 ที่มีการย้ายที่ตั้งหมู่บ้านวังตะเคียนเดิมมาตั้งในพื้นที่ปัจจุบัน ต่อมาเมื่อวันที่ 17 มิ.ย.58 ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบได้มายืนถือป้ายประท้วงกรณีถูกเวนคืนที่ดิน ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก (แม่สอด-พบพระ-แม่ระมาด) ตามโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-พม่า ข้ามแม่น้ำเมย แห่งที่ 2 ซึ่งนายสมชัยฐ์ หทยะตันย์ติ ผู้ว่าราชการจังหวัดตากในขณะนั้น ได้รับเรื่องปัญหาไว้และได้ สั่งการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าใครครอบครองพื้นที่ตรงใด เพื่อจะได้ชดเชยตามความจริงและคืนความเป็นธรรมให้ชาวบ้าน ซึ่งประชาชนที่ได้รับผลกระทบและความเดือดร้อนจากปัญหาที่ดินเวนคืน ให้มาลงทะเบียนได้ที่ว่าการอำเภอแม่สอดในที่ 19 มิ.ย.58[2] โดยประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการถูกเวนคืนที่ดิน แบ่งเป็นฝั่งไทย 700 ไร่ ฝั่งเมียนมาร์ 70 ไร่ โดยรัฐบาลไทยกำหนดจ่ายเวนคืนไร่ละ 1 แสนบาท แต่เจ้าของที่ดินต้องการไร่ละ 4 ล้านบาท จึงทำให้เกิดคำถามว่าในทางกฎหมายแล้วเราจะมีทางออกให้กับปัญหาดังกล่าวได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประกาศคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่อง การจัดหาที่ดิน เพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ
2. เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์พ.ศ.2530
3. เพื่อศึกษาแนวคำพิพากษาในการตัดสินคดีเวนคืนที่ดิน
4. ศึกษาแนวทางการขอให้เพิกถอนคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่อง การจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.สามารถทราบปัญหาการประกาศคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่อง การจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

2.สามารถรู้ปัญหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์พ.ศ.2530

[1] คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่อง การจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (2558, 15 พฤษภาคม เล่ม .ราชกิจจานุเบกษา .(132 ตอนพิเศษ 112 ง หน้า .3-5

[2] เรื่องผู้ว่าฯตากพร้อมชดเชยชาวบ้านถูกเวนคืนที่ดิน.Post Today(วันที่ 17 มิถุนายน 2558)

3.สามารถนำแนวคำพิพากษาของศาลมาเป็นแนวทางขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

4.สามารถนำแนวทางการขอให้เพิกถอนคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษไปแก้ปัญหาให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร (Docmentary Research)โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์พ.ศ.2530 คำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ ข้อมูลเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ รวมถึงบทความและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร (Docmentary Research)โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์พ.ศ.2530 คำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ ข้อมูลเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ รวมถึงบทความและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

ผลการวิจัย

จากการวิจัย ผลของการวิจัยพบว่าการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย ต้องดำเนินการเวนคืนตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 และประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 44 เป็นหลักเนื่องจากเป็นกฎหมายที่ให้ใช้อำนาจรัฐในการเวนคืน โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับคณะกรรมการอยู่ตามมาตรา 9 วรรค 2 และมาตรา 23 วรรคแรก ได้บัญญัติที่มาของคณะกรรมการและหน้าที่ที่ต้องกำหนดค่าทดแทนในอสังหาริมทรัพย์ที่จะทำการเวนคืนให้แก่บุคคลผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตามมาตรา 18 ซึ่งคณะกรรมการถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในการกำหนดค่าทดแทนให้แก่ผู้ที่ถูกเวนคืน

การกำหนดค่าทดแทนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในไทย แต่เดิมก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 บทบัญญัติในมาตรา 9 วรรคสี่ได้บัญญัติไว้ว่า “ในการกำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์และจำนวนเงินค่าทดแทนตามวรรคสองให้คณะกรรมการกำหนดราคา โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 21 สำหรับราคาที่ดินให้คณะกรรมการกำหนดโดยถือราคาตามมาตรา 21(2) หรือ (3) แล้วแต่ราคาใดจะสูงกว่าเป็นเกณฑ์” จึงทำให้เข้าใจได้ว่าในการกำหนดราคาที่ดิน คณะกรรมการจะนำหลักเกณฑ์อื่นในมาตรา 21 หรือมาตราอื่นๆมาใช้ในการกำหนดค่าทดแทนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ไม่ได้จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นว่าเนื่องจากกฎหมายได้สร้าง

หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าทดแทนไว้ตามมาตรา 21(1)-(5) และในมาตรา 9 วรรคสี่ตอนต้นได้กำหนดว่า การกำหนดราคาอสังหาริมทรัพย์ให้คณะกรรมการกำหนดราคาโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 21 แต่กฎหมายได้สร้างหลักเกณฑ์ไว้อีกในมาตรา 9 วรรคสี่ กรณีสำหรับราคาที่ดินให้คณะกรรมการกำหนดโดยถือราคาตามมาตรา 21 (2)หรือ(3) ในกรณีนี้สามารถตีความได้ว่าที่ดินก็คืออสังหาริมทรัพย์เช่นกัน และการที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เช่นนี้จึงทำให้เกิดความสับสนขึ้นเป็นผลให้คณะกรรมการกำหนดราคาไม่ได้นำราคาตลาดตามมาตรา 21(1) ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญและจำเป็นอย่างหนึ่งเพราะเป็นกลไกลที่ให้ความเป็นธรรมได้มากที่สุดในการกำหนดค่าทดแทนมาใช้

ซึ่งการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าของทรัพย์สินที่ถูกเวนคืนด้วยราคาตลาดนั้นเป็นราคาที่ซื้อขายกันโดยทั่วไปโดยไม่มีการบังคับหรือผลทางกฎหมายใด ๆ

อีกทั้งคณะกรรมการในการกำหนดค่าทดแทนนั้นก็เป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ ความสามารถความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ทางด้านการกำหนดราคาอสังหาริมทรัพย์และปัจจุบันนี้ยังไม่มีกฎหมายใดออกมาให้รับรองการใช้ดุลยพินิจของคณะกรรมการในการกำหนดราคาเบื้องต้น จึงเป็นเหตุให้คณะกรรมการเลือกที่จะใช้ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่และราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ซึ่งเป็นเอกสารราชการที่สามารถนำมาอ้างอิงการใช้ดุลพินิจของตนได้ โดยไม่นำราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6 ที่เป็นราคาที่ยุติธรรมมากที่สุดมาพิจารณาเลยเพราะราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ ณ วันที่ออกพระราชกฤษฎีกานั้นหาได้ยาก หรือหาแทบไม่ได้เลย เป็นผลให้การกำหนดค่าทดแทนดังกล่าว ไม่ได้รับการพัฒนาในการสร้างหลักเกณฑ์ราคาตลาดให้มีความแน่นอนขึ้นมาเป็นราคาที่สามารถใช้ได้จริง และคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นได้ให้เหตุผลว่า ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาและราคาประเมินนั้นเป็นราคาที่สะท้อนราคาตลาดที่แท้จริงแล้ว ทั้งที่ความจริงแล้วราคาดังกล่าวเป็นราคาที่กำหนดไว้เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมและจะมีการจัดทำขึ้นมาทุก ๆ 4 ปี ซึ่งเป็นราคาคงที่ ไม่มีการปรับตัวตามราคาตลาด และเป็นราคาที่ไม่ตรงกับมูลค่าของที่ดินที่แท้จริงจึงเป็นราคาที่ไม่เป็นธรรม

ทั้งนี้ราคาตลาดก็เป็นแค่ส่วนหนึ่งในการพิจารณากำหนดค่าทดแทนของคณะกรรมการ คณะกรรมการจะนำราคาตลาดมาใช้บังคับโดยลำพังนั้นไม่ได้ จะต้องนำราคาทรัพย์สินที่มีการตีราคาไว้ประโยชน์ในการเสียภาษี ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสิทธิในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม สภาพ ที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และวัตถุประสงค์ในการเวนคืนมาคำนึงประกอบกันเป็นค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน จึงจะเป็นราคาที่เป็นธรรมแก่ผู้ที่ถูกเวนคืนและสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

เนื่องจากไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย สิทธิในกรรมสิทธิ์ของเอกชนได้รับการรับรองการคุ้มครองโดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิทธิในกรรมสิทธิ์ของเอกชนจึงสำคัญ เมื่อต้องการดำเนินการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องมีกฎหมายบังคับใช้ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ประกอบกับประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 44 โดยมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าทดแทนให้แก่ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบเนื่องจากการเวนคืนของรัฐ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้กำหนดไว้ในมาตรา 21 โดยให้คำนึงถึง (1) ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ ที่ต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันที่ใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6 (2) ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่ (3) ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม (4) สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์นั้น (5) เหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม ดังนั้นราคาตลาดจึงเป็นสิ่งที่มารองรับความเป็นธรรมของเอกชน ตามหลักของมหาชน

กฎหมายที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าทดแทนได้มีกฎเกณฑ์ คือ กลไกตลาดหรือการกำหนดโดยคำนึงถึงราคาตลาด แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดคำนิยาม ความหมายของราคาตลาดไว้ว่าสามารถตีความได้แค่ไหน จึงทำให้ผู้ที่นำกฎหมายมาบังคับใช้ องค์กรผู้ใช้กฎหมายต้องเป็นผู้กำหนดคำนิยามและความหมายของราคาตลาดเองในการใช้ราคาตลาดกำหนดค่าทดแทนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืน ซึ่งในการหาความหมายของราคาตลาด หมายถึง ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการซื้อขายกันโดยทั่วไปเป็นราคาจริงที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงซื้อขายกัน โดยไม่มีปัจจัยอื่นหรือมูลเหตุจูงใจอย่างอื่น เช่น ไม่มีการซื้อเพื่อเก็งกำไร เพื่อใช้ประกอบธุรกิจหรือเพื่อดำเนินการแสวงหากำไรอย่างอื่นมาเกี่ยวข้อง เป็นการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจได้ทันที ซึ่งอาจหาราคาตลาดได้จากการสืบหาราคาในท้องตลาด หรือเป็นราคาที่สามารถหาได้โดยให้ผู้มีความรู้ความสามารถในการตีราคา เป็นผู้ทำการประเมินหามูลค่าที่แท้จริงของอสังหาริมทรัพย์ และมูลค่าที่แท้จริงนี้จะใกล้เคียงหรือถือได้ว่า หากจะมีการซื้อขายกันก็คงเป็นราคาที่จะซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด ราคาตลาดจึงจำเป็นต่อการกำหนดค่าทดแทนของการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ซึ่งให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าของทรัพย์สินที่ถูกเวนคืน ด้วยราคาตลาดนั้นเป็นราคาที่ซื้อขายกันโดยทั่วไปโดยไม่มีการบังคับหรือผลทางกฎหมายใด ๆ

อีกทั้งคณะกรรมการในการกำหนดค่าทดแทนนั้นก็เป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ทางด้านการกำหนดราคาอสังหาริมทรัพย์และปัจจุบันนี้ยังไม่มีกฎหมายใดออกมาให้รับรองการใช้ดุลยพินิจของคณะกรรมการในการกำหนดราคาเบื้องต้น จึงเป็นเหตุให้คณะกรรมการเลือกที่จะใช้ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่และราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ซึ่งเป็นเอกสารราชการที่สามารถนำมาอ้างอิงการใช้ดุลพินิจของตนได้ โดยไม่นำราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา

6 ที่เป็นราคาที่ยุติธรรมมากที่สุดมาพิจารณาเลยเพราะราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ ณ วันที่ออกพระราชกฤษฎีกานั้นหาได้ยาก หรือหาแทบไม่ได้เลย เป็นผลให้การกำหนดค่าทดแทนดังกล่าว ไม่ได้รับการพัฒนาในการสร้างหลักเกณฑ์ราคาตลาดให้มีความแน่นอนขึ้นมาเป็นราคาที่สามารถใช้ได้จริง และคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นได้ให้เหตุผลว่า ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาและราคาประเมินนั้นเป็นราคาที่สะท้อนราคาตลาดที่แท้จริงแล้ว ทั้งที่ความจริงแล้วราคาดังกล่าวเป็นราคาที่กำหนดไว้เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม และจะมีการจัดทำขึ้นมาทุก ๆ 4 ปี ซึ่งเป็นราคาคงที่ ไม่มีการปรับตัวตามราคาตลาด และเป็นราคาที่ไม่ตรงกับมูลค่าของที่ดินที่แท้จริงจึงเป็นราคาที่ไม่เป็นธรรม

ทั้งนี้ราคาตลาดก็เป็นแค่ส่วนหนึ่งในการพิจารณากำหนดค่าทดแทนของคณะกรรมการ คณะกรรมการจะนำราคาตลาดมาใช้บังคับโดยลำพังนั้นไม่ได้ จะต้องนำราคาทรัพย์สินที่มีการตีราคาไว้ประโยชน์ในการเสียภาษี ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสิทธิในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม สภาพ ที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และวัตถุประสงค์ในการเวนคืนมาคำนึงประกอบกันเป็นค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน จึงจะเป็นราคาที่เป็นธรรมแก่ผู้ที่ถูกเวนคืนและสังคม

เอกสารอ้างอิง

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่อง **การจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ** (2558, 15 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 ตอนพิเศษ 112 ง. หน้า 3-5.

ความรับผิดของพนักงานสอบสวน
Responsibility of Investigator

สุคนธา แก้วทอง[1] ฉิ้น ประสบพิชัย[2]
Sukhontha Kaeothong Hin Prasopchai

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดของพนักงานสอบสวน กล่าวคือ พนักงานสอบสวนนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม และหากกระบวนการยุติธรรมที่เป็นจุดเริ่มต้นนั้นมีปัญหาก็จะทำให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและส่งผลกระทบต่อสังคมโดยส่วนรวมได้ ทั้งนี้การสอบสวนจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายที่ให้พนักงานสอบสวนมีความรับผิดในฐานะที่เป็นผู้ผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรม หากเกิดกรณีที่พนักงานสอบสวนเกิดความละเลยซึ่งมิจะมิได้เกิดจากการจงใจหรือเจตนาหรือกลั่นแกล้งบุคคลใดในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ โดยไม่ครบถ้วน หรือการรวบรวมพยานหลักฐานนั้นผิดไปจากความเป็นจริงเหล่านี้ ย่อมทำให้เกิดเกิดปัญหาในชั้นพิจารณาคดีหรือในชั้นฟ้องร้องได้ หรือแม้การรวบรวมพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้องครบถ้วนเหล่านั้นจะได้เกิดจากความประมาทเลินเล่อที่เป็นการขัดต่อมาตรฐานวิชาชีพของพนักงานสอบสวนจะได้นำไปสู่การดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 แล้วก็ตาม แต่เมื่อผู้ต้องหาได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของพนักงานสอบสวนที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อนั้น ซึ่งในบางคดีหรือในคดีบางเรื่องนั้นไม่จำต้องถูกฟ้องแต่เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานบางอย่างไปด้วยความประมาทเลินเล่อจนทำให้ถูกฟ้องได้ เช่น การตรวจสอบประวัติอาชญากรรมไม่ถูกต้อง การหลงลืมไม่สืบค้นประวัติอาชญากรรม การละเลยที่จะสืบพยานบุคคลที่ผู้ต้องหานำเสนอหรือการอาศัยเพียงคำซัดทอดของผู้ต้องหาด้วยกัน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อทำให้ผู้ถูกกล่าวหานั้นไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการดังกล่าว

โดยจากการวิจัยแล้วพบว่าพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติเฉพาะการประมาณเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และตามประมวลกฎหมายอาญา หมวด 2 ความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม มาตรา 200 ที่มิได้มีการบัญญัติโทษทางอาญาในกรณีที่พนักงานสอบสวนประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นจึงยังไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างครอบคลุมถึงพฤติกรรมของพนักงานสอบสวนที่ประมาทเลินเล่อในการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 8/1 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 200 วรรคสาม เพื่อให้เกิดประโยชน์แห่งความเป็นธรรมในทางกฎหมายอย่างสูงสุดให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญาต่อไป

คำสำคัญ: ความรับผิด,พนักงานสอบสวน

---

[1] อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ สาขานิติศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ABSTRACT

This research has objectives to study about legal problems relating with the duty and responsibility of investigators. Investigators are deemed as the starting point of justice process. If the starting process has problems, there will be damages to the right and freedom of alleged offender and affect common society. In investigation, there is necessity to have a law allowing investigator to be liable in the status of a person upholding beginning justice. If there is a case that the investigator is negligent without intention or purpose or persecution to any person not to collect evidence fully or the evidence is broken away from these realities. This will cause problems in consideration level for the case, or in the level of prosecution. Even though collection of these incorrect, or incomplete evidences came from negligence which is contradictory with professional standard of investigators, would bring to disciplinary operation under the National Police Act, B.E. 2547 (2004), when alleged offenders were affected from operation of investigators occurring from negligence, in some cases, or in cases of some matters, there was no lawsuit. However, when investigator collected some witness evidences because of his/her negligence, until investigator was sued, for example, the investigator forgot to search criminal background, the investigator neglected to search any personal witness that the alleged offender presented, or used only the squealing of other alleged offender, for instance. It can be seen that performing of duty of investigator occurring from negligence would cause the accused person not to be treated fairly from such process.

From study, it was found that the Officials’ Liability on Violation Act, B.E. 2539 (1996) said only negligence seriously and under The Criminal Code, Section 2, offences related to the position of justice, Section 200, do could not be enforced covering the behavior of investigators who have negligence in exercising authority in performing duty causing damage to accused persons Therefore, the researcher deemed that there should be amendment of the Officials’ Liability on Violation Act, B.E. 2539 (1996), Section 8/1 to create the highest benefit of fairness in law to alleged offenders in criminal cases further.

Keywords: Responsibility of Investigator

บทนำ

การดำเนินคดีอาญาเป็นการค้นหาความจริง เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และ ย่อมถือเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ดังนั้นจึงจะต้องมีการค้นหาความจริงเกี่ยวกับรายละเอียดของการกระทำความผิดและตัวบุคคลผู้กระทำความผิด ซึ่งในการค้นหาความจริงนั้นต้องกระทำอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งความยุติธรรม หากแต่การค้นหาความจริงนั้นขาดประสิทธิภาพย่อมทำให้การดำเนินคดีอาญานั้นเกิดความผิดพลาดได้ ตลอดจนอาจเป็นผลทำให้มีผู้บริสุทธิ์ถูกดำเนินคดีจากความผิดพลาดนั้น และในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นยังเป็นกลไกสำคัญในการบังคับใช้กฎหมาย การรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม และการอำนวยความยุติธรรมโดยองค์กรของรัฐนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม เพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนที่อยู่ภายในรัฐ โดยเฉพาะการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าประชาชนที่อยู่ภายในรัฐนั้นจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในฐานะผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา โจทก์ หรือจำเลยก็ตาม เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีจิตสำนึกในการใช้อำนาจและมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบในหน้าที่ เพราะการใช้อำนาจเหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้เข้า สู่กระบวนการยุติธรรมทั้งสิ้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นได้ใช้อำนาจไปโดยขาดจิตสำนึกเหล่านั้นแล้วกระบวนการยุติธรรมก็ย่อมไม่เที่ยงธรรม

พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) คือ"เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน"และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) ได้ให้ความหมายของการสอบสวนไว้ว่า "การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ" การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 บัญญัติไว้ว่า "ให้พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา" จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนนั้นได้เป็นบทบัญญัติที่ถือเป็นบทบัญญัติที่บังคับให้พนักงานสอบสวนต้องมีภาระหน้าที่ที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ซึ่งมิใช่การรวบรวมพยานหลักฐานในส่วนที่จะเพิ่มหรือพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกล่าวหาเพียงด้านเดียวแต่จะต้องเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานที่พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกกล่าวหาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงมาลงโทษ ตลอดจนการปฏิบัติตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งของตนตามที่ ก.ตร.วางไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินการสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ขอบเขตความรับผิดชอบของตำแหน่ง และตามมาตรฐานวิชาชีพของพนักงานสอบสวนจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม

สูง อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ต้องมีไหวพริบปฏิภาณดี วุฒิภาวะละเอียดรอบคอบในการทำงานและความสามารถในสังเกตจดจำ เป็นต้น

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนนั้นจะต้องกระทำภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้น เพื่อจุดประสงค์ที่เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่อยู่ภายในรัฐ การใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนโดยชอบเป็นไปตามกรอบของกฎหมายของพนักงานสอบสวนนั้นถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการนำคดีขึ้นสู่ศาล แต่หากเกิดกรณีที่พนักงานสอบสวนนั้นละเลยโดยมิได้เกิดจากการจงใจหรือเจตนาหรือกลั่นแกล้งบุคคลใดในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ไม่ครบถ้วน หรือผิดไปจากความเป็นจริงย่อมก่อให้เกิดปัญหาในชั้นพิจารณาคดีหรือในชั้นฟ้องร้องได้ แม้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้องครบถ้วนเหล่านั้นจะเกิดจากความประมาทเลินเล่อ ที่เป็นการขัดต่อมาตรฐานวิชาชีพของพนักงานสอบสวนจะได้นำไปสู่การดำเนินการทางวินัย ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 แล้วก็ตาม แต่เมื่อผู้ต้องหาได้รับกระทบจากการดำเนินการของพนักงานสอบสวนข้างต้นที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อนั้น ทำให้ผู้ต้องหาได้รับความเดือดร้อนเกินความจำเป็น ซึ่งในบางคดีหรือในคดีบางเรื่องนั้นไม่จำต้องถูกฟ้อง แต่เมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานบางอย่างไปด้วยความประมาทเลินเล่อจนทำให้ถูกฟ้องได้ เช่น การตรวจสอบประวัติอาชญากรรมไม่ถูกต้อง การหลงลืมไม่สืบค้นประวัติอาชญากรรมการละเลยในการที่จะสืบพยานบุคคลที่ผู้ต้องหานำเสนอหรือการอาศัยเพียงคำซัดทอดของผู้ต้องหาด้วยกันโดยไม่มีการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แม่นยำของคำซัดทอดดังกล่าวให้ละเอียดก่อนจับกุมอย่างนี้เป็นต้น ก็จะส่งผลให้ผู้ต้องหานั้นไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการดังกล่าว

หลักความรับผิดทางกฎหมายอาญามีเรื่องเจตนาเป็นหลักสำคัญกล่าวคือ การกระทำของบุคคลจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ จะต้องพิจารณาจาก “เจตนา” ของผู้กระทำซึ่งถือเป็นหลักทั่วไป แต่นอกจากการกระทำโดยเจตนาจะเป็นความผิดแล้ว ในกฎหมายของไทยในบางกรณีแม้ว่าบุคคลจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่เจตนาแต่ถ้าได้กระทำการนั้นโดยประมาทและมีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท การกระทำนั้นก็จะเป็นความผิดอาญาซึ่งผู้นั้นจะต้องรับโทษ ซึ่งบทบัญญัติหลักเกณฑ์ของการกระทำประมาทในทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ มีดังนี้ “การกระทำโดยประมาทได้แก่ การกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังในบุคคลภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังนั้นได้แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่” ซึ่งสาเหตุที่กฎหมายได้บัญญัติให้การกระทำประมาทเป็นความผิดและมีโทษทางอาญาเช่นเดียวกับการกระทำโดยเจตนาก็เพราะการกระทำโดยประมาทเป็นการกระทำโดยจิตใจของผู้กระทำนั้นไม่นำพา เพิกเฉยต่อผลร้ายหรือต่อความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่นได้อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงจิตใจที่ชั่วร้ายอย่างหนึ่งรองลงมาจากเจตนา การกระทำโดยประมาทเป็นเรื่องของสภาวะทางจิตใจของผู้กระทำที่ไม่สนใจถึงผลอันจะเกิดจากการกระทำของตน การกระทำที่ไม่ใช่ความละเอียดรอบคอบและไม่คิดถึงผลของการกระทำนั้นจึงเป็นการสมควรแบะยุติธรรมที่จะลงโทษแก่บุคคลผู้ซึ่งได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สนใจว่าการกระทำของตนนั้นจะได้ก่อให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลอื่นหรือไม่ โดย

การกระทำหลายลักษณะที่เป็นโดยประมาทเป็นเรื่องที่ผู้กระทำก่อให้เกิดภยันตรายต่อสังคมหรือสาธารณชน แม้ว่าการกระทำโดยประมาทผู้กระทำ จะไม่มีเจตนาต่อความเสียหายก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนซึ่งถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปฏิบัติหน้าที่ไปตามอำนาจที่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดอำนาจไว้นั้นย่อมได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย เมื่อเกิดกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ไปโดยประมาทเลินเล่อที่ถือเป็นการกระทำละเมิดอันเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ รัฐได้ตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายที่คุ้มครองเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ไว้ในกรณีที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว รัฐจะเป็นผู้รับผิดแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นในกรณีที่มิได้เกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือเกิดจากการจงใจทำให้เกิดการกระทำละเมิด ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติในบางมาตราของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จะเห็นได้ว่ามีการบัญญัติในเรื่องของความรับผิดในทางละเมิดไว้เป็นอย่างกลางๆ เท่านั้น ซึ่งเห็นได้จาก มาตรา 8 วรรคแรก “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน แก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วย ความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง” และตามประมวลกฎหมายอาญาก็มิได้มีการบัญญัติโทษทางอาญาแก่พนักงานสอบสวนซึ่งเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญา หมวด 2 ความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมมาตรา 200 “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาหรือจัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบ เพื่อจะช่วยบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องโทษหรือให้รับโทษน้อยลง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าการกระทำหรือไม่กระทำนั้น เป็นการเพื่อจะแกล้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องรับโทษ รับโทษหนักขึ้น หรือต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท”

จากบทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีการบัญญัติในกรณีที่พนักงานสอบสวนกระทำการประมาทเลินเล่อต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้ต้องถูกดำเนินกระบวนการทางอาญา

กรณีปัญหาที่ควรวิจัยคือความรับผิดของพนักงานสอบสวนในกรณีที่พนักงานสอบสวนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานไปโดยการหลงลืม หรือการละเลยที่มิได้เกิดจากการจงใจหรือเจตนาหรือกลั่นแกล้งให้บุคคลต้องถูกดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งที่บุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด เช่น คำพิพากษาคดีดำ อ. 4933/2545 ศาลจังหวัดราชบุรี คดี “นายจอบิ”หรือ คำพิพากษาศาลจังหวัดมีนบุรี หมายเลขคดีดำ อ.8826/2559 หมายเลขคดีแดง 7972/2559 คดีของ “นายสายัณห์ แสงสุข” ที่ตกเป็นแพะ ในคดีอาญาซึ่งคดีดังกล่าวเป็นคดีที่สามารถแสดงให้เห็นถึงการทำงานของกระบวนการยุติธรรมในชั้นพนักงานสอบสวน การไม่รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อการที่จะพิสูจน์ทั้งความผิดและความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา แต่เป็นการเร่งทำ

สำนวนคดีให้เสร็จโดยอาศัยเพียงคำรับสารภาพของผู้ต้องหา จนปรากฏต่อมาในชั้นศาลว่านายจอบิมิใช่ผู้กระทำความผิดอาญาตามฟ้อง ศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายกฟ้อง หรือการทำคดีโดยอาศัยเพียงภาพภาพถ่ายจากทะเบียนราษฎร์โดยดูเพียงทรงผมเกรียนและหัวเถิกซึ่งเป็นเพียงลักษณะรูปลักษณ์ภายนอกที่นายสายัณห์ แสงสุขมีความคล้ายคลึงเท่านั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดจากการประมาทเลินเล่อของพนักงานสอบสวนดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ต้องหาเกินความจำเป็น แม้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะเป็นเพียงกระทำที่เกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อธรรมดาที่มิได้มีเจตนาร้ายหรือจงใจหรือกลั่นแกล้งให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ต้องหาก็ตาม แต่ในฐานะที่พนักงานสอบสวนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมีอำนาจพิเศษเหนือบุคคลธรรมดาทั่วไป การปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อดังกล่าวจึงควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของพนักงานสอบสวนโดยให้ร่วมรับผิดกับหน่วยงานของรัฐ เพราะการกระทำของพนักงานสอบสวนนั้นเกิดจากการกระทำจากเจ้าหน้าที่ มิใช่เกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ และการแก้ไขเพิ่มเติมโทษทางอาญาแก่พนักงานสอบสวนกระทำการประมาทเลินเล่อต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้ต้องถูกดำเนินกระบวนการทางอาญา ทั้งที่บุคคลดังกล่าวนั้นมิได้กระทำผิดทางอาญา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรวิจัยถึงความรับผิดของพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ประชาชนผู้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในฐานะผู้ต้องหา เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินการในคดีอาญา และเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดจากการกระทำประมาทของพนักงานสอบสวนในส่วนการใช้อำนาจตามหน้าที่
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดจากการกระทำประมาทของพนักงานสอบสวนในส่วนการใช้อำนาจตามหน้าที่
3. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดจากการกระทำประมาทของพนักงานสอบสวนในส่วนการใช้อำนาจตามหน้าที่ของประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับความรับผิดจากการกระทำประมาทของพนักงานสอบสวนในส่วนการใช้อำนาจตามหน้าที่
5. เพื่อศึกษาหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ขอบเขตของการวิจัย

กฎหมาย บทความ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในหลักเกณฑ์การพิจารณาสั่งฟ้องดำเนินคดีต่อผู้ต้องหา/จำเลยในคดีอาญาในส่วนของอำนาจและความรับผิดชอบการพิจารณาชี้ขาดในการสั่งฟ้องคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยฉบับนี้ดำเนินการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ บทความและบทบัญญัติของกฎหมาย ตลอดจนข้อมูลทางอิเลคทรอนิกส์ (Electronic Data) ตลอดจนตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ แนวทาง ความเป็นมา เปรียบเทียบทางกฎหมายอย่างเป็นระบบและหาข้อสรุป

ผลการวิจัย

กรณีตามปัญหาเกี่ยวกับและความรับผิดของพนักงานสอบสวนที่ได้ใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ไปด้วยความประมาทเลินเล่ออันเกี่ยวกับการสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน หรือการไม่ตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของพยานหลักฐาน หรือการละเลยไม่ตรวจสอบพยานหลักฐานต่าง ๆ เหล่านั้นได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้ต้องหา เช่น ผู้ต้องหาต้องถูกฟ้องคดีซึ่งในบางคดีหรือในคดีบางเรื่องผู้ต้องหาไม่จำต้องถูกฟ้อง หรือผู้ต้องหาต้องถูกกักขัง สูญเสียทรัพย์สิน สิทธิเสรีภาพ ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ในคดีที่กำลังเป็นที่โด่งดังในปัจจุบัน คำพิพากษาศาลจังหวัดมีนบุรี หมายเลขคดีดำ อ.8826/2559 หมายเลขคดีแดง 7972/2559 คดีของนายสายัณห์ แสงสุข หนุ่มอดีตทหารเกณฑ์ ที่ตกเป็นเหยื่อความชุ่ยของพนักงานสอบสวนและชุดสืบสวน สน.คันนายาว ที่อาศัยเพียงภาพถ่ายจากทะเบียนราษฎร์โดยดูเพียงทรงผมเกรียนและหัวเถิกเพียงเท่านั้น และในเวลาต่อมาศาลได้พิจารณาคดีจากหลักฐานฝั่งพนักงานสอบสวนแล้วพบว่า พนักงานสอบสวนไม่ได้เรียกเจ้าของรถมาสอบปากคำแต่อย่างใด มีเพียงแค่นำทะเบียนราษฎร์มาให้ชุดสืบสวนชี้ และไม่ได้มีการรับรองเอกสารจึงเป็นหลักฐานที่เลื่อนลอย หรือคำพิพากษาคดีดำ อ 4933/2545 ศาลจังหวัดราชบุรี คดี นายจอบิ ที่ตกเป็นแพะในคดีอาญาอีกคดีหนึ่ง ซึ่งหากพิจารณาถึงความรับผิดของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แล้วนั้น ลักษณะหรือคำนิยามของความประมาทเลินเล่อตามตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 มิได้มีการจำกัดความหรือนิยามไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นจึงจะต้องนำหลักความรับผิดทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 มาปรับใช้ให้เป็นหลักพื้นฐานในการพิจารณาและกรณีตามปัญหาสิ่งที่จะเป็นเครื่องชี้วัดว่าได้เกิดความผิดพลาดหรือความประมาทเลินเล่อของเจ้าหน้าที่นั้นก็คือคำพิพากษาของศาล หากมีคำพิพากษาจนถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือจำเลยมิได้กระทำความผิดตามฟ้อง ศาลพิพากษายกฟ้องให้จำเลยเป็นผู้

บริสุทธิ์ ดังนี้กระบวนการยุติธรรมทางคดีอาญาตั้งแต่ต้นจึงทำให้เกิดคำถามจากประชาชนว่าเกิดความผิดพลาดหรือความประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐจากส่วนใดจึงทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องตกเป็นผู้ต้องหาคดีอาญา ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นแล้วรัฐจึงตรากฎหมายเพื่อเข้ามาแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือการตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งได้มีบัญญัติความรับผิดต่อบุคคลภายนอกในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่รัฐได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ โดยหากปรากฏว่าเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกแล้วหน่วยงานของรัฐสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยกับเจ้าหน้าที่ได้ แต่หากเจ้าหน้าที่รัฐนั้นได้กระทำละเมิดในหน้าที่ไปโดยประมาทเลินเล่อธรรมดา ความเสียหายดังกล่าวนั้นก็จะตกเป็นพับแก่หน่วยงานของรัฐฝ่ายเดียว โดยตามมาตรา 8 วรรคแรกความว่า "ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง" อีกทั้งตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 200 ก็บัญญัติเพียงว่า วรรคแรก "กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ เพื่อช่วยบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องโทษหรือรับโทษน้อยลง" วรรคสอง "ถ้าการกระทำหรือไม่กระทำนั้น เป็นการเพื่อจะแกล้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องรับโทษ

รับโทษหนักขึ้น หรือต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย" ซึ่งมิได้กล่าวถึงกรณีที่พนักงานสอบสวนกระทำการประมาทเลินเล่อต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้ต้องถูกดำเนินกระบวนการทางอาญา ทั้งที่บุคคลดังกล่าวนั้นมิได้กระทำผิดทางอาญา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนอันเกิดจากความประมาทเลินเล่อนั้นถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความเสี่ยงอันจะเกิดเป็นความเดือดร้อนที่เกินความจำเป็นแก่ตัวผู้ต้องหาได้ และเมื่อพิเคราะห์ถึงเนื้อหาของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แล้วจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติตามมาตรา 8 วรรคแรก และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 200 ข้างต้นแล้วยังไม่สามารถนำมาปรับใช้ให้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยให้ความหมายของคำว่าประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ นร 0601/087 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2540 โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือต่ออธิบดีกรมบัญชีกลางไว้โดยสรุปว่า "การที่จะพิจารณาว่ากรณีใดจะเป็นการกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่หรือไม่นั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบทุกคนจนถึงคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์หรือศาล ส่วนอย่างไรเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงของแต่ละกรณีเป็นกรณีๆ ไปซึ่งความประมาทเลินเล่อนั้นเป็นการกระทำมิใช่โดยเจตนาประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผล แต่เป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจึงต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ ส่วนความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้นจะมีลักษณะไปในทาง

ที่บุคคลนั้นได้ทำไปโดยขาดความระมัดระวังที่เบี่ยงเบนจากเกณฑ์มาตรฐานอย่างมาก เช่น คาดเห็นได้ว่าความเสียหายเกิดขึ้นได้หรือหากระมัดระวังสักเล็กน้อยก็คงได้คาดเห็นการอาจเกิดความเสียหายเช่นนั้น เช่น คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1789-1790/2518"

อนึ่ง แม้รัฐจะมีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับรัฐเป็นผู้เยียวยาในการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดนั้นก็ตาม แต่การตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ดังกล่าวนั้นเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งผู้ศึกษานั้นได้ศึกษาในปัญหาต้นเหตุเพื่อที่จะทำเช่นใดให้กฎหมายหรือมาตรการใดสามารถที่จะครอบคลุมถึงพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่มีการปฏิบัติหน้าที่ประมาทเลินเล่อ ซึ่งหากถือมาตรฐานตามข้าราชการพลเรือนตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ นร 0601/087 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2540 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาข้างต้นจะเห็นได้ว่ามาตรฐานของข้าราชการพลเรือนนั้นมีการแบ่งเป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงและความประมาทเลินเล่อที่ไม่ร้ายแรง โดยดูจากพฤติกรรมในการกระทำ แต่ในกรณีของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กล่าวหาก็ตามที่เกิดขึ้นโดยประมาทเลินเล่อเช่นนี้ได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากในกระบวนการยุติธรรมและได้ส่งผลสะท้อนกลับไปสู่ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว เช่น ผู้เสียหาย ผู้ถูกกล่าวหาและได้ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมเกิดความบิดเบี้ยวไปจากความเป็นจริง

จากการเทียบเคียงกฎหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรับผิดในต่างประเทศและประเทศไทยจะเห็นได้ว่ากฎหมายในประเทศไทยมีการบังคับใช้ที่คล้ายคลึงกันกับในต่างประเทศ แต่กระนั้นก็ตามผู้ศึกษายังคงมีความเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่พ.ศ. 2539 และประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้นยังคงไม่มีความครอบคลุมถึงพฤติกรรมการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดของพนักงานสอบสวนตามที่กล่าวมาข้างต้น อีกทั้งในประเทศไทยนั้นข้าราชการตำรวจได้ถูกกำหนดให้มีหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมมีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิด และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะพิสูจน์หรือฟ้องร้องผู้กระทำผิด การดำเนินการดังกล่าวถือว่าเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม และเป็นการผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรม ซึ่งต้องปฏิบัติงานสัมพันธ์กับอัยการ ศาล และราชทัณฑ์ จึงต้องมีความรอบรู้งานระเบียบแบบธรรมเนียมได้อย่างกลมกลืน แนบเนียน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการสอบสวนและการพิจารณาคดีแก่ประชาชนและสังคมในรัฐ ไม่ก่อให้เกิดความผิดพลาดในการพิจารณาลงโทษ หรือการรับใช้ตัวบทกฎหมายผิดพลาดหรือปล่อยให้มีการกลั่นแกล้งใส่ความกัน อันเป็นหลักการสำคัญในกระบวนการยุติธรรมที่จะไม่ให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น ตลอดจนในประเทศไทยนั้นยังมีจริยธรรมและจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่และเมื่อมีจริยธรรมแล้วย่อมทำให้เกิด Duty of Care ซึ่งเป็นการมีความระมัดระวังตามหน้าที่ของบุคคล และในความระมัดระวังตามหน้าที่นี้ถือเป็นความมีวิชาชีพ หรือมาตรฐานกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ กล่าวคือ เมื่อพนักงาน

สอบสวนมีมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ย่อมต้องมี Duty of Care เฉกเช่นเดียวกับแพทย์ ตัวอย่างเช่น เมื่อแพทย์ทำการผ่าตัดแล้วหลงลืมอุปกรณ์การแพทย์ไว้ในตัวหรือในบาดแผลของผู้ป่วย เทียบเคียงกับเมื่อบุคคลธรรมดาแผลด้วยตัวเองแล้วลืมอุปกรณ์ไว้ในบาดแผล เช่นนี้เมื่อพิจารณาความรับผิดแล้วจะเห็นได้ว่าการกระทำของแพทย์นั้นถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เพราะแพทย์นั้นมีมาตรฐานกำหนดตำแหน่งซึ่งถือเป็น Duty of Care แพทย์จักต้องมีความระมัดระวังตามหน้าที่ซึ่งจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์นั่นเอง และเมื่อมองมุมมองทางสังคมแล้วจะเห็นได้ว่าความประมาทเลินเล่อของบุคคลธรรมดากับความประมาทเลินเล่อของผู้มีวิชาชีพแล้วย่อมต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ผลการวิจัย

จากสภาพปัญหาที่พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานไปโดยการหลงลืม หรือ การละเลยที่ไม่ได้เกิดจากการจงใจหรือเจตนาหรือกลั่นแกล้งให้บุคคลต้องถูกดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งที่บุคคลนั้นมิได้กระทำความผิดตามที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อของพนักงานสอบสวนดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ต้องหาเกินความจำเป็น แม้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะเป็นเพียงกระทำที่เกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อธรรมดาที่มิได้มีเจตนาร้ายหรือจงใจหรือกลั่นแกล้งให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ต้องหาก็ตาม แต่ในฐานะที่พนักงานสอบสวนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมีอำนาจพิเศษเหนือบุคคลธรรมดาทั่วไป การปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อดังกล่าวก็มิควรเกิดขึ้น และวิธีการเข้ามาแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อของเจ้าหน้าที่ของรัฐคือการตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ตลอดจนระเบียบ ข้อบังคับ จริยธรรมและจรรยาบรรณต่าง ๆ มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ของพนักงานสอบสวน แต่เมื่อยุคสมัยมีความเปลี่ยนแปลงไปกฎหมายดังกล่าวจึงไม่สามารถตอบโจทย์ ไม่ครอบคลุมถึงพฤติกรรมการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันได้อย่างเพียงพอ จนเป็นเหตุให้ความผิดพลาดนั้นยังคงเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายความอาญา มาตรา 200 เพิ่มเติมในวรรคสามดังนี้ “ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการกระทำการประมาทเลินเล่อต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้ต้องถูกดำเนินกระบวนการทางอาญา ทั้งที่บุคคลดังกล่าวนั้นมิได้กระทำผิดทางอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ”

2. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 8/1 ดังนี้ “ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการของรัฐได้กระทำการประมาทเลินเล่อ

ในหน้าที่ของตนจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแกบุคคลหนึ่งบุคคลใดให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต้องร่วมรับผิดกับหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ให้นำมาตรา 8 มาบังคับใช้โดยอนุโลม"

เอกสารอ้างอิง

จักรพงษ์ วิวัฒนะวานิช. (2550). **หลักและทฤษฎีการสอบสวน** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:พิมพ์ อักษร.

ดิเรก ควรสมาคม. (2556). **คำอธิบายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2554) **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สูตรไพศาล

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2557). **รวมคำบรรยาย หลักวิชาชีพนักกฎหมาย** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

อุทัย อาเวช. (2554). **รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส** กรุงเทพฯ: วีเจ.เจ.พริ้นติ้ง.

กฤษณ ทองคำแท้. (2550). **ปัญหาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายต่อสิทธินอกทรัพย์สิน : ศึกษาเฉพาะกรณีค่าเสียหายเชิงลงโทษ**. นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

กิติกุล กิตติวโรดม. (2542). **ความรับผิดชอบของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539**. นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณรงค์ ชลประคอง. (2552). **ปัญหาการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ :ศึกษาเฉพาะกรณีการทุจริตต่อหน้าที่**. นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ทัศนีวรรณ สิริพรหมเจริญ. (2550). **มาตรฐานความระมัดระวังกรณีกระทำโดยประมาท**. นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธนิต สุนทรขจิต. (2556). **การสั่งฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ.** นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รถบรรทุกน้ำหนักเกิน: กรณีศึกษานายจ้างร่วมรับผิดกับลูกจ้างทางการที่จ้างในทางแพ่ง

Overweight Truck: A case study of employers jointly liable to official employees employed in civil service.

ภาวิณี คุ้นสงคราม[1] จันทร์สม จันทร์อินทร์[2]
Phawinee Kunsongklam[1] Jansom Chaninn[2]

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นความสำคัญของการใช้กฎหมายลักษณะในทางการที่จ้างของนายจ้างต้องร่วมรับผิดในการกระทำความผิดกับลูกจ้างในทางแพ่ง เพื่อมิให้นายจ้างแสวงหาผลประโยชน์จากลูกจ้าง โดยเฉพาะในกรณีที่ลูกจ้างกระทำไปในการที่จ้างของนายจ้าง ที่มีสถานะเป็นลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานของนายจ้างซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลการงานของลูกจ้างนั้น

นอกจากนี้บทความนี้ ยังได้ศึกษาและเปรียบเทียบหลักกฎหมายแพ่ง ในเรื่องความรับผิดในทางการที่จ้าง ของนายจ้างอันเกิดจากการที่ลูกจ้างกระทำไปในการที่จ้างของนายจ้าง รวมไปถึงได้ศึกษาคดีความที่น่าสนใจบางคดีที่ขึ้นสู่ศาลในประเทศไทย

ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการสร้างมาตรฐานและหลักเกณฑ์ในการตีความของคำว่า “ในทางการที่จ้าง” ให้กว้างเพียงพอในการบังคับให้นายจ้างต้องร่วมรับผิดกับลูกจ้าง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการค้นคว้าศึกษาให้มากที่สุด

คำสำคัญ: รถบรรทุกน้ำหนักเกิน, นายจ้างร่วมรับผิดกับลูกจ้าง, หลักกฎหมายแพ่ง

Abstract

This article aims to give readers an important glimpse into the importance of applying characteristic laws in the official employment of employers liable for civil offenses against employees.To prevent employers from exploiting employees. This is especially true if the employee is employed by the employer who has the status of the employee under the employer's employment contract who is responsible for overseeing the employee's work. In addition, this article studied and compared the principles of civil law. In regard to the official liability of the employer arising from the employee's employment. He also studied some of the compelling cases that have risen to court in Thailand.

This is to suggest the creation of standards and guidelines for the interpretation of the word.It also reaches out to users, joint traverses of the Criminal Code Sections 83, 84.to

[1]อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น mungming.phawinee@gmail.com
[2]ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

be broad enough to compel employers to co-ordt with employees.to achieve as many research objectives as possible.

Keywords: overweight truck, employers jointly liable to employees, the principles of civil law

บทนำ

ปัจจุบันการขนส่งของประเทศไทย ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเป็นอย่างมาก ส่งผลให้รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับระบบขนส่งมากขึ้น ทำให้การเพิ่มขึ้นของปริมาณรถบรรทุกนั้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการจราจรและสภาพถนน

ถนนของประเทศไทยมีระยะทางทั้งสิ้น 701,847.12 กิโลเมตร คิดเป็นร้องละ 1.37 ของพื้นที่ทั้งหมด ถนนส่วนมากอยู่ในสภาพที่ปกติ แต่ยังมีบางส่วนที่อยู่ในสภาพที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากการใช้งานโดยปกติแล้ว ซึ่งถนนออกแบบให้มีอายุใช้งานอยู่ที่ประมาณ 20 ปี แต่ละปีจะเสียงบประมาณในการบำรุงซ่อมถนน คิดเป็นสัดส่วน 20 เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณทั้งหมด หรือประมาณปีละ 20,000-30,000 ล้านบาท กรมทางหลวงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการตรวจสอบน้ำหนักยานพาหนะบนทางหลวงทั่วประเทศ เพื่อป้องกันไม่ให้ทางหลวงเสียหายเนื่องจากยานพาหนะน้ำหนักบรรทุกเกินพิกัดที่กฎหมายกำหนด นั้นก็คือสำนักงานควบคุมน้ำหนักบรรทุกเกินพิกัดที่กฎหมายกำหนด โดยที่ด่านชั่งน้ำหนักรถบรรทุกบนทางหลวง และกฎหมายรถบรรทุกมีมานานแล้วในประเทศไทย แต่ปัจจุบันได้มีการเพิ่มเติมและแก้ไขบางส่วนจากเดิมเพื่อเพิ่มความปลอดภัยทั้งในด้านจราจร การบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดหรือเกินจากที่กฎหมายกำหนด ทำให้ถนนชำรุดเกิดความผุผัง ทำให้ต้องซ่อมแซมถนนใหม่

รวมถึงการใช้กฎหมายลักษณะในทางการที่จ้างของนายจ้างต้องร่วมรับผิดในการกระทำความผิดกับลูกจ้างในทางอาญา เพื่อมิให้นายจ้างแสวงหาผลประโยชน์จากลูกจ้าง โดยเฉพาะในกรณีที่ลูกจ้างกระทำไปในการที่จ้างของนายจ้าง ที่มีสถานะเป็นลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานของนายจ้างซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลนั้น

แนวคิด ทฤษฎี และการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และศึกษาคำพิพากษาฎีกา ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับรถบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดโดยค้นคว้าจากเอกสารเชิงแนวความคิดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย พระราชบัญญัติที่บังคับใช้สำหรับทางหลวงประกาศที่เกี่ยวกับการน้ำหนักบรรทุกบนทางหลวง ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหารถบรรทุกบนทางหลวง โดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

-พระราชบัญญัติทางหลวง

- การกำหนดพิกัดน้ำหนักบรรทุก

-เจ้าพนักงานทางหลวงตามพระราชบัญญัติทางหลวง
- ผลการศึกษาผลกระทบจากรถบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัด
-ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติทางหลวง

ระบบทางหลวงในประเทศไทย เริ่มมีการดำเนินการอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2484โดยมีกรมทางหรือกรมทางหลวงแผ่นดิน หรือกรมทางหลวงในปัจจุบัน เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาโครงข่ายทางหลวงเส้นหลักของประเทศ ที่ผ่านมามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทางหลวง3ฉบับ คือ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 295ลงวันที่ 28พฤศจิกายน พ.ศ. 2515พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 295ลงวันที่ 28พฤศจิกายน พ.ศ. 2515พ.ศ. 2522และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 295ลงวันที่ 28พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 พ.ศ. 2530จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2535จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติทางหลวงและในมาตรา 3ของพระราชบัญญัตินี้ได้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติและพระบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ดังนั้นในปัจจุบันมีกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับทางหลวงอยู่ทั้งสิ้น 2ฉบับ คือพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535และ พระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549

1.)เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติ

ในการปรับปรุงกฎหมายที่ว่าด้วยทางหลวง ด้วยการตราพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535และพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549ซึ่งประกาศใช้บังกับตามลำดับดังนี้

1.1) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 295ลงวันที่ 2พฤศจิกายน พ.ศ.2ร1ร ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยทางหลวงที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ประกาศใช้มาเป็นเวลานานไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยทางหลวงให้สอดคล้องกับความเจริญ และการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

1.2) พระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยทางหลวงได้ใช้บังดับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติต่าง ๆ ที่ใช้ในการควบคุม ดูแล รักษาทางหลวงยังไม่เหมาะสม และมาตรการสำหรับดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร และปรากฏว่าได้มีการใช้ยานพาหนะที่มีน้ำหนักบรรทุกเกินกว่าที่กำหนดบนทางหลวง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางหลวง และความปลอดภัยแก่ผู้ขับขี่ขานพาหนะบนทางหลวง นอกจากนั้นยังปรากฏว่ามีการใช้ทางหลวงเพื่อการชุมนุมประท้วงยื่นข้อเรียกร้องจากทางราชการ และโดยที่ได้มีการยกฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตามกฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลแล้วสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยทางหลวงเสียใหม่เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับ

สภาวการณ์ในปัจจุบัน ยกเลิกบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสุขาภิบาล และกำหนดให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจเปรียบเทียบปรับสำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวได้ รวมทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2.)ระบบทางหลวงในปัจจุบันในพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549) ได้ให้ความหมายดังนี้

"ทางหลวง" หมายความว่า ทาง หรือถนน ซึ่งจัดไว้เพื่อประ โยชน์ในการจราจรสาธารณะทางบก ไม่ว่าในระดับพื้นดิน ใต้ หรือเหนือพื้นดิน หรือใต้หรือเหนืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นนอกจากทางรถไฟ และให้

หมายความรวมถึงที่ดิน พืช พันธุ์ไม้ทุกชนิด สะพาน ท่อ หรือรางระบายน้ำ อุโมงค์ ร่องน้ำ กำแพงกันดิน เขื่อน รั้ว หลักสำรวจ หลักเขต หลักระยะ ป้ายจราจร เครื่องหมายจราจร เครื่องหมายสัญญาณ เครื่องสัญญาณไฟฟ้า เครื่องแสดงสัญญาณ ที่จอดรถ ที่พักคนโดยสารเรือหรือพาหนะสำหรับขนส่งข้ามฟาก ท่าเรือสำหรับขึ้นหรือลงรถ และอาคาร หรือได้จัดไว้ในเขตทางหลวงเพื่อประโยชน์แก่งานทาง หรือผู้ใช้ทางหลวงนั้นด้วย

"ยานพาหนะ" หมายความว่า รถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ รถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก รวมทั้งเครื่องจักร เครื่องกล และสิ่งอื่นใดที่เคลื่อนที่ไปได้บนทางหลวงในลักษณะเดียวกัน

"ผู้อำนวยการทางหลวง" หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอำนาจ และหน้าที่หรือได้รับแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวง และงานทางเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งหรือเฉพาะเส้นใดเส้นหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้

"เจ้าพนักงานทางหลวง" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานทางหลวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ประเภทของทางหลวงในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549) แบ่งออกเป็น 5ประเภท ได้แก่

2.1)ทางหลวงพิเศษ คือ ทางหลวงที่ได้จัด หรือทำไว้เพื่อให้การจราจรผ่านได้ตลอดรวดเร็วเป็นพิเศษ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดและได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงพิเศษ โดยกรมทางหลวงเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะ และบำรุงรักยา รวมทั้งควบคุมให้มีการเข้าออกได้เฉพาะ โดยทางเสริมที่เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงพิเศษตามที่กรมทางหลวงจัดทำขึ้นไว้เท่านั้น

2.2)ทางหลวงแผ่นดิน คือ ทางหลวงเส้นหลักที่เป็นโครงข่ายเชื่อมระหว่างภาค จังหวัดอำเภอ ตลอดจนสถานที่ที่สำคัญ ที่กรมทางหลวงเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะและบำรุงรักษา และได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงแผ่นดิน

2.3) ทางหลวงชนบท คือ ทางหลวงที่กรมทางหลวงชนบทเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยายบูรณะ และบำรุงรักษา และได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงชนบท

2.4) ทางหลวงท้องถิ่น คือ ทางหลวงที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะ และบำรุงรักษา และได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงท้องถิ่น

2.5) ทางหลวงสัมปทาน คือ ทางหลวงที่รัฐบาลได้ให้สัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวงที่ได้รับสัมปทาน และได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงสัมปทานกระทรวงคมนาคม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการวางระบบโครงข่ายทางหลวงที่สำคัญของประเทศ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบสองหน่วยงาน คือ กรมทางหลวง และกรมทางหลวงชนบท

3.) การบริหารงานทางหลวง

ในปัจจุบันระบบการบริหารตามพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549ได้ขึ้นทะเบียนเส้นทางไว้กับหน่วยงานราชการระดับต่าง 1ซึ่งแบ่งออกเป็น 5ประเภท ได้แก่ ทางหลวงพิเศษ ทางหลวง

แผ่นดิน ทางหลวงชนบท ทางหลวงท้องถิ่น และทางหลวงสัมปทาน หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลทางหลวง โดยตรงตามพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549ได้บัญญัติไว้นั้น ได้แก่ กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยที่กรมทางหลวงมีภารกิจเกี่ยวข้องโดยตรงกับทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน กรมทางหลวงชนบทมีภารกิจเกี่ยวข้องโดยตรงกับทางหลวงชนบท ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ได้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) นั้นมีการกิจเกี่ยวข้องโดยตรงกับทางหลวงท้องถิ่น หน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคมที่รับผิดชอบทางหลวง มีดังนี้

3.1) กรมทางหลวง กรมทางหลวงมีภารกิจตามอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านทางหลวงให้มีโครงข่ายสมบูรณ์ครอบคลุมทั่วประเทศและเชื่อมโยงกับต่างประเทศเสนอนโยบายและแผนพัฒนาทางหลวง ควบคุมและดำเนินการก่อสร้างบูรณะและบำรุงรักษาทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงสัมปทาน รวมถึงศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนา จัดทำมาตรฐานและข้อกำหนดเกี่ยวกับงานทาง พัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในระดับสากลดลอดจนกำกับตรวจตราควบคุมทางหลวงและงานทางในความรับผิดชอบ ให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกรวดเร็วและปลอดภัยในทางหลวงทั่วประเทศ เอื้อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การปกครองความมั่นคง และการป้องกันประเทศ งานในความรับผิดชอบของกรมทางหลวงมีดังต่อไปนี้

3.1.1) โครงการก่อสร้างและบูรณะทางหลวงที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ (จัดทำโครงการตามปีงบประมาณ)

3.1.2) โครงการในพระราชดำริ

3.1.3) โครงการพัฒนาทางหลวงระหว่างประเทศ

3.1.4) ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง

3.1.5) โครงการอื่นๆ เช่น งานบำรุงทาง

เส้นทางที่กรมทางหลวงรับผิดชอบดูแลนั้นส่วนใหญ่เป็นเส้นทางที่มีขนาดใหญ่ มีความยาวเส้นทางมากเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค เช่น ถนนพหลโยธิน ถนนสุขุมวิท ถนนเพชรเกษม ถนนมิตรภาพ เป็นต้น รวมถึงเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น อาทิ ถนนที่เชื่อระหว่างจังหวัด ถนนที่เชื่อมระหว่างอำเภอ เป็นต้น โครงข่ายเส้นทางที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทางหลวงเหล่านี้เป็นเส้นทางที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นเส้นทางที่นั้นการขนส่งคนและสินค้าจำนวนมาก มีปริมาณการจราจรสูง ลักษณะ

สภาพของเส้นทางเหล่านี้ของกรมทางหลวงส่งผลให้การพิจารณาลำดับความสำคัญ สำหรับเส้นทางของกรมทางหลวงทั้งทางด้านการก่อสร้างทางและการบำรุงรักษาทางนั้น จะพิจารณาจากผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจของเส้นทางเป็นสำคัญ

3.2) กรมทางหลวงชนบท กรมทางหลวงชนบทเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบทางหลวงชนบท ซึ่งเส้นทางส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก มีความยาวเส้นทางไม่มากนัก บทบาทของกรมทางหลวงชนบทในปัจจุบันเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเส้นทางที่เชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น เส้นทางที่เป็นทางเชื่อมโยงระหว่างทางหลวงท้องถิ่นกับทางหลวงเส้นหลักของกรมทางหลวง ทางเส้นรองที่มีภารกิจเฉพาะด้านเช่น เพื่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อความมั่นคงชายแดน เพื่อแก้ไขปัญหาจราจร เพื่อการขนส่งตามยุทธศาสตร์ โลจิสติคส์ เป็นต้น โครงข่ายเส้นทางในความรับผิดชอบของกรมทางหลวงชนบทนั้นส่วนใหญ่จะมีปริมาณการจราจรไม่มากนัก ซึ่งหากพิจารณาด้วยผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจะเห็นได้ว่ามีผลตอบแทนที่ไม่ดีนัก แต่ทั้งนี้เส้นทางเหล่านี้ก็มีความสำคัญในแง่ของสังคม เช่น เพื่อการเข้าถึงพื้นที่ของถนนที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นต้น ดังนั้นในการพิจารณาลำดับความสำคัญของเส้นทางของกรมทางหลวงชนบท จึงมีเกณฑ์การพิจารณาที่แตกต่างไปจากกรมทางหลวง คือ จะพิจารณาถึงความต้องการเข้าถึงพื้นที่ของคนท้องถิ่นด้วย บทบาทหน้าที่และบุคลากรของกรมทางหลวงชนบทที่ได้รับการถ่ายโอนมาจากกรมโยธาธิการและกรมการเร่งรัดพัฒนาชนบทในการรับผิดชอบงานทางที่เป็นเสมือนทางเชื่อม(Linkage) ระหว่างทางเส้นหลักของกรมทางหลวงกับทางในระดับท้องถิ่น ทำให้กรมทางหลวงชนบทถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานค้านงานทางแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่เนื่องจากความติดขัดในระบบการทำงานระหว่างหน่วยงานบางประการทำให้การสนับสนุนการดำเนินงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่

3.3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่กระจายอยู่ทั่วประเทศมีภารกิจในการจัดการดูแลโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบของตน ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทำให้ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นครอบคลุมถึงความรับผิดชอบในการดูแลทางหลวงท้องถิ่น ทางหลวงท้องถิ่นนั้นเป็นทางหลวงที่มีขนาดเล็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อการสัญจรของประชาชนในท้องถิ่น ส่วนหนึ่งของทางหลวงท้องถิ่นนั้นถูกโอนมาจากกรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบท เส้นทางเหล่านี้จะต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญซึ่งตามหลักการแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้อย่างดี (สมชาย ชนะภัย. 2551)

3.4) ตำรวจทางหลวง เมื่อวันที่ 23สิงหาคม 2503รัฐบาลในขณะนั้นเห็นว่ากิจการทางหลวงแผ่นดินเจริญก้าวหน้ากว้างขวางไปเป็นอันมาก มีประชาชนใช้ยวดยาน เป็นพาหนะสัญจรและขนส่งสินค้าไปมาบนทางหลวงมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ การจราจร ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยเท่าที่ควรเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ เป็นอันตรายแก่ชีวิตและร่างกายแก่ประชาชนผู้ใช้ยวดยานอยู่เสมอ ๆ และนอกจากนั้นยังเกิดอาชญากรรมร้ายแรง

บนทางหลวงอยู่เนื่อง ๆ และทางหลวงถูกทำให้ชำรุดเสียหาย ทั้งนี้เพราะขาดเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแล จึงมีจัดตั้งกองตำรวจทางหลวง ขึ้นตรงต่อกรมตำรวจ การปฏิบัติงานของตำรวจทางหลวงเป็นไปตามหลักการดังนี้

3.4.1) งานในส่วนที่เกี่ยวกับการกำกับ ตรวจตรายานพาหนะที่เดินบนทางหลวง และการจราจรในทางหลวงนอกเขตเทศบาล และการป้องกันรักษาทางหลวงตามกฎหมายให้ฟังคำสั่งจากอธิบดีกรมทางหลวงแผ่นดิน

3.4.2) งานในส่วนที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยทั่ว ๆ ไป หรืองานเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามอันเป็นหน้าที่ของตำรวจ หรือหน้าที่อื่นใด นอกจากกรณีที่เกี่ยวกับกรมทางหลวงแผ่นดิน ให้ฟังคำสั่งจากกรมตำรวจตามสายการบังคับบัญชา หน้าที่ของตำรวจทางหลวง มีหลักการต่อไปนี้ คือ ขจัดและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงให้หมดสิ้นไปป้องกันและปราบปรามผู้กระทำให้ทางหลวงชำรุดทรุดโทรมเสียหาย ป้องกันและปราบปรามเหตุร้ายในทางหลวง ให้ประชาชนได้รับความปลอดภัย ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดอื่น ๆที่ใช้ทางหลวงกระทำความผิด และดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับความสะดวก(ที่มา : http:/ww.highwaypolice.org/history.php) (กองบังคับการตำรวจทางหลวง) 4) อำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการทางหลวง ในพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549) ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจในการกำกับ ตรวจตราและควบคุมทางหลวงและงานทาง ซึ่งมีบทบัญญัติมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา 14ให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวง การแต่งตั้งนั้นจะจำกัดให้เป็นผู้อำนวยการทางหลวงเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือเฉพาะสายใดสายหนึ่งก็ได้มาตรา 15ในกรณีที่รัฐมนตรียังไม่ได้แต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวงตามมาตรา14ให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้อำนวยการทางหลวง

(1) อธิบดีกรมทางหลวงเป็นผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน

(2)อธิบดีกรมทางหลวงชนบทเป็นผู้อำนวยการทางหลวงชนบท

(3) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นผู้อำนวยการทางหลวงท้องถิ่น มาตรา 19ให้อธิบดีกรมทางหลวงเป็นเจ้าหน้าที่กำกับ ตรวจตรา และควบคุมทางหลวงและงานทางที่เกี่ยวกับทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงสัมปทาน

มาตรา 20ให้อธิบดีกรมทางหลวงชนบทเป็นเจ้าหน้าที่กำกับ ตรวจตรา และควบคุมทางหลวงและงานทางที่เกี่ยวกับทางหลวงชนบท

มาตรา 21ให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มี

กฎหมายจัดตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นเจ้าหน้าที่กำกับตรวจตราและควบคุมทางหลวงและงานทางที่เกี่ยวกับทางหลวงท้องถิ่น

มาตรา 22ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมและตรวจตรายานพาหนะที่เดินบนทางหลวงและการจราจรบนทางหลวงให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ (เว้นแต่กรณีที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่า

ด้วยการนั้นในกรณีรถบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัด อธิบดีกรมทางหลวงได้ใช้อำนาจตามมาตรา 61 ประกาศกำหนดพิกัดน้ำหนักบรรทุกกับยานพาหนะบรรทุกต่าง 1ที่เดินรถบนทางหลวงดังรายละเอียดที่นำเสนอใน ข้อ 2.2

การกำหนดพิกัดน้ำหนักบรรทุก

1.) รถบรรทุกตามกฎกระทรวงฉบับที่ 4ออกตามความในพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ได้กำหนดลักษณะรถที่ใช้ในการขนส่งสัตว์หรือสิ่งของแยกเป็น 9ลักษณะ ได้แก่

1.) รถลักษณะที่ 1รถกระบะบรรทุก

2.) รถลักษณะที่ 2รถตู้บรรทุก

3.) รถลักษณะที่ 3รถบรรทุกของเหลว

4.) รถลักษณะที่ 4รถบรรทุกวัตถุอันตราย

5.) รถลักษณะที่ 5รถบรรทุกเฉพาะกิจ

6.) รถลักษณะที่ 6รถพ่วง

7.) รถลักษณะที่ 7รถกึ่งพ่วง

8.) รถลักษณะที่ 8รถกึ่งพ่วงบรรทุกวัสดุยาว

9.) รถลักษณะที่ 9รถลากจูง (กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม, 2551 : 2-1)2.) การกำหนดพิกัดน้ำหนักบรรทุก

ในมาตรา 4ของพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535ซึ่งได้เพิ่มในมาตรา 5ในพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552บัญญัติว่า "ผู้อำนวยการทางหลวง" หมายความว่าบุคคลที่มีอำนาจ และหน้าที่ หรือได้รับแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวง และงานทางเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือเฉพาะเส้นใดเส้นหนึ่ง ตามพระราชบัญญัตินี้และในมาตรา 61ของหมวด 3การรักษาทางหลวงบัญญัติว่า เพื่อเป็นการรักษาทางหลวงผู้อำนวยการทางหลวง มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาห้ามใช้ยานพาหนะบนทางหลวง โดยที่ขานพาหนะนั้นมีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุก หรือน้ำหนักเพลาเกินกว่าที่กำหนด หรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหาย

นอกจากนี้ในมาตรา 14ยังให้อำนาจกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมแต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวงโดยการแต่งตั้งนั้นอาจจะจำกัดให้เป็นผู้อำนวยการทางหลวงเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งหรือเฉพาะเส้นใดเส้นหนึ่งก็ได้และหากรัฐมนตรียังมิได้แต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวงให้อธิบดีกรมทางหลวงเป็นผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวง

สัมปทาน อธิบดีกรมทางหลวงชนบทเป็นผู้อำนวยการทางหลวงชนบท และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งแล้วแต่กรณีเป็นผู้อำนวยการทางหลวงท้องถิ่น ปัจจุบันอธิบดีกรมทางหลวงได้ใช้อำนาจในฐานะของผู้อำนวยการทางหลวงประกาศห้ามใช้ขานพาหนะบนทางหลวงโดยที่ยานพาหนะนั้นมีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุก หรือน้ำหนักลงเพลาเกินกว่าที่กำหนด หรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหาย จำนวนทั้งสิ้น 6ฉบับซึ่งจำแนกในรายละเอียดได้ดังนี้

1) ใช้อำนาจในฐานะผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน ประกาศ เรื่อง ห้ามใช้ยานพาหนะโดยที่ยานพาหนะนั้นมีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุก หรือน้ำหนักลงเพลาเกินกว่าที่ ได้กำหนด หรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหายเดินบนทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทานจำนวน 3ฉบับ ดังนี้

1.1) ฉบับประกาศ ณ วันที่ 3กันยายน 2535 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109ตอนที่ 110 หน้า 5688 – 5991)

1.2) ฉบับประกาศ ณ วันที่ 28ธันวาคม 2548 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122ตอนพิเศษ หน้า19 - 25)

1.3) ฉบับประกาศ ฉบับที่ 2ประกาศ ณ วันที่ 30มิถุนายน 2552 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126ตอนพิเศษ 92ง หน้า 2 -7)

2) ใช้อำนาจในฐานะผู้อำนวยการทางหลวงแผ่นดิน ประกาศ เรื่อง ห้ามใช้ยานพาหนะโดยที่ยานพาหนะนั้นมีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุก หรือน้ำหนักลงเพลาเกินกว่าที่ได้กำหนด หรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหายเดินบนทางหลวงแผ่นดิน จำนวน 2ฉบับ ดังนี้

2.1) ฉบับประกาศ ณ วันที่ 31มกราคม 2546 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม120ตอนพิเศษ 13 ง หน้า 12 – 19)

2.2) ฉบับประกาศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2546) ประกาศ ณ วันที่ 2กรกฎาคม 2546(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120ตอนพิเศษ 72ง หน้า 24 – 26)

3) ใช้อำนาจในฐานะผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ประกาศ เรื่อง ห้ามใช้ยานพาหนะโดยที่ขานพาหนะนั้นมีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุก หรือน้ำหนักลงเพลาเกินกว่าที่ได้กำหนดหรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหายเดินบนทางหลวงพิเศษ จำนวน2 ฉบับ ดังนี้

3.1) ฉบับประกาศ ณ วันที่ 31มกราคม 2546 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120ตอนพิเศษ 13ง หน้า 16 – 19)

3.2) ฉบับประกาศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2546) ประกาศ ณ วันที่ 2กรกฎาคม 2546(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120ตอนพิเศษ 72ง หน้า 27 – 29)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 425 นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น

นายจ้าง หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้างให้และหมายความรวมถึง

1. ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้าง

2. ในกรณีที่นายจ้างเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึงผู้มีอำนาจการกระทำแทนนิติบุคคล และ ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลให้ทำการแทนด้วย

จากบทบัญญัติข้างต้น อธิบายได้ว่า นายจ้าง หมายถึงบุคคล ดังนี้

1. บุคคลธรรมดา ได้แก่บุคคลทั่วๆ ไป มีกิจการธุรกิจเป็นส่วนตัวของตนเอง และเป็นเจ้าของ กิจการนั้นๆ ได้ตกลงรับเอาบุคคลภายนอก คือ ลูกจ้างเข้ามาทำงานกับตนโดยจ่ายค่าจ้างให้บุคคลผู้ตกลง รับลูกจ้างเข้ามาทำงานและจ่ายค่าจ้างให้ คือ นายจ้าง และให้หมายรวมถึงผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงาน แทนนายจ้าง

2. นิติบุคคล คำว่านิติบุคคล ได้แก่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด โรงเรียนเอกชน (กฎหมายกำหนดให้เป็นนิติบุคคล) เมื่อจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาทำงานในกิจการของตนและ จ่ายค่าจ้างให้ผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลตามตัวอย่างที่ยกมา คือ ผู้จัดการห้างหุ้นส่วน ผู้จัดการบริษัท ผู้อำนวยการโรงเรียน คือ นายจ้าง เมื่อนายจ้างมีกิจธุระ ไม่สามารถทำหน้าที่นายจ้างได้ จึงมอบหมายให้บุคคลอื่นในห้าง ในบริษัทหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนให้กระทำการแทนตน บุคคล ดังกล่าวจึงเป็นนายจ้างตามกฎหมายนี้“ความรับผิดของนายจ้าง” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เริ่มขึ้นจากหลักกฎหมายดั้งเดิมที่ถือว่า นายจ้างต้องรับผิดเพื่อละเมิดของลูกจ้างจากเฉพาะกรณีที่ปรากฏว่านายจ้างเป็นผู้ออกคำสั่งหรือมีส่วนร่วมกระทำการนั้น และมีการเปลี่ยนแปลงหลักให้กว้างขึ้น เพราะเห็นว่าหลักเก่าทำให้ความรับผิดของนายจ้างแคบไปและผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร โดยถือว่า “นายจ้าง”ต้องรับผิดในผลละเมิด ซึ่งนายจ้างได้ออกคำสั่งโดยตรงหรือโดยปริยายให้ลูกจ้างกระทำการนั้น ทั้งนี้โดยให้พิจารณาถึงสภาพของการงานที่นายจ้างมอบหมายให้ลูกจ้างปฏิบัติเป็นสำคัญ

“ลูกจ้าง”หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้าง ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรคำว่า ผู้ซึ่ง หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้าง และหมายถึงบุคคลธรรมดามิใช่นิติบุคคล ที่เข้ามาตกลงทำงานให้นายจ้าง และได้รับค่าจ้างจากนายจ้าง โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะทำหน้าที่ในตำแหน่งใด และการตกลงนั้นจะเป็นการตกลงโดยตรงกับนายจ้างหรือตกลงโดยปริยายก็ได้

“ในทางการที่จ้าง” หมายความว่าการทำงานโดยวิธีหนึ่งวิธีใดก็ได้ที่ทำให้แก่นายจ้าง และเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง และเหตุที่เกิดขึ้นก็เป็นผลหรือเกี่ยวเนื่องจากการปฏิบัติงานนั้น

การอาศัยโอกาสหน้าที่ของลูกจ้างกระทำความผิดกฎหมายอาญาหรือจงใจกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่น เป็นการกระทำในทางการที่จ้าง

ประเทศอังกฤษ

ในกฎหมายอังกฤษเดิม ความรับผิดของนายจ้างในผลแห่งการกระทำละเมิดของลูกจ้างนั้น นายจ้างจะรับผิดเฉพาะแก่กิจการที่ลูกจ้างได้กระทำไปตามคำสั่งของนายจ้างเท่านั้น ตามทฤษฎีคำสั่ง (Command theory) ต่อมาในศตวรรษที่ 17หรือ 18แนวความคิดให้นายจ้างรับผิดได้ขยายถึงการถือว่า

นายจ้างมีคำสั่งโดยปริยาย (implied command theory) โดยผู้พิพากษา Sir John Heltได้กล่าวไว้ว่า นายจ้างจะต้องรับผิดแม้จะมิได้มีคำสั่งโดยตรง ถ้าลูกจ้างได้กระทำละเมิดเนื่องจากการที่นายจ้างมีคำสั่งโดยปริยาย ให้ลูกจ้างทำงานให้แก่นายจ้างนั้น จึงทำให้เข้าใจได้ว่า เดิมความรับผิดของนายจ้างเป็นความรับผิดเพื่อตนเอง มิใช่ความรับผิดเพื่อบุคคลอื่น (Vicarious liability) ต่อมาแนวคิดตามหลักกฎหมายว่า "ผู้ใดทำสิ่งใดโดยบุคคลอื่นเท่ากับทำด้วยตนเอง" (Qui facit per alium, facit per so) ได้เข้ามาในอังกฤษ เป็นการให้นายจ้างรับผิดเพื่อการกระทำของบุคคลอื่น แต่ตามหลักกฎหมายนี้ใช้เฉพาะแก่การกระทำที่ได้รับมอบอำนาจเท่านั้น แต่ไม่ใช้แก่การกระทำในทางการที่จ้าง จนกระทั่งเข้าสู่ ศตวรรษที่ 18 การเจริญทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ทางอุตสาหกรรมมีมากขึ้น ลูกจ้างได้กระทำละเมิดในหน้าที่การงานของนายจ้างมีมากขึ้น จึงได้มีการพัฒนาหลักกฎหมาย "ในทางการที่จ้าง" โดยศาลได้ตัดสินพัฒนาต่อเนื่องในหลายคดีด้วยกันเช่น McManus v. Crickett (1800) East 106; Bowcher v. Noidotran (1809) Taunt. 568; Croft v. Alison (1821); Sleath v. Witson (1839) และคดี Lamb v. Palk (1840) ac. & p. 629. เป็นต้น แต่หลัก "ในทางการที่จ้าง" (Course of employment) ได้ก่อตั้งขึ้นอย่างจริงจังโดยผู้พิพากษา Lord Kenyan ได้ตัดสินไว้ในคดี Readic v. London & North Western Ry (1849) 4Exeh244. ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ความรับผิดของนายจ้างเพื่อการกระทำละเมิดของลูกจ้าง นายจ้างจะรับผิดเมื่อลูกจ้างได้กระทำในทางการที่จ้าง ตามหลักแล้วนายจ้างจะรับผิดในผลละเมิดของลูกจ้างในทางการที่จ้าง ถ้าไม่เกี่ยวกับทางการที่จ้างแล้วนายจ้างไม่ต้องรับผิด เว้นแต่ ลูกจ้างได้กระทำตามที่ตนได้มอบอำนาจหรือสั่งการหรือให้สัตยาบันในการกระทำของลูกจ้าง

ศาลอังกฤษได้วางหลักว่า การกระทำที่ถือว่าเป็นไปในทางการที่จ้างอาจมีข้อใน 2กรณี คือ

(1) ความผิดนั้นเกิดจากนายจ้างได้มอบหมายให้ลูกจ้างกระทำ

(2) ความผิดเกิดขึ้น แม้จะไม่ได้มอบหมายให้ลูกจ้างกระทำ แต่เป็นวิธีปฏิบัติของลูกจ้าง

นักนิติศาสตร์ได้ขยายความถึง ขอบเขตที่ลูกจ้างได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อนายจ้างโดยที่นายจ้างไม่ได้มอบหมายหรือสั่งให้กระทำโดยตรง แต่ลูกจ้างได้ปฏิบัติไปโดยมีความมุ่งหมายจะรักษาประโยชน์ของนายจ้าง ซึ่งเป็นการทำงานของลูกจ้างในวิธีการที่ได้มอบอำนาจให้กระทำแต่วิธีการนั้นเป็นละเมิด โดยไม่ได้รับมอบอำนาจให้กระทำ และการกระทำลูกจ้างได้กระทำในลักษณะมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับกิจการของนายจ้างเพื่อให้กิจการนายจ้างได้ลุล่วงไป แม้ว่าการกระทำนั้นนายจ้างจะไม่ได้รับผลประโยชน์ก็ตาม

อย่างไรจะถือว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของนายจ้างที่จะทำให้นายจ้างต้องรับผิด มีคดีบรรทัดฐานเรื่องนี้คือคดี Limpus v. London General Omnibus Company ในคดีนี้มีความเกี่ยวพันถึงการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของนายจ้างด้วย ในคดีนี้ข้อเท็จจริงว่า คนขับรถของบริษัทจำเลยได้ขวางถนนกั้นรถโจทก์ ทำให้ชนกับโจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยต้องรับผิดเพราะการกระทำที่เป็นความผิดนั้น และไม่ได้รับมอบอำนาจในวิธีการปฏิบัติเป็นการกระทำเดียวกับอำนาจที่ได้มอบหมายให้กระทำ กล่าวคือ การสนับสนุนในการขนส่งคนโดยสารโจทก์เป็นธุรกิจที่จะต้องมีการแข่งขันกัน คนขับรถกระทำเพื่อประโยชน์ของนายจ้างในกิจการของนายจ้าง ดังนั้นนายจ้างก็ต้องรับผิด แต่ถ้าคนขับรถลูกจ้างกระทำเพียงเพื่อความ

มุ่งหมายส่วนตัวของลูกจ้างโดยแท้แล้ว นายจ้างไม่ต้องรับผิด ในคดี Petterson v. Royal Oak Hotel, Ltd มีข้อเท็จจริงว่า พนักงานต้อนรับในร้านเหล้า (barman) ปฏิเสธที่จะดื่มเหล้ากับลูกค้า แล้วลูกค้าก็ขว้างแก้วเหล้าไปยังพนักงานจำหน่ายร้านคนนั้น พนักงานขายเหล้าได้หยิบชิ้นส่วนของแก้วเหล้าขว้างไปยังลูกค้ากลับ แต่ชิ้นส่วนของแก้วเหล้าไปถูกดวงตาของบุคคลที่ยืนอยู่ข้างๆโดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง นายจ้างของพนักงานขายเหล้าจะต้องรับผิดด้วย ในคดีนี้จะเห็นได้ว่า การที่ลูกจ้างได้ขว้างเศษชิ้นส่วนแก้วใส่ลูกค้ากลับคืนเป็นการกระทำด้วยความโกรธส่วนตัว แต่นายจ้างยังต้องรับผิดเพราะการจ้างของเขานั้นเป็นวิธีปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมเป็นกิจการที่เกี่ยวกับหน้าที่ของนายจ้างแต่ถ้าลูกจ้างได้ทำละเมิดด้วยความโกรธแค้นส่วนตัวซึ่งไม่เกี่ยวกับหน้าที่การงานของนายจ้างเลย นายจ้างไม่ต้องรับผิดในคดี Warren v. Henly's (1948) มีข้อเท็จจริงว่า จำเลยได้จ้างคนเฝ้าปั๊มน้ำมันซึ่ง เข้าใจผิดว่า โจทก์พยายามหนีโดยไม่จ่ายเงินและคืนตั๋วคูปอง และได้ด่าว่าโจทก์ เมื่อโจทก์ขู่ว่าจะรายงานจำเลยเกี่ยวกับมรรยาท คนเฝ้าจึงทำร้ายโจทก์ ท่านผู้พิพากษา Hilberyวินิจฉัยว่าจำเลยไม่ต้องรับผิด เพราะการทำร้ายเป็นการกระทำที่เป็นการอาฆาตส่วนตัว และไม่อยู่ในทางการที่จ้างการกระทำทุจริตของลูกจ้างอันเป็นการละเมิดต่อผู้อื่นก็เป็นการกระทำละเมิดโดยจงใจของลูกจ้างเช่นกัน การกระทำโดยทุจริต หมายถึง การฉ้อโกง (frand) ของลูกจ้างเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของลูกจ้างเอง มิใช่เพื่อประโยชน์ของนายจ้าง ดังนั้น หลักในเรื่องการกระทำละเมิดโดยจงใจของลูกจ้างจึงใช้ไม่ได้กับกรณีนี้ นายจ้างต้องรับผิดถ้าการมอบหมายการงานให้ลูกจ้างไปทำนั้นมีความเสี่ยงสูงที่ลูกจ้างจะทำการทุจริตได้ การทุจริตของลูกจ้างก็เนื่องมาจากการได้รับมอบหมายหน้าที่นั้นโดยชัดแจ้ง นายจ้างจึงต้องรับผิดเดิมผู้พิพากษา Willesได้วางหลักในคดี Barwick v. English Jaint Stock Bank ว่า การกระทำทุจริตนั้นจะต้องเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง นายจ้างจึงจะรับผิดร่วมด้วย ในคดีนี้ ศาลวินิจฉัยว่า ธนาคารจำเลยต้องรับผิดในการที่ผู้จัดการสาขาแห่งหนึ่งของธนาคารได้แสดงฉ้อฉลต่อโจทก์อันเกี่ยวกับกิจการภายใต้การควบคุมดูแลของผู้จัดการนั้น

ต่อมาก็มีการเปลี่ยนแนวการตัดสินโดยมิได้ยึดหลักเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง โดยยึดหลักการได้รับมอบหมายโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายว่าลูกจ้างมีอำนาจกระทำได้ แม้จะเป็นการทุจริต คือในคดี Lloyd v. Grace Smith & Co. โดยคดีนี้เป็นตัดสินในความสัมพันธ์ระหว่างตัวการกับตัวแทน มีข้อเท็จจริงว่า บริษัท Grace Smith เป็นสำนักงานทนายความในเมือง Liverpool ได้จ้างเสมียนทนายความไว้ทำหน้าที่ทางธุรการและการจัดการนิติกรรมโอนทรัพย์ให้แก่ลูกความ โจทก์คือ Emily Lloyd เป็นหญิงม่าย ต้องการขายทรัพย์สินซึ่งตนไม่ต้องการจำนองในราคา 450ปอนด์ ซึ่งสามีได้เคยทำไว้ เธอต้องการขายในราคา 450ปอนด์ จึงได้ติดต่อสำนักงานทนายความจำเลย เสมียนทนายได้ชักจูงให้ Lloyd โจทก์มอบให้ตนขายบ้านทรัพย์สินนั้น และทำเอกสารขึ้นสองฉบับซึ่งเสมียนทนายได้หลอก Lloyd ว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำขึ้นเพื่อการโอนขายบ้าน แต่ความจริงเป็นเอกสารการโอนบ้านนั้นให้แก่เสมียนนั้นเอง ต่อมาเสมียนได้จำหน่ายโอนทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ตนเองอันเป็นการทุจริต ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า จำเลยไม่ต้องรับผิดในการฉ้อฉลของเสมียนทนาย แต่ศาลขุนนางกลับคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์โดยให้บริษัทสำนักงานทนายความนายจ้างต้องรับผิดด้วย เพราะเสมียนนั้นกระทำการฉ้อโกงในขณะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบให้มีอำนาจทำนิติกรรมในนามของนายจ้าง เท่ากับเป็นการเสนอโดยปริยายแก่บุคคล

ทั่วไปให้ติดต่องานนั้นกับเสมียนได้ ฉะนั้น เมื่อนายจ้างได้มอบหมายไว้วางใจแก่ลูกจ้างที่ไม่สุจริตเองแล้ว นายจ้างก็ต้องรับผิดในผลของการฉ้อโกงที่ลูกจ้างได้กระทำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของลูกจ้างเองหรือของนายจ้าง ในคดีนี้ศาลขุนนางได้ตัดสินโดยใช้หลักการมอบหมายอำนาจของนายจ้าง ถ้าการที่นายจ้างได้มอบหมายได้แสดงออกชัดหรือปรากฏแก่บุคคลภายนอกว่า ลูกจ้างมีอำนาจกระทำได้ (the apparent or ostensible authority) การกระทำของลูกจ้างก็ย่อมมีผลให้นายจ้างต้องรับผิดด้วย ส่วนปัญหาว่า นายจ้างจะต้องรับผลประโยชน์หรือไม่จะไม่นำมาพิจารณา

ต่อมาในคดีอื่นๆที่มีข้อเท็จจริงคล้ายกันศาลอังกฤษก็ตัดสินตามแนวคดี Lloyd [1912] นี้ เช่นในคดี Uxbridge Permanent Benefit Building Society v. Pickard ศาลตัดสินให้สำนักงานทนายความจะต้องรับผิดในการกระทำของเสมียนในสำนักงาน ซึ่งได้มอบหมายในหน้าที่อันได้แสดงออกชัดหรือเป็นที่ปรากฏแก่บุคคลภายนอกว่าเขามีอำนาจที่จะกระทำเช่นนั้นได้ (actual authority of ostensible authority) ในการกระทำฉ้อโกงของเสมียน แม้ว่าจะไม่อยู่ในอำนาจอันแท้จริงของเสมียนคนนั้นก็ตาม เป็นการปิดปากห้ามนายจ้างโต้แย้ง

มีคดีสำคัญอีกคดีหนึ่งคือ คดี Morris v. C W Martin & Sons Ltd. ซึ่งปรากฏว่าลูกจ้างลักทรัพย์ของบุคคลผู้มาจ้างงานให้นายจ้างเป็นคนทำ ในคดีนี้ Lord Denning ได้แถลงไว้เป็นที่สนใจและเป็นบทสรุปในเรื่องความทุจริตของลูกจ้างได้ดี แถลงสรุปว่า "หลักกฎหมายได้พัฒนาในรอบหลายปีที่ผ่านมาในระหว่างทศวรรษที่ 19เป็นที่ยอมรับของกฎหมายว่านายจ้างจะมีความผิดสำหรับความไม่สุจริตหรือการฉ้อฉลของลูกจ้างซึ่งได้กระทำไปในทางการที่จ้างและเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง ความไม่สุจริตหรือการฉ้อโกงของลูกจ้างเพื่อประโยชน์ของเขาเองถือว่าเป็นการกระทำนอกทางการที่จ้าง ซึ่งจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ลูกจ้างลักทรัพย์หรือขโมยซึ่งไม่ถือว่าเป็นการกระทำในทางการที่จ้าง แต่ในปี 1912มีการปฏิรูปกฎหมายนี้เสียใหม่ในคดี Lloyd v. Grace, Smith & Co. [1912] AC 716. โดยนายจ้างจะต้องรับผิดในความไม่สุจริตหรือการฉ้อฉลของลูกจ้าง ถ้าได้กระทำในหน้าที่งานที่จ้าง ไม่จำเป็นต้องลุวัตถุประสงค์ของนายจ้างหรือเพื่อประโยชน์ของนายจ้างหรือเพื่อประโยชน์ของลูกจ้างเอง อย่างไรก็ตามสิ่งที่กล่าวมานั้นกลับเป็นคำถามที่มีปัญหาพิจารณาว่า อะไรคือความหมายคำว่า "ในทางการที่จ้าง" ในเมื่อกล่าวว่า การกระทำโดยไม่สุจริตหรือฉ้อฉลของลูกจ้างกระทำเพื่อประโยชน์ของเขาเอง ยังถือว่าเป็นการกระทำในทางการที่จ้างอีกหรือไม่

ถ้าพิจารณาจากคดีทั้งหมดว่ามีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันจะพบว่าในการเปรียบเทียบท้ายที่สุดโดยธรรมดาแล้ว การไว้เนื้อเชื่อใจให้เขา (ลูกจ้าง) ทำหน้าที่อันใดโดยนายจ้าง แม้บุคคลนั้น (ลูกจ้าง) ได้ทำให้ทรัพย์สินหรือสินค้าของลูกค้าได้รับความเสียหายหรือสูญหาย ถ้านายจ้างซึ่งอยู่ภายใต้หน้าที่ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังในสินค้าหรือทรัพย์สินให้ปลอดภัยหรือคุ้มครองจากถูกขโมยหรือการทำลาย ถ้าเขา (นายจ้าง) ไม่สามารถกระทำได้ก็จะต้องรับผิดโดยถือว่าได้มอบหมายหน้าที่ให้เขาแล้ว ถ้ามอบหมายหน้าที่แก่ลูกจ้างอีกต่อ นายจ้างจะต้องรับผิดสำหรับการกระทำใดๆ ของลูกจ้าง และไม่คำนึงว่าลูกจ้างจะกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ฉ้อโกงหรือไม่สุจริต นายจ้างก็ต้องรับผิดทั้งสิ้น แต่ถ้าหากนายจ้างไม่มีหน้าที่เช่นนั้นก็ไม่ต้องรับผิด"

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย

1. การบรรทุกน้ำหนักเกินมิได้เป็นไปโดยเข้มงวดกวดขัน
2. เจ้าหน้าที่ละเลยหรือรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำผิด
3. แก้ไขบทลงโทษในบางมาตรา ให้มีโทษปรับในอัตราที่สูงขึ้น
4. ให้เอาผิดกับ ผู้ว่าจ้าง เพราะทำให้มีการบรรทุกน้ำหนักเกิน

ความจำเป็นที่ยังจะต้องมีกฎหมาย

การบรรทุกน้ำหนักเกิน ยังเป็นไปตามกฎหมาย แต่ก็ยังมีนายจ้างฉกฉวยโอกาส หาประโยชน์โดยมิชอบจากความผิดของลูกจ้างไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวและหากการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหาย จึงยังสมควรมีกฎหมายควบคุมการบรรทุกน้ำหนักเกินอยู่ต่อไป และควรให้มีการปรับปรุงกฎหมายเสียใหม่ โดยให้มีบทลงโทษทั้งทางแพ่ง

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย ควรปรับปรุงให้มีหลักการดังต่อไปนี้

1. การบรรทุกน้ำหนักเกินมิได้เป็นไปโดยเข้มงวดกวดขัน
2. เจ้าหน้าที่ละเลยหรือรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำผิด
3. แก้ไขบทลงโทษในบางมาตรา ให้มีโทษปรับในอัตราที่สูงขึ้น
4. ให้เอาผิดกับ ผู้ว่าจ้าง เพราะทำให้มีการบรรทุกน้ำหนักเกิน

ปัญหาและอุปสรรค

ศาลฎีกามีคำพิพากษามุ่งแต่ว่า นายจ้างไม่อาจขอคืนของกลางคือรถยนต์บรรทุกของกลางได้อย่างเดียว แม้ศาลจะมีความคำพิพากษาฎีกาว่านายจ้างรู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดของลูกจ้าง แต่ก็ไม่ได้กล่าวหรือมีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาว่านายจ้างจะต้องร่วมรับผิดในการรู้เห็นเป็นใจและต้องร่วมรับผิดกับลูกจ้างแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนวทางแก้ไข

1.ขอให้ ผู้รักษากฎหมาย และ ผู้บังคับใช้กฎหมาย เคร่งครัดในการกวดขันจับกุม รถบรรทุกที่จงใจกระทำความผิด โดยไม่ละเว้น อันเป็นมาตรการเร่งด่วนที่ทำได้ทันที และวัดผลได้จากสถิติการจับกุม ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่ละเลยหรือรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำผิด ซึ่งทุกวันนี้ก็ยังเห็นรถบรรทุกบางคันไม่ต้องเข้าด่านชั่งน้ำหนัก ซึ่งเป็นการท้าทายกฎหมายขนาดนี้

2.ขอให้แก้ไขประกาศผู้อำนวยการทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง ทางหลวงสัมปทาน ในประเด็น "น้ำหนักรวมและน้ำหนักลงเพลา" โดยใช้ น้ำหนักรวม เป็นหลัก และให้ดูถึง เจตนาของผู้ประกอบการขนส่งว่ามีความจงใจบรรทุกน้ำหนักเกินหรือไม่

3.ขอให้แก้ไขกฎหมาย กฎกระทรวง ประกาศ คำสั่ง หรือระเบียบ ที่เป็นอุปสรรค ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น พระราชบัญญัติทางหลวง ควรแก้ไขบทลงโทษในบางมาตรา จากการมีโทษทางอาญาแล้วยังมีโทษปรับในอัตราที่สูงขึ้น อาทิ ทำผิดครั้งแรกปรับ 10,000บาท ผิดครั้งที่สองปรับ 30,000บาท ผิดครั้งที่สามปรับ 100,000บาท หรือยึดรถ ถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการ หรือจะเอาอย่างประเทศจีนที่

คิดค่าปรับตามน้ำหนักที่บรรทุกเกินก็ได้นอกจากนี้ ขอแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้ง พระราชบัญญัติจราจรทางบก พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พระราชบัญญัติรถยนต์ เพื่อสร้างมาตรฐานในกระบวนการยุติธรรม

4.ขอให้แก้ปัญหาที่ “ต้นน้ำ” ให้เอาผิดกับ ผู้ว่าจ้างหรือนายจ้าง เพราะเป็นตัวการที่ทำให้มีการบรรทุกน้ำหนักเกินคือ เถ้าแก่หรือนายจ้าง คนขับหรือลูกจ้างเป็นตัวรองที่ทำงานตามคำสั่งเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป** พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยามพริ้นติ้ง(ประเทศไทย), 2551.

สหรัฐ กิติ ศุภการ. **หลักและคำพิพากษากฎหมายอาญา** พิมพ์ครั้งที่ 2ปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน), 2557

พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535

การให้บริการงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

LOCAL INVENTORY SERVICES OF KHANG KOR MUNICIPALITY KHANG KOR DISTRICT CHAIYAPHUM PROVINCE

อภิชิต ดวงธิสาร[*1], ชัยโรจน์ สิงห์อัศวรัน์[2] และ สุข บุปผา[3]
Apichit Duangthisan[*1], Chairoj Singhiassawarat[2], Suk Buppha[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลัง 2) ศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลัง 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับการให้บริการงานคลัง 4) ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลัง ใช้วิธีวิจัยแบบผสม โดย 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่งานคลัง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิดกึ่งมีโครงสร้าง ใช้สถิติวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตัวแปรซึ่งเป็นอิสระต่อกัน โดยการวิเคราะห์ตารางด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด หาค่าเฉลี่ย 2) การศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชาชนและหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ จำนวน 383 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ การวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ที่เกี่ยวกับการให้บริการงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัยพบว่า 1). สภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ คือ ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงานสูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เปลี่ยนแปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี 2) ปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลัง คือ ขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าของประชาชน ประชาชนขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ขาดการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการขาดจิตสำนึกในการให้บริการ ขาดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการทุกภาคส่วน 3. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับการให้บริการงานคลัง คือ การให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) แนว

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลังของ คือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังอย่างต่อเนื่อง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมทุกมิติ การจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และการปรับปรุงการบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ผู้บริหารท้องถิ่น/หัวหน้าหน่วยงานคลัง/พนักงานเจ้าหน้าที่/การให้บริการงานคลังท้องถิ่น

Abstract

The purposes of the research are 1. To study the general status of organization on the capacity of providing finance services. 2. To study its problems and obstacles of the organization’s treasury services regarding treasury personnel, rules, regulations, and budget allocation of the treasury work. 3. To study the relationship between gender, age, education and accupation and the ability to manage the treasury of the organization. 4. To study the salution to the treasury of the organization. Use mixed research methods. By 1) Qualitative Research Collect data from interviews from a sample of local executives. Treasury Officer Related Government Agencies 13 persons. Using the semi-structured open end question interview. Use research statistics to analyze and synthesize content data. 2) Quantitative studies Collect data from questionnaires with a sample of citizens and private agencies. 383 persons. Use a layered sampling method. Set the sample size according to the formula. Taro Yamane Independent analysis with chi-square statistics on variables. By analyzing tables with percentage ratios, minimum values, maximum values. Find average.

The result revealed that strengthening the capacity development of treasury services will be achieved as follows 1). General condition of Nong Phai Sub District Administration Organization, Kaeng Khro District, Chaiyaphum Province was the local economy is regressing, the population is increasing, high unemployment rate, fixed taxation, taxation is not targeted, people lack the alertness of tax. 2). The problems and obstacles of providing treasury services regarding treasury personnel, rules, regulations, and budget allocation of the treasury work were lack of knowledge about the roles and duties of the people, the public lacks the conscience to participate, lack of public opining and public needs, the officer lacked the conscience of the service, lack of improvement of regulations and laws, lack of publicity for disseminating information, lack of integrated networking across all sectors. 3). The relationship between gender, age, education and accupation and the ability to manage the treasury of the

organization was the treasury management is favorable, reviews on improvements to the use of treasury services no relationship to sex, age, however, there is a statistically significant correlation to education and occupation at a level of 0.05. 4). The salution totreasury services should be dissemination of information about the fiscal work, allowing people to participate in every dimension, allocate a budget according to the needs of the people and improve the service to be more efficient.

Keywords : Local administrators/Head of Finance Department/Competent office/ Local Inventory Services

บทนำ

แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแผนที่กำหนดกรอบเป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จ มีกระบวนการที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพของชุมชนได้ ความเป็นอิสระทางการคลัง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ระบบการคลังของประเทศ มีลักษณะกระจายอำนาจเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการปกครองท้องถิ่น การบริหารราชการแผ่นดินไทยเน้นหนักไปในการรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ เนื่องจากปัญหาความมั่นคงของชาติการคลังท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้กับปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จะทำให้ทราบถึงทิศทางงบประมาณรายรับรายจ่ายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสามารถวิเคราะห์ถึงสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ว่ามีลักษณะทางการคลังเป็นไปในทิศทางใดและมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้มากน้อยเพียงใด การบริหารงานการคลังเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นงานที่เอื้ออำนวยเกื้อหนุนความสะดวกให้งานอื่นๆ ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่ปัจจุบันกับพบว่าการบริหารงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาต่างๆ ดังนี้ 1). การวางแผนทางด้านการเงิน ได้แก่การวางแผนจัดหาเงินรายได้และวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ 2). การใช้จ่ายเงินเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน 3). การควบคุมเป็นการควบคุมการใช้จ่ายเงินรวมไปถึงระบบบัญชีให้เป็นไปตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ 4). การประเมินผลการใช้จ่ายเงินเป็นการตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานเงินหรืองบประมาณที่ใช้ในโครงการต่างๆ ของท้องถิ่นมีความเหมาะสมคุ้มค่าหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงด้านการวางแผนงบประมาณในปีต่อไป สำหรับแหล่งที่มาของเงินที่เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินงานของหน่วยงานในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา

ขีดความสามารถการบริหารงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารรายได้ การบริหารรายจ่าย การจัดทำและการบริหารงบประมาณด้านนโยบายการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าอยู่ในระดับใด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีขีดความสามารถในการบริหารงานคลังมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่น และเพื่อการบริหารงานคลังท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (อุดม ทุมโฆษิต, 2551, หน้า 12)

การให้บริการงานคลังที่ดี โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ถือเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติภายใต้กรอบของกฎหมายหลายฉบับ เช่น กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานพัสดุ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานการเงินและบัญชี กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านการจัดเก็บรายได้ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการงานคลังที่ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมแก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ภายใต้กรอบของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น โดยให้ประชาชนหรือผู้ใช้บริการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกมิติ ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ฉะนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการให้บริการงานคลังของท้องถิ่นให้ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพราะหากการบริการงานคลังด้อยคุณภาพแล้ว อาจจะส่งผลกระทบต่อการขาดวินัยทางการเงินการคลัง การจ่ายเงินอย่างไม่เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และก่อให้เกิดความเสียหายในที่สุด (ดุจฤทัย สะอาดนัก, 2560, หน้า 14)

เทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แบ่งเขตการปกครองเป็น 7 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรเป็นชาย 4,123 คน เป็นหญิง 4,615 คน รวมทั้งสิ้น 8738 คน คิดเป็นจำนวน 4,449 ครัวเรือน สัดส่วนรายได้ของ อปท.คิดเป็นร้อยละของรายได้รัฐบาล เพิ่มขึ้นจาก 28.16 % ในปี 2559 เป็น 29.36 % ในปี 2560 เป็น 29.42 % ในปี 2561 เป็น 29.47 % ในปี 2562 ซึ่งต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ 35 % (ข้อมูลประชากร จปฐ ณ กรกฎาคม 2562) ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงานสูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เปลี่ยนแปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ขาดการจัดทำแผนพัฒนารายได้ท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการให้บริการสาธารณะต่อประชาชนในพื้นที่บริการและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ความเป็นหนึ่งเดียวของประชาคมอาเซียนภารกิจการบริการสาธารณะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งนี้จะทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น การจัดการการคลังเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนการบริหารองค์การ (วรสิทธ์ เจริญพุฒ, 2554, หน้า 5) จากตัวเลขสถิติดังกล่าว สะท้อนถึงความจริงของสถานการณ์คลังของ อปท. ที่ยังพึ่งเงินอุดหนุน และอิงกับภาษีแบ่งจากรัฐบาลในสัดส่วนที่สูง สำหรับการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่นในสภาพปัจจุบันยังเป็นส่วนน้อย (ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของรายได้ทั้งหมด) และมีอัตราส่วนที่คงที่ไม่เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าห่วงใยและควรจะมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างลึกซึ้ง และเร่งรัดการ

จัดเก็บรายได้ เนื่องจากตามหลักเกณฑ์การคลังที่ดี อปท.ควรจะพึ่งพิงรายได้ของตัวเองในสัดส่วนที่สูงพอสมควร (เช่นร้อยละ 50) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลนั้นควรจะเป็นส่วนเสริม เมื่องานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับเงินภาษีอากรของประชาชนจำนวนมาก งานคลังท้องถิ่นจึงถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันงานคลังท้องถิ่นยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการให้บริการเท่าที่ควร ยังคงมองว่าถึงอย่างไรท้องถิ่นก็ยังคงมีรายได้จากเงินอุดหนุนในปริมาณที่สูงจากรัฐบาล โดยไม่จำเป็นต้องพึงรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ซึ่งมีปริมาณน้อยมาก (ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของรายได้ทั้งหมด) งานคลังของท้องถิ่นจึงไม่ได้ให้ความสำคัญในส่วนของการให้บริการ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อภารกิจอื่น ๆ ที่กฎหมายบังคับให้ต้องถ่ายโอนให้กับท้องถิ่นในภายภาคหน้า ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการให้บริการระหว่างงานคลังท้องถิ่นในปัจจุบันกับงานคลังของหน่วยงานอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนมาให้กับท้องถิ่น ประชาชนจะเกิดการเปรียบเทียบความแตกต่างของการให้บริการ ทำให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนมายังท้องถิ่นนำข้ออ้างทางด้านบริการมาเป็นเงื่นไขไม่ยอมถ่ายโอนมายังท้องถิ่น ส่งผลให้รายได้ของท้องถิ่นที่จะต้องเก็บเองไม่เพิ่มขึ้น และยังไม่สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เน้นการให้บริการแก่ประชาชนเป็นสำคัญโดยไม่ได้หวังผลกำไร (ชูชาติ ชายประทีป, 2561, หน้า 57)

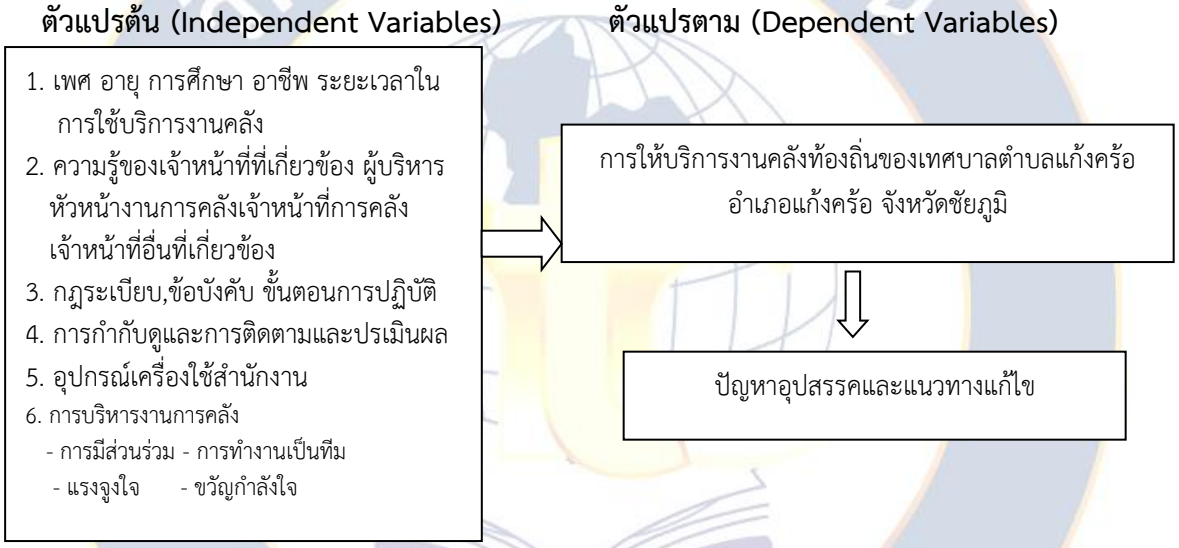
ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาการให้บริการงานคลังเทศบาลตำบลแก้งคร้อ โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา 5 ด้าน คือ 1) ในด้านบุคลากรของงานคลัง 2) ในด้านกฎระเบียบข้อบังคับและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ 3) ในด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง 4) ในด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน 5) ในด้านวิธีการบริหารงานคลัง ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อการให้บริการงานคลังเทศบาลตำบลแก้งคร้อ และนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาการให้บริการงานคลังเทศบาลตำบลแก้งคร้อ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เกี่ยวกับเรื่องบุคลากรของงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ เรื่องกฎระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดสรรงบประมาณของงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เรื่องอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน เรื่องวิธีการบริหารงานการคลัง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน แนวคิดเรื่องประสบการณ์การทำงาน และทฤษฎีทฤษฎีการจัดการองค์การ ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการมีส่วนร่วม ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทฤษฎีและองค์ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณ ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการเงิน ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะและการวางแผน ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ทฤษฎีตามแนวความคิดของอาร์กีริส ทฤษฎีตามแนวความคิดของ Peter M Senge และจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การ เชิงสำรวจ (Survey Research) และแบบอธิบาย (Explanatory Research) จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 คน และแบบสอบถามประชาชนผู้ใช้บริการ จำนวน 383 คน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสิทธิผลในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

โดยมีวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่การคลัง ส่วนราชการที่อื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ใช้บริการและหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ จำนวน 383 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratify

Sampling) ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองโดยการศึกษาเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วยผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 3 คน คือนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี คนที่ 1 รองนายกเทศมนตรี คนที่ 2, เจ้าหน้าที่และพนักงานส่วนตำบล จำนวน 5 คน ,หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวม 5 คน ,ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขีดความสามารถในการบริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนผู้ใช้บริการและหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ จำนวน 383 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

การวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (chi-square) ที่เกี่ยวกับตัวแปรซึ่งเป็นอิสระต่อกัน โดยการวิเคราะห์ตารางด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด หาค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ใช้บริการทั่วไป ต่อความคิดเห็นต่อการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีดังต่อไปนี้
หน่วยในการวิเคราะห์ศึกษาครั้งนี้คือจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารงานจำนวน 3 คน คือ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี คนที่ 1 รองนายกเทศมนตรี คนที่ 2, เจ้าหน้าที่ พนักงานและลูกจ้างส่วนตำบล จำนวน 5 คน ,หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 แห่ง จำนวน 5 คน ,ประชาชนผู้ใช้บริการและหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ จำนวนทั้งสิ้น 383 คนเพื่อพิจารณาคุณลักษณะทางประชากรเศรษฐกิจ และสังคมของตัวอย่างกลุ่มดังกล่าวนี้

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52.82 เป็นหญิง ร้อยละ 47.18 เป็นชาย ร้อยละ 29.88 เป็นกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 22.93 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ด้านการศึกษาร้อยละ 47.89 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 19.83 อยู่ในระดับประถมศึกษา ด้านอาชีพ ร้อยละ 39.65 ค้าขาย รองลงมาร้อยละ 15.42 อาชีพรับจ้าง เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ร้อยละ 34.57 ของเพศชาย อยู่ระหว่างอายุ 41-50 ปี รองลงมาช่วงอายุ 31 – 40 ปี ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 29.14 อยู่ระหว่างช่วงอายุ 31-40 ปี รองลงมาช่วงอายุ 41-50 ปี เมื่อจำแนกตามตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 43.57 ของเพศชาย อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 38.27 อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาในระดับประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศและอาชีพพบว่า ร้อยละ 37.55 ของเพศ

ชาย มีอาชีพ ค้าขาย รองลงมามีอาชีพรับราชการ ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 45.94 มีอาชีพค้าขาย รองลงมาร้อยละ 21.19 มีอาชีพแม่บ้าน

1. สภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ คือ ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงานสูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เปลี่ยนเปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ขาดการจัดทำแผนพัฒนารายได้ท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี

2. สภาพปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีดังต่อไปนี้ คือ ขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าของประชาชน ประชาชนขาดมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ขาดการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการ ขาดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการทุกภาคส่วน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52.82 เป็นหญิง ร้อยละ 47.18 เป็นชาย ร้อยละ 29.88 เป็นกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 22.93 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ด้านการศึกษา ร้อยละ 47.89 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 19.83 อยู่ในระดับประถมศึกษา ด้านอาชีพ ร้อยละ 39.65 ค้าขาย รองลงมาร้อยละ 15.42 อาชีพรับจ้าง เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ร้อยละ 34.57 ของเพศชายอยู่ระหว่างอายุ 41-50 ปี รองลงมาช่วงอายุ 31 – 40 ปี ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 29.14 อยู่ระหว่างช่วงอายุ 31-40 ปี รองลงมาช่วงอายุ 41-50 ปี เมื่อจำแนกตามตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 43.57 ของเพศชาย อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 38.27 อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาในระดับประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศและอาชีพพบว่า ร้อยละ 37.55 ของเพศชาย มีอาชีพ ค้าขาย รองลงมามีอาชีพรับราชการ ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 45.94 มีอาชีพค้าขาย รองลงมาร้อยละ 21.19 มีอาชีพแม่บ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง คือ ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4 แนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 16.18 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังเทศบาล ร้อยละ 13.39 ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอีก ร้อยละ 13.07 ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ ร้อยละ 12.11 ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบ

อย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม และร้อยละ 11.79 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้า พนักงานขาดมนุษย์สัมพันธ์อันดี ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่ตรงต่อเวลา

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าสภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ มีข้อดีหลายด้านกล่าวคือ 1) ในด้านบุคลากรของงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ บุคลากรในส่วนนี้มีการพัฒนาด้านคุณภาพการบริการดี บุคลากรมีจิตสำนึกในการให้บริการ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีความสุภาพเรียบร้อยและความเป็นกันเอง มีความตรงต่อเวลา มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถาม การทำงานทดแทนกัน การติดตามงานและการประสานงานกัน มีคุณสมบัติตรงกับสายงาน และจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการทำงาน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และเปิดกว้างให้บุคลากรได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ นอกจากนั้นผู้บริหารทั้งสายการเมืองและสายเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการทำงานเป็นทีม และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่เข้าไปแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์ หรือล้วงลูกในการทำงานจากบุคลากรของงานคลัง ส่วนเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ และกฎหมาย อย่างถูกต้อง 2) ในด้านกฎระเบียบข้อบังคับและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ และกฎหมาย ได้อย่างถูกต้อง ใช้งบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชน ตรงตามแผนงานที่ตั้งไว้ ทำให้สามารถเคลียร์ค่าใช้จ่ายได้ทันตามกำหนดเวลา ไม่เกิดการทำงานที่ล่าช้า ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก ไม่เกิดความเสียหายแก่ประชาชนหรือผู้มาใช้บริการ 3) ในด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าการจัดสรรงบประมาณตรงตามความต้องการของประชาชน คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมตามความจำเป็นเร่งด่วน ได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณจากมติที่ประชุมและงบประมาณที่มีอยู่ในแต่ละปี โดยไปตรวจสอบดูพื้นที่จริง และคำนึงถึงผลตอบแทนที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน รวมตลอดทั้งได้มีการประชาสัมพันธ์ในส่วนนี้ให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำกับดูแล ร่วมตรวจสอบ และร่วมติดตามประเมินผล 4) ในด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าการมาติดต่องานของผู้ใช้บริการ มีความสะดวก เช่น สถานที่ในการให้บริการ ป้ายติดต่องานกับหน่วยงานต่าง ๆ ชัดเจนเพียงพอ และสถานที่ติดต่องานมีสิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม การบริการครอบคลุมทุกด้าน เช่นด้านทะเบียนราษฎร์ และบัตรประจำตัวประชาชน 5) ในด้านวิธีการบริหารงานคลัง ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่า วิธีการบริหารงานคลังได้ครอบคลุมทุกด้านตามความต้องการของประชาชน การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบถึงสถานการณ์ทางการเงินเพียงพอ และได้เปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดให้บริการงานคลังในเรื่องการวางแผน การควบคุม กำกับดูแล การบริหารงบประมาณ และตรวจสอบอย่างเหมาะสม ผู้บริหารได้ใช้วิธีการบริหารงานคลังเชิงรุก รวดเร็วทันใจและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ มีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน ไม่ล่าช้า และมีความยืดหยุ่น ผู้บริหารมีความรู้

ความสามารถในการควบคุมงานคลัง ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีวัฒนธรรมร่วมขององค์การ ซึ่งทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ กล้าทำงานและไม่เกรงกลัวต่อความผิด นอกจากนั้นผู้บริหารทั้งสายการเมืองและสายเจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยไม่เข้าไปแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์เพื่อเบี่ยงเบนในการกระทำความผิดหรือแสวงหาประโยชน์ หรือไม่เข้าไปล้วงลูกในการทำงานจากบุคลากรของงานคลัง ส่วนเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ละเลยหรือหลบเลี่ยงค่อปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย

ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลแก้งคร้อ มีการให้การบริหารงานคลังในระดับดี การเสริมสร้างการพัฒนาการให้บริการงานคลังจะประสบผลสำเร็จนั้นสามารถทำได้ดังนี้ 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการดำเนินงาน 2) กระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยเน้นให้เห็นถึงผลดีผลเสียของการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) รณรงค์ให้มีการจัดหน่วยเคลื่อนที่สัญจรไปยังชุมชนต่าง ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชน 4) กระตุ้นให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการอย่างแท้จริง ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอบรม และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ 5) พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดขั้นตอนในการทำงานไม่ก่อให้เกิดการล่าช้า ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก 6) รณรงค์ในด้านการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยเฉพาะด้านการเงินการคลัง และใช้งบประมาณให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน 7) รณรงค์ให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมเป็นพันธมิตรทางการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง

ส่วนประเด็นปัญหาของงานคลังที่ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาขึ้นให้ดีกว่าเดิมเรียงลำดับดังนี้คือ 1) ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังท้องถิ่นให้ดีขึ้น 2) ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ และประเมินผลให้มากขึ้นกว่าเดิม 3) ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม 4) ต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างโปร่งใสให้มากกว่าเดิม และ 5) ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้าบ้าง พัฒนาให้พนักงานมีมนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้นกว่าเดม สุภาพเรียบร้อยและตรงต่อเวลาให้ดีกว่าเดิมยิ่งขึ้น

จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ใช้บริการทั่วไป ต่อความคิดเห็นต่อการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ ที่ควรปรับปรุงแก้ไขในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1) ด้านบุคลากรงานคลัง ควรปรับปรุงด้านการบริการที่ล่าช้าบ้างให้รวดเร็วยิ่งขึ้น มีความสุภาพ มีมนุษย์สัมพันธ์อันดีและตรงต่อเวลามากขึ้นกว่าเดิม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้สอบถาม ปรับปรุงด้านการบริการงานคลังที่ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมแก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง มากกว่าเดิม โดยเจ้าหน้าที่การคลังได้ตระหนักและให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สร้างจิตสำนึกในการให้บริการ คัดเลือกสรรหาบุคคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับสายงาน และเพียงพอต่อการทำงาน ไม่ขาดหรือล้นจนเกินไป ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องในทุก

ระดับ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย บริหารงานหรือทำงานเชิงรุก รวดเร็วทันใจและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ ให้ความสำคัญต่อขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินไม่ให้เกิดการยุ่งยาก ซ้ำซ้อน หรือล่าช้า และมีความยืดหยุ่น ไม่เบิกจ่ายเงินข้ามสายงาน การเคลียร์ค่าใช้จ่ายคืนให้ทันตามกำหนดเวลา ไม่ใช้เงินผิดประเภทผิดวัตถุประสงค์และไม่เกิดประโยชน์ ไม่โอนงบต่างหน่วยงานซึ่งไม่ตรงตามแผนงาน สร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ซึ่งจะทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานด้วยกล้าหาญไม่หวาดระแวง มีความกล้าที่จะทำงานอย่างถูกต้องตรงไปตรงมาโดยไม่กลัวความผิด จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าการให้บริการงานคลังด้านบุคลากรงานคลังอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านบุคลากรงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ,การศึกษา, แต่มีความสัมพันธ์ต่ออาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้านกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมาย ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับและกฎหมายต่าง ๆ ที่ส่งผลให้การทำงานเกิดความล่าช้า ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก เกิดความไม่พึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าการให้การบริการงานคลังส่วนกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง ควรปรับปรุงเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การควบคุม การกำกับดูแล การบริหารงบประมาณ และการตรวจสอบ ไม่ควรให้มีการแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์จากนักการเมืองหรือหน่วยงานใด ๆ จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าการให้บริการงานคลังด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลังอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านการจัดสรรงบประมาณงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, การศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ควรปรับปรุงเรื่องอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานให้ทันสมัย มีการฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ความสามารถและเหมาะสมกับตำแหน่งงาน และสามารถหมุนเวียนงานหรือทำงานแทนกันได้ ใช้อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าการให้บริการงานคลังส่วนอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.) ด้านวิธีการบริหารงานคลัง ควรปรับปรุงในด้านการบริหารงานคลังทั้งผู้บริหารที่เป็นนักการเมือง และข้าราชการประจำ และเจ้าหน้าที่งานคลังที่เกี่ยวข้อง ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารงานคลังอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง มีความโปร่งใส เป็นธรรม กระตุ้นให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการอย่างแท้จริง

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอบรม และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รณรงค์ในด้านการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน แก้ไขปรับปรุงคุณภาพการบริการให้ดีขึ้นทั้งด้านการวางแผน การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน การคัดเลือกบุคลากร การฝึกอบรม การนิเทศงาน และการติดตามประเมินผล ส่วนภาคเอกชนและภาคประชาชนต้องรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการดำเนินงาน กระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนั้นยังต้องพัฒนาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางยุทธศาสตร์การบริหาร โดยผ่านความรู้ความสามารถของผู้บริหาร และผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมาย จนเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ คือต้องมีทั้งความรู้และความเข้าใจในหลักการบริหาร และต้องมีทักษะ จิตวิทยา มนุษย์สัมพันธ์ และความเป็นผู้นำ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จ ซึ่งสามารถนำแนวคิดทางการบริหารมาประยุกต์ใช้ให้ประสบความสำเร็จได้หลายแนวคิด เช่น การบริหารมุ่งสัมฤทธิ์ผล (RBM) การบริหารมุ่งสัมฤทธิ์ผลโดยใช้หลัก Balance Scorecard การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าการให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประเด็นปัญหาของงานคลังที่ควรได้รับการแก้ไข ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 16.18 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังเทศบาล ร้อยละ 13.39 ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอีกร้อยละ 13.07 ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ ร้อยละ 12.11 ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม และร้อยละ 11.79 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้า พนักงานขาดมนุษย์สัมพันธ์อันดี ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่ตรงต่อเวลา

ข้อแสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอว่า ควรมีการศึกษาและวิจัยขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการใช้กระบวนการประชาคมเป็นเครื่องมือ ศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนให้ครอบคลุมทุกด้านและทุกพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอต่อการตัดสินใจ เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการอันแท้จริงของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเทศบาลตำบลแก้งคร้อแม้จะมีความรู้ ทักษะหรือสมรรถนะในการบริหารการเงินการคลังอยู่พอสมควร แต่ยังมีช่องทางหรือโอกาสในการ พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังด้านรายได้ เช่น เพิ่มช่องทางการหารายได้ จัดเก็บภาษีประเภทใหม่ หรือปรับปรุงเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียม และเนื่องจากยังประมาณการรายได้จากฐานหรือผลการจัดเก็บของปีงบประมาณ

ที่ผ่านมา จึงไม่สะท้อนต้นทุนการให้บริการ การเพิ่มขีดสมรรถนะด้านการคลัง จึงเป็นเรื่องจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการเงิน การคลัง งบประมาณและด้านอื่น ๆ ประกอบกัน เนื่องจากส่วนหนึ่งของปัญหาทางการเงินการคลังมีสาเหตุมาจากตัวแปรด้านโครงสร้างบริหารระบบ ระบบและพฤติกรรมการบริหารงาน ด้านการเงิน การคลัง โดยตรง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ 3 ประการ คือ 1. การเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านการคลัง 2. การพัฒนารายได้ 3. การพัฒนาประสิทธิภาพด้านการบริหารรายจ่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

และควรที่จะศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องการให้บริการงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการงานคลังท้องถิ่น ความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น การแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์ของงานคลังท้องถิ่น การมีส่วนรวมขององค์การชุมชนและประชาชนในการบริหารงานคลังท้องถิ่น และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนต่อการพัฒนาศักยภาพการให้บริการงานคลังท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

ชูชาติ ชายประทีป. 2561. **การบริหารการคลังท้องถิ่นระดับเทศบาลในเขตเมืองและเขตภูมิภาค.** วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2561. หน้า 57.

ดุจฤทัย สะอาดนัก. 2560. **ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาขีดความสามารถในการบริหารงานคลังท้องถิ่น.** หลักศูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วรสิทธิ์ เจริญพุฒ. (2555). **การพัฒนาความสามารถการบรหิารงานคลังเทศบาลนครและเทศบาลเมือง.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

อุดม ทุมโฆสิต. (2551). **การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว.** กรุงเทพฯ: แซท โฟร์ พริ้นติ้ง

ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

THE CAPACIBILITY IN FISICAL SERVICES OF BAN TAN MUNICIPALITY BAN TAN DISTRICT CHAIYAPHUM PROVINCE

อภิชิต ดวงธิสาร[*1], สุเทพ กาวิละ[2] และ ชัยโรจน์ สิงหอัศวรัตน์[3]
Apichit Duangthisan[*1], Suthep Kawila[2], Chairoj Singhiassawarat[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลัง 2) ศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลัง 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง 4) ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลัง ใช้วิธีวิจัยแบบผสม โดย 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่งานคลัง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิดกึ่งมีโครงสร้าง ใช้สถิติวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา 2) การศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชาชนและหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ จำนวน 365 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ การวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ที่เกี่ยวกับตัวแปรซึ่งเป็นอิสระต่อกัน โดยการวิเคราะห์ตารางด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด หาค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1). สภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ คือ ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงานสูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เปลี่ยนแปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี 2) ปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลัง คือ ขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าของประชาชน ประชาชนขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ขาดการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการขาดจิตสำนึกในการให้บริการ ขาดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการทุกภาคส่วน 3. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง คือ ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมี

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail: apichit10@live.com
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) แนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลัง คือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังอย่างต่อเนื่อง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมทุกมิติ การจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และการปรับปรุงการบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ผู้บริหารท้องถิ่น/หัวหน้าหน่วยงานคลัง/พนักงานเจ้าหน้าที่/ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง

Abstract

The purposes of the research are 1. To study the general status of organization on the capacity of providing finance services. 2. To study its problems and obstacles of the organization's treasury services regarding treasury personnel, rules, regulations, and budget allocation of the treasury work. 3. To study the relationship between gender, age, education and accupation and the ability to manage the treasury of the organization. 4. To study the salution to the treasury of the organization. Use mixed research methods. By 1) Qualitative Research Collect data from interviews from a sample of local executives. Treasury Officer Related Government Agencies 13 persons. Using the semi-structured open end question interview. Use research statistics to analyze and synthesize content data. 2) Quantitative studies Collect data from questionnaires with a sample of citizens and private agencies. 365 persons. Use a layered sampling method. Set the sample size according to the formula. Taro Yamane Independent analysis with chi-square statistics on variables. By analyzing tables with percentage ratios, minimum values, maximum values. Find average.

The result revealed that strengthening the capacity development of treasury services will be achieved as follows 1). General condition of Ban Tan Municipality, Ban Tan District, Chaiyaphum Province was the local economy is regressing, the population is increasing, high unemployment rate, fixed taxation, taxation is not targeted, people lack the alertness of tax. 2). The problems and obstacles of providing treasury services regarding treasury personnel, rules, regulations, and budget allocation of the treasury work were lack of knowledge about the roles and duties of the people, the public lacks the conscience to participate, lack of public opining and public needs, the officer lacked the conscience of the service, lack of improvement of regulations and laws, lack of publicity for disseminating information, lack of integrated networking across all sectors. 3). The relationship between gender, age, education and accupation and the ability to

manage the treasury of the organization was the treasury management is favorable, reviews on improvements to the use of treasury services no relationship to sex, age, however, there is a statistically significant correlation to education and occupation at a level of 0.05. 4). The salution totreasury services should be dissemination of information about the fiscal work, allowing people to participate in every dimension, allocate a budget according to the needs of the people and improve the service to be more efficient.

Key Words : Local administrators/Head of Finance Department/Competent office/ Ability to provide treasury services

บทนำ

แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแผนที่กำหนดกรอบเป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จ มีกระบวนการที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพของชุมชนได้ ความเป็นอิสระทางการคลัง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ระบบการคลังของประเทศ มีลักษณะกระจายอำนาจเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการปกครองท้องถิ่น การบริหารราชการแผ่นดินไทยเน้นหนักไปในการรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ เนื่องจากปัญหาความมั่นคงของชาติการคลังท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จะทำให้ทราบถึงทิศทางงบประมาณรายรับรายจ่ายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสามารถวิเคราะห์ถึงสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ว่ามีลักษณะทางการคลังเป็นไปในทิศทางใดและมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้มากน้อยเพียงใด การบริหารงานการคลังเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นงานที่เอื้ออำนวยเกื้อหนุนความสะดวกให้งานอื่นๆ ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่ปัจจุบันกับพบว่าการบริหารงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาต่างๆ ดังนี้ 1). การวางแผนทางด้านการเงิน ได้แก่การวางแผนจัดหาเงินรายได้และวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ 2). การใช้จ่ายเงินเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน 3). การควบคุมเป็นการควบคุมการใช้จ่ายเงินรวมไปถึงระบบบัญชีให้เป็นไปตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ 4). การประเมินผลการใช้จ่ายเงินเป็นการตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานเงินหรืองบประมาณที่ใช้ในโครงการต่างๆ ของท้องถิ่นมีความเหมาะสมคุ้มค่าหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงด้านการวางแผนงบประมาณในปีต่อไป

สำหรับแหล่งที่มาของเงินที่เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินงานของหน่วยงานในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาขีดความสามารถการบริหารงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารรายได้ การบริหารรายจ่าย การจัดทำและการบริหารงบประมาณด้านนโยบายการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าอยู่ในระดับใด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีขีดความสามารถในการบริหารงานคลังมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่น และเพื่อการบริหารงานคลังท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (อุดม ทุมโฆษิต, 2551, หน้า 12)

การให้บริการงานคลังที่ดี โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ถือเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติภายใต้กรอบของกฎหมายหลายฉบับ เช่น กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานพัสดุ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานการเงินและบัญชี กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านการจัดเก็บรายได้ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการงานคลังที่ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมแก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ภายใต้กรอบของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น โดยให้ประชาชนหรือผู้ใช้บริการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกมิติ ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมตรวจจสอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ฉะนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการให้บริการงานคลังของท้องถิ่นให้ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพราะหากการบริการงานคลังด้อยคุณภาพแล้วอาจจะส่งผลกระทบต่อการขาดวินัยทางการเงินการคลัง การจ่ายเงินอย่างไม่เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และก่อให้เกิดความเสียหายในที่สุด (ดุจฤทัย สะอาดนัก, 2560, หน้า 14)

เทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ แบ่งเขตการปกครองเป็น 5 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรเป็นชาย 2,008 คน เป็นหญิง 2,083 คน รวมทั้งสิ้น 4,091 คน คิดเป็นจำนวน 1,578 ครัวเรือน สัดส่วนรายได้ของ อปท.คิดเป็นร้อยละของรายได้รัฐบาล เพิ่มขึ้นจาก 28.16 % ในปี 2559 เป็น 29.36 % ในปี 2560 เป็น 29.42 % ในปี 2561 เป็น 29.47 % ในปี 2562 ซึ่งต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ 35 % (ข้อมูลประชากร จปฐ ณ กรกฎาคม 2562) ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงานสูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เปลี่ยนแปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ขาดการจัดทำแผนพัฒนารายได้ท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการให้บริการสาธารณะต่อประชาชนในพื้นที่บริการและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ความเป็นหนึ่งเดียวของประชาคมอาเซียนภารกิจการบริการสาธารณะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งนี้จะทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น การจัดการการคลังเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนการบริหารองค์การ (วรสิทธ์ เจริญพุฒ, 2554, หน้า 5) จากตัวเลขสถิติดังกล่าว สะท้อนถึงความจริงของสถานการณ์คลังของ อปท. ที่ยังพึ่งเงินอุดหนุน และอิงกับภาษีแบ่งจากรัฐบาลในสัดส่วนที่สูง สำหรับการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่นในสภาพปัจจุบันยังเป็นส่วนน้อย (ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของรายได้ทั้งหมด) และมีอัตราส่วนที่คงที่ไม่เพิ่มขึ้นแต่

อย่างใด ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าห่วงใยและควรจะมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างลึกซึ้ง และเร่งรัดการจัดเก็บรายได้ เนื่องจากตามหลักเกณฑ์การคลังที่ดี อปท.ควรจะพึ่งพิงรายได้ของตัวเองในสัดส่วนที่สูงพอสมควร (เช่นร้อยละ 50) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลนั้นควรจะเป็นส่วนเสริม เมื่องานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับเงินภาษีอากรของประชาชนจำนวนมาก งานคลังท้องถิ่นจึงถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันงานคลังท้องถิ่นยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการให้บริการเท่าที่ควร ยังคงมองว่าถึงอย่างไรท้องถิ่นก็ยังคงมีรายได้จากเงินอุดหนุนในปริมาณที่สูงจากรัฐบาล โดยไม่จำเป็นต้องพึงรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ซึ่งมีปริมาณน้อยมาก (ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของรายได้ทั้งหมด) งานคลังของท้องถิ่นจึงไม่ได้ให้ความสำคัญในส่วนของการให้บริการ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อภารกิจอื่น ๆ ที่กฎหมายบังคับให้ต้องถ่ายโอนให้กับท้องถิ่นในภายภาคหน้า ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการให้บริการระหว่างงานคลังท้องถิ่นในปัจจุบันกับงานคลังของหน่วยงานอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนมาให้กับท้องถิ่น ประชาชนจะเกิดการเปรียบเทียบความแตกต่างของการให้บริการ ทำให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนมายังท้องถิ่นนำข้ออ้างทางด้านบริการมาเป็นเงื่นไขไม่ยอมถ่ายโอนมายังท้องถิ่น ส่งผลให้รายได้ของท้องถิ่นที่จะต้องเก็บเองไม่เพิ่มขึ้น และยังไม่สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เน้นการให้บริการแก่ประชาชนเป็นสำคัญโดยไม่ได้หวังผลกำไร (ชูชาติ ชายประทีป, 2561, หน้า 57)

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา 5 ด้าน คือ 1) ในด้านบุคลากรของงานคลัง 2) ในด้านกฎระเบียบข้อบังคับและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ 3) ในด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง 4) ในด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน 5) ในด้านวิธีการบริหารงานคลัง ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น และนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

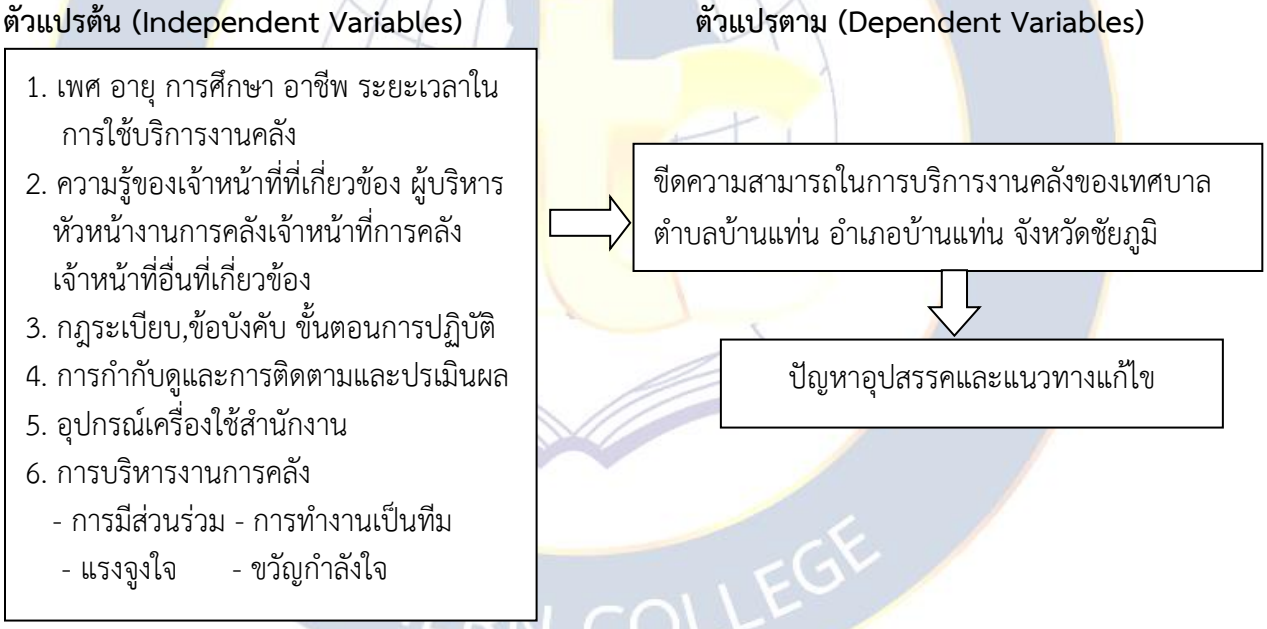
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เกี่ยวกับเรื่องบุคลากรของงานคลัง เรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง เรื่องอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน เรื่องวิธีการบริหารงานการคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน แนวคิดเรื่องประสบการณ์การทำงาน และทฤษฎีทฤษฎีการจัดการองค์การ ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการมีส่วนร่วม ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทฤษฎีและองค์ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณ ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการเงิน ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะและการวางแผน ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ทฤษฎีตามแนวความคิดของอาร์กีริส ทฤษฎีตามแนวความคิดของ Peter M Senge และจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแบบสำรวจ (Survey Research) และแบบอธิบาย (Explanatory Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ (1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (2) เจ้าหน้าที่การคลัง (3) ส่วนราชการที่อื่นที่เกี่ยวข้อง (4) หน่วยงานเอกชน ผู้ใช้บริการ จำนวน 13 คน และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ใช้บริการ จำนวน 365 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratify Sampling) ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองโดยการศึกษาเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการงานคลังของของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านแท่น จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่และพนักงานงานคลังท้องถิ่น จำนวน 5 คน ,หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาคเอกชนที่มาใช้บริการ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามประชาชนผู้มาใช้บริการเกี่ยวกับขีดความสามารถในการบริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 365 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

การวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (chi-square) ที่เกี่ยวกับตัวแปรซึ่งเป็นอิสระต่อกัน โดยการวิเคราะห์ตารางด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด หาค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ใช้บริการทั่วไป ต่อความคิดเห็นต่อการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีดังต่อไปนี้

หน่วยในการวิเคราะห์ศึกษาครั้งนี้คือจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารงานจำนวน 3 คน คือนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี คนที่ 1 รองนายกเทศมนตรี คนที่ 2 ,เจ้าหน้าที่งานคลัง จำนวน 5 คน ,หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 แห่ง รวมจำนวน 13 คน และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชาชนและหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ จำนวน 365 คน เพื่อพิจารณาคุณลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของตัวอย่างกลุ่มดังกล่าวนี้

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.78 เป็นหญิง ร้อยละ 41.22 เป็นชาย ร้อยละ 30.55 เป็นกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 24.12 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ที่เหลือร้อยละ 45.33 ด้านการศึกษา ร้อยละ 46.96 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 22.31 อยู่ในระดับประถมศึกษา ด้านอาชีพ ร้อยละ 44.65 ค้าขาย รองลงมาร้อยละ 16.68 รับราชการและรัฐวิสาหกิจ เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ร้อยละ 35.87 ของเพศชาย อยู่ระหว่างอายุ 41-50 ปี รองลงมาช่วงอายุ 31 – 40 ปี ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 28.14 อยู่ระหว่างช่วงอายุ 31-40 ปี รองลงมาช่วง

อายุ 41-50 ปี เมื่อจำแนกตามตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 42.23 ของเพศชาย อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 38.37 อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาในระดับประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศและอาชีพพบว่า ร้อยละ 37.63 ของเพศชาย มีอาชีพ ค้าขาย รองลงมามีอาชีพรับราชการ ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 45.34 มีอาชีพค้าขาย รองลงมาร้อยละ 21.33 มีอาชีพแม่บ้าน

1. สภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ คือ ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงานสูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เปลี่ยนเปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ขาดการจัดทำแผนพัฒนารายได้ท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี

2. สภาพปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีดังต่อไปนี้ คือ ขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าของประชาชน ประชาชนขาดมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ขาดการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการ ขาดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบข้อบังคับ และกฎหมาย ขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการทุกภาคส่วน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.78 เป็นหญิง ร้อยละ 41.22 เป็นชาย ร้อยละ 30.55 เป็นกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 24.12 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ที่เหลือร้อยละ 45.33 ด้านการศึกษา ร้อยละ 46.96 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 22.31 อยู่ในระดับประถมศึกษา ด้านอาชีพ ร้อยละ 44.65 ค้าขาย รองลงมาร้อยละ 16.68 รับราชการและรัฐวิสาหกิจ เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ร้อยละ 35.87 ของเพศชาย อยู่ระหว่างอายุ 41-50 ปี รองลงมาช่วงอายุ 31 – 40 ปี ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 28.14 อยู่ระหว่างช่วงอายุ 31-40 ปี รองลงมาช่วงอายุ 41-50 ปี เมื่อจำแนกตามตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 42.23 ของเพศชาย อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 38.37 อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาในระดับประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศและอาชีพพบว่า ร้อยละ 37.63 ของเพศชาย มีอาชีพ ค้าขาย รองลงมามีอาชีพรับราชการ ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 45.34 มีอาชีพค้าขาย รองลงมาร้อยละ 21.33 มีอาชีพแม่บ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง คือ ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลังของของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 17.08 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่

ข้อมูลข่าวสารของงานคลังเทศบาล อีกร้อยละ 13.69 ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ ร้อยละ 13.28 ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม ร้อยละ 12.69 ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และร้อยละ 11.01 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้า พนักงานขาดมนุษย์สัมพันธ์อันดี ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่ตรงต่อเวลา

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าสภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังของของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีข้อดีหลายด้านกล่าวคือ 1) ในด้านบุคลากรของงานคลังของของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น บุคลากรในส่วนนี้มีการพัฒนาด้านคุณภาพการบริการดี บุคลากรมีจิตสำนึกในการให้บริการ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีความสุภาพเรียบร้อยและความเป็นกันเอง มีความตรงต่อเวลา มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถาม การทำงานทดแทนกัน การติดตามงานและการประสานงานกัน มีคุณสมบัติตรงกับสายงาน และจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการทำงาน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และเปิดกว้างให้บุคลากรได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ นอกจากนั้นผู้บริหารทั้งสายการเมืองและสายเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการทำงานเป็นทีม และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่เข้าไปแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์ หรือล้วงลูกในการทำงานจากบุคลากรของงานคลัง ส่วนเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย อย่างถูกต้อง 2) ในด้านกฎระเบียบข้อบังคับและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ได้อย่างถูกต้อง ใช้งบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชน ตรงตามแผนงานที่ตั้งไว้ ทำให้สามารถเคลียร์ค่าใช้จ่ายได้ทันตามกำหนดเวลา ไม่เกิดการทำงานที่ล่าช้า ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก ไม่เกิดความเสียหายแก่ประชาชนหรือผู้มาใช้บริการ 3) ในด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าการจัดสรรงบประมาณตรงตามความต้องการของประชาชน คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมตามความจำเป็นเร่งด่วน ได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณจากมติที่ประชุมและงบประมาณที่มีอยู่ในแต่ละปี โดยไปตรวจสอบดูพื้นที่จริง และคำนึงถึงผลตอบแทนที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน รวมตลอดทั้งได้มีการประชาสัมพันธ์ในส่วนนี้ให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อเปิดโอกาส ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำกับดูแล ร่วมตรวจสอบ และร่วมติดตามประเมินผล 4) ในด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าการมาติดต่องานของผู้ใช้บริการ มีความสะดวก เช่น สถานที่ในการให้บริการ ป้ายติดต่องานกับหน่วยงานต่าง ๆ ชัดเจนเพียงพอ และสถานที่ติดต่องานมีสิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม การบริการครอบคลุมทุกด้าน เช่นด้านทะเบียนราษฎร์ และบัตรประจำตัวประชาชน 5) ในด้านวิธีการบริหารงานคลัง ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่า วิธีการบริหารงานคลังได้ครอบคลุมทุกด้านตามความต้องการของประชาชน การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบถึงสถานการณ์ทางการเงินเพียงพอ และได้เปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมใน

การจัดให้บริการงานคลังในเรื่องการวางแผน การควบคุม กำกับดูแล การบริหารงบประมาณ และตรวจสอบอย่างเหมาะสม ผู้บริหารได้ใช้วิธีการบริหารงานคลังเชิงรุก รวดเร็วทันใจและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ มีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน ไม่ล่าช้า และมีความยืดหยุ่น ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการควบคุมงานคลัง ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีวัฒนธรรมร่วมขององค์การ ซึ่งทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ กล้าทำงานและไม่เกรงกลัวต่อความผิด นอกจากนั้นผู้บริหารทั้งสายการเมืองและสายเจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยไม่เข้าไปแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์เพื่อเบี่ยงเบนในการกระทำความผิดหรือแสวงหาประโยชน์ หรือไม่เข้าไปล้วงลูกในการทำงานจากบุคลากรของงานคลัง ส่วนเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ละเลยหรือหลบเลี่ยงค่อปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย

ผลการศึกษาพบว่า ของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีขีดความสามารถในการให้การบริหารงานคลังในระดับดี การเสริมสร้างการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังจะประสบผลสำเร็จนั้นสามารถทำได้ดังนี้ 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการดำเนินงาน 2) กระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยเน้นให้เห็นถึงผลดีผลเสียของการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) รณรงค์ให้มีการจัดหน่วยเคลื่อนที่สัญจรไปยังชุมชนต่าง ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชน 4) กระตุ้นให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการอย่างแท้จริง ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอบรม และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ 5) พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดขั้นตอนในการทำงานไม่ก่อให้เกิดการล่าช้า ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก 6) รณรงค์ในด้านการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยเฉพาะด้านการเงินการคลัง และใช้งบประมาณให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน 7) รณรงค์ให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมเป็นพันธมิตรทางการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง

ส่วนประเด็นปัญหาของงานคลังที่ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาขึ้นให้ดีกว่าเดิมเรียงลำดับดังนี้คือ 1) ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังท้องถิ่นให้ดีขึ้น 2) ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ และประเมินผลให้มากขึ้นกว่าเดิม 3) ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม 4) ต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างโปร่งใสให้มากกว่าเดิม และ 5) ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้าบ้าง พัฒนาให้พนักงานมีมนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้นกว่าเดม สุภาพเรียบร้อยและตรงต่อเวลาให้ดีกว่าเดิมยิ่งขึ้น

จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ใช้บริการทั่วไป ต่อความคิดเห็นต่อการให้บริการงานคลัง ของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น ที่ควรปรับปรุงแก้ไขในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1) ด้านบุคลากรงานคลัง ควรปรับปรุงด้านการบริการที่ล่าช้าบ้างให้รวดเร็วยิ่งขึ้น มีความสุภาพมีมนุษย์สัมพันธ์อันดีและตรงต่อเวลามากขึ้นกว่าเดิม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้สอบถาม ปรับปรุงด้าน

การบริการงานคลังที่ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมแก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง มากว่าเดิม โดยเจ้าหน้าที่การคลังได้ตระหนักและให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สร้างจิตสำนึกในการให้บริการ คัดเลือกสรรหาบุคคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับสายงาน และเพียงพอต่อการทำงาน ไม่ขาดหรือล้นจนเกินไป ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย บริหารงานหรือทำงานเชิงรุก รวดเร็วทันใจและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ ให้ความสำคัญต่อขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินไม่ให้เกิดการยุ่งยากซ้ำซ้อนหรือล่าช้า และมีความยืดหยุ่น ไม่เบิกจ่ายเงินข้ามสายงาน การเคลียร์ค่าใช้จ่ายคืนให้ทันตามกำหนดเวลา ไม่ใช้เงินผิดประเภทผิดวัตถุประสงค์และไม่เกิดประโยชน์ ไม่โอนงบต่างหน่วยงานซึ่งไม่ตรงตามแผนงาน สร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ซึ่งจะทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานด้วยกล้าหาญไม่หวาดระแวง มีความกล้าที่จะทำงานอย่างถูกต้องตรงไปตรงมาโดยไม่กลัวความผิด จากแบบสอบถามของ กลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านบุคลากรงานคลังอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านบุคลากรงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ,การศึกษา, แต่มีความสัมพันธ์ต่ออาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้านกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมาย ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับและกฎหมายต่าง ๆ ที่ส่งผลให้การทำงานเกิดความล่าช้า ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก เกิดความไม่พึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าขีดความสามารถในการให้การบริการงานคลังส่วนกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง ควรปรับปรุงเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การควบคุม การกำกับดูแล การบริหารงบประมาณ และการตรวจสอบ ไม่ควรให้มีการแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์จากนักการเมืองหรือหน่วยงานใด ๆ จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลังอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านการจัดสรรงบประมาณงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, การศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ควรปรับปรุงเรื่องอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานให้ทันสมัย มีการฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ความสามารถและเหมาะสมกับตำแหน่งงาน และสามารถหมุนเวียนงานหรือทำงานแทนกันได้ ใช้อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าขีดความสามารถการให้บริการงานคลังส่วนอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน

ไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.) ด้านวิธีการบริหารงานคลัง ควรปรับปรุงในด้านการบริหารงานคลังทั้งผู้บริหารที่เป็นนักการเมือง และข้าราชการประจำ และเจ้าหน้าที่งานคลังที่เกี่ยวข้อง ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารงานคลังอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง มีความโปร่งใส เป็นธรรม กระตุ้นให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการอย่างแท้จริง ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอบรม และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รณรงค์ในด้านการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน แก้ไขปรับปรุงคุณภาพการบริการให้ดีขึ้นทั้งด้านการวางแผน การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน การคัดเลือกบุคลากร การฝึกอบรม การนิเทศงาน และการติดตามประเมินผล ส่วนภาคเอกชนและภาคประชาชนต้องรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการดำเนินงาน กระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนั้นยังต้องพัฒนาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางยุทธศาสตร์การบริหาร โดยผ่านความรู้ความสามารถของผู้บริหาร และผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมาย จนเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ คือต้องมีทั้งความรู้และความเข้าใจในหลักการบริหาร และต้องมีทักษะ จิตวิทยา มนุษย์สัมพันธ์ และความเป็นผู้นำ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จ ซึ่งสามารถนำแนวคิดทางการบริหารมาประยุกต์ใช้ให้ประสบความสำเร็จได้หลายแนวคิด เช่น การบริหารมุ่งสัมฤทธิ์ผล (RBM) การบริหารมุ่งสัมฤทธิ์ผลโดยใช้หลัก Balance Scorecard การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประเด็นปัญหาของงานคลังที่ควรได้รับการแก้ไข กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 17.08 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลัง อีกร้อยละ 13.69 ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ ร้อยละ 13.28 ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม ร้อยละ 12.69 ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และร้อยละ 11.01 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้า พนักงานขาดมนุษย์สัมพันธ์อันดี ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่ตรงต่อเวลา ให้ดียิ่งขึ้น

ข้อแสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอว่า ควรมีการศึกษาและวิจัยขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการใช้กระบวนการประชาคมเป็นเครื่องมือ ศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนให้ครอบคลุมทุกด้านและทุกพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอต่อการ

ตัดสินใจ เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการอันแท้จริงของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น แม้จะมีความรู้ ทักษะหรือสมรรถนะในการบริหารการเงินการคลังอยู่พอสมควร แต่ยังมีช่องทางหรือโอกาสในการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังด้านรายได้ เช่น เพิ่มช่องทางการหารายได้ จัดเก็บภาษีประเภทใหม่ หรือปรับปรุงเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียม และเนื่องจากยังประมาณการรายได้จากฐานหรือผลการจัดเก็บของปีงบประมาณที่ผ่านมา จึงไม่สะท้อนต้นทุนการให้บริการ การเพิ่มขีดสมรรถนะด้านการคลัง จึงเป็นเรื่องจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการเงิน การคลัง งบประมาณและด้านอื่น ๆ ประกอบกัน เนื่องจากส่วนหนึ่งของปัญหาทางการเงินการคลังมีสาเหตุมาจากตัวแปรด้านโครงสร้างบริหารระบบระบบและพฤติกรรมการบริหารงาน ด้านการเงิน การคลัง โดยตรง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพทางการเงินการคลังของของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ 3 ประการ คือ 1. การเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านการคลัง 2. การพัฒนารายได้ 3. การพัฒนาประสิทธิภาพด้านการบริหารรายจ่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรที่จะศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการงานคลังท้องถิ่น ความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น การแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์ของงานคลังท้องถิ่น การมีส่วนรวมขององค์การชุมชนและประชาชนในการบริหารงานคลังท้องถิ่น และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนต่อการพัฒนาศักยภาพการให้บริการงานคลังท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

ชูชาติ ชายประทีป. 2561. **การบริหารการคลังท้องถิ่นระดับเทศบาลในเขตเมืองและเขตภูมิภาค.** วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2561. หน้า 57.

ดุจฤทัย สะอาดนัก. 2560. **ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาขีดความสามารถในการบริหารงานคลังท้องถิ่น**. หลักศูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วรสิทธิ์ เจริญพุฒ. (2555). **การพัฒนาความสามารถการบรหิารงานคลังเทศบาลนครและเทศบาลเมือง. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

อุดม ทุมโฆสิต. (2551). **การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว**. กรุงเทพฯ: แซท โฟร์ พริ้นติ้ง

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน สหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

The School Administrator’s Role in a Facilitation of Classroom Research for Teachers in Pha Taem Consortium under the Secondary Educational Service Area Office 29

ธิดารัตน์ วิลามาศ[1] สุรางคนา มัณยานนท์[2] และ นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์[3]
Thidarat Vilamas, Surangkana Manyanon and Nawaratwadee Chinakarawat

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู (2 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู และ (3ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู กลุ่มตัวอย่างคือ ครู 8 โรงเรียน จำนวน คน กำหนดขนาดกลุ่มต 180ัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตรส่วนประมาณค่า ระดับ 5 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และค่าเอฟ ผลการศึกษาพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านการส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนและด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ค่าที่มีความถี่สูงสุดคือ ผู้บริหารควรจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติงานโครงการทำวิจัยในชั้นเรียนในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยในชั้นเรียน

---

[1] นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

[3] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

ABSTRACT

The research aimed 1) to study the school administrator’s roles in a facilitation of classroom research for teachers in Pha Taem consortium under the Secondary Educational Service Area Office 29. 2) to compare the opinions on the school administrator’s roles in a facilitation of classroom research and 3) to study the guidelines for developing the school administrator’s roles in a facilitation of classroom research. The samples were 180 teachers of Pha Taem consortium under the Secondary Education Service Area Office 29, in an academic year 2020. The samples were derived by using Krejcie & Morgan table. The research tool was a 40-item-5-rating-scale questionnaire. The statistics employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation, T-test and F-test.

The result of research was as follows:

1. The school administrator’s roles in a facilitation of classroom research as a whole and in each aspect were at a high level. The aspect of facilitating teacher to do classroom research was at the highest mean.

2. The comparison of opinions on the school administrator’s roles in a facilitation of classroom research. It revealed that different teaching experiences was not significant. Except for two aspects, those were accepting the teachers and responsibility for the teachers who do the classroom research; they were significant difference at the level of .05. Different education was not different opinion, except in an aspect of accepting the teacher was significant difference at .05.

3. The guidelines for developing the school administrator’s roles in facilitation of classroom research found that the value with the highest frequency was the school administrator should set out a clear policy and an action plan on facilitation of the classroom research.

Keywords: The School Administrator’s Role, Classroom Research

บทนำ

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยเพื่อหานวัตกรรมสำหรับแก้ปัญหาหรือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเน้นในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีปัญหาการเรียนรู้เป็นจุดเริ่มต้น ผู้สอนหาวิธีการหรือนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา มีการสังเกตและตรวจสอบผลของการแก้ปัญหาแล้วจึงบันทึกและสะท้อนการแก้ปัญหานั้น ๆ ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่สะท้อนตัวครูผู้สอนและกลุ่มผู้ร่วมสอนในสถานการณ์สังคม เพื่อค้นหาลักษณะที่เหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภาวะของสังคมหรือสถานการณ์ ด้วยความร่วมมือของเพื่อนครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนสมาชิกในสังคมที่เกี่ยวข้อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การเรียนการสอนของตนเองและทีมผู้สอนเพื่อพัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอนและการเรียนรู้ อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงแบบมีแบบแผน ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนนั้นมุ่งแก้ปัญหาและหรือพัฒนางานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งต้องบังเกิดประโยชน์แก่นักเรียนในการพัฒนาการเรียนรู้และส่งผลต่อผลงานของครูผู้สอน (วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก, 2561: 1-2) สอดคล้องกับแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ มาตรา 30 ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาในหลักสูตร ได้กล่าวถึงการวิจัยในกระบวนการจัดการศึกษาของผู้เกี่ยวข้อง ดังเช่น ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 14)

การวิจัยในชั้นเรียนจะต้องมีการจัดการที่ดี เพื่อให้การดำเนินการวิจัยมีประสิทธิภาพคือต้องมีการใช้บุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือในการวิจัยและทุนอุดหนุนการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพงานวิจัยที่ได้จึงจะมีคุณภาพ และเอื้ออำนวยต่อการนำผลงานวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์ต่อไป ขั้นตอนสำคัญในการบริหารงานวิจัยต้องเริ่มตั้งแต่การพัฒนาโครงการวิจัย การดำเนินกิจกรรมของโครงการ การติดตามความก้าวหน้าและการประเมินผลงานวิจัย ซึ่งการวิเคราะห์รวมทั้งการแก้ปัญหาได้ ต้องพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบการวิจัยและฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพของงานวิจัย นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนให้ครูได้มีการทำวิจัยอย่างจริงจัง (คณินณัช กลิ่นหอม, 2560: 3)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน สหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน และการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาครูให้มี

ความรู้ความสามารถด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน พัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพการณ์ และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน สหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน สหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน สหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 8 จำนวน 2563 ปีการศึกษา 29 การศึกษามัธยมศึกษา เขต โรงเรียน จำนวน คน 339

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 8 โรงเรียน จำนวน 180 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551: 45) จากนั้นใช้วิธีการเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนครูในแต่ละโรงเรียนและการสุ่มอย่างง่าย

รที่ศึกษาตัวแป ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา และตัวแปรตาม คือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน สหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ด้าน ได้แก่ 5 ใน 29ด้านการส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert มี 5 ระดับ

ตอนที่3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู ทั้ง 5 ด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี ไปยังประธานโรงเรียนสหวิทยาเขต ผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างและขอรับคืนด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจนครบตามจำนวน แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ผล

ผลการวิจัย

1. ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การในการทำงาน 10-20 ปี ร้อยละ 52.22 รองลงมาคือ น้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 32.78 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 76.67 รองลงมาคือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 23.33

2. ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1ด้านการส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาหนังสือ ตำรา เอกสารและวารสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยในชั้นเรียนให้ครู ได้ศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียน เช่น จัดให้มีห้องสำหรับศึกษาค้นคว้างานวิจัยในชั้นเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีอุปกรณ์

หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร

2.2ด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยให้แก่ครูในโรงเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอและกำหนดนโยบายในการบริหารงานวิจัยในชั้นเรียนของครู ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูที่มีผลงานวิจัยมีส่วนร่วมในการนิเทศเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

2.3ด้านการให้ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้นำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนากระบวนการเรียนการสอน รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูที่มีผลงานการวิจัยในชั้นเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น ศึกษาดูงานสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น

2.4ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่นำไปสู่การวิจัยในชั้นเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและพิจารณาหัวข้อวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีครูพี่เลี้ยงเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูในโรงเรียน

2.5ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ครูผู้มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนได้รับการยกย่อง รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนครูที่มีผลงานวิจัยให้ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำทางวิชาการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายภาระหน้าที่ให้ครูที่มีผลงานการทำวิจัยในชั้นเรียนได้รับผิดชอบในงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถสูงขึ้น

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา

3.1 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่ครูมีคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1.1ด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10- ปี ขึ้นไป 20 ปี กับมากกว่า 20มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0 05.ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.1.2ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ 20 ปี กับมากกว่า 20บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0 05.ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่ครูมีคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มี ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ครูมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารควรจัดทำนโยบาย และแผนปฏิบัติงานโครงการทำวิจัยในชั้นเรียนในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน ควรทำความเข้าใจ ประชุมชี้แจงให้ครูได้ทราบนโยบาย วัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ของครูที่ต้องมีการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยต้องกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง ควรสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ครูเพื่อส่งเสริมการวิจัยให้เพียงพอ

4.2 ด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ครูมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ความเข้าใจในงานวิจัยในชั้นเรียนระหว่างกันและกัน ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้ครูที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยเป็นครูพี่

เลี้ยงให้เพื่อนครูในการทำวิจัย ผู้บริหารควรส่งเสริมและมอบหมายให้ครูที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยมีส่วนร่วมในการเสนอนโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียน

4.3 ด้านการให้ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ครูมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรลดภาระงานของครูให้น้อยลงเพื่อนำเวลามาใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น ควรจัดให้มีศูนย์กลางทางวิชาการ มีเอกสาร หนังสือที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียนและมีตัวอย่างงานวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครู ผู้บริหารควรมีมาตรการให้ครูทำวิจัย ภาคเรียนละ เรื่องต่อคน โดยกำหนดเป็น 1 ระจำปี พร้อมทั้งสร้างแรงจูโครงการวิจัยในชั้นเรียน และระบุเป็นแผนปฏิบัติการปงใจให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารควรเอาใจใส่และมีส่วนร่วมในการทำวิจัยชั้นเรียน พร้อมทั้งติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะและต่อเนื่อง

4.4 ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ครูมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารควรติดตามให้การช่วยเหลือการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ควรมีส่วนร่วมในการแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่นำไปสู่การทำวิจัยในชั้นเรียน และควรเอาใจใส่การทำวิจัยของครู ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนครูให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเท่าเทียมกัน

4.5 ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ครูมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนให้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูต้นแบบ ในการพิจารณาความดีความชอบของครูผู้สอน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับครูที่มีผลงานการวิจัยในชั้นเรียนเป็นอันดับต้น ๆ ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักและกระตุ้นให้ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการทำการวิจัยในชั้นเรียนอันเป็นความก้าวหน้าในอาชีพครู

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนถือว่าเป็นผู้นำที่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูมากที่สุด เนื่องจากเป็นผู้กำหนดนโยบาย เป้าหมาย ผู้นิเทศติดตาม และเป็นผู้ให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูในแต่ละฝ่ายหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังที่ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2557: 16) สรุปไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นแบบแผนการพัฒนาปัญญาจากการทำงาน ผู้บริหารมีบทบาทนำองค์กรหรือโรงเรียนให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมสร้างวัฒนธรรมของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจะเกิดบรรยากาศของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งโรงเรียน ความเข้มแข็งของผู้บริหารและครูย่อมพัฒนาผู้เรียนตามปณิธานและวิสัยทัศน์ของ โรงเรียน

ความสำเร็จของนักเรียน และความสามารถในการสอนของครูจะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของผู้บริหารอย่างแท้จริง ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ ธรรมรัตนารมย์ (2560: 74-75) ได้วิจัยบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชิดพงศ์ คงประโคน (2560: 108-109) ได้วิจัยบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตประโคนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น 29 เพราะการส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน เป็นการกระตุ้นและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในโรงเรียนจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจในขั้นตอนดังกล่าว โดยมีการจัดหาหนังสือ ตำรา เอกสารและวารสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยในชั้นเรียนให้ครูได้ศึกษา จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียน เช่น จัดให้มีห้องสำหรับศึกษาค้นคว้างานวิจัยในชั้นเรียน จัดให้มีการรวบรวมข้อมูล สารสนเทศ เกี่ยวกับการวิจัยด้านการเรียนการสอน เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลทางการวิจัยในชั้นเรียน จัดสรรงบประมาณสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น ดังที่ เจนจิรา ธีรวิโรจน์ 2560): 24) กล่าวว่า การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีนโยบายและแผนปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์ประกอบการวิจัยในชั้นเรียน เอกสารตำราเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครูผู้ทำวิจัย จัดให้มีศูนย์ข้อมูลสารสนเทศที่ดี พร้อมทั้งส่งครูผู้ทำวิจัยไปอบรมในการเพิ่มศักยภาพของผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยผู้บริหารต้องมีการกำกับติดตามผลการปฏิบัติงานวิจัยและเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้ทำวิจัย เพื่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของครูอย่างแท้จริง ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัณฑนา วรรณขันธ์ (2559: บทคัดย่อได้วิจัยการส่งเสริมของผู้บริหาร (สถานศึกษาต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จของการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการให้เกียรติ ยกย่องครูที่มีความสามารถในด้านการวิจัย เป็นการสร้าง

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่ครู ทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในผลงานวิจัยของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ครูเกิดความพึงพอใจ มีความภาคภูมิใจในผลงานวิจัย เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างจินตนาการความคิดสร้างสรรค์และพัฒนางานวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้การสนับสนุนให้ครูที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยให้แก่ครูในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอและกำหนดนโยบายในการบริหารงานวิจัยในชั้นเรียนของครู ให้โอกาสครูที่ทำวิจัยได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุง แก้ไขการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ดียิ่งขึ้น มอบเกียรติบัตรหรือรางวัลแก่ครูผู้มีผลงานวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยของโรงเรียน เป็นต้น ดังที่ ชาตรี สำราญ (2554: 75) ให้ความเห็นว่า เมื่อบุคคลได้ตั้งความคาดหมายในผลแห่งการกระทำของตนไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน การได้รับการยกย่อง ความก้าวหน้าในการทำงานแล้วผลนั้นเป็นไปตามความคาดหมายย่อมเกิดความพึงพอใจ และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคารพิสุทธ์ สยามประโคน (2559: 102-104) ได้วิจัย บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการให้ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการให้ความสำคัญและมองเห็นคุณประโยชน์ของงานวิจัยที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจในการกระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้นำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูที่มีผลงานการวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูทุกคนได้ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูที่มีผลงานวิจัยมีการทำวิจัยในเรื่องใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของครู เป็นต้น ดังที่ มัณฑนา วรรณขันธ์ (2559: 32-33) ได้กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน คือ ปัจจัยด้านความรู้และทักษะการวิจัยโดยกิจกรรมที่ควรจัดให้ ได้แก่ อบรมสัมมนาการวิจัย เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่าง ๆ การส่งเสริมงานวิจัยเป็นกลุ่ม โดยมีครูผู้นำด้านวิจัย ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานได้ศึกษาต่อ ตลอดจนให้คำปรึกษา นิเทศติดตามผลการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์หรือบุคคลที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านการวิจัย เป็นต้น ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา ธีรวิโรจน์ (2560: 71-73) ได้วิจัย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ 29 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ที่พึงปฏิบัติจะส่งผลให้สถานศึกษามีระบบการบริหารงานและบริหารบุคลากรที่มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นการแสดงออกถึงภาวะผู้นำทางวิ ชาการของผู้บริหารและความเอาใจให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้ครูผู้สอนทำการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้การสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่นำไปสู่การวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและพิจารณาหัวข้อวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน สนับสนุนครูที่ไม่เคยทำวิจัยในชั้นเรียนให้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ประสานผู้เชี่ยวชาญให้เป็นที่ปรึกษาด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูในโรงเรียน จัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครู เช่น มีความเป็นอิสระ กล้าคิด กล้าทำ ค้นคว้าและวิจัยทดลองความคิดใหม่ ๆ เป็นต้น ดังที่ สุวิมล สิทธิมงคล 2561): 59) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการต้องมีความรับผิดชอบโดยตรงต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยผู้บริหารควรมีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำในการทำวิจัยในสถานศึกษา มีความกระตือรือร้น กระตุ้น ให้กำลังใจแก่ครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผู้บริหารมีทักษะความรู้ความสามารถด้านการวิจัย สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการวิจัย เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำและมีส่วนร่วมในการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้วิจัย อีกทั้งผู้บริหารต้องสร้างสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานวิจัยเพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน โดยจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู สร้างปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงานระหว่างผู้บริหารกับครูผู้วิจัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทำงานร่วมกัน ให้คำปรึกษาช่วยเหลือกันเสริมสร้างประชาธิปไตยในการทำงานภายในโรงเรียน และให้ทุกคนเคารพในสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณินณัช กลิ่นหอม 2560): (118-117ได้วิจัย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ผลการวิจัย 29 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้บริหารในการ

บำเหน็จความชอบแก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและส่งเสริมให้ครูทำงานวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้ครูผู้มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนได้รับการยกย่อง สนับสนุนครูที่มีผลงานวิจัยให้ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำทางวิชาการ สนับสนุนให้ครูที่มีผลงานวิจัยได้รับคัดเลือกให้เป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบ เป็นต้น ส่งเสริมและให้โอกาสครูผู้ทำวิจัยได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ประชาสัมพันธ์ให้ครูผู้มีผลงานวิจัยได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็นต้น ซึ่งการให้ความก้าวหน้าในการทำงานแก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารบุคคล เป็นวิธีในการจูงใจและทำให้ครูเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน รู้สึกมั่นคงและมีความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง ดังที่ ครูรักษ์ พิรมย์รักษ์ (2553: 556) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะดูได้จากเงินเดือน ความมั่นคง สภาพการปฏิบัติงานความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ลักษณะรูปแบบของการปกครองบังคับบัญชา โอกาสที่จะมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความเข้ากันได้กับเพื่อนร่วมงาน และผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ฐานะทางสังคม การมีโอกาสประกอบกิจกรรมที่คุณค่า ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคารพิสุทธ์ สยามประโคน (2559: 102-104) ได้วิจัย บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกรินทร์ บ่อเงิน (2560: 83-87) ได้วิจัย บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลาปาง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน พิจารณาบทบาทที่เป็นจริง ในการส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของครู อยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา

3.1 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันส่วนใหญ่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้บริหารสถานศึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัจจา พรมเมตตา (2554 : 66-67) ได้ศึกษาบทบาทผู้บริหารโรงเรียนต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า การเปรียบเทียบบทบาท

ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการอบรมวิจัยและไม่เคยผ่านการอบรมวิจัยในชั้นเรียน มีบทบาทต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนต่างกัน จึงมองเห็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณินณัช กลิ่นหอม (2560: 117-118) ได้วิจัย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการให้การยอมรับครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ส่วนใหญ่เข้าใจถึงกระบวนการในการสนับสนุน และส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกรินทร์ บ่อเงิน (2560: 83-87) ได้วิจัย บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลาปาง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายขุนงาวสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลาปาง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาต่างกัน สนับสนุนให้ยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร ให้เพียงพอ และมีสภาพพร้อมใช้งานให้มากกว่านี้

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูที่มีผลงานวิจัยมีส่วนร่วมในการนิเทศเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำวิจัยในชั้นเรียนให้มากขึ้น โดยการพาครูศึกษาดูงานสถานที่ต่าง ๆ การจัดอบรมหรือส่งเข้ารับการอบรม การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในการวิจัยในชั้นเรียนมาให้ความรู้ เป็นต้น

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีครูพี่เลี้ยงที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูในโรงเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ และต้องการพัฒนาความรู้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายภาระหน้าที่ให้ครูที่มีผลงานการทำวิจัยในชั้นเรียนได้รับผิดชอบในงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถสูงขึ้น

.2ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตผาแต้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนที่มีสภาพอื่นที่แตกต่างกัน เช่น เขตพื้นที่การศึกษา ขนาดของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ ธรรมรัตนารมย์. (2560). **บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

คณินณัช กลิ่นหอม. (2560). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ครูรักษ์ ภิรมย์รักษ์) .2553). **วิจัยในชั้นเรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 6. ชลบุรี.งามช่าง :

จักรกรินทร์ บ่อเงิน. (2560). **บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายขุนงาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.

เจนจิรา ธีรวิโรจน์. (2560). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ชาตรี สำราญ. (2554). **วิจัยในชั้นเรียนสำหรับผู้เรียน.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

เชิดพงศ์ คงประโคน. (2560). **บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตประโคนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

มัณฑนา วรรณขันธ์. (2559). **การส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก. (2561). **การจัดการความรู้เรื่องแนวทางการทำวิจัยในชั้นเรียน.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

สัจจา พรมเมตตา. (2554). บทบาทผู้บริหารโรงเรียนต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ: บริษัท พริหวานกราฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2557). **การประชุมวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2557 เรื่อง "การวิจัยเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพ".** กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2559). **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล สิทธิมงคล. (2561). **บทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

อังคารพิสุทธ์ สยามประโคน. (2559). **บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สภาพการบริหารจัดการและแนวทางพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

The Administration and Guidelines for the Development of the Standardized Schools under the Jurisdiction of the Office of the Secondary Educational Service Area 29

ณัฐริณีย์ สาระพัฒน์[1] สุรางคนา มัณยานนท์[2] และ นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์[3]
Nattharinee Saraphat, Surungkana Manyanon and Nawaratwadee Chinakarawat

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 และ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 9 โรงเรียน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 291 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง และครูผู้สอน จำนวน 255 คน โดยเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้านทั้ง 7 หมวด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการจัดการกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ 2) การเปรียบเทียบการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ พบว่า ผู้บริหาร และครูที่มีเพศและวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหาร และครูที่มีอายุ ตำแหน่งและวิทยฐานะต่างกันมีความ

[1] นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี
[3] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

คิดเห็น โดยรวมไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำสูง ควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีแผนการพัฒนาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีธรรมาภิบาลในการบริหารงานเน้นความเป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ควรวางแผนการพัฒนาเชิงรุกให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสังคมของไทยในปัจจุบัน ควรศึกษาจุดอ่อน และจุดแข็งเพื่อใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมวางแผนในทุกขั้นตอนของการบริหารการศึกษา ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ควรมีการเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความทันสมัยและมีระบบสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในปัจจุบัน ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ควรมีการสนับสนุน และพัฒนาบุคลกรทุกด้านเพื่อให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน และงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านการจัดการกระบวนการ ควรกำหนดรูปแบบการจัดการกระบวนการบริหารสถานศึกษาควรมีความชัดเจน การออกแบบโครงสร้างการบริหารงานให้มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันตามสายงาน ด้านผลลัพธ์ การพัฒนาการบริหารต้องทำเป็นระบบ ตั้งแต่ผู้นำองค์กร ผู้นำระดับปฏิบัติงาน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนได้เสีย

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, แนวทางพัฒนา, โรงเรียนมาตรฐานสากล

Abstract

The objectives of the present work were 1) to study the administration and development of the standardized schools under the jurisdiction of the Office of the Secondary Educational Service Area 29, 2) to compare the administration and development of the standardized schools in the study as classified by sex, ages, positions, education levels, and academic ranks and 3) to explore the recommendations on the development and management of the quality of the schools under the jurisdiction of the Office of the Secondary Educational Service Area 29. The samples were school executives and teachers in nine schools in the 2019 academic year. A total number of 291 subjects were 36 school executives and 255 teachers. The sample size was determined by Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a five-rating scale questionnaire. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, T-test and F-test.

The research findings were as follows. 1)Concerning the management and development of the standardized schools under the jurisdiction of the office of the

Secondary Educational Service Area 29, it was found that the school executives and teachers held their views at a high level on seven aspects, arranged in a descending order of significance as follows: organizational leadership, strategic planning, focus on learners and stakeholders, analysis and management of knowledge, personnel, process management and results. 2) As regards, a comparison of the management and development of the schools under study as classified by sex, ages, positions, educational levels, and academic ranks, it was found that the school executives and teachers different in sex and educational levels held a different view with a statistical significance of .05. The executives and teachers different in ages, positions and academic ranks did not hold different views. 3) Considering the guidelines for the administration and development of the schools under study, the following were found. On organizational leadership: the school executives should possess high leadership, play a role in changes, have a vision, a tangible development plan, a good governance, and a transparency. On strategic planning: an aggressive plan should be made to keep up with the changing world and Thai society; strengths and weaknesses should be assessed to develop the schools. On learners and stakeholders: stakeholders should be allowed to participate in the planning process of the educational administration. On an analysis and management of knowledge: updated information should be utilized and systematized; experts in the field should be available to supervise the rapidly growing changes. On personnel: there should be support for the personnel; they should be developed to be experts in their assigned tasks. On the process management: the administrative process for the schools should be clearly determined; the administrative structure should be related to the line of work. On results: the administrative work should be carried out at all levels ranging from leaders and teachers to students, students’ parents and stakeholders.

Keyword: Administration, Guidelines for the Development, Standardized Schools

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ .ศ.2542 ฉบับแก้ไข พ .ศ.2553 เน้นให้มีการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นด้วยการปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาที่เน้นให้มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการบริหารจัดการซึ่งการยกระดับคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการ

ของสังคมปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการ), 2553, หน้า 24) แต่สภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจากการนำกระบวนการศึกษามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน พบว่ามีปัจจัยมากมายหลายประการที่มีความสัมพันธ์กันมีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาของประเทศทั้งในส่วนของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความล้มเหลวของกระบวนการในการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นความจำเป็นอย่างรีบด่วน ที่จะต้องเร่งหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะและความสามารถต่าง ๆ ดังกล่าว ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่จะเติบโตเป็นคนไทยที่มีความคิดเป็นสากล มีความสามารถในการร่วมมือทำงานและแข่งขันกับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้ประเทศไทย สามารถดำรงอยู่ในเวทีนานาชาติได้อย่างรู้เท่าทัน สมศักดิ์ศรี ได้ประโยชน์ในสิ่งที่ควรจะได้รับและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โรงเรียนมาตรฐานสากล)World Class Standard School) จึงเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ซึ่งเริ่มดำเนินการกับโรงเรียนนำร่อง จำนวน โรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในปี 500 732 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 232 จำนวน 2 ยผลสู่โรงเรียน มาตรฐานสากลรุ่นที่และขยา 2553 การศึกษาโรงเรียน ด้วยการให้โรงเรียนในโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยการศึกษาของ UNESCO ทั้ง ด้าน คือ 4Learning to Know, Learning to Do, Learning to Live Together และLearning to Be รวมถึงการพัฒนาระบบ การบริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ)Thailand Quality Award : TQA) (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2557, หน้า (3และให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ความเป็น 2551 สากล ได้แก่ ทฤษฎีความรู้ ความเรียงขั้นสูง โลกศึกษาและจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โรงเรียนมาตรฐานสากลมีจุดเน้นคือส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก มีความเป็นเลิศทางวิชาการสามารถสื่อสารได้อย่างน้อยสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงาน อย่างสร้างสรรค์และมีจิตร่วมรับผิดชอบในสังคมโลกรวมถึงเน้นการจัดการเรียนการสอน เทียบเคียงมาตรฐานสากล)World-Class Standard) และยังบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาการดำเนินการของโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยเฉพาะส่วนของการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ซึ่งถือเป็นกระบวนการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อให้ทราบแนวทางการดำเนินตามระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลที่จะนำไปสู่โรงเรียนต้นแบบ ตลอดจนการพัฒนาไปสู่ TQA : Thailand Quality Awards ตลอดจนทราบปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาและแนวทางการดำเนินการระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่า 29 ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางเพื่อวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพ เป็นแนวทางการ

วางแผนกลยุทธ์และโครงการต่าง ๆ รวมถึงเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา ด้วยระบบคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตเพื่อศึกษาสภาพพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต29
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และวิทยฐานะ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 9 โรงเรียน ปีการศึกษา 2562 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,150 คน รวม 1,186 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29, 2562)

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 9 โรงเรียน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 291 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง และครูผู้สอน จำนวน 255 คน โดยเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และวิทยฐานะ โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2550, หน้า 44) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และวิทยฐานะ
2. ตัวแปรตาม คือ การบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ในส่วนของการบริหารจัดการระบบคุณภาพ (Quality System Management) 7 หมวด ดังนี้ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ และ 7) ผลลัพธ์

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1 ตอนที่เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และวิทยฐานะ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ)Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยแบ่งออกเป็น 7 หมวด ประกอบด้วย 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ และ 7) ผลลัพธ์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา 3 ตอนที่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

.1 ผู้ศึกษาค้นคว้านำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานีถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช โรงเรียนนารีนุกูล โรงเรียนมัธยมตระการพืชผล โรงเรียนศรีเมืองวิทยาคาร โรงเรียน เดชอุดม โรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยาคาร โรงเรียนอำนาจเจริญ โรงเรียนปทุมราชวงศา โรงเรียนหัวตะพานวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29

.2 ผู้ศึกษานำแบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลจากประชากรและขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมา ผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อจะจัดทำข้อมูลในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

1 . ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.31 มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 34.41รองลงมาคือ อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 30.47 มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน ร้อยละ 88.53 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 57.71 และมีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษขึ้นไป ร้อยละ 47.67 รองลงมาคือ วิทยฐานะครูชำนาญการ ร้อยละ 36.20

2. ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการนำองค์กร พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร

2.2 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนกำหนดแผนงานกิจกรรมที่จะ ดำเนินการ/โครงการ/เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของตัวชี้วัด รองลงมาคือ โรงเรียนกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนจัดสรรบุคลากรงบประมาณ วัสดุ และวิธีการที่เหมาะสม

2.3 ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีช่องทางรับข้อมูลข่าวสารและข้อร้องเรียน ที่สะดวกและรวดเร็ว เช่น เวบไซต์ของโรงเรียน รองลงมาคือ โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการให้บริการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์มัลติมีเดีย ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เน้นความเป็นเลิศของนักเรียนตามกลุ่มสาระอย่างพอเพียงและสามารถเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อการเรียนรู้ และสืบค้นข้อมูลได้รวดเร็ว

2.4 ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการวัดผลการดำเนินการให้ทันต่อความต้องการและทิศทางของโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป รองลงมาคือ ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนเป็นปัจจุบัน ถูกต้อง เชื่อถือได้และนำไปใช้งานง่าย มีความปลอดภัยของข้อมูล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากทุกแหล่งไว้ที่เดียวกัน และมีการสำรองข้อมูลเพื่อป้องกันการสูญหาย

2.5 ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมมีการ

ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร รองลงมาคือ ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการพัฒนาบุคลากรโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินบุคลากรโรงเรียนมีความเป็นมาตรฐาน โปร่งใส เป็นธรรมและเปิดเผยได้

2.6 ด้านการจัดการกระบวนการ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไปรองลงมาคือ โครงสร้างการบริหารงานมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันตามสายงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีระบบการจัดเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับ ภาวะฉุกเฉิน เช่น ภัยพิบัติ การป้องกัน การแก้ไขและการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง

2.7 ด้านผลลัพธ์ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการนำเสนอผลลัพธ์ที่สำคัญด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รองลงมาคือ โรงเรียนมีการแสดงผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนแสดงผลลัพธ์ด้านภาวะผู้นำของฝ่ายบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่งวุฒิการศึกษา และวิทยฐานะ

3.1 ผู้บริหาร และครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05.เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และด้านผลลัพธ์ ผู้บริหาร และครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05.ในขณะที่ด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.2 ผู้บริหาร และครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่าง 29 กัน ยกเว้น ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ผู้บริหาร และครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05.โดยผู้บริหาร และครูที่มีอายุ ปี 50-41กับอายุ ปี ขึ้น 51 ไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0 05.ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.3 ผู้บริหาร และครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อ 29 พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหาร และครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05.ในขณะที่ด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.4 ผู้บริหาร และครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต โดยรวมแตกต่างกัน 29 05. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และด้านการจัดการกระบวนการผู้บริหาร และครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05.ในขณะที่ด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.5 ผู้บริหาร และครูที่มีวิทยฐานะต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต โดยรวมไม่แตกต่างกัน 29 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหาร และครูที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

.4 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำสูง ควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีแผนการพัฒนาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีธรรมาภิบาลในการบริหารงานเน้นความเป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ควรวางแผนการพัฒนาเชิงรุกให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสังคมของไทยในปัจจุบัน ควรศึกษาจุดอ่อน และจุดแข็งเพื่อใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมวางแผนในทุกขั้นตอนของการบริหารการศึกษา ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ควรมีการเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความทันสมัยและมีระบบสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในปัจจุบัน ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ควรมีการสนับสนุน และพัฒนาบุคลกรทุกด้านเพื่อให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน และงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านการจัดการกระบวนการ ควรกำหนดรูปแบบการจัดการกระบวนการบริหารสถานศึกษาควรมีความชัดเจน การออกแบบโครงสร้างการบริหารงานให้มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันตามสายงาน ด้านผลลัพธ์ การพัฒนาการบริหารต้องทำเป็นระบบ ตั้งแต่ผู้นำองค์กร ผู้นำระดับปฏิบัติงาน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนได้เสีย

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการและแนวทางพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและแนวทางการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล

เป็นอย่างดี ซึ่งสะท้อนผลผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทย์ โคตวงษ์ (2558, หน้า 77-115) ได้ทำวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการระบบ คุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านการนำองค์กร พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาทิ ผู้บริหารเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ และสามารถนำโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล มีความเป็นผู้นำด้านวิชาการ ที่เป็นผลงานเป็นที่ยอมรับ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากการนำองค์กรเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้นำ ในการกำหนดทิศทางขององค์กร โดยให้ความสำคัญกับวิธีการที่ผู้บริหารขององค์กรสื่อสารกับบุคลากร และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการดำเนินการที่มีจริยธรรมและผลการดำเนินการที่ดี รวมถึงระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี ความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการสนับสนุนชุมชน จึงส่งผลให้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง (2557) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ด้านการนำองค์กร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ โคตวงษ์ (2558, หน้า 77-115) ได้ทำวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการระบบ คุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารจัดการระบบ คุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการนำองค์กร อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานโดยเน้นการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ให้ผู้บริหารองค์กรสามารถดำเนินการได้อย่างมีทิศทาง คือมุ่งสู่ความสำเร็จขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ โดยได้มีการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของตัวชี้วัด มีการกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย มีกิจกรรม/โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ มีการกำหนดเป้าหมายหรือตัวเลขที่ต้องการจะบรรลุตามตัวชี้วัด มีการกำหนดกลยุทธ์ระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับองค์กร ระดับแผนงาน ระดับโครงการ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพร รินทะ (2554, หน้า 106) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล : กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่า ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โรงเรียนเมืองคง มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนและมีการ

จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอที่จะทำให้แผนปฏิบัติการบรรลุความสำเร็จสอดคล้องตรงตามมีเป้าหมายของโรงเรียน มีกระบวนการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนและเป็นขั้นตอน

2.3 ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาได้มีช่องทางรับข้อมูลข่าวสารและข้อร้องเรียนที่สะดวกและรวดเร็ว เช่น เวปไซต์ของโรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการให้บริการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการจัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต มีการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์อย่างหลากหลายแก่นักเรียนและชุมชน มีการวิเคราะห์ผู้เรียนปัจจุบันและผู้เรียน ในอนาคตเพื่อให้รองรับต่อทิศทางการจัดการศึกษา ในสังคมโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี ทองคำ (2558, หน้า 98-131) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาได้มีการวัดผลการดำเนินการให้ทันต่อความต้องการและทิศทางของโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป มีการข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนเป็นปัจจุบัน ถูกต้อง เชื่อถือได้ และนำไปใช้งานง่าย มีความปลอดภัยของข้อมูล ระบบสารสนเทศของโรงเรียนตอบสนองความต้องการของผู้ใช้และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของทิศทางและความต้องการของโรงเรียน มีการแจ้งผลการวิเคราะห์แก่บุคลากรทราบ เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ประกายเกียรติ (2553, หน้า 97) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลดริจเป็นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล เมื่อเทียบเคียงกับข้อกำหนดของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลดริจมีระดับการปฏิบัติตามองค์ประกอบคุณภาพ ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาได้มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการพัฒนาบุคลากรโรงเรียน ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการยกย่องชมเชยได้รับโอกาสนำเสนอและเผยแพร่ผลงานในระดับสูงขึ้น บุคลากรที่มีความรู้สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ในตำแหน่งงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการประเมินนำไปประกอบการพิจารณาเลื่อนขั้น เงินเดือน การให้รางวัล การยกย่องชมเชยในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง (2557, หน้า 103) ได้ทำวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการระบบ คุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ โคตวงษ์ (2558, หน้า 77-115) ได้ทำวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการระบบ คุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารจัดการระบบ คุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร อยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านการจัดการกระบวนการ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานในด้านการจัดกระบวนการทำงานให้มีระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนของกระบวนการออกแบบระบบ กระบวนการทำงานหลัก กระบวนการสนับสนุน การจัดการและปรับปรุงกระบวนการทำงาน ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไป โครงสร้างการบริหารงานมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันตามสายงาน มีการกำหนดขอบข่ายการปฏิบัติงานชัดเจนและนำสู่การปฏิบัติได้ มีการกำหนดกระบวนการหลักและกระบวนการสนับสนุนที่สอดคล้องกับพันธกิจและส่งเสริมความเป็นเลิศของโรงเรียน รวมทั้งมีระบบการนิเทศการปฏิบัติงานสอนและงานหน้าที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลัยพรณ์ เสรีวัฒน์ (2555, หน้า 203-204) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า ด้านกระบวนการการปฏิบัติตามแนวนโยบายการพัฒนาโรงเรียนสู่ มาตรฐานสากลมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติตามองค์ประกอบการบริหาร คุณภาพ 7 หมวด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง (2557, หน้า 103) ได้ทำวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการระบบ คุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ด้านการจัดการกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.7 ด้านผลลัพธ์ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาได้มีการนำเสนอผลลัพธ์ที่สำคัญด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีการแสดงผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำเสนอผลการดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศงาน วิเคราะห์ครอบคลุมผลลัพธ์ทั้งหมด มีการจัดระบบประเมินผลการดำเนินงานทุกด้านของการบริหารจัดการโรงเรียนมาตรฐานสากล มีการนำเสนอผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลและนวัตกรรมของกระบวนการโดยจำแนกตามความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ประกายเกียรติ (2553, หน้า 97) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพภายใน

สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลดริจเป็นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล เมื่อเทียบเคียงกับข้อกำหนดของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลดริจ มีระดับการปฏิบัติตามองค์ประกอบคุณภาพ ด้านผลลัพธ์ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพร รินทะ (2554, หน้า 106) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล : กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่า ด้านผลลัพธ์ โรงเรียนเมืองคง มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบมีความสะดวก รวดเร็ว ในการเรียกใช้ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่งวุฒิการศึกษา และวิทยฐานะ ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผู้บริหาร และครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ที่กล่าวว่า ข้าราชการครูของโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร และครูที่มีเพศต่างกัน มีความเข้าใจถึงกระบวนการในการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลแตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญชล ทองสา (2557, หน้า 43-70) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหาร จัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพฯ จำแนกตามเพศ มีสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้บริหาร และครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ที่กล่าวว่า ข้าราชการครูของโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ที่มีอายุต่างกัน ต่างก็มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อพัฒนาการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เหมือนกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี ทองคำ (2558, หน้า 98-131) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการระบบ คุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผล

การศึกษาพบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพจำแนกตามอายุ มีระดับการบริหารจัดการคุณภาพ ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหาร และครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ที่กล่าวว่า ข้าราชการครูของโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มี ตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร และครูในปัจจุบันได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถจากหลายสถาบันทั้งการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในองค์และภายนอกองค์กรอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้มีความรู้และมีมุมมองต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินดา เอี่ยมศิริ (2558, หน้า 99-103) ได้ทำการศึกษา เรื่อง สภาพการบริหาร จัดการโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูหัวหน้ากลมสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหาร และครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ที่กล่าวว่า ข้าราชการครูของโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาทำให้บุคคลมีประสบการณ์ มีความรู้ ความเข้าใจในวิชาการมากขึ้น จึงทำให้บุคคลมีวุฒิภาวะสูงขึ้น สามารถวิเคราะห์ และเข้าใจถึงกระบวนการบริหารงานได้ดียิ่งขึ้น จึงทำให้บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลแตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง (2557, หน้า 103) ได้ทำวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการระบบ คุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จำแนกตามวุฒิการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.5 ผู้บริหาร และครูที่มีวิทยฐานะต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ที่กล่าวว่า ข้าราชการครูของโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีวิทยฐานชำนาญการและชำนาญการพิเศษ จึงอาจมีความรู้ความเข้าใจในสภาพการบริหาร

ระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นอย่างดี ทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี ทองคำ (2558, หน้า 98-131) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการระบบ คุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพจำแนกตามวิทยฐานะ มีระดับการบริหารจัดการคุณภาพ ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการสื่อสารให้สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้

1.2 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โรงเรียนควรจัดสรรบุคลากร งบประมาณ วัสดุ และวิธีการในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ให้เหมาะสมและเพียงพอ

1.3 ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โรงเรียนควรจัดให้มีห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดีย ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เน้นความเป็นเลิศของนักเรียนตามกลุ่มสาระอย่างพอเพียงและสามารถเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อการเรียนรู้ และสืบค้นข้อมูลได้รวดเร็ว

1.4 ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ โรงเรียนควรจัดให้มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากทุกแหล่งไว้ที่เดียวกัน และมีการสำรองข้อมูลเพื่อป้องกันการสูญหาย

1.5 ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร การประเมินบุคลากรของโรงเรียนควรมีความเป็นมาตรฐานโปร่งใส เป็นธรรม และเปิดเผยได้

1.6 ด้านการจัดการกระบวนการ โรงเรียนควรมีระบบการจัดเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภาวะฉุกเฉิน เช่น ภัยพิบัติ การป้องกัน การแก้ไข และการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง

1.7 ด้านผลลัพธ์ โรงเรียนควรนำเสนอรายงานด้านภาวะผู้นำของฝ่ายบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการและแนวทางพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 กับโรงเรียนในในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตอื่น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิลต่อการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

เอกสารอ้างอิง

เมธี ทองคำ. (2558). **การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ธัญญชล ทองสา. (2557). **สภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบคุณภาพกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพครั้งที่ 5).** อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซทการพิมพ์.

วิลัยพรณ์ เสรีวัฒน์. (2555). **การประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศศิพร รินทะ. (2554). **การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล (World Class Standard School) : กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศิวาภรณ์ เพ็ชรคงทอง. (2557). **"การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนทุ่งทรายวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41,"** วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. 11(3): 103.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. (2562). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2562.** สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562 จากwww.secondary29.go.th/index.php?

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2557). **เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA ของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ปี 2557-2558.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุวิทย์ โคตรวงษ์. (2558). **การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ปริญญานิพนธ์การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

อัญชลี ประกายเกียรติ. (2553). **การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลดริจเป็นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Best, John W. (1986). **Research in Education**. 5th ed. New Jersey: Prentice Hall, Inc.

รูปแบบการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาตามแนวทางหลวงปู่ชา สุภัทโท กรณีศึกษา : บริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด

The Model of Contemplative Education Course Administration According to the Guidelines Luang Por Chah Subhaddo Case Study: SILA Technology Company Limited

เสน่ห์ กันหารินทร์[1] ถนัด ยันต์ทอง[2], ในตะวัน กำหอม[3]
Sane Kanhaarin, Thanad Yantong, NaithawanKam Hom

บทคัดย่อ

รูปแบบการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาตามแนวทางหลวงปู่ชา สุภัทโท กรณีศึกษา : บริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด” ในด้านต่างๆ ด้านความตระหนักรู้ในตนเอง ด้านความเมตตากรุณา ด้านจิตสาธารณะและด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีระดับการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินความพึงพอใจ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการสัมภาษณ์พบว่า ด้านตระหนักรู้ในตนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จะส่งผลต่อพฤติกรรมในการแสดงออก ด้านมีความเมตตากรุณา เกิดจากส่วนลึกของจิตใจ เมื่อจิตใจของคนเรามีความเมตตากรุณาแล้ว จะส่งผลให้เรารู้สึกสงสารเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ด้านจิตสาธารณะ เริ่มจากการเห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว การคิดถึงผู้อื่นมากกว่าตนเอง ด้านคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดหาคำตอบและแก้ปัญหาจากเหตุการณ์โดยพิจารณาเหตุผลอย่างถี่ถ้วน ละเอียดรอบครอบ เพื่อหาคำตอบของปัญหาหรือเป็นการพิจารณาตัวเลือกที่ดีที่สุดและหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: จิตตปัญญาศึกษา, หลวงปู่ชา สุภัทโท, จิตสาธารณะ

[1] สาขาสังคม ศาสนา วัฒนธรรม คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยทองสุข sanput.kan@gmail.com เบอร์โทร 0969476105
[2] ดร., สาขาสังคม ศาสนา วัฒนธรรม คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยทองสุข
[3] ผศ.ดร., สาขาสังคม ศาสนา วัฒนธรรม คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยทองสุข

Abstract

This quantitative study aims to study the model of contemplative education course administration according to the guideline Luang Por Chah Subhuddo Case Study: SILA Technology Company Limited. And to assess satisfaction model of contemplative education course administration according to the guideline Luang Por Chah Subhuddo Case Study: SILA Technology Company Limited. The samples, management team, staffs, Buddhist monks, nuns, laymen and laywomen salute a monk, and relative at Wat Nong Pah Pong. Statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, Interview for qualitative data.

The findings show that the model of contemplative education course administration according to the guideline Luang Por Chah Subhuddo Case Study: SILA Technology Company Limited were internal mentality on self-realization, mercifulness, public-mindedness, and critical thinking at the most operating level. The satisfaction evaluation showed that the satisfaction was at the highest level according to the assumptions set.

Keywords: Contemplative Education Course, Luang Por Chah Subhaddo, Public Consciousness

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ในยุคปัจจุบันส่งผลให้สังคมโลกเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร Information Age มีความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางและการติดต่อสื่อสาร ส่งผลต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา อยู่ภายใต้กรอบของวัฒนธรรมทุนนิยม สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างในการรับกระแสวัฒนธรรมต่างชาติส่งผลให้คนไทย เยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยไม่สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ ตกอยู่ภายใต้ค่านิยมบริโภคนิยม แบบขาดวิจารณญาณ หลงใหลวัฒนธรรมต่างชาติ ปล่อยปละละเลยแบบแผนชีวิตอันดีงามของสังคมเดิม ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ความมั่นคงของสังคมไทย เสียเปรียบดุลการค้า เกิดปัญหาสังคมอย่างต่อเนื่องเป็นประเด็นปัญหาหลักที่สังคมทางการศึกษาทุกองค์กรได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อยู่ในขณะนี้ จุมพล พูนภัทรชีวิน กล่าวว่า คงถึงเวลาที่ต้องมาสังคายนาระบบการศึกษาใหม่ทั้งหมด เพื่อสร้างและพัฒนาจิตสำนึกใหม่ทางการศึกษา เปลี่ยนจากการเน้นและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และพัฒนามิติด้านนอก โดยละเลยหรือไม่ให้ความสนใจมิติด้านในมาเป็นการเน้นและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และพัฒนามิติด้านในของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวกับชุมชน วัฒนธรรม ธรรมชาติและสรรพสิ่งการศึกษาที่เป็นอยู่ในกระแสหลักเน้นให้เห็นความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงอย่างพอเพียง มีนักวิชาการและหน่วยงานที่สนใจแนวคิดจิตตปัญญาได้อธิบายความหมายจิตตปัญญาไว้เช่น ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ (88 : 2551)ความหมายไว้ว่าต่อชีวิตและความเป็นมนุษย์เน้นการปลูกฝังความตระหนักการศึกษาที่สร้างกระบวนทัศน์ใหม่ “

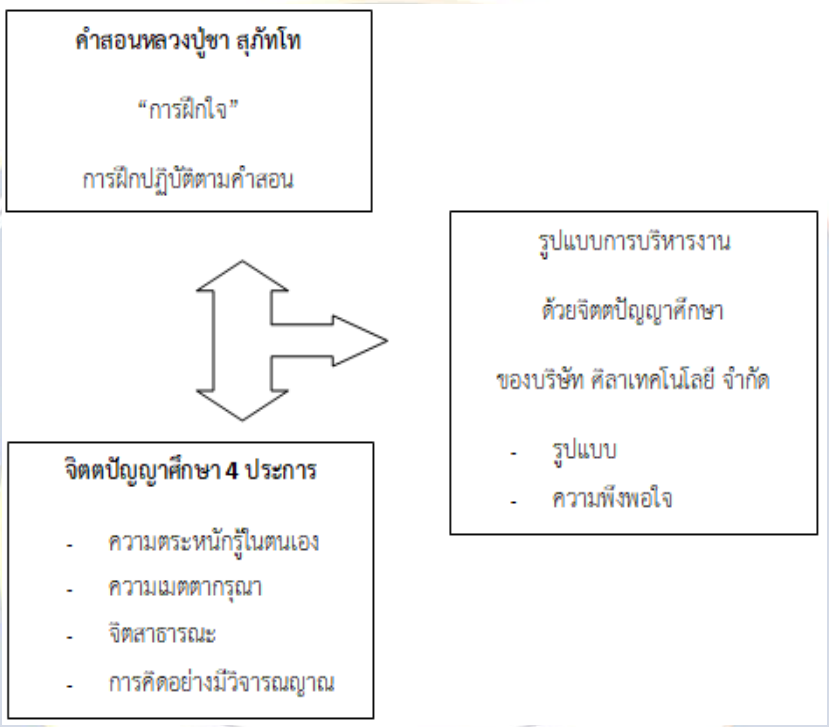
รู้ภายในตน ความเมตตา และสำนึกต่อส่วนรวม การนำปรัชญาและศาสนามาพัฒนาจิตฝึกปฏิบัติจนมีสติและเกิดปัญญา สามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ผู้อื่นและสังคม

จิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาที่เน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตระหนักรู้ และการเรียนรู้ มิติโลกด้านในอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อทัศนะ มุมมองต่อชีวิตและโลกมองตนเองให้คุณค่าในเรื่องการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ซึ่งหมายถึงการสังเกตอย่างมีสติ ต่อการเปลี่ยนแปลงภายในของตนที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับผู้อื่น และโลกภายนอกผ่านกระบวนการ วิธีการ กิจกรรมที่หลากหลาย การนิ่งสงบอยู่กับตนเอง การเจริญสติภาวนา /Self and Group reflection, dialogue, deep listening, กิจกรรมอาสาสมัคร บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ ศิลปะ ดนตรีไปจนถึงพิธีกรรมทางศาสนา Fundamental อย่างสึกซึ้ง Profound ทางความคิดและจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเอง และโลกส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและปัญญา มีความรักความเมตตาต่อตนเองและสรรพสิ่ง ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ (2552 .วินจุมพล พูลคัทรชี) ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท วัดหนองป่าพง อำเภอวารินชำราบ (พระโพธิญาณเถร) จังหวัดอุบลราชธานี เกี่ยวกับหลักการฝึกใจ ไว้ดังนี้ ธรรมชาติของใจนี้มันฝึกกันได้ เอามาใช้ประโยชน์ได้ น เราก็จะเอามันมาสร้างบ้านไม่ได้ จะเอาเปรียบได้กับต้นไม้ในป่า ถ้าเราปล่อยทิ้งไว้ตามธรรมชาติของมัมาทำแผ่นกระดานก็ไม่ได้ หรือทำอะไรอย่างอื่นที่จะใช้สร้างบ้านก็ไม่ได้ แต่ถ้าช่างไม้ผ่านมาต้องการไม้ไปสร้างบ้าน เขาก็จะมองหาต้นไม้ในป่านี้และตัดต้นไม้ในป่านี้เอาไปใช้ประโยชน์ ไม่ช้าเขาก็สร้างบ้านเสร็จเรียบร้อย การปฏิบัติภาวนาและการพัฒนาจิตก็คล้ายกันอย่างนี้ ก็ต้องเอาใจที่ยังไม่ได้ฝึกเหมือนไม้ในป่านี่แหละ มาฝึกมัน จนมันละเอียดประณีตขึ้น รู้ขึ้น และว่องไวขึ้น ทุกอย่างมันเป็นไปตามภาวะธรรมชาติของมัน เมื่อเรารู้จักธรรมชาติ เข้าใจธรรมชาติ เราก็เปลี่ยนมันได้ ทิ้งมันก็ได้ ปล่อยมันไปก็ได้ แล้วเราก็จะไม่ทุกข์อีกต่อไป ธรรมชาติของใจเรามันก็อย่างนั้น เมื่อใดที่เกาะเกี่ยวผูกพันยึดมั่นถือมั่นก็จะเกิดความวุ่นวายสับสน เดี๋ยวมันก็จะวิ่งวุ่นไปโน่นไปนี่พอมันวุ่นว่ายสับสนมาก ๆ เข้า เราก็คิดว่าคงจะฝึกอบรมมันไม่ได้แล้วแล้วก็เป็นทุกข์ นี่ก็เพราะไม่เข้าใจว่ามันต้องเป็นของมันอย่างนั้นเอง ความคิด ความรู้สึก มันจะวิ่งไปวิ่งมาอยู่อย่างนี้ แม้เราจะพยายามฝึกปฏิบัติ พยายามให้มันสงบ มันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้น มันจะเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ เมื่อเราติดตามพิจารณาดูธรรมชาติของใจอยู่บ่อย ๆ ก็จะค่อย ๆ เข้าใจว่าธรรมชาติของใจมันเป็นของมันอยู่อย่างนั้น มันจะเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ ถ้าท่านปฏิบัติได้อย่างนี้ ท่านก็จะเหมือนกับบ้านว่างหรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ นี่คือใจว่าง เป็นใจที่ว่างและอิสระจากกิเลส ความชั่วทั้งหลาย เราเรียกว่าใจว่างแต่ไม่ใช่ว่างเหมือนว่าไม่มีอะไร มันว่างจากกิเลส แต่เต็มไปด้วยความฉลาด ด้วยปัญญา ฉะนั้นไม่ว่าจะทำอะไร ก็ทำด้วยปัญญา คิดด้วยปัญญา จะมีแต่ปัญญาเท่านั้น นี่เป็นคำสอนที่ขอมอบให้ในวันนี้ ถ้าการฟังธรรมทำให้ใจท่านสงบก็ดีแล้ว ไม่จำเป็นต้องจดจำอะไร บางท่านอาจจะไม่เชื่อ ถ้าเราทำใจให้สงบ ฟังแล้วก็ไม่ให้ผ่านไป แต่นำมาพิจารณาอยู่เรื่อย ๆ อย่างนี้ เราก็เหมือนเครื่องบันทึกเสียง เมื่อเราเปิดมัน มันก็อยู่ตรงนั้น อย่ากลัวว่าจะไม่มีอะไร เมื่อใดที่ท่านเปิดเครื่องบันทึกเสียงของท่าน ทุกอย่างก็อยู่ในนั้น ขอมอบธรรมะนี้ต่อพระภิกษุทุกรูปและต่อทุกคน บางท่านอาจจะรู้ภาษาไทยเพียงเล็กน้อย แต่ก็ไม่เป็นไร ให้ท่านเรียนภาษาธรรมเถิด เท่านี้ก็ดีเพียงพอแล้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารงานด้วยจิตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจการบริหารงานด้วยจิตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แบบการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด เป็นการวิจัยผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research and Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

การวิจัยครั้งนี้นอกจากคณะผู้บริหารและพนักงานบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด ยังรวมไปถึงคณะพระสงฆ์ คณะแม่ชี อุบาสกอุบาสิกาและญาติธรรมทั้งหลายแห่งแห่งวัดหนองป่าพง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และวัดป่าตักศิลาย่าโม - สาขาที่ 240 วัดหนองป่าพง

2) กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้คณะผู้บริหารและพนักงานบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ แบบวัดคุณลักษณะความตระหนักรู้ในตนเอง 1
ตอนที่ แบบวัดคุณลักษณะความเมตตากรุณา 2
ตอนที่ แบบวัดจิตสาธารณะ 3
ตอนที่ ดการคิดอย่างมีวิจารณญาณแบบวั 4

2. แบบสอบถามสอบถามความพึงพอใจรูปแบบการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ ความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ 1
ตอนที่ ความ 2คิดเห็นอื่น ๆ

3. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด เป็นคำถามแบบปลายเปิด แบ่งเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ด้านความตระหนักรู้ในตนเอง 1
ประเด็นที่ ด้านความเมตตากรุณา 2
ประเด็นที่ ด้านจิตสาธารณะ 3
ประเด็นที่ ารณญาณด้านการคิดอย่างมีวิจ 4
ประเด็นที่ 5 ด้านเสนอแนะเพิ่มเติม

4. การออกแบบกิจกรรมเพื่อฝึกสุนทรียสนทนาในจิตตปัญญาศึกษาและฝึกสมาธิรูปแบบการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมได้ในครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการรวบรวมข้อมูลใช้สถิติการแจกแจงค่าความถี่และค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 76.67 โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในตำแหน่งนายช่าง ร้อยละ 36.67 รองลงมาคือตำแหน่งผู้บริหารและพระสงฆ์ อุบาสกอุบาสิกา มีจำนวนร้อยละ 16.67 และร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

2. รูปแบบการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด ทั้ง 4 ประการ พบว่า

2.1 แบบวัดคุณลักษณะความตระหนักรู้ในตนเอง มีระดับการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าข้อ 14. ข้าพเจ้าสามารถปรับตัว และแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะเป็นอันดับแรก รองลงมาคือข้อ 12. ข้าพเจ้ามักปฏิบัติงานอย่างมีหลักการและมาตรฐานเดียวกัน โดยข้อ 1. ข้าพเจ้ารู้สึกและเข้าใจเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่ออารมณ์ของตนเองในสถานการณ์ต่างๆ และข้อ 11. ข้าพเจ้าแยกแยะเรื่องส่วนตัวและเรื่องงานออกจากกันได้ เป็นอันดับสุดท้าย

2.2 แบบวัดคุณลักษณะความเมตตากรุณา มีระดับการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าข้อ 5. ข้าพเจ้ามักเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่สมาชิก เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงเป็นอันดับแรก รองลงมาคือข้อ 12. ข้าพเจ้าไม่สนับสนุนการทำร้ายผู้อื่นทั้งด้านกาย วาจา และจิตใจ โดยข้อ 1. ข้าพเจ้ามักแสดงความยินดีกับบุคคลที่ประสบความสำเร็จ เป็นอันดับสุดท้าย

2.3 แบบวัดจิตสาธารณะ มีระดับการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่าข้อ 12. ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดการเสียหายต่อสมบัติส่วนรวมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือข้อ 6. ข้าพเจ้ามักปฏิบัติตนเป็นผู้เอาใจใส่ต่องานและติดตามงานอย่างต่อเนื่อง แม้จะไม่มีผลประโยชน์จนบรรลุฟ้าหมายที่ตั้งไว้ โดยข้อ 2. ข้าพเจ้าอาสาช่วยเหลือกิจกรรมของสังคมอย่างต่อเนื่อง ตามโอกาสที่เหมาะสม อันดับสุดท้าย

2.4 แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีระดับการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่าข้อ 6. ข้าพเจ้ามักใช้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมาประกอบการคิดและการตัดสินใจในการแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ เป็นอันดับแรก รองลงมาคือข้อ 3. ข้าพเจ้าสามารถระบุประเด็นของปัญหาได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยข้อ 7. ข้าพเจ้ามักแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของข้อมูล เป็นอันดับสุดท้าย

3. แบบสอบถามความพึงพอใจการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความพึงพอใจมากที่สุด คือ ลำดับ การฟังอย่างลึกซึ้ง และลำดับ 6 11 มีจิตใจสงบ มีสมาธิ สติ ตั้งมั่น ส่วนลำดับที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ลำดับ 4 กิจกรรมสมาธิจากการเดิน และลำดับ 13 เอื้อเฟื้อเกื้อกูลผู้อื่นอย่างปราศจากเงื่อนไข

4. แบบสัมภาษณ์รูปแบบการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด พบว่า

4.1 ด้านตระหนักรู้ในตนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จะส่งผลต่อพฤติกรรมในการแสดงออก ถ้าเรามีความตระหนักรู้ในตนมากเท่าไร เราก็จะสามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกในทางที่ดีมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะเมื่อเหตุการณ์ที่เกิดเฉพาะหน้าที่เราไม่คาดคิด เราจะสามารถควบคุมอารมณ์ และสามารถพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ

4.2 ด้านมีความเมตตากรุณา เกิดจากส่วนลึกของจิตใจ เมื่อจิตใจของคนเรามีความเมตตากรุณาแล้ว จะส่งผลให้เรารู้สึกสงสารเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย เราจะหวังดีต่อผู้อื่นและไม่

เบียดเบียนผู้อื่น สุดท้ายก็จะเกิดการกระทำที่เป็นการช่วยเหลือ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น เช่น การทำบุญทำทาน การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น

4.3 ด้านจิตสาธารณะ เริ่มจากการเห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว การคิดถึงผู้อื่นมากกว่าตนเอง ถ้าเราคิดแบบนี้และทำแบบนี้บ่อยๆ ก็จะกลายเป็นนิสัย เมื่ออยู่ร่วมในสังคมเราจะแสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมกันทำความสะอาดสาธารณะประโยชน์ การร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมถึงการใช้สาธารณะสมบัติในการเดินทาง สวนสาธารณะ โบราณสถานและโบราณวัตถุ

4.4 ด้านคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดหาคำตอบและแก้ปัญหาจากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาเหตุผลอย่างถี่ถ้วน ละเอียดรอบครอบ เพื่อหาคำตอบของปัญหาหรือเป็นการพิจารณาตัวเลือกที่ดีที่สุดและหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

4.5 ด้านเสนอแนะเพิ่มเติม ในส่วนของทางวัดผู้ปฏิบัติตน ได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นกิจวัตร เนื่องจากมีศีลเป็นตัวกำหนดบทบาทพฤติกรรมการแสดงออกทั้งการคิด การพูดและการกระทำ ถ้าเรานำศีลไปเป็นข้อกำหนดให้พนักงานบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างน้อยให้กำหนดระยะการปฏิบัติตนระหว่างที่ปฏิบัติงานด้วยศีลเพียง 5 ข้อ ก็จะส่งผลดีทั้งต่อผู้ปฏิบัติและองค์กร

ความพึงพอใจการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด

ลำดับ	รายการ	$\overline{X}$	*S.D.*	แปลผล
1	การชี้แจงแนวการฝึกปฏิบัติ	4.60	0.50	มากที่สุด
2	วิธีการฝึกปฏิบัติ	4.67	0.48	มากที่สุด
3	กิจกรรมสมาธิจากการกำหนดลมหายใจ	4.70	0.47	มากที่สุด
4	กิจกรรมสมาธิจากการเดิน	4.57	0.50	มากที่สุด
5	กิจกรรมสุนทรียสนทนา	4.67	0.48	มากที่สุด
6	การฟังอย่างลึกซึ้ง	4.83	0.38	มากที่สุด
7	การเล่าเรื่อง	4.77	0.43	มากที่สุด
8	จิตอาสา 904	4.73	0.45	มากที่สุด
9	การแผ่เมตตา	4.60	0.50	มากที่สุด
10	การเขียนผังมโนทัศน์	4.63	0.49	มากที่สุด
11	มีจิตใจสงบ มีสมาธิ สติ ตั้งมั่น	4.83	0.38	มากที่สุด
12	เข้าใจตนเองมากขึ้นผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรอง ใคร่ครวญ	4.70	0.47	มากที่สุด
13	เอื้อเฟื้อเกื้อกูลผู้อื่นอย่างปราศจากเงื่อนไข	4.57	0.50	มากที่สุด
14	บ่มเพาะความฉลาดทางจิตวิญญาณเพื่อพัฒนาปัญญา	4.60	0.50	มากที่สุด

15	ทำงานเพื่อสาธารณะอย่างมีความสุข	4.73	0.45	มากที่สุด
16	การสื่อสารที่รู้ทันความคิดของตนเอง ผู้อื่นโดยไม่เอา ความคิดของตนเองมาตัดสินระหว่างการสนทนา	4.70	0.47	มากที่สุด
17	ความพึงพอใจในภาพรวมจากกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา	4.77	0.43	มากที่สุด
18	น้อมนำการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากภายในจิตใจ	4.70	0.47	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.69	0.46	มากที่สุด

อภิปรายผล

จากตาราง 1 จากกลุ่มตัวอย่าง คน ที่ได้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจการบริหารงาน 30 ด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจส่วนใหญ่มีค่าคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 มีความหมายว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจการบริหารงานด้วยจิตตปัญญาศึกษาของบริษัท ศิลาเทคโนโลยี จำกัด ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความพึงพอใจมากที่สุด คือ ลำดับ การฟังอย่างลึกซึ้ง และลำดับ 611 มีจิตใจสงบ มีสมาธิ สติ ตั้งมั่น มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ส่วนลำดับที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ลำดับ 4.83 4 กิจกรรมสมาธิจากการเดิน และลำดับ 13 เอื้อเฟื้อเกื้อกูลผู้อื่นอย่างปราศจากเงื่อนไข มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.57

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

แนวทางของจิตตปัญญาศึกษา เป็นแนวทางวิถีพุทธ ที่ชาวพุทธศาสนิกชนได้ฝึกฝนเรียนรู้เป็นพื้นฐานมาจากครอบครัวไทยเป็นส่วนใหญ่ เน้นการครองตนด้วยสติ สมาธิและปัญญา ดังนั้นการฝึกตนทั้งทางกาย วาจาและใจจะส่งผลดีทั้งต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงระบบการบริหารงานเพื่อตอบสนองความต้องการ ทั้งทางด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะที่หน่วยงานเท่านั้น ยังสามารถนำไปใช้ในหน่วยครัวเรือนได้เป็นอย่างดี เพื่อให้รู้จักและเข้าใจความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา จิตสาธารณะ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของตนเองและสมาชิกในครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ (2528). **คูมือสังคมศึกษา ส101 ส102 ประเทศของเรา เรื่องพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** กรุงเทพฯ .กรมวิชาการ :

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). **จิตตปัญญาศึกษา รุ่งอรุณแห่งจิตสำนึกใหม่ทางการศึกษา.** ในจิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์: รวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี 2551.

ชลลดา ทองทวี และคณะ. (2551). **บทความการประชุมวิชาการประจาปี 2551 เรื่องจิตตปัญญาศึกษา การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์.** นครปฐม : โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธนา นิลชัยโกวิทย์. (2551). **การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตตปัญญาศึกษา.** ในการประชุมวิชาการ ประจำปี 2551 เรื่อง จิตตปัญญาศึกษา : การศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์. นครปฐม : โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิรมล เสริฐศร. (2550). **คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปฐมาภรณ์ ปันอินทร์. (2555) **กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนไทยตามแนวจิตตปัญญาศึกษา.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ .(2540) .**วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ .**กรุงเทพฯ : สำนัก .ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มานิตา ลีโทชวลิต .(2553) .**การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนร่วม.** กรุงเทพฯ .จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :

Boyd, R., & Myers, J. (1988). **Transformative education**. International Journal of Lifelong Education, 7(4), 261-284.

Cameron, K M. and Whetten, W.E.. (1983). **Overcoming Resistance To Change.** Human Ralation. 1 (11) : 99

การส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน กรณีศึกษา : บ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

Nutrition Promotion for Health and Hygiene Local Mothers and Children in the Backcountry by Border Patrol Police School: A Case Study of Ban Cham PaTo, Apon Sub-district, Buachet District, Surin Province.

สิทธิพงษ์ เพชรนอก[1] ถนัด ยันต์ทอง[2], ในตะวัน กำหอม[3]
Sitthipong Petchnouk, Thanad Yantong, NaithawanKam Hom

บทคัดย่อ

มีความมุ่งหมายของการวิจัย 1).เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์2).เพื่อศึกษาการส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดนกรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน : กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำภูมิปัญญาที่ได้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดูแลสุขภาพผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์(Interview) การสังเกต การสนทนากลุ่ม(Focus Group) การบันทึกข้อมูล และการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้จังหวัดสุรินทร์ เป็นพื้นที่ที่ทำการวิจัย ซึ่ง อำเภอบัวเชดคือพื้นที่หลัก โดยผู้วิจัยเลือกตัวอย่างพื้นบ้านที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันได้ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แม่และเด็กพื้นบ้านในเขตอำเภอบัวเชด ผู้นำชุมชนท้องถิ่น จำนวน 5 คน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านสาธารณสุข จำนวน 5 คน กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มผู้รู้(Key Informant) ได้แก่ นักวิชาการด้านภูมิปัญญาแม่และเด็กพื้นบ้าน จำนวน 2 คน นักวิชาการด้านสาธารณสุข จำนวน 3 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) ได้แก่ หมอพื้นบ้าน ในอำเภอบัวเชด จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informant) ได้แก่ ผู้ได้รับการดูแลสุขภาพจากแม่และเด็กพื้นบ้าน อำเภอบัวเชด จำนวน 20 คน ผลวิจัย ปรากฏว่า

[1] ร.ต.ต.,สาขาสังคม ศาสนา วัฒนธรรม คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยทองสุข
sittipong.pn2020@gmail.com เบอร์โทร 0952101770
[2] ดร., สาขาสังคม ศาสนา วัฒนธรรม คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยทองสุข
[3] ผศ.ดร., สาขาสังคม ศาสนา วัฒนธรรม คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยทองสุข

การส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โดย โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน: กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ครอบครัวและชุมชนเกิดการพัฒนา ช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนและโรงเรียนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นศูนย์บริการความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ ทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละที่ สร้างความร่วมมือและเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างประเทศ การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดา ประกอบด้วย 3 เป้าหมายย่อย มุ่งเน้นพัฒนาปรับปรุงการบริการอนามัยแม่และเด็กในพื้นที่เฉพาะที่ยังมีอัตราการตายของทารกและทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัมสูงอยู่ ให้มีการดูแลเด็กปฐมวัยทุกช่วงอายุครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัย โดยแบ่งความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานในพื้นที่เพื่อให้มีการเชื่อมต่อของแต่ละช่วงอายุ ระหว่างบ้าน ศูนย์เด็กเล็กชั้นอนุบาล จนถึงชั้นประถมศึกษา และยังส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในโรงเรียนมีสุขภาวะที่ดี มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ

โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน : กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ สามารถพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ ประกอบด้วย 3 เป้าหมาย ที่มุ่งหวังให้โรงเรียนสามารถพัฒนากิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็น นิทรรศการที่มีชีวิต เป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชน ครู นักเรียน หรือผู้สนใจมาศึกษาทดลองครูและเด็กนักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้โดยการเป็นวิทยากร มีการจัดการความรู้และ เผยแพร่ต่อไป

คำสำคัญ: การส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร, โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดนบ้านชำปะโต

Abstract

This research aimed to 1). study the current conditions and problems on maternal and child health in Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province; 2). study nutrition promotion for maternal and child health in the wilderness area by Border Patrol Police Schoo: A Case study of Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province. This study is a qualitative research to gain insights on promotion of maternal and child health in the wilderness area by Border Patrol Police School: A Case study of Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province, in order to apply the acquired wisdom to benefit health care. The researchers collected data from the relevant research papers and collected data in the fieldwork through interview, observation and focus group, then recorded and analyzed the

obtained data. To determine the area in this research, Surin Province was designated as a research area, where Buachet District was the main area. The researchers selected the folk samples that were accepted by local people and could be applied to health care in conjunction with modern medicine. The population used in the study included local mothers and children in Buachet District, 5 local community leaders and 5 people involved in public health. The samples were divided into 3 groups, which were selected by specific key informants, including 2 academicians on maternal and child wisdom, 3 public health academicians and 5 community leaders. Casual informants were 3 folk healers in Buachet District. General Informants included 20 people who received health care from mothers and children in Bua Chet District.

The research results reviewed that

The promotion of nutrition for maternal and child health in the wilderness area by Border Patrol Police School: A Case Study of Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province strengthened the community to be self-reliant, caused development to families and the community, helped and supported development of children and youth and the school at the same time in order to drive educational institutions to be developed into a knowledge service center able to transfer knowledge and development technology to parents, communities and educational institutions or other organizations in the country and from abroad in order to apply to suit the context of each place, build cooperation and linkage between countries. Health enhancement for the children from the mother's womb consists of three sub-goals focusing on improving maternal and child health services in specific areas where neonatal mortality rate and rate of infants less than 2,500 grams are at high level, taking care of early childhood children of all ages covering all areas so that the early childhood children have proper growth and development. The responsibilities of each unit in the area were divided in order to have a connection of each age group among home, child center, kindergarten to elementary school. And it also promoted good health for children and youth in the school to have proper health behaviors, reduced the risk of non-communicable diseases which are currently a major problem of the country.

The Border Patrol Police School: A Case Study of Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province, could be developed into a knowledge service center consisting of 3 goals aiming at the school to develop child and youth development activities to be a living exhibition as a role model for people, teachers, students or those interested in

to study, try out, where teachers and students can pass on knowledge by being a speaker with knowledge management and further dissemination.

Keywords: Promotion of Nutrition for Maternal and Child Health in the Wilderness Area, Border Patrol Police School in Ban Champato

บทนำ

บ้านชำปะโตเป็นชุมชนชาวกูยที่มีวิถีวัฒนธรรมเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ทั้งทางด้าน การกินอาหาร ยารักษาโรคแบบพื้นบ้าน ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวกูย ด้านสุขภาพอนามัยมักผูกโยงกับความเชื่อด้านสิ่งเล้นลับ นอกเหนือธรรมชาติ การเจ็บป่วยบางครั้งอาจเกิดจากสิ่งที่มองไม่เห็น เป็นต้น การดูแลสุขภาพของเด็ก ตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ของมารดา จนถึงการคลอด เหล่านี้ล้วนผูกมัดกับความเชื่ออย่างแนบแน่น ยากที่จะแยกออกจากกันได้ แม้การสาธารณสุขและการแพทย์แผนปัจจุบันจะเข้าถึงชาวบ้านแล้วก็ตาม หน่วยงานภาครัฐก็สามารถเข้าไปดูแลได้ แต่ก็ยังไม่เต็มกำลังความสามารถเท่าที่ควร ดังนั้นภาระหลักด้านการให้ข้อมูลการศึกษา ตลอดจนการเข้าใจที่ถูกต้อง จึงเป็นภาระของโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดนอีกหน่วยงานหนึ่ง ที่มีบทบาท ค่อนข้างมาก ในการเข้าใปจัดการองค์ความรู้ นอกเหนือจากการดูและเด็กนักเรียนในประถมศึกษาแล้ว การดูแลสุขภาพแม่ก็สำคัญ เพื่อให้คลอดเด็กที่มีคุณภาพ สุขภาพแข็งแรง เป็นอนาคตของประเทศชาติที่ดีต่อไป โดยสนองงานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังที่ได้ไว้วางพระราชหฤทัยให้โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดนได้ดูแล อนาคตของชาติเหล่านี้ จากความสำคัญดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาโครงการส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ :

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

2.เพื่อศึกษาการส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดนกรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน : กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำภูมิปัญญาที่ได้มาประยุกต์ใช้

ให้เกิดประโยชน์ในการดูแลสุขภาพผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การบันทึกข้อมูล และการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้กำหนดวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. พื้นที่ที่ทำการศึกษา

การกำหนดพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้จังหวัดสุรินทร์ เป็นพื้นที่ที่ทำการวิจัย ซึ่งอำเภอบัวเชดคือพื้นที่หลัก โดยผู้วิจัยเลือกตัวอย่างพื้นบ้านที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันได้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แม่และเด็กพื้นบ้านในเขตอำเภอบัวเชด ผู้นำชุมชนท้องถิ่น จำนวน 5 คน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านสาธารณสุข จำนวน 5 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง คือ

1. กลุ่มผู้รู้(Key Informant) ได้แก่ นักวิชาการด้านภูมิปัญญาแม่และเด็กพื้นบ้าน จำนวน 2 คน นักวิชาการด้านสาธารณสุข จำนวน 3 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) ได้แก่ หมอพื้นบ้าน ในอำเภอบัวเชด จำนวน 3 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informant) ได้แก่ ผู้ได้รับการดูแลสุขภาพจากแม่และเด็กพื้นบ้าน อำเภอบัวเชด จำนวน 20 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับแม่และเด็กพื้นบ้าน อำเภอบัวเชด ใช้สำรวจข้อมูลแม่และเด็กพื้นบ้าน อำเภอบัวเชด เพื่อนำมาเป็นหลักฐานข้อมูลและทำการคัดเลือก ตัวอย่างในการวิจัย

2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมใช้สังเกตสภาพทั่วไปของชุมชนที่ดหมอพื้นบ้านอาศัยอยู่ สังเกตกระบวนการรักษาของแม่และเด็กพื้นบ้านกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาแม่และเด็กพื้นบ้าน วิธีการรักษาหรือกระบวนการรักษาที่แม่และเด็กพื้นบ้านได้ปฏิบัติต่อผู้ป่วยและผลการรักษาในขอบเขตที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การสำรวจข้อมูลแม่และเด็ก

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแม่และเด็ก

2. สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแม่และเด็กพื้นบ้าน อำเภอบัวเชดโดยการประสานงานขอความร่วมมือกับ สาธารณสุขอำเภอบัวเชด และดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

4.2 การสังเกต

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรักษาของแม่และเด็ก พร้อมสังเกต ซักถามและจดบันทึกข้อสงสัยต่างๆ

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้สังเกตสภาพทั่วไปของชุมชนที่แม่และเด็กพื้นที่อาศัยอยู่และกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการ

4.3 การสัมภาษณ์

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยสัมภาษณ์แม่และเด็กกลุ่มตัวอย่างตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกและเพิ่มเติมข้อมูลให้ครบถ้วน

4.4 การสนทนากลุ่ม

1. เชิญหมอพื้นบ้านที่ทำการศึกษา เชิญผู้นำท้องถิ่น เชิญตัวแทนประชาชน และนักวิชาการสาธารณสุข

5. การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามโดยจำแนกข้อมูลแยกออกเป็นประเด็นตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้ และตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วนเพียงพอเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลแล้วหรือไม่ ในกรณีที่ข้อมูลที่ได้มามีความสอดคล้องกันผู้วิจัยจะใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) และหากมีข้อมูลส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยก็ทำการเก็บข้อมูลในส่วนที่ขาดหายไปเพิ่มเติมใหม่อีกครั้งให้สมบูรณ์

6. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ ประเด็นที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีและงานวัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้มาสรุปอภิปรายผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

โภชนาการที่เหมาะสมสำหรับมารดาและทารกตั้งแต่มีการปฏิสนธิ จนตลอดสองปีแรก หรือ “1000 วันแรกของชีวิต” มีความสำคัญต่อการเติบโต สุขภาพ และศักยภาพทางสติปัญญา การสำรวจระดับประเทศพบว่าปัญหาทางโภชนาการในแม่และเด็กเปลี่ยนจากภาวะการขาดสารอาหารเป็นภาวะทั้งขาดและเกิน วัตถุประสงค์: โครงการวิจัยนี้ดำเนินการเพื่อปรับปรุงเครื่องมือประเมินการเพิ่มน้ำหนักตัวของมารดาขณะตั้งครรภ์ตามภาวะโภชนาการก่อนตั้งครรภ์ พัฒนาเครื่องมือประเมินกิจกรรมทางกายสำหรับหญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร จัดทำข้อแนะนำด้านอาหารสำหรับหญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร พัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารโดยใช้แป้งที่ทนต่อการย่อยด้วยเอนไซม์ (resistant starch, RS) เพื่อลดโภชนาการเกิน และศึกษาการดำเนินงานด้านโภชนาการในงานอนามัยแม่และเด็ก ผลการศึกษา: (1) จากข้อมูลการเพิ่มน้ำหนักตัวขณะตั้งครรภ์ของมารดาที่คลอดบุตร ณ โรงพยาบาลศิริราช ที่มีน้ำหนักแรก

คลอดอยู่ในเกณฑ์ปกติ ได้ตารางและกราฟการเพิ่มน้ำหนักตัวที่แต่ละอายุครรภ์ สำหรับหญิงก่อนการตั้งครรภ์ (pre-pregnancy BMI) ที่มีน้ำหนักน้อย ปกติ น้ำหนักเกินและอ้วน (2) ได้เครื่องมือประเมินกิจกรรมทางกาย (physical activity) ของหญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร(PAQ-PL) ซึ่งพิจารณาจากแบบแผนกิจกรรมทางกายของคนไทย ที่มีความแม่นตรงอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้เมื่อเทียบกับการวัดด้วยเครื่อง accelerometer โดยสามารถใช้กำกับดูแลการเพิ่มน้ำหนักตัวขณะตั้งครรภ์ให้อยู่ในเกณฑ์และควบคุมน้ำหนักตัวคงค้างหลังคลอด (3) จากการใช้หลักการ linear programming ด้วยโปรแกรม Optifood และข้อมูลการบริโภคอาหารของหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร และหญิงวัยเจริญพันธุ์ ที่ได้จากการสำรวจแบบแผนการบริโภค (ปริมาณ ความถี่ และชนิดอาหาร) ของหญิงไทย ได้ข้อแนะนำกลุ่มอาหาร ปริมาณและความถี่การบริโภค ในระยะตั้งครรภ์และให้นมบุตรที่ทำให้ได้สารอาหารทั้งพลังงาน โปรตีน วิตามินและแร่ธาตุที่สำคัญอย่างเพียงพอ และมีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งควรนำไปทดสอบจริงเพื่อประเมินการยอมรับ การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามข้อแนะนำก่อนนำไปขยายผลต่อไป (4) พัฒนาแป้งอาหารที่ทนต่อการย่อยด้วยเอนไซม์โดยทำเป็นผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่มที่มีปริมาณ RS 30 กรัมต่อวัน และทดสอบในหญิงวัยเจริญพันธุ์ พบว่า ได้รับการยอมรับดี มีอาการข้างเคียงน้อย และพลังงานจากการบริโภคอาหารต่อวันลดลง ทั้งนี้ ยังต้องทำการศึกษาเพื่อประเมินผลต่อสุขภาพต่อไป (5) การประเมินการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว (exclusive breastfeeding) ตลอด 6 เดือนแรก โดยวิธีสัมภาษณ์การให้อาหารทารกกับมารดาที่มีเศรษฐานะปานกลางและส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้านโดยเทียบกับการใช้วิธีอณูธรรมชาติ พบว่าคำตอบจากการสัมภาษณ์สอดคล้องกับการปฏิบัติจริงเมื่อเด็กอายุ 3 เดือน เพียงประมาณร้อยละ 31 และร้อยละ 61 ที่อายุ 6 เดือน (6) จากการศึกษางานด้านโภชนาการในงานอนามัยแม่และเด็ก พบว่า กระทรวงสาธารณสุขส่วนกลางเป็นผู้กำหนดนโยบายเป้าหมายและตัวชี้วัด และดำเนินการผ่านศูนย์อนามัยระดับเขตสุขภาพ ซึ่งทำหน้าที่ให้คำแนะนำ สนับสนุนข้อมูลทางด้านวิชาการและกำกับติดตามตัวชี้วัดตามนโยบาย ในการปฏิบัติพบข้อจำกัดของจำนวนบุคลากรด้านอนามัยแม่และเด็กเมื่อเทียบกับปริมาณงาน และขาดความรู้ทางโภชนาการอย่างเพียงพอสำหรับการให้บริการ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาศักยภาพด้านโภชนาการของบุคลากรทางสาธารณสุข โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการและอาสาสมัครในชุมชน ข้อเสนอแนะ: ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่บูรณาการข้อแนะนำและเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเพื่อการนำไปใช้ในระบบบริการ และบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการดำเนินงานโดยบุคลากรในสถานบริการระดับต่างๆ และการพัฒนาศักยภาพด้านโภชนาการของบุคลากรสาธารณสุขอย่างจริงจัง

ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของมารดาและทารกที่สำคัญมี ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้าน 7 ร่างกายของมารดา ปัจจัยด้านอารมณ์และจิตใจ ปัจจัยด้านความรู้ของมารดา ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมและประเพณี ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมปัญหาสุขภาพมารดาและทารกที่เกิดจากทุพโภชนาการที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะโลหิตจาง โรคขาดโปรตีน และแคลอรี การขาดวิตามินเอ การขาดวิตามินบี โรคขาดธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัส และไอโอดีน 1 ครรภ์และหลังคลอดโภชนาการของมารดาระหว่างตั้ง

ความต้องการสารอาหารและอาหารของมารดาระหว่างตั้งครรภ์ความต้องการสารอาหารของหญิงตั้งครรภ์ในแต่ละช่วงครรภ์ช่วงระยะครรภ์ เดือนแรก อาหา 3รที่ควรได้รับเป็นอาหารที่ให้โปรตีน กรดโฟลิก ธาตุเหล็ก แคลเซียมสูง เช่นรับประทานอาหารประเภทโปรตีน ถ้วยต่อ 5 อวัน ผักใบเขียวเข้มหรือผักผลไม้อย่างต่ 3-2 วัน หรือเพิ่มการกินถั่วเป็นของว่าง รับประทานเนื้อสัตว์ไม่ติดมันหรือเต้าหู้ก็เป็นทางเลือกที่ดีเพราะมีแคลเซียมสูง ไขมันต่ำ และควรดื่มน้ำสะอาดได้ ลิตรต่อวัน เนื่องจากร่างกายใช้น้ำในปริมาณมากเพื่อสร้างเลือดและช่วยใน 2 เป็นช่วงที่เด็กทารกในครรภ์โตเร็วมาก มีอวัยวะครบถ้วน มารดาควรเลือก 6-4 บบย่อยอาหารช่วงครรภ์เดือนที่ระรับประทาน โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมันดี โดยเฉพาะคาร์โบไฮเดรตประเภทไม่ขัดสี เช่นข้าวกล้อง

ช่วงครรภ์เดือนที่ คลีนสูงเพื่อให้ลูกเป็นช่วงก่อนคลอด มารดาควรรับประทานอาหารที่มีสารโ 9-7 มีพัฒนาการด้านสมอง และรับประทานอาหารที่มีดีเอชเอจากไขมันปลาน้ำลึก จะช่วยในการสร้างสมอง ขวบเป็นช่วงที่สมอ 3-0 เพราะสมองช่วงเด็กอายุเด็กโตเร็วมาก

อภิปรายผล

โภชนาการสำหรับหญิงให้นมบุตร สำหรับคุณแม่หลังคลอด การเตรียมพร้อมร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง มีความสำคัญไม่แพ้กันกับช่วงที่ตั้งครรภ์เลยค่ะ คุณแม่ที่มีภาวะโภชนาการที่ดี ย่อมทำให้สามารถผลิตน้ำนมออกมาให้ทารกได้เพียงพอและมีคุณภาพที่ดี เป็นการส่งเสริมให้ทารกมีการเจริญเติบโตที่ดี ซึ่งจะส่งผลในอนาคตระยะยาวตลอดชีวิต โดยที่ร่างกายคุณแม่เองก็ยังแข็งแรงพร้อมกลับมาดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ

สภาวะร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงที่มีการให้นมบุตร

หญิงที่มีการให้น้ำนมบุตรด้วยตัวเอง จะเป็นการช่วยลดน้ำหนักหลังคลอดได้ น้ำหนักตัวที่ลดลงโดยเฉลี่ยหลังคลอดบุตรในช่วง 4-6 เดือนแรก น้ำหนักตัวจะลดลง 0.5-1.0 กิโลกรัมต่อเดือน (แต่ประมาณ 20% ของหญิงหลังคลอดบุตร ที่พบว่าน้ำหนักตัวคงที่หรืออาจเพิ่มมากขึ้นได้เช่นกัน)

ความต้องการวิตามินและแร่ธาตุบางชนิดเพิ่มมากขึ้น เช่น วิตามินเอ วิตามินซี วิตามินบี (บี6 โฟแลต) คอปเปอร์ เป็นต้น และ อาจพบว่าแร่ธาตุในมวลกระดูกลดลง (แคลเซียม ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม)

สารอาหารที่พบว่าหญิงตั้งครรภ์มักจะได้รับในปริมาณที่ต่ำกว่าเกณฑ์ความต้องการที่ควรได้รับประจำวัน (RDAs) ได้แก่ แคลเซียม สังกะสี แมกนีเซียม วิตามินบี6 และโฟแลต

น้ำนมที่สร้างได้

น้ำนมที่คุณแม่ผลิตออกมา เฉลี่ยได้ประมาณ 750-800 มิลลิลิตรต่อวัน โดยในช่วงสองวันแรกหลังคลอดอาจยังมีปริมาณไม่มากนัก แต่จะเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในวันที่สามหรือสี่เป็นต้นไป ปริมาณน้ำนมที่ผลิตออกมาจะแต่ต่างกันในแต่ละบุคคล โดยขึ้นอยู่กับความต้องการของทารกด้วย ทั้งน้ำหนักของทารก น้ำหนักที่เพิ่ม และเพศ แต่ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณน้ำนมอย่างชัดเจนคือ ความถี่ และระยะเวลาในการให้น้ำนม หากยิ่งมากก็จะยิ่งทำให้คุณแม่ผลิตน้ำนมออกมาได้มาก ส่วนปัจจัยที่จะส่งผลต่อปริมาณน้ำนมที่ลดลง คือ การให้อาหารอื่นๆเ หรือ นมประเภทอื่นเสริมแก่ทารก วงหกเดือนแรกของในช่ ***) ทารก เด็กควรจะได้รับแต่นมแม่อย่างเดียวเท่านั้น ; Exclusive breastfeeding) นอกจากนี้ ความเครียด

ของแม่ ความวิตกกังวล ความอ่อนเพลีย รวมทั้ง พฤติกรรม เช่น การสูบบุหรี่ การใช้ยาคุมกำเนิดบางประเภท ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ผลิตน้ำนมออกมาได้ลดน้อยลงอีกด้วยค่ะ

คุณภาพของน้ำนม

โดยปกติแล้วน้ำนมที่คุณแม่สร้างจะมีปริมาณและคุณภาพ คือ พลังงาน โปรตีนและสารอาหารจำเป็นที่เพียงพอกับทารก อย่างสมบูรณ์โดยที่ไม่ต้องให้อาหารอื่นเพิ่มเติม เว้นเสียแต่ว่าแม่มีภาวะขาดสารอาหารมาเป็นระยะเวลานาน หรือในบางกรณี เช่น คุณแม่ที่ทานเจ หรือ มังสวิรัติ อาจพบว่ามีปริมาณของกรดไขมันไลโนเลอิกสูงกว่าคนที่ทานเนื้อสัตว์ปกติ

องค์ประกอบในน้ำนมแม่ สำหรับสารอาหารอาจแตกต่างกันตามอาหารที่แม่ทาน เช่น โปรตีน กรดไขมัน แร่ธาตุ เช่น ซิลิเนียม ไอโอดีน วิตามินบี6 บี12 เป็นต้น แร่ธาตุบางชนิดอาจถูกดึงมาจากปริมาณที่สะสมอยู่ในร่างกายของแม่มาใช้ให้เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก ได้แก่ โฟแลต และ แคลเซียม (น้ำนม 100 ml มีพลังงาน 67 kcal โปรตีน 1 กรัม)

ทารกที่ดื่มนมแม่ โดยเฉพาะในช่วง 6 เดือนแรก เด็กจะได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนเหมาะสมกับการเจริญเติบโตโดยที่ไม่ต้องทานอาหารหรือนมอื่นเพิ่มเติม เช่น ธาตุเหล็ก (*เว้นเสียแต่ ในกรณีที่หญิงให้นมบุตรไม่ค่อยได้ออกไปเจอแสงแดด ซึ่งอาจมีผลต่อการได้รับวิตามินดีไม่เพียงพอ หรือ ขาดวิตามินบี12 ถ้าหญิงให้นมบุตรทานอาหารเจ แบบที่ไม่ทานนมหรือไข่เลย) นอกจากนี้เด็กที่ได้รับนมแม่จะได้รับโปรตีนในปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของทารก ไม่มากจนเกินไป จนมีผลกระทบต่อไตที่ยังทำงานได้ไม่เต็มที่ และในส่วนของไขมัน นมแม่จะมีกรดไขมันจำเป็น EPA และ DHA ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง และหากเปรียบเทียบกับนมอื่นๆทั่วไปแล้ว น้ำนมแม่จะมีคุณสมบัติที่ย่อยได้ง่ายกว่าสำหรับในเด็กทารก และประโยชน์ที่สำคัญการได้รับน้ำนมจากแม่ คือเป็นการช่วยส่งเสริมระบบภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นการช่วยลดความเสี่ยงต่อโรคและความผิดปกติต่างๆ เช่น โรคที่เกี่ยวกับเลือดออกผิดปกติในเด็กแรกเกิด โรคที่เกี่ยวกับการติดเชื้อ (ทั้งทางเดินอาหารและทางเดินหายใจ) ภาวะแพ้อาหาร และโรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคอ้วน เบาหวาน

น้ำนมแม่ กับ ผลต่อภาวะโภชนาการและการเจริญเติบโตของทารก

ในช่วง 2-3 เดือนแรก ทารกที่ได้รับน้ำนมจากแม่ อาจพบว่ามีน้ำหนักตัวขึ้นไม่เร็วเท่าเด็กที่ได้นมผงสูตรสำเร็จ แต่สารอาหารที่ได้รับมีความเพียงพอต่อความต้องการของเด็ก

ความต้องการพลังงานและสารอาหารที่ควรได้รับระหว่างให้น้ำนมพลังงานต้องการเพิ่มขึ้นประมาณ 500 kcal/day ในช่วงหกเดือนแรกหลังคลอด และ 400 kcal/day ในเดือนที่ 7-12 โปรตีน ต้องการเพิ่มขึ้น 25 กรัมต่อวัน เลือกโปรตีนคุณภาพดี ไขมันต่ำ เช่น เนื้อสัตว์ไม่ติดมัน ปลา ถั่ว เต้าหู้
วิตามินและแร่ธาตุที่สำคัญ วิตามินเอ อี บี6 โฟแลต ธาตุเหล็ก สังกะสี ไอโอดีน แมกนีเซียม
แคลเซียม เช่น นมและผลิตภัณฑ์จากนม ปลาตัวเล็กตัวน้อย เต้าหู้ ถั่ว กรดไขมันโอเมก้าสาม แนะนำให้ทานปลา เพื่อให้ได้รับกรดไขมันจำเป็นอย่างครบถ้วน ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาระบบประสาทและสมอง ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้ โดยควรทานปลา 12 ออนซ์ต่อสัปดาห์ โดยหลีกเลี่ยงปลาที่มีสารโลหะหนัก เช่น สารปรอทปนเปื้อน ได้แก่ ปลาฉลาม(shark) ปลาดาบ(swordfish) ปลาคิงแมคเคอเรล (King mackerel) และปลาไทล์ (tile fish) โดยแนะนำเลือกปลาที่มีสารปรอทปนเปื้อนน้อย เช่น ปลาทูน่า

กระป๋อง แซลมอน Pollock Catfish หรือกุ้ง และพวกน้ำจืดจะปลอดภัยกว่าน้ำ อย่าลืมดื่มน้ำให้เพียงพอ ตัวเลขทั่วๆ ไปก็อยู่ที่ประมาณ 30 mL ต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัมต่อวัน

โดยสรุปคือเน้นการทานอาหารที่หลากหลาย ครบทุกหมวดหมู่ ไม่ว่าจะเป็นผักผลไม้หลากสี ข้าว แป้งธัญพืชไม่ขัดสี โปรตีนไขมันต่ำ ไขมันดี ในปริมาณที่สมดุล เหมาะสมเพียงพอค่ะ

สิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง ระหว่างการให้นมบุตร

การสูบบุหรี่ หรือ ดื่มแอลกอฮอล์จะมีผลทำให้น้ำนมแม่มีปริมาณลดลง และ ส่งผลทำให้เกิดอันตรายต่อทารกได้ โดยเฉพาะสติปัญญาของเด็กในช่วงขวบปีแรก การบริโภคคาเฟอีน มากเกินไป (มากกว่า 2 แก้ว ต่อวัน) การหลีกเลี่ยงการจำกัดการรับประทานอาหารบางชนิดอย่างเคร่งครัด (ในกรณีที่ไม่ได้แพ้อาหารนั้น) โดยมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันการแพ้อาหาร ไม่แนะนำสำหรับหญิงที่อยู่ในระหว่างการให้นมบุตร เนื่องจากอาจทำให้ขาดสารอาหารจำเป็นบางชนิดได้ แต่หากเป็นการงดเพราะแพ้อาหารนั้น จำเป็นต้องหาแหล่งอาหารที่มีสารอาหารหลักนั้นมารับประทานเป็นการทดแทน

ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรทำวิจัยเปรียบเทียบการดูแลแม่และเด็กพื้นบ้านของถิ่นอื่น เพื่อค้นหาลักษณะเด่นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้

2.2 ควรวิจัยผลของการผสมผสานเพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายองค์ความรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมให้แพร่หลายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2548ก). **สัดส่วนการบริโภคผักและผลไม้.**กรุงเทพฯ: กองโภชนาการกระทรวงสาธารณสุข.

กรมอนามัย. (2548ข). **แนวทางส่งเสริมโภชนาการเด็กและเยาวชน.** กรุงเทพฯ: กองโภชนาการกระทรวงสาธารณสุข.

กรมอนามัย. (2550). **รายงานสถานการณ์ภาวะโภชนาการของประเทศไทย พ.ศ.2550.** กรุงเทพฯ: กลุ่มสนับสนุนวิชาการภาวะโภชนาการกระทรวงสาธารณสุข.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). **รายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. 2546 – 2547.**กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

การ์ตูน เพ็งพรม. (2551). **การมีผลไม้ภายในบ้านกับการบริโภคขนมกรุบกรอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-3 ในเขตกรุงเทพมหานคร.**วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาโภชนวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

จรรยา เผือกภู่. (2553). **พัฒนาการเด็กวัยต่าง ๆ.** เข้าถึงได้จาก http:// learner.in.th/file/manita

จารุณี ทวีรัตน์. (2549). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผลไม้ของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร.**วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาโภชนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เฉลิมพร ศรีธรณ์. (2551).**การรับรู้ประโยชน์และการปฏิบัติในการบริโภคผักผลไม้ของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง).** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาโภชนาการชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประทุม จงอ่อนกลาง. (2550). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์จังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสุขศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประสงค์ เทียนบุญ. (2554). **เอ็นคิวกับโภชนาการในเด็กไทย.** เชียงใหม่: คณะแพทย์ศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิรยา บุญรินทร์. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.**วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสร้างเสริม สุขภาพบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สรัญญา เปล่งกระโทก. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับพลังอำนาจในการปฏิบัติพฤติกรรมบริโภคเพื่อสุขภาพและภาวะโภชนาการของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการวิชาการพยาบาลสุขภาพเด็ก, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุขุม พันธุ์ณรงค์ และพิมลพรรณ บุญยะเสนา. (2554). **การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของเด็กวัยเรียน.** วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 3(5), 151-171.

Agudo, A. (2005). **Measuring intake of fruit and vegetables.** Paper presented at the Joint FAO/WHO Workshop on Fruit and Vegetable for Health September 1-3, 2004, Kobe,

Brenman, A. J. (1990). **The influence of health belief on eating behavior in children and adolescent.** Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics, 50, 2393-A.

Brug, J., Tak, N., Saskia, J., Velde, T., Bere, E., & Bourdeaudhuij, I. D. (2008). **Tast preferences liking and other factors related to fruit and vegetable intakes among schoolchildren.** British Journal of Nutrition, 99, 7-14.

Cullen, K. W., Baranowski, T., Rittenbery, L., Cosart, C., Hebert, D., & Moor, C. D. (2001). **Child- reported family and peer influences on fruit juice and vegetable consumption; reliability and validity of measures.** Health Education research, 16, 187-200.

Feldman, H. L. (1983). **Communication nutrition to high school students in Kenya.** The Journal of School Health, 53, 140.

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

The Approaches to Implementation of Quality Assurance of Banmaesalidluang Wittaya School under Tak Primary Educational Service Area Office 2

สุกา ธารายืนยง[1] และ ธนกฤต สิทธราช[2]
Suka Tharayuonyong and Thanakrit sittirach

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 109 คน และ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการ และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือด้านดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 คือ สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทจริง สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และสถานศึกษาไม่ดำเนินตามแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกันกำหนดมาตรฐานที่มีปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการสรุปข้อมูลสถิติการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวอย่างเป็นระบบและควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทในการการดำเนินงานไว้อย่าง

[1] นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail:lipo.waytoo@gmail.com tel.089-5134830
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ชัดเจน และครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีแผนการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทันต่อเหตุการณ์ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนา, พัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

Abstract

The purpose of the research aimed to investigate the problems and approaches to implementation of quality assurance of Banmaesalidluang Wittaya School under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population of the research was 109 school administrators and education personnel officers, and 9 informants comprising school administrators, academicians, and education personnel officers. The research instruments were questionnaires and interviews. The collected data was analyzed by frequency, percentages, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research indicated that: on the whole, the conditions of the implementation of quality assurance of Banmaesalidluang Wittaya School under Tak Primary Educational Service Area Office 2 seemed to be at the high level. When each aspect was considered based on arithmetic means arranged in descending order, it was found that the three highest values seemed to be the side of performing according to the education development plan, creating the education development plan, and determining educational standards respectively.

For the findings of the research; in terms of the problems of the implementation of quality assurance of Banmaesalidluang Wittaya School under Tak Primary Educational Service Area Office 2, it was found that the school determined educational standards, which were inconsistent with real contexts. Moreover, the school lacked participation from the people involved in creating the education development plan. The school seemed to also be the lack of the performance according to the education development plan.

In terms of the approaches to implementation of quality assurance of Banmaesalidluang Wittaya School under Tak Primary Educational Service Area Office 2, it can be said that the school should hold the meeting of the personnel to participle in determining problematic standards. In additions, the school should systematically summarize the records of the performance according to the action plan both short and long periods, and the school should appoint the committee and define the roles and

responsibilities clearly. Moreover, the teachers and education personnel should also create the up-to-date individual development plan regularly and continuously.

Keywords: Development Approaches, the New Internal Quality Assurance Operation

บทนำ

การศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข คือการมุ่งพัฒนาคนหรือผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และการที่จะพัฒนาประเทศจะให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีความยั่งยืนได้นั้น

ทุกประเทศที่มีความต้องการให้ประเทศเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จะมีการเตรียมทรัพยากรมนุษย์หรือคนในประเทศให้มีคุณภาพก่อนโดยการให้ความสำคัญด้านการศึกษาและการระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือการสร้างคนของประเทศชาติเพื่อความเจริญก้าวหน้าและยั่งยืน โดยระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 54 ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 28/2559 ณ วันที่ 15 มิถุนายน พุทธศักราช 2559)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 (2562:52) มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ให้เป็นไปตาม ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ประกอบกับได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561และกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 6 สิงหาคม 2561 สำหรับให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและเตรียมการสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ ได้มาตรฐานและคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561:5)

ดังนั้นระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่าสถานศึกษาจะดำเนินการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิดในเชิงระบบมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานที่สถานศึกษาภายในของสถานศึกษาได้กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้เด็กไทยอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นประชากรที่มีคุณภาพ พร้อมที่จะสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รักความเป็นและเสริมสร้างเศรษฐกิจและสังคมไทยให้เกิดความมั่นคง มั่นคั่ง และยั่งยืน (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580)

จากบทสรุปของผู้บริหารสภาพปัญหาจากการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) รอบ 3 ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา (2557:1-11) พบว่าระดับการศึกษาขึ้นพื้นฐานยังไม่ได้มาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) โดยมีผลการประเมินภายนอกในภาพรวมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน จากน้ำหนักคะแนน 100 คะแนน ได้ 71.98 คะแนน อยู่ในระดับ พอใช้ ทั้งนี้มีจุดเน้นที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนคือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (3.41) ต้องปรับปรุงเร่งด่วนและตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (7.0) ระดับ พอใช้ และตัวบ่งชี้ที่ 8 ประสิทธิภาพของระบบประกันคุณภาพภายใน (3.47) อยู่ในระดับ พอใช้ ดังนั้นโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยาจึงเห็นความสำคัญและตระหนักในการเตรียมความพร้อมในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเร่งด่วนเพื่อเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพการศึกษาในรอบ 4 ต่อไป

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อดำเนินการตรวจสอบปรับปรุงและแก้ไข ดังที่ สมพร ตานิ่ว (2558 : 123-124) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนว่าทุกฝ่ายควรร่วมกันกำหนดมาตรฐานที่มีปัญหาการทำแผนปฏิบัติการประจำปีควรมีการดำเนินงานตามแผน มีการกำกับควบคุมการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ควรทำเอกสารสารสนเทศให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศได้จริง ควรสรุปข้อมูลสถิติการดำเนินงานการปฏิบัติงานตามแผนการปฏิบัติงานประจำปีไว้ให้ชัดเจน ควรมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องและบันทึกเป็นหลักฐาน ควรจัดให้มีการฝึกอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าในในกระบวนการวัดและประเมินผล คณะกรรมการที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ดำเนินงานได้ดีมีคุณภาพสมควรดำเนินการต่อเนื่องและสถานศึกษาควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เพิ่มขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนมากขึ้น

จากผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากนักวิชาการศึกษาดังกล่าวขั้นต้น ผู้ศึกษาซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาและจัดระบบการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพและสร้างความเชื่อมั่นด้านการศึกษาจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของประเด็นปัญหาและประโยชน์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ศึกษาใช้กรอบแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับ

สถานศึกษา 7 ขั้นตอน (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561:88-89) ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา ระดับสถานศึกษาดังต่อไปนี้ คือ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการของสถานศึกษา 3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ติดตามการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 7)พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากรายงานผลการประเมิน เพื่อให้การบริหารและการจัดการภายในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ศักยภาพของผู้เรียน แนวการจัดการศึกษาแห่งชาติและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาตาก เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2

3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 109 คน ของโรงเรียนบ้านแม่สลิด

หลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น จำนวน 109 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ระดับโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมและรายด้านเสนอในรูปแบบตาราง แล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลงผลของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ(บุญชม ศรีสะอาด,2556:121)เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ในระดับที่น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ในระดับที่มากที่สุด

การศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงาน หรับการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครั้งนี้แหล่งข้อมูลที่ใช้สำ 2 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ได้แก่

1)ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาสาขาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน 2)นักวิชาการที่จบการศึกษาสาขาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาเอกและมีประสบการณ์ด้านวิชาการ ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน 3)ครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ทำหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่มีผลงานด้านวิชาการเป็นที่ประจักษ์ตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน 4) ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน 5) ศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 1 ปีจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีดังนี้

1.1 ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการแต่งตั้ง

คณะกรรมการร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย =3.76, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.63) 2)สถานศึกษาได้จัดทำเอกสารมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไว้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย =3.70, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.66) 3)สถานศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาและเอกลักษณ์ของสถานศึกษาของสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาของชาติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย =3.70, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.63) ตามลำดับ

1.2 ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1)สถานศึกษาได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.75, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.68) 2)มีการรวบรวมผลของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี(SAR) ผลประเมินคุณภาพภายนอก(สมศ)และผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนเป็นข้อมูลพื้นฐานไว้อ้างอิงในการจัดทำแผน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.74, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.70) 3)สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.73, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.72) ตามลำดับ

1.3 ด้านดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1)ผู้บริหาร กำกับ ดูแล ติดตามและนิเทศประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรทุกคน เพื่อกระตุ้นและปรับปรุงแก้ไขระหว่างปฏิบัติงาน โดยส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.74, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.69) 2)แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษามีผลการดำเนินงานสำเร็จตามพันธกิจและเป้าหมายตามที่วางไว้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.74, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.67) 3) สถานศึกษามีการมีการส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ติดตามและให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.72, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.68) ตามลำดับ

1.4 ด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1)ด้านสถานศึกษามีการแจ้งผลการตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณะชน อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = 3.72, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.69) 2)ด้านมีการกำหนดกรอบการตรวจสอบที่ชัดเจน สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.70, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.69) 3)ด้านสถานศึกษามีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับด้านคุณภาพเด็กและคุณภาพผู้เรียนและเชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.68) ตามลำดับ

1.5 ด้านติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1)สถานศึกษามีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษามาวิเคราะห์ วางแผน ปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงานของ

สถานศึกษา อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = 3.71, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.70) 2)สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะคณะกรรมการและทีมงานการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = 3.69, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.72) 3)สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจง สร้างความตระหนักและความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = 3.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.68) ตามลำดับ

1.6 ด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1)สถานศึกษาส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย= 3.70, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.70) รองลงมาคือสถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลผลกการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สรุปและจัดทำรายงานประจำปี ที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่สะท้อนคุณภาพของเด็กและคุณภาพของผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารการจัดการศึกษาตามรูปแบบที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย= 3.67, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.70) สถานศึกษามีการนำเสนอรายงานประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.65, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.71) ตามลำดับ

1.7 ด้านพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากผลการประเมินตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1 สถานศึกษานำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดเป็นกรอบความคิด หรือการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = 3.72, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.67) รองลงมาคือ สถานศึกษานำผลการประเมินไปใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับ ติดตามและควบคุมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = 3.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.68) สถานศึกษาจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีได้มีกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.64, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.66) ตามลำดับ

2. ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดังนี้

2.1 ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ลำดับได้แก่ 1)สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทจริง ความถี่ 38 ค่าร้อยละ 31.00 2)สถานศึกษาไม่มีคู่มือการปฏิบัติงานในการกำหนดจัดทำมาตรฐานของสถานศึกษา ค่าความถี่ 24 ค่าร้อยละ 20.00 และ 3)สถานศึกษาไม่มีการประชุมชี้แจงหรือสร้างความเข้าใจในการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ค่าความถี่ 23 ค่าร้อยละ 19.00

2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ลำดับได้แก่ 1)สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

ค่าความถี่ 50 ค่าร้อยละ 42.00 2)สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ค่าความถี่ 22 ค่าร้อยละ 18.00 และ 3)สถานศึกษาไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการกำหนดและจัดทำแผนที่ชัดเจน ค่าความถี่ 12 ค่าร้อยละ 10.00

2.3 ด้านดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ลำดับได้แก่ 1)สถานศึกษาไม่ดำเนินตามแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ ค่าความถี่ 63 ค่าร้อยละ 52.00 2)บุคลากรทางการศึกษาไม่ให้ความสำคัญของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ค่าความถี่ 14 ค่าร้อยละ 11.00 และ 3)สถานศึกษาขาดการอบรมประชุมชี้แจงครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงการรายงานผลให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ ค่าความถี่ 9 ค่าร้อยละ 7.00

2.4 ด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ลำดับได้แก่ 1)สถานศึกษาไม่มีเครื่องมือในการประเมินตนเองที่ชัดเจน ค่าความถี่ ค่าร้อยละ 21.00 2)ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ค่าความถี่ 24 ค่าร้อยละ 20.00 และ 3)สถานศึกษาไม่มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในอย่างต่อเนื่อง ค่าความถี่ 21 ค่าร้อยละ 17.50

2.5 ด้านติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ลำดับได้แก่ 1)สถานศึกษาไม่มีการเก็บผลติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในครั้งต่อไป ค่าความถี่ 30 ค่าร้อยละ 25.00 2)สถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ค่าความถี่ 26 ค่าร้อยละ 21.00 และ 3)สถานศึกษาไม่ได้กำหนดครูและบุคลากรติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาที่ชัดเจน ค่าความถี่ 19 ค่าร้อยละ 16.00

2.6 ด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ลำดับได้แก่ 1)การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ตรงตามสภาพจริง ค่าความถี่ 41 ค่าร้อยละ 34.00 2)ครูและบุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ค่าความถี่ 20 ค่าร้อยละ 16.00 และ 3)การสรุปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาขาดความมีส่วนร่วมและความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ค่าความถี่ 12 ค่าร้อยละ 10.00

2.7 ด้านพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากผลการประเมินตนเอง ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ลำดับได้แก่ 1)ครูและบุคลากรขาดความรู้และแหล่งข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยการพิจารณาผลการประเมินตนเอง ค่าความถี่ 46 ค่าร้อยละ 38.00 2)ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยการพิจารณาผลการประเมินตนเอง ค่าความถี่ 25 ค่าร้อยละ 21.00 และ 3)สถานศึกษาไม่มีการพัฒนาหรือนำผลที่ได้จากผลการประเมินตนเองมาปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ค่าความถี่ 11 ค่าร้อยละ 9.00

3. แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีดังนี้

3.1 ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาขอสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงานได้แก่ 1) สถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกันกำหนดมาตรฐานที่มีปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2)สถานศึกษาควรวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาของชาติ 3)สถานศึกษาควรให้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องภายนอกมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

3.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงานได้แก่

1)สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในกำหนดและจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่ชัดเจน

2)สถานศึกษาควรมีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมีฐานข้อมูลในการทำแผนที่เพียงพอเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3)สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องควรมีการสร้างความตระหนักในการทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้กับทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบ

3.3 ด้านดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงานได้แก่ 1)สถานศึกษาควรสรุปข้อมูลสถิติการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวอย่างเป็นระบบและให้ชัดเจนเพื่อใช้เป็นข้อมาสารสนเทศหรือการพัฒนางานในครั้งต่อไป 2)สถานศึกษาควรมีการกำกับติดตามโครงการต่างๆตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ 3)เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ควรมีการสรุปผล เพื่อวิเคราะห์ผลสำเร็จของงานที่ตนเองได้รับ

3.4 ด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงานได้แก่ 1)สถานศึกษาควรมีการประเมิน ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง 2)การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาควรมีวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบท

3)สถานศึกษาควรจัดให้มีหลักฐานเอกสารเชิงประจักษ์ที่มีข้อมูลเป็นระบบถูกต้อง ชัดเจน ครอบคลุมทุกมาตรฐานเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลการอ้างอิงและพัฒนาในครั้งต่อไป

3.5 ด้านติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงานได้แก่

1)สถานศึกษาควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน 2)สถานศึกษาควรมีการดำเนินงานนิเทศติดตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาระบบคุณภาพการศึกษาจากและบันทึกเป็นหลักฐานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3)สถานศึกษาควรสร้างเครื่องมีติดตามการดำเนินงานที่หลากหลาย มีเกณฑ์และแบบติดตาม การดำเนินงานมีการรายงานผลการปฏิบัติงานรายบุคคลและสถานศึกษา

3.6 ด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีแนวทางการดำเนินงานได้แก่ 1)สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทในการการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน 2)ครูและบุคลากรควรมีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการรายงายผล

การศึกษาประจำปีทุกคนตามความเป็นจริงและต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพในการจัดการศึกษา 3)สถานศึกษาควรมีการตรวจทานความถูกต้องของรายงานผลการประเมินตนเองและการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานรายงานผลการประเมินผลตนเองและการรายงานผลอย่างต่อเนื่อง

3.7 ด้านพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากผลการประเมินตนเอง ครูและบุคลากรทางการศึกษา 1)ควรมีแผนการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทันต่อเหตุการณ์ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

2)สถานศึกษาควรมีแผนและระบบการจัดเก็บรายงานผลการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการหาค่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 3)สถานศึกษาควรจัดทำเอกสารสารสนเทศให้สมบูรณ์อย่างเป็นระบบเพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณาหรืออ้างอิงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไปได้

สรุปและอภิปรายผล

สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มี ผู้บริหาร กำกับ ดูแล ติดตามและนิเทศประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรทุกคน เพื่อกระตุ้นและปรับปรุงแก้ไขระหว่างปฏิบัติงาน โดยส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา คือ สถานศึกษามีการแจ้งผลการตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณะชน ด้านติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา คือ สถานศึกษามีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษามาวิเคราะห์ วางแผน ปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงานของสถานศึกษา ด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีการส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากผลการประเมินตนเอง สถานศึกษานำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดเป็นกรอบความคิด หรือการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ การุณ ช่วยทอง(2555:284-290) เรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลังการประกันคุณภาพภายในรอบ 2 ในโรงเรียนของรัฐในอำเภอบ้านนาสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 อธิบายว่า สภาพการดำเนินการทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับมาก และอาจสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จารุวัฒน์ ทัศนกิจ (2555:172-181) ได้ทำการศึกษาเรื่องการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า 1)ระดับการดำเนินงานตามระบบประกัน

คุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษาและด้านการจัดให้มีประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการดำเนินตามแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารสารสนเทศ ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบ คุณภาพการศึกษา และด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และอาจสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เจมรินี ใจเรือง(2555:70-73) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อยู่ในระดับมาก โดยมีแนวทางการการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่าด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรกำหนดบทบาทหน้าที่แก่ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอมย่างเหมาะสม ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์หรือเป้าหมายความสำเร็จของโครงการ/ กิจกรรม ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อความเป็นเอกภาพ ด้านการจัดระบบสารสนเทศ สถานศึกษาควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบันและสถานศึกษาควรจัดหาคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและการเรียนการสอน ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในแต่ละโครงการ/กิจกรรมให้ชัดเจนและควรให้การสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอและมีการประเมินผลรายงานผลต่อผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินโครงกา/กิจกรรม ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ควรจัดตามรางนิเทศการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาและนำมาวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางการวางแผนพัฒนาคุณภาพด้านการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และอาจสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระจำเนียร (2552:83-89) เรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อธิบายว่า ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ ในการทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสอดคล้องสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือผู้ปกครองและชุมชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่างๆตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและติดตามคุณภาพการศึกษา คือมีการวางกรอบการประเมินสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เครื่องมือ แหล่งข้อมูล เกณฑ์ ช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา มีการให้ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนผู้ปกครอง ชุมชน มาส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สรุป แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในแนวใหม่ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในแต่ละด้านดังนี้

1)กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คือสถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกันกำหนดมาตรฐานที่มีปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2)การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในกำหนดและจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่ชัดเจน 3)ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือสถานศึกษาควรสรุปข้อมูลสถิติการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวอย่างเป็นระบบและให้ชัดเจนเพื่อใช้เป็นข้อมาสารสนเทศหรือการพัฒนางานในครั้งต่อไป 4)ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา คือสถานศึกษาควรมีการประเมิน ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง 5)ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา คือสถานศึกษาควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน 6)จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง คือสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทในการการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน 7)พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากผลการประเมินตนเอง คือครูและบุคลากรควรมีแผนการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทันต่อเหตุการณ์ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีนโยบายให้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาควรมีการกำหนดแผนและการติดตามตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. ผู้บริหารโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ควรกำหนดนโยบายและขอบข่าย งานให้ชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องทำงานอย่างเป็นระบบและเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมและเป็นทีม
4. สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรทางด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
5. สถานศึกษาควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานตรวจสอบ ติดตามประเมินผลอย่างชัดเจนและจัดเก็บผลอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง เพื่อนำผลไปพัฒนาต่อไปได้
6. ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามสภาพจริงและสอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกัน คุณภาพภายในของโรงเรียน

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในระหว่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตอื่นๆ

4. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ชุมชนหรือบริบทของสถานศึกษาเป็นฐาน

5. ควรมีการศึกษาการประยุกต์ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพที่ประสบผลสำเร็จมาใช้เป็นฐานการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

การุณ ช่วยทอง(2555)**การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลังการประกันคุณภาพภายในรอบ 2 ในโรงเรียนของรัฐในอำเภอบ้านนาสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.** การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กาญจนา ศรีเรือง. (2555)**ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลบางทราย จังหวัดชลบุรี.** งานนิพนธ์ การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนัก นายกรัฐมนตรี.คู่มือการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สพป.พะเยา เขต 2 (2557) เอกสารลำดับที่ 001/2557กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน).

เจมรินี ใจเรือง(2555) **การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์หาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) เชียงราย.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

พระจำเนียร (2552) **การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์หาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พงษ์นภา หุนมาตรา. (2552)**การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรพิมล สุขวัธนกุล(2553) **การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนแม่พระฟาติมา โรงเรียนสังกัด อัครสังมณฑลกรุงเทพมหานคร เขต 2**. กรุงเทพฝ่ายการศึกษาอัครสังมณฑลกรุงเทพมหานคร.

ภาณพ แจ้งพลอย. (2556). **การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

มานิท จันทร์โสภา (2553)**การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.** การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

วันทนา เนื้อน้อย. (2560)**การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1.** การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารหารศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

สมพร ตานิ่ว. (2558)**การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนอรุณเมธา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.** การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารหารศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

สุพิชญา กลันนุรักษ์. (2559). **การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.** งานนิพนธ์ การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สุภัค เปียงตา. (2558). **การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.** การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารหารศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

สุมิตตา ชัยศิลป์. (2555). **สภาพปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

การบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

Management of School Dormitories in the Mae Suat Educational Quality Development Network under the Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2

กิตติศักดิ์ มงคล[1]
kittisak mongkol

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผู้บริหารและครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2562 ที่จัดการศึกษาแบบพักนอน จำนวน 7 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 115 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 122 คน และแหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 4 ด้านการควบคุม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านที่ 3 ด้านการนำองค์กร อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 2 ด้านการจัดองค์กร อยู่ในระดับมาก และด้านที่ 1 ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

แนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ควรมีการกระตุ้นให้นักเรียนยอมรับปฏิบัติตามระเบียบหอพักที่กำหนด ควรมีการสร้างหรือของบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนพักนอน ควรมีการพิจารณาและลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดระเบียบของหอพักอย่างเคร่งครัด และควรมีการตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของครูหอพักอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการหอพัก

[1] ครูชำนาญการโรงเรียนล่องแพวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต
Email : Longpaewitayaschool@hotmail.com เบอร์โทรศัพท์ :053 071364

Abstract

This research aimed to study the problem condition and the guidelines to manage school dormitories in Mae Suat Educational Quality Development Network, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. The populations were 122 people in Mae Suat Educational Quality Development Network, the academic year 2019. There are 7 administrators and 115 teachers who supervise seven boarding schools. The sources of information include 15 qualified persons. The instruments used in the research were questionnaires and interviews. The statistics used in data analysis included determining frequency, percentage, standard deviation, and content analysis. Research findings, discussing the result, and recommendations were summarized.

The research findings were as follows: Dormitory management conditions in Mae Suat Educational Quality Development Network, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2 for each of four aspects had a high level of the overall condition. When considering each area, it revealed that the highest average was the fourth area of supervising at the high level. Followed by the third area, leadership was also at a high level. Moreover, the second area of the organization was at a high level. Along with the first area, planning was at a high level, respectively.

The study found that the guidelines to manage school dormitories in Mae Suat Educational Quality Development Network, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2; students should be encouraged to accept and comply with the established dormitory regulations. The budget ought to be requested to match the number of boarding school students. Students who violate dormitory regulations, should be considered and punished by the teachers strictly. Also, the overall operation report of boarding school teachers should be checked regularly by the authority.

Keyword: Dormitory Management

บทนำ

สถานศึกษาเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้ที่ประชาชนทั่วไปให้ความสำคัญ เนื่องจากสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ เป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ เป็นที่รวมของผู้มีความรู้เพื่อถ่ายทอดวิชาการแก่เยาวชน ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงตื่นตัวในการส่งบุตรหลานของตนได้รับการศึกษาหาความรู้การพัฒนาการจัดการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้มีโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพนั้น ประเทศไทยมี

กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ อาทิรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 256 0 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อย 49 ในการศึกษา มาตราสิทธิและเสรีภาพ 8 ส่วนที่กว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ 2542 .ศ.แก้ไขเพิ่มเติม (2 ฉบับที่)พ .ศ. 2545หมวด การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิแล 10 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 2ะ โอกาสเสมอกัน ในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงแลมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาล ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ พัฒนากำลังคนให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการผลิต และการให้บริการ ที่สำคัญ ประเทศไทยเป็นภาคีขององค์การสหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532) ที่กำหนดให้รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่ได้รับการศึกษาบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกันอันเป็นไปตามปฏิญญาโลกว่าด้วย การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) หรือปฏิญญาจอมเทียน ค.ศ.1990 (พ.ศ. 2533) ที่มุ่งเน้นให้การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของปวงชนเป็นไปอย่างเสมอภาคทั่วถึง และเป็นการขจัดความเหลื่อมล้ำกันในระบบการศึกษาระหว่างกลุ่มต่างๆ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กถือกำเนิดขึ้น ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2532 และได้รับการรับรองมากที่สุดในโลกถึง 196 ประเทศ ข้อตกลงฉบับประวัติศาสตร์นี้คือ การที่ผู้นำทั่วโลกได้มาร่วมให้สัญญากับเด็กๆ ทุกคน ทุกรุ่น ว่าจะให้ความคุ้มครองดูแลอย่างเต็มความสามารถและเท่าเทียมกัน แม้กระนั้น ก็ยังคงมีเด็กๆ และเยาวชนหลายล้านคนทั่วโลกที่ยังตกหล่น ไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่นานาประเทศได้ให้สัญญาไว้จากปัจจัยต่าง ๆ มากมาย เช่น ความยากจน ความรุนแรงต่อเด็ก รวมถึงความไม่เท่าเทียม เด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากยังไม่ได้รับโอกาสที่จะมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมหรือได้รับการรับฟัง แม้จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพวกเขาโดยตรง

เด็กและเยาวชนแทบทุกคนมีศักยภาพที่ไม่สามารถมองข้ามได้เลย ในขณะที่ภาครัฐมีหน้าที่ที่จะเอื้ออำนวยและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับชุมชนเป็นต้นไป ทุกภาคส่วนก็ควรจะมีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กๆ และเยาวชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็น มีพื้นที่ในการใช้ศักยภาพของตนเอง ที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีสู่สังคม

เนื่องจากประเทศไทยมีสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน โดยเฉพาะบริเวณภาคเหนือ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ปกคลุมด้วยป่าไม้เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธาร ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว มีหลากหลายเผ่าพันธุ์ได้แก่ชาวไทยจากพื้นที่ราบ ชาวไทยพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น กะเหรี่ยง ม้ง มูเซอ ลีซอ เป็นต้น การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนจะกระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน ตามที่ราบเชิงเขา หุบเขา บนเขา การคมนาคมไม่สะดวก จึงทำให้เด็กนักเรียนชาวเขาที่ต้องเดินทางมาโรงเรียนเป็นไป

อย่างยากลำบาก ข้ามเขาข้ามดอยเป็นระยะทาง หลายสิบกิโลเมตรเพื่อมาเรียนหนังสือ ความยากลำบากเช่นนี้ทำให้เด็กบางคน ต้องสูญเสียโอกาส ทางการศึกษาอย่างน่าเสียดาย ดังนั้น โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบพักนอนจะเป็นการช่วยเหลือ และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เด็กที่อยู่ห่างไกลได้

หอพักนักเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งผู้ปกครองมีความคาดหวังว่า หอพักจะเป็นที่พักอาศัยที่สะดวก ปลอดภัย และประหยัดเวลา ในการเดินทางไปโรงเรียนช่วยด้านการศึกษาแก่ผู้เรียนและส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น ด้านความประพฤติ ความเป็นตัวของตัวเอง ทักษะในการเข้าและร่วมอยู่ในสังคม มีผู้ดูแลที่ดี ไว้ใจได้ บุตรหลานที่ตนให้เข้าไปพักจะมีผู้ดูแล หอพักมีส่วนช่วยให้การเรียนของเด็กดีขึ้น เป็นโอกาสที่ผู้ดูแลจะได้อบรมส่งเสริมทางด้านความประพฤติ อุปนิสัยในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มารยาทในการเข้าสังคม การเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และจะได้รับการพัฒนาด้านจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านวิชาการ โรงเรียนนับว่าเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการที่จะเลือกลงทุนทางการศึกษาให้กับบุตรหลาน ดังนั้นการตัดสินใจของผู้ปกครองจึงต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ซึ่งก็แล้วแต่ว่าปัจจัยใดที่สร้างความพอใจให้กับผู้ปกครองมากที่สุด นั่นหมายถึงผู้ปกครองและนักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุด

ในปัจจุบันโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีจำนวนทั้งหมด 9 โรงเรียน โดยโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบพักนอน มีจำนวน 7 โรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90 เป็นนักเรียนประจำพักนอนอยู่ในโรงเรียน จะเห็นได้ว่ามีนักเรียนที่พักประจำอยู่ในหอพักของโรงเรียนจำนวนมาก การมีนักเรียนประจำจำนวนมากจึงทำให้โรงเรียนต้องมีภาระการบริหารหอพักมากขึ้น ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการสอนต้องทำหน้าที่ดูแลนักเรียนที่พักประจำ ต้องทำหน้าที่เสมือนพ่อแม่ต้องรับผิดชอบต่อนักเรียนตลอด 24 ชั่วโมง การรับผิดชอบในงานหอพัก นอกจากจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานด้านการสอนลดลงแล้วยังเป็นภาระหนักของครู ทำให้ครู ไม่ต้องการที่จะเป็นครูประจำพักนอน นอกจากนั้นแล้วงบประมาณเกี่ยวกับอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในหอพักมีไม่พอเพียง เพราะข้อจำกัดของงบประมาณที่โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากรัฐและการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาไม่ได้ดำเนินการในด้านจัดการเรียนการสอนอย่างเดียวจำเป็น ต้องนำไปสนับสนุนด้านความเป็นอยู่ของนักเรียนด้วย และเนื่องจากนักเรียนที่อยู่ในหอพักมีจำนวนมาก จึงทำให้เกิดปัญหาด้านความประพฤติของนักเรียนที่พักประจำอยู่ในหอพัก เช่น ขาดระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกันขาดความรับผิดชอบ ชู้สาว และหนีเรียน ไม่เคารพกฎของหอพัก เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2, 2557 : 11)

สภาพต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาวิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาศึกษาการบริหารจัดการหอพักและปัญหาในการบริหารจัดการหอพัก พร้อมทั้งศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารจัดการหอพักเพื่อจะนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการหอพัก ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพและปัญหาการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการบริหารใน 4 ประการ คือการวางแผน การจัดองค์กร การนำองค์กร และการควบคุมการบริหารจัดการแบบ POLC) ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ(211 : 2545 ,

1.1 การวางแผน
1.2 การจัดองค์กร
1.3 การนำองค์กร
1.4 การควบคุม

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ → **ตัวแปรตาม**

การบริหารจัดการหอพัก 4 องค์ประกอบ ทฤษฎี POLC
- การวางแผน
- การจัดองค์กร
- การนำองค์กร
- การควบคุม
- การควบคุม

→ การบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2562 ที่จัดการศึกษาแบบพักนอน จำนวน 7 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 7 คน

2. ครูผู้สอนโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 115 คน(ไม่รวมผู้ศึกษา)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพและปัญหาการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ตามการบริหารจัดการแบบ POLC (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545: 211) ทั้ง 4 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแนวการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ตามการบริหารจัดการแบบ POLC (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545: 211) ทั้ง 4 ด้าน ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating scale) บุญชม ศรีสะอาด,(2556 : 162)

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple response) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำการตอบแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดทำเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลในการหาแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยการดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหอพัก และการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามให้ตามกรอบเกี่ยวกับแนวการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4 ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยในข้อคำถามได้กำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็น 3 ระดับ คือ สอดคล้อง =+1 ไม่แน่ใจ =0 และไม่เห็นด้วย =1 โดยหาค่า IOC ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ และแก้ไขจำนวน 5 ท่าน

3.5 นำเสนอแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยในข้อคำถามได้กำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็น 3 ระดับ คือ สอดคล้อง =+1 ไม่แน่ใจ =0 และไม่เห็นด้วย =1 โดยหาค่า IOC ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่อประธานกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์อีกครั้งหนึ่ง

3.6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่มีคุณสมบัติเหมือนประชากร ซึ่งไม่ใช่ประชากรในการผู้ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่เหาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่นของ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach,1990 : 202-204) สรุป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.843

3.7 นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ขอรับความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.2 หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม

4.3 หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาแนวการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดอันดับความสำคัญของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 15 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารการศึกษาตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีนักเรียนพักนอน จำนวน 3 คน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการหอพักนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 3 คน

1.3 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีหอพักนักเรียน จำนวน 3 คน

1.4 ครูผู้รับผิดชอบหอพักนักเรียน โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการหอพักนักเรียน ที่ประสบความสำเร็จจำนวน 3 คน

1.5 นักวิชาการหรืออาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษาที่ศึกษาในเรื่องหอพักนักเรียนจำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์

3.2 นำผลการศึกษาที่ได้จากตอนที่ สภาพและปัญหา 1การบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มาสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้างโดยให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการศึกษา เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ต่อไป

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่านด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 15 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์

4.2 ผู้ศึกษานัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์

4.3ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเอง

4.4ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา)Content Analysisการแจก (แจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 4 ด้านการควบคุม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านที่ 3 ด้านการนำองค์กร อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 2 ด้านการจัดองค์กร อยู่ในระดับมาก และด้านที่ 1 ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการปรับเปลี่ยนระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการพิจารณากำหนดนโยบายของหอพักอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก และมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหอพักอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการเตรียมความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ภายในหอพัก อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการจัดองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการพิจารณากำหนดจำนวนนักเรียนในแต่ละหอพักอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการจัดนักเรียนเข้าอยู่ประจำในแต่ละหอพักเป็นไปอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และมีการพัฒนาครูหอพักให้มีความรู้ทักษะและเทคนิคในการปกครองนักเรียนภายในหอพักอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรครูที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติหน้าที่ครูประจำหอพัก

1.3 ด้านการนำองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการดูแลให้มีการพิจารณาและลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดระเบียบของหอพักอย่างเคร่งครัด อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันในการดำเนินงานในหอพักร่วมกันระหว่างครูหอพัก นักเรียนหัวหน้าหอพัก และนักเรียนหัวหน้ากลุ่ม อยู่ในระดับมาก และมีการส่งเสริมให้จัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรักความอบอุ่นความเข้าใจระหว่างครูหอพักกับนักเรียนหอพัก อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการจัดให้มีการมอบรางวัลตอบแทนแก่นักเรียนในหอพักที่ประพฤติดีเด่น

1.4 ด้านการควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ปัญหา ต่าง ๆ ร่วมกับครูหอพัก อยู่ในระดับมาก รองลงมา ผู้บริหารมีการตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของครูหอพักอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมของครูประจำหอพักและนักเรียนในหอพักในการประเมินผลการดำเนินงานหอพักประจำปี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารพิจารณากำหนดมาตรฐานคุณภาพการปฏิบัติของครูหอพักนักเรียนหัวหน้าหอพักและนักเรียนหัวหน้ากลุ่มไว้ชัดเจน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า สภาพปัญหาทั้ง 4 ด้าน มีผลดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ นักเรียนไม่ปฏิบัติตามระเบียบหอพักที่กำหนด รองลงมา วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ภายในหอพักมีไม่เพียงพอ ขาดการเตรียมการที่เหมาะสม และข้อมูลเกี่ยวกับหอพักมีไม่สมบูรณ์ ยากต่อการจัดแผนงาน

หรือกิจกรรมของหอพัก และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่ส่งเสริมให้ครูหอพักมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการบริหารหอพัก

2.2 ด้านการจัดองค์กร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ หอพักไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนพักนอน รองลงมา ไม่มีการกำหนดระเบียบที่ใช้กับนักเรียนในหอพักอย่างเหมาะสม และไม่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมของนักเรียนหัวหน้ากลุ่ม และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่มีการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรครูที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติหน้าที่ครูประจำหอพัก

2.3 ด้านการนำองค์กร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ไม่มีบทลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดระเบียบของหอพักอย่างเคร่งครัด รองลงมา ขาดการประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารนักเรียนหัวหน้าหอพักและนักเรียนหัวหน้ากลุ่มเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และไม่ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรักความอบอุ่นความเข้าใจระหว่างครูหอพักกับนักเรียนหอพัก และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่ให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ครูหอพัก

2.4 ด้านการควบคุม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ไม่มีการตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของครูหอพักอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา ไม่มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการปฏิบัติของครูหอพักนักเรียนหัวหน้าหอพักและนักเรียนหัวหน้ากลุ่มไว้ชัดเจน และไม่มีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของนักเรียนหัวหน้าหอพัก และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่มีการนิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษาแก่ครูหอพักนักเรียนหัวหน้าหอพัก และนักเรียนหัวหน้ากลุ่ม

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหา)Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ จำนวน 4 ด้าน สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านการวางแผน พบว่า ควรมีการกระตุ้นให้นักเรียนยอมรับปฏิบัติตามระเบียบหอพักที่กำหนด รองลงมา ควรเตรียมความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ภายในหอพัก อันดับสามควรมีหนังสือแจ้งผู้ปกครองและนักเรียนทุกคนให้เห็นความสำคัญของการปฐมนิเทศ เพื่อจะได้ทราบแนวปฏิบัติต่างๆ ของหอพัก และอันดับสุดท้าย ควรมีการพัฒนาให้มีข้อมูลที่เกี่ยวกับหอพักอย่างครบถ้วน

3.2 ด้านการจัดองค์กร พบว่า ควรมีการสร้างหรือของบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนพักนอน รองลงมา ควรอบรมนักเรียนประจำหอพักในเรื่องต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและเป็นระบบ อันดับสาม ควรมีการพัฒนาครูหอพักให้มีความรู้ทักษะและเทคนิคในการปกครองนักเรียนภายในหอพักอย่างมีประสิทธิภาพ และอันดับสุดท้าย ควรกำหนดระเบียบที่ใช้กับนักเรียนในหอพักอย่างเหมาะสม

3.3 ด้านการนำองค์กร พบว่า ควรมีการพิจารณาและลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดระเบียบของหอพักอย่างเคร่งครัด รองลงมา ควรประชุมชี้แจงถึงแนวปฏิบัติระบบโครงสร้างและระเบียบ

ต่าง ๆ ของหอพักให้กับครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบทุกคน– อันดับสาม ควรดูแลกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในหอพักอย่างสม่ำเสมอ และอันดับสุดท้าย ควรส่งเสริมให้มีการประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารนักเรียนหัวหน้าหอพักและนักเรียนหัวหน้ากลุ่มเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

3.4 ด้านการควบคุม พบว่า ควรมีการตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของครูหอพักอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา ควรรออกกฎระเบียบในการดูแลรักษา และการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ชัดเจน อันดับสามควรพิจารณากำหนดมาตรฐานคุณภาพการปฏิบัติของครูหอพักนักเรียนหัวหน้าหอพักและนักเรียนหัวหน้ากลุ่มไว้ชัดเจน และอันดับสุดท้าย ควรกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติของนักเรียนหัวหน้าหอพักอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะ มีการปรับเปลี่ยนระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน มีการพิจารณาจำนวนนักเรียนที่อยู่ในการควบคุมดูแลของนักเรียนหัวหน้ากลุ่มอย่างเหมาะสม ดูแลให้มีการพิจารณาและลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดระเบียบของหอพักอย่างเคร่งครัด และการมีส่วนร่วมของครูประจำหอพักและนักเรียนในหอพักในการประเมินผลการดำเนินงานหอพักประจำปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษม กันทำหอม (2561 : 84) ได้วิจัยเรื่อง ระบบการบริหารโรงเรียนกินนอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอนเขต 2 มี 5 องค์ประกอบ คือ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ ผลจากการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้ง 5 ด้าน ได้ดังนี้ (1) ด้านบริบท (2) ด้านปัจจัยนำเข้า (3) ด้านกระบวนการ (4) ด้านผลลัพธ์ (5) ด้านผลย้อนกลับ โดยมีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ การปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหา และการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการวางแผน (P-Planning) เตรียมการ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิ่งศักดิ์ พิณภิรมย์ (2556 : 84) การพัฒนาการบริหารงานการดูแลนักเรียนประจำ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แมจัน ปการศึกษา 2555 ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาการบริหารงานการดูแลนักเรียนประจำ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แมจัน ปการศึกษา 2555 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่ามีแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียน จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการนำองค์กร และด้านการควบคุม และมีข้อเสนอแนะในการนำแนวทางไปใช้ ดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำวิจัยแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียน

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำวิจัยแนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียน

3) โรงเรียน แนวทางการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ภายในหอพักของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

2) ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูหอพักให้มีความรู้ทักษะและเทคนิคในการปกครองนักเรียนภายในหอพักอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3) ควรวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับครูหอพักเพื่อแก้ปัญหาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.** กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

เกษม กันทาหอม. (2561). **ระบบการบริหารโรงเรียนกินนอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2**. วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2561.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ยิ่งศักดิ์ .พิณภิรมย์(2556). **การพัฒนาการบริหารงานการดูแลนักเรียนประจำ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน.** โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). **องค์การและการจัดการ.** กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2) .2557). **ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน .** สืบค้นเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2563 จาก http://www.takesa.2go.th

Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing (5th ed.).** New York : Harper Collins Publishers.(pp.202-204).

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

Preparation of the Sufficiency Schools to be the Learning Centers According to the Philosophy of Sufficiency Economy in the 19th School Network, Nongphue, under Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 2

พิจิตรา ประสานศรี[1] สุรางคนา มัณยานนท์[2] และ นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์[3]
Nattharinee Saraphat Surangkana Manyanon and Nawaratwadee Chinakarawat

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ และเพื่อศึกษาแนวทางในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 14 คน ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง 40 คน นักเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง 14 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 115 คน รวมทั้งสิ้น 183 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ด้านบุคลากร และด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายภาพ ตามลำดับ

2. แนวทางในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พบว่า ด้านบุคลากร ควรเตรียมความพร้อมให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีความความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความสวยงาม สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ตามตาม

[1] นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี
[3] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ควรมีการจัดตั้งโรงเรียนเครือข่าย เพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนทรัพยากร บุคลากร และองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สถานศึกษาพอเพียง ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The work aimed 1) to study the preparation of the sufficiency schools to be the learning centers according to the philosophy of sufficiency economy in the 19th school network, Nongphue and 2) to explore the guidelines for the sufficiency schools that are prepared to be learning centers in the 19th school network. The informants were 14 school administrators, 40 teachers as leaders in sufficiency economy, 115 school committee members. They were specifically selected. The research instruments were a five-rating scale questionnaire and interviews. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows. 1) The preparation level of the sufficiency schools to be learning centers according to the philosophy of sufficiency economy in the 19th school network, Nongphue was found to be at a high level. The findings could be ordered as follows: relations with the outside agencies, personnel, and physical environmental management. 2) Concerning the preparation of the sufficiency schools to be learning centers according to the philosophy of sufficiency economy, the following were found: on personnel: school administrators, teachers, students and school committee should be properly informed of the philosophy of sufficiency economy; on physical environmental management: attention should be given to keep the school buildings and environments clean, beautiful, safe and favorable for learning according to the principle of sufficiency economy; on the relations with the outside agencies: the network school should be established to plan and implement the work and share resources and personnel in turning the principle of sufficiency economy to a maximum efficiency.

Keywords: Sufficiency Schools, Learning Centers according to the Philosophy of Sufficiency Economy.

บทนำ

ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาเป็นแบบอย่างสถานศึกษาที่มีศักยภาพน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาจัดสภาพแวดล้อมและจัดการเรียนรู้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เริ่มต้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกโรงเรียนภายในปี พ.ศ. 2556 โดยจัดแบ่งสถานศึกษาในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์เป็น 4 ประเภท ได้แก่ สถานศึกษาทั่วไป สถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบและศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยหลักเกณฑ์สถานศึกษาที่จะได้รับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาต้องเป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบที่ผ่านการประเมินโดยคณะกรรมการประเมินที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มูลนิธิสยามกัมมาจล ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัย ผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัดที่เสนอขอรับการประเมินตามเกณฑ์คุณภาพในระดับ 4 ขึ้นไป มีเป้าหมายระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี คือ ปี พ.ศ. 2554 สถานศึกษาได้รับการประเมินให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา 84 แห่ง และ ปี พ.ศ. 2556 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาอย่างมีคุณภาพครอบคลุมทุกเขตพื้นที่การศึกษา และมีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาอย่างน้อย 1 แห่งในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ), 2554จาก (การกำหนดนโยบายและเป้าหมายดังกล่าวส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการขับเคลื่อนในทุกระดับ ในระดับสถานศึกษาถือเป็นหน่วยปฏิบัติที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการวางแนวทางการพัฒนาให้เกิดความพร้อมเพื่อให้การขับเคลื่อนมีพลังและมีคุณภาพ ปี มีการประเมิน 2560-2550 25 ให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง รวม,หน่วยงานที่จัดการศึกษาได้มี 2561 ละในปีการศึกษาแห่ง แ 972 การพัฒนาเสริมศักยภาพความเข้มแข็งสถานศึกษาพอเพียงให้สามารถเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโดยผ่านกระบวนการติดตามประเมินผลการตามเกณฑ์ก้าวหน้าของกระทรวงศึกษาธิการทั่วประเทศ จำนวน แห่ง 192

ผู้วิจัยสนใจศึกษาการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักหนองผือ 19 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ลสำหรับบุคลากรเพื่อนำไปเป็นข้อมู 2 ทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษานำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ผ่านการประเมินสถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากรทาง

การศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาอื่น ๆ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต และเขตการศึกษาอื่น ๆ 2 รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาในระดับเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมและแนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 กรอบเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา คือ เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา 3 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และ 3) ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก (เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2555)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1 ขั้นตอนที่ การศึกษาการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ หนองผือ สังกัด 19 าชธานี เขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลร2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ เป็น 2 านี เขตหนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธ 19 ตอน ซึ่งประกอบด้วย 2 แบบสอบถามที่ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย วุฒิการศึกษาและหน้าที่ในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ ยงเพื่อเป็นศูนย์การเป็นแบบสอบถามการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพี 2 19 เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่

โดยสอบถามตามขอบเขต 2 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ด้านเนื้อหาเกณฑ์การประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา 3 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาค้นคว้านำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชธานีถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากรโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง ผู้วิจัยขอรับด้วยตนเองหรือขอความอนุเคราะห์ให้ส่งในช่องรับงานของโรงเรียนเพื่อดำเนินการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

2 ขั้นตอนที่ แนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ หนองผือ สังกัดสำนักงาน 19 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีแนวคิด รวมถึงเอกสารต่าง ๆ เพื่อออกแบบคำถามใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด(Opened end) และคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เดี่ยว โดยมีสาระเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชธานีถึงอดีตผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

2. จัดทำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

3. นัดหมายวัน เวลาสัมภาษณ์ แล้วทำการสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาที่นัดหมาย

5. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์ แล้วสรุปผลการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงอนุปริญญา ร้อยละ 67.76 และปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ร้อยละ 62.84

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านบุคลากร พบว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก 16 ข้อ และมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง 8 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.86, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.78) รองลงมาคือ ผู้บริหารรู้และเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.84, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.77) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนแกนนำเป็นหลัก ในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย= 3.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.62)

2.2 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายภาพ พบว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.58, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.43) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า

2.2.1 ประเด็นอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยรวมมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.59, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ และมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.64, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.67) รองลงมาคือ มีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้หรือฐานกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.63, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.67) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีแผนงาน/โครงการงบประมาณในการปรับใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย= 3.46, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.59)

2.2.2 ประเด็นแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ และ/หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง พบว่า โดยรวมมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.57, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมากทุก

ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีการประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย= 3.62, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.59) รองลงมาคือ มีวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ที่สามารถอธิบายความได้อย่างถูกต้องชัดเจน (ค่าเฉลี่ย= 3.61, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.56) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีแหล่งเรียนรู้หรือฐานเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ย = 3.53, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.57) 2.3ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก พบว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.64, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง (ค่าเฉลี่ย= 3.71, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.68) รองลงมาคือ บริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย= 3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.62) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีประสบการณ์ในการรับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย= 3.57, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.61)

4. ผลการศึกษาแนวทางในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 สรุปได้ดังนี้

4.1ด้านบุคลากร

4.1.1 แนวทางการเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร ควรต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งงานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป พร้อมทั้งให้การสนับสนุนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเต็มที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

4.1.2 แนวทางการเตรียมความพร้อมของครู ควรมีการเชิญวิทยากรภายนอกมาอบรมให้ความรู้ มีการศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ และมีการจัดประชุมหาข้อสรุปและตกลงร่วมกันเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกระดับและทุกกลุ่มสาระ

4.1.3 แนวทางการเตรียมความพร้อมของนักเรียน โรงเรียนควรจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความพร้อมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ตามความสนใจของตัวเอง และปลูกฝังนักเรียนในเรื่อง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรอบรู้ รอบคอบระมัดระวัง พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง

4.1.4 แนวทางการเตรียมความพร้อมของคณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงที่มาและความสำคัญของการประเมินศูนย์การเรียนรู้

อเพียง และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงของโรงเรียนในทุกขั้นตอนทั้งการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผลการดำเนินงาน

4.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

4.2.1 แนวทางการเตรียมความพร้อมในการจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ควรจัดเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความสวยงาม สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ตามตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.2.2 แนวทางการเตรียมความพร้อมในการจัดแหล่งเรียนรู้หรือ/ฐานการเรียนรู้และ/กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง ควรมีการนำแนวคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับ และจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านฐานกิจกรรมฝึกทักษะ เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง มีการจัดตั้งฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เช่น การเลี้ยงสัตว์ ปลูกผักต่าง ๆ เน้นย้ำการเรียนรู้ที่สามารถต่อยอดเป็นอาชีพ สร้างรายได้ให้กับผู้เรียนได้ นำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

4.3 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

4.3.1 แนวทางการเตรียมความพร้อมในการสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการจัดตั้งโรงเรียนเครือข่าย เพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนทรัพยากร บุคลากร และองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

4.3.2 แนวทางการเตรียมความพร้อมในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่สังกัดหรือหน่วยงานงานภายนอกในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่สังกัด และพูดคุย สร้างความเข้าใจกับหน่วยงานภายนอก โดยสถานศึกษาจะต้องขับเคลื่อนสถานศึกษาพร้อมกับขับเคลื่อนชุมชนไปพร้อมกัน เมื่อชุมชนเกิดความเข้มแข็งก็พร้อมที่จะให้การสนับสนุนสถานศึกษาอย่างเต็มที่

4.3.3 แนวทางการเตรียมความพร้อมในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จนสามารถพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงอย่างน้อย 1 แห่ง ควรจะประสานความร่วมมือสร้างความเข้าใจกับโรงเรียนเครือข่ายเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ รวมถึงเป็นสถานศึกษาดูงาน พร้อมทั้งจัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้การช่วยเหลือแก่สถานศึกษาที่ยังไม่ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า การเตรียมความพร้อมของ

สถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนทุกระดับชั้นเข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ โดยได้ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมปลูกฝังและส่งเสริมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดา นิ่มทับทิม (2561) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์ คำมาปัน (2561) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1.1 ด้านบุคลากร พบว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ หนองผือ สังกัด 19 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขตโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีการเตรียมความพร้อม คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น และผู้บริหารรู้และเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ผู้บริหารและครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการ สถานศึกษา โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ทางการบริหารจัดการและจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาทุกระดับจนกระทั่งเห็นผลกับผู้เรียนและผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพงษ์ ต๊ะอ้าย ได้วิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมเพื่อรับการ (2557) ประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สถานศึกษาพอเพียง) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการเตรียมความพร้อมด้านการพัฒนา 2 ยา เขตประถมศึกษาพะเ บุคลากรของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภารัตน์ นาดี (2560)ได้วิจัยเรื่อง

สภาพการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต พบว่า สภาพการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ตามความคิดเห็นของ 32 ผู้บริหาร และครู ด้านการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายภาพ พบว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมและรายประเด็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้หรือฐานกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีผู้รับผิดชอบการใช้ ปรับปรุง ดูแลรักษาอาคารสถานที่และจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้อย่างเหมาะสม และประเด็นแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ และ/หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง มีการประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ มีวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ที่สามารถอธิบายความได้อย่างถูกต้องชัดเจน มีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางด้านภายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยได้จัดให้มีความเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยเสริมสร้างส่งเสริม สนับสนุนปลูกฝังให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถ เสริมบุคลิกที่ดี ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ เพราะสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีความสำคัญโดยตรงและมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สินีนาถ นาคลออ (2559) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก พบว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีการเตรียมความพร้อม คือ สามารถเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง และบริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังที่ ปรียานุช ธรรมปิยา (2558: 19) ได้กล่าวว่า โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีศักยภาพและความสามารถในการขยายผลการขับเคลื่อนฯ นอกจากจะพึ่งตนเองได้แล้วยังสามารถเป็นที่พึ่งให้กับผู้อื่นได้ด้วยการเป็นสถานที่ศึกษาดูงานการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีบุคลากร (ผู้บริหาร ครู และนักเรียนแกนนำ) ที่สามารถเป็นวิทยากรและพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษาอื่นได้ และมีผลงานเชิงประจักษ์ในการสามารถพัฒนา

สถานศึกษาอื่นให้ประเมินผ่านเป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรรศติยา ไกรสัย (2560) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมตาบง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ชุมตาบง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวทางในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 19 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า

2.1 ด้านบุคลากร ควรเตรียมความพร้อมให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีความความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง ทั้งการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา การเชิญวิทยากรภายนอกมาอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรทางการศึกษา การจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความพร้อมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ตามความสนใจของตัวเอง จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงที่มาและความสำคัญของการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงด้านการศึกษาในด้านบุคลากรที่ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ปศพพ.) อย่างถูกต้อง ครูในสถานศึกษา ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีสื่อและ/หรือนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง นักเรียน ต้องมีนักเรียนแกนนำที่มีความรู้ความเข้าใจ และอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง และคณะกรรมการสถานศึกษา มีการรับรู้การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา (ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประหัษฐ์, 2557: 23-25) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดา นิ่มทับทิม (2561) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการพัฒนาบุคลากร ได้มีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภารัตน์ นาดี (2560) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียง รองลงมาคือ ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกอย่างหลากหลายและควรมีการไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ภายนอก ตามลำดับ

4.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความสวยงาม สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ตามตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และควรมีการนำแนวคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับ และจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านฐานกิจกรรมฝึกทักษะ เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง มีการจัดตั้งฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เช่น การเลี้ยงสัตว์ ปลูกผักต่าง ๆ เน้นย้ำการเรียนรู้ที่สามารถต่อยอดเป็นอาชีพ สร้างรายได้ให้กับผู้เรียนได้ นำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงด้านการศึกษาในด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ต้องมีผู้รับผิดชอบการใช้ ปรับปรุง ดูแล รักษา อาคารสถานที่และจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้อย่างเหมาะสม และมีแหล่งเรียนรู้ หรือฐานการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงภายใน และ/ หรือภายนอกสถานศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของสถานศึกษาและมีการจัดการอย่างพอเพียง (ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประหัษฐ์, 2557: 23-25) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สินีนาถ นาคลออ (2559) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า แนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สถานศึกษาควรดำเนินการตามแผนปฏิบัติการรวมไปถึงการส่งเสริม พัฒนา แสวงหาและเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ควรมีการจัดตั้งโรงเรียนเครือข่าย เพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนทรัพยากร บุคลากร และองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ควรมีการประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่สังกัด และพูดคุย สร้างความเข้าใจกับหน่วยงานภายนอก โดยสถานศึกษาจะต้องขับเคลื่อนสถานศึกษาพร้อมกับขับเคลื่อนชุมชนไปพร้อมกัน เมื่อชุมชนเกิดความเข้มแข็งก็พร้อมที่จะให้การสนับสนุนสถานศึกษาอย่างเต็มที่ และควรจะประสานความร่วมมือสร้างความเข้าใจกับโรงเรียนเครือข่ายเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ รวมถึงเป็นสถานศึกษาดูงาน พร้อมทั้งจัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้การช่วยเหลือแก่สถานศึกษาที่ยังไม่ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงด้านการศึกษาในความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกที่ต้องมีมีเครือข่ายการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียง และมีความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานต่าง ๆ (ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประหัษฐ์, 2557: 23-25) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สินีนาถ นาคลออ (2559) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า แนวทางการดำเนินงานความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

สถานศึกษาควรดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ โดยรวบรวมข้อมูลเผยแพร่สารสนเทศต่างๆ พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูล และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร พบว่า นักเรียนแกนนำเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา มีความพร้อมน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ฉะนั้นโรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมนักเรียนให้มากกว่าเดิม เช่น การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมให้นำหลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการเรียนและการดำเนินชีวิต และการเผยแพร่หลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน

1.2 ผลจากการศึกษาการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายภาพ พบว่า มีแหล่งเรียนรู้หรือฐานเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีความพร้อมน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ฉะนั้นโรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มากกว่าเดิม โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หรือฐานการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงภายใน และภายนอกสถานศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของสถานศึกษาและมีการจัดการอย่างพอเพียง

1.3 ผลจากการศึกษาการเตรียมความพร้อมด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก พบว่า มีประสบการณ์ในการรับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน มีความพร้อมน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ฉะนั้นโรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมภายในสถานศึกษาโดยการฝึกอบรมครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรด้านการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้บุคลากรมีความเชื่อมั่น และเกิดความมั่นใจในการเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง และให้ความรู้แก่สถานศึกษาอื่นที่มาศึกษาดูงาน

1.4 ควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาและประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และการไปศึกษาดูงานสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงแบบอย่าง

1.5 ควรติดตามผล แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ และผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่องเดียวกันนี้ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อจะทำให้ทราบว่าการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาเป็นอย่างไร

2.2 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 19

2.3 ควรศึกษาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาที่ หนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 19 2 มศึกษาอุบลราชธานี เขตการศึกษาประถ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.

_____. (2555). **แนวทางการพัฒนาและประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา.** กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.

กฤษดา นิ่มทับทิม.(2561) . **การศึกษาผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา .2 บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

จรินทร์ คำมาปัน .(2561) .**การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต .3 .สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ทรรศติยา ไกรสัย .(2560) .**การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมตาบง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต** .2 ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ .นครสวรรค์

ปรียานุช ธรรมปิยา. (2558). **การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2557)**. ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ. พิมพ์ครั้งที่) 2(. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด.

ภาณุพงษ์ ต๊ะอ้าย .(2557) .**การเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง)ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา .2 .มหาวิทยาลัยพะเยา

วิภารัตน์ นาดี .(2560) .**สภาพการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต .32 .สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประดิษฐ์. (2557). **การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงด้านการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียงมูลนิธิยุวสถิรคุณ.

สินีนาถ นาคลออ .(2559) .**แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต** ศาสตร มหาบัณฑิต วิทยานิพนธ์ครุ .42 .สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

การศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

Study of the Operating Conditions of the School in the Tambon Quality School Project under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2

เบญญาภา มากมาย[1] และ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์[2]
Benyapha Makmai and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ของโรงเรียนที่อยู่ในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 157 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าแตกต่างโดยใช้ค่า t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยทั้ง 14 ด้านคือ ด้านมีบริเวณโดยรอบร่มรื่นสวยงามด้วยร่มเงาธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านมีเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนที่ชัดเจน เข้าใจตรงกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ไม่แตกต่างกัน ส่วนขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email: missbelle794@gmail.comโทร .092-2825662
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email: nontawat192498@gmail.com โทร .085-0349942

Abstract

The objectives were to study the condition and comparing of the school operation in Tambon Quality School Project affiliated with the Primary Educational Service Area Office 2. Population and sample composed of administrators and teachers in Tambon Quality School Project. The sample consisted of 157 persons were clarified by genders, ages, education levels, and sizes of school. The research tool was a questionnaire. The data was analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) and comparing the data by using T-test and F-test.

The results found that the operating conditions school of the Tambon Quality School Project under the Primary Educational Service Area Office 2, was high level. When considering of 14 aspects; the mean of surrounding area is shady and beautiful with natural shade was highest level, followed by the mean of the goal for student development (clear and consistent understanding) was high level. In contrast, the mean of the providing opportunities for local government organizations to take part in ownership was least number of points. Finally, the results of comparing the operating conditions school of the Tambon Quality School Project affiliated with the Primary Educational Service Area Office 2 found that sex, ages, education levels, and different positions were no significant difference with the operating conditions school of the Tambon Quality School Project. For the size of school was significant difference with the operating conditions school of the Tambon Quality School Project ($p < .05$).

Keywords: Tambon Quality School, the Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนย้ายคน เงิน เทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสาร และความรู้อย่างเสรี ล้วนมีผลกระทบต่อการศึกษาของประเทศรวมทั้งจากการติดตามประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่หนึ่ง (พ.ศ. 2542-2552) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า มีประเด็นปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข พัฒนา และต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษา ครู ประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษารวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา พบว่ามีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ในด้านครู มีปัญหาขาดแคลนครู ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ การพัฒนาครูยังขาดระบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อเนื่องและขาดการดูแลเอาใจอย่างจริงจัง ในด้านการบริหาร

จัดการพบว่ายังไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเป้าหมาย รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 เดือนเมษายน พ.ศ. 2553 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) ได้ลงมติเห็นชอบในหลักการของโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ภายใต้นโยบายหลักเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2554-2561) ประเด็นหลักด้านการพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ ในการสนับสนุนให้มีโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล อำเภอ จังหวัดและพัฒนาด้วยระบบเครือข่าย โรงเรียนคู่พัฒนา โดยมีการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นและมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินโครงการโดยมีความคาดหวังการพัฒนา คือ ให้โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เป็นโรงเรียนคุณภาพของตำบล เป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพระดับสูง มีความเข้มแข็ง ทั้งด้านวิชาการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดนตรี กีฬา และศิลปะรวมถึงความพร้อมด้านกายภาพที่มีความสะอาดร่มรื่น ปลอดภัย นอกจากนั้น ยังมุ่งหวังให้เป็นโรงเรียนทำมาหากิน ที่เน้นการพัฒนาพื้นฐาน ด้านอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน และเป็นโรงเรียนของชุมชนที่มีความร่วมมือกับท้องถิ่นและบริการชุมชนอย่างเข้มแข็ง

สำหรับการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดยุทธศาสตร์ 7-7-7 เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาภายในระยะเวลา 1 ปีการศึกษา นับจากวันที่เข้าร่วมโครงการ แบ่งการติดตามออกเป็น 3 ช่วงทุกๆ 4 เดือน ช่วงละ 7 ประการ เพื่อให้โรงเรียนคุณภาพประจำตำบลมีภาพความสำเร็จที่มุ่งหวังใน 4 เดือนที่สาม ได้แก่ 1) โรงเรียนชื่อเสียงดี มีคุณภาพได้รับการยอมรับจากชุมชน 2) นักเรียนมีความใฝ่รู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิมและหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) นักเรียนมีความใฝ่เรียน นักเรียนชั้น ป.2 ขึ้นไป สามารถอ่านคล่อง เขียนคล่อง 4) นักเรียนมีลักษณะใฝ่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต 5) มีความเป็นไทย มีวินัย ยิ้มไหว้ทักทายกัน 6) สุขภาพดี ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 7) รักเห็นคุณค่าของงานอาชีพ ใช้ ICT ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) จากที่ได้กล่าวมาเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า โครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลเป็นโครงการที่เน้นการพัฒนาด้านคุณภาพด้านโอกาสของนักเรียนในเขตชนบท ในการเข้าเรียนโรงเรียนคุณภาพ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น ตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองสอดคล้องกับหลักการด้านการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ โดยโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลจะเป็นโรงเรียนคุณภาพสำหรับนักเรียนในชนบทท้องถิ่น นักเรียนได้มีโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันและชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกันในการพัฒนาการศึกษา

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 กระทรวงศึกษาธิการมีโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลทั้งสิ้น 37 โรงเรียน โดยมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการและเริ่มดำเนินงานไปแล้ว จำนวน 9 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านโป่งนก 2) โรงเรียนเวียงผาวิทยา 3) โรงเรียนห้วยส้านยาววิทยา 4) โรงเรียนบ้านวังวิทยา 5) โรงเรียนป่าจิ้ววิทยา 6)

โรงเรียนห้วยไคร้ 7) โรงเรียนชุมชนบ้านป่าก่อดำ 8) โรงเรียนป่าแดงวิทยา และ 9) โรงเรียนโรงช้างวิทยา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2., 2562). จะเห็นว่าโรงเรียนที่อยู่ในโครงการนั้น ล้วนมีความแตกต่างกันในจำนวนนักเรียนอัตรากำลังครู สภาพที่ตั้งของโรงเรียน และสภาพบริบทของโรงเรียน ดังนั้นการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนองค์กรตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จึงเป็นสิ่งที่น่าติดตามและศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและติดตามสภาพการดำเนินงาน ตามโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการคุณภาพประจำตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ะจำตำบล สังกัดการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพปร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ของโรงเรียนที่อยู่ในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งมีประชากร จำนวน 258 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 157 คนโดยใช้สูตรการคำนวนกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบค่าแตกต่างโดยใช้ค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สรุปได้ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยทั้ง 14 ด้านคือ ด้านมีบริเวณโดยรอบร่มรื่นสวยงามด้วยร่มเงาธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.60) รองลงมาคือ ด้านมีเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนที่ชัดเจน เข้าใจตรงกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.50) และอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.52)

หากพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านมีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เชื่อมั่นว่าทำได้จริง ผลการปฏิบัติงาน ได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.90) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผลลัพธ์สะท้อนความคุ้มค่าตามเป้าหมายในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.25) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.55)

1.2 ด้านมีเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนที่ชัดเจน เข้าใจตรงกัน การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.50) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.84) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เป้าหมายสอดคล้องกับแผนการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.24)

1.3 ด้านมีความสะอาดทุกแห่งที่เกิดจากจิตสำนึกของนักเรียน การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.44) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ห้องเรียนสะอาดเป็นระเบียบและสวยงาม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.76) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงอาหาร แปลงเกษตร ห้องเก็บเครื่องมือการเกษตรสะอาดและเป็นระเบียบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.18)

1.4 ด้านมีบริเวณโดยรอบร่มรื่นสวยงามด้วยร่มเงาธรรมชาติ การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.60) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตกแต่ง ฝาผนังอาคารเรียน รั้ว โรงเรียนอย่างสวยงามและสามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.79) และข้อที่

มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ เช่น สวนป่า สวนพฤกษศาสตร์ และสวนสมุนไพร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.38)

1.5 ด้านมีบรรยากาศอบอุ่นเหมือนบ้าน สีสันสดใส การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.11) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนมีกิจกรรมชุมนุม ชมรม และได้ทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.48) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บริเวณโรงเรียนจัดตกแต่งสวยงามสีสัน สดใส และปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.66)

1.6 ด้านมีความปลอดภัย ปลอดสารเสพติด การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.19) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีระบบความปลอดภัยในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.61) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บริเวณโรงเรียนไม่มีมุมอับที่อาจเป็นแหล่งมั่วสุม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.82)

1.7 ด้านเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของการปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.52) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อปท.มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ อปท.ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา โดยมีแผนการพัฒนาร่วมกับโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.13)

1.8 ด้านมีห้องสมุด 3 ดี การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.79) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อัตราการใช้ห้องสมุดของนักเรียนเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการจัดหาหนังสือ/สื่อ สำหรับนักเรียนด้วยวิธีต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.26)

1.9 ด้านมีห้องปฏิบัติการทางภาษา วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ พร้อมสื่ออุปกรณ์ครบถ้วนและได้ใช้งานอย่างคุ้มค่า การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.86) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีมาตรการดูแลรักษาซ่อมบำรุงห้องปฏิบัติการทุกห้องเพื่อใช้งานอย่างคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.32) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีและใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ที่มีความพร้อมด้านบุคลากร สื่อการเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับใช้งานอย่างคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.48)

1.10 ด้านมีศูนย์การเรียนรู้งานอาชีพ ครบวงจร สร้างงาน สร้างอาชีพ เพื่อหารายได้ระหว่างเรียน การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.55) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีผลิตภัณฑ์ของ

นักเรียนได้รับคัดเลือกเป็นสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีวิทยากรท้องถิ่นหรือครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนงานอาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลา. (ค่าเฉลี่ย = 3.27)

1.11 ด้านเป็นศูนย์กีฬาชุมชน มีสนามกีฬา มีกิจกรรมและดูแลรักษาอย่างยั่งยืน การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.90)เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีกิจกรรมการแข่งขันกีฬา กรีฑา และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีครู วิทยากรท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสามารถ ให้ความรู้ ด้านทักษะกีฬาอย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57)

1.12 ด้านมีห้องสุขาที่ถูกสุขลักษณะ การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.92) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ห้องสุขามีมาตรการดูแลรักษาโดยใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และนักเรียนร่วมกันดูแลรักษาด้วยจิตอาสา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.39) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ห้องสุขามีภาชนะเก็บกักน้ำมีน้ำใช้ที่สะอาดและมีระบบการระบายน้ำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.51)

1.13 ด้านครูใช้แหล่งเรียนรู้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้สื่อเทคโนโลยีทันสมัยในการสอน การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.81) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เว็บไซต์ของโรงเรียนที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.46) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีคอมพิวเตอร์สำหรับครูและนักเรียนที่ใช้งานได้ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.38)

1.14 ด้านผู้บริหารได้รับการยอมรับในการเป็นนักพัฒนาและผู้นำการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.00) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ได้รับการยอมรับในการเป็นนักพัฒนา และผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.41) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.63)

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา ได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ขนาดของสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านมีบริเวณโดยรอบร่มรื่นสวยงามด้วยร่มเงาธรรมชาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลทุกแห่งได้ปรับปรุงภูมิทัศน์ภายใน ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม และมีความปลอดภัย รวมจนถึงสถานศึกษาได้รับจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียน อาคารอเนกประสงค์ เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิวัตร นาคะเวช (2549) พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ความสำเร็จของโรงเรียนต้นแบบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการศึกษาของ นิวัตร นาคะเวช ยังพบอีกว่า การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โรงเรียนพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ให้พอเพียงต่อความต้องการของผู้เรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) พบว่า โรงเรียนคุณภาพประจำตำบลทุกแห่งจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ สำนักงานเขตพื้นที่ มีการกำหนดเป้าหมายในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนำผลการประเมินต่าง ๆ มาพิจารณาและวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของโรงเรียนเพื่อหาแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล กษาประถมศึกษาเชียงราย เขตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึ2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา งเรียนคุณภาพประจำตำบล และตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการโร ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานของบุคคลากรทางการศึกษาที่ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก จึงทำให้ความคิดเห็นต่อกการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ไม่แตกต่างกัน ซึ่ง ขัดแย้งกับการศึกษาของ บุญจันทร์ ผิวสร้อย (2550) พบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่แตกแต่งกัน มีผลของการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบโรงเรียนในฝัน แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ขนาดของสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการ

0.05 อาจเป็นเพราะว่าจำนวนบุคคลากรของสถานศึกษาที่มีขนาดที่แตกต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานโครงการที่แตกต่างกัน เช่น สถานศึกษาขนาดใหญ่มีจำนวนบุคคลากรมาก ก็ง่ายต่อการบริหารจัดการการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน และทำให้งานเกิดผลสำเร็จที่ต่างกันในแต่ละขนาดสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยา ช่อผล (2549) พบว่า ขนาดของสถานศึกษามีผลต่อการดำเนินงานโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันของศูนย์ประสานงานโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ซึ่งสถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีการดำเนินงานที่ดีกว่าขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรมีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโครงการและการควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายแก่โรงเรียนให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน
2. ควรมีการกำกับติดตามให้โรงเรียนทุกโรงเรียน มีการควบคุมการดำเนินการตามโครงการทั้งในเรื่องของการใช้ทรัพยากรและระยะเวลาดำเนินการตามกิจกรรมต่าง ๆ และจัดส่งรายงานตามกำหนด
3. ในการจัดและดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ควรนำผลการประเมินความพึงพอใจประกอบการพิจารณาบริหารจัดการโครงการอย่างจริงจัง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการบริหารจัดการของโรงเรียนดีศรีตำบล
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กับการบริหารพัสดุและควบคุมสินทรัพย์ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ ได้รับความกรุณาจาก ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ปทุมรัตน์ สีธูป ประธานกรรมการสอบ ดร.มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา กรรมการสอบ และ ดร.บุศรา เชื้อดี กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระเรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหา และรูปแบบของแบบสอบถาม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัย

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครู ของโรงเรียนที่อยู่ในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการวิจัยครั้งนี้

คุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การค้าอิสระเรื่องนี้สำเร็จลงได้สุดท้ายนี้ขอขอบ ผู้วิจัยหวังว่าการค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

นิวัตร นาคะเวช. (2549). **การดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบ ในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน**. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

บุญจันทร์ ผิวสร้อย. (2550). **การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบโรงเรียนในฝัน โรงเรียนสนมวิทยาคาร อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์.** มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาร.

ปิยา ช่อผล. (2549). **ผลการดำเนินงานโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันของศูนย์ประสานงานโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน**. ภูเก็ต : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2562). **แผนปฏิบัติราชการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2**. เชียงราย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **คู่มือกาดำเนินงานโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลงเรียนคุณภาพประจำตำบลโครงการโร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2661)**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.

สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **รายงานผลการติดตามความก้าวหน้าในการ ดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล รุ่นที่ 1**. กรุงเทพมหานคร : สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.

Taro Yamane. (1973). **Statistics : An Introductory Analysis**. New York : Harper & Row.

การประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

An Evaluation of Instructional Supervision for Inspiring Science of Teachers school under the Nan Primary Educational Service Area Office 2

ระเบียบ สิทธิชัย [1] ชัชวาลย์ วัดอักษร[2]
Rabiab Sitichai [1] Chatchawal Wat-acsarn[2]

บทคัดย่อ

การประเมินนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ 20 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 35 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมิน 5 ฉบับ ใช้ประเมินสภาพแวดล้อมโครงการ ประเมินด้านปัจจัยโครงการ ประเมินด้านกระบวนการโครงการ และประเมินด้านผลผลิตเกี่ยวกับประสิทธิภาพการนิเทศของศึกษานิเทศก์ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการประเมินพบว่าด้านสภาพแวดล้อมโครงการ ด้านปัจจัยนำเข้าโครงการ ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิตมีความเหมาะสมและมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ,การนิเทศการสอน, การสร้างแรงบันดาลใจ

Abstrac

The main aim of this project assessment is to assess the environment, process factors and project output. Instructional Supervision for the Scientific Inspiration of A Level Science Teacher Junior high school In schools under the Nan Primary Educational Service Area Office, Zone 2, the population used for the assessment was 20 supervisors, 35 school administrators under the Nan Primary Educational Service Area Office 2. The tools used were 5 assessments used to assess the project environment. Evaluate project factors Evaluate project processes and evaluating the productivity of the supervisors' supervisory

[1] ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก Email : rabiab@northern.ac.th โทร 08-1111-5525
[2] ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

efficiency Using the analysis to find the mean (μ) and Standard deviation (σ) Evaluation results showed that Project environment Inputs for the project Operational processes and productivity There is a high level of appropriateness and execution.

Keywords : Program Evaluation,Teaching Supervision, Inspiration

บทนำ

ปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า และมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันมาก ทำให้คุณภาพชีวิตของบุคคล สังคม และประเทศชาติดียิ่งขึ้น โดยได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิต ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์และพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ องค์ความรู้ ใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ พึ่งตนเองและแก้ปัญหาประเทศได้ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย และมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่ง การเรียนรู้ (knowledge-based society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม 2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และ การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่าง

บุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

กระบวนการนิเทศการศึกษา มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา เพราะเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532 : 2) ชี้แนะให้ความช่วยเหลือโดยตรงในด้านวิชาการ ส่งเสริมกระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอนให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์ นอกจากนั้นกระบวนการนิเทศการศึกษายังเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของนักเรียน (สงัด อุทรานันท์, 2530 : 12)

คุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ปีการศึกษา 2559-2560 จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน พบว่า ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับ ดี มีค่าเฉลี่ยรวม 3.36 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐานพบว่ามาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ มีค่าเฉลี่ย 2.69 มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ผลการประเมินอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 2.87 มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 3.14 และผลการประเมินคุณภาพของผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลการทดสอบระดับชาติ (National Test) พบว่า คุณภาพการจัดการศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คุณภาพของผู้เรียนที่อยู่ในระดับปรับปรุง ร้อยละ 5.80 และจากคุณภาพการศึกษาดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนา ผู้รับผิดชอบจึงได้จัดทำโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และได้ดำเนินกิจกรรมตามโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 จนถึงปีการศึกษา 2561 ทั้งนี้โครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ของครูวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 จะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความพร้อมของผู้บริหารและบุคลากร ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ ความพร้อมด้านสถานที่และงบประมาณ การที่จะทราบว่าการดำเนินโครงการเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ เพียงใด มีความพร้อมหรือขาดความพร้อมในเรื่องใดควรปรับปรุงหรือแก้ไขสิ่งใด แผนงานใดที่ทำแล้วประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวจำเป็นจะต้องอาศัยการประเมินโครงการ ดังที่สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540 : 90) กล่าวว่า การประเมินโครงการ

เป็นงานสำคัญส่วนหนึ่งที่มีทั้งหน้าที่ในการปรับปรุงแผนวิธีการดำเนินงานและมีหน้าที่ประเมินผลความสำเร็จของโครงการด้วยว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับสำราญ มีแจ้ง (2548 : 8-9) ที่กล่าวว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่ทำให้ทราบว่าการดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่ เป็นการกระตุ้นให้มีการเร่งรัดปรับปรุงการดำเนินงานช่วยให้มองเห็นข้อบกพร่องแต่ละขั้นตอน ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพลดความสูญเปล่าในการใช้ทรัพยากร นอกจากนี้ยังให้ข้อสนเทศผู้บริหารในด้านการดำเนินงาน เป็นแนวทางในการดำเนินการกำหนดวิธีการที่เหมาะสมต่อไปนอกจากนั้น เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี (2549 : 305) กล่าวในทำนองเดียวกันว่าการประเมินโครงการเป็นกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อสรุปว่าโครงการนั้น ๆ ได้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย และมีประสิทธิภาพเพียงใด

โครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ของครูวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ดำเนินการในปีการศึกษา 2559-2561 เป็นการขยายผลต่อจากโครงการการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ของครูวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จึงได้ประเมินผลโครงการนิเทศการสอนเพื่อใช้ตัดสินใจในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งจะได้ข้อมูลในแต่ละด้านมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

เพื่อประเมิน 1) สภาพแวดล้อม 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการดำเนินการ และ 4) ผลผลิตด้านประสิทธิภาพการนิเทศ และด้านคุณภาพของผู้เรียนของโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. โครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. การนิเทศการศึกษา
   - 2.1 ความหมายการนิเทศการศึกษา
   - 2.2 หลักการนิเทศการศึกษา
   - 2.3 กระบวนการนิเทศการศึกษา
   - 2.4 ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา
   - 2.5 รูปแบบของการนิเทศการศึกษา

2.6 การนิเทศการสอน (Supervision of Teaching)

3. แนวคิดหลักเกี่ยวกับการสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ "Inspiring Science"
4. การประเมินโครงการ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการประเมินโครงการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 จำนวน 20 คน และผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 จำนวน 35 คน (35 โรงเรียน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมี 5 ฉบับ เป็นแบบสอบถาม เพื่อการประเมินโครงการนิเทศการสอน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ในด้าน 1) สภาวะแวดล้อม 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการ 4) ผลผลิตด้านประสิทธิภาพการนิเทศ 5) ผลผลิตด้านคุณภาพของผู้เรียน ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.78-0.90

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการประเมินโครงการ

ผล ดังนี้การประเมินโครงการมี

1. ด้านสภาพแวดล้อม ผลการประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านสภาพแวดล้อม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านสภาวะแวดล้อม

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1	โครงการมีความต้องการจำเป็นจะต้องดำเนินการเพราะเป็นโครงการส่งเสริมสนับสนุนการการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานศึกษา	4.88	0.33	มากที่สุด
2	สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542	4.87	0.33	มากที่สุด
3	สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.17	0.38	มาก
4	สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2	4.04	0.35	มาก
5	สอดคล้องกับตัวชี้วัดตามคำรับรองของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2	3.92	0.40	มาก
6	กิจกรรมในโครงการเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ	3.96	0.35	มาก
7	เป้าหมายของโครงการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ	4.42	0.58	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.32	0.39	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวม โครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.32, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.39) ซึ่งโครงการมีความต้องการจำเป็นจะต้องดำเนินการเพราะเป็นโครงการส่งเสริมสนับสนุนการการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานศึกษา และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย = 4.88, ค่าเฉลี่ย = 4.87)

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านปัจจัยนำเข้า ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินโครงการนิเทศ การสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านปัจจัยนำเข้า

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1	มีจำนวนศึกษานิเทศก์ดำเนินงานอย่างเหมาะสมและเพียงพอ (จำนวน 21 คน)	3.50	0.59	มาก
2	ศึกษานิเทศก์รับผิดชอบนิเทศสถานศึกษาคนละ 5 –9 แห่ง เป็นจำนวนที่เหมาะสม	4.12	0.68	มาก
3	การมอบหมายสถานศึกษาให้รับผิดชอบมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	3.42	0.58	ปานกลาง
4	ได้รับงบประมาณเพื่อการนิเทศเหมาะสมและเพียงพอ	3.79	0.72	มาก
5	มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานโครงการอย่างเพียงพอ	3.63	0.49	มาก
6	มีห้องประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนและสร้างเครื่องมือเพื่อการนิเทศเหมาะสม	4.08	0.65	มาก
	เฉลี่ย	3.76	0.62	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า โดยรวมโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = 3.76, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.62) โดยที่ทุกรายการอยู่ในระดับมาก ยกเว้น การมอบหมายสถานศึกษาให้รับผิดชอบมีความเหมาะสมและเป็นธรรม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.42)

3. ด้านกระบวนการ ผลการประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านกระบวนการ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านกระบวนการ

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1	การศึกษาความต้องการการนิเทศของสถานศึกษา	4.42	0.50	มาก
2	การศึกษาสภาพการการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2	4.42	0.50	มาก
3	การวิเคราะห์นโยบายการพัฒนาของหน่วยงานต้นสังกัดและองค์กรที่เกี่ยวข้อง	3.71	0.46	มาก
4	การกำหนดจุดพัฒนาตามสภาพปัญหาและความต้องการ	4.54	0.50	มากที่สุด
5	การวางแผนดำเนินงานโครงการ	4.25	0.44	มาก
6	การปฏิบัติงานตามแผนของโครงการ	4.08	0.50	มาก
7	การดำเนินงานของกิจกรรมที่กำหนดในโครงการเป็นไปตามขั้นตอนทุกกิจกรรม	3.95	0.46	มาก
8	การนิเทศ ติดตาม กำกับการดำเนินงานโครงการตามขั้นตอนที่กำหนดทุกระยะ	3.92	0.50	มาก
9	มีการสรุปและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ	4.58	0.50	มากที่สุด
10	การวิเคราะห์และนำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	4.00	0.29	มาก
	เฉลี่ย	4.19	0.46	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า โดยรวมโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านกระบวนการมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.19, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.46) โดยที่มีการสรุปและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ และการกำหนดจุดพัฒนาตามสภาพปัญหาและความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย = 4.58, ค่าเฉลี่ย = 4.54)

4. ด้านผลการประเมินผลผลิตเกี่ยวกับประสิทธิภาพการนิเทศของศึกษานิเทศก์

ผลการประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านผลการประเมินผลผลิตเกี่ยวกับประสิทธิภาพการนิเทศของศึกษานิเทศก์ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านผลการประเมินผลผลิต (Product) โครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประสิทธิภาพการนิเทศของศึกษานิเทศก์

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1	การวางแผนนิเทศ	4.69	0.46	มากที่สุด
2	การเตรียมสื่อนวัตกรรมการนิเทศ/	4.68	0.46	มากที่สุด
3	การใช้สื่อนวัตกรรมการนิเทศ/	4.66	0.47	มากที่สุด
4	การสร้างบรรยากาศการนิเทศ มีความเป็นกันเอง จริงใจ ให้เกียรติผู้รับการนิเทศ	4.29	0.72	มาก
5	พูดสื่อความหมายเรื่องที่นิเทศให้ผู้รับการนิเทศ เข้าใจง่าย ได้ใจความชัดเจน	4.19	0.75	มาก
6	มีความรู้ในเรื่องที่นิเทศเป็นอย่างดี	4.64	0.58	มากที่สุด
7	มีการติดตามผลการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ	4.23	0.66	มาก
	เฉลี่ย	4.48	0.59	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า โดยรวมโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านผลการประเมินผลผลิตเกี่ยวกับประสิทธิภาพการนิเทศของศึกษานิเทศก์ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.71, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.46) โดยการวางแผนการนิเทศ การเตรียมสื่อ/นวัตกรรมการนิเทศ การใช้สื่อ/นวัตกรรมการนิเทศ และมีความรู้ในเรื่องที่นิเทศเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย = 4.69, ค่าเฉลี่ย = 4.68, ค่าเฉลี่ย = 4.66, ค่าเฉลี่ย = 4.64)

5. ด้านผลการประเมินผลผลิตเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนก่อนและหลังการดำเนินการ

ผลการประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ทางวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านผลการประเมินผลผลิตเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนก่อนและหลังการดำเนินการดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านผลการ ประเมินผลผลิต (Product) โครงการนิเทศการสอนเพื่อ สร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คุณภาพของผู้เรียนก่อนและหลังการดำเนินการ

ที่	รายการ	ก่อนดำเนินการ			หลังดำเนินการ		
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1	มีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	3.29	0.45	ปานกลาง	4.06	0.47	มาก
2	มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	2.28	0.45	น้อย	4.28	0.45	มาก
3	มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	3.25	0.43	ปานกลาง	3.87	0.51	มาก
4	มีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	3.22	0.41	ปานกลาง	4.57	0.49	มาก
5	มีทักษะกระบวนการคิด ในระดับสูง	3.24	0.42	ปานกลาง	4.18	0.38	มาก
6	มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	3.44	0.49	ปานกลาง	4.78	0.41	มากที่สุด
7	มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	3.75	0.43	มาก	4.76	0.42	มากที่สุด
8	มีความสุขในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน	3.75	0.43	มาก	4.22	0.41	มาก
	เฉลี่ย	3.27	0.44	ปานกลาง	4.31	0.43	มาก

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าผลการประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านผลการประเมินผลผลิต เกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียนโดยรวม หลังดำเนินการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนดำเนินการ (หลังดำเนินการ ค่าเฉลี่ย = 4.31, ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน = 0.43 ก่อนดำเนินการ ค่าเฉลี่ย = 3.27, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.44) โดยมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และมีความมุ่งมั่นใน การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หลังดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย = 4.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.76)

สรุปผลการประเมิน

1. ด้านสภาวะแวดล้อม โครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ซึ่งโครงการมีความต้องการจำเป็นจะต้องดำเนินการเพราะเป็นโครงการส่งเสริมสนับสนุนการการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานศึกษาและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 อยู่ในระดับมากที่สุด
2. ด้านปัจจัยนำเข้า โครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยทุกรายการอยู่ในระดับมาก ยกเว้น การมอบหมายสถานศึกษาให้รับผิดชอบ มีความเหมาะสมและเป็นธรรม อยู่ในระดับปานกลาง
3. ด้านกระบวนการ โครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านกระบวนการมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยที่มีการสรุปและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ และการกำหนดจุดพัฒนาตามสภาพปัญหาและความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด
4. ด้านผลผลิต ประสิ -ทธิภาพการนิเทศของโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต ด้านผลการ 2 นการได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก ประเมินผลผลิตเกี่ยวกับประสิทธิภาพการนิเทศของศึกษานิเทศก์ ดำเนิ โดยการวางแผนการนิเทศ การเตรียมสื่อนวัตกรรมการนิเทศ และมีความรู้/นวัตกรรมการนิเทศ การใช้สื่อ/ ในเรื่องที่นิเทศเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด
5. คุณภาพของผู้เรียนในโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทาง - ด้านผลผลิต ศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต โดยรวม 2 หลังดำเนินการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนดำเนินการ หลังดำเนินการมีค่าเฉลี่ยระดับมากและ)ก่อนดำเนินการมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง (โดยมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หลังดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การประเมินโครงการนิเทศการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดำเนินการตามรูปแบบการประเมินทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ผลการประเมินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด คือ การดำเนินงาน มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงาน การศึกษาความต้องการของบุคลากรที่ร่วมดำเนินโครงการโดยประสานกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด วางแผนและ

จัดทำโครงการพัฒนาตรงตามสภาพที่แท้จริงมากที่สุด ทำให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดในการวางแผนของ อุทัย บุญประเสริฐ (2542) ที่ว่าถ้าหน่วยงานใดมีการวางแผนโดยการวางแผนเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ มีแผนงานที่ดีตั้งแต่ต้น การปฏิบัติงานตามแผนย่อมมีประสิทธิภาพสูง นอกจากนั้นการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานตามขั้นตอนโดยละเอียด การดำเนินงานตามปฏิทินปฏิบัติงานที่กำหนดทุกขั้นตอนและทุกกิจกรรม ทำให้ผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพ สำหรับการดำเนินโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยใช้กระบวนการ PDCA อย่างต่อเนื่องทั้งในภาพรวมของโครงการและการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การประเมิน (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Action) โดยการบูรณาการ (Integration) การดำเนินงานตามโครงการทำให้งานตามภารกิจมีการประสานสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สมบูรณ์ ทำให้งานบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการนิเทศ ติดตาม กำกับ และการให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการให้ขวัญกำลังใจมีมากเท่าไรความกระตือรือร้นของผู้ที่จะมาปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมย่อมมีมากเป็นเงาตามตัว (นพพงษ์ บุณจิตราดุลย์, 2534) การดำเนินโครงการโดยให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ทำให้ผลการดำเนินงานการสอนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ ผู้เรียน มีคุณภาพสูงขึ้น

สำหรับการประเมินโครงการนับว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ร่วมดำเนินโครงการทราบผลสำเร็จของการดำเนินงาน เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลซึ่งสอดคล้องกับที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544) ที่ว่าการประเมินโครงการว่า การบริหารโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการทางด้านเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมืองการปกครองก็ตาม จะบังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องอาศัยการประเมินโครงการ (Project evaluation) ที่เป็นระบบ คือ ผลจากการประเมินโครงการจะทำให้ผู้บริหารโครงการทราบจุดเด่นจุดด้อยของโครงการ เพื่อดำเนินการแก้ไขโครงการได้ทันท่วงที และเมื่อได้ดำเนินโครงการไปแล้วย่อมต้องการทราบว่าโครงการนั้นบรรลุเป้าหมายหรือไม่เพียงใด คุ้มกับทุนและแรงงานที่ลงทุนไปหรือไม่

จากผลการประเมินโครงการที่อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม (Context) ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Product) และการดำเนินกิจกรรมตามโครงการทุกกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าการดำเนินโครงการที่เป็นระบบ ผู้ดำเนินงานมีความรับผิดชอบ และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทำให้ผลการดำเนินงานประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะผลการประเมินด้านผลผลิตทั้งในด้านประสิทธิภาพการนิเทศของศึกษานิเทศก์ พฤติกรรมของผู้รับการนิเทศ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก คุณภาพการพัฒนางานของสถานศึกษามีผลการประเมินหลังดำเนินโครงการสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการ คุณภาพของนักเรียนมีผลการประเมินหลังดำเนินโครงการสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมิน

โครงการของ วีรวัฒน์ จันทรัตนะ (2556) ที่ประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบห้องเรียนพิเศษของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความเหมาะสมด้านบริบท (Context Evaluation) เพื่อประเมินความเหมาะสมด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) (3) เพื่อประเมินความเหมาะสมด้านกระวนการ (Process Evaluation) (4) เพื่อประเมินความเหมาะสมด้านผลผลิต (Product Evaluation) ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย มี 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนคณะกรรมการดำเนินโครงการ (2) นักเรียนในโครงการห้องเรียนพิเศษ (3) ผู้ปกครองนักเรียน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเชิงช่วงชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ( ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเหมาะสมด้านบริบท โดยผู้บริหารครูผู้สอนและคณะกรรมการดำเนินงานห้องเรียนพิเศษ ในด้านบริบททั่วไป พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดในด้านบริบทบทเฉพาะตามวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเหมาะสมด้านปัจจัยนำเข้าโดยผู้บริหารหารครูผู้สอนและ คณะกรรมการดำเนินงานห้องเรียนพิเศษ เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยโดยรวมแล้ว พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ผลการประ เมินความเหมาะสมดานกระบวนการโดยผู้บริหารครูผู้สอนและ คณะกรรมการดำเนินงานห้องเรียนพิเศษ เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยโดยรวมแล้ว พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการ โดยผู้ปกครองและนักเรียน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ผลการประเมินความเหมาะสมด้านผลผลิต มีดังนี้ 1) ผลการดำเนินโครงการโดยผู้บริหารครูผู้สอนและคณะกรรมการดำเนินงาน ผู้ปกครองและนักเรียนในโครงการห้องเรียนพิเศษ เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย โดยรวมแล้ว พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก 2) ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะในระดับ คุณภาพดี 3) ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนักเรียน เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่ามีสมรรถนะสำคัญในระดับคุณภาพดี

ข้อเสนอแนะ

1. โครงการนี้เป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อสถานศึกษา ครูและนักเรียน จึงสมควรที่จะให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการนิเทศให้มากขึ้น รวมทั้งจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ กระดาษ วัสดุสำนักงาน รวมทั้งจัดหาเจ้าหน้าที่พิมพ์เอกสารเพื่อช่วยเหลือศึกษานิเทศก์ในการผลิตเอกสารและสื่อเพื่อการนิเทศ
3. การแบ่งสถานศึกษาให้ศึกษานิเทศก์ รับผิดชอบควรเฉลี่ยให้แต่ละคนได้รับผิดชอบสถานศึกษาในทุกอำเภอ ทุกขนาด และมีจำนวนเท่ากัน

เอกสารอ้างอิง

จำเนียร ช่วงโชติ (2527) **การฝึกภาคปฏิบัติทางการแนะแนวและให้คำปรึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รุ่งศิลป์การพิมพ์.

ชารี มณีศรี. (2523). **การนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.

ชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2525). **ทักษะและเทคนิคการสอน.** กรุงเทพฯ : พิทักษ์อักษร.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2525). **การนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์.

ดุสิต จันทร์ศรี. (2549). **การประเมินโครงการฝึกอบรม เรื่องเทคนิคการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์.** รายงานการประเมินโครงการ (เอกสารอัดสำเนา).

ทวีป ศิริรัศมี. (2545). **การวางแผนพัฒนาและประเมินโครงการ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ทวี อุปสุขิน. (2554). **การประเมินโครงการการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1.** (รายงานการวิจัย).

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2534). **หลักการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : องค์ศิลป์การพิมพ์.

นิพนธ์ ไทยพานิช. (2529). **การนิเทศแบบคลินิก.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต.

ประเทือง ภิรมย์รักษ์. (2533). **"การสอนซ่อมเสริมอย่างเป็นระบบ" สารพัฒนาหลักสูตร.** (มีนาคม 2533) หน้า 39-43.

ประทีป แสงเปี่ยมสุข. (2538). **การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม.** พัทลุง : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง.

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และวิจิตร ศรีสอ้าน. (2521). **"การประสานงานและการนิเทศงาน" เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารการศึกษาระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

ภาวินี ศรีสุขวัฒนานันท์. (2550). **การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีโรงเรียนวัดยางสุทธาราม.** (รายงานการวิจัย).

เยาวดี รางชัยกูล วิบูลย์ศรี. (2549). **การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนา ศรีเหรัญ. (2550). **การประเมินโครงการ.** สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครและมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

เรวัต ไพรัตนากร. (2546). **รายงานการพัฒนาและการใช้ชุดนิเทศการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 รายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา1 จังหวัดตรัง.** สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง.

รมย์ พะโยม. (2555). **การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2.** (รายงานการวิจัย).

วารินทร์ สินสูงสุด. (2543). **การประกันคุณภาพการศึกษา: ISO 9000-ธรรมนูญสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สยามมิตรการพิมพ์.

วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์ และคณะ. (2556). **การประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.** (รายงานการวิจัย).

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2527). **กระบวนการพัฒนาและการสอนภาคปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์. (2545). **คุณภาพ:ความสำเร็จที่ต้องเริ่มจากภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยามการพิมพ์.

วีรวัฒน์ จันทรัตนะ. (2556). **การประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบห้องเรียนพิเศษของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.** รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).

สงัด อุทรานันท์. (2530). **การนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ : มิตรสยามการพิมพ์.

สันต์ ธรรมบำรุง. (2526). **หลักการนิเทศการสอน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2. (2549). **เอกสารประกอบการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา.** จังหวัดน่าน : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2532). **เอกสารทางวิชาการชุดนวัตกรรมการเรียนการสอนและการนิเทศการศึกษาเล่มที่ 8.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). **คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำราญ มีแจ้ง. (2548). **การประเมินโครงการทางการศึกษา.** พิษณุโลก : ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2540). **รวมบทความทางการประเมิน.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). **รวมบทความทางการประเมิน.** พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2540). **"การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน" วารสารการศึกษากรุงเทพฯ.** 20(7). (เมษายน 2540).

อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). **การวางแผนการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทุมพร จารมรมาน. (2542). **วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (รวมเกณฑ์ประเมินผลและตัวอย่างรายงาน).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ฟันนี่.

Goldhammer.R.R.H. Anderson, and R.J. Krajewski (1980). **Clinical Supervision.** New York : Holt, Rinehart & Winston.

การศึกษาความต้องการมีงานทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดน่าน

A study of Job requirements of Mathayom Suksa 3 Students in Education opportunity Expansion Schools Nan Province

ระเบียบ สิทธิชัย[1] ชัชวาลย์ วัดอักษร[2]
Rabiab Sittichai[1] Chatchawal Wat-acsarn[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดน่าน ในด้านความต้องการมีงานทำ ด้านความต้องการศึกษาต่อ และข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการสนับสนุนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดน่าน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 320 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ความต้องการมีงานทำของนักเรียน ด้านตำแหน่งงานทำหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ นักเรียนมีความต้องการทำงานในตำแหน่งข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ 2) ด้านการศึกษาต่อ นักเรียนมีความต้องการเรียนต่อในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก ด้านประเภทของสถาบันการศึกษา นักเรียนมีความต้องการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของรัฐบาล ด้านเหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจศึกษาต่อคือต้องการเรียนเพื่อทำงานโดยใช้วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ด้านปัญหาในการศึกษาต่อ คือขาดแคลนเงินทุนในการศึกษาต่อ ด้านหลักสูตรหรือรายวิชาที่ต้องการ นักเรียนมีความต้องการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ การฝึกปฏิบัติจริง การเรียนคอมพิวเตอร์ การเรียนบัญชี การงานอินเตอร์เน็ต และเทคนิคการวิจัย 3)ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรและสาขาวิชาชีพที่ต้องการเรียน ต้องการเรียนในวิชาที่ต้องปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง ต้องการเรียนวิชาชีพที่หางานทำได้ง่าย ต้องการเรียน การกีฬา และข้อเสนอแนะ ให้ลดกิจกรรมนอกโรงเรียนให้น้อยลง ครูควรสอนโดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนคือการฝึกอาชีพด้านต่างๆในโรงเรียน เพิ่มวิชาเลือกด้านอาชีพให้เลือกมากขึ้น ต้องการครูที่มีฝีมืองานอาชีพมาสอน จัดศึกษาดูงาน ด้านอาชีพต่างๆ และจัดอุปกรณ์กีฬา คอมพิวเตอร์ เครื่องดนตรี

คำสำคัญ การมีงานทำ,นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3,โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

[1] ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก Email : rabiab@northern.ac.th โทร 08-1111-5525
[2] ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Abstract

The purpose of this study was to examine the Job requirements of Mathayom Suksa 3 Students in Education opportunity Expansion Schools Nan Province. The sample for the study comprised 320 students.

1. Student job needs Job positions after completing compulsory studies The student wants to work in a civil service / government official position.

2. further education Students have a need for further study at the bachelor level. Followed by a master's degree and a doctorate degree. Type of educational institution Students have a desire to study in government institutions. The reason why he decided to study further was that he wanted to study for work using a postgraduate qualification. Problems in continuing education Is a lack of funds for further study In the course or desired course The student has a desire to learn English. Hands-on training Computer learning Accounting lessons Internet work And research techniques

3. Suggestions about the course and professional field you want to study Want to study in subjects that have to be practiced in the real workplace Want to study a profession that iseasy to find work, want to study sports and advice. To reduce activities outside school less Teachers should teach by putting students into action. And the suggestion about teaching and learning is the professional training in various schools. Add more career options to choose from. Need teachers with professional skills to teach Organize a study visit Various occupations And organize sports equipment, computers, musical instruments.

Keyword: Job requirements, Mathayom Suksa 3 Students, opportunity Expansion Schools

บทนำ

ประเทศไทยปัจจุบันนี้ รัฐบาล มีแนวนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในประเทศได้รับการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทุกฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในช่วงหลังๆ ที่มิได้มุ่งแต่เฉพาะด้านการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักเท่านั้น แต่ได้มีการมุ่งพัฒนาที่ตัวคนมากยิ่งขึ้น ดังเช่นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่ยึดการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนั้น ยังได้มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอีกหลายฉบับ โดยปัจจุบันกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายและดำเนินงานด้านการศึกษาในสถานศึกษาระดับตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา23 (5) ระบุว่า "การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข" นโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้คำนึงถึงภาพรวมในการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2555-2558) ของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์ ข้อที่ 8 ระบุว่า "การส่งเสริมการมีงานทำเพื่อสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาสามารถประกอบธุรกิจตามศักยภาพของพื้นที่ โดยในแต่ละพื้นที่แต่ละโรงเรียนจะมีบทบาทที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ระบบการผลิต ระบบการตลาดและจัดจำหน่าย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลกขึ้นอยู่กับศักยภาพของโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานและสร้างรายได้ระหว่างเรียน" นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดจุดเน้นที่ 6 ระบุว่า "ประชากรวัยเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาด้วยทางเลือกที่หลากหลาย (Alternative Access) เพื่อลดอัตราเด็กตกหล่น ออกกลางคันส่งเสริมการเรียนต่อหรือประกอบอาชีพ" และสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้กำหนดจุดเน้นที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาข้อที่ 5 ระบุว่า ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศ ได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอาชีพสู่การมีงานทำ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของซุปเปอร์บอร์ดการศึกษา ยึดหลักการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความต้องการของทุกภาคส่วนในสังคมให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนการสร้างโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน สร้างค่านิยมให้ผู้ปกครองนักเรียนในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในสายอาชีวศึกษา เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนตามแนวปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 1-3 ให้มีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง สำหรับด้านการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สรุปและสร้างความรู้ด้วยตนเอง จัดสภาพแวดล้อมของชุมชน ท้องถิ่น สังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนและท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ในส่วนของการวัดและประเมินผล มีจุดเน้นในการใช้วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนที่หลากหลายมีคุณภาพ เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ใช้ผลการประเมินในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (ศนฐ.2560:6-7 ในการนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเข้าใจแนวทางการเลือกอาชีพ ที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ การมีเจตคติที่ดีและเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ วิธีการหางานทำ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการมีงานทำ วิเคราะห์

แนวทางเข้าสู่อาชีพ มีทักษะจำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ และประสบการณ์ต่ออาชีพที่สนใจ และประเมินผลทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ ความถนัด และความสนใจ (ศนฐ. 2560:16)

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดน่าน ซึ่งมีพื้นที่ 11,472,076 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 7 ล้านไร่เศษ อาณาเขต ทิศเหนือและทิศตะวันออกจดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศใต้จดจังหวัดอุตรดิตถ์ ทิศตะวันตกจดจังหวัดแพร่ พะเยา และเชียงราย ด้วยความที่เป็นเมืองชายแดนแห่งล้านนาตะวันออกอันอุดม ไปด้วยวัฒนธรรมที่หลอมรวมจากเทือกเขาสูงถึงพื้นราบ ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขาผีปันน้ำและหลวงพระบาง มีพื้นที่ป่าของเมืองน่านมีประมาณ 5 ล้านไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ทั้งจังหวัดประมาณ 7 ล้านไร่ ในส่วนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำของจังหวัดน่านมีเพียง ร้อยละ 14 เท่านั้น ซึ่งพื้นที่ราบกระจัดกระจายอยู่ตามหุบเขาในอำเภอต่างๆ ชุมชนตามที่ราบลุ่มเหล่านี้จะใช้ระบบการทดน้ำท้องถิ่น ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ทุกปีเครือข่ายชุมชนที่ใช้ระบบการประปาร่วมกัน โดยเฉพาะ ไทลื้อ ลาวพวน จะร่วมกันจัดงานสักการะดวงวิญญาณที่เฝ้าดูแลรักษาป่าจังหวัดน่าน ซึ่งตามลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดน่านทำให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ตามพื้นที่แตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ เช่นโรงเรียนตั้งอยู่บนพื้นที่บนภูเขา โรงเรียนในพื้นที่ราบ ทำให้เด็กบางส่วนขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาที่รัฐบาลจัดให้(องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ,2559)ในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดน่านทั้งสองเขตพื้นที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 352 โรงเรียน ซึ่งเป็นระดับประถมศึกษาจำนวน 262 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 90 โรงเรียน มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2,072 คน ซึ่งที่ผ่านมามีปัญหาด้านการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนขาดเรียน ออกกลางคัน หนีเรียน ไม่เรียนต่อในระดับสูง ยากจน ไม่มีทุนศึกษาต่อ เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ (https://www.scbfoundation.com) ซึ่งจังหวัดน่านมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินงานตามแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเข้าใจแนวทางการเลือกอาชีพ ที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ การมีเจตคติที่ดีและเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ วิธีการหางานทำ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการมีงานทำ วิเคราะห์แนวทางเข้าสู่อาชีพ มีทักษะจำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ และประสบการณ์ต่ออาชีพที่สนใจ และประเมินผลทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ ความถนัด และความสนใจ (ศนฐ.2560:16) ซึ่งสอดคล้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ภายใต้โครงการจังหวัดจัดการตนเองด้านการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียน ในปีงบประมาณ 2557-2558 ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านว่า “เด็กน่าน รักดี รักษ์ถิ่นเกิด เรียนรู้สู่สากล” ซึ่งมีภารกิจที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในจังหวัดน่าน ดำเนินชีวิตให้บรรลุตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความต้องการมีงานทำของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัด

น่าน ปีการศึกษา 2560 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาเด็กในวัยเตรียมเข้าสู่การทำงานในอนาคต หลังการจบการศึกษาภาคบังคับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ในโรงเรียนขยายโอกาส 3 ทางการศึกษาจังหวัดน่าน ในด้านความต้องการมีงานทำ ด้านความต้องการศึกษาต่อ และข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการสนับสนุนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความต้องการมีงานทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ในโรงเรียนขยายโอกาสทาง 3 การศึกษา จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารหลักการ แนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการทำงาน
2.นโยบายการมีงานทำของกระทรวงศึกษาธิการ
3.โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
4.สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดน่าน
5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัยวิจัย

การศึกษาความต้องการมีงานทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดน่าน ในปีการศึกษา 2560 นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรที่ศึกษา
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดน่าน จำนวน 2,076 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,000 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบใช้ตารางสุ่มของของเครซี่และมอร์แกน)R.V.Krejcie & D.W.Morgan) ได้จำนวน 320 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้พัฒนาแบบสอบถามโดยยึดแนวทางตามประเด็นคำถามจากแบบสำรวจข้อมูล ความต้องการมีงานทำหลังจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยมีโครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ตอน 2 ซึ่งเป็นคำถามในลักษณะเลือกรายการ (Check List) และเติมคำในช่องว่าง ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลประวัติของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ถิ่นที่อยู่

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการทำงาน ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับ สาเหตุที่ยังไม่ได้ทำงาน, ปัญหาในการหางานทำหลังสำเร็จการศึกษา,การศึกษาต่อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการศึกษาต่อ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับระดับการศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อ/กำลังศึกษาต่อ, หลักสูตรที่ต้องการศึกษาต่อ/กำลังศึกษาต่อ , ประเภทของสถาบันการศึกษา/มหาวิทยาลัยที่ต้องการศึกษา/กำลังศึกษาต่อ,เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจศึกษาต่อ, ปัญหาในการศึกษาต่อ

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่างๆของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรายวิชาหรือความรู้เรื่องใดที่ควรเพิ่มเติมในหลักสูตรของโรงเรียน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพได้มากยิ่งขึ้น, ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรและหลักสูตรที่เรียน,ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอน , ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนานักเรียน

การเก็บรวมรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการการมีงานทำและการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2560 ซึ่งมีผู้ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการประมวลผลและวิเคราะห์ โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายถึงคุณลักษณะส่วนบุคคล ความต้องการการมีงานทำ การประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาและข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการหางานทำของนักเรียน

ผลการวิจัย

1.ความต้องการมีงานทำของนักเรียน ด้านตำแหน่งงานทำหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ นักเรียนมีความต้องการทำงานในตำแหน่งข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ ของรัฐ รองลงมาคือ พนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน และต้องการเป็นเจ้าของเจ้าของกิจการ ด้านความรู้ความสามารถพิเศษนักเรียน มีความต้องการความรู้ความสามารถพิเศษ ในด้านกีฬา รองลงมาคือด้านภาษาต่างประเทศ ด้าน

การใช้คอมพิวเตอร์ ด้านค่าตอบแทนหรือรายได้ นักเรียนมีความต้องการค่าตอบแทนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง 10,000 - 20,000 บาท รองลงมาคือ ระหว่าง 21,000-30,000 บาท และระหว่าง 31,000-40,000 บาท

2.ด้านการศึกษาต่อ นักเรียนมีความต้องการเรียนต่อในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท ร้อยละ และระดับปริญญาเอก ด้านประเภทของสถาบันการศึกษา นักเรียนมีความต้องการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของรัฐบาล รองลงมา คือต้องการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของเอกชน และต้องการศึกษาต่อในต่างประเทศ ด้านเหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจศึกษาต่อ นักเรียนมีเหตุผลที่ตัดสินใจเรียนต่อโดยมีความต้องการเรียนเพื่อทำงานโดยใช้วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และบิดา มารดาหรือผู้ปกครองต้องการให้เรียนต่อ ด้านปัญหาในการศึกษาต่อ นักเรียนจำนวน 320 คน ไม่มีปัญหาในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น และมีปัญหาในการเรียนต่อระดับสูงขึ้น เมื่อศึกษาในรายละเอียดพบว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่องขาดแคลนเงินทุนในการศึกษาต่อ และขาดความรู้ในการศึกษาต่อ ด้านหลักสูตรหรือรายวิชาที่ต้องการ นักเรียนมีความต้องการให้โรงเรียน จัดการเรียนรู้ในรายการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ การฝึกปฏิบัติจริง การเรียนคอมพิวเตอร์ การเรียนบัญชี การงานอินเตอร์เน็ต และเทคนิคการวิจัย

3.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรและสาขาวิชาชีพที่ต้องการเรียน นักเรียน มีความต้องการ เรียนในวิชาที่ต้องปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง ต้องการให้โรงเรียนสอนหลักสูตรวิชาชีพที่หางานทำได้ง่าย ต้องการเรียนวิชาชีพมากกว่าวิชาการเพื่อหางานทำ ต้องการให้จัดหลักสูตร ด้านการกีฬา และข้อเสนอแนะ ให้ลดกิจกรรมนอกโรงเรียนให้น้อยลง ครูควรสอนโดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนนักเรียน มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอน ควรโครงการฝึกอาชีพด้านต่างๆในโรงเรียน ควรเพิ่มวิชาเลือกด้านอาชีพให้เลือกมากขึ้น และควรให้มีการสอนวิชาชีพกับวิชาการเท่าๆกันในโรงเรียน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียน นักเรียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนานักเรียน ว่าต้องการครูที่มีฝีมือมาสอนวิชาชีพที่นักเรียนต้องการ ต้องการให้จัดอบรมด้านงานอาชีพในโรงเรียนควรจัดอบรมด้านงานอาชีพในโรงเรียน และต้องการให้จัดอุปกรณ์กีฬา คอมพิวเตอร์ เครื่องดนตรี รวมทั้งจัดให้นักเรียนไปศึกษาดูงาน ด้านอาชีพต่างๆ กระทรวงศึกษาธิการ

อภิปรายผล

1.ความต้องการทำงานในตำแหน่งข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 58.12 ที่เป็นดังนี้เพราะนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของกระทรวงศึกษาธิการที่สนับสนุนให้สถานศึกษามุ่งก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ แต่ละประเทศสมาชิกต้องเร่งดำเนินการเตรียมความพร้อมให้พลเมืองของตนมีสมรรถนะที่จะดำรงชีวิตประกอบอาชีพและแข่งขันได้ในเวทีโลก ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการเตรียมพลเมืองโดยผ่านการจัดการศึกษาเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ได้มีการปรับทั้งเป้าหมายและกระบวนการในการ

เตรียมเยาวชนโดยในมิติของเป้าหมาย นอกจาก การพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งให้เกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแล้วยังมุ่งเตรียมเยาวชนให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับความถนัด และศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการจัดหางาน (2557) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษาต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปที่ 3 และปที่ 6 ที่พบว่าพบวานักเรียนมีเปาหมายที่จะรับราชการหรือทำงานในรัฐวิสาหกิจมากที่สุดรอยละ 36.03

2. ด้านการศึกษาต่อ นักเรียนมีความต้องการเรียนต่อในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ซึ่งสอดคล้องกับกรมการจัดหางาน(2557)ที่พบว่านักเรียนมีเปาหมายที่จะรับราชการหรือทำงานในรัฐวิสาหกิจมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเอ็ดดี้ (1969) ที่พบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนคือบิดามารดามีอิทธิพลต่อ การเลือกสาขาวิชาชีพของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเลือกเรียนของเด็กมากกว่าความมีชื่อเสียงของบิดา การเลือกสาขาวิชาเรียนต่อของเด็กขึ้นอยู่กับความสนใจส่วนตัว ความพึงพอใจ ความสามารถและค่าตอบแทน และบิดามารดาบุคคลที่มีชื่อเสียงในวิชาชีพ มีอิทธิพลต่อการเลือกสาขาวิชาตามลำดับ

3.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรและสาขาวิชาชีพที่ต้องการเรียน นักเรียน มีความต้องการ เรียนในวิชาที่ต้องปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง ต้องการให้โรงเรียนสอนหลักสูตรวิชาชีพที่หางานทำได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับบุษยากร อุบลพฤกษ์ (2543)ที่พบว่านักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อในสายอาชีพส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อในแผนการเรียนสาขาช่างยนต์ ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า เกษตรกรรมและในส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนานักเรียนต้องการครูที่มีฝีมือมาสอนวิชาชีพที่นักเรียนต้องการ ต้องการให้จัดอบรมด้านงานอาชีพในโรงเรียนสอดคล้องกับผลการวิจัยของวัชรี เหล่มตระกูล (2543)ที่พบว่านักเรียนต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดในการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ข้อมูล ความรู้รายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาต่อและจัดหาทุนสนับสนุนในการศึกษาต่อ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

ผลที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในจังหวัดน่าน สามารถนำไปใช้วางแผนงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในจังหวัด เพื่อให้มีงานทำหลังจบการศึกษาภาคบังคับในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและบริบทของพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2545).**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545.** กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอรต์ ซินดิเคท จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2553).**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3).** กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอรต์ ซินดิเคท จำกัด.

ทรงเกียรติ ปกเคทา (2548) **การศึกษาเรื่องปจจัยที่มีความสัมพันธกับการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม.** ปริญญานิพนธ์ (ศ.ม.)มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุษยากร อุบลพฤกษ์ (2543)**ความต้องการในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ โรงเรียน 3 ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปางมะผ้า จังหวัด .แม่ฮ่องสอน**เชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ :.

บุญชม ศรีสะอาด.(2545) **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่7.กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

ลออ สมใจ (2555) **การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลสมุทรปราการ.**สารนิพนธ์ กศม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

วัชรี เหล่มตระกูล (2543) **ความต้องการในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง.** เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วารี ศิริรัตนอำพร.(2550). **การศึกษาการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกิ่งอำเภอนิคมพัฒนาจังหวัดระยอง.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.

ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2560) **แนวทางการสร้างอาชีพสู่การมีงานทำของโรงเรียนดีประจำตำบล.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การ สงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

สิริพร พวงมาลัย.(2543) **ความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองลำพูน.** รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรพล ปธานวนิช (2544) **แนวคิดและปรากฏการณ์ด้านแรงงาน.กรุงเทพฯ : มูลนิธิฟรีดริคเอแบร์ท.** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2 (2556) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำ. เชียงใหม่ : หสม.ส.การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548). **รายงานการวิจัยการใช้หลักสูตรสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของของครูผู้สอน**.กรุงเทพฯ : โรงพิมพองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2545) **การจัดการศึกษาด้านอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร.** เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการฯ ณ โรงแรมคุ้มภูคำ จังหวัดเชียงใหม่.

การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้เกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์

Promotion of Basic Mathematics Skills of Kindergarten 3 Students, Taksin Rajanusorn School

กนิฏฐา จีนด้วง[1] สุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์[2] สมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล[3]
Kanitta Jinduang[1] Dr.Supaporn Kittiratchadonon[2] Somyot Suphopaksakun[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้เกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่เด็กปฐมวัยอายุ5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ เกมการศึกษาจำนวน 8 เกม และแบบวัดประเมินความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน จำนวน 10 ข้อ ใช้ระยะเวลาในการทดลองกิจกรรม 10 สัปดาห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การหาค่าร้อยละความก้าวหน้า ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ที่ได้รับการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษา มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ ทักษะด้านการจำตัวเลข เปรียบเทียบ และการเรียงลำดับที่ดีขึ้น โดยมีคะแนนร้อยละความก้าวหน้าสูงขึ้นทุกคน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 14.67 และ 30 ตามลำดับ และมีค่าร้อยละความก้าวหน้าทั้งชั้นเรียนเท่ากับ 51.11

คำสำคัญ : การส่งเสริม,ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ , เกมการศึกษา

Abstract

The purpose of this research is to promote the basic math skills of Kindergarten 3 students using educational games. The study population consisted of three preschool children aged 5-6 who were studying in Kindergarten, Year 3/1, Semester 2, Academic Year 2020, Taksin Rajanusorn School, 3 people. 8 educational games and 10 basic math skills assessments for students with a 10-week test. Statistics used in data analysis Finding the percentage of progress. The results of the research were as follows: Kindergarten year students 3/1 fostering basic math skills Using

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] ดร.,อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

educational games Have basic math skills, including better memorization, comparison, and sequencing. With the highest percentage of progress for everyone. The mean score before and after class was 14.67 and 30, respectively, and the percentage of progress for the whole class was 51.11

Keywords : Promotion, Basic Mathematics Skills ,Kindergarten

บทนำ

การศึกษาในระดับปฐมวัยจัดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญระดับหนึ่ง เพราะเป็นช่วงที่มีพัฒนาการทุกด้านเจริญอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การพัฒนาเด็กในช่วงนี้จะเป็นการวานพื้นฐาน ความสามารถด้านต่างๆ ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตของเด็กและประเทศชาติ โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านสติปัญญาจะมีการเจริญงอกงามสูงสุดร้อยละ 50 และจะเพิ่มเป็นร้อยละ 80 ราศี นิสภกุล. (2550) สอดคล้องกับ รวีวรรณ สุวรรณเจริญ. (2554). กล่าวว่าพัฒนาการทางด้านสติปัญญา เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิดและความเข้าใจของเด็ก เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้ประสบความสำเร็จในอนาคตได้ ด้วยการที่พ่อแม่ไม่ปิดกั้นหนทางในการสร้างสรรค์ของเด็ก ผู้ใหญ่รอบตัวจะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะสร้างแรงจูงใจให้เด็กมีความใฝ่รู้ ได้แสดงความสามารถ กล้าแสดงความคิดเห็น โดยปลูกฝังให้เด็กเป็นคนรู้จักคิด ฝึกให้สังเกตสิ่งรอบตัว ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กทำ ให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากการลองผิดลองถูกในเรื่องต่างๆ ให้เด็กได้ฝึกคิดแก้ปัญหาต่างๆด้วยตัวเอง ทั้งนี้โดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผลและความถูกต้องเหมาะสม

คณิตศาสตร์เป็นวิชาของการคิดอย่างมีเหตุผล การศึกษาอย่างสม่ำเสมอและใช้กระบวนการคิดที่ถูกต้องของการเรียนคณิตศาสตร์จะสร้างให้เด็กเกิดความสามารถพื้นฐานในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยเนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ ถ้าหากมองไปรอบๆตัวจะเห็นว่าชีวิตเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์อย่างมาก สังเกตในการเล่นและการพูดคุยของเด็กมักจะมีเรื่องคณิตศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ คมขวัญ อ่อนบึงพร้าว.(2550) กล่าวว่า ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การเรียนรู้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้โอกาสเด็กได้สร้างความรู้และทักษะ ปลูกฝังให้เด็กรู้จักค้นคว้า แก้ปัญหา เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาที่สูงขึ้น และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

คณิตศาสตร์สำหรับเด็กควรเน้นการให้เด็กได้มีโอกาสจัดกระทำ กับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เพราะเด็กในวัยนี้เรียนรู้โดยอาศัยประสาทสัมผัสรับรู้และการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา การจัดการเรียนรู้เน้นให้เด็กได้พัฒนาประสาทสัมผัสให้มากที่สุด และกระตุ้นให้เด็กได้คิดและมีโอกาสจัดกระทำ หรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสแตะต้อง ได้เห็นสิ่งต่าง

ๆ หรือเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยผ่านประสาทสัมผัสแตะต้อง ได้เห็นสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รอบตัว

จากการที่ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่3/1 สังเกตพบว่า นักเรียนขาดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ คือ ทักษะการด้านการรู้ค่าจำนวนตัวเลข ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีทักษะการด้านการรู้ค่าจำนวนตัวเลข นักเรียนจะได้มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตัวเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการรู้ค่าจำนวนของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้เกมการศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์ด้านการรู้ค่าจำนวนของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
   1.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย
   1.2 หลักการ
   1.3 จุดมุ่งหมาย
   1.4 สาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ
   1.5 การจัดประสบการณ์
   1.6 การประเมินพัฒนาการ

2 .เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
   2 1.ความหมายของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
   2 2.ความสำคัญของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
   2 3.จุดมุงหมายในการเตรียมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
   2 4.ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย
   2 5.หลักการสอนคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย
   2 6.ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่เด็กปฐมวัยต้องเรียน
   2 7.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเกมการศึกษา
   3.1 ความหมายของเกมการศึกษา

3.2 ประเภทของเกมการศึกษา
3.3 จุดประสงค์ของการจัดเกมการศึกษา
3.4 หลักในการใช้เกมการศึกษา
3.5 ประโยชน์ของเกมการศึกษา
3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกมการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย หญิง อายุ-5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น อนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์

2.2 กลุมตัวอยาง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น อนุบาล 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1 เกมการศึกษา .มีจำนวน 8 เกม 1) เกมนิ้วมือกับจำนวน 2) เกมเห็ดบอกจำนวน 3) เกมวงกลมบอกจำนวน 4) เกมวงล้อดาวกับจำนวน 5) เกมจับคู่ภพของขวัญกับจำนวน 6) เกมจับคู่ภาพบอกจำนวน 7) เกมเมล็ดแอปเปิ้ลบอกจำนวน 8) เกมโดมิโนบอกจำนวน

2. แบบวัดความสามารถด้านทักษะทางคณิตศาสตร์เด็กปฐมวัยประกอบไปด้วย การสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การเรียงลำดับ จำนวน 10 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ทำการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 5 วันๆละ 30 นาที ทำการทดลองในช่วงของกิจกรรมเกมการศึกษา เวลา 13.00-13.30 ดำเนินการ ดังนี้

1) ก่อนดำเนินการจัดประสบการณ์กิจกรรมเกมการศึกษาได้ทำการทดสอบโดยแบบวัดประเมินความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ จำนวน 11 ข้อ

2) ดำเนินการจัดประสบการณ์กิจกรรมเกมการศึกษา วันจันทร์ถึงวันศุกร์ วันละ 30 นาที จำนวน 8 สัปดาห์

3) เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ครบ 8 สัปดาห์ ได้ทำการทดสอบโดยแบบวัดประเมินความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ จำนวน 11 ข้อ

4) นำคะแนนที่ได้จากการทำทดสอบก่อนและหลัง ไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละความก้าวหน้าของเด็กทุกคน และทั้งชั้นเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบวัดความสามารถด้านทักษะทางคณิตศาสตร์เด็กปฐมวัยประกอบไปด้วย การสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การเรียงลำดับ จำนวน 10 ข้อ โดยใช้ค่าร้อยละ แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้เกมการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการรู้ค่าจำนวน มีคะแนนร้อยละความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 53.33 ถึง ร้อยละ 76.67 ตามลำดับ

.2ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมเท่ากับ 8.0 และหลังการจัดกิจกรรมเท่ากับ 27.67 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบทั้งกิจกรรมพบว่าคะแนนร้อยละความก้าวหน้าทั้งกิจกรรมเท่ากับ 65.56

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้เกมการศึกษา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1ที่ได้รับการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษา มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ได้แก่ ทักษะการจำตัวเลข ทักษะการรู้ค่าจำนวน และทักษะการนับ โดยมีคะแนนร้อยละความก้าวหน้าสูงขึ้นทุกคน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเกมการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นมีสีสันสดใส สวยงาม และมีความหลากหลายให้เด็กได้ผลัดเปลี่ยนเวียนมาเล่น ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา พีอาเจต์ (Piaget)เป็นผู้นำ ทฤษฎีนี้เน้นที่กระบวนการและเนื้อหาของการเล่นที่ส่งเสริม กล่าวว่า เกมการศึกษาเป็นของเล่นที่ช่วยให้ผู้เล่นได้ฝึกทักษะการสังเกตและการคิดอย่างรวดเร็ว เป็นกิจกรรมการเล่นที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาด้านสติปัญญา เป็นการเล่นที่ช่วยให้ผู้เล่นเป็นผู้มีความสังเกตดี ช่วยให้มองเห็นได้ ได้ฟัง หรือคิดอย่างรวดเร็ว ซึ่งเกมการศึกษาจะต่างจากของเล่นอย่างอื่น แต่ละชุดจะมีวิธีเล่นโดยเฉพาะอาจเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่ม ผู้เล่นสามารถตรวจสอบจาก http://artticcharinrut.blogspot.com/ (2554). สื่อประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยที่กล่าวถึงความสำคัญของเกมการศึกษาไว้ว่าการเล่นเกมการศึกษาของเด็กเป็นการพัฒนาความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นๆ เช่น การเรียงลำดับเหตุการณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ผ่านการทำกิจกรรมเกมการศึกษาที่หลากหลาย มีความซับซ้อนมากขึ้น ตามลำดับความยากง่าย เพื่อที่เด็กจะไดมีพัฒนาการด้านการรู้ค่าจำนวนที่ดีเพิ่มมากขึ้น

2. การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ด้านการรู้ค่าจำนวนของเด็กระดับชั้นอนุบาล 3 โดยการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ครูจะต้องให้เวลากับเด็กในการปรับตัว ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งในช่วงระยะเวลา สัปดาห์แรกเมื่อเด็กหยิบจับเกมการศึกษามาเล่น ทำให้แด็กยังไม่มีความคุ้นเคยในการเล่มทักษะด้านการรู้ค่า จำนวนของตัวเลขอีก ในขณะที่เด็กไม่อยากหยิบครูควรกระตุ้นเร้าความสนใจให้เด็กเกิดความมั่นใจในการทำ กิจกรรม โดยให้เด็กลงมือทำกิจกรรมเกมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. ครูควรเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสม มีความปลอดภัย และมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก ครู-ต้องคอย กระตุ้นและดำเนินกิจกรรมโดยยืดหยุ่นเวลาและดูแลอย่างใกล้ชิด

4. ผู้ปกครองสามารถทำกิจกรรมเกมการศึกษาไปใช้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการดานการรู้ค่าจำนวนให้กับ เด็กควบคู่ไปกับทางโรงเรียนเพื่อให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยในการทำวิจัยเรื่องการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โดยใช้เกมการศึกษา สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยเฉพาะความร่วมมือกันระหว่างครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 กับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ที่ได้ร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ให้แก่นักเรียน ผลิตสื่อเกมการศึกษา ดำเนินกิจกรรม รวบรวมข้อมูล ตลอดจนสรุปและอภิปรายผลการวิจัย รวมถึงคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นในฝ่ายงานวิจัยทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

รวิพร ผาด่วน (2557).**ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ เศษวัสดุ.** ปริญญานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา, อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์.

คมขวัญ อ่อนบึงพร้าว. (2550). **การพัฒนาทักษะพื้นฐานทาง คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้ รูปแบบกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้.** ปรัชญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ ศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวโรฒ, 2550

กมลรัตน์ กมลสุทธิ. (2555). **ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวมอนเตสซอรี่.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

รวีวรรณ สุวรรณเจริญ. (2554). **ความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยแป้งโดกับลูกกลิ้งหลายลาย.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ. : บัณพิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ราศี นิสภกุล. (2550) **การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยน้ำตาลไอซิ่ง.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

พิจิตรา เกษประดิษฐ์. (2552). **ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยขนมอบ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

Blogger Arttic. : (2554). **สื่อประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยแหล่งข้อมูลที่ค้นได้จาก .** http://artticcharinrut.blogspot.com. สืบค้นเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 28 กรกฎาคม พ .ศ. 2554.

การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนสะพานที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

Development of learning experiences by using storytelling activities To strengthen listening and speaking ability for students in kindergarten 1 Saphan 3 School, Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1

พัชรา ดุสมศักดิ์[1] ศุกลรัตน์ มิ่งสมร[2] สมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล[3]
Phatchara Dosomsak[1] Dr.Sukorat Mingsamorn[2] Somyot Suphopaksakun[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล1 โรงเรียนสะพานที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต1 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถ ในการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาล1 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสะพานที่ 3 จำนวน 33 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมนิทาน จำนวน 2 แผน และ แบบทดสอบความสามารถในการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ซึ่งเป็นแบบรูปภาพจำนวน 5 ข้อ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา 2 สัปดาห์ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานและแบบทดสอบความสามารถในการฟังและพูด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี นักเรียนมีความสามารถในการฟังและการพูด ก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานมีค่าเฉลี่ย 26.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานมีค่าเฉลี่ย 25.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 ตามลำดับ หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การจัดประสบการณ์การเรียนรู้, การเล่านิทาน, การฟังและการพูด

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

Abstract

Objective of this research is 1) to develop a learning experience using storytelling activities to enhance listening and speaking ability for Kindergarten 1 students. Saphan 3 School, Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1. 2) to compare the listening and speaking ability of Kindergarten 1 students. Before and after organizing the learning experience using storytelling activities the sample group was kindergarten 1/2 students. Who studied in semester 1, academic year 2020, Saphan 3 school, total 33 people were obtained by simple random sampling the tools used include a learning experience plan using 2 storytelling activities and a picture-based listening and speaking test of Kindergarten 1 students of 5 items the duration of the study was 2 weeks. This was a one-group quasi-experimental study, tested before and after the experiment. the statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test on dependent samples.

A learning experience plan using storytelling activities and listening and speaking ability tests. There is a good level of suitability students have the ability to listen and speak before organizing the learning experience using storytelling activities, the mean was 26.24, the standard deviation was 0.91, and after the learning experience using storytelling activities, the mean was 25.94, the standard deviation of 0.86, respectively. The learning experience using storytelling activities was significantly higher than that of prior learning experience at level. 01.

Keywords: organizing learning experiences, storytelling, listening and speaking

บทนำ

ภาษาเป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งอารยธรรมของมนุษย์ที่บ่งบอกความเป็นชนเผ่าและความเป็นชนชาติได้ดี และเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์เพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้ (ศุภมาส จิรกอบสกุล, 2559 : 1) ดังนั้นการสอนโดยใช้กิจกรรมนิทานเป็นวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาความพร้อมทางภาษาไทยได้ดี คุณค่าของนิทานเป็นสื่ออย่างการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโตและมีคุณภาพต้องพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความ แตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่ ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560)

การประยุกต์นิทานโดยสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาบทเรียนและนำนิทานมาเป็นสื่อในการสอนให้เด็กได้รับความรู้ความเข้าใจในบทเรียนจะทำให้เด็กเรียนได้ดียิ่งขึ้น

การเล่านิทานเป็นการเล่าเรื่องต่าง ๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม สื่อที่ใช้ในการเล่านิทานอาจเป็นรูปภาพ หนังสือ นิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กไปในตัว การเล่านิทานให้เด็กฟังบ่อย ๆ จึงเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการเรียนรู้ของเด็กทุกมิติเกิดพลังแห่งจินตนาการและสร้างสรรค์ส่งเสริมการแสดงออก ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพในการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก วิธีการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีอยู่มากมายหลายวิธีเช่น การเล่านิทานปากเปล่า การเล่านิทานประกอบท่าทาง การเล่านิทานประกอบภาพ การเล่านิทานประกอบเสียง การเล่านิทานประกอบอุปกรณ์ การเล่านิทานประกอบการวาดภาพ การเล่านิทานไม่จบเรื่อง หรือการเล่านิทานประกอบการเชิดหุ่นมือ กิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดความรู้สึกด้วยการเชื่อมโยงประสบการณ์ต่าง ๆ จากนิทาน ใช้ทักษะทางภาษาด้านการฟังพูดอ่านและเขียนอย่างครบถ้วน (ศุภมาส จิรกอบสกุล, 2559 : 1)

การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้จริง ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น นิทานสามารถตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ทำให้รู้สึกผ่อนคลายมีสมาธิ เกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา ความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกอย่างอิสระ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 77) และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานจะเน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้นได้แก่ สื่อที่เป็นรูปภาพ หนังสือ นิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง ร่วมกับการเล่นบทบาทสมมติ เป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทานโดยใช้หุ่นสวมศีรษะ รูปคน และสัตว์รูปแบบต่าง ๆ เครื่องแต่งกายและ อุปกรณ์ของจริงชนิดต่างๆ เพื่อเร้าความสนใจและก่อให้เกิดความสนุกสนาน นอกจากนี้ศิลปะการเล่านิทานให้ผู้ฟังเกิดความประทับใจมีดังนี้ 1.เสียงของผู้เล่า ผู้เล่าต้องใช้เสียงตัวเองให้ได้ความหมายตามจุดประสงค์ เสียงชัดเจน ระดับเสียงและจังหวะเหมาะสมตามท้องเรื่อง 2.ท่าทางของผู้เล่า การทำท่าทางเป็นสิ่งจำเป็นแต่ควรทำเพียงเล็กน้อยเพียงเพื่อให้เด็กเกิดมโนภาพ ไม่ควรเป็นการแสดงที่จริงจัง 3.จังหวะการพูดจะพูดช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องที่เล่า จังหวะการพูดจะทำให้ นิทานน่าสนใจ ช่องว่างระหว่างการพูดที่ให้เด็กใจจดใจจ่อว่าต่อไปจะเกิดอะไรขึ้น 4.การเตรียมตัวล่วงหน้าของผู้เล่า เพื่อให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าเรื่องจะดำเนินไปอย่างไร ผู้เล่าควรจำเนื้อเรื่องในนิทานให้ได้ 5.การใช้สายตาทอดไปที่เด็กเพื่อจะได้เห็นถึงความรู้สึกของผู้เล่าที่ฉายออกมาทางดวงตา เวลาฟังนิทานสายตา เด็กจะจับจ้องอยู่ที่ผู้เล่า 6.การใช้คำถาม ถามเด็กขณะเล่าเพื่อเป็นการดึงความสนใจของเด็กหลังจากที่เล่านิทานไปได้ระยะหนึ่ง 7.ใช้สื่อประกอบการเล่านิทานอาจเป็นการวาดภาพใช้ภาพประกอบ ใช้หุ่นหรือตุ๊กตาประกอบจะทำให้บรรยากาศในการเล่านิทานสนุกสนานน่าสนใจยิ่งขึ้น

จากการศึกษาแนวทาง วิธีการ เทคนิคการเล่านิทานให้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดสำหรับนักเรียนชั้นอนุบา 1 โรงเรียนสะพานที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ทางภาษา เกิดความคิดจินตนาการที่จะส่งผลต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล1 โรงเรียนสะพานที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต1
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาล1 โรงเรียนสะพานที่ 3 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับนักเรียนชั้นอนุบาล 1
3. การเล่านิทาน
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา
6. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนสะพานที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 67 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนสะพานที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 33 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ มีองค์ประกอบดังนี้ 1. การเล่านิทานประกอบภาพ 2. การเล่านิทานประกอบหุ่นมือ 3. การเล่านิทานประกอบท่าทางตัวละคร มาใช้ในการพัฒนาความพร้อมด้านภาษาไทย คือ 1.การฟัง 2.การพูด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความพร้อมด้านภาษาไทย คือ 1. การฟัง 2. การพูด ประกอบด้วย เกณฑ์การให้คะแนน แบบบันทึกคะแนนการวัดความพร้อมด้านภาษาไทย คือ 1.การฟัง 2.การ พูด ซึ่งมีจำนวน 30 ข้อ คะแนนรวมทั้งหมด 30 คะแนน โดยทดสอบเด็กทีละคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยใช้เวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละประมาณ 30 นาที โดยจัดในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ดังนี้

1) ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน ได้ทำการทดสอบโดยแบบทดสอบวัดความพร้อมด้านภาษาไทย คือ 1. การฟัง 2. การพูด จำนวน 30 ข้อ

2) ดำเนินการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน ใช้เวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันจันทร์ถึงวันศุกร์ วันละ 30 นาที โดยจัดในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์

3) เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน ครบ 2 สัปดาห์ ได้ทำการทดสอบโดยแบบทดสอบวัดความพร้อมด้านภาษาไทย คือ 1. การฟัง 2. การพูด จำนวน 30 ข้อ

4) นำคะแนนที่ได้จากการทำทดสอบก่อนและหลัง ไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละความก้าวหน้าของเด็กทุกคน และทั้งชั้นเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดความพร้อมด้านภาษาไทย คือ 1. การฟัง 2. การพูด จำนวน 30 ข้อ โดยใช้ค่าร้อยละ แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ความสามารถในการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาล 1/2 โรงเรียนสะพานที่ 3 ก่อนการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน มีค่าเฉลี่ย 25.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ 0.86 และหลังการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน มีค่าเฉลี่ย 26.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน มีคะแนนความสามารถในการฟังและการพูด หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เนื่องมาจากเด็กปฐมวัยได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือสื่อหลายประเภท ซึ่งสื่อมีความเหมาะสมกับวัย และกิจกรรมนิทานเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฟังและพูดเพื่อส่งเสริมความพร้อมทางภาษาไทย ทำให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการ การเล่นตามมุมประสบการณ์ การไปแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมทีมุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรง มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยผ่านการพูดและฟังอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ของสุพัตรา บุ่งง้าว (2560). ที่พบว่าวิธีการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นจริง ทำให้เด็กมีประสบการณ์ตรงและได้เรียนรู้จากการค้นพบ อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังทัศนคติ การกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า เช่น การฟังเพลงบรรเลงในขณะที่เด็กทำกิจกรรมการร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ประกอบท่าทาง สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของเด็กปฐมวัยที่ชอบร้องรำทำเพลง ชอบเล่นและสำรวจค้นคว้า สนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่แปลกใหม่ การที่เด็กได้รับประสบการณ์และการกระตุ้นจากสิ่งเร้าทำให้เด็กเข้าใจ และรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ครูต้องมีความเข้าใจวิธีการที่ใช้กระตุ้นความสามารถในการฟังและการพูดในการจัดกิจกรรมนิทาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและการพูด

2. ครูปฐมวัยควรมีการดัดแปลง คิดค้นวิธีการจัดกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความสามารถ ในการฟังและการพูด

3. ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมและแสดงความคิดเห็น โดยใช้กิจกรรมและสื่อประสมในการจัดกิจกรรมนิทาน

4. การพัฒนาความสามารถในการฟังและการพูดครูต้องยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับความต้องการ และความสนใจของเด็ก เนื่องจากเด็กมีความสนใจสั้น ครูจึงต้องใช้สิ่งเร้ากระตุ้นอย่างหลากหลาย

5. ในการพัฒนาความสามารถในการฟังและการพูดให้แก่เด็กปฐมวัย ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม และสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้

6. ครูควรจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนสะพานที่3 อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำเครื่องมือในการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้แบบทดสอบความพร้อมทางภาษาไทย รวมทั้งคุณครูประจำชั้นและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีตลอดระยะเวลาทำการทดลอง จึงทำให้งานวิจัยการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนสะพานที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

ศุภมาส จิรกอบสกุล. (2559**). ทักษะทางภาษาด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านนิทานร่วมกัน.** วิทยานิพนธ์.(หลักสูตรและการสอน) : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุพัตรา บุ่งง้าว. (2560). **การใช้นิทานภาพเพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย.** ปริญญาศึกษาศาสตร์บัณฑิต.(การศึกษาปฐมวัย) : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) ตำบลหนองแขม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

Development of experiential activities using creative arts and coloring to enhance early childhood creativity. Wat Yan Khat Community School (public welfare) Nongkhaem Subdistrict, Phrom Phiram District Phitsanulok Province

เขมกร ทับทิมจันทร์[1] รังสรรค์ มณีเล็ก[2] ระเบียบ สิทธิชัย[3]
Khemkorn Tabtimchan[1] Rangsan Maneelek[2] Rabiab Sittichai[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 22 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี จำนวน 2 แผน และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบรูปภาพจำนวน 2 ข้อ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา 2 สัปดาห์ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และt-test แบบ dependent samples

ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี มีความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : กิจกรรมเสริมประสบการณ์, ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี, ความคิดสร้างสรรค์

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[3] ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

Abstract

This research aims to 1) develop experiential activities using creative arts and coloring to enhance early childhood creativity, 2) to compare early childhood creativity before and after organizing learning experiences using creative arts and coloring. The sample consisted of Kindergarten 2 students studying in the first semester of academic year 2020 at Wat Yan Khad Community School. (Prachasongkroh) Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3 a total of 22 people were obtained by a simple random method. The tools used in the study consisted of plan of activities to enhance the experience by using creative arts, drawing 2 plans and a quiz to measure the creativity of children this was a picture of 2 items. The duration of the study was 2 weeks. It was a quasi-experimental group of one group, pre-test and post-test. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test on dependent samples.

The results of the experiment showed that preschool children who have been organized to enhance their experience by using creative arts and coloring. Have excellent overall creativity And creativity of early childhood after organizing the learning experience using creative arts and coloring higher than before organizing the learning experience using creative art coloring. With statistical significance at the .01 level.

Keywords : experiential activity, creative arts coloring, creativity

บทนำ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโตและมีคุณภาพต้องพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้านสติปัญญาที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้กับเด็กทุกคน (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560)

ความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการค้นพบสิ่งแปลกใหม่และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก ลักษณะดีเด่นของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีความคิดริเริ่มสามารถดัดแปลงประสบการณ์ที่มีอยู่ให้ออกมาในรูปใหม่ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์หรือนำไปแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับสุพัตรา พรหมจรรย์ (2550) กล่าวว่าบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีบุคลิกภาพที่เชื่อมั่นตนเอง มีความอดทน ไม่เลิกความตั้งใจง่ายๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยความคิดสร้างสรรค์มีอยู่ในตัวบุคคลมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป สอดคล้องกับสุภาวดี ตั้งบุปผา (2533 : 1) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และสามารถพัฒนาส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ให้สูงขึ้นได้ด้วยการสอนฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธี และมีข้อเสนอแนะว่าควร ฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์ชน ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาให้สูงขึ้น เพื่อให้เด็กได้เจริญเติบโตเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์สูงและพร้อมที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ประเทศชาติต่อไป ความคิดสร้างสรรค์เป็นผลรวมของความสามารถทั้งหมดของสติปัญญา ซึ่งให้ผลลัพธ์ออกมาหลายรูปแบบอาจจะออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่วิธีการใหม่หรือกระบวนการใหม่ก็ตาม เป็นการทำงานของทุกส่วนของสมองที่ประสานสัมพันธ์กันอย่างมีระบบ หรือจะพูดให้เข้าใจง่ายขึ้นคือ เป็นความสามารถในการรับรู้ปัญหา ใช้ความรู้ความสามารถทำความเข้าใจที่ มาที่ไปของปัญหานั้น รู้จักแยกแยะความยากง่าย หาหนทางแก้ไขตรวจสอบและขยายผลเมื่อสำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์คือคุณสมบัติของความคิด อันเป็นผลรวมสุดท้ายของกระบวนการภายในสมองของเรา ทำให้เกิดความคิดที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ที่มีคุณภาพ แปลกแตกต่างและส่งผลให้เกิดคุณค่าในวงแคบ (ต่อตนเอง) และวงกว้าง (ต่อผู้อื่น) ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นกิจกรรมที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี

ความคิดสร้างสรรค์ระบายสี เป็นการฝึกให้เด็กได้ใช้ทักษะของกล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ และความคิดของตนจากการเรียนรู้ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมมาใช้ในการระบายสีจากชิ้นงานสร้างสรรค์อื่นๆ เข้ามาผสมผสานกันเป็นงานศิลปะอีกรูปแบบหนึ่งโดยใช้รูปภาพเป็นตัวกำหนดนำมาประกอบเป็นรูปร่างตามความคิดริเริ่มและจินตนาการของเด็ก ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้กล้ามเนื้อมือระบาย ส่งผลไปสู่การควบคุมการทำงานในส่วนต่างๆ ของร่างกาย ด้านอารมณ์เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินในการระบายสีส่งผลให้สุขภาพจิตดี (สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, 2559)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) ตำบลหนองแขม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อพัฒนานักเรียนด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
2. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีของเด็กปฐมวัย
3. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา
6. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนโรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

กลุมตัวอยาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนโรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 22 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (sample random sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์การระบายสี มีองค์ประกอบดังนี้ 1.จุดประสงค์การเรียนรู้ 2.การบวนการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป) 3.สื่อ อุปกรณ์ใช้ 4.การวัดและการประเมินผล 5.วิธีการระบายสี เวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ4 วัน วันละ 30 นาที รวม 4 วัน โดยจัดในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์

3.2 แบบวัดความคิดคิดสร้างสรรค์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ก่อนดำเนินการทดลองผู้วิจัยนำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยไปทดสอบกับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) ผู้วิจัยนำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มาทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ กลุ่ม 1 วันจันทร์ และวันพุธ และกลุ่ม 2 วันอังคารและวันพฤหัสบดี เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2563 โดยทดลองวันละ 30 นาที

3) เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 2 ชุดเดิม ไปทดสอบเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง แล้ววิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบวัดวัดความคิดสร้างสรรค์มาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในกลุ่มทดลองก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี มีคะแนนเฉลี่ย 2.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77 และคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในกลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี มีค่าเฉลี่ย 13.18 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เนื่องมาจากเด็กปฐมวัยได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือสื่อหลายประเภท ซึ่งสื่อมีความเหมาะสมกับวัย และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนและพัฒนางานศิลปะอย่างอิสระเด็กคิดสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตนเองจากการระบายสีภาพอิสระ และจากการกระตุ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่านิทานจะทำให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการ การเล่นตามมุมประสบการณ์ การไปแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรง มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยผ่านการคิดสร้างสรรค์จินตนาการอย่างมีเหตุผลและได้ลงมือกระทำเป็นการสร้างองค์ความรู้ เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ของเอ็ดการ์ เดล (อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2542 : 56) ที่ค้นพบว่าวิธีการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นจริงให้เด็กมีประสบการณ์ตรงและได้เรียนรู้จากการค้นพบ อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังทัศนคติ และพฤติกรรม ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า เช่น การฟังเพลงบรรเลงในขณะที่เด็กทำกิจกรรม การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ประกอบท่าทาง สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของเด็กปฐมวัยที่ชอบร้องรำทำเพลง ชอบ

เล่นและสำรวจค้นคว้า สนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่แปลกใหม่ การที่เด็กได้รับประสบการณ์และการกระตุ้นจากสิ่งเร้าทำให้เด็กเข้าใจ และรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็กซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดิวอี้ (อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2545 : 65) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการกระทำ และสอดคล้องกับวรรณา กรัสพรหม (2546 : 62-63) กล่าวว่าการจัดประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมเด็กให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างดีหากได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าจะก่อให้เกิดความสามารถทางสมองในการคิดดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์และคิดสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่ เพื่อให้ผลงานมีความละเอียดลออ อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตนเองจากการบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยการวาดภาพอย่างอิสระ และสามารถถ่ายทอดความคิดจินตนาการของตนเองอย่างเต็มที่ นอกจากนี้การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ยังเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมของเด็กวัยนี้ เพราะในช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูงและศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา หากเด็กได้รับการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องตามลำดับก็เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัย

ข้อเสนอแนะ

1. ครูต้องมีความเข้าใจวิธีการที่ใช้กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
2. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยครูต้องยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเด็ก เนื่องจากเด็กมีความสนใจสั้น ครูจึงต้องใช้สิ่งเร้ากระตุ้นอย่างหลากหลาย
3. ครูควรจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
4. ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมและแสดงความคิดเห็น โดยใช้กิจกรรมและสื่อประสมในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี
5. ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัย ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม และสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายทวี แย้มดี ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) ที่ได้อำนวยความสะดวก และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำเครื่องมือในการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งขอขอบคุณครูประจำชั้น และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีตลอดระยะเวลาทำการทดลอง รวมทั้งคณะครูโรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560) **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู. (2559). **การพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง.** ปริญญามนุษยศาสตร์บัณฑิต. (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ): มหาวิทยาลัยศิลปกร.

สุพัตรา พรหมจรรย์. (2550). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสของเด็กปฐมวัย โรงเรียนทุ่งปรือวิทยาคม จังหวัดสงขลา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุภาวดี ศรีวรรธนะ. (2552). **พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยและวิธีการส่งเสริม.** นครสวรรค์ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

A learning experience using plasticine art to promote creativity of early childhood. Ban Lan Sang School, Mae Tho Subdistrict, Mueang Tak District Tak Province Tak Primary Educational Service Area Office 1

ณภัทร จันทร์กระจ่าง[1] กรรณิการ์ ทองรักษ์[2]
Naphat Chankrachang[1] Kannika Thongrak[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมัน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี โรงเรียนบ้านลานสาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 14 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ดำเนินการทดลองในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นเวลา 3 สัปดาห์ๆ ละ 5 วัน วันละประมาณ 30 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย และแบบประเมินการสังเกตความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การวิเคราะห์แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test Dependent) ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

คำสำคัญ : การจัดประสบการณ์การเรียนรู้, การปั้น, การคิดสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this research were to 1) develop a learning experience using art, clay sculpture, to promote creativity of early childhood children; 2) to compare early childhood creativity before and after organizing learning experiences using art. Plasticine

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 0852707689

sculpture The sample consisted of 14 preschool children aged between 5-6 years at Ban Lan Sang School, Semester 1, Academic Year 2020, which were obtained by simple random sampling method. Conducting time trials, creative and experiential activities. For 3 weeks, 5 days a day, about 30 minutes per day. A learning experience plan using plasticine art to promote creativity for early childhood. And the creative observation assessment By using a single group of experimental analysis Measure results before and after testing (One-Group Pretest-Posttest Design)

The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation. And t-test Dependent. The results showed that Preschool children are more creative after organizing a learning experience using art and clay than before organizing the learning experience. With statistical significance at level 0.1

Keywords : organizing a learning experience, molding, creative thinking

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กแรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มุ่งเน้นพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย ได้กำหนดเป็นจุดมุ่งหมายสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรงมีสุขนิสัยที่ดี มีสุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ คุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ดีงาม มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 : 1-26) สอดคล้องกับบรูเนอร์ (Bruner อ้างถึงในสุมาลี ชัยเจริญ, 2559 : 90) กล่าวว่า เด็กจะแสดงการพัฒนาการทางสมองหรือทางปัญญาด้วยการกระทำ และยังคงดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ ตลอดชีวิต วิธีการเรียนรู้จะเป็นการแสดงออกด้วยการกระทำ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยการสัมผัส จับต้องด้วยมือ ผลัก ดึง และสิ่งที่สำคัญเด็กจะต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง เช่น การเลียนแบบ หรือการลงมือกระทำกับวัตถุสิ่งของ ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสื่อต่างๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 : 38)

การจัดประสบการณ์เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย ฉะนั้นศิลปะงานปั้นดินน้ำมันก็เป็นกิจกรรมหนึ่งช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมี

จิตนาการและความคิดสร้างสรรค์ผ่านงานศิลปะ เรียนสนุกผ่านการปั้นดินน้ำมัน สามารถรับรู้และแสดงความคิดสร้างสรรค์ชิ้นงานเป็นรูปร่าง รูปทรงที่หลากหลาย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เพื่อพัฒนาการให้เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ผ่านงานศิลปะการปั้นดินน้ำมัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมัน ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมัน
3 ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5 กรอบแนวคิดในการศึกษา
6 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง)Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชาย หญิง อายุระหว่าง –5-6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น จำนวน 21 คน

กลุมตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนบ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน

ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (sample random sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วยแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมัน มีองค์ประกอบดังนี้ 1.จุดประสงค์การเรียนรู้ 2.การบวนการจัดการเรียนรู้ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ) (และขั้นสรุป3.สื่อ อุปกรณ์ 4.การวัดและการประเมินผล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความคิดคิดสร้างสรรค์

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมัน

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ แล้วพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยมา 1 กิจกรรม

2) สร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมัน มีองค์ประกอบดังนี้ ชื่อกิจกรรม จุดประสงค์ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล

3) นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ ซึ่งค่า IOC เท่ากับ 1.00 และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้ในการทดลอง

3.2 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

1) ศึกษาคู่มือการวัดผลและประเมินความพร้อมในการเรียนระดับปฐมวัย

2) สร้างวัดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ มีเกณฑ์ดังนี้ ให้คะแนน 3 คะแนน กรณีเด็กปั้นและสื่อความหมายของรูปได้มากและทำเสร็จภายในเวลา 30 นาที ให้คะแนน 2 คะแนน กรณีเด็กปั้นและสื่อความหมายของรูปได้เล็กน้อยและทำเสร็จภายในเวลา 30 นาที ให้คะแนน 1 คะแนน กรณีเด็กปั้นและสื่อความหมายของรูปได้เล็กน้อย 1 ส่วนจาก 4 ส่วนของรูป และทำเสร็จภายในเวลา 30 นาที ให้คะแนน 0 คะแนน กรณีเด็กปั้นและสื่อความหมายของรูปไม่ได้และทำเสร็จเกินเวลา 30 นาที

3) นำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งค่า IOC เท่ากับ 1.00 และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้ในการทดลอง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ก่อนดำเนินการทดลอง จะทำการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ โดยทดสอบเด็กทีละคน ทดสอบช่วงเวลา 10.00 น. เป็นเวลา 4 วัน

4.2 ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ด้วยแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยการใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมัน โดยใช้เวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละประมาณ 30 นาที คือ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ รวมทั้งสิ้น 15 วัน โดยจัดในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์

4.3 เมื่อครบกำาหนดเวลาทำการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ไปทดสอบเด็กอีกครั้ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์โดยหาค่า IOC

2) การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมัน วิเคราะห์โดยใช้ t-test แบบ dependent

ผลการวิจัย

การวิจัยมีจุดประสงค์ 2 ข้อ และมีผลดังนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีความเหมาะสมในระดับมาก

2. ความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านลานสาง ที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมัน และแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันได้ทำตามหลักการทางวิชาการอาทิ ความเหมาะสมด้านเนื้อหา กิจกรรมการวัดและประเมินผล สื่อ อุปกรณ์ ด้านจิตวิทยา รวมทั้งแผนจัดการเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ผ่านการตรวจสอบและได้รับประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งได้ปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นได้นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเป็นไปได้และดูความเหมาะสมในด้านต่างๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรม เวลา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนชั้นอนุบาล 3/1 จำนวน 14 คน

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบหลังเรียนด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะงานปั้นดินน้ำมันของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ผ่านกระบวนการสร้างอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและผ่านการตรวจสอบมาก่อนแล้ว รวมทั้งมีแผนจัดประสบการณ์ที่ดีจึงส่งผลให้ความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับจารุวรรณ โนใจวงศ์)2560 : 15-19) กล่าวว่าการจัดประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมเด็กให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างดีหากได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า จะก่อให้เกิดความสามารถทางสมองในการคิด ดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์และคิดสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่ เพื่อให้ผลงานมีความละเอียดลออและสามารถถ่ายทอดความคิดจินตนาการของตนเองอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

1. ครูต้องใช้สิ่งเร้ากระตุ้นอย่างหลากหลาย เพื่อให้เด็กมีความสนใจศิลปะงานปั้นดินน้ำมัน
2. ครูปฐมวัยควรมีการดัดแปลง คิดค้นวิธีการจัดกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็กปฐมวัย
3. ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมและแสดงความคิดเห็น
4. ครูต้องยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเด็ก เนื่องจากเด็กมีความสนใจสั้น
5. ครูควรให้เด็กได้ฝึกการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม และสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้
6. ครูควรจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลานสาง นายสมหมาย ศรีเมฆ ครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านลานสาง ตำบลแม่ท้อ 2) นางสะใบทิพย์ ธังดิน ครูชำนาญการพิเศษ ด้านหลักสูตรและการวัดประเมินผล และนายวิริยะ ทองแพ ครูชำนาญการ (สาขาปฐมวัย) ที่กรุณาให้คำแนะนำด้านเนื้อหา การจัดทำเครื่องมือในการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยการใช้ศิลปะงานปั้นในเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 3) นางสาวบุญจริง เอี่ยมสืบทับ ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระภาษาไทย กรุณาให้คำแนะนำด้านการใช้และขอขอบข่ายเนื้อหาของการทำวิจัยและข้อคิดที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัย 4) ครูวิริยะ ทองแพ ครูชำนาญการ สาขาการศึกษาปฐมวัย ที่ช่วยเหลือแนะนำการทดลอง และการเก็บรวบรวมข้อมูล และครูกุลจิรา หัดไทย ครูคศ.1 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี กรุณาให้คำแนะนำด้านการใช้เครื่องมือในการทำวิจัยและให้ข้อแนะนำ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบคุณไว้ณ โอกาสนี้อีกครั้ง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 .**กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จารุวรรณ โนใจวงศ์. (2560). **การใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบการปั้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กระดับอนุบาลที่ 3 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหัวดอย อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่.** ปริญญาศึกษาศาสตร์บัณฑิต. (ปฐมวัย): มหาวิทยาลัยไลยอลงกรณ์.

สุปราณี งามหลอด. (2557). **ผลการจัดกิจกรรมศิลปะการปั้นที่มีต่อทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย.** ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. (ปฐมวัย) : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุมาลี ชัยเจริญ. (2559). **การออกแบบการสอน หลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 2 ขอนแก่น : บริษัทเพ็ญพรินติ้ง จำกัด.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The English Learning Activity by Using Games to Enhance the Listening and Speaking Ability for Grade 6 Student

จันทร์ โกศล[1] มงคล หมู่มาก[2]
Chan Koson[1] Mongkol Moomak[2]

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อ1)เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2)เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมและ 3)เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม การวิจัยเป็นแบบเชิงทดลอง (Experimental Research)แบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนและหลังเรียน (One-Group-Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้การภาษาอังกฤษโดยใช้เกม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2)แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียน และ 3)แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ การทดสอบค่า t-test แบบ Dependent และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้มีค่า E1/E2 เท่ากับ 76.45/75.50

2. ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม.สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

คำสำคัญ : เกม, ส่งเสริมความสามารถ

[1] ดร.,อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] ดร.,อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of this study were to 1) develop the English Learning Activity set by Using Games to Enhance the Listening and Speaking Ability for Grade 6 Student by the criterion at 75/75 2) compare the Ability of Reading and Writing on using The English Learning Activity set by Using Games to Enhance the Listening and Speaking Ability for Grade 6 Student between Pre-test and Post -test. 3)To study the students' satisfaction to the instruction on using The English Learning Activity set by Using Games to Enhance the Listening and Speaking Skill for Grade 6 Student. The research was Experimental Research; One-Group-Pretest-Posttest Design. The 6 grade 20 sampling students who were studying in the second semester in 2020 of Banthachai School Shukhothai Primary Educational Service Area 2 by purposive sampling. The studying tools were 1) The English Learning Activity set by Using Games to Enhance the Reading and Writing Ability for Grade 6 Student 2)reading and writing ability test and 3) satisfaction test, Analyzing the data by using percentage t-test and mean. The results were as follows:

1. The efficiency of The English Learning Activity Set by Using Games to Enhance the Listening and Speaking Ability for Grade 6 Student was as criterion at 76.45/75.50

2. The studying Ability of Reading and Writing on The English Learning Activity set by Using Games to Enhance the Listening and Speaking Ability for Grade 6 Student 2 ; Post –test was significantly higher than Pre – test at level .05.

3. The students' satisfaction to the instruction on using The English Learning Activity Lesson Set by Using Games to Enhance the Listening and Speaking Ability for Grade 6 Student was appropriate at high level.

Keywords : Games, Enhance Ability

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมซึ่งต้องมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร และปัจจุบันภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาสากลที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันทั่วโลกซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการส่งเสริมการศึกษาให้กับประชาชนได้เล็งเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ จึงมีนโยบายให้มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในทุกระดับชั้นเพื่อพัฒนาคนของประเทศให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ให้ได้เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สังคม เศรษฐกิจการเมือง การ

ปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในการศึกษาหาความรู้ เข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขึ้นและก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

เทคนิคและวิธีจัดการการเรียนรู้เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนซึ่งรวมถึงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถจดจำ นำไปใช้ได้จริง ไม่เพียงแต่จะมุ่งให้ได้เพียงความรู้และเกิดผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นเท่านั้น ผู้เรียนควรจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนในทุกๆครั้งอีกด้วย การสอนโดยการใช้เกมจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับสนุกสนานในการเรียนและทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาจากบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น สามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียนสร้างแรงจูงใจให้สนใจในเนื้อหาที่เรียนได้มากขึ้น

ดังนั้นเกมจึงเป็นหนึ่งในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความสุขขณะเรียน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมกับวิชาที่ยาก เช่นวิชาภาษาอังกฤษซึ่งคนจำนวนมากคิดว่าเป็นวิชาที่ยากแต่มีความสำคัญและจำเป็นต่อทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะปัจจุบันอันเนื่องมาจากการได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาสากลที่ทั่วโลกใช้ในการสื่อสาร การใช้เกมประกอบการสอนภาษาอังกฤษจะช่วยทำให้ผู้เรียนสนุกสนานกับบทเรียน ไม่น่าเบื่อ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกความกล้าในการใช้ภาษา ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจที่จะนำภาษาอังกฤษไปใช้ในชีวิตประจำวัน และช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วย

การนำเกมไปใช้สอนต้องทราบถึงส่วนประกอบของเกมต่างๆ ได้แก่ ชื่อเกม จุดมุ่งหมาย การแบ่งกลุ่ม อุปกรณ์ และข้อเสนอแนะในการเล่นเกม ผู้สอนและผู้เล่นควรดัดแปลงแต่ละเกมให้เหมาะสมกับสภาพห้องเรียน ระดับความรู้ และความสามารถของผู้เรียนด้วย (กิดานันท์ มลิทอง, 2543) เกมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้หรือที่เรียกว่าเกมการศึกษานั้นมี 3 ประเภทคือ เกมแบบไม่มีการแข่งขัน เกมแบบมีการแข่งขันและเกมจำลองสถานการณ์ การนำเกมมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอนคือ 1)แจ้งจุดมุ่งหมายในการเล่น 2)อธิบายวิธีการเล่นและกติกาในการเล่น 3)สาธิตการเล่น 4)ลงมือเล่น 5)ขั้นวิเคราะห์วิจารณ์หลังการเล่น ซึ่งการวิเคราะห์ วิจารณ์หลังการเล่นถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญจะละเลยไม่ได้ ถ้าหากการเล่นเกมปราศจากการวิเคราะห์วิจารณ์หลังการเล่นกิจกรรมแต่เล่นโดยใช้เกณฑ์การเล่นทั่วไปก้อจะเป็นเพียงการเล่นเกมธรรมดา ๆ เท่านั้น จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการนำเกมมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่านักเรียนที่รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมมีผลสัมฤทธิ์ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนสูงกว่ากลุ่มที่สอนตามคู่มือครู (จันทิวา ศรีมะโฮงนาม, 2550) นอกจากนี้จากการศึกษาของนริสา กัลยา พบว่ากิจกรรมเกมสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสูงกว่าเกณฑ์รอบรู้ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มและจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์รอบรู้ดังกล่าวมีมากกว่าร้อยละ 70 (นริสา กัลยา, 2552)

แรงจูงใจนับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเรียนการสอนภาษาอังกฤษก็เช่นเดียวกัน จากการศึกษาได้พบว่ายังมีผู้เรียนจำนวนมากยังมีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ ซึ่ง Corria (1999 อ้างใน ปิยะณัฐ ไชยพันธ์, 2551) ได้กล่าวว่าผู้เรียนจำนวนมากไม่ชอบเรียนภาษาอังกฤษเท่าที่ควรโดยมีสาเหตุมาจากการที่ผู้เรียนเหล่านั้นมีความรู้สึกว่าภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่ยาก ไม่สนุกและน่าเบื่อ อีกทั้งผู้สอนขาดเทคนิคหรือวิธีการสอนที่จะกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในการเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ภาษาที่สองของ krashen and Terrell ที่กล่าวว่าอารมณ์หรือเจตคติของผู้เรียนสามารถส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ภาษาได้ เช่นเดียวกันกับความเห็นของ Fry and krees ที่ว่าการสอนที่ดีที่สุดคือการทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน รู้สึกสนุกสนานและสนใจในสิ่งที่เรียน แรงจูงใจเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์และทิศทางของพฤติกรรมของคน ดังนั้นหากผู้สอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีความสุขและมีเจตคติด้านบวกต่อการเรียนก็จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ดังคำกล่างของ Tychsen, Hitchens และ Brolund

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยทั่วไปเพื่อมุ่งพัฒนา 4 ทักษะประกอบด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน ปัญหาที่พบมากสำหรับผู้เรียนคือทักษะการอ่านและทักษะการเขียนซึ่งส่วนใหญ่มักจะคิดว่ายาก และมักมีผลสัมฤทธิ์ต่ำแต่มีความสำคัญมากต่อการที่ จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและต่อการศึกาในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจจะพัฒนาทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที 6 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
2. การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ
3. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. วิธีการสอนโดยใช้เกม (Bingo Game , Snakes & Ladders Game , Matching game , Riddles Game)
5. ทฤษฎีเกมกับการศึกษา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

กลุมตัวอยาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม

2) แบบทดสอบความสามารถการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การหาความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสม ประกอบด้วย

1.1 ผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านหลักสูตรและการสอนระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน

1.2 ครูชำนาญการพิเศษสาขาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน

2) การหาความเหมาะสมแบบทดสอบทักษะการอ่านและทักษะการเขียนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสม ประกอบด้วย

2.1 ผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านหลักสูตรและการสอนระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน

2.2 ครูชำนาญการพิเศษสาขาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน

3) การหาความเหมาะสมแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสม ประกอบด้วย

3.1 ผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านหลักสูตรและการสอนระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน

3.2 ครูชำนาญการพิเศษสาขาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การหาค่าประสิทธิภาพชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม วิเคราะห์โดยหาค่า E1/E2

2) การเปรียบเทียบความสามารถการอ่านและการเขียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม วิเคราะห์โดยใช้ t-test แบบ dependent

3) ความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

การวิจัยมีจุดประสงค์ อ และมีผลดังนี้ข้ 3

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้มีค่า E1/E2 เท่ากับ 76.45/75.50

2. ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก 6

สรุปและอภิปรายผล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าประสิทธิภาพระหว่างเรียน (E1) และค่าประสิทธิภาพหลังเรียน (E2) เท่ากับ 76.45/75.50 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 75/75 แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้พัฒนาขึ้นมามีคุณภาพ มีประสิทธิภาพที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านและการเขียนให้กับนักเรียนได้ ทั้งนี้เป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมได้ทำตามหลักการทางวิชาการอาทิ ความเหมาะสมด้านเนื้อหา กิจกรรม การวัดและประเมินผล สื่อ อุปกรณ์ ด้านจิตวิทยา รวมทั้งแผนจัดการเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ผ่านการตรวจสอบและได้รับประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งได้ปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมไปทดลองใช้กับนักเรียน 2 กลุ่ม คือกลุ่มจำนวน 3 คน และจำนวน 9 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและดูความเหมาะสมในด้านต่างๆ เช่น ภาษา กิจกรรม เวลา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนจำนวน 30 คน จากกระบวนการดังกล่าวส่งผลให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ (E1/E2)ตามเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับณัฐวราภรณ์ เปลี่ยนปราณ (2558

, หน้า 9) ที่พบว่าแผนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมประกอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านและการเขียนจากการทดสอบหลังเรียนโดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมซึ่งได้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผ่านกระบวนการสร้างอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและผ่านการประเมินประสิทธิภาพมาก่อนแล้ว รวมทั้งมีแผนจัดการเรียนรู้ที่ดีจึงส่งผลให้ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับบุษรีย์ ฤกษ์เมือง (2552) ได้ศึกษาและทดลองเปรียบเทียบการจำคำศัพทของนักเรียนระดับ 1 พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกลุมเกมการเคลื่อนไหวมีผลสัมฤทธิ์ในการจำสูงกว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกลุมที่ใชเกมเฉื่อย และยิ่งเจริญ บุญยัง (2556, หน้า 10) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมการศึกษามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก เนื่องจากเกมมีความน่าสนใจ มีความหลากหลาย ประกอบด้วย เกมบิงโก (Bingo Game) , เกมบันไดงู (Snakes & Ladders Game) , เกมจับคู่ (Matching Game) , เกมปริศนาคำทาย (Riddles Game) ซึ่งมีความเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีกฎ กติกา วิธีการเล่นที่ชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอน ทำให้นักเรียนมีความเพลิดเพลิน สนุกสนานกับการเรียน ดังที่ ทิศนา แขมมณี, 2550, 366-368) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนโดยใช้เกมเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนาน และท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้จากการเล่น ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการเห็นประจักษ์แจ้งด้วยตนเองทำให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายและอยู่คงทน นอกจากนี้ ยิ่งเจริญ บุญยัง (2556) ได้กล่าวว่าว่า“Play to Learning” คือวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในขณะหรือหลังจากการเล่นเกม เรียนไปด้วยและก็สนุกไปด้วยพร้อมกัน ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการนำเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนนำเข้าไปแทรกในเกม แล้วให้ผู้เรียนได้เล่นเกมโดยเชื่อว่าความรู้หรือเนื้อหานั้นจะส่งผ่านไปยังผู้เรียนจนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในที่สุด และสุณิสา ทองอยู่ (2559 , หน้า 10) มีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยนำกิจกรรมคำศัพท์เข้ามาประกอบการสอนเกมทำให้นักเรียนมีความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน นักเรียนจะรู้สึกตื่นเต้นมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในขณะทำกิจกรรมที่กำหนด นักเรียนทุกคนให้ความร่วมมือ กล้าแสดงออก มีความเพียรพยายามในการทำกิจกรรมนั้น ๆ สอดคล้องกับ

ยุพา ทองโปร่ง (2556 , หน้า 6) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้เกมคำศัพท์ประกอบการเรียนการสอนที่มีทัศนคติในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพุน้อย ผลของการศึกษาพบว่า ทัศนคติของนักเรียนต่อเกมคำศัพท์ประกอบการสอน ด้านความคิด ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ดีกับวิชาภาษาอังกฤษ และมีความพึงพอใจมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉราพรรณ โพตุ่นและสุธาทิพย์ งามนิล (2558 , หน้า 7) ที่ศึกษาผลการสอนโดยใช้เกมตามแนวการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในด้านการนำไปใช้จัดการเรียนรู้

1.1 ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมนั้น ครูผู้สอนควรชี้แจงกับนักเรียนถึงจุดมุ่งหมายและกฎ กติกาของการเล่นเกม เพราะบางครั้งนักเรียนอ่านไม่เข้าใจและเล่นเพื่อมุ่งหวังที่จะแข่งขันกับเพื่อนเพื่อเอาชนะมากกว่าหรือมีบางกลุ่มที่บางครั้งขาดความซื่อสัตย์ที่คอยบอกคำตอบเพื่อนในกลุ่ม

1.2 ในการแบ่งกลุ่มเล่นเกมควรใช้วิธีการแบ่งกลุ่มหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้เปลี่ยนกลุ่มในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นและทำให้มีโอกาสได้ช่วยเหลือกันมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาทดลองการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอื่นและในระดับชั้นอื่นๆ

2.2 ควรทำการวิจัยการสอนโดยใช้กิจกรรมนี้ในการทดลองเกี่ยวกับการสอนทักษะการอ่านและเขียนหรือทั้งสี่ทักษะ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) ผู้บริหาร ครูและนักเรียนโรงเรียนไชยะวิทยาที่ใช้ในการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม 2) ผู้บริหาร ครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าชัยที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัยประกอบด้วย ดร.กรรณิการ์ ทองรักษ์ ดร.สุกลรัตน์ มิ่งสมร อาจารย์ประไพศรี เอี่ยวเฉย อาจาย์สุภีร์ อำพนวรัตน์ และอาจารย์วรรณิดา นวฤทธิ์โลหะ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบคุณไว้ณ โอกาสนี้อีกครั้ง

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง. (2543). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

ณัฐวราภรณ์ เปลี่ยนปราณ. (2558). **การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมประกอบการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6** โรงเรียนวัดทุ่งน้อยอำเภอกุยบุรีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศนา แขมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ : ด่านสุธาการพิมพ์.

นริสา กัลยา. (2552). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เกม.** วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษาปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม - ธันวาคม 2552 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นวารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษาปีที่ 3

บุษรีย์ ฤกษ์เมือง. (2552). **การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4** โรงเรียนบุรารักษ์

ปิยะณัฐ ไชยพันธ์. (2551). **การใช้เทคนิคกอร์ดอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษการใช้เทคนิคกอร์ดอน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ.** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ยุพา ทองโปร่ง. (2556). **การใช้เกมคำศัพท์ประกอบการเรียนการสอนที่มีทัศนคติและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** งานวิจัยชั้นเรียนโรงเรียนบ้านพุน้อย

ยิ่งเจริญ บุญยัง. (2556). **การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์เรื่องการบันทึก** รายการเกี่ยวกับสินค้าในสมุดรายวันทั่วไปของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตพณิชยการ

สุณิสา ทองอยู่. (2559). **การศึกษาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ

อัจฉราพรรณ โพตุ่น และ สุธาทิพย์ งามนิล. (2558). **ผลการสอนโดยใช้เกมตามแนวการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.**

การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทย เพื่อพัฒนาทักษะด้านการพูด ของเด็กอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Organizing Creative Movement Activities with Thai Consonant Words to Develop Speaking Skills of Kindergarten 2, Taksin Rajanusorn School, Muang District, Tak Province

สุมาลี บ้านนาพิไล[1] ไพรินทร์ บุหลัน[2] ชัชวาลย์ วัดอักษร[3]
Sumalee Bannapilai[1] Pirin Burun[2] Chatchawal Wat-acsarn[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยรวม ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทย โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังกวัดตาก จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดประสบการณ์เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทย เพื่อพัฒนาทักษะทางการพูด จำนวน 10 แผน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทย เพื่อพัฒนาทักษะทางการพูด อนุบาล 2/4 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก มีดังนี้ 1. เด็กปฐมวัยโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังกวัดตาก 2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย 3.ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 39.2, 44.8 , 73.9 และ 84.2 คะแนน ตามลำดับ

คำสำคัญ : ทักษะทางภาษา, การจัดประสบการณ์เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทย เพื่อพัฒนาทักษะทางการพูด

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 0654641978
[3] ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Abstract

The objective of this research was to organize in overall early childhood speech skill activities that have been organizing creative movement with Thai consonant rhymes in Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province, comparing before to after organizing creative movement experiences with Thai consonants. The population and sample were 13 preschool children at Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province. To develop the speaking skills of 10 statistical plans used in data analysis. Mean and standard deviation were used.

The results of the research were as follows: Organizing creative movement activities with Thai consonant words to develop speaking skills of kindergarten (room level 2/4), Taksin Rajanusorn School, Muang District, Tak Province as follows: 1) Preschool children, Taksin Rachanusorn School, Mueang District, Tak Province 2) Comparison of average scores 3) Standard deviation was significant differences at 39.2, 44.8, 73.9 and 84.2 points respectively.

Keywords: Language Skills, Experience Organization, Creative Movement, Thai Consonant Rhyme to Develop Speaking Skills

บทนำ

การศึกษาปฐมวัย เป็นการพฒนาเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคน ให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและ วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ มุ่งพัฒนาเด็กทุกคน ให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุข และเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560:3)

กิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมหลักของกิจกรรมทางกายที่ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านมีตั้งแต่การใช้ทักษะกลไกลการพัฒนาความรู้สึกนึกคิด การจินตนาการการพัฒนาการดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างอิสระขณเคลื่อนไหวตามลักษณะและวิธีการของการเคลื่อนไหวจำแนกได้ ดั้งนี้ คอการเคลื่อนไหวพื้นฐาน การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ การเคลื่อนไหวที่มีประสิทธิภาพ

ต้องเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กทราบว่าร่างกายของเราสามารถทำอะไรได้มีทิศทางอย่างไร เกี่ยวข้องกับคนอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างไร ดังนั้น องค์ประกอบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวจึงประกอบด้วย บริเวณพื้นที่ ที่เด็กเคลื่อนไหวซึ่งจะเกี่ยวข้องกับร่างกายเด็ก บุคคลรอบตัวเด็ก อุปกรณ์หรือวัตถุอื่นๆที่ช่วยให้เด็กเคลื่อนไหวได้รอบๆ อย่างปลอดภัย เวลาในการเคลื่อนไหว ช้า-เร็ว ระดับของการเคลื่อนไหวเป็นจำนวนของความแข็งแรงในการเคลื่อนไหว เดินเบา หนัก อ่อนตัวหรือดึงตัว ในการเคลื่อนไหวและจังหวะ ระดับของการเคลื่อนไหวจะทำให้เด็กได้เรียนรู้และสุนทรีย์กับท่าทางและจังหวะ ท่าทางในการเคลื่อนไหว คือ ลำดับและทั้งทิศทางการเคลื่อนไหวที่ต้องเปลี่ยนจากขั้นหนึ่งไปสิอีกขั้นหนึ่ง หรือจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งนั่นคือ การเปลี่ยนจังหวะการใชเสียงและการใช้อุปกรณ์เพื่อประสานการเคลื่อนไหวของร่างกายกับจังหวะ กิจกรรมการเคลื่อนไหวเป็นกิจกรรมเสริมสมรรถนะทางกายและการเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพลักษณะของกิจกรมการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัยจึงควรมีลักษณะที่ให้เด็กทำและปฏิบัติโดยไม่เป็นการสาธิต แต่ควรกระตุ้นให้เด็กใช้ประสบการณ์สู่แนวคิด โดยครูเล่านิทานเรื่อง กิจกรรมเริ่มต้นจากการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยส่วนรวมก่อน แล้วจึงไปส่วนแขน ขา ให้เด็กได้เรียนรู้ร่างกายและการเคลื่อนไหวของตนด้วย ท่าทางของการเคลื่อนไหวต้องไม่สร้างความยุ่งยากให้กับเด็ก และมีความหมายสำหรับเด็กในการเรียนรู้โดยเฉพาะการพัฒนาการรับรู้และสสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมหลายๆ อย่างมารวมกัน เช่น การเคลื่อนไหวประกอบดรตรีประกอบอุปกรณ์ เช่น การเอาเชือกมาต่อกันเป็นรูปหรือใช้ผ้าโยนกระโดดเต้นเป็นจังหวะ การสร้างสรรค์เกิดจากการคิดอิสระของเด็กในการเคลื่อนไหวตามลักษณะ กิจกรรมเคลื่อนไหวซึ่งอิสระนี้ คือ การให้เด็กทำตามเสียงดนตรีมากกว่าการทำท่าทางตามเนื้อเพลงหรือทำตามคำสั่งแต่ให้เด็กรู้จักการสังเกตว่าเมื่อไหร่ควรเคลื่อนไหวและเมื่อไหร่ควรหยุดด้วยตัวของเด็กเอง เพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายให้สอดคล้องกับการเจริญเติมโต (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2548 : 101-117)

ดังนั้นผู้ศึกษาการวิจัยจึงสนใจที่จะจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทยเด็กอนุบาลปีที่ 2 ที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ของโรงรีเรียนตากสินราชานุสรณ์โดยใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ การกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อใหญ่ เพราะสำคัญอยู่ที่เด็กมีพัฒนาการร่างกายอย่างเต็มที่และจะมีผลช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่นๆด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจัดกิจกรรมทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยรวม ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560:3
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำคล้องจอง
   2.1 ความหมายของการพูด

2.2 ความสำคัญของการพูดและการสนทนา

23. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาพูดของเด็กปฐมวัย

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องคำคล้องจอง

3 1.ความหมายของคำคล้องจอง

3 2.ประโยชน์ของคำคล้องจอง

3 3.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องคำคล้องจอง

4. หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ

4.1 ความหมายของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ

4.2 องค์ประกอบของหนังสือคำคล้องของประกอบภาพ

4.3 ประเภทของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ

4.4 ลักษณะของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพที่ดี

4.5 คุณค่าของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียน ชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 59 คน จำนวน 4 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์

กลุมตัวอยาง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กนักเรียน ชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 4 – 5 ปี จำนวน 13 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนตากสินรา-ชานุสรณ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดตาก

3เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .

1. เครื่องมือทดลอง ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทย เพื่อพัฒนาทักษะด้านการพูด

2. เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมมางด้านการพูด

4การเก็บรวบรวมข้อมูล .

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็ก ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรซึ่งเป็นเด็กปฐมวัยในโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จำนวน 256 ปีการศึกษา 2 คน ภาคเรียนที่ 133

2. สังเกตพฤติกรรมตามรายการเครื่องมือด้วยการประเมินให้คะแนนพฤติกรรมตั้งแต่ระดับพฤติกรรมแสดงออกได้ด้วยตนเอง แสดงออกได้โดยมีครูคอยให้คำแนะนำ และพฤติกรรมไม่แสดงออกเลยถึงแม้ครูจะให้คำแนะนำและแล้วทั้งนี้มีการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมตั้งแต่ ตามลำดับ 3 2 1

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดก่อนเรียน และแบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดหลังเรียนมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าประสิทธิภาพ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ประมวลผล แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

3. อภิปรายผล โดยใช้ตารางและการพรรณนา

ผลการวิจัย

เด็กปฐมวัย มีทักษะการฟังและการพูดอยู่ในระดับสูงมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 4 สัปดาห์ จากระดับคะแนน 39.2, 44.8, คะแนน ตามลำดับ 84.2 และ 73.9

สรุปและอภิปรายผล

จากการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องพยัญชนะไทยเพื่อนพัฒนะการพูดของเด็กปฐมวัย ปรากฏว่าเด็กปฐมวัยมีทักษะการฟังและการพดู สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งนี้ผลมาจากมีกระบวนการพัฒนาและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ กล่าวคือเริ่มตั้งแต่การวิเคราะการวิเคราะห์พัฒนาการและคุณลักษณะตามวัยการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางในการวิจัย กำหนดขอบเขตการดำเนินงาน การเตรียมงานโดยการพัฒนาเครื่องมืออย่างเป็นระบบนำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ

กิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทยที่ใช้นาเด็กให้มีทักษะการพูดประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1.กิจกรรมการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ คำคล้องจองพยัญชนะไทย ก ไก่, ข ไข่ ,ข ขวด, ค ควาย ,ศ คน ,ฆ ระฆัง ง งู ,จ จาน ,ฉ ฉิ่ง,ช ช้าง

2.กิจกรรมการให้แรงเสริม ได้แก่

2.1 การได้รับคำชมเชยจากครู

2.2 การได้รับการยอมรับจากเพื่อนๆด้วยการปรบมือให้

การจัดกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานพัฒนาสุขภาพ กล่าวว่า เมื่อต้องการให้เด็กทำอะไรก็ตามจูงใจด้วยแรงเสริมทางบวก วิธีการให้รางวัลเป็นกลยุทธ์ที่ดีในการเสริมแรงให้สำคัญที่ต้องปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็กเล็ก นอกจากทักษะการพูดจะทำให้เด็กมีการสื่อสารที่ดีแล้ว คนมีทักษะการพูดมักเป็นคนประสบความสำเร็จ ทั้งด้านการเรียน การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนนำไปใช้ผู้วิจัยต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกันพัฒนาการด้านการพูด ให้เข้าใจอย่างชัดเจนเพื่อประยุกต์แนวคิด หลักการและทฤษฎีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การดำเนินการพัฒนาทักษะการพูดมักถูกมองว่าเป็นเรื่องยาก แต่ความเป็นจริงแล้วสามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ในเด็กเด็กทุกวัยเพียงแต่ต้องมีวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมและต่อเนื่องประเด็นสำคัญต้องค่อยเป็นค่อยไป

3. การดำเนินการต้องเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์เป็นอย่างดีเพราะเด็กมีช่วงความสนใจสั้น ต้องจัดกิจกรรม โดยเฉพาะการจัดกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ประกอบคำคล้องจองพยัญชนะไทยให้เด็กมีความประทับใจ เป็นการสร้างแรงจูงใจเป็นอย่างดี

4. ก่อนการดำเนินการจะต้องมีข้อมูลหรือสาระสนเทศที่ถูกต้องชัดเจน กล่าวคือต้องมีการวิเคราะห์พัฒนาการ คุณลักษณะตามวัย พฤติกรรม โดยใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทราบถึงปัญหาอย่างแท้จริง

5. เลือกวิธีการหรือสื่อที่จะนำมาจัดทำ หรือพัฒนาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความพร้อมพวุฒิภาวะความต้องการความถนัด และความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงอายุในการศึกษาทำการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอว่าควรทำการจดักิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านอื่นๆ อีกนอกเหนือจากการพัฒนาทักษะการการพูด นอกจากนี้การวิจัยเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัยควรดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายอื่นที่มีลักษณะเฉพาะต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตากรุณาจากอาจารย์กรรรณิการ์ ทองรักษ์ ให้คำปรึกษาและแนะนำอย่างดียิ่ง อาจารย์ พวงพิศ เรืองศิริกุล อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ อาจารย์ กรรณิการ์ ทองรักษ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำด้านสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดลองอาจารย์ ทำให้การวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิจัยฉบับนี้ ที่สละเวลาอันมีค่าของท่าน ได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ และขอขอบพระคุณวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนบางส่วนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย อาจารย์ พวงพิศ เรืองศิริกุล อาจารย์ ไพริน บุหลัน อาจารย์ กรรรณิการ์ ทองรักษ์ ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ประสบการณ์อันมีคุณค่าและคำแนะนำต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัยให้มีคุณภาพคือแผนการสอนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านรูปร่างรูปทรง ต้องขอขอบคุณอำนวยการ และคณะครูโรงเรียนตากสินราชนุสรณ์ ที่ให้เวลาและโอกาสกับผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลได้อย่างเต็มที่ทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่กรุณาช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่าย และเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งในการทำวิจัยนี้ คุณค่าของวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา อาจารย์ และบุคคลที่เคารพรักทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560) **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ดวงสมร ศรีใสคำ .(2552) .**การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้าน .** มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ธิดา อินทร์ฉ่ำ,บัณฑิตา อินสมบัติ. (2558). **ผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้คำคล้องจองที่มีต่อความสามารถ ด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการหลักสูตรและการเรียนร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สมศรี ธรรมไชย. (2556). **การใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2.**

ปราณี ปริยวาที .(2551) .**การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและการติดตามผล.** ปริญญานิพนธ์ กศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย :กรุงเทพฯ .(การศึกษาปฐมวัย) .ม. ศรีนครินทรวิโรฒ

วิภาวิดา แป้นห้วย. (2560). **การพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้นิทานประโยชน์ของคำคล้องจองสำหรับเด็กปฐมวัย.** มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

สุภี วงศ์พลับ. (2555). **การพัฒนาหุ่นมือและกิจกรรมเพื่อสร้างความพร้อมด้านการฟังและการพูดของนักเรียนระดับปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา . มหาวิทยาลัยบูรพา .

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ทักษะการฟังโดยการเล่านิทาน สำหรับเด็กปฐมวัยของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Implementing Listening Activities by Telling Fairy Tales for Preschool Children, Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province

จันทร์สุดา พนาจารุ[1] จินดามณี เลิสมโนกุล[2] และฐิติ แก้ววรรณี พรหมบุตร[3]
Jansuda Phanacharu[1] Chidamanee Lertmanokul[2] and Thiti Kaeowannee Phrombut

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบการฟังของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ก่อนและหลังการใช้นิทาน โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คนในปีการศึกษา 2561 และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/3ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่1ปีการศึกษา 2561 จำนวน 5คนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมาเองดังนี้ 1) แผนการจัดประสบการณ์(กิจกรรมเสริมประสบการณ์) จำนวน 2 แผนซึ่งเป็นชุดนิทานจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1.1)นิทานเรื่องลูกหมูสามตัว1.2)นิทานเรื่องหนอนน้อย2)แบบสังเกตประเมินพฤติกรรมการฟัง ก่อน – หลัง การใช้ชุดนิทาน

ผลการศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน รายสัปดาห์ ตลอด 2 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กได้คะแนนเฉลี่ยรวม ร้อยละ 21 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กได้คะแนนเฉลี่ยรวม ร้อยละ 24 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ส่งผลให้เด็กได้คะแนนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : กิจกรรมเสริมประสบการณ์, ทักษะการฟัง, การเล่านิทาน

Abstract

The objective of this study was to study and compare the listening of preschool children in kindergarten year 2/3 before and after using fairy tales. The population used in the study was 15 preschool children at Taksin Rachanusorn School, Tak Province, in the 2018 academic year, and the sample used in the study was preschool children in

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 0918385960
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาปารศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

kindergarten year 2/3 of Taksin Rachanusorn School, Tak Province in the first semester of the academic year 2018, 5 students were obtained by selecting a specific type. The tools used in this study, the student defined the self-developed educational tools as follows: 1) two experience plans (experience enhancement activities), which are 2 stories: 1.1) children's stories. The Three Pigs 1.2) The Little Worm's Tale 2) the observation form for listening behavior before-after the story set.

The results of the study showed that the weekly storytelling activities were organized over 2 weeks prior to the storytelling activity, the children had an average score of 21%. And after organizing the storytelling activities, the children had a total average score of 24%, which showed that having a storytelling activity organized resulting in an increase in the child's score.

Keywords: Experience Enhancement Activities, Listening Skills, Story Telling

บทนำ

สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รวมทั้งกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี(พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2555-) แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (พ.ศ.2560-2564)นำไปสู่การกำหนดทักษะสำคัญสำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความสอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้มีการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เป็นหลักสูตรสถานศึกษา สถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไมใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานตามจุดหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในอนาคต

ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์การอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องใช้ ภาษาในการสื่อสารความหมายซึ่งกันและกัน เพื่อแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความคิดความรู้สึกทัศนคติตลอดจน ประสบการณ์ให้ผู้อื่นเข้าใจ ซึ่งจะทำ ให้มนุษย์สมารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น

ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องอาศัยทักษะการฟังการพูดซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเขียน เพื่อติดต่อทางความเข้าใจกับผู้อื่นเข้าใจตนได้(จินตนา สุทธจินดา.2522:2)

การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กก่อนวัยเรียนหรือเด็กที่มีอายุ 3 – 5 ขวบ เป็นอย่างมาก เพราะนิทานเป็นเรื่องของความบันเทิง ฟังแล้วเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รู้เรื่องราวต่างๆ ที่แปลกใหม่ให้ข้อคิดและคติเตือนใจ และนิทานยังเป็นสื่อที่มีพลังมากมาย ในการเปลี่ยนแปลงเด็ก เด็กสามารถตอบสนองต่อการเล่านิทานได้อย่างดีตั้งแต่ในวัยทารก(วาโร เพ็งสวัสดิ์2541 :47-57) นิทานนอกจากจะให้ ความบันเทิงฟังแล้วเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน แล้วในนิทานยังมีเนื้อเรื่องที่หลากหลายและผู้เล่าควรเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมที่จะทำ ให้เด็กฟังแล้วสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้ซึ่งเทคนิคดังกล่าวก็ คือการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำๆเพราะคุณค่าต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในนิทานจะถูกประทบไว้ในใจเด็กอย่างลึกซึ้งการที่เด็กฟัง นิทานซ้าๆ ไม่ใช่เพื่อจดจำ เพราะเด็กในวัยนี้พัฒนาการอย่างพิเศษของการจดจำที่แม่นยำเด็ก ส่วนมากสามารถจา นิทานได้หลังจากฟังนิทานเพียงครั้งเดียว หากแต่การเล่านิทานซ้ำๆ เป็นเวลานานนั้น ช่วยให้เซลล์สมองของเด็กสามารถเชื่อมต่อกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

มนุษย์จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลาการสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง นอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มากการสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารมีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคม การสื่อสารทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคม เจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้มนุษย์สามารถสืบทอดพัฒนา เรียนรู้ และรับรู้วัฒนธรรมของตนเองและสังคมได้ การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชน และสังคมในทุกด้านภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารของมนุษย์ มนุษย์ติดต่อกันได้ เข้าใจกันได้ด้วยการอาศัยภาษาเป็นเครื่องช่วยที่ดีที่สุดภาษาเป็นสิ่งช่วยยึดให้มนุษย์มีความผูกพันต่อกัน เนื่องจากแต่ละภาษาต่างก็มีระเบียบแบบแผนของตน ซึ่งเป็นที่ตกลงกันในแต่ละชาติแต่ละกลุ่มชน การพูดภาษาเดียวกันจึงเป็นสิ่งที่ทำให้คนรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันมีความผูกพันต่อกันในฐานะที่เป็นชาติเดียวกัน ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ และเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรมส่วนอื่น ๆ ของมนุษย์ด้วยเราจึงสามารถศึกษาวัฒนธรรมตลอดจนเอกลักษณ์ของชนชาติต่างๆได้จากศึกษาภาษาของชนชาตินั้นๆ ภาษาศาสตร์มีระบบกฎเกณฑ์ ผู้ใช้ภาษาต้องรักษากฎเกณฑ์ในภาษาไว้ด้วยอย่างไรก็ตาม กฎเกณฑ์ในภาษานั้นไม่ตายตัวเหมือนกฎวิทยาศาสตร์ แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของภาษา เพราะเป็นสิ่งที่มนุษย์ตั้งขึ้น จึงเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยตามความเห็นชอบของส่วนรวมภาษาเป็นศิลปะ มีความงดงามในกระบวนการใช้ภาษา กระบวนการใช้ภาษานั้น มีระดับและลีลา ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง หลายด้าน เช่น บุคคล กาลเทศะ ประเภทของเรื่อง ฯลฯ การที่จะเข้าใจภาษา และใช้ภาษาได้ดีจะต้องมีความสนใจศึกษาสังเกตให้เข้าถึงรสของภาษาด้วยองค์ประกอบของภาษาภาษามีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมากเด็กจำเป็นจะต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อใช้ ในการสื่อความหมายการคิดจินตนาการการแสดงออกและการปรับตัวซึ่งเด็กจะต้องมีความรู้ และ

ความพร้อมทางภาษาในดานการพูด ฟัง อ่าน และเขียนไปพร้อม ๆ กันอย่างมีความหมายเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้านในการส่งเสริมทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การพูดกับเด็กด้วยภาษาง่าย ๆ หรือการมีปฏิสัมพันธ์กันผ่านการทำกิจกรรมหรือกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ แต่วิธีที่ง่ายและสามารถเรียกความสนใจจากเด็กได้ดีที่สุดคือการเล่านิทานให้เด็กฟัง

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจและเลือกที่จะใช้หนังสือนิทานในการส่งเสริมทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย เพราะธรรมชาติของเด็กชอบฟังนิทานที่มีรูปภาพประกอบ จะช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากรู้อยากเห็น โดยใช้ภาษาพูดสนทนาสื่อสารกับครูเป็นการกระตุ้นให้เด็กอยากพูด จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาได้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการฟังของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560:3
2. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
3. ทักษะการฟังสำหรับเด็กปฐมวัย
4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

กลุมตัวอยาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น จำนวน 15คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์ มี 2 แผน โดยมีกิจกรรมชุดนิทาน จำนวน เรื่อง ได้แก่ 2

1.1 นิทานเรื่อง ช้างน้อยอยากรู้

1.2 นิทานเรื่อง สี่สหายไปเที่ยวป่า

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการฟัง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาทำการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์ แผนที่ 1 ในสัปดาห์ที่ 1ครั้งที่ 1 โดยไม่ใช้กิจกรรมการเล่านิทานทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ในวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 เวลาประมาณ 09.30 น. - 10.00 น.

2. ผู้ศึกษาทำการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์ แผนที่ 1ในสัปดาห์ที่ 1ครั้งที่ 2 โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ในวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 เวลาประมาณ 09.30 น. - 10.00 น.

3. ผู้ศึกษาทำการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์ แผนที่ 2 ในสัปดาห์ที่ 2ครั้งที่ 1 โดยไม่ใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2563เวลาประมาณ 09.30 น. - 10.00 น.

4. ผู้ศึกษาทำการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์ แผนที่ 2ในสัปดาห์ที่ 2ครั้งที่ 2 โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2563เวลาประมาณ 09.30 น. - 10.00 น.

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คะแนนที่ได้จากแบบสังเกตการฟัง ก่อนการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โดยหาค่าร้อยละ

2. คะแนนที่ได้จากแบบสังเกตการฟัง หลังการใช้การใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โดยหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการทดลองการสอนก่อน-หลัง การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน รายสัปดาห์ ตลอด 2 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 21 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 24 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ส่งผลให้เด็กได้คะแนนเพิ่มขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่าเด็กปฐมวัยชั้นปีที่2/3ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 5 คน ในปีการศึกษา 2563 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทาน เพื่อพัฒนาทักษะการฟังมีคะแนนร้อยละสูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางร้อยละที่ระดับ 3 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์จากการเล่านิทานกิจกรรมเสริมประสบการณ์พัฒนาทักษะการฟังมีคะแนนสูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าการใช้นิทานส่งผลต่อการพัฒนา

ทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี การนำชุดนิทานซึ่งอยู่ในแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จำนวน 2 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย 1)นิทานเรื่องลูกหมูสามตัว2)นิทานเรื่องหนอนน้อยไปทดลองระหว่างทำกิจกรรมในระยะแรก ๆ เด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างไม่มีสมาธิในการฟังและ ไม่กล้าที่จะพูดโต้ตอบ หรือสนทนาไม่ค่อยพัฒนาเท่าที่ควร ผู้ศึกษาจึงใช้วิธีการเล่านิทานโดยใช้แผนจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างแบบต่อเนื่อง เมื่อทดลองไปได้สักระยะหนึ่งซึ่งพบว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการในการฟังที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าการเล่านิทานในแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์มีส่วนทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการในการฟังที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551: 146) ได้กล่าวว่า การฟังของเด็กเป็นการรับรู้เรื่องราวด้วยประสาทสัมผัสทางหูที่เด็กสะสมและนำไปสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษามากกว่าการใช้เพื่อพัฒนาปัญญา เด็กจะเก็บคำพูด จังหวะเรื่องราวจากสิ่งที่ฟังมาสานต่อเป็นคำศัพท์เป็นประโยคที่ถ่ายทอดไปสู่การพูด ถ้าเรื่องราวที่เด็กได้ฟังมีความชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจเด็กจะได้คำศัพท์และมีความสามารถเพิ่มขึ้น จากการให้เด็กฟัง จะเห็นได้ว่าการเปิดโอกาสให้เด็กพูดในสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของเขาเอง หรือพูดเรื่องราวจากประสบการณ์เดิมจะช่วยส่งผลให้เด็กเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไรจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้าน มีพัฒนาการด้านการฟังและการพูดโดยรวมสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านการฟังและการพูดได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญช่วยในการกระตุ้น คอยชี้แนะ ชมเชยให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระในด้านการฟังและการพูด โดยจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ ตามความสนใจของเด็กจะช่วยส่งผลให้การเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550) ที่กล่าวมาการส่งเสริมและการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กเป็นสิ่งจำเป็นในการเป็นแรงเสริมให้เกิดการเรียนรู้สำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาจากการฟังแล้วเลียนแบบเสียง

สรุป ผู้ศึกษาได้ใช้แผนการจัดประสบการณ์ โดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน พบว่า เด็กมีพัฒนาการด้านทักษะการฟังที่ดีขึ้น แต่ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจัดกิจกรรมเสริมให้เด็กในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งสามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านทักษะการฟังให้ดีขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1.ครูควรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

2.ครูและโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาทักษะการฟังของเด็กให้ดีขึ้น

3. สถานศึกษาควรดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยโดยการวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยและสร้างเครือข่ายร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปี่ 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ได้รับความกรุณาจาก ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ปรึกษาที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแบบสังเกต รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ผู้ศึกษาหวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560) **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาณจนาภรณ์ มุขดารา. (2550). **การใช้นิทานพื้นเมืองภาคเหนือของประเทศไทย พัฒนาทักษะการฟังอย่างมี วิจารณญาณสำหรับนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่.** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์/กรุงเทพฯ.

การศึกษาเอกชน.(2551) **.ศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเรื่องกำหนดประเภทและประกา" ระดับของโรงเรียนในระบบ .ม.พันธ์กศ2551ธันวาคม 17 ประกาศ ณ วันที่ " พระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏ :**พระนครศรีอยุธยา.

กิ่งแก้ว อัตถากร. (2551).**คติชนวิทยา เอกสารนิเทศการศึกษาฉบับที่ 184.** กรุงเทพฯ :หน่วยศึกษานิเทศ.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551 : 17).**การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : เบรน-เบส บุคส์.

วาสนา บัวศรี. (2552). **เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนทางการเรียนสาระการเรียนรู้ เรื่อง ธรรมชาติรอบตัวของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ระหว่างการเล่านิทานจากหนังสือภาพและการเล่า นิทานโดยสื่อแอนิเมชั่น2 มิติ.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2550). **หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตการศึกษาปฐมวัย.**กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกรรมทางสังคมสมมติ.

สุมามาลย์ พงษ์ไพบูลย์. (2552). **คติชนวิทยา.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์.

ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปสร้างสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Writing Skills of Early Childhood Children for the Creative Arts Activities, Drawing, Illustration, and Printing, Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province

สุวนันท์ พาไพรสิน[1] ชวนชม เครือเชียว[2] และฐิติ แก้ววรรณี พรหมบุตร[3]
Suwanan Papraisin[1] Chuanchom Khrueahiao[2] and Thiti Kaeowannee Phrombut

บทคัดย่อ

ในการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุระหว่าง5– 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้องเรียน ผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยทำการทดลองสัปดาห์ละ 5 วันๆ ละ 20 นาที รวมระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพและแบบทดสอบวัดทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัย

ผู้ศึกษาใช้แผนการทดลอง แบบ One – Group Pretest Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t – test for Dependent Samples

ผลการศึกษาพบว่า ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีทักษะการเขียนทั้งโดยรวมและรายด้านเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 95.00 ของนักเรียนทั้งหมด

คำสำคัญ : ทักษะการเขียน, กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์, การวาดภาพประกอบการพิมพ์

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 0817063992
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาปารศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

Abstract

The aim of this study was to compare the writing skills of early childhood children before and after the creative arts activities, drawing, illustration, and printing.

The sample group used in this study was 20 male and female preschool children aged 6–5 who were studying in kindergarten year 3, semester 2, academic year 2020, Taksin Rachanusorn School, Tak Province. The results were obtained from a specific selection of 1 classroom. The student conducted the experiment by herself/ himself. The experiment was conducted 5 days a week for 20 minutes each, including an -8week trial period.

The tools used in this study were creative art activities plans, illustration drawing, printmaking, and early childhood writing skills test.

The study used the One - Group Pretest Posttest Design experimental plan. Analyzing data is t-test for dependent samples.

The results of the study showed that the writing skills of early childhood children after creative art activities, drawing, illustration and printing, were significantly higher than those before, statistically significant at the . 01level. Most have increased in overall and individual writing skills, representing 95.00percent of all students.

Keywords: Writing Skill, Creative Arts Activities, Illustration Printing

บทนำ

เด็กเปนทรัพยากรที่สำคัญของชาติเปนวัยพื้นฐานแหงชีวิตที่ตองไดรับการอบรมเลี้ยงดูเปนอยางดี ตั้งแตแรกเกิดถึงอายุ 6 ขวบ เด็กวัยนี้จะเกิดการเรียนรูมากที่สุดในชีวิต (ขวัญชัย สุลัยศรี. 2547: 6) เพราะเปนวัยที่รางกายและสมองกำลังเจริญเติบโต ถาเด็กไดรับการเลี้ยงดูที่ดีและถูกตอง ตามหลักจิตวิทยาและหลักวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวของเด็กก็จะพัฒนาไดเต็มตามศักยภาพ (เพ็ญทิพา อวมมณี. 2547: 1; อางอิงจาก นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. 2545 - 2549: 1) ดังนั้นการเตรียมความพรอมสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อที่จะไดรับการพัฒนาทั้งดานรางกาย อารมณ จิตใจ - สังคมและสติปญญา จึงมีความสำคัญดังที่นักจิตวิทยาการศึกษาไดกลาวถึงความสำคัญ ในชวง 6 ปแรกของชีวิตวาเปนชวงที่พัฒนาการทั้ง 4 ดาน กำลังพัฒนาอยางรวดเร็ว จึงเปนระยะเหมาะสมที่สุดตอการวางรากฐานของการพัฒนาการ ทุกดานใหกับเด็กอยางมั่นคงและถูกตองเพราะ เด็กในวัยวัยนี้งายตอการปลูกฝังพฤติกรรมและการเรียนรูสิ่งตางๆ (บังอร จำปา. ม ป.ป.: 1) ดังที่ บลูม(เพ็ญทิพา อวมมณี. 2547: 1; อางอิงจาก Bloom. 1964: 88) กลาววา สติปญญาของเด็กจะพัฒนาเพิ่มขึ้นเปน 50เปอรเซ็นต เมื่อ อายุ 4 ป และในระหวางอายุ 4 - 8 ป สติปญญาของเด็กจะพัฒนาเปน 80 เปอรเซ็นต นอกจากนี้ เพียเจต (Piaget)

ได้กลาวกวา พัฒนาการทางสติปญญาที่เกิดขึ้นในชวง ปฐมวัยนี้จะเปนรากฐาน แกการพัฒนาทางสติปญญาในระดับตอไป จะเห็นได้วาเด็กวัยนี้ จึงควรได้รับการสงเสริม และกระตุ้นด้วยกิจกรรมที่สามารถสรางเสริมสติปญญา พัฒนาความคิดและพัฒนาการด้านหนึ่งของเด็กปฐมวัยที่ควรได้รับการสงเสริมคือ ทักษะทางภาษา การสงเสริมทักษะทางภาษาแกเด็กปฐมวัยเปนสิ่งจำเปนเพราะภาษาเปนเครื่องมือในการแสดงออกของความคิดความรูสึกสูกันและกัน นอกจากนี้ บรูเนอร (Bruner. 1961: 55) กลาววา ภาษาเปนทั้งศาสตรและศิลปที่ต้องอาศัยทักษะทั้ง 4 ด้านคือ การฟง การพูด การอาน และการเขียน เพื่อใชในการรับสงขอมูลถาเด็กได้รับการสงเสริมทักษะทางภาษาครบทุก ด้านอยางเพียงพอจะทำ ให้การเรียนรูประสบการณของเด็กเปนไปอยางมั่นคงยิ่งขึ้น ซึ่งกุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 143) กลาววาเด็กปฐมวัยเรียนรูภาษาจากการมีปฏิสัมพันธกับบุคคลรอบข้างและสิ่งตางๆ จากการ ได้เห็น ได้ฟง การได้สัมผัส การลองผิดลองถูกการเรา และการให้แรงเสริม เปนสิ่งที่ชวยให้เด็กมีพัฒนาการ ทางภาษาจนกระทั่งสามารถใชภาษาในการติดตอสื่อสารได้ ดังนั้นการที่เด็กจะสามารถสื่อ ความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจนั้นต้องอาศัยภาษา

การเขียนเปนหนึ่งใน 4 ทักษะที่มีความสำคัญและ จำเปนอยางยิ่งตอการดำเนินชีวิต เพราะการเขียนเปน การถายทอด ความเข้าใจ ความคิด ความรูสึก และความต้องการ โดยผานการสื่อสารด้วยระบบเครื่องหมายอันได้แกตัวอักษร (นฤมล เฉียบแหลม. 2545: 1) เด็กจะใชการเขียนเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ การเขียนเปนทักษะทางภาษาที่ยาก สำหรับเด็ก เพราะการขีดเขียนต้องใชกลามเนื้อมือที่แข็งแรงและเด็กในวัย 3 - 6 ขวบกลามเนื้อเล็กอยู่ในระหวางพัฒนาดังนั้น เด็กควรได้รับการพัฒนา กลามเนื้อเล็กเพื่อเตรียมความพรอมในการขีด เขียนโดยการใชวัสดุ อุปกรณ และกิจกรรมตางๆ ที่เด็กจะได้ฝกการใชกลามเนื้อมือและฝกการสราง ความสัมพันธระหวางมือและตา ซึ่งเปนทักษะที่จำเปนในการเขียน และกิจกรรมที่สงเสริม ความสามารถด้านการเขียนนั้นมีหลายรูปแบบและหลายวิธี เชน การปน ดินเหนียว การพิมพภาพ การเลนบล็อก การวาดภาพระบายสี

กิจกรรมการพิมพภาพเปนกิจการที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งในหลายกิจกรรมของศิลปสรางสรรคที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็กทุกเพศทุกวัย กิจกรรมการวาดภาพประกอบการ พิมพภาพ หมายถึงกิจกรรมศิลปศึกษาที่เปดโอกาสให้เด็กได้ทดลอง ค้นคว้า สำรวจด้วยตนเอง อยางอิสระโดยที่เด็กใชแมพิมพที่มีอยู่ทั้งแมพิมพจากธรรมชาติหรือแมพิมพจากเศษวัสดุ ประทับลงบนแผนพิมพแล้วนำมาพิมพลงบนกระดาษหรือวัสดุอื่นๆ โดยกดแมพิมพลงให้ภาพติดกับวัสดุที่ รองรับแมพิมพนั้นๆ เด็กก็จะนำภาพที่พิมพเสร็จแล้วมาวาดภาพประกอบเพิ่มเติมตามจินตนาการ พรอมทั้งเลาเรื่องจากภาพซึ่งเปนการถายทอดความรูสึกนึกคิดและอารมณจากการวาดภาพเด็ก ได้รับการพัฒนาความสัมพันธระหวางมือ – ตา ในการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ อีกทั้งเด็กยัง ได้ผอนคลายอารมณ ได้แสดงความคิดอยางอิสระ เกิดความสนุกสนานอีกทั้งยังได้รับประสบการณใหมๆหลายด้านจากเทคนิคการพิมพภาพซึ่งสอดคลองกับ สุรพล ขันธศุภ (2543: 4) ที่กลาววา การพิมพภาพเปนกิจกรรมที่เด็กรูสึกตื่นเตนสนุกสนานได้แสดงออกอยางอิสระ เด็กได้เรียนรูจากการสังเกตและทดลองด้วยตนเองอีกทั้งเปนกิจกรรม

ที่ช่วยพัฒนาและสงเสริมพัฒนาการใหกับเด็กทุกดาน ไม วาจะเปนดานรางกาย อารมณ - จิตใจ สังคม และสติปญญา

ในปจจุบันนี้ พอ แม ผูปกครอง ของเด็กปฐมวัยจะมีความภาคภูมิใจเมื่อเด็กสามารถอานได เขียนได พอ แมจะชื่นชมในโรงเรียนและครูที่สอนมากและจะไมพอใจถาลูกอยูชั้นอนุบาลแลวอานเขียนไมได ดังนั้นทั้งครู และผูบริหารโรงเรียน ก็จะเรงรัดสอน ใหเด็ก อาน และเขียนได (นิตยาวิยาภรณ. 2547: 18) โดยที่เด็กยังไมเขาใจความหมาย และไมสามารถบังคับกลามเนื้อมือและความสัมพันธระหวางมือกับตาได ซึ่งจะเกิดผลเสียกับเด็ก เด็กจะเกิดความเครียดทางอารมณ รูสึกผิดหวัง เมื่อเขียนไมไดผลที่ตามมาคือ เด็กจะเกลียดการเขียนและไมอยากมาโรงเรียน อีกทั้งทางครูและโรงเรียนไมไดจัดกิจกรรมเพื่อสงเสริมหรือเตรียมความพรอมใหกับเด็กในการพัฒนากลามเนื้อมือและตาประสานสัมพันธกันซึ่งความพรอมในการเขียนของเด็กตองมาจากความพรอมของเด็กและการใหเด็กไดทำกิจกรรมตางๆ ไดลงมือสัมผัสกับอุปกรณ ไดลองผิด ลองถูก ไดคิด ตัดสินใจ และไดการฝกฝนการทำงานประสานสัมพันธระหวางกลามเนื้อมือ – ตา เพื่อพัฒนาไปสูการใชมือในการเขียน และทำกิจกรรมทางการเรียนอื่นๆ ตอไป จากสภาพปญหาที่กลาวมาทำใหผูวิจัยตระหนักถึงความสำคัญ และสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรคการพิมพภาพที่มีผลตอการพัฒนาดานการเขียนของเด็กปฐมวัย เพื่อใหผูที่เกี่ยวของและสนใจไดนำผลการศึกษาครั้งนี้ไปใชเปนแนวทางในกาจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยตอไป

เด็กเปนทรัพยากรที่สำคัญของชาติเปนวัยพื้นฐานแหงชีวิตที่ตองไดรับการอบรมเลี้ยงดูเปนอยางดี ตั้งแตแรกเกิดถึงอายุ 6 ขวบ เด็กวัยนี้จะเกิดการเรียนรูมากที่สุดในชีวิต (ขวัญชัย สุลัยศรี. 2547: 6) เพราะเปนวัยที่รางกายและสมองกำลังเจริญเติบโต ถาเด็กไดรับการเลี้ยงดูที่ดีและถูกตอง ตามหลักจิตวิทยาและหลักวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวของเด็กก็จะพัฒนาไดเต็มตามศักยภาพ (เพ็ญทิพา อวมมณี. 2547: 1; อางอิงจาก นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. 2545 - 2549: 1) ดังนั้นการเตรียมความพรอมสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อที่จะไดรับการพัฒนาทั้งดานรางกาย อารมณ จิตใจ - สังคมและสติปญญา จึงมีความสำคัญดังที่นักจิตวิทยาการศึกษาไดกลาวถึงความสำคัญ ในชวง 6 ปแรกของชีวิตวาเปนชวงที่พัฒนาการทั้ง 4 ดาน กำลังพัฒนาอยางรวดเร็ว จึงเปนระยะเหมาะสมที่สุดตอการวางรากฐานของการพัฒนาการทุกดานใหกับเด็กอยางมั่นคงและถูกตองเพราะ เด็กในวัยวัยนี้งายตอการปลูกฝงพฤติกรรมและการเรียนรูสิ่งตางๆ (บังอร จำปา. ม ป.ป.: 1) ดังที่ บลูม(เพ็ญทิพา อวมมณี. 2547: 1; อางอิงจาก Bloom. 1964: 88) กลาววา สติปญญาของเด็กจะพัฒนาเพิ่มขึ้นเปน 50เปอรเซ็นต เมื่อ อายุ 4 ป และในระหวางอายุ 4 - 8 ป สติปญญาของเด็กจะพัฒนาเปน 80 เปอรเซ็นต นอกจากนี้ เพียเจต (Piaget) ไดกลาวกวา พัฒนาการทางสติปญญาที่เกิดขึ้นในชวง ปฐมวัยนี้จะเปนรากฐาน แกการพัฒนาทางสติปญญาในระดับตอไป จะเห็นไดวาเด็กวัยนี้ จึงควรไดรับการสงเสริม และกระตุนดวยกิจกรรมที่สามารถสรางเสริมสติปญญา พัฒนาความคิดและพัฒนาการดานหนึ่งของเด็กปฐมวัยที่ควรไดรับการสงเสริมคือทักษะทางภาษา การสงเสริมทักษะทางภาษาแกเด็กปฐมวัยเปนสิ่งจำเปนเพราะภาษาเปนเครื่องมือในการแสดงออกของความคิดความรูสึกสูกันและกัน นอกจากนี้ บรูเนอร (Bruner. 1961: 55) กลาววา ภาษาเปนทั้งศาสตรและศิลปที่ตองอาศัยทักษะทั้ง 4 ดานคือ การฟง การพูด การอาน และการเขียน เพื่อ

ใชในการรับสงขอมูลถาเด็กไดรับการสงเสริมทักษะทางภาษาครบ ทุกดานอยางเพียงพอจะทำ ใหการเรียนรูประสบการณของเด็กเปนไปอยางมั่นคงยิ่งขึ้น ซึ่งกุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 143) กลาววาเด็กปฐมวัยเรียนรูภาษาจากการมีปฏิสัมพันธกับบุคคลรอบขางและสิ่งตางๆ จากการ ไดเห็น ไดฟง การได สัมผัส การลองผิดลองถูกการเรา และการใหแรงเสริม เปนสิ่งที่ชวยใหเด็กมีพัฒนาการ ทางภาษาจนกระทั่งสามารถใชภาษาในการติดตอสื่อสารได ดังนั้นการที่เด็กจะสามารถสื่อ ความหมายใหผูอื่นเขาใจนั้นตองอาศัยภาษา

การเขียนเปนหนึ่งใน 4 ทักษะที่มีความสำคัญและ จำเปนอยางยิ่งตอการดำเนินชีวิต เพราะการเขียนเปนการ ถายทอด ความเขาใจ ความคิด ความรูสึก และความตองการ โดยผานการสื่อสารดวยระบบเครื่องหมายอันไดแกตัวอักษร (นฤมล เฉียบแหลม. 2545: 1) เด็กจะใชการเขียนเพื่อสื่อความหมายใหผูอื่นเขาใจ การเขียนเปนทักษะทางภาษาที่ยาก สำหรับเด็ก เพราะการขีดเขียนตองใชกลามเนื้อมือที่แข็งแรงและเด็กในวัย 3 - 6 ขวบกลามเนื้อเล็ก

อยูในระหวางพัฒนาดังนั้น เด็กควรไดรับการพัฒนา กลามเนื้อเล็กเพื่อเตรียมความพรอมในการขีด เขียนโดยการใชวัสดุ อุปกรณ และกิจกรรมตางๆ ที่เด็กจะไดฝกการใชกลามเนื้อมือและฝกการสรางความสัมพันธระหวางมือและตา ซึ่งเปนทักษะที่จำเปนในการเขียน และกิจกรรมที่สงเสริม ความสามารถดานการเขียนนั้นมีหลายรูปแบบและหลายวิธี เชน การปน ดินเหนียว การพิมพภาพ การเลนบล็อก การวาดภาพระบายสี

กิจกรรมการพิมพภาพเปนกิจการที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งในหลายกิจกรรมของศิลปสรางสรรคที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็กทุกเพศทุกวัย กิจกรรมการวาดภาพประกอบการ พิมพภาพ หมายถึงกิจกรรมศิลปศึกษาที่เปด โอกาสใหเด็กไดทดลอง คนควา สำรวจดวยตนเอง อยางอิสระโดยที่เด็กใชแมพิมพที่มีอยูทั้งแมพิมพจากธรรมชาติหรือแมพิมพจากเศษวัสดุ ประทับลงบนแผนพิมพแลวนำมาพิมพลงบนกระดาษหรือวัสดุอื่นๆ โดยกดแมพิมพลงใหภาพติดกับวัสดุที่ รองรับแมพิมพนั้นๆ เด็กก็จะนำภาพที่พิมพเสร็จแลวมาวาดภาพประกอบเพิ่มเติมตามจินตนาการ พรอมทั้งเลาเรื่องจากภาพซึ่งเปนการถายทอดความรูสึกนึกคิดและอารมณ จากการวาดภาพเด็ก ได รับการพัฒนาความสัมพันธระหวางมือ – ตา ในการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ อีกทั้งเด็กยัง ไดผอนคลายอารมณ ไดแสดงความคิดอยางอิสระ เกิดความสนุกสนานอีกทั้งยังไดรับประสบการณใหมๆหลายดานจากเทคนิคการพิมพภาพซึ่งสอดคลองกับ สุรพล ขันธศุภ (2543: 4) ที่กลาววา การพิมพภาพเปนกิจกรรมที่เด็กรูสึกตื่นเตนสนุกสนานไดแสดงออกอยางอิสระ เด็กไดเรียนรูจากการสังเกตและทดลองดวยตนเองอีกทั้งเปนกิจกรรมที่ชวยพัฒนาและสงเสริมพัฒนาการใหกับเด็กทุกดาน ไมวาจะเปนดานรางกาย อารมณ - จิตใจ สังคม และสติปญญา

ในปจจุบันนี้ พอ แม ผูปกครอง ของเด็กปฐมวัยจะมีความภาคภูมิใจเมื่อเด็กสามารถอ านได เขียนได พอ แมจะชื่นชมในโรงเรียนและครูที่สอนมากและจะไมพอใจถาลูกอยูชั้นอนุบาลแลวอานเขียนไมได ดังนั้นทั้งครู และผูบริหารโรงเรียน ก็จะเรงรัดสอน ใหเด็ก อาน และเขียนได (นิตยาวิยาภรณ. 2547: 18) โดยที่เด็กยังไมเขาใจความหมาย และไมสามารถบังคับกลามเนื้อมือและความสัมพันธระหวางมือกับ

ตาได ซึ่งจะเกิดผลเสียกับเด็ก เด็กจะเกิดความเครียดทางอารมณ รูสึกผิดหวัง เมื่อเขียนไมไดผลที่ตามมา คือ เด็กจะเกลียดการเขียนและไมอยากมาโรงเรียน อีกทั้งทางครูและโรงเรียนไมไดจัดกิจกรรมเพื่อสงเสริมหรือเตรียมความพรอมใหกับเด็กในการพัฒนากลามเนื้อมือและตาประสานสัมพันธกันซึ่งความพรอมในการเขียนของเด็กตองมาจากความพรอมของเด็กและการใหเด็กไดทำกิจกรรมตางๆ ไดลงมือสัมผัสกับอุปกรณ ไดลองผิด ลองถูก ไดคิด ตัดสินใจ และไดการฝกฝนการทำงานประสานสัมพันธระหวางกลามเนื้อมือ – ตา เพื่อพัฒนาไปสูการใชมือในการเขียน และทำกิจกรรมทางการเรียนอื่นๆ ตอไป จากสภาพปญหาที่กลาวมาทำใหผูวิจัยตระหนักถึงความสำคัญ และสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรคการพิมพภาพที่มีผลตอการพัฒนาดานการเขียนของเด็กปฐมวัย เพื่อใหผูที่เกี่ยวของและสนใจไดนำผลการศึกษาครั้งนี้ไปใชเปนแนวทางในกาจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยตอไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยกอนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพมิพภาพ

2. เพื่อศึกษาทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ไดทำกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
2. เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวของกับภาษาและการเขียน
   - 2.1 ความหมายและความสำคัญของภาษา
   - 2.2 พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย
   - 2.3 ความหมายของการเขียน
   - 2.4 ความสำคัญของการเขียน
   - 2.5 จุดมุงหมายของการเขียน
   - 2.6 องคประกอบของการเขียน
   - 2.7 ปจจัยที่เกี่ยวของกับการเขียน
   - 2.8 ลักษณะและพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย
   - 2.9 การสงเสริมพัฒนาการทางการเขียนของเด็กปฐมวัย
   - 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวของกับการเขียน
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวของกับกิจกรรมศิลปสรางสรรค
   - 3.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปสรางสรรค
   - 3.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปสรางสรรค
   - 3.3 การจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรคสำหรับเด็กปฐมวัย

3.4 องคประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรคสำหรับเด็กปฐมวัย
3.5 กิจกรรมศิลปะสรางสรรคสำหรับเด็กปฐมวัย
3.6 สื่อที่ใชในการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรค
3.7 บทบาทผูที่เกี่ยวของกับการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรค
3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวของกับกิจกรรมศิลปสรางสรรค

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผูวิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใชในการศึกษาครั้งนี้เปนนักเรียนชาย หญิง อายุระหว -าง 5-6 ป กำลังศึกษาระดับชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก จำนวน 20 คน

กลุมตัวอยาง

กลุมตัวอยางที่ใชในการศึกษาครั้งนี้เปนนักเรียน ชาย - หญิง อายุระหวาง 5-6 ป กำลังศึกษา อยูในระดับชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ป การศึกษา 2560 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก เปนการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 หองเรียน จำนวน 20 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ จำนวน 40 กิจกรรม ซึ่งผูวิจัยสรางขึ้นและมีการทดลองใชกับนักเรียนชั้นอนุบาลปที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ป การศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จำนวน 20 คนที่ไมใชกลุมตัวอยาง

3.2 แบบทดสอบวัดทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยเปนแบบทดสอบเชิงรูปภาพ ซึ่งแบงเปน 3 ดาน ซึ่งผูศึกษาสรางขึ้นและผานการพิจารณาจากผูเชี่ยวชาญตลอดจนไดผานการทดลองใชกับนักเรียนชั้นอนุบาลปที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จำนวน 15 คนที่ไมใชกลุมตัวอยางและนำผลการทดลอง มาหาคาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ทั้ง 3 ฉบับเทากับ .94 ซึ่งแบบทดสอบวัดทักษะการเขียนที่ไดคุณภาพนี้ประกอบดวย

ดานที่ 1 ลีลามือ จำนวน 10 ขอ
ดานที่ 2 ลากเสนตอจุดใหเปนภาพที่สมบรูณ จำนวน 10 ขอ
ดานที่ 3 ลากเสนตอจุดใหเปนรูปตามแบบที่กำหนด จำนวน 10 ขอ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กอนดำเนินการทดลองผู้ศึกษาทำการทดสอบ (Pretest) กลุมตัวอยางทั้งหมด โดยใช แบบทดสอบวัดทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ผูศึกษาสรางขึ้นแลวตรวจใหคะแนนตามเกณฑที่ กำหนด

2. ผูศึกษาเปนผูดำเนินการทดลองดวยตนเอง โดยกลุมตัวอยางจะไดรับการจัดกิจกรรม ศิลปะสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพใชระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห โดยจัด สัปดาหละ 5 วัน วันละ 1 ครั้งๆ ละ 20 นาที ชวงเวลา 10.00 - 10.20 น. รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง

3. หลังเสร็จสิ้นการทดลองผูศึกษาทำการทดสอบ หลังการทดลอง (Posttest) กับกลุม ตัวอยาง โดยใชแบบทดสอบวัดทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบที่ใช กอนการทดลอง แลวตรวจใหคะแนนตามเกณฑที่กำหนด

4. นำคะแนนที่ได จากการทดสอบวัดทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยมาทำการวิเคราะห ขอมูล เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนที่ได จากการทดสอบวัดทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยกอนและหลังการทดลองมาหาคาสถิติพื้นฐานโดยนำขอมูลไปหาคาเฉลี่ย (Mean) และคาความเบี่ยงแบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. เปรียบเทียบความแตกตางของทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยกอนการทดลองและ หลังการทดลองโดยวิธีการทางสถิติ t – test สำหรับ Dependent Samples

ผลการวิจัย

1. การทำกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ มีทักษะการเขียน โดยรวมของดานการลากเสนตอจุดใหเปนภาพที่สมบูรณ และดานการลากเสนตอจุดใหเปนภาพตาม แบบที่กำหนดสูงขึ้น อยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สวนดานลีลามือสูงขึ้นอยางมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

2. เด็กปฐมวัยหลังไดรับการทำกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพมีทักษะการเขียนโดยรวมเพิ่มขึ้นรอยละ 95 ของจำนวนเด็กทั้งหมดเมื่อแยกเปนรายดานเด็กปฐมวัยมีทักษะการเขียนดานที่ 1 ลีลามือ เพิ่มขึ้นรอยละ 50 ดานที่ 2 การลากเสนตอจุดใหเปนภาพที่สมบูรณ เพิ่มขึ้นรอยละ 80 และดานที่ 3 การลากเสนตอจุดโดย สรางภาพตามแบบที่กำหนดเพิ่มขึ้นรอยละ 85 สวนเด็กปฐมวัยที่มีทักษะการเขียนดานที่ 1 ลีลามือลดลง รอยละ 15 สวนดานที่ 2การลากเสนตอจุดใหเปนภาพที่สมบูรณ และ ดานที่ 3 การลากเสนตอจุดใหเปนภาพตามแบบที่กำหนดมีจำนวนเด็กปฐมวัยที่มีทักษะการเขียน ลดลงรอยละ 5 เทานั้น

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุงหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยกอน และหลังไดรับการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ ผลการศึกษาทำให ทราบวา 1. ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ไดรับการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาด ภาพประกอบการพิมพภาพหลังการทดลองสูงกวากอนการทดลองอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ซึ่งเปนไปตามสมมติฐานที่ตั้งไวแสดงใหเห็นวาการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพสงผลใหเด็กมีทักษะการเขียนสูงขึ้นทั้งนี้เนื่องมาจาก

1.1 กิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพเปนการเปดโอกาสใหเด็กเกิดการเรียนรูจากการลงมือกระทำและปฏิบัติจริงกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ โดยผานการใชประสาทสัมผัสจากการมอง การฟง การดมกลิ่น สัมผัส ซึ่งสอดคลองกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เปนวัยของการสำรวจ คนควา มีความยากรูยากเห็นและสนใจสิ่งแวดลอมรอบตัว การไดลงมือกระทำ การจับตองสัมผัสทำใหเด็กเขาใจและรวบรวมประสบการณทั้งหมดเขาดวยกัน ซึ่งปนประสบการณสำคัญ สำหรับการเรียนรูของเด็กสอดคลองกับแนวคิดของ ดิวอี้ (Dewey) ที่กลาววา การเรียนรูเกิดขึ้นไดจากการกระทำ (Learning by doing) และสอดคลองกับ เพียเจต และเฮลเดอร (วรวรรณ เหมชะญาติ. 2536 : 31 -33 ; อางอิงจาก Piaget ; & lnhlder) ที่กลาววา เด็กเขาใจสิ่ง ตางๆ และความสัมพันธระหวางตนเองกับวัตถุดวยโดยการลงมือกระทำกับวัตถุโดยตรงเปนสำคัญและกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพเปนกิจกรรมที่เด็กไดลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ โดยตรง เชน กอนที่จะลงมือปฏิบัติกิจกรรมการพิมพภาพมีการสนทนากับเกี่ยวกับสื่อถึงรูปรางลักษณะ สี ขนาดจำนวน และการนำไปใช ซึ่งเด็กไดสังเกตรูจักการเปรียบเทียบความเหมือน ความตาง ของแมพิมพ แตละชนิดและเมื่อพิมพภาพก็จะไดภาพเหมือนแบบพิมพทุกประการหลังจากนั้นเด็กก็จะนำภาพพิมพไปวาดภาพตอเติมตามความคิดและจินตนาการเด็กไดเรียนรูขั้นตอน และวิธีการพิมพภาพ เด็กเรียนรูละทดลอง ไดอยางหลากหลาย ซึ่งในขณะที่เด็กพิมพและวาดภาพเด็กไดพัฒนากลามเนื้อมือและการทำงานที่ประสานสัมพันธกันระหวางมือกับตาซึ่งสอดคลองกับเพียเจต ที่กลาววา เด็กเรียนรูจากการกระทำกับสื่อวัสดุดวย ตนเอง และใชทุกสวนของรางกายในการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคลองกับ พัฒนา ชัชพงศ (2541 : 122)กลาววาการพัฒนากลามเนื้อมือใหแข็งแรงเด็กก็พรอมที่จะลากเสนลีลามือ ซึ่งเปนพื้นฐานสำคัญของ การเขียน และสอดคลองกับ เต็มสิริ เนาวรัตน (2544 : คำนำ) ที่กลาววาการเรียนรูผานการลงมือ ปฏิบัติ กิจกรรมตาง ๆ ทำใหเกิดการเรียนรูโดยงายและสอดคลองกับธรรมชาติของเด็ก การเรียนใน ระดับปฐมวัยเปนการเรียนเพื่อเสริมสรางความสามารถของเด็กโดยเฉพาะ ความสามารถในการ เคลื่อนไหวของกลามเนื้อมือ และนิ้วมือในการทำกิจกรรมตางๆ โดยสัมพันธกับการใชสาย ตา ซึ่ง สอดคลองกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 49-52) กลาวถึง การวาดภาพของเด็กเปนการสะทอนใหเห็น พัฒนาการ หรือความเจริญเติบโตของรางกาย เปนการแสดงออกที่ชี้ใหเห็นความสามารถของการใชตาที่สัมพันธกับการเคลื่อนไหวในสวนที่ตองใชทักษะในการควบคุมทิศทางและยังสอดคลองกับงานวิจัยของ อภิสิรี จรัญชานเพท (2529 : 100-101) ที่บอกถึงการใชศิลปะชวยสงเสริมการเขียนของเด็กปฐมวัย กิจกรรมศิลปะเด็กไดแสดงความรูสึกนึกคิดชวยผอนคลายความคับของใจทาง

อารมณ โดยผานการวาดภาพและสงเสริมพัฒนาการทางดานภาษายิ่งไปกวานั้นความสำเร็จในการสรางสรรคงานจะชวยใหเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

1.2 กิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ เปนกิจกรรมที่สงเสริมใหเด็กไดทดลองคนควา สำรวจกับสื่อวัสดุ ตางๆดวยตนเอง อยางอิสระ อีกทั้งเปนกิจกรรมที่สงเสริม ใหเด็กไดฝกการทำงานประสานสัมพันธระหวางมือกับตา ซึ่งสอดคลองกับพูนสุข บุณยสวัสดิ์ (2532 : 53-54) ที่กลาววา การเตรียมความพรอมทางดานการเขียนใหแกเด็กนักเรียน เปนการเตรียมความ พรอมในการรับรูทางตา สามารถ สังเกตและจำแนก สิ่งที่เห็น การเคลื่อนสายตา จับภาพจากซายไป ขวา เชน การพิมพภาพกานกลวย เด็กก็จะมีการสังเกตและวางแผนวาจะพิมพเปนอยางไร เด็กเกิด การเรียนรูในการพิมพภาพกานกลวยเปนรูปดอกไม จะมีการพิมพภาพแบบหมุนวน เรียงกันไป ซึ่ง เปนการฝกการทำงานประสานสัมพันธระหวางมือกับตา ไดเคลื่อนสายตา จากซายไปขวา จากขวา มาซาย เมื่อทำเสร็จเรียบรอยแลวและภาพแหงแลวก็จะมีการวาดภาพตอเติมตามจินตนาการ การ วาดภาพเด็กไดรับการพัฒนา ความสัมพันธระหวางมือกับตา ไดรับประสบการณใหมๆหลายๆดาน ซึ่งสอดคลองกับ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2539 : 9) ที่กลาววาการฝกฝนความคลองแคลวของการ ใชกลามเนื้อมือมีความสัมพันธอยางมากกับการเขียนของเด็ก สอดคลองกับงานวิจัยของ คอฟแมน ชาลมา และคอฟแมน (Kaufman Zalma ; & Kaufman. 1978 : 885-888) พบวา การพัฒนาความสามารถ ในการใชนิ้วมือดวยการวาดภาพระบายสี ฉีก ตัดปะการประดิษฐเศษวัสดุ และการปนนั้นจะนำไปสู ความสามารถในการเขียนไดดียิ่งขึ้นซ่วงสอดคลองกับงานวิจัยของ กรวิภา สรรพกิจจำนง (2532 : 45) ที่พบวาเด็กปฐมวัยที่ไดรับการฝกกิจกรรมศิลปะสรางสรรคแบบอิสระ มีความสามารถในการใชกลามเนื้อเล็กสูงกวาเด็กปฐมวัยที่ไดรับการฝกกิจกรรมศิลปะสรางสรรคแบบชั้นนำและยังสอดคลองกับการสอนโดยยึดเด็กเปนศูนยกลางเนนถึงความสนใจความตองการของเด็กโดยมีครูเปนผูจัดเตรียมและสนับสนุนการเรียนทางออมโดยเด็กเลือกและเริ่มกิจกรรมตามพอใจของตนเองและกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบ การพิมพภาพเปนกิจกรรมที่สงเสริมใหเด็กไดเรียนรูอยางอิสระ ไดเลือก และเริ่มกิจกรรมตามความพอใจของตนเองได พิมพภาพและวาดภาพตามความคิดและจินตนาการ เกิดความสนุกสนาน มีอิสระในการทำงาน ซึ่งสงผลใหเด็กปฐมวัยมีทักษะการเขียนสูงขึ้น

1.3 กิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพเปนกิจกรรมที่เปด โอกาสใหเด็กไดทำกิจกรรมซ้ำๆ บอยๆ ซึ่งการทำบอยๆ ซ้ำๆ ทำใหเด็กเกิดการเรียนรู ดังที่ ดิวอี้ (พัฒนา ชัช พงศ.2540 : 15 ; อางอิงจาก Dewey. n.d.) กลาววา เด็กเกิดการเรียนรูโดยการประทำ การจัดกิจกรรมอยางหลากหลายตามความสนใจใหเด็กไดเรียนรูลงมือกระทำดวยตนเอง ซ้ำแลว ซ้ำเลายอมทำใหเกิดการเรียนรูซึ่งสอดคลองกับกฎแหงการฝกหัด (Law of Exercise) ของ ธอรนไดด (Thorndike.) ที่เชื่อวาการกระทำซ้ำๆ จะชวยใหเกิดการเรียนรูไดดี (อารี พันธมณี. ม.ป.ป : 124) และกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพเปนกิจกรรมที่เด็กไดลงมือปฏิบัติกิจกรรมดวยตนเองได ปฏิบัติกิจกรรมทุกวัน เชนกิจกรรมการพิมพภาพดวยนิ้วมือเด็กก็จะนำนิ้วของตนเองไปจุมสีแลวนำมาพิมพลงบนกระดาษตามความพอใจจากนั้นก็จะมีการนำสีเทียนมาวาดภาพต อเติมตามความคิดและจินตนาการ ซึ่งการวาด

ภาพเปนการถายทอดความรูสึกนึกคิด และ อารมณ ไดรับการพัฒนาความสัมพันธระหวางมือกับตา สอดคลองกับ พรมารินทร สุทธิจิตตะ (2529 : 24) กรรมที่เหมาะกับความสนใจ ความสามารถอีกทั้งยังสอดคลองกับหลักการพัฒนาการของเด็ก ทั้งยังชวยใหกลามเนื้อมือและตาสัมพันธกัน ซึ่งจะนำไปสูการเรียนเขียนอาน สอดคลองกับ ราศี ทองสวัสดิ์ (2529 : 103 -104) ที่กลาววา กิจกรรมสรางสรรคทางศิลปะสำหรับเด็ก มิไดมี จุดมุงหมายใหเด็กทำงานเพื่อความสวยงาม แตตองการชวยพัฒนากลามเนื้อมือใหแข็งแรง การฝก ประสานสัมพันธระหวางมือกับตา เพื่อเพื่อเปนพื้นฐานการเขียนที่ดี

ซึ่งจะเห็นไดวากิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพเปนการเปด โอกาสใหเด็กเรียนรูจากประสบการณตรง ไดสำรวจดวยตนเองอยางอิสระ ไดถายทอดความรูสึกนึกคิด และอารมณจากการวาดภาพ เด็กไดรับการพัฒนาความสัมพันธระหวางมือกับตา ในการวาดภาพ ไดแสดงความคิด อยางอิสระ เกิดความสนุกสนาน ไดรับประสบการณใหมๆหลายดาน ซึ่ง สอดคลองกับ เกล็บ (Ratana Siripanich. 1973: 25 ; citing Gelb. n.d) ที่ไดใหความเห็นเกี่ยวกับการเรียนของเด็กเริ่มเขียนไวว า การเขียนตามความรูสึกของเด็กเปนงานยากและซับซอนกวาการอานมากเพราะการอานนั้นเด็กใชเพียงแตสังเกต ความแตกตาง ของตัวอักษรกับทำความเขาใจความหมายตัวอักษร และใชความสัมพันธระหวางสายตากับสมองเทานั้น แตการเขียนเด็กจะตองเพิ่มการประสานสัมพันธระหวางสมองสายตาและการเคลื่อนไหวของ กลามเนื้อมือดวยและสอดคลองกับคำกลาวของ ชัยณรงค เจริญพานิชกุล (เพิ่มศรี ชูวิเชียร . 2549: 71; อางอิงจาก ชัยณรงค เจริญพานิชกุล. 2532: 7-15) ที่กลาวไววา กิจกรรมการพิมพภาพเด็กอนุบาล สวนใหญ จะชอบมาก มีกิจกรรมหลายขั้นตอนนาสนุกสนาน ซึ่งเขากับวัยของเด็กที่ยากรูยากเห็น กิจกรรม เหลานี้ยังสอดคลองกับแนวการสงเสริมพฤติกรรมการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยของมอรโรว (Morrw. 1993: 245) ที่กลาววา แนวทางสงเสริมพฤติกรรมการเขียนสำหรับเด็กสามารถทำได โดยจัด กิจกรรมที่สนุกสนานใหเด็กไดเขารวม เพราะเด็กจะทำผลงานจากประสบการณที่เขาพอใจ ซึ่ง สอดคลองกับงานวิจัยของ ของ แสตปป (Stapp. 1964: 52 - 58) ที่ไดศึกษาความสัมพันธระหวาง ความคิดสรางสรรคและสติปญญาของนักเรียนที่เรียนศิลปะและไมเรียนศิลปะพบวาความคิด สรางสรรคและสติปญญาไมมีความสัมพันธกันแตนักเรียนที่เรียนศิลปะไดคะแนนความคิดสรางสรรค สูงกวาพวกที่ไมไดเรียนศิลปะ

2. เด็กปฐมวัยหลังไดรับการทำกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ มีทักษะการเขียนโดยรวมเพิ่มขึ้นรอยละ 95 ของจำนวนเด็กทั้งหมด เมื่อพิจารณาเปนรายดานเด็ก ปฐมวัยมีทักษะการเขียนดานที่ 1 ลีลามือเพิ่มขึ้นรอยละ 50 ดานที่ 2 การลากเสนตอจุดใหเปนภาพ ที่สมบูรณเพิ่มขึ้นรอยละ 80 และดานที่ 3 การลาก เสนตอจุดโดยสรางภาพไดตามแบบที่กำหนด เพิ่มขึ้นรอยละ 85 ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ เปนกิจกรรมที่เหมาะกับความสนใจของเด็ก และสอดคลองกับพัฒนาการของเด็กเปนอยางดีอีกทั้ง ยังสงเสริม การประสานสัมพันธระหวางกลามเนื้อมือและตา และชวยผอนคลายความเครียดทาง อารมณ สงเสริมความคิดอิสระความคิดจินตนาการ ฝกการรูจักทำงานดวยตนเอง มีอิสระในการ ทำงาน ซึ่งถายทอดออกมาเปนผลงานทางศิลปะและยังนำไปสูการเรียน เขียนอานอยางสรางสรรค (ภรณี คุรุรัตนะ. 2535 : 67) ซึ่งสอดคลอง

กับสุรพล ขันธศุก (2543 : 4)ที่กลาววา การพิมพภาพ เปนกิจกรรมอีกชนิดหนึ่งที่เด็กไดสรางงาน แทนการวาดนับเปนพื้นฐานออกแบบเบื้องตนสำหรับ เด็กการพิมพภาพจะทำใหเด็กรูสึกตื่นเตนสนุกสนาน ไดแสดงออกอยางอิสระ ทำใหเกิดจินตนาการและความคิดสรางสรรคในรูปแบบที่แตกตางกัน เด็กไดเรียนรูจากการสังเกตและทดลองดวยตนเองสอดคลองกับ ดิวอี้ (Dewey) และนักการศึกษากลุมมนุษยวิทยาได เนนวาการจัดประสบการณหรือกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ควรจัดสิ่งแวดลอมใหเปนธรรมชาติที่สุด โดยใหเด็กมีโอกาสเรียนรูจากการเลน การลงมือปฏิบัติกิจกรรมดวยตนเอง กลาวคือ ไดสังเกตคนควา ทดลองกระทำสิ่งตางๆ ดวยตนเอง (เยาวพา เดชะคุปต. 2542 : 79) นอกจากนี้ นิตยา ประพฤติกิจ (2539 : 174 - 175) ยังกลาวสนับสนุนการสงเสริมการเขียนของเด็กปฐมวัยวา กิจกรรมที่สงเสริมและพัฒนาการเขียนคง เปนกิจกรรมที่เปนการเคลื่อนไหว ของรางกาย โดยเฉพาะ การใชกลามเนื้อเล็ก เชนการตอภาพ การปน การรอย การวาดภาพระบายสี ฯลฯ

ดังนั้นจะเห็นไดวากิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพเปนกจิกรรม ที่เด็กไดเคลื่อนไหวของรางกายโดยเฉพาะการใชกลามเนื้อเล็กในการหยิบจับ สื่อแมพิมพในการ พิมพภาพไดใชกลามเนื้อเล็กในการวาดภาพระบายสี ตอเติมภาพตามความคิดและจินตนาการเด็ก ไดเรียนรูจากการกระทำ ไดปฏิบัติ จริง ไดกระทำอยางอิสระ และทำซ้ำๆ บอยๆ สงผลใหเด็ก ปฐมวัยมีทักษะการเขียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เปนการศึกษาโดยมุงเนนเด็กเปนศูนยกลาง เปดโอกาสใหเด็กไดกระทำโดยอิสระเสรี ตามความสนใจของตนเองเปนการสรางปฏิสัมพันธกับเพื่อนในขณะทำกิจกรรมซึ่งใน ระหวางทำกิจกรรมครูควรปฏิบัติดังนี้

1. ครูควรใหเด็กไดมีสวนรวมในการนำสื่อแมพิมพ ที่สามารถหามาไดเพื่อใชในการพิมพเด็กจะไดเกิดความภาคภูมิใจในการมีสวนรวมในการจัดกิจกรรม

2. สื่อแมพิมพที่ใชในการพิมพภาพ บางชนิดมีลักษณะออนนุม และซ้ำไดงาย เชน บวบ, มะเฟอง, มะระ ฯลฯ จึงควรมีจำนวนมากเพียงพอ เพื่อใชในการปรับเปลี่ยนใหกับเด็ก

3. หลังจากการทำกิจกรรมศิลปสรางสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ ควรใหเด็กไดฝกเขียน คำ สั้นๆ งายๆ ประกอบภาพที่เหมาะสมกับเด็กก็จะเปนการพัฒนาทักษะการเขียนใหกับเด็กมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปสร้างสรรคการวาดภาพประกอบการพิมพภาพ ชั้นอนุบาลปี 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์พวงพิศ เรืองศิริกุล อาจารย์ปรึกษา ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ คุณครูปุณนภา พรหมหาญ และคุณครูวราภรณ์ รวมชัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแบบสังเกต รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ผู้ศึกษาหวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กุลยา ตันตผิลาชีวะ. (2547). **กิจกรรมการเรียนรูสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ เอดิสันเพรสโปรดักส.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแหงชาติ.สำนักงาน. (2541). **คูมือการจัดกิจกรรมที่เนนผูเรียนเปนศูนยกลางการเรียนรู.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพคุรุสภาลาดพราว.

จงใจ ขจรศิลป. (2535). **ผลการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรคและกิจกรรมการเลนตามที่มีตอความคิดสรางสรรคและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.** ปริญญานิพนธ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลยัศรีนครินทรวิโรฒ. ถายเอกสาร.

ชนกพร ธีระกุล. (2541). **ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตรของเด็กปฐมวยัที่ไดรับการจัดกิจกรรมศิลปสรางสรรคแบบเนนกระบวนการ.** ปริญญานิพนธ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถายเอกสาร.

ชไมมน ศรีสุรักษ. (2540). **การศึกษาความสัมพันธทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ไดรบัการจัด กิจกรรมศิลปสรางสรรคเปนกลุมแบบวางแผนปฏิบัตทิบทวนและแบบปกติ.** ปริญญานิพนธกศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถายสาร.

ดวงเดือน ศาสตรภัทร. (2529). **การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาเด็ก.** กรุงเทพฯ : ภาควิชา จิตวทิยา มหาวิทยาลยัศรีนครินทรวิโรฒ.

เต็มสิริ เนาวรังสี. (2544). **ครูปฐมวัยกับศิลปะเด็ก.** ภาควิชาอนุบาลศึกษาคณะครุศาสตร สถาบันราชภฏัสวนดุสิต. กรุงเทพฯ.

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์

Organizing Activities to Enhance the Experience by Using Textbooks to Accompany the Pictures to Develop Listening and Speaking Abilities of Students in Kindergarten Year 2/1, Taksin Rachanusorn School

อรัญญา เงินมูล[1] นาซีฮะห์ หะยีโด[2]
Aranya Ngoenmoon[1] Naseehah Hajido[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 /1 โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพและเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 15 คน 1 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ จำนวน 30 แผน 2) หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ จำนวน 6 เล่ม 3) แบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูด 4) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟังและพูด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าประสิทธิภาพ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดมีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 41.00 แสดงว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพมีพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดเพิ่มขึ้น 2) คะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดเมื่อจำแนกรายด้าน คือ 1) ด้านการฟัง มีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 59.00 และ 2) ด้านการพูดเท่ากับ 64.00 แสดงว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือ คำคล้องจองประกอบภาพมีพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดเพิ่มขึ้นและมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่ดีขึ้น

คำสำคัญ : กิจกรรมเสริมประสบการณ์, หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ, การฟังและการพูด

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 0807015021

Abstract

This research is an experimental research that has a purpose to develop listening and speaking abilities of kindergarten students year 2/1 by using a book of rhymes for pictures. And compare the listening and speaking abilities of kindergarten students year 2/1, before and after the experience by using the book of rhymes for pictures. The sample groups used in this research are 15 students in kindergarten in year 2/1, Taksin Rajanusorn School, semester 2, academic year 2020, acquired by selecting a specific (Purposive Sampling). The tools used in this research are: 1) Plan to organize activities to enhance the experience by using a book of rhymes with pictures, total 30 plans. 2) Six books of rhyming words 3) Listening and speaking ability assessment form 4) Behavior observation record form for listening and speaking skill enhancement activities. The researcher analyzed and processed the data by using basic statistics such as percentage, mean, efficiency value, and the standard deviation.

The results of the research were as follows 1) The average score for listening and speaking ability has a percentage of progress of 41.00, showed that students in kindergarten year 2/1, Taksin Rajanusorn School that have been organized to enhance the experience by using a book of rhyming words, have been increased their abilities. 2) The average score for listening and speaking ability when classified by each area was 1) For listening, the percentage of progress was 59.00 and 2) Speaking side is 64. Showed that students in kindergarten year 2/1, Taksin Rajanusorn School that have been organized to enhance the experience by using a book of rhymes with pictures have been improved listening and speaking abilities and cognitive abilities.

Keywords: Organizing Activities, Textbooks to Accompany the Pictures, Listening and Speaking

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้ มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี มีสุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ดีงาม มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย นอกจากนี้ยังได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน 12 มาตรฐาน ประกอบด้วย ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและสุขนิสัยที่ดี กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก แข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม และความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2560 : 26-27)

ภาษามีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งจะต้องอาศัยทักษะทั้ง 4 ด้าน คือการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ที่เด็กควรได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กันทั้ง 4 ด้าน อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กอีกทั้งพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็ก คือ ความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่นโดยการติดต่อที่ว่านี้รวมวิธีการทุกๆ อย่างที่มนุษย์ได้นำเอามาใช้ในการติดต่อเพื่อสื่อความหมาย ภาษาจึงเป็นเครื่องมือของมนุษย์ที่ใช้ทำความเข้าใจซึ่งกันและกันมาตั้งแต่โบราณกาล เฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการทางด้านภาษานั้น ได้เริ่มต้นตั้งแต่ทารกแรกเกิดโดยทารกรู้จักใช้การฟังเป็นอันดับแรกในการที่จะติดต่อหรือสัมผัสกับภาษา แล้วค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาตามลำดับตามวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันออกไป บางคนพัฒนาเร็ว บางคนพัฒนาช้า หรือบางคนอาจช้าจนกระทั่งผิดปกติได้ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2553 : 53-54) การพัฒนาการทางภาษาสำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 3 (5 ปี) ต้องเริ่มการสอนจากลำดับที่ง่ายไปหายากจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาสิ่งที่เด็กไม่คุ้นเคย ซึ่งการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยนั้นสามารถเรียนภาษามาตั้งแต่กำเนิด โดยการเรียนรู้ภาษาของเด็กเกิดขึ้นจากการสังเกตคำและพยายามออกเสียงแล้วพัฒนา มาเป็นคำพูดเด็กปฐมวัย จะเริ่มเรียนรู้ภาษาเพิ่มขึ้นในแต่ละวัน เพื่อแสดงความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ เด็กจะสามารถพัฒนาภาษาโดยเริ่มจากความคุ้นเคยจากการได้ฟัง พูดคุย สนทนา โดยเด็กจะมีการเรียนรู้ภาษาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่เข้าใจคำศัพท์ หรือความหมายของคำต่างๆ สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 : 136) ที่กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ภาษาตามลาดับขั้นพัฒนาการ เริ่มจากความคุ้นเคยจากการได้ยิน ได้ฟัง การพูดคุย สนทนา ทำให้พัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงาม เด็กเริ่มเรียนจากภาษาง่ายๆ เรียนรู้การใช้คาศัพท์ด้วยการใช้ประโยค

ครูสอนภาษาคนแรกของเด็กคือพ่อแม่ เสียงแรกที่เด็กได้ยินได้ฟังคือเสียงจากพ่อแม่ การโต้ตอบของพ่อแม่ทาให้เด็กเรียนรู้ภาษา การพูดและสนทนากับเด็กคือการสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550 : 110) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยต้องจัดให้สอดคล้องกับอายุ ธรรมชาติ และความต้องการของเด็กซึ่งมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรตระหนักถึงความสำคัญและจัดประสบการณ์เรียนรู้ทางภาษาให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย ซึ่งต้องอาศัยทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจย์ ซึ่งกล่าวว่า เด็กปฐมวัยอายุ 2-7 ปี จัดอยู่ในขั้นพัฒนาทางขั้นคิดก่อนปฏิบัติการ เด็กเรียนรู้จากการกระทาโดยอาศัยสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพราะเด็กในวัยนี้ยังไม่พัฒนาถึงขั้นที่จะเข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ต้องอาศัยสื่อที่เป็นรูปธรรม ซึ่งประสบการณ์สำคัญทางภาษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญในการใช้ภาษา ทั้งการแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขี่ย เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง การอ่านในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1)

หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการกระตุ้นให้เด็กอยากรู้อยากอ่าน อยากทำกิจกรรม และหนังสือภาพยังเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่สามารถช่วยส่งเสริมและเสริมสร้างต่อพัฒนาการทางด้านการใช้ภาษา โดยใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ซึ่งถือว่าการพูดเป็นการเตรียมความพร้อมทักษะด้านการอ่านขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากการอ่านเด็กสามารถอ่านได้ในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก อ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน หนังสือภาพจากเรื่องราวที่สนใจ หนังสือภาพและนิทานถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กในวัยนี้ เพราะเด็กชอบหนังสือภาพ สามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจ การรับรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กได้ดูรูปภาพ ได้ฟังเรื่องราวจากหนังสือหรือนิทาน ได้พูดออกเสียงคำคล้องจองที่มีการสัมผัสและความสละสลวยของภาษา ได้พูดเล่าเรื่องราว แสดงความคิดเห็น อ่านสัญลักษณ์ อ่านรูปภาพในนิทานหรือหนังสือแล้วสื่อสารเป็นภาษาพูดออกมา ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ทำให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน และได้รับความรู้โดยไม่รู้ตัว เป็นแบบอย่างที่ดีตลอดจนช่วยให้เด็กสามารถสร้างจินตนาการ ความคิด ความเข้าใจ มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ รักการอ่านหนังสือ มุ่งมั่นในการศึกษาค้นคว้า เป็นผลให้เด็กมีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตจริงได้อย่างมีความมั่นใจ และมีพัฒนาการทางด้านภาษาได้อย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสุนีย์ ธิช่างทอง (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพพัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ผลการหาประสิทธิภาพจาก การสร้างหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพพัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยภาพรวมได้คะแนนระหว่างเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.31 และได้คะแนนทดสอบหลังเรียน คิดเป็น

ค่าเฉลี่ยร้อยละ 90.10 จะเห็นได้ว่ามีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 95.31/90.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด คือ 80/80 และผลการเปรียบเทียบคะแนนวัดทักษะทางการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีทักษะทางการพูดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผู้วิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้ศึกษาปัญหาพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จากผลการประเมินการใช้ภาษาในการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ประจำปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมาแล้วพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง การใช้ภาษาในการสื่อสาร ด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาทักษะการใช้ภาษาในระดับที่สูงขึ้น คือการเข้าใจเรื่องที่ได้ยินหรือได้อ่าน การถ่ายทอดความคิด ด้วยการพูดและการเขียนที่สื่อความหมายได้ถูกต้องชัดเจน และจากการสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการให้นักเรียนพัฒนาความสามารถด้านฟัง การพูด คุยสนทนา และมีความหวังว่าเด็กในปกครองของตนเอง จะสามารถอ่านหนังสือได้เมื่อเข้าเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ต่อไป ซึ่งควรได้รับการเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยด้านการอ่านให้กับเด็กต่อไป

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ จำนวน 6 เล่ม เพื่อทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการด้านสติปัญญาอยู่ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 /1 โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 แนวคิดที่เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

1.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

1.2 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการฟัง

2.1 ความหมายของการฟัง

2.2 ความสำคัญของการฟัง

2.3 องค์ประกอบของการฟัง

2.4 ประเภทของการฟัง

2.5 พัฒนาการความสามารถด้านการฟัง

2.6 แนวทางในการส่งเสริมการฟัง

ส่วนที่ 3 แนวคิดที่เกี่ยวกับการพูด

3.1 ความหมายของการพูด

3.2 ความสำคัญของการพูด

3.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย

3.4 พัฒนาการความสามารถด้านการพูด

3.5 กระบวนการพูด

3.6 แนวทางการส่งเสริมความสามารถด้านการพูด

3.7 การวัดและประเมินผลด้านทักษะการฟังและการพูด

ส่วนที่ 4 แนวคิดที่เกี่ยวกับหนังสือคำคล้องประกอบภาพ

4.1 ความหมายของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ

4.2 องค์ประกอบของหนังสือคำคล้องของประกอบภาพ

4.3 ประเภทของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ

4.4 ลักษณะของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพที่ดี

4.5 คุณค่าของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ

ส่วนที่ 5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ปี 2 ภาคเรียนที่ 1 คน 59 รวมทั้งสิ้น จำนวน 2563 การศึกษา

กลุมตัวอยาง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพเพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา 2. หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ

3. แบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูด

4. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟังและพูด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้จัดการประสบการณ์ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ดำเนินการด้วยผู้วิจัยเองตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดก่อนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 จำนวน 20 ข้อ

2. ดำเนินการจัดประสบการณ์ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้วยหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ จำนวน 6 เล่ม โดยจัดประสบการณ์ด้วยแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 30 ครั้ง

3. สังเกตพฤติกรรมในการจัดประสบการณ์ พฤติกรรมด้านการฟัง พฤติกรรมด้านการพูด และการประเมินสาระที่ควรรู้ในหน่วยการจัดประสบการณ์ จำนวน 6 ครั้ง ประเมินและบันทึกคะแนนที่เกิดขึ้นขณะการจัดประสบการณ์ลงในแบบบันทึกคะแนนให้ครบถ้วนและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. ดำเนินการประเมินพัฒนาการหลังการจัดประสบการณ์ด้วยแบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 จำนวน 20 ข้อ

5. ตรวจผลการทำประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1จำนวน 20 ข้อ พร้อมบันทึกผลคะแนน

6. นำผลคะแนนจากการสังเกตและการประเมินต่างๆ ไปจัดกระทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ผลทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดก่อนเรียน และแบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดหลังเรียนมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าประสิทธิภาพ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ประมวลผล แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

3. อภิปรายผล โดยใช้ตารางและการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. คะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพเท่ากับ 8.87 และคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ เท่ากับ คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 17.078.20 และมีค่าร้อยละความก้าวหน้าความสามารถด้านการฟังและการพูดเท่ากับร้อยละ 41.00 แสดงว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริม 1/2 ประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพมีความสามารถด้านการฟังและการพูดเพิ่มขึ้น

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จำแนกรายด้าน คือ 1) ด้านการฟังก่อนการจัดกิจกรรม เท่ากับ 4.60 หลังการจัดกิจกรรม เท่ากับ 8.53 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3.93 และมีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 59.00 และ 2) ด้านการพูด ก่อนการจัดกิจกรรมเท่ากับ 4.27 หลังการจัดกิจกรรม เท่ากับ 8.53 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4.26 และมีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 64.00 แสดงว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพความสามารถด้านการฟังและการพูดเพิ่มขึ้นทุกด้าน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดมีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 41.00 แสดงว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพมีพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดเพิ่มขึ้น

2. คะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดเมื่อจำแนกรายด้าน คือ 1) ด้านการฟัง มีค่า

ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 59.00 และ 2) ด้านการพูดเท่ากับ 64.00 แสดงว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพมีพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดเพิ่มขึ้นและมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่ดีขึ้น

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 มีการพัฒนาทางภาษาทั้งทางด้านการพูดและการฟัง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดประสบการณ์พัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูด สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ เด็กปฐมวัยได้พัฒนากิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่เน้นการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา มุ่งพัฒนาตามสาระที่ควรรู้ของเด็ก คือเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวเด็กและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ซึ่งได้สอดแทรกอยู่ในหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ ทั้ง 6 เล่ม ประกอบด้วยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยแผนการจัดประสบการณ์ที่ผ่านการหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา หลักสูตรและการสอน การวัดผลและประเมินผล การผลิตสื่อและนวัตกรรม จำนวน 3 ท่าน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพเป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาการฟังและการพูดมากขึ้น โดยครูอธิบายความหมายของคำศัพท์ เนื้อหาที่มีในคำคล้องจองและเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกพูดคำศัพท์จากภาพ เล่าเรื่อง สนทนาซักถามและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงทางด้านการฟังและการพูด ทำให้เด็กและครูมีปฏิสัมพันธ์กัน ครูได้ซักถามพูดคุยกับเด็กและเด็กได้ซักถามพูดคุยกับครู แล้วเกิดความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

จากการอภิปรายผลดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูด ดังที่เห็นได้จากพัฒนาการของเด็กปฐมวัยหญิงและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 15 คน มีพัฒนาการด้านการฟังและการพูดสูงขึ้น ดังปรากฏได้ในรายงานเล่มนี้

ข้อเสนอแนะ

1) การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ ควรมีเนื้อหาที่น่าสนใจ เป็นภาพสีสดใส สวยงาม น่าอ่าน เพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็ก

2) เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังอ่านหนังสือไม่ออก แต่จะสนใจภาพประกอบ และจดจำกลอนได้จากการท่องจำมากกว่า ครูจึงไม่ควรเน้นเรื่องการอ่านให้ออกทุกคำมากนัก แต่ควรให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาจากการท่องจำเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านต่อไป

3) ครูผู้สอนควรปรับปรุงเนื้อเรื่องให้มีความหลากหลาย ทันสมัยและสอดคล้องตาม แนวทางการดำเนินชีวิตของท้องถิ่นหรือตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4) ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาและให้ความรู้เกี่ยวกับ การสร้างหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ ให้กับครูผู้สอนในระดับปฐมวัย เพราะจากผลการศึกษาพบว่าสามารถพัฒนาความพร้อมด้านการอ่านของนักเรียนระดับปฐมวัยได้

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้โดยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากท่านอาจารย์พวงพิศ เรืองศิริกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้ศึกซาบซึ้ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณครูนิชรินทร์ จำปานิล คุณครูวราภรณ์ รวมชัย และคุณครูกาญจนา ชัยแจ้ง ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์และการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้การค้นคว้าอิสระครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบคุณนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ที่ให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาในการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยหวังว่าการวิจัยทางการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจจะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560) **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560) **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กัณนิกา สิมลาโคตร. (2555). **การพัฒนาทักษะทางภาษาโดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพชั้นอนุบาลปีที่ 1.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2550). **ครัวห้องเรียนของเจ้าตัวเล็ก.** กรุงเทพฯ : ฟีลกูด.

ดนัย ช้อนทอง. (2558). **การจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นภเนตร ธรรมบวร. (2550). **การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิตยา อยู่สุขอาบ. (2556). **การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้สื่อประสม.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พินทุสร พัวพันธ์พิพัฒน์. (2557). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองเพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนบ้านไทยสมบูรณ์ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย.** การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาวดี ศรีวรรธนะ. (2552). **พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยและวิธีการส่งเสริม.** นครสวรรค์ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.

อภิรดี มีชัย. (2557). **การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดโดยใช้หนังสือภาพประกอบคำคล้องจองสำหรับเด็กปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม โดยใช้เทคนิค TGT เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

Development of Mathematics Learning Management Subject Fractions and Decimals using TGT Techniques to Improve Mathematical Skills for Primary Students Grade 6 of Ban Wang Hin Community School under Tak Primary Educational Service Area Office 1

สมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล[1]

Somyot Suphopaksakun

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์คือเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน สังกัด 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต1 และเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 6 การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต1 จากการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนอ่อนและปานกลางจะได้เรียนรู้เรื่องเศษส่วนและทศนิยมจากเพื่อนที่เรียนเก่ง ซึ่งส่งผลให้นักเรียนที่เก่งมีโอกาสได้ขยายความรู้และทบทวนความรู้ของตน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กนักเรียนที่เก่งและนักเรียนที่อ่อน ทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความสนุกสนานมากขึ้น มีการแข่งขันเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นต่อเพื่อนในชั้นเรียนมากขึ้น และจากการทดสอบในการจัดกิจกรรม พบว่าการจัดกิจกรรมส่งผลให้มีผลการเรียนในระดับที่ดีขึ้น นักเรียนได้คะแนนก่อนจัดกิจกรรมเฉลี่ย 9.75 เมื่อใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เทคนิค 44.75 คะแนน คิดเป็นร้อยละ GTG พบว่าคะแนนสอบหลังจัดกิจกรรมเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 15.5077.50 แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ช่วยให้มีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ร้อยละ 32.75 และนักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์การประเมิน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนและทศนิยมโดยใช้เทคนิค TGT , เพื่อพัฒนาทักษะ

[1] อาจารย์ประจำสาขาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 0619585764

Abstract

The purpose of this research is to develop co-operation learning activities using TGT mathematics technique of Prathom Suksa 6 students at Ban Wang Hin Community School. Under the Office of the Tak Primary Educational Service Area1 and to compare the mathematics course results of Prathom Suksa 6 students at Ban Wang Hin Community School Under the Office of Tak Primary Educational Service Area 1. Research shows that young and intermediate students learn fractions and decimals from a well-educated friend. As a result, excellent students have the opportunity to expand their knowledge and review their knowledge. It creates mutual learning between the students who are smart and the weak students. Make the study atmosphere more fun. There is a competition to help each other solve math problems give students the courage to speak and express their opinions to their classmates more and more, and from the teaching in organizing activities, it was found that the organization of activities resulted in a better academic performance. The students had an average score of 9.75 before the activity, or 44.75%. When using cooperative group learning using GTG techniques, the average score after the activity was 15.50 or 77.50%. It was shown that cooperative learning using the TGT technique resulted in a 32.75% improvement in academic performance and that all students passed the assessment criteria.

Keywords : Management of mathematics learning on fractions and decimals using TGT techniques, to develop skills.

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิด อย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้ คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่นๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 มาตรา 23 ข้อ (4) ได้ระบุถึงความสำคัญของความรู้และทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ว่า การจัดการศึกษาทั้ง การศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้ง ความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องของความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ไว้ด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 12 – 13)

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์วางแผน ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม (กรมวิชาการ. 2544 ก : 1) นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556 : 4) ได้ให้ความสำคัญในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้ง ด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและ การศึกษาตลอดชีวิต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอน จึงควรฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะและกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล คิดแก้ปัญหา โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ อันเป็นวิชาที่มีบทบาทในการพัฒนาความคิดของมนุษย์อย่างยิ่ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ,2556: 56) ได้กล่าวไว้ว่า วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ทำให้มนุษย์มีความคิด สร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ ถ้วนรอบคอบช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพ และมีการกำหนดสาระที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน 6 สาระ ซึ่งสาระสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สาระการวิเคราะห์ข้อมูล และความน่าจะเป็น สาระการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น เป็นการกำหนดประเด็น การเขียนข้อคำถาม การกำหนดวิธีการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดระบบข้อมูลการนำเสนอข้อมูล ค่ากลางและการ กระจายของข้อมูล การวิเคราะห์และการแปลความข้อมูล การสำรวจความคิดเห็น ความน่าจะเป็น การใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นในการอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ และช่วยในการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ,2556:57)

เนื่องจากปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต1 อยู่ในระดับต่ำ จากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่นักเรียนจะต้องคิดคำนวณ คิด วิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา ทำให้นักเรียนบางส่วนเรียนรู้ได้ยาก นักเรียนบางคนเรียนรู้ได้ช้า และมีความสามารถ ในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน ครูในฐานะที่มีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์และสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบการเรียนการสอนใหม่ โดยเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา และความต้องการของผู้เรียน จัดกิจกรรมที่เหมาะกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง ผู้เรียนได้กระทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม ได้คุยปรึกษากันหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ตลอดจนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือก วิธีการเรียนการสอน แบบกลุ่มร่วมมือ (Cooperative Learning) เทคนิค TGT (Teams Games Tournaments) ซึ่งเป็นการเรียนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน เรียนและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อที่แต่ละทีมจะได้มีโอกาสฝึกฝนร่วมกันก่อนการแข่งขันโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ความสำคัญของทีมอยู่ที่การช่วยเหลือซึ่ง

กันและกันภายในกลุ่มให้มากที่สุดเพื่อชัยชนะของทีม ผู้ที่เรียนเก่งกว่าจะช่วยเหลือและอธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนอ่อนกว่าเข้าใจ และต้องยอมรับซึ่งกันและกันเสมอ ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนภายในกลุ่ม ครูจึงเลือกเทคนิค TGT มาใช้ในการวิจัยนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน และทศนิยมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ โรงเร ียนชุมชนบ้านวังหิน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วนและทศนิยม ด้วยการเรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช2551
- 1)หลักการ
- 2)จุดมุ่งหมาย
- 3)สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
- 4)คุณภาพผู้เรียน

2.แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิชาคณิตศาสตร์
- 1)ความหมายของคณิตศาสตร์
- 2)ความสำคัญของคณิตศาสตร์
- 3)ประโยชน์ของคณิตศาสตร์

3.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์
- 1)ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2)แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.การเรียนแบบร่วมมือ
- 1)ประโยชน์การเรียนแบบร่วมมือ
- 2)เทคนิคTGT(Team-Games–Tournament)

5.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1)งานวิจัยในประเทศ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม ด้วย เรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. การกำหนดประชากร

นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านวังหินสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 16 คน

2.การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

จัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงนักเรียนโดยเลือกนักเรียนระดับชั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบก่อนหลังเรียน-
2. โจทย์คณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT (Teams Games Tournaments)

โดยจะใช้กิจกรรมนี้เสริมจากการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยเลือกเรื่องที่จะเสริม คือ เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม และทำแบบทดสอบหลังกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แยกออกเป็น 2 ส่วน

1.ทดสอบก่อนเรียนเพื่อแบ่งทีมนักเรียน

2.เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT (Teams Games Tournaments)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต1 นักเรียนได้คะแนนก่อนจัดกิจกรรมเฉลี่ย 7.50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 37.50 เมื่อใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT พบว่าคะแนนสอบหลังจัดกิจกรรมเฉลี่ย 14.75 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 73.75 แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT ช่วยให้มีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ร้อยละ 36.25

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 พบว่านักเรียนที่เรียนอ่อนและปานกลางจะได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์จากเพื่อนที่เรียน เก่ง ซึ่งส่งผลให้นักเรียนที่เก่งมีโอกาสได้ขยายความรู้และทบทวนความรู้ของตน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างเด็กนักเรียนที่เก่งและนักเรียนที่อ่อน ทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความสนุกสนานมากขึ้น มีการแข่งขันเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นต่อเพื่อนในชั้นเรียน มากขึ้น และจากการทดสอบในการจัดกิจกรรมพบว่าการจัดกิจกรรมส่งผลให้มีผลการเรียนในระดับที่ดีขึ้น นักเรียนได้คะแนนก่อนจัดกิจกรรมเฉลี่ย 7.50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 37.50 เมื่อใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT พบว่าคะแนนสอบหลังจัดกิจกรรมเฉลี่ย 14.75 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.75 แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ช่วยให้มีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ร้อยละ 36.25 และนักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์การประเมิน

ข้อเสนอแนะ

จากประสบการณ์ด้านการสอน และประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วนและทศนิยมโดยใช้เทคนิค TGT เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้สามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

เนื่องจาก จำนวนนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีจ 1 ประถมศึกษาตาก เขตำนวน 6 อกกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่คน และการเลื 16 กลุ่ม คือ นักเรียนที่เรียนเก่ง 2 คน จึงแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 ทีม ๆ ละ 2 คน จึงแบ่งได้แค่ 4 จำนวน และนักเรียนที่เรียนอ่อน การดำเนินการครูจึงต้องช่วยเหลือ ดังนี้

เริ่มจากครูแจกคำถามให้นักเรียนทั้ง เปลี่ยนกันหยิบ 2 และ 1 ให้นักเรียนกลุ่มที่ กลุ่มแล้ว 2 คำถาม แล้วครูอ่านคำถามให้นักเรียนตอบโดยอ่านคำถามสลับกลุ่ม 1 คำถามขึ้นมาคนละ

-ผู้ตอบถูกเป็นคนแรกจะได้ 2 คะแนน
-ผู้ตอบถูกคนต่อไปจะได้คนละ 1 คะแนน
-ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน

โดยครูอ่านคำถามจนกว่าคำถามจะหมด นักเรียนทุกคนรวมคะแนนของตัวเอง โดยที่ทุกคนควรได้ตอบคำถามจำนวนเท่าๆ กัน จัดลำดับ ของคะแนนที่ได้ ซึ่งกำหนดโบนัสของแต่ละโต๊ะดังนี้โบนัส ผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดที่ 1 ประจำโต๊ะแต่ละโต๊ะ จะได้ โบนัส 10 แต้ม ผู้ที่ได้คะแนนรองที่ 2 ประจำโต๊ะแต่ละโต๊ะ จะได้โบนัส 5 แต้ม นักเรียนกลับมากลุ่มเดิม (Home Team) รวมแต้มโบนัสของทุกคน ทีมใดที่มีแต้มโบนัสสูงสุด จะให้รางวัลหรือติดประกาศไว้ในมุมข่าวของห้อง

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตากรุณาจากอาจารย์ กรรรณิการ์ ทองรักษ์ ให้คำปรึกษาและแนะนำด้านสถิติการวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดลองอาจารย์ ดร.นล ธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการในการสอบที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม อย่างดียิ่ง ขอขอบคุณหัวหน้าสาขาวิชาการประถมศึกษา ที่ให้คำปรึกษาแนะนำด้านการทำบทความวิจัย ทำให้การวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่ทำให้ทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัยให้มีคุณภาพ ต้องขอขอบคุณผู้อำนวยการ และคณะครูโรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาตากเขต ที่ให้เวลาและโอกาสกับผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลได้อย่างเต็มที่ทำ 1 ให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

นิตยา กัลยาณี. (2551). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT เรื่อง เวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. การศึกษาค้นคว้าอิสระคณะ . ศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู. (2550). **คู่มือการฝึกอบรมการวิจัยในชั้นเรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. จันทบุรี : สำนักงานสภา สถาบันราชภัฏ.

การพัฒนากิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลงเพื่อส่งเสริมความกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก

Development of Movement and Rhythm with Music to Promote Self-Expression of Early Childhood, Taksin Rachanusorn School, Tak Province

จันจิรา แก้วสกุลไชย[1] สุมิตรา ชาตานันท์[2] และฐิติ แก้ววรรณี พรหมบุตร[3]
Janjira Kaewsakunchai[1] Sumitra Chatanan[2] and Thiti Kaeowannee Phrombut[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่การรับรู้อารมณ์ความรู้สึกตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทางอารมณ์ และแสดงมารยาทที่ดี ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย– หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ได้มาโดยใช้ วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการเจาะจงมา 1 ห้องเรียน แล้วให้ครูผู้สอนบุคคลที่ได้รับการสุ่มทำการสังเกตโดยใช้ แบบสังเกตพฤติกรรมการกล้าแสดงออกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อคัดเลือกเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมเรื่อง การกล้าแสดงออกจำนวน 19 คน เพื่อจัดให้เด็กได้รับการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพลงจำนวน 4 เพลง และแบบสังเกตพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สำหรับแบบสังเกตพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยมีค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล t-test คือแบบ Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบเพลงของเด็กปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าคะแนน พฤติกรรมการกล้าแสดงออก โดยเฉลี่ยรวมถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดในช่วง สัปดาห์ที่ 1-5 ส่วนสัปดาห์ที่ 4 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมการกล้าแสดงออก มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย ได้แก่การสนับสนุนและความสามัคคีพบว่า คะแนนพฤติกรรมการกล้าแสดงออก มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนเฉพาะช่วงสองสัปดาห์แรกส่วนช่วงสัปดาห์ถัดมามีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

คำสำคัญ : กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลง, ความกล้าแสดงออก

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 0860532447
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาปารศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

Abstract

The main aim of this study is to study co-operative behavior change of early childhood children by average, total and separated by each aspect. Including the perception of emotions and feelings of oneself and others, emotional expression, and showing good manners of early childhood children who received movement activities. Before the event and during the event, for each activity during the week, the sample used for the study were male and female students aged 5-6 years, kindergarten 3, semester 2, academic year 2020, Taksin Rachanusorn School. By specifying to 1 classroom, the randomly assigned individual teachers observed by using the observation form of assertive behavior that the researcher created.

Children with subject behavior problems, a total of 19, assertive subjects were arranged to provide the children with movement and rhythm activities over a period of 4 weeks, 5 days a week, 20 minutes per day. The plan to organize activities to enhance the experience, 4 songs and the observation of the behavioral assertive behavior of the researcher created by the researcher. For the observation model, the behavior of assertiveness of the early childhood was valuable. The consistency index between behavior and the purpose of this study was based on the One-Group Pretest-Posttest Design research model. The statistics used to analyze t-test data were dependent samples. Preschool children in general are at a high level.

And analyzing the changes during the week, the research results were found that the score, the average assertive behavior was changed over the course of week 1-5. And week 4, the change in the assertive behavior score tended to increase. When analyzing the mean score of assertive behavior of children, including support and unity, was found assertive behavior score that increased in the first two weeks, while the following weeks respectively.

Keywords : Movement and Rhythm with Music, Self-Expression

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มุ่งพัฒนาเด็กอายุ 3-6 ปทุกคนให้ได้รับการพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักภายใต้พื้นฐานของสังคมวัฒนธรรมและความเป็นไทยโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กตามมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษามุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ทุกด้านไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนด ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญ และสาระการเรียนรู้ สถานศึกษาที่เปิดสอนระดับปฐมวัยแต่ละแห่งต้องมีหลักสูตรสถานศึกษามีการวางแผนหรือกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็กบรรลุมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้สอนปฐมวัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการผ่านการเล่น เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่นโดยยึดหลักจิตวิทยาและธรรมชาติของเด็ก ใช้เทคนิควิธีการบูรณาการสาระความรู้ทักษะประสบการณ์ที่ต้องการให้เกิดกับเด็กด้วยการเล่นให้เข้าด้วยกัน ทำให้เด็กได้เล่นแสดงออก ได้ร้องเพลง เด็กรู้สึกสนุกสนาน อยากเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเน้นการปฏิบัติด้วยการแสดงออกโดยการเล่นภายใต้การดูแลช่วยเหลือของครู (สุรดาพิณ เริงพานิช, 2561)

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 3/3 โรงเรียนตากสินราชนุสรน์ จำนวน 19 คนเด็กนักเรียนส่วนมากมีพัฒนาการที่สมวัยและเก่งในด้านต่างๆ แต่ขาดการสนับสนุนในเรื่องของการกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ จึงทำให้เด็กนักเรียนส่วนมากไม่มีความกล้าในการคิดกล้าทำและแสดงออก ที่เห็นได้ชัดในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เด็กนักเรียนจะไม่กล้าทำท่าทางเคลื่อนไหวตามจังหวะที่ครูผู้สอนกำหนดให้ จะมีการเขินอายและไม่กล้าทำตาม และเวลาครูตั้งคำถามถามเด็กนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำ เด็กนักเรียนจะไม่มีความเชื่อมั่นในการตอบคำถาม

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงคิดหาวิธีในการแก้ไขปัญหาโดยการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวเป็นจังหวะประกอบเสียงเพลง เพื่อเป็นสื่อในการส่งเสริมพฤติกรรมความกล้าแสดงออกของเด็ก เพราะเป็นกิจกรรมที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรี เพลง เป็นจังหวะ หรืออุปกรณ์ต่างๆ โดยแสดงท่าทางตามจินตนาการอย่างอิสระและสร้างสรรค์ และทำให้เด็กได้พัฒนาการทางด้านร่างกายอันมีผลต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และความกล้าคิดกล้าแสดงออกของเด็ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ความกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
   1.1 จุดหมาย
   1.2 มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
   1.3 สาระการเรียนรู
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการกล้าแสดงออก
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลง

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ ปี 2 ภาคเรียนที่ 3 คน 74 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก จำนวน 2563 การศึกษา

กลุมตัวอยาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก จำนวน 19 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับฉลาก 1 ห้องเรียนจาก 4 ห้องเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลง จำนวน 20 แผน ใช้เวลา 4 สัปดาห์ๆละ 5 วันๆละ 20 นาที

2. เพลงชุดส่งเสริมความกล้าแสดงออก จำนวน 4 เพลงดังนี้

2.2.1 เพลงฉันเป็นกระต่าย
2.2.2 เพลงนกเขาบิน
2.2.3 เพลงโอ้ทะเลแสนงาม
2.2.4 เพลงโปเล โปลา ปลาวาฬ พ่นน้ำเป็นฝอย

3. แบบสังเกตพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านความกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยจะแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ ก่อนได้การจัดประสบการณ์และหลังได้การจัดประสบการณ์โดยการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน

2. ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านความกล้าแสดงออกก่อนการจัดประสบการณ์ โดยใช้สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านความกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ดำเนินการจัดประสบการณ์กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลงโดยผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์ด้วยตนเองเป็นเวลา 3สัปดาห์ๆ ละ 3วันๆ ละ 20นาที

จากนั้น ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านความกล้าแสดงออกหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านความกล้าแสดงออกชุดเดียวกันกับแบบสังเกตพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านความกล้าแสดงออกที่ใช้ทดสอบก่อนการจัดประสบการณ์ แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมก่อนจัดประสบการณ์ และแบบสังเกตพฤติกรรมหลังจัดประสบการณ์มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าประสิทธิภาพ
2. ประมวลผล แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล
3. อภิปรายผล โดยใช้ตารางและการพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลงเพื่อส่งเสริมความกล้าแสดงออกเด็กปฐมวัยผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมและประเมินค่าคะแนนจากพฤติกรรมจำนวน 4 สัปดาห์ มีรายการประเมิน5 รายการ ดังนี้

1. การกล้าแสดงออกที่ชัดเจน
2. การพูดและการใช้ภาษา
3. ความเชื่อมั่นในการทำท่าทางประกอบเพลง
4. เด็กคิดและทำท่าทางประกอบเพลงได้ด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์
5. มีความมั่นใจในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

โดยมีคะแนนเต็มรายการละ 3 คะแนน ดังนั้นเด็กจะมีคะแนนสำหรับการปฏิบัติ 5 รายการ ต่อวัน มีคะแนนเต็ม 15 คะแนน เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมครบใน 1 สัปดาห์ หรือปฏิบัติกิจกรรมครบ 5วัน คะแนนรวมจึงเป็นสัปดาห์ละ 75 คะแนน

คะแนนหลังจากการปฏิบัติกิจกรรมการส่งเสริมเรื่องมารยาทในการพูดจาไพเราะด้วยกิจกรรมการเล่านิทานผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมและประเมินค่าคะแนนจากพฤติกรรมจำนวน 4สัปดาห์ เป็นการเก็บคะแนนจากกลุ่มเป้าหมาย 19 คน มีรายการประเมิน 5 รายการ คือ 1.การกล้าแสดงออกที่ชัดเจน2. การพูดและการใช้ภาษา 3. ความเชื่อมั่นในการทำท่าทางประกอบเพลง 4.เด็กคิดและทำท่าทางประกอบเพลงได้ด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์ 5. มีความมั่นใจในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เด็กมีคะแนนผลหลังจากทำกิจกรรมเคลื่อนไหว รายสัปดาห์ ตลอด 4สัปดาห์ มีค่าร้อยละ 67.10, 69.61, 75.72 และ 85.76

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนากิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลงเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย ปรากฏว่า เด็กชั้นอนุบาล5–6 ปี มีการกล้าแสดงออกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้

เป็นผลมาจากมีกระบวนการพัฒนาและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์พัฒนาการและคุณลักษณะตามวัย การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและมีการวางแผนและเตรียมงานโดยการพัฒนาเครื่องมืออย่างเป็นระบบ นำไปทอลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและมีการวางแผนและเตรียมงาน เพื่อการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะที่ใช้ในการพัฒนาเด็กให้มีการกล้าแสดงออกประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้กิจกรรมการแต่งเอง จำนวน เพลง โดยกำหนดรูปแบบของการจัดกิจกรรม 4 สงค์ อุปกรณ์ ขั้นตซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อนิทาน จุดประอนในการดำเนินกิจกรรม 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. จุดประสงค์
   1.1 เพื่อส่งเสริมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย
   1.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย
2. สื่ออุปกรณ์
   1. เพลง ฉันเป็นกระต่าย2. เพลง นกเขาบิน3. เพลง โอ้ทะเลแสนงาม
3. ขั้นตอน
   ครูนำเนื้อเพลง โดยการใช้วิธีการอ่านให้เองฟัง แล้วให้เด็กอ่านตาม รอบแล้วร้อง 3-2 เพลงให้เด็กร้องตาม
4. ขั้นดำเนินกิจกรรม
   1. ครูหาอาสาสมัครมาเต้น เพลงฉันเป็นกระต่าย
   2. ครูร้องเพลงฉันเป็นกระต่าย ประกอบท่าทางจนจบเพลง
   3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเพลง และถามเด็กว่า "เด็กๆคิดว่าเพลงนี้พูดถึงอะไร"

ข้อเสนอแนะ

จากประสบการณ์ด้านการสอน และประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินการส่งเสริมและ
5 พัฒนาการกล้าแสดงออกสำหรับเด็กอนุบาล-6ปี ครั้งนี้สามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ก่อนนำไปใช้ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการกล้าแสดงออกให้เข้าใจอย่างชัดเจนเพื่อประยุกต์แนวคิดหลักการและทฤษฎี มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การดำเนินการพัฒนาการกล้าแสดงออกมักถูกมองว่าเป็นเรื่องยากและเป็นนามธรรม แต่ความเป็นจริงแล้ว สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ในเด็กทุกวัยเพียงแต่ต้องมีวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมและต่อเนื่อง ประเด็นสำคัญคือต้องค่อยเป็นค่อยไป

3. ก่อนดำเนินการต้องเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ มาเป็นอย่างดี เพราะเด็กมีช่วงความสนใจสั้น ต้องจัดกิจกรรมโดยเฉพาะกิจกรรมเคลื่อนไหวให้เด็กมีความสนใจจะเป็นการสร้างแรงจูงใจได้เป็นอย่างดี

4. การกำหนดเวลา ในการปฏิบัติกิจกรรมเด็กจะยังดูเวลาไม่เป็นแต่เด็กสามารถจำตัวเลขได้ เมื่อครูผู้สอนกำหนดเวลาในการทำกิจกรรม 10 นาที ครูควรพูดว่า ให้เวลาทำกิจกรรมเข็มยาวจะชี้เลข 5 (ขณะนั้นเข็มยาวชี้ที่เลข 3)

5. การวิจัยในลักษณะนี้สามารถนำไปใช้กับเด็กพิเศษได้

6. ก่อนดำเนินการจะต้องมีข้อมูลหรือสารสนเทศที่สมบูรณ์และถูกต้องชัดเจน กล่าวคือต้องมีการวิเคราะห์พัฒนาการ คุณลักษณะตามวัย พฤติกรรม โดยต้องใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง

7. เลือกวิธีการหรือสื่อที่จะนำมาจัดทำหรือพัฒนาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความพร้อมวุฒิภาวะความต้องการ ความถนัด และความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตากรุณาจากอาจารย์ กรรรณิการ์ ทองรักษ์ ให้คำปรึกษาและแนะนำอย่างดียิ่ง อาจารย์ พวงพิศ เรืองศิริกุล อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ อาจารย์ กรรณิการ์ ทองรักษ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำด้านสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดลองอาจารย์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการในการสอบที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้การวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย อาจารย์ พวงพิศ เรืองศิริกุล อาจารย์ ไพริน บุหลัง อาจารย์ กรรรณิการ์ ทองรักษ์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรูประสบการณ์อันมีคุณค่าและคำแนะนำต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัยให้มีคุณภาพคือแผนการสอนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านรูปร่างรูปทรง ต้องขอขอบคุณอำนวยการ และคณะครูโรงเรียนตากสินราชนุสรณ์ ที่ให้เวลาและโอกาสกับผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลได้อย่างเต็มที่ทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนด้วยดีตลอดมา อีกทั้ง เพื่อนนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านและคณะครูระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 3 ที่ให้การช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนทำให้งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์งานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ตลอดจนคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

การเล่านิทานเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Storytelling to Reduce Aggressive Behavior for Early Childhood Kindergarten Year 2/2 of Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province

ชิติพัทธ์ สมนา[1] สรัญธร ฉันทวรภาพ[2]
Chitipat Somna[1] Saruntorn Chantavorapap[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวสำหรับเด็กปฐมวัยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โดยใช้นิทาน กลุ่มประชากรที่ศึกษาได้แก่เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ นิทาน จำนวน 10 เรื่อง ใช้ระยะเวลาในการทดลองกิจกรรม 10 สัปดาห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ที่ได้ลดพฤติกรรมก้าวร้าว โดยใช้นิทาน มี พฤติกรรมดีขึ้น

จากผลการวิเคราะห์การพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก ด้านการทำร้ายตนเอง ด้านการทำร้ายผู้อื่น ทางวาจาของเด็ก ทางอารมณ์ของเด็ก ก่อนการทดลอง พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด คือ พฤติกรรมการไม่เชื่อฟังคำสั่ง/เอาแต่ใจตนเอง เท่ากับ 66.66 และพฤติกรรมการพูดคำหยาบพูดข่มขู่/บังคับผู้อื่น เท่ากับ 64.28 และพฤติกรรมการหยิกเพื่อน/ต่อยเพื่อน เท่ากับ 42.85และพฤติกรรมการแสดงท่าทางไม่พอใจ/กัดฟัน เท่ากับ 40.47

จากผลการวิเคราะห์การพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก ด้านการทำร้ายตนเอง ด้านการทำร้ายผู้อื่น ทางวาจาของเด็ก ทางอารมณ์ของเด็ก หลังการทดลอง พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด คือ พฤติกรรมการไม่เชื่อฟังคำสั่ง/เอาแต่ใจตนเอง เท่ากับ 100 และพฤติกรรมการพูดคำหยาบพูดข่มขู่/บังคับผู้อื่น เท่ากับ 97.61 และพฤติกรรมการหยิกเพื่อน/ต่อยเพื่อน เท่ากับ 76.19 และพฤติกรรมการแสดงท่าทางไม่พอใจ/กัดฟัน เท่ากับ 73.80

คำสำคัญ : การเล่านิทาน, พฤติกรรมก้าวร้าว

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 0629639964

Abstract

The purpose of this research was to reduce the aggressive behavior in preschool children of kindergarten 2/2 students. The study population consisted of 4-5 years of age preschool children studying in Kindergarten 2/2, semester 2, academic year 2020, Taksin Rachanusorn School, 14 people. The tools used were 10 stories, 10 weeks of activity experiment, statistics used for data analysis. Finding the percentage The research results were found that Kindergarten 2/2 students who had reduced aggressive behavior by using fairy tales had better behavior.

Based on the analysis of the child's aggressive behavior, self-harm side of harming others, child verbal, the emotional state of the child before the experiment of the child's aggressive behavior, Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province, found that the highest mean was 66.66 disobedience/ self-willed behavior and 64.28 coarse speech, intimidating/ coercive behavior and friend/ pervert behavior. The friend was 42.85 and the behavior of showing dissatisfaction/ grit teeth was 40.47.

After the experiment, the highest mean was 100% disobedience/ self-willed behavior and 97.61 coarse speech, intimidating/ coercive behavior, and peer/ percussion behavior. The friend was 76.19 and the behavior of acting dissatisfied/ gritting the teeth was 73.80.

Keywords: Storytelling, Aggressive Behavior

บทนำ

วัยเด็ก คือ วัยที่เริ่มช่วยเหลือตัวเองได้ตามอายุและเวลาที่ผ่านไป แม้ว่าช่วงระยะเวลา ของความเป็นเด็กจะค่อนข้างสั้น เมื่อเทียบกับช่วงชีวิตของคนแต่ละคน แต่ก็นับว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่มีความหมาย และมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อการดำเนินชีวิต เมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยเป็น การพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคน ให้เต็มศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ(หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย : 2560)

ปฐมวัยหรือช่วงขวบปีแรกๆ ของชีวิต เป็นช่วงเวลาของการพัฒนาที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเด็ก โดยเป็นช่วงวัยที่เด็กจะมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางสมอง การใช้ภาษา ทักษะทางสังคม ทาง

อารมณ์ และการเคลื่อนไหว เป็นช่วงวัยของการสร้างรากฐานสำหรับการเติบโตและการเรียนรู้ต่อไปในชีวิต ดังนั้น การพัฒนาและการลงทุนในเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญอันดับต้นๆ ของทุกครอบครัวและประเทศชาติ เพราะเป็นโอกาสทองครั้งเดียวในชีวิตเด็ก (ยูนิเซฟ ประเทศไทย : 2560)

ในประเทศไทยมีเด็กปฐมวัยจำนวนมากที่ขาดการดูแลและการกระตุ้นพัฒนาการอย่างเหมาะสม ผู้ปกครองจำนวนมาก โดยเฉพาะพ่อยังขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้กับ ลูกเล็ก ในขณะเดียวกันการเข้าถึงหนังสือสำหรับเด็กซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และจินตนาการยังเป็นไปอย่างจำกัด โดยเฉพาะในครัวเรือนที่ยากจน นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กอายุ 3-5 ปี ร้อยละ 15 ไม่ได้เข้าเรียนในระดับปฐมวัย ทั้งๆ ที่เป็นสิ่งสำคัญมากต่อพัฒนาการของเด็ก สำหรับเด็กที่ได้เข้าเรียนในระดับปฐมวัยก็ยังอาจไม่ได้รับบริหารที่มีคุณภาพที่จะช่วยให้พวกเขาได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ(ยูนิเซฟ ประเทศไทย : 2560)

ในปัจจุบันที่การแข่งขันทางธุรกิจเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้น สภาพการดำเนินชีวิตของบุคคลและครอบครัวจึงมีการเปลี่ยนแปลง พ่อแม่ผู้ปกครองต้องดิ้นรนทำมาหาเลี้ยงครอบครัว เวลาส่วนใหญ่ของผู้ปกครองจะอยู่ในช่วงวัยของการทำงานมาก ทำให้มีเวลาอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานน้อยลง ซึ่งมีผลโดยตรงกับเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการกระทำต่างๆ ที่ผู้ใหญ่กระทำนั้นเด็กสามารถเห็นและเลียนแบบได้ รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีความเจริญอย่างรวดเร็วทำให้เด็กสามารถพบเห็นการกระทำได้จากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อินเตอร์เน็ต ได้เช่นเดียวกัน โดยที่เด็กไม่รู้ว่าสิ่งที่ตนเองเห็นนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร ทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ขึ้น เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว(ภัททิยา กฤษณพันธุ์ : 2540)

พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่ทำร้ายหรือมุ่งทำร้ายผู้อื่นด้วยพฤติกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย ได้แก่ ทางวาจา การกลั่นแกล้ง ซึ่งสาเหตุของการก้าวร้าวของเด็กนั้น แบ่งได้คร่าวๆ 5 ประเภท ได้แก่ ก้าวร้าวตามวัย ก้าวร้าวจากปัญหาทางด้านสมองและชีวภาพ ก้าวร้าวจากสภาวะจิตใจ ก้าวร้าวจากการเลี้ยงดู ก้าวร้าวจากสภาพแวดล้อม ในการสังเกตเด็ก ว่าจะมีการแสดงความรุนแรงออกมาในลักษณะสัญญาณเตือนที่ต้องระวังจะสังเกตได้จากการที่เด็กเป็นเด็กที่เอาแต่ใจ ควบคุมตัวเองไม่ค่อยได้ อยากได้อะไรต้องได้ ในกรณีที่ถูกขัดใจในสิ่งต้องการแล้วไม่ได้ จะแสดงพฤติกรรมที่รุนแรงกว่าเด็กอื่นๆ ทั่วไป(ispacethailand : 2562)

พฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดการที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อโตขึ้นจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บและสร้างความเสียหายมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการลดพฤติกรรมก้าวร้าวผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการเล่านิทานเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว สำหรับเด็กในชั้นอนุบาล 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ เลขที่ 45 ถนนจรดวิถีถ่อง ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวสำหรับเด็กปฐมวัย

2. ศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวก่อนและหลังการทดลอง

3. เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีส่วนร่วมในการลดพฤติกรรมก้าวร้าวในการเข้าสังคมของเด็กปฐมวัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของเด็กปฐมวัย
2. ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว
3. ความหมายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. ความหมายการเล่านิทาน
5. การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
6. ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย ปี ในโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ 5-4 หญิง อายุ – 14 จำนวน 2/2 อำเภอเมือง จังหวัดตาก ห้องอนุบาล คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยชายปี ในโรงเรียนตากสินรา 5-4 หญิง อายุ-ชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ห้องอนุบาล คน 14 จำนวน 2/2

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 10 เรื่อง 10 แผน ระยะเวลาแผนละประมาณ 10 สัปดาห์ วันละ 20 นาที

3.2 นิทานประกอบภาพและสื่อต่างๆ เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 10 เรื่อง เป็นหนังสือนิทานที่ผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อเรื่องของนิทานมาจากหนังสือนิทานที่มีผู้แต่งไว้แล้ว และผู้วิจัยได้นำมาจัดทำเป็นหนังสือนิทานประกอบภาพ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการลดพฤติกรรมก้าวร้าวสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 10 เรื่อง 1. นิทานเรื่องเจ้าหมูหูหาย 2. นิทานเรื่องช้างเกเร 3. นิทานเรื่องปึ๊กซ่าขี้โมโห 4. นิทานเรื่องมังกรน้อยขี้โมโห 5.ต้นกล้าผู้กล้าหาญ 6.มดกับหนู 7.ชาวประมงกับปลาหมึกยักษ์ 8. ปูกับงู

9. ลูกหมูกับสองสหาย 10. ชาวนากับหุ่นไล่กา โดยผู้วิจัยได้ทำการเล่านิทานเป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ เรื่องละ 5 วัน

3.3 แบบสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย สังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยปฏิบัติกิจวัตรประจำวันในชั้นเรียน หรือสถานการณ์ที่เด็กปฐมวัยสามารถแสดงพฤติกรรมตามรายการที่เฝ้าดูการปฏิบัติในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง (ช่วงเช้าของวันแรกแต่ละสัปดาห์)

2. การดำเนินการสอน ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองโดยเล่านิทาน ประกอบภาพและสื่อต่างๆ ก่อน ตามแผนการจัดกิจกรรม ในการเล่านิทานประกอบภาพของเด็กปฐมวัย จะกำหนดขั้นตอนเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป โดยเนื้อหาของนิทานที่ใช้เล่าจะเน้นส่งเสริมการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย ใช้เวลาทำการสอน 10 สัปดาห์ เรื่องละ 5 วัน

3. สังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง สังเกตทุกวัน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและสรุปคะแนนทุกสัปดาห์

4. สรุปผลการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพและสื่อต่างๆ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยสังเกตพฤติกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่านิทานประกอบภาพและสื่อต่างๆ โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Sample)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก ด้านการทำร้ายตนเอง ด้านการทำร้ายผู้อื่น ทางวาจาของเด็ก ทางอารมณ์ของเด็ก หลังการทดลอง พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด คือ พฤติกรรมการไม่เชื่อฟังคำสั่ง/เอาแต่ใจตนเอง เท่ากับ 100 และพฤติกรรมการพูดคำหยาบพูดข่มขู่/บังคับผู้อื่น เท่ากับ 97.61 และพฤติกรรมการหยิกเพื่อน/ต่อยเพื่อน เท่ากับ 76.19 และพฤติกรรมการแสดงท่าทางไม่พอใจ/กัดฟัน เท่ากับ 73.80

สรุปและอภิปรายผล

การจัดการเรียนรู้โดยการใช้นิทานเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวสำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยภาพรวมพบว่า เด็กปฐมวัยผ่านการผ่านเข้าร่วมกิจกรรมการเล่านิทานเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวมีพฤติกรรมก้าวร้าวที่ลดลงเป็นเพราะว่า โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์มุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูในการช่วยเหลือปรับลดพฤติกรรมและอารมณ์ก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ปี พ.ศ.2560 การเล่านิทานนับเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการเล่านิทานทำให้เด็กปฐมวัยมีความสนุกสนาน เพลิดเพลินและผ่อนคลายอารมณ์แล้ว เนื้อหาในนิทานยังสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามอันเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของเด็กปฐมวัย อีกทั้งยังช่วยเสริม สร้างพัฒนาการในด้านภาษาของเด็กปฐมวัยสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูร่า (Bandura Social Learning Theory) ที่เชื่อว่าเด็กเรียนรู้พฤติกรรมจากการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์และทุกสิ่งทุกอย่างในสังคม (Learning through modeling) ซึ่งเกิดจากการรับรู้พฤติกรรมและสามารถแสดงพฤติกรรมหรือกระทำตามตัวแบบนั้นได้ นิทานมีอิทธิพลต่อเด็กปฐมวัยมาก การที่พ่อแม่และครูสร้างความใกล้ชิดกับเด็กโดยการเล่านิทานจะช่วยให้เข้าใจเด็กปฐมวัยมากขึ้น ช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานมีความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิดผู้เล่า การเล่านิทานให้เด็กปฐมวัยฟังอย่างสม่ำเสมอทำให้เด็กรับรู้ถึงความรู้สึกว่าได้รับความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ การเล่านิทานให้เด็กปฐมวัยฟังไม่ใช่เล่าเพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดความสนุกและตลกขบขันเท่านั้น แต่ความเป็นจริงเด็กปฐมวัยต้องการความน่าสนใจและประโยชน์ที่ได้จากการฟังนิทานในด้านของการสร้างสรรค์จินตนาการ ความคิด ความเข้าใจ ความฝันและการรับรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ตัวละครแต่ละตัวในนิทานจะสร้างจินตนาการในสมองเด็กปฐมวัย การเล่านิทานจึงเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัยในการสร้างเสริมเด็กปฐมวัยได้ในทุกเรื่อง รวมถึงการสร้างนิสัยรักการอ่าน อีกทั้งยังช่วยส่ง เสริมพัฒนาการตามวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้เกิดกับเด็กปฐมวัยได้อีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการเล่านิทานเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือกันเป็นอย่างดีระหว่างครูประจำชั้นอนุบาลปีที่และ 2/2 นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ที่ได้ร่วมกันหาแนวทางในการลดพฤติกรรมก้าวร้าวสำหรับเด็กปฐมวัย ให้แก่นักเรียน โดยมีการดำเนินกิจกรรม รวบรวมข้อมูล ตลอดจนสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยในการทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยหวังว่าการวิจัยทางการศึกษานี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ลักขณาวรรณ เสาทอง.(2556).**ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดเขตพื้นที่การประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี.** วิทยานิพนธ์ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุรีพร มุ่งงา และ ศรีกัญภัสสร์ รังสีบวรกุ.(2557). **การพัฒนาวินัยนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ.** วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ปิมปภา ร่วมสุข และคณะ.(2558). **การสร้างสื่อนิทานเพื่อพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจในเด็กปฐมวัย.** งานวิจัยสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุมนฑา ทิ้มทอง.(2559).**การสำรวจพฤติกรรมก้าวร้าวและการจัดการพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กปฐมวัยโดยผู้ดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** วิทยานิพนธ์การพยาบาลเด็ก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พัชชา รุ่งเรือง.(2560).**การลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1/3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดไผ่โรงวัวโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานลดพฤติกรรมก้าวร้าว.** งานวิจัยในชั้นเรียน คณะศึกษาศาสตร์(การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการเล่านิทาน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัย

Development of Experience Enhancement ActivitiesThrough Storytelling to Promote Good Oral Etiquette Behaviorof Early Childhood.

ราตรี วนาเจเริญพันธ์[1] พวงพิศ เรืองศิริกุล[2]
Ratri wanaJereyaphan[1] Puangpit Ruangsirikul[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย โดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่การร่วมมือ การช่วยเหลือ ความรับผิดชอบ และความ สามัคคี ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัด กิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย– หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ได้มาโดยใช้ วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการเจาะจงมา 1 ห้องเรียน แล้วให้ครูผู้สอนบุคคลที่ได้รับการสุ่มทำการสังเกตโดยใช้ แบบสังเกตพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อคัดเลือกเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมเรื่อง มารยาทในการพูดจาไพเราะ จำนวน 19 คน เพื่อจัดให้เด็กได้รับการกิจกรรมการเล่านิทาน เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ชุดหนังสือนิทาน จำนวน 3 เรื่อง และแบบสังเกตพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สำหรับแบบสังเกตพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล t-test คือแบบ Dependent Samples ผลการวิจัย พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์

ผลการวิจัยพบว่าคะแนน พฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะ โดยเฉลี่ยรวมถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดในช่วง สัปดาห์ที่ 1-3 ส่วนสัปดาห์ที่ 3 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัย ได้แก่การ สนับสนุนและความสามัคคีพบว่า คะแนนพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนเฉพาะช่วงสองสัปดาห์แรกส่วนช่วงสัปดาห์ถัดมามีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ตามลำดับ

คำสำคัญ : กิจกรรมเสริมประสบการณ์, การเล่านิทาน, พฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะ

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 0852707689

Abstract

The main aim of this study is to study co-operative behavior change of early childhood children by average, total and separated by each aspect. This includes cooperation, assistance, responsibility and unity of early childhood children who have been organizing storytelling activities before and during the activities in each week. The sample group used in the study were male and female students aged 5-6 years, kindergarten 3, semester 2/2010, Taksin Rachanusorn School. Specifying to 1 classroom, the randomly assigned person teachers observed by using a structured form for observing etiquette behavior that was created by the researcher.

Children with subject behavior problems were arranged to receive a storytelling activity for 3 weeks, 5 days a week, 20 minutes a day. The tools used in this research were: experience-enhancing activities plan a series of 3 story books and the observation of the behavior and etiquette in early childhood that the researcher created for the observational behavior of manners in speech of early childhood, there was a consistent index of behavior and purpose. In this study, the One-Group Pretest-Posttest Design research model was used. The statistics used to analyze t-test data were dependent samples. The findings were found that after the storytelling activities, behavioral etiquette in early childhood in overall, it was at a high level.

And analyzing the changes during the week, the research results were found that the score in average of oral etiquette behaviors included an increase in the behavioral change over the course of week 1-3, and week 3. The change in the etiquette behavior score tended to increase when analyzing the mean etiquette score. In early childhood eloquence, support and unity were found. Behavior score, etiquette in eloquence, there was a marked increase in the first two weeks, while the following weeks respectively.

Keywords : Experience Enhancement Activities, Storytelling, Good Oral Etiquette Behavior

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดีมีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

เด็กวัยอนุบาล 5-6 ขวบ เป็นวัยที่มีลักษณะเฉพาะของพัฒนาการทางสติปัญญา คือ เป็นวัยที่สามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งของ วัตถุ และสถานที่ได้ เริ่มมีทักษะในการใช้ภาษาที่จะอธิบายสิ่งเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้ประสบความสำเร็จในอนาคตได้ ด้วยการที่พ่อแม่ไม่ปิดกั้นหนทางในสร้างสรรค์ของเด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากการลองผิดลองถูกในเรื่องต่างซึ่งสอดคล้องกับๆ

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมมารยาทไทยจะใช้วิธีการเล่านิทานควบคู่กันไปกับการสอนมารยาทในการพูด เพราะสามารถทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานและตื่นตาไปได้อย่างดี การเล่านิทานให้ เด็กฟังบ่อย ๆ เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหรือจินตนาการของตัวเองการเล่านิทาน เป็นวิธีหนึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานและสามารถจดจำเนื้อหาได้ง่าย

การพูดและการสนทนาจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงาน การพูดเป็นเครื่องมือสำคัญของการติดต่อสื่อสารที่จะนำไปความสำเร็จในชีวิตทั้งนี้มนุษย์ต้องใช้ภาษาอยู่เสมอ และใช้คำพูดในการสื่อถึงบุคคล หรือเป็นวิธีทางหนึ่งในการถ่ายทอดชักนำเอาความรู้สึกนึกคิดของตนมาตีแผ่ แสดงให้ผู้อื่นได้ทราบละเข้าใจ เมื่อเป็นเช่นนี้ การพูดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น (วิรัช อภิรัตนกุล, 2524 : 1–3) .ดังนั้นการพูดการสนทนาที่ดีถูกต้องเหมาะสมจึงเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับบุคคลในอนาคต

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ในการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ในการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัยโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ก่อนและหลังใช้กิจกรรมนิทาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพูด
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิทาน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพูด
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย–หญิงอายุ5-6 ปี ชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง และเป็นเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3/5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 15 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ชุดนิทาน เป็นเรื่องที่ผู้วิจัยแต่งขึ้น ใช้ภาษาง่ายๆ มีเนื้อหาเกี่ยวกับมารยาทในการพูด 3 เรื่อง ได้แก่ เด็กดีต้องพูดดี น้องอุ้มพูดจาไพเราะ อุงอิ๋งเติมหางเสียง

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้

1) แผนการเรียนรู้ที่1กิจกรรมเล่านิทานเรื่อง เด็กดีต้องพูดดี

2) แผนการเรียนรู้ที่2กิจกรรมเล่านิทานเรื่อง น้องอุ้มพูดจาไพเราะ

3) แผนการเรียนรู้ที่3กิจกรรมเล่านิทานเรื่อง อุงอิ๋งเติมหางเสียง

3.3 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทางด้านการพูด

เป็นแบบการสังเกตพฤติกรรมโดยการสังเกตพฤติกรรมเด็กที่แสดงออกทางด้านการพูดและนำมาจดบันทึกเป็นข้อมูลดิบ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการทดลองใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กอนุบาล 5-6 ปี โรงเรียนตากสินราชนุสรณ์ มีขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่ครูแต่งเองการพัฒนาชุดนิทาน ดังนี้

1) เขียนโครงร่างเนื้อหานิทาน คุณลักษณะของเด็กปฐมวัย ในประเด็นมารยาทในการพูดจาไพเราะ

2) จัดเนื้อหานิทานโดยสอดแทรกจริยธรรม ประกอบกับสาระจริยธรรมที่กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย จำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

- เด็กดีต้องพูดดี
- น้องอุ้มพูดจาไพเราะ
- อุงอิ๋งเติมหางเสียง

3) กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการทดลอง คือเด็กอนุบาล 5-6 ปี ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนตากสินราชนุสรณ์ จำนวน 19 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่มตัวอย่าง

4) แบบแผนการวิจัย ใช้แบบแผนการวิจัย คือ แบบทดลองกลุ่มเดียว โดยการทดลองก่อนเรียนรู้ และหลังเรียนรู้

การดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง รวมเป็น 15 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ20 นาที รวมเป็น 5 ชั่วโมง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการใช้กิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของชั้นอนุบาล โรงเรียนตากสินราชนุสรณ์โดยสังเกตพฤติกรรม

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตการส่งเสริมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัยด้วยค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

เด็กอนุบาล 5-6 ปี มีมารยาทในการพูดจาไพเราะอยู่ในระดับสูงมีพัฒนาการที่ดีตามข้อตกลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอด 3 สัปดาห์ จากระดับค่าร้อยละ

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ในการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัย ปรากฏว่า เด็กชั้นอนุบาล 5-6 ปี มีมารยาทในการพูดจาไพเราะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นผลมาจากมีกระบวนการพัฒนาและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์พัฒนาการและคุณลักษณะตามวัย การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและมีการวางแผนและเตรียมงานโดยการพัฒนาเครื่องมืออย่างเป็นระบบ นำไปทอลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและมีการวางแผนและเตรียมงาน เพื่อการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพกิจกรรมการเล่านิทานที่ใช้ในการพัฒนาเด็กให้มีมารยาทในการพูดจาไพเราะ ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้กิจกรรมการแต่งเอง จำนวน 3 ชุด โดยกำหนดรูปแบบของการจัดกิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อนิทาน จุดประสงค์ อุปกรณ์ ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. จุดประสงค์

1.1 เพื่อส่งเสริมมารยาทในการพูดไพเราะ

1.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการพูดไพเราะ

2. สื่ออุปกรณ์

1. นิทานเรื่อง เด็กดีต้องพูด
2. นิทานเรื่อง น้องอุ้มพูดจาไพเราะ
3. นิทานเรื่อง อุงอิ๋งเติมหางเสียง

3. ขั้นตอน

ครูนำหนังสือนิทานที่สร้างขึ้นเอง โดยการใช้วิธีการเล่านิทานให้เด็กๆฟัง แล้วให้เด็กๆมีส่วนร่วมในการเล่านิทานแสดงบทบาทสมมติพร้อมทั้งแนะนำตัวละครในนิทาน

4. ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูหาอาสาสมัครในการแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง เด็กดีต้องพูดดี
2. ครูเล่านิทาน เรื่อง เด็กดีต้องพูดดี ประกอบการแสดงบทบาทสมมติจนจบเรื่อง
3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับนิทาน และถามเด็กว่า “เด็กๆคิดว่าตัวละครแต่ละตัวเป็นอย่างไร”

การจัดกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ (ปิติพร วทาทิยาภรณ์, 2050) นิทานเล่มนี้จะช่วยสอนให้เด็กๆ เรียนรู้ว่า คำหยาบเป็นคำที่ไม่ควรพูดกับใคร เรื่องราวสนุกสนานที่ไม่อยากให้เด็กเลียนแบบเล่มนี้จะช่วยพัฒนาทักษะทางด้านสังคมให้กับเด็กๆ และเสริมสร้างจินตนาการ เนื้อเรื่องที่ไม่ซับซ้อนเข้าใจง่ายเหมาะสำหรับเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป พร้อมภาพประกอบการ์ตูนน่ารักๆ สี่สีสวยงามทั้งเล่มช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก และทำให้เด็กๆ รักการอ่านอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากประสบการณ์ด้านการสอน และประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนามารยาทในการพูดจาไพเราะสำหรับเด็กอนุบาล 5-6 ปี ครั้งนี้สามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ก่อนนำไปใช้ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามารยาทในการพูดจาไพเราะให้เข้าใจอย่างชัดเจนเพื่อประยุกต์แนวคิดหลักการและทฤษฎี มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. การดำเนินการพัฒนาความมีมารยาทในการพูดจาไพเราะมักถูกมองว่าเป็นเรื่องยากและเป็นนามธรรม แต่ความเป็นจริงแล้ว สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ในเด็กทุกวัยเพียงแต่ต้องมีวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมและต่อเนื่อง ประเด็นสำคัญคือต้องค่อยเป็นค่อยไป
3. ก่อนดำเนินการต้องเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ มาเป็นอย่างดี เพราะเด็กมีช่วงความสนใจสั้น ต้องจัดกิจกรรม โดยเฉพาะการเล่านิทานให้เด็กมีความประทับใจ จะเป็นการสร้างแรงจูงใจได้เป็นอย่างดี
4. การกำหนดเวลา ในการปฏิบัติกิจกรรมเด็กจะยังดูเวลาไม่เป็นแต่เด็กสามารถจำตัวเลขได้ เมื่อครูผู้สอนกำหนดเวลาในการทำกิจกรรม 10 นาที ครูควรพูดว่า ให้เวลาทำกิจกรรม เข็มยาวจะชี้เลข 5
5. การวิจัยในลักษณะนี้สามารถนำไปใช้กับเด็กพิเศษได้
6. ก่อนดำเนินการจะต้องมีข้อมูลหรือสารสนเทศที่สมบูรณ์และถูกต้องชัดเจน กล่าวคือต้องมีการวิเคราะห์พัฒนาการ คุณลักษณะตามวัย พฤติกรรม โดยต้องใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง
7. เลือกวิธีการหรือสื่อที่จะนำมาจัดทำหรือพัฒนาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความพร้อมวุฒิภาวะความต้องการ ความถนัด และความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงอาย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ได้รับความอนุคราะห์จากอาจารย์ ดร.กรรรณิการ์ ทองรักษ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำด้านสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดลอง อาจารย์พวงพิศ เรืองศิริกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ อาจารย์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ เป็นกรรมการในการสอบที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้การวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย อาจารย์พวงพิศ เรืองศิริกุล อาจารย์ไพริน บุหลัง อาจารย์ ดร.กรรรณิการ์ ทองรักษ์ และอาจารย์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรูประสบการณ์อันมีคุณค่าและคำแนะนำต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัยให้มีคุณภาพคือ แผนการสอนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านรูปร่างรูปทรง ต้องขอขอบคุณอำนวยการ และคณะครูโรงเรียนตากสินราชนุสรณ์ ที่ให้เวลาและโอกาสกับผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลได้อย่างเต็มที่ทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนด้วยดีตลอดมา อีกทั้ง เพื่อนนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านและคณะครูระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 3 ที่ให้การช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนทำให้งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์งานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ตลอดจนคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.)** พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : จัดพิมพ์โดย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ผลการพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่น สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแม่แว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

Effect of Self-discipline Development with Toy Storage Activities For early childhood Kindergarten Year 3, Ban Mae Wae School Under the Office of Chiang Mai Primary Educational Service Area 2

ทัศนีย์ เขียวอ่อน[1],คนึงนิตย์ ฮุนทวีชัย[2] และอรุณี สาลี[3]
Thatsanee Kiewon[1], Kanuengnit Huntaveechai[2] and Arunee Salee[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่น ประชากรคือเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแม่แว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน มี 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) กิจกรรมการจัดเก็บของเล่น โดยการสร้างแรงจูงใจด้วยนิทานและการแสดงบทบาทสมสมมติ เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อตกลงในการเก็บของเล่น และเสริมแรงด้วยสติ๊กเกอร์รูปหัวใจนำไปติดที่สมุดเด็กดีซึ่งเด็กได้จัดทำขึ้น เมื่อปฏิบัติตามข้อตกลงได้ครบ 5 วันต่อสัปดาห์ สามารถนำไปแลกสติ๊กเกอร์ที่ตนเองชอบได้ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองขณะจัดเก็บของเล่นใช้สำหรับสังเกตพฤติกรรมในขณะที่เด็กจัดเก็บของเล่นและทำการประเมินให้คะแนนในสมุดเด็กดี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแม่แว มีวินัยในตนเองเพิ่มมากขึ้นตลอด 4 สัปดาห์ จากร้อยละ 59.36 , 72.55 , 80.77 และ 86.05 ตามลำดับ ผลของการวิจัยนี้มีข้อวิจารณ์ถึงการนำหลักการของแรงจูงใจและการเสริมแรงมาใช้ จึงมีผลให้ค่าร้อยละของความก้าวหน้าในพฤติกรรมเป็นไปได้ในลักษณะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่น, วินัยในตนเอง

Abstract

This research aims to develop self-discipline with toy storage activities. The population is early childhood. Kindergarten Year 3, Ban Mae Wa School, Semester 2, Academic Year 2020, 1 classroom with 13 people. The tools used in the research were 1) Toy storage activities. By creating motivation with fairy tales and role-playing To lead to

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำสาขาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โทร0860235076.

the creation of a toy store agreement And reinforced with heart-shaped stickers and attached to the Good Kid's book, which children have made When the agreement has been fulfilled for 5 days a week You can exchange them for your favorite stickers. 2) The Self-Discipline Behavior Observation Model when storing toys is used for observing behavior while the child is storing toys and evaluating them in a good children's book. The results of the research were as follows: Early Childhood Kindergarten, Year 3, Ban Mae Wae School Self-discipline increased over four weeks from 59.36 percent, 72.55, 80.77 and 86.05 percent, respectively. The results of this research contained criticism of the application of motivation and reinforcement principles. As a result, the percentage of progress in behavior is possible in a constant way.

Keywords : with toy storage activities, self discipline

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ต้องการให้เด็กทุกคนมีมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มศักยภาพด้วยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีคุณภาพและมีความสุข ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษาในการพาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : คำนำ)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ได้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยถือว่าการเล่นเป็นงานของเด็ก เด็กเรียนรู้จากการเรียนปนเล่น ผลจากการวิเคราะห์พัฒนาการและคุณลักษณะตามวัยของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ในความรับผิดชอบ พบว่า ในภาคเรียนที่ 1 ของทุกปีการศึกษา เด็กส่วนมากมีคุณลักษณะตามวัยไม่สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะตามวัยด้านอารมณ์จิตใจเรื่องคุณธรรมและจิตใจที่ดีงาม ซึ่งสังเกตจากการเก็บของเล่น เด็กๆจะเก็บของเล่นไม่ถูกที่ บางคนเมื่อถึงเวลาเก็บจะเก็บของเล่นอย่างเชื่องช้า เก็บของเล่นมาปะปนกัน โยนของเล่นส่งเสียงดัง ทำให้ของเล่นชำรุดเสียหาย กล่าวโดยสรุปคือเด็กขาดวินัยในตนเอง จากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาพบว่ายังขาดกระบวนการอบรมดูแลและการเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัว การไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องตลอดจนการมีภารกิจรับผิดชอบมากเกินไปของครูผู้สอน เช่น เมื่อผู้ใหญ่ไม่มีเวลาอบรมเด็กและขาดการดูแลที่ถูกวิธี

เมื่อเด็กเล่นของเล่นเสร็จผู้ใหญ่จะคอยเก็บให้ ทำให้เด็กไม่เคยชินกับการเก็บของเล่นด้วยตนเอง เด็กบางคนมีความคับข้องใจ เพราะถูกบังคับมากเกินไปจึงมีพฤติกรรมเพื่อเรียกร้องความสนใจด้วยการขว้างปาของเล่น หยิบของเล่นที่โรงเรียนกลับไปเล่นที่บ้าน เด็กที่ซุกซนผิดปกติบางคนก็เป็นเด็กที่พ่อแม่รักมาก ตามใจและปกป้องมากเกินไปส่วนเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว มักจะเป็นเด็กที่พ่อแม่ไม่ต้องการเกลียดชังและทอดทิ้งให้อยู่คนเดียว บางทีก็ถูกลงโทษจากพ่อแม่ที่มีปัญหาทางอารมณ์ เด็กๆจึงขาดวินัยในตนเอง ครูจึงต้องพยายามหาทางแก้ไขด้วยวิธีการที่เป็นระบบและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจิตเช่น การสร้างข้อตกลงร่วมกัน การให้คำชมเชย ให้รางวัล การให้คะแนนหรือหักคะแนน การให้ในสิ่งที่เด็กต้องการ ให้การยอมรับและเอาใจใส่ ในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุดเป็นระยะที่เด็กสามารถพัฒนาด้านต่างๆได้อย่างรวดเร็วจึงง่ายต่อการเรียนรู้และสามารถส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ดี ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในวัยนี้จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาชีวิตที่มีคุณภาพต่อไป

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าววินัยต้องสร้างตั้งแต่วัยเด็กเล็กๆ เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่รับสิ่งต่างๆได้ง่าย หากปลูกฝังสิ่งที่ดี เช่น ความอดทน การรู้จักควบคุมตนเอง ความมีน้ำใจฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะแทรกซึมเข้าเป็นบุคลิกภาพที่ฝังแน่นในตัวเด็กจนเป็นผู้ใหญ่ บุคคลที่มีวินัยในตนเอง จะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะ มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เคารพกติกา และแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับทั้งต่อหน้าและรับหลัง ความมีวินัยตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลภายใต้บรรยากาศของความรัก ความอบอุ่นความชื่นชมยินดี และความรู้สึกอิสระอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาจริยธรรมต่อไป การฝึกให้เด็กมีวินัยในตนเองควรยึดหลักบางประการดังนี้

1. ทำให้พฤติกรรมคงทนได้แก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่เด็กแสดงออกเป็นบางครั้ง ครูจะต้องกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นอีก เช่นเก็บของเล่นได้ถูกที่ เก็บของเล่นได้ทันตามเวลาที่กำหนด

2. สร้างพฤติกรรมให้เกิดขึ้น เป็นการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมให้เกิดกับเด็กเช่นช่วยเพื่อนเก็บของเล่น จัดเรียงของเล่นอย่างเรียบร้อย

3. ลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เป็นการลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้หายไปเช่น เด็กที่ชอบเก็บของเล่นด้วยการขว้างหรือโยนเสียงดัง ปรับเปลี่ยนมาสร้างพฤติกรรมตรงกันข้ามโดยฝึกให้เก็บของเล่นอย่างทนุถนอมไม่เสียงดัง

จากหลักการดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้พัฒนาพฤติกรรมหรือปรับพฤติกรรม(Behavior Modification) การปรับพฤติกรรมเป็นเทคนิคที่ได้รับการพัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (Skinner) ในค.ศ. 1930 สกินเนอร์และคณะได้ศึกษาถึงวิธีการวางเงื่อนไขแบบแสดงอาการกระทำ (Operant Conditioning) และได้สรุปเป็นหลักการปรับพฤติกรรมของบุคคลว่า "พฤติกรรมของบุคคลอยู่ภายใต้เงื่อนไขของผลกรรมที่บุคคลได้รับแต่งตั้งจากอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน" เงื่อนไขของผลกรรมดังกล่าวได้แก่เงื่อนไขของการให้แรงเสริม (Contingency of Reinforcement) และเงื่อนไขการลงโทษ (Contingency of Punishment) (สมพร สุทัศนีย์. 2547 : 138)

การพัฒนาวินัยในตนเองสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ แต่สำหรับเด็กปฐมวัยแล้ว ควรใช้การให้แรงเสริมทางบวก ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากกว่า ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะครูที่รับผิดชอบจึงได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าวิธีการฝึกวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่น โดยส่งเสริมให้เด็กสร้างข้อตกลงร่วมกันให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติบ่อยๆโดยมีครูคอยเสริมแรง ด้วยการใช้แรงเสริมแลกเปลี่ยน (Token) แรงเสริมทางวาจา แรงเสริมที่เป็นกิริยาท่าทาง ทำให้เด็กมีวินัยในตนเอง มีความเต็มใจและเป็นสุขที่เก็บของเล่นได้อย่างเรียบร้อยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 : 3
2. พัฒนาการ
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรง
4. วินัยในตนเอง
5. การเล่านิทาน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กชาย ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ 6-5 อายุระหว่าง 7 หญิง 6 โรงเรียนบ้านแม่แว จังหวัดเชียงใหม่ 2563 ปีการศึกษา 2 ภาคเรียนที่ 3 ในชั้นอนุบาลปีที่

กลุมตัวอยาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กชาย 6 หญิง 7 อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 13 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านแม่แว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่กิจกรรมการจัดเก็บของเล่น และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองขณะจัดเก็บของเล่น โดยมีขบวนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะตามวัย พบว่า เด็กในความรับผิดชอบยังขาดวินัยในตนเองซึ่งเป็นคุณลักษณะตามวัยที่จำเป็นในด้านคุณธรรมจริยธรรม เรื่องการจัดเก็บของเล่น

2. ศึกษาและวิเคราะห์ผู้เรียนที่ขาดคุณลักษณะตามวัยดังกล่าว

3. ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะตามวัยด้านคุณธรรมจริยธรรม เรื่องการจัดเก็บของเล่น พบว่า เป็นคุณลักษณะตามวัยในพัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

4. ศึกษาแนวทางวิธีแก้ไขปัญหาและกิจกรรมที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการ พบว่า กิจกรรมการจัดเก็บของเล่นเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กมีคุณลักษณะตามวัยตามที่หลักสูตรต้องการ

5. ศึกษา วางแผน ออกแบบกิจกรรมและ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6. ดำเนินการจัดทำตามที่วางแผนไว้

7. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

8. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก.)

9. สังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

10. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5ท่าน ไปทดลองใช้กับ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 23 คน

11. นำเครื่องมือที่ได้ทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งแล้วจึงนำไปใช้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองขณะจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรซึ่งเป็นเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแม่แว จำนวน 13 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

2. สังเกตพฤติกรรมตามรายการเครื่องมือวิจัยด้วยการประเมินให้คะแนนพฤติกรรม ตั้งแต่ระดับ ไม่แสดงพฤติกรรม แสดงพฤติกรรมโดยมีผู้แนะนำ (เพื่อน , ครู) และแสดงพฤติกรรมด้วยตนเอง ทั้งนี้มีการให้ค่าคะแนนพฤติกรรมตั้งแต่ 0 1 2 ตามลำดับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้รวมคะแนนผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลที่แสดงพฤติกรรมและวัดได้ในแต่ละวัน

2. รวมคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนในแต่ละวันให้ครบ 1 สัปดาห์

3. หาค่าคะแนนรวมจากแบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนในแต่ละสัปดาห์ จนครบ 4 สัปดาห์

4. แสดงค่าคะแนนจากการปฏิบัติกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นใน 4 สัปดาห์ ไว้ในตารางเดียวกัน เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าของคะแนนพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการทำให้เด็กมีวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่น

ผลการวิจัย

เด็กปฐมวัยชั้นปีที่ มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูงมีพัฒนาการที่ดีตามข้อตกลงเพิ่มขึ้นอย่าง 3 ต่อเนื่อง ตลอด สัปดาห์ 4 จากระดับค่าร้อยละ 57.38, 70.07 , 78.84 และ 84.46 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการใช้กิจกรรมการจัดเก็บของเล่นเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ปรากฏว่า เด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3 มีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นผลมาจากมีกระบวนการพัฒนาและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์พัฒนาการและคุณลักษณะตามวัย การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางในการวิจัย กำหนดขอบเขตการดำเนินงาน การเตรียมงานโดยการพัฒนาเครื่องมืออย่างเป็นระบบ นำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและมีการวางแผนและเตรียมงาน เพื่อการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการจัดกิจกรรมผู้วิจัยได้จัดกิจกรรม การเล่านิทาน แสดงบทบาทสมมติ เพื่อปลุกจิตสำนึกและสร้างแรงจูงใจ โดยได้นำเนื้อหาจากนิทานมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่มีพัฒนาการดีขึ้นเป็นลำดับแรก เมื่อเด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดีแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการให้แรงเสริมแลกเปลี่ยนเพื่อเป็นกำลังใจให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมในเชิงสร้างสรรค์ เพิ่มมากยิ่งขึ้นมีผลทำให้คะแนนแสดงพฤติกรรมของเด็กพัฒนาขึ้น (เพิ่มมากยิ่งขึ้น)

กิจกรรมการจัดเก็บของเล่นที่ใช้ในการพัฒนาเด็กให้มีวินัยในตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ นิทานเรื่องของขวัญจากนางฟ้าและการแสดงบทบาทสมมุติ
2. กิจกรรมการให้แรงเสริมแลกเปลี่ยน ได้แก่

2.1 การให้เด็กจัดทำสมุดเด็กดีเป็นรายบุคคล

2.2 การให้รางวัลด้วยการติดสติ๊กเกอร์ในสมุดเด็กดี แสดงการยอมรับความประพฤติเมื่อผ่านเกณฑ์รายวัน

2.3 ให้เด็กสามารถเลือกรางวัลได้ด้วยตนเองเมื่อปฏิบัติกิจกรรมผ่านเกณฑ์ครบ 1 สัปดาห์ซึ่งเป็นสติ๊กเกอร์รูปภาพที่เด็กชอบ นำไปติดในสมุดเด็กดี

การจัดกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานพัฒนาสุขภาพ (2549 : 25) กล่าวว่า เมื่อต้องการให้เด็กทำอะไรก็ตาม ต้องจูงใจด้วยแรงเสริมทางบวก วิธีการให้รางวัลเป็นกลยุทธ์ที่ดี ในการเสริมแรงให้เด็กปฏิบัติในทางที่ชอบ นอกจากนี้ต้องอารี พันธ์มณี (2548 : 4) กล่าวถึงความมีวินัยไว้ว่า

วินัยเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกฝังกันมาตั้งแต่เล็ก เพราะวินัยนอกจากจะทำให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความเจริญก้าวหน้าแล้ว คนมีวินัยในตนเองมักเป็นคนที่ประสบความสำเร็จ ทั้งด้านการเรียน การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนนำไปใช้ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวินัยในตนเอง ให้เข้าใจอย่างชัดเจนเพื่อประยุกต์แนวคิดหลักการและและทฤษฎี มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. การดำเนินการพัฒนาความมีวินัยในตนเองมักถูกมองว่าเป็นเรื่องยากและเป็นนามธรรม แต่ความเป็นจริงแล้ว สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ในเด็กทุกวัยเพียงแต่ต้องมีวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมและต่อเนื่อง ประเด็นสำคัญคือต้องค่อยเป็นค่อยไป
3. ก่อนดำเนินการต้องเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ มาเป็นอย่างดี เพราะเด็กมีช่วงความสนใจสั้น ต้องจัดกิจกรรม โดยเฉพาะการเล่านิทานให้เด็กมีความประทับใจ จะเป็นการสร้างแรงจูงใจได้เป็นอย่างดี
4. การกำหนดเวลา ในการปฏิบัติกิจกรรมเด็กจะยังดูเวลาไม่เป็นแต่เด็กสามารถจำตัวเลขได้ เมื่อครูผู้สอนกำหนดเวลาในการจัดเก็บของเล่น 10 นาที ครูควรพูดว่า ให้เวลาเก็บของเล่นจนกว่าเข็มยาวจะชี้ ที่เลข 5 (ขณะนั้นเข็มยาวชี้ที่เลข 3)
5. การวิจัยในลักษณะนี้สามารถนำไปใช้กับเด็กพิเศษได้
6. ก่อนดำเนินการจะต้องมีข้อมูลหรือสารสนเทศที่สมบูรณ์และถูกต้องชัดเจน กล่าวคือต้องมีการวิเคราะห์พัฒนาการ คุณลักษณะตามวัย พฤติกรรม โดยต้องใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทราบถึงปัญหาอย่างแท้จริง
7. เลือกวิธีการหรือสื่อที่จะนำมาจัดทำหรือพัฒนาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความต้องการ ความถนัด และความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อแสดงรายละเอียดของแนวคิด หลักการ กระบวนการจัดทำและพัฒนาตลอดจนผลจากการนำกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นไปใช้ การดำเนินงานครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีวินัยในตนเอง โดยมุ่งส่งเสริมคุณลักษณะตามวัยให้สอดคล้องตามความต้องการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542

รายเอียดของเอกสารเล่มนี้จำแนกเป็น 6 ส่วน คือ บทนำ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูล สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตลอดจนภาคผนวก ที่แสดงรายละเอียดของเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

รายงานการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในการวิจัย รวมทั้งให้กำลังใจในการดำเนินการวิจัยตลอดมาจากจากผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่แว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์กรรณิการ์ ทองรักษ์ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากิจกรรมการจัดเก็บของเล่น และแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองขณะเก็บของเล่นได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ขอขอบคุณคุณครูประจำชั้นและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีตลอดระยะเวลาทำการทดลอง รวมทั้งคณะครูโรงเรียนบ้านแม่แว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ที่มีส่วนช่วยสนับสนุน ให้กำลังใจ ในการทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560) **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต. **คู่มือความรู้เพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กอายุ 3-11 ปีสำหรับพ่อ แม่/ผู้ปกครอง.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. 2549.

สมพร สุทัศนีย์, ม.ร.ว. **จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : บริษัทด่านสุทราการพิมพ์ จำกัด. 2547.

อารี พันธ์มณี. **สอนลูกถูกวิธีให้เป็นคนดีในอนาคต.** กรุงเทพฯ : ใยไหม. 2548.

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถความคิดสร้างสรรค์หรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนพยุหะศึกษาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

Development of storytelling activities to enhance Creative abilities for early childhood Phayuha Suksawat School Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1

เพ็ญวจี สุขนวล[1], พุทธกาล แก้วสุข[2] และ อรุณี สาลี[3]
Phenvajee Suknual[1], Phutthakarn Kaewsook[2] and Arunee Salee[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนพยุหะศึกษาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ 1) เพื่อสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนพยุหะศึกษาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 30 คน ได้มาโดย การสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 2 แผน และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ระบายสีของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบรูปภาพจำนวน 2 ข้อ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา 2 สัปดาห์ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ dependent samples ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม และเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การพัฒนาการจัดกิจกรรม, การเล่านิทาน, ความคิดสร้างสรรค์

[1] นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์นทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์นทเทิร์น
e-mail : aruneeradiyah@yahoo.co.th โทร0860235076 .

Abstract

Subject education development of storytelling activities to enhance creativity for early childhood Phayuha suksawat School the Nakhon Sawan Primary Educational service area office, district 1, aims to 1) to create a learning experience plan by using storytelling activities 2) to compare the creativity of early childhood children before and after organizing the learning experience. Using storytelling activities the sample consisted of Kindergarten 3 students studying in the first semester of the academic year 2020 at Phayuha Suksakarn school. Nakhon Sawan Primary Educational service area office 1, 30 persons were obtained by random sampling. The tools used in the study consisted of a learning experience plan using two storytelling activities and a quiz to measure the creativity of early childhood coloring. This is a picture of 2 items. The duration of the study was 2 weeks. It was a quasi-experimental group. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test on dependent samples. Early childhood children who received creative arts and coloring activities. Students have an excellent level of overall creativity. And preschool children after organizing learning experiences using creative arts and coloring activities significantly higher than before the experience was statistically significa nt at level .01

Keywords : event development, storytelling, creativity

บทนำ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโตและมีคุณภาพต้องพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้านสติปัญญาที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้กับเด็กทุกคน สิ่งสำคัญและหนึ่งในทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย คือ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นที่ ยอมรับกันว่าหกขวบแรกของชีวิตเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเด็กพัฒนาทุกด้านได้รวดเร็วที่สุด โดยเฉพาะ สมอง คุณภาพของการพัฒนาเด็กจะมีผลต่อชีวิตในระยะยาวตราบจนถึงวัยผู้ใหญ่ ประเทศต่างๆ จึงถือเป็น นโยบายสำคัญของประเทศเพื่อพัฒนาเด็กอย่างเต็มที่ในช่วงนาทีแรกของชีวิตนี้ รวมถึงประเทศไทย มีนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550–2559 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ที่มีแนวทางและมาตรการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นตัวเด็กเป็นสำคัญ เน้นการคิดสร้างสรรค์ การคิดริเริ่ม จินตนาการ การมีส่วน

ร่วมอย่างแข็งขันในการเรียนรู้ของตนเอง สามารถ แสดงออกได้อย่างเสรีและเหมาะสม ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของสมองเด็กในการผสานความรู้ จินตนาการและประสบการณ์ อันจะนำไปสู่การแสดงออกทางความคิดในรูปแบบต่างๆซึ่งสำหรับเด็กปฐมวัยความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญมากเช่นกัน เพราะจะทำให้เด็กเกิดจินตนาการ และมีการสร้างสรรค์ผลงานออกมา ความคิดสร้างสรรค์เป็น สมรรถภาพทางด้านสมองที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน ซึ่งจะมีมากหรือมีน้อยนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละตัวบุคคล เป็นความคิด แบบหลายทาง หรือแบบอเนกนัย ซึ่งประกอบไปด้วยความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิด ละเอียดลออ และความคิดริเริ่ม (จารุวรรณ โนใจวงศ์. 2560 : 1) ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กล่าวว่าเป็นกิจกรรมที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี

นิทาน เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และ สามารถนำความคิดไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ ความคิด หรือค่านิยมบางอย่างให้ผู้ฟัง อีกทั้งการใช้นิทานเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้อีกวิธีหนึ่ง ที่ช่วยให้เด็กฝึกทักษะทาง ภาษาและกระบวนการคิด สำหรับเด็กปฐมวัยแล้วกิจกรรมการเรียนการสอนที่เด็กชอบมาก นั่นก็คือ กิจกรรม การเล่านิทานให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กเกิดการคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลจากเรื่องราวที่ได้ฟัง (จารุวรรณ โนใจวงศ์. 2560 : 1) การเล่านิทานเป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กไปในตัวการเล่านิทานให้เด็กฟังบ่อย ๆ จึงเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการเรียนรู้ของเด็กทุกมิติเกิดพลังแห่งจินตนาการและสร้างสรรค์ส่งเสริม การแสดงออก ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพในการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กวิธีการ เล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีอยู่มากมายหลายวิธีเช่น การเล่านิทานปากเปล่าการเล่านิทาน ประกอบท่าทางการเล่านิทานประกอบภาพ การเล่านิทานประกอบเสียงการเล่านิทานประกอบ อุปกรณ์การเล่านิทานประกอบการวาดภาพ การเล่านิทานไม่จบเรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สามารถจัดได้หลากหลายวิธี เช่น 1.การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ 2.การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่าง ๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้นในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือนิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง 3.การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้น ๆ ในบางครั้งครูอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับครู เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเพาะเมล็ด การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา 4.การทดลอง/ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น และค้นพบด้วยตนเอง เช่น การประกอบอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ 5.การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง ด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสื่อต่าง ๆ รอบโรงเรียน หรือสถานที่นอกโรงเรียนเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก 6.การเล่นบทบาทสมมติเป็นการให้เด็กเล่นสมมติ

ตนเองเป็นตัวละครต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทาน หรือเรื่องราวต่าง ๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติเพื่อเร้าความสนใจ และก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสวมศีรษะ รูปคน และสัตว์รูปแบบต่าง ๆ เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ของจริงชนิดต่าง ๆ 7.การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออก เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ (ที่มา:ออนไลน์, 2564) ศิลปะการเล่านิทานให้ผู้ฟังเกิดความประทับใจมีดังนี้ 1.เสียงของผู้เล่า ผู้เล่าต้องใช้เสียงตัวเองให้ได้ความหมายตามจุดประสงค์ เสียงชัดเจน ระดับเสียงและจังหวะเหมาะสมตามท้องเรื่อง 2. ท่าทางของผู้เล่าการทำท่าทางเป็นสิ่งที่จำเป็นแต่ควรทำเพียงเล็กน้อยเพียงเพื่อให้เด็กเกิดมโนภาพ ไม่ควรเป็นการแสดงที่จริงจัง 3.จังหวะการพูดจะพูดช้า หรือเร็วขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน เรื่องที่เล่า จังหวะการพูดจะทำให้นิทานน่าสนใจ ช่องว่างระหว่างการพูดที่ให้เด็กใจจดใจจ่อ ว่าต่อไปจะเกิดอะไรขึ้น 4. การเตรียมตัวล่วงหน้าของผู้เล่า เพื่อให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า เรื่องจะดำเนินไปอย่างไร ผู้เล่าควรจำเนื้อเรื่องในนิทานให้ได้ 5. การใช้สายตาทอดไปที่เด็ก เพื่อจะได้เห็นถึงความรู้สึกของผู้เล่าที่ฉายออกมาทางดวงตา เวลาฟังนิทานสายตาเดกจะจับจ้องอยู่ที่ผู้เล่า 6. การใช้คำถามถามเด็กขณะเล่าเพื่อเป็นการดึงความสนใจของเด็กหลังจากที่เล่านิทานไปได้ระยะหนึ่ง 7. ใช้สื่อประกอบการเล่านิทานอาจเป็นการวาดภาพใช้ภาพประกอบ ใช้หุ่นหรือตุ๊กตาประกอบจะทำให้บรรยากาศในการเล่านิทาน สนุกสนานน่าสนใจยิ่งขึ้น จากการศึกษาแนวทาง วิธีการ เทคนิคการเล่านิทานให้ประสบความสำเร็จ การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กโดยใช้นิทานประกอบภาพก็อาจมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกันคือ การฝึกฝนและฝึกปฏิบัติหาวิธีการเล่านิทานให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานมีชีวิตชีวา บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการเล่านิทานโดยมีหลักสำคัญคือ เมื่อเตรียมเด็กให้สงบแล้วสามารถดำเนินเรื่องให้เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนานไปกับเนื้อเรื่องและสรุปเรื่องให้เด็กได้แสดงบทบาทสมมุติ แสดงความคิดเห็นหรือข้อคิด จากการฟังนิทานเรื่องนั้นๆได้ ซึ่งการนำนิทานประกอบภาพมาใช้เสริมประสบการณ์สำหรับเด็กควรเลือกนิทานโดยคำนึงถึงเนื้อเรื่องที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัย ความสนใจของเด็ก นิทานประกอบภาพที่นำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ทางภาษาเกิดความคิดจินตนาการที่จะส่งผลต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้อย่างต่อเนื่อง

การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้จริง ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น นิทานสามารถตอบสนองความต้องการตาม ธรรมชาติของเด็ก ทำให้รู้สึกผ่อนคลายมีสมาธิ เกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา ความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกอย่างอิสระ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, น. 77) และนอกจากนี้นิทานคือสื่อที่มีประสิทธิภาพ สำหรับสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย และช่วยเสริมสร้างจินตนาการให้กับเด็ก ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้าง จินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ให้กับเด็ก นิทานเป็นเครื่องมือที่จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก กิจกรรมการเล่านิทาน มีประโยชน์และมีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จริง ทำให้การเรียนการสอนมี ประสิทธิภาพสูงขึ้น นิทานนอกจากจะช่วยพัฒนาทักษะการฟัง การพูด พร้อมทั้งให้ความรู้ ความสนุกสนานจินตนาการแก่เด็กแล้ว นิทานยังช่วยฝึกสมาธิให้เด็กรู้จักสำรวมจดจ่ออยู่กับเรื่องที่ฟัง ซึ่งเป็น

พื้นฐานการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านหนังสือ และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เด็ก ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์ที่ดี

จากข้อความข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนพยุหะศึกษาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย และเพื่อทดลองการใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับนักเรียนชั้นอนบาล 3 โรงเรียนพยุหะศึกษาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560:3
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัย
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ ภาคเรียนที่ 31 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนพยุหะศึกษาคาร อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนพยุหะศึกษาคาร อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 30 คน ซึ่งได้โดยการสุ่มแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบดังนี้ 1.จุดประสงค์การเรียนรู้ 2.การบวนการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป) 3. สื่อ อุปกรณ์ 4.การวัดและการประเมินผล เวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที รวม 4 วัน โดยจัดในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

แบบทดสอบวัดความสามารถในการในการใช้คิดคิดสร้างสรรค์ (ภาคผนวก ข) แบ่งออกเป็น 2 ชุด

ชุดที่ 1 แบบทดสอบการวาดรูปต่อเติมรูปทรงที่กำหนดให้ ตามจินตนาการ

ชุดที่ 2 แบบทดสอบการปะติด ต่อเติมจากภาพที่กำหนดให้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ก่อนดำเนินการทดลอง ทำการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้แบบวัดศิลปสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทดสอบเด็กทีละคน ทดสอบช่วงเวลา 10.00 น. เป็นเวลา 4 วัน

4.2 ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยใช้เวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละประมาณ 30 นาที (กลุ่มที่ 1 วันจันทร์และวันพุธ กลุ่มที่ 2 วันอังคารและวันพฤหัสบดี) โดยจัดในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กลุ่มทดลองจะได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมประสบการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถความคิดสร้างสรรค์ ที่ผู้รายงานสร้างขึ้นจำนวน 2 แผน

4.3 เมื่อครบกำหนดเวลาทำการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 2 ชุดเดิม ไปทดสอบเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง แล้ววิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test แบบ Dependent Samples)

ผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

2. เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์หลังการจัดกิจกรรมจัดกิจกรรมเล่านิทาน สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมจัดกิจกรรมเล่านิทาน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เนื่องมาจากเด็กปฐมวัยได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือสื่อหลายประเภท ซึ่งสื่อมีความเหมาะสมกับวัย และจากการกระตุ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่านิทานจะทำให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการ การเล่นตามมุมประสบการณ์ การไปแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรง มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยผ่านการคิดสร้างสรรค์จินตนาการอย่างมีเหตุผล และได้ลงมือกระทำเป็นการสร้างองค์ความรู้ เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ของ เอ็ดการ์เดล (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 56 ; อ้างอิงจาก Edgar Dale. 1986 : 47) ที่ค้นพบว่าวิธีการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นจริง ทำให้เด็กมีประสบการณ์ตรงและได้เรียนรู้จากการค้นพบ อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังทัศนคติ และพฤติกรรม ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ การกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า เช่น การฟังเพลงบรรเลงในขณะที่เด็กทำกิจกรรม การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ประกอบท่าทาง สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของเด็กปฐมวัย ที่ชอบร้องรำทำเพลง ชอบเล่นและสำรวจค้นคว้า สนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่แปลกใหม่ การที่เด็กได้รับประสบการณ์และการกระตุ้นจากสิ่งเร้าทำให้เด็กเข้าใจ และรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญ สำหรับการเรียนรู้ของเด็กซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดิวอี้ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2545 : 65 ; อ้างอิงจากDewey, J. 1980 : 199) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการกระทำ และสอดคล้องกับวรรณา กรัสพรหม (2546 : 62 - 63) กล่าวว่าการจัดประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมเด็กให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างดีหากได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าจะก่อให้เกิดความสามารถทางสมองในการคิดดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์และคิดสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่ เพื่อให้ผลงานมีความละเอียดลออ อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตนเองจากการบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยการวาดภาพอย่างอิสระ และสามารถถ่ายทอดความคิดจินตนาการของตนเองอย่างเต็มที่ นอกจากนี้การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ยังเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมของเด็กวัยนี้ เพราะในช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง และศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา หากเด็กได้รับการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสม และต่อเนื่องตามลำดับ ก็เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคง สำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมา (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 86 และจุฬาลักษณ์ รุ่มวิริยะพงษ์. 2545 : 69) และจากผลการวิจัยของสดใส ชนะกุล (2548 : 66 - 75) พบว่า การจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนทำให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ส่วนวารุณี นวลจันทร์ (2549 : 78 - 87) ก็พบว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้ ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย สามารถทำได้หลายหลายวิธี เพราะการแปรเปลี่ยนสลับกันไปย่อมจูงใจให้อยากเรียน ไม่เบื่อ ซึ่งจากการวิจัยของพริ้งพงษ์ ไชยซาววงษ์ (2548 : 4) พบว่า การเรียนการสอนใด ๆ ที่ใช้สื่อการเรียนการสอนหลายชนิดใน

ลักษณะของสื่อประสมจะทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้ง่าย รวดเร็ว น่าสนใจ และจดจำมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้ กิจกรรมเล่านิทานโดยใช้สื่อประสมครั้งนี้จึงส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ซึ่งครูและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำวิธีการไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ครูต้องมีความเข้าใจวิธีการที่ใช้กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรมเล่านิทาน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
2. ครูปฐมวัยควรมีการดัดแปลง คิดค้นวิธีการจัดกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
3. ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมและแสดงความคิดเห็น โดยใช้กิจกรรมและสื่อประสมในการจัดกิจกรรมเล่านิทาน
4. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยครูต้องยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเด็ก เนื่องจากเด็กมีความสนใจสั้น ครูจึงต้องใช้สิ่งเร้ากระตุ้นอย่างหลากหลาย
5. ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัย ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม และสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้
6. ครูควรจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในการวิจัย รวมทั้งให้กำลังใจในการดำเนินการวิจัยตลอดมาจากผู้อำนวยการโรงเรียนพยุหะศึกษาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำเครื่องมือในการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

ขอขอบคุณครูประจำชั้น และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีตลอดระยะเวลาทำการทดลอง รวมทั้งคณะครูโรงเรียนพยุหะศึกษาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จารุวรรณ โนใจวงศ์. (2560). **การใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบการปั้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กระดับอนุบาลที่ 3 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหัวดอย อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่**. ปริญญาศึกษาศาสตร์บัณฑิต. (ปฐมวัย): มหาวิทยาลัยวไลยอลงกรณ์.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2545). **ความสามารถในการใช้กล้าวเนื้อมัดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะ เศษวัสดุ**. ปริญญาการศึกษาศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย 2557 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: แม็ค. ราชบัณฑิตยสถาน.(2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา อินเตอร์พรินท์.

ธนาภร สุขยิ่ง (2553) **ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ตุลาคม 2553 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, น. 77

สดใส ชนะกุล. (2557). **ผลการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเดกกปฐมวัย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย)**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วารุณี นวลจันทร์ (2549). **ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ แบบต่อเติมผลงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ธันวาคม 2539 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.น. 78 – 87.

การจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนคลองวัดไร่ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

Organization of plasticine molding activities to develop basic mathematical skills for early childhood Khlong Wat Rai School, Bang Rakam Subdistrict, Bang Rakam District Phitsanulok Province Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1

ศิริพร จุลดิลก[1], วรพร ปายะนันท์[2] และวีระพรรณ จันเหลือง[3]
Siriporn Chulladilok[1], Waraphorn Payanant[2] and Weerapun Chanluang[3]

บทคัดย่อ

การจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนคลองวัดไร่ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 นี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการ จัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน 2. เพื่อศึกษาระดับและการเปลี่ยนแปลงของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน

ผลการวิจัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยรวมหลังการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการรู้ค่า รู้จำนวน การเรียงลำดับ การเปรียบเทียบหลังการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน แสดงว่า การจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้ เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า การเปรียบเทียบ มีความสามารถเป็นอันดับแรก รองลงมาการเรียงลำดับและการรู้ค่า รู้จำนวน เป็นอันดับสุดท้าย นอกจากนั้น พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันมีการเปลี่ยนแปลงทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น โดยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ การเรียงลำดับเพิ่มขึ้นสูงเป็นอันดับแรก และรองลงมาเป็นการรู้ค่า รู้จำนวนและการเปรียบเทียบ ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะคือ ครูควรนำกิจกรรมเกมการศึกษามาใช้บูรณาการในการสอนคณิตศาสตร์ให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะจะทำให้เด็กมีทักษะการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ดีขึ้น กิจกรรมการปั้นดินน้ำมันควรเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน อุปกรณ์การเล่นที่น่าสนใจ และทราบปัญหาที่อาจเกิดขึ้น จะได้เป็นแนวทางแก้ไขก่อน

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] ผศ., อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

นำไปใช้ ซึ่งก่อนนำกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันไปใช้ ครูผู้สอนควรทดลองใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และทราบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจะได้เป็นแนวทางแก้ไขก่อนนำไปใช้ และกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันที่นำมาใช้ฝึกทักษะการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ควรสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง และก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาควรอธิบายข้อตกลงให้เด็กเข้าใจ ถ้ามีปัญหาในการปฏิบัติ ไม่เข้าใจหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องเกิดขึ้นระหว่างดำเนินกิจกรรมครูควรแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทันที

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรม, การปั้นดินน้ำมัน, ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

Abstract

Organization of plasticine molding activities to develop basic mathematical skills For early childhood Khlong Wat Rai School, Bang Rakam Subdistrict, Bang Rakam district, Phitsanulok province The Phitsanulok Primary Educational service area office 1 has the objectives of this research this objectives of this research are: 1.) to compare the basic mathematical skills of pre- and post-early childhood children organized al, plasticine molding activity 2.) to study the level and change of basic math skills of preschool children before and after having received the plasticine molding activity.

The results of the research showed that early childhood children who received plasticine molding activities had higher overall mathematical skills after the clay molding activities than before the plasticine molding activities. Have basic math skills, knowledge of values, and sorting. The comparison after the modeling activity was higher than before the clay molding activity oil shows that organizing plasticine molding activities can develop basic mathematical skills of early childhood. When considered, it was found that the comparison Talented first Followed by sorting and numeracy were the last. Moreover, it was found that after the clay molding activity there was a change in basic mathematical skills. By basic math skills The sorting jumped up first. And followed by knowing the value Knowing the number and comparison respectively, with a suggestion: Teachers should integrate educational game activities in teaching mathematics to children with mathematical problems. It will give children better math learning skills. Molding activity should be a fun activity. Interesting playing equipment And know the problems that may arise Will be a solution before applying Which before using the clay molding activity Teachers should try it to understand. And knowing the problem that may arise will have a solution before applying. And the modeling activity of plasticine used to practice mathematical skills should be consistent with the content

of instruction in each time and before organizing educational game activities, agreements should be explained to the child to understand. If there is a problem in practice Incomprehensible or improper operation occurs during the activity, the teacher should resolve any problems that arise immediately.

Keywords: activity organization, plasticine molding, basic mathematical skills

บทนำ

เด็กปฐมวัยเปนชวงวัยที่เรียนรูผานการเลนและการทำกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัยเปนหนาที่ของผูสอนตองวางแผนโดยบูรณาการทั้งวิทยาศาสตร คณิตศาสตร ศิลปะ ภาษา ดนตรี และการเคลื่อนไหว คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพอนามัย และศาสตรอื่นๆ โดยไมแบงเปนรายวิชา แตจะมีการผสมผสานความรู ทักษะกระบวนการ และเจตคติของแตละศาสตรในการจัดประสบการณ ซึ่งแตกตางจากการเรียนรูในระดับชั้นอื่นๆ เปนการจัดประสบการณการเรียนรูอยางเปนธรรมชาติเหมาะสม ตามวัยของเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กทั้งดานรางกาย อารมณ จิตใจ สังคม และสติปญญา โดยการจัดประสบการณ การเรียนรูบูรณาการผานสาระการเรียนรูที่ประกอบดวย ประสบการณสำคัญดานรางกาย อารมณ จิตใจ สังคม และสติปญญา และสาระที่ควรเรียนรู ไดแก ตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดลอมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งตางๆ รอบตัวเด็ก โดยออกแบบการจัดประสบการณและกิจกรรมที่ทำใหเกิดความหลากหลาย ภายใต สาระการเรียนรูทั้งประสบการณสำคัญและสาระที่ควรเรียนรูที่มีการเชื่อมโยงกับการพัฒนามาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงคของเด็ก และความสอดคลองกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของหลักสูตร โดยมีรูปแบบ การจัดประสบการณตามความเหมาะสมของแตละสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ ประสบการณ การเรียนรูของเด็กจะจัดขึ้นโดยคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กที่เรียนรูผานการเลน การลงมือปฏิบัติ การสำรวจ การทดลอง การสรางชิ้นงานที่สรางสรรค และการเห็นแบบอยางที่ดี การจัดประสบการณการเรียนรูอยาง หลากหลายจะชวยตอบสนองตอความแตกตางระหวางบุคคลสงเสริมความชอบ ความสนใจ และความถนัด ซึ่งเปนการเปดโอกาสใหเด็กไดพัฒนาอยางรอบดาน พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะการเรียนรูที่สอดคลอง กับธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กที่มีความแตกตางกันไปในแตละบุคคล การจัดประสบการณ การเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่วา หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรูไดหลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรูไดหลายทักษะและหลายประสบการณสำคัญ ดังนั้น ผูสอนจะตองวางแผน การจัดประสบการณในแตละวันใหเด็กเรียนรูผานการเลนที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลาย ประสบการณสำคัญ อยางเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย) พุทธศักราช 2560:40ดังที่ บรูเนอร์ ((Bluener) ได้เสนอว่า ในการจัดควรคำนึงถึงการเชื่อมโยงทฤษฎีพัฒนาการกับทฤษฎีความรักบททฤษฎีการสอน เพราะการจัดเนื้อหาและวิธีการสอนจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการ และปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความสามารถในการคิดหรือการรับรู้ รวมถึงการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน อ้างอิงใน ณัฐพรหม อินทุ)

ยศล. 2553:61-63) ดังนั้นการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะและเทคโนโลยีก็ต้องอาศัยคณิตศาสตร์ในการพัฒนางานทุกงานต้องใช้คณิตศาสตร์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่าคณิตศาสตร์พัฒนาการให้กับเด็ก จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก

การให้เด็กได้รับประสบการณ์อย่างเพียงพอเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ที่จะช่วยสร้างความมั่นใจในความสามารถของตนที่จะคิดและใช้เหตุผลในสถานการณ์คณิตศาสตร์ที่เป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันการเตรียมความพร้อมจึงควรเน้นการทำกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติจริงมีการใช้สื่อที่หลากหลาย เพราะเด็กปฐมวัยจะไม่เรียนรู้คณิตศาสตร์โดยการบอกเล่าแต่เด็กจะสร้างความรู้และทำความเข้าใจ จากประสบการณ์ของตนเอง ความรู้ความสามารถนี้เราสามารถฝึกฝนและปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กได้ตั้งแต่เยาว์วัย ด้วยการจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ให้เหมาะสมกับวัย สร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองและเป็นไปตามธรรมชาติมากที่สุด ทั้งเหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวันและรวมไปถึงกิจกรรมที่ครูจัดให้อย่างเหมาะสมจึงจะช่วยให้เด็กได้รับความสำเร็จในการเกิดความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ นับเป็นความสามารถทางสติปัญญาและเป็นทักษะด้านหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมความสามารถของเด็ก โดยให้เด็กได้ลงมือ ปฏิบัติจริงและจัดประสบการณ์ให้เด็กได้รู้จัก คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รู้จักค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาต่างๆได้ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของการเรียนรู้ในระดับต่อไป กิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน เป็นกิจกรรมหนึ่งในการจัดประสบการณ์ประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัยและเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ฝึกใช้นิ้วมือของเด็กให้คล่องแคล่ว ระยะแรกต้องฝึกให้เด็กได้รู้จักวิธีการเล่น เช่น การทุบ คลึง ม้วน และการแผ่ให้เป็นแผ่น เมื่อเด็กใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว เด็กก็จะสามารถปั้น เป็นสิ่งต่างๆตามใจชอบได้ จากนั้นครูก็นำกิจกรรมนั้นมาจัดประสบการณ์ เพื่อให้เด็กเกิดความพร้อม ความสนใจและความสามารถในการทำกิจกรรมของเด็ก กล่าวคือ การปั้นดินน้ำมันเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาการเด็กทุกคน และเป็นกิจกรรมที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและประสาทสัมพันธ์ระหว่างสายตา และสร้างความพอใจให้กับเด็ก เป็นการส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์และยังสามารถใช้ในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ได้ จากการทำกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน เด็กจะเรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับรูปร่าง รูปทรง ขนาด จำนวน สี ประเภท ฝึกทักษะการสังเกต การเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดและทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์รวมทั้งเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ที่มีผลต่อการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้คล่องตัวต่อไปในการทำกิจกรรมการปั้น จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางทางคณิตศาสตร์มาเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถพื้นฐานทางการเรียนคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพที่ก้าวหน้าในอนาคต และยังสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางหนึ่งให้ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษานำไปใช้ในการเรียนการสอนและสามารถจัด

กิจกรรมต่างๆให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น พ่อแม่ผู้ปกครองจะนำปรับใช้เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

.1เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน

2. เพื่อศึกษาระดับและการเปลี่ยนแปลงของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560:3
2. เอกสารและงานที่วิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
   - 2.1 ความหมายของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
   - 2.2 จุดมุ่งหมายในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
   - 2.3 ความสำคัญของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
   - 2.4 ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย
   - 2.5 หลักการจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย
   - 2.6 การวัดและการประเมินผลการพัฒนาความสามารถทาคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย
   - 2.7 งานที่วิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปั้น
   - 3.1 ความหมายของการปั้น
   - 3.2 ความสำคัญของการปั้น
   - 3.3 จุดมุ่งหมายของการปั้น
   - 3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนงานปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย
   - 3.5 บทบาทของครูปฐมวัยในการควบคุมดูแลเด็กขณะทำงานปั้น
   - 3.6 ลักษณะและพัฒนาการการปั้นของเด็ก
   - 3.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปั้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง ปี ที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนคลองวัด 6-3 คน 24 ไร่ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีนักเรียน

กลุมตัวอยาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง ปีกำลังศึกษาในระดับชั้น 6-3 อนุบาล 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนคลองวัดไร่ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 12 คน ซึ่งได้โดยการสุ่มแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน จำนวน 24 แผน

3.2 แบบฝึกวัดทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยแบบฝึกเป็นแบบเติมคำตอบ 3 ตัวเลือก โดยตัวเลือกเป็นรูปภาพ จำนวน 3 ชุด จำนวน 30 ข้อ ดังนี้

ด้านที่ 1 การรู้ค่า รู้จำนวน จำนวน 10 ข้อ
ด้านที่ 2 การเรียงลำดับ จำนวน 10 ข้อ
ด้านที่ 3 การเปรียบเทียบ จำนวน 10 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์กับกลุ่มตัวอย่างมาใช้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2. ทำการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตตาสตร์ตามวิธีการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที ทำการทดลองในช่วงเวลา 09.00-09.20 น.รวมระยะเวลา 24 ครั้ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test แบบ Dependent Samples)

ผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยรวมหลังการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน

2. เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการรู้ค่า รู้จำนวน การเรียงลำดับ การเปรียบเทียบหลังการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน แสดงว่า การจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้ เมื่อพิจารณา

แล้ว พบว่า การเปรียบเทียบ มีความสามารถเป็นอันดับแรก รองลงมาการเรียงลำดับและการรู้ค่า รู้จำนวน เป็นอันดับสุดท้าย

3. หลังการจัดกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น โดยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ การเรียงลำดับเพิ่มขึ้นสูงเป็นอันดับแรก และรองลงมาเป็นการรู้ค่า รู้จำนวนและการเปรียบเทียบ ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การปั้นดินน้ำมันเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย จากผลการวิจัยได้ทราบว่า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การศึกษามีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดสอบเท่ากับ 23.36 คะแนน และหลังการทดสอบมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ คะแนน และผลต่างของคะแนนก่อนทดสอบ 27.65 แสดงให้เห็นได้ว่า เด็กมีพัฒนาการทางด้านทักษะพื้นฐานทางด้าน 4.29 และหลังทดสอบ เท่ากับ น เนื่องจากคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยสูงขึ้

เด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายคือ เด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล ปี 2 ภาคเรียนที่ 2 คน มี 12 โรงเรียนคลองวัดไร่ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2563 การศึกษาทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้จากกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานพัฒนาการทางด้านคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้นจากก่อนการทำกิจกรรม อาจจะเป็นไปได้ว่าขณะที่เด็กทำกิจกรรมเด็กได้พัฒนาสติปัญญาโดยเริ่มจากการที่เด็กใช้คณิตศาสตร์อย่างง่ายจากความคิดของตน แล้วค่อยๆ พัฒนาถึงกระบวนการคิดแบบคณิตศาสตร์อย่างถูกต้อง คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นเรื่องหนึ่งที่ต้องอาศัยสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์แล้วยังอาศัยการจัดกิจกรรมที่มีการวางแผน มีทักษะและความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาที่สูงขึ้นและใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดให้เป็นรูปธรรม เด็กสามารถสัมผัสอุปกรณ์ที่เป็นของจริง สื่อการเรียนมีความหมายกับเด็กมาก อีกทั้งเด็กต้องได้ลงมือกระทำจริง มีวิธีการจัดกิจกรรมหลายวิธีที่น่าสนใจแล้วผ่านการวิจัยแล้วว่าสามารถสร้างเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ได้โดยกิจกรรมที่จัดนั้น ให้ทั้งความเพลิดเพลินและได้รับความรู้จากสัมผัส หรือ จัดทำองค์ประกอบที่จะช่วยในการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์หรือความเข้าใจสัญลักษณ์ ความสามารถในการเข้าใจจำแนกความเหมือน ความต่าง ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะในการคำนวณ เมื่อเรียนสูงขึ้น ซึ่งในการเรียนการสอนต้องให้ประสบการณ์ตรงกับเด็ก การสอนคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงเน้นให้ลงมือปฏิบัติและจัดทำกับอุปกรณ์หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551ก: 159)

นอกจากนี้การจัดเกมการศึกษาและหลักในการใช้เกมการศึกษานั้นต้องคำนึงถึงพัฒนาการและประสบการณ์ของเด็กแต่ละคนควรเล่นเกมไปตามลำดับจากง่ายไปยาก ในขณะที่เด็กเล่นเกมครูควรมีการ

ตรวจสอบว่าเด็กเล่นเกมได้ตามจุดประสงค์หรือควรมีแบบบันทึกการเล่นเกมของแต่ละคนและฝึกเด็กให้ปฏิบัติจนเป็นนิสัยว่าเมื่อเล่นเสร็จแล้วควรเก็บเกมลงกล่องเป็นชุดๆแล้วยกเก็บเข้าที่

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรนำกิจกรรมเกมการศึกษามาใช้บูรณาการในการสอนคณิตศาสตร์ให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะจะทำให้เด็กมีทักษะการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ดีขึ้น

2. กิจกรรมการปั้นดินน้ำมันควรเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน อุปกรณ์การเล่นที่น่าสนใจ และทราบปัญหาที่อาจเกิดขึ้น จะได้เป็นแนวทางแก้ไขก่อนนำไปใช้

3. ก่อนนำกิจกรรมการปั้นดินน้ำมันไปใช้ ครูผู้สอนควรทดลองใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และทราบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจะได้เป็นแนวทางแก้ไขก่อนนำไปใช้

4. กิจกรรมการปั้นดินน้ำมันที่นำมาใช้ฝึกทักษะการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ควรสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง และก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาควรอธิบายข้อตกลงให้เด็กเข้าใจ ถ้ามีปัญหาในการปฏิบัติ ไม่เข้าใจหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องเกิดขึ้นระหว่างดำเนินกิจกรรมครูควรแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทันที

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในการวิจัย รวมทั้งให้กำลังใจในการดำเนินการวิจัยตลอดมาจากผู้อำนวยการโรงเรียนคลองวัดไร่ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กรรณิการ์ ทองรักษ์ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขให้.ขอขอบพระคุณ ดร การจัดทำเครื่องมือในการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการใช้แบข้อเสนอแนะในกบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

ขอขอบคุณครูประจำชั้นระดับปฐมวัย โรงเรียนคลองวัดไร่ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีตลอดระยะเวลาทำการทดลอง รวมทั้งคณะครูและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย โรงเรียนคลองวัดไร่ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

รายงานผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ ในการให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดีจากอาจารย์ ดร .

อาจารย์ไพรินทร์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็น, อาจารย์พวงพิศ เรืองศิริกุล , กรรณิการ์ ทองรักษ์ อย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณะครูของปฐมวัย โรงเรียนคลองวัดไร่ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นอย่างดี ความสำเร็จใด ๆ ในการทำวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพ่อ คุณแม่และสมาชิกในครอบครัวที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีทำให้วิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยดีมีคุณค่า และประโยชน์ของการวิจัยฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้ความรักความอบอุ่น และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าในการทำการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ) .2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กัญญาณัฐ พลอยกระจ่าง .(2558) .**พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบแบ่งกลุ่ม .**ปริญญานิพนธ์ กศ(การศึกษาปฐมวัย) .ม., กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คมขวัญ อ่อนบึงพร้าว .(2550) .**การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อการเรียนรู้.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,.2550

พิจิตรา เกษประดิษฐ์ .(2552) .**ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยขนมอบ.** ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต การศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร .

เพ็ญประไพ แก่นเกษ .(2551) .**การพัฒนาวัดฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม .**ปริญญานิพนธ์ กศกรุงเทพฯ .(การศึกษาปฐมวัย) .ม.: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยตรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร .

ไพบูลย์ อมรประภา .(2559) .**ความหมายของการปั้น.** สืบค้นเมื่อ .2559 สิงหาคม 26จาก www. Phaiboon.01wordpress.com.

กุลยา ตันติผลาชีวะ) .2551). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส าหรับเด็กปฐมวัยกรุงเทพฯ :มิตรสัมพันธ์ กราฟฟิ ค. .** (2551). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษามิตร :กรุงเทพฯ. สัมพันธ์กราฟฟิค

การพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย

The development of activities to enhance the learning experience by telling stories with pictures to enhance the speaking ability for early childhood.

นิยม จันทะอักษร[1] , อุไรวรรณ บัวเจริญ[2] และ อรุณี สาลี[3]
Niyom Chanthaaksorn[1], Uraiwan Buacharoen[2] and Arunee Salee[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการ 2) เปรียบเทียบความพร้อมทางด้านทักษะการพูดโดยใช้การเล่านิทานประกอบภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือเด็กนักเรียนระดับปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลชอนไพร ตำบลชอนไพร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพ จำนวน 3 แผน และแบบประเมินการสังเกตทักษะทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลชอนไพร ซึ่งเป็นแบบรูปภาพจำนวน 3 ข้อ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา 3 สัปดาห์ เป็นการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง ทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพส่งผลทำให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะการพูด นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการพูดหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม โดยมีทักษะการพูดด้านออกเสียงพูดชัดเจนมากที่สุดรองลงมา คือเล่าเรื่องได้เชื่อมโยงกับภาพ และพูดโต้ตอบ ได้เชื่อมโยงันและระดับสูงมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอด 3 สัปดาห์จากระดับค่าเฉลี่ย 44.2 , 56.6 และ 82 ตามลำดับ

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์, การเล่านิทานประกอบภาพ, การพูด

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail : aruneeradiyah@yahoo.co.th โทร0860235076 .

Abstract

A study on the development of activities to enhance the learning experience by telling stories with pictures to enhance the speaking ability for early childhood children. The objective of the study is to 1) To study the development of speaking skills of preschool children by using the activity 2) to compare readiness of speaking skills by using storytelling with pictures. The sample group used in the study was preschool children of kindergarten year 1/1 studying in the first semester of the academic year 2020 at the child Development center, Chonprai subdistrict administrative organization, Chonprai Sub-district, Muang district, Phetchabun province. Which is derived from a specific selection The tools used in the study consisted of a learning experience plan using three storytelling activities with pictures and an observation assessment on early childhood speech skills within the child development center, Chonprai Subdistrict administrative organization. Which is a picture type, number 3 questions. The duration of the study was 3 weeks. The study was a sample one-group trial, pre- and post-test the statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test on dependent samples.

The results of the research were as follows: After organizing the learning experience by using storytelling activities with pictures, preschool children develop their speaking skills. The students had a higher average score on speaking skills after the activity than before the activity. With the most pronounced speaking skills, followed by That is, storytelling was connected with visuals and conversations were connected, and at the high level, there was continuous improvement over 3 weeks from mean levels 44.2, 56.6 and 82, respectively.

Keywords : organizing experience-enhancing activities, storytelling with pictures, speaking

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กก่อนวัยเรียนหรือเด็กที่มีอายุ 3 – 5 ขวบ เป็นอย่างมากเพราะนิทานเป็นเรื่องของความบันเทิงฟังแล้วเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ให้ข้อคิดและคติเตือนใจและนิทานยังเป็นสื่อที่มีพลังมากมายในการเปลี่ยนแปลงเด็ก เด็กสามารถตอบสนองต่อการเล่านิทานได้อย่างดีตั้งแต่ในวัย ทารก (วาโร เพ็งสวัสดิ์.2541:47-57) นิทานนอกจากจะให้ความบันเทิงฟังแล้วเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินแล้วในนิทานยังมีเนื้อเรื่องที่หลากหลายและผู้เล่าควรเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมที่จะทำให้เด็กฟังแล้ว

สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้ซึ่งเทคนิคดังกล่าวก็คือการเล่าแบบเล่าเรื่องซ้ำเพราะคุณค่าต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในนิทานจะถูกประทับไว้ในใจเด็กอย่างลึกซึ้งการที่เด็กฟังนิทานซ้ำๆ ไม่ใช่เพื่อจดจำเพราะเด็กในวัยนี้พัฒนาการอย่างพิเศษของการจดจำที่แม่นยำเด็กส่วนมากสามารถจำนิทานได้หลังจากฟังนิทานเพียงครั้งเดียวหากแต่การเล่านิทานซ้ำๆ กันเป็นเวลานั้นช่วยให้เซลล์สมองของเด็กสามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น หมายถึง ความสามารถในการจับใจความและการเรียนรู้ก็จะมากขึ้นด้วย (มานิตตาลี โทชวลิต.2544: 45- 46) การเล่านิทานซ้ำ ๆ ช้า อีกจะช่วยให้พลังในส่วนลึกของนิทานสามารถเข้าไปมีอิทธิพลกับจิตใจของเด็กซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถจับใจความ เก็บเอาความคิด และความหมายในนิทานเข้าไป พัฒนาเป็นความเข้าใจอย่างถ่องแท้ภายในตัวของเขาเองซึ่งจะเป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และยาวนาน มากกว่าการเล่าเพียงครั้งเดียวในการเล่าเรื่องในครั้งต่อไป อาจเปลี่ยนจากที่นักเรียนเคยเป็นแต่เพียง ผู้ฟังมาเป็น พูดหรือผู้เล่าและพร้อมกันนี้นอกจากจะเป็นผู้เล่าแล้วก็จะได้เข้าถึงเรื่องราวโดย ผลัดเปลี่ยนไปเป็นผู้แสดงประกอบการเล่าเรื่อง เพื่อให้เข้าใจในเนื้อเรื่องได้ชัดเจนลึกซึ้งด้วย และด้วยวิธีการนี้นิทานเข้าถึงธรรมชาติของเด็กและพัฒนาทักษะการจับใจความเด็กโดยไม่รู้ตัวใน ขณะเดียวกันนักเรียนก็เรียนรู้คุณค่าของความเป็นคนที่สมบูรณ์ (ศรีรัตน์เจิงกลิ่น จันทร์.2538: 64-65) การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นั้น วีระวัฒน์ปันนิตามัย(2545:32) ได้อธิบายว่าเป็นการพัฒนาสมองในส่วนของระบบ Limbic ซึ่งควบคุมความรู้สึกแรงขับของร่างกาย มีงานวิจัยชี้ว่าวิธีการฝึกสมองส่วนบนที่เป็นวีการที่ดีที่สุดจากการสร้างแรงจูงใจและชี้ชวนให้ ปฏิบัติทั้งนี้ความฉลาดทางอารมณ์สามารถฝึกและพัฒนาให้ตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะมีการพัฒนาสมองพร้อมแล้วและพ่อแม่ครูอาจารย์จะต้องร่วมเรียนรู้และฝึกฝนด้วยเพราะความฉลาดทางอารมณ์เป็นผลจาการปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมจึงต้องฝึกฝนในสถานการณ์ให้ทดลองเรียนรู้ปฏิบัติมีการประเมินความพร้อมและความต้องการก่อน การพัฒนาและยังต้องมีการติดตามประเมินผลการพัฒนา (สุขภาพจิต.2546:4) ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ได้กล่าวถึง (อ้างอิงในเรื่องกิจกรรมเสริมประสบการณ์ / กิจกรรมในวงกลม)

กิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการ /กิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้ มีทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การสังเกต การคิดแก้ปัญหา การใช้เหตุผล โดยการฝึกปฏิบัติร่วมกันและการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่ได้เรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กเข้าใจเนื้อหาและเรื่องราวในหน่วยการจัดประสบการณ์
2. เพื่อฝึกการใช้ภาษาในการฟัง พูด และการถ่ายทอดเรื่องราว
3. เพื่อฝึกมารยาทในการฟัง การพูด
4. เพื่อฝึกความมีระเบียบวินัย
5. เพื่อให้เด็กเรียนรู้ผ่านการสังเกต เปรียบเทียบ
6. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดรวบยอด การคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
7. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง

8. เพื่อฝึกให้กล้าแสดงความคิดเห็น ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
9. เพื่อฝึกให้มีลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน
10. เพื่อฝึกลักษณะนิสัยให้มีคุณธรรม จริยธรรม

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น และสภาพปัจจุบันในชั้นเรียนอนุบาลปีที่ 1/1 โรงเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลชอนไพร ที่นักเรียนยังขาดการกระตุ้นด้วยกิจกรรมที่หลากหลายส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการพูด การฟัง ไม่เต็มตามศักยภาพ ผู้ศึกษาจึงต้องการพัฒนาทักษะการพูด การฟัง ของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ตำบลของโรงเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วน 1/1 โดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบก 5 ชอนไพร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวนารณ์ กิจกรรม / ซึ่งจะเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กมีทักษะการพูด การฟังที่ดี เกิดการ (เล่านิทานประกอบภาพ) วงกลม เรียนรู้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพเพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการพู

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560:3
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเล่านิทานประกอบภาพของเด็กปฐมวัย
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง)Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล ปีการศึกษา 1 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลชอนไพร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 2563

กลุมตัวอยาง

ษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างในการศึก ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล ปีการศึกษา 1 ภาคเรียนที่ 1/ 1 โรงเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลชอนไพร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 2563 คน 5 จำนวนได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 3 แผน ได้แก่

1) แผนการจัดประสบการณ์ที่ 1 เรื่องธรรมชาติรอบตัว

2) แผนการจัดประสบการณ์ที่ 2 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเรา

3) แผนการจัดประสบการณ์ที่ 3 เรื่องธรรมชาติรอบตัว

3.2 นิทานจำนวน 3 เรื่องได้แก่

1) นิทานเรื่อง เมี้ยว เมี้ยว มา มา จะพาไปหาแม่

2) นิทานเรื่อง กระเป๋าสตางค์สีแดง

3) นิทานเรื่อง หมูน้อยมอมแมม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความพร้อมทาง(ภาษาไทย) หรับเด็กปฐมวัย นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน โดยทดสอบวันละ 3 ข้อ เป็นเวลา 3 สัปดาห์

2. ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมนิทานเพื่อพัฒนาความพร้อมทาง (ภาษาไทย) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน โดยผู้ศึกษาเป็นผู้สอนเองซึ่งเป็นเวลาเรียนปกติ โดยดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ในหน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ด้าน ภาษาไทย จำนวน 3 เรื่องจำนวน 3 แผน

3 หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียน ทำการทดสอบหลังเรียนทันทีโดยใช้แบบทดสอบวัดความพร้อมทาง (ภาษาไทย)ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบทดสอบความพร้อมทาง สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมนิทาน (ภาษาไทย) ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตรวจให้คะแนนและนำมาวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่

2. นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล มาเปรียบเทียบ ผลคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมนิทาน โดยการวิเคราะห์ค่า t-test Dependent-samples

ผลการวิจัย

หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพส่งผลทำให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะการพูด นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการพูดหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม โดยมีทักษะการพูดด้านออกเสียงพูดชัดเจนมากที่สุดรองลงมา คือเล่าเรื่องได้เชื่อมโยงกับภาพ และพูดโต้ตอบ ได้เชื่อมโยงันและระดับสูงมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอด สัปดาห์จาก 3 ตามลำดับ 82 และ 56.6 , 44.2 ระดับค่าเฉลี่ย

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เนื่องมาจากเด็กปฐมวัยได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือสื่อหลายประเภท ซึ่งสื่อมีความเหมาะสมกับวัย และจากการกระตุ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่านิทานจะทำให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการ การเล่นตามมุมประสบการณ์ การไปแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรง มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยผ่านการคิดสร้างสรรค์จินตนาการอย่างมีเหตุผล และได้ลงมือกระทำเป็นการสร้างองค์ความรู้ เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ของ เอ็ดการ์เดล (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 56 ; อ้างอิงจาก Edgar Dale. 1986 : 47) ที่ค้นพบว่าวิธีการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูล ที่เป็นจริง ทำให้เด็กมีประสบการณ์ตรงและได้เรียนรู้จากการค้นพบ อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังทัศนคติ และพฤติกรรม ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ การกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า เช่น การฟังเพลงบรรเลงในขณะที่เด็กทำกิจกรรม การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ประกอบท่าทาง สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของเด็กปฐมวัย ที่ชอบร้องรำทำเพลง ชอบเล่นและสำรวจค้นคว้า สนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่แปลกใหม่ การที่เด็กได้รับประสบการณ์และการกระตุ้นจากสิ่งเร้าทำให้เด็กเข้าใจ และรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญ สำหรับการเรียนรู้ของเด็กซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดิวอี้ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2545 : 65 ; อ้างอิงจากDewey, J. 1980 : 199) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการกระทำ และสอดคล้องกับวรรณา กรัสพรหม (2546 : 62 - 63) กล่าวว่าการจัดประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมเด็กให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างดีหากได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าจะก่อให้เกิดความสามารถทางสมองในการคิดดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์และคิดสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่ เพื่อให้ผลงานมีความละเอียดลออ อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตนเองจากการบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยการวาดภาพอย่างอิสระและสามารถถ่ายทอดความคิดจินตนาการของตนเองอย่างเต็มที่ นอกจากนี้การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ยังเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมของเด็กวัยนี้ เพราะในช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง และศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา หากเด็กได้รับการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสม และต่อเนื่องตามลำดับ ก็เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมา (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 86 และจุฬาลักษณ์ รุ่มวิริยะพงษ์. 2545 : 69) และจากผลการวิจัยของสดใส ชนะกุล (2548 : 66 - 75) พบว่า การจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนทำให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ส่วนวารุณี นวลจันทร์ (2549 : 78 - 87) ก็พบว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้ ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย สามารถทำได้หลายหลายวิธี เพราะการแปรเปลี่ยนสลับกันไปย่อมจูงใจให้อยากเรียนไม่เบื่อ ซึ่งจากการวิจัยของ พริ้งพงษ์ ไชยซาววงษ์ (2548 : 4) พบว่า การเรียนการสอนใด ๆ ที่ใช้สื่อการ

เรียนการสอนหลายชนิดในลักษณะของสื่อประสมจะทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้ง่าย รวดเร็ว น่าสนใจ และจดจำมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานโดยใช้สื่อประสมครั้งนี้จึงส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ซึ่งครูและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำวิธีการไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ครูต้องมีความเข้าใจวิธีการที่ใช้กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรมเล่านิทาน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
2. ครูปฐมวัยควรมีการดัดแปลง คิดค้นวิธีการจัดกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
3. ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมและแสดงความคิดเห็น โดยใช้กิจกรรมและสื่อประสมในการจัดกิจกรรมเล่านิทาน
4. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยครูต้องยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเด็ก เนื่องจากเด็กมีความสนใจสั้น ครูจึงต้องใช้สิ่งเร้ากระตุ้นอย่างหลากหลาย
5. ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัย ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม และสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้
6. ครูควรจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในการวิจัย รวมทั้งให้กำลังใจในการดำเนินการวิจัยตลอดมาจากผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลชอนไพร ตำบลชอนไพร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กรรณิการ์ ทองรักษ์ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขให้.ขอขอบพระคุณ ดร แนะในการจัดทำเครื่องมือในการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการใช้แบบทดสอบข้อเสนอความคิดสร้างสรรค์

ขอขอบคุณครูประจำชั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลชอนไพร ตำบลชอนไพร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีตลอดระยะเวลาทำการทดลอง รวมทั้งคณะครูและเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลชอนไพร ตำบลชอนไพร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

รายงานผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับ

ความอนุเคราะห์ ในการให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดีจากอาจารย์ ดร . ไพรินทร์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอาจารย์, อาจารย์พวงพิศ เรืองศิริกุล , กรรณิการ์ ทองรักษ์ อย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณะครูของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลชอนไพร ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ปฏิบัติงานหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก , อนไพร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ให้ความช่วยเหลือในองค์การบริหารส่วนตำบลชอนไพร ตำบลช การเก็บข้อมูลวิจัยเป็นอย่างดี ความสำเร็จใด ๆ ในการทำวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพ่อ คุณแม่และสมาชิกในครอบครัวที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีทำให้วิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยดีมีคุณค่า และประโยชน์ของการวิจัยฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้ความรักความอบอุ่น และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยทำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าในการทำการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ) .2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯโรงพิมพ์ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2541). **การวัดผลและประเมินความพร้อมสำหรับเด็กอนุบาล ด้านภาษา : อารมณ์ และจิตใจ, วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม .**(2541) : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 47-57 ; กรกฎาคม, 2541.

จารุวรรณ โนใจวงศ์.)2560(. **การใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบการปั้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กระดับอนุบาลที่ นาเด็กเล็กบ้านหัวดอยของศูนย์พัฒ 3อ แม่แจ่ม. จเชียงใหม่..** ปริญญาศึกษาศาสตร์บัณฑิต .มหาวิทยาลัยวไลยอลงกรณ์ :(ปฐมวัย) .

เยาวพา เดชะคุปต์) .2542). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ.แม็ค : ราชบัณฑิตยสถาน).2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนา อินเตอร์พรินท์.

เยาวพา เดชะคุปต์(2542) . อ้างอิงจาก Edgar Dale. 1986 : 47 (**วิธีการจัดประสบการณ์การ . เรียนรู้พูดของเด็กปฐมวัย จากสถานการณ์จำลองนั้น** *อ้างอิงจาก* Twelger,

สดใส ชนะกุล) .2557). **ผลการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเดกกปฐมวัย.** ปริญญานิพนธ์ กศการศึกษา) .ม. ปฐมวัย.(กรุงเทพฯ.ถ่ายเอกสาร .บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ :

มานิตา ลิโลชวลิต .(2544) .**การวิเคราะห์นิทานชาดกที่ส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.กรุงเทพฯ/

รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครอง : แนวทางการพัฒนาเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล

Parent Education Model : Approach to Elementary child development towards self-reliance according to the philosophy of sufficiency economy in the New Normal era

อรุณี สาลี*[1], จินดามณี เลิศมโนกุล[2], สมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล[3] และ คนึงนิตย์ ฮุนทวีชัย[4]
Arunee Salee*[1], Jindamanee Lertmanokul[2], Somyot Suphopaksakun[3] and Kanuengnit Huntaveechai[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อการพัฒนาเด็กประถมศึกษาการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครอง : แนวทางการพัฒนาเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเอง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในยุคนิวนอร์มอล มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านสาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 5 คน ครูและผู้ปกครองเด็กประถมศึกษา จำนวน 30 คน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 มีเครื่องมือทดลอง คือรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล มีเครื่องมือวัด คือแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองและแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อแนวทางการพัฒนาเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 2 ขั้น ได้แก่ 1) การสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต และ 2) การส่งเสริมทักษะการพึ่งพาตนเองของเด็กประถมศึกษาในยุคนิวนอร์มอลอย่างเป็นรูปธรรม มีความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด) M=4.69(

คำสำคัญ : การให้ความรู้ผู้ปกครอง, เด็กประถมศึกษา, การพึ่งพาตนเอง, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนิวนอร์มอล

[1] อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail : aruneeradiyah@yahoo.co.th, เบอร์โทร : 0860235076
[2] อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail : chindamanee@hotmail.com, เบอร์โทร : 0918385960
[3] อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail : somyotsuphopaks, เบอร์โทร : 0619585764
[4] อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail : kanungnit2494@gmail.com, เบอร์โทร : 0898397994

Abstract

Research for the development of primary school children, this study has the objectives of To establish and validate the quality of suitability of parent education models: an approach to the development of primary school children towards self-reliance. According to the philosophy of sufficiency economy in the New Normal era. There were 5 primary education experts, 30 teachers and parents of primary school children under the Tak Primary Education Area Office, Semester 2, academic year 2020,

With experimental tools. Is a model of educating parents of primary school children towards self-reliance according to the philosophy of sufficiency economy in the New Normal. There is a measuring tool This is an assessment of the suitability of the parent education model and the parental satisfaction assessment on the approach to the development of primary school children towards self-reliance according to the philosophy of sufficiency economy in the New Norm.

The results of the research were as follows: The forms of parent education that the research team created consisted of the two stages were 1) the immunization of life and 2) the concrete promotion of the self-reliance skills of elementary school children in the New Norm. Was the most suitable average level (M = 4.69).

Keywords : Parent Education Model,Elementary Education children, Self-Sufficiency , The Philosophy of Sufficiency Economy and New normal

บทนำ

การพัฒนาเด็กประถมศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับขั้นพื้นฐานที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในด้านการเป็นพลโลกจากระดับจุลภาค เด็กในระดับอายุ 6 ปี ถึง 12 ปี เป็นช่วงวัยที่สามารถเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม รับรู้ ด้านการศึกษา แนวความคิด ความเชื่อต่างๆ ในสังคม เด็กในวัยนี้อาจเรียกว่าเป็น “วัยแรกเริ่มของชีวิต” หรือที่เรียกว่า “เด็กประถม” เป็นวัยเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี และถือเป็น “วัยทองของชีวิต” เนื่องจากพัฒนาการทุกๆ ด้านของเด็กวัยนี้จะเจริญเติบโตเร็วที่สุด ในด้านพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา นอกจากนั้นพัฒนาต่างๆ ของเด็กในวัยนี้จะเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการในช่วงอื่นๆ ของชีวิตเป็นอย่างมาก ซึ่งฟรอยด์ (Freud, 1949) นักจิตวิเคราะห์ได้ย้ำให้เห็นว่า วัยเด็กเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์คือเจริญเติบโตจากระยะ 5 ปี แรกของชีวิตประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับตอนแรกเริ่มของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์ไปตลอดจนถึงวาระสุดท้าย ซึ่งฟรอยด์ เชื่อว่าการอบรมดูแล บ่มเพาะในระยะก่อนวัยเรียนสู่ระดับประถมศึกษานั้น จะมีผลต่อ

การพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต และอีริคสัน (Erikson, 1968) ได้กล่าวว่า วัยทารกตอนปลายเป็นช่วงที่บุคคลเรียนรู้เจตคติของความมั่นใจหรือไม่มั่นใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับการที่บิดามารดาให้สิ่งที่เด็กต้องการ ได้แก่ อาหาร การเอาใจใส่ และความรักอย่างชื่นชม เจตคติเหล่านี้ที่เด็กมีอยู่จะคงอยู่มากหรือน้อยไปจนตลอดชีวิต และสามารถสร้างความรู้สึกความเข้าใจของคนทั่วไปและสถานการณ์ของบุคคลได้ ขณะเดียวกัน บลูม (Bloom, 1964) ได้กล่าวว่า เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงขวบปีแรกจะพัฒนาร้อยละ 20 เมื่ออายุ 4 ปี จะพัฒนาด้านสติปัญญาถึงร้อยละ 50 และจากช่วงอายุ 4-8 ปี จะพัฒนาขึ้นอีกร้อยละ 30 รวมเป็น 80 % และที่เหลืออีกร้อยละ 20 จะอยู่ในช่วง 8-17 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยระดับประถมศึกษา แสดงให้เห็นได้ว่าสติปัญญาของมนุษย์มากกว่า 3 ใน 4 จะได้รับการพัฒนาเมื่ออยู่ในวัยเด็ก ซึ่งถ้าหากว่าไม่ได้รับการพัฒนาในด้านสติปัญญาอย่างถูกต้อง ความสามารถในด้านการเรียนรู้อาจถูกยับยั้ง ซึ่งบลูม (Bloom) ยังพบอีกด้วยว่า สิ่งแวดล้อมมีส่วนสำคัญที่จะทำให้พัฒนาการของบุคคลชะงักหรือเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งแสดงว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กในระยะ 6 ปีแรกเป็นต้นไปของชีวิตคือวัยในระดับประถมศึกษามากกว่าระยะอื่นๆ ดังนั้นการพัฒนาให้เด็กประถมศึกษาซึ่งเจริญเติบโตจากเด็กก่อนวัยเรียนมาให้มีทักษะการพึ่งพาตนเองที่ดี ยิ่งในยุคนิวนอร์มอลนี้ จึงควรเริ่มต้นตั้งแต่เด็กในช่วงวัยนี้

นอกจากเด็กในช่วงวัยนี้จะมีความสำคัญตามธรรมชาติแล้ว ยังเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมและมีการฝึกฝนตั้งแต่วัยทารก ในการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษาจากระดับวัยก่อนวัยเรียนนี้ สิ่งที่มีอิทธิพลได้แก่ สภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ ความต้องการและความสนใจของเด็ก กระบวนการของประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง จากการที่นิวรอน 2 นิวรอน ถูกกระตุ้นทำให้เกิดการเชื่อมระหว่างนิวรอนทั้งสองให้แข็งแกร่งขึ้น เมื่อเซลล์ประสาทได้รับการกระตุ้น จะทำให้เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้และทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด หรือมีความสามารถระดับใดดังที่ศาสตราจารย์เมอเซนนิช (สุรางค์โค้วตระกูล, 2556; อ้างอิงจาก Mezenich. n.d.) กล่าวว่า “The brain plasticity exists from the cradle to the grave and that radical improvement in cognitive functioning how we learn, think, perceive, and remember are possible even in the elderly” ดังนั้นช่วงวัยเด็กก่อนวัยเรียนจนถึงวัยระดับประถมศึกษา จึงเป็นช่วงสำคัญอย่างยิ่งของชีวิต เพราะเป็นช่วงที่พัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้จึงเป็นการวางรากฐานด้านจิตใจ คุณลักษณะนิสัยต่างๆ ตลอดจนความสามารถและทักษะการพึ่งพาตนเอง ซึ่งการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล มาส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันนั้นจะทำให้เด็กมีความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังขณะเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ เรียนรู้ทักษะชีวิตในรูปแบบในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอลมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเด็กประถมศึกษา สู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมด้านการพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัยต่อไปในอนาคต และศึกษาว่ารูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองนี้ มี

ความเหมาะสมหรือสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจผู้ปกครองได้ดีเพียงใด คณะผู้วิจัยคาดหวังว่ารูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองที่สร้างขึ้นนี้ จะเป็นแนวทางให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้นำไปพัฒนาการสอนและพัฒนาเด็กประถมศึกษาให้เกิดการเรียนรู้พึ่งพาตนเอง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล

2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กประถมศึกษา

นวลศิริ เปาโรหิตย์ จากคู่มือ "ผู้ปกครอง...ใส่ใจเด็กวัยเรียน" ได้กล่าวถึง ความสำคัญของพ่อแม่/ผู้ปกครอง การสำรวจตนเองของพ่อแม่/ผู้ปกครอง ก่อนอื่นต้องสำรวจตัวของพ่อแม่/ผู้ปกครองก่อนว่า เราเป็นตัวอย่างที่เหมาะสม และตัวเราได้สร้างบรรยากาศ ของครอบครัวให้อบอุ่นมั่นคงพอสมควรหรือยัง เพราะ รากฐานของสุขภาพจิตมาจากสัมพันธภาพที่อบอุ่นระหว่าง พ่อแม่ลูก ลองสำรวจโดยตอบ คำถามต่อไปนี้ 1. พ่อแม่ได้แสดงความรักต่อครอบครัว ไม่ว่าโดยการกระทำ คำพูด และการสื่อสัมพันธ์กันด้วยการใช้เวลาอย่างมีความสุขร่วมกันบ้างหรือไม่ 2. พ่อแม่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สนุกสนานกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเขาอย่างไร บางครั้งเขาอาจผิดพลาดบ้างเพื่อการเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเองแต่ท่านเป็นเพียงที่ปรึกษาหรือให้คำแนะนำเมื่อเขาต้องการเพื่อเตรียมให้เขามั่นใจและรับผิดชอบการกระทำของเขาเอง 3. เด็กได้เรียนรู้จักขอบเขตว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ โดยทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้และยอมรับ กติกาของครอบครัวหรือไม่ คู่มือผู้ปกครอง...ใส่ใจเด็กวัยเรียน 7 ข้อ 4. พ่อแม่มีอารมณ์มั่นคงและสม่ำเสมอกับลูก ๆ อย่างยุติธรรม ไม่ลำเอียงหรือก่อให้เกิดความ อิจฉาริษยาระหว่างพี่น้อง 5. พ่อแม่ยอมรับในความเป็นตัวของเขา ให้โอกาส และชมเชยเมื่อเขาทำสิ่งที่รับผิดชอบได้ 6. ไม่ประณามหรือประจานในความผิดของลูก 7. ท่านรู้สึกว่าลูกเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตและภูมิใจในตัวเขา เมื่อลองตอบแล้วทั้ง 7 ข้อ ท่านตอบว่าใช่เป็นที่น่าชื่นชมว่าท่านได้เสริมสร้างพื้นฐานสุขภาพจิตให้เกิดขึ้นกับ ลูก ๆ ของท่านแล้ว และเด็กที่มีความอบอุ่น การยอมรับจาก ครอบครัวจะมีความมั่นคงทางอารมณ์จิตใจ พอที่จะเรียนรู้ และปรับตัวได้อย่างดี บทบาทพ่อแม่ในการพัฒนาลูก 1. พ่อแม่ต้องเป็นคนที่ รักการเรียนรู้ศึกษาสิ่งแวดล้อมหลาย ๆ ด้าน เพื่อที่จะสามารถ อธิบายและสร้างความเข้าใจให้กับลูกได้และ เป็นแบบอย่างของลูกในการปรับตัวและใฝ่รู้ ใฝ่เรียน 2. พ่อแม่ควรมีการเสริมสร้างกำลังใจให้กับลูก แต่ละคน เช่น การพูดที่ให้กำลังใจมากกว่าการดุด่าว่ากล่าวเมื่อเด็กทำผิดพลาด หรืออย่าพูด ทำนองเปรียบเทียบจนเด็กรู้สึกว่าเขาเป็นคนไม่ดีไม่เก่ง ไม่มีความสามารถจนหมดกำลังใจ 3. พ่อแม่ควรมีกิจกรรมร่วมกับลูก ไม่ว่าจะเป็น เรื่องการเล่น การสนทนา

หรือการเรียน หรือ กิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ทำให้จิตใจเด็กมีความมั่นคง และเรียนรู้จาก พ่อแม่ในชีวิตจริง 4. พ่อแม่ควรส่งเสริมให้เด็กมีมนุษยสัมพันธ์และ คุณธรรมที่ดีสามารถเป็นมิตรกับผู้อื่น ร่วมมือ กับคนอื่นได้มีความสามารถในการประนีประนอม ขณะเดียวกันก็มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และ รู้จักการเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว 5. ร่วมมือกับทางโรงเรียน รู้ถึงปัญหาของลูก ตั้งแต่ เนิ่น ๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่ซ่อนเร้นอยู่ จะได้ เข้าใจและช่วยกันแก้ไขตั้งแต่แรก ๆ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขับเคลื่อนสู่การจัดการศึกษาและการวิจัยครั้งนี้ เป็นปรัชญาที่มีประโยชน์สำหรับการพัฒนาทุนมนุษย์ ตั้งแต่ในวัยเริ่มต้นของชีวิต คือในช่วงปฐมวัย ให้ได้รับภูมิคุ้มกันที่ดีต่อไปในอนาคต และการลงทุนเพื่อพัฒนาเด็กให้มีทักษะการพึ่งพาตนเองที่ดีในวันนี้ จะส่งผลให้การวางรากฐานทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในวันข้างหน้าเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเด็กจะมีความพร้อมและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา และทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม อีกทั้งคณะผู้วิจัยต้องการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย ตลอดจนเพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ที่สวรรคตลงวันที่ 13 ตุลาคม 2559ที่ทรงเน้นย้ำถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงความว่า " ...หมายความว่าประหยัดแต่ไม่ใช่ขี้เหนียวทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกันทำอะไรด้วยเหตุและผลจะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้วทุกคนจะมีความสุข...ธันวาคม 4 ชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระรา " 2543

เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน สามารถประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน เป็นแนวการทำกิจกรรมเสริมในโรงเรียน กิจกรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วม การพึ่งตนเองเป็นหลักที่เน้นความสมดุลทั้ง 3 คุณลักษณะ คือ พอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกัน เป็นกระบวนการสร้างคนให้กับ สังคม ที่เป็นคนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีวิธีคิด วิธีการควบคุมตนเองในการตัดสินใจดาเนินชีวิต หรือ ตัดสินใจในกำหนดตนเอง ให้มีจิตใจเข้มแข็ง อดทนต่อสิ่งยั่วยุมีจิตสำนึกที่ดี ใจกว้างมีเหตุผล มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก โดยสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในตัวครูและนักเรียน โรงเรียนจะจัดกระบวนการเรียนรู้ สร้างคนด้านการทำงานเป็นทีม ทักษะการประสานงานประสาน เครือข่ายสร้างความพร้อมที่จะทำงาน การจัดการกิจกรรมโครงการเน้นความพอเพียงที่เกิดจากรากฐาน ทรัพยากรที่มีในโรงเรียนและในชุมน พยายามจัดระบบรายได้ที่มีให้สมดุลกับรายจ่ายอย่างมีเหตุผล ประหยัดเก็บ ออมเงินและแบ่งปันผู้อื่น รู้จักใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม ภูมิปัญญาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ในโรงเรียนและในชุมชน ฝึกฝนการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด สร้างสำนึก

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เน้นการคิดวิเคราะห์ และจัดการอย่างฉลาดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งในยุคนิวนอร์มอลนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้เด็กในระดับประถมศึกษาได้มีการลงมือปฏิบัติแบบปกติ ซึ่งเชื่อมโยงและผสมผสานการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเรียนรู้ทางอินเตอร์เน็ตในด้านวิทยาการความรู้ การเกษตร ผสมผสาน หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาให้เด็กได้เกิดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้แล้วทำให้เยาวชนไทยในระดับประถมมีการพัฒนาสู่การพึ่งตนเองแบบเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอลได้ดี

นิว นอร์มอล) New Normal)

ที่มาของคำว่า “นิว นอร์มอล) ”New Normal)

จากข้อมูลพบว่า “นิว นอร์มอล) ”New Normal) ถูกนำมาใช้ครั้งแรกโดยบิลล์ กรอส) Bill Gross) ผู้ก่อตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ชาวอเมริกัน โดยตอนนั้นเขาใช้อธิบายถึงสภาวะเศรษฐกิจโลกหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ ในสหรัฐฯ ช่วงระหว่างปี 2007-2009

สาเหตุที่ต้องใช้คำว่า “นิว นอร์มอล) ”New Normal) เพราะเดิมทีวิกฤติเศรษฐกิจจะมีรูปแบบค่อนข้างตายตัวและเป็นวงจรเดิม คือเมื่อเศรษฐกิจเติบโตไปได้ช่วงระยะหนึ่ง จะมีปัจจัยที่ทำให้เกิดเป็นวิกฤติทางเศรษฐกิจ และหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ไม่นานเศรษฐกิจก็จะเริ่มฟื้นตัว แล้วก็กลับมาเติบโตได้ดีอีกครั้ง สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติ จนเรียกได้ว่าเป็น‘ เรื่องปกติ) ’Normal) ก็ได้ บิลล์ กรอส ผู้เริ่มต้นใช้คำว่า“ นิวนอร์มอล) ”New Normal) แต่หลังจากการเกิดวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ หลายคนมองว่าเศรษฐกิจโลกจะไม่สามารถกลับไปเติบโตได้ดีเหมือนเดิม ด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น การพยายามกระตุ้นเศรษฐกิจมากเกินไป ทั้งที่หลายประเทศมีหนี้สาธารณะสูงมาก การยืมเงินจากอนาคต เพื่อแลกกับการเติบโตทางเศรษฐกิจในวันนี้ จะส่งผลให้เติบโตได้ลดลงในอนาคต ดังนั้นคำว่า“ นิว นอร์มอล) ”New Normal) จึงถูกนำมาใช้เพื่อพูดถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ถดถอยลงและคาดว่าจะไม่กลับมาเติบโตในระดับเดิมได้อีกต่อไป แม้คำนี้จะเกิดจากชาวอเมริกัน แต่ถ้าจะให้เห็นภาพของคำว่า“ นิว นอร์มอล) ”New Normal) ได้ชัดเจนที่สุด อาจต้องพูดถึง การเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนตั้งแต่ปี 2002 จนถึง 2007 ก่อนเกิดวิกฤติการเงินในสหรัฐฯ เศรษฐกิจจีนขยายตัวในอัตรามากกว่า 10% มาโดยตลอด จนกระทั่งปี 2008 เศรษฐกิจของจีนเริ่มมีตัวเลขการเติบโตลดลงเรื่อยๆ และหลังจากปี 2014 เป็นต้นมา เศรษฐกิจจีนนั้นยังไม่เคยโตสูงกว่า 7% อีกเลย

ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ออกมายอมรับว่าการเติบโต 7% แทนที่จะเป็น 10% เหมือนในอดีต ไม่ใช่การถดถอยทางเศรษฐกิจ เพียงแต่เป็น “นิว นอร์มอล) ”New Normal) ของจีนในอนาคต ซึ่งตอนนี้เศรษฐกิจจีนเติบโตขึ้นมากแล้ว จะให้ตัวเลขทางเศรษฐกิจกลับไปโตเร็วแบบเดิมคงเป็นไปไม่ได้

การใส่หน้ากากอนามัยกลายเป็น นิวนอร์มอล) New Normal) สำหรับการเดินทาง

อะไรบ้างที่จะกลายเป็น“ นิว นอร์มอล) ”New Normal) สิ่งที่นักวิเคราะห์ประเมินว่า โควิด-19 เป็นตัวกระตุ้นเทรนด์ในอนาคตอีกหลายปีข้างหน้าให้เกิดเร็วขึ้น โดยสิ่งที่คาดกันว่า จะกลายเป็น “นิว นอร์มอล) ”New Normal) หลังโควิด-19 ได้แก่

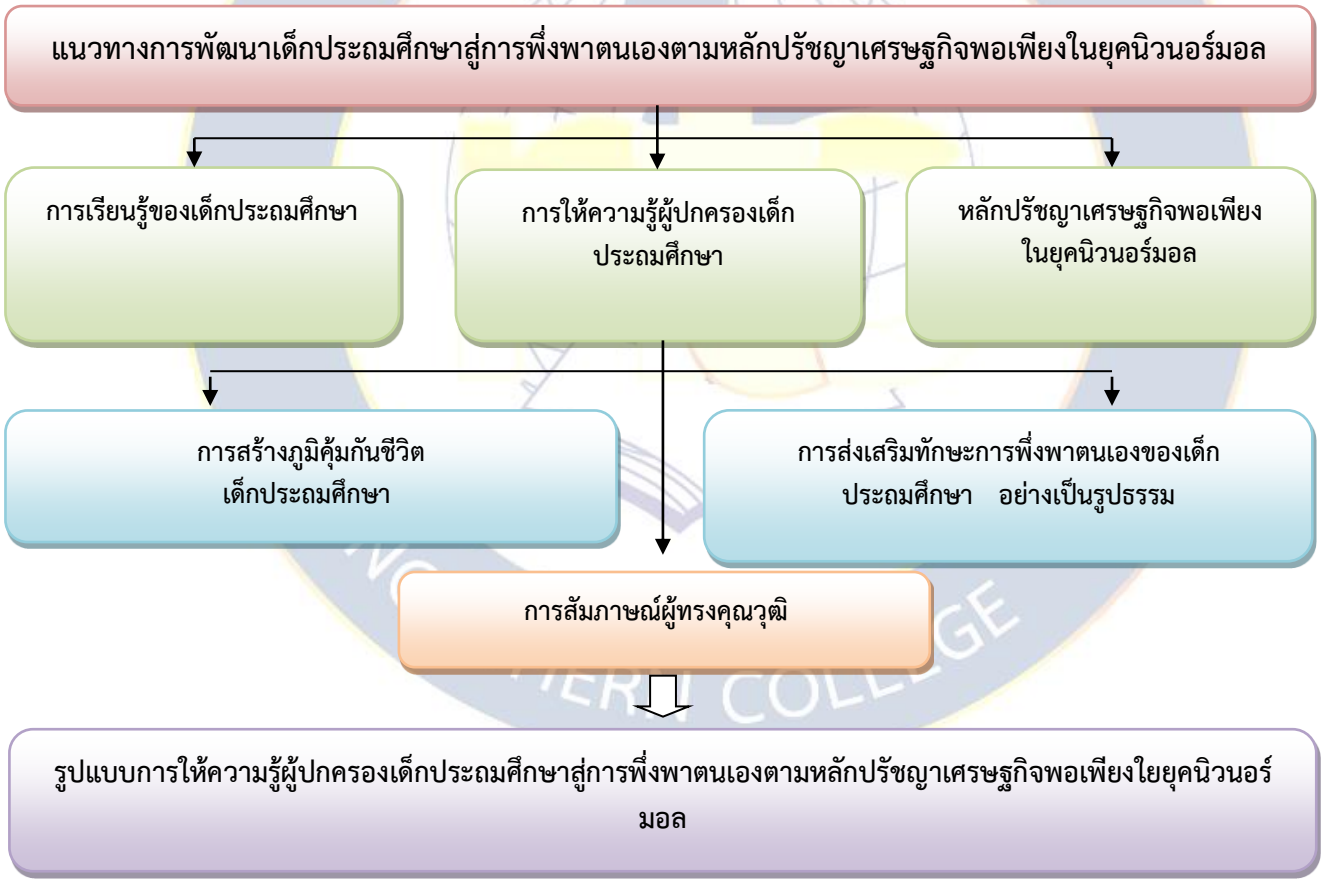
1. พฤติกรรมการใช้อินเตอร์เน็ต จะมีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนออนไลน์หรือการทำงานที่บ้าน การประชุมออนไลน์ การสั่งซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค การทำธุรกรรมทางการเงิน หรือการดูละคร ดูหนังผ่านทางออนไลน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นชัดมากขึ้นแล้วในขณะนี้

2. การเว้นระยะห่างทางสังคม จะกลายเป็นความปกติใหม่ของสังคมเช่นกัน ผู้คนจะลดการปฏิสัมพันธ์ ไปในสถานที่สาธารณะน้อยลง เน้นการทำกิจกรรมที่บ้านมากขึ้น ลดการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ

3. เทรนด์เรื่องการใส่ใจสุขภาพ ผู้คนจะให้ความสำคัญกับสุขภาพต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นการใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ออกจากบ้านเป็นเรื่องปกติ การใช้เจลล้างมือ และสังเกตตัวเองเมื่อไม่สบาย

4. การจับจ่ายใช้สอย การตัดสินใจลงทุน จะเป็นไปด้วยความระมัดระวังมากขึ้น เพราะยังไม่แน่ใจกับเศรษฐกิจ ลดการใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย และหันมาซื้อประกันสุขภาพกันมากขึ้น

กรอบแนวคิดวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research Development) มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 คน ครูและผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 30 คน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และตัวแปรตาม คือผลการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและความพึงพอใจของผู้ปกครอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือทดลอง คือรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเครื่องมือวัด คือแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองและแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเป็นลำดับ ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มด้วยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ได้แก่ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งวิธีการให้ความรู้ผู้ปกครอง ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นวิเคราะห์คำให้การสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย นำผลการวิเคราะห์มาประมวลพัฒนาสร้างเป็นรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. การตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างเครื่องมือประเมินความเหมาะสมของรูปแบบแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมก่อนนำไปทดลองนำร่องใช้ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมขององค์ประกอบในด้านต่างๆ ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบประเมิน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา IOC (Index of congruence) และพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ ข้อใดมี IOC น้อยกว่า 0.5 คณะผู้วิจัยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำรูปแบบไปทดลองใช้ จำนวน 1 ครั้ง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครอง : แนวทางการพัฒนาเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอลได้รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครอง ประกอบด้วย 2 ขั้น คือ

ขั้น 1 การสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต ในขั้นนี้คณะผู้วิจัยกำหนดกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการพึ่งพาตนเองของเด็กประถมศึกษาในยุคนิวนอร์มอล ให้ภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยมีความพร้อมร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเหมาะสมกับวัย ได้แก่ เด็กมีสภาพร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เด็กมีสภาวะทางอารมณ์ จิตใจ เป็นไปตามพัฒนาการเหมาะสมกับวัย เด็กสามารถทำกิจวัตรประจำวัน เช่น อาบน้ำ แต่งกาย รับประทานอาหาร ด้วยตนเองโดยไม่เป็นภาระผู้อื่น เด็กสามารถใช้ภาษา พูดจาไพเราะสุภาพ และเด็กไม่มีโรคประจำตัวหรือไม่เจ็บป่วยบ่อยๆ ซึ่งคณะผู้วิจัยดำเนินการโดยจัดอบรมให้ความรู้ผู้ปกครองผ่านการเรียนรู้จากกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 10 เรื่องเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมการพึ่งพาตนเองของเด็กประถมศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล ซึ่งสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 ตามหน่วยการสอน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 หน่วยการสอนสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กประถมศึกษา

ประเด็นการสอน	หน่วยการสอน	เป้าหมาย	พฤติกรรมการพึ่งพาตนเองของเด็กประถมศึกษา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
1	หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทศักราช 2551	1. เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	การปลูกฝังให้เด็กประถมศึกษารู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึก รักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของความเป็นไทย
2		2. จุดหมายสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และ	1.) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2.) มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถใน

		ตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและการมีทักษะชีวิต 3.) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิวัยและรักการออกกำลังกาย 4.) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5.) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสามารถณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ขั้น 2 การส่งเสริมทักษะการพึ่งพาตนเองของเด็กปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรม ในขั้นนี้คณะผู้วิจัยร่วมกับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กปประถมศึกา โดยผ่านการจัดโครงการพัฒนาทักษะการพึ่งพาตนเองของเด็กประถมศึกษา

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองและแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างเครื่องมือประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพในด้านความเหมาะสมของรูปให้ความรู้ผู้ปกครอง ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบประเมิน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา IOC (Index of congruence) และพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้โดยไม่ต้องปรับปรุง ข้อใดมี IOC น้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2545) จากนั้นดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M 4.69)

ผลการวิเคราะห์ พบว่า เอกสารคู่มือการให้ความรู้ผู้ปกครองฯ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ทั้งรูปแบบและเนื้อหา จำนวน 10 รายการ มีค่า IOC อยู่ในระหว่าง 0.80 ถึง 1 และค่า TOC ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมได้ค่าเท่ากับ 0.84 ซึ่งเป็นค่าแสดงหลักฐานของความเหมาะสมและสอดคล้องที่มีค่าสูง สามารถนำไปใช้ได้

ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อแนวทางการพัฒนาเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล

ข้อที่	5	4	3	2	1	$\overline{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1	23	5	2	0	0	4.70	.54	มากที่สุด
2	15	10	5	0	0	4.33	.47	มาก
3	27	2	1	0	0	4.87	.62	มากที่สุด
4	28	2	0	0	0	4.93	.43	มากที่สุด
5	25	3	2	0	0	4.77	.52	มากที่สุด
6	18	10	2	0	0	4.53	.48	มากที่สุด
7	22	5	3	0	0	4.63	.32	มากที่สุด
8	24	4	2	0	0	4.73	.54	มากที่สุด
9	21	5	4	0	0	4.57	.41	มากที่สุด
10	26	3	1	0	0	4.83	.62	มากที่สุด
รวม						4.69	2.74	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ตาราง 2 พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อแนวทางการพัฒนาเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล จำนวน 3 0คน ที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบการการพัฒนาเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M 4.69) สามารถนำไปพัฒนาความรู้ผู้ปกครองต่อแนวทางการพัฒนาเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล ได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล พบว่า รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครอง มี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต และขั้นที่ 2การส่งเสริมทักษะการพึ่งพาตนเองของเด็กประถมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มีความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด) ค่าเฉลี่ย=4.69(เหมาะสำหรับนำไปให้ความรู้ผู้ปกครอง ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล ที่คณะนักวิจัยพัฒนาขึ้นนี้ เป็นรูปแบบที่เน้นให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและกระบวนการในการพัฒนาเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล ให้มีทักษะการพึ่งพาตนเอง โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนา ซึ่งเป็นทักษะการพึ่งพาตนเองของเด็กประถมศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอล เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน เนื่องจากครูและผู้ปกครองมีบทบาทในการเป็นผู้แนะนำให้เด็กใช้ความคิดอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง และมีสมาธิขณะทำกิจกรรม

นอกจากนั้นหากครอบครัว ได้น้อมนำหลัก" ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง "ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยด้วยแล้ว นำมาสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้ปฏิบัติ จะก่อเกิดเป็นประสบการณ์ให้เด็กได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จะทำให้เด็กรู้จักการพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัย อีกทั้งการเปิดโอกาสให้เด็กได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดจะทำให้เด็กเรียนรู้การปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข มีเหตุผล รู้จักความดี พอเหมาะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเข้าใจและมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี อันส่งผลให้ทุนมนุษย์ในวัยเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต ดังตอนหนึ่งในพระราชดำรัสความว่า

การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานคือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวังแต่ถูกต้องตามหลักวิชาเมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้นก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์ (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 19กรกฎาคม 2517)

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครอง : แนวทางการพัฒนาเด็กประถมศึกษา สู่การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในยุคนิวนอร์มอลนี้ เป็นรูปแบบหนึ่งในการให้ความรู้ผู้ปกครองที่เน้นการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาเด็กประถมศึกษาในยุคนิวนอร์มอลให้มีคุณลักษณะการพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นทักษะรูปแบบหนึ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน หากเด็กสามารถดำเนินชีวิตไปได้ด้วยดีตามวิถีชีวิตที่ควรจะเป็นจะส่งผลให้เด็กมีทักษะการพึ่งพาตนเองในทางที่ดีและเหมาะสมกับวัยต่อไปในอนาคต และเมื่อผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจสามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้เด็กประถมศึกษาเกิดทักษะการพึ่งพาตนเองได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น ผู้เด็กปกครองประถมศึกาสามารถบูรณาการรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองนี้เข้ากับกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวของตนเองได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการนำรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมทักษะการพึ่งพาตนเองของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะการพึ่งพาตนเองในยุคนิวนอร์มอลให้กับเด็กในระดับประถมศึกษามากที่สุด

2. ควรมีการศึกษาผลการใช้รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อพัฒนาตัวแปรอื่นๆ เช่น ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **คู่มือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: คุรุสภา ลาดพร้าว

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545. "คุณภาพเครื่องมือวัด" ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินผลการศึกษา (หน่วยที่ 3).** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นวลศิริ เปาโรหิตย์ คู่มือผู้ปกครอง...ใส่ใจเด็กวัยเรียน คู่มือผู้ปกครอง...ใส่ใจเด็กวัยเรียน สถาบันราชานุกูล ถนนดินแดง กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข 10400

ประเวช เชื้อวงษ์. 2559. **คู่มือสำหรับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 "การจัดการดินและปุ๋ย".** ฉะเชิงเทรา.

ประเวศ วะสี. 2550. **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม: แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ 6. หมอชาวบ้าน: กรุงเทพมหานคร

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง. **ตามรอยพระราชดำริ สู่ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง "** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีนาคม ๒๕๕๕

ไพฑูรย์ มีกุศล และวุฒิเลิศ เทวกุล. 2553. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ใน **เอกสารการสอนชุด วิชาพฤติกรรมมนุษย์ หน่วยที่1**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุรางค์ โค้วตระกูล. 2556. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุรางค์โค้วตระกูล.(2556).**ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พฤษภาคม 2557.**เยาวนุช ทานาม.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เบญจา แสงมลิ.(2545).**การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.**

เลิศ อานันทนะ. (2535). ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต.

สำเนียง พุทธา. (2550). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สารเคมีที่เป็นพิษในอาหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา.: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟ เส้นทาง กรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส

Behavior and Satisfaction of Thai Tourists on the Bangkok-Hua Hin Railway Travel During the coronavirus situation

พรรณปพร จันทร์ฉาย[1] และ ธนกฤช สุวรรณ[2]
Punnapaporn Chanchai and Thanakit Suwan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทาง กรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทาง กรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส โดยวิธีการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด โดยเลือกตามความสะดวก(Convenience Sampling) กับนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณโดยรอบสถานีรถไฟบางซื่อและสถานีหัวหิน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ทดสอบโดยใช้T-test และ F-testโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 234 คน (ร้อยละ 58.50) เพศชาย จำนวน 166 คน (ร้อยละ 41.50) มีอายุระหว่าง 20-29ปี จำนวน 167 คน (ร้อยละ 41.80) รองลงมาคือ อายุ 30-39 ปี จำนวน 91 คน (ร้อยละ 22.80) การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 208 คน (ร้อยละ 52.00) มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 109 คน (ร้อยละ 27.30) รองลงมาคือ พนักงานของรัฐ จำนวน 81 คน (ร้อยละ 20.30) และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 20,001-30,000 บาท จำนวน 126 คน (ร้อยละ 59.00) รองลงมาคือ 10,001- 20,000 บาทจำนวน 119 คน (ร้อยละ 85.00)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวในประเทศพบว่าวัตถุประสงค์ที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปอำเภอหัวหินโดยรถไฟ พบว่า เพื่อการท่องเที่ยว / พักผ่อน จำนวน 181คน (ร้อยละ 45.20) ความถี่ใช้บริการโดยรถไฟ 2-10 ครั้งต่อปี จำนวน 325 คน (ร้อยละ81.20) บุคคลที่เดินทางไปด้วย คือ เพื่อน จำนวน 201 คน (ร้อยละ 50.20) เวลาที่เลือกใช้ในการเดินทาง ช่วง 8.00-12.00น. จำนวน 188 คน (ร้อยละ 47.00)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทาง กรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ที่ 3.70 (0.43) โดยด้านความปลอดภัย มาเป็นอันดับหนึ่งที่ 3.98 (0.58) รองลงมาคือด้านการบริการอยู่ที่ 3.87 (0.71)

[1] อาจารย์ประจำสาขาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี E.Mail : P-Chanchai99@hotmail.com
[2] อาจารย์คณะศิลปะศาสตร์ สาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

รองลงมาคือด้านด้านการนำเสนอลักษะทางกาย อยู่ที่ 3.66 (0.56) รองลงมาคือด้านคุณลักษณะของสถานี อยู่ที่ 3.60 (0.64) และด้านบุคลากร มีความพึงพอใจปานกลางอยู่ที่ 3.37 (0.66)

คำสำคัญ : นักท่องเที่ยวชาวไทย, พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, ความพึงพอใจ, การท่องเที่ยวทางรถไฟ,หัวหิน

Abstract

This research aimed to 1) to study the personal factors of tourists, 2) to study the behavior of Thai tourists on the railway travel route Bangkok - Hua Hin and 3) to study the satisfaction of Thai tourists with railway travel and route Bangkok - Hua Hin during the coronavirus situation. This research method used a tool to collect data in 400 questionnaires selected by convenience sampling with Thai tourists around Bang Sue Railway Station and Hua Hin Railway Station. This research was a survey research. The statistics were used by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and testing analysis by using T-test and F-test package program.

The results showed that the majority of respondents were 234 women (58.50%), 166 men (41.50%). Aged 20-29 years was 167 people (41.80%), and followed by aged from 30-39 years is 91 people (22.80%). Education level of most samples (208 people) was bachelor degree (52.00%). Occupation of most samples (109 people) was company employees (27.30%), and followed by 81 government employees (20.30%). Monthly income of most samples was during 20,001-30,000 baht (126 people (59.00%)), and followed by 10,001- 20,000 baht (119 people (85.00%)).

The behavior of Thai tourists traveling in the country was found that the objectives for tourists to travel to Hua Hin District for tourism/ leisure: 181 people (45.20%). Frequently use by train 2-10 times per year, 325 people (81.20%). The person whom travels with, is friend (201 samples = 50.20%). Period of time traveling is between 8.00 AM -12.00 PM (188 people (47.00%)).

Satisfaction of Thai tourists with rail travel and route Bangkok - Hua Hin during the coronavirus situation, the overall satisfaction of tourists was 3.70 (0.43). Security came first at 3.98 (0.58), followed by service at 3.87 (0.71), followed by the presentation of physical appearance at 3.66 (0.56), followed by the characteristics of the station at 3.60 (0.64), and about staffs: there was moderate satisfaction at 3.37 (0.66).

Keywords: Thai Tourists, Tourist Behavior, Satisfaction, Rail Tourism, Hua Hin

บทนำ

การเดินทางโดยรถไฟสำหรับชาวไทยมีมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระบรมราชานุมัติให้กระทรวงโยธาธิการว่าจ้าง มิสเตอร์ จี. มูเร แคมป์เบลล์ สร้างทางรถไฟหลวงจากกรุงเทพฯถึงนครราชสีมา เป็นสายแรก และได้เสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชพิธีกระทำพระฤกษ์ เริ่มการสร้างทางรถไฟ ณ บริเวณย่านสถานีกรุงเทพ เมื่อวันที่ 09 มีนาคม พ.ศ.2434 ต่อมาในปี พ.ศ.2439 การก่อสร้างทางรถไฟสาย กรุงเทพฯ - นครราชสีมา สำเร็จบางส่วนพอที่จะเปิดการเดินรถได้ ดังนั้นในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพระราชพิธีเปิดการเดินรถไฟระหว่าง สถานีกรุงเทพ - อยุธยา ระยะทาง 71 กิโลเมตร และเปิดให้ประชาชนเดินทางไปมาระหว่าง กรุงเทพ - อยุธยา ได้ตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2439 ซึ่งในระยะแรกเดินขบวนรถขึ้นล่องวันละ 4 ขบวน มีสถานีรวม 9 สถานี คือ สถานีกรุงเทพ บางซื่อ หลักสี่ หลักหก คลองรังสิต เชียงราก เชียงรากน้อย บางปะอิน และกรุงเก่า ซึ่งการรถไฟฯ ได้ถือเอา " วันที่ 26 มีนาคม" เป็นวันสถาปนากิจการรถไฟ สืบมาจนถึงปัจจุบัน ต่อจากนั้นก็ได้เปิดการเดินรถต่อไปอีกเป็นระยะ ๆ จากอยุธยา ถึง แก่งคอย มวกเหล็ก ปากช่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2443 การสร้างทางรถไฟสายนครราชาสีมา ได้เสร็จเรียบร้อย และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดการเดินรถสายนี้ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2443 รวมระยะทางจาก กรุงเทพ - นครราชสีมา ทั้งสิ้น 265 กิโลเมตร ใช้เงินในการก่อสร้างทางรถไฟสายนี้ 17,585,000 บาท เมื่อการก่อสร้างทางรถไฟสายแรกสำเร็จลงตามพระราชประสงค์แล้วก็ทรงพิจารณาสร้างทางรถไฟสายอื่น ๆ ต่อไป จนกระทั่งสิ้นรัชสมัยของพระองค์ พระผู้พระราชทานกำเนิดกิจการรถไฟในประเทศไทย เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ.2453 (การรถไฟแห่งประเทศไทย, 2561) ซึ่งปัจจุบันการรถไฟแห่งประเทศไทยได้มีการจัดรถท่องเที่ยวในช่วงพิเศษ เช่น กรุงเทพ-อยุธยา ในวันที่ 23 ตุลาคม ซึ่งตรงกับวันปิยะมหาราช หรือรถไฟสายกรุงเทพ-ลพบุรี ซึ่งจะเดินรถในกรณีพิเศษนอกเหนือจากเส้นทางในเที่ยวปกติทั้งสายเหนือและสายใต้เส้นทางท่องเที่ยวทางรถไฟกรุงเทพ-หัวหิน ก็เป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางรถไฟอีกเส้นทางหนึ่งที่คนไทยนิยมใช้ท่องเที่ยวด้วยปัจจัยหลายๆอย่าง เช่นราคาค่าโดยสารที่ไม่แพงมากนักและความงดงามของสถานีรถไฟที่นักท่องเที่ยวนิยมไปถ่ายรูป ทั้งนี้ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ไวรัสโคโรน่า (Covid 19) ทำให้การรถไฟแห่งประเทศไทยหยุดเดินรถตามคำสั่งของภาครัฐเพื่อความปลอดภัย และได้กลับมาเปิดให้บริการอย่างเต็มรูปแบบอีกครั้งโดยปฏิบัติตามมาตราการณ์ความปลอดภัยของรัฐ

สถานีรถไฟหัวหินถือได้ว่าเป็นสถานีรถไฟที่สวยที่สุดในประเทศไทย ซึ่งมีสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานีรถไฟแห่งนี้คือ พลับพลาพระมงกุฎเกล้าฯเป็นพลับพลาจตุรมุขสร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เดิมมีชื่อว่า พลับพลาสนามจันทร์ ตั้งอยู่ในบริเวณพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม พลับพลานี้มีไว้ในการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯเสด็จประทับทอดพระเนตร กองเสือป่าและลูกเสือทั่วประเทศทำการฝึกซ้อมยุทธวิธีเป็นประจำทุกปี หลังจากสิ้นรัชสมัยของพระองค์ การรถไฟแห่งประเทศไทยจึงได้รื้อถอนมาเก็บไว้ เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ ทำให้นักท่องเที่ยวหลายคนนิยมนั่งรถไฟเพื่อไปชมความงามละถ่ายรูปเป็นที่ระลึก (E-magazine,2560)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ทัศนคตินักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทางกรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส เพื่อนำเสนอความคิดเห็นของประชาชนโดยทั่วไปและเพื่อการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับการท่องเที่ยวและการรถไฟแห่งประเทศไทยและเพื่อนำสิ่งที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

2.เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทางกรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทางกรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส

กรอบแนวคิดการวิจัย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว 2)เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทาง กรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทาง กรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส ประชากรที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณสถานีรถไฟหัวหิน ซึ่งมีจำนวนประชากรไม่แน่นอน ผู้วิจัย จึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenient Sampling)โดยอาศัยตารางคำนวนของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1970)จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความผิดพลาดไม่เกิน 5% เท่ากับ 400 คนโดยเป็นการแจกแบบสอบถามโดยไม่เฉพาะเจาะจง ขอบเขตแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของแบบสอบถามได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ลักษณะเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทาง กรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส ให้เลือกตามจำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทาง กรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส

ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด, 4 หมายถึง พึงพอใจมาก, 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง, 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย และ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ)Secondary Data) คือ การศึกษาจากเอกสารได้แก่ บทความทางวิชาการ รายงาน แนวความคิด ทฤษฎี วิทยานิพนธ์ และสื่ออิเล็กทรอนิคส์ต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งปรับปรุง และดัดแปลง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดการศึกษา

2. กำหนดขอบเขตในส่วนของเนื้อหาในคำถามที่เลือกใช้ เพื่อครอบคลุมตัวแปรต่างๆ ที่ได้นำมาใช้ในการศึกษา

3 .สร้างแบบแบบสอบถามและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

4.วิธีการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาบริเวณสถานีรถไฟบางซื่อและสถานีรถไฟหัวหินโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บ

ข้อมูล 5. นำข้อมูลที่ได้มาทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 234 คน (ร้อยละ 58.50) เพศชาย จำนวน 166 คน (ร้อยละ 41.50) มีอายุระหว่าง 20-29ปี จำนวน 167 คน (ร้อยละ 41.80) รองลงมาคือ อายุ 30-39 ปี จำนวน 91 คน (ร้อยละ 22.80) การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 208 คน (ร้อยละ 52.00) มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 109 คน (ร้อยละ 27.30) รองลงมาคือ พนักงานของรัฐ จำนวน 81 คน (ร้อยละ 20.30) และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 20,001-30,000 บาท จำนวน 126 คน (ร้อยละ 59.00) รองลงมาคือ 10,001- 20,000 บาทจำนวน 119 คน (ร้อยละ 85.00)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวในประเทศพบว่าวัตถุประสงค์ที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปอำเภอหัวหินโดยรถไฟ พบว่า เพื่อการท่องเที่ยว / พักผ่อน จำนวน 181 คน (ร้อยละ 45.20) ความถี่ใช้บริการโดยรถไฟ 2-10 ครั้งต่อปี จำนวน 325 คน (ร้อยละ81.20) บุคคลที่เดินทางไปด้วย คือ เพื่อน จำนวน 201 คน (ร้อยละ 50.20) เวลาที่เลือกใช้ในการเดินทาง ช่วง 8.00-12.00น. จำนวน 188 คน (ร้อยละ 47.00)

คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทางกรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ที่ 3.70 (0.43) โดยด้านความปลอดภัย มาเป็นอันดับหนึ่งที่ 3.98 (0.58) รองลงมาคือด้านการบริการอยู่ที่ 3.87 (0.71) รองลงมาคือด้านด้านการนำเสนอลักษะทางกาย อยู่ที่ 3.66 (0.56) รองลงมาคือด้านคุณลักษณะของสถานี อยู่ที่ 3.60 (0.64) และด้านบุคลากร มีความพึงพอใจปานกลางอยู่ที่ 3.37 (0.66)

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 234 คน เพศชาย จำนวน 166 คน มีอายุระหว่าง 20-29ปี จำนวน 167 คน รองลงมาคือ อายุ 30-39 ปี จำนวน 91 คน การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 208 คน มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 109 คน รองลงมาคือ พนักงานของรัฐ จำนวน 81 คน และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 20,001-30,000 บาทจำนวน 126 คน รองลงมาคือ 10,001- 20,000 บาทจำนวน 119 คน

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวในประเทศพบว่าวัตถุประสงค์ที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปอำเภอหัวหินโดยรถไฟ พบว่า เพื่อการท่องเที่ยว / พักผ่อน จำนวน 181 คน ความถี่ใช้บริการโดยรถไฟ 2-10 ครั้งต่อปี จำนวน 325 คน บุคคลที่เดินทางไปด้วย คือ เพื่อน จำนวน 201 คน เวลาที่เลือกใช้ในการเดินทาง ช่วง 8.00-12.00น. จำนวน 188 คน

คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรถไฟเส้นทางกรุงเทพ-หัวหิน ช่วงสถานการณ์โคโรน่าไวรัส พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ที่ 3.70 โดยสรุปเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ด้านความปลอดภัย พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในระหว่างการเดินทางมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือสภาพรถมีความแข็งแรงทั้งภายในและภายนอก รองลงมาคือรถไฟมีราวจับอย่างแน่หนาและที่นั่งมีความแข็งแรง รองลงมาคือการขับรถของคนขับมีความปลอดภัย และการทำตามมาตรการป้องกัน COVID – 19 ของกระทรวงสาธารณะสุขช่วงไวรัสคโรน่า มาเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรัด พิริยะพัฒวัฒน์ (2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำงานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้เดินทางด้วยรถโดยสารประจำทางและการยอมรับของผู้เดินทางต่อระบบขนส่งสาธารณะสุขแบบก้าวหน้าในกรุงเทพมหานครฯ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลและมีส่วนทำให้การบริการมีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือต้องประกอบด้วย ยานพาหนะ อุปกรณ์ภายในและภายนอกตัวรถ รวมทั้งเครื่องมือที่เกี่ยวข้องต้องได้รับการบำรุงให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ นาเมือง (2555 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำงานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการบริการของ สถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพ : สายใต้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างพึงพอใจในเรื่องความปลอดภัยจากการ ขับขี่ของพนักงานขับรถขณะให้บริการเป็นอันดับแรก ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัฉรา สมประชา และปรีชา วรารัตน์ไชย ซึ่งทำงานวิจัยเรื่อง การให้บริการของการรถไฟแห่งประเทศไทย : ศึกษากรณี เส้นทางสายใต้ (กรุงเทพฯ-หัวหิน) พบว่า ด้านปลอดภัยในบริเวณสถานี และ ความปลอดภัยในระหว่างการเดินทาง ทั้งหมดมีความพึงพอใจปานกลาง

ด้านการบริการ พบว่า มีที่นั่ง ที่วางของเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ระยะเวลาในการรอเวลามีความเหมาะสม ห้องน้ำบนรถไฟมีความสะอาด ความสะอาดของห้องโดยสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ สะหุนิล และ กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2543 : บทคัดย่อ) ทำงานวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการใช้บริการรถไฟฟ้าบีทีเอส พบว่า ในด้านความสะดวกสบาย นอกจากสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แล้วยังรวมไปถึงความปลอดภัยและความสะอาดในห้องโดยสารของขบวนรถไฟฟ้า ชานชาลา และสถานี ซึ่งบริษัทฯ ไม่ควรมองข้าม และงานวิจัยของของ นฤกฤศ คล้ายพยัฆ และ ดร.ชิตพงษ์ อัยสานนท์ (2559 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการจัดการรูปแบบการบริการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวของการรถไฟแห่ง ประเทศไทย : กรณีศึกษาขบวนรถพิเศษนำเที่ยวเส้นทางรถไฟสายมรณะ พบว่า ความสะอาดของที่นั่งในขบวนรถไฟ และความสะอาดของห้องในขบวนรถไฟ อยู่ในระดับปานกลาง ทุกหัวข้อ

ด้านการนำเสนอลักษะทางกายภาพ พบว่า มีป้ายบอกเวลาในการเดินทางที่ชัดเจน รองลงมาคือ รองลงมาคือ ช่องจำหน่ายบัตรโดยสารแสดงอยู่ในตำแหน่งที่ชัดเจน และป้ายบอกทางระหว่างสถานีมีความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤกฤศ คล้ายพยัฆ และ ดร.ชิตพงษ์ อัยสานนท์ (2559 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการจัดการรูปแบบการบริการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวของการรถไฟแห่ง ประเทศไทย : กรณีศึกษาขบวนรถพิเศษนำเที่ยวเส้นทางรถไฟสายมรณะ พบว่า ด้านรูปแบบการให้บริการ หัวข้อการ ติดป้ายประกาศหรือให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็ว อยู่ในระดับปาน

กลาง และงานวิจัยของ ยุวดี วรสิทธิ์ และเอก ชุณหชัชราชัย (2559 : บทคัดย่อ) เรื่องปัจจัยด้านคุณภาพบริการ และพฤติกรรมการใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิ้งก์ที่มีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร พบว่า ทางผู้ให้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิ้งก์ ควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในสถานีและขบวนรถให้สะอาด สวยงาม และทันสมัย มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ลิฟท์ บันได ปัจจัยด้านคุณภาพบริการ และพฤติกรรมการใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิ้งก์ที่มีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้บริการ พบว่า ช่องจำหน่ายบัตรโดยสาร สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่ ตลอดเวลา

ด้านคุณลักษณะของสถานี พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีที่พักให้นั่งรอเพียงพอ ห้องน้ำของสถานีมีความสะอาด ร้านค้ามีความสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤกฤศ คล้ายพยัฆ และ ดร.ชิตพงษ์ อัยสานนท์ (2559 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการจัดการรูปแบบการบริการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวของการรถไฟแห่ง ประเทศไทย : กรณีศึกษาขบวนรถพิเศษนำเที่ยวเส้นทางรถไฟสายมรณะ พบว่า ด้านสถานที่ตั้งของสถานีรถไฟ ขบวนรถไฟ หัวข้อความสะดวกสบายของสถานี ความสะอาดของที่พักผู้โดยสารในสถานี ความสะอาดของห้องน้ำในบริเวณสถานี อยู่ในระดับปานกลาง ทุกหัวข้อ

ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรให้การบริการดีมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ บุคลากรแต่งกายอย่างสุภาพ รองลงมาคือบุคลากรมีความเอาใจใส่และกระตือรือร้นต่อการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤกฤศ คล้ายพยัฆ และ ดร.ชิตพงษ์ อัยสานนท์ (2559 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการจัดการรูปแบบการบริการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวของการรถไฟแห่ง ประเทศไทย : กรณีศึกษาขบวนรถพิเศษนำเที่ยวเส้นทางรถไฟสายมรณะ พบว่า ด้านเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ หัวข้อมีความเอาใจใส่ในการให้บริการด้วยความเต็มใจ และมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับการ ให้บริการ เช่น ให้คำแนะนำ ตอบข้อสงสัยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเดินทางได้เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง โดยที่หัวข้อเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีบุคลิกภาพดี แต่งกายสุภาพเรียบร้อย อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ข้อเสนอแนะที่ได้คือการพัฒนาคุณภาพการบริการทางรถไฟ ซึ่งยังเป็นสิ่งที่คู่กับคนไทยทั้งเรื่องการใช้ชีวิตประจำวัน หรือเพื่อการเดินทางท่องเที่ยว ดังนั้นภาครัฐและภาคเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจึงควรเร่งพัฒนาและรักษาคุณภาพการบริการรวมไปถึงการรักษามาตรฐานด้านการเดินรถไฟ ความปลอดภัยสำหรับการเดินทางทางรถไฟและสิ่งอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาด้านความพึงพาใจ หรือด้านความปลอดภัยในการเดินทางด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางบก ทางอากาศ ทางน้ำ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนหรือนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

การรถไฟแห่งประเทศไทย. (2561). **ประวัติความเป็นมาของรถไฟไทย.** http://www.railway.co.th/Home/Index . สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2563

ชรัส พิริยะพัฒวัฒน์ .(2543).**ความพึงพอใจของผู้เดินทางด้วยรถโดยสารประจำทางและการยอมรับของผู้เดินทางต่อระบบขนส่งสาธารณะแบบก้าวหน้าในกรุงเทพมหานคร** . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วริศรา เจริญศร(2560).**ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้รถไฟฟ้าบีทีเอส**.การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ยุวดี วรสิทธิ์ และเอก ชุณหชัชราชัย.(2559). **ปัจจัยทางด้านคุณภาพบริการที่มีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิ้งก์ในกรุงเทพมหานคร และพฤติกรรมการใช้บริการที่มีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิ้งก์ในกรุงเทพมหานคร**.วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร.ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน– กรกฎาคม2559)

ศิริรัตน์ สะหุนิล และ กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ.(2543).**การศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการรถไฟฟ้าบีทีเอส**.วารสารการเงิน การลงทุน การตลาด และการบริหารธุรกิจ ปี ที่ 3 ฉบับที่ 4

E-magazine.(2560).สถานีรถไฟหัวหิน สถานีรถไฟที่สวยที่สุดในประเทศไทย .**ที่มา https://www.emagtravel.com/archive/railstation-huahin.html. สืบค้นเมื่อวันที่ 20** สิงหาคม 2563

Yamane, T. (1973). **Statistics : an introductory analysis**. New York: New York Harper and Row.

การพัฒนาบทบาทผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

Leadership Development Affect the Success of OTOP Inno-Life Tourism-Based Communities Sa Kaeo Province

อิสรา วันดี[1] และ พภัสสรณ์ วรภัทร์ถิระกุล[2]
Issara Wandee and Phaphatson Woraphatthirakun

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะบทบาทของผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อศึกษาลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยเชิงปริมาณประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำและสมาชิกในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดสระแก้ว โดยจำนวนประชากรของสมาชิกในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ทั้ง 9 อำเภอ 39 ชุมชน มีจำนวน 20,587 คน โดยทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยด้วยสูตรของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน ±5 ได้จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน และเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้นำหลักของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ที่ได้คะแนนการดำเนินการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้วสูงสุด 10 อันดับแรก อ้างอิงคะแนนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้ว จำนวนชุมชนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะบทบาทของผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดสระแก้วนั้น ลักษณะบทบาทที่สำคัญคือ ผู้นำต้องมีการแนะนำ ให้ข้อคิด และแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชุมชนได้ มีความตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ ต่อชุมชน และผู้นำสามารถดำเนินการจัดการ สนับสนุน ส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องได้ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ย = 4.60 ส่วนการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วนั้น พบว่า ลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านศักยภาพของผู้นำในการบริหารจัดการชุมชน ด้านการสร้างเครือข่ายการร่วมมือกับชุมชนอื่น ด้านศักยภาพในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมให้ชุมชนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP มีผลต่อ

[1] มหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น Email: aisarabird@gmail.com
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา, รศ.ดร., คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

ความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว เป็นอย่างมาก โดยในทุกด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วนั้น พบว่า แนวทางที่สำคัญคือควรเริ่มจากพัฒนาจิตสำนึกความรับผิดชอบของผู้นำก่อน จากนั้นจึงควรพัฒนาในเรื่องความรู้ โดยจัดให้มีอบรมให้กับผู้นำเป็นประจำ ในเรื่องทักษะการบริหารงาน ความรู้ด้านการดำเนินโครงการ การพัฒนาภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน และที่สำคัญคือต้องพัฒนาและปลูกฝังให้ผู้นำเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้

คำสำคัญ : ผู้นำชุมชน การพัฒนาบทบาทผู้นำ ความสำเร็จของชุมชน ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the characteristics of leadership roles and achievements of OTOP Nawatwithi tourism communities, Sa Kaeo Province, 2) to study the development of leadership roles affecting the success of OTOP Nawatwithi tourism communities, Sa Kaeo Province, and 3) to study the development of leadership roles and success of OTOP tourism community in Nawatwithi, Sa Kaeo Province. This research used a mixed-quantitative and qualitative study method. The population and sample groups that were used in the research, are leaders and members of the OTOP Nawatwithi tourism community in Sa Kaeo Province. The population of OTOP members in the Nawatwithi tourism community in Sa Kaeo Province in 9 districts 39 communities is 20,587 people. The sample size was also determined with the Crazy and Morgan formula (Krejcie and Morgan) at 95% confidence level, ± 5 tolerance level. Population and sample numbers were 400. For qualitative method, the research used a purposive sampling from the main leaders of the OTOP tourism community, Nawatwithi who received the highest score of the top 10 OTOP tourism community from the Sa Kaeo Provincial Community Development Office, based on the score from Sa Kaeo Provincial Community Development Office: 1 person per a community, 10 people in total.

The research found that the characteristics, roles of leaders and success of OTOP tourism community in Nawatwithi, Sa Kaeo Province Characteristics of the important roles are: Leaders must be punctual, suggest, solve the problems in community situations, and be responsible for the community. Leaders can manage, support, promote and create a learning environment with stakeholders with the highest average (Mean= 4.60). For the development of community leaders' roles that affect the success

of OTOP tourism communities in Nawatwithi, Sa Kaeo Province, it was found that the 4 aspects of leadership role development were the potential of leaders in community management, networking in cooperation with other communities, decision potential and the participation of the community to develop OTOP products that had a significant effect on the success of the OTOP tourism community in Nawatwithi, Sa Kaeo Province. All aspects had a statistically significant relationship at level 0.5. And the approach to leadership role development that contributes to the success of OTOP tourism community in Nawatwithi, Sa Kaeo Province, was found that the important guideline to develop a sense of responsibility of the leader first. Then, develop knowledge by providing training for the leaders on a regular basis in management skills, knowledge for project implementation, leadership development, community involvement. And it is important to develop and cultivate leaders to be honest, transparent, and verifiable.

Keywords: Community Leader, Leadership Development, Community Success, Nawatwithi OTOP Tourism Community

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่) 12พว่าด้วยความมั่นคง (2564-2560.ศ. แห่งชาติ และแผนปฏิรูปเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ควบคู่ไปกับการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณค่า เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาไปสู่ประเทศไทย โดยเน้นที่การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ภายใต้แนวคิด 4.0 ที่มุ่งเน้นให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาจาก ”โครงการไทยนิยมยั่งยืน“ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ”ประชารัฐ“ ระดับ หมู่บ้าน ตำบล พร้อมบูรณาการการช่วยเหลือ สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ให้เกิดผลการพัฒนา อย่างเป็นรูปธรรม นั้น โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นอีกหนึ่งโครงการที่รัฐบาลมอบหมายให้ทุกจังหวัด ดำเนินการขับเคลื่อน โดยเป็นแนวคิดในการพัฒนา OTOP รูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พร้อมเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว ดึงเสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์มาแปลงเป็นรายได้ อันจะส่งผลให้คนในชุมชนไม่ต้องทิ้งถิ่นฐานออกไปหารายได้ต่างพื้นที่ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนผ่านการพัฒนา OTOP จากรูปแบบเดิมที่เน้นการผลักดันสินค้าไปจำหน่ายในตลาดนอกชุมชนมาเป็นการดึงดูดให้คนต่างถิ่นเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนพร้อมพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นของฝากของที่ระลึก สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน สำนักงาน) (2562 .พัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้ว

โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ถูกขับเคลื่อนพัฒนาประเทศตามโครงการ ไทยนิยม “ จากการที่รัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งสร้างรายได้และความเจริญ ”ยั่งยืน

ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกันภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ปี พในภูมิภาคทั่วประเทศ และมอบหมายให้กรมการพัฒนา ๒๕๔๔.ศ. ชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบหลักส่งเสริมดำเนินงานOTOP โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ยกระดับผลิตภัณฑ์และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย เพื่อให้ขายสินค้าได้ อีกทั้งยังมุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบสากลโดยต้องมีการเปลี่ยนผ่านยุคการผลักดันขายสินค้า OTOP ออกจากชุมชน สู่รายได้ตามความต้องการ)Demand Driven Local Economy) โดยการจำหน่ายสินค้าที่อยู่ในชุมชนจากการท่องเที่ยว มีการใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ แปลงเป็นรายได้ รวมทั้งทำให้มีคุณค่าเพียงพอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือน และใช้จ่ายเงินในทุกกิจกรรมของชุมชน ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้อยู่กับคนในชุมชนโดยรอบ เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง (2561.กรมการพัฒนาชุมชน)

สำหรับการขับเคลื่อนโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พบว่าโครงการจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่นั้น ผู้นำชุมชน ถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการ รวมถึงการพัฒนาต่อยอด การที่ผู้นำไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการพัฒนาต่างให้มีความสำเร็จลุล่วงไปได้ ไม่สามารถโน้มน้าวให้คนในชุมชนมีความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาชุมชนของตน เพราะไม่ได้มีการลงชุมชนพบปะสอบถามปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านเท่าใดนัก จึงทำให้ชาวบ้านค่อนข้างที่จะไม่เชื่อถือตัวผู้นำชุมชน และไม่ให้ความร่วมมือต่าง ๆ ตามมา ซึ่งการพัฒนาชุมชนที่แท้จริงนั้น หมายถึง การสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนในทุกด้าน ซึ่งนั้นหมายถึงการที่คนในชุมชนจะต้องร่วมกับผู้นำ หน่วยงานในชุมชน หน่วยงานจากภาครัฐ หรือองค์กรต่าง ๆ ในการที่จะจัดการกับทรัพยากรที่มีในชุมชนไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล เป็นต้น ให้มีความสอดคล้องเพื่อเป็นการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องทำให้คนในชุมชนเชื่อมั่นในตัวผู้นำ เข้ามาร่วมมือให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไปพร้อม ๆ กัน ข้อดีของการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ สามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนได้อย่างตรงจุดตรงตามความต้องการของคนในชุมชนเอง ดังนั้นศักยภาพของผู้นำจึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับการแก้ไข เพราะผู้นำจะเป็นแกนนำให้คนในชุมชนช่วยกัน ร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตน เป็นศูนย์กลางความร่วมมือความสามัคคีของคนในชุมชนอีกด้วย

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาบทบาทผู้นำ ว่าลักษณะบทบาทของผู้นำ การพัฒนาบทบาทของผู้นำ รวมทั้งแนวทางการพัฒนาผู้นำแบบใดที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือสมาชิกในชุมชนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จสระแก้ว ผู้นำชุมชนที่. เป็นทางการ ได้แก่ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำกลุ่มสินค้าOTOP ซึ่งผลการศึกษาจะเกิดประโยชน์ความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 .เพื่อศึกษาลักษณะบทบาทของผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

2. เพื่อศึกษาลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

สมมติฐานการวิจัย

จากความสำคัญของปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยการพัฒนาบทบาทผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้นำที่แตกต่างกันมีผลทำให้การพัฒนาบทบาทผู้นำแตกต่างกัน
2. ลักษณะของผู้นำมีผลต่อการพัฒนาบทบาทผู้นำ
3. การพัฒนาผู้นำมีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทของผู้นำ

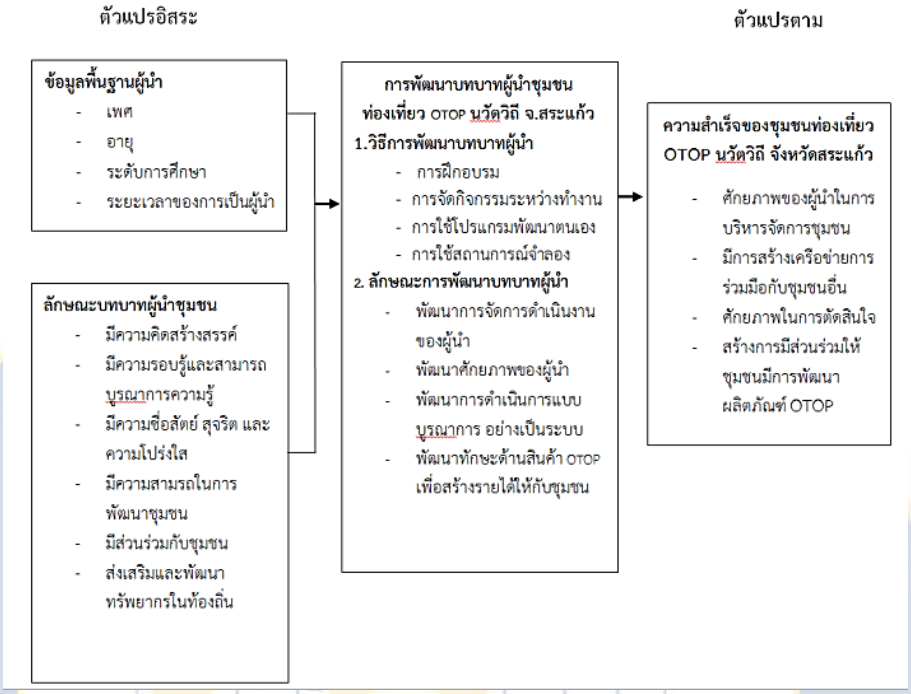
การพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชุมชนทุกชุมชน เนื่องจากผู้นำแต่ละคนย่อมมีคุณสมบัติ ลักษณะที่แตกต่างกัน บทบาทของผู้นำจึงแตกต่างกันไปตามบริบทของผู้นำแต่ละคน การที่จะพัฒนาผู้นำให้สามารถนำพาชุมชนของตนไปสู่ความสำเร็จได้นั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักการ แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนา ทั้งนี้ Mc Cauley and others (1998) ได้เสนอหลักการพัฒนาผู้นำไว้ว่า สามารถแบ่งวิธีการพัฒนาเป็น 4 วิธี คือ 1) การเรียนรู้จากการทำงาน (learn on the job) การเป็นผู้นำสามารถเรียนรู้ได้จากการทำงานที่ท้าทายมากขึ้นเท่าใดย่อมเรียนรู้ได้มากขึ้นเท่านั้น งานที่ท้าทายจะกระตุ้นให้คนมีความคิดสร้างสรรค์และทำงานดีขึ้น อย่างไรก็ตามงานที่ท้าทายจะทำให้ระดับความเครียดสูงขึ้น ซึ่งผู้นำได้เรียนรู้วิธีจัดการความเครียด การทำงานท้าทายทำให้มีผลงานซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้มีการก้าวหน้าในอาชีพ 2) การเรียนรู้จากคนอื่น การเป็นผู้นำสามารถเรียนรู้ได้จากคนอื่น เช่น เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา เป็นต้น ผู้บังคับบัญชาเป็นแหล่งสำคัญของการเรียนรู้ เพราะจะเป็นตัวแบบของบทบาท เป็นแหล่งที่จะให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้บังคับบัญชาสามารถมอบงานที่ท้าทายให้ทำ นอกจากนั้นเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถจะเป็นแหล่งข้อมูล เป็นทรัพยากรที่จะให้ข้อมูลย้อนกลับในการทำงานได้ 3) การเรียนรู้จากความผิดพลาด เป็นอีกวิธีหนึ่งในการพัฒนาผู้นำ มีงานวิจัยที่แสดงว่าความผิดพลาดทำให้บุคคลตระหนักถึงข้อจำกัดของตนเอง รู้จักจุดอ่อนของตน สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง หาทางปรับปรุงและพัฒนาขึ้น และ 4) การเรียนรู้จากการฝึกอบรม เป็นวิธีการที่

สำคัญวิธีหนึ่งในการพัฒนาการเป็นผู้นำ จึงจะช่วยให้ผู้นำเข้าใจสถานการณ์และเข้าใจวิธีการที่จะควบคุมกิจกรรมของกลุ่ม ช่วยให้มีความรู้ รู้จักกระบวนการในการนำ รู้จักเทคนิคที่จะปรับพฤติกรรมตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ นอกจากนี้ วิทยา เมฆขำ และคณะ (2563) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำชุมชน จากผลของการถอดบทเรียนของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนได้ 6 ประการ ได้แก่ 1) ผู้นำเป็นผู้ที่สามารถสื่อสาร สร้างความเข้าใจ แรงบันดาลใจ และ ขวัญกำลังใจให้ สมาชิกในชุมชน 2) ผู้นำเป็นผู้ที่ดำเนินงาน อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน และวาระซ่อนเร้น 3) ผู้นำเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน 4) ผู้นำเป็นผู้ที่เข้าใจสภาพแวดล้อมและบริบทของชุมชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีและเหมาะสมกับชุมชน 5) ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีทั้ง การคิด การพูด และการลงมือทำ และ 6) ผู้นำเป็นผู้ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาในระดับต่าง ๆ การพัฒนาในระดับชุมชนก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้นำมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ สามารถใช้คุณสมบัติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม จะเป็นการสร้างความสุขหรือสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น อำนาจของผู้นำ จะต้องมีการใช้ให้ถูกต้องเพราะอำนาจเป็นสิ่งที่สร้างหายนะ หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่ชุมชนได้ ชุมชนจะพบกับปัญหาในด้านต่าง ๆ ตามมา การเลือกสรรผู้นำของชุมชนสังคมก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และมากยิ่งกว่าคุณสมบัติที่มีผู้นำ คนที่เป็นผู้นำมักมีลักษณะบางอย่างที่เด่นกว่าผู้ตาม คนที่เป็นผู้นำมักเป็นคนที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ผู้อื่นยอมทำตาม อีกทั้งผู้ตามยอมได้นำเอาความประพฤติ ได้นำเอาแบบอย่างในการทำงาน ผู้ตามบางคนถึงกับยอมถอดแบบผู้นำ บางคนลอกเลียนแบบอย่างของผู้นำ การพัฒนาชุมชนประสบกับความสำเร็จจากกระบวนการพัฒนาชุมชน ทำให้เห็นว่าผู้นำมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืน เป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่น ๆ ได้ศึกษาเพื่อนำความสำเร็จจากการพัฒนาที่มาจากผู้นำไปประยุกต์ใช้กับชุมชน แต่ในขณะเดียวกันต้องได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนที่จะต้องให้ความสำคัญและรับรู้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับชุมชนเพราะปัญหาชุมชนไม่ได้เกิดขึ้นจากคนเพียงคนเดียว ทุก ๆ คนทำให้เกิดขึ้นก็ต้องช่วยกันคิดหาทางแก้พร้อม ๆ กันต่อไป (จักรีศรี จารุเมธีญาณ และพระถนัด วฑฺฒโน ,2560)

การพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชน ต้องใช้หลักการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นแนวทางในการพัฒนาโดยมีการนำการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้นำ แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำชุมชน และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำชมชนที่พึงประสงค์ มาประกอบเพื่อให้ผู้นำสามารถพัฒนาบทบาทของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำหลักการดังกล่าวมาใช้กับการพัฒนาผู้นำในทุกองค์กรได้ ดังกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักของการวิจัย และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลเสริมให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำและสมาชิกในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดสระแก้ว โดยจำนวนประชากรของสมาชิกในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ทั้ง 9 อำเภอ 39 ชุมชน มีจำนวน 20,587 คน โดยทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยด้วยสูตรของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน ±5 โดยสามารถคำนวณขนาดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้ 384 คน แต่เพื่อความสะดวกของการจัดเก็บข้อมูลผู้วิจัยจึงปรับขนาดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์จากชุมชนที่ได้คะแนนการดำเนินการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้วสูงสุดของแต่ละอำเภอจำนวน 10 ชุมชน ชุมชนละ 40 ชุด

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 9 อำเภอ 39 ชุมชน โดยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดย

แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้นำหลักของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ที่ได้คะแนนการดำเนินการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้วสูงสุด 10 อันดับแรก อ้างอิงคะแนนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้ว จำนวนชุมชนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชน และความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ประกอบด้วยคำถามจำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชน ประกอบด้วยแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วยแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนของแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว จำนวน 2 ข้อ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก ลักษณะของข้อคำถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 นิยามศัพท์เฉพาะ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะบทบาทของผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

ส่วนที่ 5 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Study)

2. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นมาพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ทางด้านที่จะศึกษาเป็นผู้พิจารณาแบบสอบถามจำนวน 3 ท่าน เพื่อดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence –IOC)

3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กำหนดโครงร่างการสัมภาษณ์ แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบปรับปรุงและให้ความเห็นเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดสอบใช้ (Pre-test) กับผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชนที่มิใช่กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 ชุด ซึ่งเป็นปริมาณการทดลองใช้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

5. นำแบบสอบถามฉบับร่างภายหลังการทดลองใช้ (Try-Out) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach)

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชน ประกอบด้วยแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean:)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD.) จากนั้นจึงทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลพื้นฐานผู้นำชุมชน/สมาชิกในชุมชน และลักษณะบทบาทผู้นำชุมชนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จ.สระแก้ว กับตัวแปรตาม คือการพัฒนาบทบาทผู้นำ วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance : ANOVA) ด้วยค่า F-Test หากพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จะใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffé test) ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อวิเคราะห์หาตัวทำนายระดับการพัฒนาบทบาทผู้นำ และใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ในการทดสอบสมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้นำ กับการพัฒนาบทบาทผู้นำ

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วยแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\overline{X}$)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD.) จากนั้นจึงทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรอิสระ คือ การพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จ.สระแก้ว กับตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว วิเคราะห์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อวิเคราะห์หาตัวทำนายระดับความสำเร็จของชุมชน และใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของการพัฒนาบทบาทผู้นำ กับความสำเร็จของชุมชน

4. แบบสอบถามตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนของแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วที่ต้องการเพิ่มเติม ใช้วิเคราะห์เนื้อหาของคำตอบ แล้วจัดหมวดหมู่และจัดลำดับความสำคัญ และดำเนินการเรียบเรียงเป็นความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

แบบสัมภาษณ์เจาะลึกเกี่ยวกับลักษณะบทบาทของผู้นำ ลักษณะการ 5 แบบสอบถามตอนที่ .5 พัฒนาบทบาทของผู้นำ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำ และความสำเร็จของชุมชน โดยหลังจากรวบรวมแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาสรุปตามกรอบประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ของแต่ละบุคคล

5.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ของแต่ละบุคคล มาทำการวิเคราะห์เป็นความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม

5.3 นำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation Technique)

5.4 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แต่ละกลุ่มมาสรุปและวิเคราะห์ในภาพรวมของงานวิจัย

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะบทบาทของผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

1) ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชนโดยใช้ตัวแปรเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชน 8 ด้าน พบว่า ระดับของการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย = 4.55 และเมื่อจำแนกตามรายด้านทั้ง 8 ด้าน พบว่า การพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชน ด้านผู้นำมีการแนะนำ/ ให้ข้อคิด /แก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชุมชน ด้านผู้นำเป็นผู้มีความตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ ต่อชุมชน และด้านผู้นำสามารถดำเนินการจัดการ สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องได้ เท่ากันทั้ง 3 ด้าน ค่าเฉลี่ย = 4.60

2) ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปรอิสระข้อมูลพื้นฐานผู้นำชุมชน/สมาชิกในชุมชน กับตัวแปรตาม คือ การพัฒนาบทบาทผู้นำ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระข้อมูลพื้นฐานผู้นำชุมชน/สมาชิกในชุมชน แตกต่างกันมีผลทำให้การพัฒนาบทบาทผู้นำแตกต่างกัน พบว่า เพศของผู้นำชุมชน/สมาชิกในชุมชน ที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาทผู้นำ พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้นำมีความใจกว้างรับฟังความคิดเห็นทุกฝ่ายมีความเป็นประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อายุของผู้นำชุมชน/สมาชิกในชุมชน ที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาทผู้นำ ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ระดับการศึกษาของผู้นำชุมชน/สมาชิกในชุมชน ที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาทผู้นำในภาพรวมและรายดานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และระยะเวลาของการเป็นผู้นำของผู้นำชุมชน/สมาชิกในชุมชน ที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาทผู้นำ ในภาพรวมและรายดานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) ผลการทดสอบความสามารถในการทำนายของตัวแปรอิสระในระดับการพัฒนาบทบาทผู้นำในด้านต่าง ๆ ของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ที่มีตัวแปรตาม คือ การพัฒนาบทบาทผู้นำโดยรวมของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ด้วยวิธี Stepwise พบว่า ในส่วนของการทำนายการพัฒนาบทบาทผู้นำโดยรวมนั้น ระดับการพัฒนาบทบาทผู้นำด้านผู้นำได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและนำความรู้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน มีความสามารถในการทำนายการพัฒนาบทบาทผู้นำโดยรวมได้ 24.10%

4) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้นำกับการพัฒนาบทบาทผู้นำ โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ มีค่าสูงสุด คือ ผู้นำได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและนำความรู้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆของชุมชน (r = 0.229) โดยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตุประสงค์ที่ เพื่อศึกษาลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จของ 2 ชุมชนท่องเที่ยวOTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

1) ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วด้านศักยภาพของผู้นำในการบริหารจัดการชุมชน พบว่าระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ด้านศักยภาพของผู้นำในการบริหารจัดการชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย= 4.26 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้นำเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ย= 4.46 ระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วด้านการสร้างเครือข่ายการร่วมมือกับชุมชนอื่น พบว่า ระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วด้านการสร้างเครือข่ายการร่วมมือกับชุมชนอื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย = 4.56 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้นำมีการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัด

สระแก้วอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ย = 4.67 ระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วด้านศักยภาพในการตัดสินใจ พบว่า ระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วด้านศักยภาพในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย = 4.61 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้นำมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานก่อนการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ย = 4.64 ระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วด้านการมีส่วนร่วมให้ชุมชนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP พบว่า ระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วด้านการมีส่วนร่วมให้ชุมชนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.44 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้นำสร้างการมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ค่าเฉลี่ย = 4.50 และระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวม พบว่า ระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วด้านการมีส่วนร่วมให้ชุมชนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.44 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้นำสร้างการมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และผู้นำสร้างการมีส่วนร่วมขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ค่าเฉลี่ย = 4.50 อยู่ในระดับมาก

2) ผลการทดสอบความสามารถในการทำนายของตัวแปรอิสระในการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จ.สระแก้ว กับตัวแปรตาม คือความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) พบว่าในส่วนของความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วโดยรวมนั้น ระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ด้านมีการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการทำนายความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วโดยรวมได้ 11.1%

3) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของการพัฒนาบทบาทผู้นำ กับความสำเร็จของชุมชน โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ มีค่าสูงสุด คือด้านศักยภาพในการตัดสินใจ (r = 0.224) โดยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วัตุประสงค์ที่ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำและความสำเร็จของชุมชน 3 ท่องเที่ยวOTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

1) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนของแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำพบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย= 43.75) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนของลักษณะผู้นำที่ทำให้เกิดความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ลักษณะผู้นำที่ทำให้เกิดความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยเป็น ผู้นำมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย = 43.25) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะบทบาทของผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของคำตอบ แล้วจัดหมวดหมู่และจัดลำดับความสำคัญพบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนทั้ง 10 ชุมชน ได้ให้ข้อมูลความคิดเห็นว่าความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วนั้น ลักษณะบทบาทของผู้นำที่สำคัญคือ ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบต่อหหน้าที่ มีความกล้าที่จะตัดสินใจ มีความรู้ความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ ผู้นำชุมชนต้องสามารถสร้างความเข้มแข้งในชุมชนให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้สมาชิกในชุมชนรู้รักสามัคคี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดปัญหาผู้นำต้องร่วมแก้ปัญหา โดยให้ความช่วยเหลือในส่วนที่ตนเองสามารถทำได้ หรือประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ช่วยแก้ไขปัญหาให้ และสิ่งสำคัญคือผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจ และเสียสละเพื่องานของส่วนรวม

3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของคำตอบ แล้วจัดหมวดหมู่และจัดลำดับความสำคัญ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนทั้ง 10 ชุมชน ได้ให้ข้อมูลความคิดเห็นว่า ลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว คือ ผู้นำควรมีการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เป็นการพัฒนาเพื่อหาวิธีการใหม่ๆ ทำให้กล้าคิด กล้าแสดงออก มีการพัฒนาเรื่องการบริหารจัดการชุมชน พัฒนาในเรื่องการมีส่วนร่วมกับชุมชน ควรมีการจัดการฝึกอบรมในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ พัฒนาภาวะผู้นำ ให้กับผู้นำชุมชน และสิ่งที่สำคัญที่ผู้นำควรพัฒนาคือ ความรับผิดชอบ

4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของคำตอบ แล้วจัดหมวดหมู่และจัดลำดับความสำคัญ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนทั้ง 10 ชุมชน ได้ให้ข้อมูลความคิดเห็นว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำ ที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว คือ ควรเริ่มจากพัฒนาจิตสำนึกความรับผิดชอบของผู้นำก่อน เพราะความรับผิดชอบถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้นำทุกคนต้องมี จากนั้นจึงควรพัฒนาในเรื่องความรู้ จัดให้มีค่ายการฝึกอบรม หรือจัดการอบรมให้กับผู้นำเป็นประจำ โดยเฉพาะเรื่องทักษะการบริหารงาน ความรู้ด้านการดำเนินโครงการ การพัฒนาภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน และที่สำคัญคือต้องพัฒนาและปลูกฝังให้ผู้นำเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะบทบาทของผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

ลักษณะบทบาทของผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยการศึกษาการพัฒนาบทบาทผู้นำ ระดับของการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชน ด้านผู้นำมีการแนะนำแก้ไขปัญหา/ ให้ข้อคิด / ในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชุมชน ด้านผู้นำเป็นผู้มีความตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ ต่อชุมชน และด้านผู้นำสามารถดำเนินการจัดการ สนับสนุน ส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องได้อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากันทั้ง ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำชุมชนต่า 3ง ๆ ซึ่งให้ความเห็นว่าลักษณะบทบาทของผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี นั้นผู้นำต้องมีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ และต้องทำหน้าที่แนะนำ แก้ไขปัญหา และช่วยเหลือสมาชิกทุกคนในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดบทบาทของผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนของเสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ และไกรลาศ ลือชัย ที่ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ลักษณะการแสดงบทบาทหน้าที่ (2560) ในฐานะผู้นำชุมชนที่ต้องดูแลสุขทุกข์ของลูกบ้านในความปกครองของตน ตลอดจนการช่วยเหลือ อำนวยามสะดวก การให้คำปรึกษาและการว่ากล่าวตักเตือนลูกบ้าน ทั้งควงนี้ เป็นไปเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในท้องที่ตลอดจนการระดมความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชน

ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานผู้นำชุมชนต่างกันมีผลทำสมาชิกในชุมชนที่แตก/ ให้การพัฒนาบทบาทผู้นำแตกต่างกัน วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน)Analysis of Variance : ANOVA) ด้วยค่า F-Test พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลทำให้การพัฒนาบทบาทผู้นำแตกต่างกันไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่แตกต่างกันมีผลทำให้การพัฒนาบทบาทผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศสุดา โภคา 0.05 ได้ศึกษาบทบาทผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษานายกองค์การบริหาร (2560) นิตย์ และกีฬา หนูยศ บเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การเปรียบทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ เช่นเดียวกัน 0.05

2. เพื่อศึกษาลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

ลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว โดยศึกษาระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว โดยศึกษาด้านต่าง ๆ ของลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำ ทั้ง 5 ด้าน พบว่าในทุกด้าน มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ในระดับมาก ซึ่งเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ด้านศักยภาพของผู้นำในการบริหารจัดการชุมชน ในลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนที่ผู้นำเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำชมชนที่พึงประสงค์ ของวิทยา เมฆขำ และคณะ (2563) ที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำชุมชน จากผลของการถอดบทเรียนของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ

ชุมชน ว่าแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น ผู้นำต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ด้านการสร้างเครือข่ายการร่วมมือกับชุมชนอื่น ในลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนที่ผู้นำมีการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วอย่างต่อเนื่อง มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำชมชนที่พึงประสงค์ ของวิทยา เมฆขำ และคณะ (2563) ที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำชุมชน จากผลของการถอดบทเรียนของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ว่าแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น ผู้นำเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารสร้างความเข้าใจ แรงบันดาลใจ และ ขวัญกำลังใจให้ สมาชิกในชุมชน ทุกวันนี้องค์กรส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีการจัดการ การสื่อสารการปฏิบัติงานของชุมชน ด้านศักยภาพในการตัดสินใจ ในลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนที่ผู้นำมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานก่อนการตัดสินใจ มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Barnard (1968) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับผู้นำที่ดี ต้องมีความสามารถในการตัดสินใจ (decisiveness) ผู้นำที่ดีต้องตัดสินใจได้เร็ว และเป็นผู้ตัดสินด้วยตนเองเมื่อมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น การรู้จักตัดสินใจเป็นลักษณะหนึ่งของความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าผู้นำมีความเชื่อมั่นในตนเองก็จะตัดสินใจได้ดี การตัดสินใจได้ถูกต้องรวดเร็วทำให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที ด้านการมีส่วนร่วมให้ชุมชนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ในลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนที่ผู้นำสร้างการมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำชมชนที่พึงประสงค์ ของวิทยา เมฆขำ และคณะ (2563) ที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำชุมชน จากผลของการถอดบทเรียนของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ว่าผู้นำเป็นผู้ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการของการให้สมาชิกชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจเน้นการมีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างแข็งขันของบุคคลใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ไขปัญหาทางการบริหารที่สำคัญซึ่งอยู่บนพื้นฐานแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่าผู้นำชุมชนแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้กับสมาชิก และต้องการให้สมาชิกมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง การตัดสินใจเป็นการเลือกที่ต้องมีการพิจารณาอย่าง รอบคอบ ในการนำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าพอใจ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง การตัดสินใจอย่างมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของบุคคลในชุมชน จะต้องมีความสอดคล้องกับแผนที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อให้การนำไปปฏิบัติบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้นำจึงต้องเปิดโอกาสให้ สมาชิกชุมชนได้มีร่วมร่วมตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ ผลการทดสอบความสามารถในการทำนายของตัวแปรอิสระในการพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จ.สระแก้ว กับตัวแปรตาม คือความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) พบว่าระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ในทุกด้านคือ ด้านผู้นำมีการระบุปัญหาอย่างชัดเจนก่อนการ

ตัดสินใจ ด้านมีการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วอย่างต่อเนื่อง ด้านผู้นำสร้างการมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ด้านผู้นำสร้างการมีส่วนร่วมขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ด้านผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีทั้ง การคิด การพูด และการลงมือทำ ด้านผู้นำตัดสินใจโดยคำนึงถึงความพึงพอใจของสมาชิกในชุมชน มีความสามารถในการทำนายระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วโดยรวมได้ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยว่า การพัฒนาผู้นำมีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของการพัฒนาบทบาทผู้นำ กับความสำเร็จของชุมชน โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ มีค่าสูงสุด คือด้านศักยภาพในการตัดสินใจ (r = 0.224) โดยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยว่า การพัฒนาผู้นำมีผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำ พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่าควรมีแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มาเป็นอันดับแรก และลักษณะผู้นำที่ทำให้เกิดความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่าลักษณะผู้นำที่ทำให้เกิดความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ต้องเป็น ผู้นำมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มาเป็นอันดับแรกเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะบทบาทของผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว ซึ่งได้ให้ข้อมูลความคิดเห็นว่าความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้วนั้น ลักษณะบทบาทของผู้นำที่สำคัญคือ ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบต่อหหน้าที่ มีความกล้าที่จะตัดสินใจ มีความรู้ความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ ผู้นำชุมชนต้องสามารถสร้างความเข้มแข้งในชุมชนให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้สมาชิกในชุมชนรู้รักสามัคคี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดปัญหาผู้นำต้องร่วมแก้ปัญหา โดยให้ความช่วยเหลือในส่วนที่ตนเองสามารถทำได้ หรือประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ช่วยแก้ไขปัญหาให้ และสิ่งสำคัญคือผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจ และเสียสละเพื่องานของส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Barnard ((1968ที่กล่าวว่าผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาคุณลักษณะ ประการหนึ่ง คือ ความรับผิดชอบ)responsibility) หมายถึง สภาพของอารมณ์ของบุคคลที่มีความรู้สึกเสียใจ ไม่พอใจ เมื่อไม่ได้ทำในสิ่งที่ต้องการทำ หรือทำไม่ได้ รู้จักละเว้นในสิ่งที่ควรละเว้นเป็นความรู้สึกด้วยตนเองว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ในเชิงศีลธรรมและคุณธรรมตามสภาพสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เมื่อรับหน้าที่ได้มาแล้วจะต้องทำหน้าที่อย่างดีที่สุด โดยไม่ทอดทิ้ง แม้จะมีอุปสรรคมาเกี่ยวข้องความรับผิดชอบจึงเป็นลักษณะที่จำเป็นต่อทุกคน

ผลการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว พบว่า ลักษณะการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว คือ ผู้นำควรมีการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เป็นการพัฒนาเพื่อหาวิธีการใหม่ๆ ทำให้กล้าคิด กล้าแสดงออก มีการพัฒนาเรื่องการบริหารจัดการชุมชน พัฒนาในเรื่องการมีส่วนร่วมกับชุมชน ควรมีการจัดการฝึกอบรมในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ พัฒนาภาวะผู้นำให้กับผู้นำชุมชน และสิ่งที่สำคัญที่ผู้นำควรพัฒนาคือ ความรับผิดชอบ สอดคล้องกับแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำชุมชน ของวิทยา เมฆขำ และคณะ ที่กล่าวว่า การทำให้ผู้นำชุมชนมีการ (2563) ปรับปรุงความสามารถในการทำหน้าที่หรือการเข้าไปมีบทบาทในแต่ละด้านให้กับชุมชนได้ดีขึ้น การเสริมสร้างภาวะผู้นำ มีหลายประการ ประการหนึ่งคือ การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาเพื่อหาวิธีการใหม่ๆ ทำให้กล้าคิด กล้าแสดงออก ทำให้มองโลกกว้าง และมีความยืดหยุ่น สร้างผลงานใหม่ๆ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำและความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว พบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำ ที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว คือ ควรเริ่มจากพัฒนาจิตสำนึกความรับผิดชอบของผู้นำก่อน เพราะความรับผิดชอบถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้นำทุกคนต้องมี จากนั้นจึงควรพัฒนาในเรื่องความรู้ จัดให้มีค่ายการฝึกอบรม หรือจัดการอบรมให้กับผู้นำเป็นประจำ โดยเฉพาะเรื่องทักษะการบริหารงาน ความรู้ด้านการดำเนินโครงการ การพัฒนาภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน และที่สำคัญคือต้องพัฒนาและปลูกฝังให้ผู้นำเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Barnard (1968) ที่กล่าวว่าผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาคุณลักษณะ ประการหนึ่ง คือ ความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง สภาพของอารมณ์ของบุคคลที่มีความรู้สึกเสียใจ ไม่พอใจ เมื่อไม่ได้ทำในสิ่งที่ต้องการทำ หรือทำไม่ได้ รู้จักละเว้นในสิ่งที่ควรละเว้นเป็นความรู้สึกด้วยตนเองว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ในเชิงศีลธรรมและคุณธรรมตามสภาพสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เมื่อรับหน้าที่ได้มาแล้วจะต้องทำหน้าที่อย่างดีที่สุด โดยไม่ทอดทิ้ง แม้จะมีอุปสรรคมาเกี่ยวข้องความรับผิดชอบจึงเป็นลักษณะที่จำเป็นต่อทุกคน และ วิไลพร ไชยโย (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของผู้นำท้องถิ่น กับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่ดีของผู้นำท้องถิ่น ประกอบไปด้วย 1) เป็นคนดีมีศีลธรรม มีศรัทธาในศาสนาและเชื่อมั่นในหลักจริยธรรม 2) ดำเนินงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ไม่มีประโยชน์ทับซ้อน 3) มีวิสัยทัศน์ มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน 4) ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและการตัดสินใจ 5) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในชุมชน สำหรับค่านิยม และกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

การพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชนที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานใด ๆ ก็แล้วแต่ของชุมชน ควรมีการพัฒนาผู้นำชุมชนให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พัฒนาด้านองค์

ความรู้ด้านการดำเนินโครงการ การพัฒนาภาวะผู้นำ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน และที่สำคัญคือต้องพัฒนาและปลูกฝังให้ผู้นำเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ และควรมีการประเมินผลการดำเนินงานของผู้นำเพื่อใช้ในการดำเนินงานในโครงการอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบทบาทภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้นำชุมชนที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสระแก้ว

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน .(2561).**คู่มือการบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี .**กรุงเทพ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

เกศสุดา โภคานิตย์ และกีฬา หนูยศ .(2560).**บทบาทผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.**วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 5 ฉบับพิเศษ.

จักรีศรี จารุเมธีญาณ และพระถนัด วฑฺฒโน .(2560).**ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน.**วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส.ฉบับพิเศษ 6นติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิไลพร ไชยโย .(2559)**รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของผู้นำท้องถิ่น กับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่**.มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

วิทยา เมฆขำ และคณะ .(2563).**โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนกับชุมชนรอบ กฟผ .โรงไฟฟ้าพระนครใต้ จังหวัดสมุทรปราการ .** มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ และไกรลาศ ลือชัย .(2560).**บทบาทในการสื่อสารของผู้นำาชุมชนต่อการสร้างคลังความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย.**นิเทศสยามปริทัศน์ ปีที่ 16 ฉบับที่ .156-147 หน้า 21คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้ว .(2562).**ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี แอ่งเล็กเช็คอิน จังหวัดสระแก้ว.**คู่มือการท่องเที่ยว.จังหวัดสระแก้ว.

ประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา

The Efficiency of Logistics and Supply Chain Management for Historical Tourism Attraction in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province.

จิรปณต โชติพิชญกูล[1] และ ศลิษา เจริญสุข[2]
Jirapanodes Chotphichayakul and Salisa Chareonsuk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโซ่อุปทานและโลจิสติกส์การท่องที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานการท่องที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดใารจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เพศ และระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และอายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมติฐานที่ตั้งไว้ ปัญหาและอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

คำสำคัญ : โลจิสติกส์และโซ่อุปทานการท่องที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ,

[1] คณะบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล irapanodes@gmail.com 0926285252
[2] คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา salisa_tcm@nmc.ac.th 0865824595

ABSTRACT

The purposes of this article are: to study the supply chain and historical tourism logistic in Mueang district, Nakhonratchasima province, to study problems and historical tourism obstacles, and to develop efficiency of logistic management and supply chain of historical tourism logistic in Mueang district, Nakhonratchasima province.

The results revealed that most satisfication of tourist is the managemet of logistic and supply chain for historical tourism in Mueang district, Nakhonratchasima province. Overall, the efficiency of management logistic and supply chain for historical tourism in Mueang district Nakhonratchasima province is arranged in highest level. Comparing the efficiency for the management of supply chain and historical tourism logistic in Mueang district, Nakhonratchasima province indicated that gender and education level have statistically significant difference at 0.05 which is accordance with the hypothesis. By the age, status, occupation and salary has no statistically significant difference at 0.05 which is not accordance with the hypothesis of historic tourism problems and obstacles.

Keywords: Supply Chain and Logistic, Historical Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นอุตสาหกรรมการบริการที่สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง แม้ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาความไม่แน่นอนทางการเมืองอย่างต่อเนื่องในระยะหลังอีกทั้งการท่องเที่ยวภายในประเทศ ก็เติบโตขึ้นอย่างเป็นที่ น่าพอใจเช่นกัน ในแง่ศักยภาพของตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยพบว่าการท่องเที่ยวของประเทศไทยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในระดับโลกและได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวระดับนานาชาติหลายรางวัล อีกทั้งยังมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตานักท่องเที่ยวต่างชาติแม้จะยังมีศักยภาพที่รอการพัฒนาอยู่ในหลาย ๆ ด้านก็ตาม ในแง่ของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวถือว่ามีการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมที่เป็นไปในทางบวก ทั้งการใช้จ่ายต่อหัวที่เพิ่มมากขึ้น (ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2560-2564, หน้า 2)

นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีผลสำคัญในการผลักดันการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีหลายประการ เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพ การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม และการยกระดับภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวไทยในสายตานักท่องเที่ยวทั่วโลก การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี สารสนเทศในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การประกาศให้ปีพ.ศ. 2558 เป็นปี “การท่องเที่ยววิถีไทย” (“2015 Discover Thainess”)

การให้ความสำคัญกับการใช้สื่อสังคม (Social Media) เพื่อยกระดับการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศ การปรับปรุงการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้ มาตรฐานสากล เป็นต้น (ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2560 - 2564 หน้า 2)

ในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยได้มีมาตรการในการกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น มาตรการ "ชิม ช้อป ใช้" มาตรการ "ร้อยเดียวเที่ยวทั่วไทย และเที่ยววันธรรมดาราคาช็อกโลก" โครงการ "เที่ยวเมืองรอง" เป็นการให้ประชาชนได้ออกไปใช้จ่ายเงินและท่องเที่ยวภายในประเทศ เพื่อกระตุ้นให้เศรษฐกิจภายในประเทศเติบโตขึ้น

นครราชสีมา หรือ โคราช (Korat Thailand) เป็นจังหวัดที่กล่าวได้ว่าเจริญที่สุดของภาคอีสานในด้านประเพณีวัฒนธรรมก็มีความน่าสนใจไม่น้อย มีเพลงพื้นบ้านที่เรียกว่าเพลงโคราช ด้านประวัติศาสตร์นั้นจังหวัดนครราชสีมาก็มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ไทยมาก สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวก็มีครบครันในทุกรูปแบบ จึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่น่าไปเที่ยวชมอย่างยิ่ง ด้วยทำเลที่ตั้งที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย จังหวัดนครราชสีมาจึงเป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวพักผ่อนวันหยุดที่เป็นที่นิยมอันดับต้นๆ แห่งหนึ่งของชาวเมืองหลวงและจังหวัดใกล้เคียงในปัจจุบัน โดยเฉพาะอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ที่นักท่องเที่ยวจะมากเป็นพิเศษ ในส่วนของพื้นที่นั้น จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 32 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง อำเภอคง อำเภอบ้านเหลื่อม อำเภอจักราช อำเภอโชคชัย อำเภอด่านขุนทด อำเภอโนนไทย อำเภอโนนสูง อำเภอขามสะแกแสง อำเภอบัวใหญ่ อำเภอประทาย อำเภอปักธงชัย อำเภอพิมาย อำเภอห้วยแถลง อำเภอชุมพวง อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ อำเภอสีคิ้ว อำเภอปากช่อง อำเภอหนองบุญมาก อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอโนนแดง อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเมืองยาง อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเทพารักษ์ อำเภอพระทองคำ และอำเภอลำทะเมนชัย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,2562)

จังหวัดนครราชสีมา เป็นเมืองโบราณเมืองหนึ่งในอาณาจักรไทย แต่เดิมตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ในท้องที่อำเภอสูงเนิน ห่างจากตัวเมืองปัจจุบันประมาณ 31 กิโลเมตร คือ เมือง "โคราช" หรือ "โคราฆะ" กับเมือง "เสมา" ทั้งสองเมืองดังกล่าว เคยเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยขอม แต่ปัจจุบันเป็นเมืองร้างตั้งอยู่ริมฝั่งลำตะคอง สมัยกรุงศรีอยุธยา ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) โปรดให้สร้างเมืองสำคัญที่อยู่ชายแดน ให้มี ป้อม ปราการ จึงให้ย้ายเมืองที่ ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน มาสร้างเมืองที่มีป้อมปราการและคูน้ำล้อมรอบขึ้นใหม่ในที่ซึ่งอยู่ในปัจจุบันแล้วเอานามเมืองใหม่ทั้งสอง คือ เมืองเสมากับเมืองโคราฆะ มาผูกเป็นนามเมืองใหม่ เรียกว่า เมืองนครราชสีมา แต่คนทั่วไป เรียกว่า เมืองโคราช เมืองนี้กำแพงก่อด้วยอิฐ มีใบเสมาเรียงรายตลอด มีป้อมกำแพงเมือง 15 ป้อม 4 ประตู สร้างด้วยศิลาแลง มีชื่อดังต่อไปนี้

- ทางทิศเหนือ ชื่อประตูพลแสน นัยหนึ่งเรียกประตูน้ำ
- ทางทิศใต้ ชื่อประตูชัยณรงค์ นัยหนึ่งเรียกประตูผี
- ทางทิศตะวันออก ชื่อประตูพลล้าน นัยหนึ่งเรียกประตูตะวันออก

- ทางทิศตะวันตก ชื่อประตูชุมพล

จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บนที่ราบสูงโคราช ละติจูด 15 องศาเหนือ ลองติจูด 102 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 187 เมตร ตัวจังหวัดอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ 255 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ 264 กิโลเมตร มีพื้นที่ 20,493.964 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 12,808,728 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.12 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดขอนแก่น

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครนายก และจังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสระบุรี จังหวัดลพบุรี

ภาพที่ 1.1 แผนที่จังหวัดนครราชสีมา ค้นเมื่อ 29พฤศจิกายน ,2562
จาก https://www.happykorat.com/walking-in-korat/2226

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดมีทั้งที่เป็นภูเขาสูง ที่ราบลุ่ม พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นและพื้นที่ลูกคลื่นลอนลึก ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 บริเวณ คือ

1) บริเวณเทือกเขาและที่สูงทางตอนใต้ของจังหวัดมีความสูงจากระดับน้ำทะเล มากกว่า 250 เมตร อยู่ในบริเวณอำเภอปากช่อง อำเภอปักธงชัย อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอครบุรีและอำเภอเสิงสาง เทือกเขานี้เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำธารหลายสายที่ไหลไปทางตะวันออกของภาค ได้แก่ แม่น้ำมูล ลำแชะ ลำพระเพลิง และลำปลายมาศ พื้นที่ระหว่างเทือกเขาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลึกและลูก

คลื่นลอนตื้น ตอนล่างของหุบเขามีความลาดชันค่อนข้างมาก ทำให้มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินในบริเวณนี้ค่อนข้างสูง

2) บริเวณที่สูงทางตอนกลางของจังหวัดมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 200 -250 เมตร อยู่ในเขตอำเภอด่านขุนทด อำเภอสีคิ้ว อำเภอเทพารักษ์ อำเภอพระทองคำ ตอนล่างของอำเภอโนนไทย อำเภอขามทะเลสอ อำเภอเมือง อำเภอสูงเนิน ตอนบนของอำเภอปักธงชัยและอำเภอครบุรี อำเภอโชคชัย อำเภอหนองบุญมาก อำเภอจักราช และอำเภอเสิงสาง ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลูกคลื่นลอนตื้นยกเว้นบริเวณใกล้เชิงเขามีลักษณะเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนลึก พื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย ได้แก่ ลำแชะ ลำพระเพลิง ลำตะคอง ลำน้ำมูลและลำจักราช

3) พื้นที่ลูกคลื่นทางตอนเหนือของจังหวัด มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 200 เมตร อยู่ในเขตอำเภอขามสะแกแสง ตอนบนของอำเภอโนนไทย อำเภอคง ทางทิศตะวันตกของอำเภอบัวใหญ่ อำเภอบ้านเหลื่อม อำเภอห้วยแถลง และอำเภอชุมพวง อำเภอลำทะเมนชัย มีลักษณะเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นที่สูงสลับที่นา บางตอนเป็นพื้นที่ราบลุ่มบริเวณริมฝั่งแม่น้ำลำเชียงไกร และลำปลายมาศ

4) บริเวณที่ราบลุ่มทางตอนเหนือของจังหวัด มีความสูงจากระดับน้ำทะเลน้อยกว่า 200เมตร อยู่ในเขตอำเภอบัวใหญ่ อำเภอคง อำเภอโนนสูง อำเภอประทาย อำเภอพิมาย อำเภอสีดา อำเภอบัวลายและอำเภอเมืองยาง มีลักษณะเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น และมีที่ราบลุ่มบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ (นครราชสีมา, 2561)

โดยอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมามีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มากมาย อาทิเช่น งท่องเที่ยวบางอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เพลงโคราช วัดศาลาลอย ปราสาทหินพนมวัน เป็นต้น ซึ่งมีแหล่สถานที่ที่การเดินทางอาจยังไม่สะดวก การสืบค้นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ยังไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำข้อมูลและผลการศึกษาที่ได้มาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาโซ่อุปทานของการท่องที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาโลจิสติกส์การท่องที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
4. เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานการท่องที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโลจิสติกส์

การจัดการโลจิสติกส์ (Logistics Management) เป็นส่วนหนึ่งของโซ่อุปทานซึ่งเป็นกระบวนการในการวางแผน การนำเสนอ การควบคุมการไหลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การเก็บสินค้า บริการ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากจุดเริ่มต้นในการผลิตไปสู่จุดสุดท้ายของผู้บริโภค

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน

การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกัน ตั้งแต่ต้นน้ำ (วัตถุดิบ) จนถึงปลายน้ำ (สินค้าสำเร็จรูปหรือบริการ) ซึ่งมีลักษณะยาวต่อเนื่องกันเหมือนโซ่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตลอดกระบวนการผลิตจนถึงมือผู้บริโภค โดยการให้ความสำคัญต่อการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูล และนำไปใช้ร่วมกัน เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในการดำเนินงานและเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับโลจิสติกส์และโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

โซ่อุปทานการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวคิดที่ครอบคลุมถึงหลายฝ่ายไม่ได้เป็นแค่เพียงสิ่งที่นักท่องเที่ยวสัมผัสกับผู้ให้บริการเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จินดา สะอาดรัมย์ (2561) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการไหลเวียนทางด้านสารสนเทศ ด้านการไหลเวียนทางด้านการเงิน และด้านการไหลเวียนทางกายภาพ 2) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามสถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ชัชวาล พูลจวง และปริณภา จิตราภัณฑ์ (2561) การบริหารจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวทางน้ำ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลสรุปการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวมแต่ละด้าน มีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมากที่สุด สำหรับผลสรุปเกี่ยวกับความพึงพอใจของกลุ่มชุมชน/ผู้ค้าในแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อผลของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านการจัดการโลจิสติกส์มีความพึงพอใจระดับมากถึงมากที่สุด ผลจากการสัมภาษณ์ในแนวทางการพัฒนาปรับปรุงความสามารถของชุมชน ด้านการจัดการโลจิสติกส์ในชุมชน มีแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผลการสัมภาษณ์ใน

องค์ประกอบและการบริหารการจัดการโลจิสติกส์ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทางน้ำมีการเตรียมความพร้อมกรณีเหตุฉุกเฉินและรวมกลุ่มให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ณภัทร ทิพย์ศรี (2558) การจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่าการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงรายโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าคะแนนสูงสุดคือด้านการเอาใจใส่ผู้ใช้บริการรองลงมา คือ ด้านการให้บริการการรับจ่ายเงินและต่ำที่สุดคือด้านการสร้างความเพลิดเพลินระหว่างการเดินทางสำหรับผลการเปรียบเทียบการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงรายจำแนกตามลักษณะของธุรกิจ ทุนในการดำเนินงาน ระยะเวลาในการดำเนินงานและจำนวนพนักงานในธุรกิจพบว่าธุรกิจนำเที่ยวที่มีลักษณะของธุรกิจ ทุนในการดำเนินงาน ระยะเวลาในการดำเนินงานและจำนวนพนักงานในธุรกิจต่างกันมีการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวต่างกันโดยสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงรายสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการระบบการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีศักยภาพทางการแข่งขันในตลาดบริการต่อไป

ปนัสยา สิระรุ่งโรจน์กนก พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการ (2559) จัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางถึงมากต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของตลาดน้ำอัมพวาจังหวัดสมุทรสงครามในภาพรวม ในรายด้านส่วนใหญ่มาก เช่น ด้านความสะดวกทางกายภาพ ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ด้านการให้บริการด้านความปลอดภัยต่อบุคคลและทรัพย์สิน และด้านใช้จ่ายและการเงินได้ระดับความพึงพอใจปานกลางและเมื่อวิเคราะห์นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างต่อความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวม พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวมทุกด้าน ในกรณีที่มีช่วงอายุแตกต่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและภูมิลำเนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พัชรมณฑ์ อ่อนเชด การจัด (2559)การโลจิสติกส์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวมีอายุระหว่าง 20 -35 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพ นักเรียนนักศึกษา และยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว คือ รถส่วนตัว / การบริการด้านโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริการด้านโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับความพึงพอใจน้อยสุด ในเรื่องเส้นทางการเดินทางความพร้อมของการบริการอาหารและเครื่อง การบริการสารสนเทศ เช่น หมายเลขโทรศัพท์เจ้าหน้าที่ภายในสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการโลจิสติกส์ท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับความพึงพอใจน้อยสุด ในเรื่องของความสะดวกในการใช้บัตรเครดิต การบริการเสริม เช่น การบริการคนชรา เครื่องมือในกรณีฉุกเฉิน ป้ายบอกสถานที่และข้อมูลการท่องเที่ยว การให้คำแนะนำ ความรวดเร็วในการเดินทาง ห้องพักของนักท่องเที่ยว ความปลอดภัยในการเดินทาง การมีสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บริการนักท่องเที่ยว ความ

คิดเห็นและแนวทางการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ทางการพัฒนาด้านปัจจัยส่งเสริมให้บริการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความสะดวกในการใช้บริการของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการไหลเวียนของเม็ดเงินและเพิ่มรายได้ การพัฒนาโดยการจัดจุดศูนย์รวมรถโดยสารประจำทางเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และการพัฒนาด้านข้อมูลข่าวสารเพิ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยเลือกใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane) ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีความคาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidepental Sampling)

2. เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยข้อคำถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน (ภาคผนวก) ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบสำรวจรายการ (Check List) ซึ่งเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภูมิลำเนา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) ในเรื่องประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะคำถามปลายเปิด (Open Ended Question)

3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์เกี่ยวกับประสิทธิในภาพการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติทดสอบที (t - test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way ANOVA) ด้วยสถิติเอฟ (F - test) สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มขึ้นไป ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะนำไปทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของฟิชเชอร์ (Fisher’s Least – Significant Difference : LSD)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานการท่องที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.50 อายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ31.30 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 47.70 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.50 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.40 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.2 และภูมิลำเนาภายในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 64.50

2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม มาท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมามากกว่าครั้งที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 69.00 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาน้อยกว่า 6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 47.00 แวะท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.40 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาจากญาติ/เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 39.30 ใช้รถยนต์ส่วนตัว/เช่าในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา คิดเป็นร้อยละ 65.80 ผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา 2 คน และ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 วางแผนค่าใช้จ่ายต่อครั้ง 3,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.80

3. ประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.244) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การไหลทางด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย= 4.79, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.335) รองลงมา คือ การบริการลูกค้ารายใหม่ (ค่าเฉลี่ย= 4.71, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.302) และการไหลทางด้านข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย= 4.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.525) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การไหลทางด้านการเงิน (ค่าเฉลี่ย= 4.49, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.463)

3.1 ด้านการไหลทางด้านกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.79, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.335) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การเดินทางโดยระบบขนส่งสาธารณะมีความสะดวก ปลอดภัยและคล่องตัว (ค่าเฉลี่ย = 4.88, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.386) การเดินทางมีความสะดวกและมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน (ค่าเฉลี่ย= 4.83, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.393) และการเข้าถึงแหล่งร้านอาหารร้านและเครื่องดื่มมีความสะดวก สะอาดและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย= 4.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.424) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความปลอดภัย ณ สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พัก (ค่าเฉลี่ย= 4.73, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.449)

3.2 ด้านการไหลทางด้านการเงิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.49, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.464) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการให้บริการ Internet Banking (ค่าเฉลี่ย= 4.54, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.519) ค่าใช้จ่ายสินค้าบริการในสถานที่ท่องเที่ยวมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย= 4.52, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.515) และการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมสถานที่มีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย= 4.50, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.515) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ตู้เบิกถอนเงินสดอัตโนมัติ (ATM) มีเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย= 4.43, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.525)

3.3 ด้านการไหลทางด้านข้อมูลข่าวสารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.525) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้อมูลร้านอาหาร เครื่องดื่ม ร้านของที่ระลึก ที่เป็นข้อมูลปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย= 4.69, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.539) ข้อมูลด้านสถานที่ท่องเที่ยว การเดินทาง ที่พักละเอียด ถูกต้อง ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย= 4.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.553) และศูนย์ให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวครบถ้วนถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย= 4.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.549) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เว็บไซต์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ทุกคน (ค่าเฉลี่ย= 4.64, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.559)

3.4 ด้านการบริการลูกค้ารายใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.71, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.302) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวมีความสะอาด สะดวกสบาย (ค่าเฉลี่ย= 4.82, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.416) สถานที่จอดรถเพียงพอเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย= 4.77, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.447) และมีห้องน้ำ ห้องสุขาที่สะอาดเพียงพอสะดวกต่อการใช้งาน (ค่าเฉลี่ย= 4.76, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.456) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า (ค่าเฉลี่ย= 4.56, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.568)

4. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4.1 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามเพศ แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการไหลทางด้านการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการไหลทางด้านกายภาพ ด้านการไหลทางด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านการบริการลูกค้ารายใหม่ ไม่แตกต่างกัน

4.2 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมติฐานที่ตั้งไว้

4.3 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามสถานภาพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมติฐานที่ตั้งไว้

4.4 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณา พบว่า ด้านการไหลทางด้านข้อมูลข่าวสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านการไหลทางด้านการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.5 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมติฐานที่ตั้งไว้

4.6 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานการท่องที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีผลการวิจัยดังนี้

1. ประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการไหลทางด้านกายภาพ ด้านการบริการลูกค้ารายใหม่ และด้านการไหลทางด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนด้านการไหลทางด้านการเงินอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเดินทางโดยระบบขนส่งสาธารณะมีความสะดวก ปลอดภัยและคล่องตัว การเดินทางมีความสะดวกและมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน การเข้าถึงแหล่งร้านอาหารร้านและเครื่องดื่มมีความสะดวก สะอาดและเหมาะสม ความปลอดภัย ณ สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พัก ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

การท่องที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัชวาล พูลจวง และปริณภา จิตราภัณฑ์ การบริหารจัดการโลจิสติกส์การ (2561) ท่องเที่ยวทางน้ำ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลสรุปการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวมแต่ละด้าน มีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมากที่สุด สำหรับผลสรุปเกี่ยวกับความพึงพอใจของกลุ่มชุมชนผู้/ค้าในแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อผลของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านการจัดการโลจิสติกส์มีความพึงพอใจระดับมากถึงมากที่สุด ผลจากการสัมภาษณ์ในแนวทางการพัฒนาปรับปรุงความสามารถของชุมชน ด้านการจัดการโลจิสติกส์ในชุมชน มีแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผลการสัมภาษณ์ในองค์ประกอบและการบริหารการจัดการโลจิสติกส์ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทางน้ำมีการเตรียมความพร้อมกรณีเหตุฉุกเฉินและรวมกลุ่มให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เพศ และระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และอายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินดา สะอาดรัมย์ (2561) ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการไหลเวียนทางด้านสารสนเทศ ด้านการไหลเวียนทางด้านการเงิน และด้านการไหลเวียนทางกายภาพ 2) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามสถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยดังนี้

1. ด้านการไหลทางด้านกายภาพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความปลอดภัย ณ สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พัก ควรมีการเพิ่มการรักษาความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดเทศกาลที่จะมีนักท่องเที่ยวมาก

2. ด้านการไหลทางด้านการเงิน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ตู้เบิกถอนเงินสดอัตโนมัติ (ATM) มีเพียงพอ ควรมีการเพิ่มตู้เบิกถอนเงินสดอัตโนมัติ (ATM) ให้อยู่ใกล้บริเวณสถานที่ท่องเที่ยวและมีจำนวนที่เพียงพอ

ด้านการไหลทางด้านข้อมูลข่าวสาร .3ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เว็บไซต์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ทุกคน ควรมีการประชาสัมพันธ์หรืออัพเดทข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น เว็บไซด์ สื่อสังคมออนไลน์)Facebook, Youtube(

ด้านการบริการลูกค้ารายใหม่ .4ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ควรมีการเพิ่มเจ้าหน้าที่ในจุดบริการนักท่องเที่ยวในกรณีที่นักท่องเที่ยวต้องการสอบถามข้อมูลต่างๆ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จินดา สะอาดรัมย์ .(2561) .**ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี.** มหาวิทยาลัยรามคำแหง .กรุงเทพฯ/

ชัชวาล พูลจวง และปริณภา จิตราภัณฑ์. .(2561)**การบริหารจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวทางน้ำตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี .**ค้นเมื่อ ,2562 ธันวาคม 1 จาก http://so03.tci-thaijo.org › Logis_j › article › download.

ณภัทร ทิพย์ศรี .(2558) .**การจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย)Online .(**ปีที่ 10: ฉบับที่ 2:60-70.

ปนัสยา สิระรุ่งโรจน์กนก .(2559) .**พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม .**ค้นเมื่อ 1 ธันวาคม ,2562 จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/56920256.pdf.

พัชรมณฑ์ อ่อนเชด .(2559) .**การจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก.** วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. Vol.12:65-58.

แฮปปี้โคราช 15) .พฤศจิกายน .(2562**จังหวัดนครราชสีมา.** สืบค้นจาก แฮปปี้โคราช: https://www.happykorat.com/walking-in-korat/2226

ข่าวสารเพื่อการปรับตัวก้าวทันเทคโนโลยีอุตสาหกรรม 11) .มีนาคม .(2563**โลจิสติกส์และโซ่อุปทานเพื่อการท่องเที่ยว.** สืบค้นจาก ข่าวสารเพื่อการปรับตัวก้าวทันเทคโนโลยีอุตสาหกรรม: http://www.thailandindustry.com/onlinemag/view2.php?id=66&section=5&issues=3

ผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ หลักสูตรปริญญาตรี

A Development Web-Based and Efficiency Validation of Instruction on Web Subject of Object-Oriented Programming of Bachelor Degree

โยธิน เทพบุญ[1]
Yothin Thepboon

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุหลักสูตรปริญญาตรี และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กับการเรียนการสอนแบบปกติ จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นที่เรียนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ ในภาคภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ และแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัย พบว่าประสิทธิภาพของบทเรียน มีค่าเท่ากับ 81.11/80.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในสมมติฐานการวิจัย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา หลังจากได้รับการเรียนการสอน ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า บทเรียนดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน หรือใช้ในการสอนเสริมในรายวิชา การเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: บทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต , การเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ

[1] ว่าที่ร้อยโท, อาจารย์ประจำสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email: yothin.thepboon@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop a WBI, efficiency validation, and to find student’s achievement on Object Oriented Programming Subject. The tools for this research were WBI on Object Oriented Programming Subject that consisted of contents, pretest and posttest. The sample of this research were 30 students in the field of Business Computer. The research procedure started with the sampling group used the WBI. Before learning, the pretest was tested and then after studying, they did the posttest. The scores were analyzed by the statistics. The research result revealed that the developed WBI on Object Oriented Programming Subject reached the effectiveness of 81.11/80.10 when comparing the pretest scores and posttest scores with t-test. It was found that the student’s achievement after using the developed WBI was higher than before studying at the statistically significant of .05 level. In conclusion, it can be used the developed WBI for instruction properly.

Keyword: Web Base Instruction, Object Oriented Programming

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาของประเทศไทยได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างมากโดยเฉพาะการนำเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาสถาบันการศึกษาต่างๆจึงได้นำเทคโนโลยีดังกล่าวเข้ามาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้นเป็นระบบจัดการการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์และส่งผ่านไปให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้อินเทอร์เน็ตนั้น ถือว่าเป็น เครื่องมือที่สามารถทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามสถานที่และเวลาที่ผู้เรียนต้องการได้ วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรปริญญาบัณฑิตสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นโดยวิชาดังกล่าวเป็นวิชาชีพบังคับ ที่นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียน ความสำคัญของวิชานี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แนวคิด หลักการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น คุณสมบัติและการควบคุมทิศทางการทำงานของโปรแกรมการออกแบบโปรแกรมย่อย การเขียน

โปรแกรมเบื้องต้น โครงสร้างข้อมูลเบื้องต้น การเขียนโปรแกรมกับฐานข้อมูล การเขียนโปรแกรม OOP ภาคปฏิบัติ ออกแบบและสร้างโปรแกรมระบบงานโดยใช้กรณีตัวอย่างทางธุรกิจ เพื่อทดลองสร้าง บันทึก แก้ไข ข้อมูลในฐานข้อมูล ด้วยภาษา Visual Basic.net(VB.Net) การสอนในรายวิชานี้ มีทั้ง ทฤษฎีและปฏิบัติผู้เรียนต้องสามารถคิดวิเคราะห์และออกแบบโปรแกรม ได้ อีกทั้งสามารถใช้ซึ่ง นักศึกษาบางรายยังมีปัญหาเรื่องของเวลา อีกทั้งบางรายเรียนตามเนื้อหาไม่ทัน จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยได้มีแนวคิดในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการเรียนการสอน และ เป็น แนวทางให้ผู้สอนในวิชาอื่นๆ ได้พัฒนาบทเรียนให้มีประสิทธิภาพและใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. เพื่อทดประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่พัฒนาขึ้นตามเกณฑ์ 80/80

3.เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ บนเครือข่ายอินเตอร์เน็ต

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ปีการศึกษาที่ 2/2563

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกสุ่มแบบเจาะจง โดยเลือกห้องเรียนมา 2 ห้อง มีจำนวนนักศึกษา 30 คน เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 แล้วแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เรียนด้วยการเรียนการสอนแบบปกติ และกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

2. ตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.2 ตัวแปรตาม คือ

1. คุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ

2. ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งจำแนกเป็นผลการทดสอบก่อนเรียน ผลการทดสอบท้ายบทเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุบนเครือข่ายอินเตอร์เน็ต

3.2 แบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4. การดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยวิเคราะห์จากลักษณะรายวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ โดยศึกษาจากหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ 2561 กำหนดจุดประสงค์ วิเคราะห์เนื้อหา ออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ

4.2 การสร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการกำหนดวัตถุประสงค์และหัวข้อการประเมิน สร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคนิคการผลิตสื่อ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Ratting Scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ นำแบบประเมินคุณภาพบทเรียน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคการผลิตสื่อ ใช้ทำการประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4.3 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในครั้งนี้ ได้ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น จากนั้นกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น พ.ศ 2561 จากนั้น สร้างแบบทดสอบปรนัย 4 เลือก จำนวน 60ข้อ และสามารถนำมาใช้จริงได้ 25 ข้อโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน จากนั้นหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกับการสร้างบทเรียนเป็นผู้ตรวจพิจารณาความสอดคล้องของคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตรในการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบ กับจุดประสงค์กาเรียนรู้ (index of consistency:ICO) (ล้วน และอังคณา, 2539: 197)

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

โดยผลของค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบกบจุดประสงค์การเรียนรู้ IOC พบว่ามีค่าระหว่าง 0.50-1.00 สามารถนำไปทดลองใช้ได้ จากนั้นข้อสอบที่มีค่า IOC <0.5 ตัดทิ้ง คัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC $\geq$ 0.5 ไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้เรียนรายวิชานี้มาแล้วจำนวน 20 คน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ผลการวิเคราะห์ค่าความ ยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ ได้คัดเลือกไว้ 25 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย(P) ระหว่าง 0.2-0.8 และค่าอำนาจจำแนก(r)มีค่าตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ-วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของข้อสอบ 25 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.66

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินภายในวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โดยแบ่งขั้นตอนดังนี้

5.1 นัดหมายกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งตรวจสอบความเรียบร้อยของห้องเรียน อุปกรณ์ และโปรแกรมที่ใช้ในการทดลอง

5.2 ให้กลุ่มตัวอย่างเข้าสู่บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

5.3 แนะนำขั้นตอนการเรียนด้วยบทเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ

5.3.1 ให้กลุ่มตัวอย่างลงทะเบียน เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

5.3.2 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถทราบคะแนนได้ทันทีและบทเรียนจะบันทึกคะแนนไว้

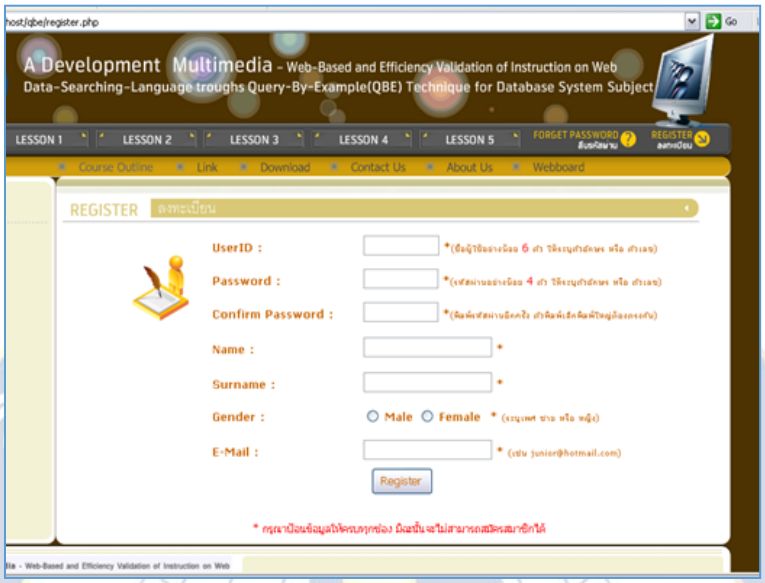
5.3.3 เรียนตามเนื้อหาที่ได้ จัดเรียน ตามลำดับหัวข้อ เมื่อเรียนเสร็จในแต่ละหัวข้อ จะมีแบบทดสอบท้ายหัวข้อนั้นๆ โดยกลุ่มตัวอย่างจะทราบผลคะแนนทันที

5.3.4 เมื่อเรียนครบทุกหัวข้อแล้ว จะมีแบบทดสอบหลังเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบและทราบผลคะแนนทันที

ผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

1. ผลของการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยผู้วิจัยได้พัฒนาจากโปรแกรม Adobe Macromedia Dreamweaver CS และฐานข้อมูล MysQL ภาษาคอมพิวเตอร์ที่ใช้คือ PHP ร่วมกับHTML

รูปที่ 1.1 หน้าแรกของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นักศึกษาต้อง Login เพื่อเข้าสู่ระบบ

รูปที่ 1.2 หน้าแรกของบทเรียนในแต่ละหน่วยการเรียน

2. ผลวิเคราะห์คุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เมื่อทำการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรียบร้อยแล้วได้นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคการผลิตสื่อ เพื่อประเมินคุณภาพของบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ตารางที่ 1.1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพ และลำดับที่คุณภาพ ด้านเนื้อหา แบ่งเป็น 2 ด้านดังนี้

ข้อคำถามความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
1. ด้านเนื้อหา			
1.1 ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์	4.33	0.58	ดี
1.2*ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์	4.33	0.58	ดี
1.3*ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน	4.33	0.58	ดี
1.4 ความถูกต้องของเนื้อหา	4.33	0.58	ดี
1.5 ลำดับความยาก-ง่ายในการนำเสนอเนื้อหา	4.00	1.00	ดี
1.6 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4.00	1.00	ดี
1.7 ความเหมาะสมระหว่างเนื้อหากับระดับผู้เรียน	4.33	0.58	ดี
1.8 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	4.33	0.58	ดี
1.9 ความเหมาะสมของปริมาณเนื้อหาโดยภาพรวม	4.33	0.58	ดี
1.10 วิธีการนำเสนอเนื้อหาโดยภาพรวม	4.33	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหา	4.26	0.45	ดี

ข้อคำถามความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
2. ด้านแบบทดสอบและการประเมินผล			
2.2 ความสอดคล้องของแบบทดสอบกับเนื้อหา	4.00	0.00	ดี
2.3 ความสอดคล้องกันระหว่างแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์	4.00	0.00	ดี
2.4 ความเหมาะสมของจำนวนแบบทดสอบแต่ละบทเรียน	4.00	0.00	ดี
2.5 ปริมาณเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน	4.33	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ยด้านแบบทดสอบและการประเมินผล	4.13	0.23	ดี

ตารางที่ 1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพและลำดับที่ด้านเทคนิคการผลิตสื่อ แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

ข้อคำถามความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
1. ด้านการออกแบบ			
1.1 การออกแบบส่วนประกอบของหน้าจอภาพ	5.00	0.00	ดีมาก
1.2 ความเหมาะสมของการใช้สีและขนาดของภาพ	4.67	0.58	ดีมาก
1.3 ความเหมาะสมของการใช้สีตัวอักษร	4.67	0.58	ดีมาก
1.4 เทคนิคการนำเสนอข้อมูลแต่ละส่วน	4.67	0.58	ดีมาก
1.5 ความน่าสนใจของหน้าจอภาพ	4.33	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ยด้านการออกแบบ	**4.67**	**0.26**	**ดีมาก**
2. ด้านการจัดการบทเรียน			
2.1 การลงทะเบียนเรียน	5.00	0.00	ดีมาก
2.2 เทคนิคการนำเสนอเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนในแต่ละส่วน	4.67	0.58	ดี
2.3 การลำดับเนื้อหาให้ผู้เรียน	4.67	0.58	ดีมาก

ข้อคำถามความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
2.4 การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับบทเรียน	4.67	0.58	ดี
2.5 การบริหารจัดการข้อมูลผู้เรียนและผู้สอน	4.33	0.58	ดี
2.6 ความเหมาะสมของการจัดการบทเรียนโดยภาพรวม	5.00	0.00	ดี
ค่าเฉลี่ยด้านการจัดการบทเรียน	4.39	0.25	ดี
3. ด้านความง่ายต่อการใช้งาน			
3.1**บริการแหล่งค้นคว้าความรู้ด้านวิชาการและอื่น ๆ	4.67	0.58	ดีมาก
3.2 บริการดาวน์โหลดเอกสารประกอบการเรียน	4.00	0.00	ดี
3.3**การติดต่อสื่อสารผ่านกระดานถาม-ตอบ(Web board)	4.33	0.58	ดี
3.4**การใช้โปรแกรมเข้าใจง่าย และมีประสิทธิภาพ	4.67	0.58	ดีมาก
เฉลี่ยด้านความง่ายต่อการใช้งาน	4.42	0.14	ดี

3. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาเป็นนักศึกษาทั้งหมด 30 คน ได้ทำการวัดการเรียนรู้จากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนในแต่ละบทเรียนและวัดความรู้จากการทำแบบทดสอบหลังบทเรียน เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด พบว่า บทเรียนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.11/80.10

ตารางที่ 1.3 ผลคะแนนการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน

เนื้อหา	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ
บทที่ 1	30	5	4.20	0.41	84.00
บทที่ 2	30	5	3.93	0.37	78.67
บทที่ 3	30	10	8.20	0.70	83.00
บทที่ 4	30	15	11.97	1.30	79.78
บทที่ 5	30	10	8.10	0.48	81.00
รวม	-	45	36.50	0.39	81.11

4. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทำแบบทดสอบหลังบทเรียน

ตารางที่ 1.4 ผลคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จำนวนคน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ
30	32	25.63	0.98	80.10

ตารางที่ 1.5 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

คะแนน	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ
แบบทดสอบท้ายบทเรียน(E1)	30	45	36.50	0.39	81.11
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E2)	30	32	25.63	0.98	80.10

5. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กับวิธีการเรียนแบบปกติ ได้จากคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน โดยการทดสอบค่า t-test for Independent Sample ผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1.6 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้น กับวิธีการเรียนแบบปกติ

วิธีการเรียน	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.(2-tailed)
การเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	30	25.63	1.03	4.652	0.000
การเรียนแบบปกติ	30	22.83	3.13		

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ,df = 30+30-2**

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ย 4.26 ทั้งนี้เนื่องจากในการพัฒนาบทเรียนผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหาบทเรียน โดยการศึกษาเนื้อหาบทเรียนตลอดเรื่องแล้วทำการวิเคราะห์ออกเป็นหน่วยย่อย และกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จึงทำให้เนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ในเรื่องของคุณภาพด้านเทคนิคการผลิตสื่อการสอนอยู่ในระดับ ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.39 เนื่องจากในการพัฒนาบทเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำการออกแบบบทเรียนตามหลักการออกแบบสื่อการเรียนการสอน ทำให้การนำเสนอบทเรียนมีความเหมาะสม ไม่ว่าจะมีด้านการใช้สี การใช้ตัวอักษร และการนำภาพกราฟิกมาประกอบได้อย่างเหมาะสม เป็นกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนแต่ละบทเรียน (E1) และมีคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพื่อประเมินผลหลังเรียน (E2) มีค่า 81.11/80.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ทั้งนี้เป็นเพราะบทเรียนที่พัฒนาขึ้น ได้จัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 หน่วย และบทเรียนได้นำเสนอสร้างการตัดสินใจให้ผู้เรียนได้กระทำกับเหตุการณ์จริง และได้เข้าร่วมตัดสินใจอย่างเป็นลำดับขั้น โดยคอมพิวเตอร์สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับโปรแกรมที่ออกแบบได้เป็นอย่างดี (ปรัชญนันท์, 2543:47-58) สอดคล้องกับมนต์ชัย (2545 : 46) ได้กล่าวไว้ว่า
บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบจำลองสถานการณ์มีประโยชน์มากกว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนประเภทอื่นๆในด้านต่อไปนี้

2.1 ด้านแรงจูงใจ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบจำลองสถานการณ์สามารถสร้างจูงใจให้แก่ผู้เรียนได้ดี เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากการกระทำแทนการอ่านข้อความจากจอภาพ

2.2 ด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบจำลองสถานการณ์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและทดลองในเงื่อนไขและสถานการณ์ต่างๆ*ทำให้เกิดการถ่ายโยงทักษะการแก้ปัญหาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

2.3 ด้านประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบจำลองสถานการณ์มีประสิทธิภาพในการเรียนดีกว่า โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ต่อภายหลัง

3. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนอินเทอร์เน็ตที่สร้างขึ้น มีการนำเสนอเป็นแบบสถานการณ์จำลอง ประกอบกับข้อความ รูปภาพ รูปแบบการนำเสนอเฟรมเนื้อหาที่แปลกใหม่ ช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษาได้มากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุติธรรม ปรมะได้เสนองานวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสถานการณ์จำลองบนอินเทอร์เน็ต วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 หลักสูตรสถาบันราชภัฏวิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2549 ผลการวิจัยพบว่าการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าการเรียนด้วยวิธีปกติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษารูปแบบการจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ทราบถึงเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับเนื้อหาวิชาและระดับของผู้เรียน

2. ควรศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ระหว่างการเรียนการสอนแบบปกติและการเรียนการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

กิตติกรรมประกาศ

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ ทุกท่านในวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เป็นอย่างสูงที่อีกทั้งเพื่อนคณาจารย์สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ที่ให้ขอเสนอแนะและแนวทางแก้ปัญหาต่างจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ยุติธรรม ปรมะ. (2546). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสถานการณ์จำลองบนอินเทอร์เน็ต วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1.** หลักสูตรสถาบันราชภัฏ วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วิศัลยา ทองทับ. (2552). **การพัฒนา WBI แบบทบทวนร่วมกับ โปรแกรมตรวจสอบการเขียน DFD วิชาการวิเคราะห์แลออกแบบระบบ.** ปัญหาพิเศษครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2558). **หลักการวิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : สวีริยาสาส์น.

ปรัชญนันท์ นิลสุข. บทความตีพิมพ์ในวารสารวิทยบริการ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2-3 พฤษภาคม 2547. : 1-16

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (พ.ย. 2542-มี.ค.2543). : 47-48.

มนต์ชัย เทียนทอง. (2555). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดียสำหรับฝึกอบรมครู-อาจารย์ และนักฝึกอบรม เรื่องการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน.**วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ผลสัมฤทธิ์ของการใช้สื่อการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" ด้วยแอปพลิเคชันบนมือถือบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

Achievement of self-learning in Data Structure and Algorithm's subject on android mobile application

ศิริกาญจนา พิลาบุตร[1], ธีระพงศ์ มลิวัลย์[2], สุภาพร เย็นเหลือ[3]
Sirikanjana Pilabutr, Teerapong Maliwan, Supaporn Yenleua

บทนำ

จากเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าในปัจจุบัน โดยสมาคมโฆษณาดิจิทัล (ประเทศไทย) Digital Advertising Association (Thailand) หรือ DAAT ร่วมกับเว็บไซต์ MarketingOops.com ได้จัดทำ Info graphic แสดงตัวเลขภาพรวมและพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทย พบว่า ปัจจุบันประชากรของประเทศไทย (Thailand Population) มีจำนวนทั้งสิ้น 68.1 ล้านคน มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต (Internet Users) จำนวน 38 ล้านคน คิดเป็น 56% ของจำนวนประชากรทั้งหมด มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือในประเทศไทยช่วงไตรมาสที่ 4 ปี 2559 มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสมาร์ทโฟนที่มีจำนวนผู้ใช้ 20 ล้านเลขหมาย (DAAT, 2561) โดยบริษัทวิเคราะห์ข้อมูล Gartner ได้เปิดเผยข้อมูลการขายสมาร์ทโฟนทั่วโลกเพิ่มขึ้น 7.6% ในไตรมาสที่ 1 ของปี 2560 (เมษายน–มิถุนายน) โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 366.2 ล้านเครื่อง คิดเป็นสมาร์ทโฟนระบบ Android จำนวน 87.7% และ iOS จำนวน 12.1%

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ในสมาร์ทโฟน (Smart Phone) กลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร และการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้อย่างง่ายดาย การพัฒนาองค์ความรู้ และข่าวสารต่างๆ ถูกพัฒนาให้สามารถใช้งานบนสมาร์ทโฟนได้อย่างเหมาะสม ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) เป็นระบบปฏิบัติการบนสมาร์ทโฟนตัวหนึ่งที่ได้รับความสนใจจากบุคคลทุกระดับชั้นในสังคม

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา sirikanjana@nmc.ac.th
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา

และตอบรับความต้องการของผู้ใช้งานในระดับต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สำหรับผู้ที่ใช้สมาร์ทโฟนผ่านระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ สามารถติดตั้งแอปพลิเคชันบน Google Play Store ได้ด้วยตนเอง (จักรชัย โสอินทร์ และพงษ์ศธร จันทร์ยอย, 2554)

ทางผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ กรณีศึกษาเรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" ด้วยแอปพลิเคชันบนมือถือบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนนักศึกษา หรือผู้ที่สนใจ และได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูล โดยงานวิจัยของวิวัฒน์ มีสุวรรณ์ กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์สมาร์ทโฟน ทำให้การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้ใช้งานมากขึ้นด้วย (วิวัฒน์, 2555)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้สื่อส่งเสริมการเรียนรู้แอปพลิเคชันบนมือถือเรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android Operating System) ถือว่าเป็นระบบปฏิบัติการที่ได้รับความนิยม เนื่องจาก บริษัท Google ได้พัฒนาระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ร่วมกับบริษัทผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือมากกว่า 30 ราย เพื่อใช้กับอุปกรณ์พกพาและอุปกรณ์สมัยใหม่ โดยกำหนดเป็นซอฟต์แวร์เสรี ทำให้โปรแกรมเมอร์หรือผู้พัฒนาแอปพลิเคชันสามารถดาวน์โหลดชุด Android SDK ที่ควบคุมการทำงานด้วยภาษา Java และ Android NDK ที่ควบคุมการทำงานด้วยภาษา C หรือภาษา C++ ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน (Android Developers, 2559) ซึ่งผู้ใช้แอปพลิเคชันสามารถดาวน์โหลดเพื่อใช้งานได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยนครราชสีมา โดยกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ภาคการศึกษาที่ 1/2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) แอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม"

(2) แบบประเมินระดับความรู้ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากรายข้อ ตั้งแต่ 0.28 – 0.68 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.36 – 0.59 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

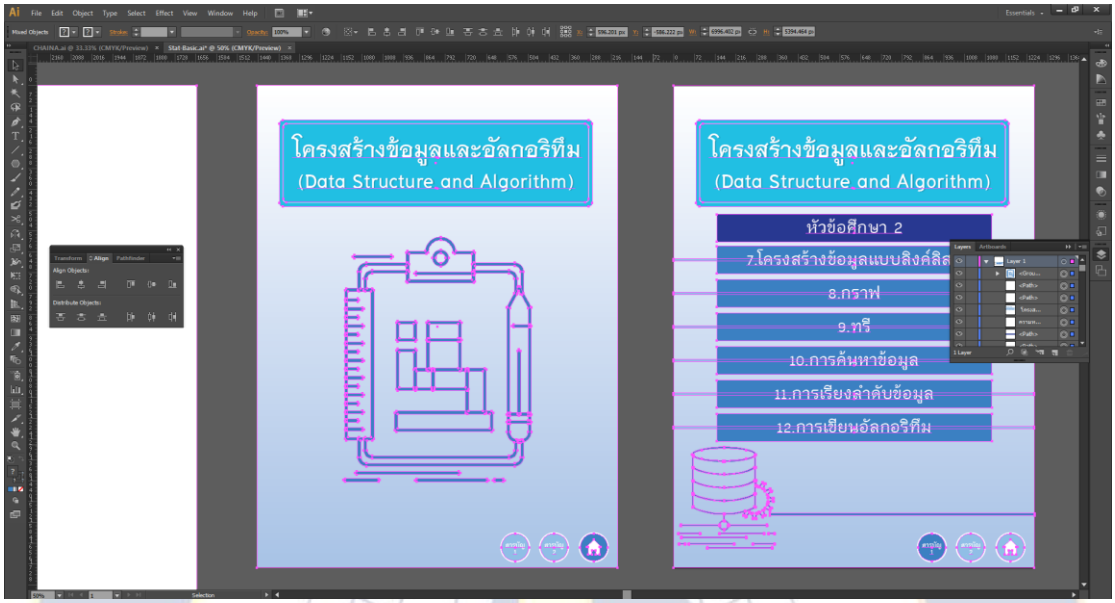
(3) แบบวัดความพึงพอใจมีต่อสื่อแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" จัดทำเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.58 – 0.84 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความพึงพอใจทั้งฉบับ เท่ากับ 0.93

การดำเนินการวิจัย

(1) ศึกษาข้อมูลเรื่อง "0.28 – 0.68" โดยอาจารย์ธีระพงศ์ มลิวัลย์ อาจารย์ประจำรายวิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา เป็นผู้ให้ข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

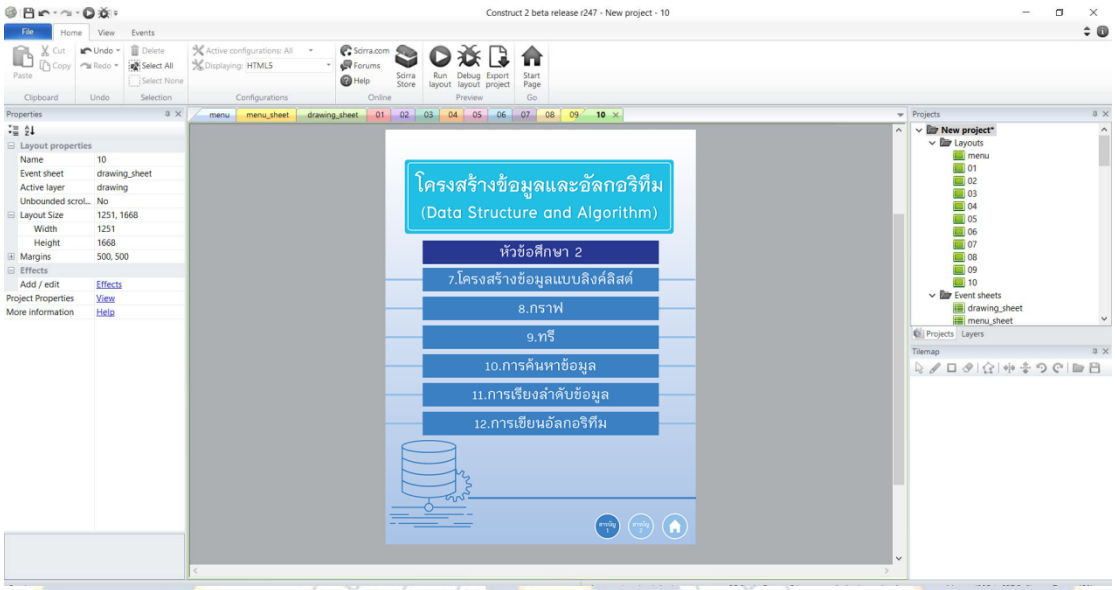
(2) ศึกษาการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือในระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

- ออกแบบหน้าจอแอปพลิเคชันบนมือถือ (User Interface) โดยใช้โปรแกรม Adobe Illustrator CS6 (ธนัชสร จิตต์เนื่อง, 2556) ดังภาพที่ 1

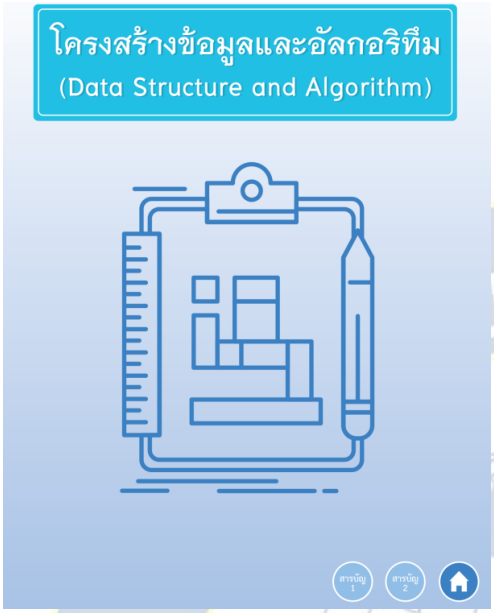
ภาพที่ 1 หน้าจอโปรแกรม Adobe Illustrator CS6

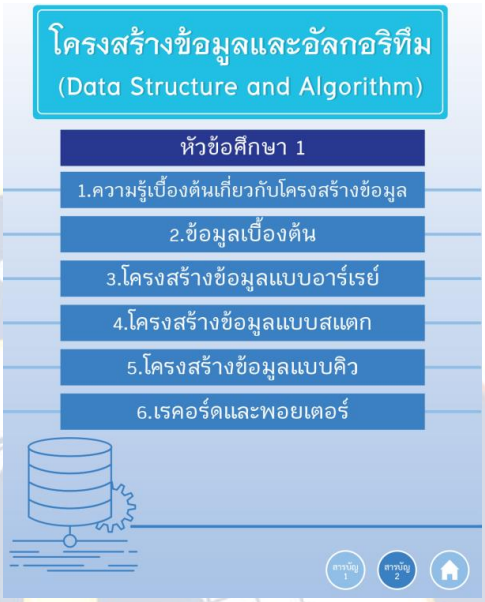
- พัฒนาแอปพลิเคชัน ผู้วิจัยได้นำหน้าจอแอปพลิเคชันที่ออกแบบไว้ มาพัฒนาเป็นแอปพลิเคชัน บนมือถือในระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ด้วยโปรแกรม Construct 2 (เป็นโปรแกรมสำหรับพัฒนาแอปพลิเคชันและเกมบนระบบปฏิบัติการบนมือถือโดยเฉพาะ) ดังภาพที่ 2

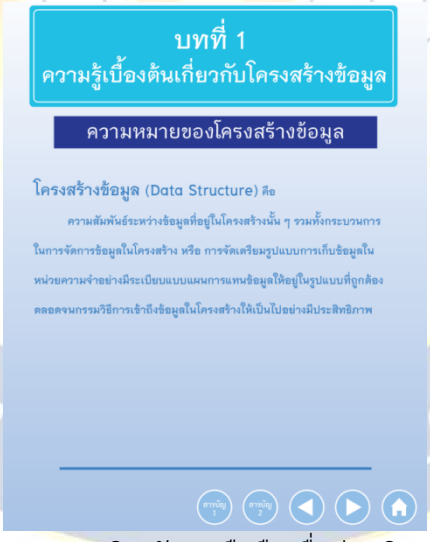

ภาพที่ 2 หน้าจอโปรแกรม Construct 2

- ใช้โปรแกรม Cordova (เป็นแพลทฟอร์มตัวหนึ่งที่รับหน้าที่สร้างแอปพลิเคชันบนมือถือโดยใช้ภาษา HTML, CSS3 และ JS) เมื่อประมวลผลแล้วเสร็จ จะได้ผลลัพธ์เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้งานบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 หน้าจอแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม”

- ดำเนินการทดลองโดยให้กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" โดยทดสอบก่อนใช้สื่อแอปพลิเคชันบนมือถือ (Pretest) โดยใช้แบบประเมินระดับความรู้ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยดำเนินการสอนตามตารางกำหนดการทดลองที่ได้วางแผนเอาไว้

- ทดสอบผลสัมฤทธิ์ในระดับความรู้ หลังจากใช้สื่อแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกับทดสอบก่อนใช้สื่อ (Pretest)

- ประเมินความความพึงพอใจและสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้สื่อแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม"

- นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบและแบบวัดมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสถิติได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)

การวิเคราะห์ข้อมูล

- การหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) จากแบบวัดความพึงพอใจมีต่อ

ผลการวิจัย

การพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาย 6 คน คิดเป็น 54.54 เปอร์เซ็นต์ หญิง 5 คน คิดเป็น 45.45 เปอร์เซ็นต์ ผลการเก็บข้อมูลด้านความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชันพบว่า แอปพลิเคชันมีความเหมาะสม อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย= 4.25 ความสวยงามอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย = 4.32 ความง่ายต่อการใช้งานอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย= 4.11 เนื้อหาอ่านเข้าใจง่ายอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย = 4.18 และแอปพลิเคชันนี้มีส่วนช่วยในการเรียนการสอนของวิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย= 4.12 โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.2 อยู่ในระดับดี

ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ในระดับความรู้ พบว่า

(1) สื่อแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้ มีค่าเท่ากับ 87.48/84.34

(2) ดัชนีประสิทธิผลด้านความรู้ความเข้าใจ โดยใช้สื่อแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" มีค่าเท่ากับ 0.69 ซึ่งหมายความว่า เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านสื่อ ทำให้นักศึกษามีความก้าวหน้าในด้านความรู้ความเข้าใจ เท่ากับ 0.69 คิดเป็นร้อยละ 68.75

(3) นักเรียนที่ได้เรียนรู้ผ่านสื่อแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" มีความพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการทดลองของกลุ่มผู้ใช้งานสื่อแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดี มีความสวยงาม ใช้งานง่าย เนื้อหาอ่านเข้าใจง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ มีสุวรรณ์,วิวัฒน์) 2555) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์สมาร์ทโฟน ทำให้การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้ใช้งานมากขึ้น ดังนั้น สื่อแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง "โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม" จึงเป็นอีกสื่อหนึ่ง ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนนักศึกษาหรือบุคคลที่มีความสนใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) การเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง อาจมีตัวแปรแทรก เช่น สิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อม ต่างๆ เข้ามาส่งผลต่อการรับรู้ และตีความของกลุ่มตัวอย่างทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นจริง จึงควรทำความเข้าใจผู้ใช้งานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อน จะทำให้สามารถสะท้อนถึงความเป็นจริงได้ดีกว่า

(2) ควรแปลคำบรรยายเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น ๆ ที่มีความหลากหลาย เพื่อนำไปเผยแพร่กับชาวต่างชาติอันจะส่งผลให้แอปพลิเคชันเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการสร้างสื่อในรูปแบบที่น่าสนใจ ให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

(2) ควรพัฒนาแอปพลิเคชันให้ครอบคลุมทุกระบบปฏิบัติการ เนื่องจากปัจจุบันมีการรองรับเพียงระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์เท่านั้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงผ่านไปด้วยดีเพราะได้รับความร่วมมือจาก คณาจารย์ในสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาทางวิชาการ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย รวมทั้งช่วยตรวจทานและแก้ไข โดยการชี้แนะแนวความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยนี้ จนกระทั่งงานวิจัยนี้ประสบสัมฤทธิผลและสำเร็จเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ ขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

จักรชัย โสอินทร์ และพงษ์ศธร จันทร์ยอย. 2554. **Basic Android App Development**. นนทบุรี. ไอดีซี พรีเมียร์.

ธนัชสร จิตต์เนื่อง. 2556. คู่มือใช้งาน Illustrator CS6. สวัสดี ไอที, บจก.

ธีรกฤษณ์ วิจิตลิมาภรณ์. .2558**รวมชุดคำสั่ง HTML5 + CSS3 ฉบับ Quick Reference**สำนักพิมพ์ . วิตตี้กรุ๊ป.

วิวัฒน์ มีสุวรรณ์. 2555. **ปัญญาสะสม บนสังคมออนไลน์**. วารสารศึกษาศาสตร์. ปีที่ 14 (ฉบับที่ 1): หน้า 91-100.

Android Developers. สืบค้นวันที่ 25 มกราคม 1061 จาก . https://developer.android.com/index.html.

DAAT. **ข้อมูลผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของไทย ไตรมาส 1 ประจำปี 2560**. สืบค้นวันที่ 12 มีนาคม 2561. จาก http://www.daat.in.th/index.php/daat-internet/.

การออกแบบคาแรคเตอร์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของสาขาวิชากายภาพบำบัด

Character's design for brand image building (Field of Physical Therapy)

กิติพงศ์ รัตนวงกต[1], สิตา ทัพมงคล[2], ศิริกาญจนา พิลาบุตร[3]
Kitipong Ratnatawongkot, Sita Tubmongkhon, Sirikanjana Pilabutr

บทคัดย่อ

งานวิจัยการออกแบบคาแรคเตอร์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของสาขาวิชากายภาพบำบัด มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสาขาวิชากายภาพบำบัด 2) ศึกษาการออกแบบคาแรคเตอร์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ และ 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ต่อการใช้คาแรคเตอร์ กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรนักเรียนชั้น ม. 6 จำนวน 100 คน ที่เข้ามาเยี่ยมชมในเพจเฟซบุ๊กของสาขาวิชากายภาพบำบัด โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ ผลการวิจัยจากคะแนนเต็ม 5 พบว่า คาแรคเตอร์ของสาขาวิชากายภาพบำบัด ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์โดยรวมอยู่ในระดับดีเท่ากับ 4.16 ความสวยงามอยู่ในระดับดีเท่ากับ 4.33 และมีความน่าจดจำ อยู่ในระดับดีเท่ากับ 4.18 และคาดว่าคาแรคเตอร์ของสาขาวิชากายภาพบำบัด มีส่วนช่วยในการส่งเสริมภาพลักษณ์ และเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

คำสำคัญ: คาแรคเตอร์, ส่งเสริมภาพลักษณ์

Abstract

We designed and developed the character of Physical Therapy’s field for brand image building. The purposes of this paper are 1) to learn the fundamental of Physical Therapy’s field 2) to learn the character design, is used for brand image building, and 3) to assess the people satisfaction with character of Physical Therapy’s field. The results

[1] อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา kitipong@nmc.ac.th
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา

showed that our random sampling is 100 people who study in year 6 of high school and reached fan page of Physical Therapy's field by online questionnaire. The full score of this research results is 5, decency index is 4.16, niceness index is 4.33, notability index is 4.18 and expected the character of the physical therapy's field contribute to brand image building and beneficial to the college.

Keywords: Character Design, brand image building

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคปัจจุบัน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศทั่วโลก ในทศวรรษที่ผ่านมาเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งรวมทั้งเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร (Information and Communications Technology) ได้ก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง ประเทศที่พัฒนาประสบผลสำเร็จในการรักษาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานของ "เศรษฐกิจแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้" ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเป็นอย่างมาก เช่น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การขาย และการบริหารจัดการ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกพยายามใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ. 2545 : 7 – 8)

สาขาวิชากายภาพบำบัด คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์วิทยาลัยนครราชสีมา เป็นสาขาวิชาใหม่ที่จะเปิดทำการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2564 โดยในปัจจุบันอยู่ในสถานะกำลังพัฒนาหลักสูตรและรับการรับรองจากสภาวิชาชีพ ซึ่งยังไม่มีแบรนด์คาแรคเตอร์เพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกได้รู้จักกับสาขาวิชากายภาพบำบัด โดยจะเน้นทำการตลาดบนสื่อออนไลน์ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย การออกแบบคาแรคเตอร์ เพื่อเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ของสาขาวิชากายภาพบำบัด วิทยาลัยนครราชสีมา ให้เป็นที่รู้จักและเข้าถึงนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อ รวมทั้งบุคคลภายนอกให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสาขาวิชากายภาพบำบัด
2. เพื่อศึกษาการออกแบบคาแรคเตอร์ส่งเสริมภาพลักษณ์ของสาขาวิชากายภาพบำบัด
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ต่อการใช้คาแรคเตอร์ของสาขาวิชากายภาพบำบัด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชากรนักเรียนชั้น ม. 6 และบุคคลทั่วไป กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชากรนักเรียนชั้น ม. 6 จำนวน 100 คน ที่เข้ามาเยี่ยมชมในเพจเฟซบุ๊คของสาขาวิชากายภาพบำบัด โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) ตัวคาแรคเตอร์ที่ออกแบบสำหรับติดบนบรรจุภัณฑ์

(2) แบบวัดความพึงพอใจมีต่อตัวคาแรคเตอร์ที่ออกแบบสำหรับติดบนบรรจุภัณฑ์ จัดทำเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 กลุ่มหัวข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

การดำเนินการวิจัย

(3) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ ในที่นี้คือสาขาวิชากายภาพบำบัด

(4) ศึกษาแนวคิดการออกแบบคาแรคเตอร์เป็นตัวการ์ตูนของผลิตภัณฑ์แต่ละตัว ตามความต้องการของบุคลากรสาขาวิชากายภาพบำบัด จากการสัมภาษณ์บุคลากรสาขาวิชากายภาพบำบัด

- การ์ตูนมีอิทธิพลสำหรับเยาวชนต่อการพัฒนาประเทศชาติ ในด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ของการ์ตูน ไปจนถึงวัฒนธรรมที่สอดแทรกมากับ การ์ตูน เช่น พฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน การแต่งกาย เป็นต้น (เอม อึงจิตรไพศาล: 2552) การ์ตูนคือภาพวาดง่าย ๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ซึ่งจำลองมาจากความคิด ซึ่งมีแบบเฉพาะตัว ไม่เหมือนภาพธรรมดาทั่วไปเพื่อจุดมุ่งหมายในการบรรยายการแสดงออกซึ่งอาจมีลักษณะเกินความจริง เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ หรือแสดงแนวคิดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น สำหรับการ์ตูนที่นำเสนอ เรื่องราวในหนังสือนิยมสร้างสำหรับการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการอ่าน การ์ตูนสามารถสร้างอารมณ์ให้ ผู้อ่านได้ดี ผู้เขียนจะต้องมีทักษะในการวาดและมีความสามารถสร้างจินตนาการได้ดี การ์ตูนที่สร้างขึ้นใน รูปหนังสือ

เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อใช้ในการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนมากเป็นรูปภาพชี้นำ ประกอบเป็น สื่อการเรียนรู้ สำหรับลักษณะการ์ตูนที่ผูกเป็นเรื่องราวทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตาม มีอารมณ์ร่วม ในบทบาทของตัวการ์ตูน และเชื่อมโยงสู่ชีวิตของตนเอง จึงจัดอยู่ในการ์ตูนที่มีคุณค่าในการเรียนรู้ คุณลักษณะของการ์ตูนที่ทำให้เด็กอ่านหนังสือการ์ตูนมีดังนี้คือ หนังสือการ์ตูนให้ความพึงพอใจ สนองตอบความชอบความต้องการของเด็ก อ่านง่าย คนที่อ่านไม่คล่องก็สามารถเข้าใจเนื้อหาของเรื่องได้โดยการดูรูปภาพ ลักษณะของการ์ตูนในปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบออกไปมากขึ้น บางครั้งเป็นจินตนาการสู่อนาคต แปลกใหม่ เร้าใจและเสนอเรื่องราวที่ลึกซึ้งได้ สร้างจินตนาการให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็ว มีผู้นำการ์ตูนมาใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากการ์ตูนมีลักษณะที่น่าสนใจ การ์ตูนช่วยผ่อนคลายอารมณ์เครียด ทำให้บทเรียนสนุกสนาน ทำให้นักเรียนสนใจเนื้อหาวิชามากขึ้น และทำให้นักเรียนสนใจในการอ่านมากขึ้นอีกด้วย การ์ตูนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเร็วยิ่งขึ้น เพราะการ์ตูนช่วยสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจได้เร็วยิ่งขึ้น ทำให้การเรียนดีขึ้น สามารถนำการ์ตูนมาใช้ได้ตั้งแต่เด็กในระดับชั้นต้น ๆ จนกระทั่งเด็กโต และสามารถใช้ได้กับผู้ใหญ่เช่นเดียวกัน

- แรงบันดาลใจในการสร้างตัวละคร นักออกแบบตัวละครส่วนใหญ่มักกล่าวว่า (วิสิษฐ์ จันมา: 2547) แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ตัวการ์ตูนคาแรคเตอร์ เกิดได้ทุกที่ทุกเวลา ทุกสิ่งแวดล้อมจากจินตนาการ หรือจากคน สัตว์ สิ่งของรอบตัวเรา น้อยครั้งที่จะเกิดขึ้นมาเอง ดังนั้นนักออกแบบตัวละคนมักจะต้องแสวงหาแรงบันดาลใจเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน จากการที่สนใจสิ่งรอบตัว คำพูด คำสนทนา การอ่านหนังสือ และประสบการณ์ส่วนตัว อีกทั้งอาจต้องคิดถึงการนำตัวการ์ตูนคาแรคเตอร์มาต่อยอดเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

- การส่งเสริมอัตลักษณ์ด้วยการสร้างแบรนด์คาแรคเตอร์ การสร้างคาแรคเตอร์ และการออกแบบคาแรคเตอร์ (Microbrand: 2559) ให้โดนใจผู้ชมนั้นเป็นการส่งผ่านคุณค่าของแบรนด์อย่างมีประสิทธิภาพ ในที่นี้ไม่ได้กล่าวถึงมิคกี้เมาส์ ซึ่งจัดว่าเป็นคาแรคเตอร์ ที่คนรู้จักไปทั่วโลก แต่กำลังพูดถึงคาแรคเตอร์ที่พัฒนาขึ้นใหม่เพื่อเป็นการสื่อสารเกี่ยวกับแบรนด์ หรือ แบรนด์คาแรคเตอร์ ในที่นี้ไม่ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของแบรนด์ หรือ Brand Personality แต่จะพูดถึงการสร้างตัวละครขึ้นมา แล้วทำให้ตัวละครนั้นกลายเป็นแบรนด์ เหมือนกับดารานักแสดงหรือนักร้อง แตกต่างกันเพียงแบรนด์คาแรคเตอร์ปกติแล้วไม่ใช่คนจริงๆ แต่เป็นสิ่งที่มีผู้สร้างขึ้นให้มีชีวิต เรื่องราว ภูมิหลัง รวมถึงความรู้สึกนึกคิดที่คล้าย

คนจริง ๆ ในระยะที่ผ่านมามี แบรนด์คาแรคเตอร์ดังๆ ที่อยู่ในกระแสสังคม อย่างเช่น ตัวอย่างคาแรคเตอร์ ในประเทศของเราที่มีความโด่งดังเป็นที่รู้จัก ได้แก่

เจเดอะแรบบิท https://www.facebook.com/jaytherabbitofficial)

คิ้วต่ำ (https://www.facebook.com/kiwtum)

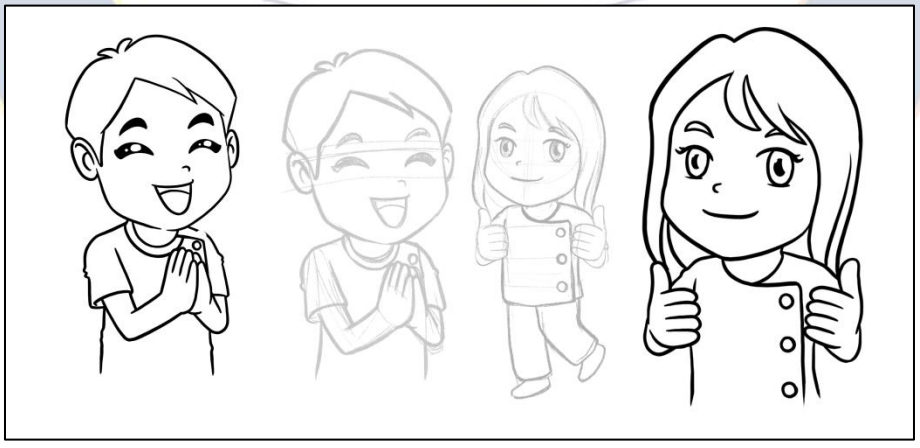
(3) ขั้นตอนการออกแบบคาแรคเตอร์

- การออกแบบคาแรคเตอร์ ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบภาพร่างของคาแรคเตอร์ ที่ดูมีความเป็นมิตร สดใส จดจำง่าย โทนสี รูปร่าง ให้สะท้อนภาพลักษณ์ของสาขากายภาพบำบัด โดยภาพต้นแบบแนวคิด เป็นเด็กนักศึกษาชายหญิง นักศึกษาชายชื่อ กาย นักศึกษาหญิง ชื่อ ภาดี ดังภาพที่ 1

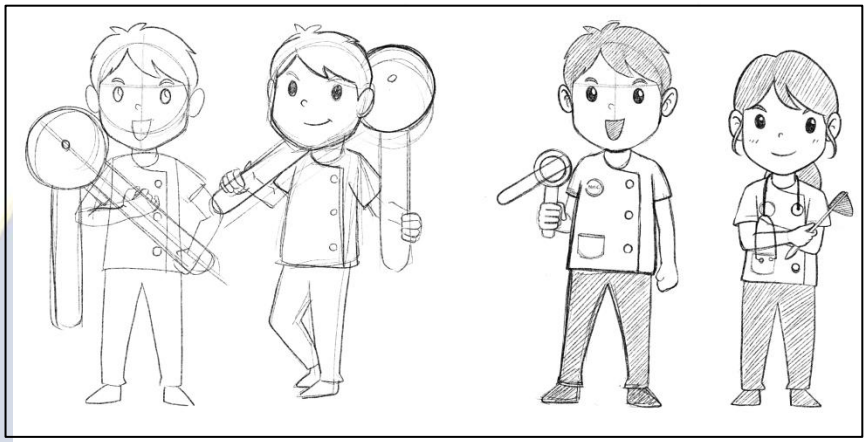
ภาพที่ 1 ตัวอย่างภาพร่างตัวการ์ตูนคาแรคเตอร์

- นำภาพต้นแบบที่ได้จากภาพที่ 1 มาขยายผลเป็นภาพร่างเพื่อนำเสนอ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ภาพร่างเพื่อนำเสนอ

- นำภาพร่างมาพัฒนาสัดส่วนตามคำแนะนำของบุคลากรในสาขากายภาพบำบัด และขยายผลเป็นท่าทางต่าง ๆ ได้รับคำแนะนำให้เพิ่มเติมอุปกรณ์ ทางกายภาพบำบัด โดยให้ "กาย" ถือ โกนิโอมิเตอร์ (Goniometer) ไม้บรรทัดวัดองศาการเคลื่อนไหว และให้ "ภาดี" ถือ ไม้เคาะ (Jerk) ไม้ตรวจการตอบสนองอัตโนมัติทางระบบประสาท ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ภาพร่างถืออุปกรณ์ของสาขากายภาพบำบัด

- หลังจากได้ภาพร่างแล้ว จึงนำไปวาด ลงสี และเก็บรายละเอียดในคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม Adobe Illustrator CS6 เพื่อให้เห็นรายละเอียดและรูปแบบที่ชัดเจนของตัวคาแรคเตอร์มากยิ่งขึ้น ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การวาด ลงสี และเก็บรายละเอียดในโปรแกรม Adobe Illustrator CS6

(4) การปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ตัวคาแรคเตอร์ของสาขากายภาพบำบัดตรงกับความต้องการของสาขาวิชา ดังแสดงในภาพที่ 5 โดยสาขาวิชาได้นำตัวคาแรคเตอร์ไปใช้ในการทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ของสาขาวิชากายภาพบำบัด ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ตัวคาแรคเตอร์ของสาขาวิชากายภาพบำบัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากแบบสอบถามออนไลน์

ผลการวิจัย

จากที่ผู้วิจัยได้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสาขาวิชากายภาพบำบัด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ร่างต้นแบบตัวการ์ตูนคาแรคเตอร์ เมื่อเสร็จสิ้นจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรในสาขาวิชากายภาพบำบัด เพื่อตรวจสอบและเสนอแนะ จากนั้นจึงนำภาพกราฟิกที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขไปใช้งาน

การทดลองการใช้งานตัวคาแรคเตอร์ของสาขาวิชากายภาพบำบัด โดยนำไปเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรนักเรียนชั้น ม. 6 จำนวน 100 คน จากเพจ เฟซบุ๊กของสาขาวิชากายภาพบำบัด โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Sampling) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ด้วยแบบสอบถามออนไลน์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาย 28 คน คิดเป็น 28 เปอร์เซ็นต์ หญิง 72 คน คิดเป็น 72 เปอร์เซ็นต์ ผลการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบคาแรคเตอร์ พบว่า คาแรคเตอร์ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์โดยรวมอยู่ในระดับดี $\bar{x}$=4.08 ความสวยงามอยู่ในระดับดี $\bar{x}$=4.27 และมีความน่าจดจำ อยู่ในระดับดี $\bar{x}$=4.23 โดยตัวคาแรคเตอร์มีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์สาขาวิชากายภาพบำบัดได้เป็นอย่างดี

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการทดลองของกลุ่มผู้บริโภค มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดี มีความสวยงาม และน่าจดจำ และน่าจดจำ สอดคล้องกับงานวิจัยของเอม อึงจิตรไพศาล ว่า ตัวการ์ตูนที่มีคาแรคเตอร์เฉพาะสามารถถ่ายทอดอารมณ์ หรือแสดงแนวคิดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายและน่าจดจำ (เอม อึงจิตรไพศาล: 2552) ซึ่งการออกแบบคาแรคเตอร์นี้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ของสาขาวิชากายภาพบำบัดที่มีอัตลักษณ์น่าจดจำ และเป็นที่รู้จักมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ควรมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้สอดรับกับคาแรคเตอร์ใหม่ของสาขาวิชากายภาพบำบัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการสร้างคาแรคเตอร์ ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์สูงสุดในการนำไปใช้งาน

(2) ควรมีการเพิ่มรูปภาพที่หลากหลายและสื่อถึงความเป็นอัตลักษณ์ของวิทยาลัยมากกว่านี้เพื่อใช้งานใน โอกาสต่าง ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงผ่านไปด้วยดีเพราะได้รับความร่วมมือจาก คณาจารย์ในสาขาวิชากายภาพบำบัด และสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาทางวิชาการ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย รวมทั้งช่วยตรวจทาน และแก้ไข โดยการชี้แนะแนวความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยนี้ จนกระทั่งงานวิจัยนี้ประสบสัมฤทธิผลและสำเร็จเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ ขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

ธนัชสร จิตต์เนื่อง. (2556). **คู่มือใช้งาน Illustrator CS6.** สวัสดี ไอที, บจก.

วิสิษฐ์ จันมา. (2547). **การออกแบบภาพยนตร์ Animation ลักษณะไทย**. กรุงเทพ: บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอม อึงจิตรไพศาล. (2552). **การพัฒนากระบวน การออกแบบลักษณะตัวละครการ์ตูนไทยสำหรับสื่อแอนิเมชั่น**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ. **กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศระยะ พ.ศ.2544-2553 ของประเทศไทย**.กรุงเทพฯ : ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิก. 2545.

Microbrand. [ออนไลน์]. (2562, 18 สิงหาคม). **สร้างแบรนด์คาแรคเตอร์**. เข้าถึงได้จาก http://www.microbrand.co/แบรนด์คาแรคเตอร์/.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย กรณีศึกษา : เชียงใหม่

Development Strategies for Aging Social Welfare System in Thailand Case Study : Chiang Mai

สุภาภรณ์ บุญทองเถิง[1] ณัทปภา สุริยะ[2] และ วาทินี พรมทอง[3]
Supaporn boonthongtherng[1] Nathapapha suriya[2] and watinee promthong[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ 1. เพื่อศึกษาระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ 2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ 3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ โดยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณนั้นประชากรเป็นประชาชนที่เป็นผู้สูงอายุคืออายุ 60 ปีขึ้นไปในเชียงใหม่ จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 400 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการถดถอย สำหรับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพประชากรคือ ผู้สูงอายุในเชียงใหม่ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่อยู่ในระดับสูง ระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่อยู่ในระดับสูง ยุทธศาสตร์การพัฒนากับระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง และระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัย

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สูงอายุที่มีคุณภาพด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และด้านการประมวลผลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติมีความสัมพันธ์ส่งผลทำให้เกิดอิทธิพลต่อระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: สวัสดิการสังคม, ผู้สูงอายุ, ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) to study level of development strategies adopted by the government for aging social welfare system in Chiang mai; 2) to study level of development conducted by the government for aging social welfare system in Chiang mai; and 3) to study factors of development strategies that affect aging social welfare system development in Chiang mai. For this quantitative research, the samples are 400 senior citizens age 60 years old or over in Chiang mai selected by Simple Random Sampling method. Data were collected with a questionnaire and were statistically analyzed for percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, and regression. On the other hand, the qualitative study was done with 50 seniors living in Chiang mai through in-depth interview and data were analyzed by content analysis. Results showed that level of development strategies adopted by the government for aging social welfare system in Chiang mai was high. Moreover, the development of aging social welfare system in Chiang mai was also in high level. The development strategies and the level of development of aging social welfare system in Chiang mai were highly related. In addition, the level of development strategies for aging social welfare system in terms of population’s preparation to be quality elderly, elderly social protection system, processing and knowledge development for the elderly, and follow-up assessment of the operation according to the Elderly National Plan had statistically

significant relationships which affected and influenced a level of aging social welfare system development at a significant level of 0.05.

Keywords: development strategies, social welfare, the elderly

บทนำ

สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคมตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตายอาจกล่าวได้ว่า วัฏจักรชีวิต (Life Cycle) ของคนในสังคมแต่ละคนต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งมีข้อคำถามว่า ใครควรจะทำหน้าที่จัดระบบบริการสวัสดิการสังคมให้กับประชาชน และใครควรจะได้รับบริการบ้าง คนทุกคนในสังคมหรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมควรจะได้รับการดูแลก่อน ทำอย่างไรที่จะทำให้คนในสังคมได้รับบริการสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง การกระจายบริการหรือทรัพยากรให้กับประชาชนที่มีลักษณะปัญหาหลากหลาย แตกต่างกันได้รับบริการอย่างเป็นธรรม ประเด็นเหล่านี้ยังมีข้อโต้แย้งเป็นอย่างมากทั้งในด้านปรัชญาแนวคิดพัฒนาการของสังคมแต่ละสังคม และการประยุกต์ใช้ในลักษณะของนโยบาย แผนงานและกิจกรรม ในอดีตการดูแลคุ้มครองสมาชิกของสังคมเป็นบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัวแต่ถ้าครอบครัวใด ไม่สามารถทำหน้าที่เบื้องต้นได้ ระบบสนับสนุนทางสังคม รองลงมาคือระบบเครือญาติ ระบบ เพื่อนบ้าน ระบบชุมชน ก็จะทำหน้าที่ให้การดูแล สงเคราะห์แบบชั่วคราว ในขณะที่องค์กรภาครัฐจะเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบก็ต่อเมื่อระบบสนับสนุนทางสังคมที่ใกล้ตัวของบุคคลนั้นไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าว รัฐบาลจึงมีหน้าที่หลัก โดยมีนโยบายการดูแลทุกข์และสุขของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามอัตภาพของตน ประชาชน ส่วนใหญ่จึงมีความศรัทธา เชื่อถือต่ออำนาจรัฐว่าเป็นผู้ที่เหมาะสมต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมได้เป็น อย่างดี ดังจะเห็นได้จากนโยบายของรัฐในรูปของกฎหมายและพระราชบัญญัติสวัสดิการสังคมของแต่ละประเทศ งานสวัสดิการสังคมจึงขึ้นอยู่กับระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคมวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ จากสถานการณ์โครงสร้างประชากรวัยสูงอายุในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ในประเทศไทยนั้นมีจำนวน และสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.2 ในปี พ.ศ. 2543 และคาดว่าในปี พ.ศ. 2562 สัดส่วนจะเพิ่มเป็นร้อยละ 15.3 ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ว่า ขณะนี้สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging

Society) ดังนั้น การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและต้องการความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนานโยบาย กลไก และการจัดการในพื้นที่ (จังหวัด อำเภอ หรือตำบล) และสร้างมาตรฐานงาน ตัวชี้วัดการทำงาน ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ที่มุ่งเน้นให้เกิดแนวทางสำคัญในการดำเนินงาน ระบบดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยใช้โรงพยาบาลตำบลส่งเสริมสุขภาพและแกนนำ อสม. เป็นหลักในการจัดการและให้บริการ โดยมีหน่วยงานองค์กรในชุมชนให้การสนับสนุนสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ

ที่สำคัญคือ ด้านสุขภาพซึ่งมีการเสื่อมสภาพตามวัย นอกจากนี้ยังพบว่า มีปัญหาการอยู่ตามลำพังสูงมากขึ้นถึงร้อยละ 7.1 ปัญหา ความยากจนทำให้เกิดภาวะพึ่งพาแต่มีบางคนที่ไม่ยากจนแต่ก็ต้องการความช่วยเหลือในบางช่วงของชีวิต และปัญหาสภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวยความสะดวกต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงวัย ดังนั้น การช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่ดีต้องดูแลในทุกมิติพร้อม ๆ กัน

สำหรับนโยบายการดูแลผู้สูงวัยที่แบ่งตามภาวะสุขภาพนั้นแบ่งเป็น 3 ประเด็นคือ สุขภาพดี มีโรคเรื้อรังและหง่อม งอม บอบบาง หากแบ่งตามเกณฑ์การพึ่งพาคือไม่ต้องมีการพึ่งพาเลย พึ่งพาบางส่วนและต้องพึ่งพา ซึ่งนโยบายต้องการนำไปสู่เป้าหมายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้คงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดี สามารถค้นพบโรคและให้การรักษาที่เหมาะสม รวมทั้งการดูแลระยะสุดท้ายเพื่อการจากไปอย่างสมศักดิ์ที่เรียกว่า "อยู่สบาย ตายสะดวก" และสุดท้ายเป้าหมายในการดูแลผู้สูงอายุคือ ต้องบริหารจัดการให้ผู้สูงอายุมีแนวคิดและความสามารถในการดูแลตนเอง "Self-core & self-wisdom" กล่าวโดยสรุปคือมิติของการดูแลผู้สูงวัยคือการดูแลสุขภาพ สร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยใช้หลักการ "ห้าประสานเพื่องานผู้สูงอายุ" โดยการรวมเครือข่ายกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการคลัง โดยบูรณาการทั้งสุขภาพกายจิตและสังคมไปพร้อม ๆ กัน

หลักการการจัดรูปแบบบริการด้านสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ 1. ให้มีการบริการแบบบูรณาการเชิงรุกโดยเน้นครอบครัวและชุมชนเป็นฐานสำหรับผู้สูงอายุทุกคน 2. เน้นระบบการดูแลต่อเนื่องทุกมิติของการดูแลสุขภาพ ทั้งเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการคัดกรอง การดูแลรักษาโรค และความเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพและการดูแลระยะสุดท้าย 3. เน้นให้ผู้สูงอายุและครอบครัวสามารถเข้าถึงบริการที่จัดไว้ 4. จัดการสนับสนุนทางสังคม (social support) ให้สอดประสาน

เพื่อพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุและ 5. บุคลากรทุกระดับการฝึกอบรมเฉพาะทางด้านผู้สูงอายุ (เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ)

การดำเนินการจัดรูปแบบบริการด้านสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ 1. การสร้างเสริมครอบครัวให้เข้มแข็ง โดยสร้างความมั่นคงด้านการเงินทั้งครอบครัวและผู้สูงอายุ ส่งเสริมศักยภาพและความรู้ของผู้แล สร้างเสริมทัศนคติต่อการดูแลผู้สูงอายุ และให้มีการสนับสนุนจากท้องถิ่นและชุมชน 2. การสนับสนุนศักยภาพผู้สูงอายุและการดูแลต่อเนื่องทั้งในแง่ระบบและผู้ดูแล ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบการพัฒนา เช่น จัดให้มีการเตรียมการก่อนสู่วัยสูงวัยทุกด้าน เพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุและครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ความรู้และกิจกรรมทางสังคม จัดบริการสุขภาพและบริการสังคม เอื้อให้ผู้สูงอายุอยู่ในบ้านและเกื้อกูลจากชุมชน โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในชุมชนให้ชัดเจน มีแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านการดูแลผู้สูงอายุทุกระดับโดยรัฐผลิตเองหรือเป็นผู้กำกับดูแล มีระบบการดูแลปฐมภูมิในชุมชนครอบคลุมและสอดคล้องกับปัญหาตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งมีระบบส่งต่อที่เหมาะสม จัดระบบบริการให้เข้าถึงได้โดยง่ายหรือมีระบบบริการเชิงรุกเข้าถึงผู้สูงอายุและผู้ดูแล มีระบบดูแลผู้ดูแลโดยเฉพาะในกลุ่มที่เสี่ยงต่อการมีปัญหาตามมา เช่น ผู้ดูแลที่สูงอายุ กลุ่มที่มีภาระหน้าที่มากมาย หรือกลุ่มที่ต้องดูแลผู้ที่มีปัญหาซับซ้อน เช่น ผู้ป่วย สมองเสื่อม 3. นโยบายชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งมีองค์ประกอบและรูปแบบกิจกรรมพัฒนาได้หลายประการ คือ ให้มีฐานข้อมูลผู้สูงอายุ โดยมีข้อมูลกลุ่มเสี่ยงในแง่มุมต่าง ๆ จัดให้มีกองทุนสนับสนุนการดูแลตลอดจนการบริการสุขภาพและสังคมเพื่อผู้สูงอายุและผู้ดูแล มีการพัฒนา/ช่วยเหลือด้านอาชีพและรายได้แก่ครอบครัวและผู้สูงอายุเพื่อให้คงศักยภาพที่จะดูแลตนเองได้ในครอบครัว มีบุคคล/คณะกรรมการรับผิดชอบการดำเนินการต่าง ๆ รวมทั้งกำกับดูแล สนับสนุนและกำกับดูแลงานบริการทางสุขภาพและสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการ พัฒนาแหล่งข้อมูลข่าวสารและการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต (ศูนย์เอนกประสงค์เพื่อผู้สูงอายุและครอบครัว) และ 4. การจัดบริการเฉพาะในกลุ่มด้อยโอกาสโดยชุมชน อาทิ การบริการด้านอาหาร (ธนาคารอาหาร/การจัดส่งอาหาร) การสนับสนุนให้มีครอบครัวอุปถัมภ์ หรือการดูแลโดยเพื่อนบ้านหรือชุมชนการสนับสนุนยานพาหนะ การปรับลักษณะที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม รวมทั้งการจัดหาให้มีอุปกรณ์เสริม/อุปกรณ์เฉพาะช่วยในการดูแลระบบสนับสนุนทางสังคม

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย เพื่อจะได้ข้อมูลมาพัฒนาระบบสวัสดิการของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น สามารถดูแลผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่เป็นพลังของชาติ ไม่เป็นภาระของชาติ ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า มีแต่รอยยิ้มเข้าหากัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1 . ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

ศึกษายุทธศาสตร์การศึกษาที่มีเนื้อหาครอบคลุม ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรผู้สูงอายุ และยุทธศาสตร์ด้านการประมวลพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติศึกษาการพัฒนาการกำหนดแนวทางในการจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุ ดังนี้ หลักการมีเสรีภาพ หลักการมีส่วนร่วม หลักการได้รับการดูแล หลักการบรรลุความพึงพอใจของตนเอง หลักการความมีศักดิ์ศรี

2. ขอบเขตทางด้านพื้นที่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่เชียงใหม่ โดยใช้สูตรไม่ทราบจำนวนประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 คน

3. ขอบเขตทางด้านเวลา

ศึกษาตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2562 – มีนาคม 2563

สมมติฐานการวิจัย มีดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนามีความสัมพันธ์กับระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่

2. ปัจจัยด้านยุทธศาสตร์การพัฒนามีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่

โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่เป็นผู้สูงอายุคืออายุ 60 ปีขึ้นไป ในเชียงใหม่ได้จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 400 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของประเทศ กรณีศึกษา : เชียงใหม่

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีส่วนประกอบที่สามารถแบ่งได้ 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุใน เชียงใหม่

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดคือ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ให้ตอบได้อย่างอิสระหรือแสดงความคิดเห็น

โดยแบบสอบถามทั้งหมดในส่วนนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับของลิเคิร์ธ (Likert's Rating Scale) 6 ระดับ คือ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 6 จนไปถึง 1อยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย = 5.20 – 6.00 แสดงว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จนไปถึง ค่าเฉลี่ย= 1.00 – 1.83 แสดงว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่ง

การทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.955 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่งคือ

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารงานวิจัย ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ ข้อปฏิบัติของทางราชการและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการศึกษาจากแบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายในเชียงใหม่ ที่ศึกษาจำนวน 400 ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย= และค่า,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน.= เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะตัวอย่าง เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของประชากร และระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเชียงใหม่

2.2 การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน

1. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การหาความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์การพัฒนากับสวัสดิการผู้สูงอายุในเชียงใหม่ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

2. การศึกษาบทบาทของภาครัฐที่มีอิทธิพลต่อระบบสวัสดิการผู้สูงอายุในเชียงใหม่ โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

สำหรับข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) คณะผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการพรรณนาบรรยายสรุปเป็นประเด็นใช้ทฤษฎีและประสบการณ์ในการวิเคราะห์

2.การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุในเชียงใหม่ โดยใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกตัวต่อตัว (in-depth interview) คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

- ประชาชนผู้สูงอายุทั่วไป จำนวน 30 คน

- ตัวแทนกระทรวงสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 10 คน
- เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interview) กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเชียงใหม่ โดยการซักถามพูดคุยกันระหว่างคณะผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการถามเจาะลึกล้วงคำตอบให้ผู้ให้สัมภาษณ์อธิบายอย่างละเอียดถี่ถ้วน และถามถึงเหตุผลด้วย โดยกำหนดแบบสัมภาษณ์ดังนี้

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ-สกุล เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเชียงใหม่ ตลอดจนปัญหาแนวทางแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเชียงใหม่ รวม 50 คน คณะผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมาย โดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน (Standardized Questionnaire) มีลำดับขั้นตอนเรียงเหมือนกัน คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ควบคู่ไปในระหว่างการสัมภาษณ์ การสังเกตวิธีนี้คณะผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วงนอก ไม่เข้าไปร่วมในงานที่ผู้ให้สัมภาษณ์ปฏิบัติงานอยู่ (สุภางค์ จันทวานิช, 2549:45)

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 55 ปีขึ้นไป ส่วนมากที่สุดมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท

ยุทธศาสตร์การพัฒนา พบว่า ระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.07 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.70) โดย

ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพเป็นลำดับแรกในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.23) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.23) , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.76) โดยปัจจัยด้านขยายหลักประกันชราภาพให้ครอบคลุมถ้วนหน้าสูงเป็นลำดับแรกในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.37)

2. ระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ระดับการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 3.95 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.73) โดยปัจจัยด้านจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุและครอบครัวสูงเป็นลำดับแรกอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย= 4.07)

3. ระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.16 ,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.77) โดยปัจจัยด้านรัฐให้อุปกรณ์ช่วยในการดำรงชีวิตประจำวันตามจำเป็นเช่น แว่นตา ไม้เท้า รถเข็น ฟันเทียมแก่ผู้สูงอายุสูงเป็นลำดับแรกอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.28)

4. ระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.02 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.79) โดยปัจจัยด้านเสริมสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติให้สามารถผลักดันนโยบายและภารกิจที่สำคัญด้านผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติสูงในลำดับแรกในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.10)

5. พบว่าระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.09 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.78) โดยปัจจัยด้านมาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัยสูงเป็นลำดับแรกในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย=4.12)

ระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ พบว่าระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.21 ,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.71) โดยปัจจัยด้านการได้รับการดูแลสูงเป็นลำดับแรกอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.25) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่จำแนกตามหลักการมีสิทธิเสรีภาพในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.24 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.79) โดยด้านผู้สูงอายุควรที่จะได้อยู่ในบ้านของตนเองตลอดระยะเวลานานเท่าที่เป็นไปได้สูงเป็นลำดับแรกและอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.29)

2. ระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่จำแนกตามหลักการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.07 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.75) โดยด้านผู้สูงอายุควรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินงานตามนโยบายต่างๆที่จะส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนและสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะกับชนรุ่นหลังได้สูงเป็นลำดับแรกอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.20)

3. ระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่จำแนกตามหลักการได้รับการดูแลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.25 ,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.76) ด้านผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลด้านสุขภาพอนามัยเพื่อได้รับการฟื้นฟูทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ให้ดีขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันหรือชะลอการเจ็บป่วยในระยะเริ่มต้นสูงเป็นลำดับแรกอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.31)

4. ระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่จำแนกตามหลักการบรรลุความพึงพอใจของตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.19 ,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.79) โดยด้านผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถสูงเป็นลำดับแรกในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.23)

5. ระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่จำแนกตามหลักการความมีศักดิ์ศรีในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.21 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.83) ในด้านผู้สูงอายุควรที่ดำรงชีวิตอยู่ด้วยศักดิ์ศรีและความปลอดภัยโดยปราศจากการถูกแสวงหาผลประโยชน์ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจสูงเป็นลำดับแรกอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย= 4.23)

การทดสอบสมมติฐานพบว่า 1. พบว่ายุทธศาสตร์การพัฒนากับระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง (r = 0.861) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01และมีทิศทางเดียวกันนั่นคือ เมื่อยุทธศาสตร์การพัฒนาในภาพรวมเพิ่มขึ้น ระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการ

สังคมผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงตามกัน 2. จากผลการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) มีค่าเท่ากับ 0698 สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระคือ ระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือมีอิทธิพลส่งผลต่อระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุและสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรได้ร้อยละ 84.60 (Adjuster R Square =0.846) เมื่อพิจารณาว่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) พบว่าระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาฯด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ (Beta = 0.254) ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ (Beta = 0.246) และด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ (Beta = 0.285) ในทิศทางบวก มีความสัมพันธ์ส่งผลทำให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมีอิทธิพลส่งผลต่อระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ทำให้ทราบว่าระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุและด้านการประมวลผลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติมีความสัมพันธ์ส่งผลทำให้เกิดอิทธิพลต่อระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย กรณีศึกษา : เชียงใหม่มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 3 ประเด็นดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐต่อระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงและยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพเป็นยุทธศาสตร์ย่อยที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกโดยพิจารณาในปัจจัยด้านขยายหลักประกันชราภาพให้ครอบคลุมถ้วนหน้าที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545) ที่ศึกษาเรื่อง "รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2545" ผลการศึกษาดังกล่าว พบว่าในด้านความต้องการที่จะให้รัฐจัดสวัสดิการต่างๆเพิ่มจากที่มีอยู่ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 92 ต้องการให้รัฐบาลจัดสวัสดิการเพิ่มในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ โดยจัดศูนย์ดูแลกลางวัน

สำหรับผู้สูงอายุ จัดบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพเรื้อรัง และต้องการให้รัฐบาลจัดหางานหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เพื่อจะได้มีงานทำ มีรายได้ ผู้สูงอายุร้อยละ 89.1 ต้องการให้มีการลดหย่อนภาษีให้กับบุคคลที่เลี้ยงดูผู้สูงอายุ เพื่อแบ่งเบาภาระของบุตรหลานที่ดูแลผู้สูงอายุ เมื่อเปรียบเทียบความต้องการช่วยเหลือจากรัฐบาล การใช้บริการสวัสดิการ และความต้องการให้รัฐบาลจัดสวัสดิการเพิ่มของผู้สูงอายุชายและหญิงนั้นไม่แตกต่างกัน

2. ระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยด้านการได้รับการดูแลสูงเป็นความสำคัญลำดับแรก โดยด้านผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลด้านสุขภาพอนามัยเพื่อได้รับการฟื้นฟูทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์ให้ดีขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันหรือชะลอการเจ็บป่วยในระยะเริ่มต้นเป็นความสำคัญลำดับแรกนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิชัย จิตะพันธุ์กุลและคณะ (2542) ได้ทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาด้านสุขภาพและภาวะทุพพลภาพ (ภาวะจำกัดในการปฏิบัติกิจอันเป็นปกติของบุคคลอันเนื่องมาจากความเจ็บป่วยหรือความบกพร่อง หรือความพิการทางร่างกาย) ภาวะพึ่งพาและภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุไทย พบว่า ปัญหาด้านสุขภาพที่ผู้สูงอายุไทยประสบอยู่คือกลุ่มโรคไม่ติดต่อและอุบัติเหตุ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรคเรื้อรัง เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือด ภาวะซึมเศร้าและการหกล้ม เป็นต้น นอกจากนี้ สุทธิชัย จิตะพันธุ์กุลและคณะ (2542) ยังพบว่าปัญหาด้านสุขภาพส่งผลให้ผู้สูงอายุทุก 1 ใน 4 คน ไม่สามารถเคลื่อนไหวหรือทำกิจกรรมได้ตามปกติและถือว่ามีปัญหาทุพพลภาพ โดยมีผู้ที่ประสบปัญหาทุพพลภาพนานกว่า 6 เดือนถึงร้อยละ 19 และประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 4 ประสบปัญหาภาวะสมองเสื่อม และสอดคล้องกับ จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ (2540) พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในเชียงใหม่มีสุขภาพแข็งแรงมากกว่าผู้สูงอายุภาคอื่นๆ ซึ่งคณะผู้วิจัยให้เหตุผลว่าอาจจะเกิดจากการที่ผู้สูงอายุในเชียงใหม่เข้าถึงบริการได้มากกว่าและมีฐานะดีกว่าผู้สูงอายุในภาคอื่นๆ

3. การทดสอบสมมติฐานการศึกษาที่พบว่า ระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และด้านการประมวลผลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติมีความสัมพันธ์ส่งผลทำให้เกิดอิทธิพลต่อระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2553) การจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย

ภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540-2550 ที่ได้บ่งชี้ว่า รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นสังคมสวัสดิการ (Welfare Society) ที่ภาคประชาชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจเข้ามาร่วมจัดบริการกับภาครัฐ ในลักษณะการจัดสวัสดิการแบบบูรณาการ (Welfare Mix) รูปแบบดังกล่าวเป็นการตอบสนองแนวคิดการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง และระบบสวัสดิการแนวใหม่นี้จะมีส่วนช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพและพึ่งตนเองได้ยิ่งขึ้น นำไปสู่เป้าหมายการอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคม โดยมีข้อเสนอในเชิงยุทธศาสตร์ เป็นต้นว่า จัดให้มีกลไกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานระหว่างชุมชน มีการกำหนดภารกิจและแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนการจัดสวัสดิการขององค์กรชุมชน โดยจัดทำรายละเอียดระเบียบ หนังสือสั่งการ และประกาศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับปรุงฐานภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถให้การสนับสนุนการดำเนินงานจัดสวัสดิการขององค์กรชุมชนได้ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมเป็นเจ้าของกลไกระดับนโยบายในฐานะหุ้นส่วน เพื่อมาร่วมคิดและร่วมดำเนินการ ทั้งในการกำหนดประเด็นการขับเคลื่อนผลักดัน และการปฏิบัติตามลำดับความสำคัญก่อนหลังให้สอดคล้องกับสถานะทางการเงินการคลังของประเทศ (เช่น กรณีการดำเนินงานของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ) ควบคู่กับการเสริมสร้างการรับรู้แก่ประชาชนในเรื่องสิทธิในการเข้าถึงบริการ และการพัฒนาศักยภาพการจัดการตัวเองของครอบครัวและชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายการอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย**

รัฐบาลที่เป็นผู้กำหนดและดำเนินการบริหารราชการตามนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนา ควรเร่งให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกในการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเชียงใหม่ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้นว่า ด้านปัจจัยด้านรัฐให้อุปกรณ์ช่วยในการดำรงชีวิตประจำวันตามจำเป็นเช่น แว่นตา ไม้เท้า รถเข็น ฟันเทียมแก่ผู้สูงอายุ รองลงมาในด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยเร่งพัฒนามาตรการพัฒนาระบบข้อมูลด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัย อีกทั้งเร่งพัฒนาด้านการเตรียมความ

พร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพโดยเพิ่มด้านการขยายหลักประกันชราภาพให้ครอบคลุมถ้วนหน้า เช่น เพิ่มเงินให้ผู้สูงอายุ เข้าถึงการรักษาสะดวกสบายขึ้น ครอบคลุมทุกโรค รวดเร็วไม่คอยคิวนาน สร้างโรงพยาบาลเพิ่มขึ้น เพิ่มจำนวนโรงเรียนแพทย์ให้มากขึ้น รับนักศึกษาแพทย์มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาแนวทางการพัฒนาการปรับปรุงข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนใดๆในการดำเนินการปฏิบัติตามมาตรการในยุทธศาสตร์นั้น ๆ เพื่อที่จะได้ข้อค้นพบที่ทำให้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวสามารถมีอิทธิพลส่งผลต่อระดับการพัฒนาระบบสวัสดิการผู้สูงอายุได้อย่างแน่แท้ ในบริบทพื้นที่อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. (2540). **การสำรวจสุขภาพประชากรวัย 50 ปีขึ้นไป:ประเทศไทย ปี พ.ศ.2538/โดยคณะทำงานโครงการสำรวจผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2538.** นนทบุรี. โครงการสำนักพิมพ์สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

สำนักงานสถิติแห่งขาติ. (2545). **รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2545.** สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

สุภางค์ จันทวานิช. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 14 กรุงเทพ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด

Personnel’s Participation in Developing Quality Organizational Management of Chiang Mai Lanna Trade Co., Ltd.

อัมพรรัตน์ กาวินา[1] และพรพรรณ สีเทียน[2]
Pornpan Seethian and Amphornrat Kawina

บทนำ

ในปัจจุบันองค์การการบริหารแบบมีส่วนร่วม กำลังเป็นที่นิยมและใช้เป็นข้อได้เปรียบของเส้นทางในการแข่งขันทางธุรกิจ โดนเน้นเป้าหมายของการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาในการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งแนวคิดหลักของการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือการให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลเป็นนวัตกรรมในการบริหารที่สนับสนุน ให้กลุ่มงานมีส่วนร่วมเป็นศูนย์กลางของการดำเนินการโดยมีการสื่อสาร การฝึกอบรม และการใช้พลังอำนาจในการชักจูงและร่วมมือกัน การให้บุคคลมีส่วนร่วมในการเกี่ยวข้อง ในการดำเนินหรือปฏิบัติภาระกิจต่างๆ ย่อมทำให้บุคคลมีความผูกพันต่อกิจกรรมและต่อองค์การ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2542) การที่พนักงานทุกคนในองค์การส่วนร่วมจะทำให้เกิดผลดีและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์หลายประการคือการมีส่วนร่วมทำให้เกิดคุณภาพในการตัดสินใจและได้แผนการทำงานที่เกิดจากความหลากหลาย ทัศนะที่แตกต่าง ส่งเสริมให้พนักงานในองค์การเกิดความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ (ถวิล มาตรเลี่ยม, 2545) บริษัทเชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัดเป็นบริษัทที่เป็นผู้ผลิตและจัดจำหน่ายลิควิดไนโตรเจนที่ใช้ในธุรกิจอุตสาหกรรม ลิควิดออกซิเจนที่ใช้ในสถานพยาบาล โรงพยาบาลชั้นนำต่างๆ เป็นผลิตภัณฑ์หลักซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของธุรกิจต่างๆที่สำคัญในปัจจุบัน การที่องค์การจะสามารถดำเนินธุรกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้นั้น นอกจากการผลักดันสินค้าให้เข้าสู่ธุรกิจที่ใช้ในตัวผลิตภัณฑ์ของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัดแล้ว การบริหารการจัดการภายในองค์การในการพัฒนาคุณภาพการ

[1] อาจารย์ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

บริหารจัดการองค์การก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญตามวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาคุณภาพ ขององค์การที่บุคลากรในหน่วยงานจะต้องมีขีดความสามารถที่จะเรียนรู้และปรับตัวตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง คือ จะต้องเป็นคนที่ดีมีความพร้อมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายถึงการที่บุคลากรจะต้องมีส่วนร่วม มีความพร้อมมีความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการเรียนรู้ ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่ต่างๆ เพื่อมุ่งสู่องค์การที่มีขีดความสามารถในการพัฒนาได้สูง (บริษัทแอร์โปรดัคส์อินดัสตรีย์จำกัด, 2556) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากร ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์การทำงานในองค์การ แผนกที่ปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านความรู้และทัศนคติ ประกอบด้วย ความรู้และทัศนคติของบุคลากรต่อการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในองค์การ ประกอบด้วย การจัดการองค์การ วัฒนธรรมองค์การ การสื่อสาร และแรงจูงใจ (ศรีจรรยา โชติก, 2552)สิ่งที่สำคัญที่สุดในการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการปรับปรุงองค์การเมื่อองค์การประสบปัญหา คือ การบริหารจัดการทีมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างทั่วทั้งองค์การก่อนที่จะจัดการไม่ได้และกลายเป็นปัญหาที่เรื้อรังเกิดขึ้นในกระบวนการต่างๆโดยมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ผู้บริหารต้องทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจให้เป็นตัวอย่างแก่พนักงานอีกทั้งต้องสร้างแรงบันดาลใจให้กับพนักงานทุกระดับ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงองค์การ เพื่อแก้ไขปัญหาทุกปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกกระบวนการ โดยหากมีการจัดการแบบนี้ทุกระดับจะก่อให้เกิดการยอมรับในความรับผิดชอบและเกิดความโปร่งใสในการผลิตต่างๆ และเมื่อผู้บริหารแต่ละคนดำเนินการแบบเดียวกันจะทำให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงองค์การโดยไม่เกิดการต่อต้านก่อให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพในที่สุด (Hersey, P. & Blanchard, K. H., 1977)

จากปัญหาดังกล่าวนี้เอง ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและอยากศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด เพื่อค้นหาสาเหตุ อุปสรรคของการมีส่วนร่วมของบุคคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การ ดังนั้นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัดในครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ทั้งในทางวิชาการและทางปฏิบัติ โดยจะนำผลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนายระหว่างปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านความรู้และทัศนคติ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด ทั้งหมด 400 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด มีบุคลากรทั้งหมด 400 ราย ประกอบด้วย แผนกผู้บริหาร แผนกขายและการตลาด แผนกวิจัยและพัฒนา แผนกโรงงาน แผนกบัญชี แผนกวิศวกรรม และแผนกทรัพยากรมนุษย์และบุคคล จากนั้นใช้วิธีการเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด จำนวนและการสุ่มอย่างง่าย

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การ ของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การ บริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทัศนะคติ ด้านการจัดการองค์การ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ด้านการสื่อสารในองค์การ ด้านอนามัย ด้านแรงจูงใจ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากการชากรทั้งหมด ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ บุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด มีบุคลากรทั้งหมด 400 ราย ประกอบด้วย แผนกผู้บริหาร แผนกขายและการตลาด แผนกวิจัยและพัฒนา แผนกโรงงาน แผนกบัญชี แผนกวิศวกรรม และแผนกทรัพยากรมนุษย์และบุคคล (ข้อมูลจากบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด เมื่อเดือนกันยายน, 2556)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

1.สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบข้อ (check list)

2.ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การ ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทัศนะคติ ด้านการจัดการองค์การ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ด้านการสื่อสารในองค์การ ด้านอนามัย ด้านแรงจูงใจ

3.การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การ ลักษณะของข้อมูลเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การ จำนวน 8 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างและขอรับคืนด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจนครบตามจำนวน แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ผล

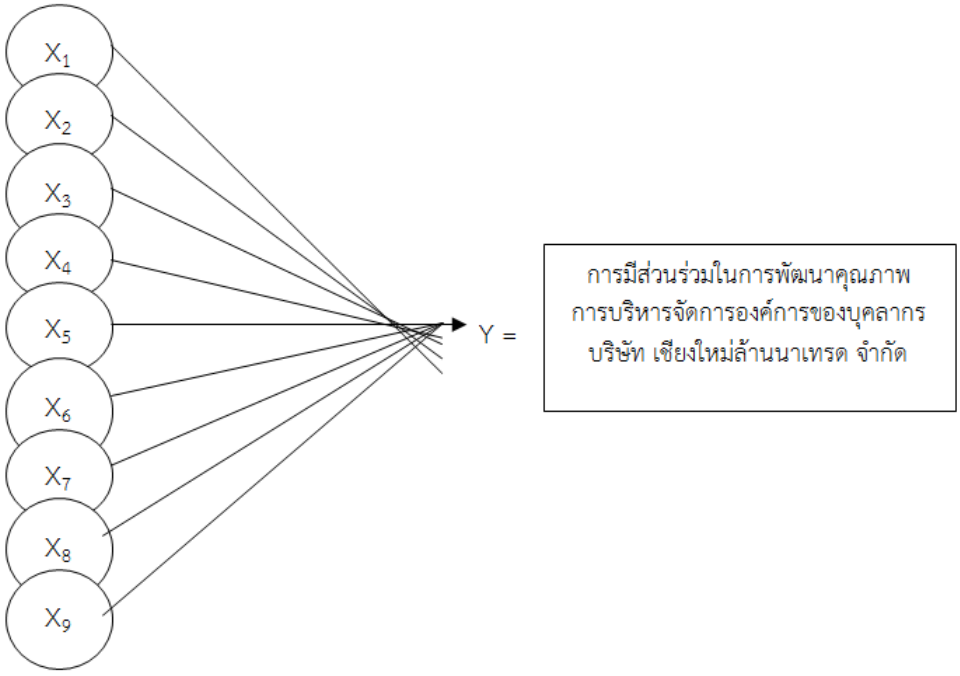
การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.นำแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมคืนมาทั้งหมด ตรวจความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของการตอบ โดยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับของลิเคิร์ธ (Likert’s Rating Scale) 6 ระดับ คือ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 6 จนไปถึงความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 5.20 – 6.00 แสดงว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.83 แสดงว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.955 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

2. คำนวณตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญในการทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

1. การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีรูปแบบของการทดสอบดังนี้

โดยที่ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรพยากรณ์)X) ได้แก่ ปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย

X_1แทน ปัจจัยทางด้านเพศ

X_2แทน ปัจจัยทางด้านประสบการณ์การทำงานในองค์การ

X_3แทน ปัจจัยทางด้านแผนกที่ปฏิบัติงาน

X_4แทน ปัจจัยทางด้านความรู้

X_5แทน ปัจจัยทางด้านทัศนคติ

X_6แทน ปัจจัยทางด้านการจัดการองค์การ

X_7แทน ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ

X_8แทน ปัจจัยทางด้านการสื่อสารในองค์การ

X_9แทน ปัจจัยทางด้านแรงจูงใจ

ตัวแปรตาม หรือตัวแปรเกณฑ์)Y) คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด

ผลการวิจัย

ปัจจัยด้านบุคลาก รพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานด้านประชากรศาสตร์ของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด บุคลากรเป็นเพศชาย 198 รายคิดเป็นร้อยละ 73.9เป็น 0 เพศหญิง73 รายคิดเป็นร้อยละ 26.1 บุคลากรประสบการณ์การทำงานในองค์การน้อยกว่า 1 ปี มีจำนวน 28 รายคิดเป็นร้อยละ 6.8บุคลากรประสบการณ์การทำงานในองค์การ0 1-5 ปี มีจำนวน 85 รายคิดเป็นร้อยละ 27.50 ประสบการณ์การทำงานในองค์การ 6-10 ปี มีจำนวน 137 รายคิดเป็นร้อยละ 48.9 0 ประสบการณ์การทำงานในองค์การ11-15 ปี มีจำนวน 52 รายคิดเป็นร้อยละ 15.40 ประสบการณ์การทำงานในองค์การ มากกว่า 10 ปี มีจำนวน 10 รายคิดเป็นร้อยละ 1.4 บุคลากรที่ปฏิบัติงานมี 7 แผนก ได้แก่ แผนกผู้บริหาร 20 รายคิดเป็นร้อยละ 7.1 แผนกขายและการตลาด 40 รายคิดเป็นร้อยละ 12.5 0 รายคิดเป็นร้อยละ25 แผนกวิจัยและพัฒนา11.475 แผนกโรงงาน 0 รายคิดเป็นร้อยละ 28.6 แผนกบัญชี รายคิดเป็นร้อยละ 109.3 แผนกวิศวกรรม 075 รายคิดเป็นร้อยละ 26.8แผนกทรัพยากรมนุษย์และ 0 รายคิดเป็นร้อยละ8 บุคคล4.3

ปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ และสภาพแวดล้อมในองค์การของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ และสภาพแวดล้อมในองค์การของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด มีปัจจัยที่บุคลากรเห็นด้วยมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทัศนคติ (ค่าเฉลี่ย = 3.76, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.24) ด้านการจัดการองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 3.52, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.40) ด้านวัฒนธรรมองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 3.82, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.59) ด้านการสื่อสารในองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 3.84, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.57) ด้านแรงจูงใจ (ค่าเฉลี่ย = 3.92, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.58) และมีปัจจัยที่บุคลากรเห็นด้วยปานกลาง 1 ปัจจัยได้แก่ ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.36, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.33)

จากการศึกษาพบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านความรู้โดยภาพรวม บุคลากรเห็นด้วยปานกลางว่ามีบุคลากรความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 3.36, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.33) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า บุคลากรมีความเห็นด้วยมาก 2 ข้อ เห็นด้วยปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนามีประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 4.18, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.53) รองลงมา คือ บุคลากรมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 3.65, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.84) ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 2.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.51) แสดงให้เห็นว่าองค์การควรให้ความสำคัญในเรื่องการให้ความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์การ

จากการศึกษาพบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านทัศนคติโดยภาพรวม บุคลากรเห็นด้วยมากว่าบุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 3.76, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.24) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า บุคลากรมีความเห็นด้วยมาก 4 ข้อ เห็นด้วยปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรมีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 4.59, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.49) รองลงมา คือ บุคลากรเห็นว่าการพัฒนาองค์การต้องอาศัยความร่วมมือของคนในองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 4.59, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.49) ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรเห็นว่ามีการประสานงานที่ดีของบุคลากรในองค์การระหว่างแผนก (ค่าเฉลี่ย

= 2.56, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.82) แสดงให้เห็นว่าองค์การควรมีการส่งเสริมด้านความสามัคคีของบุคลากรในแผนกต่างๆ และระหว่างแผนกเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาองค์การ

จากการศึกษาพบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการจัดการองค์การโดยภาพรวม บุคลากรเห็นด้วยมากว่าองค์การมีการจัดการองค์การที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 3.52, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.40) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า บุคลากรมีความเห็นด้วยมาก 2 ข้อ เห็นด้วยปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรเห็นว่าบรรยากาศในองค์การมีความเหมาะสมต่อการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.13, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.79) รองลงมา คือ บุคลากรเห็นว่าองค์การมีทรัพยากรที่เหมาะสมในการพัฒนาบุคลากร (ค่าเฉลี่ย = 4.12, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.76) ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรเห็นว่าองค์การมีการจัดระบบการทำงานที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 3.02, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.66) แสดงให้เห็นว่าองค์การควรให้ความสำคัญในเรื่องการจัดระบบการทำงานให้มีความรวดเร็ว และชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์การ

จากการศึกษาพบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การโดยภาพรวม บุคลากรเห็นด้วยมากว่าองค์การมีวัฒนธรรมองค์การที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 3.82, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.59) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า บุคลากรมีความเห็นด้วยมากทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรเห็นว่าวัฒนธรรมองค์การมีส่วนในการกระตุ้นให้เกิดความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 4.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.83) รองลงมา คือ บุคลากรเห็นว่าการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.89, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.85) ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรเห็นว่าองค์การควรมีการปรับปรุงวัฒนธรรมองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 3.52, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.89) แสดงให้เห็นว่าองค์การควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุงวัฒนธรรมองค์การอย่างเสมอ เพื่อให้เหมาะสมต่อการดำเนินงานขององค์การในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการสื่อสารในองค์การโดยภาพรวม บุคลากรเห็นด้วยมากว่าองค์การมีการสื่อสารในองค์การที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 3.84, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.57) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า บุคลากรมีความเห็นด้วยมากทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรมีความรู้สึกที่ดีต่อการสื่อสารระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.02, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.78) รองลงมา คือ บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้

(ค่าเฉลี่ย = 3.98, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.81) ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรเห็นว่าผู้บริหารควรมีการสื่อสารถึงนโยบายหรือแนวทางที่ชัดเจน และทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย = 3.63, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.89) แสดงให้เห็นว่าองค์การควรให้ความสำคัญในเรื่องการสื่อสารในด้านนโยบายและแนวทางที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรเข้าใจและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

จากการศึกษาพบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านแรงจูงใจโดยภาพรวม บุคลากรเห็นด้วยมากว่าองค์การมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 3.92, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.58) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า บุคลากรมีความเห็นด้วยมากทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรเห็นว่าความสำเร็จขององค์การในการบริหารจัดการ เป็นแรงจูงใจที่ดีในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.04, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.78) รองลงมา คือ บุคลากรเห็นว่าสภาพในการทำงานที่ดีทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.03, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.74) ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรเห็นว่าความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานเป็นแรงจูงใจในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.87) แสดงให้เห็นว่าองค์การควรให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานที่ดี

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.28, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.29) เมื่อศึกษาเป็นรายข้อพบว่าบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การมาก 1 ข้อ มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การปานกลาง 7 ข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบาย วัตถุประสงค์ หรือกิจกรรมที่องค์การจัดทำขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.47, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.82) รองลงมา คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ค่าเฉลี่ย = 3.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.71) ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 3.18, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

= 0.69) แสดงให้เห็นว่าผลตอบแทนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคลากรเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด โดยจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยเทคนิคแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression) จากตัวแปรทำนายทั้งหมด 9 ตัวแปร พบว่ามีตัวแปรที่เข้าสู่สมการ 3 ตัวแปร คือ ด้านทัศนคติ (X_5) ประสบการณ์การทำงานในองค์การ (X_2) และด้านความรู้ (X_4) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ตารางการวิเคราะห์ความแปรวนการถดถอยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด (Y)

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
Regression	1.598	3	0.425	3.753	0.002[a]
Residual	20.951	397	0.072		
Total	19.852	397			

a. Predictors: (Constant), ด้านทัศนคติ, ด้านประสบการณ์การทำงานในองค์การและด้านความรู้

b. Dependent Variable: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตาม สถิติทดสอบ คือ F มีค่าเท่ากับ 3.753ค่า Sig เท่ากับ ระดับ 0.002 นัยสำคัญ(α) เท่ากับ และค่า 0.05Sig < 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระอย่างน้อย ตัว ที่มีความสัมพั 1นธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด (Y)

Model	Unstandardized Coefficients		t	Sig
	B	Std. Error		
(Constant)	2.218	0.306	7.256	0.000
ด้านทัศนคติ	0.155	0.075	2.060	0.040
ด้านประสบการณ์การทำงานในองค์การ	0.046	0.021	2.156	0.032
ด้านความรู้	0.107	0.054	1.988	0.048

Dependent Variable: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด

R = 0.674, R Square = 0.454, Adjusted R Square = 0.435, Std. Error of the Estimate= 0.29260

จากตารางที่ 2 สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด 3 ตัว สามารถพยากรณ์ได้ว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่า 0.674 และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R2) มีค่า 0.454 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับแก้ (R2adj) มีค่า 0.435

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มของตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญต่อตัวแปรตาม คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด ที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด คือ ด้านทัศนคติ (X5) ประสบการณ์การทำงานในองค์การ (X2) และด้านความรู้ (X4) ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัว ร่วมกันพยากรณ์ภาพรวมของตัวแปรตาม (Y) คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัดได้ร้อยละ 45.4 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SEE) มีค่า 0.292 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากการแสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ภาพรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัทเชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด (Y) ได้ คือ (Y) =2.218+0.155X5+0.046X2+0.107X4

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัด คือ 3 ปัจจัยได้แก่ 1) ด้านทัศนคติ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในเรื่อง ความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การ รองลงมาคือ การพัฒนาองค์การต้องอาศัยความร่วมมือของคนในองค์การ 2) ปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงานในองค์การ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานในองค์การ 31-40 ปี รองลงมาคือ 26-30 ปี 3) ปัจจัยด้านความรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนามีประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การ รองลงมาคือ ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยที่ส่งผลอย่างมาก 3 ปัจจัย ในการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การของบุคลากรบริษัท เชียงใหม่ล้านนาเทรด จำกัดเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้ดังนี้ ปัจจัยด้านทัศนคตินั้น บุคลากรเห็นว่า องค์การควรมีการส่งเสริมด้านความสามัคคีของบุคลากรในแผนกต่างๆ และระหว่างแผนกเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาองค์การ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่ คือ ทัศนคติ ความตระหนัก ความรู้ เทคนิค ความสามารถที่หลากหลาย และภาวะผู้นำ 2) ปัจจัยด้านประชาชนและภาคส่วนต่างๆ และ3) ปัจจัยด้านที่ปรึกษา (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551) ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงานของบุคลากรนั้นมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์การสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของเหมืองแม่เมาะ ในข้อที่ว่าลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันในภาพรวม ได้แก่ เพศ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ระดับของตำแหน่งทางการทำงาน ตำแหน่งงานในระบบบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (วัชราพร ศิรเทพประไพ, 2550) ด้านความรู้ องค์การควรให้ความสำคัญในเรื่องการให้ความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การเพื่อให้เป็นประโยชน์ใน

การพัฒนาองค์การ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยที่เอื้อเพื่อให้วงจรของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมบรรลุผล คือ การทำงานแบบพหุภาคี หลายภาคส่วน ความสนใจที่จะทำร่วมกัน ทั้งภาคประชาชนและราชการ การมีความรู้ มีปัญญา การมีความคิดริเริ่ม การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเจ้าหน้าที่ ผู้บริหารและประชาชน การมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ การมีการเสริมกำลัง การสร้างความประทับใจในผลงานที่เกิดขึ้น สร้างแรงจูงใจในการทำความดีร่วมกัน โดยจุดหมายปลายทางของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมก็คือ การมีภูมิคุ้มกันสังคมนั้นๆ อย่างหาค่ามิได้ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. บุคลากรเห็นว่ามีการประสานงานที่ดีของบุคลากรในองค์การระหว่างแผนกยังไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นผู้บริหารองค์การควรมีการส่งเสริมด้านความสามัคคีของบุคลากรในแผนกต่างๆ และระหว่างแผนก เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาองค์การ

2. บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การไม่มากเท่าที่ควร ดังนั้นผู้บริหารองค์การควรให้ความสำคัญในเรื่องการให้ความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การ เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์การ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการขององค์การว่าประสบความสำเร็จมากน้อยในระดับใด

2. ควรมีการศึกษาถึงระดับความพึงพอใจในองค์การ ในการดำเนินการในการพัฒนาคุณภาพบริหารจัดการองค์การของบริษัท เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการทำงานขององค์การให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ถวิล มาตรเลี่ยม. (2545). **การปฏิรูปการศึกษา: โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). **การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการ**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). **ระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด: ทำอย่างไรให้เป็นจริง**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

วัชราพร ศิรเทพประไพ. (2550). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของเหมืองแม่เมาะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรีจรรยา โชติก. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่าวนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). **ภาวะผู้นำในทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Hersey, P. & Blanchard, K. H. (1977). **Management of organizational behavior: Utilizing human resources**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice–Hall.

ประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่

Organizational Effectiveness of the Department of Education, Chiang Mai Metropolitan Administration

พรรณทิมา วรรณสุทธิ์ [1] ศักดิ์ดา เกิดการ [2]
Phantima wannasut [1] Sakda Kradkan [2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1)เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ 2) เพื่อวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรจากทุกส่วนราชการในสำนักการศึกษา จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสหสัมพันธ์ของเพียรสัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่ ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ นโยบายของผู้บริหารเชียงใหม่ คุณภาพบุคลากร และทรัพยากร 2) ระดับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ประสิทธิผลองค์การ, ปัจจัยที่ส่งผล, สำนักการศึกษา เชียงใหม่

Abstract

The purposes of this research were 1) to analyze factors that affect organizational effectiveness of the Department of Education, Chiang Mai Metropolitan Administration and 2) to analyze level of effectiveness of the Department of Education, Chiang Mai Metropolitan Administration. The population consisted of 200 personnel from the

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Department of Education. The instrument used was questionnaire.The statistics used in this research were percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation and stepwise multiple regression analysis. Results of the study are as follows: 1) Factors affecting organizational effectiveness of the Department of Education in BMA that had overall statistically significance of 0.05 were policy of the executives, quality of personnel, and resources. 2) Overall organizational effectiveness of the Department of Education was in high level.

Keywords: Organization Effectiveness, Factors Affecting, Educational Department Chiang Mai Metropolitan Administration

บทนำ

ระบบบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของเชียงใหม่ จัดในลักษณะของสายการบังคับบัญชา ซึ่งผู้บริหาร คือ ผู้ว่าราชการเชียงใหม่ ปลัดเชียงใหม่ สำนักงานเขต และโรงเรียน ตามลำดับโดยมีสำนักการศึกษาเป็นหน่วยงานในสังกัดเชียงใหม่ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดนโยบาย เป้าหมาย จัดทำพัฒนาแผนการศึกษาของเชียงใหม่ ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางเครือข่ายสารสนเทศด้านการศึกษา พัฒนาข้าราชการครู นิเทศติดตามและส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีโรงเรียนสังกัดเชียงใหม่ จำนวน 438 แห่ง กระจายในพื้นที่ 50 สำนักงานเขต ใช้งบประมาณสนับสนุนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 11,336,131,500 บาท แบ่งเป็น งบประมาณเชียงใหม่ จำนวน 2,853,483,900 บาท และ งบอุดหนุนจากรัฐบาล จำนวน 8,482,647,600 บาท (สำนักการศึกษา เชียงใหม่, 2560) ซึ่งนอกจากการสนับสนุนให้จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ มีผลการประเมินที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับนานาชาติแล้ว ยังต้องสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกได้อย่างมั่นใจ พร้อมเข้าสู่สังคมอาเซียนได้อย่างภาคภูมิ และสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุก

ฝ่ายช่วยสนับสนุนให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เกิดความหลากหลาย ต่อเนื่อง ร่วมสร้างประสบการณ์ตรงเปิดโอกาสให้เด็กเชียงใหม่ได้เรียนรู้ และปฏิบัติจริง

จากข้อมูลผลการทดสอบจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสังกัดเชียงใหม่ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระยกเว้นกลุ่มสาระภาษาอังกฤษ แต่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระ ในระดับประถมศึกษายังมีนักเรียนที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ อีกทั้งภาพลักษณ์ของโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง โรงเรียนสังกัดเชียงใหม่เป็นโรงเรียนที่ให้บริการเรียนฟรี ให้โอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคน แต่มักจะเป็นทางเลือกสุดท้ายที่จะตัดสินใจเลือกให้บุตรหลานเข้าเรียน(สำนักการศึกษา เชียงใหม่, 2560) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการดำเนินงานในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาของสำนักการศึกษา ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การที่จะเป็นตัวตัดสินว่า การบริหารและองค์การประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด

การบริหารงานหรือการดำเนินงานใดๆของสำนักการศึกษา ย่อมส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามพันธกิจที่ต้องการนั้น บุคลากรทุกคนของสำนักการศึกษาจากทุกส่วนราชการ ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วิธีคิดในการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิผลองค์การซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติงาน ดังจะเห็นได้จากทฤษฎีทางการบริหาร ล้วนมุ่งไปสู่การบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลขององค์การทั้งสิ้น เพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับหรือขอบเขตของความสำเร็จ ในการวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาองค์การ นอกจากนี้นักสังคมศาสตร์ยอมรับว่ามนุษย์มีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยองค์การในรูปลักษณ์ต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของตน การทำงานขององค์การจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์มากขึ้นเป็นลำดับ จึงเกิดคำถามที่น่าสนใจตามมาว่า ประสิทธิผลองค์การหรือผลในการทำงานขององค์การนั้นเป็นอย่างไร ควรจะปรับปรุงอย่างไรจึงจะทำให้สมาชิกหรือสังคมโดยรวมได้รับผลประโยชน์ ซึ่งในการตอบประเด็นคำถามเหล่านี้ จำเป็นต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานขององค์การโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่ามีความคุ้มค่าหรือไม่(ญานิศา บุญจิตร์, 2552) สำหรับแนวทางในการประเมินประสิทธิผลองค์การมีหลากหลายรูปแบบ และมีตัวแปรในการประเมินที่แตกต่างกัน โดยแนวทางหนึ่งที่ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้นำแนวคิดการประเมินแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มาใช้เป็นกรอบในการ

ประเมินองค์การภาครัฐ โดยยึดหลักการสำคัญว่า องค์การภาครัฐที่มุ่งหมายให้เป็นองค์การสมรรถนะสูง สามารถปฏิบัติภารกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องปฏิบัติตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และ วัดประสิทธิผลขององค์การในมิติต่างๆ ลดความซ้ำซ้อน และภาระงานเอกสารเพื่อให้ส่วนราชการมุ่งเน้นเฉพาะตัวชี้วัดหลักที่มีความจำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2549)

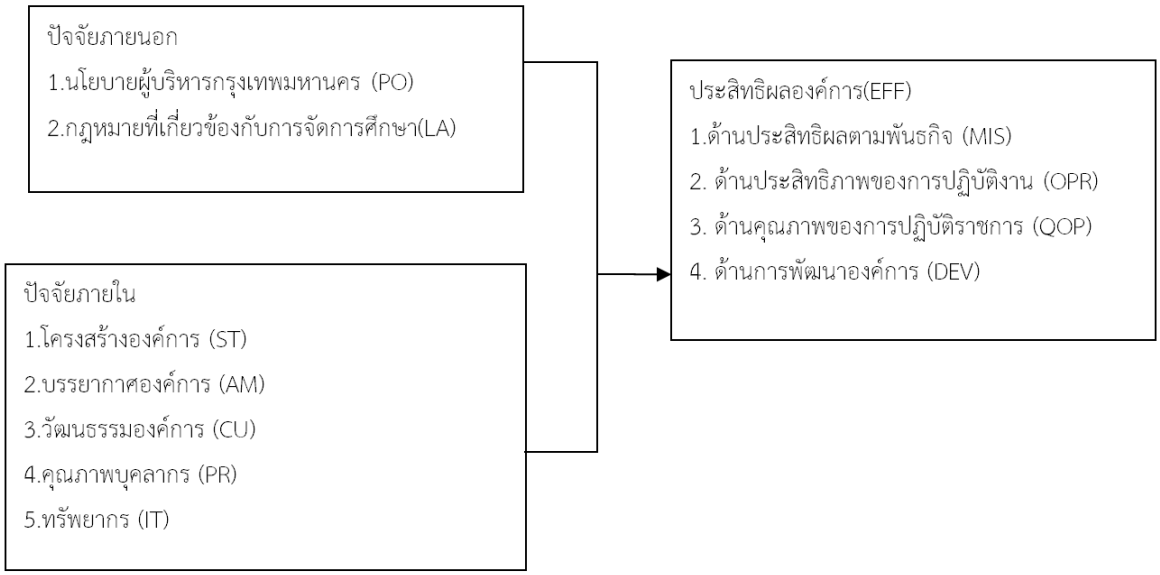
แนวทางการประเมินประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วัยใช้แนวทางการประเมินของเชียงใหม่ที่นำแนวทางการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการมาปรับใช้กับหน่วยงานในสังกัด(สำนักงานคณะกรรมการเชียงใหม่, 2560) ได้แก่ มิติที่ 1 ด้านประสิทธิผล เป็นการแสดงผลลัพธ์ของตัวชี้วัดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ขององค์การ มิติที่ 2 ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน เป็นการแสดงผลลัพธ์ของตัวชี้วัดสำคัญด้านตัวชี้วัดด้านการเงินและงบประมาณรวมทั้งรอบเวลากระบวนการสร้างคุณค่า และกระบวนการสนับสนุน มิติที่ 3 ด้านคุณภาพของการปฏิบัติราชการ เป็นการแสดงผลลัพธ์ของตัวชี้วัดสำคัญด้านความพึงพอใจและไม่พึงพอใจตลอดจนคุณค่าในมุมมองของผู้รับบริการ และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ มิติที่ 4 ด้านการพัฒนาองค์การ เป็นการแสดงผลลัพธ์ตัวชี้วัดด้านระบบงานการเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนพฤติกรรมที่มีจริยธรรม การฝ่าฝืนจริยธรรม และการกำกับดูแลที่ดีขององค์การ ซึ่งทั้ง 4 ด้านครอบคลุมสำหรับการประเมินองค์การเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงสำนักการศึกษา ได้อย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของเชียงใหม่ นอกจากการประเมินประสิทธิผลองค์การเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาแล้ว สิ่งสำคัญในการศึกษาประสิทธิผลองค์การอีกประการหนึ่งคือการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การ ซึ่งจากการสังเคราะห์แนวคิดในการบริหารองค์การของงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การในลักษณะที่หลากหลาย แต่ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การภาครัฐมีไม่มากนัก คณะผู้วัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาสำนักการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่

วรรณกรรมที่เกี่ยวและกรอบแนวคิด

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล จากแนวคิด หลักการ ของ Gibson and other (Gibson, 2006) , Gerloff (Gerloff, 1985) ,Steers (Steers, 1977) และ Robbins(Robbins, 1990) เพื่อให้ได้ลักษณะของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ และศึกษาแนวคิดการวัดประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ตามแนวทางการประเมินของเชียงใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการเชียงใหม่, 2560) ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง กำหนดประชากร และผู้ให้ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วัยใช้สำนักการศึกษา เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ และเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ บุคลากรจากทุกส่วนราชการในสำนักการศึกษา ได้แก่ กองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง หน่วยศึกษานิเทศก์ กองพัฒนาข้าราชการครูเชียงใหม่ สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา และกองเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน จำนวนทั้งสิ้น 350 คน

สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ ของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert) แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) สอบถามข้อมูลทั่วไปได้แก่ เพศ อายุ และตำแหน่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ 2) สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านนโยบายของผู้บริหารเชียงใหม่ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านบรรยากาศองค์การ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ด้านคุณภาพบุคลากร และด้านทรัพยากร รวม 44 ข้อ 3) สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ประกอบด้วย ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพการปฏิบัติราชการ และด้านการพัฒนาองค์การ รวม 15 ข้อ ซึ่งตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ(Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.879-0.925

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามให้แก่ บุคลากรทั้งหมด 350 ชุด และได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ตอบกลับมา 200 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบวัดประสิทธิผลองค์การโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ 2 ประเภท คือ สถิติบรรยาย โดยหาค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิงโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวแปร โดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (stepwise)

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ เป็นบุคลากรจากทุกส่วนราชการ จำนวน 200 คนคิดเป็นร้อยละ 84.11 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 79.50 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 38.50 และส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ร้อยละ 24.40

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ คณะผู้วัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกและตัวแปรปัจจัยภายในที่มีต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าตัวแปรปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในทุกด้านที่

เป็นตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับตัวแปรตาม คือประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา จึงสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปรตัวแปรตาม ทั้งนี้ได้ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรอิสระ พบว่าไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่า VIF (Variance Inflation Factor) น้อยกว่า10 (สุฤดี โกศัยเนตร, 2555) อันแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณโดยใช้เทคนิคการเลือกตัวแปร โดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (stepwise)

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่พบว่ามีตัวแปร 3 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การโดยรวมของสำนักการศึกษา และตัวแปรต่างๆสามารถอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลองค์การได้ร้อยละ 56.60(Adjusted R^2= 0.566, Durbin Watson = 1.897, F = 53.53)1)โดยตัวแปรที่สามารถทำนายประสิทธิผลองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1)นโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ (b = 0.298, p < 0.05) 2) คุณภาพบุคลากร (b = 0.401, p < 0.05) และ3)ทรัพยากร (b= 0.138, p < 0.05) อธิบายได้ว่า ตัวแปรนโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ คุณภาพบุคลากร และทรัพยากรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิผลองค์การโดยรวมของสำนักการศึกษา

สมการคือ EFF = 0.848 + 0.298(PO) + 0.401(PR) + 0.138(IT)

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ พบว่า มีตัวแปร 3 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ และตัวแปรต่างๆสามารถอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลองค์การได้ร้อยละ 39.40 (Adjusted R^2= 0.394, Durbin Watson = 2.098, F = 28.307)โดยตัวแปรที่สามารถทำนายประสิทธิผลองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) คุณภาพบุคลากร (b = 0.555, p < 0.05) 2) นโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ (b = 0.250, p < 0.05) และ3) ทรัพยากร (b = 0.143, p < 0.05) อธิบายได้ว่า ตัวแปรคุณภาพบุคลากร นโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ และทรัพยากรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา

สมการคือ MIS = 0.533 + 0.555(PR) + 0.250(PO) + 0.143(IT)

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน พบว่า มีตัวแปร 2 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่ ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน และตัวแปรต่างๆสามารถอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลองค์การได้ร้อยละ 41.10 (Adjusted R^2= 0.414, Durbin Watson = 1.920, F = 45.454) โดยตัวแปรที่สามารถทำนายประสิทธิผลองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (b = 0.413, p < 0.05) และ 2) คุณภาพบุคลากร (b = 0.344, p < 0.05) อธิบายได้ว่า ตัวแปรกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และคุณภาพบุคลากร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา

สมการคือ OPR = 1.066 + 0.413(LA) + 0.344(PR)

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ ด้านคุณภาพของการปฏิบัติราชการ พบว่า มีตัวแปร 3 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่ ด้านคุณภาพของการปฏิบัติราชการ และตัวแปรต่างๆสามารถอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลองค์การได้ร้อยละ 34.10(Adjusted R^2= 0.341, Durbin Watson = 1.702, F = 22.760) โดยตัวแปรที่สามารถทำนายประสิทธิผลองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) นโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ (b = 0.286, p < 0.05) 2) คุณภาพบุคลากร (b = 0.261, p < 0.05) และ 3)บรรยากาศองค์การ (b = 0.179, p < 0.05) อธิบายได้ว่า ตัวแปรนโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ คุณภาพบุคลากร และบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา

สมการคือ QOP = 1.139 + 0.286(PO) + 0.261(PR) +1.179(AM)

1.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ ด้านการพัฒนาองค์การ พบว่า มีตัวแปร 3 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ ด้านด้านการพัฒนาองค์การ และตัวแปรต่างๆสามารถอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลองค์การได้ร้อยละ 36.80 (Adjusted R^2= 0.368, Durbin Watson = 2.007, F = 25.407) โดยตัวแปรที่สามารถทำนายประสิทธิผลองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) นโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ (b = 0.356, p < 0.05) คุณภาพบุคลากร (b = 0.235, p < 0.05) และ 3)

บรรยากาศองค์การ (b = 0.161,p < 0.05) อธิบายได้ว่า ตัวแปรนโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ คุณภาพบุคลากร และบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา

สมการคือ DEV = 1.189 + 0.356(PO) + 0.235(PR) +0.161(AM)

1.6 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา พบว่าระดับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.66) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับประสิทธิผลองค์การอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ (ค่าเฉลี่ย= 4.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.81) ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน(ค่าเฉลี่ย= 3.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.79) ด้านคุณภาพของการปฏิบัติราชการ(ค่าเฉลี่ย= 3.85, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.69) และด้านการพัฒนาองค์การ (ค่าเฉลี่ย= 4.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.70)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา

1.1. ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ได้แก่ นโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาแล้ว จะพบว่าเชียงใหม่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีผู้ว่าราชการเชียงใหม่มาจากการเลือกตั้ง และกำหนดนโยบายในการพัฒนาเชียงใหม่ในทุกด้านรวมทั้งด้านการศึกษาซึ่งจะเปลี่ยนไปตามผู้ว่าราชการเชียงใหม่ในแต่ละสมัย ซึ่งผู้ว่าราชการเชียงใหม่คนปัจจุบัน(ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนที่จะผลักดันการศึกษาขั้นพื้นฐานของเชียงใหม่ ทำให้สำนักการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานในการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนสามารถดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัช กรุดมณี พบว่านโยบายและการปฏิบัติเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (ธวัช กรุดมณี, 2550) และสอดคล้องกับ Steers ที่พบว่านโยบายการบริหารถือว่าเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความมีประสิทธิผลองค์การ(Steers, 1985)

1.2 ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาได้แก่ คุณภาพบุคลากร ทรัพยากร และบรรยากาศองค์การซึ่งสอดคล้องกับ วิรัช สงวนวงศ์วาน ที่กล่าวว่าการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และ การหลีกเลี่ยงความขาดแคลนทรัพยากรจะส่งผลให้การดำเนินงานขององค์การมีประสิทธิภาพสูง (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2555) นอกจากนี้ Rothwell and Kazanaz ยังกล่าวว่าองค์การที่มีบุคคลากรมีความสามารถ มีความพร้อมในทักษะต่างๆที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์การ และการจัดบรรยากาศในองค์การโดยให้ความไว้วางใจ ความเชื่อถือ และความมั่นคงของบุคลากรทุกระดับ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การให้การสนับสนุน ความเปิดเผยในการสื่อสารจากเบื้องบนสู่เบื้องล่างการรับฟังความคิดเห็นจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารองค์การให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Rothwell and Kazanaz , 1992)

2. ระดับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับประสิทธิผลองค์การอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

2.1 ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ แสดงให้เห็นว่าสำนักการศึกษาได้ดำเนินการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ในระดับมากเนื่องจากในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา เชียงใหม่มีนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ประกอบกับ สำนักการศึกษามีบุคลากรที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอทำให้สามารถทำงานได้บรรลุตามพันธกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญานิศา บุญจิตร์, (2552) ที่พบว่านโยบายการบริหารและการปฏิบัติ รวมถึงคุณภาพบุคลากรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การ

2.2 ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน แสดงให้เห็นว่าสำนักการศึกษามีผลการดำเนินงานด้านการเบิกจ่ายและการก่อหนี้ผูกพันงบประมาณ รวมทั้งการลดรอบเวลาในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเชียงใหม่มีกฎหมายและระเบียบที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งทำให้บุคลากรต้องยึดระเบียบในการปฏิบัติงานให้ทันตามกำหนดเวลาซึ่งเป็นการดำเนินงานตามตัวชี้วัด และประเมินตามภาระงานทำให้สามารถลดรอบเวลาในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ ที่กล่าวถึงมุมมองทางด้านการเงินของหน่วยงานภาครัฐ คือความรับผิดชอบขององค์การในด้านความประหยัด ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าของเงิน และความมีประสิทธิผลองค์การ(ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2544)

2.3 ด้านคุณภาพของการปฏิบัติราชการแสดงให้เห็นว่าข้าราชการครูสังกัดเชียงใหม่ และผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้รับบริการของสำนักการศึกษา มีความพึงพอใจต่อผลการปฏิบัติงานของสำนักการศึกษาในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารเชียงใหม่มีการประชาสัมพันธ์นโยบายด้านการศึกษาให้ผู้ปกครองรับรู้การเข้าถึงสิทธิในการศึกษาและรับบริการเรียนฟรีในโรงเรียนสังกัดเชียงใหม่ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น และสนับสนุนให้มีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง

2.4 ด้านการพัฒนาองค์การ แสดงให้เห็นว่า สำนักการศึกษามีระบบงานการกำกับดูแลที่ดี ส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้มีการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองทั้งจากหน่วยงานภายในและภายนอกทั้งในด้านความรู้ความเชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมายและการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลต่อการมีพฤติกรรมที่มีจริยธรรม อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้สำนักการศึกษายังส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านวิชาชีพเฉพาะและส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ที่นับถือศาสนาทุกศาสนา

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการพัฒนาการบริหารองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ ควรมุ่งประเด็น ดังนี้

1. ควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เพื่อร่วมกันผลักดันให้เกิดประสิทธิผลองค์การ

2. ควรสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย และจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการทำงานทั้งด้านวิชาการและด้านสื่อการเรียนการสอน

3. ควรปรับปรุงกฎหมายที่มีความซ้ำซ้อน ทำให้การทำงานล่าช้า เพื่อให้การผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2544). **มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่**. กรุงเทพฯ : บริษัทธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

ญานิศา บุญจิตร์. (2552). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธวัช กรุดมณี. (2550). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2555). **การจัดการและพฤติกรรมองค์การ(Management)**. กรุงเทพฯ: บริษัทเพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า จำกัด.

สำนักการศึกษา เชียงใหม่. (2560). **ภาพรวมการจัดการศึกษาของเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.(2549). **การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Awaed : PMQA)**.กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการเชียงใหม่.(2560). **คู่มือแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

สุฤดี โกศัยเนตร. (2555). **Multicolinearity : examples in binary logistic regression**. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2562. จาก http://dmbj.ejnal.com/e-journal//

สุเทพ เชาวลิต. (2555)**. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่**.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

Gerloff, E. A.(1985). **Organizational theory and design: A strategic approach for management**. New York: McGraw-Hill.

Gibson,J.L. ,Ivancevich,J.M. and Donnelly, J.H. (2006). **Organizations: Behavior, Structure, Process**. (12th ed).Boston: McGraw-Hill.

Robbins,S.P. (1990). **Organization Theory: Structure, Design and Application**. (3rd ed). New Jursey: Prentice-hall.

Rothwell, W.J. and Kazanas, H.C. (1992). **Mastering the Instructional Design Process : a Systematic.** San Francisco Jossey-Bass.

Steers, M. R. (1977). **Organizational effectiveness: A behavioral view**. California: Goodyear.

Steers, M. R.,Ungson,R.G., and Mowday, T.R.(1985).Managing Effective Organization: An Introduction. Boston: Kent.

กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่

EFFECT OF RISK MANAGEMENT STRATEGY IN GLOBALIZATION ERA TOWARDS SMES COMPETITIVENESS IN CHIANG MAI PROVINCE

แสงอุดม ภุมราเศวต[1] สุภาภรณ์ บุญทองเถิง[2] และ วาทินี พรมทอง[3]
Saeng Udom Phumara Sawet[1] Supaporn boonthongtherng[2] and watinee promthong [3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยมากกว่า 45 ปี ระดับปริญญาตรี ตำแหน่งปัจจุบันเป็นเจ้าของธุรกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท สำหรับประเภทธุรกิจเป็นธุรกิจการค้าปลีก มีทุนจดทะเบียนเริ่มต้นน้อยกว่า 500,000 บาท ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 1-5 ปี และมีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 10 คน กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความเสี่ยงด้านการผลิต รองลงมา คือ ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี และน้อยที่สุด คือ ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการและความเสี่ยงด้านโลจิสติกส์มีระดับความเสี่ยงเท่ากัน สำหรับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs โดยรวมอยู่ในระดับมาก ขณะเดียวกัน ผลการศึกษายังพบว่า กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันต่อไป

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การจัดการความเสี่ยง, ธุรกิจ SMEs

Abstract

The purpose of the research was to study effect of risk management strategy in globalization era towards SMEs competitiveness in Chiang Mai. Questionnaires were used as a research instrument to collect the data from 400 SMEs entrepreneurs in Chiang Mai. Statistics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation, and correlation analysis. Results of the research showed that most SMEs entrepreneurs were female, whose ages were more than 45 years old. Most had Bachelor's Degrees and worked as business owners with average monthly income of 20,000 baht. Most of the SMEs were retail business with initial investment less than 500,000 baht. Average period of operation was 1-5 years and had less than 10 employees. Overall, risk management strategy in Chiang Mai was in a high level. Considered by aspect, the production risk was in a high level, followed by technology risk. The lowest level was management and logistics with equal level of risk. Overall SMEs competitiveness was in a high level as well. Moreover, results also showed that risk management strategy had a positive relationship with SMEs competitiveness in Chiang Mai at statistically significant level of 0.05. Therefore, results of this study could be used as guidelines for improvement and development of risk management strategy for increased competitiveness of SMEs business.

Keywords: Strategy, Risk Management, SMEs Business

บทนำ

การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันอยู่ภายใต้การแข่งขันที่รุนแรง เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยที่เหล่านี้สามารถเชื่อมโยงกันให้เป็นโลกใบเดียวกัน ซึ่งเรียกว่าโลกแห่งไร้พรมแดน (Boundary-Less) อาศัยเทคโนโลยีเป็นฐานในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในด้านการติดต่อสื่อสาร เช่น การใช้อินเตอร์เน็ต การใช้อีเมล์ การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ติดต่อระหว่างกันได้อย่างทันท่วงที (Schermerhorn, 2005) การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันมีลักษณะของการหลอมรวมทางการตลาดให้เป็นตลาดโลกโดยต้องพึ่งพาทรัพยากรระหว่างกัน ผู้บริหารไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงหรือที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัว และแสวงหากลยุทธ์ หรือวิธีการจัดการต่าง ๆ ให้เหมาะสมเพื่อสอดรับกับสถานการณ์ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้ธุรกิจอยู่รอด มีขีดความสามารถในการแข่งขันของตลาดต่อไป (อรวรรณ วิมลสุข, 2559) กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง (Risk Management Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญสำหรับธุรกิจเพื่อนำพาธุรกิจให้อยู่รอดและเติบโตได้อย่างมั่นคง ถ้ามีการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ธุรกิจสามารถป้องกันการเกิดหรือการลดการสูญเสียต่าง ๆ ให้แก่องค์การน้อยที่สุดหรือไม่มีความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ เนื่องจากความเสี่ยง (Risk) เป็นเหตุการณ์หรือการกระทำใดก่อให้เกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่าที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและมีผลทางลบต่อองค์การ (นิรภัย จันทร์สวัสดิ์, 2008) ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ ประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น ความเสี่ยงทางด้านการบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ เป็นต้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งที่ผู้บริหารต้องแสวงหากลยุทธ์หรือวิธีการเพื่อจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นการป้องกันและลดการสูญเสีย การเพิ่มมูลค่าให้กับองค์การ สร้างความสมดุลและผลประโยชน์ที่ได้ รวมทั้งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ธุรกิจมีขีดความสามารถทางการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ขีดความสามารถทางการแข่งขันแสดงถึงความเป็นผู้ได้เปรียบทางด้านการส่งมอบแก่ลูกค้าอาจเป็นรูปแบบสินค้าหรือบริการที่ไม่เหมือนใคร มีความเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน เสนอราคาสินค้าในราคาต่ำกว่าคู่แข่งขันและเป็นราคาที่เหมาะสมกับสินค้า สามารถบริหารจัดการเวลาได้อย่างมีคุณภาพ และมีความได้เปรียบทางนวัตกรรม เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าในสินค้าและการบริการ

ขณะเดียวกันกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงสามารถลดความสูญเสียที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นหรืออยู่ในระดับที่ยอมรับได้ อันนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันตลาดต่อไป (สุปราณี ทิพยนาสา และคณะ, 2559)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (Small and Medium Enterprises: SMEs) เป็นธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญเติบโตก้าวหน้า เนื่องจากธุรกิจ SMEs เป็นธุรกิจที่มีปริมาณในจำนวนมาก และมีการกระจายตัวอยู่ทั่วไป เป็นธุรกิจที่จัดตั้งได้ง่าย ใช้เงินลงทุนไม่มากนักในการประกอบธุรกิจ จังหวัดเชียงใหม่เป็นอีกหนึ่งจังหวัดในประเทศไทยที่มีธุรกิจ SMEs เกิดขึ้นค่อนข้างมาก และเป็นธุรกิจที่ช่วยในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของจังหวัดให้มีเติบโตยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่อยู่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ประเทศพม่า ลาว เป็นต้น และได้มีการติดต่อค้าขายชายแดนระหว่างกัน ย่อมมีการแข่งขันมากขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญและหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อเตรียมรับกับการเปลี่ยนแปลงทางการแข่งขันที่เกิดขึ้นในเร็ววัน ซึ่งกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงเป็น กลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญเพื่อค้นหา ระบุและวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจว่ารุนแรงมากน้อยอย่างไร เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งการจัดการนี้จะทำให้ธุรกิจมีความสามารถในการแข่งขันต่อไป

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่มีกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงเป็นอย่างไร อยู่ในระดับใด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานำไปใช้ในการวางแผนหาแนวทางในการจัดการความเสี่ยงและให้ธุรกิจเตรียมรับกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ยิ่งกว่านั้นกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพสามารถเป็นแนวทางให้ธุรกิจนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดสากล

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์และขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่

วรรณกรรมที่ที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาแนวคิดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise : SMEs) หมายถึง ธุรกิจที่มีลักษณะการบริหารงานอย่างอิสระ ผู้บริหารมักเป็นเจ้าของกิจการ จัดหาเงินมาลงทุนทำธุรกิจและการดำเนินงาน ซึ่งจะทำภายในท้องถิ่น มีจำนวนพนักงาน เงินลงทุน สินทรัพย์ และยอดขายน้อยกว่าธุรกิจในอุตสาหกรรมเดียวกัน (วิชัย โถสุวรรณจินดา, 2551: 1) ในขณะที่สำนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2554 : เว็บไซต์) ให้ความหมาย SMEs ว่าเป็นกิจการการผลิตสินค้า กิจการให้บริการและกิจการค้าส่งและค้าปลีก หรือกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศ วิสาหกิจใดจัดเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ธุรกิจการผลิต ธุรกิจการค้า และธุรกิจการบริการ ซึ่งครอบคลุมธุรกิจทุกประเภท

กตัญญู หิรัญญสมบูรณ์ (2559 : 4) กล่าวว่า ธุรกิจ SMEs มีประโยชน์ ดังนี้

1. เป็นธุรกิจที่ว่าจ้างแรงงานในระบบเศรษฐกิจ ช่วยสร้างงานให้แก่พนักงานตามกลยุทธ์การเข้าสู่ธุรกิจแบบเลือกตอบสนองความต้องการของลูกค้าเฉพาะกลุ่ม และช่วยกระจายรายได้และสร้างความรู้ความชำนาญให้แก่ประชาชนกลุ่มใหญ่ของประเทศได้อย่างทั่วถึง 2.เป็นแหล่งที่มาของประดิษฐกรรมใหม่ของตลาดจำนวนมาก ด้วยความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการและความร่วมมือของพนักงาน 3. เป็นธุรกิจที่มีการส่งเสริมการแข่งขันเสรี กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตซึ่งทำให้ผู้บริโภคได้ประโยชน์มากที่สุด 4. ช่วยสนับสนุนการดำเนินการของธุรกิจขนาดใหญ่ด้านกระจายสินค้าและการป้อนวัตถุดิบและการบริการในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน 5. ช่วยพัฒนาศักยภาพด้านสติปัญญาและความมานะพยายามของบุคคลทั้งผู้ประกอบการและลูกจ้างที่จะต่อสู้ให้ได้มาซึ่งความสำเร็จของธุรกิจ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยง

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง ความไม่แน่นอนไม่ว่าจะได้ผลลัพธ์ตรงตามเป้า โอกาส การกระทำ หรือสถานการณ์ที่อาจจะทำให้องค์กร อาจส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบแก่หน่วยงานขององค์กรและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2550 : 15) ดังนั้น การจัดการความเสี่ยงจึงหมายถึง การจัดการเหตุการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นที่มีผลทางด้านลบ ซึ่งทำให้องค์กรไม่

สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด หรือการทำให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันของธุรกิจ และกระบวนการในการป้องกันอำนาจและทรัพย์สินที่ได้มาของธุรกิจ โดยการลดโอกาสของการสูญเสีย ซึ่งมาจากเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้

นิรภัย จันทร์สวัสดิ์ (2551 : 53-54) ได้กล่าวว่า ความเสี่ยง สามารถจัดเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการค้นหา ระบุ ประเมิน จัดลำดับ และกำหนดมาตรการควบคุม ได้แก่ 1. ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับการดำเนินงาน เช่น การสำรวจออกแบบ ประมาณราคา การก่อสร้างการบำรุงรักษา การบริหารเครื่องจักร การบริหารงานพัสดุ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความเสี่ยงเชิงบุคลากร ความเสี่ยงเชิงฉ้อฉล ความเสี่ยงเชิงโปร่งใส เป็นต้น 2. ความเสี่ยงด้านการเงิน เช่น ความเสี่ยงเรื่องความปลอดภัยของเงินสดและทรัพย์สิน การบันทึกบัญชีผิดพลาด การทุจริตรายงานทางการเงินเรื่องสภาพคล่อง การมีรายจ่ายที่ไม่จำเป็น การสูญเสียรายได้ เป็นต้น 3. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เช่น การจัดทำประชาพิจารณ์หรือศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการขนาดใหญ่ ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม 4. ความเสี่ยงด้านนโยบาย ความเสี่ยงเชิงกลยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ เช่น การจัดทำโครงการเร่งด่วนตามนโยบายภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ หรือยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของลูกค้า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้จัดการต้องตระหนักเพื่อจัดการกับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นและเกิดความสูญเสียแก่องค์การธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงทางด้านการบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ธุรกิจต้องรับผิดชอบและจัดการเพื่อให้การดำเนินธุรกิจประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง หมายถึง การจัดการความเสี่ยง ได้แก่กระบวนการระบุ วิเคราะห์ ประเมิน ตรวจสอบ และควบคุมความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับกิจกรรม กระบวนการทำงานในทุกๆขั้นตอน เพื่อลดโอกาสการเกิดความเสี่ยง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 102,950 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2559)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 ราย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงานในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ มีข้อคำถามจำนวน 5 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Checklist) ได้แก่ ประเภทของธุรกิจ รูปแบบของธุรกิจ ทุนจดทะเบียนในการดำเนินธุรกิจ ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ และจำนวนพนักงาน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 32 ข้อ ได้แก่ ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการ จำนวน 5 ข้อ ความเสี่ยงด้านการเงินจำนวน 5 ข้อ ความเสี่ยงด้านการผลิต จำนวน 6 ข้อ ความเสี่ยงด้านการตลาด จำนวน 5 ข้อ ความเสี่ยงด้านสังคมและวัฒนธรรม จำนวน 3 ข้อ ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี จำนวน 4 ข้อ และความเสี่ยงด้านโลจิสติกส์ จำนวน 4 ข้อ แบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ แบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัฒน์ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ แบบสอบถามมีลักษณะ แบบปลายเปิด (Open-ended)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้ (Try-Qut) กับกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alfa Coefficient) ของครอนบัค

(Cronbach) จำนวน 30 ราย พบว่า ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.95 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 สอดคล้องตามข้อเสนอแนะของ Nunnally and Berstein (1994) กล่าวว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือควรมีค่ามากกว่า 0.7 ดังนั้น แบบสอบถามครั้งนี้จึงนำไปเก็บข้อมูลจริงได้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ด้วยวิธี การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โปรดัค โมเม้นต์ (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสามารถนำเสนอดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยมากกว่า 45 ปี สถานภาพสมรสแล้ว การศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งปัจจุบันเป็นเจ้าของธุรกิจ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท

2. ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจในลักษณะกิจการเจ้าของคนเดียว ประเภทการค้าปลีก มีทุนจดทะเบียนเริ่มต้นน้อยกว่า 500,000 บาท มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 1-5 ปี มีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 10 คน และมีรายได้สุทธิเฉลี่ยต่อปี 100,000-300,000 บาท

3. การวิเคราะห์กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกเป็นรายด้าน

กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับกลยุทธ์
ด้านการบริหารจัดการ	4.02	0.66	มาก
ด้านการเงิน	4.05	0.65	มาก
ด้านการผลิต	4.13	0.58	มาก
ด้านการตลาด	4.07	0.62	มาก
ด้านสังคมและวัฒนธรรม	4.00	0.82	มาก
ด้านเทคโนโลยี	4.09	0.67	มาก
ด้านโลจิสติกส์	4.02	0.71	มาก
รวม	**4.06**	**0.53**	**มาก**

จากตาราง 4.13 พบว่า ธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ($\bar{x}$ = 4.13) รองลงมา คือ ด้านเทคโนโลยี ($\bar{x}$ = 4.09) และน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการและด้านโลจิสติกส์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}$ = 4.02)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงกับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง ได้แก่ การบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ กับขีดความสามารถทางการแข่งขัน ของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	AM	FI	MA	MK	SO	TE	LO	MC
การบริหารจัดการ (AM)	-	.63**	.62**	.55**	.35**	.53**	.55**	.55**
การเงิน (FM)		-	.71**	.62**	.38**	..62**	.59**	.56**
การผลิต (MA)			-	.69**	.42**	.67**	.65**	.62**
การตลาด (MK)				-	.46**	.63**	.68**	.59**
สังคมและวัฒนธรรม (SO)					-	.45**	.41**	.56**
เทคโนโลยี (TE)						-	.69**	.58**
โลจิสติกส์ (LO)							-	.59**
ขีดความสามารถทางแข่งขัน (MC)								-

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 00.55, 0.56,0 .62, 0.59, 0.56,0.58, และ 0.59 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง ได้แก่ การบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุปราณี ทิพยนาสา, จุลสุชาดา ศิริสม และเดช กาญจนางกูร (2559 : 117-129) ได้ศึกษาประสิทธิภาพ

การจัดการความเสี่ยงกับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคกลาง พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการความเสี่ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการความเสี่ยงมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น หรือเพื่อควบคุมและลดความรุนแรงของความสูญเสียที่ได้เกิดขึ้นนั้นให้ลดลงหรือสลายไปนั่นเอง (นฤมล สะอาดโฉม, 2550 : 27-31) ดังนั้นการจัดการความเสี่ยงในยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้จัดการที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน เนื่องจากการดำเนินธุรกิจภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ มีลักษณะของการหลอมรวมทางการตลาดให้เป็นตลาดโลกโดยต้องพึ่งพาทรัพยากรระหว่างกันซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้จัดการไม่สามารถหลีกเลี่ยงกับการเผชิญการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง จึงต้องปรับกลยุทธ์ทางการแข่งขันให้ธุรกิจอยู่รอดและเติบโตได้อย่างมั่นคง (อรวรรณ วิมลสุข, 2559) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ธุรกิจเมื่อมีกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงที่ดีและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้เกิดการป้องกันและลดความสูญเสียต่าง ๆ และช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับธุรกิจในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง ได้แก่ การบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs นำไปวางแผนการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจต่อไป อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงในขอบเขตของธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจโอทอป เป็นต้น หรือทำการศึกษาในธุรกิจ SMES ในจังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดพะเยา เชียงใหม่ ลำพูน เป็นต้น รวมทั้ง ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อทราบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการจัดการกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงซึ่งข้อมูลที่ได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจให้อยู่รอดในสภาวการณ์แข่งขันยุคโลกาภิวัตน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กตัญญู หิรัญญสมบูรณ์. (2559). **การจัดการธุรกิจขนาดย่อม**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2550). **การบริหารความเสี่ยง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท.

นฤมล สะอาดโฉม. (2550). **การบริหารความเสี่ยงองค์กร**. กรุงเทพฯ : ฐานการพิมพ์.

นิรภัย จันทร์สวัสดิ์. (2551). **การบริหารความเสี่ยง : จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สูตรไพศาล.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

สุปราณี ทิพยนาสา, จุลสุชาดา ศิริสม, และเดช กาญจนางกูร. (2559). ผลกระทบของประสิทธิภาพการจัดการความเสี่ยงที่มีต่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคกลาง. **วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 1(1), 117-129.

อรวรรณ วิมลสุข, ปพฤกษ์ อุตสาหะวาณิชกิจ, และธนชาติ เราประเสริฐ. (2559). ผลกระทบของสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรของธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรในประเทศไทย. **วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 1(1), 117-129.

Nunnally, J.C. & Berstein, I.H. (1994). **Psychometric Theory**. (3rd ed.) New York: McGraw-Hill.

Schermerhorn, John R. (2005). **Management**. New York: John Wiley & Sons.

ความไว้วางใจทางธุรกิจและปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจระหว่างผู้นำเข้าและส่งออกที่มีต่อผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ท่าอากาศยานนานาชาติแม่ฟ้าหลวง เชียงราย

Business Trust and Factors Affecting Business Trust between Importers and Exporters and Logistic Providers at Mae Fah Luang – Chiang Rai International Airport

เตชะธร สุขชัยศรี[1] วาทินี พรมทอง[2]
Taechathorn sukchaisri[1] Watinee promthong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความไว้วางใจทางธุรกิจและ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัย ที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจ โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับผู้ปฏิบัติงานหรือผู้บริหารของบริษัทนำเข้าและส่งออกสินค้า ทางท่าอากาศยานนานาชาติเชียงราย จำนวน 100 คน จาก 100 บริษัท มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของเพียรสัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับความไว้วางใจทางธุรกิจอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ปัจจัย (ด้านความซื่อตรง ด้านสมรรถนะหรือความสามารถ ด้านความมั่นคงสม่ำเสมอ ด้านความจงรักภักดี และด้านความเป็นคนเปิดเผย) และ 2) พบปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจ คือ ด้านความจงรักภักดี ด้านสมรรถนะหรือความสามารถ และด้านความมั่นคงสม่ำเสมอส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: ความซื่อตรง, ความจงรักภักดี, ความเป็นคนเปิดเผย, ความไว้วางใจทางธุรกิจ

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ABSTRACT

This research aimed to 1) study level of business trust and 2) analyze factors that affect business trust between import or export companies and logistic providers: Freight Forwarding company (Freight Forwarder), Shipping (Shipping Broker), trucking company (Transportation company), and warehouse company (Warehousing). Data were collected by questionnaire from a sample group of 100 employees and department heads of import or export departments. Data were statistically analyzed by descriptive statistics for percentage, mean, standard deviation, Pearson’s product moment correlation coefficient and Multiple Regression Analysis. Results of the study are as follows: 1) The overall level of business trust (Integrity, Competence, Consistency, Loyalty and Openness) were all in high level. 2) Factors of Competence, Consistency and Loyalty had positive influence on business trust at statistically significant level of 0.05.

Keywords: Integrity, Competence, Consistency, Loyalty, Openness, Business trust

บทนำ

ความไว้วางใจไว้เนื้อเชื่อใจ เป็นหนึ่งในวิชาพฤติกรรมองค์การดังนั้นงานวิจัยส่วนใหญ่มักเป็นการศึกษาพฤติกรรมภายใจองค์การ เช่น ผู้นำกับพนักงาน หรือความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานในองค์การนั้น แต่ส่วนใหญ่มักจะเป็นการศึกษาภายในองค์การเดียวกัน แต่งานวิจัยชิ้นนี้ทางผู้วิจัยเห็นว่าความไว้วางใจในเรื่องของระหว่างองค์การ อาจจะมีส่วนที่สำคัญต่อความไว้วางใจทางธุรกิจ โดยผู้วิจัยมองว่าธุรกิจการนำเข้าและส่งออกเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการว่าจ้างบริษัทผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์มีเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน บริษัทผู้ประกอบการโสจิสติกส์มักเป็นลักษณะของธุรกิจต้องใช้ความสามารถเฉพาะ ต้องใช้ระยะเวลานานในการฝึกฝนการทำงาน หน่วยงานที่ต้องลงทุนทั้งสถานที่ บุคลากร และ เทคโนโลยี่ เป็นต้น ส่วนงานด้านโลจิสติกส์ที่มีการจ้างเอาท์ซอร์ส ได้แก่ บริษัทเฟรทฟอร์เวิร์ดเดอร์(Freight Forwarder) บริษัทชิปปิ้ง(Shipping Broker) บริษัทขนส่งสินค้า (Transportation

company)และคลังสินค้าทั่วไป(Warehousing) ความไว้วางใจ (Trust) หมายถึงองค์ประกอบแห่งความไว้วางใจ เชื่อถือซึ่งกันและกันของแต่ละคน แต่ละฝ่าย ในที่นี้กล่าวถึงระหว่างธุรกิจต่อธุรกิจ (เศรษฐกาณฑ์ เตชะธนนันทวงศ์, 2548) ความต้องการบริการโลจิสติกส์เป็น 4 ระดับคือ การบริการโลจิสติกส์แบบพื้นฐาน การบริการโลจิสติกส์แบบเพิ่มคุณค่า การบริการโลจิสติกส์แบบผู้นำ และการบริการโลจิสติกส์แบบก้าวหน้า เขาค้นพบว่า การลดต้นทุน ระบบสารสนเทศ และบุคลากรเป็นปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกระดับของการบริการ การบริการโลจิสติกส์ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับการบริการแบบเพิ่มคุณค่า (Ji-Ye Mao a,1, Jae-Nam Lee b,Chun-Ping Deng c., 2008) ได้ใช้แบบสอบถามการสอบสวนเป็นไปตามคำถามการวิจัยจากมุมมองของผู้ขาย 1) สิ่งที่ชนิดของพฤติกรรมลูกค้าให้ความไว้วางใจของผู้จำหน่ายในลูกค้า โดยลูกค้าควบคุมของลูกค้ามากกว่าผู้ขาย 2) สิ่งที่ผลกระทบของความไว้วางใจของผู้จำหน่ายของลูกค้าและการควบคุมของลูกค้ามากกว่าผู้ผลิตในการทำงาน

จากประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์การของสองหน่วยงานที่ทำงานร่วมกันคือ บริษัทผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก กับบริษัทผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ถึงพฤติกรรมระหว่างองค์การที่จะส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจ ทั้งปัจจัยด้านความซื่อตรง ด้านสมรรถนะหรือความสามารถด้านความมั่นคงสม่ำเสมอด้านความจงรักภักดีและด้านความเป็นคนเปิดเผย โดยสามารถทดสอบมิติความสัมพันธ์เชิงอิทธิพลระหว่างตัวแปรที่ผู้วิจัยในใจ อันนำไปสู่การปรับปรุง หรือการวางแผนของการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความไว้วางใจทางธุรกิจระหว่างผู้นำเข้าและส่งออกที่มีต่อผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงราย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจระหว่างผู้นำเข้าและส่งออกที่มีต่อผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงราย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

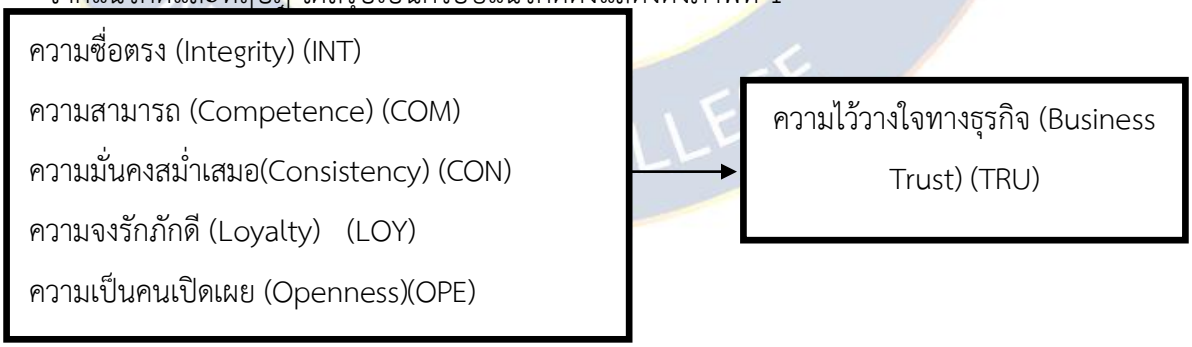
การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้ (Kee-hung Lai, Alison E. Lloyd,Hung-Ju Lin, 2011)

สาเหตุที่ทำให้ความสัมพันธ์ของการจ้างคนภายนอก(Outsourcing)ด้านโลจิสติกส์ล้มเหลว เป็นเรื่องของการวิเคราะห์ผู้ขนส่งที่ใช้การประเมินผลจากสินทรัพย์และความไว้วางใจในการเป็นผู้จัดการด้านโลจิสติกส์ (NilayVOza, Tracy Hall, Austen Rainer and Susan Grey, 2006) พบว่าปัจจัยที่สำคัญในการการบรรลุความไว้วางใจครั้งแรกในด้านความสัมพันธ์ในการว่าจ้าง การอ้างอิงลูกค้าที่มีการใช้บริการและประสบการณ์การทำงาน ปัจจัยและอิทธิพลหลักที่ด้านการรักษาความไว้วางใจในความสัมพันธ์ของการ

จ้างความซื่อสัตย์ความมุ่งมั่น (M.N. Qureshi, Dinesh Kumar and Pradeep Kumar, 2007) เลือกเอาท์ซอร์ส 1) ความน่าเชื่อถือ 2) ความสามารถ 3)การเปิดกว้างและความเมตตากรุณา (Cheng Lu Wang, Noel Y.M. Siuand Bradley R.Barnes, 2008) 1) การทบทวนความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจ2) การวางแนวทางในระยะยาว3) บทบาทของสื่อกลาง (ขจรวุฒิ นำศิริกุล, 2543) พฤติกรรมที่สำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจในการดำเนินงานของกิจการร่วมทุนระหว่างประเทศได้แก่จุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกันความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกันการติดต่อสื่อสารกันการติดต่อสื่อสารการแบ่งสรรข้อมูลและลักษณะวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (เศรษฐกาณฑ์ เตชะธนนันทวงศ์, 2548) การลดต้นทุน ระบบสารสนเทศและบุคลากรเป็นปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกระดับของการบริการโลจิสติกส์ในประเทศไทย (ธีระ เย็นประสิทธิ์, 2547) การวิเคราะห์ความพึงพอใจของลูกค้าในด้านบริการขนส่งและปัญหาอุปสรรคที่พบสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาปรับปรุงได้อย่างเหมาะสมและปรับปรุงสร้างความพึงพอใจในด้านคุณภาพการให้บริการกับลูกค้าต่อไป (นภัสพร แสงพายัพ, 2548) การเลือกใช้บริการของผู้รับจัดการขนส่งต่างชาติมากกว่าผู้รับจัดการขนส่งไทยเพราะความสามารถดีกว่าในด้านชื่อเสียงการนำเอาระบบไอทีใช้ร่วมกับงานส่วนความสามารถในด้านการรับรองมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยโอกาสในการใช้บริการด้านอื่นและด้านการปฏิบัติตามสัญญาอย่างเคร่งครัด (พรรณี บุญประกอบ, 2551) การพัฒนาเครื่องมือวัดปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อข้าราชการในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการคัดเลือกตัวแปรที่มีลักษณะเฉพาะที่จะนำมาใช้วัดปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อข้าราชการจำนวน 4 ตัวแปร โดยนำมาจากจิตลักษณะ 2 ประการ ในทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม และพฤติกรรมการทำงาน 2 ประการ จากพฤติกรรมที่พึงปรารถนาตามแนวทางในการพัฒนาข้าราชการแนวใหม่ และค่านิยมสร้างสรรค์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัจจัยหลัก 4 ประการดังกล่าวได้แก่ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน 3) พฤติกรรมซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และ 4) พฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยการวิเคราะห์ข้างต้น

คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยซึ่งได้กรอบแนวคิดในการวิจัยสรุปแนวคิดจากการทบทวนทางวรรณกรรม พฤติกรรมระหว่างองค์การที่มีผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจนั้น แบ่งเป็น 5 ปัจจัยที่สำคัญ กล่าวคือ 1) ความซื่อตรง (NilayVOza, Tracy Hall, Austen Rainer and Susan Grey, 2006) ปัจจัยและอิทธิพลหลักที่ด้านการรักษาความไว้วางใจในความสัมพันธ์ของการจ้างคือความซื่อสัตย์ความมุ่งมั่นเป็นปัจจัยที่สำคัญในการการบรรลุความไว้วางใจครั้งแรกในด้านความสัมพันธ์ในการว่าจ้างที่ลูกค้าใช้ในการอ้างอิง 2) ความสามารถหรือสมรรถนะ (M.N. Qureshi, Dinesh Kumar and Pradeep Kumar, 2007) ความสามารถเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่องค์การใช้ในการตัดสินใจในการคัดเลือกบริษัทเอาท์ซอสเข้ามาทำให้กับหน่วยงานเพราะเป็นการมอบหมายงานที่สำคัญออกไปให้กับหน่วยงานภายนอกกระทำการแทน โดยมักเป็นงานที่องค์การไม่สามารถทำได้หรือต้องใช้ความสามารถความเชี่ยวชาญ ความรู้เรื่องในการทำงานนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี 3)ความมั่นคงสม่ำเสมอ (ขจรวุฒิ นำศิริกุล, 2543) พฤติกรรมที่สำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจในการดำเนินงานของกิจการร่วมทุนระหว่างประเทศได้แก่จุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกันความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกันการติดต่อสื่อสารกันการติดต่อสื่อสารการแบ่งสรรข้อมูลและลักษณะวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้ง 4)ความจงรักภักดี (นภัสพร แสงพายัพ, 2548) การเลือกใช้บริการของผู้รับจัดการขนส่งต่างชาติมากกว่าผู้รับจัดการขนส่งไทยเพราะความสามารถดีกว่าในด้านชื่อเสียงการนำเอาระบบไอทีใช้ร่วมกับงานส่วนความสามารถในด้านการรับรองมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยโอกาสในการใช้บริการด้านอื่นและด้านการปฏิบัติตามสัญญาอย่างเคร่งครัด และ5)ความเป็นคนเปิดเผย (M.N. Qureshi, Dinesh Kumar and Pradeep Kumar, 2007) การคัดเลือกบริษัทเอาท์ซอสเข้ามาทำให้กับหน่วยงานพิจารณาจาก การเปิดกว้างและความเมตตากรุณา

จากแนวคิดและทฤษฎี ได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดดังแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย จากหนังสือ วารสาร และบทความที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นและสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการร่างแบบสอบถามเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย กล่าวคือ ปัจจัยด้านความซื่อตรงด้านสมรรถนะหรือความสามารถด้านความมั่นคงสม่ำเสมอด้านความจงรักภักดีด้านความเป็นคนเปิดเผย และความไว้วางใจทางธุรกิจ

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและพนักงานปฏิบัติการ ของบริษัทนำเข้าหรือส่งออกสินค้า มีสถานที่ประกอบการทางธุรกิจในประเทศไทย จำนวน 250 คน จาก 100 บริษัท ที่มีการใช้บริการกับ ผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ได้แก่ บริษัทเฟรทฟอร์เวิร์ดเดอร์ บริษัทชิปปิ้งบริษัทขนส่งสินค้าและคลังสินค้าทั่วไป โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่เป็นการนำเข้าและส่งออกสินค้าทางท่าอากาศยานนานาชาติเชียงราย โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามทางอินเตอร์เนท การสร้างแบบสอบถามอัตโนมัติ การกรอกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างโดยตรง รวมถึงสอบถามทางโทรศัพท์ ตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2560 โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากแบบโควตาจำนวน 100 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ปลายปิด ซึ่งสร้างและปรับปรุงจากการศึกษาตำรางานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยมีโครงสร้างแบบสอบถามทั้งหมดมี 64 ข้อ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว สถานที่ทำงานของท่านอยู่ในจังหวัดหรือภาคใด ประเภทของบริษัทผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ที่ใช้ และบริษัทผู้ให้บริการเป็นบริษัทไทยหรือบริษัทต่างชาติ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมระหว่างองค์การที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจ ประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านความซื่อตรง ปัจจัยด้านสมรรถนะหรือความสามารถ ปัจจัยด้านความมั่นคงสม่ำเสมอ ปัจจัยด้านความจงรักภักดี และปัจจัยด้านความเป็นคนเปิดเผย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดความคิดเห็นตามแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ธ (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือ ระดับ 5 หมายถึง มีเห็นด้วยอย่างยิ่ง จนไปถึงระดับ 1 หมายถึง มีเห็นด้วยน้อยที่สุด อยู่ในระดับน้อยโดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.79 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย สถิติค่าความถี่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของเพียรสัน(Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรด้วยการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวแปร โดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) และการทดสอบสหสัมพันธ์ของตัวคลาดเคลื่อนโดยวิธีเดอร์บินและวัตสัน (Durbin – Watson Test) ซึ่งเป็นค่าทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบสหสัมพันธ์ของตัวคลาดเคลื่อน พบว่า มีค่าทางสถิติอยู่ที่ 1.89

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้จากบริษัทที่มีการนำเข้าและส่งออกสินค้า ทางท่าอากาศยานนานาชาติเชียงราย ได้แก่ผู้บริหารบริษัทและพนักงานของแผนกนำเข้าและส่งออกระหว่างประเทศ โดยเป็นการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มบริษัทและหน่วยงานที่ใช้บริการด้านโลจิสติกส์ ส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัยจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 81.76 ของจำนวนประชากรทั้งหมด คิดเป็นเพศชายร้อยละ 47.3 0 เพศหญิงร้อยละ 52.70 โดยมีสัดส่วนของผู้นำเข้าสินค้า จำนวนมากที่สุดถึง ร้อยละ 37.80 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 62.80 ระดับสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 31.10 โดยมีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี เท่ากับ 6-10 ปี ร้อยละ 37.00

พฤติกรรมระหว่างองค์การที่ทำให้เกิดความไว้วางใจทางธุรกิจระหว่างผู้นำเข้าหรือส่งออกสินค้าที่มีต่อผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์นั้นพบว่าด้านความซื่อตรงในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย = 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.57) ถัดมา คือ ด้านสมรรถนะหรือความสามารถ(ค่าเฉลี่ย = 3.97 ส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.61) ด้านความมั่นคงสม่ำเสมอ(ค่าเฉลี่ย = 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.64) ด้านความจงรักภักดี (ค่าเฉลี่ย= 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.73) ด้านความเป็นคนเปิดเผย ($\bar{x}$ = 3.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.59) ทั้งนี้พฤติกรรมระหว่างองค์การในด้านความไว้วางใจทางธุรกิจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.71) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมระหว่างองค์การที่ทำให้เกิดความไว้วางใจทางธุรกิจ

ปัจจัย	Mean	Std. Deviation	ระดับความสำคัญ
ความซื่อตรง	4.08	0.57	มาก
ความสามารถ	3.97	0.61	มาก
ความมั่นคงสม่ำเสมอ	3.82	0.64	มาก
ความจงรักภักดี	3.79	0.73	มาก
ความเป็นคนเปิดเผย	3.74	0.59	มาก
ความไว้วางใจทางธุรกิจ	3.99	0.71	มาก

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ปัจจัยความซื่อตรงปัจจัยด้านสมรรถนะหรือวามสามารถปัจจัยด้านความมั่นคงสม่ำเสมอ ปัจจัยด้านความจงรักภักดีและปัจจัยด้านความเป็นคนเปิดเผย ที่มีผลต่อตัวแปรด้านความไว้วางใจทางธุรกิจระหว่างผู้นำเข้าหรือส่งออกสินค้าที่มีต่อผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ จึงสามารถนำไปทดสอบความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลได้

ทั้งนี้ได้ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรอิสระ พบว่า ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่า VIF (Variance inflation Factor) น้อยกว่า 10 โดยมีความสอดคล้องกับการตรวจสอบเงื่นทางสถิติของค่า VIF ที่ควรมีค่าน้อยกว่า 10 (สุฤดี โกศัยเนตร, 2555) อันแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวมามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอิทธิพลตามเงื่อนไขของสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผู้วิจัยได้นำตัวแปรการ ปัจจัยความซื่อตรง, ปัจจัยด้านสมรรถนะหรือความสามารถปัจจัยด้านความมั่นคงสม่ำเสมอปัจจัยด้านความจงรักภักดีและปัจจัยด้านความเป็นคนเปิดเผยกับตัวแปรด้านความ

ไว้วางใจทางธุรกิจ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการเลือกตัวแปรอิสระ โดยวิธีคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) ได้ข้อสรุปดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่า Pearson Correlation ของปัจจัยพฤติกรรมองค์การที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจ

ปัจจัย	ความซื่อตรง	ความสามารถ	ความมั่นคงสม่ำเสมอ	ความจงรักภักดี	ความเป็นคนเปิดเผย	ความไว้วางใจทางธุรกิจ
ความซื่อตรง	1	.659**	.583**	.207*	.573**	.392**
ความสามารถ		1	.800**	.497**	.764**	.683**
ความมั่นคงสม่ำเสมอ			1	.554**	.838**	.699**
ความจงรักภักดี				1	.532**	.901**
ความเป็นคนเปิดเผย					1	.6100**
ความไว้วางใจทางธุรกิจ						1

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ ปัจจัยด้านความซื่อตรง, ปัจจัยด้านสมรรถนะหรือความสามารถ, ปัจจัยด้านความมั่นคงสม่ำเสมอ, ปัจจัยด้านความจงรักภักดีและปัจจัยด้านความเป็นคนเปิดเผย มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดคือปัจจัยด้านความจงรักภักดี โดยมีค่าเท่ากับ .901 และตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดคือ ปัจจัยด้านความซื่อตรง โดยมีค่าเท่ากับ .392 มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ปัจจัยของพฤติกรรมระหว่างองค์การที่มีอิทธิพลที่มีผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
ความจงรักภักดี	0.89[a]	0.80	0.80	0.31
ความสามารถ	0.94[b]	0.88	0.88	0.24
ความมั่นคงสม่ำเสมอ	0.94[c]	0.88	0.88	0.24

การทดสอบอิทธิพลระหว่างพฤติกรรมระหว่างองค์การที่มีต่อตัวแปรด้านความไว้วางใจทางธุรกิจ พบว่า มี 3 ปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรด้านความไว้วางใจทางธุรกิจ คือ ปัจจัยด้านความจงรักภักดี (Loyalty) (LOY) ปัจจัยด้านสมรรถนะหรือความสามารถ (Competence) (COM) และ ปัจจัยด้านความมั่นคงสม่ำเสมอ (Consistency) (CON) โดยรวมอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรด้านความไว้วางใจทางธุรกิจร้อยละ 88.7 (Adjusted R2 = 0.885, Durbin-Watson = 1.706) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (b= 0.723, $p<0.05$), (b=0.238, $p<0.05$) และ (b=0.107, $p<0.05$) ตามลำดับ สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ 3.4, 3.2 และ 3.3 กล่าวคือ ความจงรักภักดี(LOY), สมรรถนะหรือความสามารถ (COM) และ ความมั่นคงสม่ำเสมอ (CON)เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในทางบวกต่อความไว้วางใจทางธุรกิจ
สมการ คือ TRU = 0.180 + 0.696 (LOY) + 0.273 (COM) + 0.118 (CON)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความไว้วางใจทางธุรกิจและปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจระหว่างผู้นำเข้าและส่งออกที่มีต่อผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ท่าอากาศยานนานาชาติแม่ฟ้าหลวง เชียงรายมีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

ระดับความไว้วางใจทางธุรกิจระหว่างผู้นำเข้าและส่งออกที่มีต่อผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงราย 1. ความซื่อตรง (INT) หมายถึง ความซื่อสัตย์ ยึดมั่นคุณธรรม และความถูกต้อง ได้แก่มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าการงาน การยึดถือหลักคุณธรรม และความเมตตากรุณา สอดคล้องกับงานวิจัย (Nilay V Oza, Tracy Hall, Austen Rainer and Susan Grey, 2006) ปัจจัยและอิทธิพลหลักที่ด้านการรักษาความไว้วางใจในความสัมพันธ์ของการจ้างคือความซื่อสัตย์ความมุ่งมั่น

เป็นปัจจัยที่สำคัญในการการบรรลุความไว้วางใจครั้งแรกในด้านความสัมพันธ์ในการว่าจ้างที่ลูกค้าใช้ในการอ้างอิง 2. สมรรถนะหรือความสามารถ (COM) หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติอยู่ เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจและการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของตน ได้แก่ สมรรถนะความเข้าใจในงานของลูกค้า และการพัฒนาในด้านการให้การบริการ สอดคล้องกับงานวิจัย (M.N. Qureshi, Dinesh Kumar and Pradeep Kumar, 2007) ความสามารถเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่องค์การใช้ในการตัดสินใจในการคัดเลือกบริษัทเอาท์ซอสเข้ามาทำให้กับหน่วยงานเพราะเป็นการมอบหมายงานที่สำคัญออกไปให้กับหน่วยงานภายนอกกระทำการแทน โดยมักเป็นงานที่องค์การไม่สามารถทำได้หรือต้องใช้ความสามารถความเชี่ยวชาญ ความรู้เรื่องในการทำงานนั้นๆได้เป็นอย่างดี 3. ความมั่นคงสม่ำเสมอ (CON) หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นบุคคลน่าเชื่อถือ มีแนวทางในการปฏิบัติที่สามารถทำนายได้ล่วงหน้า มีความรอบคอบ และตัดสินใจได้ดีในแต่ละสถานการณ์ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือในเรื่องการปฏิบัติงาน ความสามารถพยากรณ์ได้และความไว้วางใจในผู้ปฏิบัติงานหรือประสานงาน สอดคล้องกับงานวิจัย (ขจรวุฒิ นำศิริกุล, 2543) พฤติกรรมที่สำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจในการดำเนินงานของกิจการร่วมทุนระหว่างประเทศได้แก่จุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกันความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกันการติดต่อสื่อสารกันการติดต่อสื่อสารการแบ่งสรรข้อมูลและลักษณะวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้ง 4. ความจงรักภักดี (LOY) หมายถึง ความตั้งใจและความเต็มใจที่จะปกป้องและรักษาหน้าบุคคลอื่น ได้แก่ ความไว้วางใจและน่าเชื่อถือ ในชื่อเสียงของบริษัทบริการด้านโลจิสติกส์และความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ ในการกระทำด้านความใส่ใจลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัย (นภัสพร แสงพายัพ, 2548) การเลือกใช้บริการของผู้รับจัดการขนส่งต่างชาติมากกว่าผู้รับจัดการขนส่งไทยเพราะความสามารถดีกว่าในด้านชื่อเสียงการนำเอาระบบไอทีใช้ร่วมกับงานส่วนความสามารถในด้านการรับรองมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยโอกาสในการใช้บริการด้านอื่นและด้านการปฏิบัติตามสัญญาอย่างเคร่งครัด 5. ความเป็นคนเปิดเผย (OPE) หมายถึง ความเต็มใจที่จะแบ่งปันความคิดและข้อมูลที่ตนเองมีอยู่โดยไม่ปิดบัง ได้แก่ มีการทำงานที่เปิดเผยและการแบ่งปันความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัย (M.N. Qureshi, Dinesh Kumar and Pradeep Kumar, 2007) การคัดเลือกบริษัทเอาท์ซอสเข้ามาทำให้กับหน่วยงานพิจารณาจาก การเปิดกว้างและความเมตตากรุณา 6. ความไว้วางใจทางธุรกิจ (TR) หมายถึงองค์ประกอบแห่งความไว้วางใจ เชื่อถือซึ่งกันและกัน ได้แก่ ความไว้วางใจเชื่อถือซึ่งกันและกัน การทำงานที่มีประสิทธิภาพ และความมั่นใจในการมอบหมายงานให้ทำ สอดคล้องกับงานวิจัย(Nilay

V Oza, Tracy Hall, Austen Rainer and Susan Grey, 2000) มีผลของการศึกษาสองส่วน คือการบรรลุความไว้วางใจครั้งแรกในการเอาท์ซอร์สความสัมพันธ์ และ ความไว้วางใจในการรักษาความสัมพันธ์การจ้างอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในองค์การ และระหว่างองค์การที่มีความไว้วางใจเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของภาพรวมองค์การได้เช่นกัน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางธุรกิจระหว่างผู้นำเข้าและส่งออกที่มีต่อผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงราย จากผลการวิจัยและข้อมูลทางสถิติผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยหลักที่สำคัญที่ส่งผลต่อตัวแปรด้านความไว้วางใจทางธุรกิจ ได้แก่ 3 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ด้านความจงรักภักดี (LOY) หมายถึงความตั้งใจและความเต็มใจที่จะปกป้องและรักษาบุคคลอื่น ได้แก่ ความไว้วางใจและน่าเชื่อถือ ในชื่อเสียงของบริษัทบริการด้านโลจิสติกส์และความไว้วางใจและน่าเชื่อถือ ในการกระทำด้านความใส่ใจลูกค้า

ปัจจัยที่ 2 ด้านสมรรถนะหรือความสามารถ (COM) หมายถึง ความรู้ทักษะ ความเชี่ยวชาญของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติอยู่เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนโดยในที่นี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญ ได้แก่ สมรรถนะ ความเข้าใจในงานของลูกค้า และการพัฒนาในด้านการให้การบริการ

ปัจจัยที่ 3 ด้านปัจจัยด้านความมั่นคงสม่ำเสมอ (CON) หมายถึงพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นบุคคล หรือองค์การ ที่น่าเชื่อถือ (Reliability)มีแนวทางในคาดการณ์ล่วงหน้าที่จะปฏิบัติงานได้ล่วงหน้า (Predictability) การรอบคอบในการตัดสินใจในสถานการณ์งาน (Good Judgment) โดยในที่นี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือในเรื่องการปฏิบัติงาน ความสามารถพยากรณ์ได้และความไว้วางใจในผู้ปฏิบัติงานหรือประสานงาน

โดยทั้งสามปัจจัยข้างต้นนั้นเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ความไว้วางใจทางธุรกิจ (TR) หมายถึงองค์ประกอบแห่งความไว้วางใจ เชื่อถือซึ่งกันและกันของแต่ละคน แต่ละฝ่าย ในที่นี้กล่าวถึงระหว่างธุรกิจต่อธุรกิจโดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ปัจจัยสำคัญข้างต้นมีอิทธิพลต่อ ในด้านความไว้วางใจทางธุรกิจ อันเกิดจากผลของพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ผลงานที่ผ่านมาจะส่งผลต่อความมั่นใจในการมอบหมายงานให้ทำต่อไป โดยไม่ได้มองหาผู้บริการรายใหม่เพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการด้านการปรับปรุงการให้บริการและการบริหารจัดการของผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและการได้รับความไว้วางใจในการให้บริการด้านธุรกิจในด้านพฤติกรรมระหว่างองค์การที่ควรเป็นแบบการวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับลูกค้า ควรมีดังนี้

1. ควรสร้างความไว้วางใจทางธุรกิจกับลูกค้าด้วยการ คำนึงถึงปัจจัยด้านความจงรักภักดี ทั้งในด้านชื่อเสียงของบริษัทผู้ให้บริการและด้านการเอาใจใส่ดูแลงาน

2. ควรสร้างความไว้วางใจทางธุรกิจกับลูกค้าด้วยการ คำนึงถึงปัจจัยด้านสมรรถนะหรือความสามารถ ทั้งในด้านสมรรถนะของบุคคลที่ปฏิบัติงานมีทักษะความรู้ ความสามารถ ที่ทำให้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ การมีความเข้าใจในงานที่ลูกค้ามอบหมาย และ การพัฒนาในด้านการให้การบริการ ได้แก่ การมีความคิดริเริ่มและมีความทันสมัยในงานที่ทำ มีการถามลูกค้าเพื่อแสดงการช่วยเหลือด้านบริการที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาแยกตามประเภทของผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ได้แก่ ผู้ให้บริการด้านคลังสินค้า ด้านบริษัทขนส่งในประเทศ เป็นต้น เพื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่แตกต่างในด้านการบริหารจัดงานโลจิสติกส์ กับความต้องการของกลุ่มลูกค้าและเพื่อทำการเปรียบเทียบความต้องการของลูกค้าที่แตกต่างทางธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

ขจรวุฒิ นำศิริกุล. (2543).**ลักษณะทางพฤติกรรมที่มีผลต่อการดำเนินงานของกิจการร่วมทุนระหว่างประเทศ**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เศรษฐกาณฑ์ เตชะธนนันทวงศ์. (2548). **ตัวแบบจำลองความต้องการบริการโลจิสติกส์**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาศาสตร์.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีระ เย็นประสิทธิ์. (2547). **แนวทางการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการขนส่งสินค้า กรณีศึกษาบริษัทเบอร์ลี่ยุคเกอร์โลจิสติกส์ จำกัด (มหาชน)**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

นภัสพร แสงพายัพ.(2550). **การประเมินความสามารถในการให้บริการขนส่งทางรถบรรทุกของผู้รับจัดการขนส่งไทยและต่างชาติ**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทบัณฑิตวิทยาลัย .

ดร. พรรณี บุญประกอบ. (2551). **การพัฒนาเครื่องมือวัดปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความเชื่อถือไว้วางใจ (Trust) ของประชาชน ที่มีต่อข้าราชการ**. สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงาน ก.พ.

สุฤดี โกศัยเนตร (2555). **Multicolinearity: examples in binary logistic regression**. Retrieved May 29, 2019, from. From: http://dmbj.ejnal.com/e-journal//.

AlessioIshizaka , Rebecca Blakiston. (2012).The 18C's model for a successful long-term outsourcing arrangement. **Journal of Science Direct Industrial Marketing Management**. 41 (2012) 1071–1080

Chun-Ping Denga, Ji-Ye Maob, Guo-Shun Wanga. (2013). An empirical study on the source of vendors' relational performance in offshore information systems outsourcing: **International Journal of Information Management**. 33 (2013), 10– 19

David C. Choua, Amy Y. Choub. (2010). Innovation outsourcing Risks and quality issues. **Journal of Science Direct Computer Standards & Interfaces**. 33 (2011), 350-356.

HarriLorentza,n, PichawadeeKittipanya-ngamb, Jagjit Singh Sraib. (2012). Emerging market characteristics and supply network adjustments in internationalizing food supply chains. **International Journal of Production Economics.** 145(2013), 220-232.

H.I. Hsiao, R.G.M. Kemp, J.G.A.J. van der Vorst, S.W.F.OnnoOmta. (2010). A classification of Logistics outsourcing levels and their impact on service performance: Evidence from the food processing industry Original Research Article. **International Journal of Production Economics**. 124(1), 75-86.

Ji-Ye Mao a,1, Jae-Nam Lee b., Chun-Ping Deng c,2 .(2008). Vendors’ perspectives on trust and control in offshore information systems outsourcing. **Journal of Information & Management**. 45(2008), 482–492.

Ji-Ye Mao a,1, Jae-Nam Lee b,Chun-Ping Deng c. (2008). Vendors’ perspectives on trust and control in offshore information systems Outsourcing. **Journal of Science Direct Information & Management**. 45(2008), 482–492.

J.M. Vernera, L.M. Abdullahb.(2011). Exploratory case study research Outsourced project failure. **Journal of Science Direct Information and Software Technology**.54(2012), 866-886.

Kee-hung Lai, Alison E. Lloyd,Hung-Ju Lin. (2011). The dark side of logistics outsourcing – Unraveling the potential risks leading to failed relationships. **Journal of Science Direct Transportation Research Part E Logistics and Transportation Review**. 48(1), 178-189

Karen Yuan Wang and Liz Fulop. (2007). Managerial trust and work values within the context of international joint ventures in China. **Journal of Science Direct International Management**. 13(2007), 164–186

Louise Young. (2006). Trust looking forward and back. **Journal of Business & Industrial Marketing**. 21(7), 439–445.

Lynn Dombrowski, Amy Voida, Gillian R. Hayes, Melissa Mazmanian. (2012). **The Labor Practices of Service Mediation**. A Study of the Work Practices of Food Assistance Outreach: CHI 2012, May 5–10, 2012, Austin, Texas, USA

M. Lowman, P.Trott, A.Hoecht, Z.Sellam, A. Hoecht,Z. Sellam.(2010). Innovation risks of outsourcing in pharmaceutical new product Development. **Journal of Science Direct Technovation**. 32(2), 99-109.

M.N. Qureshi, Dinesh Kumar and Pradeep Kumar. (2007). Modeling the logistics outsourcing relationship variables to enhance shippers' productivity and competitiveness in logistical supply chain 2007. **Journal of Emerald sight page**. 1(26), 1741-1752.

Paul Wai-Kit Ng a,1, Chung-Ming Lau b,, Mee-KauNyaw . (2007). The effect of trust on international joint venture performance in China. 2007. **Journal of Elsevier Inc**. 13(2007), 430–448.

Silvia Massan, StefaniaTesta. (2011). Beyond the conventional-specialty dichotomy in food retailing business models. An Italian case studies. **Journal of Science Direct Retailing and Consumer Services**. 18(2), 476-482.

Yuen. (2007). The effect of trust on international joint venture performance in China. **Journal of Science Direct International Management**.13(2007), 430–448

ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตาก ตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

Costs and Returns on Investment from RD 10 Rice Seed Production of Farmers at Ban TakRice Seed Center, Tambon Ban Tak, Ban TaK District, Tak Province

ภัทราวุฒิ เหล่าจำรูญ[1] สุภาภรณ์ บุญทองเถิง[2] และ พรพรรณ สีเทียน[3]
Patthawut laojamroen[1] Supaporn boonthongtherng[2] and Pornpan seetian[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ถึงต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก 2) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากจำนวน 5 ราย ในพื้นที่ขนาด 20 ไร่ขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทน ผู้สัมภาษณ์ได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพนี้เป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เงินลงทุนเริ่มต้นในการลงทุนเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 240,940 บาทต่อ36 ไร่ ต้มทุนรวมเฉลี่ย 221,850.80 บาทต่อ 36 ไร่ รายได้เฉลี่ย 518,945.40 บาทต่อ 36 ไร่ ระยะเวลาในการคืนทุนของการปลูกเมล็ดพันธุ์ กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากเท่ากับ 4 ปี 11 เดือน 77 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากเท่ากับ 130,548.42 บาทต่อ36 ไร่ และอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากเท่ากับร้อยละ 29.21 สำหรับปัญหาในการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ที่สำคัญ คือ ปัญหาราคาปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดวัชพืชและสารปราบศัตรูพืชมีราคาแพง โดยมีแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว คือรัฐบาลควรเข้ามาช่วยเหลือดูแลด้านราคาให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

คำสำคัญ: เมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10, กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน, ต้นทุนและผลตอบแทน

ABSTRACT

This study was conducted to: 1) analyze costs and returns on investment from RD10 rice seed production of farmers at Ban TakRice Seed Center, Tambon Ban Tak, Ban TaK district, Tak Province; and 2) develop a systemic review of problems that obstruct the RD10 rice seed growing of farmers at Ban Tak Rice Seed Center. Data were gathered by holding a focus group of 5 farmers who produced rice seed in the area of 20 rais or more. Key stakeholders were interviewed about the cost and return of RD10 rice seed production. Then, data were analyzed by using Microsoft Excel and statistic package. Results showed that most farmers who grew RD10 rice seed got their loans from Agriculture and Agricultural Cooperative Bank. The average initial cost in growing RD10 rice seed was 240,940 baht/rai. The average overall cost was 221,850.80 baht/rai while the average income was 518,945.40 baht/rai. The ROI period is 4 years 11 months and 77day. The net present value of rice seed farming is 130,548.42 bath/36 rai and the real rate of return is 29.21 percent. The main problems in growing RD10 rice seed included a high cost of fertilizers, herbicides and weed killers. The government and/or other related organizations should assist and take action in rice price control.

Keywords: RD 10 rice seed, local rice seed production group, Costs and Returns

บทนำ

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักที่สำคัญของประเทศไทย การปลูกข้าวของไทยนั้นมีพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกอยู่มากมาย การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดีเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าว โดยไม่ต้องเพิ่มทุนการผลิตในส่วนที่ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนทั้งนี้หากได้พันธุ์ข้าวที่ดีย่อมส่งผลในการเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่สูง มีคุณภาพเมล็ดมาตรฐาน คุณสมบัติในการต้านทานโรคและแมลงศัตรูข้าวได้ดี มีคุณค่าทางโภชนาการสูงเป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภคทั่วไป จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ข้าว โดยการคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่ดี เหมาะกับพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มช่วยเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพให้เกษตรกร ผู้ปลูกข้าวสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้ดี ปัจจุบันความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีจะเป็นทางเลือกที่ดีสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จนสามารถทำเป็นอาชีพได้ แทนการปลูกไว้เพื่อใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ของตนเองเท่านั้น ซึ่งมีกลุ่มเกษตรกรบางกลุ่มเริ่มหันมาปลูกข้าวพันธุ์เป็นอาชีพบ้างแล้วควบคู่ไปกับการผลิตข้าวเพื่อจำหน่าย และมีร้านค้าเอกชนในพื้นที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อการจำหน่ายบ้างแล้ว ทั้งในรูปการมีแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของตนเองและในรูปการมีเกษตรกรเป็นสมาชิกลูกแปลงที่ผลิตให้ แต่เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรในประเทศ การปรับแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตลอดปี)2552 เพิ่มข้าวเจ้าแทนข้าวเหนียว,2551; สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรอาหารแห่งชาติกลุ่มผลิตเมล็ดพั (นธุ์ข้าวชุมชนบ้านตาก ตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เป็นกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และยังได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์หลักของจังหวัดที่จะใช้ในการผลักดันให้กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสันต้นดู่ให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายตามระเบียบวาระแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข มีต้นทุน การผลิตข้าวค่อนข้างสูง และมีแนวโน้มเพิ่มทุกปี เนื่องจากปัญหาราคาปุ๋ยและสาร 10 ป้องกันกำจัดวัชพืชและสารปราบศัตรูพืชมีราคาแพง)กระบวนการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์,255 4 (จากสถานการณ์ดังกล่าว หากไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตสูง จากผลกระทบต่อการส่งเมล็ดพันธุ์ข้าวไปจำหน่ายยังศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวตาก และยังมีผลกระทบต่อเกษตรกรโดยตรง เนื่องจากประสบภาวะขาดทุนหรือภาวการณ์ลงทุนไม่คุ้มทุนซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาติดหนี้ของเกษตรกรในระดับรากหญ้าและเป็นปัญหาแบบไม่มีที่สิ้นสุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาต้นทุนและ

ผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข บ้านตากของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบล 10 อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้สนใจในเรื่องของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบล บ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตาก ตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยมีขอบเขตในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ บ้านตาก ตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน บ้านตากจำนวน 5 ราย
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน บ้านตาก ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านคือ ด้านข้อมูลทั่วไปของบุคคล ด้านต้นทุน ด้านผลตอบแทน และด้านปัญหาและอุปสรรค

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่ให้ความหมายแนวคิดดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิต โดยวรวิช โกวิทยากร และลาวัลย์ สกุลพานิช ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการผลิต หมายถึง กระบวนการที่เปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตให้เป็นผลผลิต โดยใช้ปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกัน แต่จะทำให้ผู้ผลิตได้รับผลผลิตสูงสุดภายใต้ต้นทุนที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีที่สุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด (วรวิช โกวิทยากร และลาวัลย์ สกุลพานิช, 2553)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต โดยจรรยา บุญจนาถบพิช ได้กล่าวไว้ว่า ต้นทุนการผลิต คือ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการผลิตสินค้าหรือบริการที่หน่วยผลิตได้จ่ายไปในการผลิตสินค้าและบริการทั้งหมด ซึ่งต้นทุนการผลิตจะประกอบไปด้วยต้นทุนการผลิตในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ต้นทุนทางตรง (Direct Cost) หมายถึง ต้นทุนที่ต้องจ่ายเป็นเงินสดไปในการซื้อหาปัจจัยการผลิตจากบุคคลอื่นซึ่งเห็นได้ชัดเจน เช่น ค่าจ้างแรงงาน ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร ค่าวัตถุดิบ เป็นต้น ซึ่งต้นทุนทางตรงนี้ สามารถแบ่งย่อยได้ 2 ประเภท ดังนี้

1.1 ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) คือ ต้นทุนที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนผลผลิต เช่น ค่าที่ดิน เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต เป็นต้น

1.2 ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) คือ ต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนผลผลิต เช่น ค่าจ้าง ค่าวัตถุดิบ เป็นต้น

2. ต้นทุนทางอ้อม (Indirect Cost) หมายถึง ต้นทุนที่ไม่ได้จ่ายออกไปเป็นเงินสด แต่เป็นค่าเสียโอกาสที่จะใช้ปัจจัยการผลิตไปทำประโยชน์อื่น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ต้นทุนการผลิตก็คือ ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร และรวมทั้งต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) (จรรยา บุญจนาถบพิช,2554; 192)

3. แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน โดยนักวิชาการชื่อ Gittinger ได้กล่าวไว้ว่า ในการวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทนทางการเงินครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ถึงการหมุนเวียนของกระแสเงินสดต่าง ๆ ของโครงการ (Cash Flow) อันประกอบด้วยกระแสเงินสดรับ กระแสเงินสดจ่าย และกระแสเงินสดสุทธิ เน้นวิเคราะห์ว่าโครงการที่ทำการศึกษาในครั้งนี้จะให้ผลตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่ ซึ่งจะอาศัยเกณฑ์ในการตัดสินใจ เพื่อการลงทุน ได้แก่ 1. ระยะเวลาคืนทุนของโครงการ (Payback period) หมายถึง ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการที่ทำให้ผลตอบแทนสุทธิของโครงการมีค่าเท่ากับค่าใช้จ่ายในการลงทุนพอดี 2. มูลค่าปัจจุบัน ของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ (Net Present Value Method : NPV) หมายถึง ผลรวมของผลตอบแทนสุทธิที่ได้ปรับค่าเวลาตลอดอายุโครงการแล้วซึ่งคำนวณขึ้น เพื่อใช้วัดว่าโครงการที่กำลังพิจารณาอยู่นั้นให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุนหรือมีผลต่อต้นทุนรวมหรือไม่ มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการเป็น การเปรียบเทียบมลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายของโครงการ โดยใช้อัตราดอกเบี้ยหรือค่าเสียโอกาสของเงินทุน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากสถาบันการเงินเป็นอัตราส่วนลด (Discount Rate) โครงการที่เหมาะสมกับการ

ลงทุนนั้นต้องมีมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (NPV) มากกว่า 0 ซึ่งหมายความว่ามูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับมากกว่ามูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่ายของโครงการ และ 3. อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return : IRR) หมายถึง อัตราผลตอบแทนที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับทั้งหมดเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของเงินสดจ่ายทั้งหมด อัตราผลตอบแทนภายในโครงการนี้ถือว่าเป็นอัตราร้อยละที่แสดงถึงความสามารถของเงินทุนที่ก่อให้เกิดรายได้คุ้มกับเงินลงทุนของโครงการนั้นพอดี ซึ่งการคำนวณหาค่าอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ คือ การคำนวณหาอัตราส่วนลดว่ามีเท่าไรจึงจะทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการมีค่าเท่ากับศูนย์พอดีนั่นเอง ดังนั้นการคำนวณหา IRR จึงคล้ายคลึงกับการคำนวณหาค่า NPV เกือบทุกอย่างจะแตกต่างกันก็ตรงที่ใช้อัตราดอกเบี้ยในการหาค่า NPV ส่วนการคำนวณหาค่า IRR จะเป็นการใช้อัตราส่วนลดที่ทำให้ NPV มีค่าเท่ากับศูนย์พอดีเท่านั้นเอง เมื่อคำนวณได้คา IRR แล้วจึงนำไปเปรียบเทียบกับค่าเสียโอกาสของเงินทุน (อัตราดอกเบี้ยเงินกู้) กล่าวคือ ถ้าค่า IRR สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ก็แสดงว่าการลงทุนให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับเงินทุนที่จ่ายออกไป (Gittinger 1982)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ สำหรับคำถาม ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

1.2 ข้อมูลด้านต้นทุนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตาก ตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

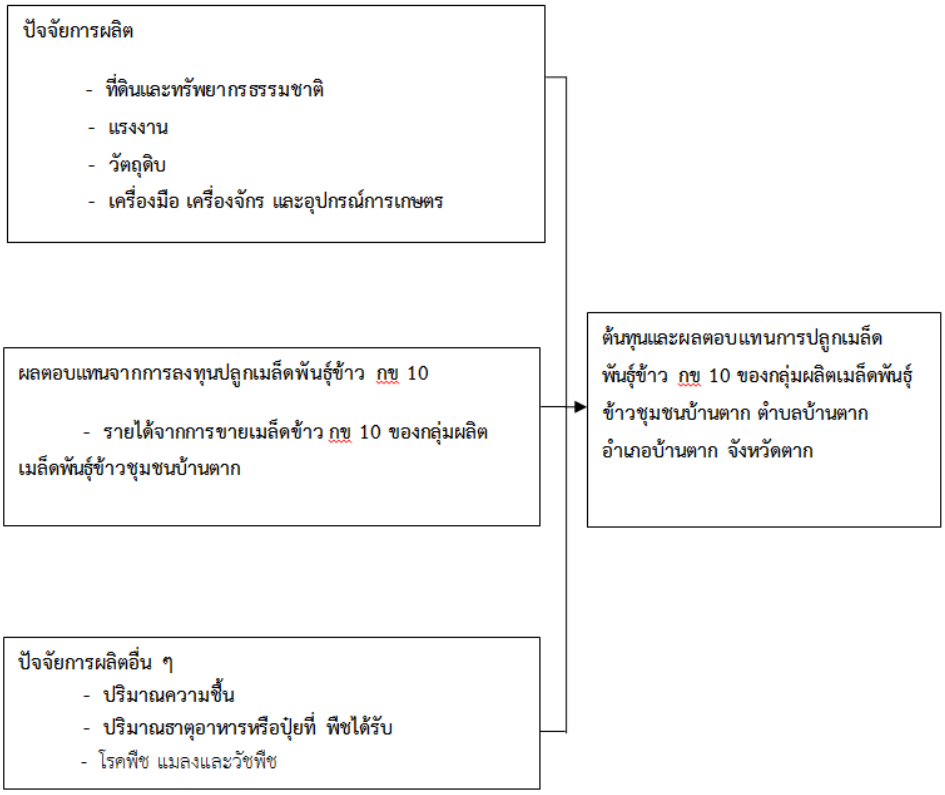
1.3 ข้อมูลด้านผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

1.4 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตาก ตำบลบ้านตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ให้ครบตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้แล้ว นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้การบรรยายเชิงพรรณนาในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1. ข้อมูลด้านต้นทุนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10

1.1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก

ตารางที่ 1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรกต่อ 36 ไร่

(บาท)

รายการ	**ปีแรก**	**ปีที่ 1**	**ปีที่ 2**	**ปีที่ 3**	**ปีที่4**	**ปีที่ 5**
กระสอบ	1,000	-	-	1,000	-	-
จอบ	600	-	-	-	600	-
มุ้งเขียวตากข้าว	1,200	-	-	-	1,200	-
สายยางเครื่องสูบน้ำ	800	-	-	-	-	-
เครื่องตัดหญ้า	1,760	-	-	-	-	-
เครื่องพ่นยา	900	-	-	-	-	-
เครื่องพ่นหว่านเมล็ดข้าวและปุ๋ย	960	-	-	-	-	-
เครื่องสูบน้ำ	1,120	-	-	-	-	-
รถไถนาเดินตาม	3,600	-	-	-	-	-
รถแทรกเตอร์	70,000	-	-	-	-	-
รถดำนา	27,000	-	-	-	-	-
ยุ้งฉางเก็บข้าว	12,000	-	-	-	-	-
ที่ดิน	120,000	-	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	**240,940**	**-**	**-**	**1,000**	**1800,**	**-**

จากการศึกษา ตารางที่ 1 พบว่า ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก มีค่าใช้จ่ายจำนวน 240,940 บาทต่อ 36 ไร่ เนื่องจากเป็นการซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ทางการเกษตรที่ใช้ในปีแรกเท่านั้น

และจำนวนเงินที่จ่ายเพิ่มในปีที่ 3 และ 4 ถือว่าเครื่องจักรและอุปกรณ์ทางการเกษตรดังกล่าวมีอายุการใช้งานที่จำกัด เมื่อหมดอายุการใช้งานเกษตรกรจึงต้องมีการซื้อใหม่ เพื่อนำมาทดแทนของเดิม ซึ่งถือว่าไม่สามารถใช้งานได้

1.2 ต้นทุนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10

ตารางที่ 2 ต้นทุนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ต่อ 36 ไร่

(บาท)

รายการ	**ปีการเพาะปลูก**				
	ปีที่ 1	**ปีที่ 2**	**ปีที่ 3**	**ปีที่ 4**	**ปีที่ 5**
ค่าวัตถุดิบทางตรง	57780,.00	59,940.00	63,360.00	64,980.00	70,020.00
ค่าแรงงานทางตรง	89,640.00	102,240.00	102,240.00	106,200.00	106,920.00
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	50,720.00	57,452.00	57,690.00	57,944.00	62,128.00
รวมทั้งสิ้น	**198,140.00**	**219,632.00**	**223,290.00**	**229,124.00**	**239,068.00**

จากการศึกษา ตารางที่ 2 พบว่า ต้นทุนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 จำแนกตามปีการเพาะปลูกนั้นมีต้นทุนที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปีการเพาะปลูกปีที่ 1 มีต้นทุนวัตถุดิบทางตรง เท่ากับ 57,780.00 บาทต่อ 36 ไร่ ค่าแรงงานทางตรง เท่ากับ 89,640.00 บาทต่อ 36 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิต เท่ากับ 50,720.00 บาทต่อ 36 ไร่ รวมเป็นต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น 198,140.00 บาทต่อ 36 ไร่

ปีการเพาะปลูกปีที่ 2 มีต้นทุนวัตถุดิบทางตรง เท่ากับ 59,940.00 บาทต่อ 36 ไร่ ค่าแรงงานทางตรง เท่ากับ 102,240.00บาทต่อ 36 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิต เท่ากับ 57,452.00 บาทต่อ 36 ไร่ รวมเป็นต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น 219,632.00 บาทต่อ 36 ไร่

ปีการเพาะปลูกปีที่ 3 มีต้นทุนวัตถุดิบทางตรง เท่ากับ 63,360.00 บาทต่อ 36 ไร่ ค่าแรงงานทางตรง เท่ากับ 102,240.00 บาทต่อ 36 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิต เท่ากับ 57,690.00 บาทต่อ 36 ไร่ รวมเป็นต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น 223,290.00 บาทต่อ 36 ไร่

ปีการเพาะปลูกปีที่ 4 มีต้นทุนวัตถุดิบทางตรง เท่ากับ 64,980.00 บาทต่อ 36 ไร่ ค่าแรงงานทางตรง เท่ากับ 106,200.00 บาทต่อ 36 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิต เท่ากับ 57,944.00 บาทต่อ 36 ไร่ รวมเป็นต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น 229,124.00 บาทต่อ 36 ไร่

ปีการเพาะปลูกปีที่ 5 มีต้นทุนวัตถุดิบทางตรง เท่ากับ 70,020.00 บาทต่อ 36 ไร่ ค่าแรงงานทางตรง เท่ากับ 106,920.00 บาทต่อ 36 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิต เท่ากับ 62,128.00 บาทต่อ 36 ไร่ รวมเป็นต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น 239,068.00 บาทต่อ 36 ไร่

2. ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทน

2.1 รายได้เฉลี่ยต่อปีจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 จำแนกตามปีการเพาะปลูก

ตารางที่ 3 รายได้เฉลี่ยต่อปีจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 จำแนกตามปีการเพาะปลูก

(บาท)

รายการ	**จำนวนเงิน (บาท)**				
	ปีที่ 1	**ปีที่ 2**	**ปีที่ 3**	**ปีที่ 4**	**ปีที่ 5**
รายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10					
ความชื้นไม่เกิน 15%	52,326.**00**	104,652.00	130,815.00	156,978.00	104,652.00
ความชื้น 16% - 17%	182,070.**00**	156,060.00	130,050.00	104,040.00	260,100.00
ความชื้น 18% - 19%	155,142.**00**	206,856.00	155,142.00	206,856.00	155,142.00
ความชื้น 20% - 25%	77,112.**00**	51,408.00	102,816.00	51,408.00	-
ความชื้นไม่เกิน 25%	51,102.00	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	**517,752.00**	**518,976.00**	**518,823.00**	**519,282.00**	**519,894.00**

จากการศึกษา ตารางที่ 3 พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อปีจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ตามระดับความชื้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปีการเพาะปลูกปีที่ 1 มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด 517,752.00 บาทต่อ 36 ไร่ แบ่งออกเป็น ระดับความชื้นไม่เกินไม่เกิน 15% เท่ากับ 52,326.00 บาทต่อ 36 ไร่ ความชื้น 16% – 17% เท่ากับ 182,070.00 บาทต่อ 36 ไร่ ความชื้น 18% – 19% เท่ากับ 155,142.00 บาทต่อ 36 ไร่ ความชื้น 20% - 25% เท่ากับ 77,112.00 บาทต่อ 36 ไร่ และความชื้นเกิน 25% เท่ากับ 51,102.00 บาทต่อ 36 ไร่

ปีการเพาะปลูกปีที่ 2 มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด 518,976.00 บาทต่อ 36 ไร่ แบ่งออกเป็น ระดับความชื้นไม่เกินไม่เกิน 15% เท่ากับ 104,652.00 บาทต่อ 36 ไร่ ความชื้น 16% – 17% เท่ากับ 156.060.00 บาทต่อ 36 ไร่ ความชื้น 18% – 19% เท่ากับ 206,856.00 บาทต่อ 36 ไร่ และ ความชื้น 20% - 25% เท่ากับ 51,408 บาทต่อ 36 ไร่

ปีการเพาะปลูกปีที่ 3 มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด 518,823.00 บาทต่อ 36 ไร่ แบ่งออกเป็น ระดับความชื้นไม่เกินไม่เกิน 15% เท่ากับ 130,815.00 บาทต่อ 36 ไร่ ความชื้น 16% – 17% เท่ากับ 130,050.00 บาทต่อ 36 ไร่ ความชื้น 18% – 19% เท่ากับ 155,142 บาทต่อ 36 ไร่ และ ความชื้น 20% - 25% เท่ากับ 102,816.00 บาทต่อ 36 ไร่

ปีการเพาะปลูกปีที่4 มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด 519,282.00 บาท แบ่งออกเป็น ระดับความชื้นไม่เกินไม่เกิน 15% เท่ากับ 156,978.00 บาทต่อ 36 ไร่ ความชื้น 16% – 17% เท่ากับต่อ 36 ไร่ 104,040.00 บาทต่อ 36 ไร่ ความชื้น 18% – 19% เท่ากับ 206,856.00 บาทต่อ 36 ไร่ และ ความชื้น 20% - 25% เท่ากับ 51,408.00 บาทต่อ 36 ไร่

ปีการเพาะปลูกปีที่ 5 มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด 519,894.00 บาทต่อ 36 ไร่ แบ่งออกเป็น ระดับความชื้นไม่เกินไม่เกิน 15% เท่ากับ 104,652.00 บาทต่อ 36 ไร่ ความชื้น 16% – 17% เท่ากับ 260,100.00 บาทต่อ 36 ไร่ และ ความชื้น 18% – 19% เท่ากับ 155,142.00 บาทต่อ 36 ไร่

2.2 มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ (Net Present Value : NPV)

ตารางที่ 4 การคำนวณมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ

(บาท)

ปีการเพาะปลูก	กระแสเงินสดสุทธิ (บาท)	ณ อัตราส่วนลด 7%	
		PVIF	มูลค่าปัจจุบัน
0	(240,940.00)	1.0000	(240,940.00)
1	134,940.00	0.9346	126,114.92
2	93,180.00	0.8734	81,383.10
3	84,711.00	0.8163	69,149.59
4	72,702.00	0.7629	55,464.39
5	55,226.00	0.7130	39,376.14
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ			**130,548.42**

จากการศึกษา ตารางที่ 4 พบว่า เมื่อนำกระแสเงินสดสุทธิมาคูณกับอัตราส่วนลด ณ อัตราผลตอบแทน ร้อยละ7 (ตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร) ทำให้มีการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 130,548.42 บาทต่อ 36 ไร่ ซึ่งเมื่อนำมาคำนวณเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบัน (PVIF) ผลออกมาทำให้โครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุน เนื่องมาจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่ามากกว่าศูนย์จึงเหมาะแก่การลงทุน

3. อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return : IRR)

ตารางที่ 5 การคำนวณอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ

(บาท)

ปีการเพาะปลูก	กระแสเงินสดสุทธิ (บาท)	ณ อัตราส่วนลด 29.21%	
		PVIF	มูลค่าปัจจุบัน
0	(240,940.00)	1.0000	(240,940.00)
1	134,940.00	0.7735	104,376.99
2	93,180.00	0.5993	55,842.77
3	84,711.00	0.4633	39,246.61
4	72,702.00	0.3593	26,121.83
5	55,226.00	0.2780	15,352.83
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ			**0.00**

จากการศึกษา พบว่า การคำนวณหาอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) จากการลงทุนปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 เท่ากับร้อยละ 29.21 มาคูณกับกระแสเงินสดสุทธิในแต่ละปีจึงได้มูลค่าสุทธิ

สรุปผลการศึกษาและการอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอภิปรายได้ว่า ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 กันมาก และได้มีการกำหนดขอบเขตการศึกษาในพื้นที่ขนาด 20 ไร่ขึ้นไป ซึ่งทำให้ทราบถึงค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก เท่ากับ 240,940 บาทต่อ 36 ไร่ มีต้นทุนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 221,850.80 บาทต่อ 36 ไร่ มีรายได้เฉลี่ย เท่ากับ 518,945.40 บาท มีระยะเวลาในการคืนทุน เท่ากับ 4 ปี 11 เดือน 77 วัน มีมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ เท่ากับ 130,548.42 บาทต่อ 36 ไร่ และมีอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ เท่ากับ ร้อยละ 29.21 ดังนั้นสรุปได้ว่าโครงการดังกล่าวน่าลงทุน เนื่องจากอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แสดงว่าการลงทุนในโครงการนี้ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับเงินลงทุนที่จ่ายออกไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 10 ของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านตากตำบลบ้านตากอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะในส่วนของพื้นที่ขนาดตั้งแต่ 30 ไร่ขึ้นไป จึงควรมีการศึกษาในพื้นที่ต่างกันเพื่อดูข้อแตกต่างทางด้านการผลิตพื้นที่นั้น เพื่อพิจารณาการลงทุนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร มายประเสริฐ .(2545) .**การศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าวหอมมะลิกับข้าวสุพรรณบุรี ในอำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร**การ . ค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยตาก.

จรรยา บุญจนาถบพิช .(2544) .**การบัญชีต้นทุนเพื่อการจัดการ** กรุงเทพฯ .: ไทยวัฒนาพานิช.

โชคไชย มีชัย .(2547) .**การศึกษาสภาพและการผลิตข้าวของเกษตรกร ตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต .: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

เบญจวรรณ รักษ์สุธี .(2539) .**การเงินธุรกิจ** กรุงเทพฯ .: คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี .มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกรินทร์ สี่มหาศาล .(2546) .**กรรมวิธีการผลิตขั้นพื้นฐาน** .3 พิมพ์ครั้งที่ .กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.

วรวิช โกวิทยากรและลาวัลย์ สกุลพานิช .2553 .**"การจัดการการผลิตและการดำเนินงานร่วมสมัย"** กรุงเทพฯ .: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรณา ไชยศรี.(2550) . **ปัจจัยการผลิต**.[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มาhttp://www.blog.eduzones.com/jipatar/85923(2562 เมษายน 17 สืบค้น).

วันเพ็ญ ทุนมาก .(2547) .**ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวญี่ปุ่นของเกษตรกร ในเขตอำเภอพิชัยจังหวัดอุตรดิตถ์**การค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต .: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยตาก.

ศิริกาญจน์ ไชยดิลก .(2551) .**การทำนาของกลุ่มชาวบ้านมะกอกนาบัว ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**การค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต .: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยตาก .

ศิวดล กัญญูคำ .(2552) .**การบัญชีต้นทุนเพื่อการจัดการ**กรุงเทพฯ .: ไทยวัฒนาพานิช .

ศูนย์วิจัยเมล็ดพันธุ์ข้าวตาก .(2555) .**ต้นทุนการผลิต** .[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.cmibrrd.in.th/web/(2556 เมษายน 25 สืบค้น) .

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ .(2551) .**การบัญชีต้นทุน** .2 พิมพ์ครั้งที่ .**1**กรุงเทพฯ: แมคกรอ ฮิล-.อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็นเตอร์ ไพรัส

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งประเทศไทย .(2555) .**ต้นทุน** .[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.avaccount/index.php?topic=4701.0 (2562 เมษายน 28 สืบค้น)

สมาคมวิชาชีพที่ปรึกษาธุรกิจ .(2555) .**ต้นทุนการผลิต** .[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.thailoem.com/manucost.php. (2562 เมษายน 20สืบค้น)

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ .(2551) .**การปรับแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตลอดปี 2552เพิ่มข้าวเจ้าแทนข้าวเหนียว** .[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.acfs.go.th/new_detail.php?ntype=09&id=3943 เ 24 สืบค้น)มษายน 2562

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก .(2550) .**แบบคำขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและ .2548 .ศ.เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.smce.doae.go.th/ (สืบค้น 25 เมษายน 2562)

การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มแปรรูปมะไฟจีนบ้านตาก จังหวัดตาก

Management of Community Enterprise for Economic and Social Self-reliance: The Processed Wampee Group, Baan Tak, Tak Province.

เฉลิมพล พิทักษ์บวรชัย[1] พรรณทิมา วรรณสุทธิ์[2] และ วิชุดา มูลวงษ์[3]
Chalermpol PitakBowonchai [1] Phantima wannasut [2] and Vichuda Moonvong [3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการรวมกลุ่มและการบริหารจัดการของกลุ่มเพื่อการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและสังคม บทบาทของผู้แสดงทางสังคม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่ม โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสังเกต จากการวิจัยพบว่ากลุ่มมีกระบวนการบริหารงาน ที่ทำให้ประสบความสำเร็จและมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง 7 ประการ ได้แก่ 1) กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มที่มีการวางแผนร่วมกัน มีโครงสร้างองค์การ บุคลากรมีความร่วมมือร่วมใจกันและมีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการบริหารจัดการ 3) กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มที่มีตลอดเวลา 4) บทบาทของกลุ่มกับการพัฒนา 5) การจัดการกับความขัดแย้ง 6) การแลกเปลี่ยนกับความมั่นคงของกลุ่ม 7) ทุนทางสังคมกับการบริหารจัดการกลุ่ม สำหรับการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจนั้น พบว่ากลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม สมาชิกมีรายได้เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ในภาพรวมแล้วการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของกลุ่ม ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นอย่างมาก ส่วนการพึ่งพาตนเองทางสังคมนั้น พบว่าศักยภาพของกลุ่มขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มเป็นสำคัญ ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มมีลักษณะของครอบครัว เป็นแบบเครือญาติมากกว่าเป็นวิสาหกิจชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม สมาชิกกลุ่มมีความสุขจากการจัดสรรผลประโยชน์ที่ลงตัว จากค่าตอบแทนที่ได้รับและมีความสุข จากการที่ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยหรือมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาตลาด คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ภายในกลุ่ม นอกจากนี้พบว่าบทบาทของผู้แสดงทางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มยังมีความสำคัญและมีบทบาทอย่างมาก ในการกำหนดทิศทาง ความอยู่รอดของกลุ่มและการพัฒนากลุ่ม

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน, การพึ่งพาตนเอง, การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research aims to study the integration and management of community enterprise with economic and social self-reliance and the role of social actors involved in the management. Data were collected from document, structured interview and observation. It was found that the group had 7 management processes that enabled them to achieve a continuous and progressive success: 1) group management process with a shared plan, organizational structure, collaboration, and transparent report of the operation; 2) participation of group members in the management; 3) continuous learning process of the group; 4) role of the group and development; 5) management of conflicts; 6) exchange and group’s stability; and 7) social capital and group management. In terms of economic self-reliance, it was found that the group is self-reliant both in individual and group level. Incomes of the group members were sufficient for wellness development but still required great support from the government. The findings about social self-reliance showed that potentials of the group depended on leadership of the head of the group. As a result, the group operated as family or group of cousins rather than as a community enterprise. However, the group’s members seemed to be happy from fair benefits, payment and chances to have conversations or interactions with others. Moreover, it was also found that the role of social actors involved in the group’s operation was important and influenced the direction towards the survival and development of the group.

Keywords: Community Enterprise, Self-reliance, Community Enterprise Management

บทนำ

สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อธุรกิจทุกภาคส่วนและได้กระตุ้นให้เกิดแนวความคิดในการแสวงหาทางออกให้กับสังคมไทย โดยการให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาแบบทางเลือกหรือการพัฒนากระแสรอง ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีฐานความคิดของการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยแนวคิดดังกล่าวมีความเชื่อพื้นฐานว่า สังคมคนจะได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นจะต้องเปลี่ยนจากการรอรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น อาทิ จากภาครัฐมาเป็นสังคมที่ "ชุมชนแก้ปัญหาชุมชน" ด้วยตนเอง ส่วนภาครัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนศักยภาพของชุมชนเท่านั้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559) จุดเด่นที่สำคัญของแนวคิดการพัฒนาแบบทางเลือกดังกล่าว คือการเน้นให้มนุษย์เป็นศูนย์กลาง จึงส่งผลให้เศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันมีการผสมผสานแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และแนวคิดด้านวิสาหกิจชุมชน การที่รัฐบาลยุคปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร โดยกระบวนการแปรรูปผลผลิต เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากการจำหน่ายผลผลิต จึงมีนโยบายส่งเสริมการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นการประกอบการแบบพึ่งพาตนเอง จึงนับเป็นแนวทางการพัฒนาแนวทางเลือกที่ควรให้ความสำคัญ วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่สร้างรายได้อย่างมั่นคงรูปแบบหนึ่ง และบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินการคือการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันและกันของชุมชน จังหวัดตากเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนบน ที่ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านการเกษตร ประกอบกับมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรม จึงเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กร มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้น ซึ่งได้สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพจากการแปรรูป การจัดการทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นให้เกิดคุณค่าอย่างสูงสุด โดยการนำสินค้าทางการเกษตรมาผลิตและแปรรูป ได้แก่นำฝ้ายมาทอเป็นผ้า เช่น ผ้าลายน้ำไหล และมีการรวมกลุ่มนำมะไฟจีนมาแปรรูปเป็นสินค้า เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างอาชีพให้กับสมาชิกในชุมชน ควบคู่กับการทำนาที่ยังคงเป็นความเคยชินที่ทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มประกอบอาชีพของชุมชนนั้น ก็ยังประสบปัญหาหลายด้านเช่นด้านการผลิต ด้านการตลาดรวมถึงด้านแรงงาน การที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้น สิ่งที่สำคัญคือการบริหารจัดการองค์การที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น

คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปมะไฟจีนบ้านตาก ในมิติของการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรวมกลุ่มและการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กับการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและสังคม

2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้แสดงทางสังคม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาหมายถึงสิ่งที่สั่งสมกันมาแต่อดีต และเป็นเรื่องการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติโดยผ่านกระบวนการทางจารีต ประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน และพิธีกรรมต่าง ๆ ทุกอย่างเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้ เป้าหมายก็คือเพื่อให้เกิดความสงบสุขทั้งในส่วนที่เป็นชุมชนหมู่บ้านและส่วนที่เป็นปัจเจกชนของชาวบ้านเอง (รัตนะ บัวสนธ์, 2559) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้สรุปลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมี 4 ลักษณะคือ 1) มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ 2) มีการบูรณาการสูง ทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม 3) มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมลึกซึ้งสูงส่ง 4) เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม ดังนั้นพอสรุปได้ว่าภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคติ ความคิด ความเชื่อ ความรู้ ความสามารถที่ได้การถ่ายทอดและถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ รวมถึงการนำเทคโนโลยีพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทวีวงศ์ ศรีบุรี (2541) กล่าวว่า "การมีส่วนร่วมของประชาชน" มาจากภาษาอังกฤษว่า "Public Participation" ในความหมายของประเทศที่พัฒนาแล้วทางด้านอุตสาหกรรม เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดาและออสเตรเลีย จะหมายถึงหน่วยงานของภาครัฐบาล ภาคเอกชน องค์กรเอกชนและประชาชนทั่วไป ที่อาจได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์

จากการมีโครงการหรือกิจการ ซึ่งได้มีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศที่พัฒนาแล้ว ต่างมีวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกัน แต่โดยหลักการแล้วจะเหมือนกันคือให้ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น คัดค้านหรือเห็นด้วยสำหรับโครงการ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2546) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของคนในสังคม ว่าสังคมจะพัฒนาไปได้อย่างบูรณาการและอย่างสมบูรณ์ ต้องให้คนในสังคมมีบทบาทร่วมกันและการพัฒนาควรมีบทบาทดังนี้ 1) ร่วมคิด 2) ร่วมดำเนินการ 3) ร่วมรับประโยชน์ 4) ร่วมติดตามกำกับผล 5) ร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การมีบทบาทร่วมกันสามารถทำให้เกิดพลัง เกิดการบูรณาการ เกิดความงาม เกิดความสุข เกิดปัญญาและนำไปสู่ความสำเร็จที่น่าพึงพอใจร่วมกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของบุคคล กลุ่มองค์กรจึงเป็นความร่วมมือในการพัฒนาองค์กรให้มีการดำเนินกิจกรรมในลักษณะหุ้นส่วน มีความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรสามารถที่จะประสานพลังของกลุ่มให้ดำเนินงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์

3. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ได้กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัฒน์ ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก ภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี กรมการพัฒนาชุมชน (2546) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองไว้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจฐานล่างของสังคมได้แก่ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล โดยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ด้วยการสร้างกระแสเศรษฐกิจพอเพียง หรือเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองให้เกิดขึ้นในสังคมไทย สร้างระบบบริหารจัดการสนองความ

ต้องการของประชาชน เน้นการปฏิบัติของกลุ่มชนและความร่วมมือจากทุกฝ่ายในลักษณะพหุพาคี ได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ 5 ประการคือ 1) ยึดชุมชนและครอบครัวเป็นหลัก 2) ยึดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ 3) ยึดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย 4) ยึดการส่งเสริมตลาดชุมชน 5) ยึดการจัดเวทีชาวบ้านบนพื้นฐานของหลักการคิดเองทำเอง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีทางการดำเนินชีวิตของบุคคล สังคม และประเทศชาติ เสมือนรากฐานของชีวิต มีการบริหารจัดการโดยเดินทางสายกลาง ที่นำไปสู่ความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติของประชาชน ที่สามารถมีคุณภาพชีวิตที่มั่นคง เข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

4. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม ประเวศ วะสี (2547) ได้กล่าวถึงการสร้างองค์กร ดังนี้ 1)ปัจเจกบุคคล (Individual) คือการที่แต่ละบุคคล ตระหนักรู้ถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของตนเองและรู้ว่าภายในตัวมีศักยภาพและความดี มีสติ มีอิสรภาพ มีความสุข นึกคิดและทำสิ่งที่ดี เรียนรู้และสร้างสรรค์ นี่คือความสุขสร้างสรรค์ของแต่ละคนอันเป็นพลังมหาศาล 2)กลุ่ม (Nodes) คือคนที่ถูกอัธยาศัยกัน จะภายในองค์กรเดียวกันหรือข้ามองค์กร รวมตัวกัน มีการพบปะกันบ่อย ๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ควรมีกลุ่มที่หลากหลายเต็มสังคม สมาชิกในกลุ่มจะมีความสุข ความสร้างสรรค์มาก เพราะไม่มีใครมีอำนาจเหนือใครถูกอัธยาศัยและไว้วางใจกัน รักกันและเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน บางกลุ่มก็เป็นหน่วยส่งเสริมการจัดการวิจัยหรือหน่วยส่งเสริมการจัดการความรู้ บางทีก็เรียกว่าชุมชน (Community) เมื่อมีกลุ่มมาก ๆ สังคมก็เข้มแข็ง และ กาญจนา ตั้งชลทิพย์ (2542) กล่าวถึงปัจจัยการรวมกลุ่มบุคคลต่าง ๆ มีดังนี้ 1)เป็นผลมาจากการ ที่ภาครัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือไม่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา แรงผลักดันเหล่านี้ทำให้เกิดองค์กรอันเป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านเป็นเครือข่ายต่าง ๆ สำหรับการพัฒนา 2) เกิดจากความต้องการที่จะช่วยเหลือสังคมของกลุ่มต่าง ๆ มี 3 กลุ่ม คือกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ได้พัฒนาความคิดใหม่และอุดมการณ์ ทำงานเพื่อสังคมและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส กลุ่มคนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมตัวช่วยเหลือในลักษณะสังคมสงเคราะห์และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา 3)การที่รัฐบาลกระจายอำนาจและยอมรับการรวมกลุ่มขององค์กรต่าง ๆ มากขึ้น พร้อมกับการเกิดแนวคิดประชาสังคมขึ้น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้นอย่างชัดเจน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้นพอสรุปได้ว่ากลุ่มคือการรวมตัวของประชาชนหรือสมาชิกของชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยรวมกันเป็น

กลุ่ม ชมรม สมาคม โดยมีความคล้ายคลึงกันอย่างใดอย่างหนึ่ง มีกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์หรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ เกิดความสามัคคีภายในกลุ่ม ซึ่งจะเป็นกลไกนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จได้

5. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐและพิทยา ว่องกุล (2545) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนคือการประกอบการโดยชุมชน ที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ทั้งด้านการผลิต การค้าและการเงินและต้องการใช้ปัจจัยการผลิตนี้ ให้เกิดดอกออกผล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจคือ การสร้างรายได้และอาชีพ ด้านสังคมคือการยึดโยงร้อยรัดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการประกอบการของชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2546) ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายของการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คือการสร้างเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อสร้างโอกาสและรายได้ของชุมชนฐานรากให้ชุมชนและเครือข่ายสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน 2) หลักการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนคือการนำภูมิปัญญาของชุมชนมาบริหารจัดการ ทำให้สินทรัพย์ของชุมชนกลายเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าและทำให้มีมูลค่าเพิ่ม นำไปสู่การผลิตสินค้า การให้บริการและอื่น ๆ ของชุมชน ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนและเครือข่าย สร้างความมั่นคงแก่เศรษฐกิจฐานราก 3) องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1. เป็นกิจการของชุมชน หมายถึงเป็นการประกอบกิจการ ทั้งด้านการผลิตและบริการ ที่กลุ่มคนในชุมชนเป็นเจ้าของ (ไม่ใช่ปัจเจกชน) 2. ดำเนินการโดยใช้ทุนของชุมชนและมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม หมายถึงกิจการที่ดำเนินการโดยใช้ทุนของชุมชนเป็นหลัก (สินทรัพย์ เงิน แรงงาน ทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น) โดยมีการบริหารจัดการ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตหรือบริการนั้น ๆ ด้วยความคิดสร้างสรรค์ 3. ริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นนวัตกรรมของชุมชน 4. เน้นกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงาน หมายถึงในการดำเนินกิจการก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและชุมชน 5.มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล 6.มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน หมายถึงการดำเนินการโดยมีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเองเป็นรากฐาน ทำให้พอกินพอใช้ในครัวเรือน ชุมชนและเครือข่ายเป็นลำดับแรก 7. มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและเกื้อกูลกัน โดยไม่ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อสาธารณะ อันหมายความรวมถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนด้วย 4) รูปแบบการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้ 1.วิสาหกิจที่ประกอบกิจการเดียว ได้แก่

วิสาหกิจที่ประกอบกิจการเพียงหนึ่งเดียว โดยมีผู้บริหารในชุมชนชุดเดียวและไม่สร้างเครือข่ายวิสาหกิจอื่น ๆ โดยจะมีผลผลิตมากกว่าหนึ่งผลิตภัณฑ์/บริการได้ 2. วิสาหกิจที่ประกอบกิจการในรูปแบบเครือข่าย ได้แก่วิสาหกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับกิจการอื่น ๆ โดยแต่ละวิสาหกิจต่างมีการประกอบการตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ของกิจการ หากแต่มีปฏิสัมพันธ์แบบพึ่งพา เกื้อกูล เชื่อมโยงกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เครือข่ายกิจกรรม ได้แก่วิสาหกิจที่มีกิจกรรมเกื้อกูลกัน มาเป็นเครือข่ายกัน ทั้งที่เป็นกิจกรรมประเภทเดียวกันและ/หรือหลากหลายประเภท เครือข่ายพื้นที่ ได้แก่วิสาหกิจที่ดำเนินการอยู่ในระดับพื้นที่เดียวกัน เช่นระดับหมู่บ้านเดียวกันหรือระดับตำบลเดียวกัน หรือต่างพื้นที่กัน เช่นวิสาหกิจระดับหมู่บ้านกับระดับตำบลมาเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกัน 5) ระดับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนที่สามารถจัดระดับการดำเนินการ โดยใช้เป้าหมายของผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนเป็นเกณฑ์ 3 ระดับ ดังนี้ 1.วิสาหกิจชุมชนระดับพื้นฐาน ได้แก่วิสาหกิจที่มีการประกอบการ เพื่อให้เกิดผลผลิตที่จะนำไปกินไปใช้ได้อย่างพออยู่พอกิน มุ่งเน้นการลดรายจ่ายทั้งระดับครัวเรือนและชุมชน 2. วิสาหกิจชุมชนระดับพัฒนา ได้แก่วิสาหกิจที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตพอกินพอใช้ เพื่อลดรายจ่ายและมีส่วนที่เหลือสามารถนำไปแบ่งปันและเปลี่ยนหรือจำหน่ายให้เกิดรายได้เพิ่ม นำไปสู่การอยู่ดีกินดีของครัวเรือน ชุมชนและระหว่างชุมชน 3.วิสาหกิจระดับก้าวหน้า ได้แก่วิสาหกิจที่มีการประกอบการมุ่งสู่การเพิ่มรายได้ ไปสู่การขยายการลงทุน ลดการนำเข้า เพิ่มการส่งออกของผลิตภัณฑ์ ขยายกิจการ ขณะเดียวกันก็สามารถจัดสรรผลกำไร เพื่อสวัสดิการของชุมชนหรือเพื่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ สร้างความมั่งมีศรีสุขของครัวเรือน ชุมชน ขยายไปถึงระหว่างชุมชนและนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดของวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการดำเนินงาน ที่เน้นในเรื่องการปรับวิธีคิดของชุมชน แบบพึ่งพาภายนอกมาพึ่งพาตนเอง โดยเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชนคือมีการเรียนรู้ที่เป็นหัวใจและมีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมายสำคัญ

6. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2546) ได้กล่าวเกี่ยวกับการบริหารจัดการว่าการที่จะได้รับความสำเร็จหรือบรรลุผลที่คาดหวัง จะต้องมีการดำเนินงานซึ่งมีปัจจัยเกี่ยวข้องมาก มีความซับซ้อนมาก มีการเคลื่อนไหวหรือพลวัต จำต้องมีการบริหารหรือจัดการเพื่อให้บรรลุความสำเร็จ การบริหารคือการดำเนินการเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการ กระบวนการบริหารประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดการระบบ 3) การ

จัดบุคลากร 4) การอำนวยการ 5) การกำกับผล ทฤษฎีการบริหารของกูลิคและเออร์วิค กล่าวถึงกระบวนการบริหารไว้ 7 ประการ อักษรย่อว่า POSDCoRB ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) หมายถึงการวางโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับก่อนหลัง กำหนดวางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติ พร้อมระบุผู้มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรม 2) การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึงการจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงสร้างของการบริหารองค์การ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมด้วยกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่องาน สัมพันธ์กันตามลำดับขั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นกันไป 3) การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) หมายถึงการบริหารงานอันเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ทุกประเภทของหน่วยงาน การบริหารงานบุคคลดังกล่าวรวมตั้งแต่การแสวงหาคนมาทำงาน การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรมและพัฒนาบุคคลที่แต่งตั้งไว้แล้ว การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้นลดขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน 4) การอำนวยการ (Directing) หมายถึงการใช้อำนาจในหน้าที่วินิจฉัยสั่งการ หลังจากได้วิเคราะห์และพิจารณางานโดยรอบคอบแล้ว รวมทั้งการติดตามดูแล ให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ ในฐานะผู้บริหารซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยงาน 5) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึงการประสานงานหรือสื่อสัมพันธ์หน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์การ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่ราบรื่น มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน แต่ทุกหน่วยงานทำงานประสานกลมกลืนกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หลักขององค์การร่วมกัน 6) การรายงาน (Reporting) หมายถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรระดับต่างๆ เพื่อให้ผู้บังคับชาหรือสมาชิกในหน่วยงานได้รับทราบความเคลื่อนไหวและความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอ 7) การบริหารงบประมาณ (Budgeting) หมายถึงการจัดทำงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การวางแผนหรือโครงการในการใช้จ่ายเงิน การจัดทำบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงิน หรือตรวจสอบบัญชีโดยรอบคอบและรัดกุม

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการในพื้นที่บ้านตาก จังหวัดตาก โดยแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับข้อมูลเชิง

คุณภาพ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ชุด แบ่งเป็นสำหรับผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่มและผู้แสดงทางสังคมนอกจากนี้ยังใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลอื่นๆ เช่นการสนทนากลุ่ม การสังเกต การบันทึกเสียงและการถ่ายภาพ สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้นำกลุ่ม 2) สมาชิกกลุ่ม จำนวน 36 คน 3) ผู้แสดงทางสังคม (Social Actors) ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึกเสียง การถ่ายภาพและข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่ที่ศึกษา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย โดยนำผลการวิจัยไปให้กลุ่มวิพากษ์และตรวจสอบ แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ การนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

กลุ่มแปรรูปมะไฟจีนบ้านตาก จังหวัดตาก เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2452 โดยนางวัฒนา ยศอาจ ได้รวมตัวกับกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน จัดตั้งกลุ่มโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแปรรูปวัตถุดิบที่มีในชุมชน ทำกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะไฟจีน ในนามกลุ่มแปรรูปมะไฟจีนบ้านตาก มีวัตถุประสงค์เพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบภายในชุมชนและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการสร้างอาชีพและรายได้ให้สมาชิกในชุมชน เริ่มแรกมีสมาชิก 5 คน จนในปัจจุบันมีสมาชิก 36 คน ในปี พ.ศ. 2546 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับการคัดสรรเป็นสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้ระดับ 4 ดาว การดำเนินงานของกลุ่มได้พัฒนาก้าวหน้ามาเป็นลำดับ มีช่องทางการตลาดมากขึ้น นอกจากผลิตภัณฑ์แปรรูปมะไฟจีนแล้ว ทางกลุ่มยังมีผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น กระท้อนเชื่อมแห้ง มะเฟืองเชื่อมแห้ง

การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของกลุ่ม มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยการผลิตหลักและมีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ แม้ว่าทางกลุ่มยังต้องอาศัยวัตถุดิบจากแหล่งอื่นเนื่องจากวัตถุดิบในพื้นที่มีไม่เพียงพอ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีข้อบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่าง

แพร่หลาย ได้แก่มะไฟจีนซึ่งเป็นพืชเอกลักษณ์ของจังหวัดตาก นอกจากนี้กลุ่มยังได้พยายามออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของตลาด มีการควบคุมการผลิตอย่างสม่ำเสมอได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น จึงมีรายได้ที่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในรูปแบบของการดำเนินชีวิตประจำวันและการนำไปซื้อทรัพย์สินที่ตนเองและครอบครัวต้องการ ดังนั้นกลุ่มจึงสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม

การพึ่งพาตนเองทางสังคมของกลุ่ม มีการรวมกลุ่มและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลในการทำงาน ไม่มีความขัดแย้งที่รุนแรง สมาชิกมีความสุขกับการทำงาน ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสมาชิก โดยผู้นำกลุ่มจะมีส่วนร่วมและเป็นตัวหลักสำคัญในทุกเรื่อง ศักยภาพของกลุ่มจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่ม ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่ม มีลักษณะของครอบครัวมากกว่าเป็นวิสาหกิจชุมชน

จากผลการศึกษาพบประเด็นที่สำคัญ นอกเหนือจากการมีผู้นำกลุ่มที่มีศักยภาพแล้ว พบว่ากลุ่มมีกระบวนการบริหารงาน ที่ทำให้ประสบผลสำเร็จและมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง 7 ประการได้แก่ 1) กระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม มีการบริหารงานสอดคล้องกับทฤษฎีทางการบริหารที่เรียกว่า POSDCoRB ได้แก่ Planning(การวางแผน) เป็นการวางเค้าโครงกิจกรรมก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกลุ่มได้มีการวางแผนร่วมกันเช่นแผนการผลิต แผนการตลาด Organizing(การจัดองค์การ) เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน ซึ่งกลุ่มได้มีการแบ่งแผนกงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน Staffing(การจัดบุคลากร) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้ ซึ่งกลุ่มได้กำหนดผู้รับผิดชอบ และมีการฝึกอบรมทักษะฝีมืออย่างต่อเนื่อง จากหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา Directing(การอำนวยการ) เป็นการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่นภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การจูงใจและการตัดสินใจ โดยมีคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้อำนวยการหลัก Coordinating(การประสานงาน) เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น ซึ่งกลุ่มก็ได้มีการประสานงานกัน ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ Reporting(การรายงาน) เป็นการแจ้งผลการปฏิบัติงานตามลำดับชั้น โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกของกลุ่ม มีเหรัญญิกและเลขานุการทำหน้าที่รับผิดชอบ Budgeting(การงบประมาณ) เป็นการ

วางแผนและบริหารงบประมาณ การควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการจัดทำบัญชี ซึ่งกลุ่มได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และมีการบริหารงบประมาณที่เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วมของกลุ่ม สามารถพิจารณาพฤติกรรมต่างๆใน 5 ขั้นตอนหรือรูปแบบการมีส่วนร่วม 5 ร ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล 3) กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก ตลอดจนการนำความรู้จากการฝึกอบรม มาปรับใช้ในการผลิต 4) บทบาทของกลุ่มกับการพัฒนา มีลักษณะการรวมกลุ่มทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม เป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมของกลุ่มให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) การจัดการกับความขัดแย้ง สมาชิกกลุ่มมีความสุขกับการทำงาน เนื่องจากไม่มีความขัดแย้งที่รุนแรง หรือถ้าหากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ก็จะเจรจาพูดคุยกันโดยผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้จัดการกับความขัดแย้งนั้น 6) การแลกเปลี่ยนกับความมั่นคงของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจกับรายได้ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนที่สร้างความมั่นคงให้กับกลุ่ม 7) ทุนทางสังคมกับการบริหารจัดการกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกกลุ่มเกือบทั้งหมดมีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลเดียวกัน สมาชิกได้มีโอกาสมาพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและได้ทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการบริหารจัดการกลุ่ม

การบริหารจัดการภาครัฐ สรุปได้ว่า 1) การบริหารจัดการภาครัฐกับความอยู่รอดของกลุ่ม พบว่าหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ ได้ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านการเงินทุน การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ของผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมด้านการตลาด การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ การใช้เครื่องมืออุปกรณ์หรือเทคโนโลยี ซึ่งการให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ ดังกล่าวอาจส่งผลต่อความอยู่รอดของกลุ่มในระยะยาว ถ้าหากนำงบประมาณที่ภาครัฐให้การสนับสนุนมาคิดเป็นต้นทุน จะทำให้ต้นทุนของกลุ่มสูงขึ้น หากยังเป็นเช่นนี้อยู่อาจส่งผลให้ทางกลุ่มไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ เพราะต้องอาศัยการพึ่งพิงจากภาครัฐอยู่ตลอดเวลา 2) ภาครัฐยังคงเป็นผู้แสดงทางสังคม (Social Actors) ที่สำคัญพบว่าหน่วยงานภาครัฐ ยังมีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนากลุ่ม ดังจะเห็นได้ว่ามีหลายหน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือกลุ่ม ลักษณะงานหรือความช่วยเหลือที่ภาครัฐเข้าไปให้ในการสนับสนุน เช่นงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การฝึกอบรม การออกร้านจำหน่ายสินค้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาครัฐยังคงเป็นผู้แสดงทางสังคมที่สำคัญในการกำหนดทิศทางและการพัฒนาของกลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มแปรรูปมะไฟจีนบ้านตาก จังหวัดตาก มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลดังนี้

การดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งเป็นการประสมประสานและบูรณาการ ให้เข้ากันระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและศาสตร์สากล มีการบริหารงานที่สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารของกูลิคและเออร์วิค สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการค่อนข้างมาก สอดคล้องกับการศึกษาของปาริชาติ วลัยเสถียร(2543) เกี่ยวกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน มีผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างมาก กลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก ตลอดจนได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน การฝึกอบรมจากหน่วยงานภาครัฐและสถานศึกษา ได้นำมาปรับใช้ในการผลิตซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรศรี ยงค์ฤประพันธ์(2546) ที่พบว่ากระบวนการจัดการองค์ความรู้ของกลุ่ม เกิดจากการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับองค์ความรู้ที่เป็นปัจจัยภายนอก ผ่านการทดลองฝึกปฏิบัติ โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งด้านความรู้ เงินทุนและการส่งเสริมด้านการตลาด ก่อให้เกิดกิจกรรมการผลิตที่มีประสิทธิภาพของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มไม่มีความขัดแย้งที่รุนแรงหรือหากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็จะเจรจาพูดคุยกัน ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดี เงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน คือการมีผู้นำกลุ่มที่มีศักยภาพ มีต้นทุนทางทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบในท้องถิ่น มีเครือข่ายที่ให้การสนับสนุน ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ(2548) ที่ได้จัดทำมาตรฐานระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน ในหมวดที่ 5 กล่าวถึงการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ผลที่ได้จึงเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ของชุมชนและสังคมในด้านต่าง ๆ เช่นด้านจิตใจ ความรัก ความสามัคคี ความเอื้ออาทรซึ่งกันละกัน ทัศนคติ วัฒนธรรม ประเพณีและการสร้างรายได้ เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ก่อให้เกิดการรวมกลุ่ม โดยมิได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อสร้างรายได้หรือกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียวแต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ความเข้มแข็งของกลุ่มและความสงบสุขของสังคม ซึ่งจะเป็นรากฐานการพัฒนาสังคมในทุกๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การดำเนินงานของกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ที่ยังคงอาศัยความช่วยเหลือจากภาครัฐหลายหน่วยงานที่เข้าไปให้คำแนะนำ ส่งเสริมด้านต่าง ๆ แต่หน่วยงานเหล่านั้นยังขาดการประสานงานที่ดี

และมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ อาจเป็นผลทำให้กลุ่มไม่สามารถพัฒนาไปได้เท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นกลุ่มจึงควรพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ใช้รูปแบบการตลาดนำการผลิต การสร้างนักขายมืออาชีพเป็นของกลุ่มเอง เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างแนวคิดให้กับสมาชิกกลุ่มว่าการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เป็นอาชีพหลักและมีความมั่นคง การปรับตัวของกลุ่มให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของลูกค้า ตลอดจนการสร้างเครือข่ายของกลุ่ม เพื่อสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายอื่นทางด้านวัตถุดิบ ด้านการผลิตโดยเปลี่ยนจากคู่แข่งให้เป็นคู่ค้า ซึ่งจะเป็นแนวทางให้กลุ่มมีการพัฒนาและปรับตัวอยู่รอดได้ในระยะยาว เป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2546). **คู่มือการปฏิบัติงานวิสาหกิจชุมชน**.กรุงเทพฯ.

กาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2542). **ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินท์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). **ชุมชนนิยมฝ่าเศรษฐกิจชุมชนสลาย**. กรุงเทพฯ : ซัคเซส มีเดีย.

ณรงค์ เพชรประเสริฐ และ วิทยา ว่องกุล. (2545).**วิสาหกิจชุมชนกลไกเศรษฐกิจฐานราก**. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรส โปรดักส์.

ทวีวงศ์ ศรีบุรี. (2541). **EIA การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโลกสีเขียว.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2543). **กระบวนการและเทคนิคกระบวนการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

ประเวศ วะสี. (2547). **ยุทธศาสตร์รัตนโกสินทร์ระเบิดพลังฝ่า"หลุมดำ"**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดีไซน์.

พรศรี ยงค์ฤประพันธ์. (2546). **วิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง : กรณีศึกษาการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอวักโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม.(2546). **การบริหารสังคม : ศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์กรมหาชน).

รังสรรค์ ปิติปัญญาและคณะ. (2546).**ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,กรุงเทพฯ.

รัตนะ บัวสนธ์. (2559).**การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร,กรุงเทพฯ.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). **รายงานผลการดำเนินงานการจัดการมาตรฐานระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน ฉบับสมบูรณ์**. [ออนไลน์]. จาก http://www.library.dip.go.th. สืบคืนวันที่ 9 เมษายน 2562

เสรี พงศ์พิศ. (2547). **ร้อยคำที่ควรรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พลังปัญญา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). **แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559-2564), **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตาก(2559). **ข้อมูลทั่วไป**. สืบค้นวันที่ 9 เมษายน 2562, จาก http://www.baantoklocal.org.

อารี วิบูลย์พงศ์และคณะ.(2549). **ร้อยแปดวิสาหกิจ(ใน)ชุมชน**. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์กู้ดพริ้นท์ พริ้นท์ติ้ง.

Long, N. and Long, A. (1992). **Battlefield of knowledge**. London and New York: Routledge.

ทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสินค้าและองค์กร

Effect of Students’ Attitude and Behavior towards Digital Social Marketing on Brand and Corporate Image

วาทินี พรมทอง[1], ธิติมา ตกแต่ง[2]
Watinee Promtong and Thitima Toktang

บทนำ

การเติบโตของเทคโนโลยี ซึ่งเป็นตัวแปรที่ทรงอิทธิผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของผู้บริโภคใน ยุคปัจจุบัน ส่งผลทำให้เกิดการผลักดันไปสู่การปรับตัวและสร้างกระบวนการสื่อสารทางการตลาดใหม่ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนคุณค่าที่องค์กรธุรกิจมีไปยังผู้บริโภคได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การทำตลาดบนออนไลน์ หรือที่เรียกว่า Digital Marketing เป็นการทำการตลาดบนโลกออนไลน์ผ่านทางช่องทางอินเตอร์เน็ตและเทคโนโลยีอย่างผสมผสานกัน โดยใช้เว็บไซต์ หรือเว็บแอพลิเคชั่นอย่างโซเชียลเน็ตเวิร์ค เป็นกลยุทธ์ทางการตลาด นั้นทำให้การทำตลาดบนออนไลน์นั้นเป็นเทคโนโลยีทางการตลาดที่ยังไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของตราสินค้าและองค์กรธุรกิจ ที่จะสื่อสารออกมาให้ลูกค้าเข้าใจ “Digital Marketing กลายเป็นเทรนด์ที่ถูกพูดถึงเยอะมากในปัจจุบัน หลายๆ บริษัทมีการทุ่มเงินเข้ามามากขึ้น แต่น่าแปลกใจไม่น้อยที่เอาเข้าจริงๆ หลายคนก็ยังคิดว่า Digital Marketing คือการทำ Facebook หรือซื้อโฆษณาในเว็บต่างๆ” ณัฐพุฒ (2556) ดังนั้นโซเชียลเน็ตเวิร์คอย่างเฟสบุ๊คที่มีบัญชีจำนวนผู้ใช้งานในประเทศไทยถึง”35 ล้านบัญชี” สมาคมโฆษณาดิจิทัล ประเทศไทย (2554) จึงเป็นช่องทางการทำตลาดบนออนไลน์ที่นักการตลาดส่วนใหญ่เลือกใช้ วางแผนแข่งขันสร้างสรรค์เนื้อหาในการสื่อสารทางการตลาดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะสามารถดึงความสนใจของผู้บริโภคให้เกิดการรับรู้ในข้อความและวัตถุประสงค์ทางการตลาดออกมาอย่างมากมาย ในปัจจุบันเฟสบุ๊คโซเชียลเน็ตเวิร์คมี

[1] อาจารย์ สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

เครื่องมือหลักในการทำตลาดด้วยกัน 3 ชนิดคือ 1.โปรไฟล์ (Profile) เป็นพื้นที่ส่วนบุคคลเพื่อสร้างความสัมพันธ์ส่วนบุคคลด้วยกัน 2.กลุ่ม(Group) เป็นพื้นที่ของการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่สนใจในเรื่องเดียวกัน หรือร่วมงานกัน 3.เพจ (Page) เป็นการสร้างหน้าโปรโมทตราสินค้า หรือธุรกิจ องค์กร บุคลสาธารณะ สินค้า บริการ ข่าวสาร พื้นที่สร้างแสดงผลงาน ความสนุก ความบันเทิง ซึ่งเพจนั้นมีความเป็นสาธารณะสูงและยังมีการวิเคราะห์เพื่อวัดผลในส่วนอื่นๆด้วยทำให้การสร้างกิจกรรมทางการตลาดบนเฟสบุ๊คของตราสินค้าและองค์กรธุรกิจจะถูกสื่อสารออกมาผ่านเครื่องมือที่เรียกว่าเพจมากที่สุด วิลาส ฉ่ำเลิศวัฒน์ และคณะ (2554)

กิจกรรมทางการตลาดบนเฟสบุ๊คที่สร้างขึ้นโดยเพจ จะต้องมีผู้ติดตามหรือกดไลค์ในเพจนั้นๆ ซึ่งเปรียบเสมือนฐานกลุ่มลูกค้าที่จะรับสารต่างๆจากองค์กรธุรกิจและสามารถส่งต่อสารดังกล่าวไปยังผู้บริโภคที่อยู่ในเครือข่าย(เพื่อน)ของผู้ที่กดไลค์เพจ โพสหรือแชร์ได้ นั้นทำให้กิจกรรมต่างๆที่ตราสินค้าและองค์กรธุรกิจสร้างขึ้น อาจจะต้องการให้เกิดการกดไลค์ กดแชร์เป็นอย่างน้อยเพื่อให้เกิดการรับรู้เป็นพื้นฐาน และบรรลุวัตถุประสงค์กิจกรรมทางการตลาดนั้นๆในเวลาต่อมา แต่ทั้งนี้ในปัจจุบันมีกระแสกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสังสังคมของตราสินค้าและองค์กรธุรกิจบนเฟสบุ๊ค ที่เน้นไปใช้การกดไลค์และการกดแชร์เพจหรือโพสเข้ากับการบริจาคเงินช่วยเหลือสังคม ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ประสบภัยต่างๆ เช่น การบริจาคอุปกรณ์เพิ่มขึ้นให้โรงพยาบาล หากแชร์หรือกดไลค์โพสนี้ หรือมอบอาหารมื้อกลางวันให้น้องโดยการแชร์โพสนี้เท่ากับสิบบาทเป็นต้น เป็นต้น ทำให้มีกระแสการตอบรับอีกด้านหนึ่งจากผู้บริโภคของกิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อสังคมดังกล่าว ว่า"เหมาะสม" หรือไม่ ที่องค์กรธุรกิจต่างๆ เหล่านี้จะใช้วิธีการนี้ หากทั้งที่จริงองค์กรธุรกิจสามารถบริจาคได้เลย จึงเป็นที่มาของการวิจัยคุณภาพเพื่อวัดทัศนคติของนักศึกษาว่ามีทัศนคติต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าและองค์กรธุรกิจที่ทำกิจกรรมดังกล่าวอย่างไร ซึ่งหากเราทราบทัศนคติและพฤติกรรมของของผู้บริโภคต่อกิจกรรมดังกล่าวย่อมที่จะเป็นประโยชน์และสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมการสื่อสารเพื่อสังคมและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรธุรกิจหรือตราสินค้าไปยังผู้บริโภคให้ดียิ่งขึ้นต่อไปได้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสินค้าและองค์กร

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้คณะคณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะคณะผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

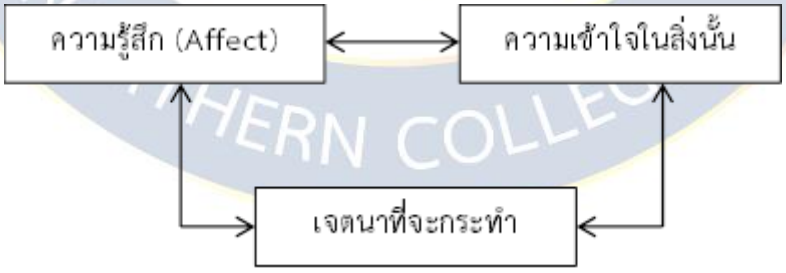
1. ความหมายของทัศนคติ

ปริญ ลักษิตานนท์ (2544) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ กลไกลที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการตัดสินใจของผู้บริโภค หมายถึง สภาพจิตที่เกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม

พัชรา ตันติประภา (2553) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติคือ ผลรวมของความเชื่อและการประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล ซึ่งนำไปสู่แนวโนมที่จะกระทำการในวิถีทางหนึ่งๆ

สุภาภรณ์ พลนิกร (2548) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติคือ วิธีการที่แต่ละบุคคลคิดรู้สึกและการกระทำต่อสภาวะแวดล้อม หรือปริมาณของความรู้สึก (Effect of Feeling Quantity) ทั้งทางบวกและ ทางลบที่มีต่อสิ่งที่มากระตุ้นต่างๆ (Stimuli) หรือเป็นความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learned Predisposition) ในการตอบสนองต่อวัตถุใดๆ (Object) ทั้งในด้านที่ดีและไม่ดี

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปความหมายของ ทัศนคติ ได้คือ เป็นพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ที่มีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก การประเมิน และการตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สถานการณ์ การกระทำ ทั้งความคิดเห็น ในทางด้านดีและไม่ดี

ภาพที่ 1 ทัศนคติแบบจำลองโครงสร้างของทัศนคติแบบสามองค์ประกอบ Blythe 2008 อ้างถึงใน ชูชัย สมิทธิไกร (2557)

การจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา หมู่บ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

Knowledge Management of Local Wisdom: A Case Study of Baan Por Pang, Tumbon Yaphor, Phop Phra District, Tak Province

บัวพรรณ คำเฉลา[1] ศศิวรรณ ส่งต่าย[2] และ วีรพงษ์ สุทาวัน[3]
Buaphan khamchaloa[1] Sasiwan songtai[2] and Veerapong Suthawan[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าผ้าฝ้ายทอมือ ชุมชนบ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชาวชุมชนต่อปัจจัยที่ส่งผล ต่อการจัดการองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้าย บ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชาวชุมชนที่ผลิตผ้าฝ้ายในชุมชนบ้านเพราะช้าง จำนวน 148 ครัวเรือน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นในการสุ่ม (Non - Probability Sampling) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (Convenience Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามข้อคำถามปลายปิด (Closed - end questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กำหนดระดับนัยสำคัญของการทดสอบที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีอายุระหว่าง 41 – 55 ปี และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท กลุ่มประกรในชุมชนส่วนใหญ่ผลิตสินค้าประเภทเครื่องแต่งกาย ซึ่งอาศัยหรือทำงานอยู่ในชุมชนเป็นเวลามากกว่า 10 ปี

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] ดร., อาจารย์ประจำ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

นอกจากนี้ ชาวชุมชนความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าผ้าฝ้ายทอมือ ชุมชนบ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการรวบรวมและพัฒนาความรู้ ด้านการสำรวจความรู้ และการจัดเก็บสังเคราะห์ความรู้ อย่างไรก็ตาม ระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้มีระดับมาก ในด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันทางด้าน เพศ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยหรือทำงานอยู่ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อย่างไรก็ตาม ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันทางด้าน อายุ และ ชนิดของผลิตภัณฑ์ที่ผลิต มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, บ้านเพราะช้าง

ABSTRACT

This research aims to explore people's opinions towards factors affecting knowledge management of local wisdom in hand-woven cotton fabric of Baan Por Pang, Tumbon Yaphor, Phop Phra District, Tak Province. Samples in this study consisted of 148 households of locals who lived and produced hand-woven cotton products at Baan Por Pang. The samples were selected with non-probability sampling method together with convenient sampling technique. A tool used in this study was close-ended questionnaire. Statistics used for analyzing data included frequency, percentage, mean, and standard deviation. Research hypothesis were tested by independent samples t-test and one-way ANOVA (F-test) at a significant level of 0.05.

Results of study showed that a majority of respondents was female whose ages were between 41–55 years old. The highest education level was lower than Bachelor's Degree, with average monthly income of 5,001-10,000 baht. Most of the respondents

who produced clothing products have lived and worked in the community for more than 10 years. Regarding their opinion towards factors affecting knowledge management of local wisdom in hand-woven cotton products, the overall opinions were in the highest level. Consider by aspects, the opinion could be ranged from the highest to the lowest as: Transferring Knowledge, Gathering and Developing Knowledge, exploring knowledge, and Storing Knowledge. On the other hand, results showed that most entrepreneurs gave a high level to Exchanging Knowledge aspect. Regarding hypothesis testing, results revealed that differences in demographic information like gender, education, monthly income, and period of living and working in the community led to non-significant difference in opinion towards knowledge management factors. However, there was significant difference between age and type of products in average opinions towards factors affecting knowledge management of local wisdom of hand-woven cotton products of Baan Por Pang, Tak Province at a significant level of 0.05

Keywords: Knowledge Management, Local wisdom, Baan Por Pang

บทนำ

ในปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลก ได้เริ่มเข้าสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่เรียกว่า "สังคมความรู้" (knowledge society) และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy) ซึ่งใช้ความรู้และนวัตกรรม (innovation) เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและการผลิต มากกว่าเงินทุนและแรงงาน การพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีใหม่จำเป็นต้องใช้การวิจัยและพัฒนาโดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับฐานการผลิต ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างหันมาเตรียมองค์กรของตนให้มีความพร้อม มุ่งเน้นให้มีการปรับเปลี่ยนองค์กร โดยหวังผลในการเพิ่มประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรในทุกๆ ด้าน เพื่อให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันที่จะเกิดขึ้นในศักราชใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชัชวาล วงศ์ประเสริฐ, 2552)โดยทุกองค์กรธุรกิจไม่ว่าจะเป็นองค์กรขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กจำเป็นต้องปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหาร

จัดการ เพื่อสร้างกระบวนการทางธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นองค์กรที่มีศักยภาพอย่างแท้จริง ซึ่งความเป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลหรือองค์กรประสบความสำเร็จ และบุคลากรในองค์กรยังถือเป็นสินทรัพย์อันดับต้นๆ ขององค์กร เนื่องจากองค์กรต้องตระหนักถึงคุณค่าของความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคลากรนั้น หากบุคลากรในองค์กรมีความรู้ รู้จักแสวงหา และสามารถใช้ความรู้ ตลอดจนเพิ่มพูนคุณค่าให้กับความรู้อยู่อย่างสม่ำเสมอ ย่อมส่งผลให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าถ้าหากองค์กรนั้นขาดบุคลากรที่เป็นเจ้าของความคิดทางปัญญาในองค์กรแล้ว ความรู้ย่อมจะหายไปจากองค์กร ดังนั้นประเด็นคือองค์กรนั้นจะสามารถจัดการอย่างไรในการแปรสภาพความรู้ส่วนบุคคลไปสู่ความรู้ขององค์กรได้ องค์กรที่มีศักยภาพในด้านต่างๆ จึงสามารถบริหารต้นทุนทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น วิธีการในการแสวงหาองค์ความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจำเป็นต้องมีพื้นฐานของการบริหารจัดการองค์ความรู้อย่างมีระบบสร้างความชัดเจนให้กับความรู้ และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่การสร้างหรือการพัฒนาองค์ความรู้ การรวบรวมคัดเลือก การเก็บรักษา จัดระบบ การผสมผสาน การกระจาย การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการนำมาใช้เพื่อให้องค์กรสามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาการสร้างคุณค่าทางธุรกิจหรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน (วีรวุธ มาฆะศิรานนท์. 2542) ดังนั้นการปรับตัวขององค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) การสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้จากการจัดกาความรู้ในองค์กรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นจึงมีความจำเป็น

การจัดการความรู้ (knowledge management) ไม่ได้เป็นเรื่องแปลกใหม่ แต่มีมาแต่อดีต โดยเฉพาะในครอบครัวไทยที่มีการเรียนรู้ตามอัธยาศัย พ่อแม่สอนลูก ปู่ย่า ตายาย ถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาให้แก่ลูกหลานในครอบครัว ทำกันมาหลายชั่วอายุคน โดยใช้วิธีการต่างๆ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้(เจษฎา แซ่มประเสริฐ, 2551) อย่างไรก็ตามเมื่อยุคสมัยปลี่ยนแปลงไป ทำให้สังคม ชุมชนท้องถิ่น รวมไปถึงภูมิปัญญาชาวบ้านก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งในปัจจุบัน ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวนมากได้สูญหายไป เพราะไม่มีการสืบทอดให้กับคนรุ่นหลังหรืออาจจะถ่ายทอด แต่คนรุ่นหลังไม่ได้นำไปปฏิบัติ ดังเช่น งานหัตถกรรมทอผ้า แม้จะยังเหลืออยู่ แต่ก็ได้ถูกพัฒนาไปเป็นการค้าไม่สามารถรักษาคุณภาพและฝีมือแบบดั้งเดิมไว้ได้

ยะพอเป็นตำบลหนึ่งในเขตการปกครองของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ประกอบด้วย 15 หมู่บ้าน และได้รับการขนานนามว่า “ถนนสายวัฒนธรรมวิถีชนเผ่า และหัตถกรรมชาติพันธุ์ แหล่งทอผ้าบ้านเพราะช้าง ตาก” นั้นเป็นเพียงหมู่บ้านเล็กๆ ที่สานต่อมรดกทางวัฒนธรรมนี้มาเนิ่นนาน นับตั้งแต่ยุคสมัยของบรรพบุรุษ สู่รุ่นลูก รุ่นหลาน จนกระทั่งสืบทอดมาถึงรุ่นปัจจุบัน นอกจากนี้หมู่บ้านเพราะช้างยังขึ้นชื่อในด้านหัตถกรรมการทอผ้าฝ้าย และมีชื่อเสียงมากในจังหวัดตาก ด้วยลายผ้าที่มี ความละเอียดประณีต เต็มไปด้วยสีสันที่สะดุดตาและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ไม่เพียงแต่สืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของหมู่บ้านเท่านั้น ชาวบ้านยังยึด ถือศิลปหัตถกรรมการทอผ้าฝ้ายเป็นอาชีพหลักของตน จนเกิดรายได้ให้แก่ชุมชนมากมาย อีกทั้ง ชุมชนในหมู่บ้านเพราะช้าง ยังเปิดสอนด้านศิลปหัตถกรรมการทอผ้าฝ้ายให้กับผู้ที่สนใจ นับว่าเป็นอีกหนึ่ง วิธีที่จะช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมล้านนาเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น (บ้านเพราะช้าง จังหวัดตาก, 2553)

จากบริบทดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมการทอผ้าล้านนา ที่ควรค่าต่อการอนุรักษ์ไว้มิให้ถูกลืมเลือน โดยเฉพาะหัตถกรรมด้านการทอผ้าฝ้าย ที่อยู่คู่กับชาวไทยมายาวนาน ด้วยเหตุนี้คณะผู้จัดทำ จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษา เรื่องความคิดเห็นของชุมชนต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ณ บ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อเป็นการส่งเสริม เผยแพร่ และอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันมีค่า ให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชุมชนต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

เขตขอบของการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 1) แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้ 3) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ขององค์กร ส่วนขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วยความคิดเห็นของชุมชนต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนบ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยใช้

แนวคิดการจัดการองค์ความรู้ ได้แก่ การสำรวจความรู้ การรวบรวมและพัฒนาความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บสังเคราะห์ความรู้และ การถ่ายทอดความรู้

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาแนวคิดดังนี้

1. ความรู้ คือ การผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม ข้อมูล และความเข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้เกิดกรอบความคิดในการประเมินและประสานข้อมูลเข้ากับกรอบแนวคิดเดิมจนได้เป็นสารสารเทศ ที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ จนเกิดเป็นความรู้ มีความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปแล้วตัดสินใจ จนนำไปสู่การปฏิบัติหรือการทำให้คนในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งความรู้เป็นสิ่งที่ซับซ้อน ไม่สามารถจัดเป็นระบบที่แน่นอนได้ ถ้าหากความรู้นั้นไม่สามารถปฏิบัติได้ ความรู้นั้นก็จะไม่มีประโยชน์ ดังนั้นความรู้จึงเป็นเรื่องของความจริงที่ต้องพิสูจน์ได้ วิธีการได้มาซึ่งความรู้จึงต้องผ่านกระบวนการคิด วิธีการตรวจสอบความรู้ การคิดเป็นและรู้วิธีการสร้างความรู้ (Peter Druckr, 1998) ซึ่ง Jenson and Meckling (2001) กล่าวว่าความรู้นั้นแบ่งออกได้หลายประเภท แต่การแบ่งความรู้ตามลักษณะการใช้และพิจารณาถึงมูลค่าในการถ่ายโอนความรู้นั้นก็เป็นสิ่งสำคัญ สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้ 1) ความรู้ที่เป็นความรู้เฉพาะ คือ ความรู้ที่มีราคาแพง หรือมีค่าใช้จ่ายสูงในการถ่ายโอนไปยังบุคคลอื่น 2) ความรู้ทั่วไป คือ ความรู้ที่มีราคาไม่แพงหรือค่าใช่จ่ายไม่สูงในการถ่ายโอนไปยังบุคคลอื่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้

การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การสำรวจความรู้ -การบ่งชี้ความรู้ เช่น การพิจารณาว่าอะไรคือ วิสัยทัศน์/ พันธกิจ/ เป้าหมาย และความรู้ที่จำเป็นในการทำให้บรรลุเป้าหมาย ขณะนี้มีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด และ อยู่ที่ใคร 2. การรวบรวมและพัฒนา –การสร้างและแสวงหาความรู้ เช่น การสร้างความรู้ใหม่, แสวงหาความรู้จากภายนอก, รักษาความรู้เก่า, กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว 3.การ

จัดเก็บสังเคราะห์ -การจัดความรู้ให้เป็นระบบ หมายถึงการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้ อย่างเป็นระบบในอนาคต -การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เช่น ปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาที่ง่ายในการเข้าใจรวมถึงการ ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์และมีความทันสมัยตลอดเวลา 4.การถ่ายทอด -การเข้าถึงความรู้ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้นั้นเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เวปไซด์ หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น -การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ นั้น สามารถทำได้ทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีเป็น ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) อาจจัดทำเป็นรูปแบบ เอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ในกรณีที่เป็น ความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) อาจจัดทำเป็นระบบ ทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น -การเรียนรู้ ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จาก สร้างองค์ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2553) นอกจากนี้ทิพวรรณ (2552) ได้กล่าวถึงทฤษฎี การจัดการองค์ความรู้ โมเดลปลาทู เป็นเรื่องของการจัดการความรู้เหมาะกับองค์กรที่บุคลากรมีความรู้ โดยโมเดลนั้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนหัวและตา หมายถึงส่วนที่เป็นเป้าหมาย วิสัยทัศน์ หรือทิศทางการจัดการความรู้ เป็นส่วนที่ต้องตอบให้ได้ว่าทำการจัดการความรู้ไปเพื่ออะไร ประเด็นที่สนใจที่จะนำมาทำการจัดการความรู้นั้น คือเรื่องอะไร เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ขององค์กรอย่างไร ควรเป็นความเห็นร่วมกันของคนในองค์กร โดยสร้างความเข้าใจในประโยชน์ที่จะได้รับ และร่วมกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ส่วนลำตัวปลา หมายถึง ส่วนของการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยเฉพาะความรู้ซ่อนเร้นที่มีอยู่ (Tacit Knowledge) โดยอาจใช้รูปแบบของ best practice การสอนงานในองค์กร การศึกษาเพิ่มเติม เรียนรู้ความสำเร็จของผู้อื่น หรือชุมชนนักปฏิบัติและอำนวยให้เกิดการเรียนรู้แบบเป็นทีม เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนความรู้และเกิดนวัตกรรมในที่สุด ส่วนหางปลาหมายถึง ส่วนของคลังความรู้ที่ได้จากการเก็บสะสมเกร็ดความรู้ที่ได้จากกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี โดยยึดหลักให้มีการสรุปประเด็นที่สำคัญ มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง ง่ายต่อการสืบค้นและนำไปใช้ สะดวกต่อการถ่ายโอนและกระจายความรู้ ถือเป็นการสกัด Tacit knowledge ให้เป็น Explicit knowledge แล้วนำไปใช้เพื่อพัฒนาและยกระดับให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ต่อไป

3. แนวคิดการเรียนรู้ขององค์กร

การเรียนรู้ขององค์กรเป็นกระบวนการเรียนรู้ขององค์การเป็นเรื่องที่จะต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร ซึ่งทำให้องค์กรสามารถระบุรูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ขององค์กรให้เหมาะสมอันส่งผลต่อการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการทำงานต่อที่องค์กรคาดหวัง ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ขององค์กร (กีรติ, 2549) สามารถแบ่งออกได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมตัว 2) กระบวนการการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดในเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งกำหนดผู้ที่ถ่ายถอดความรู้และการเรียนรู้ของคนในองค์การเป็นการเรียนรู้แบบการกระตุ้นการเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติ การระดมสมอง 3) กระบวนการแสวงหาความรู้และปฏิบัติ 4) กระบวนการเปลี่ยนแปลงการบูรณาการ และ 5) กระบวนการรับผิดชอบและการยอมรับดังนั้นการเรียนรู้ขององค์กรเป็นปัจจัยและเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่สอดคล้องต่อความต้องการขององค์กร เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งการเรียนรู้จะทำให้ทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลทำให้องค์กรเกิดการปรับปรุง พัฒนา เพื่อทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

แม้ว่า ชาวชุมชน บ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งมีทั้งหมดจำนวนซึ่งมีทั้งหมด 800 คน 250 หลังคาเรือน (ไทยตำบล, 2556) ถึงแม้จะทราบจำนวนกลุ่มประชากรที่แน่นอนทั้งจำนวนของชาวชุมชน และจำนวนหลังคาเรือน ของชุมชน บ้านยะพอ ตำบล พบพระ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและไม่ซ้ำซ้อน ในการนี้ผู้วิจัยได้นี้ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลจากจำนวนหลังคาเรือน ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) กลุ่มตัวอย่างที่ได้คือ 148 ครัวเรือน โดยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ไม่อาศัยความน่าจะเป็นในการสุ่ม (Non - Probability Sampling) แบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (Convenience Sampling Technique)

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลของงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งได้ 3 ตอนดังนี้ ตอนที่1 ข้อมูลด้านประชากร ตอนที่2 แบบเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระดับของความคิดเห็นของชุมชนต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ณ หมู่บ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก แบบประมาณโดยมาตรวัด 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคือ 1 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุดเป็นลำดับไปจนถึง ระดับ 6 เพื่อต้องการให้ความหมายและการวัดตัวแปรที่สำคัญ ในการวิจัยมีผลอย่างชัดเจนและไม่คลุมเคลือ (ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2556) ซึ่งในแต่ละระดับนั้นหมายถึง ระดับความเห็นด้วยมากที่สุด และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 6 ระดับ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยค่าเฉลี่ย 1.00- 1.83 หมายถึงมีระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด 1.84 2.67 หมายถึงมีระดับความเห็นด้วยน้อย 2.68 – 3.50หมายถึง มีระดับความเห็นด้วยค่อนข้างน้อย 3.51 – 4.33 หมายถึง มีระดับความเห็นด้วยค่อนข้างมาก 4.33 - 5.17หมายถึง มีระดับความเห็นด้วยมากและค่าเฉลี่ย 5.17-6.00 หมายถึงมีระดับความเห็นด้วยมากที่สุด และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของชุมชนต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าผ้าฝ้ายทอมือ ณ หมู่บ้านเพราะช้าง นอกจากนี้ ยังได้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธี Cronbach's alpha จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจำนวน 30 ชุด ซึ่งได้ค่า สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น (coefficient of reliability) เท่ากับ .815 ซึ่งสูงกว่า 0.80 หมายความว่าแบบสอบถามนี้ถือว่าใช้ได้(ธานินทร์ ศิลป์จารุ,2555)

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติทดสอบความแตกต่างด้วยวิธี t-Test, One Way ANOVAs) เพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อให้ได้ตามความมุ่งหมายตามกรอบแนวคิดของการวิจัยที่กำหนดโดยพิจารณาถึงรายละเอียดที่ครอบคลุมความมุ่งหมาย โดยได้นำประยุกต์จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานในการวิจัย

ชาวชุมชนบ้านเพาะช้าง มีความคิดเห็นจ่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น แตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ชนิดของผลิตภัณฑ์ที่ผลิต และ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มประชากร จำนวน 182 ครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 90.6 ซึ่งมีอายุระหว่าง 41 – 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.8 และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 84.4 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.2 กลุ่มประกรในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งนับเป็น จำนวนครัวเรือนในชุมชนส่วนใหญ่ผลิตสินค้าประเภทเครื่องแต่งกาย คิดเป็นร้อยละ 84.4 ซึ่งอาศัยหรือทำงานอยู่ในชุมชนเป็นเวลามากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.2

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ของกลุ่มประชากร ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 5 ด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการสำรวจความรู้ ด้านการรวบรวมและพัฒนาความรู้ และ ด้านการจัดเก็บสังเคราะห์ความรู้ ตามลำดับ ในส่วนของด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ นั้นชาวชุมชนเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก โดยที่ ด้านการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย= 5.55, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.41) ซึ่งปัจจัยย่อยที่ชาวชุมชนเห็นด้วยมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้าย เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลัง (ค่าเฉลี่ย= 5.81, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.40) การนำความรู้ในด้านภูมิปัญญาการทอฝ้ายมาบรรจุเป็นหลักสูตรของโรงเรียนภายในชุมชนเพื่อให้นักเรียนที่สนใจได้เรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย= 5.81, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.47) และ การรณรงค์ให้คนในชุมชน ได้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาการทอผ้าจะสามารถช่วยให้ภูมิปัญญานั้นๆ ได้รับการถ่ายทอดจากคนในปัจจุบัน สู่คนรุ่นหลังได้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 5.59, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.56) ด้านการสำรวจความรู้ (ค่าเฉลี่ย= 5.36, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.60) ซึ่งปัจจัยย่อยที่ชาวชุมชนเห็นด้วยมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมทีมีมาในอดีตทำให้เกิด ภูมิปัญญาการทอผ้าในปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย= 5.47, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.88)

การจัดการองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทอผ้า เป็นเรื่องของทุกคน ทุกฝ่าย ในชุมชนที่ต้องร่วมมือกัน (ค่าเฉลี่ย= 5.41, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.86) และ การสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน ให้เข้าใจถึงภูมิปัญญาการทอผ้าอย่างลึกซึ้ง มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ และสามารถสืบทอดให้กับคนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย= 5.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.80) ด้านการรวบรวมและพัฒนาความรู้ (ค่าเฉลี่ย= 5.36, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.45) ซึ่งปัจจัยย่อยที่ชาวชุมชนเห็นด้วยมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าของชุมชน จากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน (ค่าเฉลี่ย= 5.59, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.56) การจัดตั้งการประชุมภายในชุมชน เพราะเราสามารถนำข้อมูลจากการประชุมมาทำการสรุปเป็นใจความสำคัญด้านภูมิปัญญาการทอผ้า เพื่อจัดทำเนื้อหาที่เหมาะสมต่อไปในอนาคตได้ (ค่าเฉลี่ย= 5.43, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.56) และ ชุมชนสามารถสร้างความรู้ใหม่ๆ ด้านภูมิปัญญาการทอผ้าได้จากการศึกษานอกท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย= 5.21, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.83) ด้านการจัดเก็บสังเคราะห์ความรู้ (ค่าเฉลี่ย= 5.31, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.79) ซึ่งปัจจัยย่อยที่ชาวชุมชนเห็นด้วยมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การจัดเก็บความรู้ด้านการทอผ้า เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้นั้น สามารถช่วยให้พวกเขานำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต (ค่าเฉลี่ย= 5.50, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.72) การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา มีส่วนช่วยให้คนรุ่นหลังสามารถค้นหาและใช้ข้อมูลนั้นๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย= 5.34, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.87) และ การใช้รูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่ายในการจัดเก็บองค์ความรู้ สามารถอำนวยความสะดวกต่อการศึกษาข้อมูลของคนรุ่นหลังได้ (ค่าเฉลี่ย= 5.19, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.09) ในส่วนของปัจจัยด้าน การแลกเปลี่ยนความรู้ นั้นชาวชุมชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 5.03, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.74) ซึ่งปัจจัยย่อยที่ชาวชุมชนเห็นด้วยมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ มีการแลกเปลี่ยนจากผู้ที่มีประสบการณ์และเทคนิคการทอผ้าภายในชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น (ค่าเฉลี่ย= 5.13, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.91) ประโยชน์ของการแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย = 5.01, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.98) และ การแลกเปลี่ยนจากผู้ที่มีประสบการณ์และเทคนิคการทอผ้าภายในชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 4.87, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.90)

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ของ ชาวชุมชน บ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัด ตาก ที่แตกต่างกันจำแนกตาม ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ

การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าผ้าฝ้ายทอมือ ของชุมชนบ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ของ ชาวชุมชน บ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัด ตาก ที่แตกต่างกันจำแนกตาม ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ และชนิดของผลิตภัณฑ์ที่ผลิต มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าผ้าฝ้ายทอมือ ของชุมชนบ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ความคิดเห็นของชาวชุมชนต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทอผ้าฝ้าย ชุมชนบ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีอายุระหว่าง 41 – 55 ปี และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ซึ่งเท่ากับจำนวนประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท กลุ่มประกรในชุมชนส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้าประเภทเครื่องแต่งกาย และอาศัยหรือทำงานอยู่ในชุมชนเป็นเวลามากกว่า 10 ปี ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ งามนิจ กลกัน (2555) ที่มีกลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและอาศัยหรือทำงานอยู่ในชุมชนนานมากกว่า 10 ปี

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ ทั้ง 5 ด้าน พบว่า กลุ่มประชากรมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ทางด้าน การถ่ายทอดความรู้ การรวบรวมและพัฒนาความรู้ การสำรวจความรู้ และการจัดเก็บสังเคราะห์ความรู้ อย่างไรก็ตามกลุ่มประชากรเห็นด้วยมากต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ ทางด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราวุธ ผลานันต์ (2551) การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการทอผ้าไหมกาบบัว ชุมชนบ้านบอน ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา ที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดทางด้าน ในด้านการถ่ายทอดความรู้ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ งามนิจ กุลกัน (2555) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ตำบลบ้านเกล็ด อำเภอปากเกล็ด จังหวัดนนทบุรี ที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้วยในระดับมากที่สุดต่อการจัดการองค์

ความรู้ใน ด้านการจัดเก็บสังเคราะห์ความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ที่แสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้วยวิธีการบอกเล่า พูดคุยอธิบาย ท่าให้ดู ให้ช่วยทำ ลงมือทำ เอง ใช้วิธีการครูพักลักจำ การสังเกต ศึกษาจากหนังสือแล้วลองทำ ด้วยตนเอง ซึ่ง มีความเสี่ยงต่อการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ผลการศึกษายังมีความสอดคล้องกับ การศึกษาของ อภิชาติ ใจอารีย์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดและการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ของชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหลักในการรวบรวมและพัฒนาความรู้ที่สำคัญนั้น สมาชิกในชุมชนควรได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนและการจัดเก็บองค์ความรู้โดยการอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการยกระดับความรู้ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ชาวชุมชน หมู่บ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตากเห็นด้วยมากที่สุด ต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าผ้าฝ้ายทอมือ โดยตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเก็บองค์ความรู้เพื่อให้มีการจัดเก็บให้เป็นระบบและสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว ส่วนการถ่ายองค์ความรู้ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ภายในชุมชนโดยการให้ความรู้และในหน้าที่ความรับผิดชอบในหน้าที่การปฏิบัติงานของตำแหน่งงานนั้นๆ และการใช้องค์ความรู้ ได้มีการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับงานที่ปฏิบัติ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำแผนแม่บทในการพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าฝ้ายทอมือ หมู่บ้านเพราะช้าง ตำบลยะพอ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก อย่างเป็นรูปธรรมโดยบรรจุไว้ในแผนแม่บทชุมชนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุนความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ โดยมีข้อเสนอแนะให้ทดลองใช้กระบวนการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้กับอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจจัดให้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลในชุมชนและส่งเสริมให้มีการจัดโครงการทัศนศึกษาระหว่างชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านการทอผ้าซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านเทคนิคการทอผ้ามากยิ่งขึ้น การรวบรวมความรู้ควรเริ่มจากตัวบุคคลซึ่งอาจเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการทอผ้าอันเป็นที่ยอมรับในชุมชนโดยมีการ นำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจับเก็บองค์ความรู้เพื่อป้องกันการสูญหายขององค์ความรู้ซึ่งจะทำให้เป็นขุมความรู้ในชุมชน และ มีการเผยแพร่เรื่องราวต่างๆ

ให้แก่ผู้สนใจ ผ่านทางสื่อต่างๆ เช่นการจัดทำสตอร์รี่บอร์ด การใช้เวปไซต์เป็นสื่อ รวมถึงการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่มีศักยภาพ เพื่อเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดขึ้น เช่น กระทรวงวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) ในการเล่าเรื่องราวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าฝ้ายทอมือในรูปแบบสารคดีต่างๆ และนิตยสารการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนน เพื่อเป็นชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กีรติ ยศยิ่งยง. (2549). **การจัดการความรู้ในองค์กรและกรณีศึกษา**. กรุงเทพมหานคร:มิสเตอร์ก๊อปปี้.

กมลรัตน์ วัชรินทร์. (2556). แนวทางในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.dmsc.moph.go.th/kmdmsc/news_detail.php?cid=5&id=45. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2560.

งามนิจ กุลกัน. (2555) . การจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. **วารสารกระแสวัฒนธรรม.** ปีที่ 13,ฉบับที่ 14.

เจษฎา แซ่มประเสริฐ. (2551). **การจัดการความรู้ สู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.superbk3.net.km.kmbest1.doc. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2560.

ชัชวาล วงศ์ประเสริฐ. (2552). **การจัดการความรู้ในองค์กรธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

วราวุธ ผลานันต์, ร.อ. (2551). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการทอผ้าไหมกาบบัว ชุมชนบ้านบอน ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา. **วารสารมนุษยศาสตร์**

วิจารณ์ พานิช. (2552). **การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).

วีรวุธ มาฆะศิรานนท์. (2542). **องค์กรเรียนรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอ็กซเปอร์เน็ท.

บ้านเพราะช้าง จังหวัดตาก (2553). **หมู่บ้านโอทอปเพื่อการท่องเที่ยว**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.thaitambon.com/otopvillage/141206131656 สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2560

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS : เล่มเดียวที่รวมตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงชั้นสูง**. กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วนสามัญบิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2552). **องค์การแห่งความรู้ จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ**. สำนักพิมพ์รัตนไตรกรุงเทพฯ.

ไทยตำบล ดอท คอม. (2556) **ข้อมูลตำบลยะพอ อำเภอพบพระ ตาก.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.thaitambon.com/tambon/510603 สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2560.

ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2556) **การกำหนดและการวัดตัวแปร**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.elearning.msu.ac.th/opencourse/0701503/unit03/U03_03.htm. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2560.

สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2553). **กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process).** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://network.moph.go.th/km_ict/?p=392. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2560**.**

สำนักพัฒนาเกษตรกร. (2550). **ภูมิปัญญาท้องถิ่น.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://tkagri.doae.go.th/temp.php?gpg=title02. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2560.

อภิชาติ ใจอารีย์. (2560). แนวทางการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดและการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ของชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี. **วารสารการเมืองการ**.

Jenson and Meekling. (2001). Specific and General Knowledge, and Organizational Structure. **Knowledge Management and Organizational Design**. Delhi: Replica Press.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3), 607-610.

Peter Drucker. (1998). The Eleven Deadliest Sins of Knowledge management. **California Review,** 40(3), 25-35.

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบ จังหวัดตาก

CAUSAL RELATIONSHIP BETWEEN FACTORS AFFECTING PARTICIPATION IN SAVINGS PLANS FOR OLD AGE PENSIONS THROUGH NATIONAL SAVING FUNDOF INFORMAL EMPLOYEES IN TAK PROVINCE

บัวพรรณ คำเฉลา[1] ศศิวรรณ ส่งต่าย[2] และ สุพรรษา มีศรี[3]
Buaphan khamchaloa[1] Sasiwan songtai [2] and Supansa meesri[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมแผนการออม เพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบ และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบของการเข้าร่วมแผนการออมกับข้อมูลเชิงประจักษ์กลุ่มตัวอย่าง คือ แรงงานนอกระบบ ในจังหวัดตาก ที่เข้าร่วมแผนการออมหรือเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ จำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมแผนการออม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คณะผู้วิจัยยใช้ดัชนีวัดความกลมกลืน 5 ดัชนี ได้แก่ ค่าไค-สแควร์,ค่า GFI , ค่า RMSEA, ค่า NNFI และค่า CFI ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการวางแผนทางการเงิน นโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ สังคมและเศรษฐกิจ ผลตอบแทนทางการเงิน และสถาบันการออม เป็นตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเข้าร่วมแผนการออม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.15-0.84 ปัจจัยด้านการวางแผนทางการเงิน สังคมและเศรษฐกิจ ยังเป็นตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมอีกทางหนึ่งด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.11-0.33 สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบของการเข้าร่วมแผนการออมกับข้อมูลเชิงประจักษ์

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

พบว่า มีความสอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) เท่ากับ 295.76 โดยมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.04 ค่าดัชนีวัดระดับ ความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.89 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.89 และค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองส่วนที่เหลือ (RMSEA) เท่ากับ 0.015 ดังนั้น ในการกระตุ้นแรงงานนอกระบบให้เข้าร่วมแผนการออมเพื่อสร้างเงินบำนาญยามชราภาพ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเน้นย้ำถึงความสำคัญของกองทุนการออมแห่งชาติ ให้รับรู้ถึงภาพลักษณ์ว่า เป็นสถาบันการออมที่เปิดโอกาสให้เข้าร่วมแบบสมัครใจ มีความยืดหยุ่นสูง มีความน่าเชื่อถือ มีชื่อเสียงหรือมีภาพลักษณ์ที่ดี และมีช่องทางการติดต่อง่าย

คำสำคัญ: เงินบำนาญยามชราภาพ , กองทุนการออมแห่งชาติ , แรงงานนอกระบบ

ABSTRACT

This research aims to study causal factors that affected participation in savings plans for old age pensions through National Saving Fund of informal employees and to examine concordance between structural model of participation in savings plans and empirical data. Samples in this research were 400 informal employees in Tak province who were member of the National Saving Fund. A tool used in this research was a questionnaire about causal factors that affected participation in savings plans for old age pensions through the National Saving Fund. Statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean and standard deviation. Statistics used for hypothesis testing were 5-indicator harmony index, Chi-square, GFI, RMSEA, NNFI and CFI. Results showed that causal factors - financial plans, supporting policies from the government, social and economy, financial return, and Saving institution – directly affected participation in savings plans for old age pensions through the National Saving Fund, with coefficient influence of 0.15-0.84. In addition, financial, social and economical plans were also indirectly affecting the participation, with coefficient influence of 0.11-0.33. Regarding concordance between structural model of participation in savings plans and

empirical data, the concordance were found through Chi-square of 295.76, probability of 0.04, GFI = 0.89, RMSEA = 0.015, and CFI = 0.89. Therefore, to stimulate informal employees to participate in savings plans for old age pensions through the National Saving Fund, the government and relevant authorities will need to emphasize the importance of the National Saving Fund. Moreover, they should be convinced of the image that the institution opened an opportunity for them to join voluntarily. The institution was highly flexible, reliable, famous with good image, and easily accessible.

Keywords: Old Age Pensions, National Saving Fund, Informal Employees

บทนำ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559) ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแรงงานนอกระบบในเดือน ก.ค. - ก.ย. 2559 พบว่า มีจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมด 38.4 ล้านคน แบ่งเป็น แรงงานนอกระบบซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานแต่ไม่ได้รับความคุ้มครอง หรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงานถึง 22.1 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.6 ในขณะที่อีก 16.3 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 42.4 เป็นแรงงานในระบบที่ได้รับความคุ้มครอง หรือมีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน จากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2559 ในเดือน มิ.ย. – ส.ค. 2559 พบว่า มีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ปี 2555 มีจำนวนผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศ และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4 ร้อยละ 10.7 ร้อยละ 12.2 ในปี 2545 2550 2554 ตามลำดับ และปี 2559 เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 14.9 กล่าวได้ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในอาเซียนที่เข้าสู่สังคมผู้สูงวัย หรือ Aging Society (มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด) ในขณะที่วัยเด็กและวัยแรงงานลดลง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) ประเทศไทยมีผู้สูงอายุกว่าครึ่งหนึ่งที่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง 400 – 3,000 บาทต่อเดือน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87) พึ่งพิงรายได้จากบุตรหลาน และมีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 10 ที่พึ่งพิงรายได้จากเบี้ยยังชีพ เงินบำเหน็จบำนาญที่ได้จากการออมและการลงทุนเป็นหลัก ผู้สูงอายุร้อยละ 31 ไม่มีการเก็บออม และผู้สูงอายุร้อยละ 42 มีปัญหารายได้ไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต (กองทุนการออมแห่งชาติ, 2559)

กองทุนการออมแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระหรืออยู่นอกระบบบำเหน็จบำนาญ หรือกองทุนเอกชนที่มีนายจ้างจ่ายสมทบแล้ว ได้ออมเงินเพื่อใช้ในยามเกษียณ โดยรัฐจะจ่ายสมทบให้ส่วนหนึ่ง และเมื่อผู้ออมมีอายุครบ 60 ปี ก็จะได้รับเงินบำนาญเป็นรายเดือนตลาดชีพ ถือเป็นการสร้างหลักประกันให้กับชีวิตในยามที่ไม่มีรายได้ประจำ

คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบ จังหวัดตาก เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมหรือปรับปรุงรูปแบบการสร้างเงินบำนาญยามชราภาพในระบบกองทุนการออมแห่งชาติให้เหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้กับชีวิตในยามที่ไม่มีรายได้ประจำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบ จังหวัดตาก
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบของการเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบ จังหวัดตาก

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้คณะคณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะคณะผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาแนวคิดในการทบทวนวรรณกรรมดังนี้

1. ทฤษฎีการออม

การออม หมายถึง การเก็บสะสมรายได้ส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ใช้จ่ายเพื่อการบริโภค หรือเป็นรายได้ส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต แล้วนำไปเก็บไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้จ่ายในอนาคต (พรพรรณ วัฒนวิชัย, 2545: 12)

2. แบบจำลองสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภค และพฤติกรรมการออมของคนในระบบเศรษฐกิจ คือ แบบจำลองวงจรชีวิตและรายได้ถาวร (Life-cycle Permanent Income Hypothesis) ที่มาจากผลงานวิจัยของ Modigliani and Brumberg (1954) และ Friedman

(1975) ซึ่งได้อธิบายว่า ผู้บริโภคจะพยายามจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งชีวิต เพื่อรักษาระดับการบริโภคให้เป็นไปอย่างราบรื่นตลาดช่วงอายุขัยของตน (Consumption Smoothing)

3. แรงงานนอกระบบ

แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง หรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงานเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ (แรงงานในระบบ หมายถึง ผู้มีงานทำที่ได้รับความคุ้มครองหรือหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559)

จากการสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2559 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแรงงานนอกระบบในไตรมาสที่ 3 เดือน กรกฎาคม – กันยายน พ.ศ. 2559 พบว่า จากผู้มีงานทำทั้งหมด 38.4 ล้านคน เป็นแรงงานนอกระบบ 22.1 ล้านคน หรือร้อยละ 57.6 (ชายร้อยละ 54.8 หญิงร้อยละ 45.2) และเป็นแรงงานในระบบ 16.3 ล้านคน หรือร้อยละ 42.4 (ชายร้อยละ 54.0 หญิงร้อยละ 46.0) จะเห็นว่า ผู้มีงานทำที่เป็นแรงงานนอกระบบมีสัดส่วนมากกว่าแรงงานในระบบ

4. ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) สำนักงานสถิติแห่งชาติ ดำเนินการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2559 ในเดือนมิถุนายน – สิงหาคม พ.ศ. 2559 สรุปผลที่สำคัญได้ ดังนี้ ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในปี 2555 มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศ และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4 ร้อยละ 10.7 ร้อยละ 12.2 ในปี 2545 2550 2554 ตามลำดับ ผลการสำรวจครั้งนี้ พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมด (ชายร้อยละ 13.8 และหญิงร้อยละ 16.1)

5. กองทุนการออมแห่งชาติ

กองทุนการออมแห่งชาติ หรือ กอช. หมายถึง กองทุนที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 เป็นหน่วยงานของรัฐและมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิกและเพื่อเป็นหลักประกันการจ่ายบำนาญและให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่สมาชิกเมื่อสิ้นสมาชิกภาพ โดยผู้เป็นสมาชิก กอช. จะต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยที่มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ และไม่เป็นผู้ประกันตนตามกฎหมายว่าด้วยประกันสังคม สมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนบำเหน็จบำนาญ

ข้าราชการกรงเทพมหานคร กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน หรือสมาชิกกองทุนอื่นหรืออยู่ในระบบบำนาญอื่น

การจ่ายเงินเข้ากองทุนมาจาก 2 ฝ่าย คือ

1. สมาชิกจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนไม่ต่ำกว่าครั้งละ 50 บาท แต่เมื่อรวมกันแล้วในปีหนึ่งๆ ต้องไม่เกิน 13,200 บาท

2. รัฐบาลจ่ายเงินสมทบตามระดับอายุของสมาชิก และเป็นอัตราส่วนกับจำนวนเงินสะสม โดยมีอัตราตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ดังนี้

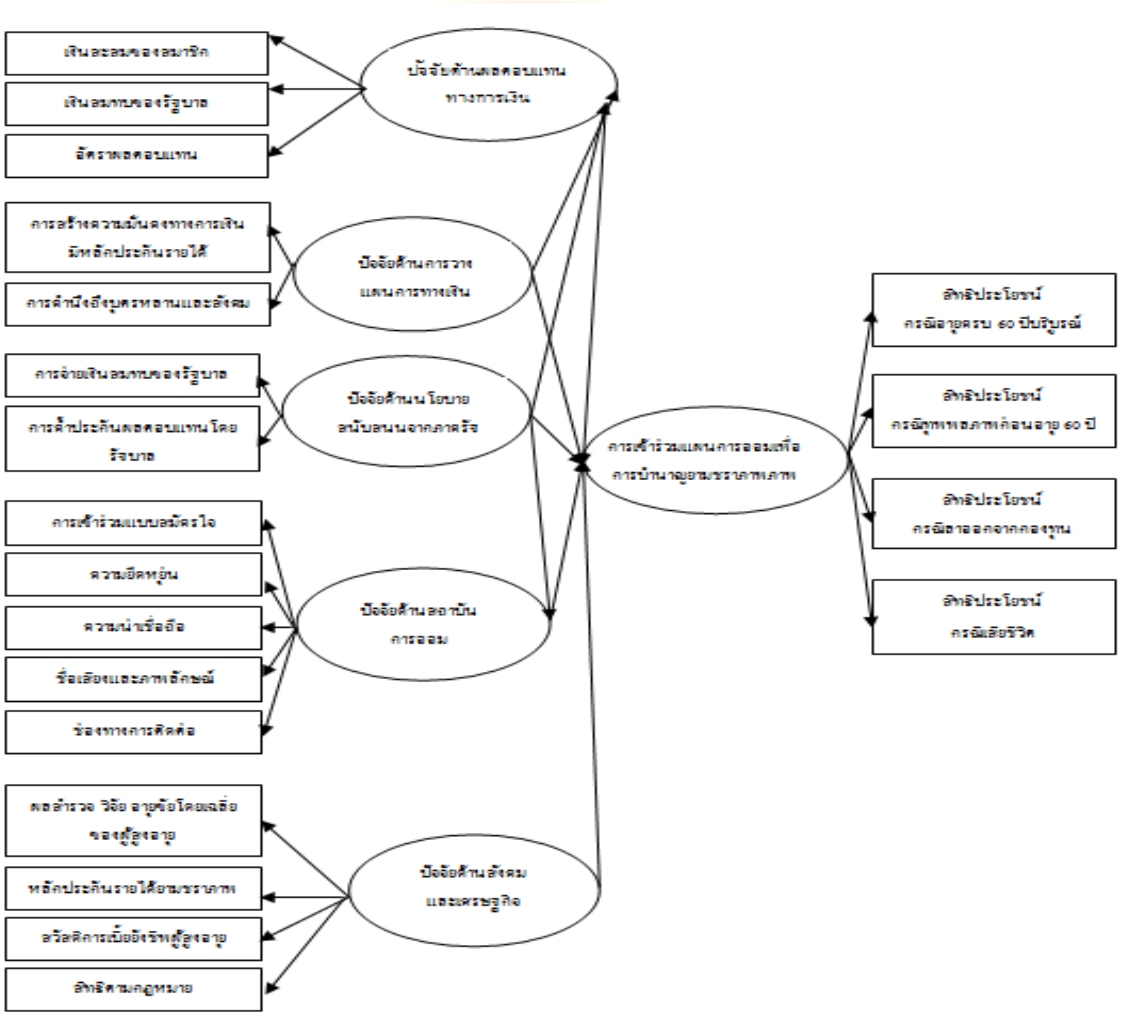
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเงินสมทบสูงสุดที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

อายุสมาชิก	อัตราเงินสมทบต่อเงินสะสม	เงินสมทบสูงสุด
15 ปี - 30 ปี	ร้อยละ 50	600 บาท/ปี
> 30 ปี - 50 ปี	ร้อยละ 80	960 บาท/ปี
>50 ปี - 60 ปี	ร้อยละ 100	1,200 บาท/ปี

จะเห็นว่า การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม รูปแบบ ปัจจัยกำหนดการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาถึงรูปแบบการออมทั่ว ๆ ไป อาทิ การออมกับสถาบันการเงิน กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ฯลฯ แต่งานวิจัยที่เน้นการศึกษารูปแบบการออมที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง คือ ออมเพื่อใช้เป็นเงินบำนาญหรือใช้ดำรงชีพยามชราภาพ และใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศที่ยังไม่อยู่ภายใต้ความคุ้มครอง และยังไม่มีหลักประกันรายได้ยามชราภาพนั้น ยังไม่ค่อยได้รับความสนใจศึกษาวิจัยมากนัก ผลงานวิจัยจึงมีอยู่ค่อนข้างจำกัด ทำให้ยังไม่ทราบว่า หากมีรูปแบบการออมที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง คือ กองทุนการออมแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นสถาบันการออม ทำหน้าที่ดูแลและบริหารให้แรงงานกลุ่มนี้มีเงินบำนาญใช้ในการดำรงชีพยามชราภาพ จะมีปัจจัยใดบ้างที่จะมากำหนดความสำเร็จหรือมีปัจจัยใดบ้างที่จะกระตุ้นให้แรงงานนอกระบบมีการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพ และจากการทบทวนวรรณกรรม ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆที่มีผล

ต่อการกำหนดพฤติกรรมการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพ สามารถนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างกรอบแนวคิดของงานวิจัยในครั้งนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

โมเดลโครงสร้างองค์ประกอบของการเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ แรงงานนอกระบบ ในจังหวัดตาก อายุตั้งแต่ 15 - 60 ปี ที่เป็นสมาชิก กอช.

กลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยยได้พิจารณาลักษณะข้อมูลที่จะต้องใช้สถิติวิเคราะห์ขั้นสูง คือ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) จึงใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ นั่นคือ ต้องมีขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ตัวอย่าง (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) ซึ่งในการวิจัยนี้มีการศึกษาตัวแปร จำนวน 20 ตัวแปร ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ แรงงานนอกระบบในจังหวัดตาก อายุตั้งแต่ 15 - 60 ปี ที่เข้าร่วมแผนการออม หรือเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ จำนวน 400 ตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมแผนการออม แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นการเลือกตอบเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพฯลฯ ส่วนนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพ ลักษณะเป็นประโยคข้อความ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ธ (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือ ระดับ 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง ระดับมาก ระดับ 3 หมายถึง มีระดับค่อนข้างมาก ระดับ 2 หมายถึง มีระดับค่อนข้างน้อย ระดับ 1 หมายถึง มีระดับน้อยอยู่ในระดับน้อย โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของ

แบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.85 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ประมวลผลหาค่าสถิติที่ต้องการ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยคณะผู้วิจัยยจะวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทั้งฉบับกับคะแนนเฉพาะในรายข้อนั้นๆ โดยใช้สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ Item Total Correlation ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมโครงการแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบ และดำเนินการเลือกปัจจัยที่มีค่า Correlation Item Total Correlation ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป มาวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

3. การวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์และคำนวณขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัย ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่า ฟังก์ชั่นความสอดคล้องมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าสถิติไค-สแควร์มีค่าต่ำมากหรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าใด แสดงว่า ข้อมูลโมเดลลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Joreskog & Sorbom, 1993: 122; Hair; et al, 2010: 666, Diamantopoulos & Siguw, 2000: 83) สามารถตรวจสอบได้ 2 ทาง คือ

3.1 ดูจากค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) หากค่า p-value มีค่ามากกว่า 0.05 แสดงว่า ข้อมูลโมเดลลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างไม่มีนัยสำคัญ

3.2 ดูจากจำนวนเท่าของค่าสถิติไค-สแควร์ต่อค่าองศาอิสระ หากค่าสถิติไค-สแควร์ มีค่าน้อยกว่า 3 เท่าของค่าองศาอิสระ (Hair; et al, 2010: 668) ถือว่า ข้อมูลโมเดลลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square of Approximation: RMSEA) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่สอดคล้องของแบบจำลองที่สร้างขึ้นกับเทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ซึ่งบราวน์และคูเดค (Browne & Cudeck, 1993: 144) อธิบายไว้ว่าค่า RMSEA ที่น้อยกว่า 0.05 แสดงว่า มีความกลมกลืนสนิท

ผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ส่วนตัวต่อเดือน 15,001-20,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการครองชีพต่อเดือน (รวมสมาชิกในครอบครัว) 10,001-20,000 บาท มีช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับแผนการออม หรือ กอช. ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ และส่วนใหญ่เข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติ พบว่า มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านผลตอบแทนทางการเงิน อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่มีความเห็นต่อปัจจัยด้านการวางแผนการเงิน ปัจจัยด้านนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยด้านสถาบันการออม และปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุ พิจารณาได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพรวม (หลังปรับโมเดล)

รายการ	เกณฑ์	ค่าที่คำนวณได้	ผลการพิจารณา
X^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05	295.76	-
df	-	160	-
p-value	P>0.05	0.04	-
X^2/df	$X^2/df<2$	1.77	ผ่านเกณฑ์
CFI	ค่าเข้าใกล้ 1.0	0.89	ผ่านเกณฑ์
GFI	ค่าเข้าใกล้ 1.0	0.89	ผ่านเกณฑ์
AGFI	ค่าเข้าใกล้ 1.0	0.89	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	ค่าเข้าใกล้ 0.0	0.015	ผ่านเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์พบว่า โมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี หรือโมเดลมีความเที่ยงตรงสูง พิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ มีค่า 295.76 โดยมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .06 สถิติไค-สแควร์ต่อระดับความเป็นอิสระน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ

0.89 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.89 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ 0.90 และค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองส่วนที่เหลือ (RMSEA) เท่ากับ 0.015 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 0.05 จึงสรุปได้ว่าโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบของการเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาโมเดลการวัด(Measurement Model) พบว่า ตัวแปรแฝงทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรสังเกตได้ดี โดยน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 โมเดลการวัดมีรายละเอียดที่สำคัญ คือ ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านการวางแผนทางการเงิน มีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้มีน้ำหนักใกล้เคียงกันอยู่ในช่วง 0.66 - 0.68 ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ มีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้มีน้ำหนักใกล้เคียงกันอยู่ในช่วง 0.66 – 0.70 ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้มีน้ำหนักใกล้เคียงกันอยู่ในช่วง 0.57 – 0.72 และตัวแปรแฝงปัจจัยด้านผลตอบแทนทางการเงิน มีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้มีน้ำหนักใกล้เคียงกันอยู่ในช่วง 0.64-0.67 ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านสถาบันการออม มีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้มีน้ำหนักใกล้เคียงกันอยู่ในช่วง 0.62-0.68 และตัวแปรแฝงปัจจัยด้านการเข้าร่วมแผนการออมฯ มีน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้มีน้ำหนักใกล้เคียงกันอยู่ในช่วง 0.48-0.51 ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) อิทธิพลรวม (TE) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) ของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรการเข้าร่วมแผนการออมฯ

ตัวแปรเชิงสาเหตุ	**การเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบ**		
	DE	**IE**	**TE**
การวางแผนทางการเงิน	0.65	0.21	0.85
นโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ	0.18	-	0.19
ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	0.32	0.45	0.89
ผลตอบแทนทางการเงิน	0.11	-	0.28
สถาบันการออม	0.74	-	0.74

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการอมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบ พบว่า ตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเข้าร่วมแผนการออม ได้แก่ ปัจจัยด้านการวางแผนทางการเงิน นโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ สังคมและเศรษฐกิจ ผลตอบแทนทางการเงิน และสถาบันการออม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.15-0.84 และพบว่า ปัจจัยด้านการวางแผนทางการเงิน สังคมและเศรษฐกิจ ยังเป็นตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเข้าร่วมแผนการออมอีกทางหนึ่งด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.11-0.33 และเมื่อพิจารณาการเข้าร่วมแผนการออมเพื่อการบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นผลลัพธ์สุดท้ายของโมเดล พบว่า สถาบันการออม เป็นตัวแปรสาเหตุที่ส่งอิทธิพลรวมสูงสุด รองลงมา คือ การวางแผนทางการเงิน สังคมและเศรษฐกิจ นโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ และผลตอบแทนทางการเงิน ตามลำดับ

การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบของการเข้าร่วมแผนการออมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีความสอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) เท่ากับ 295.76 โดยมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .06 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.89 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.89 และค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองส่วนที่เหลือ (RMSEA) เท่ากับ 0.015 ดังนั้นการกระตุ้นให้แรงงานนอกระบบให้เข้าร่วมแผนการออมเพื่อสร้างเงินบำนาญยามชราภาพโดยผ่านกองทุนการออมแห่งชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเน้นย้ำให้แรงงานนอกระบบเห็นความสำคัญของสถาบันการออม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูนพิสมัย นามเทพ (2550) , วันวิสาข์ จำรัส (2552) และ ชนธิชา พรรณสมัย (2556) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออม , การออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสถาบันการออมส่งผลต่อพฤติกรรมการออมอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ในด้านการกำหนดแนววางในการส่งเสริมหรือปรับปรุงรูปแบบการสร้างเงินบำนาญยามชราภาพผ่านกองทุนการออมแห่งชาติที่เหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงทางการเงิน และเป็นหลักประกันรายได้ให้กับชีวิตในยามชราภาพที่ไม่มีรายได้ประจำ

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางในการกระตุ้นให้แรงงานนอกระบบตัดสินใจเข้าร่วมแผนการออม เพื่อการบำนาญยามชราภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ด้านสถาบันการออม ด้านการวางแผนทางการเงิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเน้นย้ำให้แรงงานนอกระบบเห็นความสำคัญของสถาบันการออม กองทุนการออมแห่งชาติจะต้องพยายามสื่อสารให้รับรู้ถึงภาพลักษณ์ของสถาบันการออมหรือกองทุนนี้ว่า เป็นสถาบันการออมที่เปิดโอกาสให้เข้าร่วมแบบสมัครใจ มีความยืดหยุ่นสูง มีความน่าเชื่อถือ มีชื่อเสียงหรือมีภาพลักษณ์ที่ดีและมีช่องทางการติดต่อที่ง่าย จะต้องมีการส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบตระหนักถึงความสำคัญและลงมือวางแผนทางการเงิน

2. ด้านสังคมและเศรษฐกิจ จะต้องส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบรู้ทันและตระหนักถึงสถานการณ์ทางสังคมที่ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

3. ด้านนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ การชูจุดเด่นนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ โดยการจ่ายเงินสมทบให้ทุกครั้งตามเกณฑ์อายุเมื่อสมาชิกมีการส่งเงินเข้ากองทุน การค้ำประกันผลตอบแทน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ที่ขัดขวางการเข้าร่วมแผนการออม หรือปัญหาอุปสรรคที่ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมแผนการออมแล้ว ไม่สามารถส่งเงินเข้ากองทุนได้อย่างต่อเนื่องตามเงื่อนไข รวมทั้งควรมีการศึกษาถึงจำนวนเงินหรืออัตราเงินออมที่เห็นว่าเหมาะสมและจะเป็นเงินบำนาญที่เพียงพอต่อการดำรงชีพในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองทุนการออมแห่งชาติ. (2559). **พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2545**. สืบค้น 1 ธันวาคม 2559, จาก http://www.NSF.or.th

นพแสน พรหมอินทร์. (2559). **พฤติกรรมการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรพรรณ วัฒนวิชัย. (2559). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจฝากเงินในโครงการของธนาคารโรงเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การศึกษาผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วันวิสาข์ จำรัส. (2552). **การออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วรัญญา ทองทวีศรี. (2552). **รูปแบบการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในเขตชนบทอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มันประเสริฐ. (2550). **ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออมของผู้มีงานทำในประเทศไทย : การศึกษาจากข้อมูลการสำรวจในระดับจุลภาค**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). **การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2559**. กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). **สรุปผลที่สำคัญการสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2559.** กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น.

Franco Modigliani and Richard Brumberg. (1954). **Utility Analysis and the Consumption Function: An Interpretation of the Cross-Section Data**. *In Post-Keynesian Economics.* Eds: Kenneth Kuhihara, New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Hair, J., Blach, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate data analysis**. Upper saddle River, New Jersey: Pearson Education International.

John Maynard Keynes. (1936). **The General Theory of Employment, Interest and Money**. London: MacMillan.

Martin Browning and Annamarai Lusardi. (1996). Household Saving: Micro Theories and Micro Facts. **Journal of Economic Literature**. 34(2), 4-9.

Milton Friedman. (1957). **A Theory of the Consumption Function**. Princeton: Princeton University Press.

การวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ตำบลท่าสายลวดอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Accounting system setup and internal control of traditional retail businesses Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province

พรพรรณ สีเทียน[1] และดาราวรรณ โสดบ้ง[2]
Pornpan Seethian and Darawan Sodbon

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 2) เพื่อเสนอแนะระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 6 คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ประชากรคือ ธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าของธรกิจร้านค้าปลีก พนักงานบัญชี พนักงานการเงิน พนักงานขายหน้าร้าน พนักงานตรวจเช็คสินค้า และพนักงานดูแลความสะอาด จำนวน 6 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างงแบบเฉพาะเจาะจง

ผลการศึกษาพบว่า 1) ธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ธุรกิจนั้นไม่ได้มีการจัดทำบัญชีที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักบัญชี มีเพียงการจดบันทึกรายรับ – รายจ่ายลงสมุดบันทึกบัญชีเบื้องต้นของรายการค้าทั่วไป ไม่ได้มีแบบฟอร์มการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามระบบบัญชีตามหลักปฏิบัติ 2) การควบคุมภายในของธุรกิจยังมีการทำงานที่ไม่ตรงตามหน้าที่รับผิดชอบ บุคลากรต่อหนึ่งคนมีหน้าที่หลายด้านในเวลาเดียวกัน และการจัดทำเอกสาร ใบสำคัญต่างๆเกี่ยวกับการดำเนินงานแต่ละด้านของการทำบัญชีนั้นไม่ครบตามหลักปฏิบัติ จึงได้ทำการเสนอแนะการจัดทำแผนภาพกระแสข้อมูลและแผนภาพทางเดินเอกสารทางการบัญชีเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานทั่วไปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ

[1] อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

การปฏิบัติงานด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกับธุรกิจ เช่น ด้านระบบบัญชีซื้อ ด้านระบบบัญชีขาย และด้านระบบบัญชีรับชำระหนี้

คำสำคัญ: วางระบบบัญชี , การควบคุมภายใน , ธุรกิจค้าปลีก

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the accounting system and internal control of retail stores. 2) to suggest accounting and internal control systems for retail stores. Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province by qualitative research The key informants are retail businesses. Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province, amount 6 people . The instruments used in the research were interview forms, data analysis by demographic analysis, namely retail businesses. Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province, the sample consisted of owners of retail shops, accountants, financial staff. Store salesman Product inspector And 6 housekeeping staff. Specific sampling methods

The results of the study revealed that 1) retail business Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province, the business does not have clear and accurate accounting records. With just a note of income - Expenses in the basic account book of general trade transactions Does not have a form for bookkeeping in accordance with the accounting system in accordance with the practices. 2) Internal control of the business still does not meet the responsibilities Each person has multiple duties at the same time And documentation Certificates of operation on each side of bookkeeping do not comply with the Code of Practice. Therefore suggesting the creation of data flow diagrams And diagrams of accounting documents about general operations and information relevant to various operations In order to be a guideline to treat the

business, such as the accounting system Sales accounting system And the accounting system for debt settlement

Keywords: Accounting system laying, Internal control , Retail business

บทนำ

ในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน รัฐบาลได้ส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีจำนวนมาก และมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยิ่ง ซึ่งมีบทบาทในประเทศไทยมาตั้งแต่อดีต เมื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจัดตั้งขึ้นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการดำเนินงาน คือ ระบบบัญชีของธุรกิจที่ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวรวมถึงการควบคุมภายในของธุรกิจเพื่อป้องกันการทุจริต

ธุรกิจขนาดเล็กที่มีการบริหารดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง โดยควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึงและสามารถบริหารงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นการประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งในมุมมองธุรกิจ แต่สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นกับธุรกิจ ซึ่งถือว่าเป็นความล้มเหลวภายในธุรกิจ คือ การมีระบบบัญชีและการควบคุมภายในที่ไม่ดี ระบบบัญชีเป็นแบบแผนของการปฏิบัติงานทางการบัญชี ไม่ว่าจะเป็นการวางระบบบัญชีหรือการบันทึกบัญชี รวมถึงการจัดทำแผนควบคุมภายในธุรกิจนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากกับการประกอบธุรกิจทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบกิจการขนาดเล็กหรือธุรกิจขนาดใหญ่ ต้องมีระบบบัญชีและแผนการควบคุมภายในเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ เพื่อการดำเนินงานของธุรกิจบุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบของตนให้บรรลุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และยังส่งผลต่อเครื่องมือการวัดผลการดำเนินงานในรอบระยะเวลาที่ผ่านมา อีกทั้งธุรกิจต้องมีระบบบัญชีและการควบคุมภายในที่ดี เพื่อเป็นเครื่องมือให้เจ้าของธุรกิจวางแผนในด้านการควบคุมดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแบบแผนที่วางไว้เพื่อให้ธุรกิจนั้นประสบผลสำเร็จมากที่สุด และเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจในทิศทางการดำเนินงานอีกด้วย เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของ การบันทึกบัญชี การวางระบบบัญชี และการจัดทำแผนควบคุมภายในที่เป็นเครื่องมือของธุรกิจ ทั้งนี้ยังรวมถึงการนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีที่เหมาะสมและชัดเจนเพื่อการตัดสินใจแน่นอนของเจ้าของธุรกิจ

เกี่ยวกับธุรกิจนั้นๆได้ แต่ถ้าไม่มีระบบบัญชีและแผนการควบคุมภายใน อาจส่งผลให้เจ้าของธุรกิจไม่สามารถทราบเกี่ยวกับผลการดำเนินการประกอบธุรกิจของตนนั้นประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ทุกสิ่งทุกอย่างในกระบวนการนี้ทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานว่าธุรกิจสามารถสร้างกำไรในแต่ละปีเป็นเท่าไร สิ่งสำคัญของการวางระบบบัญชีและแผนการควบคุมภายในนี้จึงเป็นแนวทางเพื่อช่วยให้ธุรกิจนั้นสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สามารถบริหารและปฏิบัติงานไปตามแผนการควบคุม ตามการจัดวางระบบบัญชีที่ดีและถูกต้องชัดเจน ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจึงจะต้องให้ความสำคัญในด้านการจัดทำระบบบัญชีที่ถูกต้องและมีมาตรฐาน มีแหล่งข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ มีความน่าเชื่อถือของเอกสารที่นำมาใช้ในการบันทึกบัญชีและยังเป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอกโดยทั่วไป ทำให้การปฏิบัติงานในธุรกิจเกิดความคล่องตัวมากขึ้น สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น และยังมีการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น(กลุ่มผู้วิจัย.(2559) . การวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกิจการโรงน้ำดื่มเพื่อคุณ)จะเห็นได้ว่าในกระบวนการทำบัญชีนั้นจะต้องเริ่มด้วยการรวบรวมเอกสารหลักฐานของเหตุการณ์ทางการเงินของธุรกิจหรือ เรียกอีกอย่างว่ารายการค้าเพื่อนำมาจดบันทึก เรียงตามลำดับก่อนหลังในสมุดรายวัน แล้วจึงนำมาจำแนกแยกประเภทของรายการค้าในสมุดแยกประเภท (สุเทพ ด่านศิริวิโรจน์)

ธุรกิจร้านค้าปลีกเป็นธุรกิจบริหารจัดการตนเอง ตั้งอยู่เลขที่ 155 หมู่ 3 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งยังไม่ได้มีการจัดทำระบบบัญชีที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักบัญชี มีการจัดทำบัญชีแค่เพียงจดบันทึกรายรับ– รายจ่ายลงสมุดบันทึกบัญชีเบื้องต้น ไม่ได้มีแบบฟอร์มการจัดทำบัญชีของธุรกิจที่ถูกต้องตามระบบบัญชีตามหลักปฏิบัติ ทำให้เกิดความยุ่งยากและซับซ้อน มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการภายในธุรกิจอย่างมาก จึงไม่สามารถทำให้ธุรกิจนั้นทราบผลการดำเนินงานที่ชัดเจนและแท้จริงได้ในแต่ละเดือน จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความต้องการวางระบบบัญชีให้กับธุรกิจ ผู้วิจัยจึงได้มีการเข้าไปศึกษาระบบบัญชีเบื้องต้นของธุรกิจและจัดทำการวางระบบบัญชีใหม่ รวมถึงวางแผนควบคุมภายในเกี่ยวกับเอกสารสำคัญต่างๆ และการวางแผนหน้าที่โครงสร้างบุคลากรธุรกิจให้แก่ธุรกิจร้านค้าปลีก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2.เพื่อเสนอแนะระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1.แบบสัมภาษณ์ (Interview)

โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานในธุรกิจ และโครงสร้างการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี การบันทึกบัญชีรายการค้าต่างๆ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับเอกสารสำคัญต่างๆ เช่น เอกสารซื้อ ขายสินค้า ใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น

2.แผนภาพกระแสข้อมูล (Data Flow Diagrams)

3.แผนภาพทางเดินเอกสารทางการบัญชี (Document Flowchart)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาการวางระบบบัญชีและการควบคุมภายใน จากเอกสาร วารสาร บทความและตำราต่างๆ รวมถึงสิ่งพิมพ์และเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ และศึกษาระบบบัญชี การควบคุมภายในลักษณะการดำเนินงานโครงสร้างองค์กรของธุรกิจร้านค้าปลีกที่ใช้ในธุรกิจการจำหน่ายสินค้า

2) ออกแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวางระบบบัญชี

3) ลงพื้นที่สัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจร้านค้าปลีกเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

4) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

5) ออกแบบระบบบัญชีแบบฟอร์ม เอกสารการเงิน และผังทางเดินของเอกสาร

6) นำเสนอการวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในให้กับธุรกิจร้านค้าปลีก เพื่อนำไว้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจต่อไป

7) จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาถึงระบบบัญชีของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทั้งนี้เพื่อที่จะศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีได้นั้น จำเป็นต้องศึกษาสภาพแวดล้อมภายในต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและระบบบัญชีของธุรกิจ ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาครั้งนี้จึงประกอบไปด้วย การศึกษาระบบบัญชีของธุรกิจร้านค้าปลีก ที่ได้ใช้ปฏิบัติตามความเป็นจริงในปัจจุบันและเสนอแนะระบบบัญชีที่เหมาะสม อีกทั้งธุรกิจสามารถนำระบบบัญชีไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้สิ่งที่ผู้วิจัยคาดหวังในการศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจ คือ เสนอแนะระบบบัญชีที่เหมาะสมให้กับธุรกิจเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางระบบบัญชีที่มีอยู่เบื้องต้นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นระบบบัญชีที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เกิดประโยชน์ทากที่สุด รวมถึงเป็นแนวทางให้กับผู้สนใจทั่วไปได้ศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ หรือเป็นแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้กับลักษณะของธุรกิจตนเองได้ สำหรับวิธีการศึกษางานวิจัยครั้งนี้จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูม ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิเก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจและพนักงานบุคลากรของธุรกิจร้านค้าปลีก สำหรับข้อมูลทุติยภูมินั้นจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและตำราทางวิชาการต่างๆ รวมถึงข้อมูลจากเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ ของธุรกิจร้านค้าปลีก จากนั้นจึงทำการสรุปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้แผนภาพกระแสข้อมูลและแผนภาพทางเดินเอกสารทางการบัญชีประกอบการวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า ธุรกิจร้านค้าปลีก ด้านการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร พบว่าบุคลากรมีหน้าที่ซ้ำซ้อน มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานหน้าที่หลักของตนเองซ้ำซ้อน ระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก พบว่ายังมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ธุรกิจดำเนินงานให้มีความถูกต้องตามหลักการบัญชีและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด สามารถอธิบายข้อปัญหาแต่ละระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระบบ ดังนี้

การขายเงินสดและขายเงินเชื่อ พบประเด็นที่ต้องแก้ไข คือ เมื่อธุรกิจทำการขายสินค้าเป็นเงินสดแต่ละครั้ง ธุรกิจไม่ได้มีการจัดทำใบเสร็จรับเงินไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการขายสินค้า จึงเสนอแนะให้มีการออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้งเพื่อเป็นการยืนยันว่าขายสินค้าเป็นเงินสดจริงและมีจำนวนเงินและจำนวน

สินค้านั้นๆ ตรงตามใบเสร็จรับเงิน สำหรับการการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ เนื่องด้วยธุรกิจขายสินค้าโดยรับคำสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากต่อครั้ง และจำนวนลูกค้าสั่งซื้อมีจำนวนหลายคน ธุรกิจไม่ได้มีการจัดทำใบส่งของ/ใบแจ้งหนี้เพื่อเป็นหลักฐานในการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ รวมถึงการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้า จึงเสนอแนะให้มีการจัดทำใบส่งของ/ใบแจ้งหนี้เพื่อเป็นการยืนยันว่าได้ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อจริงและการส่งมอบสินค้ามีจำนวนตรงตามใบสั่งของใบแจ้งหนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักฐานสำคัญของธุรกิจเองแล้ว ยังเป็นหลักฐานสำคัญที่ต้องแจ้งให้ลูกค้าชำระเงินในค่าสินค้าและบริการอีกด้วย

ระบบรับชำระหนี้ พบประเด็นที่ต้องแก้ไข คือ เนื่องด้วยธุรกิจร้านค้าปลีก ไม่ได้มีการจัดทำบันทึกรายละเอียดและทำเอกสารบัญชีของลูกหนี้ที่ชัดเจน มีเพียงการบันทึกบัญชีลูกหนี้ในสมุดบันทึกทั่วไป การบันทึกข้อมูลนี้ของธุรกิจอาจส่งผลต่อข้อมูลของลูกหนี้ที่ขาดความชัดเจน จึงเสนอให้จัดทำใบวางบิล/ใบแจ้งหนี้เป็นหลักฐานและทำการสรุปรายละเอียดของลูกหนี้ทุกสิ้นเดือน เพื่อทำให้ทราบว่ามีลูกหนี้ทั้งหมดเท่าไร ชำระแล้วเท่าไร และที่ยังคงค้างชำระเป็นเท่าไร จึงสามารถทำการติดตามชำระหนี้จากลูกหนี้ได้

ระบบบัญชีซื้อ พบว่าประเด็นที่ต้องแก้ไข คือ เมื่อธุรกิจร้านค้าปลีกทำการสั่งซื้อสินค้าเพื่อนำมาจำหน่ายแต่ไม่ได้มีการจัดทำใบสั่งซื้อสินค้าไว้เพื่อแสดงเป็นหลักฐานในการสั่งซื้อของธุรกิจเอง จึงเสนอให้มีการจัดทำใบสั่งซื้อสินค้า สำหรับการสั่งซื้อสินค้าแต่ละครั้ง เพื่อยืนยันว่าได้รับสินค้าครบตามจำนวนสั่งซื้อที่แน่นอน

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยเรื่อง การวางระบบบัญชีและควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีกอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ 1. จากการศึกษาระบบบัญชีของธุรกิจร้านค้าปลีกครั้งนี้ พบว่า ธุรกิจนั้นไม่ได้มีการจัดทำบัญชีที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักบัญชี มีเพียงการจดบันทึกรายรับ– รายจ่ายลงสมุดบันทึกบัญชีเบื้องต้นของรายการค้าทั่วไป ไม่ได้มีแบบฟอร์มการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามระบบบัญชีตามหลักปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ ,นิวัต กุลศุภโชต และจันทิมา งานโคกกรวด ที่แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีจดบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นในรูปของสมุดบัญชีรายรับรายจ่ายเพียงอย่างเดียวไม่มีการจัดทำงบการเงิน และมักจะบันทึกข้อมูลโดยผู้บันทึกรับผิดชอบหน้าที่งานหลายหน้าที่ 2. ธุรกิจทำการขายสินค้าเป็นเงินสดแต่ละครั้ง ธุรกิจไม่ได้มีการจัดทำใบเสร็จรับเงินไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการขายสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ อรรคศรีวร , ยุทธนา พรรคอนันต์ ผลจากการศึกษา

พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะมีการใช้สมุดบัญชีรับจ่ายเงินในเล่มเดียวกันสำหรับการบันทึกบัญชี มีการใช้ใบเสร็จรับเงิน เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหารของกลุ่ม และไม่มีการตรวจสอบหรือติดตามการจัดทำบัญชีของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการศึกษาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1.1 ควรมีการจัดทำคู่มืออธิบายหน้าที่งานและการปฏิบัติงานของพนักงานธุรกิจร้านค้าปลีก

1.2 มีการส่งเสริมให้พนักงานบัญชีได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเงิน บัญชี

1.3 เจ้าของธุรกิจควรมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงจะได้หาวิธีแก้ไขและป้องกันทันท่วงที

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดทำการศึกษาระบบบัญชีสินค้าคงเหลือและระบบบัญชีควบคุมลูกหนี้

2.2 ศึกษาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จณัญญา ใหม่นทีกุล. (2561).**การพัฒนาระบบควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.**วารสารสาระคาม,11(3):73-111:มกราคม-มิถุนายน

ทาริกา แย้มขะมัง และนันทวัจน์ ปัญญายศธนากรณ .(2562). **การพัฒนาระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรเลี้ยงกุ้ง ตำบลห้วยม่วง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม.**วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : 6 (3) : 73-112

เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ ,นิวัต กุลศุภโชต และจันทิมา งานโคกกรวด.(2559). **การพัฒนาการจัดทำบัญชีโรงสีชุมชน ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา (รายงานการวิจัย) .** มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

วัชรินทร์ อรรคศรีวร , ยุทธนา พรรคอนันต์ .(2561).**การศึกษาและพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิต ประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก.** มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์,กฤษฎา มณีชัย,ชินวัฒน์ ธีรภัทรพรชัย และกิตติวัฒน์ จำเริญสัตย์.(2559). **การควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา.** วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค, 2 (2) :64-72: กรกฎาคม - ธันวาคม

สุเทพ ด่านศิริวิโรจน์.**การวางแผนระบบบัญชีสำหรับธุรกิจ SMEs ,** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : https://www.softbankthai.com/Article/Detail/1367

แนวทางสู่ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

Guidelines to Success in the Apartment Rental Business in Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province

พรพรรณ สีเทียน[1] และระวีวรรณ วจีสุวรรณ[2]
Pornpan Seethian and Raveewan Wajeesuwan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางสู่ความสำเร็จและระดับพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือบุคคลที่เป็นประชาชนผู้ใช้บริการห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลมีความสำคัญ จำนวน 400 ราย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้บริการห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ส่วนใหญ่มีตัดสินใจเช่าห้องเดี่ยวสตูดิโอ คิดเป็นร้อยละ 62.30 เลือกอะพาร์ตเมนต์แบบมีเฟอร์นิเจอร์ คิดเป็นร้อยละ 57.30 อาศัยอยู่คนเดียว คิดเป็นร้อยละ 47.50 ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.22) เมื่อพิจารณารายด้านมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.39) รองลงมา คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.26) ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.26) ด้านการส่งเสริมการตลาด องค์ประกอบของความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.13) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.21) และด้านความภักดี อยู่ในระดับ

[1] อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.05) การทดสอบสมมติฐานปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกัน มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แนวทางสู่ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ควรมุ่งเน้น 1.) มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี 2.) มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่สะอาด 3.) ค่าเช่าค่าบริการเหมาะสมสอดคล้องกับทำเลและกลุ่มลูกค้า 4.) ควรปรับปรุงสถานทันสมัยหรือต่อเทศกาลต่าง ๆ 5.) มีที่จอดรถสะดวก ปลอดภัย 6.) ผู้ประกอบการมีใจรักงานบริการ ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่ผู้เช่าหรือผู้รับให้บริการ 7.) บริการที่หลากหลาย 8.) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการประชาสัมพันธ์

คำสำคัญ: แนวทางสู่ความสำเร็จ; ธุรกิจห้องเช่า; อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ABSTRACT

This research aims to study the guidelines to success and the level of decision-making behavior on the service and the marketing mix that affect the success in operating the apartment rental business in Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province. The population and sample were people who used the service of the rental apartment in Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province. The sample was selected by using the nonprobability sampling method, and randomly selected the sample using purposive sampling method, which the sample size was 400 samples since the data was important. The research results were found that most the rented apartments were a single room or studio, representing 62.3 percent, most of the apartments were fully furnished, representing 57.3 percent, and the tenants live alone, representing 47.5 percent. Marketing mix influencing the overall apartment rental decision was at the most important level (Mean = 4.22). When consider each aspect, it was found that the product aspect was at the most important level (Mean = 4.39), followed by distribution channel aspect at the most important level (mean= 4.26), and physical characteristic

aspect at the most important level (Mean = 4.26) respectively. For marketing promotion aspect, the components of the overall success of the apartment rental business are at high important (Mean = 4.13). When considering each aspect, it was found that the satisfaction was at the most important level (Mean = 4.21), and loyalty was at a very important level (Mean = 4.05). The hypothesis testing on the marketing mix showed that the different marketing mix affects the success of the apartment rental business in Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province differently with the statistically significant at 0.05. The guidelines to success in operating the apartment rental business in Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province should focus on; 1.) Having good security system. 2.) Having sufficient facilities and keeping the place clean all the time. 3.) Rental fee and service fee suitable for the location and group of customers. 4.) Improving place regularly to be modernly or trendy to the new technology or the festivals. 5.) Having convenient and safe parking. 6.) Entrepreneurs having a service mind and able to provide the assistance and advice to the tenants or service recipients. 7.) Providing wide range of services. 8.) Applying of modern technology in public relations.

Keywords: Guideline to success; Rental business; Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทำให้ประชาชนทั่วไปมีทัศนคติ ค่านิยม ตลอดทั้งความจำเป็นที่แตกต่างกัน มีผลทำให้เกิดความต้องการในการเช่ามากกว่าการซื้อที่อยู่อาศัย ในการนี้ธุรกิจห้องเช่าจึงเป็นคำตอบที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างมากกว่าการซื้อ ปัจจุบันพบว่าธุรกิจห้องเช่าเข้ามามีบทบาท ในการตอบสนองความต้องการของผู้ที่มาจากส่วนภูมิภาคที่เข้ามาอยู่อาศัยเพื่อการทำงานหรือแม้กระทั่งการเข้ามาศึกษาในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่และปริมณฑลอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นนี้ เป็นแรงผลักดันทำให้เกิดการพัฒนาเป็นธุรกิจให้เช่าที่อยู่อาศัยในส่วนที่นอกเหนือจาก

ธุรกิจการซื้อและการเช่าซื้อ ธุรกิจการเช่าที่อยู่อาศัยซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ถือเป็นธุรกิจที่มีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ตลาดอสังหาริมทรัพย์ ปี 2559 ที่ผ่านมา ตลาดให้เช่าของธุรกิจอะพาร์ตเมนต์มีอัตราเฉลี่ยสูงเพิ่มขึ้น โดยผู้ประกอบการเน้นสถานที่ตั้งในทำเลใจกลางเมือง หรือย่านธุรกิจ ทั้งนี้อัตราการเข้าพักขึ้นอยู่กับชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งโดยเฉลี่ยมีอัตราการเติบโตอยู่ที่ประมาณร้อยละ 5 ต่อปี และเชื่อว่าการแข่งขันตลาดห้องพักอาศัยให้เช่าจะมีการแข่งขันที่สูงต่อเนื่อง เพราะมีการสร้างคอนโดมิเนียม โดยมีจุดประสงค์สร้างขึ้นมาเพื่อการปล่อยให้เช่าโดยเฉพาะ ทำให้ เกิดการแข่งขันในตลาดมากขึ้น ส่งผลให้ราคาค่าเช่าเพิ่มขึ้นในระดับเล็กน้อย ในขณะที่ราคาขายคอนโดมิเนียมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ผลตอบแทนจากการลงทุนคอนโดมิเนียม เพื่อการปล่อยเช่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 4 ถึง ร้อยละ 5 ต่อปี โดยมีทำเล ที่ตั้ง ที่สำคัญ คือ ถนนสุขุมวิท ถนนสีลม ถนนนราธิวาส และถนนรัชดาภิเษก เพราะเป็นทำเล ที่ตั้งของธุรกิจห้างร้านเป็นจำนวนมากจึงเป็นแหล่งที่มีแรงงาน ประกอบกับมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง เช่น มีศูนย์การค้า ธุรกิจค้าปลีก และเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงเรียนนานาชาติ สถานบันการศึกษา มหาวิทยาลัย อีกด้วย ปัจจุบันสถิติการจดทะเบียนนิติบุคคลอาคารชุดในเขตกรุงเทพฯ มีเพียง 94 แห่ง เมื่อเทียบกับยอดจดทะเบียนอาคารชุดซึ่งมีสูงถึง 1,883 แห่ง จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่ายังมีอาคารชุด อีกประมาณ 1,700 แห่ง ที่ยังไม่ได้จดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลอาคารชุด ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ (สมาคมบริหารทรัพย์สินแห่งประเทศไทย, 2561) ปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและในที่สุดกลายมาเป็นปัญหาทางสังคมในหลายประเทศ รวมทั้งในประเทศไทย ที่อยู่อาศัยแบบให้เช่าประเภทอะพาร์ทเม้นท์ เป็นธุรกิจที่เติบโตแบบคู่ขนานกับความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของประชากร ทั้งจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และจากการเคลื่อนย้ายแหล่งที่อยู่อาศัย ทั้งในกรณีของการเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่หรือตามแหล่งอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภาพรวมความต้องการที่อยู่อาศัยจะยังคงมีเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรและรูปแบบชีวิตที่เปลี่ยนไป โดยความต้องการที่อยู่อาศัยมีเพิ่มมากขึ้น ทุกปีคนส่วนใหญ่นั้น จึงจำเป็นต้องเช่าที่อยู่อาศัยไม่ว่าจะเป็นหอพัก ห้องเช่า อะพาร์ตเมนต์ คอนโดมิเนียม หรือบ้าน จากการทบทวนวรรณกรรมในหลายชิ้นที่มีผู้แต่งในอดีตอย่างหลากหลายมิติ พบว่า ในประเทศไทยวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะเน้นเฉพาะในมุมมองของผู้เช่าหรือลูกค้า ผู้วิจัยยังไม่สามารถหาวิจัยตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการในการบริหารจัดการธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ได้เลย (สมาคมบริหารทรัพย์สินแห่งประเทศไทย, 2561) ส่วนใหญ่จะ

ทำการศึกษาจากมุมมองของผู้ใช้บริการ ยกตัวอย่างเช่น พจนารถ อิ่มสอน (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเช่าอะพาร์ตเมนต์ โดยใช้แนวคิดด้านการตลาดมาทำการวิเคราะห์ พบว่า อายุ สถานภาพสมรส และอาชีพที่แตกต่างกันของลูกค้า มีผลต่อพฤติกรรมการเช่าอพาร์ทเมนท์ที่แตกต่างกัน ในขณะที่ อันธิกา สายสินธุ์ (2555) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคที่มีต่อการใช้บริการห้องเช่า กฤตินท์ ธิราไชย (2556) ทำการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดในมุมของลูกค้ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเช่าหอพัก จากการวิจัยต่าง ๆ ที่เคยมีผู้วิจัยในอดีตได้จัดทำและเผยแพร่ไว้ พบว่ายังมีช่องว่างหรือจุดที่ขาดหายไป คือ ยังไม่มีการวิจัยใดที่ทำเกี่ยวกับความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ วิจัยนี้จึงเน้นการศึกษาแนวทางสู่ความสำเร็จที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางสู่ความสำเร็จและระดับพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลมีความสำคัญและต้องให้บุคคลที่เป็นประชาชนผู้ใช้บริการห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 ราย การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลในการให้ข้อมูลมีความสำคัญของงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของ

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ ประกอบด้วย 1) เหตุผลที่ตัดสินใจเช่า 2) เหตุผลที่ย้ายอะพาร์ตเมนต์เดิม 3) บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ 4) ค่าใช้จ่ายต่อเดือน 5) ระยะเวลาในการอยู่อาศัยอะพาร์ตเมนต์ปัจจุบัน 6) จำนวนผู้อยู่อาศัยอะพาร์ตเมนต์ 7) แหล่งข้อมูลในการตัดสินใจเลือกอะพาร์ตเมนต์ 8) ประเภทของห้องพักอะพาร์ตเมนต์ที่มีผลต่อการตัดสินใจ 9) ลักษณะของห้องพักอะพาร์ตเมนต์ที่มีผลต่อการตัดสินใจ และ 10) ที่ตั้งของอะพาร์ตเมนต์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าอะพาร์ตเมนต์ ตอนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้านลักษณะทางกายภาพ และตอนที่ 4 องค์ประกอบของความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ ประกอบด้วย ด้านความพึงพอใจ และความภักดี โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่ามีสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด จนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่ามีสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.79

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถาม โดยวิธีการสำรวจซึ่งจะให้ทีมวิจัยของผู้วิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์และกรอกคำตอบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนเพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยและความเชื่อถือได้ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 20 สัปดาห์ และนำแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.8 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 49.5 ส่วนใหญ่อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.0 มี

สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 54.5 ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพเจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 30.8 และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.0

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริหารห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเลือกอะพาร์ตเมนต์เลือกเพราะเดินทางสะดวก ทำเลดี คิดเป็นร้อยละ 21.00 เหตุผลที่ย้ายอะพาร์ตเมนต์ เพราะย้ายสถานที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 40.80 จะตัดสินใจด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 35.50 จ่ายค่าเช่าอะพาร์ตเมนต์ต่อเดือน จำนวน 3,501-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.50 มีระยะเวลาอยู่อาศัยน้อยกว่า 1 ปี อาศัยอยู่คนเดียว คิดเป็นร้อยละ 47.50 หาข้อมูลจากช่องทางจากญาติ/เพื่อนแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 38.5 ตัดสินใจเช่าห้องเดี่ยวสตูดิโอ คิดเป็นร้อยละ 62.30 เลือกอะพาร์ตเมนต์แบบมีเฟอร์นิเจอร์ คิดเป็นร้อยละ 57.30 และแบบไม่มีเฟอร์นิเจอร์ คิดเป็นร้อยละ 42.80 และเลือกที่ตั้งอะพาร์ตเมนต์เพราะใกล้สถานที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 37.00

ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.22) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.39) รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.26) ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.26) ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.22) ด้านราคาอยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.18) ด้านบุคลากร (ผู้จัดการและพนักงาน) อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.11) และด้านกระบวนการ อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.09) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ โดยรวม

ส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ	ลำดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (ห้องพัก)	4.39	0.55	มากที่สุด	1
2. ด้านราคา	4.18	0.56	มาก	5
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.26	0.52	มากที่สุด	2
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.22	0.57	มากที่สุด	4
5. ด้านบุคลากร (ผู้จัดการและพนักงาน)	4.11	0.55	มาก	6
6. ด้านกระบวนการ	4.09	0.49	มาก	7
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.26	0.51	มากที่สุด	3
รวม	**4.22**	**0.42**	**มากที่สุด**	

องค์ประกอบของความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.13) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.21) และด้านความภักดี อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.05) ตามลำดับ โดยด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.13) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อะพาร์ตเมนต์ที่ท่านอยู่มีชื่อเสียงและเชื่อถือได้ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.81) รองลงมา พนักงาน/ผู้จัดการ ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.29) พึงพอใจในบริการที่ได้รับจากพนักงาน/ผู้จัดการ อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.08) พนักงานมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับงานที่ทำ อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.95) และพนักงาน/ผู้จัดการให้บริการเช่าโดยใช้มาตรฐานเดียวกันอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 3.91) ตามลำดับ และด้านความภักดี อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.05) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ท่านตั้งใจจะกลับมาใช้บริการอีกแน่นอน อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.13) รองลงมาคือ ท่านตั้งใจจะใช้บริการระยะยาวหากไม่มีเหตุจำเป็นที่ต้อง

ย้าย อยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.11) และท่านตั้งใจจะแนะนำเพื่อน/คนรู้จัด ให้มาใช้บริการเมื่อมีโอกาสอยู่ในระดับความสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.90) ตามลำดับ

แนวทางสู่ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จากการวิเคราะห์เนื้อได้ดังนี้

1.) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1.1) ปัจจัยด้านทำเลและที่ตั้ง ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดในการประกอบธุรกิจอะพาร์ตเมนต์ คือ ทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง บริเวณรถไฟฟ้าบีทีเอส หรือรถไฟใต้ดิน ใกล้ห้างสรรพสินค้า-โรงพยาบาล แหล่งสินค้าอุปโภคบริโภคขนาดใหญ่ 1.2) ปัจจัยเรื่องการออกแบบห้องพักให้มีความสะดวกสบาย ใช้วัสดุตกแต่งที่มีคุณภาพพร้อมเฟอร์นิเจอร์ และเครื่องปรับอากาศพร้อมเข้าอยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพักเป็นตัวช่วยสำคัญที่จะทำให้ลูกค้าตัดสินใจเช่าได้ อย่างน้อยควรต้องจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการพักอาศัยไว้ให้กับลูกค้า 1.3) ปัจจัยเรื่องราคาให้มีความเหมาะสมนั้น ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย 1. 4) ปัจจัยเรื่องสภาพแวดล้อมบริเวณที่ตั้ง. หากบริเวณโดยรอบที่ตั้งอะพาร์ตเมนต์มีความสงบเงียบ ปราศจากเสียงรบกวน ก็จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจได้ง่ายขึ้น กรณีมีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องสมุด โรงหนัง ร้านซักรีดและร้านซักผ้าอยู่ใกล้ ๆ จะช่วยให้การอยู่อาศัยในบริเวณนั้นสะดวก ประหยัด เวลา และช่วยเติมเต็มความต้องการในชีวิตประจำวันของผู้เช่าได้เป็นอย่างดี 1.5) ปัจจัยเรื่องความสะอาดเรียบร้อยภายในห้องพักเป็นสิ่งจำเป็นอีกอย่างหนึ่งจะต้องมีการจัดห้องพักให้ น่าอยู่ มีแสงสว่างที่เพียงพอ และมีอากาศที่ถ่ายเทสะดวก 1.6) ปัจจัยเรื่องระบบรักษาความปลอดภัย จึงเป็นปัจจัยสำคัญด้านหนึ่งที่ผู้เช่านำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจด้วย และ 1.7) ปัจจัยเรื่องนิติบุคคล ควรมีการให้บริการและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เช่าได้เป็นอย่างดี และสามารถรับคำร้องเรียน นำมาปรับปรุงและพัฒนาอะพาร์ตเมนต์ต่อไป

2. ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นอกจากเรื่องรายได้และผลกำไรจากการประกอบธุรกิจแล้วนั้น ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ อีกประเด็น คือ การรักษาลูกค้าไว้ให้ได้ ทำให้ลูกค้าพึงพอใจในเรื่องคุณภาพของอะพาร์ตเมนต์ สภาพห้องพัก และมีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำอีก หรือมีอัตราการย้ายออกลดลง โดยมุ่งเน้นดังนี้ 2.1) มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี 2.2) มีสิ่งอำนวย

ความสะดวกและสถานที่สะอาด 2.3) ค่าเช่า ค่าบริการเหมาะสม สอดคล้องกับทำเลและกลุ่มลูกค้า 2.4) ควรปรับปรุงสถานทันสมัยหรือต่อเทศกาลต่าง ๆ 2.5) มีที่จอดรถสะดวก ปลอดภัย 2.6) ผู้ประกอบการมีใจรักงานบริการ ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่ผู้เช่าหรือผู้รับให้บริการ 2.7) บริการที่หลากหลาย เช่น Internet, fitness, สระว่ายน้ำ, ร้านสะดวกซื้อ เป็นต้น 2.8) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการประชาสัมพันธ์ เช่น Facebook, Twitter, Google ads and etc.

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางสู่ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากเรื่องรายได้และผลกำไรจากการประกอบธุรกิจแล้วนั้น ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ อีกประเด็น คือ การรักษาลูกค้าไว้ให้ได้ ทำให้ลูกค้าพึงพอใจในเรื่องคุณภาพของอะพาร์ตเมนต์ สภาพองพัก และมีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำอีก หรือมีอัตราการย้ายออกลดลง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Frese, M. (Ed.) (2000) พบว่า บุคคลอายุตั้งแต่ 25 ปี ถึง 44 ปี เป็นผู้ประกอบการที่มีความกระตือรือร้นมากที่สุด หาได้จากการศึกษาอื่นในประเทศอินเดียโดยสอดคล้องกับ Jones and George (2003) กล่าวว่าผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จค่อนข้างที่อายุน้อย ในการศึกษาเกี่ยวกับผู้ประกอบการร้านอินเตอร์เน็ตคาเฟ่ในอินโดนิเซีย สอดคล้องกับ Kenney, J. and Keeping, E. (2003) กล่าวว่าความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างอายุของผู้ประกอบการ และความสำเร็จของธุรกิจ ผู้ประกอบการที่มีอายุมากกว่า 25ปี จะมีความสำเร็จมากกว่าคนที่อายุน้อย

2. ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ด้านราคา อยู่ในระดับความสำคัญมาก ด้านบุคลากร (ผู้จัดการและพนักงาน) อยู่ในระดับความสำคัญมาก และด้านกระบวนการ อยู่ในระดับความสำคัญมาก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ Hoon Swee Ang and G. P. Don Hong. (2010) กล่าวว่าในการทำธุรกิจอะพาร์ตเมนต์ให้ประสบความสำเร็จ

นั้น ผู้ประกอบการต้องพิจารณาหลายปัจจัย เช่น ทำเลที่ตั้ง กลุ่มเป้าหมาย โดยสิ่งเหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบในการตั้งราคาค่าเช่า และยังสอดคล้องกับ Kenney, J. and Keeping, E. (2003) พบว่าระยะเวลาในการดำเนินงานที่ถูกเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

แนวทางสู่ความสำเร็จในในการประกอบธุรกิจห้องเช่าอะพาร์ตเมนต์ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ควรพิจารณาทำเลที่ตั้งเป็นอย่างแรก ต่อมา คือ ในเรื่องของระดับราคาค่าเช่าควรมีความเหมาะสม ต่อมาได้เสนอการกลยุทธ์ตลาด เพื่อช่วยพัฒนาธุรกิจต่อไป ได้แก่

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (ห้องพัก) ควรออกแบบห้องพักมีความทันสมัย สถานที่จอดรถที่เหมาะสม ระบบรักษาความปลอดภัยที่มาตรฐาน ระบบรักษาความปลอดภัยที่มาตรฐาน

2. ด้านราคา ควรมีหลายราคาให้เลือกและมีการติดป้ายประกาศราคาอย่างชัดเจน

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรมีความสะดวก สถานที่ตั้งของอะพาร์ตเมนต์อยู่ใกล้สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา อยู่ใกล้สถานีรถไฟฟ้า มีความสะดวกในการเดินทาง

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีส่วนลด เมื่อชำระเงินตรงเวลาและควรมีการให้โปรโมชั่น ในกรณีจ่ายเงินตรงเวลา มีรางวัลพิเศษกรณีแนะนำผู้อื่นมาเช่า

5. ด้านบุคลากร (ผู้จัดการและพนักงาน) ควรมีมารยาทและสุภาพกับลูกค้าให้บริการอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

6. ด้านกระบวนการ ควรมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหาและการให้บริการ

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ ควรพัฒนาชื่อเสียงของอะพาร์ตเมนต์และรักษาสถานที่ตั้งและบริเวณมีความสะอาดอยู่สม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สามารถขยายผลการวิจัยในเรื่องของกลยุทธ์การตลาดหรือวิเคราะห์ในอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลที่ได้รับมาเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

กฤตินท์ ธิราไชย. (2556). ส่วนประสมทางการตลาดในมุมของลูกค้ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเช่าหอพัก. **สารนิพนธ์**. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พจนารถ อิ่มสอน. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเช่าห้องพัก. **สารนิพนธ์**. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). **สถิติข้อมูลของหอพักแต่ละจังหวัด (ระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2561, จาก https://goo.gl/zjdmdB.

อันธิกา สายสินธุ์. (2555). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคที่มีต่อการใช้บริการห้องเช่า. **วิทยานิพนธ์**. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

เอกพล วงศ์ภัทรกุล. (2559). การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการอพาร์ทเม้นท์บนพื้นที่ห้วยขวาง. **การค้นคว้าอิสระ**. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Frese, M. (Ed.). (2000). **Success and failure of microbusiness owners in Africa: A psychological approach**. Westport, CT: Quorum.

Hao Zhao and Scott E. Seibert. (2006). The Big Five Personality Dimensions and Entrepreneurial Status: A Meta-Analytical Review. **Journal of Applied Psychology**. 91(2). 259–271

Hoon Swee Ang and G. P. Don Hong. (2010).Entrepreneurial Spirit among East Asian Chinese. **Thunderbird International Business Review**. 42(3). 235-246.

ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจในเขตตาก

Organizational Commitment of a State Enterprise Bank Officers in Tak

ศักดิ์ดา เกิดการ [1] พรรรณทิมา วรรณสุทธิ์[2]
Sakda Kradkan [1] Phantima wannasut [2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) วัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน และ 2) ปัจจัยเชิงสาเหตุของวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ และความพึงพอใจในงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตาก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตาก จำนวน 83 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า พนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตากมีระดับของวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24, 4.53, 4.24 และ 4.52 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29, 0.18, 0.46 และ 0.09 ตามลำดับ

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์การ, บรรยากาศองค์การ, ความพึงพอใจในงาน

Abstract

The aims of this study were to investigate: 1) levels of organizational culture, organizational climate, job satisfaction, and organizational commitment of bank officers; and 2) causal factors of organizational culture, organizational climate, job satisfaction influencing organizational commitment of in a State enterprise bank officers in Tak. Samples in the study were 83 State Enterprise bank officers in Tak and the research instrument used in the study was a questionnaire. Statistics used in this study included percentage, means, standard deviation (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน.), and structural equation modelling (SEM) analyses. Research findings revealed that: State Enterprise bank officers in Tak overall had the highest level of organizational culture, organizational climate, job satisfaction, and organizational commitment aspects, ranging at 4.24, 4.53, 4.24, and 4.52 respectively; whereas the standard deviation scales were ranged at 0.29, 0.18, 0.46, and 0.09 respectively.

Keywords: Organizational Culture, Organizational Climate, Job Satisfaction

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

บทนำ

จังหวัดตากพื้นที่เศรษฐกิจที่มีภาวการณ์ลงทุนในประเภทอุตสาหกรรมค่อนข้างสูง และประชาชนมีภาวการณ์ทำงานปานกลางเช่นกัน โดยในปี 2561 พบว่า ผู้มีงานทำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มลูกจ้างเอกชนมากที่สุดถึงร้อยละ 71.13 และเมื่อจำแนกเป็นรายอุตสาหกรรมก็พบว่า ผู้มีงานทำในภาคเกษตรร้อยละ 6.73 และนอกภาคเกษตรถึงร้อยละ 93.27 ของผู้มีงานทำทั้งหมด ซึ่งจากภาวการณ์มีงานทำของประชาชนในเขตพื้นที่ตากที่เพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานแรงงานจังหวัดตาก, 2563) จึงทำให้การย้ายถิ่นฐานของประชาชนที่เกิดจากเหตุผลในหน้าที่การค่อนข้างสูงเช่นกัน ส่งผลให้ประชาชนที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานภายในพื้นที่ต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานสถิติจังหวัดตาก, 2560) และจากการสำรวจของสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2560) ได้คาดประมาณความต้องการที่อยู่อาศัยของจังหวัดตากปี 2560-2570 พบว่า ครัวเรือนไทยผู้ที่มีรายได้น้อยมีแนวโน้มความต้องการที่อยู่อาศัยใหม่สูงขึ้นทุก ๆ ปี จากร้อยละ 23 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 25 ในปี 2560 คิดเป็นจำนวนครัวเรือนที่ยังไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น 300,214 ครัวเรือนที่ยังไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย แต่จากสภาพการทำงานของประชาชนส่วนใหญ่เป็นพนักงานเอกชน ทำให้ประชาชนที่ต้องการที่อยู่อาศัยมีรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการซื้อที่อยู่อาศัย จึงทำให้ธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตากเป็นสถาบันการเงินหนึ่งที่มีความสำคัญ ประกอบกับเป็นสถาบันการเงินที่มุ่งเน้นให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลางและเป็นผู้นำด้านส่วนแบ่งทางการตลาดสินเชื่อที่อยู่อาศัย ตลอดจนเป็นผู้ให้บริการหลักแก่ผู้ที่เข้าไม่ถึงสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์และการบริการที่อาศัยพนักงานเป็นกำลังสำคัญในการให้บริการแก่ประชาชน (อุบลวรรณ ขุนทอง, 2563) สภาวะการณ์ปัจจุบันของธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในจังหวัดตากได้มีแผนแม่บทการบริหารทรัพยากรบุคคลในการสร้างและพัฒนาพนักงานกลุ่มเป้าหมายขึ้นสู่ตำแหน่งในอนาคตประกอบกับการสร้างวัฒนธรรมองค์การด้านการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมกับองค์การ พร้อมกับจัดกิจกรรมสร้างความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์การ เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ธนาคารบรรลุเป้าหมายและเป็นองค์การที่มีความมั่นคงและยั่งยืน (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2562) และจากการศึกษาวิจัยในอดีต พบว่า การที่จะทำให้พนักงานภายในองค์การเกิดความผูกพันต่อองค์การที่สูงขึ้นได้นั้นจำเป็นต้องมีปัจจัยที่ประกอบด้วย วัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การและความพึงพอใจในงานที่จะสามารถสร้างความผูกพันต่อองค์การของพนักงานได้ ดังเช่นงานวิจัย Soryani, Syah & Raras (2018) ที่กล่าวว่า ความแข็งแกร่งของวัฒนธรรมองค์การจะทำให้พนักงานรู้สึกพึงพอใจต่อการทำงาน และวัฒนธรรมเชิงบวกก็สามารถทำให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การได้อย่างยั่งยืน ขณะที่การศึกษาของสุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2560) กล่าวว่า การรับรู้บรรยากาศองค์การในการ

ทำงานจะทำให้พนักงานแสดงพฤติกรรมการกระทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การในทิศทางบวกที่แสดงออกในรูปแบบของความปรารถนาที่จะรักษาสมาชิกภาพขององค์การไว้ (Majid & Mohammad, 2018) วัฒนธรรมองค์การเป็นลักษณะของวิถีชีวิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งจะกลายเป็นนิสัยและความเคยชินอันเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ทัศนคติ มาตรฐาน และความเชื่อที่ทุกคนในองค์การมีร่วมกัน ตลอดจนยกย่องและเป็นแบบอย่างในการสร้างความแตกต่างระหว่างองค์การหนึ่งกับอีกองค์การหนึ่ง (ธัญนันท์ บุญอยู่, 2561) ซึ่งสิ่งสำคัญสำหรับองค์การยุคใหม่นั้นมีแนวโน้มที่วัฒนธรรมองค์การจะมุ่งเน้นไปที่ตัวพนักงานมากกว่าเดิม โดยเฉพาะการมอบโอกาสในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในยุคดิจิทัล รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้พนักงานผูกพันกับองค์การมากกว่าเดิม (ปิยะ นาควัชระ, 2562) และจากการศึกษาวิจัยของ Zhang & Polsaram (2013) พบว่า วัฒนธรรมองค์การเป็นระบบคุณค่าร่วมและความเชื่อที่เป็นบรรทัดฐานทางพฤติกรรมจะสามารถสร้างให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงานได้ โดยจะทำให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การที่เป็นการเชื่อมโยงทางจิตใจระหว่างพนักงานกับองค์การด้วยความเต็มใจที่จะดำรงอยู่และสร้างอาชีพของตนภายในองค์การมากขึ้น นอกจากนี้ Firuzjaeyan, Firuzjaeyan & Sadeghi (2015) ก็พบว่า วัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความผูกพันต่อองค์การ เมื่อองค์การมีวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็งก็จะทำให้พนักงานรู้สึกพึงพอใจต่อการทำงาน และวัฒนธรรมเชิงบวกก็จะสามารถทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์การได้อย่างยั่งยืนเช่นกัน (Soryani, Syah & Raras, 2018) บรรยากาศองค์การจะทำให้พนักงานแต่ละคนมีการรับรู้ทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นโครงสร้าง ความเป็นอิสระ รางวัลตอบแทน ความอบอุ่น การยอมรับความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงในองค์การ (สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2560) ตลอดจนเป็นการรับรู้โดยรวมของแต่ละบุคคลอันเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานทั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานที่มีต่อองค์กร (รัญปภัค บุญเที่ยง, 2561) และจากการศึกษาวิจัยของสรียา บุญธรรม (2558) พบว่า บรรยากาศองค์การเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการกำหนดรูปแบบความคาดหวังของสมาชิกขององค์การที่มีความสัมพันธ์โดยตรงที่เอื้ออำนวยให้เกิดความพึงพอใจในงานของพนักงานทุกระดับและมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การที่เป็นการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การที่ปฏิบัติได้ (อัจฉรา เฉลยสุข, 2556) นอกจากนี้ยังสามารถแสดงพฤติกรรมการกระทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การในทิศทางบวกที่แสดงออกในรูปแบบของความปรารถนาที่จะรักษาสมาชิกภาพขององค์การไว้ (สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2560) ความพึงพอใจในงานจะเป็นทฤษฎีที่มีความ

หลากหลายอันเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของมนุษยสัมพันธ์ สหภาพแรงงานและมุมมองการเติบโตในลักษณะงาน ซึ่งก่อตัวขึ้นในทศวรรษที่ 1920-1930 และส่งผลต่อแนวคิดของความพึงพอใจในงานมากกว่าสิ่งอื่นใด (Majid & Mohammad, 2018) โดยความพึงพอใจในงานจะเป็นความรู้สึกในทิศทางที่ดีตลอดจนทัศนคติในเชิงบวกที่มีต่องานที่ปฏิบัติอยู่ โดยพนักงานที่ได้รับการตอบสนองที่ดีจากองค์กรจะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน รวมถึงมีความสุขในการทำงานที่จะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้ (Zhang & Polsaram, 2013) และจากการศึกษาวิจัยของ Khan & Jan (2015) พบว่า ความพึงพอใจในงานที่มีแง่มุมที่สำคัญอันประกอบด้วย เงินเดือน การทำงาน การเลื่อนตำแหน่ง เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะมีความสำคัญสำหรับพนักงานทุกคนที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์การ และการศึกษาของ Majid & Mohammad (2018) พบว่า ความพึงพอใจในงานของพนักงานมีผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน โดยความพึงพอใจในงานจะเป็นความรู้สึก ความเชื่อ และทัศนคติที่บุคคลมีต่องานที่จะสามารถสร้างให้เกิดความผูกพันต่อองค์การที่เป็นความเชื่อมั่นในองค์การและยอมรับคุณค่าและเป้าหมายขององค์การ (Soryani, Syah & Raras, 2018)

ดังนั้นจากประเด็นของความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตาก โดยจะศึกษาประเด็นที่ว่า มีปัจจัยใดบ้างหรือไม่ที่จะเป็นปัจจัยนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์การที่จะทำให้เกิดกระบวนการทำงานที่ดีของพนักงานในเขตตาก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการให้บริการและการปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพต่อองค์การ เพื่อให้พนักงานมีความตั้งใจที่จะคงอยู่เพื่อองค์การ และสามารถเป็นแนวทางในการรักษาพนักงานไว้ให้อยู่กับองค์กาiตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ ตลอดจนทำให้องค์การพัฒนาก้าวไกลและยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ)Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อความผูกพันต่อองค์การ วัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ และความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตาก จำนวนทั้งสิ้น 225 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตาก จำนวน 83 คน โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งเหมาะสมกับขนาดประชากรที่มีขนาดเล็ก ซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างการแบบโควตาและเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลการตอบมีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตาก จำนวนทั้งสิ้น 225 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตาก จำนวน 144 คน โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งเหมาะสมกับขนาดประชากรที่มีขนาดเล็ก ซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างการแบบโควตาและเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลการตอบมีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถาม

2เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการปรับปรุงและพัฒนาจากมาตรวัดที่ได้รับการยอมรับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ)Check List) ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List ส่วนที่ 2-5 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การ) แบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของ ลิเคิร์ธ (Likert's Rating Scale) คือ มีการปฏิบัติกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน 5 ระดับมากที่สุด จนไปถึง ระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า ระดับมากที่สุด จนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่า ระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.86 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 66.27) มีอายุ 25-35 ปี (ร้อยละ 48.19) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 50.60) มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 91.57) และมีระยะเวลาในการทำงาน 1-5 ปี (ร้อยละ 44.58)

การวิเคราะห์ระดับของวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตาก ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่1 ผลการวิเคราะห์ระดับของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร/มาตรวัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
วัฒนธรรมองค์การ	4.24	0.29	มากที่สุด
บรรยากาศองค์การ	4.53	0.18	มากที่สุด
ความพึงพอใจในงาน	4.24	0.46	มากที่สุด
ความผูกพันต่อองค์การ	4.52	0.09	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การของพนักงานอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24, 4.53, 4.24 และ 4.52 ตามลำดับ โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29, 0.18, 0.46 และ 0.09 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจในเขตตากมีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ ประเด็นดังนี้ 2

พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตตากมีระดับของวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อองค์การมีการมุ่งเน้นสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็งในระดับที่สูงมากและมีบรรยากาศในองค์การให้อยู่ในระดับที่ดีก็จะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การในระดับที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน และจากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาก็พบการศึกษาของปิยะ นาควัชระ (2562) ที่ว่า วัฒนธรรมองค์การเชิงสร้างสรรค์ ทั้งด้านการมุ่งเน้นความสำเร็จ การมุ่งเน้นบุคคล และการมุ่งเน้นไมตรีสัมพันธ์ให้ดีขึ้นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรัญปภัค บุญเที่ยง (2561) ก็พบว่า บุคลากรสำนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทยมีระดับความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

วัฒนธรรมองค์การและบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความผูกพันต่อองค์การด้วยเช่นกัน ต่อองค์การขอนอกจากนี้ความพึงพอใจในงานก็มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันงพนักงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อองค์การมีการสร้างวัฒนธรรมองค์การให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถสร้างบรรยากาศองค์การที่ดีให้เกิดการทำงานที่ราบรื่นภายในองค์การก็จะส่งผลให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงานทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและการมอบหมายงานในปริมาณที่เหมาะสมในแต่ละวันที่จะ

สามารถทำให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การ พร้อมที่จะอยู่กับองค์การจนเกษียณอายุงานและทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ และจากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาก็พบการศึกษาของ Soryani, Syah & Raras (2018) พบว่า ความแข็งแกร่งของวัฒนธรรมองค์การจะทำให้พนักงานรู้สึกพึงพอใจต่อการทำงาน และวัฒนธรรมเชิงบวกก็สามารถทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์การได้อย่างยั่งยืน ส่วนสุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2560) ก็พบว่า การรับรู้บรรยากาศองค์การในการทำงานจะทำให้พนักงานแสดงพฤติกรรมการกระทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การในทิศทางบวกที่แสดงออกในรูปแบบของความปรารถนาที่จะรักษาสมาชิกภาพขององค์การไว้ (Majid & Mohammad, 2018)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้บริหารควรส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์การที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการทำงาน และเรียนรู้จากงานใหม่เพิ่มเติมภายนอก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้งานระหว่างบุคคลกับองค์การที่สามารถนำไปพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และให้พนักงานเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานเสมอ เพื่อให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง อาทิ ตัวแปรด้านนโยบายและการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เทคนิคการควบคุมดูแล เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการสร้างความผูกพันต่อองค์การและพัฒนาองค์การได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

ธนาคารอาคารสงเคราะห์, **การบริหารทรัพยากรบุคคล ,**[ออนไลน์] จาก https://www.gh bank.co.th/information/human-resource-management-anddevelopment/human - resource-management/. สืบค้นวันที่ 17 ธันวาคม 2563.

ธัญนันท์ บุญอยู่ .(2561). "อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ถ่ายทอดอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การ การมุ่งเน้นการตลาด การจัดการความรู้และการเป็นผู้ประกอบการสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนัง ."**วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ .มหาวิทยาลัยรามคำแหง (**8 (ฉบับพิเศษ), 44-62.

ปิยะ นาควัชระ .(2562). ตัวแบบสมการโครงสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน" ."ปลอดภัยต้นแบบของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม**วารสาร Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากรมนุษยศาสตร์ ส ,งคมศาสตร์ และศิลปะ .**12(4), 1494-1511.

รัญปภัค บุญเที่ยง .(2561). พันขององค์กร กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูก": บุคลากรสำนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทย ."**วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศึกษาศาสตร์ .**4(2), 273-282.

สรียา บุญธรรม .(2558). บรรยากาศ"องค์การ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และความพึงพอใจในงาน: กรณีศึกษาโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ จังหวัดนครปฐม ."**งานวิจัยส่วนบุคคลศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

สำนักงานแรงงานจังหวัดตาก ,**รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดตาก ,**[ออนไลน์] จาก https://samutsakhon.mol.go.th.pdf. สืบค้นวันที่ 17 ธันวาคม 2563.

สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,**การคาดประมาณความต้องการที่อยู่อาศัยของประเทศไทยปี 2560-2580,** [ออนไลน์] จาก https://housingkc. nha.co.th/files/article/attachments/1e4088e3248bf37fa3f0a140d773b.792pdf. สืบค้นวันที่ 17 ธันวาคม 2563.

สำนักงานสถิติจังหวัดตาก ,**การย้ายถิ่นของประชากรในจังหวัดตากปี 2560,** [ออนไลน์] จาก http://smsakhon.nso.go.th/index.php?option=com_con tent &view=article&id=14-48-07-10-10-436:2018&catid=83&Itemid=524. สืบค้นวันที่ 17 ธันวาคม 2563.

สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ .(2560). อิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศองค์การ" ."บาทหน้าที่ผ่านความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การที่มีผลการปฏิบัติงานตามบท**วารสาร Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร .มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ,**10(2), 1611-1629.

อัจฉรา เฉลยสุข .(2556). อิทธิพล“ของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ คุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของลูกค้าต่อพนักงาน .”**วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.** ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีธัญบุรี.

อุบลวรรณ ขุนทอง .(2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะของพนักงานตามความ“ .”คาดหวังของผู้บริหารในสถาบันการเงินเฉพาะกิจ**วารสารวิชาการเซาธ์อิสท์บางกอก สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ .**6(2), 17-31.

Best, J. W. (1981). **Research in education. (4th ed.).** Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Firuzjaeyan, A. A., Firuzjaeyan, M., & Sadeghi, B. (2015). “A survey of the effect of organizational culture on organizational commitment based on Allen and Meyer model (Case study: High school teachers of Bandpey region)”. **International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences.** 5(1), 1-9.

Khan, A. S., & Jan, F. (2015). “The study of organizational commitment and job satisfaction among hospital nurses. A survey of district hospitals of Dera Ismail Khan”. **Global Journal of Management and Business Research: A Adน้อย istration and Management.** 15(1), 16-28.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). “Deterน้อยing sample size for research activities”. **Educational and Psychological Measurement.** 30, .610-607

Likert, R. A. (1932). “A technique for the measurement of attitudes”. **Archives of Psychology.** 140, 5-53.

Majid, E., & Mohammad, R. (2018). “Investigating the impact of commitment, satisfaction, and loyalty of employees on providing high-quality service to customer”. **Studies in Business and Economics.** 13(1), 41-57.

Soryani, T., Syah, T. Y. R., & Raras, P. (2018). “The influence of organization culture on organizational commitment and job satisfaction”. **International Journal of Economics and Management.** 6(5), 151-165.

แนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Guideline for the Management of Tourism System in Huai Pangsa Community,Mueang District, Tak Province

ธนากร ทั่งเรือง[1] สุภาภรณ์ บุญทองเถิง[2] และ รณันธร พลชาติ[3]
Thanakorn Thangruang[1] Supaporn Boonthongtherng[2] and Rananthorn ponchat[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก 2) เพื่อศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการและชุมชน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้ทฤษฎีระบบการท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วย พื้นที่ภูมิลำเนาของการเดินทางท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา คือ นักท่องเที่ยวจะมีแรงกระตุ้นหรือแรงผลักจากสิ่งเร้าที่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้วนักท่องเที่ยวจะมีการประเมินถึงศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร สถานที่จอดรถและสาธารณูปโภคต่างๆ จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดกระบวนการตัดสินใจเดินทางไปยังชุมชนห้วยปางสาที่เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว โดยการใช้คมนาคมต่างๆ ซึ่งกระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม อันได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ เทคโนโลยี สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและกฎหมาย โดยมีแนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา คือ การจัดเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีการพัฒนาระบบขนส่งไว้คอยรับนักท่องเที่ยวจากจุดหยุดรถโดยสาร เพื่อเข้าสู่ชุมชนห้วยปางสาได้โดยตรง มีการควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยว คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ สร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน ในรูปแบบของการพัฒนาอนุรักษ์ ปกป้อง และหวงแหนทรัพยากรอันมีค่าของชุมชน

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการ, ระบบการท่องเที่ยว, ชุมชนห้วยปางสาง

[1] สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aims to, 1) to study the tourism system 2) to study the analysis of external-internal environment (SWOT Analysis) and 3) to offer guideline for the management of tourism system in Huai Pangsa Community, Mueang District, Tak Province, by using qualitative research method with interview the main data provider consists of government officials, entrepreneurs, and communities by content analysis methods. The research results of tourism system in Huai Pangsa Community, Mueang District, Tak Province, using the tourism system theory consisted of the tourist generating region of travel to Huai Pangsa community is push factors from attractions and tourism activities .When the tourist received information, they need to assess the potential of carrying capacity, sure as, shops, restaurants, parking places and public utility. Therefore, the tourist decision making process is Huai Pangsa community, which is a tourist destination by using transportation. However, the tourist decision making process depending on the factor of environmental, including physical, technological, sociocultural, economical, political and legal. The guidelines for managing Huai Pangsa Community tourism system are as follows: arrangement the tourism routing and tourism activities, development the transportation system from bus station directly into the Huai Pangsa community, are also control tourist number and consider a carrying capacity, create the tourism unique for tourist learning, an open opportunity for local people in the participate management as well as development, conservation, protect, and to be cherish for the valuable resources of the community.

Keyword: Guideline for Management, Tourism System, Pangsa Community

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมแห่งความหวังที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้นๆ และมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดประโยชน์เพียงอย่างเดียว แต่ยังส่งผลกระทบทางลบต่อสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต รวมถึงคนและพื้นที่ในชุมชนนั้นๆ หากไม่มีการจัดการที่ดีพอ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาจึงได้เกิดแนวความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (TAT Review, 2021) ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน โดยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เสริมสร้าง พัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำคุณภาพด้านการท่องเที่ยว สินค้าและบริการ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) ตอกย้ำตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติในกรอบพัฒนาประเทศระยะยาวที่ว่าประเทศไทยสามารถเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก (สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) อย่างไรก็ตามสิ่งต่างๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวย่อมมีความสัมพันธ์และมีส่วนสำคัญทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีระเบียบขั้นตอนด้วยหลักการเหตุผลอันเป็นไปตามระบบการท่องเที่ยว

ระบบการท่องเที่ยวจึงเป็นภาพสะท้อนถึงการอธิบายที่เกี่ยวกับความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไว้เข้าด้วยกันโดยไม่มองแบบแยกส่วน อีกทั้งยังสามารถนำมาอธิบายกระบวนการพัฒนา การบริหารจัดการในส่วนต่างๆ ได้อย่างชัดเจน (วารัชต์ มัธยมบุรุษ, 2562) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นปรากฏการณ์มีความสำคัญเชิงระบบขององค์ประกอบต่างๆ ตามระบบองค์รวมของการท่องเที่ยว เพื่อใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์การท่องเที่ยวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามทฤษฎี อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยว (Tourist) 2) องค์ประกอบเชิงภูมิศาสตร์ (Geographical element) ในส่วนนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น สถานที่อันเป็นแหล่งกำเนิดของการเดินทาง (Traveler Generating Region: TGR) สถานที่อันเป็นทางผ่าน (Transit Route: TR) และสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (Tourist Destination Region: TDR) โดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันภายใต้บริบทของสิ่งแวดล้อม (Environments) มีความหมายกว้างครอบคลุมมิติเชิงการเมือง สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ และ 3)

อุตสาหกรรมการเดินทางท่องเที่ยว (Travel and Tourism Industry) (Leiper' 1995) ทั้งนี้ระบบการท่องเที่ยวยังเป็นรูปแบบความสัมพันธ์กับสภาพสังคม การรวมกันของประวัติศาสตร์กับความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเดินทางเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ผู้มาเยือนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพึงพอใจในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวก็จะกลับมาเที่ยวซ้ำ (Mill and Morrison, 2002) ซึ่งชุมชนมีส่วนสำคัญในระบบการท่องเที่ยวโดยเป็นเจ้าของ และเป็นผู้ดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลของการหมุนเวียนในระบบการท่องเที่ยว

ชุมชนห้วยปางสา มีที่ตั้งทำเลอยู่ในตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมือง จังหวัดตาก เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่เกิดขึ้นใหม่จากการปล่อยน้ำของอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ท้อ โดยที่อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ท้อได้ปล่อยน้ำจากอ่างไหลลงสู่แม่น้ำปิงตามฤดูกาล เพื่อจุดประสงค์ทางการเกษตรของประชาชนเป็นหลัก จากแนวคิดของผู้นำชุมชนห้วยปางสาที่มองเห็นถึงศักยภาพของพื้นที่บริเวณชุมชนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ผู้นำชุมชนจึงจัดการประชุมของคนในชุมชนขึ้น เพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการลงมติจัดตั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยว จากการเห็นด้วยของคนในชุมชน ผู้นำชุมชนจึงแต่งตั้งคณะกรรมการของชุมชนในการบริหารจัดการและระดมกำลังคนในชุมชนเพื่อทำการปรับปรุงพื้นที่ให้เกิดความสวยงาม พร้อมสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน อาทิเช่น การนั่งแคร่ และสะพานไม้ไผ่ เป็นต้น ชุมชนห้วยปางสาจึงถือเป็นจุดยุทธศาสตร์หนึ่งที่น่าสนใจในการท่องเที่ยวของจังหวัดตาก ที่กำลังเป็นกระแสนิยม โดยวัดจากปริมาณของนักท่องเที่ยวที่มีมากกว่า 3,000 คนต่อสัปดาห์ และมากกว่า 10,000 คนต่อเดือน ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดรายได้จากการท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความรักและหวงแหนทรัพยากรของชุมชน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและตอกย้ำการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อไป

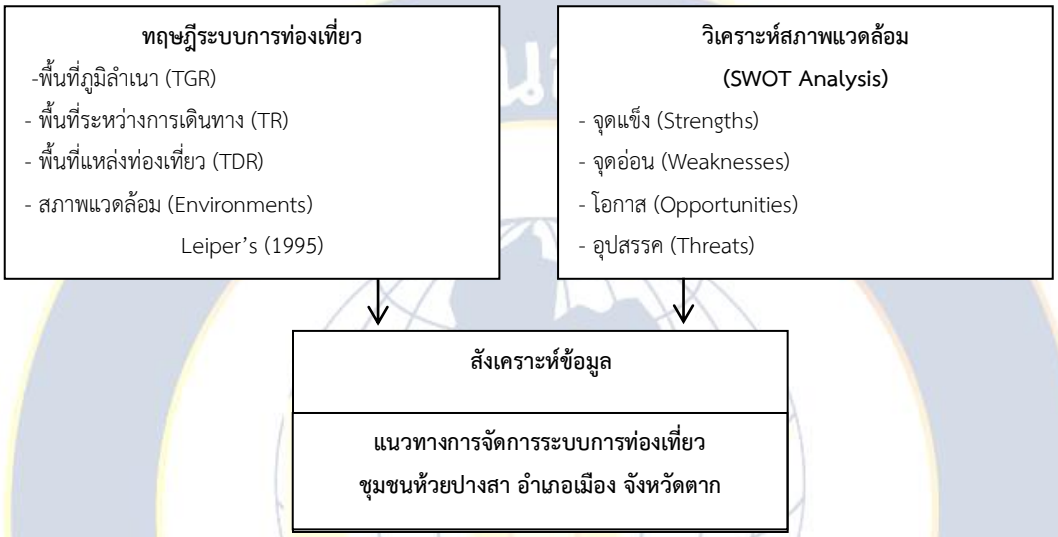
ดังนั้นการบริหารจัดการต้นทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชน จะทำให้รับรู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน มองเห็นโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก การศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก จึงเป็นบทสรุปที่สำคัญต่อภาครัฐ ผู้ประกอบการ และชุมชน สามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก ให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก)SWOT Analysis) ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก

3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก

รูปที่ กรอบแนวคิดการวิจัย 1

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 2 คน ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง และ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ได้แก่ ร้านเช่าแคร่ ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านเช่าห่วงยาง และเจ้าของลานจอดรถ และกลุ่มที่ 3 ผู้นำชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และ คณะกรรมการของชุมชน

2. การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่สัมภาษณ์ (In-depth Interview) เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structures Interview) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยมีประเด็นคำถามดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณพื้นที่ชุมชนห้วยปางสา และข้อเสนอแนะอื่นๆ นำผลการวิเคราะห์มาตอบวัตถุประสงค์และหาข้อสรุปของงานวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจำแนกประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางที่กำหนดไว้ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม และลงพื้นที่สำรวจ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสนทนาจากกลุ่มผู้นำด้านต่างๆ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ผลการวิจัย

1. ศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก

รูปที่ 2 ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก
ที่มา : ธนากร ทั่งเรือง (2564)

ชุมชนห้วยปางสา มีที่ตั้งทำเลอยู่ในตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมือง จังหวัดตาก เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่เกิดขึ้นใหม่จากการปล่อยน้ำของอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ท้อ โดยที่อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ท้อได้ปล่อยน้ำจากอ่างไหลลงสู่แม่น้ำปิงตามฤดูกาล เพื่อจุดประสงค์ทางการเกษตรของประชาชนเป็นหลัก จากแนวคิดของผู้นำชุมชนห้วยปางสาที่มองเห็นถึงศักยภาพของพื้นที่บริเวณชุมชนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ผู้นำชุมชนจึงจัดการประชุมของคนในชุมชนขึ้น เพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการลงมติจัดตั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยว จากการเห็นด้วยของคนในชุมชน ผู้นำชุมชนจึงแต่งตั้งคณะกรรมการของ

ชุมชนในการบริหารจัดการและระดมกำลังคนในชุมชนเพื่อทำการปรับปรุงพื้นที่ให้เกิดความสวยงาม พร้อมสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน อาทิเช่น การนั่งแคร่ และสะพานไม้ไผ่ เป็นต้น ชุมชนห้วยปางสาถือเป็นจุดยุทธศาสตร์หนึ่งที่น่าสนใจในการท่องเที่ยวของจังหวัดตาก ที่กำลังเป็นกระแสนิยม ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดรายได้จากการท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความรักและหวงแหนทรัพยากรของชุมชน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและตอกย้ำการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อไป

การศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีระบบการท่องเที่ยวของ Leiper,s (1995) ประกอบด้วย พื้นที่ภูมิลำเนา (Tourist Generating Region / TGR) พื้นที่ระหว่างการเดินทาง (Transit Route / TR) พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (Tourist Destination Region / TDR) และสภาพแวดล้อม (Environment) ได้ผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้ทฤษฎีระบบการท่องเที่ยวของ Leiper,s (1995)

ระบบการท่องเที่ยว Leiper's 1995	ผลการศึกษา
พื้นที่ภูมิลำเนา (Tourist Generating Region / TGR)	จุดเริ่มต้นของการเดินทางที่สามารถดึงดูดความสนใจทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังชุมชนห้วยปางสา ได้แก่ ความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ของชุมชมห้วยปางสาที่ทุกคนต้องสัมผัส และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชนห้วยปางสาที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้ตื่นตาตื่นใจพร้อมเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น การเล่นน้ำเพื่อคลายร้อน ถ่ายรูปกับสะพานไม้ไผ่ การนั่งแคร่รับประทานอาหารริมห้วย อันแสดงถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ของคนในชุมชนห้วยปางสา การชมความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติริมสองฝั่งของห้วยปางสา และสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันที่มีไว้สำหรับบริการและรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เพื่อความประทับใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวยังชุมชนห้วยปางสาอีกครั้ง สิ่งเหล่านี้ได้ถูกประชาสัมพันธ์ออกสู่สังคมโดยปากต่อปาก โซเชียลมิเดียที่ทันสมัยเข้าถึงง่าย และการประชาสัมพันธ์ผ่านองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของนักเดินทาง
พื้นที่ระหว่างการเดินทาง (Transit Route / TR)	การเดินทางสู่ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก สามารถเดินทางได้โดย 1) รถโดยสารประจำทาง กรุงเทพ – เชียงใหม่ ลงที่สถานีขนส่งจังหวัดตาก หลังจากนั้นต่อด้วยรถเช่าเข้าสู่ชุมชนห้วยปางสา 2) รถยนต์ส่วนบุคคล สามารถใช้ทางหลวงหมายเลข 1 ถนนพหลโยธิน เส้นทางกรุงเทพ – เชียงใหม่ เมื่อถึงอำเภอเมือง จังหวัดตาก ให้เดินทางเข้าสู่ถนนหมายเลข 1107 และเลี้ยวซ้ายเข้าสู่

	ถนนหมายเลข 2012 เดินทางต่อไปอีกประมาณ 15 กิโลเมตร ก็จะถึงชุมชนห้วยปางสา 3) จุดแวะพักรถทางหลวงหมายเลข 1 ถนนพหลโยธิน ก่อนเข้าอำเภอเมือง จังหวัดตาก สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ตำบลประดาง วังเจ้า ตาก และ สถานีบริการน้ำมันปตท. (บจ.สามเงาพัฒนา) แยกเขื่อนภูมิพล ซึ่งมีบริการร้านอาหาร ที่จอดรถ ห้องน้ำ และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก อีกด้วย 4) สิ่งดึงดูดใจระหว่างการเดินทาง เช่น แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้แก่ ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วัดพระบรมธาตุ (หลวงพ่อทันใจ) สะพานสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี หาดทรายทอง ตรอกบ้านจีน พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติ กาดนั่งยองคล้องย่าม เป็นต้น
พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (Tourist Destination Region / TDR)	ชุมชนห้วยปางสาถือเป็นจุดยุทธศาสตร์หนึ่งที่น่าสนใจในการท่องเที่ยวของจังหวัดตาก ที่กำลังเป็นกระแสนิยม จากความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ของชุมชมห้วยปางสาที่ทุกคนต้องสัมผัส และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวได้ตื่นตาตื่นใจพร้อมเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น การเล่นน้ำเพื่อคลายร้อน ถ่ายรูปกับสะพานไม้ไผ่ การนั่งแคร่รับประทานอาหารริมห้วย อันแสดงถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ของคนในชุมชนห้วยปางสา การชมความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติริมสองฝั่งของห้วยปางสา และสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันที่มีไว้สำหรับบริการและรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เพื่อความประทับใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวยังชุมชนห้วยปางสาอีกครั้ง
สภาพแวดล้อม (Environment)	ระบบการท่องเที่ยวของชุมชนห้วยปางสา จะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวง่ายขึ้นคือ 1) ลักษณะทางกายภาพ (Physical) เป็นจุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยว สามารถทำให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความสวยงาม ด้วยฤดูกาล สภาพอากาศหรือลักษณะของพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่ติดกับภูเขาจึงทำให้มีธรรมชาติที่เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว 2) เทคโนโลยี (Technological) ได้แก่ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ทันสมัยต่างๆ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ค ทวิสเตอร์ อินสตาแกรมน์ ไลน์ ที่เป็นตัวกลางสำคัญในการส่งผ่านข้อมูลไปยังนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารของแหล่งทองเที่ยว และสามารถตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น 3) สังคมวัฒนธรรม (Sociocultural) จะแสดงถึงความเจริญของชุมชน ลักษณะนิสัย พฤติกรรม ความเชื่อ ความรู้ ภูมิปัญญา ความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ วิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมทำให้คนเป็นมนุษย์ เพราะมีความเจริญทางจิตใจและความคิด สิ่งเหล่านี้จึงเป็นตัวกระตุ้นทำให้นักท่องเที่ยวอยากเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง 4) เศรษฐกิจ (Economical) ผลที่เกิดขึ้นจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจะทำให้การขยายตัวของ GDP เกิดการสร้างงาน เพิ่มมูลค่าการส่งออกและมูลค่าภาษี รวมทั้งการกระตุ้นการลงทุน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการใช้จ่ายเงิน นักท่องเที่ยวจึงออกเดินทางมากขึ้น 5) การเมือง (Political) สภาพบ้านเมืองที่สงบเรียบร้อย ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยว

	เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมายังชุมชนห้วยปางสาเพิ่มมากขึ้น 6) กฎหมาย (Legal) เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องคำนึงถึง จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ควรรู้และศึกษาเพื่อที่จะได้เข้าใจในกฎเกณฑ์สิทธิและหน้าที่ของตน เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติในการเดินทางท่องเที่ยว ไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่ทางธรรมชาติที่มีความเปราะบาง

จากตารางที่ 1 พื้นที่ภูมิลำเนาของการเดินทางไปท่องเที่ยวยังชุมชนห้วยปางสา คือ นักท่องเที่ยว (Tourist Generating Region) ซึ่งจะมีแรงกระตุ้นหรือแรงผลัก (Push Factors) จากสิ่งเร้าใจที่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ (Activities) ของชุมชนห้วยปางสา จากนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้มีการสำรวจรับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้ว นักท่องเที่ยวจะมีการประเมินถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ เช่น ที่พักแรม (Accommodation) ร้านอาหาร (Restaurants) แหล่งช็อปปิ้ง (Shopping) จุดให้บริการของนักท่องเที่ยว (Tourist Service / Tourist Center) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการ จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดกระบวนการตัดสินใจเดินทาง (Departing Tourists) ไปยังชุมชนห้วยปางสา ในระหว่างที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังชุมชนห้วยปางสาโดยการใช้คมนาคมต่างๆ เรียกว่า (Transit Route) เมื่อถึงที่ชุมชนห้วยปางสาซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว (Tourist Destination Region) ดังนั้นห้วยปางสาจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ (Pull Factors) ให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวยังชุมชนห้วยปางสา ตราบใดที่นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวก็จะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวยังชุมชนห้วยปางสาอีกครั้ง (Returning Tourists) ซึ่งปัจจัยทั้งหมดที่จะทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวง่ายขึ้น คือ สภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆ (Environments) อันได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ (Physical) เทคโนโลยี (Technological) สังคมวัฒนธรรม (Sociocultural) เศรษฐกิจ (Economical) การเมือง (Political) และกฎหมาย (Legal)

2. การศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) บนพื้นฐานของระบบการท่องเที่ยวตามทฤษฎีระบบการท่องเที่ยวของ Leiper,s (1995) ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สำหรับชุมชนปากห้วยปางสา อันทำให้รับรู้ถึงจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) จากสภาพแวดล้อมภายใน มองเห็นโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) จากสภาพแวดล้อมภายนอก ดังนี้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ระบบการท่องเที่ยว Leiper's 1995	ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis)
พื้นที่ภูมิลำเนา (Tourist Generating Region / TGR)	- จุดแข็ง (Strengths) 1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ 2) มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เพียงพอและเหมาสม อาทิเช่น ร้านค้า ร้านอาหาร สถานที่จอดรด และสาธารณูปโภคต่างๆ - จุดอ่อน (Weaknesses) 1) มีข้อจำกัดในการเปิด - ปิด ตามฤดูกาล คือ ระยะเวลาเปิด 2 – 3 เดือนต่อปี โดยที่อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ท้อได้ปล่อยน้ำจากอ่างไหลลงสู่แม่น้ำปิง เพื่อจุดประสงค์ทางการเกษตรของประชาชนเท่านั้น 2) ลักษณะแหล่งท่องเที่ยว มีความคล้ายคลึงกับลักษณะพื้นที่ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว ดังนั้นอาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวอาจตัดสินใจไม่เดินทางมาท่องเที่ยวยังชุมชนห้วยปางสาได้ - โอกาส (Opportunities) 1) ได้รับการสนับสนุนการบริหารจัดการจากภาครัฐและภาคเอกชนในด้านแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาสาธารณูปโภค 2) นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติ สัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรมมากขึ้น - อุปสรรค (Threats) 1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้รัฐบาลออกมาตรการป้องกันการติดเชื้อต่างๆ ส่งผลให้ห้วยปางสาจำเป็นต้องปิดตัวลงเร็วกว่ากำหนด 2) คนในชุมชนยังมีความขัดแย้งกันเรื่องผลประโยชน์ทางธุรกิจ
พื้นที่ระหว่างการเดินทาง (Transit Route / TR)	- จุดแข็ง (Strengths) 1) ชุมชนห้วยปางสาอยู่ใกล้กับตัวเมือง จังหวัดตาก จึงใช้ระยะเวลาในการเดินทางได้สะดวกรวดเร็ว 2) การเดินทางไปยังชุมชนห้วยปางสาสามารถเดินทางโดยรถเช่า และรถยนต์ส่วนบุคคล 3) การเดินทางไปยังชุมชนห้วยปางสาระหว่างเส้นทางมีจุดแวะพักรถทางหลวงหมายเลข 1 ถนนพหลโยธิน ก่อนเข้าอำเภอเมือง จังหวัดตาก คือ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ซึ่งมีบริการร้านอาหาร ที่จอดรถ ห้องน้ำ และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก - จุดอ่อน (Weaknesses)

	1) ระบบการขนส่งที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปชุมชนห้วยปางสาได้โดยตรง ยังไม่อำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยวมากนัก 2) มีเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเพียงแค่เส้นทางเดียว - โอกาส (Opportunities) 1) เทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงทำให้การส่งข้อมูลข่าวสารกระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสารสนเทศของการเดินทางได้อย่างรวดเร็ว 2) การเปิดตัวของบริษัทขนส่งที่เพิ่มขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางออกสู่ภูมิภาคต่างๆ ของไทย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวสามารถตัดสินใจเดินทางได้มากยิ่งขึ้น - อุปสรรค (Threats) 1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้รัฐบาลออกมาตรการป้องกันการติดเชื้อต่างๆ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางน้อยลง 2) เส้นทางบริเวณชุมชนห้วยปางสาค่อนข้างแคบ อาจไม่สะดวกต่อการเดินทางเข้าออก 3) ความผันผวนทางเศรษฐกิจ อาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางน้อยลง 4) ข่าวอุบัติเหตุของรถโดยสาร อาทิ รถประจำทาง รถตู้ อาจส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวยังชุมชนห้วยปางสา
พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (Tourist Destination Region / TDR)	- จุดแข็ง (Strengths) 1) ชุมชนห้วยปางสามีความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชมห้วยปางสาที่ทุกคนต้องสัมผัส 2) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวได้ตื่นตาตื่นใจพร้อมเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น การเล่นน้ำเพื่อคลายร้อน ถ่ายรูปกับสะพานไม้ไผ่ การนั่งแคร่รับประทานอาหารริมห้วย การชมความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติริมสองฝั่งของห้วยปางสา 3) มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันไว้สำหรับบริการและรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม - จุดอ่อน (Weaknesses) 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเสื่อมโทรม ทั้งนี้เกิดจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2) ชุมชนห้วยปางสาขาดการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ทำให้พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวรกร้างไม่สวยงาม - โอกาส (Opportunities) 1) มีหน่วยงานจากภาครัฐ อาทิเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง ในการประชาสัมพันธ์ สนับสนุน และประสานงานในรูปแบบของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว - อุปสรรค (Threats)

	1) ปัญหาจากน้ำป่าไหลหลาก ส่งผลต่อทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) มีข้อจำกัดในการเปิด - ปิด น้ำตามฤดูกาล ของอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ท้อ โดยระยะเวลาเปิด 2 – 3 เดือนต่อปี เพื่อจุดประสงค์ทางการเกษตรของประชาชนเท่านั้น
สภาพแวดล้อม (Environment)	- จุดแข็ง (Strengths) 1) สภาพอากาศหรือลักษณะของพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่ติดกับภูเขา จึงทำให้มีธรรมชาติที่เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว 2) ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ในการส่งผ่านข้อมูลไปยังนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารของแหล่งทองเที่ยวชุมชนห้วยปางสา และสามารถตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น - จุดอ่อน (Weaknesses) 1) งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการปัจจัยพื้นฐานอื่นๆ ได้อย่างเพียงพอ 2) คนในชุมชนยังขาดการฝึกอบรมทักษะเฉพาะด้านอย่างต่อเนื่อง - โอกาส (Opportunities) 1) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้ภาคการท่องเที่ยวชะลอตัวลง รัฐบาลจึงจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวขึ้น อาทิเช่น โครงการเราเที่ยวด้วยกัน โครงการคนละครึ่ง และโครงการเที่ยวปันสุข เป็นต้น 2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่เมืองหลักและเมืองรอง ภายใต้แคมเปญ อาทิเช่น “My Local Idol เที่ยวอย่างมีสไตล์ เพิ่มรายได้ให้ชุมชน” และ “เที่ยวไทยช่วยไทย” สร้างนิเวศแห่งการให้เพื่อสังคม ตามคอนเซปต์ “แค่ช้อปก็ได้ช่วย” เป็นต้น - อุปสรรค (Threats) 1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้รัฐบาลออกมาตรการป้องกันการติดเชื้อต่างๆ ส่งผลให้ห้วยปางสาจำเป็นต้องปิดตัวลงเร็วกว่ากำหนด 2) สถานการณ์ความไม่สงบภายในประเทศ และปัญหาการเมืองระดับประเทศยังไม่เสถียรภาพ ยังมีการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้นโยบายการพัฒนาไม่ชัดเจน 3) ปัญหาด้านเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มชะลอตัวลง 4) ปัญหาความรุนแรงทางสังคมขโมย ปล้นจี้ ยาเสพติด และอาชญากรรม

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) ของชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในประเด็นทฤษฎีระบบการท่องเที่ยว Leiper,s (1995) โดยสามารถนำจุดแข็งในแต่ละองค์ประกอบของทฤษฎีระบบการท่องเที่ยว มาใช้พัฒนา ต่อยอด ให้เป็นส่วน

สำคัญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ส่วนในด้านจุดอ่อนและอุปสรรคนั้น จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา เพื่อให้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งในด้านโอกาส จะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

3. แนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก

จากการศึกษาทฤษฎีระบบการท่องเที่ยว และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) ชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก สามารถนำผลการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก ได้ดังนี้

1. พื้นที่ภูมิลำเนา(Tourist Generating Region / TGR)

1.1 พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หน่วยงานที่สนับสนุนการท่องเที่ยว อาจจัดเส้นทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และเป็นการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะคล้ายกับพื้นที่ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว และพื้นที่ต่างจากภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว

1.2 ชุมชนห้วยปางสา ควรมีการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สามารถจัดรูปแบบและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม เช่น กิจกรรมล่องเรือชมความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของชุมชมห้วยปางสาที่ทุกคนต้องสัมผัส กิจกรรมปลูกป่าเพื่อทดแทนและสร้างพื้นที่ป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังจิตใต้สำนึกของนักท่องเที่ยวให้รักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น และกิจกรรมศึกษาเส้นทางธรรมชาตินักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้พืชพันธุ์ไม้นานาชนิดที่อยู่บริเวณชุมชนห้วยปางสาแห่งนี้

2. พื้นที่ระหว่างการเดินทาง (Transit Route / TR)

2.1 ระบบการขนส่ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจมีการพัฒนาระบบขนส่งไว้คอยรับนักท่องเที่ยวจากจุดหยุดรถโดยสาร เพื่อเข้าสู่ชุมชนห้วยปางสาได้โดยตรง ทั้งนี้ชุมชนอาจจัดรถรับส่งไว้บริการนักท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายยิ่งขึ้น

2.2 จุดแวะพักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแวะพัก สิ่งดึงดูดใจระหว่างการเดินทาง เช่น แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านจำหน่าย

ของที่ระลึก ในเส้นทางระหว่างการเดินทางไปยังชุมชนห้วยปางสา เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยว โดยอาจนำเสนอข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ของชุมชนห้วยปางสา

2.3 แหล่งท่องเที่ยวระหว่างทางที่มีความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้การเดินทางไปยังชุมชนห้วยปางสามีแหล่งท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางที่น่าสนใจ ได้แก่ ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วัดพระบรมธาตุ ปี 200 สะพานสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ (หลวงพ่อทันใจ) กาดนั่งยองคล้องย่าม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่ออาจมี หาดทรายทอง ตรอกบ้านจีน พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติ การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นต้น

3. พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (Tourist Destination Region / TDR)

3.1 ชุมชนห้วยปางสาควรมีการควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยว คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ เพื่อให้ธรรมชาติมีการฟื้นตัวจะนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

3.2 ชุมชนห้วยปางสาต้องปลูกฝังจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีความรักและหวงแหนทรัพยากรของชุมชน สร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ เพื่อนำกลับไปใช้เป็นแบบอย่าง และตอกย้ำการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้มีความยั่งยืนสืบทอดโดยรุ่นสู่รุ่น

3.3 ชุมชนห้วยปางสาควรมีการวางแผนการผลิต โดยการนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน มาแปรรูปผลิตเป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่พักโฮมสเตย์ อาหารพื้นเมือง และของที่ระลึกแต่ละพื้นที่ที่ชุมชนมีอยู่ เพื่อลดอัตราการนำเข้าวัตถุดิบจากภายนอกที่มีราคาสูง ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดรายได้จากการท่องเที่ยว สามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพิงกันเองได้

4. สภาพแวดล้อม (Environment)

4.1 ด้านลักษณะทางกายภาพ เนื่องด้วยชุมชนห้วยปางสามีลักษณะพื้นที่ภูมิศาสตร์ติดกับภูเขา ชุมชนอาจจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น เช่น กิจกรรมศึกษาเส้นทางธรรมชาติ หรือกิจกรรมปลูกป่าเพื่อทดแทนและสร้างพื้นที่ป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยว และสร้างประสบการณ์ใหม่จากการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยว

4.2 ด้านเทคโนโลยี ชุมชนจะต้องมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ทันสมัยต่างๆ อย่างต่อเนื่องเช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ค ทวิสเตอร์ อินสตาแกรมน์ ไลน์ ที่เป็นตัวกลางสำคัญในการส่งผ่านข้อมูลไปยังนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการตอกย้ำการรับรู้ของนักท่องเที่ยวผ่านข้อมูลข่าวสารของแหล่งทองเที่ยว ทำให้สามารถตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น

4.3 ด้านกฎระเบียบ ชุมชนจะต้องมีกฎระเบียบข้อบังคับอย่างชัดเจนให้คนในชุมชนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หาวิธีการกระจายรายได้สู่คนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้มีรายได้อย่างทั่วถึง และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อดึงศักยภาพความสามารถของคนในชุมชนให้แสดงออกมาในด้านต่างๆ ในรูปแบบของการพัฒนาชุมชน อนุรักษ์ ปกป้อง และหวงแหนทรัพยากรอันมีค่าของชุมชนที่มีอยู่

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก จากการศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้ทฤษฎีระบบการท่องเที่ยว พบว่า พื้นที่ภูมิลำเนาของการเดินทางไปท่องเที่ยวยังชุมชนห้วยปางสา คือ นักท่องเที่ยว (Tourist Generating Region) ซึ่งจะมีแรงกระตุ้นหรือแรงผลัก (Push Factors) จากสิ่งเร้าใจที่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ (Activities) ของชุมชนห้วยปางสา จากนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้มีการสำรวจรับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้ว นักท่องเที่ยวจะมีการประเมินถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ เช่น ที่พักแรม (Accommodation) ร้านอาหาร (Restaurants) แหล่งช็อปปิ้ง (Shopping) จุดให้บริการของนักท่องเที่ยว (Tourist Service / Tourist Center) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการ จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดกระบวนการตัดสินใจเดินทาง (Departing Tourists) ไปยังชุมชนห้วยปางสา ในระหว่างที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังชุมชนห้วยปางสาโดยการใช้คมนาคมต่างๆ เรียกว่า (Transit Route) เมื่อถึงที่ชุมชนห้วยปางสาซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว (Tourist Destination Region) ดังนั้นห้วยปางสาจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ (Pull Factors) ให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวยังชุมชนห้วยปางสา ตราบใดที่นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวก็จะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวยังชุมชนห้วยปางสาอีกครั้ง (Returning Tourists) ซึ่งปัจจัยทั้งหมดที่จะทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวง่ายขึ้น คือ สภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆ (Environments) อันได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ (Physical) เทคโนโลยี (Technological) สังคมวัฒนธรรม (Sociocultural) เศรษฐกิจ (Economical) การเมือง (Political) และกฎหมาย (Legal)

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) บนพื้นฐานของระบบการท่องเที่ยวตามทฤษฎีระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก ด้านพื้นที่ภูมิลำเนา (Tourist Generating Region / TGR) พบว่า ชุมชนห้วยปางสาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เพียงพอและเหมาสม อาทิเช่น ร้านค้า ร้านอาหาร

สถานที่จอดรถ และสาธารณูปโภคต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2560) จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน สอดคล้องกับ Mill and Morrison (2002) ที่กล่าวว่าระบบการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบความสัมพันธ์กับสภาพสังคมคือการรวมกันของประวัติศาสตร์กับความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเดินทางเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ผู้มาเยือนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพึงพอใจในพื้นที่ท่องเที่ยวก็จะกลับมาเที่ยวซ้ำ และยังสอดคล้องกับ วารัชต์ มัธยมบุรุษ (2556) ที่ทำการศึกษาเรื่องการตลาดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาสินค้าและบริการ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก อันเนื่องมาจากสินค้าและบริการที่ผลิตออกไปจะได้ตรงความต้องการของผู้ใช้บริการ

ด้านพื้นที่ระหว่างการเดินทาง (Transit Route / TR) การเดินทางไปยังชุมชนห้วยปางสาระหว่างเส้นทางมีจุดแวะพักรถทางหลวงหมายเลข 1 ถนนพหลโยธิน ก่อนเข้าอำเภอเมือง จังหวัดตาก คือ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ซึ่งมีบริการร้านอาหาร ที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก และชุมชนห้วยปางสายังอยู่ใกล้กับตัวเมือง จังหวัดตาก จึงใช้ระยะเวลาในการเดินทางได้สะดวกรวดเร็วสามารถเดินทางโดยรถเช่าและรถยนต์ส่วนบุคคลได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นภาภรณ์ อุ่นปรีชาวณิชย์ (2560) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อทัศนคติและความต้องการของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาด 120 ปี วิถีชาววัง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความสามารถการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยส่งเสริมที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว การคมนาคมควรมีความสะดวก ระบบขนส่งสาธารณะมีเพียงพอต่อความต้องการ และมีสถานที่จอดรถสะดวกเพียงพอ ส่งเสริมระบบรถโดยสารรับ-ส่งระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อบริการรับส่งนักท่องเที่ยว เป็นการอำนวยความสะดวกและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปพร้อมกัน

ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (Tourist Destination Region / TDR) ชุมชนห้วยปางสามีความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ที่ทุกคนต้องสัมผัส รวมไปถึงกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวได้ตื่นตาตื่นใจพร้อมเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น การเล่นน้ำเพื่อคลายร้อน ถ่ายรูปกับสะพานไม้ไผ่ การนั่งแคร่รับประทานอาหารริมห้วย การชมความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติริมสองฝั่งของห้วยปางสา อีกทั้งยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันไว้สำหรับบริการและรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ ศรสวรรค์ เชยสูงเนิน (2554) ที่กล่าวว่าไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี

หรือแม้นแต่สถาปัตยกรรมเก่าแก่โบราณของท้องถิ่นที่จะเป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นของตนมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้อง อธิป จันทร์สุริย์ และประสพชัย พสุนนท์ (2558) ที่ทำการศึกษาเรื่องประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า ด้านความรู้สึกต่อสถานที่ ด้านพฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยว ด้านคุณค่าของกิจกรรมที่ได้เข้าร่วม มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยว

ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) ชุมชนห้วยปางสามีสภาพอากาศหรือลักษณะของพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่ติดกับภูเขา จึงทำให้มีธรรมชาติที่เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในการส่งผ่านข้อมูลไปยังนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารของแหล่งทองเที่ยวชุมชนห้วยปางสาและสามารถตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ จันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) ที่ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่าในการพัฒนาตลาดท่องเที่ยวควรนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาเพื่อส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว เช่น สังคมออนไลน์ (Social Network) อิสรภาพในการทำธุรกิจได้ทุกที่ (Mobile Application) และยังสอดคล้องกับ สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน (2556) ที่ทำการศึกษาเรื่องทุนทางสังคมกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาชาวไทยพวน อ.ปากพลี จ.นครนายก ผลการศึกษาพบว่าการจัดโปรโมตทางสื่ออีเล็คทรอนิกซ์ โดยจัดทำโบรชัวร์ และแผ่นพับบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับไทยพวนโดยเริ่มจากภาษาอังกฤษ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทาง Internet Facebook WebBlog เพื่อขยายช่องทางการสื่อสารให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวมีผลต่อพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมถึงสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และปัจจัยในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาด้านการตลาดท่องเที่ยว ให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และส่งผลเชิงบวกทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนห้วยปางสามีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรมีการศึกษาศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทาง

ธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ รักษา แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.**

จันทร์จิรา สุขบรรจง. (2559). **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการ ท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

นภาภรณ์ อุ่นปรีชาวณิชย์. (2560). **ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อทัศนคติและความต้องการของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาด 120 ปี วิถีชาววัง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก**. ผลงานวิจัยและบริการวิชาการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

วารัชต์ มัธยมบุรุษ. (2562). **โครงสร้างของระบบการท่องเที่ยว.** วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2562), (94-102).

วารัชต์ มัธยมบุรุษ. (2556). **การตลาดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่**. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2556), (48-61).

ศรสวรรค์ เชยสูงเนิน. (2554). **บทความการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.** สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2564. ออนไลน์: http://nookoii.blogspot.com.

สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน. (2556). **ทุนทางสังคมกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาชาวไทยพวน อ.ปากพลี จ.นครนายก.** วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 16 ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม 2556.

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.** (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพมหานคร.

อธิป จันทร์สุริย์ ประสพชัย พสุนนท์. (2558). **ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร.** งานประชุมวิชาการระดับชาติ วันศุกร์ที่ 25 มีนาคม 2559 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ หน้า 689-705.

Leiper, N. (1995). **Tourism management**. Victoria, Australia: RMIT Press

แนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรม เขตพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก

Cultural Management Approach to Tourism Industry System Development Concept : A Case Study of Tak City

ทรงสุข บุญทาวงค์[1] นิธิมา หนูหลง[2]
Songsuk Boonthawong, Nitima NooLong

บทคัดย่อ

แนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรม เขตพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก เป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาทุนวัฒนธรรมในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก 2.เพื่อศึกษาตำแหน่งเมืองตากในระบบของการท่องเที่ยว 3) เพื่อนำเสนอแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรม เขตพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ภายใต้แนวคิดสำคัญคือ ระบบการท่องเที่ยว (Tourism System) และ จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) ผลการศึกษาพบว่า “เมืองตาก” แม้จะมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ แต่ด้วยทำเลที่ตั้งอยู่บนเส้นทางถนนเชื่อมภูมิภาคและบริบทกายภาพทางการท่องเที่ยวอื่นๆ ทำให้เมืองตากยังอยู่ภายใต้อิทธิพลขององค์ประกอบด้านการเป็น “เมืองทางผ่าน” (Transit Route Region) ซึ่งสัมพันธ์กับธุรกิจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เมืองตากที่ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจที่ตอบสนองต่อนักเดินทางหรือนักท่องเที่ยวที่อยู่ระหว่างการเดินทางตามแนวคิดระบบท่องเที่ยว (Tourism System) ขณะที่ทุนวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองตาก ในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) ถือว่ามีศักยภาพในการเป็นสินค้าสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในฐานะการเป็น“แรงดึงดูด”ที่สามารถให้ประสบการณ์และสร้างความรู้สึกนึกคิดต่อสถานที่ (Sense of Place) สำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนได้

ดังนั้นแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรม เขตพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก จึงควรพัฒนาขึ้นจากทุนทางวัฒนธรรมในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) ที่

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

เป็นอยู่ในปัจจุบัน และใช้กระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแบบองค์รวมที่ทุกภาคควรส่วนร่วมมือกัน นำเสนอคุณค่าทางจิตวิญญาณของพื้นที่ให้ปรากฏเด่นชัดขึ้น

คำสำคัญ: ทุนวัฒนธรรม,จิตวิญญาณของพื้นที่,การจัดการ,ระบบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว,จังหวัดตาก

Abstract

Cultural Management Approach to Tourism Industry System Development Concepts: A Case Study of Tak City. The objectives of this study are:

1) to study cultural capital in the spiritual dimension of Mueang Tak area, Tak province.

2) to study the position of Mueang Tak in the tourism system

3) to present Cultural Management Approach to Tourism Industry System Development Concept : A Case Study of Tak City.

The methodology includes qualitative research and using Critical Thinking as a tool under the key concept: “Tourism System and Spirit of Place”.

The results of the study showed that "Mueang Tak", despite having the potential of cultural and natural tourism, comes up short, but its location on the route for connecting the region and other tourism physical contexts, means Tak is still under the influence of the elements of "Transit Route Region". It is related to the business in the tourism industry in the area, mostly by businesses that respond to travelers or tourists who are traveling in accordance with the concept of the Tourism System, while in the cultural capital in the Tak area. The Spirit of Place has the potential to be an essential commodity in the tourism industry as an “attraction” that can provide experiences and create a sense of place for tourists and other visitors.

Therefore, “Cultural Management Approach to Tourism Industry System Development Concepts: A Case Study of Tak City” should to be developed from the cultural capital in the spiritual dimension of the area (Spirit of Place). And using a holistic

tourism promotion process where all sectors cooperate to present the spiritual value of the area to become more apparent.

คำสำคัญ: Culture Capital ,Spirit of Place, Management, Tourism Industry System, Tak Province

บทนำ

จากสถิติการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยช่วงเดือนมกราคม-เมษายน 2563 (กองเศรษฐกิจท่องเที่ยวและกีฬา) พบว่า จังหวัดตาก เป็นเมืองรองยอดนิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งส่วนใหญ่ในจำนวนนักเดินทาง 2,100 คนเดินทางเพื่อท่องเที่ยว,เยี่ยมญาติและกิจธุระ โดยมีพื้นที่เมืองตากเป็นศูนย์กลางของจังหวัดในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัด นอกจากนี้เมืองตากยังเป็นพื้นที่หลักในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมทั้งประเพณีและเทศกาล ได้แก่ กระทงสายไหลประทีปพันดวง, งานตากสินมหาราชานุสรณ์และงานกาชาด เป็นต้น รวมถึงการเป็นสถานที่ตั้งของสถานที่ทางวัฒนธรรม เช่น ศาลพระเจ้าตากสินมหาราช, วัดสำคัญ, ชุมชนเก่า, พิพิธภัณฑ์เมือง เป็นต้น รวมถึงเป็นพื้นที่ที่มีธุรกิจอย่างหลากหลายกระจายอยู่โดยทั่วพื้นที่ดังกล่าว โดยเฉพาะธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งทั้งหมดถือเป็นศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เมืองตาก

ชุดข้อมูลข้างต้นยังถูกนำมาใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของจังหวัดให้สังคมภายนอกได้รู้จักจังหวัดตากตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา ซึ่งปัจจุบันสภาพบริบทสิ่งแวดล้อมของพื้นที่เมืองตากกำลังได้รับการพัฒนาแบบสมัยใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมทางบกที่เชื่อมต่อภูมิภาคอื่นๆกับเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด เมืองตากซึ่งตั้งอยู่บนเส้นทางพัฒนาคมนาคมดังกล่าวจึงได้รับการยกระดับการเดินทางให้มีความสะดวกยิ่งขึ้นอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา ตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยว 12 เมืองต้องห้ามพลาด ตามโครงการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งนี้โครงการดังกล่าวส่งผลให้จังหวัดตากได้รับการประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือนอย่างต่อเนื่อง ขณะที่จิตวิญญาณของพื้นที่เมืองตากในฐานะต้นทุนวัฒนธรรมที่สำคัญในการสร้างประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวกลับยังไม่ได้รับการศึกษาในเชิงพัฒนาแต่อย่างใด

ผู้วิจัยและคณะจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรมเขตพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการทุนวัฒนธรรมในมิติจิตวิญญาณของพื้นด้วยการบูรณาการศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์การศึกษา

1) เพื่อศึกษาทุนวัฒนธรรมในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก

2) เพื่อศึกษาตำแหน่งเมืองตากในระบบของการท่องเที่ยว

3) เพื่อนำเสนอแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรม เขตพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาระบบการท่องเที่ยวและจิตวิญญาณของพื้นที่ในเขตพื้นที่เมืองตาก จ.ตาก อันนำไปสู่การบูรณาการศาสตร์ในรูปแบบการนำเสนอแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรม ดังนั้นขอบเขตของการศึกษาจึงประกอบด้วย 1) ภูมิหลังการท่องเที่ยวของจังหวัดตาก 2) แนวคิดระบบการท่องเที่ยว 3) แนวคิดจิตวิญญาณของพื้นที่

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภูมิหลังการท่องเที่ยวของจังหวัดตาก)Background(

ตาก เป็นเมืองที่ตั้งอยู่พื้นที่ชุมทางระหว่างภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตกของประเทศไทย และมีพรหมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่เดิมเป็นชุมชนระแหง ก่อนขยายตัวขึ้นเป็นเมืองแทนที่เมืองเดิม (อ.บ้านตาก) ในช่วงศตวรรษที่ 24 และมีพัฒนาการตามยุคสมัยถึงปัจจุบัน

หากย้อนดูประวัติศาสตร์การเดินทางมายังเมืองตาก อดีตนิยมใช้ทางน้ำ คือ แม่น้ำปิงสำหรับสัญจรโดยเฉพาะการเดินทางระหว่างกรุงเทพฯ และเชียงใหม่ของชนชั้นนำที่พัฒนาความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 24 และมีการแวะพักระหว่างทางช่วงพื้นที่จังหวัดตาก (สรัสสวดี อ๋องสกุล,2554) และเส้นทางทางบก คือ เส้นทางม้าต่างวัวต่างเดินทางระหว่างเมืองตาก-แม่สอด-ลำปาง (ชูสิทธิ์ ชูชาติ,2545) ซึ่งทำให้เห็นว่าพื้นที่เมืองตากในอดีตเป็นเมืองชุมทางการค้า ดังมีชุมชนที่เกิดขึ้นจากการค้าโดยเฉพาะยุคการค้าไม้สักหรือราวพุทธศตวรรษที่ 25 เช่น ตรอกบ้านจีน เป็นต้น

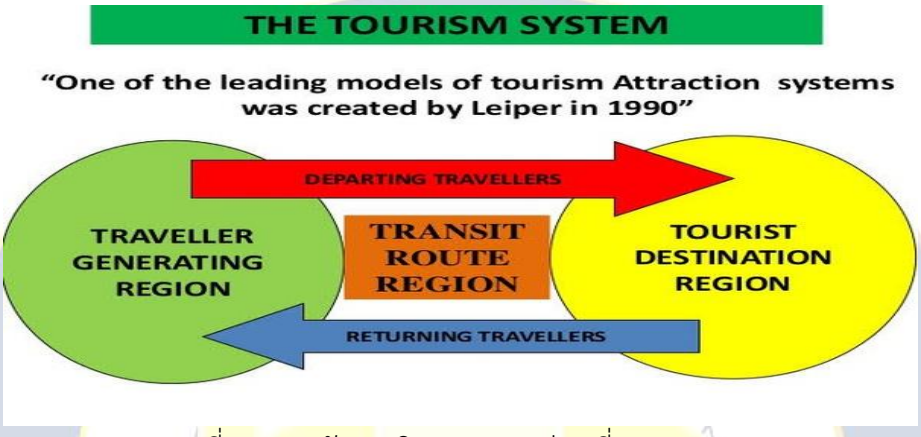
ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือยุคสงครามเย็นราวช่วงปี พ.ศ.2490 - 2500 รัฐบาลไทยมีนโยบายในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ในทุกพื้นที่ ทำให้รัฐบาลให้ความสำคัญกับการสร้างถนนเชื่อมต่อภูมิภาคเพื่อให้ง่ายต่อการเดินทางขนส่งทางการทหาร ตลอดจนการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจ โดย จังหวัดตาก เป็นหนึ่งในพื้นที่สีแดงคอมมิวนิสต์ กอปรกับการที่จอมพลถนอม กิตติขจร ชาวเมืองตากได้เป็นนายกรัฐมนตรี จึงเป็นช่วงที่มีการสร้างถนนทั้งในจังหวัดตากและถนนเชื่อมต่อภูมิภาคอื่นๆ ขยายเป็นโครงข่ายที่ทุกคนสามารถเดินทางถึงกันได้ การท่องเที่ยวของจังหวัดตากจึงเริ่มต้นขึ้นอย่างเบาบางโดยมีเพียงกลุ่มชนชั้นนำของประเทศเท่านั้น และในปี พ.ศ.2501 สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศ ฯ (รัชกาลที่ 9) พร้อมด้วยสมเด็จ ฯ พระพันปีหลวง ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรพื้นที่ภาคเหนือโดยทางรถยนต์ และทรงแวะพักประทับแรมในพื้นที่เมืองตาก ต่อมาปี พ.ศ.2516 จึงมีการสร้างสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดตาก เชื่อมต่อการเดินทางในจังหวัดอื่นๆ ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นการเดินทางในหมู่ประชาชนอย่างจริงจัง แต่อาจจะยังไม่ใช่การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบเพราะยุคสมัยนั้น สังคมท้องถิ่นยังมองว่าการท่องเที่ยวเป็นเรื่องฟุ่มเฟือยและไม่ใช่สิ่งจำเป็น อย่างไรก็ดีรัฐบาลและหน่วยงานท่องเที่ยวของรัฐโดยเฉพาะองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อสท) จึงได้ออกมารณรงค์ส่งเสริมด้วยการมองว่าการท่องเที่ยวเป็นทั้งเครื่องมือทางการเมืองและการกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น ตลอดจนเป็นการสร้างการเรียนรู้ในความภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมของชาติ และจังหวัดตากถูกจัดเป็นกลุ่มจังหวัดระดับแรกในขั้นตอนการศึกษาความเหมาะสมในการพัฒนา (ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัลย์,2563) ปัจจุบันจังหวัดตากได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในฐานะเมืองรองของภูมิภาค

แนวคิดสำคัญ (Concepts)

1.ระบบการท่องเที่ยว (Tourism System)

ระบบการท่องเที่ยว (Tourism System) เป็นแนวคิดที่ Leiper พัฒนาขึ้นจากความพยายามให้คำจัดกัดความหมายของ การท่องเที่ยว,นักท่องเที่ยว,และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยระบบการท่องเที่ยวเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความเข้าใจของคำว่า “การท่องเที่ยว” ในภาพรวม ซึ่งระบบการท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างเป็นวงจรและเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจในหลายแขนง ซึ่งหากพิจารณาจากความหมายของการท่องเที่ยวแล้วจะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยว เป็นการเดินทางหรือการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราวสำหรับคนที่ย้ายออกจากที่อยู่ประจำเพื่อไปพำนักยังสถานที่อื่นซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางอย่างน้อย 1 คืน โดยระบบท่องเที่ยวประกอบไปด้วย นักท่องเที่ยว,ภูมิภาคที่อยู่อาศัยของนักท่องเที่ยว (ภูมิลำเนา), เมืองระหว่างทาง (พื้นที่แวะพักระหว่างเดินทาง), เมืองจุดหมายทาง (เมืองท่องเที่ยว) และอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยว ทั้งห้าองค์ประกอบของระบบท่องเที่ยวนี้ยังดำเนินไปอย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ (มีกระบวนการหรือขั้นตอน) และเป็นอุตสาหกรรมในระบบเปิด (ที่ธุรกิจต่างๆสามารถเข้ามาอยู่ในระบบการท่องเที่ยวได้อย่างไม่จำกัด) และยังดำเนินไปภายใต้ขอบเขตของสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ลักษณะกายภาพ , วัฒนธรรม, สังคม, เศรษฐกิจ, การเมือง, และเทคโนโลยี รวมถึงอื่นๆ ที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการท่องเที่ยว (Hall and Page, 2010) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงผังแนวคิดระบบการท่องเที่ยวของ Leiper)1990(

แนวคิดดังกล่าวมีอิทธิพลขึ้นอย่างรวดเร็วในการส่งอิทธิพลต่อการสร้างกระบวนการคิดทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการวิจัยและการศึกษา (Trib,2009) จากผังแนวคิดระบบการท่องเที่ยวข้างต้นสามารถอธิบายเพิ่มเติมให้เห็นภาพธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้น คือ ฝั่งนักท่องเที่ยว (Traveler Generating Region) ธุรกิจส่วนใหญ่ เช่น กลุ่มตัวแทนจำหน่ายรายการท่องเที่ยว (Tour Agency) ,เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร เป็นต้นฝั่งเมืองระหว่างทาง ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ร้านอาหารประเภทจานด่วน, ที่พัก, สิ่งของจำเป็นสำหรับพกพาเดินทาง,ร้านนวด เป็นต้น และฝั่งเมืองจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ร้านอาหารและความบันเทิง,ที่พัก,ระบบการขนส่ง ,ของฝากของที่ระลึก,ธุรกิจสุขภาพ,แหล่งท่องเที่ยว,บริษัททัวร์ เป็นต้น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวอย่างธุรกิจในระบบการท่องเที่ยว (ปรับจากแนวคิดระบบการท่องเที่ยวของ Leiper,1990)

2.จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place)

จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) เป็นแนวคิดที่เน้นการให้ความหมายเชิงคุณค่าต่อสถานที่หรือการตีความลักษณะกายภาพทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้น ซึ่งส่วนมากนิยมใช้ในการศึกษาทางสถาปัตยกรรมอาคารเพื่อตีความและประเมินคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์หรือพัฒนาการใช้งานในระบบอุตสาหกรรมทางธุรกิจ

แนวคิดนี้มีความคล้ายคลึงกับแนวคิด Genius Loci ของชาวโรมันที่เชื่อว่าสิ่งของหรือสถานที่มีจิตวิญญาณหรือความรู้สึกนึกคิดในตัวมันเอง (อดิศร ศรีเสาวนันท์ และวีระ อินพันทัง,2559) และยังเป็นแนวคิดที่นิยมใช้ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งครอบคลุมความเข้าใจในสิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆในพื้นที่ โดยจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) ยังเป็นทั้งลักษณะทางกายภาพและคุณค่าทางจิตวิญญาณที่สามารถให้ความหมายและให้คุณค่าต่อสถานที่นั้นได้ (Saranphat Wongput,2016)

ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสถานที่ (Sense of place) ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของแนวคิด จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) ที่ประกอบด้วยวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural) และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural) โดยมีสามปัจจัยหลักที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกต่อสถานที่นั้น ประกอบด้วย 1) เอกลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) ที่ทำให้เกิดภาพจำ การสร้างการรับรู้ในความเชื่อหรือความคิดของบุคคลที่อาศัยอยู่ในสถานที่เฉพาะที่ใดที่หนึ่ง 2) ความผูกพันกับสถานที่ (Place Attachment) เป็นผลที่ก่อเกิดต่อความรู้สึกในใจ หรือมีผลต่ออารมณ์ หรือความรู้สึกที่สร้างความผูกพันของคนกับสถานที่ (People and Place) และ 3) การพึ่งพาอาศัยสถานที่ (Place Dependence) เป็น

พฤติกรรมการรับรู้ผลประโยชน์ที่มีต่อที่ตั้งนั้นๆในเชิงความสัมพันธ์กับที่อื่นๆ (Jorgensen and Stedman, 2001)

จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) จึงเป็นส่วนหนึ่งของระบบท่องเที่ยว (Tourism System) ที่อยู่ในรูปของสินค้าทางการท่องเที่ยว (แหล่งท่องเที่ยว) ที่ให้ประสบการณ์และสามารถสร้างแรงดึงดูดใจ (Attraction) หรือแรงบันดาลใจในการเดินทางมาสัมผัสหรือรับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวได้ ดังมีงานศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษตากของ ชัยวุฒิ ชัยฤกษ์ และคณะ(2562) ที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษตากจำนวน 400 คน พบว่า ลักษณะทางกายภาพ เป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ สถานที่ท่องเที่ยวยังคงความอุดมสมบูรณ์, สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงมีความน่าสนใจ และที่พักมีความสะอาด ความปลอดภัย ตามลำดับ ซึ่งพื้นที่เมืองตากถือเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางกายภาพทั้งทางธรรมชาติที่มีแม่น้ำปิงและทิวทัศน์ภูเขาที่สามารถมองเห็นได้จากตัวเมืองและยังมีบริบทวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนเมืองตากรวมถึงระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานและการพัฒนาสมัยใหม่ที่อำนวยความสะดวกสบาย ทั้งหมดถือเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวอันเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองตากที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มปรากฏการณ์วิทยาที่ประกอบด้วยชุดข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเชิงนามธรรมของพื้นที่ ทั้งจากเอกสารตำรา, เอกสารวารสารเผยแพร่ทางสื่อสังคม (E-Proceeding), การลงสำรวจพื้นที่ (Survey), การสังเกต (Observation) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาครั้งนี้จึงใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำชุดข้อมูลที่ได้มาสู่กระบวนการวิเคราะห์และใช้วิธีการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เป็นเครื่องมือในการศึกษาภายใต้แนวคิดสำคัญ (Key Concepts) คือ ระบบการท่องเที่ยว (Tourism System) และ จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place)

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ อ .เมืองตาก จ.ตาก ทั้งจากเอกสารตำราและการเก็บข้อมูลภาคสนาม สามารถนำชุดข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ตามประเด็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการศึกษาและสามารถอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1.ทุนวัฒนธรรมเมืองตาก ในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place)

จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) เมืองตาก ประกอบขึ้นจากการตีความหมายในวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ โดยมีชุมชนหรือคนท้องถิ่นเป็นผู้ขับเคลื่อนจิตวิญญาณของเมือง หรือกล่าวได้อีกนัยนึงคือ ชุมชนหรือคนท้องถิ่นเป็นจิตวิญญาณหรือลมหายใจของเมืองในการแสดงออกถึงความเชื่อ,ความศรัทธา,วิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อันอยู่ในรูปแบบของวิถีชีวิตหรือกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ปัจจุบัน,รวมถึงลักษณะทางกายภาพของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เมืองตาก ซึ่งความเป็นชุมชนข้างต้นสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1) ชุมชนประวัติศาสตร์ (ตรอกบ้านจีน) มีลักษณะทางกายภาพที่ประกอบด้วยอาคารเก่าแก่ที่สร้างด้วยไม้มีรูปแบบสถาปัตยกรรมผสมผสานทั้งยุโรป จีน และพื้นบ้าน บ้านแต่ละหลังตั้งอยู่บนตรอกทางเดิน และมีเรื่องราวเกี่ยวกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจของเมืองตาก

2) ชุมชนอยู่อาศัย (หมู่บ้านคล้ายชนบท) เป็นชุมชนที่มีอาคารที่สร้างเป็นบ้านอยู่อาศัยทั้งแบบสมัยใหม่ (Modern Style) และหลังสมัยใหม่ (Post Modern Style) ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับการเกษตรจึงเป็นชุมชนที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตเกี่ยวกับการเกษตร

3) ชุมชนย่านเศรษฐกิจเมือง (อาคารพานิชย์สำหรับอยู่อาศัยเพื่อการค้า) เป็นอาคารห้องแถวทั้งเก่าและใหม่ มีทั้งคนท้องถิ่นและคนต่างถิ่นที่มาถือครองกรรมสิทธิ์หรือเช่าเพื่อประกอบอาชีพเชิงพานิชย์ รวมถึงอาชีพบริการ เช่น เกสท์เฮ้าส์, ร้านอาหาร, ร้านกาแฟ, ร้านนวด เป็นต้น

บริบทสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างกันของทั้งสามชุมชนล้วนมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันในการขับเคลื่อนจิตวิญญาณของเมืองตากที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นภาพรวม โดยชุมชนทั้ง 3 ส่วนยังมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกันคือ ศาสนาพุทธโดยมีวัดเป็นพื้นที่ศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญทางศาสนาตลอดจนเป็นแหล่งรวมศิลปะของเมือง และการให้ความเคารพต่อพระเจ้าตากสินมหาราชโดยมีศาลพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นศูนย์กลางกิจกรรมแสดงความเคารพผ่านประเพณีงานพระเจ้าตากสินที่จัดขึ้นราวเดือนธันวาคมของทุกปี รวมถึงพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำปิงที่เป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมนันทนาการร่วมกันและยังมีการสร้างความหมายใหม่ให้กับพื้นที่โดยมีสิ่งปลูกสร้างเพื่อดึงดูดความสนใจสำหรับถ่ายภาพ ตลอดจนพื้นที่ตลาดสดเทศบาลเมืองตากที่เป็นศูนย์กลางกิจกรรมการซื้อขายสินค้าขนาดใหญ่ของเมือง

บริบทสิ่งแวดล้อมทางกายภาพข้างต้น ถือเป็นการแสดงถึงจิตวิญญาณของพื้นที่ในแบบวิถีชีวิตชาวเมืองตากในลักษณะความเป็นชนบทที่ได้รับการพัฒนาสมัยใหม่ ขณะเดียวกันวัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงดำเนินไปอย่างเป็นปกติธรรมชาติสิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างความรู้สึกนึกคิดต่อสถานที่

(Sense of Place) ของผู้คนที่มาเยือนให้ได้สัมผัสถึงจิตวิญญาณของพื้นที่ ไม่ว่าการสัมผัสผ่านประสบการณ์ตรงแล้วเกิดภาพจำในความรู้สึกนึกคิดนั้นที่มีต่อสถานที่นั้นๆ หรือรับรู้ผ่านประสบการณ์ที่ถูกส่งต่อ (Review) ของผู้อื่นแบบปากต่อปาก (Words of Mouth) อันช่วยสร้างจินตนาการของความรู้สึกนึกคิดต่อสถานที่นั้นๆ ด้วยเช่นกัน

การสร้างความรู้สึกนึกคิดต่อสถานที่ (Sense of Place) ของพื้นเมืองตาก ถูกชี้นำทางความรู้สึกผ่านลักษณะทางกายภาพของสถานที่โดยเฉพาะรูปแบบอาคารและภูมิทัศน์ ดังเห็นได้จากอาคารราชการที่นิยมสร้างด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมไทย, การอนุรักษ์อาคารเก่า อาทิ จวนผู้ว่าเก่าให้เป็นพิพิธภัณฑ์เมือง, การส่งเสริมอนุรักษ์เรือนไม้ในตรอกบ้านจีน, การปรับภูมิทัศน์ตลอดริมฝั่งแม่น้ำปิง, และภูมิทัศน์โดยรอบศาลพระเจ้าตากสินฯ รวมถึงลักษณะทางนามธรรมผ่านรูปแบบกิจกรรมพิเศษทางวัฒนธรรมและกิจกรรมวิถีชีวิตริมน้ำของชาวเมืองตาก

ลักษณะทางกายภาพและนามธรรมของพื้นที่เมืองตากถูกนำมาย้ำเตือนในกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเห็นได้ชัดจากการมีจุดถ่ายภาพ (Check In) ริมแม่น้ำปิงที่นำเสนอทั้งแผนที่การท่องเที่ยวภายในจังหวัด, ป้ายบอกทางและรถจำลอง (ดังภาพที่ 4) อันเป็นการสื่อความหมายถึงที่ตั้งของเมืองตากบนเส้นทางแห่งการเดินทางสายเหนือ รวมถึงการประชาสัมพันธ์จุดชมวิวบริเวณสะพานสมโภชรัตนโกสินทร์ฯ และงานตากสินมหาราชานุสรณ์ ยังเป็นการตอกย้ำถึงการเป็นเมืองในประวัติศาสตร์ของชาติ ซึ่งที่ผ่านมาการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองตาก ยังเป็นการย้ำเตือนเอกลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) เมืองตาก ที่แสดงให้เห็นถึงความทรงจำแห่งอดีต, ความเชื่อ, ความศรัทธา, และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นเมืองตาก ตลอดจนแหล่งธรรมชาติ

การส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองตาก เป็นอีกหนึ่งการสร้างความผูกพันกับสถานที่ (Place Attachment) อันเป็นการย้ำเตือนความรู้สึกนึกคิดหรือการหลอมรวมความรู้สึกนึกคิดของชาวเมืองตากให้ตระหนักในภูมิหลังของเมืองและชี้นำความรู้สึกนึกคิดของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้มีความผูกพันกับเมือง (People and Place) โดยมีเป้าหมายให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยว

ทุนวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองตาก ในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) ถือว่ามีศักยภาพในการเป็นสินค้าสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในฐานะการเป็น “แรงดึงดูด” ที่สามารถให้ประสบการณ์

ที่แตกต่างแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ที่สำคัญคือทุนดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองตากได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

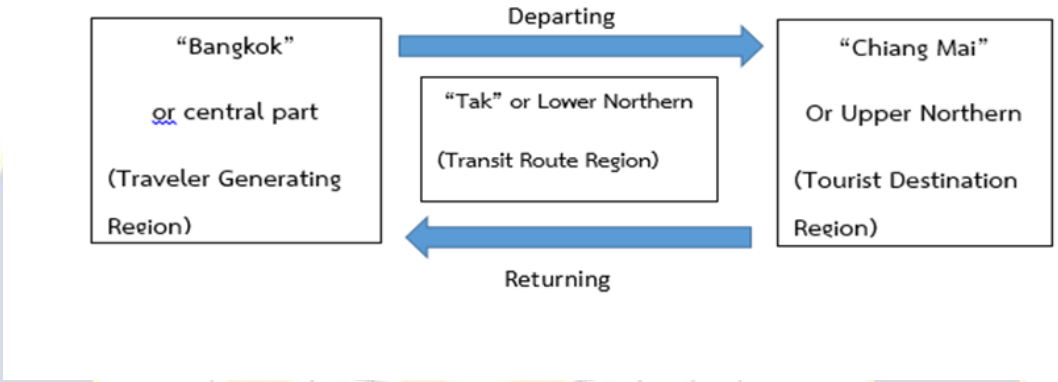
ภาพที่ 4 แสดงรถจำลองริมแม่น้ำปิง (สื่อความหมายการเดินทาง)

2.เมืองตากในระบบท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของระบบท่องเที่ยวพบว่า “เมืองตาก” แม้จะมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ แต่ด้วยทำเลที่ตั้งอยู่บนเส้นทางถนนเชื่อมภูมิภาคและขณะเดียวกันบริบทกายภาพทางการท่องเที่ยวยังอยู่ภายใต้อิทธิพลขององค์ประกอบด้านการเป็น “เมืองทางผ่าน” (Transit Route Region) หรือการเป็นเมืองระหว่างทางที่อยู่ระหว่างเมืองที่เป็นจุดเริ่มต้นทางการท่องเที่ยว (Traveller Generating Region) นั่นคือ “กรุงเทพมหานครฯ หรือภาคกลางรวมถึงผู้คนจากภูมิภาคอื่น” กับเมืองที่เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (Tourist Destination Region) นั่นคือ “เชียงใหม่ หรือกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน”

ตำแหน่งทางองค์ประกอบของระบบท่องเที่ยวของเมืองตากยังสัมพันธ์กับข้อมูลภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ดังชุดข้อมูลบริการนักท่องเที่ยวของจังหวัดตากที่ให้ข้อมูลบางประเภทของธุรกิจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ อ.เมืองตาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจด้านที่พัก (Accommodations) ประเภทโรงแรมที่มีจำนวนอย่างน้อยประมาณ 14 แห่ง หรือราวอย่างน้อย 610 ห้อง (ไม่รวมประเภทห้องเช่ารายวัน) , ร้านอาหาร (Restaurants) แนะนำสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างน้อยจำนวน 5 แห่ง (ไม่รวมร้านสำหรับคนท้องถิ่นและอาหารริมทาง), และธุรกิจร้านของฝากของที่ระลึก (Merchandises) ในรูปสินค้าโอท็อปมีอย่างน้อยจำนวน 29 สินค้า ขณะที่ประเภทธุรกิจที่ส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในเมืองจุดหมายปลายทาง (Destination) เช่น บริษัททัวร์ (Tour Service Companies), บริษัทรถเช่า (Cars for rent), บริษัท

ตัวแทนจำหน่ายตั๋วเดินทาง (Travel Agency) ,บริษัทแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Money Exchange) หรืออื่นๆ กลับไม่พบสถานที่ตั้งในการให้บริการแต่พบเพียงในระบบออนไลน์เท่านั้น จากข้อมูลชุดนี้แสดงให้เห็นว่าธุรกิจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ อ.เมืองตาก เป็นธุรกิจที่ตอบสนองต่อนักเดินทางหรือนักท่องเที่ยวที่อยู่ระหว่างการเดินทางตามแนวคิดระบบท่องเที่ยว (Tourism System) ดังภาพที่ 5

รูปที่ 5 แสดงตำแหน่งเมืองตากในระบบการท่องเที่ยว

3.แนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรม

การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเมืองตากด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรม เป็นการยกระดับศักยภาพของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองตาก โดยอาศัยต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นอยู่จริง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จึงได้ใช้แนวคิดทุนวัฒนธรรมในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) มาบูรณาการกับแนวคิด ระบบการท่องเที่ยว (Tourism System) โดยการจัดการทุนวัฒนธรรมในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) นั้น ถือว่าเป็นการจัดการในลักษณะนามธรรมของพื้นที่เมืองตาก สำหรับการเป็นเครื่องมือในงานพัฒนาของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในเชิงการตลาดการท่องเที่ยว, กระบวนการอนุรักษ์หรือพัฒนาพื้นที่, การออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างประสบการณ์สำหรับนักท่องเที่ยว, แนวทางการสร้างสิ่งแวดล้อมของธุรกิจบริการ และอื่น ๆ สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) กับงานพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) กับงานพัฒนา

จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) กับการตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายของวัฒนธรรมในพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้,ภาพจำและภาพแห่งจินตนาการของพื้นที่เมืองตากให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการสร้างภาพลักษณ์หรือการประชาสัมพันธ์,การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด,การเลือกรูปแบบและช่องทางประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) กับกระบวนการอนุรักษ์หรือพัฒนาพื้นที่ (Reservation & Development) คือ การพัฒนาสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญต่อรูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่เมืองตาก โดยมีการนำเรื่องของวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาสมัยใหม่ อาทิ การออกแบบผังเมือง, สิ่งปลูกสร้างที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองตาก, หรือการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการจัดแบ่งโซนพื้นที่เนื้อหาทางวัฒนธรรมของพื้นที่ (Cultural Mapping) ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย

จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) กับการออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างประสบการณ์สำหรับนักท่องเที่ยว (Event design) เป็นการออกแบบกิจกรรมที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของนักท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวกับพื้นที่เมืองตากเพื่อสร้างโอกาสการกลับมาเที่ยวซ้ำและการส่งต่อทัศนคติเชิงบวก (Words of Mourth) ในกลุ่มนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง อาทิ งานประเพณี งานวัฒนธรรม หรือเทศกาลที่ชูความเป็นท้องถิ่นเมืองตาก เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความหมายทางวัฒนธรรม

จิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) กับแนวทางการสร้างสิ่งแวดล้อมของธุรกิจบริการ Physical Environment Presentation (for business organization) เป็นการพัฒนาในระดับหน่วยย่อยในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยหมายถึงภาคธุรกิจที่สามารถออกแบบให้ธุรกิจหรือองค์กรได้มีชีวิตชีวาที่สัมพันธ์กับบริบทของเมือง อาทิ การออกแบบทางกายภาพให้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่, การบริการที่เน้นชูความเป็นชาวเมืองตากไม่ว่าภาษาหรือการเลือกผลิตภัณฑ์ชุมชนในงานบริการ, การสร้างอัตลักษณ์ของหน่วยธุรกิจ เป็นต้น ส่วนอื่น ๆ คือ สิ่งที่เป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ อาทิ สถานการณ์ทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของภาครัฐ, สภาพเศรษฐกิจ, ความร่วมมือของคนในพื้นที่ เป็นต้น

บทสรุป

แนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรม เขตพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก เป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาทุนวัฒนธรรมในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก 2.เพื่อศึกษาตำแหน่งเมืองตากในระบบของการท่องเที่ยว 3) เพื่อนำเสนอแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการทุนวัฒนธรรม เขตพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าทุนวัฒนธรรมในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่เมืองตาก จังหวัดตาก ประกอบขึ้นจากการตีความหมายในวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ โดยมีชุมชนหรือคนท้องถิ่นเป็นผู้ขับเคลื่อนจิตวิญญาณของเมือง (Spirit of Place) ผ่านการแสดงออกซึ่งความเชื่อ,ความศรัทธา,วิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันในรูปแบบของวิถีชีวิต รวมถึงลักษณะทางกายภาพของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เมืองตาก ซึ่งความเป็นชุมชนข้างต้นสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ชุมชนประวัติศาสตร์,ชุมชนอยู่อาศัย (เดิม) และชุมชนย่านเศรษฐกิจเมือง โดยมีวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นและลักษณะทางกายภาพของเมืองที่สามารถให้ความรู้สึกนึกคิด (Sense of Place)

หรือการรับรู้ภาพจำของพื้นที่เมืองตาก และเมื่อนำมาวิเคราะห์ในระบบท่องเที่ยวยังสามารถอธิบายได้ว่า จิตวิญญาณของเมือง (Spirit of Place) มีศักยภาพในการเป็นสินค้าสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในฐานะการเป็น "แรงดึงดูด" ที่สามารถให้ประสบการณ์ที่แตกต่างแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนได้ ขณะที่องค์ประกอบทางธุรกิจตามระบบท่องเที่ยว (Tourism System) ส่วนใหญ่แล้วเป็นประเภทธุรกิจของเมืองระหว่างทางหรือเมืองทางผ่าน (Transit Rouge Region)

เมื่อนำชุดข้อมูลทุนวัฒนธรรมในมิติจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) มาบูรณาการกับแนวคิดระบบการท่องเที่ยว (Tourism System) ยังสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of Place) กับงานพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสำหรับการเป็นเครื่องมือในงานพัฒนาของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในแบบประยุกต์อันประกอบด้วย จิตวิญญาณของพื้นที่กับการตลาดการท่องเที่ยว, จิตวิญญาณของพื้นที่กับกระบวนการอนุรักษ์หรือพัฒนาพื้นที่, จิตวิญญาณของพื้นที่กับการออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างประสบการณ์สำหรับนักท่องเที่ยว, จิตวิญญาณของพื้นที่กับแนวทางการสร้างสิ่งแวดล้อมขององค์กรธุรกิจบริการ และอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

ภิญญูพันธุ์ พจนะลาวัลย์, (2563). **ประวัติศาสตร์การเดินทางและภูมิศาสตร์การเมืองในรอบศตวรรษ : ว่าด้วยการท่องเที่ยวในฐานะมรดกแห่งการสร้างชาติของรัฐไทย จากรัฐจารีต สงครามเวียดนาม สู่ รัฐประหาร 2549)On Thai Tourism(.** กรุงเทพ ฯ , สำนักพิมพ์สมมติ

ชูสิทธิ์ ชูชาติ,(2545). **พ่อค้าวัวต่าง : ผู้บุกเบิกการค้าขายในหมู่บ้านภาคเหนือของประเทศไทย (พ.ศ. 2398-2503).** เชียงใหม่ : ศูนย์ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

สรัสวดี อ๋องสกุล.(2554) . **ประวัติศาสตร์ล้านนา .**พิมพ์ครั้งที่ .8กรุงเทพฯ.อมรินทร์ :

อดิศร ศรีเสาวนันท์ และวีระ อินพันทัง. (2559). **แนวความคิดเรื่องสถานที่ และปรากฏการณ์วิทยากับการศึกษางานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น**. วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน-มกราคม)

Chaiwut Chairerk and Seri Wongmontha ,(2562). **ปัจจัยการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจ พิเศษตาก**. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทยปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2562)

Hall, C. Michael, and Stephen J. Page. (2010.) **“The contribution of Neil Leiper to Tourism Studies.”** *Current Issues in Tourism*, 13: 299-309. DOI:10.1080/13683500.2010.482652

Jorgensen, B. and Stedman, R. (2001) .**“Sense of Place as an Attitude: Lakeshore Owners Attitudes toward their Properties”**. Journal of Environmental Psychology.

Saranphat Wongput.)2016(. **Tourism,Modernity and Spirit of Place : A Case Study of Religious Heritage Site Management In Lumphun, Thailand**. Proseeding of the 4th International Conference on Hospitality and Tourism Management.)pp 55-63(

Trib, J.)Ed.(. (2009). **Philosophical issues in tourism.** Bristol : Channel View Publications**.**

พฤติกรรมการเลือกใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา RTC City Bus

Behavior of choosing to use public transport for traveling among tourists in Chiang Mai : RTC City Bus

กานดา ธีรานนท์[1] และสลิลทิพย์ ตียาภรณ์[2]
Kanda Teelanont and Salintip Teeyapon

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการใช้บริการการขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ RTC City Bus สาย R3 และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้บริการการขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ RTC City Bus สาย R3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการใช้บริการการขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ RTC City Bus สาย R3 พบว่ามีความถี่ในการใช้บริการมากที่สุดคือในช่วงเช้า (34.40%) สาเหตุที่เลือกใช้บริการเนื่องจากอัตราค่าโดยสารมากที่สุด (21.60%) แต่ผู้ใช้บริการไม่มีความต้องการใช้บริการครั้งต่อไป (67.20%) โดยมีเหตุผลเนื่องมาจากไม่ทราบเวลาที่ให้บริการที่แน่นอน (21.90%) จากการศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้บริการการขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ RTC City Bus สาย R3 โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านราคามากที่สุด รองลงมาเป็นด้านกายภาพ ด้านผู้ให้บริการ ด้านช่องทางการชำระเงิน และด้านการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

คำสำคัญ : การใช้บริการขนส่งสาธารณะ, RTC City Bus, สาย R3

[1] อาจารย์ประจำสาขาการจัดการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
อีเมล์ Kanda.tee1990@gmail.com โทร 086-4070053

[2] อาจารย์สาขาการจัดการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น อีเมล์ Sirintip@feu.edu โทร 096-894459

Abstract

Objective of this research is 1) to study the demand for public transportation service for tourists in Chiang Mai by RTC city bus lines R3 2) to study the satisfaction of using transportation service by RTC city bus lines R3 for the sample group of 400 Domestic tourist by questionnaires. The research found that, The demand for public transportation service for tourists in Chiang Mai by RTC city bus lines R3 that, the sample group prefer to use the service in the morning (34.40%). The reason for using the service comes from the fair fares (21.60%). But they don’t to use the service next time (67.20%) because unstable service hours (21.90%).

An assessment of satisfaction of using transportation service by RTC city bus lines R3, It has been found that**,** The satisfaction has highest potential followed by Prices, Physical evident, Service provider, Payment channel and Public relations.

Keyword : public transportation service, RTC City Bus, Lines R3

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเสาหลักในการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย โดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นมีความเชื่องโยงกับหลายอุตสาหกรรมทั้งแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจของที่ระลึก และธุรกิจการคมนาคมขนส่ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการก่อให้เกิดการเดินทางไปจุดหมายปลายทางต่างๆของนักท่องเที่ยว โดยจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่มีจำนวนประชากรนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมากในแต่ละปีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติและคาดว่าจะมีจำนวนมากขึ้นทุกปี จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นเมืองน่าเที่ยวอันดับเก้าของโลกจากการจัดอันดับการท่องเที่ยวของ World’s Best Awards 2018 (Travel and leisure, 2019) จึงมีการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคต่างๆเพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว รวมถึงการคมนาคมขนส่งแบบสาธารณะด้วย โดยมีการวางโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนของ RTC เมืองเชียงใหม่ นอกจากจะมีเป้าหมายในการเพิ่มทางเลือกการเดินทางแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวแล้ว RTC และสำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงใหม่ ต้องการพัฒนาย่านเศรษฐกิจสำคัญของเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์

เศรษฐกิจที่มีความแข็งแกร่ง สามารถรองรับการเติบโตด้านพาณิชยกรรม การบริการ การท่องเที่ยว และการอยู่อาศัยในระยะยาว โดยศูนย์เศรษฐกิจที่ต้องการพัฒนาได้แก่ ศูนย์เศรษฐกิจนวัตกรรมถนนห้วยแก้ว ดังจะเห็นได้ว่า RTC ได้วางโครงข่ายขนส่งผ่านใจกลางศูนย์เศรษฐกิจจำนวน 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทาง R1, R2 และ R3 ซึ่งเส้นทางทั้งสามจะสามารถเชื่อมโครงข่ายการเดินทางไปยังสนามบิน สถานีขนส่ง ย่านการค้าสำคัญ ๆ และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเมืองเชียงใหม่ได้เป็นส่วนใหญ่ โดยเส้นทางของสาย R3 นั้นจะมีจุดเริ่มต้นจากสนามบินนานาชาติจังหวัดเชียงใหม่ ไปยังสถานที่สำคัญๆต่างๆในเมืองเชียงใหม่ อาทิ เช่น ถนนนิมมานเหมินทร์ ถนนห้วยแก้ว ตลาดวโรรส ตลาดไนท์บาซาร์ ตลาดประตูเชียงใหม่ ถนนวัวลาย จึงเป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการมากที่สุดอีกด้วยเนื่องจากมีจุดเริ่มต้นจากสนามบินนานาชาติจังหวัดเชียงใหม่

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความศึกษาความต้องการและความพึงพอใจในใช้บริการการขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ RTC City Bus สาย R3 เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงการให้บริการที่ดียิ่งขึ้นต่อผู้ใช้บริการระบบขนส่งสารธารณะ RTC City Bus สาย R3 โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1) เพื่อศึกษาความต้องการใช้บริการการขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ RTC City Bus สาย R3 และ

2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้บริการการขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ RTC City Bus สาย R3

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยว

ความหมายการขนส่งผู้โดยสารหมายถึง กระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการทั้งภาคการผลิตและภาคบริการ (กมลชนก สุทธิวาทนฤพุฒิและคณะ, 2547 ; อ้างอิงมาจาก Lambert, Stor and Ellram.2004) การจัดให้มีการเคลื่อนย้ายบุคคลด้วยเครื่องมืออุปกรณ์การขนขนส่งจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่งตามความประสงค์ของบุคคลนั้น ๆ โดยการขนส่งผู้โดยสารมีหน้าที่ในการสร้างอรรถประโยชน์ด้านเวลาและสถานที่ให้กับผู้เดินทาง

การขนส่งผู้โดยสารจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการท่องเที่ยว โดยการบริการขนส่งผู้โดยสารจะมี 3 รูปแบบคือ 1) การให้บริการขนส่งผู้โดยสารในตัวเมือง 2) การให้บริการขนส่งผู้โดยสารระหว่างเมือง และ 3)การให้บริการขนส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย ช่วยกระตุ้นให้มีการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อีกทั้งเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการขนส่งผู้โดยสารจะมีเครือข่ายทั้งทางบก ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ (บุหลัน สุนทรภักดี และนภาพร คงวัฒธนา, 2557)

แนวคิดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจคือการเปรียบเทียบกันระหว่างความหวังต่างๆ กับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้นๆที่ได้กระทำขึ้น (Performance) หรือเมื่อเกิดประสบการณ์ดังกล่าวนั้นมีความแตกต่างในทางลบจากความคาดหวังจะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจขึ้น (dissatisfaction) (Cadotte และคณะ, 1982) ในมิติของการท่องเที่ยวความพึงพอใจนั้นหมายถึง ความคาดหวังต่างๆ ที่คนเรามีก่อนการเดินทางจะเกิดขึ้น (pre-travel expectations) หรือความคาดหวังที่มีสินค้าและบริการนั้นๆ และประสบการณ์ที่ได้รับภายหลังจากการเดินทาง หรือภายหลังการใช้สินค้าและบริการนั้นๆแล้ว ถ้านักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจนักท่องเที่ยวอาจกลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวนั้นซ้ำก่อให้เกิดรายได้และความจงรักภักดีต่อสินค้าและบริการ หรือแนะนำสินค้าและบริการนั้นต่อแก่ผู้อื่น ในทางตรงกันข้ามถ้านักท่องเที่ยวไม่พอใจนักท่องเที่ยวก็อาจจะไม่กลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวนั้นอีกและอาจจะไม่แนะนำให้นักท่องเที่ยวอื่นมาเที่ยว (Pearce ,1988)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ RTC Chiang Mai City Bus

RTC Chiang Mai City Bus เป็นบริการขนส่งสาธารณะอีกรูปแบบหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ โดยการลงทุนของกลุ่มบริษัทรีเจียนนอล ทรานซิท โคเปอร์เรชั่น จำกัด (Regional Transit Corporation) ได้เปิดให้บริการเดินรถโดยสารภายในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยรถบัสชานต่ำคิดราคาค่าโดยสาร 30 บาทตลอดสาย (ข้อมูล ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2564) โดยทาง RTC ได้เปิดการทดลองวิ่งให้บริการรถตั้งแต่วันที่ 16 เมษายน 2561 ที่ผ่านมา โดยมีเส้นทางการให้บริการดังนี้

1. เส้นทาง R1 ประกอบด้วย สายสีเขียว เดินรถจากสวนสัตว์เชียงใหม่-เซ็นทรัลเฟสติวัล และสายสีม่วง เดินรถจากเซ็นทรัลเฟสติวัล-สวนสัตว์เชียงใหม่
2. เส้นทางสาย R3 ประกอบด้วยสายสีแดง เดินรถจากสนามบิน-นิมมาน-ประตูท่าแพ และสายสีเหลือง เดินรถจากสนามบิน-วัวลาย-ประตูท่าแพ

การวางโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนของ RTC เมืองเชียงใหม่ นอกจากจะมีเป้าหมายในการเพิ่มทางเลือกการเดินทางแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวแล้ว RTC และสำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงใหม่ต้องการพัฒนาย่านเศรษฐกิจสำคัญของเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์เศรษฐกิจที่มีความแข็งแกร่ง สามารถรองรับการเติบโตด้านพาณิชยกรรม การบริการ การท่องเที่ยว และการอยู่อาศัยในระยะยาว โดยศูนย์เศรษฐกิจที่ต้องการพัฒนาได้แก่ ศูนย์เศรษฐกิจนวัตกรรมถนนห้วยแก้ว ดังจะเห็นได้ว่า RTC ได้วางโครงข่ายขนส่งผ่านใจกลางศูนย์เศรษฐกิจ ซึ่งเส้นทางทั้งหมดจะสามารถเชื่อมโครงข่ายการเดินทางไปยังสนามบิน สถานีขนส่ง ย่านการค้าสำคัญ ๆ และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเมืองเชียงใหม่ได้เป็นส่วนใหญ่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปริญญา ปฏิพันธกานต์ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการระบบขนส่งมวลชนสำหรับเมืองเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากต่อการบริการ และมีความต้องการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ แต่มีความเห็นว่า ระบบการขนส่งสาธารณะยังให้บริการยังไม่ทั่วถึง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการบริการขนส่งของรถเมล์และรถสี่ล้อแดง พบว่า มีความพึงพอใจการบริการ มีความต้องการในการใช้บริการของรถเมล์มากกว่ารถสี่ล้อแดง เห็นว่าทางราชการควรเข้าไปควบคุมดูแลการบริการ ของรถเมล์มากกว่ารถสี่ล้อแดง ในขณะเดียวกันมีความเห็นว่า รถสี่ล้อแดงให้บริการทั่วถึงมากกว่ารถเมล์ และการบริการยังอยู่ในความนิยมของประชาชน ด้านการจัดการขนส่งสาธารณะ ในส่วนของรถเมล์โดยภาพรวมได้รับความพึงพอใจในระดับมาก พบว่าพนักงานขับรถประจำทาง พนักงานเก็บค่าโดยสาร นายตรวจ ส่วนใหญ่มีกิริยา มารยาทดี รถมีสภาพดี พนักงานขับรถเมล์ปฏิบัติตามกฎจราจร การใช้บริการรถเมล์มีความปลอดภัย แต่การกำหนดป้ายให้รถเมล์จอดรับ – ส่ง ผู้โดยสารยังไม่เหมาะสม และมีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนการบริการขนส่งของรถสี่ล้อแดง โดยภาพรวมได้รับความพึงพอใจระดับปานกลาง รถสี่ล้อแดงที่ให้บริการในเขตเมืองเชียงใหม่ มีจำนวนมาก มีความสะดวกรวดเร็ว แต่มีสภาพไม่ค่อยดี ไม่มีความปลอดภัย และเห็นว่าพนักงานขับรถไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร มีกิริยามารยาทไม่เหมาะสม แต่งกายไม่เรียบร้อย และคิดราคาค่าโดยสารไม่เที่ยงธรรม

ปัญหาและแนวทางการปรับปรุง ตลอดถึงการขยายการให้บริการขนส่งสาธารณะในเขตเมืองเชียงใหม่ พบว่า รถเมล์โดยสารประจำทาง มีปัญหาที่ต้องแก้ไขคือ เส้นทางการเดินรถที่ยังไม่ครอบคลุม และจำนวนรถที่มีอยู่น้อย ทำให้ผู้ใช้บริการต้องรอรถนาน ส่วนผู้ประกอบการประสบปัญหาจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ปริมาณงานมีจำนวนมาก ไม่มีระบบสารสนเทศรองรับการทำงาน การจัดการที่ยังไม่ได้มาตรฐาน อาคารสถานที่ และบริเวณที่จอดรถ แต่ในขณะนี้ผู้ประกอบการมีแผนโครงการ ในการเพิ่ม

เส้นทางการให้บริการให้ครอบคลุมมากขึ้น และการเพิ่มปริมาณรถโดยสารให้เพียงพอกับความต้องการ แต่ปัญหาที่สำคัญคือ ราคาเชื้อเพลิงที่สูงขึ้น มีผลต่อการดำเนินงานของโครงการเป็นอย่างมาก และเห็นด้วยว่าการจัดระบบขนส่งสาธารณะ หรือ ระบบขนส่งมวลชนควรได้รับการอุดหนุนจากภาครัฐอย่างเต็มที่ ส่วนผู้ประกอบการรถสี่ล้อแดงเห็นว่า ปัญหาหลักที่เกิดขึ้นคือ รายได้ที่ได้รับน้อยกว่าเดิม ไม่มีอิสระในการเดินรถ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้โดยสารได้ เพราะต้องวิ่งประจำทาง ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับโครงการนี้ แต่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ถ้าหากภาครัฐให้การสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น และมีการประกันรายได้ เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจของผู้ประกอบการในส่วนภาคเอกชน

ปรียานุช วัฒนกูล (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดระบบขนส่งมวลชนเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าเมืองเชียงใหม่มีการบริการขนส่งด้วยรถสองแถวหรือ รถสี่ล้อแดงของสหกรณ์นครลานนาเดินรถ จำกัด เป็นบริการหลัก และมีการบริการขนส่งด้วยรถโดยสารประจำทางเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522 แต่ไม่ต่อเนื่อง ปัจจุบันรถสี่ล้อแดงประสบปัญหาหลายประการ อาทิเช่น 1)ปัญหาการให้บริการทับเส้นทาง 2)ปัญหาที่จอดรถในเขตเทศบาลฯ 3)ปัญหาค่าคิว 4)ปัญหาจำนวนรถ 5)ปัญหาค่าโดยสาร 6) ปัญหาพฤติกรรมการให้บริการของผู้ประกอบการ และ 7)ปัญหาค่าใช้จ่ายนอกระบบ ส่งผลให้ประสิทธิภาพของรถสี่ล้อแดงในฐานะผู้ให้บริการหลักตกต่ำลง แม้จะประสบปัญหาดังกล่าว แต่รถสี่ล้อแดงก็ยังเป็นตัวแปรสำคัญ ต่อการพัฒนาระบบขนส่งรูปแบบอื่น ๆ เพราะ 1) ความสามารถในการรวมตัวกันของกลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการทำให้สหกรณ์ฯ มีลักษณะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ ที่มีความแข็งแกร่งในการต่อรอง ผลประโยชน์กับภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ส่งผลให้กิจการมีความต่อเนื่อง ปราศจากคู่แข่ง จึงมีลักษณะผูกขาด และมีเสถียรภาพมาก 2) หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแล ขาดความรับผิดชอบอย่างจริงจังต่อการบริหารจัดการระบบขนส่ง ระบบราชการบริหารขาดความต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่รัฐละเลยการปฏิบัติหน้าที่ บางหน่วยงานมีการเรียกรับผลประโยชน์จากรถสี่ล้อแดง และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับรถสี่ล้อแดงด้วยวิธีการแบบผ่อนปรน และประนีประนอม ทำให้สภาพปัญหาเกิดความยืดเยื้อ และมีส่วนสร้างอำนาจการต่อรองให้แก่รถสี่ล้อแดงด้วย

บทเรียนที่ผ่านมาของการจัดระบบขนส่งมวลชนเชียงใหม่นั้น พบว่า ความล้มเหลวในการจัดระบบขนส่งมวลชนเชียงใหม่ที่ผ่านมา มาจากปัจจัยพื้นฐาน คือ 1) การขาดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน อันเนื่องมาจากระบบราชการที่มีการรวมศูนย์อำนาจแบบแตกกระจาย นำไปสู่การขาดเจ้าภาพ หรือผู้นำในการบริหารจัดการ ระบบขนส่งมวลชนเชียงใหม่ และการมีระบบราชการที่ขาดความต่อเนื่อง มีการโยกย้ายข้าราชการบ่อยเกินไป 2) เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคล และส่วนรวมของทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วนสำคัญต่อการจัดระบบขนส่งมวลชนเชียงใหม่ อาทิเช่น

สำนักงานขนส่ง ตำรวจ เทศบาลฯ และสหกรณ์ฯ แต่ละฝ่ายล้วนคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่ม แต่ไม่มีใครคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก 3) ขาดพลังเรียกร้องและแรงผลักดันจากประชาชนผู้ใช้บริการอย่างแข็งขัน ที่จะทำให้ฝ่ายการเมืองและภาคราชการเร่งเข้ามาแก้ไขปัญหา

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา RTC City Bus เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูลเฉพาะสาย R3 เท่านั้นเนื่องจากเป็นเส้นทางเดินรถที่ให้บริการตั้งแต่สนามบินสามารถมุ่งเป้าหมายที่ผู้โดยสารที่เป็นนักท่องเที่ยวได้ โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการทำวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนในการทำวิจัย

1. ขั้นตอนแรกเป็นการสรุปประเด็นในการศึกษาวิจัย กรอบการวิจัยโดยหลังจากการรวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้ว

2. ขั้นตอนที่สองจัดทำแบบสอบถามนักท่องเที่ยว โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว มีคำถามปลายปิดทั้งหมด 7 ข้อ ตอนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการ RTC City Bus มีข้อคำถามปลายปิด 3 ข้อและปลายเปิด 1 ข้อ ตอนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการใช้บริการ RTC City Bus มีคำถามเลือกตอบทั้งหมด 5 ข้อ และตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะ เป็นลักษณะของคำถามปลายเปิดเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดกว้าง

3. ขั้นตอนที่สามประเมินกลุ่มเป้าหมายได้แก่นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2562 มีจำนวน 200,012 คน ผู้วิจัยใช้ตารางคำนวณกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan,(610-607 : 1970 ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องจัดเก็บในการศึกษาครั้งนี้จึงเท่ากับ 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ โดยมีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามบนเส้นทางเดินรถสาย R3

4. ขั้นตอนที่สี่นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามนักท่องเที่ยวในเก็บข้อมูล โดยคำถามในส่วนของความการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นการสอบถามเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจทั้ง 5 ด้าน จะเป็นคำถามแบบเลือกตอบที่มีมาตรวัด

แบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 1 ถึง 5 ซึ่งหมายถึง ต้องปรับปรุงถึงดีมากตามลำดับ นอกจากนี้แบบสอบถามในส่วนนี้ยังมีส่วนของคำถามปลายเปิดเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ให้ความคิดเห็น ข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ RTC City Bus เชียงใหม่ในลำดับต่อไป ทั้งนี้ได้มีการให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาทำการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามและได้ทำการแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ โดยสามารถคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาตีความหมายได้ ดังนี้

1.00-1.49	ความหมาย	น้อยที่สุด
1.50-2.49	ความหมาย	น้อย
2.50-3.49	ความหมาย	ปานกลาง
3.50-4.49	ความหมาย	มาก
4.50-5.00	ความหมาย	มากที่สุด

3. ผลการวิจัย

จากการพฤติกรรมการเลือกใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา RTC City Bus โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การวิเคราะห์แบบประเมินและการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย ได้ผลการศึกษาดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยผู้ใช้บริการ RTC ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงร้อยละ 59.25 % สถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 57.75% ระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 21-30 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 44.75% ส่วนมากมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.75% มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ 61.25% และมีอาชีพเป็นพนักงานเอกชนมากที่สุดร้อยละ 40.75% มีประสบการณ์เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่แล้ว 2-3 ครั้งมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 37.75%

ความต้องการใช้บริการการขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ RTC City Bus สาย R3

จากการเก็บข้อมูลพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยผู้ใช้บริการ RTC นั้นมีความถี่ในการใช้บริการมากที่สุดคือในช่วงเช้าเวลา 08.00-11.00 น. ร้อยละ 34.40% รองลงมาคือช่วงกลางวันเวลา 11.00 –

14.00 น. ร้อยละ 30.18 ช่วงเวลาเย็นเวลา 14.00 – 17.00 น. ร้อยละ 20.72 และช่วงเวลาหลัง 17.00 น. ร้อยละ 17.70 น.

สาเหตุที่เลือกใช้บริการเนื่องจากอัตราค่าโดยสารมากที่สุด ร้อยละ 21.60% รองลงมาคือ ระยะเวลาในการเดินทาง ร้อยละ 20.23 ลักษณะการให้บริการของผู้ให้บริการร้อยละ 19.52 ความปลอดภัยในการเดินทางร้อยละ 15.53 ความสะดวกสบายในการเดินทางร้อยละ 11.94 และความน่าเชื่อถือในการให้บริการร้อยละ 11.18 ตามลำดับ แต่ผู้ใช้บริการไม่มีความต้องการใช้บริการครั้งต่อไป คิดเป็นร้อยละ 67.20% มีเพียงร้อยละ 32.8 เท่านั้นที่ต้องการใช้บริการซ้ำอีก โดยมีเหตุผลเนื่องมาจากไม่ทราบเวลาที่ให้บริการที่แน่นอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.90 รองลงมาคือไม่ทราบเส้นทางเดินรถโดยละเอียดคิดเป็นร้อยละ 20.25 มีความล่าช้ากว่าตารางเดินรถคิดเป็นร้อยละ 14.97 เส้นทางที่ให้บริการไม่ครอบคลุมพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 11.60 และอื่นๆ อาทิเช่น ผู้โดยสารชาวจีนเยอะ รถไม่สะอาดและมีกลิ่นไม่พึงประสงค์ ขับรถเร็ว เป็นต้น

3) การศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้บริการการขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ RTC City Bus สาย R3

จากเก็บข้อมูลและแปรผลพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยผู้ใช้บริการ RTC มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.89, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .768) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีความพึงพอใจในด้านราคามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.09, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .810) รองลงมาเป็นด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย = 4.05, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .910) ด้านผู้ให้บริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.01, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .813) ด้านช่องทางการชำระเงิน (ค่าเฉลี่ย = 3.82, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .958) และด้านการประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.39, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.16) ตามลำดับ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและความพึงพอใจที่มีต่อการใช้บริการขนส่งสาธารณะ RTC ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและความพึงพอใจที่มีต่อการใช้บริการขนส่งสาธารณะ RTC

ความพึงพอใจที่มีใช้บริการขนส่งสาธารณะ RTC	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปรผล
1. ด้านราคา	**4.09**	**.810**	**มาก**
1.ราคาค่าโดยสารมีความเหมาะสมเป็นธรรม	4.12	.758	มาก
2.ราคาค่าโดยสารมีราคาถูกกว่าค่าโดยสารรูปแบบอื่นๆ	4.12	.758	มาก
3.การขึ้นค่าโดยสารเป็น 30 บาท ต่อรอบมีความเหมาะสม	4.05	.916	มาก
2. ด้านช่องทางการชำระเงิน	**3.82**	**958.**	**มาก**
1.มีช่องทางการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง เงินสด),พร้อมเพย์,QR code)	3.84	.963	มาก
2. ในปัจจุบันท่านมีความสะดวกในการชำระค่าโดยสาร	3.87	.883	มาก
3.การชำระเงินผ่านเครื่องหยอดเหรียญอัตโนมัติ	3.76	1.027	มาก
3. ด้านประชาสัมพันธ์	**3.49**	**1.16**	**มาก**
1.มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางออนไลน์(ทางเว็บไซด์, แอพพลิเคชั่น, และLine ฯลฯ)	3.57	1.04	มาก
2.มีการประชาสัมพันธ์ทาง Facebook / ทางป้าย โฆษณา	3.54	1.15	มาก
3. มีการแนะนำส่วนลดต่างๆ ผ่านทางช่องทางต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ	3.38	1.306	ปานกลาง
4. ด้านผู้ให้บริการ	**4.01**	**813.**	**มาก**
1.พนักงานขับรถโดยสารมีความอัธยาศัยดี	3.88	.827	มาก
2.พนักงานขับรถโดยสารสามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็วคล่องแคล่ว	4.08	.846	มาก
3.พนักงานมีความสุภาพ พูดจาไพเราะ	4.06	.825	มาก
4.พนักงานแต่งกายสุภาพเรียบร้อย	4.09	.772	มาก
5.พนักงานสามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศกับผู้โดยสารที่เป็นต่างชาติได้	3.94	.797	มาก
5. ด้านทางกายภาพ	**4.05**	**910.**	**มาก**

1.สภาพภายในทั่วไปบนรถโดยสารมีความสะอาด,กลิ่นหอม,ไม่มีขยะ	4.01	.717	มาก
2.สภาพของอุปกรณ์เสริมบนรถโดยสารมีความสะอาดและปลอดภัยเช่น ราวจับ,ที่นั่ง,แผ่นกันลื่น,ที่ทุบกระจก,ถังดับเพลิง	4.03	.697	มาก
3. รถโดยสารมีสภาพใหม่พร้อมใช้งาน	4.07	.737	มาก
4. มีความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อผู้ใช้งาน เช่น มีที่นั่งสำหรับผู้พิการ และ พื้นที่จอดรถเข็นสำหรับผู้พิการ ที่นั่งสำหรับพระสงฆ์ สตรีมีครรภ์ และผู้สูงอายุ	4.05	.848	มาก
5. อุปกรณ์ภายในรถมีความทันสมัย และคุณภาพดี	4.11	.815	มาก
รวม	**3.89**	**.768**	**มาก**

การอภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการในการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ RTC ในการเดินทางท่องเที่ยวเมืองเชียงใหม่นั้น สาเหตุที่คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยนิยมใช้รถโดยสารสาธารณะ RTC เนื่องจากไม่ทราบเส้นทางและตารางเวลาที่แน่นอน รถโดยสารสาธารณะ RTC ยังมีเส้นทางที่ไม่ครอบคลุมพื้นที่บางสถานที่ โดยมีผลมาจากการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ทั่วถึง โดยเห็นได้จากความพึงพอใจด้านการประสัมพันธ์ที่น้อยที่สุด ประกอบการช่องทางการชำระเงินที่มีความยุ่งยาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา RTC City Bus พบว่าอัตราค่าบริการไม่มีปัญหาใดๆ แต่จากที่สำรวจแล้วพบว่าเรื่องเวลาเป็นปัจจัยหลักๆที่ผู้ใช้บริการนั้นยังคงให้มีการปรับปรุงแก้ไข รวมไปถึงเส้นทางที่ใช้ในการให้บริการอาจต้องมีการขยายหรือเพิ่มเส้นทางที่ผ่านสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆมากขึ้นเพื่อสร้างรายได้และความประทับใจได้มากขึ้นและจากการศึกษาเรื่องความพึงพอใจนั้นแสดงให้เห็นว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ โฆษณา รวมถึงมีส่วนลดต่างๆเพื่อเป็นแรงดึงดูดให้มีผู้ใช้บริการมากขึ้น รวมไปถึงภาพลักษณ์ของรถโดยสารที่อาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามเทศกาลต่างๆ หรือทำให้มีความดึงดูดมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจและนำไปบอกต่อ

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะระบบขนส่งสาธารณะ RTC City Bus สาย R3 เท่านั้น และศึกษาเฉพาะมุมมองของการใช้บริการเพื่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเท่านั้น หากมีการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาให้ครบทุกสายที่ทางระบบขนส่งสาธารณะ RTC City Bus เปิดให้บริการ และครอบคลุมทุกกลุ่มผู้ใช้งานเพื่อเป็นประโยชน์ที่แท้จริงต่อการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะทางเลือกของจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีหากขาดผู้ที่สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ผู้วิจัยขอขอบคุณกำลังแรงใจจากทางครอบครัวทุกๆท่าน กำลังแรงกายจากนักศึกษาที่ได้ช่วยเหลือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลอย่างแข็งขัน และขอบคุณการสนับสนุนการตีพิมพ์เผยแพร่จากงบประมาณของภาควิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นที่ได้ให้การสนับสนุนผลงานทางวิชาการของผู้วิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์ (2548). **การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล.** พิมพ์ครั้งที่7. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียานุช วัฒนกูล (2551). **การเมือง เรื่องการจัดระบบขนส่งมวลชนเชียงใหม่**. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปริญญา ปฏิพันธกานต์ (2550). **ความต้องการระบบขนส่งมวลชนสำหรับเมืองเชียงใหม่**. บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Deter**น้อยing Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological** Measurement, 30(3), pp. 607-610.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยของกลุ่มเยาวชนจังหวัดพิษณุโลกในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal)

Factors affecting the decision making of tourist destinations and Perception towards tourism among Phitsanuloke youngsters during the new normal

เกชา ดาดูเคล[1] กุลแก้ว คล้ายแก้ว[2] รพีพงศ์ อินต๊ะสีบ[3] ชาคินัย หมีเทศ[4]
Kecha Dadookain[1], Kunkaew Khlaikaew[2], Rapeepong Intasueb[3],
Chakinai Meeted[4], Andrew Lee Sweeney[5]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยของกลุ่มเยาวชนในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal) และศึกษาการรับรู้ของกลุ่มเยาวชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 480 คน โดยเก็บข้อมูลในจังหวัดพิษณุโลก การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวเพศหญิง ที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีแนวโน้มตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวมากกว่าเพศชาย มีการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทป่าไม้และภูเขา ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวไม่เกิน 3 วัน ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ตั้งแต่ 2,001 – 3,000 บาท ด้านการรับรู้ของการท่องเที่ยวของกลุ่มเยาวชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ พบว่า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (Coronavirus Disease) ในระดับมาก และมีการปฏิบัติตนถูกต้องตามมาตรฐานของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

คำสำคัญ: นักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชน ; ปัจจัยที่มีอิทธิพล ; ปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่

[1] มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[2] มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[3] มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม E-mail: ramrapeepong@gmail.com
[4] มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Abstract

This study primarily aims at exaน้อยing (1) factors affecting the decision making of tourist destinations and (2) perception towards tourism among youngsters during the new normal. Using quantitative method, the research sampled 480 participants Phitsanuloke Province. Open-ended questionnaires as well as focus group were used to collect data. The results reveal that female young people (aged between 21 and 30 years), mainly residing in Phitsanuloke, show high propensity in traveling. They prefer going to destinations juxtaposed to mountains and forests, with an average spending from 2,001 to 3,000 baht. They also show a relatively high understanding towards Coronavirus Disease (COVID-2019) and will abide by the governmental rules and regulations.

Keywords : Youngsters Traveler ; Factors affecting ; The new normal

บทนำ

ระบบการ ท่องเที่ยว (Tourism System) มีลักษณะเป็นวงจร ที่ส่งต่อไปมา โดยเริ่มตั้งแต่ 1) ความต้องการในด้านการตลาดของนักท่องเที่ยวซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรมปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของตัวนักท่องเที่ยวเอง 2) กระบวนการเดินทางของนักท่องเที่ยวหลังจากการตัดสินใจซื้อ การวิเคราะห์ตลาด รวมถึงรูปแบบการเดินทางและการขนส่ง 3) การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการด้านกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการ ที่ต้องมีการวางแผน และสร้างรูปแบบการจัดการอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับอย่างสากล 4) การตลาดการท่องเที่ยวมีปัจจัยหลายด้านทั้งที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพื่อพัฒนาให้ภาคธุรกิจด้านการท่องเที่ยวสามารถจัดหาสินค้าและบริการ สร้างภาคีเครือข่ายที่มีศักยภาพในการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้เกิดการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้ (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2554) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญที่สุดในระบบการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชนต่างออกแบบนโยบายเพื่อรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว กระตุ้นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจในการเลือกจุดหมายปลายทาง และสถานที่ท่องเที่ยว การตัดสินใจต่าง ๆที่เกิดขึ้นนั้น ล้วนมีปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัจจัยที่จับต้องได้ (Tangible Attributes) ได้แก่

สภาพแวดล้อม ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก พนักงานบริการ ผู้คนในแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible Attributes) ได้แก่ ความจำเป็น ความต้องการ แรงจูงใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ที่ผ่านมา ความพึงพอใจส่วนบุคคล

นักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนจัดเป็นกลุ่มที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วและนับว่าเป็นตลาดที่ทรงพลังมาก ที่สุดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลก จากการรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO, 2010) พบว่าร้อยละ 20 ของจำนวนนักท่องเที่ยวหลายชาติรวม 940 ล้านคนที่เดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกพบว่าเป็นกลุ่มเยาวชน และนักท่องเที่ยวเยาวชนกลุ่มนี้ใช้จ่ายไปกับการท่องเที่ยวรวมกันทั่วโลกถึง 165 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ จึงเป็นเครื่องยืนยันมูลค่าทางเศรษฐกิจที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนมีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลกและเศรษฐกิจท้องถิ่น นักท่องเที่ยวเยาวชนวัยหนุ่มสาวส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวโดยไม่เลือกฤดูกาล จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวไม่ต้องกังวลหรือกดในช่วงฤดูท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีการเดินทางอย่างต่อเนื่องไม่ต้องพิจารณา วันหยุดยาวหรือเทศกาลสำคัญ ซึ่งผลพลอยได้จากนักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนนี้จะช่วยสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นมากกว่านักท่องเที่ยวในกลุ่มอื่น และนักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนนี้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น มีการเลือกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศมากขึ้น (Nash, Thyne and Davies, 2006) สอดคล้องกับข้อมูลจาก UNWTO องค์กรท่องเที่ยวเยาวชนโลก ระบุว่าในปี 2563 จะมีนักท่องเที่ยวเยาวชนทั่วโลกจำนวน 370 ล้านคน มูลค่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้รวม 400 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐ ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 50 วัน และใช้จ่ายเงินในการท่องเที่ยวต่อทริปคนละ $2,600 หรือประมาณ 85,000 บาท (https://www.isranews.org/isranews-pr-news/80277-isranews-80277.html)

สำหรับประเทศไทย จากผลการสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติจัดทำร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2554 พบว่า มากกว่าร้อยละ 50 ของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป มีการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งที่พักค้างคืนและไม่พักค้างคืน ในสัดส่วนร้อยละ 45.7 และร้อยละ 34.3 ตามลำดับแหล่งที่คนไทยนิยมไปเที่ยวมากที่สุด คือแหล่งท่องเที่ยว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 33.3 รองลงมา คือ ภาคกลาง ร้อยละ 31.3 และร้อยละ 27.8 ในภาคเหนือ เป็นต้น สำหรับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย ก็จะแตกต่างกันไปตามลักษณะการท่องเที่ยว แบบพักค้างคืน จะมีวันเฉลี่ยที่พักค้างคืน ประมาณครั้งละ 3.9 วัน ค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 3,410 บาทต่อคนต่อครั้ง แต่ถ้าท่องเที่ยวแบบไม่พักค้างคืน ก็จะมี

ค่าใช้จ่ายอยู่ที่ประมาณ 1,392 บาทต่อคนต่อครั้ง (สำนักงานสถิติแห่งชาติจัดทำร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2554) เป็นต้น แต่สถานการณ์ในขณะนี้เกิดปรากฏการณ์การการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 หรือที่เรียกว่า โควิด-19 (Covid-19) ที่กำลังดำเนินอยู่ทั่วโลก ซึ่งส่งผลกระทบอย่างหนัก จนเกิดการใช้มาตรการจำกัดการเดินทาง (Travel restriction) เพื่อควบคุมการระบาดภายในประเทศ โดยองค์การท่องเที่ยวโลกระบุว่า (UNWTO) จุดหมายปลายทางทั่วโลกต้องใช้มาตรการจำกัดการเดินทาง มาตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 ที่ผ่านมา ซึ่งรวมถึง การห้ามนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ โดยในเดือนเมษายน 2563 ถึงร้อยละ 96 ที่ใช้มาตรการจำกัดในการเดินทางเพื่อสร้างความมั่นคงทางสุขภาพภายในประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา: ออนไลน์) ซึ่งรวมถึงประเทศ ที่เป็นตลาดหลักของประเทศไทย ได้แก่ จีน มาเลเซีย รัสเซีย เกาหลีใต้ และอินเดีย เป็นต้น ที่ใช้มาตรการปิดพรมแดนและประกาศให้ประชาชนงดเว้นการเดินทางหากไม่จำเป็น

องค์การท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ได้รายงานว่า ในช่วงไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 การท่องเที่ยวระหว่างประเทศของโลก ได้ลดลงร้อยละ 22 และคาดว่า ตลอดทั้งปีอาจจะลดลงถึงร้อยละ 60 - 0 จากปีที่ผ่านมาสำหรับประเทศไทยผลจากการประกาศพระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉินในช่วงวันที่ 25 มีนาคม 2563 ที่ให้ปิดด่านตรวจคนเข้าเมืองทั่วประเทศ และประกาศของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (กพท.) ที่ห้ามอากาศยานทำการบินเข้าสู่ประเทศไทยเป็นการชั่วคราว (ฉบับที่ 3) ตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน 2563 ถึง วันที่ 30 เมษายน 25635 ส่งผลให้ตลอดเดือนเมษายน 2563 (ประกาศสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เรื่อง ห้ามอากาศยานทำการบินเข้าสู่ประเทศไทยเป็นการชั่วคราว (ฉบับที่ 3)) ไม่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย ดังนั้นในสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศเดือนเมษายน 2563 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศจำนวน 0.09 ล้านคน-ครั้ง หดตัวร้อยละ 99.32 สร้างรายได้ 4.99 ร้อยล้านบาท หดตัวร้อยละ 99.45 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ขณะที่ตั้งแต่เดือนมกราคม–เมษายน 2563 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยว ภายในประเทศสะสมจำนวนทั้งสิ้น 24.70 ล้านคน-ครั้ง หดตัวที่ร้อยละ 50.26 มีรายได้สะสมจากการท่องเที่ยว 0.19 ล้านล้านบาท หดตัวร้อยละ 48.34 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาโดยแหล่งท่องเที่ยวและโรงแรมส่วนใหญ่ปิดบริการชั่วคราวเนื่องจากมาตรการควบคุมการระบาดของโรค COVID-19 เพื่อให้เป็นไปตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 อย่างไรก็ตามพบว่า ยังคงมีการเดินทางของประชาชนบางส่วนเพื่อเยี่ยมญาติ และกิจธุระเป็นหลัก ทั้งนี้จังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ตาก (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา: ออนไลน์)

แนวทางที่จะทำให้การการท่องเที่ยวกลับมาทั้งการเดินทางในประเทศ และต่างประเทศ จะต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยในระยะหลังจากสถานการณ์คลี่คลาย มีความจำเป็นต้องลดรายจ่ายและเพิ่มสภาพคล่องให้กับผู้ประกอบการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและธุรกิจบริการการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานระดับนานาชาติ เพื่อสะท้อนถึงความสามารถของประเทศไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจสู่ชุมชนท้องถิ่น ประสิทธิภาพในการจัดการทุนสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เพื่อสร้างเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวของไทย สร้างมาตรการจูงใจเพื่อกระตุ้นตลาดท่องเที่ยวภายในประเทศ และสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยและถูกสุขอนามัย ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการฟื้นฟูการท่องเที่ยวขององค์การการท่องเที่ยวโลก ที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อมั่นกลายเป็นสิ่งที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจในยุคความปกติใหม่

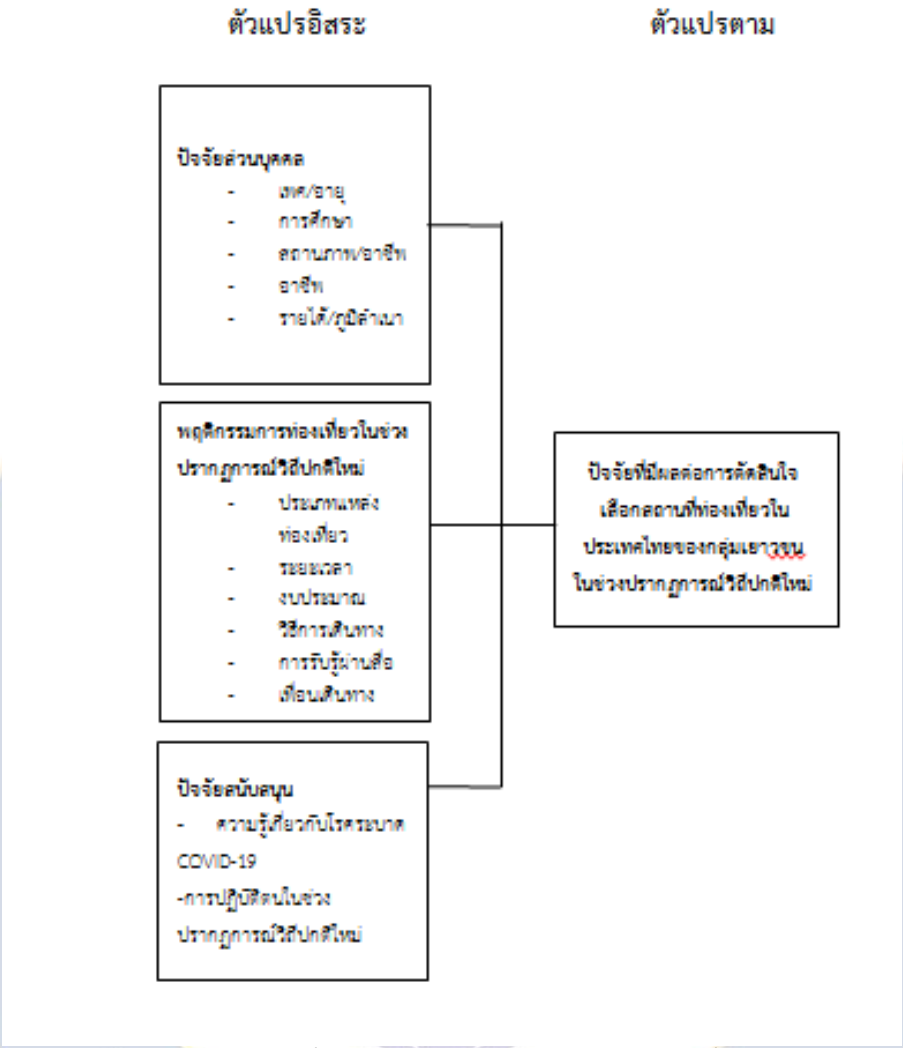
จากสถานการณ์ทั้งหมดที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหัวข้อปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยของกลุ่มเยาวชนในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal) ซึ่งความน่าสนใจในเรื่องนี้คือกลุ่มเยาวชน เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อครอบครัว เพื่อนฝูงที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวและเป็นนักท่องเที่ยวแห่งอนาคต ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เกิดแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวอีกครั้งอย่างปลอดภัยและเป็นไปตามมาตรฐานสากล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยของกลุ่มเยาวชนในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal)
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการวิจัย (Conceptual framework) พร้อมทั้งกำหนดตัวแปรในการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ กรอบแนวคิดในการศึกษา 1 แผนภูมิที่ 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยของกลุ่มเยาวชนในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยว การวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาใช้วิธีการเปิดตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608) ที่ประชากรไม่เกิน 1,000,000 คน ระดับความเชื่อมั่นในการสุ่ม 95% ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 480 คน โดย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ

กลุ่มเยาวชนในจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 480 ชุด โดยใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นรูปแบบของแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้พัฒนาจากกรอบแนวคิด ผลงานวิจัย และ ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องผ่านการศึกษาแนวคิดวิจัยและสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมประเด็นที่จะถามในเครื่องมือวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนา โดยใช้แบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal) ได้แก่ ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ระยะเวลา งบประมาณต่อครั้ง วิธีการเดินทาง บุคคลที่เดินทางด้วย การรับรู้ผ่านสื่อ และ ปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal) โดยใช้แบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ความรู้ด้านโรค Covid-19 และ การประฏิบัติตนในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal) โดยมีทั้งหมด 10 ข้อ

ข้อที่ถูก 2, 4, 5, 6, 9 และ 10

ข้อที่ผิด 1, 3, 7 และ 8

โดยการแปรความหมายของส่วนที่ 3 จะใช้รูปแบบค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก โดยพิจารณาจากค่าพิสัยแล้วมาจัดช่วงคะแนนและเกณฑ์ ด้วยระบบการวัดแบบอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยจะใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น เกณฑ์การจัดลำดับค่าเฉลี่ยในการวัดระดับความสำคัญของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาโดยได้กำหนดอันตรภาคชั้นเท่ากัน คือ 0.8

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- นำเสนอแบบสอบถามที่ทำขึ้นต่ออาจารย์ที่ปรึกษาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่วัด (Index of Item Object Congruence: IOC)

- นำแบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยของกลุ่มเยาวชนในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal) ไปใช้ทดลองกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำคำตอบที่ได้มาหาความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีของครอนบัค (Cronbach, 1951)

- แก้ไขแบบสอบถามให้เสร็จสมบูรณ์ เพื่อนำไปเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวใข้อมูลจากกลุ่มเยาวชนในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลของการวิจัย เชิงปริมาณจากประชากรใน จังหวัดกรุงเทพมหานคร และ จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 480 ชุด การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

- แบบทดสอบตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ด้านปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกเป็น เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนา ลักษณะแบบสอบถามจะเป็นเลือกตอบ (Check List) ซึ่งนำมาสรุปเป็นค่าเปอร์เซ็นต์ (Percentage)

- แบบทดสอบตอนที่ 2 เกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ ได้แก่ ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ระยะเวลา งบประมาณต่อครั้ง วิธีการเดินทาง บุคคลที่เดินทางด้วยการรับรู้ผ่านสื่อ และ ปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวในช่วง ลักษณะแบบสอบถามจะเป็นเลือกตอบ (Check List) ซึ่งจะนำมาสรุปเป็นค่าเปอร์เซ็นต์ (Percentage)

- แบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ความรู้ด้านโรค Covid-19 และ การประฏิบัติตนในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ ลักษณะแบบสอบถามจะเป็นเลือกตอบ (Check List) แล้วนำมาสรุปเป็นค่าเปอร์เซ็นต์ (Percentage)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) โดย ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม ใช้การหาค่าความถี่ และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรายประเด็น (Content Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ เป็น เพศหญิง ร้อยละ 69.38 และเพศชาย ร้อยละ 23.33 มีอายุระหว่าง 21-30 สถานภาพโสด ร้อยละ 96.04 ซึ่งมีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 87.92 โดยมีสถานะเป็นนักศึกษามากที่สุด ถึงร้อยละ 91.18 ทั้งนี้ มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 3,000 บาท ร้อยละ 43.96

ตารางที่ 1จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (N= 480)	ร้อยละ (100.00)
1. เพศ		
1.1 ชาย	112	23.33
1.2 หญิง	333	69.38
อื่น ๆ 1.3	35	7.29
2. สถานภาพ		
โสด 2.1	461	96.04
สมรส 2.2	13	2.71
อื่น ๆ 2.3	6	1.25
3. อายุ		
3.1 16-20 ปี	228	47.50
3.2 21-30 ปี	252	52.50
5. อาชีพ		
5.1 นักเรียน นิสิต นักศึกษา	434	91.18
5.2 รับราชการ รัฐวิสาหกิจ	13	2.73
5.3 พนักงานเอกชน	22	4.62
5.4 เกษตรกร	1	0.21
5.5 รับจ้าง	3	0.63
5.6 อื่น ๆ	3	0.63
6. รายได้ต่อเดือน		
6.1 ไม่เกิน 3,000 บาท	211	43.96
6.2 3,001 – 6,000 บาท	141	29.38
6.3 6,001 – 9,000 บาท	42	8.75
6.4 9,001 – 12,000 บาท	34	7.08
6.5 12,001 – 15,000 บาท	25	5.21
6.6 มากกว่า 15,000 บาท	27	5.63

ตารางที่ 2พฤติกรรมการท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน)N= 480)	ร้อยละ (100.00)
1. ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ	307	63.96
1.1 ภูเขา ป่าไม้	121	25.21
1.2 ทะเล หมู่เกาะ	20	4.17
1.3 ชุมชนท่องเที่ยว	17	3.54
1.4 วัด วัง โบราณสถาน	15	3.13
1.5 เทศกาล งานประเพณี	0	0.00
1.6 อื่น ๆ		
2. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว		
2.1 1 วัน	41	8.54
2.2 2 วัน	131	27.29
2.3 3 วัน	195	40.63
2.4 4 วัน	30	6.25
2.5 5 วัน	35	7.29
2.6 6-10 วัน	27	5.63
2.7 11-20 วัน	6	1.25
2.8 21 วันขึ้นไป	15	3.13
3. งบประมาณที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว		
3.1 ไม่เกิน 1,000 บาท	48	9.98
3.2 1,001 – 2,000 บาท	113	23.49
3.3 2,001 – 3,000 บาท	147	30.56
3.4 3,001 – 4,000 บาท	81	16.84
3.5 4,001 – 5,000 บาท	71	14.76
3.6 5,001 บาท ขึ้นไป	72	14.97
3.7 อื่นๆ	0	9.98

4. พาหนะหลักในการเดินทาง		
4.1 รถยนต์ส่วนตัว	362	75.42
4.2 รถประจำทาง (รถทัวร์)	34	27.92
4.3 รถไฟ	7	18.13
4.4 เครื่องบิน	4	8.33
4.5 อื่นๆ	6	3.33
5. การเดินทางกับกลุ่มอ้างอิง		
5.1 คนเดียว	23	4.80
5.2 ครอบครัว	295	61.45
5.3 เพื่อน	120	25.00
5.4 คนรัก	42	8.75
5.5 อื่นๆ	0	0.00
6. ทราบข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ผ่านสื่อชนิดใด		
6.1 สื่อสิ่งพิมพ์	5	1.04
6.2 สื่อโทรทัศน์	7	1.46
6.3 สื่อวิทยุ	1	0.21
6.4 แบบปากต่อปาก	5	1.04
6.5 สื่อออนไลน์	462	96.25
6.6 อื่นๆ	0	0.00
7. การเลือกแหล่งท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่โดยคำนึงถึงเป็นอันดับแรก		
7.1 ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	364	75.83
7.2 กิจกรรมภายในและบริเวณรอบแหล่งท่องเที่ยว	15	3.13
	56	11.67
7.3 ที่พักบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	23	4.79
7.4 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	13	2.70
7.5 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว	9	1.88

7.6 การจัดการที่ดีเป็นไปตามมาตรการของรัฐบาล 7.7 อื่น ๆ	0	0.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวที่นิยมมากที่สุด คือ ภูเขาและป่าไม้ ร้อยละ 63.96 โดยคำนึงถึง ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว เป็นอันดับต้น ร้อยละ 75.83 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 3 วัน ร้อยละ 40.63 กำหนดงบประมาณในการท่องเที่ยวระหว่าง 2,001 – 3,000 บาท ร้อยละ 30.56 เลือกใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง ร้อยละ 75.42 ซึ่งจะเดินทางกับครอบครัว ร้อยละ 61.45 ทั้งนี้ ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ผ่านสื่อสื่อออนไลน์ ร้อยละ 96.05

ตอนที่ ความรู้เกี่ยวกับโรค 3COVID-และการปฏิบัติตนในช่วงปรากฏการณ์วิถีใหม่ 19

เรื่อง	ผลการสำรวจ			
	ใช่	ร้อยละ	ไม่ใช่	ร้อยละ
1. ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เหมือนไวรัสโรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง และโรคซาร์ส	413	86.04	67	13.96
2. ผู้ป่วยด้วยโรค COVID-19 มีอาการไข้ ไอ หายใจถี่ หายใจลำบาก สามารถเป็นปอดบวม ปอดอักเสบ และไตวาย ได้	429	89.38	51	10.63
3. การซื้อสิ่งของจากประเทศที่มีการแพร่ระบาดของโรค มีโอกาสที่จะติดเชื้อจากการสัมผัสสิ่งของที่ซื้อมา	416	86.67	64	13.33
4. การทำความสะอาดสถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของไวรัส ควรใช้น้ำยาทำความสะอาดหรือเช็ดด้วยแอลกอฮอล์ 70% อย่างน้อยวันละ 1 – 2 ครั้ง	468	97.50	12	2.50
5. อาการของโรค COVID-19 คือ มีไข้ เจ็บคอ ไอแห้ง ๆ น้ำมูกไหล และหายใจเหนื่อยหอบ	460	95.83	20	4.17

6. หลังการสัมผัสสิ่งของต่าง ๆ ควรล้างมือด้วยสบู่ และใช้เวลาในการล้าง 20 วินาที	458	95.42	22	4.58
7. การรักษาระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 2 เมตร	464	96.67	16	3.33
8. ควรสวมใส่หน้ากากอนามัย)Surgical Mask) หรือเลือกใช้หน้ากากคลุมหน้า)Face Shield) อย่างใดอย่างหนึ่งได้	470	97.92	10	2.08
9. ควรออกกำลังกายสม่ำเสมอ และนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ	474	98.75	6	1.25
10. ห้ามใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น รวมถึงห้ามรับประทานอาหารร่วมจานเดียวกับผู้อื่น	476	99.17	4	0.83

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค COVID-19 ซึ่งมีความเข้าใจในเรื่องของ การทำความสะอาดสถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของไวรัส ควรใช้น้ำยาทำความสะอาดหรือเช็ดด้วยแอลกอฮอล์ 70% อย่างน้อยวันละ 1 – 2 ครั้ง มากที่สุด มีความเข้าใจในอาการของโรค COVID-19 คือ มีไข้ เจ็บคอ ไอแห้ง ๆ น้ำมูกไหล และหายใจเหนื่อยหอบ ในลำดับรองลงมา และเข้าใจว่า ผู้ป่วยด้วยโรค COVID-19 มีอาการไข้ ไอ หายใจถี่ หายใจลำบาก สามารถเป็นปอดบวม ปอดอักเสบ และไตวาย ได้ และยังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่เข้าใจในเรื่องในเรื่อง การซื้อสิ่งของจากประเทศที่มีการแพร่ระบาดของโรค มีโอกาสที่จะติดเชื้อจากการสัมผัสสิ่งของที่ซื้อมา และ มีความเข้าใจว่า ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เหมือนไวรัสโรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง และโรคซาร์ส การปฏิบัติตนในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ปฏิบัติตนถูกต้องในการปฏิบัติตนช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ ซึ่งเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) หลังการสัมผัสสิ่งของต่าง ๆ ควรล้างมือด้วยสบู่ และใช้เวลาในการล้าง 20 วินาที 2) ควรออกกำลังกายสม่ำเสมอ และนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ 3) ห้ามใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น รวมถึงห้ามรับประทานอาหารร่วมจานเดียวกับผู้อื่น ร้อยละ 99.17 และยังพบว่ามีการปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้อง ด้านการรักษาระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 2 เมตร และ ควรสวมใส่หน้ากากอนามัย (Surgical Mask) หรือเลือกใช้หน้ากากคลุมหน้า (Face Shield) อย่างใดอย่างหนึ่งได้ ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวอาจไม่ถูกต้องตามข้อมูลแนะนำของกระทรวงสาธารณสุข

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยของกลุ่มเยาวชนไทยในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal) สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวเยาวชน คือ ประชากรวัยหนุ่มสาว กลุ่มเยาวชนที่มีอายุประมาณ 15 ถึง 25 ปี จัดเป็นกลุ่มที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วและนับว่าเป็นตลาดที่ทรงพลังมากที่สุดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลก ทั้งนี้นักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนไทยนั้นใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวประมาณ 3 วัน และใช้งบประมาณเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งไม่เกิน 3,000 บาท โดยมีความแตกต่างจากข้อมูลของ UNWTO องค์กรท่องเที่ยวเยาวชนโลก ที่ได้ระบุว่าในปี 2563 นักท่องเที่ยวเยาวชนทั่วโลกจำนวน 370 ล้านคน มูลค่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้รวม 400 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐ ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 50 วัน และใช้จ่ายเงินในการท่องเที่ยวต่อทริปคนละ $2,600 หรือประมาณ 85,000 บาท ซึ่งทำให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวเยาวชนไทยมีความแตกต่างในด้านค่าใช้จ่ายที่มีจำนวนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวเยาวชนโลก ซึ่งเป็นผลมาจากการการที่นักท่องเที่ยวเยาชนกลุ่มนี้ ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่ยังเป็นนักศึกษา และมีส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพแล้ว เช่น รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รับจ้างทั่วไป และเกษตรกร เป็นต้น อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวเยาชน มีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาท โดยมีส่วนน้อยที่มีรายได้ 12,001 – 15,000 บาท ซึ่งส่งผลให้ความสามารถการกำหนดระยะเวลาการท่องเที่ยวค่อนข้างจำกัด ดังนั้นจากข้อค้นพบข้างต้น จึงไม่สอดคล้องกับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554) ที่พบว่า มากกว่าร้อยละ 50 ของคนไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป มีการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งที่พักค้างคืนและไม่พักค้างคืน ในสัดส่วนร้อยละ 45.7 และร้อยละ 34.3 ตามลำดับแหล่งที่คนไทยนิยมไปเที่ยวมากที่สุด คือแหล่งท่องเที่ยว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 33.3 รองลงมา คือ ภาคกลาง ร้อยละ 31.3 และร้อยละ 27.8 ในภาคเหนือ เป็นต้น สำหรับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย ก็จะแตกต่างกันไปตามลักษณะการท่องเที่ยว แบบพักค้างคืน จะมีวันเฉลี่ยที่พักค้างคืน ประมาณครั้งละ 3.9 วัน ค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 3,410 บาทต่อคนต่อครั้ง แต่ถ้าท่องเที่ยวแบบไม่พักค้างคืน ก็จะมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ประมาณ 1,392 บาทต่อคนต่อครั้ง เป็นต้น

2. ลักษณะเฉพาะของนักท่องเที่ยวเยาวชนไทย จากการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างพบว่า เยาวชนในจังหวัดพิษณุโลกตัดสินใจท่องเที่ยวในในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีความรู้เกี่ยวกับโรค Coronavirus disease 2019 หรือ COVID – 19 และทราบถึงการปฏิบัติตนในช่วงปรากฏการณ์วิถีใหม่ โดยสอดคล้องกับ Sangwongdee, P. (2020). ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal for Tourism) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวในช่วงโรคระบาดรุนแรง ที่นักท่องเที่ยวทราบดีในขณะนี้ ที่มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการจากองค์การอนามัยโลกว่า โรคติด

เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด 19 ได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทุกลุ่มทุกวัยเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเดิม แต่ต้องประพฤติและปฏิบัติตนในการเดินทางท่องเที่ยวแบบใหม่ ตามคำนิยามที่เรียกกันว่า การท่องเที่ยวช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal for Tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ ยังต้องดำเนินต่อไปร่วมกับโรคติดต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะมียารักษาและป้องกันได้ และคาดว่าจะทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวจะสามารถเข้าสู่สภาวะปกติได้อย่างเดิม สำหรับประเทศไทยได้เกิดโรคระบาดรุนแรงตั้งแต่ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2562 จนกระทั้งถึงปัจจุบัน ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนไทยมีความเข้าใจด้านความรู้เกี่ยวกับโรค COVID-19 โดยสอดคล้องกับ อำพวรรณ์ ยวนใจ และคณะ (2563) ที่ให้ทรรศนะว่ากระแสการท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal for Tourism) มีรูปแบบและลักษณะของการท่องเที่ยวในช่วงโรคระบาดรุนแรงที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แปลกไปกว่าเดิม โดยนักท่องเที่ยวต้องระมัดระวังตัวขณะทำกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยของกลุ่มเยาวชนในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal) อธิบายได้ว่า ปัจจัย ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเยาวชนไทยเลือกที่จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ได้แก่ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ที่พักบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ ชลลดา มงคลวนิช และรัตนาภรณ์ ชาติวงศ์. (2558). ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนไทยต่อแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ที่พบว่า นักท่องเที่ยวเยาวชนไทยมีความประทับใจเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมโดยรอบซึ่งมีความสวยงาม บรรยากาศดีมีวัฒนธรรมดั้งเดิมทาให้นึกถึงประวัติศาสตร์ไทยในอดีต และเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย จึงมีความสนใจที่จะกลับไปเที่ยวอีกครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่ามีนักท่องเที่ยวเยาวชนไทยความต้องการเดินทางกับครอบครัวมากที่สุด รองลงมาเดินทางกับเพื่อน การเดินทางร่วมกับคนรัก และเดินทางคนเดียว

4 . นักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนบางส่วนยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เหมือนไวรัสโรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง และโรคซาร์ส ซึ่งตอบว่า “ใช่” ถึงร้อยละ 86.67 และ 86.04 ซึ่ง โรคโควิด 19 คือโรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุด ไวรัสและโรคอุบัติใหม่นี้ไม่เป็นที่รู้จักเลยก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนในเดือนธันวาคมปี 2019 ขณะนี้โรคโควิด 19 มีการระบาดใหญ่ไปทั่ว ส่งผลกระทบแก่หลายประเทศทั่วโลก โดยสอดคล้องกับ พระปุญญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี. (2563). ศึกษาวิจัยเรื่อง วิกฤติการณ์โลกกรณีการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติ

ใหม่ : บทบาทขององค์การอนามัย โลก สถานการณ์ในประเทศไทย และ New Normal ผลการวิจัยพบว่า โรคติดต่ออุบัติใหม่ เป็นโรคระบาดที่ติดต่อจากสัตว์สู่คน และจากคนสู่คน มีทั้งโรคชนิดใหม่ที่เพิ่งระบาด โรคที่เคยระบาดในอดีตแล้วกลับมาระบาดซ้ำ โรคที่พบในพื้นที่ใหม่ โรคที่เกิดจากเชื้อกลายพันธุ์ ซึ่งโรคอุบัติใหม่ เหล่านี้ถือเป็นวิกฤติการณ์ทางสาธารณสุขของโลก และมีแนวโน้มที่เพิ่มจำนวนสูงขึ้น และมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นที่ต้องมีองค์การสวัสดิการสังคมระหว่างประเทศ อันได้แก่องค์การอนามัย ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลัก ดำเนินการด้านสุขภาพและสาธารณสุขของโลก เข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำในการดำเนินงาน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านความปลอดภัย โดยพบว่า พฤติกรรมการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในช่วงปรากฏการณ์วิถีปกติใหม่ (New Normal) โดยจะคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นลำดับท้าย ซึ่งสอดคล้องกับ คำนวณ อึ้งชูศักดิ์และคณะ (2563) ได้เขียนบทความวิชาการ เรื่อง แนวโน้ม ผลกระทบ และการเตรียมรับมือ การระบาดรอบที่สองของ COVID-19 ที่ให้ทรรศนะว่า คนไทยและแรงงานอพยพควรให้ความร่วมมือในด้านการสวมหน้ากาก ล้างมือ อย่างดี เจ้าของกิจการต่าง ๆ กวดขันมาตรการเหล่านี้ โดยภาพรวม พฤติกรรมการป้องกันตนเองยังใช้ได้ แต่ก็สามารถทำได้มากขึ้น ทำให้เบาใจว่าการ ระบาดระลอกใหม่ไม่น่าจะรุนแรงกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). **การระบาดของโรค COVID-19 รายภูมิภาค เดือน เมษายน 2563**. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2563. จาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20200529103312.pdf)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). **จำนวนผู้ติดโรค COVID-19 ในกลุ่มประเทศอาเซียน 5 อันดับแรก** สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2563. จาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20200529103312.pdf)

คำนวณ อึ้งชูศักดิ์และคณะ. (2563). **แนวโน้ม ผลกระทบ และการเตรียมรับมือ การระบาดรอบที่สองของ COVID-19**. วารสารวิชาการสาธารณสุข ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม - สิงหาคม 2563.

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2554). **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ศูนย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 9

พงศ์เสวก อเนกจำนงพร. (2562). **พฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวาย:กรณีศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรี**. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2562 Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Vol.11 , No.2 July - December 201

พระปุญญาพัฒน์ แสงวงค์ด. (2563). **วิกฤติการณ์โลกกรณีการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่ : บทบาทขององค์การอนามัยโลก สถานการณ์ในประเทศไทย และ New Normal**. วารสารสังคมพิ วัฒน์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2563) Vol.11 No.1 (January-April 2020).

ชมพูนุท โมราชาติ. (2548). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว.** สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ชลลดา มงคลวนิช. (2556) **ภาพลักษณ์ตลาดในสายตาของเยาวชนไทย.** วารสารกระแสวัฒนธรรม ฉบับที่ 13 ปีที่ 14 (มกราคม - มิถุนายน)

Conbach, L. J. (1951). **Coefficient alpha and the interna; structure of tests.** Psychometrika 16(3) : 297-334.

Sangwongdee, P. (2020). **วิกฤติการณ์โลกกรณีการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติ ใหม่: บทบาทของ องค์การอนามัยโลกสถานการณ์ในประเทศไทยและ New Normal.** Journal of Social Synergy, 11(1), 88-108.

ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

The Factors that Affect Decision Making for using RTC City Bus, Mueang District, Chiang Mai

ศิริอมร กาวีระ[1] ภาวัช ครูซ[2]
Siriamorn Kaweera[1] Phawat Cruz[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการรถเมล์ RTC และ 2)เพื่อทราบถึงปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใช้บริการรถเมล์ RTC อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา รายได้อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 ต่อเดือน และปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อ.เมือง จ.เชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับแรกคือปัจจัยด้านความปลอดภัยมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ รองลงมาด้านราคา ด้านคุณภาพในการให้บริการ ด้านระยะเวลา ด้านบุคลากร ด้านสื่อโฆษณา และด้านสาถานที่ตามลำดับ

คำสำคัญ : ปัจจัย, การเลือกใช้บริการ,รถเมล์ RTC

Abstract

The purposes of this research were 1.) to know the general information of RTC City users and 2.) to know the factors that affecting decision making for using RTC City Bus, Mueang District, Chiang Mai. This survey research was conducted by using

[1] อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น sirimunkaewka@gmail.com เบอร์โทร 088-2671254
[2] อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

questionnaires with a sample of 400 RTC City Bus users. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The results indicate that majority of the users were female, aged between 21-30 years, university students and had income rate between 5,001-10,000 baht per month.The factors that affecting decision making for using RTC City Bus found that the overall was at high level. It was found that the security factor was in the highest rank affecting the decision making. The second rank was price and service quality, time, people, commercial and place respectively.

Keywords : Factor, Decision making for using service , RTC City Bus

บทนำ

ระบบการขนส่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์มาอย่างยาวนาน และมากไปกว่านั้น ระบบการขนส่งกลายเป็นทางเลือกในใช้การบริการในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาและก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งในปัจจุบัน ระบบการขนส่ง ได้มีการพัฒนาและเพิ่มทางเลือกที่หลากหลายพร้อมทั้งการให้บริการที่แตกต่างกันออกไปตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ดังนั้นจึงเกิดทางเลือกขึ้น ในรูปแบบต่างๆ อาทิ ความรวดเร็ว การอำนวยความสะดวกสบายให้กับผู้ใช้บริการ เป็นต้น ความพร้อมในการให้บริการจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการเลือกใช้บริการของมนุษย์

จังหวัดเชียงใหม่เป็นเป็นเมืองใหญ่อันดับที่สองของประเทศไทยรองจากกรุงเทพมหานคร มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งด้านประเพณีวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้ความสนใจและมาท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้น และมีอัตราการขยายตัวและเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง นำมาสู่มีการพัฒนาด้านต่างๆอาทิ ด้านการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง อย่างรวดเร็ว แต่ยังขาดการสนับสนุนจากระบบการขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพ สังเกตเห็นได้จากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการรถโดยสาร ซึ่งมักจะเกิดปัญหาบ่อยครั้ง อาทิ การตั้งราคาเกินอัตราที่กำหนด เวลาในการเดินรถไม่แน่นอน ให้บริการไม่ตรงตามความต้องการ ทำให้เกิดการพัฒนาการขนส่งขึ้น และถูกเชื่อมโยงผ่านระบบอินเตอร์เน็ต กล่าวได้ว่าระบบอินเตอร์เน็ตเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาด

ใหญ่ ที่มีการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายหลายๆเครือข่ายทั่วโลก ผู้ใช้บริการสามารถเลือกใช้ใช้บริการได้ง่ายขึ้น

รถเมล์ RTC เป็นรถโดยสารประจำทางที่เป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับการเดินทางในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดย บริษัท รีเจียนนอล ทรานซิท โคเปอร์เรชั่น นำรถบัสชานต่ำมาวิ่งให้บริการในชื่อ RTC Chiang Mai City Bus จำนวน 11 คัน โดยได้เดินรถเต็มรูปแบบเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2561 และกำลังจะเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหม่ในการให้บริการสำหรับผู้โดยสารหรือผู้ใช้บริการ ซึ่งพัฒนามาจากเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ผู้ใช้บริการ จะเลือกใช้บริการรถโดยสารประจำทางที่มีราคาค่าบริการเป็นมาตรฐาน พร้อมให้บริการอย่างเต็มศักยภาพ เป็นเรื่องที่ง่ายและสะดวกสบายมากขึ้น ด้วยเทคโนโลยีการให้บริการแบบอัตโนมัติ อาทิ ตู้ชำระเงินแบบอัตโนมัติ ชำระค่าบริการผ่านทาง Rabbit Card และอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการ Free Wi-Fi ภายในตัวรถโดยสาร เป็นการนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความทันสมัยเข้ามาใช้ในการบริการ บริหารระบบการจัดการทำงานของรถเมล์ RTC (อัมรินทร์ทีวี RTCเปิดตัว สมาร์ทบัส เชียงใหม่, 2561)

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่อง"ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทราบถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการรถเมล์ RTC และเพื่อทราบถึงปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อเชียงใหม่.เมือง จ. ซึ่งจะได้นำผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลไปพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข การให้บริการของรถโดยสารประจำทางต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.)ทราบถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการรถเมล์ RTC

2.)เพื่อทราบถึงปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อ.เมือง จ.เชียงใหม่

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรศาสตร์

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550, 41) ได้กล่าวว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ รายได้ การศึกษา เหล่านี้เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนตลาด ลักษณะทางประชากรศาสตร์

เป็นลักษณะที่สำคัญและสถิติที่วัดได้ของประชากรที่ช่วยกำหนดตลาดเป้าหมาย รวมทั้งง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรอื่นๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริการ

คุณภาพการบริการ

ชัชวาล อรวงศ์ศุภทัต (2554: ออนไลน์) กล่าวว่าคุณภาพการบริการว่าสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ตามหลัก 6 ประการ คือ

1. การเป็นมืออาชีพและการมีทักษะของผู้ให้บริการ (professionalism and skill) 2. ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ให้บริการ (attitude and behavior)

3.การเข้าพบได้อย่างง่ายและมีความยืดหยุ่นในการให้บริการ (accessibility and flexibility)

4. ความไว้วางใจและความเชื่อถือได้ (reliability and trustworthiness)

5. การแก้ไขสถานการณ์ให้กับสู่ภาวะปกติ (recovery)

และ 6.ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ (reputation and credibility)

แนวทางการวัด ประเมินคุณภาพการบริการ

สรชัย พิศาลบุตร (2551: 98-99) ได้กล่าวถึงการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้า หรือผู้ให้บริการว่าสามารถทำได้ 2 วิธีคือ

1. วัดจากการสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการเป็นการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจากการสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการโดยตรงทำได้โดยกำหนดมาตรวัดระดับความพึงพอใจที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

2. วัดจากตัวชี้วัดคุณภาพการให้บริการที่กำหนดขึ้น โดยการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจากเกณฑ์ชี้วัดระดับคุณภาพสินค้าหรือบริการที่กำหนดขึ้นนี้

แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด

Kotler and Armstrong (1997) ส่วนประสมทางการตลาด บริการ)7P's) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้านลักษณะทางกายภาพ ซึ่ง ประยุกต์ใช้กับธุรกิจบริการได้เป็นอย่างดี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

(ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541) กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเป็นแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1. การตระหนักถึงความต้องการหรือปัญหา (Problem/Need Recognition) 2. การแสวงหาข้อมูล (Information Search) 3. การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) 4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) และ 5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรัมพร ศรีเนตรและภาชญา เชี่ยวชาญ (2562) ได้ศึกษาเชี่ยวชาญได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรับบริการการเดินทางด้วยรถตู้โดยสารประจำทาง สายภาคตะวันออก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยที่มี ผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถตู้โดยสารประจำทางสายภาคตะวันออก พบว่าด้านราคาและด้านความสะดวกสบายมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพรถ ด้านการบริการ ด้านบุคลการ ด้านการส่งเสริม การตลาดมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

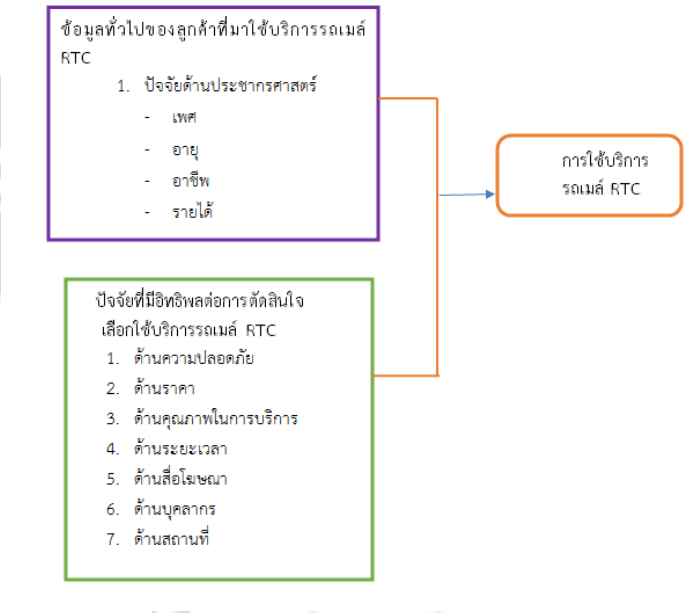
สิทธา คำประสิทธ์ (2559) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถทัวร์นครชัยแอร์. พบว่าระบบการขนส่งผู้โดยสารที่สำคัญสุดของประเทศไทยคือระบบการขนส่งผู้โดยสารทางบกเนื่องจากเข้าถึงง่ายและครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดภายในประเทศ โดยประเทศไทยมีเส้นทางครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

อารียา หมัดหลี (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถโดยสารแระจำทางของบริษัทวีระกร จำกัด เส้นทางหาดใหญ่-สุไหงโกลก พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการประจำทางของบริษัท วีระกร จำกัด เส้นหาดใหญ่-สุไหงโกลก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโดยสารประจำทางทุกด้านในระดับมาก คือ ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการบริหาร ด้านความปลอดภัย และด้านอาคารสถานที่ ตามลำดับมากไปหาน้อย

ศิริอมร กาวีระ ,ณัฐนนท์ คุณยศยิ่ง และอัจฉรา กลิ่นศรีสุข(2563). ได้ศึกษาถึงการศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้บริการรถสี่ล้อแดง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่พบว่าผู้ใช้บริการคือเพศหญิง อายุ 21-30 ปี ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี อาชีพเป็นนักเรียน นักศึกษา มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ภูมิลำเนาเป็นคนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์ในการใช้บริการรถสี่ล้อแดง เพื่อเดินทางกลับบ้านไปเที่ยวเพราะมีสะดวกสบายต่อการเดินทาง ความถี่ในการใช้บริการส่วนใหญ่3 – 4 วันต่อสัปดาห์ โดยรอรถตามเส้นทางรถวิ่งผ่าน ความต้องการของผู้โดยสารคือต้องการให้อัตราค่าโดยสารถูกลง มีจุดบริการรอ

รถสาธารณะเพียงพอต่อการใช้บริการ และระยะเวลาในการเดินทางถึงที่หมายตรงเวลา ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในภาพรวมอยู่ระดับน้อย

กรอบแนวคิดวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ในการวิจัยคือ ผู้โดยสารที่ใช้บริการรถเมล์ RTCอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการกำหนดขนาดตัวอย่างในภาพรวม ซึ่งไม่ทราบจานวนลูกค้าที่แน่นอน โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejicie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือที่ค่า

ความคลาดเคลื่อน 5% (ค่า = 0.05) ได้กลุ่ม ตัวอย่างจานวน 400 คน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ : หน้า 51) ใช้วิธีการสุมตัวอย่างแบบบังเอิญ)Accidental Sampling)

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดแบบเลือกคำตอบ แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการรถเมล์ RTC ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อเชียงใหม่.เมือง จ. จำนวน 7 ด้านประกอบด้วย ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านความปลอดภัย ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านระยะเวลา ปัจจัยด้านสื่อโฆษณา และปัจจัยด้านคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยข้อมูลที่ ได้จากการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1) ผู้ใช้บริการเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี อาชีพนักเรียน/นักศึกษาและมีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 ต่อเดือน

2) ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายได้พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน อันดับแรกได้แก่ปัจจัยด้านความปลอดภัย รองลงมา ปัจจัยด้านระยะเวลา ปัจจัยด้านสื่อโฆษณา ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านคุณภาพในการให้บริการ ตามลำดับ รายละเอียดดังนี้

ปัจจัยด้านความปลอดภัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากอันดับแรกคือการหยุดรถ หรือการเข้า-ออก มีความนุ่มนวล รองลงมาปลอดภัยจากอุบัติเหตุ เช่น ประตูอัตโนมัติของรถโดยสาร และปลอดภัยจากอุบัติเหตุ เช่น ประตูอัตโนมัติของรถโดยสาร ตามลำดับ

ปัจจัยด้านระยะเวลาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ เวลาที่ใช้ในการเดินทางมีความเหมาะสม รองลงมาระยะในการรอคอยรถ และเวลาออกรถ เดินรถตรงเวลา ตามลำดับ

ปัจจัยด้านสื่อโฆษณาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ สื่อโฆษณามีความน่าสนใจและจูงใจในการใช้บริการ รองลงมาสื่อโฆษณาสื่อสารได้ความคลอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย และความถี่ในการสื่อสารตามลำดับ

ปัจจัยด้านราคาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ ราคาค่าโดยสารมีความเหมาะสมกับระยะทาง รองลงมาราคาค่าโดยสารมีมาตรฐานและราคาค่าโดยสารเป็นราคาเดียวตลอดสายตามลำดับ

ปัจจัยด้านสถานที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือป้ายรถเมล์มีความชัดเจนเห็นชัดรองลงมาป้ายรถเมล์สะดวกในการเดินทางและป้ายรถเมล์อยู่ในสถานที่ ที่ปลอดภัย ตามลำดับ

ปัจจัยด้านบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือคนขับรถโดยสาร ขับรถอย่างไม่ประมาทไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด รองลงมาพนักงานขับรถโดยสารมีการพูดคุยด้วยวาจาสุภาพนอบน้อม และพนักงานขับรถโดยสารมีความเอาใจใส่อย่าง เท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามลำดับ

ปัจจัยด้านคุณภาพในการให้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับมากอันดับแรกคือการใช้ Rabbit card แทนเงินสด รองลงมา รถโดยสารเป็นแบบปรับอากาศและแอปพลิเคชั่น CM Transit by RTCสำหรับบอกข้อมูลการ บอกเส้นทาง ป้ายบัส โปรโมชั่น ประกาศต่างๆ ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1) ผู้ใช้บริการบริการรถเมล์ RTC อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา รายได้อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 ต่อเดือน

2) ปัจจัยทั้ง 7 ด้านประกอบด้วย ปัจจัยด้านความปลอดภัย ด้านราคา ด้านคุณภาพในการให้บริการ ด้านระยะเวลา ด้านบุคลากร ด้านสื่อโฆษณา และด้านสาถานที่ มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อ.เมือง จ.เชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในข้อที่ 1 พบว่า ผู้ใช้บริการบริการรถเมล์ RTC อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา รายได้อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 ต่อเดือน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริอมร กาวีระ ,ณัฐนนท์ คุณยศยิ่ง และอัจฉรา กลิ่นศรีสุข (2563). ได้ศึกษาถึงการศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้บริการรถสี่ล้อแดง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่พบว่าผู้ใช้บริการคือเพศหญิง อายุ 21-30 ปี ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี อาชีพเป็นนักเรียนนักศึกษา สอดคล้องกับ (สุรัชนี ตันเวทยานนท์ , ดร.กุลเชษฐ์ มงคล : 2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการรถโดยสาร ปรับอากาศชั้น1 กรณีศึกษาบริษัท ราชบุรีกลุ่ม 76 จำกัด พบว่าผู้ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศชั้น 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ21-30 ปี

ผลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 พบว่าปัจจัยทั้ง 7 ด้านประกอบด้วย ปัจจัยด้านความปลอดภัย ด้านราคา ด้านคุณภาพในการให้บริการ ด้านระยะเวลา ด้านบุคลากร ด้านสื่อโฆษณา และด้านสถานที่ มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถเมล์ RTC อ.เมือง จ.เชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับวรัมพร ศรีเนตรและภาชญา เชี่ยวชาญ (2562) ได้ศึกษาเชี่ยวชาญได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรับบริการการเดินทางด้วยรถตู้โดยสารประจำทาง สายภาคตะวันออก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถตู้โดยสารประจำทางสายภาคตะวันออก พบว่าด้านราคาและด้านความสะดวกสบายมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ อารียา หมัดหลี (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถโดยสารแระจำทางของบริษัทวีระกร จำกัด เส้นทางหาดใหญ่-สุไหงโกลก พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการประจำทางของบริษัท วีระกร จำกัด เส้นหาดใหญ่-สุไหงโกลก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโดยสารประจำทางทุกด้านในระดับมาก คือ ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการบริหาร ด้านความปลอดภัย และด้านอาคารสถานที่ ตามลำดับมากไปหาน้อย

ข้อเสนอแนะ

1) ควรปรับปรุงแอปพลิเคชั่น ให้ใช้งานง่ายขึ้น
2) เพิ่มเติมรายละเอียดในแอปพลิเคชั่น ในการบริการเช่นระบุตำแหน่งของรถว่าอยู่จุดไหน ค่าโดยสารตามระยะทาง
3) เพิ่มเติมภาษาบนป้ายรถเมล์สำหรับนักท่องเที่ยวเช่นภาษาจีน ภาษาอังกฤษ

นำรถเมล์ขนาดเล็กลงมาให้บริการเพื่อไม่กีดขวางการจราจรและลดปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จลุล่วงได้โดยดี จากการให้ความร่วมมือหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ที่ให้คำแนะนำในการจัดทำงานวิจัย การเขียนบทความวิจัย รวมถึงบริษัทเดินรถ RTC ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริการของรถ และให้เก็บข้อมูลจากผู้โดยสารบนรถ โดยสารอันเป็นประโยชน์ของการทำงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ชัชวาล อรวงศ์ศุภทัต .(2554) .**การวัดคุณภาพการให้บริการ.** จากhttp://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?bookID=1285&pageid=6&read=true&count=trueสืบค้น . .2560 พฤษภาคม 15 เมื่อวันที่

ธานินทร์ ศิลป์จารุ.(2553). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** พิมพลักษณ์, กรุงเทพฯ : วี. อินเตอร์ พริ้นท์, 2553.

วรัมพร ศรีเนตรและภาชญา เชี่ยวชาญ. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรับบริการการเดินทางด้วยรถตู้โดยสารประจำทาง สายภาคตะวันออก.** การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2 วันที่ 19 มกราคม 2562 ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

อาริยา หมัดลี.(2559). **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถโดยสารประจำทางบริษัท วีระกร จำกัด เส้นทางหาดใหญ่ – สุไหงโกลก.** สารนิพนธ์รัฐประสานศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, มหาวิทยาลัย หาดใหญ่.

ศิริอมร กาวีระ ,ณัฐนนท์ คุณยศยิ่ง และอัจฉรา กลิ่นศรีสุข. (2563). **ความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้บริการรถสี่ล้อแดง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ .** การประชุมวิชาการระดับชาติ”นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 6 วันที่ 29 มกราคม 2563 ณ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

สิทธา คำประสิทธิ์. (2559). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถทัวร์นครชัยแอร์.** วิทยานิพนธ์. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Kotler, P., & Keller, K.L. (2006). **Marketing management (12th ed.).** Upper Saddle River, NJ: Pearson.

Kotler, Philip and Armstrong, Gary. (1997). **Marketing: An Introduction. 4th Edition**, Upper Saddle River, New Jersey: Printice – Hall International

“นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ”
การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7
Northern Research 7th

ความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์

Health Literacy Associated with Practice of Dengue Hemorrhagic Fever Prevention in Laluad Subdistrict, Chamni Dustrict, Burirum Province

พรทิพย์ แก้วชิณ[1], ชัญญานุช ไพรวงษ์[2], ธนาคาร เสถียรพูนสุข[3], วิฑูรย์ เจียกงูเหลือม[4], ภาวินี ทิพย์กระโทก[5], เสาวลักษณ์ บุตรศรี[6], สมปอง ทาทอง[7], สิรรินทร์ สีเสนวรธนาสกุล[8] พิลาส สว่างสุนทรเวศย์[9]
Porntip Kaewchin, Chanyanuch Praiwong, Thanakan Sathienpoonsuk, Vitoon Jeaukngulheaum,Phawinee Thipkratok, Saowalak Budsri, Sompong Thathong, Sirarin Sisenworathanasakun, Philas Sawangsunthornwet

บทคัดย่อ

โรคไข้เลือดออกเดงกี่ เป็นโรคติดเชื้อไวรัสเดงกี่ที่มียุงลายเป็นแมลงนำโรค โรคนี้ได้กลายเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญระดับโลก อุบัติการณ์ของไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นอย่างมากทั่วโลกในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา โรคไข้เลือดออกสามารถป้องกันโดยไม่ให้ยุงกัด ความรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นปัจจัยหนึ่งในการส่งเสริมและรักษาสุขภาพ ยังไม่มีการศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในจังหวัดบุรีรัมย์ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้เลือดออก เป็นการสำรวจความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคไข้เลือกออกในจังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. 2562 เก็บข้อมูลโดยใช้การตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนกลุ่มอายุ 15-59 ปี จำนวน 351 คน วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แต่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 15-59 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.2 มีอายุระหว่าง 48-59 ปี ร้อยละ 33.6 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 70.7 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 43.0 มีอาชีพใช้แรงงานร้อยละ 61.3 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 54.1 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 62.1 การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 47.9 การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 62.7 การจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงร้อยละ 49.3 การรู้เท่าทันสื่อ

[1-9] อาจารย์ วิทยาลัยนครราชสีมา

และสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 64.7 การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 49.0 การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ ทักษะการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ การจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อสร้างเสริมสุขภาพและการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเพื่อสร้างเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความรอบรู้ด้านสุขภาพ, การป้องกันโรคไข้เลือดออก

ABSTRACT

Dengue fever is a mosquito-borne tropical disease caused by the dengue virus. Dengue is a major global health concern. The incidence of dengue has grown dramatically around the world in recent decades. Prevent dengue by avoiding mosquito bites. Health literacy is one factor to promote and maintain health but has not study health literacy about dengue hemorrhagic fever in Burirum Province. To study Health Literacy associated with Practice of Dengue Hemorrhagic Fever Prevention. A survey study was conducted in Burirum Province, in 2019. The data was collected by using self-contained questionnaires. The 351 samples of the population aged 15–59 years. Demographic data were summarized using descriptive statistics including average, percentage and standard deviation. The data were analyzed using Pearson correlation coefficients.

The majority was females 69.2 %, most of them 33.6% were in the age group of 48-59 years, were married status 70.7%, have education in the primary 43.0 %, labor Occupation 61.3% and average monthly income is way less than 5,000 baht per a month 54.1%. The study about health literacy shows that 61.2% had cognitive skills in low level, 47.9% had access skills in low level, 62.7 % had communication skills in low level, 49.0 % had decision skills in low level, 49.3% had self-management skills in high level

and 64.7% had media literacy skills in low level. In additions, health behavior about Dengue Hemorrhagic Fever Prevention in moderate level is 46.4%. That the factors that were statistically significant in association with Practice of Dengue Hemorrhagic Fever Prevention included low level of cognitive skills, low level of access skills in low level, low level of communication skills, high self-management skill and low level of media literacy skills, statistically significant at the 0.01 level.

Keyword: Health Literacy**,** Dengue Hemorrhagic Fever, Prevention

บทนำ

โรคไข้เลือดออกเดงกี่ เป็นโรคติดเชื้อไวรัสเดงกี่ที่มียุงลายเป็นแมลงนำโรค โรคนี้ได้กลายเป็นปัญหาทางสาธารณสุขในหลายประเทศทั่วโลก เนื่องจากโรคได้แพร่กระจายอย่างกว้างขวาง และมีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากใน 30 ปีที่ผ่านมา ซึ่งมากกว่า 100 ประเทศ ที่โรคนี้กลายเป็นโรคประจำถิ่น และโรคนี้ยังคุกคามต่อสุขภาพของประชากรโลกมากกว่าร้อยละ 40 (2,500 ล้านคน)โรคไข้เลือดออกเดงกี่ติดต่อกันได้โดยมียุงลายบ้าน (Aedes aegypti) เป็นแมลงนำโรคที่สำคัญ และในชนบทบางพื้นที่ จะมียุงลายสวน (Aedes albopictus) เป็นแมลงนำโรคร่วมกับยุงลายบ้าน หลังจากได้รับเชื้อจากยุงประมาณ 5-8 วัน (ระยะฟักตัว) ผู้ป่วยจะเริ่มมีอาการของโรค ซึ่งมีความรุนแรงแตกต่างกันได้ ตั้งแต่มีอาการคล้ายไข้เดงกี่ (dengue fever: DF) ไปจนถึงมีอาการรุนแรง (dengue hemorrhagic fever: DHF) และรุนแรงมาก จนถึงช็อกและเสียชีวิต (dengue shock syndrome: DSS) (สำนักระบาดวิทยา, 2562)

ไข้เลือดออก Dengue hemorrhagic fever (DHF) มีความเสี่ยงในการทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนถึงแก่ชีวิต ถูกค้นพบครั้งแรกในปี 1950 เนื่องจากมีการระบาดในประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์ ปัจจุบันไข้เลือดออกเป็นสาเหตุการตายและการนอนโรงพยาบาลในเด็ก โดยในแต่ละปีมีผู้ติดเชื้อจากไวรัสเดงกี่มากถึง 390 ล้านคน และมีประชากรมากกกว่า 40 เปอร์เซ็นต์ทั่วโลก ที่มีความเสี่ยงจะติดเชื้อโรคไข้เลือดออก โดยประเทศที่มีผู้เสียชีวิตด้วยโรคไข้เลือดออกมากที่สุดคือ ประเทศบังกลาเทศและอินเดีย อย่างไรก็ดี องค์การอนามัยโลกหรือ WHO (World Health Organization) ได้ตั้งเป้าว่าจะต้องลดจำนวนผู้เสียชีวิตให้ได้ 50 เปอร์เซ็นต์ ภายในปี 2020 (พ.ศ.2563) (องค์การอนามัยโลก, 2562)

ในประเทศไทยสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในปี พ.ศ. 2562 มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก Dengue fever : DF, Dengue hemorrhagic fever : DHF, Dengue shock syndrome : DSS สะสม

รวม 31,843 ราย เพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ผ่านมา 3,058 ราย อัตราป่วย 48.20 ต่อประชากรแสนคน มีการรายงานจำนวนผู้ป่วยไข้เลือดออกมากกว่าปี พ.ศ. 2561 ณ ช่วงเวลาเดียวกัน 1.6 เท่า ผู้ป่วยเสียชีวิต 48 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.15 การกระจายการเกิดโรคไข้เลือดออกรายภาค พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราป่วยสูงที่สุดเท่ากับ 57.06 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ (53.83) ภาคกลาง (48.19) และภาคเหนือ (28.31) ตามลำดับ ในเขตสุขภาพที่ 9 (จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์) มีจำนวนผู้ป่วย 6,872ราย เสียชีวิต 3 ราย อัตราป่วย 101.65 ต่อประชากรแสนคน อัตราตาย 0.04 ต่อประชากรแสนคน อัตราป่วยตายร้อยละ 0.04 (สำนักระบาดวิทยา, 2562)

จังหวัดบุรีรัมย์ มีจำนวนผู้ป่วย 1,231 ราย เสียชีวิต 1 ราย อัตราป่วย 77.43 ต่อประชากรแสนคน อัตราตาย 0.06 ต่อประชากรแสนคน อัตราป่วยตายร้อยละ0.08 (สำนักระบาดวิทยา, 2562) ในอำเภอชำนิ มีจำนวนผู้ป่วย 38 ราย ในตำบลละลวด มีจำนวนผู้ป่วย 22 ราย (กลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัวและบริการด้านปฐมภูมิ โรงพยาบาลชำนิ อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์, 2562)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปวางแผนการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในประชากร ตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) โดยการสำรวจใช้

เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 3,951 รายกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนกลุ่มอายุ 15-59 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 351 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นบนพื้นฐาน ของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ กรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ส่วนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 3 การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 4 การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 5 การจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 6 การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 7 การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 8 การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก

ผู้วิจัยศึกษาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดย หาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและข้อมูล(Content Validity) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์เพื่อขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านความรอบรู้ด้านสุขภาพ 3 ท่าน นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) ของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) หลังจากปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบและแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการวิจัยเพื่อตรวจสอบพิจารณาอีกครั้ง แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก 30 คน

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้ว ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และครบถ้วนของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลเสร็จสิ้นไปลงรหัส (Coding) หลังจากนั้นก็ป้อนข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากนั้นจึงนำข้อมูลมาสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผู้วิจัยเคารพสิทธิของผู้ร่วมวิจัย จึงได้ส่งคำขอจริยธรรมกับทางวิทยาลัยนครราชสีมาเพื่อขออนุญาตทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบคำถามด้วยความสมัครใจ อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยจนเป็นที่เข้าใจ รวมถึงการเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ ไม่นำไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล และกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามหรือออกจากการวิจัยในระยะใดก็ได้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ และเพศ 69.2 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59-15 มีสถานภาพ 29.3 ปี ร้อยละ 47-34 รองลงมา 33.6 ปี ร้อยละ 59-48 มีอายุระหว่าง 30.8 ชายร้อยละ 43.0 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 23.3 รองลงมาคือโสดร้อยละ 70.7 คู่ ร้อยละ/สมรส มีอาชีพ 28.5 รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละใช้ร้อยละ /รองลงมาคือ พนักงานโรงงาน 61.3 รองลงมาคือ 54.1 บาท ร้อยละ 5,000 ต่ำกว่า และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10.5 บริษัทเอกชนร้อยละ 29.6 บาทร้อยละ 10,000-5,001ตามลำดับ

การศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก

(n=351)

ระดับความรู้ ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้สูง (6-5 คะแนน)	18	5.1
ระดับความรู้ปานกลาง (4-3 คะแนน)	115	32.8
ระดับความรู้ต่ำ 2-0 คะแนน))	218	62.1
ค่าเฉลี่ย= 4.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.18		
น้อย = 0 มาก = 6		

ผลการวิเคราะห์ความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ รองลงมาคือ มีความรู้ 62.1

และมีมี 32.8 งกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลางร้อยละความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้อ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูงร้อยละ ตามลำดับ 5.1

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละ ระดับการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก

(n=351)

ระดับการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพอยู่ในระดับสูง (20-17 คะแนน)	54	15.3
การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง (16-13 คะแนน)	129	36.8
การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพอยู่ในระดับต่ำ 12-0 นคะแน))	168	47.9
ค่าเฉลี่ย= 12.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.89 น้อย = 0 มาก = 20		

การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่มีการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับต่ำร้อยละ 47.9 รองลงมาคือมีการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ และมีการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรค 36.8 ตามลำดับ 15.3 ไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง ร้อยละ

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละ ระดับการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก

(n=351)

ระดับการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญอยู่ในระดับสูง (20-17 คะแนน)	38	10.8
การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญอยู่ในระดับปานกลาง (16-13 คะแนน)	93	26.5
การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญอยู่ในระดับต่ำ 12-0 คะแนน))	220	62.7
ค่าเฉลี่ย= 11.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.02 น้อย = 0 มาก = 20		

การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่อยู่มีการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับต่ำร้อยละ 62.7 รองลงมาคือมีการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 26.5 และมีการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง จำนวน 38 คนร้อยละ 10.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละ ระดับการจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก

(n=351)

ระดับการจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
การจัดการเงื่อนไขของตนเองอยู่ในระดับสูง (36-30 คะแนน)	173	49.3
การจัดการเงื่อนไขของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง (29-23 คะแนน)	119	33.9
การจัดการเงื่อนไขของตนเองอยู่ในระดับต่ำ 22-0 คะแนน))	59	16.8
ค่าเฉลี่ย= 28.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 6.23 น้อย = 9 มาก = 36		

การจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่มีการจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูงร้อยละ 49.3 รองลงมาคือมีการจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 33.9 และมีการจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับต่ำร้อยละ 16.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละ ระดับการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก

(n=351)

ระดับการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	จำนวน	ร้อยละ
การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญอยู่ในระดับสูง (20-17 คะแนน)	27	7.7
การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญอยู่ในระดับปานกลาง (16-13 คะแนน)	97	27.6
การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญอยู่ในระดับต่ำ 12-0 คะแนน))	227	64.7
ค่าเฉลี่ย= 10.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตาฐาน = 4.24 น้อย = 0 มาก = 20		

การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกส่วนใหญ่มีการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับต่ำร้อยละ 64.7 รองลงมาคือมีการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 27.6 และมีการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง ร้อยละ ตามลำดับ 7.7

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละ ระดับการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก

(n=351)

ระดับการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	จำนวน	ร้อยละ
การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง 4 คะแนน))	146	41.6
การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง 3 คะแนน))	33	9.4
การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องอยู่ในระดับต่ำ 2-0 คะแนน))	172	49.0
ค่าเฉลี่ย= 2.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.71 น้อย = 0 มาก = 4	351	100.0

การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่มีการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับต่ำร้อยละ 49 0. รองลงมาคือมีการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ใน

ระดับสูงร้อยละ 41.6 และมีการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 9.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละ ระดับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก

(n=351)

ระดับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก	จำนวน	ร้อยละ
การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง (40-33 นนคะแ)	119	33.9
การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง (32-25 คะแนน)	163	46.4
การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับต่ำ 24-0 คะแนน))	69	19.7
ค่าเฉลี่ย= 10.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.24 น้อย = 0 มาก = 20		

การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ รองลงมาคือมีการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง 46.4 ตามลำดับ 19.7 ะและมีการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับต่ำ ร้อยล 33.9 ร้อยละ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ผลการทดสอบสมมติฐาน กล่าวคือ ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = 0.286, P-value = 0.000)

การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = 0.335, P-value = 0.000)

ทักษะการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = 0.226, P-value = 0.000)

การจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อเสริมสร้างสุขภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = 0.684, P-value = 0.000)

ความรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเพื่อสร้างเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = 0.278, P-value = 0.000)

ทักษะการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ (r = 0.010, P-value = 0.858)

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวป้องกันโรคไข้เลือดออก การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศและการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันต์ธมน สุขกระจ่าง (2559) ได้ทำการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตรับผิดชอบของ รพ.สต บ้านท่าไทร (หมู่ 5-9) ตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา มีความรู้การป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับต่ำ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า มีระดับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46 ระดับสูง ร้อยละ 33.9 และระดับต่ำ ร้อยละ 19.7 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมพูนุช อินทศรี (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ใน

ชุมชนบ้านคลองบางนา ตำบลศีรษะจระเข้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ ทักษะการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ การจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อเสริมสร้างสุขภาพและความรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิตา กุณราชา (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีระดับความสัมพันธ์พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และความตั้งใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำการฝึกอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก จะเป็นการป้องกันโรค ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านองค์ความรู้ต่อการรับรู้ที่จะป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่งผลต่อการจัดการให้เกิดการปฏิบัติตนเองให้ห่างไกลจากโรคไข้เลือดออก และสามารถช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำ และเป็นผู้นำในการรณรงค์ ป้องกันโรคไข้เลือดออกกับกลุ่มประชาชนได้อีกด้วย

1.2 ควรมีการจัดรูปแบบการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ควรสอดแทรกเนื้อหา เพื่อป้องกันความเสี่ยงในการเกิดโรคไข้เลือดออกในคาบกิจกรรม หรือคาบแนะแนวได้อย่างกลมกลืน เพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ทัศนคติต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคไข้เลือดออก

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

2.2 การศึกษาเรื่อง ความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยศึกษาเฉพาะประชาชนกลุ่มอายุ ปี 59-15 ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลละลวด อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ เท่านั้น ดังนั้น คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการทำ

การวิจัยอีกครั้งหนึ่งในลักษณะนี้และหากได้มีการทำวิจัยขยายไปสู่ประชาชนในระดับอำเภออื่นๆ ในจังหวัดอื่น ๆ หรือภูมิภาคอื่นๆ ในลักษณะหลากหลายกว่าเดิม งานวิจัยจะมีความสมบูรณ์และจะทำให้หาผลสรุปได้ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติและปรับใช้เพื่อพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2559). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพแห่งชาติ ภายใต้แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 (ฉบับแนะนำ)**. กรุงเทพฯ : อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์.

(2562). “สถานการณ์ไข้เลือดออกประเทศไทย สัปดาห์ที่ 28 ปี 2562.” ได้จาก https://ddc.moph.go.th/th/site/newsview/view/696. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2562.

กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2556). **แนวทางการดำเนินงานปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพระดับจังหวัด**. กรุงเทพฯ : นิวธรรมดาการพิมพ์. (2559ก).

กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). **การเสริมสร้างและประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มเด็กและเยาวชน (อายุ 7-14 ปี) กลุ่มประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป. กรุงเทพฯ : นิวธรรมดาการพิมพ์.**

กันต์ธมน สุขกระจ่าง. (2559). **“ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตรับผิดชอบ ของ รพ.สต บ้านท่าไทร (หมู่ 5 - 9) ตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลาการ.”** การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ, 7/2559 : 1-8.

โกเบออนไลน์ดอทคอม. (2557). “การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.” ได้จาก http://kalawatblog.blogspot.com/2014/06/pspp_23.html. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2562

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. (2559). **“พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเทพนิมิต จังหวัดจันทบุรี.”** วารสารสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 1 : 63-68.

ชมพูนุช อินทศรี. (2560). **“ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในชุมชนบ้านคลองบางนา ตำบลศีรษะจระเข้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ.”** 44 ว. วิทย. เทคโน. หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 3 : 43-51.

นันทิตา กุณราชา. (2560). **“ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย.”** นิพนธ์ต้นฉบับ, 9/2560 : 91-103.

ปุญญพัฒน์ ไชยเมล์. (2557**). วิธีการวิจัยทางสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ : กองจัดการวารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พงษ์เดช สารการ. (2561). **วิทยาการระบาดและชีวสถิติ.** ขอนแก่น : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มารยาท โยทองยศ. "**การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย.**" ได้จาก www.fsh.mi.th/km/wp-content/uploads/2014/04/resch.pdf. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2562.

ยุวดี รอดจากภัย. (2561). **การส่งเสริมสุขภาพ และความรอบรู้ด้านสุขภาพ.** กรุงเทพฯ : เก็ทกู๊ดครีเอชั่น.

วิภารักษ์ บุญมาก. (2560**). โรคไข้เลือดออก (Dengue Hemorrhagic Fever).** ได้จาก https://www.pharmacy.mahidol.ac.th. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2562.

สำนักระบาดวิทยา. (2562). **"ไข้เลือดออก."** ได้จาก www.boe.moph.go.th/fact/Dengue_ Haemorrhagic_Fever.htm. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2562.

สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค. (2558). **คู่มือวิชาการโรคติดเชื้อเดงกีและโรคไข้เลือดออกเดงกีด้านการแพทย์และสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ : อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์.

Chiu-Jung Chang. (2018). "**Epidemiological, clinical and climatic characteristics of dengue fever in Kaohsiung City, Taiwan with implication for prevention and control.**" ได้จาก https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0190637. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2562.

Harapan Harapan. (2016). "**Community Willingness to Participate in a Dengue Study in Aceh Province, Indonesia.**" ได้จาก https://journals.plos.org/ สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2562

Jehangir Khan. (2018). "**The changing epidemiological pattern of Dengue in Swat, Khyber Pakhtunkhwa.**" ได้จาก https://journals.plos.org/plosone/article?id =10.1371/journal.pone.0195706. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2562.

Rafdzah Zaki. (2019). "**Public perception and attitude towards dengue prevention activity and response to dengue early warning in Malaysia.**" ได้จาก https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0212497. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2562.

World Health Organization. (2019). "**Dengue and severe dengue.**" ได้จาก https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/dengue-and-severe-dengue. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2562

ผลการฝึกพลัยโอเมตริกที่ส่งผลต่อสมรรถภาพทางด้านความคล่องแคล่วว่องไว ในนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยนครราชสีมา

Effect of Plyometric Training on Agility in Nakhonratchasima College Football Player

ธนาคาร เสถียรพูนสุข[1], วัชรากร หวังหุ้นกลาง[2], เอกอำนาจ เรืองศรี[3],
อภิวัฒน์ วงษ์มี[4], ชาติชาย เทียนทอง[5], ณัฐวุฒิ แสนภักดี[6]
Thanakarn Satianpoonsook[1], Watcharakorn wanghunklang[2], Ekumnat ruengsri[3]
Apiwat wongmee[4], Chatchai thianthong[5], Nattawur sanpakdee[6]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลการฝึกพลัยโอเมตริก ที่มีต่อความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาฟุตบอลวิทยาลัยนครราชสีมา เพศชาย อายุระหว่าง 19-23 ปี จานวน20 คน และทาการสุ่มเข้ากลุ่มแบบสมบูรณ์ (Random assignment) เพื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คนโดยกลุ่มทดลองทำการฝึกโปรแกรมพลัยโอเมตริก 8 สัปดาห์ เก็บข้อมูลก่อนและหลังการฝึก ทำการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวด้วยวิธีการทดสอบแบบ อิลลินอยส์ (Illinois Agility run test) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างด้วยค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ศึกษาก่อนและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ด้วยสถิติ Dependent sample t-test และ Independent sample t-testกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความคล่องแคล่วกลุ่มทดลองก่อนการฝึก มีเวลาเฉลี่ย 17.224 ± 0.293 วินาที และหลังการฝึก มีเวลาเฉลี่ย 16.333 ± 0.399 วินาที มีความแตกต่างกัน และความคล่องแคล่วของกลุ่มควบคุมก่อนการฝึก มีเวลาเฉลี่ย 17.422 ± 0.239 วินาที และหลังการฝึก มีเวลาเฉลี่ย 17.056 ± 0.287 วินาที มีความแตกต่างกัน (ประเมินจากการคำนวณหาค่าการทดสอบความคล่องแคล่วแบบ

[1] อาจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา thanakarn@nmc.ac.th. 083-0351568

[2] อาจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา watcharakorn.wang@gmail.com. 083-9515369

[3] อาจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ekumnat130305@gmail.com. 098-0974662

[4] นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

[5] นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

[6] นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

อิลลินอยท์ หลังจากการฝึก 8 สัปดาห์) กลุ่มทดลองมีเวลาเฉลี่ย 16.333 ± 0.399 วินาที กับกลุ่มควบคุม มีเวลาเฉลี่ย 17.056 ± 0.287 วินาที มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การฝึกพลัยโอเมตริก, ความคล่องแคล่วว่องไว, นักกีฬาฟุตบอลวิทยาลัยนครราชสีมา

Abstract

This research aims to study plyometric training results on speed and agility in college footballers Nakhon Ratchasima 20 males aged 19-23 years and randomly assigned to two groups, namely 10 subjects, 10 people in the experimental group and 10 people in the control group. The experimental group performed an 8-week plyometric program. Data collected before and after the training. Performed a fluency test with the Illinois Test Method. (Illinois Agility run test) The data were analyzed and compared the differences with the mean values of the studied variables before and after the 8th week of training with statistics. Dependent sample t-test and independent sample t-test set statistical significance at the .05 level.

In this research, it was found that the fluency of the experimental group before training had a mean time of 17.224 ± 0.293 seconds, and after training had a mean time of 16.333 ± 0.399 seconds were different. The control group's fluency before training was 17.422 ± 0.239 seconds, and after the training was 17.056 ± 0.287 seconds were different. (Evaluated from the calculation of the Illinois fluency test, after 8 weeks of training), the experimental group had a mean time of 16.333 ± 0.399 seconds. The mean time was 17.056 ± 0.287 seconds.

Keywords: Plyometric, Agility, Nakhonratchasima College Football Players.

บทนำ

กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่มีคนผู้นิยมเล่นและชมการแข่งขันมากที่สุดปัจจุบันจัดได้ว่าเป็นกีฬามหาชนไปแล้ว ทำให้ผู้ฝึกสอนหรือโค้ชต้องศึกษาค้นคว้าหาวิธีการฝึกต่างๆ เพื่อให้นักกีฬาของตนเองมีความพร้อมทางด้านทักษะ และสมรรถภาพทางร่างกาย เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะในการแข่งขัน กีฬาฟุตบอลไม่ได้ใช้ทักษะในการเล่นเพียงอย่างเดียว ยังมีองค์ประกอบของสรรถภาพทางร่างกายเข้ามาประกอบด้วย เช่น ความเร็ว (Speed) ความคล่องแคล่วว่องไว (Agility) ความอดทน (Endurance) ความแข็งแรง (Strength) ความอ่อนตัว (Flexibility) และความอดทนของระบบหายใจและระบบไหลเวียนเลือด สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบในการเล่นฟุตบอลทั้งสิ้น ปัจจุบันนี้กีฬาฟุตบอลได้พัฒนาขึ้นมามาก เพราะมีวิทยาศาสตร์การกีฬาเข้ามาช่วยในทางด้านสมรรถภาพทางร่างกาย จะเห็นได้ว่าการแข่งขันฟุตบอลในปัจจุบันการเล่นจะเร็วกว่าในอดีตที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นการวิ่งหรือการใช้ทักษะต่างๆในเกมการแข่งขัน ความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของกีฬาฟุตบอลที่สำคัญในการเล่นและการแข่งขันถ้านักฟุตบอลมีความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว เพิ่มขึ้นนั่นหมายถึงความสามารถของนักฟุตบอลก็จะพัฒนาขีดความสามารถ มากขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและเคลื่อนที่หาช่องว่างอยู่ตลอดเวลา มีความแม่นยำในการ รับ – ส่ง การเลี้ยงบอล การพาบอล การสกัดกั้น การป้องกัน การยิงประตูรวมไปถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมทีมอย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวโดยเฉพาะความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวในการเคลื่อนที่ของนักฟุตบอล จากผู้วิจัยเองเป็นผู้ฝึกสอนพบว่านักฟุตบอลในทีมที่มีความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวไม่มากเท่าที่ควร และนักฟุตบอลบางคนมีความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวแต่ยังขาดทักษะในการเล่นฟุตบอล เพราะไม่ได้ฝึกมาตั้งแต่ในวัยเด็กและวิธีการฝึกที่ถูกต้องตามขั้นตอนหรืออาจจะไม่รู้จุดมุ่งหมายในการฝึก ทำให้บางครั้งเวลาฝึกไม่เต็มที่กับการฝึกและจากการสังเกตในการฝึกซ้อมของแต่ละวันคลุกคลีอยู่กับนักกีฬาในทีมรวมถึงประสบการณ์ในการแข่งขันที่ผ่านมา ทำให้มองเห็นปัญหาที่จะต้องแก้ไขของทีมและตัวของนักฟุตบอลเองคือ ความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวควรจะพัฒนาขีดความสามารถให้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ดังที่ เจริญ กระบวนรัตน์ (2538:77) กล่าวไว้ว่าการฝึกเสริมความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวจุดมุ่งหมายสำคัญของการฝึก เพื่อกระตุ้นให้กับนักกีฬาแต่ละบุคคลพยายามเพิ่มอัตราความเร็วในการก้าวเท้าและความยาวของช่วงก้าวในการวิ่งมากกว่าปกติ เป็นการบังคับให้นักกีฬาต้องใช้ความพยายามเพิ่มความเร็วสูงขึ้นกว่าที่เคยฝึกซ้อม หรือปฏิบัติอยู่โดยทั่วไปในช่วงระยะเวลาหรือระยะทางสั้นๆ ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาในการฝึกซ้อมว่าต้องมีจุดมุ่งหมายในการซ้อมให้แก่นักกีฬาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักกีฬาเอง การที่จะมีความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวนั้น องค์ประกอบ

สำคัญคือ ความแข็งแรงและพลังหรือกำลัง (Power) พลัง หมายถึง ความสามารถที่จะใช้แรงให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นความสามารถของกล้ามเนื้อและความเร็วในการหัดตัวของกล้ามเนื้อของเส้นใยกล้ามเนื้อ

ความคล่องแคล่วว่องไว (Agility) มีความสำคัญและจำเป็นที่นักกีฬาควรได้รับการฝึกให้เกิดการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไว (วิศาล ไหมวิจิตร. 2549:17) กล่าวว่า หลักในการฝึกเพื่อเป็นพื้นฐานของความคล่องแคล่วว่องไวต้องอาศัยความสามารถพื้นฐาน ได้แก่ ปฏิกิริยาที่รวดเร็วและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ การทำงานร่วมกันของกล้ามเนื้อความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อกับระบบประสาทการเคลื่อนไหวด้วยความเร็วสูง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญในการแข่งขันฟุตบอลต้องมีการเปลี่ยนตำแหน่งหรือทิศทางของการเคลื่อนที่ของร่างกาย การออกตัวได้เร็วหรือหยุดได้เร็วซึ่งต้องฝึกการเคลื่อนไหวนั้นๆอย่างถูกต้อง ติดต่อกันหลายๆครั้งและความเร็วสูงสุดโดยไม่เหนื่อยล้า

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมวิธีการฝึกแบบพลัยโอเมตริก และวิธีการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวไว้ด้วยกัน และเป็นวิธีการฝึกแบบผสมผสานกันทั้งสองแบบฝึกเข้าด้วยกัน คือ การฝึกกล้ามเนื้อด้วยวิธีฝึกแบบพลัยโอเมตริกแล้วตามด้วยการฝึกความคล่องแคล่วว่องไว โดยเอารูปแบบของการฝึกกำลัง พลังกล้ามเนื้อ มาผสมผสานกับการฝึกความคล่องแคล่วว่องไว เพื่อให้นำไปสู่ความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวของนักฟุตบอล จากความสำคัญที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่ทำให้นักกีฬาฟุตบอลประสบผลสำเร็จนั้น ต้องอาศัยความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ พลังของกล้ามเนื้อ จากการศึกษาเอกสารและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักกีฬาฟุตบอลวิทยาลัยนครราชสีมา ยังขาดโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางด้านความคล่องแคล่วที่เหมาะ ผู้วิจัยจึงทำโปรแกรมการฝึกครั้งนี้ เพื่อทำให้นักกีฬาฟุตบอลได้รับการฝึกและทำให้มีการพัฒนาสมรรถภาพมากขึ้น สามารถนาไปใช้ร่วมกับโปรแกร มการฝึกซ้อมปกติและนำผลของการศึกษาค้นคว้าวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการฝึกซ้อมทางด้านความเร็วและความคล่องแคล่วกับกีฬาชนิดอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกซ้อมสู่การประสบผลสำเร็จในการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาผลของการฝึกแบบพลัยโอเมตริกที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวของนักฟุตบอลวิทยาลัยนครราชสีมา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสมรรถภาพทางกาย ที่ส่งผลต่อความเร็วและความคล่องแคล่วของนักกีฬาฟุตบอล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สมรรถภาพทางกายของนักฟุตบอล
2. ความคล่องแคล่ว
3. การสร้างพลังงานของกีฬาฟุตบอล
4. การฝึกแบบพลัยโอเมตริก

สมรรถภาพทางกายของนักฟุตบอล

สมรรถภาพทางกายเป็นปัจจัยที่สำคัญของการฝึกกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ เป็นการเสริมสร้างความพร้อมทางด้านร่างกายแก่นักกีฬา ทำให้ร่างกายนักกีฬามีความพร้อมที่จะทำการฝึกซ้อมหรือแข่งขัน นักกีฬาจะแสดงความสามารถเป็นยอดนักกีฬาได้นั้น ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางกายโดยเฉพาะนักกีฬาฟุตบอลที่ต้องใช้เทคนิคในการแข่งขันอย่างมาก เพราะผลการแข่งขันจะขึ้นอยู่กับการมีสมรรถภาพที่ดี และจะช่วยให้นักกีฬาผู้นั้นสามารถปฏิบัติตามเทคนิคที่ได้รับการฝึกมาอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ การที่จะทาให้ร่างกายมีสมรรถภาพดีนั้นขึ้นอยู่กับโปรแกรมการฝึกซ้อมที่สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

การฝึกสมรรถภาพทางกายในนักกีฬาฟุตบอลสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความ สำคัญของการแข่งขันแต่ละรายการว่า ต้องการเน้นรูปแบบการเล่นหรือสมรรถภาพทางกายด้านใดให้กับนัก กีฬาโดยเฉพาะความโดดเด่นและนำไปสู่ระบบการเล่นที่ได้เตรียมการหรือวางแผนไว้ สำหรับการฝึกซ้อมในกีฬาฟุตบอลสามารถแบ่งการฝึกซ้อมออกได้เป็น 4 ส่วน คือ

1. การฝึกซ้อมทางด้านเทคนิค (Technical training) 2. การฝึกซ้อมทางด้านแทคติค (Tactical training) 3. การฝึกทางด้านจิตใจ/ การปรับตัวภายในทีม (Psychological/ social) 4. การฝึกสมรรถภาพทางกาย (Fitness training)

จุดมุ่งหมายสำคัญของการฝึกสมรรถภาพทางกายในนักกีฬาฟุตบอล คือ เพื่อต้องการให้นักฟุตบอลสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ด้วยความมั่นใจว่า จะสามารถใช้เทคนิคทักษะได้อย่างเต็มความสามารถตลอดเกมการแข่งขันแต่ละครั้ง และตลอดรายการแข่งขันแต่ละรายการ (เจริญ กระบวนรัตน์, 2547)

การฝึกสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอล

1. การฝึกความแข็งแรง (Strength training) 2. การฝึกความอดทนกล้ามเนื้อ (Muscle endurance training) 3. การฝึกความเร็ว (Speed training) 4. การฝึกความคล่องตัว (Agility training) 5. การฝึกความอ่อนตัว (Flexibility training) 6. การฝึกความอดทนระบบไหลเวียนโลหิต (Cardiovascular Endurance training)

จากการศึกษา พบว่า สมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอลมีความสำคัญต่อการปฏิบัติทักษะและเป็นส่วนสำคัญต่อผลการแข่งขันในแต่ละครั้ง นักกีฬาจะต้องพัฒนาสมรรถภาพทางกายให้ดีอยู่เสมอ เนื่องจากกีฬาฟุตบอลต้องเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลาและต้องใช้ความเร็วในการวิ่งการเปลี่ยนจังหวะและทิศทางการเคลื่อนไหว ถ้านักกีฬาที่มีสมรรถภาพที่ดี ก็จะสามารถปฏิบัติทักษะด้านความเร็วและความคล่องแคล่วได้ดีและยืนระยะในการเล่นนานๆ ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยคิดว่าในกีฬาฟุตบอลนอกจากฝึกพื้นฐานที่ดีแล้วควรต้องฝึกความเร็วและความคล่องแคล่ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มความสามารถของนักกีฬาและความสามารถโดยรวมของทีมได้

การสร้างพลังงานของกีฬาฟุตบอล

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของกีฬาฟุตบอลกับพลังงานที่ใช้ (Fox, Bowers & Foss, 1993)

ชนิดกีฬา	ร้อยละที่ได้รับพลังงานจากรูปแบบการให้พลังงานต่าง ๆ		
	ATP-PC กับ LA	LA กับ O2	O2
ฟุตบอล	50	20	30

จากตารางแสดงให้เห็นว่า กีฬาฟุตบอล ส่วนใหญ่ใช้พลังงานแบบ Anaerobic ซึ่งจำเป็นต่อการวิ่งระยะสั้น ๆ ตลอดทั้งการแข่งขัน และต้องใช้พลังงานแบบ Aerobic เพื่อทนต่อระบบการหายใจและไหลเวียนเลือดในช่วงท้ายของการเล่นฟุตบอลที่ต้องใช้เวลานาน

ระบบพลังงานที่ใช้ในการทำงานของนักกีฬาฟุตบอล

ปัจจุบันกีฬาฟุตบอล จาเป็นต้องมีระบบพลังงานที่ใช้ในระหว่างการแข่งขันที่มีความหนักสูงและใช้เวลานาน ตามที่ Fleck and Kraemer (1987) ได้รายงานว่า แหล่งพลังของกล้ามเนื้อที่ต้องใช้ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. แหล่งพลังงานเอทีพี-พีซี (ATP-PC Energy source)
2. แหล่งพลังงานกรดแลคติก (Lactic acid energy source)
3. แหล่งพลังงานออกซิเจน (Oxygen energy source)

ระบบพลังงานของนักกีฬาฟุตบอลจึงนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากต่อการฝึกซ้อมและการแข่งขันแต่ละครั้ง นักฟุตบอลที่ดีจะต้องมีระบบพลังงานพร้อมทั้ง 2 ระบบ คือ Anaerobic ที่จะต้องใช้ในการวิ่งระยะสั้น ๆ การเคลื่อนที่เปลี่ยนทิศทางและการกระโดดระหว่างการแข่งขันและ Aerobic ที่จะต้องใช้ในการแข่งนาน ๆ ของฟุตบอล การพักฟื้นสภาพ เพื่อให้การปฏิบัติทักษะมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และยังส่งผลให้สมรรถภาพทางกายทำงานได้อย่างสมบูรณ์ตลอดการแข่งขัน

ความคล่องแคล่ว (Agility)

พิชิต ภูติจันทร์ (2547) กล่าวว่า ความคล่องตัว คือ การแสดงความสามารถของความเร็วและความอ่อนตัวอีกทั้งยังเกี่ยวกับเรื่องความแม่นยำในการเคลื่อนไหว

จีรนันท์ โพธิ์เจริญ (2549, หน้า 17) กล่าวไว้ว่า ความคล่องตัวมีความสำคัญและเป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเล่นกีฬา เพราะกีฬาทุกประเภทต้องอาศัยการเคลื่อนไหวของร่างกาย การเปลี่ยนทิศทาง และการเปลี่ยนตำแหน่งอย่างเร็ว

สมรรถภาพของนักกีฬาในปัจจุบันนี้ มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มระดับของความคล่องแคล่วว่องไว เพื่อให้ประสบความสำเร็จทางสมรรถภาพทางร่างกาย โดยมีความสัมพันธ์กันในทางตรงระหว่างการปรับปรุงความคล่องแคล่วว่องไว และการพัฒนาของเวลา (Time) จังหวะ (Rhythm) และการเคลื่อนไหวทางการกีฬา (Costello & Kreis, 1993) แต่สิ่งสำคัญในการปรับปรุงความคล่องแคล่วว่องไวก็คือการสูญเสียความเร็วที่น้อยที่สุด เมื่อมีการเปลี่ยนจุดศูนย์ถ่วงของร่างกาย การฝึกปฏิบัตินั้นต้องการการเปลี่ยนทิศทางที่รวดเร็ว โดยมีการเคลื่อนที่ไปข้างหน้า (Forward) ถอยหลัง (Backward) ในแนวดิ่ง (Vertically) และทางด้านข้าง (Laterally) จะช่วยให้นักกีฬาพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไวได้ดีเท่ากับการฝึกการทางานประสานกันของประสาทและกล้ามเนื้อ โดยจะทำให้การเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนไหวนั้นทาได้อย่างรวดเร็วมากขึ้นกว่าเดิม (Brittenham, 1996)

การฝึกความคล่องแคล่วว่องไว ควรมีการปฏิบัติด้วยความหนักสูงสุด โดยมีระยะเวลาในการพักที่สมบูรณ์ระหว่างการฝึกนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าช่วงเวลาการฟื้นตัวสั้นอาจส่งผลเป็นการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไวและความอดทนได้ การมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา กำลังและความแข็งแรงในการตอบสนองนั้นจะเป็นสิ่งหลักที่ช่วยเพิ่มสมรรถภาพด้านความคล่องแคล่วว่องไวได้ (Young & Farrow, 2006)

ยูโสบ ดำเต๊ะ (2554) ผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อความคล่องตัวในนักกีฬาฟุตบอลได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคล่องตัวของนักกีฬาฟุตบอลระหว่างกลุ่มที่ทำการฝึกด้วยโปรแกรมพลัยโอเมตริกร่วมกับโปรแกรมฝึกปกติ กับกลุ่มที่ทำการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกปกติอย่างเดียวกลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาฟุตบอลชายของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ผลการวิจัยพบว่าความคล่องตัวใน

นักกีฬาฟุตบอลของกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมพลัยโอเมตริกร่วมกับโปรแกรมฝึกปกติสูงกว่าความคล่องตัวในนักกีฬาฟุตบอลของกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมปกติเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า การฝึกโดยใช้โปรแกรมพลัยโอเมตริก ทาให้นักฟุตบอลมีความคล่องตัวสูงขึ้น

การฝึกพลัยโอเมตริก (Plyometric trainning)

Chu and Plummer (1984) แนะนำว่า การฝึกแบบพลัยโอเมตริก ช่วยพัฒนาระบบประสาทและกล้ามเนื้อ นั่นคือ พลัยโอเมตริก กระทำเหมือนเครื่องมือหรือสื่อของการฝึกระบบประสาท และกล้ามเนื้อเพื่อใช้ตอบโต้อย่างเร็วและอย่างแรงระหว่างการยืดกับการหดของการกระทำนั้น ๆ การหดตัวแบบสั้นเข้าอย่างมีประสิทธิภาพในการออกกำลังกายแบบพลัยโอเมตริก (Plyometric) นำไปสู่การทำงานร่วมกันแบบพร้อม ๆ กัน

ของหน่วยยนต์ และการรวมตัวกันทำงานของหน่วยยนต์ใหญ่ขึ้นได้ง่ายขึ้นอีกด้วย โดยผ่านไมโอเทติครีเฟล็กซ์ (Myotatic reflex) ผลลัพธ์ของการฝึกพลัยโอเมตริก อาจเพิ่มแรงเช่นเดียวกับการเพิ่มความเร็วและการเพิ่มความเร็วกับความแข็งแรง ก็คือพลังระเบิดของกล้ามเนื้อ

สนธยา สีละมาด (2547) ได้สรุปการฝึกซ้อมแบบพลัยโอเมตริกไว้ว่า

1. กล้ามเนื้อจะหดตัวอย่างเต็มแรง และรวดเร็วถ้ามีการยืดยาวออกก่อน 2. การยืดยาวออกก่อนอย่างรวดเร็วจะทำให้มีการหดสั้นเข้าอย่างเต็มกำลัง 3. สำหรับการปฏิบัติการออกกำลังกายแบบพลัยโอเมตริกการเรียนรู้เทคนิคที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ 4. การลงสู่พื้นในการทำให้กล้ามเนื้อมีการยืดยาวออกก่อนสิ่งสำคัญต้องแน่ใจว่านักกีฬามีการงอขา (แขน) 5. การหดตัวสั้นเข้าควรเกิดขึ้นทันทีหลังจากมีการยืดยาวออก 6. การเคลื่อนไหวจากระยะยืดยาวออกควรราบเรียบต่อเนื่อง รวดเร็วเท่าที่จะเป็นไปได้ 7. การฝึกซ้อมแบบพลัยโอเมตริกจะเป็นผลให้มีการถ่ายโยงความแข็งไปสู่พลังระเบิด (Explosive power)

Thomas et al. (2009) ได้ศึกษาผลของการฝึกพลัยโอเมตริกสองเทคนิคที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาฟุตบอลระดับเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกพลัยโอเมตริกสองเทคนิคที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาฟุตบอลระดับเยาวชน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักนัดกีฬาฟุตบอลเพศชายจากสถาบันฟุตบอลกึ่ง อาชีพ จำนวน 12 ราย = อายุ)17.3 ± 0.4 ปี, ส่วนสูง =177.9 ± 5.1 เซนติเมตร, น้ำหนัก =68.7 ± 5.6 กิโลกรัม แบ่งกลุ่มตัวอย่าง (2กลุ่ม โดยการสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่ม คือ กลุ่มที่ฝึกเด็ฟธ์จั้มพ์ และกลุ่มที่ ฝึกเคาน์เตอร์มูฟเม้นจั้มพ์ ทำการฝึกพลัยโอเมตริกเป็นเวลา 6 สัปดาห์ๆ ละ 2วัน กลุ่มตัวอย่างที่ทำการทดสอบเด็ฟธ์จั้มพ์ ให้ทำการทดสอบอย่างเต็มความสามารถ และลดระยะเวลาของเท้าที่สัมผัสพื้น น้อยที่สุด และกลุ่มตัวอย่างที่ทำการทดสอบเคาน์เตอร์มูฟเม้นท์จั้มพ์ ให้เริ่มต้นในตำแหน่งท่ายืน ซึ่ง ทำให้การ

ทดสอบการกระโดดโดยใช้ความสูงสุด ภายหลังจากการฝึกพบวา ทั้งสองกลุ่มมี ประสิทธิภาพของการกระโดดแนวดิ่ง ($p<0.05$) ความคล่องแคล่วว่องไวเพิ่มขึ้น ($p<0.05$) และประสิทธิภาพของการวิงสปริ้นท์ไม่เปลี่ยนแปลง ($p<0.05$) ซึ่งไม่มีความแตกต่างระหวางกลุ่มทดลอง($p<0.05$) จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สรุปว่า ทั้งกลุ่มที่ฝึกพลัยโอเมตริกแบบเด็ฟธ์จั้มพ์ และแบบเคาน์เตอร์มูฟเม้นท์จั้มพ์ สามารถส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพด้านพลังและความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตบอลระดับเยาวชนได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นนักกีฬาฟุตบอลชายทีมวิทยาลัยนครราชสีมา ที่มีอายุระหว่าง 19 - 23 ปี จำนวน 20 คน ได้มาจากการสุ่มเข้ากลุ่มแบบสมบูรณ์)Random assignment) เพื่อแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน

เกณฑ์การคัดเข้า

-นักกีฬาฟุตบอลชายอายุ 19 – 23 ปี

-เป็นนักกีฬาฟุตบอลชายที่มีทุนกีฬาของสโมสรฟุตบอลวิทยาลัยนครราชสีมา

-เป็นนักกีฬาที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและไม่มีอาการบาดเจ็บ

-มีความเข้าใจและยินดีเข้ารับการฝึก

เกณฑ์การคัดออก

-มีอาการบาดเจ็บจนไม่สามารถฝึกต่อได้

-นักกีฬาที่ได้รับการบาดเจ็บระหว่างการฝึกซ้อมและไม่สามารถเข้ารับการฝึกได้เกิน 3 ครั้ง

-ไม่สามารถทำตามโปรแกรมการฝึกทั้งหมดของการวิจัยครั้งนี้ได้

เครื่องมือในการวิจัย

1. โปรแกรมฝึกพลัยโอเมตริก 8 สัปดาห์

2. แบบทดสอบวัดความคล่องแคล่ว ด้วยวิธีทดสอบอิลลินอยส์เทส (Illinois Agility run test) (Getchell, 1979) ใช้หน่วยวัดเป็นวินาที

อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

อุปกรณ์และสถานที่ ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1. พื้นที่บริเวณสนามฟุตบอล 2. นาฬิกาจับเวลา 3. กรวย 4. ใบบันทึกผล

ขั้นตอนในการทำวิจัย

1. ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำวิจัยให้ผู้ช่วยทาวิจัยทราบ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยและขอความร่วมมือในการกรอกรายละเอียดของงานวิจัย

2. ติดต่อสถานที่ในการเก็บข้อมูล จัดเตรียมอุปกรณ์ กำหนดวันเวลา สถานที่ในการเก็บข้อมูล

3. เตรียมกลุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการดังนี้

3.1 ปฐมนิเทศกลุ่มตัวอย่างให้ทราบเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย และวิธีการฝึกตลอดจนปฏิทินการฝึก

3.2 นำนักกีฬาเหยียดยืดกล้ามเนื้อและอบอุ่นร่างกาย 10-15 นาที ก่อนการฝึก

3.3 แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ด้วยวิธีการจัดกลุ่มแบบสมบูรณ์ (Random assignment) คือ กลุ่มที่ฝึกซ้อมกีฬาฟุตบอลตามปกติ (นักกีฬากลุ่มควบคุม) จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับการซ้อมฟุตบอลปกติ (นักกีฬากลุ่มทดลอง) จำนวน 10 คน

3.4 ทดสอบก่อนการฝึก (Pre-test) โดยการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว แล้วทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม

4. ให้กลุ่มตัวอย่างทำการฝึกตามโปรแกรมจำนวน 8 สัปดาห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 นักกีฬากลุ่มควบคุม เข้ารับการฝึกเล่นฟุตบอลปกติ ในวันจันทร์-ศุกร์รวม 5 วัน วันละ 60 นาที ในช่วงเวลา 16.30-17.30 น.

4.2 นักกีฬากลุ่มทดลอง เข้ารับการฝึกพลัยโอเมตริก 8 สัปดาห์

5. ทดสอบหลังการฝึก (Post-test) โดยการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว อิลลินอยส์เทส (Illinois Agility run test)

6. นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในงานวิจัย

1. คำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของเวลาในการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของเวลาในการทดสอบความคล่องแคล่วภายในกลุ่มก่อนการฝึกกับหลังการฝึก สัปดาห์ที่ 8 โดยวิเคราะห์สถิติ t-test แบบ Dependent sample

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของเวลาในการทดสอบความคล่องแคล่ว หลังการฝึกระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง สัปดาห์ที่ 8 โดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent sample

4. กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1.ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยนครราชสีมา 20 คน การศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่า มีอายุ เฉลี่ย 21 ± 0.68 ปี โดยแบ่ง ออกเป็นกลุ่มทดลอง มีอายุเฉลี่ย 21 ± 0.63 ปี และกลุ่มควบคุม มีอายุเฉลี่ย 21 ± 0.73 ปี

2. ข้อมูลการวิเคราะห์ผลการวิจัยตามสมมติฐาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว ก่อนและหลังการทดลองของนักกีฬาฟุตบอล เปรียบเทียบเพื่อศึกษาเมื่อสิ้นสุดการ ทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการวิจัย พบว่า ความคล่องแคล่วกลุ่มทดลองก่อนการฝึก มีเวลาเฉลี่ย 17.224 ± 0.293 วินาที และหลังการฝึก มีเวลาเฉลี่ย 16.333 ± 0.399 วินาที มีความแตกต่างกัน และความคล่องแคล่วของกลุ่มควบคุมก่อนการฝึก มีเวลาเฉลี่ย 17.422 ± 0.239 วินาที และหลังการฝึก มีเวลาเฉลี่ย 17.056 ± 0.287 วินาที มีความแตกต่างกัน (ประเมินจากการคำนวณหาค่าการทดสอบความคล่องแคล่วแบบอิลลินอยท์หลังจากการฝึก 8 สัปดาห์) กลุ่มทดลองมีเวลาเฉลี่ย 16.333 ± 0.399 วินาที กับกลุ่มควบคุม มีเวลาเฉลี่ย 17.056 ± 0.287 วินาที มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไวของกลุ่มทดลอง (ก่อนและหลังการฝึก)

ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p
ความคล่องแคล่ว (วินาที)	ก่อนการทดลอง	17.224	.3660	14.555	.000*
	หลังการทดลอง	16.333	.4124		

p ≤ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคล่องแคล่วว่องไว ของกลุ่มทดลองก่อนการฝึกและหลังการฝึกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคล่องแคล่วว่องไวของกลุ่มควบคุม (ก่อนและหลังการฝึก)

ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p
ความคล่องแคล่ว (วินาที)	ก่อนการทดลอง	17.422	3876.	9.548	.000*
	หลังการทดลอง	17.056	4751.		

p ≤ .05

จากตารางที่ พบว่า 3 ความคล่องแคล่วของกลุ่มควบคุม ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไวของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (หลังการฝึก)

ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p
ความคล่องแคล่ว (วินาที)	กลุ่มทดลอง	16.333	0.312	-7.379	.000*
	กลุ่มควบคุม	17.056	0.255		

p ≤ .05

จากตารางที่ พบว่า 4 ความคล่องแคล่ว ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากข้อมูลที่ปรากฏ ทำให้สามารถสรุปได้ว่า โปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาฟุตบอล วันต่อ 5 สัปดาห์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นของกลุ่มทดลองและการฝึกซ้อม 8

สัปดาห์ของกลุ่มควบคุม สามารถเพิ่มสมรรถภาพทางกายทางด้านความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตบอลได้ เมื่อเปรียบหลังการฝึก บว่า กลุ่มทดลองมีการพัฒนาสมรรถภาพทางด้านความสัปดาห์ พ 8 คล่องแคล่วว่องไวมากกว่ากลุ่มควบคุม

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความคล่องแคล่วว่องไงของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีความแตกต่างกัน จากผลของการใช้โปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวที่มีต่อนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยนครราชสีมา กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกเสริมด้วยโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไว ดีกว่าก่อนการฝึก แสดงให้เห็นว่า การใช้โปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกและความคล่องแคล่วว่องไวเป็นการฝึกที่มีการกระโดดและเคลื่อนที่ของร่างกายในรูปแบบที่คล้ายคลึงและสอดคล้องกับ ทักษะในการเลี้ยงลูกฟุตบอล ทำให้เพิ่มความสามารถ ในการเล่นกีฬาลูกฟุตบอลเพิ่มขึ้นได้จริง จากผลการทดสอบทำให้ทราบว่ากลุ่มควบคุมก็มีการพัฒนาในทางด้านความคล่องแคล่วดีขึ้นเช่นกัน อาจเป็นเพราะกลุ่มควบคุมได้มีการซ้อมฟุตบอลสัปดาห์ละ 5 วัน ซึ่งจะต้องมีการวิ่งและการกระโดดต่าง ๆ ในขณะที่ซ้อมจึงทำให้สมรรถภาพทางกายดีขึ้นด้วยและเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีเวลาเฉลี่ยลดลงมากกว่า ทั้งนี้ อาจเนื่องมา จากการฝึกพลัยโอเมตริก 3 วันต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ เข้ารับโปรแกรมการฝึก 6 ฐานซึ่งการฝึกจะประกอบไปด้วยการกระโดดท่าทางต่าง ๆ จึงอาจจะช่วยเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและพลังของขาได้ ซึ่งการที่กล้ามเนื้อขามีความแข็งแรงเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้มีความคล่องแคล่วว่องไวเพิ่มขึ้นไปด้วย ดังที่ มาลีรัตน์ มาลีเขียว(2544) กล่าวว่า ระบบกล้ามเนื้อเป็นระบบที่สำคัญต่อการเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อจะทางานได้ดีมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีความแข็งแรงและกาลังของกล้ามเนื้อเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความคล่องแคล่วว่องไวเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับนภารินทร์ ชัยงาม (2552) ได้ศึกษาและหาความสัมพันธ์ของผลของโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวและพลังกล้ามเนื้อขาในนักกีฬาฟุตบอล พบว่า การฝึกพลัยโอเมตริก 6 สัปดาห์ทำให้ความคล่องแคล่วว่องไวกับพลังกล้ามเนื้อขาเพิ่มขึ้น และยังสอด คล้องกับ ยูโสบ ดำเต๊ะ (2554) ได้ศึกษาผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อความคล่องตัวในนักกีฬาฟุตบอล พบว่า ความคล่องตัวในนักกีฬาฟุตบอลของกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมพลัยโอเมตริกร่วมกับโปรแกรมฝึกปกติสูงกว่าความคล่องตัวในนักกีฬาฟุตบอลของกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมปกติเพียงอย่างเดียว

การฝึกครั้งนี้เป็นโปรแกรมการฝึกแบบพลัยโอเมตริกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ มีความหลากหลายในแต่ฐานการฝึก อาจส่งผลทำให้นักกีฬาเกิดความท้าทายและแปลกใหม่ ดังที่ สนธยา สีละมาด (2555)

กล่าวว่า ความแตกต่างของอุปกรณ์และความหลากหลายของสถานีจะช่วยเพิ่มความท้าทายในการปฏิบัติของนักกีฬา ขณะ เดียวกันก็เพิ่มความสนใจของนักกีฬาให้คงอยู่ตลอดการฝึก และการฝึกมีการเปลี่ยนตำแหน่งการกระโดดและสลับกลุ่มกล้ามเนื้อนักกีฬาได้มีการเคลื่อนที่ไปตามฐานต่าง ๆ มีเวลาพักระหว่างฐานและพักระหว่างเซท จึงส่ง ผลทำให้มีกล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น ดังที่ สนธยา สีละมาด (2555) กล่าวว่า การฝึกซ้อมแบบสถานีควรเลือกออกกำลังกายให้มีการสลับกลุ่มกล้ามเนื้อเพราะจะได้มีการพักฟื้นที่ดีกว่า จะส่งผลให้กล้ามเนื้อมีความแข็งแรงมากขึ้น และเป็นการเพิ่มความหลากหลายให้กับการฝึก จึงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโปรแกรมการฝึกในครั้งนี้ได้ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 การฝึกเสริมด้วยโปรแกรมการฝึก ความคล่องแคล่วว่องไวของกลุ่มทดลองมีผลทำให้ความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลเพิ่มมากขึ้นกว่า การฝึกปกติในกลุ่มควบคุม ซึ่งใช้ระยะเวลาฝึกเพียง 6 สัปดาห์ก็สามารถเห็นผลได้

1.2 โปรแกรมการฝึกเสริมด้วยความคล่องแคล่วว่องไวนี้ฝึกควบคู่กับโปรแกรมการฝึกปกติซึ่งจะส่งผลให้นักกีฬาสามารถพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไวในการเลี้ยงลูกฟุตบอลได้เร็วกว่าการฝึกโปรแกรมการฝึกปกติเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้ง ต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการฝึกเสริม ด้วยโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวกับกีฬาชนิดอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสโมสรฟุตบอลวิทยาลัยนครราชสีมา ที่ให้การสนับสนุนสำหรับการศึกษาครั้งนี้ตลอดโครงการจนเสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ หวังว่างานวิจัยเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จีรนันท์ โพธิ์เจริญ. (2549). **ผลของการฝึกรูปแบบ เอส เอ คิว ที่มีต่อความคล่องตัวของนักกีฬาเนตบอล.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา,บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2538). **การปรับสภาพของกล้ามเนื้อในการฝึกความแข็งแรง.** กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2547). **การฝึกและการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายสาหรับนักกีฬา.** คู่มือวิทยาศาสตร์การกีฬาสาหรับกีฬาฟุตบอล. กรุงเทพฯ: นิวไทยมิตรการพิมพ์ (1996).

นภารินทร์ ชัยงาม. (2552). **ผลของโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาฟุตบอล.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิชิต ภูติจันทร์. (2547). **วิทยาศาสตร์การกีฬา.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

มาลีรัตน์ มาลีเขียว. (2544). **ผลการฝึกวิ่งรูปแบบตัว S และรูปแบบตัว Z ที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬารักบี้ฟุตบอล.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยูโสบ ดาเต๊ะ. (2554). **ผลการฝึกพลย์โอเมตริกที่มีต่อความคล่องตัวในนักกีฬาฟุตบอล.** วารสารวิชาการ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 6(6), 101-112.

วิศาล ไหมวิจิตร. (2549). **ผลของการวิ่งรูปแบบตัว Z และตัว S ที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตซอลหญิง. ปริญญานิพนธ์ วท.ม.(วิทยาศาสตร์การกีฬา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**

สนธยา สีละมาด. (2547). **หลักการฝึกกีฬาสาหับผู้ฝึกสอนกีฬา.** กรุงเทพฯ: สานักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สนธยา สีละมาด. (2555**). หลักการฝึกกีฬาสาหับผู้ฝึกสอนกีฬา.** กรุงเทพฯ: สานักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย.

Brittenham, G. (1996). **Athleticism for basketball.** In Chapter 5 in complete conditioning for basketball (pp. 69-87). Illinois: Human Kinetics.

Chu, D. A., & Plummer, L. (1984). **The language of plyometric.** The National Strength &Conditioning Association Journal, 6, 30-31.

Costello, F., & Kreis, E. J. (1993). Introduction to agility. In Chapter 1 in sports agility (pp. 2-3). Nashville, TN: Taylor Sports.

Fleck, S. J., & Kraemer, W. J. (1987). **Designing resistance training programs.** Illinois: Human Kinetics.

Fox, E. L., Bowers, R. W., & Foss, M. L. (1993). The physiological basis for exercise and Sport (5th ed.). Oxford: Brown & Benchmark.

การฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อความเร็ว และความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตซอล วิทยาลัยนครราชสีมา

Effects of Plyometric and Weight Training on Speed and Agility in Nakhonratchasima College’s Futsal Athletes

สาธิต สีเสนซุย[1] , รัชตะ รอสูงเนิน[2] , ศิขริน ด่านยางหวาย[3], เศรษฐวัฒน์ วงศ์วีระพันธุ์[4], สุรศักดิ์ เขมะรัง[5]
Satit Seesensui[1], Ratchata Rosungnoen[2], Sikarin Danyangwai[3],
Sedthawat Wongveerphan[4], Surasak Khemarang[5]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาฟุตซอลของวิทยาลัยนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาฟุตซอลสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา วิทยาลัยนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน ได้มาจากวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ การฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับพลัยโอเมตริก โปรแกรมฝึกฟุตซอลปกติ และแบบทดสอบสมรรถภาพด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยภายในกลุ่ม (Dependent Sample T-test) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม (Independent Sample T-test) ผลการวิจัย พบว่า

1. สมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าลดลง

2. สมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

[1] อาจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา Satit.tw80@gmail.com 098-584-1639

[2] อาจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา Ratchata@nmc.ac.th 081-7254391

[3] นักศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

[4] นักศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

[5] นักศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับการฝึกพลัยโอเมตริก สามารถพัฒนาความเร็วและความคล่องว่องไวของนักกีฬาฟุตซอลให้ดีขึ้นได้

คำสำคัญ:การฝึกด้วยน้ำหนักตัว,การฝึกแบบพลัยโมเมตริก,ความเร็ว,ความคล่องแคล่วว่องไว,กีฬาฟุตซอล

Abstract

This research was to exaน้อยe the effects of body weight training combination with plyometric training effects on speed and agility in futsal athletes of Nakhon Ratchasima College. The samples were futsal players in sports science of Nakhonratchasima College was divided into 2 groups: an experimental group for 10 people and a control group for 10 people by purposive sampling. The research instruments were body weight training combination with plyometric training in experimental group and regular futsal training program in control group, and test speed and agility performance after 8 weeks. The statistics used in the analysis were mean, standard deviation, compare the mean within the group (Dependent Sample T-test) and compare the mean between the groups (Independent Sample T-test).

Keywords: Weight Training, Plyometric training, Speed, Agility, Futsal

บทนำ

ฟุตซอลเป็นกีฬาที่มีรูปแบบการเล่นที่มีความรวดเร็ว คล่องแคล่วว่องไว ผู้เล่นต้องมีเทคนิคและความสามารถเฉพาะตัวสูง มีทักษะการเล่นกับบอลได้ดีทั้งการรับบอล การส่งบอล การเลี้ยงบอล การป้องกัน และการยิงประตู ฟุตซอลจึงเป็นกีฬาที่มีลักษณะการเคลื่อนที่ตลอดเวลา โดยนักกีฬาจะต้องมีการเคลื่อนที่หลากหลายกิจกรรม เช่น การเดิน การหยุด การวิ่งช้า หรือวิ่งเร็ว สลับสับเปลี่ยนกันไป (พิพัฒน์ ลิ้มเรืองกุล.2562) โดยการเล่นกีฬาชนิดนี้ต้องอาศัยทั้งทักษะและความชำนาญสมรรถภาพด้านความคล่องแคล่วว่องไว ความแข็งแรง ความเร็ว และความแม่นยำในการยิงประตู เพราะการยิงประตูที่มี

ความแรง ความเร็ว และความแม่นยำ จะส่งผลต่อเกมการแข่งขันในเกมนั้น ๆ และเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จได้ (กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. .2531, อุมาริน หิรัญอร.2558)

ผู้เล่นฟุตซอลนอกจากจะต้องมีทักษะในการเคลื่อนไหวและปฏิกิริยาตอบสนองที่รวดเร็วแล้วยังต้องมี สมรรถภาพทางกายทั่วไป และสมรรถภาพทางกายเฉพาะดีด้วย เพราะฟุตซอลเป็นกีฬาที่มีการเคลื่อนที่ตลอดโดยไม่หยุดนิ่ง โดยการเคลื่อนที่แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือเคลื่อนที่ด้วยตัวเปล่าที่มีการเร่งความเร็ว การชะลอ การเปลี่ยนทิศทางเพื่อหลบหลีก อีกลักษณะหนึ่ง คือการเคลื่อนที่พร้อมลูกบอล โดยมีการเร่ง เปลี่ยนและชะลอความเร็ว ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้ คือความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวของกีฬาฟุตซอล ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของนักกีฬาฟุตซอล (หริต หัตถา. 2557, สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพละศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2560) โดยความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวในการเคลื่อนที่มีพื้นฐานมากความแข็งแรงและพลังของกล้ามเนื้อ (นรินทรา จันทศร. 2562) ซึ่งรูปแบบการฝึกที่สามารถส่งเสริมความแข็งแรงและพลังของกล้ามเนื้อ ในปัจจุบันมีหลากหลาย อาทิ เช่น การฝึกด้วยน้ำหนักตัวตัว การฝึกด้วยน้ำหนัก และการฝึกพลัยโอเมตริก (ไพรัช คงกิจมั่น .2562,สุคนธ์ อนุนิวัฒน์. 2562)

จากเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมาจึงเป็นเหตุผลที่จะศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกด้วยน้ำหนักควบคู่กับการฝึกพลัยโอเมตริกมาพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาฟุตซอล ทางด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว ของนักกีฬาฟุตซอล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกน้ำหนักตัวควบคู่กับการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตซอล

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักกีฬาฟุตซอล ชองวิทยาลัยนครราชสีมา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ชั้นปีที่ 1-2 จำนวน 35 คน

โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 20 คน โดยการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง (Simple Random Sampling) แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน โปรแกรมการฝึกด้วยการฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับการฝึกพลัยโอเมตริก และกลุ่มควบคุม 10 คน โปรแกรมการฝึกกีฬาฟุตซอล ทำการทดลอง 8 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. โปรแกรมการฝึกด้วยการฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับการฝึกพลัยโอเมตริก

2. โปรแกรมการฟุตซอลปกติ

3. แบบทดสอบสมรรถภาพทางการด้านความเร็วและความคล่องแคล่ว

1) แบบทดสอบความเร็ว โดยใช้แบบทดสอบวิ่ง 50 เมตร (แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายมาตรฐานของ I.C.S.P.F.T.)

2) แบบทดสอบความคล่องแคล่ววองไว โดยใช้แบบทดสอบ SEMO Test (สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประชุมชี้ แจ้งโครงการวิจัยและโปรแกรมการฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับพลัยโอเมตริก ทดสอบสมรรถทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่ววองไว (Pre - Test)

2. ดำเนินการทดลองโดยกลุ่มทดลองฝึกตามโปรแกรมของการฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับพลัยโอเมตริก 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันพุธและวันเสาร์ และกลุ่มควบคุมฝึกตาม โปรแกรมกีฬาฟุตซอลตามปกติ ภายหลังการฝึกโปรแกรมทุกสัปดาห์ สังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายหรือความเร็วของกลุ่มตัวอย่างและสัมภาษณ์ความรู้สึกทั่วไป เพื่อตรวจสอบความปลอดภัยในการเข้า โครงการวิจัยเช่น ความหนักของโปรแกรมในการฝึก เป็นต้น

3.ทดสบสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่ววองไว นักกีฬาฟุตซอล (Post - test) ภายหลังการเข้าร่วม โครงการวิจัย สัปดาห์ที่ 8

4.รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลปละสรุปผลการดำเนินโครงการเสนอ

5.นำผลที่ได้มาสรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ท้าการวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิตที่ .05 ซึ่งมีรายระเอียดต่อไปนี้

1.หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเร็วและความคล่องแคล่ววองไว ก่อนและหลังการทดลอง 8 สัปดาห์ ของทั้ง 2 กลุ่ม

2.เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง 8 สัปดาห์ โดยใช้สถิติ dependent Sample T-test

3.เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ โดยใช้สถิติ independent sample T-test

ผลการศึกษา

1.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว ก่อนและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าค่าเฉลี่ยของสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว มีค่าลดลง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว ในช่วงก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
สมรรถภาพด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว	ก่อน		หลัง		ก่อน		หลัง	
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความเร็ว	14.52	0.619	8.27	0.167	14.77	0.557	12.90	1.635
ความคล่องแคล่วว่องไว	11.86	0.562	10.48	0.218	12.09	0.657	11.93	0.645

ผลการวิเคราะห์ พบว่าค่าเฉลี่ยของสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว มีค่าลดลง เหมือนกัน ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. การเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว ในช่วงก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว ในช่วงก่อนและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง					
	ก่อน		หลัง			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	T	P
ความเร็ว	14.52	0.619	8.27	0.167	0.941	0.000*
ความคล่องแคล่วว่องไว	11.86	0.562	10.48	0.218	6.663	0.000*
ตัวแปร	**กลุ่มควบคุม**					
	ก่อน		หลัง			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	T	P
ความเร็ว	14.77	0.557	12.90	1.635	0.941	0.005*
ความคล่องแคล่วว่องไว	12.09	0.657	11.93	0.645	5.115	0.001*

ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว ช่วงก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบของสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	T	P
ความเร็ว	8.27	0.167	12.90	1.635	8.909	0.000*
ความคล่องแคล่วว่องไว	10.48	0.218	11.93	0.645	6.143	0.000*

ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยของสมรรถภาพด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตซอลของวิทยาลัยนครราชสีมา มีการพัฒนาที่ดีขึ้น เหมือนกันทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ที่พบว่าผลวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการฝึกกีฬาตามโปรแกรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโปรแกรมการฝึกซ้อมของนักกีฬาที่สม่ำเสมอในแต่ละสัปดาห์ จะช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายให้ดีขึ้นได้อาทิเช่น ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือดพลังของกล้ามเนื้อ ความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2561) สอดคล้องกับ เจริญ กระบวนรัตน์ (2551) กล่าวว่า การฝึกพลัยโอเมตริกด้วยวิธีการเขยงและการกระโดด สามารถเพิ่มความเร็วและกำลังความแข็งแรงของกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ พิเชฐ สยมภูวนาถ (2551) ได้ศึกษาผลโปรแกรมฝึกของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักฟุตบอล ระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่า นักกีฬาที่ได้รับการฝึกโปรแกรมพลัยโอเมตริกสามารถเพิ่มความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลได้

2. สมรรถภาพด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวช่วงก่อนและหลังของกลุ่มทดลอง ของกลุ่มทดลอง (การฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับพลัยโอเมตริก) แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ที่พบผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก กลุ่มทดลองได้ฝึกตามโปรแกรมการฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่พลัยโอเมตริก ซึ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมสมรรถภาพทางกล้ามเนื้อมีความแข็งแรงและมีพลังเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลต่อสมรรถภาพด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว ของนักกีฬาฟุตซอลให้ดีขึ้น ดังที่ เมธาสิทธิ์ ถาไชยลา(2561) ได้ศึกษาผลของรูปแบบการฝึกพลัยโอเมตริกระยะเวลา 8 สัปดาห์ ที่มีผลต่อความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตบอล พบว่า รูปแบบการฝึกพลัยโอเมตริกระยะเวลา 8 สัปดาห์ ส่งผลให้นักกีฬาฟุตบอลมีความคล่องแคล่วว่องไวเพิ่มขึ้น และงานวิจัยของ วิศรุต ศรีแก้ว และคณะ(2557) ที่ได้ท้าการศึกษาโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไว ระยะเวลา 4 สัปดาห์ ผลการพบว่า กลุ่มทดลองมีการพัฒนาความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมส่วนกลุ่มควบคุมสมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวในช่วงก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ที่พบผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากกลุ่มควบคุมได้ฝึกซ้อมตามโปรแกรมการกีฬาฟุตซอล อย่างสม่ำเสมอ

เช่น การฝึกทักษะ การฝึกสมรรถภาพทางกายที่หลากหลาย เช่น การวิ่งด้วยความเร็วระยะสั้นๆ การฝึกความคล่องแคล่วว่องไว สัปดาห์ละ 5 วัน ระยะเวลา 2 ชั่วโมง ซึ่งการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอก่อให้เกิดประโยชน์ต่อความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระยุทธ กองวงษาและคณะ (2562) พบว่า การฝึกซ้อมโปรแกรมกีฬาฟุตบอลอย่างสม่ำเสมอมีผลท้าให้ความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวมีประสิทธิภาพที่มากขึ้น และงานวิจัยของ สมคิด สวนศรี . (2552). การฝึกกีฬาฟุตบอลในระยะเวลา 8 สัปดาห์ สามารถเพิ่มความเร็วให้นักกีฬาฟุตบอลได้

3. การเปรียบเทียบ สมรรถภาพทางกายด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว หลักการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ที่พบผลเป็นเช่นนี้ เนื่องจากกลุ่มทดลองมีการฝึกตามโปรแกรมการฝึกด้วยน้าหนักตัวควบคู่พลัยโอเมตริก เป็นโปรแกรมที่มีความเฉพาะเจาะจงสามารถเพิ่มความแข็งแรงและพลังของกล้ามเนื้อขึ้นได้ ซึ่งความแข็งแรงและพลังของกล้ามเนื้อเป็นพื้นฐานที่ส่งผลให้ความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวมีประสิทธิภาพที่มากขึ้น ดังที่ ถนอม โพธ์มี (2552) พบว่า การฝึกด้วยพลัยโอเมตริกกับนักวิ่งระยะสั้นในระยะเวลา 8 สัปดาห์ กลุ่มควบคุม มีความเร็วมากกว่า กลุ่มทดลอง สอดคล้องกับ ไพบูลย์ ศรีชัยสวัสดิ์ (2555) การฝึกพลัยโอเมตริกในกลุ่มควบคุมมีความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว มากการกลุ่มทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

สรุป

โปรแกรมการฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับพลัยโอเมตริก สามารถพัฒนาสมรรถภาพทางด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไว ของนักกีฬาฟุตซอลให้ดีขึ้นได้ ซึ่งผู้ที่สนใจ สามารถเลือกโปรแกรมการฝึกนี้ไปใช้กับนักกีฬาประเภทอื่นในความหนักที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางด้านความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวได้

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับนักกีฬาหรือผู้ที่สนใจจะนำโปรแกรมการฝึกด้วยน้ำหนักตัวควบคู่กับการฝึกพลัยโอเมตริกไป ใช้ควรฝึกกับนักกีฬาที่มีร่างกายพร้อมสำหรับการฝึกหนักได้ เพราะโปรแกรมการฝึกนี้มีความหนักและใช้เวลา อย่างน้อย 6-8 สัปดาห์ จึงจะส่งผลให้นักกีฬามีความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวเพิ่มขึ้น

2. ควรศึกษาทำการวิจัย ในลักษณะติดตามผลของโปรแกรม โดยมีการทดสอบความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬา หลังการฝึกและทุก ๆ ระยะ 2 สัปดาห์ ระหว่างการฝึก คือ สัปดาห์ที่ 2,4,6,8 เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงระหว่างการฝึก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากหลากหลายฝ่าย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิทยาลัยนครราชสีมา ที่เอื้อเฟื้อสนับสนุนในด้านต่างๆตลอดการศึกษาจนเสร็จสมบูรณ์

อ้างอิง

กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2531). กิ**จกรรม การทดสอบและสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย.** กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

ถนอม โพธิ์มี. (2552). **ผลการฝึกแบบพลัยโอเมตริกที่มีต่อความเร็วและกำลังกล้ามเนื้อขา (2),** กรุงเทพมหานคร.

พชร ชลวณิช. (2561). **ผลของการฝึกเสริมความแข็งแรงของแกนกลางลำ ตัว ที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวและการทรงตัวในนักกีฬาเทนนิส .** วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2561).

พิพัฒน์ ลิ้มเรืองกุล. (2562). **การเปลี่ยนแปลงด้านสมรรถภาพทางกายภายหลังการหยุดฝึกซ้อมระยะสั้นในกีฬาฟุตซอล ระดับมหาวิทยาลัย .**วารสารสุขศึกษา พลศึกษาและนันทนาการ ปีที่ 45 ฉบับที่ 1 มกราคม -มิถุนายน. 2562.

ไพรัช คงกิจมั่น. (2562). **ผลของโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อและทักษะ กีฬาบาสเกตบอลของนักกีฬาบาสเกตบอลเยาวชนชายโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย.** วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ ปีที่ 45 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2562.

นรินทรา จันทศร. (2562). **การพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไวด้วยการฝึกพลัยโอเมตริก**. วารสาร Humanities, Social Sciences and arts Volume 12 Number 5 September – October หน้า 578- 598.

สุคนธ์ อนุนิวัฒน์. .(2562)**ผลของการฝึกด้วย ที อาร์ เอ็กซ์ และการฝึกด้วยน้ำหนักของร่างกาย ที่มีต่อความแข็งแรงอดทนของกล้ามเนื้อ.** วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ ปีที่ 45 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม .ศ.มิถุนายน พ-2562.

สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพ และนันทนาการ. กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 **แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายมาตรฐานของ** I.C.S.P.F.T.)

ไวพจน์ จันทร์เสม .(2562) .**ผลของการฝึกเสริมพลังกล้ามเนื้อขาด้วยแรงต้านจากแรงดันอากาศควบคู่กับการฝึกความเร็วในการวิ่งบนเครื่องวิ่งแบบโค้งที่มีต่อเวลา ในการวิ่งระยะทางต่างๆ ในนักกีฬารักบี้ฟุตบอล** วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ ปีที่. 20 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม สิงหาคม-2562).

วิศรุต ศรีแก้วและคณะ. (2557). **ผลของรูปแบบการฝึกพลัยโอ เมตริกระยะเวลา 4 สัปดาห์ที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อ และความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาฟุตบอล.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา ปีที่ 14 ฉบับที่ 1, กรกฎาคม 2557.

วีระยุทธ กองวงษา. (2562). **การพัฒนาโปรแกรมการฝึกความเร็วและความคล่องแคล่วโดยใช้การฝึกกับลูกฟุตบอล ของนักกีฬาฟุตบอลมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ ปีที่ 45 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2562.

สหรัฐฯ ศรีพุทธา. (2561). **ผลของการฝึกเสริมพลัยโอเมตริกควบคู่กับการฝึกกล้ามเนื้อแกนกลางลำตัวที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาฟุตซอล.** วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ ปีที่ 19 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2561) .

หริต หัตถา. (2557). **ผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตซอล.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา ปีที่ 14 ฉบับที่ 2,ธันวาคม (หน้า 53 – 63).

อุมาริน หิรัญอร. **ผลของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุซอล** ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นวารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิ.ตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม ธันวาคม -2558.

Balazs, M., (2019). **Combined strength and plyometric exercise training improves running economy and muscle elastic energy storage and re-use in young untrained women**, 19(28), 86-91. Retrieved fromhttps://doi.org/10.1016/j.eujim.2019.05.004

Bompa, T. O. (1999). **Periodization (4thed.).United State: Human Kinetic.Deepika, S. (2018). Effect of upper body plyometric training on physical performance in healthy individuals**: A systematic review, 18(29), 51-60. Retrieved from https://doi.org/10.1016/j.ptsp.2017.11.005.

Hoehn Elaine N. Marieb & Katja N. (2015). **Human Anatomy & Physiology,Masteringa& pwith pearson Etext & Valueqack Access Caed,Brief Atlas of the Human Body,and Get Ready for A&P.Sanfrancisco.**

Maamer, S. (2017). **Data concerning the effect of plyometric training on jump performance in soccer players**: A meta-analysis, 17(15), 324-33 Retrievedfromhttps://doi.org/10.1016/j.dib.2017.09.054.

Maya, C. B. (2017). **Quality assessment of shoulder plyometric exercises: Exaน้อยing the relationship to scapular muscle activity**, 17(26), 27-34.Singh, J., Appleby, K. Netto.

Lavender. (2018). **Effect of plyometric training on change of direction ability in elite field hockey players**, 18(21), 89 Retrieved from https://doi.org/10.1016/j.jsams.2018.09.2

การบริโภคอาหารของผู้ที่ออกกำลังกายในฟิตเนส อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

Food Consumption of People Exercising in the Fitness Center, Muang District, Nakhon Ratchasima Province

วันฉัตร โสพส[1] ณัฐธวัลย์ เพ็งแจ่ม[2] วาสนา วิไลนุวัฒน์[3] ศญาดา ด่านไทยวัฒนา[4] นราวิชญ์ ชิวประโคน[5]
จิราภรณ์ ซุยกระโทก[6] วัชระพงษ์ เสียดกระโทก[7] และสาริน จันทาสูงเนิน[8]
Wanchat Solod[1] Natthawan Pengjam[1] Wassana Wilainuwat[1] Sayada Danthaiwattana[2] Narawit Siwprakhon[3]
Jiraporn Suikrathok[3] Watcharapong Siadkrathok[3] and Sarin Janthasungnoen[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริโภคอาหารของผู้ที่ออกกำลังกายในฟิตเนส อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ออกกำลังกายในฟิตเนส จำนวน 200 คน การเก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบการแปลความหมายเชิงบรรยาย เพื่ออธิบายข้อมูลในด้านต่าง ๆ

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโภชนาการอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยรวม 15.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 ด้านการปฏิบัติ ก่อน ระหว่าง และหลังการออกกำลังกาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.08 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติระหว่างการออกกำลังกายอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย= 1.35, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.57) คือข้อคำถามที่ว่าท่านดื่มน้ำระหว่างออก

[1] อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
[2] อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
[3] อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
[4] อาจารย์ประจำคณะการแพทย์แผนจีน วิทยาลัยนครราชสีมา
[5] นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
[6] นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
[7] นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
[8] นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

กำลังกายทุก ๆ 15 - 20 นาที สรุปผลการวิจัย พบว่า ระดับของความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ และการปฏิบัติก่อน ระหว่าง และ หลังการออกกำลังกาย อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ควรสนับสนุนในเรื่องของความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวการบริโภคอาหารในการออกกำลังกายที่ เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : การบริโภคอาหาร ผู้ที่ออกกำลังกาย ฟิตเนส

Abstract

The objective of this research was to study the dietary consumption of people exercising in the fitness center, Muang District, Nakhon Ratchasima Province. Make a sample selection by a specific method of selection (Purposive Sampling). It is used to calculate basic statistical values such as frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. Presenting in the table for the descriptive interpretation. To explain information in different areas.

The results of the research showed that the subjects had conversation knowledge at the overall score of 15.68, standard deviation of 0.41. Less has a level of 1.08 and a standard deviation of 0.57. When considering each item, it was found that the sample group performed at a good level during exercise (Mean =1.35, Standard Deviation= 0.57), which is the question of whether you drink water every 15-20 น้อยutes during exercise. The results of the research were found that the level of knowledge about nutrition and practice before, during and after exercise moderate demonstrates what should be contributed to the correct knowledge and practice of increasing dietary exercise.

Keywords: Food Consumption, People Exercising, Fitness center

บทนำ

อาหารและโภชนาการถือว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนทุกคน ในทุกเพศทุกวัย เพราะร่างกายต้องการสารอาหารนับร้อยชนิดไปใช้ในการสร้างความเจริญเติบโตให้กับร่างกาย และยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาการอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายชั่วชีวิต อาหารจึงเป็นหัวใจหลักของการมีสุขภาพที่ดีของมนุษย์ทุกคน (สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา, 2548) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาจำเป็นต้องได้สารอาหารที่มากกว่าคนปกติทั่วไป

โภชนาการทางการกีฬามีเป้าหมายที่แตกต่างไปจากโภชนาการในคนปกติทั่วไป เพราะมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเพิ่มประสิทธิภาพนักกีฬาหรือผู้ที่ออกกำลังกายให้ได้สูงสุดอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายที่จำเป็นต้องฝึกซ้อมกีฬาอย่างหนักต่อเนื่องทุกวันเป็นเวลานาน และต้องถูกนำออกมาใช้อย่างเต็มที่ในขณะแข่งขันกีฬา นอกจากนั้นยังมีรายละเอียดและความเกี่ยวข้องกับประเภทของสารพลังงานที่ให้ต้องสอดคล้องกับความต้องการ และความเร่งด่วนในการเผาผลาญสารพลังงาน เพื่อการนำไปใช้ การได้รับการทดแทนสารน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงสมรรถภาพทางกายอย่างยิ่ง โภชนาการการกีฬาสมควรได้รับการประยุกต์ใช้ในกระบวนการฟื้นฟูร่างกายด้วย กล่าวได้ว่าโภชนาการการกีฬาที่ถูกต้องแม้จะเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้นักกีฬาประสบความสำเร็จได้และต้องให้ความสำคัญ (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์กรมหาชน (สวก.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหิดล. 2562) การฝึกซ้อมเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้นักกีฬาประสบความสำเร็จ หากสามารถทำควบคู่กับอาหารที่เหมาะสม จะยิ่งเสริมประสิทธิภาพทางกายให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น หากนักกีฬาไม่ได้รับสารอาหารที่เพียงพอก็จะไม่มีความสามารถในการฝึกฝนกีฬา และถ้าไม่ได้รับพลังงานที่ตรงตามความต้องการของกีฬาประเภทนั้น หรือไม่สมดุล หรือไม่เพียงพอต่อขนาดร่างกาย จะส่งผลเสียอาจทำให้ขาดอาหารทั้งที่ดูสมส่วนหรืออาจทำให้มีน้ำหนักมากไป (สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา.2548)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริโภคอาหารในบุคคลทั่วไป หรือตามช่วงอายุ หรือพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และพฤติกรรมการออกกำลังกาย จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของโภชนาการการกีฬา จึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของผู้ที่ออกกำลังกาย โดยทำการศึกษากับผู้ที่ออกกำลังในฟิตเนส อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพของผู้ที่มาออกกำลังกายในด้านโภชาการควบคู่กับการออกกำลังกายเพื่อการมีสุขภาพที่ดี

วัตถุประสงคของการวิจัย

เพื่อศึกษาการบริโภคอาหารของผู้ที่ออกกำลังกายในฟิตเนส อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วรรณกรรมที่เกี่ยวของ

โภชนาการทางการกีฬามีเป้าหมายที่แตกต่างไปจากโภชนาการในคนปกติทั่วไป เพราะมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเพิ่มประสิทธิภาพนักกีฬาหรือผู้ที่ออกกำลังกายให้ได้สูงสุดอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายที่จำเป็นต้องฝึกซ้อมกีฬาอย่างหนักต่อเนื่องทุกวันเป็นเวลานาน และต้องถูกนำออกมาใช้อย่างเต็มที่ในขณะแข่งขันกีฬา นอกจากนั้นยังมีรายละเอียดและความเกี่ยวข้องกับประเภทของสารพลังงานที่ให้ต้องสอดคล้องกับความต้องการ และความเร่งด่วนในการเผาผลาญสารพลังงาน เพื่อการนำไปใช้ การได้รับการทดแทนสารน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงสมรรถภาพทางกายอย่างยิ่ง โภชนาการการกีฬาสมควรได้รับการประยุกต์ใช้ในกระบวนการฟื้นฟูร่างกายด้วย กล่าวได้ว่าโภชนาการการกีฬาที่ถูกต้องแม้จะเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้นักกีฬาประสบความสำเร็จได้และต้องให้ความสำคัญ (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์กรมหาชน (สวก.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหิดล. 2562)

การรับประทานอาหารกอน ระหวางและหลังการออกกำลังกาย

ขอแนะนำการรับประทานอาหารกอนออกกำลังกาย

1. รับประทานอาหารที่มีไขมันต่ำ คารโบไฮเดรตสูง ในแตละมื้อจะชวยรักษา ไกลโคเจนที่สะสมในกลามเนื้อและตับ ในระดับที่เหมาะสม

2. หลีกเลี่ยงอาหารที่มีไขมัน และโปรตีนสูงกอนออกกำลังกายหรือแขงขัน

3. ถาออกกำลังกายนอกวา 1 ชั่วโมง ควรรับประทานคารโบไฮเดรตที่ไดมาจากพวกแปง ขนมปง และกลวย ไมควรรับประทานอาหารที่ไมคุนเคยหรืออาหารที่ทำใหทองปนปวน

4. ถาออกกำลังกายนานกวา 1 ชั่วโมง ควรรับประทานกลวย ขาวโอต และแอปเปล เพราะจะมีไกลซีมิคอินเด็กซต่ำ และจะชวยเพิ่มประสิทธิภาพขณะออกกำลังกายที่ยาวนาน

5. กอนออกกำลังกาย (15-20 นาที) ควรรับประทานน้ำตาลเชิงเดี่ยว (โซดา ขนมหวาน และเครื่องดื่มนักกีฬา) หรืออาหารที่มีไกลซีมิคอินเด็กซสูง แตควรทดลองดูกอน เพราะบางคนอาจไมเกิดผลดีต่อรางกาย เพราะทำใหน้ำตาลในเลือดต่ำหมดแรงได แตบางคนอาจเกิดผลดีทำใหเพิ่มประสิทธิภาพของการออกกำลังกายไดเชนกัน

ขอแนะนำการรับประทานอาหารและน้ำระหว่างการออกกำลังกาย

การออกกำลังกายที่นานกวา 30 นาที รางกายสามารถใชอาหารที่เรารับประทานเขาไปมาใชงานไดอยางเพียงพอ โดยไมตองรับประทานอาหารขณะออกกำลังกาย ถาออกกำลังกายที่นานกวา 60 นาที ตองรักษาความสมดุลของน้ำและคารโบไฮเดรตใหเหมาะสม โดยการดื่มน้ำใหพอเหมาะกับน้ำที่เสียไป และรับประทานคารโบไฮเดรตเพื่อการคงสภาพในการใชพลังงานและระดับน้ำตาลในเลือด

ในการออกกำลังกายตองการพลังงาน 100 - 300 แคลอรีของคารโบไฮเดรต หรือ 0.5 กรัมต่อน้ำหนักตัว (ปอนด) เชน น้ำหนักตัว 155 ปอนด จะตองการคารโบไฮเดรต เทากับ 155 x 0.5 = 77.5 กรัมของคารโบไฮเดรต ในทุก ๆ ชั่วโมงของการออกกำลังกาย

ขณะออกกำลังกายหรือฝกซอมกีฬาควรดื่มน้ำ 3 - 4 ออนซ ทุก 10 - 15 นาที ถาออกกำลังกายหนักมากขึ้น ควรดื่มน้ำ 8 ออนซ ทุก 15 - 20 นาที เครื่องดื่มสำหรับนักกีฬาควรเปนของเหลวที่มีน้ำและเกลือแรเปนสวนประกอบ แตอาจจะไมมีความจำเปนถาการออกกำลังกายไมหนักหรือนานเกินไป ขณะออกกำลังกายที่ความหนัก 75 เปอรเซ็นตพลังงานจะถูกผลิตโดยกลามเนื้อและจะทำใหเกิดความรอนในรางกายมากกวา 40 องศาเซลเซียส เหงื่อจะถูกขับออกมาเพื่อปองกันความรอนสูงของร่างกาย ในสภาพอากาศรอนหรือเย็น การเสียเหงื่อ 1 ลิตร จะใชพลังงาน 600 แคลอรี ในแตละวันเราจะเสียเหงื่อ 2 - 6 ลิตร ซึ่งขึ้นอยูกับความหนักและความนานของการออกกำลังกาย การเสียน้ำในรางกาย 2 เปอรเซ็นต์ จะทำใหเกิดการขาดน้ำและสมรรถภาพทางกายจะลดลง 20 เปอรเซ็นต์ และเพิ่มอัตราเสี่ยงต่อการเกิดเปนลมรอน (Heat Stroke) ดังนั้น นักกีฬาจึงควรดื่มน้ำกอนออกกำลังกายหรือเลนกีฬาดื่มน้ำเปนระยะ ๆ ในขณะออกกำลังกายหรือเลนกีฬา หรือเมื่อรูสึกกระหายน้ำ และดื่มน้ำหลังเสร็จจากการออกกำลังกายหรือเลนกีฬาเพื่อรางกายฟนตัวเร็วขึ้น ขอแนะนำการรับประทานอาหารหลังการออกกำลังกาย

ในการออกกำลังกายที่หนัก และบอยครั้งควรคำนึงถึงการชดเชยน้ำทันทีหลังการออกกำลังกาย ที่ทำใหเกิดการสูญเสียน้ำและเกลือแร อาจจะเปนน้ำเปลา น้ำผลไมหรืออาหารที่มีน้ำมาก ๆ สวนการรับประทานคารโบไฮเดรตควรเริ่มภายใน 15 นาที หลังการออกกำลังกายเสร็จสิ้นลง ถานานกวานั้นไกลโคเจนที่สะสมอาจจะไมคืนกลับมาอยางรวดเร็วได และรางกายตองการคารโบไฮเดรต 300 แคลอรี่ภายใน 2 ชั่วโมง หลังการออกกำลังกาย อาหารที่มีคารโบไฮเดรตสูงและเครื่องดื่มตาง ๆ จะเปนสิ่งจำเป็นสำหรับการฟนตัวของรางกายจากการออกกำลังกาย เราสามารถรับประทานโปรตีนรวมกับคารโบไฮเดรตเปนอาหารสำหรับการฟื้นตัวหลังการออกกำลังกายได เพราะโปรตีนจะคลายกับคารโบไฮเดรต ที่ชวยในการกระตุนการสรางอินซูลินชวยเพิ่มน้ำตาลในเลือด เขาไปในกลามเนื้อเปนการเสริมสรางไกลโคเจนสะสม เนื้อและนมไขมันต่ำเปนอาหารที่ดีแตไมควรรับประทานมากเกินไป นอกจากนั้นโปรตีนยังชวยซอม

แซมและสรางการเจริญเติบโตของเซลลตาง ๆ ไดอีกดวยจึงควรรับประทานโปรตีนรอยละ 15 ของอาหารในแตละวัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่ออกกำลังกายในฟิตเนส อำเภอเมือง จำนวน 420 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ออกกำลังกายในฟิตเนส โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจน คำนวณได้ตามสูตร (Yamane,1973 : 1088) กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 204 คน

เนื่องด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด - 19 ทำให้ฟิตเนสมีการเปลี่ยนแปลงเวลาในการเปิดให้ใช้บริการ และจำกัดจำนวนผู้ใช้บริการตามมาตรการของรัฐ และมีจึงส่งผลทำให้การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเก็บได้ครบตามจำนวณที่กำหนด จึงเปลี่ยนวิธีการเก็บข้อมูลเป็นการกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 2 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 20 เดือนกุมภาพันธ์ ถึง วันที่ 6 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 ได้กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 200 คน

ขั้นตอนการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสอบถามไปทำการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน ที่ฟิตเนส อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ 2564 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ 2564
2. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการสอบถามเรียบร้อยแล้วมาตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับและดำเนินการขั้นต่อไป
3. ทำการบันทึกรหัสคำตอบในแบบสอบถามเพื่อประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเอง โดยชุดแบบสอบถามแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ เป็นคำถามแบบเลือกตอบแบบ ถูก/ผิด

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติ ก่อน ระหว่าง และหลังการออกกำลังกาย เป็นคำถามแบบ

เลือกตอบ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่ามี 3 ระดับ

วิธีการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ที่ออกกำลังกาย เอกสาร วารสาร สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามภายใต้ ขอบข่ายของการวิจัย

2. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง ได้ค่าความเที่ยงตรง = 0.97

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว มาตรวจสอบปรับปรุงอีกครั้ง หนึ่งแล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ไปใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ใช้คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบการแปลความหมายเชิงบรรยาย เพื่ออธิบายข้อมูลในด้านต่าง ๆ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 51 และเพศชาย จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 49 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 43 มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 52 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 และมีความบ่อยในการออกกำลังกายมากกว่า 4 วัน/สัปดาห์ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5

2. ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ

ตารางที่ 1 ระดับความรู้เกี่ยวกับโภชนาการของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระดับต่ำ (ต่ำกว่า 12 คะแนน)	9	4.50	10.44	0.73
ระดับปานกลาง (12 – 16 คะแนน)	120	60.00	14.60	0.96
ระดับดี (17 คะแนนขึ้นไป)	71	35.50	17.97	0.97
ผลรวมอยู่ในระดับปานกลาง	**200**	**100.00**	**15.68**	**0.41**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีคะแนนเฉลี่ย 14.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 รองลงมามีความรู้อยู่ในระดับดี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 มีคะแนนเฉลี่ย 17.97 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97 และมีความรู้อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 มีคะแนนเฉลี่ย 10.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 โดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโภชนการอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยรวม 15.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41

3. การปฏิบัติ ก่อน ระหว่าง และหลังการออกกำลังกาย

ตารางที่ 2 ระดับการปฏิบัติ ก่อน ระหว่าง และหลังการออกกำลังกายของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ

ข้อ	ข้อคำถามที่	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ก่อนออกกำลังกาย				
1.	ท่านรับประทานอาหารก่อนมาออกกำลังกายอย่างน้อย 2-3 ชั่วโมง	1.28	0.55	ปานกลาง
2.	ท่านรับประทานอาหารที่มีคาร์โบไฮเดรต เช่น ข้าวขาว ขนมปังขาว น้ำตาล หรือ ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผ่านการแปรรูป ก่อนมาออกกำลังกาย	1.14	0.55	ปานกลาง
3.	ท่านทานอาหารที่มีโปรตีนสูง เช่น อกไก่ และเนื้อปลาปรุงสุกก่อนมาออกกำลังกาย	0.88	0.51	ปานกลาง

ข้อ	ข้อคำถามที่	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
4.	ท่านดื่มน้ำและทานอาหารที่มีน้ำตาล เช่น น้ำหวาน ผลไม้รสหวาน ก่อนการออกกำลังกาย 15-20 นาที	1.12	0.52	ปานกลาง
5.	ท่านดื่มน้ำอัดลมก่อนมาออกกำลังกาย	1.05	0.62	ปานกลาง
ระหว่างออกกำลังกาย				
6.	ท่านดื่มน้ำระหว่างออกกำลังกายทุก ๆ 15-20 นาที	1.35	0.57	ดี
7.	ท่านดื่มน้ำระหว่างออกกำลังกายเวลาที่เหนื่อยจัดจนรู้สึกอิ่ม หรือมากกว่าสองแก้ว	1.02	0.58	ปานกลาง
8.	ท่านรับประทานกล้วยระหว่างพักออกกำลังกาย	0.92	0.63	ปานกลาง
9.	ท่านดื่มเกลือแร่ระหว่างพักออกกำลังกาย	1.01	0.54	ปานกลาง
10.	ท่านดื่มน้ำหวานขณะออกกำลังกาย	0.97	0.56	ปานกลาง
หลังออกกำลังกาย				
11.	ท่านรับประทานอาหารที่มีโปรตีน เช่น เนื้อ นม ไข่หลังออกกำลังกาย 30-50 นาที	1.20	0.55	ปานกลาง
12.	ท่านดื่มเกลือแร่ เช่น สปอนเซอร์ หลังออกกำลังกาย	1.01	0.55	ปานกลาง
13.	ท่านรับประทานอาหารที่มีคาร์โบไฮเดรต เช่น ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ ขนมปังธัญพืช เมล็ดพืช ธัญพืชเผือก มัน หลังออกกำลังกาย	1.15	0.52	ปานกลาง
14.	ท่านรับประทานอาหารประเภทไขมัน เช่น ช็อคโกแลต ชีส หลังออกกำลังกาย	1.02	0.52	ปานกลาง
15.	ท่านดื่มน้ำเย็นทันทีหลังออกกำลังกาย	1.16	0.56	ปานกลาง
รวม		**1.08**	**0.57**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติก่อน ระหว่าง และหลังการออกกำลังกาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.08 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติระหว่างการออกกำลังกายอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย = 1.35, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.57 คือข้อคำถามที่ว่าท่านดื่มน้ำระหว่างออกกำลังกายทุกๆ 15 - 20 นาที

สรุปและอภิปรายผล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 51 และเพศชาย จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 49 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 43 มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 52 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 และมีความบ่อยในการออกกำลังกายมากกว่า 4 วัน/สัปดาห์ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5

2. ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับณภัสวรรณ ธนาพงษ์อนันท์ (2554) ที่พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักกีฬา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติพบว่า นักกีฬามีความรู้และทัศนคติในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับเลิศศิริ เตโชอภิวัฒนกุล (2550) และอนุกูล พลสิริ (2551) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลด้านความรู้ที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหารของผู้ที่ออกกำลังกายได้รับมาจากพื้นฐานความรู้เฉพาะทางที่แตกต่างต่างกันจากอายุและระดับการศึกษา หรืออาจเนื่องจากศาสตร์ทางด้านโภชนาการมีหลายด้านและมีความเฉพาะทางที่หลากหลาย จึงทำให้นำข้อมูลความรู้ที่อาจขาดความสมบูรณ์และเน้นเฉพาะวิชาชีพที่เกี่ยวข้องไม่มากเท่าที่ควรมาประยุกต์ใช้ ในส่วนด้านการปฏิบัติ ก่อน ระหว่าง และหลังการออกกำลังกาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติก่อน ระหว่าง และหลังการออกกำลังกาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.08 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติระหว่างการออกกำลังกายอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย= 1.35, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.57) คือข้อคำถามที่ว่าท่านดื่มน้ำระหว่างออกกำลังกายทุก ๆ 15 - 20 นาที สอดคล้องกับสำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา ที่กล่าวเกี่ยวกับหลักการทดแทนน้ำเพื่อรักษาสมดุลการสูญเสียน้ำจากร่างกายที่จำเป็นต้องได้รับการทดแทนอย่างเร่งด่วนโดยการดื่มน้ำครั้งละ 100 – 200 มิลลิลิตร ทุก ๆ 15 – 20 นาที โดยจิบช้า ๆ ไม่ควรปล่อยให้ร่างกายขาดน้ำมากหรือกระหายน้ำแล้วจึงดื่ม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ระดับของความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ และการปฏิบัติก่อน ระหว่าง และหลังการออกกำลังกาย อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ควรสนับสนุนในเรื่องของความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวการบริโภคอาหารในการออกกำลังกายที่เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความสมัพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับการบริโภคอาหารก่อน ระหว่าง และหลังการออกกำลังกาย

2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคอาหารก่อน ระหว่าง และหลังการออกกำลังกาย

3. ควรศึกษากับผู้ออกกำลังกายในกลุ่มอื่น ๆ เช่น ผู้ที่ออกกำลังกายตามสวนสาธารณะ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน กลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการวิจัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน

เอกสารอางอิง

ณภัสวรรณ ธนาพงษ์อนันท์. (2554, 20 สิงหาคม) .**พฤติกรรมสุขภาพด้านการบริโภคอาหารของนักกีฬามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (3)31, 254-261.

เลิศศิริ เตโชอภิวัฒนกุล .(2550) .**ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคอาหารไทยของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในเขตกรุงเทพมหานคร**วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร . มหาบัณฑิต.สาขาคหกรรมศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ,

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์กรมหาชน (สวก.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล.(2562). **คู่มือโภชนาการที่เหมาะสมสำหรับนักกีฬาในประเทศไทย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.arda.or.th/ebook/file/foodsport.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 14 พฤศจิกายน 2563).

สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2548).**โภชนาการการกีฬาทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

อนุกูล พลสิริ.(2551). **ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง**. รายงานการวิจัยภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

แรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

MOTIVATION CORRELATION WITH SELF-HEALTH CARE BEHAVIOR OF DIABETICS HEALTH PROMOTING HOSPITAL BAN MAI SUBDISTRICT MUEANG DISTRICT NAKHONRATCHASIMA PROVINCE

นิชาภา เหมือนภาค[1], เขมกัญญา อนันต์[2] และวัชรินทร์ จั่นขุนทด[3]
Nichapha Muanphak[1], Khemkanya Anan[2], and Watcharin Jankhunthod[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนา เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 192 คน โดยเก็บข้อมูลประชากรทั้งหมด ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 192 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ค่าเฉลี่ยโดยรวมคุณภาพเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 นำมาวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบ Pearson Product Moment Coefficient

ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ด้านการรับรู้ภาวะแทรกซ้อนต่อการเกิดโรคของผู้ป่วยเบาหวานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคในผู้ป่วยเบาหวานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วย

[1] คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา nichapha@nmc.ac.th โทร .083-7472847
[2] คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา khemkanya@nmc.ac.th โทร .093-5461355
[3] คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา watcharinrockger11@gmail.com โทร .098-6432837

เบาหวาน และด้านการรับรู้อุปสรรคการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน

คำสำคัญ : แรงจูงใจ พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ผู้ป่วยเบาหวาน

Abstract

The objective of this descriptive research was to study the relationship of self-care motivation of diabetic patients and self-care behavior of diabetic patients. The sample group in this research was 192 people who were treated at Ban Mai Sub-District Health Promoting Hospital, Muang District, Nakhon Ratchasima Province. All population data were collected. Therefore, in this study, a total of 192 people were used, using a questionnaire created by the researcher which passed the quality test of tools. The average of the overall tool quality was 0.85 for data analysis. And processed with a computer program. The statistical values used were frequency, mean, percentage and standard deviation. And the relationship was analyzed by using statistics Simple Correlation Coefficient in Pearson Product Moment Coefficient.

The results of the study found that the relationship between self-care motivation of diabetic patients and self-care behavior of diabetic patients. The perception of complications to the disease of diabetic patients was positively correlated with self-care behavior of diabetic patients. Statistically, at the .05 level, the perception of disease severity in diabetic patients was not related to self-care behavior of diabetic patients. The perceived benefit of self-care behavior of diabetic patients did not correlate with self-care behavior of diabetic patients. And the perceived barriers to self-care of diabetic patients did not correlate with self-care behaviors of diabetic patients.

Keyword: Motivation, Health Promotion Behavior, Diabetics

บทนำ

โรคเบาหวาน เป็นโรคเรื้อรังที่เกิดจากความผิดปกติของร่างกายที่มีการผลิตฮอร์โมนอินซูลินไม่พียงพอหรือร่างกายไม่สามารถนำน้ำตาลไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้น้ำตาลในเลือดสูง โดยข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) รายงานว่าจำนวนผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มขึ้นจาก 108 ล้านคนในปี พ.ศ. 2523 เป็น 422 ในปี พ.ศ.2557 โดยเฉพาะในประเทศที่มีรายได้ต่ำ และปานกลางพบผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังพบว่าปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวาน 1.5 ล้านคน และอีก 2.2 ล้านคน เสียชีวิตเนื่องจากน้ำตาลในเลือดสูง (กรมควบคุมโรค, 2562.)

สำหรับประเทศไทยพบแนวโน้มการป่วยด้วยโรคเบาหวานต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2557 – 2561 ซึ่งมีจำนวนดังนี้ 5,095.9 ราย, 5,267.3 ราย, 5,344.8 ราย, 5,726.6 ราย, และ 5,981.4 ราย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุขพบแนวโน้มการเสียชีวิตจากโรคเบาหวานต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2561 เป็นร้อยละ 17.5, 19.4, 22.3, 22.0, และ 21.9 ตามลำดับ จากรายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557 มีการประมาณการในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่ามีผู้ป่วยเบาหวาน 4.8 ล้านคน ในจำนวนนี้มากถึง 2 ล้านคน ที่ไม่ได้รับการวินิจฉัยหรือไม่ทราบว่าตนเองเป็นโรคเบาหวาน อีกทั้งมีจำนวนผู้ที่เสี่ยงเป็นโรคเบาหวานถึง 7.7 ล้านคน โดยโรคเบาหวาน หากไม่ได้รับการวินิจฉัยและรักษาตั้งแต่ระยะแรกสามารถนำไปสู่ภาวะแทรกซ้อนในหลายส่วนของร่างกายทั้งต่อหัวใจ หลอดเลือด ตา ไต และเส้นประสาท เกิดความเสียหายร้ายแรง และเพิ่มความเสี่ยงของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร (กรมควบคุมโรค, 2562.)

รายงานผู้ป่วยเบาหวานในจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2558 พบว่าผู้ป่วยเบาหวานทั้งหมด 26,185 รายปี พ.ศ. 2559 พบผู้ป่วยเบาหวานทั้งหมด 26,289 ราย และปี พ.ศ. 2560 พบผู้ป่วยเบาหวานทั้งหมด 28,045 ราย รวมทั้งหมด 80,519 ราย และอัตราผู้ป่วยด้วยโรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา, 2561.)

จากการค้นหาผู้ป่วยโรคเบาหวาน จึงมีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากโรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่พบได้บ่อย ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ จึงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน การค้นหาในระยะแรกเริ่มของโรคจึงมีความจำเป็นในการดูแลสุขภาพตนเองจากการป่วยด้วยโรคเบาหวาน จากการดำเนินการค้นหาโรคเบาหวานของประชากรในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวาน

192 ราย ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2563 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา, 2563.)

ดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลต้องอาศัยปัจจัยกำหนดหลายปัจจัย ดังทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรค (Protection motivation theory) ของโรเจอร์ (Roger R.W. 1975) กล่าวว่า แรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลสามารถป้องกันตนเองได้ต้องเกิดจากความกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งความกลัวของบุคคลเกิดจากการรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการตอบสนอง และความคาดหวังในความสามารถแห่งตน โรเจอร์แบ่งการรับรู้เป็น 2 รูปแบบ คือ การประเมินอันตรายต่อสุขภาพ และการประเมินการเผชิญปัญหา การประเมินอันตรายต่อสุขภาพ ประกอบด้วยการรับรู้ 2 ลักษณะ คือการรับรู้ในความรุนแรงของโรค (Perceived Severity) และการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของโรค (Perceived Susceptibility) การประเมินการเผชิญปัญหา ประกอบด้วยการรับรู้ 2 ลักษณะ คือ การรับรู้ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการตอบสนอง (Response efficacy) และการรับรู้ความคาดหวังในความสามารถแห่งตน (Self efficacy) จาก 4 องค์ประกอบนี้ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นโดยการใช้สื่อต่าง ๆ หรือสภาพเหตุการณ์นั้น ๆ ให้เกิดความกลัวในระดับสูงสุด โดยสื่อนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานการรับรู้ของบุคคลในการประเมินอันตรายต่อสุขภาพ และการเข้าไปประเมินการเผชิญปัญหา เมื่อบุคคลเห็นว่าภาวะสุขภาพของตนอยู่ในภาวะวิกฤติและรู้สึกว่าตนมีความเสี่ยงด้านสุขภาพเป็นอย่างมากบุคคลจะมีการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสุขภาพ เพื่อปกป้องสุขภาพให้ภาวะวิกฤตินั้นหมดไปจึงได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแรงจูงใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการดำเนินงานดูแลสุขภาพให้กับผู้ป่วยเบาหวานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจและพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค (The Protection Motivation Theory) ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค เกิดจากการนำแนวคิด ทฤษฎีสำคัญๆ 2 ทฤษฎีมารวมกัน เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นั่นคือแนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ซึ่งนำเรื่องการรับรู้ความรุนแรงและการรับรู้โอกาสเสี่ยงมารวมเป็นการประเมินการเผชิญอันตราย เพื่อการวิเคราะห์ปัญหา ผนวกกับการนำแนวคิดทฤษฎีความสามารถตนเอง ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถตนเองและ การรับรู้ผลลัพธ์ของการตอบสนอง รวมเรียกว่าการประเมินการเผชิญปัญหาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ, 2536.)

ญกับองค์ประกอบทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคให้ความสำคั 2 ประการคือ 1) การประเมินอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ 2 ลักษณะ คือ การรับรู้ในความรุนแรงของโรค และการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค 2) การประเมินการเผชิญปัญหาประกอบด้วยการรับรู้ 2 ลักษณะ คือ การรับรู้ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการตอบสนอง และการรับรู้ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง จึงจะนำไปสู่ความตั้งใจในการพัฒนาพฤติกรรมซึ่งสุขภาพต่อไป (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต , 2536.)

ปัจจัยที่มีต่อผลสำเร็จของการทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อการป้องกันโรคมีความเชื่อว่า จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงให้ได้ดีที่สุดเมื่อ

1. บุคคลเห็นว่าพฤติกรรมเสี่ยงเป็นอันตรายต่อสุขภาพรุนแรง
2. บุคคลมีความรู้สึกไม่มั่นคงหรือเสี่ยงต่ออันตรายนั้น
3. เชื่อว่าการตอบสนองโดยการปรับตัวทางที่ถูกต้องเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะกำจัดอันตรายนั้น

4.บุคคลมีความเชื่อมั่นใจตนเองว่าจะสามารถปรับตัวตอบสนองหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นได้อย่างดี

5. การตอบสนองด้วยการไม่ปรับตัวมีน้อย
6. อุปสรรคต่อการปรับตัวหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นมีน้อย

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคได้แก่ เมื่อเห็นว่าอันตรายต่อสุขภาพนั้นรุนแรง เสี่ยงต่ออันตราย ต้องมีการปรับตัว หรือปรับเหตุผล ขจัดอุปสรรคให้น้อยลงหรือหมดไป (สิริกัลยา ศึกสิริ และจุฬาภรณ์ โสติ, 2555.)

สรุปทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค เกิดจากการนำแนวคิด ทฤษฎีสำคัญๆ 2 ทฤษฎีมารวมกัน เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นั่นคือแนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ซึ่งนำเรื่องการรับรู้ความรุนแรงและการรับรู้โอกาสเสี่ยงมารวมเป็นการประเมินการเผชิญอันตราย เพื่อการวิเคราะห์ปัญหาผนวกกับการนำแนวคิดทฤษฎี ความสามารถตนเอง ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถตนเองและการรับรู้ผลลัพธ์ของการตอบสนอง รวมเรียกว่าการประเมินการเผชิญปัญหาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพในการป้องกันโรคของบุคคล
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิติกุล บัวแก้ว และคณะ (2558).ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจภายในกับพฤติกรรมควบคุมน้ำตาลในเลือดของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มีแรงจูงใจภายในและพฤติกรรมควบคุมน้ำตาลในเลือดโดยรวมระดับปานกลาง มีพฤติกรรมควบคุมน้ำตาลในเลือดด้านการใช้ยาเบาหวานระดับสูง ด้านการรับประทานอาหารและด้านการออกกำลังกายระดับปานกลาง แรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมควบคุมน้ำตาลในเลือดโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .45, p<.01$) และแรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมควบคุมน้ำตาลในเลือดด้านการออกกำลังกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .48, p<01$) แต่แรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมควบคุมน้ำตาลในเลือดด้านการรับประทานอาหาร ($r = .18, p = .09$) และไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมควบคุมน้ำตาลในเลือดด้านการใช้ยาเบาหวาน ($r = .00$) ดังนั้น บุคลากรทางสุขภาพควรส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้ผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มีการออกกำลังกายตามความชอบของตนเอง และควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการควบคุมอาหารและใช้ยาเบาหวาน

เจษฎากร โนอินทร และคณะ (2559). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยเบาหวานที่มีระยะเวลาการป่วยที่ต่างกันมีพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่แตกต่างกัน โดยพบว่าในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพลายชุมพลมีผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในช่วง 6-10 ปี ร้อยละ 42.8 มีพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่แตกต่างกันเนื่องจากการได้รับบริการที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสุปรียา เสียงดัง (2560) ที่รายงานว่า ผู้ป่วยที่มีระยะเวลาเป็นเบาหวาน 6-10 ปีและมากกว่า 10 ปีมีพฤติกรรมการดูแลตนเองใกล้เคียงกันและเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วย

เบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลสิงห์นคร จำแนกตามระยะเวลาที่เป็น กลับพบว่าผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีระยะเวลาที่เป็นต่างกันมีพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่แตกต่างกันทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาถึงพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานในคลินิกโรคเบาหวานโรงพยาบาลแก้งสนามนาง อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ของกฤษณาคาลอยฟ้า (2554) ซึ่งพบว่าผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีระยะเวลาการป่วยต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สุปรียา เสียงดัง (2560). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (M=2.41, SD=0.21) ทั้งนี้เนื่องจาก บุคคลเมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพ ก็จะปรับตัวในการดูแลตนเองให้เหมาะสม พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ด้านการควบคุมอาหาร จะช่วยให้ผู้ป่วยสามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ ด้านการออกก าลังกาย สามารถลดระดับน้ำตาลในเลือดโดยส่งเสริมกระบวนการใช้น้ำตาลเพิ่มความไวในการใช้อินซูลินของกล้ามเนื้อ ด้านการใช้ยา การเลือกรับประทานยา และวิธีการรับประทานยาที่ถูกต้องเพื่อลดระดับน้ำตาลในเลือด ด้านการดูแลสุขภาพอนามัยของร่างกายตนเองจะช่วยป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากเบาหวาน (Orem, 1995) สอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษณา คาลอยฟ้า (2552) ที่ศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลแก้งสนามนาง อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (M=4.00,SD=0.38) เมื่อจำแนกพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองด้านการรับประทานอาหาร ด้านการจัดการกับความเครียด และด้านการดูแลรักษาต่อเนื่องอยู่ในระดับสูง

ธรรญญพร วิชัย และคณะ (2560). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานในบ้านคานางรวย ตำบลคำน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.31 มีอายุเฉลี่ย 61.73 ± 10.95 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 80.59 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ มีรายได้เฉลี่ย 5274.63 ± 10372.55 บาท และมีระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานเฉลี่ย 9.40 ± 6.88 ปีผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 67.88 ± 8.04 เมื่อจำแนกพฤติกรรมการดูแลตนเองเป็นรายด้านคือ พฤติกรรมการควบคุมอาหารและการออกกำลังกายในระดับปานกลาง (15.15 ± 1.98, 18.57 ± 2.83 ตามลำดับ) การใช้ยาและดูแลสุขวิทยา

ส่วนบุคคลอยู่ในระดับดี (14.70 ± 2.90, 19.61 ± 3.32 ตามลำดับ) ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ทางสุขภาพนำไปเป็นแนวทางในการคำแนะนำปรับปรุงและให้การดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานได้ดีขึ้น และทำให้ผู้ป่วยเบาหวานมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่าข้าม (2560). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเองในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่พักอาศัยอยู่ในตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 204 คน แบ่งเป็น ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลไม่ได้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่าข้าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้จำนวน 60คน และผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลได้จำนวน 144 คนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้จำนวน 100 คนจากจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานทั้งหมด 144 คน และกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้จำนวน 48 คน จากจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานทั้งหมด 60คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานอยู่ในระดับสูงร้อยละ 91.9การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคเบาหวาน อยู่ในระดับสูงร้อยละ 63.5สิ่งชักนำให้ปฏิบัติ การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้ อุปสรรคของการดูแลสุขภาพของตนเองในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน ร้อยละ 93.2และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเองในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.4

งานวิจัยต่างประเทศ

Anne Moen และคณะ (2019). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน (DSME) - ผลต่อความรู้พฤติกรรมการดูแลตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเองในผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 ในประเทศเอธิโอเปีย ผลการวิจัยพบว่า ที่จุดสิ้นสุดข้อมูลจากผู้เข้าร่วมกลุ่มการแทรกแซง 78 คนและผู้เข้าร่วมกลุ่มเปรียบเทียบ 64 คนรวมอยู่ในการวิเคราะห์ขั้นสุดท้าย ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระดับความรู้โรคเบาหวานก่อนและหลังการแทรกแซง DSME สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มแทรกแซง (p = 0.044) พฤติกรรมการดูแลตนเองที่วัดได้ประกอบด้วยอาหารการออกกำลังกายการเฝ้าติดตามตนเองของน้ำตาลกลูโคสการดูแลเท้าการสูบบุหรี่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวนวันเฉลี่ยต่อสัปดาห์ที่ผู้เข้าร่วมกลุ่มแทรกแซงทำตามคำแนะนำเรื่องอาหารทั่วไปเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่จุดสิ้นสุด (p = 0.027) กลุ่มแทรกแซงทำตามคำแนะนำด้านอาหารเฉพาะ (p = 0.019) และดำเนินการดูแลเท้า (p = 0.009) เป็นเวลาหลายวัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ภายในหรือระหว่างกลุ่มในพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่รายงานด้วยตนเองหรือในการรับรู้ความสามารถของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

Manfred Mayer และคณะ (2019). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการการดูแลเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการดูแลตนเองของผู้ป่วย multimorbid ประเภท 2โรคเบาหวานในเครือข่ายปฐมภูมิของเยอรมัน:สุ่มทดลองควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มิฉะนั้นแล้ว คะแนนรวมสำหรับพฤติกรรมการดูแลตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มแทรกแซงเมื่อเวลาผ่านไปแต่ไม่อยู่ในกลุ่มควบคุม เหตุผลที่เป็นไปได้คือประสิทธิภาพพื้นฐานที่สูงในตัวอย่างของเราและความเที่ยงตรงในการแทรกแซงต่ำ การพัฒนาวิธีนี้ในอนาคตควรมุ่งเน้นที่คำจำกัดความที่ใกล้ชิดของการแทรกแซงการปรับปรุงเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างNCM และการปฏิบัติที่ปฏิบัติเช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้นของเครือข่ายทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับหลักปฏิบัติเล็กดูแลการใช้การจัดการดูแลใน PCNsอาจปรับปรุงพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วย

Evi Karotac และคณะ(2020). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ทฤษฎีของคิงเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผลการวิจัยพบว่ามีผู้ป่วย 46% ที่รับรู้ว่าพวกเขามีสุขภาพดีแม้ว่าพวกเขาส่วนใหญ่จะมีอาการแทรกซ้อน ผู้ป่วยส่วนใหญ่ (98–100%) รายงานว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรักษาสุขภาพของพวกเขา ต่อไปนี้เป็นคำอธิบายของการตัดสินใจของผู้ป่วยที่เกี่ยวข้องกับโรคเบาหวาน 88% ของผู้ป่วยที่ทำก่อนเจ็บป่วย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สื่อสารและถ่ายทอดปัญหาโรคเบาหวานที่เผชิญกับครอบครัว (86–90%) ธุรกรรมของผู้ป่วย 96% ต้องการพูดคุยกับพยาบาลและแพทย์สำหรับโปรแกรมการรักษาและข้อมูลการบำบัด (98%)

Eun Jo Kim RN, MSc และคณะ (2020). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยแผลที่เท้าเบาหวาน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการดูแลตนเองในระดับปานกลาง การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่าการจัดการโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการรับรู้การสนับสนุนจากครอบครัวประสบการณ์การศึกษาเกี่ยวกับโรคเบาหวานความเครียดการรับรู้รูปแบบการเผชิญปัญหา นอกจากนี้การดูแลเท้าผู้ป่วยเบาหวานมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับประสบการณ์การศึกษาโรคเบาหวานการรับรู้การสนับสนุนจากครอบครัวและระดับซีรัมของอัตราการตกตะกอนของเม็ดเลือดแดงและฮีโมโกลบิน A1C

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การศึกษานี้ศึกษาในกลุ่มประชากรทั้งหมดจำนวน 192 คน

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การศึกษานี้ได้การรับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ วิทยาลัยนครราชสีมา เอกสารรับรองเลขที่ 0035/2563 รหัสโครงการวิจัย NMCEC 0035/2563

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาจากเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของเนื้อหาที่จะสร้างแบบสอบถามตลอดจนตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

3. ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความตรงตามเนื้อหาและนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปทดลองใช้

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ป่วยเบาหวาน จำนวน 30 คน คนที่มีลักษณะสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบสอบถาม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

2. การหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s coefficient alpha) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 0.75 แล้วจึงนำเครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อ เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และภาวะแทรกซ้อน โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง จำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 2 แรงจูงใจป้องกันโรคของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โดยลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ต(Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 3 คำตอบ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ และส่วนที่ 3 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โดยลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ต (LiKert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 3 คำตอบ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 32 ข้อการแปลผลคะแนนใช้เกณฑ์ของ Best (1997)7

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ผู้วิจัยส่งเอกสารการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และลงพื้นที่ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิ รายละเอียดแบบสอบถาม และประโยชนที่ได้รับจากการศึกษา ให้กับกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด เพื่ออธิบายให้เห็นลักษณะข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจป้องกันโรคกับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน ใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบ Pearson Product Moment Coefficient

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

จากผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.0) อายุระหว่าง 51 - 55 ปี (ร้อยละ 34.4) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างคือ จบมัธยมศึกษา (ร้อยละ 52.1) สถานสมรส (ร้อยละ 60.9) เป็นเกษตรกร (ร้อยละ 47.4) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 100.0)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย (65.5) กลุ่มตัวอย่างไม่เคยมีอาการน้ำตาลในเลือด (ร้อยละ 77.6) ไม่มีภาวะแทรกซ้อนที่อวัยวะอื่นๆ (ร้อยละ 79.7)

ข้อมูลแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน

จากการศึกษาข้อมูลแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน พบว่า ด้านการรับรู้ภาวะแทรกซ้อนต่อการเกิดโรคของผู้ป่วยเบาหวาน ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 53.1) ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคในผู้ป่วยเบาหวาน ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 66.1) ด้านการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ส่วนใหญ่ มีความรู้ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 65.6) ด้านการรับรู้อุปสรรคการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.3)

ข้อมูลพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน

จากการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน พบว่า ด้านการควบคุมอาหาร ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 65.1) ด้านการใช้ยา ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 65.6) ด้านการดูแลเท้า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 62.0) ด้านการออกกำลังกาย ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 62.0)
ด้านการพักผ่อน ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 63.0) ด้านการจัดการความเครียด ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 69.8) ด้านการสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรม ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 70.8) ด้านการดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 68.2)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน

จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน พบว่า ด้านการรับรู้ภาวะแทรกซ้อนต่อการเกิดโรคของผู้ป่วยเบาหวานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานมีความสัมพันธ์กัน ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคในผู้ป่วยเบาหวานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานมีความสัมพันธ์กัน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ

ดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานมีความสัมพันธ์กัน ด้านการรับรู้อุปสรรคการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานมีความสัมพันธ์กัน

สรุปและอภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยเรื่องแรงจูงใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาซึ่งโดยรวมของด้านการรับรู้แรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง และความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน คือ ด้านการรับรู้ภาวะแทรกซ้อนต่อการเกิดโรคของผู้ป่วยเบาหวานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่าข้าม (2560). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเองในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่พักอาศัยอยู่ในตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 204 คน แบ่งเป็น ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลไม่ได้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่าข้าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้จำนวน 60คน และผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลได้จำนวน 144 คนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้จำนวน 100 คน จากจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานทั้งหมด 144 คน และกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้จำนวน 48 คน จาก จำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานทั้งหมด 60 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 91.9 การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคเบาหวาน อยู่ในระดับสูงร้อยละ 63.5 สิ่งชักนำให้ ปฏิบัติ การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้ อุปสรรคของการดูแลสุขภาพของตนเองในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน ร้อยละ 93.2 และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเองในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน อยู่ใน ระดับปานกลาง ร้อยละ 53.4

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่เข้าร่วมการศึกษาและให้ข้อมูลในครั้งนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2562). "**ประเด็นสารรณรงค์วันเบาหวานปี 2562**".ได้จาก http://www.thaincd.com/สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2562.

เจษฎากร โนอินทร และคณะ (2559). **พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.** การค้นคว้าอิสระ. สาขาวิชาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ธรรญญพร วิชัย และคณะ (2560). **พฤติกรรมการดแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานในบ้านคานางรวย ตำบลคำน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.** การค้นคว้าอิสระ. คณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

นิติกุล บัวแก้ว และคณะ (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจภายในกับพฤติกรรมควบคุมน้ำตาลในเลือดของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2**. การค้นคว้าอิสระ. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ. (2536). **พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา.** ,121-128.กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่าข้าม (2560).**พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเองในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. (2562). **ทะเบียนผู้ป่วยโรคเรื้อรังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.** ปีงบประมาณ 2562. นครราชสีมา: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2536). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม.** ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค,79-85. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิริกัลยา ศึกสิริ และจุฬาภรณ์โสติ. (2555). **แนวคิด ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ. องค์ประกอบของทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค, 92-100**. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์ชีวิตและสังคม

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา. (2561). "**ข้อมูลทั่วไปและสถานสุขภาพ จังหวัดนครราชสีมา**".ปี 2561 ได้จาก http://www.korathealth.com. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562.

Anne Moen (2019). **Diabetes Self-Management Education (DSME) – Effect on Knowledge, Self-Care Behavior, and Self-Efficacy Among Type 2 Diabetes Patients in Ethiopia: A Controlled Clinical Trial**. Diabetes MetabSyndrObes. 2019; 12: 2489–2499.Published online 2019.

EviKarotac (2020). **Use of King's theory to improve diabetics self-care behavior**. Peer-review under responsibility of the scientific committee of the International Conference of Indonesian National Nurses Association (ICINNA 2019). Full-text and the content of it is under responsibility of authors of the article

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

FACTORS AFFECTING FOOD CONSUMPTION BEHAVIOR OF GRADE 1-6 STUDENTS IN BAN MAI SUBDISTRICT SCHOOL, MUANG DISTRICT NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ขวัญชนก สุวรรณ[1], ศุภรดา โมขุนทด[2] วัชรากร หวังหุ้นกลาง[3] และคณะ
Kwanchanok Suwan[1], Suparada Mokhunthod[2], Watcharakorn Wanghunklang[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 314 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวบข้อมูลเป็นแบบทดสอบความรู้และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ (Chi-square) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนมีความรู้เกี่ยวการบริโภคอาหารอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.8 ทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 96.2 พฤติกรรมการบริโภคอาหารอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.2

2. ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร ทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร

3. ปัจจัยเอื้อเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร ปัจจัยเสริมเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : พฤติกรรมการบริโภคอาหาร, ปัจจัย, นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

[1] คณะสาธารณสุข วิทยาลัยนครราชสีมา
[2] คณะสาธารณสุข วิทยาลัยนครราชสีมา
[3] คณะสาธารณสุข วิทยาลัยนครราชสีมา

Abstract

Descriptive research has objectives. To study the factors affecting food consumption behavior of students in grades 1-6. The sample population was 314 students in grades 1-6 The information is a knowledge test and questionnaire created by the researcher. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, Chi-square, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

1. The students had moderate knowledge of food consumption. Accounted for 68.8%. Attitude about food consumption was very good. Accounted for 96.2 percent. Food consumption behavior is at a moderate level. Representing 68.2 percent.

2. Knowledge of food consumption and food consumption attitudes have no relationship with dietary behavior.

3. Factors contributing to food consumption and food additive factors have a statistically significant relationship with food consumption behavior at the 0.05 level.

Keyword: Food Consumption Behavior, Factors, Students in Grades 1-6

บทนำ

การจะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีให้ทันยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้จำเป็นต้องเน้นทรัพยากรมนุษย์เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ เด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศซึ่งต้องได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่แรกเกิดจนถึงแปดปี เป็นช่วงระยะที่สำคัญสุดของพัฒนาการทุกด้านทั้ง ทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ และในด้านสุขภาพอนามัยการเจริญเติบโตของเด็กถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญต่อสุขภาพโดยรวม ซึ่งตัวบ่งชี้ที่บอกถึงการเจริญเติบโตของเด็กได้ดีคือภาวะโภชนาการของเด็ก ภาวะโภชนาการที่ดีเป็นรากฐานของการมีสุขภาพที่ดีตลอดชีวิต อาหารเป็นปัจจัยหนึ่งมีความสำคัญต่อสุขภาพ อาหารที่บริโภคเข้าไปนั้นจะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความเจริญเติบโตและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ ของร่างกายอีกทั้งทำให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง และทำให้การทำงานของร่างกายเป็นไปตามปกติ

พฤติกรรมการบริโภคอาหารของคนไทยที่เกิดจากค่านิยมในปัจจุบัน พบว่ามีหลากหลาย เช่น พฤติกรรมบริโภคนิยม ซึ่งจะมีลักษณะที่ชอบบริโภคเป็นหลัก ไม่ได้คำนึงถึงสุขภาพ ชอบรับประทานของ

อร่อยเกินความจำเป็น พฤติกรรมเลียนแบบต่างประเทศ เช่น วัยเด็กชอบอาหารที่มีสีสัน วัยผู้สูงอายุเลือกรับประทานอาหารสุขภาพ เป็นต้น จากพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่หลากหลายนั้น ได้ส่งผลไปยังสุขภาพที่ตามมาที่เรียกว่า โรคสะสมการบริโภค คือโรคที่เกิดจากการสะสมของอาหารที่กินเกินกว่าร่างกายขับถ่ายออกได้หมดทำให้เกิดการสะสม เช่นสะสมในหลอดเลือดจนตีบตัน หรือสะสมในเซลล์อวัยวะต่างๆ จนเกิดความผิดปกติของการทำงานของเซลล์และอวัยวะต่างๆ (หมอชาวบ้าน, 2550) ทำให้เกิดโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไขมันผิดปกติ โรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ โรคที่เกิดจากความอ้วน โรคหลอดเลือดหัวใจ (หลอกเลือดหัวใจตีบตัน ทำให้เกิดหัวใจขาดเลือด กล้ามเนื้อหัวใจตาย) โรคหลอดเลือดสมอง (หลอดเลือดตีบตัน ทำให้เป็นอัมพฤกษ์อัมพาต) และมะเร็งบางชนิด เช่น มะเร็งปอด มะเร็งลำไส้ใหญ่ มะเร็งเต้านม เป็นต้น การจัดบริการด้านอาหารและโภชนาการของโรงเรียนจึงมีความจำเป็นละสำคัญอย่างยิ่งที่ทางโรงเรียนควรดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ อาหารที่ทางโรงเรียนจัดให้บริการ จะต้องคำนึงถึงความพอเพียงและความครบถ้วนของสารอาหารตามหลักโภชนาการ จากการสำรวจของโภชนาการกรมอนามัยพบว่า เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคขนนและอาหาร เครื่องดื่มรสหวาน มีแนวโน้มสูงขึ้นทำให้เด็กไทยต้องประสบกับภาวะโรคอ้วนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และเพื่อการส่งเสริมให้ดำรงไว้ซึ่งการมีสุขภาพอนามัยที่ดีของเด็กในวัยเรียน จึงจำเป็นต้องได้รัยอาหารที่ถูกต้องเหมาะสมตามสัดส่วนอาหารที่เด็กวัยเรียนควรได้รับประทานอาหารครบทุกหมู่เพียงพอทุกวันเพื่อเสริมสร้างร่างกายให้เจริญเติบโตและเพื่อใช้ในกิจกรรมอื่นๆ โดยทั่วไปแล้วเด็กวัยนี้สามารถรับประทานอาหารต่างๆ ได้เหมือนกับผู้ใหญ่จึงเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมที่จะฝึกนิสัยการรับประทานของเด็กให้รู้จักเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย (กรมอนามัย,2560)

พฤติกรรมการบริโภคของอาหารของเด็กวัยเรียนพฤติกรรมการบริโภคของบุคคลเป็นปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการ ดังนั้นการส่งเสริมให้บุคคลมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการและในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะวัยเรียน ซึ่งเป็นที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโต มีการใช้พลังงานเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ มากการได้รับประทานอาหารที่ถูกต้องและเหมาะสมจะช่วยให้ร่างกายมีการเจริญเติบโตและสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีและมีประสิทธิภาพเด็กวัยเรียนส่วนใหญ่นิยมรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการน้อย ได้แก่ อาหารจำพวกน้ำหวาน น้ำแข็งใส น้ำอัดลม ทอฟฟี่ ลูกกวาด ตังเม นมข้นหวาน ซึ่งอาหารเหล่านี้จะเป็นอาหารที่ให้พลังงานแต่เพียงอย่างเดียว ไม่มีสารอาหารอื่นที่มีประโยชน์หรือถ้ามีก็มีในอัตราส่วนต่ำมาก ถ้ารับประทานเป็นประจำจะทำให้รู้สึกอิ่มอยู่ตลอดเวลา ไม่อยากรับประทานอาหารมื้อหลักซึ่งเป็นผลเสียต่อร่างกาย ทำให้ร่างกายได้รับสารอาหารต่าง ๆ ไม่เพียงพอส่วนขนมกรอบต่าง ๆ เด็กได้รับอิทธิพลมาจาก

โฆษณาโทรทัศน์ทำให้อยากลองรับประทานรสชาติอร่อยถูกปาก และมักจะรับประทานเป็นอาหารว่าง อาหารฟาสต์ฟูดหรืออาหารจานด่วน ได้แก่ แฮมเบอร์เกอร์ มันทอด เฟรนช์ฟราย มิลค์เชค นมผสม ไอศกรีม ซึ่งอาหารในกลุ่มนี้มักจะขาดผักและผลไม้เป็นอาหารที่ให้พลังงานมากถ้ารับประทานบ่อย ๆ หรือรับประทานเป็นประจำอาจทำให้อ้วนได้ซึ่งในปัจจุบันพบว่าอาหารเหล่านี้กำลังเป็นที่นิยมของเด็กวัยรุ่นและวัยเรียน

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารในเด็กนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ปกครองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการการวางแผนส่งเสริมภาวะโภชนาการให้วัยนี้ตลอดจนเพื่อสร้างความตระหนักให้กับคุณครูและผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และมีความรู้ที่ถูกต้องเพื่อการมีสุขภาวะที่ดีของเด็กในวัยนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ในโรงเรียนเขต 6-1 บลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาเทศบาลตำ

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎี PRECEDE

PRECEDE Framework เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพที่ใช้ศึกษาทั้งปัจจัยภายในและภายนอก สามารถนำไปประยุกต์เข้ากับการอธิบายถึงการเกิดพฤติกรรมและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเรื่องอื่น ๆ อีกด้วยดังนั้นในการดำเนินงานหรือการจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพจะต้องมีการดำเนินการหลาย ๆ ด้านประกอบกัน และจะต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่

มีผลต่อพฤติกรรมนั้น ๆ ก่อน จึงจะสามารถวางแผนและกำหนดวิธีการที่ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมี 7 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การวินิจฉัยทางสังคม ขั้นตอนที่ 2 การวินิจฉัยทางวิทยาการระบาด ขั้นตอนที่ 3 การวินิจฉัยด้านพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ทางการศึกษาได้แก่ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์เลือกกลวิธีทางการศึกษา ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ทางการบริหาร ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผลการดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพตากรอบ PRECEDE Framework ต้องคำนึงถึง ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อปัจจัยเสริม ซึ่งปัจจัยนำเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวบุคคล ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยม ส่วนปัจจัยเสริม ได้แก่ ทักษะของบุคลากร ระยะทางหรือการคมนาคมในการเข้าถึงบริการ ส่วนปัจจัยเสริม เป็นปัจจัยที่มีมาจากบุคคลที่มีอิทธิพล เช่น บิดา มารดา และ ผู้บังคับบัญชา สามี ภรรยา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สายสุนีย์ อ้ายโน (2561) ศึกษาปัจจัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีผลต่ออัตราภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า อัตราภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ของกรุงเทพมหานคร เฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 12.8 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.8) ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายอัตราภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียน อนุบาลได้ดีที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เรียงตามลำดับ ได้แก่ ทัศนคติของครูอนุบาลต่อภาวะ โภชนาการเกิน ประเภทของโรงเรียนเอกชน ชนิดของอาหารกลางวันที่ให้พลังงานสูง และชนิดอาหารรอบรั้ว โรงเรียนที่ให้พลังงานสูง มีอำนาจการทำนายร้อยละ 77.3 (R 2 = .773) ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนแนวคิดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการเกินในเด็ก อนุบาลในโรงเรียน ดังนั้นพยาบาลชุมชนและผู้มีหน้าที่ดูแลสุขภาพเด็กในโรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยไป ใช้ทำนายอัตราภาวะโภชนาการเกิน และพัฒนาโปรแกรมเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียน อนุบาลที่เน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติของครูอนุบาลต่อภาวะโภชนาการเกิน และโรงเรียนควรมีการควบคุม การจัดและจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่ให้พลังงานสูงในโรงเรียนและรอบรั้วโรงเรียน

อัจฉราวดี ศรียะศักดิ์ (2563) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องฉลากโภชนาการ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรี 3 โรงเรียน จำนวน 102 คนเลือกมาโดยสุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 1) แบบประเมินอิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2)แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับฉลากโภชนาการ และ 3)

แบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องฉลากโภชนาการ GDA ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85, 0.82 และ 0.77 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการของเด็กวัยเรียนโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ (=9.52, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =2.44) อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับสูง (=36.58, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =4.90) และความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องฉลากโภชนาการในเด็กวัยเรียนโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ (=12.55, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =3.48) ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพในเด็กวัยเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=0.389$, $p<0.001$, $r=0.213$, $p=0.032$ ตามลำดับ) บุคลากรด้านสุขภาพ และโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องโภชนาการให้กับเด็กวัยเรียนโดยการสอดแทรกหรือบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนและอาจจะใช้อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องฉลากโภชนาการในเด็กวัยเรียน

Sandaruwan (2017) ศึกษาภาวะโภชนาการและปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่สัมพันธ์กันระหว่างเด็กปฐมวัยและเด็กนักเรียนในชุมชนเกษตรกรรมประเทศศรีลังกา พื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนแออัดในเมืองไฮเดอราบาด โรงเรียนเอกชน จำนวน 5 แห่งผลการศึกษา พบว่า มีเด็ก 547 คน (อายุ 1-15 ปี เฉลี่ย 7.0 ± 3.6 ปีและหญิง 53%) เข้าร่วมการศึกษา35.6%, 26.9% และ 32.9% ของเด็กมีน้ำหนักน้อยและแคระแกร็นและเสียชีวิตตามลำดับ ภาวะขาดสารอาหารเป็นเรื่องปกติในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา มารดาที่มีบุตรจำนวนมากและบุตรหญิงมีความสัมพันธ์กับการขาดสารอาหารในเด็กวัยก่อนเรียน การอาศัยอยู่ในบ้านหลังเล็ก ๆ จำนวนสมาชิกในครอบครัวรายได้ขั้นต่ำ รายเดือนและการจ้างงานของมารดามีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการต่ำในเด็กนักเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 314 คน

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือ

เครื่องมือใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยเพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง และระดับชั้นเรียน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยนำเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2.1 แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารนักเรียนในชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ช่วงคะแนนตามแบบมาตราวัดแบบลิเคอร์ท (Likert's Scale) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเสริมเกี่ยวกับการบริโภคอาหารนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นข้อความข้อที่แสดงถึงการได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว ครู เพื่อน ต่อสื่อโฆษณา ลักษณะของแบบสอบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบมาตราวัดแบบลิเคอร์ท (Likert's Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นข้อความที่แสดงถึงการปฏิบัติตัวในการบริโภคอาหาร ได้แก่ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบมาตราวัดแบบลิเคอร์ท (Likert's Scale) คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยติดต่อของหนังสือจากคณะสาธารณสุขศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ วิทยาลัยนครราชสีมา ถึงโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสี

2. คณะผู้วิจัยประสานงานกับโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความ สะดวกในการดำเนินการวิจัย

3. คณะผู้ดำเนินการวิจัยเก็บข้อมูลของนักเรียนในโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล และบันทึกข้อมูล ลงในโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้เห็นลักษณะข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-square)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ประชากรส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 54.1รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 45.9 มีระดับอายุส่วนใหญ่ อายุ 10 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 รองลงมา อายุ 8 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1และน้อยที่สุด อายุ 12 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9

ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 216 คน ร้อยละ 68.8 รองลงมา อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 98 คน ร้อยละ 31.2 และน้อยที่สุดอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 00.0 ตามลำดับ

ทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

ทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 302

รองลงมา อยู่ในระ 96.2 คน คิดเป็นร้อยละดับปานกลางจำนวน และน้อยที่สุด อยู่ 3.8 อยละคิดเป็นร้ 12 ตามลำดับ 00.0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ในระดับต่ำ จำนวน

ปัจจัยเอื้อเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

ปัจจัยเอื้อเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 72.6 รองลงมา อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 86 คิดเป็นร้อยละ 27.4 และน้อยที่สุด อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 00.0 ตามลำดับ

ปัจจัยเสริมเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

ปัจจัยเสริมเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 รองลงมา อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 135 คิดเป็นร้อยละ 43.9 และน้อยที่สุด อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 00.3 ตามลำดับ

พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 214 คน ร้อยละ 68.2 รองลงมา อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 97 คน ร้อยละ 30.9 และน้อยที่สุดอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะสวนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ปัจจัยทางคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ รายรับต่อวันของเด็กนักเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ปัจจัยทางคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ส่วนสูง น้ำหนัก ระดับชั้น การพักอาศัย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร (r=-0.077 , p=0.175)

ทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

ทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร (r=0.055 , p=0.329)

ปัจจัยเอื้อเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

ปัจจัยเอื้อเกี่ยวกับการบริโภคอาหารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร (r=0.265 , p=0.000)

ปัจจัยเสริมเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

ปัจจัยเสริมเกี่ยวกับการบริโภคอาหารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร (r=0.219 , p=0.000)

สรุปและอภิปรายผล

ปัจจัยเอื้อเกี่ยวกับการบริโภคอาหารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภค(r=0.265 , p=0.000) ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่าปัจจัยเอื้อ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากมีการเข้าถึงการรับประทานอาหาร เช่น แหล่งขายอาหาร การกำหนดเมนูอาหารของครอบครัว การกำหนดเมนูอาหารของโรงเรียน รวมไปถึงการรับประทานอาหาร ฟาสฟู้ดที่ให้พลังงานสูงบ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับสายสุนีย์ อ้ายโน (2561) ศึกษาเรื่องปัจจัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีผลต่ออัตราภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาครั้งนี้สนับสนุนแนวคิดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการเกินในเด็กอนุบาลในโรงเรียน ที่ว่าทัศนคติของครูอนุบาลต่อภาวะ โภชนาการเกิน ประเภทของโรงเรียนเอกชน ชนิดของอาหารกลางวันที่ให้พลังงานสูง ชนิดของอาหารว่างที่ให้พลังงานสูง และชนิดอาหารรอบรั้ว โรงเรียนที่ให้พลังงานสูง มีอำนาจการทำนายร้อยละ 77.3 ดังนั้นพยาบาลชุมชนและผู้มีหน้าที่ดูแลสุขภาพเด็กในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการป้องกันภาวะโภชนาการเกินของเด็กนักเรียน อนุบาลที่เน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติของครูอนุบาลต่อภาวะโภชนาการเกิน และโรงเรียนควรมีการควบคุม การจัดและจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่ให้พลังงานสูงในโรงเรียนและรอบรั้วโรงเรียน

ปัจจัยเสริมเกี่ยวกับการบริโภคอาหารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร (r=0.219 , p=0.000) ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่าปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัด

นครราชสีมา เนื่องจากการรับประทานอาหารของนักเรียนได้รับการสนับสนุนจากบุคคลต่างๆ เช่น ครอบครัว ครู เพื่อน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญฤทธิ์ ประสิทธิ์นราพันธุ์ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า เงินที่ได้จากผู้ปกครอง (r =-200, p <0.05) ทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร (r = 243, p <0.05) และอิทธิพลจากเพื่อน (r = 407 p <.01) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ปัจจัยนำต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารและทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่าความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารอยู่ในระดับปานกลาง เช่น นิยมรับประทานอาหารที่มีไขมันสูงเป็นประจำเนื่องจาก มีความอร่อย นักเรียนรับประทานอาหารยังไม่มีความหลากหลายจึงได้รับสารอาหารไม่ครบ 5 หมู่ ตามหลักโภชนาการ เป็นต้น จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉราวดี ศรียะศักดิ์ (2563) เรื่อง ความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องฉลากโภชนาการในเด็กวัยเรียน: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการของเด็กวัยเรียนโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ (=9.52, ส่วนเบี่ยงเบนมาตร=2.44) โดยบุคลากรด้านสุขภาพ และโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องโภชนาการให้กับเด็กวัยเรียนโดยการสอดแทรกหรือบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสร้างความตระหนักให้กับเด็กนักเรียนในการปฏิบัติพฤติกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการในทุกด้าน

2. ควรมีสื่อในการให้ความรู้ในเรื่องพฤติกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการที่หลากหลายและครอบคลุมเพื่อให้เข้าถึงเด็กนักเรียนอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น พฤติกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการ

2.ควรศึกษาโปรแกรมที่ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการของเด็กให้ประสบความสำเร็จ

3.ควรศึกษาในวงกว้างและเด็กนักเรียนเปรียบเทียบหลายกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพแวดล้อมและสังคมต่างกันเพื่อให้เห็นความแตกต่างรอบด้านอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

คณะสาธารณสุขศาสตร์ .(2545) .**ทฤษฎีและแบบจำลองการประยุกต์ทางสุขศึกษาและวิทยาศาสตร์พฤติกรรมศาสตร์ .**กรุงเทพฯ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

จุฬาภรณ์ โสตะ .(2543) .**การส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่.** ขอนแก่นภาควิชาสุขศึกษาคณะ : .สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

____ .(2546) .**กลยุทธ์การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ.** ขอนแก่นภาควิชาสุขศึกษาคณะ : สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

_____ .(2552) .**แนวคิด ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ.** ขอนแก่น: ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พรรณี บัญชรหัตถกิจ และบุญร่วม แก้วบุญเรือง .(2554) .**การพัฒนาเครือข่าย สร้างเสริมสุขภาพระหว่างคณะสาธารณสุขศาสตร์** มหาวิทยาลัยขอนแก่นและสาธารณสุขสิรินธร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาควิชาสาธารณสุขศึกษาและคณะสาธารณสุขศาสตร์ :ขอนแก่น . .มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ .(2536)**พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา.** กรุงเทพฯคณะสาธารณสุขศาสตร์ :, มหาวิทยาลัยมหิดล .

มัลลิกา มัติโก 1 สุขภาพชุดที่คู่มือการวิจัยพฤติกรรม (2543) .**แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ** กรุงเทพฯ .โรงพิมพ์เจริญดีการพิมพ์ :

สมจิตต์ สุพรณทัสน์ .(2527) .**เอกสารการสอนชุดวิชาสุขศึกษา .**กรุงเทพฯ.สัมพันธ์ พาณิชย์.ป :

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข .(2536) .**การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม แนวทางการศึกษาการวิเคราะห์และการวางแผน.** ขอนแก่นภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะข : .มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สายสุนีย์ อ้ายโน สมสมัย รัตนกรีฑากุล และสุวรรณา จันทร์ประเสริฐ (2561) **ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีผลต่ออัตราภาวะโภชนาการเกิน ของเด็กนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร.** วารสารพยาบาลสาธารณสุข สมาคมสภาพยาบาลสาธารณสุขไทยฯ.

Becker, MH, and Maiman, LA. .(1975) **Social Factors Corresponding to Health and Medical Guidance**, (1) 13, .24-10

Bloom, BS. .(1969) **Taxonomy of Official Objectives .**Study, Head Book :1Cognitive Domain .New York :David McKay,

Chulapom Sota, Pannee Banjonghathaikit, & Boonrod Kaewbunruang. .(2011)**Students health promote Life stye in Faculty of Public Health, Khon Kaen University . And Sirindhorn Public Health College, Khon Kaen Province, Thailand**3 **.**rd International Conference on Public Health, among greater Mekong Sub-region, contries 10-9 August 2011 Don Chan Palace Hotel, Vientiane, Laos .

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 บ้านปะเคียบ ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

Factors Related to Self-Care Behaviors of The Elderly Moo.1, Ban Pa Khiap, Pa khiap Sub-district, Khu Mueang District, Buri Ram Province.

กัลยาณี พละทรัพย์[1]
Kunlayanee palasub

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 96 คน เครื่องมือใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ที่มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนาและอนุมาน

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่เนเพศหญิง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 มีอายุระหว่าง 66-70ป ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1. สถานภาพสมสรจำนวน 57 คนคิดเป็นร้อยละ 59.4 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือน จำนวน 65 คนคิดเป็นร้อยละ 67.7มีปัจจัยนำด้านความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในระดับดี มีปัจจัยนำด้านทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ (ค่าเฉลี่ย= 2.99; ส่วนเบี่ยงเบนมาตร=0.10) ปัจจัยเอื้อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย= 2.76; ส่วนเบี่ยงเบนมาตร=0.42) ปัจจัยเสริมพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย=2.78; ส่วนเบี่ยงเบนมาตร=0.50) และปัจจัยด้านพฤติกรรมการดดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=1.99; ส่วนเบี่ยงเบนมาตร=0.10) และพบว่าการมีโรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุมีนัยสำคัญทางสถิติ p-valuue < 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแลตนเอง, ผู้สูงอายุ

[1] คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ oil-nmc@hotmail.com 082-7517433

Abstract

The study was a survey research. The objective of the study was to study factors that related to self-care behaviors. The subject group consisted of 96 cases. The developed questionnaire was used as a tool to collect data. Statistics were descriptive and inferential statistics.

The result revealed that: the majority of subjects ware female 65.5%, aged between 66-70 years old were 28.1 %, married were 59.4%, income lower than 1,000 bath/month were 67.7%, knowledge factors about self-care behavior among the elderly were high level 99.0% (Mean= 2.99; Standard Deviation =0.10), attitude factors, enabling factors, reinforcing factors were high level 76.0 % (Mean= 2.76; Standard Deviation =0.42), the factors that added to the self-care behavior of the elderly were high level 82.3% (Mean =2.78; Standard Deviation =0.50) And factors of self-care behavior of the elderly were at a moderate level. 99.0% (Mean =1.99; Standard Deviation Standard Deviation =0.10) and there were a positive correlation between history of disease and self- care behavior at significant level < 0.05

Keywords: Self-Care Behavior, Elderly

บทนำ

ประชากรผู้สูงอายุเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลกเป็นผลมาจากการที่อัตราการเกิดของประเทศต่าง ๆได้ลดค่าลงในขณะที่ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้นองค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ประชากรทั่วโลกที่กำลังมีช่วงชีวิตที่ยืนยาวขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่คนส่วนใหญ่มีชีวิตอยู่ในช่วงวัย 60 ปี ซึ่งมีถึง 125 ล้านคนที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 80 ปี โดยร้อยละ 80 ของผู้สูงอายุทั้งหมดมีเศรษฐานะอยู่ในระดับต่าง ๆ (WHO, 2015) สอดคล้องกับการศึกษาของ Christian Lindmeier ที่กล่าวว่า อายุขัยของประชากร ทั่วโลกเพิ่มขึ้น โดยในปี 2020 จำนวนประชากรที่อายุ 60 ปี จะมีจำนวนมากกว่าเด็กที่มีอายุ น้อยกว่า 5 ปี และในปี 2050 ประชากรทั่วโลกที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป คาดว่าจะมีรวมกันถึงราว 2,000 ล้านคน ซึ่งร้อยละ 80 ของผู้สูงอายุเหล่านี้ จะอาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีพื้นฐานรายได้ต่าง ๆจนไปถึงรายได้ปานกลางของประเทศ (WHO & Lindmeier Christian, 2014) ในภูมิภาค

อาเซียนมีจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณ 606 ล้านคน หรือคิดเป็น 1 ใน 10 ของประชากรโลก หากพิจารณาตามคำนิยามของสังคมสูงวัยด้วยการใช้ร้อยละเป็นตัวชี้วัดแล้วด้านโครงสร้างประชากร ในปี พ.ศ. 2556 ประเทศสิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม ได้เข้าสู่สังคมสูงวัยแล้ว (สุชาดา ทวีสิทธิ์ และคณะ, 2556) สำหรับประเทศไทยจากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2557 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมด (กลุ่มสถิติประชากรสำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) ประกอบกับความก้าวหน้าทางการแพทย์การสาธารณสุข และเทคโนโลยี เป็นผลทำให้อายุขัยเฉลี่ยของประชากรสูงขึ้นโดยในปี พ.ศ. 2559 ประชากรไทยเพศหญิงมีอายุขัยเฉลี่ย 78.6 ปี เพศชายมีอายุขัยเฉลี่ย 71.8 ปี (มหาวิทยาลัยมหิดล,2559)

ปัจจุบันโครงสร้างของประชากรไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากจากอดีตเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจสังคมเทคโนโลยีการบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยของประชาชนประชากรวัยเด็กมีจำนวนลดลงและประชาชนมีอายุยืนยาวขึ้นส่งผลให้จำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นในอัตราที่รวดเร็วและโครงสร้างของประชากรไทยกำลังเคลื่อนเข้าสู่ระยะภาวะประชากรสูงอายุ (Population Ageing) จากการสำรวจประชากรไทยในปี 2548 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุประมาณ 7 ล้านคนหรือร้อยละ 10.4ของประชากรทั้งประเทศและคาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 13.4 ในปี 2558 และร้อยละ 15.3 ในปี 2563 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548)

สถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 23 อำเภอ 188 ตำบล 2,546 หมู่บ้าน จากการสำรวจประชากรในปี 2554 พบว่า จังหวัดบุรีรัมย์ มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 1,570,128 คน แบ่งเป็นเพศชาย 783,461 คน หรือร้อยละ 49.89 ของประชากรทั้งหมดและเพศหญิง 786,667 คน หรือร้อยละ 50.10 ของประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุที่ จำนวน 226,324 คน หรือร้อยละ 14.41 ของประชากร ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ พื้นที่หมู่ 1 บ้านปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากในพื้นที่อำเภอคูเมือง มีจำนวนประชากรทั้งหมด 69,158 จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 7,124 คน ซึ่งในตำบลปะคียบ มีประชากรทั้งหมด 11,748 คน จำนวนผู้สูงอายุ 1,301 คน และในหมู่ 1 บ้านปะเคียบ มีผู้สูงอายุ จำนวน 126 คน แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างประชากรของจังหวัดบุรีรัมย์เปลี่ยนเป็นโครงสร้างประชากรที่มีผู้สูงอายุมากขึ้นนอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วของสังคมโลกและประเทศไทย ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์อิทธิพลของการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงทุกเครือเรือน การ

เคลื่อนย้ายของประชากรวัยแรงงานในทุกพื้นที่ของจังหวัด ไปทำงานต่างถิ่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ การรับวัฒนธรรมตะวันตกและความเป็นชุมชนเมืองที่มีความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้นส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตค่านิยมและความมั่นคงในชีวิตของประชาชนจังหวัดบุรีรัมย์ในแต่ละอำเภอตำบลและหมู่บ้าน โดยสมาชิกในครอบครัวใช้เวลาในการประกอบอาชีพมากขึ้นและอยู่ห่างไกลครอบครัว ผู้สูงอายุในครอบครัวต้องอยู่ตามลำพังมีการเจ็บป่วยได้รับการดูแลเอาใจใส่จากสมาชิกในครอบครัวน้อยลงและยังมีภาระในการเลี้ยงดูบุตรหลานนอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีกิจกรรมทางสังคมน้อยลง สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการมีความสุขและความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ (เอกสารสรุปผลการดำเนินงานประจำปี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์, 2553)

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุมีผู้ศึกษาน้อยมากจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งมีความคล้ายคลึงกับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สุขภาพ ค่านิยม รสนิยม ความคิดเกี่ยวกับตนเอง การใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุและปัญหาสุขภาพ มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ปัจจัยทางเศรษฐกิจนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตที่จะสนองความต้องการในด้านต่าง ๆทั้งด้านที่อยู่อาศัยในสภาพที่ดีอาหารที่มีคุณค่า การรักษาพยาบาลอย่างถูกต้อง อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อเข้าสู่วัยชรา จากสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ หรือจากข้อกำหนดของสังคมให้ต้องเกษียณอายุงาน ทำให้ผู้สูงอายุต้องเสียบทบาทในการทำงาน ผู้สูงอายุจึงหาบทบาทใหม่ให้กับตนเอง ด้วยการเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือดูแลลูกหลานภายในบ้านและในทางกลับกัน ลูกหลานในครอบครัวสามารถเป็นที่พึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุด้วย ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ต้องการความรัก ความเอาใจใส่จากครอบครัวโดยเฉพาะผู้ที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อยลงจากปัญหาสุขภาพ ความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับบุคคลภายนอกก็มีผลต่อความมั่นคงในชีวิต ญาติหรือเพื่อนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีความหวังดีคอยให้ความช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจและสามารถปรับทุกข์กันได้ทำให้ผู้สูงอายุสามารถยอมรับสภาพกับความรู้สึกที่ต้องสูญเสียสถานภาพทางสังคมเดิมหรือสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก บุคคลเหล่านี้เป็นเครือข่ายการสนับสนุนทางสังคมที่จะช่วยประคับประคองสภาพจิตใจของผู้สูงอายุช่วยยกระดับคุณค่าในชีวิต ตลอดจนความเชื่อมั่นในตนเองและยังเป็นการช่วยรักษาความสมดุลระหว่างจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ (มารศรีนุชแสงพล, 2532) และการมีรายได้เพียงพอใช้จ่าย การร่วมกิจกรรมทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ (สุธรรมนันท มงคลชัยและคณะ,2551)

นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมก็มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุด้านการจัดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัยในวัยสูงอายุ มีความสะดวกสบาย ในแวดวงความอบอุ่น ของครอบครัวญาติมิตร มีสิ่งของเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกในด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ตามความจำเป็นมีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและภัยจากมนุษย์ (ประมวญ พิรัชพันธุ์, 2543)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้สูงอายุจึงเป็นบุคคลที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้การช่วยเหลือจากบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสถาบันสังคม ที่มีความใกล้ชิดกับสมาชิกในครอบครัวมากที่สดุ ที่จะให้การดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจและอำนวยความสะดวกในด้านความเป็นอยู่ ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย หากได้รับการดูแลช่วยเหลือเกื้อหนุนจากครอบครัว ชุมชน สังคมและอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะมีส่วนทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีความมั่นคงในชีวิต สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้กำหนดองค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขและความมั่นคงในชีวิตของคนไทย ประกอบด้วยการมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่น มั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและอยู่ภายใต้การบริหารจัดการที่ดีของรัฐ
ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ เพราะแม้ว่าปัจจุบันจะมีข้อมูลและการวิจัยด้านผู้สูงอายุจำนวนมากก็จริงแต่ข้อมูลที่มีอยู่ก็ยังไม่ทันสมัยในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความมั่นคงในชีวิตและสามารถใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว อันจะก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตัวผู้สูงอายุครอบครัวและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 . เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สมมุติฐานการวิจัย

1) ผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับที่ดี

2) ผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับที่ดี

3) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตการวิจัย

การทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแนวคิด Preced Framework มีความเชื่อว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยร่วมกัน ได้แก่ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์โดยใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำ ส่วนที่ 3 ปัจจัยเอื้อ ส่วนที่ 4 ปัจจัยเสริม และส่วนที่ 5 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ

ประชากรศึกษา

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นประชากรผู้สูงอายุ ตำบลปะเคียบ 1 ปีขึ้นไปของหมู่ 60 อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนทั้งหมด126 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ของหมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนทั้งหมด 96 คน โดยมีขั้นตอน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน (Taro yam mane)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ปัจจัยนำด้านทัศนคติของ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (n = 96)

ปัจจัยนำด้านทัศนคติของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับน้อย (เกณฑ์การให้คะแนน 0.00 – 0.33)	-	-
ระดับปานกลาง (เกณฑ์การให้คะแนน 0.34 – 0.66)	1	1.0
ระดับมาก (เกณฑ์การให้คะแนน 0.67 – 1.00)	99	99.0
รวม	**96**	**100**

(ค่าเฉลี่ย= 2.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.102,น้อย= 2, มาก= 3)

จากตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ปัจจัยนำด้านทัศนคติของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้สูงอายุมีปัจจัยนำด้านทัศนคติของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับมาก จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 99.0 และระดับปานกลาง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ปัจจัยเอื้อของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (n=96)

ปัจจัยเอื้อของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับน้อย (เกณฑ์การให้คะแนน 1.00 – 1.66)	-	-
ระดับปานกลาง (เกณฑ์การให้คะแนน 1.67 – 2.32)	23	24.0
ระดับมาก (เกณฑ์การให้คะแนน 2.33 – 3.00)	73	76.0
รวม	**96**	**100**

(ค่าเฉลี่ย= 2.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.0.429,น้อย= 2,มาก= 3)

จากตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ปัจจัยเอื้อของ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้สูงอายุมีปัจจัยเอื้อของพฤตกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับมาก จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 รองลงมา อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อละ ปัจจัยเสริมของ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

)n=96(

ปัจจัยเสริมของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับน้อย (เกณฑ์การให้คะแนน 1.00 – 1.66)	4	4.2
ระดับปานกลาง (เกณฑ์การให้คะแนน 1.67 – 2.32)	13	13.5
ระดับมาก (เกณฑ์การให้คะแนน 2.33– 3.00)	79	82.3
รวม	**96**	**100**

(ค่าเฉลี่ย 2.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.507,น้อย= 1,มาก= 3)

จากตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ปัจจัยเสริมของ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้สูงอายุมีปัจจัยเสริมของพฤตกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับมาก จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 82.3 รองลงมา อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 และระดับน้อย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (n=96)

ปัจจัยด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับน้อย (เกณฑ์การให้คะแนน 1.00 – 0.66)	1	1.0
ระดับปานกลาง (เกณฑ์การให้คะแนน 01.67 – 2.32)	95	99.0
ระดับมาก (เกณฑ์การให้คะแนน 2.33 – 3.00)	-	-
รวม	**96**	**100**

(ค่าเฉลี่ย= 1.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.102,น้อย= 1,มาก= 2)

จากตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้สูงอายุมีปัจจัยนำด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 99.0 และระดับน้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ อาชีพ มีโรคประจำตัวของ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย (n=96)

ปัจจัย	พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ				
	น้อย	ปานกลาง	x^2	df	p-value
เพศ					
ชาย	1	32	0.741	1	0.109
หญิง	-	63			
สถานภาพ					
โสด	-	5	1.050	2	0.592
สมรส	1	56			
หย่าหม้าย/	-	34			
อาชีพ					
ไม่ได้ทำงาน	1	58	0.980	3	0.806
เกษตรกร	-	33			
รับจ้าง	-	-			
ค้าขาย	-	2			
ประกอบอาชีพอิสระ	-	-			
รับราชการ	-	2			
อื่น ๆ	-	-			
ปัจจุบันท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่					
มี	-	46	1.000	1	0.00**
ไม่มี	1	49			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value<0.05 ,**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value<0.01

จากตารางที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ อาชีพ ปัจจุบันท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่ กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจุบันท่านมีโรคประจำตัว กับพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value<0.01

ตารางที่ 6 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ รายได้เพียงพอ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อปัจจัยเสริมของ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (n=96)

ปัจจัย	สัมประสิทธิ์สัมพันธ์เพียร์สัน (r) พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ	p-value
อายุ	-.053	.605
รายได้	.075	.470
	.131	.204
ปัจจัยนำด้านความรู้	.079	.446
ปัจจัยนำด้าน	-.132	.201
ทัศนคติ	-.172	.094
ปัจจัย		
เอื้อ		
ปัจจัย		
เสริม		

จากตารางที่ 6 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ รายได้เพียงพอ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมของผู้สูงอายุหมู่ 1 ตำบลปะเคียบอำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า อายุ รายได้เพียงพอ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมไม่มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับที่ดี พบว่า ปัจจัยนำ ความรู้ ร้อยละ 94.8 ทัศนคติ ร้อยละ 99.0 ปัจจัยเอื้อ ร้อยละ 76.0 ปัจจัยเสริม ร้อยละ 82.3 การดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.95 ,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.22) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ (ไพบูลย์ พงษ์แสงพันธ์และยุวดี รอดภัย ,2556)ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกในประเทศไทย เนื่องจากผู้สูงอายุได้รับข่าวสารจากหลาย ๆด้าน เช่น การได้รับคำแนะนำจากครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด อาสาสมัครสาธารณสุข การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (ไพบูลย์พงษ์แสงพันธ์ และยุวดี รอดจากภัย ,2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกของประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการรับรู้ภาวะสุขภาวะของตนเองมีสุขภาพดี

สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับที่ดี พบว่า ผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 99.0

(ค่าเฉลี่ย = 1.99, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.10) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับการศึกษาของ (เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ,2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลคลองตาหรุ อำเภอเมืองชลบุรี พบว่าผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (กมล วิเศษงามปกรณ์ และวัชรี ศรีทอง,2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลตนเองโดยรวมในระดับเหมาะสมปานกลาง (พงศธร ศิลาเงิน,2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 52.5 มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับปานกลาง (กัลยา มั่นล้วน และคณะ ,2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ หมู่ 1 ตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การมีโรคประจำตัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-valuue < 0.01 ส่วน ปัจจัยเอื้อ,ปัจจัยเสริม ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองเฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เพื่อทราบถึงปัญหาและหาแนวทางการแก้ไข รวมทั้งจุดแข็ง จุดอ่อนและอุปสรรคต่อการดูแลสุขภาพตนเองต่อไป

ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองเปรียบเทียบในกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตเมืองกับผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตชนบท

เอกสารอ้างอิง

กมล วิเศษงามปกรณ์ และ วัชรี ศรีทอง .(2559) .**ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของจังหวัดพิจิต .**สืบค้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม ค้นหาจาก : www.northern.ac.th.

กัลยา มั่นล้วน และคณะ.(2562) . **พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านหนองโพรง จังหวัดบุรีรัมย์.** สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม ค้นหาจาก : http://journal.nmc.ac.th.

ไพบูลย์ พงษ์แสงพนัธ์ และ ยุวดี รอดจากภัย) .2556). **การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน .**สืบค้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม ค้นหาจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th.

เทียนแก้ว เลียมสุวรรณ .(2557). **พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตาหรุ อำเภอเมือง ชลบุรี.** เข้าถึงได้จาก : http://digital_collect.lib.buu.ac.th. (วันที่ค้นหาข้อมูล: 17/08/2563).

พงศธร ศิลาเงิน. (2560). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ในจังหวัดพะเยา.** สืบค้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม ค้นหาจาก : http://ethesisarchive.library.tu.ac.th.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ 9 บ้านผือฮี ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

Factors Related to Food Consumption Behaviors among The Elderly: A Case Study of Moo 9, Ban Phuehee, Ban Yang Sub-district Phutthaisong District, Buriram Province.

สุดารัตน์ ชูพันธ์[1]
Sudarat Choopan

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ 9 บ้านผือฮี ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการศึกษาวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ 1.) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ 2.) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ 3.) เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 83 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 68 คน เครื่องมือใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ที่มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนาและอนุมาน

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4 มีอายุระหว่าง 60-65 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 มีน้ำหนักอยู่ระหว่าง 46-50 และ 51-55 จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 มีส่วนสูงระหว่าง 146-150 จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 มีค่า BMI อยู่ในระดับสมส่วน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 มีสถานภาพสมรส จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4 มีรายได้ 500-1,000 บาท จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 91.2 อาศัยอยู่บ้านตนเอง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 94.1 ท่านดื่มสุรา ไม่ดื่ม จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 82.4 ท่านสูบบุหรี่ ไม่สูบ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 89.7 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ การบริโภคอาหาร อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย= 1.45,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .63) ด้านความรู้ พบว่าโดยรวมผู้สูงอายุมีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร อยู่ในระดับความรู้มา

[1] คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ sudarat_042528@hotmail.com 089-4242294

($\bar{X}$ = 2.36, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .73) ด้านทัศนคติเกี่ยวกับการการบริโภคอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.07, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .26) ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร อยู่ในระดับปฏิบัติทุกครั้ง ($\bar{X}$ = 2.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =.47)

คำสำคัญ : พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ/ผู้สูงอายุ/อาหาร

Abstract

The study was a survey research. The objectives were 1) to study food consumption behaviors among the elderly, 2) to study factors that ware related between personal factors and food consumption behaviors, and 3) to study factors that ware related between knowledge, attitude and food consumption behaviors. The subjects group consisted of 68 cases. The developed questionnaires was used as a tool to collect data. The content validity was improved and adjusted by the suggestion of the experts. Statistics were descriptive statistics and inferential statistics.

The result revealed that: the majority of subjects were female 57.4%, aged between 60-65 years old were 44.1%, weight between 46-50 kg were 19.1%, height between 146-150 cm were 30.9%, BMI asymmetry were 51.5 %, history of disease were 51.5 %, married were 57.4 %, income 500-1,000 were 91.2%, Own home were 94.1%, no alcohol drinking were 82.4%, no smoking were 89.7%, having information were low level ($\bar{X}$ =1.45, SD =.63). Knowledge factors were high level ($\bar{X}$ =2.36, SD=.73) Attitude factors were moderate ($\bar{X}$ =2.07, SD=.26), and food consumption behaviors were high level ($\bar{X}$ =2.66, SD=.47)

Keywords: Food Consumption Behavior/ Elderly/ Food

บทนำ

ปัจจุบันคนไทยยังคงมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมทั้งประเภท และปริมาณ จึงมีผลกระทบต่อสุขภาพและก่อให้เกิดโรคที่กำลังเป็นปัญหาสุขภาพอันดับต้น ๆ ของประเทศไม่ว่าจะเป็น โรคมะเร็งโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงโรคหัวใจและหลอดเลือดเป็นต้น และพฤติกรรมการบริโภคอาหารไม่ถูกต้องที่ยังเป็นปัญหา คือการบริโภคผักและผลไม้น้อย บริโภค หวาน มัน เค็มมากเกินความต้องการของร่างกาย ซึ่งจากการศึกษาวิจัยแผนการลงทุนด้านสุขภาพ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่10 (พ.ศ.2550-2554) (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข)

โดยอายุเฉลี่ยของประชากรโลกในแต่ละประเทศต่างมีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้น รวมทั้งกลุ่มประชากรผู้สูงอายุก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดร.นีล บัคโฮลทซ์ แห่งสถาบันผู้สูงอายุแห่งชาติของสหรัฐ ได้กล่าวว่าประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจะมีประชากรที่มีอายุเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น ควรมีการเตรียมรับมือไว้ตามรายงานขององค์การอนามัยโลก (ทรงพจน์ สุภาผล, 2555) ในประเทศไทยผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.8 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 14.9 ในปี 2557 เป็นผู้สูงอายุชายคิดเป็นร้อยละ 45.1 และผู้สูงอายุหญิงคิดเป็นร้อยละ 54.9 และดัชนีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 22.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 82.6 ในปี 2557 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

จากสถานการณ์ประชากรสูงอายุของไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเพิ่มจากร้อยละ 6.3 ในปี พ.ศ. 2523 เป็นร้อยละ 9.50 ในปี พ.ศ. 2543 และ ร้อยละ 11.90 ใน ปี 2553 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย (Aging Society) เนื่องจากสัดส่วนของประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มสูงมากกว่าร้อยละ 10 ของ ประชากรทั้งประเทศ และคาดการณ์ว่าจะมีแนวโน้ม สูงขึ้นมากกว่าสองเท่าตัวเป็นร้อยละ 25 ในปี 2573 ซึ่ง ถือว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว (Aged society) (สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์, 2555; ชมพูนุท พรหมภักดิ์, 2556)

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเมืองแห่งความรื่นรมย์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีทรัพยากร การท่องเที่ยวที่สำคัญน่าเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งโบราณสถานศิลปะแบบขอมโบราณที่มีอยู่มากมายกระจาย อยู่ในพื้นที่ทั้งจังหวัด อีกทั้งยังเป็นที่รู้จักในฐานะเมืองเกษตรกรรมและหัตถกรรม เพราะเป็นแหล่งปลูกข้าวหอม มะลิที่มีคุณภาพดี และเป็นแหล่งทอผ้าไหมที่สวยงามและมีชื่อเสียง นอกจากนี้ด้วยสภาพพื้นที่ตั้งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีความหลากหลายของเชื้อชาติซึ่งก่อให้เกิดความหลากหลายของประเพณี วัฒนธรรม จากสถิติจำนวนประชากร มีจำนวนผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพรายเดือนของจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป 3 ปี ย้อนหลัง จะเห็นได้ว่าในปี

2558 จำนวนทั้งหมด 192,239 ราย ปี 2559 จำนวนทั้งสิ้น 209,834 ราย และในปี 2560 ได้มีมติรับทราบแนวทางการดำเนินโครงการบริจาคเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเข้ากองทุนผู้สูงอายุโดยมีผู้สูงอายุเข้าร่วมโครงการลงทะเบียนเพื่อรับสวัสดิการแห่งรัฐจำนวน 3.6 ล้านคน จะเห็นได้ว่าในแต่ละปีจำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้วสูงมากขึ้นเรื่อย ๆ (ที่มา : ข้อมูลจาก สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์)

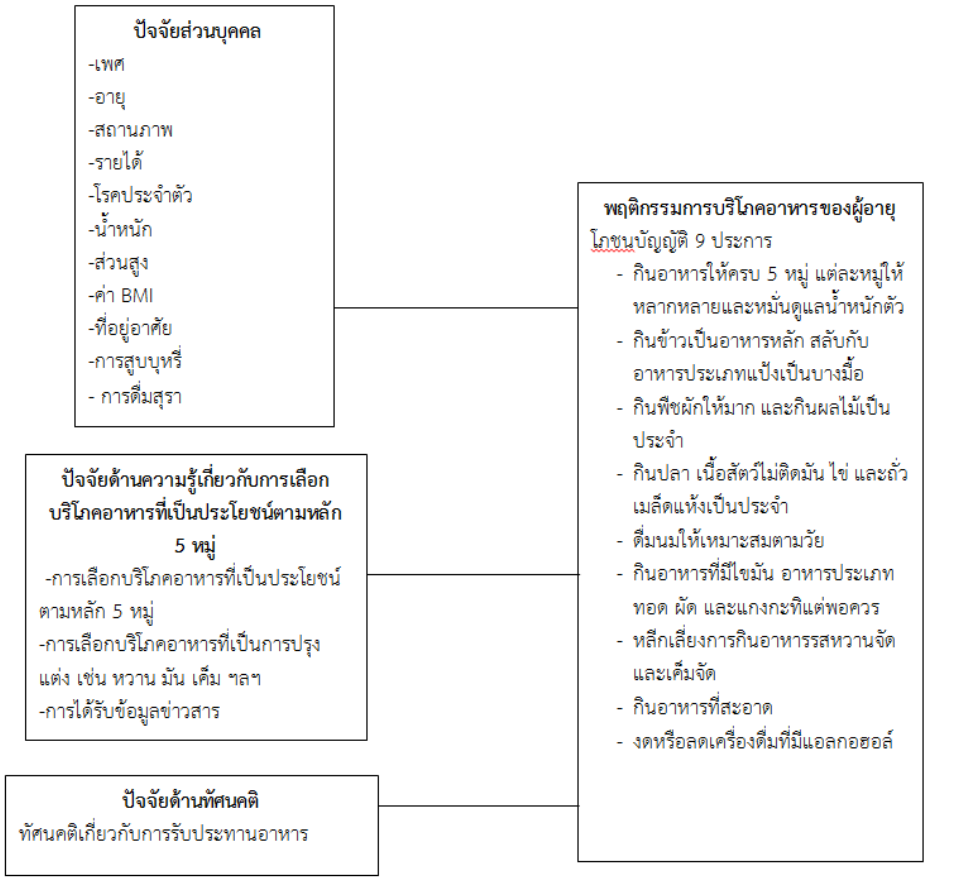
จากข้อมูลและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้อายุ พื้นที่หมู่ 9 บ้านผือฮี ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากในพื้นที่อำเภอพุทไธสง มีจำนวนประชากรทั้งหมด 45,339 คน มีจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 5,298 คน ซึ่งในตำบล บ้านผือฮี มีประชากรทั้งหมด 647 คน จำนวนผู้สูงอายุ มีจำนวนทั้งหมด 83 คน (ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์หมู่บ้านผือฮี,2563) ดังนั้นพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการประเมินภาวะโภชนาการ และเป็นตัวบ่งชี้ถึงปัญหาสุขภาพด้านต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุต้องพบเจอ พบว่าบ่อยครั้งที่ผู้สูงอายุเพียงแค่จะรับประทานอาหารเพื่อให้อิ่มท้อง หรือแค่รับประทานเข้าไปเพราะความอร่อย จะไม่ได้นึกถึงสารอาหารที่ได้รับ เข้าไปว่าจะได้ประโยชน์หรือผลเสียต่อสุขภาพ คณะผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ และนำแนวทางการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุที่ถูกต้องไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ๆ ที่ปฏิบัติตนในการบริโภคอาหารที่ผิดวิธีและยังเป็นแนวทางไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ 9 บ้านผือฮี ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ โรคประจำตัว น้ำหนัก ส่วนสูง ค่าBMI ที่อยู่อาศัย การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ 9 บ้านผือฮี ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ 9 บ้านผือฮี ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ บ้านผือฮี ตำบลบ้ 9านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดไว้ได้ดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ 9 บ้านผือฮี ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัยได้ทำการการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการความไม่น่าจะเป็นในการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มจากข้อมูลทะเบียนราษฎร์บ้านผือฮี

จำนวน 83 คน โดยใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane,1973) ในการหากลุ่มตัวอย่างการลงเก็บข้อมูล จำนวน 68 คน

สถิติเชิงอนุมาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้ง 5 ส่วน มาวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์มาประมวลผล โดยกำหนดระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการทดสอบสมมติฐานสำหรับการวิจัยในครั้งนี้และดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ในการเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไป เพศ สถานภาพ โรคประจำตัว ที่อยู่อาศัย ค่าBMI การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา ใช้สถิติในการหา Mean, Maximum – Minimum, Standard Deviation

สถิติเชิงอนุมาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

สถิติเชิงอนุมาน ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

1.การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบ เพศ โรคประจำตัว สถานภาพ ที่อยู่อาศัย การสูบบุหรี่การดื่มสุรา ค่าBMI กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติ Chi-square test

2.การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ น้ำหนักส่วนสูง การได้รับข้อมูลข่าวสาร กับพฤติกรรมการพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation coefficient)

3.การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation coefficient)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ประกอบ เพศ สถานภาพ ที่อยู่อาศัย การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา ค่าBMI กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ 9 ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

(n=68)

	พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ (จำนวนคน)		x^2	df	p-value
	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติทุกครั้ง			
เพศ					
หญิง	10	19	010.	1	921.
ชาย	13	26			
โรคประจำตัว					
ไม่มี	11	24	2.383	5	794.
โรคหัวใจ	2	2			
อัมพฤกษ์ อัมพาต	-	-			
เบาหวาน	7	11			
ไขมันในเลือดสูง	1	3			
ความดันโลหิตสูง	2	3			
โรคมะเร็ง	-	-			
โรคอื่น ๆ ระบุ ... ไทรอยด์),เก๊า,(	-	3			
สถานภาพสมรส					
โสด	4	2	4.016	3	260.
สมรส	11	28			
หย่าร้าง	0	1			
หม้าย	8	14			

	พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ (จำนวนคน)		x^2	df	p-value
	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติทุกครั้ง			
ที่อยู่อาศัย					
บ้านตนเอง	23	44	3.219	1	073.
บ้านเช่าห้องเช่า/	-	-			
อาศัยอยู่กับบุตร หลาน/ญาติ/	3	1			
การสูบบหรี่					
สูบ	2	5	096.	1	756.
ไม่สูบ	21	40			
การดื่มสุรา					
ดื่ม	3	9	507.	1	477.
ไม่ดื่ม	20	36			
ค่าBMI					
ผอม	4	8	264.	3	967.
สมส่วน	11	24			
ท้วม	3	5			
อ้วน	5	8			

มีระดับนัยสำคัญทางสถิติP-value < .01**

จากตารางที่ ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ 1 ประกอบ เพศ สถานภาพ ที่อยู่อาศัย การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา ค่า BMI กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับ 9 พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 2แสดงการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ กับ พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ ตำบลบ้านยาง 9 อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

(n=68)

ปัจจัย	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ	P-value
อายุ	296.-	*014.
รายได้	106.-	388.
น้ำหนัก	047.-	705.
ส่วนสูง	057.	643.
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	318.	123.

มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ*P-value < .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ กับ พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ 9 ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันเท่ากับ -.296 มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ 9 ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

(n=68)

ปัจจัย	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ	P-value
ความรู้	319.	.008**
ทัศนคติ	275.-	.023*

*** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ*P-value < .05. และ 01**

จากตารางที่ รู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมการผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ความ 3 ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ความรู้ 9 บริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา หมู่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทีระดับ .และมี 01

319. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันเท่ากับทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05.และมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันเท่ากับ 275.-มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวาน กรณีศึกษา หมู่ 6 บ้านระกาย ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ระดับความรู้ ระดับทัศนคติและการได้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ที่เป็นเบาหวาน

1. เพศ อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวาน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. การวัดความรู้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ -.313 และผู้ป่วยเบาหวานมีการวัดความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานอยู่ระดับมาก จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 86.6 (ค่าเฉลี่ย=2.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=.58) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของวิจัย

3. ส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสารและทัศนคติ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวาน

สมมติฐานที่ 2 ระดับความรู้ ระดับทัศนคติและการได้ข่าวสาร พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวาน กรณีศึกษาหมู่ 9 ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

1. ผลการวิจัยพบว่าระดับความรู้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อธิบายได้ว่า การวัดความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานไปในทิศทางที่ดี และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงดาว ปิงสุแสน (2555) ผลการศึกษา พบว่า ศึกษาความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน ความรู้ในการดูแลตนเองแรงสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ในอำเภอทุ่งกล้วย อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษา พบว่า ระดับความรู้เรื่องโรคและความรู้ในการดูแลตนเองส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 77.7 แรงสนับสนุนทางสังคม

ของผู้ป่วยเบาหวานส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง ร้อยละ 48.5 และพฤติกรรมการดูแลตนเอง ในภาพรวมผู้ป่วยส่วนใหญ่สามารถดูแลตนเองได้ระดับดี ร้อยละ 55.4 และพบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานและความรู้ในการปฏิบัติตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ระดับทัศนคติและการได้ข่าวสาร ผลการศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวาน กรณีศึกษาหมู่ 6 บ้านระกาย ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กระทรวงสาธารณสุขควรมีการกำหนดเปรียบเทียบหรือมาตรการ ในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพทั้งในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานและกลุ่มเสี่ยง เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของผู้ป่วยเบาหวานหรือให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สนใจในการดูแลสุขภาพของตน

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

บุคลากรสาธารณสุขหรืออาสาสมัครสาธารณสุขควรมีการให้ความรู้คำแนะนำ ในเรื่องการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมการบริโภคอาหาร การควบคุมอาหารทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานหรือกลุ่มเสี่ยง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ป่วยเบาหวานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวาน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการดูแลตนเองและควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวาน หรือการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน

ควรมีการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยจัดโปรแกรมการให้ความรู้แก่กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานและกลุ่มเสี่ยงในการดูแลสุขภาพหรือการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อให้มีความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมที่ดี

เอกสารอ้างอิง

ดวงดาว ปิงสุแสน .(2555) .**พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในตำบลทุ้งกล้วย อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา พะเยา.: มหาวิทยาลัยพะเยา** ; 2555

รื่นจิต เพชรจิต. (2558). **พฤติกรรมการดูแลตนเองและการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วย.** (ม.ป.ท.) (ม.ป.พ.).

สุวิทย์ โรจนศักดิ์โสธร .(2559) .**สถานการณ์โรคไม่ติดต่อ จังหวัดนครราชสีมา**ไม่ข้อมูลรายงานโรค) ติดต่อจังหวัดนครราชสีมา ปี .2559

สุพรรณ ศรีธรรมมา.(2555) . **โภชนาการคณะพยาบาลศาสตร์.** ให้นำข้อมูลไปประกอบการสอนหรือแนะนำประชาชนหรือทำแผ่นพับเพื่อประกอบการสอนอาหารสุขภาพ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข นนทบุรี .: กระทรวงสาธารณสุข.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา

Factors Relating to Dengue Hemorrhagic Fever Behaviors Among High School Student at Ban Cho Ho School, Ban Cho Ho Sub-district, Muang District, Nakhon Ratchasima Province

สุภาพ หวังข้อกลาง[1]
Suphap Wangkhoklang

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนจำนวน 125 คน และเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและปรับปรุงโดยผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการศึกษาพบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 54.6 มีอายุ 10 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว คือ 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 34.4 และครอบครัวของนักเรียนไม่เคยมีประวัติการรักษาโรคไข้เลือดออก จำนวน 110 คน คิดเป็น ร้อยละ 88 มีความรู้อยู่ในระดับสูง จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 99.2 ทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 ปัจจัยเอื้ออยู่ในระดับดี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 84.8 ปัจจัยเสริมอยู่ในระดับดี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 พฤติกรรมอยู่ในระดับดี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 74.4 และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value < 0.05

คำสำคัญ : การป้องกันโรคไข้เลือดออก / ไข้เลือดออก /นักเรียน

[1] สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ 1Sup21263@gmail.mail
Tel. 044-955121

Abstract

This study was a survey research. The objective was to study factors that were relate to dengue prevention behaviors on Dengue Hemorrhagic Fever among high school student. The subjects group consisted of 125 cases. The developed questionnaires were used as tool to collect data. The content validity was improved and adjusted by the suggestion of the experts. Statistics were descriptive statistics and inferential statistics.

The result revealed that: the majority of subjects were female 54.6%, aged about 10 years were 27.0%, primary school education were 26.5%, income per month 5,000 baht were 34.4%, and families had no history of disease were 88%, knowledge factors were high/moderate/low level 99.2%, Attitude factors were high/moderate/low level 52.8%, Enabling factors were high/moderate/low level 84.8%, Reinforcing factors were high/moderate/low level 56.8% also, there related between personal factors and prevention behaves an Dengue Hemorrhagic fever at significant level p-value < 0.05

Keywords: Prevention Behaviors on Dengue Hemorrhagic Fever/ Dengue Hemorrhagic Fever/ Student

บทนำ

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกปี 2558 ในภาพรวมทั้งประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ 20 สิงหาคม 2562) มีรายงานผู้ป่วยสะสม 64,186 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.07 ในปี 2559 มีรายงานผู้ป่วย 33,352 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.08 ในปี 2560 มีรายงานผู้ป่วยอยู่ที่ 31,512 ราย อัตรา ป่วยตาย ร้อยละ 0.14 ในปี 2561 มีรายงานผู้ป่วยอยู่ที่ 47,149 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.12 ในปี 2562 มีรายงานผู้ป่วยสะสม จำนวน 73,324 ราย (อัตราป่วยเท่ากับ 111.00 ต่อประชากรแสนคน) มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต จำนวน 77 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.11 และ ณ ช่วงเวลาเดียวกัน ปี 2562 มีรายงานผู้ป่วย 73,324 ราย มากกว่า ปี 2561 : 1.6 (ระบบรายงานการเฝ้าระวังโรค 506 กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2562) สำหรับสถานการณ์โรคไข้เลือดออก (DHF DF และ DSS) ในจังหวัดนครราชสีมา (ข้อมูลวันที่ 28 เดือนพฤษภาคม 2563) โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 ถึงวันที่ 20 พฤษภาคม 2563 ได้รับรายงานผู้ป่วยโรค

ไข้เลือดออก จำนวนทั้งสิ้น 972 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 36.88 ราย ต่อประชากรแสนคน มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต 1 ราย อัตราตายต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 0.04 อัตราผู้ป่วย ตายเท่ากับร้อยละ 0.10 พบผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยพบเพศชาย 515 ราย เพศหญิง 457 ราย อัตราส่วนเพศชาย ต่อเพศหญิง เท่ากับ 1.13 : 1 กลุ่มอายุที่พบสูงสุดคือกลุ่มอายุ 10 - 14 ปี คิดเป็นอัตราป่วย 127.16 ต่อประชากรแสนคน (งานระบาดวิทยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา, 2563)

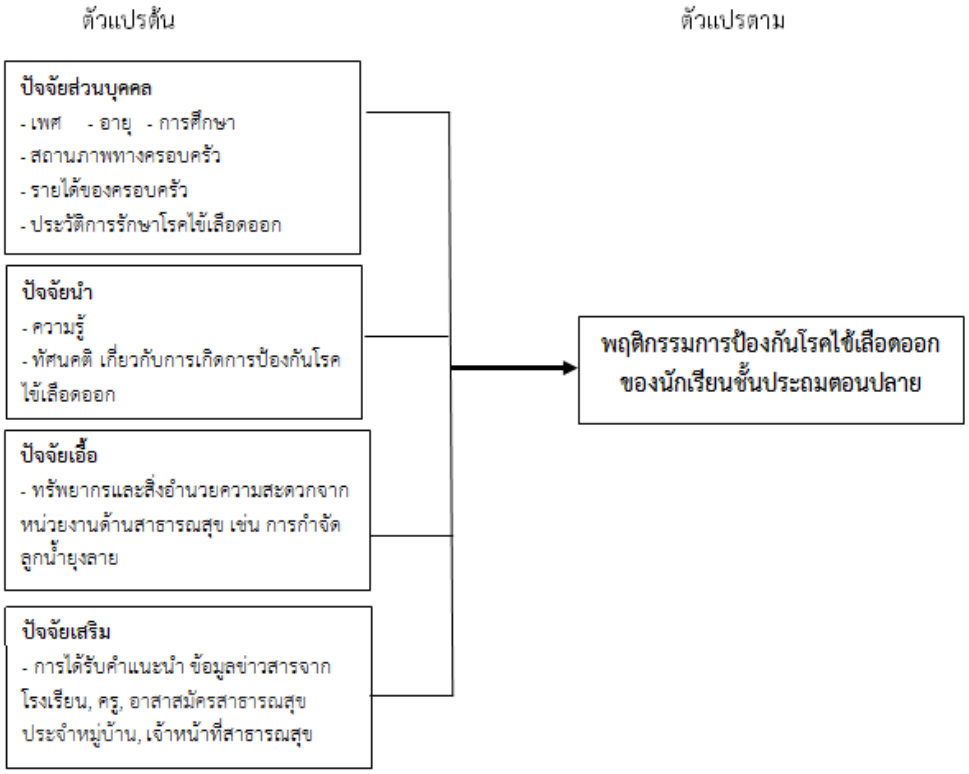
จากสถานการณ์ดังกล่าวพบว่าปัญหาโรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อสุขภาพร่างกายจิตใจของผู้ป่วยและมีอัตราการเพิ่มที่สูงขึ้นเป็นทุกปี จำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจะเพิ่มสูงมากขึ้นในช่วงฤดูฝนของแต่ละปี ผู้ศึกษาวิจัยจึงเห็นผลกระทบของปัญหาดังกล่าวที่ส่งผลต่อเด็กอายุ ปี 14-10 เป็นจำนวนมากซึ่งเป็นวัยที่กำลังศึกษาในโรงเรียนหรือนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกในเด็กนักเรียน ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับ รายได้ของครอบครัว ประวัติการรักษาโรคไข้เลือดออก กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมตอนปลายโรงเรียน บ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3.2 ประชากรศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนทั้งหมด 182 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างเพื่อหาจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อจะใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 125 คน

3.2.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 125 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบทุกชั้นปีผู้วิจัยจึงได้ทำการสุ่มตัวอย่างอีกครั้งโดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วนกับประชากร (Proportional stratfied random sampling) และสุ่มอย่างง่ายโดยได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ชั้น	จำนวนนักเรียน คน))
	รวม
ป.4	49
ป.5	28
ป.6	48
รวม	**125**

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับ รายได้ของครอบครัว ครอบครัวนักเรียนมีประวัติการรักษาโรคไข้เลือดออก

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านทัศนคติของนักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามด้านปัจจัยเอื้อต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามด้านปัจจัยเสริมเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามด้านพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

3.4 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการนี้ผู้วิจัยได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ทำการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญที่ได้พิจารณาและนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบคุณภาพ ความ

เชื่อมั่นของข้อคำถามและได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (IOC: Index of item objective congruence) มีค่าเท่ากับ 0.832

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ค่าความถี่(Frequency) ค่าร้อยละ(Percentage) สำหรับการวิเคราะห์เกี่ยวกับ ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางครอบครัว รายได้ของครอบครัว ประวัติการรักษาโรคไข้เลือดออก

2) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมตอนปลายโรงเรียน บ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4. สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 54.6 มีอายุช่วง 10 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ปัจจุบันนักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับบิดา-มารดา จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวอยู่ที่ 5000 บาทต่อเดือน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 และนักเรียนหรือครอบครัวของนักเรียนไม่เคยมีประวัติการรักษาโรคไข้เลือดออก จำนว 110 คน คิดเป็นร้อยละ 88

ระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก(ค่าเฉลี่ย=2.99,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน0.089) และพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 99.2 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

ทัศนคติของนักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก (ค่าเฉลี่ย= 3.52, ส่วนเบี่ยงเบนมาตร.=0.52)

ปัจจัยเอื้อต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียน พบว่า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติประจำที่มีผลต่อปัจจัยเอื้อต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย =2.50 ,ส่วนเบี่ยงเบนมาตร=0.53)

ปัจจัยเสริมเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้งที่มีผลต่อปัจจัยเอื้อต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย =2.39, ส่วนเบี่ยงเบนมาตร = 0.61)

5. อภิปรายผล

1. จากการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับ รายได้ของครอบครัว ประวัติการรักษาโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ (วัชระ กันทะโย, 2556) การศึกษาด้านปัจจัยนำได้แก่ ความรู้ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ความพอเพียงของทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกจากหน่วยบริการของภาครัฐในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (p=0.00) และปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข,อสม. หรือบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวและการได้รับแรงจูงใจโดยการได้รับรางวัลจากส่วนราชการได้รับคำชมจากเจ้าหน้าที่ (p=0.007) มีความสัมพันธทางบวกกับการปองกันและควบคุมโรคไขเลือดออกที่มีประสิทธิภาพอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนบ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าไม่สัมพันธ์กับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับการศึกษา (องคอร ประจันเขตต์, 2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความรู ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการปองกันและควบคุมโรคไขเลือดออกของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา อำเภอบานนา จังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่า ระดับความรู ทัศนคติและการปฏิบัติตนในการปองกันและควบคุมโรคไขเลือดออกพบวากลุมตัวอยาง สวนใหญมีความรูทัศนคติและการปฏิบัติตนในการปองกันและควบคุมโรคไขเลือดออกอยูในระดับปานกลางทั้งหมด คิดเปนรอยละ 63.33, 82.50 และ 53.33 ตามลำดับ ดังนั้นโรงเรียนหรือหนวยงานที่มีสวนเกี่ยวของเชนองคการบริหารสวนตำบลโรงพยาบาลสงเสริมสุขภาพตำบล รวมไปถึงผูปกครอง ควรให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไขเลือดออกโดยเร็ว และปลูกฝังให้นักเรียนรวมทั้งประชาชนมีทัศนคติเห็นความสำคัญของโรคไขเลือดออก โดยชี้ให้เห็นถึงอันตรายจากโรคไขเลือดออก ให้ความสำคัญกับการปองกันมากกวาการแกไขเมื่อเกิดโรคแลว และสรางความตระหนักในการชวยกันกำจัดแหลงเพาะพันธุยุงลายวาเปนหน้าที่ของทุกคนในชุมชนที่ต้องร่วมมือกันมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการควบคุมลูกน้ำยุงลายในกลุ่มของ

นักเรียน และประชาชนใหมากขึ้น เปิดโอกาสใหนักเรียนเปนแกนนำในการรณรงคปองกันไขเลือดออกในชุมชน เพื่อใหเกิดการมีสวนรวมของทุก ฝายนำไปสู่การปองกันการเกิดโรคไขเลือดออกในชุมชนได้อยางยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

บุคลากรสาธารณสุข คุณครู อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรมีการให้ความรู้ คำแนะนำตลอดจนการแจกอุปกรณ์ในการป้องกันยุงลาย เช่น ทรายอะเบท และการพ้นสารเคมี ฯลฯ เพื่อไม่ให้นักเรียนและคนในครอบครัวเกิดโรคไข้เลือดออก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาบริบท ความเป็นอยู่ของนักเรียนตลอดจนคนในครอบครัว ควรมีความรู้ ความเข้าใจ การดูแลตัวเอง เพื่อไม่ให้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกหรือวิธีการป้องกันตัวเองและคนในครอบครัวต่อไปได้

7. เอกสารอ้างอิง

วัชระ กันทะโย. (2556, กรกฎาคม – ธันวาคม). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตตำบลท่าเดื่อ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่.** วารสารพิฆเนศวร์สาร. 9(2), 63-79.

องคอร ประจันเขตต์, (2555,กรกฎาคม-กันยายน). **ความรู ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการปองกันและควบคุมโรคไขเลือดออกของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา อ.บานนา จ.นครนายก.**วารสารแพทย์ทหารบก. 65(3), 159-165.

อุษณีย์ แขวงอินทร์. (2547). **พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ.** กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อดุลย์ ฉายพงษ์ และ สุกัญญา อินลักษณ์ (2562). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของ ตนเอง การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเด็กวัยเรียน อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี.** กองโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลนำดี จังหวัดปราจีนบุรี.

การมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขในการบริหารงานของสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัยและความสัมพันธ์กับปัจจัยบางประการ

The Participation of Public Health Personals in Adน้อยistrative Processes of District Public Health Offices in Sukhothai Province and Related Factors

เมธี สุทธศิลป์[1], อลงกรณ์ ศรีเลิศ[2] และประภาพร คำแสนราช[3]
Mathee Sootthasil[1] Alongkorn Sarelert[2] Prapaphorn Khamsaenrat[2]

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขในการบริหารงานสาธารณสุขอำเภอเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อประสิทธิผลของการบริหารงานสาธารณสุข การศึกษาวิจัยสำรวจนี้เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขระดับอำเภอในจังหวัดสุโขทัยและความสัมพันธ์กับปัจจัยบางประการ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามชนิดถามตอบด้วยตนเอง เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มกราคม–มีนาคม 2564 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนาคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรใช้การทดสอบค่าคะแนนที่ การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และนำตัวแปรกลุ่มที่พบความสัมพันธ์แปลงเป็นตัวแปรหุ่น เพื่อวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 51.6 อายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุดร้อยละ 51.6 มีระดับระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรีร้อยละ 60.2 มีรายได้ที่ 25,001–30,000 บาท เป็นร้อยละ 27.00 ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุขร้อยละ 53.1 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 11-15 ปี ร้อยละ 46.1 และมีประสบการณ์ในการอบรมถ่ายทอดมากกว่า 10 ครั้ง ร้อยละ 83.6 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมรายด้านที่สำคัญพบว่าบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 72.8-76.8 รองลงมาได้แก่การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการและดำเนินการตามแผนร้อยละ 71.0-75.3 ส่วนการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารด้านการประสานงานน้อยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.5-35.2 จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับปัจจัยบางประการได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการสุขภาพชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-Mail: mayvet_2006@hotmail.com
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการสุขภาพชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการสุขภาพชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

และประสบการณ์ในการอบรม มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม ดังนั้นควรพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารให้ยกระดับยิ่งขึ้นผ่านตัวแปรบางประการที่นำมาศึกษานี้

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข สาธารณสุขอำเภอ

Abstract

The participation of health personnel in the district health adน้อยistrative processes is necessary and important to the effectiveness of public adน้อยistration. This study explored the level of participation in the management of public health personals in district health office in Sukhothai province and related with interested of some factors. The sample consisted of health workers in Sukhothai province. Health Offices with 270. Data collection between January to March 2021 was analyzed by statistic package program. The descriptive statistics were used frequency, Percentage, mean and standard deviation. The association between factors of interest were used the Pearson correlation analysis, Independent t test and one-way analysis of variance. The correlated variables were performed into dummy variables and analyzed with the Pearson correlation coefficient later.

The results showed that Most of the sample was male, aged between 41-50 years for 51.6 percent. The education in bachelor's degree was 60.2 percent; income at 25,001 to 30,000 baths per month was 27.00 percent working in expertise positions for 53.1 percent and 46.1 percent has 11-15 years of experience. About 83.6 percent has trained in adน้อยistration skills more than 10 times. The level of participation showed that the personnel adน้อยistration for 72.8-76.8 percent followed the participation in the planning and implementation of the plan between 71.0- 75.3 percent. The participation in coordination was less about 32.5-35.2 percent. The associated factors included gender, age, level of education, income, job position, and the duration of the training and experience. Then, adน้อยistrators should be involved in the development of adน้อยistrative participation level of health personals by consider related factors.

Keywords: The Participation of Public Health Personals in Adน้อยistration,
Public Health Personals

บทนำ

ปัญหาสาธารณสุขในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและนับวันจะยิ่งมีความซับซ้อนเชิงสาเหตุมากยิ่งขึ้น โดยเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดของระบบการสื่อสาร เทคโนโลยีและการคมนาคมผลักดันทุกประเทศเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ปัญหาสุขภาพจึงเกิดการเปลี่ยนผ่านจากยุคของโรคติดเชื้อเข้าสู่ยุคปัญหาจากวิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมส่งผลให้อุบัติการณ์โรคเรื้อรังและอุบัติภัยเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดอัตราป่วยและตายระดับสูงในประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลกและผลักดันการเปลี่ยนแปลงระบบสุขภาพขนานใหญ่ (WHO, 2020) ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านทางระบาดวิทยาดังกล่าว ดังนั้นจึงประสบกับสถานการณ์ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากปัญหาพฤติกรรมสุขภาพและภาวะเสื่อมทางร่างกายของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาจากโรคไม่ติดต่อที่มีสาเหตุสลับซับซ้อนเป็นปัญหาคุกคามชีวิตคนไทยในอันดับต้นๆ ในขณะที่โรคติดเชื้อที่กลับมาเป็นปัญหาใหม่ เช่น การติดเชื้อเอชไอวี วัณโรค มาลาเรีย ก็ก่อผลกระทบอย่างรุนแรงและคุกคามชีวิตคนไทย ปัญหาอุบัติเหตุทางถนน ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลายเป็นปัญหาที่ก่อภาวะสูญเสียปีสุขภาวะคนไทยในอันดับต้นๆ ของประเทศไทยเช่นกัน (สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ, 2563) ปัญหาสุขภาพเหล่านี้นับวันจะทวีขนาดและความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทุกวัน

การจัดการปัญหาสุขภาพนั้นประเทศไทยดำเนินการขับเคลื่อนระบบสุขภาพแบบตั้งรับมาเป็นเวลานาน โดยเน้นการพัฒนาระบบบริการสุขภาพเป็นสำคัญโดยอยู่ภายใต้การดำเนินการของหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานกลยุทธ์หลักระดับประเทศ รวมทั้งเป็นผู้กำกับทิศทางวางแผน ขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาสุขภาพทั้งระบบ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสถานพยาบาลทุกระดับอย่างกว้างขวางทั่วทั้งประเทศ เกิดระบบประกันสุขภาพเพื่อส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้เข้าถึงระบบบริการอย่างทั่วถึง มีประสิทธิภาพ เสมอภาคและเป็นธรรม (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2558) อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนระบบสุขภาพผ่านระบบราชการโดยกระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทยยังไม่สามารถรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงปัญหาสุขภาพที่สลับซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีความไม่คล่องตัวและมีปัญหาเกี่ยวข้องกับกฎหมายและระเบียบวิธีในการปฏิบัติงาน ปัญหาของการดำเนินงานของหน่วยงาน รวมทั้งปัญหาในด้านของการบริหารงานบุคคล เนื่องจากการบริหารงานบุคคลไม่สามารถสร้างคุณธรรมและความสามารถให้กับข้าราชการในการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ รวมทั้งยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจต่อข้าราชการที่มีความสามารถให้อยู่ในระบบราชการต่อไป (วรเดช จันทรศร, 2554) นอกจากนี้ข้าราชการบางส่วนยังไม่เข้าใจและขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารระบบสุขภาพส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการผลักดันระบบสาธารณสุขของให้สามารถแก้ปัญหาของประเทศได้

ในระดับที่ควรจะเป็น ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ ข้าราชการในกระทรวงสาธารณสุขมีความเฉื่อยชาในการทำงาน ขาดแรงจูงใจ ละเลยและเพิกเฉยต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง (รวิภา ธรรมโชติ, 2560) ดังนั้นจึงเกิดการปรับปรุงระบบสุขภาพภายใต้การปฏิรูประบบราชการทั้งระบบเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงปัญหาสุขภาพดังดังกล่าวและสอดคล้องกับความมุ่งหมายตามรัฐธรรมนูญที่รัฐต้องจัดบริการและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างเสริมระบบสุขภาพของประชาชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ (2556) สำนักสาธารณสุขอำเภอ เป็นหน่วยงานบริหารสาธารณสุข ซึ่งเป็นตัวแทนของกระทรวงสาธารณสุขในระดับอำเภอและกิ่งอำเภอ มีสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอที่ทำหน้าที่หัวหน้ากิ่งอำเภอ เป็นหัวหน้าส่วนราชการสาธารณสุขมีหน้าที่ทางด้านบริหาร ส่งเสริมสนับสนุน ควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานีอนามัยและสถานบริการสาธารณสุขในอำเภอ เป็นองค์กรที่สำคัญยิ่งในระดับปลายสุดของระบบบริหารงานสาธารณสุข ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน เชื่อมต่อประชาชนกับระบบบริการสุขภาพ สาธารณสุขอำเภอจึงเป็นหน่วยงานที่รวมทั้งวิชาการสาธารณสุขและและนักบริหารสาธารณสุขในระดับอำเภอ ทำหน้าที่ประสานงานและขับเคลื่อนระบบสาธารณสุขในระดับอำเภอให้เกิดการประสานงานและตอบสนองนโยบายสุขภาพผ่านกระบวนการบริหารแผนงานและโครงการต่าง ๆ จากระดับกระทรวงสู่ระดับปฏิบัติการในพื้นที่ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในระดับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอจึงครอบคลุมการดำเนินการตามกระบวนการบริหารใน 4 ภารกิจหลักในระดับพื้นที่ได้แก่ การบริหารงานเพื่อส่งเสริมสุขภาพ การส่งเสริมป้องกันโรค การบริหารระบบการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ (ทองหล่อ เดชไชย, 2556) อย่างไรก็ตามจากการดำเนินกระบวนการบริหารที่ผ่านมาในระดับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและกิ่งอำเภอยังประสบปัญหาในการบริหารอยู่มาก โดยนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานยังมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารตามภารกิจดังกล่าวไม่บรรลุผลเท่าที่ควรหรือบุคลากรมีส่วนร่วมในระดับต่ำส่งผลต่อการขับเคลื่อนเพื่อการบรรลุการแก้ไขปัญหาสุขภาพขาดประสิทธิภาพและแระสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2549) ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานในระดับอำเภอ ทำให้สาธารณสุขอำเภอไม่สามารถปฏิบัติงานตามแผนงานโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขได้ จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยบางประการด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมพบว่า อายุมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เช่น การปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา ตำแหน่งงานในสำนักงานสาธารณสุข ระดับรายได้ ระยะเวลาการรับราชการ และประสบการณ์ในการฝึกอบรมหรือการเป็นวิทยากรของบุคลากร

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวยังขาดข้อมูลจากการศึกษาในจังหวัดสุโขทัย จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานสาธารณสุขในระดับอำเภอของจังหวัดสุโขทัย ถ้าสามารถทราบระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขระดับอำเภอในจังหวัดสุโขทัยและปัจจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว จะสามารถส่งเสริมกระบวนการบริหารงานสาธารณสุขได้บรรลุเป้าหมายได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้ประสานงานพัฒนาคุณภาพการบริหารงานในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย จึงมีความสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานของบุคลากรสาธารณสุขระดับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัยและความสัมพันธ์กับปัจจัยบางประการเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารสาธารณสุขของบุคลากรสาธารณสุขในระดับอำเภอ ซึ่งจะส่งผลต่อการบรรลุการมีสุขภาพดีของประชาชนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขในการบริหารงานสาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขในการบริหารงานสาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive survey research) ประชากรศึกษาได้แก่ บุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย ในปีงบประมาณ 2564 จำนวน 1,302 คน ขนาดตัวอย่างในการศึกษานี้ เป็นการประมาณค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนจากค่าเฉลี่ยมาตรฐานที่ต้องการประมาณ (d) ไม่เกินร้อยละ 10 (โดยใช้ค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขจากการทดลองใช้แบบสอบถามพบความแปรปรวนประชากรเท่ากับ 0.42 (Ranking scale 1-5) ซึ่งผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ยมา ประมาณความคลาดเคลื่อนจากการวัดในการวิจัยนี้ ตามสูตรในการคำนวณขนาดตัวอย่างเป็นดังนี้ (อรุณ จิรวัฒน์กุล, 2556)

$$n = \frac{Z^2_{\alpha/2} N^2 \sigma^2}{Z^2_{\alpha/2} \sigma^2 + Nd^2}$$

โดยที่

n = ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรกลุ่มเดียว (คน)

z_α = ค่ามาตรฐานภายใต้โค้งปกติ ซึ่งสอดคล้องกับระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนด = 1.64

d = ค่าความคาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นจากการประมาณค่าเฉลี่ยที่ต้องการ (กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 10)

N = ขนาดประชากร (1,302 คน)

σ^2 = ความแปรปรวนของประชากร (0.176)

กำหนด α .05 ดังนั้น ขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยเท่ากับ 256 คน แต่ผู้วิจัยเพิ่มแบบสอบถามร้อยละ 10 เพื่อป้องกันการสูญหายได้ขนาดตัวอย่าง 270 คน ดำเนินการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วนประชากร (Proportion to size) โดย จัดเรียงรายชื่อบุคลากรสาธารณสุขในสำนักงานสาธารณสุขตามขนาดอำเภอจากเล็กไปหาขนาดใหญ่ (Systematic Random Sampling) โดยวิธีแบ่งสัดส่วน ตามหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน (Proportion to size) มีขั้นตอนดังนี้ 1) จัดเรียงลำดับหมายเลขตามรายชื่อสำนักงานสาธารณสุขอำเภอรวม 9 แห่ง เรียงลำดับหมายเลขจากน้อยไปหามากตามรายชื่อจนได้ครบตามจำนวนประชากรทั้งหมดครอบคลุมทุกหน่วยงาน 2) คำนวณหาช่วงที่จะใช้ในการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Random) จากสูตรดังนี้

$$I = \frac{N}{n}$$

เมื่อ I = ขนาดช่วงชั้น

N = จำนวนประชากร

n = ขนาดตัวอย่าง

จำนวนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1,302 คน ต้องการเลือกตัวอย่างมาศึกษา 270 คน

แทนค่า I = 1,302/270 = 4.82 หรือประมาณ 5

ดังนั้น หน่วยลำดับหมายเลขกำกับบุคลากรที่จะเป็นตัวอย่างในแต่ละแห่งจะได้ลำดับดังนี้ เช่น 1,5,10,15,20,., 1,302 ผู้ที่ได้หมายเลขตามจำนวนที่เรียงอยู่จะเป็นตัวอย่างของการวิจัยนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดถามตอบด้วยตนเองแบ่งเป็น 2 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรสาธารณสุข ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการ

ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในการอบรม ถ่ายทอด รวม 7 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรสาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย 7 ด้านรวม 38 ข้อ รายละเอียดในการตอบจะประเมินระดับการมีส่วนร่วมตามช่วงคะแนน (Rating scale) 5 ระดับดังนี้ มีส่วนร่วมในการบริหารมากที่สุดให้ 5 คะแนน มีส่วนร่วมในการบริหารมากให้ 4 คะแนน มีส่วนร่วมในการบริหารปานกลางให้ 3 คะแนน มีส่วนร่วมในการบริหารน้อยให้ 2 คะแนนและมีส่วนร่วมในการบริหารน้อยที่สุดให้ 1 คะแนน การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการประเมินความตรงด้านเนื้อหาผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านและทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 3 ครั้งได้ความสอดคล้องด้านเนื้อหาร้อยละ 86 (IOC. =0.86) การตรวจสอบความเที่ยงโดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรใกล้เคียงกันจำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์ความเที่ยงตามวิธีการของครอนบาค ได้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ 0.76

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขและปัจจัยบางประการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลแจงนับและข้อมูลอันดับพรรณนาเป็นจำนวนและค่าสัดส่วน ส่วนการหาความสัมพันธ์ของระดับการมีส่วนร่วมกับปัจจัยบางประการ ดำเนินการ 2 วิธี ดังนี้ 1) ตัวแปรที่มีระดับการวัดข้อมูลตั้งแต่ข้อมูลต่อเนื่องขึ้นไปสามารถนำมาวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันได้โดยตรง 2) ข้อมูลที่มีการวัดเป็นข้อมูลแจงนับจะใช้วิธีทดสอบความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมซึ่งเป็นการวัดข้อมูลต่อเนื่อง ด้วยวิธีทดสอบค่าที ส่วนกลุ่มตัวแปรอันดับใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวถ้าตัวแปรในกลุ่มใดมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะถูกนำมาจำลองตัวแปรโดยให้ตัวแปรที่สนใจมีค่าเป็น 1 ส่วนตัวแปรที่ไม่สนใจมีค่าเป็น 0 นำเข้าสู่การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ต่อไป โดยกำหนดระดับนัยสำคัญในการทดสอบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ (α) 0.05

ผลการวิจัย

บุคลากรสาธารณสุขในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัยตอบแบบสอบถามกลับมาร้อยละ 94.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 อายุตั้งแต่ 41-50 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 60.2 มีรายได้ที่ 25,001–30,000 บาท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 11-15 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 และมีประสบการณ์ในการอบรม ถ่ายทอดมากกว่า 10 ครั้ง จำนวน

214 คน คิดเป็นร้อยละ 83.6 ส่วนระดับระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรสาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัยและปัจจัยศึกษาพร้อมการประมาณค่า ผู้วิจัยจะนำเสนอครอบคลุมการมีส่วนร่วมในการบริหารรายด้านต่างๆ ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนและดำเนินการตามแผน 2) ด้านการจัดองค์การและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านติดตามควบคุมกำกับนิเทศและประเมินผล 5) ด้านการประสานงาน 6) ด้านข้อมูลข่าวสารและวิชาการ และ 7) ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ พร้อมทั้งปัจจัยบางประการ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการประมาณค่าระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขด้านต่างๆ ของบุคลากรสาธารณสุขในการบริหารงานของสาธารณสุขระดับอำเภอในจังหวัดสุโขทัย (n = 256)

การมีส่วนร่วมในการบริหาร	คะแนน	SD	95%CI	การแปรผล
1. ด้านการวางแผนและดำเนินการตามแผน	6-30	22.0, 3.9	21.3-22.6	71.0-75.3
2. ด้านการจัดองค์การและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ	4-20	11.9, 24	11.6-12.4	58.0-62.0
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	7-35	26.1, 4.1	25.5-26.9	72.8-76.8
4. ด้านติดตามควบคุมกำกับนิเทศและประเมินผล	4-20	13.3, 2.9	12.8-13.6	64.0-68.0
5. ด้านการประสานงาน	4-20	6.8, 1.3	6.5-7.05	32.5-35.2
6. ด้านข้อมูลข่าวสารและวิชาการ	7-35	24.6, 3.4	24.1-25.2	68.8-72.0
7. ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ	5-25	15.1, 3.1	14.6-15.6	58.4-62.4
การมีส่วนร่วมภาพรวมทั้งหมด	37-185	120.1, 18.3	117.2-123.4	64.9-66.7

จากตารางที่ 1 พบว่าบุคลากรสาธารณสุขมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขด้านต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้ บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลสูงที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 26.1 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.1 (95% CI 25.5-26.9) หรือคิดเป็นร้อยละ 72.8-76.8 รองลงมาได้แก่การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการและดำเนินการตามแผน มีค่าเฉลี่ย 22.0 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.9 (95% CI 21.3-22.6) หรือคิดเป็นร้อยละ 71.0-75.3 ส่วนการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารด้านการประสานงาน

น้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 6.5 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.3 (95% CI 6.5-7.05) หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.5-35.2

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่เป็นข้อมูลนามบัญญัติและข้อมูลอันดับกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขด้านต่าง ๆ ในระดับอำเภอของบุคลากรสาธารณสุขในจังหวัดสุโขทัย (n = 256)

ข้อมูล	ความสัมพันธ์	95% CI of r	p-value
เพศ	t=5.22*		0.001
ชาย	r=0.41*	0.27-0.52	0.001
หญิง	r=-0.40*	-0.52- - 0.27	0.001
อายุ	F= 4339.7*		0.001
21-30 ปี	r=-0.41*	-0.51- -0.32	0.001
31-40 ปี	r=-0.22*	-0.32- -0.11	0.001
41-50 ปี	r= 0.31*	0.16-0.44	0.001
51 ปีขึ้นไป	r=0.22*	0.07-0.38	0.001
ระดับการศึกษา	F=2673.1*		0.001
ประกาศนียบัตร	r=-0.02	-0.17-0.23	0.814
อนุปริญญา	r=--0.35*	-0.46- -0.23	0.001
ปริญญาตรี	r= 0.03	-0.14-0.20	0.662
ปริญญาโท ขึ้นไป	r=-0.28*	0.08-0.13	0.001
ระดับรายได้ต่อเดือน	F=3272.7*		0.001
ต่ำกว่า 15,000 บาท	- 0.37*	-0.46- -0.26	0.001
15,001-20,000 บาท	-0.17	-0.29- 0.04	0.445
20,001-25,000 บาท	0.04	-0.11-0.21	0.001
25,001-30,000 บาท	0.41*	0.27-0.56	0.001
30,001 ขึ้นไป	0.01	-0.23-0.08	0.231

ข้อมูล	ความสัมพันธ์	95% CI of r	p-value
ตำแหน่ง	F=2013.5*		0.001
นักวิชาการสาธารณสุข	r=-0.37*	0.22-0.51	0.001
เจ้าพนักงานสาธารณสุข	r=-0.36*	-0.48- -0.22	0.001
เจ้าพนักงานธุรการ	r= -0.05	-0.016-0.21	0.996
พยาบาลเวชปฏิบัติจิตเวช	r=-0.05	-0.21-0.10	0.493
เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข	r=0.08	-0.17- -0.07	0.324
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	F=4656.2*		0.001
1-5 ปี	r=-0.29*	-0.40- -0.15	0.001
6-10 ปี	r=-0.26*	-0.34- -0.17	0.002
11-15 ปี	r=-0.21*	-0.33- -0.06	0.015
15 ปีขึ้นไป	r=0.49*	0.37-59.6	0.001
ประสบการณ์ในการอบรม	3586.8*		0.001
1-5 ครั้ง	r=-0.32*	-0.44- -0.18	0.001
6-10 ครั้ง	r= -	-	-
10 ครั้งขึ้นไป	r=0.32*	0.18-0.44	0.001

ส่วนข้อมูลที่เป็นนามบัญญัติและข้อมูลอันดับดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที่ทดสอบความแปรปรวนและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรสาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขใน จังหวัดสุโขทัย (t= 5.22, p-value< 0.01) โดยเพศหญิงพบความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r= -0.40, p value<0.01, 95%CI -0.52 - -0.27) ในขณะที่เพศชายพบความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r= 0.41, p value<0.01, 95%CI 0.27-0.52) กลุ่มอายุก็พบความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรสาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขใน จังหวัดสุโขทัย (F= 4339.7, p value<0.01) โดยกลุ่มอายุยิ่งมากขึ้นจะพบความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการบริหาร ในขณะที่กลุ่มอายุน้อยๆ มีความสัมพันธ์เชิงลบ โดยกลุ่มอายุ 41-50 ปี พบความสัมพันธ์เชิงบวกมากที่สุด ร้อยละ 31.0 (r=0.31, p value<0.01, 95%CI 0.16-0.44) รองลงมาได้แก่ อายุ 51 ปี ขึ้นไป พบความสัมพันธ์เชิงบวกร้อยละ 22.0 (r=0.22, p value<0.01, 95%CI 0.07-0.38 ส่วนอายุ 21-30 ปี พบความสัมพันธ์เชิงลบ (r= -0.41, p value<0.01, 95%CI -0.51- -0.32) ส่วนระดับการศึกษาก็พบความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารสาธารณสุข เช่นกัน (F= 2673.1, p value<0.01) โดยระดับการศึกษายิ่งสูงขึ้นจะพบความสัมพันธ์มากขึ้น เช่นเดียวกับระดับรายได้ต่อเดือน ระยะเวลาปฏิบัติงาน

ที่มากขึ้นและตำแหน่งในกลุ่มนักวิชาการรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งหมดดังที่ได้นำเสนอในตารางที่ 2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรสาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขในจังหวัดสุโขทัย ดำเนินการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งมีข้อค้นพบดังรายละเอียดที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้นและมีข้อสรุปตามสมมติฐานการวิจัย ดังรายละเอียดในตารางที่ 3 ซึ่งจะได้นำเสนอต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรสาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขในจังหวัดกับปัจจัยบางประการของประชาชนในจังหวัดลำพูน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	เหตุผล
สมมติฐานที่1 เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข	จากการทดสอบคะแนนที่พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข (ปฏิเสธสมมติฐาน)	เพศหญิงพบความสัมพันธ์เชิงลบ (r=-0.40*, p<0.001) เพศชายพบความสัมพันธ์เชิงบวก (r=0.41, p<0.001)
สมมติฐานที่ 2 กลุ่มอายุมีความสัมพันธ์กับกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข	จากการทดสอบความแปรปรวนพบว่ากลุ่มอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข (ปฏิเสธสมมติฐาน)	F=4339.7, P<0.001, กลุ่มอายุที่พบความสัมพันธ์ได้แก่กลุ่มอายุ 41-50 ปี (r=0.31, p value<0.01, 95%CI 0.16-0.44) รวมทั้งอายุอื่น ๆ
สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข	จากการทดสอบพบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข (ปฏิเสธสมมติฐาน)	(F= 2673, p value<0.01)
สมมติฐานที่ 4 ระดับรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข	จากการทดสอบพบว่ากลุ่มอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข (ปฏิเสธสมมติฐาน)	(F= 3272.7, p value<0.01)
สมมติฐานที่ 5 ตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข	จากการทดสอบความแปรปรวนพบว่ากลุ่มอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข (ปฏิเสธสมมติฐาน)	(F= 4656.2, p value<0.01)

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	เหตุผล
สมมติฐานที่ 6 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข	จากการทดสอบความแปรปรวน พบว่ากลุ่มอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข (ปฏิเสธสมมติฐาน)	(F= 4656.3, p value<0.01
สมมติฐานที่ 7 ประสบการณ์ในการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข	จากการทดสอบความแปรปรวน พบว่ากลุ่มอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุข (ปฏิเสธสมมติฐาน)	(F= 3586.8, p value<0.01)

การอภิปรายผล

บุคลากรสาธารณสุขในการบริหารงานของสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขในการบริหารงานของสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของเมธี จันทร์จารุภรณ์ (2557)ที่พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในภาคกลางมีส่วนร่วมในการบริหารงานในฝ่ายหรือแผนกตนเองในระดับปานกลางเท่านั้น โดยมีส่วนร่วมในงานธุรการมากที่สุด รองลงมาได้แก่การวางแผนงาน โครงการ สอดคล้องกับข้อค้นพบของพรพรรณ ระวังพันธ์ (2561)ที่พบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโดยเฉพาะสาธารณสุขอำเภอมีสมรรถนะในการบริหารระดับกลางเท่านั้น ซึ่งหมายถึงมีส่วนร่วมในการบริหารในระดับกลางถึงระดับสูง ร้อยละ 75 สอดคล้องกับข้อค้นพบของหาญ จินดา (2558) ซึ่งพบว่าเจ้าหน้าที่ในศูนย์สุขภาพชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานสาธารณสุขชุมชนในระดับปานกลางเท่านั้นและสอดคล้องกับผลวิจัยของสุดารัตน์ คำวิชา (2562) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขด้านการบริหารสาธารณสุขในจังหวัดอุดรธานี ซึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่จะมีส่วนร่วมในระดับสูงแต่การมีส่วนร่วมในประเด็นพบว่าอยู่ในระดับต่ำ เช่น การวางแผน การประสานงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนปัจจัยบางประการที่ผู้วิจัยสนใจพบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารสาธารณสุขของบุคลากรได้แก่ เพศพบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับผลวิจัยของพาลาภ สิงหเสนีและคณะ (2555) พบว่าระดับของการมีส่วนร่วมจะแตกต่างกันตามเพศ กล่าวคือเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาของภัสสุรีย์ คูณกลาง (2556)ที่พบว่าเพศ มี

ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการพัฒนาโครงการเมืองน่าอยู่ในเทศบาลนครขอนแก่น ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงพบว่าเพศชายมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารของบุคลากรสาธารณสุขในการบริหารงานของสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย อายุพบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับการศึกษาของ ภัสสุรีย์ คูณกลาง (2556) ที่พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการพัฒนาโครงการเมืองน่าอยู่ในเทศบาลนครขอนแก่น ระดับการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับการศึกษาของ พาลาภ สิงหเสนี และคณะ (2555) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมจะแตกต่างกันตามระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า โดยเฉพาะผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่ามีคะแนนการมีส่วนร่วมสูงที่สุด และมีสัดส่วนของระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่าระดับการศึกษาอื่นสอดคล้องกับการศึกษาของบัญชร แก้วส่อง (2561) ซึ่งพบว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางการศึกษาสูงกว่าจะมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสูงกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางการศึกษาต่ำกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ ภัสสุรีย์ คูณกลาง (2556) ที่พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการพัฒนาโครงการเมืองน่าอยู่ในเทศบาลนครขอนแก่น ตำแหน่งงานในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอพบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับการศึกษาของบัญชร แก้วส่อง (2561) พบว่าสถานภาพทางสังคมสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนรายได้พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับการศึกษาของพาลาภ สิงหเสนี และคณะ (2555) ที่พบว่าระดับของการมีส่วนร่วมจะแตกต่างกันตามรายได้ กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท และ 5,000-10,000 บาท จะมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.6 และ 50.7 ตามลำดับ) ส่วนผู้ที่มีรายได้กลุ่มอื่น ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของภัสสุรีย์ คูณกลาง 2556) ที่พบว่า ระดับรายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการพัฒนาโครงการเมืองน่าอยู่ในเทศบาลนครขอนแก่นระยะเวลาการรับราชการพบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับการศึกษาของ พาลาภ สิงหเสนีและคณะ (2555) พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานแตกต่างกัน ไม่ทำให้ระดับคะแนนของการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน กล่าวคือ ทุกกลุ่มมีระดับคะแนนของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แม้ว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา

11-20 ปี จะมีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ และประสบการณ์ในการฝึกอบรมหรือการเป็นวิทยากรของบุคลากร พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับการศึกษาของขนิษฐา ไชยแสนท้าว (2558)ที่พบว่าประสบการณ์ทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในกระบวนกรบริหารของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีอนามัยขนาดใหญ่จังหวัดสุรินทร์ ดังนั้นผลการวิจัยพอสรุปได้ว่า บุคลากรสาธารณสุขในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ของจังหวัดสุโขทัย มีส่วนร่วมในกรบริหารงานสาธารณสุขในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลมากที่สุด รองลงมาได้แก่การร่วมวางแผนงาน โครงการ และมีส่วนร่วมด้านการประสานงานน้อยที่สุด ส่วนปัจจัยบางประการที่พบความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและประสบการณ์ในการอบรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ผู้บริหารงานสาธารณสุขอำเภอ 1.1 ในจังหวัดสุโขทัย ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขในการบริหารงานของสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัยในทุกด้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการงานสาธารณสุข ซึ่งพบว่ายังอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประสานงานทั้งภายในและระหว่างองค์การซึ่งอยู่ในระดับต่ำ

1.2 ผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณสุขของบุคลากรสาธารณสุขในสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดสุโขทัย ควรนำข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้โดยเฉพาะปัจจัยที่พบความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมไปพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมและยกระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารสาธารณสุขในระดับอำเภอให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนระบบสุขภาพของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอมีความหลากหลายและได้รับความร่วมมือจากบุคลากรสาธารณสุขระดับอำเภอมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้การแก้ไขปัญหาสุขภาพมีความเป็นระบบและบรรลุผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

1.3ควรนำแบบประเมินระดับการมีส่วนร่วมที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปพัฒนาแบบและระบบเฝ้าระวังการมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขระดับอำเภอด้านต่างๆ เพื่อตรวจคัดกรองและยกระดับอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนในระยะยาว อันจะส่งผลดีต่อการประสานงานและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

ขนิษฐา ไชยแสนท้าว. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีอนามัยขนาดใหญ่ : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสุรินทร์.** ภาคนิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทองหล่อ เดชไทย. (2555). **หลักการบริหารงานสาธารณสุข (Principles of Public Health Administration).** ภาควิชาบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์.

บัญชร แก้วส่องและคณะ. (2559). **รายงานการวิจัย: สถานการณ์และความต้องการพัฒนาวิสัยทัศน์ของบุคลากรสาธารณสุข จังหวัดกาฬสินธุ์.** ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประภาส ศิลปะรัศมี. (2561). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.

เมธี จันท์จารุภรณ์. (2557). **ปัญหาและความต้องการทางการบริหารของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในเขต ภาคกลาง.** ภาคนิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิตสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภัสสุรีย์ คูณกลาง. (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พาลาภ สิงหเสนี และคณะ. (2555). **การมีส่วนร่วมเพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาการแก้ปัญหาสารพิษในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด.** กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ.

พรพรรณ ระวังพันธ์ (2561). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของสาธารณสุขอำเภอในภาคกลาง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไพเราะ ไตรติลานันท์. (2554). **ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีอนามัย ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา.** รายงานผลการศึกษาโครงการ (เอกสารอัดสาเนา).

รวิภา ธรรมโชติ. (2564). **สมรรถนะของผู้บริหารระดับกลางในระบบราชการไทย.** ค้นวันที่ 17 มีนาคม 2564 . จาก www.polpacon7.ru.ac.th/download/article/

วรเดช จันทรศร. (2554). **การพัฒนาองค์การ : การวินิจฉัยปัญหาและแนวทางแก้ไข**. กรุงเทพมหานครช: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วันเพ็ญ ตั้งสะสม) .2562). **อิทธิพลของสถานภาพส่วนบุคคล ต่อความสามารถในการปฏิบัติงานและภาวะผู้นำที่มีต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของหัวหน้าสถานีอนามัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพยาบาลสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศิริชัย ใจศิริ. (2563). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานสาธารณสุขในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2559). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์แนวสู่การศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 5. สมุทรปราการ : โรงพิมพ์เดชกมลออฟเซท.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.). (2558). **รายงานประจำปี 2557 การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า.** นนทบุรี : บริษัท เอส พี เอส พริ้นติ่ง.

สุวิทย์ วิบูลย์ผลประเสิรฐ. (2563). **การสาธารณสุขไทย 2562-2563**. นนทบุรี: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

หาญ จินดา. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารกับการปฏิบัติงานด้านบริการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อรุณ จิรวัฒน์กุลและคณะ .(2556) .**ชีวสถิติสำหรับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ**ขอนแก่น .: โรงพิมพ์คลังนานา.

Cohen , J.M. and Uphoff , N.T. .(1980) **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**.Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.

World Health Organization. (2020). **Reducing risks, Promoting healthy life**. Geneva: World Health Organization.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

Factors associated with management of elderly club at Lumduan district of Surin province

เมธี สุทธศิลป์[1], ประภาพร คำแสนราช[2] และอลงกรณ์ ศรีเลิศ[3]
Mathee Sootthasil[1] Prapaphorn Khamsaenrat[2] Alongkorn Sarelert[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ในกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่มีอายุระหว่าง 60-80 ปี และเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 330 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม 2564 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่าผู้สูงอายุมีการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุในภาพรวม การรับรู้การดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุในภาพรวม และการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุในภาพรวม อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ100 ทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุในภาพรวมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 98.2 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value < 0.05

ผลการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ ควรมีการส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ ชมรมผู้สูงอายุ

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการสุขภาพชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-Mail: mayvet_2006@hotmail.com
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการสุขภาพชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการสุขภาพชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research study was cross-sectional survey. To study the factors associated with the management of elderly club at Lumduan district of Surin province. Sample of residents living in the Lumduan district of Surin province aged between 60-80 years. And community members of elderly club at Lumduan district of Surin province 330 people. Derived from Sampling stratified landscape, collect data between January to March 2021. Data were analyzed by use frequency, percentage, average, standard deviation and statistical correlation coefficient of Pearson.

The results showed that the elderly are perceived to manage elderly club, recognition of the activities of the elderly club, management of elderly in overall are low. Account for 100 percent. The majority opinion about attitudes of management of elderly club is high. Account for 98.2 percent. When analyzing the relationship by Pearson's correlation coefficient was found Personal factors, the level of education. Factors perceived about the activities of elderly club relation to management of elderly club at Lumduan district of Surin province. Statistically significant p-value < 0.05

Results of this research suggest that the agency responsible for the area. Should be to promote perceived about the activities of the elderly club to be more efficient.

Keywords: management, Elderly club

บทนำ

ปัจจุบันประชากรผู้สูงอายุของโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และกำลังก้าวเข้าสู่ภาวการณ์ที่เรียกว่า “ประชาคมผู้สูงวัย” (Population Aging) สำหรับประเทศไทย สัดส่วนของประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 14 ซึ่งใช้เวลาเพียง 10 ปี โดยสัดส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.7 ในปี พ.ศ. 2560 และคาดว่าจะสูงขึ้นเป็นสองเท่าอีก 15 ปี ข้างหน้า (พีรศิลป์ คำนวณศิลป์ และคณะ, 2557) จากความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วของสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ทำให้ปัญหาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นและยังส่งผล

กระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงวัย ทั้งด้านสุขภาพ ด้านสังคม และแนวโน้มสถานการณ์ประชากรวัยสูงอายุในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ซึ่งมีทิศทางเดียวกับประชากรโลก เป็นผลอันเกิดจากปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ การพัฒนาทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข นโยบายการวางแผนครอบครัวที่ทำให้อัตราการเกิดลดน้อยลงอย่างมาก ข้อมูลจากสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ประมาณการจำนวนผู้สูงอายุของประเทศไทยในช่วงปี 2562 - 2564 ว่ามีอัตราเพิ่มโดยเฉลี่ยเกือบ 2 แสนคนต่อปี ทั้งนี้ เพราะมีการป้องกันโรค มีความสามารถในการดูแลตนเองจากโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้มีอายุยืนยาว สำหรับปี 2562 จำนวนผู้สูงอายุมี 6,846,319 คน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2558 จำนวน 152,839 คน (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2563) การที่ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีอายุคาดเฉลี่ยที่สูงขึ้นเช่นนี้ มิได้หมายความถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีหรือช่วงเวลาที่มีคุณภาพ ผลพวงสำคัญที่เกิดจากโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้นของประเทศไทย สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลย คือ ปัญหาความต้องการพึ่งพาของผู้สูงอายุจากสมาชิกที่อายุน้อยกว่า ในการดำเนินกิจวัตรประจำวันที่นับวันจะสูงขึ้นตามไปด้วยเช่นกันจากภาวะดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อกลุ่มผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นด้านการแพทย์การสาธารณสุข สวัสดิการสังคมและอื่น ๆ เนื่องจากกลุ่มประชากรวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจอันเนื่องจากสภาพร่างกายที่เสื่อมโทรมตามธรรมชาติ เช่น ปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง โรคปวดข้อ โรคความดันโลหิต โรคหลอดเลือดและสมอง เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เช่น การขาดรายได้จากการหยุดงาน การเกษียณอายุ เช่นเดียวกับด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีความรู้สึกท้อแท้ ความเหงา ความกังวลที่ถือว่าตนอยู่ในบั้นปลายชีวิต การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนสถานภาพและบทบาทใหม่ของผู้สูงอายุด้วย และเกิดภาระต่อระบบบริการตลอดจนงบประมาณด้านสุขภาพซึ่งส่งผลกระทบถึงประเทศโดยรวม

การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" กำลังได้รับความสนใจจากนานาประเทศ การศึกษาวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุมีมากขึ้น รวมทั้งประเทศไทยซึ่งพบว่า มีแนวโน้มก้าวสู่สังคมสูงอายุในเวลาที่รวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้กำหนดนโยบายระดับชาติ และมีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุที่ใช้คุ้มครองประชากรกลุ่มนี้โดยตรงควบคู่ไปกับการพัฒนาที่เน้นคุณภาพของคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา น่าจะทำให้สังคมไทยในอนาคตเป็น “สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ" การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) เป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญของการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อ

การส่งเสริมสุขภาพ จึงกำหนดเป็นนโยบายและตัวชี้วัดให้มีตำบลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวทุกจังหวัดทั่วประเทศ ครอบคลุม 6 องค์ประกอบ ในการดูแลผู้สูงอายุ

จากข้อมูลการสำรวจชมรมผู้สูงอายุของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 พบว่าในอำเภอคีรีมาศมีชมรมผู้สูงอายุจำนวน 6 ชมรม เป็นชมรม ระดับตำบล 5 ชมรม และชมรมระดับอำเภอ 1 ชมรม สมาชิกของชมรมผู้สูงอายุระดับตำบลทุกคนเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุอำเภอคีรีมาศ แต่ในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุอำเภอคีรีมาศ ปัจจุบันจากประสบการณ์ในการทำงานด้านชมรมผู้สูงอายุประเมินโดยการสังเกตเห็นว่าชมรมผู้สูงอายุยังขาดกิจกรรมของชมรมอย่างต่อเนื่องและสมาชิกชมรมไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ จึงทำให้ชมรมผู้สูงอายุไม่สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับผู้สูงอายุได้อย่างที่ควรเป็น ดังนั้นเพื่อที่จะหาแนวทางในการสนับสนุนและพัฒนาชมรมผู้สูงอายุให้มีการดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย อันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อเป็นการพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ
5. เพื่อศึกษาการรับรู้การดำเนินกิจกรรมของชมรม ที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนที่อยู่อาศัยในครัวเรือนพื้นที่อำเภอคีรีมาศ อายุ 60-80 ปี ที่สื่อสารได้และต้องเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 4,320 คน

ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรของ Daniel (2010) สูตรการคำนวณ ดังนี้

สูตร $n = \frac{Z^2_{\alpha/2} NP(1-P)}{Z^2_{\alpha/2} P(1-P) + (N-1)d^2}$

เมื่อ n=จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

N=ขนาดประชากร

$Z_{\alpha/2}$ = 1.96 เมื่อเท่ากับ 0.05

P=ค่าสัดส่วนประชากรของการเป็นปัญหาที่พบจากการศึกษาที่ผ่านมาหรือสำรวจเบื้องต้น

D=ความคาดเคลื่อน =0.5

เมื่อ N = 4,320 คน

$Z_{\alpha/2}$ = 1.96

P = 0.7 ใช้ผลการศึกษาของ บรรลุ ศิริพานิช และคณะ

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{)1.96)^2 (4,320))0.7)(0.3(}{)1.96)^2 (0.7))0.3(+(4,319)) 0.05(^2}$$

= 300 คน

จากการคำนวณจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คนเพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง หรือความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพิ่มอีก 10 เปอร์เซ็นต์ รวมทั้งสิ้น 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาและประยุกต์มาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่าง ๆ ประกอบด้วย 5 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 17 ข้อ เป็นคำถามแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ (Rating scale) มี 4 ระดับ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 17 ข้อ เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วน (Rating scale) 4 ระดับ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้การดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 17 ข้อ เป็นคำถามแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ (Rating scale) มี 4 ระดับ ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 22 ข้อ เป็นคำถามแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ (Rating scale) มี 4 ระดับ ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทดลองใช้ (Try-out) จำนวน 30 คน ที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและระยะ เวลาในการตอบแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์ความเที่ยงตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach’s coefficient alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าดังนี้ สัมประสิทธิ์รายด้านได้เท่าไหร่? สัมประสิทธิ์แอลฟ่ารวมเท่ากับ 0.77

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดระดับนัยสำคัญที่ ระดับ 0.05 มีสถิติ ใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้ของครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับชมรมผู้สูงอายุ ทัศนคติต่อชมรมผู้สูงอายุ การดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุ กับ การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.9 และร้อยละ 49.1 อายุเฉลี่ยเท่ากับ 70.71 ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสคู่ คิดเป็นร้อยละ 92.4 ระดับการศึกษาของประชาชนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 87.9 รองลงมาศึกษาระดับมัธยมปลาย คิดเป็นร้อยละ 7 และระดับมัธยมต้น คิดเป็นร้อยละ 1.8 อาชีพของผู้สูงอายุเกือบทั้งหมดเป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 95.2 รองลงมามีอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 3 ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกของชมรม ส่วนใหญ่เป็นสมาชิก 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.1 ส่วนตำแหน่งในชมรมส่วนใหญ่แล้วเป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 94.8 การรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุในภาพรวม ทั้งหมดของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการศึกษา (n = 330) อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ100 โดยไม่มีผู้สูงอายุที่มีความคิดเห็นในระดับสูงและปานกลางเลย เมื่อพิจารณาการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุในรายข้อ พบว่าผู้สูงอายุรับรู้เกี่ยวกับนโยบายของชมรมผู้สูงอายุ ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.5 รองลงมา รับรู้เกี่ยวกับการวางแผนการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.8 ทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการผู้สูงอายุ พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุในภาพรวม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 98.2 เมื่อพิจารณาทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุแบบรายข้อ ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่าชมรมผู้สูงอายุควรได้รับความรู้ด้านสุขภาพ ได้รับการช่วยเหลือเรื่องรายได้ ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา คือ ความคิดเห็นที่ว่าชมรม

ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลด้านจิตใจ ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.7 การรับรู้การดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุพบว่า การรับรู้การดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุในภาพรวม ทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อพิจารณาการรับรู้การดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุในรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุมีการรับรู้การดำเนินกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุว่ามีการประชุมคัดเลือกคณะกรรมการ ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.2

2. การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุในภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อประเด็นการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ต่อการบริหารจัดการ ด้านการวางแผน การบริหารบุคคล การอำนวยการ การควบคุมกำกับงาน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 100 ยกเว้น การบริหารจัดการด้านการจัดองค์กร ที่มีความคิดเห็นในระดับต่ำ ปานกลาง และสูง คิดเป็นร้อยละ 76.7, 22.7 และ .6 ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value = 0.01 ส่วนปัจจัยด้านอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ p-value > 0.05

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายด้านการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ p-value > 0.05

5. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ p-value > 0.05

6. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุอำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุอำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value < 0.01

การอภิปรายผล

1. การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ พบว่าการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุในภาพรวม ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อประเด็นการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ต่อการบริหารจัดการ ด้านการวางแผน การบริหารบุคคล การอำนวยการ การควบคุมกำกับงาน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือผู้สูงอายุมีความคิดเห็นในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 100 ยกเว้น การบริหารจัดการด้านการจัดองค์กร ที่มีความคิดเห็นในระดับต่ำปานกลาง และสูง คิดเป็นร้อยละ 76.7, 22.7 และ 0.6 ตามลำดับ

2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ส่วนปัจจัยด้านอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับ เรืออากาศเอกหญิงสดใส ศรีสะอาด (2560) พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา การมีชมรมผู้สูงอายุ และประสบการณ์ในพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับสปิค, โควาร์ท และเพลเลท (Speak, Cowart, and Pellet 1989) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุกับปัจจัยลักษณะประชากร ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ และปัจจัยความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีเชื้อชาติคอเคเชี่ยนและผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่า เพศหญิง คนโสด และเชื้อชาติผิวดำ มีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจผู้อื่น และความเชื่ออำนาจทางโชคชะตา ความเชื่ออำนาจภายในตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนวิถีชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพ

3. ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ ที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับพัชราวัล พันธศิลาโรจน์ (2561) ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ 1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้รับรู้ แบ่งได้ 2 ด้าน คือ 1.1 ด้านกายภาพ หมายถึง อวัยวะสัมผัส ถ้าอวัยวะสัมผัสสมบูรณ์ก็จะรับรู้ได้ดี ถ้าหย่อนสมรรถภาพ เช่น หูตึง ตาสั้น ก็จะรับรู้ได้ไม่ดี 1.2 ด้านสติปัญญา คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ มี

หลายประการ เช่น ความจำ อารมณ์ สติปัญญา ความพร้อม การสังเกตพิจารณา เป็นต้น 2. ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ 2.1 ความรู้เดิม หมายถึง กระบวนการรับรู้เมื่อสัมผัสแล้ว ต้องแปลเป็นสัญลักษณ์โดยอาศัยความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราจะรับรู้ ฉะนั้น หากไม่มีความรู้เดิมมาก่อนก็จะทำให้การรับรู้ผิดไปจากความเป็นจริง 2.2 ลักษณะของสิ่งเร้า หมายถึง คุณสมบัติซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ให้คนสนใจที่จะรับรู้ หรือทำให้การรับรู้เกิดการคลาดเคลื่อน เช่น ความคล้ายคลึง ความต่อเนื่องของสิ่งเร้า และสภาพพื้นฐานของการรับรู้ เป็นต้น ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่า การรับรู้ถือว่าเป็นกระบวนการแปลความหมายจากการสัมผัส การรับรู้ของแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกันต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง และปัจจัยที่สำคัญของชมรมผู้สูงอายุอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้รับรู้ อวัยวะสัมผัส ดี เช่น หูตึง สายตาสั้น ความจำ ก็จะรับรู้ได้ไม่ดี จึงทำให้ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ

4. ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ พบว่าปัจจัยด้านทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับการศึกษาของดารณี พานทอง (2562) คือพบว่าทัศนคติแบ่งออกเป็น 3 ประเภท 1. ทัศนคติในทางบวก คือ ความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ดีหรือยอมรับ ความพอใจ เช่น นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการโฆษณา เพราะวิชาการโฆษณาเป็นการให้บุคคลได้มีอิสระทางความคิด 2. ทัศนคติในทางลบ คือ การแสดงออก หรือความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ไม่พอใจ ไม่ดี ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย เช่น นิดไม่ชอบคนเลี้ยงสัตว์ เพราะเห็นว่าทารุณสัตว์ 3. การไม่แสดงออกทางทัศนคติหรือมีทัศนคติเฉย ๆ คือ มีทัศนคติเป็นกลางอาจจะเพราะว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ หรือในเรื่องนั้น ๆ เราไม่มีแนวโน้มทัศนคติอยู่เดิมหรือไม่มีแนวโน้มทางความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน เช่น เรามีทัศนคติที่เป็นกลางต่อตู้ไมโครเวฟ เพราะเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับโทษหรือคุณของตู้ไมโครเวฟมาก่อน จะเห็นได้ว่าการแสดงออกของทัศนคตินั้นเกิดจากการก่อตัวของทัศนคติที่สะสมไว้เป็นความคิดและความรู้สึก จนสามารถแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาตามทัศนคติต่อสิ่งนั้น

5. การรับรู้การดำเนินกิจกรรมของชมรม ที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย สอดคล้องกับบรรลุ ศิริพานิชและคณะ (2559) กล่าวไว้ว่าการดำเนินกิจกรรม เป็นหัวใจของผู้สูงอายุ เพราะกิจกรรมจะทำให้ผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกของชมรมได้พบปะสังสรรค์ ได้ทั้งประโยชน์ทางร่างกาย และจิตใจ อาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมของชมรม เป็นข้อบ่งชี้ถึงความสำเร็จ ของการดำเนินงานของชมรม ก็น่าจะถูกต้อง จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ของชมรม จะมี

คณะกรรมการชมรม ปรึกษาหารือกันว่า จะจัดกิจกรรมอะไรให้ถูกต้อง ตามความประสงค์ของสมาชิก เมื่อตกลงกันแล้วก็ดำเนินการ พบว่า กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ มีหลากหลายชนิด ขึ้นอยู่กับความต้องการของสมาชิก ในแต่ละชมรม อาจประมวลกิจกรรมต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ชมรมผู้สูงอายุ ควรมีนโยบาย แผนงาน และการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และควรมีแนวทางการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2557). **กิจกรรมส่งเสริมและเครือข่ายผู้สูงอายุ จำนวนชมรมผู้สูงอายุ.** นนทบุรี.

กระทรวงสาธารณสุข. (2562). **รูปแบบการเสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในชมรมสร้างสุขภาพ**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.

กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **การออกกำลังกายทั่วไปและเฉพาะโรคผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

บรรลุ ศิริพานิช. (2562). **เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

พีรศิลป์ คำนวณศิลป์ ,ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุจอร์น ไบรอัน และอารีย์ พรมโม้ ,. .(2557) **การประเมินนโยบายด้านแผนงานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุข.** ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์.

พิชิต ลายน้ำเงิน. (2562). **การจัดการแบบมีส่วนร่วมสำหรับการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี**. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต .มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2557). **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

ระวิ แก้วสุกใส. (2555). **ความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุวัดคำในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาลักษณ์ เขียวขำ. (2563). **การสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนุรักษ์ บัณฑิตย์ชาติ และคณะ. (2562). **การสำรวจภาวะสุขภาพจิตผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐในกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง ปี พ.ศ. 2562**. กรุงเทพฯ.

อนุชิต นิติธรรมยง และคณะ. (2555). **การศึกษาพัฒนารูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพแบบบูรณาการโดยใช้การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ.

อรพินท์ สพโชคชัย. (2563). **คู่มือการจัดประชุมเพื่อการระดมความคิดในการพัฒนาหมู่บ้านโดยพลังประชาชน**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

Bloom B.)1964 .(**Taxanomy of educational objectives. The classification of educational goal.** Handbook II : affective domain. New York: David Makay Co Inc.

Madkour AS, and other. (2010). **Early adolescent sexual initiation as a problem behavior: A comparative study of five nations**. J Adolesc Health.

Wayne W Daniel. (2010). **Determination of sample size for estimating propositions.** In : Wayne W Daniel, editor. Biostatistics : A Foundation for analysis in the health science. New York : John Wiley & Sons.

พฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง จังหวัดเพชรบูรณ์

Drug Used Behavior Among Elderly Patient with Hypertension in Phetchabun Province.

ชฎากร บุญสิน[1] อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ[2]* พุฒิพงศ์ มากมาย[3]
Chadakorn Boonsin[1] Amornsak Poum[2 *] Phutthipong Makmai[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ประชากรคือ ประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์เป็นโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 1,031 คน ใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Daniel ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความเที่ยงได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาช เท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ใช้สถิติ Pearsons Product Moment Correlation Coefficient ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงจังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของโรคความดันโลหิตสูง ($r=0.18$, p-value=0.003) การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง ($r=0.21$, p-value=0.001) การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมการใช้ยา ($r=0.22$, p-value<0.001) การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมการใช้ยา ($r=0.27$, p-value<0.001) ตามลำดับ

คำสำคัญ : การรับรู้ด้านสุขภาพ, พฤติกรรมการใช้ยา, ผู้สูงอายุ

[1] เภสัชกร กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์
[2] คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, E-mail: Amornsak1.poum@gmail.com,*
[3] คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, E-mail: m.phutthi@gmail.com

ABSTRACT

This descriptive research study aimed to study health perception associated with drug used behavior among elderly patient with hypertension. Population were 1,031 elderly patients with hypertension in Phetchabun Province, which be diagnosed hypertension from medical doctor, and sample size calculating used Daniel formula for 260 cases, systematic random sampling was deterน้อยe. Data collected by questionnaire which are used to exaน้อยe content validity and reliability test by coefficient Cronbach’s alpha about 0.92. An association analysis used Pearson Product Moment Correlation Coefficient. The result showed that health perception associated with drug used behavior among elderly patient with hypertension in Phetchabun Province with statistic significant including; perceived of risk (r=0.18, p-value=0.003), perceived severity (r=0.21, p-value=0.001), perceived benefit (r=0.22, p-value<0.001), perceived barrier (r=0.27, p-value<0.001), respectively.

Keywords: Health perception, Drug Used Behavior, Elderly

บทนำ

องค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าในช่วงปี 2001-2100 เป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเกิน 10% หรือมีอายุ 65 ปีขึ้นไป เกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็น 20% และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็น 14% (World Health Organization, 2009)

สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติสรุปว่าไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2548 โดยมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งประเทศและคาดว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอีก 8 ปีข้างหน้าคือปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์” (Complete Aged Society) เนื่องจากจะมีสัดส่วนคนอายุ 60 ปีขึ้นไปเกิน 10% ตามนิยามองค์การสหประชาชาติและคาดว่าจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society) ในอีก 20 ปี หรือปี

พ.ศ.2578 คือมีจำนวนผู้สูงอายุมากถึง 30% (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่องานสาธารณสุขของประเทศและผู้สูงอายุกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ การที่อายุยืนยาวขึ้นส่งผลกระทบด้านปัญหาสุขภาพ โดยปัญหาสุขภาพที่พบมากในผู้สูงอายุ ได้แก่ การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง (ชมพูนุช พรหมภักดี, 2556) จากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2554 กลุ่มอาการของโรคที่ผู้สูงอายุตอบว่าเป็นมากที่สุดคือ โรคความดันโลหิตสูง (17%) รองลงมาคือ โรคเบาหวาน (8%), โรคเก๊าท์ รูมาตอยด์ ปวดเข่า ปวดหลัง ปวดคอ โรคเรื้อรัง (5%), โรคหัวใจ (2%) และอัมพฤกษ์ อัมพาต (1%) ผู้สูงอายุผู้หญิงจะมีอาการของกลุ่มโรคสำคัญ 5 อันดับแรกมากกว่าผู้สูงอายุผู้ชาย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) ความไม่เคร่งครัดในการใช้ยาก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตได้ ความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลเช่น พฤติกรรมการใช้ยา ประกอบด้วยการรับรู้ 4 ด้านคือการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตัวและการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรค และแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ป่วยเกิดพฤติกรรม (Becker, 1974)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงของอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้ทราบระดับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงและปัจจัยการรับรู้ด้านสุขภาพ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ตัวของผู้ป่วย ผู้ดูแล กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มีส่วนร่วมในการหาแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงในชุมชนขึ้น อันจะส่งผลให้ผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงได้รับการดูแลที่ตรงตามปัญหาและความต้องการโดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของชุมชนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือน มิถุนายน-ธันวาคม พ.ศ.2561

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรคือ ประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์เป็นโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 1,031 คน กำหนดเกณฑ์การคัดเข้า ได้แก่ ผู้ที่มีรายชื่อขึ้นทะเบียนการรักษาอยู่ในฐานข้อมูลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีงบประมาณ 2560 สามารถคุมระดับ

ความดันโลหิตได้ และสามารถอ่านเข้าใจภาษาไทยและสามารถกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองได้ กำหนดเกณฑ์การคัดออก ได้แก่ ผู้ที่ไม่สมัครใจตอบแบบสอบถามและเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณที่ทราบประชากรแน่นอนของ Daniel (2010) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้ เท่ากับ 0.05 คำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 260 คน

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงเป็นตัวแทนในการเก็บข้อมูล โดยนำรายชื่อจากทะเบียนการรักษามาเรียงลำดับรายชื่อตามตัวอักษร ก ถึง ฮ แล้วคำนวณค่าระยะห่างของการสุ่มเท่ากับ 2 หลังจากนั้นเริ่มสุ่มหยิบรายชื่อกลุ่มตัวอย่างคนแรก แล้วหยิบรายชื่อกลุ่มตัวอย่างลำดับถัดไปโดยเว้นระยะห่างของรายชื่อเท่ากับ 2 สุ่มหยิบรายชื่อกลุ่มตัวอย่างไปจนครบจำนวน 260 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของ อสม .

ส่วนที่ 2 การรับรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยงของโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมการใช้ยา การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมการใช้ยา ข้อคำตอบมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของเบสท์ (Best John W, 1997) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ความคิดเห็นระดับสูง คะแนนระหว่าง 3.67–5.00 ระดับปานกลาง คะแนนระหว่าง 2.34–3.66 และระดับต่ำ คะแนนระหว่าง 1.00–2.33

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย การรับประทานยาถูกต้องตามหลักการ การเก็บรักษายา การป้องกันอันตรายจากการใช้ยา ข้อคำตอบมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของเบสท์ (Best John W, 1997) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ การปฏิบัติระดับสูง คะแนนระหว่าง 3.67–5.00 ระดับปานกลาง คะแนนระหว่าง 2.34–3.66 และระดับต่ำ คะแนนระหว่าง 1.00–2.33

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ที่มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1997) เท่ากับ 0.92

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ และตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

ผลการวิจัย

ผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (60.80%) มีอายุระหว่าง 64-70 ปี (38.80 %) ($\bar{X}$ =66.43, S.D.=5.32, Max=70, Min=67) มีสถานภาพสมรสคู่/แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน (59.60%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (46.90%) มีเพียงร้อยละ 10.80 ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว อยู่ระหว่าง 5,000-20,000 บาทต่อเดือน (46.90%) ($\bar{X}$ = 11,995.11, S.D.=11,872.89, Max=100,000, Min=600) มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน (63.50%) มีระยะเวลาป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง ระหว่าง 5-10 ปี (45%) มีผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงมากกว่า 10 ปีขึ้นไป (20.80%) ($\bar{X}$ =7.30, S.D.= 3.84, Max=20, Min=1) พฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย การรับประทานยาถูกต้องตามหลักการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.44, S.D.=0.49) การเก็บรักษายาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.42, S.D.=0.52) การป้องกันอันตรายจากการใช้ยาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.41, S.D.=0.60) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกรายด้าน (n=260)

พฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง	Mean	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. การทานยาถูกต้องตามหลักการ	**2.44**	**0.49**	**ปานกลาง**
ตรวจสอบและอ่านฉลากยา ชนิด ขนาดและเวลาที่รับประทานก่อนจัดยา	4.11	0.96	สูง
จัดยาตามชนิดและขนาดของยาตามที่ระบุไว้หน้าซองยา	4.07	0.93	สูง
เมื่อลืมทานยา ในมื้อถัดไปจะเพิ่มยาเป็น 2 เท่า เพื่อชดเชยในมื้อที่ไม่ได้ทานยา	3.40	1.34	ปานกลาง
ท่านสามารถปรับหรือหยุดยาเองได้ เมื่อรู้สึกว่าความดันโลหิตไม่สูงแล้ว	3.35	1.31	ปานกลาง
2. การเก็บรักษายา	**2.42**	**0.52**	**ปานกลาง**
มีการเก็บรักษายาตามคำแนะนำ เช่น เก็บให้พ้นแสง เก็บในตู้เย็น	4.10	1.00	สูง
การแยกเก็บยารับประทานและยาใช้ภายนอก ไว้คนละส่วนของที่เก็บยา เพื่อมิให้ปะปนกัน	4.03	0.92	สูง
เมื่อเม็ดยาเปลี่ยนสี แตก ละลายเปลี่ยนสภาพไป ท่านไม่ควรนำมารับประทาน	3.60	1.16	ปานกลาง
ท่านเทยาผสมกันทุกชนิดที่ทานพร้อมกัน เพื่อให้ง่ายต่อการทาน	2.83	1.32	ปานกลาง
3. การป้องกันอันตรายจาการใช้ยาและอาการข้างเคียง	**2.41**	**0.60**	**ปานกลาง**
สังเกตอาการข้างเคียงจากการทานยา เช่น หน้ามืด ใจสั่น	3.82	1.06	สูง
เพื่อป้องกันการลืมทานยา ท่านนำยามาเก็บไว้ในที่ที่มองเห็นง่าย หรือมีกล่องใส่ยาเพื่อเตือนความจำ	3.81	1.21	สูง
ท่านหยุดรับประทานยาเองเมื่อเกิดอาการข้างเคียงจากการทานยา	2.98	1.26	ปานกลาง

การรับรู้ด้านสุขภาพ ในภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง (73.50%) ($\overline{X}$ =2.73, S.D.=0.44) เมื่อพิจารณาการรับรู้ด้านสุขภาพจำแนกรายด้าน พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ =2.86, S.D.=0.39) การรับรู้ความรุนแรงโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ =2.82, S.D.=0.41) การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมการใช้ยาอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ =2.83,

S.D.=0.38) การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมการใช้ยาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.26, S.D.=0.51) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง จังหวัดเพชรบูรณ์ (n=260)

ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
1. การรับรู้ด้านสุขภาพ	**191**	**73.50**	**69**	**26.50**	**-**	**-**	**2.73**	**0.44**
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของโรคความดันโลหิตสูง	228	87.70	28	10.80	4	1.50	2.86	0.39
การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง	217	83.50	40	15.40	3	1.20	2.82	0.41
การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมการใช้ยา	215	82.70	45	17.30	-	-	2.83	0.38
การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมการใช้ยา	76	29.20	176	67.70	8	3.10	2.26	0.51
2. พฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง	**111**	**42.70**	**148**	**56.90**	**1**	**0.40**	**2.42**	**0.50**
การรับประทานยาถูกต้องตามหลักการ	115	44.20	145	55.80	-	-	2.44	0.49
การเก็บรักษายา	113	43.50	144	55.40	3	1.20	2.42	0.52
การป้องกันอันตรายจากการใช้ยา	122	46.90	122	46.90	16	6.20	2.41	0.60

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงจังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.35, p-value=0.003)

เมื่อพิจารณาการรับรู้ด้านสุขภาพจำแนกรายด้านที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงจังหวัดเพชรบูรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของโรคความดันโลหิตสูง (r=0.18, p-value=0.003) การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง (r=0.21, p-value=0.001) การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมการใช้ยา (r=0.22, p-value<0.001) การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมการใช้ยา (r=0.27, p-value<0.001) ตามลำดับ (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างการรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง จังหวัดเพชรบูรณ์ (n=260)

การรับรู้ด้านสุขภาพ	พฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
1. การรับรู้ด้านสุขภาพ	**0.35**	0.003**	**มีความสัมพันธ์**
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของโรคความดันโลหิตสูง	0.18	0.003**	มีความสัมพันธ์
การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง	0.21	0.001**	มีความสัมพันธ์
การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมการใช้ยา	0.22	0.000**	มีความสัมพันธ์
การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมการใช้ยา	0.27	0.000**	มีความสัมพันธ์

**p-value<0.001

การอภิปรายผล

พฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงเป็นกิจกรรมหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ในภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้ยาอยู่ในระดับปานกลาง (56.90%) แสดงให้เห็นว่ามีผู้สูงอายุเพียงครึ่งหนึ่งที่สามารถใช้ยาได้อย่างถูกต้อง ซึ่ง

พฤติกรรมดังกล่าวอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล เนื่องจากการใช้ยาที่ไม่ถูกต้องของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง อาจส่งผลเสียทั้งร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจของครอบครัวไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตได้ เพื่อให้การใช้ยาได้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ผู้สูงอายุจึงควรมีความรับผิดชอบต่อสุขภาพด้านพฤติกรรมการใช้ยาโดยอาศัยหลักและวิธีการใช้ยาที่ถูกต้อง เมื่อจำแนกพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงรายด้าน ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมการทานยาที่ถูกต้องตามหลักการ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง (44.20%) พฤติกรรมการทานยาที่ถูกต้องตามหลักการ ที่อยู่ระดับสูง ได้แก่ การตรวจสอบและอ่านฉลากยา ชนิด ขนาดและเวลาที่รับประทานก่อนจัดยา ($\overline{X}$ = 4.11, S.D.=0.96) รวมทั้งการจัดยาตามชนิดและขนาดของยาตามที่ระบุไว้หน้าซองยา ($\overline{X}$=4.07, S.D.=0.93) 2) พฤติกรรมการเก็บรักษายา มีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง (43.50%) ประกอบด้วย การเก็บรักษายาตามคำแนะนำ เช่น เก็บให้พ้นแสง เก็บในตู้เย็น ($\overline{X}$=4.10, S.D.=1.00) และการแยกเก็บยารับประทานและยาใช้ภายนอกไว้คนละส่วนของที่เก็บยาเพื่อมิให้ปะปนกัน ($\overline{X}$ = 4.03, S.D.= 0.92) 3) พฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดอันตรายจากการใช้ยาหรือการจัดการกับอาการข้างเคียง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง (46.90%) ประกอบด้วย การสังเกตอาการข้างเคียงจากการทานยา เช่น หน้ามืด ใจสั่น ($\overline{X}$=3.82, S.D.= 1.06) เพื่อป้องกันการลืมทานยา ท่านนำยามาเก็บไว้ในที่ที่มองเห็นง่ายหรือมีกล่องใส่ยาเพื่อเตือนความจำ ($\overline{X}$=3.81, S.D.= 1.21)

การรับรู้ด้านสุขภาพ (Health perception) เป็นการรับรู้ของบุคคลที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรม โดยบุคคลจะกระทำหรือเข้าใกล้สิ่งที่ตนเองพอใจ เพราะคิดว่าสิ่งนั้นๆจะก่อให้เกิดผลที่ดีต่อตนเอง รวมทั้งจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงออกจากสิ่งที่ตนไม่ปรารถนาและไม่พึงพอใจ เช่น การที่บุคคลใดมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเป็นโรค บุคคลนั้นจะต้องมีความเชื่อว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค โรคที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงและมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันและการปฏิบัติกิจกรรมเฉพาะเจาะจงมีประโยชน์เพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค (Rosenstock, 1974) เนื่องจากการรับรู้เป็นกระบวนการทางความคิดและจิตใจของมนุษย์ที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจต่อสิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การได้เห็น การได้ยิน การสัมผัส การลิ้มรสและการได้กลิ่นแล้วมีการแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีจุดมุ่งหมายโดยมีแรงผลักดันจากความรู้และประสบการณ์เดิม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงจังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value=0.003)

การรับรู้โอกาสเสี่ยงของโรคความดันโลหิตสูง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง (p-value=0.003) สามารถอธิบายผลได้ว่า เมื่อผู้สูงอายุอยู่ในภาวะเจ็บป่วยและ

ได้รับทราบการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคจะแตกต่างไปจากผู้ที่มีสุขภาพดีทั่วไป โดยบุคคลที่อยู่ในภาวะเจ็บป่วยจะมีระดับการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคสูงขึ้นและทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนได้มากขึ้น (Becker, 1974) ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีการรับรู้ในระดับที่แตกต่างกัน บุคคลที่มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหรือภาวะแทรกซ้อนในระดับสูงจะมีผลทำให้แสดงพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคมากขึ้น (Janz & Becker, 1984) คอนเนลลี่ (Connelly, 1987) ได้กล่าวว่าการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ดังนั้นการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคจึงมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ และจากที่ทราบกันดีว่าการรักษาความดันโลหิตสูง ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะมีการรักษาโดยการใช้ยาลดความดันโลหิตเพื่อควบคุมระดับความดันโลหิตให้ใกล้เคียงค่าปกติมากที่สุดและต้องอาศัยการรักษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ยาที่ใช้นอกเหนือจากจะมีฤทธิ์ในการลดความดันโลหิตแล้วยังมีฤทธิ์ทำให้เกิดอาการข้างเคียงของยาทำให้ผู้ป่วยทนรับประทานยาต่อไปไม่ได้ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการรักษา ส่งผลให้การควบคุมระดับความดันโลหิตเป็นไปได้ยากและเกิดภาวะแทรกซ้อนจากความดันโลหิตสูงได้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ อัจฉรา จินดาวัฒนวงศ์ และคณะ (2555) พบว่า การรับรู้ความเสี่ยงต่อการป้องกันโรคมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในทางบวกที่ระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p-value = 0.009) แต่แตกต่างกับการศึกษาวิจัยของ อุมาพร ปุญญโสพรรณ และคณะ (2554) พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงโดยรวม (r =0.17) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนกลางเป็นวัยทำงานยังคงมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ปกติ จึงไม่เห็นความสำคัญหรือไม่ตระหนักถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ประกอบกับโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคที่ไม่แสดงอาการทันทีทันใดและใช้เวลาในการแสดงอาการ

การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง (p-value=0.001) สามารถอธิบายผลได้ว่า ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับความรุนแรงของการเกิดความดันโลหิตสูงจากการปฏิบัติพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งในผู้ที่อยู่ในภาวะเจ็บป่วยจะมีการรับรู้ความรุนแรงต่อการเกิดโรคแตกต่างไปจากบุคคลที่มีสุขภาพดีโดยจะรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคและภาวะแทรกซ้อนของโรคซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเองครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม ถึงแม้ว่าบุคคลจะรับรู้ว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคและภาวะแทรกซ้อนแต่พฤติกรรม สุขภาพจะไม่เกิดขึ้นจนกว่าบุคคลนั้นจะมีความเชื่อว่าโรคนั้นมีความรุนแรงและมีอันตรายสามารถทำลายชีวิต หรืออาจมีผลต่อสมรรถภาพในการทำงานของร่างกายหรือส่งผลต่อบทบาททาง

สังคมของตน ซึ่งการที่ผู้มีความดันโลหิตสูงมีการรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคและภาวะแทรกซ้อนของความดันโลหิตสูง จากการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม จะทำให้ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพไปในทางที่เหมาะสม (Becker, 1974) เมื่อบุคคลมีการรับรู้ความรุนแรงของโรคมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรคในทางที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น เช่น เมื่อบุคคลรับรู้ว่าการรับประทานยาหรือฉีดยาอย่างเดียวไม่เพียงพอ แต่ต้องควบคุมการรับประทานอาหารร่วมด้วย นอกจากนี้ต้องควบคุมระดับความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ เพื่อไม่ให้เกิดความพิการ และต้องรักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อนและไม่ควรรับประทานยาหม้อหรือยาของหมอบ้าน สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา (สุภรณ์ สุขพรั่งพร้อม, 2551; อุไรพร คล้ำฉิม, 2554) ซึ่งได้ข้อค้นพบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสงเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมการใช้ยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง (p-value<0.001) สามารถอธิบายผลได้ว่า การรับรู้ประโยชน์การป้องกันโรคเป็นการที่บุคคลแสวงหาวิธีการปฏิบัติให้หายจากโรคหรือป้องกันไม่ให้เกิดโรค โดยการปฏิบัตินั้นต้องมีความเชื่อว่าเป็นการกระทำที่ดีมีประโยชน์และเหมาะสมที่จะทำให้หายหรือไม่เป็นโรคนั้นๆ ตรงกับแนวคิดของ (Rosenstock, Strecher & Becker (1988) ดังนั้นการตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำก็จะขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นการเปรียบเทียบถึงข้อดีและข้อเสียของพฤติกรรมนั้นๆโดยเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อมรรัตน์ ภิรมย์ชม และคณะ (2555) พบว่าผู้ป่วยมีการรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาและการป้องกันโรค อาจเนื่องจากเมื่อบุคคลมีการรับรู้ต่อการรักษามากขึ้นจะยิ่งมีพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้น เช่น เมื่อบุคคลรับรู้ว่าการควบคุมอาหารอย่างเคร่งครัด การกินอาหารครบ 3 มื้อ การปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่และการพบแพทย์ตามนัด การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอทำให้ลดภาวะแทรกซ้อนและบุคคลไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาภาวะแทรกซ้อนที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา (สุภรณ์ สุขพรั่งพร้อม, 2551; อุมาพร ปุญญูโสพรรณผจงศิลป์ และคณะ, 2554) พบว่า ผู้ที่มีการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพจะมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในระดับดี

การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมการใช้ยา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง (p-value<0.001) สามารถอธิบายผลได้ว่า ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับข้อเสียหรืออุปสรรคต่างๆ ของการปฏิบัติพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม โดยเมื่อบุคคลมีความเชื่อว่าการแสดงพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่มี ประโยชน์ในการป้องกันโรคและภาวะแทรกซ้อนจาก

ความดันโลหิตสูงแล้วยังพิจารณาว่าการ กระทำนั้นมีอุปสรรคทำให้ตนเองเกิดความไม่สะดวก ความไม่สบาย การเสียเวลา การสิ้นเปลือง ค่าใช้จ่าย ความเจ็บปวด ความกลัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยทางลบหรือเป็นอุปสรรคที่จะขัดขวางให้บุคคลหลีกเลี่ยงหรือไม่แสดงพฤติกรรมสุขภาพนั้นออกมา แต่ถ้าบุคคลมีการรับรู้ว่าการแสดงพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมนั้นมีประโยชน์และมีอุปสรรคน้อย เช่น สามารถปฏิบัติได้ง่าย ไม่ซับซ้อน ไม่เสี่ยงอันตรายหรือไม่เกิดความสูญเสีย บุคคลนั้นก็จะมีการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมมากขึ้น (Becker, 1974) ซึ่งในผู้ที่มีความดันโลหิตสูงและได้รับการรักษาโดยการใช้ยานั้นจำเป็นต้องมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม แต่แตกต่างกับการศึกษาของ ณัฐธยาน์ ประเสริฐอำไพสกุล และคณะ (2551) พบว่า การรับรู้อุปสรรคต่อการปฏิบัติพฤติกรรมการป้องกันภาวะน้ำตาลในเลือดสูง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันภาวะน้ำตาลในเลือดสูงของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด

ข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมการใช้ยาในผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ควรให้การวางแผนสนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุ ให้ครอบคลุมแบบองค์รวม พร้อมทั้งส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการปฏิบัติงานเพื่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนให้ครบทุกด้าน และควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนงาน โครงการของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ดีในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชมพูนุช พรหมภักดิ์. (2556). **การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย (Aging society in Thailand).** วารสารสำนักวิชาการสำนัก เลขาธิการวุฒิสภา; 3(16): 3.

ณัฐธยาน์ ประเสริฐอำไพสกุล และคณะ .(2551). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันภาวะน้ำตาลในเลือดสูงของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด .**รามาธิบดีพยาบาลสาร;** 14(3): 298-311.

สุภรณ์ สุขพรั่งพร้อม .(2551). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์..

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน

อมรรัตน์ ภิรมย์ชม, อนงค์ หาญสกุล. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ายืดบ้านโนนโพธิ์ ตำบลลุ่มน้ำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ.**วารสารคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**; 15(1): มค.มิย-.

อัจฉรา จินดาวัฒนวงศ์และคณะ(2555) . **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเชื่อด้านสุขภาพ กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.** Rama Nurs J, 4(2), 58-66.

อุไรพร คล้ำฉิม. (2554). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของผู้ที่มีความดันโลหิตสูงระยะเริ่มต้นในจังหวัดสมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา .

อุมาพร ปุญญโสพรรณ และคณะ .(2554) .การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคและพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของสตรีวัยทองในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี .**วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์** เมษายน ปีที่-มกราคม ,3 ฉบับที่)1.57-57 ,(

Best, John W) .1977 .(**Research is Evaluation**) .3rd ed .(Englewod cliffs :N.J .Prentice Hall .

Becker, Marshall H) .1974 .(**The Health Belief Model and Preventive Behavior.** Health Education Monographs.

Connelly, J. E., Philbrick, J. T., Smith, JR, G. R., Kaiser, D. L., & Wymer, A. (1987). **Health perceptions of primary care patients and the influence on health care utilization**. Medical Care, 27(3), S599-S109.

Cronbach. (1997). **Essentials of Psychological Testing**. New york: Harper and Row.

Daniel W.W. (2010). **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences**. (9th ed). New York: John Wiley & Sons.

Janz, N.K. & Becker, M.H. (1984). **The Health Belief Model: A Decade Later**. Health Education Quarterly, 11(1), 973-975.

Rosenstock) .1974 .(**History origins of the health belief model:** Health Education Monograph.

World Health Organization (WHO). (2009)**. Diabetes : Cost**. Retrieved November 12, 2016,http://WWW.who.int/dietphysicalactivity/publications/facts/diabetes/en/

การประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของพนักงานกรณีศึกษา สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง

Assessment of Satisfaction in Using Employee's Fire Safety Management Manual A Case Study of the Provincial Electricity Authority of Khok Samrong District

ธีรพัฒน์ อินทร์ธรรม[1], วิวัฒน์ โมราราช และ นารีรัตน์ คงด้วง[2]
Teerapart Intham, Wiwat Morarach and Nareerat Kongdoung

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งในนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของพนักงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่พบในคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย โดยนำข้อเสนอแนะมาพัฒนาและปรับปรุงให้คู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยมีประสิทธิภาพในการใช้งานมากยิ่งขึ้น โดยทำการเก็บตัวอย่างทั้งหมดจากพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง โดยจะเก็บข้อมูลจากพนักงานแต่ละแผนก ได้แก่ แผนกบัญชี แผนกบริหาร แผนกก่อสร้าง แผนกบริการลูกค้า แผนกคลังพัสดุ และแผนกปฏิบัติการและบำรุงรักษา เป็นต้นของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จำนวน 25 คน จากนั้นสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เป็นแบบสอบถามการประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรงโดยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) ซึ่งจะได้ข้อมูลดังนี้ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง พบว่า ผลสำรวจจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 25 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.0 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 36-49 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.0 พนักงานแผนกบัญชี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.0 ส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.0 ตอนที่ 2 ผลแบบประเมินคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง พบว่า 2.1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปเล่มของคู่มือดังต่อไปนี้พบว่าข้อมูลด้านรูปเล่มคู่มือทั้ง

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] นักศึกษาสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

เรื่องขนาดของคู่มือความสวยงามของหน้าปก ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรหน้าปก ความถูกต้องในการพิมพ์ ส่วนประกอบของปกนอก ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สรุปค่าเฉลี่ยรวมด้านรูปเล่มคู่ของมือความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก 2.2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา พบว่า ด้านเนื้อหาครอบคลุม เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง เนื้อหาของคู่มือตรงกับความต้องการของผู้ชาย การลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเหมาะสม เนื้อหามีความกระชับเข้าใจง่าย ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก สรุป ค่าเฉลี่ยรวมการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก 2.3) การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการนำไปใช้ พบว่า ด้านเนื้อหาครอบคลุม เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง เนื้อหาของคู่มือตรงกับความต้องการของผู้ใช้ การลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเหมาะสม เนื้อหามีความกระชับเข้าใจง่ายความพึงพอใจอยู่ในระดับมากสรุปค่าเฉลี่ยรวมการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการนำไปใช้ ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อการพัฒนาคู่มือฉบับนี้พบว่า 3.1) ควรปรับปรุงรูปภาพให้มีความคมชัดขึ้นกว่าเดิม3.2)สีของหน้าปกควรใช้สีที่มีความสดใส3.3) ภาพประกอบหน้าปกควรปรับให้มีความชัดเจน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ,คู่มือ,พนักงาน,ความปลอดภัย,ประสิทธิภาพ,อัคคีภัย

ABSTRACT

The purpose of this research To study the evaluation of the satisfaction of the fire safety management manual of employees. Provincial Electricity Authority Khok Samrong District Lopburi Province To measure the level of employee satisfaction with the Fire Safety Management Manual. And to make improvements in correcting flaws found in the Fire Safety Management Manual. By taking suggestions to develop and improve the fire safety management manual to be more effective in use. All samples were collected from employees of the Provincial Electricity Authority, Khok Samrong District. It collects data from employees of each department such as accounting department, management department, construction department, customer service department. Warehouse Department And operation and maintenance department Etc. of the Provincial Electricity Authority Khok Samrong District 25 people in Lopburi province, then built the tools used in the research. It was a questionnaire to assess the satisfaction of manual use of Provincial Electricity Authority employees in Khok Samrong

District. The data were collected manually. The data was analyzed by using basic statistics such as percentage, mean , standard deviation (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน), which will get the following information. Part 1 Background analysis of Provincial Electricity Authority employees in Khok Samrong District found that most of the 25 respondents were male. Accounting for 52.0 percent, most in the age range 36-49 years, the most, accounting for 52.0 percent, the most accounting department staff, accounting for 32.0 percent, most of the degree was at the bachelor's degree, the most, accounting for 96.0 percent. The second, the results of the fire safety management manual evaluation form of the Provincial Electricity Authority, Khok Samrong District, were found that 2.1) The analysis of the information on the textbooks of the manual as follows, it was found that the information on the format of the manual, including the size of the manual, the beauty of the page cover Suitability of cover font size Printing accuracy Outer cover components Satisfaction is at a high level. Summary of the combined mean of the figure of the hand book Satisfaction was at a high level. 2.2) Analysis of content information found that the content aspect was comprehensive. The content is practical. The content of the guide matches the needs of men. The sequence of the content is appropriate. The content is concise and easy to understand. Satisfaction was at a high level. Summary of the mean and analysis of content information. The satisfaction was at a high level. 2.3) Analysis of the data on the use showed that the content aspects are comprehensive. The content is practical. The content of the manual meets the needs of the user. The sequence of the content is appropriate. The content was concise, easy to understand, satisfaction at a high level, summarizing the total mean and analyzing the data on application Satisfaction is at a high level. Part 3 Other suggestions For the development of this manual, it was found that 3.1) Images should be improved to be sharper 3.2) The color of the cover should be brightly colored. 3.3) The cover illustration should be adjusted for clarity

Keywords: satisfaction, manual, staff, safety, efficiency, fire

บทนำ

เนื่องจากปัญหาด้านอัคคีภัยของประเทศไทย ตามสถิติกรมป้องกันและบรรเทาสารณภัย กระทรวงมหาดไทย รายงานว่ามีสถิติการเกิดอุบัติเหตุทางด้านอัคคีภัย ในปี 2559 มีความเสียหายทั้งหมด บ้าน200 หลัง อาคาร 6 แห่ง โรงงาน 3 แห่ง มีมูลค่าจำนวน 14,440 ล้านบาท ทำให้เกิดความสูญเสียทรัพยากรหลายประการ ทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ประเทศไทยจึงตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญด้านอัคคีภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสารณภัย กระทรวงมหาดไทย (เทวานุวัฒน์ อินรุทธเทวา,2561)

กฎกระทรวงแรงงาน กำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ 2555.ศ.ที่กำหนดการบริหารจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ให้สถานประกอบกิจการได้ปฏิบัติตามและรายงานไปยัง สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ทั้งนี้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรงได้ให้ความสำคัญด้านอัคคีภัย ดังปรากฏในแผนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลพบว่าผู้ศึกษาและเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยประจำการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ได้จัดทำคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยฉบับสมบูรณ์ แต่เนื่องจากคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยฉบับใหม่ ทางผู้จัดทำจึงอยากทราบความพึงพอใจ รวมทั้งข้อเสนอแนะและข้อบกพร่อง ที่พบในคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยฉบับนี้

ทั้งนี้ผู้วิจัย จึงเห็นควรในการจัดทำวิจัยเรื่องการประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของพนักงาน เพื่อให้ทราบระดับความพึงพอใจของพนักงาน และหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องด้านการป้องกันอัคคีภัยที่พบ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาปรับปรุงให้คู่มือมีประสิทธิภาพในการใช้งานให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย
2. เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่พบในคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย
3. เพื่อนำข้อเสนอแนะพัฒนาและปรับปรุงให้คู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยมีประสิทธิภาพในการใช้งานมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตการศึกษาด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงานแผนกบัญชี แผนกบริหาร แผนกบริการลูกค้า แผนกก่อสร้าง แผนกคลังพัสดุ และแผนกปฏิบัติการและบำรุงรักษา ในสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอโคกสำโรงเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน

2. ขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา

วัดระดับความพึงพอใจของพนักงาน ที่มีต่อคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดมาเป็นจำนวน 25 คน เพื่อนำมาจัดกลุ่ม ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ จากนั้นนำปัจจัยที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไปว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ใช้บริการที่มีความแตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยต่างๆ อย่างไรบ้าง

2.1 ตัวแปรที่จะใช้ในการสร้างตัววัด (ข้อมูลเชิงปริมาณ) คือ

2.1.1ประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

- เพศ
- อายุ
- วุฒิการศึกษา

แผนกงาน -

2.1.2องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการวัดความพึงพอใจของพนักงาน ที่มีต่อคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย

การเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยด้านกฎหมายและมาตร -

- ด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย
- ด้านระบบและอุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัย
- ด้านการวางแผนป้องกันระงับอัคคีภัย
- ด้านอุปนิสัยของพนักงาน

2.2 ตัวแปรที่จะใช้วัดผลโดยภาพรวม (ข้อมูลเชิงปริมาณ) คือ

ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะเป็น ผู้กรอกแบบสอบถามการประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย เพื่อทราบถึงระดับความพึงพอใจในการใช้คู่มือของแต่ละบุคคล โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของพนักงาน

ส่วนที่ 3 จะเป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลจำนวนของพนักงานแต่ละแผนกของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง
2. ศึกษาเอกสาร ข้อมูลงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อที่จะนำมาออกแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้เพื่อที่จะได้ครอบคลุมกับเนื้อหาและกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้
3. ร่างแบบสอบถามให้อาจารย์ประจำวิชาดูเพื่อรับคำชี้แนะ
4. นำมาวิเคราะห์จุดบกพร่องที่เกิดขึ้น และปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง
5. พิมพ์แบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

ผลการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของพนักงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรงและเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่พบในคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของพนักงานการไฟฟ้าอำเภอโคกสำโรง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยพนักงานทุกแผนก จำนวน 25 คน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในการตอบแบบสอบถามถึงพนักงานการไฟฟ้าอำเภอโคกสำโรง จำนวน 25 คน คิดเป็น

ร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย ได้ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปเล่มของคู่มือ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการนำไปใช้

โดยมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{x}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย)Mean)

% แทน ร้อยละ

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน)Standard Deviation)

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง

4.1.1 ตารางที่แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรเพศ (n=25)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	13	52.0
หญิง	12	48.0
รวม	25	100.0

จากตารางที่ 4.1.1 พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 52.0 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 48.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1.2 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรอายุ (n=25)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ปี 29 - 23	3	12.0
ปี 35 – 30	6	24.0
ปี 49 – 36	13	52.0
ปี 60 - 50	3	12.0
รวม	25	100.0

จากตารางที่ 4.1.2 พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ส่วนใหญ่มีอายุ 36 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมาอายุ 30 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0 ต่อมาเป็น อายุ 23 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.0 และ อายุ 50 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1.3 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรแผน(n=25)

แผนก	จำนวน	ร้อยละ
บัญชี	8	32.0
บริหาร	5	20.0
บริการลูกค้า	4	16.0
ก่อสร้าง	3	12.0
คลังพัสดุ	3	12.0
ปฏิบัติการระบบไฟฟ้าและบำรุงรักษา	2	8.0
รวม	25	100.0

จากตารางที่ 4.1.3 พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ส่วนใหญ่อยู่แผนกบัญชี คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาอยู่แผนกบริหาร คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาอยู่แผนกบริการลูกค้า

คิดเป็นร้อยละ 16.0 ต่อมาอยู่แผนกก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 12.0 และอยู่แผนกคลังพัสดุ คิดเป็นร้อยละ 12.0 และอยู่แผนกปฏิบัติการและบำรุงรักษา คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1.4 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรสถานะวุฒิการศึกษา (n=25)

วุฒิการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ระดับปริญญาตรี	24	96.0
ระดับปริญญาโท	1	4.0
รวม	25	100.0

จากตารางที่ 4.1.4 และภาพที่ 4.1.4 พนักงานสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 96.0 และระดับชั้นปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปเล่มของคู่มือ 4.2

4.2.1 ตารางที่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคะแนนของผู้ทำแบบสอบถาม จำแนกตามหัวข้อด้านรูปเล่มของคู่มือ (n=25)

ด้านรูปเล่มของคู่มือ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
.1ขนาดของคู่มือ	3.60	1.000	มาก
.2ความสวยงามของหน้าปก	3.88	0.833	มาก
.3ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรปกหน้า	4.00	0.957	มาก
.4ความถูกต้องของการพิมพ์	4.00	0.577	มาก
.5ส่วนประกอบของปกนอก	4.28	0.737	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจด้านคู่มือ	**3.95**	**0.620**	**มาก**

จากตารางที่ 4.2.1 พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง มีความพึงพอใจทางด้านรูปเล่มของคู่มืออยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 3.95

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา

ตารางที่ 4.3.1 ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคะแนนของผู้ทำแบบสอบถาม จำแนกตามหัวข้อด้านเนื้อหา (n=25)

ด้านเนื้อหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
.1เนื้อหาครอบคลุม	3.60	0.645	มาก
.2เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.12	0.781	มาก
.3เนื้อหาของคู่มือตรงกับความต้องการของผู้ใช้	3.76	0.597	มาก
.4การลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเหมาะสม	3.80	0.654	มาก
.5เนื้อหามีความกระชับ เข้าใจง่าย	4.12	0.726	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจด้านเนื้อหา	**3.88**	**0.462**	**มาก**

จากตารางที่ 4.3.1 พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง มีความพึงพอใจทางด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 3.88

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการนำไปใช้

4.4.1 ตารางที่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคะแนนของผู้ทำแบบสอบถาม จำแนกตามหัวข้อด้านเนื้อหา (n=25)

ด้านเนื้อหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1.เนื้อหาครอบคลุม	4.16	0.746	มาก
2.เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.04	0.753	มาก
3.เนื้อหาของคู่มือตรงกับความต้องการของผู้ใช้	3.44	0.961	มาก
4.การลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเหมาะสม	3.92	0.759	มาก
5.เนื้อหามีความกระชับ เข้าใจง่าย	4.24	0.663	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจด้านเนื้อหา	**3.96**	**0.486**	**มาก**

จากตารางที่ 4.3.1 พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง มีความพึงพอใจทางด้านการนำไปใช้อยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 3.96

4.5 ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อการพัฒนาคู่มือฉบับนี้

ข้อเสนอแนะอื่นๆและความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติมต่อการใช้ประโยชน์ของคู่มือฯ ที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา/ปรับปรุงคู่มือฯ ฉบับนี้ มีดังนี้

1. ควรปรับปรุงรูปภาพให้มีความคมชัดขึ้นกว่าเดิม
2. สีของหน้าปกควรใช้สีที่มีความสดใส
3. ภาพประกอบหน้าปกควรปรับให้มีความชัดเจน
4. ควรเพิ่มเนื้อหาด้านบทบาทหน้าที่ของ กฟภ.คสร.ให้มีความแตกต่างจากที่อื่น
5. ปรับปรุงการจัดหน้าและการเว้นบรรทัด
6. แนะนำให้ใส่รูปภาพให้มากกว่านี้จะได้มองเห็นภาพมากขึ้น

7. ขนาดของเล่มคู่มือใหญ่เกินไปควรทำให้เล็กกว่านี้
8. ตัวอักษรไม่คมชัดควรปรับให้ชัด
9. บางหน้ามีเนื้อหาที่ตกหล่น
10. บางหน้าตัวอักษรตัวน้อยเกินไป

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งในนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของพนักงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่พบในคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย โดยนำข้อเสนอแนะมาพัฒนาและปรับปรุงให้คู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยมีประสิทธิภาพในการใช้งานมากยิ่งขึ้น โดยทำการเก็บตัวอย่างทั้งหมดจากพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง โดยจะเก็บข้อมูลจากพนักงานแต่ละแผนก ได้แก่ แผนกบัญชี แผนกบริหาร แผนกก่อสร้าง แผนกบริการลูกค้า แผนกคลังพัสดุ และแผนกปฏิบัติการและบำรุงรักษา เป็นต้นของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จำนวน คน จากนั้นสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เป็นแบบสอบถาม 25การประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรงโดยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งจะได้ข้อมูลดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการนอนและอิทธิพลจากความเครียดที่ส่งผลต่อการนอนของนักศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง พบว่า

ผลสำรวจจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 25 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.0 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 36-49 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.0 พนักงานแผนกบัญชี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.0 ส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.0

ตอนที่2 ผลแบบประเมินคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง พบว่า

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปเล่มของคู่มือดังต่อไปนี้

ข้อมูลด้านรูปเล่มคู่มือทั้งเรื่องขนาดของคู่มือความสวยงามของหน้าปก ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรหน้าปก ความถูกต้องในการพิมพ์ ส่วนประกอบของปกนอก ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุป ค่าเฉลี่ยรวมด้านรูปเล่มคู่ของมือ ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา 2.2

ด้านเนื้อหาครอบคลุม เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง เนื้อหาของคู่มือตรงกับความต้องการของผู้ชาย การลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเหมาะสม เนื้อหามีความกระชับเข้าใจง่าย ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุป ค่าเฉลี่ยรวมการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการนำไปใช้ 2.3

พบว่า ด้านเนื้อหาครอบคลุม เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง เนื้อหาของคู่มือตรงกับความต้องการของผู้ใช้ การลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเหมาะสม เนื้อหามีความกระชับเข้าใจง่ายความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก

สรุป ค่าเฉลี่ยรวมการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการนำไปใช้ ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง การประเมินความพึงพอใจคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยการไฟฟ้าอำเภอโคกสำโรง สามารถอภิปรายได้ดังนี้

การวิเคราะห์ความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบแล้ว พบว่าค่าระดับอยู่ในระดับมาก แสดงว่าการวิเคราะห์ความพึงพอใจของคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย อยู่ในเกณฑ์ดีมากและจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ส่วนดังนี้ 2

1.การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า

การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง พบว่า

ผลสำรวจจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 25 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.0 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 36-49 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ พนักงาน 52.0 ส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มาก 32.0 แผนกบัญชี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ จากข้อมู 96.0 คิดเป็นร้อยละ ที่สุดลข้างต้นที่กล่าวไปก็บ่งบอกได้ว่าพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง มีเพศ อายุ แผนกการทำงาน และวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศอะไร อยู่ในช่วงอายุเท่าไหร่บ้าง รวมทั้งแผนกในการทำงานและวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับไหนบ้าง

.2ผลแบบประเมินคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง พบว่า

2.1การวิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปเล่มของคู่มือดังต่อไปนี้

ข้อมูลด้านรูปเล่มคู่มือ ทั้งเรื่อง ด้านขนาดของคู่มือมีความเหมาะสมในการจัดทำคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ด้านความสวยงามของหน้าปกอยู่ระดับพอใช้ได้ ด้านความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรหน้าปกมีความเหมาะสมต่อกันอ่านทำให้สบายตาในการศึกษาคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ด้านความถูกต้องในการพิมพ์ ด้านส่วนประกอบของปกนอกดังนั้น จึงวิเคราะห์ข้อมูลได้ว่า พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอสำโรงมีความพึงพอใจต่อคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยด้านรูปเล่มคู่มือเป็นอย่างมาก

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหาครอบคลุมมีเนื้อหาที่ครอบคลุม ครบถ้วนสมบูรณ์ และเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง เนื้อหาของคู่มือตรงกับความต้องการของผู้ใช้ มีการลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเหมาะสม เนื้อหามีความกระชับเข้าใจง่าย จากแบบสอบถามพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอสำโรงจึงมีความพึงพอใจในคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยเป็นอย่างมาก

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการนำไปใช้

ด้านเนื้อหาครอบคลุม ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง เนื้อหาของคู่มือตรงกับความต้องการของผู้ใช้ การลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเหมาะสม เนื้อหามีความกระชับเข้าใจง่าย จากแบบสอบถามพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอสำโรงจึงมีความพึงพอใจต่อคู่มือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรปรับปรุงรูปภาพให้มีความคมชัดขึ้นกว่าเดิม
2. สีของหน้าปกควรใช้สีที่มีความสดใส
3. ภาพประกอบหน้าปกควรปรับให้มีความชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

ธานินนทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS.**พิมพ์ครั้งที่ 18. นนทบุรี: บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด

นาฎนภา อารยะศิลปะธร และคณะผู้วิจัย. (2560). **งานวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการนอนหลับของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง.** สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2563. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/pnc/article/download/117844/ 90405/

ดารัสนี โพธารส .(2560) .**งานวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการนอนหลับของนิสิตพยาบาล** . .2563 กุมภาพันธ์ 19 สืบค้นเมื่อhttps://www.tci-thaijo.org/index.php/Nubuu/article/download//66994/84161

จิราภรณ์ นันท์ชัยคณุ และคณะผู้วิจัย .(2560) .**งานวิจัยปัจจัยทำนายคุณภาพการนอนหลับของนักศึกษาพยาบาล.** สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ 19 .2563https://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/article_detail.php?ArticleID=212591

ดร .(2557) .พิชญ์สินี มงคลศิริ.**งานวิจัยการปรับปรุงคุณภาพการนอนหลับของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรธานี.** สืบค้นเมื่อ .2563 กุมภาพันธ์ 19 http://www.bcnu.ac.th/research/attachments/documents/.1053 02092557pdf

สรรพวิทย์ สอาด และคณะผู้วิจัย .(2560) .**งานวิจัยพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนต่อคุณภาพการนอนหลับของศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี.** สืบค้นเมื่อ 26 .2563 กุมภาพันธ์https://administer.pi.ac.th/uploads/eresearcher/upload_doc//2018journal/.153173336215372200797 7pdf

ชลธิชา แย้มมา (2556) พีรพนธ์ ลือบุญธวัชชัย.**งานวิจัยปัญหาการนอนหลับความเหนื่อยล้าและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.** สืบค้นเมื่อ .2563 กุมภาพันธ์ 26http://www.psychiatry.or.th/JOURNAL/-06/2-58 Chonticha.pdf

การศึกษาพฤติกรรมการทำงานของพนักงานที่มีความเมื่อยล้าต่อสายตา ของผู้ปฏิบัติงานแผนกลูกหีบ เอในโรงงานน้ำตาลนครเพรช จังหวัด กำแพงเพชร

Study of work behavior of employees with eye fatigue Of workers in the division A in Nakornphet Sugar Factory

วิวัฒน์ โมราราช[1], ธีรพัฒน์ อินทร์ธรรม และ น้ำค้าง รักซ้อน[2]
Wiwat Morarach,Teerapart Intham ,and Namkang Rakson

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจวัดและประเมินความเข้มของแสงสว่าง ในพื้นที่การปฏิบัติงานแผนกลูกหีบเอ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพนักงานแผนกลูกหีบเอต่อแสงสว่างในสภาพแวดล้อมการทำงานและเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพการทำงานของพนักงานแผนกลูกหีบเอ เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการทำงานของพนักงานที่มีความเมื่อยล้าต่อสายตา ของผู้ปฏิบัติงานแผนกลูกหีบ เอในโรงงานน้ำตาลนครเพรช จังหวัด กำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ พนักงานแผนกลูกหีบ เอ จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ตอนที่ 1 โรคประจำตัว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ มี/ไม่มี มีจำนวน 2 ข้อ ตอนที่ 2 อาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check-List) มีจำนวน 9 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยปรากฏว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโรคประจำตัว ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด โรคประจำตัวของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ มีโรคประจำตัวจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ที่เหลือ ได้แก่ ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 อาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถามมากข้อมูล เกี่ยวกับอาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 5.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .000) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ. ความสว่าง ณ ตำแหน่งปฏิบัติงานของท่านเพียงพอ/เหมาะสมและท่านได้รับการตรวจสมรรถภาพด้านสายตาประจำปี (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง) อยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 5.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .000), รองลงมาท่านมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องแสงสว่าง (แสงสว่างที่เหมาะสมกับงาน,โรคจากการทำงาน

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] นักศึกษาสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

เกี่ยวกับแสงสว่าง,วิธีพักสายตาฯลฯ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.96 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .042), ปริมาณแสงสว่างในห้องเพียงพอ/เหมาะสม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.88, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= . 069),ท่านมองเห็นวัตถุ/ชิ้นงานที่ปฏิบัติงานชัดเจน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .275.)

คำสำคัญ: ความเข้มของแสงสว่าง,พนักงานแผนกลูกหีบเอ,ความเมื่อยล้าต่อสายตา,

ABSTRACT

This research is descriptive research. It is intended to measure and assess the intensity of the light. In the area of operation To study the satisfaction of the employees of the KFC department on lighting in the working environment and to find solutions And improve the efficiency of the quality of work of the employees of the Kip A department Subject to study of work behavior of employees with eye fatigue Of workers in the division A in Nakhon Phet Sugar Factory, Kamphaeng Phet Province, subjects of hygiene according to the 4-year curriculum. The sample used was 24 people in the department The research instruments were questionnaires, part 1, comorbidities, questionnaires, a questionnaire, a list of 2 items with / without, part 2, symptoms or fatigue from work. The questionnaire is a check-list with 9 items. Data analyzed by using statistics, data collection, data analysis using a software package. The results of the research showed that the analysis of information on congenital disease. Most respondents The most common diseases of the respondents were those with comorbidities of 12, accounting for 0.5 percent, while the remaining 12 were non-comedogenic, 0.5 percent. Symptoms or fatigue from work Of the respondents a lot of information The symptoms or work fatigue of the workers of the Petch Sugar Factory, Kamphaeng Phet Province were the highest (mean = 5.00, standard deviation = .000) when considered on an individual basis. In descending order, the first priority is: the brightness at your job position is sufficient / appropriate and you have received an annual visual impairment exaน้อยation. (At least once a year) Is at the highest level (mean = 5.00, standard deviation = .000), followed by

you have knowledge of lighting. (Work-appropriate lighting, occupational lighting disease, visual resting methods, etc. are very high (mean = 4.96, standard deviation = .042), adequate / appropriate room lighting is high (Mean = 4.88, standard deviation =. 069), you can clearly see objects / workpieces (mean = 4.38, standard deviation = .275.)

Keywords: The intensity of the light, the staff of the department A, the fatigue of the eyes.

บทนำ

(แสงสว่างมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตประจำวัน อาทิเช่น การมองเห็น การรับรู้และการประมวลผลในการสื่อสารและการทำกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม จึงควรจัดให้มีสภาพแวดล้อมการทำงานท่ามกลางแสงสว่างที่เหมาะสมและมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานระดับความเข้มแสงสว่างในการทำงานโดยมีประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง มาตรฐานความเข้มแสงสว่าง ปี พ.ศ 2561 ซึ่งกำหนดค่ามาตรฐานระดับความเข้มของแสงสว่างในลักษณะงานต่างๆ เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานการจัดการสภาพแวดล้อมการทำงานด้านแสงสว่างแก่ผู้ประกอบการอาชีพโดยมีสาระสำคัญในการกำหนดรายละเอียดของค่ามาตรฐานความเข้มของแสงสว่างในแต่ละลักษณะพื้นที่ พร้อมมีตัวอย่างลักษณะพื้นที่ลักษณะงานแต่ค่ามาตรฐานระดับความเข้มแสงสว่างในการปฏิบัติงาน (ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเรื่อง มาตรฐานความเข้มแสงสว่าง , 2561)

อันตรายจากแสงสว่างนั้นอาจเป็นผลกระทบต่อพนักงานที่ทำงาน โดยในกรณีที่แสงสว่างน้อยเกินไปจะมีผลเสียต่อนัยน์ตา ทำให้กล้ามเนื้อตาทำงานมากไปเพราะบังคับให้รูม่านตาเปิดกว้างขึ้นเนื่องจากการมองเห็นนั้นไม่ชัดเจน ต้องใช้เวลาในการมองรายละเอียดของงานนานขึ้น อาจจะเกิดอาการปวดตา การหยิบจับเครื่องมืออุปกรณ์อาจผิดพลาดทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น หรือสัมผัสถูกส่วนที่เป็นอันตรายและกรณีที่แสงสว่างมากเกินไปจะทำให้ผู้ทำงานเกิดความไม่สบายตา เมื่อยล้า ปวดตา กล้ามเนื้อหนังตากระตุก วิงเวียน นอนไม่หลับ การมองเห็นแย่ลง ดังนั้นแสงสว่างที่น้อยเกินไปหรือมากไปจะก่อให้เกิดการเบื่อหน่ายในการทำงาน (อรัญ ขวัญปาน, 2558)

อุตสาหกรรมน้ำตาล เป็นสถานประกอบการเกี่ยวกับการผลิตน้ำตาลเผื่อส่งออก ทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งในกระบวนการผลิตน้ำตาล ต้องอาศัยปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เช่น ปัจจัยด้านแสงสว่าง เนื่องจากการผลิตน้ำตาลต้องมีการควบคุมเครื่องจักร ตรวจเช็คเครื่องจักรและน้ำตาลที่ออกมาจากกระบวนการผลิตทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีพฤติกรรมการทำงานที่ต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงสนใจเพื่อจะศึกษาพฤติกรรมการทำงานของพนักงานที่มีความเมื่อยล้าต่อสายตา ของผู้ปฏิบัติงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตรวจวัดและประเมินความเข้มของแสงสว่าง ในพื้นที่การปฏิบัติงานแผนกลูกหีบเอ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพนักงานแผนกลูกหีบเอต่อแสงสว่างในสภาพแวดล้อมการทำงาน และเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพการทำงานของพนักงานแผนกลูกหีบเอ

จากการสำรวจสภาพแวดล้อมในการทำงานตามจุดต่างๆในขบวนการการผลิตทางผู้จัดทำวิจัยมองเห็นถึงความสำคัญสภาพแวดล้อมในการทำงานแสงสว่างที่มีต่อพนักงานจึงได้เกิดความตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อพนักงานที่ทำงานอยู่บริเวณนั้นเป็นประจำตลอด ชั่วโมง จึงมีการเดินสำรวจแส 24ง สว่างในพื้นที่นั้นพบว่าหลอดไฟในแผนกลูกหีบเอมีความเสี่ยงต่อการปฏิบัติงานเนื่องจาก ความสว่างของแสงจากหลอดไฟบางจุดไม่ได้มาตราฐานแสงสว่างและการประเมิน หลอดไฟมีอายุการใช้งานหลอดไฟเสื่อมสภาพ ที่นานทำให้ประสิทธิภาพแสงสว่างลดลง หลอดไฟส่วนใหญ่มีคราบสิ่งสกปรกจากกากอ้อยเกาะที่ตัวหลอดเพราะพื้นที่แผนกลูกหีบเอเป็นพื้นที่มีเครื่องจักรขนาดใหญ่ในการตัดอ้อย ค้อนทุบอ้อย ลูกหีบทั้งชุดทำการคั่นน้ำอ้อย ในขนวนการทั้งหมดนี้มีการนำเอาน้ำร้อนที่ทำให้เกิดไอน้ำจำนวนมาก รวม5 กับบริเวณพื้นที่นั้นมีกากอ้อยจึงทำให้เป็นคราบเหนียวเกาะตามหลอดไฟทำให้หลอดไฟมีความส่องสว่างลดน้อยลง ในการปฏิบัติงานในส่วนนี้พนักงานจะต้องมีการเข้าตรวจจดบันทึกตัวเลขหน้าเครื่องจักรทุกๆ ชั่วโมง เพื่อบันทึกการทำงานตัวเครื่องจักร มีการผ่านตามจุดต่างๆ ให้พนักงานต้องใช้แสงสว่างในการ 1 ทำงานที่เหมาะสมกับงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของฝ่ายผลิตให้มีแสงสว่างที่เพียงพอและถูกต้องตามกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ และลดอุบัติเหตุจากการทำงาน ให้กับพนักงานในแผนกดังกล่าวและเป็นประโยชน์ในการทำงานในโรงงาน ดังนั้นทางผู้ทำวิจัยจึงได้มีความสนใจศึกษาระดับความเข้มข้นแสงสว่างต่อความพึงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกลูกหีบ เอของบริษัทน้ำตาลแห่งหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อตรวจวัดและประเมินความเข้มของแสงสว่าง ในพื้นที่การปฏิบัติงานแผนก ลูกหีบเอ

2.เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพนักงานแผนกลูกหีบเอต่อแสงสว่างในสภาพแวดล้อมการทำงาน

3.เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพการทำงานของพนักงานแผนก ลูกหีบเอ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การศึกษาพฤติกรรมการทำงานของพนักงานที่มีความเมื่อยล้าต่อสายตาของผู้ปฏิบัติงานของพนักงานในโรงงานน้ำตาลนครเพชร เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการกระจายของแสงสว่าง และพิจารณาบริเวณแหล่งที่มีแสงสว่างไม่มากพอ เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขเพื่อลดผลกระทบด่านการมองเห็น ที่ไม่ให้เกิดอันตรายต่อพนักงาน

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้กำหนดประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง เป็นดังนี้

ประชาชนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานของ บริษัท น้ำตาลนครเพชร จำนวน 24 คน แผนกลูกหีบ เอ จำนวน 24 คน

1. กลุ่มประชากร

สำหรับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พนักงานของ บริษัท น้ำตาลนครเพชร จำนวน 24 คน

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของเครื่องมือในการวิจัย และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1 ลักษณะเครื่องมือในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 1 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 โรคประจำตัว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ มี/ไม่มี มีจำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 อาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check-List) มีจำนวน 9 ข้อ

ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความรู้สึก	ค่าน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกตอบ
มากที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน
มาก	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
น้อย	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ2 คะแนน
ไม่มี	คะแนน 1 กำหนดให้มีค่าเท่ากับ

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยค่าความพึงพอใจ กำหนดเป็นช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.59 แปลความว่า ไม่มี

คะแนนเฉลี่ย 2.00-2.59 แปลความว่า น้อย

คะแนนเฉลี่ย 3.0-03.59 แปลความว่า ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 4.00-4. 59 แปลความว่า มาก

คะแนนเฉลี่ย 50.0.5- 5 9 แปลความว่า มากที่สุด

2.2การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 8 ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความ และวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางนำมาสร้างข้อคำถาม (Item) ของแบบสอบถาม

3. กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการวิจัย

4. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ทางด้านที่จะศึกษาพิจารณาแบบสอบถาม เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง ความควบคลุมเนื้อหา เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบตามแบบประเมินแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำแบบประเมินไปทำการคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามทั้งทางด้านเหมาะสมกับเนื้อหาให้ได้ค่าที่คงที่ เพื่อความถูกต้อง ผู้วิจัยจะได้นำค่าดังกล่าวพร้อมแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาใช้เป็นแนวทางและปรับปรุงแก้ไขในแบบสอบถาม

6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out) กลับกลุ่มพนักงานลูกหีบ จำนวน 24 ชุด

7. คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับร่างภายหลังการนำไปทดลองใช้ (Try-Out) จะคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

8. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามผลจากการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้ดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน

1. ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สำรวจและทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ซึ่งเป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานในแผนกลูกหีบ เอ

2. ผู้วิจัยได้ทำการประชุมเพื่อความเข้าใจในกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลพนักงานลูกหีบ เอ เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันในเรื่องของคำถามและกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

3. ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการแบ่ง และกระจายไปยังพนักงานที่ปฏิบัติงาน ในการเก็บแบบสอบถามให้ครอบคลุมทั่วแผนกลูกหีบ เอ

4. นำแบบสอบถามที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาระดับความเข้มข้นแสงสว่างต่อความเมื่อยล้าด้านสายตาของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มประชากร ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร คือ 24 ราย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิเคราะห์ 2 หัวข้อดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่เกี่ยวกับสายตาของผู้ปฏิบัติงาน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร (หลัง-ก่อน)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่เกี่ยวกับสายตาของผู้ปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยสายตาของผู้ปฏิบัติงานลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) มีจำนวน 2 ข้อดังนี้

1.1 โรคประจำตัวเกี่ยวกับสายตา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยสายตาของผู้ปฏิบัติงานปรากฏผลดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละโรคประจำตัวเกี่ยวกับสายตา

โรคประจำตัว	จำนวน	ร้อยละ
มี	12	0.5
ไม่มี	12	0.5

จากตารางที่ 4-1 พบว่า โรคประจำตัวของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ มีโรคประจำตัว จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ที่เหลือ ได้แก่ ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชรลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) มีจำนวน 9 ข้อดังนี้

1 อาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชรปรากฏผลดังตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับอาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย
	1	2	3	4	5			
1ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับสายตา.	5	7		12		2.79	.262	น้อย
2/ปริมาณแสงสว่างในห้องเพียงพอ . เหมาะสม				3	21	4.88	.069	มาก
3ความสว่าง ณ ตำแหน่ง . /ปฏิบัติงานของท่านเพียงพอ เหมาะสม					24	5.00	.000	มากที่สุด
4ท่านทำงานในลักษณะงาน . ดังกล่าวบ่อยแค่ไหน	2	6	9	6	1	2.92	.208	น้อย
5ชิ้นงานที่/ท่านมองเห็นวัตถุ . ปฏิบัติงานชัดเจน	2	2		1	19	4.38	.275	มาก
6ท่านมีอาการเมื่อยล้า แสบตา . บาดเจ็บ หรือมีความกังวลเกี่ยวกับ แสงสว่างในพื้นที่ปฏิบัติงาน	3	16		2	3	2.42	.248	น้อย
7ท่านได้รับการตรวจสมรรถภาพ . างน้อยปีละอย่) ด้านสายตาประจำปี 1 ครั้ง (					24	5.00	.000	มากที่สุด
8ท่านมีการบำรุงรักษาแหล่ง หรือ . ทำความสะอาดหลอดไฟในพื้นที่การ ทำงาน	6	18				1.75	.090	ไม่มี
9ท่านมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องแสง . แสงสว่างที่เหมาะสมกับงาน) สว่าง, โรคจากการทำงานเกี่ยวกับแสงสว่าง ,วิธีพักสายตาฯลฯ				1	23	4.96	.042	มาก

จากตารางที่ 4-2 พบว่า ข้อมูล เกี่ยวกับอาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 5.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .000) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ. ความสว่าง ณ ตำแหน่งปฏิบัติงานของท่านเพียงพอ/เหมาะสมและท่านได้รับการตรวจสมรรถภาพด้านสายตาประจำปี (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง) อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 5.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .000), รองลงมาท่านมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องแสงสว่าง (แสงสว่างที่เหมาะสมกับงาน,โรคจากการทำงานเกี่ยวกับแสงสว่าง,วิธีพักสายตาฯลฯ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.96 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .042), ปริมาณแสงสว่างในห้องเพียงพอ/เหมาะสม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.88, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .069), ท่านมองเห็นวัตถุ/ชิ้นงานที่ปฏิบัติงานชัดเจน อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย = 4.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .275.)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการทำงานของพนักงานที่มีความเมื่อยล้าต่อสายตาของผู้ปฏิบัติงานของพนักงานในโรงงานน้ำตาลนครเพชร จังหวัด กำแพงเพชร มี 1เพื่อตรวจวัดและวิเคราะห์. ความเข้มของแสงในพื้นที่การปฏิบัติงานแผนกลูกหีบเอ เพื่อศึกษาความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมการทำงานด้านแสงสว่างและเพื่อหาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพ ของผู้ปฏิบัติงาน มีพนักงานที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานแผนกลูกหีบ เอ ของโรงงานน้ำตาลนครเพรช จำนวน 24 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานแผนกลูกหีบ เอ ของโรงงานน้ำตาลนครเพรช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยโปรแกรม SPSS

สรุปผลการวิจัย

1ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่เกี่ยวกับสายตาของผู้ปฏิบัติงาน .

แบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ โรคประจำตัว มี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5ไม่มี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

2การหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอา . ของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร

ข้อมูลเกี่ยวกับอาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ. ความสว่าง ณ ตำแหน่งปฏิบัติงานของท่านเพียงพอ/เหมาะสมและท่านได้รับการตรวจสมรรถภาพด้านสายตาประจำปี (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง) อยู่ในระดับมากที่สุด, รองลงมาท่านมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องแสงสว่าง (แสงสว่างที่เหมาะสมกับงาน,โรคจากการทำงานเกี่ยวกับแสงสว่าง,วิธีพักสายตาฯลฯ , ปริมาณแสงสว่างในห้องเพียงพอ/เหมาะสม อยู่ในระดับ,ท่านมองเห็นวัตถุ/ชิ้นงานที่ปฏิบัติงานชัดเจน อยู่ในระบบมาก ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการทำงานของพนักงานที่มีความเมื่อยล้าต่อสายตาของผู้ปฏิบัติงานของพนักงานในโรงงานน้ำตาลนครเพชร จังหวัด กำแพงเพชรโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร กลุ่มประชากร คือ 24 ราย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิเคราะห์ 2 ส่วน ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่เกี่ยวกับสายตาของผู้ปฏิบัติงานและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร ได้ศึกษา อาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร ได้ข้อสรุป เกี่ยวกับอาการหรือความเมื่อยล้าจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของโรงงานน้ำตาลเพชร จังหวัด กำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 5.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .000) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ. ความสว่าง ณ ตำแหน่งปฏิบัติงานของท่านเพียงพอ/เหมาะสมและท่านได้รับการตรวจสมรรถภาพด้านสายตาประจำปี (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง) อยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 5.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .000), รองลงมาท่านมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องแสงสว่าง (แสงสว่างที่เหมาะสมกับงาน,โรคจากการทำงานเกี่ยวกับแสงสว่าง,วิธีพักสายตาฯลฯ อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย = 4.96 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .042), ปริมาณแสงสว่างในห้องเพียงพอ/เหมาะสม อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย = 4.88, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= . 069),ท่านมองเห็นวัตถุ/ชิ้นงานที่ปฏิบัติงานชัดเจน อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย = 4.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .275.)

ข้อเสนอแนะ

ไม่มี

เอกสารอ้างอิง

กฎหมายเกี่ยวกับแสงสว่าง .[ออนไลน์].จาก:https://tosh.or.th/images/file138/01.pdf (สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2563)

ความเมื่อยล้าจากแสงสว่าง .[ออนไลน์].จาก https://www.chanahospital.go.th/content (สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2563)

ประกาศกรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงานเรื่องมาตรฐานความเข้มของแสงสว่าง พ.ศ 2561 ราชกิจานุเบกษา เล่ม 135 (สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2563)

มาตรฐานความเข้มของแสงสว่าง 2563 [ออนไลน์].จาก: https://chinpower.net/knowledge (สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2563)

เครื่องปั้นดินเผา เขตเทศบาลตำบล ด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา.[ออนไลน์].จาก: http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2562Vol9No1_124.pdf (สืบค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2563)

การศึกษาระดับความเข้มแสงสว่างในห้องเรียน และลักษณะทางกายภาพของห้องที่มีผลต่อความรู้สึกเมื่อยล้าทางสายตาของนักเรียนกรณีศึกษา: โรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง จังหวัดขอนแก่น. [ออนไลน์].จาก:http://odpc7.ddc.moph.go.th/journal/files/A3.pdf (สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2563)

ความปลอดภัยในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างระบบจำหน่าย กรณีศึกษา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง

Occupational Safety of Distribution system construction worker A Case Study of Provincial Electricity Authority khok Samrong

ภิญโญ สุวโรจนานนท์[1], ธีรพัฒน์ อินทร์ธรรม[2]และ ,กุลสตรี ไชยพิมพ์[3]
Pinyo Suwarochananon, Teerapart Intham and, Kullasatree Chaipim

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ หามาตรฐานวิธีการปฏิบัติงานที่ ปลอดภัย และถ่ายทอดความรู้กับผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง โดยทำการศึกษา แล้วทำการประเมินความเสี่ยงเพื่อเลือกกลุ่มประชากร หลังจากการประเมินความเสี่ยงแล้วได้กลุ่มตัวอย่าง 1 ทีม 3 งานย่อย คือ งานติดตั้งอุปกรณ์หัวเสา งานพาดสายไฟฟ้า และงานขนย้ายเสาไฟฟ้า รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง การเจ็บป่วยและอันตรายจากการทำงาน การสำรวจสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในงานก่อสร้างที่ศึกษา โดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมด้านพฤติกรรมในการทำงาน การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และทำความเข้าใจ เกี่ยวกับปัญหาทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ใช้รูปแบบการเรียนรู้และการแก้ปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อให้ได้แนวทางและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสภาพปัญหาหรืออันตรายที่เกิดจากการทำงาน จากนั้นติดตามผลการเรียนรู้ และประเมินผลการดำเนินการเพื่อหาส่วนที่ต้องปรับปรุงให้เหมาะสม

ผลการศึกษา พบว่าผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ จึงปฏิบัติงานด้วยความเคยชินหรือตามประสบการณ์ ในบางครั้งจะชอบการทำงานที่ท้าทายและมีความเสี่ยง แทนที่จะใช้เครื่องมือเครื่องทุ่นแรง และอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล สาเหตุเพราะผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง ล้วนแต่ปฏิบัติงานมาเป็นเวลานาน จึงไม่ให้ความสนใจเรื่องความปลอดภัยในการทำงานเท่าที่ควร อีกทั้ง ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม จึงมีอาการเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงาน เช่นปวดต้นคอ ปวดไหล ปวดหลัง ปวดเอว ปวดขาเป็นต้น เกิดปัญหากับสุขภาพตา คือ อาการปวดตา ตาพร่า และเกิดการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงานขึ้นเป็นประจำเช่น โดนของมีคมบาด ถูกกระแทกจากของแข็ง เป็นต้น

---

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] นักศึกษาสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

จากการวิจัยยังพบอีกว่า สาเหตุที่สำคัญของปัญหาความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง คือ การบริหารจัดการเรื่องความปลอดภัยที่เป็นรูปธรรม มาตรการเกี่ยวกับการป้องอุบัติเหตุในการทำงาน

คำสำคัญ: ประเมินความเสี่ยง, อุบัติเหตุ, ความเสี่ยง, ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

The purpose of this research is to study, analyze, find safe operating standards and transfer knowledge to construction workers. By conducting a study Then conduct a risk assessment to select a population group After the risk assessment, a sample group was obtained from 1 team and 3 sub-tasks, namely the installation of the columnar equipment. Electrical wiring work And moving electric poles, totaling 15 people by studying the basic information about construction workers Illness and occupational hazards Survey of working conditions and working environment Qualitative data collection in the study construction. This includes engaging observations of work behavior, in-depth interviews, and understanding of occupational health and safety issues. Apply learning styles and solutions to occupational health and safety problems. To obtain guidelines and measures for prevention and remedy of problems or hazards arising from work. Then follow up on the learning results. And evaluate the results Take action to find areas that need improvement

The results of the study showed that the construction workers were confident in perfor น้อยg their duties. Therefore working with habit or experience Occasionally, they prefer challenging and risky work. Instead of using tools Labor-saving machine And personal protective equipment Because of the construction workers All working for a long time Therefore, they do not pay attention to work safety as they should, and work in unsuitable environments. Therefore, there are work-related illnesses such as neck pain, flow pain, back pain, lumbar pain, leg pain, etc. There are problems with eye health such as eyestrain, blurred vision and injuries from work-related accidents on a weekly basis such as having something Cut Being hit by a solid, etc.

The research also found that A major cause of safety problems for construction workers is concrete management of safety. Measures on the prevention of occupational accidents

Keywords: Risk Assessment, accident, Risk, Safety at work

บทนำ

ในปัจจุบันการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ได้มีการปฏิบัติตามแนวทางการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กรดำเนินการภายใต้นโยบาย KEEN14 กล่าวคือ “ปรับปรุงธุรกิจที่มีอยู่ต่อไปเพิ่มธุรกิจใหม่จ้างงานนวัตกรรมและเทคโนโลยีและบำรุงทรัพยากรมนุษย์ ”นำไปปฏิบัติโดยการพัฒนาระบบไฟฟ้ากำลังและองค์กรเพื่อช่วยเสริมสร้างธุรกิจหลักขององค์กรและสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนให้กับองค์กร กลยุทธ์นี้จุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานระบบไฟฟ้าและปรับปรุงระบบไฟฟ้าเพื่อความเสถียรความปลอดภัยและความพร้อมใช้งานสำหรับพื้นที่บริการทั้งหมด การปรับปรุงการดำเนินงานนั้น ย่อมมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ซึ่งยังไม่มีระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานที่ชัดเจน จึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนามาตรฐานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรงได้มีการพัฒนาปรับปรุงขยายเขตระบบจำหน่าย และสายส่งไฟฟ้าในงานก่อสร้างนับว่ามีความเสี่ยงต่อการประสบอุบัติเหตุและการบาดเจ็บได้บ่อยครั้ง แต่สถิติการเกิดอุบัติเหตุในการไฟฟ้านั้นไม่มีข้อมูลบันทึกไว้ อาจเพราะว่าเหตุการณ์ไม่ร้ายแรงส่วนใหญ่เป็นการบาดเจ็บเล็กน้อย จากการเดินชนสิ่งของ การถูกของมีดคมบาด ผู้ปฏิบัติงานเดินสะดุดวัสดุที่วางไม่เป็นระเบียบ

นอกจากอุบัติเหตุข้างต้น ยังมีเหตุการณ์ร้ายแรงที่มีความเสี่ยงสูง คือ ในเดือนสิงหาคม พ .ศ. 2563ผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง ขนย้ายเสา ขณะทำการเคลื่อนย้ายถนนเป็นหลุมทำให้รถตกหลุมเสาพลิกมาทับขาผู้ปฏิบัติงาน ขาหักและไม่นานในเดือนตุลาคม พ 2563 .ศ.ผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง ตกจากเสาไฟฟ้าเนื่องจากคล้องสายกันตกกับลูกถ้วย แล้วลูกถ้วยเกิดหลุด กระดูกซี่โครงและหลังหัก จากเหตุการณ์ดังกล่าวล้วนเกิดจากความประมาททั้งสิ้น หากผู้ปฏิบัติงานมีระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานที่ชัดเจน และตระหนักถึงความปลอดภัยแล้วเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายก็อาจไม่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาด้านความปลอดภัย และอาชีวอนามัยของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง จึงต้องการศึกษา และวิเคราะห์การเรียนรู้ ถึงการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เพื่อมาทำเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ปลอดภัยให้เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความปลอดภัยจากการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง
2. ศึกษา วิเคราะห์ และหามาตรการลดความเสี่ยง แนวทางการป้องกันของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง

3. ถ่ายทอดความรู้ และมาตรการลดความเสี่ยง แนวทางการป้องกันให้กับผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษารูปแบบการป้องกันอันตรายของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง เพื่อให้ทราบถึงอันตรายที่เกิดจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการเก็บข้อมูล ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์มาเป็นเครื่องในการเก็บข้อมูล จะมีเนื้อหา ด้านข้อมูลส่วนตัว ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ การเจ็บป่วยและการบาดเจ็บจากการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่ง แบบสัมภาษณ์จะเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการศึกษาได้ โยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการดำเนินการ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไข

1. การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ได้ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านระบบไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ผู้ปฏิบัติงานด้านงานก่อสร้าง มีจำนวน 15 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ได้ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านระบบไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ผู้ปฏิบัติงานด้านงานก่อสร้าง มีจำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้กรอกแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้อง และแบบประเมินความเสี่ยงซึ่งอ้างอิงเกณฑ์จากระเบียบกรมโรงงานอุตสาหกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์การชี้บ่งอันตรายและการประเมินความเสี่ยงและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง พ.ศ.2543 เป็นแบบสอบถามและมีการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดระดับความเสี่ยงให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลให้ให้เกิดการบาดเจ็บหรือเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานโดยแบ่งออกเป็น ส่วน ประกอบด้วย 4

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลอาการป่วยที่เกิดจากการทำงาน

แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้เพื่อที่จะได้ครอบคลุมกับเนื้อหาและกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัยเป็นการค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของบุคคล

2. กำหนดกรอบแนวคิดและขอบเขตในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

5. พิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

3. ขั้นตอนการดำเนินการ

3.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง

3.2 ศึกษาข้อมูลปัญหาสุขภาพจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง การลาป่วย การตรวจสุขภาพประจำปี และศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในกลุ่มอาชีพที่ศึกษา ในการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง ใช้การพรรณนาในการทำการสังเกต เลือกการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้รายละเอียดมากที่สุด โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล เพื่อซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ถามเจาะลึกล้วงคำตอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนซึ่งต้อง ถามถึงเหตุผลของคำตอบนั้นด้วย

3.3 การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับกลุ่มตัวอย่างจะใช้เทคนิควิธีการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัย (Job Safety Analysis : JSA) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการค้าหาปัญหา ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

3.4 กำหนดขั้นตอนมาตรฐานการทำงานที่ปลอดภัย (Standard Safety Operation Pocedrue) ในทุกๆ กิจกรรมย่อย

3.5 การดำเนินการโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้และการแก้ปัญหาทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตามทฤษฎีของทฤษฎีการเรียนรู้ 8 ขั้น ของกาเย่ (Gagne) ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1. การจูงใจ (Motivation Phase) การคาดหวังของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้

2. การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ

3) การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้น และระยะยาว

4) ความสามารถในการจำ (Retention Phase) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพจะจดจำในบางเรื่องที่ ปฏิบัติง่าย ใช้คำง่ายๆ ในการสอน

5) ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพ จะจำได้เมื่อต้องปฏิบัติซ้ำในลักษณะเดิมหรือคล้ายคลึงกัน

6) การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase) กลุ่มผู้ประกอบ อาชีพจะรู้จักคิด และประยุกต์ด้วยวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่แทนที่ต้องซื้อในบางอย่าง

7) การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพจะแสดงความสามารถที่ได้เรียนรู้ตามธรรมชาติเพื่อแสดงออกต่อผู้สอนและผู้ประกอบอาชีพด้วยกันเอง

8) การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพได้รับ ทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดีและประสิทธิภาพสูง

3.7 การนำไปใช้ เป็นการนำรูปแบบการเรียนรู้ การแก้ปัญหาทางด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่ผ่านการวิเคราะห์ด้วย (JSA) ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจจะมีข้อผิดพลาดที่ต้องปรับปรุง เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของทุกฝ่าย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับนักปฏิบัติงานเทคนิค ปฏิบัติหน้าที่ความปลอดภัยวิชาชีพ และผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง เพื่อขออนุญาตในการทำวิจัยและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลแก่นักปฏิบัติงานเทคนิค ปฏิบัติหน้าที่ความปลอดภัยวิชาชีพ และผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง

3. สำรวจข้อมูลการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง

4. ศึกษาข้อมูลและทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาแบบตรวจสอบและแบบสังเกตการณ์การทำงาน

5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองประกอบกับการสอบถามคนงานหรือผู้ที่รู้เกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานและบันทึกรูปภาพ โดยใช้แบบ ตรวจสอบและแบบสังเกตการณ์การทำงานที่พัฒนาขึ้น

6. นำแบบประเมินความเสี่ยงไปตรวจสอบ พื้นที่และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่กำหนด มาดำเนินการประเมินความเสี่ยง

7. นำผลจากการตรวจสอบที่พบว่า มีข้อผิดพลาด ข้อบกพร่อง ขั้นตอนเรื่องที่ไม่ได้/ดำเนินการหรือไม่ได้มาตรฐานมาประเมินความเสี่ยงในการทำงานต่อไป

8. สรุปผลการประเมินความเสี่ยง

การวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไข

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพจึงต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนจากหลายด้าน โดยการนำเอาการประเมินจากข้อมูลภาคสนาม ไม่ว่าจะประเมินจากการสังเกตพฤติกรรม ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและตรวจวัดทางกายภาพทางด้านอาชีวอนามัยมาผนวกกันจึงสามารถที่จะได้พบกับปัญหาในระหว่างขั้นตอนการทำงานหรือสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานที่ส่งผลให้เกิดอันตรายแก่ตัวผู้ปฏิบัติงาน จึงนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขหรือบรรเทาการเกิดอันตรายให้น้อยลง การวิเคราะห์ข้อมูลนำ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยแบบสัมภาษณ์มาสรุปในรูปแบบของตาราง ใช้สถิติเป็นค่าร้อยละ เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลการวิจัยแล้วอธิบายเป็นความเรียงตามลำดับความสำคัญ ก่อน-หลัง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย จะนำแบบสอบถามที่ได้ทั้งหมดมาลงรหัส (Coding) เพื่อไปประมวลผลและคำนวณหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คือ IBM SPSS Statistics 25 ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างระบบจำหน่าย

2. สถานที่ในการปฏิบัติงานและปัญหาในกาปฏิบัติงาน

จากการสัมภาษณ์

1. ขั้นตอนการปฏิบัติงานและอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน

2. อาการเจ็บป่วยและโรคที่เกิดจากการทำงาน

ผลการวิจัย

หลังจากการศึกษาความปลอดภัยในการทำงานด้านงานก่อสร้างระบบจำหน่ายปัญหาที่เกิดขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง จำนวน คน 15 การสำรวจตรวจวัดด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลครบถ้วน และผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลด้วยหลักสถิติและเสนอผลการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้ใช้ตารางประกอบคำบรรยายข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างระบบจำหน่าย
2. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานที่ในการปฏิบัติงานและปัญหาในกาปฏิบัติงาน
3. ขั้นตอนการปฏิบัติงานและอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน
4. การวิเคราะห์ข้อมูลอาการเจ็บป่วยและโรคที่เกิดจากการทำงาน

ข้อมูลทั่วไปผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง พบว่า เป็นผู้ชาย ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100

- มีอายุ 40-31ปี คิดเป็นร้อยละ และ อายุ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 50-41 รองลงมาอายุ 60 ปี 30-21 คิดเป็นร้อยละ ตามลำดับ 13.3
- จบระดับการศึกษา อาชีวศึกษา ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100
- ส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละรองลงมา 66.7 โสดคิดเป็นร้อยละ33.3
- มีประสบการณ์การทำงาน ปี 10 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาประสบการณ์การทำงาน4-3 ปี คิดเป็นร้อยละและ 26.7 ประสบการณ์การทำงาน ปี 2-1 คิดเป็นร้อยละ 13.3 ตามลำดับ
- การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการทำงานต่อปี เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละรองลงมา 86.7 เท่าเดิมคิดเป็นร้อยละ13.3
- ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการทำงานก่อสร้าง ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100
- ส่วนใหญ่ทำงานต่อสัปดาห์ 4-5 วัน คิดเป็นร้อยละ รองลงมาทำงานต่อสัปดาห์ 93.3 6-7 วัน คิดเป็นร้อยละ6.7
- ส่วนใหญ่ ชั่วโมงที่มีทำงานในแต่ละวัน ไม่เกิน 8 ชั่วโมง ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100

3. วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาสุขภาพจากการทำงานและการดูแลสุขภาพ

ผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง พบว่า เคยมีเจ็บป่วยหรือปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 66.6 รองลงมามีอาการเจ็บป่วยหรือปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการทำงานอย่างน้อย 1 อาการ คิดเป็นร้อยละ 33.3

- ส่วนใหญ่ใช้วิธีการจ่ายค่ารักษาพยาบาลการเจ็บป่วยจากการทำงาน โดยเบิกค่ารักษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ รองลงมาใช้สิทธิประกันสังคม 86.7 คิดเป็นร้อยละ13.3

สำหรับโรคหรือความเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงานของผู้ปฏิบัติก่อสร้าง ได้แก่ โรคปวดเมื่อยตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ปวดต้นคอ ปวดไหล่ ปวดหลัง ปวดแขน ปวดเอว ปวดเข่าและขา เป็นต้น อาการทางตาที่พบคือ อาการปวดตา และตาพร่า เป็นต้น พบว่า ผู้ปฏิบัติก่อสร้าง ส่วนใหญ่มีความถี่ในการเกิดการผิดปกติขณะทำงานซึ่งเมื่อหยุดพักนั้นก็จะหาย แต่ก็ยังพบผู้ที่มีอาการที่เมื่อหยุดพักแล้วก็ยังไม่หาย จากอาการปวดไหล่คิดเป็นร้อยละ คิดเป็นร้อยละ รองลงมาปวดเมื่อยทั้งตัว 26.413.3 ผู้ที่มีอาการตลอดเวลาจากอาการปวดหลัง คิดเป็นร้อยละ และปวดขา คิดเป็นร46.7้อยละ 20 ผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง ส่วนใหญ่ เคยการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 73.3 รองลงมาไม่เคยการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 26.7 ประเภทของอุบัติเหตุในผู้ปฏิบัติก่อสร้างที่พบมากที่สุด คือ โดนของมีคมบาด และถูกกระแทกจากของแข็ง จะได้รับอุบัติเหตุเกิดขึ้นทุกสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 13.3 เท่ากัน นอกจากนี้ยังพบอุบัติเหตุที่เกิดจากวัตถุกระเด็นเข้าตา วัตถุตกใส่ ถูกไฟฟ้าดูดและหกล้ม ระดับความรุนแรงไม่รุนแรงมากถึงรุนแรงปานกลาง

- ส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาเรื่องสภาพการกระทำที่ไม่ปลอดภัยในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ รองลงมามีปัญหาเรื่อง 53.3สภาพการกระทำที่ไม่ปลอดภัยในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ46.7
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง มีการป้องกันการเจ็บป่วยจากการทำงานทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ แสดงถึงความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำงาน (n=15)

ลำดับ	ภาระงาน ที่เลือก เพื่อวิเคราะห์ JSA	ลักษณะอันตราย	มาตรการการป้องกัน
1	การติดตั้งอุปกรณ์ - ตรวจสอบสภาพพื้นที่หน้างาน พบเสาไฟฟ้าชำรุดก่อนการปฏิบัติงาน - ตรวจสอบก่อนการปฏิบัติงานด้วยสายตา - ทำกิจกรรม KYT ตรวจสอบสภาพหน้างาน ค้นหาจุดเสี่ยงหรือจุดอันตราย - ปีนเสาติดตั้งคอนเหล็กสำหรับวางสายสื่อสาร - ติดตั้งแร็คและประกอบลูกถ้วยลูกรอกสำหรับเดินสายไฟฟ้าแรงต่ำ - ติดตั้งคอนปูนบริเวณหัวเสา - ติดตั้งลูกถ้วยบนคอนหัวเสาเพื่อพาดสายไฟแรงสูง - ติดตั้งหม้อแปลง	- ความคมของเสาบาดมือได้รับบาดเจ็บ - คอนเหล็กตกใส่ ศีรษะแตก กระดูกหัก - ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อขา จากการสายกันตกยาวเกินไป - ขันน็อตแร็คไม่แน่น ศีรษะแตก - ลูกถ้วยหล่น - พกช้ำ - ตกจากเสา แขนหัก ขาหัก - ศีรษะแตก - ลวดทิ่มมือและต	- สวมใส่อุปกรณ์ PPE - ไม่ยืนอยู่ด้านล่างขณะมีผู้ปฏิบัติงานอยู่บนเสา - คล้องกันตกในระยะที่ผู้ปฏิบัติทำงานได้อย่างสบาย - ตรวจสอบความแข็งแรงในการติดตั้ง - ไม่ยืนอยู่ด้านล่างขณะมีผู้ปฏิบัติงานอยู่บนเสา - สวมหมวกนิรภัยทุกครั้ง - ไม่ติดตั้งคอนปูนขณะที่ลมแรง - สวม อุปกรณ์ PPE ทุกครั้ง

		- ทับมือ และเท้า - ผู้ปฏิบัติงานกระแทกกับเสา - ตกจากเสา แขนหัก ขาหัก	- สวมหมวกนิรภัยทุกครั้ง - ม้วนลวดเป็นวงกลมเข้าหากันทั้ง 2 ด้าน - ไม่ติดตั้งหม้อแปลงขณะที่ลมแรง - ไม่ยื่นมือหรือเท้าในบริเวณติดตั้ง - ตรวจสอบตะขอยกทุกครั้งก่อนใช้งาน
2	การพาดสาย - ติดตั้งสายยึดโยงก่อนการดึงสาย - ลากสาย - ปีนขึ้นเสา พาดสายจากต้นนึงไปยังอีกต้นนึง	- ศีรษะแตก เท้า - สลิงฟาดใส่ผู้ปฏิบัติงานได้รับบาดเจ็บ - เท้าบาดเจ็บ - ทับผู้ปฏิบัติงาน - ผู้ปฏิบัติงานกระดูกหัก พิการ เสียชีวิต - หัวลากสายติดขัด-หลุด ออกรอกพาดสายโดนผู้ปฏิบัติงาน - ขาตั้งรีดสายพลิกคว่ำสายไฟถูกกระชากผู้ปฏิบัติงานถูกไฟดูด - ถูกซ็อตหมดสติ	- ตรวจสอบเชือกและรอกก่อนการใช้ งานทุกครั้ง - ตรวจสอบ Swivel ให้อยู่ในสภาพดีก่อนนำมาใช้งาน - สวมรองเท้านิรภัย - จัดให้มีผู้เดินตามหัวลากสายตลอดเวลาที่พาดสาย - ตรวจสอบน็อตยึดทุกครั้ง - ติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันหรือนั่งร้านคร่อมไลน์แยกย่อย , และกันการเข้า-ออก บริเวณจุดปฏิบัติงาน - จัดให้มีผู้ค่อยดูหัวลากสายตลอดเวลาที่พาดสาย - ขาตั้งรีลต้องอยู่ในสภาพดี - เลือกพื้นที่จุดตั้งขารีลให้อยู่ในสภาพมั่นคงแข็งแรง - ขันแคล้มป์ให้แน่นบริเวณจุดยึดโยงก่อนการพาด - ตรวจสอบระบบไฟฟ้าก่อนปฏิบัติทุกครั้ง

	- ใช้คัมละอองประกอบกับคอฟฟิ่งฮอยล์ใช้ในการดึงสาย	- คอฟฟิ่งฮอยล์หนีบมือ - เครื่องมือตกผู้ปฏิบัติงานด้านล่าง - ศีรษะแตก	- เมื่อปีนขึ้นถึงจุดปฏิบัติงานบนเสาให้คล้องสายกันตกตัวเสาทันที - ใช้ขาปีนเสาตามมาตรฐาน กฟภ. - ตรวจสอบความพร้อมของผู้ขึ้นปฏิบัติงาน - ไม่จับใกล้บริเวณจุดที่โยก - ตรวจสอบเชือกและรอกส่งของขึ้นบนเสาการใช้งานทุกครั้ง - ไม่ยืนอยู่ด้านล่างขณะมีผู้ปฏิบัติงานอยู่บนเสา
3	การขนย้ายเสา - ใช้รถบรรทุกติดเครนพับให้การยกเสา ขนเสา -	- ผู้ปฏิบัติงาน กระดูกหลัง พิการเสียชีวิต - เสาตกหรือสิ่งของหลุดมาทรัพย์สินเสียหาย - รถตกหลุมถนน เสาที่บรรทุกทับขาหรือฟาดใส่ผู้ปฏิบัติงาน	- ตรวจเช็ครถเครนตามมาตรฐาน - ตรวจสอบลวดสลิงและแกนม้วนสาย สลิงก่อนนำมาใช้งาน - ตรวจเช็คตะขอ ส่วนเปิด -ปิด ไม่นำตะขอที่ปิดไม่สนิทมาใช้งาน - ยกน้ำหนักไม่เกินมาตรฐานรถเครนที่กำหนด - สำรวจเส้นทางที่จะขนเสาให้ละเอียดว่ามีถนนเป็นหลุม - ผูกรัดเสา ใช้น็อตยึด ขณะโดยสาร

จากตาราง วิเคราะห์ข้อมูลโดย)JSA) มีการเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ คือ ความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำงานและปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างมีกิจกรรมหลักที่ สำคัญ คือ การติดตั้งอุปกรณ์

การพาดสาย และการขนย้ายเสา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนั้นมีความเสี่ยงและอาจเกิดอันตรายและเกิดปัญหาต่อสุขภาพได้

อภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์การเรียนรู้ ถึงการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยในการปฏิบัติงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรง เพื่อจะได้วิเคราะห์รูปแบบกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย โดยการร่วมกันกับทางเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพ ผู้ควบคุมงาน และผู้ปฏิบัติงานในการวิเคราะห์สภาพปัญหา และค้นหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย (JSA) จากนั้นได้มีการกำหนดกิจกรรม/ภาระงานที่สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อนำไปสู่รูปแบบการป้องกันอันตรายจากการปฏิบัติงาน กิจกรรม/ภาระที่ได้กำหนดขึ้นโดยกลุ่มผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างนั้น มีกิจกรรมบางส่วนที่ผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างสามารถนำไปดำเนินได้เอง และในบางเรื่องต้องบรรยายความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ และผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างมีความต้องทราบถึงวิธีการในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน โดยเนื้อหาแท้จริงคือการป้องกันการเจ็บป่วย การปวดกล้ามเนื้อตาม อวัยวะต่างๆของร่างกาย และหลังจากนั้นนักวิจัยได้เข้าไปประเมินผลการดำเนินงานในการปรับปรุงการแก้ไขปัญหา ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง

สรุปผลการวิจัย

ผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง เป็นชายทั้งหมด จบระดับการศึกษาอาชีวศึกษาทั้งหมด ส่วนใหญ่มีการสมรสแล้ว ประกอบอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง 10 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจกับงานที่ทำไม่คิดที่จะเปลี่ยนงานใหม่ ทำงานสัปดาห์ละ 5-6 วัน วันละ 7-8 ชั่วโมง ส่วนใหญ่มีปัญหาความเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน เมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือมี ปัญหาสุขภาพจากการทำงานก็จะมีการปฏิบัติตนหลายวิธี เช่น ปล่อยทิ้งไว้ให้หายเอง รักษาด้วยตนเอง และไปไปโรงพยาบาล โดยค่าใช้จ่ายในการรักษาการเจ็บป่วยนั้น ส่วนใหญ่จะใช้การเบิกจ่ายแทนการใช้สิทธิประกันสังคม สำหรับเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้าง ได้แก่ โรคปวดเมื่อยตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ปวดต้นคอ ปวดไหล ปวดหลัง ปวดเอว ปวดขา เป็นต้น อาการทางตาที่พบคือ อาการปวดตา ตาพร่า และ เป็นต้น ส่วน

ใหญ่มีความถี่ในการเกิดการผิดปกติขณะทำงานซึ่งเมื่อหยุดพักนั้นก็จะหาย แต่ก็ยังพบผู้ที่มีอาการที่เมื่อหยุดพักแล้วก็ยังไม่หาย จากอาการปวดไหล่ และปวดเอว นอกจากนั้นยังมีผู้ที่มีอาการตลอดเวลาจากอาการปวดหลังและปวดขา ระดับความรุนแรงไม่รุนแรงมากถึงรุนแรง พบว่าสาเหตุของอุบัติเหตุเกิดจากการปฏิบัติงานกับสภาพของงานที่ไม่ปลอดภัย ประเภทของอุบัติเหตุพบมากที่สุด คือ โดนของมีคมบาดและถูกกระแทกจากของแข็งจะได้รับอุบัติเหตุเกิดขึ้นทุกสัปดาห์นอกจากนี้ยังพบอุบัติเหตุ ที่เกิดจากวัตถุกระเด็นเข้าตา วัตถุตกใส่ ถูกไฟฟ้าดูดและหกล้ม ระดับความรุนแรงไม่รุนแรงมากถึงรุนแรงปานกลาง และมีการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ การวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย)JSA) มีโอกาสได้รับอันตรายและบาดเจ็บ เนื่องสภาพแวดล้อมการทำงาน การกระทำที่ไม่ปลอดภัยก่อให้เกิดอันตรายได้ ผู้ปฏิบัติงานต้องสวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลทุกครั้ง เช่น ถุงมือหนัง ถุงมือยางทุกครั้งขณะปฏิบัติงานป้องกันการบาดจากของมีคมบาดหรือถูกไฟฟ้าดูด ศึกษาท่าทางที่ถูกต้องก่อนปฏิบัติงาน ตรวจดูสภาพชิ้นงานก่อนปฏิบัติงาน สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ต้องปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังและล้างทำความสะอาดอุปกรณ์และจัดเก็บเข้าที่หลังการใช้งาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้ปฏิบัติก่อสร้างลักษณะงานที่นำมาทำการศึกษา และวิเคราะห์การเรียนรู้ ถึงการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยในการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 3 งาน คือ งานติดตั้งอุปกรณ์หัวเสา งานพาดสายไฟฟ้าและขนย้ายเสาไฟฟ้า จะเห็นได้ว่าลักษณะงานทั้ง 3 นั้นผู้ปฏิบัติงานล้วนแล้วจะมีเหตุที่ต้องประสบอุบัติเหตุบาดเจ็บจากขั้นตอนการทำงานที่ไม่ถูกต้อง ความเคยชิน เครื่องใช้เครื่องมือที่ไม่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ซึ่งผู้ปฏิบัติก่อสร้างนั้นเป็นผู้ชายทั้งหมดอาจจะยิ่งทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายกว่า เนื่องจากผู้ชายส่วนใหญ่อาจจะมีความมั่นใจในการทำงานสูง มั่นใจในงานที่ทำมาเนิ่นนานไม่ค่อยจะเชื่อคำแนะนำของหัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงาน และงานด้านความปลอดภัยเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนที่ส่งผลกับสุขภาพได้ง่ายอาจจะทำความเข้าใจได้ง่าย ในบางเรื่องสำหรับบางเรื่องภูมิรู้ด้านการศึกษาจะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้บุคคลเข้าใจ และยิ่งกว่านั้น จะทำให้บุคคลทุกคนที่ศึกษานั้นมีจิตสำนึกรักความปลอดภัยยิ่งเป็นไปได้ยาก จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ผู้ปฏิบัติก่อสร้างมีการศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีการสมรสแล้ว ประกอบอาชีพนี้มานาน 10 ปี ขึ้นไป จึงเป็นเรื่องยากที่จะให้ความรู้แค่ครั้งคราวแล้วผู้ปฏิบัติก่อสร้างจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ เพราะผู้ปฏิบัติก่อสร้างเหล่านั้นประกอบอาชีพมาเนิ่นนาน และพนักงานยังมี

ความพึงพอใจกับงานที่ทำไม่คิดที่จะเปลี่ยน งานใหม่ ทำงานสัปดาห์ละ 5-6 วัน วันละ 7-8 ชั่วโมงก็วัน/ตาม ส่วนใหญ่มีปัญหาความเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน และมีทัศนคติที่ผิดในการดูแลสุขภาพเมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพจากการทำงานรักษาด้วยตัวเองโดยการซื้อยามาทายก่อน เมื่อมีอาการรุนแรงขึ้น อาการเริ่มแย่ถึงไปโรงพยาบาล โดยให้เหตุผลที่ว่าไม่อยากไปพบแพทย์เนื่องจากเป็นการเจ็บป่วยเล็กน้อย และส่วนใหญ่เมื่อไปพบแพทย์ไม่หายจากอาการบาดเจ็บ

ลักษณะการปฏิบัติงานนั้น ถ้าเป็นงานติดตั้งอุปกรณ์หัวเสา งานพาดสายไฟฟ้าและงานขนย้ายเสาจะเป็นการทำงานในลักษณะทำงานบนที่สูงมีพื้นที่ในการทำงานที่จำกัด การยืน ก้ม ลุก นั่ง เดิน ปีนขึ้น-ลงกว่างานนั้นจะเสร็จ ในบางครั้งร่างกายต้องฝืนธรรมชาติในพื้นที่จำกัดเป็นเวลานานๆ จึงเป็นสาเหตุของอาการเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงานของผู้ปฏิบัติก่อสร้าง นี้ ได้แก่ โรคปวดเมื่อยตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ปวดต้นคอ ปวดไหล ปวดหลัง ปวดเอว ปวดขา เป็นต้น และในการปฏิบัติงานนั้นพบว่ามีการปฏิบัติงานทั้งกลางแจ้งที่อากาศร้อนจัด มีฝุ่นและ เศษวัสดุฟุ้งกระจายเข้าตา แสงสว่างจ้าทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องหรี่ตาเกิดปัญหากับสุขภาพตา อาการทางตาที่พบ คือ อาการปวดตา ตาพร่า เป็นต้น ซึ่งอาการเหล่านี้เกิดขึ้นทุกครั้งที่ปฏิบัติงานเมื่อหยุดพักอาการนั้นก็จะหาย และถึงแม้จะมีผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างบางคนจะมีอาการที่เมื่อหยุดพักแล้วก็ยังไม่หาย จากอาการปวดไหล่ และปวดเอว แต่ก็ต้องทนปฏิบัติงานโดยไม่หยุดงานเพื่อทำการรักษาตัว นอกจากอาการจะรุนแรงจนไม่สามารถปฏิบัติงานได้ถึงจะหยุดงานรักษาตัว และ ยังพบว่ายังมีผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างที่มีอาการปวดหลังและปวดขา ตลอดเวลาและก็ยังปฏิบัติงานอยู่เป็นปกติ โดยทั่วไปแล้วพบว่าสาเหตุของอาการเจ็บป่วยนั้น มาจากการปฏิบัติงานกับสภาพของงานที่ไม่ปลอดภัย เช่น อากาศร้อนจัด ลมแรงฝุ่นละอองมาก พื้นที่ทำงานเป็นพื้นที่ที่จำกัด เป็นต้น นอกจากนี้มีสาเหตุมาจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยโดยที่ปฏิบัติงานโดยไม่มีเครื่องมือ เครื่องทุ่นแรง เครื่องป้องกันตัวเองหรืออุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล จนเกิดการบาดเจ็บจาก อุบัติเหตุโดนของมีคมบาดขึ้นเป็นประจำทุกสัปดาห์เช่น เศษปูน เศษโลหะบาด

ข้อเสนอแนะ

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายในการทำงานนั้น ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านการป้องกันอันตรายในการทำงานเท่าที่ควร หรือบางครั้งอาจจะรู้แต่ไม่ปฏิบัติตามหลักความปลอดภัยในการทำงานด้วยความเคยชินทำงานลักษณะนี้มาเป็นเวลานาน เกิดความชำนาญในอาชีพ และอาจจะเป็นคน

ชอบความเสี่ยง ความท้าทาย และส่วนหนึ่งทางการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโคกสำโรงยังมีการบริหารจัดการเรื่องความปลอดภัยที่เป็นรูปธรรม มาตรการเกี่ยวกับการป้องอุบัติเหตุในการทำงาน ผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างบางส่วนมีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องอุบัติเหตุในด้านการทำงานค่อนข้างเป็นไปในทางลบ คิดว่าการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล จะทำให้การปฏิบัติงานไม่สะดวกหรือไม่ถนัด โดยยึดถือเอาความสะดวกสบายเป็นหลัก แต่ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง และ เพื่อนร่วมงาน ดังนั้น องค์กรต้องให้ความสำคัญของการบริหารความปลอดภัยในองค์กรเป็นสำคัญโดย ดำเนินการดังนี้ 5.3.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ให้ปฏิบัติงานให้ถูกต้องและปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้เกิดความเคยชินและตระหนักถึงความความภัย จนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทำงานที่ปลอดภัย 5.3.2 ให้มีการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลให้กับพนักงานให้เพียงพอ เพื่อดูแลความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างที่มีความเสี่ยงกว่ากว่าทีมผู้ปฏิบัติงานทีมอื่นๆ และเพื่อความปลอดภัยของทุกคน 5.3.3 จัดทำมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก.18001 เพื่อให้มีการดำเนินกิจกรรมด้านความปลอดภัยอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมสวัสดีการและคุ้มครองแรงงาน.(2552) .**คู่มือการฝึกอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานงานระดับหัวหน้างาน**บางกอกบล็อก .หจก :กรุงเทพฯ.

เฉลิมชัย ชวลิตนิธิกุล. (2549). **“ปรัชญาและแนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการปลอดภัยในการทำงานงาน หน่วยที่ 1-8.** (พิมพ์ครั้งที่ 12). หน้า 1-33. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เอกชัย ตรีทองและ อภิชาต ประสิทธิ์สม .(2561) .**การประเมินความเสี่ยงในการดำเนินงานโครงการก่อสร้างภายใต้ การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร.** สืบค้นเมื่อ .2564 กุมภาพันธ์ 19https://ph.01tci-thaijo.org/index.php/kbej/article /view/107040/133014

จตุรส ต้อนรับ.(2560) .**การจัดการความปลอดภัยในการก่อสร้างอาคารโรงงานอุตสาหกรรม.** สืบค้นเมื่อ .2564 กุมภาพันธ์ 19https://e-research.siam.edu/wp-content/uploads//07/2019M.Eng--2016IS-Safety-Management-in-the-Construction-of-Industrial-Buildings-compressed.pdf

สุนิสา ชายเกลี้ยง วิภารัตน์ .โพธิ์ขีและ คณะวิจัย.(2560) .**การประเมินความเสี่ยงในคนงาน้ก่อสร้าง : .กรณีศึกษาบริษัทก่อสร้างที่พักอาศัย** สื่อค้นเมื่อ .2564 กุมภาพันธ์ 19https://li.01tci-thaijo.org/index.php/SRIMEDJ/article/download//77935/78519

อรัญ ขวัญปาน.(2555) .ชนะกานต์ พงศาสนองกุล .**รายงานการวิจัย เรื่อง ความปลอดภัยจากการปฏิบัติงานของช่างซ่อมบำรุงมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.** สื่อค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 26 .2564http://www.ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/.55-116/1/682pdf

บุญชัย สอนพรหม .(2555)**การศึกษาทัศนคติของคนงานก่อสร้างต่อสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุในอุตสาหกรรมก่อสร้าง กรณีศึกษา บริษัท เอส ดับบลิว ที เทคโนโลยี แอนด์ คอน : .สตรัคชั่น จำกัด** สื่อค้นเมื่อ .2564 กุมภาพันธ์ 26http://sutir.sut.ac.th:/8080sutir/bitstream//1/5123/123456789Fulltext.pdf

ศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ร่าง) .**คู่มือการชี้บ่งอันตรายและการประเมินความเสี่ยง ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและ สภาพแวดล้อมในการทำงานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .**สืบค้นเมื่อ .2564 มกราคม 13 https://www.shecu.chula. ac.th/data/boards//61RISK.pdf

ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย

Emotional Quotient of Early Childhood in the Child Development Center, Pakordum Subdistrict Adน้อยistration Organization, Chiang Rai Province.

อุทุมพร เขื่อนคำ[1] ธัญลักษณ์ วงกุรุ[2] ณัฐธิดา ยี่ภิญโญ[3] อารียา ศรีจุมปา[4] อลงกรณ์ ศรีเลิศ[5] และ สุเวช พิมน้ำเย็น[6*]
Uthumphorn Khueankham, Thanyalak Wongkuru, Nattida Yeepinyo, Arriya Srijumpa, Alongkorn Srilerd and Suwech Pimnumyen

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้เพื่อประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ประชากรเป้าหมายในการวิจัยคือเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3-5 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปี สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนมากมีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ ร้อยละ 89.4 สูงกว่าปกติ ร้อยละ 5.3 และต่ำกว่าเกณฑ์ปกติร้อยละ 5.3 ตามลำดับ ข้อมูลจากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนี้ต่อไป

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์ เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

[1] ครู ผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชี (พี่เลี้ยงเด็ก)ยงราย
[2] ครู ผู้ดูแลเด็ก (พี่เลี้ยงเด็ก) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
[3] ครู ผู้ดูแลเด็ก (พี่เลี้ยงเด็ก) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
[4] ครู ผู้ดูแลเด็ก (พี่เลี้ยงเด็ก) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
[5] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[6] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น * E-mail: suwech1981@northern.ac.th

Abstract

The aim of this research was to evaluate emotional quotient of early childhood in the Child Development Center, Pakordum subdistrict adน้อยistration organization, Mae Lao district, Chiang Rai province, Thailand. The target population for research was early childhood; 3-5 years old in the Child Development Center, Pakordum subdistrict adน้อย istration organization.

The research instrument was an assessment questionnaire for emotional quotient in early childhood; 3-5 years old. The statistics used for data analysis were frequency and percentage. The results found that the emotional quotient of early childhood was at normal level (89.4%), high level (5.3%) and low level (5.3%). The information obtained from this research will be used to develop activities or teaching methods in the Child Development Center, Pakordum subdistrict adน้อยistration organization.

Keywords: Emotional Quotient, Early Childhood, Child Development Center

บทนำ

ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient หรือ Emotional Intelligence) นิยมเรียกย่อว่า EQ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง การมองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการของคนอื่น และรู้จักมารยาททางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คนที่มี EQ ดี จะเป็นคนที่สามารถแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมตามวัย และสามารถอยู่กับคนอื่นๆ ในสังคมได้อย่างดี (วรนันท์ ศรียากร, 2562)

ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น โดยรู้จักอารมณ์ตนเองและผู้อื่น แสดงความเห็นใจหรือปลอบใจผู้อื่น อดทนและรอคอยได้ มีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักแบ่งปัน รู้ว่าทำผิดหรือยอมรับผิด มีความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทำให้ตนเองเกิดความสุข โดยมีความพอใจ ความอบอุ่น และสนุกสนานร่าเริง (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559) เด็กปฐมวัยถือได้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญในการวางรากฐานของชีวิต เนื่องด้วย

เป็นวัยเริ่มต้นของชีวิต เป็นวัยแห่งพัฒนาการด้านต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นช่วงสำคัญที่ควรรับการพัฒนาให้ถูกต้อง การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยนี้จึงต้องคำนึงถึงเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา (อรัญญา กุฎจอมศรี, 2557)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เปิดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 2-5 ปี มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกสุขลักษณะ ได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพพัฒนาความพร้อมของเด็กทุกๆ ด้านแบบองค์รวมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยสอดคล้องกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ, 2562) การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กจะช่วยให้ครู ผู้ดูแลเด็ก ได้ทราบถึงจุดเด่นของลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ที่ควรส่งเสริมและจุดอ่อนที่ควรพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถใช้ในการติดตามเพื่อดูพัฒนาการทางอารมณ์ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใดเมื่อเด็กนั้นมีอายุเพิ่มขึ้น

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยยังเป็นประโยชน์ให้ครูและผู้ดูแลเด็กได้ทราบข้อมูลเด็กและนำข้อมูลมาออกแบบหรือพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก จากความเป็นมาดังที่กล่าวมาแล้วครูและผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำจึงทำวิจัยเรื่องนี้ เพื่อนำข้อสนเทศจากผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องหรือให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินความฉลาดทางอารมของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยจากการปฏิบัติงานประจำ (Routine to Research: R to R หรือ R2R) ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research)

ประชากรเป้าหมาย

การวิจัยนี้ทำการศึกษาในประชากรคือเด็กปฐมวัย อายุ ปี ซึ่งเป็นนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็ก 5-3 38 เล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย จำนวน คน เป็นประชากร

เป้าหมายในการทำวิจัย เนื่องจากเป็นไปตามหลักการประเมินความฉลาดทางอารมณ์และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ ปี ของกรมสุขภาพจิต ซึ่งนำมาใช้ประเมินได้กับเด็กที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 5-3 ปี 3

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี (ฉบับย่อ) สำหรับครู/ผู้ดูแลเด็ก (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559) ซึ่งเป็นแบบมาตรฐานที่ผ่านการประเมินคุณภาพและรับรองโดยกรมสุขภาพจิต ประกอบด้วยคำถาม 15 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านดี
ด้านเก่ง
ด้านสุข

ตารางที่ 1การแปลผลคะแนน จากข้อคำถามการประเมินความฉลาดทางอารมณ์

องค์ประกอบ	คะแนนเทียบกับเกณฑ์		
	ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	ปกติ	สูงกว่าปกติ
ด้านดี	11-1	19-12	20
ด้านเก่ง	12-1	19-13	20
ด้านสุข	12-1	18-13	20-19
ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	**39-1**	**55-40**	**60-56**

พื้นที่วิจัย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลนักเรียนปฐมวัยและทำการประเมินที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ตั้งอยู่เลขที่ ตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย 1 หมู่ที่ 117

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ระยะเวลาในการวิจัยและรวบรวมข้อมูล 4 เดือน (มกราคม พ.ศ.2564 - เมษายน พ.ศ.2564) เริ่มจากการที่ครู/ผู้ดูแลเด็ก ซึ่งเป็นผู้คุ้นเคยดูแลและจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็ก คัดเลือกเด็กที่มีอายุเต็ม 3 ปี นับถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2564 และเริ่มทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2564 จนถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2564 เป็นระยะเวลา 4 เดือน แล้วทำการประเมินความฉลาดทาง

อารมณ์ของเด็กโดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี (ฉบับย่อ) สำหรับครู/ผู้ดูแลเด็ก (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559) และรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (frequency) และร้อยละ)Percentage)

กรในงานวิจัยการพิทักษ์สิทธิของประชา

ผู้วิจัย คือ ครูและผู้ดูแลเด็ก ทำการแจ้งและได้รับความยินยอมเห็นชอบจากผู้ปกครองเด็กนักเรียนในการศึกษาครั้งนี้ ผลการการประเมินความฉลาดทางอารมณ์จะไม่นำไปเปิดเผยต่อสาธารณะในลักษณะของข้อมูลส่วนตัวหรือเผยแพร่เป็นรายบุคคลที่จะบุชื่อ แต่จะนำไปเป็นข้อมูลสำหรับครู ผู้ดูแลเด็กเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน จะมีการสื่อสารแจ้งให้เฉพาะผู้ปกครองของเด็กเป็นรายบุคคลเท่านั้น และผลการประเมินเป็นคะแนนของเด็กรายบุคคลนี้ จะไม่นำไปเปรียบเทียบกับเด็กอื่น หรือกล่าวตำหนิตัวนักเรียนหรือผู้ปกครองแต่อย่างใด ข้อมูลจากการวิจัยจะใช้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ

ผลการวิจัย

ผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ในภาพรวมนั้นพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนมากมีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 89.4 และสูงกว่าปกติร้อยละ 5.3 ส่วนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติคิดเป็นร้อยละ 5.3 ดังตารางที่ 2

หากพิจารณาพฤติกรรมที่เด็กปฐมวัยจำนวนมากแสดงออกมามากที่สุด โดยจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านดี คือ หยุดการกระทำที่ไม่ดีเมื่อผู้ใหญ่ห้าม ผลประเมิน "เป็นบ่อยครั้ง" คิดเป็นร้อยละ 65.8 (ตารางที่ 3 ข้อ 2.) ด้านเก่ง คือ สนใจ รู้สึกสนุกกับงานหรือกิจกรรมใหม่ๆ ผลประเมิน "เป็นประจำ" คิดเป็นร้อยละ 92.1 (ตารางที่ 3 ข้อ 7.) ด้านสุข คือ รู้จักหาของเล่น หรือกิจกรรมเพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผลประเมิน "เป็นประจำ" คิดเป็นร้อยละ 81.6 (ตารางที่ 3 ข้อ 12.) รายละเอียดดังตาราง2

ตารางที่2 ผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย แยกตามรายด้านและภาพรวม แสดงจำนวนและร้อยละ (N=38)

องค์ประกอบ	ผลการประเมินเทียบกับเกณฑ์		
	ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	ปกติ	สูงกว่าปกติ
ด้านดี	(7.9) 3	(92.1) 35	-
ด้านเก่ง	-	(94.7) 36	(5.3) 2
ด้านสุข	-	(94.7) 36	(5.3) 2
ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	**(5.3) 2**	**(89.4) 34**	**(5.3) 2**

หมายเหตุ ข้อมูลที่แสดงในตาราง เช่น 34 (89.4) หมายถึง จำนวน 89.4 ดเป็นร้อยละคน คิ 34

ตารางที่ 3 พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออก แสดงเป็นจำนวนและร้อยละของเด็ก จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ (N=38)

ประเด็นที่ประเมิน	พฤติกรรมของเด็กปฐมวัย			
	ไม่เป็นเลย	เป็นบางครั้ง	เป็นบ่อยครั้ง	เป็นประจำ
ด้านดี				
1. แสดงความเห็นใจเมื่อเห็นเพื่อนหรือผู้อื่นทุกข์ร้อน เช่น บอกว่าสงสาร เข้าไปปลอบหรือเข้าไปช่วย		(44.8) 17	13 (34.2)	8 (21.0)
2. หยุดการกระทำที่ไม่ดีเมื่อผู้ใหญ่ห้าม		(10.5) 4	(65.8) 25	(23.7) 9
.3แบ่งปันสิ่งของให้คนอื่นๆ เช่น ขนม ของเล่น		(10.5) 4	(57.9) 22	(31.6) 12
.4บอกขอโทษหรือแสดงท่าที่ยอมรับผิดเมื่อรู้ว่าทำผิด	(2.6) 1	(29.0) 11	(44.8) 17	(23.6) 9
.5อดทนและรอคอยได้		(18.4) 7	(29.0) 11	(52.6) 20
ด้านเก่ง				
.6อยากรู้อยากเห็นกับของเล่นหรือสิ่งแปลกใหม่		(2.6) 1	(10.5) 4	(86.9) 33

.7สนใจ รู้สึกสนุกกับงานหรือกิจกรรมใหม่ๆ		(2.6) 1	(5.3) 2	(92.1) 35
.8ซักถามในสิ่งที่อยากรู้	(2.6) 1	(26.3) 10	(29.0) 11	16 (42.1)
.9 เมื่อไม่ได้ของเล่นที่อยากได้ก็สามารถเล่นของอื่นแทน		5 (13.1)	18 (47.4)	15 (39.5)
.10 ยอมรับกฎเกณฑ์หรือข้อตกลง แม้จะผิดหวัง / ไม่ได้สิ่งที่ต้องการ		7 (18.4)	21 (52.3)	10 (26.3)
ด้านสุข				
.11แสดงความภาคภูมิใจเมื่อได้รับคำชมเชย เช่น บอกเล่าให้ผู้อื่นรู้		3 (7.9)	8 (21.1)	27 (71.0)
.12รู้จักหาของเล่น หรือกิจกรรมเพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน			7 (18.4)	31 (81.6)
.13แสดงอารมณ์สนุกหรือร่วมสนุกตามไปกับสิ่งที่เห็น เช่น ร้องเพลง กระโดดเต้น หัวเราะเฮฮา		4 (10.5)	22 (57.9)	12 (31.6)
.14เก็บตัว ไม่เล่นสนุกสนานกับเด็กคนอื่นๆ	14 (36.8)	21 (53.2)	(5.3) 2	(2.6) 1
.15ไม่กลัวเมื่อต้องอยู่กับคนที่ไม่สนิทสนม		(52.6) 20	(44.8) 17	(2.6) 1

หมายเหตุ ข้อมูลที่แสดงในตาราง เช่น 8 (21.0) หมายถึง จำนวน 21.0 คน คิดเป็นร้อยละ 8

อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยครั้งนี้ เป็นการประเมินคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ (1) ด้านดี เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นโดยประเมินจากการรู้จักอารมณ์ตนเองและผู้อื่น แสดงความเห็นใจหรือปลอบใจผู้ และแสดงความเห็นใจหรือปลอบใจผู้อื่น อดทนรอคอยได้ มีน้ำใจ รู้จักให้ แบ่งบัน รู้ว่าทำผิดหรือยอมรับผิด (2) ด้านเก่ง เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะพัฒนาตนไปสู่ความสำเร็จโดยประเมินจากความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (3) ด้านสุข เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะทำให้ตนเองเกิดความสุข โดยประเมินจากการมีความพอใจ ความอบอุ่นใจ และความสนุกสนานร่าเริง (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559)

สาเหตุที่เลือกใช้แบบประเมินแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี (ฉบับย่อ) สำหรับครู/ผู้ดูแลเด็ก (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559) ในงานวิจัยนี้ เนื่องจากเป็นแบบประเมินที่สร้างมาเพื่อมุ่งหมายให้ครู ผู้ดูแลเด็ก ได้ใช้ประเมินและคัดกรองเบื้องต้น ประกอบกับข้อคำถามเพื่อการประเมินนั้นมีจำนวน 15 ข้อ ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่มากเกินไป ทำให้ครูและผู้ดูแลเด็กสามารถทำความเข้าใจ

ได้ง่าย มองเห็นประเด็นและจดทำประเด็นที่จะต้องสังเกตพฤติกรรมเด็ก ในช่วงเวลา 4 เดือน ได้อย่างดี ไม่ต้องกังวลกับข้อคำถามหรือประเด็นการประเมินที่มากเกินไป

จากผลการวิจัยนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในภาพรวม เด็กส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ และบางส่วนสูงกว่าปกติ ซึ่งกลุ่มนี้ไม่มีปัญหา ซึ่งตามข้อเสนอของกรมสุขภาพจิตนั้นกล่าวไว้ว่า เด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ปกติ ควรได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้น ครู ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองควรร่วมกันส่งเสริมให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามยังมีเด็กจำนวนหนึ่งแม้ว่าเป็นจำนวนน้อย (2 คน จาก 38 คิดเป็นร้อยละ 5.3) มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ครู ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองต้องช่วยกันพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ และหากพิจารณาประเด็นในภาพรวม (ตารางที่ 2) จะเห็นว่า มีเด็กที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ 3 คน (ร้อยละ 7.9) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง ต้องให้ความสนใจเพื่อเสริมพัฒนาการของเด็กกลุ่มนี้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนี้ มีเด็กปฐมวัยจำนวนหนึ่งที่มีระดับเด็กที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองต้องให้ความสนใจเพื่อเสริมพัฒนาการเป็นพิเศษนั้น ตามข้อเสนอแนะของกรมสุขภาพจิตแนะนำว่าควรได้รับการประเมินซ้ำด้วยแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ฉบับสมบูรณ์ชุด ข้อ ของกรมสุขภาพจิต เพื่อความชัดเจนในการแก้ไขปัญหาและต้อง 55 ได้รับการเอาใจใส่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อย่างสม่ำเสมอและจริงจัง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ สำหรับครู ผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ และผู้ปกครอง ควรให้ความสำคัญและเน้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ควรฝึกให้เด็กรู้จักอารมณ์ขอตนเอง ฝึกให้เป็นคนมีน้ำใจ แบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น ฝึกให้รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด และยอมรับผิดเมื่อทำผิด ในส่วนของด้านเก่ง และด้านสุข ก็ควรพัฒนาด้านนี้อย่างต่อเนื่องหรือให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป อาจใช้การประเมินประเมินความฉลาดทางอารมณ์ฉบับสมบูรณ์ชุด ข้อ ของกรมสุขภาพจิต ซึ่งมีข้อคำถาม 55การประเมินที่ละเอียดกว่าแบบประเมินซึ่งใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กิตติกรรมประกาศ

คณะครู ผู้ดูแลเด็ก (พี่เลี้ยงเด็ก) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ขอขอบคุณผู้ปกครองนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย และขอขอบคุณ คณาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก ที่ให้คำปรึกษาการวิจัย Routine to Research (R to R) แนะนำและวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งแนะนำการเขียนนิพนธ์ต้นฉบับบทความวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (2562). **มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ.** กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น [ออนไลน์ .2563 เมษายน 1 ออนไลน์เมื่อ .[เข้าถึงได้จาก : http://www.dla.go.th/upload/template/tempNews/2020/4/57040_1.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 9 พฤศจิกายน (2563

วรนันท์ ศรียากร. (2562). **จิตเวช ความฉลาดทางอารมณ์ :.** โรงพยาบาลพระราม .9[ออนไลน์ .[.2562 พฤษภาคม 9 ออนไลน์เมื่อเข้าถึงได้จาก : https://www.praram9.com/จิตเวชความ-ฉลาดทางอารมณ์/ (วันที่ค้นข้อมูล : 1 มกราคม (2564

สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต. (2559). **แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี ฉบับ) ผู้ดูแลเด็ก/สำหรับครู (ย่อ.** ใน "คลังความรู้สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต" [ออนไลน์ออนไลน์ .[.2563 พฤษภาคม 5 เมื่อเข้าถึงได้จาก : https://dmh-elibrary.org/items/show/306 (วันที่ค้นข้อมูล : 9 พฤศจิกายน (2563

อรัญญา กุฎจอมศรี. (2557). **การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SMILE.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://backoffice.thaiedresearch.org/uploads/paper/b75765ec1ea4fa832ec6445c45292d8b.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 1 มกราคม 2564)

ความรู้และพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

Knowledge and Food Sanitation Behavior of Cook in School Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1

ณัฐชา สักกะวัน[1] พลอยไพลิน ทองแก้ว[2] กาญจนา ปินตาคำ[3] และสุเวช พิมน้ำเย็น[4]*
Natcha Sakkawan, Poypailin Tongkaew, Kanjanar Pintakham and Suwech Pimnumyen

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 78 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนขนาดของโรงเรียน จำนวน 34 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปรุงอาหารส่วนใหญ่ร้อยละ 92.30 มีความรู้หลักสุขาภิบาลอาหารระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหาร อยู่ในระดับดี ($\bar{x}$±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน. =3.92±0.12) ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการควบคุมดูแลผู้ปรุงอาหารให้ปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนต่อไป

คำสำคัญ: ความรู้ พฤติกรรม สุขาภิบาลอาหาร ผู้ปรุงอาหาร

[1] นักศึกษาสาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[2] นักศึกษาสาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[4] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
* E-mail: suwech1981@northern.ac.th

Abstract

This research was the cross-sectional descriptive study. The aim of this study was to deter น้อยe knowledge and food sanitation behavior of 78 cook in school under Chiang Rai primary educational service area office 1.The sample size calculation for proportion of 34 schools. The tool used were knowledge and food sanitation behavior of cook questionnaire. Data were analyzed by descriptive used frequency, percentage, mean and standard deviation. Results, this study showed that the knowledge about food sanitation of most cook was moderate level and food sanitation behavior was good level ($\bar{X}$±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน. =3.92±0.12). The results from this study can be used as basic information for control among cook to comply with food sanitation in schools

Keywords: Knowledge, Behavior, Food Sanitation, Cook

บทนำ

โรงเรียนถือเป็นศูนย์กลางในการพัฒนากำลังคนของประเทศ โดยเฉพาะเด็กในวัยเรียนที่ต้องเตรียมความพร้อมและพื้นฐานที่ดีให้ในทุก ๆ ด้าน การจัดหลักสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนอย่างเหมาะสมถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี (กรมอนามัย, 2558) ซึ่งความสะอาดและความปลอดภัยของอาหารทางโรงเรียนต้องมีการจัดตามหลักสุขาภิบาลอาหารให้แก่ผู้ปรุงอาหารภายในโรงอาหารของโรงเรียน นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อสุขภาพอนามัยของนักเรียน เพราะการดำเนินการด้านสุขาภิบาลอาหารนั้น ส่งผลให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่สะอาดและปลอดภัย จากการรายงานการเฝ้าระวังโรคจากอาหารและน้ำเป็นสื่อของสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค พบว่าส่วนใหญ่นักเรียนในโรงเรียนจะเกิดโรคอุจจาระร่วง และอาหารเป็นพิษ (สำนักระบาดวิทยา, 2562) และจากการศึกษาข้อมูลมาตรฐานอาหารและการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมโรงอาหารในโรงเรียน ระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตอำเภอโคกเจริญ จำนวน 10 โรงเรียน พบว่ามีจำนวน 1 โรงเรียน ผ่านเกณฑ์ตามข้อกำหนดมาตรฐานอาหารและการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมโรงอาหารในโรงเรียน ส่วนอีก 9 โรงเรียน พบว่าไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี, 2558) ซึ่งการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนถือเป็นการดูแลคุณภาพชีวิตของนักเรียนตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่ต้องดูแลทุกโรงเรียนในประเทศไทย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีโรงเรียนที่รับผิดชอบทั้งหมด 104 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1, 2561) จากการสังเกตพบ ผู้ปรุงอาหารไม่สวมอุปกรณ์ป้องในระหว่างทำอาหาร ไม่มีการแยกขยะที่ชัดเจน และสถานที่ในการดำเนินการไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งการดำเนินการปรุงอาหารหากไม่ปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารจะส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนโดยตรง ทำให้มีโอกาสเกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคจากอาหาร มีผลต่อพัฒนาการทางสมองและร่างกาย รวมถึงอาจทำให้โรงเรียนเสื่อมเสียชื่อเสียงได้

ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญที่จะศึกษาระดับความรู้และระดับพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อนำไปสู่การดำเนินการที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลอาหาร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตที่ดีของนักเรียน และเป็นแนวทางให้โรงเรียน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนป้องกันแก้ไขปัญหาในด้านมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหารในโรงอาหารของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความรู้และระดับพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้จึงเกี่ยวข้อกับ ผู้ปรุงอาหาร หลักสุขาภิบาลอาหาร ความรู้และพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหาร ซึ่งจะกล่าวสรุปโดยย่อดังต่อไปนี้

ผู้ปรุงอาหาร เป็นผู้ที่ประกอบอาหาร เตรียมอาหาร คิดรายการอาหาร จัดหาส่วนประกอบเพื่อให้สามารถเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ มีประโยชน์ต่อร่างกาย (กองส่งเสริมการมีงานทำกรมการจัดหางาน, 2555) ซึ่งอาจเรียกว่า "พ่อครัว" หรือ "แม่ครัว" ยกรมอนามัยได้มีการออกกฎกระทรวงฯ กำหนดผู้ประกอบการต้องอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหาร เพื่อคุ้มครองสุขภาพผู้บริโภคและพิทักษ์สิทธิของผู้ที่ทานอาหาร ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อโรค สารเคมีหรือโลหะหนัก ต้องดูแลจุดเตรียมอาหาร แสงสว่าง ที่ล้างมือ ห้องน้ำ ที่กำจัดขยะและน้ำเสีย วัตถุดิบต้องมี ความสด มีการจัดเก็บอย่างดี น้ำดื่มหรือน้ำที่เอามาใช้ทำอาหารก็ต้องสะอาด ส่วนน้ำแข็งที่ใช้กินห้ามเอาหมู เอาผักหรือเอาน้ำอัดลมลงไปแช่ จาน ชาม ช้อนส้อม ต้องสะอาดและมีการฆ่าเชื้อหลังทำความสะอาด

หลักสุขาภิบาลอาหาร คือการบริหารจัดการและควบคุมสิ่งแวดล้อมรวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกิจกรรมอาหารเพื่อทำให้อาหารสะอาดปลอดภัยปราศจากเชื้อโรค หนอนพยาธิ และสารเคมีต่าง ๆที่อาจเป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพอนามัย และ การดำรงชีวิตของผู้บริโภค (คณะทำงานเกณฑมาตรฐานดานสุขาภิบาลอาหาร, 2549) โดยต้องมีการควบคุมป้องกันไม่ให้อาหารเป็นต้นเหตุของความเจ็บป่วยแก่ผู้บริโภค ทำให้อาหารปลอดภัย และให้ประโยชน์แก่ผู้บริโภค โดยหลักสุขาภิบาลอาหารประกอบด้วย1) ความสะอาดและความปลอดภัยของอาหาร 2) อนามัยของผู้ประกอบอาหารและผูเสิรฟอาหาร 3) อนามัยของการประกอบอาหารและการผูเสิร์ฟอาหาร 4) ความสะอาดและความปลอดภัยของน้ำ 5) การเก็บรักษาอาหาร 6) การล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ในการปรุงอาหาร 7) การกำจัดเศษอาหาร น้ำทิ้ง และอื่น ๆ และ 8) การสุขาภิบาลสถานที่ประกอบอาหาร

ความรู้และพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหาร มาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ปรุงอาหารต้องทราบถึงเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารของกรมอนามัย เพื่อที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ดังนี้ 1) สถานที่รับประทานอาหารบริเวณทั่วไป ต้องสะอาด เป็นระเบียบ และมีการระบายอากาศที่ดี 2) สถานที่เตรียม-ปรุงอาหาร ต้องความสะอาดเป็นระเบียบ ทำความสะอาด มีการระบายอากาศได้ดี ไม่เตรียมหรือปรุงอาหารบนพื้น ควบคุมวัตถุดิบใหมีคุณภาพดี ล้างทำความสะอาดและทำการจัดเก็บอย่างถูกต้อง 3) ภาชนะหรืออุปกรณ์ในการทำอาหารต้องเป็นวัสดุที่ไม่อันตราย ไม่ตกแต่งสี ภาชนะสะอาด 4) การรวบรวมขยะและน้ำโสโครกต้องมิดชิด ปองกันกลิ่นและสัตวนำโรค 5) หองน้ำหองส้วมบริเวณโรงอาหารตองสะอาด ไม่ส่งกลิ่นเหม็น มีน้ำใชอย่างเพียงพอ เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค 6) ผู้ปรุงอาหาร ผู้เสิร์ฟ ต้องแต่งกายที่รัดกุม ผูกผ้ากันเปื้อน ใส่หมวกคลุมผมสำหรับการป้องกันผมหลุดร่วงปนเปื้อนลงไปในอาหาร รวมถึงมีหลักฐานการตรวจสุขภาพ มีสุขนิสัยที่ดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาระดับความรู้และระดับพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 78 คน โดยได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 34 โรงเรียน

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสุขาภิบาลอาหารแนวคิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็น แบบสอบถามการวิจัย (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา โรคประจำตัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอในค่าใช้จ่าย ระยะเวลาในการทำงาน การเข้าอบรมเรื่องมาตรฐานอาหารและการสุขาภิบาลเรื่องสิ่งแวดล้อม จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามระดับความรู้หลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 15 ข้อ บการให้คะแนน ถูกให้ 1 คะแนน ไม่ถูก 0 คะแนน

การแปลผลระดับความรู้ผู้ปรุงอาหารแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้ (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2543)

จำนวนข้อที่ถูก	**ระดับความรู้**
1-8	ระดับความรู้ต่ำ
9-11	ระดับความรู้ปานกลาง
12-15	ระดับความรู้ดี

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามระดับพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหาร จำนวนทั้งหมด 9 ข้อ โดยวัดระดับของพฤติกรรม ดังนี้

ระดับที่ 4 ปฏิบัติสม่ำเสมอ	หมายถึง ทุกครั้งที่ทำการปรุงอาหาร
ระดับที่ 3 ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง ปฏิบัติ 3-5ครั้งต่อสัปดาห์
ระดับที่ 2 ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	หมายถึง ปฏิบัติสัปดาห์ละครั้ง
ระดับที่ 1 ไม่ปฏิบัติเลย	หมายถึง ไม่ปฏิบัติเลย

การแปลผลระดับพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหาร แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน 1.00 – 2.00	หมายถึง พฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารต่ำ
ระดับคะแนน 2.01 – 3.00	หมายถึง พฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารปานกลาง
ระดับคะแนน 3.01 – 4.00	หมายถึง พฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารดี

พื้นที่วิจัย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความขอออกหนังสือราชการจากสำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ส่งไปยังสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 34 โรงเรียนเพื่อขอเก็บข้อมูลในการวิจัย

3. ผู้วิจัยประสานงาน แนะนำตัว ชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์การทำวิจัย การตอบแบบสอบถามของผู้ปรุงอาหารภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

4. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 100 มีอายุอยู่ระหว่าง 49 – 56 ปี ร้อยละ 34.60 สถานภาพสมรส ร้อยละ 71.80 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.40 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 56.40 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 88.50 ส่วนใหญ่มีอายุการทำงาน 11ปีขึ้นไป ร้อยละ 46.20 มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 12,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 32.10 โดยรายได้ไม่เพียงพอ ร้อยละ 72.80 และส่วนใหญ่เคยเข้าอบรมเรื่องมาตรฐานอาหารและการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 67.90

ระดับความรู้หลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหาร พบว่า ระดับความรู้ดี ร้อยละ 7.70 และระดับความรู้ปานกลาง จำนวน 72 คน ร้อยละ 92.30 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละระดับความรู้หลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (n = 78)

ระดับความรู้หลักสุขาภิบาลอาหาร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ระดับความรู้ต่ำ (1 - 8 คะแนน)	0	0
ระดับความรู้ปานกลาง (9 - 11 คะแนน)	72	92.30
ระดับความรู้ดี (12 – 15 คะแนน)	6	7.70
รวม	**78**	**100**

ระดับพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหาร พบว่า โดยรวมมีพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.12 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 3 ท่านไม่สูบบุหรี่ในขณะปฏิบัติงาน ข้อที่ 5 ท่านไม่สูบบุหรี่ในขณะปฏิบัติงาน และ ข้อที่ 9 ท่านมีบาดแผลที่มือจะดำเนินการปิดแผลให้มิดชิดหรือสวมถุงมือก่อนการปรุงอาหาร มีค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านสวมหน้ากากอนามัย สวมหมวกคลุมผมและผูกผ้ากันเปื้อนเมื่อประกอบอาหาร มีค่าเฉลี่ย 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (n = 78)

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1	ท่านสวมหน้ากากอนามัย สวมหมวกคลุมผมและผูกผ้ากันเปื้อนเมื่อประกอบอาหาร	3.76	0.43	ดี
2	ท่านตัดเล็บสั้น ไม่ทาสีเล็บ	3.97	0.16	ดี
3	ท่านล้างมือก่อนและหลังสัมผัสอาหาร	4.00	0.00	ดี
4	ท่านไม่ใช้มือหยิบจับอาหารที่ปรุงสุกแล้วโดยตรง	3.99	0.11	ดี
5	ท่านไม่สูบบุหรี่ในขณะปฏิบัติงาน	4.00	0.00	ดี
6	ท่านใช้ช้อนกลางในการตักชิมอาหารจากภาชนะที่ใช้ปรุงโดยตรง	3.99	0.11	ดี
7	ท่านมีการแยกขยะเมื่อปรุงอาหารเสร็จ	3.81	0.40	ดี
8	ท่านทำความสะอาดอุปกรณ์ในการปรุงอาหารหลังการประกอบอาหารทันที	3.78	0.42	ดี
9	ท่านมีบาดแผลที่มือจะดำเนินการปิดแผลให้มิดชิดหรือสวมถุงมือก่อนการปรุงอาหาร	4.00	0.00	ดี
	เฉลี่ยรวม	**3.92**	**0.12**	**ดี**

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาระดับความรู้ตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหาร พบว่า ผู้ปรุงอาหารส่วนใหญ่มีระดับความรู้ปานกลาง ร้อยละ 92.30 และอยู่ในระดับดี ร้อยละ 7.70 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญส่ง ศรีลาวัณย์ (2549) ทำการศึกษาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับ สุขาภิบาล อาหารของผู้ประกอบการจำหน่ายอาหารพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับดี โดยเฉพาะความรู้เรื่องการดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ปรุงหรือประกอบอาหาร และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชวันลักษณ์ ไทยทรงธรรม (2548) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติตัวตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้สัมผัสอาหารในแผงลอย จำหน่ายอาหารที่ตลาดอุ๊ยทา เทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้สัมผัสอาหารมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของความรู้ตาม

หลักสุขาภิบาลอาหารอยู่ในระดับดีมาก แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อมราวดี อุทัยนิล (2549) ที่ทำการศึกษาความรู้การปฏิบัติตัวและสภาวะการสุขาภิบาลอาหารของผู้ประกอบการแผงลอยจำหน่ายอาหาร ที่พบว่าส่วนมากมีความรู้อยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมากจากผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ส่วนใหญ่ได้ผ่านการอบรมการให้ความรู้หลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหาร รวมถึงส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปรุงอาหาร มากกว่า 11 ปีขึ้นไป จึงทำให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสุขาภิบาลอาหารได้ดี

การศึกษาพฤติกรรมตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ปรุงอาหาร พบว่าผู้ปรุงอาหารส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับ อมราวดี อุทัยนิล (2549) ได้ศึกษาความรู้การปฏิบัติตัวและสภาวะการสุขาภิบาลอาหาร ของผู้ประกอบการ แผงลอยจำหน่ายอาหารในเขต ตำบลนาภู อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้ประกอบการมีการปฏิบัติตัวอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชวันลักษณ์ ไทยทรงธรรม (2548) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติตัวตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้สัมผัสอาหารในแผงลอย จำหน่ายอาหารที่ตลาดอุ๊ยทา เทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้สัมผัสอาหารมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของการปฏิบัติติตามหลักสุขาภิบาลอาหารอยู่ในระดับดี โดยฉพาะเรื่องการตัดเล็บสั้นและสะอาด และสอดคล้องกับการศึกษาของกภัสสร รัตนมณี (2558) ทำการศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้สัมผัสอาหารในโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย พบว่า การปฏิบัติตัวตามหลักสุขาภิบาลอาหาร ของผู้สัมผัสอาหารอยู่ในระดับดีมาก จากการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติตัวของผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่ามีการป้องกันตนเองอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลอาหาร จึงทำให้มีความเชื่อมั่นในการปรุงอาหารให้กับนักเรียนในโรงเรียนมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าเก็บแบบสอบถาม รวมถึงผู้ปรุงอาหารในโรงเรียนทั้ง 34 แห่งที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2558). **คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.** สำนักส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กภัสสร รัตนมณี. (2558). **ทำการศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้สัมผัสอาหารในโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย.** (การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนศาสตร์ศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักระบาดวิทยา. (2562). **โรคอาหารเป็นพิษ.** สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.boe.moph.go.th/fact/Food_Poisoning.htm (วันที่ค้นข้อมูล : 20 พฤษภาคม 2562)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี (2558). **สถิติงานระบาดวิทยาและข่าวกรอง.** กลุ่มงานโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. (2561). **ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียน.** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย. อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2543). **วิธีวิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: พี.เอ็น.การพิมพ์.

บุญส่ง ศรีลาวัณย์.(2549). **ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับสุขาภิบาลอาหารของผู้ประกอบการจำหน่ายอาหารในร้านอาหารและแผงลอยอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี.**วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Health Literacy and Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019 of Elderly in Sansai Sub-district, Muang District, Chiang Rai Province

เกวลี ดวงกำเหนิด[1*] ประภาธิดา ศรีจันลา[2] จันจิรา พินิจ[3] รุ่งตะวัน เมืองมูล[4] และ สุเวช พิมน้ำเย็น[5]
Kewali Duangkamnerd, Prabhatida Srichunla, Janjira Pinit, Roongtawan Muangmoon and Suwach Pimnamyen

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และหาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 340 คน เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม-กันยายน 2563 เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ความรอบรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และสหสัมพันธ์แบบไควสแควร์ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับไม่ดี ร้อยละ 67.1 มีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 53.8 ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ (p-value < 0.001)

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย [*] E-mail: d.kewali@gmail.com
[2] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย
[3] พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสันทราย อ เชียงราย.เมือง จ.
[4] อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี (ด.วท)
[5] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of research was to study Health Literacy and Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019 of Elderly. Samples were 340 older people who lived in Sansai Sub-district, Muang District, Chiang Rai Province. The research instrument was the questioner covering personal information, health literacy and Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019. Data were analyzed using frequency, percentage and Chi-square statistic. The results found that the health literacy of elderly was at low level (67.1%). The Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019 were at high level (53.8%). The health literacy had significantly relationship with the Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019 ($p < 0.001$).

Keywords: Elderly, Health Literacy, Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการระบาดทั่วโลก องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และยกระดับให้เป็นการระบาดทั่วโลก ในวันที่ 12 มีนาคม 2563 (ศุภสิทธิ์ พรรณารุโณทัย, 2563) ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ 2019 เป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้อาการป่วยตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมาก เป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ ก่อให้เกิดอาการป่วยระบบทางเดินหายใจในคนและสามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ อาการทั่วไป ได้แก่ อาการระบบทางเดินหายใจ มีไข้ ไอ หายใจถี่ หายใจลำบาก ในกรณีที่อาการรุนแรงมาก อาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม ปอดออักเสบ ไตวาย หรืออาจเสียชีวิต ส่วนใหญ่แพร่กระจายผ่านการสัมผัสกับผู้ติดเชื้อ ผ่านทางละอองเสมหะจากการไอ จาม น้ำมูก น้ำลาย ผ่านทางการพื้นผิวสัมผัสที่มีไวรัสแล้วมาสัมผัสปาก จมูกและตา (กรมควบคุมโรค, 2563)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) คือ ระดับสมรรถนะของบุคคลในการเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และปรับใช้ข้อมูลความรู้ และบริการสุขภาพได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาระบุว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดสถานะสุขภาพ (กรมอนามัย, 2562) ทั้งนี้พบว่าแนวโน้มของสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) ในประเทศไทยจะเกิดขึ้นภายในปีพ.ศ.2564 ผู้สูงอายุจะกลายเป็นประชาชนกลุ่มใหญ่ที่สุดในสังคม ซึ่งส่วนใหญ่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ต้องเผชิญความเสี่ยงในเรื่องความเฉื่อย

ทางปัญญาอันสืบเนื่องมาจากความเสื่อมถอยของระบบร่างกาย โดยเฉพาะประสาทสัมผัสต่างๆ ผู้สูงอายุไม่เพียงต้องมีการตัดสินใจและจัดการเรื่องภาวะโรคเรื้อรังอย่างต่อเนื่องเท่านั้น แต่มีการพึ่งพิงระบบบริการทางการแพทย์มากขึ้นและมีข้อจำกัดในการฟังและอ่านคำแนะนำข้อมูลสุขภาพ หรือใบสั่งยาของแพทย์ อีกทั้งผู้สูงอายุจะมีภูมิคุ้มกันต่ำและมีโรคประจำตัว ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ป่วยรวมทั้งเสียชีวิตได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่นๆ ผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นต้องมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) เพื่อส่งเสริมและดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง (ขวัญเมือง แก้วดำเกิงและดวงเนตร ธรรมกุล, 2558)

มาตรการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดีที่สุด คือ พฤติกรรมการป้องกันตนเอง โดยการหลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดผู้มีอาการป่วย รักษาระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร หลีกเลี่ยงการสัมผัสบริเวณตา จมูกและปาก โดยไม่ได้ล้างมือ ควรล้างมือบ่อยๆ ด้วยน้ำและสบู่หรือแอลกอฮอล์ 70% ล้างมือใส่หน้ากากอนามัย รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคมกักตัว 14 วัน หากเดินทางกลับจากพื้นที่เสี่ยงหากมีไข้ ไอ หายใจลำบาก ให้ไปพบแพทย์ทันที และแจ้งประวัติการเดินทาง (กรมควบคุมโรค, 2563)

จากสถานการณ์การเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นับเป็นการแพร่ระบาดที่ประเทศไทยและทั่วโลกให้ความสำคัญ ผู้สูงอายุกลายเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง จากสถิติพบว่า ร้อยละ 45 ของผู้เสียชีวิตเป็นผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563) การศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนเอง เพื่อให้ปลอดภัยจากโรคลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytical study) เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม-กันยายน 2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 2,087 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 340 คน ซึ่งคำนวณจากประชากรผู้สูงอายุ จำนวน 2,087 คน โดยใช้สูตรของทาโร่ยามาเน Taro Yamane (สิน พันธ์พินิจ, 2549) ที่ขนาดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 สามารถ คำนวณกลุ่มตัวอย่างประชากรได้ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

e แทน ค่าคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า

$$n = \frac{2087}{1+(2087)(0.05)^2}$$

ได้ขนาดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 340

เมื่อได้กลุ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้วจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ในแต่ละหมู่บ้าน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 10 ข้อ โดยปรับปรุงจากกองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข

นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try Out) ในกลุ่มประชากรที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จำนวน 30 คน ด้วยวิธีของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson method : KR-20) (สิน พันธ์พินิจ, 2549) รอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ค่า KR-20 เท่ากับ 0.523 และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ค่า KR-20 เท่ากับ 0.530

พื้นที่วิจัย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลในเขตพื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤษภาคม-กันยายน 2563 ในตำบลสันทรายจำนวน 11 หมู่บ้าน โดยผู้ศึกษาและผู้ช่วยวิจัยมีการแนะนำตัวเองและพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างและอธิบายการเก็บข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นคณะผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล นำข้อมูลมาลงรหัสตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (Percentage) และสหสัมพันธ์แบบไควสแควร์ (Chi-square)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.1 เพศชาย ร้อยละ 45.9 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 69.4 รองลงมาคือ 70-79 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.4 และน้อยที่สุด 80 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 66.2 รองลงมาคือ ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.8 และน้อยที่สุดคือ มัธยมศึกษา ร้อยละ 0.9 และทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N = 340)

ประเด็นคำถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.เพศ		
หญิง	184	54.1
ชาย	156	45.9
2.อายุ		
60 - 69 ปี	236	69.4
70 - 79 ปี	93	27.4
80 ปีขึ้นไป	11	3.2
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	225	66.2

ประเด็นคำถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมศึกษา	3	0.9
อุดมศึกษา	4	1.2
ไม่ได้รับการศึกษา	108	31.8
4. ศาสนา		
พุทธ	340	100

ส่วนที่ 2 ระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และระดับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 67.1 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 22.1 ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 7.4 และระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมา คือ ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 29.7 ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 8.5 และระดับไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 7.9 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ดี	228	67.1
พอใช้	75	22.1
ดี	25	7.4
มาก	12	3.5

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละระดับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ระดับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ดี	27	7.9
พอใช้	29	8.5
ดี	101	29.7
มาก	183	53.8

ส่วนที่ 3 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา2019 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p-value 0.001) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา2019 และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	ระดับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019				p-value
	ระดับไม่ดี	**ระดับพอใช้**	**ระดับดี**	**ระดับดีมาก**	
	จำนวน/ร้อยละ	**จำนวน/ร้อยละ**	**จำนวน/ร้อยละ**	**จำนวน/ร้อยละ**	
ไม่ดี	18/66.7	24/82.8	58/57.4	128/69.9	0.001
พอใช้	3/11.1	3/10.3	23/22.8	46/25.1	
ดี	5/18.5	0/0	12/11.9	8/4.4	
มาก	1/3.7	2/6.9	8/7.9	1/0.5	
รวม	**27/100**	**29/100**	**101/100**	**183/100**	

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 67.1 ทั้งนี้พบว่าส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา อีกทั้งโรคไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่เกิดขึ้นใหม่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงมีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา

2019 ไม่ดี ประชาชนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล้างมืออย่างถูกวิธี การไอและการจามที่ถูกวิธี การสวมใส่หน้ากากอนามัยอย่างถูกวิธี ซึ่งต้องร่วมกันรณรงค์ให้ประชาชนรับทราบถึงขั้นตอน และหลักการปฏิบัติอย่างละเอียดและถูกต้อง โดยใช้ภาษาและการสื่อสารที่เข้าใจและจดจำได้ง่าย รวมไปถึงการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับช่องทางการแพร่กระจายของเชื้อ เพื่อให้ประชาชนสามารถป้องกันตนเองไม่ให้สัมผัสเชื้อดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ยังหลงเชื่อข้อมูลและข่าวปลอมที่ได้รับการส่งต่อในโลกหรือสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น จึงต้องเร่งเสริมสร้างให้ประชาชนรู้เท่าทันข่าวปลอม และสามารถเลือกใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือไปใช้ในการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563)

2. ระดับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่ามีระดับพฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก อาจเนื่องจากในชุมชนมีการประชาสัมพันธ์การควบคุม ป้องกันและติดตามอย่างใกล้ชิดให้ประชาชนเฝ้าระวังและป้องกันตนเองทุกครั้งเวลาออกนอกสถานที่ จึงมีระดับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019ที่ดีมาก ทั้งนี้การมีระดับพฤติกรรมที่ดีมากนั้นหมายถึงมีการปฏิบัติทุกครั้ง/สม่ำเสมอ แต่อาจจะไม่สามารถสรุปได้ว่าการปฏิบัตินั้นถูกต้องหรือไม่ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงผลการวิจัยข้อแรกที่พบว่า ประชาชนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล้างมืออย่างถูกวิธี การไอและการจามที่ถูกวิธีการสวมใส่หน้ากากอนามัยอย่างถูกวิธี รู้เท่าทันข่าวปลอม และสามารถเลือกใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือไปใช้ในการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา2019 และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แม้ผลการศึกษาจะพบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนาจะอยู่ในระดับไม่ดี แต่พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการระบาดโรค แม้จะเริ่มต้นด้วยความตื่นตระหนก แต่เมื่อเวลาผ่านไปไม่นาน ประชาชนก็เริ่มเรียนรู้ จำเป็นและจำยอมเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ชีวิต รวมทั้งได้รับข้อมูลมาตรการป้องกันตัวเองจากภาครัฐ จึงต้องเริ่มทำในสิ่งที่ไม่เคยทำเพื่อป้องกันตัวเอง และคนรอบข้างให้ปลอดภัย คนไทยปรับตัวจาก “การตื่นกลัว กลายเป็นการตื่นรู้” ประชาชนเกิดการเรียนรู้ครั้งใหญ่ที่จะรับมือกับการระบาดของไวรัส เรียนรู้ในการดูแลตัวเอง การเว้นระยะห่างทางสังคม หากสามารถกระทำได้ต่อเนื่องก็จะสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนได้ (อวาทิพย์ แว, 2563)

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสันทราย อ.เมือง จ.เชียงราย รวมทั้งผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุ ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความร่วมมือเป็นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). **แนวทางการดูแลผู้สูงอายุในช่วงที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-2019).** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.dop.go.th/th/ebook/003 (วันที่ค้นข้อมูล 1 มกราคม 2564).

กรมควบคุมโรค. (2563). **โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19).** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/faq_more.php (วันที่ค้นข้อมูล 22 กันยายน 2563).

กรมอนามัย. (2562). **ความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยสำคัญอย่างไร.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.hfocus.org/content/2019/05/17212 (วันที่ค้นข้อมูล 22 กันยายน 2563).

ขวัญเมือง แก้วดำเกิง และดวงเนตร ธรรมกุล. (2558). การเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในประชากรผู้สูงวัย. **วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ**.9(2) ; กรกฎาคม-ธันวาคม 2558: 1-8.

ศุภสิทธิ์ พรรณนารุโณทัย. (2563). จะผ่านพ้นวิกฤตโลก โควิด 19 ระบาด ด้วยฐานความรู้และ การปฏิบัติSurviving Covid 19 Pandemic with Knowledge and Action. **วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข**.14(1); มกราคม-มีนาคม 2563: 3.

สิน พันธ์พินิจ. (2549). **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. จุนพับลิซซิ่ง :กรุงเทพฯ.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). **ความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันการระบาดของโรคโควิด-19.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.hfocus.org/content/2020/04/18851 (วันที่ค้นข้อมูล 2 เมษายน 2564).

อวาทิพย์ แว. (2563). COVID-19 กับการเรียนรู้สู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในวันนี้. **วารสารสมาคมวิชาชีพสุขศึกษา**. 35(1) ; มกราคม-มิถุนายน 2563: 24-29.

ผลการใช้โปรแกรมสุขศึกษาป้องกันโรคความดันโลหิตสูงในกลุ่มเสี่ยงบ้านแม่คำตลาด อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

Effectiveness of the Health Education Program on Hypertension among Priority Group in Ban Maekhamtalad, Maekham Sub-District, Meachan District, Chiang Rai Province.

ประภาธิดา ศรีจันลา[1*] เกวลี ดวงกำเหนิด[2] จันทร์ฉาย บุญรสศักดิ์[3] จตุพร แพงจักร[4] และ สุเวช พิมน้ำเย็น[5]
Prabhatida Srichanla, Kewali Duangkamnerd, Chanchay Boonrotsak, Jatuporn Pangjak and Suwech Pimnumyen

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงกึ่งทดลองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมสุขศึกษาป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงบ้านแม่คำตลาด ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง 24 คน ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยคัดกรองผู้ที่มีความเสี่ยงสูง ระยะเวลาให้โปรแกรมสุขศึกษา 4 สัปดาห์ วัดความรู้ก่อน-หลังด้วยแบบทดสอบ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired t-test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงหลังทดลองใช้โปรแกรมสุขศึกษาสูงกว่าก่อนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value<0.001)

คำสำคัญ: ความรู้ โรคความดันโลหิตสูง โปรแกรมสุขศึกษา

[1]อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย E-mail: amp_pr.w@hotmail.com
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย
[3] ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่คำ อเชียงราย.แม่จัน จ.
[4]อาจารย์ สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[5] อาจารย์ สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This quasi-experimental research aimed to compare the knowledge before and after using health education program on hypertension among priority group in Ban Maekhamtalad, Maekham Sub-District, Meachan District, Chiang Rai Province. The 24 samples were priority group by screening. The health education program was offered in 4-week sessions. Pre-test and post-test questionnaire for knowledge assessment. frequency, percentage, mean, standard deviation and Paired t-test (α=0.05) were statistical data analysis. The results showed that the knowledge of hypertension disease after using the health education program (pose-test) was significantly higher than before receiving the health education program (*p*-value<0.001).

Keywords: Knowledge, Hypertension, Health Education Program

บทนำ

ข้อมูลด้านสถิตจากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าปี 2558 ประเทศไทยมีผู้เสียชีวิตจากสาเหตุความดันโลหิตสูง เป็นจำนวน 3,664 คน สถานการณ์ป่วยและเข้ารับการรักษาในสถานบริการสาธารณสุข ของกระทรวงสาธารณสุขด้วยโรคความดันโลหิตสูงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกภาค พบว่า อัตราผู้ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง จาก 287.5 เป็น 1433.61 ต่อประชากรแสนคน ถือว่ามีอัตรา เพิ่มขึ้น 5 เท่า ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงร้อยละ 60 ในชาย และ 40 ในหญิงไม่เคยได้รับการวินิจฉัยมาก่อน ร้อยละ 8-9 ได้รับการวินิจฉัยแต่ไม่ได้รับการรักษา (กรมควบคุมโรค, 2558) สถานการณ์โรคความดันโลหิตสูงของจังหวัดเชียงราย ในปี 2555 – 2556 จากการคัดกรองสุขภาพประชาชนอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป พบว่าปี 2555 มีผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายใหม่ 3,011 คน สำหรับปี 2556 มีผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายใหม่ 5,043 คน จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่เพิ่มขึ้นในทุกๆปี (สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2556) ในปี 2559 ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ขึ้นทะเบียนใหม่ ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เท่ากับ 56.46 เมื่อเทียบกับปี 2558 และในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่คำ มีจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ขึ้นทะเบียนที่ยังไม่ป่วยด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด จำนวน 467 คน และได้รับการประเมินโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 และสาเหตุส่วนใหญ่ของการเกิด

โรคความดันโลหิตสูง ประการแรก ได้แก่ พฤติกรรมและการใช้ชีวิตจะส่งผลให้ความดันโลหิตเพิ่มขึ้นได้ โดยเฉพาะการบริโภคอาหารรสเค็ม รับประทานผักและผลไม้ไม่เพียงพอ ความอ้วน ขาดการออกกำลังกาย ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก สูบบุหรี่ และ มีภาวะเครียด ประการที่สอง คือ มีอายุที่เพิ่มขึ้น อาจส่งผลให้ความดันโลหิตเพิ่มสูงขึ้นได้ เป็นสาเหตุให้เกิดหัวใจล้มเหลว หลอดเลือดสมองแตกหรือตีบ (Stroke) โรคเบาหวาน และมีแนวโน้มของการเพิ่มการเป็นโรคไตวายระยะสุดท้าย และข้อแนะนำถึงวิธีปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูง มีดังนี้ เสริมสร้างให้เกิดการรับรู้ความรุนแรงของโรค รับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค รับรู้ความสามารถของตนในการป้องกันโรค รับรู้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความตั้งใจในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูง และการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูง

จากข้อมูลสถานะสุขภาพของ ผู้ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป บ้านแม่คำตลาด ตำบลแม่คำ อำเภอ แม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ซึ่งในปี พ.ศ. 2562 ประชาชนอายุ 35 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจคัดกรองโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 339 คน คิดเป็นร้อยละ 92 พบผู้ที่มีภาวะเสี่ยงจำนวน 291 คิดเป็นร้อยละ 86 และพบผู้ที่มีภาวะเสี่ยงสูง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ในกลุ่มประชากรที่มีภาวะเสี่ยง หากไม่ได้รับการดูแล หรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสม อาจพัฒนาเป็นโรคความดันโลหิตสูงได้ในอนาคต เมื่อนำปัญหาเหล่านี้มาวิเคราะห์ พบว่าสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ไม่เหมาะสม การไม่ออกกำลังกาย มีความเครียด การสูบบุหรี่และดื่มสุรา ดังนั้นทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่คำ จึงได้ดำเนินการคัดกรองในกลุ่มผู้ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบเพื่อค้นหากลุ่มเสี่ยงเพื่อส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการการรับประทานอาหารที่เหมาะสม การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การงดสูบบุหรี่และงดดื่มสุรา เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเหล่านี้มีสุขภาพที่ดีขึ้น ลดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา ไม่ทำให้เป็นภาระต่อสังคม เศรษฐกิจ และครอบครัวที่ต้องทำหน้าที่ดูแล

ดังนั้นการส่งเสริมให้กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามหลัก 3อ. 2ส. คือ การบริโภคอาหารที่เหมาะสม ควบคู่กับออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดการควบคุมอารมณ์ งดการสูบบุหรี่และงดดื่มสุรา ส่งผลให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและช่วยลดอัตราป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่เป็นปัญหาสุขภาพของประชาชนบ้านแม่คำตลาด ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยจึงได้จัดทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยง บ้านแม่คำตลาด ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมสุขศึกษาป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงบ้านแม่คำตลาด ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง)Quasi - experimental design (วัดความรู้สองครั้งคือก่อนและหลังการทดลองให้โปรแกรมสุขศึกษา)Two-groups pretest Design with Comparison group(

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรที่รับการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ที่ระดับความดันโลหิตมากกว่า 120/80 มิลลิเมตรปรอท แต่ไม่เกิน 139/89 มิลลิเมตรปรอท ที่อาศัยอยู่ในบ้านแม่คำตลาด ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 291 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ นโลหิตสูงที่คน ได้จากประชาชนที่รับการคัดกรองโรคความดั 24 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่คำ อำเภอแม่คำ จังหวัดเชียงราย โดยเป็นกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงทั้งชายและหญิง ที่อาศัยอยู่ในบ้านแม่คำตลาด ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ที่มีระดับความดันโลหิต มากกว่า 120/80 มิลลิเมตรปรอท แต่ไม่เกิน 139/89 มิลลิเมตรปรอท เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และใช้โปรแกรม G-power ช่วยในการคัดเลือก โดยเกณฑ์คัดเลือกประกอบด้วยดังนี้

- อายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป
- เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัยอย่างน้อย 1 ปี
- ไม่มีปัญหาการมองเห็นและการได้ยิน สามารถออกกำลังกายได้
- ยินดีเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาตลอดการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ส่วน ดังนี้

.1เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ใช้โปรแกรมสุขศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ประกอบด้วยโปรแกรมสุขศึกษา 4 ครั้ง ครั้งละประมาณ ชั่วโมง รายละเอียดดังต่อไปน ี้

1) โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ องโรคความดันโลหิตเป็นการให้สุขศึกษาเรื่อง ความรู้เรื่ 1 สูง สาเหตุของการเกิดโรค อาการของโรคความดันโลหิตสูง ภาวะแทรกซ้อนของโรคความดันโลหิตสูง

2) โปรแกรมสุขศึกษา ครั้งที่ เป็นการให้สุขศึกษา เรื่อง การป้องกันโรคความดันโลหิต 2 สูงตามหลัก3 อ. 2 ส.

3) โปรแกรมสุขศึกษา ครั้งที่ ษาด้านการจัดการควบคุมอารมณ์และเป็นการให้สุขศึก 3 การควบคุมการรับประทานอาหาร

4) โปรแกรมสุขศึกษา ครั้งที่ ให้สุขศึกษาด้า 4นการออกกำลังกาย ฝึกการออกกำลังกาย ด้วยโยคะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ภูมิปัญญาไทยและการแพทย์แผนไทยเบื้องต้น ที่เป็นประโยชน์

.2เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ปรับปรุงมาจาก เพ็ญศรี สุพิมล)2552(

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง

สื่อการสอนและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมมีดังต่อไปนี้

1) เอกสารแผ่นพับความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและหลัก 3อ. 2ส.

2) คู่มือการออกกำลังกายด้วยโยคะพื้นฐานในชีวิตประจำวันและการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ

3) โมเดลอาหาร

4) แผนการสอนโปรแกรมสุขศึกษา

5) เครื่องวัดความดันโลหิตแบบดิจิตอล

พื้นที่วิจัย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลในเขตพื้นที่บ้านแม่คำตลาด อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัยนี้ใช้เวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ กระบวนการจัดกิจกรรมประมาณ 3 สัปดาห์ ดังมีรายละเอียดของการดำเนินงานดังต่อไปนี้/ชั่วโมง

1. ขั้นเตรียมการ

1) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานเพื่อขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอแม่จันในการดำเนินกิจกรรม

2) จัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่คำ ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้านแม่คำตลาด ตำบลแม่คำ อำเภอแม่คำ จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรูปแบบในการดำเนินงานวิจัยตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาและเพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย

3) คัดเลือกกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงที่มีระดับความดันโลหิตมากกว่า 120/80 แต่ไม่เกิน 139/89 มิลลิเมตรปรอท ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป จากการตรวจคัดกรองความเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่คำ อำเภอแม่คำ จังหวัดเชียงราย ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 24 คน

4) ขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้ช่วยสอบถามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 24 คน โดยให้ลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการตามโปรแกรมสุขศึกษาที่เกิดขึ้น

5) จัดเตรียมสื่อและเครื่องมือ (แบบสอบถาม) เพื่อใช้ในการประกอบกิจกรรม ได้แก่ อุปกรณ์ประกอบการบรรยาย เช่น แผ่นผับ คู่มือการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง เครื่องวัดความดันโลหิตปรอท สายวัดรอบเอว เครื่องชั่งน้ำหนัก และอุปกรณ์ในการสาธิตต่าง ๆ

6) ประชุมชี้แจงการวิจัยในคณะผู้ทำวิจัย เพื่อให้เข้าใจในรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานวิจัยและมีความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน

2. ขั้นดำเนินงาน

ดำเนินการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 การเก็บข้อมูลก่อนการทดลองและจัดโปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 1

- เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง โดยใช้แบบสอบถาม ในด้านข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากร ระดับความดันโลหิต รอบเอว น้ำหนัก ส่วนสูง และแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- ทดสอบ Pre-test
- เสริมสร้างความรู้เรื่องความดันโลหิตสูง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคความดันโลหิตสูง

- มีกิจกรรมสันทนาการ สร้างสัมพันธภาพให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน

- ให้กลุ่มทดลองประเมินตัวเอง โดยทำแบบสอบถามวัดความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและแบบสอบถามการประเมินอันตรายของโรคความดันโลหิตสูง ก่อนและหลังการบรรยาย

- การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง โดยใช้แผ่นพับและบอร์ดวิชาการ ความรู้เรื่องโรคความดัน โลหิตสูง สาเหตุของการเกิดโรค อาการของโรคความดันโลหิตสูง ภาวะแทรกซ้อนของโรคความดันโลหิตสูง ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นประกอบการบรรยาย

ผู้วิจัยนัดหมายกลุ่มทดลองในการเข้าร่วมกิจกรรมในสัปดาห์ต่อไป -

สัปดาห์ที่ 2 จัดโปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 2

- เสริมสร้างการรับรู้ผลลัพธ์ของการมีพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคและการส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง

- ให้กลุ่มทดลองประเมินตนเอง โดยทำแบบสอบถามการประเมินการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ก่อนและหลังการบรรยาย

- บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ในเรื่องการออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร การควบคุมจัดการความเครียด การดื่มสุราและการสูบบุหรี่ โดยใช้ แผ่นพับ เรื่อง ใส่ใจ 3อ. ลด 2ส. ห่างไกลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นประกอบการบรรยาย

- ผู้วิจัยสรุปเนื้อหาและให้กลุ่มทดลองซักถามปัญหา

- ผู้วิจัยนัดหมายกลุ่มทดลองให้เข้าร่วมกิจกรรมในสัปดาห์ต่อไป

สัปดาห์ที่ 3 จัดโปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 3

- กลุ่มทดลองระดมความคิดและประกอบกิจกรรมร่วมกัน

- บรรยายลักษณะของการรับประทานอาหารเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้โมเดลอาหาร

- ให้กลุ่มทดลองรวมกลุ่มปรึกษาเพื่อหาวิธีการจัดการควบคุมอารมณ์และความเครียดร่วมกันและประกอบกิจกรรมร่วมกัน

- ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และให้กลุ่มทดลองซักถาม

- ผู้วิจัยนัดหมายกลุ่มทดลองในการเข้าร่วมกิจกรรมในสัปดาห์ต่อไป

สัปดาห์ที่ 4 จัดโปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 4

- สาธิตและฝึกปฏิบัติกิจกรรมการออกกำลังกาย มีกิจกรรม ได้แก่ ฝึกยืดเหยียดกล้ามเนื้อก่อนและหลังการออกกำลังกายฝึกกายบริหารโยคะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

- ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมและให้กำลังใจ และให้กลุ่มทดลองซักถาม
- ผู้วิจัยนัดหมายกลุ่มทดลองในการเข้าร่วมกิจกรรมในสัปดาห์ต่อไป

การเก็บข้อมูลหลังการทดลอง

- เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในด้านการปฏิบัติป้องกันโรค
- ตรวจสุขภาพเบื้องต้น ได้แก่ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดรอบเอว วัดความดันโลหิต
- กิจกรรมสันทนาการสร้างสัมพันธภาพให้แก่ผู้เข้าร่วมทุกคนและมอบของรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาครั้งนี้
- ทดสอบ Post-test

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน Paired t-test

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน คน สรุปได้ดังนี้ 24

1. เพศหญิง ร้อยละ 54.20 เพศชาย ร้อยละ 45.8
2. อายุ ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 54.20 รองลงมาช่วงอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 37.50
3. น้ำหนักส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 60-69 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาอยู่ในช่วง 50-59 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 29.20
4. รอบเอว พบว่า ส่วนใหญ่มีขนาดของรอบเอวเกินเกณฑ์มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 75.0 และรอบเอวอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 62.50
5. ค่าความดันโลหิต พบว่าส่วนใหญ่มีค่าความดันโลหิตอยู่ในช่วง 121/81 - 139/89 มิลลิเมตรปรอท คิดเป็นร้อยละ 54.20 รองลงมาอยู่ในช่วงมากกว่า 140/90 มิลลิเมตรปรอท คิดเป็นร้อยละ 41.70
6. สถานภาพสมรส พบว่า ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาเป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 20.80

7. ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมามีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20.80

8. อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 41.67 รองลงมามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 16.67

9. รายได้ต่อเดือน อยู่ในช่วง 0 - 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.7 รายได้รองลงมาอยู่ในช่วง 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.5 มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 11,470.83 บาท

10. การสูบบุหรี่ พบว่าส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 87.5

11. การดื่มสุรา พบว่าดื่มร้อยละ และไม่ดื่มสุราเท่ากัน ร้อยละ 5050

12. ประวัติการเป็นโรคความดันโลหิตสูงของครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีประวัติการเป็นโรคความดันโลหิตสูงของครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 54.2

13. ลักษณะครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่มีลักษณะอาศัยอยู่กัน 2-3 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8

14. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิต พบว่าส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตจากเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตจาก อสม. คิดเป็นร้อยละ 20.8

ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงก่อนและหลังให้โปรแกรมสุขศึกษา

ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 83.33 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 คะแนน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน) หลังการทดลอง พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 91.67 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.83 คะแนน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน) ตามตารางที่ 2

เมื่อเปรียบเทียบ พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.001) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงก่อนและหลังให้โปรแกรมสุขศึกษา

ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง	**) ผู้ทดสอบความรู้**	**n=24 (**
	) ร้อยละ	**(คน) จำนวน%** **(**
ก่อนการทดลอง		
ระดับความรู้สูง)8-10 คะแนน (	0	0
ระดับความรู้ปานกลาง (4-7 คะแนน)	4	16.67
ระดับความรู้ต่ำ (0-3 คะแนน)	20	83.33
หลังการทดลอง		
ระดับความรู้สูง)8-10 คะแนน (	22	91.67
ระดับความรู้ปานกลาง (4-7 คะแนน)	2	8.33
ระดับความรู้ต่ำ (0-3 คะแนน)	0	0

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงก่อน (Pre-test) และหลัง)Post-test (ให้โปรแกรมสุขศึกษา

ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง	**n**	**ค่าเฉลี่ย**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน**	**95%CI**	**T**
Pre-test	24	2.79	1.42		
			-5.63 ถึง -4.45	-17.66	*<0.001
Post-test	24	7.83	0.92		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

หลังการจัดโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.001) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ขนิษฐา ทองหยด (2543)

ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา โดยการประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันภาวะความดันโลหิตสูงของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้สูงขึ้นกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอธิการบดีวิทยาลัยเชียงราย ผศอินทร์ จันทร์เจริญและรองอธิการบดีฝ่าย.ดร. จินตนา จันทร์เจริญ ขอขอบคุณนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเชียงราย นายแพทย์สุรินทร์ .ดร.บริหาร ผศ สุมนาพันธุ์ คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงรายผศงามนิตย์ ราชกิจ ที่ได้ให้การสนับสนุน. อย่างดียิ่งและขอขอบคุณประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ทำการศึกษาวิจัยดูแลแนะนำในการเก็บข้อมูลเป็นทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามจนทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค(2558) .. **รายงานประจำปีสำนักโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข.** กรุงเทพฯ : .สำนักพิมพ์องค์การสังเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์

ขนิษฐา ทองหยอด .(2543) .**ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันภาวะความดันโลหิตสูงของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

เพ็ญศรี สุพิมล**ผลของโปรแกรมสุข .(**2552) .**ศึกษาเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงอายุ .ปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร 59-35** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมชาติ โลจายะ .(2544) .**ตาราโรคหัวใจและหลอดเลือด.** กรุงเทพมหานคร.กรุงเทพเวชสาร :

สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข .(2556) .**สถานการณ์โรคความดันโลหิตสูงของของประเทศไทย พ.ศ. .2556–2555**นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักระบาดวิทยา .(2551) .**แนวทางการเฝ้าระวังโรคความดันโลหิตสูงและหัวใจขาดเลือด** .[ออนไลน์] **.** : เข้าถึงได้จากhttp:/epid.moph.go.th/NCDwe/2chronic/chronicSurv.47701html (2563 กุมภาพันธ์ 18 วันที่สืบค้น)

การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

Solid Waste Management Of The People Wiangpapao Distric, Chiangrai Province

เมธี สุทธศิลป์[1], เยาวภา เสียงดัง[2] และประภาพร คำแสนราช[3]
Mathee Sootthasil[1] Yaowapha Siangdang [2] Prapaphorn Khamsaenrat[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่มีอายุ 18–60 ปี จำนวน 362 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 23 ธันวาคม 2563 ถึง 5 มกราคม 2564 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไคสแควส์ (Chi-Square) และ multiple logistic regression

ผลการศึกษา พบว่าประชาชนร้อยละ 59.9 มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่เหมาะสม และร้อยละ 40.1 มีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ร้อยละ 40.1 มีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ร้อยละ 85.6 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 ได้แก่ผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือน และปริมาณขยะในครัวเรือนในแต่ละวัน โดยผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือนที่เป็นแม่บ้านมีโอกาสที่จะจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมเป็น 1.6 เท่าของผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือนที่ไม่ใช่แม่บ้าน ปริมาณขยะในครัวเรือนที่ทิ้งในแต่ละวัน 1–2 กิโลกรัม มีโอกาสที่จะจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมเป็น 3.0 เท่าของปริมาณขยะในครัวเรือนที่ทิ้งในแต่ละวัน 3 กิโลกรัม ขึ้นไป

ผลการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ วางแผนในการจัดการขยะมูลฝอยการส่งเสริมทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และรณรงค์ให้ครัวเรือนลดการใช้ขยะให้น้อยลง

คำสำคัญ: การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

---

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการสุขภาพชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-Mail: mayvet_2006@hotmail.com

[2] นักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการสุขภาพชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This study was a survey study that aimed to investigate the solid waste management and the factors that affected the solid waste management of people in WiangPaPao District, Chiangrai Province. The sample group comprised 362 people aging between 18–60 years old and they were selected by using stratified random sampling technique. Data were collected through self-adน้อยistered questionnaires during the 23rd December 2020 to the 5th January 2021. The data were then analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, Chi-square analysis, and Multiple Logistic Regression. The results of the study were concluded as follows:

The results showed that 59.9 percent of people had improper solid waste management, 40.1 percent of people found proper solid waste management, 40.1 percent of people indicated a good attitude on solid waste management, and 85.6 percent of them had a better knowledge and understanding on how to manage better on the solid waste. The factors that influenced the management of solid waste were statistically significant at less than 0.05 included the persons who served in the household waste management and the amount of household waste each day and the people who served as maids could have a proper management on the household waste to be 1.6 times that of those who did not serve as maids. The amount of household waste dumped daily 1-2 kg of solid waste management was likely to be appropriate to 3.0 times of the amount of household waste dumped each day up to 3 kg.

These findings suggested that the responsible authorities in the area should have a solid waste management plan in order to promote a positive attitude on solid waste management and to set a campaign to reduce household waste to a น้อยimum.

Keywords: Solid Waste Management of The People

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ขยะกำลังเป็นปัญหาไปทั่วโลก เพราะโลกมีประชากรเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2563 โลกมีประชากรจำนวน 6 พันล้านคน และคาดว่า ปี 2568 จะมีจำนวน 7.9 พันล้านคน ปี 2593 จะมีจำนวน 9.3 พันล้านคน ทั้งนี้ในทุกๆ 1 วินาที โลกมีประชากรเพิ่มขึ้น 2.4 คน มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ 390,000 ลูกบาศก์เมตร มีการละลายของธารน้ำแข็ง 1,629 ลูกบาศก์เมตร มีการลดลงของปริมาณก๊าซออกซิเจน ในอากาศ 710 ตัน พื้นที่เพาะปลูกหายไปวินาทีละ 2,300 ตารางเมตร มีการบริโภคหมู โค กระบือ หมู ไก่ รวม 6.9 ตัน ป่าไม้หายไป 5,100 ตารางเมตร ผลิตรถยนต์ 1.3 คัน และอีกมากมายที่สร้างวิกฤติขยะล้นโลกในไทย ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศยังคงเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปี 2562 มีปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศประมาณ 16 ล้านตัน หรือวันละ 43,800 ตัน เพิ่มขึ้น 0.84 ล้านตัน หรือร้อยละ 5.5 ตามการขยายตัวของชุมชนและประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยกรุงเทพมหานครมีขยะมูลฝอยประมาณวันละ 9,500 ตัน คิดเป็นร้อยละ 22 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ขณะที่เขตเทศบาลและเมืองพัทยามีขยะมูลฝอยประมาณวันละ 17,488 ตัน คิดเป็นร้อยละ 40 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ขณะที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีขยะมูลฝอยประมาณวันละ 16,792 ตัน คิดเป็นร้อยละ 38 ของปริมาณมูลฝอย ทั่วประเทศ (กรมควบคุมมลพิษ, 2561)

ขณะที่สถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยในภาวะอุทกภัย คาดการณ์ว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากภาวะอุทกภัย ในพื้นที่ 65 จังหวัด ประมาณ 2,052,739 ตัน เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานครประมาณ 747,880 ตัน และนอกเขตกรุงเทพมหานครประมาณ 1,304,859 ตัน โดยขณะนี้กรุงเทพมหานครจัดการขยะไปแล้วกว่า ร้อยละ 80 ของขยะที่เกิดขึ้นในช่วงน้ำท่วม ส่วนการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย ในปี 2554 มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ประมาณ 4.10 ล้านตัน หรือร้อยละ 26 ของปริมาณมูลฝอยทั่วประเทศ 16 ล้านตัน โดยเป็นการคัดแยกและนำกลับมารีไซเคิลประมาณ 3.39 ล้านตัน ส่วนที่เหลือเป็นการนำขยะมูลฝอยอินทรีย์มาหมักทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และการหมักเพื่อผลิตก๊าซชีวภาพ (Biogas) ประมาณ 0.59 ล้านตัน และเป็นการนำขยะมูลฝอยมาผลิตพลังงานไฟฟ้าและเชื้อเพลิงทดแทน ประมาณ 119,000 ตัน

นอกจากนี้ กรมควบคุมมลพิษยังได้สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมาอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2561 ได้ดำเนินการเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการจัดการมูลฝอย และของเสียอันตรายจากชุมชน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลนคร จำนวน 236 แห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งการดำเนินงานได้รับความร่วมมือจากเทศบาลนครที่ได้เข้าร่วมโครงการเป็นอย่างดี ส่งผลให้มีเทศบาลนครที่มีสมรรถนะในการบริหารจัดการมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพตาม

เกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 19 แห่ง อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางเรื่องมีความยุ่งยากและต้องใช้ระยะเวลาการดำเนินงานมากกว่า 1 ปีโดยเฉพาะการฟื้นฟู เพิ่มประสิทธิภาพระบบกำจัด ดังนั้นในปี 2522 กรมควบคุมมลพิษจึงกำหนดให้มีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวนี้อย่างจริงจังต่อเนื่อง พร้อมขยายการดำเนินการไปยังเทศบาลเมือง ตลอดจนจัดทำองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานบริหารจัดการมูลฝอยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นแนวทางการวิเคราะห์และกำหนดอัตราค่าบริการการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสมกับพื้นที่ แนวทางการควบคุมการรับจ้าง ให้บริการจัดการมูลฝอย และควบคุมการจัดการมูลฝอย (กรมควบคุมมลพิษ, 2561)

อำเภอเวียงป่าเป้าแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 7 ตำบล 92 หมู่บ้าน 18,448 ครัวเรือน ตำบลสันสลี มีจำนวน 2,146 ครัวเรือน ตำบลเวียงมีจำนวน 2,783 ครัวเรือน ตำบลบ้านโป่ง มีจำนวน 1,368 ครัวเรือน ตำบลป่างิ้ว มีจำนวน 3,527 ครัวเรือน ตำบลเวียงกาหลง มีจำนวน 3,242 ครัวเรือน ตำบลแม่เจดีย์ มีจำนวน 2,296 ครัวเรือน ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ มีจำนวน 3,086 ครัวเรือน (ทะเบียนราษฎร, 2564)

อำเภอเวียงป่าเป้าเป็นพื้นที่ชนบท ซึ่งในแต่ละตำบลมีรูปแบบการจัดการขยะที่ไม่ค่อยจะถูกวิธี จะใช้วิธีการฝังกลบแทน แต่ในส่วนของการฝังกลบนั้น ก็ไม่ได้เป็นตามมาตรฐานที่ทางสาธารณสุขได้กำหนดไว้ จะเป็นไปตามวิถีของชาวบ้านเท่านั้น คือใน 1 ปี จะนำเครื่องจักรไปปรับเพื่อทำความสะอาดครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคระบาดได้ เพราะบ่อขยะนั้น ถ้าทำไม่ถูกวิธีก็จะเป็นแหล่งที่กักเก็บเชื้อโรคเป็นอย่างดี ซึ่งการเกิดโรคระบาดนั้น เราสามารถป้องกันได้ยากเพราะว่านิสัยการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้านั้น ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ไม่มีการทิ้งที่ถูกวิธีโดยจะนำขยะทุกชนิดไปทิ้งในที่เดียวกัน ถือว่าเป็นการจัดการขยะอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และอาจเกิดปัญหาของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามมาอีกด้วย

ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรที่ทำงานในเขตอำเภอเวียงป่าเป้าจึงสนใจทำวิจัย “เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน” โดยมุ่งเน้นที่จะศึกษาในส่วนของประชาชนในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาถึงการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการการเก็บขยะในชุมชนของเทศบาลตำบลป่างิ้วต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความรู้และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้าจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาการรับรู้นโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขต อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
3. ทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
4. การรับรู้นโยบายของประชนชนมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาในกลุ่มประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จำนวน 7 ตำบล 92 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 18,448 ครัวเรือน การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน ในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบสำรวจ)Survey research) เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 7 ตำบล 92หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 18,448 ครัวเรือน

ทะเบียนราษฎร์)อำเภอเวียงป่าเป้า ,2564 (กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรของ Daniel (2010) สูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{Z^2 \alpha/_2 \, NP(1-P)}{Z^2_{\alpha/2} \, P(1-P) + (N-1)d^2}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดประชากร

$Z_{\alpha/2}$ = 1.96 เมื่อเท่ากับ 0.05

P = ค่าสัดส่วนประชากรของการเป็นปัญหาที่พบจากการศึกษาที่ผ่านมา

D = ความคาดเคลื่อน

เมื่อ N = 18,448 ครัวเรือน

$Z_{\alpha/2}$ = 1.96

P = 0.4)การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดของเทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ของบัญชา สุวรรณสิทธิ์(2560 ,

D = 0.05

$$\text{แทนค่าในสูตร } n = \frac{(1.96)^2 \, (18{,}448) \, (0.4) \, (1-0.4)}{(1.96)^2 \, (0.4) \, (1-0.4) + (18{,}448) \, (0.05)^2}$$

n = 362

ดังนั้น จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 362 คน

การสุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาในครั้งนี้สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จากจำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบลในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า เนื่องจากจำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบลมีจำนวนไม่เท่ากัน ดังนั้นผู้ศึกษาจะทำการสุ่มตัวอย่างจากตัว แทนแต่ละตำบล เพื่อให้ทุกหน่วยครัวเรือนมีโอกาสได้รับการสุ่มตามสัดส่วนของจำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบลโดยใช้สูตร Nagtalon (สินีนาฎ โหรหุตะ, 2548) ขั้นตอนที่ 1 แบ่งเขตพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้าออกเป็น 7 ตำบล คือ ตำบลเวียง ตำบลสันสลี ตำบลบ้านโป่ง ตำบลป่างิ้ว ตำบลเวียงกาหลง ตำบลแม่เจดีย์ ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ สุ่มจำนวนตัวอย่างในแต่ละตำบล โดยเทียบสัดส่วนจำนวนครัวเรือน ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มครัวเรือนโดยการจับฉลากเลขที่บ้านที่

ปรากฏในแผนที่ชุมชนของแต่ละตำบล โดยเลือกผู้แทนครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่สามารถให้ข้อมูลได้ หากบ้านหลังนั้นไม่มีผู้อาศัยในช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล หรือไม่ยินยอมตอบแบบสอบถามหรือไม่สามารถหาบ้านที่จับฉลากได้ให้เลือกบ้านที่อยู่ใกล้เคียงแทน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสร้างจากการศึกษาข้อมูลเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม โครงสร้างของแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ประกอบด้วย 6 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบเลือกตอบเป็นคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของประชาชนในอำเภอเวียงป่าเป้า ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด และแบบตรวจสอบรายการ (check list) โดยมีข้อคำถาม 15 ข้อ ให้เลือกตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนจำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด ใช้คำตอบแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้นโยบายการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด ใช้คำตอบแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะ ในด้านการวางแผนจัดการขยะ ด้านการปฏิบัติ ด้านการประเมินผล จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด ใช้คำตอบแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในอำเภอเวียงป่าเป้า ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด ใช้คำตอบแบบประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ

การหาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยนำแบบ สอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายจำนวน 2 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิจากอำเภอเวียงป่าเป้าจำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบหาค่า (Content Validity Index : CVI) แล้วนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของท่านผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้มีความถูกต้องชัดเจนของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยเอาแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว ทดลองใช้กับประชาชนในตำบลป่าง้ิว จำนวน 30 คน ที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาความเชื่อมั่นโดยรวมด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s coefficient alpha) เท่ากับ 0.74

การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล และได้กำหนดระดับนัยสำคัญที่ ระดับ 0.05 มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาเพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากากรศึกษาใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติวิเคราะห์วิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของประชาชน เป็นเพศชาย ร้อยละ 44.8 เพศหญิงร้อยละ 52.2 อายุของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31–60 ปี ร้อยละ 78.5 ระดับการศึกษาประชาชนส่วนมากอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาร้อยละ 59.1 ประชาชนส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 59.1 ประชาชนส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนนานมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 91.2 ลักษณะที่อยู่อาศัยของประชาชนส่วนใหญ่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านพักอาศัยของตัวเอง ร้อยละ 95.0 สมาชิกในครัวเรือนของประชาชนส่วนมากมีจำนวน 1–4 คน ร้อยละ 68.2 ปริมาณขยะในแต่ละวันของประชาชนส่วนใหญ่มีปริมาณ 1–2 กิโลกรัม ร้อยละ 77.9 ผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะเป็นประจำของประชาชนส่วนมากเป็นแม่บ้าน ร้อยละ 61.9 และประชาชนส่วนใหญ่มีการประกอบอาหารกินเอง ร้อยละ 91.4

2. การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่เหมาะสม ร้อยละ 40.1 และมีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 59.9

3. ความรู้และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ร้อยละ 85.6 มีทัศนคติที่ดีในการจัดการขยะมูลฝอย ร้อยละ 40.1 และมีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ดี ร้อยละ 59.9

4. การรับรู้นโยบายและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนส่วนมากมีการรับรู้น้อย ร้อยละ 73.8 และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อย ร้อยละ 78.2

5. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะที่อยู่อาศัย ปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนในแต่ละวัน ผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือนเป็น

ประจำ และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value < 0.05

6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถทำนายการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถทำนายการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนได้ดีที่สุด คือ ปริมาณขยะในครัวเรือนในแต่ละวัน และผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือน

การอภิปรายผล

การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน จากการศึกษา พบว่าประชาชนมีการจัดการขยะมูลฝอยไม่เหมาะสม ร้อยละ 59.9 เนื่องจากผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ดี ร้อยละ 59.9 การรับรู้นโยบายด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 73.8 และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อย ร้อยละ 78.2 ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของธนกฤต บวกขุนทด (2563) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการการจัดเก็บขยะชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด พบว่าการปฏิบัติตัวในการจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนหรือในชุมชน ส่วนใหญ่จะกำจัดเอง ใส่ถังที่ทาง อบต.จัดให้ โดยการทิ้งในแต่ละครั้งไม่มีการคัดแยก ในครัวเรือนส่วนใหญ่จะไม่มีการแนะนำการทิ้งขยะให้ถูกวิธี ธงชัย ทองทวี (2563) การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องขยะและการจัดการขยะมูลฝอย แต่มีพฤติกรรมการทิ้งขยะไม่เป็นระเบียบ ไม่เหมาะสม ขาดระเบียบวินัย ขาดจิตสานึก และทัศนคติที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนให้มีจิตสานึก และให้เกิดความตระหนักต่อการแก้ไขปัญหา ควรส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้งการรณรงค์และประชาสัมพันธ์สร้างจิตสานึกด้านการจัดการขยะมูลฝอยแก่ประชาชนให้ถูกวิธี

ความรู้และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน 1) ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 85.6 และมีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยไม่ดี ร้อยละ 14.4 เนื่องจากปัจจุบันประชาชนมีช่องทางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยได้หลายช่องทางผ่านทางสื่อมวลชล เช่น การให้ความรู้ของในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านทางหอกระจายข่าว วารสารประชาสัมพันธ์ สื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ ผลการศึกษาสอดคล้องแนวคิดของ ซึ่งตัวแปรตัวนี้ไม่สามารถนำมาหาความสัมพันธ์ได้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของกาบแก้ว ปัญญาไทย (2554) พบว่าชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและมีจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการขยะในระดับสูงร้อยละ 89.7 ธนกฤต บวกขุนทด

(2563) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.0 สามารถจำแนกขยะได้ รับรู้ถึงแหล่งที่มาของขยะต่าง ๆ และรู้จักวิธีการกำจัดขยะที่สามารถทำได้ง่ายและไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ 2) ทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยจากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในเกณฑ์ไม่ดี ร้อยละ 59.9 และมีทัศนคติที่ดี ร้อยละ 40.1 ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดทัศนคติ คือการมีปฏิสัมพันธ์ การอบรมเลี้ยงดู การเป็นสมาชิกของกลุ่ม การเรียนรู้หรือจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มของความรู้สึก ประกอบด้วยความรู้สึกย่อย ๆ มารวมกัน และมีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเกิดความรู้สึกรักหรือชอบสิ่งใด โดยทัศนคติมีทิศทางเป็นได้ทั้งบวกและลบ ซึ่งทัศนคติที่ดีนำไปสู่ความร่วมมือปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยประชาชน แนวคิดเธอร์สโตน (1967) ทัศนคติในทางลบ คือ การแสดงออก หรือความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ไม่พอใจ ไม่ดี ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย ซึ่งจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคล ผลการศึกษาสอดคล้อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง วุฒิพงษ์ ศรีศิลป์ (2563) ในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้การดำเนินงานของธนาคารขยะของชุมชนตำบลถึม ตอง ยังคงมีการดำเนินการในระดับน้อย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ผลการศึกษาพบว่าลักษณะที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p–value < 0.05) จากผลการศึกษาประชาชนที่บ้านจัดสรรหรือตึกแถวมีการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 83.3 ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยที่มีพื้นที่ในการใช้สอยน้อยจึงขาดพื้นที่ในการจัดการขยะที่เหมาะสม ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Catapreta CA และคณะ (1999) ในกลุ่มเด็กที่อาศัยในบริเวณที่ไม่มีการจัดเก็บขยะตามบ้านเรือนเทียบกับบริเวณที่มีการจัดเก็บขยะ พบว่าเด็กกลุ่มแรกมีความเสี่ยงต่อโรคอุจจาระร่วง พยาธิ และโรคผิวหนังเป็น 1.40 เท่าของเด็กกลุ่มหลัง ปริมาณขยะในแต่ละวันมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p–value < 0.05) จากผลการศึกษาประชาชนที่มีปริมาณขยะในแต่ละวันมากกว่า 3 กิโลกรัมขึ้นไป มีการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 78.8 ซึ่งเมื่อมีปริมาณขยะในครัวเรือนจำนวนมากทำให้การจัดการขยะมูลฝอยมีความยุ่งยากมากกว่ามีปริมาณขยะที่น้อย สอดคล้องกับกรมควบคุมมลพิษ (2564) ในภาวะอุทกภัยปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากภาวะอุทกภัย ในพื้นที่ 65 จังหวัด ประมาณ 2,052,739 ตัน เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานครประมาณ 747,880 ตัน และนอกเขตกรุงเทพมหานครประมาณ 1,304,859 ตัน เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วประมาณ 37,000 ตัน ทำให้มีการจัดการมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพด้อยกว่าปีที่แล้ว ผลการศึกษาสอดคล้องกับบัญชา สุวรรณสิทธิ์ (2560) ปริมาณขยะภายในครัวเรือนต่อวันระหว่าง 1–2 กิโลกรัม มากที่สุดจำนวน 176 คน วิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่เหมาะสมในระดับปานกลาง ผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะเป็น

ประจำสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) จากผลการศึกษาประชาชนที่เป็นพ่อบ้านและลูกมีการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 68.8 ขยะในครัวเรือนส่วนใหญ่เกิดจากการทำงานภายในบ้านซึ่งแม่บ้านจะมีการคลุกคลีและการปฏิบัติเกี่ยวกับงานบ้านมากกว่าพ่อบ้านและลูก จึงทำให้พ่อบ้านและลูกจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม ผลการศึกษาสอดคล้องกับธนกฤต บวกขุนทด (2563) ผู้ที่นำไปทิ้งส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้าน และรูปแบบการจัดการจัดเก็บขยะชุมชนมีการจัดการในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p–value < 0.05) จากผลการศึกษา โดยประชาชนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีมีสัดส่วนการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 64.5 ทำให้ไม่มีความสนใจในการรับรู้นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และไม่ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในทุกด้าน ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยไม่เหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของวุฒิพงษ์ ศรีศิลป์ (2563) ในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้การดำเนินงานของธนาคารขยะของชุมชนตำบลถือมตอง ยังคงมีการดำเนินการในระดับน้อย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดทำนายการการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดทำนายการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปริมาณขยะในครัวเรือนในแต่ละวัน และผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือน โดยปริมาณขยะในครัวเรือนในแต่ละวัน 1–2 กิโลกรัม มีโอกาสที่จะมีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมเป็น 3.0 เท่าของครัวเรือนที่มีปริมาณขยะในแต่ละวัน 3 กิโลกรัม ขึ้นไป อาจเป็นเพราะปริมาณขยะยิ่งน้อยก็จะมีวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ง่าย รวดเร็ว ถูกวิธี และมีประสิทธิภาพมากกว่าปริมาณขยะที่มาก ผลการศึกษาสอดคล้องกับบัญชา สุวรรณสิทธิ์ (2560) ปริมาณขยะภายในครัวเรือนต่อวันระหว่าง 1–2 กิโลกรัม มากที่สุดจำนวน 176 คน วิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่เหมาะสมในระดับดี ผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือนที่เป็นแม่บ้าน มีโอกาสที่จะมีการจัดการขยะมูลฝอยเหมาะสมเป็น 1.6 เท่าของผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือนที่ไม่ใช่แม่บ้าน อาจเป็นเพราะ ผู้หญิงมีความละเอียดอ่อนมีการคลุกคลีและการปฏิบัติเกี่ยวกับงานบ้านมากกว่า จึงมีความใจเย็นและพิถีพิถันในการคัดแยกขยะได้ดีและเหมาะสมกว่าคนที่ไม่ใช่แม่บ้าน ผลการศึกษาสอดคล้องกับธนกฤต บวกขุนทด (2563) ผู้ที่นำไปทิ้งส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้าน และรูปแบบการจัดการจัดเก็บขยะชุมชนมีการจัดการในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบเกี่ยวกับนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นเรื่องการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ส่งเสริมทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและรณรงค์ให้ครัวเรือนลดการใช้ขยะให้น้อยลง

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานท้องถิ่นอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ เทศบาลตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรร่วมมือกันในการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ และรณรงค์ให้ครัวเรือนลดการใช้ขยะให้น้อยลง

เอกสารอ้างอิง

กาบแก้ว ปัญญาไทย) .2554 .(**การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง .**การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กรมควบคุมมลพิษ. (2561). **คู่มือประชาชน เพื่อการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชน** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สานักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

ธนกฤต บวกขุนทด. (2563). **การศึกษารูปแบบการจัดการการจัดเก็บขยะชุมชน กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัด**นครราชสีมา. การค้นคว้าแบบอิสระวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สานักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

นุชนรินทร์ ช้างป่าดี. (2560). **การเรียกร้องประชาพิจารณ์นโยบายสาธารณะ: กรณีศึกษาโครงการก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยครบวงจรตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บัญชา สุวรรณสิทธิ์. (2560). **การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดของเทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปรเมษฐ ห่วงมิตร) .2560). **พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร.** ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

วลัยพร สกุลทอง) 2561) .**พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง** .ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

วุฒิพงษ์ ศรีศิลป์) .2563). **การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการขยะมูลฝอย ณ จุดเริ่มต้นโดยชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลถือตอง จังหวัดน่าน .**การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสน ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนุชิต ไชยถา (2562). **ประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Bohnel H, Lube K. (2000). ***Clostridium botulinum*** **and bio-compost. A contribution to the analysis of potential health hazards caused by bio-waste recycling**. J Vet Med B Infect Dis Vet Public health.

Catapreta CA, Heller L. (1999). **Association between household solid waste disposal and health, Belo Horizonte, Brazil**. Rev Panam Salud Publica.

Dubrion M. & Ireland, G. D. (1993). **Management and Organization.** Ohio: South Western Publishing Company.

Goldberg MS, Siemiatyck J, DeWar R, Desy M, Riberdy H. (1999)**. Risks of developing cancer relative to living near a municipal solid waste landfill site in Montreal, Quebec, Canada**. Arch Environ Health.

Hoornweg D, Thomas L, Otten L. (1999). **Composting and Its Applicability inDeveloping Countries**. Urban Waste Management Working Paper Series 8. Washington, DC : World Bank.

Lavoie J, Guertin S. (2001). **Evaluation of health and safety risks in municipal solid waste recycling plants**. J Air Manag Assoc.

Schwartz GG, Skinner HG, Duncan R. (1998). **Solid waste and pancreatic cancer: an ecologic study in Florida, USA**. Int J Epidemiol.

.

การเรียนรู้ออนไลน์วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ช่วงสถานการณ์แพร่ระบาด COVID-19 คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Online Learning in Occupational Health and Safety Courses, During the COVID-19 epidemic, Faculty of Public Health, Northern College.

สุเวช พิมน้ำเย็น[1*] นัฐพล จำปาเทศ[2]
Suwech Pimnumyen Nattapol Jumpated

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ศึกษาพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา และประเมินอาจารย์ผู้สอนวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ภาคเรียนที่ 2/2563 สำรวจจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน จำนวน 15 คน ด้วยแบบสอบถามทางช่องทางออนไลน์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในภาพรวมอยู่ในระดับดี พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาส่วนใหญ่ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของบทเรียนและส่งแบบฝึกหัดท้ายบทครบทุกบทเรียน ผลการประเมินอาจารย์ผู้สอนมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การเรียนรู้ การเรียนรู้ออนไลน์ พฤติการณ์การเรียนออนไลน์

Abstract

The aims of this research were to study the opinions of students on online learning in occupational health and safety courses, online learning behavior of students and evaluate to lecturer quality. Semester 1/2020. The population for research were 15 students. The research tool was online questionnaire. The statistics used to data analysis were frequency, percentage and mean. The results found that the students' opinions on the online learning were at good level, student behaviors: most of them study the

[1] อาจารย์ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail: suwech1981@northern.ac.th
[2] อาจารย์ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail:

purpose of the lesson and submit all the online exercises and the evaluating teacher quality was at good level.

Keywords: Learning, Online Learning, Online Learning Behavior

บทนำ

จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีผลกระทบกระทบต่อการเรียนการสอนในทุกระดับ รวมทั้งในระดับอุดมศึกษาด้วย ส่งผลให้สถาบันการศึกษาต้องเปลี่ยนรูปแบบการสอนเป็นลักษณะทางไกลหรือใช้รูปแบบออนไลน์ผ่านช่องทางอินเตอร์เน็ต เพื่อควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ลดการรวมกลุ่มคนจำนวนมากเพื่อลดการสัมผัสและการแพร่กระจายของเชื้อโรค วิธีการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์บางสถาบันอาจจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนในห้องเรียนควบคู่กับการใช้การเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของสถาบันการศึกษาและสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตั้งอยู่ในจังหวัดตาก มีการเปิดคณะสาธารณสุขศาตร์ ในสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (การจัดการสุขภาพชุมชน) วิทยาศาสตรบัณฑิต (อาชีวอนามัยและความปลอดภัย) แพทย์แผนไทยบัณฑิต และวิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย) และปริญญาโท สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต โดยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 (ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2563 - มีนาคม 2564) ได้เปิดสอนวิชา อาชีวอนามัยและความปลอดภัย เป็นวิชาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นกลุ่มวิชาชีพเฉพาะของหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (การจัดการสุขภาพชุมชน) และ วิทยาศาสตรบัณฑิต (อาชีวอนามัยและความปลอดภัย)

กรณีการสอนออนไลน์ในวิชาที่ศึกษาวิจัยนี้ผู้สอนเลือกใช้ Google Classroom เนื่องจากเป็นที่นิยมดังที่มีผลการการสำรวจด้านโปรแกรมในการเรียนการสอนออนไลน์นิยมใช้ Google Classroom มากที่สุดร้อยละ 53.19 (เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง, 2564) ฉนั้นการศึกษาการเรียนรู้ออนไลน์วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ช่วงสถานการณ์แพร่ระบาด COVID-19 นี้จะได้คำตอบที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
3. เพื่อประเมินอาจารย์ผู้สอนวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรเป้าหมาย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ศึกษาในประชากรนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 (พฤศจิกายน 2563 - มีนาคม 2564) จำนวน 15 คน

เครื่องมือการวิจัย

รูปแบบการสอนออนไลน์ คือ ใช้ชุดการสอน วิดีโอบรรยายเนื้อหาซึ่งผู้สอบบันทึกเองแล้วนำเข้าห้องเรียนออนไลน์ มีแบบฝึกหัดท้ายบท นักศึกษาสามารถเข้าเรียนภายในกำหนดเวลา ไม่ต้องมีการโต้ตอบทันที ห้องเรียนออนไลน์ผ่านระบบ Google Classroom นักศึกษาทำแบบฝึกหัดและส่งทางออนไลน์ผ่านระบบ Google form ซึ่งผู้สอนจำทำเนื้อหาจำนวน 15 ครั้ง (สัปดาห์) รวมทั้งการสอบกลางภาคและปลายภาคผ่านช่องทางนี้ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามรายวิชานี้ผู้สอนและนักศึกษาได้มีโอกาสเข้าเรียนแบบชั้นเรียนใน 3 ครั้งแรก ผู้สอนได้มีโอกาสชี้แจงการศึกษารายวิชานี้เป็นเบื้องต้นและต่อมาภายหลังมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นจึงได้มีประกาศให้ทำการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อลดการรวมกลุ่มและลดความเสี่ยงการติดเชื้อ COVID-19

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สร้างโดยผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชานี้ คำถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา เป็นคำถามเกี่ยวกับ เพศ จำนวนภาคเรียนที่เคยลงทะเบียนเรียนในหลักสูตร ประสบการณ์ในการเรียนและการสอบออนไลน์ อุปกรณ์ที่ใช้เรียนและสอบออนไลน์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อรูปแบบการสอนออนไลน์วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย จำนวน 8 ข้อ การกำหนดค่าคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด = 5 มาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 4 น้อยที่สุด = 1 การแปลผลคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ เทียบเคียงกับเกณฑ์ที่

นิยมใช้ในการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ดังนี้ 4.51 – 5.00 หมายถึงดีมาก 3.51-4.50 หมายถึงดี 2.51-3.51 หมายถึงพอใช้ 1.51-2.50 หมายถึงควรปรับปรุง และ 1.00-1.50 หมายถึงควรปรับปรุงอย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557) และข้อคำถามให้นักศึกษาเลือกรูปแบบการสอนออนไลน์ซึ่งคิดว่าเหมาะสมกับตัวเอง จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา เป็นคำถามให้นักศึกษาประเมินตนเองจำนวน จำนวน 6 ข้อ ให้นักศึกษาประเมินตนเองว่ามีพฤติกรรมในระดับใด ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติน้อยครั้ง หรือไม่ปฏิบัติเลย

ตอนที่ 4 ประเมินอาจารย์ผู้สอน จำนวน 12 ข้อ การกำหนดค่าคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด = 5 มาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 4 น้อยที่สุด = 1 การแปลผลคะแนนจัดแบ่งเป็น 5 ระดับ เทียบเคียงกับเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ดังนี้ 4.51 – 5.00 หมายถึงดีมาก 3.51-4.50 หมายถึงดี 2.51-3.51 หมายถึงพอใช้ 1.51-2.50 หมายถึงควรปรับปรุง และ 1.00-1.50 หมายถึงควรปรับปรุงอย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557)

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามทางออนไลน์ เมื่อสิ้นภาคการศึกษา วันที่ 25-31 มีนาคม 2564 ข้อมูลจากนักศึกษาจะเป็นความลับไม่มีผลต่อการประเมินผลการเรียน (เกรด) แต่อย่างใด ใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนในการปรับปรุงการสอนในภาคเรียนต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 66.7) เคยลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรมาแล้ว 2 หรือ 3 ภาคเรียน (ร้อยละ 40.0) ส่วนใหญ่เคยมีประสบการเรียน (ร้อยละ 60.0) และสอบออนไลน์(66.7) นิยมใช้โทรศัพท์มือถือ (smartphone) เป็นอุปกรณ์ในการเรียนและสอบออนไลน์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อรูปแบบการสอนออนไลน์วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อรูปแบบการสอนออนไลน์วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าคะแนนเฉลี่ยสูงอยู่คือการจัดลำดับบทเรียนใน Google Classroom นักศึกษาร้อยละ 40 เลือกวิธีการสอนออนไลน์โดยใช้ ชุดการสอน วิดีโอแบบฝึกหัดท้ายบท โดยไม่ต้องนัดหมาย ไม่ต้องมีการโต้ตอบทันที (คือวิธีการที่ผู้สอนใช้ในรายวิชานี้) แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาอีกร้อยละ 40 มีความเห็นว่าสอนโดยใช้วิธีผสมผสาน ทั้งวิธีใช้ชุดการสอนออนไลน์โดยไม่ต้องนัดหมายและสอนโดยมีการนัดหมาย มีการบรรยายโต้ตอบทันที โดยใช้โปรแกรมประชุมออนไลน์ เช่น Google Meet หรือ Zoom

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา

พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาส่วนใหญ่ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของบทเรียนแต่ละบท (ตารางที่ 3 ข้อ 1.) และส่งแบบฝึกหัดท้ายบทครบทุกบทเรียน (ตารางที่ 3 ข้อ 5.) ยังมีนักศึกษาที่ไม่รับชมวิดีโอบรรยายแต่ละบทเรียน (ตารางที่ 3 ข้อ 4.) อาจเป็นเพราะความเร็วของอินเตอร์เน็ตช้าหรือประสิทธิภาพอินเตอร์เน็ตที่ใช้ต่ำไม่สามารถดาวน์โหลดวีดิโอบรรยายได้ นักศึกษาให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าการทำห้องเรียนออนไลน์ผ่าน Google Classroom สามารถกลับมาทบทวนเนื้อหาได้

ตอนที่ 4 ประเมินอาจารย์ผู้สอน

ผลการประเมินอาจารย์ผู้สอนโดยนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี (4.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.33) คือประเด็น ข้อ 1. บอกวัตถุประสงค์ของเนื้อหาที่สอนได้ชัดเจน และ ข้อ 8. มีจรรยาบรรณ จริยธรรม บุคลิก การพูดจา และพฤติกรรมที่ดี ส่วนที่มีค่าต่ำสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่นๆ คือ ข้อ

4. ให้คำปรึกษาและแนะนำประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ (3.80)

อภิปรายผลการวิจัย

การสอนออนไลน์วิชานี้ผู้สอนเลือกใช้ Google Classroom เนื่องจากเป็นที่นิยม เนื่องจากมีผลการการสำรวจด้านโปรแกรมในการเรียนการสอนออนไลน์ ในทุกระดับนิยมใช้มากที่สุด ร้อยละ 53.19 คือ Google Classroom (เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง, 2564) นักศึกษามองว่าวิธีการสอนที่ผู้สอนใช้นี้มีการจัดลำดับเนื้อหาดี สามารถทบทวนเนื้อหาได้

นักศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเรียนและสอบออนไลน์มาแล้ว และนิยมใช้โทรศัพท์มือถือ (smartphone) เป็นอุปกรณ์ในการเรียนและสอบออนไลน์ มากกว่าการใช้โน้ตบุค สอดคล้องกับผลการ

สำรวจความคิดเห็นการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 (เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง, 2564) สำรวจระหว่างวันที่ 24-29 มกราคม 2564 ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือ (smartphone) ในการเรียนออนไลน์ (ร้อยละ 71.32)

พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาส่วนใหญ่ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของบทเรียนแต่ละบท และส่งแบบฝึกหัดท้ายบทครบทุกบทเรียน แต่อย่างไรก็ตามยังมีนักศึกษาที่ไม่รับชมวิดีโอบรรยายแต่ละบทเรียนทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเร็วของอินเตอร์เน็ตช้า ซึ่งมีการสำรวจ (เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง, 2564) พบว่า ร้อยละ 41.15 มีปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อ รองลงมาร้อยละ 31.81 คือปัญหาการเมื่อยล้าสายตาจากการใช้อุปกรณ์ที่ใช้เรียน

ผลการประเมินอาจารย์ผู้สอนโดยนักศึกษามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี แต่อย่างไรก็ตามประเด็นเรื่องให้คำปรึกษาและแนะนำประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับประเด็นการประเมินอื่นๆ ซึ่งผู้สอนเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการสอนออนไลน์ทำให้ผู้สอนพบปะกับนักศึกษาโดยตรงได้น้อย และผู้สอนอาจไม่มีเวลาให้คำปรึกษานักศึกษาเนื่องจากใช้เวลาไปในการเตรียมชุดการสอน สื่อ แบบฝึกหัด และการอัดวีดิโอบรรยาย

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้สอนควรใช้วิธีผสมผสาน ทั้งวิธีใช้ชุดการสอนออนไลน์โดยไม่ต้องนัดหมายและสอนโดยมีการนัดหมาย มีการบรรยายโต้ตอบทันที โดยใช้โปรแกรมประชุมออนไลน์ เช่น Google Meet หรือ Zoom ซึ่งจะเป็นการเพิ่มช่องทางการให้คำปรึกษาและแนะนำประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง. (2564). **การเรียนการสอนออนไลน์ช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19.** สำรวจระหว่างวันที่ 24-29 มกราคม 2564. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://register.kpru.ac.th/RajabhatPoll/contents/20200007/rajabhatPoll.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 30 มีนาคม 2564)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). **คู่มือการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557.** นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

การประเมินการจัดกิจกรรมการศึกษา โรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย

Learning Activities Assessment in The Elderly School at Pakordum Subdistrict Adน้อยistration Organization, Chiang Rai Province.

ประภาพร คำแสนราช[1] จตุพร แพงจักร[1] สุเวช พิมน้ำเย็น[1*] งามนิตย์ ราชกิจ[2] และ ธานัท นิตย์คำหาญ[3]
Prapaporn Khamsaenrat, Jatuporn Pangjak, Suwech Pimnumyen, Ngamnith Ratchakit and Tanut nitkumhan

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้เพื่อประเมินการจัดกิจกรรมการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย ในรอบปี พ.ศ.2563 ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ภาพถ่ายและการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาประมวลผลประกอบกับการใช้สถิติเชิงพรรณนาอธิบายข้อมูล ได้แก่ ความถี่และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมที่โรงเรียนผู้สูงอายุแห่งนี้จัดมากที่สุดคือ ด้านสุขภาพ (ร้อยละ 34.78) รองลงมาที่จัดค่อนข้างมาก คือ ด้านสังคม วัฒนธรรมและประเพณี (ร้อยละ 26.09)

คำสำคัญ: การประเมิน โรงเรียนผู้สูงอายุ กิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

The aim of this research was to assess learning activities in The Elderly School (The year in review: 2020) at Pakordum subdistrict adน้อยistration organization, Chiang Rai province, Thailand. The study methods were: document analysis, photo compilation and interviews. The statistics used for data analysis were frequency and percentage. The results found that the most learning activities were health activities (34.78%). Society, culture and traditions were followed (26.09%).

Keywords: Assessment, Elderly School, Activities in Elderly School

[1] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย
[3] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย * E-mail: suwech1981@northern.ac.th

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ พ 2547.ศ.และคาดการณ์ว่าจะเป็นสังคมของผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ในปี พ 2567.ศ.จากตัวเลขวิเคราะห์ของนักวิชาการประเทศไทยมีผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน ล้านคน ดังนั้น 68 ล้านคนจากประชากรไทย 13 หรือประมาณ 20 ปี ขึ้นไป ประมาณร้อยละ 60 สำนักงาน) หลายหน่วยงานต่างตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รสร้กองทุนสนับสนุนกางเสริมสุขภาพ, (2559

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เกิดจากแนวคิดที่ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และพลังของผู้สูงอายุ โดยการสร้างพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย การเกิดขึ้นของโรงเรียนผู้สูงอายุยังสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่) 2พ) 1 ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ (2564 – 2545 .ศ.พและพ (2552 .ศ.ระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ .ศ. 2546ข้อเสนอเชิงนโยบายในเวทีการประชุมสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติ ปี และแผน 2556 และ 2553 ระดับชาติหลายฉบับที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาศักยภาพของบุคคลอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์)องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย.(2562 ,

โรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 2561.ศ.พฤศจิกายน พ 6 จากการรวมตัวของชมรมผู้สูงอายุทั้ง หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ได้แก่ 7หมู่ที่ บ้านแม่ผง 5 บ้านท่าขี้เหล็ก หมู่ที่ 4 บ้านต้นม่วง หมู่ที่ 3 านหนองบัว หมู่ที่บ้ 2 บ้านโป่งมอญ หมู่ที่ 1 บ้านสันหนองบัว โดยได้รับการสนับสนุนให้ใช้สถานที่องค์การ 11 บ้านสันหนองล้อม และ หมู่ที่ 6 หมู่ที่ บริหารส่วนตาบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เป็นที่ตั้งของโรงเรียนและเป็นสถานที่หลักในการรวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อจัดกิจกรรมทางการศึกษา (2564 ,มงคล ปิดทะเหล็ก)

โรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดเชียงราย ซึ่งในแต่ละปีทางเครือข่ายจะให้มีการประเมินตนเองของโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่ง อันเป็นการประเมินการจัดกิจกรรมการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งจะสะท้อนผลการพัฒนานักเรียนผู้สูงอายุว่าได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีใน (1 ด้าน ได้แก่ 6ด้านสุขภาพ (2ด้านเศรษฐกิจ (3ด้านสังคม-วัฒนธรรมและประเพณี (4ด้านสิ่งแวดล้อม (5ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี และ (6ด้านสวัสดิการ การวิจัยครั้งเชิงประเมินผลครั้งนี้จะได้ข้อสรุปเพื่อเป็นข้อสนเทศนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียนของโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตาบลป่าก่อดำแห่งนี้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

.1เพื่อประเมินการจัดกิจกรรมการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย ในรอบปี พ2563.ศ.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นเชิงประเมิน ใช้วิธีการสำรวจจากเอกสาร ภาพถ่าย การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสรุปเป็นข้อสนเทศ

พื้นที่วิจัย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลในพื้นที่ตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการสำรวจ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ภาพถ่าย การสัมภาษณ์ และประมวลสรุปเป็นข้อสนเทศ ช่วงเวลาทำการวิจัยและลงพื้นที่ 1) เดือน 3ธันวาคม (2564 กุมภาพัน 28 – 2563ซึ่งคณะผู้วิจัยประกอบด้วย

นักศึกษาหลักสูตรการสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต หลักสูตรแพทย์แผนไทยบัณฑิต และ- อาจารย์ จากคณะสาธารณสุขศาสตร์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ณฑิต และอาจารย์ จากคณะสาธารณสุขนักศึกษาหลักสูตรการสาธารณสุขศาสตรบั-ศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย

เป็นการให้บริการวิชาการแก่สังคมโดยนักศึกษาและอาจารย์ระดับอุดมศึกษาทั้งเป็นการบูรณาการการเรียนการสอนและงานวิจัยนักศึกษาได้มีส่วนร่วมกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลอีกทั้งชุมชนหรือพื้นที่วิจัยได้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนี้

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (frequency) และร้อยละ (Percentage) ทำการวิเคราะห์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพ 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสังคม-วัฒนธรรมและประเพณี 4) ด้านสิ่งแวดล้อม 5) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี และ 6) ด้านสวัสดิการ ซึ่งการวิเคราะห์โดยพิจารณา 6 ด้านนี้เป็นแนวทางการประเมินที่กำหนดโดยเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดเชียงราย

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะเป็นการประเมินว่า กิจกรรมด้านใด จัดมากที่สุด จัดค่อนข้างมาก จัดปานกลาง จัดค่อนข้างน้อย จัดน้อยที่สุด และไม่ได้จัดเลย (6 ระดับ)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ เมื่อปี พ 2564.ศ.จากการการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ เป็นดังนี้

ประกอบด้วย ที่ปรึกษา มีบุคลากรที่ให้การสนับสนุนและเป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อน .1 ผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งเป็นพระภิกษุ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูจิตอาสา วิทยากรท้องถิ่น และคน 29 คณะกรรมการโรงเรียน จำนวน

2. จำนวนนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุฯ ปี 2563 มีจำนวน 183 คน อายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป มาจาก 7 หมู่บ้านในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านโป่งมอญ หมู่ที่ 2 บ้านหนองบัว หมู่ที่ 3 บ้านต้นม่วง หมู่ที่ 4 บ้านท่าขี้เหล็ก หมู่ที่ 5 บ้านแม่ผง หมู่ที่ 6 บ้านสันหนองล้อม และหมู่ที่ 11 บ้านสันหนองบัว เพศชาย 50 คน (ร้อยละ 27.32) เพศหญิง 133 (ร้อยละ 72.68)

3. มีกิจกรรมการเรียนการสอนเดือนละ 2 ครั้ง ในวันพุธสัปดาห์แรกและสัปดาห์ที่ 3 ของแต่ละเดือน

ผลการประเมินการจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ

จากที่ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งนี้ในปี พ.ศ.2563 เพื่อสรุปว่ากิจกรรมด้านใด จัดมากที่สุด จัดค่อนข้างมาก จัดปานกลาง จัดค่อนข้างน้อย จัดน้อยที่สุด และ ไม่ได้จัดเลย เป็นดังนี้

1. จัดมากที่สุด คือ ด้านสุขภาพ ประมวลได้ 8 กิจกรรม จากทั้งหมด 23 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 34.78 ลักษณะกิจกรรมที่จัด ได้แก่

1.1 ร่วมงานกีฬาตำบลป่าก่อดำ และแข่งขันกีฬาเปตอง

1.2 โครงการอบรมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตาบลป่าก่อดำ

1.3 กิจกรรมอบรมเสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

1.4 กิจกรรมรำวงย้อนยุค และบาสโลบ (Paslop) เพื่อสุขภาพ

1.5 การสอนออกกำลังกายด้วยไม้พลอง

1.6 การสอนออกกำลังกายยืดเหยียดเพื่อแก้ปัญหาข้อต่อและกล้ามเนื้อในผู้สูงอายุ

1.7 กิจกรรมฟังธรรมเพื่อสุขภาพจิตช่วงเช้าในวันที่มีการเรียนการสอน

1.8 กิจกรรมกายบริหารและพัฒนาความจำช่วงเช้าในวันที่มีการเรียนการสอน

2. จัดค่อนข้างมาก คือ ด้านสังคม-วัฒนธรรมและประเพณี ประมวลได้ 6 กิจกรรม จากทั้งหมด 23 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 26.09 ลักษณะกิจกรรมที่จัด ได้แก่

2.1 ร่วมงานประเพณีสรงน้ำพระธาตุรัตนมหามงคลเจดีย์ วัดโป่งมอญ

2.2 ร่วมงานประเพณีสรงน้ำพระธาตุมณีนาถสันต้นม่วง วัดสันต้นม่วง

2.3 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้าน

2.4 กิจกรรมอนุรักษ์ดนตรีไทย ดนตรีพื้นบ้าน และรำวง

2.5 กิจกรรมเรียนรู้อนุรักษ์ตัวเมือง ช่วงก่อนรับประทานอาหารกลางวัน

2.6 กิจกรรมเคารพธงชาติและสวดมนต์ช่วงเช้าก่อนเรียน

3. จัดค่อนปานกลาง คือ ด้านเศรษฐกิจ ประมวลได้ 4 กิจกรรม จากทั้งหมด 23 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 17.39 ลักษณะกิจกรรมที่จัด ได้แก่

3.1 การฝึกสอนอาชีพเสริม การทำดอกไม้จันทน์

3.2 กิจกรรมและเปลี่ยนเรียนรู้การทำไม้กวาดดอกหญ้าเป็นอาชีพเสริม

3.3 กิจกรรมตลาดจาหน่ายสินค้าฝีมือผู้สูงอายุโดยมีการจัดสถานที่หรือบริเวณให้ผู้สูงอายุได้นำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นเองมาวางจำหน่ายในวันที่มีการเรียนการสอน

3.4 การฝึกสอนอาชีพเสริม การทำลูกประคบสมุนไพร

4. จัดค่อนข้างน้อย คือ ด้านสิ่งแวดล้อม (ก) และ ด้านสวัสดิการ (ข) ประมวลได้ด้านละ 2 กิจกรรม จากทั้งหมด 23 กิจกรรม ลักษณะกิจกรรมที่จัด ได้แก่

ด้านสิ่งแวดล้อม (ก) คิดเป็นร้อยละ 8.70 จากทั้งหมด 23 กิจกรรม

4.1 (ก) กิจกรรมพัฒนาพื้นที่และปลูกพืชสมุนไพร

4.2 (ก) กิจกรรมบรรยายให้ความรู้บทบาทผู้สูงอายุต่อการช่วยจัดการขยะอินทรีเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภายใต้โครงการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุในครอบครัว

ด้านสวัสดิการ (ข) คิดเป็นร้อยละ 8.70 จากทั้งหมด 23 กิจกรรม

4.1 (ข) กิจกรรมตรวจวัดสายตาฟรีให้แก่ผู้สูงอายุ ร่วมกับร้านศูนย์แว่นตาแห่งหนึ่ง

4.2 (ข) การเยี่ยมผู้สูงอายุอาวุโส ผู้สูงอายุติดเตียง ตามโอกาสอันเหมาะสม

5. จัดน้อยที่สุด คือ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ประมวลได้ 1 กิจกรรม จากทั้งหมด 23 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 4.35 ลักษณะกิจกรรมที่จัด ได้แก่

5.1 กิจกรรมจัดทำภาชนะคัดแยกขยะ โดยใช้ตะแกรงพัดลมเก่าและตาข่ายพลาสติกเพื่อใช้เป็นอุปกรณ์คัดแยกขยะ และถ่ายทอดไปยังชุมชน ถือเป็นนวัตกรรรมกระบวนการ

จากที่ได้ประมวลกิจกรรมทั้งหมดในรอบปี 2563 สรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมกิจกรรมการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ในรอบปี 2563

ระดับ	การจัด	ด้าน	ความถี่	ร้อยละ
1	จัดมากที่สุด	ด้านสุขภาพ	8	34.78
2	จัดค่อนข้างมาก	ด้านสังคม วัฒนธรรมและประเพณี	6	26.09
3	จัดปานกลาง	ด้านเศรษฐกิจ	4	17.39
4	จัดค่อนข้างน้อย	ด้านสิ่งแวดล้อม	2	8.70
		ด้านสวัสดิการ	2	8.70
5	จัดน้อยที่สุด	ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี	1	3.34
6	ไม่ได้จัดเลย	-	-	-
		รวม	**23**	**100.00**

ภาพที่ 1กิจกรรมรำวงย้อนยุคและบาสโลบ)Paslop) เพื่อสุขภาพโดย มงคล ปิดทะเหล็ก ประธานเครือข่ายผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ

ภาพที่ 2 ฝึกสอนอาชีพเสริมการทำลูกประคบสมุนไพร โดย มงคล ปิดทะเหล็ก ประธานเครือข่ายผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการประเมินกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำจะเห็นได้ว่ามีการให้ความสำคัญต่อสุขภาพผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพจิตที่หลากหลาย ให้ความสำคัญในด้านสังคม-วัฒนธรรมและประเพณี ดังนั้นการจัดให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ซึ่งเมื่อพิจารณาโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำแห่งนี้แล้ว มีจุดเด่นหรือจุดแข็งที่สนับสนุนให้การขับเคลื่อนดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. มีสถานที่ตั้งที่ชัดเจนซึ่งช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียน โดยใช้อาคารหอประชุมองค์การบริหารส่วนตาบลป่าก่อดำ เป็นสถานที่หลักในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ผู้สูงอายุในชุมชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียน
3. มีการดำเนินงานและกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง
4. มีการนำหลัก “บวร” ประกอบด้วย “บ้าน วัด โรงเรียน” มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียน
5. มีแกนนำผู้สูงอายุในขับเคลื่อนที่เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่น มีจิตอาสาและเสียสละ ส่งผลให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำเพื่อการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องต่อความต้องการของผู้สูงอายุและเป็นประโยชน์ต่อการดารงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

2. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์และสร้างแรงสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัวในชุมชนเพื่อช่วยกันส่งเสริมให้การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะบุคลากรโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย ที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการประมวลผลวิจัย เป็นผลให้งานสำเร็จด้วยความเรียบร้อย

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2559). **นำร่องเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุ. [ออนไลน์]. ออนไลน์เมื่อ 19 สิงหาคม 2559.** เข้าถึงได้จาก : http://www.thaihealth.or.th (วันที่ค้นข้อมูล 1 มีนาคม 2564)

มงคล ปิดทะเหล็ก, **ประธานเครือข่ายผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ.** (2564). สัมภาษณ์. 15 กุมภาพันธ์.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย. (2562). **เครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดเชียงราย. [ออนไลน์]. ออนไลน์เมื่อ 1 มกราคม 2562.** เข้าถึงได้จาก : http://www.chiangraitravelguide.com/fontend/ (วันที่ค้นข้อมูล 1 มีนาคม 2564)

“นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ”
การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7
Northern Research 7th

การศึกษาร่มติดฉนวนกันความร้อนต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและสัญญาณชีพของร่างกาย ในกลุ่มคนสวนในมหาวิทยาลัยพะเยา

THE STUDY OF UMBRELLA INSULATION AFFECTING CORE TEMPERATURE AND VITAL SIGN OF GARDENERS IN UNIVERSITY OF PHAYAO

พิยดา คำกาศ[1] ศศิยาภรณ์ เกลี้ยงดี[1] กัญญารัตน์ รัตนแสง[1] ภัทรภร เทียนถาวร[1] สายฝน ผุดผ่อง[1] พรรณวดี สิงห์แก้ว[1] ศุภกาญจน์ แก่นท้าว[1] ประกาศิต ทอนช่วย[1] น้ำเงิน จันทรมณี[1] นัฐพล ปันสกุล[2] และศศิวิมล บุตรสีเขียว[1*]

Piyada Kamkad[1] Sasiyaphorn Kliangdee[1], Kanyarat Rattanasang[1], , Pattaraporn Thainthawon[1], Saifon Pudpong[1], Pannawadee Singkaew[1], Supakan Kantaw[1], Prakasit Tonchoy[1], Namngern Chantaramanee[1], Nattapon punsakul[2] and Sasivimol Bootsikeaw[1*]

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาร่มติดฉนวนกันความร้อนต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิแกน สัญญาณชีพ ในขณะทำงานโดยไม่ใช้ร่ม (1) การปฏิบัติงานภายใต้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในร่ม (2) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก (3) และความพึงพอใจในการใช้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในและร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก ในพนักงานทำสวน ภายในมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพรับจ้างทำสวน จำนวน 30 คน เก็บข้อมูลในกลุ่มโดยใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป การสัมผัสความร้อนในขณะปฏิบัติงาน นอกจากนี้ได้ทำการตรวจวัดพารามิเตอร์ต่างๆในกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ระดับความดันโลหิต อุณหภูมิภายในร่างกาย (personal heat stress) ความอิ่มตัวของออกซิเจนบริเวณปลายนิ้วมือ และความพึงพอใจในการใช้ร่มชนิดต่างๆ และการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในพื้นที่ทำสวน ได้แก่ อุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบ(Wet Bulb Globe Temperature: WBGT) ความเร็วลม (Wind velocity) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของพารามิเตอร์ต่างๆของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อทำงานกลางแจ้งโดยไม่ใช้ร่ม ใช้ร่มที่มีการติดฉนวนภายในและภายนอก โดยสถิติเชิงวิเคราะห์ คือ One-Way ANOVA และการเปรียบเทียบคะแนนความพึงพอใจในการใช้ร่มที่ติดฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในและร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก โดยใช้สถิติ (paired t-test)

[1] สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

[2] สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

ผลการศึกษา พบว่า ระดับค่าเฉลี่ยอุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบ และ สัญญาณชีพ (อุณหภูมิแกนกลางร่างกาย อัตราการเต้นของหัวใจ) ของกลุ่มตัวอย่างเมื่อใช้ร่มที่มีฉนวนหุ้มอยู่นอก มีค่าต่ำกว่าในขณะที่ใช้ร่มที่มีฉนวนอยู่ภายใน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p<0.05$) นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจในการร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในมากกว่าร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก เท่ากับ 3.07±0.63 และ 2.99±0.56 ตามลำดับ ($p=0.003$)

ดังนั้นหน่วยงานหรือคนงานทำงานควีมีการใช้ร่มที่ติดฉนวนกันความร้อนที่อยู่ภายนอก จะช่วยลดการรับสัมผัสความร้อนได้มากกว่าการใช้ร่มที่มีฉนวนความร้อนอยู่ภายใน ซึ่งลดความเสี่ยงในการเกิดโรคลมแดด (Heat Stoke) ในขณะที่ทำงานรับสัมผัสความร้อนทำงานกลางแจ้งในกลุ่มคนสวนได้

คำสำคัญ: สัญญาณชีพ /ร่ม /ฉนวน / อุณหภูมิ /คนสวน

Abstract

The aims of this quasi-experimental study to determine the type of umbrella whose attached by aluminum foil insulator in 3 condition; (1)no umbrella (2) umbrella whose attached aluminum foil insulator inside (2)and outside (3) and changing temperature and vital sign in 30 gardeners who worked in University of Phayao. The comparison of satisfaction between umbrella whose attached aluminum foil insulator inside and outside during work. Thirty gardeners were recruited by purposive sampling. They were interviewed in general characteristic, heat exposure during work, and assessed their vital sign such as the personal heat stress (core temperature), blood pressure, heart rate, percentage of oxygen saturation in blood. The working environment were measured wet bulb globe temperature (WBGT) and wind velocity. All data were analyzed by SPSS for window. The descriptive data (basic characteristics, temperature and vital sign) were expressed in numbers, percentage, mean and standard deviation. All parameters in 3 condition; (1)no umbrella (2) umbrella whose attached aluminum foil

insulator inside (2)and outside (3) were compared by One-Way ANOVA, while the satisfaction of using umbrella in 2 types were analyzed by paired t-test.

During subjects worked with umbrella attached by aluminum foil insulator outside, they had WBGT and vital sign (core temperature and heart rate) lower than those ($p<0.05$). But they prefer umbrella attached by aluminum foil insulator inside more than outside; mean ±S.D. at 3.07±0.63 and 2.99±0.56, respectively)$p=0.003$).

Therefore, the gardeners or employers should provide the umbrella attached with aluminium foil outside that is more effective than inside, to protect themselves)vital sign(and declined the ultraviolet, hot working environment and disorders from heat such as heat stroke.

Keyword: Vital Sign/ Umbrella/ Insulation/ Temperature /Gardener

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ)Climate change (เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก)Global problem) ที่ทุกประเทศได้รับผลกระทบ หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่สำคัญที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นั่นคือสภาวะอากาศของโลกร้อนขึ้น) Global warming) ทั้งนี้ พบว่าอุณหภูมิเฉลี่ยที่ผิวโลกในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา .ศ.พ)2449-2548) เพิ่มขึ้นจากเดิม ถึง 0.74 องศาเซลเซียส ซึ่งมากกว่าที่เคยประเมินไว้ โดยคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ) Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC (ถึง 0.6 องศาเซลเซียส แนวโน้มการเพิ่มขึ้น ของอุณหภูมิโลกในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา สูงกว่าในช่วง 100 ปีก่อนเกือบสองเท่า และอุณหภูมิของโลกมีแนวโน้มที่จะสูงกว่าอุณหภูมิเฉลี่ยในช่วงปี พ .ศ.2523–2542 ถึง 1.8-4.0 องศาเซลเซียส ภายในปี พ .ศ.2643 (อุมา ลางคุลเสน, 2561) โดยที่การเกิดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิจากภาวะโลกร้อนส่งผลทั้งโดยตรงต่อสุขภาพของคน ทั้งทำให้เกิดการบาดเจ็บและตาย) Rossati, 2017) โรคจากความร้อน)Disease caused by heat radiation) สาเหตุการเกิดโรคเป็นภาวะผิดปกติในการตอบสนองของร่างกายต่อการสัมผัสความร้อนสูงกว่าปกติ และไม่สามารถควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ในระดับปกติได้)กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2014)

โดยอาชีพรับจ้างทำสวน จัดอยู่ในหมวดหมู่กลุ่มแรงงานรับจ้าง จำแนกตามอาชีพจัดอยู่ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านเกษตรกร และการประมงของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ.2563 พบว่ามีจำนวนแรงงานทั่วประเทศประมาณ 37,332 คน อยู่ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านเกษตรกร และการประมงมากที่สุดประมาณ 10,030 คน ซึ่งกลุ่มผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านเกษตรกรและการประมงในภาคเหนือมีจำนวน 2,154 คน จัดอยู่ลำดับที่ 3 รองจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ จำนวน 3,928 คน และ 2,207 คน ตามลำดับ สำนักงานสถิติแห่งช)าติ, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้ศึกษาประสิทธิภาพร่มติดฉนวนกันความร้อนต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ และสัญญาณชีพของร่างกายในกลุ่มอาชีพรับจ้างทำสวน ในมหาวิทยาลัยพะเยา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาร่มติดฉนวนกันความร้อนไว้ภายใน และภายนอกต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิสัญญาณชีพของร่างกายภายใน ในกลุ่มอาชีพรับจ้างทำสวนในมหาวิทยาลัยพะเยา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กษิดา ชำนาญดี (2554) ศึกษาการเปรียบเทียบระหว่างการติดตั้งฉนวนกันความร้อนภายในและภายนอกของผนังต่อประสิทธิภาพการใช้พลังงานปรับอากาศ ในสภาวะที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศ การติดตั้งฉนวนภายนอกสามารถลดการถ่ายเทความร้อนในช่วงอุณหภูมิอากาศภายนอกมีค่าสูงสุดได้ถึงร้อยละ 16.71 การติดตั้งฉนวนภายในสามารถลดอัตราการใช้พลังงานปรับอากาศได้มากกว่าการติดตั้งฉนวนภายนอกร้อยละ 8.57 และ 32.6 ตามลำดับ

ปฐมฤกษ์ มีสมบัติ และคณะ (2562) พบว่าโรคจากความร้อนในเกษตรกรเพาะปลูกในจังหวัดขอนแก่น พบว่า โรคจากความร้อนที่พบเหมือนกันทั้ง 3 ปี ได้แก่ ล้าจากความร้อน (ชั่วคราว) และลมแดด หากพิจารณาตั้งแต่ พ.ศ. 2559-2561 พบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้ป่วยเป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 50 ปี ส่วนใหญ่เข้ามารับการรักษาในโรงพยาบาลที่อยู่นอกเขตตามที่อยู่อาศัย

ปณิธาน บุตรแก้ว และคณะ (2560) ศึกษาพฤติกรรมการถ่ายเทความร้อนผ่านหลังคาที่มีการติดตั้งแผ่นอะลูมิเนียมฟอยล์ กับการระบายอากาศใต้หลังคา เพื่อศึกษาความแตกต่างของอุณหภูมิอากาศของรูปแบบของวัสดุมุงหลังคา 2 แบบ คือวัสดุมุงหลังคาที่มีค่ามวลสารน้อย (Low Mass Material) และวัสดุมุงหลังคาที่มีค่ามวลสารมาก (High Mass Material) โดยมีการติดฉนวนกันความร้อนแผ่น

อะลูมิเนียมฟอยล์ ณ ตำแหน่งต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า การติดตั้งแผ่นอะลูมิเนียมฟอยล์ใต้ลอนหลังคาส่งผลให้อุณหภูมิภายในกล่องทดลองต่ำสุดในช่วงตอนกลางวัน ซึ่งวัสดุมุงหลังคาที่มีค่ามวลสารมากจะสามารถป้องกันความร้อนได้ดีที่สุดในตอนกลางวัน โดยในช่วงบ่ายวัสดุมุงหลังคาที่มีค่ามวลสารมากมีความสามารถในการลดการส่งผ่านความร้อนจากภายนอกเข้าสู่ภายในอาคารได้ดีกว่าวัสดุมุงที่มีค่ามวลสารน้อย นอกจากนี้ช่วงเวลาเย็นถึงช่วงกลางคืนวัสดุมุงหลังคาที่มีค่ามวลสารน้อย มีการคายความร้อนที่รวดเร็ว ทำให้อุณหภูมิภายในกล่องลดต่ำลงอย่างมากที่สุด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาร่มติดฉนวนกันความร้อนต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและสัญญาณชีพของร่างกายในกลุ่มอาชีพรับจ้างทำสวนในมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาร่มติดฉนวนกันความร้อนต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและสัญญาณชีพของร่างกายในกลุ่มอาชีพรับจ้างทำสวนในมหาวิทยาลัยพะเยา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มอาชีพรับจ้างทำสวนในมหาวิทยาลัยพะเยา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มอาชีพรับจ้างทำสวนในมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 30 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. **ร่มป้องกันความร้อน 2 ชนิด**

1.1 ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในตัวร่ม

1.2 ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอกร่ม

(ก) (ข)

ภาพ 12 ร่มป้องกันความร้อน 2 ชนิด (ก) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในตัวร่ม (ข) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอกร่ม

ลักษณะของแผ่นกันความร้อน/ฉนวนกันความร้อนที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ฉนวนกันความร้อนโฟมโพลีเอทิลีน (Polyethylene Foam) หรือ โฟม PE ซึ่งเป็นแผ่นโฟมกันความร้อนแบบหนา เหนียว นุ่ม พร้อมหุ้มแผ่นอลูมิเนียมฟอยล์สะท้อนความร้อน มีน้ำหนักเบา ทนแรงกระแทก ทนการกัดกร่อนของกรดและความชื้น สามารถหาได้ในร้านค้าทั่วไปซึ่งจะใช้ในการทดลองให้กลุ่มตัวอย่างได้ทดลองทำสวนอยู่ภายใต้ร่มแต่ละชนิด เป็นเวลา 30 นาที

2. เครื่องวัดความดันโลหิต (Non-invasive automated sphygmomanometers)

เครื่องวัดความดันโลหิต โดยนักวิจัยจะพันสายรัดรอบข้อแขนโดยมีระบบตรวจวัดค่าความดันโลหิต ค่าอัตราการเต้นหัวใจในตัว และแสดงค่าความดันโลหิตอัตโนมัติ

3. เครื่องตรวจวัดอุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบ(Wet Bulb Globe Temperature: WBGT) ประกอบด้วยการวัดอุณหภูมิสิ่งแวดล้อม การวัดความชื้นของอากาศ และการวัดการแผ่รังสีความร้อน (Serial Number: TEL 060023, TKQ 080006, TKQ 080007 ยี่ห้อ: 3M)

4. เครื่องตรวจวัดอุณหภูมิภายในร่างกาย (Personal heat stress monitor) เป็นการตรวจวัดอุณหภูมิของแกนกลางของร่างกาย (Serial Number: JUQ 100013, JUQ 100014, JUQ 100015, JUQ 100016 ยี่ห้อ: 3M)

5. เครื่องวัดความเร็วลม (Heat Wire Anemometer) จะทำการตรวจวัดตลอดระยะเวลาการทดลอง เพื่อดูความเร็วลมในพื้นที่การทำงาน (Serial Number: 9569P1644020 ยี่ห้อ: TSI Incorporated)

6. เครื่องวัดออกซิเจนปลายนิ้ว (Fingertip Pluse Oximeter)
เป็นเครื่องตรวจวัดร้อยละของฮีโมโกลบินที่จับอยู่กับออกซิเจนในเม็ดเลือดแดง

7. แบบสัมภาษณ์การศึกษาร่มติดฉนวนกันความร้อนต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ และสัญญาณชีพของร่างกายในกลุ่มอาชีพรับจ้างทำสวนในมหาวิทยาลัยพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาร่มติดฉนวนกันความร้อนต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและสัญญาณชีพของร่างกายในกลุ่มอาชีพรับจ้างทำสวนในมหาวิทยาลัยพะเยา โดยแบ่งการทดลองออกเป็น 3 แบบในขณะที่พนักงานทำสวนปฏิบัติงานกลางแจ้งในช่วงเวลา 13.00-15.00 โดยใช้เวลา แต่ละรูปแบบ 30 นาที ซึ่งรูปแบบการทดลองแบ่งออกเป็น การปฏิบัติงานโดยไม่ใช้ร่ม (1) การปฏิบัติงานภายใต้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในร่ม (2) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก (3) โดยจะทำการตรวจวัดอุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบ(Wet Bulb Globe Temperature: WBGT) ความเร็วลม (Heat Wire Anemometer) และการตรวจวัดอุณหภูมิภายในร่างกาย (Personal heat stress monitor) ในสภาพแวดล้อมการทำงานกลางแจ้งทั้ง 3 รูปแบบการทดลอง นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทำงาน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวัด ได้แก่ เครื่องวัดความดันโลหิต (Non-invasive automated sphygmomanometers) เครื่องวัดออกซิเจนปลายนิ้ว (Fingertip Pluse Oximeter) โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

- การตรวจวัดอัตราการเต้นของหัวใจ โดยใช้เครื่องวัดความดันโลหิตแบบ Non-invasive automated sphygmomanometers พันรอบแขนบริเวณแนวข้อศอก การวัดมีหน่วยวัดเป็นครั้งต่อนาที โดยทำการตรวจวัด 2 ครั้ง คือ วัดก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ซึ่งแบ่งการทดลองออกเป็น 3 แบบ โดยแต่ละแบบใช้เวลาในการทดลอง 30 นาที เพื่อเปรียบเทียบค่าอัตราการเต้นของหัวใจ เมื่อกลุ่มตัวอย่าง ปฏิบัติงานโดยไม่ใช้ร่ม (1) การปฏิบัติงานภายใต้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในร่ม (2) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก (3)

- การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย โดย Personal heat stress monitor มีหน่วยเป็น องศาเซลเซียส ประมาณ 30 นาที ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานโดยไม่ใช้ร่ม (1) การปฏิบัติงานภายใต้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในร่ม (2) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก (3)

- การตรวจวัดความดันโลหิต วัดความดันของพนักงานที่รับสัมผัสความร้อนใช้เครื่องวัดความดันแบบ Non-invasive automated sphygmomanometers โดยทำการตรวจวัด 2 ครั้ง คือ วัดก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ซึ่งแบ่งการทดลองออกเป็น 3 แบบ โดยแต่ละแบบใช้เวลาในการทดลอง 30 นาที เพื่อเปรียบเทียบค่าอัตราการเต้นของหัวใจ เมื่อกลุ่มตัวอย่าง ปฏิบัติงานโดยไม่ใช้ร่ม (1) การปฏิบัติงานภายใต้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในร่ม (2) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก (3)

- วัดความเข้มข้นของออกซิเจนในเลือด โดยใช้เครื่องวัดออกซิเจนปลายนิ้ว แบบ Fingertip Pluse Oximeter โดยทำการตรวจวัด 2 ครั้ง คือ วัดก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ซึ่งแบ่งการทดลองออกเป็น 3 แบบ โดยแต่ละแบบใช้เวลาในการทดลอง 30 นาที เพื่อเปรียบเทียบค่าอัตราการเต้นของหัวใจ ระหว่างร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายใน ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก และไม่มีการใช้ร่ม มีหน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์ ใช้เวลาทั้งหมด 8นาที ก่อนและหลังเริ่มปฏิบัติงานโดยไม่ใช้ร่ม (1) การปฏิบัติงานภายใต้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในร่ม (2) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก (3)

- การตรวจวัดอุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบ ประกอบด้วย การวัดอุณหภูมิ การวัดความเร็วลม การวัดความชื้นของอากาศ และการวัดการแผ่รังสีความร้อน ซึ่งเป็นปัจจัย ด้านสิ่งแวดล้อม จากนั้นนำมาประเมินค่าความร้อนโดยใช้ดัชนีความเค้น (Heat stress) โดยทำการตรวจวัด 2 ครั้ง คือ วัดก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ซึ่งแบ่งการทดลองออกเป็น 3 แบบ โดยแต่ละแบบใช้เวลาในการทดลอง 30 นาที เพื่อเปรียบเทียบอุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบ เมื่อกลุ่มตัวอย่าง ปฏิบัติงานโดยไม่ใช้ร่ม (1) การปฏิบัติงานภายใต้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในร่ม (2) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก (3)

- แบบสัมภาษณ์ มีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 11 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลลักษณะการทำงาน 4 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากการรวบรวมข้อมูลได้นำมาวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 25 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อหาจำนวน ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ

ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลลักษณะการทำงานกลางแจ้งของกลุ่มตัวอย่าง และอุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบ ความเร็วลม อุณหภูมิแกนกลางในร่างกาย ความดันโลหิต

ความเข้มข้นของออกซิเจนในเลือด อัตราการเต้นของหัวใจ และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อเปรียบเทียบ อัตราการเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต อุณหภูมิแกนของร่างกาย อุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบ ความพึงพอใจในการใช้ร่มในขณะปฏิบัติงาน เมื่อกลุ่มตัวอย่าง ปฏิบัติงานโดยไม่ใช้ร่ม (1) การปฏิบัติงานภายใต้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในร่ม (2) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก (3) ใช้สถิติ One – Way ANOVA และการเปรียบเทียบคะแนนความพึงพอใจในขณะที่ใช่ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายใน และภายนอก โดยใช้สถิติ Paired t-test ซึ่งกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value < 0.05 (ที่ความเชื่อมั่น 95%)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน โดยใชสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงใน ตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 30)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	9	30.00
หญิง	21	70.00
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 40	6	20.00
40-49	13	43.34
50-59	7	23.33
มากกว่า 60	4	13.33
ค่าเฉลี่ย =48.47, S.D = 8.94, Max = 65.00, Min = 32.00		
ค่าดัชนีมวลกาย (BMI)		
18.5 – 22.90 (ปกติ)	12	40.00
23 – 24.90 (ท้วม)	7	23.33
25- 29.90 (อ้วน)	9	30.00
มากกว่า 30 (อ้วนมาก)	2	6.67

สถานภาพสมรส		
โสด	2	6.67
สมรส	25	83.33
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	3	10.00
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	6.67
ประถมศึกษา	19	63.33
มัธยมศึกษาตอนต้น	3	10.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	6	20.00

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (70.00%) และมีอายุ 40-49 ปี (43.33%) มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในระดับปกติ (40.00%) ซึ่งส่วนใหญ่สมรสแล้ว จำนวน 25 คน (83.33%) และสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา (63.33%)

ตาราง 2 ข้อมูลลักษณะการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง)n=30)

ข้อมูลลักษณะการทำงาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เวลาที่ใช้ในการทำงานกลางแจ้ง (วัน/ชั่วโมง)		
8-7 ชั่วโมงต่อวัน	30	100.00
ค่าเฉลี่ย= 7.17, S.D. = 0.38, Max = 8.00, Min =7.00		
ระยะเวลาหยุดพักจากการทำงานกลางแจ้ง ภายใน วัน 1		
น้อยกว่า 5 นาที	1	3.33
5 - 10 นาที	15	50.00
11 - 15 นาที	5	16.67
16 – 20 นาที	8	26.67
มากกว่า 20 นาที	1	3.33
ค่าเฉลี่ย = 13.77, S.D. =5.79 , Max =30.00 , Min =3.00		
อุปกรณ์ป้องกันความร้อนในขณะทำงานกลางแจ้ง		
เสื้อแขนยาว	30	100.00

กางเกงขายาว	30	100.00
หมวกแก๊ป	2	6.67
หมวก	28	93.33
รองเท้าบู๊ท	27	90.00
ถุงมือ	27	90.00
อื่น ๆ	7	23.33
- ผ้าคลุม	2	28.57
- ผ้าขาวม้า	1	14.29
- ร่ม	3	42.85
- รองเท้าผ้าใบ	1	14.29
วิธีระบายความร้อนในขณะทำงาน		
ดื่มน้ำ	29	96.67
พัดลมมือถือ	3	10.00
อื่น ๆ	6	20.00
- นั่งในร่ม	2	33.33
- ใช้หมวกพัด	4	66.67

จากผลการศึกษา ข้อมูลลักษณะการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเวลาในการทำงานมากสุด 5-7 ชั่วโมงต่อวัน (100.00%) ใน 1 วันหยุดพักจากการทำงานกลางแจ้ง 5-10 นาที (50.00%) มีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันความร้อนในขณะทำงานกลางแจ้ง มากที่สุด ใน 3 อันดับแรกคือ เสื้อแขนยาว และกางเกงขายาว (100.00%) รองลงมาคือ หมวก (93.33%) รองเท้าบู๊ท และถุงมือ (90.00%) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีวิธีระบายความร้อนในขณะทำงาน คือ การดื่มน้ำ (96.67%) รองลงมาคือ อื่น ๆ (20.00%) เช่น ใช้หมวกพัด นั่งในร่ม เป็นต้น

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพารามิเตอร์ต่าง ๆ จำแนกตามชนิดของร่มที่มีฉนวนกันความร้อน

พารามิเตอร์	Mean ± SD			
	ไม่มีร่ม (1)	ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายใน (2)	ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก (3)	p-value
อุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบ (℃)	31.50±1.41	28.65±1.41	27.81±1.17	<0.001* (1) -(23,) (2)-(3)
ความเร็วลม (m/s)	0.37±0.18	0.37±0.18	0.38±0.17	0.95
อุณหภูมิแกนกลางในร่างกาย (℃)	39.63±1.69	39.19±1.34	38.29±2.25	0.02* (1)-(3)
ความดันโลหิต)mmHg)				
ค่าความดันในเส้นเลือดแดงเมื่อหัวใจบีบตัว)mmHg(				
ก่อน	130.27±16.51	134.50±19.52	131.77±18.09	0.66
หลัง		131.27±17.96	126.20±15.40	0.06
ค่าความดันในเส้นเลือดแดงเมื่อหัวใจคลายตัว)mmHg(				
ก่อน	84.57±10.82	87.27±12.27	86.90±9.97	0.60
หลัง		84.77±10.78	82.97±7.66	0.10
ความเข้มข้นของออกซิเจนในเลือด (%)				
ก่อน	97.50±1.61	97.00±1.76	96.87±2.57	0.45
หลัง	96.47±2.22	95.83±3.97	97.00±4.06	0.44
อัตราการเต้นของหัวใจ)bpm)				
ก่อน	87.80±9.96	94.43±14.54	89.17±13.98	0.12
หลัง	97.43±14.71	92.30±12.99	87.53±11.76	0.02*

หมายเหตุ *p-value<0.05, (One-Way ANOVA, LSD)

ผลการวิเคราะห์จำแนกตามชนิดร่มของพารามิเตอร์ต่าง ๆโดยแบ่งพารามิเตอร์ ออกเป็น 2 ประเภท คือ ด้านสิ่งแวดล้อม และ สัญญาณชีพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

ค่าเฉลี่ยอุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบ (องศาเซลเซียสในขณะที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานโดยไม่ใช้ร่ม (1) การปฏิบัติงานภายใต้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในร่ม (2) ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก (3) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p<0.001$ โดยที่ ค่าเฉลี่ยอุณหภูมิเวตบัลบ์โกลบในขณะที่กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ทำงานในร่มค่าสูงที่สุด คือ 31.50 องศาเซลเซียส รองลงมา คือร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายใน มีค่าเฉลี่ย 28.65 องศาเซลเซียส ซึ่งมีค่าสูงกว่า ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก มีค่าเฉลี่ย 27.81 องศาเซลเซียส

ค่าเฉลี่ยความเร็วลม (เมตรต่อวินาที) ไม่มีความแตกต่างทางนัยสำคัญทางสถิติเมื่อพนักงานทำงานขณะไม่ใช้ร่ม และเมื่อใช้ร่มทั้ง 2 ชนิด โดยที่ความเร็วลม ในขณะไม่มีร่มของกลุ่มตัวอย่าง และ ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายใน มีค่าเฉลี่ย 0.37 เมตรต่อวินาที ซึ่งมีความแตกต่างจากร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก มีค่าเฉลี่ย 0.38 เมตรต่อวินาที

อุณหภูมิแกนกลางในร่างกาย (องศาเซลเซียส) ในขณะไม่ใช้ร่ม และเมื่อใช้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.02$ โดยที่ค่าเฉลี่ยอุณหภูมิแกนกลางในร่างกาย (องศาเซลเซียส) ในขณะไม่ใช้ร่มของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สูงสุดอยู่ที่ 39.63±1.69 องศาเซลเซียส รองลงมา คือ ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายใน และ ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอกมีค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 39.19±1.34 และ 38.29±2.25 องศาเซลเซียส ตามลำดับ

การตรวจวัดสัญญาณชีพในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทำการวัดความดันโลหิต ความเข้มข้นของออกซิเจนในเลือด(%) และ อัตราการเต้นของหัวใจ (ครั้งต่อนาที) ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างทำงานกลางแจ้งโดยไม่ใช้ร่ม และเมื่อใช้ร่มทั้ง 2 ชนิด ซึ่งจะแบ่งการตรวจวัดก่อนหลังในแต่ละรูปแบบ พบว่า ค่าเฉลี่ยความดันโลหิต ความเข้มข้นของออกซิเจนในเลือด (%) ก่อน-หลังการทดลอง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างทำงานกลางแจ้งโดยไม่ใช้ร่ม และเมื่อใช้ร่มทั้ง 2 ชนิด ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) ส่วนค่าเฉลี่ยอัตราการเต้นของหัวใจ (ครั้งต่อนาที) หลังจากที่กลุ่มตัวอย่างทำงานกลางแจ้งโดยไม่ใช้ร่มและเมื่อใช้ร่มทั้ง 2 ชนิด พบว่า ในขณะที่ทำงานโดยไม่ใช้ร่ม พนักงานมีค่าอัตราการเต้นหัวใจ สูงกว่าทำงานในขณะใช้ร่มแบบมีฉนวนหุ้มภายนอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.02$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างในการใช้ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในและร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก

ความพึงพอใจของโครงสร้าง	ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายใน	ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก	p-value
1. น้ำหนักเบา	3.03±0.62	2.87±0.35	0.20
2. ความกว้างของร่ม	2.87±0.68	2.77±0.73	1.00
3. ความสูงของร่ม	2.53±0.51	2.53±0.51	1.00
4. โครงสร้างแข็งแรง	2.60±0.93	2.43±0.50	0.39
5. สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก	2.67±0.71	2.53±0.51	0.41
6. ร่มสามารถหาได้ง่าย	3.77±0.63	3.77±0.63	1.00
7. ราคาถูก	3.53±0.51	3.53±0.51	1.00
8. ทันสมัย	2.97±0.49	2.97±0.49	1.00
9. สามารถใช้งานได้จริง	3.37±0.62	3.17±0.70	0.24
10.ความพึงพอใจในภาพรวม	3.57±0.63	3.40±0.62	0.31
คะแนนรวม	**3.07±0.63**	**2.99±0.56**	**0.003***
การแปลผล	**มาก**	**ปานกลาง**	

หมายเหตุ *p-value<0.05, (paired t-test)

จากผลการศึกษา ของความพึงพอใจโดยภาพรวมในการใช้ร่ม 2 ชนิด คือ ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายใน และร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความพึงพอใจในการร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายในมากกว่าร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก เท่ากับ ตามลำดับ 0.56±2.99 และ 0.63±3.07(p=0.003)

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า เพศและอายุอาจมีผลต่อ ความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของความดันโลหิต ซึ่งอายุเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดการเจ็บป่วยจากความร้อน ซึ่งสอดคล้องกับ พบว่า (3)โรคจาก ความร้อนที่พบเหมือนกันทั้ง 3 ปี ได้แก่ การล้าจากความร้อน

และลมแดด โดยส่วนใหญ่พบว่าผู้ป่วยเป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า (ชั่วคราว)50 ปี เนื่องจากกลุ่มคนงานอาชีพรับจ้างทำสวนส่วนมากเป็นเพศหญิง และมีอายุเฉลี่ยที่ 40-49 ปี

จากผลการศึกษาลักษณะการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการงานทำงานกลางแจ้งส่วนใหญ่ใช้ เวลา 5-7 ชั่วโมงต่อวัน ใน 1 วันมีเวลาหยุดพักจากการทำงาน ส่วนใหญ่มีเวลาพัก 5-10 นาที ซึ่งสอดคล้องกับ (2) พบว่า กะกลางวันคือแบบที่ 4 คือ ทำงาน 2 ชั่วโมงพัก 10 นาทีสำหรับระยะเวลาการทำงาน และเวลาหยุดพักที่ทำให้ความล้าทางจิตใจน้อยที่สุด ส่วนในกะกลางคืน คือแบบที่ 5 ทำงาน 2 ชั่วโมง พัก 15 นาที เป็นระยะเวลาการทำงาน และเวลาหยุดพักที่เหมาะสม และเกิดระดับความล้าทางจิตใจน้อยที่สุด

ดังนั้นร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก สามารถลดอุณหภูมิและ มีสัญญาณชีพที่ไม่ผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานในขณะที่ไม่ใช้ร่ม และร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายใน ซึ่งสอดคล้องกับกษิดา ชำนาญดี (2554) และ ปณิธาน บุตรแก้ว และ ชูพงษ์ ทองคำสมุทร (2560) พบว่า ในสภาวะที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศการติดตั้งฉนวนภายนอกสามารถลดการถ่ายเทความร้อนในช่วงอุณหภูมิอากาศภายนอก มีค่าสูงสุดได้ถึง 16.71% โดยมีค่าเฉลี่ยอุณหภูมิอากาศภายในช่วงกลางวันต่ำ และคงที่มากกว่าการติดตั้งฉนวนภายใน ในสภาวะที่มีการปรับอากาศเฉพาะช่วงกลางวันและกลางคืน ในสภาวะที่ไม่มีการปรับอากาศ หรือสภาวะที่มีการปรับอากาศตลอด 24 ชั่วโมง การติดตั้งฉนวนภายนอกเป็นตำแหน่งที่มีความเหมาะสม เนื่องจากมีประสิทธิภาพในการลดการถ่ายเทความร้อนได้ดี ทำให้มีอุณหภูมิเฉลี่ยภายในต่ำและมีความคงที่ ส่งผลให้เครื่องปรับอากาศทำงานได้อย่างสม่ำเสมอ จึงมีอัตราการใช้พลังงานปรับอากาศน้อยกว่าการติดตั้งฉนวนภายใน เนื่องจากฉนวนโฟมมีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิผิวสูง แต่สามารถช่วยลดความร้อนที่ถ่ายเทมาสู่ด้านในได้ดี ประกอบกับร่มที่ช่วยเหนี่ยวความร้อนจึงทำให้อุณหภูมิภายใต้ร่มมีค่าต่ำและมีค่าคงที่ตลอดทั้งวัน

ในการทำงานกลางแจ้งควรต้องมีการใช้ร่มเพื่อป้องกันความร้อนให้กับพนักงาน ซึ่งฉนวนกันความร้อนสามารถหาได้ง่ายตามท้องตลาด และมีราคาถูก ซึ่งจากผลการตรวจวัด พบว่า ร่มที่มีฉนวนกันความร้อนอยู่ภายนอก จะสามารถลดอุณหภูมิได้ และสัญญาณชีพ คือ อุณหภูมิแกนกลางร่างกาย และอัตราการเต้นหัวใจของกลุ่มตัวอย่าง ลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับการไม่ใช้ร่มในขณะทำงาน และการใช้ร่มที่ติดฉนวนกันความร้อนไว้ภายในตัวร่ม ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเก็บตัวอย่างวิจัยในช่วงฤดูร้อนระหว่าง เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนพฤษภาคม เพื่อให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ร้อนที่สุดของปี นอกจากนี้ควรเลือกใช้ฉนวนกันความร้อนชนิดอื่นๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของฉนวนกันความร้อนแต่

ละชนิด การศึกษาปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการรับสัมผัสความร้อนของกลุ่มอาชีพรับจ้างทำสวน และระดับความสูงของร่มในขณะที่ติดตั้งอาจมีผลต่อการรับสัมผัสความร้อนของกลุ่มอาชีพรับจ้างทำสวนด้วย

เอกสารอ้างอิง

กษิดา ชำนาญดี. (2554). **การเปรียบเทียบระหว่างการติดตั้งฉนวนกันความร้อนภายในและภายนอกของผนังต่อประสิทธิภาพการใช้พลังงานปรับอากาศ.** สำนักงานวิทยทรัพยากร, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม) .2559). **โรคจากความร้อน.** สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2563 จาก http://envocc.ddc.moph.go.th/contents/view/74

ขณิฐา ยะจอม. (2554). **การวิเคราะห์ความล้าทางจิตใจของพนักงานตรวจสอบชิ้นงานในบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนฮาร์ดดิสก์ไดร์ฟ**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่/เชียงใหม่.

ปฐมฤกษ์ มีสมบัติ และคณะ. (2562). **ความชุกของการเกิดโรคจากการความร้อนเนื่องจากการทำงานของเกษตรกรเพาะปลูกในจังหวัดขอนแก่น.** วท.บ. (อาชีวอนามัยและความปลอดภัย)., นักศึกษาปริญญาโท วท.บ.,(อาชีวอนามัยและความปลอดภัย)., คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปณิธาน บุตรแก้ว, ชูพงษ์ ทองคำสมุทร. (2560). **พฤติกรรมการถ่ายเทความร้อนผ่านหลังคาที่มีการติดตั้งแผ่นอะลูมิเนียมฟอยล์สัมพันธ์กับการระบายอากาศใต้หลังคา**.คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). ภาระการทำงานของประชากร. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2563 จาก http://www.nso.go.th/sites/2014

อุมา ลางคุลเสน. (2561). **ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความร้อนที่มีต่อเกษตรกรและพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ วท.บ., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.

Rossati, A. (2017). **Global Warming and Its Health Impact**. Int J Occup Environ Med, (8), 7–20. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28051192/

คุณลักษณะทางจิตใจของนักกีฬาฟุตบอล ในช่วงฤดูกาลแข่งขัน : ทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา

PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF FOOTBALL PLAYERS DURING IN-SEASON PERIOD : THE COPING SKILLS

อาทิตย์ เข็มทอง[1]
Artit Khemthong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา คุณลักษณะทางจิตใจของนักกีฬาฟุตบอล ในช่วงฤดูกาลแข่งขัน : ทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา กลุ่มประชากรเป็นนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นและสโมสรนอร์ทเทิร์นตากยูไนเต็ด โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) อายุระหว่าง 18-31 ปี จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา และพัฒนาเป็นภาษาไทยโดย สุพัชริน ในปี ค.ศ. 2016 (The athletics coping skills inventory, ACSI-28) และนำข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักกีฬาฟุตบอล มีประสบการณ์ด้านการแข่งขันในระดับอาชีพและระดับนานาชาติค่อนข้างน้อย มีชั่วโมงการฝึกซ้อมรายวันและสัปดาห์ที่เหมาะสมในช่วงฤดูกาลแข่งขัน มีทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา ด้านการยอมรับคำแนะนำ อยู่ในระดับดี และด้านการจัดการปัญหาด้านสมาธิ ด้านความ เชื่อมั่นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการตั้งเป้าหมายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ ด้านการแสดงความสามารถสูงสุดภายใต้ความกดดัน และด้านอิสระจากความกังวล อยู่ในระดับพอใช้

คำสำคัญ: ฟุตบอล, ทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา, ในช่วงฤดูกาลการแข่งขัน

[1] อาจารย์, สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะสาธารณสุขศาสตร์, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The objectives of this research were to study the psychological characteristics of football players during in-season period : The coping skills. The population of the study (Purposive sampling) included 30 members of the 2020 Northern College (NTC) men football team and Northern Tak United Football Club. The tool used in this research is to create a questionnaire.(Questionnaire) data collection. Developed by Supatcharin Thai version in 2016. The data were analyzed statistically by finding the mean, standard deviation methods. The results of the research were as follows : Football players Have relatively little competitive experience at professional and international levels. There are appropriate daily and weekly training hours during the in-season. When compared with the standard, Coachability were found to be at “very good” level. Furthermore, Coping with adversity, Concentration, Confidence and achievement motivation, Goal – Setting and mental preparation, Peaking under pressure and Freedom from worry were found to be at “satisfactory” level.

KEYWORDS: football, Coping skill, During in-season period

บทนำ

กีฬาฟุตบอลได้รับความนิยมเป็นอันหนึ่งของโลก ดูจากยอดผู้เข้าชมแข่งขันฟุตบอลโอลิมปิก (FIFA, 2016) เป้าหมายของการฝึกซ้อมกีฬาและการแข่งขันกีฬาแต่ละครั้ง คือ การมุ่งสู่ความสำเร็จสูงสุดทางการกีฬา (ประโยค สุทธิสง่าม, 2536) แต่การจะไปให้ถึงเป้าหมายความสำเร็จสูงสุดทางการกีฬาได้นั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากปัจจัยภายใน (McArdle, Katch & Katch, 2000) และปัจจัยภายนอก ดังนั้น การพัฒนานักกีฬาให้อยู่ระดับแนวหน้าหรือเป็นนักกีฬาชั้นนำมีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนฝึกซ้อมระยะยาวไม่น้อยกว่า 10 ปี (อาทิตย์ เข็มทอง, 2554) การให้ความสำคัญกับนักกีฬาฟุตบอลจะเป็นรากฐานสำคัญและต่อยอดไปสู่เป้าหมายสูงสุด เพราะตลอดช่วงเวลาของการฝึกซ้อมตั้งแต่เด็กจนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ต้องผ่านอุปสรรคต่างๆ มากมาย จากการศึกษาที่ผ่านมา (Sharma & Kumar, 2001) พบว่าความเครียดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการแสดงความสามารถทั้งในช่วงการฝึกซ้อมและการแข่งขัน โดยนักกีฬามีแนวโน้มเลิกเล่นกีฬามากขึ้นโดยช่วงอายุระหว่าง 18-25 ปี (สุพัชริน ปานอุทัย, 2557) และมี

แนวโน้มของอัตราการเลิกเล่นกีฬาสูง ซึ่งการประเมินคุณลักษณะทางจิตใจโดยเฉพาะทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา (Smith, Schutz, Smoll & Ptacek,1995) เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถทางการกีฬาซึ่งการประเมินความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจของนักกีฬาจะช่วยลดความลำเอียงในการกำหนดโปรแกรมการฝึกซ้อมให้กับนักกีฬา ขณะเดียวกันยังช่วยลดโอกาสเกิดภาวะหมดไฟก่อนเวลาอันสมควร (ฉัตรกมล สิงห์น้อย, 2554)

ปัจจุบันการแข่งขันฟุตบอลในระดับอาชีพไทยลีก 3 และสมัครเล่นในประเทศ ส่วนใหญ่มีโปรแกรมการฝึกซ้อม และแข่งขันอย่างจริงจัง ในขณะที่ทีมสโมสรฟุตบอลหลายแห่งเริ่มการฝึก โดยมีโปรแกรมการแข่งขันตลอดทั้งฤดูกาล มีมาตรฐานในการจัดการแข่งขันสูง ซึ่งทางสโมสรฟุตบอลนอร์ทเทิร์นตาก ยูไนเต็ดและวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก จัดอยู่ในกลุ่มจำนวนน้อยที่เอาจริงจัง ซึ่งในระยะหลังนี้ทีมฟุตบอลวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น และสโมสรฟุตบอลนอร์ทเทิร์นตาก ยูไนเต็ดมีโปรแกรมฝึกซ้อมแข่งขันอย่างชัดเจนอย่างมีระบบ และมีความเป็นมืออาชีพสูง (Caruso, Gill, Dzewaltowski & McElroy, 1990) พร้อมที่จะพัฒนาและมุ่งหมายสู่ความสำเร็จในฤดูกาลถัดไป

จากเหตุผลของดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง คุณลักษณะทางจิตใจของนักกีฬาฟุตบอล ในช่วงฤดูกาลงการแข่งขัน: ทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา และผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้ฝึกสอน นักกีฬา หรือผู้สนใจทั่วไปจะนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาขีดความสามารถของนักกีฬาให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางจิตใจของนักกีฬาฟุตบอล : ทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬาฟุตบอลในช่วงฤดูกาลการแข่งขัน เป็นอย่างไร

2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะ 7 ด้าน ทางด้านการจัดการกับปัญหา ด้านการยอมรับคำแนะนำ ด้านสมาธิ ด้านความเชื่อมั่นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการตั้งเป้าหมายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ ด้านการแสดงความสามารถสูงสุดภายใต้ความกดดัน และด้านอิสระจากความกังวล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาคุณลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลชาย ในช่วงก่อนฤดูการแข่งขัน โดยผู้เข้าร่วมการวิจัย เป็นนักกีฬาฟุตบอลชาย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นและสโมสรฟุตบอลนอร์ทเทิร์นตากยูไนเต็ด จำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ต้องศึกษาคุณลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรเป็นนักกีฬาฟุตบอลชาย ทีมวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ประจำปีการศึกษา 2563 และสโมสรฟุตบอลนอร์ทเทิร์นตากยูไนเต็ด จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักกีฬาฟุตบอลชาย ทีมวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ประจำปี 256 การศึกษา3 และสโมสรฟุตบอลนอร์ทเทิร์นตากยูไนเต็ด โดยการเลือกแบบเจาะจง)Purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ได้ฝึกซ้อมสม่ำเสมอเป็นฝึกซ้อมประจำทุกวันและตรงเวลา จำนวน 3คน 0

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ชนิดกีฬา จำนวนชั่วโมงการฝึกซ้อมกีฬา

2. แบบสอบถามทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา (The Athletics Coping Skills Inventory: ACSI) ของ Smith, Schutz, Smoll and Ptacek (1995) พัฒนาเป็นฉบับภาษาไทย (สุพัชริน ปานอุทัย, 2557) มีลักษณะเป็น แบบประเมินค่า 4 ระดับ แสดงความหมายตั้งแต่ เกือบไม่เคยถึงเกือบทุกครั้ง จำนวน 28 ข้อคำถามแบ่งเป็น 7 ด้านๆ ละ 4 ข้อคำถาม
ด้านการจัดการกับปัญหา (Coping with adversity) ข้อ 5, 17, 21, 24 แสดงถึงการเรียนรู้ของบุคคลที่จะเอาชนะอุปสรรคปัญหาหรือความยุ่งยากต่างๆ ด้วยความกระตือรือร้น เมื่อต้องเผชิญความเครียดสามารถควบคุมตนเองให้สงบและกลับสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว ถ้าได้คะแนนต่ำ เสนอแนะให้ฝึกเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองและการควบคุมสิ่งกระตุ้น เช่น การควบคุมการหายใจ การผ่อนคลาย และการทำพรีช็อตรูทีน (Pre-shot routine)

ด้านการยอมรับคำแนะนำ (Coachability) ข้อ 3, 10, 15, 27 แสดงถึงการเปิดใจยอมรับคำแนะนำหรือคำวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ จากผู้ฝึกสอนหรือผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ โดยปราศจากความหงุดหงิดหรือคับข้องใจถ้าได้คะแนนต่ำเสนอแนะให้ฝึกเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองและสร้างจินตภาพตนเองทางบวก

ด้านสมาธิ (Concentration) ข้อ 4, 11,16, 25 แสดงถึงการจดจ่อในสิ่งที่ทำ แม้ต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คาดหวังหรือสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก ถ้าได้คะแนนต่ำ เสนอแนะให้ฝึกสมาธิภายใต้สถานการณ์ที่ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า

ด้านความเชื่อมั่นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Confidence and achievement motivation) ข้อ 2, 9, 14, 26 แสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเองที่จะทำสิ่งใดและการมีแรงจูงที่จะไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ถ้าได้คะแนนต่ำ เสนอแนะให้เพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการตั้งเป้าหมาย

ด้านการตั้งเป้าหมายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ (Goal – Setting and mental preparation: GM) ข้อ 1, 8, 13, 20 แสดงถึงการมีเป้าหมายในการแสดงความสามารถอย่างเฉพาะเจาะจงและการเตรียมจิตใจให้พร้อมสำหรับสถานการณ์แข่งขัน ถ้าได้คะแนนต่ำเสนอแนะให้ตั้งเป้าหมาย การจินตภาพการทำพรีชีอตรูทีน

ด้านการแสดงความสามารถสูงสุดภายใต้ความกดดัน (Peaking under pressure: PP) ข้อ 6, 18, 22, 28 แสดงถึง การเรียนรู้ว่าแม้ต้องอยู่ในสถานการณ์ ที่มีความกดดันแต่เป็นความท้าทายมากกว่าความรู้สึกว่าถูกคุกคาม ถ้าได้คะแนนต่ำเสนอแนะให้เพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจินตภาพภายใต้สถานการณ์กดดัน

ด้านอิสระจากความกังวล (Freedom from worry: FW) ข้อ 7, 12, 19, 23 แสดงถึงการไม่กังวลอย่างมากมายเกินไปกับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ถ้าได้คะแนนต่ำ เสนอแนะให้ฝึกควบคุมการหายใจ การจินตภาพ และฝึกสมาธิภายใต้สถานการณ์ที่ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการเก็บข้อมูล ในเดือนพฤศจิกายน 2563

2. แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมทำการวิจัยในการทดสอบที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และกำหนดวัน เวลาที่จะทำการทดสอบ

3. ทำการเก็บข้อมูลครั้งเดียว โดยแบบสอบถาม คุณลักษณะทางจิตใจของนักกีฬา : ทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา ที่วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

4. นำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปวิเคราะห์เพื่อใช้ในการสรุปงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาคุณลักษณะทางด้านจิตใจของนักกีฬา : ทักษะการจัดการความเครียดทั้ง 7 ด้าน ทางด้านการจัดการกับปัญหา ด้านการยอมรับคำแนะนำ ด้านสมาธิ ด้านความเชื่อมั่นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการตั้งเป้าหมายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ ด้านการแสดงความสามารถสูงสุดภายใต้ความกดดัน

และด้านอิสระจากความกังวล โดย วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบลักษณะของตัวอย่างและลักษณะการกระจายของตัวแปรโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ คำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในกรณีตัวแปรต่อเนื่อง ส่วนกรณีตัวแปรไม่ต่อเนื่อง ได้แก่ ร้อยละ และความถี่ ในแต่ละค่าของตัวแปร

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามทักษะการจัดกาความเครียดทางการกีฬาของนักกีฬาฟุตบอล

ข้อมูลส่วนตัว	ค่าเฉลี่ย
.1อายุ (ปี)	21.07
.2ระยะเวลาในฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ/เดือน	2.73
.3ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ฝึกซ้อมกี่ชั่วโมง/วัน	2.67
4 .ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ฝึกซ้อมกี่วันสัปดาห์/	5.90
5. ประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพ/ครั้ง	1.87
6. ประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ/ครั้ง	0.60
7. ประสบการณ์ในการฝึกจิตใจมาก่อน (ร้อยละ)	73
7.1 ผู้ฝึกสอน (ร้อยละ(	56
7.2 นักจิตวิทยาการกีฬา (ร้อยละ(	19.98
7.1 ไม่ได้รับการฝึก (ร้อยละ)	24.02

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬาของนักกีฬาฟุตบอล จำนวน 30 คน แสดงในตารางที่ ซึ่งพบว่า นักกีฬาฟุตบอล อายุเฉลี่ย 121.07 ปี ระยะเวลาในฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบต่อเดือน ค่าเฉลี่ย 2.73 เดือน ในช่วง เดือนที่ผ่านมา ฝึกซ้อมกี่ 3 เดือนที่ผ่านมา ฝึกซ้อมกี่วันต่อสัปดาห์ ค่าเฉลี่ย 3 ชั่วโมง ในช่วง 2.67 ชั่วโมงต่อวัน ค่าเฉลี่ย5.90 วัน ประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพ ครั้ง ค่าเฉลี่ย/1.87 ครั้ง และประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ ค่าเฉลี่ย 0.60 ครั้ง ประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติครั้ง ค่าเฉลี่ย /

ส่วนการฝึกด้านจิตใจมาก่อน ร้อยละ73 โดยระบุเป็นผู้ฝึกสอน ร้อยละ 56 นักจิตวิทยาการกีฬา ร้อยละ 19.98 และไม่ได้รับการฝึก ร้อยละ 24.02 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในแต่ละข้อคำถามของแบบสอบถามทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬาของนักกีฬาฟุตบอล

ข้อคำถาม	**ค่าเฉ**ลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	**ระดับ**
ด้านการจัดการปัญหา			
.5ฉันยังคงคิดเชิงบวกและมีความกระตือรือร้นในระหว่างการแข่งขันไม่ว่าสิ่งไม่ดีกำลังจะเกิดขึ้น	2.20	0.89	ดี
.17เมื่อสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นฉันบอกกับตัวเองให้สงบและสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งดีสำหรับฉัน	1.73	0.78	พอใช้
.21เมื่อฉันรู้สึกว่าตัวเองเครียดมากเกินไป ฉันสามารถผ่อนคลายร่างกายของฉันได้อย่างรวดเร็วและสงบสติอารมณ์ตัวเองได้	1.47	0.90	พอใช้
.24ฉันสามารถควบคุมอารมณ์ได้ถึงแม้ว่าจะมีสิ่งใดเกิดขึ้นกับฉัน	1.83	0.79	พอใช้
ด้านการยอมรับคำแนะนำ			
.3เมื่อโค้ชหรือผู้จัดการบอกฉันถึงวิธีการแก้ไขข้อผิดพลาดที่ฉันเคยทำฉันมีแนวโน้มที่จะรับมันและรู้สึกอารมณ์เสีย	1.97	0.85	พอใช้
.10เมื่อโค้ชหรือผู้จัดการวิจารณ์ฉันฉันจะรู้สึกอารมณ์เสียมากกว่ารู้สึกว่าช่วยให้ดีขึ้น	2.23	0.90	ดี
.15ถ้าโค้ชวิจารณ์หรือตะโกนใส่ฉันฉันแก้ไขข้อผิดพลาดโดยปราศจากการเสียอารมณ์	1.53	1.01	พอใช้
.27ฉันปรับปรุงทักษะของฉันด้วยการฟังคำแนะนำและการสอนจากโค้ชและผู้จัดการ	2.17	0.95	ดี

อย่างตั้งใจ			
ด้านสมาธิ			
.4เมื่อฉันเล่นกีฬาฉันสามารถมุ่งเน้นความสนใจของฉันและป้องกันการรบกวน	1.87	0.82	พอใช้
.11มันเป็นเรื่องง่ายสำหรับฉันที่จะเก็บความคิดวอกแวกจากการถูกรบกวนจากบางสิ่งที่ฉันเห็นหรือได้ยิน	1.33	0.88	พอใช้
.16ฉันจัดการกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดในการเล่นกีฬาของฉันได้เป็นอย่างดี	1.50	0.82	พอใช้
.25มันเป็นเรื่องง่ายสำหรับฉันที่จะมุ่งความสนใจและจดจ่อกับสิ่งใดหรือบุคคลใด	1.57	0.86	พอใช้
ด้านความเชื่อมั่นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์			
.2ฉันได้รับประโยชน์สูงสุดจากความสามารถพิเศษและทักษะของฉัน	2.03	0.89	ดี
.9ฉันรู้สึกมั่นใจว่าฉันจะเล่นได้ดี	1.67	0.88	พอใช้
.14ฉันไม่ถูกกดดันในการฝึกปฏิบัติหรือเล่นหนักฉันทำ %100 (ให้)	1.77	0.97	พอใช้
26. เมื่อฉันล้มเหลวในการจะไปถึงเป้าหมายของฉันมันทำให้ฉันมีความพยายามแม้ว่ามันยากก็ตาม	2.17	0.91	ดี

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านการตั้งเป้าหมายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ			
.1ในชีวิตประจำวันหรือรายสัปดาห์ฉันกำหนดเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงมากสำหรับตัวเองเพื่อเป็นแนวทางในสิ่งที่ฉันทำ	2.07	1.01	ดี
.8ฉันมักจะทำการวางแผนเยอะมากเกี่ยวกับวิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของฉัน	1.83	0.87	พอใช้
13. ฉันตั้งเป้าหมายการแสดงความสามารถของฉันในแต่ละการฝึกซ้อม	2.00	0.87	ดี
20. ฉันมีแผนการเล่นของเกมไว้ในสมองของฉันนานแล้วก่อนที่เกมจะเริ่ม	1.90	0.84	พอใช้
ด้านการแสดงความสามารถสูงสุดภายใต้ความกดดัน			
.6ฉันมักจะเล่นได้ดีขึ้นภายใต้ความกดดันเพราะฉันคิดชัดเจนมากขึ้น	1.57	0.82	พอใช้
.18ความกดดันที่มากขึ้นในระหว่างเกมมันทำให้ฉันสนุกกับมันมากขึ้น	1.83	0.95	พอใช้
22. สำหรับฉันสถานการณ์กดดันเป็นความท้าทายที่ฉันพร้อมรับมือเสมอ	1.87	0.97	พอใช้
28. ในสถานการณ์กดดันฉันทำผิดพลาดน้อยลงเพราะฉันมีสมาธิดีขึ้น	1.90	0.88	พอใช้

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านอิสระจากความกังวล			
.7ฉันกังวลเล็กน้อยเกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นจะคิดเกี่ยวกับการแสดงความสามารถของฉัน	1.67	0.96	พอใช้
.12ฉันเก็บความกดดันจำนวนมากไว้ในตัวเองโดยยังกังวลว่าฉันจะแสดงออกมาอย่างไร	1.73	0.78	พอใช้
19. ขณะแข่งขันฉันกังวลเกี่ยวกับการทำผิดพลาดหรือไม่สามารถทำผ่านได้	1.80	0.66	พอใช้
23. ฉันคิดและจินตนาการว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าฉันล้มเหลวหรือผิดพลาด	1.47	0.68	พอใช้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน**ข้อ**คำถามในแต่ละด้าน รวมทั้ง 7ด้านและ**ระดับ**

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ด้านการจัดการปัญหา	1.81	0.68	พอใช้
2. ด้านการยอมรับคำแนะนำ	2.00	0.55	ดี
3. ด้านสมาธิ	1.57	0.56	พอใช้
4. ด้านความเชื่อมั่นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	1.91	0.67	พอใช้
5. ด้านการตั้งเป้าหมายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ	1.95	0.69	พอใช้
6. ด้านการแสดงความสามารถสูงสุดภายใต้ความกดดัน	1.79	0.70	พอใช้
7. ด้านอิสระจากความกังวล	1.67	0.58	พอใช้

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตราฐานของแบบสอบถามทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬาของนักกีฬาฟุตบอล ในแต่ละด้าน แสดงในตารางที่ 2 และ 3 ซึ่งพบได้ว่า ค่าเฉลี่ยด้านการจัดการปัญหา

1.81 คะแนน ค่าเฉลี่ยด้านการยอมรับคำแนะนำ 2.00 คะแนน ค่าเฉลี่ยด้านสมาธิ 1.57 คะแนน ค่าเฉลี่ยด้านความเชื่อมั่นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 1.91 คะแนน ค่าเฉลี่ยด้านการตั้งเป้าหมายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ 1.95 คะแนน ค่าเฉลี่ยด้านการแสดงความสามารถสูงสุดภายใต้ความกดดัน 1.79 คะแนน และ ค่าเฉลี่ยด้านอิสระจากความกังวล 1.67 คะแนน

การอภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางจิตใจของนักกีฬาฟุตบอลในมิติของทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านการจัดการกับปัญหา ด้านการยอมรับคำแนะนำ ด้านสมาธิ ด้านความเชื่อมั่นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการตั้งเป้าหมายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ ด้านการแสดงความสามารถสูงสุดภายใต้ความกดดัน และด้านอิสระจากความกังวล เมื่อพิจารณาจากคำตอบที่มีผู้ตอบจำนวนมากที่สุด (ฐานนิยม) ในแต่ละข้อคำถาม พบว่าคำตอบที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ตอบมากที่สุดมี 2 คำตอบ คือ บ่อยและบางครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ (สุพัชริน ปานอุทัย, 2557)

โดยข้อคำถามที่ผู้ตอบส่วนใหญ่ปฏิบัติบ่อยมี 17 ข้อ ได้แก่ เมื่อสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นฉันบอกกับตัวเองให้สงบและสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งดีสำหรับฉัน เมื่อฉันรู้สึกว่าตัวเองเครียดมากเกินไป ฉันสามารถผ่อนคลายร่างกายของฉันได้อย่างรวดเร็วและสงบสติอารมณ์ตัวเองได้ ฉันสามารถควบคุมอารมณ์ได้ถึงแม้ว่าจะมีสิ่งใดเกิดขึ้นกับฉัน เมื่อโค้ชหรือผู้จัดการบอกฉันถึงวิธีการแก้ไขข้อผิดพลาดที่ฉันเคยทำฉันมีแนวโน้มที่จะรับมันและรู้สึกอารมณ์เสีย ถ้าโค้ชวิจารณ์หรือตะโกนใส่ฉันฉันแก้ไขข้อผิดพลาดโดยปราศจากการเสียอารมณ์ เมื่อฉันเล่นกีฬาฉันสามารถมุ่งเน้นความสนใจของฉันและป้องกันการรบกวน ฉันจัดการ กับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดในการเล่นกีฬาของฉันได้เป็นอย่างดี ฉันได้รับประโยชน์สูงสุดจากความสามารถพิเศษและทักษะของฉัน ฉันรู้สึกมั่นใจว่าฉันจะเล่นได้ดี ฉันไม่ถูกกดดันในการฝึกปฏิบัติหรือเล่นหนัก ฉันทำ (ให้) 100% ในชีวิตประจำวันหรือรายสัปดาห์ฉันกำหนดเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงมากสำหรับตัวเองเพื่อเป็นแนวทางในสิ่งที่ฉันทำ ฉันมักจะทำการวางแผนเยอะมากเกี่ยวกับวิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของฉัน ฉันตั้งเป้าหมายการแสดงความสามารถของฉันในแต่ละการฝึกซ้อม ฉันมักจะเล่นได้ดีขึ้นภายใต้ความกดดันเพราะฉันคิดชัดเจนมากขึ้น ความกดดันที่มากขึ้นในระหว่างเกมมันทำให้ฉันสนุกกับมันมากขึ้น สำหรับฉันสถานการณ์กดดันเป็นความท้าทายที่ฉันพร้อมรับมือเสมอ ในสถานการณ์กดดันฉันทำผิดพลาดน้อยลงเพราะฉันมีสมาธิดีขึ้น ฉันกังวลเล็กน้อยเกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นจะคิดเกี่ยวกับการแสดงความสามารถ

ของฉัน ฉันเก็บความกดดันจำนวนมากไว้ในตัวเอง โดยยังกังวลว่าฉันจะแสดงออกมาอย่างไร และขณะแข่งขันฉันกังวลเกี่ยวกับการทำผิดพลาดหรือไม่สามารถทำผ่านได้

ข้อคำถามที่ผู้ตอบส่วนใหญ่ปฏิบัติบางครั้งมี 4 ข้อ ได้แก่ มันเป็นเรื่องง่ายสำหรับฉันที่จะเก็บความคิดวอกแวกจากการถูกรบกวนจากบางสิ่งที่ฉันเห็นหรือได้ยิน มันเป็นเรื่องง่ายสำหรับฉันที่จะมุ่งความสนใจและจดจ่อกับสิ่งใดหรือบุคคลใด ในสถานการณ์กดดันฉันทำผิดพลาดน้อยลงเพราะฉันมีสมาธิดีขึ้น และฉันคิดและจินตนาการว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าฉันล้มเหลวหรือผิดพลาด

ข้อคำถามที่ผู้ตอบส่วนใหญ่ปฏิบัติเกือบทุกครั้งมี 4 ข้อ ได้แก่ ฉันยังคงคิดเชิงบวกและมีความกระตือรือร้นในระหว่างการแข่งขันไม่ว่าสิ่งไม่ดีกำลังจะเกิดขึ้น เมื่อโค้ชหรือผู้จัดการวิจารณ์ฉันฉันจะรู้สึกอารมณ์เสียมากกว่ารู้สึกว่าช่วยให้ดีขึ้น ฉันปรับปรุงทักษะของฉันด้วยการฟังคำแนะนำและการสอนจากโค้ชและผู้จัดการอย่างตั้งใจ และเมื่อฉันล้มเหลวในการจะไปถึงเป้าหมายของฉันมันทำให้ฉันมีความพยายามแม้ว่ามันยากก็ตาม

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนการตอบในแต่ละข้อคำถาม พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เมื่อโค้ชหรือผู้จัดการวิจารณ์ฉันฉันจะรู้สึกอารมณ์เสียมากกว่ารู้สึกว่าช่วยให้ดีขึ้น (2.23) ฉันยังคงคิดเชิงบวกและมีความกระตือรือร้นในระหว่างการแข่งขันไม่ว่าสิ่งไม่ดีกำลังจะเกิดขึ้น (2.20) ฉันปรับปรุงทักษะของฉันด้วยการฟังคำแนะนำและการสอนจากโค้ชและผู้จัดการอย่างตั้งใจ (2.17) เมื่อฉันล้มเหลวในการจะไปถึงเป้าหมายของฉันมันทำให้ฉันมีความพยายามแม้ว่ามันยากก็ตาม (2.17) และในชีวิตประจำวันหรือรายสัปดาห์ฉันกำหนดเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงมากสำหรับตัวเองเพื่อเป็นแนวทางในสิ่งที่ฉันทำ (2.07) เช่นเดียวกับ (Danchen, 2012) พบว่า นักกีฬาระดับวิทยาลัยเพศชายมีความสามารถในด้านการตั้งเป้าหมาย การพูดกับตนเอง การจินตภาพ

การควบคุมความสนใจ และการกระตุ้นตนเองในช่วงการฝึกซ้อมได้ดี รวมถึงการสอดสอดคล้องกับข้อมูลการศึกษาของ (Omar-Fauzee, See, Geok & Latif, 2008) พบว่านักกีฬาเพศชายจะใช้กลยุทธ์จัดการความเครียดโดยมุ่งแก้ที่ปัญหา (problem-focused coping) ได้แก่ การตั้งเป้าหมายทักษะการจัดการเวลา และการแก้ปัญหา ได้ดี โดยผลของ

งานวิจัยครั้งนี้และงานวิจัยก่อนหน้ามีทั้งสอดคล้องกันและตรงข้ามกัน อาจเนื่องจากกีฬาฟุตบอลมีรูปแบบการเคลื่อนไหวระยะเวลา ความหนัก และกติกา

ส่งผลให้แหล่งที่มาของความเครียดและการจัดการต่อความเครียดเป็นเอกลักษณ์ รวมถึงปัจจัยด้านอายุ ประสบการณ์ในการเล่นในลีกอาชีพ สถานะทางสังคมและความสัมพันธ์ของสมาชิกในทีมที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะทางจิตใจของนักกีฬา

สรุปผลการวิจัย

คุณลักษณะทางจิตใจของนักกีฬาฟุตบอล ในช่วงฤดูกาลแข่งขัน ทักษะการจัดการความเครียด : ทางการกีฬานักกีฬา พบว่า อายุเฉลี่ย21.07 ปี ระยะเวลาในฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบต่อเดือน ค่าเฉลี่ย 2.73 เดือน ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ฝึกซ้อมกี่ชั่วโมงต่อวัน ค่าเฉลี่ย 2.67 ชั่วโมง/วัน ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ฝึกซ้อมกี่วันต่อสัปดาห์ ค่าเฉลี่ย 5.90 วัน/สัปดาห์ ประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพ/ ครั้ง ค่าเฉลี่ย1.87 ครั้ง และประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ ค่าเฉลี่ย 0.60 ครั้ง ประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ ส่วนการฝึกด้านจิตใจมาก่อน ร้อยละ ครั้ง ค่าเฉลี่ย/73 ระบุเป็นผู้ฝึกสอน ร้อยละ 56 นักจิตวิทยาการกีฬา ร้อยละ 19.98 และไม่ได้รับการฝึก ร้อยละ 24.0 ค่าเฉลี่ยด้านการจัดการปัญหา 1.81 คะแนน ค่าเฉลี่ยด้านการยอมรับคำแนะนำ 2.00 คะแนน ค่าเฉลี่ยด้านสมาธิ 1.57 คะแนน ค่าเฉลี่ยด้านความเชื่อมั่นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 1.91 คะแนน ค่าเฉลี่ยด้านการตั้งเป้าหมายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ 1.95 คะแนน ค่าเฉลี่ยด้านการแสดงความสามารถสูงสุดภายใต้ความกดดัน 1.79 คะแนน และ ค่าเฉลี่ยด้านอิสระจากความกังวล 1.67 คะแนน

จากข้อมูลที่ปรากฏสามารถสรุปได้ว่านักกีฬาฟุตบอล มีประสบการด้านการแข่งขันในระดับอาชีพและระดับนานาชาติค่อนข้างน้อย มีชั่วโมงการฝึกซ้อมรายวันและสัปดาห์ที่เหมาะสม ในช่วงฤดูกาลแข่งขัน มีทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา ด้านการยอมรับคำแนะนำ อยู่ในระดับดี และด้านการจัดการปัญหา ด้านสมาธิ ด้านความเชื่อมั่นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการตั้งเป้าหมายและเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ ด้านการแสดงความสามารถสูงสุดภายใต้ความกดดัน และด้านอิสระจากความกังวล อยู่ในระดับพอใช้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ได้ทราบคุณลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬาของนักกีฬาฟุตบอล จำนวนชั่วโมงการฝึกซ้อมกีฬา ซึ่งจะนำไปสู่การจัดโปรแกรมการฝึกจิตใจที่มีความเหมาะสมกับนักกีฬาแต่ละบุคคล

1.2 การจัดทำคู่มือเผยแพร่แบบสอบถามทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬาให้กับผู้ฝึกสอน นักกีฬา และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์

1.3 ควรส่งเสริมให้นักกีฬาฟุตบอล มีค่านิยมในการฝึกซ้อม ให้สมรรถภาพทางกายและความสามารถเชิงทักษะนั้นอยู่ในเกณฑ์ ดี ตลอดระยะเวลา ทั้งในก่อนฤดูการแข่งขัน ในฤดูการแข่งขัน และปิดฤดูการแข่งขัน เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้พัฒนาตัวเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยแบบระยะยาว โดยดูการเปลี่ยนแปลงของสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอล และทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา ตั้งแต่ ก่อนฤดูการแข่งขัน ในฤดูการแข่งขัน และ ปิดฤดูการแข่งขัน

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอล และทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา กับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

3. ควรมีการศึกษาระดับทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬาฟุตบอล กับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ ได้รับความกรุณาจากวิทยาลัยนอร์เทิร์น ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ จนการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแบบสอบถาม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ อย่างมากต่อการศึกษาครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลงได้และผู้วิจัยหวังว่าการค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวของ และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ฉัตรกมล สิงห์น้อย .(2554) .**ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการหมดได้ ในนักกีฬาเยาวชนภาคตะวันออก .**วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา,(2)11 , .305-288

ประโยค สุทธิสง่า .(2536). ทักษะกีฬายอดนิยมกรุงเทพฯ .: ไทยวัฒนาพานิช.

สุพัชรินทร์ ปานอุทัย .2557. **รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาและตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามทักษะการจัดการความเครียดทางการกีฬา ฉบับภาษาไทย.** สหมิตรการพิมพ์.กทม .

อาทิตย์ เข็มทอง (2554). **ลักษณะทางกายภาพสรีรวิทยาและความสามารถเชิงทักษะของนักกีฬาบาสเกตบอลชายมหาวิทยาลัยบูรพาในช่วงฤดูการแข่งขัน.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกาลังกายและการกีฬา, วิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

FIFA) .2016). Fifa วันที่ค้นหาข้อมูล .1 มกราคม 2564, เข้าถึงได้จาก www.fifa.com

Philadelphia: Lea & Febiger.

Psychological and physiological **change in competitive success and failure**. Journal of Sport and Exercise Psychology, 12, 6-20.

Dachen J. (2012). **Test of performance strategies among college goingathletes: Difference across type of sports and gender. International Journal of Behavioral: Social Movement Sciences,** 1(4), 139-147.

Omar-Fauzee M.S. See L.H., Geok K., & Abd.Latif R. (2008). **The relationshipbetween the task and ego orientations and coping strategies among universities athletes. Journal** of Research, 3 (2), 107–111.

Sharma R. & Kumar A. (2011). **Psychological characteristics of maleuniversity athletes. Journal of Physical Education and Sport**, 11(1), 5-17.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการคลอดทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ที่ฝากครรภ์โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง จังหวัดตาก

Factors Related to Low Birth Weight Newborns at Health Promotion Hospital, Tha Song Yang Subdistrict, Tak province.

ประภาพร คำแสนราช[1], สิทธิพร ทองสอดแสง[2], ปภาดา หอมจันทร์[3],เจษฎาพร สุพสอน[4],
Prapaporn Khamsaenrat, Suthiphon Thonsbsang, Paparda Homchan, Jetsadaporn Suphason

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการคลอดทารกแรกคลอดน้ำหนักน้อยในมารดาที่มาฝากครรภ์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง 2)เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงของมารดาที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยที่ฝากครรภ์กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง จังหวัดตาก ใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มมารดาที่มาฝากครรภ์และคลอดทารกน้ำหนักน้อย จำนวน 86 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามปัจจัยเสี่ยงมารดา ผลวิจัยพบว่า พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เพศหญิง มีอายุน้อยกว่า 20 ปี (ร้อยละ 51.2)ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ น้ำหนักตัวเพิ่มขณะตั้งครรภ์ จำนวนครั้งของการฝากครรภ์ อายุครรภ์ขณะคลอด น้ำหนักตัวเพิ่มขณะตั้งครรภ์ ในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับการเกิดทารกน้ำหนักแรกเกิดน้ำหนักน้อย หญิงตั้งครรภ์ควรรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ โดยให้มีความรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิตของหญิงตั้งครรภ์อย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี่ควรพัฒนาระบบประสานงานระหว่างโรงพยาบาลและศูนย์อนามัยชุมชนให้มีการฝากครรภ์ในเชิงรุกสำรวจหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่รับผิดชอบ จัดระบบติดตามหญิงตั้งครรภ์ที่ผิดนัด

[1] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] นักศึกษาหลักสูตรการจัดการสุขภาพชุมชน สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

การฝากครรภ์ รวมทั้งประสานงานกันกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลติดตามและกลุ่มเสี่ยงควรได้รับการเฝ้าระวังและติดตามอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการตั้งครรภ์

คำสำคัญ: ทารกน้ำหนักตัวน้อย

ABSTRACT

This research aims 1) To study the factors that are related to the birth of the baby's first childbirth in the mother who came to the antenatal care hospital in Tha Song Yang Sub District Health 2) To study the maternal risk factors that affect the less baby weight that is pregnant with Tha Song Yang Sub District Health Promotion Hospital, Tak Province, using descriptive research methods. Data analysis with descriptive statistics, including percentage, mean, standard deviation, sample group Is a group of mothers who come to prenue and give birth to 86 small weights. The tools used to collect data. As a general information questionnaire and the risk factor questionnaire, the research mothers find that the female sample group is less than 20 years (51.2 percent). Factors that are related to the birth of the newborn weight is less statistically. Increased pregnancy Number of pregnancy Genesome Pregnant weight In pregnant women, there is a relationship with the birth of a little weight. Pregnant women should eat food based on nutrition principles. By having the right knowledge In accordance with the lifestyle of truly pregnant women Suggestions from research This should develop the coordination system between the hospital and the community health center to have an aggressive antenatal care. Explore pregnant women in the responsible area. Organize pregnant women tracking systems Including coordination with staff to monitor and risk groups Should be surveilled and follow continuously throughout the pregnancy period

KEYWORDS: Low birth weight infant

บทนำ

ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย (low Birth Weight, LBW) หมายถึง ทารกที่มีน้ำหนักตัวต่ำกว่า 2,500 กรัม ซึ่งอาจจะเป็นทารกก่อนกำหนด (Preterm Infant) หรือครบกำหนดที่มีน้ำหนักตัวน้อยกว่าอายุครรภ์ก็ได้ ซึ่งโดยปกติทารกแรกเกิดควรมีน้ำหนักแรกเกิด 2,500 กรัม ถึงประมาณ 3,800 กรัม ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยเป็นภาวะที่มีความเสี่ยงสูง เสี่ยงต่อการตายในระยะปริกำเนิดหรือแรกคลอด รวมถึงขวบปีแรกของชีวิต ซึ่งพบว่าประมาณร้อยละ 60 ของทารกที่เสียชีวิตในระยะ 28 วันแรก (Neonatal period) นอกจากนี้ทารกแรกเกิดน้ำหนักตัวน้อย ยังเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ภาวะทุพโภชนาการ และการมีพัฒนาการล่าช้าในทุกด้านมากกว่าเด็กที่มีน้ำหนักแรกคลอดปกติ และยังส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างมารดากับทารก เนื่องจากทารกต้องอยู่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน น้ำหนักแรกเกิดของทารกจึงนับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ แม้ว่าปัจจุบันวิทยาการทางการแพทย์สาขาปริกำเนิดและทารกแรกเกิดก้าวหน้ามาก ทำให้ทารกแรกเกิดรอดชีวิตมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่เศษฐานะสูง

ปัญหาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย (low Birth Weight, LBW) จึงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของโลกและของประเทศ ซึ่งประเทศไทยกำหนดเป้าหมาย LBW ไม่เกินร้อยละ 7 แต่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ดังจะเห็นได้จากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (Multiple Indicators Cluster Survey: MICS) ครั้งที่ 4 (UNICEF OFFICE for Thailand, 2007) ประเทศไทยปี พ.ศ. 2548-2549 มีการคลอดทารกน้ำหนักน้อยร้อยละ 9.2 และปี พ.ศ. 2555 มีการคลอดทารกน้ำหนักน้อยร้อยละ 7.6 ปี พ.ศ.2558-2559 การคลอดทารกน้ำหนักน้อยร้อยละ 9.4 (อ้างในกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข แผนยุทธศาสตร์, 2559) สอดคล้องกับสถิติสาธารณสุขปี พ.ศ.2560 พบว่าการคลอดทารกน้ำหนักน้อย (ตั้งแต่ 2500 กรัม ละน้อยกว่า) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2560 เท่ากับร้อยละ 10.8, 10.4, 10.6, 11.1 และ11.1 ตามลำดับ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2560)

จังหวัดตาก ปี 2560 ยังคงพบเด็กน้ำหนักแรกเกิดน้อย ร้อยละ 7.73 ที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เด็กแรกเกิดเสียชีวิตอันมีผลมาจากทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักน้อย ทางผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยที่มาฝากครรภ์กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงของมารดาที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยที่ฝากครรภ์กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยที่ฝากครรภ์กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์กับโรงพยาบาลสางเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ที่คลอดทารกน้ำหนักน้อย จำนวน คน 86

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยของหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ซึ่งเป็นการศึกษาแบบการวิจัยย้อนหลัง ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional retrospective) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การกำหนดประชากรและเลือกตัวอย่าง

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ศาสนา

3.3.2 ปัจจัยเสี่ยงของมารดา ได้แก่

1. ประวัติการคลอดบุตร ได้แก่ ไม่เคยคลอดบุตร เคยคลอดบุตร 1 ครั้ง เคยคลอดบุตรตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป

2. ประวัติการแท้งบุตร ได้แก่ ไม่เคยแท้งบุตร เคยแท้งบุตร 1 ครั้ง เคยแท้งบุตรตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป

3. น้ำหนักตัวขณะตั้งครรภ์ ได้แก่ น้อยกว่า 45 กิโลกรัม มากกว่าหรือเท่ากับ 45 กิโลกรัม

4. อายุครรภ์ขณะครรภ์ครั้งแรก ได้แก่ น้อยกว่า (สัปดาห์)12 สัปดาห์ มากกว่าหรือเท่ากับ 12สัปดาห์

5. การฝากครรภ์ ได้แก่ น้อยกว่า (ครั้ง)4 ครั้ง มากกว่าหรือเท่ากับ 4 ครั้ง

6. อายุครรภ์ขณะคลอด ได้แก่ น้อยกว่า (สัปดาห์)36 สัปดาห์ มากกว่าหรือเท่ากับ 36 สัปดาห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยในการเก็บข้อมูล คน โดยขออนุญาตจาก 2 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าสองยาง เพื่อขอรายชื่อหญิงตั้งครรภ์ที่คลอดทารกน้ำหนักต่ำกว่า กรัม 2,500

ภายหลังจากได้รับอนุญาตแล้วผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามบ้านของมารดาที่คลอดบุตรมีน้ำหนัก กรัม ดังนี้ 2,500 ต่ำกว่า

ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย .1และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของตัวอย่างตามแบบสอบถาม .2

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล .3 แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (mean)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation, SD)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยของหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง มารดาส่วนใหญ่มีน้ำหนักตัวน้อยและการดูแลด้านโภชนาการด้านอาหารที่รับประทานขณะตั้งครรภ์มีผลต่อน้ำหนักของทารกในครรภ์ ปัจจัยเหล่านี้ มีผลมาจากคุณแม่อายุน้อยและการประกอบอาชีพส่วนหนึ่งความรู้ความเข้าใจหรือการแนะนำการฝากครรภ์ ดั่งนั้นทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพกับหรือเจ้าหน้าที่ควรให้คำปรึกษาหรือการวางแผน

ครอบครัวให้ประชาชนในกลุ่มของหญิงตั้งครรภ์อาจแบ่งเป็นการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มหรือเดียวโดยให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์เพื่อให้เป็นไปในมาตรฐานครรภ์คุณภาพ

การอภิปรายผล

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์ มีอายุน้อยกว่า 20 ปี (ร้อยละ 51.2) ประกอบอาชีพทำไร่/ทำสวน (ร้อยละ 58.1) มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท ต่อปี (ร้อยละ 61.6) ไม่ได้เรียนหนังสือ (ร้อยละ 59.3) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 95.3) มีประวัติการคลอดบุตร 1 ครั้ง (ร้อยละ 54.7) มีประวัติคลอด 2 ครั้งขึ้นไป (ร้อยละ 45.3) ไม่เคยมีประวัติการแท้งบุตร (ร้อยละ 81.4) มีประวัติการแท้งบุตร 1 ครั้ง (ร้อยละ 16.3) มีประวัติการแท้งบุตร 2 ครั้งขึ้นไป (ร้อยละ 2.3) มีน้ำหนักตัวขณะตั้งครรภ์น้อยกว่า 45 กิโลกรัม (ร้อยละ 69.8) มีน้ำหนักมากกว่าหรือเท่ากับ 45 กิโลกรัม (ร้อยละ 30.2) ฝากครรภ์ขณะอายุครรภ์ครั้งแรก น้อยกว่า 12 สัปดาห์ (ร้อยละ 75.6) อายุครรภ์มากกว่าหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ (ร้อยละ 24.4) มีการฝากครรภ์น้อยกว่า 4 ครั้ง (ร้อยละ 53.5) ฝากครรภ์มากกว่าหรอเท่ากับ 4 ครั้ง (ร้อยละ 46.5) มีอายุครรภ์ขณะคลอด น้อยกว่า 36 สัปดาห์ (ร้อยละ 54.7) มากกว่าหรือเท่ากับ 36 สัปดาห์ (ร้อยละ 45.3)

หญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ในปี พ.ศ.2563 จำนวน 86 คน โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ น้ำหนักตัวเพิ่มขณะตั้งครรภ์ จำนวนครั้งของการฝากครรภ์ อายุครรภ์ขณะคลอด น้ำหนักตัวเพิ่มขณะตั้งครรภ์ ในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับการเกิดทารกน้ำหนักแรกเกิดน้ำหนักน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยของมารดาที่ส่งผลต่อน้ำหนักของทารกแรกเกิดน้อยกว่า 2,500 กรัม ของสินชัย รองเดชและอนันต์ อัครสุวรรณกุล และผลการศึกษาของนงลักษณ์ ทองโตศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยในประเทศไทย จึงมีความจำเป็นจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแล หญิงตั้งครรภ์และขณะตั้งครรภ์ โดยเฉพาะการปฏิบัติตนของหญิงตั้งครรภ์ตามหลักโภชนาการ โดยให้มีความรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิตของหญิงตั้งครรภ์อย่างแท้จริง จำนวนครั้งของการฝากครรภ์ในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับการเกิดทารกน้ำหนักแรกเกิดน้ำหนักน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดทารกน้ำหนักน้อยของภัทรวดี อัญชลีชไมกร เนื่องจากมารดาที่ตั้งครรภ์ส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนยางพาราต้องกรีดยางกลางคืน กลางวันต้องนอนพัก ทำให้ไม่ได้มาฝากครรภ์ตามนัด และรวมถึงการตั้งครรภ์ของมารดาที่อายุน้อย ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการดูตนเองในระยะตั้งครรภ์ จากปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการให้บริการฝากครรภ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคน

ในชุมชน การให้ความรู้ในโรงเรียนพ่อแม่เพื่อให้มารดาเห็นความสำคัญของการฝากครรภ์อายุครรภ์ขณะคลอดในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ ความสัมพันธ์กับการเกิดทารกน้ำหนักแรกเกิดน้ำหนักน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดทารกน้ำหนักน้อยของสินชัย รองเดชและอนันต์ อัครสุวรรณกุลจึงมีความจำเป็นจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลในระหว่างตั้งครรภ์ โดยเฉพาะการปฏิบัติตัวของหญิงตั้ง-ครรภ์หลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลให้เกิดการคลอดก่อนกำหนด เช่น การสูบบุหรี่หรือสิ่งเสพติด ภาวะเครียด การใช้แรงงานขณะตั้งครรภ์ โรคแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ การติดเชื้อของระบบสืบพันธ์ และการติดเชื้อของระบบทาง-เดินปัสสาวะ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. พัฒนาระบบประสานงานระหว่างโรงพยาบาลและศูนย์อนามัยชุมชนให้มีการฝากครรภ์ในเชิงรุกสำรวจหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่รับผิดชอบ

2. จัดระบบให้มีการฝากครรภ์เชิงรุกจากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง โดยจัดรถหน่วยฝากครรภ์เคลื่อนที่ไปในพื้นที่ห่างไกล

3. จัดระบบติดตามหญิงตั้งครรภ์ที่ผิดนัดการฝากครรภ์ รวมทั้งประสานงานกันกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลติดตาม

4. กลุ่มเสี่ยงควรได้รับการเฝ้าระวังและติดตามอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการตั้งครรภ์

เอกสารอ้างอิง

กุลสตรี วรรธนะไพสิฐ,ยิ่งขวัญ อยู่รัตน์. (2019).**การศึกษาอุบัติการณ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยในโรงพยาบาลรามาธิบดีกรุงเทพฯ**วารสารวิชาการกระทรวง . สาธารณสุข .

นงลักษณ์ ทองโต.(2553). **ปัจจัยเสี่ยงต่อการให้กำเนิดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยในประเทศไทย**. วารสาร ประชากร.

ประคอง ตั้งสกุล. (**ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะน้ำหนักตัวของทารกแรกเกิดต่ำกว่า .**(2011**เกณฑ์มาตรฐาน**. จังหวัดยะลา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ปิยะนุช พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพขณะตั้งครรภ์กับน้ำหนักตัวทารกแรกเกิด**. วารสารโรงพยาบาลสกลนคร.

ภัทรวดี อัญชลีชไมกร. (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยโรงพยาบาลเจ้าพระยายมราช จังหวัดสุพรรณบุรี**. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข.

วรัณญา เก้าเอี้ยน.(2020). **การศึกษาปัจจัยเสี่ยงของมารดาที่มีผลต่อการคลอดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยใน โรงพยาบาลห้วยยอด จังหวัดตรัง**. วารสารวิชาการแพทย์เขต

สมเกียรติ พยุหเสนารักษ์ พ.บ.,โสพิศ ปุรินทราภิบาล พย.บ., สม...(2020) **ปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยของหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ในโรงพยาบาลวังวิเศษ จังหวัดตรัง**. วารสารวิชาการ สาธารณสุข .

สินชัย รองเดช, อนันต์ อัครสุวรรณกุล.(2556) .**ปัจจัยทีมีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยของหญิงฝากครรภ์ในโรงพยาบาลย่านตาขาว จังหวัดตรัง** วารสารวิชาการ . สาธารณสุข.

อรพินท์ กอสนาน.(2014). **ผลต่อการเกิดทารกน้ำหนักน้อยในโรงพยาบาลบางน้ำเปรี้ยว. จังหวัดฉะเชิงเทรา.วารสารศูนย์การศึกษาแพทย์ศาสตร์คลินิก**โรงพยาบาล . พระปกเกล้า.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านห้วยนกกก

Factors Associated with Health Behaviors for Preventing Hypertension of Risk Groups in Responsible Area of Ban Huai Nok Kok Health Promoting

ประภาพร คำแสนราช[1], ธันยาธร จิตตะคาม [2], จารุวรรณ คำเกษม[3],ยลดา จันทร์ดี[4],
Prapaporn Khamsaenrat, Thanyathorn Jittalakham, Jaruwan Khamkasem, Yonlada Jandee

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูง 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงสูงของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก ตำบลห้วยนกกก อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา การกลุ่มตัวอย่างตารางของเครจซี่และมอร์แกน(Krejcie & Morgan) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางแสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie and Morganจากจำนวน 90 รายระดับความคาดเคลื่อนได้5% กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95%ค่าความคาดเคลื่อนไม่เกิน 0.5 %ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 73 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา พฤติกรรมสุขภาพ 4 ด้าน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ สภาวะจิตใจ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรับประทานอาหาร มีการรับประทานอาหารที่เสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงลดลง ด้านการออกกำลังกาย มีการออกกำลังกายที่เหมาะสม แต่ยังมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 68.4) รู้สึกหดหู่ผิดหวง ท้อแท้ซึมเศร้า ที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรค (ร้อยละ 43.8) แต่พูดระบายความทุกข์หรือความไม่สบายใจกับบุคคลที่ท่านไว้วางใจมากที่สุด (ร้อยละ 54.8) ข้อเสนอแนะจากการวิจัยควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับการเป็นผู้ที่มี

[1] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] นักศึกษาหลักสูตรการจัดการสุขภาพชุมชน สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ภาวะเสี่ยงต่อ โรคความดันโลหิตสูง และควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ใน ตัวแปรอื่นที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ เช่น การ รับรู้สมรรถนะแห่งตน และแรงสนับสนุนทางสังคม กับผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคโรคความดันโลหิตสูง

คำสำคัญ: พฤติกรรมสุขภาพ

Adstract

This study aims 1) To study factors related to health behaviors to prevent high blood pressure 2) to study relationships with health behaviors in preventing high blood pressure of risk groups in the responsible area. Ban Huai Nok Kok Sub District Health Promotion Hospital, Huai Nok Kok Subdistrict, Tha Song Yang District, Tak Province, using descriptive research methods The sample group of Crajcie & Morgan (Krejcie & Morgan), the researcher has determined the sample group using the table showing the population and the number of samples of Krejcie and Morgan from 90 individuals. Confidence 95%, the expense fee of up to 0.5%, which has 73 samples in this study. The researcher collected data by interviewing with data analysis information using descriptive statistics. 4 health behaviors include eating Exercise Health risk behaviors Mind the study found that Eating There is a diet at risk of high blood pressure decreases. Exercise With the right exercise But still have alcohol drinking behavior (68.4%) feel depressed. Depression With risk of disease (43.8%) but speaks, venting, suffering or uneasiness with the person you are most trusted (54.8%). Feedback from research should be studied the relationship of personal factors and Being a risk of High blood pressure And should have a study of relationships in Other variables that influence health behaviors such as self-efficacy And social support With people with risk High blood pressure.

KEYWORDS: Health behavior

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูงเป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญของประชากรทั่วโลก ประชากรทั่วโลกเสียชีวิตจากโรคความดันโลหิตสูงถึง 7.5 ล้านคน และมีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเกือบ 1 พันล้านคนทั่วโลก คาดว่าในปี 2568 ความชุก ของผู้ป่วยจะเพิ่มขึ้นเป็น 1.56 พันล้านคน โรคความดันโลหิตสูงถือเป็น “ฆาตกรเงียบ” เนื่องจากไม่มีอาการแสดง จนทำให้หลายคนต้องเสียชีวิต จากโรคนี้และในบางครั้งผู้ป่วยมักไปตรวจพบที่โรงพยาบาลจากการมารักษาโรคอื่นๆ ซึ่งหากมีภาวะความดันโลหิตสูง เป็นระยะเวลานานแล้วไม่ได้รับการรักษา จะแสดงอาการปวดศีรษะ ใจสั่น ตาพร่ามัว อ่อนเพลีย วิงเวียน สับสน หายใจลำบาก หัวใจเต้นผิดปกติหากมีภาวะความดันโลหิตสูงแล้วไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ เป็นเวลานานจะส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญ ได้แก่ หลอดเลือดแดงในตาเสื่อม อาจทำให้มีเลือดออกที่จอตาทำให้ประสาทตาเสื่อม ตามัว หรือตาบอดได้โรคหลอดเลือดหัวใจ เกิดจากหัวใจทำงานหนักขึ้น ทำให้ผนังหัวใจหนาตัว และถ้าไม่ได้รับการรักษาจะทำให้เกิดหัวใจโต และหัวใจวายในที่สุด โรคหลอดเลือดสมอง เกิดภาวะหลอดเลือดใน สมองตีบ ตัน หรือแตก ทำให้เป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต โรคไตเรื้อรัง เนื่องจากเลือดไปเลี้ยงไตไม่เพียงพอ ทำให้เกิดไตวาย ได้อาจรุนแรงถึงขั้นทำให้เสียชีวิตได้ (ประเด็นสารรณรงค์วันความดันโลหิตสูงโลก ปี2562) องค์การอนามัยโลกได้ประมาณไว้ว่าจำนวนผู้ป่วยความดันโลหิตสูงทั่วโลก จาก 194 ประเทศ มีจำนวนถึง 970 ล้านคน โดย 330 ล้านคนอยู่ในประเทศพัฒนา และ 640 ล้านคนอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา และในปี 2025 คาดว่าจะมีผู้ป่วยความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นเป็น 1.56 พันล้านคน (Health Information System Development Office)

สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทย โรคความดันโลหิตสูงยังคงเป็นปัญหา สุขภาพที่สำคัญเช่นกัน เห็นได้ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงในประชากรอายุ15 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นจาก 10 ล้านคน ในปี 2552 เป็น 13 ล้านคนในปี 2557 และเกือบครึ่งหนึ่งไม่ทราบว่าตนเองป่วยด้วยโรคนี้ จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากเกือบ 4 ล้านคนในปี 2556 เป็นเกือบ 6 ล้านคนในปี 2561 จำนวนผู้เสียชีวิต จากโรคความดันโลหิตสูง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับจำนวนผู้ป่วย จาก 5,186 คนในปี 2556 เป็น 8,525 คน ในปี 2560 ปี 2557 มีการประเมินค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล พบว่าประเทศไทยต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษา ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเกือบ 80,000 ล้านบาทต่อปีต่อจำนวนผู้ป่วยประมาณการ 10 ล้านคน (ประเด็นสารรณรงค์วันความดันโลหิตสูงโลก ปี2562)

จากปีงบประมาณ 2563 สถานการณ์ในจังหวัดตาก มีกลุ่มผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง 11,311.51 อัตรา/แสนประชากร จำแนกเป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน 11,264.96 อัตรา/แสนประชากร ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อน 46.55 อัตรา/แสน

ประชากร ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนทางหัวใจ 19.28 อัตรา/แสนประชากร ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนทางไต 23.05 อัตรา/แสนประชากร และผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนหลายอย่าง 6.65 อัตรา/แสนประชากร (ระบบคลังข้อมูลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จังหวัดตาก 2563)

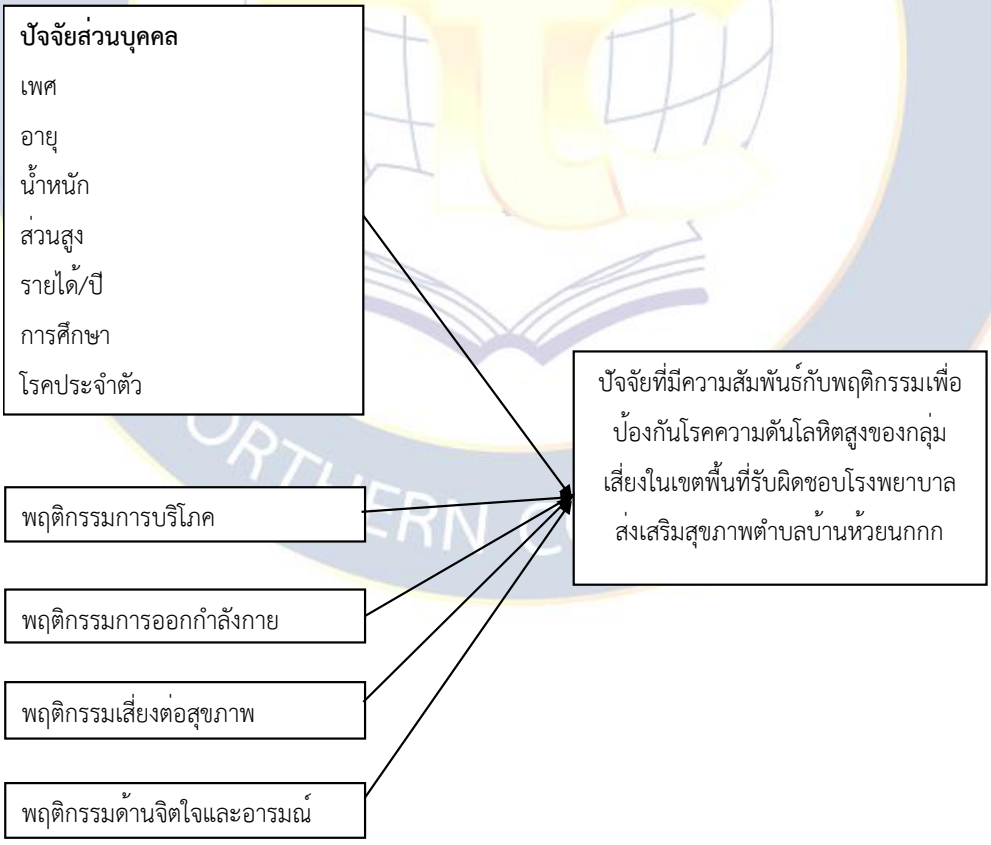
จากการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก ปี 2562 มีจำนวนกลุ่มเสี่ยง 78 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ในปี 2563 มีจำนวนกลุ่มเสี่ยง 26 คน คิดเป็นร้อยละ 9.32 และปี 2564 มีจำนวนกลุ่มเสี่ยง 73 คน คิดเป็นร้อยละ 26.64 ระยะเวลา 1 ปี จากปี 2563-2564 ทำให้มีกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.32

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง

2.เพื่อศึกษาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีบ้านห้วยนกกก.สต.สูงของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบรพ ซึ่งจะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของรพคน 73 บ้านห้วยนกกก จำนวน.สต.

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของรพบ้านห้วยนก.สต. อการเกิดโรคความดันโลหิตสูงจากการคัดกกที่ได้รับการคัดกรองและได้รับการประเมินว่ามีภาวะเสี่ยงต่อ กรองในปีงบประมาณ2564 จำนวน 90 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประชาชนอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของรพ.)บ้านห้วยนกกกโดยการกลุ่มตัวอย่างตารางของเครจซี่และมอร์แกน.สตKrejcie & Morgan) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางแสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie and Morganจากจำนวน 90 รายระดับความคาดเคลื่อนได้5% กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95%ค่าความคาดเคลื่อนไม่เกิน 0.5 %ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 73 คน

1.มาจากหมู่ รพ บ้านห้วยนกกก.สต .73 จำนวน ผู้ชาย 20 คน ผู้หญิง 53 คน

รวมกลุ่มตัวอย่าง 73 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อมูล 2 ส่วนได้แก่

1) ข้อมูลทั่วไป มีข้อคำถามอยู่ 7 ข้อลักษณะคำถาม เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด ปลายเปิดและเติมคำ

2) ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ ประกอบด้วย

2.1 พฤติกรรมด้านการรับประทานอาหาร มีคำถามปลายปิดจำนวน 10 ข้อย่อย

2.2 พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย มีคำถามจำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำตอบผู้ตอบจะต้องเลือกคำตอบ ตามที่ได้ปฏิบัติจริงหรือตรงกับความเป็นจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาทาการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองพร้อมกับผู้ช่วยเก็บข้อมูล จำนวน 2 คนโดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงในเขตพื้นที่รับผิดชอบของรพ.สต.บ้านห้วยนกกก ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2563 ถึง กุมภาพันธ์ 2564

โดยดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

1.ผู้วิจัยอธิบายวัตถุงประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง

2.ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของตัวอย่างตามแบบสอบถาม โดยการสัมภาษณ์

3.ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ปัจจัยที่มีผลมากจาการพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่มีรสหวานจัด เค็มจัดและไขมันสูงที่มีส่วนของผงปรุงรสอาหารประกอบ น้ำปลา เกลือ ซีอิ้ว ผงชูรส ของมักดอง ร่วมไปถึงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ อันเป็นพฤติกรรมส่งผลให้เกิดโรคความดันโลหิตสูงต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรับประทานอาหารให้ครบ ควรเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและหมู่และ 5 หลีกเลี่ยงอาหารที่มีรสหวานมันเค็มจัด ปัจจัยด้านการออกกำลังกายประชากรส่วนใหญ่มีเวลาออกกำลังกายน้อยกว่า ครั้งต่อ สัปดาห์ ควรมีการส่งเสริมการออกกำลังกายทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มประชากร 3 ใจและอารมณ์ส่วนใหญ่มีภาวะเครียด เบื่อหน่าย แนวทางแก้ไขต้องมีการทำกลุ่มเสี่ยง พฤติกรรมด้านจิตกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดทำโครงการเสริมพลัง ทำกิจกรรมฉันทนาการหรือออกไปท่องเที่ยว การแรงจูงใจ การทำสมาธิเป็นต้น

การอภิปรายผล

พฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะเสี่ยงด้วยโรคความดันโลหิตสูง มีการลดการ รับประทานอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค ได้แก้อาหารที่มีน้ำมันมากๆ อาหารที่มีส่วนประกอบของ กะทิและอาหารที่มีรสเค็มจัดแต่ยังมีการรับประทานอาหารประเภทหมักดอง มีการใช้เครื่องปรุง อาหารที่มีส่วนผสมของเกลืออยู่ ซึ่งอาจเนื่องจากยังติดรสชาติของอาหารที่เคยรับประทาน หรือ อาจเคยลดการปรุงรสอาหารด้วย

เกลือน้ำปลา ซีอิ๊ว ผงชูรส ซอสปรุงรสต่างๆ ลงแต่ทำให้อาหาร ไม่อร่อยจึงต้องกลับไปใช้เครื่องปรุงรสเช่นเดิม สอดคล้องกับการศึกษาของกัตติกา ธนะขว้างและ กุศล สุนทรธาดา (2548) ที่ได้ศึกษาภาวะความดันโลหิตสูงของประชากรวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ในชุมชนชนบท และพบว่ากลุ่มที่ศึกษามีพฤติกรรมเสี่ยงทางด้านสุขภาพได้แก้การรับประทาน อาหารที่มีไขมันสูง การรับประทานอาหารที่มีรสเค็ม อาหารที่ใส้ผงชูรส โดยอาหารเหล่านี้มี ความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้แม้จะพบว่า กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงนี้ได้มีกิจกรรมทางกายมากถึงร้อยละ 99.3 โดยมีกิจกรรมทางกาย มากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ถึงร้อยละ 94.2 มีการดูแลควบคุมน้ำหนักตัวเองด้วยการเฝ้าระวังน้ำหนัก ตัวเอง เลือกกินอาหารเพียงพออิ่มในแต่ละมื้อแต่ 1 ใน 4 ของผู้มีภาวะเสี่ยงนี้มีดัชนีมวลกายที่เสี่ยง ต่อโรคอ้วน ซึ่งน้ำหนักตัวที่มากเกิน มีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความดันโลหิตที่สูงขึ้น การลดน้ำหนักตัวลง สามารถลดความดันได้ความอ้วนจึงถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของการเกิดโรคความดัน โลหิตสูงดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างมีการออกกำลังกาย นอกจากจะเป็นผลดีต่อหลอดเลือดแดงแล้ว ยังจะช่วยลดความดัน และน้ำหนักลงด้วย (JNC, 1997)

ด้านความรู้สึก จิตใจและอารมณ์กลุ่มเสี่ยงมีความรู้สึกหดหู่ผิดหวง ท้อแท้ซึมเศร้า ที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรค และรู้สึกเบื่อหน่าย ที่จะต้องมีการควบคุมอาหารออกกำลังกาย แต่การที่ยอมรับ และทำความเข้าใจกับภาวะเสี่ยงจากโรคและได้ระบายความรู้สึกได้รับความ สนใจ รับฟัง จากคนในครอบครัว รวมถึงหากิจกรรมที่ชอบหรือถนัดทำ เช่น อ่านหนังสือ ปลูกต้นไม้ดูทีวี ฟังวิทยุทำสมาธิ เป็นต้น เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น ไปทำบุญ ตักบาตร ในวันพระ วันสำคัญทางศาสนา ต่างๆ หรือเมื่อไม่สบาย เจ็บป่วยคนในชุมชน ให้ความใส่ใจ มาเยี่ยมเยียน ล้วนเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมในการดูแลตนเองของผู้มีภาวะเสี่ยงซึ่งเป็นที่ควร หลีกเลี่ยงจากความเครียดและสิ่งที่ทำให้หงุดหงิดโมโห ตื่นเต้น เพราะความเครียด มีผลต่อต่อม ไฮโปทาลามัส (Hypothalamas) ที่ไปกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง เพิ่มการทำงานของระบบประสาทซิมพาเทติก (Sympathetic) ซึ่งจะกระตุ้นอิพิเนฟฟิน (Epinephrin) จากต่อมหมวกไต มี ผลต่อการหดรัดตัวของหลอดเลือดดำ ทำให้ความดันโลหิตเพิ่มขึ้น การผ่อนคลายความเครียด ทำจิตใจให้แจ่มใส นอนหลับ พักผ่อนให้เพียงพอจึงมีผลต่อการควบคุมความดันโลหิต (JNC, 1997)

แต่ยังพบกลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และสูบบุหรี่อยู่ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพทั้งสิ้น สาเหตุที่ไม่สามารถเลิกพฤติกรรมการสูบ บุหรี่/ยาสูบ และการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ทั้งๆที่ทราบถึงความสำคัญ ประโยชน์และ ภาวะแทรกซ้อน จากการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในสื่อรวมถึงโครงการต่างๆที่เกิดขึ้นเช่น โครงการ งดเหล้าเข้าพรรษาโครงการงดสูบบุหรี่ แล้วก็ตาม อาจเป็นเพราะว่าด้วยวิถีชีวิตของชุมชนชนบทและ วัฒนธรรม ค่านิยม ของคนไทย ที่มักใช้

เหล้า บุหรี่เป็นสื่อ ในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกัน สังเกตไดจากงานที่มีขึ้น ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่งานกฐิน ผ้าป่า หรือแม้แต่ งานศพ ก็มีการบริโภค เหล้า บุหรี่ทั้งสิ้น ยิ่งเป็นเหล้าบุหรี่ ชนิดดีก็ยิ่งเป็นหน้าตาแก้เจ้าภาพ พฤติกรรมเสี่ยงที่ได้กล่าวถึงนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ลัดดาวัลย์หมื่นแก้วและคณะ (2546) ที่ ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความดันโลหิตสูงของตำรวจ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะความดันโลหิตสูง มีการสูบบุหรี่เป็น ประจำ (ร้อยละ 17.8) และดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 68.4) ส่วนกฤษดา พรหมวรรณ์ (2546) ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพความชุกและปัจจัยเสี่ยงของความดันโลหิตสูง โอกาสเสี่ยงต่อการ เกิดโรคหัวใจหลอดเลือดในประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไป เขตตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่าผู้ที่ มีปัญหาของโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุดคือผู้ที่มีการดื่มสุราจัดโดยแอลกอฮอล์จะทำให้เกิดภาวะ น้ำตาลในเลือดต่ำ ในขนาดปานกลางถึงรุนแรง เนื่องจากแอลกอฮอล์จะไปยับยั้งการสังเคราะห์กลูโคสที่ตับ นอกจากนั้นการดื่มในปริมาณมาก ทำให้ได้พลังงานมากเกิดความอ้วนได้นอกจากนี้ ยังเป็นตัวกระตุ้นให้หัวใจเต้นผิดจังหวะ สูบเลือดออกจากหัวใจปริมาณมากและมีความรุนแรงสูง ทำให้เกิดโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นตัวเพิ่มการสังเคราะห์ไตรกลีเซอไรด์ 75 ทำให้ปริมาณไขมันเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นพฤติกรรมการดื่มสุรา และสูบบุหรี่จึงเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญ ปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้เกิดโรคความดันโลหิตสูงขึ้นได้ (เศวต นนทกานนท์, 2538)

พฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะเสี่ยงด้วยโรคความดันโลหิตสูง ด้านการ รับประทานอาหารยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องมากนักยังมีการรับประทานอาหารเสี่ยงต่อ การเกิดโรคอยู่ รวมถึง พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่อยู่ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ ทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าจะมีการรู้จักปรับสภาพจิตใจอารมณ์ของตนเองการมีการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม แต่การที่ไม่ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องอย่างจริงจังก็ยังเป็นพฤติกรรมสนับสนุน กันให้เข้าสู่ภาวะโรคได้เร็วขึ้น บทบาทหน้าที่ของทีมสุขภาพจึงต้องมีการเน้นเฉพาะสำหรับกลุ่ม โรคเพื่อให้กลุ่มเสี่ยงตระหนักและเข้าใจพยาธิสภาพของโรคและแนวทางการปฏิบัติตัวที่ชัดเจน ยิ่งขึ้น ทั้งนี้กลุ่มที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่จะไม่มีอาการแต่อย่างใด และ มักจะตรวจพบโดยบังเอิญ ขณะไปให้แพทย์ตรวจรักษาด้วยปัญหาอื่น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จึงเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางว่าอาจช่วยป้องกันความดันโลหิตสูง มีประสิทธิผลในการลดความ ดันโลหิต และช่วยลดปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ของโรคหัวใจและหลอดเลือดโดยเสียค่าใช้จ่ายเล็กน้อยและ มีความเสี่ยงต่ำอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับการเป็นผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อ โรคความดันโลหิตสูง

2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ใน ตัวแปรอื่นที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ เช่น การ รับรู้สมรรถนะแห่งตน และแรงสนับสนุนทางสังคม กับผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรค โรคความดันโลหิตสูง

3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ รายละเอียดจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาอาจทำให้มองสถานการณ์หรือปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้ไม่อย่างชัดเจนนักเนื่องจากพฤติกรรมสุขภาพ เป็นเรื่องของความเชื่อ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่มีความเชื่อมโยงกันในหลากหลายมิติและเป็น เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้รายละเอียดอย่างครบถ้วน78 และนำไปอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น จนสามารถนำผลมา ใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นรูปธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

วานิช สุขสถาน. .(2561)**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงภายใต้นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี**. วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข.

อัญชลี สามงามมี,เกสร สำเภาทอง,นนท์ธิยา หอมขำ..(2563) **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงของบุคลากรสายสนับสนุน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. วชิรเวชสารและวารสารเวชศาสตร์เขตเมือง

อุไรพร คล้ำฉิม. .(2554)**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของผู้ที่มีความดันโลหหิตสูงระยะเริ่มต้นในจังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร สาธารณสุข. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อุมาพร ปุญญโสพรรณ, ผจงศิลป์ เพิงมาก และจุฑามาศ ทองตำลึง. .(2554)**การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคและพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของสตรีวังทองในตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข. มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ .

นริศรา แก้วบรรจักร, ประไพจิตร ชุมแวงวาปี และกฤชกันทร สุวรรณพันธุ์.(2563)**ปัจจัยที่มีความรอบรู้ทางสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. วารสารสาธารณสุข และวิทยาศาสตร์สุขภาพ;)3(:1-15.

พิเชษฐ์ หอสูติสิมา. (2562). **ผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงกลุ่มเสี่ยง ตำ บลจระเข้หิน อำ เภอครบุรีจังหวัดนครราชสีมา พ .ศ.2560**. วารสารวิชาการ สคร .9 ปี : 25(2).

ชดช้อย วัฒนะ, จงรักษ์ ศุภกิจเจริญ, ณฐวรรณ รักวงศ์ประยูร และปริญญา แร่ทอง.(2558) **ผลของโปรแกรมการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อควบคุมโรคต่อพฤติกรรมการควบคุมโรค ระดับความดันโลหิต และคุณภาพชีวิตของผู้เป็นโรคความดันโลหิตสูงในการศึกษาระยะยาว**. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี .

จุฬาลักษณ์ จันทร์หอม, ลภัสรดา หนุ่มคำ.(2563) .**ปัจจัยที่มีผลต่อกิจกรรมทางกายของประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงในอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี .

ศศิธร ตันติเอกรัตน์, ภัทราวดี มากมี, นิชาภา สุขสงวน และนวพร สัตพันธ์. (2563).**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ในจังหวัดบุรีรัมย์โดยใช้ทฤษฎี Precede Framework**. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัม 2563.

ภัสราวลัย ศีติสาร. .(2556)**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยภาวะความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้ โรงพยาบาลดอกคาใต้ อำเภอดอกคาใต้ จังหวัดพะเยา** วารสารสาธารณสุขล้านนา ..

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ารับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกสตรีที่มีอายุ 35-60 ปี ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

Factors associated with the decision to undergo cervical cancer screening for women aged 35-60 In the area responsible for Tha Song Yang Health Promoting Hospital.

ประภาพร คำแสนราช[1], รุ่งตะวัน เมืองมูล[2], กนกอร สมบัติ,[3] ฤทัยรัตน์ บูรณะพันธ์[4] ,
Prapaporn Khamsaenrat, Roongtawan Muerngmoon, Kanokorn Sombat, Ruethairat Buranaphan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1)เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ารับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกสตรีที่มีอายุ 35-60ปี 2)เพื่อให้สตรีอายุ 35-60 ปี ได้รับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง จังหวัดตาก ใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณาในกลุ่มตัวอย่าง หญิงที่มีอายุ 35-60 ปี โดยการสุ่มอย่างแบบสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง 76 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ กับการเข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ร้อยละ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 78.9) มีความรู้เกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 78.9) มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 82.9) มีการรับรู้ความรุนแรงของมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 77.6) มีการรับรู้ประโยชน์ของการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกด้วยวิธีแปพสเมียร์ (ร้อยละ 63.2) มีการรับรู้อุปสรรคในการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 57.9) และมีการรับรู้ความสามารถตนเองต่อการไปตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 63.2)พบว่าสตรีที่มีอายุ 30-39 ปี เข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกมากกว่ากลุ่มที่มีอายุ40-49 ปี และ 50-60 ปี ทั้งนี้อธิบายได้ว่า บุคคลที่มีอายุยังน้อย จะมีการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมากกว่าผู้หญิงที่มีอายุ

[1] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] นักศึกษาหลักสูตรการจัดการสุขภาพชุมชน สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

มากกว่าบุคคลจะมีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคนั้นๆ

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูกให้มากขึ้น โดยผ่านทางเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. และบุคคลในชุมชน รวมทั้งทางสื่อออนไลน์ ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพในสตรีกลุ่มเป้าหมายที่ไม่เคยเข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก

คำสำคัญ:โรคติดเชื้อเอชพีวี (HPV)

ABSTRACT

This research aims 1) To study the factors that are related to the decision to receive cervical cancer screening of women aged 35-60 years 2) to allow women to age 35-60 years have been screening for cervical cancer. In the responsibility of Tha Song Yang Tambon Health Promotion Hospital, Tak Province uses a qualifying method in the sample. Female aged 35-60 years by randomly survey The researcher has provided a sample group using the TARO YAMANE formula. The sample group is 76. The tool used to collect data. Is a general information questionnaire and personal factor query And the relationship between the leading factor With the cervical cancer screening service of the sample Data were analyzed using the frequency distribution percentage. The results of the study showed that the sample was female (78.9 percent) had knowledge of cervical cancer (78.9 percent). The risk of cervical cancer (82.9 percent) has a perceived violence of cervical cancer (77.6%). The benefits of cervical cancer screening with PP Smir (63.2%) have recognized obstacles in Cervical cancer screening (57.9%) and self-efficacy for cervical cancer screening (63.2 percent) found that women aged 30-39 years to receive cervical cancer screening services More than groups that are 40-49 years old and 50-60 years. The person who is young Will be aware of the risk of disease Rather than older women Will have behavior to prevent disease or not Depending on the awareness of the risk of being a disease

Suggestions from research, related agencies should promote communication and publicize more information about cervical cancer. Through the public health officer Volunteers And people in the community Including online media There should be a qualitative study in women's target groups that have never been accepted for cervical cancer screening.

KEYWORDS: Human Papillomavirus(HPV)

บทนำ

ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีใหม่ในการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก โดยวิธี HPV DNA Test เป็นการ ตรวจหาเชื้อ HPV สายพันธุ์ก่อมะเร็งปากมดลูก วิธีนี้มีความไวและความจำเพาะของการตรวจหาเซลล์ผิดปกติ สูงกว่าการตรวจคัดกรองที่ใช้ในปัจจุบัน ในหลายประเทศได้เปลี่ยนแนวทางการคัดกรองระดับประชากรจาก Pap smear อย่างเดียวเป็นการใช้ HPV Genotyping ร่วมด้วย ซึ่งในอดีตมีชุดตรวจมีราคาสูงและต้องใช้ เครื่องมือเฉพาะทางห้องปฏิบัติการ แต่อย่างไรก็ตาม วิธีนี้สามารถลดภาระการอ่านเซลล์โดยนักเซลล์วิทยา และปัญหาเรื่องของคุณภาพในการเก็บตัวอย่างได้ ซึ่งจะมีประโยชน์และมีความคุ้มค่าในการตรวจคัดกรอง สำหรับประชากรหญิงไทย นักวิชาการจากสถาบันมะเร็งแห่งชาติจึงได้ทำการศึกษาเพื่อประเมินหารูปแบบการ คัดกรองมะเร็งปากมดลูกที่เหมาะสมในบริบทของประเทศไทย โดยมีทั้งการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทาง เศรษฐศาสตร์และยังวิเคราะห์ในส่วนของความเป็นไปได้ ในทางปฏิบัติ โดยทำการคัดเลือกรูปแบบการคัดกรอง ที่มีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์มาทบทวนขั้นตอนดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ ความสามารถสูงสุดในการให้บริการ วิเคราะห์หาจุดคอขวด และประเมินความสามารถในการรองรับบริการ หากต้องเปลี่ยนวิธีการคัด กรองและเพิ่มอัตราคัดกรองในอนาคต ซึ่งผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่า การใช้ HPV DNA Test มีความคุ้มค่า และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ กับการคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในประเทศไทย

มะเร็งปากมดลูกเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย โดยพบเป็นอันดับ 2 ของมะเร็งในสตรีไทย รองจากมะเร็งเต้านม จากรายงานของ WHO/ICO Information Centre on HPV and Cervical Cancer (HPV Information Centre), Human Papillomavirus and Related Cancers in Thailand, Summary Report 2010 ได้รายงานในปี พ.ศ.2551 ประเทศไทยมีประชากรสตรีที่เสี่ยงต่อมะเร็งปากมดลูก 26.09 ล้านคน มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป มีจำนวนผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกรายใหม่ปีละ

9,999 ราย เสียชีวิต 5,216 ราย หรือประมาณร้อยละ 53 ถ้าคิดเป็นวันแล้วจะมีสตรีไทยเสียชีวิตจากมะเร็งปากมดลูกเฉลี่ยวันละ 14 คน จากรายงานทางระบาดวิทยาของมะเร็งในประเทศไทย ฉบับล่าสุดปี พ.ศ. 2553 ซึ่งรวบรวมข้อมูลในระหว่างปี พ.ศ. 2544-2546 พบว่า อัตราอุบัติการณ์ของมะเร็งปากมดลูกที่ปรับตามโครงสร้างมาตรฐานอายุ หรือ Age-Standardized incidence Rate (ASR) คิดเป็น 18.1 ราย ต่อประชากร 100,000 ราย จัดเป็นมะเร็งที่พบบ่อยเป็นอันดับสองในสตรีไทย รองจากมะเร็งเต้านม (ASR 20.9 ราย ต่อประชากร 100,000 ราย) โดยพบอุบัติการณ์ของมะเร็งปากมดลูกในประเทศไทยสูงสุดที่จังหวัดระยอง โดยมี ASR 36.6 ราย ต่อประชากร 100,000 ราย รองลงมา คือ จังหวัดชลบุรี 30.6 ราย ต่อประชากร 100,000 ราย และต่ำสุดที่จังหวัดขอนแก่น 15.3 ราย ต่อประชากร 100,000 ราย ส่วนในภาคเหนือ อุบัติการณ์ของมะเร็งปากมดลูกสูงสุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ 25.1 ราย ต่อประชากร 100,000 ราย ซึ่งมีอุบัติการณ์ (ASR) เป็นอันดับ 3 ของประเทศ ดังรูปที่ 1 โดยภาพรวมของประเทศ ชนิดของมะเร็งปากมดลูกที่พบได้บ่อยที่สุด ได้แก่ Squamous cell carcinoma คิดเป็นร้อยละ 69.8-81.8 รองลงมา ได้แก่ Adenocarcinoma คิดเป็นร้อยละ 9.8-22.8 ดังรูปที่ 2 [2] อุบัติการณ์ของมะเร็งปากมดลูก สูงสุดในช่วงอายุ 50-55 ปี สำหรับอุบัติการณ์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีความแตกต่างจากภาพรวมของประเทศ คือพบว่ามีอุบัติการณ์สูงสุดในช่วงอายุ 65-70 ปี โดยใกล้เคียงกับในช่วงอายุ 50-55 ปี, 40-45 ปี และ 35-40 ปี ซึ่งมีอุบัติการณ์สูงรองๆกันไป และจากการศึกษาทางด้านไวรัส พบว่าเชื้อไวรัสฮิวแมนแพปพิลโลมา (Human Papilloma Virus, HPV) หรือไวรัสเอชพีวี โดยเฉพาะไวรัสเอชพีวี 16 และ 18 เป็นสาเหตุหลักให้เกิดโรคมะเร็งปากมดลูก สำหรับปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้มีโอกาสติดเชื้อไวรัส ได้แก่ การมีคู่นอนหลายคน การมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์เมื่ออายุยังน้อย

จากการคัดกรองโรคมะเร็งปากมดลูกในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ปีงบประมาณ 2564 มีจำนวนผู้มาคัดกรองมีทั้งหมด 607 คน แบ่งเป็น ผู้ที่มีประวัติการคัดกรองเมื่อ 5 ปีที่แล้ว จำนวน 104 คน และผู้ที่ไม่เคยได้รับการคัดกรอง จำนวน 504 คน

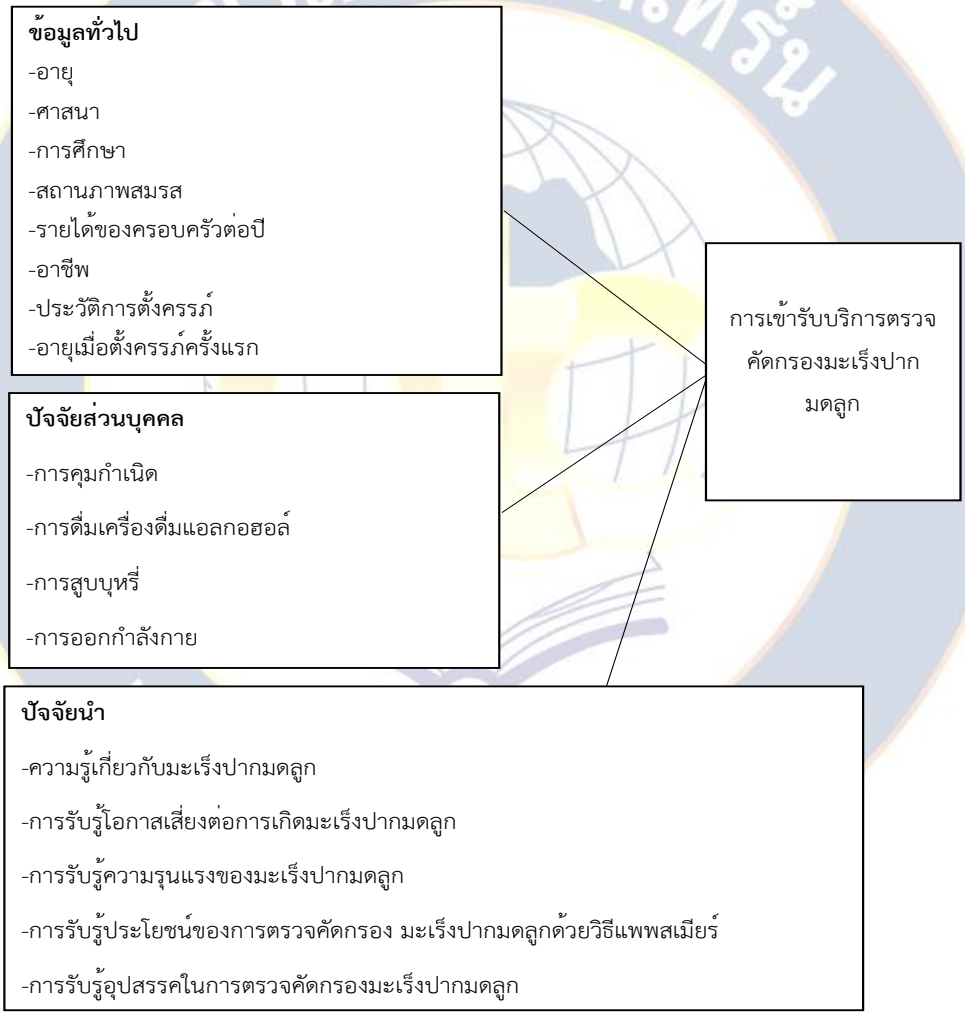
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้สตรีอายุ 35 – 60 ปี มีความรู้และเกิดความตระหนักในเรื่องโรคมะเร็งและได้รับการตรวจที่ถูกต้อง
2. เพื่อให้สตรีอายุ 35-60 ปี ได้รับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของรพคน 76 ท่าสองยาง จำนวน.สต.

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หญิงที่มารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง โดยการสุ่มอย่างแบบสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane จากจำนวน 7ราย 6 กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95%ค่าความคาดเคลื่อนไม่เกิน หรือ0.05 0.01% ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน คน 76

1.มาจากหมู่ 1 จำนวน 10 คน

.2 มาจากหมู่ 2 จำนวน 20 คน

3.มาจากหมู่ 8 จำนวน 20 คน

4.มาจากหมู่ 9 จำนวน 26 คน

รวมกลุ่มตัวอย่าง คน 76

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ศาสนา การศึกษา รายได้ของครอบครัวปี อาชีพ ประวัติการตั้งครรภ์ / อายุเมื่อตั้งครรภ์ครั้งแรก

2 ปัจจัยเสี่ยงส่วนบุคคล ได้แก่

2.1. การคุมกำเนิด

2.2. การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.3. การสูบบุหรี่

2.4. การออกกำลังกาย

3.ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ กับการเข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ความรู้เกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูก

3.2 การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งปากมดลูก

3.3 การรับรู้ความรุนแรงของมะเร็งปากมดลูก

3.4 การรับรู้ประโยชน์ของการตรวจคัดกรอง มะเร็งปากมดลูกด้วยวิธีแพพสเมียร์

3.5 การรับรู้อุปสรรคในการตรวจคัดกรอง มะเร็งปากมดลูก

3.6 การรับรู้ความสามารถตนเองต่อการไป ตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

1.ผู้วิจัยอธิบายวัตถุงประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง

2.ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของตัวอย่างตามแบบสอบถาม โดยการสัมภาษณ์

3.ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (mean)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation, SD)

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่าผู้หญิงที่มารับบริการส่วนใหญ่เคยตั้งครรภ์มาแล้ว ซึ่งเพื่อเป็นไปตาม 97.4 ปีขึ้นไป35 ครั้งต่อปีและผู้หญิงที่อายุ1มาตรฐานหญิงหลังคลอดต้องมีการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ครั้ง 1 ควรได้รับการคัดกรองมะเร็งปากมดลูกปีละ พบว่าผู้หญิงที่มีอายุ ปี มีภาวการณ์รับรู้ถึง 60-40 ปี เนื่องจากมีการพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อ 39-30 โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคน้อยกว่า ผู้ที่อายุ อายุ ป้องกันตัว สามารถรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็งปากมดลูก และยังทราบประโยชน์ของการตรวจมะเร็งปากมดลูกเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดโรคร่วมไปถึงวิธีการป้องกันโรคมะเร็งปากมดลูกทำได้โดยการหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย หลีกเลี่ยงการมีเปลี่ยนคู่นอน ลดการสูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์ ฉีดวัคซีน HPV

การอภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30-39 ปี (ร้อยละ 77.6) รองลงมามีอายุระหว่าง 40-49 (ร้อยละ 22.4) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 80.3) รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ (ร้อย

ละ 17.1) ส่วนใหญ่จบการศึกษา ป.1-ป.3 (ร้อยละ 81.6) มีสถานภาพคู่ (ร้อยละ 78.9) มีรายได้ 30,000-50,000 บาทต่อปี ประกอบอาชีพเกษตรกร (ทำไร่ ทำนา ทำสวน) เป็นอาชีพหลัก (ร้อยละ 88.2) มีประวัติเคยตั้งครรภ์ (ร้อยละ 97.4) ตั้งครรภ์ครั้งแรกมีอายุน้องกว่า 25 ปี (ร้อยละ 80.3)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างมีการคุมกำเนิดก่อนการตั้งครรภ์ (ร้อยละ 73.7) ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 57.9) ไม่เคยสูบบุหรี่ (ร้อยละ 65.8) และไม่เคยออกกำลังกาย (ร้อยละ 65.8)

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ กับการเข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก

พบว่าสตรีที่มีอายุ 30-39 ปี เข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกมากกว่ากลุ่มที่มีอายุ40-49 ปี และ 50-60 ปี ทั้งนี้อธิบายได้ว่า บุคคลที่มีอายุยังน้อย จะมีการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมากกว่าผู้หญิงที่มีอายุมาก ดัง O’donnell (2020) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคนั้นๆ ก่อน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 78.9) มีความเข้าใจและรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 82.9) มีความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 77.6) รู้ประโยชน์ของการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกด้วยวิธีแพพสเมียร์ (ร้อยละ 63.2) รับรู้อุปสรรคในการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 57.9) และรับรู้ความสามารถตนเองต่อการไปตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 63.2)

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ย 1.1วข้องควรส่งเสริมการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูกให้มากขึ้น โดยผ่านทางเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสมและบุคคลในชุมชน รวมทั้งทางสื่อ . ออนไลน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนักแก่สตรีกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มที่มี 1.2 สถานภาพสมรสโสด หม้าย หย่าร้าง กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า ปี แต่ผ่านการมีเพศสัมพันธ์แล้ว รวมถึง 30 บุคคลที่มีส่วนสนับสนุน เช่น สามี บุตร ในประเด็นสำคัญและประเด็นใหม่ๆที่เกิดขึ้น เช่น ความรู้ในเรื่องช่วงเวลาที่ควรไปตรวจคัดกรอง การปฏิบัติตัวก่อนไปตรวจคัดกรอง วัคซีนมะเร็งปากมดลูก รวมถึงการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งปากมดลูก ในเรื่องการมีบุตรมาก การกินหรือการฉีดยาคุม

2.ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็น ความพึงพอใจ และช่วงเวลาที่สะดวกใน 2.1 การเข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของสตรีกลุ่มเป้าหมาย เพื่อประเมินความต้องการ และหาแนวทางในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการ

ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพในสตรีกลุ่มเป้าหมายที่ไม่เคยเข้ารับบริการตรวจคัดกรอง 2.2 มะเร็งปากมดลูก

ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินงานการตรวจคัดกรอ 2.3งมะเร็งปากมดลูกของหน่วยงานต่าง ๆ ด้านสาธารณสุข

เอกสารอ้างอิง

นิราพร ศรีพิบูลย์บัติ, กนกพร หมู่พยัคฆ์, ปนัดดา ปริยทฤฆ และสุพินดา เรืองจิรัษเฐียร. (2554).**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมาใช้บริการตรวจ คัดกรองมะเร็งปากมดลูกของสตรี ที่อาศัยอยู่ใน พื้นที่รับผิดชอบศูนย์สุขภาพชุมชน.** วารสารพยาบาลศาสตร์ 2554, 29(พิเศษ 1), 82-92.

เยาวเรส นันตา.(2553) .**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การรับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของ กลุ่มแม่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่** . วารสารสาธารณสุขล้านนา 6(1), 65-74.

สุดาฟ้า วงศ์หาริมาตย์.(2556) .**ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การไม่มาตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในชุมชนที่ คัดสรร**วารสารวิชาการกรมสนับสนุน .**จังหวัดนนทบุรี :** บริการสุขภาพ 9(1), 12-20.

สุพัตร์ตา งามดำ .(2555).**ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม การตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของสตรีอายุ 30-60 ปี ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**:กรุงเทพฯ .(มหาวิทยาลัยมหิดล. 2555.

นันทิดา จันต๊ะวงค์, ปิยธิดา ตรีเดช, สุคนธา ศิริ และชาญวิทย์ ตรีเดช.(2558). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ในสตรีกลุ่มเป้าหมาย อายุ 30-60 ปี อำเภอเมือง จังหวัด ปทุมธานี**. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี 2558.

สุดาฟ้า วงศ์หาริมาตย์, กรัณฑรัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ. (2561). **ดัชนีวัดความรอบรู้ทางด้านสุขภาพเพื่อการมาตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก และความตั้งใจใฝ่ พฤติกรรมการมาตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก**. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2561.

มณฑา เก่งการพานิช, สุพัตร์ตา งามดำ และธราดล เก่งการพานิช. (2556).**ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของสตรีในจังหวัดราชบุรี**. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ 2556.

พรรณี ปิ่นนาค.(2563). **เหตุผลและปัจจัยของการไม่ไปรับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก กรณีศึกษา สตรีอายุ :30-60 ปี ในตำบลนาโพธิ์ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร** .วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางสุขภาพ .

สุนิสา จันทร์แสง, ภรณี วัฒนสมบูรณ, ลักขณา เติมศิริกุลชัย และณัฐกมล ชาญสาธิตพร.(2559). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความต่อเนื่องในการรับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในสตรี อำ เภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี**. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี .

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานของกลุ่มเสี่ยง ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก

Factors associated with health behaviors to prevent diabetes of the risk group in the area of responsibility for Ban Huai Nok Kok Health Promoting Hospital

ประภาพร คำแสนราช[1], รพีพรรณ ชมแผน[2], สุเวช พิมน้ำเย็น[3], ไพโรจน์ จันทรมณี[4], ดาราวลี ใจสีคำ[5]
Prapaporn Khamsaenrat, Rapeephan Chanpan, Suwech Pimnumyen, Phairoj Jantaramanee , Darawadee Srilaikam

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากฐานข้อมูลการคัดกรองโรคเบาหวานของปีงบประมาณ 2563 ได้ผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน จำนวน 60 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ 3 ด้าน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย สภาวะจิตใจ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรับประทานอาหาร มีการรับประทานอาหารที่เสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงลดลง ด้านการออกกำลังกายมีการออกกำลังกายที่เหมาะสม รู้สึกเบื่อหน่าย ที่จะต้องมีการควบคุมอาหารออกกำลังกาย (ร้อยละ 75.0)

คำสำคัญ:พฤติกรรมสุขภาพ

[1] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[5] นักศึกษาหลักสูตรการจัดการสุขภาพชุมชน สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์นเทิร์น

ABSTRACT

This study aimed to study factors related to diabetes health behaviors of risk groups in the area responsible for Ban Huai Nok Kok Health Promoting Hospital. The sample group was selected from the diabetes screening database for fiscal year 2020, 60 people at risk of diabetes were collected by interviewing with three health behavioral questionnaires: diet. Exercise, mental state, the study found that Food Eating at a lower risk of high blood pressure Fitness Have proper exercise Feel bored That must have a diet and exercise (75.0 percent).

KEYWORDS: Health Behavior

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์โรคไม่ติดต่อ นับเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของโลก ในพ.ศ.2545 พบผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อร้อยละ 45.9 ของจำนวนผู้ป่วยทั้งหมดและพบผู้เสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อถึงร้อยละ 58.5 ของจำนวนผู้เสียชีวิตทั้งหมดทั่วโลก และมีการณ์คาดการณ์ว่าอีก 20 ปีข้างหน้าในปีพ .ศ.2565จะมีผู้ป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อถึงร้อยละ 60.0 และเสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อสูงถึงร้อยละ 73.0 ตามรายงานของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบว่าโรคไม่ติดต่อที่พบบ่อยมาก ได้แก่ มะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด และเบาหวาน ซึ่งพบสัดส่วนการป่วยร้อยละ 42.2 และสัดส่วนการตายร้อยละ 49.7 (WHO, 2003 กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข, 2547)

สำหรับประเทศไทยมีการศึกษาความชุกของผู้ป่วยเบาหวาน ณ ช่วงเวลาต่างๆในกลุ่มประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป โดยใช้วิธีคัดกรองหรือด้วยการตรวจหาระดับน้ำตายในเลือดเมื่อปี พ.ศ.2539 – 2540 พบอัตราความชุก เท่ากับร้อยละ 4.4 โดยในปี พ.ศ.2539 พบอัตราความชุกในประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป เท่ากับร้อยละ 9.6 หรือคิดเป็นจำนวน 2.44 ล้านคน ในจำนวนนี้มีเพียงครึ่งหนึ่งที่รู้ตัวว่าเป็นเบาหวาน ร้อยละ)4.8) อีกครั้งหนึ่งไม่รู้ตัวว่าเป็นเบาหวานเบาหวานมาก่อนและจากการสำรวจทั้งประเทศ ในปี พ.ศ.2547 มีผู้ป่วยโรคนี้เพิ่มขึ้น โดยพบความชุกในเพศชายร้อยละ 6.4 และในเพศหญิงร้อยละ 7.3 และอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวานเพิ่มขึ้นจากอัตรา 1,415.5 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ.2541 เป็น 1,511.2 และ 2,131.4 ต่อประชากรแสนคนในปี พ.ศ.2544 และ พ.ศ.2547 ตามลำดับ ในภาคเหนือสถานการณ์ความชุกของโรคเบาหวานในกลุ่มผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปพบมีความชุกในเพศชายร้อยละ 5.6

และในเพศหญิงร้อยละ 6.9 (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2549) ส่วนอัตราด้วยโรคเบาหวานของประชากรไทยระหว่างปี พ.ศ.2540 – 2547 สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดโดยโรคเบาหวานพบอัตราตายเท่ากับ 7.5 ต่อประชากรแสนคนในปี พ.ศ.2540 และเพิ่มขึ้นเป็น 13.2 และ 12.3 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2544 และ พ.ศ.2547 ตามลำดับ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข),2547)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคเบาหวาน

2.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคเบาหวาน

สมมุติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

1.ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบรพบ้านห้วยนกกก.สต.

2.พฤติกรรมการบริโภค มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบรพบ้านห้วยนกกก.สต.

3.การออกกำลังกาย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบรพบ้านห้วยนกกก.สต.

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive tudy) เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน ในกลุ่มประชากรที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนอายุตั้งแต่ ปีขึ้นไป อยู่ในเขต 35พื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก โดยการสุ่มแบบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane จากจำนวน 71 ราย กำหนดค่าความเชื่อสั่นที่ 95%ค่าความคาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 % ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

$$n = \frac{71}{1+71(0.05^2)}$$

$$n = \frac{71}{1+71(0.0025)}$$

$$n = \frac{71}{1+0.1775}$$

$$n = \frac{71}{1.1775}$$

$$n = 60.29$$

1.มาจากหมู่ 4 จำนวน ผู้ชาย 27 คน ผู้หญิง 33 คน

2.มาจากหมู่บ้าน ห้วยนกกก จำนวน 30 คน

3.มาจากหมู่บ้าน พะน่อคี จำนวน 30 คน

รวมกลุ่มตัวอย่าง 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อมูล 2 ส่วนได้แก่

1) ข้อมูลทั่วไป มีข้อคำถามอยู่ 7 ข้อลักษณะคำถาม เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด ปลายเปิดและเติมคำ

2) ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ ประกอบด้วย

2.1 พฤติกรรมด้านการรับประทานอาหาร มีคำถามปลายปิดจำนวน 8 ข้อย่อย

2.2 พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย มีคำถามจำนวน 5 ข้อ

ลดลง หมายถึง หลังจากทราบผลการคัดกรองโรคแล้วผู้ตอบได้ปฏิบัติพฤติกรรม การรับประทานอาหารลดลงตามข้อความในประโยคนั้น

เท่าเดิม หมายถึง หลังจากทราบผลการคัดกรองโรคแล้วผู้ตอบได้ปฏิบัติ พฤติกรรม การรับประทานอาหารเท่ากับก่อนการคัดกรองโรคตามข้อความในประโยคนั้น

เพิ่มขึ้น หมายถึง หลังจากทราบผลการคัดกรองโรคแล้วผู้ตอบได้ปฏิบัติ พฤติกรรมการรับประทานอาหารเพิ่มขึ้นตามข้อความในประโยคนั้น

2.3 พฤติกรรมด้านอารมณ์และจิตใจ มี 1 ข้อใหญ่ในแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 5 ข้อย่อย ลักษณะคำถามเป็นปลายปิด ผู้ตอบสามารถเลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อโดย เลือกตอบตามที่ได้ปฏิบัติจริงหรือตรงกับความเป็นจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาทาการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองพร้อมกับผู้ช่วยเก็บข้อมูล จำนวน 2 คนโดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคเบาหวานในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2563 ถึง กุมภาพันธ์ 2564

โดยดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

1.ผู้วิจัยอธิบายวัตถุงประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง

2.ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของตัวอย่างตามแบบสอบถาม โดยการสัมภาษณ์

3.ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน)N=73(	ร้อยละ)100.0(
เพศ		
ชาย	42	70.0
หญิง	18	30.0
อายุ		
ปี40-30	19	31.7
ปี 50-41	34	56.7
ปี 60-51	7	11.7
BMI		
น้อยกว่า 18.50(ผอม)	1	1.7

18.50 – 22.90 (ปกติ)	22	36.7
23 – 24.90 (ท้วม)	11	18.3
25 – 29.90 (อ้วน)	24	40.0
มากกว่า 30 (อ้วนมาก)	2	3.3
รายได้ / ปี		
10,30 - 000, บาท 000	1	1.7
30,50 – 001, บาท 000	26	43.3
50,001 บาทขึ้นไป	33	55.0
การศึกษา		
ป 3.ป – 1.	26	43.3
ป 6.ป – 4.	33	55.0
ม3.ม – 1.	1	1.7
โรคประจำตัว		
มี	7	11.7
ไม่มี	53	88.3

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (70.0 ร้อยละ)อยู่ในช่วงอายุ (56.7 ร้อยละ) ปี 50 – 41BMI อ้วน (40.0 ร้อยละ)รายได้ต่อปี 50, (55.0 ร้อยละ) บาทขึ้นไป 001จบการศึกษา ป (55.0 ร้อยละ) 6.ป-4. ไม่มีโรคประจำตัว (88.3 ร้อยละ)ดังมีรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 2 พฤติกรรมการรับประทานอาหาร

อาหารที่รับประทาน	**จำนวน)N=73(**	**ร้อยละ)100.0(**
น้ำตาลทุกชนิด เช่น น้ำตาลอ้อย น้ำตาลปี๊บ น้ำผึ้ง		
ลดลง	60	100.0
ผลิตภัณฑ์นม ได้แก่ นมข้นหวาน นมเปรี้ยว		
ลดลง	43	71.7

เท่าเดิม	17	28.3
ผลไม้กวน ผมไม้แช่อิ่ม		
ลดลง	46	76.7
เท่าเดิม	14	23.3
อาหารที่ปรุงด้วยไขมันอิ่มตัว เช่น ไขมันสัตว์ ไส้กรอก		
ลดลง	36	60.0
เท่าเดิม	23	38.3
เพิ่มขึ้น	1	1.7
อาหารประเภทข้าว แป้ง เช่น ก๋วยเตี๋ยว ขนมปัง เผือก มัน		
ลดลง	42	70.0
เท่าเดิม	16	26.7
เพิ่มขึ้น	2	3.3
ผลไม้		
ลดลง	44	73.3
เท่าเดิม	13	21.7
เพิ่มขึ้น	3	5.0
การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ เช่น สุรา เบียร์ ไวน์ สาโท เหล้าปั่น เป็นต้น		
ลดลง	51	85.0
เท่าเดิม	9	15.0
ดื่มน้ำอัดลมน้ำหวาน		
ลดลง	54	90.0
เท่าเดิม	6	10.0

ประเภทอาหารที่ทำให้เกิดภาวะเสี่ยงต่อโรค พบกลุ่มที่มีเสี่ยงภาวะเสี่ยงด้วยโรคเบาหวาน มีพฤติกรรมการบริโภคน้ำตาลทุกชนิดลดลง (100 ร้อยละ)ผลิตภัณฑ์นมได้แก่ นมข้นหวาน นมเปรี้ยวลดลง (71.7 ร้อยละ)ผลไม้กวน ผลไม้แช่อิ่มลดลง (76.7 ร้อยละ)อาหารที่ปรุงด้วยไขมันอิ่มตัว เช่น ไขมันสัตว์

ไส้กรอกลดลง (60.0 ร้อยละ)อาหารประเภทข้าว แป้ง เช่น ก๋วยเตี๋ยว ขนมปัง เผือก มันลดลง ร้อยละ) (70.0ผลไม้ลดลง (73.3 ร้อยละ)การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ เช่น สุรา เบียร์ ไวน์ สาโท เหล้าปั่น เป็นต้น (85.0 ร้อยละ)ดื่มน้ำหวาน น้ำอัดลมลดลง (90.0 ร้อยละ)

ตาราง 3 พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย

กิจกรรม	จำนวน)N=73(	ร้อยละ)100.0(
วิ่ง		
น้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	55	91.7
มากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	5	8.3
เดินเร็ว		
น้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	45	75.0
มากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	15	25.0
เต้นแอโรบิค		
น้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	35	58.3
มากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	25	41.7
ปั่นจักรยาน		
น้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	38	63.3
มากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	22	36.7
ยกของหนัก		
น้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	35	58.3
มากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	25	41.7

พฤติกรรมการออกกำลังกายพบว่ากลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน วิ่งน้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 91.7) เดินเร็วน้อยกว่า 3วันต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 75.0) เต้นแอนโรบิคน้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 58.3) ปั่นจักรยานน้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 63.3) ยกของหนักน้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 58.3) ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง พฤติกรรมด้านจิตใจและอารมณ์ 4

พฤติกรรมด้านจิตใจและอารมณ์	จำนวน (N=73)	ร้อยละ (100.0)
1.รู้สึกเครียดวิตกกังวลเกี่ยวกับอาการแทรกซ้อนจากภาวะเสี่ยงของโรค	17	28.3
2.รู้สึกหดหู่ผิดหวง ท้อแท้ซึมเศร้า ที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรค	18	30.0
3.รู้สึกเบื่อหน่าย ที่จะต้องมีการควบคุมอาหารออกกำลังกาย	45	75.0
4.รู้สึกขาดความมั่นใจในการดูแลตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน	18	30.0
5.รู้สึกตนเองจะเป็นภาระต่อผู้อื่นในครอบครัว ที่จะต้องมาดูแล	6	10.0

ความรู้สึก จิตใจ และอารมณ์ กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ส่วนใหญ่รู้สึกเบื่อหน่าย ที่จะต้องมีการควบคุมอาหารออกกำลังกายมากที่สุด (ร้อยละ 75.0) และรู้สึกตนเองจะเป็นภาระต่อผู้อื่นในครอบครัว ที่จะต้องมาดูแลน้อยที่สุด (ร้อยละ 10.0) ตามรายละเอียดที่แสดงไว้ในตาราง 4

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา)descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนที่ได้รับการคัดกรองโรคและมีภาวะ เสี่ยงด้วยโรคเบาหวาน ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น คน 60

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการทบทวน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวของ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน วิเคราะห์ข้อมูล คน 369 ด้วยสถิติเชิงพรรณนาได้แก่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การอภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 70.0) อยู่ในช่วงอายุ 41 – 50 ปี (ร้อยละ 56.7) BMI อ้วน (ร้อยละ 40.0) รายได้ต่อปี 50,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 55.0) จบการศึกษา ป.4-ป.6 (ร้อยละ 55.0) ไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 88.3)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรม

พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน พบมีการบริโภคอาหารที่มีรสหวานลดลงมากที่สุด (ร้อยละ 100.0) พฤติกรรมที่มีการบริโภคลดลงน้อยที่สุดคืออาหารที่ปรุงด้วยไขมันอิ่มตัว เช่น ไขมันสัตว์ ไส้กรอก (ร้อยละ 60.0)

พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย

กลุ่มเสี่ยงเบาหวาน มีพฤติกรรมการเต้นแอโรบิคและยกของหนักมากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 41.7) และวิ่งมากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 8.3)

พฤติกรรมด้านจิตใจและอารมณ์

กลุ่มเสี่ยงเบาหวานรู้สึกเบื่อหน่าย ที่จะต้องมีการควบคุมอาหารออกกำลังกายมากที่สุด (ร้อยละ 75.0)

รู้สึกตนเองจะเป็นภาระต่อผู้อื่นในครอบครัว ที่จะต้องมาดูแลน้อยที่สุด (ร้อยละ 10.0)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับการเป็นผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรค ทั้งโรคเบาหวาน

2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ ตัวแปรอื่นที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ เช่น การ รับรู้สมรรถนะแห่งตน และแรงสนับสนุนทางสังคม กับผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรค ทั้งโรคเบาหวาน

เอกสารอ้างอิง

จารุรักษ์ นิตย์นรา, ลาวรรณ ศรีสูงเนิน.(2562). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเบาหวานของหญิงตั้งครรภ์ในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา**. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม.ช

เขมารดี มาสิงบุญ, สายฝน ม่วงคุ้ม และสุวรรณี มหากายนันท์. (2561). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการเกิดโรคเบาหวานในกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นโรคเบาหวาน.** วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข .

ธัญชนก ขุมทอง,วิราภรณ์ โพธิศิริ และขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2559).**ปัจจัยที่มีผลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงในจังหวัดอุทัยธานีและอ่างทอง**. สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ปัทมา สุพรรณกุล และพัชรี ศรีทอง.(2558) .**โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของพระสงฆ์ที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตภาคเหนือตอนบน ประเทศไทย**. วารสารพฤติกรรมศาสตร์ 2558 .21 (1), 95-109.

ณัต จ่ากลาง. (2560) .**ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการสุขภาพประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน จังหวัดขอนแก่น**. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 4 (1) มกราคม-มิถุนายน 2560

รัศมี ลือฉาย. (2554).**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวานอำเภอร่องคำจังหวัดกาฬสินธุ์**. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ.3 (3) : 19-29.

วนิดา ส่างหญ้านาง..(2557) **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่2 โรงพยาบาลวิเชียรบุรีอำเภอวิเชียรบุรีจังหวัดเพชรบูรณ์.** (วิทยานิพนธ์ ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยขอนแก่น .

วรรณรา ชื่นวัฒนา, ณิชานาฏ สอนภักดี. .(2557)**พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ตำบลบางแม่นางอำเภอบางใหญ่จังหวัดนนทบุรี**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี. 6 (3), 163-170.

ศรีสุดา พรหมเอียด, ฮายาตี ฮารี. (2562**). ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลบันนังสตา** จังหวัดยะลา.

“นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ”
การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7
Northern Research 7th

การหาปริมาณสารฟีนอลิกของว่านตะขอทอง

Total phenolic content of wlantakhaotong

จตุพร แพงจักร[1], ญาดา วาพิไล[2], นักรบ เจริญสุข[3], กนกอร สมบัติ[4],ปภาดา หอมจันทร์[5]
Jatuporn Pangjak[1], Yada Wapilai[2], Nukrob Charoensuk[3], Kanokorn Sombat[4], Paparda Homchan[5]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาปริมาณสารฟีนอลิกของว่านตะขอทอง ด้วยการสกัดตัวอย่างด้วยตัวทำละลายเอทานอล 95 % โดยการหมัก ด้วยวิธี Folin Ciocalteu Colorimetric ซึ่งใช้ gallic acid เป็นสารมาตรฐาน จากผลการทดลองพบว่าสารสกัดว่านตะขอทอง 0.0200 g มีปริมาณฟีนอลิกทั้งหมด 1.12 mg (คิดเป็นร้อยละ 1.12)

คำสำคัญ: สารฟีนอลิก

ABSTRACT

This study aimed to study total phenolic of content of wlantachaotong were determine by using Folin-Ciocalteu. Extract with 95 % ethanol by maceration method for 6 days. using gallic acid as standardizing agent. The results found that total phenolic content 1.12 mg (1.12 percentage)

KEYWORDS: total phenolic

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการส่งเสริมให้ประชาชนใช้สมุนไพรในการสร้างเสริมสุขภาพ และมีการนำสมุนไพรไปบรรจุไว้ในบัญชียาหลักแห่งชาติ สำหรับสมุนไพรมีการใช้ 2 รูปแบบ แบบยาเดี่ยว คือการใช้สมุนไพรเดี่ยว ๆ และยาตำรับคือการใช้สมุนไพรตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป สมุนไพรส่วนมากมักได้มาจากพืช ซึ่งพืชสมุนไพรในประเทศไทยมีมากมาย ถูกนำมาพัฒนาผลิตเป็นยาสมุนไพรหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะ

[1] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

เป็นแคปซูล สารสกัด ยาน้ำ เม็ด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการวิจัยสารสำคัญในตัวยาสมุนไพรเพื่อเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา แต่ยังมีสมุนไพรอีกมากมายที่ยังไม่มีงานวิจัยรองรับเกี่ยวกับข้อมูลฤทธิ์ของสารสำคัญ นอกจากงานวิจัย สำหรับประเทศไทยมีการจัดทำโดยการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรนั้นต้องเริ่มต้นจากการควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ตามข้อกำหนดมาตรฐานของวัตถุดิบสมุนไพรที่ระบุไว้ใน Thai Herbal Pharmacopoeia (THP) โดยจะทำการตรวจสอบเอกลักษณ์ของเครื่องยา วิเคราะห์หาปริมาณสารสำคัญ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการควบคุมคุณภาพสมุนไพรเพื่อให้ได้วัตถุดิบที่ดีมีคุณภาพมาตรฐาน แต่สมุนไพรที่มีการจัดทำข้อกำหนดมาตรฐานใน THP มีเพียง 70 โมโนกราฟ ซึ่งขัดแย้งกับใช้สมุนไพรในการสร้างเสริมสุขภาพตามความเป็นจริง และยังมีสมุนไพรอีกมากมาที่มีการใช้มาเป็นเวลายาวนาน แต่ไม่มีข้อมูลอ้างอิงจากการวิจัย

สำหรับว่านตะขอทองเป็นพืชที่จัดอยู่ในวงศ์เดียวกันกับขมิ้น มีลักษณะภายนอกทางกายภาพคล้าย ๆ กับขมิ้น ว่านตะขอทอง หรืออาจจะเรียกว่า ว่านร่อนทอง ว่านขอทอง เป็นพืชล้มลุก เหง้าใต้ดินมีลักษณะที่แตกออกคล้าย ๆ ลักษณะตะขอเป็นข้อ ๆ เนื้อในสีเหลือง สรรพคุณทางยาใช้ในการแก้พิษต่าง ๆ มักนิยมนำมาใช้ในทางเมตตามหานิยม สำหรับว่านตะขอทองยังไม่แน่ชัดว่าชื่อทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง หรือชื่อที่เรียกทั่วไปคืออะไร ซึ่งไม่สามารถอธิบายลักษณะที่เด่นชัดของว่าตะของทองได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการเก็บตัวอย่างเพื่อมาศึกษาวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อหาปริมาณสารสกัดด้วยเอทานอลของว่านตะขอทอง
2. เพื่อหาปริมาณฟีนอลิกของว่านตะขอทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

<u>วัสดุอุปกรณ์และสารเคมี</u>

1. ว่านตะขอทอง
2. มีด
3. เขียง
4. บีกเกอร์ (Breaker(
5. เครื่องชั่ง
6. ถาดแสตนเลส
8. ตู้อบ
9. 95 % Ethanol 100 ml
10. Funnel
11. สำลี
12. ช้อนแสตนเลส
13. Evaporating flask

7. ขวดลูกชมพู่ (Erlenmeyer flask) 14. Rotary evaporation

วิธีการสกัดว่านตะขอทอง

ขั้นตอนในการทำ

1.นำว่านตะขอทองมาล้างทำความสะอาด

2. นำมาหั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ นำไปชั่งก่อนเข้าอบ)12.93 กรัม (

3. นำเข้าตู้อบที่อุณหภูมิ 50 องศา เป็นเวลา 2 ชั่วโมง 30 นาที หลังอบ)3.74 กรัม(

4. นำไปหมักด้วย 95 % Ethanol 100 ml เป็นเวลา 6 วัน

5. นำสารสกัดมากรอง

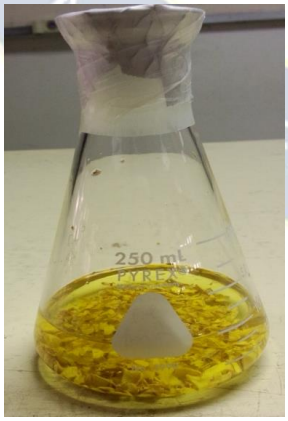
6. นำมาระเหยแห้งเอา ethanol ออก ในเครื่อง Rotary evaporation

ชั่งก่อนเข้าตู้อบ

หลังจากออกจากตู้อบนำมาชั่ง

หมัก

กรองหลังจากหมัก

การระเหยแห้ง

การหาปริมาณ total phenolic content ว่านตะขอทอง

<u>วัสดุอุปกรณ์และสารเคมี</u>

1. ว่านตะขอทองสกัด
2. Gallic acid
3. Folin – Ciocalteau reagent
4. 7 % sodium carbonates (Na2CO3)
5. 96 well plate
6. Microplate reader
7. Micropipette
8. Pipette tip
9. Eppendorf tube
10. breaker
11. Volumetric flask

วิธีการทดลอง

การเตรียม standard curve ของสารมาตรฐาน gallic acid

1. ชั่ง gallic acid 0.0050 g ละลายด้วยน้ำ 5 ml เป็น stock solution

2. เอาจาก stock solution มาเจือจางเป็น 7 ความเข้มข้น (500, 250, 125, 62.5, 31.25, 15.625, 7.8125)

3. จากนั้นดูดสารมาตรฐานในแต่ละความเข้มข้น 20 µl ลง 96 well plate ความเข้มข้นละ 3 หลุม เติมสารละลาย Folin – Ciocalteau reagent 100 µl และ 7 % sodium carbonates 80 µl ผสมให้เข้ากัน ทิ้งไว้ 30 นาที ที่อุณหภูมิห้องและป้องกันแสง หลังจากนั้นนำไปวัดค่าดูดกลืนแสงโดยใช้

เครื่อง Microplate reader ที่ความยาวคลื่น 690 nm (Blank= น้ำกลั่น 20 µl + Folin – Ciocalteau reagent 100 µl และ 7 % sodium carbonates 80 µl)

4. เมื่อได้ค่าการดูดกลืนแสงนำมาสร้างกราฟมาตรฐานระหว่าง gallic acid ที่ความเข้มข้นต่างๆ (แกน x) และค่าการดูดกลืนแสง (แกน y) แล้วหาสมการเส้นตรง

เตรียมสารสกัดว่านตะขอทอง

1.เจือจางสารสกัดว่านตะขอทองเป็น 7 ความเข้มข้น (1/10, 1/100, 1/1000, 1/10000, 1/100000, 1/1000000, 1/10000000)

2. ดูดสารสกัดแต่ละความเข้มข้น 20 µl ลง 96 well plate ความเข้มข้นละ 3 หลุม เติมสารละลาย Folin – Ciocalteau reagent 100 µl และ 7 % sodium carbonates 80 µl ผสมให้เข้ากัน ทิ้งไว้ 30 นาที ที่อุณหภูมิห้องและป้องกันแสง หลังจากนั้นนำไปวัดค่าดูดกลืนแสงโดยใช้เครื่อง Microplate reader ที่ความยาวคลื่น 690 nm (Blank= น้ำกลั่น 20 µl + Folin – Ciocalteau reagent 100 µl และ 7 % sodium carbonates 80 µl)

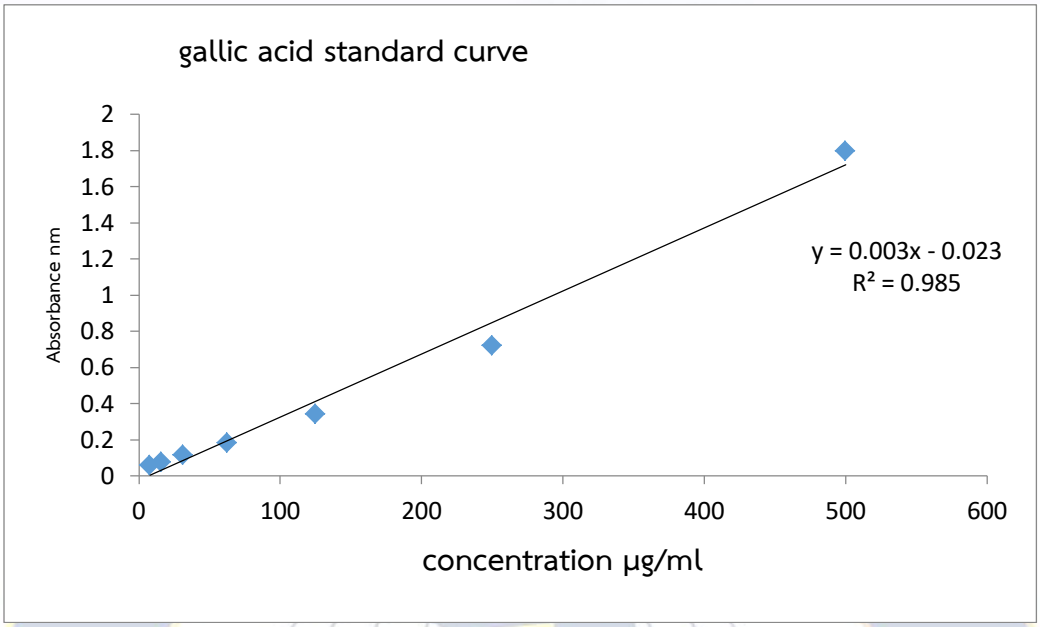
3. หาค่าปริมาณสารฟีนอลิกทั้งหมดที่มีในสารสกัดว่านตะขอทอง โดยเทียบค่าการดูดกลืนแสงที่วัดได้ในแต่ละความเข้มข้นว่าช่วงใดอยู่ในช่วงค่าการดูดกลืนแสงมาตรฐาน gallic acid ที่วัดได้ แล้วคำนวณค่าปริมาณฟีนอลิกในหน่วยมิลลิกรัมของ ๆ GAE (gallic acid equivalents)

ผลการทดลอง

ตารางแสดงผลการทดลอง ค่าการดูดกลืนแสงของสารมาตรฐาน Gallic acid ที่ความเข้มข้นต่างๆ

	ความเข้มข้นของสารมาตรฐาน Gallic acid µg/ml							
	Blank	7.8125	15.625	31.25	62.5	125	250	500
A1	0.041	0.063	0.075	0.120	0.188	0.351	0.758	1.687
A2	0.042	0.058	0.075	0.111	0.181	0.362	0.68	1.823
A3	0.042	0.060	0.076	0.110	0.183	0.317	0.72	1.884
A เฉลี่ย	0.042	0.060	0.075	0.114	0.184	0.343	0.719	1.798
A เฉลี่ย -A Blank	0.000	0.018	0.033	0.072	0.142	0.301	0.677	1.756

กราฟแสดง standard curve ของสารมาตรฐาน Gallic acid

กราฟแสดงมาตรฐาน Gallic acid ที่ความเข้มข้นต่างๆกัน (แกน x) และค่าการดูดกลืนแสง (แกน y) ได้กราฟเส้นตรงที่มีสมการ y = 0.003x - 0.023 มีค่า R^2 = 0.985

ผลการวิเคราะห์หาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมดของสารสกัดว่านตะขอทอง

ตารางแสดงผลการทดลอง ค่าการดูดกลืนแสงของสารสกัดว่านตะขอทองที่ความเข้มข้นต่างๆ โดยวิธี serial dilution

		Serial dilution µg/ml						
	Blank	1/10	1/100	1/1000	1/10000	1/100000	1/1000000	1/10000000
A1	0.041	0.233	0.065	0.045	0.046	0.043	0.046	0.044
A2	0.042	0.244	0.063	0.043	0.04	0.04	0.05	0.043
A3	0.042	0.227	0.065	0.043	0.044	0.041	0.045	0.046
A เฉลี่ย	0.042	0.235	0.064	0.044	0.043	0.041	0.047	0.044
A เฉลี่ย -A Blank	0.000	0.193	0.022	0.002	0.001	0.001	0.005	0.002

การคำนวณปริมาณสารฟีนอลิกในสารสกัดว่านตะขอทองในรูป gallic acid equivalents

จากกราฟมาตรฐานได้สมการเส้นตรงคือ y = 0.003x - 0.023

เมื่อค่า y คือ ค่าการดูดกลืนแสง

เมื่อค่า x คือ ความเข้มข้น (µg/ml(

เมื่อพิจารณาจากกราฟมาตรฐาน ใช้ความเข้มข้นที่ 1 เพราะค่าการดูดกลืนแสงเท่ากลับ 0.193 อยู่ในช่วงกราฟมาตรฐาน

แทนค่า y = 0.193 ในสมการ y – 0.023 = 0.003x

) จะได้y - 0.023)/0.003 = x

X = (0.193 - 0.023)/ 0.003

X = 56.67 µg/ml

ที่ dilution 1/10 มีความเข้มข้นของ gallic acid 56.67 µg/ml ที่ dilution 1 มีความเข้มข้นของ gallic acid 560 µg/ml GAE หรือ 0.56 mg/ml

จะได้ว่า สารสกัดว่านตะขอทอง 1 ml มีปริมาณฟีนอลิกทั้งหมด 0.56 mg

สารสกัดว่านตะขอทองที่เตรียมมีปริมาตร 2 ml มีปริมาณฟีนอลิกทั้งหมด 1.12 mg

การคำนวณปริมาณสารฟีนอลิกสารสกัดว่านตะขอทองในรูป gallic acid equivalence

น้ำหนักสารที่เริ่มต้นชั่งมา เท่ากับ0.0200 g

สารสกัดว่านตะขอทอง 0.0200 g มีปริมาณฟีนอลิกทั้งหมด 1.12 mg

สรุปและวิจารณ์ผลการวิเคราะห์หาปริมาณสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมดของสารสกัดว่านตะขอทอง

จากการทดลองวิเคราะห์หาปริมาณสารฟีนอลิกทั้งหมดของสารสกัดว่านตะขอทองโดยใช้วิธี Folin-Ciocalteu Colorimetric ซึ่งใช้ gallic acid เป็นสารมาตรฐานพบว่าสารสกัดว่านตะขอทอง 0.0200 g มีปริมาณฟีนอลิกทั้งหมด 1.12 mg คิดเป็นร้อยละ 1.12

ข้อเสนอแนะ

ควรเก็บตัวอย่างงานวิจัยอย่างน้อย 6 แหล่ง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและเปรียบเทียบ เพื่อทำให้ข้อมูลน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และควรทำการศึกษาตั้งแต่เคมีกายภาพของเครื่องยา

เอกสารอ้างอิง

เกตุการ ดาจันทา, หทัยทิพย์ ร้องคำ, ทรงพรรณ สังข์ทรัพย์ และ เปรมนภา สีโสภา .**ปริมาณสารประกอบฟีนอล ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและฤทธิ์ต้านจุลินทรีย์ของผักพื้นบ้านในจังหวัดพิษณุโลก.** แก่นเกษตร) 47ฉบับพิเศษ .2562 : (1

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ .กระทรวงสาธารณะสุข .**Thai Herbal Compendium on Physico-chemical Specifications Volume I**; 2016

นพมาศ สุนทรเจริญนนท์ .นงลักษณ์ เรืองวิเศษ ,**คุณภาพเครื่องยาไทย จากงานวิจัยสู่การพัฒนา :อย่างยั่งยืน**

กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ .คอนเซ็พท์ เมดิสัน จำกัด; 2551

ปิยพร พยัฆพรม .**การควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์สมุนไพร .** กองความคุมยา สำนักงานารและยาคณะกรรมการอาห; 2548

รัตนา อินทรานุปกรณ์ .**การตรวจสอบและการสกัดแยกสารสำคัญจากสมุนไพร** สำนักพิมพ์ .กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550

Department of Medical Sciences .**Thai Herbal Pharmacopoeia 2016**.

Wen, P., Hu,T.G., Linhardt, R.J., Liao, S.T., Wu,H. and Zou, Y.X., 2019, **Mulberry: A review of bioactive compounds and advanced processing technology**, Trends Food Sci.Technol. 83: 138-158

ฤทธิ์ฆ่าลูกน้ำยุงของสารสกัดจากพืชหม่อนต่อยุงลายบ้าน *Aedes aegypti* (Diptera: Culicidae)

Larvicidal activity of *Morus alba* extract against *Aedes aegypti* (Diptera: Culicidae)

ธันยธร จิตตะคาม[1], รพีพรรณ ชมแผน[2], รุ่งตะวัน เมืองมูล[3],ปรางทอง นนทะการ[4]
Thanyathorn Jittakham, Rapeephan Chompan, Roongtawan Muangmoon, Prangthong Nontakran

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากพืชที่มีฤทธิ์ฆ่าแมลงได้รับการยอมรับว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจสามารถนำมาใช้ทดแทนสารเคมีฆ่าแมลงในการจัดการกับยุงพาหะนำโรคได้ การศึกษาครั้งนี้จึงได้ทำการประเมินประสิทธิภาพของสารสกัดจากพืชในการฆ่าลูกน้ำยุงลายบ้าน *Aedes aegypti* พาหะนำโรคไข้เลือดออก โดยตัวอย่างพืชที่นำมาสกัดด้วยตัวทำละลาย คือ พืชหม่อน ชื่อวิทยาศาสตร์ *Morus alba* โดยแบ่งส่วนของพืชออกเป็นทั้งหมด 3 ส่วน คือ ใบ กิ่ง และผล ซึ่งได้เก็บจากแหล่งธรรมชาติในบริเวณพื้นที่ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลิตผลของสารสกัดที่ได้เท่ากับ 18.32, 20.78 และ 32.24 % (ร้อยละโดยมวล) ตามลำดับ จากผลการทดสอบฤทธิ์ฆ่าลูกน้ำยุงตามวิธีมาตรฐานขององค์การอนามัยโลกพบว่าสารสกัดในการฆ่าลูกน้ำยุงลายบ้าน *Ae. aegypti* ระยะที่ 4 โดยสารสกัดจากผลหม่อนมีฤทธิ์ดีที่สุด รองลงมาคือ ใบหม่อน และ กิ่งหม่อน ซึ่งมีค่า LC_{50} เท่ากับ 122.31, 161.48 และ 187.60 ppm ตามลำดับ โดยสรุปการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงศักยภาพของสารสกัดจากพืช โดยเฉพาะผลหม่อนที่มีความเป็นไปได้ในการนำมาพัฒนาเป็นสารฆ่าลูกน้ำยุงชนิดใหม่ที่ผลิตจากธรรมชาติเพื่อใช้กับยุงพาหะนำโรค

คำสำคัญ: ฤทธิ์ฆ่าลูกน้ำยุง / ยุงลายบ้าน / สารสกัดจากพืช

[1] อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email rongtawan@northern.ac.th
[4] อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

Products of plant origin, with insecticidal effects are now recognized as attractive alternatives to conventional synthetic insecticides for the management of mosquito vectors. This study was, therefore, carried out to evaluate the larvicidal potential of plant extract against the dengue vector, *Aedes aegypti*. Plant samples used for extraction of ethanolic extract, including leaves, stems and fruits of *Morus alba*. Plant samples were collected from Northern College Nongbaotai Subdistrict MuangTak district, Tak Province, Thailand. The percentage yields of obtained by Ethanol maceration were, 18.32, 20.78 และ 32.24 % respectively, according to dry weight (w/w). Results derived from larvicidal investigation following the World Health Organization standard larval bioassay, revealed the significant toxicity of the tested extracts against the 4th instar larvae of *Ae. aegypti*. Ethanolic extract of *M. alba* fruits exhibited the strongest larvicidal activity, followed by leaves and stems, with LC_{50} values of 122.31, 161.48 and 187.60 ppm, respectively. In conclusion, this study clearly demonstrated the promising potential of plant extracts, particularly fruits extract of *M. alba* which has the possibility of developing as into new natural larvicides against mosquito vectors.

Keywords: larvicidal / *Aedes aegypti* / plant extract

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Dengue hemorrhagic fever) เป็นโรคติดเชื้อไวรัสเดงกีที่มียุงลายเป็นพาหะนำโรค โรคนี้ได้กลายเป็นปัญหาสาธารณสุขในหลายประเทศทั่วโลก เนื่องจากโรคได้แพร่กระจายอย่างกว้างขวางและจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างมากใน 30 ปีที่ผ่านมา มากกว่า 100 ประเทศที่โรคนี้กลายเป็นโรคประจำถิ่น และโรคนี้ยังคุกคามต่อสุขภาพของประชากรโลกมากกว่าร้อยละ 40 (2,500 ล้านคน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพบมากในประเทศเขตร้อนและเขตอบอุ่น ในประเทศไทย มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก 10,938 คนเสียชีวิต 9 คน โดยพบผู้ป่วยในภาคกลางมากสุดในกลุ่มอายุ 10-14 ปี และคาดว่าจำนวนผู้ป่วยจะเพิ่มมากขึ้น (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) จากข้อมูลที่พบในปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าโรคไข้เลือดออกยังถือเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ดังนั้นในหลายหน่วยงานจึงพยายามที่จะคิดค้นหาวิธีเพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการลดการระบาดของโรคไข้เลือดออก

ผลิตภัณฑ์จากพืชที่มีฤทธิ์ฆ่าแมลงได้รับการยอมรับว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจสามารถนำมาใช้ทดแทนสารเคมีฆ่าแมลงในการจัดการกับยุงพาหะนำโรคได้ (Walitwittaya et al 2009). ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาฤทธิ์ฆ่าลูกน้ำยุงลายของสารสกัดจากพืช

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินประสิทธิภาพของสารสกัดจากพืชในการฆ่าลูกน้ำยุงลายบ้าน *Aedes aegypti*

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)

วิธีดำเนินการทดลอง

1. **วิธีการเก็บตัวอย่างพืชสมุนไพร**

พืชสมุนไพรทั้งสามตัวอย่างที่นำมาทำการทดลองได้เก็บมาจากบริเวณ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตั้งอยู่เลขที่ 888 หมู่ 2 ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยเก็บพืชทั้งสามตัวอย่างมาล้างทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่า และนำมาผึ่งในที่ร่มที่มีลมพัดประมาณ 7-15 วัน จนแห้งสนิท เก็บเป็นตัวอย่างพืชสมุนไพร ณ ดาวเหนือแพทย์แผนไทยคลินิก วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลชื่อสามัญของพืชสมุนไพรทั้งหมด 3 ส่วน จากพืชหม่อนโดยนำมาศึกษาฤทธิ์ฆ่าลูกน้ำยุงลาย ดังนี้

Family/Species	Common name	Part used
Moraceae		
Morus alba	Mulberry	Leaf Stem Fruit

2. ประชากรยุงลายที่นำมาศึกษา

ลูกน้ำยุงลายบ้านระยะที่ 4 เก็บตัวอย่างบริเวณแอ่งน้ำบริเวณรอบพื้นที่วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

3. สารเคมีที่ใช้ในการทดลอง

- Dimethylsulphoxide (AR1054-G2.5L: RCI Labscan Limited, Thailand)
- 95% Ethanol

4. วิธีการทดสอบ

4.1 การเก็บยุง

ในการทดลองใช้ลูกน้ำยุงลายระยะที่ 4 โดยเก็บลูกน้ำยุงลายบริเวณแหล่งน้ำรอบ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น นำมาทดสอบทุกวัน วันละ 1 ซ้ำ/1 สารสกัด ทดสอบให้ครบทั้งหมดเป็นระยะเวลา 4 วัน สารละ 4 ซ้ำการทดลอง

4.2 การสกัดสารสกัดจากพืช

พืชสมุนไพรแห้งทั้งสามชนิดนำมาปั่นหยาบ แช่ด้วยแอลกอฮอล์ (95% Ethanol) เป็นเวลา 5-7 วัน จากนั้นกรองเอาเฉพาะแอลกอฮอล์มาสกัดด้วยวิธี ethanol maceration methods สกัดจนกว่าแอลกอฮอล์จะใส

4.3 วิธีการนำสารสกัดจากพืชมาทดสอบกับลูกน้ำยุงลายบ้าน

วิธีการทดสอบฤทธิ์ฆ่าลูกน้ำยุงใช้วิธีการขององค์การอนามัยโลก (WHO 1981), สารสกัดจากพืชละลายในตัวทำละลาย DMSO เพื่อเตรียมระดับความเข้มข้น เตรียมสารสกัดที่ระดับความเข้มข้น 4-6 ความเข้มข้น กลุ่มตัวอย่างทดสอบโดยน้ำและตัวทำละลาย เก็บผลการทดสอบ 24 ชั่วโมงหลังการทดสอบ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

บันทึกอัตราการตายของลูกน้ำยุงลายบ้านคิดตามค่า percentages, means และ standard errors อัตราการตาย (Lethal values) 50%, 95% และ 99% ของลูกน้ำยุงลายบ้าน (LC_{50}, LC_{95} and LC_{99}, respectively) โดยใช้ค่า corresponding 95% confidence intervals (95% CI) คิดเป็นค่า probit analysis (Finney 1971) และโปรแกรม statistical program SPSS (Version 19.0; IBM, Armonk, NY),

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะของสารสกัดที่ได้และ % Yield

Plant product	% Yield	Physical characteristics	
		Color	Appearance
Stem	18.32	Brown	Powder
Leaf	20.78	Green	Powder
fruit	32.24	Red-Brown	Semi-solid

ตารางที่ 3 แสดงผลฤทธิ์ของพืชทั้งสามส่วนจากพืชหมอนต่อลูกน้ำยุงลายบ้าน ระยะที่ 4

Test/Plant product	% Mortality	Mosquitocidal activity (95% CI)			χ^2	df	SE	Regression
	(Mean ± SE)	LC_{50}	LC_{95}	LC_{99}				coefficient
fruit		122.31	209.38	245.46	14.98	4	0.001	0.019
100.00	28.25 ± 2.59	(110.79-130.79)	(193.90-234.24)	(223.22-282.19)				
120.00	57.75 ± 3.04							
140.00	62.00 ± 2.56							
160.00	78.00 ± 1.21							
180.00	85.50 ± 2.55							
200.00	91.75± 1.84							

leaf		161.48	256.73	296.19	4.71	2	0.001	0.02
90.00	8.75 ± 1.94	(148.07-183.24)	(221.14-340.22)	(249.48-407.19)				
120.00	26.50 ± 4.14							
150.00	43.75 ± 4.37							
180.00	60.50 ± 4.14							
stem 160.00 180.00 200.00 220.00 240.00 260.00	 33.50±1.20 43.00±0.77 52.50±1.26 76.00±0.73 85.25±1.14 92.75±1.33	 187.60 (174.28-197.76)	 274.30 (251.57-322.13)	 310.21 (278.24-379.01)	 12.44	3	0.001	0.02

อภิปรายผลการวิจัย

พืชสมุนไพรทั้งหมด 3 ตัวอย่าง ในบริเวณพื้นที่วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลิตผลตัวอย่าง ได้เก็บจากแหล่งธรรมชาติของสารสกัดที่ได้ เท่ากับ 18.32, 20.78 และ 32.24 % (ร้อยละโดยมวล) ตามลำดับ จากผลการทดสอบฤทธิ์ฆ่าลูกน้ำยุงตามวิธีมาตรฐานของ

องค์การอนามัยโลกพบว่าสารสกัดในการฆ่าลูกน้ำยุงลายบ้าน *Ae. aegypti* ระยะที่ 4 โดยสารสกัดจากผลหม่อนมีฤทธิ์ดีที่สุด รองลงมาคือ ใบหม่อนและ กิ่งหม่อน ซึ่งมีค่า LC_{50} เท่ากับ 122.31, 161.48 และ 187.60 ppm ตามลำดับ โดยสรุปการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงศักยภาพของสารสกัดจากพืช โดยเฉพาะผลหม่อนที่มีความเป็นไปได้ในการนำมาพัฒนาเป็นสารฆ่าลูกน้ำยุงชนิดใหม่ที่ผลิตจากธรรมชาติเพื่อใช้กับยุงพาหะนำโรค

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอธิการบดีและผู้บริหารวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ที่สนับสนุนการดำเนินการวิจัยนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข. (2563). **สถานการณ์ไข้เลือดออกในปัจจุบัน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://ddc.moph.go.th/ (วันที่ค้นข้อมูล 10 เมษายน 2563)

Abbott WS. **A method of computing the effectiveness of an insecticide**. J Econ Entomol 1925;18:265-7.

Waliwitiya R, Kennedy CJ, Lowenberger CA. **Larvicidal and oviposition-altering activity of monoterpenoids**, trans-anethole and rosemary oil to the yellow fever mosquitoes Aedes aegypti (Diptera: Culicidae). Pest Manag Sci 2009;65:241-8.

World Health Organization. **Instruction for deterน้อยing the susceptibility or resistant of mosquito larvae to insecticide**. WHO/VBC/81.807. Geneva:WHO; 1981.

การสำรวจความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Survey Opinion Towards Online Learning in New Normal among Students the Faculty of Public Health Northern College

จิระภา ขำพิสุทธิ์ [1] และจตุพร แพงจักร[2]
Jirapa Khampisut[1] and jatuporn pangjak[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์บนวิถีชีวิตใหม่ ของนักศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น 2) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแนวทางในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนต่อไป กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาภาคสมทบ ชั้นปีที่ 3-4 คณะสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 42 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสำรวจความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนบนฐานวิถีชีวิตใหม่ในภาพรวมอยู่ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.6) และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.1) จากข้อมูลความคิดเห็น, ความพึงพอใจ และปัญหาต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผู้วิจัยได้นำมาวางรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ให้เป็นระบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid)

คำสำคัญ : การเรียนการสอนออนไลน์, วิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

[1] คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก jirapa@northern.ac.th 087 5270929

[2] คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Abstract

The survey research aimed to 1) to survey the opinions toward online learning in new normal among students the Faculty of Public Health Northern College 2) to using the information to design a new learning management. Sample were 42, 3rd-4 th associate students of Public Health that were selected by purposive sampling method. The research instrument was the survey for opinions toward online learning in new normal of Public Health Students and student satisfaction assessment form for Online learning. The statistics used for data analysis, were percentage and mean. The findings were as follows : students’ opinion towards online learning in new normal in overall is at a high level (Mean = 3.63) and the students’ satisfaction for online learning in new normal in overall is at a high level (Mean = 4.1) .From the data, the research has released Hybrid Learning.

Keywords : Online learning ,New Normal

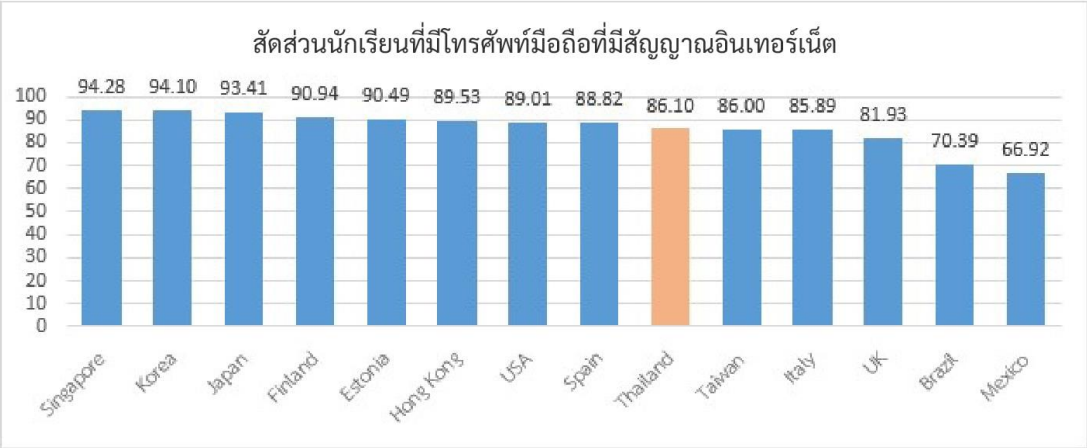
บทนำ

ในช่วงปลายปี พ.ศ.2562 เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างรุนแรงและแพร่กระจายเชื้อเป็นวงกว้างไปทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อคนทั่วโลกและประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง สร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว การส่งออก และระบบการศึกษา ซึ่งทำให้เด็กนักเรียนจำนวนกว่า 1.57 พันล้านคน จากกว่า 188 ประเทศ หรือคิดเป็น 91.3% ของผู้เรียนจากทั่วโลก (UNESCO:2020) จำต้องออกนอกโรงเรียนและหันไปสู่การศึกษานอกห้องเรียนในรูปแบบต่างๆ รวมถึงนักเรียนในประเทศไทยจำนวน 13 ล้านคน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงอุดมศึกษา นับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ทำให้เกิดผลกระทบทางการศึกษาและพัฒนาการของนักเรียนจากการปิดโรงเรียน รวมไปถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของนักเรียน และรวมถึงผลกระทบทางสุขภาพของครอบครัวทั้งทางกายและจิตด้วย

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ระบบการศึกษาหลายแห่งในโลกหันไปใช้ระบบการเรียนการสอนผ่านออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาการปิดโรงเรียนเป็นการชั่วคราวเป็นหลัก จากการวิเคราะห์เรื่องความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงผลลัพธ์ของการเรียนรู้แบบออนไลน์ พบว่า

การเรียนรู้ที่เป็นที่นิยมของสถานศึกษาในยุค COVID-19 คือการเรียนผ่านระบบออนไลน์ แต่ก็มีปัญหาในบางมิติ ในด้านของความเหลื่อมล้ำดิจิทัล (digital divide) ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต ทักษะความรู้ของครูและผู้ปกครองในการช่วยสนับสนุน ปัญหาการใช้เวลาหน้าจอมากเกินไป ข้อมูลจากการสำรวจของ OECD ต่อเด็กกลุ่มอายุ 15 ปีทั่วโลกในปี 2018 ซึ่งได้มีการสำรวจสถานการณ์การใช้ ICT การครอบครองอุปกรณ์ดิจิทัลต่างๆ การเชื่อมสัญญาณอินเทอร์เน็ต แนวทางการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ทำให้เห็นถึงสถานการณ์ของแต่ละประเทศในเรื่องนี้ว่ามีความพร้อมที่แตกต่างกันอย่างไร ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เข้าร่วมในการสำรวจครั้งนี้ (A framework to guide an education response to the COVID-19 Pandemic of 2020) พบว่า ในประเทศไทยนักเรียนเพียง 53% ที่มีคอมพิวเตอร์สำหรับทำงานอยู่ที่บ้าน ซึ่งหากแบ่งตามเศรษฐฐานะ มีนักเรียนกลุ่มที่มีฐานะดีที่สุดถึง 91% ที่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่บ้าน ส่วนนักเรียนกลุ่มที่ยากลำบากที่สุดเพียง 17% ที่มีคอมพิวเตอร์ไว้ใช้งาน แต่อย่างไรก็ตาม 86% ของเด็กไทยมีโทรศัพท์สมาร์ทโฟน แม้แต่เด็กไทยกลุ่มยากจนที่สุดก็ยังมีถึง 79% ที่มีมือถือแบบใช้อินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้ผ่านทางมือถืออาจจะเป็นอีกช่องทางที่เหมาะสมกับเด็กไทย อย่างไรก็ตาม เราไม่ควรคาดหวังว่าการเรียนแบบออนไลน์จะสามารถมาช่วยเติมเต็มได้อย่างสมบูรณ์แบบมากนัก

ภาพที่ 1 สัดส่วนนักเรียนที่มีโทรศัพท์มือถือที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต

ที่มา : ฐานข้อมูล OECD (2018)

จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคอุบัติใหม่ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตการทำงาน การดำเนินชีวิตประจำวัน สถานการณ์ที่คาดว่าคงจะยาวนานพอสมควร ทำให้เกิดฐานชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ดังนั้นกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จึงได้สั่ง

การให้สถาบันอุดมศึกษางดการเรียนการสอนในสถานที่ รวมทั้งการสอบ การฝึกอบรมหรือ กิจกรรมใด ๆ ที่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมากทำให้เสี่ยงต่อการแพร่โรค โดยให้จัดการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ และปรับวิธีการวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อให้การจัดการศึกษามีความต่อเนื่อง และมิให้เกิดผลกระทบต่อนิสิตนักศึกษา ในการนี้วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นได้จัดการเรียนออนไลน์มาแล้ว .ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสำรวจความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนบนฐานชีวิตใหม่ ของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็น ต่อการเรียนการสอนออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่)New Normal) ของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

2. เพื่อหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่)New Normal) ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

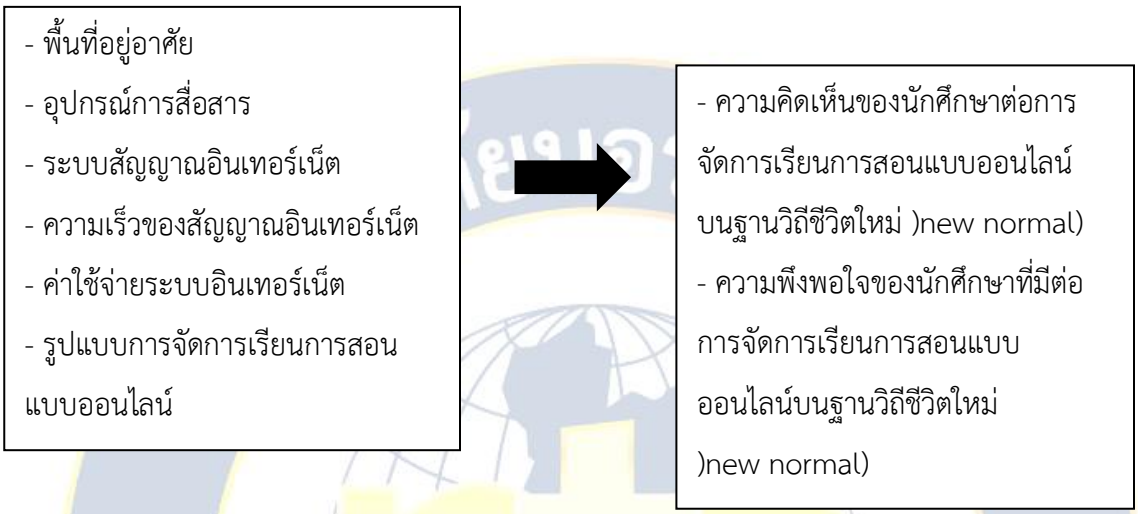
กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ ของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ โดยนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์และแนวคิดฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

1. การเรียนการสอนออนไลน์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานองค์ความรู้ร่วมกับนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้สอน (Instructor), ผู้เรียน (Student), กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Process), ระบบการติดต่อสื่อสาร (Communication Systems), ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (Network Systems) และการวัดและการประเมินผล (Measurement and Evaluation)

2. ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีตอันเนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโควิด 19 ทำให้แบบแผนและแนวทางปฏิบัติในการเรียนการสอนเปลี่ยนไปจากปกติสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงวิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติและการจัดการเรียนการสอน มาสู่การใช้เทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ต, การเว้นระยะห่างทางสังคม, การดูแลใส่ใจสุขภาพทั้งตัวเองและคนรอบข้าง

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) สรุปเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาภาคสมทบ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ชั้นปีที่ 3-4 จำนวน 42 คน ปีการศึกษา 2563

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาภาคสมทบ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ชั้นปีที่3-4 จำนวน คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 4242 คน

เครื่องมือวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) ได้แก่ เพศ, พื้นที่อาศัย, อุปกรณ์สื่อสารที่ใช้ในการเรียน, เครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต และค่าใช้จ่ายสำหรับสัญญาณอินเทอร์เน็ต

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (new normal) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating

scale) ใช้เกณฑ์ 5 ระดับของลิเคิร์ท (likert's scale) จำนวน 14 ข้อ มีค่าคะแนนระหว่าง 14 – 70 คะแนน การแปลความหมายพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981: 179-187) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (new normal) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ใช้เกณฑ์ 5 ระดับของลิเคิร์ท (likert's scale) จำนวน 14 ข้อ มีค่าคะแนนระหว่าง 14 – 70 คะแนน การแปลความหมายพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981: 179-187) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจ และพึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ปัญหาจากการเรียนการสอนออนไลน์ เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนบรรยายคำตอบ

การเก็บรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์โดยใช้โปรแกรมกูเกิลฟอร์ม (google form) ในการเก็บข้อมูล เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลในช่วงสถานการณ์การระบาดการติดเชื้อไวรัสโคโรน่า

2. เก็บข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มไลน์ (Line group) ของกลุ่มนักศึกษาภาคสมทบ คณะสาธารณสุขศาสตร์ ในช่วงระหว่างวันที่ 15 -26 มีนาคม 2564

3. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลแบบสอบถามที่ได้มากลับมา มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้อง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) หาค่า ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

4. ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 4 เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ และปัญหาอุปสรรคในการเรียนการสอน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ข้อ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ของข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (42 คน(	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	15	35.7
หญิง	27	64.3
พื้นที่อาศัย		
เขตเมืองในอำเภอ/	20	47.6
พื้นที่สูง	22	52.4
นักศึกษาใช้อุปกรณ์อะไรในการเชื่อมต่อสัญญาณในการเรียนออนไลน์ เป็นส่วนใหญ่		
โทรศัพท์มือถือ	28	66.7
เทปเล็ต	1	2.4
โน๊ตบุ๊ค	11	26.2
คอมพิควเตอร์ตั้งโต๊ะ	2	4.8
สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนออนไลน์เป็นแบบใด สามารถตอบได้) (มากกว่าหนึ่งข้อ	(n=55)	
อินเตร์เน็ตบ้าน)Home Use)	10	23.8
อินเตอร์เน็ตจากหอพัก	2	4.8
อินเตอร์เน็ตจากที่ทำงาน	12	28.6
อินเตอร์เน็ต 3G/4G (โทรศัพท์เคลื่อนที่(	28	66.7
อินเตอร์เน็ตประชารัฐ	3	7.1
ความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่นศใช้ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใด.		
ดีมาก	9	21.4
ดี	13	31.0
ปานกลาง	16	38.1
น้อย	1	2.4
น้อยที่สุด (หลุดบ่อย)	3	7.1
ค่าใช้จ่ายสำหรับอินเทอร์เน็ต บาทต่อเดือน		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	2	2.4
ต่ำกว่าถึง 200	12	28.6
201 - 400	15	35.7

มากกว่า 400	13	31.0
หากเป็นไปได้ นศอยากเลือกเรียนแบบใด.		
การเรียนการสอนในชั้นเรียน)Lecture class)	5	11.9
การเรียนการสอนออนไลน์แบบสอนสด)online live session)	14	33.3
การเรียนการสอนออนไลน์แบบอัดคลิปการสอน)online recorded session)	9	21.4
การเรียนแบบผสมผสาน) (เรียนชั้นเรียน ร่วมกับออนไลน์)Blended learning)	14	33.3

จากตารางที่ 1 นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.3 มีภูมิลำเนาอยู่บนพื้นที่สูงฝั่งตะวันตก ของจังหวัดตาก ร้อยละ 52.4 นักศึกษาทุกคนมีอุปกรณ์การสื่อสาร และอินเทอร์เน็ตใช้ในการเรียน และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ รองลงมาร้อยละ 26.2 ใช้โน็ตบุ๊ค ส่วนสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนส่วนใหญ่ใช้จากสัญญาณโทรศัพท์ เคลื่อนที่ รองลงมาเป็นสัญญาณอินเทอร์เน็ตจากสำนักงาน และอินเทอร์เน็ตบ้าน (ร้อยละ 66.7, 28.6, 23.8) ด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต พบว่ามีความแรงของสัญญาณระดับปานกลางร้อยละ 38.1 ระดับน้อย และสัญญาณหลุดบ่อย ร้อยละ 9.5 ด้านค่าใช้จ่ายสำหรับสัญญาณอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 35.7 มีค่าใช้จ่าย 201-400 บาทต่อเดือน ส่วนรูปแบบการเรียนที่นักศึกษาอยากให้จัดการสอน มากที่สุดได้แก่ การเรียนการสอนออนไลน์แบบสอนสด (online live session) และ การเรียนแบบผสมผสาน (เรียนในชั้นเรียนร่วมกับเรียนออนไลน์ Blended learning)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 14 ข้อ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.6) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (new normal)

ข้อคำถาม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	แปลผล
1. นศ คิดว่าการเรียนแบบออนไลน์สะดวก. ไม่ต้องเดินทางมาที่วิทยาลัย	19 (45.24)	15 (35.71)	5 (11.90)	1 (2.38)	2 (4.76)	เห็นด้วยมาก
2. นศแบบออนไลน์ปลอดภัยจากคิดว่าการเรียน. การระบาดของโรคโควิด19	27 (64.28)	11 (26.19)	1 (2.38)	0 (0.0)	3 (7.14)	เห็นด้วยมากที่สุด
3. นศ คิดว่าการเรียนแบบออนไลน์ทำให้. นศ สามารถทำภารกิจอื่นได้.ในช่วงว่างจากเรียน	17 (40.47)	20 (47.62)	1 (2.38)	1 (2.38)	3 (7.14)	เห็นด้วยมาก
4. นศคิดว่าการเรียนแบบออนไลน์ ทำให้ไม่. สามารถโต้ตอบกับอาจารย์ได้	6 (14.28)	15 (35.71)	6 (14.28)	11 (26.19)	4 (9.52)	เห็นด้วยปานกลาง
5. นศคิดว่าการเรียนแบบออนไลน์ทำให้ขาด. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน	5 (11.90)	16 (38.09)	11 (26.19)	5 (11.90)	5 (11.90)	เห็นด้วยปานกลาง
6. นศคิดว่าการเรียนแบบออนไลน์ทำให้มี. ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เช่น การจ่ายค่าบริการอินเทอร์เน็ตรายเดือน	4 (9.52)	8 (19.05)	10 (23.81)	13 (39.51)	7 (16.66)	เห็นด้วยปานกลาง
7. นศคิดว่าการเรียนแบบออนไลน์ขาด. สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้	3 (7.14)	11 (26.19)	10 (23.81)	12 (28.57)	6 (14.28)	เห็นด้วยปานกลาง
8. นศคิดว่าการเรียนแบบออนไลน์ ผู้เรียนต้อง. มีวินัยในการเข้าเรียน และมีสมาธิในการเรียนเนื่องจากไม่มีอาจารย์คอยกระตุ้น	14 (33.33)	18 (42.86)	6 (14.28)	0 (0.0)	4 (9.52)	เห็นด้วยปานกลาง
9. นศคิดว่าการจัดการเรียนการสอนแบบ . ออนไลน์ทำให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะต้องคอยติดตามข่าวสารการเรียนการสอบ ตลอดเวลา	18 (42.86)	18 (42.86)	4 (9.52)	0 (0.0)	2 (4.76)	เห็นด้วยมาก
10. นศคิดว่าการเรียนออนไลน์มีความไม่. เท่าเทียมกันของระบบอินเทอร์เน็ตที่รับได้ไม่เท่ากัน	5 (11.90)	14 (33.33)	14 (33.33)	5 (11.90)	4 (9.52)	เห็นด้วยปานกลาง
11. นศคิดว่าการเรียนแบบออนไลน์ มีปัญหา.	7	16	12	3	4	เห็นด้วยมาก

จากเทคนิคของอุปกรณ์ทั้งของผู้ส่งและผู้รับ	(16.66)	(38.09)	(28.57)	(7.14)	(9.52)	
12. นศไลน์ ไม่เครียดคิดว่าการสอบแบบออน. เหมือนนั่งสอบในห้องสอบ	12 (28.57)	19 (45.24)	5 11.90)	1 (2.38)	5 (11.90)	เห็นด้วยมาก
13. นศ .คิดว่าการสอบแบบออนไลน์ ไม่มีความยุติธรรม	5 (11.90)	12 (28.57)	12 (28.57)	6 (14.28)	7 (16.66)	เห็นด้วยปานกลาง
14. หลังการระบาดของโควิด ปผ่านพ้นไ 19 นศอยากให้การเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์.	13 (39.51)	14 (33.33)	9 (21.43)	4 (9.52)	2 (4.76)	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด ในประเด็นการเรียนแบบออนไลน์ปลอดภัยจากการระบาดของโรคโควิด19 และเห็นด้วยอย่างมาก กับประเด็นการเรียนแบบออนไลน์สะดวก ไม่ต้องเดินทางมาที่วิทยาลัย, การเรียนแบบออนไลน์ทำให้สามารถทำภารกิจอื่นได้ ในช่วงว่างจากเรียน อีกทั้งเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ทำให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะต้องคอยดิด ตามข่าวสารการเรียนการสอนตลอดเวลา นักศึกษาส่วนมากคิดว่าการเรียนแบบออนไลน์ มีปัญหาจากเทคนิคของอุปกรณ์ทั้งของผู้ส่ง และผู้รับ รวมทั้งเห็นว่าการสอบแบบออนไลน์ ไม่เครียดเหมือนนั่งสอบในห้องสอบ หลังการระบาดของโควิด 19 ผ่านพ้นไป นักศึกษามีความเห็นว่าอยากให้การเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ ส่วนประเด็นอื่น ๆ ที่เหลือ นักศึกษาเห็นด้วยปานกลาง

ส่วนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (new normal)

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 14 ข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.1) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (new normal)

ข้อคำถาม	พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจมาก	พึงพอใจปานกลาง	ไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจอย่างมาก	แปลผล
1. เทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้ของอาจารย์ผู้สอนช่วยให้นักศึกษาได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการเรียนแบบออนไลน์	15 (35.71)	21 (50.0)	5 (11.90)	0 (0.0)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
2. การใช้สื่อเทคโนโลยี และภาพประกอบในการสอน ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาอย่างเหมาะสม	14 (33.33)	21 (50.0)	6 (14.28)	0 (0.0)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
3. อาจารย์ผู้สอนให้ข้อมูล ชี้แนะ แหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองแบบออนไลน์	16 (38.09)	21 (50.0)	3 (7.14)	1 (2.38)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
4. บรรยากาศในการเรียน แบบออนไลน์เน้นความร่วมมือสนับสนุนให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นและกระบวนการคิดของนักศึกษา	13 (39.51)	24)57.14)	3 (7.14)	1 (2.38)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
5. สื่อการสอน)power point) ทำให้นักศึกษาสามารถเข้าถึง และทบทวนบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา	14 (33.33)	20 (47.62)	7 (16.66)	0 (0.0)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
6.เครื่องมืออุปกรณ์ ที่อาจารย์ใช้สอนมีความ/เหมาะสมสำหรับการสอนแบบออนไลน์	13 (39.51)	22 (52.38)	5 (11.90)	1 (2.38)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
7. รูปแบบการสอนแบบออนไลน์ ส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษา	15 (35.71)	22 (52.38)	3 (7.14)	1 (2.38)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
8.อาจารย์ให้คำแนะนำในการเรียนรู้เหมาะสมเข้าใจง่าย เหมาะสมกับกลุ่ม นศ.	14 (33.33)	21 (50.0)	5 (11.90)	1 (2.38)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
9. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์)Online Learning) มีความเหมาะสมกับการเรียนบนฐานวิถีชีวิตใหม่	17 (40.47)	17 (40.47)	6 (14.28)	1 (2.38)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
10. รูปแบบการสอบ ข้อสอบแบบออนไลน์	20	17	3	1	1	พึงพอใจ

เหมาะสมกับการเรียนบนฐานวิถีชีวิตใหม่	(47.62)	(40.47)	(7.14)	(2.38)	(2.38)	มากที่สุด
11. การชี้แจ้ง ระเบียบ ขั้นตอนการสอบออนไลน์ รวมถึงวิธีการส่งข้อสอบกลับมายังอาจารย์	18 (42.86)	16 (38.09)	6 (14.28)	1 (2.38)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
12.ความเหมาะสม ของข้อสอบ (ความยากง่าย) ในการสอบออนไลน์	11 (26.19)	21 (50.0)	8 (19.05)	1 (2.38)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
13.ความเหมาะสมของระยะเวลาในการสอบออนไลน์	12 (28.57)	18 (42.86)	10 (23.81)	1 (2.38)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก
14..นศ .มีความพึงพอใจต่อการเรียนออนไลน์ในภาพรวม อย่างไร	16 (38.09)	18 (42.86)	7 (16.66)	0 (0.0)	1 (2.38)	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (new normal) พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.1) เมื่อถามรายข้อพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในรูปแบบการสอบ ลักษณะข้อสอบ เหมาะสมกับการเรียนแบบออนไลน์ บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (ค่าเฉลี่ย = 4.3,4.2,3.9) ส่วนในข้อคำถามอื่น ๆ มีความพึงพอใจในระดับมาก

ส่วนที่ 4 ปัญหาที่พบในการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนวิธีชีวิตใหม่

จากการสอบถามถึงปัญหาต่าง ๆ ที่พบจากการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนวิธีชีวิตใหม่พบว่าปัญหาหลักจะได้แก่ ปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตขัดข้องทั้งของอาจารย์ผู้ส่ง และของนักศึกษาผู้รับขาดหายเป็นบางช่วง เกิดความไม่ต่อเนื่อง เกิดปัญหาในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาทำให้ไม่เข้าใจในบทเรียนบางส่วน อีกทั้งในพื้นที่ภูเขามีปัญหาเรื่องไฟฟ้าดับบ่อย ๆ

แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลล่าวนบุคคล ความคิดเห็นต่อการเรียน และการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนออนไลน์ รวมทั้งปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์บนวิถีชีวิตใหม่ สามารถสรุปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ที่ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงได้มีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อที่จะผสมผสานการเรียนรู้โดยการรวมเอาการเรียนในชั้นเรียน กับ การเรียน

จากเทคโนโลยีต่างๆ มารวมเข้าด้วยกัน จึงได้นำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid) ซึ่งเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ผสานโมดูล (Module) การเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยการผสมผสานกันระหว่างการเรียนการสอนทางไกล (Distant Learning) ผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์ ร่วมกับการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Learning) ในกรณีเป็นภาคปฏิบัติที่จำเป็นต้องมีการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ซึ่งการประยุกต์ใช้ระบบไฮบริด ในการเรียนการสอนโดยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น จำเป็นต้องมีความพร้อมหลายด้าน ได้แก่ ด้านเครื่องมือ ด้านโครงข่าย ด้านโปรแกรมหรือแพลทฟอร์ม ด้านเนื้อหา และด้านความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียน ระบบสัญญาณอินเตอร์เน็ต ระบบไวไฟ (Wifi) ที่มีเครือข่ายครอบคลุมทั่วในสถาบันการศึกษา เพื่อความพร้องในการจัดการเรียนการสอนทางไกล มีการส่งเนื้อหาบทเรียน การเรียนการสอน ให้นักศึกษาสามารถค้นหาข้อมูลประกอบการเรียนตามหัวข้อที่ผู้สอนกำหนดก่อนเข้าชั้นเรียน เมื่อถึงวันที่เรียนทางไกล นักศึกษาจะเข้าเรียนสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และใช้ประเมินความเข้าใจในระหว่างเรียน โดยการตอบคำถามผู้สอน ซึ่งข้อมูลทุกอย่างภายในชั้นเรียนจะถูกบันทึกไว้ ทำให้ผู้สอนสามารถติดตามประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างใกล้ชิด และที่สำคัญระบบไฮบริดจะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นบุคคลที่กระตือรือร้น มีความรับผิดชอบ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนกล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน

สำหรับภาคปฏิบัติ มีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ โดยเน้นการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลตามมาตรการของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่ยังคงเน้นการเว้นระยะห่างทางสังคม และไม่ให้มีการรวมกลุ่มใหญ่ ดังนั้นในการฝึกปฏิบัติกรณีทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับงานรักษาพยาบาล เช่น การเย็บแผล การช่วยฟื้นคืนชีพ จัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มย่อย และเน้นมาตรการของสถานการศึกษา ส่วนนักศึกษาที่ต้องมีการฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล หรือในสถานประกอบการ ให้ดำเนินการส่งนักศึกษากระจายไปในแต่ละแห่งตามความเหมาะสมและยึดมาตรการของสถานที่ฝึกงานนั้น ๆ อย่างเคร่งครัด

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลวิจัยตามผลการศึกษาดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่านักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.4) ว่าการเรียนแบบออนไลน์ปลอดภัยจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 19 อีกทั้งยังสะดวก ไม่ต้องเดินทางมาที่วิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย = 4.1) ทั้งนี้

เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ฝั่งตะวันตก ของจังหวัดตาก สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชัน และที่ราบสูง ซึ่งยากต่อการเดินทาง ทำให้ใช้ระยะเวลาในการเดินทางนานขึ้น อีกทั้งนักศึกษาภาคสมทบส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน ในสถานการณ์การระบาดของเชื้อโคโรน่า 19 ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องทำการคัดกรองกลุ่มเสี่ยง เป็นกรณีฉุกเฉิน เร่งด่วนจึงไม่สะดวกที่จะมาเรียนที่วิทยาลัย สอดคล้องกับคำกล่าวของ ดรสาธิต ปิตุเตชะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ที่กล่าวในวันเปิดประชุม. วิชาการ“วันหมออนามัยแห่งชาติ” ปี ว่า ในช่วงสถานกา 2563รณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด คคลสาธารณสุขที่สำคัญใกล้ชิดประชาชนที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชนหรือหมออนามัย เป็นบุ 19 และหน่วยงานในชุมชน เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการควบคุม (.อสม) ที่สุด ทำงานร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุข .ทุกขั้นตอน ให้องค์ความรู้แก่ อสม.โดยทำงานควบคู่กับ อสม 19 การเฝ้าระวังการแพร่ระบาดโรคโควิด ล้ชิด ตามมาตรการควบคุมโรคของกระทรวงสาธารณสุขอย่างและเคาะประตูบ้าน ดูแลประชาชนอย่างใกเข้มข้น ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคของประชาชนได้เป็นอย่างดี จนได้รับคำชื่นชมจากนานาประเทศทั่วโลก

2. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.3) ต่อรูปแบบการสอบออนไลน์ และมีความพึงพอใจในระดับมากต่อความเหมาะสมของข้อสอบ(ความยากง่าย) ระยะเวลาในการสอบ อีกทั้งนักศึกษาเห็นว่าการสอบแบบออน์ไลน์ไม่เครียดเท่ากับกับการนั่งสอบในห้องเรียน มีเพียงนักศึกษาบางส่วนที่มีความกังวลว่าจะส่งข้อสอบกลับมาให้อาจารย์ ได้ไม่ครบถ้วน

3. ด้านภาพรวมความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนวิถีชีวิตใหม่นั้น นักศึกษามีความพึงพอใจระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.1) สอดคล้องกับการศึกษาของ พงษ์ศักดิ์ บุญภักดี)2563) ที่ประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสุโขทัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.4)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่ ไปใช้ควรคำนึงถึงสภาพความพร้อมของสถาบันการศึกษา ในด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งความพร้อมของอาจารย์ผู้สอน

1.2 การออกแบบวิธีการสอน เอกสารประกอบการสอน รูปแบบการสอบ และชนิดของข้อสอบ รวมทั้งการประเมินผล ควรมีความเหมาะสมในบริบทของการเรียนแบบออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ ในกลุ่มนักศึกษาพื้นที่สูง เพื่อให้ทราบถึงปัญหา และอุปสรรคต่อการเรียนในรูปแบบออนไลน์

2.2 ควรมีการศึกษา ประเมินผลในส่วนของการเรียนภาคปฏิบัติ เพื่อให้รูปแบบที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตใหม่

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต, **New Normal วิถีชีวิตใหม่** สืบค้นวันที่ .2564 มีนาคม 5จากเวปไซต์ : https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id= 2288

การประชุมวิชาการเครือข่ายหมออนามัยแนวใหม่ ฯ. สืบค้นวันที่ 4 มีนาคม 2564, จากเวปไซต์: https://www.mohanamai.or.th.

ความเหลื่อมล้ำและทรัพยากรของผู้เรียนจะยิ่งสำคัญ สืบค้นวันที่ 5 มีนาคม 2564. จากเวปไซต์: https://www.the101.world/covid-19-and-inequality-in-education/

พงษ์ศักดิ์ บุญภักดี).2563). **การประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสุโขทัย** วารสารวิชาการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ .3 4(8), 047-062.

ราชบัณฑิตยสภา New Normal สืบค้นวันที่ 5 มีนาคม 2564. จากเวปไซต์ : https://royalsociety.go.th/tag/new-normal/

OECD และ Harvard Graduate School of Education, **A framework to guide an education response to the COVID-19 pandemic of 2020**. [cited 2020 Mar 3] Available from: https://www.the101.world/covid-19-and-inequality-in-education/

UNESCO, **COVID-19 impact on education**. [cited 2020 Mar 3] Available from: https://en.unesco.org/covid19/educationresponse

"นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ"
การประชุมวิชาการระดับชาติ "นอร์ทเทิร์นวิจัย" ครั้งที่ 7
Northern Research 7th

ความชุกและการปวดกล้ามเนื้อในกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

Prevalence and Muscle Pain among Housewife Hmong Ethnicity at Ban Luang Sub-district, Jomthong District, Chiang Mai Province

กุลมาส ปกรสิทธิ์[1] สุชาดา แซ่ว่ะ[1] กาญจนา ปินตาคำ[2] และสุเวช พิมน้ำเย็น[3]*
Kulamas Pakronsit, Suchada Saewa, Kanjanar Pintakham[2] and Suwech Pimnumyean[4*]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกและระดับการปวดกล้ามเนื้อในกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 202 คน เก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล และแบบสอบถามการปวดกล้ามเนื้อที่ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามมาตรฐานนอร์ดิก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ความชุกของการปวดกล้ามเนื้อในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา พบหลังส่วนล่างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.45 รองลงมาคือ ไหล่/แขนส่วนบน คิดเป็นร้อยละ 50.99 และข้อเท้า/เท้าน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.29 โดยส่วนของร่างกายที่มีระดับการปวดมากที่สุด คือ หลังส่วนล่าง คิดเป็นร้อยละ 25.74 รองลงมาคือ หลังส่วนบน คิดเป็นร้อยละ 18.32 น้อยที่สุด คือ ข้อเท้า/เท้า คิดเป็นร้อย 5.94 ข้อมูลที่ได้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมเพื่อดูแลสุขภาพและความปลอดภัยทางการยศาสตร์ให้กับแม่บ้านในกลุ่มชาติพันธุ์ม้งต่อไปได้

คำสำคัญ: ความชุก ปวดกล้ามเนื้อ แม่บ้าน ชาติพันธุ์ม้ง

[1] นักศึกษาสาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[3] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
* E-mail: suwech1981@northern.ac.th

Abstract

This research was the cross-sectional descriptive study. The aim of this study was to deterน้อยe the prevalence and muscle pain score 202 among housewife Hmong of ethnic group at Ban Luang sub-district, Jomthong district, Chiang Mai Province. The data were collected from the accidental sampling. The measurement tool used personal factor questionnaire and muscular pain adapted from the Standardized Nordic Questionnaire. Data were analyzed by descriptive used frequency, percentage, mean and standard deviation. Results, this study showed that prevalence of muscular fatigue in the past 1 month of housewife Hmong of ethnic group, the highest prevalence was the lower back (55.45%), followed by the shoulders / upper arms (50.99%) and the lowest prevalence was the ankle / foot (21.29%). and the body parts with the greatest pain were the lower back (25.74%), followed by the upper back (18.32%), and the lowest was the ankle / foot (5.94%). This data could be used as the basis to design activities to ensure the health and ergonomic safety of housewife Hmong of ethnic group.

Keywords: Prevalence, Muscle Pain, Housewife, Hmong Ethnicity

บทนำ

ปัญหาการปวดกล้ามเนื้อเป็นกลุ่มโรคที่มีสาเหตุหลายปัจจัย ทั้งท่าทางซ้ำ ๆ หรือ การออกแรงเกินกำลัง รวมทั้งท่าทางที่ฝืนธรรมชาติ ปัจจัยจากการทำงานก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดความปวดหรือเมื่อยล้าได้ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ เช่น การทำกิจกรรมที่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน การประกอบอาชีพเกษตรกร การค้าขาย ความผิดปกติของโครงสร้างร่างกายที่มีอยู่เดิม ความเสื่อมตามอายุ หรือสภาวะทางจิตใจ เป็นต้น (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค, 2557) ซึ่งจะมีผลต่อความเสี่ยงของการปวดกล้ามเนื้อได้ จากการศึกษาของสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ในปี พ.ศ. 2561 พบผู้ป่วยโรคกระดูกและกล้ามเนื้อเฉพาะรายที่เกี่ยวข้องกับภาวะการทำงาน จำนวน 114,578 ราย คิดเป็นอัตราป่วยต่อประชากรแสนรายเท่ากับ 189.37 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2560 ที่พบ ผู้ป่วย โรคกระดูกและกล้ามเนื้อ เฉพาะรายที่เกี่ยวข้องกับภาวะการทำงาน จำนวน 100,743 ราย (อัตราป่วย 167.22 ต่อประชากรแสนราย) กลุ่มอายุที่พบ

ผู้ป่วยมากที่สุด คือ กลุ่มอายุ 15-59 ปี จำนวน 80,107 ราย คิดเป็นร้อยละ 69.91 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 34,057 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.72 รายละเอียดจำนวนผู้ป่วยโรคกระดูกและกล้ามเนื้อจากการทำงาน ปี พ.ศ. 2561 กลุ่มอาชีพที่พบผู้ป่วยมากที่สุด คือ กลุ่มอาชีพเกษตรกรผู้ปลูกพืชผักและพืชไร่ จำนวน 70,184 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.25 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอาชีพคนงานรับจ้างทั่วไป จำนวน 18,738 ราย และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์เพื่อการดำรงชีพ จำนวน 5,957 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.35 และ 5.20 ตามลำดับ (กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค, 2562)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่พบสถิติของการเกิดปัญหาด้านระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อค่อนข้างสูง โดยพบปัญหานี้ในปี พ.ศ. 2556 อยู่อันดับ 3 ในปี พ.ศ. 2557 อยู่อันดับ 2 และปี พ.ศ. 2558 อยู่อันดับ 3 จะเห็นได้ว่าปัญหาทางด้านโครงร่างและกล้ามเนื้อจัดอยู่ในอันดับต้น ๆ ของสาเหตุการป่วย 10 อันดับ ของผู้ป่วยนอก (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2560) กลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่ายอาศัยอยู่กับธรรมชาติ เป็นสังคมเกษตรกรรม ทำไร่แบบเลื่อนลอย ปลูกพืชผัก ช่วยกันทำมาหากินทั้งสามีภรรยา (สไบทิพย์ ตั้งใจ, 2558) สมาชิกทุกคนในบ้านต้องออกไปทำงานด้วยกัน ทำให้ผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง เมื่อแต่งงานมีครอบครัวแล้วจะต้องทำงานทั้งภายในบ้านและนอกบ้านตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สืบต่อกันมา (สุธาลี โนมูล, 2544) ซึ่งในการดูแลจัดการงานภายในบ้านทั้งหมด และต้องออกไปช่วยทำงานด้านเกษตรกรรม การค้าขาย หรือหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆในบ้าน ถือว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบที่ค่อนข้างหนักสำหรับผู้หญิง และจากการทำกิจกรรมต่าง ๆก็ส่งผลให้เกิดความปวดกล้ามเนื้อเพราะการทำงานต้องเจอกับการก้ม การเอี้ยวตัว การบิดตัว การยก และการแบก รวมไปถึงท่าทางการทำงานหรือสภาพการทำงานไม่เหมาะสม อันนำไปสู่การปวดกล้ามเนื้อ จากการที่ผู้วิจัยอยู่ในพื้นที่ทำให้ทราบถึงปัญหาการปวดกล้ามเนื้อจากการทำงาน ที่เกิดจากท่าทางที่ผิดตามหลักการยศาสตร์ และฝืนธรรมชาติ ปัญหาดังกล่าวยังไม่มีใครศึกษาและช่วยเหลืออย่างจริงจัง อาจด้วยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ภาษาและวัฒนธรรมที่สื่อสารกันค่อนข้างยาก

ในฐานะผู้วิจัยอยู่ในพื้นที่จึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ในกลุ่มแม่บ้านชาติพันธ์ม้ง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความชุกและระดับการปวดกล้ามเนื้อในกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหาการปวดกล้ามเนื้อ ที่เป็นปัญหาสำคัญของคนทำงาน เป็นการส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดีให้กับประชนทุกกลุ่มอายุ ทุกอาชีพตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความชุกและระดับการปวดกล้ามเนื้อในกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research)

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรที่ทำการศึกษาเป็นกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้งในตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 23 หมู่บ้าน มีกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง 2 หมู่บ้าน จำนวน 409 คน คำนวณหากลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ได้จำนวน 202 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น ส่วน คือ 2

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามชนิดเติมคำและเลือกคำตอบ มีข้อคำถาม ได้แก่ อายุ ดัชนีมวลกาย ระดับการศึกษา อาชีพนอกเหนือจากการทำงานบ้าน ระยะเวลาในการทำงานต่อวัน ระยะเวลาแต่งงานมีครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบ โรคประจำตัว การออกกำลังกาย การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อ การปวดกล้ามเนื้อใน 1 เดือนที่ผ่านมา และวิธีบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อ โดยใช้แบบสอบถามอาการผิดปกติทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ (Standardized Nordic Questionnaires) นำมาปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะสมกับกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งเป็นแบบประเมินอาการผิดปกติของกล้ามเนื้อและกระดูก สอบถามอาการผิดปกติที่เกิดในช่วง 1 เดือน ที่ผ่านมา โดยแบ่งร่างกายออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่ คอ ไหล่ หลังส่วนบน หลังส่วนล่าง ข้อศอก ข้อมือ/มือ สะโพก เข่า และข้อเท้า/เท้า

พื้นที่วิจัย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลในตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัย ทำบันทึกข้อความขอออกหนังสือราชการจากสำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ส่งหนังสือไปยังผู้ใหญ่บ้าน บ้านขุนกลาง และบ้านแม่ยะน้อย ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัย

2. เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วผู้วิจัยเข้าพื้นที่ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

3. แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยพร้อมอธิบายการตอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

4. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า แม่บ้านชาติพันธุ์ม้งจำนวนทั้งหมด 202 คน อายุเฉลี่ย 37.82 ปี มีอายุระหว่าง 32-47 ปี ส่วนใหญ่มีดัชนีมวลกาย 18.5-24.99 กก./ม2 คิดเป็นร้อยละ 54.46 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 27.23 อาชีพทำสวน/ทำไร่ ร้อยละ 66.83 ระยะเวลาทำงานในบ้านเฉลี่ยวันละ 2.56 ชั่วโมง ระยะเวลาทำงานนอกบ้านเฉลี่ยวันละ 7.73 ระยะเวลาแต่งงานมีครอบครัว เฉลี่ย 17.38 ปี สมาชิกที่ต้องรับผิดชอบเฉลี่ย 5.99 คน ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 87.62 ไม่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 99.50 ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 99.01 ไม่เคยออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 70.30 ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้ คิดเป็นร้อยละ 76.24 มีการปวดกล้ามเนื้อ 1 เดือนที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 73.27 การปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อเกิดจากการทำงาน จำนวน คิดเป็นร้อยละ 70.27 และวิธีบรรเทาอาการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อส่วนใหญ่กินยาหรือทายา คิดเป็นร้อยละ 31.09

ความชุกของการปวดกล้ามเนื้อ

ความชุกของการเกิดการปวดกล้ามเนื้อในรอบ เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามส่วนต่าง ๆ ของ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 112 ร่างกายของกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้งพบส่วนใหญ่ คือ บริเวณหลังส่วนล่าง จำนวน

และน้อยที่สุดคือ 50.99 คิดเป็นร้อยละ คน 103 แขนส่วนบน จำนวน/รองลงมา คือ ไหล่ 55.45 ข้อ เท้า21.29 คน คิดเป็นร้อยละ 43 เท้า จำนวน/ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความชุกของการปวดกล้ามเนื้อ จำแนกตามส่วนของร่างกาย)n=(202

ส่วนของร่างกายที่มีการปวดกล้ามเนื้อ ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คอ	101	50.00
ไหล่แขนส่วนบน/	103	50.99
มีข้างซ้าย -	11	5.45
มีข้างขวา -	23	11.39
มีทั้งสองข้าง -	69	34.16
หลังส่วนบน	87	43.07
ข้อศอกแขนส่วนล่าง/	50	24.75
มีข้างซ้าย -	7	3.47
มีข้างขวา -	14	6.93
มีทั้งสองข้าง -	29	14.36
ข้อมืออมื/	76	37.62
มีข้างซ้าย -	11	5.45
มีข้างขวา -	27	13.37
มีทั้งสองข้าง -	38	18.81
หลังส่วนล่าง	112	55.45
สะโพกต้นขา/	66	32.67
มีข้างซ้าย -	4	1.98
มีข้างขวา -	8	3.96
มีทั้งสองข้าง -	54	26.73
เข่า	51	25.25
มีข้างซ้าย -	8	3.96

ขวามีข้าง -	1	0.50
มีทั้งสองข้าง -	42	20.79
ข้อเท้าเท้า/	43	21.29
มีข้างซ้าย -	5	2.48
มีข้างขวา -	8	3.96
มีทั้งสองข้าง -	30	14.85

ระดับการปวดกล้ามเนื้อ

จำนวนและร้อยละของระดับการปวดกล้ามเนื้อ จำแนกตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง พบว่าระดับการปวดมากที่สุด คือ หลังส่วนล่าง จำนวน 25.74 คน คิดเป็นร้อยละ 52 12 เท้า จำนวน/น้อยที่สุด คือ ข้อเท้า 18.32 คน คิดเป็น ร้อยละ 37 รองลงมาคือ หลังส่วนบน จำนวน 5.94 คน คิดเป็นร้อย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของระดับการปวดกล้ามเนื้อ จำแนกตามส่วนของร่างกาย)n=(202

ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย	ระดับการปวดกล้ามเนื้อ)n = 202(			
	ไม่ปวดเลย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มากที่สุด
คอ	(50.00)101	(4.95) 10	(32.18) 65	(12.87) 26
ไหล่แขนส่วนบน/	(49.01) 99	(3.96) 8	(32.67) 66	(14.36) 29
หลังส่วนบน	(57.43)116	(1.98) 4	(22.28) 45	(18.32) 37
ข้อศอกแขนส่วนล่าง/	(75.25)152	(2.97) 6	(13.86) 28	(7.92) 16
ข้อมือมือ/	(62.87)127	(4.95) 10	(20.30) 41	(11.88) 24
หลังส่วนล่าง	(44.55) 90	(1.98) 4	(27.72) 56	(25.74) 52
สะโพกต้นขา/	(67.33)136	(1.98) 4	(22.77) 46	(7.92) 16
เข่า	(74.75)151	(0.99) 2	(13.37) 27	(10.89) 22
ข้อเท้าเท้า/	(78.71)159	(3.47) 7	(11.88) 24	(5.94) 12

อภิปรายผลการวิจัย

ความชุกของการปวดกล้ามเนื้อในกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา พบการปวดหลังส่วนล่างมากที่สุด รองลงมาคือไหล่/แขนส่วนบนและคอ สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุวัฒน์ อัคคีสุวรรณ์ (2560) ที่ศึกษาการความชุกและปัจจัยเสี่ยงทางการยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับอาการทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อในกลุ่มคนตัดปาล์ม พบความชุกหลังส่วนล่าง คอ และหลังส่วนบนมีอาการบาดเจ็บมากที่สุด จากการสังเกตุลักษณะการทำงานของกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ที่ต้องทำงานทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน โดยเฉพาะการทำงานนอกบ้านส่วนใหญ่จะทำเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวน จำเป็นต้องใช้แรงกายอย่างหนักในการทำงานเป็นระยะเวลายาวนาน เช่น การยก การลาก การผลัก การดึง รวมถึงการมีท่าทางในการทำงานที่ผิดหลักทางกายศาสตร์ จึงทำให้แม่บ้านชาติพันธุ์ม้งมีอาการปวดกล้ามเนื้อ สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุพยง หมั่นกิจ และกติกา สระมณีอินทร์ (2561) ที่ศึกษาอาการปวดเมื่อยโครงร่างและกล้ามเนื้อของพ่อค้าส่งผลไม้ตลาดเจริญศรี ที่พบว่าการที่พ่อค้ามีการใช้แรงยก ลากและ ดึง จะทำให้มีอาการปวดกล้ามเนื้อหลายส่วนของร่างกาย โดยเฉพาะที่บริเวณคอ ไหล่ หลังส่วนบน หลังส่วนล่างและมือ/ข้อมือ ดังนั้นกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ที่มีการทำงานนอกบ้านจึงมีความสัมพันธ์กับการปวดกล้ามเนื้อกับตำแหน่งดังกล่าว หากเมื่อกลับจากการทำงานนอกบ้านแล้วยังต้องกลับมาทำงานภายในบ้าน ที่มีลักษณะการทำงานที่ใช้ส่วนของร่างกายในตำแหน่งที่ได้รับการบาดเจ็บมาจากการทำงานข้างนอกจึงทำให้เกิดการบาดเจ็บมากขึ้น นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้งส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการปวดกล้ามเนื้อ อาจด้วยข้อจำกัดด้านภาษา วัฒนธรรมและความห่างไกลของพื้นที่ร่วมด้วย จึงทำให้ไม่สามารถดูแลป้องกันตัวเองจากการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อจากการทำงานได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ความชุกของการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อในช่วง เดือนที่ผ่านมาของกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ส่วน 1 แขนส่วนบน แล้วก็คอ ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขตั้งแต่เริ่มมีอาการอาจส่งผล/ใหญ่พบที่หลังส่วนล่าง ไหล่ กระทบในระยะยาวได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานทางด้านสาธารณสุข ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับท่าทางการทำงานที่ถูกต้อง และใช้เป็นแนวทางในการเฝ้าระวังวางแผน ส่งเสริมและป้องกันการเกิดการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อในอนาคตต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มแม่บ้านชาติพันธุ์ม้ง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าเก็บแบบสอบถาม โดยให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค (อินเทอร์เน็ต). (2562) . **รายงานสถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ปี 2561**; สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2563. http://envocc.ddc.moph.go.th/contents?g=11

ยุพยง หมั่นกิจ, และกติกา สระมณีอินทร์. (2561). **การศึกษาอาการปวดเมื่อยโครงร่างและกล้ามเนื้อของพ่อค้าส่งผลไม้ตลาดเจริญศรี อำเภอวารินชาราบ จังหวัดอุบลราชธานี.** ภาควิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

สไบทิพย์ ตั้งใจ. (2558). **การจัดการอนุรักษ์และสืบสานศิลปะผ้าปักของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บ้านผานกกก ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นจาก http://cmuir.cmu.ac.th/handle/6653943832/48623?mode=full

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ (อินเทอร์เน็ต). (2560) . **ข้อมูลสาเหตุการป่วยผู้ป่วยนอก 10 อันดับโรค จังหวัดเชียงใหม่** : สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2563. ได้จาก: https://www.chiangmaihealth.go.th/cmpho_web/all_it.php

สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค (อินเทอร์เน็ต).(2557). **รายงานสถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม**. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2563. ได้จาก: http://envocc.ddc.moph.go.th/contents/view/154

สุธาลี โนมูล. (2544). **กระบวนการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านเกษตรบนที่สูงอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนม้งบ้านสันป่าเกี๊ยะ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่**. หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อนุวัฒน์ อัคคีสุวรรณ. (2560). **ความชุกและปัจจัยเสี่ยงทางการยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับอาการทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ในกลุ่มคนตัดปาล์ม ตำบลสินปูน อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ในพนักงานแผนกหนึ่ง ของโรงงานผลิตวงล้อยานพาหนะ

Ergonomics Risk Assessment of a Worker in a Vehicle Wheel Factory

เคียวสุเกะ (วรวุฒิ) ฟูกูม่า[1] สุเวช พิมน้ำเย็น[2*] จตุพร แพงจักร[3] และกาญจนา ปินตาคำ[4]
Kyosuke (Worawut) Fukuma, Suwech Pimnumyen, Jatuporn Pangjak and Kanjanar Pintakham

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ ด้วยวิธีประเมินทั้งร่างกาย (REBA) กรณีศึกษาในพนักงานประจำสถานีงานขัดกลึงวงล้อ ของโรงงานผลิตวงล้อยานพาหนะแห่งหนึ่ง เครื่องมือที่ใช้วิจัยคือแบบประเมินความเสี่ยงด้วยวิธี REBA ผลการประเมินความเสี่ยงในการทำงานพบว่ามีความเสี่ยงสูงมาก จึงได้มีการปรับปรุงสภาพการทำงานโดยจัดหาเหล็กด้ามยาวส่วนปลายมีขอสำหรับเกี่ยววงล้อให้พนักงานใช้เป็นอุปกรณ์ทุ่นแรงในการทำงาน และผลการประเมินความเสี่ยงด้วยวิธี REBA หลังปรับปรุงสภาพการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งควรปรับปรุงให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

คำสำคัญ: การยศาสตร์ การประเมินความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยงทั้งร่างกาย

Abstract

The aim of this research was to assess the ergonomics risks using Rapid Entire Body Assessment (REBA) method. Case studied of a worker in a vehicle wheel factory. REBA employee assessment worksheet was a research instrument. The results showed that the ergonomics risk of a worker was very high risk, implement change. The working conditions were subsequently improved by supplying with long handle steel bars with hooks. After improving conditions, the ergonomics risk of a worker was medium risk, further Investigation or change soon.

Keywords: Ergonomics, Risk Assessment, Rapid Entire Body Assessment

[1] บัณฑิตหลักสูตร วท.บ. (อาชีวอนามัยและความปลอดภัย) คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail: suwech1981@northern.ac.th
[3] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บทนำ

อาการผิดปกติของโครงร่างและกล้ามเนื้อที่เกิดจากลักษณะการทำงานที่ใช้ท่าทางและอิริยาบถไม่ถูกต้องมีสาเหตุจากหลายประการ เช่น การทำงานที่ต้องหมุนหรือบิดของลำตัว นั่งหรือยืนนานๆ ยกของหนักหรือขนย้ายสิ่งของ งานที่อยู่ในท่าก้ม เงย หรือหมุนตัวมากเกินไป ทำให้กล้ามเนื้อและโครงร่างเสียความสมดุล ส่งผลให้เกิดความเจ็บปวดและเมื่อยล้าได้ ตัวอย่างสาเหตุของอาการผิดปกติโครงร่างและกล้ามเนื้อมักเกิดจากการทำงาน เช่น ภาระงานหนักทางกายหรือออกแรงกาย (Heavy physical work) งานยกของและออกแรงกายเคลื่อนไหว (Lifting and forceful movements ท่าทางการทำงานที่ผิดธรรมชาติ (Bending and twisting) ความสั่นสะเทือน (Whole-body vibration) และ การทำงานซ้ำท่าเดิมเป็นเวลานาน (Static work postures) เป็นต้น (จันจิราภรณ์ วิชัย และสุนิสา ชายเกลี้ยง, 2557)

การยศาสตร์ (Ergonomics) เป็นเรื่องการศึกษาสภาพการทำงานที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานและสิ่งแวดล้อม การทำงานเป็นการพิจารณาว่าสถานที่ทำงานดังกล่าว ได้มีการออกแบบหรือปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานอย่างไร เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในการทำงาน และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้ด้วย หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเพื่อทำให้งานที่ต้องปฏิบัติดังกล่าวมีความเหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงาน แทนที่จะบังคับให้ผู้ปฏิบัติงานต้องทนฝืนปฏิบัติงานนั้นๆ การประเมินทางกายศาสตร์มีหลายวิธี เช่น การประเมินร่างกายส่วนบนแบบรวดเร็ว (Rapid Upper Limb Assessment: RULA) การประเมินทั้งร่างกายแบบรวดเร็ว (Rapid Entire Body Assessment: REBA) และ แบบจำลองชีวกลศาสตร์ในภาวะสถิต (Static Biomechanics Model) เป็นต้น (ไวยวิทย์ ไวยกาญจน์ และคณะ, 2555).

การประเมินทั้งร่างกายแบบรวดเร็ว (Rapid Entire Body Assessment, REBA) เป็นการประเมินท่าทางการทำงานที่เป็นการประเมิน ตั้งแต่ส่วนของ คอ ลำตัว ขา แขน และมือ เป็นเทคนิคที่คิดค้นโดย Sue Hignett และ Lynn McAtamney (Mark Middlesworth, 2020) การประเมินด้วยวิธี REBA จะเหมาะสำหรับการประเมินส่วนต่างๆ ของร่างกายสำหรับงานที่มีลักษณะเปลี่ยนท่าทางอย่างรวดเร็วหรืองานที่ไม่อยู่กับที่ งานที่ไม่ได้นั่งอยู่กับที่แต่ต้องยืนปฏิบัติงานในท่าทางเดิม ๆ ซ้ำ ๆ งานบริการ เป็นต้น (ชนิกาพร ใหม่ตัน และ นิวิท เจริญใจ, 2558)

ผลการประเมินด้วยวิธี REBA (Rapid Entire Body Assessment) จะได้ออกมาเป็นคะแนนระดับความเสี่ยงซึ่งจะทำให้ทราบถึงลักษณะงานที่ทำว่าเสี่ยงระดับใด ดังนั้นการวิจัยนี้จึงทำการศึกษา

ในพนักงานประจำสถานีงานขัดกลึงชิ้นงานวงล้อ ของโรงงานผลิตวงล้อยานพาหนะแห่งหนึ่ง เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ด้วยวิธี REBA มาปรับปรุงสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับคนงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ในพนักงานประจำสถานีงานขัดกลึงวงล้อ ของโรงงานผลิตวงล้อยานพาหนะแห่งหนึ่ง ด้วยวิธี REBA

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้วิธีการประเมินทั้งร่างกายแบบรวดเร็ว (Rapid Entire Body Assessment, REBA) ซึ่งหลักการของการประเมินนี้ เป็นการพิจารณาการเคลื่อนไหวในการทำงานทั้งร่างกาย ได้แก่ คอ มือ แขน ขา ลำตัว การใช้แรงในการกระทำ และลักษณะการจัดยึดวัตถุ

ตัวอย่างและขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นกรณีศึกษาเฉพาะในพนักงานซึ่งปฏิบัติงานประจำสถานีงานขัดกลึงวงล้อขั้นแรก ของโรงงานผลิตวงล้อยานพาหนะแห่งหนึ่ง ซึ่งโรงงานแห่งนี้ผลิตวงล้อรถยนต์และวงล้อรถจักรยานยนต์ ซึ่งลักษณะงานที่คนงานของสถานีงานขัดกลึงวงล้อขั้นแรก ต้องปฏิบัติ ได้แก่

- มีการยกชิ้นงานด้วยแรงกายเพื่อนำชิ้นงานเข้าสู่เครื่องกลึงไฟฟ้า (ขัดกลึงวงล้อขั้นแรก)
- เมื่อขัดกลึงแล้วจะใช้ปืนเป่าลมเป่าทำความสะอาดชิ้นงาน
- ยกชิ้นงานออกจากเครื่องกลึงไฟฟ้าแล้วส่งไปแผนกต่อไป

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้คือแบบประเมินการปฏิบัติงานด้วยวิธี REBA หรือ REBA Employee Assessment Worksheet) Mark Middlesworth, (2020ดังภาพที่ 1

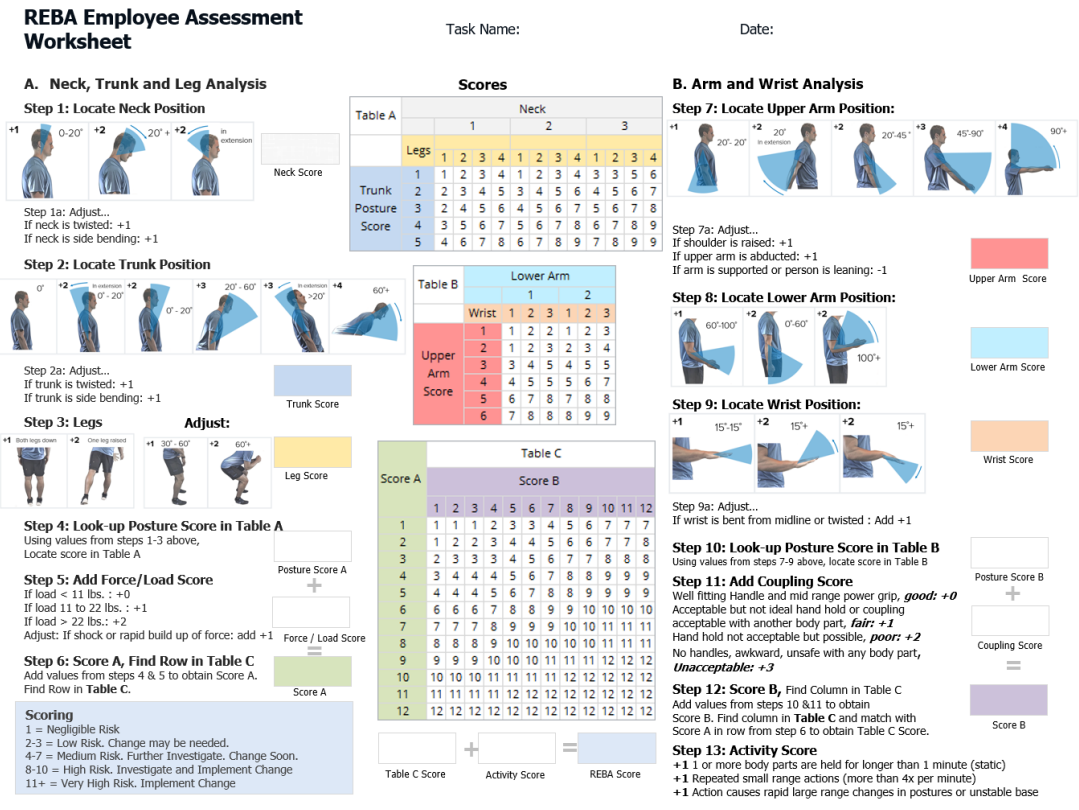
การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็น 1 ครั้ง คือ ประเมินครั้งที่ 2 เก็บรวบรวมจากการประเมินการทำงานของพนักงานคนหนึ่ง การประเมินลักษณะท่าทางการทำงานตามปกติก่อนยังไม่มีการปรับปรุงสภาพการทำงานใดๆ เมื่อได้ผลการประเมินแล้วนำมาแปลผลระดับความเสี่ยงในการทำงานหากมีผลการประเมินออกมาเป็นระดับตั้งแต่ความเสี่ยงสูง จะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงสภาพการทำงาน แล้วประเมินด้วยวิธี REBA ครั้งที่ หลังจาก 2 ปรับปรุงสภาพการทำงานแล้ว

การแปลผลการประเมิน

ผลการประเมินจะแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- คะแนน 1 แปลผลว่า ระดับความเสี่ยงน้อยมาก
- คะแนน 2-3 แปลผลว่า ระดับความเสี่ยงน้อย ยังต้องมีการปรับปรุง
- คะแนน 4-7 แปลผลว่า ระดับความเสี่ยงปานกลาง ควรได้รับการปรับปรุง
- คะแนน 8-10 แปลผลว่า ระดับความเสี่ยงสูง ควรรีบปรับปรุง
- คะแนนตั้งแต่ 11 ขึ้นไป แปลผลว่า ระดับความเสี่ยงสูงมาก ควรปรับปรุงทันที ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 แบบประเมินการปฏิบัติงานด้วยวิธี REBA)REBA Employee Assessment Worksheet(

ที่มา : Mark Middlesworth, 2020. https://ergo-plus.com/reba-assessment-tool-guide/

Score	Level of MSD Risk
1	negligible risk, no action required
2-3	low risk, change may be needed
4-7	medium risk, further investigation, change soon
8-10	high risk, investigate and implement change
11+	very high risk, implement change

ภาพที่ 2 การแปลผลการประเมินด้วยวิธี REBA

ที่มา : Mark Middlesworth, 2020. https://ergo-plus.com/reba-assessment-tool-guide/

ผลการวิจัย

จากการประเมินทางการยศาสตร์ด้วยวิธี REBA ประเมินครั้งที่ 1 ซึ่งเป็นการประเมินลักษณะท่าทางการทำงานตามปกติก่อนยังไม่มีการปรับปรุงสภาพการทำงานใดๆ คะแนนที่ได้จากการประเมินคือ 11 แปลผลได้ว่าการทำงานมีระดับความเสี่ยงสูงมาก ควรปรับปรุงทันที ดังตารางที่ 1

เมื่อได้ผลการประเมินความเสี่ยงว่าอยู่ในระดับที่สูงมาก ควรปรับปรุงทันที ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหานี้และได้เห็นสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขได้ คือ การเคลื่อนย้ายชิ้นงานวงล้อ ซึ่งเดิมใช้แรงคนยก ผลัก ดัน ลาก ต้องมีระยะเอื้อมแขนและลำตัว (ภาพที่ 3) จึงแก้ปัญหาโดยจัดทำอุปกรณ์ที่สามารถเกี่ยววงล้อที่อยู่ไกลซึ่งจะช่วยให้สะดวกในการเคลื่อนย้ายชิ้นส่วนวงล้อทำได้ดียิ่งขึ้น ช่วยลดผลกระทบทางการยศาสตร์ที่มีต่อร่างกายของผู้ปฏิบัติงาน (ภาพที่ 4) โดยทำเป็นเหล็กด้ามยาวส่วนปลายมีขอสำหรับเกี่ยววงล้อ (ภาพที่ 5)

หลังจากแก้ปัญหาสภาพการทำงานแล้ว ได้มีการประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ด้วย REBA ครั้งที่ 2 ได้ผลกระประเมิน คือ 6 แปลผลได้ว่า ความเสี่ยงปานกลาง

อภิปรายผล

การประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ด้วยวิธี REBA จากกรณีศึกษาเฉพาะในพนักงานซึ่งปฏิบัติงานประจำสถานีงานขัดกลึงวงล้อขั้นแรก ของโรงงานผลิตวงล้อยานพาหนะแห่งหนึ่ง ซึ่งโรงงานแห่งนี้ผลิตวงล้อรถยนต์และวงล้อรถจักรยานยนต์ ทำให้ได้ทราบระดับความเสี่ยงและได้ปรับปรุงสภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้แม้จะมีการปรับปรุงสภาพการทำงานแล้ว แต่ผลการประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ด้วยวิธีวิธี REBA ครั้งที่ ภาย 2หลังการปรับปรุง ยังมีความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ควรได้รับการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

กรณีการศึกษาครั้งนี้ได้ปรับปรุงอุปกรณ์ช่วยในการทำงาน คือ เหล็กด้ามยาวส่วนปลายมีขอสำหรับเกี่ยวงล้อ ซึ่งช่วยลดระยะเอื้อม ลดความปวดเมื่อยจากการทำงานของพนักงานได้ แต่อย่างไรก็ดีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการทำงานครั้งนี้สามารถใช้เหล็กด้ามยาวส่วนปลายมีขอสำหรับเกี่ยวงล้อสำหรับสถานีงานนี้สามารถทำได้ เนื่องจากชิ้นงานวงล้อที่ผ่านสถานีงานแห่งนี้ ยังไม่ใช่กระบวนการขัดกลึงผิวเรียบและตกแต่งวงล้อขั้นสุดท้าย เพราะหากเป็นขั้นตอนสุดท้ายแล้วจะไม่สามารถใช้เหล็กขอเกี่ยวได้ซึ่งอาจทำให้วงล้อเป็นรอยขีดข่วน ส่งผลให้สินค้าที่ผลิตเสียหายได้

ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยนี้ได้มีการใช้อุปกรณ์เหล็กด้ามยาวส่วนปลายมีขอสำหรับเกี่ยวงล้อ ซึ่งมีข้อจำกัดใช้เฉพาะสถานีงานที่ไม่ต้องกังวลเรื่องรอยขีดข่วน หากจะไปใช้ในแผนกงานหรือสถานีงานอื่นอาจต้องปรับปรุงอุปกรณ์ลักษณะเช่นนี้ เช่น มีการหุ้มส่วนขอเกี่ยวด้วยผ้าหรือวัสดุที่ไม่ทำให้เกิดรอยขีดข่วน ซึ่งอาจมีผู้ต่อยอดนำไปใช้ผลิตอุปกรณ์ช่วยในการทำงานในลักษณะนี้ในโรงงานต่างๆ อย่างเหมาะสมต่อไป ซึ่งจะเป็นคุณประโยชน์ต่อสุขภาพของพนักงานและแรงงานเป็นอย่างดียิ่ง

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ด้วย REBA ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 1

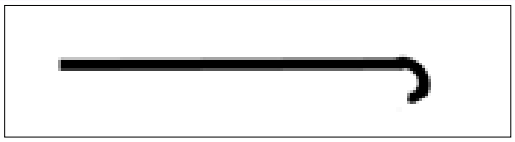
ประเมินครั้งที่ 1	ประเมินครั้งที่ 2	คะแนน	การแปลผลระดับความเสี่ยง
		1	ความเสี่ยงน้อยมาก
		2-3	ความเสี่ยงน้อย ยังต้องมีการปรับปรุง
	6	4-7	ความเสี่ยงปานกลาง ควรได้รับการปรับปรุง
		8-10	ความเสี่ยงสูง ควรรีบปรับปรุง
11		≥11	ความเสี่ยงสูงมาก ควรปรับปรุงทันที

ภาพที่ 3 ยังไม่มีการปรับปรุงสภาพการทำงานใดๆ
ที่มา : บันทึกภาพโดย เคียวสุเกะ ฟูกูม่า (วรวุฒิ)

ภาพที่ 4 ปรับปรุงสภาพการทำงานให้พนังงานใช้เหล็กด้ามยาวส่วนปลายมีขอสำหรับเกี่ยววงล้อ
ที่มา : บันทึกภาพโดย เคียวสุเกะ ฟูกูม่า (วรวุฒิ)

ภาพที่ 5 ภาพวาดจำลอง เหล็กด้ามยาวส่วนปลายมีขอสำหรับเกี่ยวงล้อ โดย เคียวสุเกะ ฟูกูม่า (วรวุฒิ)

เอกสารอ้างอิง

จันจิราภรณ์ วิชัย และสุนิสา ชายเกลี้ยง .(2557)**การประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ในพนักงานที่มีการยกเคลื่อนย้ายวัสดุ.** ใน งานสารสืบเนื่องจากงานประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พเข้าถึงได้จาก .2557.ศ. : http://resjournal.kku.ac.th/abstract/19_5_9.pdf (วันที่ค้นข้อมูล (2564 มกราคม 8

ชนิกาพร ใหม่ตัน และ นิวิท เจริญใจการประเมินความเสี่ยงในงานยกย้ายในการผลิตโถ (2558) . (1) 1 .รสารข่ายงานวิศวกรรมอุตสาหการไทยวา .สุขภัณฑ์แบบนั่งยอง: 31-36

ไวยวิทย์ ไวยกาญจน์ และคณะ .(2555)การประเมินทางการยศาสตร์สำหรับงานยกในโรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์วารสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการข่ายงานวิศวกรรมอุตสาหการ ประจำปี . 19-17 2555.ศ.พตุลาคม .502-492 .ชะอำ เพชรบุรี 2555

Mark Middlesworth. (2020). **A Step-by-Step Guide to the REBA Assessment Tool.** [Online .[October 13, .2020Retrieved: https://ergo-plus.com/reba-assessment-tool-guide/ (January 10, (2021

บทบาทของนวัตกรรมการตลาดและความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม ในภาคกลางตอนล่าง 1

The Role of Marketing Innovation and the Success of Date Palm Business Entrepreneurs in Lower Central Region 1

กัญญามน กาญจนาทวีกูล[1], วรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์[2], ธิดา จินดามณี[3]
Kanyamon Kanchanathaveekul, Wannaporn Buddhapoompitak, Tida Jindamanee

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมในเขตภาคกลางตอนล่าง 1 2) เพื่อศึกษาบทบาทของนวัตกรรมการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม ในเขตภาคกลางตอนล่าง 1 3) เพื่อศึกษาความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม ในเขตภาคกลางตอนล่าง 1 ในการศึกษานี้ ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ประกอบการ กลุ่มภาคกลางตอนล่าง 1 ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดราชบุรี โดยเลือกผู้ประกอบการของธุรกิจผลิตภัณฑ์อินทผลัมที่เป็นสมาชิก รวม 40 คน ได้แก่ ผู้ผลิตต้นอินทผลัม ผู้ผลิตผลไม้แปรรูปอินทผลัม และผู้จำหน่ายอินทผลัม และสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการพาณิชย์ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจผลิตภัณฑ์อินทผลัม หรือผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมการตลาด ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 คน

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะของการดำเนินธุรกิจอินทผลัม มีลักษณะของการดำเนินธุรกิจจากมากที่สุด ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการควรมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะด้านกระบวนการผลิตต้นอินทผลัม 2) การเลือกต้นกล้าที่มีคุณภาพ 3) มีร้านค้าที่เป็นเครือข่ายในกลุ่มเพื่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 4) มีกระบวนการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีกรรมวิธีการผลิตที่ได้มาตรฐานสากล สำหรับนวัตกรรมการตลาดของธุรกิจอินทผลัมให้ความสำคัญจากมากที่สุด ได้แก่ 1) การทำสิ่งใหม่ที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ 2) มีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ให้มีคุณภาพ ด้วยการพัฒนาด้านเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ทางการตลาด 3) ใช้ช่องทางการจำหน่ายโดยใช้อินเตอร์เน็ตสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย 4) มีการพัฒนา

[1] รศ.ดร., วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[2] ดร., วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[3] มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ความสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง 5)การปรับปรุงการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เชิงดิจิทัล 6) กระบวนการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจแปรรูปอินทผลัม พบว่า 1) มีผลกำไรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) ธุรกิจมีการขยายกิจการเพิ่มขึ้นสู่กลุ่มรักสุขภาพและผู้สูงอายุ 3) สร้างเครือข่ายและพันธมิตรที่ครบวงจร 4) สร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ 5)พัฒนาการสื่อสารและช่องทางจำหน่ายเพิ่มขึ้นกับการใช้ระบบสารสนเทศและการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ 6) การแสวงหาตลาดใหม่ควรมุ่งตลาดเฉพาะของตลาดลูกค้าออนไลน์ 7) การสร้างความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานของรัฐ องค์กรการค้าและสถาบันการศึกษา

คำสำคัญ: บทบาทของนวัตกรรมการตลาด, ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ, อินทผลัม

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study business characteristic of date plum entrepreneurs in Lower Central region 1, 2) to study the role of marketing innovation and the success of date Palm Business Entrepreneurs in Lower Central Region 1 3) to study the achievement of date plum entrepreneurs in Central region of Thailand. Research is the use of qualitative methods using purposive sampling from Lower Central region 1 including Nakorn Pathom, Khanchanaburi, Suphanburi, and Ratchaburi province by selecting 10 members of date plum farmer entrepreneurs from each province totally 40 persons included plum sapling farmers and date plum venders, and commercial academicians or date plum experts or marketing experts using purposive sampling 10 persons.

The analysis of business operation of the date plum manufacturers found that business procedure characteristic of entrepreneurs are classified date plum production characteristic from maximum e.g. 1) entrepreneurs should have knowledge and understanding skills of nature of date plum sapling production 2) select only quality date plum sapling 3) have network shops in the group for selling the products 5) have new technology production process, international standard production methodology. For marketing innovation of date plum business places the most important on operation e.g. 1) doing new thing which need to use knowledge and creative for product design

and presenting new products both technology and usage 2) improving existing products to have standard, developing technology, tools, equipment of marketing 3) distribution channel strategy using internet communication, using communication strategy for variety channel, and use benefit from channel data to maximum reach to customers 4) developing relationships between shops and customers, 5) Improving the use of digital tools and technologies 6) Continuous customer satisfaction process For the success of date palm business entrepreneurs found that 1) has continuously increased profits 2) increased business expansion into health-loving and elderly groups 3) built a comprehensive network and alliances 4) differentiate the product 5) develop communication and distribution channels with the use of information systems and the adoption of new technologies; 6) the search for new markets should focus on specific markets of online customer market 7) the create cooperation between government agency, commercial organizations, and educational institutions

Keywords : The Role of Marketing Innovation, the Success of Business Entrepreneurs, Date Palm

บทนำ

จากแนวทางแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ยังคงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐาน โดยให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของธุรกิจให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใด รวมไปถึงการพัฒนาธุรกิจด้านการเกษตรยังคงเป็นฐานรากที่มั่นคงต่อไป

ในปัจจุบัน การดำเนินธุรกิจอินทผลัมยังคงเป็นที่ยอมรับและมีความต้องการของตลาดสูง รวมถึงการแข่งขันที่มากขึ้น ทั้งนี้ผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมจำเป็นต้องค้นหาวิธีพัฒนาทั้งผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต ตอดจนการตลาดอย่างต่อเนื่อง ศักยภาพทางการเกษตรมีสินค้าเกษตรมีหลากหลายชนิดที่สามารถสร้างรายได้จากการส่งออกให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปีที่ผ่านมา ซึ่งรวมถึงผลไม้ที่เป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของประเทศ (บัญชา สมบูรณ์สุขและคณะ, 2017 โดยเฉพาะผลไม้อินทผลัม ธุรกิจประเภทผลไม้อินทผลัมซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่หลากหลาย ตั้งแต่การขายต้นกล้า ต้นไม้ยืนต้น ผลไม้แปรรูป รวมทั้งจำหน่ายภายในประเทศและต่างประเทศ สามารถเป็นสินค้าส่งออกได้จำเป็นต้องมีการวางกลยุทธ์เพื่อการอยู่รอด โดยพบว่ากลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมจำเป็นต้องมีการนำกลยุทธ์การตลาดมาใช้ดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (สุรภา ชิตไธสง, 2562) ดังนั้นนวัตกรรมทางการตลาดจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาทั้งด้านเทคโนโลยี หรือวิธีการใช้ รวมถึงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลิตผลของธุรกิจในรูปของตัวสินค้าหรือการบริการ (Smith, 2006) โดยมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ และกระบวนการที่จะทำให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้น และความต้องการของตลาดที่พร้อมจะซื้อทั้งด้านช่องทางตลาดใหม่ ทั้งนี้ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญและข้อมูลของลูกค้าเป็นสำคัญ (Schilling, 2008) รวมทั้งผู้ประกอบการจำเป็นต้องคิดค้นและเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการใหม่ที่จะส่งผลต่อการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์และการให้บริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้จากการศึกษากลยุทธ์การตลาดพบว่า จะสามารถเป็นกลไกที่สร้างคุณค่าให้แก่ลูกค้าเพื่อให้เกิดความประทับใจในสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสม (นฤมล ลิ้มศหะพันธ์ (2560) ซึ่งปัจจุบันมีนวัตกรรมการตลาดที่หลากหลายมากขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆเข้ามาช่วยเช่น กลยุทธ์แบบ 4C ได้แก่ กลยุทธ์ที่เน้นความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก กลยุทธ์ที่ทำให้ต้นทุนสินค้ามีราคาต่ำที่สุด กลยุทธ์ช่องทางการจำหน่ายโดยใช้อินเตอร์เน็ตสื่อสาร และกลยุทธ์การสื่อสาร ซึ่งรวมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย เป็นต้น (Kotler, Armstrong, Wong, & Saunders, 2008) นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการใช้กลยุทธ์การติดต่อสื่อสารกับลูกค้าผ่านช่องทางที่หลากหลายทั้งออนไลน์และออฟไลน์มาผสมผสานกัน สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ตรงกลุ่ม และใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้นวัตกรรมการตลาดที่สำคัญในปัจจุบันและอนาคตคือ การสร้างประสบการณ์ของลูกค้า (Customer Experience) เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากธุรกิจที่ประสบความสำเร็จต้องมีประสบการณ์ที่ดีเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างร้านค้าและลูกค้า โดยเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์จนเข้าใจลูกค้ามากที่สุด หรือนำเสนอกิจกรรมต่างๆให้กับลูกค้าต่อไป (Cheiaropher, P., Low, S., Rory,

P., Effie, P. (2011) ทั้งนี้ในการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการธุรกิจควรให้ความสำคัญและเข้าใจบริบทของธุรกิจนั้นๆ

จากการศึกษาความสำเร็จของการประกอบธุรกิจทุกประเภทสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องการ คือ การประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ การวัดความสำเร็จที่นิยมกันมากที่สุด คือ พิจารณาจากผลกำไร และการเจริญเติบโตของธุรกิจ (Narumol Limlahapun, Kanyamon Kanchanathaveekul (2019) นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการหลายท่าน ได้เสนอแนวทางในการวัดความสำเร็จของธุรกิจไว้หลายแนวทาง เช่น Frese, (2000) ได้เสนอการวัดความสำเร็จของผู้ประกอบการโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาหลาย ๆ ด้าน เช่น 1) การวัดโดยใช้ตัวบุคคล ผู้ประกอบการเป็นผู้กำหนดความสำเร็จด้วยตนเอง ซึ่งมักจะใช้ความเป็นไปทางด้านการเงินเป็นตัวสะท้อนธุรกิจ และความพึงพอใจในรายได้ที่ได้จากการดำเนินการ 2) การวัดระดับความสำเร็จทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากข้อมูลด้านการเงิน จำนวนลูกค้า ผลกำไร และยอดขาย 3) การวัดโดยผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจ ทั้งลูกค้าและพนักงานในด้านการรับรู้ความสำเร็จที่มีต่อธุรกิจ 4) การวัดจากการสังเกตของผู้ประกอบการในการสัมภาษณ์ เพื่อประเมินความสำเร็จของผู้ประกอบการ (Narumol Limlahapun, Kanyamon Kanchanathaveekul (2019) จากความสำคัญของธุรกิจการเกษตรอินทผลัมที่เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพื่อให้เป็นการคงไว้ซึ่งความสำเร็จทางการตลาดที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ทางการตลาดที่ชัดเจนและหลากหลายของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม จากการศึกษาแนวคิดและกลยุทธ์ทางการตลาด ทำให้เล็งเห็นว่าบทบาทนวัตกรรมการตลาดมีความจำเป็นในการสร้างกลยุทธ์ธุรกิจอินทผลัมที่ต้องสร้างความแตกต่างเพื่อความได้เปรียบจากคู่แข่งขัน เช่น ด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ครบถ้วน ด้านราคา ในการตั้งราคาต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของต้นทุน และราคาตลาดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการตั้งราคาสินค้า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เปิดช่องทางให้ลูกค้าสามารถสอบถาม เกี่ยวกับรายละเอียดสินค้าได้หลายช่องทางการตลาดที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน (Omni-Channel Experiences) และด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีการใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ความสำคัญว่าธุรกิจอินทผลัมควรนำนวัตกรรมทางการตลาดมาเพิ่มช่องทางจัดจำหน่ายมากขึ้น การให้ความสำคัญกับการสนับสนุนงานขาย และ การตัดสินใจของลูกค้า ซึ่งจะทำให้สินค้าและบริการจะได้รับความสนใจจากลูกค้ามากขึ้น รวมถึงการเจาะตลาดลูกค้าออนไลน์เป็นจุดเด่นของการสื่อสารธุรกรรมของสินค้าและบริการทางออนไลน์ สำหรับความสำเร็จของธุรกิจของ Peter F. Drucker (2014) ได้แก่ 1) ธุรกิจมียอดขาย/ผลกำไรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) มีการผลิตและพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง 3) สามารถขยายตลาดเพิ่มขึ้น สามารถจัดจำหน่ายสินค้าออกสู่ตลาด

เพิ่มขึ้น (Wanichyada,W.A. & Kanyamon.I.N., 2018). 4) ประสิทธิภาพในการขาย วัดจาก funnel engagement และ rep performance และ รายได้ เป็นดัชนีวัดความสำเร็จทางการตลาด 5) การใช้ web/mobile analytics ซึ่งมีนับจำนวนการเข้าชมเว็บ และระยะเวลาการเข้าชม มาประยุกต์เพื่อใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไป ทั้งนี้จึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษาถึงบทบาทของนวัตกรรมการตลาดที่ผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมดำเนินการในปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาความสำเร็จหลังจากมีการดำเนินการด้วยการนำนวัตกรรมทางการตลาดไปประยุกต์ใช้ ซึ่งการศึกษานี้จะสามารถนำไปเป็นแนวทางสร้างนวัตกรรมทางการตลาดและความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

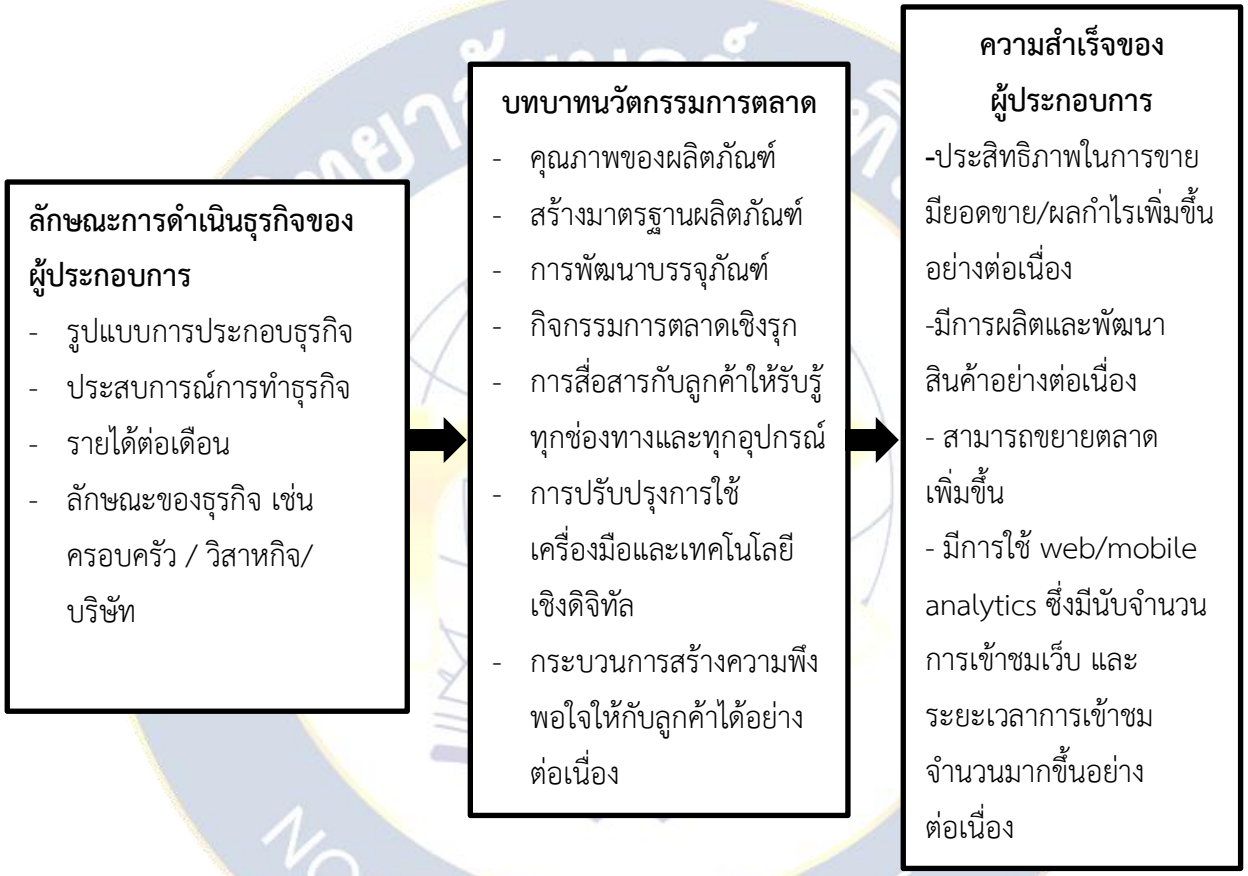
1. เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมในภาคกลางตอนล่าง 1
2. เพื่อศึกษาบทบาทนวัตกรรมการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม ในภาคกลางตอนล่าง 1
3. เพื่อศึกษาความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม ในภาคกลางตอนล่าง 1

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างกรอบการวิจัยและการศึกษาวิธีการวิจัย โดยพบว่า แนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญของการศึกษาครั้งนี้ด้านการประกอบธุรกิจได้แก่ แนวคิดทฤษฎีด้านการตลาด ของ Etzel, Michael J.; Walker, Bruce J.; & Stanton, William J. (2007) , Kotler (2014) ได้แก่ 1) Product ผลิตภัณฑ์ 2) Price ราคา 3) Place ช่องทางการจัดจำหน่าย การเจาะตลาดลูกค้าออนไลน์ 4) Promotion การส่งเสริมการตลาด เช่น กิจกรรมการตลาดเชิงรุก การสื่อสารกับลูกค้าเพื่อต้องการให้ลูกค้ารับรู้ การสร้างการเดินทางลูกค้าที่ต่อเนื่องทุกช่องทางและอุปกรณ์ และการปรับปรุงการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างและเข้าถึงผู้บริโภคในเชิงดิจิทัลมากขึ้น กระบวนการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับความสำเร็จของธุรกิจของ Peter F. Drucker (2014) ได้แก่ 1) ธุรกิจมีประสิทธิภาพในการขาย และ รายได้ เป็นดัชนีวัดความสำเร็จทางการตลาด 5) การใช้ web/mobile analytics ซึ่งมีนับจำนวนการเข้าชมเว็บ และระยะเวลาการเข้าชม ยอดขาย/ผลกำไรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) มีการผลิตและพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง 3) สามารถขยายตลาดเพิ่มขึ้น สามารถจัดจำหน่ายสินค้าออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้น 4) ประสิทธิภาพในการขาย วัดจาก funnel

engagement และ rep performance และ รายได้ เป็นดัชนีวัดความสำเร็จทางการตลาด 5) การใช้ web/mobile analytics ซึ่งมีนับจำนวนการเข้าชมเว็บ และระยะเวลาการเข้าชม มาประยุกต์เพื่อใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไป (ดังภาพประกอบที่ 1)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะจงรายบุคคล (Individual Depth Interview) เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างทั่วถึง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Selection Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย และพื้นที่ใน

การศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ดังนี้

1) กลุ่มผู้ประกอบการอินทผลัม ได้แก่ การเพาะปลูก แปรรูป และจัดจำหน่าย โดยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ประกอบการกลุ่มผู้ประกอบการอินทผลัม ได้แก่ ธุรกิจผลิตภัณฑ์การผลิตต้นอินทผลัม ผลิตภัณฑ์แปรรูปอินทผลัม และผู้จำหน่าย จำนวน 40 คน ในกลุ่มภาคกลางตอนล่าง 1 และได้พิจารณาจากกลุ่มอินทผลัมตะวันตก หรือ WDP ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกอินทผลัมในหลายจังหวัด ของภาคตะวันตก เช่น สมุทรสาคร สมุทรสงคราม นครปฐม กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี โดยเลือกผู้ประกอบการของธุรกิจผลิตภัณฑ์อินทผลัมภาคกลางตอนล่าง 1 ได้แก่ นครปฐม กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี ทั้งนี้เป็นกลุ่มที่มีสมาชิก จังหวัดละ 10 คน รวม 40 คน

2) กลุ่มนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจผลิตภัณฑ์อินทผลัม หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีเลือกเฉพาะเจาะจงผู้ประกอบการอินทผลัมกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 ได้แก่ นครปฐม กาญจนบุรี สุพรรณบุรีและราชบุรี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

วิธีการศึกษา

คณะผู้ศึกษานำผลการศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Study) มาเป็นแนวทางในการกำหนดโครงร่างการสัมภาษณ์ แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบปรับปรุงและให้ความเห็นเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์หลังจากนั้นได้นำไปทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอินทผลัมและผู้เชี่ยวชาญ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยืนยันความถูกต้องว่าเป็นข้อมูลจริงที่ผู้ให้สัมภาษณ์ และทำการวิจัยเอกสารการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) เพื่อให้ความหมายข้อมูลบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

ผลวิจัย

จากผลวิจัย วัตถุประสงค์ 1 เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมในเขตภาคกลางตอนล่าง 1 พบว่า จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ใน 4 จังหวัด รวม 40 คน มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบครอบครัว 15 คน แบบวิสาหกิจชุมชน 15 คน และแบบบริษัท จำนวน 10 คน ทั้งนี้มีแนวทางการดำเนินธุรกิจแบบปลูกเพาะเมล็ดและต้นขายมากที่สุดโดยเน้นการทำฟาร์มแบบผสมผสานมุ่งเน้นประโยชน์ของสังคมและสิ่งแวดล้อม นิยมการเพาะจากเมล็ด ทั้งนี้ใช้นวัตกรรมและความตั้งใจขยายกิจการ และจะเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ ในปีถัดไป มีการเลือกต้นกล้าที่มีคุณภาพ มีร้านค้าที่เป็นเครือข่ายใน

กลุ่ม สำหรับกลุ่มอินทผลัมแปรรูป พบว่า ให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิต ได้แก่1) ผู้ประกอบการควรมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะด้านกระบวนการผลิตต้นอินทผลัม 2) การเลือกต้นกล้าที่มีคุณภาพ 3) มีร้านค้าที่เป็นเครือข่ายในกลุ่มเพื่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 4) มีกรรมวิธีการผลิตที่ได้มาตรฐานสากล ได้รับมาตรฐานสากล เช่น GMP หรือ HACCP

จากวัตถุประสงค์ 2 เพื่อศึกษาบทบาทนวัตกรรมการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมในเขตภาคกลางตอนล่าง1 พบว่า บทบาทนวัตกรรมการตลาดที่นำมาใช้มากที่สุดถึงน้อยที่สุด ได้แก่ 1) การทำสิ่งใหม่ที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ 2) มีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ให้มีคุณภาพ ด้วยการพัฒนาด้านเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ 3) ใช้ช่องทางการจำหน่ายโดยใช้อินเตอร์เน็ตสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย 4) มีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างร้านค้าและลูกค้าต่อเนื่อง 5)การปรับปรุงการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เชิงดิจิทัล 6) กระบวนการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง

จากวัตถุประสงค์ 3 ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจแปรรูปอินทผลัม พบว่า 1) มีประสิทธิภาพด้านผลกำไรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) ธุรกิจมีการขยายกิจการเพิ่มขึ้นสู่กลุ่มรักสุขภาพและผู้สูงอายุ 3) สร้างเครือข่ายและพันธมิตรที่ครบวงจร 4) สร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ 5) พัฒนาการสื่อสารและช่องทางจำหน่ายเพิ่มขึ้นกับการใช้ระบบสารสนเทศและการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ 6) การแสวงหาตลาดใหม่ควรมุ่งตลาดเฉพาะของตลาดลูกค้าออนไลน์ 7) การสร้างความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานของรัฐ องค์กรการค้าและสถาบันการศึกษา

การอภิปรายผล

จากผลวิจัยพบว่า มีแนวทางการดำเนินธุรกิจแบบปลูกเพาะเมล็ดและต้นขายมากที่สุดโดยเน้นการทำฟาร์มแบบผสมผสาน มุ่งเน้นประโยชน์ของสังคมและสิ่งแวดล้อม นิยมการเพาะจากเมล็ด ทั้งนี้ใช้นวัตกรรมและความตั้งใจขยายกิจการ และจะเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ ในปีถัดไป มีการเลือกต้นกล้าที่มีคุณภาพ มีร้านค้าที่เป็นเครือข่ายในกลุ่ม สำหรับกลุ่มอินทผลัมแปรรูป พบว่า ให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิต ผู้ประกอบการควรมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะด้านกระบวนการผลิตต้นอินทผลัม มีการเลือกต้นกล้าที่มีคุณภาพ มีร้านค้าที่เป็นเครือข่ายในกลุ่มเพื่อการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 4) มีกรรมวิธีการผลิตที่ได้มาตรฐานสากล ได้รับมาตรฐานสากล สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ลิ้มพหะพันธ์ (2560) ที่แสดงให้เห็นถึงผู้ประกอบการจำเป็นต้องคิดค้นและเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการใหม่ที่จะส่งผลต่อการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์และการให้บริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น และควรสร้างคุณค่าให้แก่

ลูกค้าเพื่อให้เกิดความประทับใจในสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรภา ชิตไธสง (2561) ในเรื่อง กลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมในเขตภาคกลางของประเทศไทย พบว่า ผู้ประกอบการควรมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะด้านธรรมชาติของกระบวนการผลิตต้นอินทผลัม ให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิต และมีกระบวนการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่

จากการศึกษาบทบาทนวัตกรรมการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม ในเขตภาคกลางตอนล่าง1 พบว่า บทบาทนวัตกรรมการตลาดที่นำมาใช้มากที่สุด ได้แก่ การทำสิ่งใหม่ที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ และ มีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ให้มีคุณภาพด้วยการพัฒนาด้านเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ทางการตลาด และใช้ช่องทางการจำหน่ายโดยใช้อินเตอร์เน็ตสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรภา ชิตไธสง (2562) ในด้านกลยุทธ์การทำสิ่งใหม่ที่ต้องใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์มาออกแบบผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ทั้งด้านเทคโนโลยี

สำหรับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม พบว่า 1) มีประสิทธิภาพด้านผลกำไรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) ธุรกิจมีการขยายกิจการเพิ่มขึ้นสู่กลุ่มรักสุขภาพและผู้สูงอายุ 3) สร้างเครือข่ายและพันธมิตรที่ครบวงจร 4) สร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ 5) พัฒนาการสื่อสารและช่องทางจำหน่ายเพิ่มขึ้นกับการใช้ระบบสารสนเทศและการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ 6) การแสวงหาตลาดใหม่ควรมุ่งตลาดเฉพาะของตลาดลูกค้าออนไลน์ 7) การสร้างความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานของรัฐ องค์กรการค้าและสถาบันการศึกษา มีความสอดคล้องกับวิภาดา อำไพ จิรพล จิยจันทร์ และตรีเนตร ตันตระกูล (2561) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์กับการสร้างกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้านการค้าและการบริการ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ในความคาดหวังของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหลักคือเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจด้านการขายและการสร้างตรายี่ห้อสินค้า สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกิจการและลูกค้าในระยะยาวแต่ต้องใช้เวลาและรักษาระดับมาตรฐานการบริการอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับผลวิจัยของสุรภา ชิตไธสง (2562) พบว่า ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม ในเขตภาคกลาง ของประเทศไทย จะต้องมียอดขาย/ผลกำไรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ธุรกิจมีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอ ธุรกิจมีการขยายกิจการที่ใหญ่ขึ้น ธุรกิจมีการขยายตลาดในประเทศเพิ่มขึ้น ธุรกิจมีการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ มีลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ธุรกิจมีพันธมิตรและเครือข่ายธุรกิจภายนอก ธุรกิจร่วมจัดกิจกรรมแสดงสินค้าอย่างต่อเนื่อง ธุรกิจมีตราสินค้าผลิตภัณฑ์เป็นของตนเอง ธุรกิจมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด

อย่าง อย่างไรก็ตามจากการศึกษาบทบาทของนวัตกรรมการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม ยังพบว่า ธุรกิจอินทผลัมต้องมีการการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการทำการตลาดที่มุ่งเน้นไปที่การนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อให้ก้าวทันกระแสความนิยมในโลกดิจิทัลซึ่งมีผลต่อทุกอุตสาหกรรมทั้งภาคเกษตร ภาคการผลิต การบริการ และต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค เทคโนโลยีสมัยใหม่และความคาดหวังของผู้บริโภคที่มีมากขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความท้าทายของธุรกิจในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากการศึกษาบทบาทของนวัตกรรมการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมในภาคกลางตอนล่าง 1 ได้พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลงานวิจัย

1. จากผลวิจัยลักษณะของการดำเนินธุรกิจอินทผลัมพบว่า ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ประกอบการทุกประเภท ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะด้านการเพาะปลูก การแปรรูปและการตลาดเชิงรุกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ตามประเภทของรูปแบบธุรกิจให้ได้อย่างเหมาะสม

2. จากผลวิจัยบทบาทนวัตกรรมการตลาดของผู้ประกอบการ ควรมีการศึกษาด้านการตลาดกับกลุ่มเป้าหมายใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มเพื่อให้รับรู้ เข้าถึงและใช้ประโยชน์กับสื่อเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งจำเป็นต่อนวัตกรรมทางการตลาดอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในด้านการให้ความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าเพิ่ม และการสร้างความพึงให้กับลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การบริการก่อนการขาย การบริการระหว่างการขาย และการบริการหลังการขาย จำเป็นต้องสร้างความแตกต่าง เนื่องจากการแข่งขันยุคใหม่ข้อมูลข่าวสารมีความรวดเร็วในการรับรู้ การที่ธุรกิจอินทผลัมมีภาพลักษณ์ที่ดี การสื่อสารใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเน้นการสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าได้เข้าถึงและรับรู้ประโยชน์อย่างแท้จริง

3. จากผลวิจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัม พบว่า ประสิทธิภาพธุรกิจมีกำไรและยอดขายเพิ่มขึ้นอย่าง ธุรกิจมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ควรมุ่งการตลาดเพื่อสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ และมีการเสริมทักษะด้วยการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีด้านสังคมออนไลน์ เช่น web/mobile analytics ซึ่งมีนับจำนวนการเข้าชมเว็บ และระยะเวลาการเข้าชมจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลเพียงอย่างเดียว ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการวิจัยและพัฒนา ด้วยการสร้างรูปแบบนวัตกรรมทางการตลาดที่เหมาะสมกับธุรกิจอินทผลัมทั้งด้านแปรรูป และผลิตพันธุ์พืช

2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะภาคกลางตอนล่าง 1 ดังนั้น จึงควรศึกษาทั้งประเทศไทยเพื่อให้เห็นความแตกต่างของนวัตกรรมทางการตลาดที่ใช้ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน และแยกศึกษาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมการตลาดทั้งด้านธุรกิจแปรรูปและการผลิต

เอกสารอ้างอิง

จารุฉัตร เขนยทิพย์. (2558). **วิจัยและพัฒนาพันธุ์อินทผลัม.** กรมวิชาการเกษตร.

ชุติมา หวังเบ็ญหมัด และธนัชชา บินดุเหล็ม. (2557). **ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการประกอบการธุรกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม (SMEs) ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขล**า. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 1(1), 109-124.

นฤมล ลิ้มพหะพันธ์ (2560). **กลยุทธ์การพัฒนานวัตกรรมและความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนมไทยในเขตภาคกลางของประเทศไทย.** ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.

สุรภา ชิตไธสง (2562). **กลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมในเขตภาคกลางของประเทศไทย.** ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจ. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเวสเทริน.

Bocken, N.; Short, S.; Rana, P. & Evans, S. (2013). **A value mapping tool for sustainable business modelling, Corporate Governance.** Vol. 13, No. 5.

Narumol Limlahapun, Kanyamon Kanchanathaveekul (2019) Development of Innovation Management Strategies and Success of Thai Dessert Business in Central Region of Thailand. VOL 6, NO 1 (2019): **ABAC ODI JOURNALVISION. ACTION. OUTCOME**. Page 179-191.

Cheiaropher, P., Low, S., Rory, P., Effie, P. (2011). **Developing and Marketing Sustainable Construction Serices.** Universiti Teknologi Malaysia (UTM),Malaysia.

Drucker, Peter F. (1992). **Post-Capitalist Society.** NY: Butterworth Heineman.

Etzel, Michael J.; Walker, Bruce J.; & Stanton, William J. (2007) **Marketing.** 14th ed. Boston:McGraw – Hill.

Frese, M. (2000). **Success and failure of microbusiness owners in Africa.** USA: Greenwood.

Jia-Sheng Lee and Chia-Jung Hsieh. (2010). A Research In Relating Entrepreneurship, Marketing Capability, Innovative Capability and Sustained Competitive Advantage. **Journal of Business & Economics Research (JBER)** .Vol 8, No 9 (2010)

Kaplan, R.S. & Norton, D.P. (1996). Using the balanced scorecard as a strategic management system. Harvard Business Review. 74(1), 75-85

Kotler, Philip (2014). **Marketing Management.** Pearson Education. p. 25.

Philip Kotler. (2000). **Marketing Management. Upper Saddle River.** NJ: Prentice Hall.

Porter, M. E. & Kramer, M. R. (2002). **The competitive advantage of corporate philanthropy.** Harvard Business Review, December.

Rauter, R., Jan, J., & Rupert, J.B. (2015). Going one's own way: drivers in developing business models for sustainability. **Journal of Cleaner Production,** 1(June), 1–36.

Schilling , M.A. (2008). **Strategic Management of Technological Innovation.** (2nd ed.). NY: McGraw-Hill Education.

Smith, David. (2006). **Exploring Innovation.** Berkshire: McGraw-Hill Education.

Wanichyada,W.A. & Kanyamon.I.N. (2018). Development of Business Strategies of Community Enterprise Entrepreneurs: A Case Study on Herbal Product Business in Lower Central Region 1. **ABAC ODI JOURNAL VISION.ACTION. OUTCOME**. VOLUME 5(1) January-June 2018. ISSN: 2408-2058: pp.117-129**.**

เครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

Hardwood Herb Slicer

อภิศักดิ์ ขันแก้วหล้า[1] อำไพ สงวนแวว[2]
Apisak Khankaewla Ampai Sanguanwaew

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ ได้นำเสนอการสร้างเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง เพื่อแก้ไขปัญหาของเภสัชกรแผนไทย ในส่วนของการเตรียมพืชสมุนไพร ประเภทลำต้นหรือกิ่ง ที่เป็นไม้เนื้อแข็ง โดยเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็งนี้ ใช้มอเตอร์กระแสสลับแบบสปลิทเฟส ควบคุมระบบสายพานลำเลียงท่อนสมุนไพร และมอเตอร์แบบคาปาซิเตอร์ เป็นต้นกำลังในการหมุนขับระบบใบมีดตัดหั่น ซึ่งใบมีดตัดหั่นทำจากเหล็กกล้าคาร์บอนสูง เพื่อให้สามารถตัดเข้าเนื้อลำต้นหรือกิ่งท่อนสมุนไพรที่เป็นไม้เนื้อแข็งที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางขนาด 5 - 40 มิลลิเมตรได้ และขนาดความหนาของชิ้นงานผลิตภัณฑ์นั้นจะใช้ใบมีดตัดหั่นเป็นตัวกำหนดความหนาของชิ้นสมุนไพร ให้มีขนาดความหนาประมาณ 1.0 มิลลิเมตร และทำการติดตั้งระบบไฟฟ้าภายในตัวเครื่องจักรให้มีความปลอดภัยตามมาตรฐาน มยผ. 4501-51

ผลการทดสอบเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง ซึ่งได้ทำการตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง 5 ชนิด ได้แก่ สมุนไพรต้นฝาง สมุนไพรต้นนมนาง สมุนไพรต้นรางแดงสมุนไพรต้นประยงค์ และสมุนไพรต้นพิลังกาสา พบว่าสามารถตัดหั่นชิ้นสมุนไพรทั้ง 5 ชนิด ให้มีขนาดความหนาได้ 1.0 มิลลิเมตร มีความคลาดเคลื่อน 10 เปอร์เซ็นต์ และผลของการตัดหั่นกิ่งหรือลำต้นสมุนไพรประเภทไม้เนื้อแข็ง ในระยะเวลา 1 นาที สามารถทำการตัดหั่นได้ปริมาณประมาณ 4000 ชิ้น มีความคลาดเคลื่อน 5 เปอร์เซ็นต์ และสำหรับส่วนการทำงานของชุดสายพานลำเลียงท่อนสมุนไพรนั้น สามารถลำเลียงวัตถุดิบพืชสมุนไพรประเภทลำต้นหรือกิ่งเข้าไปที่ใบมีดตัดหั่นสมุนไพรได้ โดยใช้ระยะเวลา 3 – 6 วินาที ท่อนสมุนไพรต่อจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีขนาดความยาวประมาณ 500 มิลลิเมตร

คำสำคัญ : เครื่องตัดหั่นสมุนไพร, สมุนไพรไม้เนื้อแข็ง, ลำต้นหรือกิ่งสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

ABSTRACT

This research was to construct the Hardwood herb slicer that facilitates traditional Thai pharmacists who prepare hard wood type of herbaceous plants. The slicer employed a split phase motor to control its belt system. Additionally, the start

[1] ผศ.ดร., อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
[2] ผศ., อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

motor capacitor controlled the system of high carbon steel blade, therefore trunk or branches of the hard wood herbs were completely cut. In terms of thickness of sliced herbal pieces, the blade used was determined to 0.01 mm. Moreover, an electrical system was installed inside the machine according to the General Electrical Installation Work Standard or Moh Yoh Phoh 4501-51, in Thai.

The results of the machine test when cutting and slicing 5 types of herbs: Caesalpinia sappan, Ventilago denticulata, Aglaia odorata, Ardisia polycephala, and Xantolis cambodiana showed that the sliced products are 1.0 mm. with a 10 percent eccentricity discrepancy. thick, measured by a thickness measuring device or vernier caliper, can be sliced 4000 pieces of branches or hard wood type herbaceous plants in 1 minute with a 5 percent eccentricity. Regarding the belt system’s function, the plants can be transferred from the end of the belt to the blade within 3-6 seconds per a 500-mm long piece of herbs.

Keywords : Hardwood Herb Slicer, Hardwood Herb, Trunk or Branches of the hard wood herb

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบันพืชสมุนไพรเป็นที่นิยม และมีความต้องการในการใช้รักษาและดูแลสุขภาพของมนุษย์มากขึ้น โดยจะมีการใช้สมุนไพรส่วนต่างๆ มาใช้ประโยชน์ เช่น ใบ, เมล็ด, กิ่ง, ลำต้น, และราก เป็นต้น โดยส่วนของลำต้นและกิ่งสมุนไพร ที่เป็นไม้เนื้อแข็งการจะนำไปใช้ประโยชน์นั้น จะต้องตัดหั่นบางๆ ให้มีความหนาต่อชิ้นประมาณ 0.1 - 2 มิลลิเมตร (อ้างอิงข้อมูลจาก ภ.ท.บุญชิต ภูหวัง เภสัชกรแผนไทย คณะกรรมการเครือข่ายภูมิปัญญาไทยแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรม) ซึ่งเครื่องมือที่เภสัชกรแผนไทย ใช้ที่เป็นใบมีดโลหะที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่สามารถตัดสมุนไพรที่เป็นไม้เนื้อแข็งให้มีขนาดบางเพื่อจะนำมาประกอบเป็นยารักษาโรคได้ และเนื่องจากเครื่องมือที่ใช้งานตัดหั่นพืชสมุนไพรที่เป็นไม้เนื้อแข็งที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังไม่มีสมรรถนะเพียงพอในการตัดหั่นพืชสมุนไพรเพื่อจัดเตรียมในการประกอบทำยาสมุนไพร

ดังนั้นคณะผู้วิจัย จึงมีแนวคิดในการจัดทำเครื่องตัดสมุนไพรที่มีเนื้อแข็งขึ้น โดยจะใช้เหล็กสปริงเป็นใบมีดในการตัดหั่นท่อนสมุนไพร และมอเตอร์ไฟฟ้าในการควบคุมลำเลียงป้อนท่อนสมุนไพรสำหรับเครื่องตัดหั่นสมุนไพร และมีมอเตอร์ต้นกำลังในการหมุนจานใบมีดในการตัดหั่นท่อนสมุนไพร

โดยจะต้องควบคุมความหนาของชิ้นงานให้มีขนาดความหนาที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้งานในการแพทย์แผนไทยได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์โครงการวิจัย

1.1 ศึกษาและออกแบบเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

1.2 ผลิตเครื่องตัดหั่นสมุนไพรเพื่อช่วยลดเวลาในการเตรียมวัตถุดิบของแพทย์แผนไทย

1.3 ผลิตเครื่องตัดหั่นสมุนไพรที่สามารถป้อนวัตถุดิบ กิ่งหรือลำต้นสมุนไพรได้โดยแรงงานมนุษย์แบบกึ่งอัตโนมัติ

ขอบเขตโครงการวิจัย

1.1 เครื่องตัดหั่นสมุนไพรสามารถตัดหั่นสมุนไพรประเภทที่มีลำต้นหรือกิ่ง เป็นไม้เนื้อแข็งได้

1.2 ทำการตัดหั่นท่อนกิ่งหรือลำต้นสมุนไพร ที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางขนาด 5 - 40 มิลลิเมตร

1.3 ผลิตภัณฑ์ชิ้นงานสมุนไพรที่ถูกตัดหั่นแล้ว จะมีความหนา 1 มิลลิเมตร มีความผิดพลาดไม่เกิน 20 เปอร์เซ็นต์

1.4 เครื่องตัดหั่นสมุนไพรมีความสามารถตัดหั่นได้มากกว่า 4000 ชิ้น ในระยะเวลา 1 นาที มีความผิดพลาดไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์

1.5 ผ่านการทดสอบใช้งานในการตัดหั่นท่อนสมุนไพรไม้เนื้อแข็งอย่างน้อย 3 ชนิด

องค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเตรียมสมุนไพรไทยไม่มีบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร ข้อมูลที่ได้จึงมาจากการสัมภาษณ์หรือสอบถาม ข้อมูลจากเภสัชกรแผนไทย (อ้างอิงข้อมูลจาก ภ.ท.บุญชิต ภูหวัง เภสัชกรแผนไทย คณะกรรมการเครือข่ายภูมิปัญญาไทยแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรม) โดยที่กิ่งหรือลำต้นสมุนไพรที่นำมาใช้ในการแพทย์แผนไทย ต้องมีขนาดความหนาของชิ้นสมุนไพรประมาณ 0.1 – 2.0 มิลลิเมตร เพื่อให้สามารถนำสารฤทธิ์ยา ที่อยู่ภายในชิ้นสมุนไพรออกมาเป็นตัวยาได้โดยง่าย

และพร้อมกันนี้ ขนาดแรงเฉือนที่ต้องใช้ในการตัดหั่นกิ่งหรือลำต้นสมุนไพร จากการสืบค้นข้อมูลของพืชสมุนไพรประเภทไม้เนื้อแข็ง สามารถจำแนกอยู่ในหมวดหมู่ของไม้เนื้อแข็ง ที่มีความแข็งของเนื้อไม้ขนาดปานกลาง ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และตามมาตรฐานของวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ซึ่งต้องใช้ขนาดแรงเฉือนในการตัดหั่น เท่ากับ 1×10^6 นิวตันต่อตารางเมตร

วิธีดำเนินการวิจัย

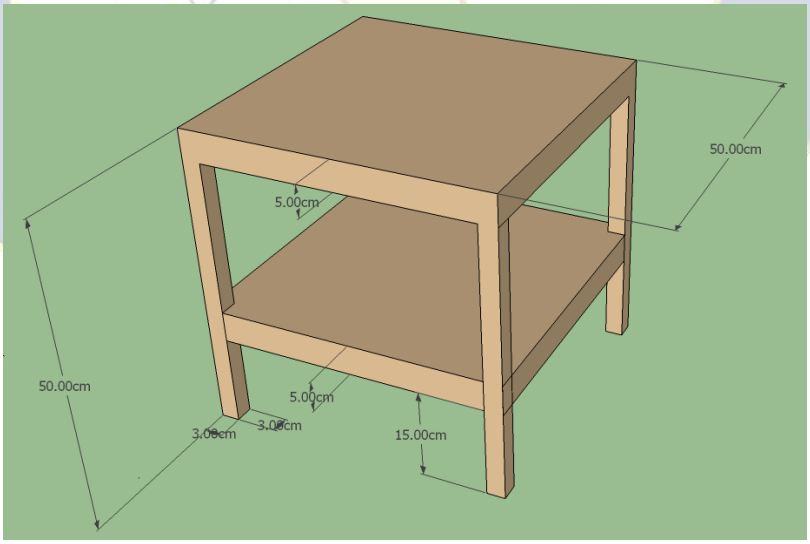
งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง ซึ่งหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาแล้ว จึงได้ทำการออกแบบ และสร้างเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง ซึ่งพอจะกล่าวถึง ขั้นตอนการออกแบบ และการสร้างเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง ได้ดังนี้

การออกแบบส่วนประกอบหลักของเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

ในส่วนฮาร์ดแวร์ของเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็งนี้ จะประกอบไปด้วยส่วนประกอบดังนี้ 1) โครงสร้างชุดแท่นเครื่องตัดหั่นสมุนไพร 2) ชุดกำลังขับจานใบมีด และ 3) ชุดสายพานลำเลียงสมุนไพร

การออกแบบโครงสร้างชุดแท่นเครื่องตัดหั่นสมุนไพร

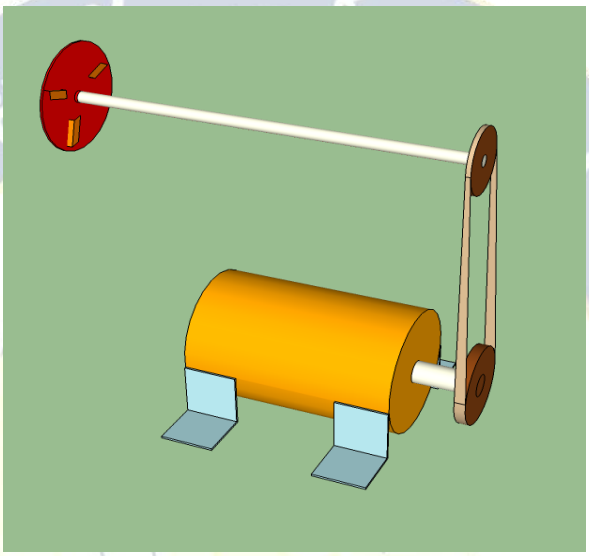
จากแนวคิดผู้วิจัยได้ออกแบบโครงสร้างเครื่องตัดหั่นสมุนไพร ที่สามารถตัดหั่นกิ่งหรือต้นสมุนไพรชนิดไม้เนื้อแข็งได้ เนื่องจากการทดสอบนั้นได้กำหนดตามขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของท่อนสมุนไพรที่ขนาด เส้นผ่าศูนย์กลาง 5 - 40 มิลลิเมตร ซึ่งได้ออกแบบโครงสร้างชุดแท่นเครื่องฯ โดยใช้เหล็กฉากที่มีขนาด 50 x 50 เซนติเมตร ขนาดความหนา 4 มิลลิเมตร รวมทั้งติดตั้งแผ่นสแตนเลสที่มีขนาดความหนา 0.6 มิลลิเมตร ที่ใช้ปูพื้นรองรับวัตถุดิบที่วางบนแท่นเครื่อง เพื่อให้เกิดความแข็งแรงของแท่นเครื่องตัดหั่นสมุนไพร และนำมาประกอบเป็นโครงสร้างเครื่องตัดหั่นสมุนไพร ขนาดโต๊ะแท่นเครื่องฯ มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร, ความยาว 50 เซนติเมตร และความสูง 50 เซนติเมตร โดยลักษณะของโต๊ะแท่นเครื่องฯ จะมีสองชั้น โดยชั้นบนเป็นส่วนรองรับวัตถุดิบกิ่งหรือต้นสมุนไพร สำหรับชั้นล่างเป็นส่วนที่ใช้เป็นฐานติดตั้งยึดมอเตอร์ไฟฟ้าที่ใช้เป็นต้นกำลัง โดยสามารถแสดงได้ตามรูปแบบแปลนโครงสร้างดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 โครงสร้างเครื่องตัดหั่นสมุนไพร

การออกแบบชุดกำลังขับจานใบมีด

เนื่องจากขนาดความหนาของชิ้นสมุนไพรที่ต้องการผลิต จะมีความหนาของชิ้นสมุนไพรที่มีขนาด 0.1 – 2.0 มิลลิเมตร ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดชิ้นสมุนไพรที่ขนาด 1 มิลลิเมตร โดยจะใช้จานใบมีดเป็นตัวกำหนดขนาดความหนาของชิ้นสมุนไพร ซึ่งได้ออกแบบแผ่นจานยึดใบมีดที่จากแผ่นเหล็กเหนียว รูปวงกลมที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 30 เซนติเมตร สำหรับชุดต้นกำลังขับหมุนชุดจานใบมีด และได้เลือกมอเตอร์ไฟฟ้ากระแสสลับ แบบอินดักชั่นคาปาซิเตอร์ ชนิดหนึ่งเฟส 220 โวลต์ 50 เฮิร์ทซ์ เป็นต้นกำลังหมุนขับระบบชุดใบมีดตัดหั่น โดยใช้มอเตอร์ขนาด 3 แรงม้า ตามหลักการคำนวณออกแบบทางด้านวิศวกรรม โดยสามารถแสดงภาพการออกแบบได้ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 แสดงลักษณะชุดกำลังที่ใช้ในขับจานใบมีด

การคำนวณหาขนาดมอเตอร์

ขั้นตอนที่ 1) คำนวณหาขนาดแรงเฉือนที่ใช้เฉือนไม้เนื้อแข็ง ซึ่งจะมีค่าเท่ากับ 10 นิวตันต่อตารางเซนติเมตร โดยอ้างอิงจากหน่วยแรงเฉือนที่สามารถตัดเฉือนไม้สมุนไพรหรือไม้เนื้อแข็งเพื่อให้เกิดการตัดขาดได้ ตาม พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และมาตรฐาน วสท.

จากสมการ $T = F / A$

โดยที่ T = 1,000,000 *(นิวตันต่อตารางเมตร)*

A = *พื้นที่หน้าตัดของท่อนวัตถุที่ขนานกับแรง* *(ตารางเมตร)*

ซึ่งขนาดของท่อนสมุนไพร มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากับ 0.04 เมตร

หรือ มีค่ารัศมี (r) = 0.04 /2 เท่ากับ 0.02 เมตร

เมื่อแทนค่า $T = F / A$

$$1{,}000{,}000 = F/\pi \times (0.02)^2$$

$F = 1256$ (นิวตัน)

ดังนั้นจะต้องใช้แรงเฉือนในการตัดหั่นขนาด 1256 นิวตัน

ขั้นตอนที่ 2) คำนวณหาขนาดของแรงบิด เพื่อหาแรงม้าของมอเตอร์

จากสมการ $T = F \times L$

โดยที่ $F = 1,256$ นิวตัน

$L = 0.04$ เมตร

แทนค่า $T = F \times L$

$T = 1,256 \times 0.04$ (นิวตัน-เมตร)

$T = 50.24$ (นิวตัน-เมตร)

ดังนั้นค่าแรงบิดที่ใช้มีค่าเท่ากับ 50.24 นิวตัน-เมตร

ขั้นตอนที่ 3) คำนวณหาค่าขนาดแรงม้าของมอเตอร์

$hp = (W \times V) / 745.7$ (แรงม้า)

โดยที่ ความเร็วรอบของมอเตอร์ 4 Pole คือ 1500 รอบต่อนาที r_1^2

V คือ $(1500 \times 2\pi r) / 60$ เมตรต่อวินาที

W คือ 50.24 นิวตัน-เมตร

เมื่อแทนค่า $hp = (50.24 \times (1500 \times 2\pi \times 0.02) / 60) / 745.7$ (แรงม้า)

$hp = 2.116$ แรงม้า

ในการออกแบบได้เผื่อขนาดกำลังของมอเตอร์ต้นกำลังประมาณ 20-30 เปอร์เซนต์

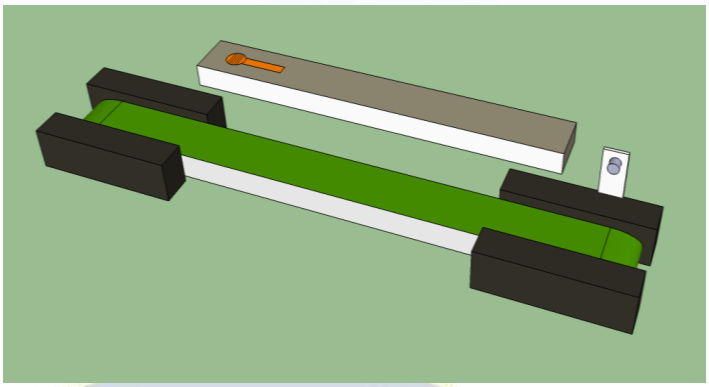
หรือต้องคูณด้วยค่าประมาณ = 1.3

ดังนั้นขนาดของมอเตอร์ $= 2.116 \times 1.3$ แรงม้า

ดังนั้นจึงต้องใช้ Capacitor motor ที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดขนาด 3 แรงม้า 1500 รอบต่อนาที

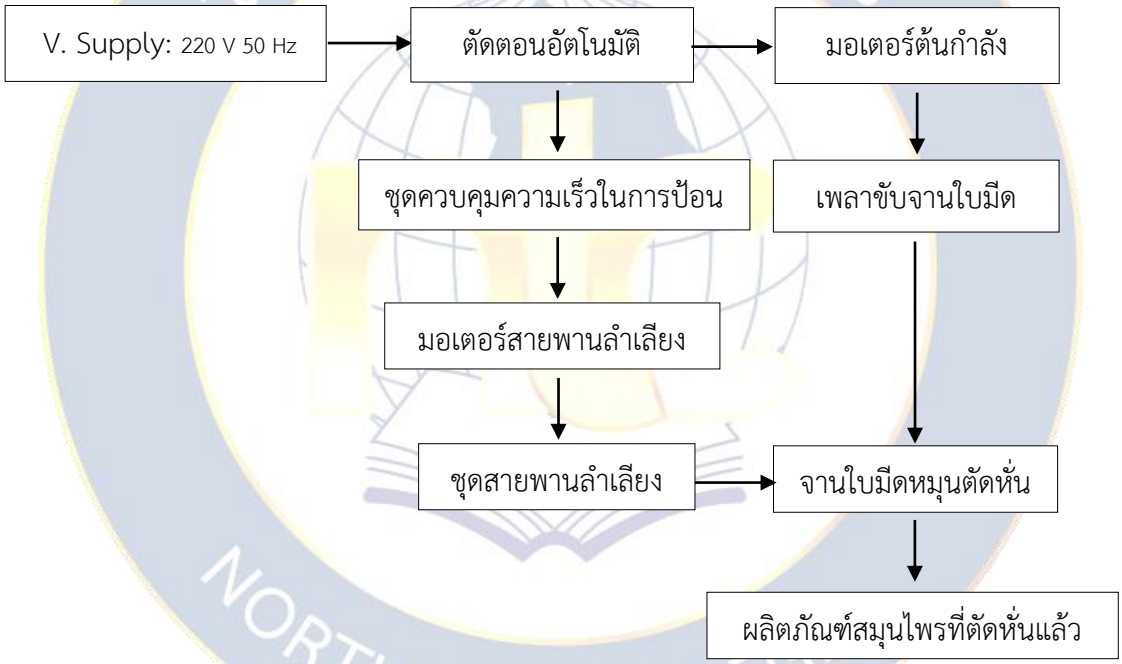
การออกแบบชุดสายพานลำเลียง

การลำเลียงท่อนสมุนไพร ผู้วิจัยได้เลือกใช้มอเตอร์ชนิดเฟสเดียว แบบสปลิทเฟส เป็นต้นกำลังขับชุดสายพานลำเลียง ซึ่งส่วนหนึ่งเพื่อความสะดวกและปลอดภัยของผู้ใช้งาน ในการป้อนวัตถุดิบท่อนสมุนไพร โดยขนาดของสายพานนี้ มีขนาดยาว 50 เซนติเมตร มีขนาดความกว้างของรางลำเลียงเท่ากับ 8 เซนติเมตร มีค่าความเร็วในการป้อนสูงสุดที่ 0.17 เมตรต่อวินาที และมีความเร็วต่ำสุดที่ 0.08 เมตรต่อวินาที โดยสามารถแสดงภาพแบบชุดสายพานลำเลียงท่อนสมุนไพรได้ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 แสดงแบบชุดสายพานลำเลียงท่อนสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

หลักการทำงานของเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

รูปที่ 4 บล็อกไดอะแกรมกระบวนการทำงานของเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

รูปที่ 5 เครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

รูปที่ 6 ผลิตภัณฑ์ท่อนไม้เนื้อแข็งที่ผ่านการตัดหั่นจากเครื่องตัดหั่นสมุนไพร

วิธีดำเนินการและผลการวิจัย

การทดสอบความหนาในการตัดหั่นสมุนไพร

การทดสอบนี้เป็นการทดสอบเพื่อการสังเกตว่า ขนาดกำลังไฟฟ้าของมอเตอร์ที่ได้จากการคำนวณ สามารถทำการตัดกิ่งหรือลำต้นสมุนไพรที่เป็นไม้เนื้อแข็งได้หรือไม่ โดยทำการทดสอบการตัดหั่นท่อนสมุนไพรขนาดต่างๆ จำนวน 5 ชนิด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงขนาดความหนาของผลิตภัณฑ์ชิ้นสมุนไพร

ชื่อสมุนไพร	เส้นผ่านศูนย์กลาง (เซนติเมตร)	ขนาดความหนาเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ (เซนติเมตร)	เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อน (%)
สมุนไพรต้นฝาง	4.00	0.11	10
สมุนไพรต้นรางแดง	3.00	0.11	10
สมุนไพรต้นนมนาง	2.18	0.108	8
สมุนไพรต้นประยงค์	1.38	0.11	10
สมุนไพรต้นพิลังกาสา	0.57	0.11	10

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบเปรียบเทียบความหนาของชิ้นสมุนไพร 5 ชนิด ที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางต่างกัน พบว่าความหนาชิ้นสมุนไพรมีเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยร้อยละ 9.6 ดังนั้นสามารถใช้งานเครื่องตัดหั่นสมุนไพรได้

การทดสอบการตัดสมุนไพรในระยะเวลา 1 นาที

ในส่วนนี้เป็นการทดสอบสมรรถนะความเร็วในการตัดหั่นกิ่งหรือลำต้นสมุนไพร ในระยะเวลา 1 นาที ซึ่งจะใช้วิธีการคำนวณโดยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ จากปริมาณจำนวนชิ้นสมุนไพรต่อหน่วยน้ำหนักที่เครื่องฯสามารถตัดหั่นได้

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบการตัดหั่นสมุนไพรในระยะเวลา 1 นาที

ชนิดและขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ของท่อนสมุนไพร	ขนาดน้ำหนักสมุนไพร/แผ่น (กรัม)	ขนาดน้ำหนักที่เครื่องตัดได้ (กรัม)	คิดเป็นจำนวนชิ้น (ชิ้น/นาที)	เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อน(%)
ต้นฝาง ขนาด 5 เซนติเมตร	0.254	992	3,906	2.35
ต้นนมนาง ขนาด 2.18 เซนติเมตร	0.253	978	3,863	3.425
ต้นรางแดง ขนาด 3 เซนติเมตร	0.289	1,,226	4,235	5.875
ต้นประยงค์ ขนาด 1.4 เซนติเมตร	0.292	1,159	3,972	0.7
ต้นพิลังกาสา ขนาด 0.57 เซนติเมตร	0.270	1,068	3,956	1.1

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบเปรียบเทียบการตัดหั่นสมุนไพร 5 ชนิด ในระยะเวลา 1 นาที พบว่าจำนวนชิ้นสมุนไพรมีเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยร้อยละ 2.69 ดังนั้นความเร็วรอบในการหมุนชุดจานใบมีดสามารถตัดหั่นท่อนสมุนไพรได้ มีเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์

จุดคุ้มทุนของเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

ความคุ้มค่าของเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้งานมีดตัดหั่นสมุนไพรที่เภสัชกรแผนไทยใช้ในปัจจุบันหรือโดยแรงงานมนุษย์ ซึ่งเปรียบเทียบจากต้นทุนของการใช้งานของเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายในการทำงาน ได้แก่ค่าพลังงานไฟฟ้า และราคาการลงทุนสร้างเครื่องฯ และการซ่อมบำรุงเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง โดยจะใช้ผลของกำไรในระยะเวลา 30 วัน เป็นหน่วยฐานของการเปรียบเทียบ

ตารางที่ 3 การหาจุดคุ้มทุนของการใช้งานเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

วิธีการตัดสมุนไพร / ค่าใช้จ่ายและรายรับ	ต้นทุนการตัดหั่นสมุนไพรโดยใช้เครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง (บาท)	ต้นทุนการตัดหั่นสมุนไพรด้วยแรงงานมนุษย์ (บาท)
ค่าอุปกรณ์การตัดหั่น (บาท)	12,000.-	-
ค่าไฟฟ้า (บาท)	2,215.21.-	-
น้ำหนักสมุนไพร (กิโลกรัม)	5,400	4,500
รายรับ (บาท)	81,000.-	67,500.-

หมายเหตุ โดยปกติในท้องตลาด ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแผ่น มีจำหน่ายในราคา 150 บาท/ถุง (10 กิโลกรัม)

จากตารางที่ 3 ผลต่างของรายรับที่ได้จากการเปรียบเทียบ การตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็งด้วยเครื่องฯ และตัดหั่นสมุนไพรด้วยแรงงานมนุษย์ คือ 81,000 - 67,500 = 13,500 บาท ซึ่งการตัดหั่นด้วยเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง จะมีต้นทุนการใช้งาน โดยมีต้นทุนเครื่องตัดหั่นสมุนไพรและค่าการใช้พลังงานไฟฟ้า คือ 12,000 + 2,215.21 = 14,215.21 บาท เพราะฉะนั้น ต้องใช้เวลาประมาณ 2 เดือน จึงจะมีรายรับถึงจุดคุ้มทุน และจะได้รายรับมากกว่าการตัดหั่นด้วยแรงงานมนุษย์ ต่อเดือนเท่ากับ 13,500 - 2,215.21 = 11,284.79 บาท

สรุปผลการวิจัย

เครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง มีองค์ประกอบดังนี้คือ ส่วนแรกได้แก่แท่นเครื่องตัดหั่นสมุนไพร และส่วนที่สองได้แก่ชุดสายพานลำเลียง รวมไปถึงเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง สามารถตัดหั่นสมุนไพรให้มีขนาดความหนาเฉลี่ยของผลผลิตเท่ากับ 0.11 เซนติเมตร สามารถตัดหั่นสมุนไพรได้เฉลี่ย 3986 ชิ้น ในระยะเวลา 1 นาที และสามารถสร้างรายรับได้มากกว่าตัดหั่นสมุนไพรด้วยแรงงานมนุษย์ 11,284.79 บาทต่อเดือน

การทดสอบความหนาในการตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

จากการทดสอบการตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง สามารถตัดหั่นท่อนสมุนไพรให้มีความหนาเฉลี่ยที่ 0.11 เซนติเมตร โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยร้อยละ 9.6 และมีคลาดเคลื่อนมากที่สุดร้อยละ 10

การทดสอบการตัดสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง ในระยะเวลา 1 นาที

จากการทดสอบการตัดหั่นสมุนไพรในระยะเวลา 1 นาที สามารถตัดหั่นสมุนไพรได้เฉลี่ย 3986 ชิ้น ในระยะเวลา 1 นาที โดยมีความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยร้อลละ 2.69 และมีคลาดเคลื่อนมากที่สุดร้อละ 5.875

จุดคุ้มทุนของเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง

เครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็งต้องใช้เวลาประมาน 2 เดือน จึงจะมีมูลค่าถึงจุดคุ้มทุน และจะสามารถสร้างรายรับต่อเดือนให้ผู้ใช้งาน มากกว่าการตัดหั่นสมุนไพรโดยแรงงานมนุษย์ ประมาณ 11,284.79 บาทต่อเดือน

ข้อเสนอแนะ

ควรปรับเปลี่ยนระบบลำเลียงเนื่องจากไม่มีความต่อเนื่องในการตัดหั่น และเพิ่มระบบ ควบคุมเพื่อสามารถควบคุมให้น้ำหนักของชิ้นสมุนไพรได้ตามปริมาณที่ต้องการ

กิตติกรรมประกาศ

การทำการวิจัยในเรื่องของเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็ง ครั้งนี้ขึ้นมาจนส่งผลให้เกิดสำเร็จไปได้ด้วยดีตามวัตถุประสงค์นั้น ส่วนหนึ่งได้รับคำปรึกษาจาก ภ.ท.บุญชิต ภูหวัง เภสัชกรแผนไทย คณะกรรมการเครือข่ายภูมิปัญญาไทยแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรม และ ภ.ท.มะยม มานันท์ ผู้อำนวยการชมรมแพทย์แผนไทยหมอพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้เป็นผู้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการทดสอบการทำงานของเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็งมาโดยตลอด และยังได้ให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของกระบวนการสร้างเครื่องตัดหั่นสมุนไพรไม้เนื้อแข็งในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ภ.ท.บุญชิต ภูหวัง. **เภสัชกรแผนไทย คณะกรรมการเครือข่ายภูมิปัญญาไทยแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรม.** ให้ข้อมูลเรื่องการใช้สมุนไพร

สมุนไพรไทย – จีน.(ออนไลน์) สืบค้นได้จาก : https://medthai.com/herb/ (1 ธันวาคม 2563)

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 และกฎกระทรวงที่ออกตาม พรบ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง

เหล็กคืออะไร ? ความรู้เรื่องเหล็กและประเภทของเหล็กที่น่าสนใจ. (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก : https://www.chi.co.th/article/article-831/ (1 ธันวาคม 2563)

มอเตอร์และวงจรไฟฟ้า. (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก : https://sites.google.com/site/rattatummanoon17/mxtexr/mxtexr-fifakrasae-slab-1-fes-single-phase-motor (7 ธันวาคม 2563)

ครูชาญชัย อบเชย. **ทอร์กและการหมุน.** (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก : https://sites.google.com/site/goonchan17/thxrk-laea-kar (7 ธันวาคม 2563)

"แรงม้า"กับ"แรงบิด" Horsepower & Torque. (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก : https://industrypro.co.th/horsepower-torque/ (7 ธันวาคม 2563)

พิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์. Shear stress / ความเค้นเฉือน. (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก : http://www.foodnetworksolution.com/wiki/word/0491/shear-stress-%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%89%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%99 (15 ธันวาคม 2563)

การส่งกำลังโดยใช้สายพาน. (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก : http://www.thaipurchasing.com/article/p-679 (15 ธันวาคม 2563)

ระบบสายพานลำเลียง Belt Conveyor System. (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก :http://heiphar.blogspot.com/2014/08/belt-conveyor.html (15 ธันวาคม 2563)

กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2551. มาตรฐานงานเดินสายไฟฟ้าทั่วไป. กรุงเทพ. พิมครั้งที่ 1: 2551

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา

Product Development of Chiangda Herbal Drink for Health

อำไพ สงวนแวว[1] ศุภชา นาทีทอง[2] นฤพร วนาบุปผา[3] วันเพ็ญ ลออศรีโสภณ[4]
Ampai Sanguanwaew Suphacha Nathithong Narupon Wanabuppha Wanphen Laorsrisophon

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอ เรื่องของการพัฒนาเครื่องดื่มสมุนไพร ซึ่งในปัจจุบันเป็นเครื่องดื่มที่มีความนิยมในการบริโภคอย่างกว้างขวาง โดยได้จากการนำสมุนไพรที่มีสรรพคุณที่ดีต่อสุขภาพมาผ่านกระบวนการแปรรูป แล้วบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่พร้อมใช้ ซึ่งจากการศึกษาสรรพคุณในรักษาโรคและด้านรักษาสุขภาพของสมุนไพรผักเชียงดา พบว่ามีสรรพคุณในการรักษาโรคเบาหวาน ยับยั้งการดูดซึมน้ำตาลกลูโคสที่ลำไส้เล็ก รวมทั้งช่วยในการหลั่งของอินซูลิน ช่วยลดน้ำตาลในเลือด จึงมีประโยชน์ต่อผู้ป่วยโรคเบาหวาน สามารถรักษาโรครูมาตอยด์ และโรคเก๊าท์ ซึ่งยังมีส่วนช่วยเพิ่มสารต้านอนุมูลอิสระในร่างกาย สามารถลดความอ้วนและช่วยลดไขมันในเลือดสูง อีกทั้งยังช่วยละลายลิ่มเลือดและรักษาอาการติดเชื้อในกระเพาะอาหารและลำไส้

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะการนำผักเชียงดา มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา โดยมีวิธีการทดลองสูตร 3 อัตราส่วน และจากนั้นนำไปทดสอบชิมเพื่อทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสในด้านสี กลิ่น รสชาติ และความชอบโดยรวม โดยวิธีการให้คะแนนความชอบ 9 ระดับ (9-Point Hedonic Scale Test) และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งผลการทดสอบพบว่า สูตรที่ 3 ได้รับคะแนนสูงที่สุด ซึ่งมีส่วนผสมได้แก่ ผักเชียงดา แก่นฝาง หญ้าหวาน อบเชย และ มะตูม ในอัตราส่วนร้อยละ 90, 6, 2, 1 และ 1 ตามลำดับ หลังจากนั้นนำผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดเลือก จากทั้ง 3 สูตร มาทดสอบกับผู้บริโภคโดยทำการทดสอบ Central Location Test (CLT) กับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน พบว่า ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ หากมีผลิตภัณฑ์วางจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 98 และผู้บริโภคจะเลือกรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรนี้ คือ ถ้าบรรจุภัณฑ์แบบในกล่อง โอกาสเลือกคิดเป็นร้อยละ 90 โดยราคาที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพผักเชียงดาที่บรรจุซองละ 2 กรัม และมีจำนวน 20 ซอง ต่อ 1 กล่อง ใน ราคา 250 บาท คิดเป็นร้อยละ 54

คำสำคัญ : พัฒนาผลิตภัณฑ์, เครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ, ผักเชียงดา

[1] ผศ., อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

ABSTRACT

This research presents on the development of herbal drinks, which is currently a drink that is widely consumed. The making process is using herbs that have good health properties enter the processing and then packed in ready-to-use packaging. Chiangda vegetables was founded that it has properties in the treatment of diabetes inhibits the absorption of glucose in the small intestine as well as help in the secretion of insulin help reduce blood sugar therefore beneficial for diabetic patients. It can reduce obesity and help reduce high blood fat, and also helps dissolve blood clots and treat stomach and intestinal infections.

The research team has an idea to bring Chiangda vegetables develop into the herbs drink product for health. They try to create the formula in 3 ratios and then to test it for the sensory quality in terms of color, smell, taste and overall preference. The assessment is made the scoring 9 points of liking (9-point hedonic scale test) and using the score obtained to find the mean. The test results showed the 3rd formula received the highest score. Which the 3rd formula contains ingredients such as Chiangda vegetables, Quince, Stevia, Cinnamon and Bael Fruit in the ratio of 90, 6, 2, 1 and 1, respectively. After that, the products that have been selected from all 3 formulas are tested by consumers with testing Central. Location Test (CLT) and 50 target consumers. The test results showed the consumers will decide to buy the product, If a product is available accounted for 98 percent. The consumers will choose a suitable packaging format for this herbal health drink product, that is the packaging is in a box, the opportunity to choose 90 percent. and the reasonable price of the Chiangda herbal drink which contains 2 grams per sachet, and contains 20 sachets per 1 box, at a price of 250 baht 54 for percent.

Keywords : Product development, Herbal drink for health, Chiangda herbal

บทนำ

ในปัจจุบันเครื่องดื่มสมุนไพร (Herbal Drink) เป็นเครื่องดื่มที่มีความสำคัญและดื่มกันอย่างกว้างขวางทั่วโลก ได้จากการนำสมุนไพร (Herb) ที่มีสรรพคุณที่ดีต่อสุขภาพ มาผ่านกระบวนการแปรรูป ด้วยการทำแห้ง (Dehydration) แล้วบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่พร้อมใช้ ผู้บริโภคใช้ผลิตภัณฑ์ โดยการคืนตัวสมุนไพรด้วยการแช่ในน้ำร้อนแล้วดื่มขณะร้อนหรือเย็น มีสรรพคุณทางยา เช่น ช่วยกระตุ้นระบบประสาท ระบบหมุนเวียนเลือด ต้านอนุมูลอิสระ ลดคลอเรสเตอรอล และยังมีสรรพคุณรักษาโรค เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคมะเร็ง เป็นต้น เป็นแนวทางการแพทย์ทางเลือก ที่ไม่ต้องใช้สารเคมีในการบำบัด โดยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกสมุนไพรและสารสกัดจากสมุนไพร สูงถึงปีละ 1,000 ล้านบาท และจากข้อมูล Euromonitor-Herbal/Traditional Products in Thailand ระบุว่า ปี 2559 มูลค่าตลาดสมุนไพรในประเทศไทยทั้งเวชสำอาง อาหารเสริม เครื่องดื่มสมุนไพร สมุนไพรสด สมุนไพรแห้ง มีมูลค่า ประมาณ 3.92 หมื่นล้านบาท และคาดว่ามีการขยายตัวเป็น 5.69 หมื่นล้านบาท ในปี 2564 ซึ่งถือว่าการขยายตัวมีแนวโน้มที่ดีในเชิงเศรษฐกิจ (ศรัณย์,2562)

ผักเชียงดา (Gymnema Inodorum Lour) จัดเป็นอีกหนึ่งสมุนไพรเพื่อสุขภาพที่ได้รับความนิยมในการบริโภคมากขึ้น เนื่องจากมีสรรพคุณที่สามารถช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน รวมถึงควบคุมปริมาณไขมันในร่างกายให้สมดุล ตลอดจนการบรรเทาอาการภูมิแพ้ หืดหอบ ปวดข้อจากโรคเก๊าต์และสรรพคุณอื่นๆ (มูลนิธิโครงการหลวง,2552)

จากแนวโน้มการบริโภคเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพที่สูงขึ้นในประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดนำผักเชียงดามาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา เพื่อเป็นการนำเอาวัตถุดิบท้องถิ่นในภาคเหนือของประเทศไทย มาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร อีกทั้งเป็นการเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการของพืชสมุนไพร เพื่อตอบสนองผู้บริโภคที่สนใจผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ และเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผักเชียงดา

วัตถุประสงค์โครงการวิจัย

เพื่อเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ให้ที่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคอย่างแพร่หลาย

ขอบเขตโครงการวิจัย

1.1 ส่วนประกอบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยสมุนไพร 8 ชนิด ได้แก่ ผักเชียงดา, กระชายขาว, แก่นฝาง, เถาเอ็นอ่อน, ตานกด, ใบเตยหอม อบเชย และหญ้าหวาน

1.2 ทำการทดสอบทางประสาทสัมผัส โดยวิธี Hedonic Scale (9 คะแนน) ให้อัตราความชอบเป็น 9 คะแนน โดยที่ 1 คือ ไม่ชอบมากที่สุด 5 คือเฉยๆ และ 9 คือชอบมากที่สุด ประเมินในด้าน สี, กลิ่น, กลิ่นรสชาติ, และความชอบโดยรวม ทดสอบการยอมรับของผู้บริโภค โดยแจกแบบสอบถามร่วมกับการทดสอบชิมผลิตภัณฑ์กับผู้ทดสอบในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก จำนวน 30 คน

1.3 การทดสอบการยอมรับของผู้บริโภค ในการเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ มีกลุ่มเป้าหมายคือผู้บริโภคในอำเภอเมืองตาก จำนวน 50 คน โดยทำการทดสอบแบบ Central location (CLT) โดยนำผลิตภัณฑ์ให้ผู้ทดสอบชิม ด้วยวิธีการทดสอบแบบให้คะแนนความชอบ 9 - Point Hedonic Scale ทดสอบปัจจัยคุณภาพด้วย สี, กลิ่น, รสชาติ การยอมรับโดยรวม ร่วมกับการเก็บข้อมูลทางประชากรศาสตร์ และข้อมูลการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค

องค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมุนไพร ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา สมุนไพรกำเนิดมาจากธรรมชาติและมีความหมายต่อชีวิตมนุษย์โดยเฉพาะในทางสุขภาพ อันหมายถึงทั้งการส่งเสริมสุขภาพและการรักษาโรค ความหมายของยาสมุนไพรในพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ได้ระบุว่า ยาสมุนไพร หมายความว่า ยาที่ได้จากพฤกษาชาติ สัตว์ หรือแร่ธาตุ ซึ่งมิได้ผสมปรุงหรือแปรสภาพ เช่น พืชก็ยังเป็นส่วนของราก ลำต้น ใบ ดอก ผล ฯลฯ ซึ่งมิได้ผ่านขั้นตอนการแปรรูปใด ๆ แต่ในทางการค้า สมุนไพรมักจะถูกดัดแปลงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ถูกหั่นให้เป็นชิ้นเล็กลง บดเป็นผงละเอียด หรืออัดเป็นแท่ง (Wikipedia,2017)

ชาสมุนไพรเป็นเครื่องดื่มซึ่งมีรูปแบบและวิธีการบริโภคเช่นเดียวกับชา (Camellia Sinensis หรือ Tea Sinensis) แต่ชาสมุนไพรผลิตจากพืชสมุนไพรชนิดต่างๆ ที่มีกลิ่น รส ที่หอมละมุน ทำให้ได้สรรพคุณต่างๆ ของพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ซึ่งวิธีการบริโภคชาสมุนไพรคือการใช้น้ำร้อน สกัดสารที่เป็นตัวยาสำคัญในช่วงเวลาสั้นๆ เพื่อสกัดสารสำคัญ กลิ่น รส ที่ต้องการออกมาจากสมุนไพร และ กรรมวิธีการผลิตเครื่องดื่มสมุนไพรจะเริ่มจาก การทำแห้ง (Dehydration) หรือการดึงน้ำออก อาจเรียกว่า drying เป็นกระบวนการที่ความร้อนถูกถ่ายเทด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งไปยังวัสดุที่มีความชื้น เพื่อกำจัดความชื้นออกจากอาหารด้วยการระเหยน้ำ โดยอาศัยความร้อนแฝงของการระเหย การทำแห้งเป็นวิธีการถนอมอาหารที่ สามารถเก็บอาหารไว้ได้นาน การทำแห้งเป็นการกระทำโดยการลดความชื้นของอาหารด้วยการระเหยน้ำออกจากผิวของอาหาร ปัจจุบันการทำแห้งถือเป็นกระบวนการผลิตที่สำคัญในระดับอุตสาหกรรม มีผลิตภัณฑ์จำนวนมากที่มาจากการทำแห้ง การอบแห้งด้วยลมร้อน ทำได้โดยการให้ลมร้อนที่ผ่านการให้ความร้อนจาก เครื่องทำความร้อนเป่าผ่านอาหาร ทำให้น้ำระเหยไปกับลมร้อนโดยทางช่องระบายลม โดยนิยมใช้อุณหภูมิอบแห้งประมาณ

45-65 องศาเซลเซียส ความชื้นของอากาศต้องมีค่าต่ำ เพื่อที่จะสามารถรับเอาไอน้ำที่ระเหยจากอาหารไปได้ปริมาณมาก และความเร็วลมโดยความเร็วลมที่เหมาะสมในการทำแห้งชาสมุนไพรมีค่าเท่ากับ 1.5 เมตรต่อวินาที (Akpinar,et.al.,2003)

ในส่วนของความเป็นมาตรฐานด้านการบริโภค ชาสมุนไพรได้รับการประกาศรายชื่อพืชหรือส่วนต่างๆ ของพืชที่อนุญาตเป็นชาสมุนไพรตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 280) พ.ศ.2547 มี 16 ชนิด ได้แก่ 1) ผลมะตูม 2) ดอกกระเจี๊ยบ (กลีบเลี้ยงและริ้วประดับ) 3) เหง้าขิง 4) เหง้าข่า 5) เหง้าและต้นตะไคร้แกง 6) ใบหม่อน 7) ดอกคำฝอย 8) ใบบัวบก 9) ใบเตยหอม 10) ดอกเก๊กฮวย 11) ผลหล่อฮังก้วย 12) เห็ดหลินจือ 13) ผลมะขามป้อม 14) ใบและต้นเจี่ยวกู้หลาน 15) เถาวัลย์เปรียง และ 16) ใบหญ้าหวาน

ในส่วนของผักเชียงดานั้น เป็นพืชที่พบได้ในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่น อินเดีย พม่า ศรีลังกา และทางภาคเหนือของไทย ซึ่งมีอยู่หลากหลายสายพันธุ์ แต่ที่พบมากก็คือ ผักเชียงดาในสายพันธุ์ Gymnema Inodorum ซึ่งในภาคเหนือนั้นผักเชียงดาเป็นผักพื้นบ้านที่ชาวเหนือในแถบจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และพะเยา นิยมปลูกไว้หน้าบ้านเพื่อนำยอดไปประกอบอาหาร ซึ่งสรรพคุณของผักเชียงดาจากผลงานวิจัยต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

1) แก้ไข้และอาการหวัด ในประเทศไทยมีการใช้ใบผักเชียงดาเป็นส่วนผสมในตำรายาแก้ไข้ในสมัยโบราณ โดยนำมาตำให้ละเอียด แล้วนำมาพอกกระหม่อม เพื่อรักษาไข้อาการหวัด

2) รักษาโรครูมาตอยด์และเก๊าท์จากรายงานของ Shimizu et al. (1997) พบว่าในประเทศอินเดียมีการศึกษาถึงผลต่อสุขภาพของพืชสกุล (genus) เดียวกันกับผักเชียงดา แต่ต่างชนิดกัน (Species) คือ Gymnema Sylvestre พบว่า ช่วยรักษาโรครูมาตอยด์และโรคเก๊าท์ได้

3) รักษาโรคเบาหวาน มีผลการศึกษาและรายงานหลายชิ้นที่กล่าวถึงคุณสมบัติของผักเชียงดาและสารสกัดที่มีผลต่อการลดระดับน้ำตาลในเลือด เช่น Shanmugasundaram et al., (1981, 1983, 1990) รายงานว่า ใบผักเชียงดาและสารสกัดจากผักเชียงดา (Gymnema Sylvestre) มีสารที่มีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา ได้แก่ กรดจิมเนมิค (Gymnemic Acid) ช่วยลดระดับน้ำตาลในตับ ไตและเซลล์กล้ามเนื้อของสัตว์ที่เป็นโรคเบาหวานได้ Shimizu et al. (2001) รายงานว่าสาร Triterpenoid Saponin ในผักเชียงดามีฤทธิ์ยับยั้งการดูดซึม และลดระดับของน้ำตาลในลำไส้ (Isolated Intestinal Tract) และระงับการเพิ่มขึ้นของน้ำตาลในเลือดหนู นักวิทยาศาสตร์จากประเทศญี่ปุ่น พบว่าผักเชียงดาที่ปลูกในจังหวัดเชียงใหม่มีคุณสมบัติในการยับยั้งการดูดซึมน้ำตาลในเลือด จึงให้ความสนใจผักเชียงดาของไทย และมีการนำเข้าใบและยอดอ่อนของผักเชียงดาจากประเทศไทยไปผลิตเป็นชาชงสมุนไพร (Herbal Tea) เพื่อลดระดับน้ำตาลในเลือด (ประไพภัทร, 2550) และขึ้นทะเบียนสิทธิบัตรในชื่อ Gymnema Inodorum Roasted Tea and Method for Preparing the Same (Atsuchi et al., 1998) นอกจากนี้นักวิทยาศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่นได้ตีพิมพ์ผลงานวิเคราะห์

สารบริสุทธิ์ (Pure Compound) ที่เป็นตัวออกฤทธิ์ในการลดน้ำตาลจากใบของผักเชียงดา ผลการรับประทานต่อสุขภาพผักเชียงดา (ราชินีผักล้านนา) โดยใช้วิธีเทียบเคียงสูตรโครงสร้างของสารออกฤทธิ์ตามธรรมชาติด้วยเทคนิคที่เรียกว่า Structure-Activity Relationship (SAR)

4) ช่วยเพิ่มสารต้านอนุมูลอิสระในร่างกาย จากการศึกษาของธีรวัลย์และปัทมา (2552) และ Thanyaluk, et al. (2005) พบว่าผักเชียงดามีปริมาณสารประกอบฟีนอลิก และปฏิกิริยาการต้านอนุมูลอิสระสูง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่พบว่า ผักเชียงดาประกอบด้วยสารต้านอนุมูลอิสระ ได้แก่ สารประกอบฟีนอลิก (Phenoilc Compounds) คาโรทีนอยด์ (Carotenoids) คลอโรฟิลล์ (Chlorophyll) และวิตามินอี (Vitamin E) ที่มีฤทธิ์การต้านอนุมูล อิสระ (Antioxidant Activity) อยู่สูง (ธัญชนก, 2550) โดยมีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระหรือค่า IC50 (ค่าความเข้มข้นของสารสกัดที่สามารถกำจัดอนุมูลอิสระ DPPH สูงสุดได้ 50 %)

5) ลดความอ้วน Mahajan et al. (2011) ได้วิจารณ์ว่าสารสกัดจากใบ Gymnema-Sylvestre มีคุณสมบัติในการลดไขมันในร่างกายได้อย่างดี ซึ่ง Preuss et al. (2004) ยังได้รายงานว่าการใช้สารสกัดผสมของกรดไฮดรอกซีซิตริก (Hydroxycitric Acid) รวมกับไนอะซิน บาวน์โครเมียม (Niacin-Boundchromium) และสารสกัดจากใบ Gymnema Sylvestre สามารถทำหน้าที่เป็นสูตรยาลดน้ำหนักที่มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยที่สามารถทำให้เกิดการลดน้ำหนักส่วนเกินของร่างกาย และค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index; BMI) ได้ง่ายขึ้น ซึ่งส่งเสริมให้ไขมันในเลือดอยู่ในระดับปกติ

6) ช่วยในการละลายลิ่มเลือด (Fibrinolytic Activity) Hong et al., (2004) รายงานว่า สารสกัดจากผักเชียงดามีฤทธิ์ในการละลายโปรตีนที่ทำให้โลหิตแข็งตัว (Fibrin) ได้และสารนี้ถูกทำลายได้ด้วยความร้อนที่เกิน 100 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 10 นาที

7) ยับยั้งการหืนของไขมัน การศึกษาของ Tangkanakul et al . (2005) พบว่าสารสกัดที่ได้จากผักเชียงดา จำนวน 0.4 กรัม ไม่ว่าจะสกัดด้วยน้ำหรือเอทานอล มีความสามารถในการยับยั้งการหืนของไขมันได้ดีกว่าการใช้สารกันหืนสังเคราะห์ชนิดบูทิเลทไฮดรอกซีอะนิโซล (Butylated Hydroxyanisole; BHA) ในปริมาณ 10 มิลิกรัมต่อลิตร

8) แสดงฤทธิ์ยับยั้งเชื้อ Helicobactor Pylori สูง ซึ่งเป็นแบคทีเรียชนิดแกรมลบที่พบได้ในกระเพาะอาหารมนุษย์ เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคกระเพาะอาหาร อาหารย่อยผิดปกติ แผลในกระเพาะอาหารและมะเร็งกระเพาะอาหาร ซึ่งการกำจัดเชื้อแบคทีเรียชนิดนี้ทำได้ยาก และต้องใช้ยาปฏิชีวนะหลายชนิด โดยผักเชียงดาแสดงฤทธิ์ต้านเชื้อ H. pylori ด้วยค่า MIC เท่ากับ 2.5 g/ml เท่ากับ 7.81 µg/ml ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการใช้พืชที่ใช้เป็นอาหารในท้องถิ่นเพื่อป้องกันโรคแผลในกระเพราะอาหารจากการติดเชื้อ H. pylori และมะเร็งกระเพาะอาหาร (มูลนิธิโครงการหลวง, 2552)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผลิตเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ซึ่งจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. การทดลองสูตร โดยการนำกระชายขาวและใบเตย ปริมาณอย่างละ 10 กิโลกรัม ทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่า และพักให้แห้ง ต่อมานำเถาเอ็นอ่อนสดปริมาณ 10 กิโลกรัม มาอบไล่ความชื้นที่อุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 6 ชั่วโมง จากนั้นลดระดับอุณหภูมิลงเหลือที่ 50 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 18 ชั่วโมง จากนั้นอบกระชาย, ใบเตย, ตานกกด และแก่นฝาง ที่อุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 6 ชั่วโมง และลดระดับอุณหภูมิลงเหลือ 50-60 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ต่อมาทำการอบใบหญ้าหวานแห้งและผักเชียงดาแห้ง ปริมาณอย่างละ 2 กิโลกรัม ที่อุณหภูมิ 50-60 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 1 ชั่วโมง จึงคั่วมะตูมแห้ง ที่อุณหภูมิ 70-80 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 15 นาที เมื่ออบและคั่ววัตถุดิบทั้งหมดแล้ว จึงนำมาบดให้ละเอียดด้วยเครื่องบดไฟฟ้า ที่กรองผ่านตระแกรงเบอร์ 80 (ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.177 มิลลิเมตร) เมื่อได้ตัวอย่างผลิตภัณฑ์บด จึงนำมาวัดค่าสีตัวอย่างผลิตภัณฑ์ พร้อมบันทึกผล พร้อมทั้งวัดความชื้น ในช่วงความชื้น 0-10% ด้วยเครื่องวัดความชื้น และทำการเก็บรักษาวัตถุดิบในถุงซิปล็อค สำหรับบรรจุต่อไป

2. ศึกษาอัตราส่วนที่เหมาะสม ซึ่งในการดำเนินการโดยนำวัตถุดิบที่เตรียมไว้มากำหนดสูตร แบ่งเป็น 3 อัตราส่วน ตามตารางที่ 1 ซึ่งแสดงค่าร้อยละของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา มี 3 สูตร

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละของการอัตราส่วนเครื่องดื่มสมุนไพรผักเชียงดา 3 สูตร

ส่วนผสม	อัตราส่วนเครื่องดื่มสมุนไพรผักเชียงดา					
	(สูตร 1)		(สูตร 2)		(สูตร 3)	
	กรัม	ร้อยละ	กรัม	ร้อยละ	กรัม	ร้อยละ
ผักเชียงดา	90	90	90	90	90	90
กระชายขาว	1	1	-	-	-	-
แก่นฝาง	2	2	6	6	6	6
เถาเอ็นอ่อน	1	1	-	-	-	-
หญ้าหวาน	2	2	2	2	2	2
แก่นฝาง	2	2	6	6	6	6
ใบเตยหอม	2	2	1	1	-	-
อบเชย	1	1	1	1	1	1
มะตูม	-	-	-	-	1	1

3. ทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผลิตภัณฑ์ ซึ่งในการทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสของเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ทั้ง 3 สูตร โดยบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก จำนวน 30 คน เป็นผู้ทดสอบชิมโดยให้ผู้ทดสอบชิมทำการชิมตัวอย่างผลิตภัณฑ์ในถ้วยพลาสติกสีขาว เสนอตัวอย่างทั้ง 3 สูตร แบบพร้อมกันหมด โดยกำหนดเลขรหัส 3 แบบสุ่มแทนตัวอย่างผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้ทดสอบลงคะแนนในแต่ละตัวอย่าง วัดคุณภาพทางประสาทสัมผัสในความชอบด้าน สี กลิ่น รสสัมผัสและความชอบโดยรวม โดยใช้แบบทดสอบรูปแบบการให้คะแนนความชอบ 9 - Point Hedonic Scale โดย (1 =ไม่ชอบมากที่สุด และ 9 = ชอบมากที่สุด) และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยโปรแกรม Statistics Package for Social Sciences (spss)

4. ทำการวิเคราะห์ค่าสี สำหรับในการวัดค่าสี จะวิเคราะห์ค่าสีโดยนำเอาผลิตภัณฑ์สูตรที่ดีที่สุดในหัวข้อ 3.4 มาวัดหาค่าสี รวมถึงวัตถุดิบแต่ละชนิด โดยใช้เครื่องวัดสี Miniscan EZ โดยนำเครื่องวัดค่าสีมาแนบกับตัวอย่างและวัดค่าทั้งหมด 3 ซ้ำ ค่าสีในค่าความสว่าง (L*) ค่าสีแดง (a*) ค่าสีเหลือง (b*)โดยค่า

(L*) คือ ค่าความสว่าง มีค่าอยู่ในช่วง 0 ถึง 100

(a*) คือ ค่าสีแดงและสีเขียว เมื่อ a+ มีค่าเป็นบวกเป็นสีแดง
เมื่อ a- มีค่าเป็นลบเป็นสีเขียว

(b*) คือ ค่าสีเหลืองและสีน้ำเงิน เมื่อ b+ มีค่าเป็นบวกเป็นสีเหลือง
เมื่อ b- มีค่าเป็นลบเป็นสีน้ำเงิน

ก่อนการวัดค่าสีทุกครั้งต้องปรับมาตรฐานเครื่อง (Calibration) โดยใช้แผ่นสีขาวมาตรฐาน (White Blank (L*) =97, (a*) =-0.18, (b*) =1.84) แล้วจึงวัดค่าสีของผลิตภัณฑ์ และทำการบันทึกผลแต่ละสูตร จากนั้นรวบรวมข้อมูลและคำนวณหาค่าเฉลี่ยด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

5. ทดสอบการยอมรับของผู้บริโภค นำผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักชียงดาที่ได้รับคะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสมากที่สุด มาทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคโดยทำการทดสอบแบบ Central location (CLT) กับผู้บริโภคบริเวณอำเภอเมืองตาก จำนวน 50 คน โดยนำผลิตภัณฑ์ให้ผู้ทดสอบชิม ด้วยวิธีการทดสอบแบบให้คะแนนความชอบ 9 - Point Hedonic Scale ทดสอบปัจจัยคุณภาพด้วย สี กลิ่น รสชาติ ลักษณะ และการยอมรับโดยรวม ร่วมกับการเก็บข้อมูลทางประชากรศาสตร์ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยโปรแกรม Statistics Package for Social Sciences (spss)

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ได้ผลในการทดสอบตามขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาอัตราส่วนที่เหมาะสมในการผลิต ซึ่งในการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ได้ดำเนินการ โดยวิธีการปรับอัตราส่วนของผลิตภัณฑ์ 3 อัตราส่วน คือ ร้อยละของผักเชียงดาต่อสมุนไพรอื่นๆ (กระชายขาว, แก่นฝาง, เถาเอ็นอ่อน, หญ้าหวาน, ตานกกด, ใบเตยหอม, อบเชย) และปรากฏของสูตรผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ทั้ง 3 สูตร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะปรากฏของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ทั้ง 3 สูตร

สูตร	ลักษณะที่ได้	ภาพประกอบ
สูตรที่ 1 ประกอบด้วย 8 ชนิด ผักเชียงดา ร้อยละ 90, กระชาวขาว ร้อยละ 1, แก่นฝาง ร้อยละ 2, เถาเอ็นอ่อน ร้อยละ 1, หญ้าหวาน ร้อยละ 2, ตานกกด ร้อยละ 1, ใบเตย ร้อยละ 2 และอบเชย ร้อยละ 1	-ลักษณะปรากฏเมื่อมองด้วยตาเปล่า คือ มีส้มอ่อน กว่าสูตร 1 และ สูตร 2 -ด้านกลิ่น มีกลิ่นของผักเชียงดาที่ชัดเจน -ด้านรสชาติ จืดและมีความขมมากกว่าสูตรอื่น	
สูตรที่ 2 ประกอบด้วย 5 ชนิด ผักเชียงดา ร้อยละ 90, แก่นฝาง ร้อยละ 6, หญ้าหวาน ร้อยละ 2, ใบเตย ร้อยละ 1 และ อบเชย ร้อยละ1	-ลักษณะปรากฏเมื่อมองด้วยตาเปล่า คือ มีสีส้มเข้มเนื่องจากสีของแก่นฝาง -ด้านกลิ่น มีกลิ่นของใบเตยเล็กน้อย -ด้านรสชาติ มีความหวานและขมเล็กน้อย	

สูตรที่ 3 ประกอบด้วย ผักเชียงดา ร้อยละ 90, แก่นฝาง ร้อยละ 6, หญ้าหวาน ร้อยละ 2, มะตูม ร้อยละ 1 และ อบเชย ร้อยละ1	-ลักษณะปรากฏ คือ มีสีส้มเข้มกว่าสูตร 2 เนื่องจากได้สีจากแก่นฝางและมะตูม -ด้านกลิ่น มีกลิ่นหอมของมะตูมเล็กน้อย -ด้านรสชาติ มีความหวานและกลมกล่อมที่สุด	

2. ผลการทดสอบคุณภาพทางด้านประสาทสัมผัส ซึ่งจากผลการทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัส ของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ทั้ง 3 สูตร โดยนำมาทดสอบทางประสาทสัมผัสทางด้าน สี กลิ่น รสชาติ และความชอบโดยรวม ซึ่งทดสอบโดยผู้ทดสอบที่ไม่ผ่านการฝึกฝน เป็นบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก จำนวน 30 คน (n=30) ด้วยวิธี 9 - Point Hedonic Scale โดยการให้คะแนนความชอบ 1-9 (1 =ไม่ชอบมากที่สุด และ 9 = ชอบมากที่สุด) และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่า โดยโปรแกรม Statistics Package for Social Sciences (spss) ของทั้ง 3 สูตร พบว่า สูตรที่ 1 มีคะแนนทางประสาทสัมผัสทางด้านสีอยู่ในช่วงชอบมาก ในขณะที่กลิ่น, รสชาติและความชอบโดยรวม อยู่ในช่วงชอบปานกลาง ขณะที่ สูตร 2 มีคะแนนทางประสาทสัมผัสทางด้านสีในช่วงชอบมาก ในขณะที่ กลิ่น, รสชาติและความชอบโดยรวมอยู่ในช่วงชอบปานกลาง และสูตร 3 มีคะแนนทางประสาทสัมผัสทางด้านสี, กลิ่น, รสชาติและความชอบโดยรวมอยู่ในช่วงชอบมาก โดยสามารถอธิบายได้ว่าความชอบด้านสี รสชาติและความชอบโดยรวมของทั้ง 3 สูตร ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ในขณะที่ความชอบด้านกลิ่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลคะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสด้วยวิธี 9 - Point Hedonic Scale ของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดาในแต่ละสูตร

สูตร	ลักษณะที่ปรากฏ			
	สี	กลิ่น	รสชาติ	ความชอบโดยรวม
1	7.60^{ns} ±1.33	7.13^{ns} ±1.57	7.03^{ns} ±1.65	7.37^{ns} ±1.47
2	7.70^{ns} ±1.06	7.20^{ns} ±1.56	7.00^{ns} ±2.15	7.23^{ns} ±1.50
3	8.17^{ns} ±0.75	8.13^{a} ±1.01	7.97^{ns} ±1.13	8.07^{ns} ±0.98

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ ^{ns} ไม่มีความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05
สัญลักษณ์ ^{abc} มีความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05

3. ผลการวิเคราะห์การวัดค่าสี ผลการวิเคราะห์ค่าสีของตัวอย่างผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดาสูตรที่ 3 ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุด ในหัวข้อที่ 4.2 รวมทั้งวัตถุดิบในสูตรทั้ง 5 ชนิด (ผักเชียงดา, แก่นฝาง, หญ้าหวาน, อบเชยและมะตูม) ใช้เครื่องวัดค่าสี Miniscan EZ โดยนำเครื่องวัดค่าสีมาแนบกับตัวอย่างและวัดค่าทั้งหมด 3 ซ้ำ วัดสีในค่าความสว่าง (L) ค่าสีแดง (a) ค่าสีเหลือง (b) จากนั้นบันทึกผลและคำนวณหาค่าเฉลี่ยด้วยโปรแกรม Microsoft Excel พบว่า ค่าสีของผักเชียงดา มีความสว่าง (L) ค่าสีแดง (a) และค่าสีเหลือง (b) อยู่ในช่วง 32.74, 3.88 และ 18.61 ในขณะที่ค่าสีของแก่นฝาง มีค่าสีอยู่ในช่วง 58.17, 9.79 และ 22.39 โดยค่าสีของหญ้าหวาน อยู่ในช่วง 38.01, -0.59 และ 18.93 ในขณะที่ค่าสีของมะตูมอยู่ในช่วง 53.33, 8.46 และ 25.36 โดยค่าสีของอบเชย 41.77, 13.4 และ 27.5 โดยค่าสีสูตรที่ 3 พบว่า อยู่ในช่วง 35.87, 0.52 และ 19.56 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสีของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา

สมุนไพรแต่ละชนิด	ค่าสี		
	L*	A*	b*
เชียงดา	32.74±1.36	3.88±0.35	18.61±0.07
แก่งฝาง	58.17±0.81	9.79±0.78	22.39±0.26
หญ้าหวาน	38.01±2.54	-0.59±0.06	18.93±0.53
มะตูม	53.33±0.96	8.46±0.33	25.36±0.37
อบเชย	41.77±2.21	13.4±0.98	27.53±3.50
สูตรที่ 3	35.87±1.18	0.52±0.13	19.56±0.27

4. ผลการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ เมื่อนำผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มที่พัฒนาขึ้น และได้รับคะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสมากที่สุด ซึ่งได้แก่สูตรที่ 3 มาทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคโดยการทดสอบแบบ Central location test (CLT) กับผู้บริโภคบริเวณอำเภอเมืองตาก จำนวน 50 คน โดยรายละเอียดแบบสอบถามประกอบด้วย การทดสอบปัจจัยคุณภาพด้านสี, กลิ่น, รสชาติและความชอบโดยรวม และข้อมูลการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม Statistics Package for Social Sciences (spss) พบว่า ผู้บริโภคให้คะแนนความชอบด้านสีและกลิ่นของผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับชอบปานกลาง ในขณะที่ให้คะแนนความชอบด้านรสชาติและความชอบโดยรวมของผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับชอบมาก ดังแสดงในตารางที่ 5 ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่ตัดสินใจที่จะซื้อหากมีการวางจำหน่ายคิดเป็นร้อยละ 98 โดย (ให้คะแนน) เลือกรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมคือ บรรจุภัณฑ์แบบในกล่องคิดเป็นร้อยละ 90 และราคาที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์ที่บรรจุซองละ 2 กรัม จำนวน 20 ซอง ต่อ 1 กล่อง ในราคา 250 บาท คิดเป็นร้อยละ 54 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 5 แสดงผลคะแนนด้านประสาทสัมผัสของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา โดยผู้บริโภค 50 คน

คุณลักษณะทางประสาทสัมผัส	คะแนนเฉลี่ยความชอบ
สี	7.12±1.22 ≈ 7
กลิ่น	7.26±1.04 ≈ 7
รสชาติ	7.76±0.82 ≈ 8
ความชอบโดยรวม	8.1±1.24 ≈ 8

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ข้อมูลการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค		ร้อยละ
การวางจำหน่าย	ซื้อ	98
	ไม่ซื้อ	2
ผลิตภัณฑ์	บรรจุในกล่อง	90
	บรรจุในถุงซิปล็อค	10
ราคา	200 บาท	12
	250 บาท	54
	300 บาท	22
	350 บาท	12

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ได้ผ่านกระบวนการต่างๆ ในการวิจัย อาทิเช่น 1) การศึกษาอัตราส่วนที่เหมาะสมในการผลิตรวมทั้งการทดสอบคุณภาพทางด้านประสาทสัมผัส 2) การวิเคราะห์การวัดค่าสี และ 3) การทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า

1. ผลการศึกษาอัตราส่วนที่เหมาะในการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ซึ่งในการศึกษาอัตราส่วนที่เหมาะในการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา จากผลการทดสอบคุณภาพทางด้านประสาทสัมผัสพบว่าสูตรที่ 3 ซึ่งในการผลิตมีอัตราส่วนของวัตถุดิบดังนี้ ผักเชียงดาร้อยละ 90, แก่นฝาง ร้อยละ 6, หญ้าหวาน ร้อยละ 2, มะตูม ร้อยละ 1 และอบเชย ร้อยละ 1 ได้รับคะแนนทางประสาทสัมผัสสูงสุดโดยอยู่ที่ช่วงระดับชอบปานกลางถึงชอบมาก

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสี จากการวิเคราะห์ค่าสีของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา สูตรที่ 3 โดยเป็นสูตรที่ได้รับคะแนนทางด้านประสาทสัมผัสสูงที่สุด พบว่า สูตรที่ 3 มีความสว่าง (L*) อยู่ในช่วง 35.87 ค่าสีแดง (a*) อยู่ในช่วง 0.52 และค่าสีเหลือง (b*) 19.56 ซึ่งเป็นช่วงค่าสีที่เหมาะสมที่สุดในการผลิต

3. ผลการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภค จากการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ที่ผ่านการคัดเลือกพบว่า สี, กลิ่น, รสชาติและความชอบโดยรวม อยู่ในช่วงปานกลางถึงชอบมาก และจากการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดาที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว พบว่าผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หากมีการวางจำหน่าย คิดเป็นร้อย 98 และ (ให้คะแนน) เลือกรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดาคือ บรรจุภัณฑ์แบบในกล่องคิดเป็นร้อยละ 90 โดยราคาที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดาที่บรรจุซองละ 2 กรัม จำนวน 20 ซอง ต่อ 1 กล่อง ในราคา 250 บาท คิดเป็นร้อยละ 54

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ และศึกษารูปทรงของชนิดบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา จากชนิดบรรจุภัณฑ์หลายๆ รูปแบบ

กิตติกรรมประกาศ

การทำการวิจัยในเรื่องของ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมุนไพรผักเชียงดา ในครั้งนี้จนส่งผลให้เกิดสำเร็จไปได้ด้วยดีตามวัตถุประสงค์นั้น ส่วนหนึ่งได้รับคำปรึกษาจาก

ภ.ท.บุญชิต ภูหวัง เภสัชกรแผนไทย คณะกรรมการเครือข่ายภูมิปัญญาไทยแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรม และ ภ.ท.มะยม มานันท์ ผู้อำนวยการชมรมแพทย์แผนไทยหมอพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร รวมทั้งขอขอบพระคุณ ดร.มานิตา ดุมกลาง และอาจารย์จักรพันธ์ วงศ์ฤกษ์ดี ที่ได้เป็นผู้ให้คำแนะนำมาโดยตลอด และยังได้ให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2549). **แนวทางการพิจารณาอาหารประเภท ชาสมุนไพร.**สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข. ฉบับที่28)

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. "**ตานกกด**".[ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก : www.phargarden.com

ดวงเพ็ญ และคณะ. (2558). **การหาปริมาณ Imperatorin ในผลละตูมด้วยวิธี Ultra Performace Liquid Chromatography (UPLC).** วรสารกรมวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์.ปีที่57ฉบับที่ 4

นุชา.(2553). **การสกัดประกอบที่มีฤทธิ์ทางชีวภาพจากอบเชยเทศโดยใช้น้ำกึ่งวิกฤต.** มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประไพภัทร และคณะ. (2550). **การศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดจากผักเชียงดา.** สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ปริญญาวดี และคณะ.(2552). **การเขตกรรมผักเชียงดาเพื่อการผลิตในระดับอุตสาหกรรม.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

พิมพ์เพ็ญ. (2554). **Herbal tea/ชาสมุนไพร**. (ออนไลน์)เข้าถึงได้จาก http://www.foodnetworksolution.com/wiki/word (วันที่สืบค้นข้อมูล 20 สิงหาคม 2563)

เพ็ญนภา และคณะ. (2548). **เครื่องปรุงในอาหารไทย.** นนทบุรี: ศูนย์พัฒนาตำราการแพทย์แผนโบราณ.

ภาวิณี และคณะ. (2559). **ผลของความเข้มแสงต่อปริมาณคลอโรฟิลล์ และสาร 2-Acetyl-1-pyrroline ของใบเตย.** มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มุทิตา. (2556). **สาหกิจชุมชนกลุ่มสัมมนาพนมสมุนไพรอินทรีย์ กลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปผักเชียงดาออแกนิคสด.** กลุ่มน้ำแม่แตงเชียงใหม่

มูลนิธิโครงการหลวง. (2552). **องค์ความรู้เรื่องพืชป่าที่ใช้ประโยชน์ทางภาคเหนือของประเทศไทย เล่ม 2.** เชียงใหม่: 752 หน้า.

ยลดา และคณะ. (2560). **ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของเถาเอ็นอ่อน. กลุ่มวิจัยฤทธิ์ทางยาของผลิตภัณฑ์ธรรมชาติโดยเทคโนโลยีชีวภาพทางเภสัชศาสตร์คณะเภสัชศาสตร์.** มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ราชันย์ และคณะ. (2557). **พรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. สำนักงานหอพรรณไทย.** สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ

รุ่งรัตน์ และคณะ. (2555). **การใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี.** วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วีรชัย.(2560). **มูลนิธิสุขภาพไทย.** ฝ่ายวิชาการสถาบันการแพทย์แผนไทย.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศรัณย์ และคณะ. (2562). **การนำระบบการวางแผนความต้องการวัสดุประยุกต์ใช้ในการผลิตชาผักเชียงดา.** วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 9 ฉบับที่ 3

ศูนย์วนวัฒนวิจัยภาคเหนือ. (2555). **พรรณไม้ในกระถางศูนย์วนวัฒนวิจัยภาคเหนือ.**สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้. กรุงเทพฯ

สุภาภรณ์ และคณะ. (2558). **วิจัยและพัฒนาพืชสมุนไพรและเครื่องเทศที่มีศักยภาพ.** กรมวิชาการเกษตร

สุธาทิพ และคณะ. (2550). **สร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค อาหาร.** [ออนไลน์]. http://hkm.hrdi.or.th/knowledge/detail/69 (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2560)

อัจฉรา. (2555). **ผลของการเสริมใบเตย (Pandnus amaylifolius Roxb.)**. ในอาหารต่อสมรรถภาพการผลิตของนกกระทาญี่ปุ่นและคุณภาพไข่. มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. หน้า38

GRIN Global. **National Plant Germplasm System,** US Department of Agriculture. 19 September 2017. สืบค้นเมื่อ 16 March 2018.

Isa, et al. **In vitro anti-inflammatory, cytotoxic and antioxidant activities of boesenbergin A, a chalcone isolated from Boesenbergia rotunda (L.) (fingerroot).** Braz J Med Biol Res. 2012 :45(6):524-530.

Wikipedia. (2017). **สมุนไพรไทย.** [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก สมุนไพรไทย-ทดสอบ (วันที่สืบค้นข้อมูล 1 สิงหาคม 2563)

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น 888 หมู่ 2 ตำบลหนองบัวใต้ อำเมือง จังหวัดตาก 63000

โทร. 055-517488 ต่อ 808

www.northern.ac.th

E-Mail : Research.northern@gmail.com

Facebook : Northern NTC

